

VESSALI
ANATOM.

E. 2. 12

Octob.

Andree Vesalii Bruxellensis functus qui obiit die 15. M. D. lxxv.
 etatis sue Lxiii. cum sepholymis reliisset —

Vesalii cineres, venerandaque genibus ossa
 Quisquis remota conterritis sepulchra
 Quam iacet incultis nemorosa Lacerta aperis
 Gratulum, Viator, et laborem sistito.
 Natura hic Genium, finemque laborum per am
 Vidisse credens; cetera insanus labor.

ANDREAE VESALII
 BRUXELLENSIS, SCHOLAE
 medicorum Patavinae professoris, de
 Humani corporis fabrica
 Libri septem.

CVM CAESARIS
 Maiest. Galliarum Regis, ac Senatus Veneti gra-
 tia et privilegio, ut in diplomatis eorumdem continetur.

B A S I L E A E.

AD DIVVM CAROLVM QVINTVM, MAXIMVM, INVICTISSIMVM

QVE IMPERATOREM, ANDREAE VESALII

in suos de Humani corporis fabrica libros, Præfatio.

VANTVMVIS uaria in artibus scientijsq; tractant
dis grauitèr obſtent, quo minus accuratè perdiſcantur, minusq; feliciter in uſum ſuccedant, CAROLE
clementiſſime Cæſar, tamen haud mediocre diſpen-
dium quoque adferre arbitror, nimum diductam
diſciplinarum, quæ uni cuiſpiam arti abſoluendæ fa-
mulantur diuiſionem, & multo adhuc magis eius ar-
tis exercitiorum adeò moroſam ad diuerſos artiſices
diſtributionem, ut qui artis ſcopum ſibi præfixerūt,
unam eius partem ita complexentur, ut cæteris quæ
ipſum maximopere ſpectant, & ab illo ſeiungi ne-
queunt, relictis, nihil unquam egregium præſtent,
ac propoſitum ſinem nunquam attingentes, à uera
artis conſtitutione perpetuò declinent. Nam, ut cæ-

teras quidem ſilentio præteream, & de ea quæ ſanitati hominū præſecta eſt, aliquantiſper ſer-
monem inſtituam, profeſſo in hac tamen reliquarum omnium quas hominis ingenium adin-
uenit longè cōmodiſſima & imprimis neceſſaria diſciplinisq; ac operoſa ſit, nihil peſtilentius irre-
pere potuiſſet, quàm quòd aliquando, & præcipue poſt Gotthorum illuuiem, Manſoremq;
Perſiæ regem (ſub quo Arabes nobis adhuc cum Græcis merito familiares uiuebant) medi-
cina eouſq; lacerari cepit, quòd primarium eius inſtrumentum manus operam in curando ad-
hibens, ſic neglectum eſt, ut ad plebeios ac diſciplinis medicæ arti ſubſeruientibus neuti-
quam inſtructos, id quali uideatur eſſe demandatum. Quamuis enim tres medicorum ſe-
ctæ olim extiterint, Logica uidelicet, Empirica & Methodica, nihilominus tamen illarum
autores uniuerſæ artis ſcopum ad conſeruandam ſanitatem, morboſq; proſtigandos direxe-
runt, deinde huc omnia, quæ ſinguli in ſuis ſectis arti neceſſaria exiſtimabant, referentes, tripli-
ci auxiliorum inſtrumento utebantur, quorum primum uictus ſuit ratio, ſecundum omnis
medicaminum uſus, tertium manus opera, quæ uel præ cæteris medicinam eſſe deficientium
additionem, & ſuperfluorū ablationem, eleganter oſtendit, ac nunquam non ſui uſum in affe-
ctuum curatione præbet, quoties in remedia obimus, quorum beneficio hanc generi hu-
mano ſaluberrimā eſſe, tempora uſusq; docuerūt. Triplex hæc medendi ratio, cuiuſcunq; ſectæ
medicis æquè erat familiaris, ipſiq; proprias manus pro affectuum natura curationi accommo-
dantes, non minorem induſtriam in illis exercendis impenderunt, quàm inſtituendæ uictus
rationi, aut medicamentis dignoſcendis, ac componendis. quemadmodum præter cæteros
diuini Hippocratis libros, ij liquidò arguunt, quos de Medici munere, de Oſſium fracturis,
Articulorum luxationibus, eiusq; generis malis omnium abſolutiſſimè conſcripſit. Quin &
Galenus poſt Hippocratem medicinæ princeps, præterquam quòd Pergamentum gladi-
atorum curationem ſibi ſoli commiſſam ſubinde gloriatur, neque ingraueſcente iam ætate,
ſimias ab ipſo ſecandas famulorum opera excoriari uoluit, crebrò inculcat, quantum manus
artiſicio oblectatus ſit, quamq; ſtudioſe id cum cæteris Aſiæ medicis exercuerit. Imò ueterum
nullus non æquè attentè curationem quæ manu ſit, atque eam quæ uictu ac medicamen-
tis perficitur, poſteris tradidiſſe uidetur. Verùm maximè poſt Gotthorum uaſtationem,
quando omnes ſcientiæ antea pulcherrimè florentes, atque ut decebat exercitiæ, peſſum iuere,
lautiores medici primum in Italia ad ueterum Romanorum imitationem manus operam ſaſti-
dientes, quæ in agris manu faciendæ ducerent, ſeruīs præſcribere, ac illis tantum architec-
torum modo aſtare, coeperunt. Mox quum ſenſim cæteri quoque ueram medicinam exercitan-
tium incommoda detrectarent, quæſtui honoriq; nihil interim ſubducentes, à priſcis medicis
promptè degenerarunt, coquendi modum, omnemq; adeò uictus præparationem ægrorum
cuſtodibus, medicaminū compositionem pharmacopolis, manuum uerò munus tonſoribus
relinquentes. Atque ita temporis ſucceſſu, curandi ratio tam miſerè diuiſa eſt, ut medici qui-
dem, ſe phyſicorum nomine uenditantes, medicamentorum & uictus ad reconditos affectus
præſcriptionem ſibi duntaxat arrogauerint; reliquam autem medicinam, ijs quos Chirur-

gos nominant, uixq; famulorum loco habent, relegant, turpiter à se quod præcipuum & artitissimum est medicinae membrum, quodq; naturæ speculationi (si modo quod aliud) in primis innitur, depellentes: id quod tamen hodie apud Indos maxime reges exercent, Persæ hereditario iure suis liberis perinde ac quondam tota Asclepiadum ars tradunt, Thracæ cum plerisque nationibus summè colunt ac uenerantur, ea artis parte propemodum neglecta, quam olim Romani tanquam eludendis interimentisq; hominibus excogitatam, è re publica proseri pserunt: ut quæ citra Naturæ opem nihil penitus accommodet, imò & illam alioquin in morbo à se explicando fatigentem, iuuare studens, frequenter totam pessundet, & ab officio prorsus abstrahat. Vnde etiam illi potissimum debemus, quod tot conuicijs in medicos iaci solitis hæc sacratissima ars eluditur, quum tamen ipsius pars, quam liberalibus disciplinis instituti à se turpiter diuelli sinunt, præcipua laude illam perpetuò illustret. Quando enim ingeniorum fons Homerus medicum uirum multis præstantiorem esse affirmat, & cum uniuersis Græciæ poëtis Podalirium & Machaonem celebrat, hi diui Æsculapij filij non ideo prædicantur, quod febriculam, & quæ sola Natura absque medici auxilio leuius, quam illo adhibito, sanat, remouerent, hominum uel palato in reconditis deploratisq; affectibus subseruirent: sed quia luxationum, fracturarum, uulnerum, & reliquarum continuitatis solutionum, sanguinisq; fluxus curationi potissimum præfessent, ac spiculis, telis, atque alijs eiusmodi malis (quæ bellam primis inferunt, diligentemq; medici operam semper expetunt) generosissimos Agamemnonis milites liberarent. Verum augustissime Cæsar CAROLE, unum medicinae instrumentum alijs præferre, haudquaquam proposuit: quum triplex dicta auxiliorum ratio minimè disungi possit, & tota ad unum artificem attineat: atque ad hanc ut debite exequatur, omnes medicinae partes ex æquo ita constitutæ paratæq; sint, ut singula eo felicius in usum referantur, quo quis cumulatiùs omnia in uicem iungat. Quamuis etiam rarus omnino morbus occurrit, qui non statim triplex præsidiorum instrumentum requirat: itaq; opportuna uictus ratio instituenda, & medicamentis ac demum manu aliquid molienti sit. adeò ut huius artis tyrones modis omnibus hortandi ueniât, ut illorum (si dijs placet) phisicorū susurros uilipendentes, Græcorū more, ac quemadmodum artis natura penitus præcipit, manus quoq; curationi admoueât, ne deinceps laceram mendicationem, in communis hominum uitæ perniciem conuertant. Atque hoc eo instigandi sunt diligentius, quo in medicina hodie integrius eruditos, à manus opera, tanquam à peste, ideo præsertim abstinere cernimus, ne à medicorum Rabinis apud indoctam plebem pro tonforibus tradantur, ipsiq; postmodum neque par cum istis uix dimidiatè medicis quæstus, neque honor, neque apud imperitum uulgus æstimatio accedat. Hæc etenim detestabilis uulgi opinio præcipue remoratur, quo minùs totum curandi artificium, uel hoc etiam seculo assumamus, & interiorum affectuum curationem duntaxat nobis asciscentes, magna mortalium noxa (ut semel uereq; dicam) modica solum ex parte medicis esse studeamus. Quippe quum primum ad pharmacopolas uniuersa medicamentorum compositio relegatur, mox etiam medici impense ipsis necessariam simplicium medicaminum cognitionem amiserunt, atque ut tot barbaris uocibus, falsisq; etiam pharmacis officinae scaterent, tot uerò elegantissimæ ueterum compositiones nobis pariter deessent, adhucq; complures etiam lateant, autores suæ: ac inexhaustum laborem pararunt cum ætatis nostræ, tum qui ante annos aliquot hanc præcessere eruditissimis uiris, indefesso studio simplicium medicamentorum cognitioni sic incumbentibus, ut illam pristino notori restituere conati, plurimum contulisse uideantur: cuius rei inter tot celebres alioquin uiros, argumentum præbet, huius ætatis rarum specimen Gerhardus Vueldbik, Maiestati tuæ à secretis, uariæq; disciplinarum ac linguarum eruditione cum primis ornatus, atque in stirpium historia nostrorum hominū exercitissimus. Cæterum peruersissima hæc curationis instrumentorum ad uarios artifices diductio, adhuc multo execrabilius naufragium, ac longè atrociorem cladem præcipuæ naturalis philosophiæ parti intulit, cui quum hominis historiam complectatur, firmissimumq; totius medicæ artis fundamentum, ac constitutionis initium iure habenda sit, Hippocrates & Plato tantum tribuerunt, ut illi inter medicinae partes, primas esse adscribendas non dubitarint. Hæc namque cum prius à medicis unice excoleretur, ipsiq; in hac adipiscenda omnes neruos intenderent, tum demum misere collabi cæpit, quum ipsi manuum munus ad alios reijcientes, Anatomem perdididerunt. Dum enim medici solam interiorū affectuum curationem ad se pertinere autumabant, etiam uiscerum cognitionē sibi abundè sufficere arbitrabantur, & ossium, musculorum, neruorum, uenarum, arteriarum quæ ossa musculosq; perperant fabricam, ueluti ad ipsos non spectantem, neglexerunt. Ad hæc quum uniuersa administratio tonforibus committatur, non solum uera uiscerum cognitio medicis perijt, uerum etiam disseccandi industria

interci-

intercidit prorsus, eo quod scilicet hi confectionem non aggredierentur, illi uerò quibus manus artificium committeretur, indoctiores essent, quàm ut dissectionis professorum scripta intelligerent: tantum abest, ut difficillimam abstrusissimamq; artem manu ipsis traditam, id hominum genus nobis afferuaret, utq; hæc pestilens curatiua partis dispersio detestabilem ritum in Gymnasijs non inueheret, quo alij humani corporis sectionem administrare, alij partium historiam enarrare consueuerunt. his quidem graculorum modo, quæ nunquam aggressi sunt, sed tantum ex aliorum libris memoriæ commendant, descripta uel ob oculos ponunt, alitè in cathedra egregio fastu occinentibus: illis autem adeò linguarum imperitis, ut dissecta spectatoribus explicare nequeant, atque ex phisici præscripto ostendenda lacerent, qui manu corporis sectioni nunquam adhibita, tantum ex commentario nautam non sine supercilio agit. Atque ut sic omnia perperam docentur in scholis, ac ridiculis quæstionibus dies aliquot abeunt, ita quoque spectatoribus in illo tumultu pauciora proponuntur, quàm lanus in macello medicum docere posset. ut aliquot Gymnasia præteream, ubi de humani corporis compage refecanda uix unquam cogitatur: usque adeò uetus medicina à pristino decore ante plures annos desciiuit. Porro quum illa iam pridem in tanta huius seculi (quod tuo numine prudenter moderari uolunt superi) felicitate cum omnibus studijs ita reuiuiscere, atque à profundissimis tenebris caput suum erigere cœpisset, ut ueterem candorem citra controuersiam in nonnullis Academicis propemodum recuperasse uideretur, nihilq; illa impensis adhuc desideraret, ac prorsus emortuam humani corporis partium scientiam, ipse tot præstantium uiro- rum exemplo prouocatus, huic pro mea uirili, acijs quibus possem rationibus opem ferendam duxi. Ac ne, omnibus aliquid communium studiorum gratia tanto successu attentantibus, solus torpescerem, aut etiam à meis progenitoribus degenerarem, hoc naturalis philosophiæ membrum ita ab inferis reuocandum putauit, ut si non absolutius apud nos, quàm aliàs unquam apud prisicos dissectionum professores uerfaretur, eò tamen peringeret, ut aliquando haud pderet asserere, hanc dissectionis rationem cum antiqua illa conferri posse: nostraq; hac tempestate nihil simul ita collapsum, moxq; integritati restitutum, ac Anatomen fuisse. Verum id studium neuiquam successisset, si quum Parisijs medicinae operam darem, huic negotio manus non admouisssem ipse, ac obiter mihi & cõsodalibus ab imperitissimis tonforibus in una atque altera publica sectione uisceribus aliquot superficiei tenus ostensis acquieuissem. adeò enim perfunctorie illic, ubi primum medicinam prosperè renasci uidimus, Anatome tractabatur, ut ipse in brutorum aliquot sectionibus sub celebri ac nunquam satis laudato uiro Iacobo Syluio uersatus, tertiam cui unquam mihi adesse obtigit sectionem, solito absolutius, & sodalium & præceptorum hortatu adductus publicè administrarem. Quum autem secundò (tonforibus ab opere iam relegatis) illam aggredierer, musculos manus cum accuratiori uiscerum dissectione conatus sum ostendere, præter octo enim abdominis musculos turpiter, peruersoq; ordine laceratos, nullum unquam musculum, ut neque etiam os aliquod, multoq; minus adhuc neruorum, uenarum, arteriarum exactam seriem, quisquam mihi primum commonstrauit. Mox Louanij, quò ob belli tumultus mihi redeundum fuerat, quòd illic decem & octo annis de Anatome non somniauerat quidem medici, utq; de eius Academiae studiosis bene mereret, ac ipse in re prorsus abdita, & mihi ad medicinam apprimè necessaria exercitior redderet, accuratius paulo quàm Parisijs, humanā fabricam ita inter diuidendum enarraui, ut iuniores eius Academiae professores nunc magnā atque adeò seriam ac diligentē in hominis partibus dignoscendis operam impendere uideantur, probè intelligentes, quā egregiam philosophandi supplectilem earum notitiā ipsis suppeditet. Porro Parauij in clarissimo totius orbis gymnasio, quia ad medicinae chirurgicæ professionem (quam, ne à reliqua medicina meipsum disiungerem, annis quinq; illustrissimis, & erga doctrinarum studia longè liberalissimis SENATVS VENETI stipendijs conductus, prælego) Anatomes quoq; tractatio pertinet, eam in hominis constructione inquirenda nauauit operam, ut modò sapius hîc & Bononiæ hanc ita administrea- rim, ridiculoq; scholarum more exploso sic ostenderim atque docuerim, ut in hac nihil quod à ueteribus proditum ad nos peruenit, desiderare possimus, ac nullius quæ occurreret partis constructionem adhuc expeteremus. At medicorum segnitie nimium cauit, ne Eudemij, Herophilij, Marini, Andree, Lyci, ac aliorum dissectionis procerum scripta nobis reseruarentur, quum ne fragmentum quidem alicuius paginæ superfit tot illustrium autorum, quos uel Galenus secundo commentario in Hippocratis librum de Natura humana, plures uiginti commemorat, imò & Galeni Anatomicorum librorum uix dimidia pars ab interitu est uindicata. Qui uerò ipsum sunt secuti, in quorum classem Oribasium, Theophilum, Arabes, & nostros quotquot legere hæcenus mihi licuit, recenseo (illorum bona dixerim uenia) omnes, si modò

quid lectu dignum tradiderunt, ex Galeno id sunt mutuati. & per loquem studiose secanti, nihil unquam minus aggressi videntur, quam humani corporis sectionem: adeo mordicus horum primarij nescio cui dicendi generi, aliorumque in refecando oscitantia fidentes, Galenum in dispendiosa compendia turpiter redegerunt, nunquam ab illis dum ipsius sensa assequuntur, ne latum quidem unguem recedentes: imò librorum frontibus adijciunt, ipsorum scripta & Galeni placitis penitus confarcinata, suaque Galeni esse omnia, ideo etiam subiungentes, si quis forte ea duceret reprehendenda, ob id Galenum quoque esse cōtemnendum arbitrareretur. Atque ita huic omnes fidem dedere, ut nullus repertus sit medicus, qui in Galeni anatomicis voluminibus, ne leuissimum quidem lapsum unquam deprehensum esse, multoque minus deprehendi posse, censuerit: quum interim (præterquam quod Galenus se frequenter corrigit, suamque negligentiam in quibusdam libris commissam, in alijs, postea exercitior redditus, non semel indicat, contrariaque frequenter docet) nobis modò ex renata dissectionis arte, diligentique Galeni librorum prælectione, & in plerisque locis eorundem non pœnitenda restitutione constet, nunquam ipsum refecuisse corpus humanum: at uerò suis deceptum simijs (licet duo ipsi arida hominum cadavera occurrerint) crebro ueteres medicos in hominum confectionibus se exercentes immerito arguere. Quinetiam quamplurima apud Galenum inuenias, quæ in simijs quoque minus recte assecutus est. ut taceam, mirandum esse maxime, in multiplici infinitaque humani corporis organorum & simiarum differentia, nullam nisi in digitis ac poplitibus flexu, Galenum animaduertisse: quam cum cæteris procul dubio omisisset, nisi citra hominis dissectionem ipsi fuisset obuia. Verum in præsentia, haudquaquam institui falsa Galeni dissectionis professorum facile principijs dogmata perstringere: multoque adhuc minus in ipsum bonorum omnium autorem, mox initio impius, suaque autoritatis parum obseruans haberi uelim. Haud enim ignoro, quam medici (longè secus quam Aristotelis sectatores) turbati soleant, quum multo sapientius quam ducentes à uera partium humanarum harmoniæ, usus functionisque descriptione, Galenum declinasse, in unius Anatomæ administratione nunc obseruat, toruè interim & summo defendendi studio dissecas particulas expendentes. Quamuis & hi ueritatis amore ducti, paulatim inde mitescant, suisque oculis ac rationibus non inefficacibus plus fidei, quam Galeni scriptis adhibeant, hæc uerè paradoxa non ab alijs autoribus emendicata, neque autoritatum congerie tantum firmata, huc illuc ad amicos sedulo perferibentes, & ad illorum inspectionem, ac demum ad ueræ Anatomæ cognitionem, tam solliciti & amici hortantes: ut spes sit, hanc breui in omnibus Academicis ita excolendam, quemadmodum Herophili, Andree, Marini, aliorumque præstantissimorum dissectionis procerum seculo in Alexandria olim exerceri consuevit. Quod quo scilicetioribus Musarum auspicijs succedat, quantum in me fuit, præter illa quæ alijs huius argumēti in lucem edidi, & quæ plagiarij quidam me procul à Germania absentem arbitray, tanquam sua emisserunt, iam de integro humani corporis partium cognitionem eo ordine in septem libros redegi, quo in hac urbe & Bononiæ in illo eruditiorum uiuorum cœtu ipsam pertractare soleo. Hac siquidem ratione, qui secanti adfuerit, demonstratorum habebunt commentarios, cæterisque leuiori negotio Anatomem ostendent. Quamquam alioquin & his quibus inspectio denegatur, minime futuri sint inutiles, quum cuiusque humani corporis particulae numerum, situm, formam, magnitudinem, substantiam, ad alias partes connexum, usum, munus, ac eiusmodi permulta, quæ in partium natura dissecantes rimari consueuimus, una cum mortuorum uiuorumque resectionis artificio, satis diffusè persequatur, & partium omnium imagines sermonis contextui insertas ita contineant, ut ueluti dissectum corpus operum Naturæ studiosis ob oculos collocent. Ac primo quidem libro omnium ossium cartilaginumque naturam enarraui, quæ quod illis reliquæ partes suffulciantur stabilianturque, & secundum hæc describantur, ab Anatomæ studiosis primùm cognoscenda ueniunt. Secundus liber ligamenta, quorum beneficio ossa cartilagineque inuicem cōnectuntur, & dein musculos, motus è nostro arbitratu pendentes opifices, cōmemorat. Tertius, uenarum quæ musculis & ossibus cæterisque particulis familiarem quo enutrantur sanguinem deferunt, ac dein arteriarum insiti caloris spiritusque uitalis temperiem moderantium, frequentissimam seriem complectitur. Quartus non modò neruorum qui musculos adeunt distributionem, sed & reliquarum quoque omnium propagines edocet. Quintus organorum nutritioni, quæ potu & cibo perficitur, famulantium constructionem tradit: ac insuper ob sedis uiciniam, instrumenta etiam continet, ad speciei successionem à summo rerum Opifice fabricata. Sextus cordi uitalis facultatis fomiti, ipsique subministrantibus particulis dicatur. Septimus uerò cerebri & sensus organorum harmoniam ita persequitur, ut illic neruorum à cerebro originem ducentium series quarto libro expressa, non repetatur. Quippe in horum librorum ordine digerendo, Galeni

sententiam sum sequutus, qui post musculorum historiā, uenarum, arteriarum, neruorum, & dein uiscerum Anatomem pertractandam duxit. Quantum uis non inepte, ac potissimum apud huius scientiæ tyronem, aliquis cum uasorum distributione rudem uiscerum cognitionē ita persequendam contendet, quemadmodum in Epitome præstiteri: quam ueluti horum librorum semitam, ac in illis demonstratorum indicem præparauit, Serenissimi Principis PHILIPPI Maiestatis tuæ filij, ceu uiui paternarum uirtutum exemplaris (à quo quæcunque in optimo totius orbis moderatore desiderari possunt, quàm cumulatissimè expectantur) splendore decoratam, autoritateque munitam. Verum hic quorundam iudicium mihi succurrit, qui non duntaxat herbarum, sed & humani corporis partium quantum uis etiā exquisitissimas delineationes, rerum naturalium studiosis proponi, acriter damnat: quod has non picturis, uerum sedula refectione, rerumque ipsarum intuitu disci oporteat, perinde sanè ac si hoc nomine uerissimas, ac utinam à typographis nunquam deprauandas partium icones sermonis contextui adhibuissim, ut studiosi illis freti, à cadauerum sectione temperarent: & non sjs potius, quibus possem modis medicinæ candidatos ad cōlectiones proprijs manibus obeundas, cum Galeno hortarer. Profectò si ueterum, qui pueros domi in confectionibus administrandis, perinde atque in pingendis elementis & sectione exercebant, consuetudo huc usque deducta fuisset, non picturis modò, uerum & omnibus cōmentarijs perinde atque ueteres illos facile nos carere permetterem: qui tum primùm de Administrandis dissectionibus scribere sunt aggressi, quum non liberis solum, sed alienis etiam uiris quos uirtutis nomine suspiciebant, artem cōmunicare honestū esse censuerunt. Cum primùm enim pueri non amplius in sectionibus exerceri cōsueuerit, protinus necessariò accidit, ut Anatomem infelicius cōdiscerent, exercitatione, quam in pueritia auspicari solebāt, abolita. Adeo ut quæ ars Asclepiadum familia excidisset, multisque seculis in deterius uergeret, opus fuerit libris qui speculationē ipsius integrā cōseruaret. Quantum uerò picturæ illis intelligendis opitulentur, ipsoque etiā uel explicatissimo sermone rem exactius ob oculos collocent, nemo est qui non in geometria, alijsque mathematicis disciplinis experiatur: præterquam quod nostræ partium imagines illos impense oblectabunt, quibus non semper humani corporis refecandidatur copia: aut si datur, tam delicata & in medico parum probanda præditi sunt natura, ut effi iucundissima hominis cognitione, immensi rerum Conditoris sapientiā (si quid aliud) attestare, insigniter capiantur, eò tamen animum inducere nequeunt, ut uel sectioni aliquando intersint. Vt cuncta uerò sit, toto opere id unicè studij, ut in negotio longè reconditissimo, neque minus arduo, quam plurimis prodessem, humanique corporis fabricæ non decet, aut duodecim (uti obiter spectanti apparet) sed aliquot mille diuersis partibus extructæ historiā, quàm uerissimè & abolutissimè pertractare, ac intelligendis Galeni libris posteritati adhuc asseruatis, & inter cætera diuini eius uiri monumēta præceptoris operā requirentibus, non spernendā frugem medicinæ candidatis adferre. Licet interim non me lateat, quàm conatus iste meæ ætatis, qua uigessimum octauum annum nondum excessi, nomine, parum autoritatis habebit, ac quamminimè ob crebram non uerorum Galeni dogmatum indicationem, ab illorum moribus erit tutus, qui mihi Anatomem docenti non astitere, aut ipsi hanc sedulo non sunt aggressi, primaque fronte uarias rationes in Galeni defensionem cōminiscentur, nisi magno alicuius numinis patrocinio ex more commendatus in lucem auspiciatò prodeat. Verum quia maiori nullo quàm diui CAROLI, inuictissimi, maximeque Imperatoris nunquā inter morturo nomine tutius muniri, splendidiusque ornari potest, tuam Cæsaream Maiestatem omni reuerentiā supplex iterum atque iterum obsecro, ut si ueniale hoc meum studiū multis rationibus causisque sibi obnoxium, sub ipsius ductu, splendore ac patrocinio in hominum manibus tantisper uersari sinat, donec per rerum usum, ac quod ætate accedit iudiciū, eruditionemque hunc laborem summo optimoque Principe digniorem reddam, aut aliud non rejciendum alijs ex arte nostra deprompti argumenti munus offeram. Quamuis augurer, ex uniuersa Apollinea disciplina, adeoque tota naturali philosophia, nihil tuæ Maiestati gratius acceptiusue procudi posse, historia, qua corpus & animum, ac præterea diuinum quoddam numen ex utriusque symphonia, & nosmetipsos denique (quod uerè hominis est) cognoscimus. Atque ut id pluribus colligo argumētis, ita inde in primis conijcio, quod in ea librorum frequentia, quæ scilicet memoriæ MAXIMILIANO Romanorum maximo Imperatori auctore tuo cōsecrati fuere, nullus præsentis negocij libello unquam gravior extiterit. Neque unquam obliuiscar, qua uoluptate tabulas meas Anatomicas inspexeris, quamque curiose de singulis percunctatus sis, quas pater meus Andreas Maiest. T. à pharmacis primarijs iuxta ac fidelissimus, aliquando intueudas obtulit. Vt nunc præterea incredibile illum, ut in omnes disciplinas, ita etiā multo maxime in mathematicas, & præsertim eius quæ mundi astrorumque scientiam pertractat, amorem, & in tanto heroe admirabilem eius peritiā. Adeo, ut haud fieri queat,

AD CAROLVM V. INVICTISS. IMP. PRÆFATIO.

quin ut mundi scientia unice teneris, ita etiam aliquando omnium creaturarum absolutissimæ fabricatione expēdenda delecteris, & immortalis animæ diuersorio ac instrumēto cōsiderando uoluptatem capias: quod domicilium, quia per multis nominibus mundo egregiē correspondet, ueteribus haud ab re microcosmus nuncupabatur. Cæterum, uti modò homini dignissimam sui corporis structuræ cognitionem, per se longè commendatissimam, & cui tantopere uel Romæ summos uiros, tum rebus, tum disciplinis philosophicis per omnia præcipuos, operam impendere iuuat, minimè hic prædicandam statui: ita quoque Magni illius Alexandri, qui non nisi ab Apelle pingi, à Lysippo in ære duci, & à Pyrgotele sculpi uoluit, probè memor multo minùs hic laudum tuarum aliquid recensendum duxi, ne ieiuna & parum exercitata oratione, illis pro luce tenebras offundam. præsertim quum prorsus improbandus sit, nimium receptus in Præfationibus ritus, quo absq̃ omni delectu, & ferè præter meritum, ueluti ex typo & formula quapiam, uilis alicuius præmioli gratia, omnibus ascribi solent, suspicienda doctrina, singularis prudentia, mira mansuetudo, acre iudicium, indefessa liberalitas, erga literatos & studia mirus amor, in rebus agendis summa celeritas, omnisq̃ ad eò uirtutū chorus, quo tuam Maiestatem non minus quàm dignitate, ac felicitate, rerumq̃ gestarum triumphis uniuersos mortales anteire, nullus nō (quamuis hic à me non dicatur) perspectissimū habet. unde etiam summi numinis loco adhuc uiuus coleris: quod ut Dij studijs & toti orbi non inuideant, sed diuissime mortalibus incolume, perpetuoq̃ felix seruent actueantur, precor.

Patauij, Calend. Augusti, anno post natum CHRISTVM

M. D. XLII.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

Quoniam Epistola, quam unā cum Tabulis, ad hosce de Humani corporis fabrica libros & ipsorum Epitomen paratis, ab ANDREA VESALIO ex Italia missam accepimus, pleraque continere nobis uisa est, quorum alioquin Lectorem initio admonendum putassemus, quæq̃ Typographis, præcipuè ita parui Principum decreta pendentibus, & ad ea quæ in rei literariæ usum euulgantur deprauanda natis, significanda uidebantur, operæ precium duximus illam ita quoque uti ad nos missa est, candidis Lectoribus communicare.

IOANNI OPORINO. GRÆCARVM LITE

RARVM APVD BASILIENSES PROFESSORI,

amico charissimo suo.

S. CCIPIES breui simul cum his literis per Mediolanenses mercatores Danonos, tabulas ad meos de Humani corporis fabrica libros, & eorundem Epitomen sculptas. Utinam tam integrè ac tutò Basileam perferantur, atque sedulo cum sculptore & NICOLAO STOPIO hic Bombergorum negotiorum fidelissimo curatore, in humanioribusq̃ studijs apprimè uersato iuvene, eas composui: ne aliqua ex parte atterantur, aliudue incommodum ipsis uelura inferat. Inter tabularum seriem exemplar frustatim reposuimus, simul cum impresso singularum figurarum typo, cui quo quæque loco repōnenda ueniat ascripsi: ne forte illarum ordo ac dispositio tibi tuisue operis negotium facesseret figuræq̃ non ordinatim imprimerentur. In exemplari promptè discernes, ubi genus characterum sit immutandum. quandoquidem scripturæ partem, quæ organorum historiam complectitur, continuoq̃ orationis contextu singulis capitibus absoluitur, lincis ab ea distinxī, quæ ad characterum qui in tabulis sculpti occurrunt explicationem iuuat: ob idq̃ figurarum & characterum Index appellatur. In continua orationis serie nusquam figuris indicandis interrupta, litterulas expendes, quas in officinis superlineares nuncupatis: quæ illis respondent annotationibus, quas interiori margini non tanta industria, quanto labore & tædio, adhibui, ut lectori uelut scriptorum essent commentarius, exprimens in quānam figura pars, cuius mentio incidit, spectari possit: uti annotationes in exteriori margine obuiæ, eorum quæ enarrantur argumentum quodammodo proponunt. In interioribus, ne essem prolixior, eam rationem obseruauī, ut quotiescunque figura indicatur, quæ capiti, ubi annotatio spectatur, præfixa est, nullum capitis numerum indicem: quem alioquin appono, si figura alteri præponatur capiti. Rursum, si figura in libro ubi annotatio occurrit, inueniatur, libri numerum figuræ haud subijcio. Quamobrem uerò figuras hoc illoue loco collocandas duxerim, in librorum titulis, & characterum indicibus abunde explicatum reperies. Notarum enim, quibus partes in delineatione quapiam insigniendæ fuerūt, loco, characteres quorum in officinis perpetuò usus est, in tabulis sculptissimus: primum ferè à maiusculis, & dein alijs Latinorum orsi: insuper Græcorum minoribus: mox ab eorundem grandioribus, qui Latinis non sunt familiares: quum uerò hi omnes non sufficerent, numerorum typos assumpsimus, & si quæ alia notula in communibus typis occurrebat. In horum indicū descriptione obseruatum est, ut indicans unamq̃ priuatam explicationem habens character, in margine liber collocetur. Si uerò peculiarem non habeat indicem, ac ueluti cum alio characterē exprimat, ipsi punctum in margine subiecti, ut unā cum cæteris lectori in serie obuius fieret. Verum hanc rationem, ac potissimum cur characterum indicem cum partium historia confundendum non putauerim, aliàs ad te prolixius scripsi: nunc uerò ijs quibus possum modis hortor, & rogo pariter, ut omnia quàm nitidissimè & ocyus excudantur, utq̃ in meis conatibus expectationi, quam omnes de tua Officina, nunc primum magno studioforum commodo, felicitq̃ Musarum omine instituta conceperunt, satisfacias. Præcipuum studium in tabularum impressione erit impendendum, quod non uulgariter ac scholasticè, uelut quæ simplicibus duntaxat lineis sint expressæ: nusquam picturæ ratione (si interdum locum quo res delineatæ suffulcirentur, excipias) neglecta. & quanquā hic iudicio ualeas, nihilq̃ nō de tua industria & sedulitate mihi pollicear, hoc unum perciperem, ut inter excudendum id exemplar quàm proximè imitareris, quod à sculptore speciminis sui loco impressum, unā cum ligneis formis reclusum inuenies. ita enim nullus character, quantumuis etiam in umbra reconditus, oculatum sedulumq̃ lectorem latitabit. & quod in hac pictura longè est artificiosissimum, mihiq̃ spectatu perquàm incundum, linearum in quibusdam partibus crassities simul cum eleganti umbrarum obfuscatione apparebit. Verum non est quod hæc tibi perscribam, quum in papyri læuitate soliditateq̃, ac in primis in uestrarum operarum diligentia positum sit, ut singula, quale nunc mittimus exemplar, nosq̃ hic aliquot impresimus, ex tua Officina omnibus proponantur, multisq̃ fiant communia. Dabo operam, ut non ita multo post ad uos proficiam, & si non toto impressionis tempore, saltem aliquandiu Basileæ cōmorer, mecum formulam decreti Senatus Veneti allaturus, quo cauetur, ne quis tabularum

tabularum aliquam absque meo consensu imprimat. Caesaris, quantumvis tu generale in omnes libros quos primus imprimis habeas, mater mea ad te Bruxella mittet. dudum enim mihi impratum fuit: sed ut recentius esset, ad pluresq; annos utile, haecenus non curauimus describendū. Regis Galliae, se mihi adepturum recepit ipsius apud Venetos Orator, Monspeffuli antistes. Licet hac ex parte parum sim anxius: imò diplomatum exemplaribus ne paginam quidem occupandam duxerim. Nam quid principum decreta apud bibliopolas, & in omnibus angulis nunc densissime satos typographos ualeat, abunde in meis Anatomicis tabulis ante annos tres Venetijs primum impressis, & postmodū misere passim deprauatis, maioribusq; interim titulis exornatis, est animaduertere. Augustae enim mea ad NARCISSVM VERTVNVM, Caesaris & regni Neapolitani primum medicum, rarumq; profectò nostrae aetatis medicorum exemplar, subducta epistola, nescio quis rabula Germanicè est praefatus, & praeter meritum in Auicennam reliquosq; Arabes blaterans, me inter quosdam succinctos Galenos connumerat, & (ut emptori fucum faceret) me coegisse in sex tabulas falso asserit, quae Galenus pluribus quàm triginta libris diffuse complexus est. Dein Latina se Germanico idiomate donasse subiungens, attestatur Graecas & Arabicas uoces ab ipso adhibitās: quum interim non solum tales omnino subduxerit, sed ea omiserit quae conuertere nequiuit, quorumq; nomine tabulae in primis debebant esse commendatiores. praeterquam quòd Venetam sculpturam peruerse istic sunt imitati. Hoc Augustano sculptore longe rudior imperitiorq; extitit, qui Coloniae ipsidem tabulis manum admouit: quantumvis illic nescio quis in typographi gratiam scribat, non tantum ex meis tabulis hominis constructionem melius quàm ex humanae fabricae refectione inueniri posse, uerum etiam ipsos ex elegantissimis figuris fecisse multo elegantiores: quum tamen & picturam ualde corruerint, & neruorum delineationem parum feliciter imitatum adiecerint, quam ego characterum adiecto indice, uni atque alteri amico, qui id tantisper dum ipse eā ederem, à me expetebant, ruditer delineaueram. Parisijs tres priores eleganter expresserunt, alijs interim propter sculpturae cuti coniectio, difficultatem omisis: quum potius à prioribus, si studiorum habita esset ratio, abstinentiū fuisset. Ceterum Argentinenfis ille, quē FUCHSIUS tantis conicijs ob quaedam demò transcripta proscindit, quemq; ego longe alio iure quàm ipse plagiarium appellare possem, de studijs pessimè est meritis, quòd tabulas quae nunquam satis magnae studiofis proponi poterunt, tam foede contraxerit, & turpissime pictas, ac praeter omnem rationem circumscriptas, cum Augustani uersione, tanquam suas emisericit. Huius gloriae inuidere uisus est, qui undecunque citra delectum compilatis ex aliorum libris, imaginibus, Marpurgi & Francofordiae eius generis libros adhuc emittere pergit. Adeo ut diuina illa & felicissima Italorum ingenia leuiter feram, et ualde exosculer, quòd aliud in Germaniae medicis iudiciū ob sordidorū quorundam typographorū mancipia requirant, quae nullum nō scripti genus uilis alicuius praemioli à typographis emungēdi gratia cōgerere, emutare, transcribere, suoq; nomine ut nouum quid editum uideatur, decretaq; principum sileant, emittere audent. Haec eò scribo, ut intelligas, quam parum illa impressioni tuae adhibenda putauerim. quin potius significandum duxerim, me multo lubentius tabulas alicui industrio typographo quocunque transmissurum: quantumq; in me esset, operam meam in rei literariae usum communicaturum: quàm ut ineptus aliquis, cui pro mea uirili rationibus omnibus obesse conabor, tabulas tanto labore in communem studiorum usum confectas imitaretur, illaq; turgido quopiam praefixo titulo, perinde ac si à me ita negligenter exiissent, in hominum manus uenirent. Atque haec potissima est causa, cur tabulas meo sumptu parauerim, ac nunc iterum atque iterum abs te contendam, ut quàm integerrimae & mundissimae à tuis operis seruentur. Vale. Venetijs, nono Calendas Septembres.

Tuus And. Vesalius.

ANDREÆ VESALII.

Obijt 15 oct 1564 æt 58

ANDREÆ VESALII

BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER PRIMVS, IIS QVAE

uniuersum corpus sustinent ac suffulciunt, quibusq; omnia
stabiluntur & adnascuntur dedicatus.

QVID OS, QVISQVE IPSIVS VSVS
& differentia. Caput I.

S CAETERARVM hominis partium est durissi-
mum, & aridissimū, maximeq; terrestre & frigidum,
& sensus denique præter solos dentes expers. Huius
enim temperamenti summus rerum opifex Deus
substantiā meritò efformauit, corpori uniuerso fun-
damenti instar subiiciendam. Nam quod parietes &
trabes in domibus, & in tentorijs pali, & in nauibus
carinæ simul cum costis præstant, id in hominis fa-
brica ossium præbet substantia. Ossium siquidem
alia roboris nomine tanquam corporis fulcra pro-
creantur, e quorum numero sunt tibiæ & femo-
rum ossa, & dorsi vertebrae, ac omnis fere ossium con-
textus. Alia reliquis partibus ueluti propugnacula,
tutissimiq; ualli & muri à natura obijciuntur, quem-

Ossis natura.

Ossium usus.

Ossis differen-
tia ab usu.

admodum caluaria, uertebrae spinæ, & transversæ earundem processus, pectoris os, costæ.
Alia quorundam ossium articulis præficiuntur, ne illi plus satis laxè moueantur, aut in ni-
mum acutos inclinentur angulos. Huiusnanque beneficii occasione, ossicula effinguntur,
scelami seminis magnitudini à dissectionis professoribus comparata, quorum quædam secun-
do pollicis manus internodio, & quatuor reliquorū digitorum primis internodijs, & primis
etiam internodijs quinque digitorum pedis coartulantur. Dentes porro incidendis & con-
fringendis & atterendis moliendisq; cibis priuatim conducunt, perinde ac duo auditus instru-
menti ossicula peculiari usu audiendi officio famulantur. Verum cuiusq; ossis primum mu-
nus, singulorum ossium Caput fusiùs ostendet, quandoquidem in præsentia abunde est, gene-
ratim ossium usum recensere: quo (ut semel dicam) hæc fulcrorum modo uniuersam corporis
molem sustentant, & ijs omnia adnascuntur & firmanantur, & ab ipsæ suspēduntur, adeo
sanè ut ex ossium usu aut officio, non alia quàm modò fere diximus, desumi possit differentia.
In magnitudine uerò ossa uariant, quòd nonnulla quidem sint grandia, ut femur, tibia os, hu-
merus, & ossa sacri ossis lateribus utrinque connexa: nonnulla autem parua existant, ut bra-
chialis ossa, dentes, & ossicula quæ scelamo assimilantur. Alia rursus ampla sunt, ut ossa sacri os-
sis lateribus coarctata, scapulæ, sacrum os, uerticis ossa, frontis & occipitij. Alia angusta & gra-
cilia & longa, ut fibula, radius, ulna, & cum alijs multis costæ. Porro satius erit omnes diffe-
rentias, quas à forma petere integrum esset (cum innumeræ occurrant) ad priuatas ossium
descriptions referuare. Arduum quippe esset, ossibus nondum enarratis assequi, quæ nam
horum sint aspera: ut ea quæ lapidea in caluariae basi uocabimus, quòd præruptæ rupi simi-
lia uideantur, item quæ læuia sint, ut uerticis ossa, frontis os, pectoris os. deinde quæ triangu-
lum referant, ut scapulæ: & quadrangulum, ut uerticis ossa: & quæ cunei speciem obtineant,
ut capitis os, à cuneo *σφαιροειδές* dictum: & quæ iugis assimilentur, ut *ὀψυχα* Græcis, iuga-
lia autem nostris appellata: & quæ nostrum imitentur, ut claviculæ: & quæ ensis effigiem
ostendant, ut pectoris os: insuper quæ *υ* figuram referant, ut *ὀστέον* uocatum os: & quæ ra-
dij quo latiores cordulæ texuntur figuram expriment, ut cubiti os radij nomine donatum: &
quæ cubo reseræq; comparamus, ut pedis os à cubi imagine *ὀστέον* nuncupatum: & quæ
cymbæ imagini accedant, ut pedis os à cymba Græcis *σκαφοειδές* appellatum: & quæ mola,
scuto & patellæ similia dicantur, ut os genu articulo præpositum: ad hæc quæ totius Italiae
circumscriptionem leuiter proponant, ut femur: & quæ fibulam representent, ut tenuius in ti-
bia os fibula appellatum: & quæ coccygis seu cuculi auis rostro comparentur, ut sacro ossi sup-
positum os, quod coccyx nuncupatur: dein quæ incudis uel molaris dentis effigiem quodam-
modo repræsentet, ut minus organi auditus ossiculum: & quæ malleum, ut grandius eiusdem

Differentia à
magnitudine.

A. forma.

A organi

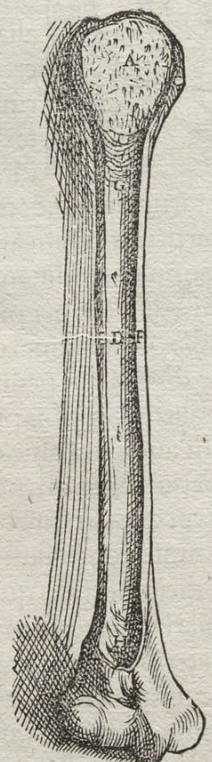
organi officulum: præterea quæ à uerticuli forma nomen fortiantur, ut dorsi uertebrae: & quæ clauo à Græcis ῥόμφα appellato respondeant, ut dentes: & quæ mediam maiusculæ pilæ seu ciceris formam præferant, ut duo pedis officula, primo pollicis internodio supposita: eiusque generis ossium quæ forma inuicem uariant permulta, non ita obiter ab illo cui ossa adhuc inco gnita sint, intelligantur. Atque hac etiam ratione processuum, appendicum, capitum, superciliorum, sinuum, & tuberculorum imagines, in præsentia nequiquam recensenda ueniunt: quemadmodum neque aliqua quæ ex hisce sumi possit ossium differentia, quum quid processum, appendicem, eiusque ordinis reliqua nomen, hæcenus non expresserim, ista secundo ab hoc capite necessariò pertractaturus. Ac proinde etiã differentia ab ossium commissurarum speciebus petita, nisi commissuris accuratè explicatis, obuia esse nõ queunt. Quod autè quamplurimæ sint, & cognitu non admodum faciles, quartum Caput attestabitur. Item differentias quæ à cartilagine dependere possunt, nondum natura cartilaginis exposita, haud promptè quibus assequeretur. Inco gnita enim cartilagine, intellectu difficile est, quænam ossa cartilagine prorsus destituantur, ut uerticis ossa: quæ illa undique, ut quædam brachialis ossa, aut ali qua tantum ex parte, ut femur, in crustentur. quæ item in cartilaginem degeneret: ut nasi ossa,

*Differentia
ab appendicib.
processibus, ca
pitibus, etc.
Ab ossium com
missuris.*

*A cartila
gine.*

*Ab ossium
substantia &
constitutione.*

*Quoniam præfens differentia in figuris, singulis Capitibus quibus
primam os aliquod describitur, præpositis, ita ut reliqua quæ hoc*

*Capite pertractantur, non
est obuia, hic appropinquat
brachij ossis, seu ut cū Cel
so dicemus: humeri, secun
dum longitudinem dissecti al
teram partem, quæ ipsius
capite quod scapulae articu
latur, cauernulas pumicis
modo efformatas, & A in
signitas cõmonstrat: quæ ad
modum et squamæ illis cauer
nulis obductæ, et B notatæ.
C autem inscribitur portio
exterioris superficiei istius
ossis, hic cõspicua. Insuper
D sinum cõmonstrat am
plius cauum, qui solidissimæ
crassæ ossis parte E ac F
indicata circumdatus, secun
dum humeri longitudinem
exporrigitur. Ad sinum ue
rò summum ubi G reponi
tur, & inum ubi H uisi
tur, ossæ occurrunt lineæ,
medullam hoc sinu conten
tam intexentes. Cæterum
sub humero os cymbam refe
rens, ac undecima figuræ
trigesimæ tertij Capitis ex
primendū, hic uerò per me
dium dissectum, & I & K
insignitum delineauimus, ut
ossis appareret substantia
pumicis instar constructa.
Ac utrunque quidem L,
cauernosam fungosamue hu
ius ossis notat substantiam.
M uerò, squamam, quæ os
sis constituit superficiem,*

*et undique illi fungosæ substantiæ circumducitur. Præterea huic
ossi unum officulorum subinximus, quæ primo pollicis pedis interno
dio coarctata, in secunda trigesimæ tertij Cap. figura a & c ostē
dentur. Atque hoc ideo N notatum integrè per medium diuisimus,
ut aliquod os impenitē solidum, & cauernulis penè destitutum, in con
spectum quouis pacto ueniret.*

*In de Usu
partium, et 2 lib.
Cõmentar. in
Hipp. lib. de
Fracturis.*

costæ, pectoris os. His igitur differentiis in suum locum asseruatis, eas quæ à substantia & ossium cõstitutione colliguntur, sermoni hic adijciamus. Sunt enim quædam ossa plane solida, neque quouis pacto effracta, interioris cauernulis sinibusue obstita uidentur: ut, præter cætera, duo nasi ossa, & quod in oculorum sede minimum, ac superioris maxillæ ossium secundum numerabitur: & ea quæ sesami seminis magnitudini comparantur: & duo ossicula auditus organo propria. quæ omnia nisi temporis successu impense reficcata, nullam omnino cavitatem intus ostendunt. Nonnulla uerò exterius, quasi continua crusta, aut lamina obducuntur, solida apparent, sed effracta. quædam paruus tantum sinibus cauernulisque cõpactissimæ spongiæ, uel læuissimæ pumicis foramina quamproximè referentibus, intus oppleta cernuntur, quandam fungi speciem exprimentes: ut in minorum ossium numero, brachialis ossa, & tarsi ossa: in maiorum autem, sacrum os, uertebrae corpora, pectoris os, calcis os, talus, deinde & uerticis ossa. quædam uerò præter cauernulas, nulla serie aut numero positas, amplius aliquem & insigniter cauum exiunt sinum, qui solidissima ualidissimaque ossis substantia circumdatus in extremis angulis, ossis ueluti lineis intertingitur. Hunc sinum singula ossa, quibus obtrigit, unicum ferè adipiscuntur. Sunt autem huius classis inter minora ossa, pedij, postbrachialis, & digitorum ossa: atque ex his potissimum primæ & secundæ digitorum acies, quantumuis secus Galeno Anatomes professorum præcipuo usum sit, ossa digitorum solida constituent. Grandiora uerò ossa eiusmodi sinu donata sunt, femur, tibia os, humerus, maxilla inferior, quartum superioris maxillæ os, frontis os, temporum ossa, & plerumque ipsum cuneiforme os. Dentes autem, qui omnium ossium facile sunt durissimi, huius generis sinum quoque obtinent: sed interim dictis nuper cauernulis, & pumicis modo efformatis foraminulis prorsus destituuntur. Maiores isti sinus, & illa pumici ac exiccato fungo non absimilis constructio, ossibus contigerunt, cum quod motus nomine

mine leuiores redderentur, tum ut medullam propriam ipsorum nutrimentum illis cõtinerent, aut priuatim aërem, aliquam uel peculiarem materiam, ut frontis os, temporum ossa, præter medullam, amplecterentur. Neque solum in maioribus his ossium sinibus, ut quispiam arbitra retur, medulla reponitur, uerum illæ spongiæ modo extructæ cauernulæ non minus quam insigniores illi sinus medulla infarciuntur. Quod autem singulis ossibus prout unumquodque maiori minoriue indiget leuitate, robore & duritiâ, aut prout huic aut illi sensus organo præest, sinus hi & ossium densitas iustissime attribuatur, in singulorum ossium enarratione sedulo prosequar. Præter cauernulas & sinus, quibus ossa intus scatent, quædam etiam amplis foraminibus sunt peruia, ut occipitis os, & uertebrae, quæ dorsalem transmittunt medullam, pubis quoque ossa, quod leuiores reddantur, cæteris omnibus grandius foramen obtinent. Alia autem paruus perforantur foraminibus, ut pleraque capitis & maxillarum ossa, uenis, neruis, arterijs uiam præbentia: & os quod inter capitis ossa octauum numerabitur, odorum gratia tenuibus foraminulis cribri modo perforatum creditur. Alia exterius ac in superficie nullum quod sensu dignoscitur foramen cõmonstrant, ut brachialis ossa, & dentes, & digitorum ossium permulta. Non paucis autem ossibus foraminula obtingunt, quæ exterius ac in superficie sunt conspicua: non tamen uniuersum os penetrant, sed tantum uenis & arterijs crassiora ossa subeuntibus præparantur. Eiusmodi foramina in calcis osse, & talo, & osse sacro, & in grandium uertebrae corporibus passim occurrunt: quod uidelicet hæc crassiora sint, quam ut à uasis ipsorum superficiem tantum perreptantibus, alimentum commodè queant assumere. Ab ossium sensu leuis admodum pendet differentia. Dentes enim sensu præditos, reliqua autem ossa illo destituta arbitramur: quamuis non nimium temerè ossibus omnem sentiendi uim adimere conueniet, quum in crebris quas manu obimus curationibus interdum ossa dolore affici, etiam præstantissimi medici affirmant: non ignorantes interim membranam quandam omnibus propemodum ossibus obduci, quam *periosteum* ob id Græci uocant, cuius gratia alijs ossa (si quid modò sentiunt) sensu pollere uisum fuit. Præterea & soli dentes tota sede qua extra gingiuas prominent, nudæ sunt, reliquis interim ossibus omni ex parte tectis, & ante sectionem latitantibus. Ad hæc dentes ubi prominent, membrana ossa inuoluent destituuntur, ut & caluariæ interior superficies, quæ cerebrum continetur, quam dura cerebrum induens membrana proximè succingit, quum alioquin cæteris ossibus dicta prius membrana undique circumducatur, si eas sedes exceperis, quibus ossa uel articulantur inuicem, uel alioquin mutuo construuntur.

*Quæ ossis parte
medulla re
ponatur.*

*Ab ossium
foraminibus.*

A sensu.

*Ab ocula
tione.*

*A membrana
ossa succingē
te.*

QVID CARTILAGO, ET QVIS CARTILAGINIS USUS & DIFFERENTIA. Cap. II.

CARTILAGO osse mollior est, terrestris tamen ac durissima partium corporis secundum os particula, prorsus solida, & nullis foraminibus cauernulisque ossium modo intus oppleta, & sensus ac medullæ expers. Huius usus perquam uariis est. Primum namque idem præstat quod ossa, quum uelut fulcrum quoddam sit, cui proximæ partes adnascantur, & ad stabiliantur. Cartilagine enim quibus larynx constat, ossium munere elegantè funguntur. quippe ipsis quidam implantatur musculi, ac nonnulli ab illis enascuntur. Insuper cartilagine hæc laryngem perinde effingunt, atque rusticorum domus ex trabibus confectas cernimus, priusquam stramina, tegulæ, & lutum illis adhibeantur. Neque sanè hominum ossa & cartilagine carne nudatas, ac postmodum unâ contextas, propius cuiuspiam imagini assimilaueris, quam tuguriorum fabricæ iamprimum erectæ, & nondum ramis aut terra ornata. Pari quoque ratione cartilagine ossium uicem obeunt, quæ inibi reponuntur, ubi nullo osse locato, musculi suam insertionem tentant: quod palpebris & naso euenit. In palpebrarum enim extremis oblongæ consistunt cartilagine, in quas musculi palpebras mouentes inferuntur. Ad hæc, nasi alæ cartilaginibus efformantur, quæ musculorum insertionem perinde ac ossa excipiunt. Quinetiam illæ alarum cartilagine, nasi apicem unâ cum alijs cartilaginibus à nasi ossibus prognatis elegantè ossium ritu suffulciunt, eriguntque. Præterea costarum ossa in cartilagine finiunt, in omnibus quod ad usum ferè spectat, illis ossibus respondentibus: quamuis ex abundanti his cartilaginibus peculiaris usus accedit, quo thoracis amplitudinem (quam illæ cum costarum ossibus efformant) promptius dilatari constringique patiuntur, quam si rigide & ossis modo duræ essent. Insuper eiusdem ferè usus gratia asperæ arteriæ cartilagine C nostri imaginem exprimentes, in hoc ab ossibus discrepant, quod præter id quod bellè sustinent, ossisque munus fulciendo gerunt, eam adipiscuntur temperiem, cuius beneficio

*Cartilaginis
natura.*

*Vsus commu
ni ossium usui
respondens.*

*Cartilagines
osse proprius
stringi ac dilata
ri.*

*Cartilaginis
usus in arti-
culis.*

neficio distendi comprimique secus quam os possunt. Adde & alium cartilaginis usum neutiquam infimum, quo hæc ossibus occasionem præbet, ut in continuis frequentibusque motibus attritu minus uidentur. Ossium namque commissuræ motus gratia extructæ, propter ossium siccitatem ex mutuo contactu, leui opera rumperentur, nisi utraque commissuræ ossa tota sede qua se inuicem cōtingunt, articulumque formant, cartilagine quadam ueluti crusta scorsim obducerentur, & hæc cartilago suo in duritie mollitieque temperamento ossium impetui resisteret, & unā incidentis uim cedendo leuiter exolueret. Neque solum cartilago in ossium affricu quo minus mutuo contactu atterantur commoda est, at ita læuis plana que uisitur, ut promptissime ossis caput in suo sinu uoluatur, nulla que asperitas motus promptitudinem impediat, accedente huc uiscido lubricoque humore, & ueluti smeigmate quopiam, quo rotulas ad reflectendum funes oblinimus. Quinetiā sagax rerum Opifex adeo præstantem cartilaginis usum in articulis fore cognouit, ut non solum ad eum quem diximus modum ossa in mutuo contactu cartilagine læui & lubrica crustæ cuiusdam modo ornauerit, uerum in nonnullis articulis præter has cartilagine tertiam quandā adhibuerit, quæ neutrius ossis cartilagini, sed tantum membranis articuli ligamenti orbiculatim connascitur, & ueluti cartilaginum ossibus obducentium quoddam interstitium efficitur. Hæc utrinque, quæ inter alias cartilagine consistit, læuis, & ob uiscidum quo oblinitur humorem lubrica est, & multo illis cartilaginibus quæ ossibus obnascuntur mollior. Huiusmodi cartilagine inferioris maxillæ ad superiorem articulos intercedere, suo loco audies: deinde aliam pectoris ossis cum clauicula articulum, & nexum clauiculæ cum summo humero, & ulnæ cum brachiali, & tibiæ ossis cum femore, in quo articulo huius generis cartilagine, sinus, quibus femoris capita excipiuntur, magna Naturæ prouidentia peculiariter augent. Verum eiusmodi cartilagine Galeno non uidentur animaduersæ, si ex omnibus eas duntaxat exceperis, quas genu articulo proprias esse diximus: quarum Galenus ligamenti nomine semel, & obiter tantum meminit. Arabibus autem eas notiores fuisse, quodammodo hinc colligitur, quod illi ossium contextum docentes, ossa quidem omnia scripserint esse contigua: illis tantum seclusis, in quibus Laguahic, aut (ut correctius dicamus) Luhach intercedunt, quæ ossa inuicem non nihil dirimunt, ea uoce huius generis cartilagine mollicie à ligamenti natura parum ab similem intelligentes. At quibus sedibus hæc contineantur, neminem Arabum hæcenus docuisse reperi. Huiusmodi itaque usum cartilago in articulis suppediat, ad quem rursus accedit, quod in plerisque ossium commissuris non ad motum institutis, cartilago quasi glutinis uice interuenit: quemadmodum in pubis ossium commissura fieri animaduertimus, & in minoribus natu corporibus, in appendicis cum reliquo osse coaliti. Porro de cōglutinantis cartilaginis natura, ubi ossium commissurarum differentiam persequemur, denuo agendum erit, ubi hæc luxationum gratia neutiquam perfunctorie perpendenda ueniet. Pariter & cartilaginis species, quam ligamenta cartilaginosa aliquando formare docebimus, in ligamentorum enarratione pertractabitur. Sunt autem eius generis in uertebrae connexu, in coxendicis articulo, & in genu. In præsentia igitur suffecerit, ita cartilaginis naturā leuiter explicare: ad quam non inopportunè adhuc cartilagine retuleris, in hoc fabricatas, ut quippiam in ipsis quod continuè erectum esse oportuit, firmaretur. Cuius generis palpebrarum sunt cartilagine, nuncupati, quæ cilia seu palpebrarum pilos erectos, neque aliorum pilorum modo concidentes sustinent, instar aridi durique soli, in quo arbores firmius figuntur: eo uidelicet pacto, quo in longis nauibus remos, quoties non nauigatur, sua serie firmatos, & ex aqua subleuatos conspiciamus. Præter hæc rerum Opifex nudas & prominentes corporis particulas, & ossium fines alteri ossi non commissas, cartilagine adauxit, nimirum ut tali cōstarent substantia, qualis neque frangi propter molliciem, neque rumpi propter siccitatem queat. Quod autē cartilago non minus quam ungues ea formentur substantia, uel pueri nos docent, qui maiusculam cartilaginei piscis, aut uitulū cartilagine nacti, eam in globulum scindunt, ac ut ualidissime frequentissimeque resiliat, lapidi cuiuspiam injiciunt. Is enim relictus liquidò cartilaginis temperiem ita arguit, ac quum cæsim punctumque cartilago superficietenus cultro petitur, & ab illo dein resilit. In cartilaginum, quæ nudis partibus contingunt, numero, obseruabis nasci cartilagine, eam quæ in mucronem gladii modo à pectoris ossis sine excutitur, spuriarum costarum cartilagine, & eam quæ ossis coccygis termino adnascitur: & auris cartilagine, quæ tenuis mollisque est, & cute obducta, ossis uice auris corpus pulchrè suffulcit. Cæterum isti cartilaginum inter se uariantes usus, earundem quoque differentias explicant, adeo ut nunc neque has, neque cartilaginum formas, prolixius enarrare conueniat, præsertim quum singulæ cartilagine perinde ac ossa à nobis priuatim ueniant describendæ. Quamuis forte aliquis hæc adhuc additum uelit, in minoris ætatis corporibus cartilagine molles

*Tertiam arti-
culis quibusdā
cartilago.*

*Li. 2. de Ad-
ministran. se-
ditionibus.*

*Cartilago
glutinis uice
subiens.*

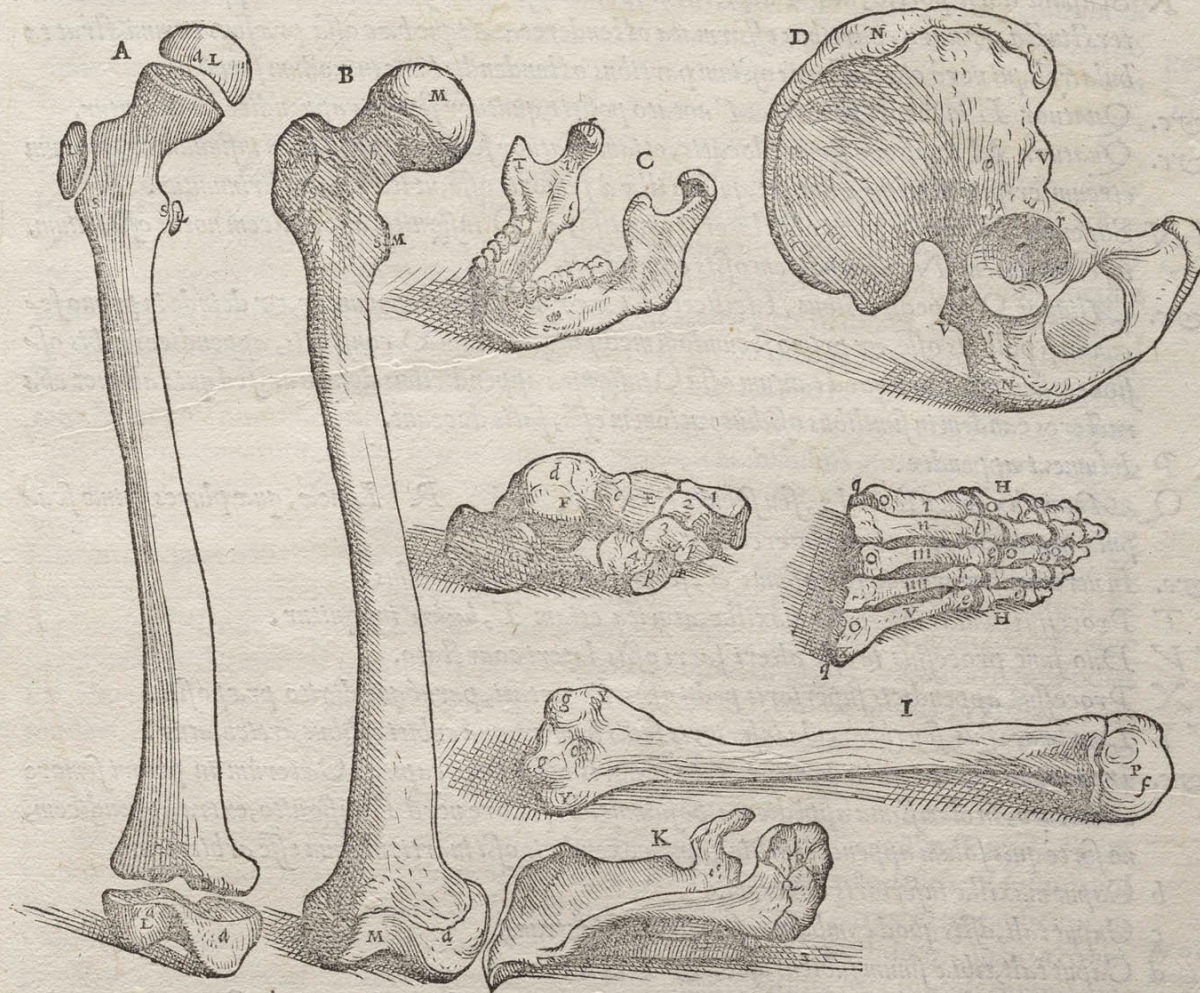
*Ligamentorum
substantia in-
grediens carti-
lago.
Cartilagine
aliquid conti-
nuè erigentes.*

*Extr. par-
ticulis adnate
cartilagine.*

*Cartilaginū
differentia.*

molles esse: in grandioris uerò ita subinde indurari, ut fragilis ac friagilis ossis naturam referant, quod potissimum laryngis cartilaginibus, & illis accidit quas superiores costæ educunt. Hæc enim temporis successu, idque maxime in brutis, ossæ fiunt, exterius duntaxat cartilagine ueluti membrana quapiam succinctæ, quæ ab ossa illa cartilaginis substantia per elixationem leui negotio abscedit & diuellitur.

NOMINA QVIBVS OSSIVM PAR- tes sedesque indicantur. Caput III.

PRAESENTIS TABULAE EIVSDEMQUE characterum index.

Proposita modo tabula aliquot ossi in hoc tantū delineantur, ut ossium partes & sedes, quarum nomina hoc Capite persequar, in nonnullis saltem ossibus apposite exprimant. Vnde si in huius Capitis contextu alicuius ossis hic non delineati mentio incidet, id ex figuris propriis sui Capitis, aut ex integris quæ primi libri calci adhibebuntur, opportune petes. Quamquam non opus est, in cuiusque partis sedisque descriptione, omnia ossa, quæ exempli loco adferam, contemplari, quum hic abunde erit in uno osse quod traditur perpendere, & quum alibi id nomen occurrat, memorem esse. Quæ uerò ossa hic delineantur, characterum index docebit.

A Dextrum femur, cuius appendices sua sede dimouimus, ac ueluti quodam interstitio à reliquo osse disunximus.

B Dextrum femur, cui appendices suis sedibus adhuc adnatæ hærent.

C Maxilla inferior, unā cum humiliori dentium serie.

A 5 D Hic

Sub iam commemorato offe, & inferiori maxilla, pedis dextri ossa ita videntur, ut quatuor tarsi
1. 2. & c. ossa his notis, 1. 2. 3. 4. insignita, cum offe cymbæ non absimili, ac E indicato, & talo F inscri-
E. F. G. pro, & calcis offe G significato, à quinque pedij ossibus I, II, III, IIII, V, notatis, &
H. I. II, digitorum ossibus H & H ostensis, adeo remouentur, ut sedes qua pedij ossa tarsi ossibus
III, etc. committuntur, intueri possit. Hac nanque ratione sinus in superficie tantum insinuati, & capita
H. H. leuiter admodum protuberantia, opportune commemorantur.

L & *c.* Quatuor *L* in priori femore *A* notato positis, quatuor femoris appendices indicantur.
M & *c.* Quatuor *M* in altero femore locatis, etiam quatuor femoris appendices insinuantur, quarum
 circumscriptionem lineæ notant, quibus illæ à femoris offe, ut ita dicam, dirimuntur.

O &c. Aliquot O in pedis ossibus, I scilicet, III & V signatis ponuntur, & deinde in primo secundoq; pollicis ossē. & primo secundoq; medij digiti etiam O conspicias, appendices in his ossibus in sinuantia: non quod tantum ossa O insignita appendicibus donentur, sed quia aliquot characteres eandem in similibus ossibus rationem esse, satis doceant.

S & *c*. In utroque femore duo scripsimus *S*, femoris notantes processus.
T Processus acutus inferioris maxillae, atq; ita etiam *T*, *logōn* insignitur.

YY Duo processus, seu tubercula inferioris sedis humeri, quæ cubiti ossibus articulantur.
a &c. In utroque femore ter a ponitur, tria femoris ostendens capita. Caterum in priori femore

b Caput maxillae inferioris dextrum.
c Caput tali, ossis quod cymbam refert sinum subintrans.
d Caput tali tibiae sinum subiens quod os. *E* notatur.

gg Duo capita inferiora humeri, seu potius sedes quibus ulna & radius articulantur.

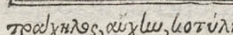
n *Acetabulum in coxendicis offe, cui femur inarticularur.*

qq Pedijossium minime extuberantia tubercula. duo autem q tantum his ascripsimus, quod reliqua in umbra latitaissent, & picturæ quoque obfuisent.

possunt, effigies cartilaginum trigesimo octavo Capiti præpositæ commonsrabunt.

VTCVN.

A 1 mus

Καλον.
Artus.
Membrum.

in de Vsa
artium.
Appēdice:
mē mod. II.

Non solum
adib. ossib.
pēdices co

alen. lib.
Ossibus.

fig. capiti
inserta in-
ter G & A.

Q, R, f. K. I
1, 2 f. ca. 17 I
A. B. C. I

F
 F
 r

1871

mus, Tibiæ offi & fibulæ ad genu & ad pedem appendices adnascuntur. Radius quoque iuxta brachiale & humerum appendicibus donatur. Humero autem tantummodo superius, quæ hæc ossa grandia sunt, quibus insignes Natura sinus largitur. Parua autem, quæ & nos quoque eius generis sinu contra Galeni placitum donari docuimus, haudquaquam appendice carent; quippe postbrachialis & pedij ossa ad unum omnia manifestissimum appendicem exigunt, ubi primorum digitorum ossium ad articulationem subeunt. Superius uerò quæ hæc ossa brachiale & tarlum respiciunt, subinde appendicem quidem adipiscuntur, at firmius semper quàm ima parte, ipsorum ossi coalitam. Item omnia digitorum ossa superius & inferius appendicibus plerumque decorantur, si ultima excipias, quæ superius tantum appendices habent. Hæc omnia in puerulis admodum sunt còspicua. In ijs uerò quàm ad summum incrementum uenere, appendicum connexus spectatu est difficilis, in senibus autem prorsus occultatur ac latet. *Ἀρσις*, quem interpretes processum, excessum, explantationem, additamentum, & nescio quibus alijs uocibus uertunt, nobis processus appellabitur: estq; quæ pars nihil à suo offe differens, quàm quòd tuberculi seu gibbi instar ex offe procedit, quemadmodum ex arboris trunco radices ramiq; extuberare ac procedere uidentur. Eiusmodi processus in ossibus sunt quamplurimi. Nulla enim dorso est uertebra, quæ non multis donetur. quandoquidem aliquot ^b ceruicis uertebras etiã plures uidecim processus habere, thoracis autem uertebras septem, lumborum uertebras nouem, suis locis docebimus. Deinde & inferior maxilla processibus utrinq; duobus donatur, & ^c humerus quoque, & omnia corporis ossa processus exigunt, quoties extra simplicem planamq; superficiem aliqua sui fide extuberant. Porro processuum, sicut & appendicum, nonnullæ sunt differentiæ. Quibuldam enim processibus, appendix adnascitur, nam femoris processus rotatores nuncupati, & scapulæ spina (quæ processus scapulæ est) appendicem obtinent; quemadmodum & interior quoque scapulæ processus, qui ancoræ imagini confertur. Alijs processibus nulli sunt appendices, nam maxillæ inferioris, calcis ossis, tali, & reliquorum fungiformium ossium processibus appendices rarissimè contingunt, modò & eorum quoque ossium processus fungosi sint. Humeri etiam processibus, qui ad cubiti articulum constituent, nulli appendices adnascuntur: quemadmodum neque ulnæ processibus, qui humero articulantur. Rursus ipsi appendices plerumq; sibi processus uideantur. ^d Vlnæ enim appendicis processus accidit, quem columnæ: & quo scribimus stilo, dissectionum periti alsimularunt. Tibiæ quoque ossis inferiori appendici processus obtingit, quem interiore malleoli nuncupamus. Deinde & pedij ossis paruum digitum sustentens superior appendix ^e processus exigit, cui octauus pedem mouentium musculus inferi ostenditur. Humeri quoque appendix, quemadmodum & appendix infima femoris, in duos processus adeò insignes diuiduntur, ut utroq; capitis nomen seorsim mereri audias. Ad appendicem itaque & processum referuntur, quæ iam explicabimus ossium capita, ceruices, sinus, tubercula, & supercilia. Quanquã tamen processum nomen illis tantũ processibus adhereri sa-tius erit, qui alteri offi non articulantur. Femoris namq; & humeri capita processus non nuncupamus, quemadmodum sanè acutos maxillæ inferioris processus, & tubercula humeri, quæ ad cubiti articuli latera prominent. Deinde & processus appendicibus ornatos, non appendices, sed processus simpliciter appellare opportunius fore putamus. Femoris enim rotatores, & scapulæ & uertebrarum processus, etiam si appendices habeant, processus aliorum Anatomorum more (qui subinde *ἄρσις* cum *ἐκπύρις* confundunt) nuncupabimus: Appendicis autem processum simpliciter nunquam, non addito appendicis nomine, proferemus, quippe interiore malleoli inferioris tibiæ ossis, appendicis processum esse dicemus. At hæc omnia obiter tantũ intellectũs nominibus, in ossiũ descriptionibus erũt obuia, ut & processuũ quoq; usus in singulis ossibus manifestus euadet. Còferunt autẽ processus præcipue ad còmodam articulationem, & ossium còmissuram, deinde ad multarũ partium exortum, aut insertionem. Si enim ossa nullibi extuberarent, neq; collũ ritũ educerẽtur, ac rursus uallũ modo exculperẽtur, paucissima ex ipsis nasci, ipsisq; inferi possent. Nunc autẽ processus montis instar prominent, à quo plura quàm ex plano pronascuntur, aliq; ei dein (ut sic dicam) inferuntur, & super ipsum exadificiuntur. Quinetiam processus propugnaculi uice effe, scapularum & uertebrarum processus testantur. *Κορνύς*, seu *κορνίς*, interpretibus quibuldam cornix dicitur. At ueteres Græci in ossibus hac uoce acutum significabant processum, quem ad arcus cornu & incisio-nem, ubi neruus sedet, referebant. ^f Huius generis unus utrinque in inferiore maxilla habetur, qui temporalis musculi tendit inseritur. Deinde in temporum offe ^g alius cernitur, quem man-marum papillis alsimilant. Sic & in eodem offe alius consistit, qui gallorum calcaribus, & feri

ἀπόφυσις.
Processus.

Processuum
 & appēdicū
 differentiæ.

Processu
usus.

Λορώνη.

○○ in fi.
pedis.

8 fi. 15 cap
numeris no
tantur.
c T-i fi. C
d YY fi. I

SS fig. A.
B.

fi. 1. 2. cap
24 R.
a fi. 3 ca
31 i.
X in pede

c T fi. C.
et 6 muscu.
tab. A, B.

d 4, 5 fi. 6
cap. unusq,
alter i.

ptorio stilo comparatur. Verum Galenus non eiusmodi a cutos processus musculorum articulationibus & exortibus paratos, ita stilo appellasse uidetur, sed & nonnulla ossium capita, quæ
 fig. scall. aliorum ossium sinus articulationis ergo subeunt. Occipiti enim ossis capitula primæ ceruicis uertebrae sinibus articulata, non semel eo nomine appellauit, quæ interim, idg potissimum in homine, acuti processus nomen neutiquam mereantur. κεφαλὴ & λεγόμενα, Latinis nomina capitū explicantur. qui hac uoce appellant ossis tuberculum, alterius ossis cauum articulationis motusq; arbitrari occasione subintrant. Et caput rursus prominens aut depressum nuncupamus, ad ipsius ceruicem id referentes. Femoris enim caput, coxendicis ossis sinui inarticulatum prominens dicitur, quod ab ipsius ceruice ad uerticem usque longus pertingat ductus: quemadmodum & humeri caput scapulæ commissum, prominentis capitis loco numeramus, quoniam ipsius eminentissima parte ceruicem aut collum longe excedat. Verum pedis ossium capita, quæ tarsi ossibus committuntur, adeo depressa planaq; sunt, ut uix dicere queas, num ipsa tarsi ossium sinus subintrat, aut tarsi ossium tubercula in se recipiāt. Præterea neq; in trium tarsi ossiū cum ossis cymba referente conexu à sinibus capita distingere licet, dein eiusmodi capitula in plerisq; uertebrae haberi, suo loco admonebimus. In præsentia enim sufficit addidisse, Græcos Naturæ operum studio flagrantibus, capita prominentia nuncupasse, quæ manifestum ostendunt tuber, & ipsum medio (quantum ad superficiem spectat) magis quam lateribus, aut in orbiculo eminent & extuberant. Depressa autem, quæ adeo obscuro tubere gibbōue prædita sunt, ut num caput, num sinus ea uocari debeant, non satis constet. Atque hæc posteriora capita dissectionum periti λεγόμενα uidetur appellasse, priora autē simpliciter λεγόμενα. At de condylo non ita multo post quædam (quæ ita uariè à multis id nomen usurpetur) adhuc subiiciemus. Ἀρθροί, quem nos Articulū dicimus, Græci primū uocatur, ossium commissuram ad motum paratam. Verum Hippocrates crebrò, idg potissimum in libris de Fracturis & articulis, æ Galenus etiam in eorumdem librorum Commentarijs, articulum nominarunt rotundam ossis partem, in proximi ossis cauum sinumq; immittant, & capitū nomine dictam. Atque huiusmodi caput Latini etiam uertebrae seu uertebrae appellare uidentur, quando femoris caput coxendicis ossis sinum subingrediens, ita nominant, quanquam alijs rursus uniuersum coxendicis ossis cum femore articulum ita uocare libuit. Satiū tamen fuit, uertebrae nomen dorsi ossibus tantum accommodare, ut nobis uertebra idem significet, quod Græcis σπονδυλός, nimirum quoduis dorsi os: quod & uerticuli nonnullis dicitur, à uerticuli uidelicet forma, quo mulieres fusos aggrauant. Cæterum capita quæ iam dicto modo extuberant, quibuscum ossibus simplicia obigerunt, ut femori quæ coxendicis ossi articulat, pedis & postbrachialis ossibus, quæ digitorū prima ossa subeunt. Alijs duplicia sunt, æ gemina, & sinu quodam interstincta, ut femori quæ tibie committitur, primis & secundis digitorum ossibus, in inferioribus partibus, quæ subsequeuntium ossium sinus subintrat. Rursus capitulum alia rotunda conspiciuntur, ut femoris supremum capitula: à dextra de sinistrorsum longius ducuntur, atque ita quodammodo lata sunt, ut maxillæ inferioris capita. & alia à priori sede retrorsum longius feruntur, ut capita occipiti ossis primæ uertebrae sinus subeuntia. Verum & ita à medico nomine medici digno huiusmodi capitū formæ ac differentie non minus quam proprii ungues, uel luxationum gratia, sint cognoscendæ, hic tamen prolixius eas subdividendas esse haud existimaui, quod accuratissime singula in unoquoq; ossē persequi conabor. Porro ossium capita non semel Galeno ἐπιφύσεις, seu appendices uocatur, fortassis quod eorum nonnulla appendice consent: quemadmodum femoris capita, superior humeri caput, pedis ossium & postbrachialis capita, quibus primis digitorum ossibus coarctantur. Verum pleraq; ossium capita neutiquam appendice formantur. Talis enim prorsus appendice caret, quemadmodum & humerus quæ cubito iungitur: & maxilla quoque inferior capita, nō autem appendices exigit. Vnde non admodum recipienda uenit Galeni oratio, quæ λεγόμενα, hoc est artuum capita, ἐπιφύσεις & λεγόμενα uocari docuit. Porro λεγόμενα Latini nunc articulum, nunc capitulum, nunc gibberum, nunc caput, nunc capitulum, nunc digitorum ossa uerunt: quod admodum uariè hanc uocem à Græcis haberi cognoscat. In Galeni enim iam dicta oratione, artuum capita eo nomine nuncupari uidentur. In libris autem de Administrandis sectionibus, ita duo inferiora femoris capita uocat, & tubercula capita: ue inferiora humeri, perinde ac si eo nomine indicaretur gemina ossium capita. quod & Hippocrates in libro de Articulis insinuat, ubi luxatum humerum λεγόμενα, hoc est digitorum articulis restituere docet. Verissime enim est, digitorū ossa ita ab aliquibus fuisse nuncupata, quod geminis capitibus, quemadmodum femur inferiori sede donentur. & potissimū prima quatuor digitorum ossa, quæ in luxationis restitutione humerum extrorsum, & dein sursum præcipue ducunt. Cæterum Galenus in pri-

*In libro de
Ossibus.*

κεφαλῇ.
κεφαλαιου
Caput.
Capitum al
prominentia
alia depressa

ἄρθρον.
Articulus

Vertebrum.
Vertebra.
σπόνδυλος.

Capitū differ-
rentia.

In uide Vsu
partium.
μόνδυλος ♣

mo de Musculorum motu *κονδυλον* appellat, depressum ossis capitulum, quando *κεφαλον* seu caput *κονδυλον* seu acetabulo, profundo ue seu alto sinui cōfert: *κονδυλον* uerò, seu depressum minimeq; extuberans & planum capitulum, *γλυν*, quam sinum esse dicimus, adeò leuiter in osse cœlatum, ut an sinus, an capitulum sit, diiudicare uix possis. Atque in hunc modum à primis dissectionis professoribus *κονδυλον* nomen proculdubio institutum fuit, quamuis interim facile curauero, ne hoc nomen quicquam obscuritatis alibi in nostra oratione pariat, quum non minus promptum fuerit, obscure & leuiter extuberans capitulum, aut internum externum ue femoris caput iuxta genu dicere, quàm ambigua uoce condylum, uel nodum, uel quippiam simile sermone inferere. Ac proinde etiam in cuiusque ossis descriptione perpetuò illud nomen nobis constituemus, à quo postmodum in musculorum, uenarum, arteriarum, & reliquarum corporis partium enarratione nunquam discedemus. *τρωχλον*, & *αυχνη*, Latini collum & ceruicem nuncupant, his uocibus ossis partem quæ collo nostro respondet significantes. Collum nanque & ceruix tenues ossium sunt processus, quorum extremum crassius redditum in ossis caput finitur. Huiusmodi ceruices nullibi perinde conspiciuntur ac in femore, iuxta elatissimum ipsius caput coxendicis ossi inarticulatum. Dein in maxilla inferiori adeò insignis ceruix se offert, ut & caput inferioris maxillæ ceruicis nomine ab Anatomicis subinde donatum sciamus. Quinetiam in talo quoque ceruix apparet, ante orbiculatum ipsius caput conspiciua, quod nauiformi ossi inarticulatur. Ad hæc, pedij & postbrachialis ossa, quæ digitis coarctantur, ceruices ostendunt. In reliquis autem ossibus illæ non æquè manifestò conspiciuntur, Cæterum aliquando non modò tenuiores ossium partes in capita extuberantes, ceruices dicuntur, quinetiā & tenues processus ita uocamus, qui latiores redditi sinum constituunt cui aliud os coarctatur. Quod si in aliquo ossi conspiciatur, sanè in scapula est manifestissimum, cuius artior pars ante sinum cui humerus inarticulatur posita, ceruicis quoque nomen ab Anatomes professoribus obtinuit. *κονδυλον*, & *κεφαλον*, ac dein *κεφαλον*. Latini in ossium descriptione (nulla nanque nobis modò mensurarum est ratio) acetabulum & acceptabulum, & uulgo pyxidem, & interdum buccellam uocant: his nominibus sinus indicantes, qui altius profundius ue descendunt, excavanturq; ac ossium capita excipiunt. Obseruantur autem eiusmodi sinus seu acetabula, in coxendicis ossi, ubi femoris caput admittitur: dein & in ossi cymbæ referēte, in quem tali caput ingreditur. Neq; sanè in corpore alij sinus, quibus ossiū capita inarticulantur, illis duobus profundiores existunt. Verum arbitror à primis dissectionis professoribus, nō solum insigniter profundos sinus eo nomine appellatos esse, sed omnē sinum alterius ossis caput excipientem, modò quousque illum primo intuitu sinum esse attestaretur. *γλυν* autem ab ocularis sinus (quantum coniecto) forma sinus dicitur, qui leuiter & superficiei tenus tantū cauatus est: ac talis occurrit, ut ignores num aliud os admittat, aut aliud os subeat, nihil secus quàm si duo plani læuigatiq; asseres inuicem imponentur. Atque sic *γλυν* depressio responderet capiti, quod omnium primum *κονδυλον* nuncupatum esse arbitror. Tales sinus habentur in tarsi ossibus, quæ pedij ossa ipsis coarctantur. Item ossis cymbæ referētis sedes, quibus id tarsi ossa excipit, huiusmodi quoque sunt: ut & brachialis ossium nonnulla, quibus postbrachialis ossa articulantur. Præterea in prima ceruicis uertebra, ubi hæc depressa secunda uertebra capitula admittit. Verum hæc non ita dico, quasi inhibere uelim, sinus quosdam (qui & si manifesti sinus formam præferant, tamen non admodū profundè insinuantur) etiam *γλυν* appellari. Nollē enim contentiose rixari, num tibie ossis sinus quibus inferiora femoris capita insident, *κονδυλον* aut *γλυν* nomen mereatur. Attamen si articulationis species diligēter discusserimus, meritissimo *κονδυλον* uocabimus apparentem sinum, *γλυν* uerò sinum adeò obscurum, ut ambigamus an uerè sinuum numero ueniat adscribendus. Quamobrem autem sinus nunc leuiter, nunc profundè à rerum Opifice insculpantur, sequenti Capite, quod ossium commissurarum differētiā explicabit, ostendemus: quando quidem articulationis gratia tam sinus quàm capita formantur. Hic autem suffecerit nomina duntaxat declarasse: & si cui interim uisum fuerit, licebit & sinuum differētiā hic quoq; sermone obiter adijcere. Quippe præterquam quod alij alie, alij uerò in superficie tantum inciduntur, alij rotundi orbicularesq; sunt, ut coxendicis ossis sinus femoris caput excipiēs, & digitorum ossium sinus, quibus postbrachialis ossa inarticulantur. Alij autē oblongi sunt, ut radij sinus brachiali admittens: & primæ uertebrae sinus, qui occipitis ossis capitula excipiunt: & maxillæ superioris sinus, admittendæ inferiori maxillæ parati, in horum quoque sinuum numero reponuntur. Alij gemini sunt, ut tibie ossis sinus, quibus inferiora femoris capita committuntur: dein digitorum ossium sinus plerique gemini quoque censentur. Alij trochleis rotulisq; respondent, ut humeri sinus ulnam admittens. Alij C referunt, ut sinus ulnæ, quem humerus ingreditur. Cæterum ut sinus & capita articulo-

rum

rum gratia cōstituuntur, ita quoque & *ινυς*, *αφρυνς*, *αμβωνες*, *χελυς*, quæ Latinis supercilia & labra nuncupantur. Sunt autem processus ad sinuum orbem instar laborum prominētes, & sinus profunditatem augentes. Hi tamen in omnibus articulis ferè & ossium commissuris conspiciunt, euidentissimè tamen ipsorum naturam in profundissimis sinibus ostendunt. Quare etiam in coxendicis ossis sinu, cui femur inarticulatur, altissima maximeq; prominentia uidentur supercilia, ut sinum impensius cauum redderent, femorisq; luxationem accuratius prohiberent. Quò minus enim ossa promptè luxentur, supercilia in primis conducunt. *Βαθυδολος* autem, sinus quidam sunt, qui basis firmamenti q; ritu, ultra quàm animanti ex usu sit, os moueri haudquaquam sinunt. In anteriori enim humeri sede, & in posteriori sinus exculpitur, singulos ulnæ processus excipiens. Anterior nanque sinus priorem ulnæ admittit processum, quando cubitus extremè flectitur: posterior autem sinum posterior ulnæ processus in cubiti extensionibus ingreditur. Quoniam itaque posterior sinus in anteriorem non est peruius, hi ulnam ultra quàm expedit haudquaquam moueri sinunt. Si enim essent peruij, neque processibus obuiam irent, cubitum æquè in acutum angulū extenderemus, atque modò flectimus. Merito itaque primi dissectionum professores, hos sinus *καθυδολος* uocarunt: quamuis Hippocrati non huiusmodi tantū sinus ita appellentur, uerum etiam reliqui, in quos tubera ossium ingrediētia insidunt. Vlnæ nanq; sinum C modo exculprum, & quem humeri orbita subit, *καθυδολος* nuncupauit, quemadmodum alij totum cubiti cum brachio articulum. Illi quos prius in humero narrabam sinus, id priuatim sibi uendicant, quòd soli ferè omnium sinuum alterius ossis processus in articulo motibus excipientiū, ij cartilagine uix incrustentur: quemadmodū alij plerique ossium sinus, articulandis ossibus non parati, sed solum in hoc incili ut ligamenta aut musculi in ipsis ualidius aptioriq; sede inserantur, & interdū quoque aliqua ex istis initium commodius ducāt. Cuiusmodi sinus in interno latere magni externiq; processus femoris obseruatur, & in talo & calce, in medio duorum articularū, quibus hæc ossa inuicem coarctantur. At hæc omnia, (quemadmodū & sinus, quibus tendines ueluntur, atque ne sua aberrent sede cōtinentur, quales in externa radij sede iuxta brachiale occurrunt) in priuatis ossium descriptionibus magis erunt obuia: & si aliud quodpiam nomen, quo in ossium descriptione utendum erit, hic prætermiserim, id sequentibus Capitibus recensabo. Vereor enim ne ista, utcunque utilis sit, ante ossis cuiusque enarrationem prolixitas, ab Anatomes studio aliquem properandi cupidum deterreat, isq; non mediocri dispendio aliud perquirat compendium. Quamuis non minus Galeni librorum occasione, quàm quæ subsequetur ossium descriptionis gratia, in hunc modum nomina prælabare operæ precium fuit.

DE OSSIVM INTER SE STRV.

Eura & contextu. Caput IIII.

S A humani corporis instar unius continuiq; ossis, lapideæ cuiusdam statuae modo, effingi nequierunt. Nam & si ita quidem hominis fabrica iniurijs minus foret obnoxia, & ipsius ossa firmiorem sedem adipiscerentur, neque luxari, neq; excidere ac distorqueri possent: tamen quia homo motu (qui animali maxime, si quid aliud, proprius censetur) nequiquam destitui debuit: & quum motus citra ossium diuisiones commissurasq; haud perficiatur, hominem è multis ossibus fabrefieri magno perè cōduri transitus occasione, aut securitatis, seu noxijs ferendis pertinaciæ causa, aut partium diuersitatis nomine. Propter motum quidem digitorum ossa inuicem committuntur, deinde ulnæ & radius cum humero, & humerus cum scapula, & femur cum tibia, præter eiusmodi innumeros ossium connexus. Transpirationis uerò seu transitus alicuius corporis gratia, futuras capituli efformari, tunc dicam, quando has fuliginosa cerebri recrementa transmittere, & duræ cerebri membranæ fibris uiam præbere docebo, ex quibus membrana caluariam succingēs conflat. Pariter quoque & in capitis futurarū sermone (ne longius exempla petantur) caluariam non uno ossi, sed pluribus efformari audies, ne fortè hæc quapiam ex parte læsa, latè rumpatur, uitiūq; ueluti in fictilem ollam longius quàm ad ossis circumscriptionem pertingat, sed ut ipsum unā cum ossi ad futuram terminetur. Ad hæc, propter partium differentiam, uerticis ossa utcunque mollia duris temporum ossibus committi, in eorum ossium commissurarū sermone intelliges. Omnia igitur ossa inter se cōtigua sunt, & neque os ullum (nisi fortassis quod ab v imagine *υοσφες* nuncupatur, & si quod in cordis basi consistit) seorsum per se habetur, sed aut pars continui est, aut aliud os cōtingit, ac alteri adnectitur: adeò ut sagax rerum parens Natura

ινυς.
αφρυνς.
αμβωνες.
χελυς.
Supercilia.
Labra.
Βαθυδολος.

Libro de Fracturis.

Sinus articulationis nominem non parati.

Homine pluribus ossibus contextu, motus gratia.

Transitus expirationis gratia.

Gratia diffinitionis patientia.

Partium differentie gratia.

tura, ossibus tanquam uno continuo & tanquam pluribus ad commemoratos usus hominem uti uoluerit. Quod uero cartilago & interdum ligamenti portio inter ossa quae inuicem committuntur interuenit, uilius pendendum arbitror, quam ut eius gratia cum Aristotele minus apte possimus dicere, ossa inter se esse contigua: quamuis interim is ossa uenarum modo continua esse attestetur: praeterea etiam asserens, haec ex dorso spina non secus quam uenas a corde principium ducere. Hanc porro integram ossium mutuo coherentium seriem Graeci σκελετον, quasi assicatum esset cadauer, nuncuparunt. Ceterum ut uariis compositionis usus est, ita quoque multiplex eiusdem est ratio: quam modo obiter in tabellam primum reijciam, latius singulas commissurarum differentias dein explicaturus.

Lib. de Part.
ib. animal. Cap.
p. 9. & lib. 3.
de Hist. ani.
Cap. 7.

a 8 ff. 31
ca.
b ff. ca. 14
R. R.

Tres fig. ad
huius li. cal.
ce posite.

TYPVS COMMISSVRARVM

OSSA IYNGENTIVM.

Humani corporis ossa inuicem committuntur
structuris, quae

Motum edunt

Nullum penitus habent
motum, suntque
per

Manifestum & euidentem, ut
dearticulatio femoris in coxen-
dicis ossis, prima uertebrae cum
secunda, ulnae cum humero. Hic
contextus Anatomes profes-
soribus diarthrosis uocatur.

Obscurum & obseruatu diffi-
cilem, ut tali cum ossis cymbam
referente, & tarsi cum pedij os-
sibus, tali ad calcem coarticula-
tio. Haec structura synarthro-
sis dicitur.

Componuntur autem ista

Enarthrosi,
qua femoris ca-
put in acetabuli
coxendicis ossis
& tali caput in
nauiformis os-
sis acetabulum
inarticulatur.

Arthrodia,
ista specie pri-
ma uertebra ad
secundam, & tar-
si ossa cum pedij
ossibus, quasi pla-
nis superficiebus
coartantur.

Ginglymo, quo
ulna cum hume-
ro, & calcis os
cum talo ingres-
su mutuo conne-
ctuntur.

Gomphosis,
haec constructio
nis specie dentes
tangit clauam ma-
xillis insigni-
tur.

Suturam, qua
specie multa ca-
pitis & nonnul-
lae maxillae supe-
rioris ossa ser-
uatae compagis
modo inuicem co-
struuntur.

Harmoniam,
haec praeter a-
lia nasci ossa ue-
luti simplices li-
neas mutuo com-
pactas cerni-
mus.

Symphysim,
qua humiliora
pectoris ossa in-
ter se, & ap-
pendices suis os-
sibus concinne
coalescunt.

Atque haec omnia committuntur

Alicuius partis ope, aut

Nullius partis beneficio.

Ligamenti, ut uni-
uersi ossium nexi qui
motu pollent uolunta-
rio. Atque haec com-
missurae ratio synarthro-
sis uocatur.

Carnis, ut omnes ossi-
um commissurae quas
musculi circindant.
Praeterea dentes in
suis aluelis quasi car-
nis beneficio innecti
uidentur. Hanc syn-
sarcosin uocamus.

Cartilaginis, cuius
interuentu pubis ossa
inuicem neciuntur, &
in minoribus natu-
milia pectoris ossa.
Insuper appendices
in prima adhuc aetate
cartilagine glutinis
modo mediante, suis
ossibus commascentur.
Dicitur autem iste
connexus synchondro-
sis.

Ita enim in natu grandi-
oribus appendices ipso-
rum ossibus coalitas cer-
nimus. Deinde omnes su-
turae, quemadmodum &
harmoniae absque corporis
alicuius auxilio haerent.

συνεχισμος
συνεχισμος

Hu-

Huiusmodi itaque commissurarum differentijs ossa inuicem committuntur. Ac primum quidem uoluntarij motus gratia eorum naturalis fit compositio, quae a Graecis ἀρθρωσις & ἀρθρῶν, nobis articulatio articulusque nuncupatur. Verum motus huiusce in omnibus articulis non eadem est ratio, quandoquidem alij motus euidentes sunt, neque quencquam latent. nemo enim non caput super collum moueri sentit, femurque ad coxendicis os, & extremam manum ad cubi- tum, ac praeter innumeros articulos, ipsos quoque digitos. Haec articulationis species euidentem motum ostendens, ἀρθρωσις dicitur, quasi laxa esset dearticulatio: quemadmodum & Hip- pocrates eam ἀρτηρωσις, quasi abarticulationem uocauit. Aliorum uero articulorum neque ua- lidus neque manifestus, sed obscurus adeoque difficilis latensque motus sentitur, ut is neuiquam a sin- gulis prompte dijudicari queat. Cuius enim postbrachialis ossis ad brachialis ossa coarticu- lationis motus non est obuius: si tamen in planam superficiem primum digitos extenderis, ac indicem dein minimumque digitum medio & annulari instar x aut decussatim subieceris, digi- torumque radicibus ueluti semicirculū statuere coneris, postbrachialis ossa non prorsus immobi- lia apparebunt. Atque idem quoque in brachialis ossium inter se commissuris, & calcis cum ta- lo, talisque cum osse cymbam exprimente, ac rursum huius cum tribus tarsi ossibus, & calcis cum tarsi osse cubum referente, tarsi quoque ossium cum pedij ossibus usuuenit. Harum namque commissu- rarum ne obscurissimū quidem motum, nisi mente sedulo adhibita, animaduertes. Vocata est autem haec articulationis species συνεχισμος, quasi coarticulatione dixeris, solius motus quan- titate a dearticulatione discrimen recipiens. Ceterum utranque articulationis speciem Natura non simplici compositionis genere nexuit, quemadmodum etiam neque omnibus articulis par motus attribuitur. Alij enim flectuntur & extenduntur, atque in hoc illudque latus adducuntur, & abducuntur, ac demum in gyrum quoque circumuertuntur. Femur enim & brachium hos motus ostendunt, quippe brachium pectori adducis, & retrorsum ad dorsum agis, dein sursum ad caput moues, deorsumque ad ilia fers: ac demum circumagis quoque, quum pollice in mensam fixo, reliquis digitis circulū quam potes maxime moliris. Ita & femur antrosum retrorsumque & introsum ad aliud femur, & extrorsum ab alio ducis, & circumuertis pariter, quum calce in terram firmato digitos huc atque illuc in latera agis. Hoc enim pacto circumuersionis motum subaudire conuenit, non autem quum brachium modo antrosum, modo sursum, modo retror- sum, modo deorsum, succedentibus motibus ueluti in circulū moues, quod in usibus muscu- lorum explicandis diffusius persequemur. Alij articuli duntaxat flectuntur & extenduntur, atque in latera mouentur, omnis motus circumuersionis expertes, ut prima digitorum internodia, & ipsum brachiale quā cubito iungitur. Alij uero flectuntur & extenduntur, simulque circumuer- tuntur, nullum interim in latera motum sibi uendicantes. Vt radius simul cum ulna ad hume- rum flectitur & extenditur, ac etiam ad humerum circumuertitur, seu in prouum supinumque agitur. Alij solum flectuntur & extenduntur, ut ulna ad humerum, & tibia ad femur, & secun- da & tertia quatuor digitorum internodia, & tertium pollicis. Alij duntaxat circumuertuntur, ut prima ceruicis uertebra supra secundam, uelut ad axem cum uniuerso capite circumuoluitur: & radius supra ulnam non nisi in prouum supinumque circumuersionis motu ducitur. Quo- nam igitur omnes articuli non simili pollent motu, nequaquam mirum uideri debet, diuersa quoque compositionis specie eosdem compingi. Ac species haec seu forma est tripartita, a uetu- tissimis Graecorum qui filios dissectionis rationem docebant, triplici uoce donata, ἐναρθρωσις uidelicet, ἀρθρωσις & γυρῶσις, quanquam fortassis haec nomina a Diocle, & illis qui primum resecandi rationem commentarijs tradidere, postmodum fuerint confusa. ἐναρθρωσις itaque ar- ticulationis speciem notabat, in qua excipientis ossis cauum sinusue altus, & acetabuli modo exculptus est. Caput autem quod illi inarticulatur extuberans, adde & sinum in hac articula- tionis differentia similiter ac caput esse simplicem, unicum scilicet sinum & unum caput, per- inde ac in femoris articulatione cum coxendicis osse, & in humeri cum scapula, & postbra- chialis pedijque ossium cum primis digitorum ossibus fieri conspiciamus. Commemorati modo articuli manifestis pluribusque motibus donantur. Femur namque & brachium, cuius os hume- rum dicimus, flectuntur, extenduntur, ad latera ducuntur & circumuertuntur. Prima autem di- gitorum ossa non circumuertuntur, quod cum musculorum ratione & ossium quae sciamus com- parantur, tum etiam articuli constructionis gratia accedere audies. Huiusmodi etiam articula- tione brachiale radio iungitur, quod flectitur & extenditur, & in latera agitur. Radius quoque humero γυρῶσις committitur, quare etiam pluribus motibus donatur, flectitur enim & exten- ditur simul cum ulna, & deinde circumuertitur, adeo ut Naturam γυρῶσις in simplicibus ar- ticulis, qui continua & non intercepta cartilaginis in crustatione, ut sic dicam, perficiuntur, con- finxisse cōstet, quoties ipsi pluribus motibus idem os moueri uisum fuit, in illis motibus quam

ἀρθρωσις
Articulus.
Euidentes mo-
tus.

συνεχισμος
Lib. de Arti-
cul. ossis iung-
tis docens lu-
xationem.

Motus obli-
qui.

συνεχισμος
Coarticula-
tio.
Articulus om-
nes non habet
motus.

Tres articu-
lorum formae.

γυρῶσις.

a Immissi-
hic finge A
1, 2 fig. 30.
cap. in c. g.
f. 1 & 2 f.
29 Capitis.
b c, d sji.
17 Capitis.

Quādo in sim-
plici articulo
Naturam
arthrosin mou-
atur.

B simpli

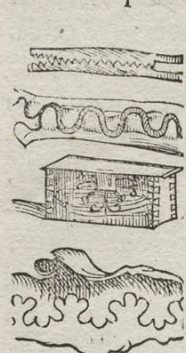

Serrata com
pago.
Instar unguis
um commissu
ra.
Afferum ne
xus.

Limborū u
ria in sinu
equiorie.

σύνσφους.

Quorum bene
ficio ossa inui
cem committun
tur.

Ligament
orum.
συνσφους.

Libro 2. de
Partibus ani
malium, ca. 9.
Carnis.

συνσφους
osis.

Cartilaginis.

συνσφους
osis.

Quae nullius
corporis inter
uentu commi
tantur.

Quae potissi
mum a Gale
ni placitis hoc
Cap. declinat.

uidelicet partes ad unguium figuram structae, in sinus quibus concinne excipi possunt, inferuntur, qua connexus serie arcuum seu leſticarum alſeres lubinde inuicem compingi cernimus. Ceterum posteriores, futurae formam accuratius quam priores explicant. Quemadmodum omnium proximè eam assimulant, qui futuras ad limborum futurae effigiem conferunt, quando, ut de unguibus diximus, panni unius flosculi in alterius sinus mutuis ingressibus consuuntur. Eiusmodi futuri ossa capitis magna ex parte compinguntur: & inter reliquas semper futurae speciem elegantissimè ea ostendit, quam a litera in occipitio comparamus. Porro *equiorie* ossium structura est per simplicem lineam, citra omnem tuberis, sinus & asperitatis mutuum ingressum commissa. Ad hunc modum quaedam maxillae superioris ossa, & praesertim nasi inter se iungi putantur. Ceterum quia harmoniae cōnexu uix unquam ad amul-

sim instar simplicis lineae perficitur, sed nonnullae asperitates mutuo ingredientibus perpetuè se re cum ossa rumpuntur, in harmonia occurrunt, ueteres futurarum uoce etiam harmonias plurimum complexi uidentur. *σύνσφους* est naturalis ossium unio, qua commissurae forma appendices suis ossibus connascuntur, in aetate quidem minoribus, quum ossa adhuc mollia fungosaque existunt, cartilaginis interuentu: in grandioribus uerò, ubi iam ossa induruerunt, appendices citra alicuius corporis interuentu ossibus adeò uniuntur, ut coalitus lineam uix contingere queas. Hac quoque unione ossa sacri ossis lateribus commissa inuicem in pube coalescunt. Dein admodum pueris utriusque lateris os tribus formari ossibus apparet: quae tribus lineis in coxendicis ossis acetabulum concurrentibus interſtinguntur: ut etiam in agnis uidere est, in quibus cartilago lineas has sicut in pueris intercedit, in paulo autem prouectioribus tres illae partes adeò connascuntur, ut ne linearum quidem species se offerat. At de his ossibus, ipsiſ di-

cando Capite pertractabitur: quemadmodum & de uertebriſ, quae in pueris quoque pluribus constant partibus. quemadmodum & occipitis os, & alia corporis pleraque: quae alioquin unius ossis nomine ideo habentur, quòd coalitus imago planè in aetate prouectioribus lateat. Libri Introduſtorij, seu Medici, qui Galeno ascribitur, author, ossium disciplinam instituens, non eiusmodi unionem, quam nos iam descripsimus, *σύνσφους* uocat, uerum futuras ad harmoniam quodammodo accedentes. Maxillae enim superioris ossium commissuras, *σύνσφους*, (at non rectè interim) appellat. Omnes ossium constructione species, aut alicuius aut nullius corporis beneficio committuntur. Vniuersi nanque articuli ligamenti inuicem alligantur, quae orbiculatim ossa inuestiunt, interdum uerò & haec in ossium medio consistunt, ut in femoris cum coxendicis ossis articulo, & in uertebrarum corporu nexu. Hic ossium connexus ligamentorum auxilio commissus, Graecis *συνσφους* nuncupatur: nerui interim uoce ad ligamenta propriè dicta, & ad tendines, neruosque qui a cerebro dorsaliq; medulla prodeunt, deducta. Haec nanque omnia ueteres, ut & uulgus hodie, nerui nomine subaudiunt: & praecipuè Aristoteles cum aliis semper, tum maxime quum ossium contextum recenset. Nonnulla uerò carnis etiam ope committuntur, ut generatim omnes articuli musculis obducti. Musculi enim quum ab uno ossis aut alio corpore principium ducentes alteri inferantur, uinculorum etiam loco iure habentur, ossaq; inuicem neſtunt. Ceterum quia musculi ueteribus plerisque, & potissimum Aristoteli carnis nomine appellantur, connexus qui musculis fit, *συνσφους* merito nuncupatur. Porro & dentes quoque in suis alueolis carne quapiam firmari uidentur, adeò ut ea quasi ratione ossium cōstructio reperiretur, in qua caro non duntaxat musculorum modò connexum exterius ambiret, sed & interueniret quoque. Insuper alia cartilaginis medio connascuntur. quippe appendices in prima aetate cartilaginis medio suis ossibus committuntur, quemadmodum & pubis ossa, & ossis u imitantis ossicula. Haec connexus species a cartilagine *συνσφους* uocatur. Suturae autem & harmoniae nullius corporis beneficio quam ossium structurae coeunt. Nam & si durae cerebrum inuestientes membranae fibrae aliquot futuras tranſeant, non tamen ob id eas cōnectunt: quemadmodum neque cartilagine in articulis ossa oblinentes, ad ossium firmitatem & connexum quicquam auxiliantur. Praeterea in senioribus appendices non amplius cartilaginis, quae glutinis uicem subeat, interuentu ossibus connascuntur, sed cartilagine prorsus deperdita adeò committuntur, ut, quemadmodum iam antea quoque dixi, coalitus regionem obseruare arduum sit. Institutum modò erat huic Capiti finem imponere, atque ad singulares ossium descriptiones sermonè dirigere, nisi magnopere Galeni authoritas me remoraretur: quae merito prohibet, adeò leuiter ea quae in praesenti Capite ab ipsius placitis deflectunt, praetergredi. Ut enim ex multis praeter prius etiam commemorata, aliquid proponam, primum in libro de Ossibus, ubi is ex professo, & sui non mediocri in

a. fi. 6. ca.
b. fi. 6. ca.
c. fi. 6. ca.
d. fi. 6. ca.
e. fi. 6. ca.
f. fi. 6. ca.
g. fi. 6. ca.
h. fi. 6. ca.
i. fi. 6. ca.
k. fi. 6. ca.
l. fi. 6. ca.
m. fi. 6. ca.
n. fi. 6. ca.
o. fi. 6. ca.
p. fi. 6. ca.
q. fi. 6. ca.
r. fi. 6. ca.
s. fi. 6. ca.
t. fi. 6. ca.
u. fi. 6. ca.
v. fi. 6. ca.
w. fi. 6. ca.
x. fi. 6. ca.
y. fi. 6. ca.
z. fi. 6. ca.

fi. ca. 4. o. li.
secundi 1. 2.
4. 5.

figure in
tegra.

fi. ca. 1. 2.

Passim in
musculorum
tabul. ut se
prima tab.
Q. X.

h. fi. ca. 4. o.
lib. 2. ca. 4.
dices 1. 2.
4. 5.
i. fi. inter
gram 1.
k. fi. 1. 2.
ca. 13. G.

primo

primo de Administrandis sectionibus libro commendatione, ossium structuras enumerat, ipsius dogmati non accessi, quo futuram, harmoniam & gomphosim synarthrosis species esse docet. Ego enim synarthrosi obscurum, & non manifestum alcripi motum: ipsidemq; articulationis differentijs ac formis illam atque diarthrosin fieri commemorauit: deinde futurae, harmoniae & gomphosi non obscurum aut difficilem, sed nullum prorsus motum dedi, & has connexus species nequaquam articuli nomine cum Galeno sum complexus. quod profecto neque ab ipso faciundum fuerat, nisi brachialis, & postbrachialis, & tarſi, & pedij, & costaru cum pectoris ossis cartilaginum cōstructionem suis locis narrans, haec per synarthrosin cōmitti falso asserere uoluisset. Quum enim inibi uerè haec ossa synarthrosi coarctari diceret, non ne animaduertendū ipsi fuerat, haec neque futura neque harmonia neque gomphosi connecti: Quod sanè fieret, si modò synarthrosis species harmoniam, futuram & gomphosim rectè statuisset. Verum per me cuius integrum erit, de synarthrosi ex suo arbitratu constituere: si interim non ignoret, hanc longè secus in omnibus ferè Galeni libris accipi, quam initio libri de Ossibus. Nam uel in xiii, xix, xxi, xxii, Capitibus eiusdem libri, aliter quam initio, Galenus sentit. Deinde Introduſtorij seu Medici author, Galeni decreto non acquiescens, & sibi priuatim ossium connexus diuidens, inquit: Ea aut ad motum componi, uo cariq; eam compositionis seriem *σύνσφους*, seu articulu: aut ad nullum motum, ac tunc *συνσφους* appellari: cuius species futuram, gomphosim & symphyſin enumerat. Verum hac ratione brachialis, postbrachialis, tarſi & pedij ossium cōpositioni synarthrosis accommodari nequaquam possit, quum neque futura, neque gomphosi, multoq; minus symphyſi inuicem connectantur. Insuper magis a Galeni dogmate recessi, quum omnes ossium cōmissuras aut alicuius corporis beneficio, aut nullius committi propositum fuit: quandoquidem Galenus id soli symphyſi, in libris de Ossibus tribuerit, atq; synneuroſin, synsarcoſin, & synchondroſin, symphyſeos tantū species enumerauerit. Quòd autè illum non sim secutus, primam occasionem mihi ipsius praestitit oratio, qua fungosa molliaq; inter se nullis medijs per symphyſin cōnasci, sicciore uerò densioraq; nonnullis intermedijs coalescere docuit. Cōperio enim in mollibus adhuc & teneris ossibus, appendices cartilaginis interuentu suis ossibus uniri: in duris uerò & assicatis, & in senibus, nihil prorsus symphyſin intercedere. Deinde nulla prorsus mihi se exhibet symphyſis, seu unio, quam ligamenti interuentu uerè unitam liceret asserere: adeò ut synneuroſis sub symphyſi comprehendiqueat: dummodo nulla unio ligamenti ope perficitur, uti sanè articuli ad unum omnes ligamenti beneficio coeunt, nunc (ut & antea dixi) orbiculatim obducti, nunc etiam in mutuo ossium cōtactu interueniētis. Praeterea ad amulſim mihi singula perpendiculari, multo adhuc minus symphyſis sese obtulit, quam carnis interuentu committi quis rectè assereret. In nullo enim ossium connexu caro intercedit, nisi fortassis in dentium cum maxillis connexu, qui gomphosis, non autem symphyſis censetur: quantumuis etiā dentes nullū ostendant motum, non magis scilicet quam harmonia, aut futura. At carnis interim, hoc est musculorum auxilio, omnes ferè cōmittuntur articuli: quem cōnexum *συνσφους* a ueteribus appellatum fuisse diximus, quam symphyſis speciem nemo dicere possit. Ad haec (ut huic Capiti finis aliquādo tandem imponatur) Aristotelis quoque locus secundi libri de Partibus animaliu, ut promptius a Galeno dissentire admonuit: ubi Aristoteles ossa neruis, carne & cartilagini cōmitti affirmat, eum connexu uniuersim ad omnes ossium cōmissuras doctissimè referens. Quamuis etiā hanc Aristotelis sententiā Galenus haud oscitanter praeterijt, quando eorū quae in libro de Ossibus docuit oblitus, ad finem secūdi de Administrandis sectionibus libri, ossiu cōstructiones persunctorie, licet sanè eleganter, percurrit, & quodammodo Aristotelis uerba recenset.

CAPITIS STRUCTURAE RATIO, quotq; eiusdem figurae. Caput V.

QUINQUE SEQUENTIVM FIGVRARVM INDEX.

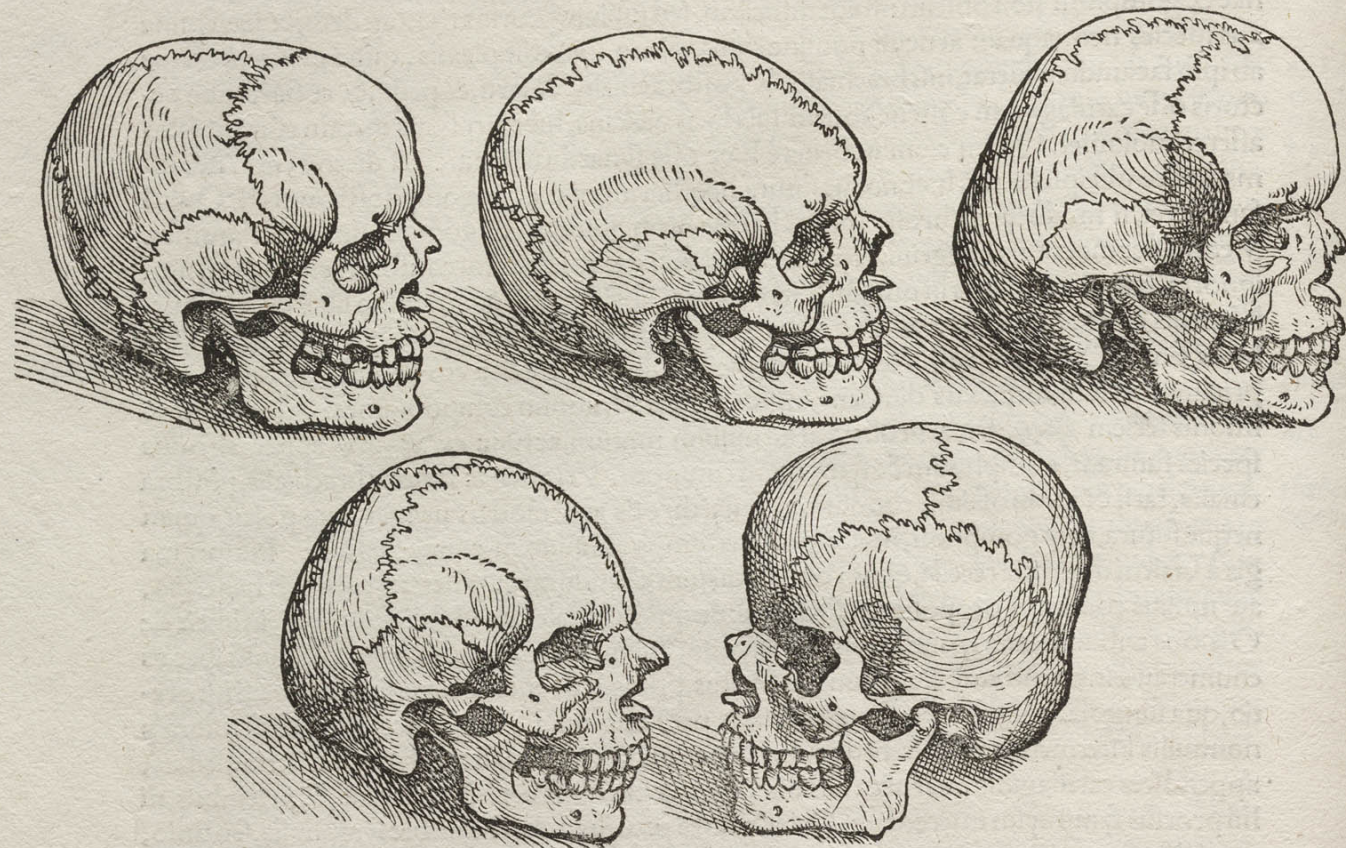
PRIMA quinti Capitis effigie naturalis capitis, seu caluarie figura instar oblongae sphaerae utrinq; leuiter depressae efformata, & anteriore posteriorisq; extuberans, delineatur. Secūda effigies, primā non naturalem capitis figurā demonstrat, in qua anterior eminentia perijt. Tertia effigies, secundā capitis figurā nō naturalem ostēdit, in qua anterior eminentia deperditur. Quarta effigies, tertiā nō naturalem capitis figurā indicatur, in qua utrinq; tuber, anteriore nimium & posteriori, intercidit. Quinta effigies, quartā non naturalem capitis figuram expressimus, in qua ambae eminentiae ad latera, non autē anterior sum retrorsumq; spectant.

PRIMA FIGV-
RA V. CAPITIS:

SECUNDA.

TERTIA.

QVARTA.

QVINTA.

Caput oculo-
rum gratia for-
matum.
Li. 7 de V. su-
periorum.

Qui Natura
oculos muni-
rit.

Cerebri oculo-
rum gratia in
capite locari.
et eadem cerebri
nomen reli-
quos sensus.

HUMANVM caput oculorum gratia efformari, cancrorum, scarabeo-
rum, & quorundam quæ capite destituuntur animalium oculos manife-
sto commonstrare, Galenus docuit. His siquidem oculi super processus
prælongos locantur, neque imi, quemadmodum os, nasus, & aures in
pectore ipsis conduntur. Oculos enim alta eguisse sede, attestantur ho-
stium incurfus latronumque speculatores, qui muros, montes & altas tur-
res eodem usu ascendunt, quo nautæ nauium antemnas, terram ocyus,
quàm qui subsunt in naui, conspiciunt. Commemoratis igitur animalibus testacea & dura
cute obtectis, integrum fuit oculos in oblongis processibus tuto reponi, quod illi duriores
erant futuri, & tunica extrorsum obducì poterant, quæ ab illorum animalium cute prognata,
simul durissima & testacea esset. Homini uero propter corporis subtilitatem, & mollem te-
nuemque qua oculi inuestiuntur membranam, totos oculos necessariò molles habituro, hi præ-
longis processibus citra periculum apponi nequierunt. Quando itaque in imo hominis oculo-
rum locare non erat eorum functioni commodum, nudis uero ceruicibus eos adnectere haud-
quaquam decebat: & quum Natura nec oculorum usum prohiberi, neque eorundem securita-
tem uitari uellet, partem extruxit altam, & eleganter oculos ab iniurijs uindicantem. Superius
enim palpebras, cilia, & frontis os collocauit: inferius uero præter palpebras, malæ etiam & ge-
næ oculos tutantur. Internis autem partibus nasus muri instar oculis interiectus est, exterius
deinde ualidissimum os externum oculorum sedis angulum occupat, adeo ut excelsis & extu-
berantibus undique partibus oculi sepiantur, utiliterque ueluti in sinuosa ualle latitent. Cæte-
rum horum quæ oculos muniunt coaceruatio & congeries, caput minimè est: quamuis etiam
illa sine capite consistere nequeant. Quæ igitur fuit necessitas, hic quoque alias componi par-
tes, quarum fabrica capitis nomen meretur: Singula sensus organa, uisus nimirum, odoratus,
gustus, & auditus, neruo indigent molli: neruo quidem, quod ille sit sensus instrumentum:
molli autem, quoniam affici & disponi quodammodo oportet: quin & aliquid etiam organa
ab

ab incidenti extrorsum sensibili pari, ut sensus fieret, magnopere conducit. Quando itaque
oculi mollibus cerebri neruis indigebant, ac mollia omnia si ulterius procederent promptè di-
uulsa frangerentur, offendereturque, cerebrum iure non procul ab oculis reponi debuit. His ita se
habentibus, quod à principio de capitis structuræ ratione inquirebatur, iam inuenimus. Col-
ligitur enim, cerebrum in capite locari oculorum causa, odoratus autem & auditus gustusque or-
gana propter cerebrum. Quamquam & hæc organa alioquin altissimam sedem opportune
fortiantur. Aures enim quum sonum percipere debeant, qui naturà in sublime fertur, rectè in
altis corporum partibus locatæ sunt. Item nares, eo quod omnis odor ad superiora ducitur,
merito sursum sunt: & quod magnum cibi & potionis iudicium ad nares quoque pertinet,
non sine causa uicinitatem oris illæ sequuntur. Iam gustatus, qui sentire eorum quibus uesci-
mur genera debet, commodè habitat in ea oris parte, qua esculentis & poculentis Natura iter
patefecit. Tactus autem toto corpore æqualiter rufus est, ut omnes ictus, omnesque nimios &
frigoris & caloris appulsus sentire possimus. Cæterum caluaria (ut modò temporales præ-
teream musculos, & capitis super colli uertebrae connexum, & rotundam figuram iniurijs
pertinaciter repellendis omnium aptissimam) cerebri, cuius debet esse receptaculum & pro-
pugnaculum, figuram non iniuria mutuatur, nimirum sphaeræ utrinque leuiter in anteriora
depressa. Quum enim cerebro cerebellum posteriori in parte subijciatur, & dorsalis medulla
illac è capite procidat, priori uero cerebri sede processus ad oculos & ad odoratus organo-
rum sedes pullulent, non ineptè cerebrum prælongam sphaeram refert. Atque ob hanc etiam
causam caluaria, quæ secundum naturam se habet, ad oblongæ sphaeræ imaginem potissi-
mum extruitur, priorem posterioremque partem obtinens prominentiorem, ac magis proce-
ram. Omnes autem reliquæ ab hac euariantes figuræ, non naturales censentur: quemadmo-
dum ea in qua anterior eminentia à syncephite frontis ue elatiori sede producta perit, posterior
autem quæ occipitis est reseruatur. Item quæ huic planè contraria uisitur, ac posteriorem, oc-
cipitij nimirum, eminentiam manente anteriore perdidit. Deinde tertia, naturali adhuc ma-
gis opponitur, in qua ambæ capitis eminentiæ, prior scilicet quæ in fronte, & posterior quæ
in occipite consistunt, abolentur, & caput ad amussim rotundum ac instar exactæ sphaeræ
obseruatur. Ista figura Theristes ab Homero fuisse traditur. hanc enim ab ipso *ῥηστής* appel-
lari, nonnulli asserunt: quamquam plerisque omnes acuminatas capitis figuras eo nomi-
ne, & *ῥηστής*, nuncupare libuerit. Quarta species non naturalis figuræ ab Hippocrate
quoque enumeratur, in qua caput in latera ad utranque aurem insignius, quàm in anteriori
posteriorique sede prominet. Ac hæc naturali capitis figuræ omni ex parte dissimilis est, haud
secus quàm si ad alteram aurem in naturali figurâ faciem, ad alteram uero posteriorem cer-
uicis sedem fingeres. Verum Galenus alibi hanc excogitari quidem, non autem in rerum na-
tura consistere posse affirmat: quamuis interim Venetijs puer multis partibus deformis, &
admodum amens hac figura hodie conspicitur. Imò apud Bononienses mendicus obam-
bulat, cui caput quadratum, sed latius paulò quàm longius contigit. Præterea Genuæ pu-
ellus à mendica ostiatim circumfertur, & in nobilissima Belgarum Brabantia ab histrioni-
bus fuit propositus, cuius caput citra omne mendacium duobus uirorum capitibus gran-
dus est, & in utrumque latus extuberat. Cæteras autem non naturales capitis effigies, etiam
in egregiè prudentibus interdum conspiciamus. licet tales caluariæ nobis in cimiterijs nimis
quàm rarò se offerant: uti profecto subinde occurrerent, si Alpium, quæ Stiriam spectant,
accolarum cimiteria scrutaremur: quum illos homines non modò dictis capitis figuris, sed
longè etiam magis differentibus, pluribusque deformes esse, non semel mihi retulerit Natu-
ræ operum studiosissimus, ac in primis generosus iuuenis, CHRISTOPHORVS
PFLVG SALISPVRGENSIS, multiplici linguarum peritia, uariisque cum alia-
rum artium, tum uero potissimum Iuris Civilis cognitione ornatus: qui nuper sui longè
præstantissimi animi egregium specimen edidit, quando Louanienfis Gymna-
sij studiosorum præfectus, tam alacriter ac repentè Louanium
grandi obsidione secundo liberauit.

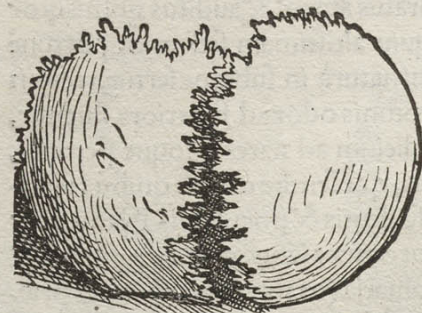
Naturalis ca-
pitis figura.

Prima non na-
turalis capitis
figura.
Secunda,
Tertia.

Quarta.

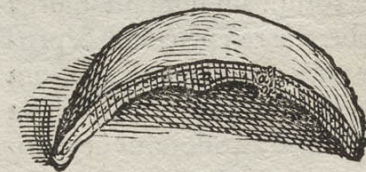
Lib. 9, de V.
superiorum.
Variæ capitis
figuræ.

PRIMA SEXTI CAPITIS

FIGVRA, QVÆ DVAS VERTICIS ossium portiones inuicem nonnihil seiunctas commonstrat, ut commodius artificiosissima sutura fabrica oculis subijceretur.

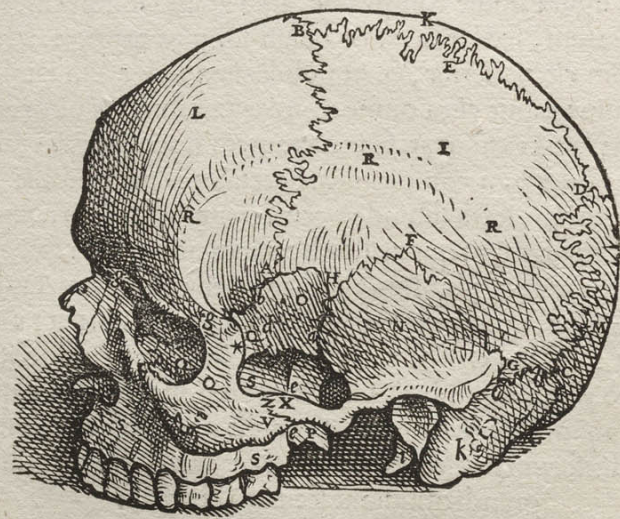
SECUNDA FIGVRA.

HÆC OSTENDIT CALVARIÆ portionem à reliquo capite serra diuisam, ut ossis apparet constructio duabus densis solidis squamis seu laminis, et notatis efformata, in quarum medio fistulosa seu fungosa ossis consistit substantia et indicata.

Ceterum huiusmodi squamæ uulgo capitis tabulæ uocantur. ac superior quidem exterior ue squama et notata, prima appellatur tabula. interior uero, quæ duræ cerebri inuestienti membranæ est proxima, et insignitur, secundæ tabulæ loco habetur, et quidam hanc diploë quoque uocant. Neque desunt interim qui fungosam fistulosamque ossis substantiam et indicatam, unius etiam tabulæ uice recensent, hanc mediam seu secundam appellant, hæcque ratione tres caluariæ tabulas constituentes, quæ crassitie duritiæque in omnibus hominibus nequiquam pares cernuntur.

TERTIA SEXTI CAPITIS

FIGVRA.

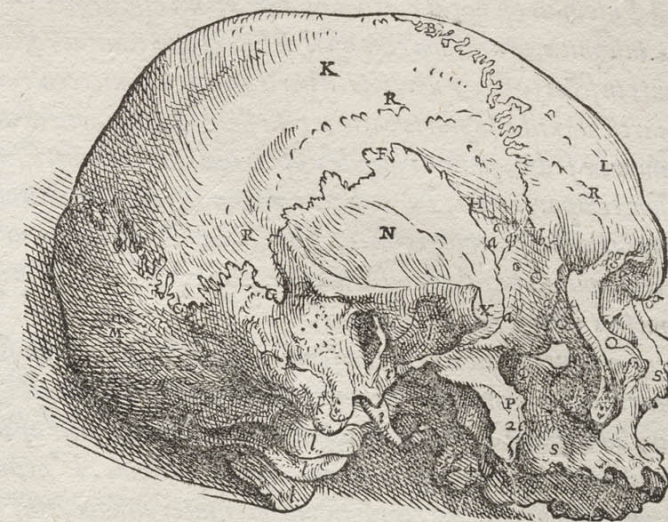
TERTIA figura integræ caluariæ capitis naturalis figuræ (quæ oblongam sphaeram utrinque leuiter in anteriora compressam refert) absque inferiori maxilla in sinistro latere depictam exhibet, suturas in externa capitis sede spectandas pulchre proponens.

QVAR

QVARTA SEX-

TI CAPITIS

FIGVRA.

HÆC figura caluariæ sinistro lateri magis incumbente exprimit, ut et basis caluariæ in conspectu nonnihil ueniret. Aliquot suturarum causa, ab hac figura os iugale serra ademimus. Cuiusmodi uero illæ sint, ex subsequenti characterum indice, ac ex huius et succedentium aliquot Caput contextu, promptè intelliges. Præsens namque figura maxillæ superioris ossibus cognoscendis, quibusdamque ossium foraminibus ostendendis, etiam pulchre subseruit.

CHARACTERVM TERTIÆ ET QVARTÆ
FIGVRARVM INDEX.

- PRÆSENS characterum index tertiæ ac quartæ figuræ communis erit, quod scilicet eidem ferè characteres in utraq; collocentur. et si casu quis aut tertiæ, aut quartæ figuræ duntaxat peculiaris occurreret, illi pro figuræ ratione, aut hanc notam 3, aut istam 4, in indicis contextu subijciam.
- A, B Coronalis anteriorue sutura earum quæ transversim ducuntur. Ceterum B et A in tertia medium notant coronalis suturæ, in sinistro latere consistens, dextrum autem ipsius latus, quarta figura exprimitur.
- C, D Posterior sutura transversarum, quæ A Græcorum maiuscula litera assimilatur. In tertia huius suturæ sinistra pars conspicitur, in quarta uero dextra. Porro tertia figurarum integræ ossium compagem experimentum, huius suturæ totam sedem ad B commonstrat, quæ ueræ suturæ persimilis est. Quippe de ipsius additamenti per capitis basim perreptantibus, atque in quinta et sexta iam subsequentibus figuris, delineandis, alia est ratio.
- E 3 Sutura à medio suturæ A referentis ad medium coronalis, seu à D ad B deducta.
- F Squamosa cōglutinatio, ac in tertia quidē figura uidetur sinistra, in quarta autē dextra. Dein
- G. in ambabus à C ad G interuallum cōglutinationis notatur, à sutura A simili ad ueram cōglutinationem squamæ formem pertingens, quod non mutuo incumbentium squamarum, sed ueræ suturæ constructionem ostendit. Quod uero à G ad H per F porrigitur, squamæ formis est cōglutinatio, uerticis ossi et temporis ossi communis. Ab H autem ad A indicatur glutinatio squamæ formis, ossi uerticis et frontis ossi communis.
- I 3 Sinistrum uerticis os.
- L Frontis os, quod unicum est.
- N Sinistri temporis os in tertia, dextri autem in quarta ostenditur.
- O Os cuneo à dissectionis professoribus assimilatum, quod succinctiori nomine sæpius cuneiforme
- P. Quocumque duntaxat sectantium uenia appellamus. Hoc unicum est, et coniugis expers. Verum P priuatim notat huius ossis processum, quos uespertilionum alis comparabimus. Hi utrinque duo sunt, in 2, 3, 4, quarta figura conspicui et præter P, etiam numeris his 2, 3, 4, et 5 notati, quos quinta huius capituli figura accuratius proponet.
- K Dextrum uerticis os.
- M Occipitis os, similiter unum.

QQQ

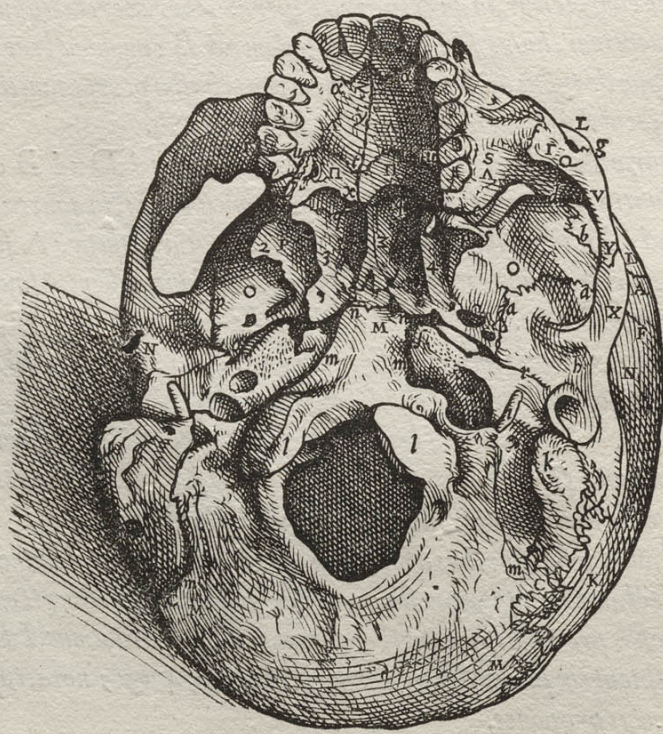

- QQ Hoc os maxillae superioris osium primum erit, hic aliquot Q insignitum, ne forte sedem Q quod d' uicinius est notatā, aliud os a praesenti esse arbitraretis. Linea inter duo Q consistens, ac * insignita, processum eius ossis delineat, qui cavitatē in tempore exculptā ualde auget.
- R R R Lenis infōtis ossis & uerticis asperitas, a qua semicirculi ritu tēporalis musculus pronascitur.
- SS Quartū maxillae superioris os: in tertia sinistrū, in quarta dextrū notatur. T incuria elapsū est.
- V, X 3 Caluariae sedes, quam os iugale appellamus, ac sequenti Capite describemus. V hic notat processum temporis ossis, N indicat, adiugalis ossis constitutionē eductū. X uero, processum primi maxillae superioris ossis, Q insigniti. Z autem sutura indicatur, dictos nuper processus neclens, quibus iugale os efformatur. Porro V & X in quarta figura notant sedes, a quibus processus illos serra rescuimus.
- V, X 4
- a a Suturae cuneiforme os circumscribentis interuallum illi ossi ac temporis ossi commune.
- b Suturae cuneiforme os circumscribentis interuallum ipsi & frontis ossi commune.
- c 4 Pars haec cuneiformis ossis interdum peculiare uidetur osciculum, squamae modo tenue, & linea
- ff 4 a cuneiformi ossis diremptum, quam q indicauimus. Verū haec non ita crebro se offert.
- c Suturae os cuneiforme circumscribentis interuallum, ipsi & maximo superioris maxillae ossi paulo antē S insignito commune.
- ff 4 In quarta figura f conspicis, praesenti Capiti nihil seruens: notatur enim sutura ossi Q indicati, & ossi S notati communis, quam cum reliquis maxillae superioris suturis persequar. Hic enim obiter eius memini, quod huius uidendi gratia in quarta figura os iugale executum.
- g g Sutura, frontis os a cuneiformi & maxilla superiori dirimens.
- b 4 Sinus, cui capitulum inferioris maxillae inarticulatur.
- i Temporis ossis processus, scriptorij stili modo prominens.
- k Mammillaris processus, ē temporis ossis productus. Quarta figura utriusq; processum k notat.
- ll 4 Capita occipitij ossis, quae primae ceruicis uertebrae sinibus articulantur. In horum medio foramen occurrit, dorsalis medullae causa caelatum. Verū ut praesenti Capite ossiū foramina enarrare non instituiamus, sic neque eadem hic characteribus insignienda duximus. Quamuis priuatim in quarta figura φ ponatur, ad quod a duodecimo Capite foraminibus dicando remittēris.
- φ 4

QVINTA SEXTI CAPITIS FIGURA.

BASIM CAPITIS ABSQVE INFERIORI MAXILLA

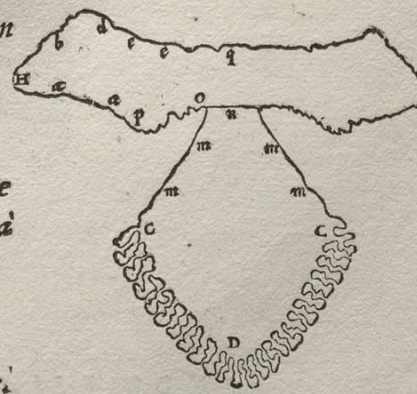
AD AMVSIM REPRESENTARE.

INDEX

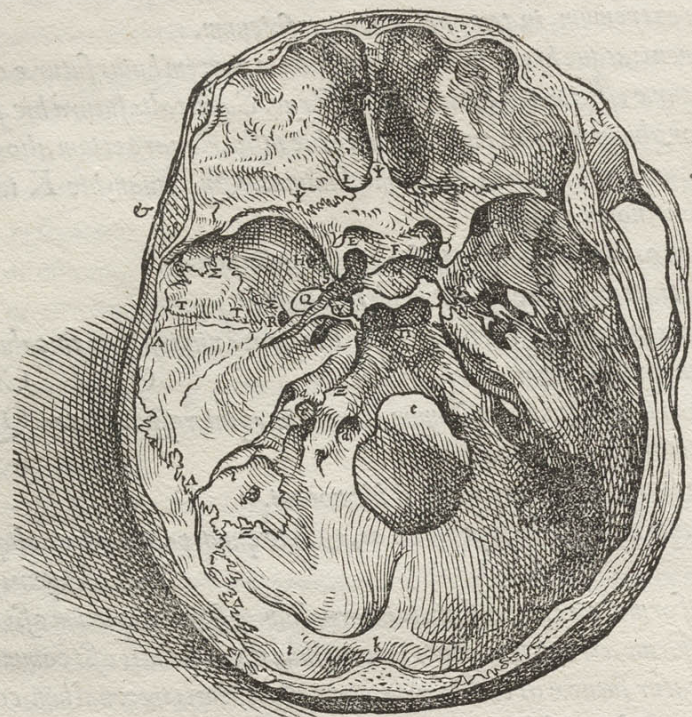
DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER I.
CHARACTERVM QVINTAE FIGURAE INDEX.

- QVINTAE figura multos characteres tertiae & quartae figuris communes, in hunc modum adhibuimus.
- A Coronalis suturae extremum, in temporis cauo conspicuum.
- CC Suturae exprimens: atque hi characteres inferiorem partem huius suturae crurum notant, ubi haec nō amplius suturae effigiem accurate cōmonstrat. Sagittalis sutura hic se nusquam offert.
- F Squamiformis conglutinatio non omni ex parte hic uisitur, quare etiam alios characteres tertiae & quartae figurarum, ipsi non accommodauimus. Quamquam hic K idem, quod in tertia & quarta indicabat, notare possit.
- K Verticis sinistrum os, uerū modica ipsius conspicitur portio.
- L Frontis os, cuius etiam modica pars hic oculis subijcitur.
- MM M Occipitij maximā ossis partē hic cernere licet, totā nimirū quae in caluariae basi cōsistit.
- NN Vterq; unum temporis os notatur.
- OO Cuneiforme os.
- PP Processus cuneiformis ossis uespertilionum alarum imagini respondentēs. Qui numero quatuor 2, 3, 4, 5 sunt, his characteribus 2, 3, 4, 5 notati.
- QI Primum maxillae superioris os, quod & Γ hic notauit.
- SA Maximum quartū uel maxillae superioris os, & hoc quoq; peculiariter aliquot Λ indicatur.
- VX Os iugale.
- Y Sutura ossis iugalis.
- a a Suturae os cuneiforme, circumscribentis interuallum ipsi & temporis ossi commune.
- b Suturae os cuneiforme, circumscribentis interuallum illi ac frontis ossi commune.
- d Haec sede occultatur suturae os cuneiforme, circumscribentis interuallum commune ipsi & ossi externum angulum sedis oculorum constituenti, ac Q insigniti.
- e Suturae os cuneiforme, circūscribētis interuallū ipsi & quarto maxillae superioris ossi cōmune.
- f Haec sutura superiori maxillae peculiaris censetur, ac proinde hic non uenit explicanda.
- g Sutura frontis ossi & superiori maxillae communis.
- b Sinus, cui capitulum inferioris maxillae inarticulatur.
- i Processus scriptorio stylo nō ab similibus.
- k Mammillaris processus.
- ll Capita occipitij ossis, quae primae ceruicis uertebrae coarctantur.
- m m m His characteribus, qui quinta, ut & subsequētes, proprii sunt, notatur suturae Λ imitātis additamenta, per caluariae basim antrorsum deducta, atque ad se inuicem, nempe ad n, tendētia.
- n n Linea dicta nunc additamenta iungens, ac ossi cuneiformi & occipitis ossi communis.
- op Sutura a linea n indicata, in dextrum latus repens, inter os cuneiforme & sinistrū temporis os. Verū ab n ad o nō proprie sutura est, quē admodū neq; ab anteriori m ad n, sed rima & ossis ab osse notabilis distantia, secus nimirum quā in alijs suturis harmonijsue occurrit.
- q q Suturae os cuneiforme, circumscribentis interuallum ipsi & sextis superioris maxillae ossibus
- Π Π notatis cōmune. Verū ut cuneiforme os suturis circūscribas, hanc quintā figurā & tertiā cum quarta intueri, singulariū animaduertēs characteres. Ab n igitur ad o, hinc ad p, a, H, b, d, e & q procede, atq; ita utriusq; cuneiforme os suturis terminatū fingito, sed non nisi hominis caluaria inspectioni adhibita, ut quae in omnem partem promptē uerti poterit, quū interim hic tres simul tabulae inspiciedae sint, ut uel in externa caluariae sede id os circūscribas, quod quō leuius praestes, suturam Λ simile cum suis additamentis, & linea occipitis ossi et cuneiformi communi, sutura deniq; cuneiforme os circūscribēte hic delineauit, ipsā characteribus in hac atque in tertia, quarta & quinta undiq; adiectis.
- r In hac figura, ut et in quarta temporis ossis linea notatur, inibi suturae modo os, cui auditorij meatus initium insculpitur, continens, & ueluti a osse (ut sic dicam) seiungens.
- s Ossis temporis asperitas & processus, quo id transuersam respicit lineam, cuneiformi ossi & occipitis ossi communem, & n notatam.
- z Octauī capitis ossis processus, seu septum amplitudinē nariū intercedēs.
- Reliqui characteres ostendendis superioris maxillae ossibus priuatim conferunt.

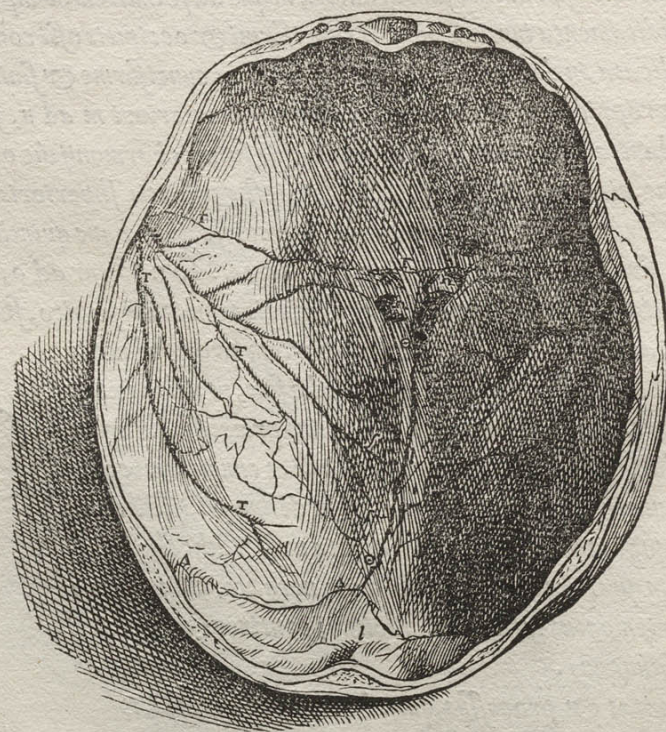
SEXTA

PRÆSENS figura interna caluariæ basis sedes oculis subijcitur. Hic namque caluariam delineauimus, in qua superior ipsius pars subsequenti figura exprimenda, ad eum modum ablata est, quo cerebri fabricam ostensuri caput serra diuidere consueuimus.

SEPTIMA SEPTIMI CAPITIS
FIGURA.

SEPTIMA figura reliquam internæ sedis caluariæ partem commonstrat, figura sexta non expressam.

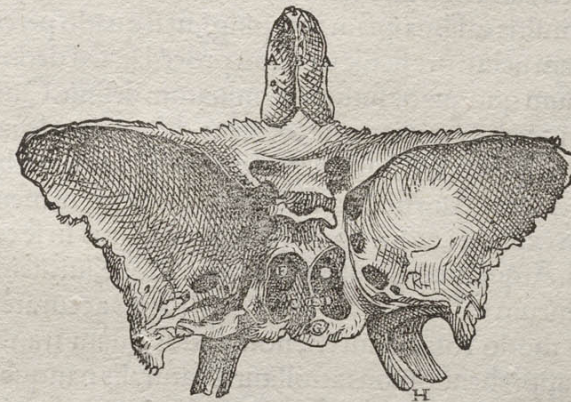
CHA

DVAE proximè præcedentes figuræ pluribus ornantur characteribus, uerum huc potissimum seruiunt maiusculi Græcorum, capitis ossium suturas indicantes: quæ in interna caluariæ sede, qua cerebrum continetur, etiam se spectandas offerunt. Reliqui autem characteres in his figuris conspiciuntur, caluariæ foraminibus ostendendis conducent.

- II In septima figura coronalis notatur, non adeo exactam suturæ compagem, atque in caluariæ externa sede, exprimens.
- ΔΔ Sutura Δ literam referens, notatur in septima. Verum & in sexta Δ etiam uisitur, dictam nuper suturam notans.
- ΘΘ In septima, sagittalis sutura indicatur. Sequentes modò notæ ad sextam duntaxat referuntur.
- ΛΛ Squamosa sinistri temporis conglutinati.
- ΞΞ Additamentum sinistri lateris suturæ Δ imitantis, quod per caluariæ basim contendit.
- Π Linea cuneiformi ossi & occipitis ossi communis, quæ duo suturæ Δ imitantis latera additamentâ ue iungit.
- ΣΣ Sutura cuneiforme os, circumscribens interuallum commune ipsi & frontis ossi, & octauo capitis ossi, in octaua figura A, B indicando. Si itaque à Π ad Σ, & hinc ad aliud Σ, hinc uero ad primum Ψ, ac inde ad secundum Ψ perrexeris, cuneiforme os in sinistro latere internaq; caluariæ sede circumscripseris. Vnde si eosdem characteres in dextro latere ad suas suturas poni sinxeris, eodem modo ut in sinistro latere, per characteres pergens, uniuersum cuneiforme os hoc loco descriptum fueris complexus.

OCTAUA SEPTIMI CAPITIS FIGURA.

QUAMVIS modò tabularum frequentia lectori minime molestus esse uelim, eorum potissimum nomine singula capitis ossa adhuc priuatis figuris non exprimam: tamen quia ossis cuneo comparati, & dein octauo capitis ossis, quod cribri instar foraminibus peritum est, circumscriptio, non ita promptè ac cæterorum capitis ossium intelligitur, præsentis figura cuneiforme os cum octauo capitis ossi, à cæteris omnibus liberum, ea facie exprimitur, qua internam caluariæ superficiem cerebri sedem respicit. quod ideo maxime præstitimus, ut cauernæ in cuneiformi ossi plerumque occurrentes in conspectu essent. Inducetur itaque A, B, A octauo capitis os. Verum B priuatim insinuatur septum, sedes interstinguens, quæ cerebri processibus parantur, qui neruorum modo à cerebro educti, olfactus organorum loco habentur.

- A, B A formi ossi plerumque occurrentes in conspectu essent. Inducetur itaque A, B, A octauo capitis os. Verum B priuatim insinuatur septum, sedes interstinguens, quæ cerebri processibus parantur, qui neruorum modo à cerebro educti, olfactus organorum loco habentur.
- C D Duæ præcipuæ cuneiformis ossis cauernæ.
- E Septum indicatas modò cauernas interdiuidens.
- F Alterius cauernæ seu antri foramen, in narium amplitudinem pertinens.
- G Cautas in humiliori sede septi posita, quod duo potissima antra intersepit. Reliqua foramina in hac figura passim obuia, cum cæteris caluariæ foraminibus, duodecimo Capite enarrabuntur.
- H Cuneiformis ossis processus uespertilionum alis similes, & hic aliqua ex parte conspiciuntur. Cæterum iam tempestiuum est Capitis contextum aggredi, hæcque omnia seriatim persequi, atque Conditoris nostri industriam in condenda caluaria expendere. Licebit enim opinor, solis uocibus addictorum uenia, uniuersam struem tertia, quarta, quinta, sexta & septima figuris expressam, caluariæ nomine complecti, utcumque alij solam partem crinibus ornatâ ita appellari uelint. Atque ita hæc moles nobis in caput & maxillâ superiorè, doctrinæ studio, diuiditur.

C CERE

Quale domici-
lium Natura
cerebro para-
rit.

Caluaria cur
non solido osse
constet.

Suturae ut
sunt.

Naturalis fi-
gura capitis
suturae.

Coronalis su-
tura.
A litteram refe-
rens.
Sagittalis, et
uarius ipsius
ductus.

Prorū capi-
ta a mulierum
non perpetuo
uariare.
7 Caput. lib. 3.
Histor. ani-
malium, et 2.
de Partib. ani-
malium.
Lib. 2. cap. 7.
de Hist. ani-
malium.

EREBRVM rationis sedem (quæ instar reginæ in altissimo corporis
sita, duabus cōcupiscibilibus animis dominatur ac præest) tuto quodam
munimento custodiri magnopere expedit. Quocirca etiam prouidus re-
rum Opifex, non soli cuti carnosissq; partibus ut in abdomine, aut per in-
terualla à se inuicem remotis ossibus ut in thorace, cerebri commisit cu-
stodiam, sed undique os ipsi instar galeæ circumposuit. Verum quum ca-
put tecum quoddam domus calidæ referat, fumida uaporosaq; subie-
ctarum partium recrementa, quacunque sursum conscendunt, excipiens, atque huius gratia
copiosiore euacuatione caput ipsum egeat, galeam cerebro inductam non omni ex parte soli-
dam, sed^a cauernosam^b, futurisq; intertextam sagax rerum Parens efformauit, non quidem
spongiae modo tenuibus inaequalibusq; foraminibus, uelut quibusdam cauernulis, utrinque
os perforans: at utraque parte^c cauernulas^d, intus^e ac foris scilicet, in lacum & densam ossis
squamam desinere uoluit, quod illic occurrere erant duræ cerebri membranæ, hic autem
membranæ quæ caluariam ambiens, nuncupatur. Si enim tota caluariæ substan-
tia seruaretur fistulosa, & cauernulæ nullo obducerentur cortice, ea substantia sua asperitate
uicina raderet uulneretq;. Dein si prorsus spongiola fistulosaq; foret, nullo donaretur ro-
bore, ac pumicis ritu fragilis atque infirma esset. Verum uidebitur fortasse alicui, caluariæ os
inter duas squamas frustra fistulosum & cauernosum esse: quum ipsius futuræ propter illa-
rum copiam & magnitudinem ab aliquo ad transpirationem iuari nihil indigeant. Si itaque
huius iudicio uniuersa caluaria simul tenuis & densa solidaq; fuisset, nihil sanè tutior hac
ratione redderetur subiacentium organorum constructio. quandoquidem quæ ossa uulne-
rant, intro promptè ob uia breuitatem penetrare possent. Si uero caluaria sine omni cauernu-
larum specie simul crassa densaq; crearetur, homini onus haud secus præberet, quàm si obli-
gata capiti sarcina nunquam remitteretur. Reliquum igitur erat tertium, scilicet neque tenue
neque densum, solidum uel, sed crassum, rarumq;, ac cauernosum caluariæ os fabricari. Ita
enim neque grauaturum erat, neq; uia in cerebrum breuis ipsum percutientibus futurum. Cæ-
terum caluaria non ad excrementorum tantum transpirationem futuris indiguit, sed conduce-
bat ex multis ossibus ipsam compingi, ut si quando percussa rumpatur, ipsius rupturæ in totam
caluariam ueluti per fictile uas, non procedat, sed detineantur, & in illis sedibus cessent, in qui-
bus ipsum quoque os futuris terminatum desinit. Quinetiam cerebri uentriculos, aliaq; non-
nulla in cerebro corpora, ne cōcidant, distendi ac eleuari oportuit: id quod optime futurarum
perficitur beneficio. Duræ siquidem membranæ cerebrum conuestientis^f fibras, unā cum ua-
forum quorundam sinibus futuras transeuntes, in membranam extrinsecus caluariam succin-
gentem explicari, atque ita cerebrum cur minus in se collabatur sustinere, septimo libro osten-
demus. Atque huius potissimum usus ratione, iustissima caluariæ futurarum cernitur distribu-
tio, nimirum ut sustinendæ in cerebro partes accuratè subleuentur. Quod enim oblongum ce-
rebriq; modo rotundum est, non aptius quàm transuersis, & alijs secundum longitudinem
ductis apprehensionibus attollitur. Naturalis nanque capitis figura primum tres futuras obri-
net: duas quidem transuersas, quarum^g altera in sincipite est, in occipitio^h altera: tertia à me-
dio posterioris, seu eius quæ in occipitio consistit, per capitis longitudinem ad medium usque
anterioris extenditur. Anteriorem coronalem uocant, quandoquidem coronæ potissimum in
ea capitis parte collocantur: posteriorem à Græcæ literæ Λ imagine, $\lambda\alpha\upsilon\epsilon\lambda\omicron\sigma\sigma\epsilon\lambda\iota$ nominant:
tertia per uerticem capitisq; longitudinem procedens, $\delta\epsilon\lambda\tau\alpha\alpha$ Græcis nuncupatur, quod ue-
ru sagittæ uel instar rectæ incedit, unde etiam à uirgæ ductu $\pi\alpha\epsilon\delta\omicron\sigma\sigma\epsilon\lambda\iota$ fuit appellata. Hæc in-
terdum perⁱ frontis mediū ad nasi usque summum non adeo insigni atque in ipso uertice com-
plexu, aut exquisita adeo futuræ compage prorepat. Arque id nonnulli uiris omnibus, alij au-
tem mulieribus peculiare esse falso contendunt: quum rarissimè in uiris, atque adhuc multo ra-
rius, aut uix unquam in mulieribus id accidere, non obiter animaduertemus. Et hoc uel inde
conijcias, quod ex uiginti quæ in cimiterijs occurrunt caluarijs, uix unam, cui frontis os diui-
datur, reperias: neque ulla, etsi secus tradiderit Aristoteles, in futurarum enarratione prorsus
aberrans, uiris ac mulieribus hac in parte uidetur differentia. Cæterum quadrupedibus à po-
steriore futura Λ referenti, sagittalis futura ad superciliorū usq; mediū protenditur: id quod
canum caluariæ, equorū, boum, & id genus animalū manifestè attestatur. Non enim audien-
dus est Aristoteles, qui canibus continuā, nullisq; futuris distinctam ascribit caluariā, quū com-
memoratas hæcenus futuras, & quæ hoc toto Capite enumerabuntur ferè omnes, canum
caluariæ eleganter exprimant. Non desunt etiam, qui infantibus hanc futuram per medium oc-
cipitij ossis ad^m foramen usq; dorsali medullæ uiam porrigens descendere, totumq; occipitij os
diuidere

diuidere asserat: quod sanè & nos quoque obseruauimus, uerum potius ea diuisio adⁿ $\sigma\upsilon\mu\phi\omicron\upsilon\tau\iota\varsigma$
coalitumq;, quàm ad futuræ speciem referenda est. quoniam hæc cartilaginis beneficio in pue-
ris perficitur, in ætate autem prouectioribus nullum eius diuisionis rudimentum occurrit. Vn-
de etiam eiusmodi diuisionis ratio non hic in futurarum sermone, sed in occipitij ossis descri-
ptione enarranda uenit. Quod autem Herodotus, ac præter illum plerique etiam alij in Persia
caluarias reperiri scribunt, nullis prorsus futuris interstinctas, ipseq; Aristoteles suo tempore
uiri caluariam absque futuris repertam tradit, neuiquam miror: quum ualde senum caluariæ
nobis futurarum situm duntaxat, idq; per quam obscure etiā referant, nulla interim futuræ ima-
ginis conspicua. Neque profecto mirum est senibus futuras con crescere, siquidem illis uerte-
bras uniri cōnasci q; cernimus, & ossium quoque supercilia processusq; ita ex crescere ipsis ani-
maduertimus, ut cōsuetis motibus illorum ossa agi nequeant. Nam & si nunquam senum ossa
à iuuenum ossibus, & puerorum rursus à iuuenum uariare cognouissim, in postrema Bono-
nienti Anatome id sanè didicissim, ubi præter quamplurima ossa, iam nati pueruli ossa, & no-
nagenarij senis, & mediæ ætatis hominum ossa in scholis sedulo à medicinæ candidatis adfere-
bantur, quum Galeni librum de Ossibus antè musculorū sectionem istic enarrarem. Quando
enim permulti effractis monumentis, atque ex xenodochijs conquisitis corporibus ossa ad in-
sectionem sibi parabant, facile accidit ut alius in senis, alius in pueri, ac rursus alius in huius il-
liusq; ætatis hominum ossa inciderent, atque in scholas deportarent. Tunc itaque (ut ad fere-
uertur oratio) in puerulorum ossibus omnia esse læuia, disiuncta, mollia, pleraque cartilagi-
nea, & processus minimum prominere, & quamplurima quæ in adultis unius ossis loco ha-
bentur, in illis ex pluribus cōstrui expendimus: quæ in singulis ossibus fracturarum, luxatio-
num, distorsionum, & plicationum gratia, sermoni addere haud grauabor. Quanti enim mo-
menti sit hæc nouissimè, abunde intelligunt, tum qui ueræ medicinæ studiosi Hippocratis libros
euoluerunt: tum qui appēdices in pueris ab ossibus sæpius quàm articulos luxari, quotidiana
experientia didicere, ac ab ineunte ætate luxatos, aut aliter in ossibus affectos, aliquādo sectio-
ni accommodarunt. Cæterum iam tres futuras ut frequentius in naturali capitis figura obuie
sunt recensuimus. quæ caluaria in latus cubante, literæ Λ , aut potius π exprimunt. In capitum
autem formis à naturali structura euariantibus, futurae ad hunc modū se habent. Vbi anterior
capitis eminentia perit, futura coronalis aboletur, seruata ea quæ Λ exprimit, unā cum sagittali,
quæ tunc ad mediū usq; superciliorum porrigitur. At posteriori eminentia deficiente, futura Λ
referens deperditur, manente coronali, & sagittali interim per occipitij mediū ad caluariæ usq;
basim ducta. Quapropter si hanc capitis figuram occipitio inniti sinxeris, utraq; remanentium
futurarum effigies π literæ similis erit: quemadmodum & primæ quoque figuræ non natu-
ralis, futurae π referunt, quum illa fronti innititur. Anteriori uero posterioriq; eminentia si-
mul cōcidentibus, binæ quæ tunc uidentur futurae ad rectos angulos se inuicem intersecantes,
x litteram repræsentant. Altera nanque transuersa ab unius auris regione ad alterius auris regio-
nem per mediū caput deducitur. Altera autem à^d foramine in occipitis ossis dorsalis medullæ
gratia inciso, per capitis longitudinem ad summum usque nasi pertingit, illius ritu quam sagit-
talem uulgo dicimus. Hæc siquidem semper in tribus prioribus capitis figuris à naturali disti-
rentibus seruatur. Reliquæ autem duæ cum totius capitis figura uariè intercidunt. Quinta ca-
pitis figura, ut prorsus naturali est contraria, sic quoque omnino pugnantes cum ipsa futuras
exigit. Transuersæ enim seu coronalis, & illa quæ Λ refert, secundum capitis procedunt lon-
gitudinem, recta interim seu sagittali transuersim lata. Verum nunc & ad reliquas capitis
commisuras sermonem dirigamus. Suntq; primum¹ duæ à sagittali futura quodammodo æque
distantes lineæ, per capitis longitudinem una utrinque supra aures porrectæ. His² principium
ab humillima futuræ Λ imitantis sede pendet, qua hæc propter occipitij inferiora uix amplius
futuræ effigiem egregiè refert. Hinc nonnihil præfentes lineæ rectæ quodammodo feruntur,
& h³ mox sursum ascendentes, instar semicirculi quodammodo ad coronalis futuræ terminum
perrepunt. Hæc maxima ex parte constant duobus ossibus mutuo sibi incumbentibus, conne-
xisq;: non per futuram quidem, sed paulatim⁴ uerticis os descendens, instar squamæ attenua-
tur, atque in⁵ os infra ab auribus ascendēs, similiterq; in squamam attenuatum subintrat: utrisq;
ossibus quæ inuicem compinguntur, asperitatem quandam mutuam nanciscētib. Vnde
etiam neque Hippocrates, neque aliquis eorum qui accuratè corporis fabricam expenderunt,
futurarum nomine eas dignatus est, sed à squamæ similitudine dissectionū periti eas $\lambda\epsilon\mu\delta\omicron\sigma\sigma\epsilon\lambda\iota$
 $\pi\alpha\epsilon\tau\omicron\lambda\iota\mu\alpha\tau\alpha$, hoc est squamosas cōglutinationes appellarunt. Non enim propter falsā quo-
rundam dogmata arbitrandum est, has cōglutinationes minus quàm tres futuras prius enar-
ratas, in caluariæ amplitudine qua cerebrum reponitur apparere, ob idq; futurarum nomine
C 2 neuiquam

Senum, iuue-
num, et puero-
rum ossa inui-
cem uariare.

Non natura-
lium capitis fi-
gurarum su-
turae.

Squamæ
temporum
cōmissurae.

Suturas capi-
tis etiam in in-
terna calua-
rie sede cōi-
ssici.

neutiquam donari.³ Harum enim effigies in caluarie amplitudine perinde ac futurarum com-
spicitur, quæ non æquæ futuræ speciem in interna caluarie superficie exprimentur, sed quia mi-
nus implicantur, idque potissimum coronalis, magis ad lineæ harmoniæ ut figuram accedunt.
Præsentis squamosæ cōglutinationes non toto ipsorum ductu in star mutuo incumbentium
squamarum committuntur.⁴ Quæ enim primum à futura⁵ imitante procedunt, notabili
intervallo foris & intus in caluarie amplitudine speciem futuræ adipiscuntur. Præterea ha-
rum cōglutinationum portio,⁶ quæ coronali futuræ proxima existit, etiam uerticis ossi, &
ossi quod cuneo assimilabimus, communis censenda est. Quod uero hæc commissuræ, quem-
admodum dictæ capitis futuræ omni ex parte serrata compage, aut in unguem connexu non
extruantur, hinc præcipue fieri credimus, quod raram & fistulosam cauernosamque oportebat
fieri totam caluarie partem, quanta à uertice & ex lateribus crassæ cerebri membranæ cir-
cumponitur. reliquam autem solidam ac duram, idque in primis temporum ossa, ob cavitatem
temporalis musculi exculptam tenuia, & sonorum forte etiam gratia (quum in illis auditus
organum consistat) omnium corporis ossium facile durissima. Hac itaque occasione ossium
fines in squamam attenuantur, uerticis quidem ossis loco, ut propinquet ac occurrat lon-
giori spacio duræ membranæ: alio autem ab auribus ascendente, uelut aliquo propugnaculo
ipsi uerticis ossi factio. Ad hæc, uerticis ossa duris ac densis temporum ossibus non potuisse u-
niri, nobis persuademus, quoniam non ita prompte laxum cum duro ad unionem peruenit ami-
cam, ægreque solubilem. Hactenus ergo quinque peculiare, nullique alteri ossi quam capitis os-
sibus communes futuras explicauimus: coronalem scilicet, & quæ⁷ imaginem refert, & quæ
recta per capitis uerticem ducitur: duas item ab hac æquedistantes, quas squamosas cōglu-
tinationes uocauimus. Est &⁸ alia soli quoque communis capiti in caluarie interna amplitudine,
qua cerebrum continetur, potissimum apparens, ac frontis ossi⁹ illique ossi communis quod
olfactus organorum sedes constituit, ac instar cribri peruium cernitur. Id enim os uelut fron-
tis ossis basi insertum, hac futura ipsum ambiente in capitis amplitudine obscure circumscribi-
tur, aliam quoque futuram obtinens, ipsi & superioris maxillæ ossibus communem. Præsens
enim os,¹⁰ osseum septum foramina narium interdiuidens producit, quod¹¹ futura quadam se-
cundum humiliorem septi sedem, ipsiusque longitudinem ducta à maximis superioris maxillæ
ossibus quæ dentes continent, dirimitur: perinde ac ab osse cuneum referente¹² inibi etiam sepa-
ratur, quæ narium foramina in fauces pertinent. Cuiusmodi autem hoc cribri modo perforatum
sit os, postquam alias futuras capiti alijsque ossibus communes expressero, in ceterorum capitis
ossium enarratione persequar. Sunt enim & alia futura capiti cum alijs ossibus communes, ni-
mirum cum superiori maxilla, &¹³ eo osse quod à cunei similitudine¹⁴ uocant, quod si-
militer unicuique, ac ut nonnulla corporis ossa, coniugis expertus est: ab aliquibus inter capitis ossa,
ab alijs inter maxillæ superioris ossa (quum inter utraque medium sit) cōnumeratum. Quan-
uis capitis ossibus longè rectius, quam superioris maxillæ ascribetur, quum haud minimam
caluarie amplitudinis, qua cerebrum reponitur, sedem cōstituatur, cum ceteris ossibus quæ ab
omnibus Anatomicis capiti attribuuntur. Sed cuius nam id formæ, & quantæ magnitudinis
sit, quibusque circumscribatur futuris, recensere nunc conabimur. Futuræ¹⁵ imitantis¹⁶ extrema,
quæ propter occipitij humiliora non amplius exactâ futuræ compagem expriment, uersus ca-
pitis inferiora basim ue protenduntur, ac per mediâ basis sedem (quæ præruptæ rupi & imagi-
ne & duritiâ similis est) & quæ caput primæ ceruicis uertebra articulat, in anteriora prore-
punt, mutuo sensim appropinquantia. Quum autem extrema hæc iuxta narium foramina oris
amplitudine spectantia pertigerint,¹⁷ transuersa lineâ simul iunguntur, quæ nec futura neque
ptio, harmonia merito dici potest: sed ad symphysim coalitum ue prorsus est referenda. In pueris
enim cartilagine in eum modum opplerur, quo in illis appendicum cum suis ossibus unio com-
mitti uisitur. in natu uero grandioribus præsens lineâ omnino later, perinde ac unio appendi-
cum in ætate prouectis occultatur. Vtunque sit, hæc lineâ & occipitis ossi, & ossi cuneum
imitanti communis est.¹⁸ Ab hac utrinque in latera,¹⁹ futura per temporum caua obliquis anfra-
ctibus sursum ducitur, uersus²⁰ anteriorem squamosarum cōglutinationum sedem. Vbi uero
futura hæc²¹ anteriorem illam cōglutinationum sedem attingit (quod notabili intervallo à co-
ronalis in cauis temporum extremo est) in priora modicè deorsum ad coronalis extrema du-
citur.²² Hinc rursus parumper deorsum repit, quousque superioris maxillæ contingat os, quod
externum oculi sedis angulū constituere docebitur. Hinc decliuus per caua quoque temporum
incedit: inde ad posteriorem intimum dentium sedem ducta,²³ per totam narium amplitudi-
nem transuersim fertur. Hæc futura à transuersa lineâ, quam futuræ²⁴ referentis extrema com-
mittere diximus, in hunc modum sursum ad caua temporum utrinque ducta, & deorsum ad
pala-

Cur squamo-
se cōglutina-
tiones reliquæ
rum futurarum
specie non cō-
pingantur.

Quot futuræ
hactenus com-
memoratae.

Sutura ossi-
um capitis os-
circumscri-
bens.

Sutura capi-
tis ossis. & a-
lijs communes.

Sutura imi-
tantis addita
mentis.

Cuneiformis
ossis circumscri-
ptio.

tum usque ab utroque latere, eo quo scriptum est modo, rursus descendens, cuneiforme os exte-
rius circumscribit.²⁵ Interius uero in capitis amplitudine os quoque cuneiforme eadem futura
terminatur, inibi quoque etiam huius ossis circumscriptio leuiori negotio, quam externa sede depre-
henditur. si modò quis accuratè dictæ iam futuræ progressum expendere: nam hæc palsim ac
pluribus locis sedibusque sese offert. Linea enim primum ossi occipitis & cuneiformi communis,
pariter &²⁶ exteriùs, &²⁷ interiùs apparet: quemadmodum & futura etiam interuallum, à lineâ
oblique sursum ad caua temporum usque ad anteriorem cōglutinationum squamæformium
sedem pertinens, etiam²⁸ interiùs &²⁹ exteriùs cernitur, & commune est ossibus temporum &
cuneiformi, ac demum ueræ futuræ speciem ostendit. Quod autem ab hac sede antrorsum ad
coronalis extrema ducitur, squamosam refert cōglutinationem, uerticis ossi & cuneiformi com-
munem. Interuallum uero à futuræ coronalis extremis ad ossa externos oculorum sedium an-
gulos constituenta procedens, etiam squamosæ cōglutinationis formam cōmōstrat, estque
frontis ossi & cuneiformi commune. Præsentis futuræ interuallum ductus ue cōglutinationi
squamosæ respondens, exteriùs tanto elatius, quam in interiori caluarie superficie, apparet,
quanto intervallo cuneiforme os instar squamæ attenuatum, frontis & uerticis ossibus com-
mittitur. Atque idem etiam in temporū ossium cum uerticis connexu accidit. Squamosæ enim
eorum ossiū cōglutinationes, multò elatius in exteriori capitis superficie, quam interiori, ubi
cerebrū consistit, ascendere uidetur. Ceterum futuræ cuneiforme os circumscribentis³⁰ interval-
lum, quod per caua temporum deorsum fertur, in interna caluarie sede non conspicitur, sed
tantum in cauis temporum &³¹ oculorum sedibus, in externis scilicet earum sedium angulis.
Atque hoc futuræ interuallum commune est cuneiformi ossi, & ossibus externos oculorum se-
dium angulos occupantibus.³² Interuallum autem eius quam modò prosequimur futuræ,
iuxta posteriorem intimi dentis sedem prorepens, exteriùs apparet, & in narium etiam ampli-
tudine: estque commune cuneiformi ossi, & superioris maxillæ utrorumque laterum maximis os-
sibus. Interuallum uero eius futuræ in superiori narium amplitudinis sede conspicuum, in
interna caluarie sede melius quam in³³ externa, spectanti occurrit: & commune est ipsi ossi cu-
neiformi, & illi ossi quod cribri modo perforatum dicitur. Porro interna caluarie sede, non
solum præsentis futuræ interuallum illi ossi & cuneiformi commune obuium est, uerum etiam
utrinque ad id interuallum³⁴ aliud eiusdem futuræ interuallum sese offert, quod cuneiformi &
frontis ossi commune censetur. atque id etiam³⁵ in oculi sedis radice liquidò cernitur, iuxta emi-
nentiorem illius regionem. Aded, ut si ad amulsim oculorū sedes (quæ³⁶ loyxi Græcis dicun-
tur) expendere, radicem ipsarum, & magnam externi earum lateris ad interiora portionem,
à cuneiformi osse constitui spectabis, si modò in hominis fabrica huiusmodi etiam duxeris intu-
enda, atque illis caperis, quæ & si ad artis usum non magnoperè conducunt, immensi tamen
Creatoris admirabilem arguunt industriam, & proculdubio à ueteribus Anatomes professio-
ribus sedulo ac studiosè examinata fuerunt. Porro hoc futuræ interuallum, quod & cu-
neiformi & frontis ossi cōmune dicebam, magna pars alterius futuræ est duarum, quas capiti
cum alijs ossibus Galenus communes esse retulit: tunc scilicet, quum unius loco illam enume-
rat, quæ cuneiforme os inibi circumscribit, quæ id occipitis ossi, & temporū ac uerticis ossibus
contiguum esse narrauimus: alteram uero, postquam cuneiforme os circumscribentem futu-
ram, sua oratione absoluit, à cauis temporum per mediam oculorum sedem ad nasi summum,
seu superciliorum medium pertingere ait. quemadmodum etiam pertingit, illic incipiens ubi
cuneiforme os circumscribens futura, per caua temporum deorsum uersus intimum dentem
primum descendit. Atque hæc futura primo ipsius intervallo, frontis os à superioris maxillæ
osse externum oculi sedis angulū constituente seiungit: dein magno intervallo cuneiformi
ossi & frontis ossi communis efficitur, toto nimirum ductu, quo cuneiforme os frontis ossi in
oculorum sedibus & caluarie interna superficie contiguum esse uisitur. Vnde etiā id interval-
lum in futuræ cuneiforme os circumscribentis dimensione, non autem in frontis ossis à ceteris
maxillæ ossibus separatione, habendum uenit. Vt sanè subsequens futura transuersim per ocu-
lorum sedem ductæ interuallum, frontis os à secundo, tertio, quarto & quinto maxillæ supe-
rioris in altero latere ossibus dirimens, frontis ossi & illis maxillæ ossibus commune existit, to-
ta nimirum sede, qua præsens futura internum sedis oculi angulū, & nasi summum seu su-
perciliorum medium occupat. Verum de superioris maxillæ ossibus futuris non agemus
Capite, illic necessariò rursus futuræ huius sermonem instituturi. nunc autem capitis ossa sepa-
ratim sunt recensenda, quæ enumeratis hactenus futuris, octo circumscribuntur, simul capitis
amplitudinem qua cerebrum continetur efformantia. Sunt enim duo uerticis ossa, utrinque
uidelicet unum: duo item infra, ad utranque nimirum aurem unum, quæ temporum ossa huc

Quibus sedib.
futura occurr-
os cuneiforme
os circumscri-
bens.

Galenus locus
in libro de Os-
sibus explica-
tur, & futura
frontis os à ma-
xillæ ossibus,
&c. dirimens.

Cuneiforme
os.

Cæterum quibus futuris³ cuneiforme os circumscribatur, superius abundè diximus. Hoc, si quod aliud, insigniter uarium est: unde etiam non iniuria à multiplici forma Veteres id nuncupauerunt. Ad latera enim, & in temporum cauis, tenue & perquam solidum est. in medio autem, capitisq; basi omnium caluarie ossium longè crassissimum uidetur, & intus plerumque uacuum⁴, in qua uacuitatis sede tunc ostendit duo grandia antra, tenui quopiam osseo septo interflincta, in cuius inferiori etiam sede paruum conspicitur antrum. Hæc undique ossis squama obducuntur, aut (ut sic dicam) omni circumferentia ossis sepiuntur, nusquam peruia, præterquam in narium amplitudinem. Duo enim præcipua antra singulis foraminibus illuc pertinent, inter spirandum aërem ex narium amplitudine assumentia, quem simul cum molli quadam medulla complectuntur. Atque hæc cuneiformis ossis antra intus latitania, effractio ossis eo uelim expendi diligentius, quo mirabiliore artificio conficta sunt, & quo magis à dissectionum peritis ignorantur, dein etiam ideo accuratius ueniunt obseruanda, quod

Libro 9 de
Vsu partium.

Cuneiforme
os spongiæ mo
do non esse per
uium.

Galenus perperam hoc os cribri aut spongiæ modo perforatum, & cerebri pituitæ transmittenscriptum reliquit. Nequaquam enim eiusmodi foraminibus peruium est, at continuum & solidum undiq; in superficie cõspicitur. & si quando eiusmodi antris non donatur, nihil prorsus à substantia & conformatione tali, aut calcis, aut alterius cuiuspiam ossis differt, quod exterius continua in crustatum obuolutumq; est squama, & intus tantum paruis cauernulis, tenuissimipumicis modo, oppleretur. Cuneiforme os ubi ita crassum est, & internam caluarie sedem respicit, sinu quodam donatur, cui Natura⁵ glandulam imposuit, defluxum pituitæ excipientem. Ab hoc enim sinu deinde utrinq; leues meatus deducuntur, pituitæ deferentes. Impossibile enim esset, etiam si id os spongiæ modo in superficie perforatum donaremus, illis foraminibus pituitam ferri. At satis erit meatus aut sinus pituitæ gratia celatos, unâ cum capitis ossium foraminibus duodecimo Capite persequi, & de pituitæ expurgatione in septimo libro, qui cerebro dedicabitur, differere: potissimum quum hic nuda ossium tradenda sit cognitio. Quinetiâ processus cuneiformis ossis, quos in interna caluarie sede ad dicti sinus latera ostendit, tunc demum melius intelligentur, ubi illum sinum ossisq; foramina pertractabimus. Verum præter illos processus, cuneiforme os in externa sede ad caluarie basim⁶ alios quatuor exigit, utrinq; binos, & uespertilionum alarum modo prominentes, unde etiam *vespertilionis* nuncupantur. In duarum alarum medio sinus cavitatisq; conspicitur, à qua⁷ ualidis nascitur musculus, qui in ore delitescens, maxillam inferiorem sursum trahit. Atque huius musculi exortus gratia hi processus extuberant, cum ut is aptum ex illis duceret principium, tum etiam ut principium ab illis tuto custodiretur. ⁸Octauum capitis os in frontis ossis basi contentum, futura illa circumscribitur, quæ id à frontis osse & cuneiformi terminat. & illa etiam quam in humiliori narium septi sede ductâ hoc os à maxillæ superioris ossibus dirimere antea diximus. Præsens os præter narium septum ab ipso educit, ossis organorum sedes constituit, & multis foraminibus odororum gratia peruium est: at tenue interim substantiaq; solidum se spectantibus offert. Dein in caluarie amplitudinem oblongum educit⁹ processum, septi ritu sedes interdiuidentem, quibus ossis organa reponuntur. Quinetiâ processui illi duræ cerebri membranæ pars pertinacissimè connascitur, quæ dextrâ cerebri partem à sinistra interdiuidit. Ad hunc itaque modum capitis ossa se habent, sedem qua cerebrum continetur efformantia, quibus aliquis fortè ex Galeni libro de Ossibus aliud os putauerit adijciendum, quod in cerebro repositum arbitrabitur. Galenus enim ad eius libri finem, inter ossa medicinæ Candidatis non descripta, aliquod etiam in cerebro obuium, enumerasse uidetur. quod fortassis est occipitis ossis processus in canibus admodum conspicuus, & nihil minus quam in homine apparet. Canibus nanque inter cerebellum ac cerebrum, latum, sed tenue os interuenit, ubi duntaxat in hominibus duram cerebri membranam obseruamus. Quum itaque eius ossis apud Galenum alia nulla fiat mentio, diuinandum est, num ille canis processus ab ipso intelligatur: an uerò ante ipsum aliquis (ut Marinum fecisse opinor) illius meminerit, & Galenus postmodum in bobus suis, quorum cerebra potissimum aggrediebatur, id nunquam obseruauerit: ac proinde ita solum perfunctoriè, ne quicquam saltem, cuius alij dissectionum periti quouis pacto meminissent, ab ipso in Anatomies tractatione omissum uideretur, ossis illius mentionem facere uoluerit: id quod & de summo humero, seu superiori scapulæ processu accidisse (quum scilicet tertium quoddam os, nonnullorum Hippocratis uerborum occasione, præter clauiculam & summum humerum¹⁰ in illorum ossium connexu obseruari tradidit) in sequentibus liquisdò demonstrabitur.

Os quo canis
caluarie inter
na superficies
abundat.

³ 4. s. fig.
⁴ O. P. & pri
uatum s. j.

⁵ f. c. d.
⁶ E. f. g.

⁷ f. m.
⁸ d. f. i. 6. lib.
⁹ 7. a.

¹⁰ 4. s. f. p. p.
¹¹ & d. c. m.
¹² m. 2. s.

¹³ 8. fig. A.
¹⁴ B. A. m. 6. f.
¹⁵ secundum
¹⁶ A. r.
¹⁷ h. i. f. c. g.
¹⁸ g.
¹⁹ i. 12. lib. 7.
²⁰ C. D. E.
²¹ h. 6. figur. a.
²² i. 12. lib.
²³ 7. h.

²⁴ 7. fig. li.
²⁵ 7. o. o.

²⁶ In integri
fi. Q. ad.

DE

DE OSSE IUGALI, ET OSSIBVS QVÆ rupi præruptæ assimilantur. Caput VII.

Huic Capiti nulla præfigitur figura, quod iugale os in præcedentis Capitis tertia et quinta figuris V & X notatum fuerit. quemadmodum & ipsius futura in tertia quidem Z, in quinta autem Y indicabatur. Ossa uerò quæ rupi præruptæ assimilantur, seu quæ lapidea uocamus, etiam quinta præcedentis Capitis figura ostenduntur, tota nimirum sede, qua C, C, M, M, M, m, m, m, k & huiusmodi in caluarie basillie repositi characteres occurrunt.

¹ 3. s. fig. 6.
² cap. 20.
³ b. 2. s. fig. 6.
⁴ capitis V.
⁵ c. 3. f. 6. ca.
⁶ Z.

⁷ d. 4. m.
⁸ sculorum ta
bula primæ
⁹ D. d. c. m.
¹⁰ post. 2.

¹¹ f. fig. ante
cali. 4. pos
te Q. R. b.
¹² c. d.

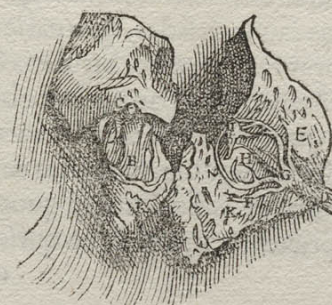
¹³ f. h. c. in
s. 6. cap. b.
¹⁴ si sunt ob
uia.

¹⁵ Tres figu
re cap. 29.

INTER reliqua corporis ossa, quedam proprijs circumscriptionibus terminisq; destituta, non secus quam si peculiaria essent ossa, dissectionum professoribus describuntur, in ossiumq; numerum cum cæteris referuntur. Huius generis est os iugale Latinis, Græcis uerò *zygoma* ob hoc nuncupatum, quod utraq; ossa (sunt enim utrinq; singula) bouum equorum ue iugis ab Anatomes peritis assilientur. Cõstat autè os iugale, aut potius caluarie sedes hoc nomine dicta, ex duorum ossium processibus inuicem obliqua futura coeuntibus. ac posterior quidem eius pars temporis ossis processus est, anterior autem pars, illius ossis processus cõflectur, quod uniuersum oculi sedis externum angulū efformans, maxillæ superioris ossium primum numerabitur. Adeo sanè, ut os iugale proprijs destituatur terminis, aliudq; nihil sit, quam duorum processuum mutuo¹ future beneficio cõmissorum regio.

Cæterum os iugale medullæ expers est, solidū, durum, & lapidis modo ad patiendū pertinax. ²Huiusmodi namq; efformari deuit, quod temporali musculo operimentū ritu fuerat proponendum. Hoc enim os foris gibbum, intus cauum, illi musculo sagacissimè opponitur. Quamuis interim Natura hoc propugnaculo minimè cõtenta, temporalem in capitis ossibus magna ex parte occultauit, sinum ossibus insculpens musculo recipiendò apprimè idoneum, & hunc undique uicinarum partium tuberibus promontorijsq; circumsepientem. Atque id meritissimò Natura molitur, quando quidem temporum musculi male affecti, conuulsionones, febres, sopores, amentias inferunt, quia neruorum principio proximè accedunt, & solum os eos à cerebro ipsiusq; membranis dirimit. Adde³ quinos neruorum cerebri surculos (præter tres enim alijs notos Anatomicis, duos adinueni) singulis musculis implantari: ob idq; non iniuria diuū Hippocratem pronunciauissè, plagas præcipuas ac stuporem inducentes, esse temporales. Sed horum musculorum præstantiam in secundo libro cum reliquis ad unum omnibus abundè prosequemur. ubi etiam docebitur, iugale os in hoc præcipuè formatum, ut ab ipso masseter siue manforius musculus opportunè principium ducat. Cæterum ueteribus *zygomata* ossa uocabantur, quæ petram & effractam rupem non duritia modò, uerum etiam imagine referunt. Huiusmodi autem est inferior capitis pars, qua dorsalis medulla è caluarie delabitur, ac ubi mamilares & stylum referentes temporum ossium processus exoriuntur. Eius enim regionis ossa omnium uniuersi corporis durissima & solidissima existunt, atq; reuera cõmodi musculorum exortus ac insertionis gratia, præruptæ asperæq; rupi quàm similima. Vnde etiam hanc partem meritò ita nominandâ arbitror, nullumq; in corpore os propria finitū circumscriptione petrosum lapideum ue à ueteribus fuisse appellatū reor. Quanquam rursus non ignorem plurimos, duntaxat temporum ossa hoc nomine indicauissè, nò quidem adhuc uniuersa, uerum illam ipsorum portionē, quæ dictos ante processum educit. Per me igitur, ita temporum ossa nominare licebit: modò neminè lateat, dictâ nobis caluarie basis regionē Anatomicis creberrimè petrosum os nuncupari, & dein interdū ossa quedâ ab ipsis cõmemorari, ac si propria donaretur circumscriptione: quum tamen nihil aliud uerè cõtenda ueniât, quàm duorum ossium mutuo coeuntium (ut iam diximus) fines, & aliquando unius alicuius ossis una sedes, uti euenisse audies in⁴ ossibus quæ sacri ossis lateribus coarctantur, ac triplici nomine pro sedium ratione donantur.

DE OSSICVLIS AUDITVS ORGANI ni constructionem ingredientibus. Caput VIII.

HUIVS FIGVRAE INDI
cem sequens pagina proponet.

OCTA

P R A E C E D E N S figura auditus organi oscula exprimit. praecipua enim il-
lius figura effigies, portionem ex dextri temporis osse exactam abruptamue commonstrat, quae
dein per mediu dissecata, duas quae in eius ossis cavitate reponuntur, membranas, una cum osculis
ob oculos ponit: uti characterum index hunc in modum explicabit.

- A** Foraminis portio, quod ab aure introrsum ad membranam B notandam pertinet.
B Membrana transversim foramini obducta, quod ab aure in cavitatem fertur, in temporis osse au-
ditus organi nomine exculptam.
C Vnum auditus organi osculum, malleolo assimilatum.
D Quinti nervorum cerebri paris nervus.
E Quinti paris nervorum cerebri ramus, per caecum foramen ad musculum temporalem potissi-
mum digestus.
F Quinti paris nervorum cerebri ramus, per foramen procedens, quo uena auditus organum pe-
tens excipitur.
G Series quinti paris nervi ad planam laevamque concavitatis eius sedem, hic auditus organi occa-
sione calatam.
H Sedes orbicularem circulum referens, cuius anteriori sedi alterum auditus organi osculum
I. committitur, quod incudi & molari denti comparatur, & I hic insignitur.
K Cavernulae indicantur, quibus cavitas auditus organo parata, intus scateat.
L Mallei ab omnibus conterminis partibus liberi anterior facies.
M Mallei ab omnibus partibus similiter liberi posterior facies.
N Incudis, seu molaris dentis ab omnibus partibus liberi anterior facies.
O Incudis seu molaris dentis ab omnibus partibus liberi posterior facies.
P Incudis ac mallei ita ut in aure committuntur, simul nexorum anterior facies.
Q Incudis ac mallei una iunctorum, posterior facies.

M O D O quidem haud instituius organi auditus constructionem omni-
paratam industria commemorare, quum haec una cum reliquorum sen-
suum instrumentis septimo libro enarranda relinquatur. nihilo minus ta-
men duo oscula, quae in ossis temporis cavitate auditus organi nomine
exculpta reponuntur, hic opportune describentur, ne forte quicquam ossium
in humani corporis fabrica hoc libro oscitante praeterisse videamur.
quancquam neque Galenum, neque ante illum quenquam alium haec oscula
cognovisse, satis hinc colligatur, quod nusquam horum mentio incidit. Quando igitur au-
ditus organi constructione recensito, amplam anfractuofamque cavitationem temporis ossi inscul-
ptam audies, quae tortuoso foramine in capitis amplitudine cerebri sedē pertinet: & alio longe
ampliori minusque tortuoso, in externā capitis sedē versus aurem exporrigitur. Dein de ab hac
cavitate alia duo deducuntur foramina, quorum alterum caecum nuncupabitur, alterum vero
hoc quoque nomine appellari posset: uerum non similiter ipsi caeco anfractuofum angustumque
est, & uenae ad auditus organi enutritionem accedenti uiam praebet. Atque haec quidem fo-
ramina suis characteribus notisque duodecimo Capite indicabuntur, nunc autem tantum ipso-
rum meminimus, quantum ad osculorum historiam duximus sufficere. In foramen itaque capitis
amplitudinem qua cerebrum continetur spectans, quinti paris cerebri nervorum alter nervus
subintrat, ac praeter ramos per angustiora illa tenuiaque foramina ab ipso digestos, insigniori
sui portione cavitationem temporis ossi incisam membranae modo oblinat: non quidem univer-
sam, at quibusdam tantum sedibus, quasi ea nervi portio in plures diuideretur membranas, ali-
quot eius cavitationis regionibus obductas. Verum inter reliquas cavitationis sedes, quae varie sunt,
& alicubi planae, alicubi rarioris spongiae pumicisque modo foratae, una est orbicularis & pla-
na, & osseo circulo parumper extuberante septa. Ad huius circuli quinti paris nervo obducti
exteriorem atque auri proximā sedem, osculum observatur, quod duobus tenuibus acutis-
processibus tanquam cruribus huic osseo circulo astititur, superius, ubi crura ipsius coeunt,
spissius crassiusque in cudi instar effectum. Hoc alterum auditus organi osculum est, quod sanē
leuiori negotio inter secandum comonstrare soleo, quam in praesentia, ut ab aliquo qui id nun-
quam

Cavitas audi-
tus organi pa-
rata, & for-
amina in ipsam
pertinentia.

Quinti paris
nervorum ad
auditus organum
series.

Osculum in-
cudi compara-
tum.

a n fig. ca.
14 libri.
b, d, e, f, g,
fig. 12, ca.

c d.
d e, f.
e g. Aut.
2 fig. ca. 2 li.
3, 4, b, c, d.

H.

I, N, O.

quam uiderit, intelligat, describere possem. Nihil enim aliud quo dilucidius cognoscatur, ser-
moni adhuc adicere possum, siquidem illius & forma & situs uix manifestius explicari queant.
Quippe, uti dicebam, ad circuli in temporis ossis cavitate, effracto iam osse, conspiciui externū la-
tus, hoc osculum reponitur, & bina quibus firmatur crura exigit, quorum exterius ac auri uici-
nius, est breuius & crassius, latiusque, ac in acutū desinit apicem. Alterū crus quod interius con-
sistit, & membranae orbicularem illam cavitationis sedem succingenti magis, quam exterius crus,
innascitur, longius nonnihil & tenuius uisitur, ipsiusque extremum quali in uncum cessat, quo
membranae cavitationi temporis ossis obnatæ implicatur, firmiusque innectitur. Osculi huius pars
extra membrana prominens, superius partim plana, partim rotunda cernitur: quemadmodum
minores incudes effigies solent, quorum amplior pars plana est: altera, quae ueluti in mucronem
desinit, instar conrotunda. Grandiores enim incudes penitus plani depressi ue & quadranguli
fiunt. Ceterum si hoc osculum, quia tantū binis donatur cruribus, in cudi assimilare minus pla-
cuerit, nihil profecto obstitit, molari denti duabus tantum radicibus ornato, id conferre.

b fi. ca. 12
Kale pro
ponit deu-
tem.
i c, l, m.
h b.

Figure ca.
30.

P. Q.

Alterum osculum auditus organi fabricā ingrediens, a iam commemorato plurimū uariat,
& alteri membranae innascitur. Foramen enim concavitatis seu antri in temporis osse incisū,
quod aurem spectat, ea parte qua cavitationis amplitudini uicinū est, membranula tenuissima &
prorsus pellucida in eum modum obtegitur, quo uas suo inferiori fundo obtegi obrurari ue di-
cimus. Huic membranulae transversim aliud osculum innascitur, itaque illi intus transversim in-
sternitur, quemadmodum in tympanis fidem unam atque alteram crassiore membranae obtendi
conspicimus. Ut uero osculum ualidius firmaretur, oblongū tenuemque exigit processum, quo
membranae secundū ipsius latitudinem innascitur. Hunc processum liceret femoris ossis parti
comparare, quae ab ipsius processibus, quos rotatores uocamus, ad inferiora usque femoris ca-
pita pertinet. imò si haec inferiora capita a reliquo femore resecta finxeris, uniuersum osculum
tunc femori opportune assimilabitur. Quemadmodum enim femur iuxta ipsius ceruicem duos
ascendit processus, sic etiam osculum hoc eadē sede processulos aliquot sibi uendicat, quorum bene-
ficio membranae suae firmius innascitur. Dein, ut femoris ossis ceruix oblique uersus corporis
interiora ad coxendicis ossis sinum uergit, atque in caput ad amissum rotundum cessat: ita etiam
praesens osculum, a membrana introrsum abscedit, in rotundū caput desinēs, quod laeue mi-
nimeque asperum est, & superiori parti alterius osculi, quod molari denti, aut incudi assimila-
uimus, ita tenuissimarum membranarum interuentu committitur, ac si malleus in cudi laxē allig-
garetur, non secus, quam si osculum postremo enarratū malleoli praestaret munus: alterum
uero incudis uicem gereret, sed pro mallei mole nimis quam parui. Num autem oscula incu-
dis & malleoli officio ita fungantur, quemadmodum sanē formam referūt, & leuissimo afflatu
secundum osculum cum membrana cui innascitur inter dissecandū mouetur, primo osculo
interim quodammodo quiescente, a me haudquaquam assertum uelim, quandoquidē auditus
rationem non satis ex sententia percipiam. Non quod mihi animo exciderit, commune illud me-
dicorum ad partium temperiem asyllum & aeris gyri, quos ex huius percussu in aurem ferri, &
quandam membranam ferire, uulgo nobis ē lapillorum in aquam iactu persuademus, interim
organi huius constructionis prorsus ignari. Longe enim diuiniore rerum Opifex callidissimo
artificio hic machinatur, quorum fabricam satis dilucidē in scholis quidem comonstro, usum
autem & operandi rationem non magis quam oculi ipsius assequor. Verum quia de auditus
organo postea prolixius pertractabitur, hic sat fuit oscula recensuisse: quae si hoc sermone
non assecutus fuero, uulgi, aut agni, aut alterius animalis capite in mensam posito, temporum
os nunc hoc nunc illo modo diuides, horum ossium constructionem animaduerturus. Quan-
quam multo satius est haec in crudo capite, quam in cocto examinare, & in homine potius,
quam alio quouis animali. Non enim illa administratione, tam spectatu iucundissimam oscu-
lorum constructionem adinuenies, quam omnium ferē musicorum instrumentorum fabricae
rationem ex auditus organi compage desumptam perinde admiraberis: ac uel hoc in primis
nomine auditus organi harmoniam summa uoluptate intueri solitus est, non modò musico-
rum absolutissimus, uerum & nostrae aetatis philosophorum eximium decus MARCVS
ANTONIUS GENVA, primarius, uariaque disciplinarū eruditione excultissimus apud
Pataunos philosophiae professor, cui rerum naturalium studiosi tantum debebunt, quantum
frugis ex hoc meo conatu ipsis accedet, quippe qui ad hunc inchoandum primus autor, ac
sedulus monitor haud minus extitit, quam rarum uirtutis exemplar VVOLPHANGVS
HEERVORT, patricius Augustanus, ob incredibilem erga literas earumque cultores amo-
rem, immortalitate dignissimus, ac mihi dum uiuam unice colendus, quod ad huius operis
absolutionem, quantum in ipso fuit, nihil fecerit reliqui.

Osculum mal-
leolo non admo-
dum dissimile.

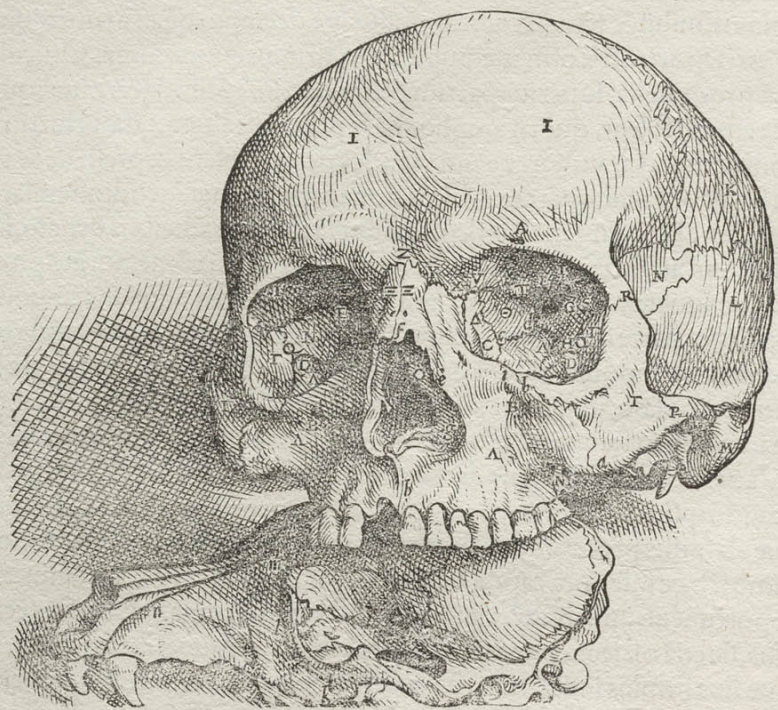
Secundi os-
culi ad femoris
os comparatio.

Auditis op-
gani osculor-
um usus.

Marcus An-
ton. Genua
Vvolphangus
Heeruoort, hu-
ius operis et in-
choandi ex ab-
soluendi auto-
res praecipui.

PRIMA NONI CAPITIS FIGVRA.

PRIMAE NONI CAPITIS FIGVRAE, EIVSDEMQUE
characterum Index.

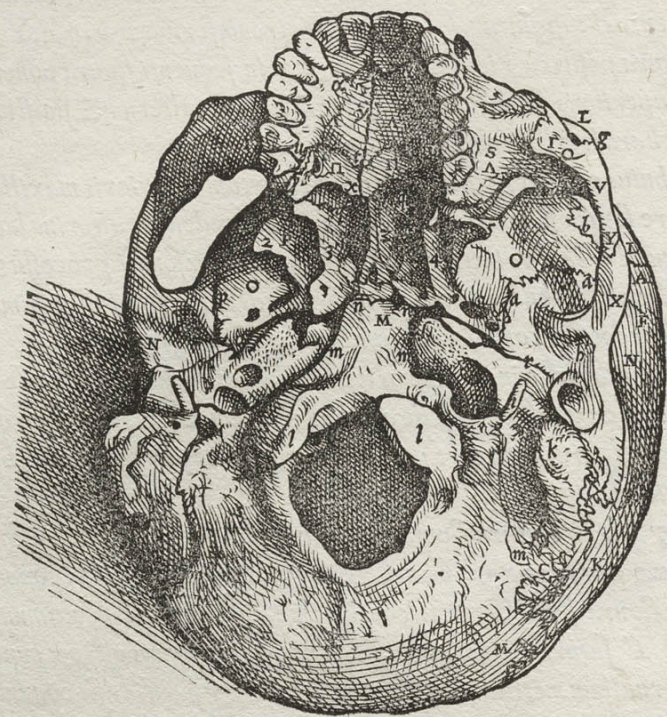
- H A E C** figura anteriorem calvariae sedem exprimit, maxilla superioris ossa, quam datum est accuratissime, ostensura. Humanæ autem calvariae caninam subiecinus, ut Galeni superioris maxillae ossium descriptio, leuiori negotio à quouis intelligatur. Præterea, ut oculorum sedes, ac in ijs apparentes suturæ ossaq; quoad fieri licet, spectarentur, hominis caluariam occipitio inniti, et anteriori sede super caninam erigi oportuit. Præsentis autem figuræ characterum indicem ita digeram, ut maiusculi Græcorum, maxillæ superioris ossibus (quæ sex utrinq; erunt) primum adhibeantur: reliquis autem ossibus et suturis, ut fors fert, omnes accommodentur. Cæterum priores aliquot characteres ostendendis foraminib; capitis inuabunt, quare etiam illi ad Caput his dicandū opportunè reseruabuntur. Sunt autē illi **A, B,** usque ad **I.**
- I I** Frontis os. I etiam ponitur in oculorum sedibus, eam frontis ossis partem notans, quæ superioris oculorum sedum regionem constituit.
- K** Verticis os sinistrum. **L** Sinistri temporis os.
- M** Mammillaris processus sinister, iuxta quem processus stylum referens etiam occurrit.
- N** Cuneiforme os, in sinistri temporis cauo et in dextri oculi sede **N** insignitur. In sinistri autem oculi sede **G** et **H** reponuntur, idem os indicantia: quanquam illi characteres huius sedis foraminibus ostendendis peculiariter subseruiant. Ad hæc, **N** quoq; reponitur ad intimum sinistri lateris dentem, notans cuneiformis ossis particulam, et dein suturam id os à superiori maxilla hac in sede diuidentem.
- Γ Γ** Hoc os, nobis primum maxilla superioris numerabitur, ac **Γ** in oculi sede positū, huius ossis partem notat, in oculi sede conspicuā. Circumscribitur uero id os præsentis figuræ **a, b, Q, R** et **P**, quos characteres suis locis sensim explicabo.
- Δ** In sinistri oculi sede **Δ** tantū apparet, superioris maxillæ secundū os indicans, quod terminatur sutura **Δ** et **C** literas proximè ac uelut orbiculatim ambiente, et quodammodo etiā **X, W, c.**
- Θ** In sinistri quoque oculi sede **Θ** tantum occurrit, tertium maxillæ superioris os indicans, quod **V, T, c** et d'intercipitur.

Λ Λ

- Λ Λ** Quartum maxillæ superioris os. **Λ** in oculi sede positum huius ossis partem notat, quæ inferioris oculi sedis regionem magna ex parte constituit. Dein eodem etiam **Λ** indicatur principium foraminis, quod in genis **B** insignitur. Verū id os circumscribitur **b, g, c, Y, X, c, d, b, D, a, N,** in prima hac figura positū, et in super **c, u, t, y** in sequenti figura ponendis.
- Ξ** Quintum maxillæ superioris os. **V** num **Ξ** dextri lateris os, alterum **Ξ** sinistri lateris os insinuat, quod et in alijs characteribus obseruatum uidet.
- Π** In altera secundæ huius capitis figura **Π** se offert, sextum superioris maxillæ os indicaturum, quo etiam character sexti ossis coniux notabitur, ipsum uidelicet alterius lateris sextum os.
- O** Narium septum, quod octauum capitis ossis cribri modo perforati processus putatur. Atque his iam explicatis characteribus, ossa præsentis figura occurrentia insigniimus.
- P** Sutura duos ossium processus committens, quibus iugale os efformatur.
- Q** Ad **S** suturam notatur, cuneiforme os à primo maxillæ superioris osse dirimens, ac hic in oculi sede conspicua, in dextrisq; oculi sede ad characterem **Q** clarius fere, quam in sinistri, apparet. In tertia uero figura, et quarta, quæ sexto Capiti præponuntur, hæc sutura in cauis temporum **d** insignitur.
- R, S, T, V, X, Y, et Z** Sutura frontis os à maxilla superiori et cuneiformi diuidentis. **Ab** R enim ad **S** suturam pars notatur, frontis ossi et primo maxillæ ossi communis, quæ in cauis temporum in tertia figura sexti Capitis conspicitur, inibi à **b** ad proximum ipsi **b** pertinens. Hic uero ab **S** ad **T** suturæ huius interuallum notatur, frontis ossi et cuneiformi commune.
- A** **T** ad **V** interuallum metitur, tertio maxillæ ossi et frontis ossi commune. **Ab V** ad **X** interuallum præsentis suturæ insignitur, commune frontis ossi et secundæ maxillæ ossi. Inter **X** et **Y** huius suturæ interuallum consiluit, quarto maxillæ ossi ac frontis ossi commune. **Ab Y** uero ad **Z** suturæ illius significatur interuallum, commune frontis ossi, et quinto maxillæ ossi.
- a** Maxillæ sedes aspera inæqualisq; quæ primum maxillæ os quarto committitur. Verū ab **a** ad **b** sutura indicatur, duobus illis ossibus communis, ubi hæc in anteriori caluariæ sede est conspicua. Pars autem ipsius quæ in temporis cauo latitat, ex quarta figura sexto Capiti præposita, sub characterē **f** in temporis cauo posito peropportune petes.
- b** **A** **b** ad **Q** suturæ primū os à quarto diuidentis pars indicatur, quæ in oculi sede est conspicua. Hæc in præsentis figuræ sinistri oculi sede characterib; pauciorib; occupata, est manifestior.
- c** **Ab V** ad **c** sutura notatur, secundo ossi et tertio communis. Quicquid autem sursum iuxta **C** et **Δ** ad **X** usq; ducitur, secundū os à quarto dirimit.
- d** **d** seruit describendo tertio maxillæ ossi. **T** enim ad **V** superioris ossis sedem describit, **V** ad **c** anteriorem, **T** ad **d** posteriorem, quæ cuneiformi committitur ossi. **c** uero ad **d** eius ossis inferioris partem circumscribit, quarto maxillæ ossi contiguam.
- e** **e** ad **Y** suturam notat, quarto maxillæ ossi et quinto communem.
- f** **f** ad **Z** suturam insinuat, quinto unius lateris ossi et quinto alterius lateris ossi communem.
- g** In narium amplitudine **g** ponitur, suturam indicans, quæ septum narium à quartis maxillæ superioris ossibus disiungitur.
- h** Sutura, aut harmonia potius, quartis maxillæ superioris ossibus communis, cuius beneficio illa inuicem in mustacis regione dirimuntur.
- i** Ad superiorem foraminis **B** notati sedem, **i** ponitur, indicaturum quarti ossis suturam, quæ elatius quàm id foramen consistit, ipsiq; quarto ossi duntaxat peculiaris est.
- Hominis caluariæ, cuius modo indicem prosequor, figura, nullo præterea insignitur characterē, neq; aliud in illa enarrandum superest. Subsequentes itaq; notæ canis caluariæ hunc in modum propriæ censentur.
- k** Sutura à malis sursum ad medium ambitus oculi, in inferiori regione sedis oculorum ascendens, usq; ad **l**.
- l, m** **l** usq; ad **m** suturam notat, ad supercilia usque iuxta internū oculi sedis angulum cōscendentem.
- n** Sutura ab illa quæ externum nasi ossium latius circumscribit, inter caninum dentem et incisoriū ipsi proximū delata. Licuisset hanc caluariā pluribus characterib; occupare, nisi existimasset hominis maxillam **L** et **l** in præsentia satis negotij exhibituram.

D SECVN

SECUNDAE FIGURAE EIVSDEMQUE CHARACTE-
rum Index.

P R A E S E N S figura, calvariae basin in hoc exprimit, ut palatum maxillaeque superioris ossa in priori figura demonstraret. Huic autem permulti adsunt characteres, qui capitis ossibus futurisque enarrandis superius adiuvant. ac proinde quid illis indicetur, ex sexto Capite petas licet. Quamvis interim hic eos annotare operae precium sit, quibus ad propositam enarrationem indigemus.

L Hic modica ossis frontis portio in conspectum venit.

O O P P Cuneiforme os.

Q I Hoc os prior quoque figura **I** notatum habet, estque primum maxillae superioris os.

S A Hoc os prior figura etiam **A** indicat, estque quartum maxillae os.

V X Calvariae sedes, quam os iugale Anatomae peritis vocari, iam antea dictum est.

Y Sutura, quae duos processus os iugale efformantes committit.

d Hic latitat sutura, primum maxillae superioris os a cuneiformi discernens: deinde et sutura primum a quarto dirimentis pars, in temporis cauo conspicua.

e Sutura quarto maxillae ossi et cuneiformi communis.

f Sutura primum maxillae os a quarto separantis pars, in anteriori maxillae regione apparet, ac priori figura ab **a** ad **b** indicata.

g Sutura frontis ossi et primo maxillae ossi communis, quam superiori figura **R** insigniuimus.

h Sextum maxillae superioris os.

q Ab eversus quoque sutura sexto maxillae ossi et cuneiformi communis indicatur.

z Septimum narium, et sedes qua id a cuneiformi osse dirimitur.

t. u A t ad u transversa notatur sutura, sextum os maxillae a quarto dirimens.

x Ab x ad t sutura indicatur, duo sexta maxillae superioris ossa ab invicem coniungens, et duobus illis ossibus communis.

y Sutura notatur recta per palatum ducta, et quartis maxillae ossibus communis.

z Priuatim indicatur foramen in anteriori palati sede posteriori quoque dentium incisivorum regione apparens, ad cuius latus interdum obscura occurrit sutura, transversum aliquosque in

a quarto superioris maxillae osse prorepens, et insignita.

S V P H.

SUPERIOR maxilla non unico quidem, sed pluribus efformatur ossibus, atque id potissimum, ut ad patiendum fiat pertinacior, ne scilicet statim una eius particula laborante, universa infestetur, sed quod malum una cum osse (ut in capitis ossium structura dictum est) definat. Deinde quum non omnes eius partes aequae solidas, spissas ac duras fieri oportuerit, illa quoque ex pluribus constitui ossibus fuit necesse. Atque haec praecipue duris, sed admodum leuibus componitur ossibus, nam narium foramina adeo amplata patentiaque sunt, ut tanta mole maxillae insignis accedat leuitas. Dein alij in ossibus sinus, ac intus latitantes caernae, quas aer opplet, adeo amplae cauaeque existunt, ut maxilla superior utrinque ad latera narium cavitatis, simile quid nanciscatur cum cereis imaginibus, quas in varias formas fundimus, ac intus cauas relinquimus. Non enim Galeno hac parte assentiendum est, qui superiorem maxillam medullae expertem, durisque ossibus, nec leuitate indigentibus efformatam docet: quod haec nihil, uti inferior, moueatur. Quum interim inferior multo sane sit ualidior, et osse constet iniurijs ferendis longe pertinacior, multoque minus a Gallica scabie erodi apto. Compinguntur uero maxillae superioris ossa inuicem futuris, ita tamen ut ea quae per harmoniam committuntur, futuras quoque modo appellare liceat. Nam uel Galeni suffragio eas omnes futuras nominare nemini uerendum est, quum exactissimae (si modo quae sint) harmoniae intus quendam mutuum ingressum futurarum quasi ritu ostendant. Caeterum quae nam futurarum superioris maxillae sit series, quisque illius ossium numerus, longe facilius demonstratu quam scriptu arbitror. Quod minus tamen hic rei difficultati cedam, primum hominis superiorem maxillam aggrediar, ac deinceps obiter in quibus Galeni descriptio canibus aut simijs, non autem hominibus conueniat, subiungam. Vocabitur itaque superior maxilla, quicquid ossium in calvaria praeter superiorem dentium seriem nobis adhuc enarrandum superest. Capitis igitur ossa octo, suis futuris circumscripta, iam antea enumerauimus: praeter quatuor ossicula, auditus instrumentorum constructionem ingredientia. Maxillae autem superioris ossa (praeter tenuia quaedam fungosa et ueluti membranea ossicula, quae in narium amplitudinis summo, in excicatis, aut nuper coctis caluarijs impense cartilaginea obseruantur) duodecim sunt, ab utroque scilicet latere fena. Atque horum sex, unum sedis oculi externum angulum constituere dicemus, secundum uero et tertium ad oculi sedis internum angulum referentur, quartum omnes sui lateris dentes superioris maxillae suscipere docebimus, quintum ex duobus (quae ita uocamus) nasi ossibus alterum erit, sextum cum suo coniuge ad palati finem collocabitur, quia narium foramina in oris amplitudine spectant. Accepta igitur in manus calvaria, illam cum figuris huic Capiti praepositis confer, sexque horum ossium suis characteribus insignitorum circumcriptionem tuo Marte aliquantisper inquirito: et quemadmodum in scholis facere consueui, rudiori penna omnes quae tibi occurrent futuras, in altero calvariae latere atramento oblittera, ut inde futuras quibus ossa distinguuntur, ex sententia promptius adinuenias. Ac primum omnium oculi sedis animu accommoda, consideraturus quoniam nam illa efformetur ossibus: quorum nonnulla maxillae superiori, alia capiti ascribuntur. Superior namque huius sedis pars, frontis osse constat. Vertex autem huius sedis, quae instar conae pyramidisque in arcum cogitur, osse componitur cuneiformi, magnam quoque exterioris lateris oculi sedis portionem (sed profundam) efformante, adeo ut cuneiforme os, secundum os: frontis autem, primum, in oculi sede numerari nihil prohibeat. tertium autem, ossium maxillae primum numeratur, quod totum externum oculi sedis angulum, et inferioris ambitus mediam portionem constituit, reliquam autem inferioris ambitus oculi sedis partem ad superciliorum usque medium, maximum seu quartum maxillae os occupat, atque hoc etiam ipsius sedis inferiorem partem quodammodo totam efficit, inter ossa oculi sedem efformantia numero quartum. Quintum uero oculi sedis os, in interno constitit angulo uersus anteriora, et iuxta sedis ambitum, estque id ossium maxillae secundum. Sextum autem ossium sedem oculi constituentium, in interno etiam sedis reponitur latere, et posterius nuper dicto locatum, nobis maxillae ossium tertium censetur. Duo itaque oculi sedis ossa, ad capitis ossa referuntur, duo nimirum priora. Et quatuor ad superiorem spectant maxillam, quatuor uidelicet postremo enumerata. Postquam haec in oculi sede non oscitanter animaduertis, et futuras inspexeris quibus sex oculi sedis ossa terminantur, licebit exactius unumquodque maxillae os priuatim suis futuris ad hunc modum circumscribere. Primum maxillae superioris os, alteram ossis iugalis partem constituit, et nonnihil temporis supercilijque ac sedis oculi, totum uidelicet exteriorem angulum, in se comprehendit, non minimam maxillae etiam portionem efformans. Committitur autem hoc primum maxillae os, temporis ossi, interuentu futurae, quae duos processus os iugale efformantes iungit. Dein com-

D 2 mittitur

mittitur ossi cuneiformi eius futura beneficio, quæ per caua temporū decliuis ducta etiam in oculi sede conspicitur, huicq; primo maxillæ ossi & cuneiformi communis est. In superiori parte nectitur frons ossi, ea sede qua supercilij extremū habetur. Fit uero hæc commissura illius futura beneficio, quæ a cauis temporū per oculorū sedes ad superciliorū medium fertur, frontisq; os à maxilla superiori & cuneiformi discernit. Inferiori autē parte insigni amplitudine primum os quarto ea futura cōpingitur, quæ tribus locis in cōspicuo est: in cauo scilicet temporū sub osse iugali, in anteriori maxillæ regione iuxta malam, & in oculi sedis inferiori parte. Futura pars in cauis temporum conspicua, ab inferiori parte interualli futura os cuneiforme à primo maxillæ osse diuidētis incipit. à fine enim illo hæc futura oblique deorsum nonnihil in priora fertur, quousq; ad infimam malæ sedem, ubi hæc aspera inæqualisq; est, pertingat. Pars autem huius futura in anteriori maxillæ sede apparet, à mala oblique sursum ad oculi sedem tendit, ad mediā regionē inferioris ambitus oculi hīc sedem circumscribētis. Pars autem seu interuallum huius futura, primum os quarto cōmittentis in oculi sede cōspicuum, à medio inferioris ambitus sedis oculi per humilia eius sedis retrorsum oblique uersus exteriora tantisper conscendit, dum ad infimam futura partem, cuneiforme os à primo maxillæ dirimētis pertingat. Ad hunc igitur modum primum os circūscribitur, quatuor (ut diximus) ossibus commissum: temporis scilicet ossis processui alteram ossis iugalis partem efformanti, dein cuneiformi ossi, frontis ossi, & quarto maxillæ ossi. Secundum maxillæ os ceteris omnibus longē minus, & squamæ modo tenue, in interno oculi sedis angulo consistit, ubi foramen habetur, cui caruncula præest internum oculi angulum occupans: quæ in hoc creata dicitur, ne quid pituitæ ad oculorum sedes à cerebro expurgatum, in genas defluat, sed tota per id foramen in narium amplitudinem procumbat. Ossiculum hoc superiori parte modico interuallo futura terminatur, frontis os à superiori maxilla distinguētis. Quare etiam futura illius interuentu ossiculum id frontis ossi committitur. Ab hac futura, alia secundum posterius ossiculi latus descendit, quæ secundum ipsius ossiculi inferiora repens, per anteriū ipsius latus sursum in eandem futura denuo ascendit, quam frons os à maxilla superiori dirimere diximus. Cæteri uero futura, quæ à iam dicta frontis os à maxilla discernente ad eum modum in orbem penè fertur, in posteriore ossiculi regione (quæ oculi sedis conum respicit) secūdo ossiculo communis est, & illi quod tertium maxillæ nobis enumeratur. Ad inferiorem uero ossiculi partem, & secundum anteriū ipsius latus, futura hæc communis est ipsi ossiculo, & quarto maxillæ superioris ossi. Contingit itaque præsens ossiculum superiori parte frontis os, posteriori tertium maxillæ os, inferiori uero anterioriq; quartum maxillæ os. Ossiculum istud quia laxè hæret, & anteriori parte quarto ossi harmonia uerius quàm futura iungitur, ipsumq; admodum tenue est, in caluarijs e terra effosis raro occurrit: quod in humida hac sede positum, facile putrescat: & ob la xum nimis cōnexum, promptè decidat. In coctis uero caluarijs, & arte ad ossium disciplinam paratis, absq; negotio seruatur. Tertium maxillæ superioris os similiter ac secundum tenue, & squamæ modo cernitur pellucidum: & quando effringitur, intus sinibus aëre oppletis amplisq; scatere cernitur. Hoc paulo minus toto quadrangulū est, in interno latere sedis oculi repositum. Superiūs terminatur futura frontis ossi, & superiori maxillæ communi. Anteriū communem futuram cum secundo maxillæ osse adipiscitur. Posterius cum cuneiformi osse futuram communem exigit. Inferiori parte, cum quarto maxillæ osse, communi futura donatur. Vnde etiam quatuor ossibus tertium hoc os cōnectitur, superiūs scilicet frontis ossi, anteriūs secundo maxillæ ossi, posteriūs cuneiformi, inferiūs quarto maxillæ ossi. Interiūs uero quā narium spectat amplitudinem, cum inordinata ossium compage intus in narium summo reposita, coit. Quartum maxillæ os reliquorum ipsius ossium longē maximum, omnes sui lateris dentes excipit, ac uarijs futuris circūscribitur: quemadmodum & ipsum quoque os uarium est, huc atque illuc in plures locos pertingens. Primum itaque futura illa terminatur, quæ primum os à quarto discernit, eam dico quæ simul in cauis temporum, & in anteriori maxillæ regione, & in oculi sede conspicitur. Deinde quartum os terminatur futuris, secundum maxillæ os & tertium ab ipso dirimentibus, quæ secundum totam sedis oculi longitudinem in inferiori eius sedis parte, & in anteriori regione secundi maxillæ ossis, ducuntur. Ad hæc, iuxta superciliorum medium, quartum maxillæ os futura finitur, superiorem maxillam ab osse frontis distinguente. Hoc futura interuallum ducitur ab anteriori sede secundi ossis, ad exteriū latus ossis nasi, eius lateris, cuius maxillæ superioris ossa nunc intueris, quod quintum maxillæ os cōstituetur. à quo quartum dirimitur, futura à nasi summo iuxta ipsius externum latus deorsum ad nasi ossis longitudinem porrecta. Secundum uero longitudinem ductus foraminum nasi, quartum maxillæ os ab illorum foraminum septo futura interstinguitur, secundum

Secundū maxillæ os.

Tertium maxillæ os.

Quartū maxillæ os.

dum humilimam septi sedem prorrepente. In posteriori uero sede quartum os à cuneiformi dirimitur, tum in oculorum sede, tum etiam iuxta intum dentem, ubi futura cuneiforme os à superiori maxilla terminans cōstitit. In palati sine uersus interiora quartum os transuersa futura ab illo osse seiungitur, quod sextum maxillæ appellamus, quodq; hīc ad narium foramina cum suo coniuge reponitur. Atque has omnes futuras quartum os cum alijs sibi cōterminis ossibus habet communes, quibus alia accedit quarto ossi dextri lateris, & quarto sinistri lateris ossi propria, secundum palati longitudinem prorrepens: & non solum in palato, uerum & in narium amplitudine conspicua. Deinde & in anteriori maxillæ sede eadem quoque futura sub naribus ea sede cernitur, ubi superioris labri sulculus consistit. Hīc enim futura appareat utrorumq; laterum, quartis ossibus propria: quamuis linea potius quàm futura cēseri debeat. Ex hac futurarum frequentia quartum os terminante, haud difficulter colligitur, ipsum sedecim ossibus committi. primo enim, secundo, tertio, quinto & sexto maxillæ superioris cōnectitur ossibus, deinde frontis ossi, cuneiformi, & octauo capitis ossi, ipsi uidelicet foraminum narium septo, ac demum quartum maxillæ os suo coniugi, seu alterius lateris quarto ossi iungitur: quemadmodum & octo dentibus quarto ossi infixis, quoties superior maxilla sedecim dentibus decoratur. Præsens os magna ex parte latera & inferiorem sedem narium constituit, & ad hæc latera impense cauum est, & nequam solidum, sed cereis imaginibus intus uacuis admodum eleganter simile. Huic ossi, præter alia ipsius foramina unum accedit, quod ab inferiori oculi sedis regione incipiens, deorsum in anteriorem maxillæ partem porrigitur. Istud ubi primum in oculi sede inchoatur, notabili interuallo superiūs ueluti ossæ constat squamæ: ubi autem in anteriorem maxillæ partem pertinet, iam penitus in osse exculpum uisitur, atq; etiam interuallū notatu dignum apparet inter oculi ambitū & superiorem foraminis sedem. Hoc interuallum creberrimè non continuum est, sed futura donatur, quæ huic quarti ossis particulæ (ubi foramen consistit) propria peculiarisq; est. Quis uero huius foraminis usus cēsetur, in communi omnium caluariæ foraminū sermone exequar. in præsentia autem obiter in illius mentionem incidi, quod aptius futuram quarto ossi propriam hīc recenserem: ne quis forte, quum ipsam obseruaret, illam plura cōstituere ossa, ac altius quàm ab oculi sedis ambitu ad foramen usq; ferri arbitraretur. Præterea in anteriori palati sede ad posteriorem incisoriorū dentium regionem, aliud foramen se offert, quartis maxillæ superioris ossibus commune, & ex palato in narium amplitudinem spectans. Ad huius foraminis latera interdum futura apparet, aut potius linea, in pueris cartilagine oppleta, quæ quasi ad caninorum dentium anteriū latus pertingit. Verum nusquam adeo penetrat, ut huius futura beneficio quartum maxillæ os in plura diuisum cēseri queat: quod (ut paulo post dicam) canibus & simijs porcisq; accidit, in quibus futura quartum os in duo diuidens, non solum in palato, uerum exteriūs in anteriori maxillæ sede, etiam conspicuè cernitur, neque ulla appendicum cum suis ossibus coalluit speciem refert. Quintum maxillæ superioris os ex duobus nasi ossibus alterum est, ossiculum uidelicet durum, solidum, latum, tenue, oblongū, & quadrangulo potius quàm triangulo simile. Superiōri enim parte non in acutum desinit angulum: uerum adeo obtusum est, ut inibi duobus donetur angulis. Terminatur autem illic futura, frontis os à superiori maxilla dirimente. Externum ossis latus communem futuram nanciscitur cum quarto maxillæ osse, quæ secundū nasi latus tantum decliuis pertingit, quanta quinti huius maxillæ ossis est longitudo, quæ in homine longè breuior quàm canibus & simijs uisitur. Internum uero ossis latus quo coniugi suo committitur, futuram obtinet harmoniæ non admodum dissimilem, ac utriusque nasi ossibus communem. Hæc à medio superciliorum ex futura frontis ossi ac maxillæ superiori communi incipiens, decliuis secundum ossium nasi longitudinem porrigitur. Inferiori autem parte, quintum os futura haud intercipitur, neque alteri ossi iungitur, uerum hoc unā cum suo coniuge asperum inæqualeq; est, & in cartilaginem finit deorsum procedentem, eoq; molliorem, quo longius ad nasi apicem defertur. hanc cartilaginem cum reliquis nasi & totius corporis cartilaginibus priuatim post ossium enarrationē prosequemur. Sextum maxillæ superioris os, cum suo pari non minimam palati & narium amplitudinis portionem constituit. Reponitur enim ad palati extremum, quā nares in fauces pertinent: estq; os tenue, sed solidum, latumq;. Id posteriori sede partim cuneiformi committitur ossi, partim liberum est, semiparenthesis (formam referens. Vbi cuneiformi ossi cōmittitur, illa circumscriptum est futura, quæ iuxta posteriorem intimi dentis sedem fertur, maxillamq; superiorem à cuneiformi osse dirimit, ea potissimum parte, ubi cuneiforme os ipsius educit processum uespertilionū alis similes. Anteriori parte & externo latere sextum hoc os futura terminatur ipsi & quarto maxillæ ossi communi, ac transuersim in palato ducta. Interiori autem latere, quo se coniugi

Quintum maxillæ os.

Sextum maxillæ os.

Vniuersa su-
perioris ma-
xillae ossa esse
duodecim.
Non omnia
praesentia Ca-
pite haecenus
tradidit, Ga-
leni placitis re-
spondere, quo-
rum quaedam ad
Capitis usque
finem recen-
sentur.

suo iungit, futura quadam dirimitur, quae utriusque lateris sexto ossi duntaxat communis est, portioque illius existit, quae per palati longitudinem praeiens, quarta maxillae ossa inuicem separat. Contingit igitur sextum os, cuneiforme os, quartum maxillae, & suum coniugem, & postremo narium septum: quod etiam a sexto osse, quemadmodum a quarto, ea dirimitur futura, quam ad septi humiliorem sedem duci, antea commemoratum est. Haecenus itaque sex alterius lateris maxillae descripti ossa, quae si lenis oppositi lateris connumerentur ossibus, omnia maxillae ossa confurgent duodecim, quibus nullum octo capitis ossium adieci. Caeterum si ad amissum singula quae hoc Capite persecutus sum excusseris, ac demum non perfectorie Galeni superioris maxillae descriptionem euolueris, permulta iam occurrerunt, in quibus ab illius placitis declinem. quae etsi omnia in praesentia (tuae fidei industriae) non commemoraui, nonnulla tamen subiiciam, quibus mea siue diligentiae, seu oscitantiae (prout mea ueritati aut consona, aut dissona intueberis) specimen aliquod animaduertere queas. Galenus itaque in libro de Ossibus futuras maxillae peculiare describitur, earum seriem a mala infima & extrema sede aggredditur, quam ego asperam inaequalemque esse recensui, quod hinc mallester musculus sui principij ualidissimam neruamque admodum portionem educat. Hic igitur Galenus futuram describit, primum maxillae os a quarto dirimentem, primam appellans, eius futurae partem in cauo temporis conspiciam. Secundam uero numerat huius futurae partem in anteriori maxillae sede occurrentem, quae ab illa mala asperitate sursum ad medium inferioris ambitus sedis oculi pertingit. Hanc postmodum tripartito ait discindi, ac primam huius secundae futurae partem prope magnum seu internum oculi sedis angulum exteriori in parte ad medium superciliorum, & communem frontis & maxillae futuram inquit procedere. Hanc futurae parte homines destituuntur, uerum in canibus caudatisque simijs est manifestissima. quamuis interim non exacte ad superciliorum feratur medium, sed ad eam tantum sedem, in qua quartum maxillae os a secundo dirimi dictum est. Hanc itaque partem, ut Galenum assequaris, ex canis caluaria petes. Porro secundam partem secundae futurae, inquit per concuum sedis oculi sub magno angulo ad communem capiti & maxillae futuram pertinere, hancque eundem angulum comprehendere. Haec pars ea esset futura, quam secundum & tertium maxillae ossa in inferiori ipsorum sede, a quarto dirimere docuimus. Verum haec in homine nequaquam secundae Galeni futurae committitur, multoque minus primam partem secundae futurae contingit, quum haec in canibus tantum & simijs, non autem hominibus cernatur. Porro foramen, quod huic secundae partem Galenus subiici scribit, id esse opinor, quod in oculi sede oblongum admodumque patulum est, inter quartum maxillae os & cuneiforme conspiciam. Tertiam partem secundae futurae Galenus appellat portionem futurae primum os a quarto diuidentis, quae in oculi sede spectatur, una cum illa quae cuneiforme os a primo maxillae osse disjungit, atque in oculi sede etiam spectatur. Galeni enim est sententia, sub dictis duabus futuris (quae duae primae partes sunt ipsius secundae futurae) tertiam eiusdem partem inferiorem in sede oculi ambitu inscendere interius ad inum contendere, ibique communi futura capiti & maxillae superiori iungi. His futuris Galenus tria maxillae superioris ossa circumscribi postea subiecit, quibus haec capiti committitur. Primum esset, quod ego primum maxillae statui. Secundum, ea quae mihi secundum & tertium numerabatur: duo enim illa unius ossis loco ex Galeni placito recenscerentur. Tertium, pars esset nostri quarti ossis, quicquid scilicet ipsius in oculi sede consistit, ea nimirum pars in qua foramen incipit, quod ab oculi sede in anteriorem maxillae regionem pertinet. Hic modo considerate exquirito, num Galenus maxillae ossa hucusque uerius quam ego, in homine enarrauerit, & quantum adhuc Galenus in simijs & canibus omiserit. dein, num Galenus ego ex rei potius cognitione, an interpretis uersione intellexerim, & cuiusmodi natatore Delio Galeni de maxillae ossibus tractatio indigeat: potissimum quando communis utilitatis uel parum studiosi quidam, uel etiam inuidi, Graecum exemplar ita supprimunt, ut nullis id rationibus quod aliquandiu mihi usurpandum traderetur, ab ijs obtinere liceret: qui tamen praeter Balamium, & Cardinalem Rodolphum, id se etiam habere fatebatur, sed ea conditione, mihi ne communicaretur. Verum interea omnem nauabo operam, ne illo libro, quemadmodum neque alijs etiam quibusdam Galeni libris ad Anatomen egiisse uidear, quos aut totos citra omnem usum recondunt, aut saltem correctiores a tineis (quum ipsis usui esse nequeant) erodi malunt. Quod uero Galenus peculiariter constituit ossa, quibus incisorijs dentes insuntur, hinc accedit, quod suis nimirum fauens simijs, eas homini plus satis similes effingebat. In canibus enim & simijs porcisque ac alijs animalibus, quibus canini dentes ualidi exerti obtigerunt, duae (uti prius dixi) uidentur futurae, aut harmoniae potius, admodum conspiciuae, quibus homo destituitur. A futura enim quintum maxillae os, quod nasi alterum existit, a quarto distin-

in figura.
h. i. a. e.
o. l. i. a. in o.
culi sede po-
situm. atq;
id Galeni os
quodammodo
illic cir-
cumscribere-
tur, b. c.
c. d. h. d.
m. a. f. i. in
oculi sede.

Canina cal-
uaria.

distingente, alia educitur futura, oblique deorsum inter caninum & incisorijs canino proximum delata, quae cum illa communis efficitur, quae in palati extremo iuxta incisorijs dentes transfusim in illis animalibus fertur. Haec futura citra omnem cartilaginis interuentum adeo insignis est, ut quartum a me enumeratum maxillae os, canes in duo diuisum commonstrent. Verum non arbitrandum est futuram hanc, inter dentium praesepiola in canibus aut simijs ductam, a superciliorum medio deorsum continuo progressu (& si Galenus ita doceat) ferri, sed uti iam admonuimus, ex medio fere ductu illius futurae incipit, quae externum nasi ossium lacus terminat. Quod ubi in cane simiaue inspexeris, accurate expendito, quam impossibile sit, hanc futuram porrigi inter dentes hominis, maxillam adepti breuissimam, & dentibus caninis prorsus exiguis donati. Insuper animaduertito, quid in libris de Partium usu Galenus sibi uoluerit, quum duodecim superioris maxillae ossa esse obiter scripsit: uti & Introductorij seu Medici autor, duodecim tantum maxillae ossa, e Veterum indubie placito, enumerat: aut quum Galenus haec ossa prolixius commemorans, nouem tantum recenset, nullumque os priuatim incisorijs dentibus tribuit, in eo etiam numero cuneiforme os haud complectens.

Libro unde
cimo.

DE MAXILLA INFERIORI, Caput X.

PRIOR
FIGURA.

POSTE-
RIOR.

VTRARVMQVE DECIMI CAPITIS FIGVRARVM, ET
earundem characterum Index.

- PRIOR** seu dextra huius capitis figura, inferiorem maxillam una cum dentibus anteriori facie exprimit. Posterior figura, inferiorem maxillam simul cum humiliori dentium serie posteriori sede delineatam exhibet. Tabula autem tertio praesentis libri Capiti praeposita, ad characterem C, maxillam a latere delineatam ostendit.
- A_{1,2} Maxilla inferioris alterum caput, quo haec superiori maxillae dearticulatur.
- B_{1,2} Cervix, seu collum capitis A insigniti.
- C_{1,2} Alterius lateris acutus processus, in quem temporalis musculus insertionem molitur.
- D_{1,2} D in umbra latitat, sinistra figurae amplum indicans sinum, cui in ore dilitefcens musculus inseritur, qui simul cum temporali & mansorio attollendae seruit maxillae.
- E_{1,2} Asperitas ad posteriorem inferioremque maxillae sedem conspicua, ad quam mansorius inseritur.
- F₂ In sinistra figurae umbra F foramen notat, tertij paris neruorum cerebri sobolem admittens.
- G₁ Foramen, quo surculus nerui nuper dicti in humiliori labrum procidit.
- H₂ In hac tubercula maxillam detrahentes musculi implantantur, & quidam lingua ab ipsis oriuntur.

musculo-
rum tabula
maxilla per
mediam secta
proponit.

NIMALIUM omnium homo inferiorem maxillam, pro totius corporis mole, breuissimam adipiscitur: asinus autem & equus inter quadrupeda fere longissimam. Homini enim facies obtigit rotunda, non longa, ut reliquis animalibus: quae, quoniam manibus carent, cibum assumptura, inclinantur. Duram autem hominibus maxillam, ut & ceteris animalibus fieri decuit, quod sola mobilis sit, & uarios atque fortissimos motus in mordendo mandendoque sustineat. Caeterum ne sic dura solidaque nimio pondere ipsam mouentibus musculis incomodo foret, sinus & cauitates notatu dignas, medullaque infarctas exigit, interim appendicis undique expers. Sinus hi non adeo in posteriori maxillae parte, ac in quadrupedibus exculpuntur, sed antrosum magis uersus menti regionem, & ad maxillae latera. Plurimis animalium maxilla duobus constat ossibus in summo mento, ubi ma-

Homini bre-
uissimam ob-
gisse inferiorem
maxillam.

D 4 xilla

Maxilla ho-
mini ferè uni-
co offe extrui.

xilla illis in acutum definit, mutuo per unionem nexis. Homini autem, unico conformatur offe, ac in summo mento lata, neque ut in cæteris animalibus, acuta cernitur. Nulla enim parte maxilla difficilius quàm hîc discinditur. Præterea coctione, aut carie in terra illam dissolui, nō. dum animaduerti. & quanquam cum alibi, tum præcipue Parisijs in Innocenti cimiterio maxillam inferiorum maxillarum (uti & cæterorum ossium) frequentiam conspexerim, nullam tamen unquam in duas bipartitam partes adinueni. Canum uerò, boumque & asinorum maxillæ, etiam citra coctionis beneficium, inuicem paruo conatu interdum diuelluntur. Quamuis interim Galenus, & alij plerique post Hippocratem dissectionum periti, maxillam non unicum esse os asseruerint, sed coctum in summa menti extremitate laxari, ob idque ipsum coaluisse manifestum indicium esse. Vtunque sit, hætenus nulla hominis maxilla mihi gemino constructa offe (uti & prius dicebam) occurrit. & quamuis fortè inter tot hominum myriades in canino aliquo homuncione, aut puerulo talem quampiam maxillam aliquando obseruarem, non tamen ideo mox asseram, hominis maxillam duplici offe constare: quin Celso potius, aut illi Græco auctori ex quo Celsus quicquid de ossibus prodidit mutuatus est, accedam, qui cum Galeno canes parum curans, maxillam simplici offe componi docuit. Et quamuis hæc in pueris duobus ossibus per unionem nexis efformaretur, non ideo tamen simpliciter duplici offe maxillam formari rectè diceremus, nisi etiam occipitijs os, uertebras, & ossa quæ sacri ossis lateribus committuntur, pluribus effingi ossibus donaremus. si quidem hæc in pueris compluribus ossibus mutuo per unionem commissis extrui, nemo negauerit. Inferior maxilla utrinque in duos definit processus, quorum^a alter in mucronem productus, musculi temporalis tendinis insertionem ualidissimè excipit, totus ab illo tendine complexus.^b Alter, qui posterior est, in capitulum transversum oblongum finit, quod sibi correspondenti^c sinui inarticulatur, qui ad iugalis ossis radicem & anteriorem auditis organi sedem in temporis offe incisus est. Huic sinui, ut & capitulo maxillæ, cartilago crustæ modo obducitur. Verum præter hanc cartilaginem omnibus articulis pariter communem, inter sinum capitulumque alia reponitur cartilago læuis, tenuis, & mollis, ligamentique naturæ quod ad substantiam spectat, nō nihil compos.

Duo utrinque
maxillæ pro-
cessus.

Peculiaris in
maxillæ arti-
culo cartilagi-
nis effigies.

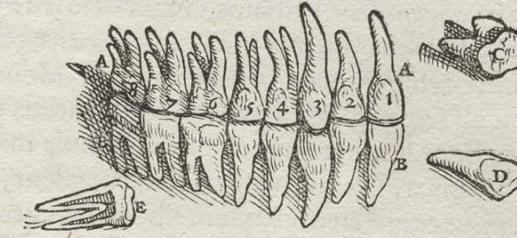
Maxillæ for-
amina.

Dentium al-
ueoli.

Maxillæ in
posteriori se-
de amplitudo,
tenuitas, sinus,
asperitates.

Hæc ossibus nusquam adnascitur, sed tantum ligamenti articulum in orbem continentibus. Istius cartilaginis beneficio, durorum præsentis articuli ossium impetus exoluitur, & quo minus mutuo affricu in ualidis assidueque maxillæ motibus ossa rumpantur, scitè præstat, unā cum cartilagine sinui & capitulo obnata. Ad hæc, inferior maxilla duobus utrinque donatur foraminibus, atque^d alterum quidem in interiori ipsius regione, non procul a nunc commemoratis processibus, cernitur: alterum uerò, in exteriori sede ad labri inferioris radicem, latiusque. Interius, quod & amplius, & inæquale seu asperum est, uiam præbet^e portioni nerui tertij paris neruorum cerebri ad dentium radices dispersæ, unā cum uenula & arteria, quæ dentibus & inferiori maxillæ nutriendis, hoc foramen subeunt. Exterius uerò, eius nerui^f sobolem ex maxilla in humiliori labrum finit procidere, estque longè minus interiori. Porro si setam exiccata maxillæ interno foramini indideris, eam ab hoc foramine ad externum usque leui opera ferri conspicias. & si maxillam effregeris, continuum iter ab uno foramine in alterum canalis modo cælatum obseruabis. Præter hæc foramina in maxillæ externa superficie alia prorsus nulla reperias, nisi fortè & alueolos præsepiolaque illis annumerare lubeat, quibus dentes instar clauorum infigi mox trademus. Quod uerò horum sinuum alueorumque gratia, inferior maxilla crassior sit, hinc potissimum constat, quod in uetulis, illisque quibus dentes eruti sunt, ac in quibus ipsi dentium sinus succreuerunt, maxilla ab imo sursum multo tenuior & angustior efficiatur. Maxilla ubi dentes ipsi non infiguntur, eaque sede qua commemoratos nuper educit processus, latissima, & si latera species, tenuissima,^g intusque ac^h exterius quasi amplo & in superficie tantum cauato sinu insculpta uisitur, quod aptius musculi maxillam, præter temporalem musculum attollentes, insertionem molirentur, isque qui illorum in ore delitescit, minus sua crassitie ac mole faucium angustiam infarciret: adeo, ut intus magis quàm foris, maxilla merito insinuetur. Quinetiā huic latiori maxillæ sedi id separatim accidit, quod aspera inæqualisque cernitur, idque potissimum iuxta huius sedisⁱ inferiorem posterioremque regionem. quod etiam musculorum insertionis occasione rerum Opifex machinatur, non ignorans asperis inæqualibusque locis promptius aliquid adherere, adnascique, quàm planis & glabris. Cæterum hac etiam gratia interior maxillæ sedes ad mentum^m aliquot tuberculis asperitatibus ue extuberat, utⁿ musculi (quorum ope ipsa deorsum trahitur) suam insertionem ualidius conficerent, ac denique^o nonnulli linguæ peculiare musculi hinc aptius enascerentur. Tale quid etiam usuuenit in externa inferioris maxillæ sede, ad summi menti regionem,^p ut hac ratione labri humilioris musculi commodius illinc, pronascerentur,

DE

PRÆSENTIS VNDECIMI CAPITIS FIGVRÆ,
ac ipsius characterum Index.

HAC figura tam superioris maxillæ, quàm inferioris dentes, in altero latere exprimitur. quum enim utriusque lateris par sit ratio, abundè est alterius lateris dentes ex maxillis erutos delineasse. Si uerò dentes maxillis adhuc infixos contemplari uisum sit, superioris Capitis figuræ inferiorem commonstrant seriem, quemadmodum tertia & quinta sexti Capitis figuræ superiorem. ubi & quarta eius Capitis figura alueolos promptè ostendit, quibus dentes infiguntur. Quandoquidem ex caluaria, quam illa figura expressimus, studio superioris maxillæ dentes euulsimus.

AA Dextri lateris octo superiores dentes.

BB Dextri lateris dentes octo inferiores.

1, 2 Duo dextri lateris incisori.

3 Dens caninus dexter.

4, 5, 6 Quinque molares dextri. Hunc numerum & inferiori & superiori dentium classi accommodare integrum est. Nomina autem dentium, cum uarijs reliquorum ossium nomenclaturis, ex huius libri calce sumenda ueniunt: quod in eum locum nomina, quæcunque mihi hætenus occurrere, duxerim reicienda.

C Basis notatur molaris dentis.

D Scies dentis incisori.

E Media molaris dentis pars hic delineatur. sinum in dentibus conspicuum ostensura.

ff. 2. ca. li.
65 et XX.

XX OSSIBVS solos dentes sentiendi uim obtinere, Galenus nō perfunctoriè attestatur, asserens se quoque dentium dolore uexatum, atque tum diligenter animum adhibuisse num dentes ipsi doleant: sensisseque manifestò dentem nō modò dolere, uerum etiam pulsare, carnis inflammatione obsessis non dissimiliter. Applantatur enim dentium radicibus molles quidam neruuli, à tertio neruorum cerebri coniugio propagati, quorum gratia dentes duntaxat euidenti inter ossa sentiendi facultate donatos credimus. Cæterum nonnulli Galeno haud acquiescentes, colligunt, dentem, quum os sit, citra dolorem affici: quemadmodum cum lima excessus dentium præsecare, aut ignitis feris eos aliquando exurere cogimur. At quum in huiusmodi artis operibus ipsos sensu præditos subinde experiamur, & à frigore potissimum molestari cognoscamus, meritò laudandus est immensus rerum Opifex, quem cæterorum ossium solis duntaxat dentibus notatu dignam sentiendi facultatè largitus arbitramur. Nouerat enim hos crebrò occursuros hys quæ secant, uel frangunt, uel rodunt, uel ualde excalescunt, aut refrigerant, uel alia quauis occasione alterant: quibus omnibus dentes multò aliter, quàm reliqua ossa, nudi exponuntur. Quamobrem, si nulla sentiendi uis polleret, à dolore homo neuiquam admoneretur, neque denti succurreret, quod infestat amoturus, priusquàm molestati dentes uitarentur. Porro dentes non solum sensu, & quod nudi sint, ab alijs ossibus distingui creduntur, uerum etiam quia hos plus cæteris ossibus semper enutriti, & quouis tempore uitæ in crementum accipere, ideo præcipue arbutramur, quod dentes illis quos exemimus oppositi, subinde in eruti dentis locū extra reliquam dentium seriem succrescant: ob hoc uidelicet, quod contrarijs dentibus non amplius atterantur. Reliqui enim dentes tantum augentur, quantum læuigandis cibis comminuuntur. Sunt autem plurimum dentes numero triginta duo, una serie in utraque maxilla sedecim, instar iustissimæ choreæ sita. Quatuor priores aduersus quæ secant, incisori uocantur: sunt enim latissimi & acuti, quò oblatum ipsis cibum mordendo cultri modo promptè abscindant, diuidantque.

Dentes senti-
re.
Libro quinto
de Medica-
mentis com-
positis secun-
dum locos.

Dentibus a cæ-
teris ossibus dif-
ferentia.

Dentium nu-
merus.

Incisori.

Deinceps

Canini. Deinceps canini utrinque singuli constituuntur, amplius quidem sua basi gingivis proxima: ipsorum autem fine à gingivis remoto, acuti, ut si quid propter duritiem ab incisorijs non præscinderetur, hoc illi confringerent. Porro ipsi id nomen inditum est, quod exerts canum (qui hos habent insignes) dentibus respondent. Post hos, maxillares seu molares quini ab utroque latere habentur, asperi, amplius, duri & magni, quod in cisa ab incisorijs, effracta a caninis in laevorem exactum terere possint. Si enim prorsus laeves crearentur, idonei ad proprium munus minimè existerent: quoniam ab inaequalibus asperisq; omnia melius teruntur. Propter hoc ipsum & molas, quibus fruges moluntur, temporis processu diutius minuendo laevigatas, rursus incidi atque exasperari videmus. Neque si asperi quidem essent, non autem duri, plus commodi ex ijs esset, ut qui prius contererentur, quam cibos in laevorem comminuerent, sunt enim dentes omnium ossium durissimi. Quinetiam, si asperi & duri facti, non essent una & amplius, neque tales plus accommodarent illis concredito muneri, si modo quæ laevissimè atteri debeant, in amplius firmari basibus oporteat. Incisorijs enim & caninis nihil cōminuitur, propter strictam & angustam ipsorum aciem. Quid si hæc omnia molares adipiscerentur, at interim parvi essent, non ne & hoc solo illorum usus corrumpetur: quum plurimo atterendis cōminuendisq; cibis tempore indigemus. Dentes ad unum omnes in maxillarū sinibus clauorū ritu infiguntur, qui propter imaginem, quam cum præsepibus brutorum habent, Græcis *quadrupes*, Latinis præsepia nuncupantur. Hi namq; singulis circumdantur dentibus, hosq; stringunt atq; adeo exactè retinent, ut non promptè uel tantillum commoueantur. Neque paribus radicibus omnes suis inferuntur præsepibus, quandoquidem parvis una radix, duæ uerò maioribus, tres & quatuor maximis obtigerunt. Incisorijs enim singulis immituntur radicibus. Canini quoque radices singulas exigunt, qui incisorijs radicibus multo altius infiguntur, tantoq; maiores sunt quantum caninorum robur excedit. Quamquam & inter incisorios duo medijs inferioribus hæreant radicibus, quam duo laterales, caninis proximi, nimirum quod medijs latiores grandioresq; sint. Molares radicibus inter se variant. nam qui maxillæ inferiori sunt infixi, binis radicibus: qui superiori, ternis, subinde infiguntur. Differunt tamen & hi interdum, qui namq; supra sunt, quaternis: qui infra, ternis radicibus immitti aliquando deprehenduntur, præsertim duo denti intimo proximi. Dein frequentissimè duos molares superiores canino denti succedentes, duobus tantum immitti radicibus spectabis, tres reliquos ternis: sic & duos inferiores canino proximos una radice, tres reliquos duabus. Præterea obseruabis quoque omnium intimos minoribus infigi radicibus, quam illis attiguos. Incisorijs & caninorum numerus, raro in hominibus ut molarium, mutatur. Interdum enim in utroque latere quinque molares occurrunt, interdum quatuor: nonnunquam quatuor à sinistris, quinque uerò à dextris: uel contra in sinistris quinque, ex dextris quatuor: uel infra quatuor, supra autem quinque, quam differentiam potissimum pariunt postremi dentes, quos plerique genuinos uocant, etiam si Cicerone ita molares uocauerit. Sunt autem illi, qui primum post pubertatem uenerisq; usum hominibus cum maximis subinde cruciatibus prodeunt: id quod medici parum obseruantes, aut alios dentes euellunt, aut humorū uitio eos infestari sibi persuadentes, ægros catapotijs atq; id genus pharmacis obruunt, quum dolore affectis nullum leui gingiuarum ad postremum dentem scarificatione, ac interdum ossis pertusione, præsentius remedium adferri possit, id quod ipse etiam modò exuperior, cui hæc scribenti trigessimus secundus dens atatis uigesimo sexto anno succrescit. Atque id etiam arguunt permultæ caluarie in cimiterijs occurrentes, in quibus posteriores illi dentes ueluti in cauea quapiā adhuc reponuntur ac latitant, quibusdā suæ basis apicibus os tenuissimum perforantes. Cuiusmodi caluariam nuper mihi exhibuit humanæ fabricæ quam studiosissimus ac ualde peritus iuuenis, IOANNES PAULVS GVLDOVICVS VRBINAS, mihi amicissimus. Cæterum Aristoteles, aliq; complures uiris copiosiores dentes quam mulieribus ascribunt: quod cuius non minus promptum est experiri, quam mihi falsum id esse dicere, quum nulli nō dentes numerare liceat: ex quorū frequentia plerique etiam uitæ longitudinem breuitatemq; arguunt. Dentes non solum dictos nunc præstant usus, uerum etiam ad uocis modulationem iuuant, quum dura lapideaq; conformentur substantia, exiguas, sed notatu dignas cavitates intus obtinente: quæ ut dentes leuiiores sint, commodiusq; accipiant nutrimentum, occasionem præbent. Atque huius cavitatis causa, si quando dentibus foramina ex humorū acrium erodentiumq; influxu oboriatur, quæ ad eam cavitatem usq; pertingant, ocyssime dentes ad radices usq; extrema eroduntur. Deinde puerorū dentes imperfectis & mollibus & quasi medullosis cōstare radicibus, non prætereundum est: quemadmodum & pueris dentium partem extra gingiuas conspicuam, dentis radici appendicis modo committi. Atque id quidem uel pueri didicimus, quum nobis focijsq; uacillantes dentes,

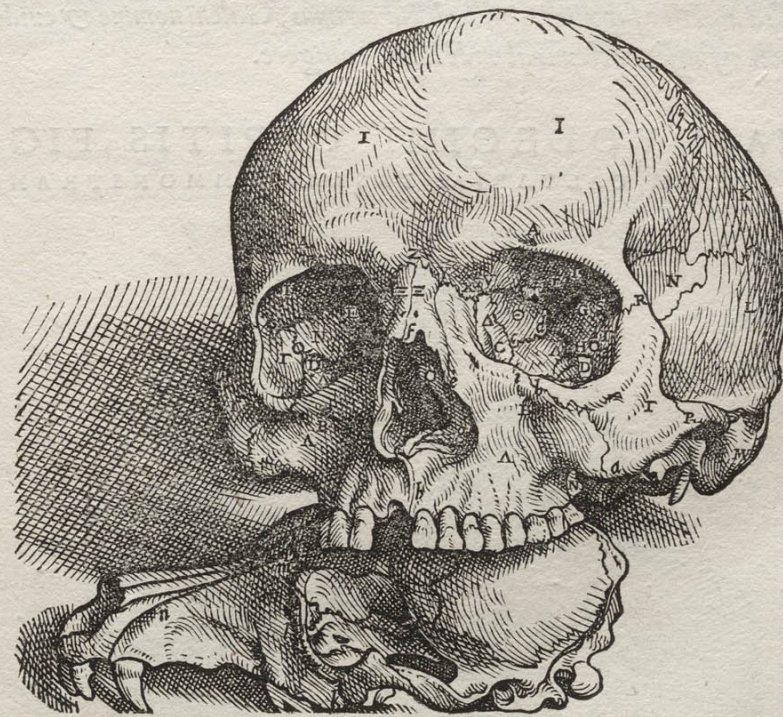
dentes, & præcipuè incisorios, unguibus aut filo denti circumdato, eximere cōsueuimus. Quin & in mulis quoque, ac multis canibus dentium referuatis radicibus, ipsorum appendices procidere indies obseruamus. Atque postremum illud profectò accuratissimè expendendū est, ne pueris effracti alicuius ex casu dentis reliquam portionem unquam eruamus, sed duntaxat appendicem, in cuius locum alia (modò radix seruetur) promptè succrescet. Dein plurimum id quoque in pueris animaduertisse cōducit, quibus mox ab ineunte ætate molares dentes erodi uitariq; solent. In his namque operæ precium est, molarium dentium appendices (quæ non ita ut incisiorum procidere in ipsis solent) auferre, quod nouæ earum loco succedant, dentesq; integri seruentur. Si enim appendicum unio ætatis progressu firmetur, appendix nunquam decideret, quinimò uel pubertatis tempore aliquot dentes cum radicibus, ob erosionis uitium, plerumque ueniunt eruendi.

DE OSSIVM CAPITIS ET MAXILLÆ SUPERIORIS FORAMINIBUS. Caput XII.

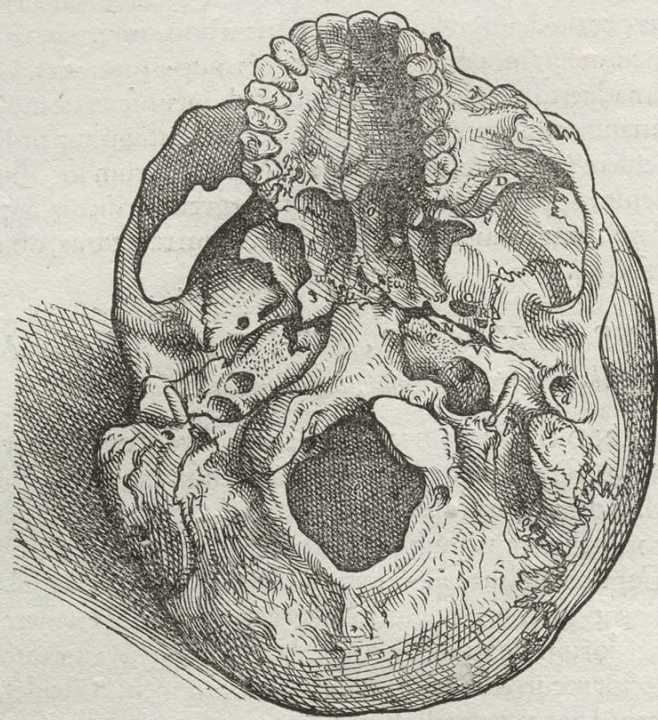
QVANDO QUIDEM in uenarum, neruorum & arteriarum descriptionibus, foraminum capitis ignorantia non modicum obscuritatis paritura esset, dein quia in illis enarrandis (quæ cognitu sint difficillima) Anatomicorum præcipui multum aberrauerunt, operæ precium iam duxerim, hoc Caput omnibus capitis foraminibus dedicare, ac singula quæ accurata diligentiq; sectione manifestò deprehendi, modò recensere, ut in uasorum & neruorum quarundamq; membranarū cerebri enarratione, huc studiosus discendiq; cupidus lector recurrere possit, & foramen cuius mentio incidet, perpetuò in procinctu habeat. Ut uerò id fiat compendiosius, quatuor figuras præsentis negotio famulantes, huc reponam, unumquodq; foramen cum ipsi præfixo caractere seorsum ita enarraturus, ut sermo simul characterum Indicis & Capitis contextus uices opportunè suppleat. Inde si casu, aut ex industria aliquis sinus uel processus antea fuerit omisus, illum etiam nunc describam.

PRIMA XII CAPITIS FIGURA.

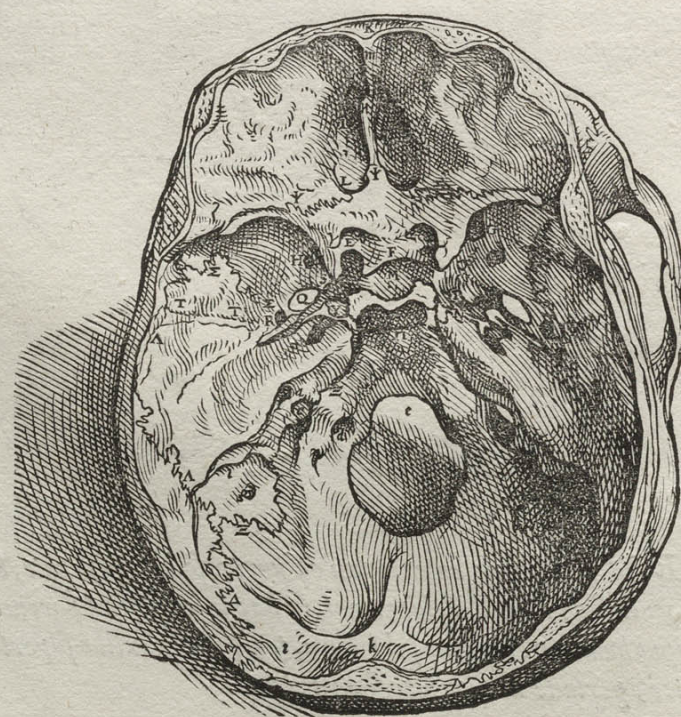
P R A E S E N S figura anteriorem caluariæ sedem exprimit, ac proinde omnia etiam foramina in oculi sede maxillæ superiori, in hac superficie apparentia, proponit. Caninum autem caput humanæ caluariæ subiectum, iam prius maxillæ superioris ossibus suturisque indicandis unice, perinde ac tota hæc figura, iuuat.

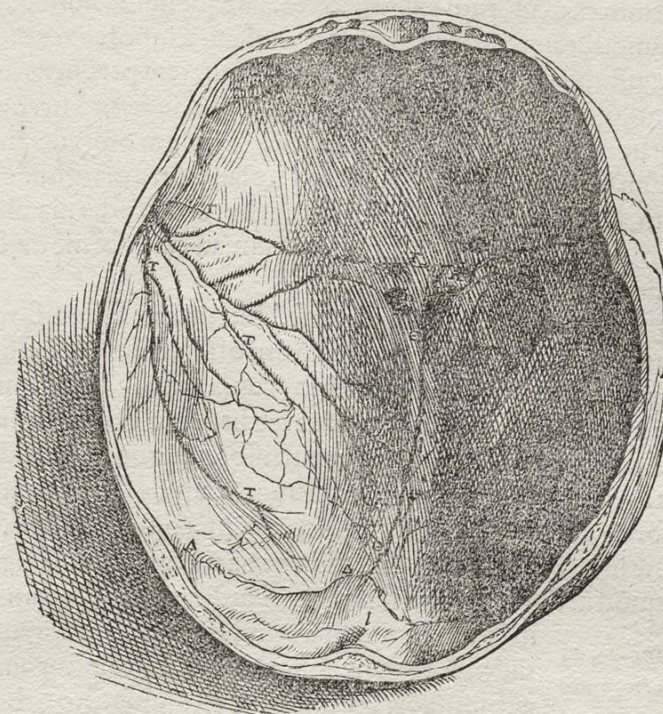

*H*AC figura calvariae basis exteriorem faciem, quā palatum respicit, delineauimus. Nos enim hic caluam, seu caluariam, aut capitis ossa non octo illa quae prius in sexto & nono Capitib. ossa capitis uocata sunt, nominabimus: aut cum Aristotele capitis tantum partem capillis tectam: uerum octo illis ossibus maxillā superiorem adijciemus, idq; caluariam seu caput modo dicemus, quod in cimiterijs passim reperitur, & calvariae loco pingitur. Quod autem supra capitis ossa à maxillae superioris ossib. distinxerimus, Galeni nomine & euidentioris doctrinae studio factum fuisse, haecenus abundè licuit colligere.

TERTIA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA,
INTERNAM CALVARIAE BASIM COMMONSTRANS.

QVARTA

QVARTA internam calvariae sedem superioris ipsius partis ostendit, quam à tertiae figurae calvaria serrata rescuimus, ut caluariam cerebri harmoniam ostensuri diuidere soleamus. Age igitur characterum indicem aggrediamur, & singulis characteribus eius figurae cui peculiare sunt, numerum subijciamus, prius adhuc admonentes, nō parum foraminibus quibusdam intelligendis eam figuram iuuare, quae octaua sexti Capitis habebatur, interiorē ostendens ossis cuneum referentis, & octauae capitis ossis, quae cerebrum spectat superficiem. Eam enim figuram cum interna tertiae huius Capitis figurae sede, secundum cuneiformis ossis & octauae capitis ossis descriptionem, conferre plurimum conduxerit.

A Foramen ad medium supercilij incisum, quo¹ ramus minoris tertij paris neruorum cerebri radices ex oculi sede ad frontis musculolam cutem dispergitur. Hoc in utroque latere non semper perfectū orbiculareq; existit foramen, sed subinde sinus duntaxat semicirculi ritu exculptus apparet. Aliquando in uno quidem latere foramen, in altero autem semicircularis tantū sinus, perinde atque hic in prima figura, cernitur. Foramen hoc frontis ossi proprium est, quod aliquot I prima huius Capitis figura insignitum cernitur. Verum non est, quod aut hic in orationis contextu, aut in margine os aliquod adnotem, quum character foramen indicans, etiam os cui id insculpitur, promptè doceat.

B Foramen, quo dictae minoris tertij paris neruorum cerebri radices² soboles, ex oculorum sede in genas ad superioris labri & alarū nasi musculos procidit. Praesens foramen in star oblongi meatus in quarto superioris maxillae ossis sculpsit, & in anteriori maxillae sede ubi in prima figura B ponit, foraminis huius ductus penitus in ossē caelatur. Per oculi uerò sedem, tantū tenui ac squamæ similimo ossē tegitur: quam regionem A in oculi sede conspicuo, insigniuimus.

C Foramen nunc cōmemorato amplius, quod ex magno interno ue oculi angulo in narium cauitatem rectā deorsum pertinet, secundo superioris maxillae ossi, & quarto pariter cōmune. Istud³ portiunculae minoris tertij paris neruorum cerebri radices uiam praebet, & nonnihil pituitae ex cerebro ad oculi sedem confluentis, ad nares transmittere creditur. Ceterum praeter id foramen, aliud quoque grandius pituitae ex oculi sede in narium amplitudinem, hincq; magis ad fauces quā narium defluxui, preparatur. Quod quū profundius latet, neq; ullo pacto praepositis iam figuris indicari possit, quartam adito figuram sexto Capiti praepositam, à qua iugale os (quod cauum temporis exactius oculis subijceretur) rescuimus, illi figuræ o ascribentes, ut saltem foraminis huius in cuneiformi ossē incisū sedes indicaretur. Quo autem id magis in caluarijs cōspectum fugit, eo minus quoq; mirandū est, hoc quacūq; etiam dignum sit animaduersione, dissectionis proceres latuisse.

E D 1,2

D 1, 2 Præfens foramen omnium quæ in oculi sede conspicuntur, facile maximum occurrit, & di-
ctæ iam fæpius minoris tertij paris neruorū cerebri radicis^a ramulo uiam dat, in temporalem
musculum & manforium ex oculorum sede porrecto. Neque huius duntaxat neruuli nomine
patens illud oblongumq; foramen exculptum est, ad musculi temporalis exortui hinc quoq; ro-
bur accedit. Ad hæc pituitæ, ad grandius in narium cavitatem pertinens foramen (quod
exprefsimus) defluenti, uiam præbet. Quinetiã præparatum uidetur^b neruulo cuidam, quem
iuxta quinti paris neruorum cerebri radicem educi, nos primùm obseruauimus. Quippe ner-
uulus ille per proprium foramen paulo posterius H notandum porrigitur in temporalem mu-
sculum & manforium, illumq; qui in ore delitescens, etiã attollendæ maxillæ famulatur. Cæ-
terum rima hæc, seu oblongum foramen D insignitum, ad cuneiforme os, & quartum os ma-
xillæ superioris pertinet.

E 1, 3   In tertia figura posito, & E in utriq; oculorū sedibus primæ figuræ foramen indicatur, in sedis oculi radice se uertice clatisimū, & in cuneiformi offe incisum, quod foris quæ oculi sedē spectat, profus orbiculare cernitur, * nervo uisorio (cuius gratia exculptum est) amplitudine respondens. Verū interius ubi cerebro propius accedit, iuxta externū ipsius latus, exiguum eundemq; acutum obtinet angulū, qui uenulæ cum uisorio nervo hæc exidente paratur. Angulum hunc γ notat. Is namq; inter E & γ in tertia huius Capitis figura conspici-

F₃   Huic sinui cuneiformi ossi incisivo, inferiorum neruorum coitus innititur.
 G_{1,3}   In primæ figuræ sinistra oculi sede occurrit, in tertia autem figura G dextrum eius figuræ
 latus ideo occupat, quod in sinistro latere foramen G indicatum, nusquam obuiū sit, eò quod

Quoniam præter foramen obſcurè in hu-
 ſu Capitis figura cernitur, hic forami-
 nis dextræ lateris effigiem
 delineavi, atq; humilioris
 iſtus partem a ſuperio-
 rem uero ſeu euſſum for-
 minis angulum inſignii. Quæquam
 uiriſſi, lateris foramen etiam pulchre
 in oculis ſexti Capitis figura in conſi-
 cuit.

*L. lib. 9. de V.
sup. patrum.*

*Quoniam præfens foramen obfcurè in hu-
ius Capitis figuris cernitur, hic forami-
nis dextræ lateris effigiem
delineavi, atq; humiliorẽ
ipfius partem a. fuperio-
rem uerò feu eijdem fora-
minis angulum infignuĩ. Quonquam
utriusq; lateris foramen etiam pulchrè
in ocella sexti Capitis figura in confi-
guo fit.*

longè superat. Præfens foramen cælatur gratia^a secundi paris nervorum cerebri, in oculi fedem ad mouendos oculi musculos progredientis, dein gratia^b minoris tertij paris nervorum cerebri radices, quæ frontis cuti, superioris maxillæ in facie musculis, in nares & musculos in feriores maxillam at tollentes, digeritur. Hæc quidem per humiliorem foraminis fedem procedunt, unâ cum^c insigni ramo soporalis arteriæ, quam reticularem plexum in homine quidam efformare comminiluntur. Verum per elatiorem foraminis fedem, quæ in angustum longumq; angulum cogitur,^d uena ex oculorû fede, ab illis quæ temporalem adeunt musculum, duræ membranæ hic distribuitur, & suæ distributioni in caluariæ basi sinus inibi exculpso gerit, venularum tuberibus congruentis, & in ea caluariæ fede conspicuos, cui in tertia figura

¶ infcribitur. Neque profectò nervis his duntaxat, & uenæ, & nuper dictæ insigni arteriæ, amplum id foramen excavatur: verum etiam pituitæ ex cerebro in oculi fedem, & hinc in narium amplitudinem promananti, quemadmodum sectio luculentissimè iuxta ac iucundissimè ostendit, adeo ut nulla ratione magna hæc foraminis amplitudo, nervis illis, & uenæ, & arteriæ par conspiciatur.

H_{1,3} Foramen orbiculare, & in offe longius quàm duo proximè commemorata procedens, & artius quoq^{ue}. Hoc in cuneiformi offe cum reliquis^a nervuli gratia exculpitur, quem nō procul à præcipua quinti paris radice pronafci audies. Præfens foramen in tertiæ figuræ dextro latere sub G poſitū, paulo grandius uſitū foramine in ſiniſtro latere conſpicio, quòd interdū præter nervulū illum etiam tertij paris^b minore radicem tranſmittat, quam per foramen G inſignitum deduci, paulo ſuperius commemoratum eſt.

^a 414. ſi. 711
^b 414. ſi. 711
bri H.

3 Hac fede in octavo capitis osse^a multa, sed exigua spectantur foramina, odorum & aëris in inspirationibus ad cerebrum ingressus nomine, in cūa. Hac non ut hæcenus dicta, ipso ductu recta sunt, & utrinque peruia, sed obliqua, & anfractuosa, spongiorumque foraminibus similia. Inter reliqua tamen utrinque unum est rectum & grande satis, quod primum quodammodo est, & antice frontis ossis sedi proximum,^b uenam ad duram cerebri membranam ex narium amplitudine exporrectam transmittens. Verum cætera interim foramina, etiam recta & utrinque pertuia uidentur, si modo interiora narium ossicula in ipsorum summo nō pari semper numero reposita, & insigniter fungosa, & nonnihil membranæ cartilagineæ eximerentur.

Numer

Num uero hæc foraminula pituitæ cerebri expurgandæ etiam efformentur, septimo libro per-
tractabimus. In præsentia tamen addendum duxi, his nunquam nisi oppleto cerebro pituitam
excolari, & leuissima pituitæ copia hæc deflueret, ea foramina obturari, aliaq; grauidinis sym-
ptomata induci. Insuper admonendus es, in omnibus caluarijs non æque frequentia hæc ap-
rere foramina, quemadmodum & c^o sedes quibus^d olfactus reponitur organa, non pariter
amplic in singulis conspicuntur. Cæterum canis animal minime pituitosus, sed exactissimo
odoratu præditus, uhas sedes habet amplissimas, ita quoque permulta admodumq; paten-
tia in illis cernuntur foramina antrorsum, non autem ut homini deorsum, speculantia.

K 3, 4 Cavitas inter duas frontis os constituentes squamas reposita, quam nonnulli olfactus organum esse asserunt, propter aërem in illa conclulum, quem odoratui mirifice necessarium esse non ambigimus. Quam uerò hæc cavitas capax sit, promptè observabis, si frontis os in superciliorum regione frigeris. est enim amplissima, & molliculū corpus membranula obductum completitur, quod medullæ quodammodo respondet: uniuersum tamen eiusmodi est, ut nullū simile in toto corpore reperias, præterquā in ^a cavernis antris ue in cuneiformi osse cerebro confpicuis. Præterea quibus gallico morbo anterior frontis ossis squama eroditur, aut uulnere perfringitur, tanto impetu in expiratione aërem ex cavitate illa propelli cernimus, ut etiam is candelæ lumen promptissimè exufflet. Præsens enim cavitas non solum ad superciliorum sedem & quibuscum receditis foraminibus in narium amplitudinem pertinet, sed etiam in eam frontis ossis porrigitur partem, quam superiorē sedis oculi regionem cōstituere dictum est.

L 3 Foramen, aut rima potius, talis formæ, qualem unguis apice quæ ceræ imprimere: quæ du
sub D. h. fi.
7 libri. ræ cerebri membranæ hic firmandæ extruatur. Necesse quippe erat, non hic solum ubi ea
membrana multis foraminibus est peruia, eorum alijs compluribus locis, calvariaæ alligari, &
duram membranam fibras uinculaq; per calvariam transmittere. Licet etiam istas rimas aëri in
cerebrum ducendo aliquid auxiliari intueberis, si illas intra feta, in nuperrime dictam frontis
ossis cavitatem nariumq; amplitudinem desinere expenderis, ac præterea in ossis cuneum imi-
tantis antra pertinere animaduertaris.

M³ Sinus in cuneiforme offe incisus, ac glandulam cōtinens, cui ex cerebro defluens pituita instillat, quam deinde per os sinū hunc efformās in palatū manare Galenus prodidit: per ipsum cribri aut spongiæ modo foraminibus peruium, pituitam colari assersens. Hanc lentitiam, nisi mea quædam in Gale num pietas remoraretur, non minus à uero alienam ostenderem, quàm quod maxime. Quandoquidem hæc offis sedes, quæ offis cuneiformis medium existit, neutiquā spongiæ, multoq; adhuc minus cribri instar perforatur, quum inibi solida continuaq; constet squama, intus amplas illas cauitates plerunq; continente, quas octaua sexti Capitis figura expressimus, quæq; non nisi effracto prius offe in conspectum ueniunt. Per huiusmodi itaque offis cuneifor-

Quoniam hæc septimo libro peculiaris si gura quantumvis rudis præfenti loco acce ratius intelligenda non inuulsi esse, hic illi addici, A glandulam indicans, cui pituita instillat. B peluim ex tenui membrana cerebri extrinsecus ductus a glandulam deducens.

Æt. C, D, E, F quatuor uelut ductus a glandulam deducens.

conspicuum denotat, et caluariamque omnis communem.
 mis foramina (quum nulla sint) pituita haud quaquā descendit. Verum à sinu M notato utrin
 que duo deriuantur ductus, sinuum modo exculpti, quorum prior ad secundum foramen no
 bis in oculi sedis radice enarratum ac G insignitū tendit, & pituitam in oculi sedem, & hinc pe
 foramina, quæ prius C & expressimus, defert. Posterior sinus ad asperum inæ qualeq; for
 men, seu rimam potius deorsum porrigitur, quæ pituita ori palato ue potissimū inluit, & aer
 quoque inter spirandum caluariam petit. Rimam hanc temporis offi & occipitiū communem,
 N notauimus in sinistro latere secundæ figuræ, & in dextro tertiæ. Ductus uerò & sinus non
 adeò commodè (quum non admodū caui uideantur) in tertia figura se spectandum offerunt,
 quanquam interim priorem sinum O, posteriorem uerò P in eadem figura indicauerimus,
 ut his adiutus characteribus sinuū sedem in ueris caluarijs ocyus adinuenias. Processibus qui
 orbiculatim circa sinum M insignitum apparent,^a dura cerebri membrana firmissime adna
 scitur, ac ueluti ea sede sustinetur, qua hic à caluariæ basi ascedit, insignioresq; soporalū arte
 riarum ramos, & commemoratas nuper quæ pituitam deducant uias, sibi subditas habet.

Quoniam hæc septimo libro peculiaris fi-
gura quantumvis rudis præfenti loco accu-
ratius intelligen-
do nõ inuultus eſt,
hic illa adici,
A glandulam indi-
cans, cui pituita
inſiuit. B peluim
ex tenui membra-
na cerebri extru-
ta. C, D, E, F quatuor ueluti ductus à glan-
dula de pituita deducenes.

clā. C, D, E, F quatuor ueluti ductus à glan-
de pituitam deducentes.

$$E \quad 2 \quad R \quad 2,3$$

R 2,3 Rursus ad externum foraminis Quidicati latus, aliud multo minus hoc, & exacte orbiculatum, in cuneiformi osse cernitur, quo internae iugularis uenae portio a soporali abscedens arteria, caluariam subintrat. Aliquando exiguum foramen ad internum latus foraminis, duo nuper commemorata neruorum paria transmittentis, obseruatur, eiusdem uenae ramulo paratum. Verum id in uno caluariæ latere raro uisitur, atque adhuc multo rarius in utroque. Nos tamen id foramen sinistro lateri (quod inter ceteras caluarias una hoc donata foramine obtingit, quæ cæteris omnibus elegantior uisa est) hic quoque appropinquamus, ac S in secunda & tertia figuris insigniuimus. Ab hoc foramine sinus per interiora caluariæ ascendunt, conuexo dimidiatae uenae congruentes: & in hoc cælati, ne caluariæ os sinus in dura cerebri membrana uenarum modo ductos, premat constringatq. Hos caluariæ sinus in tertia figura & quarta aliquot T, T notauimus.

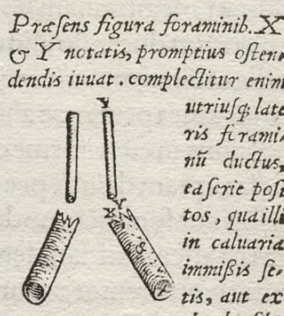
T 2 Foramen hoc in externa caluariæ basis sede obuium, cōmodè uideri nequit. hinc enim oblique uersus exteriora protensum, in auditorij organi cavitatem temporis ossi insculptam descendit. Quare etiam id paulo post cum aliquot auditorij organi foraminibus delineatum, rursus subijciam. Efformatur autem id, ut uiam porrigat quintæ coniugationis neruorum cerebri ramulo, ab auditus organi cavitare hac ad musculos inferiorem maxillam attolentes excurrenti. Insuper hoc etiam foramine iugularis internæ soboles, auditus organum petit, ac ær etiam in temporis ossis antrum auditus organo proprium, per id foramen fertur. Id quod facile percipis, si attracto in os aëre, illum quasi per aures propellere conaberis, in auribus sonum percipiturus uentorum, aut aquæ turbini sonis parum ab similem.

X 2,3 Insigne foramen maiori soporalis arteriæ ramo caluariā ingredienti excavatum, quod non recta caluariā perforat, sed instar oblongi meatus, ex posterioribus oblique introrsum in priora temporis ossi insculptur. Ossis pars hoc foramine peruia, ubi de-

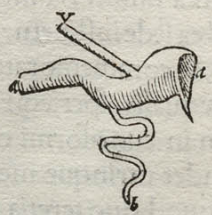
cc orum ad fauces spectat, ac in secunda figura ce notatur, instar pumicis aspera inaequalisq. uisitur. Ceterum huius foraminis progressum commonstrat X in secunda & tertia figuris positum, & deinde hac quam modò adijcimus figura, in qua X & Y, ut & in maioribus figuris, situ inuicem minimè respondent. Hunc uerò obliquum & in osse longo tramite procedentem ductum, Natura effinxit longioris obliquiorisq. arteriæ soporalis progressus gratia, nimirum ut uitalis spiritus hoc errabundo ductus itinere, cerebro exquisitius præpararetur. Quare etiam Galenū in primis admiror, quem cum plerisque alijs foraminibus grande hoc foramen, non obiter expendendum, latuit: & qui per foramen tertij & quarti paris neruorum cerebri Q indicatum, soporales arterias caluariam ingredi in suo de Simiæ uenarum arteriarumq. dissectione libro, scriptum reliquit. Et quemadmodum de hoc foramine, neque canes, neque simias hic intuitus, falsa posteris tradidit: ita non mirum est, ipsum mirabilem illum reticularem plexum sua imaginatione in hominibus quoq. confixisse, ac uasorum cerebri seriem non undiquaque ueram memoriæ prodidisse.

Y 3 E regione foraminis nunc dicti, ac X insigniti finis, qui caluariæ amplitudinem respicit, aliud foramen inchoatur, recta antrorsum in narium usq. amplitudinem, meatus oblongi modo protensum, & arteriæ ramo uiam exhibens, qui a soporalis arteriæ maiori portione caluariam ingrediēte, ad nares usq. exporrigitur, inibi cum alijs eò porrectis arteriæ furculis pulsum edens sensibilem. Hoc foramen cuneiformi ossi peculiare censebis.

a 2,3 Quinti neruorum cerebri paris meatus, auditorius uerum, cuius principium interius in caluariæ amplitudine, a notat in tertia figura positum. Extremiorem autē ipsius partem, quæ ab aure excipitur, ac auriculæ quodammodo respondet, aspera q. uisitur, a secunda figuræ indicat. Meatus iste et si intus admodum amplus cauiusq. sit, adeo tamen tortuosus & anfractuofus ac impense uariis inuenit, ut nō nisi rarissimè impulsam transmittat setam. Licet quo minus seta transmittatur, non ipsius meatus gyri anfractus ue in causa tantum sint, uerum etiam quod is ad aurem, & de in qua cerebrum respicit, arcior euaserit, quam in medio, ubi admodum amplus latusq. uisitur. Verum interim haudqua q. audiendus est Aristoteles, quum ab aure ad cere-

Presens figura foraminib. X & Y notatis, promptius ostendit iuat. completitur enim utriusq. lateris foraminis ductus, ad serie positos, quallia in caluariam immixtis se- ris, aut ex plumbo fila ferri cernuntur. Vtriusq. igitur X sinistram foramen notat, maximo sinistree soporalis arteriæ ramo paratum. utrumq. uero Y foramen indicat, soporalis arteriæ ramulo in narium amplitudinem excurrenti incisum.

Presens figura ad sinistram latus est re- ferenda.

brum

brum nullum asserit pendere meatum. At in oris palatum usque semitam pertingere, & uenam de cerebro eodem descendere, inquit. In caluariæ enim amplitudinem auditorius meatus pertinet, & uenam quoque admittit: non quidem illam à cerebro deducens, uerum eam ab interna iugulari caluariam ingredienti ad auditus organū affumit, & uti antea monuimus, quinti paris neruorum cerebri ramulo uiam præbet. Præterea si setam auditus meatui exterius indideris, hancq. modicè in anteriora introrsumq. oblique protruseris, in foramen v notatū, illam multo facilius quam in caluariæ amplitudinem ferri conspicias.

b 2 Foramen ex auditus organam amplitudinis medio exortū, ac illinc in posteriora porrectum. Hoc anfractuū & labyrinthum occasione, & quia in internam caluariæ sedem non pertinet, immixtam non transmittit setam. Præparatur autem ramulo nerui quinti paris, quem quū Natura in durescere uoluerit, admodum callidè hunc per durissimi sicillimiq. ossis anfractuofum foramen deduxit. Vocatur uerò omnibus dissectionum professoribus *τοφλῶν*, cæcum & monoculum, non quod uerus peruiusq. meatus non sit, sed quod uix ad auditus organi amplitudinem usque setam aut plumbeum filum admittat. Istud foramen lupis & canibus, quibus id supra māmilleris processus radices sedem habetur multo amplius grandiusq. cōtingit, quam hominibus. Forsitan nonnulli foramen ex auditorio meatu in priora protensum, ac v insignitum, cæcum appellant. Vt cūq. uerò sit, hoc foramen v, aut illud b notatum ignorarunt, quanquam sanè hætenus apud neminem, uel unum foramen digna descriptione expressum reperi, quum interim foraminum speculatio sit iucundissima, illaq. maximam Naturæ arguant industriam.

c 2,3 Foramen occipitis ossi & temporis ossi commune, ac sexto pari neruorum cerebri, & maiori internæ iugularis uenæ ramo, minorisq. soporalis arteriæ soboli exculptū. Istud, quia hac transeuntia organa grādiōra sunt, amplum uisitur, transeuntium corporum formæ respondens. Non enim examissim circularē est, sed quodammodo geminum intortumq. & ipsius una pars (quæ interior est) neruo ex caluariā antrorsum quodammodo elabenti paratur; altera uerò (quæ exterior est) uenæ & arteriæ caluariam ad posteriora ingredientibus subseruit.

d 2,3 Foramen in occipiti ossi gratia nerui septimi paris neruorum cerebri in cūsum, quod quidem orbiculare est, sed ductū oblongum obliquumq. Ex posterioribus enim, interna q. caluariæ sede decliue fertur, quod citius septimi paris neruus hoc ductus foramine, sexto pari committeretur, unaq. ambo simul hærentes, deorsum tutò descenderent.

e 2,3 Foramen unicum, cæterisq. omnibus facile maximum, quod occipitis ossi insinuatur, gratia dorsalis medullæ ex cerebro originem ducentis.

f 2 Non insigniter amplum foramen, quod ab externa caluariæ sede, ex posteriori nimirum sede capitis occipiti ossis, quod primæ ceruicis uertebræ articulat, incipiens, in internā caluariæ sedem longo ductu per os fertur, in elatiori sede septimi paris neruorum cerebri foraminis d notati cessans. Hoc uenæ & arteriæ gratia cælatur, per transuersos uertebrarū ceruicis processus sursum conscendentū. Cæterum in quibusdam caluarijs id foramen in altero latere aliquādo deesse reperies, interdū etiam in utroq. uerum tunc huius foraminis uices gerit septimi paris neruorum cerebri foramen d insignitum, quod tunc non ad amissim orbiculare cernitur, sed oblongum, neruo simul cum uena arteriaq. transmittendo idoneum.

g 2,3 Foramen id ad posteriorem regionem processus māmilleris, iuxta futuræ a referentis latus in temporis ossi cælatur, & transuersim caluariam ingrediens, uiam externæ iugularis uenæ ramo hac caluariam petenti, offert. Animaduerti interdum id foramen, modò in altero latere, modò in utroque defuisse.

h 2,3 In tertia figura, non oscitanter sinus in interna caluariæ amplitudine, qua cerebrum continetur, animaduertendus uenit, in quem tria foramina c & f & g insignita, & uenis arterijsq. transmittendis parata subeunt. A sexti enim neruorum cerebri paris foramine c notato, & interna parte foraminis f insigniti, in dextra sinistraq. caluariæ sede sinus incipit, quem in sinistro latere h, h & h indicauimus. in dextro autem tribus i. Sinus isti oblique instar quartæ circuli partis sursum in posteriora tantisper conscendunt, dum dexter sinistro inibi committatur, ubi k reposuimus. Huius enim coitus sedes in media regione occipitis ossis uisitur, quæ inter elatissimam futuræ a experimentis regionem, & posteriorem foraminis dorsalem medullam transmittentis, ac e insigniti regionem, media consistit, & k inscribitur, ubi occipitis os crassissimum densissimumq. esse, in eius ossis historia retulimus. Ex hoc duorum sinuum congressu, alius recta sursum fertur, sub eminentissima parte futuræ a similis, & sub tota sagittali futura,

E 3 &

Libro primo
Historie ani-
malium Capi-
te undecimo

Foramen cer-
cum.

Hic foramen quod
modò describitur so-
ramen ex primis, so-
interiori quide ossi-
us parti d, exteri-
ori autem i asseri-
bentes.

Caluariæ se-
nus dure me-
brana uasis ce-
dentes.

h, h, h.

i, i, i.

k.

Et frontis osse usque ad olfactus organorum sedium septum, quodammodo in tertia figura insignitum. Hunc sinum quarta figura aliquot l notatum gerit, tertia autem in frontis osse, li-
tera m eundem indicat. Ceterum sinus hi exculpuntur duræ cerebri membranæ gratia, cuius
uasis ipsos ne illa caluarie ossibus præmeretur, cedere tunc audies, quando cerebri uasorum
non minus elegantem quam archuam, parumq; ab alijs dissectionis professoribus animadu-
sam feriem, in tertio libro exequar.

n, o 2 Animum accomoda quartæ figuræ palato, in quo his caracteribus ampla narium fora-
mina septo quodam insigni x notato interstincta, & in faucium amplitudinem e naribus ten-
dentia, n ac o indicantur. Hæc et si homini ad plurima conducant, præcipue tamen naturali
inspirationi uocis idonea censentur.

p 2 Foramen hoc iuxta posteriorem dentium incisiorum sedem ex palato in narium amplitu-
dinem definit, quartisq; maxillæ superioris ossibus commune habetur. Deinde hominibus
unicum adest, equis uero & canibus geminum. Paratur autem gratia connexus, consensusq; tu-
nicæ palatum succingentis, cum illa quæ narium amplitudini obducitur. Portiuncula enim il-
lius tunice simul cum uenula, & item arteriola, id pertransit.

q 2 Ad palati finem iuxta maxillæ superioris sexta ossa, utrinque duo uisuntur foramina: unum
quidem altero prius, & amplius, prius enim anterius ue ac l insignitum, notatu dignæ est am-
plitudinis, ex palato sursum in posteriora ad oculi sedis uerticem radicem ue properans. Inibi
enim definit, ubi foramen occurrit, quod alterum pituitam in nares expurgantium esse retuli-
mus, atque sub litera o iam antea descripsimus. Posterius autem * notatur, estq; exiguum
omnino, & sursum ascendens, aliquando in idem foramen cum anteriori l insignito termina-
tur. Interdum uero peculiarem terminum, in futura cuneiformi ossi & quarto superioris ma-
xillæ communi adipiscitur. Præter foramina hæcenus commemorata, si caluariam in ma-
nus sumptis, alia quamplurima (sed exilia) obseruabis, uenis transmittendis & membrana-
rum nexibus exculpta. Visuntur uero huius generis aliqua è directo maioris interioris ue angu-
li sedis oculi, iuxta futuram secundo & tertio maxillæ superioris ossi & frons ossi communem.
Hæc in cauitatem pertingunt, inter frontis ossis squamas comprehensam, & K prius indica-
tam. Horum quoque sedes in prima præsentis Capitis figura, T & V indicatur: quibus cha-
racteribus nuper dictam futuram suo loco expressimus, quemadmodum & commemorata iam
ossa r, a & o inibi insigniuntur. Deinde in frontis quoque osse iuxta superciliorum sedem hu-
iusmodi quoque occurrunt foraminula, quemadmodum & in utroque nasi osse, quod quin-
tum superioris maxillæ recessuimus. Insper in primo maxillæ osse, quod externum oculi sedis
angulum constituit, unum aut alterum huius generis foramen inuenitur. Præterea ossis cuneum
referentis latera, quæ temporum caua cum alijs ossibus constituunt, tali quoque foramine do-
nantur. Ad hæc, in lateribus sagittalis futuræ in uerticis ossibus, & potissimum iuxta futuram
a similem, talia etiam apparent, quorum sedes in quarta figura aliquot f in umbra latitantibus
indicatur. Verum præter commemorata unum notatu dignæ magnitudinis habetur interius in
frontis osse, quæ octauo capitis ossis anterior pars ipsi committitur, & anterior septi pars olfactus
organorum sinuum cernitur, nimirum inter tertiæ figuræ m & n conspicui. Pertingit autem hoc
foramen in frontis ossis concauitatem, superius K indicatâ. In quarto quoque superioris maxillæ
osse, iuxta magnū interiorem ue oculi sedis angulū, dicti iam ordinis foramen etiam se offert. In
basi uero ossis cuneum imitatis extrinsecus, quæ id septo narium committitur, subinde quina nu-
mero uisuntur, ac tria quidē u, v, f insignita posterius consistunt, utrinque nimirum unum, & in ho-
rum medio tertium, quæ antrorsum instar arcuissimorum meatuum producta, in narium amplitu-
dinem definunt, quamuis interim medij foraminis u indicati finis setam rarius admittit. Alia
autē duo quæ w & u insigniuimus, antè incipiunt, & recto tramite antrorsum quoque cōscen-
dentia, in oculi sedis uertice radicemq; terminantur. Ceterum horū foraminū termini hic cōmo-
dè delineari nequeunt, quare etiā eo uehementius hortor, ut ex hominū caluarijs potius, quam
ex nudis ossium picturis hæc discas, foraminis cuiusq; sedis coniecturā hinc à caracteribus su-
mens, & cōsideratē, an me aliquod foramen notatu dignū præterierit, expendēs. Superfunt
adhuc in tertia figura & quarta Græci maiusculi characteres, quibus in futuris caluarie indi-
candis, iam pridē uisum: adeo ut nullus præter a enarrādus sit reliquus, quo sinus quidam
in uertice norantur, quibus a durā cerebri membranā innasci audies. Atq; horum sinuum non
eadem semper est series, quippe modò nulli, modò pauci, modò plures, atq; hi uarij, cernuntur:
profecto (si quis me audit) illis animaduertēdi, qui nimis promptē hanc uerticis sedē urpat, aut
in ossium fracturis nimis intrepidē ac confidenter terebrant. Huc quoque referre sinus duos cu-
neiformis ossis, in ipsius medio antrorum modo repositos, nisi iam antè in eius ossis historia
ipso

Foraminula
per caluariæ
amplitudinem
transmittuntur.

ipso descripsissem, perinde ac amplas cauitates in quartis maxillæ superioris ossibus ad na-
rium amplitudinis latera repositas.

DE OSSE U GRÆCORVM LIT E
ræ imagini comparato. Caput XIII.

PRIMA
DECIMI-
tertiæ Capitis fi-
gura.

SECUNDA
FIGURA.

PROPOSITARVM HIC FIGVRARVM ET EARVM
dem characterum Index.

PRIMA præsentis Capitis figura, anteriorem faciem exprimit ossis u imaginem
referentis, una cum minoribus elatioribus ue ipsius lateribus, & ossiculis, quæ his usque ad tem-
porum ossium processus in styli modum efformatos connectuntur.

ALTERA figura, posteriorem ossis u referentis regionem commonstrat, simul
cum elatioribus costis: uerum interim illis ossiculis nō delineatis, quæ ad processus styli speciem
exprimentes pertingunt, prioriq; figura delineantur.

AB C 1 Grandius mediumq; ossis hyoidis ossiculum, anteriori sede conspicuum. Verum A
& B gibbam huius sedis regionem indicant. In horum characterum medio peculiare huius re-
gionis apparet tuberculum * notatum. C autem indicat sinum transuersum oblongum, & in su-
periori medij ipsius ossiculi sede obuium.

D 2 Posterior grandioris ossiculi sedes, sinuata & caua.

E F 1, 2 Humiliora ossis hyoidis latera, quæ cum medio ossiculo figuram u similem repræsentant.

G 1, 2 Connexus humilioris lateris, cum latiusculo grandiorisq; hyoidis ossis ossiculo.

H 1, 2 Humilioris lateris apex, qui laryngis cartilaginis scutum exprimentis processui alligatur.

I K 1, 2 Superiora hyoidis ossis latera, humilioribus longè tenuiora, magisq; teretia.

L M N 1 Tria ossicula superioribus lateribus utrinque ut plurimum commissa. Ceterum ad hyo-
idis ossis inspectionem etiam faciunt præter quintam musculorum tabulam ad characterem L,
priora aliquot figuræ duodecimi Capitis libri secundi ad A, B, C, D.

43 fig. 6
ca. D. &
3 int. &
B.

b 22, 23 fig.
li. 5. d. &
c. ossem. fi-
guris f.

B.

d. fig. A, B.

* C. a. fi. D.

e. 4. muscu-
lorum tabula

R.

ratione.

Superiori enim sinui implantatur tertius & quartus huius ossis peculiares musculi:

E 4 ad

ARYNGIS eminentissimæ parti os unitatis nomine comprehen-
sum, sed uarijs multiplicibusq; ossiculis extructum, præponitur, quod
nonnulli à literæ u figura u uelut osse, alij succinctius uelut osse appellanti:
qua uoce dissectionum rudes delusi, in Galeno os suum referens uer-
terunt. Alijs rursum id os à l imagine uelut osse nuncupatur: quo
etiam nomine interpretes decepti, futuram capitis l literæ similem
uertere consueuerunt, cuiusmodi tamen mendas pro nostra uirili nuper
ex Galeno, quem & Italia & Germania latinū dedit, subduximus. Herophylus quoque id os osse
u appellasse dicitur, fortè quod lingue, aut laryngis, aut faucibus apponatur, quæadmodū
ipsi in organis generationi famulantibus quædam uelut osse uelut osse
uocantur. Non defunt etiā, qui quum in faucibus consistat, id osse uelut osse nuncupauere. Nos
uero passim id os u referēs, aut uoce contrauiore hyoides nominare instituimus. Homo igitur
hoc os longe aliter, quam quadrupeda, quæ hæcenus aggressi sumus, extructum obtinet, ac
maximum hyoidis ossis ossiculū est latiusculū, & foris gibbum, priuatoq; tubere prominēs:
intus autē, seu posteriori sede, cauum. in anteriori etiam sede superius quasi in oblongū sinum
deprimitur, pro figuræ nimirum ipsi idoneæ, & musculorū ligamentorumq; illi cōmissorum
ratione. Superiori enim sinui implantatur tertius & quartus huius ossis peculiares musculi:

Ossis hyoidis
situs & nomi-
na.

Medium hyo-
idis ossis ossi-
culum.

ad tuberis uero in hac sede conspicui latera, quae quodammodo in gibba sede sinuantur, infertionem tentant duo primi huic ossi peculiare musculi. Ex posterioris autem sedis cauo musculi duo priores linguam mouentes praecipue enascuntur. Praeterquam quod gibba extorsum, caua uero introrsum, atque ab iniurijs extrinsecus occurrentibus remotius opportune collocantur. Grandius id ossiculum supra laryngem paulo consistens, tangentibus occurrit, ipsius interim lateribus penitus fere latitantibus. Huic enim latiori ossiculo utrinque alia duo uniuntur. Atque horum alterum humilius est, alterum elatius. Humilius ossiculum nonnihil breuius, latiusque superiori est, nullique alteri ossi committitur, quam lateri medij ac latiusculi hyoidis ossis ossiculi, ad quod cartilaginis ligamenti cartilaginei interuentu ualide, & notatu digna amplitudine necitur. Verum finis ipsius superiori processui cartilaginis laryngis, quae scuti imaginem exprimit, colligatur. Inferius hoc ossiculum seu latus una cum suo coniuge, qui in altero consistit latere, humilius hyoidis ossis latus merito appellamus, aliquot musculis admittendis & producendis aptum. Atque haec humiliora latera simul cum medio grandiori ossiculo, u imaginem pulchre conficiunt. Porro superiori ossiculo seu lateri quod magis teres uisitur, alia rursus oblonga teretiaque ossicula tantisper continua serie uniuntur, quousque ipsorum fines propter radicem processus temporis ossis, quem scriptorij styli formam ostendere iam saepius commemoratum est, temporis ossi inserantur, uti in quadrupedibus uidere est manifestissimum. Haec ossicula superioribus hyoidis ossis lateribus commissa, non pari semper obseruantur numero, ut plurimum tamen terna quaternaeue utrinque cernuntur. quamquam etiam interdum, idque maxime in mulieribus, haec ossicula uiderimus simul cum superioribus lateribus omnino deesse, & ipsorum uicem teres quoddam, ualidum & oblongum ligamentum gerere, hyoidis ossi & stylum imitanti processui colligari. Quod etiam non semel animaduertit mihi admodum familiaris RENALDVS COLVMBVS, nunc sophistices apud Patuinos professor, Anatomes studiosissimus. Hyoidis igitur os neque liberum, neque ulli contiguum esse ossi, superiora ossis indicant latera temporum ossibus conexa. Deinde & inferiora quoque latera, cartilaginis scuto similis processibus ligamenti beneficio commissa, idem attestantur. Cartilagine enim laryngis, ut & costarum cartilagine, ossium praebet usum, & quod ad contiguitatem spectat, in ossium quoque classem recensentur. Verum quoniam hyoides os non adeo firma basi, atque reliqua ossa, nititur, proprijs id musculis in omnem positionis differentiam ita trahi in secundo libro narrabimus, ut neque in latera, neque sursum aut deorsum, neque prorsum aut retrorsum prompte ex sua sede dimoueri queat. & quamuis id minimum homini obtigerit, maximos tamen plurimosque usus praestat: qui tunc enarrabuntur, quum aliquot linguae musculi ab ipso enasci, linguaeque fundamenti tutissimaeque basis modo subijci, & musculorum laryngis quaedam principia porrigere ostendemus.

DE DORSO, ET GENERATIM DE ipsius ossibus. Caput XIIII.

SVBSEQUENTIS FIGURAE AC IPSIVS
characterum Index.

FIGURA proximam paginam occupate dorsum, quod Graecis *σπῆν* & *ὄστρον* dicitur, a latere expressimus, ut primum totius dorsii ossium contextus cerneretur, ac postmodum singula ipsius partes priuatis Capitibus delinearentur. Caterum quum tres figurae, & earum praecipue tertia, ad praesentis libri calcem posita dorsum pariter commonstrent, non abs re illas etiam obiter intueberis, una cum tertij libri figuris, neruorum a dorsali medulla originem ducentium seriem exprimentibus, atque ad undecimi eius libri Capituli initium repositis.

- A, B Collum septem constans uertebrae, quae numeris internae ipsarum sedi appositis sigillatim notatur.
C, D Dorsii pars thoracem constituens, quam nonnulli simpliciter dorsum nuncuparunt. alij uero, quod ueluti postseptum transversum consistat, metaphrenum. alij, uti iam dicebamus, dorsii partem, qua thorax constituitur. Haec ut plurimum duodecim formatur uertebrae, quibus thoracis costae articulantur, unde etiam ille costarum, ut & thoracis uertebrae nominantur.
E, F Dorsii pars quinque lumborum uertebrae complectens.
G, H Os sacrum, quod tantisper sex ossibus seu uertebrae in homine effingi dabis, quousque ossis sacri descriptionem priuatim persecutus fuero.
I, K Os coccyx, quod etiam quatuor ossiculis efformari tantisper annues, dum & id descripsero.

L, L &c.

L, L Aliquot uertebrae L insigniuimus, nimirum in tota dorsii compage secundam, nonam, decimam, & c. octauam & uigesimam quartam: ita indicatur uertebrae partem, seu sedem, quam ipsarum corpus nuncupamus.

M, M M in ipsa uertebrae uisitur, in quibus L occurrit, processus & c. notans in latera exporrectos, atque ideo transversos, aut laterales nobis appellatos. Quod uero non solum uertebrae L insignitae corporibus, & M indicatae transversis processibus donentur, neminem latere arbitror, etiam si singulas uertebrae characteribus non obruamus. Atque id etiam de subsequentibus notis existimandum uenit: quippe si quid proprii cuiuspiam obtigerit uertebrae, hoc Capite id explicare haud instituiamus.

N, N N in octaua totius dorsii fabricae obseruabis uertebrae, dein in & c. decima septima, & uigesima tertia. Notatur autem N quidam uertebrae processus ad inferiora nutantes, quibus superiores seu incumbentes uertebrae subditis articulantur uertebrae. Hos processus ob id quod deorsum ferantur, in orationis serie descendentes nominabimus.

O, O O uisitur in uertebrae, quae nuper commemoratis subijciuntur, indit & c. catque uertebrae processus sursum spectantes, quibus superpositae subiacentibus articulantur. Hos, recte descendentes processus nuncupabimus.

P, P P illis inscribitur uertebrae, quas prius L, M & O insigniui & c. mus. notatur autem uertebrae processus in corporis posteriora exerti, & auleo ac spinas non absimiles. Unde etiam Graecis *ἐκσῆλαι*, Latini uero spinas nuncupantur. atque hinc quoque totam uertebrae compagem, *ἐκσῆλαι* & spinam uocamus. In orationis autem contextu, hos processus fere posteriores uertebrae processus aut spinas nominabimus, totum dorsum hoc nomine rarius appellaturi.

Q, Q Q prope easde reperis uertebrae, quibus postremo enarratis & c. characteres inscripsimus. At Q nulla uertebrae notat partem, sed foramen in uertebrae consistens lateribus, & neruos a dorsali medulla pullulatos transmittens. Quam uero hoc foramen in dorsii ossibus uarium sit, in peculiari ipsorum descriptione pertrahabitur.

R, R Cartilagineum notatur ligamentum, uertebrae corpora interueniens, quod Galenus cartilaginem puram esse, contra uertebrae placita contendit: uerum quam recte, secundi libri uigesimo septimo Capite docebimus, inibi figuram proposituri huic narrationi non inutilem, qua aliquot uertebrae delineabuntur corpora, cartilagineum hoc ligamentum, uertebrae corporum appendices, & cartilaginem quae corpus uertebrae ac appendicem intercedit (ut in pueris haec se habent) exprimentia.

In tribus hae figuris id foramen obuium est.

ERV M parens Natura homini dorsum instar carinae cuiusdam, fundamentique machinata est. Dorsum enim ope recti ambulare, & erecti consistere ualeamus. Quamquam neque illa in hoc dorsum homini duntaxat dedit, sed perinde atque alias in unius membri constructione, eo ad uarios simul usus abuti consuevit, ita ne hic quoque minus industriam ipsius ostendit. Primum enim omnibus uertebrae ad suorum corporum posteriorem regionem, foramen exculpit, idoneam dorsali medullae per ipsas deicentur uiam praeparans. Secundo, non ex incompósito simplici ossis uniuersum constituit

Natura in dorsii creatione ne industria, ut id iussu neceat. Vnde dorsalis medullae uia efficitur, & in rerum mobile sit.

tuit dorsum, quamuis id ad stabilitatē & tutā dorsalis medullae sedem satis fuisset: quū neq̃ lu-
xari, neq̃ excidere aut distorqueri posset, nisi ita uariē esset articulātū. Verum si rerum Opifex
tantū patiendi pertinaciā animū adhibuisset, neq̃ in organorū fabrica ullum priorem dignio-
rem ue spectasset scopū, non aliter sanē quam prorsus incompōitū simplexq̃ dorsum creasset.
Quippe si quis lapideum, aut ligneum animal confingit, non aliter dorsum quam unica conti-
nuaq̃ parte fabricat. Homini uerō dorsum inclinaturō, aut erecturo, non erat melius id uni-
uersum unico osse fabrefieri. quā nimo cum dorsi beneficio hominem multis ac uarijs motibus
agi oporteat, satius fuit hoc ex pluribus constitui ossibus, utcunque etiam hoc nomine iniurijs
magis reddatur obnoxium. Quamobrem uerō dorsum non ex duobus uel tribus ossibus, tam
longis quam in manu est humerus, & ulna cum radio: in crure autem femur, & tibiae os cum fi-
bula: sed ex quatuor & triginta efformetur ossibus, uariē mutū articulatis, in praesenti subijci-
endum est, à praecipua totius dorsi particula sumpto orationis exordio. Est autem haec^b dor-
salis medulla, quam instar cerebri partibus sub capite locatis esse tunc nitentur ostendere, quum
quarto libro neruorum seriem pertractabimus. Quoniam itaque hanc similiter ut cerebrum,
duro & promptē iniurias repellente munimēto custodiri oportebat, dorsum instar carinae hu-
mano corpori subiectum, omnino insculpi, iterq̃ simul & tutissimum uallum ac (ut Graeci di-
cunt) *στέγῃ* ipsae, ipsi medullae confici debuit. Huius enim natura cerebro respondet, & noxae
quae hac affecta hominem afficiunt, illis conferuntur, quae cerebro laborante indies oboriri
cernimus. Motus siquidem & sensus omniū partium quae laesae subsunt uertebrae, uiuantur.
Sed haec quidem neminem latere, Galenus attestatur. Quamobrem uerō diuinus Hippocrates
libro de Articulis prodiderit, si plures uertebrae uno ordine inuicem subsequentes transmo-
ueantur, graue esse: si autē una ex ceterarū compage exiliat, perniciosum esse: haudquaquam
perinde notum est omnibus. Hippocrates itaq̃ causam symptomatis nos edocet, nam si simul
plures uertebrae dimoueantur, ita ut quaeque paululum transmutetur, & sua sede declinet, tunc
circularis, ac proinde nō uehemens dorsalis medullae obtinget euersio. Si uerō, inquit, una uer-
tebrarum suo contextu dimoueatur, tunc dorsalis medulla paruo intervallo inflexa, afficietur,
& quae exiliat uertebra ipsam comprimet, nisi sanē & rumpat. Quum itaque dorsalis medulla
angularem, eamq̃ subitam & acutam flexionem nequeat perferre, dorsum nō potuit magnis &
laxis articulis insignem transpositionem habentibus, innoxie moueri. Vnde etiam melius fuit,
ex multis & paruis ossibus quae singula ad motum conferunt, dorsum coaceruari. Ceterum
his ossibus non par adest magnitudo, neque omnibus foramen medullam dorsalem transmi-
tens aequa amplitudine exculpitur. Coordinationis enim occasione melius fuit, minores sem-
per fieri superiores: modō id quod portatur ab aliquo, minus esse conueniat portante. Hinc
igitur^c maximum dorsi ossium sacrum os à Natura creatum est, & ueluti basis quaedam uigin-
ti quatuor uertebrae subiicitur, duobus cōmissum^d maximis ossibus, quae una cum ipso cor-
pus maxime stabiliunt. Secundum uerō dorsi os magnitudine, si à sacro sursum ascendas, uer-
tebra est sacro ossi coarticulata, à prima quidem iacēs quarta & uigesima, ipsarūq̃ in lumbis
uertebrae ordine quinta. Porro aliarum singulae quantum positi ab infima discedunt, tan-
tum & mole. Atq̃ haec magnitudinis diminutio usque ad ipsum caput perficitur, praeterquam
si quando uertebra interueniat paulū aior subiecta. quod sanē non absq̃ magno usu fieri,^e pri-
mae ceruicis uertebrae descriptio ostendit, quae illam reliquis ceruicis uertebrae latiore esse
docebit, gratia commodae^f quinti & sexti caput mouentium musculorū insertionis, & secun-
di scapulum attollentis musculi exortus. Atque inibi etiam articulationis nomine, secundam
ceruicis uertebrae ualidiorem grandioremq̃ tertiam esse audies. Quia uerō Natura nullius oc-
casionē uertebrae in posteriori suorum corporum sede exculpsit, quam ut iter^g dorsali me-
dullae pararet, oportuit sanē foramen magnitudine cum dorsali medulla congruere. Haec au-
tem quum in singulis uertebrae sit impar, & in primis uertebrae maxima (gignendis enim ner-
uis sensim constringitur, attenuaturq̃) optimo iure superiorum uertebrae foramen inferio-
rum foramine amplius est. Dein quū superiores uertebrae amplo foramine exculpi debuerint,
& interim alijs innitantur uertebrae, promptē colligitur, illas quoque simul tenues necessariō
extructas esse. Neque dorsali medullae duntaxat uia in uertebrae exculpitur, uerū etiam^h tri-
ginta neruorum paribus in homine à dorsali principiū ducentibusⁱ tutissimae uiae foraminaq̃
in uertebrae caelantur, quae in neruorum serie exequar. quamuis in priuatis uertebrae descri-
ptionibus quaedam illorum foraminum mentio subinde incidet: praecipue quod in omnibus
uertebrae non eadem specie, neque pari etiam numero insinuantur. Quum igitur dorsalis me-
dulla ueluti alterum cerebrum omnibus propemodum quae sub capite consistunt organīs ha-
beatur, & dorsum ipsi uia & uallum quoque tutum fabricetur, rerum Opifex alia permulta mi-
randaq̃

Dorsi ossium
multitudinis
causa.

Libro 12 de
Vsu partium.

Dorsi ossium
nō par magni-
tudo, neq̃ dor-
salis uiae aequa
amplitudo.

Foramina ner-
uis emittendis
parata.

Vertebrae
libra.

randaq̃ circa uertebrae molitus est, quippe ex medio posteriorum partium^m spinam produxit,
instar sepi & ualli totius dorsi: hanc primam proponens, frangendam & conterendam, mo-
disq̃ omnibus passurā, priusquam noxa inferatur cuiuspiam uertebrae, & ipsa dorsalis medulla
laedatur. Posterioribus his processibus inⁿ plurimis uertebrae appendice donatis cartilago
obnascitur, idoneū subditorum propugnaculū, ut quae nec frangi nec rumpi, modo fragilium
friabiliumq̃ ac durorū, neq̃ incidi & quassari perinde ac mollia carnosaq̃ queat. Praeterea sin-
gulorum processuū quos spinae modo extuberare diximus, magnitudo in omnibus uertebrae
inaequalis quodāmodo cernitur, mirifice & hoc pariter providente Natura. Nequaquam enim
in ijs locis in quibus eandem sedem cum dorsali medulla pars quae pīa primaria sibi uendicat,
aequum erat negligere eius partis dignitatem: neq̃ in locis sola occupatis medulla, praelongas
educi spinas, erat iustum. Quemadmodum neque expediebat ē paruis uertebrae longam ena-
sci spinam, neq̃ ē grandibus breuem. Ratione igitur optima, quoniam in thorace cor locatur,
& magna arteria dorso incumbit, in his dorsi partibus Natura longissimas produxit spinas, in
alijs uerō sedibus breuiiores. Vertebrae quidem lumborum corpus grande est, illisq̃ intus
magna arteria & cōcaua uena suffulcitur. sed ossis sacri moles est maior & insignior, nullum ta-
men interim praecipuū ei praeiacet organum. Par igitur erat posticos processus secundum uer-
tebras thoracis, maximos in lumbis educi, in sacro autem osse breuissimos. Ceruicis uerō uer-
tebrae quum tenuissimae omnium sint, non potuere nancisci processus longos simul, & inno-
xie iniurijs ferendis aptos: quum hi leui occasione propter tenuitatem rumperentur. Quemad-
modū itaq̃ dictū nunc processus spinā efficientes, propugnaculū uicem gerunt: ita & alijs pro-
cessibus, nimirum^o transversis uertebrae donantur, quae partim ueluti sedes quaedam dorsum
mouentibus musculis submittuntur, quemadmodum & spinae ad musculorum productionem
insertionemq̃ eo usu potissimum iuuant, cuius gratia generatim omnes ferē ossium processus
montium colliculorumq̃ ritu extuberare ac educi, prius nō semel relatū est. Omnibus enim his
uertebrae processibus musculi accumbunt cum arterijs, uenis, neruis, ad ipsos & per ipsos
delatis.^p Verū alius quoque tertius usus transversorum thoracis uertebrae processuum
praedictis accedit, quo aptam costis sedem porrigunt, cui illae articulantur. Quia autem dor-
sum instar unius corporis ex uertebrae efformari debuit, quod simul firmum, & forte, & ad mo-
tus promptum esset, magnopere laudanda uenit Natura, quae dorsum ambobus usibus (et si
contrarijs) idoneum construxit. Omnes enim uertebrae ad sacrum usque os (si duas prio-
res exceperis)^q in anterioribus quidem sedibus sibi mutuō amplis corporibus tutō colligan-
tur, posteriori autem sede duplicibus articulis coarctantur, ubi etiam robur propter anterio-
rem compagem nanciscuntur. Moueri itaque uertebrae non prohibentur, quod corporibus
mutuō non connascantur, & postica sede non obscuris articulis sint distinctae: atque hac etiam
ratione antrosum ualde inclinari possumus, retrorsum uerō nequaquam. Rumpes enim, si
coegeris membranae, quae uertebrae corpora colligant, ligamenta, cum^r alio cartilagineo liga-
mento inter uertebrae corpora reposito, itaq̃ corpora connectente, ut uertebrae non ad-
modum à connatis differant. At horum ligaminum naturam substantiamq̃, ut & ceterorum
omnium, sequens liber accumulatē pertractabit. Quoniam uerō nō aequē tutum erat dorsum
antrosum retrorsumq̃ flexū (ita enim infirmum ac instabile & laxum penitus esset) Natura
quod satius est, iure praegit. Ad uniuersa etenim uitae munia cōmodius est, dorsum in priora
flexū, dein haec quoque flexio uasis dorso ibidem incumbentibus, magnae scilicet arteriae, & con-
cauae uenae, minus molestiae infert, quum alias plurimū extendentur. Quia igitur oportuit
dorsum anteriori sede ad amussim stringi, merito uertebrae in posteriore sede laxius articulan-
tur. Cuius autem formae ipsarum sint articuli, unā cum his quae de singulis uertebrae dicenda su-
persunt, iam addemus. Sunt enim in uertebrae pleraque differentiae, passim incredibilem Na-
turae industriam ostendentes, ob idq̃ quatuor modō sequentibus Capitibus non perfuncto-
rie aut obiter enarrandae, quorum primum colli ceruicis uel uertebrae, secun-
dum thoracis, tertium ijs quae in lumbis habentur,
quartum autem sacro ossi coccygicū
ossi dedicabitur.

Cartilago ossi-
narii apicibus
obnata.

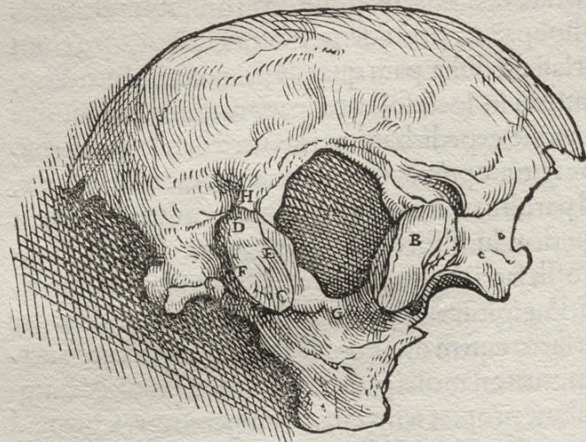
Transuersi
processus.

Vertebrae
coarticulatio.

Cōmodius fuit
se dorsum flexū
quā antrosum.

PRIMA XV CA-
PITIS FIGURA.

SECUNDA.

TERTIA.

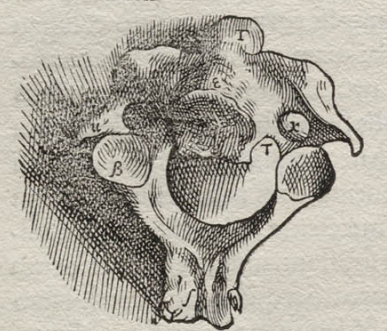
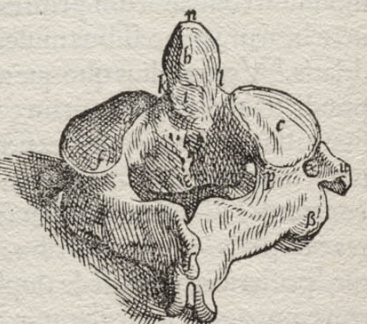
QVARTA.

QVINTA.

SEXTA.

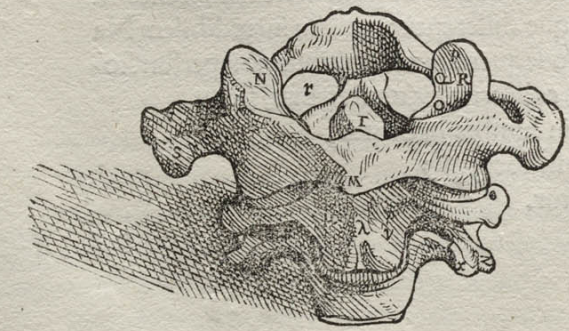

SEPTIMA.

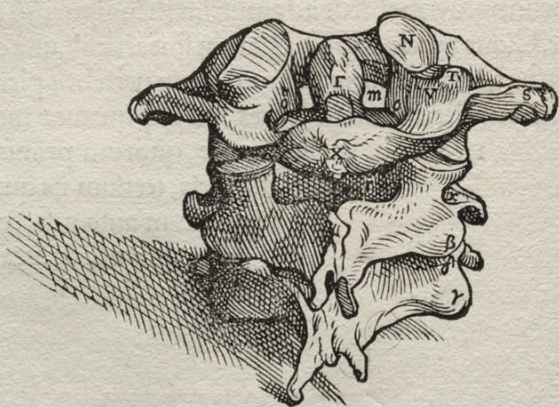

OCTAVA.

NONA.

DECIMA.

VNDECIMA.

VNDECIM

PRIMA praesentis Capitis figura, occipitij ossis partem ab alijs ossibus liberam, & in externa calvaria basis sede hic conspicuam exprimit.
Secunda, primam cervicis vertebrae anteriore superiori facie expressam proponit.
Tertia, primae cervicis vertebrae superiorem posterioremque imaginem oculis subijcit.
Quarta, primam cervicis vertebrae inferiori posterioremque facie delineatam exhibet.
Quinta, secundae cervicis vertebrae anteriorem monstrat faciem.
Sexta, secundae cervicis vertebrae posteriorem faciem designat.
Septima, secundam cervicis vertebrae inferiori facie spectandam offert.
Octava, tertiae cervicis vertebrae anteriorem superioremque faciem ostendit.
Nona, tertiae cervicis vertebrae posteriori superiori facies delineatur. Quoniam vero huius cervicis vertebrae inferior sedes secundae vertebrae inferiori sedi respondet, illam hic non apponimus, ne forte praesenti Capiti nimis tabularum aceruus praeposatur. Atque hac etiam ratione, ceteras cervicis vertebrae subiectas singulatim non depinximus, praecipue quum illarum descriptio ex trius superiorum vertebrae figuris, prompte desumi queat.
Decima, trium primarum cervicis vertebrae compago, anteriori parte depicta cernitur.
Vndecima, trium primarum cervicis vertebrae contextus posteriori facie exprimitur.

- A** in 1 Foramen in occipitis osse, dorsalis medullae gratia excisum.
B 1 Dextrum occipitis ossis capitulum, quod primae coarticulatur cervicis vertebrae. Sinistrum vero capitulum, C, D, E & F insignitur. Siquidem C & D capituli notant longitudinem, seu duos, E, F, alium, quo longitudinem in horum capitulorum descriptione metimur. Dein, E insinuat internum latius capituli, quod magis deorsum, quam externum F insignitur, deprimitur, aut non aequè sursum prominat.
G 1 Anterior foraminis dorsalem transmittentis sedes, quae ob teretis cuiusdam ligamenti insertionem aspera & inaequalis est.
H 1 Sinus in posteriori sede utrorumque capitulorum occipitis ossis incisus, ac utam primo dorsalis medullae nervorum pari porrigens.
I 2, 3, 4 Foramen transmittenda dorsali medullae in prima cervicis vertebra exculptum.
K 2, 3 Hic prima vertebrae corpus exculptum, secundae vertebrae dens, qui T notabitur, suscipitur.
L 3, 4 Sinus in posteriori sede corporis primae vertebrae incisus, ac cartilagine incrustatus.
M 2, 10 Processus & tuberculum, in anteriori corporis primae cervicis vertebrae sede prominens.
N 2, 3, 10, 11 Dexter primae vertebrae sinus, quo dextrum occipitis ossis capitulum excipitur. Sinistrum sinum in secunda & decima figuris O, P, Q, R notavi: O quidem & P eius sinus longitudinem indicaturus: Q vero, internum latius, longè ipso exteriori R, insignito declivius.
S 2, 3, 4, 10 & 11 Transversus primae cervicis vertebrae processus dexter. Sinistrum vero character non insignimus, quod utriusque eadem sit ratio. Sic etiam ipsius foramen in sinistro tantum latere secundae & undecimae figurae T notavimus.
T 3, 11 In dextro tantum latere sinus indicatur, qui cum occipitij ossis sinu H notato commune efficit foramen, quo primum dorsalis medullae nervorum par elabitur.
X 3, 4, 11 Hac sede prima cervicis vertebra posteriori destituitur processu, & inibi duntaxat visitur acutum exiguumque inflar lineae prominens tuberculum, ad cuius latius haec sedes aspera est.
Y 4 Dexter primae cervicis vertebrae sinus, dextrum secundae vertebrae tuber c signandum excipiens.
a, b Sinistrum sinum a & b notavimus: a quidem internum ipsius latius, b autem externum indicantes.
c, d, e, f Dextrum secundae vertebrae tuber, seu insigniter depressum capitulum, commemoratum iam prius primae vertebrae sinum Y insignitum subingrediens. d, e, f, sinistrum ostendunt capitulum. Vnde d, e, f, rim d priuatim latius ipsius notat internum elatiusque, e vero externum, & depressius, f autem eam capituli partem, quae ad posteriora veluti extra circuli circumferentiam educitur.
G 7, 10, 11 Secundae cervicis vertebrae processus, quae a dentis imagine dentem vocabimus, qui in quinta figura & decima & undecima etiam conspicitur. Verum hunc in septima, decima & undecima G insignimus. In quinta autem & sexta figura pluribus notatur characteribus priuatim F aliquid

- g. h. aliquid significantibus. g. enim in quinta tuberculum ipsius notat cartilagine obductum. h. in sexta, notat posteriorem dentis sedem, quæ crassior est, magisque quam dentis radix in posteriori ora extuberat, i. sinum indicat, ad quem transversum ligamentum aduoluitur, quod dentem in priore uertebra constringit ac continet. k. l. utrinque sinus insignitur ad dentis principij radices uel latera incisus, atque anterioris secundi neruorum dorsalis medullæ paris propages admodum exiguas transmittens. Caterum foramen, hoc sinu & primæ uerthebræ sinu, efformatū in unum. m. n. decima figura m. signatur. Postremo n. in quinta figura dentis notat mucronem.
- o. 3. 11. Sedes dextri lateris notatur aspera, inter primæ uerthebræ superiorem sinū N. indicatum, & inferiorem Y. indicatum consistens, ubi foramen non peruium conspicitur.
- p. 6. Sinus dextri lateris, ad posteriorem dextri secundæ uerthebræ tuberis c. insignitū sedem exculpius, & commune foramen uiam ue constituens, quæ secundum neruorum dorsalis medullæ coniugium in posteriora prosilit. In quartæ figuræ sinistro latere q. positum cernis, sinum hunc primæ uerthebræ notans. In dextro autem latere decimæ & undecimæ r. reposui, ipsam neruorum uiam in altero latere utrunque significans.
- s. 5, 6, 7. Posterior processus, seu spina secundæ uerthebræ, quæ etiam in decima & undecima figuris parte superioris, in septima uero inferiori est obuia.
- t. 9. Tertiæ uerthebræ spina, quam & undecima figura ostendit. Spina autem huius apices in octaua & nona notantur, ipsa uero spina illic numero 11 indicatur.
- u. 5, 6, 7. Dextri lateris transversus secundæ uerthebræ processus. Sinister etiam citra characterum operam in illis figuris, quemadmodum & in decima & undecima utriusque lateris processus promptè cognoscitur.
- x. 5, 6, 7. Foramen transversum secundæ uerthebræ processus.
- y. 2, 9, 10. Transuersus sinistri lateris processus, tertiæ uerthebræ. Verum y. internam partem, & autem externam notant. Porro octaua figura transversum dextri lateris processum his notis 7 & 8 indicat, sinistri autem lateris processum istis notis 9, 10.
- z. 8, 9. Foramen transversum tertiæ uerthebræ processus.
- β. 6, 7, 11. Dexter descendens secundæ uerthebræ processus, cuius sinus formam septima figura indicat.
- γ. 9, 11. Dexter descendens tertiæ uerthebræ processus, uerum γ. in nona & undecima posteriori orbe ipsius indicat sedem. Inferior autē ipsius sedes seu sinus, sinui respōdet in septima β. insignito.
- δ. 9, 11. Dexter ascendens tertiæ uerthebræ processus, ac nona quidem figura ipsius tuber ostendit, quemadmodum & octaua utriusque ascendens processus tubera indicat notis 3 & 4 insignita.
- ε. 5, 6, 7, 10. Sedes, quæ secundæ uerthebræ corpus deorsum porrigitur.
- ζ. 9. Sedes, quæ tertiæ corporis uerthebræ corpus declinans fertur.
- η. 9. Superior tertiæ uerthebræ uerthebræ sedes sinuata. & u. quidem sinum indicat, θ. uero & u. utrinque prominentē processum. atq; hi etiam processus numeris 1, 2 in octaua figura insigniti cernuntur.
- λ. μ. ν. 10. Anterior secundæ uerthebræ corporis sedes, in qua λ. prominens indicat tuber, μ. uero & ν. utrinque depressa tuberis latera.
- 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11. Numeri characteres in octaua figura conspicui, processuum tertiæ uerthebræ numerum indicant. Quandoquidē 1, 2 notantur duæ eminentes partes superioris superficiei corporis uerthebræ, 3, 4 duo ascendentes processus, 5, 6 duo descendentes processus, 7, 8, 9, 10 transversus processus, 11 spina, cuius apices notantur ζ. & θ. uti & huius uerthebræ inferior pars q. indicatur.
- ς. 8, 9. Sinus inferiorem partem foraminis constituens, quo tertium dorsalis medullæ par exilit.
- τ. 7. Sinus superiorem dictam foraminis partem efformans.

Homo pulmonum occasione collo donatus.

flatione (quæ uocis est materia) hominem donari decuit. Nam citra asperæ arteriæ beneficium uox minimè perficitur, unde etiam nō miramur, nullū animal collo carens uocem edere.

Quum

Quum itaq; pulmones in thorace contineantur, & aspera arteria (quam in os desinere omnino decuit) ex pulmonibus cōsurgat, interuallum elatiorem thoracis sedem & fauces intercedens, arteriæ illius gratia creatur. Quia uerò thorax & os inuicem separantur, quantum inter utrumque interualli mediat, uia eorum efficitur, tam quæ desuper deorsum procedūt (ut dorsalis medulla & stomachus) quam corū quæ ab inferioribus sursum (ut aspera arteria, & multæ læues arteriæ ac uenæ) porriguntur. Homo igitur collum asperæ arteriæ gratia nanciscitur, asperam uerò arteriam uocis respirationisq; caula. Quare etiam colli longitudinem homo tantam fortitus est, quanta asperæ arteriæ ad dictas modò functiones ex usu erat. Quinetiam conueniebat partes scapulis conterminas, & brachium, & cubitum, extremamq; manum, præterea & septum transversum, à dorsali medulla collum perreptante neruos adipisci: quocirca & propter illorum propagationem, necessum fuit in spacio inter caput & thoracem medio uerthebras reponi, quibus collum texeretur. Sunt autē humanæ uerthebræ septem, quarum nunc naturam usumq; explicare contendā, à capitis colliq; motibus sumpto sermonis exordio. Non enim hic auium quadrupedumq; quibus longa obtigerunt crura, colli usum recensere proposuit, quum nemo nō intelligat Naturā his, quod manibus destituatur, colli maxillarumq; prolixitate ad cibum assumentū prospexisse, hacq; ratione pluribus uerthebris collum illis confinxisse. Galenus itaq; rarum Naturæ miraculum, ipsiusq; operum exquisitissimum interpres, in nullius partis constructione expendenda adeo eruditum solertemq; ac in dūstrum requirit auditorem, atque in capitis motū, eiusdemq; cum duabus summis uerthebris articulorū descriptione. Quid multa: tam paucos quæ in duodecimo de Vsu partium, de capitis motibus tradit, assequuturos cōtendit, ac uelut rei difficultate lectorem ita deterret, ut nemini mirum uideri debeat, me quoque hac in parte præceptoris opera penitus destitutū, ea qua licuit diligentia & Anatomes discendæ à puero, prorsus obfirmato animo ea perlegisse, ac ut Galeni sentia intelligerē, res ipsa orationi eius sedulo adhibuisse. An uerò frustra negociū attentauerim, tum demum nosces, ubi didiceris me non solum quæ Galenus docere conatur percepisse, uerū Naturæ in articulis huius artificium, capitisq; motus ab ipso parum rectè tradi, tandem etiam intellexisse. Galenus enim capiti duos motus ascribēs, unum in annuēdo renuēdoq; alterum in latera fieri docet. ac priore quidē intelligit, quo caput antrosum flectimus, inclinamus, annuimusq; ac deinde quo caput retrorsum flectimus & reclinamus, ea prorsus functione, qua Thraces & Cretensium plerique hac etiam ætate uidentur abnuere. Illi enim abnuentes, in posteriora caput rectā remouent, subleuant uel: non autem ut nos renuētes, id circumagunt, seu circumducunt. Caterum altero motu, quem Galenus in latera fieri præcipit, illum subaudir, quo caput in latus inclinamus, ac uelut humeris seu scapulis admoouemus. Quod autem hæc de laterali motu, atque adeo de renuēdo annuēdoq; ipsius sit sententia, ex quarto de Administrandis sectionibus libro doceberis, si modò accuratè expendas, quo situ Galenus occipitis ossis capitula, quæ primæ uerthebræ dearticulantur, locari, assurgere, innitiq; assere, quum in hoc illud uel latus caput agitur, & quum ex Galeni placito renuimus annuimus uel. Huiusmodi enim profectō ipsius de capitis motibus est dogma: quorum priorem, qui annuēdo renuēdoq; sit, secundæ uerthebræ beneficio, aut super secundam perfici affirmat: posteriorem uerò motum, quo caput in latera ducitur, super primam uerthebram fieri ait, quemadmodum cum ex pluribus Galeni locis, tum præcipuè ex quarto de Administrandis sectionibus libro colligere promptissimum est. Vt enim illos libros omnium postremos scripsit, ita quoque suam sententiam & breuius & apertius in illis, quam aliās, explicuit. Num uerò hoc eius placitum ueritati sit consonum, ipse nunc mecum inquirito, atq; aliter quam Galenus capitis motus (affectu interim aliquandū represso) cōstituito. Primū itaq; caput aut primario motu quiescente collo mouemus: aut secundario, quum scilicet caput colli motum sequitur, etiam si id in aliam partem, quam collum mouetur, ducere coneris. Proprii capitis motus duo sunt. prior, id antrosum flectimus, retrorsumq; inclinamus, extendimus uel: quem motum conficis aut rigido immotoq; collo, aut collo etiam simul moto, siue id pari motu cum capite agas, siue contrario. Quamuis enim in anteriora collum ducas, caputq; necessariò collum insequaret, nihilominus tamen caput proprio motu in posteriora possis reflectere, atque leui negotio obseruare, collum caputq; proprios & priuatos in flexu reflexuq; motus obtinere. Alter proprius capitis motus, is tendendus est, quo caput ita circumducimus, seu in gyrum agimus quodammodo, ut rota ad axem reuoluitur. Atque hunc motum etiam quiescente collo obibis, si modò dextra, modò sinistra uicissim intueri studueris, caput uel circumuerteris. Præsens motus capiti omnino est proprius, & collum illo destituitur. quapropter etiam quocumq; modo collum moueris, hic capitis circumactūs commodè perficitur. Flexo enim collo, capiteq; cum

F 2 illo

Cervicis uerthebræ septem.

Galeni de Capitis motibus sententia.

Lib. 12 de Vsu partium. 4. de Administrandis sectionibus. lib. de Obstet. capite 8.

Alia quam Galeni de Capitis motibus sententia.

Articuli ca-
pituli motibus
parati.

Descriptio
occipitij ossis,
quod prima ver-
tebra articula-
tur.

Prima cerui-
cis vertebrae
descriptio.

illo inclinatio, id facile in gyrum ducis. sic etiam si collum fuerit extensum, aut in latus humero admotum, caput prompte circumagis. Ceterum ut caput uno circumactus motu, quo collum caret, priuatim donatur: ita collum quoque alterum peculiarem motum, quo in latus ducitur, sibi uendicat. Caput enim nullum obtinet peculiarem motum, quo in latus inclinatur, sed colli tantum beneficio motuque secundo in latus fertur. Quippe nobis denegatum est, caput huic illiue scapulae uel minimum ad mouere, nisi collo illuc ducto. Duobus itaque propriis motibus caput donatur, quorum prior, qui flexione ac reflexione perficitur, capitis cum prima ceruicis vertebra articuli sit beneficio: super primam enim uertebrae caput flectitur, & reflectitur. Posterior motus, quo caput in gyrum ducitur, super secundam ceruicis uertebrae celebratur. Caput enim simul cum prima ceruicis uertebra, super secundam, ueluti ad axem, circumducitur. Atque haec mea de capitis motibus & articulis est sententia: quae quantum à Galeni declinet placitis, promptissime quidem colligis. num autem magis ueritati accedat, ex ossium constructione ligamentisque haec committentibus, & musculis illa mouentibus, discito. Ceterum ligamenta & musculos in secundo libro exequar, in praesenti ossa tantum aggredior, in quorum sermone forsitan quaequam quoque ligamentorum mentio incidet. Occipitij os ad latera foraminis dorsalis medullae uiam porrigentis, utrinque unum exigit^r capitulum, magis ad anteriorem foraminis sedem, quam posteriorem uergens. Haec capitula, si^r priorem^r posterioremque ipsorum sedem spectes, oblonga sunt & arcata, atque ita prorsus extructa, quasi rotundum aliquod ossis caput, ut femoris scilicet, quod coxendicis ossi articulat, in duas partes distinctum esset, ac utrinque ad latera foraminis in occipitis ossis inculpti, una illius capitis pars, reposita. Si enim utraque occipitis ossis capitula internis lateribus iuncta fingas, ex ambobus rotundum (quanquam interim in homine satis depressum) caput constituit cernes. Quae quum ita sint, facile constat, utrumque capitulum, uti diximus, oblongum esse, atque^r interno latere magis quam^r externo protuberare, ad eum nimirum modum quo in ossis rotundi alicuius capitis media ac in tota superficie magis prominens pars, procerius, quam partes in orbiculo posita, extuberat. Haec erunt capitula, quae primae ceruicis uertebrae inarticulati, paulo posterius scribam. Nunc autem adhuc in occipitij ossis^r asperitas crassitiesque expendenda uenit, inter duos nuper commemorata capitula, in hoc parata ut ualidior efficeretur insertio^r teretis ligamenti, dentem secundae uertebrae occipitis ossi colligantis. Haec asperitas interdum adeo insignis uisitur, ut tuberculum aliquod dici mereatur, prominens gratia dicti ligamenti, & nonnihil etiam insertionis^r musculorum collum flectentium nomine. Posterior autem sedes foraminis dorsalis transmittentis, aspera quoque, sed non adeo ut anterior crassa est. ac etiam ad posteriorem utriusque capituli regionem, sinus leuiter impressus conspicitur, in hoc paratus, ut cum alio primae uertebrae sinu utrinque foramen efformaret, quo^r primam dorsalis medullae neruorum par procideret. Prima ceruicis uertebra reliquis omnibus dorsi ossibus solidior, densior, sed secundum longitudinem tenuior, & forma à ceteris omnibus plurimum differens est. Foramen namque ipsi dorsalis medullae gratia incisum, habet maximum, quod & hic dorsalis sit crassissima. Deinde ipsius corpus^r interiori sede exculpitur, & sinum in posteriori sui corporis sede leuiter incisum ostendit, qui cartilagine incrustatus secundae uertebrae^r dentem excipit. Corpus enim primae uertebrae hac ratione cauatur, ut dens ille in primam uertebrae inibi reponi queat. Ceterum ne prima uertebra hoc modo in suo corpore exculptra, & corpore propemodum destituta, plus a quo imbecillis in ualidaque redderetur^r processu quodam & tuberculo in anteriori sede augetur, cuius beneficio illa crassescit, robustiorque euadit: praeterquam quod ipsum etiam tuberculum accommodum est suscipiendae insertioni, primi dorsum mouentium musculorum paris. Eiusmodi itaque huius tuberculi usus est. non autem in hoc producit, ut nimum capitis flexum prohiberet, caputque in flexione sustineret: aut in causa esset, ut flexum caput alacrius denuo sursum & in posteriora reflecteretur, quemadmodum Galenus in quarto de Administrandis dissectionibus parum recte asseruit. Nam (ut nihil hic de capitis motu, super quam uertebrae scilicet is fiat, dicam) caput nulla ratione eo usque inclinari potest, ut occipitis os id tuberculum contingat, tantum abest ut illo capitis moles suffulciretur. Ceterum prima uertebra ad latera^r cauitatis, qua secundae dentem admittit, est ualidissima, & crassissima, & utrobique^r unum ostendit sinum, quo sui lateris occipitij ossis capitulum excipitur. Sinus hi utrinque singuli, ut illis capitulis exquisitè responderent (si^r priora^r posterioraque spectes) oblongi sunt, & exterioribus lateribus sursum educiti, internis uero profundi: non secus profectò, quam si ambo sinus ex uno rotundo profundoque sinu essent discissi. Si enim coxendicis ossis, aut alterius ossis rotundo sinu donati, sinum diuideres, atque utrinque ad primam ceruicis uertebrae, ubi nunc sinus habentur, unam partem collocares, huius primae uertebrae sinus tibi constituerentur. Vel

f. 1. fi. A.
8. decem.
figura B.
f. 1. fig. C.
f. 1. fig. D.
f. 1. fig. E.
f. 1. fig. F.

f. 1. fig. G.
f. 1. fig. H.
f. 1. fig. I.
f. 1. fig. J.
f. 1. fig. K.
f. 1. fig. L.
f. 1. fig. M.
f. 1. fig. N.
f. 1. fig. O.
f. 1. fig. P.
f. 1. fig. Q.
f. 1. fig. R.
f. 1. fig. S.
f. 1. fig. T.
f. 1. fig. U.
f. 1. fig. V.
f. 1. fig. W.
f. 1. fig. X.
f. 1. fig. Y.
f. 1. fig. Z.

f. 1. fig. A.
f. 1. fig. B.
f. 1. fig. C.
f. 1. fig. D.
f. 1. fig. E.
f. 1. fig. F.
f. 1. fig. G.
f. 1. fig. H.
f. 1. fig. I.
f. 1. fig. J.
f. 1. fig. K.
f. 1. fig. L.
f. 1. fig. M.
f. 1. fig. N.
f. 1. fig. O.
f. 1. fig. P.
f. 1. fig. Q.
f. 1. fig. R.
f. 1. fig. S.
f. 1. fig. T.
f. 1. fig. U.
f. 1. fig. V.
f. 1. fig. W.
f. 1. fig. X.
f. 1. fig. Y.
f. 1. fig. Z.

si uertebrae sinus simul iunctos fingeres, unicum sinum rotundum profundumque ex ambobus efformatum cerneres. Quod tanto manifestius adhuc in prima canum & simiarum ceruicis uertebra contueberis, quanto illis animalibus sinus hi altiores profundioresque, ac capita occipitij ossis extuberantiora acutioraque obtigerunt. His itaque primae uertebrae sinibus occipitis capitula excipiuntur, atque in illis flectuntur & extenduntur, seu antrorsum retrorsumque reclusimò ducuntur motu. Nulla autem ratione caput huius duplicis articuli auxilio, in latera agitur: quamuis id Galeno Anatomicorum principi tot locis proditum fuerit. Primum nanque immoto collo, caput ne tantillum quidem in latera mouere possimus. Et, si caput super primam uertebrae in latus ageretur, quis ambigit in eo motu primam uertebrae debere immotam seruari: si modò in motu alterum articuli os oportere semper quiescere, Aristoteles in libro de communi animalium gressu recte demonstrauerit. Ut interim taceam Galeni impietatem, quae rerum Opifici rudem negligentiam turpiter imponit, quum se abunde Opificem celebrare arbitrat, tam proluxa praetatione attentum lectorem, & in demonstrandi methodo exercitatum, desiderat. Quid enim turpius (si modò uerum dicere licet) Naturae, nobis longè quam Galenus est chariori, praeter meritum impingi potuit, quam in dignissimo totius corporis articulo, extrema oscitantia: Nemo enim ignorat hunc articulum esse illum, qui neminimo quidem temporis momento paruam inclinationem sustinet, multoque minus exarticulationem ac luxationem, qua homo mox respirationis expertus, mutus & absque motu & sensu, tanquam affecta neruorum radice, redditur. Quis obsecro articulus totius corporis est, in quo ossis caput in alterius ossis sinu ita mouetur, ut caput non amplius sinum contingat: nullus profectò, praeterquam, si Galeno credimus, capitis cum prima ceruicis uertebra articulus. Ipse enim caput huius articuli beneficio in latus duci arbitraus, in quarto de Administrandis dissectionibus asserere coactus est, quado caput in dextrum latus ducitur, dextrum tunc occipitij ossis caput in dextrum uertebrae sinum stringi, sinistram uero caput ex sinistro sinu assurgere: & contra, si quando caput in sinistram latus inclinatur. Non igitur huic gemino capitis cum prima uertebra articulo in latus motum, sed flexum reflexumque tribuamus. neque adeo in Galeni uerba iuremus, ut tantam oscitantiam immenso rerum Autori in praecipuo corporis articulo imputemus: neque etiam in Galeni excusationem studeamus comminisci, ab illo motum in latera intellectum, quem ego in gyrum & circumactu fieri dico: neque etiam illum motum super primam uertebrae fieri cum Iulio Polluce fateamur. Praeter id enim quod Galenus illum motum minime intellexit, quis adeo stupidus esse poterit, ut duo oblonga occipitis ossis capita mutuo distantia, & duos primae uertebrae sinus altos, seu profundos, & similiter oblongos subeuntia, circunagi posse autumat? Quis enim unquam circunum utriusque cruribus asseri infixum, circumagi animaduertit? Neque est quod quis Galeno patrocinaturus, occipitis capita sibi depressa fingat, atque ita caput super primam uertebrae circumagi posse contendat, quum Galenus inter reliqua ossium capita^r nomine nulla unquam dignatus sit, his tantum occipitij capitibus demptis, quae palam^r nomine (sed non recte admodum) uocat, eo nomine rarum, quae in canibus potius quam hominibus occurrit, mucronem insinuans. Huiusmodi itaque capitis cum prima uertebra est articulatio, & aliqua etiam eius uertebrae descriptionis pars. Reliquam autem nunc prosequemur, sensim ad alium capitis motum accessuri. Ad exteriora igitur sinuum occipitis ossis capitula excipientium latera, prima ceruicis uertebra utrinque^r unum exigit transuersum processum, procerius multo quam ceteri uertebrae ceruicis transuersi processus, educitum & latiusculum, non tamen aequè in hominibus ac in canibus caudatisque simiis instat alae cuiusdam latum. Educitur autem transuersi primae uertebrae processus insignitus, ut opportunam praeter reliquos ceruicis transuersos processus, duorum musculorum insertionem singuli acciperent. Illis enim processibus priuatim^r quinta & sexta musculorum caput mouentium paria inferuntur. Hi processus magno perforantur^r foramine, per quod^r arteria & uena hac caluariam petentes feruntur. Ad posteriorē sinuum quibus caput inarticulatur sedem, sinus utrinque in prima uertebra exculpitur, illi respondens, quem in occipitij ossis ad posteriorem capitulum sedem caelatū dixi. Ambo enim sinus, occipitis ossis nimirum & primae uertebrae, simul uiam praebent primo pari neruorum dorsalis medullae. Canibus uero in prima ceruicis uertebra non sinus, sed proprium foramen hac elabēti neruo inscinditur, quod illis prima uertebra admodum ampla altaque sit. Ceterum hic hominis uertebrae sinus, etiam ad posteriorem foraminis partem pertinet, quo transuersus perforatur processus: ut ita sinus ille non neruo duntaxat, sed uenae arteriaeque cedat. quas hac caluariam adire paulo prius relatum est, per^r foramen scilicet ad radicem capitulum occipitij ossis exculpitum. Prima ceruicis uertebra posteriori processu, seu spina ob hoc inter reliquas uertebrae sola destituitur, quod is aliquot musculorum

Caput flectit
& reflectit sur-
per primam uer-
tebram.

Lib. 12 de V.
su partium.

Articulus co-
rui corporis
dignissimus.

Non semel in
lib. de Ossibus,
& 4. de Adm.
nisi, sect.

Reliqua pri-
mae uertebrae
descriptio.

sculorum paria aculei modo uulnerasset, neq; illis & præcipue⁹ tertio musculorum caput mo-
uentium pari aptum iter, aut sedem tribuisset. Ea tamen parte, qua aliæ uertebrae in spinam
desinunt, hæc aspera est, & ueluti acuta linea extuberat, quo facilius quartum caput mouentium mu-
sculorum par hinc principium duceret. In inferiori primæ ceruicis uertebrae regione, sub
duobus, quibus caput excipitur, sinibus, alij totidem insculpuntur leuiter ac in superficie ca-
ui, ob idq; etiam *γλυσσολός* appellati. Horum circumferentia orbicularis est in medio uix ali-
quid, quod diiudicari possit, caui obtinens, sed exteriora sinuū supercilia longè inferius, quam
interiora descendunt, idq; si hanc uertebra in erecto corpore secundæ inniti singas. His si-
nibus cartilagine obstruatis, duo secundæ ceruicis uertebrae excipiuntur tubercula, quæ ad
latus corporis eius uertebrae habentur minimū prominentia, uti & sinus primæ uertebrae le-
uiter excauantur. Tuberculorum circumferentia etiam sinuum modo orbicularis est, quamuis
interim nonnihil³ posteriori parte extra circuli circumferentiam deduci uideatur. Ad hæc
internum latus tuberculi, elatius⁴ exteriori latere assurgit. Verum ea laterum altitudo depres-
sioq; non adeo insignis est, atque superciliorū primæ ceruicis uertebrae sinuum. Deinde tube-
ra in medio seu centro non æquè prominent, ac primæ uertebrae sinus inter supercilia caui
sunt: non secus sanè, quam si tuberculi latera procerius quam ipsorum medium exurgeret. Vn-
de etiam sit, in nudis ossibus inuicem adaptatis, sinus non ad amulsim tuberculis respōdere, &
in illorum sinuum medio spacium non prorsus oppletum apparere. atque id priuatim homi-
nibus accidit: canibus autem & equis alijsq; animantibus plurimum caput circumducētibz,
unum continuum utriusque lateris in secunda uertebra est tuberculum, & sinus quoque in pri-
ma ceruicis uertebra cōtinuus apparet, tuberculo concinnè respondens. Hanc in hominibus
inæqualitatem, Natura subinde peculiari cartilagine corrigit, quæ præter cartilagine ossibus
crustæ modo obnatæ, sinum & tuber intercedit, ac ligamenti in orbem articulum
cōtinentibus duntaxat adnascitur, & superius inferiusq; admodū uiscoso humore,
tanq; inegmate, oblinitur. Huiusmodi igitur primæ uertebrae sinuū cum secundæ
uertebrae tuberculis duplex (utrinq; scilicet unus) est cōtextus, eius quem statim dicā
motus gratia efformatus. Nunc enim tertius secundæ uertebrae ad primā contextus adhuc ser-
moni est adhiēdus, qui secundæ ceruicis uertebrae⁵ dente cum prima uertebra effici. In medio
enim duorum tuberū secundæ uertebrae, ex superiori mediāq; sui corporis regione, processus
quidā insignis & altus, admodumq; durus & solidus enascit, quem quod dēti ac potissimū
hominis canino assimile, *δολορραδίου* & *δολύρα* Graeci uocant, quo etiā nomine Hippocrates
secundā uertebra nuncupauit, non autē (ut Iulius Pollux, & Caelius, dissectionū imperiti male
recensent) primā. Verū alij hunc processum à turbinis, seu nucis pinei imagine *κωνοειδίου*: alij,
quod cuspidis pyramidis ue modo extuberet, *κωνοειδίου* & *κωνοειδίου* appellarunt. Processus hic
primæ uertebrae⁶ cavitatem subit, quam illic haberi scripsimus, ubi primæ uertebrae corpus
deberet consistere, & ubi eiusdem sinum insculpi scripsimus, qui cartilagine oblitus, antero-
rem dentis partem laui & lubrico⁷ tubere prominulam excipit. Posterior dentis pars, è re-
gione eius tuberculi⁸ posita, magis extuberat, crassiorq; est quam ubi primum is à secunda uer-
tebra producit. Hic enim utrinque ad latera⁹ sinus singulos, & tertium in posteriori sede,
exigit. Qui in lateribus conspiciuntur, inter dentis radicem & secundæ uertebrae tubera consi-
stunt, unaq; cum primæ ceruicis uertebrae sinibus, qui his respondent, foramen utrinque pa-
rant, neruulis transmittendis aptum, quos interdum hæc in musculos collum flectentes proci-
dere uidimus, ac secundi paris neruorum dor-
salis medullæ furculos censemus. Porro sinus
in posteriori dentis sede conspicuus, in hoc ex-
culpitur, ut ligamentum ipsi firmitus obuolu-
atur, quod ab uno primæ uertebrae latere in ali-
ud transuersim procedit, & insigniter ualidum
posteriori dentis sedi (uti dicebā) transuersim
obuoluitur, dentem accuratè in cavitatem pri-
mæ uertebrae cōtinens, & cauens præterea ne
dens sua sede aberrans, hic dorsalem medullā
comprimat. Cæterum ut ligamentum id aptius
enascetur, prima uertebra¹⁰ ea sede qua id ori-
ginem ducit, siue inseritur, aspera inæqualisq;
est, & foramen quoq; nō altè penetrans exigit,
quod firmitus ligamentum explantari inferiue finit. Nullibi enim in ligamentorū enarratione
interesse

Hic peculi-
rem utriusq; la-
teris cartilagi-
nem nonnūq;
a nobis obser-
uatam depinxi-
mus.

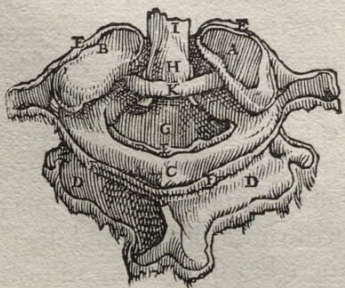

Secundæ uer-
tebrae dens.

Libro de Ar-
culis.

Dentis cū pri-
mæ uertebrae
contextus.

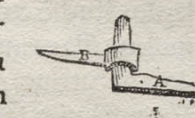
Quamuis præsens figura priuatim secundo libro sit propria,
illam tamen hic repositi, quod ipsæ quæ hic traduntur intelligen-
dis non mediocri-
ter iuuat. Signi-
ficatur itaq; o-
biter A, B,
C, prima ceruicis
uertebra. D, C
D secunda. G
secundæ corpus.
H dens. I re-
tes ligamentum
a dēte occipitis
ostē insertum.

K transuersum ligamentum, dentem in prima uertebra
stringens.

quod firmitus ligamentum explantari inferiue finit. Nullibi enim in ligamentorū enarratione
interesse

interesse puto, siue ea inferi, siue enasci dixerō, quum ligamentū pariter ad utrunq; os pertinereat.
Superior dentis pars, seu ipsius apex in mucrone testudinis capitis modo excutitur, ut¹¹ aliū
extra primam uertebra prominens, ex se robustum teresq; ligamentū educeret, quod occipitis
ossi ad eam sedem alligari possit, quam in anteriori parte foraminis dorsalem medullā transmi-
tentis, asperam, leuiterq; extuberantem cōspici scriptum est. Atq; eiusmodi profectō primæ
uertebrae cum secundā cōtextus perficitur, duobus nimirū latis secundæ uertebrae tuberculis,
totidemq; primæ sinibus, & uno rursus primæ sinu, cui dentis tuberculū committitur. Hunc
contextum ex ipso potius rerum intuitu, quam ex hac mea nō tam cōcinna quam uera descri-
ptione, disci malim, quod pressius diiudicaretur, num Galenus nos caput supra secundā flectere
& extendere, seu horum articularum ope annuere, ac Thracum modo renuere, uerè prodide-
rit: an ego perperam his contextibus caput unā cum prima uertebra uelut ad axem in gyrum
duci, nihilq; minus quam flecti ac extendi, contrā Galeni decretū tot locis grauiter repetitum,
asseruerim. Si enim singula in ossium fabrica perquisiueris, secunda ceruicis uertebra tibi tra-
bem referet, cui terræ infosso axem infigimus. ipse autem dens, axis erit. prima uerō uertebra,
cui caput in hoc circūactus motu, ac si cum illa idem corpus esset, iungitur, trabi assimilatur ad
axem reuoluto. Aut prima uertebra cardini confertur, ostio cōmissio: secunda
autē, illi cardini quem parieti infixum uidemus. Præterea ligamentū transuer-
sim denti obductum, abunde commonstrat, primam uertebra nequaquam
supra secundam flecti: si modò quiescente dēte, prima uertebra antrosum
retrorsumq; in flexu mouenda esset. Quis enim ambigit, ligamentū id dentem
in primæ uertebrae sinu continere? & illi non tantam laxitatem cum Galeno ascribi posse, ut
primam uertebra adeo à dentis contactu in anteriora ferri sinat, ut caput iustum experia-
tur flexum? Porro iam duo apud Iulium Pollucem nomina mihi succurrunt, quorum alte-
rum primæ accommodat uertebrae, alterum secundæ. ac prima quidem *εμπροσθεν*, secun-
da uerō *αφω* ipsi nuncupatur. Hæc nomina proculdubio à ueteribus, qui pueros in Anatome
exercebant, manarunt: hoc nomine uolentes innuere uertebra, axis modo quiescentem, ac su-
per quam alia circumuertitur: illo autem, uertebra, quæ tanquam ad axem circumuoluitur.
Atque id sanè meæ subscriberet sententiæ, qua caput super secundā in gyrum duci, iam sæpius
asserui. Quod uerō à ueteribus ante Galenum hæc nomina manarint, præter poetras Celsus mi-
hi autor est, qui tametsi ipsius codex ubi ceruicis explicat uertebrae uiciatus sit, atq; ipse à se neu-
tiquam intellecta multorum Galeni interpretum more uerterit, attamen à ueterum quopiam,
ex quo suum de ossibus Caput in latinam orationem conuertit, eam sententiā primum assump-
sisse uidetur, quæ me, atque ipsi denique ueritati, proximè accedit. Neque profectō est quod
prolixius hæc referam, quum uel leporis, uel cuniculi, uel agni, uel hœdi ceruicem inter eden-
dum contemplari integrum sit, & simul luce clarius intueri motum qui in gyrum fit, super se-
cundam celebrari uertebra: ac deinceps non amplius mirari, quam obrem Galenus auditorem
adeo solertem, in Mathematicisq; peregre institutum, in duodecimo de Vsu partium expe-
tat: quum nemo ambigat, elegantem aliās atque difficilem alicuius negotij descriptionem eo
difficiliorem reddi, quo ipsa minus ab enarratē intelligitur, isq; magis à Naturæ artificio, quod
recensere proposuit, aberrat. Quod uerō Natura præter flexum in anteriora, & in postero-
ra reflexum, etiam alios duos motus, quorū alter in latera, alter in gyrum circūactusq; sit, super
primam uertebra non perfecit, quemadmodum brachium femurq; triplici motuum differe-
ntia moueri uoluit, hinc potissimum factū ducito, quod primā uertebra magis ampliusq;
quam reliquas omnes dorsalis medullæ causā, perforari operæ precium fuerit, quodq; ob id
unus duntaxat rotundus ampliusq; sinus in illa efformari nequiuert, neque etiam occipitis os
foraminis sui occasione in unum tantum grande caput extuberare potuerit, quod in illo pri-
mæ uertebrae sinu perinde ac femur in coxendicis ossis sinu, omni motus specie agerē. Quum
itaque duplici articulo, dextro nimirum & sinistro, caput iungendū fuerit, omnisq; propemo-
dum duplex articulus simplici solum motui famuletur, meritō Natura caput supra primam
uertebra flecti ac reflecti uoluit. Nam supra hanc in latus moueri nequiuert, nisi Natura hic sui
oblita, unum occipitis ossis caput in uno uertebrae sinu stringi, aliud uerō caput attolli, atque à
prima uertebra prorsus disiungi cupiisset: quod in nullo tentauit articulo: id semper studens,
ut articuli ossa mutuo essent cōtigua, neque ab inuicem abscederent, & nescio quam uacuum à
Galeno confictam sedem statuerent. Deinde caput in gyrum supra primā uertebra moueri
minus potuit, nisi Natura acutum processum in capitis amplitudinem, qua cerebrum contine-
tur, à prima uertebra produxisset, ad quem caput ueluti ad axem uolueretur, ac deinceps alia
quam plurima nunc rectissimè formata, uitare proposuisset. Super secundā itaque uertebra

A unus car-
do, B alter.

Lib. 12 de V.
su partium.

Cur Natu-
ra caput super
primam uerte-
bra simul quo-
que circūduc-
ti, & in latera
inclinari no-
luerit.

Libro 4 de
Administ.
sectionibus.

Non potius se caput super secundam flexit & reflectit, neq. etiam in lae-
tus inclinari.

Quibus uer-
tebris motus late-
ralis committit-
tur.

Foramen se-
cundum dor-
salis medullae ner-
uorum in posteri-
ora transmittit-
ens.

Spina sex hu-
miliorum cer-
uicis uertebra-
rum.

Secunda uer-
tebra aliquot
sibi subditis ma-
iore esse.

Transuerso-
rum ceruicis uer-
tebrarum pro-
cessuum natura.

caput artificiose in gyrum mouetur. si enim flecteretur, dens dorsalem frangeret medullam. Quum enim quieto dente prima uertebra antorsum duceretur, posteriori sede fursum eleua-
ta, tunc dorsalis medulla in primae uertebrae foramine prorsus coarctata compressa, abrum-
peretur. Deinde prima uertebra, supra secundam retrorsum nullo modo reflecti posset, nisi ipsa
in anteriori sede, qua dentem continet, prorsus exculperetur, primae tunc uertebra a dente
non praepedita, retrorsum liberè duceretur. Adde, caput nequiquam in latus supra secundam
moueri potuisse, eadem ratione qua probauimus lateralem motum supra primam nequiuisset
fieri. Alias enim necessum esset, primam uertebra in altero latere a secunda semper leuari, quod
periculum nunc in circumactu non impendit. Porro lateralem motum Natura insigni profe-
cto industria omnibus ceruicis commisit uertebis, quae singulae seorsum in latus moueri ne-
queunt, uerum simul omnes succedentibus motibus illuc adeo concinne inclinantur, ut caput
commodè secundario motu in latus citra omnem noxam feratur. At nunc rursus ad secun-
dam ceruicis uertebra, ac sic deinceps ad quinque reliquas sermonem reflectamus, ueram
duntaxat earundem constructionem enarrantes, ne casu quapiam noua disceptatione praesens
Caput in immensum excrecat, atque ego nimium anxie Galeni (cuius diligentiae alioquin
cum omnibus medicinae studiosis plurimum debeo) sensa eruere, omnesque ipsius Anatomicos
lapis studio commemorare, uidear. Secunda itaque ceruicis uertebra in posteriori tubum,
quibus illa primae uertebrae committitur, sede leuiter exculpitur, ut comune cum prima uertebra
foramē utrinque constituat, quod secundum dorsalis medullae neruorum par, in posteriora elabitur.
Verum huius foraminis maiorem portionem prima efformat uertebra, insigniter satis ad po-
steriorem sedem sinuum, quibus secundae articuletur uertebrae, insinuata. Reliqua in secunda
ceruicis uertebra commemoranda, ceteris etiam quinque inferioribus magna ex parte sunt
communia. Haec enim similiter atque illae, posteriori donatur processu: qui hoc priuatim in cer-
uicis uertebis sibi uendicat, quod suo mucrone bipartitur, ac praecipue secunda uertebrae,
triumque ipsi subiacentium. Sexta enim uertebra admodum obscure sui processus diuisionem
ostendit, atque adhuc multo minus septima, quae priuatim hoc cum sexta fortitur, quod ipsius
processus plerumque donetur appendice, ac procerius educatur, quodammodoque ad superio-
rum thoracis uertebrae processuum imaginem suo mucrone accedat, nisi quod ille his ob-
tusior ampliorque relinquatur. Ceterarum uero ceruicis uertebrae processus appendicibus
carent, & lati, inaequales, asperi, & (ut ita dicam) ramosi, inferiorique sede caui, ac superius gibbi
cernuntur, ac utrinque modicè depresi. quod extuberans linea facit, quae secundum processum
longitudinem porrigitur: quemadmodum etiam inferiori processus parte (quae caua est) qui-
dam lineae instar ductus, secundum processum longitudinem ferri uidetur. Prominet autem in
gibba sede, linea, ut ligamentum ab hac in cauae sedis medium producat: quod secundum pro-
cessum seu spinam longitudinem porrectum, unam spinam alteri colligare, dextrosque musculos a
sinistris dirimere, in secundo libro scribemus. Verum haec posteriorum processuum lineae, in
thoracis & lumborum uertebis conspectiores erunt, quod & illarum uertebrae processus
insigniores sint, & ualidiori duriorique ligamento (quum minus moueri debeant) inuicem deli-
gentur. Diuisionis autem in processulos potissima occasio musculi censetur, in posteriori cer-
uicis sede repositi, ut enim hi promptius principium ducerent, & ualidius quoque in uertebra-
rum spinas insertionem molirentur, haec spinae etiam in processulos dirimuntur. Atque id Na-
tura in his colli uertebis peculiariter machinata est, quia non adeo longas spinas a paruis illis
uertebis, atque a thoracis lumborumque uertebis producere tutum fuerat. Deinde maior mu-
sculorum copia in ceruicis posteriori sede, quam in alijs dorsi partibus collocatur, quemadmo-
dum ubi musculos scapulas, thoracem, caput & dorsum mouentes persequar, auditurus es su-
sultum. Porro musculorum etiam gratia secundae uertebrae spina procerius, quam aliquot ipsi
succedentes spinae, exeritur, ceterisque latior uisitur, quod scilicet haec priuatim tertio musculo-
rum caput mouentium pari, & sexto quoque principium praebet. Ne tamen inuultu Natura
ex gracili uertebra prolixiorē latiorēque educeret spinam, ipsa secundam aliquot sibi sub-
ditis grandiorē effecit: uerum non tam spinae producendae gratia, quam ut secunda articu-
lationi abunde sufficere posset, quam cum prima uertebra molitur. Atque hoc illud est quod
antea asseruimus, Naturam semel atque iterum superiorem uertebra in inferiori maiorem crea-
uisse. Secunda enim crassior, & maior ualidiorque est tertia: dein primam transuersorum proces-
sum occasione, omnibus ceruicis uertebis latissimam esse, supra docuimus. Ceterum
transuersi processus in reliquis colli uertebis non admodum exporriguntur, & imprimis se-
cundae uertebrae, cui breuis & simplex utrinque transuersus obigit processus. Videtur autem
is in secunda uertebra minus quam in alijs prominere, breuiorque esse, propter huius uertebrae tube-

tubum, quae primae sinus subeunt, amplitudinem, crassitiemque. Insuper haec tubum amplitu-
do in caula etiam est, foramen quo transuersus secundae processus perforatur, non recta, sed
oblique exculptum uideri, secus atque in prima ceruicis uertebra, & quinque secundae subie-
ctis, quarum transuersus processus recto amploque foramine peruius est. Neque profecto haec
nus in homine ulla ceruicis mihi occurrit uertebra, quae transuersum processum non gesserit
perforatum. Verum processus septimae canum simiarumque uertebrae transuersum processum,
absque foramine frequenter adinueni. Huiusmodi foraminibus solae ceruicis uertebrae ornan-
tur, in hoc perforatae, ut uenae arteriamque fursum ducant, quae dorsali medullae, ac tandem ipsi
cerebro sanguinem spiritumque deriuant. Praeterea quatuor uertebrae, quae statim secundam se-
quuntur, hoc etiam peculiariter sibi uendicant, quod illorum transuersi processus ampli & bi-
fidi sunt: non tamen interim, ut earundem spinae, asperi & inaequales. Transuersi enim proces-
sus forma inuicem respondent, & interior ipsorum pars semper latior est, elatiusque ipsa poste-
riori effertur. Spinae autem partium impar in omnibus quasi uertebis est forma, & illae perpe-
tuo uarijs modis protuberant atque exasperantur. Haec transuersorum processuum amplitudo
& bipartitio, eadem ratione accidit, qua spinas bifidas esse prius relatum est, nimirum muscu-
lorum ortus insertionisque gratia. Vt enim alios huius sedis praeterea musculos, utrinque
transuersis uertebrae processibus priuatim duos committi in secundo libro scribemus,
quorum beneficio collum, & postea consecutionis motu caput in latera ducuntur. Hi musculi
in utroque latere ita collocantur, ut unus anteriori transuersorum processuum sedi, alter uero
posteriori ascribatur. Septima autem ceruicis uertebra transuersos processus latos quidem exi-
git, at admodum obscure bipartitos. Quum enim ampli procerique sint, nulla incumbit necessitas,
eosdem quoque bifidos fieri, praecipue quando musculi collum in latus ducentes, non adeo ua-
lide septimae ac ceteris committantur, quod haec illis ueluti basis in dicto colli motu subiaceat,
ac obscure non secus quam thoracis uertebrae in latus moueatur. Ascendentes descendentesque
processus, quibus uertebrae mutuo articulantur, in omnibus ceruicis uertebis secundae
subiectis similes sunt, & secunda quoque descendentes processus obtinet, aliarum processibus
non dissimiles. Qui itaque deorsum spectant, & subdita committuntur uertebrae, orbiculari sinu
nihil minus quam alae inciso, & ab anteriori sede insigniter oblique deorsum in posteriora
ducto, ornantur. Ascendentes uero processus, qui in cumbenti articulantur uertebrae, tubercu-
lum orbiculare habent, quod adeo leuiter superficiemque extuberat, ut ignores sinuum ne id
an capitum numero ascribere debeas. Hoc tuberculum ascendentium processuum sinui con-
gruit: & cartilagine perinde ac sinus incrustatum, ab anteriori sede deorsum in posteriora ad-
modum etiam oblique fertur. id quod non obiter considerandum est. Nam obliquus ille du-
ctus in ceruicis uertebis, quae thoraci propiores sunt, minor semper, ac secundum corporis
longitudinem rectior euadit, quod illae uertebrae non adeo laxae ac superiores moueri, atque ob
id etiam non tam laxae articulari, debeant. Ascendentes itaque processus suo tuberculo, sinum
descendentium processuum subingrediuntur, atque ita secunda ceruicis uertebra tertiae dupli-
ci articulo alligatur, ut tertia quartae, & sic reliquae omnes ad thoracem usque consequentes.
Septima enim ceruicis, primae thoracis ascendentes processus excipit. Verum Natura non so-
lum ceruicis uertebis laxiores communicauit articulos, sed ut commodius aptiusque quam reli-
quae proprium colli uertebis adhuc elargitur. Quum enim uertebrae thoracis & lumborum
corpora inuicem planis minimeque extuberantibus committantur superficiebus, ad eum modum
quo duo laxuigati amplique asseres mutuo incumbere, Natura inferiori ceruicis uertebrae
corporis partem oblongam, capitisque alicuius articuli ad motum euidentem facti ritu, extube-
rare uoluit, ac superiorem corporis uertebrae partem amplo sinu ita excauauit, ut oblon-
gum superioris uertebrae corpus in hunc subditae uertebrae sinum ingrederetur, uertebraeque
compago ad mouendum promptior confugiat. Atque haec compactionis species in secunde
uertebrae cum tertia, & deinde in aliquot subiacentium uertebrae nexu magis est conspicua.
Colli autem septima, primae thoracis quasi omnino plana innititur superficie, ac etiam ipsius
corpus elatiori sede non adeo atque superiorum uertebrae excauatur: quod praecipue acci-
dit, quia superiores laxius inferioribus moueri, ex usu fuit. Ceterum quam tuto uertebrae inui-
cem ligamentorum ope colliguntur, quamque studiose Natura laxis his ossium connexibus pro-
spexerit, musculi & uertebrae ligamenta in secundo libro asseram ostendent. Nunc interim
DEI opificium summopere admiremur, quod is simul & securitati, & multiplici motui tam
incredibili industria prouiderit: & quauis forte crebriores ceruicis noxae luxationesque, quam
reli quarum dorsi partium fieri conspiciamus, nihilominus tamen adhuc magis obuerfetur ani-
mo,

Foramen trās-
uersorum pro-
cessuum.

Ascendentes
& descenden-
tium processuum
natura.

Metire obli-
quum ductum
ab a ad b.

Corporis cer-
uicis uertebra-
rum contextus.

mo, tantam hominum frequentiam in collo eius laxae articulationis uitio neuitquam affici: & expendamus pariter, quantum ad omnia uitae munia incommodi rigida immobilisq; ceruix adferat. Quod uero secundae uertebrae corpus in^a anteriori sede non planum reliquorum colli uertebrae corporum modo uisitur, at tubere secundum longitudinem ducto amplioris li-
 neae forma extuberet, & utrinque ad eius tuberis latus deprimatur, musculi illi in causa cen-
 fendi sunt, qui collum flectentes, & hac sede coeuntes, in istam uertebrae corporis formam ua-
 lidius inferuntur. Verum quum tertia ceruicis uertebra secundae subiaceat, & utriusque lateris
 collum flectens musculus supra hanc etiam inferatur, non mirum est, anteriorem corporis ter-
 tiae ceruicis uertebrae faciem secundae uertebrae nonnihil esse consimilem: imò dictorum mu-
 sculorum occasione omniū ceruicis uertebrae sedem ueluti compressam, non autem ut tho-
 racis lumborumq; uertebrae semicirculi instar, protuberantē uideri. Quae quum ita se habeant,
 neminem latet, omnibus ceruicis uertebrae non eundem processuum numerum obtigisse. Ne
 autem aliquid hic praetermississe uidear, necessum fuerit uel Galeni nomine alicuius uertebrae
 ceruicis processus ita recensere, ut undecim numero in illis processus adinuenias: totidem nan-
 que processus colli uertebrae à Galeno ascribuntur. Assumito itaque tertiam, aut quartam, aut
 quintam, aut sextam colli uertebrae, ac primum duos numerato processus in superiori corpo-
 ris sede, utrinque uidelicet unum ad latus sinus, cui incumbens uertebrae oblongum corpus
 insidet, tertium autem & quartum recensere duos ascendentes processus, qui incumbentem sub-
 eunt uertebrae, quintum uero & sextum, duos descendentes, quibus subditae uertebrae ascen-
 dentes processus excipiuntur. Porro septimum, octauum, nonum & decimum numerabis,
 transuersos processus: qui quum utrinque sint singuli, ac illi rursus gemini bifidique cernantur,
 quatuor constituit processus, undecimus erit ipse posterior processus, seu spina. Verum quum
 uertebrae, quibus geminis utrinque transuersus accidit processus, spinam quoque bipartitam
 gerant, nihil obstitit, cur minus hic duodecimum quoque singas, Galeni numerū aucturus,
 Item quia oblongum uertebrae corpus inferiori sede processus modo quoque educitur, quid
 prohibebit & id pariter decimi tertij processus loco, ceteris adijcere: Quod autem in prima
 ceruicis uertebra, & secunda, septimaq; alius processuum obseruetur numerus, atque ille adhuc
 in istis uariis, uel me tacente citra negotium prompte colligitur. Foramina in uertebrae
 lateribus neruis à dorsali medulla transmittendis, & uenis quoque ac arterijs ad illam admitten-
 dis parata, eadem serie sub secunda ceruicis uertebra ad sacrum usque os constituntur. Inter la-
 tus enim posterioris sedis corporis uertebrae, & ascendentes descendentesq; processus, sinus
 quidam supra infraq; in ambobus lateribus exculpitur, qui cum proximae uertebrae sinu
 commune foramen efformat, quo neruus profilit. Isti sinus in omnibus uertebrae non pari se ha-
 bent modo. in ceruicis enim uertebrae semicirculus in superiori uertebra, & semicirculus in
 inferiori exculpitur, utraque uertebra parem operam ad foraminis constitutionem praestante.
 Aut si quis adamusim singula excutiat, inferior uertebra in ceruice paulo maiorē portionem
 foraminis constituit, ipsa superiori. Sinus enim in superiori uertebrae parte exculptus, inter
 processum ascendente, & processum quem elatior corporis uertebrae pars producit, profun-
 dior est sinu, qui inter descendente processum, & corpus uertebrae caelatur. In lumborum
 uertebrae prorsus contraria est ratio. superior enim uertebra, superiorem foraminis sedem la-
 teraq; efformat, inferiori interim uertebra inferiorem foraminis illius partem, seu ueluti ter-
 tiam circuli partem duntaxat constituente. Sinus enim in illis uertebrae inter corpus ac descen-
 dente processum exculptus, multis numeris eius cavitatē superat, qui in superiori uertebrae
 parte inter corpus ipsius & ascendente processum caelatur. Thoracis autem uertebrae medio
 se habent modo. quae enim ex illis collo propius accedunt, colli uertebrae hoc neruorum fora-
 mine respondent: quae iuxta lumborum uertebrae constitunt, lumborum etiam uertebrae in
 foraminis forma asimulantur. Quamobrem uero Natura, in alia sede neruorum foramina in
 ter occipitis os & primam uertebrae, ac rursus inter hanc & secundam caelauerit, quam in
 reliquis uertebrae, cuius obtuium esse arbitror, qui primae uertebrae cum capite, & eiusdem uer-
 tebrae cum secunda articulationum compagem sedesq; ex praecedentibus intellexerit. Haec nanq;
 liquidò commonstrant, in lateribus articulo occupatis, uertebrae illas insculpi neuitquam po-
 tuisse, nisi prorsus infirmum inualidumq; Natura hic fecisset contextum, & mutuo osium in
 asiduus motibus affricu, neruos rumpi uitariq; cupiuisset. Qua uero prouidentia haec fora-
 mina in sacro osse exculpsit, in eius ossis historia percurram. Ceterum quod ad praesens Ca-
 put adhuc spectat, colli uertebrae aliud nihil sibi priuatim asseiscunt. Nam etsi omnium uerte-
 brarum secundam sequentium corpora superius inferiusq; & ipsius etiam secundae corpus in-
 fra appendices in minoribus natu ostendant, id quoque omnibus uertebrae secundae subditis
 commu

Processus nu-
merus.

Lib. 13 de V.
su partium.

Foraminum
neruos in late-
ra exmitten-
tium natura.
In colli uerte-
bris.

In lumborum
uertebrae.

In thoracis
uertebrae.

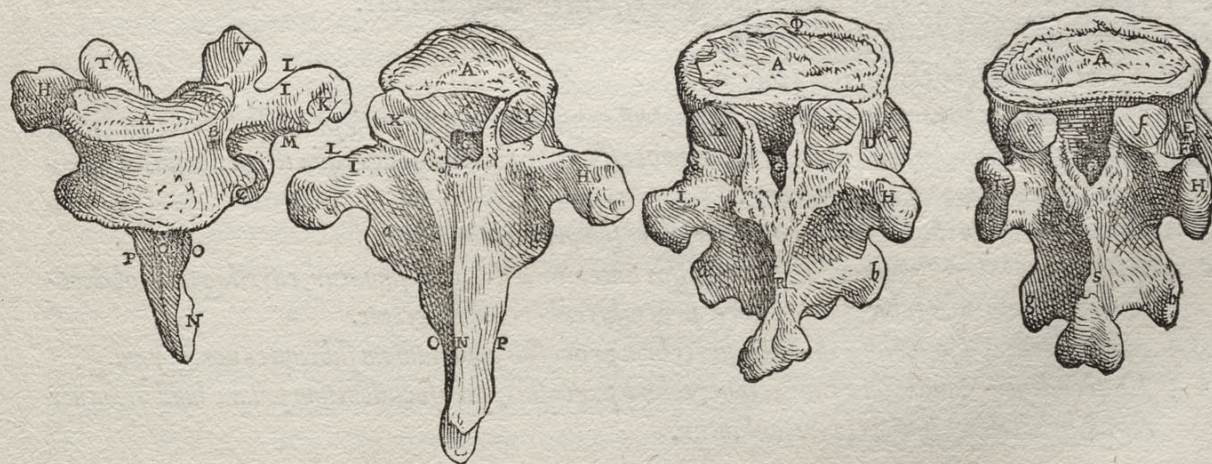
Vertebrae
appendices.

commune est. Quemadmodū & uertebrae non uno osse in puerulis efformari, nulli negatum
 est uertebrae. Prima enim ceruicis duobus constat ossibus, inuicem appendicū more cōmissis.
 Apparet autem haec unio, ubi primae anterior pars consistit, & quā aliae in spinam exacuun-
 tur. Reliquae autem ceruicis & thoracis & lumborum uertebrae praeter appendices, tribus
 extruuntur partibus. Vna enim linea cartilagine oppleta, secundum spinam ducitur longitu-
 dinem, à foramine dorsali medullae parato ad spinam usque apicem pertinens. Aliae autem duae
 ab eodem foramine productae, corpus uertebrae à duobus transuersis processibus reliquisq;
 uertebrae posterioribus partibus dirimunt, quemadmodum in agno ac haedo est cernere.
 Quamuis id in puerulis obseruari malim, quod ipsis osium noxae crebrius quam aetate confir-
 matis oboriantur. Ceterum in aetate paulo prouectionibus, haec osium frequentia aboletur:
 appendices tamen etiam uigoris tempore aliquando non ita difficulter distinguuntur. In seni-
 bus autem non solum appendicum connexus obliteratur, uerum uertebrae corpora aliis
 magno interuallo ob cartilaginei ligamenti interuentum dissita, adeo coalescunt, ut modò tres
 modò quatuor uertebrae in illis ita concreuisse, ac simul in cemiterijs effodiui deas, ut inuicem
 diuelli nulla ratione queant. Coalitus iste quorundā processuum sit interuentu, quos corpus
 unius uertebrae ab externa ipsius superficie in aliud producit. Ceterum coalitum hunc in cau-
 sa esse, cur minus dorsum moueant senes, & quod nequaquam dorsum extendant, ipsiq; magis
 incuruentur, neminem ambigere reor, praecipue si quis aliquando gibbosi uertebrae inspe-
 rit, hasq; incuruatas, & suis corporibus pertinacissimè unitas. Quamquam ad haec, difficilem
 in senibus motum augent osium superciliorū mira asperitas, & osium tubercula, quae capita
 in suis sinibus moueri prohibent. Postremo & insignis ligamentorum duricies, promptè uer-
 tebras moueri uetat.

DE THORACIS VERTEBRIS.

Caput XVI.

PRIMA XVI CA' SECVN- TERTIA QVARTA.
PITIS FIGVRA. D.A.

QVATVOR PRAESENTIVM FIGVRARVM ET EARVN-
dem characterum Index.

DUODECIM thoracis uertebrae eas hic delineauimus, quas ostendende il-
 larum descriptioni sufficere duximus. Integra enim dorsi uertebrae series, figura decimo-
 quarto Capiti praeposita, ac dein tribus integram osium compagem ad huius libri calcem ex-
 primentibus proponitur. Thoracis autem uertebrae simul cum costis, quae illis articulantur, et
 am seorsum duabus prioribus figuris exprimuntur, quae decimo nono Capiti praesententur. Pri-
 ma uero huius Capitis figura unam ex medijs thoracis uertebrae anteriori parte delineatam
 ostendit, cui fere decem superiores thoracis uertebrae correspondent.
 Secunda, eandem uertebrae, quae prima explicatur figura, posteriori facie spectandam offert.
 Tertia, thoracis undecima uertebra posteriori facie ostenditur.
 Quarta duodecimam thoracis uertebrae posteriori etiam facie expressimus.

A 1, 2, 3, 4

Vertebrae
pueris plurib.
constare ossi-
bus.

Vertebrae
in senibus ne-
citas.

*Differentia a
transuersis
processibus.*

uersis processibus, uertebrae thoracis etiam inuicem uariant, uerum non adeo ut Galenus in decimotertio de Partium usu prodidit, decima & duas ipsi succumbentes transuersis priuans processibus. Omnibus enim thoracis uertebriis utriusque unus transuersus obigit processus, qui magnitudine in nouem superioribus uertebriis uix quicquam differt. decimae autem uertebrae transuersi processus minus, quam superiorum uertebrae, extuberant, ut etiam decima, quae ipsi committitur costa, admodum parua spuriaque est. Undecimae uero uertebrae transuersi processus minores adhuc decimae sunt, & duodecimae processus adhuc minores ipsius undecimae: nimirum quod non tantus horum processuum usus, atque superiorum uertebrae processus, sit. Caeteris enim omnibus costae articulantur, quarum gratia thoracis uertebrae ualidissimi mos crassissimosque processus transuersos sibi uendicat. Duodecimae uero & undecimae transuersis processibus costae non articulantur. duae enim infimae utriusque lateris costae, unica tantum ad uertebrae corpus articulatione committitur, reliquis interim ad uertebrae corpore & processuum transuersorum apices dearticulatis. Ad apices namque transuersorum processuum nouem superiorum thoracis uertebrae sinus cartilagine inrustati uidentur, quibus costarum capitulum articulat. In transuersis autem decimae uertebrae processibus eiusmodi sinus aut nulli, aut interdum obsecuri conspiciuntur: in duarum uero infimarum processibus prorsus nulli occurrunt. Praeterea sinus in transuersorum processuum apicibus sculpti, omnes quidem anteriori processuum sede habentur: uerum alij superiores, alij mediae magis occupant. Primae enim uertebrae transuersorum processuum sinus deorsum spectant, nonae uero sursum, mediae autem medio se habent modo. Quod Galenus quidem parum animaduertisse uidetur, quum costarum nexus explicat, huiusmodi sinus omnes deorsum spectare, atque inferiori apicis transuersorum processuum sede inculpi arbitrat. Qui decimam thoracis uertebrae, & duas huic subiectas nequaquam transuersis processibus ob id debet priuare, quod illi totius dorso in latum motum essent praepedituri. Si enim motus illius ratione Natura transuersos processus illis uertebriis abesse uoluisset, non magis uertebrae decimae (quam Galenus supra infraque suscipi tradidit) subditas, quam superpositas, debuisset illis processibus priuare. Nam si inferiorum uertebrae transuersi processus motui laterali obstaculo erant futuri, profero superiores non minus motui, quam inferiores obtulissent. Quemadmodum enim dorso pars, quae uertebrae supra infraque exceptae subijcitur, sursum in illo motu ducitur: ita etiam superiacentem partem deorsum ferri necessum est, si modo ueluti in semicirculo dorsum in latum duci debeat, cuius semicirculi circumferentiae medium punctum uertebra illa merito censetur, quae supra infraque suscipitur, quaecumque etiam haec sit. At quid opus est huic sermoni, adhuc propter uertebrae uerique susceptam intellectu difficili, immorari: quum decima & duae ipsi succumbentes thoracis uertebrae tam insignes transuersos processus habeant, quam illorum usui in musculorum exortu insertionemque expedit. Quinetiam Galenus sui nescio quam memor, paucissimos costas duobus internodijs articulare prodidit, uno scilicet uertebrae corpori, altero autem transuerso processui. quod si esset (uti sane non est) nunquid & decima thoracis uertebra, & duae ipsi subditae necessario transuersis donarentur processibus: Quo autem ductu illi aut sursum aut deorsum porrigantur, tunc dicemus, quum thoracis uertebrae spinas sermoni subnexuerimus. Natura enim omnibus thoracis uertebriis spinam toto ductu simplicem, minimeque bifidam largitur. Atque huius spinae in omnibus uertebriis non eadem forma uisitur. Nouem enim superiores longissimas exigunt spinas, non admodum amplas, at tamen ex amplabasi in mucronem sensim desinentes, triangulique imaginem ita referentes, ac si triangulari constarent pyramide. Superiori namque sede rectam acutamque ostendunt lineam, secundum ipsarum longitudinem exporrectam, & deinde utriusque ad latera iuxta inferiorem ipsarum sedem, simile etiam obtinent lineam. adeo ut spinae unius, tres longae acutaeque lineae, ternas superficies efforment: quarum duae superiores spinam sedem constituent, quae superior uertebra respicit, atque harum una utriusque habetur. tertia superficies inferiorem constituit sedem, subiacetis uertebrae spinae incumbente. Tres istae superficies in eadem spina in nouem superioribus uertebriis, ut plurimum pares & aequae amplae cernuntur, et duae superficies exacte laeues sunt. tertia autem & inferior aspera est, & ueluti linea secundum ipsius longitudinem ducta interdiuiditur. Ab hac tertiae superficiei linea ligamentum prodit, quod lineae duabus superficibus communi inferitur, ac inuicem spinas colligat, interuallumque earum deopplens, dextros spinas musculos a sinistris dirimit, illi respondens ligamento, quod inter uulnam & radium, ac inter tibiam os & fibulam consistere dicat. Interdum superiores superficies inferiori ampliores apparent, ipsaeque spinae a lateribus magis (quemadmodum in quadrupedibus cernitur) sunt depressae. Decima thoracis uertebra non ita prominentem, atque superiores uertebrae, spinam exigit: neque haec triangularem

Libro de Ossibus, et octauo de Admi. diffec.

In Libro de Ossibus.

Tum alibi sepius, tum maxime de Admi. diffec.

A spina differentie.

rem illam imaginem adeo scite commonstrat. Duae enim superiores superficies, amplae admodum sunt. tertia autem inferior uel angusta cernitur, nec ualde depressa, sed insigniter aspera & inaequalis. Praeterea spinae huius mucro obtusus ampliusque est, non ut superiorum uertebrae spinae acutus & strictus. Undecimae uertebrae spina, adhuc minus quam decimae exporrigitur, & utriusque magis adhuc deprimitur, ampliorque (si superiora inferioraque inspexeris) efficitur. Deinde inferior ipsius superficies in lineam insigniter extuberat, neque amplius depressa, sed arcata & aspera uisitur, huiusque spinae mucro admodum obtusus est ac spissus. Duodecimae spina, adhuc magis a superiorum uertebrae spinis uariatur, ad lumborum uertebrae spinam imaginem magna ex parte accedens, quae utriusque admodum depressa est: & si summum inuicemque spectes, admodum lata & ampla. Caeterum ut omnibus uertebriis non eadem spinarum forma accidit, sic etiam spinarum ductu inuicem discrepant. Nouem namque superiorum thoracis uertebrae spinae, ut & ceruicis, insigniter decliues feruntur, seu a summo ad inum tendunt. Decimae autem thoracis uertebrae spina minus quam superiorum spinarum deorsum conuiet, magisque recta retrorsum fertur. Undecimae spina adhuc rectius erigitur, & huius rectitudinem duodecimae spina uincit. Verum interim harum nulla adeo recta fertur, quin ipsius mucro semper magis deorsum, quam sursum, uergat. quod etiam omnium in lumbis uertebrae spinis accidit, deorsum magis quam sursum spectantibus. Atque haec in hominis dorso subaudienda sunt. Canibus enim, simijs, leporibus, & alijs fere quadrupedibus prorsus contraria est ratio, Galeni dogmatibus pulchre quadrans. His enim decimae thoracis uertebrae spina neque deorsum neque sursum uergit, & duae deinceps, quae statim decimae subijciuntur, spinam habent obscure superiora suo mucrone spectantem. Reliquae uero has adhuc subsequentes spinas exigunt ab imo sursum porrectas, longè profecto secus, quam homo, cui ne unius quidem uertebrae spinam sursum magis, quam deorsum, inclinare, nemo uere asseritur sit. Transuersi colli uertebrae processus, quemadmodum & nouem superiorum thoracis, ex Galeni sententia, decliues, seu a summo ad inum debet porrigi: uerum id adeo obscure leuiterque fit, ut uix mentione dignum uideatur. Quandoquidem si transuersos colli uertebrae processus non perfunctorie consideraueris, dices illos externo seu posteriori eorum latere, deorsum respiceret: interno autem seu anteriori latere, quod posteriori latius est, sursum tendere. Transuersi autem nouem superiorum thoracis uertebrae processus, toto ipsorum corpore retrorsum & sursum magis, quam deorsum, feruntur. Verum superior eorum pars gibba uisitur, inferior caua, & non nihil sinuata, quasi hac ratione descensus ad inferiora speciem processus illi referrent. Transuersi autem processus duodecimae thoracis, non solum sursum conuiet, uerum etiam egregie retrorsum ducuntur, quemadmodum & undecimae & decimae processus non nihil sursum spectant. Transuersi lumborum uertebrae processus admodum obscure sursum ducuntur: quoniam uertebra sacro osi commissa, paulo manifestius suos processus sursum efferre cernitur. In canibus transuersi processus colli uertebrae perquam conspicue & manifeste deorsum tendunt. Thoracis autem uertebrae processus, aut non deorsum feruntur, aut admodum leuiter. Verum lumborum uertebrae processus insigniter in altum oblique porriguntur, & Galeni descriptionibus ad amulsim conueniunt: si modo uertebrae numerum exceperis, plures enim lumborum uertebrae canibus & caudatis simijs obtrigerunt, quam hominibus, qui etiam plerumque a canibus una thoracis uertebra superantur. Ad hunc igitur modum transuersi posterioresque thoracis uertebrae processus constituuntur, illi uero quos ascendentes & descendentes uocamus, ea quae nunc sublequitur serie disponuntur. Vertebrae omnium quae supra sacrum os habentur, articulationis, quae nuper dictis efficitur processibus, duplex est ratio. aut enim succumbens uertebra superiacentem subintrat, ac ab illa suscipitur: aut succumbens superiorem in suis sinibus excipit. adeo ut omnis uertebra, duabus tantum demptis, una parte suscipiat, altera suscipiatur. Prima enim ceruicis uertebra & superiori & inferiori sede suscipit, superior quidem occipitis ossis capitula, inferiori autem secundam ceruicis uertebrae. Duodecima uero thoracis (nisi alia quaequam interdum sit) utriusque suscipitur, nullam interim suscipiens. Omnes itaque hac uertebra superiores, ad primam usque ceruicis, priori articulationis genere committuntur. superior enim semper inferiorem excipit, ut decima thoracis undecimam. Quae autem sub utrinque suscepta locantur, superiori quidem sui parte superiacentem excipiunt, inferiori autem parte subiacentem ingrediuntur. atque ita prima lumborum uertebra a secunda suscipitur. Thoracis uertebrae supra utrinque susceptam repositae, eandem in ascendentes descendentesque processibus speciem cum colli uertebriis obtinent. Sunt autem haec thoracis uertebrae, secundum Galeni sententiam in libro de Ossibus, nouem superiores: aut alicubi in libris de Vlu partium decem. Is enim hic undecimam, illic uero

c. 1. fig. R.

d. 4. fig. S.

e. 2. fig. cap.

17. C. D. E. F. G.

Officinato

fig. cap. 14.

cap. 2. 3.

fig. integrum.

num.

p. 1. fig. R.

fig. cap.

19. b.

9. 4. fig. R.

19. d.

fig. 10. fig.

cap. 14. 15.

g. curuand.

fig. 2.

b. 1. 2. fig. L.

1. fig. M.

h. 1. 2. 3. fig.

cap. 17. H.

fig. cap. 14.

N. O.

m. 2. fig. 15.

cap. N. iu.

fig. 1. fig.

gu. e. B.

n. 4. fig. 15.

cap. X. fig. 1.

fig. 1. fig.

fig. 1. fig.

fig. 1. fig.

fig. 1. fig.

fig. 1. fig.

fig. 1. fig.

fig. 1. fig.

fig. 1. fig.

Spinae duae

Libro de Ossibus, et libro 13. de Vlu partium.

Transuersorum processuum ductus.

Tum alibi, et in lib. de Ossibus.

Differentia ab ascendentes bus et descendentes bus processibus, eorumque articulationis ratio.

ro decimam thoracis fufcipi tradidit, ut in fimijs & canibus cernebat. mihi autē nunquam decima utrinq; fufcipi in homine uifa eft, fed plurimū duo decima. Aliquādo enim cum facrum os quinque tantum offibus efformatum repperi, undecima mihi utrinque fufcepta occurrit. Verū Bononiæ Galli cuiufdam facerdotis offa contexuimus, in quibus prima lumborum utrinque fufcipitur, & illa fuos proceffus perinde fibi articulatos gerit, ut duo decima thoracis uertebra duo decimas coftas. Quum itaque duo decima thoracis frequentiffimē utrinque fufci pi appareat, ab hac orationem inftituimus. Vndecim thoracis uertebraurū^q proceffus ascendentes protuberāt, acin^q exteriori posteriori uē fede, notati digna orbiculari^q circumferentia cartilagine ineruntantur. atque horum proceffuum tuber adēd leuiter ac in plana superficie extuberat, ut num finus, num tuber cenfendū fit, uix internofcas. Descendentes autem proceffus interna anteriori uē ipforum fede, qua foramen dorfalis medullæ^q gratia cælum refpiciunt, finum quoque adipifcuntur amplum, & quodammodo orbicularem, & cartilagine in crustatum, & nuper dicto tubera ad amulsum respondentem. Hi finus & tubera, a colli uertebraurū finibus tuberibusq; in ductū duntaxat uariant. Colli enim uertebraurū finus, ac tubera oblique ab anterioribus fursum porrigitur, aut contrā oblique deorfum tendunt. Nihil enim refert, fiue fursum, fiue deorfum porrigi dixeris, modō obliquitate illorum intelligas, & cum thoracis uertebraurū finum tuberūq; ductū conferas. qui quandantenus recto perficitur tramite, quō firmior minusq; ad motum fequax thoracis uertebraurū cōtexum foret. Quum igitur thoracis uertebraurū, ut & colli, ascendētes proceffus posteriori fua fede protuberent, descendentes uerō interna fede cælum, meritō ascendentes inferioris uertebrae proceffus subintrant descendentes superioris uertebrae proceffus, inferiorq; uertebra a superiori excipitur.

Ab a ad b
colli uertebra
rū processuū
ductus meti-
tuly. à c uerò
ad d thoracis.

Quo modo lū-
borum uerte-
bræ mutuò de
articulentur.

Quamobrē u-
nam uertebra
in dorsi medio
utrinq; suscipi
oportuerit.

Thoracis vertebrarum processuum numerus,

Figura O-
peris from
adhibitau
rios arcu
ostendit.

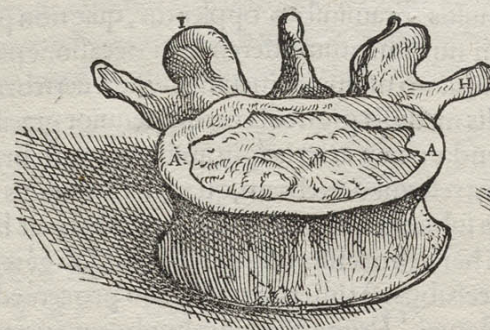
Z 237 fi. cir
 ca G.
 d 1, 2, 3, 4 fi.
 H, I.
 b 1 fi. T, V.
 2, 3 fi. X, Y.
 c 2, 3 fi ab.
 d 1, 2 fi. N.
 O, P.
 e 2 fi. ca. 17
 K quide si-
 nus nota-
 tur, tubers
 autē M, L.

uideantur. At nunc satius erit, & illis quoque uertebis peculiare Caput consecrare, hæc q̃
inibi accumulatus persequi.

DE LUMBORVM VERTEBRIS.

Caput XVII.

PRIMA XVII CA-
PITIS FIGURA.

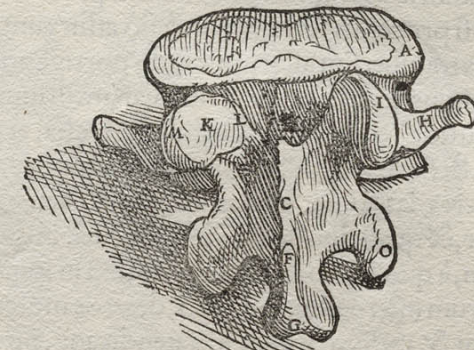

SECVNDA.

TER TIA, C V I V S V T

ET DVARVM PRIMARVM,
ac earundem characterum Indi-
cem iam subiungemus.

QUONIAM Omnes lumborum uerthebræ eadem forma constant, unam dumtaxat ipsarum triplici facie hic expressimus: Prima quidem figura anteriorem uerthebræ faciem, Secunda lateris, Tertia posteriorem faciem proponentes.

A_{1, 2, 3} Appendix superior corporis uertebrae.

B 1, 2 Appendix inferior corporis uertebrae.

C, D, E, F, G His characteribus non in eadem figura obuijs, spina simul notatur, ac singuli priuatim in spina aliquid hunc in modum indicant.

C_{1,2,3} Indicatur spinæ lumborum uerterbræ superior pars, seu lata asperaq; ipsius linea.

D 2 D latitat in umbra sub spina secundæ figuræ, notans lineam inferiorem spinæ.

E₂ Enon procul à D distat, notans alterius lateris sinum, ad latus lineæ D insignitæ consistentem.

F & G 2,3 Appendix spinæ, triangulum referens, ac in basi G, in acuto autē angulo F insignitus.

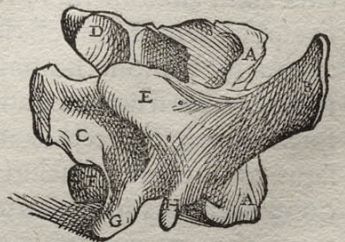
H_{1,2,3} Alterius lateris transversus processus.

I_{1,2,3} Ascendens alterius lateris processus. Verum K, L & M in secunda figura et tertia expres

K. *L.*, *sinu* alterius *lateris* *ascendens* *notatur* *processus*. *K* enim *sinus* *insignitur*. *L* uero *anterior* eius
M. *dem* *sinus* *labrum* *seu* *supercilium*. *M* *autem* *posterior* *supercilium*.

O_{2,3} Descendens alterius lateris processus. O in tertia figura positum, eius processus tuberculum notat, seu caput.

QV O leuiores opera processuum hoc Capite priuatim de-
scribendorum sedem formamq; assequaris, præsentī figura cau-
data sinīe lumborum uertebrae dextra facie, expressimus. in
qua A & A uertebra illius notant corpus. B transuerfus
processus hic manifestō sursum peccantem. C spinam, quæ etiā

G 3 fursun

sursum uergit. D & E, duos indicant ascendentes processus. F uero & G, duos descendentes processus insinuant. Postremo H indicatur processus, quo humane lumborum uerterbrae (uti paulum infra audies) priuantur.

Foramina.

Foramen uero dorsali medullae in his exculpum, tanto minus est incumbendum uerterbrarum foraminibus, quanto iam toto progressu dorsalis medulla gignedis neruis tenuior graciliorque euasit. Foramen emittendo neruo & admittenda uenae arteriaeque in ambobus uerterbrarum lateribus caelatum, ferè uniuersum ad superiorem refertur uerterbram, quae eius foraminis superiorem sedem ac latera constituit, quum interim subiecta inferiorue uerterbra duntaxat humilioris foraminis sedem efformet. Transuersi harum processus utrinque singuli, longè tenuiores sunt thoracis uerterbrarum transuersis processibus. At interim admodum procreè educuntur, quasi costarum usum in lumbis essent praestaturi. Prima & quinta lumborum uerterbrae breuioribus transuersis donantur processibus quam mediae. Praeterea nullius uerterbrae transuersi processus sursum manifestò allurgunt, praeter quintae uerterbrae processus, quibus quò minus transuersim aliorum modo porrigantur, illium ossa obstant, quae illius uerterbrae corpori uicinius accedunt, quam mediarum in lumbis uerterbrarum transuersorum processuum est longitudo. Spina his est ualida & crassa, at pro ipsarum mole non admodum procera, aut longa. Si dextrum sinistrumque in spina species, ipsa tenuis est: si autem superiora inferioraque consideres, latissima, superius quidem acuta, & in asperam desinens lineam: inferius uero crassior, & quasi duobus donata sinibus, in quorum medio linea seu oblongum educitur tuberculum, à quo ligamentum superiorem in spinam inferioris uerterbrae lineam pronascitur, quod spinarum interuallum opplens, dextros musculos à sinistris ita dirimit, ac ligamentum inter uenam & radium sedem sibi uedicans, internos cubitum occupantes musculos quodammodo ab externis interdiuidit. Spine mucro appendice, ut et thoracis uerterbrarum spine, constat: & ualde obtrusus, ac quodammodo triangularis uisitur, si modo utrinque ad latera unam trianguli costam, & tertiam (quae alijs breuior est) in spinam appendicis basi constituas. Ascendentes processus interno latere, quo se inuicem è regione spectant, sinum adipiscuntur profundum, & si animum anteriori & posteriori sinus partibus accommodaueris, oblongum. Descendentes processus insigniter decliues feruntur, & externo ipsorum latere in oblongum tuberculum desinunt, quod magis uerterbrae anteriora quam posteriora respicit. Tubercula haec in subiecte uerterbrae ascendentes subeunt processus, quemadmodum etiam antea fusi exequutus sum: adeò ut huic Capiti haecenus, quod prius non recensui, nihil adiectum sit. Neque etiam aliud subnecterem, nisi Galenus lumborum uerterbris, ex abundanti unum utrinque tribueret processum, quem ad inferiora uergentem iuxta foramen situm scribit, quo neruus à dorsali medulla principium ducens prolabitur. Ego hunc processum in humanis uerterbris nunquam obseruaui, unde etiam in hoc inquirendo eadem ratione & uia mihi utendum duxi, quae ea indagare soleo, quae à Galeno descripta in hominis corpore mihi haudquaquam occurreret, quae uel secus quam ipse tradidit habere cernerem. Conueui enim haec omnia mox in brutis animantibus, & potissimum (quorum copia nunquam defuit) canibus examinare, qui per saepe Galeni descriptionem mihi ostenderunt, aut ueluti manu ducentes, quid sibi uoluerit, edocuerunt. Hic itaque processus me tantisper latuit, donec omnium partium anatomen Bononiae in simia illa aggrederer, cuius ossa praeter humanum sceleton, IOANNI ANDREAE ALBIO, Hippocraticae medicinae apud Bononienses professori clarissimo, compegi: quum is, ut uir est splendidissimus, suaeque Academiae studiosis summe addictus, omni humanitate admodumque liberaliter in ipsius rebus me Bononiae hominis fabricae docendae gratia uocatum secundo, excepisset. In simiarum igitur lumborum uerterbris ad radicem transuersi processus in inferiori ipsius sede, acutus conspicitur processus recta deorsum protensus, & sinus qui nerui nomine incisus est, externum latus constituens, ac ueluti interuallum quoddam cum descendente processu efformans, in quod ascendens inferioris uerterbrae processus subintrat. Caterum et si huius processus naturam in simia ob eius penuriam intueri non dabitur, canis tamen tres humiliores thoracis uerterbras

TO. ANDREAE ALBIO
bospitalitas.

bras contemplator, etià eiusmodi processum obtinere uidimus. In homine autem ne signum quidem eius processus ulla in uerterbra reperitur. Lumborum igitur uerterbrae in homine septem donantur processibus, uno scilicet posteriori, seu spina, duobus transuersis, totidemque ascendenti-
bus & descendenti-
bus. Simia uero adhuc duos habent, quos ad transuersorum radices consistere diximus, adeò ut his nouem adsint processus: quot etiam in homine quidam recensuere, quum singulos ascendentes processus, in duos processus subdividunt, idque sinuum ipsorum gratia. Verum hac ratione simijs undecim processus in lumborum uerterbris consurgerent. Porro Galenus interim (ne id praetereamus) parum sibi consentiens, in decimo tertio de Partium usu, foramina neruorum occasione caelata exprimens, non uidetur peculiarem in lumborum uerterbris processum fingere, quum descendenti-
bus harum uerterbrarum processibus illum usum ascribat quem alias dicto nobis simiarum processui tribuit.

Lumborum uerterbrarum processus numerus.

DE OSSE SACRO, ET OSSE COCCYGE. Caput XVIII.

PRIMA DECIMIOCTAUI CAP. FIGURA.

SECUNDA.

TERTIA.

TRIVM QVAE HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET earundem characterum Index.

PRAESENS tabula, uniuersum dorsum osium, quae lumborum uerterbris subijciuntur, contextum exprimit. ac prima quidem ipsius figura, quae dextrum latus occupat, anteriorem horum osium faciem spectandam proponit. Secunda uero in sinistro consistens latere, posteriorem ostendit faciem, modicè in latus delineatam, sinus commonstrandis gratia, cui dextrum ilium os coarctatur. Tertia autem figura in dictarum medio consistens, integrum coccyx os ea forma magnitudineque oculis subiicit, quae id in uegeta aetate hominibus plurimum obseruatur. A, B, C, D, E, F, G, H, I, K. Hi characteres in prima figura nouem denotant ossa, quintam lumborum uerterbram subsequenti, quorum sex superiora sacri ossis loco in homine habitus sum: quatuor uero inferiora (quae etiam G, H, I, K in tertia figura insinuantur) mihi coccyx, seu (uti interdum loquimur) coccygis os, appellabuntur. L, L, R. In prima figura notatur transuersi ossis sacrum os constituentium processus. uerum hic L & G 4 L, pri

L, priuatim indicant amplitudinem processus secundi ossis. *R* autem, & in hac, & in secunda figura ostendit processus transversus quinti ossis tuberculum, cui nonnulla ligamenta implantari *M*. audies. In secunda itaque figura *L*, *M*, *L* & *R* transversos processus ossis sacri ossium insinuant.

NN deinde *OO*, postremo *PQ* in secunda figura ossis sacri dextrum sinum notant, cui dextrum ilium, aut (ut alijs forte placebit) ilis os connectitur, & qui postmodum in plures sinus & tubera subdividitur. Neminem *N* notatur ipsius oblongus sinus, & anterior. Quod *O* & *O* tuberculum indicant instar amplae cuiusdam lineae prominens, ac anteriorem sinum *N* & *N* notatum a posteriori *P*, *Q* & *Q* insignito dirimens. *P* enim superiorem sinum posterioris sinum notat. *Q* autem inferiorem. Quod tuberculum designat, superiorem sinum *P* notatum ab inferiori sinu *Q* insignito interduidens.

S In prima & secunda figura, primi ossis dexter ascendens processus notatur.

T, V, *X* Hi characteres in secunda figura tantum apparent. ac *T* quidem notat sinum ascenditis processus, *S* indicati, cui tuberculum descenditis dextri processus quintae lumborum vertebrae inarticulatur. *V* uero & *X* sinus huius antierius posteriorisq; notant supercilium, quoniam in terius etiam supercilium in secunda figura ascendente sinistri lateris processu, *X* insigniuimus.

Y In secunda figura connexus frequenter apparens significatur, quo primi sacri ossis descendentes processus ascenditis secundae ossis ad eum modum committuntur, quo hac sede lumborum vertebrae articulari, iam multo antea didicisti.

Z In prima secundaq; figuris connexus notatur transversus processus primi ossis, cum transversus secundae ossis processu.

a In prima figura & secunda, indicatur inferior extuberansq; sexti ossis pars, quae primo coccygis ossis ossi coarticulatur.

bb In tribus figuris insinuat cartilaginosa ligamentum, coccygis ossis commissuras intercedens.

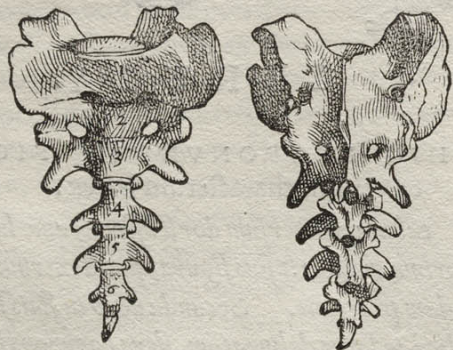
c In secunda & tertia insignitur cartilago, mucroni coccygis ossis adnata.

dd In secunda sacri ossis ossium spinae, posteriore uel processus ostenduntur.

e, f, g, h, i, k Hi characteres in secunda figura admodum latitant, notantes dorsalis medullae in osse sacro iter, foraminaq; hic inter spinarum intervalla subinde conspicua.

1, 2, 3, 4, 5, 6 His numeris in prima & secunda inscribuntur foramina nervorum a dorsali medulla in sacro osse complexa originem ducentium, quae sex constituunt paria, in anteriori ac posteriori sacri ossis sede excidentia. Horum primum par inter primum os sacri ossis & quintam lumborum vertebrae exilit, ipsiusq; sedes 1 insignitur. Secundi autem paris foramen inter primum & secundum os consistens 2 indicatur: & ita seriatim reliqua suis numeris ostenduntur.

QVARTA
FIGURA.

QVINTA.

QUONIAM in praesentis Capitis contextu, Galeni gratia simiarum & canum sacri ossis & coccygis mentio incidet, non ab re duximus, & hic quoq; ea ossa, uti in simijs obseruatur, exprimere: quarta quidem anteriorem sedem sacri ossis, & deinde coccygis explicantes: quinta uero eorumdem ossium posteriorem sedem. Numerus igitur ille 1, 2, 3, & c. sex indicat ossa, quorum tertio cartilago priuatim subnascitur. Neq; est quod haec ossa prolixius characteribus depingam, quum illa ex humanis ossibus prompte intelligantur.

QVEM

QUEMADMODUM permulta haecenus commemorata, aliaq; postmodum & in hoc & subsequentibus libris frequentissime recensenda omnia, qui Galeno successerunt medicorum in dissectionibus oscitantiam ac insipientiam prorsus inscientiam attestantur: ita profecto non minus & ossis sacri, & coccygis quae apud omnes obuia est descriptio. Quid enim prohibet obsecro, illos Anatomes imperitos rudesq; dici, qui Galeni descriptiones in aliquibus falsas, in plerisque simijs & canibus, non autem hominibus conuenientes, ac si eas in homine spectassent, posteris prodiderunt: ac nunquam ab ipsis ne per somnium quidem uisa, & saepe perperam in Galeni libris intellecta, scribarum modo recensere haudquaquam sunt ueriti: Apud quem quaeso, Galeni tempora secutum, alia ossis sacri & coccygis fumentio, quam a Galeno uarijs locis sibi non constante, proditur: quum interim nulla prorsus imagini ossis humani accedat. At in praesenti reliquos Galenum secutos, qui hominis partibus cognoscendis obfuere potius, quam profuere, missos faciamus, Galeni omnium dissectionis professorum facile coryphaei placitum altius resumentes, quod minus turpiter ipsius quoque autoritatem neglexisse uideamur. In libris itaque de Partium usu, sacri ossis non semel indit mentio: idq; inibi quatuor ossibus extrui docetur, nullo interim uerbulo de coccyge osse ascripto. Et praeterquam quod coccygis ossis Galenus inibi non meminerit, abunde constat, hoc ipsi quum illos libros scriberet, fuisse incognitum. Quandoquidem quatuor ossis sacri ossa esse docens, illorum extremo talem cartilaginem adnasci subiungit, qualem nos coccygis ossis mucroni in sermonis progressu obnasci dicemus, & in quam ossium fines alteri ossi non commisi, perpetuo ferè degenerant. Praeterea in duodecimo de Partium usu, transversos sacri ossis processus tenues & subtiles esse asserit: quum in libro de Ossibus eos (uti mehercule sunt) crassos & amplos esse doceat. Verum Galenus in hoc de Ossibus libro, quem post libros de Partium usu, iam in simiarum sectione peritior, aggressus est, sacrum os tribus efformari ossibus percenset. illiusq; libri ossis descriptio utcumque breuis sit, simiarum tamen & canum ossi sacro eleganter & scite congruit. Dein sub tribus ossis sacri ossibus alia tria enumerat ossicula, simul coccygis nomine ab ipso donata, & succincte ut in simijs sese habent enarrata. In libris de Administrandis dissectionibus, quos omnium Anatomes librorum postremos secundò exarauit, ut semper simiae magis quam hominis constructionem inibi pertractat, sic quoque sacri ossis & coccygis ad eum modum meminit, ut nihil omnino ipsius oratio inibi a libro de Ossibus discrepet. Quando enim inter femoris motuum autores musculum recenset, quem a coccyge

osse principium ducere inquit, promptissime colligitur, illum tria ossicula in simijs tertium os sacri ossis subsequencia inuuisse, quum interim in libris de Partium usu (dum magna ex parte aliorum Anatomicorum niteretur placitis) eum musculum a sacro osse (uti etiam in homine fieri audies) enasci scripserit. Caterum quo minori negotio Galeni dogmata assequaris, & eorum oscitantiam pariter expendas, qui ex aliorum libris ea quae nunquam uiderunt ridicule transcribunt, iam me non pigebit & sacrum & coccyx os, ut in simijs canibusq; se habent, describere, ac postmodum hominis ossium historiam instituere. In canibus itaque & simijs sub infima lumborum vertebra, os quoddam reponitur tribus efformatum ossibus, ita inuicem commissis, ut in anteriori sede iuxta eundem medium talem connexus speciem ostendant, qualem uertebrae corpora mutuo compacta exhibent, si quando ita coaluissent, ut ne tantillum quidem moueri possent, & ex ipsorum medio omnis cartilago temporis successu iam euaniisset. quam & in catulis sacri ossis ossium unio cartilagine etiam aliqua (ut in appendicum conexu) repleti conspiciatur. In lateribus anterioris iam dictae sedis, haec ossa in aetate prouectis uix aliquam coalitus imaginem ostendunt, sed continuè ab initio fuisse uidentur. quemadmodum & posterior ipsorum ossium sedes prorsus (nisi forte in admodum catulis) continua apparet. Tria haec ossa inuicem ad hunc modum coalita, Galeno in libro de Ossibus, & libris de Administrandis sectionibus sacrum seu amplum & latum os dicuntur. Sunt enim haec a lateribus ampla, continuaq; & quum uertebrae imaginem quodam modo exprimant, hic amplos latosq; transversos processus efformant, qui inuicem continui in se insignem & inaequalem asperumq; sinum in externo latere excisum gerunt, quo ilium ossibus ualidisimè coarctantur. In posteriori parte hoc os tres exiguas efficit spinas, minus quam Galenus arbitratur sursum spectantes, & subinde instar continuè lineae constitutos. Hoc sacrum os superius inferiusq; magna ex parte lumborum respondet uertebri. Superior namque pars, superiori earum uertebrae sedet inferior autem, inferiori assimilatur. Superior enim ossis sacri pars tanta amplitudine protuberat, & appendice donatur, quanta est inferior corporis infimae lumborum uertebrae pars, quae sacro ossi eadem prorsus ratione committitur, qua lumborum uertebrae inter se coarctantur. Praeterea

osse principium ducere inquit, promptissime colligitur, illum tria ossicula in simijs tertium os sacri ossis subsequencia inuuisse, quum interim in libris de Partium usu (dum magna ex parte aliorum Anatomicorum niteretur placitis) eum musculum a sacro osse (uti etiam in homine fieri audies) enasci scripserit. Caterum quo minori negotio Galeni dogmata assequaris, & eorum oscitantiam pariter expendas, qui ex aliorum libris ea quae nunquam uiderunt ridicule transcribunt, iam me non pigebit & sacrum & coccyx os, ut in simijs canibusq; se habent, describere, ac postmodum hominis ossium historiam instituere. In canibus itaque & simijs sub infima lumborum vertebra, os quoddam reponitur tribus efformatum ossibus, ita inuicem commissis, ut in anteriori sede iuxta eundem medium talem connexus speciem ostendant, qualem uertebrae corpora mutuo compacta exhibent, si quando ita coaluissent, ut ne tantillum quidem moueri possent, & ex ipsorum medio omnis cartilago temporis successu iam euaniisset. quam & in catulis sacri ossis ossium unio cartilagine etiam aliqua (ut in appendicum conexu) repleti conspiciatur. In lateribus anterioris iam dictae sedis, haec ossa in aetate prouectis uix aliquam coalitus imaginem ostendunt, sed continuè ab initio fuisse uidentur. quemadmodum & posterior ipsorum ossium sedes prorsus (nisi forte in admodum catulis) continua apparet. Tria haec ossa inuicem ad hunc modum coalita, Galeno in libro de Ossibus, & libris de Administrandis sectionibus sacrum seu amplum & latum os dicuntur. Sunt enim haec a lateribus ampla, continuaq; & quum uertebrae imaginem quodam modo exprimant, hic amplos latosq; transversos processus efformant, qui inuicem continui in se insignem & inaequalem asperumq; sinum in externo latere excisum gerunt, quo ilium ossibus ualidisimè coarctantur. In posteriori parte hoc os tres exiguas efficit spinas, minus quam Galenus arbitratur sursum spectantes, & subinde instar continuè lineae constitutos. Hoc sacrum os superius inferiusq; magna ex parte lumborum respondet uertebri. Superior namque pars, superiori earum uertebrae sedet inferior autem, inferiori assimilatur. Superior enim ossis sacri pars tanta amplitudine protuberat, & appendice donatur, quanta est inferior corporis infimae lumborum uertebrae pars, quae sacro ossi eadem prorsus ratione committitur, qua lumborum uertebrae inter se coarctantur. Praeterea

osse principium ducere inquit, promptissime colligitur, illum tria ossicula in simijs tertium os sacri ossis subsequencia inuuisse, quum interim in libris de Partium usu (dum magna ex parte aliorum Anatomicorum niteretur placitis) eum musculum a sacro osse (uti etiam in homine fieri audies) enasci scripserit. Caterum quo minori negotio Galeni dogmata assequaris, & eorum oscitantiam pariter expendas, qui ex aliorum libris ea quae nunquam uiderunt ridicule transcribunt, iam me non pigebit & sacrum & coccyx os, ut in simijs canibusq; se habent, describere, ac postmodum hominis ossium historiam instituere. In canibus itaque & simijs sub infima lumborum vertebra, os quoddam reponitur tribus efformatum ossibus, ita inuicem commissis, ut in anteriori sede iuxta eundem medium talem connexus speciem ostendant, qualem uertebrae corpora mutuo compacta exhibent, si quando ita coaluissent, ut ne tantillum quidem moueri possent, & ex ipsorum medio omnis cartilago temporis successu iam euaniisset. quam & in catulis sacri ossis ossium unio cartilagine etiam aliqua (ut in appendicum conexu) repleti conspiciatur. In lateribus anterioris iam dictae sedis, haec ossa in aetate prouectis uix aliquam coalitus imaginem ostendunt, sed continuè ab initio fuisse uidentur. quemadmodum & posterior ipsorum ossium sedes prorsus (nisi forte in admodum catulis) continua apparet. Tria haec ossa inuicem ad hunc modum coalita, Galeno in libro de Ossibus, & libris de Administrandis sectionibus sacrum seu amplum & latum os dicuntur. Sunt enim haec a lateribus ampla, continuaq; & quum uertebrae imaginem quodam modo exprimant, hic amplos latosq; transversos processus efformant, qui inuicem continui in se insignem & inaequalem asperumq; sinum in externo latere excisum gerunt, quo ilium ossibus ualidisimè coarctantur. In posteriori parte hoc os tres exiguas efficit spinas, minus quam Galenus arbitratur sursum spectantes, & subinde instar continuè lineae constitutos. Hoc sacrum os superius inferiusq; magna ex parte lumborum respondet uertebri. Superior namque pars, superiori earum uertebrae sedet inferior autem, inferiori assimilatur. Superior enim ossis sacri pars tanta amplitudine protuberat, & appendice donatur, quanta est inferior corporis infimae lumborum uertebrae pars, quae sacro ossi eadem prorsus ratione committitur, qua lumborum uertebrae inter se coarctantur. Praeterea

osse principium ducere inquit, promptissime colligitur, illum tria ossicula in simijs tertium os sacri ossis subsequencia inuuisse, quum interim in libris de Partium usu (dum magna ex parte aliorum Anatomicorum niteretur placitis) eum musculum a sacro osse (uti etiam in homine fieri audies) enasci scripserit. Caterum quo minori negotio Galeni dogmata assequaris, & eorum oscitantiam pariter expendas, qui ex aliorum libris ea quae nunquam uiderunt ridicule transcribunt, iam me non pigebit & sacrum & coccyx os, ut in simijs canibusq; se habent, describere, ac postmodum hominis ossium historiam instituere. In canibus itaque & simijs sub infima lumborum vertebra, os quoddam reponitur tribus efformatum ossibus, ita inuicem commissis, ut in anteriori sede iuxta eundem medium talem connexus speciem ostendant, qualem uertebrae corpora mutuo compacta exhibent, si quando ita coaluissent, ut ne tantillum quidem moueri possent, & ex ipsorum medio omnis cartilago temporis successu iam euaniisset. quam & in catulis sacri ossis ossium unio cartilagine etiam aliqua (ut in appendicum conexu) repleti conspiciatur. In lateribus anterioris iam dictae sedis, haec ossa in aetate prouectis uix aliquam coalitus imaginem ostendunt, sed continuè ab initio fuisse uidentur. quemadmodum & posterior ipsorum ossium sedes prorsus (nisi forte in admodum catulis) continua apparet. Tria haec ossa inuicem ad hunc modum coalita, Galeno in libro de Ossibus, & libris de Administrandis sectionibus sacrum seu amplum & latum os dicuntur. Sunt enim haec a lateribus ampla, continuaq; & quum uertebrae imaginem quodam modo exprimant, hic amplos latosq; transversos processus efformant, qui inuicem continui in se insignem & inaequalem asperumq; sinum in externo latere excisum gerunt, quo ilium ossibus ualidisimè coarctantur. In posteriori parte hoc os tres exiguas efficit spinas, minus quam Galenus arbitratur sursum spectantes, & subinde instar continuè lineae constitutos. Hoc sacrum os superius inferiusq; magna ex parte lumborum respondet uertebri. Superior namque pars, superiori earum uertebrae sedet inferior autem, inferiori assimilatur. Superior enim ossis sacri pars tanta amplitudine protuberat, & appendice donatur, quanta est inferior corporis infimae lumborum uertebrae pars, quae sacro ossi eadem prorsus ratione committitur, qua lumborum uertebrae inter se coarctantur. Praeterea

Medicorum
in Anatomie
oscitantia &
ignorantia.

Galeni de se
cro osse et coc
cyge simetia.
Lib. 12, 13, 15,
& alibi.

Libro decimo
quinto.

Simiae ca
nisq; sacri os
sis descriptio.

terea

processus, quibus sibi subdito osse coarticularetur. Verum duntaxat in orbiculare, sed paulo
 latius definit tuberculum: quod primo ossi, coccygis in homine ossis, eo modo committitur,
 quo uerterarum corpora inter se, aut potius quo caudarum ossa mutuo coarctantur. Quin-
 etiam transuersis humani ossis sacri ossium processibus in externo latere, parumper uersis po-
 steriorem, sinus exculpitur, cui alterius lateris ilium os ualidissime coarctatur. Est autem hie si-
 nus admodum asper & inaequalis, ac primum quidem secundum ipsius longitudinem in medio
 extuberantem habet sinuam, aut amplioris lineae modo prominens tuberculum, quod sinum
 rursus, in anteriorem & posteriorem sinus, dirimit. Anterior utcumque simplex est, asper tamen,
 & inaequaliter admodum incisus. Posterior altius cauatur, uerum in medio processum ostendit
 transuersim extuberantem, qui sinum posteriorem denuo in superiore & inferiore interdi-
 uidit. His sinibus aptissime respondent ilium ossa, mutuis tuberibus, sinibusque donata. Sinus hi
 & tubera cartilagine aliorum sinuum modo non obducuntur. Quum enim alia tubera & sinus
 laui continuas & plana cartilagine incrustentur, isti sacri ossis sinus nihil praeter cartilaginea
 educunt ligamenta, sacrum os robustissime ilium ossi coarctentia. Hi sinus praeterea ad tripo-
 tissimum superiora ossa sacri ossis referunt. Inferiora enim processus transuersos habent tenues,
 at amplos interim, & inter se continuos, ex quibus musculus ille pronascitur, qui femoris mo-
 torum quartus habebitur. Verum transuersus quinti ossis processus ea parte, qua transuerso
 sexti ossis unitur processui, tuberculum exigit, utcumque prominens & crassum, in hoc formatum
 ut opportune duo ligamenta hinc sacro ossi implantarentur, quorum alterum ab acuto cox-
 edicis ossis processu nasci debetur, alterum ab elatiori sede appendicis, qua coxendicis os do-
 nari audies. Foramina neruis transmittendis in sex istis ossibus exculpta, imagine, quamuis
 non numero, illis omnino conueniunt, quae tribus canis ossibus inceduntur. In anteriori enim
 sede homini quina utrinque iuxta corporum compagem foramina caelantur, & totidem in poste-
 riori sede: adeo ut haec ossa sex neruorum paribus uiam prebeant. Primum namque inter primos
 & quintam lumborum uerterarum perinde egreditur, ac reliqui nerui ex lumborum & thoracis
 uerterarum lateribus prosilientes. Secundum par inter primum ossis sacri os, & secundum: &
 alia hac serie deinceps ita elabuntur, ut excidens par ad subditum os perpetuo referatur. Praeter
 haec foramina neruis exculpta, in posteriori sacri ossis sede alia apparent, inter spinas ossium,
 in uiam spectantia quae dorsali medulla est parata. Haec foramina ligamenti opplentur, per
 inde ac interualla foraminaque inter spinas reliquarum uerterarum conspicua. Ceterum haec
 inter sacri ossis spinas interualla, interdum continua apparent, neque ullis foraminibus per-
 inde ac in canibus ferè peruia. Verum interim ossis sacri ossibus spinas obtigerunt, tanto in sin-
 gulis ossibus proceriores, quanto os ipsum unde prodeunt grandius superiusque est. Nulla ta-
 men spina (si modo quid iudico) ne minimum quidem sursum conuiert, sed deorsum potius
 omnes spectant, & ut in alijs uerteris cum transuersis processibus interuallum quoddam &
 sedem constituunt: in quam nonnulli dorsum mouentes musculi apte reponuntur, & a qua
 illi iustissime cum alijs hinc prodeuntibus musculis originem ducunt. Tota autem ossis sa-
 cri sedes posterior gibba est, & curua, quod ita tutius propugnaculi modo eas quibus praest
 partes tueretur, ac ab occurrentibus muniret. Anteriori autem sede, laeue est, neque asperum,
 sed sinum cauumque, quo aptiorem illis organis quae cum alijs ossibus instar peluis cuiusdam
 completitur, sedem efformet. Ad hunc modum hominis sacrum os se habet, quod interdum
 quinque tantum constat ossibus, & tunc in anteriori sede duo desunt foramina, in posteriori
 tamen perpetuo sex neruorum coniugij iter paratum cernitur. Coccyx os quatuor extrui-
 tur ossiculis: quorum supremum, sinum exigit, quo sexti ossis sacri ossis tuberculum excipi-
 tur: quod ipsi corporum uerterarum modo ligamenti admodum cartilaginei interuentu
 committitur, nulla interim alia accedente articulationis specie, nisi forte quinque tantum ossi-
 bus sacrum os extruatur. Tunc enim ad foraminis cuiusdam in posteriori sede constitutio-
 nem, neruumque sexti in sacro osse coniugij deducendum ac defendendum, primum hoc os in
 posteriori sede duos acutos educit processulos, qui sursum spectantes, quinti ossis sacri ossis
 processibus ualide coalescunt, ipsumque primum coccygis os uix cartilaginei ligamenti inter-
 uentu quinto committitur, sed propemodum ossis sacri ossium ritu coalescit. Porro primum
 coccygis os, quando sex sunt ossis sacri ossa (quod frequentissime euenit) eiusmodi nullos edu-
 cit processus. Verum ad sinus eius, quo sexto ossi sacri ossis coarctatur, latera, superiori ipsius
 sede latius ad transuersa extuberat: inferiori autem parte sensim angustatur, ac rursus secundo
 ossi ita omnino committitur, ut id sexto ossis sacri ossi diximus committi. Huic dein tertium
 & quartum succedunt, eodem penitus modo inuicem commissa, tantoque minora, quanto
 unumquodque in ipsa serie humiliorem locum obtinet. Quatuor his ossiculis nullum foramen
 unquam

Foramina
neruis in se-
cro ossis trans-
mittentia.

Sacri ossis
sinus.

Anterior
et posterior sa-
cri ossis sedes
cuiusmodi.

Coccygis os-
sis historia.

unquam inscinditur, quo dorsalis medulla prorepat, aut ex quo ulli exiliat nerui. In sexto enim
 ossis sacri osse dorsalis terminatur, neque ipsius extremum in coccyx os descendit. Haec ossicu-
 la fungosa sunt, & pectoris modo rubicantia, ac in pueris admodum cartilaginea, uniuerso
 contextu ex ampliori basi in mucronem desinunt, cuculi rostri modo introrsum curuantur.
 Infimum ossiculum suo mucrone, quo recti intestini posticam infimamque sedem contingit,
 in cartilaginem degenerat, eiusdem usus occasione qua uerterarum spinis cartilagine obna-
 sci relatum est. Hinc sanè liquet, quàm in Galenum essemus impij, si hominis fabricam illum
 contenderemus enarrasse, ac non potius semel simiarum constructionem illum persecutum fa-
 teremur. & dein si non ipsi statim initio tertij libri Commentariorum in Hippocratis librum
 de Articulis crederemus, quum ait se de Ossibus librum conscripisse, cum sigillatim quale
 unumquodque os esset, praecipue quidem in ipsis hominum aridis cadaueribus, sin minus, in
 simijs certe diligenter inspexisset: ita indicans se omni studio saltem simias descripsisse, hasque
 homini in ossium constructione esse simillimas. Deinde si quis ipsius enarrationem ad homi-
 num, non autem simiarum fabricam cogere uolet, is Galenum quatuor ossa latuisse annuet,
 quae nos coccygis loco recensuimus: & deinde Galeno falsò imponet, ipsi sex foramina fu-
 isse incognita. Quando quidem in homine utrinque in anteriori sede sacri ossis sex sunt forami-
 na, quum in canibus tria tantum occurrant. nam foramina in coccyge canum conspicua, tan-
 tum in posteriori sede, seu potius lateribus consistunt, uti & Galenus uerissime recenset, ante-
 riorum foraminum nullam faciens mentionem. Ad haec, cogemur Galenum oscitantia tur-
 piter insimulare, quod non eundem contextum in tribus inferioribus ossis sacri hominis ossi-
 bus esse dixerit, qui est in tribus superioribus. Non enim plus cartilaginis in inferiorum os-
 sium unione, quam in superiorum interuenit. Et interim nulla cartilaginei ligamenti portio
 hominis coccygis ossicula committit, quam cartilaginem, ut & in uerterarum corporibus, Gale-
 nus esse existimauit. Adeo ut si prescius singula inquirenda duceremus, tandem Galenum ex
 ueris aliorum Anatomicorum descriptionibus falsas fecisse uelimus nolimus concederemus.
 Nulli enim dubium esse debet, à formae obliquitate & in mucronem ductu ac rubore, quatuor
 illa hominis ossicula *κόκκυγος* ueteribus fuisse appellata, quod illi haec omnia ad cuculi rostrum
 pueris suis referrent. quum interim nulla sit in canibus cum hominis ossibus similitudo. Ea
 enim quae Galeni conueniunt descriptioni, uerteris lumborum, uti diximus, omni similitudine
 accedunt. Porro sacri os *πλευρόν*, seu latum & amplum uocarunt, quod eius amplitudo facile
 reliquarum uerterarum, quibus instar basis tutissimique fundamenti subijcitur, amplitudi-
 nem uinceret. Non enim arbitror eos id in amplitudine omnibus contulisse ossibus, quum
 ilium ossa sacro osse ampliora esse cognoscantur. Vnde uerò id *ισχύς* seu sacrum uocarint, non
 satis constat: nisi id ita dixerint à rara quadam effigie formaque, aut quod adeo diuini propu-
 gnaculi imaginem referat: aut quod diuina ope, citra musculorum auxiliū, in partu huius cum
 ilium osse connexu referari, ac denuo naturali instinctu committi plerique (sed falso) arbitren-
 tur, aut forte quod grande magnumque sit: quemadmodum apud poetas Ilium, mare, famem,
 atque id genus, sacra uocari putamus. Verum tunc, uti de amplitudine dictum est, sacrum os
 uerteris duntaxat esset conferendum, quum ossa ipsi utrinque commissa, & femur ac tibiae os
 sacro osse grandiora sint, & interim unico tantū (ut sic dicam) haec cōstent osse, quum sacrum
 senis compingatur. Alij huius nominis rationem indagantes, nescio quid de ueterum sacrifi-
 cijs in medium adferunt. Porro quandoquidem nominum rationem perlubens ad alios remit-
 tere palsim soleo, etiam huius nominis inuestigationi non grauatiū concessero.

Impios in Ga-
lenum esse, qui
hominis histō-
riam docuisse cū
contendunt.

Coccygis os
sacri ossis no-
minis ratio.

Amplum comparatio
ad uerterarum.

DE THORACIS OSSIBVS. Caput XIX.

CHARACTERVM SEPTEM DECIMINONI CA-
pituli figurarum Index.

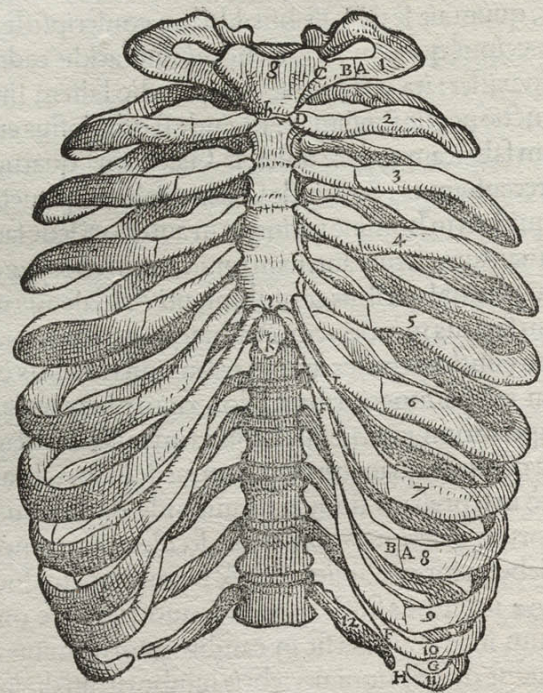
QVONIAM subsequens characterum Index septem praepositis figuris habebitur
 communis, ut leuiori opera ad quam figurarum characteres referantur cognoscas, singulis, uti
 consueuimus, numeri notam subiungemus.
 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.
 In prima & secunda figura hoc numero indicantur duodecim thoracis costae: qua-
 rum septem superiores pectoris ossi articulantur, quinque autem humiliores non item. Thoracis
 uero uerterarum numerus, etiam citra notarum subsidium, modò è notatis costis obuius euadit:
 si singulis uerteris utrinque unam costam articulari spectes.

H AA

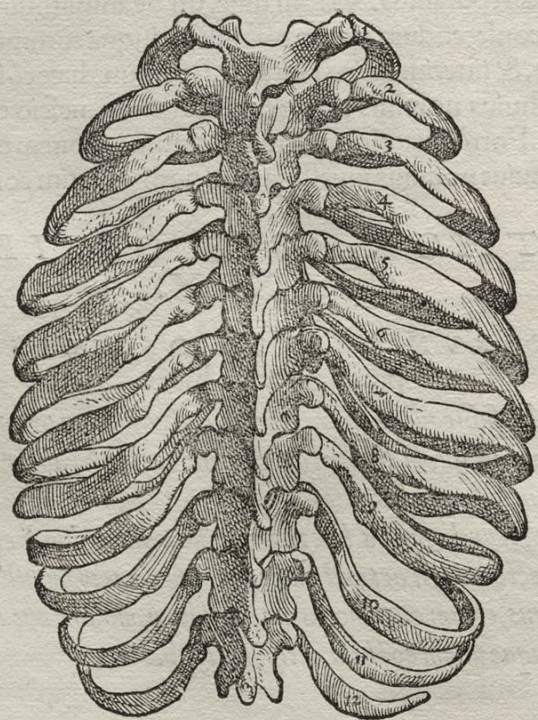

A, A_{1,3} Quicquid costarum hucusque à uertebis fertur, osseum omnino est: hicq; primum costæ in cartilagine degenerant. Reliquarum notarum index figuris subiicitur.

**PRIMA DECIMINONI CAPITIS FIGV-
RA, QVA THORACIS OSSIVM INTEGRA COMPAGO**
anteriori facie exprimitur, duodecim nimirum thoracis uertebrae, & duodecim
utrinque costæ, una cum pectoris osse pluribus efformato ossibus.

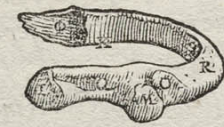
**SECUNDA PRÆSENTIS CAPITIS FIGV-
RA, POSTERIOREM INTEGRÆ THORACIS OS-**
sum compagis faciem proponens. Inuenit modò obiter tres figuras contueri, quibus
in huius libri calce totus ossium contextus triplici facie delineatur.

TER

**TERTIA FIGVRA EX
MEDIIS VERTEBRÆ,**
rum thoracis, tres continet uertebrae, dextro
latere expressas, una cum eiusdem lateris me-
dia costæ. Atque huius figuræ beneficio,
costarum ad uertebrae articulationem, dein &
costarum quoq; ductus ostenditur.

**QVARTA, EXPRIMITVR COSTÆ
POSTERIOR ET VERTEBRIS PRO-**
xima portio, ut tubera exacte in conspectum uenirent, quibus nouem
superiores costæ uertebrae articulantur. Præterea huius costæ par-
tem effregimus, ut ossæ costarum ostenderetur substantia, & indicata.

**QVINTA FIGVRA PORTIONEM
EXHIBET DVODECIMÆ COSTÆ PO-**
steriori facie, & qua duodecima thoracis uertebrae coarctatur de-
pictam. Hanc quoque, ubi & positum cernis effregimus, ossæ costæ substantiam ostensuri.

**SEXTA FIGV-
RA, PECTORIS**
osis à cartilaginibus costarum
liberi anteriorem partem
proponens.

**SEPTIMA, PE-
CTORIS OSSIS**
cartilaginibus costarum liberi
posteriorem commonstrans
faciem.

- BB_{1,3}* Nobis modò ad characterum indicem reuersis, B, B indicetur cartilagineæ costarum substantiæ principium. Linea enim B & A intercedens, eius substantiæ cum ossæ coalitum notat.
- C₁* Primæ costæ cartilaginis cum pectoris osse coalitus.
- D₁* Secundæ costæ cartilaginis cum pectoris osse articulationem, à qua etiam promptè subsequenti-
um quinque costarum articuli species colligitur.
- E₃* Cartilaginis tuberculi, quo secunda costæ ac quinque subsequentes, pectoris ossi articulantur.
- F F₁* Terminus cartilaginis illegittimarum costarum, qui acutus spectatur.
- G₁* Sedes, qua undecimæ costæ cartilago à decimæ cartilagine frequenter dehiscit.
- H₁* Sedes, qua duodecimæ costæ cartilago ab undecimæ perpetuo dirimitur.
- I I₁* His sedib. costarum cartilaginee inæqualiter protuberant, ipsarum interualla plerumq; opplentes.
- K K_{1,4}* Hac regione interna mediarum costarum sedi sinus oblongus exculpitur, cui uena, ar-
teria, & nervus insident.
- L₄* Tuberculum, seu capitulum, quo costæ uertebrae corporibus articulantur.
- M₄* Tuberculum, quo costæ transversorum processuum apicibus articulantur. Atque hæc quo-
dammodo nouem superioribus costis sunt communia.
- N₅* Species tuberculi, quo undecima & duodecima costæ uertebrae articulantur.
- O_{4,5}* Tuberculum, in costarum posteriori sede iuxta apicem transversus processus consistens, cui un-
decimus dorsum mouentium musculus infertur.

H 2 Q 4

- Q⁴ Intervallum, inter L & M apparens, quod asperum ligamenti producendi gratia efficitur.
- R⁴ Hæc quoque sedes, musculorum quos in Capitis contextu numerabimus occasione exasperatur.
- S, T, V³ Tres simul contextæ uerteræ, aut harum uerterarum corpora. Alias autem uerterarum partes, processusue, suis locis indicauimus.
- X³ Sinus duobus uerterarum corporibus communis, cui costæ capitulum inarticulatur.
- a³ Costæ ad uerteræ corpus articulus.
- b³ Sinus in transuerso uerteræ excelsus processu, cui costæ etiam articulatur.
- c³ Costæ ad transuersum processum, articulus.
- d, e³ In suprema uerteræ insignita, etiam d sinus indicatur, talis qualem inter mediam & infimam uerteram X expressimus. ac e is notatur, cui in infima uerteræ b inscriptum cernis.
- f³ Costæ regio in posteriora maximè exporrecta, adeo ut in hunc modum opportune costarum dum hinc metiaris. Ab a enim & c ad f costæ a uerteræ deorsum oblique in posteriora fertur. ab A uero & B ad E, sursum in anteriora circulatim costæ reflectitur.
- g, h, i, k¹ His characteribus in prima figura pectoris os notatur. ac g quidem ad b, primum pectoris indicatur os. h uero ad i usque, secundum. i ad k usque, tertium. k autem, mucronatam pectoris ossis notat cartilaginem. Verum iam exactius pectoris os in sexta & septima aggrediemur.
- l⁶ In anteriori primi ossis sede protuberans instar trianguli pars, quæ t, q, & r possit circumscribi.
- m, n⁶ Sedes utrinque ad partem eam protuberantem depressa.
- o⁷ Posterior primi ossis sedes, quæ utunque caua cernitur.
- p, q, r⁷ Sedes primi ossis, cui primæ costæ cartilago innascitur.
- q, s⁶ Sinus primi ossis, quibus clauicularum capitula articulantur, ac r etiam in septima figura dextrum indicat sinum.
- s, t, u⁷ Sedes inter duos clauicularum nomine insculptos sinus consistens, ac lunæ modò excauata.
- t, u⁷ Hæc sede primum os secundo committitur.
- u, v⁷ Communis primi & secundi ossis sinus, cui secundæ costæ cartilago coarctatur.
- x, y, z, a⁶ β 6, 7 Sinus secundi ossis, quibus cartilagine tertie, quartæ, quintæ, sextæ & septimæ costarum inarticulantur.
- y, d, e⁶ His sedibus interdum in pueris secundi ossis distinctiones apparent, perinde ac si id ex pluribus efformaretur ossibus, per unionem mutuo coalescentibus.
- z, e⁷ Hoc tertium pectoris ossis os censetur, quod in cartilaginem ensis mucroni non ab similem, ac u. u notatam finitur. Foramina, quibus interna pectoris ossis sedes abundat, et si notis non indicentur, sese facile demonstrant.

Quid thorax.
Libro 1. Hist.
storie animalium
Cap. 7.
Pectus.
Pectoris os.

Opificis rerum
in thorace cre-
ando indu-
stra.

THORACEM uocabimus, quicquid costis interceptum circumscriptumque est: non autem cum Aristotele uniuersum corporis truncum, quem à iugulo ad pubem usque metimur. Anteriorem uero thoracis partem, pectus opportunè nominabimus. ob idque etiam latum in hac sede os, cui costæ coarticulantur, pectoris seu pectorale os ritè uocabitur. quò minus tres Græcorum & præcipuè Galeni uoces, *θώραξ*, *σθῆθος* & *σῆθος* oscitanter uideamur confundere. Pectoris itaque os, & costæ, itemque duodecim dorsi uerteræ, quas thoraci hæcenus ascripti, thoracis sunt ossa. Est autè admirabilis summi rerum Opificis industria, qua totus thorax neque osseus, neque carnosus efficitur, uerum os cum musculis uicissim alternatimque commutatur. quanquam interim caluaria quidem uniuersa ossa, abdomen uero musculosum magna ex parte extruitur. Ceterum decet hæc non per transennam aut obiter considerare, uerum accuratè præcipuoque studio expendere. Quum enim tria sint principia hominem dispensantia, os quidem immobile ac nullis interstinctum musculis primo principio circumdatur, musculi uero tertio: ac secundo ex ossibus musculisque medium quid circumtextitur. Cerebrum namque in nullos usus musculis eguit, quum nulla caluaria pars aut dilatatione, aut compressione indigeat. Quare etià meritò caluaria ueluti galea & murus immobilis ipsi circumponitur. Porro si organis iecori famulantibus, uentriculo scilicet, & intestinis, & uescicæ, ac demum ipsi utero aliquod tale septum in circuitu oppositum fuisset, ubi cibum & potum uentriculus susceperet: quorsum utero gestantium tumor emeretur: quæ excernerentur excrementa, aut quomodo partus foetici conatu propelleretur: nullo hinc opem ferente

Omnia
thoracis of-
fium sunt
em. 1. & 2.
fig. ostia
dunt.
a integre
fig. a. 10
d.
b. 1. & 2.
fig. b.

Hæc ostia
dunt 7 &
8 muscu-
los.

Hæc com-
monstrant
prioris sibi
figura.

rente musculo: Thoracis autem motus, quem maximè ad aeris inspirationem requirimus, omnino aboleretur, si solis duntaxat ossibus thorax constaret. Si uero is rursus ex solis musculis motuum opificibus conformaretur, ij pulmonibus & cordi, nulla etiam re externa eos urgente, inciderent. Vt igitur aliqua thoracis capacitas intus fiat, ac thorax etiam motu agatur uoluntario, musculi alternatim sunt interpolati. Mox autem & hoc ad securitatem non parum cordi pulmonibusque conducit, magis enim nunc muniuntur, quam si solis musculis thorax fabricatus esset. Quinetià ossa thoracis moles firmandis sustinendisque scapulis, ac demum brachijs quoque, mirificè confert. Scapulas enim solis inniti costis, & clauiculas nullo osse quam scapulis & pectoris osse firmari, docebimus: ad quas rursus brachia, & postea cubiti & extremæ manus quadam serie coarctantur. Præterea si nullis ossibus thorax constaret, nullus esset locus unde scapulis & brachijs & abdomini ac alijs quibusdam membris musculi pronascerentur: neque ullis fundamētis musculi haberent, aut consisterēt. Atque hanc sanè ossi thoracis necessitatem, si quid aliud, profectò testudines non absque summa Creatoris nostri admiratione, pulcherrimè edocent, quæ etsi tam tuto sepiatur domicilio, tamen in pectoris & thoracis laterum sedibus elegantissimum & iucundissimum spectatu ossium demonstrant textum, in hoc duntaxat incredibili artificio creatum, ut illi priora crura innitantur: utque musculi testudinis brachia mouentes, commodè originem sumant. Sed fortassis in medium aliquis adferet, Cur esset pectus, thoracis modo abdomen quoque osseum extrui: quum si talis ossa strues uicissim ex musculis formata uentri circumponeretur, contractionem ac dilatationem non præpediret, ad hæc maior securitas ita abdomini conciliaretur: Qui sic quarit, docendus est, ea quæ uentre continentur, non potuisse adeò, atque interdum ex usu est, dilatari comprimique, si extrinsecus ossibus sepiantur. Si autem hoc uerum est, neque mulieres concipere possent: deinde neque ad saturitatem semel comedere homini liceret, uerum assidua egeret comestione, quemadmodum & respiratione. Sed hæc quidem perpetuò hominem indigere, nihil est absurdi: quippe qui in aère uersatur, ac uiuit. Si uero esculentis poculentisque similiter egeremus, uitam duceremus admodum à philosophia & musis alienam: cibisque perpetuò dediti, operam optimis pulcherrimisque rebus nunquam nauaremus. Rursus, si ossa moles tanta esset, quantà mulieres ultimis mensibus utero gerentes requirunt, quid hac mole esset ineptius: si excludo foetu, illa tam molestè extuberaret: & interim nulla re alia quæ ex usu humanæ fabricæ esset impleta non consisteret, ut intestina & uentriculum debite amplexaretur, & penicillimodo, uel calefaciendi causa, proximè illis applicaretur. Verum hæc in quinto libro exequemur fusius, & ostendemus pariter, in uentris fabrica tantam Naturæ fuisse solertiam, ut uentris organa neque dilatatione neque compressione uicissim egentia, aut alijs subiecerit partibus, aut etiam non minus quam pulmonem muniuerit. Iecur namque & lien costis sepiuntur, & renes quoque tot alijs organis ob hoc potissimum ad dorsum succumbunt, quòd horum nullum dilatari debeat, reliqua autem uentris organa insigni quæ diximus prouidentia, osseo contextu suis functionibus haudquaquam præpediri Natura uoluit. Quum itaque neque respiratio, neque uox absque thorace fieri possit, ac dein thorace primum quidem cor, insuperque cum ipso pulmo, muniri debeant, ad quatuor uelut scopos rerum Opificem in thoracis fabrica attendere oportuit, uocem nimirum, respirationem, cordis & pulmonis magnitudinem. Thorax enim, qui quodammodo ovali constat figura, tam amplus est, quantam pulmonis molem esse oportuit. At pulmo interim thoracis sequitur formam, non autem thorax pulmonis. In pulmonis enim historia, mediocri negotio ostendam, ipsum nulla peculiari eguisse formam, ut neque iecur, neque lienem, neque quodammodo cerebrum. Porro iam tempestiuè erit, thoracis ossa seriatim describere, & cum uerteræ eiusdem prius enarrauerimus, à costis sermonè auspicari. Costæ igitur uiris & mulieribus ab utroque latere duodeno constāt numero: rarius enim undenæ tantum uidentur, quamuis interdum etiam tredecim obseruauimus: quemadmodum tredecim quoque thoracis uerteræ sæpius quam undecim tantum occurrere, supra retulimus. Singulis enim thoracis uerteræ, singulæ in ambobus lateribus costæ articulantur. Quòd autem uiros costæ quapiam in altero latere destitutos, ac uiros unius costæ numero à muliere superari, uulgus opinatur, ridiculum planè est: etiam si Euam ex Adæ costâ à Deo procreatâ, Moyses in secundo Genesios Capite prodiderit. Quamuis enim forsitan Adæ ossa, si quis ea in skeleton compegisset, ex altero latere una caruissent costæ: non ob id tamen omnibus quoque uiris unam deficere necesse est. Aristoteles homini octo costas tantum tribuit, concessurus etiam quosdā gentis Turdulorum septenis costis creari, si modò id alicuius idonei autoris testimonio ipsi constitisset. Verum ut hîc Aristoteles aliorum duntaxat suffragijs suum dogma firmaret, ita quoque non dissimile uero est, illic octo costas homini ex aliorum relatu eundem ascriptisse, hæcque

Cur abdomen
non etiam sit
osseum.

Quòd possit
mū Naturæ
thoracem con-
ditura atten-
deri.

Costarum nu-
merus.

Uiris ac mu-
lieribus idem
costarum nu-
merus.

Lib. 1. Hist.
animalium
Cap. 13.

ratione rem non uisam parum recte nobis tradidisse. Quod si toties in hominis fabrica ipsum fecisse nobis occurrit, quid de reliqua animalium historia censendum putabimus? Quanquam interim dum memoratum iam Aristotelis locum aliquando Patavij in scholis enarrarem, à summæ (propter singularem literarum ac luris civilis cognitionem) spei adolescentibus

Corporum in
Liguribus
merita.

IACOBO NIGRO & FRANCISCO PINELLO patricijs Genuensibus accepi, generosissimos Ligures in ueterum monumentis fuisse appellatos, quum tamen is populus ut est nauali terrestris pugna strenuus, optima quoque membrorum symmetria ac nullo sit spectabilissimus. Sunt itaque plurimum utrinque duodecim costæ: ac septem superiores pectoris ossi & uertebis, ut postea dicemus, articulatur: quinque autem humiliores solis alligantur uertebis, neque ad pectoris os pertingunt, sed in thoracis lateribus desinentes, suarum cartilaginum finibus inuicem cōmittuntur, duodecima duntaxat excepta, quæ ab undecima penitus

Costarum sub
stantia et
pendic.

dehiscit, neque aliqua ex parte ipsam cōtingit. id quod & undecima non raro usu uenit, decima cartilaginem tunc non attingenti. Quinque istæ humiliores, quod pectoris ossi non articulatur, quasi dicas spuria & illegitimæ, Græcis appellantur. Omnibus costis commune est, quod ossa cartilaginosa cōstent substantia, quod appendice ea sede qua uertebiarum

Ossa sub
stantia et
pendic.

corporibus cōnectuntur, & qua in capitula eas protuberare audies, donetur. Ossa costarum substantia non omni ex parte sibi similis est. Vbi enim costæ uertebis coarticulatur, ac ubi dorsum efformant, solidiores multo durioresque sunt, quam in thoracis lateribus & iuxta pectoris

Cartilaginea
substantia.

regione, ubi magis fungosa extruitur substantia, quæ tenui squama, seu lamina obducitur, atque hæc illic demum tenuissima est, ubi in cartilaginem degenerat. Cartilago etiam non parem undique ostendit speciem. Inferiorum enim costarum cartilago mollior est: unde etiam fortassis nonnulli illegitimas costas, quasi cartilaginæ dicas, uocari tradunt. Superiorum uero costarum cartilago durior est, solidiorque, ac in senibus intus ossa efficitur, quemadmodum in ouibus & bobus, aliisque fere omnibus eius generis animantibus experimur, quorum cartilago intus friabili alboque ac fragili constat ossi, exterius cartilagine ueluti membrana quapiam obuoluto. Atque id etiam in simijs canibusque adeo est manifestum, ut Galenus uerarum costarum cartilagineas ossas,

Lib. 8 de Ad
ministr. sect. 1.
partim in lib.
de Ossib. Ca.
13.

spuriarum uero exquisitas cartilagineas esse dixerit. In hominibus autem nisi ætate admodum prouectis, cartilago in ossam naturam desisse uidetur, quum interim in iunioribus adhuc canibus, & quæ iam proximè recensuimus animantibus ossa admodum efficiatur. Huius cartilagineis moles in omnibus costis non eadem est, ut etiam omnium costarum non par est longitudo. prima namque & duodecima breuissimæ sunt, mox secunda & undecima, quæ omnes breuibibus donantur cartilaginibus. Sexta uero, septima & octaua, longissimæ sunt, ac longissimas etiam obtinent cartilagineas. Primæ costæ cartilago amplissima est, quemadmodum & prima costa cæteras quoque amplitudine superat, mox hanc secunda, & deinde tertia subsequuntur. duodecima uero & undecima omnium sunt tenuissimæ, & in tenuissimas quoque terminantur cartilagineas. Mediæ autem medio se habent modo, quarum cartilagineas subinde in progressu ab ossa costæ substantia latiores efficiuntur. Quum enim cartilagineas sex superiorum costarum interualla efformant, totæque ductu ab inuicem æquæ distent, sextæ, septimæ, octauæ & nonæ interdum costarum cartilagineas uariè in progressu latecunt, inuicemque continuatæ interualla ipsarum suamet substantia implent. Ad hæc quinque spuriarum costarum cartilagineas in acutum mucronem desinunt. Verarum autem costarum cartilagineas non item. Primæ enim costæ cartilago, suo fine qui pectoris ossi ualide cōnascitur, amplior fit, quam qua primum ab ossa costæ substantia educitur. Secundæ ac tertiæ triumque subsequentium costarum cartilagineas modicè in progressu arctantur, & singulæ in tuberculum finiunt, quo postea has pectoris ossi coarticulari docebimus. Costis non omni ex parte eadem adeest lauitas. interna enim sede, qua membranâ ipsas succingentem spectant, omnes laues minimeque asperæ apparent. tertia tamen, & quæ illam ad decimam usque subsequuntur, in interna ipsarum sede uersus humiliora sinum ostendunt, ipsas secundum earum longitudinem exculptum, non quidem per uniuersam costæ longitudinem conspicuum, sed maxime ea sede qua primum à uertebis abscedunt, atque in thoracis latera ferri incipiunt. Sinus iste paratur uenæ cauæ ramo, quem uena cōiuge carens costis exporrigit, deinde etiam hæc uenæ hitur arteriæ magnæ soboles, & neruus à dorsali medulla pronatus. Verum quia hæc uasa in medijs costis grandia sunt, ac pari semper feruntur serie, in tribus autem superioribus minima & errabunda ducuntur, non mirum est medias costas his sinibus ornari, superiores uero non item. Porro tres costæ humiliores, etiam magna illis attendatur uasa, quum tamen tenues & interna sede depressæ cernantur, etiam citra huiusmodi sinuum operam illis uasis tutum iter præbent. Hic sinus uasis deducendis caelatus, inferior costæ partem acutiorem tenuioremque efficit, quam sit superior, quæ obtusior magisque (ut sic dicam) teres cernitur. Externa costarum sedes, quæ gibba est,

Costarum le
uitas et asperi
tas.

Costarum sinu.

Costarum sinu.

Costarum sinu.

24. fig. 1.
3. sed præ
cipue 2.

est, non omni ex parte lauis occurrit, ea enim parte qua costæ uertebis alligantur, præterquam quod tubercula & capitula efformant, quibus uertebiarum inarticulantur sinibus, etiam asperæ inæqualesque sese offerunt, quo aptius hinc ligamenta educantur costas uertebiarum corporibus & transuersis earundem processibus colligantia. Præterea in hac externa costarum sede, ubi primum à transuersis uertebiarum abscedunt processibus, tuberculum quoddam asperum inæqualeque uisitur, tendinibus undecimi dorsum mouentis musculi excipiedis paratum. Tendines enim huius partim in apices transuersorum processuum, & partim in hæc costarum tubercula inseruntur. Deinde, quæ costæ adhuc magis à transuersis uertebiarum abscedunt processibus, in hac posteriori externaque ipsarum sede, asperæ inæqualesque sunt, ac etiam ueluti tubere quoddam modicè prominere donantur, ut in illas apta insertionis sedes eius musculi efficeretur, quem in homine thoracem mouentium quartum, in simijs uero & canibus sextum numerabimus. Dein hæc asperitas non duntaxat illius musculi insertioni idonea est, imò etiam externi intercostales musculi hinc enasci docebuntur, qui hac iuxta uertebas regione non solum ab inferiori sede superioris costæ in humilioris costæ elatior enascuntur partem, uerum etiam ab externa unius costæ sede ad externam alterius hinc exporriguntur. Reliqua autem regione costæ laues a qualesque sunt, nisi forte quispiam eas modicè asperas in superiori & inferiori sede esse contenderet, à qua intercostalium musculorum pendet origo, in quamque eorundem etiam insertio perficitur. Prima costa superiori sede, qua latissima est, priuatim aspera inæqualisque cernitur, ut muscululus dorsum mouentium quartus hinc principium opportunè sumat. Costis omnibus non par ad uertebas obtigit articulatio. nouem enim superiores duplici coarctantur articulo, undecima autem & duodecima simplici, quemadmodum & decima quoque rarissime duobus articulis suæ committitur uertebæ: utcumque etiam secus Galeno uisum fuerit, qui singulas costas duplici articulo uertebis coarticulari docuit. Cæterum costæ duobus nodis articulatæ duo exigunt tubercula. unum quidem, quo sinui uertebiarum corporibus inciso inarticulantur: alterum autem, quo internæ sedi apicis transuersi processus firmantur. Atque hæc tubercula sinibus illis respondent, quos uertebis, quum earum recenseretur constructio, insculptos retulimus. Prima igitur costa rotundo tuberculo primæ thoracis uertebæ corpori inarticulatur, ac deinde transuersum eiusdem uertebæ processum tantisper ascendit, quousque ipsius apici alio capitulum tuberculo ue articuletur. Secunda uero costa & septem subsequentes communi semper duarum uertebiarum corporum sinui non rotundo, sed instar obtusi anguli protuberante capitulo inarticulantur: transuersis autem processibus pari modo cum prima coarctantur costa. quamquam & hic quædam in articulis, propter sinus non eadem sede in transuersis processibus exculptos differentia cōsurgat. Superiorum enim uertebiarum transuersi processus, suos sinus in humiliori parte internæ illarum sedis incisos gerunt, inferiorum autem (uti supra etiam cōtra Galeni suffragium admonuimus) in superiori parte. mediarum uero uertebiarum sinus medio se habent modo. Cæterum quod costarum articulatio, quæ ad uertebæ corpus efficitur, tantò elatior sit illa, quam costæ ad transuersos processus moluntur, quantò apex transuersi processus denissior est, sinu uertebæ corpori exculpto, uel me tacente notum esse arbitror. Porro trium inferiorum costarum articulatio, quæ ad uertebiarum duntaxat corpus perficitur, sinibus quoque non admodum altè cauatis, neque ualde protuberantibus capitulis perficitur. Atque hac ratione costæ uertebis committuntur. quam autem articuli speciem cum pectoris ossi moliantur, & quo ductu à uertebis antrosum contendant, tunc primum opportunè explicabimus, quum pectoris ossis constructione sermone addiderimus: quæ profectò enarratu esset facilis, si humanum os, simiarum & canum & uulporum, eiusque generis animantium ossi responderet. In his namque animalibus (ut etiam inter edendum uidere est) pectoris os septem cōstat ossibus, non admodum inter se forma differētib. In canibus enim, porcis, & ouibus, inuicem cōueniunt: in simijs uero, & sciuris, propter clauicularum articulationem, primum supremumque os aliquantulo cæteris amplius uidetur. Septem hæc ossa latiora, quam profundiora crassiora ue sunt, & qua inuicem committuntur latiora nonnihil, quam in ipsorum medio existunt. Horum connexus cartilagineis interuentu interdum tam laxè perficitur, ut à uertebiarum compage modicè differat: est tamen is cōnexus ad symphysem seu unionem ita referendus, ut appendicum cum suis ossibus connexus. nisi quod hunc connexum etiam in admodum decrepitis bobus esse cernere. Vnde etiam Galenum in libro de Ossibus miror, qui pectoris ossa synarthrosi scripserit committi, quum tamen neque harmonia neque futura, multoque adhuc minus gomphosi componantur, quas compositionis species Galenus in eius libri initio sub synarthrosi cōplectitur. In harum commissurarum lateribus sinus utrinque exculpitur, cui cartilagineis in quam costæ degenerant, tuberculum aliquod inarticulatur. Ad primi enim ossis cum secundo contextum,

Costarum ad
uertebas ar
ticulatio.

Costarum ad
uertebas ar
ticulatio.

Tum alia se
pint, tum maxi
mè de Adm
nistr. sect.

Quadrupedū
pectoris ossis
descriptio.

terierum ē duobus illis uasis in cor refluxui præficiuntur, multo duriores sunt, quam reliqua illorum uasorum substantia, adeo ut radices cartilaginis natura participare non nihil uideantur, quæ in bobus ita interdū indurecit, ut quadrupedū costarum cartilagine in album & friabile os extrinsecus cartilagine tanquam membrana obductum degenerare, prius scriptum est. Hæ itaque uasorum radices perinde ad se mutuò sunt conterminatæ, ac si duos circulos in puncto inuicem committeres continuaresq; ita ut dexter circulus uenæ arterialis esset radix, sinister uero (qui amplior esset) magnæ arteriæ. Vbi autem circuli mutuò committerentur, is locus esset, quo hæc uasa suis orbibus simul connascuntur uniunturq; ac ubi optima cartilaginis consisteret portio, quæ oblonga & ueluti teres esset: tota nimirū sede qua illæ radices inuicem cōmittuntur, & reliquæ interim circulorū portiones essent resectæ. Ac proinde per me licebit radices has, aut cordis cartilaginem, aut os uocare, modo accuratè ipsarū naturā quis intueatur, neq; unā cum Galeni sectatoribus ipsius sensa admodum oscitanter eruentibus tam stolidus sit, ut ris historiam scribere aggressi sunt, in cordis basi os quoddam extructum recensent, quod laryngis superiori sedi præposito, & ab u imagine uasales nuncupato, alsimilant. Neq; sat fuit illis hominibus ad hunc modum, os in humani cordis basi confingere: quin imò sermoni adiecere, cordis basim, atq; ideo etiam uniuersum cor, ab ipso nō secus firmari quā linguæ radix illo osse quod laryngi præponitur. Arbitrantur namq; cor eiusmodi osse firmatū, moueri: non expēdentes cor etiam si eiusmodi donaretur osse, ipso nō minus suffulciri posse, quā ferreus palus lectum in aëre sustineret: quādo is lecto alligatus, simul cum ipso deorsum ex alto projiceretur. Quamuis interim quatuor cordis uasorum ad conterminas sedes connexum non nihil cor sustinere, haud inficiari possumus. Cæterum huiusmodi hominum segmenta missa faciamus, & illorum quoq; oscitantiam negligamus, qua in cordis (ut ipsi existimant) affectibus magno supercilio os cordis cerui, nescio quibus gemmis & auro mixtum, propinant: quum interim ceruo non aliud os, quā uitulo, aut cani, aut sui insit, cartilagineæ nimirum magnæ arteriæ & uenæ arterialis radices. Et ossiculum illud quod ē ceruorum cordibus exemptum pharmacopolarum officinæ mihi hætenus ementitæ sunt, aliud nihil esse censeo, quā grandius agni hyoidis ossis ossiculum, quod continuum est, & a simillimum: nisi quod dextrum crus etiam transuersim in hunc modum x sinistrum decussatim fecet, & alterum crus altero breuius sit: quod etiam ouina lingua, quoties mensæ apponetur, luce clarius edocebit. Porro qua administrandi ratione cartilagineæ uasorum radices inquirendæ sint, in sexto libro, ubi cordis sectio pertractabitur, describemus.

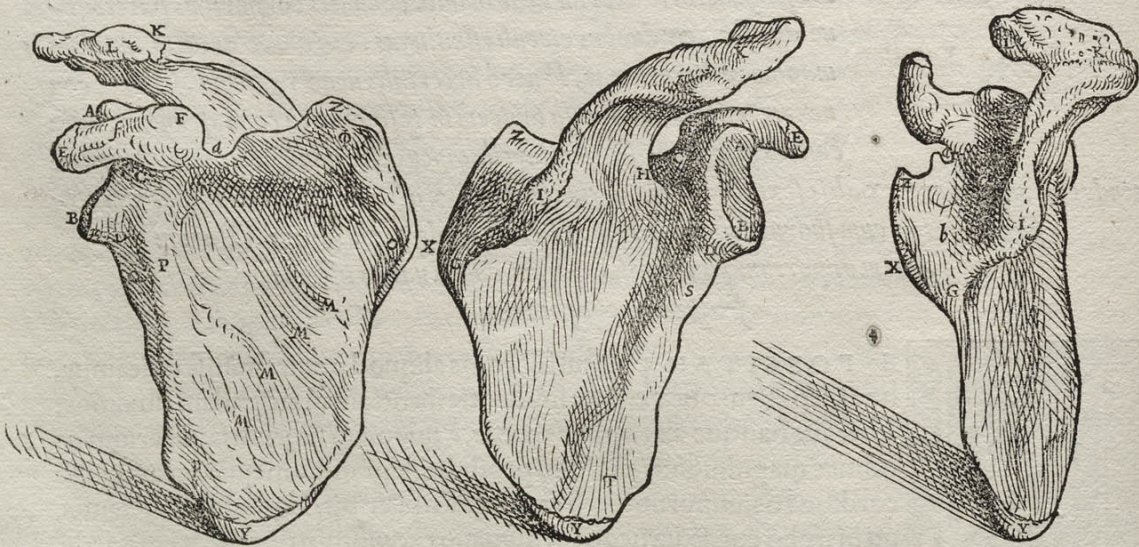
Anatomicum
lupus.

Medicorum
& pharmacopolarum
inpositura.

DE SCAPVLIS. CAPVT XXI.

PRIMA FIGVRA VI SECVNDATA. GESIMIPRIMI CAP.

TERTIA.

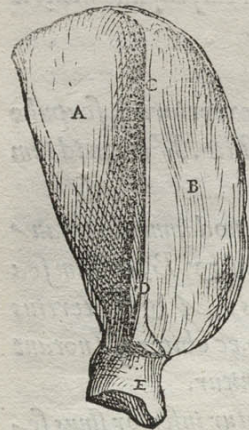
TRIUM QVAE HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET
earundem characterum Indicem, proxime sequens pagina exhibet.

PRI

PRIMA uigesima primi Capitis figura internam, seu anteriorem scapulae dextræ sedem exprimit, quæ costis innititur. Secunda, dextræ scapulae externam posterioremue sedem ostendit. Tertia, scapulam dextræ lateris in latius depictam continet, ut sinum gibbae exteriorisq; scapulae sedis proponeret, qui inter elatiorem scapulae costam, et scapulae spinam cōstitit. Verum id iam ex characterum indicibus reddetur explicatius. In prima figura Z, X & Y scapulae ostendunt basim. Est enim scapula quodammodo triangularis. Z uero, & A, & B, superiorem scapulae notant costam. Y autem, & C, costam scapulae inferiorem: adeo ut Z superior sit basis angulus, Y inferior angulus: A & B tertius scapulae angulus, quem scapulae superior et inferior costae cōstituunt. Atq; hæc obiter isti notant characteres: singulis autem scorum sum aliud cum cæteris in hunc modum insignitur. A, B 1, 2 Scapulae sinus, cui humeri caput articulat. In secunda figura B notatur inferior sinus sedes, quæ quodammodo orbicularis est. A, superior sedes magis stricta, contractaq; in prima figura A indicat protuberantem sinus seu ceruicis scapulae partem, a qua duo huius articuli peculiaris ligamenta, unā cum externo capite musculi cubiti flectentium anterioris pronascitur. C, D 1, 2 Cernix seu collum scapulae. Verum C etiam insignitur radix interioris scapulae processus, qui E, f & F insignitur. Deinde C in prima figura sinum quendam indicat, sub inferiori scapulae processu conspicuum. E, f & F in prima figura, & E & F in secunda, interiorem insinuant processum scapulae, in quo F protuberantem notat partem, cui clauicula alligatur, & pene innititur. E uero, processus huius appendicem. f autem, asperam commonstrat partem, a qua ligamentum pronascitur, hinc in summum humerum (qui K indicabitur) pertinens. G, H 2 Radix spine scapulae, seu ipsa scapulae spina, quæ in homine summū producit humerū, quem K in prima & secunda & tertia notat, et L etiam in prima ac tertia. Est itaq; G & H spine exortus longitudo. Quod uero ab H ad K fertur, summus est humerus. Vbi enim H cernitur, illic spinā a scapula dorso abscedere dicemus. Verum K priuatim notatur summi humeri appendix. L 1, 3 Sinus summi humeri admodum leuiter calatus, & admittende clauiculae paratus. I, 2, 3 Scapulae spine pars crassior, interdum appendice decorata. Ad G enim, & I, & H spina scapulae est crassior, quā alibi. A G uero per I ad K aspera pars notatur spine, & summi humeri. Quod autem in secunda inter I & H cōstitit, & in prima inter L & a, laeue est, & minime asperum. M, M & c. 1 Instar obliquarum linearum tubercula sinus perinde constituentia, ac si illi a costarum conuexis scapulae cauo essent impressi. N, O, 1 Sedes in interna scapulae regione magis caua, quæ secunda figura literis G & H respondet. P 1 Protuberans crassiorq; inferioris costae pars, quæ in internam scapulae sedem prominet. p 1 Hac sede inferior scapulae costa latusue efficitur acutius, ideoq; magis prominet, ut tertius brachium mouentium musculus hinc promptius exoriretur. Q 1 Scapulae inferioris costae asper sinus, unde interior cubitum extendentium pronascitur musculus. R incuria elapsus est. S 2 Ad scapulae externam sedem protuberans inferioris costae pars. T 2 Impressio & amplitudo inferioris costae, unde tertius brachium mouentium musculus nascitur. V, V 2 Hic externa scapulae sedes propter crassitiam inferioris costae insigniter caua cernitur. Quod enim inter V & V, & G & H cōstitit, tenuissimum maximeq; subtile & solidum est. X 1, 2, 3 Appendix basis scapulae, ad principium ipsius spine coalita. Y 1, 2, 3 Appendix inferioris anguli basis scapulae. φ 1 Superioris anguli sedes, in internam scapulae regionem modicè protuberans. Z 1, 2, 3 Z superiorem basis angulum antea notauit. a 1, 3 Semicircularare foramen, seu sinus, in superiore costa scapulae conspicuus. b, c, 3 Sedes in externa scapulae regione inter spinam & elatiorem scapulae costam consistens. Vc rium b priuatim scapulae sedē hic notat tenuissimā, maximeq; subtilem: et quodammodo pellucidā. e aut foraminulū indicat hic frequenter apparēs, et uenulae inibi scapulā nutrituræ uia præbens.

QVARE

P R A E S E N T I figura externam seu postero-
rem canis scapulae sedem in hoc delineauimus, ut prompte expende-
retur hominis scapulae ad canis, aut ouis differentia, quam in sum-
mo humero, aut superiori scapulae processu notabimus. Significet
igitur A & B scapulae gibbum, seu dorsum. ac A quidem ip-
sus inferiorem sedem, B autem superiorem, & animantis collo ca-
pitae ue propiore. C & D spinam scapulae notent, super
scapulae ceruicem non excedentem. E sca-
pulae ceruicem.

Scapulae
situs et nexu.

C A P V L A E utrinque singulae posteriori thoracis regioni uersus supe-
riora innituntur, ac occipitis ossi, ceruicis, thoracisq; uertebrae, costis, &
ossi u literam referenti, musculorum duntaxat interuentu copulatur. Oc-
cipitis quidem ossi beneficio¹ secundi scapulam mouentium musculi,
qui etiam hanc multarum uertebrae spinis committit: uti & c² tertius
scapulae motuum dux, qui ceruicis uertebrae illam necit. Quartus uero
scapulam mouentium, illam aliquot thoracis & ceruicis uertebrae spi-
nis firmat. Costis scapulam committunt³ primus illam mouentium musculus, & thoracem mo-
uentium⁴ secundus. Ossis uero u referenti⁵ septimi eius ossis peculiarium musculorum ope sca-
pula copulatur. In hominibus, simijs, ac scuris, & si quae alia clauiculis donantur, ex abundanti li-
gamentorum auxilio, scapula⁶ clauiculis coarticular, clauiculaeque contermina est. In om-
nibus uero animalibus⁷ brachios seu humerus ipsi articulat. ac proinde si hominem scapu-
lis destitutum finxeris, nulla ratione humeri articulum sermone constitues. Ad eius namque ar-
ticuli constructionem necessum est, humeri caput alicuius ossis sinum subire, atque ut mouea-
tur, in aliquo osse ueluti in basi quapiam firmari. Porro huiusmodi sinus occasione, collum
quoddam seu ceruix scapulae protuberat, in cuius extremo⁸ sinus tam altè lateq; exculpitur,
quantum humeri articulo uarijs admodumq; differentibus motibus mouendo ex usu est. At
que hic sanè primus praecipuusq; scapulae usus censetur, cui alius mox subsequitur, neque
ipse quidem poenitendus, thoracis uidelicet partium costis inestaurum communitio atque cu-
stodia. Anteriores enim thoracis partes tuemur, multo antè providentes quae occurrere lae-
sa sunt, & anticipantes uel transilire, ut id quod ingruit declinemus, aut obijcere pectori mu-
nimentum aliquod, aut manibus quippiam quo defendamur assumere. Quinimo plerumque
& solis manibus antè periclitamur, satius esse ratum has uulnerari, rumpi, coteri, abscondi, quam
quod laesum sit, ad pectus pertingere cōcedamus. Thorax enim respirationis est organum,
quemadmodum & ab illo complexus pulmo: cor autè insiti caloris fomes, irascibilisq; animae
sedes censetur, propugnaculis ob id etiam egens ualidioribus. Porro quum posteriori thora-
cis sedi, & anteriori aequale ab occurrentibus periculum impendat, eorum uero quae obesse
possunt praecognitio, in anteriori & posteriori regione nequaquam par sit, non praesentibus
nimirum in posteriori regione oculis, oportuit sanè & hic quoque Naturam artificium quod-
dam machinari, posterioremq; thoracis sedem neuiquam negligere. Quocirca instar ualli &
mirabilis propugnaculi uertebrae thoracis inibi compegit, & scapulas tanquam duos clypeos
& scuta, firmisimosq; muros obiecit. hinc rursus alium usum homini aecessurū minime igno-
rans, quo complures musculi motuum brachij autores, sedem qua fulciantur, & a qua origi-
nem aptissimè ducant, commodè adipiscuntur. Atque id profectò summæ opus est iustitiae,
eodem osse ad tam uarios prorsusq; necessarios usus abuti, & undequaque ita scapulas effor-
mare, ut priuatim ad singulos usus confictæ censeriqueant. Scapula enim inaequalis est admo-
dum, omniq; ex parte sibi dissimilis. praeter uarios enim ipsius processus, sinus, tubera, appen-
dices, eiusq; generis reliqua, e quibus ossium differentias desumpsimus, scapula trianguli diffe-
rentibus lateribus efformati imaginem quodammodo exprimit. Primum namque ipsius la-
tus, quod basim scapulae perpetuò uocabimus, ea scapulae sedes est, quae secundum dorsi lon-
gitudinem thoracis uertebrae spinis proximè exporrigitur. basis haec obliqua constat linea,
quae superius & inferius, uersus corporis latus oblique ueluti in circuli conuexum inclinata, in
medio autem crebrò paululum lunata cauaq; uisitur. Interdum enim continuo ductu tota sca-
pulae

Scapulae for-
ma triangula-
ris.

Basis sca-
pulae.

pulae basis, hunc in modum (gibba est. deinde basis haec tenuis admodum uisitur, quamuis
inferiori tamen parte & superiori modicè quàm alibi crassior appareat, & inferioris partis
crassities partis superioris crassitiem adhuc uincat. Huic basi plerumque¹ duae adnascuntur ap-
pendices: una quidem, quae grandior crassiorq; & longior est, ac perpetuò apparet, ad basisq;
inferiorem consistit angulum insigniter obtusum, ac ueluti orbicularem: altera autem appen-
dix aliquantulum sub superiori habetur angulo, illiq; basis sedi coalescit, à qua scapulae² spinam
principium ducere audies. Praeter has appendices etiam basi mollis quaedam cartilago adna-
scitur, eius cartilaginū generis quo ossium extrema nulli commissa ossi, augeri solent. Verum in
hominibus haec cartilago longe breuior minorq; est, quàm in ouibus & bobus, alijsq; anima-
libus, quorum scapulae thoracis potius incumbit lateribus, quàm, ut in homine, posteriori tho-
racis sedi uertebrae proxima. Atq; ita primum scapulae latus basis uel se habet, duo autè reliqua
inter se uariant. Inferius enim, ab humiliore basis sede admodum oblique sursum in anterio-
ra ducitur: superius uero (quod tanto breuius est inferiori, quanto inferius est ipsa basi bre-
uius) nonnihil deorsum in exteriora fertur, quodammodo transuersim procedens. Duo haec
latera in³ angulum coeunt, & latiusculam scapulae partem suis extremis finibus continent, in
qua ceruix scapulae sinusq; conspicitur, humeri caput excipiens: adeo ut haec sedes (si modò an-
guli loco censerique possit) tertius scapulae angulus futura sit, quandoquidem⁴ primum angulum
superiorem basis angulum numeramus, secundum uero humiliorem. Caeterum duo haec la-
tera suis finibus tertium angulum constituentia, non solum ductu & breuitate inter se discre-
pant, uerum etiam crassitie. Inferius enim latus, quo altius à basi sursum conscendit, eo cras-
sius & insigniter⁵ spissum efficitur. non aliter quàm si Natura huius lateris beneficio, scapulae
alioquin tenui & infirmæ magnū robur additum uoluisset, ac deinde secundariò quibusdam
musculis commodi exortus locum praeprauisset. Praeter id enim quod musculorum quorum-
dam gratia (ut mox subiiciam) huius lateris crassities internam scapulae sedem⁶ cauio-
rem red-
dit, & in externa sede seu gibbo, ueluti⁷ sinum efformat, ipsum quoq; in sua externa sede pro-
pe inferiorem basis scapulae angulum⁸ compressionem obinet, ac deorsum quadantenus edu-
citur, ut⁹ musculus illinc principium sumeret, cuius ope brachium ueluti à pectore reflexum,
retorsum ducitur. Quinetiā interna huius lateris sede, iuxta ipsius elatiorem partem, qua id
scapulae ceruicem terminat, etiam¹⁰ oblongus sinus aliquantulum asper inaequalisq; conspici-
tur, musculo principium porrigens, quem à scapula enatum cubiti extensionis autorem in se-
cundo libro asseremus: inibi perpetuò inferius hoc scapulae latus, inferiorem costam ueterum
more appellatur, qui superius inferiusq; scapulae latera¹¹ mōdū uocauerūt. Porro superius sca-
pulae latus tenue, minimeq; crassum est, ad eam usq; sedem qua scapulae ceruicis¹² superior regio
consistit, interiorq; scapulae processus exoritur, hac namq; sede superius scapulae latus impen-
se crassecit. Deinde priuatim huic lateri iuxta interioris scapulae processus radicem, sinus qui-
dam seu medium foramen instar semicirculi insculpitur, uiam porrigens nerui quinti paris ner-
uorum dorsalis medullae¹³ surculo, hac una cum uenula arteriaq; posteriorem scapulae sedem
adeunt. Caeterum scapulae¹⁴ ceruix, quae inter superioris & inferioris scapulae costarum fines
habetur, crassa est, ipsaq; scapulae ex ampla tenuiq; sede inibi coarctata, & secundum latitudinē
incrassata cernitur. Ceruicis tamen¹⁵ longitudo seu interuallum, quod à superiori corporis
parte ad inferiorem metior, admodum ceruicis crassitiem superat, quae ab anteriori parte in
posteriore pertinet. Ceruix insignis adhuc extrorsum ducta, dilatatur, & ut ipsa oblonga est,
ita etiam oblongum efformat¹⁶ sinum, inferiori parte circulari circumferentia terminatum, supe-
riori autem parte in acutum magis exporrectum. Atque id propter¹⁷ impressionem accidit, hic
internae ceruicis sedi factam, tendinis eius¹⁸ musculi ducendi gratia, qui intrò antrorsumq; bra-
chium circumuertit. Praeterea sinus ceruicisq; scapulae¹⁹ superior pars, in hoc procerius extube-
rat, quò aptius hinc²⁰ duo ualidissima huius articuli pronascerentur ligamenta, & externum
quoque caput eius musculi commodè hinc principium duceret, qui cubitum flectentium an-
terior censebitur. Hic scapulae sinus cartilagine reliquorum articuli sinuum modo in crustatus,
non admodum altè caelatur. neque etiam huius longitudo & amplitudo respondent, humeri
capitis quod ipsi inarticulatur, longitudini & amplitudini. Quod sanè in hoc articulo Natura
peculiariter machinatur. aliorum enim articulorum capita sinibus exquisitè congruunt, nisi
forte²¹ femoris cum²² tibia articulum excipere uelis, in quo tibiae sinus femoris capitibus non
respondere, ac priuatim in illo quoq; articulo Naturā aliquid moliri intelliges. Qua igitur parte
genu ab aliorum articulorum ratione differt, suo dicemus loco: nunc uero humeri articulus uenit
explicandus. Quum ergo Natura hunc scapulae sinum satis leuiter, laxorum motuum gratia,
exculpisset, illumq; non ualde amplum longumq; creauisset (praeter peculiaria huius articuli
I liga-

Basis appen-
dices.

Basis cartila-
go.

Superioris in-
feriorisq; late-
rum differen-
tia.

Tres scapulae
anguli, ac lateri-
um plenior
descriptio.

Ceruix scapu-
lae.

Sinus humero
excipiendo par-
tialis.

Cartilago scapulae sinum, frequenter augens.

ligamenta, quae in secundo libro una cum musculis prosequemur, & quosdam scapulae processus, quos articulum à luxationibus prohibere tum audies, ubi illos quoque iam in sermonis contextu pertractabimus) cartilaginem quandam ligamentae substantiae compotem in hoc sinu crebro effingit, qua sinum auget, profundioresq; efficit, nimiamq; luxandi promptitudinem multum corrigit, parum interim laxissimos differentesq; brachij motus, quibus maxime indigemus, praepediens. In ambitu enim huius sinus ea cartilago ponitur, scapulae interim, neque etiam humero connata, sed tantum ligamentis articulum in orbem amplexantibus adnexa. Huius cartilaginis externa sedes crassa est, sensimq; ad sinum centrum ducta gracilescit, ac multo ante centrum definit: quasi quis sinum in ambitu anulo auget, cuius orbis instar trianguli esset contusus: & istius trianguli externum latus, exteriorem articuli ambitum respiceret: inferius uero latus sinui incumberet: superius autem humeri caput specaret, adeo ut duo anguli ambitum articuli contingerent, tertius interim sinum centrum spectaret. Ceterum hanc Naturae industriam spectatu iucundissimam, etiam si hominis corpus ad manum non sit, in quadrupedum & auium genibus prompte intueberis, quum pari quoque artificio hic tribus ossis sinus perpetuo augeantur. Huius itaq; cartilaginis quotiescunque reperitur, beneficio, sinus scapulae profundior euadit, & interim cartilago impetui compressionisq; ossium facile cedit, laxum huius articuli motum minime cohibens. Processus uero quibus praesenti articulo Natura prospexit, duo censentur: quorum alter superior est, summusq; humerus nobis uocabitur, atque mox à scapulae spina pronasce docetur. Alter uero est interior ac minor, qui ampla radice ex superiore sede ceruicis scapulae principium ducit, & hinc utcumque latus antrosum fertur, anteriori articuli parti uersus superiora magis oppositus. Inferior huius processus pars exacte laevis est, ac instar antiquae Graecorum litterae C cauus, ob idq; etiam *συνχρῆδος* appellatus. Alij uero à quadam imagine, quam obtinet cum altera anchorae parte, quae terrae infigitur, *ἀγκυροειδῆ* hunc processum uocant. Nonnulli rursus, quod corniculæ rostri modo inclinatur, *κορυμβοειδῆ* appellauere. Atque haec nomina Galeni interpretes subinde luserunt, ad hoc etiam opitulante Galeno, sibi in nominibus hic parum constanti, quum is enim alibi penè semper hunc processum *ἀγκυροειδῆ* uocat, in decimo tertio tamen de Partium usu, eo nomine illum scapulae processum donauit, quem summum humerum uocamus. Verum huius processus nomen in mentio, postmodum necessario incidet, nunc autem quod de interiori processu adhuc enarrandum superest, percurrentes. Inferna itaque sede is laevis est, in superiori autem parte asper & inaequalis, in elastissima enim sui principij sede crassior uisitur, & inaequali tubere prominet, cui clauicula ferè incumbit ac innititur, ualideq; alligatur. In apice uero, ubi appendicem exigit, etiam asper est, ut aptius internum anterioris cubitum flexentium musculi caput ab ipso exoriretur, & ligamentum humeri articulo peculiare hinc principium obtineret. Inter apicem uero & tuberculum, quo clauicula penè suffulcitur, haec superior processus sedes etiam aspera existit, quod felicius ligamentum educeretur, hinc ad superiorem scapulae processum pertinens. Quemadmodum uero haec superior processus sedes in hoc aspera est, ut opportune ligamenta illa & hoc musculi caput produceret: ita quoq; scapulae ceruicis orbiculatim foraminula quaedam non peruiua commonstrat, ex quibus commoda ualidorum huius articuli ligamentorum pender origo.

Nunc tempestiuum quoque erit, alterum scapulae processum sermone persequi: cuius naturam optime inueniemus, anteriorem posterioremq; scapulae sedes non oscitanter spectantes. Scapula itaque anteriori sede sima cauaq; est, ut commodè costarum conuexis responderet, ac su per ipsas stabilita debite moueatur. deinde etiam, ut opportuna hic sedes aptaretur muscululo, qui totam anteriorem scapulae sedem implens, intro antrosumq; brachium circumuertit. Cuius haec scapulae sedes laevis quidem est, sed non omni ex parte aequalis, nam iuxta inferiorem ipsius sedem tubercula quaedam exigit, modicè instar obliquioris lineae extuberantia, quae quodammodo sinus constituunt, ac si thoracis costae, quibus scapula hac sede incumbit, temporis successu in scapula comprimerentur, ipsaq; scapula illarum effigiem cedendo assumeret. Hi enim sinus tuberaq; in senibus apparent magis, quam aut in pueris, aut iuuenibus, quibus omni niamus conspicuè protuberant, excrecentq;. Ad haec, scapulae anterior sedes ad radicem elatioris angulibasis scapulae nonnihil protuberat, aptamq; regionem efficit, cui alter scapulae attollentium musculorum ualide insertatur. Praeterea scapulae anterior sedes quae summi humeri radici scapulae uel spinæ respondet, insignius quam alibi excavaatur, non secus quam si Natura quum scapulae spinam fingeret, cauam scapulae partem in posteriora extraxisset, ac ita ipsius cauitatem auxisset: quemadmodum in fictilibus uasis, & ijs quoque ex massa uel cera paratur, indies fieri cernimus. Quando enim ollae anam externa ipsius sede locatam conspiciamus, plerumque caua ollae pars anae respondens, sinuata magis, ac ueluti ab ansa extrosum tracta cernitur, idq; in illis sedibus

Scapulae processus.

Interior processus.

Anterior seu costis proxima scapulae sedes.

sedibus potissimum obseruatur, ubi crassiores anae partes consistunt. Vnde etiam illae scapulae cauitatis sedes insignius impressae cauaq; conspiciuntur, quae extremis spinæ respondent, mox enim spinam in tota ipsius exortu sede ad extrema impensius crassam, quam in medio ductu, uideri audies. Inter reliquas interim scapulae cauitatis sedes, ea maxime caua se exhibet, quae iuxta scapulae ceruicem existit, praeter id enim quod in posteriora à scapulae spina, extracta colligitur, hic etiam scapulae collum impense crassum & introsum protuberans, hanc cauitatem insigniter auget: quemadmodum & inferior scapulae costa, quae quum crassa sit, huius quoque sedis cauitatem profundiores reddit. Posterior scapulae sedes insigni processu, ueluti spina, adornata, si obiter uideatur, gibba est, quod hanc figuram iniurijs citra noxam ferendis accommodatiorem esse Natura haud ignorauerit. Verum si pressius hoc scapulae gibbum contemplerur, duae in ipso sedes cauitatesq; nobis occurrent, musculis suscipiendis aptissimae. Vna enim sub scapulae spina inter spinæ inferiorē sedem, & extuberantiore crassiorēq; inferioris scapulae costae partem consistit. Altera uero inter superiorem scapulae spinæ sedem, & superiorem scapulae costam habetur. Atq; hanc quidem muscululus occupat, quem brachium circumducentium tertium statuimus. Inferior cauitas muscululo oppletur, qui brachium circumuertentium secundus numerabitur. Porro etsi haec externa posterior uel scapulae sedes, cum scapulae spinæ, tum ipsius costarum gratia, duas has cauitates ostendat, nihilominus uniuersa (quoniam extuberare cernitur) scapulae dorsum à ueteribus nuncupata est, similitudinem à uero hominis dorso sumentibus. Processum autem qui ab hoc scapulae dorso enascitur, spinam uocant, ad uertebrarum posteriorum processum siue spinarum imaginem, quae quum ueteribus rectissime sint instituta, ab his nominibus nunquam ne latum quidem unguem declinaturus, externam scapulae sedem Dorsum nuncupabo: summi uero humeri radicē, Spinam scapulae. Dicitur autem mihi summus humerus, quod ueteribus *ἀγκυροειδῆ* nuncupabatur: quamquam non adeo promptum sit diuinare, quid quilibet hac uoce intellexerit, neque etiam uel diu Hippocratis causa nomen id negligendum uenit, aut etiam de ipso obiter statuentium est, si modo à Syropis & Iulepis interdum animum auocantes, diuina Hippocratis de ossium fracturis & luxationibus, idq; genus malis oracula, etiam ad nos pertinere duxerimus. Quare etiam non ab re fuerit, scapulae spinam summumq; humerum, uti nobis uisum erit describere, atque tunc demum Hippocratis & Galeni sententiam sermone adijcere. Ex tota igitur propemodum amplitudine dorsi scapulae ualidis crassiusq; enascitur processus, non quidem è dorsi longitudinis medio, uerum non procul à superiori ipsius sede. Processus iste (qui scapulae spina est) sensim magis magisque augetur, ac tandem à scapulae dorso iuxta scapulae ceruicem abscedens, teresq; quodammodo apparatus, modicè antrosum fertur, insigniter supra scapulae cum humero articulum laetescens, & ampla donatus appendice, quae in pueris pluribus ossiculis cōformatur, cartilaginis interuentu coalescentibus. Huius processus pars omnis anterior, & posterior, & humilior, leuis minimeq; aspera cernitur: superior autem ipsius sedes neutiquam laevis est, sed rudis, & foraminulis quibusdam non peruijs decorata, idq; potissimum in superiori sui appendicis sede, & ubi non procul à scapulae basi, processus iste crassior apparet, ac subinde appendicē quoque nanciscitur. Neq; haec sane frustra machinatur Natura, musculorum enim gratia has molitur asperitates, quibus maximus scapulae sursum ducens musculus implantatur. Dein processus iste ijs quibus dixi locis asperior ideo euasit, quod musculus ille latiore ualidioreq; insertionem inibi tentat. Quinetiam haec asperitas, principium praebet dignissimo brachium mouenti musculo: quem, quod brachij cum scapula articulum eleganter integit, *επιωπιδνα* dissectionum periti uocant. In anteriori processus sede sinus adeo leuiter & superficiei tenus insculpitur, ut num capitulum, num sinus sit, agere diiudices. Huic sinui modicè prominens clauiculae tuberculum articulatur, ualidisimiq; ligamentis cōstringitur. Interueniente hic plerumq; peculiari cartilagine, illi prorsus simili quam in maxillae inferioris cum superiori articulis obseruari retulimus, quae scilicet utrinque quae ossa spectat, laevis & lubrica sit, & tantum ligamentis articulum continentibus affirmata & continua. Dicitur modo processus pars, quae à scapulae dorso enascitur, ac (ut sic dicam) dorso proxima est, Spina opportune nominatur, quae etiā in canibus, ouibus & equis cernitur. Pars autem quae à scapula antrosum uersus exteriora abscedit, ac sensim dilatescit, inq; solis hominibus, simijs, sciuris, etsi quod aliud animal clauicula donatur, obseruari potest, summum humerum appellabimus: id nomen à Graecis mutantes, qui procul dubio brachij ossis cum scapulis articulum *ἀγκυροειδῆ* nuncuparunt, ac proinde *ἀγκυροειδῆ* hanc processus partem uocant, quod articuli superiorem cōstituat sedem, ac ueluti illius tutissimū habeatur propugnaculum. Atque ita sanè ab Hippocrate perpetuo accipitur, cum aliàs saepius, tum praecipue quando humerum (quem ipse *βραχίονα* uocat) nequaquam ad superiora (impediēte nimirum

Posterior scapulae sedes, seu dorsum.

Summus humerus seu anapleurus, cuius iam diligens institutio est descriptio.

Peculiaris cartilago clauiculae cum superioris scapulae processus articulo.

Tertium os a
Galenus in sum-
mi humeri cum
clavicula ne-
xu recenseri.

summo humero) luxari docet, & quum de effracto summo humero pertractat. Quanquam & hic Galenus etiā in libro de Ossibus audiendus est, qui cōpaginem^{f. integra. n. Q. d. a.} praesentis processus cum clavicula ἀγκυρώσει nonnullis dissectionis professoribus uocari assertit. Vbi etiam subiungit, hic quosdam tertium os praeter processum hunc, & claviculam in solis hominibus ponere, idē acromion & λαγνυδάδα uocare. Tertium hoc os Galenus decimo tertio de Partium usu in hominibus recenset, & simias illo priuat: quemadmodum & in libris de Administrandis sectionibus, & in suis in Hippocratis de Articulis librum commentarijs. Scribit enim, praeter hunc scapulae superiorem processum, & claviculam, tertium quoddam os esse cartilagineum, quod claviculae ad illum scapulae processum cōtextui insertitur, & a quo membranae ligamētaq; pronascuntur, quorum beneficio contextus iste ualidius cōmittitur. Galenus in quinto de Administrandis cōsectionibus libro huiusmodi os Hippocrati ἀγκυρώσει uocari ait, ipseq; eo nomine ibidem id appellat, quemadmodū in libro de Ossibus testatur, quosdā hic tertium quoddam os collocare, idē ab illis ἀγκυρώσει nuncupari. quum interim Galenus subinde in libris de Partium usu, & in libris de Administrandis sectionibus, ac fere in omnibus in Hippocratem commentarijs, hunc scapulae processum ἀγκυρώσει uocitauerit, aut saltem huius scapulae processus cum clavicula compagem, adeo ut non parum Galeni inconstantiam hic admirer, multoq; magis tantisper admiraturus sim, dum in homine tertium id cartilagineosum os mihi occurrit. Neutiquam enim arbitror Galenū, peculiarem superius cōmemoratam huius articuli cartilagineam ossis loco habere, quū eius generis cartilagine ad ligamēti naturam a uera cartilagine plurimū recedat, neq; ossis ullo pacto sint: quinetiam quum haec in simia perinde ac in homine reperiatur. Et si forte ossis loco habenda esset, praeterquam quod Galenus aliter huius meminisset, & articulum interuenire, non autē ipsi in sterni scripsisset, etiā reprehensione nō careret, quod peculiare os in claviculae cum pectoris ossis articulo, & rursus in inferioris maxillae ad superiorem articulo & in genu nō statuisset, quū interim illic huius generis cartilagine manifestius quā hic in summo humero appareant, etiā illae Galeno incognitae & praetermissae uideantur. Adeo ut adhuc multo satius sit, peculiare hanc cartilagineam (et si ossis esset) ossis nomine nō haberi, quā simul tot ossa Galenū latuisse, clam innuere. Haec itaq; mihi hic nunquā, quantumuis diligenter Hippocratis nomine secanti, tertium os animaduertere licuit. Satisq; perspectū habeo, Galenū id nunquam etiam uidisse: & si ausim eod usq; in ipsum impietatis progredi, affirmarem illum huiusmodi os cōfinxisse a quadā cum ossiū, quae sefami semen referūt, similitudine, quae aliorū ossium articulis contextibusq; ita apponi audies, quemadmodū cartilagineū os Galenus hic consistere prodidit. Lubens igitur cōcessero, tertium id os me in homine non magis quā in simia reperisse, ut neq; qui mihi secanti adfuerit ullus, utcunq; etiā ut a singulis id obseruaretur, sedulo semper monuerim. Ac proinde si quis id os, aut simile quodpiam praeter processum scapulae & claviculae mihi ostēderit, fidem do in humeri cum scapula articulo, me aliud eiusmodi quid longē dignius atq; in artis operibus egregiē perpendendū, ocyus cōmonstraturum, quod uel sola hac occasione sciens nunc praetereo. Quamuis interim neminē ignorare uelim, nullum unquam animal, praeter hominē, simiā, & sciūrum, & si rectē memini, glirem mihi occurrisset, hoc superiori scapulae donatū processū: adeo ut uix ambigē, eum qui primus hominē duntaxat ἀγκυρώσει donari scripsit, intellexisse solū hominē hunc processum obtinere: quando illum in canibus, ouibus, capris, leporibus (qui etiā interiorē scapulae processum separatim nanciscuntur) & alijs quae mensae apponi solēt quadrupedibus, nullū superiorē scapulae processum (at duntaxat spinā) spectaret, parū de simijs cum Galeno sollicitus. Liceat igitur superiorē hunc scapulae processum nobis tantisper Summū Humerū, aut Superiorē processum, dum uerior occurrit sententia, appellare. Porro cuius usus gratia is homini & alijs animalibus clauiculas obtinētibus detur, tum demū melius explicabimus, ubi clauicularū historiā aggrediemur. Praeter hoc enim quod ad superiora humeri luxationē is processus prohibeat, & tūsimū humeri articulo propugnaculū sit, & quod musculorū insertioni & exortui elegāter famuletur, in hoc potissimum iuuat, ut accedēte clauicula humeri articulum a thoracis lateribus & costis quā longissimē remoueat, illumq; in eo situ referuet, quo maximē ad suos motus, quos uarios differentesq; admodum molitur, indiget. At haec in clauicularū descriptionibus resumētur diffusius, iam enim ali quando opportū erit, scapularū sermoni modum imponere: praecipue quum aliud enarrandum nihil super sit, nisi forte per quā exiguū, cuiusmodi esse possit, basim scapulae quā appendicibus decoratur, utcunq; fungosam fistulosamq; uideri, & nō nulla foramina in scapulae spinā porrigi, quae ipsi (quum crassa sit) uenas deducāt, nutrimentum illi suppeditaturas. Cernitur autem unum subinde in illa amplitudine, quā superior scapulae costa cum ipsius spina efformat: ac etiam in interna scapulae sede, qua haec impensius cauatur.

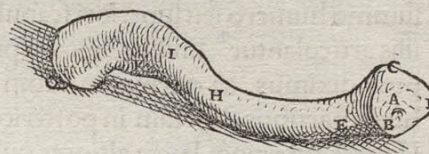
Quibus tantū animalibus superior scapulae processus obtingit.

Summi humeri n. 1. fig. 1.

DE

PRIMA VIGESIMI SECVNDI

Capitis figura.

SECUNDA.

TERTIA.

TRIVM QVAE HIC PROPONVNTVR FIGVRARVM ET ipsarum characterum Index.

PRIMA praesentis Capitis figura dextri lateris claviculam anteriori externaue superiori sede expressam habet.

Secunda, posteriorem interioremue dextri lateris clauiculae faciem, una cum superiori quoq; ipsius sede ostendit.

Tertia inferiorem eiusdem lateris clauiculae sedem commonstrat.

A, 1, 2, 3 Clauiculae capitulum, quo ipsa pectoris ossi articulatur.

B, 1 Capituli huius primus angulus.

C, 1, 2, 3 Secundus capituli angulus.

D, 1, 2, 3 Capituli nuper commemorati tertius angulus. In prima tamen figura, uniuersa triangularis capituli circumscriptione est conspicua literis B, C & D, perinde ac in figura manifestioris doctrinae gratia, indici characteris D hic superposita.

E, 1, 3 In anteriori clauiculae sede protuberans linea e directio primi anguli B insigniti, notatur.

F, 2, 3 F & G in tertia figura, protuberans linea inferioris sedis clauiculae indicatur, quam F & G in secunda figura utcunque etiam ostendunt.

G, 2, 3 G priuatim indicatur asperitas, ad lineam F insignitam posteriora apprens.

H, 1, 2 Clauiculae longitudinis medium, quod teres esset, nisi linea F inferiori ex parte protuberaret.

I, 1, 2 Hac sede clauicula ad superiorem scapulae tendens processum dilatescit, superiorisq; sede quae etiam I ad K usq; notatur gibba est.

K, 1 Asperitas in ea clauiculae sede conspicua, ubi haec anteriori sui parte maximē caua cernitur.

L, M, 3 Latiuscule sedis clauiculae inferior pars leuiter sinuata, & aspera, non autem superioris partis modo gibba.

N, 3 Hac sede clauicula etiam aspera est, perinde ac iuxta M, ex qua ligamentum ad internum scapulae processum fertur.

O, 2, 3 Clauiculae sedes maximē retrorsum introrsumue protuberans, & huius sedis peculiare tuber.

P, 3 Locus insigniter asper, in inferiori clauiculae sede conspicuus, qua superiori scapulae processui coarticulatur.

Q, 1, 2, 3 In tertia figura Q tuberculum insignitur, quo clauicula superiori scapulae processui committitur. In prima uero figura & secunda Q sedes indicatur, qua id tuberculum consistit.

HANC figuram integrum erit praesentis Capitis quartam constituere, in qua dextri lateris pars R insignita cartilagineam exprimit, clauiculae cū summo humero articuli peculiarem. Altera aut pars S indicata, cartilago est peculiaris clauiculae cū pectoris ossis articuli.

I 3 IN

Clauicularum
numerus.

Eandem ad
pectoris os ar-
ticulatio.

IN VTRISQUE lateribus clauicularum (quae Graecis *κλειδικαί*, Latinis uero etiam furculae & iugula nominantur) singulae consistunt, pectoris ossi & summo humero seu superiori scapulae processui coarctatae. Pectoris ossi in illis articulantur sinibus, quos in primi ossis summam sedis lateribus excelsos diximus. ac quemadmodum sinus illi oblongi sunt, ab anterioribusque partibus deorsum in posteriora ducti, & antica sede quam postica latiores, internoque latere altiores quam externo cernuntur, ita quoque se habent clauicularum capita pectoris ossi conexa. Haec enim sinuum modo oblonga sunt, ac depressa: et si quis accuratius eorum circumscriptionem animaduertat, illam quodammodo triangulam iudicaret. Vnus enim angulus in anteriori capitis parte ad humiliora consistit, utrinque obtusus. Secundus etiam obtusus est, in superiori capitis parte nonnihil uersus posteriora conspicuus. Tercius acutior longiorque est, in posteriori sede repositus, deorsumque declinans. Porro ut praesentes anguli obtusi sunt, ita etiam trianguli lineae inaequales, extrorsumque obliquatae occurrunt. Illa enim quae a primo angulo ad secundum ducitur, breuissima est: a secundo autem angulo ad tertium procedens, multo longior uisitur. quae uero a primo ad tertium fertur, omnium longissima curuataque est. Atque ita se habet clauicularum capitum circumferentia, quod multa cartilagine incrustatur, laeueque est: cartilagine tamen una cum tenuissima appendice effracta, caput asperum ac inaequale cernitur. Verum et si caput cartilagine non minus quam pectoris ossis sinus abundet, nihilominus tamen Natura hic cartilaginem effinxit, qualem priuatim in inferioris maxillae ad superiorem articulis reponi commemorauimus. Inter pectoris enim ossis sinum, clauicularumque caput, cartilago quaedam adeo ampla interuenit, atque capitis & sinus est amplitudo. Haec tenuis undecumque est, ac aequa omni ex parte constat crassitie, & quae sinum respicit, admodum leuis est, & unctuosus humore perfusa, sinuque seu pectoris ossi nusquam connata. Item quae cartilago clauicularum contingit caput, pariter quoque laeuis & lubrica est, capiti interim non connata, sed tantum ligamentis articulum in orbem amplexantibus. adeo, ut & haec cartilago non minus triangula sit, quam clauicularum caput pectoris ossi articulum. Clauicula ab hoc cum pectoris ossi articulo, non recto tramite ad alterum ipsius porrigitur articulum, quo scapulae superiori processui connascitur. A pectoris enim ossi procedens, extrorsum sensim curuatur, & anteriori parte gibba, posteriori uero concaua efficitur. Verum illico post medium ipsius longitudinis contrario ductu procedit. introrsum namque curuatur, & gibba fit, anteriori autem sede concaua uisitur: in anteriora insigniter illic prominens, ubi superiori scapulae processui proxima est: adeo ut bis gibba, bisque caua reddatur. Pars enim ipsius pectoris ossi contermina, & dicta, retrorsum, seu ad thoracis interiora magis pertinet. quae autem superiori scapulae articulat processui, nuncupatur, antrosum uergit, & ab interna thoracis sede extrorsum mouetur, clauicula interim in medio ductu etiam obliquata. est itaque gibba anteriori sui parte, in anteriori pectoris sede non procul ab ipsius cum pectoris ossi articulo, cauaque est parte sua interna. non procul uero a summo humero anteriori parte insigniter breuius flexu caua cernitur: posteriori autem parte, gibba & conuexa. Atque ut res sedulo propter crebras clauicularum luxationes fracturasque expendenda breuiter dicatur, clauicularum ductus huiusmodi respodet, praecipue si id in medio ductu paulo magis maiusculi S ritu in hunc modum obliquari fingeremus. Neque horum ullum temere & frustra a rerum Opifice factum est, ubi enim clauicula iugulum spectat, merito posteriori seu interiori parte caua est, quum hac asperam arteriam, stomachum cum sexti paris neruorum cerebri neruis, & imprimis insignes neruorum series a dorsali medulla axillam petens, ferri deberent. quibus potissimum neruis clauicula uiam exporrigit, & propugnaculi etiam loco praefigitur. Quia uero a iugulo, aut potius a suae longitudinis medio clauicula in posteriora porrigitur, neque alicuius usus gratia haec in anteriori sede gibba esse debuit, necessario rursus iuxta superiorem scapulae processum antrosum uergit, quousque processus illius partem contingat, cui apte coarticulati possent. Tantum autem hic antrosum porrigitur, quantum retrorsum abscesserat ipsius gibba parte in illius posteriori sede, quae non procul a summo humero distat. Si enim clauicula a suae longitudinis medio duntaxat in posteriora tenderet, ad colli latera proropens, neque elatiori scapulae processui apici articuletur, nihil profecto obstatet, totam scapulam clauicularum beneficio non firmatam, super thoracem cadere, thoracisque lateri proxime applicari, articulumque humeri costis uicinisimum fieri, haec occasione quamplurimos brachij motus praepediri. Brachium namque ob id potissimum in homine & simia atque alijs quae clauiculis donantur animalibus, tam uarijs differentibusque motibus duci potest, quod ipsius cum scapula

Humeralis
articulus
curuatur
a costis
remouetur,
et clauicula
ac summi
humeralis
articulus.

articulus a thoracis latere plurimum distet. Si enim articulus ille thoracis costas contingeret, uel quauis ratione ipsis proximè (quemadmodum in quadrupedibus) locaretur, ipsas manuum circulationes & iactationes ad pectus, dorsum, collum, & illa nequaquam moliremur: quemadmodum accidere nouimus, qui luxatus humerus in costas procidit, uel scapula instar aleae ob effractam clauiculam dependet. Ne igitur adeo necessarijs destitueremur munijis, Natura humeri articulum a thorace plurimum distare uoluit. quod sane praestitit superiori scapulae processui, qui ita producit, ut clauiculae beneficio a pectore detrusus, sustentetur ac stabilietur, ipseque articulus hac occasione procul a thorace disjungatur. Articulat uero clauicula huius processui minimum extuberanti tuberculo latiori, quam longiori, & nonnihil obliquo: talis hic confurgit articulatio, ut quodnam os suscipiat suscipiatur ue, diiudicare uix queas, fit enim hic ea articuli species, quam Graecorum ueteribus *ἀρθρὸς ὀλίγος* uocari diximus. Clauicularum pars quae superiori scapulae processui connectitur, latiuscula est, quemadmodum & processus quoque latus ampliusque cernitur. praeterea haec clauicularum pars, ut & illa, quae pectoris ossi committitur, intus fistulosa magisque rara est, quam reliqua clauicularum portio, quod uidelicet haec partes etiam crassiores spissioresque sint: & ossa intus tanto semper fungosiora, quanto crassiora & ampliora cernantur. Ipsa enim clauicula in suae longitudinis medio solidissima est, quod etiam hic fit tenuissima, quodammodoque teres. non enim prorsus teres est. In humiliori namque ipsius parte ueluti in lineam protuberat, quae incipit non procul a clauicularum capite, quod pectori articulat, iuxta medium scilicet posterioris & anterioris eius capitis angulorum. Pertingit autem haec linea paululum ultra clauicularum longitudinis medium, in hoc parata, ut muscululus thoracem mouentium primus ab ipsa principium duceret. Iuxta huius lineae principium propter caput clauicularum asperitas sinuosa conspicitur, unde ualidum pronascitur ligamentum, clauiculam pectoris ossi illic colligans, qua ipsi primae thoracis costae cartilago connascitur. Quinetiam ad aliud huius lineae extremum, altera occurrit asperitas, & ueluti asper quidam sinus, quo clauicula tuberculo radicis interioris scapulae processus penè incumbit, ac a quo ligamentum promittitur, clauiculam illi tuberculo pertinaciter colligans. Porro inferior haec clauicularum sedes, ubi linea illa desinit, clauicularum amplius uisitur, sinuosa fit, & aspera, idque potissimum iuxta conuexum clauicularum ad superiorem scapulae processum, ubi ligamenta articulum hunc continentia ualidiora quam superiori sede enascuntur. Superior uero totius clauicularum regio laeuis omnino est, praeterquam iuxta ipsius articulos, ubi ligamentorum producendorum occasione, quemadmodum & musculorum gratia nonnihil aspera est. A clauicularum enim parte superiori iuxta pectoris os muscululus ille enascitur, qui etiam a pectoris ossi pronatus, in mamillare capitis processum implantatur, capitisque motorum decimus tertius, seu septimi paris alter numerabitur. Superiori uero clauicularum parti scapulae superiori commissae processui muscululus ille inseritur, qui scapulam sursum ducendum primus recensescitur. In anteriori clauicularum parte ad radicem primi ipsius capitis anguli, linea quoque protuberat, ante medium longitudinis clauicularum desinens, a qua non minima pars musculi brachium pectori adducentis principium ducit. Ad haec, in anteriori clauicularum sede, ubi retrorsum inflectitur, & ubi non procul ab ipsius cum superiori scapulae processu articulatione caua uisitur, etiam asperitas notatu digna consistit musculi brachium attolenti parata, cuius principij magna pars hinc pronascitur. In posteriori clauicularum sede nihil, quod non dictum sit, inaequale occurrit, praeter quoddam tuberculum hic protuberans ubi clauicula inibi maxime gibba est, idque tuberculum ueluti illius gibbae sedis angulum constituit, ligamentumque ad interiorem scapulae processum educit. Praeter haec in clauicularum uix quicquam notandum est, nisi fortassis adhuc sermone foraminula quaedam non prorsus peruia adijci uelis, quae interdum duo, interdum tria in maxime solida clauicularum parte, & potissimum in posteriori ipsius sede uidentur, in hoc parata, ut uenulas transmittant clauiculam nutriendas.

Clauiculae ad
summum hume-
rum nexus.

Clauiculae sub
scapula, tubera,
asperitates, le-
uitates, & su-
ramina.

DE HUMERO SEU BRACHII

osse. Caput XXIII.

CHARACTERVM DVARVM PRAESENTIS CAPITIS
figurarum (quas sequens pagina proponet) Index.

A, B, C, D, E, F, G, H Horum characterum alij in prima figura, alij uero in secunda obuij sunt, indicantes humeri appendicem, uti modo subiiciam, ualde uariam.

A, B, C In ambabus figuris humeri caput circumscribitur, quod scapulae inarticulatur.

D, E Vtrique characteres in prima uisuntur figura, externum caput appendicis humeri notantes,

1 4 cui

ro proxima, quam in alio, protuberare citra noxam potest (quod scilicet nullus metus sit, si
nem à latere quod murum proxime tangit, è rotula elapsurum) ita quoque externum hume-
ri orbita latus, non ita atque internum periclitatur. Ad externum enim latus, aliud ^{q. 1. fig. 1.} caput
constitui mox subiungemus, cui radius articuletur, quodq; muri uice censei potest, prohi-
bentis ulnam extorsurum à sua orbita luxari. Verum est & aliud humeri rotulae cum ueris ro-
tulis discrimen, quod non ad omnem ipsius partem ulna similiter ac funis ad rotulam circum-
moueri potest. Quamuis enim in ^{q. 1. fig. 2.} superiori mediaq; orbitae sede, humeri os insigniter sinua-
tum sit, longeq; tenuissimum, & squamæ modo pellucidum, tamen nequaquam est peritum,
& hoc magni cuiusdam usus gratia. Summus enim rerum Opifex quum ulnam ad hanc hu-
meri orbitam flecti & reflecti uoluit, ita sanè rotulam parauit, & ipsi etiam ulnae ^{q. 1. fig. 3.} sinus, tu-
beraq; & processus elargitus est, ut cubitum flectere & extendere possimus, & tamen in his
motibus robore non destituamur: quod sanè periret, si in superiori rotulae sede humerus esset
peritius, nihilq; esset in quo ulna in extrema extensione firmaretur, sed funiculi modo, citra
renixum basimq; & obstaculum obuolueretur. Exculpit itaque Natura in superiori rotulae
huius sede duos insignes sinus, ^{q. 1. fig. 4.} unum quidem anteriori in parte, alterum uerò in postero-
ri, qui multo amplior, profundior, & quouis modo insignior est anteriori. Sinus hi quasi squa-
ma duntaxat dirempti, ulnae processus (quos ^{q. 1. fig. 5.} *logones* priuatiu uocant) excipiunt. Atque ho-
rum anteriorem, quum cubitus flectitur, anterior sinus admittit: quum uerò cubitus exten-
ditur, posterior sinus posteriorem ulnae processum excipit. Sunt enim hi sinus extremæ fle-
xionis ac extensionis termini, tanta providentia facti, ut cubitum in acutissimū angulum flecti
finant, & uix ultra rectam lineam eundem extendi permittant, quod scilicet nulla prorsus in an-
gulum extensione, sicuti sanè flexione, indigemus. Quia uerò praesentes sinus in cubiti moti-
bus ueluti bases & obstacula sunt, quae ulnam non ulro ferri sinunt, Hippocrates eos *Bedu-
les* nuncupauit, cui etiam humeri orbita à quadā cardinum imagine *γερμιασδής* appellatur.
Cæterum istorum sinuum usum tunc demum accurate intelligemus, quum & ulnae descri-
ptionem sequenti Capite absoluerimus. in praesentia autem inferior humeri pars adhuc est de-
scribenda. Ad externum itaq; humeri orbitae latus, ^{q. 1. fig. 6.} rotundum & oblongum quodammodo
habetur caput, quod similiter atq; orbita, cartilagine incrustatum & laeue, radij cum humero
articulationi subservit, & in radij superiorem ^{q. 1. fig. 7.} sinum subintrat, radiusq; (ut aliàs fufius ex-
quar) ad id caput in pronum supinumq; mouetur. Deinde capitis longitudinem, quam à superio-
ri ipsius parte ad inferiorem secundum humeri longitudinem metior, in causa etiam est, quod
in cubiti flexione ac extensione, caput id à radij sinu (qui rotundus, non autem oblongus est)
haud elabatur aberret ue. atque hac etiam occasione tota capitis pars cartilagine obducta,
anteriori humeri sedem spectat, nihil prorsus in posteriora erectum, quod in nulla cubiti
extensione radius posteriorem humeri sedem adeat. Veruntamen ad externum huius capitis
latus, humerus insigniter protuberat, montis rupis ue imaginem ostendens, in hoc paratam,
ut quamplurimi musculi hinc opportunè principium ducant. ^{q. 1. fig. 8.} Ab hac enim humeri sede, &
acuta linea quae ab hoc tubere sursum aliquotusque secundum externum humeri latus conscen-
dit, sex nascuntur musculi, quorum ^{q. 1. fig. 9.} primus is censei posset, qui cæteris est latior, quiq; inter
radius mouentes facile est longissimus, radiusq; in supinum ducit. ^{q. 1. fig. 10.} Secundus sub illo exo-
ritur, qui bicorni tendine brachiale extendit. ^{q. 1. fig. 11.} Tertius is est, cuius ope index, medius & anula-
ris extenduntur. ^{q. 1. fig. 12.} Quartus, quem præcipuum parui digiti extensionis autorem ponemus.
^{q. 1. fig. 13.} Quintus, qui ulnae exporrectus, extensionis quoque brachialis opifex est. ^{q. 1. fig. 14.} Sextus, alter ra-
dium in supinum agentium numerabitur, cuius etiam portiuacula ab illo humeri tuberculo
feriatim ac infima ex parte educitur. Porro tuber istud quoties musculorum, neruorum, ue-
narum, arteriarumq; hanc sedem perreptantium mentio incidet, perpetuò externum humeri
tuber seu tuberculum uocabimus. est enim, uti diximus, musculorum producendorum gra-
tià paratum, ac in posteriori ipsius sede iuxta ^{q. 1. fig. 15.} externum latus orbitae humeri ^{q. 1. fig. 16.} sinum exigit,
quo ^{q. 1. fig. 17.} quartus brachium adeuntium neruus uehitur. Sed ut externum hoc humeri latus
protuberat, ita quoque & internum latus musculorum quoq; & neruorum ratione ^{q. 1. fig. 18.} insignem
acutumq; processum seu tuberculum adipiscitur, nullius articulationis gratia, quemadmodum
externum, cui radius articuletur, prominens. Ad ^{q. 1. fig. 19.} internum itaq; latus orbitae humeri proces-
sus educitur, ex cuius apice, qui utique amplius est, ^{q. 1. fig. 20.} musculus nascitur, qui lato tendine cu-
tem internam summæ manus adit. deinde ^{q. 1. fig. 21.} duo brachialis flexus autores, insuper ex infima
processus huius (quem semper internum humeri tuberculum nuncupabimus) sede portio
eius ^{q. 1. fig. 22.} musculi oritur, qui inter radius in pronum mouentes, superior habetur. postremo &
quorundam digitos flectentium ^{q. 1. fig. 23.} musculorum obscura hinc pendet principij portio. Neque
etiam

etiam tuberculum id musculis producendis duntaxat famulatur, uerum etiam duobus cubi-
tum adeuntibus neruis idoneam efformat sedem, ipsisq; propugnaculi loco censendum est. In
anteriori enim ipsius sede iuxta humeri orbitam, ^{q. 1. fig. 24.} sinum leuiter exculptum ostendit, quo ^{q. 1. fig. 25.} ter-
tius brachium petentium neruus dirigitur. In posteriori autem ipsius sede, ^{q. 1. fig. 26.} alio sinu, ^{q. 1. fig. 27.} quin-
tum brachij neruum deducit. Porro utique internum humeri tuberculum grande sit, & in
nobis tactu promptè deprehendatur, obferueturq; non tamen ob id Galeno credendū est, qui
id externo grandius esse prodidit, quum externum multo grandius interiore sit. nam quod ta-
ctui non ita atque internum sese offert, non ipsius quantitas in causa est, uerum radius, cui id
articuletur, quiq; quò minus tactu id diiudicari possit, prohibet. In canibus autem, equis, ouib;
bus, & id genus animantibus parum admodum ab hac constructione hæc humeri tubera dif-
ferunt. quamquam externum humeri caput radio articuletur, tanto minus ab externo humeri
orbitae latere distinguitur, quanto illis radius cum ulna magis connatus, connexusq; est, quam
hominibus quibus admodum manifestò radius in pronum supinumq; agitur, & cum ulna la-
xe articulat. Cæterum non ambigo, hinc Aristotelis sectatores, eosq; qui de animalium mo-
tu quicquam ipsius suffragio, tum aliàs sepius, tum maxime in libro de Communi animalium
gressu repetito, freti prodiderunt, & quorum numero Galenus in tertio de Partium usu est,
& Plinius, & cum pleriq; alijs noster Erasimus Roterodamus in suo de talorum lusu parum
anatomico Dialogo, non mediocriter admiraturos, quod adeò exiguum inter homines &
quadrupeda in hac humeri sede, seu humeri cum cubito articulo differentiam statuam: quum
interim, ut reliqua mittam, Aristoteles, & quotquot illum sequuntur, diuersum flexum in no-
bis & quadrupedibus enarrent, quum nos antrorsum, illa autem retrorsum hanc flexionem
moliri docent, quod nō solum fallum est, uerum etiā Aristoteles uno osse quadrupeda priuat,
ipso nimirum humero, arbitratus illic cubiti cum humero articulum in illis esse, ubi cubitus
brachiali iungitur, quem articulum illa animalia nobiscum habent communem, ac ipsa parem
nobiscum flexionem moluntur, ut etiam in cubiti ad humerum articulo. At illorum anima-
lium humerus, quemadmodum & femur eorundem, & autum, pariter Aristotelem latuit, for-
te quod in corporis trunco in illis aliter atque in nobis occultetur. Porro hæc aliàs fortassis
diffusius prosequuntur, nunc ad reliquas humeri partes redimus, quæ secundum longitudi-
nem teretes quodammodo sunt, uerum posteriori sede magis quam anteriori ampliores &
depressæ. Anterioris enim sedis ^{q. 1. fig. 28.} medium, quodammodo secundum longitudinem protube-
rat, & ^{q. 1. fig. 29.} utrinque hæc anterior sedes compressa uidetur, latera autem humeri magis, ut & an-
terioris sedis medium, protuberare quam deprimi conspiciuntur. Atque hæc omnia accum-
bentium musculorum ratione, qui, ubi eorum naturam habueris perspectam, os suo uoto ele-
ganter compressisse tibi uidebuntur. Ex abundanti autem, in posteriori humeri sede iuxta
ipsius longitudinis medium, ^{q. 1. fig. 30.} quædam apparet compressio, ad quam ^{q. 1. fig. 31.} neruus manum adeun-
tium quartus ab interno brachij latere per posteriora, in externum latus oblique deorsum re-
pit. Quomodo autem sedes humeri anteriores quidem & exteriores gibbæ, posteriores uerò
atque interiores sinuæ Galeno in libro de Ossibus uisæ fuerint, & cur in secundo libro de Par-
tium usu humerum exterius gibbum esse, interius autem sinum prodiderit, nō satis assequor.
Nam nisi humerum statuerimus rectum esse, gibbus censebitur ^{q. 1. fig. 32.} anteriori superiori-
q; parte, sinus uerò ^{q. 1. fig. 33.} posteriori ac superiori: rursum ^{q. 1. fig. 34.} anteriori inferiori-
q; sinus, posteriori & inferiori
gibbus. Deinde, ni fallor, interius, & potissimum ad inferiora, gibbus, exterius uero sinus. At
que hanc formam musculi potissimum inducunt, cubiti flexionis & extensionis opifices. quam-
uis interim minor humeri sit obliquitas, quam quæ in dissensionem uocari debeat. Asperitas
autem quæ in anteriori humeri sede uersus exteriora & supra medium ipsius longitudinis con-
sistit, in hoc parata est, ut ualidior musculorum brachium mouentium hinc succederet insertio,
& ^{q. 1. fig. 35.} posterior cubitum flectentium musculus hinc idoneum educeret principium. Atque hæc
asperitas tanta est, ut in admodum senibus hinc insignis processus enasci conspiciatur, impri-
mis ad ^{q. 1. fig. 36.} musculi brachium attollentis insertionem paratus. Præter hanc asperitatem, ^{q. 1. fig. 37.} alia oc-
currit iuxta sinum, quo externum musculi caput uehitur, qui cubitum flectentiū anterior est:
cuius interioris capitis ^{q. 1. fig. 38.} carnosæ pars, huic asperitati adnasci docebatur. Foramina notatu di-
gna in humero nulla occurrunt, præter pauca iuxta sinuum & caput supercilia, in hoc fora-
ta, ut hinc ligamenta ualidius educerentur, aut eadem hinc implantarentur. Sunt etiam nonnul-
la, sed rara foramina, in humeri longitudine conspicua, & uenis admittendis potissimum in
interno ipsius latere (quæ maxima ualorum fertur series) cæcata, atque in amplum
sinum medullæ asseruandæ gratia, & ossis leuitatis
occasione paratum, pertinentia.

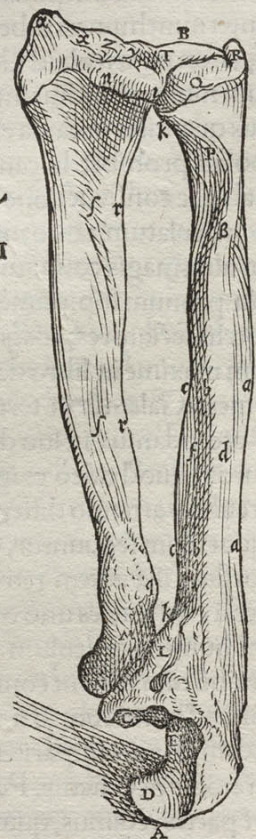
Tum alibi, in
etiam libro de
Ossib. Ca. 16.

Aristotelis
et quamplur-
um aliorum
lapis.

Medurum
humeri parti-
um descriptio.

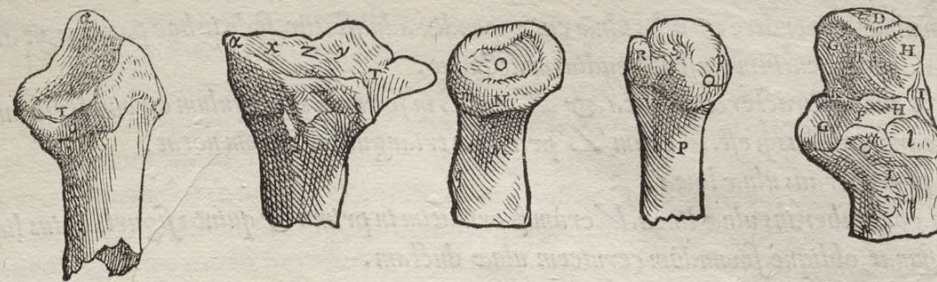
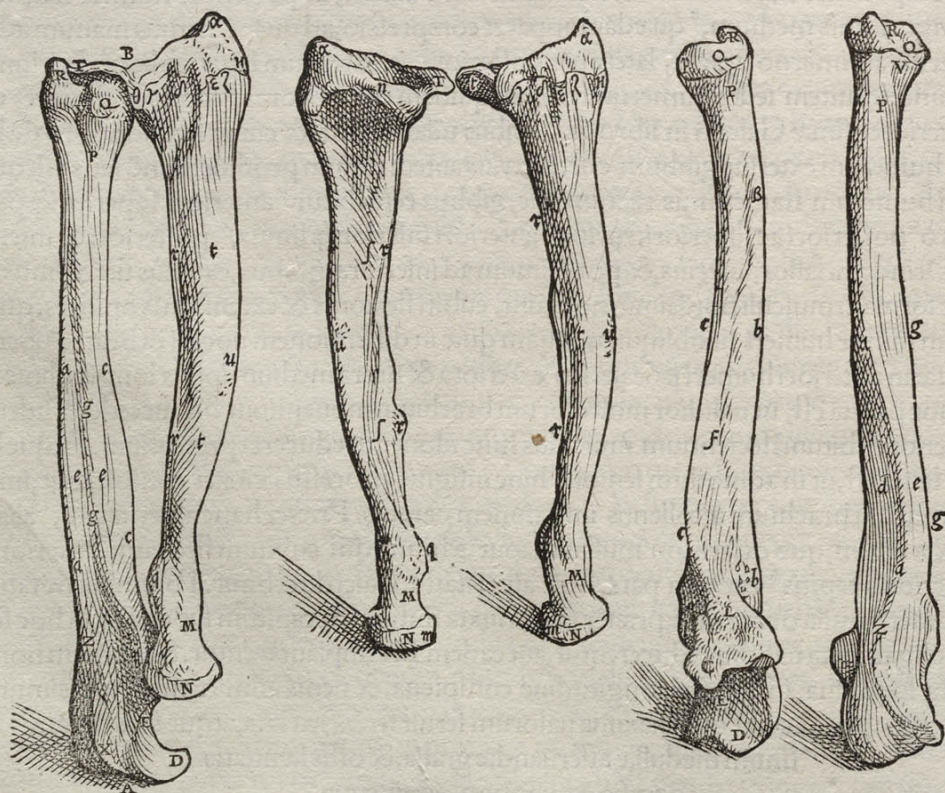

PRIMA VI-
GESIMIQVARTI
CAPITIS FIGVRA.

PRÆSENS figura
sinistri cubiti duo exprimit ossa, an-
teriori facie delineata. Quod uero in
bac, uti & in subsequentibus fere hu-
ius Capitis omnibus figuris, sinistri
lateris ossa sunt obuia, quum tamen ali-
oquin quodammodo semper dextra po-
tius, quam sinistra explanentur, fortui-
to & casu accidit, quod in lignis seu
formis hic pro sinistris dextra depin-
xerimus. Quamuis interim in ossibus,
dextrumne an sinistrum propona-
tur, nihil inter sit.

SECVN- TER- QVAR- QVIN- SEX-
DA. TIA. TA. TA. TA.

QVID DECEM FIGVRAE QVAS SERIATIM PRIMAE
huius Capitis figuræ subiecinus, denotent, ac omnium characterum
quæ undecim figuris inscribuntur, Index.

SECVNDA uiginti quarti Capitis figura, utrumque cubiti os, radius nimi-
rum & ulna, exteriori facie proponitur. Tertia, solus radius interna sede. quarta autem radi-
us externa sede delineatur. Quinta internam ulnæ sedem, sexta uero externam exprimit. Sep-
tima dextri radij inferiorem ostendit portionem, cui brachiale inarticulatur: atque hanc par-
tem ueluti ex inferiori, seu aliâ ulnam spectante facie, ita delineauimus, ut sinus in conspicuo sit,
quo ulnæ tuberculum caput uel hic iuxta brachiale excipitur. Octaua figura, ut et tres ipsam sub-
sequentes, & sex priores, ad sinistrum cubitum pertinens, inferiorem radij portionem extero-
ri facie sic delineatam continet, ut sinus oculis pateat, cui brachiale inarticulatur. Nona supe-
riorem radij portiunculam indicat, in qua sinus obseruatur, quem externum humeri caput sub-
intrat. Decima inferiorem ulnæ portiunculam exhibet, partem quæ brachiale spectat offen-
dens. Undecima superiorem ulnæ partem expressam offert, in qua sinus tuberaq; et processus oc-
currunt, quibus humeri orbita seu rotula adaptatur.

A, B 1,2 Interaallum his characteribus inclusum, Cubitus uocatur, ac A superiorem ipsius notat
partem, quæ humero coarctatur: B uero inferiorem, quæ brachiale spectat. Si quæ interim hu-
ius sedis horumq; ossium nomina desideras, ea ex præsentis libri calce non inopportune petes.

C 1,5,11 Anterior processus ulnæ, humeri sinum subiens, in elatioris humeri rotulæ sedis anteriori
parte calatum. Et C quidem in prima figura internam processus notat sedem cartilagine in-
crustatam, in quinta uero & undecima externam sedem indicat, asperam & inaequalem.

D 1,2,5,11 Posterior ulnæ processus sinum intrans, in humeri posteriori sede ad elatorem ipsius ro-
tulæ regionem exculptum. Ac D in prima quidem, & secunda, & quinta internam processus
sedem indicat, in undecima autem externam seu posteriorem.

E 1,2,5 Ulnæ sinus humeri rotulam excipiens. Hunc sinum undecima figura exactius ita notat. F & F

F, F. tuber quod secundū sinus huius longitudinem fertur. G et G latus tuberis internum. H, H latus
G, G. tuberis, seu, si mauis, sinus ulnæ, externum. I & K sinus huius sedes, quæ in suis lateribus infi-
H, H. ma ipsius parte à leui circumferentia nonnihil intermittitur, ligamentorumq; producendorum
I, K. gratia aliquantulum asper & modicè foratus cernitur.

L 1,5,11 Processuli magnæ asperitas in radice anterioris ulnæ processus C insigniti conspicua, &
quorundam musculorum exortui & insertioni aptam sedem parans.

M 1,2,3,4,9 Ceruix seu collum radij.

N 1,2,3,4,9 Radij capitulum, cui sinus inculpitur, quem externum humeri caput ingreditur. Sinum
O. hunc O in nona figura indicat.

P 1,2,5,6,10 Ulnæ ceruix.

Q in iisdem figuris, ulnæ appendix notatur.

R 1,2,5,6,10 Ulnæ appendicis processus, quem stylo scriptorio comparamus.

S 10 Sinus appendicis ulnæ, cui cartilago quædam adnectitur, seu potius innascitur, T notanda, atq;
à radij sinu, quo is brachiale continet, pronata.

T 1,2,3,4,7,8 Cartilago cuius iam meminimus, quæ ulnæ appendicis maximā portionem à brachiali
dirimit, ac T quidem in prima & octaua cartilaginis sedem indicat, quæ primum à radij appen-
K dicis

dicis sinu x, y & z indicandum pronascitur. In secunda uero partem notat, qua cartilago radij appendici adnascitur. In tertia, cartilaginis sedes indicatur, brachiale respiciens. In quarta cartilaginis sedes ulnae incumbens.

V 2, 6, 10 Sinus in ulnae appendice & ossis ulnae cui appendix adnascitur, sede in hoc paratus, ut alterius brachiale extendentium musculi tendinem deducat.

X, Y, Z Hi tres characteres in sexta, & X ac Z in secunda triangulum circumscribunt, qui in ulna excarnis gibbusque est. Verum Z priuatim trianguli uerticem notat.

a, a 1, 2, 6 Prima protuberans ulnae linea.

b, b 1, 2, 5 Secunda protuberans ulnae linea. Verum β priuatim in prima & quinta figuris huius lineae sedem insinuat, oblique secundum ceruicem ulnae ductam.

c, c 1, 2, 5 Tertia protuberans ulnae linea.

d 1, 6 Vlnae latus prima & secunda circumscriptum.

e 2, 6 Vlnae latus prima & tertia linea circumscriptum.

f 1, 5 Latus ulnae inter secundam lineam & tertiam consistens.

g, g 2, 6 Linea lateri illi peculiaris, quod prima linea tertiāque continetur.

h, i 1 Duo hi characteres sedem utranque notant, qua radius ulnae coarctatur. ac h quidem sedes indicatur superior, & humero proxima. i uero inferior, & brachiali contermina.

k, k 1 Tota hac sede (eo quod radius arcuatim obliquatur) duo cubiti ossa inuicem dehiscunt.

l 5, 11 Sinus ulnae incisus, in quo radij capitulum uoluitur.

m 3, 4, 9 Radij capituli sedes, quae ulnae sinui, insignito insidet.

n 1, 3 Inferioris radij appendicis interior sedes notatur: in reliquis autem figuris, secunda nimirum, quarta, septima & octaua exterior sedes ostenditur, alijs characteribus ornata.

o 7 Sinus in radij excelsus appendice, in quo ulnae appendix excipitur.

p 5, 10 Protuberans ulnae appendicis pars, radij sinum o indicatum ingreditur.

q 1, 2, 3, 4 9 Amplus abruptusque radij processus, cui tēdo musculi cubiti flectētū anterioris inseritur.

r 5, 7 1, 2, 3 4 Acuta radij linea ipsius inferna sede, qua secundū cubiti longitudinē ulnā respicit, extuberans.

s 1, 3 Internum lineae r prius insignitae latus. t, t 2, 4 Externum lineae r indicatū latus.

u 2, 4 Hac sede radius asper est, ut duo, ex quatuor ipsi peculiarib. musculis, hic ualidius insererentur.

x, y, z 1, 3 Sinus in radij appendice, articulando brachiali incisus. Et z quidem notat tuberculum sinus nonnihil prominens, & sinum ipsum ueluti geminū constitūens, cuius partes x & y indicari possunt.

α 1, 3, 4 6, 7, 8 Radij appendicis maxime prominens portio, quae sinum cui brachiale articulatur superior aut interiori sede adauget, & procerius quam appendicis ulnae processus stylum referens, ac R insignitus, protuberans.

γ a, e, 3, u His characteribus in secunda & quarta figuris gibba externaque inferioris radij appendicis regio cum ipsa ossis sede cui appendix coalescit, notatur. & singuli characteres, huius sedis priuatim sinum indicant. γ quidem primum sinum, α secundum, e et 3 tertium, u quartum. In secunda

θ. autem figura θ sinum indicat radio ulnaeque communem.

Cubitus.

Vlna.

Radius.

Vlna ad humerum articulatione, & ipsius hic processum & sinum describitur.

NIVERSA pars inter brachium & brachiale consistens, Graecis *ωβυς*, Latinis uero Cubitus appellatur. haec duobus constat ossibus inuicem incumbētib. & coarticulatis, quorum ^b inferius, quod & longius est, *ωβυς* quoque & Cubitus nuncupatur. Ne autem homonymia sermoni aliquid obscuritatis conciliet, quoties integræ duobus illis ossibus extrinsecus partis cum ligamentis, uenis, arterijs, neruis, membranis, & cute, mentio incidet, Cubiti uoce utendum duximus, inferius quidem os ulnam, superius uero Radius (uti haecenus fecimus) toto sermonis contextu nuncupaturi. Duo haec ossa longa sunt, & omni propemodum ex parte inter se uaria. Primum itaque inferiori humeri sedi diuersa prorsus articuli specie coarctatur. Vlna enim ad humeri ^d orbitam rotulam uel aptis in hoc exculpta sinibus, & idoneis donata, processibus articulatur. In superiori nanque ipsius sede, qua admodum crassa solidaque, & appendice nō minus quam humeri inferior sedes, destituta est, duos insignes adipiscitur processus, quorum alter altero prior anterior uel habetur, ac anterior quidem is est, qui ⁱ sinum in anteriori humeri sede ad elatiorē rotulae regionem exculptum spectat, suisque tuberculis illi sinui ad amissum congruit. est enim processus hic am-

plus

plus, & obtuso angulo similis, & perquam durus, ac solidus. Posterior autem processus anterioris formae quodammodo respondet, ^e sinum subintrans, qui in posteriori illius sede ad elatiorē rotulae regionem caelatus cernitur. cum tamen sinus iste anteriori sinu profundior ampliorque multo sit, processus etiam posterior anteriori crassior ampliorque merito euasit, adhuc magis obtusi anguli speciem referens. Processum hunc Athenienses quidem *ωβυγανος*, Dores autem *ωβυγανος*. Hippocrates uero *ωβυγανος*, Galenus porro iam *ωβυγανος*, iam *ωβυγανος* uocauerunt. Quae uoces magno eorum qui latina legunt incommodo ab interpretibus confunduntur, non haec solum unica cubiti uoce crebro uertentibus, sed & ulnam, & totam partem inter brachium ac brachiale repositam, & humeri cum ulna ac radio articulū, & internam eiusdem articuli sedem, ipsiusque flexum: quum interim plurimum intersit, quid singulis uocibus ab illo quem uertunt autore, intellectum fuerit. Quamobrem ne rem alioquin plus satis arduam, obsecruiorem reddam, id lubens a lectore cōtenderim, ut perpetuo eadem uoce toto contextu me uti patenter ferat, neque haud scio cuius copiae gratia, aut obscuri nominis proprii occasione, omnia turbari uelit. uocentur igitur nobis hi ulnae processus, ille quidem anterior, hic uero posterior, quem gibberum plerique & gibbum appellarunt: non expendentes inde ipsos humeri ^h tubercula quae ad rotulae ipsius latera habentur, & deinde ⁱ inferiora femoris capita, aliosque nonnullos ossium processus, simpliciter se gibberos nuncupasse. ^k In horum ulnae processuum medio, quā se inuicem ^e regione spectant, grandis exculptus sinus humeri rotulam excipiens, illique omnino respondens. Primum enim instar semicirculi, aut paulo etiam profundiū quam semicirculus, caelatur: nostrique C, ac Graecorum *ωβυγανος* imaginī accedit, unde etiam ab eius characteris forma Graecorum ueteres hunc sinum *ωβυγανος* appellarunt. Sinus iste non obiter tantū C modo exculpi, uerū ut ad amissum humeri rotulae responderet, in ipsius medio ^l tubere obusto amploque protuberat, quod secundū sinus illius longitudinem fertur, & utrinque ^m ad ⁿ latera ita comprimitur sinuaturque, ut funi chordae uel quae ad trochleae rotulam uoluitur, possit cōferri. Quemadmodū enim teres chorda, rotulae sinui (ut sic dicam) pariter secundum concuum tereti inuoluitur, ita quoque hoc ulnae sinus tuber sinui rotulae conuenit. & depressa sinuataque rursum tuberis latera, rotulae sinus extuberantibus aequatur lateribus. Quod ut fiat exactius, ulnae sinus internum latus, aliū ipso externo cauatur: quod uidelicet internū rotulae latus, multo procerius externo promineat, extuberetque. Vniuersus hic ulnae sinus laevis est, & cartilagine incrustatus, & unā cum suis processibus rotulae ita coaptatus, ut si uel minimū quid, aut magis extuberare, aut profundius insculpi, aut ampliari, aut stringi illum sinxeris, ilico uniuerfam laevis articulationem, in hoc duntaxat affabre constructam, ut eius beneficio cubitus flectatur, & extendatur, citra luxationis periculum, ad quod nō solum spectatu iucundissimus ille qui mutuo ingressu perficitur ossium contextus opitulatur, uerum etiam ligamentorum articulum stringentiū robur. Vt enim ualida articulum ambirent ligamenta, processuum ^o sedes

^p sinum non respiciens, aspera inaequalisque est. Quamquam denuo non ligamentorum tantum, sed & musculorum nomine processus asperi cernantur. Posterior enim posterioris processus sedes admodum inaequaliter protuberat, quodammodoque sinuata conspicitur, ut cubitum extendentium musculorum insertionem fortius exciperet. Ita & anterior prioris cubiti processus pars, in hoc aspera est, ut ualidior ^q musculi cubitum flectentium posterioris insertio efficere-
^r tur, & musculi ^s secundos ac ^t tertios digitorū articulos flectentes, hinc promptius originem ducerent. Neque solum haec anterior prioris processus regio exasperatur, uerum & iuxta eius processus radicem eorum musculorum nomine asperis ^u quibusdam tuberculis Natura ulnam decorauit. Ad haec, ut ualidioribus ligamentis hic articulus amplexaretur, in infima ulnae sinus C litteram referentis sede, utrinque ad latera sinulus instar anguli cuiusdam imprimi cernitur, & ipse sinus C similis a sua circumferentia inibi desinit, asperque redditur, non alia sanē occasione, quam ut ex hac ulnae parte foraminulis non peruijs obstita, ligamentorum fortium penderet exortus. Atque in hunc modum ulna humero articulatur, radius autem quā humero iungitur, utrunque tenuis est, & ex ^v oblonga tenuique ceruice in amplum orbiculatumque porrigitur ^w capitulum, quod ea parte, qua humerum spectat, ^x sinum exigit rotundum, & non amplius ^y cauum, quem humeri ^z caput subintrat. Ad hoc caput radius in prouum supinumque agitur, & interim quo minus cubitus flectatur, extēdaturque radij cum humero articulus, nequaquam obstat, quinimō radij sinus ad id humeri caput quoque inflectitur & extenditur, ad quod praecipue iuuat humeri capitis longitudo, amplaque ipsius sedes cartilagine incrustata, quae nunquam a radij sinu in cubiti motibus abscedit, adeo ut non oscitanter Naturae praetereundum sit artificium, quae ita humeri cum radio articulum adaptauit, ut & radius unā cum ulna flecti reflectique possit, & is interim eleganter in prouum supinumque quiescente ad humerum ulna, ducatur.

K 2 Certe

Radij ad humerum articulatione, & ipsius hic processum & sinum describitur.

Ulna ad brachiale ductus, & inferioris ipsius sedis historia.

Cæterum ulna à suo cum humero articulo deorsum recta quodammodo uersus brachiale fertur, sensim gracilescens, tenuiorque tantisper facta dum ad brachiale usque pertingat, illic enim ex tenui longaque ceruice rursus nonnihil aucta, appendice donatur instar capituli cuiusdam rotunda, sed uaria interim. Hæc nanque inferiori ipsius parte processum obtinet, quem, quia in acutum procedit, Græci dissectores à scriptorij styli imagine *processu styli* appellant: in hoc formatum, ut sinum adaugeat, quo brachiale ad cubitum articuli docebimus: utque ab ipso ligamen articulum continens pronascatur. Verum huius processus usum paulo post, uel Galeni huic processui nimum tribuentis nomine, explicatius aggrediar. Inferior igitur ulnæ appendicis sedes brachiale respiciens, ad internū latus acuti illius processus inæ qualem quendam nanciscitur sinum, in quem cartilago firmatur, quam à radio pronatam magna ex parte ita inter brachiale & ulnam audies repositam, ut neque brachiali neque ulnæ adnascatur, eiusque generis cartilago sit, quam priuatim in maxillæ inferiori ad superiorem articulis, & in clauicularum cum conterminis ossibus nexu, contineri dudum retulimus. Porro si sinum illum appendicis ulnæ exceperis, tota sedes brachiale spectans, ad eum modum cartilagine incrustatur, quo sinus capitæ articulorum obducitur læuigarique solent. Præter hunc sinum appendix ulnæ, in externa ipsius sede sinum sibi insculptum gerit, qui oblongus, & (ut sic dicam) teres est, tendini paratus, eius musculi qui postbrachiali ante paruum digitum insertus, brachialis extensionis autor habetur. Verum præter hanc appendicem, ulnæ secundum ipsius longitudinem forma & impressiones quædam, & ipsius instar linearum tubera, adhuc expendenda ueniunt. Primum itaque humilior ulnæ sedes ad posterioris ipsius iuxta humerum processus radicem, quæ cubito innititur, aliquouisp^m gibba est, sua amplitudine triangulum referens, qui ex carnis & musculis intectus, mox adempta cute conspicitur, duntaxat neruosa tenuitatem musculorum excipiens, quorum beneficio cubitus extenditur. Huius trianguli uertex deorsum per ulnæ longitudinem exporrigitur, & lineæ modo ob hoc maxime protuberat, quod huius lineæ latera à musculis duobus comprimantur, ipsa uel ulna musculis illis cedat, quorum alter exteriori lineæ lateri exporrigitur, postbrachiali ante paruum digitum insertus, ac brachiale extendens. Alter, qui interno lateri exporrigitur, & cui ulnæ os impensus cedit, brachiali ante paruum digitum insertus, idque flectit. Hæc ita protuberans lineæ, secundum inferiorem ulnæ sedem ultra medium ipsius longitudinis fertur: & præter hanc alia adhuc duæ cernuntur, quæ cum nuper dicta sic ulnam efformat, ut ipsa ab humero uersus brachiale procedens non teres, sed triangularis uideatur. Secunda igitur protuberans lineæ ab interiori latere radicis anterioris processus ulnæ recta deducitur, quæ commune latus cum prima lineâ constituit, quod ab illo musculo impressum est, quem modò brachiale flectere diximus. Aliud autem latus cum tertia lineâ efformat, quæ trium linearum acutissima asperissimaque est, & ab externo latere radicis ulnæ processus anterioris longissimè procedit, atque in hoc producitur prominens uel, ut ab ipsa ualidum pronasceretur ligamentum, quod radium ulnæ secundum cubiti longitudinem robustioris membranæ ritu connectit. Porro latus inter secundam lineam & tertiam repositum, musculorum gratia comprimitur, qui internam cubiti sedem occupat, quibusque hæc ab ulna & radio apta sedes paratur. Horum præcipuus est, quem tertium quatuor digitorum articulum flectere audies. Verum quia illi musculi in ipsorum quoque per ulnam progressu etiam sui ortus portionem assumunt, hoc tertium latus inter secundam & tertiam constitens lineas magis asperum occurrit, quam latus inter secundam lineam & primam conspicuum, à quo nullus pronasceritur musculus, nisi iuxta ulnæ cum humero articulum, ubi is principium ducit, qui radium in prouum ducentium superior est. Latus tertia & prima lineis circumscriptum, reliquis duobus minus est compressum, & priuatim lineam obtusam, sed longam & modicè prominentem, ac uiciniū tertiæ lineæ quam primæ deductam adipiscitur. Hanc Naturæ trium musculorum gratia produxit, qui ab ipsa triplici principio originem ducunt. Ac primum quidem eius musculi est, qui inter radium in supinum ducentium breuior habebitur, secundum autem & tertium pollicis ac indicis famulari motibus, in secundo libro docebimus: quem eo leuiori negotio intelliges, quo consideratius ea quæ modò narramus, in ossibus spectaueris. Sunt enim hæc non minus uisus ac cognitu iucunda, quam cerebri & aliarum, quas hodie solum miramur, partium sectio. ut interim de summo in artis nostræ operibus usu nihil dicā, dum ad has lineas scopum figentes, fractum ac luxatum os rite nos reposuisse certissimò cognoscimus. Ad hunc itaque modum ulna multum etiam ultra mediū ipsius longitudinis se habet. Vbi uero brachiali propinquius accedit, teres omnino esset, nisi secūda lineâ insigniū inibi protuberaret, ac oblique deorsum protensa sedem adaptaret quadrangulā musculo, qui radij in prouum motus opifex hinc principium sumere docebitur. Porro si quid de ulna adhuc dicendū superstit, id iam unā

in

f. fig. h. g. fig. i. h. fig. inter h. c. h.

in radij enarratione persequar, qui obliquus est, quatenus ulna recta. Radius nanque supra infraque ulnæ committitur, in medio autem ac per reliquam longitudinem ita arcuatim obliquatur, ut admodum ab ulna dehiscat. quod partim motus ratione perficitur, ut obliquo scilicet ductu radius ulna suffultus, in prouum supinumque promptè ageretur: partim, quò apta sedes & fundamentū musculis constitueretur, quos necessariò internam externamque cubiti sedem occupare oportuit. Quoniam magis obliqui sui motus occasione, quam musculorum gratia radium obliquari, plurimumque in medio ductu duo cubiti ossa inuicem abscedere, illa nos doceant animalia, quibus neque radius, neque radij beneficio manus extrema, in prouum supinumque ducitur. Equus nanque, ouis, eiusque generis animalia solidis, aut bifidis donata ungibus, tota cubiti longitudine radium ulnæ adeò connatum a stabilitumque obtinent, ut ne tantillum quidē citra ulnam radius moueatur. In canibus uero & felibus, & ijs in animalibus quibus pedes in digitos dirimuntur, radius mouetur quidem, sed tanto obscurius ac difficilior, quanto nos manu motus perfectiores obimus. Distat igitur in his quoque animalibus radius ab ulna, uerum longè minus quam in homine. neque etiam adeò laxam articulationis speciem in illis, atque in homine, est cernere. Articulatur autem radius ulnæ supra infraque, differenti omnino articulo. supra enim ulna radium excipit, infra uero à radio ulna excipitur. Ad externum itaque latus anterioris ulnæ iuxta humerum processus, sinus quidam instar quartæ circuli partis transtuerim exculpitur, læuis, & cartilagine incrustatus. Huic sinui internū latus capitis radij, cui sinus insculpitur humeri externum caput excipiens, appositè congruit, ac læue & orbiculatum hic factum, in illo sinu uoluitur. Infra autē iuxta brachiale, ubi radius crassescit, dilaturque, & insigni appendice donatur, huius appendicis humillimæ sedis sinus insculpitur, illi non ab similibus, quem paulo ante in ulnam incisum retulimus. In hunc sinum cartilagine incrustatum superior appendicis ulnæ sedes capituli modo protuberans, cartilagineque obducta, reuoluitur: hacque ratione radius utriusque articuli beneficio tantummodo in prouum supinumque agitur. Non procul à superiori articulo, ubi radij ceruix consistit, radius asperum abruptumque educit processum, qui internam cubiti sedem respicit, & insertioni anterioris cubiti flexcentium musculi aptam sedē parat. Rursus reliquo ab humero uersus brachiale ductu, radius non omnino teres & læuis est. Verum secundum ipsius longitudinem humiliori sua sede acutam & insigniter extuberantem producit lineam, quæ tertiam ulnæ lineam respiciens, ligamentū admittit membranæ ualidissimæ ritu ambo cubiti ossa, quæ inuicem dehiscunt, colligans. Externum huius lineæ latus perinde ac internum quoque, compressum sinuatumque est, ut hoc internam cubiti sedem occupantibus musculis, illud uero ijs qui in externa consistunt, cedat. Porro internum latus externo asperius est, quod priuatim musculus tertium pollicis os flectens, nō infimam sui exortus portionem ab illo latere sibi ascat. Deinde superior radij sedes è directo dictæ nuper lineæ consistens, penè teres est, & iuxta medium suæ longitudinis aliquouisp^m aspera occurrit, ut in hanc duo musculi ualidiorē molirentur insertionem: quorum alter radium in supinum agentium breuior est, alter uero radium in prouum ducentium superior, cuius potissimum occasione asperitas illa celsatur, quod ipse nerueam potius quam carneam insertionē efficiat, longiusque in osse producat. In radij sede brachiali contermina, quam crassescere dilatarique dictum est, pleraque examussum inquirenda ueniunt. Primum enim hanc partem ita augeri oportuit, ut tandē apta constitueretur sedes, cui brachiale articulari queat. necessum etenim erat, brachialis cum cubito articulū, in hominibus paulò minus toto ad radicem referri: si modò quiescente ad humerum ulna, summa manus radij beneficio, & secundariò in prouum supinumque agi debuit. Si nanque in radio & ulna sinus, cui brachiale articuletur, æqualis portio exculperetur, & ipse interim sinus superiorē brachialis sedem imitatus necessariò transtuerim oblongus esse deberet, impossibile profectò fuisset & radium & summam manum in prouum supinum uel ferri, ulna interim ad humerū quiescente, ac ueluti huius motus basi ac fulcumento. Pars enim brachialis quæ ulnæ sinui infereretur, inarticularetur uel, clauī modo obstaret, quo minus uel tantillum radius immota ulna moueri posset. Operæ precium igitur fuit, inferiorem radij partem adeò crassescere, ut efficiendo sinui, cui brachiale articuletur, apta esset. Verum quia tenuis os nimum crassescere nequaquam expediebat, Natura etiam brachialis portionem ab ulna sustineri uoluit: at ita, ut uix puncto ulna brachiale contingeret. contingit autem acuto ipsius processu, quem stylo dissectionum periti assimilant. Ne enim ulna, reliqua sui appendicis sede, brachiale citra alterius corporis interuentum contingeret, Natura ab inferiori sede sinus in radij appendice brachialis gratia exculpti cartilaginem deduxit: quæ ulnæ appendicem ascendens, illam à brachiali dirimit, itaque articulum hunc aptat, ut ulna brachiale quidem sustineat, uerum proximè non contingat, totusque sinus (uti sanè oportuit) ad radium

K 3

spectet.

Radius obliquus.

Radius ad ulnam articulationem.

Radius secundum ipsius longitudinem leuissimus & asperissimus.

Inferioris radij partis histologia.

Cartilago brachiale ab ulna dimens.

speciet. Atq; hæc sanè tanto uelini inquiri diligentius, quò magis cum Galeni dogmatibus pugnant. non enim lubet in hoc negocio alioqui satis prolixo, palsim Galeni loca, à quibus prudens dissentio, subnectere, rationemq; cur aliter sentiam subijcere, quum diligens lector etiam non admonitus, hæc abundè animaduersurus sit. Verum ne nimium Galeni Anatomicorum coryphaei placita, eaq; potissimum quæ à studiosis in publicis sectionibus, ut expendantur requirere solem, iam præterisse uidear, in radij ulnæq; Galeni historia portionem & particulam modò assumam, quæ prolixius sæpiusq; ab ipso inculcatur. est autem hæc, acutus ulnæ processus, quem stylo comparamus. Vtiq; præteream, quòd magnam, & (quantū ex ipsius scriptis assequor) dimidiam sinus cui brachiale inarticulatur portionem, ulnæ ascribit, acuto huic processui priuatum ad brachiale connexum inibi tribuit, ubi ulnæ radijq; historiā in libro de Ossibus pertractat. Vbi autem paulo pòst brachialis ossa recenset, cōnexus speciem exprimit, quando tertium superioris brachialis ossium ordinis os quòd paruū digitum spectat, sinuatū esse, atque in illud acutum ulnæ processum ingredi recenset, ac ueluti duos brachialis cum ulna & radio articulos proponit: quorum unum quidem ad radium & ulnam simul refert, alterum uerò ad acutum ulnæ processum. atq; ad hunc quidem nexum pertinere asserit, brachiale in obliquum ducere: ad illud uerò, in rectum, cuius opera summam manum extendimus inflectimusq;. Arbitror autem Galenum per obliquum motum, illum intelligere, quo manus in utrumque latus ducitur, pari nimirum motu, quo digito inuicem adducimus & reducimus: ita enim obliquum lateralem uel motum alias fere semper Galenus intelligit. Quod si est, quid dici posset absurdius, quàm hunc motum acuti illius processus munere celebrari: quum tantum absit ut quicquam ad illum motum auxiliari queat, ut illum nō secus impediret, quàm si palum bacillum uel aliquem brachiali & cubito simul ad latus sic obligares, ut sedulas matres puellorū sinistrae manus pollicis & cubito pariter baculum alligare uideremus, quando pueros nimium sinistra manu uti cernunt, metuuntq; ne progressu temporis sinistra pro dextra utantur. Porro si Galeni locum in secundo de Partium usu excutere uolueris, inibi illum quoque duplicem articulationis speciem recensere, atque eam quæ acuto fit processu in hoc factam dicere, animaduersurus es, ut manus eius articuli ope in prouum supinumq; & deinde etiam in latus ducere. Hanc sententiam re ad amussim perpenisa, non minus quàm priorem ueritati repugnare fateberis. idq; tunc potissimum, quando omnem fere brachialis articulationem, ad radium ob hoc præcipue referri discas, ut radij motum, qui in supinum & prouum fit, extrema manus secundario sequeretur: & insuper colliges, illos motus debere impediri, si acutus ille processus ex Galeni sententia brachiali articuletur. Quod (ne longius in re clarissima immorem, oves, bouesq; liquidò ostendunt. nam ipsorum brachialis ad cubitum articulatione Galeni descriptionibus quodammodo respondens, neque in latera, neque in prouum, neque supinum aptè moueri potest. Illis nanque animalibus acutus ulnæ appendicis processus oblongus est, & sinum priuatum in brachialis ossibus sibi uendicat, nullaq; cartilago peculiaris ulnam ac brachiale interuenit, præter eam quæ ossibus crustæ modo obducitur. cuiusmodi tamen cartilago in homine spectatur, in quo etiam processus ille non tantū cartilaginis illius altitudinē excedit, quantum superior illius qui in radij appendice sculpsit sinus pars porrigi educiq; cernitur. Eminent autem illa radij pars eadem cum acuto illo processu ratione, ut scilicet sinum efformaret brachiali aptum, hincq; ualidiora articulum continentia producerentur ligamenta. Quum uerò huic radij sinui non unicū tantum brachialis articuletur os, uerum inter tria brachialis ossa, quæ radio ulnæq; coarctari docebimus, duo ad solum radij sinum referuntur, & tertium, cartilaginem illam à radio peculiariter pronatam & acutum ulnæ appendicis processum, respicit, radij sinus geminus esse apparet, eo quòd sinus modicè inibi protuberat, ubi secundum brachialis os primo committi, illo quòd subsequitur Capite dicturi sumus. Ad hunc igitur modum brachiale radio committitur. in quo præterea considerandum uenit, radij partem, cui appendix ipsius coalescit, ipsamq; appendicem interna parte sinuatam & leuiter cauam uideri, cum ut musculo cederent radium in prouum ducentium inferiori, tum ut exactum iter tendinum serici aptaretur, qui cubito exporrecti digitorum flexui famulantur. Externa autē huius radij sedis pars gibba est, quòd ita (quum extra ponatur) iniurijs ferendis pertinacior reddatur. ne tamen musculorum cubito exporrectorum tendines summam manum hæc petentes, & gibba illa sede deducti, hinc inde aberrarent implicarenturq;, sinus multi huic sedi insculpuntur, quibus tendines transuersis obducti ligamentis, tanquam per anulos trajecti, in secundo libro describemus. Sunt autē huiusmodi sinus numero quatuor. ac primus quidem amplius est, tendinibus paratus, qui indicem, medium & anularem extendunt. Secundus tendinem transmittit, indicem & medium à pollice in latus abducentem. Tercius quodammodo geminus

Libro de Ossibus.
Primo de Ad
mini. differe.
Secundo de
Vsu part.

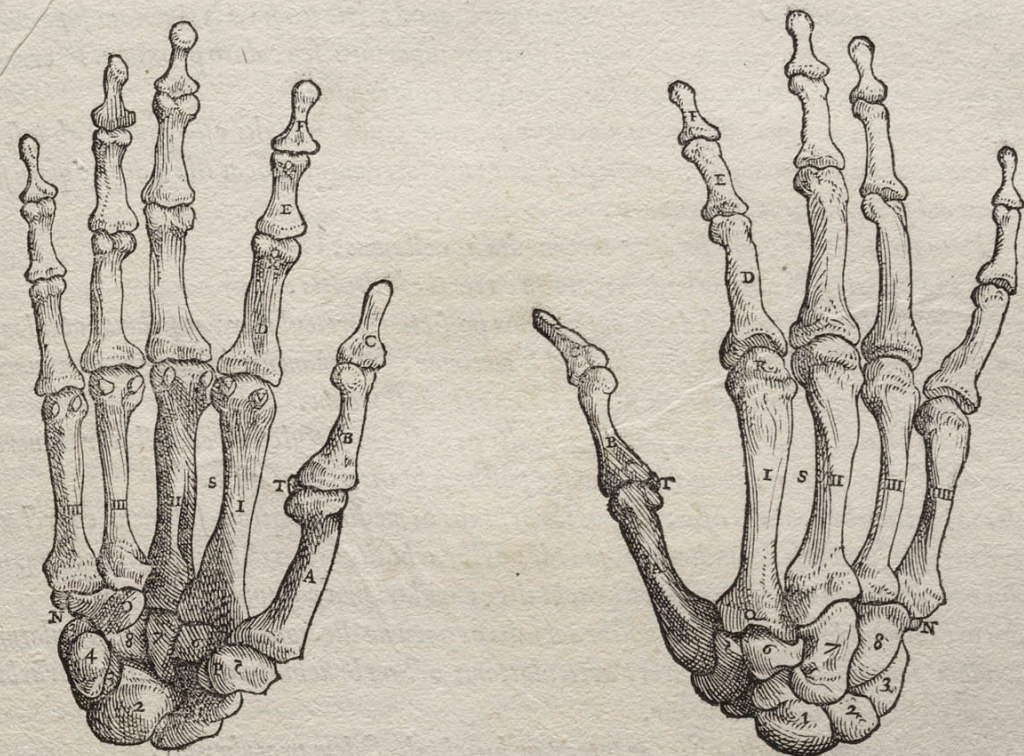
Sinus radij,
deducendis
tendines
musculorum
in os ipsorum
adhibentur apti.

nus est, bicornem transmittens tendinem alterius musculi brachiale extendentium, unā cum tendine musculi pollicem uersus indicem euerentis, extendentis uel. Quartus sinus leuiter admodum exculptus est, uixq; sinus nomen meretur: asper tamen locus est, qui ligamentum transuersum tribus tendinibus obuolutum educit, quorum unus brachialis ossi pollicem sustinenti inferitur: secundus primo ossi pollicis, tertius autem tertio pollicis ossi. Verum quarti sinus sedes, ligamenti illius gratia non duntaxat aspera est, protuberatq;, uerum etiam ut tendo illi ualidius implantetur musculi longissimi radium in supinum ducentis. Et præter hos sinus, etiam in externa articuli, quo radij appendix iuxta brachiale appendici ulnæ articuletur sede, sinus etiam consistit, quo musculi tendo uehitur. cuius potissimum beneficio paruus digitus extenditur. atque is sinus & ulnæ & radio communis cenletur. Jam de ulna & radio nihil dicendum superest, præterquam quòd solida undiq; consent substantia, illic tantum fungosa, ubi appendices ipsi adnascuntur. intus sinum exigunt, medulla oppletum, atque in hoc ulnara diuisq; humerum, femur & tibia ossa imitantur.

DE BRACHIALI. CAPVT XXV.

PRIMA FIGVRA EARVM
QVÆ VIGESIMO QVINTO
CAPITI PRÆPONVNTVR.

SECVNDV.

TERTIA. QVARTA. QVINTA.

SEXTA FIGVRA, CUIVS
(VT ET QVINOVE PRÆCEDENTIVM
figurarum) Indicem sequenti pagina subijciemus, unā
earundem characteres explicaturi.

D V AB

nem admittit, quæ ab acuto ulnæ appendicis processu enascitur. Dein superiori quarti ossis sedi tendo musculus inferitur, qui brachialis flexionem inferior censetur. Ex inferiori autem ipsius sede musculus pronascitur, cuius beneficio parvus digitus à reliquis abducitur. Præterea & musculus suæ originis portionem hinc assumit, qui duorum primum parui digiti flexionem exterior est. adeo ut quartum hoc os neque inferiori, neque superiori ipsius sede, neque etiam externo ipsius latere alteri ossi committatur, sed tantum interno ipsius latere, depresso admodum capitulo, tertij ossis externo lateri (magis tamen ad manus uolam) in eum modum coarticulatur, quo ossa per *apophyseas* cōstrui diximus. Hoc itaq; quartum brachialis os id peculiare sibi uendicat, quod uni tantum brachialis ossi iungatur, quodq; omnium brachialis ossium minimum sit, reliquisq; minus protuberet, sinueturq;. Est enim quodammodo sphericum, sed paulo longius quam crassius: quia scilicet inferius musculos educit, superius autem ualidissimi tendinis insertionem, uti diximus, excipit, eaq; ratione sursum deorsumq; magis quam in latera protuberare debuit. Vnde etiam ueteres dissectionum professores, id (uti conijcio) Rectum appellarunt, ambigentes quem in ordinem ipsum referrent. nos autem superior ordini ascripsimus, quod tertio huius ordinis ossi coarticulatur, ac reuera in eo ordine consistat. Nuncuparunt etiam Anatomici præfens os, cartilagineum: non secus quam Marius os genu articulo præpositum eo nomine donauit, quod molam patellamq; uocamus. Non sane (quantum reor) quod id os molle cartilagineumq; esse arbitrati sint, quum omnium brachialis ossium facile durissimum & solidissimum sit, at quod coctum exterius cartilagine obductum uisatur, propter musculorū principia tendinumq; fines, qui post elixationem cartilaginis molliuscule speciem referunt. Galenus hoc os octauum brachialis os uidetur recensuisse, id propriū ipsi tribuens, quod propugnaculum uerui cuiusdam sit, qui ab interna manus sede ad externam secundum id brachialis os reflectitur. Hic neruus me non latet, uerum ad hoc ossiculum in hominibus non reuoluitur. est enim illeneruus, quem à quinto brachium petentium, paulo post medium cubiti longitudinis ab interna cubiti sede in posteriorem porrigi, atq; duos furculos paruo digito, totidemq; anulari, unum autem medio deriuare, in quarto libro audies. Præfens itaque neruus quartum brachialis os non contingit, ideoq; minus secundum illud ab interna manus sede in externam reflectitur. Porro præter quartum brachialis os, nullum penitus occurrit, non pluribus adnexum contiguumq; ossibus. Primum enim, præterquam quod radio articulat, etiā secundo brachialis coarticulatur ossi, amplo utcuq; tuberculo in secundi ossis sinum subiens. Deinde alio tubere multo ampliori, atque ab inferiori sua sede protuberante, communem sinum ingreditur, quem quintū brachialis os cum sexto efformat. Verum Natura præcauens, ne id os undique aliorum ossium sinus ingrederetur, & ipsura interim tyranni more nullum susceperet, insignem in ipso cœlauit sinum, quo una cum secundo brachialis osse (cui is sinus quoq; communis est) septimi ossis omnium facile maximi granderotundumq; admitteret caput. atque ita primum os radio, & secundo brachialis ossi, & quinto, sexto, ac septimo committitur. Secundum os (quod tanto minus est primo, quanto ipsum maius est tertio) connectitur primo ossi, & septimo, uti iam diximus. tertio autem, amplo connexu per *apophyseas* constringitur: adeo ut tertium os radio, & tribus brachialis committatur ossibus, primo uidelicet, septimo & tertio, neq; etiam multum ab octauo remouetur. Tertium os modicè protuberante, sed amplo tuberculo in sinum subit octauū ossis: hincq; facile constat, id os & ulnæ, magisq; adhuc peculiari huius articuli cartilagini, dein & secundo ossi brachialis, & quarto & octauo conterminum esse. Quintum brachialis os, quod inferioris ordinis primum recensuimus, superiori sua sede in sinum sibi exculptū primi brachialis ossis capitulum excipit, & externo latere sinuatum quoq; sexti ossis capitulum admittit. adeo ut quintum os duobus brachialis ossibus, primo nimirū ac sexto coarctetur. & præterea id priuatim quoque primum pollicis os sustinet. In inferiori namque ipsius sede sinum adipiscitur patulum & oblongum, ac in interna externaq; sede magis quam in lateribus ac medio exculptum, cui primi pollicis internodij capitulum ea articulationis specie cōmittitur, quæ motum edit omnibus manifestum. aliter multo quam brachialis ossium inter se cōnexus, cuius motus ita latet, ut uix dijudicari queat. Atque hac etiam articuli specie quatuor postbrachialis ossa quatuor inferioris ordinis ossibus adnectuntur. Primum enim postbrachialis os indici præpositum, magna ex parte sexto brachialis ossi coarticulatur, portionem quoque quinti ossis attingens. Vbi enim quintum os sexto coarctatur, communis sinus utriusq; ossis exculptur, cui capitis primi postbrachialis ossis pars articulat. adeo ut quintum brachialis os, præter primum sextumq; brachialis ossa, etiam primum pollicis os unā cum primo postbrachialis osse contingat. Porro secundum postbrachialis os medium suffulciens digitum, depresso, sed obliquo,

quo, capite septimi ossis brachialis sinui leuissimè ac oblique exculpro articulat acutiori sui parte latereq; interno sextum brachialis os modicè contingens. Duo autem reliqua postbrachialis ossa, ea scilicet quæ anularem & paruum sustinent, duntaxat octauo brachialis ossi latibus, ac in superficie tantum excuatis sinibus coarctantur. Sextum itaque brachialis os duobus committitur postbrachialis ossibus, illi nimirum quod indici præponitur, & obscure illi quod medio subijcitur digito. Brachialis autem tribus committitur ossibus: primum enim os suo sinu excipit, & suo tubere in quinti ossis sinum subintrat. dein septimo ossi leuissimè protuberante capitulo, aut potius plana superficie articulat, estq; inferioris ordinis minimū, quem admodum septimum maximum. quintum autem & octauum medio se habent modo, quam octauum quinto paulo grandius cernatur. Septimū os suo capite rotundo, ac impenitus protuberante, in communem primi secundiq; ossis sinum subit, hacq; ratione duobus illis ossibus cōmittitur. ab interno autem latere sexto ossi articulat, ab externo uerò latere articulat octauo ossi ampla admodum articulatione, quæ depresso sit capite, sinuq; in superficie tantum cælat. Hanc articulationem aliqua ex parte cartilaginei ligamenti interuenit portio, quæ est septimum os uehemētius octauo ossi cōmittat, attamen id omnium brachialis ossium creberrimè uersus interiora luxatur: tum quod grandius sit, neq; ita facile, ac cōtermina, occurrentium impetum sustineat: tum etiam, quod ligamentū interna sede hoc os uicinis colligans, non aequè crassum sit, atq; in reliqua brachialis regione. Atq; id hinc potissimū accidit, quod Natura ligamenti mole crassitieq; tendinibus iter occupare uoluerit, qui frequenti multitudine, hac ad digitos flectendos ab interna cubiti sede prorepunt. Vtunque uerò sit, septimum os quatuor brachialis connectitur ossibus, primo nimirum, secundo, sexto, octauo, & postbrachialis ossi medium digitum sustinenti. Octauum os cunei quodammodo ritu septimum & tertium subintrat, illisq; duobus cōmittitur: septimo quidem, ut paulo antè retulimus. tertium autem, in sinum sibi exculptum admittit: dein præter hæc duo brachialis ossa, duobus etiam postbrachialis coarctatur ossibus, quæ anulari & paruo subijciuntur. adeo ut & id quoq; quatuor ossibus conterminum sit. quibus subinde paruulum accedit ossiculum, ex illorum numero quæ scilicet semini imaginē assimilata, *os nouissimū* Græcis nuncupatur. Ad externū enim latus coarticulationis postbrachialis ossis paruū sustinentis cum octauo brachialis osse, eius generis reponitur ossiculum, sedem quasi oppleturum. quæ ideo hic quodammodo uacua relinquitur, quod hoc postbrachialis os sua superiori parte totum octauo brachialis ossi inniti nequeat, atq; in externum latus paululum abscedat. Videtur itaque id ossiculum, quando adest, priuatim hanc articulationē firmare, ac postbrachialis os paruū sustinens digitum non nihil suffulcire. atque hac etiam occasione octauum brachialis os ex abundanti huic quoque ossiculo, præter illa quæ nuper dixi, contiguum uisitur. Quinetiam & hoc adhuc octauum os sibi proprium uendicat, quod ipsius interna sede, qua manus uolam quodammodo spectat, notatu dignum educit processum, ab externo latere uersus internum latus inclinantem, & interno suo latere C modo exculptum: ut aptam constitueret sedem, qua tendines musculorum digitos flectentium (qui ex cubito procedunt) opportunè uehi contineriq; possent. Vt uerò tanti tendinum moli sedes hæc aptior redderetur, etiam quintū brachialis os interna sua sede processum educit, uersus externum latus uergentem, & in externo latere pariter exculptum, eiusdem omnino usus quo octauū ossis processus gratia, nimirum ut tendinibus illis uia exhiberetur, ac postmodum ex processum illorum apicibus ualidissimum ligamentum enasceretur, quod transuersim tendinibus circumdatum, ipsos, ne à sua sede aberrent exurgant ue, contineret, amplectereturq;. Hæc sedes tendinum nomine excuata, utcunque laeuis est: quemadmodum & reliquos sinus esse dicimus, qui tanquam anuli tendines transmittunt. Cætera brachialis ossium pars extra hunc sinum, easq; sedes quibus ossa articulantur, inæqualis, & propemodum aspera est, ut fortiora educeret ligamenta, eademq; ualidius exciperet, quibus ossa inuicem obuinciri ac colligari iam antea proditum est.

DE POSTBRACHIALI.

Caput XXVI.

HUIUS Capitis figura ex prima secundaq; præcedentis Capitis figuris extremam manum, ac proinde etiam postbrachiale (notis I, II, III, IIII) exprimentibus petende sunt. Quamquam & subsequentis Capitis prima figura, ad characterem A postbrachialis os indicem sustinens exprimet, omni osse liberum.

PARTEM

Postbrachialis
lis uoce uten-
dum.

Quibusdam
postbrachialis
ossa quatuor,
quibusdam quin-
que enumerari.

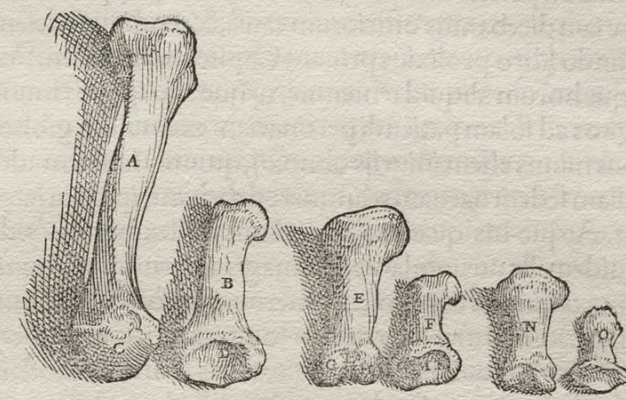
ARTEM summæ manus à brachiali ad radicem usque digitorum deducit, Græci quidem *μετακαρπιον* nominarunt: Celsus autem, & Græcorum interpretes permulti, palmam. alij rursus pectinem, ac pectus aliquando uocant. uerum quia palmæ uocabulum latius patet, & brachiale quoque in palma plerisque complectitur, ac reliquis rursus palma idem quod uola denotat. & quum pedis pedio, pectinis & pectoris seu *sis* nomen etiam pariter accommodetur, ego hæcenus *μετακαρπιον* postbrachiale appellauit. Postbrachiale itaque Galeno quatuor conformatur ossibus. Eudemo autem & Celfo, atque (ut ex primo de Historia animalium est colligere) Aristoteli etiam, quinque: prout nimirum pollicis primum os, quod quinto brachialis ossi articulatur, hi quidem postbrachiali, Galenus uero digitorum ossibus adnumerant. Porro nonnulli id postbrachiali ascribunt, quod in eodem ferè cum cæteris postbrachialis ossibus ordine locatū sit: & non, ut prima reliquorum digitorum internodia, nudum exeratur, sed quodammodo postbrachialis ossium ritu lateat, uulgoque pollicis tantū duo ossa tribuatur. quamuis interim id pollicis os postbrachialis ossibus & breuius sit, & ipsis non æquè atque illa, inter se conterminū. Præterea & hinc fortassis primum pollicis os postbrachiali adijciunt, quod secundum pollicis os, primo eodem ferè modo articuletur, quo prima digitorum ossa postbrachialis ossibus, quæ simplici sinu illorum ossium rotunda simpliciæ excipiunt capita. Postremò huc fortassis ductū fuisse, quod nullum tendinem, qui primo pollicis ossi mouendo famulatur, ipsi inferi putauerint: quemadmodum etiam nulli postbrachialis ossi tendo inferitur, qui illius priuato motui præsit. Complures enim musculi latuerunt alios dissectionū professores, qui primo pollicis ossi peculiariter implantantur. Galenus uero (quem etiam ut minimum tres quatuorue eius internodij musculos præterisse, in secundo libro auditus es) primum pollicis internodiū digitis, quibus singulis tria tribuit ossa, connumerat, quod id supra infraque per *αυτοκαρπιον*, hoc est laxam, & quæ manifestum motum edit articuli speciem articuletur: supra quidem brachiali, infra uero secundo pollicis ossi: & interim quatuor postbrachialis ossa, infra tantum quæ digitis committuntur, ea articuli specie coniunguntur. Supra enim, uel Galeni suffragio, postbrachiali per *αυτοκαρπιον* coarticulantur: hoc est differetia articuli, qui perquam obsecrum, & quem sentire uix queas, motum ostendit. Ita enim arbitror Galenum synarthroseos nomine in Capite libri de Ossibus decimo nono usum. Quandoquidem haudquaquam existimandum est, Galenum adeo perfectioris postbrachialis ossa uel in simia, uel cane intuitum esse, ut aut futura, aut clauu ritu, aut harmonia, hæc ossa brachiali coartari uoluerit. quamuis illa ipsius esset sententia, si illum sui dogmatis non oblitum hic dixerimus, quod initio libri de Ossibus synarthroseos species enumerans diffusè exequitur. Vt ut uero sit, quod rectius nos Galeni sententiæ accommodemus, quatuor quidem postbrachialis, quindecim autem digitorum ossa, semper enumerabimus. Sunt itaque postbrachialis ossa reliquis digitorum ossibus longiora, & magna ex parte teretia. Longissimum in dicit præponitur, atque ita sensim sunt breuiora, ut omnium facile breuissimum tenuissimumque paruo præponatur digito. Omnia supra infraque appendice donantur, & superior quidem (cuius conexus etiam in pueris aliquando later) brachialis ossibus, uti antea diximus, coartatur, ipsaque ossa hic externa sede nonnihil latiora quam interna sunt, ut postbrachiale una cum brachiali superficiem exterius gibbam, intus uero cauum aptius hic efformaret. Quin etiam appendices hæc lateribus se inuicem cōtingunt, & cartilaginei ligamenti internētu inuicem alligantur. Inferiores uero appendices grandes quoque sunt, & in rotundū ac ab externa manus sede in internum oblongū caput desinunt: quod cartilagine obductū, primi digitorū ossis sinum subintrat. Hæc appendices lateribus se etiam contingunt, sed non adeo pertinaciter atque superiores, quæ brachiali coartantur, nihilominus tamen quæ inuicem respiciunt, sinuatae sunt, ligamentaque cartilaginea educunt, quorum opera ualide connectuntur. In medio autem ductu, & secundum postbrachialis longitudinem, quoniam ossa suis appendicibus multo tenuiora sunt, inuicem dirimuntur, & digno notatū interuallo inuicem dehiscunt. atque id magni cuiusdam usus gratia, in quolibet enim trium interuallorum, quæ quatuor postbrachialis ossa constituunt, duo reponuntur musculi ex octo illis, qui primū quatuor digitorū ossa flectunt. Quemadmodum itaque singulos digitos, duo illorum musculorum accedunt: ita etiam cuique postbrachialis ossi duo attenduntur, atque in tribus interuallis sex collocantur. ad internum uero latus postbrachialis ossis indicem sustinentis, septimus protenditur. externo autem lateri ossis paruo digito præpositi, octauus exporrigitur. Verum quum hi musculi suo ductu, horum ossium longitudinem uix superent, interuallaque hæc non tantum distent, ut sufficiens musculorū moles in ipsis collocari queat, postbrachialis ossa merito intus, ubi uolam constituunt, caua uidentur,

Qui postbrachialis ossa musculi cedant.

ut & hic quoque musculorum portio tutam aptamque sedem nancisceretur. In externam autem ossium sedem musculi nihil prominent, neque inibi ossium gibbum uel minimum excedunt, parum cum ossibus superficiem constituentes. Quinetiam ut ulnam radiumque attensis ipsis musculis cedere ostendimus, ita etiam postbrachialis ossa secundum longitudinem angulosa, & lineis quibusdam pulchrè extuberantia cernimus, pro musculorū uidelicet, qui ipsis exporriguntur, ratione: uti etiam non minus superiori sede eleganter exasperantur, ut opportuna trium brachiale flectentium musculorū insertionem excipiant. Neque id solum postbrachialis ossa cum radio ulnaque exigunt comune, uerū etiam intus oblongum sinum medullæ reponendæ aptum sibi uendicant. Porro postbrachiale iustissimè quatuor ossibus efformatum esse, quatuor qui ipsis stabiliuntur digiti liquidò commonstrat. quibus quintus ueluti opponi debuit, si modò manus commodum futura erat apprehendendi organum. At satius iam quoque fuerit, digitis peculiare Caput consecrare.

DE MANVS DIGITIS. CAP. XXVII.

DIGITORVM ossium seriem duæ priores figuræ ad initium uigesimi quinti Capitis repositæ commonstrant: quemadmodum & tres integrum ossium contextum exprimentes tabule, ad huius libri calcem locandæ. Tabula autem hic inserta, ac in tres ueluti figuræ (ut singule duo proponant ossa) digesta, digitorum articulos oculis subiicit. Harum enim prima, duo ex primis ossa: quorum alterum A insigniui, estque postbrachialis os indicem sustinens, alterum B indicatur, estque primum indicis os ab externa sede, quemadmodum & illud postbrachialis os, delineatū. Præfenti itaque figura primi digitorum articuli ossis effigies proponitur. C enim caput rotundum notat postbrachialis ossis. D uero sinum primi indicis ossis caput C insignitum excipiens.

PRIMA FL. SECUNDA. TERTIA.
GVRA.

Secunda figura primum indicis quoque os indicat, E notatum: & secundum pariter F insignitum: ut horum ossium delineatio secundi quatuor digitorum articuli speciem oculis subijceret. G itaque & H duo indicant capitula primi indicis ossis. I uero & K sinus secundi ossis, quos duo capita primi ossis subintrant. L autem sinum significat, in medio capitum primi ossis consistentem, ac in quem tuberculum secundi ossis inter duos sinus I & K notatos prominens, & M insignitum subingreditur.

Tertia figura secundum indicis os N, & tertium O, proponit, tertij cuiusque digiti articuli speciem ostensura, quam quia penitus secundo quatuor digitorum articulo respondet, alijs chara scribis non oblitterauimus. Verum istas articularum imagines etiam ex duabus primis uigesimi quinti Capitis figuris petere integrum est.

412 fig. ca.
ss. pollicis
ossa A, B,
C. indicis
uero D, E,
F indicat,
tur. qualis
ratio etiam
reliquorum
est.

MNES manus digitos ternis constare ossibus, (quæ & internodia, & articuli, & acies, seu etiam *φάλαγγες* & *συντρίχες* & *λόφιδροι* uocantur) superiori Capite comprehensum est. Atque hæc ossa dura sunt ac densa, non tamen (ut aliquando contra Galeni placitum monuimus) medullæ penitus expertia. Præter id enim quod supra infraque appendicum modo nonnihil fungosa existunt, etiam singulis sinus cōtingit grandior, medullæ afferuandæ gratia, ut & in postbrachialis ossibus, paratus. Quod uero digitorum ossibus ad actionis robur in apprehendendo, & eisdem pluribus propter uarios qui manibus sunt motus, ac eorum quæ illis apprehenduntur differentiam indigeamus, neminem latere arbitror. Deinde quod neque plura ossa, neque pauciora tribus fieri, digitis omnino ex usu fuerit, uel hinc promptissimè colligitur, quoniam si illum excederēt numerum, præterquam

Singulos digitos tribus ossibus merito formari.

quod nulli auxiliarentur functioni (abundē enim omnes trium ossium ope obimus) perfectam ualidamq; digitorum extensionem uitarent, hanc minus firmam, quam nunc sit, efficientia. Expluribus nanque constructa partibus lauiori negotio fatigantur, lassantur, & à suo robore exoluntur, quam quae paucioribus efformantur: tunc praecipue, quum omnes particulae si mul coniunctae commissaeq; (ut brachialis ossa) in uniuersis ipsarū munij, referuari nequeunt. Verum si paucioribus ossibus digiti constituerentur, in tot tam uarias pugnantēq; figuras di gitos agere nequiremus, ut igitur uariē mouerentur, patiendiq; promptitudinem declinarent, trium ossium numerus sufficit. Quandoquidem autem praelocatum os postposito, aut ue hens uecto, maius esse operae praecium est, merito Natura quoque, primum cuiusque digiti os grandius secundo, & secundum rursus os tertio minus fabrefecit, non solum inferiora ossa lon gitudine, sed & crassitie, & latitudine minuens, hacq; ratione potissimum digitos ex ampliori basi sensim in mucronem coarctans: & digitorū formam, quam in mulieribus pulcherimam ducimus, extruens. Quanquam rursus mirabili industria non eandem figuram digitorum os sibus, & digitis adhuc unguibus cuteq; obiectis largiatur. Totos enim digitos paulo minus toto teretes efformauit, quod eiusmodi figurā reliquis omnibus iniurijs minimum obnoxiam sciret: ut quae nulla extuberet eminentia, à foris occurrentibus frangenda collidenda ue. Quod enim digiti extrinsecus quidem accuratē gibbi sint, intus uerò ac in lateribus magis compressi, alicuius etiam usus occasione factum putato. Interna nanque ipsarum regione digiti molliunt, subigunt, terunt ac apprehendunt: quae omnia deterius fierent, digitis inibi gibbis existētibus, ut interim praeteream duriusculam neruisq; oppletam adipem, internae digitorum sedi, eorum quae iam dicebamus officiorum causa, & tendinum defendendorū occasione, subtenfam, atq; in secundo libro prolixius priuato Capite enarrandam. Porro quum externa digitorum regione neque horum aliquid tentemus, neque alio quouis munere fungamur, rationi consonum fuit, digitos ad solam patendi pertinaciam examissim gibbos construi. Quum autem digiti in late ribus minus essent iniurijs obnoxii, quumq; inuicem adducti, constringi, ac in ipsorum medio nullam sedem uacuum relinquere debebant, ipsos in lateribus gibbos fieri haudquaquam ex usu erat. Atque his quae modò diximus pollex paruusq; digitus cum indice satis suffragantur, siquidem ille utrunq; latus, sed magis internum gibbum adipiscitur, paruus autem externum duntaxat, index uerò contrā internum: quod his sedibus ab aliquo non tutantur, adeo, ut non minimam Naturae solertiam in totius digiti figura uideamus: à qua quantum ossa discrepent, iam enitar exequi. Nullum digitorū os se offert, quod non suprà infraq; crassius & spissius sit, quam secundum ipsius longitudinem: id quod etiam omnibus ferè longis ossibus commune cernitur, quae ad articulationem perpetuò crassescunt, augenturq;. Si enim undique pari constarent crassitie, animanti pondere moleq; admodum incommodarent, ipsiq; articuli, nisi am plioribus basibus concinnē adaptarentur, penitus infirmi essent. In hoc igitur primum forma ossium à totius digiti figura differt. Si enim digitus in lateribus ossium imitaretur imaginem, quemadmodum in macilentis ac parum obesius uidere est, inter digitorum latera uacua consti teret sedes, quae liquorem digitis complecti non mediocri incommodo prohiberet. Impletur uerò haec ossium sedes duriuscula illa adipe, cuius paulo prius obiter meminimus. Deinde unumquodq; digiti os externa sede teres & gibbum est, nullibi insigniter, neq; etiam in articu lorum regione, extra rectam lineam protuberans, uti etiam in lateribus ossa non admodum circa articulos prominent. Si modò primum pollicis os hinc exceperis, quod externa sede am plum magis planumq; & depressum, non autem aliorum modo gibbum uisitur. Ad haec, ter tia digitorū ossa sede externa quidem gibba sunt, sed ab ipsa articulatione qua secundis articu lantur ossibus deorsum ducta, non ita atque reliqua ossa extrorsum protuberant, sed ungui quodammodo cedunt, tanto enim minus prominent, quantam sedem unguis occupant, quo minus scilicet integer digitus in tertio osse procerius, quam in reliquis, extrorsum exurgat. Interna cuiusq; ossis sedes nihil minus quam gibba est, sed depressa prorsus, & sinuata potius, multò aliter quam externa digitorū sedes: dum modo & hinc quoq; primum pollicis os sedu feris, quod brachialis ossibus interna ipsius sede respondet. Nam et si suprà infraq; ad articulo rum sedes in internam manus regionem magis protuberet, & in medio ductu inibi sinuatum, exterius autem curuatum conspiciatur, non tamen reliquorum digitorum ossium modo, am plum depressumq; & planum est, at potius gibbum, magisq; intus quam foris acutum. Quod sanè Natura haudquaquam fortuito casuq; machinatur. Secundi enim & tertij pollicis ossis in ternae sedi, quemadmodum & tribus quatuor digitorum ossibus^b teretes tendines exporrigi debuerunt, qui profectò nisi ossium interna sedes ampla depressaq; & ueluti sinuata esset, in os sibus nequirent subsistere: non magis quam teretia corpora inuicem nunquā inniti cernimus.

Iusta ossium
magnitudo.

Decens ossium
& integrorum
digitorum for
ma.

Hic eni
modò figu
ras uicere
quibus di
gitorum os
sa exprai
tur.

Manus
teretis & ma
sculorum
tab. 1. 2. 3.
6. 7. 8. 9.
me hic iust
conspiciunt.

Neque etiam teretes illi tendines, ipsi duntaxat applicari debuerent, imò operae praecium fuit, & ex hac ossium sede^c ligamentum nasci, secundum longitudinem ossium tendines illis ossibus committens, ipsosq; ne ab osse exurgant declinent ue complectens. Cuiusmodi uerò tendines ossibus exporrigantur, quaeq; ligamenta ipsis obducantur, in secundo libro affatim recensebi mus, in praesenti autem, tantum illorum meminisse sat sit, quantum ad ossium constructionis rationem enarrandam expedit. Per secundi itaq; pollicis ossis longitudinem interna sede eius generis ligamentum nasci, eo libro audies, tendinem^d musculi deductes, qui tertio pollicis ossi ualidissime inseritur, ac eius articuli flexus autor est. Verum quia eiusmodi ligamentū Natura nullum in primo pollicis osse condidit, neque periculum est, tendinem hac ad tertium pollicis os prorepentem aliquò aberraturū (ut qui undique^e musculis primo pollicis ossi proprijs con tineatur) haudquaquam necessum fuit, primum pollicis os aliorum ossium modo planum depressumq;, interna sede extrui, praecipue quum & id musculis ipsi attensis insertisq; inido neum extitisset. Primis uerò quatuor digitorum ossibus^f duo inuicem incumbentes porriguntur tendines, quorum unus secundo inseritur ossi: alter uerò, qui succumbit, tertio implanta tur: adeo ut tribus horum digitorū ossibus eiusmodi uehatur tendines, eiusq; generis ligamen tis qui tendines anulorum ritu transmittunt, digitorum ossa donentur: praecipue autem pri ma & secunda quatuor digitorum ossa, & pollicis secundum. Tertij enim non secundum totam longitudinem tendines exporriguntur, unde etiam neque ita ut inferiora uidentur de pressa & plana. Aequum igitur fuit, haec ossa non secus formari, quam si una pars teretis cor poris tendinibus teretem digiti imaginem constituent. Externae enim digitorum sedi eiusmo di nulli deducuntur tendines, at membranae modo toti ossium longitudini tendines ibidem duntaxat adhaesunt. Latera etiam ossium nequaquam digitorum ritu compressa lataq; sunt, neque ulla pollicis paruusq; digiti ac indicis ossium, hac ex parte cum reliquorum digitorum os sibus, est differentia. Respondent enim ossium latera, teretis corporis dimidia pars lateri, quamuis interim ab hac figura primum pollicis os tantum discrepet, quanto minus reliquis di gitorum ossibus interna sede compressum amplumq; cernitur. Atque huiusmodi digitorum ossium est forma, longè profectò alia quam Galenus ipsis tribuit, eam ad digitorū imaginem describens. Verum iam tempestiuum erit, Naturae providentiā in digitorum articulis con templari: neque obiter Galeni orationi acquiescere, qua superioris ossis caput in subsequenti sinu subire, ac exteriora sinuum supercilia insignius quam interiora exporrigi seu extuberare simpliciter pronūciat, eandemq; articulationis speciem omnibus digitorum articulis ascribit. Ut modò nihil dicam de tendinibus^g musculorum, qui digitos in latera ducunt, & à Galeno non minus secundis ac tertijs digitorum articulis, quam primis, communes censentur, quum interim nunc facile simus ostensuri, neq; tertium pollicis articulum, neque aliorum digitorum secundum aut tertium articulos, primario motu in latus agi. Primum itaque pollicis os, quin to brachialis ossi^h rara peculiariq; committitur articulationis specie, quae & flecti, & extendi, ac dein moueri in latera potest: in eumq; modum parata est, ut priuatim magis motui qui in la tera perficitur, quam flexioni extensioniq; subserviat. Quintum enim brachialis os amplum exigit sinum, qui transuersim ampliori tubere prominens, interiori exterioriq; sede insignius, quam in lateribus, caelatur. Primum autem pollicis os superius transuersim, seu secundum in ternum ac externum latus inculpatur, & interius exteriusq; protuberans quinti brachialis ossis sinui eleganter cōgruit, & quasi mutuo ingressu ipsi articulatur. non tamen adeo insigni, ut id uno tantum agatur motu, reliquorum articulorum mutuo ingressu, nexorum ritu. Verum quum interna primi pollicis ossis sedes magis quam externa promineat, & quinti brachialis ossis sinum altius inibi inculpatur, profundius subeat, id primū pollicis os magis flecti quam extendi potest. Secundum pollicis os primo ea articuli specie articulatur, quamⁱ Galenus Graeci uocant. Inferior enim primi pollicis ossis pars in rotundum quasi capitulum desinit, ro tundum secundi ossis sinum subiens. Sed quia caput id transuersim, hoc est ab interno pollicis latere ad externum magis protuberat, ac ueluti transuersim oblongū est, in lateribusq; uix ma gis quam in centro deprimitur, ac demum secundi ossis sinus huic capiti ad amulsim aptatur, secundum pollicis os flectitur potius & extenditur, quam in latera inclinatur. quum interim aequè in latus duceretur, si capitulum primi ossis ad amulsim rotundum esset, & in lateribus aequè ac in anteriori sede compressum. Dein articuli etiam ratione (quum capitulū in interna sede ualde deprimitur) secundū os maxime ac in acutissimum angulum flecti deberet, uerum quo minus id fiat, duo hic obstitunt^j ossicula sesami seminis imaginē à Graecis assimilata. Quod uerò secundū pollicis os uix extrarectam lineam extendi queat, caput primi ossis in cau

Primo de V
su part.
Ossium digi
torum articu
lationis ratio.

Primo de Ad
minis. differt.

Primi polli
cis ossis ad bra
chiale nexu.

Secundi polli
cis ossis cum
primo articu
li species, ip
siusq; motus.

sa est, inibi adeo leuiter depressum, hicq; (ut & in lateribus) aequaliter propemodum atque in ipsius centro protuberans. Quam uero affabre, quibusq; rationibus Natura haec molitur, nihil sane promptius nos edocet, quam pollicis officia, quae post cognitam ossium constructionem longe plura primo intuitu spectantium animis suggerunt, quam prolixè aliquis multas in hoc chartas obliterans, persequi possit. Secundum pollicis os tertio ossi, secus quam primum ipsius os brachialis, & aliter quam secundum primo, committitur. Inferior namque secundum ossis pars, in duo capitula bipartitur, quadamtenus orbiculata, & in medio sinu oblongo dirempta, qui non minus quam ipsa capitula cartilagine in crustatur. Superior uero tertij ossis sedes duos obtinet sinus, tubere quodam oblongo distinctos. Sinus hi, duo secundum ossis excipiunt capitula, ipsum autem tertij ossis tuber sinum subingreditur in secundum ossis capitulum medio cauatam, atque hac ratione secundum os in tertium subit, uicissimq; tertium os excipit, ac mutuo ingressu ambo ossa tam scite coarctantur, ut duntaxat tertium os extendi flectiq; queat, nequaquam uero, uel minimum etiam, in latus ducatur. Quod autem tertium os in angulum flectitur, & interim non ultra rectam lineam extenditur, sed potius a flexione duntaxat erigitur, capitula sinusq; articuli in causa sunt. Capitula enim, quibus sinus ad amissum respondent, in interiora magis quam exteriora feruntur, deprimunturq; ac in externam sedem adeo obscure porriguntur atque consistunt, ut inibi uix capitis speciem ostendant, itaq; tertium os in posteriora inclinari prohibeant. quemadmodum etiam ipsi articulo conducere tunc discimus, quum ipsius in flexu usum perpendimus: & una colligimus, quibus modis articulus ipse infirmare, si aequè extendi, duciq; in latera posset, atque iam magna Naturae providentia flectitur.

Tertij pollicis ossis cum secundo articulationis ratio.

Primum, secundum, tertij articulationis quatuor digitorum forma.

Huiusmodi sane articulationis specie reliquorum digitorum secundum tertij coarctantur articuli. Primus autem ipsorum magna ex parte, uti antea quoque monuimus, secundum pollicis articulo conuenit. Verum longe magis illo in latus ducitur, non tamen adeo insigniter atque flectitur. Postbrachialis enim ossium capita, in interiora multum porriguntur, deprimunturq; in lateribus autem non admodum latefunt, sed modice tamen etiam inibi deprimuntur: adeo ut promptior sit flexio, quam aut extensio, aut in latus ductio. Quamquam rursus index & paruus in primo articulo priuatim id sibi uendicent, ut magis medio & anulari in latus ducantur, id quod potissimum ex capitulis postbrachialis ossis, in lateribus compressione euenit. Quod autem quatuor digitorum primi articuli, uix in aequè acutum angulum ac secundum & tertij articuli flectantur, non ipsa postbrachialis ossium capita in causa sunt, ac si minus interna sede deprimerentur: sed exigua quaedam ossicula, quae semini seminis imagini comparantur, hoc praestant, quia & articulum firmant, ac ne plus aequo laxè flectatur, prohibent. Dein primi digitorum articuli reflectuntur extenduntur ue magis, quam ceteri, quod brachialis capita etiam externa sede compressiora cernantur, quam digitorum ossium capita: quae in nonnullis hominibus commagis articulos extendi sinunt, quo externa sede impensius comprimuntur. Videmus enim quosdam non prima tantum digitorum internodia insigniter extrorsum inflectere, uerum & reliqua omnia, ac potissimum tertia. Cuius rei specimen pulchre reddit, summæ spei accuratissimiq; iudicij adolescens, generis preterea nobilitate ac ingenuis moribus singulariq; bonarum literarum ac uariarum disciplinarum eruditione cum primis clarus, IOANNES CENTVRIO GENVENSIS, qui digitos (quos habet egregie teretes, longos, & ad omne artificij quam maxime idoneos, ac peregrinos) in posteriora adeo mirifice intorquet, ut illis aquam, perinde atque nos uola, continere queat. Quamquam is non digitorum modo articulis, uerum & alijs totius corporis, ac potissimum costarum ad thoracis uertebras, miram laxitatem non mediocri robore iunctam, ostendat. Atque huiusmodi fere digitorum est articulatio: quae etiam haud difficulter attestatur, digitorum ossa iuxta articulos merito crassiora euasisse, quam in reliqua ossium longitudine. Quod autem tertium os inferiori sua sede, qua nulli alteri coarctatur ossi, etiam prouideret, asperumq; capitulum duobus quasi unculis donatum obtineat, ideo imprimis accidit, ut toti internae huius ossis sedi tendo qui ipsum flectit adnascatur, ac demum suo fine in ossis apicem ualidissime inferatur. est enim is tendo omnium digitorum reliqua ossa mouentium facile maximus, robustissimamq; inflectionem tentans. Porro quinque digitos oportuisse fingi, inuentu nequaquam arduum est, si expendamus, ad quae officia digiti nobis ex usu sint. Si enim pauciores essent, permultae actiones imperfectius obirentur, pluribus uero in nullo usum indigemus. Quod autem si pauciores formarentur, pleraq; actiones intercederent, promptè assequemur, si singulos priuatim sermone pertractemus. Pollice namque (quem reliquis quatuor opponi expedit, quicquid ob id Graecis *ἀντρίχας*, quasi promanū dicas, nuncupatur) deperdito, omnes ceteri potestate intercederent, quum absque huius ope illos nihil agere, uel iudices ipsi doceant, qui furibus pollicem quo potissimum crumenae aut loculi praescinduntur,

non

non minus quam aurem amputare solent. Ac eadem fere ratione etiam Athenienses *Ἀγνέτις* qui classe ualebant, pollicem praecindi decreuerunt. Reliquorum uero digitorum, index ac medius, quemadmodum post pollicem situ, ita etiam usu secundi sunt. Parua enim corpora his apprehendimus, omniumq; artium opera ipsis praecipue confici cernimus: & si quid uolentius operamur, illos potissimum in opus asciscimus. Anularis & paruus, minorem quidem alijs usum praebent, at is nihilominus in his cernitur, in quibus amplectendum corpus circulo comprehendimus. Si enim id humidum & exiguum fuerit, digitos ad amissum contractos ipsi circumflecti expedit, quo in opere paruus quoque est accommodus, operculi modo alijs adiectus. porro si aliquod durum corpus tanta mole constet, ut digiti inuicem impense dirempti distinctiq; id completi debeant, praeterquam quod id pluribus digitis aptè comprehendendi, pluribusq; suis partibus digitos accedere committiq; cernimus, promptè etiam expendimus, quantum homini ex usu fuerit digitos ad latera inuicè adduci abducq; plurimum potuisse. Pollex enim intus cuiusmodi corpus amplectitur, reliquis interim digitis externae sedi circumductis, totoq; corpore in eum modum orbiculatim comprehenso. Quod si sit, quis ignorat plures quinque digitos prorsus fore superfluos, quum quinque ad id munus sufficere nouerit. Quamobrem uero digiti inaequales extruantur, mediusq; longitudine ceteros uincat, hinc colligitur, quod digitorum extrema ad aequalitatem pertingere satius sit, quoties molem aliquam grandiore in ambitu comprehendimus: quumq; in ipsis liquorem, aut exiguum aliquod corpus continere studemus. Grandioribus enim corporibus ualide apprehendis, retinendisq; uel fortiter emit tendis abijciendisq; aequalis undiq; apprehensio plurimum confert. Cōspiciuntur enim in unam circuli circumferentiā quinque digiti concurrere, si quando illis corpus exquisitè sphaericū amplectimur. Praeterea ad manus accuratè ocludendas, quādo uel exiguum corpus uel humidum ad amissum cōtinere animus est, digitorum inaequalitas usum praestat manifestū: atq; huic functioni non mediocriter pollicis situs conducit. Pollicē namque qui ceteris digitis in officio opponitur, ipsis quoq; situ opponi necessum fuit. At si ex opposito prorsus locaretur, mediam brachialis regionem sibi uendicans, a pluribus sanè functionibus manum impediret: ac imprimis eas interciperet, quas seorsum alterius manus uola, aut simul utriusque uolis obimus, ac proinde ex transuerso ipsum oportuit reponi, & plurimum ab alijs distungi adiungi. Quum uero transuersa manus regio ad indicem aequè, atque ad paruum digitum, consistit, propter indicem locari pollicem potius fuit, ac (uti superius commemoratum est) inferiori brachialis ossium ordinis laxè articulari. Oportebat enim manus in indicibus ad inuicem conuerti, auerti autem paruus digitus, quinetiam in extremis digitorum flexionibus paruus digitus nullā sedem finit uacuum, index uero non paruam, quae pollicis beneficio ocludi obturariq; modo operculi potest.

Digitus curuatus.

Pollicem pulchre esse fixum.

DE OSSICVLIS, QUAE SESAMI

semini comparantur. Caput XXVIII.

HVIC Capiti praecipue famulatur prima figura uigesimo quinto Capiti praeposita, & internam summam manus sedem una cum ossiculis hoc Capite describendis cōmonstrans: ad characteres nimirum *N, T, V, V, X, Y*. quorum etiam *N, T*, in secunda eius Capitis figura cernuntur. Item huc impense facit secunda figura trigesimo tertio Capiti praelocanda, ad characteres *μ* (quod etiam inibi in prima uisitur figura) *ψ, ω, **. Quin etiam figura intergram ossium compagem referentes, haec ossicula *k* notata proponunt.

Ceterum priuatim hac tabella duo delineantur ossicula, primo pollicis in pede internodio subiecta, ac in nuper dicta figura *ω, ψ* insignita, ac *A* qui dem hic notat interioris ossis inferiorem sedem, & terrae innitentem: *B* eiusdem ossis superiorē sedem, quae caput spectat pedij ossis pollicem sustentantis. *C* exterioris minorisq; ossis humiliorē sedem indicat: *D* uero superiorem.

DISSECTIONVM professores quorundam ossiculorum meminerunt, quae quidem articulos implere, stringere, ac quod minus luxationi redderentur obnoxij, firmare docent. at interim in quibus nam reponantur articulis, quibusq; sedibus adinueniantur, neminem scripsisse scio. Quapropter etiam non inopportunè faciam, si modò quibus nam in locis eius generis ossicula repererim, hic subiecero: unumquemq; interim ad mouens, ut etiam in pluribus articulis, quam ego iam enarraturus sum, eadem inquirat. Sentim namque & temporis successu illa in pluribus obseruari articulis, quam prima

L 3 fronte

A Videtur hoc ossiculus, quae in capiti non recentur.

Quibus sedi, bus sesamina ossicula reponantur.

In manu.

fronte mihi occurrere. Primum itaque in interna sede secundi pollicis articuli, quo primum ipsius os secundo articulatur, duo reponuntur ossicula utrunque rotunda, & solida, & non multum ab orizae feminis forma discedentia. sunt enim paulo quam semen ipsum breviora. ut oryzae semen una parte depressum uisitur, sic & horum ossiculorum pars depressa, modiceq; cauata, & cartilagine ea parte incrustata est, qua primo pollicis ossi ambo committuntur. Incumbunt enim primi ossis capitis internae sedis ad ipsius capitis radicem, & ubi id primum cartilagine obduci laeuigariq; incipit, ac unum ossiculum latus externum interioris sedis capitis, alterum uero internum latus eiusdem sedis occupat: & utraque per illorum, quo inuicem dirimuntur interuallum tendinem ferri sinunt, tertium pollicis os flectentem. Quum uero haec ossicula illi pollicis ossi ualide colligentur, externa parte gibba sunt, & ossium sedem referunt quae ligamenta educit, tendinumq; insertionem excipit. Ad hunc sane modum, in primis reliquorum digitorum internodijs duo quoque ossicula reperiuntur, eodem situ posita, tantoq; pollicis ossiculis minora, quanto ad paruum digitum propius accesseris. Illius enim primo articulo, aut potius capiti postbrachialis ossis paruum sustentis minima & quodammodo cartilaginea adnectuntur ossicula. Reliqui autem digiti medio se habent modo. Praeterea in senibus & ossis (ut sic dicam) hominibus unicum ossiculum aliquando in interna sede tertij pollicis articuli postu animaduerti, quod sinui capiti secundi ossis dirimenti, in interna sede praeponebatur. Huiusmodi etiam ossiculum nonnunquam in singulis digitorum secundis & tertijs internodijs mihi occurrit, sed adeo exiguum ut uix mihi feminis magnitudinem aequet, adeo ut nisi in repurgandis ossibus accuratissime caueris, id (quemadmodum etiam a primis articulis) una cum ligamentis abijciatur, neque unquam se spectandum offerat. Huius etiam generis ossiculum notari dignae magnitudinis illic plerumque obseruatur, ubi postbrachialis os paruum digitum suffulciens, octauo brachialis ossi articulatur, atque ita manus extremae ossicula se habent. In pede autem unum similiter inuenimus, ubi pedij os paruum digitum sustentens tesseram imitanti ossi coarctatur, illi prorsus respondens, quod postremo loco in manu recensui. In primis uero pedis digitorum articulis huiusmodi ossicula difficulter, praeterquam in pollice obseruantur. in senibus tamen, quod maiuscula sint, promptius se offerunt. In secundis autem & tertijs articulis, illa nunquam inueni, praeterquam in secundo pollicis internodio, cui grande satis ossiculum subijciuntur. Quamquam quae primo pollicis internodio subijciuntur, multo insigniora ossicula sint, & horum rursus internu externo longe grandius. Hec quae capiti pedij ossis (quod pollicis primi ossis sinum subire dicemus) committuntur, leuiter sinuata sunt, & cartilagine incrustata, illius capitis gibbo pulchre conueniunt. Inferiori autem sede, qua terram spectant, orbiculata sunt, & dimidia parti emundatae pilae non absimilia. Haec profecto longe sunt solidissima, & praeterquam quod primo pollicis praeficiuntur articulo, tendinem muniunt, quo secundum pollicis os flectitur. Ipsa enim utrinque ad tendinis latus protuberantia, quo minus a pedis in terram innixu tendo comprimatur, eleganter praecauent. Atq; alterum horum ossiculorum illud est, cuius magi & occultae philosophiae sectatores adeo prolixè meminerunt, quando in homine os quoddam esse tradunt ciceris imagini respondens, nulliq; corruptioni obnoxium, quod in terra post mortem reconditum instar seminis hominem in extremi iudicii die producturum affirmant. Est sane utrunque os, sed potissimum exterius, mundato ciceri perquam simile, si modò id ad mediam ciceris partem referas: aut si utrunque os iunxeris, integrum cicer effeceris, quantum scilicet ad imaginem spectat. Dein in grandioribus hominibus internum id ossiculum etiam tantum est, ut tesseram ex ipso promptè pareatur. In hoc tamen ab Arabum illorum commentis ossicula haec differunt, quod aliorum ossium modo frangantur, exuranturq;: quamquam sanè corruptioni admodum reluctantia, ac ut prius dictum est, solida sint. Dogma autem, quo ex eiusmodi ossiculo hominem, cuius nunc immensam narramus fabricam, propagandum contendunt, Theologis disceptandum relinquemus, qui sibi solis liberam de resurrectione animarumq; immortalitate altercationem & sententiam uendicant. Atque illorum etiam causa nunc de mirabilibus oculisq; dextri pollicis interni ossiculi uiribus nihil subijciemus, quantumuis etiam suspens furis, ac interdum simul amatoris, uel ex publicis sectionibus eius ossis melior nobis suppetat copia, quam illis tribus apud Venetos truculentissimis scortis, quae nuper huius ossiculi, cordisq; pueruli uirginis maculi, comparandi gratia, infantem trucidarunt, uiuocq; cor exemerunt, ac (ut erant dignissime) flagitij sui grauissimas poenas dederunt. Porro ossiculum id Arabibus ac uerè oculis tenebricosisq; illis philosophis, Albadaran nuncupatum esse, superstitiosis quibusdam uiris notius, quam Anatomes studiosis, est: qui & quantum brachialis os ciceri asimilare possent.

Ossiculi magis ac occultae philosophiae sectatoribus familiare.

Albadaran.

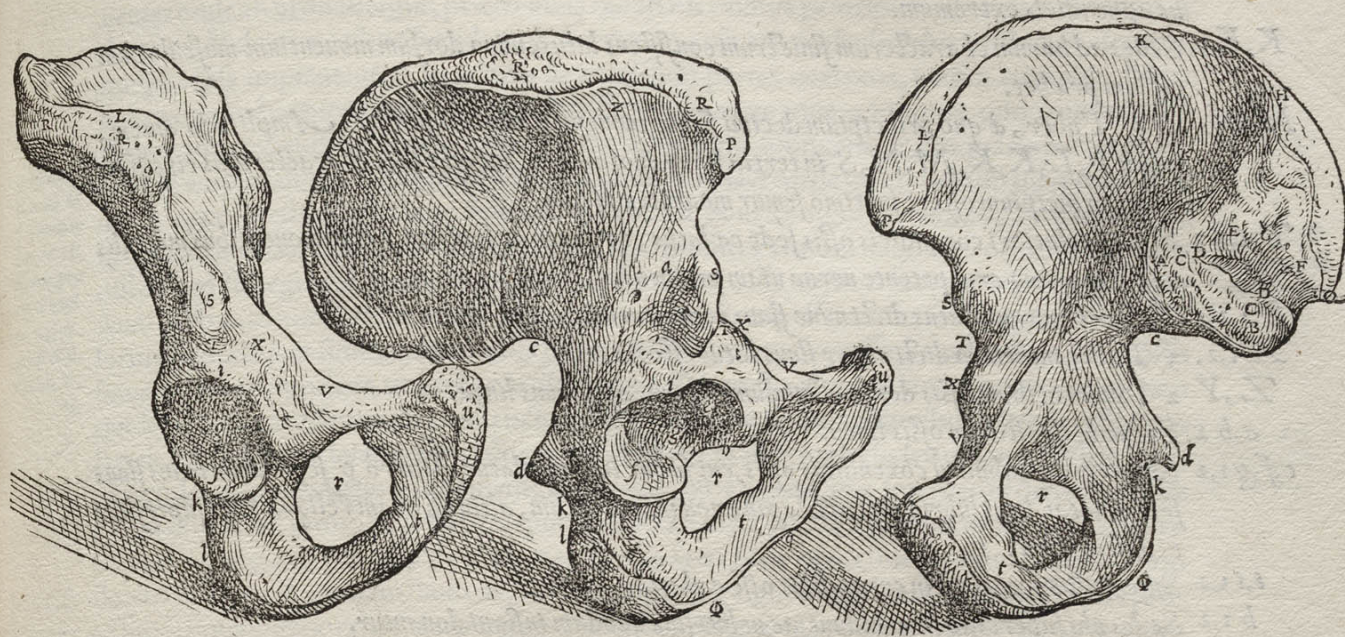
DE

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER I. 127
DE OSSIBVS, QVAE OSSIS SACRI
lateribus committuntur. Caput XXIX.

PRIMA VIGESIMI-
NONI CAP. FIGURA.

SECUNDA

TERTIA

TRIVM PRAESENTIVM FIGVRARVM ET EARVNDEM CHARACTERVM (quipro Capitis contextus serie mutuo se consequentur) Index.

HI S tribus figuris os delineatur, dextro sacri ossis lateri commissum, ac prima quidem huius ossis anteriorem sedem eo situ exprimit, quo id in seculo ab anteriori regione inspecto se offerret, quemadmodum in prima figura trium illarum est cernere, quas huius libri calci subijciam. Secunda figura huius ossis sedem undecunq; exprimit, quae externa est, corporisq; interiora non spectat, eo nimirum situ quo id os integram ossium compagem ex dextro latere intuenti occurreret. Tertia autem figura opposito situ internam huius ossis sedem appositissime ostendit. Ceterum etsi omnes harum figurarum notae priuatim aliquid, ut mox persequar, indicent, ipsis tamen obiter integrum quod hic delineatur os, in ilium os, & coxendicis, pubisq; subdividere licebit. Vt scilicet in secunda figura a c, per b, ad s: ac rursus in tertia, ab s, per n, ad c lineam duci fingeres, ilium os a coxendicis osse quodammodo terminantem. Quicquid enim supra hos habetur characteres, ilium os nuncupabitur. Quod autem inter hos characteres, & in secunda figura inter v, per s, h, ad phi: & in tertia inter v, per o, s, ad phi intercluditur, coxendicis ossis loco nobis erit. Reliqua uero totius ossis sedes, pubis os appellabitur: quae scilicet in secunda figura ad sinistram latus characterum v, s, h, & phi consistit. In tertia autem ad dextrum v, o, s, & phi.

A, B, C, D, E, F, G in 3 Sedes ilium ossis notatur, quae sacri ossis transversis neclitur processibus, ac A quidem, & B priuatim indicant sinus, quos anterior trium superiorum ossis sacri ossium transversorum processuum protuberans pars subit. Et B rursus ossis ilium partem indicat, instar cultri acut. am tenuemq; C & C oblongum tuber ilium ossis, sacri ossis processum oblongo sinui congruens. D & D longus ilium ossis sinus, qui sacri ossis tuber dorfi spinæ modo protuberans admittit. E & F & G sedes ilium ossis, non ad amussim sacri ossis sinibus tuberibusq; respondens. quanq; E & F duo ueluti tuber indicentur, sinus sacri ossis obscure ingreditia. G autem sinus notatur, qui ossis sacri tuber admitteret, transversim duos illos sacri ossis sinus L 4 inter.

intercedens. At huiusmodi non admodum accuratè exprimentur, quum hæc ossis sedes aspera, inæqualis & effractæ rupis modo uariam se spectandam offert.

H, I, 2, 3 Quicquid ad dextrum **H** & **I** in secunda figura habetur, & in tertia ad sinistrum, portio nem ilium ossis indicat, posterius quam transuerforum sacri ossis processuum amplitudo educta. **L, R** **R, P** in prima: Quæ **H, R, R, P** in secunda: & **P, L, H, Q** in tertia, Appendix ilium ossis indicatur. Cæterum **L** internum appendicis latus priuatim notatur. R uero & **R** externum appendicis latus, internum minus compressum. **P** anterior appendicis extremum, **Q** posterior appendicis extremum.

K, K 3 Sedes ad horum characterum sinistrum consistens latus, nono dorsum mouentium musculo principium præbet.

M, N, O 3 Tuber, a quo principium decimi femur mouentis musculi pendet. Amplitudo autem, quam **P, L, K, K, M, N, S** in tertia figura notauimus, aut quæ illis characteribus circūscribitur, principium offert septimo femur mouentis musculo.

T 1, 2, 3 Sinus in elatori coxendicis ossis sede cælatus, & sexto ac septimo femur mouentibus musculis una cum primo crus petente neruo uiam præbens.

S 1, 2, 3 Tuber externum latus dicti nunc sinus constituens.

X 1, 2, 3 Tuber internum dicti nuper sinus latus efformans.

Z, Y 2 Prima in ilium ossis dorso admodum obscure apprensens linea.

a, b 2 Secunda dorso ilium ossis linea.

e, f, g 1, 2 Sinus & acetabulum coxendicis ossis, cui femur inarticulatur. Porro **g** separatim huius sinus sedem notat leui lubrica & cartilagine non incrustatam, altiusquæ reliqua sinus superfici- es, insculptam.

i, i 1, 2 Supercilia acetabuli in coxendicis osse cælati.

b 1, 2 Sedes ubi supercilia intercidunt, ac ueluti sinu quodam insigni donantur.

c 2, 3 Sedes, quæ neruus cæterorum corporis maximus, atq; ex pluribus neruis conflatus porrigitur.

d 2, 3 Processus coxendicis ossis, a quo ligamentum ad sacrum os enascitur.

k 1, 2, 3 Sinus coxendicis ossis, ad quem decimus femur mouentium musculus, ueluti ad rotulam mirabili Naturæ industria reflectitur.

l, m, n, o, p 2 **q** In secunda figura, **l** autem duntaxat in prima coxendicis ossis appendix notatur. ac **l** quidem posterior appendicis terminus insignitur: **q** uero anterior, **m** autem prima appendicis impressio, o secunda, **n** tertia, **p** ad **q** usq; quarta.

u, u 1, 2 Sedes notatur, quæ dextrum pubis os, cartilaginis interuentu sinistro coalescit. Sed **u** in prima figura priuatim notat ossis asperitatem, a qua cartilago abscissit. in secunda uero, externa ei- us ossis sedes uisitur, quæ musculorum educendorum occasione aspera est.

r 1, 2, 3 Pubis ossis foramen, omnium ossium foraminibus patentissimum.

v 1, 2, 3 Sinus superiori pubis ossis sedi incisus, quo maxima crus petens uena & arteria, ac in uiris se- minaria uasa deducuntur.

f 1, 2, 3 Sinus in elatori foraminis pubis ossis sede insculptus, ac uenæ & arteriæ, tertioq; crus peten- ti neruo, uiam porrigens.

t 1, 2, 3 Hac sede pubis os nonnihil crassescit, ne nimium extenuetur, & in uiris secundum penis muscu- lum, & alterum ipsius corpus, educit.

Lib. de Os-
sibus cap. 20.

Ilum os.

Pubis.

Coxendicis.

In lib. de Ar-
ticulis.

T RANSVERSIS trium superiorum ossis sacri ossium processibus, utrin- que unum connectitur os, cui integro nullum nomen Galenus inditum affirmat. Lata enim ipsius, & superior, ac posterior, sacroq; ossi commissa pars, ilium os uocatur: anterior uero eiusdem ossis pars, qua in pubis re- gione cum alterius lateris osse committitur, ampliterq; perforatum est, Pu- bis os: media autem sedes ad femoris ingressum posita, Coxendicis os ap- pellatur. adeo ut unius lateris os non secus denominetur, quam si tribus propria circumscriptione terminatis ossibus extrueretur: posteriori scilicet, anteriori, & medio: seu ilium osse, pubis osse, & osse coxendicis. Cæterum Cello uniuersum os, coxæ os: auctori uero Introductorij seu Medici, quemadmodum & Hippocrati nonnunquam *ἰχίον* (quod est coxēdix) dicitur. quamuis interim & latiore posteriorēq; huius ossis partem ilium, anteriorem uero pubis

pubis os uterq; aliorum dissectionis professorum modo nuncupet. Arbitror autem sola nomi- na lætantium uenia etiam quum alterius tantum ossis late partis mentio mihi incideret, ilium os posse dicere, quum ilis aut ile usurpatu minus frequens sit. His itaque ossibus maxima in usu cum scapulis est affinitas. ut enim scapulæ potissimum articulan- dis humeris formantur, ita la- nē hæc ossa in hoc præcipue sunt accommoda, ut femora ipsius articulentur, horumq; ope ho- mo erigatur, & sedeat. Dein, ut scapula cernitur ampla, uarijsq; processibus donata (quo mu- sculis pluribus admittendis, educendisq; aptior esset) sic hæc ossa omnem ferè constructionis rationem in eum modum fabricatam ostendunt, ut ab ipsis omnes propemodum femur mo- uentes musculi pronascantur, præter alios qui ab his ossibus principium ducentes tibia- rum, & thoracis, & dorsi motibus famulantur. Cæterum qui nam musculi ab his ossibus enascantur, quiq; in ipsa implantentur, orationis series ossium partes enarrans, sensim edocebit. Nunc autem minime prætereundus est horum ossium usus nequaquam infimus, quo communi os- sium modo, reliquis corporis partibus instar fulcrorum subiiciuntur, reliquasq; partes conti- nent & amplexantur. Duo enim hæc ossa simul cum sacro osse ueluti peluim quandam effor- mant, quæ intestina concinnè sustinet, & uesciam, & in fœminis uterum elegantissimè conti- net, ac demum eas, quas amplectitur partes, tutò munit. Primum itaq; ilium ossis, sedes sacro ossi commissa, egregie uaria est: quemadmodum sacri ossis transuersus processus ea sede, qua ilium ossibus connectuntur, admodum uarios multiplicesq; effertulimus. Singulis nanque il- lorum processuum sinibus, ilium ossis tubera, & eorundem processuum tuberibus, ilium ossis sinus ita correspondent, ut uarijs partibus mutuo ingressu ilium os sacro committatur: non quidem connexu ad motum constructo arbitrarium, aut sinibus tuberibusq; leuibus & carti- lagine lubrica incrustatis, uerum cōnexu ualidissimo, & in symphysis seu unionis classem quasi referendo, quæ cartilaginosi ligamenti, aut potius puræ cartilaginis interuentu perficitur. Cæ- terum ossis ilium sinui, & tuberum quibus id sacro ossi cōmittitur forma, ex sacri ossis descri- ptione læui negotio petitur. Vt enim transuersos sacri ossis processus primum oblongo sinu donari dictum est, ita etiam ilium os, oblongum tuber sinui congruens obtinet. & quia pro- cessuum sinus anterior pars, sinus ue supercilia, satis insigniter protuberat, porrigiturq; ilium etiam ossi ad anteriorem oblongi sui tuberis sedem sinus insculpuntur, quos protuberantes illæ processuum partes subeunt. Vbi autem humilima eorum sinuum sedes conspicitur, ilium os quasi in cultri modum exacuitur, ut eandem cum quarti ossis sacri ossis transuerso processu superficiem constituat. Rursus oblongo sacri ossis tuberi, quod instar spinæ in processuum si- nibus eminere relatum est, oblongus etiam ilium ossis sinus conuenit, tuber id ad amissum lu- sciens. Porro duobus processuum sinibus ad posteriorem dicti nunc tuberis sedem consisten- tibus, & tuberi transuersim in illorum sinuum medio prominenti, ilium os nō aequè concinnè respondet, quum scilicet non adeo procerè extuberet, atq; illi processuum sinus altè cælantur.

Neque etiam ilium os, illorum sinuum tuberis, sedem, qua id susciperetur, parat. atque (ut semel dicam) sacrum os ilium ossi non admodum hac sede, ubi duo illi ossis sacri processuum sinus conspiciuntur, conterminum est, sed plurima cartilago ligamenti natura participans, hæc ossa intercedit, totam amplitudinem, qua inuicem ossa dehiscunt, infarciens. Vniuersa igitur ilium ossis sedes sacro commissa, aspera est, ac inæqualis, & insigniter crassa: quemadmodum & reli- qua ossa illis sedibus quibus inuicem compinguntur, ampla crassaq; ideo esse nouimus, ut ua- lidiorem amplioremq; connexum efficerent. Atque hæc crassa ilium ossis pars in posteriora longe magis quam transuerforum sacri ossis processuum amplitudo, porrigitur prominetq; tum quod ilium os amplissimum latissimumq; scapulæ modo esse oportuit, ut femur mouen- tes & alios plerofque musculos paulo post enarrandos, a se pronasci sinat: tum, ut ad postero- rem sacri ossis sedem aptum cōstitueret locum, a quo quartus hominis thoracem mouentium musculus principium duceret: una cum dorsum mouentium undecimo, qui simul cum illo thoracis musculo ab interno latere ossis ilium (quæ id in posteriora ferri diximus) & ab ossis sa- cri posteriori sede, originem nanciscitur: similiter ac musculus dorsum mouentium decimus tertius, ab hac etiam ossis sacri, & ilium ossis sede, initium sumes. Porro reliqua ilium ossis am- plitudo planæ semicirculari figuræ non absimilis, superiori sua sede secundum totā semicirculi circumferentiam, appendicem obtinet, quæ ueteribus Spina ilium ossis dicebatur. Ipsi nanq; dorsum ilium ossis uocant, externam suæ amplitudinis sedem, quia hæc ampla est, & si cum interna conferatur, quodammodo gibba. Appendicis autem sedes extrorsum prominet, ac ue- luti illius dorsi spina iure censetur. Verum & si ueteres hæc nomina rectè instituerint, & Gale- nus quoque eorum nomen, ut & ossis sedium differentiā, apud illos fuisse animaduertit, nihilominus is subinde Dorsum cum Spina in tibia & femur mouentium musculorum descri- ptione

Ossium sacri
ossis lateribus
commisuram
usus.

Ilum ossis se-
des sacro ossi
commissa quæ-
lis.

Ilum ossis pars
retrosum ma-
gis quam sacri
ossis transuer-
si processus
exporrecta.

Ilum ossis ap-
pendix.

Spina.
Dorsum.

Lib. 2 de Ad-
ministr. diffict.

Quibus mu-
sculis appen-
dix occupetur.

Quibus inter-
na ilium ossis
amplius.

Sinus coxen-
dicis ossis supe-
riori sedi in-
sculptus.

Sinus tubera.

Quomodo co-
xendicis ossis
robore sit pro-
spectum.
Illi ossis dor-
si linea, et ip-
sum occupan-
tes musculi.

Acetabulum
femoris articu-
lando parati.

#

ptione confudit: quod nos, quoad licebit cuitates, Dorsum ossis ilium suae amplitudinis exter-
nam regionem appellabimus: Spinam uero, semicircularem ipsius appendicem, quae aspera
inaequalisq; & interno externoq; latere compressa uisitur. Comprimitur quidem interna
sede, ut hac inibi amplior euadat, & carnosam transuersi abdominis musculi partem, illinc
aptius educat. Externo autem latere appendix comprimitur, ampliorq; fit, ut potissima oblique
ascendens abdominis musculi carnea pars hinc principium sumat, & oblique descendens
abdominis musculus ipsi inferatur. His enim tribus musculis uniuersa superior appendicis se-
des occupatur, atque ut illi ampliores carnosioresq; in ilium lateribus quam iuxta dorsum, aut in
abdominis anteriori sede sunt, ita quoque appendicis pars, quae abdominis latera respicit, an-
teriorq; est, una cum ilium ossis sede, cui appendix committitur, crassior est, quam pars uerte-
bris & dorso proxima. Anterior uero appendicis extremum, anterior uel spinae ilium ossis pars
ideo est crassissima, quod praeter abdominis musculos ipsi commissos, duobus musculis princi-
pium porrigat, quorum alter tibiae motorum primus, alter autem sextus censebitur. Ab interna
ilium ossis amplitudinis sede, primum musculus enascitur, qui dorsi motorum nonus erit, qui
ex laui, sed utcumque ampla ilium ossis impressione (quae ad regionem transuersi quintae
lumborum uertebrae processus conspicua est) ortus sui portionem adipiscitur. Verum praeter
hanc ilium ossis compressionem, alia magna ipsius est amplitudo caua, & minimum aspera,
quam musculus occupat femur mouentium septimus, quem carne amplexu principio instar
semicirculi ex interna hac ilium ossis amplitudine pronasce, ac deinde sensim arctari, simulq; cum
sexti femur mouentium musculi tendine, primoq; crus petenti neruo, per sinu ferri docebimus,
sibi priuatum in coxendicis osse exculptum. In elatori enim coxendicis ossis sede, iuxta superio-
rem acetabuli, cui femoris caput inarticulari audies, regionem, sinus inciditur amplius, & mu-
sculis hac descenditibus respondens, qui in mundato osse foraminulis quibusdam in hoc op-
pletus cernitur, ut is ligamentum educat, cuius beneficio os inibi laue lubricumq; ac ueluti
sine gmate inunctum cernitur, ut recte ad hunc sinus septimus ille femoris musculus, una cum
sexti musculi tendine, reflecti atque conuolui queat. Vtrinque ad huius sinus latera, unum
insigne satis prominet tuberculum hunc sinus augens, ac quo minus hac descendentes muscu-
li ex sinu declinent, autor. Verum praeter hunc usum, tuberculum ad externum sinus latus con-
sistens, nonum tibiae mouentium producit musculum, cuius etiam usus gratia utcumque am-
plum inaequalisq; uisitur, paruum sinulum instar scissurae sibi uendicans, a quo fortis ille mu-
sculus enascitur. Alter uero tuber, internu sinus nuper dicti latus constituens, plurimum ad
coxendicis ossis robur tum fert, quod necessario crassum ualidumq; esse oportuit, tum articula-
tionis roborisq; nomine, tum etiam quod id totius corporis altissimo sinu, cui femur articu-
latur, caelandum fuerat. Atque huius etiam usus occasione, ilium os interna ipsius sede ad ela-
torem sui cum sacro osse connexus regionem, crassum ualidumq; redditur, & ueluti ad secun-
di tuberculi internam sedem continuo tubere porrigitur, quod non solum coxendicis ossis ro-
bur adauget, uerum etiam principium offert musculo femur mouentium decimo, qui internam
pubis ossis sedem occupans, femur extrorsum circumuertit. Porro ab ilium ossis dorso, seu
externa ipsius amplitudine, quae interiori ipsius ossis sede asperior est, tres potissimum ena-
scuntur musculi, suis principijs totu ilium ossis dorsum occupantes. Ac primus quidem muscu-
lus femur mouentium primus numerabitur, magna ex parte posteriori ilium ossis dorso sedem
suo principio opplens. Quantam uero huius sedis portionem occupet, duae admodum obse-
re in ilium ossis dorso prominentes lineae indicant, quae semicirculi instar ductae, ilium ossis dor-
sum ueluti in tres sedes determinant. prima harum extra primam consistens lineam, a primo
femur mouentium musculo occupatur. Secunda uero inter primam lineam & secundam con-
spicua, musculum educit, qui femur mouentium secundus censebitur. Tertia sedes, quae a secun-
da breuioriq; linea ad coxendicis usq; articulum pertinet, tertio femur mouenti musculo prin-
cipium porrigit. Atque in hunc sane modum ossis sacro ossi commissi ampla, & quae ilium os
dicitur, pars sese habet: media uero pars, quae coxendicis os nuncupatur, etiam magna ex par-
te explicata est. Diximus enim ea parte os crassius ualidiusq; fieri, ut uniuersum corpus uniu-
nitens cruri, fortius sustineret, aptaq; sedes fieret, cui sinus articulando femori idoneus incide-
retur. Huic enim coxendicis ossis sedi amplius rotundusq; & omnium corporis sinuum cui
ossa articulantur profundissimus sinus inculpitur, non omni ex parte laeuis, lubricaq; cartilagi-
ne in crustatus. In anteriori enim ipsius sede, non modica portio altius quam reliqua illius cir-
cumferentia inciditur, ac aspera caecisq; foraminulis quibusdam oppleta cernitur, ligamenti
producendi gratia, quod teres in medium, seu uentricem femoris capitis inseritur. Deinde prae-
sentis sinus supercilia in anteriori ipsius sede leuius, quam in posteriori protuberant, quod sci-
licet

licet femur sedentibus magis in angulum flecti oportebat, quam stantibus aut aliud quid agen-
tibus extendi, aut in posteriora duci. Praterea in humiliori coxendicis acetabuli sinus uel
periciliorum sede, id quoq; animaduertendum est, supercilia non continuo ductu orbiculatim ferri,
sed incidi ac intermiti, ac ueluti iter parare uenulae hac in asperam & cartilagine non obductam
acetabuli sedem exporrectae, articuloq; alimentum suppeditanti, a quo uiscidus humor (quem
in hoc articulo plurimum coaceruari decet) adaptetur, cuius demum auxilio articulus prom-
pte mobilis euadat. Ne tamen sinus huius in supercilio incisi ratione, articulus luxationi obno-
xius reddatur, Natura ualidum cartilagineumq; ligamentum orbiculatim supercilijs adnexuit,
quod nullibi intermissum apparet, sinumq; adhuc magis quam supercilia adauget, & uenulae
illi uiam praebet, inter os & posteriorem ipsius ligamenti sedem prorepentis, ut uena simul tu-
to feratur, & sinus ille luxandi promptitudinem non adiuuet, utcumque etiam hac femur crebrius
luxari cernamus. At de ligamenti uenisq; suis agemus locis. Nunc autem perpendenda ue-
niunt caeca foraminula, passim in coxendicis ossis acetabuli supercilijs externa sede in hoc
parata, ut ualidissimum educant ligamentum, orbiculatim femur coxendicis ossi colligans.
Quin etiam in hoc osse sedes animaduertenda est, quae inter ilium ossis anteriorem partem,
quae sacro committitur ossi, & posteriorem coxendicis regionem conspicitur, & ut neruo uiam
praebet exculpta, qui crus aduentium quartus, omniumq; corporis neruorum ex pluribus
compositus maximusq; existit. Est quoq; hic obseruandus coxendicis ossis acutus processus,
qui ligamentum educit, in transuersum processum quinti sacri ossis pertinens, & qui mu-
sculo principium porrigit, quem aut decimo femur mouenti musculo ascribemus, aut priuati-
um decimum femur mouentium numerabimus. Neq; etiam praetereundus uenit sinus coxen-
dicis ossis posteriori internaeq; regioni sub dicto nuper processu exculptus, ad quem mira Na-
tura solertia ueluti ad trochlear rotulam decimus femur mouentium musculus reflectitur. In su-
perioris nuper funtione coxendicis ossis appendix indagabitur, toti infimae ipsius sedi, cui sedem
per non perfuntione coxendicis ossis appendix indagabitur, toti infimae ipsius sedi, cui sedem
res innititur, adnata. Appendix hac ossis, cui coalescit, amplitudinem seruat: quod cum ro-
boris gratia, tum musculorum exortus causa insigniter crassum, & utcumque amplum uisitur.
Ab hac enim appendice, ut minimum, quatuor grandes exoriuntur musculi, quorum singula
capita priuati in appendice impressionem sedemq; sibi uendicant, in emundato osse satis con-
spiciamur. Ac primus quidem musculus tibiae mouentium tertius erit, qui ab elatiore eius ap-
pendicis sede principium ducit. Secundus tibiae mouentium quartus habebitur, atq; huius
principium minus quam primi musculi latum est, ac magis uersus anteriora, iuxta extimum
primi musculi latus pronasceatur. Tertius autem musculus, mibi tibiae motorum quintus ha-
bebitur. Quartus uero, maxima portio est eius musculi, quem Galenus quintum tibiae mo-
uentium recenset, mibi autem femur mouentium quintus constituetur: qui maximam prae-
sentis appendicis sedem suo principio occupans, totius corporis musculorum facile maximus est.
Sic itaque media eius, quod describimus, ossis pars se habet, quam coxendicis os nuncupa-
mus. Anterior uero, quae Pubis os dicitur, tenuis utcumque cernitur, & dextrum os sinistro
cartilaginis interuentu quasi unionis modo committitur. quo enim homo aetate fit prouectior,
eo semper connexus iste minus cartilagine oppletur, minus uel cartilaginis ostendit. Atque id
uiris pariter ac mulieribus commune est. Neutiquam enim ob uulgi sententiam arbitrandum
est, pubis ossa uiris esse continua, mulieribus autem in hoc cartilaginis interuentu compacta, ut
partus tempore remitti atque inuicem disungi queant. Parturientibus namq; mulieribus (uti
neque quadrupedibus) hac ossa inuicem haud disunguntur: uerum id mulieres in hoc ossium
coalitu peculiare sibi uendicant, quod ipsis non tam longa linea, atque in uiris, committuntur.
Deinde coxendicis ossium infimae partes, dextram dico & sinistram, in mulieribus mutuo lon-
ge magis distant, quam uiris. Praterea infimae pubis ossium partes inuicem sub ipsorum con-
nexu diremptae, multo etiam magis mulieribus quam uiris sciunguntur ac distant. Adeo ut in
mulierum ossibus uacua sedes inter coccyx os & internas regiones infimarum partium coxen-
dicis ossium, multo amplior quam in uiris occurrat. haecq; differentia tam est insignis, ut uel
ipsa abunde doceat, pubis ossa in partu non recludi, etiam si tactus inter parientium, idem
non leui opera attestaretur. Quantum uero ad hanc amplam sedem magis adhuc partus tem-
pore dilatandam coccyx os iuuat, licet animalia, quae cauda habent, id liquido parientia osten-
dant: tamen id quoque in mulieribus obseruare integrum est, quibus id os extrorsum caudae
modo adeo porrigitur, ut etiam huius ossis gratia ipsis sedes in circulum incisa apud omnes
quas unquam uidi nationes adaptentur. Atque ideo etiam pleraq; mulieres genibus innixae,
& aliquantisper antrorsum inflexae scilicet pariunt: quemadmodum contra erectae, aut re-
trorsum inclinatae, difficilius. Atque ita excludendo fetui Natura fecminis prospexit. Quod au-
tem

Sinus quo
crassissimus
corporis ner-
uus fertur.
Coxendicis os-
sis acutus pro-
cessus.

Sinus ad quem
decimus femur
mouentium musculus
reflectitur. In su-
perioris nuper fun-
tione coxendicis
ossis appendix in-
dagabitur.

Lib. 2. de Ad-
muni. dissect.

Pubis ossis
historia.

Ossium sacro
ossi nexorum
in uiris et mu-
lieribus differe-
rentia.

tem minori negotio leuiusq; uterum gererent, illium ossa mulieribus multo ampliora sunt, ipforumq; spina in latera longè magis quam in uiris, educitur, & etiam illa ossa extrorsum infignius cauantur: & ut semel dicam, hæc commodam gestando foetui sedem efformant. Quod autem nuper natis puellis partus facilioris gratia, apud nullas gentes pubis ossa aut compriantur, aut disjungantur, neminem dissectionis studiosum latere arbitror: quantumuis id pertinaciter uulgus nunc de his, nunc illis nationibus affirmet. Quamobrem uero pubis os maximo totius corporis ossium foramine (quod etiam propter magnitudinem ab ostij imagine aliquis uasa feminaria, aut maximas crurum uenas & arterias, aut etiam nervos deduci arbitretur: quemadmodum nemo non credit, qui etiam Anatomes rudis, nudam ossium compagem intuetur. Illa enim organa aliam nanciscuntur uiam, quippe maxima crus petens uena, arteriaq; simul cum secundo crus aduente neruo, proprium sinum exigunt, in superiori pubis ossis sedem sinuatū, è regione elatioris sedis nuper dicti foraminis. Porro seminarijs uasis etiam elatius quam pubis os prominet in abdomine iter paratum esse audies. Deinde ingens illud pubis ossis foramen ualida membrana oppletur, quæ musculum internæ foraminis sedi proximum ab illo dirimit, qui externam foraminis sedem occupat. Neque profecto aliquid, foramen hoc transit, præter uenam, & arteriam, neruumq; non ad genu usque ramorum serie digestum. Præterea hæc uasa non per foraminis medium feruntur: sed in elatiori foraminis sede sinus cæatur, illis uasis deducendis paratus. Quod uero superior pubis ossium pars, qua inuicem committuntur, aspera est, ideo contigit, quod rectos abdominis musculos hinc nasci Naturæ uisum fuerit. Deinde anterior quoq; ossium sedes inibi aspera est, ut neruolum caput secundi tibiae mouentium musculi hincrite pronasceretur. Ad hæc, in anteriori pubis sede à coxendicis ossis acetabuli interno latere, ad pubis ossium commissuram usque, tuber & quædam ueluti prominentia conspicitur, à qua octauus femur mouentium musculus principium ducit. Quemadmodum hæc anterior pubis ossis sedes protuberat, ita quoque posterior acutam ostendit lineam, à qua musculus femur mouentium decimus sui exortus portio nem assumit. His omnibus accedit pubis ossis crassities, iuxta infimam pubis ossium connexus sedem, & magni illius foraminis internum latus, ubi pubis os quodammodo teres crassumq; ob hoc uisitur, ut ipsius ossis robur adaugeatur: utq; hinc præter quosdam penis musculos alterum corpus eorum quæ penem constituunt, originem duceret. Atque in hunc modum ossa se habent, sacri ossis lateribus connexa, quæ in ætate prouectis duo tantum apparent, singula (uti relatum est) duobus donata appendicibus. In nuper natis uero pueris utrumque os tribus constat ossibus, quæ tribus lineis cartilagine oppletis distinguuntur. Hæc lineæ à coxendicis acetabuli centro simul commissæ porriguntur, una quidem ad superiorem acetabuli sedem ducta, secunda ad externum acetabuli latus: tertia autem ad latus internum delata, etiam per pubis os procedit, ubi id quodammodo teres esse, & penis alterum corpus producere diximus. Verum quum hæc non minus in agnis hædis quam hominibus sint conspicua, cuius uel inter edendum ea obseruare est integrum.

Ossa sacri ossis lateribus commissura in pueris tribus ossibus.

DE FEMORE. CAPVT XXX.

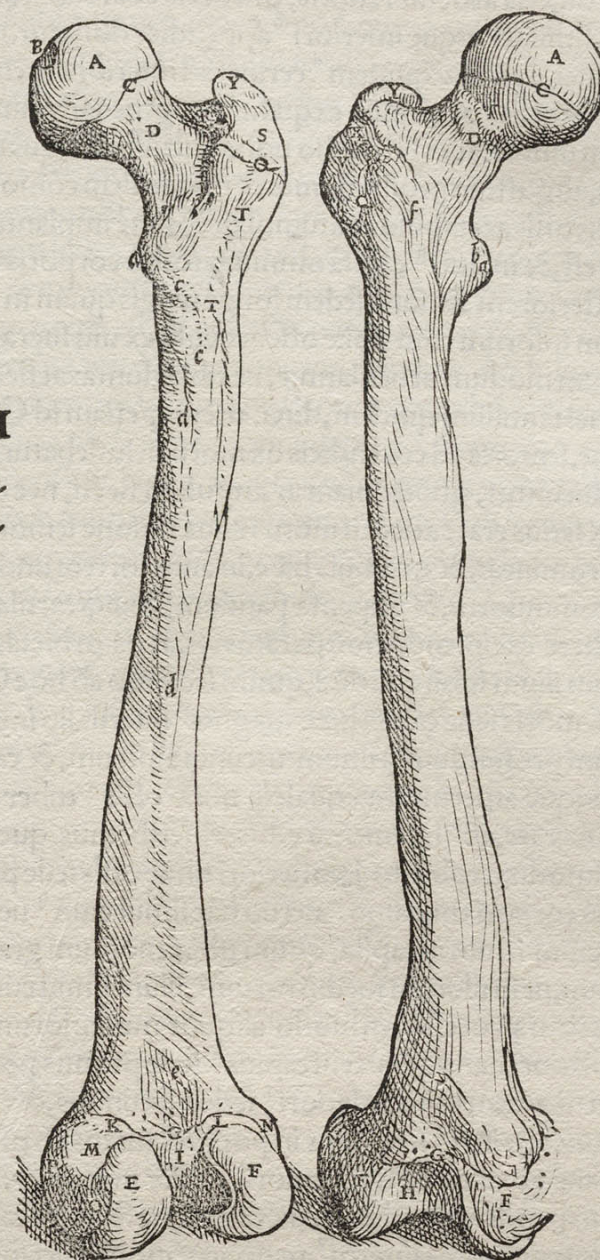
CHARACTERVM QVI DVABVS PRÆSENTIS

Capitis figuris sequenti pagina proponendis adhibentur, Index.

- A_{1,2} Caput femoris acetabulum ossis coxendicis subiens.
 B₁ Sinus femoris capiti insculptus, & teretis ligamenti insertionem à coxendicis osse excipiens.
 C_{1,2} Appendicis, rotundum femoris caput efformantis, cum reliqua femoris portione coalitus.
 D_{1,2} Ceruix femoris.
 E, F_{1,2} Inferiora femoris capita. ac E quidem internum, F uero externum notat.
 G_{1,2} Hæc linea coalitum indicat appendicis, duo inferiora femoris capita constituentis.
 H₂ Sinus, qui utrisque capitibus E & F insignitis est communis, ac quem patella subit.
 I₁ Sinus ac interuallum, duo inferiora femoris capita inuicem dirimens.
 K₁ Ab hac sede interioris capitis primus pedem mouentium musculus initium ducit.

L₁

- L₁ Hinc secundus & tertius pariter pedem mouentes musculi exoriuntur.
 M₁ Huic interni capitis sedi, quinti femur mouentium musculi tendo inseritur. Reliquorum autem characterum indicem figuris subiiciemus.

PRIMA TRI

GESIMI CAPL
 tis figura, dextri femo-
 ris os posteriori facie
 delineatum re-
 ferens.

SECUNDA

FIGVRA, FEMO-
 ris dextri anteriorem
 faciem osten-
 dens.

- N_{1,2} Sinus in externo inferiorum femoris capitum exculptus latere, ac quartum tibiae mouentium musculum uehens.
 O₁ Hac sede internum latus interioris femoris capitis compressum est, ut hæc tendines primi, secundi, tertij & quinti tibiae mouentium musculorum porrigerentur.
 P₁ Hac regione idem interioris capitis latus insigniter protuberat.
 Q, R, S, V, X, Y Exterior femoris processus. uerum singuli characteres nō in utraq; figura simul obuij aliquid priuatim, ut modo subiiciā, indicant. Q quidem in prima et secunda coalitum huius processus appendicis ad reliquum os. R in prima sinū internæ præsentis processus sedi cælatū.
 T, T. Sin in prima figura exterioris processus prima indicatur impressio. Cæterū T, T in prima, insignitur aspera linea deorsum à prima impressione ducta: V in secunda, exterioris processus secunda impressio: X uero, tertia impressio. At Y in ambabus figuris quarta indicatur impressio.
 a, b, i, 2 Interior femoris processus. Verum b priuatim in secunda, hic appendicis coalitum indicat.
 c, c₁ Linea aspera, à radice interioris processus deorsum oblique gratia octauum femur mouentium musculi procedens.
 d, d₁ Linea secundum femoris longitudinem protuberans, & quinti femur mouentis musculi insertionem admittens.
 e₂ Hac sede femur amplum est, quum interim reliqua ferè longitudine teres sit.
 f, f₂ Aspera sedes, à qua octauus tibiae mouentium musculus sui exortus initium ducit.

M FEMO-

Femoris superius caput.

Duo inferiora femoris capitula, et eorum dem sinu.

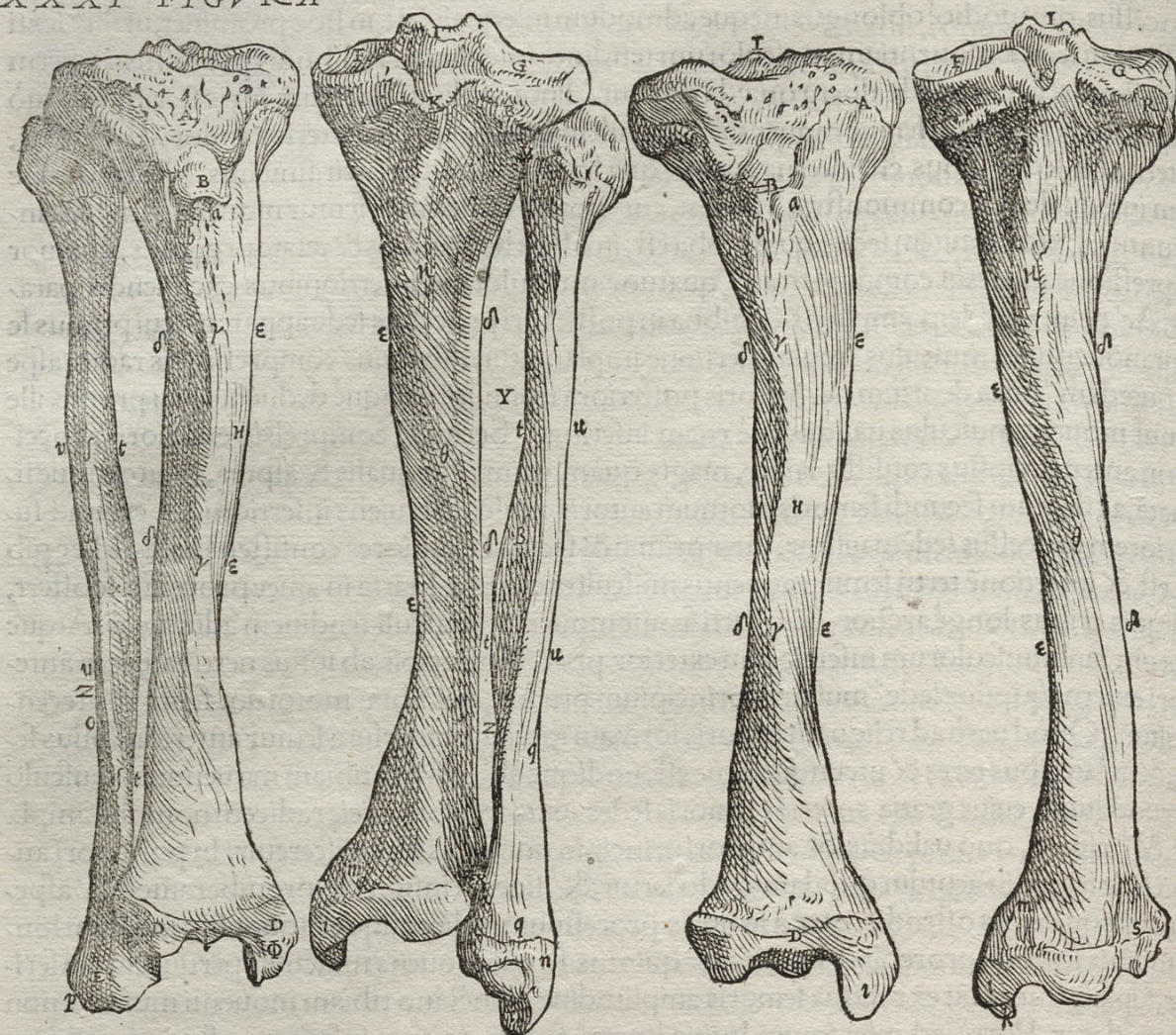
Lib. 3 de Vfu part. 2 de Admin. 2 de fcl.

FEMORIS os magnitudine cunctis humanæ fabricæ ossibus præstat, in autibus autem & omnibus ferè quadrupedibus tibiæ ossi & fibulæ (quum hæc adest) longitudine cedit. Hoc supra quidem coxendicis ossi, infra autem diuersa articuli ratione, ossi tibiæ coarctatur. Superiorem enim partem, qua similiter atque inferiori appendice donatur, robustissimum caput obtinet, prolixæ quidem ceruicis ad interiora inclinatæ adnatum, coxendicis ossis acetabulo exquiritur congruens. Vniuersum hoc caput læue & cartilagine incrustatum uisitur: at in sui medio nonnihil inferius, quam ipsius uerticis (ut sic dicam) centrum consistit, angustum profundumque & inæqualem comonstrat sinum, cui teres ligamentum a coxendicis ossis acetabulo enatum, ualidissimè implantatur. Inferiori autem sede femur insigniter crassum est, & in duo capita omnium totius corporis ossium capitum maxima dirimitur, quæ in posteriorem femoris sedem longè magis quam in anteriorem porriguntur, quemadmodum etiam ipsorum cum tibiæ ossis articulo ex usu fuerat. Hæc nanque ossi tibiæ mutuo ingressu ad eum modum articulantur, ut tibiæ duntaxat flecti extendique possit, nequaquam uero in latus, uel tantillum quidem, duci. utcumque etiam id Galeno uisum fuerit, qui in tibiæ motuum examine, femoris ad coxendicis os motu deludebatur. Cæterum femoris capita retrorsum ideo producantur, quod tibiæ in angulum flecti, nec extra rectam lineam extendi, aut antrosum erigi satius erat: adeo ut motus illius ratione femoris capita in anteriori femoris sede nequaquam promineant. & quamuis hæc in anteriori eorundem sede, sinum ostendant utriusque capitibus communem, & impense patulum, læuque cartilagine incrustatum, ista tamen aliquo tibiæ ossis tubere excipiendo non paratus est. at os orbiculare & breuifcuto non absimile apto tubere sinum illum subire audies, quum secundo ab hoc Capite eius ossis sermo institueretur. In posteriori femoris sede capita hæc magno interuallo inuicem dirimuntur, atque in ipsorum medio amplum profundumque sinum utcumque asperum, & cartilagine nequaquam obductum exigunt. Is nanque asperum inæqualeque tibiæ ossis tubere excipit, quod in tibiæ ossis sinuum medio protuberare, ac ligamentum educere scribemus, quod ualidissimè illi sinui inseritur, unà cum alio admodum robusto a posteriori tibiæ ossis sede pronato. Iuuat etiam sinus iste, deducendo totius corporis maximo nervo hac simul cum uena & arteria in tibiæ contententi. Humiliora enim femoris capita, quum tibiæ motuum gratia adeo in posteriora ducantur, etiam id præstant, ut in illorum medio neruum illum simul cum uasis tuisissimè deorsum repere sinant. atque etiam processuum modo aliquot musculorum pedem mouentium principia porrigant. Ab elatiori nanque interni capitis sede primus pedem mouentium musculus enascitur. Ab externi autem capitis elatiori sede, secundus, & tertius quoque, pedis motibus præfecti exoriuntur. Dein si musculus in poplite latitans ab ossis aliquam sui exortus portionem sumit, hanc sanè ab externo hoc femoris capite mutuatur. quamquam præcipua ipsius origo ex ligamento pendere docebitur, dictum nunc femoris caput tibiæ potissimum colligans. Deinde in elatorem capitis interni regionem modicè uersus eius capitis internum latus tendo inferitur, quinti femur mouentis musculi, cuius etiam insertionis occasione hoc femoris caput inibi compressam ostendit sedem, tendini excipiendo aptam. Canes in hac ossiculum paruum, & illis quæ sesamo comparamus simile ostendunt. Atque ita anterior & inferior posteriorque horum capitum sedes se habent. latera uero eorundem multis cæcis foraminibus opulentur, ut ualidissima genu articulum continentia ligamenta hinc apte pronascentur. Porro externum exterioris capitis latus, priuatim sinum exigit oblique ipsi iuxta posteriorem eius lateris regionem insculptum, ac quartum tibiæ mouentium musculi tendini paratum. quo minus enim tendo ille hac oblique reflexus, a suo ductu aberret, Natura ipsi hunc sinum præparauit. At internum latus interioris capitis, etiam si ad id plures reflectatur tendines, tamen nullum eiusmodi sinum adipiscitur. Verum emundato iam ossis iuxta posteriorem lateris sedem compressio apparet, qua tuto tendines deferri queant, a sua sede tuberis beneficio non reclinantes, quod in medio dicti nunc lateris late protuberat, atque secundum ipsius posteriorem sedem tendines opportunè deferri sinit. Tendines autem hæc deducti, trium primorum & quinti tibiæ mouentium musculorum censentur. Ad femoris ossis ceruicem, cui superius femoris caput adnascitur, duo conspiciuntur processus, quorum alter externum femoris latus occupat, ac omnium corporis processuum nulli alteri ossi commissorum facile maximus est, insigni etiam donatus appendice. Alter minor est, & quod ad magnitudinem spectat priori nequaquam comparandus, multoque inferius in interno femoris latere nonnihil uersus posteriorem conspicuus, & appendice similiter adactus. Græci ambos προχωρητας, quasi rotatores dicas, nuncupant: hunc interiorem, illum uero exteriorem appellantes, quum tamen simpliciter

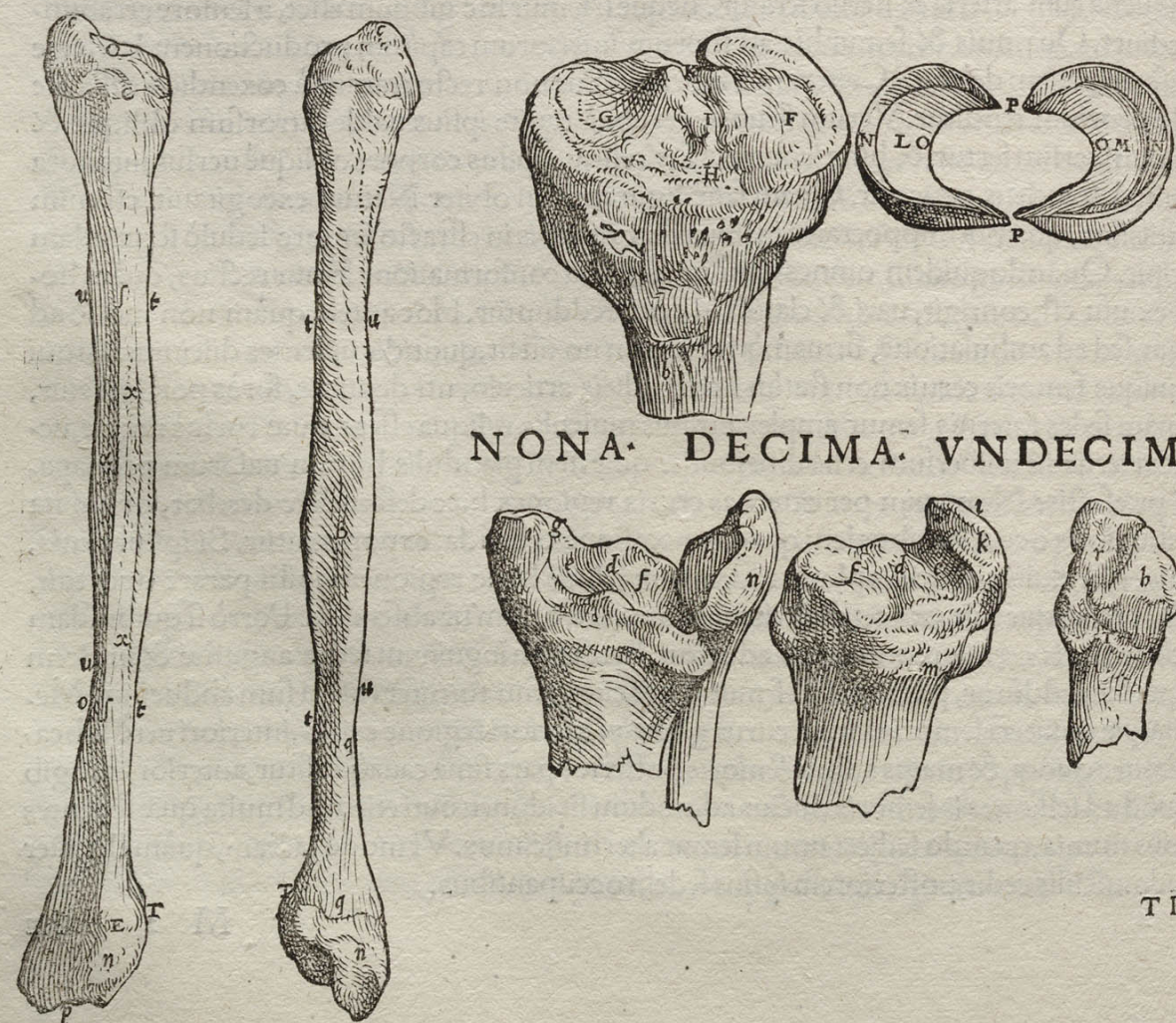
Duo femoris processus, seu rotatores.

FEMORIS dicunt, perpetuò externum subaudiunt, quem etiam propter amplitudinè & quamdam cum inate imaginem προχωρητας uocant. Horum processuum idem usus cum reliquis ferè ossium processibus est, in hoc enim parantur, ut collis ritu musculorum insertionem probe admittant, aliisque musculis eleganter principij sui sedem præbeant. Interior namque femoris processus, qui modicè oblongus, neque admodum inæqualis est, in hoc prominet, ut illi sexti & septimi femur mouentium musculorum tendines inferantur. Ad huius processus radicem in posteriori femoris sede aspera quædam ducitur linea, oblique deorsum in posteriora aliquò usque ducta, & octauum femur mouentis musculi insertioni aptata. Exterior femoris processus, externa sui sede gibbus est: interna autem, qua femoris caput respicit, sinuatus. Hic enim aspera inæqualemque comonstrat sinum, cui nonus & decimus femur mouentes musculi inferuntur. Externa autem sedes, quæ gibba est, in ossis hominibus & ætate prouectis, quatuor impressiones sedesque comonstrat, quatuor musculorum insertionibus excipiendis paratas. Ac prima quidem ampla est, & gibba in posteriori processus sede apparet, cui primus femur mouentium musculi ampla insertionem implantatur. Ab huius compressionis radice aspera quædam linea deorsum per femoris posteriorem nonnihil oblique deducitur, cui primus ille femur mouens musculus ualidissimè etiam inseritur. Secunda compressio exterioris processus in anteriori ipsius consistit latere, magis quam prima inæqualis & aspera, & utcumque sinuata, ac demum secundi femoris motuum auctoris musculi seruiens insertioni. Tertia ad superiorem processus sedem uisitur, inter primæ & secundæ elatiores consistens sedes. Hæc gibba est, & insertionem tertij femur mouentis musculi excipit. Quarta in apice processus se offert, reliquis tribus longè arctior, & quartum femur mouentis musculi tendinem admittens. Atque horum sanè musculorum insertionem exterior processus excipit, ab ipsius uero radice in anteriori externaque ipsius sede musculo principium præbet, qui tibiæ motorum septimus recensetur. Quod uero ad reliquam femoris formam spectat, uniuersum femur anteriori ipsius sede, & in lateribus teres & utcumque læue est, undique ab octauo tibiæ mouentium musculo circumdatum, cuius gratia anterior femoris sedes iuxta ipsius ceruicis radicem nonnihil ampla est, & aspera, quo ualidius & ampliori principio musculus ille enascetur. In posteriori autem sede femur in acutum quodammodo fertur, & lineam insigniter protuberantem & asperam inæqualemque ostendit. quæ a femoris processuum radice aliquò usque ultra medium longitudinis femoris prorepat. Huic lineæ quintus femur mouens musculus pertinaciter inseritur, ipsaque duntaxat ex reliqua femoris amplitudine, ab octauo tibiæ mouenti musculo, non circumdatur. Porro ad inferiorem huius lineæ sedem, ac iuxta inferiorum femoris capitum radicem, femur amplum depressumque, non autem teres cernitur, quo tutius hac maxima tibiæ petens uena cum arteria & nervo feratur. neque si femur hic gibbum esset, a femore errabunda declinet. Quamuis & femur hic ad suorum inferiorum capitum productionem latescere crassescereque etiam debeat. Cæterum femoris ductus non recto tramite a coxendicis ossis acetabulo deorsum tenditur. Verum femoris ceruix a capite ipsius ualde extrorsum oblique, & quasi transversim fertur, & hinc femur rursus reliquo ipsius corpore oblique uersus interiora ad genu descendens procedit. Quam sanè figuram non obiter Natura excogitauit, est enim laudatissima, quam Hippocrates in libro de Fracturis in effracto femore sedulo seruandam præcipit. Quandoquidem omnes quibus a prima conformatione femur rectius, quam homini ex usu est, contigit, uari & claudi in genu redduntur. Hoc autem quam non modò ad cursum, sed ad ambulationem, firmanque stationem noxiū sit, quotidie uidentes discimus. At qui si utriusque femoris ceruix non statim a coxendicis articulo, uti diximus, foras porrigeretur, quæ nam sedes internis femur amplexantibus musculis reliqua esset? quæ rursus neruis, uenis, ac arterijs in uniuersum crus distributis? quæ item glandulis horum uasorum propagationi præfectis? Non enim per externas cruris regiones hæc descendere decebat, quum ita omnibus foris occurrentibus leui quaque occasione lædenda, exponerentur. Si igitur uenis, arterijs, glandulis, musculis pluris ipsidemque maximis hanc regionem inibi parare oportuit, necessum quoque fuit, ex acetabulo femur foras extrorsum uel abscedere. Porro si quibusdam capitum femoris ceruix minus foras educitur, his statim inguinum sedes angustæ & inuicem compressæ redduntur, præterea his femur simul cum genu turpiter extrorsum abducitur. Merito itaque uniuersa femoris forma curua gibbaque exteriori regione existit, interiori uero subcaua. Pariter quoque, & magis adhuc femoris posterior pars sima cauaque uisitur, anterior autem gibba, quod ad sessionis is femoris ductus admodum sit idoneus: uti etiam ad multa quæ sedentes obimus munia, quando scilicet unum femur alteri iniungimus. Ut modò taceam, quam eleganter femur musculis cedit, posteriorem ipsius sedem occupantibus.

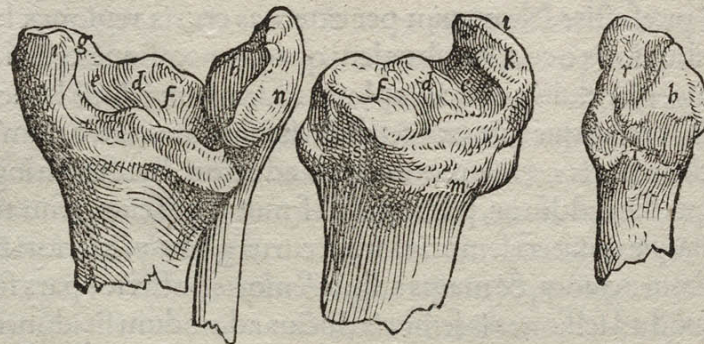

PRIMA. CAP. SECUNDA. TERTIA. QVARTA.
XXXI FIGVRA.

QVINTA. SEXTA. SEPTIMA. OCTAVA.

NONA. DECIMA. VNDECIMA.

TR.

VNDECIM præposita modo figuræ ad dextram spectant tibiæ, ac prima utrumque in tibiæ locatum os anteriori facie exprimit, crassius nimirum interiusq; quod tibiæ os uocabimus: & gracilius, quod extertis positum fibula nobis potius quam sura nuncupabitur. Secunda figura tibiæ os simul cum fibula posteriori facie appositissime delineatur. Tertia solius tibiæ ossis anteriorem sedem commonstrat. Quarta tibiæ ossis posterior facies oculis subiicitur. Quinta fibulam anteriori facie exprimit. Sexta fibulam posteriori sede delineatam exhibet. Septima tibiæ ossis superiorem ostendit sedem, cui femur articulatur. Octaua duas continet cartilagine, quæ sinus adaugent, quibus femoris capita excipiuntur. Nona inam tibiæ ossis & fibulæ sedem anteriori parte proponit, ut cavitæ in conspectum ueniret, tali cum tibiæ articulationi parata. Decima solam tibiæ ossis infimam sedem posteriori ex parte delineatam offert, qua talus excipitur. Vndecima internum latus inferioris fibulæ appendicis commonstrat, quod talo articulatur. Characterum autem index erit huiusmodi.

A, B His duobus characteribus in prima figura, superior tibiæ ossis appendix notatur. In tertia uero & secunda, indicatur linea coalitum commonstrans appendicis cum reliqua ossis portione.

C Appendix superior fibulæ in prima figura indicatur, in quinta autem coalitus appendicis cum reliquo osse insignitur.

D In prima appendix tibiæ inferior, in tertia appendicis coalitus indicatur.

E In prima appendix fibulæ inferior, in quinta coalitus appendicis ad os notatur. & quamuis eius modi appendices coalitusq; non in omnibus figuris notauerim, nulli tamen non obuias esse appendices arbitror.

F, G, 2, 4, 7 Sinus tibiæ ossis, quibus inferiora femoris capita articulantur.

H, I, K, 7 Tibiæ ossis tuber, sinus, quibus femoris capita excipiuntur, dirimens, ac HI quidem ipsius anterior sedes indicatur. I uero media & impensius prominens. K autem posterior. Atq; hi characteres in eius tuberis sedibus, quæ sinuantur, obuij sunt. & horum K & I in secunda figura, tertia & quarta idem quod in septima, indicant.

L 8 Cartilago dextrum tibiæ ossis sinum adaugens, quo externum femoris caput excipitur.

M 8 Cartilago sinistrum, seu dextræ tibiæ ossis internum sinum augens, cui internum femoris caput articulatur.

N 8 Hac sede cartilagine, tibiæ ossis sinus augentes, uidentur crassissimæ.

O 8 Hac sede nuper dictæ cartilagine sunt tenuissimæ, ac ante sinuum centrum deficiunt.

P, P 8 His sedibus illæ cartilagine in apices terminantur.

Q 5 Fibulæ sinus leuiter ac in superficie cælatus, cui tibiæ ossis tuberculum iam R indicandum, coarticulatur.

R 4 Tuberculum, seu caput tibiæ ossis, quod fibulæ coarctatur.

S 4, 10 Sinus tibiæ ossis, quo inferiorem fibulæ sedem excipit.

T 5, 6, 11 Internum fibulæ latus, quod tibiæ ossi committitur. Cæterum V in secunda figura superior V, X, rem connexum fibulæ ad tibiæ indicat: X uero inferiorem. Y autem interuallum notat, quo Y, hæc ossa inuicem debiscunt.

Z 1, 2 Hac sede fibula nō recta ducitur, sed introrsum nōnihil obliquatur, exterioriq; latere summa sit.

a, b 1, 3, 7 Anterior tibiæ ossis sedes, in quam musculi tibiæ extendentes inseruntur.

c, 5, 6 Superioris fibulæ appendicis processus, cui tendo quarti tibiæ mouentis musculi inseritur.

d, e, f, g, h 9 Sedes, cui superior tali pars, lateraq; articulantur, ac d quidem e, & f superiorem huius sedis regionem in nona & decima figuris commonstrant. Deinde rursum d notat eius regionis tuber, e uero & f partem huius regionis utrinq; ad tuberis d notati latus altius quam ipsum tuber insinuatam. Porro g sedis huius internum latus indicat, quod ab externo latere constituitur processus inferioris appendicis tibiæ ossis, quem Φ in prima figura indicat. Cæterum h in nona & undecima externum huius sedis, quæ talo aptatur, latus ostendit, ab interno constitutum latere appendicis inferioris fibulæ in prima figura E notatæ.

Φ, i Φ in prima figura processus indicatur inferioris appendicis tibiæ ossis, qui exterior est malleolus.

M 3 lus.

*Fibula cū ta-
lo articulo.*

dem mouentium, & duo digitorum flexui famulantes. Cæterum externum inferioris appen-
dix tibiæ ossis latus, nullum educit processum interno malleolo respondentem. Verum ap-
pendix fibulæ externo tibiæ ossi lateri adnexa, impenſe hinc crasseſcit, deorsumq; magis quam
interior malleolus fertur, ac in causa est, ut rarius in externum pedis latus, quam in internum,
talis luxetur. Tanto enim fibula hinc decliuus ipſo tibiæ ossi descendit, quanto altius tibiæ os
ad femur supra porrigitur: adeo ut fibula ne minimum quidem longitudine à tibiæ ossi uin-
catur. Inferior hæc fibulæ appendix, externum latus sinus constituit talum excipiens. Verum
appendix interno ipsius latere adeo protuberat, & cartilagine incrustatur, ut eam à talo ue-
rius suscipi, quam eundem excipere, merito quis dixerit, etiam si externum tali latus appositè
tegat, atque in eum modum unà cum interno malleolo talum comprehendat, ut nusquam in
integris hominibus talus contingi queat. Tibiæ enim ossis appendix superiorem ipsius inte-
git sedem, & internum quoque ipsius latus, fibula autem inferiori sua appendice externum ta-
li latus occupat: anterior tali sedes, quæ in nuda ossium compage oculis subijcitur tendinibus
occultatur, per pedis superiora ad digitos deductis, ita etiam posterior ipsius sedes non minus
in nudis sceletis conspicua, tendinibus obtegatur in calcem insertis, & quibusdam hæc pedis
inferiora subeuntibus. Imahæc fibulæ pars talo commissa, externoq; suo latere gibba, & nulla
prorsus musculi parte obteſta, exteriorem constituit malleolum, quem simul cum interiori
malleolo à quibusdam talum perperam appellari Galenus testatur. Atqui is error ad nos uſq;
manauit. Nam, ut cæteros taceam, Erasimus noster Roterodamus in suo de talorum lusu Dia-
logo, malleolos in hominibus talos simul cum Plinio uocari innuit: quod nonnullis Galeni
interpretibus adeo arrisit, ut hoc est malleolos, subinde talos reddiderint. Externum
itaq; exterioris malleoli latus gibbum ex carneq; est, similiter atq; interioris malleoli internum
latus. Posterior autem exterioris malleoli sedes amplum ostendit sinum, qui transuerso obdu-
ctus ligamento, sexti & septimi pedem mouentium musculorum tendines deducit, illos quo-
minus à sua sede reclinent continens. Internum eiusdem malleoli latus in infima ipsius sede uer-
sus posteriora, profundum asperumq; ostendit sinum, ex quo ligamentum prodiit cartilagine-
um, hinc fibulam talo ualidissime connectens. Cæterum ex uniuersa fibulæ amplitudine, nulla
ipsius pars nuda excarnis ueſt, præter infimæ ipsius partis externi latus, quod etiam aliquo-
usq; supra appendicem fibulæ inferiorem excarne cernitur, quum interim reliqua ipsius ampli-
tudo musculis obtegatur, ita fibulam amplexantibus, ut hæc passim ipsis cedere, ab illisq; com-
primi uideatur. Si enim fibulam examinaueris, eam secundum ipsius in longitudine ductum tri-

*Exterior mal-
leolus.*
*Lib. de Offi-
bus Cap. 22.*

*Excarnis fi-
bula pars.*

*Fibula secun-
dum ipsius lon-
gitudinem tri-
angula.*

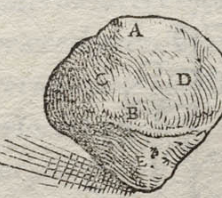
*Tibiæ ossis se-
cundum ipsius
longitudinem
figura.*

angulam esse conspicies, atque id potissimum iuxta ipsius longitudinis medium. In anterioris
enim fibulæ sedis medio, acuta & insigniter protuberans apparet linea, primum fibulæ angu-
lum constituens. In posteriori autem ipsius sede, depressa est, & plana, ac utrinque ad posterio-
ris sui sedis latera unam commonſtrat lineam, quæ insigniter satis protuberans, alium fibula
angulum efformat. Adeo ut ea quæ internum latus posterioris fibulæ sedis occupat, secun-
dus fibulæ angulus appellari possit: quæ uerò externum eius sedis latus habet, tertius. Atque
his tribus lineis angulis ue, tria fibulæ continentur latera, ac unum quidem inter primum &
secundum angulos consistit, quod unà cum tibiæ ossis externo latere aptam sedem præbet il-
lis musculis, qui à tibiæ anteriori sede in pedis superiora feruntur. Sunt autem illi, pedem mo-
uentium sextus, deinde quatuor pedis digitos extendens, simul cum nono pedem mouen-
tium, & illo qui pollicem extendit, ac priuatim in primo hoc fibulæ latere lineam quandam
exigit modicè protuberantem, à qua illi musculo principium offertur. Secundum latus, prima
linea & tertia terminatur, & amplum est, egregieq; sinuatum septimo ac octauo pedem mo-
uentibus musculis locum præbet. Quinetiam octauo musculi gratia, latus hoc utcunque aspe-
rum cernitur, ut is hinc uniuersum ipsius principium pulchrè educat. Ab illis itaq; musculis qui
primum fibulæ latus occupat, & illis qui secundo exporriguntur lateri, prima fibulæ linea pri-
mus ue angulus educitur. Tertium latus secunda & tertia lineis circumscriptum, à musculis com-
primitur posteriorem tibiæ sedem occupantibus, & potissimum ab eo qui pollicis secundum
os fleſcit, ac ab hoc fibulæ latere carnis enascitur. Quæ quum ita sint, tertia linea à musculis
secundum & tertium latus occupantibus foras protruditur. Secunda autem linea ab illis pro-
ducitur musculis, qui tertium & primum fibulæ latus comprimunt. Verum secunda hæc li-
nea priuatim ligamentum educit, fibulam tibiæ ossi tota illa sede qua hæc ossa inuicem dehi-
ſcunt, colligat, & in secundam tibiæ ossis lineam insertum. Tibiæ enim os similiter ac fibula,
in suæ longitudinis medio quadantenus triangulare est, ac prima ipsius linea in anteriori os-
sis sede consistit, insigniterq; prominere, unde etiam Spina Anatomæ professoribus appellatur.
atque hæc adeo acutè porrigitur, ut nullibi potius concertantes pueros pedibus inuicem pe-
tere

tere uideamus, quàm ad anteriore tibiæ sedem, ubi linea proximè cuti subieſta, hanc cultri mo-
do ſcindit, quoties ipſa impetu ad tibiæ os colliditur. Secunda & tertia tibiæ ossis linea, po-
sterioris sui sedis latera constituunt: ac tertia quidem internum eius sedis latus efformat, pa-
rum acutè educta, sed obtuſa admodum, & quasi teres. Secunda autè linea paulo est acutior, ac
externum posterioris tibiæ ossis sedis latus efformat: estq; illa, cui ligamentum fibulam tibiæ
ossi connectens inferi non ita multo antè relatum est. His tribus lineis, tria tibiæ ossis conficiun-
tur latera, ac primum quidem prima secundaq; linea terminatur, sinuatumq; est ac planum,
eorundemq; musculorum occasione cauatur, quibus primum fibulæ latus cedere dictum est.
Secundū uerò tibiæ ossis latus prima tertiaq; linea terminatur, & insigniter gibbum est, nulloq;
prorsus obteſtum musculo, Græcis *legæ*, & frequentius adhuc *ἀντιπυλίου* nuncupatur. Ter-
tium tibiæ ossis latus, secunda & tertia circumscriptum lineis, non ualde depressum est, ac mu-
ſculis occupatur posteriorem tibiæ sedem sibi uendicantibus: præcipue uerò illo qui quatuor
digitorum tertii ossis flexus autori habebitur, & illo quem pedis motorū quintum statuimus.
Ad hæc, tertium hoc latus in superiori ipsius sede asperam ostendit lineam, oblique expor-
rectam, cui musculus inseritur, quem in poplite latitantem uocamus. Atque huiusmodi sanè fi-
bula tibiæq; ossis linea & latera læui negotio arguunt, quàm suffulcendis educendisq; muscu-
lis hæc ossa conueniant. Articuli uerò ostendunt, quàm affabrè motibus quos cruribus moli-
mur obeundis Natura hæc extruxerit, illa ad eum quem diximus modum iuxta articulo-
rum sedem adaugens: adeo ut citra summam Creatoris nostri admirationem, hæc nemo contem-
plari queat, & non promptè colligat, quàm uniuersam is uitaret cōstructionem, si quicquam
eorum quæ modò scripsimus, immutatum fingeret.

DE PATELLÆ CAPVT XXXII.

PRIMA TRI-
GESIMISECVN-
di Capituli figura, anteri-
orem patellæ faciem
ostendens.

SECUNDA,
POSTERIOREM
patellæ sedem specian-
dam proponens.

CHARACTERVM SECUNDÆ FIGVRÆ, INDEX.

- A, B Dextri cruris patellæ tuber sinum inferiorum femoris capitum subiens.
C Sinus qui interno femoris capiti adaptatur.
D Sinus patellæ gibbo externi femoris capitis congruens.
E Hac parte patella inferiori sua sede tibiæ os spectat, & ueluti in processum excedit, qui simi-
liter atque tota anterior ipsius sedes tendinibus tibiæ extendentibus innascitur, quemadmo-
dum pulchrè ostendit octaua musculorum tabula, caractere k. qui innascitur caractere b.
g, h, i. Foraminula uerò hac parte, ut & in patellæ anteriori sede conspicua, etiam citra cha-
racterum operam promptè obseruantur.

INTERIORI genu articuli sedi os quoddam præponitur orbiculare,
& breui scuto non ab simile, quod posteriori sua sede, qua femur spectat,
læui, lubricaq; cartilagine, magna ex parte obductum uisitur, apto tube-
re sinibusq; anteriori inferiorum femoris capitum sedi eleganter con-
gruens. Secundum ipsius enim longitudinem tubere amplo & medio-
criter prominenti extubere, quod patulum femoris capitum sinum in
anteriori illorum sede exculptum subit. Vtrinque ad tuberis huius latera
unus habetur sinus, prominentes & cartilagine incrustatas femoris capitum sedes excipiens.
Verum ut exterius femoris caput antrosum magis, quàm interius caput porrigitur, & ampli-
ori sede læui cartilagine obducitur, ita sanè exterior patellæ sinus ad tuberis sui externum latus
consistens, longè amplior latiorq; interiori sinu occurrit. Patella igitur illa parte qua femoris
os contingit, læuis & lubrica cernitur. Anteriori autem ipsius sede, & in lateribus aspera, &
cæcis quibusdam foraminulis obſita spectatur: quemadmodum & in posteriori ipsius sede,
ubi infima sui parte tanquam acuto quodam processu deorsum ducitur, tibiæq; ossis elatiorem
sedem respicit, aspera etiam & foraminulis illis ornata est, quò aptius firmiusq; tendinibus tibi-
am extendentibus innascatur. Vniuersa enim patella, tota ipsius amplitudine sedeq; ubi lu-
brica cartilagine nō obducitur, tendinibus illis innascitur, nec femori, neq; tibiæ aliter quàm ten-
dinum

*Patellæ situs
& forma.*

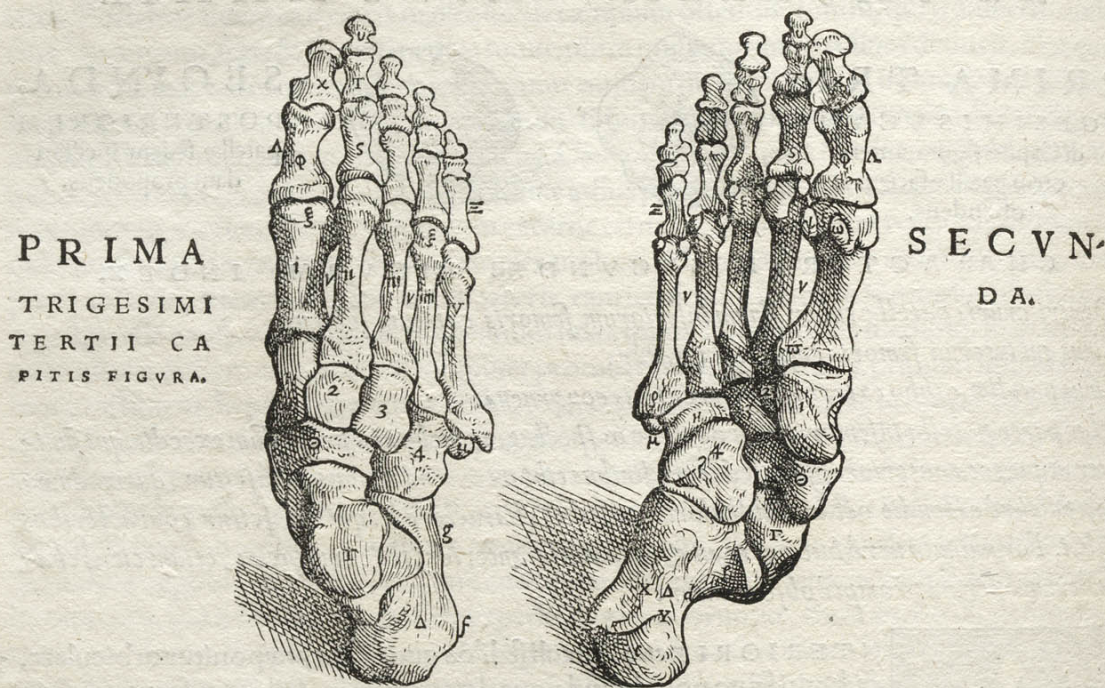
*Qui patella
femoris ossi
connectatur.*

Patella substantia.
 Patella u-
 sus.

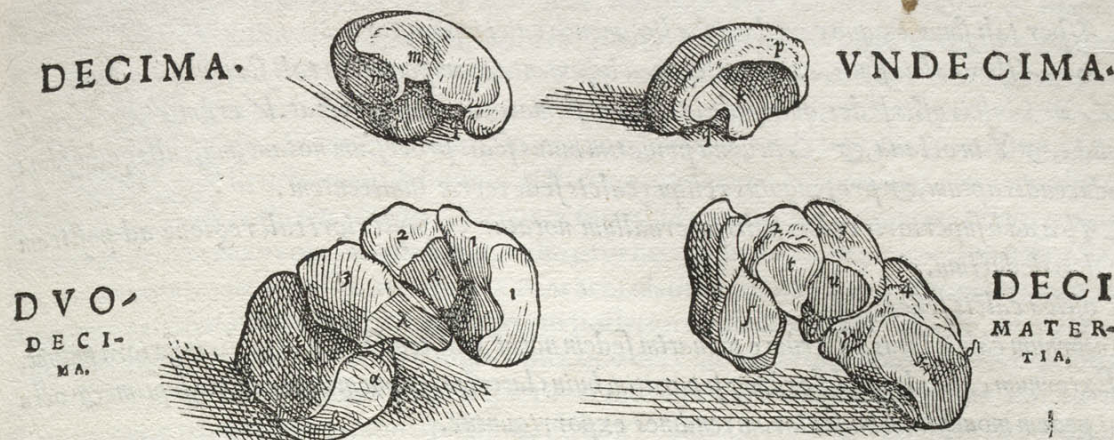
dinum beneficio commissa. Hoc enim priuatim patella sibi uendicat, quod alteri ossi ligamen-
 torum ope non alligetur, sed tendinibus illis genu articulum transcendentibus innata, ad femo-
 ris os ualidissime cōstringatur. Patellae substantia in natu grandioribus impensē dura & solida
 est, utcunque etiam Galenus eam extrinsecus cartilaginofam esse asserat: ac Marinus quoque
 cum alijs Anatomicorū praeipuis, eam separatim cartilaginofum os uocauerit, & suum quod
 patellae dedicauit Caput, de Cartilaginosis ossibus inscripserit. Atque isti fortassis animum adhi-
 buere tendinū cui patella innascitur substantiae, quae elixa molliusculae cartilaginis speciem obti-
 net, earum partium modo, ex quibus neruosa musculorum capita, aut ligamenta principium
 ducunt, aut in quae eadem inferuntur. Verum quando patella debite a tendinibus emundatur,
 nequaquam cartilaginea, sed perquam solida fortisq; cernitur, nō quidem in solis hominibus,
 uerum etiam in bobus, ouibus, & ceteris quadrupedibus. quorum etiam genu articulo rerum
 Opifex patellam praeposuit, multo quā in hominibus longiorem & angustiores, quemad-
 modum in plerisque auibus latiore & breuiorem. Datur autē patella hominibus, & illis quae
 modō dixi animantibus, ut genu articulus, antrosum in angulum minus fallax extēdatur, &
 duntaxat ad rectam lineā ab angulari flexu erigatur. Deinde patella praeipue praestat, quo mi-
 nus in tibiae flexu femur ex tibiae ossis sinibus in anteriora luxetur. Atque hunc sanē usum illi
 demū nos edocēt, quibus patella sede sua dimouetur: aut quibus ex casu in duas partes fracta,
 sursum multo elatius ascendit, quā in inferiora femoris capita cōsistunt. Hi nanq; infirmissime
 tibiae flectunt, & periculosisimē per decliua loca gradusq; descendunt, femore semper pror-
 sum citra omne articuli genu robur elabente.

DE PEDIS OSSIBVS. CAP. XXXIII.

PRIMA
TRIGESIMI
TERTII CA-
PITIS FIGURA.SECUN-
DA.TERTIA. QVARTA. QVINTA. SEXTA.
ATQVE HIS SERIATIM SVBIACENT SEPTIMA, OCTAVA, ET NONA.

DECI

DECIMA.

DVO
DECI-
MA.

VNDECIMA.

DECI
MATER-
TIA.TREDECIM PRAESENTIS CAPITIS FIGVRARVM
earundemq; characterum Index.

PRIMA figura integram dextri pedis ossium struem superiori facie exprimit.
 Secunda dextri quoque pedis ossium compagem ea sede delineatam proponit, qua stantes inniti-
 mur. Tertia dextri pedis talus anteriori facie ita oculis subijcitur, ut ipsius superior pars in
 conspectum ueniat. Quarta, eiusdem tali inferior sedes ab anteriori facie exprimitur. Quinta,
 talus ab interno latere spectatur. Sexta talum conspiciendum offert externo latere designatū.
 Septima, dextri pedis calcis os interiori sede ita exprimitur, ut externum ipsius latus magis
 quam internum appareat. Octaua, calcis os ab interno latere ostenditur. Nona calcis ossis ex-
 ternum latus commonstrat, & perinde ac duae praecedentes, superiorem calcis sedem depictam
 exhibet. Decima, pedis os cymbam referens anteriori facie, qua tarsio ossibus committitur, deli-
 neatum cernitur. Vndecima eiusdem ossis posteriorem refert sedem. Duodecima, quatuor tar-
 sio ossium simul nexorum anterior facies conspicitur, cui pedij ossa coarctantur. Decimatertia,
 quatuor tarsio ossium posterior facies spectatur, quae calci & ossi nauiformi est contermina.
 Talus. Δ 1, 2 Calc. Θ 1, 2 Cymbam referens os.
 His numeri characteribus in prima figura, secunda, duodecima & decimatertia quatuor tar-
 sio ossa indicantur, quibus ab inscripto numero nomina imponimus, hoc primum, illud secundum,
 atq; ita deinceps appellantes.
 I, II, III, IV, V Quinq; pedij ossa in prima figura notantur, quae in secunda etiam citra caracte-
 rum appositionem sunt conspicua. Λ, Ξ 1, 2 Digitorum pedis ossa.
 A, B, C, D 3, 5, 6 His quatuor characteribus tali tuber notatur, tibiae ossis inferiori appendici
 articulatū. ac A quidem ad B primam huius tuberis costam seu latus indicat. C uero ad D
 secundum, & A ad C tertium, B autem ad D quartum.
 E, E 3 Sinus tuberis tali, secundum ipsius longitudinem insculptus.
 F, F 3 Duo tali tuberis partes, elatius quā sinus E indicatus prominentes.
 G 5 Internum tali tuberis latus, quod compressum & cartilagine incrustatum, interno malleolo
 committitur.
 H 6 Tali tuberis sinus externo ipsius lateri insinuatus, qui cartilagine similiter obductus, exter-
 num malleolum excipit.
 I 5 Sinus tali asper, cui ligamentum cartilagineum ab interno procedens malleolo inseritur.
 K 6 Tali sinus, cui ligamentum cartilagineum ab externo malleolo pronatum inseritur.
 L, M 5, 6 Duo sinus, quos posterior tali regio uersus internū latus spectandos exhibet, qui deducēdis
 reflectēdisq; musculorum tendinibus parantur, hāc pedis inferiora subeuntibus.
 N 3, 4, 5, 6 Tali ceruix.
 O 3, 4, 5, 6 Tali caput, ossis cymbam referentis sinum subiens, qui unde cima figura k indicabitur.
 P 7, 8, 9 Calcis ossis tuber, caput ue cartilagine obuolutū, & in tali sinum Q notandum ingrediens.
 Q 4 Tali amplius sinus, calcis caput P iam indicatum admiētens.
 R 7, 8, 9 Calcis ossis sinus, cui inferior tali capitis sedes S iam indicanda articulatur.
 S 4 Inferior tali capitis, quod ossi cymbam referenti articulatur, sedes, calcis sinum subiens.
 T, T 4

- T, T 4** Asper tali sinus, ex quo cartilaginea ligamenta calci inferuntur.
- V, V 7, 8, 9** Asper calcis sinus, cui cartilaginea ligamenta ex nuper dicto tali sinu immittuntur.
- X, Y, Z 2** Calcis ossis sedes, quæ pede in terram firmato, deorsum spectat. Verum Y, & Z in secunda, & Y in octava, & Z in nona priuatim huius sedis processum notant, musculis quibusdam educendis aptum, & propinquius reliqua calcis sede terræ innitentem.
- a, b 7, 8, 9** Ab a ad b superioris calcis sedis intervallum notatur, à posteriori tali regione ad posticam calcis deductum.
- c 2, 8, 9** Postica calcis sedes.
- d, e 2, 8** Internum calcis latus. Verum e priuatim sedem notat, quæ tendines hanc pedis inferiora petunt.
- f, g 1, 7, 9** Externum calcis latus. Verum g separatim huius lateris regionem insinuat, cui septimi & octavi pedem mouentium musculorum tendines exporriguntur.
- h, i 7** In septima figura anterior calcis sedes est conspicua. & h quidem eius sedem indicat, quæ talo committitur. i uero eam notat, quæ ossi tesseræ, seu cubum imitanti articulatur. Est itaq; i depressum calcis caput, suum ossis cubum imitantis subiens. Atq; id caput in nona etiã est conspicuum.
- k 11** Admodum profundè exculptus ossis cymbæ imaginem ostendens sinus, tali caput O signatum suscipiens.
- l, m, n 10** Anterior ossis cymbæ assimilati sedes, tres perquam leuiter prominentes commonstrans superficies, quibus tria interiora tarsi ossa coarticulantur.
- o, p, u, & 10 in 10** Superior ossis cymbam referentis sedes, quæ pedis superiora spectat.
- q, r 10 et q in 11** Inferior ossis cymbam referentis sedes, terram intuens. Verum q priuatim huius sedis sinum indicat, quod sextus pedem mouentium musculus deducitur.
- s, t, u 13** Tres planæ quodammodo superficies trium interiorum tarsi ossium, quibus hæc ossi cymbæ simili coarticulantur.
- x 13** Ossis cubum referentis sinus in superficie leuiterq; cælatus, quo calci id articulatur. estq; hic sinus huius ossis unum latus.
- α, β 12** Ossis cubi referentis sedes, cui pedij os anularem suffulciens digitum, & illud quod minimo præponitur, planis superficiebus coarctantur. estq; hæc sedes secundum latus ossis cubo similis.
- γ 12, 13** Tertium ossis cubo assimilati latus, quod & os cymbam exprimens respicit, tertioq; tarsi ossium coarctatur.
- Δ 12, 13** Quartum ossis cubo à dissectionis professoribus comparati latus, externâ pedis sedem spectans.
- ε 12, 13** Quintum eius ossis latus, in pedis superiori consistens superficies.
- ζ, η 2, & 13** Sextum illius ossis latus, terræ innitens. Verum η peculiariter ipsius indicat sinum, ad quem septimi pedem mouentis musculi tendo reflectitur.
- θ 13** Processus tertij tarsi ossium, quod ossi cubum referenti articulatur, in hoc prominens, ut ipsi quintus pedem mouentium musculus inferatur.
- 12** Sedes intimi tarsi ossium, cui pedij os pollicis præpositum articulatur.
- κ 12** Huic secundi tarsi ossi sedi, pedij os indicem sustinens coarctatur.
- λ 12** Huic tertij ossium tarsi sedi, os pedij articulatur, cui medius innititur.
- μ 1, 2** Ossiculum ad externum articulationis latus obuium, quo pedij os paruo præpositum digito, ossi cubum exprimentem committitur.
- ν, ν 1, 2** Intervalla, sedesq; quibus pedij ossa inuicem dehiscunt.
- ξ, ζ 1, 2** Capitula pedij ossium, sinus primorum digitorum ossium subeuntia.
- ω 2** Processus pedij ossis pollicem suffulciens, cui septimi pedem mouentis musculi tendo implatur.
- ρ 2** Processus appendicis superioris pedij ossis minimo præpositi, in hoc potissimum prominens, ut octauo pedem mouentis musculi insertionem excipiat.
- σ, τ, υ 1, 2** Tria indicis ossa, atq; eadem ratio medij, anularis, minimiq; est.
- φ, χ 1, 2** Duo pollicis ossa.
- ψ, ω 2** Duo ossicula pedij ossi pollicem sustinenti supposita.
- * 2** Ossiculum secundo pollicis internodio præpositum. Reliqua autem sesamina ossicula in printis digitorum articulis nullis notis insigniimus.

QVEM.

VEMADMODVM canes, mustelæ, feles, cuniculi, lepores, & magis adhuc simiæ, & ursi, omniaq; quadrupeda, quibus pedes in digitos finduntur, eandem cum hominibus, femoris ad coxedicis os, & femoris ad tibiam articuli speciem obtinent: ita sanè par quoq; in posteriorum pedum ossibus illis, & huic cernitur contextus. Quippe si pollicis in illis animalibus constructionem ab homine differre, atque magis & minus ad manus nostræ pollicem accedere, ac plures interdum paucioresue digitos obtingere, notrumq; pedem breuiorem esse subaudias, nullo prorsus osse humanum pedem donari spectabis, cui penitus simile, tum situ, tum forma, tum articulatione, tum mouendi ratione in canibus & id genus animalibus non reperias. Cæterum posteriorem in illis pedem appello, totam eam crurum partem, quam terræ inniti conspiciamus, quoties canè aut ursum anterioribus cruribus à terra subleuatis, nulliq; baculo aut alio quopiam fulcro innixis erectum cernimus. non uero illam duntaxat partem, quæ quum quatuor insistant pedibus, terram contingit, ea nanq; duntaxat pedum digiti est: quemadmodum & nos quoque, quum quatuor ueluti cruribus prorepere studemus, solis manuum & pedum digitis terram cōtingimus, brachiale & calcem à terra urforum canumq; ritu subleuantes. Adeo mehercule, ut dictis iam animalibus illic pes inci piat, ubi Aristoteles proportionalem nostro genu articulum in omnibus quadrupedibus finxit. Vnde etiam liquet, quàm hoc meum de quadrupedum ossibus paradoxum, Aristotelis, omniumq; (quod sciam) philosophorum, & inter Anatomicos facile principis Galeni de comuni animalium gressu in crurum flexione, extensione, sessione, ac femorum cum spina seu dorso ductu, & corporis erectione dogmata perturbet. Ab hac itaq; ossium in illis animalibus cum homine similitudine, pedis ossium sermonem aggressus sum, quò minus aliquis hic mox initio à me requireret, quæ tot chartis in tertio de Partium usu Galenus persequitur. quando hominis pedem quadrupedum longiorem, & deinde latum mollemq; esse describit. adeoq; diffuse hominem in ossium compositione ab alijs animalibus distinguit, ac demum tam sollicitè cur homo erigatur sedeatq; ratiocinatur, in Euripide ridendo magis quàm spectandis ossibus occupatus. Quandoquidem etsi ursi & alijs eius generis animalibus eadem quæ homini adsunt, tamen Galenus docet Naturam nonnulla homini ut bipedi, nonnulla autem ut animali ratione prædita, in pedum constructione elargiri. Arbitror itaq; posthac Aristotelis Galeniq; studiosos, hominum, & quadrupedum, & auium quoq; ossa inuicem collaturos, ac quo nam pacto nos quatuor ueluti cruribus innixi progrediamur, quæ ratione felis aut canis sedeat, aut erectus parieti innitatur, ac denique singula seorsim in quo conueniant aut discrepent indagaturos, ut deinceps placita tantorum uiuorum adeò diffuse lateq; pertractata, naturalium rerum studiosi rectius euoluant, ac tandem admoniti agnoscant, quàm manifestò huiusmodi ossium similitudo illa redarguat: quamq; Aristotelis & Galeni, multoq; minus Platonis in Anatome dogmata, non ex tripode sint dicta. Prolixum nanque foret, hic omnium de talis & crurum motibus sententias recensere, atq; quid de singulis sentiam adijcere. potissimum quum hæcenus pedis ossa nondum descripserim, quæ opportunè à talo (quem Græci ἀσφαλτοῦ & ἀσπίου uocant) aggrediar.

Hominis itaque talus (qui forma canum, urforum, similibumq; animalium, quibus pedes in digitos dirimuntur, non autem bisulcorum, & solidis unguibus præditorum animalium talo responderet) sub tibiæ osse & fibula continetur, magna sui sede ab illorum ossium appendicibus comprehensus, quemadmodum in tibiæ ossis & fibulæ descriptionibus antea retuli. Elatione nanque tali pars, quæ sursum quoties totus pes terræ innititur spectat, insigni admodumq; leui prominet tubere, lubrica cartilagine incrustato, ac denique quartæ rotulæ cuiusdam parti non absimili. Est nanq; hoc tali tuber rotulæ illius partis modo orbiculare ac læue, & quatuor lateribus seu costis terminatū. ac prima quidem & secunda ad tuberis latera secundum ipsius longitudinem ueluti in orbem ducuntur: tertia secundum anteriorem tuberis terminum, quarta autem secundum posteriorem terminum feruntur. Adeò ut orbiculare hoc tali tuber quadrangulare quodammodo sit, atque ob id Græcis τετραγων, Latinis autem quatrio appellatur. Neque uero lateribus duntaxat præsens tuber quartæ illi rotulæ parti correspondet, sed c. rotulæ modo, ad quam funis reflectitur, hoc tuber sinu quodam in ipsius medio donatur, qui leuiter admodum cælatus, ad latera utrinque magis protuberat, illi sedis exactissime conueniens, quam in ima tibiæ ossis appendicis sede talo excipiendo paratam scripsimus. Præsentis tali ad tibiam nexus beneficio pedem flectimus, & reflectimus, ac nimis quàm obscure in latera ducimus. quanquam nobis tanto perfectiorem in latera motum moliamur, quanto tali tuber, seu quatrio minus rotulæ modo exculpitur, & quò minus mutuo ingressu tibiæ ossi articuletur.

Quadrupedum cum hominis, cruribus, ac pedibus similitudo.

Li. de Com. ni animalium gressu. Lib. 3 de V. su part.

TALI sinus, ac ipsius cum tibiæ osse & fibula articulationis ratio.

ticulatur, quemadmodum in canibus fit, quibus tali quatio insignius secundum ipsius longitu-
dinem cauatur, magisque ad rotulam, cui funis aduoluitur speciem accedit, ob quod etiam firmiori
mutuo ingressu canis talis tibiae iungitur. Ad hæc, præiens tali quatio non in his solum quæ
modò diximus quartæ rotulæ parti respondet, uerum uti rotulæ latera, quibus ipsa ueluti in fur-
cula, aut ut alijs placet in trochlea, suffulcitur, detrita & læuia unctaque uisuntur: ita quoque tali
tuber ad latera, quibus malleolos contingit, comprimitur, læuioque cartilagine in crustatum cer-
nitur, quamuis non pari modo utrinque. In interno siquidem latere, parua amplitudine & su-
perficie tenus tantum comprimitur, quod scilicet inferioris tibiae ossis appendicis processus inte-
riorem malleolum constituens, & hoc tali latus comprehendens, non admodum amplo spa-
cio læui cartilagine in crustatur. Externum uero tuberis tali latus ampliter sinuatum, & maio-
ri intervallo cartilagine in crustatur apparet, ut aptam sedem constituat, cui internum exte-
ris malleoli latus concinne congruat, qui magis deorsum, quam interior malleolus, expor-
tigitur. Quemadmodum uero internum interioris malleoli latus asperum sinum exigere
scripsimus, ex quo ligamentum cartilagineum talum tibiae ossi colligans pronascitur: ita quo-
que eius ligamenti recipiendi gratia internum tali latus aspero sinu in sculpsitur, perinde ac
externum ipsius tali latus similiter cælat, ut ipsi ligamentum inseratur ab interno exte-
ris malleoli latere educit. Huiusmodi quoque ligamentorum ratione posterior tali sedes ad
tuberis ipsius, seu quatrionis radicem consistens aspera est, ut inibi ligamenta admitteret à tibia
principium ducenda, & rursus alia in calcem porrigat. At præter eiusmodi asperitatem poste-
rior quoque tali sedes, sinus ostendit, musculorum tendinibus, qui hæc pedis inferiora subeunt,
uehendis parati. Descendunt autem hæc tendo quinti pedem mouentium musculi, & musculi
secundum pollicis os flectentis, & illius tendo qui tertia quatuor digitorum ossa inflectit. Atque ad
hunc modum talis tibiae articulat, & tali quoque superior ac posterior sedes, lateraque ita se ha-
bent. Ab anteriori uero ipsius sede, idque magis ab huius sedis interno latere oblonga produci-
tur ceruix, quæ aliquoulsque progressa, in caput rotundum, lubricaque cartilagine in crusta-
tum definit, quod nauicularis ossis alto sinui in articulat, contextu efformas, cuius beneficio
modice obscuroque motu pedem in latera agi circunducique arbitramur. Inferior tali pars, duplici
articulo calcis ossi articulat, illique totus insertitur, ac unus quidem articulus in posteriori con-
stitit regione, ubi calcis os amplo latoque prominet tubere, amplum profundumque tali sinum
ingrediente. Alter uero articulus anterior est, ac uersus internum pedis latus uergens, secus at-
que posterior articulus se habet. Calcis enim os oblongo sinu exculpsitur, qui cartilagine in-
crustatus, humiliorem tali capitis sedem excipit. Talinamque caput nauiculari ossi articula-
tum, inferiori sua sede qua calci innititur depresso tubere, dicto iam calcis sinui examussim ada-
patur. In horum articulorum medio talus, & calx pariter exasperantur, profundosque obti-
nent sinus, ex quibus cartilaginea pronascuntur ligamenta, talum calci ualidissime connecten-
tia. Atque isti asperi horum ossium sinus adeo alte cælantur, ut in mundatis ossibus, & post-
modum inuicem commissis, magnum inter talum calcemque inibi pateat interuallum, in uiuen-
tibus cartilaginosis huiusmodi ligamentis oppletum, quæ adeo pertinaciter talum calci col-
ligant, ut uix tantillum is supra calcem moueatur, ac sua inferiori sede tam sit immobilis, ut su-
periori, qua tibiae articulat, uersatilis uolubilisque obseruatur.

^k Calcis os, quod omnium pedis ossium facile maximum est, parique cum talo constat substan-
tia ea parte qua ingredimur leuiter teres, sed tute formationis gratia quoque latiusculum exi-
stit, uerum interim asperum & inæquale inibi cernitur, idque quorundam musculorum occa-
sione. Primū enim in inferiori ipsius sede transuersim iuxta posteriora deorsum prominet, ac
asperum educit processum, à cuius anteriori sede musculus principium ducit, qui quatuor
pedis digitorum secundum os flectit. Dein illic musculosa substantia enascitur, quatuor par-
ticulas deducens, quibus quatuor digitos pollicis adducimus. Horum enim musculorum pro-
ducendi gratia, hæc inferior calcis sedes, latior & inæqualis est, & processus ille ob hoc promi-
net, terræque propinquius quam reliquum calcis corpus accedit, quo minus illorum musculo-
rum capita inter calcandum comprimantur. Superior calcis sedes, quæ à posteriori tali parte
ad posticam usque ipsius calcis sedem ducitur, teretis corporis speciem refert, priuatim nihil
præter exiguam asperitatem commonstrans, in quam tibiae ossis & tali ligamenta inseruntur,
quæque à musculorum exortu & insertione, & articulatione libera est. Posterior hæc calcis se-
des, tibiae ossis rectitudinem admodum excedens, in hoc in posteriora educitur, ut tibia oppor-
tune in star perpendicularis lineæ in pedem tanquam in aliam lineam transuersim ductam ful-
ciri possit, utque totius corporis robustissimus tendo posteriori calcis parti inseratur. huic
etenim depresso & utrunque asperge calcis parti tendo implantatur ex primo, secundo & quar-
to pe-

Sinus tali qui-
bus à tibiae os-
se & fibula li-
gamenta assu-
mit.

Sinus quibus
tendines de-
ducit.

Tali cum of-
se cymbam re-
ferente articu-
lus.

Tali ad cal-
cem cõtextus.

Sinus inter
tali cum calcis
commissuras
apparens.

Calcis of-
fis sedes ter-
ram spectans.

Superior cal-
cis sedes extra
tibiae rectitu-
dinem retror-
sum ducta.

to pedem mouentibus musculis conflatus. In quadrupedibus autem, ut canibus, ouibus, &
equis, posterior hæc calcis ossis sedes ex abundanti sinum quendam oblongum sibi uendicat,
quo tendo is tuto uehitur, qui in illis animalibus secus ac in homine latum tendinem plantæ
cuti subnatum procreat. Cæterum calcis laterū quæ ampliter sunt depresso lataque, internum
latus læue & insigniter sinuatum conspicitur, ut aptam constituat sedem musculorum tendi-
nibus hæc pedis inferiora petentibus, atque ad internum hoc calcis latus tutissimè reflexis.
Deducuntur autem hæc, præter præcipuam pedis inferiora petentem uenam, & arteriam,
& neruum tendo quinti pedem mouentis musculi: & tendines duorum musculorum, qui
ultimos pedis digitorum articulos flectunt. Hi tendines potissimum ad posteriorem proces-
sus calcis sedem conuoluuntur, cui Natura sinum in sculpsit tali caput excipientem, & antero-
rem tali cum calce constituentem articulum. Adeo ut is processus in internum pedis latus pro-
tuberans, internum calcis latus impenit sinuatum efficiat, quemadmodum & protuberans po-
sterioris calcis sedis internum latus hunc quoque sinum ampliter auget. Id enim in hoc insignius
abducitur. Externum autem calcis latus non sinuatur, sed asperum & inæquale ac ex carne est,
si modo humiliorem ipsius sedem exceperis, quæ musculum educit paruum digitum à cæ-
teris digitis in externum latus abducentem. Deinde anterior huius lateris sedes aliqua ex parte
læuis, modiceque admodum in superficie sinuata cernitur, & tendinibus cedit septimi & octau-
mus musculorum pedem mouentium, qui ad posteriorem externi malleoli sedem reflexi, secun-
dum hanc calcis regionem porriguntur. Cæterum calcis anteriorum partium, ea quæ è regio-
ne magni digiti habetur, & processus modo in internum calcis latus excedit, talo quemadmo-
dum antea diximus articulat, nulli interim alteri ossi contigua. At calcis anterior pars mi-
nimo digito situ respondens, in anteriori sua facie læuis est, & lubrica cartilagine in crustatur,
depresso amploque prominens capite, quod ossis tesseram imitantis sinui coarticulat, qui
similiter lubrica obductus cartilagine, duntaxat superficietenus in sculpsitur, eaque commissuræ
specie hic articulus perficitur, quam ἀρθροειδὴς Græcis uocari diximus.

^m Nauiculare seu nauiforme os, posteriori quidem sede admodum profundo donatur si-
nu: unde etiam à cymbæ imagine cymbæ os Græcis nuncupatur. Sinus iste (uti prius dictum
est) tali caput excipit. Anterior ossis cymbæ comparati sedes lubrica cartilagine in crustatur,
& tres admodum leuiter prominentes commonstrat superficies, tribus tarsis ossibus, quæ
ipsi articulantur, paratas, adeoque modice protuberantes, ut num sinus, num capita sint, pene
dijudicare nequeas. Harum superficierum intima & interno pedis lateri proxima, reliquis dua-
bus amplior est, & insignius quam illæ ideo prominet, quod tarsi os ipsi coarticulatum maius
& amplius sit, & profundius quoque sinuetur alijs duobus tarsis ossibus, quæ reliquis duabus
ossis cymbæ exprimentis superficieribus committuntur. Læues has, adeoque obscure protube-
rantes superficies, dissectionum periti cubos uocant, quoties tria tarsi ossa cubis eius ossis quod
cymbam refert coartari docent. Superior huius ossis sedes gibba, & quodammodo rotulæ
modo orbicularis est, eam obtinens figuram, quæ pedi hac in sede fuit optima, iniurijsque feren-
dis pertinacior. Atque hæc sedes uniuersa utrunque aspera est, quod scilicet ligamenta educat,
id os talo & tarsis ossibus connectentia. Inferior ossis cymbæ similis sedes utrunque sima uis-
itur, ut hac parte cauitatem pedi magnopere necessariam adaugent. Verum hæc ossis pars, su-
periori parte asperior ac inæqualior cernitur: quod hinc ualidiora ligamenta, quam ex supe-
riori enasci debuerint. Præterea inferior hæc sedes iuxta internum ipsius latus sinum exigat,
ad quem sexti pedem mouentis musculi tendo appositissimè reflectitur. Nauiculari itaque ossi,
ut neque etiam calci, neque talo, in manu nullum proportionale os consistit, quæ autem adhuc
in pede recensenda super sunt, extremæ manus partibus aliqua ex parte correspondent: cuius-
modi tarsi sunt ossa, brachialis ossibus conferenda.

Vocatur autem Græcis τὰ ὀστέα quatuor pedis ossium series, quorum tria nauiculari coar-
ctantur: quartum uero, quod tesseræ assimilatur, calci. Quamuis interim Græci subinde tarsi
nomen non his solum ossibus accommodent, uerum uniuersam pedis superiorem partem eo
nomine plerumque intelligant: uti Galenus in libris de Administrandis sectionibus perpetuo
facit, tendines, & uenas, & arterias, neruosque secundum tarsum ferri scribens, quæ per pedis su-
periora exporriguntur, digitosque accedunt. Latinorum quamplurimi hanc ossium struem plan-
tam quoque nuncupant. uerum quando plantæ nomen latius patet, non ineptè tarsi nomine,
dum aptius sese offerat, mihi utendum duxi. Tarsi igitur ad brachiale constructionis propor-
tio non est obscura. ex quatuor enim ossibus tarsus, ex duplicatis autem brachiale constituitur.
Ex pluribus namque & minoribus particulis apprehendendi organum componi debuit. ex gran-

Internum cal-
cis latus qua-
le.

Externum la-
tus.

Anterior
calcis pars.

Ossis cym-
bæ referentis
sinus.

Anterior
ossis sedes, &
tres ipsius pla-
ne superfi-
cies.

Superior se-
des.

Inferior.

Quibus pedis
ossibus in ma-
nu nullum re-
spondet.

TARSVS.

*Tarsi ossium
sa interiora.*
*Quartum &
extimum os.*

dioribus uero paucioribusque, ambulandi instrumentum. Tria tarsi ossium interiora plantae quodammodo superficiebus nauiculari ossi coarctata, proprio carent nomine: at nonnullis simul omnia *καλποδία* appellantur. Quartum autem extrinsecus situm, à cubi seu tesseræ forma (quum quasi octo habeat latera) *καλποδία* uocatum est. Atque unum ipsius latus posterius est, quo¹ calci committitur: secundum anterius, quo continua superficie duobus pedij ossibus coarctari docebitur: tertium interius est, quo ipsi proximo tarsi ossi coarticulatur: quartum pedis exterius respicit latus, uixque lateris nomen meretur, quum admodum obscure planum sit. Quintum superius est, nulli etiam nexum ossi, sed pedis superiora spectans. Sextum terram respicit, nulli similiter ossi commissum, cæterisque lateribus longe inæqualius, & priuatim oblongo quodam² sinu donatū, ad quæ maxima Naturæ solertia septimi pedem mouentis³ musculi tendo reuoluitur. Quia uero aliquot huius ossis latera ad eum modum obscura & inæqualia sunt, & non ad amulsim tesseræ imagini accedit, Arabes ab inæquali effigie, & quadam grandinis imagine, id grandinosum appellauerunt. Alij rursus à multiplici forma illi idem nomen cum cuneum referenti capitis⁴ ossi indiderunt, id *καλποδία* uocantes. Hoc tarsi os (uti & antea monuimus) calci coarticulatur, terræque innititur: reliqua autem tria simul cum nauiculari sursum à terra subleuantur, ut pedem hac sede cauum altumque constituent. Tarsi ossa, ut & brachialis, figura & quantitate inter se discrepant, nec superiori nec inferiori parte æqualiter porriguntur. Os enim cubum referens, & primum os interius pedis latus occupans, duobus quæ in medio habentur multo maiora sunt, atque illorum duorum rursus grandius est quod cubum referentinetur, quemadmodum & cubum referens intimo osse grandius quoque uisitur. Quintum etiam os cubum referens posterius, ad calcem scilicet, uergit: intimum uero os antrorsum uersus pollicem multo magis, quam cætera, eminet. Ex medijs, quod intimo ossi proximum est, breue cernitur non adeo antrorsum, atque id quod cubum referenti committitur, productum. Omnia simul iuncta superiorem eorum superficiem gibbam orbicularemque efformant, inferiorem uero cauam simamue, quemadmodum & pedis ossi esse nemo non nouit. Duo media cunei accedunt imagini. Quæ enim pedis superiora spectant, lata orbiculataque non nihil sunt: quæ uero plantam constituent, non secus acuta uisuntur, quam si cuneorum ritu inter intimum & extimum tarsi ossa hæc inijcerentur. Deinde tarsi os ossi cubo simili coarctatum, priuatim acutius & demissius in pedis inferiora porrigitur, quam secundum tarsi os intimo commissum, quod ipsius huc deducto⁵ processui tendo quinti pedem mouentis⁶ musculi ualidisimè inferatur. Tarsi ossa, ubi lateribus inuicem committuntur, tota connexa amplitudine leui lubricaque cartilagine non obducuntur, sed duntaxat in posteriori laterum sede ossi cymbam referenti proxima. quippe in reliqua parte non nihil mutuo distant, cartilaginoforum ligamentorum interuentu inuicem copulata.

*Pedij ossium
formam et quant
tatem uariâ
esse.*

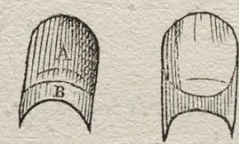
Tarsum subsequitur pedis⁷ pars, quam Hippocrates à costarum fortassis serie *σάδο*, alij uero Græci *πυλιν*, Latini plantam, & nonnulli pecten, uestigiumque appellant. Cæterum quum illæ Latinorum uoces in musculorum narratione, & in uasorum neruorumque descriptionibus plurimum obscuritatis (si modo illis uteremur) adferrent, conduxerit profecto, & hinc quoque à Græcis nomen mutare, est enim & planum (quo nomine alij *πυλιν* uertunt) in hac significatione, qua pedis partem significat, penè inauditus. Pedion igitur manus⁸ postbrachiali respondet: uerum quinque ossibus, non autem quatuor, ut postbrachiale, conformatur. In manu nanque pollicem reliquis digitis opponi decebat, atque hac ratione primum ipsius os brachiali articulo laxiori, quam quatuor postbrachialis ossa, alligatur. quare etiam primum pollicis os digitis, non autem postbrachiali Galenum secuti ascripsimus, pollicis perinde ac cæteris digitis tria ossa tribuentes. Quinque uero pedij ossa pari articuli connexu tarsi ossibus una serie committuntur. Pes enim quum ambulandi sit organum, stabilitatis securitas illi maximè conuenit, quæ in uno ordine locatis indiget, non solum quidem pedij, uerum etiam & digitorum ossibus. Ac pedij ossa⁹ tarsi ossibus læuibus & in superficie tantum protuberantibus capitibus coarctatur, tam obscure prominentibus, ut meritò planis superficiebus pedij ossa tarso coarticulati dixeris. & pedij quidem os pollicis præpositum intimo tarsi committitur ossi, quod indicem suffulcit secundo, quod medium sustinet tertio ossi coarticulatur, duo autem reliqua ossi cubum referenti coarctantur: quemadmodum octauo brachialis ossi ea postbrachialis ossa committi proditum est, quibus anularis & medius innituntur. Et quemadmodum articuli, quo postbrachialis os minimum digitum sustinens brachiali necitur, externo lateri¹⁰ ossiculum quoddam apponi diximus: ita etiam in pede¹¹ ossiculum uisitur, ad externum latus articuli positum, quo quintum pedij os cubiformi ossi articulatur. Porro quemadmodum tarsi ossa non eadem linea anteriori parte finiunt, sic etiam pedij ossium aliud alio magis in posteriora porrigitur.

Pe.

Pedij ossa illic ubi tarso committuntur, lateribus sibi proxima crassaque sunt, & aliqua ex parte planis læuibusque superficiebus per archæodiam inuicem coarctantur. Quæ autem à tarso ad digitos abscedunt, tenuiora sunt, atque in illorum medio¹² interualla efformant, quibus¹³ musculosa reponitur substantia, cuius auxilio primi digitorum articuli flectuntur, atque ut pedij ossa illi substantiæ aptiorem sedem porrigant, non adeo acuta tenuiaque superiori parte, atque ea qua terram spectant, uisuntur. Vbi autem digitis articulatur, omni ex parte postbrachialis¹⁴ ossibus respondent, & appendice donata in rotundum¹⁵ caput desinunt, sinum primi digitorum ossis subiens. Pedij os pollicis præpositum, ea parte qua tarso articulatur, in ipsius inferiori sede terræ contermina, processum exigit, cui septimus pedem mouentium¹⁶ musculus inseritur. Atque similis quidem occasione pedij os minimum suffulciens digitum, quæ tarso articulatur insignem commonstrat¹⁷ processum in externum pedis latus excedentem, in quem octauum pedem mouentis¹⁸ musculi tendo insertionem molitur.

Pedij ossa¹⁹ digiti subleuantur, qui ex ternis²⁰ ossibus omnes ad eorum quæ in manu sunt, similitudinem extructis constant: pollice tantum excepto, qui inter alios duplici tantum²¹ osse extruitur, ut anterior pedis concauitatis sedes firmius terræ innitatur, ad quod etiam plurimum uiuant magna²² ossicula, quæ quum ossa selami semen referentia persequerentur, ad primum pollicis internodium reponi dictum est. eo enim Capite non minus de manus quam pedum ossiculis (quum utrorumque eadem sit ratio) egimus. Quod uero pes à summa manu uno osse uincatur, manifestum est. extrema enim manus uiginti septem constat ossibus, illis seclusis quæ selamo comparantur. Sunt enim octo brachialis, quatuor postbrachialis, & quindecim digitorum. Pes autem uiginti sex tantum donatur ossibus, calce nimirum, talo, nauiculari ossi, quatuor tarsi ossibus, quinque pedij & quatuordecim digitorum. Atque id Galeni nomine hinc addendum duxi, qui in secundo libro Commentariorum in Hippocratis librum de Fracturis (ubi inquit, pedem hominis multis ac parujs ossibus non secus ac summam manum efformari) scribit, pedi non aliter quam extremæ manus uiginti septem adesse ossa: parum mehercule perpendens, se bis cubum imitans os enumerare, aut præter id os, alia quatuor tarsi recensere. quemadmodum sanè facit eodem in libro, quum quatuor tarsi ossa cubum referenti ossi, & illi quod cymbæ assimilatur articulari tradit. Sed hæc de omnibus humanæ fabricæ ossibus sint satis: & nunc ungues ac cartilagines, quæ adhuc reliquæ sunt, recensamus. si modo omnia, quæ corpus firman, & suffulciunt, sustinentque, hoc libro, uti institutum fuit, absoluenta ueniunt.

DE VNGVIBVS. CAPVT XXXIII.

HIS duabus figuris ungues ita expressimus, quemadmodum conspici solet, quum à manu ad seleti præparationem coacta, aut pede, diuelli consueuit. Ac dextra quidem figura characteribus insignita, internam unguis regionem, seu cauum ipsius denotat, altera interim unguis gibbum ostendente. Quin & A hic unguis sedes indicatur, ante confectionem apprensus. B uero sedes insignitur, quæ mellis est, nullibi detegitur, ac ueluti radix unguis censenda uenit.

AN VVM pedumque digiti unguibus id eo à summo rerum Opifice decorantur, ut ipsis firmamenti uice apponerentur. Digni enim suis partibus carneis, quibus in extremo donantur, mollia duntaxat corpora apprehendunt. Dura autem, & propter hoc carnis naturam pellentia, uiolenterque à se cogentia, digiti sine unguum adminiculo nequeunt amplecti. Ipsorum enim caro, quam postea duriusculam quandam adipem cuti substratam esse docebitur, tunc reflectitur subuertiturque, & ob id firmamento indiget. Quinetiam pleraque deinde commoda ex unguibus, si neque summatibus digitorum superiores, neque ipsidem inferiores sint, homini accedunt: quemadmodum si radere quid, aut scalpere, aut uellere, aut excoriare, aut euellere oporteat. Cæterum summus rerum Opifex iustissime unguum (qui & munimenta uulnerantium conuulsantiumque censetur) duritiem effinxit. Si enim duriores quam nunc sunt, instar ossis cuiusdam procrearentur, ita quidem ad apprehendendum magis essent idonei, ut qui ne minimū reflecti reclinarique possent, at rumpebantur promptissime, non secus quam alia quæ dura fragilique constant temperie. Itaque securitati simul & robori rerum Opifex prouidens, illos mediocriter duos extruxit, ut neque usui cuius gratia creati sunt, quicquam in commodaret, neque ipsi quum sua mollitie extrinsecus incident.

N 3 tium

*Pedij ossium
interualla.*

*Ad digitos ar
ticulatio.*

*PEDIS DI
GITI.*

*Pedem à ma
nu summa uno
osse cōtra Ga
leni placitum
superari.*

*Cur digiti un
guibus donen
tur.*

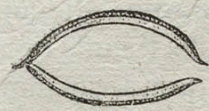
*Unguina, na
turam esse ius
tam.*

*Unguis ne-
xus.*

tium uim cartilaginum ritu facile exoluunt, leui quaq; occasione afficiantur. Ob eandem hanc causam gibba constant superficie, quod hac figura iniurijs resistendis melius cōparentur. Quò minus uerò suspensi uacillent, ligamento quodam extremi digitorum ossis radici, eorum superiori termino colligantur. Quoniam autem carni cutiq; illos connasci operae precium fuit, haec extrinsecus uniuersae radici circū datur, illa interius usque quaq; subnascitur. In radicem ipsam, non modò arteriam uenamq; sed etiam neruum porrigi Galenus attestatur, atque unguis ex his sensum, uitam & alimentum aliarum partium modo assumere scribit. Scio quidem non solum duos^a neruulos ad unguium usque radicem ferri, sed eosdem cum^b uenis sub unguibus quoq; ad digiti extremum repere. unguis autem interim sensus omnis expertes esse arbitror. Ac proinde non leuiter illorum, qui unguis ex ossis, nerui, cutis (quidam & carnis addunt) concretionem gigni censent, sententiae accedo. Quòd uerò uenae, arteriae & nerui, quemadmodum in hortis alueoli, in unguibus non dispenentur, uel hinc constat, quòd pilorum modo ab radice procedentes augeantur. Satiùs enim erat, & hos pilorum ritu semper renouari, atque quum indies atterantur, nunquam non incrementū admittere, quod potius in longum quam latum & profundum assumunt.

DE PALPEBRARVM CARTILAGINIBVS. Caput XXXV.

HAC figura superioris inferiorisq; palpebrae cartilaginem à reliquis partibus liberam delineauimus, ac ipsam, quum alioquin sit nota, nullis characteribus insigniuimus.

TRIQUE palpebrae, tam inferiori quam superiori, una contrigit cartilago, utcumq; mollis & longa, in palpebrarumq; extremo quā illae inuicem conuiuent, locata & inter cutem & membranulā palpebras intus succingentem reposita. Huic cartilagini palpebrarum pili (quos cilia uocant) infiguntur, in illaq; tanquam in durius quoddā solum inserti eriguntur. Ideo enim cartilaginee hae (quas ab illa pilorum serie, remorumq; in longis nauibus, seu, ut uocant, galeris, similitudine *remos* uocamus) potissimum creantur, ut pilos illos erectos, neq; caeterorum pilorū modo flaccidos dependentesq; contineant, dein etiam creantur, ut^a musculorum palpebras mouentium implantationi subseruiant, quemadmodum opportunè in secundo libro eorum musculorum naturam explicantes docebitur.

DE AVRIS CARTILAGINE. Caput XXXVI.

QUONIAM auris cartilago cuti illi obducta exquisitè libera, auris ipsius foramen, ablata eius pinnula, exprimit, abs re esset hic aurem nulli non obuiam delineare.

VIS potissimum auris in excipiendis aëris conuolutionibus gyrisq; usus censeatur, quibusq; nominibus auris sedes donetur, in auditus organi constructionis sermone libro septimo exequendum est. hic autem obiter auris recensenda uenit cartilago, quae auris formam referens in hoc formatur, ut cute uestita auris corpus instar uanni cōstituatur, idemq; commodè sustineat, & erectum seruet. Est autem haec cartilago mollis & tenus, tanto semper à capitis ossē uersus auris extrema mollior euadēs, quāto auris orbiculo propius accedit, & quo minus sustinere aliquid debet. Ac proinde etiam in auris pinnula huius cartilaginis nulla exporrigitur portio, quòd scilicet hanc propendentem, neque erigi neque suffulciri oporteat. Porro ad temporis os haec cartilago durior sentitur, & ut firmiori radice hreat, crassior. Enascitur enim ex orbiculo^a foraminis auditus meatui in temporis ossē caelati, cuius circumferentia ideo exasperatur, ut promptius auris cartilaginē educat. Quamobrem uerò Natura ex huiusmodi cartilagine aurem constituerit, & non duriores aliquam ossēamq; cartilaginem, aut uerum os ipsi indiderit, in secundo praesentis libri Capite executus sum, quum Naturam tanta prouidentia cartilaginis temperiem finxisse dicerem, ut haec ossis modo sustineat quidem commodè: & interim adeò mollis sit, ut occurrantium impetu non rumpatur, sed cedendo leuiter eum exoluat, atque ita extremas partes iniurijs ferendis pertinaciores, quā si ossēae essent, reddat.

DE

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER I. DE NASI CARTILAGINIBVS. Caput XXXVII.

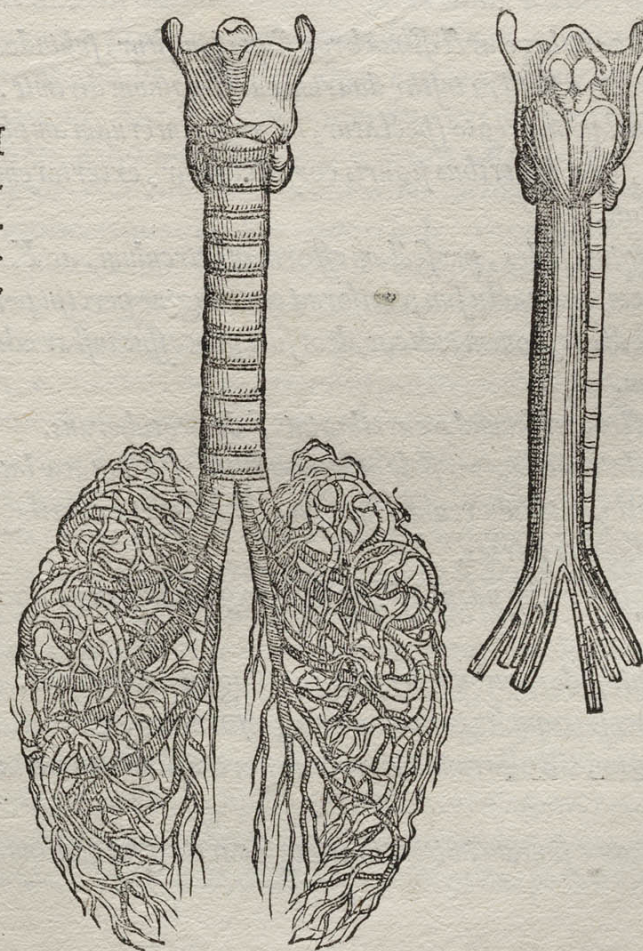
QUANQUAM nasi cartilaginee tactu ante sectionem debite dignoscantur, nihilo minus tamen, quartae musculorum tabulae nasus has literis K & L utcumq; proponit.

ERVVM opificem terminum extremumq; nasi cartilaginibus eadem ratione extruxisse, qua auris cartilaginem paulo antè procreatā diximus, quadrupedum nasi extremum fere comprobatur, quod minori amplitudine, quā hominis nasi terminus cartilagineū exiit: qui etiam extra reliquam faciei superficiem magis, quā quadrupedum nasus prominet. Ab inferiori itaq; nasi ossium sede, qua haec aspera & latiora, quā superiori^b sede sunt, duae enascuntur cartilaginee, quae deorsum in anteriora exporrectae, inuicemq; cōiunctae sensim molliores euadunt, ac in nasi extremo ueluti in cartilagineum ligamentum degenerantes, totam anteriorem nasi regionem constituunt, quae à nasi ossium inferiori sede ad nasi terminū apicemq; pertinet. Ab ossēo autem septo narium foraminis dirimente, quod octauo Capitis^c ossis partem esse supra cōmemorauimus, alia enascitur cartilago, mollis quoq; ac ligamenti naturae compos, quae à tota anteriori septi illius sede antrosum procedens, internae duarum primarū cartilaginum regioni secundum ipsarum longitudinem adnascitur. Haec pari ratione in ea nasi parte, quae ueluti ex faciei planicie porrigitur, nasi foramina interdiuidit, quemadmodū ossium illud septum ipsa^c foramina inibi disungit, quae super palati regionem, à naso ad fauces usq; ducuntur. His tribus nasi cartilaginibus aliae duae, utrinq; nimirum singulae accedunt, quae magis adhuc alijs cartilaginibus ligamentorū naturae participant, & orbiculatim singulae unum nasi foramen constituunt. Cartilaginee hae internis suis lateribus inuicem colligantur, & aliarum nasi cartilaginum extrema integunt, solaeq; motu donantur uoluntario, cuius ope sursum deorsumq;, & introrsum extrorsumq; uellunt, proprijs in hoc donatae^d musculis. Harum cartilaginum latiores mollioresq; partes in nasi lateribus consistunt, ac nasi alae nuncupantur, quòd quasi alarū modo nares occludant, referentq;, ita homini inter respirandū insignem usum praebentes. At quū hae nasi cartilaginee uel solo tactu cognosci possint, nō est quòd prolixius earū naturā exequar: utcumq; etiā uel solius Gallici morbi nomine (qui has crebro infestat) ipsarū structuram medicis nō oscitanter expendendā duxerim.

DE ASPERAE ARTERIAE CARTILAGINIBVS, ac quid Graecis in hac γλωττις & ὑπογλωττις nuncupetur. Caput XXXVIII.

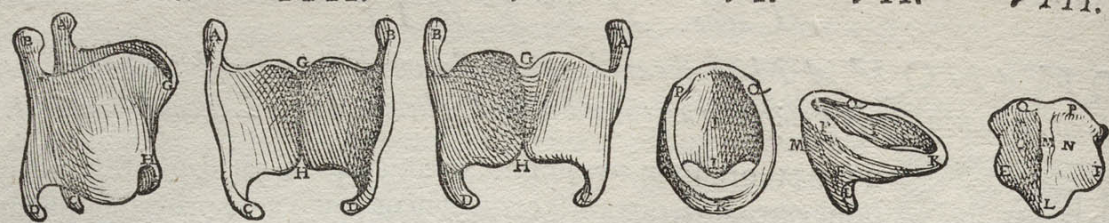
PRIMA TRI-
GESIMO OCTA-
ui Capitis figura toti-
us asperae arteriae ab o-
mnibus partibus libe-
rae anteriorem faci-
em expri-
mens,

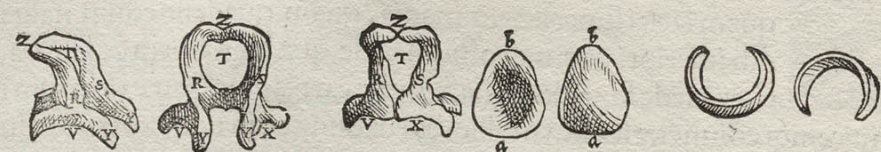
SECUNDA
FIGURA, A,
asperae arteriae caudicis
posterior facies delinea-
tur. ab re enim fuisset,
& huic figurae, quemad-
modum prima, ramo-
rum in pulmonem sub-
stantiam pertinentium
seriem appingere, quā
illam prima figura
abundè oculis
subijciat.

N 4 TER.

IX. X. XI. XII. XIII. XIV. XV.

TREDECIM QVAE SERIATIM HIC PROPONUNTUR
figurarum, & earundem characterum Index.

H A R V M figurarum prima, quae tertia inscribitur, primam laryngis cartilaginem, quae quia scutum refert, scutiformem quoque uocabimus, ex dextro latere expressam ostendit. Figura autem quae quarta ordine est, eiusdem cartilaginis internam seu posteriorem faciem proponit. Quinta, eadem cartilago externa seu anteriori facie delineatur. Sexta, secundae laryngis cartilaginis anteriorem commonstrat faciem. Septima secundam laryngis cartilaginem ex dextro latere expressam continet. Octava secundam laryngis cartilaginem posteriori ex facie depictam offert. Nona laryngis tertia cartilago ex dextro latere delineatur. Decima, tertiae cartilaginis anterior sedes occurrit. Undecima, eadem cartilaginem posteriori facie oculis subiicit. Duodecima, laryngis operculi inferiorem sedem ostendit, quae id laryngis amplitudinem spectat. Decima tertia superiorem laryngis operculi sedem continet, quae palatum respicit. Decima quarta, unam asperae arteriae trunci cartilaginem C modo extructam anteriori externaue facie uidentem obijcit. Decima quinta, eadem cartilaginem posteriori facie proponit, quae internam asperae arteriae amplitudinem spectat.

A, B, 3, 4, 5 Duo elatiores scutiformis cartilaginis processus.

C, D, 3, 4, 5 Duo humiliores eiusdem cartilaginis processus.

E, F in 3, in 7 uero duntaxat E. Secundae cartilaginis sedes, quibus inferioris scutiformis cartilaginis processus coalescunt.

G, H, 3, 4, 5 Hac sede scutiformis cartilago arctissima breuissimaque uisitur, subinde lineam ostendens quae dextram cartilaginis partem a sinistra instar duarum cartilaginum dirimit.

I, 6, 7 His sedibus secundae cartilaginis regio spectatur, laryngis internam amplitudinem respiciens. Reliquis autem sedibus, quae his tribus figuris conspiciuntur, exterior em laryngis regionem seu amplitudinem constituit.

K, L, 6, 7 Inferior secundae cartilaginis sedes, perfectum efformans circulum. ac K quidem huius partis anteriorem notat regionem, quae tactu sub scutiformi cartilagine percipi potest. L uero posteriorem inferioris huius sedis regionem indicat, deorsum processus instar eductam, ac in octaua etiam figura L insignitam.

M, 7, 8 Linea spinæ modo in posteriori secundae cartilaginis sede protuberans.

N, O, 8 Sinus in posteriori secundae cartilaginis sede, ad lineam illius M notatæ latera incisi.

P, Q, 6, 7, 8 Duo secundae cartilaginis tubercula, seu capita, sinus tertiae cartilaginis subeuntia.

R, S, 9, 10, 11 Duæ tertiae cartilaginis partes.

T, 9, 10, 11 Hæc tertiae cartilaginis regio uacua est, ac duntaxat membranis ligamentis tunicisque laryngis occupatur.

V, X, 9, 10, 11 Tertiae cartilaginis sedes, quibus secundae cartilagini articulatur.

Y, Y, 9, 10 Tertiae cartilaginis processus, qui lingulam laryngis efformant.

Z, 9, 10, 11 Tertiae cartilaginis regio, illi ollarum uasorum ue parti assimilata, qua manus lauaturis aquam affundimus.

a, 12, 13 Laryngis operculi basis, quae scutum imitanti laryngis cartilagini continuatur.

b 12.

Apex, seu in posteriora introrsumque uersus dorsum maxime procedens laryngis operculi regio. Præter quindecim figuras modo explicatas, huc comprimis faciunt figuræ Capiti uigesimo primo libri secundi præponendæ, quibus laryngis musculi explicabuntur. inter cæteras autem, illas opportune non minus quam si hic locarentur inspicies, quæ illarum figurarum tres postremae habentur, quibus laryngis lingula seu rimæ imago, quam fieri potuit accuratissime, delineatur.

a tota et
si dem fig.
ca. 9. lib. 4.
H, I, K, L,
M, N.

ICET sextus liber cordi respirationisque organo dedicandus, asperæ arteriae naturam diffuse pertractabit, in præsentia tamen ipsius cartilagine explicandæ ueniunt, ut omnes, quibus corpus sustinetur, partes, hoc libro absolamus, ac ne quicquam ossium cartilagineumque hic non expressum, à musculorum enarratione in sequenti libro nos remoretur. In sexto igitur libro docebimus, asperam arteriam à faucibus in thoracis amplitudinem deduci, & multiplici ramorum sobole in pulmones diffundi, ut aërem illis reddat, & eundem rursus educat. Neque solum hanc respirationis instrumentum ponemus, uerum etiam principalissimum uocis esse organum attestabimus, exacte ipsius substantiae naturam sermone tunc pertractaturi. Constat enim partim cartilaginibus, partim membranis uinculis, simplicibusque membranarum seu tunicis, ac demum musculis ipsius capiti peculiaribus. Ac caput quidem hoc asperæ arteriae (quod laryngem potius quam guttur mihi appellandum putauerim) primum tribus constituitur cartilaginibus. quarum prima maxima amplissimaque & anterior est, foris quidem gibba, intus autem lima, scuto quodammodo similis, non rotundo, sed prælongo, quali ueteres in præliis usos, & Turcarum aliquot adhuc, in nauibus præsertim, uti cernimus. Atque hanc ob causam dissectionum periti eam *hyocostæ*, uulgo autem scutalem & peltalem appellantur, ac proinde nos quoque illam scutiformem, aut cartilaginem scuto similem in sermonis contextu perpetuo uocabimus: nisi etiam hanc primam cartilaginem appellare uisum fuerit. Ista in homine superiori sede amplior quam inferiori conspiciatur, secus multo quam in bobus & porcis, quibus inferiori sede latior, superiori autem multo strictior est, minusque in acutum quam hominis larynx, antrorsum exporrigitur. Quod tamen ad imaginis speciem spectat, hominis cartilago superiori & inferiori sede sibi respondet. Supra enim infraque ex suis lateribus binos educit processus, utrinque singulos, ac horum quidem duo superiores procerius inferioribus educti, membranis uinculis ossis u referentis humilioribus lateribus alligantur. Inferiores autem scutiformis cartilaginis processus, lateribus secundae cartilaginis uersus posteriorem ipsius sedem uniuntur, coalescuntque. Scutiformis hæc cartilago uiris quam mulieribus antrorsum magis prominet, tactuque magis exponitur: & subinde gemina, idque potissimum in uiris obseruat. In ipsius enim medio, ubi cartilago hominis breuissima est, maximeque antrorsum extuberat, secundum suam longitudinem crebro linea ducitur, quæ ad amissum à membranulis emundata, duas cartilaginis partes mutuo commissas etiam ante sectionem fuisse arguit. Atque id sanè hominibus peculiare obtigit. Boum enim cartilago simplex est, & plurimum ab hominis cartilagine forma uariat: quam sedulo ab architectis spectari uelim. mirum nanque est, quam boum scutiformis cartilago propugnaculi formæ accedat, quamque affabre id speculatoribus in ipsius elatiori sede (ob priuatos ipsi incisos sinus) accommodum sit, & quam apte bombardarum ictibus retorquendis comparatum. haud secus profecto, quam si machina quæpiam esset portatilis, quæ duobus processibus suis humilioribus tanquam duobus palis terræ infigi, ac exercitui præponi possit. Secunda cartilago minor prima, maiorque tertia est, ac maxima sui portione in posterioribus laryngis sedibus reponitur, quæ cibi uia (quam stomachum cum Græcis uocabimus) deorsum à faucibus fertur. Quantum enim scutiformis cartilago à perfecta circuli figura deficit, hoc ipsa superiori posteriorique eius parte supplet. Ima enim ipsius sede perfectum conficit circulum, cuius anteriorem partem sub scutiformis cartilaginis radice, tactu in antica laryngis sede percipimus. Interna huius cartilaginis amplitudo exacte leuis est, posterior autem ipsius sedes stomachum spectans, longa extuberat linea, secundum cartilaginis longitudinem, quasi spinæ modo exporrecta. Hæc duos huius cartilaginis sinus dirimit, in quibus duo figuntur musculi, recto ductu à secunda cartilagine in tertiā inserti. Superior huius cartilaginis sedes, qua posteriorem laryngis regionem efformat, in duo definit tubercula oblonga, & utrinque singula, quæ tertiae cartilaginis sinibus inarticulari mox audies. Secunda autem hæc cartilago primæ ad eum modum committitur, quem supra exposui, quando humiliores primæ cartilaginis processus ipsi connasci dicebam. Ut uero firmiter eorum processuum fieret connexus, secunda cartilago inibi, qua processus ipsi coalescunt, modicè extuberat, crassiorque est, & in hac protuberante parte sinus uisitur, qui

ubi asperæ
arteriae natur
ra pertracta
bitur.

PRIMA LA
ryngis carti
lago.

SECUNDA
laryngis carti
lago.

TERTIA laryngis cartilago.

qui primæ cartilaginis processum ualidissimè excipit. Inferior cartilaginis secundæ pars, ubi laryngis posteriora constituit, non nihil tenuis uisitur, deorsum magis, quàm reliqua ipsius inferioris partis sedes, porrecta. idq̃, ut musculi ex remotiori sede initium ducerent, qui rectè per cartilaginis secundæ longitudinem expansi, tertiæ cartilagini inferuntur. Huic cartilagini nullum nomen inditum est, ac iccirco peculiari nomine nobis innominata nuncupabitur. Si tamen quis sedulo eius effigiem inspexerit, atque alicuius rei formæ illam conferre, tandemq̃ hinc ipsi nomen indere uoluerit, haud aliud illi conformius adinueniet, illo Turcarum anulo, quem sagittantes dextro pollicis imponunt, ut eius anuli beneficio arcus neruum robustius trahant. Is enim anulus illa parte, qua pollicis interiora respicit, anteriori secundæ cartilaginis sedi similis uisitur: qua uero externam pollicis sedem tegit, posteriori secundæ cartilaginis regioni ut cunque conuenit: quemadmodum ex hac anuli effigie, quem margini adhibeo, est cernere. Tertiæ laryngis cartilaginem Græci ἀγύραιον & ἀγύραιον uocant, quod quum integra adhuc est, & membrana tunica uel asperam arteriam intus succingente adhuc obducitur, illi collarum parti similis sit, quæ aquam manus lauaturis affundimus. Illi namq̃ collarum oris sedi aptius congruit, quàm ligneis illis conchis, quibus nautas sentinam exhaurire, ac olitores irrigare hortos conspiciamus. siquidem & eiusmodi situlis seu uasculis Græci hanc cartilaginem contulisse uidentur, non quidem toti uasi, sed ipsius mucroni. Vt cunque sit, tertiæ laryngis cartilaginem unicam simplicemq̃ omnes dissectionum professores describere, quum interim membranis suis liberata, sit gemina: & duabus constituatur cartilaginibus, ligamentorum duntaxat beneficio & laryngem succingentis membranae, inuicem admodum laxè commissis. Ac harum una quidem dextro secundæ cartilaginis lateri, altera uero sinistro innititur, sinum læuem & alteri satis cælum obtinens, quo secundæ cartilaginis tuberculum excipit. itaq̃ articulat, ut ad internam laryngis amplitudinem, ac rursus extra illam moueri possit, hæc q̃ ceteris laryngis cartilaginibus maxime mobilis existat. Vtiusque cartilaginis basis ampla est, & anteriori sede in longum processum finit, in interiora laryngis exprorectum. Superiores uero harum cartilaginum partes sensim à basi inuicem dehiscetes, ac dein tenuiores mollioresq̃, & adiposæ reditæ, mutuò uniuntur, & dextræ cartilaginis superior pars sinistra cartilaginis parti coniuncta, eam laryngis sedem extruit, quæ illi uasorum parti congruit, quæ aquam manibus affundi supra commemorauimus. Atque hæc quidem laryngis sedes adeò mollis flexilisq̃ est, ut uomentibus in internam laryngis amplitudinem antrorsum reclinetur, asperamq̃ arteriam adeò exquisitè integat, ut ne minimum quidem ex uomitu arteriæ ipsi illabatur. Cæterum & si tertiæ hæc cartilago gemina sit, duabusq̃ cartilaginibus extruatur, ob id tamen eam duarum cartilaginum loco non enumerabimus: sed unius tantum aliorum Anatomicorum more nobis habebitur, tertiæq̃ nuncupabitur, quò minus illorum placita qui cartilagine numerarunt potius, quàm descriperunt, plus æquo turbare uidear. His tribus igitur laryngis cartilaginibus, alia quædam mollis, & substantia tertiæ cartilaginis superiori parti prorsus similis, accedit, quæ laryngis perelegans efficitur operculum, accuratè prohibens, ne quid cibi aut potus in laryngem defluat. Enascitur autem hoc laryngis operculum ampla & antrorsum curuata basi, ab interiori scutiformis regione iuxta partem ipsius elatiorem, hinc introrsum procedens, trianguli imaginem exprimit, cuius basim operculi à scutiformi cartilagine exortus, aut ipsius cum ea cartilagine cõnexus efformat. Trianguli uero uertex, ea pars est, quæ introrsum ueluti ad stomachi regionem producitur. Corpus hoc quæ palatum respicit, gibbum est ac mollius, quæ autè laryngi innititur, cauum sinumq̃, ac multo quàm superiori parte durius. In extremo autem ipsius, quo stomachum spectat, insigniter molle est, pinguiq̃ obductum membrana ligamenti quodammodo naturam refert, quæ uero scutiformi committitur cartilagini, etiam multa abundat adipe, neq̃ inibi adeò durum atq̃ in sui medio cernitur. Pleriq̃ corpus hoc præcipuum uocis organum esse putant, id temerè γλωττιδα & ἐπιγλωττιδα uocitantes: quum tamen hæc nomina penitus pugnantes, diuersasq̃ prorsus partes, ueteribus illis Anatomes professoribus significauerint. γλωττις enim laryngis rimam indicat, quam duo tertiæ cartilaginis processus in media laryngis amplitudine pingui membrana obducti constituunt, & quam præcipuum uocis organum esse in quinto libro demonstrabimus. Illi namque eiusmodi rimam γλωττιδα seu lingulam uocant, ab ea lingularum similitudine, quam ex duabus arundinum laminis inuicem compactis tibijs accommodari uidemus. Cæterum ἐπιγλωττις nuncupatur laryngis operculum, dictæ nuper laryngis lingulæ impositum, & ne quid inter edendum in eam decidat cauens. Quod uero id nostri seculi medicos lateat, non ipsi tantum in causa sunt, nihil præter autorum sensa, citra omnem sectionis usum, sectantes: uerum & Cellus etiam hæc perperam (uti sane quæ ad Anatomen spectant permulta) intelligens, illud laryngis operculum lingulam appellauit,

Laryngis lingula, seu rima et præcipuum uocis organum.

lauit, non expendens id Græcis ἐπιγλωττιδα fuisse appellatum, quod illi laryngis rimæ, quam lingulæ fistularum assimilamus, incumbit: aut ignorans aliam in larynge præter operculum illud, sedem partem uel esse, quam lingulæ conferri possumus. nam operculum hoc etiam humanæ lingulæ imaginis satis accedit. Quinetiā Celsi errore Theodorus Gaza delusus, in Aristotele ἐπιγλωττιδα lingulæ uertit, quum interim Aristoteles laryngis intelligat operculum: non autè eam partem, seu sedem, quam ueteres lingulam uocant, & quæ principalissimè uocis instrumentum merito censetur. Vt modo præterea, quoties apud Galenum, tum Interpretum, tum etiam Græci exemplaris scriptorum uitio, γλωττις pro ἐπιγλωττις, ac rursus diuerso ordine, legatur. Verum hæc latius suo loco exequar. hinc namque tantum de laryngis cartilaginibus sermonem instituisse scit fuit, quanto ad musculorum in secundo libro tractationem indigemus. Ac proinde etiam reliquas asperæ arteriæ cartilagine, quæ C nostri formæ magna ex parte conueniunt, unà cum omnibus quæ ad asperam arteriam pertinent, in sexto libro prosequar. Nunc autem tempestiuū erit, rationem ac modum subiicere, quo ossa & cartilagine ad disciplinam parentur, aut per Anatomen discantur, ad eam uidelicet methodum, quæ semper post partium descriptionem, illarum secandi artificium (prout id suo loco aptius fieri putauero) subiiciam.

Lib. 3. de Partibus animalium, cap. 3.

Præcipue in 8. Lib. de V. su part.

Reliquæ cartilagine asperæ arteriæ C similes.

QVO ARTIFICIO HVMANI CORPO-

ris ossa & cartilagine inspectioni præparentur.

Caput XXXIX.

ONSVEVERUNT medici Hippocraticæ arti dignè incumbentes, neque ad solos syupos scribendos, hominibusq̃ imponendum nati, non mediocri labore ossa, quæ ad disciplinam asseruantur, extruere, siue ea inuicem iuncta, siue singula separatim erant inspecturi. Solent enim suspensum, uel aliàs mortuū cadauer, magna ex parte primum carnibus liberare, & uiscera nullo soluto corporis articulo, exsecare. Postea oblongæ arcæ ita dissectum corpus immittebant, uniuersam arcam calce opplentes, ac nonnihil aquæ dein aspergentes. Deinceps ubi arcam ad hunc modum ostiduo obseruassent, eam undique angustis foraminibus perforatam, rapido illigabant fluuiio, ut calx unà cum marcescentibus iam carniū reliquijs temporis successu deflueret, ac undique ab ossibus abscederet. Post dies aliquot, exemptum cadauer passim cultrorum beneficio emundabatur, mente adhibita, ne aliquis ossium connexus in eo opere dissolueretur, ligamentaq̃ ossa colligantia (quorum interuentu hærent) integra custodirentur, ac demum omnia præter ossium articulos niterent. Emundatum cadauer, eo situ quo id aut sedens, aut erectum, hæc aut illa forma compositum spectari uolebant, soli exponebatur, ut ligamenta solis aestu resicata, ossium articulos in eo positi continerent. Verum hæc præparandi ratio præterquam quod molestæ, sordida, ac difficilis est, nullos ferè ossium ostendit processus, appendices, capita, sinus, & eius generis reliqua in ossibus præcipuo studio spectanda: quod scilicet hæc omnia insigniter nigricantibus ligamentis adhuc obducantur. adeò sanè, ut hic ossium mundandi modus ad doctrinam penè nihil accommodet. Quemadmodum neque ridicula musculorum, tendinum, ligamentorum, neruorum, uenarum & arteriarum uidendi ratio (qua hæcenus medicinae candidatis nostræ artis professores imposuerunt) quicquam commodi adfert, sed duntaxat studiosorum animos cohibet, ne eorum, quæ iam dicebam, organorum demonstrationem à Rabinis illis expetant. Hi namq̃ asserbant, illa solum è corporibus in aquarum gurgitibus (si dijs placet) emaciatis, non autem è nuper mortuis discenda esse, quasi uero quicquam eruditione dignum, in corporibus ad eum modum adaptatis, prorsusq̃ hac ratione corruptis disci possit, & non hæc omnia in homine nuper mortuo melius multo à nobis ostenderentur, quàm ipsi iecoris, aut intestinorum, aut cordis superficiem studiosis commonstrare solent: quamuis illam quoq̃ satis ineptè proponebāt, interim à ceteris corporis partibus abstinentes. Cæterum quo nam pacto alia corporis particulae sint aggrediendæ, suis locis affatim prosequemur: ossa autem, ut modò subiiciā, leui negotio adaptabis, si discendi saltem cupidus, & quod in dissectionum studio Galenus imprimis requirit, laborum patiens ac industrius fueris. Alicunde itaque nactus cadauer, quaecumq̃ id sit (quamuis tamen morbo emaciaturum longe aptius censebis) uas unum carnibus, uisceribus & cuti reponendis, & sanguini admittendo, ad manū esse curabis, unà cum magno grandiq̃ lebere, cuiusmodi illi sunt quibus lixiuium mulieres igni adhibent. is namque coquendis ossibus est aptissimus. Huic igitur ossa iniiciuntur. Præterea & ampla pa-pyrus in asserere distenditur, ut huic asseri cartilagine nō elixandæ applicari, seriatimq̃ imponi possint.

Ossium in calce macerandum, ac dein in fluuio emundandum ratio.

Ossium per coctionem præparandi modus. Tum alibi sepius, tum maxime lib. 3. de Administ. dissect.

possint. Mox acutiori cultro orbiculatim per frontem & tempora & occipitium, sectionem tentabis, ad caluariam usque penetrantem. Ad huius deinceps sectionis orbiculum, serra caluariam diuides, parum sollicitus, etiam si cerebrum uitias, aut paulo humiliter elatius uel caluariam diuidas. quandoquidem nunc duntaxat ossa ac cartilagine interui seruari & propositum est. Diffecta igitur caluaria, cerebrum solis manibus ex ipsa euellum, uasi iniiciendum est, ac caluariæ pars à reliquo capite adempta, cacabo indetur, liberata tamen prius ab illa uerticis cute, lam utranque aurem proximè à temporum osse abscictam, seorsum in asserem, cui cartilagine adhibentur, collocato, unà cum palpebris & nasi extremo, quod cartilaginibus constat, quæ uicinissimè ab illis quibus committuntur ossibus simul cum cute sunt rescandæ. Deinceps maxillam inferiorem à suis cum capitis ossibus connexu liberabis, ac cartilagine, quas priuatim in ipsius cum capite articulis haberi diximus, cultello à ligamenti articulum continentibus dissecabis, eas chartæ illi cui promptè hærebunt seriatim applicans. Quando inferiorem maxillam adimis, & eam obiter cute & lingua (relictis si uoles musculorū implantationibus) liberabis, ac tandem in cacabum reijcis, cauendū est, ne os u referens aut laryngem corrumpas, sed integram laryngem cum eo osse, & lingua, & stomachi asperæ arteriæ portione simul è faucibus auferas, ac asseri illi non aliter emundatā cum auribus imponas. Iam à pectoris ossis mucrone ad pubem usque sectionē molieris, ad omentum usque penetrantē, cui deinceps aliam sectionem, quæ transversim à dextro ilio ad sinistrum pertingat, adiunges, & absque delectu omnia quæ peritonæo continentur, laniorū more euelles, ea uasi iniiciens. Ab dominis cutem unā cum musculis obiter ab ossibus dissecabis, & sanguinē spongijs excipiens, eum in uas exprimes. modò à iugulo ad pectoris ossis usque mucronem, adeò profundam duces sectionem, ut illa ad pectoris usque os penetrante, simul cum cute musculos thoraci instratos, à costarum ossibus, earundemque cartilaginibus, adimere possis, & simul clauiculæ nudæ, carnibusque liberæ appareant. Quippe hæ acutiori cultello à pectoris osse ueniūt liberandæ, & cartilagine his articulis propriæ (quemadmodum inferioris maxillæ cartilagine aggressus) accuratè sunt adimendæ, & dein chartæ seriatim adhibendæ. Pectoris os unā cum costarum cartilaginibus studiose à costarum ossibus liberabitur, sectionibus acutiori & nō admodum crasso cultro per cartilagine inibi ductis, ubi costarum ossa in has degenerant. Atque id promptè obitur, si modo memoria non exciderit, primæ costæ cartilaginem à pectoris ossis medio magis in latus quàm secundæ costæ cartilaginem ferri. Neque tantum cartilagine pectoris ossi coarctatæ à costis sunt dirimendæ, uerum etiam omnes spuriarum cartilagine, quæ uel inter costalium musculorum interuentu superioribus cartilaginibus hærebunt. Disiunctis hunc in modum cartilaginibus, pectoris os à iugulo attolles, & id uenis & arterijs à iugulo ad illud porrectis & membranis quoque liberabis, quæ thoracis amplitudinem intersepiunt. Postremò cartilagine à septo transuerso rescandis, & ipsas simul cum pectoris osse non aliter mundatas, in chartam repones, dein scapulas unā cum clauiculis à thorace dissecaturus. Iam longa sectione in altera manu à summo humero per brachium & cubitum ad pollicem usque ducta, scapulam, humerum, cubitum, & extremam manum cute & carnibus enudabis, non admodum anxius, etiam si aliqua tendinum carnisque portio ossibus adhuc appensa relinquatur. Adeò ut etiam suffecerit, relicta summe manus cute, illam aliquot sectionibus hinc atque illic scindere, quo postea leuiori negotio manus elixetur. Modò clauicula à summo humero secabitur, mente adhibita, num præter scapulæ processum, quem summū humerum appellamus, & clauiculā, inibi aliud tertium os occurrat. Hoc ubi præsteris, ac peculiarem eius articuli cartilaginem chartæ adhibueris, clauiculam in cacabum cōijcies, scapulamque ab humero, & deinde humerum à cubiti ossibus separabis: & cubitum cum extrema manu cōnexum seruans, simul omnia in cacabum quoque locabis. Priusquam tamen scapula cacabo indetur, opportunè feceris, si cartilaginem scapulæ sinum, quo humeri caput excipitur, aliquando augentem, à scapula diremeris, chartæque cum cæteris cartilaginibus applicueris. Atque id similiter in alterius lateris manu est præstandum, ac ilico ad thoracem denuò accedendum, ex quo primū pulmones cum corde & septo transuerso excabis: & priusquam cor in uas cōijcias, cordis basim per transversum à reliquo cordis corpore diuides: & deinde basim rursus à uasis, quæ ab ipsa prodeunt, sic auferes, ut ita uenæ arterialis & magnæ arteriæ orificia illa sã habeas, ac postmodum (si uisum fuerit) in cartilaginū numero illa seruaturus, chartæ applices. Vbi igitur reliqua quæ in thorace inueniuntur, in uas reieceris, cadauer in pronum uertes, & utcumque licebit, ceruicem reliquumque dorsum, unā cum tota thoracis amplitudine carnibus emundabis, studiose cauens ne costam aliquam (utpote fragilem) rumpas: aut nimium uicinè carnem dissecas, processum aliquem uitias. Atque id adhuc magis cauendum est, quum iam singulas costas seorsum à uertebis thoracis liberaturus es. Etenim

resup-

resupinato cadauere, cultello acutiori costæ capitulū, à uertebæ corporis sinu uenit separandum, & deinde ligamenti sensim diuisis, à transuersis quoque uertebæ processibus costæ sunt adimendæ, obiterque emundatæ in cacabum mittendæ. Crura ad eum modum, quo manus aggressus es, atrectabis, femur uniuersum carnibus emundans, mox & tibiam, & pedem uniuersum. Quū tamen genu nudas, ex tendinibus anteriore genu sedem occupantibus, patellam excabis, & in cacabum nō secus ac femur cōijcies ilico, atque id à coxæ dicis osse tibiāque liberaueris, & cartilagine rescueris, quæ tibiæ ossis sinus femoris capita excipientes augent. quippe & illas non inopportune chartæ agglutinabis, ac deinceps tibiæ os, unā cum fibula & pede, cacabo indes. Id ubi in utroque crure præstitum erit, & ossa sacri ossis lateribus coarctata aliquantulum repurgata fuerint, cartilaginea ligamenta uertebæ corpora intercedentia adimussum ueniunt excandæ, & chartæ seriatim accommodandæ. Ligamenti igitur, quæ uertebæ corporibus in superficie obducuntur, acutiori cultro ademptis, inter ossis sacri summum & cartilagineum ligamentum, os sacrum ac infimam lumborū uertebam interueniens, sectionem tentabis, quæ ligamentum id, seu cartilaginem, ut Galeno uisum fuit, ab osse sacro diuidat. Rursus inter infimæ lumborum uertebæ corpus, & elatiorem dictæ nuper cartilaginis regionem, eandem duces sectionem, hæcque ratione integram auferes cartilaginem. quam ubi chartæ imposueris, sequentes tantisper excindes, dum ad secundam usque ceruicis uertebam deuentum erit. Quū itaque uiginti tres cartilagine ligamenta uel cartilaginea ad hunc modum chartæ applicaueris, dorsum in tres quatuor uel partes cautè & leniter disungendum uenit, ne impetu id tentans, casu aliquem uertebæ processum confringas. Quare etiam cauendum est, ne primam uertebam à capite negligentius liberare studeas. Licebit enim cum capite ceruicis uertebas cacabo imponere, ut & thoracis uertebas cum lumborum uertebis, modò illas à sacro osse prius disunxeris. Os sacrum autem, unā cum ossibus ipsi commissis (quæ ilium, coxæ dicis & pubis ossa constituunt) nihil prohibet cacabo indere, quum scilicet ilium ossa adhuc cruda à sacro difficulter & arduè separantur, & pubis ossium cartilago etiam tunc uitietur: quam aliàs integrā asseruabis, si pubis ossa non dirempta cacabo inieceris. Ossibus adhuc modum cacabo immisis, aqua si uniuersus implebitur, ut ossibus altè in aquam subsidentibus, nulla ossis pars emineat. Hoc enim imprimis toto coctionis tempore obseruandum est, ne os aliquod aqua non regatur, multoque magis, ne id ex cacabo prominens sumum excipiat, cuius etiam occasione grandem cacabum esse conuenit. Vniuersæ coctioni nullum peculiare adhibetur artificium, sed, ut in cæteris elixationibus, spuma sedulo auferenda est, quo ius clarius reddas, ipsaque ossa minus fordida extrahas. Pari etiam ratione pinguedo omnis (quæ plurima supernatare solet) est haurienda, ac in uas aliquod uel uulgi nomine reponenda, quod illi in obli terandis cicatricibus, & neruis tendinibusque producendis multum tribuit. Coctioni nullum tempus præfinitur, quum id ex ætatum ratione plurimum uariet. Duabus enim aut tribus horis plusquam satis sit, puerulorum ossa coquantur præcipue, quum in illis studendum sit, ne inter mundandum ossa, appendices decidant: quarum coalitus in prouectioris ætatis hominibus uix unquam, quantumuis coxeris, dissoluitur. Is itaque coctionis scopus est, ut ossa cultorum beneficio, uti inter edendum sit, aptè mundari queant. ut autem id facias opportunius, pe detentim nonnulla ossa inter elixandum forpice eximes, eaque solus purgabis: nisi fortasse studiosus ad sit sodalis, qui unā manus operi adhibeat. Summopere enim cauendum est, ne imperitior aliquis ossium supercilia, processus, capita & sinus radendo uitiet, aut alicunde cartilaginem læuet, & crustæ modo ossibus obducta imprudens auferat. hæc namque, quum carnem, ligamenta, tendines & membranas ossa ambientes adimis, præcipue seruanda uenit. Neque uero officium id hac duntaxat ratione inepto alicui, & Anatomes parum studioso minus cōmitti uelim, uerum ut, quum unumquodque os priuatim purgas, sinus ipsius & capita, & potissimum ligamentorum naturam, & tendinum insertionem, musculorumque exortum accuratè contempleris. Non enim facile dixerim, quantum cognitionis partium eo opere tibi paraturus sis. Quando igitur hunc in modum seriatim ossa ex bulliente iure extrahis, ac mundata terræ, aut sportulæ alicui imponis, non admodum anxie expendito, quod nam os prius tibi occurrat. Summam tamen manum cum cubiti ossibus extrahens sedulo obseruabis, ne uiolentius brachiale à cubiti ossibus seiungas, sed cultro articuli ligamenta sensim diuidens, brachiale à cubiti ossibus accuratè liberares. idem facito in postbrachialis ossium à brachiali separatione. Id enim cauere uelim, ne brachialis ossa inuicem dirimas, unde etiā ilico atque id integrum à cubito, & pollicis primo osse, & postbrachiali disunxeris, obiter duntaxat tendines ligamentaque ipsi obnata diuelles, id studens, ne ossa in interna externaque ipsorum superficie penitus ligamenti emundentur, ut ligamentorum beneficio brachialis ossa inuicem hæreant. Brachiali enim ita igni

O

adhi-

adhibito ligamenta sensim resiccata, ipsius ossa firmiter continent, leuiorūq; negotio in ossium connexu brachiale, cubiti & postbrachialis ossibus committitur: nisi forte in iungendis ossibus peritior, brachialis ossa mutuū dirimere, ac ligamentis emundare, postmodumq; aeneis filis inuicem committere audeas, aut etiā disuncta asseruare uelis. Mox ubi brachiale in eum modum igni apposueris, chartam assumes, cui postbrachialis & digitorum ossa, non pratermissis selaminis ossibus, exacte emundata imponas: quo minus hæc illi chartæ inuoluta, neque alterius manus ossibus confusa, in committendis ossibus negotium augeant. Conduxerit igitur, manuum pedumq; ossa separatim in quatuor chartas recludere. Priusquam tamen huius illiusue manus, aut pedis ossa chartæ implicas, antea semper indagandum est, num aliquod os nō mundatum supersit, ne quum putamina & ius abijciendum curas, unā aliquot ossa oscitāter simul auferenda porrigas. et si forte unguem asseruare uisum sit, illum dum pedis manuumq; digitorū ossa expurgas, auelles. Nō minus enim humanos ungues, quā auium & quadrupedum ungues, à pedibus calenti aquæ impositis, elixatione recedere conspiciamus. Porro quum ulnam & radiū emundas, cartilago non negligetur, quæ à radio profecta, magna ex parte ulnam & brachiali dirimit. Hæc namq; ab ulna liberabitur, ut radio adhuc connata, in ossium connexu, rursus ulnam & brachiale intercedat. Quinetiam quando caput purgas, accuratissimè caueto, ne membranam, quæ auditus organi foramen succingit euellens, ossicula illa negligenter eximas, quæ eius organi constructionem subintrant. quippe illa stylo quopiam in foramen missa, sunt studiose euellenda, & pariter excutienda. Hæc ossicula ad reliquā ossium colligationem, aliquod recondes, & uertebras omnium postremo è iure eximes, quemadmodū & sacrum os: nisi forte post aliquam elixationem, coccyx os à sacro liberare lubeat, quod scilicet huius ossicula, ob cartilaginea ligamenta, quæ ipsa connectunt, si diutius coquantur, ab inuicē se iungi soleant. Si tamen coccygis ossis præscindendi gratia, os sacrum exemeris, id denuō cacabo est immittendum, coccyxq; os priuatim in chartam reponendum, aut in sportulam coniiciendum, in quam minuta locabis ossicula: cuiusmodi dentes sunt, si forte ipsorum aliquis exciderit, aut aliqua ossis portio oscitāter effracta fuerit. Verum ut pubis ossium cartilaginem serues, priusquam illum ossa à sacro liberas, pubis ossa anteriori posterioriq; sede leuiter sunt emundanda, ac dein inuicem solis manibus se iungenda, ut ipsa intercedens cartilago ab altero osse abscedat, uniusq; duntaxat commissa maneat, leui negotio postmodū in ossium connexu, cum altero pubis ossis iungenda. Ossa hac ratione purgata denuō numerabis, non quidem manuum & pedū ossa, quæ iam seorsum chartis prius inuoluisti, uerum recenserebis caluariæ partem, quam serra à reliquo capite ademisti: in qua considerabis, num portiunculæ temporum ossium, quæ instar squamæ uerticis ossibus applicantur, atque serra à cætera temporum portione auferri solent, ex elixatione deciderint, ne forte illas cum ossium spolijs aut iure reijcienda cures. Solent enim facile à uerticis ossibus decidere, si casu serræ sectio multum supra aurem ducta fuerit. Deinde num dens aliquis ex superiori inferioriue maxilla exciderit, perpendes, & uiginti quatuor uertebras totidemq; costas enumerabis, duas clauiculas, duas scapulas, duos humeros, duas ulnas, & radios duos, sacrum os, à quo iam antea coccyx os ademptū est: duo grandia ossa sacri ossis lateribus nexa, femora duo, tibiæ ossa duo, & fibulas duas, item patellas similiter duas. Atque ubi omnia enumeraueris, magnopere cōduxeris, ossa denuō mundæ & bullienti aquæ indere, ac mox exempta seorsum aspero rudiq; linteo abstergere, & si quæ ligamentorū, aut membranarum, aut musculorum infertionis exortus ue sint reliquæ, eas defricare abstergereq; cōuenit, studio interim adhibito, ne lubrica, & crustæ modo ossibus adhibita cartilago simul auferatur. Interea uerò dum hæc in orbem igni apposita leuiter deficcantur, aurium cartilagine cuti detegentur, chartæ cum reliquis cartilaginibus applicandæ. Idem quoq; in palpebrarum & narium cartilaginibus moliendum est, ac deinceps acutis cultellis os u referens, à musculis ipsi cōmissis, quā licebit exactissimè crudum emundabis. Purgato illo osse, laryngis cartilagine similiter crudas accuratè carnibus membranisque liberabis, simul cum una atq; altera asperæ arteriæ trunci cartilagine, Cimagini cōparate. Iam pectoris os, ipsiq; cōnexas cartilagine sedulo emundabis, quod eo minus promptè perfeceris, quo id pluribus obducitur membranis, pingueq; est, & interim coquendum neutiquam uenit, uixq; calente aqua aspergendū. Quum uerò cartilagine carne spolijs, cauendum est, ne membranam cartilaginibus proximè obductam, illiq; correspondentem auferas, quæ quòd os ambit, *μεμβράνη* Græcis uocatur. Quippe hac membrana à cartilaginibus discerpta, illæ infirmius pectoris ossi cōmittuntur, & cōtractæ breues intortæq; euadūt. Et quo minus cartilagine hæc contrahantur, pectoris os ad ignem non est exiccandum, sed alibi tantisper, dum ossa necere proposueris, in loco non nimis humido reponendum, ne rursus cartilagine plus æquo flaccescat, ac postea deformem thoracis ossium fabricam cōstituant.

Quan-

Quandoquidem nihil prorsus est, quod æquè elegantem sceleti struem uitiat, atq; pectoris os cum cartilaginibus, si modo illæ negligentius obseruentur, & non iam compactis ossibus potius, quā manta, exicari permittitur. Reliquas autē cartilagine chartæ adhibitas, licebit igni nonnihil admoouere, at ita, ne nimium conuellantur: quum latius sit, & has quoq; post compactionem siccare. Iam integrū tibi est ossa & cartilagine ad eum quem mox dicam modum contere, aut dissoluta asseruare: quod longè etiam præstiterit, si modò aut cōnexis, aut dissolutis carendum esset. Ossa namq; disuncta, & in oblongam arcam seriatim posita, quouis tempore seorsum conspici, ac omnia quæ ad ossium cognitionem spectant, edocere possunt, quæ autem erecta cōmissaq; sunt, sinus, capitq; ossium non admodum accuratè cōmonstrant, sed ut uerè dicam, ad ostentationem potius quā ad disciplinam conducunt. Quamquam rursus ad disciplinam illa ossa accommodatissima sunt, quæ subducuntur ex Italicis monumentis, penus modò (ut hic ferè omnia) extructis, & sub impluuiū aliquo, aut alioquin aëri ita expositis, ut hæc pluuialem aquā quandoq; excipiant. Præter id namq; quòd monumēta eiusmodi humida sunt, etiam aqua subinde accedit, cuius beneficio omnia quæ ossibus adnascuntur promptissimè marcescunt, adeò ut illa ossa post aliquot annos exempta, & obiter abluta, sint integerrima, nihilq; modo in ossibus spectandum commonstrent, si in arcam seriatim citra connexum reponantur. ad coniungendum enim prorsus sunt inutilia, cum propter egregiam duritiem, tum propter deperditas costarū totiusq; corporis cartilagine. quæ si forte reperiuntur, ob putredinem sunt friabiles, & undiq; ab ossibus liberæ. Rursus ad hunc usum sunt inutilia, quæ è terra apud alias nationes effodiuntur, & cumulatim in cœmeterijs asseruantur. Præter hoc enim, quòd illa carie ob terræ siccitatem afficiuntur, omnia eiusdem hominis ossa nunquam uelut in dictis nuper monumentis reperies, uel Patilij etiam in Innocentij cœmeterio. Vbi, si modò alibi, quamplurimos ossium quæ è terra fodiuntur, habes acruos: qui mihi quando primum ossa cum MATTHÆO TERMINO, in omnibus medicinae partibus insigni medico, & dum uiuā mihi colendo studiū sodali doctissimo discerem, adeò nobis uberem suppeditarūt copiam, ut longo indefessōq; spectandi usu edocti, etiam obuinctis oculis cum sodalibus interdum deponere ausi fuimus, unius mediæ horæ spacio nullum os ex tot acruis porrigi posse, quod, cuiusmodi esset, tactu non diudicaremus, atque id eo nobis faciendum erat studiosius, quo discendi cupidī, magis præceptorū opera, in hac medicinae parte destituebamur. Porro quod ad cōstructionem ossium connexum erectionemq; attinet, ea mox post emundationem (ne nimium indurescant) committenda sunt, nam statim à coctione, ossa solis subulis, quibus suppinguntur calcei, citra negotiū perforantur, aeneisq; filis mutuò alligantur: quod quisque prout manum nactus est induit, & ea quæ hæcenus toto libro descripsimus, minus obaudiuerit, suo Marte perficiet. Ac primū quidē aliquot paratis subulis, aeneo filo partim crassiore, partim tenuiore, filum igni indetur, quo postmodū magis sequax, & quantumuis uariè intortum, minus rumpatur. His addentur duæ tenacula, seu forcipes: unus quidem quo filum intorquebitur, alter autem quo intortum iam absceabitur. Auspicaberis autē ossium colligationem à pedibus, ac primum calci talum iunges, & deinde cubiforme os calci, & cymbā referēs talo, & tria interiora tarsi ossa cymbam referenti, deinde his cōmittes pedij ossa, hisq; seriatim digitorū ossa, cum ossiculis famosō cōparatis. quæ ideo cautius & tenuiori subula perforabis, quo duriora solidioraq; sunt, & ex subulæ impetu prōptius diuisa disiliunt. Vbi utrunq; pedem iunxeris, tibiæ ossis tuber, quod sinus femoris capita excipientes dirimit, cultro aliquo oblongo, sed arcto perforandū est, quod excipiendo duriori baculo sufficiat, qui femori etiam intrusus clauū ritu ita tibiā femori committat, uti asseres absq; glutine neci cernimus. Est enim in femoris inferiori sede aliud foramen moliendum, illi è directo consistens, quod in tibia fieri uolebam, ut idem baculus & femori & tibiæ indatur, huiusq; ope articulus genu inflexus maneat. Præter hunc baculum tamen, femur tibiæ ossi utrinque crassiori filo committendum est, non pratermissis cartilaginibus tibiæ ossis sinus augentibus. quæ quum hæc ossa iunguntur simul cum illis constricta, in articulo genu seruiabuntur. Mox fibula tibiæ ossi suprā infraq; alligabitur, & patella simul femori ac tibiæ firmabitur. Hoc ubi in utroque crure præstitum erit, sacri ossis lateribus ipsum ossa crassiori filo sunt necienda, ac deinde pubis ossa interueniente etiam illorum cartilagine iungenda. Iam ad manum erit orbicularis asser, in quem ossa erigentur. conuenit autem huius asseris orbem tantum esse, ut pedes illi eo situ, quo ossa erigenda ducis, aptè firmari queant. Huius asseris medio foramen in hoc paratur, ut quum ossa in erectam arcam recondes, inferior arcæ fundus axem habeat: quæ foramini illi indita, orbem conuolui sinat. Præter hoc foramen, aliud iuxta orbis circumsferentiam aptabitur, in quo lignum firmari queat, quod instar teli, aut hastæ, aut falcis (utcuque uisum erit) paratum, sceleti manus suffulciat. Extructo

O 2 in

Que ossa ad disciplinam uisissima.

Emundata ossa quomodo turgent.

Huiusmodi instrumenta, ea ferè seorsum prout tabula cap. 7 lib. 2 ad charta, 5, 6, 7, 8, 9.

in hunc modum orbi pedes impones, & astantis alicuius ope super pedes reliqua crurum ossa inniti curabis, ac deinde femorum capita in coxendicum ossium acetabulis indes, ut recte filo aut uirgula interuallū metiaris, quod ab orbe ad humiliorē sedem foraminis pertinet, in sacro- osse dorsalis medullae gratia incisi. Hoc etenim interuallum edocebit, qua mensura ferrū fabri- candum sit, quod orbi affixum, & ossis sacri reliquarumq; uertebra- rum foramini dorsalem me- dullam transmittenti inditum, uniuerſa ossa pulchrē sustinebit. Ferrū namq; ita aptandum est, ut ualidē orbis medio clauis affigatur, & ab orbe ad infimam usq; nuper dicti foraminis sedem, teres aut quadratum sit, ab illa autem sede sursum latius quā crassius esse conuenit, ut postmo- dum ad dorsi inflexum obliquari queat, uertebrae q; ipsi ita adaptentur, ut immotae ad id neuti- quam circunuertantur. Atq; ideo ferrum inibi primum tenuius fiet, ubi sacrum os ne deorsum subsi- deat, suffulciendum uenit. Nisi enim hoc os firmetur, sustineaturq;, unā cum ipso reliquae uertebrae sensim descendunt, temporisq; successu ſceleti crura turpiter obliquabūtur. Accurate igitur ab orbe ad sacri ossis foraminis infimā sedem, longitudo metienda uenit. De reliqua au- tem ferri longitudine non adeo curandum est, quum haec si forte longior sit, post ossium cōpa- ctionem facile praescindatur. Et etiā si ossa arcē imponenda duxeris, magnopere iuuerit ferrum plus minus duabus palmis lōgius quā uniuerſum sit ſkeleton fieri, ut ipsius portio extra uer- ticem emineat, superioris arcē fundi foramini possit indi, in ipsoq; conuolui. Ferro itaq; orbi perpendiculari affixo, acutiori cultello ossis sacri foramen dorsalis medullae nomine incisum, sensim ita exculpes, ut ferrum ipsi commodē intrudi possit. Nam quum hoc foramen natura ar- ctius sit, & insigniter obliquū, nequaquam ferrum admittit, nisi quemadmodū iam diximus, sic augeatur, ut a ferri mucrone os sacrum ad eam usq; ferri sedem protrudere ualeas, quam nō amplius teretem, quadratamue faciendam inuimus. & si casu haec sedes os sacrum minus apte suffulcitur uidebitur, operae precium erit eam ferri sedem lima exasperare, ac dein nodum illi ex aeneo filo obuoluere, qui os sacrum cōmodē sustineat. Osse sacro in hunc modum suffulto, crassiori filo femoris capita coxendicum acetabulis innectes, diligenter perpendens quantum haec aut extrorsum aut introrsum intorqueas, ne forte crura turpiter intorta committas, aut pa- tellae, interiora potius crurum, quā anteriora respiciāt. quod sanē futurū est, nisi ad amussim capita suis sinibus iunxeris. Vt cūq; tamen feceris, in hoc connexu filum prorsus intorquendū non est, priusquam pedes orbi & tibijs eo situ commiseris, qui tibi apparebit elegantior. Hunc a baculi, quo manus stabilientur forma, potissimum petes: alium quippe situm messoria falcē, alium telum, & alium rursus hasta, aut Neptuni tridens, aut aliud quoduis instrumentū expe- tit. Modō uertebrae omnes seriatim accommodandae sunt, quo cuiusq; situm ordinemq; inuen- tu non arduum obserues. hunc namq; uertebra- rum forma, & articulationis ratio promptē osten- dunt. Quum primum itaq; ordinatim omnes in mēsam reposueris, quinq; lumborū uertebrae inuicem duobus nexibus cōmittes, qui in corporum lateribus facti, unā cartilaginē ligamen- tum contineant, quod uertebra- rum corpora interuenire dictum est. atq; huiusmodi ligamenta seriatim a charta cui illa applicasti, sunt assumenda, eo semper relicto, quod eas intercedit uer- tebras, quas inuicē non alligas, quemadmodum in praesentia est ligamentū seu cartilago, sacrum os & infimam lumborum intercedens uertebra, idq; quod supremam lumborum & infimam thoracis uertebrae interuenit. Iunctis enim lumborū uertebis, sex inferiores thoracis inuicē, & postmodum sex superiores unā cum ceruicis humiliori cōnectentur. Reliquae enim ceruicis mutuo nō sunt colligandae, sed eas interueniēs cartilago corpori inferioris uertebrae duntaxat est glutināda. quandoquidem ceruicis uertebrae etiam non nexae, sed ferro tantū inditae, suā ser- uant sedem: neq; thoracis uertebra- rum modo immotae, postmodum costas sustinere debēt. Illico igitur atq; uertebrae ad eam, quam praecipi rationem, priusq; ferrum illis traiciatur cōmiseris, lumborum uertebrae ita cōnexas ferro impones, idq; sedulo ad eorum situm inflexum ue obli- quabis, ac infimā uertebra unā cum sacro osse ita cōmittes, ut iam prius lumborū uertebrae mu- tuo uinxisti. Mox his inferiores thoracis adiunges, perpetuū quam licebit accuratissime ferrū, uti necessum erit, complicans, & infimam thoracis uertebra- m supremā lumborū adnectens. His parī modo superiores thoracis uertebrae addentur, & harum infima supremā earum quae iam ferro appositae fuerāt, alligata, latiusculum & longum nigroq; colore intinctum adaptabis baculum, qui posteriori ferri parti appositus, quā licebit demissē inter ferrum & uertebrae intrudetur, ut huius baculi beneficio uertebrae ad ferrū firmius contineantur, neq; ulla ratione uersatiles sint, ne postmodum uniuerſus thorax in hoc illud uelatus turpiter conuolui queat. Vt autē caluaria ferro applicetur, necessum est uerticē foramine quodam perforari, ad amussim ferri amplitudini & crassicie correspondente, ne quando ipsi ferrum traiceris, caluaria quauis occasione quoquoersum circunuertatur, prout enim faciem anteriora exacte aut latera spe- ctare

ctare uolueris, foramen id aut transuersim, aut oblique insculpere cultro quopiam oportet. quemadmodū & illicubi caluaria denuo perforanda est, ut ligulis ea sectio quam ferra in calua- ria molitus es, cōmittatur, & quū uisum fuerit, caluaria a ferro adempta, rursus dissolui queat. summopere namq; cōducit, internā caluariae amplitudinē qua cerebrū cōtinetur intueri, quod ut fiat, utraq; caluariae pars tribus foraminibus sibi mutuo correspondentibus candenti ferro, aut cultri mucrone est perforanda. ac unum quidē foramen opportunē in occipitio perficitur, & utrinq; in temporibus unum. At inferiorē maxillā aeneo filo cum superiori cōmittes, nexu suis capitibus in sinus superioris maxillae facto. Verum quū hic cōnexus nō adeo firmus sit, ut accurate dentes mutuo applicet, sed inferior maxilla dependeat, elegasq; sit, hanc superiori mo- dō iungi, modō disungi, praeter dictū nexum, maxillae inferioris acuti processus etiā perforan- di sunt, & funiculus ipsis illigandus, qui subiugalibus traiectus ossibus & uertici incumbens, nunc uersus frontem, nunc uersus occipitium tendi possit, dentesq; ita collidi queant. Vt cūq; uerō sit, potissima ferri cura esse debet, ne illud ineptē nunc in posteriora nunc in priora obli- quatum, corpus indecore erigat. quō minus autē id fiat, magnopere conduxerit dorsi ductum cognouisse. Porro nunc tempestiuū erit costas uertebis & suis cartilaginibus alligare, quod sanē ut ad amussim & sedulo facias, primum omnes dextras costas a sinistris discernes, conie- ctura uel a sinu sumpta, quo uena, neruus & arteria costas exporrigitur. dein a superiori co- starum sede, & deinde scotali pectoris os cum suis cartilaginibus in sua sede tenendū porriges, ac deinceps primas costas primae thoracis uertebrae traſuerſis processibus alligabis. Insuper se- cundas costas suae cōmittes uertebrae, & postmodū ipsarū cartilaginibus, atq; ita seriatim om- nes: obseruās interim, ut illas costas toto interuallō prorsus dehiscere sinas, quae ante sectionem cartilaginibus inuicem diremptae fuerāt. Nunc humeros spissiori filo scapulis nectes, & deinde tenuiori filo clauiculas summis humeris, mox scapulas costis, & clauiculas pectoris ossi. Quum tamen humeros scapulis aduincies, expendendū est, quō nam situ manus collocādas duxeris. Hic enim multū refert, quomodo scapulae sinui caput humeri cōmittatur. in quo etiā connexu cartilago neutiquam praetereunda est, cuius auxilio scapulae sinus interdū adaugetur, atq; ita etiā cartilagine maxillarū & clauicularū articulis peculiares nō neglectae suis articulis nec ten- tur. Ceterū cubiti ossa humero uinciēda nō sunt, priusquam extrema manus tota fuerit nexa. radius itaq; supra infraq; ulnae est colligandus. deinde si brachialis ossa disiuncta, suisq; ligamen- tis libera sunt, ea inuicem sunt cōmittenda, aliās autē suorum ligamentorū interuentu abundē continētur. Inferiori ipsorū sedi primum pollicis os, & quatuor postbrachialis ossa, ac deinde his digitorū ossa, unā cum sesamini ossiculis adnectes. Postremo autē brachiale radio iunges, & deinde ulnam humero. Atq; ubi id in utraq; manu praestitū erit, summas manus baculo illi alligabis, quem ualidē orbi infixū instar falcis, aut aliter extruendū dixi. Erectis nunc ossibus, & ex osse u referenti, & auditus organi ossiculis, ac asperae arteriae, auriumq; & palpebrarū car- tilaginibus, & ungue condiscq; cartilaginibus, monile licebit confingere, his omnibus catenu- lae, aut excicato cruris aut manus neruo adnexis. Hinc liquet, quā leuī negotio humani corporis ossa, oppido quā medico exoptāda, parari queant: quo in opere nihil ipso cōnexu, non aggredienti, difficilius uidebitur. qui tamen mihi primum experienti satis pulchrē suc- cessit, exemplo ab illis sumpto, quos effraetas scutellas & lapideos cacabos cōpingere interdū uideram. Cōctionis autem rationē, emolliēdi in medicina uis docuerat. Lutetia namq; ob belli tumultus Louaniū reuersus, atq; unā cum GEMMA PHRYSTIO, aequē celebri Medico ac paucissimis conferendo Mathematico, ossium uidendorū nomine ad eum locū quo magna studio forum cōmoditate omnes ultimo affecti supplicio in publica uia rusticis proponi solent, obambulās, in eiusmodi incidi affliccatū cadauer, quale latronis erat, quod Galenus se spectasse commemorat. Vt enim hoc aues carne liberarēt, ita sanē illud quoq; ipsas emundasse conijcio, quia homo ille ante annū stramine duntaxat obustus, & quasi tostus, paloq; alligatus, ita suauē elcam auibus exhibuerat, ut nuda undiq; essent ossa, eaq; solis ligamenti haerēt, musculorum exortibus & insertionibus duntaxat asseruatis. quod in suspensis nunquam usu uenit, quum praeter oculos (& si uulgus aliter arbitretur) uolucres nihil ob cutis crassitiem dilanēt. ac pro- inde integra in his cute, ossa intus carie afficiuntur, prorsusq; ad disciplinam sunt inuutilia. Afflic- tum itaq; & nulla ex parte humidum fordidum ue corpus intuens, haudquaquē insperatam ac subinde expetitā mihi occasione praetermissi, quinimō Gemmae beneficio palum cōscendens,

Lib. de Ad.
m. m. l. dissect.

femur à coxendicis osse diuulsi, trahentiq; mihi, unà cum brachijs ac manibus, scapulæ quoq; subsecutæ sunt, deerat tamen alterius manus digiti, & patella utraq; unà cum pede altero. Quia itaq; crura & brachia (relicto cū totius corporis trunco, capite) clam repetitis uicibus domum detulisse, ut thoracē qui catena alte firmabatur nanciscerer, extra ciuitatē me uesperī excludi passus sum: tantoq; obtinendorum ossium desiderio & studio ardebam, ut mediā nocte in illa corporum multitudine quod expetebā diuellerenō horruerim, haud medio cri labore ac industria, sine arbitris, palum cōscendens. Verū detracta ossa procul illinc deferēs, in secretiori loco condidi, frustatimq; altera die per aliā ciuitatis portā domū detuli. Porro quū ligamenta rescindi coepissem, nihil ob egregiā eorum duriciē promouī, ac illa seruēte aqua emollire coactus sum: utq; uoti compos redderem, omnia ossa tandē tacite ita coxi, illisq; emūdatīs illud sceleton extruxi, quod Louanij apud longe amicissimum mihi GISEBERTVM CARBONEM, insignē ac uario disciplinarū genere instructū medicū, meumq; à puero studiorū comilitonē asseruatur. Atq; id sceleton adeo prapropere parauī, & manū ac pedem, duasq; patellas nō minori labore & industria aliunde conquisiui, ut omnibus persualerim id me Lutetia aduexisse, quo omnē subreptorū ossium suspiciōē delerem. quamuis eius urbis Prætor postmodū adeo medicinæ candidatorū studijs fauit, ut quoduis corpus à se imperari gauderet: ac ipse nō uulgariter Anatomes cognitione afficeretur, mihiq; illic Anatomem administranti sedulo astaret. Quum igitur primum tentantibus nobis adeo promptē negociū successerit, quid nunc futurū existimandum, postquam cōponendi quoq; rationem alijs descripsimus: & præter subiungendas nunc tabulas, in plurimis Academijs, uel nostrā opera, sceleta uisuntur? Verū non hominis solum ossa, sed, uel Galeni nomine, simiæ & canum, ac Aristotelis etiā gratia autum pi sciumq; & reptilium inuicem connexa, aut saltem disincta apud medicinæ & naturalis philosophiæ studiosum esse oporteret. Nisi forrē hanc philosophiæ partē ad nos nihil pertinere arbitremur, satisq; esse nobis persuaeamus, si nostris syrups, citra Anatomem imponere mortilibus, & loculos opplere possimus.

DE OSSIVM NUMERO. CAP. LX.

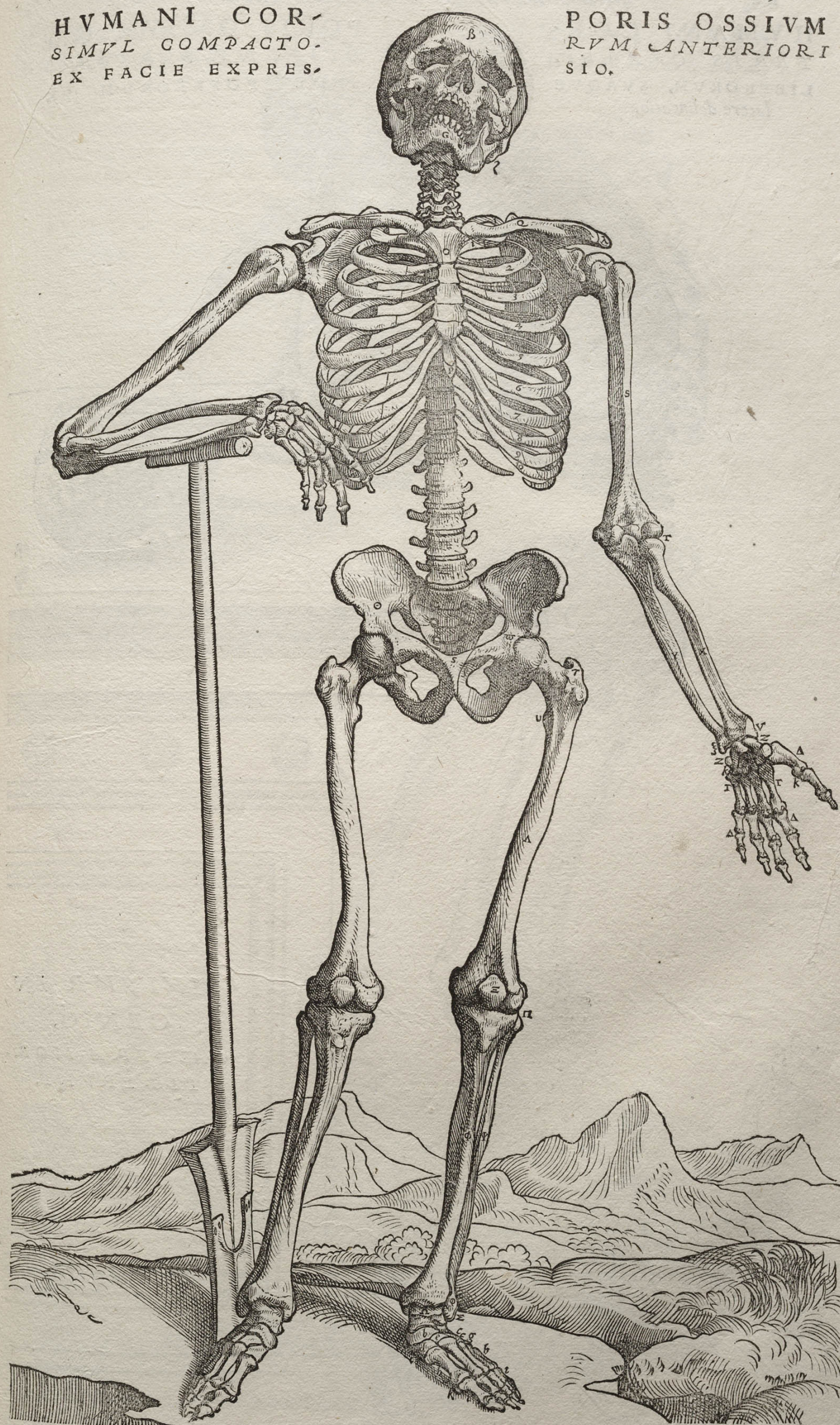

PARVM dubito plerosq; alicubi à me ossium quoq; numerū desideraturos: quibus nullum aliud consiliū dari uelim, quā, ut ex singulis huius libri Capitibus illū petant, prolixius enim esset, hīc omnia recēdere. Quāuis ne tantillum laboris subterfugisse uidear, non enumeratis appendicibus, & ossibus ita ut in prouectioris ætatis hominibus se habent, cōstitutis, ad hunc modum ea recensere nihil impedit. Caluariæ ossa uiginti sunt, octo quidem capitis, & maxillæ superioris duo decim: ita tamen, ut iugalia priuatim nō enumerentur, quum quorundam illorum uiginti ossium partes tantū sint, propriaq; circūscriptiōe destituantur. auditus organi ossa quatuor sunt, duo scilicet ad singulas aures, dentes sunt triginta duo, maxillæ inferioris os unicum, ossis u referentis ossicula sunt ferē undecim. Vertebrae uiginti quatuor, sacri ossis ossa sex, coccygis autem quatuor, costæ uiginti quatuor. Pectoris ossis tria numerauimus ossa, alijs autē septena recensentur, sed age hac enumeratione tria tantum sint: & aliās ex tuo arbitratu, quot uisum tibi fuerit, scapulæ duæ: totidem clauiculæ, & humeri duo, ulnæ duæ, radij duo, brachialis ossa sedecim, utriusq; scilicet manus octo, octo item postbrachialis ossa, in utraque manu quatuor, digitorum ossa triginta: utriusq; manus nimirū quindecim, sesamina ossicula in singulis manibus ut minimū sunt duodecim, ac proinde iam uiginti quatuor illa in manibus recenscamus. Ossa sacri ossis lateribus commissa, duo, femora duo, duo tibiariū ossa, fibulæ duæ, duæ patellæ, duæ calces, tali duo, na uicularia ossa duo, tarsi ossa octo, in utroq; pede quatuor, decem pedij ossa, in utroq; pede quinque, uiginti octo digitorum pedis ossa, cuiusq; nimirum pedis quatuordecim, pedis sesamina ossicula similiter atq; in manibus uiginti quatuor, quāuis nonnulla sint prorsus cartilaginea. Ac proinde si hæc ossa in unum numerū reijcies, uniuersa erunt (si rectē addo) trecēta & quatuor, quibus si pectoris ossa quatuor adhuc adijci uelles, & maxillæ inferioris duo ossa statueres, essent trecēta & septem. Verum si priuatim omnes appendices (quū ossa sint propria circūscriptiōe in pueris terminata) enumerare lubeat, facile dictum nuper numerū semel, ac rursus di midio duplicares, quod uel hinc colliges, si uertebras, femora, tibiæ ossa, atque alia quæ multis appendicibus donantur, in memoriā reuocaueris. Rursus si ossa ut in pueris uisuntur subduxeris, Dij boni quantū ossium aceruum cumulabis: quum omnes uertebræ, aut tribus aut duobus constent ossibus: & ossa quæ sacro coarctantur, tribus, idq; generis reliqua: adeo ut cuiq; suo arbitratu ossium numerum cōfingere sit integrum.

HVMA

HVMANI COR-
SIMPL COMPACTO-
EX FACIE EXPRES-

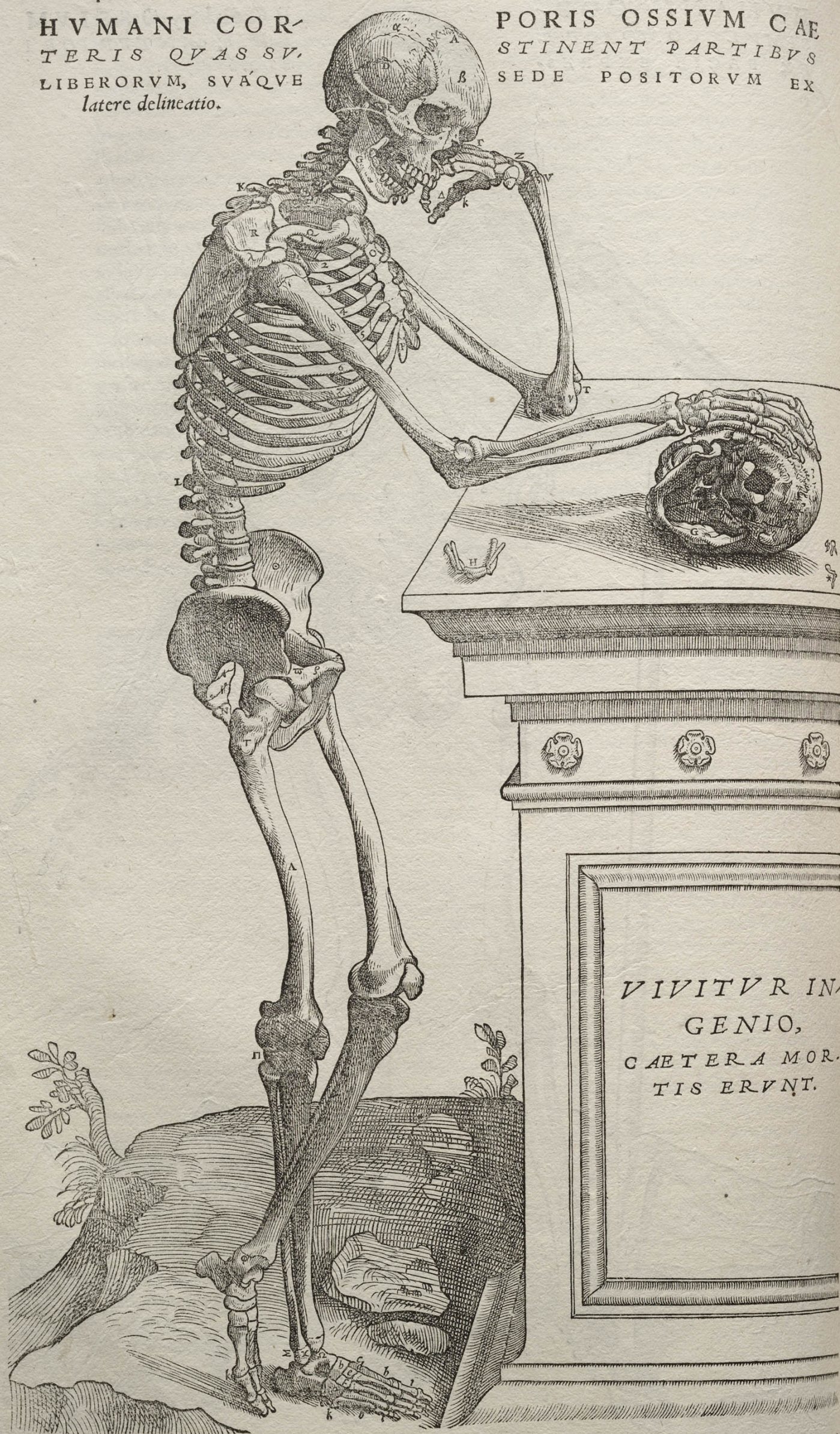
PORIS OSSIVM
RVM ANTERIORI
SIO.

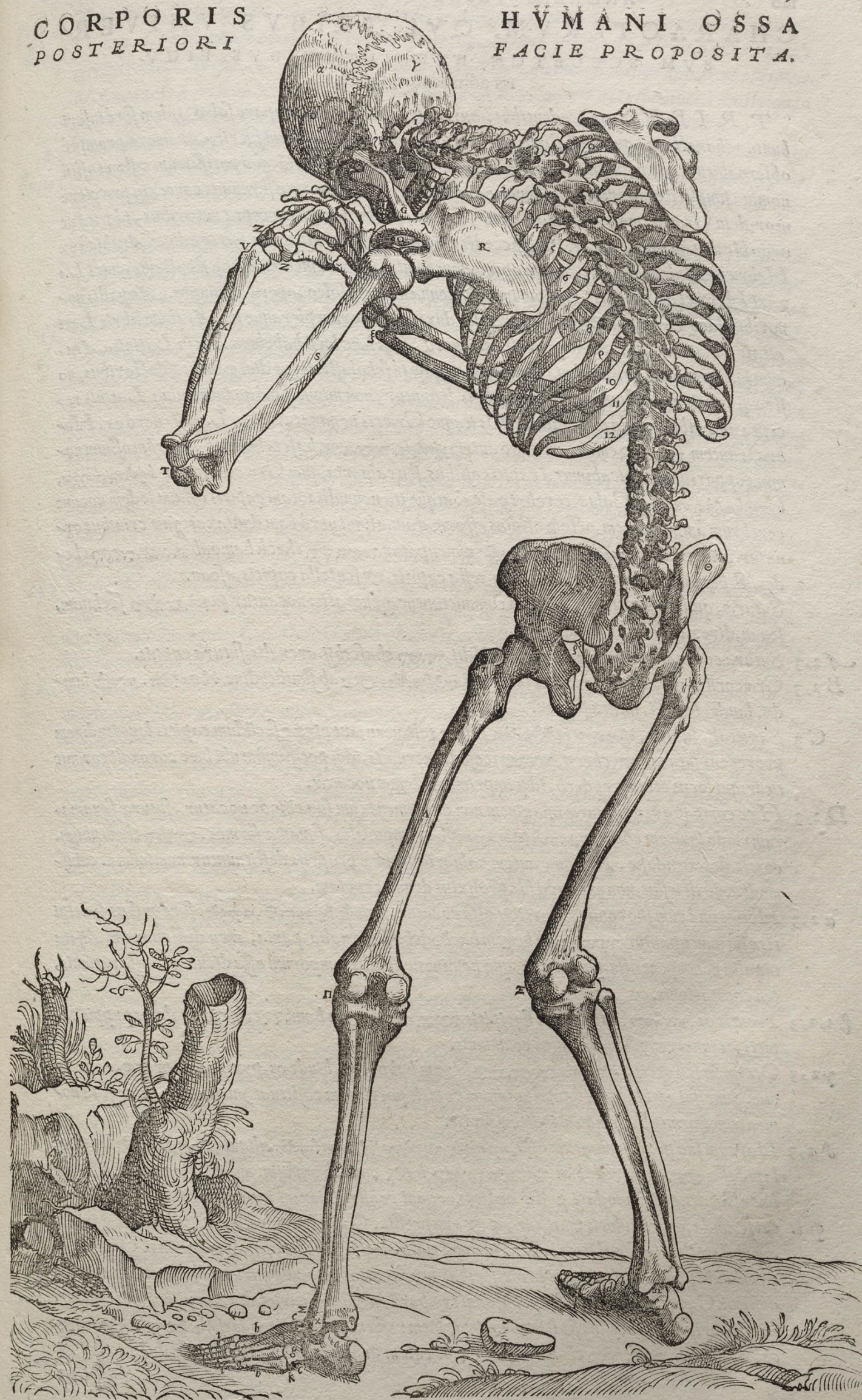
HUMANI COR-
TERIS QUAS SV-
LIBERORVM, SVAQVE
latere delineatio.

PORIS OSSIVM CAE-
STINENT PARTIBVS
SEDE POSITORVM EX

CORPORIS
POSTERIORI

HUMANI OSSA
FACIE PROPOSITA.

CHARACTERVM, QVI TRIBVS VNIVERSVM SKELETON EXPERIMENTIBVS FIGURIS ADHIBENTUR, INDEX.

TRIBVS praecedentibus figuris (quas integras nuncupare soleo) iidem fere inscribuntur characteres, quanquam si quis illarum alicui peculiaris tantum fuerit, ex numero promptè observabitur, quem singulis characteribus modò in Indice subiiciã, quo potissimum institui ossium nomina simpliciter ascribere: primum ea collocaturus, quibus toto sermonis contextu praecipue utor; dein Græca, mox (si quæ alia sint) Latina probatioribus recepta autoribus, idq; ita ut ordo hic cum quandã habeat. His succedit Hebræa, sed et aliqua ex parte adhuc Arabica ex Hebræo Auicennæ interprete propemodum omnia, insignis medici mihiq; familiaris amici Lazari Hebraei de Frigeis (cum quo in Auicenna versari soleo) opera desumpta. Atq; illis nominibus ideo in Latinas literas subiungendas duxi, quòd horum plerumque in Arabum libris Latinitate donatis occurrant: ac proinde etiã merito post hæc loci habebunt alia in Latinis Arabum interpretibus passim obuia, simul cum ijs quæ in scholasticis (ut dici gaudet) doctoribus, non stræq; ætatis manualium medicorum libris leguntur, non minus sanè quàm nomina Latinis recepta autoribus sedulo expendenda. Os itaque Græcis nominatur ὀστέον, Latinis uerò os. Hebræis autem עֵצֶם bezem. Cartilago autem χόνδρος, חֲשֵׁכִים hasechusim. Cæterum ossium nomina opportune auspicabimur à capitis ossibus, seu caluaria, quæ Græcis dicitur λεγέμεν, λάρυγξ, λάρυγξ, λάρυγξ, σκαφίς. Calua, cerebri galea, atque ita nonnulli totam capitis ossium sedem uocant cerebrum amplexantem, ὀστέον ossibus efformatam, aliqui uerò eam duntaxat, quæ crinibus ornatur, cuius circulus σφαῖρα, σφαῖρα nuncupatur. חֲשֵׁכִים תֵּקִי theck hemoah, חֲשֵׁכִים תֵּקִי chederath hemoach, theca et olla capitis, testa capitis, et scutella capitis, asoan. Sutura, quibus capitis ossa inuicem committuntur, generatim uocantur ἴσχαλ, שְׁלָבִים scelauim, senan, direzan, adoren, complosa.

- A 2, 3 Sutura coronalis, σφαῖρα, חֲשֵׁכִים hachlilij, חֲשֵׁכִים chascchij, arcualis sutura puppis.
 B 2, 3 Græcorum maiusculum Λ referēs futura, λάρυγξ, et u ab similitudine ὀστέον. חֲשֵׁכִים lam-dij, laude, hypsili, sutura prora.
 C 3 Sagittalis sutura, ὀστέον, λάρυγξ. Instar telis, ueru, aut uirgæ secundum capitis longitudinem prorepens futura, חֲשֵׁכִים checij, חֲשֵׁכִים scefdij, nerualis, idq; potissimum ubi hæc coronali committitur: qui locus etiam zeudech, idq; imprimis Mesuæ uocatur.
 D 2, 3 Hæc compago ueræ suturæ imaginem non exprimens cum sua cōiuge uocatur, suturæ squamarum modo inuicem cōmissæ, λάρυγξ, temporales, squamæ formes. חֲשֵׁכִים chelaphij, corticales, mendoxæ. Reliquæ autem caluariæ suturæ proprijs destituuntur nominibus, cuiusmodi uerò ille sint, non est quòd hic prolixius denudò repetam.
 α 2, 3 Hoc os una cum suo coniuge, uerticis ossa uocatur, itemq; ὀστέον, sunt quibus sincipitis ossa nuncupantur. חֲשֵׁכִים חֲשֵׁכִים bezem hachodchod, nerualia, paria, arcualia: quanquã alij ita iugalia nuncupent ossa, parietalia, quo nomine nonnulli temporum ossa dicuntur, ossa rationis, seu cogitationis.
 β 1, 2, 3 Frontis os, ὀστέον, quibusdam sincipitis. חֲשֵׁכִים חֲשֵׁכִים bezem hamezech, coronale, os puppis capitis, os inuerecundum, os sensus communis.
 γ 2, 3 Occipitis seu occipitij os, ὀστέον, חֲשֵׁכִים bezem hahoreph, laude os, pyxis os, os prora, os memoria. Sunt qui et basillare (quòd magnam capitis portionem cōstituat) nuncupent, etiam si id nomen cuneiformi ossi priuatim inditum fuerit.
 δ 2, 3 Id os cum suo pari, temporum ossa, ὀστέον, aliqui etiam λάρυγξ, lapidea, lapidosa. חֲשֵׁכִים hazedahim, חֲשֵׁכִים hazamoth haanijm, aurium: etiam si id nomē duobus ossiculis accommodari possit auditus organi constructionem ingredientibus, et in scanno
 ε 2, 3 cui secunda figura cubitis innititur, et expressis. Quandoquidem q; ossiculum notat incedi aut molari denti assimilatum, * uerò id quod malleolo aut femoris ossi comparamus. Quum itaq; ea ossicula priscis Anatomes professoribus fuerint incognita, non mirum est illa etiã nominibus destitui. Cæterum temporum ossa quibusdam tympanum, mendoxæ, parietalia, dura, armalia dicuntur.
 ε 2 In temporis osse processus styli acus uel imaginem referens, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, calcar capitis, חֲשֵׁכִים chemo marhez, os calaminum, sagittale, clauale, acuale.

3, 2, 3

- Temporis ossis processus, uberis papillæ referēs, ὀστέον, mamillaris, חֲשֵׁכִים bezet potmij.
 ζ 2, 3 Os cuneo comparatum, σφαῖρα, Galeno ὀστέον, ὀστέον (etiam si palatum uix contingat) circūscribitur, ὀστέον. Cuneiforme palati os, basillare, quanuis sic etiam appellent occipitis os, חֲשֵׁכִים moscau hamoach, Baxillare, paxillum, os colatorij, os cribratum, canilla: quam quæ ita talum quoque uocent. η 2 Sedes caluariæ, quam lapidosam dicimus.
 θ 2 Cuneiformis ossis processus, uel pertilionū alis assimilati, ὀστέον, חֲשֵׁכִים bezet chenaphij.
 ι 2, 3 Hæc sedes simul cum sua coniuge in altero latere, uocatur ossa iugalia. חֲשֵׁכִים, חֲשֵׁכִים, חֲשֵׁכִים. חֲשֵׁכִים hazamoth hazogh. Ossa paris, paria, quæ nomina illi etiam temporū asscribunt ossibus, anse ossium temporum, arcualia ossa.
 Superioris maxillæ duodecim ossibus nullum inscripsimus characterem, quòd priuatim destituantur nominibus, quanquam interim septum narium, nonnullis cristæ os nuncupetur. Cæterum superior maxilla dicitur ὀστέον, mandibula, חֲשֵׁכִים habelch habelioi, quæ nomina et inferiori maxillæ G in trib. figuris notatæ accommodantur, quæ Halyabatis interpres priuatim Faucē uocat.
 G. Dentes, ὀστέον, scinajm, plurimum in utraque maxilla sedecim figuntur, quorum quatuor medij, anterioresq; incisori uocantur. ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, quaterij. חֲשֵׁכִים hamechatechim quadrupli. Verò duo medij, priuatim duales illis appellatur. Qui utriusq; incisori proximus est, caninus uocatur, sūtq; ita utriusq; maxillæ duo canini. ὀστέον, chelauim aut metaleoth, mordentes, hos quidã quoq; risorios uocauerunt. Quinq; autem utriusque insequētes, molares appellantur, ὀστέον, molares, maxillares, paxillares, Cicero Geniuos, quo nomine alij eos appellant, qui post pubertatem fere crescunt, ac Græcis ὀστέον, legatēs, ὀστέον, uocantur: nostris dentes sensus ac sapientiæ, dein caryseles, חֲשֵׁכִים nagbuid, nequegidi, nanged, albam. Molares uerò, Hebræis dicuntur חֲשֵׁכִים tochanob.
 H 2 Os u referens, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, os u aut Λ imaginem exprimens, חֲשֵׁכִים bezem lhami aut lamdij. Lingua os, gutturis os, os laude, os morsus Adam. Auicennæ Interpres Capite de Gutturē habet: ὀστέον os habēs quatuor latera, duo inferius, duo superius, quod non obiter Anatomes studiose obseruandum uenit.
 I, K, L, M, N His characteribus, in tribus figuris fere conspicuis dorsum notatur, quod ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, spina, tergū, hominis carina, חֲשֵׁכִים scidra nuncupatū, multis extruitur uertebis, ὀστέον, ὀστέον, chulioth. Verticulis, ossibus fusi, quæ in posteriori sede acuti educūt processum, quæ ὀστέον, Siminea, adnascem sensum uocatur. Cæterum ab I ad K indicatur ceruix, ὀστέον, collum, ὀστέον, zaur uel gharron. Tenon athlas, quod nomen alij septimæ cernicis uertebrae duntaxat tribuunt. Porro à K ad L uertebrae insigniuntur thoracis, ὀστέον, aliquando et ὀστέον, pectoris, interdum dorsi simpliciter. חֲשֵׁכִים chaze, inter scapilij. Ab L ad M uertebrae lumborum, ὀστέον, renum. חֲשֵׁכִים mothnaim, alchatin. Ab M ad N os sacri proponitur, ὀστέον, latum, חֲשֵׁכִים bezem pi hatababath, lumbare, ossa clunij, clauij, alagas, agit, abbas, abbaui, uetula, osamiu, osaniu, quæ nomina coccygi ossi ab alijs asscribuntur. N inscribitur coccyx os, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, haaze, caudæ os, albosos, dein reliqua, quæ ossi sacro ex quorundam interpretum sententia tribuimus nomina.
 O 1, 2, 3 Pectoris os, ὀστέον, quo nomine nonnulli superiorem ossis partem appellant, inferiorem tunc sidos nuncupantes. חֲשֵׁכִים bezem behace, thorax, asser, coffos, scutum cordis.
 P 1, 2, 3 Mucronata pectoris cartilago, ensi cōparata, ὀστέον, ensiformis, חֲשֵׁכִים bezet bedelij rachauch, ὀστέον, gberoni, ὀστέον, alchangri, quibus nominibus uniuersum pectoris os donatur. Malū granatū ensifoidis, cultralis, epiglottalis cartilago, scutū, clypeus oris stomachi, medium furculæ inferioris. 1, 2, 3, et usque ad 12. In tribus figuris duodecim thoracis costæ tam ueræ ac legitime, quàm nothæ spurie ue indicantur. ὀστέον, zelaboth.
 Q 1, 2, 3 Clauicula, ὀστέον, clauis, iugula, sunt qui et has humeros appellantur, חֲשֵׁכִים scechē. Furculæ, aut priuatim furculæ inferiores, quas ab humiliore pectoris ossis sede, ita distinguunt.
 R 1, 2, 3 Scapula, ὀστέον, Scapula, Latinis plerumque etiam humerus nuncupatur, scoptulum opertum, scoptula, חֲשֵׁכִים chatheph, Spatula, clypeus et scutum pectoris. Cæterum λ in tribus figuris, superior scapule insignitur processus, quem summum humerum fere uocamus, ὀστέον, aliquando aut Hippocrati ὀστέον, Galeno etiã ὀστέον, dictus, ὀστέον, agrasso chartom, חֲשֵׁכִים pi haborcub. Rostrum porcinum, caput a scapula, alacharam, manu char, algorab, destructū. Processus autem scapulae interior inferior ue, in prima figura μ indica

tus

- tus, dicitur ἀγκυρόδης, Galeno interdum ἰσχυροδὴς, ἰσχυροδὴς. Anchora formis, Cliterā refe-
rēs p̄cessus. חַיִּין hacateph. Oculus scapulae, quo etiā nomine scapulae spina nūcupatur.
S^{1,2,3} Humerus, seu brachij os, βραχίον. Brachij, sunt quibus ulna uocetur. חֲנֹכַח chane hazeroha,
חֲנֹכַח hazad. Paruum brachium, adiutorium brachij, canna brachij, aseth.
T^{1,2,3} V^{1,2,3} Tota haec sedes, cubitus nūcupatur. כַּיִּס, אֶלְפָּה, אֶלְפָּה. Cubitus, ulna, quae nomina etiā infe-
riori huius sedis ofsi tribuuntur. זַנְדִּין zandin, זַנְדִּין zeroha, עַמּוּדִים scete hamudim. Asaid,
aseid, alshad. X^{1,2,3} Superius in cubito os, radius nobis appellatū. אֶלְפָּה חֲנֹכַח hamud haelion. Focile minus brachij, canna, arundo minor brachij.
Y^{1,2,3} Cubiti inferioris os, ulna nobis dictum, eisdemq; cum toto cubito uocibus donatum. עַמּוּדִים חֲנֹכַח hamud hatachthon. Focile maius brachij, canna, ac arūdo maior et inferior brachij.
v. Huius processū in secūda insignitum Græci nūcupant ἀλὲκάνου, κλῆτρον, ἀγκύνα, Latinorū qui-
dam Gibberū. Additamentū necatū. Processus autē ē insignitus, ac stylū referens, σὺλὸς δῆλος.
Z^{1,2,3} Brachiale. παλαμῖος. Palma quibūsdam. רַסָּה rasfeh. Rascha, raseta, ascam, ofsa rasete.
Γ^{1,2} Postbrachiale. μετὰ τὸν βραχίονα, ἄνωθεν, ἄνωθεν, ἄνωθεν, per multis palma, pectus manus, pectē. חֲנֹכַח
masrech chaph baiad, alsclanuat. Δ^{1,2,3} Dignit. δακτύλος. אֶצְבָּעוֹת bez baboth.
Θ^{1,2,3} Ossa sacri ofsis lateribus commissā, quorū utriusq; unū est, in tres ueluti sedes (et si continuū sit)
a dissectionis professoribus distinctū, ac prima quidē o insignitur, ilium os nūcupata. λεγόμενον.
ω. hezem hachefel. Alharta, anche, interdū libare. Secūda sedes mediāq; ac ω insi-
gnita, coxendicis os nūcupatur. ἰχίον. חֲנֹכַח hezem baiarech, coxa os, quibus nominibus
plerisq; totū os etiā uocatur. Althauorat, pixis os, femoris os, sed ualde perperam. Tertia se-
des, anteriorq; ac ρ insignita, pubis os uocata est. ἰσος, pectinis. גַּבִּי הַחֲנֹכַח gabe haberna,
אלעזא belhaua. Penis pudibundū fenestratum os, quod etiā illi femoris os subinde appellat.
Verū uniuersum os Hebraeis dicitur עַמּוּדִים חֲנֹכַח hazamoth ghau haberna.
s^{1,2,3} Coalitus pubis ofsiū, uerū priuatim cartilago hic insignitur, eorū ofsiū unōne interueniens.
Δ^{1,2,3} Femur, seu femoris os, semen. פַּחַד פַּחַד הַחֲנֹכַח pachad, haiarech. Os coxa, coxa, agis, anche os.
τ^{1,2,3} Exterior femoris processus, qui rotator, natis ferē nūcupatur. ἰσχυροδὴς ἰσχυρος, γλῶσσος. Malū
u. granatū testiculorū, tharuca, trachametra maior. Minor uerō interiorq; p̄cessus, u insignitur.
Ξ^{1,2,3} Patella. ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον. Mola, scutiforme os, genu rotula. חֲנֹכַח
hayn aut maghen habarcuba. Oculus genu, polus, adaicon, rasga, alrasafe, arefatu.
Π^{1,2,3} Hæc pars uniuersa Celso Crus nūcupatur, quāq; Galeno σῆκος dicitur, quicquid a coxendicis
osse, ipsū ue inguinibus, ad extremū usq; digitorū pedis pertinet, femur nimirū, tibia, pes ipse.
Nominatur itaq; secus pars hæc Π Σ inter septa, tibia. λῦμα, σῆκος scoc. quibus nominib. hu-
ius quoq; sedis grandius exteriusq; os obuiū est, quod tibia os ferē nūcupamus. ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον.
Φ^{1,2,3} ior, seu domestica cruris. Cæteriū exterius graciliusq; os insignitū, ac fibula nobis dictū, appel-
latur πῶλον, ὀστέον, ὀστέον. Sura. חֲנֹכַח chane bachatō. Focile minus, canna, et arūdo minor cruris.
Φ^{1,2,3} Χ^{1,2,3} Malleoli, σφουγγή, ὀστέον, latinorū aut nōnullis malē tali appellatū, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον.
fete chezzawoth haboletim miscene bachanim. Clauicula, cauilla, cababin. Ac φ quidē interio-
rem indicat malleolū, χ autē exteriorē. Ω^{1,2,3} Talus, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον.
tibus quibūsdā parū rectē malleolus appellatur, fortassis huc quorundā nō Anatomicorū sen-
tentia ductis, qui τῶν σφουγγῶν malleū, neutro aut genere τῶν σφουγγῶν talos potius significare cōtendūt.
Balisæ os, cauilla, chahab, alfochi, חֲנֹכַח bacharful, עֲרֹכֶם haarechom.
α^{2,3} Calx. ἄσπερον, ὀστέον, ὀστέον. Calcis os. עֲרֹכֶם haacheu. Alrip, calcar pedis.
b^{1,2} Os cymbā scapham ue referēs, σκαφοειδὴς. Nauiculare, nauiforme. עַמּוּדִים חֲנֹכַח bezē
haseaue, aut sephinchotena. c^{1,2,3} Hæc pedis pars quatuor efformata ofsibus, nobis tar-
sus, ut Græcis ferē nūcupatur. רַסָּה rasfeh. Raseta pedis, ofsa raseta pedis. Tria autē
d^{1,2,3} interiora d, e, f insignita, priuatim χεῖρας ὀστέον quibūsdā appellatū, extimū uerō ac g notatū, uoca-
g^{1,2,3} mus os cubiū tesseram ue referēs. λωβειδὴς, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον.
Cubiforme, quadratū. בְּרִיחַ char di, עַמּוּדִים
bezem nipirat. Grandinosum, nerdi. h^{1,2,3} planta, planum, uestigium et solum.
μετὰ τὸν πῶλον, ὀστέον. Pectus, pecten. מַסְרַח מַסְרַח masrech bareghel. Alsclameet.
i^{1,2,3} Pedis digiti. k^{1,2,3} Characterē k officula notātur sesamina. σῆκος ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον, ὀστέον.
thesaminiath. Alsclameet.

LIBRI PRIMI FINIS.

ANDREAE VESALII

BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER SECVNDVS, LIGAMENTIS OMNIBVS,

& Musculis, uoluntarij atque ē nostro arbitratu pendentis motus instrumentis
dedicatus, ac propemodum figuras omnes ipsi proprias, ante Caputum
contextum, uti nunc subijcitur, spectandas offerens.

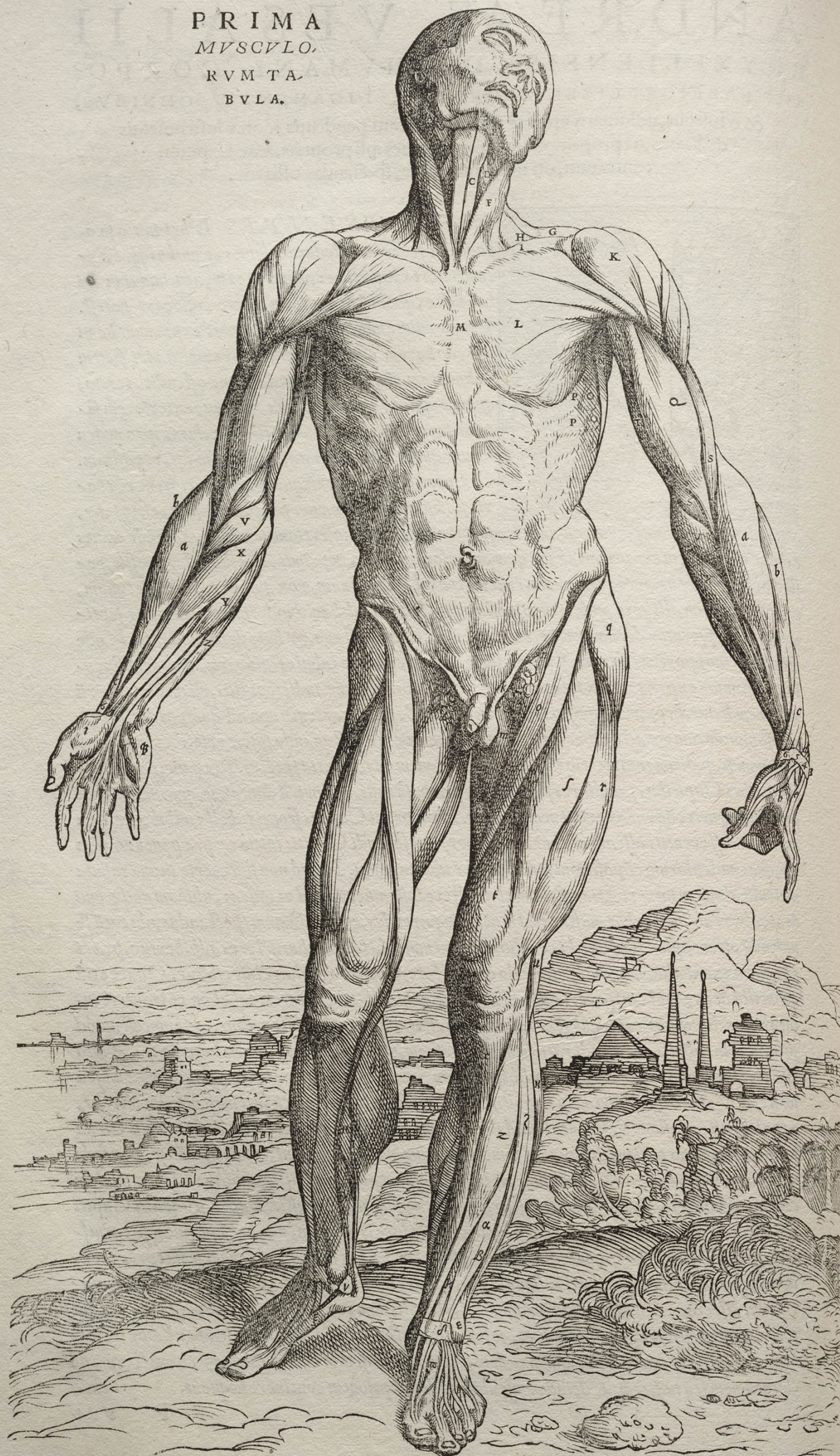

N P R A E S E N T I S Libri initio pro-
ponenda sedecim tabularum series, omnibus ferē Se-
cundi libri Capitibus communis erit, neq; minus in Li-
bri calce, quā hic modō in fronte collocari potest.
Primæ enim quatuordecim, integros expriment homi-
nes, ac harum ordine prima, anteriorem uiri faciem
delineatam continet, secunda latus ostendit, tertia,
quarta, quinta, sexta, septima, octaua, anteriorem fa-
ciem quoq; proponunt, in hoc illud ue latus, pro muscu-
lorum, qui indicantur, natura et situ magis repositam.
Sex uerō octauam consequentes, posteriorem corpo-
ris faciem referunt, omnes propemodum ita effigiatæ,
ut quod in priori conspicuum est, in subsequenti reiectum, ab insertionē pendeat. Deinde omnes
tabulæ ita inuicem congruunt, ut uni quæ anteriorem faciem exprimit, alia succedere possit, po-
steriorem exhibens. Integrum namq; erat tertiæ subiungi nonam, mox quartam, dein decimam,
in super quintam, illi uerō undecimam, postmodum sextam, ab hac duodecimam, deinceps septi-
mam, quæ sequeretur decimatertiam, cui rursus succederet octaua, et huic decimaquarta. Vnde
etiam non inopportune feceris, si utraq; serie has musculorum tabulas intuearis, atq; quid singu-
le potissimum expriment, ex ipsarum earundemq; characterum indicibus illis, quam per typorū
rationem licuit, proximè appositis requiras, quo a Caputum contextu non ad quatuordecim pri-
mas solum, uerum et ad decimam quintā et decimam sextam, si quando uisum erit, recurras, mu-
sculorumq; quorum tum mentio incidit, delineationem ex sententia spectes. Per paucis enim Se-
cundi libri Capitibus peculiare figurarum præpositur, ijs nimirū duntaxat, quorum musculi
priuatim figuris cōgruè exprimi nequiverunt. Dein primi Capititis fronti tabella adhibetur, liga-
mentorū differentijs ostendendis præcipue apta, et Secundi Capititis initio ea præponuntur figu-
ræ, quas musculorum cōpositioni intelligendæ idoneas duxi. Porro non suffecerit in una tabula
musculi aliquem intueri, etiam si illum characterē insigniuerim, sed ut uideas, ubinam quisq; emi-
neat, alteriue succumbat, passim tibi is uenit inquirendus, et potissimum spectandus, ubi totū se
uidendū offert, quod ferē fit, ubi peculiariter uni musculo plures characteres adhibentur, præci-
pue quum extra aliorū ordinē maiusculo characterē, Græcis peculiari inscribitur. Quare etiā
quum illū in ea tabula inspexeris, non prætereas, quin unā præcedentem tabulam et sequentē in-
tuearis, ut discernas, cui is quē spectas, musculus incumbat, cuiq; subternatur. At non est, quod
prolixius in tabulis exercendi rationem præscribam, quum quicquid pro suo ingenio et Anato-
mes peritia scopos, utendiq; modum sibi præfigere queat. Quod uerō in integras tabulas muscu-
lorū effigies ita digesserim, neq; singulis Capitibus singuli articuli cū suis musculis appicti sint,
ea potissimū occasione factū puta, quod illi si priuatim articuli pingerentur, a nemine nisi Ana-
tomes peritissimo possent distingui. Nunc autē quum omnia coherent, cuius obuiū est, qua sede
quisq; musculus reperiatur, adeo sanè, ut prorsus operæ precium fuisset integras ad hunc modum
tabulas delineari, quantumuis etiam seorsim articuli fuissent expressi. Insuper si singulis Capitibus
suos musculos adhibere, uel aliqua ratione utile fore sperassem, non hoc usu studiosi caruis-
sent, quando præter sumptum nullus labor mihi impendendus erat. Ex his namq; integris tabu-
lis necessario sculptis, particulas singulas articulos ue seorsim transcendendos dare, non maio-
ris mihi esset operæ, quā ex iam proponendis tabulis, nunc caput, nunc brachium, nunc crus aut
thoracē, ut ut uisum esset, abscindere, et sculptori offerre. Ad hæc, idem semper labor lectori
in uertendis folijs impendisset, quum eadem pagina et musculorum effigiem, et characterum de-
clarationem seu indicem, ac deinde musculorum descriptionem continere nequeat.

P P R I

PRIMA
MUSCULO-
RVM TA-
BVLA.

PRIMAE MUSCULORVM TABVLAE

CHARACTERVM INDEX.

PRÆSENS tabula anteriorem corporis faciem magna ex parte notans, corpus exprimit, à quo cutis cum adipe carneaq; membrana, & omnibus in superficie extantibus nervis, uenis & arterijs, si quæ sunt, rescui. Hanc tabulam unâ cum sequenti, characteribus liberam relinquere propositum erat, quo minus illis commaculata spectaretur. Quandoquidē tertia ferē prima est, quam ad disciplinam parauimus, præsens namq; (uti nec consequens) aliquid oculis subijcit, quod non in musculosis & quadratis, ut sic dicam, hominibus, eruditos pictores, sculptoresq; indies etiam præcipue exprimere obseruamus. Quæ enim membrana in tertia tabulæ facie & ceruice uisuntur, & fibræ etiam in musculis ductæ, potiùs pictorem, ac sculptorē & plastem (quorum studijs quoq; opitulari uisum est) perturbant. Quanquam his sanè non sat sit, musculos in superficie repositos ad amussim tenere, imò præter osium accuratissimam cognitionem, summa diligentia cuiusq; musculi munus perspectum ipsis esse debet, quo sciant, quando musculū aliquē aut breuiorē, aut longiorē, aut protuberantē magis, aut cōpressum depingere debeāt, hoc axioma perpetuò ob oculos habentes, musculū, dum os mouet, idq; (ut sic dicā) ad suū uentrem retrahit, breuiorem, multoq; prominentiorem fieri, & ad ipsius uentris mediū colligi, quum autem è conuerso musculus os dimittit, ipsumq; os aliò agitur, quàm ab eo musculo ducere tur, musculi uentrem (cui duntaxat illi artifices animum accommodant) produci ac subsidere, minimūq; protuberare. Cæterum quandoquidē hæc affatim in musculorum descriptionibus perstringam, characterum præsentis figuræ indicem aggrediar, in quo uix ullum musculum priuatim expressurus sum, sed unicum duntaxat characterē singulis in altero latere adhibens, quos hic obiter spectare licet, ascribam. In facie itaque nullus hic in conspicuo est musculus, quod illi tenues exacte & membranci sunt, neque etiam obiter adempta cute secus, quàm in præsentia modo occurrant.

- A** Glandula quàm plurimā notatur, quæ sub aurium radice, ad posteriorem inferioris maxillæ sedem reposita, cavitatem hic opplent, tutaq; uasorum distributioni præficiuntur. Sunt autem hæc quas in pueris humorū influxus crebrò molestant, ac quæ strumis (quas *χολαῖ* Græci appellant) subinde infestantur. Hæc sede, qua glandulæ reponuntur, etiam citra characteris adminiculum, præscissæ hic auris foramen obseruatu est facillimum.
- B** Sinistri lateris musculus, ab inferiori maxilla, in os *u* imaginem referens insertus.
- C** Musculus à pectoris osse pronatus, ac in os *u* literæ simile cum suo coniuge insertionem tentans.
- D** Musculus gracillimus, à superiori scapulæ costa, in os *u* referens insertus, ac in quarta musculorum figura, *V* & *V*, in quinta autem, *R* & *S* notatus. Sedes quæ utrinq; ad literæ *D* latera uisitur, cauq; est, nervos continet sexti paris nervorum cerebri, interioribus uenis iugularibus, & arterijs soporalibus concommitatos.
- F** Musculus à pectoris osse & clauicula, in mamillarem occipitij ossis processum, carnea insertionē implantatus.
- G** Portio est musculi, scapulam mouentium secundæ, cuius effigiem monachi in suis cucullis imitati sunt. Præsentis musculi aliud nihil hic est conspicuum, quàm quod clauiculam, & summi humeri sedem clauiculæ connexam inseritur, uerum in nona figura totus apparet musculus, *Γ* & *Δ* insignitus.
- H** Sedes hæc iugulares uenas exteriores transmittit, quare etiam citra omnem musculi distinctionem, in uiuis duntaxat caua apparet. *V* ena autem resecta, & mucosis quibusdam membranulis ademptis, ille occurrit musculus, quem *D* insigniuit, & etiam unus qui à prima thoracis costa, in anteriorem transversorum processuum ceruicis uertebrae sedem insertus, *C* in octaua musculorum tabula notatur.
- I** Clauiculæ anterior sedes, quæ excarnis occurrit.
- K** Musculus brachium attollens, cuius principium à clauicula, summo humero, et scapulæ spina nascitur, atq; hic ipsius pars spectatur, à clauicula & summo humero pronata.
- L** Musculus brachium pectori adducens.
- M** Pectoris os excarne apparens, nam musculus pectori brachium adducens ad ossis latus, primum

- carneus esse incipit, & quamuis dexter sinistrum nervoso, & membranae modo tenui exortu contingat, ob hoc tamen in uiuis adhuc hominibus pectoris os non prorsus occultatur.
- N N sub axilla latitat, partem notans musculi brachium deorsum uersus dorsum detrahentis, ac sequenti tabula Γ indicandi.
- O O Hæc digitorum imago, musculi aliquot insertiones indicat, qui in octo superiores thoracis costas insertus inspirationi famulatur, atq; in octaua musculorum tabula F & F insignitur.
- P P Præsens uero digitorum effigies, exortus est musculi abdominis oblique descendentis, quem pluribus characteribus hic notare non libuit: quemadmodum neq; recto etiam abdominis musculo non tam adhibui, quod prorsus adhuc sub obliquorum nervosis tenuitatibus, & musculo brachium pectori adducente reconditus sit, utcumq; etiam tubera quæ secundum abdominis longitudinem porrecta conspicis, recti abdominis musculi sint: quæ quo minus extuberent, obliquorum tendinum tenuitatibus non inhihentur: quemadmodum neq; cutis crassities in non admodum obesis obstat, quo minus eadem spectentur.
- Q Anterior cubiti flexentium musculus.
- R R sub axilla reconditur, notans dictam musculi, interioris capitis carnosam partem, peculiari musculi ritu extuberantem.
- S, S Musculus posterior cubiti flexentium, quem duobus insigniui characteribus, ne sedes illis characteribus notatas, diuersos esse musculos quis arbitraretur.
- T Musculus ab inferiori scapulae costa enatus, cubitiq; extensioni subseruiens.
- V Superior musculus eorum qui radium in pronum agunt. Ceterum quum præsentis figuræ cubiti & manuum extremarum non eadem sit facies, haud inopportune dextro et sinistro lateri V ac subsequentes aliquot characteres pariter adhibui.
- X Musculus ante indicem postbrachiali insertus, idq; flexens.
- Y Musculus latus tendinem in summam manum producens. Sedes autem quæ utrinq; ad huius tendinis latus in cubiti longitudine protenditur, nulloq; characterè insignitur, flexionis secundi quatuor digitorum articuli autor est, quem quintæ figuræ Θ indicat.
- Z In dextro cubito indicatur musculus ab interno humeri tuberculo principium ducens, qui recto brachialis ossi insertus, brachiale flectit.
- a In utroq; cubito musculus notatur, radium in supinum ducens: qui ab humeri osse natus, inferiori radij appendici implantatur.
- b In utroq; cubito musculus insinuatur, bicorni tendine brachiale extendens.
- c In utroq; cubito indicantur duo musculi, ex ulna originem ducentes, quorum unus tendinem brachialis ossi offert pollicem sustinenti: alter in binos dissectus tendines, unum primo pollicis ossi, alterum secundo & tertio inserit.
- d In sinistra manu hic occurrit tendo musculi, pollicem uersus indicem euertentis.
- e In sinistra manu spectantur tendines, in exteriorem indicis sedem exporrecti.
- 3, 4, 5, 6 In sinistra manu notatur transuersum ligamentum, in cubiti externa sede conspicuum. uerum numeri characteres seorsim indicant, quot in hac manus superficie sinus anuliq; dissecantibus apparere possunt. Sunt autem omnes quatuor radio proprii, illisq; tendinibus adaptati, in quorum regione numerum conspicis. In dextro cubito etiam 6 spectatur, idem quod in sinistro indicans.
- h In sinistra manu, sedes musculi indicatur pollicem indici proximè adducentis. Modò post sculpturam f & g incuria elapsa, nihilq; illis insignitum obseruo, quod & in alijs tabulis interdum citra incommodum tamen iusu uenit.
- i In dextra manu musculus pollicem ab indice plurimum abducens: atq; ad huius latus portio eius musculi uisitur, qui primum pollicis os flectentium est prior.
- g Musculus paruum digitum a ceteris abducens, ad cuius dextrum latus is se offert, qui sub illo magna ex parte occultatus primū parui digiti flectit internodium, id in externum latus ducens.
- k Tunica testem ac ipsius uasa seminaria inuoluens, quæ hæc in uiris prorepunt. Mulieribus enim hæc uasa cum reliquis generationi famulantibus organis in corporis alto reconduntur.
- l Ad sinistri testis latus l occultatur, notans glandulas cavitatem hic in inguinibus replentes, qua insignis uena cum arteria crus adit. Glandulis enim resectis hic magnus exurgeret sinus, cuiusmodi in inguinum abscessibus fieri cernimus.

m Muscu.

- m Musculus a pubis osse in femur procedens, in octaua figura Σ notatus.
- n Hæc prorepunt duo musculi, quorum alter femoris motorum sextus habebitur, atq; in octaua tabula Θ notabitur: alter uero septimus, in eadem tabula Λ indicandus.
- o Ab ilium osse pronatus musculus, qui tibiæ insertus, illius motorum primus est.
- p A pubis ossium commissura enatus musculus, ac tibiæ mouentium secundus.
- q Sextus inter tibiæ mouentes musculus, cuius carnosæ substantia hic conspicitur: tendo autem ipsius adeo tenuis est, ut subiectorum illi musculorum circumscriptionem nō obliteret. Quapropter etiam priuatim hic se non ostendit, quemadmodum neq; in secunda musculorum figura. in tertia tamen & quarta, quadatenus oculis subijcitur, in hac quidē characterè 3, in illa uero Φ notatus.
- r Præsens musculus etsi cum alijs inibi ad superficiem repositis nuper dicto membraneo tendine sexti tibiæ mouentium musculi obducatur, attamen sese ostendit, quemadmodum neq; in musculo sis integra adhuc cute conspectum fugit. Notat autem r priuatim septimum tibiæ mouentium musculus.
- s Musculus supra coxendicis ossis articulum principium ducens, & inter tibiæ motores nonus. Verum & hic membraneo obtegatur tendine musculi tibiæ mouentium sexti.
- t Musculus, femoris os uniuersum quodammodo amplectens, tibiæq; ducum octauus.
- u Sedes hæc u notata, ad sinistrum spectatur genu, estq; quarti tibiæ mouentis musculi pars.
- x, y Tota hæc tibiæ ossis regio excarnis est, nulloq; obtegatur musculo.
- z Musculus pedis motorum ordine sextus, ac per transuersum ligamentum in anteriori tibiæ sede positum, & Λ indicandum, descendens, pedijq; ossi pollicem sustinenti insertus.
- a Musculus quatuor pedis digitos extendens, qui sub musculo 2 insignito, maxima sui portione occultatur.
- β Quatuor digitos extendentis musculi portio, quæ pedi in anteriora attollendo suppetias ferens, pedem mouentium nonus censetur.
- γ Pollicem extendens tendo. Carnosa enim musculi pars in alto alijs subijcitur musculis.
- δ Transuersum ligamen in anteriori tibiæ sede locatum, & quatuor ultimò notatis musculis uiam porrigens.
- ε Exterior malleolus, seu fibula excarnis pars.
- ζ Musculus fibulae exporrectus, qui sub pedis inferiora reflexus in pedij os pollicem sustinens insertionem molitur, ac pedem mouentium septimus numerabitur.
- η Musculus, ab externo femoris capite pronatus, & pedem mouentium secundus.
- θ Hunc characterem & aliquot subsequentes in dextro crure reposui, quod illis indicandi musculi in eo sint conspectiores. Verum θ notatur musculus ab interno femoris capite pronatus, pedemq; mouentium primus.
- i Tendo totius corporis gracillimus, ab illo enatus musculo, qui ab externo femoris capite principium ducens, pedem mouentium tertius habetur.
- κ Maximus suræ musculus, a commissura fibulae ad tibiæ enatus, pedisq; motorum facile robustissimus, & quartus.
- λ Musculus quatuor pedis digitorum tertium os flectens.
- μ Portiuncula quoq; hic uisitur, pedem mouentium quinti. uerum hæc, ut & musculi paulò antea in dextro potissimum crure commemorati, dilucidius multo in dextra sequentis tabulae tibiæ conspiciuntur.
- ν Transuersum ligamentum a tibiæ in calcem pertinens.
- ξ Musculus pollicem in internum latus agens.
- ω In dextro pede musculus notatur, pollicem alijs digitis adducens, seu illum in latus externum mouens. Apparet ad hæc, sub tendinibus musculi quatuor digitos extendentis, ac α notati, tendines indicem, medium & anularem in externum latus abducentes.

P 3 SECUNDA

SECUNDA
MUSCULO.
RVM T'A.
BVLA.

SECUNDAE MUSCULORVM TABVLAE
CHARACTERVM INDEX.

SECUNDA tabula primae, quod ad sectionem spectat, omnino correspondet, et in latus uersa eosdem cum illa commonstrat musculos, una cum ossium sedibus in superficie prominentibus, ac ut sic dicam, excarnibus. Quum itaq; haec spectatu sit dignissima, pari cum praecedente modo singulos musculos uno caractere annotabo. Facies itaq; propemodum uniuersa, et caput quoq;, quum paulo minus toto osseum sit, literis nisi paucissimis in hunc modum insignientur.

- A Temporalis musculus. Quicquid supra semicirculum hunc quo temporalis musculi primus exortus circumscribitur, consistit, prorsus excarne est: nisi hic fortassis accurate nimium singula animaduertens, frontis os secundum naturam non excarne esse, uerum tenui musculosa compage obduci, additum uelis, quam simul cum frontis cute totaq; adeo carnosam membranam rescuimus.
- B Os iugale. Foramen illud ad ossis huius terminum sese offerens, auditorius est meatus.
- C Musculus a mandendo uocatus, et mansorius nuncupatus.
- D Musculus buccarum motibus subseruiens, ac ex una maxilla in alteram pronatus.
- E Musculus sinister ab inferiori maxilla in os u imaginem referens productus.
- F Musculus a pectoris osse in os u referens insertus.
- G Musculus sinister, a superiori pectoris ossis sede principium ducens, et in humiliorem cartilagine scuti imaginem representantis regionem insertus. Is enim quum sub musculo F insignito latet, non prorsus in latere conspectum fugit.
- H, H Musculus a superiori scapulae costa ad os u imagini simile properans, qui ablato adipe et iugulari externa hinc diligenter execta, iuxta humilius H est conspicuus. Deinde superius H indicat etiam glandulas ad auris radicem repositas.
- I A pectoris osse et clauicula principium sumens musculus, et in mamillarem temporis ossis processum insertus.
- K, L Musculus scapulam mouentium secundus. ac K quidem notat superiorem ipsius partem, quae scapulam sursum trahit. L uero inferiorem, cuius beneficio scapula deorsum agitur. Ad dextrum latus L hic quoq; dextri musculi portio sese offert, uerum in nona musculorum tabula utriusq; lateris musculus literis I et Δ est spectatissimus.
- M Musculus brachium attollens. praesens musculus longe accuratius in quarta figura E, et in decima Δ indicabitur. quod ideo additum uolui, ne quis hunc musculum multis donatum impressionibus, plures esse ex uera hac integraq; delineatione sibi persuaadat. Quamuis interim haec impressiones (si quis alius modo musculus) peritos sculptores pictoresq; ludant, quos non hic solum, sed et in toto externo brachij latere uelim esse attentissimos, quod male musculum quem tam notabimus, ueluti in cubiti exteriora protrahant.
- N Quamquam ex subsequentiis caracteribus nonnullos in utroq; brachio repositos cernis, tantisper tamen sinistro duntaxat animum adhibebis, donec et dextri meminero. N itaq; notatur posterior cubitum flectentium, qui in uitis altius supra brachium attollentis musculi insertionem enasci uisitur, quam reuera principium ducit. licet hic non nimis inferius incipiat, sed quod pictoribus animaduertendum est, fortassis etiam elatius quam deceat.
- O Musculus cubitum extendens, qui ab humeri capitis ceruice principium adipiscitur.
- P Musculus cubitum quoq; extendens, cuius origo ab inferiori scapulae costa pendet.
- Q Hac sede duo dicti nuper musculi cubitum extendentes in unum coeunt, non amplius duplicis musculi imaginem representantes. Quod autem hic insignius quam reliquo progressu extuberant, praeter ipsorum partem summe carnosam tertius cubitum extendentium in causa est, qui hic sub illis occultatus ab humero seu brachij osse pronascitur, atq; in duodecima figura X, in decimatercia autem d indicabitur.
- R Hac parte cubiti extensionis autores in posteriorem ulnae processum, et articuli ligamenta implantantur, nerueam suae insertionis partem in triangularem hanc sedem porrigentes, quae ex carnis ulnae est portio.
- S Musculus ab humero enatus, qui in inferiorem radij appendicem insertus, radium in supinum ducit.
- T Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

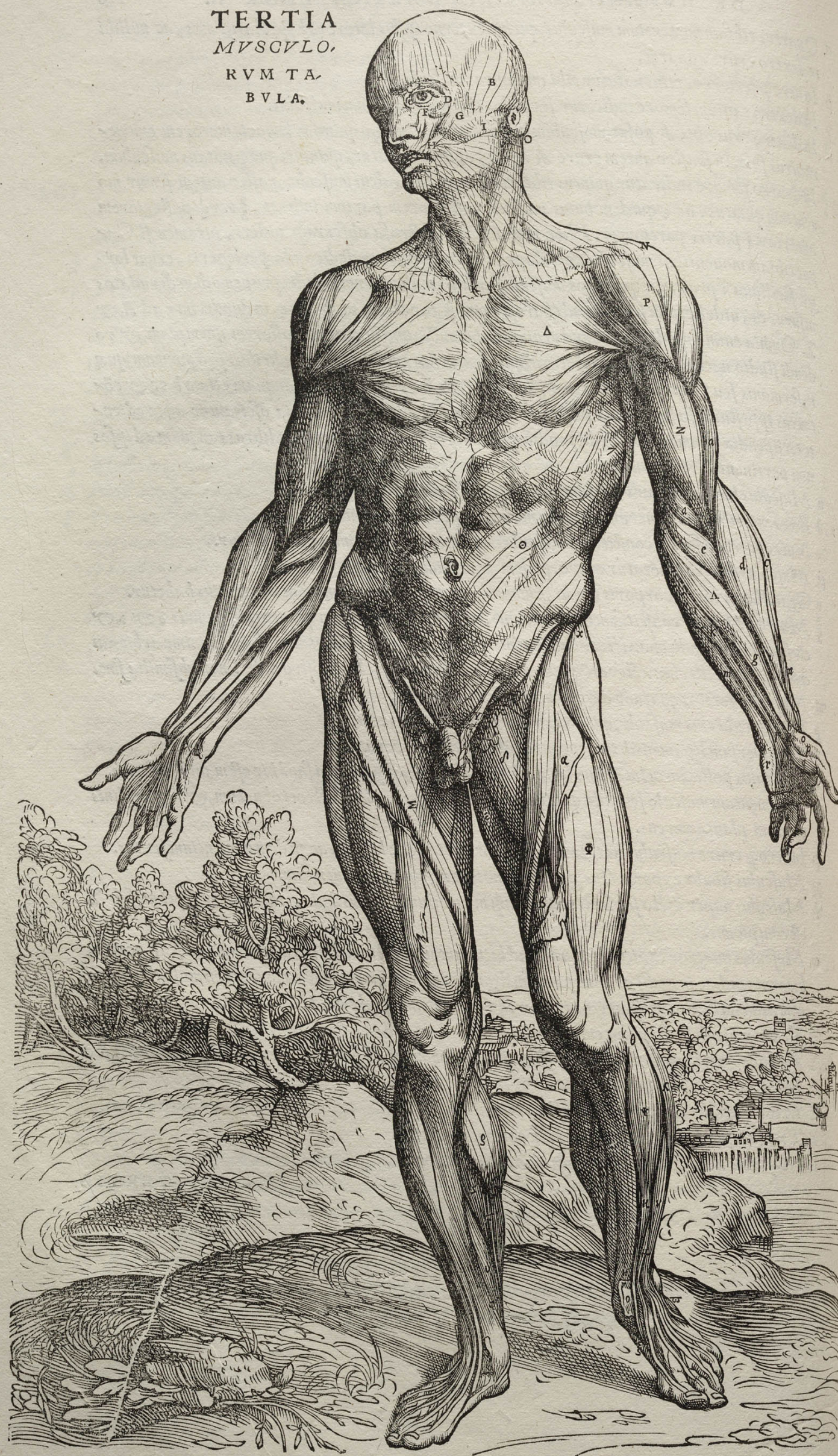

- V Musculus indicem medium, & anularem præcipue extendens.
 X Musculus parui digiti extensionis primarius autor.
 Y Musculus postbrachiale extendentiū inferior. a Musculus flectentiū brachiale inferior.
 b, c Duo hic indicantur musculi, quorum superior b insignitus brachiali inscribitur: inferior autē cut c inscriptum est, in duos diducitur tendines, unum primo pollicis internodio inserēs, alterū duobus superioribus eiusdem internodijs implantans.
 1, 2, 3, 4, 5 & 6. His numeris notatur transuersum ligamentum in exteriori sede cubiti repositum, quod in tot rursus anulos diuiditur, quot numeros scripsimus. 1 enim indicat ligamenti radio ulnæq; commune. 2 ligamentum ulnæ propriū. 3, 4, 5 & 6 uerò insinuant quatuor ligamēta radio peculiaria.
 d Sedes musculi, aut ipse etiam musculus indici pollicem proximē adducens.
 e Tendo musculi pollicem ad indicem euerterentis. Verum modò tempestiuū est & dextro brachio animum accommodare, ac partim easdem notas quas in sinistro spectasti, partim uerò nouas intueri. Idem igitur significant N ac N, P, S, T, a. sed uix hic musculi a insigniti linea conspiciuntur. dein b, c & 4, 5, 6, & d ac e idem in dextra, quod in sinistra manu referunt. At priuata dextræ manus notæ sunt huiusmodi.
 Z Anterior cubiti flectentiū musculus. f Musculus superior radium in pronum mouentiū.
 g Musculus superior brachiale flectentiū. h Latum producens tendinem musculus.
 i Musculus gibbæ scapulæ sedem occupans, qui extorsum brachium circumuertit.
 k Musculus quo brachium retrorsum ad dorsum elatius quā iam signando musculo ducitur.
 l Præsentem musculum nona tabula O, & detectum adhuc magis decima Θ ostendunt. At quū externum secundū ue ipsius latus nullibi atq; in hac tabula opportuniū ostenditur, hic aliquot characteres adijcere erit operæ precium. Est itaq; musculus hic cuius beneficio brachium agitur deorsum, triangularis quodammodo figuræ, cuius internum latus spinarum apicibus exporrigitur (qui præsentī musculo principium offerunt) ab l ad m pertinens. Exterius uerò latus, l m, quod a sacro osse sursum oblique in priora ad insertionem properat ab m ad n usq; pertinet. n enim insinuat huius musculi partem suæ insertioni proximā, quæ citra alterius musculi dissectionem conspici nequit. Atq; hoc latus est, quod in prima tabula N notat, in sequenti uerò V, & rursus longè accuratius dextrum septimæ tabulæ brachium O litera hanc insertionem commonstrat. Tertium latus ab l ad n porrigitur, quod transuersim ductum humiliori basī scapulæ angulo infernitur. Atq; l etiā indicat huius musculi partē musculo cui L inscripsimus subiectā.
 Δ Ne paruum o in umbra ad pectoris sedes plus satis lateret, Δ inibi possum habes, musculum indicans, quo brachium pectori adducitur.
 o, o, o Huiusmodi triangulorum quasi ritu procedentes formæ, insertiones musculi sunt eius qui in octo superiores thoracis costas manus modo insertatur.
 p, p, p Exortus abdominis musculi oblique descendētis, qui mutuō cum dicti iam musculi & aliquot o insigniti insertionibus ingrediuntur. Quod autem in uniuersa abdominis sede conspiciuntur, obliquus ille est musculus: quanquam rectus abdominis musculus nonnihil propter obliquorum tendinum tenuitatem (quemadmodum & ante sectionem) extuberet.
 q Principium notatur primi tibiæ mouentium musculi, quem sequenti figura Σ notatum cernes. Hic autem in dextro femore q etiam indicatur.
 r Musculus latum producēs tendinem, quo omnes femur amplexantes musculi circundantur, quiq; tibiæ mouentium sextus habetur. Huius tendo quum non insignem exigat spissitudinem, aliorū musculorum inspectionem minus adhuc ipsa cute occupat: unde etiam hic occurrit musculus, mox t notandus.
 s Portio musculi tibiæ mouentium noni, quem in quarta tabula Φ exprimam.
 t Musculus tibiæ mouentiū septimus, membraneo tendine sexti tibiæ mouētis musculi obiectus.
 u Musculus sinistrum femur mouentium primus. Qui uerò dextrum femur agit, etiam magna ex parte hic se offert.
 x Regio maioris exterioris ue processus femoris.
 y Conspicua secundi femur mouentis musculi pars. Reliqua autem primo femur mouenti musculo u superius indicato, & illo quē latū producere diximus tendinē, quemq; hic r notauimus occultatur.
 α Quartus

- α Quartus tibiæ mouentium musculus, qui hic externo ipsius latere est spectatissimus, ac nullibi in dextro crure apparct.
 β In utroq; femore tertius notatur tibiæ mouens musculus.
 γ In dextro tantum femore indicatur secundus tibiæ mouentium musculus.
 δ In dextro crure bis δ posui, musculum indicaturus, quem ego quintum femoris motorem enumeraturus sum. In sinistro autem crure Δ iuxta poplitem ponitur, quintum quoq; notans musculum.
 ε In dextro femore indicatur quintus tibiæ mouentium Galeni musculus, nosster autem femur mouentium quintus. ac e quidem huius musculi posteriorem partem indicat, & uerò posteriorem anterioris partis portionem. Hæc non ambigo abstrusa obscuraq; uideri, attamen si Caput femur agentibus dedicanda perlegeris, erunt longe facillima: præcipue quum hos musculos in alijs musculorum tabulis propemodum denudatos uisurus es, uidelicet in septima ad characterem β, in octaua ad Φ & c, in duodecima ad Ξ & Σ. Omnia enim singulis locis haud ueniunt repetenda: imò uereor morosiorē quempiam & ro dendi studio natum, mihi detractaturū, quod ea in harum tabularum indicibus præmoneam, quæ in sermone seu Capitiū contextu diffuse ac explicatē persequar. Quanquam etiam hæc & cōtextus ipse studioso homini uix sufficiat: ut eos modò mittam, qui omnia oscitanter aggredientes, cōpendia summo ipsorum dispendio quærunt, et Galeni anatomicos libros tanquā ad ipsos non pertinentes relinquunt.
 η Musculus hic extuberans, tibiæ mouentium octauus censetur.
 θ Excaris tibiæ pars, uerū interior malleolus priuatim η notatur.
 ι In utroq; crure suram constituens musculus, qui mouentium primus numerabitur.
 κ Musculus in utroq; notatur crure, pedem mouentium secundus.
 λ Gracillimus totius corporis tendo, a musculo enatus qui pedem mouentium tertius habetur.
 μ Maximus suram constituentium musculus, ac pedem mouentium quartus. Quamuis o & 1, & eiusmodi aliquando characteres nō inuenis, ob hoc quicquam nō notatum fuisse minime arbitrandum est, quum illi characteres (quantum ad sculpturam spectat) nostro o & i non absimilia sint.
 ν Musculus tertios quatuor digitorum flectens articulos.
 ξ Portiuncula eius musculi, qui pedem mouentium quintus erit.
 ζ Transuersum ligamen ab interno malleolo in calcem pronatum.
 τ Musculus pollicem in internum latus ab alijs abducens digitis, qui sanè hic est manifestissimus.
 υ Ligamentum musculo secunda quatuor digitorum internodia flectenti obnatum, & lati tendinis uicem in planta gerens.
 φ In utroq; crure musculus notatur in anteriori tibiæ sede locatus ac pedem mouentium sextus.
 χ Musculus fibulæ exporrectus, qui pedis motorum septimus numeratur.
 ψ Musculus nuper dicto substratus, pedemq; mouentium octauus, huius tendo, ut & septimi, sub Σ est conspicuus.
 ω Musculus quatuor digitos extendēs, ad latus autem sinistrum Ω occurrit huius musculi portio, bicorni tendine in pedis os ante paruum digitum inserta, quam pedem mouentium musculorum nonum appellabimus, quiq; aptius in quarta musculorum tabula Ω indicabitur.
 Θ Tendo musculi pedis pollicem extendentis.
 Λ, Δ Transuersum ligamentum tibiæ ossi & fibulæ commune, in sinistro crure Λ indicatur, in dextro autem Δ.
 Ξ Exterior malleolus, seu fibulæ ossis excarnis sedes.
 Σ Transuersum ligamentum a fibula in calcem pertinens.
 Π Musculus abductionis parui digiti a reliquis autor.

TERTIA
MUSCULO-
RVM TA-
BVLA.

TERTIAE MUSCULORVM TA-
BVLAE CHARACTERVM INDEX.

PRÆSENS tabula anteriorem corporis faciem exprimens, in hoc à prima musculorum tabula differt, quòd musculos ex carnosâ membrana constitutos, & aliquot etiam faciei musculos ab adipe liberatos commonstret, quodq; magis ad musculorum disciplinam, quàm priores duæ, sit comparata.

- A Rectæ secundum frontem ductæ lineæ, frontis & narium cutis musculum notant.
 B Temporalis musculus, ubi interdum, sed perquam raro, carnea membrana fibris etiam carnis enutritur.
 C Musculus palpebram attollens.
 D Musculus palpebram deorsum trahens.
 E Mutuus palpebræ musculorum secundum palpebræ longitudinem connexus.
 F Musculus mediâ sui parte nasi alam, altero uerò superius labrum petens. Quemadmodum sanè narium musculorum fibrarum in labijs implexum indicare non licuit, ita quoq; characterũ copia faciem alioquin satis obscuram non sum occupaturus.
 G Malum, ac iugalis ossis anterior sedes, quæ prorsus excarnia sunt.
 H Musculus à malis pronatus, & superiori labro proprius.
 I Masseteris muscoli principium, lato quem iam describam, musculo non obiectum.
 I Musculus carnosâ constans membrana, & præcipuus buccarum labiorumq; & anterioris colli cutis motuum dux, qui hic corpori in utroq; latere hæret, reliqua carnosæ membranæ parte, quæ carnea non efficitur, à corpore resecta. Quod autem ad præsentis musculi fibrarum progressum
 K, L. attinet, K ad L usq; musculi principium notat, è regione ossis pectoris, ac mediæ claviculæ sedis ossi pectoris proximè incipiens, cuius fibræ recto tramite sursum ad M exporriguntur. Ab
 N. L. uerò ad N, principij pars notatur, è regione reliquæ sedis, claviculæ & summi humeri sede incipiens, cuius fibræ obliquè sursum in anteriora porriguntur. Deinde et si ea musculi pars non
 O. sese spectandum offerat, quæ in posteriori ceruicis sede consistit, nihilominus O ad auris radicem positum, transuersas fibras illinc prorepentes utcunq; ostendit. Quare etiam in musculi lateribus describendis, primũ latus tibi fingendum est ab N ad O, secundum ab O ad H. K. uerò per L ad N, tertium indicabit latus. A K autem ad M quartum habes latus. Intensiũ enim nigricans lineæ, à K ad M ducta, dextri musculi cum sinistro interstitij loco habenda est.
 P Brachium attollens musculus, quem hic in anteriore corporis facie L, N et Q propemodum
 Q. circumscribunt, is enim inferius, quàm Q consistat, sua insertione prorepat.
 Δ Musculus brachium pectori adducens, qui in sequenti tabula simul hic uenit inspicendus, ibidem namq; ab initij liberatus, Δ perinde notatur, iisdemq; fere characteribus inibi atq; hic ita circumscribitur. K ad L usq; principij ipsius pars, à clavicula principium ducens. K uerò ad R. principij pars est, ex mediâ latitudine ossis pectoris pronata. Quinetiam R notat musculi membranam partem, quæ ad mucronatæ cartilaginis latus, obliquè descendens musculi abdominis
 S. neruose tenuitati exporrigitur. S autem significat carneam musculi partem, à sextæ & septimæ costarum cartilaginibus, propter obliquè descendentem abdominis musculum peculiariter pronatam. Q præsentis musculi insertionis index est, quæ inter brachium attollentem (qui P notatur) & priorem cubitum flectentium Z indicandum, in humerum inseritur. Porro si latera ipsius, & fibrarum insertionem intueri animus sit, sequentem etiam inspicito tabulam, quæ præ
 T. sentis musculi insertionem, Q & T notatam exhibet, quo ad hunc modum huius illiusq; tabularum characteribus simul iunctis, quinque musculi latera metiaris. Primum à K ad L. Secundum à K ad R. Tertium ab L ad Q. Quartum ab R ad T, quod subsequens ostendit tabula, in præsentem interim lata musculi insertionem occultata. Atq; hinc etiam quintũ quoq; latus, à Q ad T pertinens, in quarta tabula dumtaxat est conspicuum.
 V Musculus brachium deorsum trahens.
 1, 6, 7, 8 His numeris, insertiones musculi thoracem mouentium secundi notantur, quæ costis inferuntur, quarum regio quum his numeris exprimitur, elatissimam insertionem in quintam fieri costam promptè colligis.
 9 Abdominis musculus obliquè descendens, qui cum suo continge uniuersam abdominis sedem cooperit

operit, magnam quoque thoracis sedem integens. Exortus præsentis musculi numeris indicatur, quibus secundi thoracem mouentis musculi insertiones significantur. Cæterum R ad X albam ostendit lineam, quam aliter simplici colore exprimere non datur, & omnium exemplarium tabulas suis coloribus distinguere esset quidem operæ precium, ut membranea pars à carne promptissime distingueretur, uerum sumptus quibusdam esset non admodum mediocris.

- X Penis sua cute, quæ præputium uulgo uocant, liberatus, in quo ducitur recta linea, duorum ipsum constituentium corporum coitum indicans, quæ subsequens tabula sub q ostendit dissecta, uerum horum natura omnium lucidissime tabula docet quadragesimonono Capiti præsentis Libri prælocanda.
- Y Vasa seminaria sua adhuc tunica, quam peritonæum educit, intacta.
- Z Musculus anterior cubiti flectentium. a & a Posterior cubiti flectentium.
- b In interno brachij latere b occultatur, notans musculum cubiti extendentem, qui ab humiliori scapulæ costa principium sumit. c Musculus bicorni tendine brachiale extendens.
- d Musculus radium in supinum ducens, ac inferiori radij appendici implantatus.
- e Superior radium in pronum mouentium musculus.
- Δ Musculus brachiale flectentiū alter, postbrachiali ante indicē insertus. Ac f ipsius notat principium, g tēdinis ex musculi uentre exortū, h sedē, qua tēdo negligentiū secātī desinere putaretur.
- Π Musculus latum summæ manus producens tendinem, cuius caput i indicatur, tendinis autem i, k, l. ipsius principium k. At l locum insinuat, ubi tendo primum dilatescere incipit.
- m Musculus alter inferioris brachiale flectentium.
- n Hic obscure uidetur portio musculorum, quorum alterum brachiali, alterum uero pollicis tendines offere dicā, ac inter digitos mouentes, uigessimisecundi et uigesimalterij loco habiturus sum.
- o Excarnis primi pollicis internodij sedes. p Musculus ab indice pollicē remotissime abducens.
- q Insignitor duorum primum pollicis os flectentium.
- r Musculus minimum digitum maxime à reliquis amouens, ac in sequenti tabula u insignitus.
- Σ. In dextro crure primus notatur tibiæ motus opifex, cuius initium s insignitur, t tendinis illius principium, u eiusdem insertio. Cæterum character 2, insertionem secundi notat tibiam mouentis musculi, 3 uero, insertionem tertij.
- Φ Sextus tibiam mouentium musculus, cuius principium notat, x, y uero sedem, ubi carnosus esse desinit, membranæ quoque modo totius femoris amplitudine obducitur. Haud licuit aliter ipsius tendinem membranæ uel exprimere, quam hic modo in utroque femore obseruatur, in quo tenuissimam ipsius partem, interiori femoris sedi obductam, ueluti laceram membranam dissecuimus, ut selectio aliquantisper membranæ naturam commonstraret. Quicquid enim ad externum inæqualis illius lineæ sectionis uelatus habetur, ipsa adhuc est sexti musculi membrana seu tendo.
- α Musculus tibiam mouentium nonus.
- β Octauus tibiam mouentium, magis in sinistro crure, quam in dextro, à sexto tibiæ motuum autore detectus musculo. Septimo uero tibiam mouenti, characterem non adhibui, quod uniuersus sexto adhuc obtegatur. Quamquam Φ illum quoque insinuare possit, quum sexti musculi membrana non eam attingat crassitiem, qua subditorum musculorum effigiem obliterare queat.
- γ In inguinum regione indicantur musculi, quos femur mouentium sextum & septimum recensuimus. Cæterum γ glandulas quoque insinuat inguinū unā cū sinu, ex quo uasa crus potentia rescui.
- Δ Musculus femoris motorum octauus.
- e Musculus tibiæ motus opificum secundus, cuius tendinem character 2 commonstrat.
- ζ. Excarnis tibiæ ossis pars, uerum n priuatim internum notat malleolum.
- Υ Sextus pedem mouentium musculus, cuius exortum b indicat, n autē principium sui tendinis, cuius ductus citra characterū appositionē manifestus est, quanquā 3 insertionis quasi ipsius sedē ostēdat.
- λ Musculus septimus pedem mouentium.
- μ Musculi pollicem extendentis tendo. ν Musculus quatuor digitos extendens.
- ξ Musculus pollicem à cæteris digitis in internum latus abducens.
- ο Transuersum ligamen in anteriori tibiæ sede positum, ac facta sectione in latera reflexum.
- ω Tendo bicornis musculi pedem mouentium noni.
- ρ Primus pedem mouentium. s Pedis motorum quartus.
- τ Longissimus gracillimusque tendo, à tertio pedis motus autore productus musculo.
- υ. Musculus tertium quatuor digitorum os flectens. φ Pedem mouentium quintus.

QVARTA

PRIMA MVSCV-
LORVM TABVLA.

QVINTA
MVSCVLO.
RVM TABV-
LA.

CHARACTERVM QVINTAE MVSCV-

LORVM TABVLAE INDEX.

- A FORAMEN** quo nervulus tertij paris nervorum cerebri, frontis muscolum petit.
B Temporalis musculus. **C** Hic magna ossis iugalis portio execta est, ut temporalis cum
D. masetere, quem **D** insigniimus, coitus in conspectum ueniret.
E Foramen quo surculus tertij paris nervorum cerebri, ad superius labrū, & alas nasi deducitur.
F Amplius musculus a superiori maxilla in inferiorem productus, ac buccarum motibus seruiens.
G Nervi utriusque ad hunc characterem occurrentes, labro inferiori exporriguntur. Ceterum su-
 perior characteris sedes, fungosam labrorum substantiā insinuat ad utriusque labrum conspicuā.
H, I Musculus inferior em maxillam deorsum trahens. Singuli characteres singulos eius muscoli uen-
 tres notant, in quorum medio excarnis muscoli pars consistit.
K Portio musculi caput mouentis, ac a pectoris osse & clauicula, mamillari processui insertus.
L Os, imaginem referens. **M** Primus & secundus linguae musculi, ab osse hyoide pronati.
N Laryngis cartilago scutum referens, & iam narrandis musculis adhuc obiecta.
O Dexter duorum musculorum ab osse v referente, in cartilagine scuto similem insertorum.
P Dexter musculorum, qui a pectoris osse scutum imitanti laryngis cartilagini inseruntur. Ad hu-
 ius musculi exterius latus, cōgeries uisitur soporariae arteriae, interioris uenae iugularis, & sex-
 ti cerebri nervorum paris. **Q** Aspera arteriae anterior sedes.
R, S Musculus ossi v imaginem exprimenti proprius, & a scapulae superiori costa enatus. Singuli
 characteres singulos ipsius indicant uentres. Pars autem in horum medio consistens, eius muscu-
 li pars est, tendinis substantiae non absimilis.
T Portio musculorum secundi paris caput mouentium. **V** Tertius scapulā mouentium musculus.
X Quoniam hic locus nihil aliud peculiariter, quā septima tabula in homine ostendisset, & quia Ga-
 leni sententiae, quā haec pingeremus, plus a quo fauimus, muscolum hic ex cane delineatum cernis,
 quo homines prorsus destituuntur, & Galeno tertius thoracem mouentium habetur, sequenti ta-
 bula integer T notandus.
Y Dexter lateris clauiculam hic a pectoris osse auulsimus, adhuc summo humero connexam, & sibi
Z. adhuc muscolum seruantem, qui thoracis motorum primus numerabitur, hicq; **Z** insignitur.
a Summus humerus, seu scapulae elatior processus. **b** Interior demissiorue scapulae processus.
c Ligamentū huius articuli peculiariū quartū ab interiori scapulae processu summū humerū petēs.
d Ligamentū teres ab apice interioris scapulae processus, in anteriore sedē externi capitis hūme-
 ri insertū, ac huius articuli primum. **e** Aliud teres ligamentū, ex eminentissimo scapulae ace-
 tabuli sedē, ad externum quoq; humeri caput procedēs, atq; huius articuli ligamentorū secundū.
f Hac sedē duo ligamenta d & e insignita, suis lateribus unīuntur, & uelut transuersum efformāt
 ligamentū, transmittens caput externum musculi cubitum flectentū anterioris, ac mox T notādū.
g Pectoris os, cui septem superiorum costarum cartilagine utriusque connectuntur.
h Prima thoracis costa, reliquae dein etiā una cū interuallis citra characterū opē sunt conspicuae.
Γ Musculus scapulā mouentium primus. **i** & **k** huius musculi principū notant, quandā manus spe-
 i, h, l. ciem pertinde, ac musculus ipsi succumbens, & **m** insignitus repraesentans. **l** tendinē praesentis mu-
 sculi indicat. Porro **i, k** & **l** simul huius musculi trianguli speciem quodammodo ostendunt.
m Musculus qui a scapulae basi pronatus, octo superioribus thoracis costis inseritur.
Δ Dexter rectorū abdominis musculorū. **n** carneū recti abdominis musculi principū triangulo nō
 n, o. absimile. **o** principium eiusdē musculi nerueum, penē uniuersum efformans muscolum. Toto in-
 p, q. teruallo a p ad q pertinente, recti musculi internis suis lateribus inuicē contigunt. Tota autem
 sedē supra q, aut supra umbilicū consistente, tanto magis musculi mutuo se iungūt, quāto altius
 conscendūt. Ceterum q notabit etiā obliquorū abdominis musculorum neruosa tenuitatis, ad
 r. transuersum abdominis musculū hac in parte cōnexū. **r** Hac linea carneā recti musculi partem
 finit, quae ultima ipsius insertionis in homine est portio, uti in 4 tab. ad characterē n est cernere.
s. Intercapedine igitur ab r ad s, hic notatur recti simiae abdominis musculi tendo seu membrana,
 t. excarnisue musculi pars. **t** autē indicat carneā musculi sedē primae costae & secundae thoracis
 u, u, u. insertam. **u, u, u** Inscriptiones, seu neruea delineamenta, transuersim recto musculo impressa,
 quibus oblique ascendentis musculi neruosa exilitas pertinacissime connascitur.

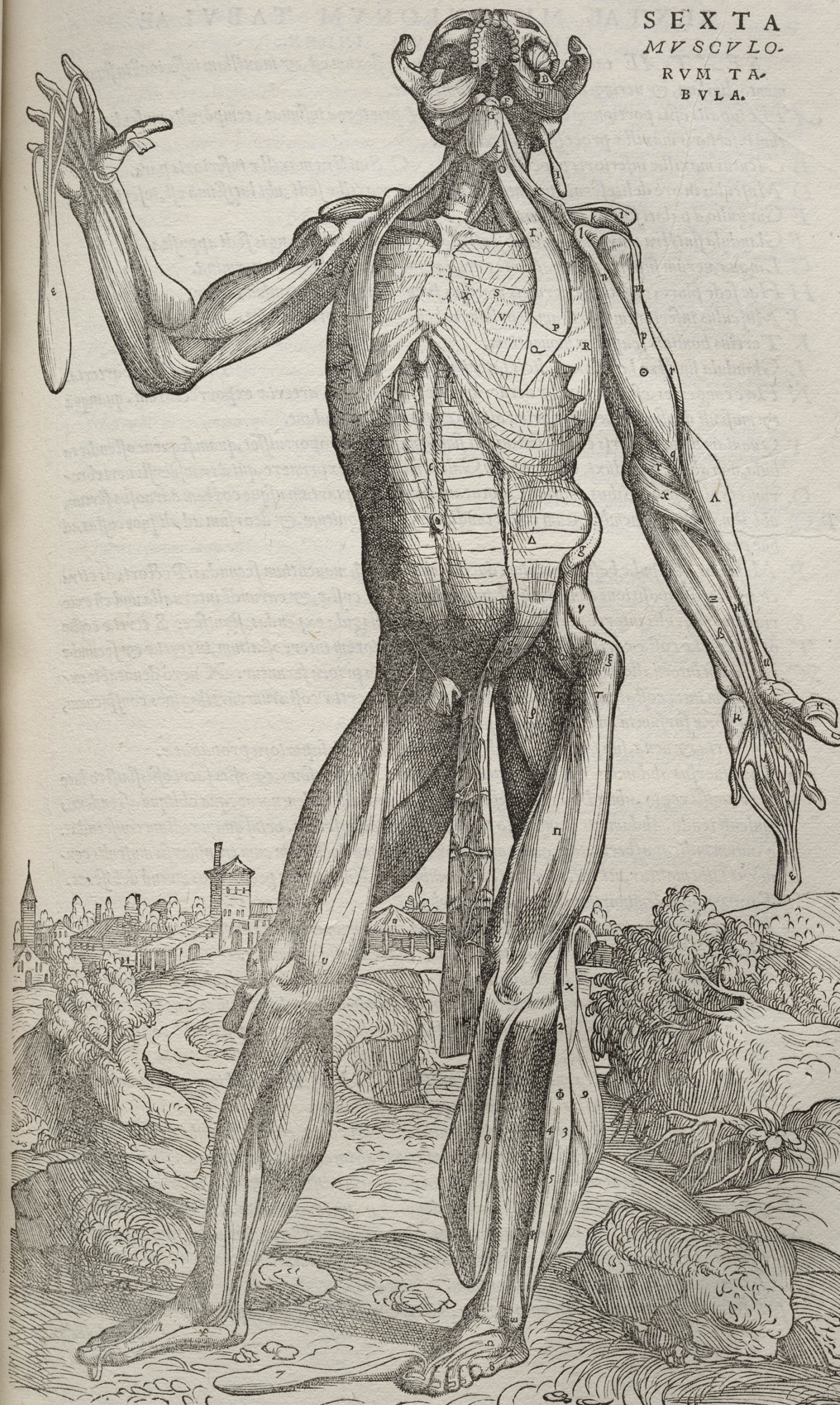
Q 3 x Linea

- x Linea hæc portuiculam notat oblique ascendens musculus, quæ is transuerso abdominis musculo inibi adeo ualide committitur, ut inter dissecandum, nisi relicto eiusmodi signo, à transuerso liberari nequeat.
- y Transuersus abdominis musculus.
- α Oblique ascendens abdominis musculus ab abdomine reflexus.
- β Vasorum seminalium portio. Ceterum tres illi quodammodo circuli ad rectorum musculorum radicem seu iuxta n, & o ac p conspicui idem notat, quod in mox præcedente tabula, abfecti mirum penis constructionem ac naturam.
- γ Reuerfa est musculi brachium attollentis anterior pars.
- δ In sinistro brachio insertionis pars adhuc reliqua est, musculi brachium attollentis.
- ε Excarnis humeri pars, inter duo capita apparens musculi cubitum flectentium anterioris.
- ζ Cubitum flectentium musculus anterior.
- η Musculus cubiti extensionis autor, cuius principium ab inferiori scapulæ costa pronascitur.
- θ θ Posterior musculus cubitum flectentium.
- ι Superior musculus eorum, qui radium in prouum agunt.
- κ Radium mouentium longissimus, cuius auxilio radius in supinum ducitur.
- λ Quatuor digitorum secundum os flectens musculus, λ ipsius principium sub musculo radio peculiariter, & notato, reconditum. & musculi huius in quatuor carneas partes distributio, quæ postmodum in singulos tendines degenerant.
- μ Transuersum interioris brachialis sedis ligamentum, longa sectione diuisum, & utrinque in latus reflexum. Verum præterea μ musculum priorem primum pollicis os flectentium commonstrat, ζ autem musculum, cuius ope primum parui digiti internodium extorsum flectitur. Porro quod ad quatuor tendinum, secundum quatuor digitorum os flectentium seriem attinet, omnia sunt conspicua, quamuis interim indici, & paruo, huius indicationis gratia o inscripserim.
- ω Nonnihil hic sese offert musculus, quatuor digitorum tertium flectens os.
- φ Portio musculi tertium pollicis internodium flectentis, qui in sinistro cubito est conspectior.
- * Musculus ulnæ exporrectus, quo brachiale flectitur. s Secundus femur mouentium musculus.
- † Apparet hic obscure femoris caput coxendicis ossis sinum subiens, & ligamento obductum, sed in hoc præcipue adhibetur, ut ceruix, seu collum femoris hic indicaretur.
- υ Femoris magnus exterior ue processus.
- φ Femur mouentium septimus. x Femur mouentium sextus.
- ψ Femur mouentium octauus. ω Quintus femur mouentium musculus.
- Λ Septimus tibiæ mouentium musculus. 2 ipsius amplum principium à radice magni femoris processus enatum. 3 hic in tendinem latum desinit cum octauo & noni musculorum tibiæ mouentium tendinibus commixtum unitumque. 4 hæc linea illum in anteriori femoris sede terminat, ubi octauus musculus ipsi primum subijci incipit. Ω Octauus tibiæ mouentium musculus.
- Π Π Octauum quoque tibiæ mouentium musculum indicat, sed priuatim sinum ostendit, cui nonus tibiæ mouentium musculus insidebat, qui hic propendens s insignitur. Maxima itaque sinus sedem octauus musculus constituit, uerum septimus eius tantam portionem efformat, quanta à linea 4 insignita ad umbram septimi musculi usque protenditur, ita sane, ut ab utrisque musculis sinus iste consurgat.
- b Hic propendet musculus tibiæ mouentium secundus.
- Σ In hac tibiæ, tibiæ os anteriori sede prorsus excarne cernitur. Superest enim hic duntaxat ex omnibus musculis illi adnatis, musculus pedis pollicem extendens, & modo φ insignitus, cuius tendini 7 inscriptum conspicis. s Septimus pedis mouentium musculus.
- 9 Octauus pedem mouentium.
- Υ Carnea moles in superiori pedis sede reposita, quæ in quatuor carneas partes digesta, quatuor educit tendines, & pollicem, & tres ipsi proximos digitos in latus externum mouet.
- Ω Hic prosternitur musculus quatuor extendens digitos, una cum ipsius portione, quam noni pedem mouentium musculi uice recensuimus, ac cui iam & inscriptum cernis. Musculis posteriori tibiæ sedem occupantibus nullos adhibui characteres, quod ipsorum eadem cum præcedentibus tabulis adhuc sit series & copia. Atque hac etiam occasione excarnes tibiæ ossis & fibule sedes, innotatas conspicis, quod scilicet ex prioribus tabulis iam pridè has didiceris.

S E X T A

S E X T A
MUSCULO-
RVM TA-
BULA.

SEXTAE MUSCULORVM TABVLAE

CHARACTERVM INDEX.

SEXTAE tabulae caput in posteriora reflexum est, & maxillam inferiorem in summo mento diuisam, & utrinque in latera deductam refert.

A Hic iugalis ossis portionem exsecui. Verum A praeterea insinuat, temporalis musculi in acutum inferioris maxillae processum insertionem.

B Acutus maxillae inferioris processus.

C Sinistra maxillae inferioris pars.

D Musculus in ore delitescens, qui internae inferioris maxillae sedi, ubi latissima est, inseritur.

E Gurgulio à palati sine propendens.

F Glandula sinistra amygdalae non absimilis, ac eminentissime laryngis sedi appositae.

G Linguae, uerum superior characteris pars, laryngis operculo est contermina.

H Hac sede plures capitis & ceruicis motibus famulantes musculi confunduntur.

I Musculus inferiorem maxillam deorsum trahens, hic ab exortu pendet.

K Tertius hominis scapulam mouentium.

L Glandula sinistro laryngis radice lateri adnata.

M Aspera arteria.

N Haec congeries, est uasorum & neruorum lateribus asperae arteriae exporrectorum, quancumque musculi dorsum mouentium primi aliqua ex parte se ostendant.

O Quoniam hanc pectoris colligens sedem, illi similem delineare oportuisset, quam sequens ostendit tabula, non abs re fore duxi, ex cane hunc Galeni musculum exprimere, qui à transuersis uertebra-

rum ceruicis processibus originem O notatam ducens, ad quartam usque costam carnosus fertur, ubi P notatus, in membraneum cessat tendinem Q insignitum, & deorsum ad aliquot costas ad huc pertinentem.

R Musculus à scapulae basi principium ducens, thoracemque mouentium secundus. Pectoris os citra characterum impositionem conspicui est, quemadmodum & costae, & earundem interualla una cum exte-

rioribus musculis intercostalibus. Quo tamē melius singula expendas, significet S tertiae costae

T os. T tertiae costae cartilagine. V musculum exteriorem intercostalium, in tertiae & secundae

X costarum interuallo repositum, cuius fibrae deorsum in priora feruntur. X uero denotabit exteriorem intercostalium musculum, inter secundae & tertiae costarum cartilagine conspicuum, cuius fibrae sursum in anteriora prorepunt.

a Arteria & uena, sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora propagata.

Δ Transuersus abdominis musculus, quem costarum ductus seu fines, & ossis sacri ossis sinistro lateri commissi regio, abunde hic circumscribunt. Ceterum b sedem notat, qua oblique ascendens musculi tendo, abdominis transuerso pertinacissime adnascitur, prius quam rectum conscendat.

c. c autem indicat asperitatem, quam musculorum oblique ductorum cum transuersis musculis connexus inibi molitur, uti recti musculi supra umbilici sedem, uersus pectoris os mutuò debiscunt.

d Foramen uasis seminarij uirorum uiam praebens.

e Vena & arteria, in rectos abdominis musculos, conterminasque sedes excurrentes.

f Hic sinistro lateris rectus abdominis musculus, à pubis osse dependet.

g Spina ossis ilium, carnosus partibus duorum obliquorum abdominis musculorum liberata.

h Scapulis & sinistro brachio mentem accommoda, ibidem namque h superiorem notat scapulae angulum, cui musculus K insignitus inseritur, deinde & superiorem quoque scapulae costam h eadem opera tibi indicare poterit.

k Summus humerus seu scapulae elatior processus. k Musculus brachium mouentium quintus.

l Interior scapulae processus, anchorae imaginem referens.

o Musculus anterior cubitum flectentium, cuius exterius caput, quod à scapulae acetabuli superci-

lio nascitur, m notat, n uero indicat internum caput ab interiori scapulae processu enatum. Quo tamen huius capitis nerueam partem à carne exquisitis discernas, huius tabulae dextrum brachium spectabis, in quo n nerueam partem denotat, o autem carneam. At non haec duntaxat

p. tabula eas commonstrat partes, imò priores ad unum omnes. Ceterum p duorum capitum coitum indicat, q uero tendinis, quem musculus hic educit, principium.

r, r Musculus posterior cubitum flectentium.

s Musculus cubiti extensionis autor, cuius principium ab humiliori scapulae costa enascitur.

Δ Musculus

Λ Musculus radium mouentium longissimus, cuius altissimam partem, quae hic oculis subijci potest, t. u. t indicat. u autem praesentis musculi insertionem notat, quā in inferiorē radij appendicē molitur.

x Musculus superior duorum, qui radium in pronum ducunt.

Ξ Musculus tertium quatuor digitorum os flectens, & a quidem huius musculi caput insinuat. β autem sedem indicat, qua musculus in quatuor partes carneas discinditur, qui singulos postmodum

porrigunt tendines. Porro quā ratione ad tertium usque digitorum internodii tendines huius musculi porrigantur, & incumbents musculi tendines transeant, hic in utraque manu est conspicuum.

γ, δ. Sit tamen doctrinae gratia γ tendo tertium medij digiti os accedens, δ autem tendo, qui secundum os flectit. e Musculus secundum quatuor digitorum flectens articulum.

ζ Hos characteres referre oportet ad quatuor musculos, quorum beneficio quatuor digiti adducuntur pollicis, atque hi interno lateri tendinum tertium os flectentium exporriguntur.

η, θ. Musculus tertium pollicis os flectens n notatur. θ autem ipsius tendinem proponit, inter musculorum primum pollicis os flectentes, & eos qui secundum pollicis os flectunt, prorepentem.

κ Musculus maior primum pollicis os flectentium, hic ab insertionē dependet.

λ Musculus minor primum pollicis os flectens, qui sub maiori n indicato recondebatur. Inter λ uero & κ, primum pollicis os nudum excarnēque apparet.

μ Musculus primum parui digiti os uersus exteriora flectens. Tuberculum uero ante huius musculi initium apparens, uulua est sedes, qua ualidiorem ligamenti exporrigit portionem brachiale cubito colligantis.

ν Tertius femur mouentium musculus.

ο Musculus femur mouentium septimus.

π Quintus femur mouentium musculus.

Π Octauus tibiae mouentium musculus, uniuersum femoris os quodammodo amplectens. & insinuat

τ. tur amplum huius musculi principium, à radice magni femoris processus, & ipsius collo enatum. Deinde Π priuatim indicat sinus illius portionem, quo nonus tibiae mouens musculus continetur, atque hic sinus in dextro crure est conspicuus, quemadmodum & carnosae musculi partis terminus,

υ. qui instar semiglobi extuberans hic υ insignitur.

φ Dependet hic musculus tibiae mouentium septimus, cuius cavitās argumento est, qui octauum tibiae mouentium amplexetur musculus, & qui horum tendines una coeant. Quod ut commodius

expenderes, in dextro genu septimus musculus adeo ab octauo musculi tendine dissectus est, ut & mole pars ibidem in conspectum ueniat * notata.

χ Hae sedes ad undecimam musculorum tabulam potissimum refertur, quae ostendit portionem quarti tibiae mouentis musculi ex femoris osse pronatam, atque hic χ notat quarti musculi sedem ipsius insertioni proximam. ψ autem eam partem abscisam ostendit, cui coxendicis ossis appendix principium praebet.

Σ In sinistra tibia totum externum tibiae ossis latus conspicuum est. Id dico latus, quod ad externam sedem excarnis etiam ante sectionem partis habetur, quam & dextra tibia totam oculis subijcit. Ceterum Σ priuatim notat ligamentum tibiae, os & fibulam, quae haec inuicem debiscunt, in

ω. tercedens. ω autem externum notat malleolum, & partem fibulae excarnem.

Φ Musculus pedem mouentium septimus. 2 ipsius exortum indicat. 5 tendinis principium, quod ante

riori & posteriori parte, ac dein interius, quā fibulam spectat, carne adnutritur. 4 itaque partem

4.3. notat anteriorem carneam, 3 uero posteriorem.

ψ Octauus musculus pedem mouentium, magna sui portione sub septimo occultatus. 6 huius musculi tendo, ad posteriorem exterioris malleoli sedem reflexus.

Ω Musculosa moles, cuius beneficio pollex & tres ipsi proximi digiti in externum latus ducuntur.

7 Hic procumbit musculus pollicem extendens.

6 Musculus paruum digitum in exteriora abducens, hac sede obuius est.

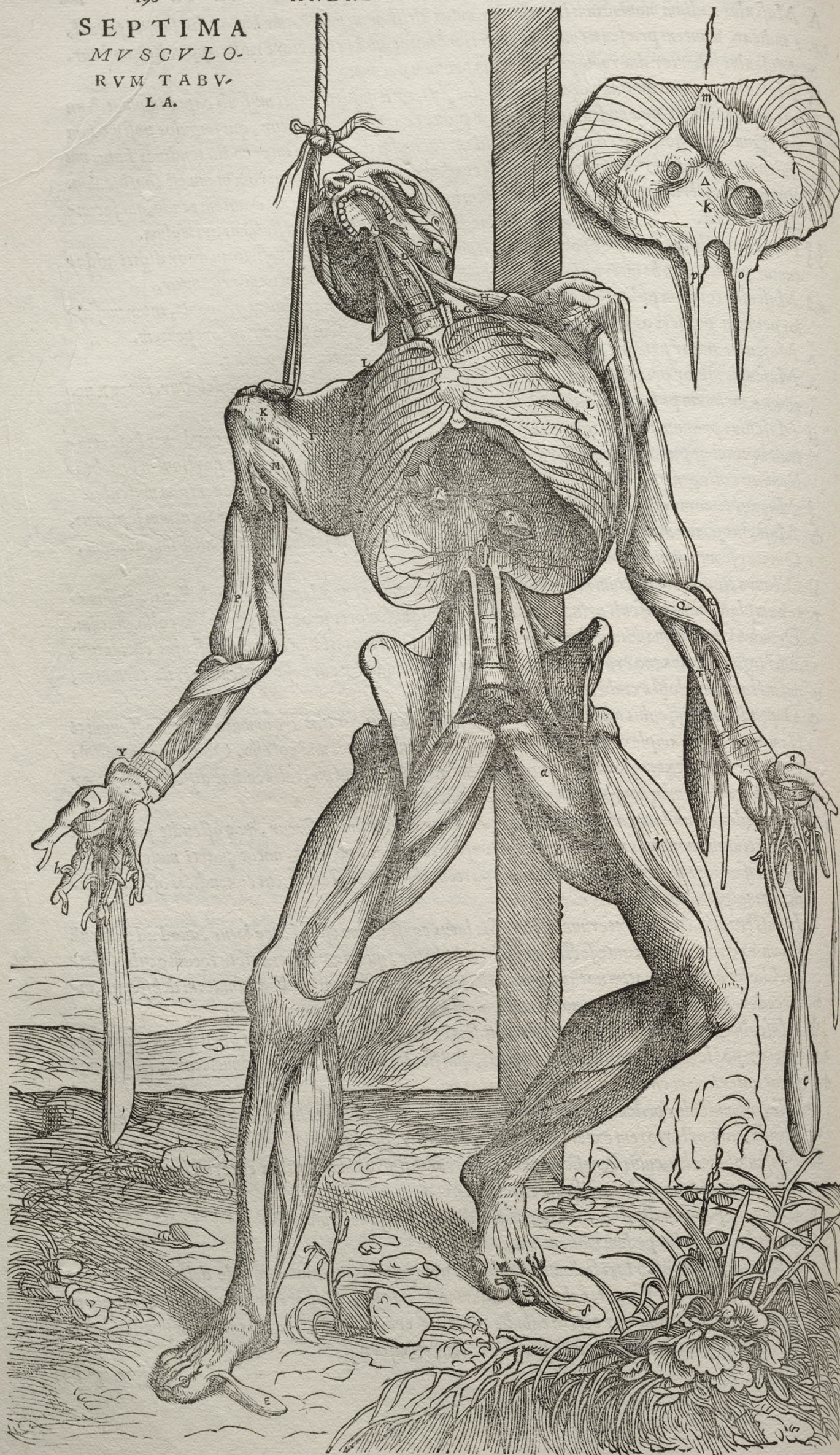
9 Secundus musculus pedem mouentium

In dextera tibiae posteriori sede nullas adhibui notas, quod musculos hac sede delineatos, omnes quae haecenus praecesserunt, tabulae ostenderint. Vnde si & hic pariter notas requires, opportune has à prima, secunda & tertia tabulis petes. Verum quia in sequenti tabula dependet, cuius

2 pollex intorsum mouetur, huic in praesenti tabula χ inscripsi.

SEPTI-

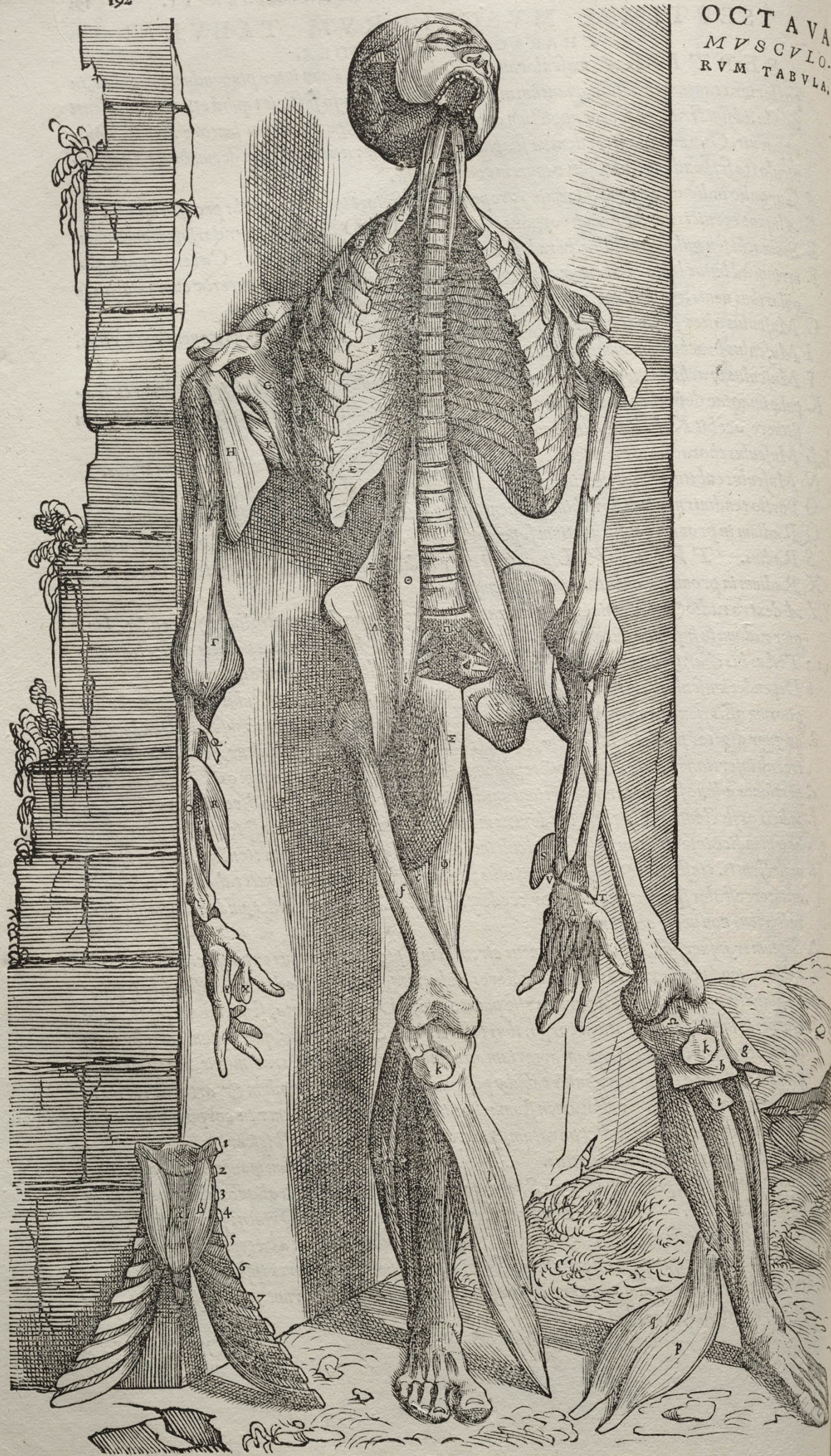

SEPTIMA musculorum tabula laxato fime, a quo inter pingendum pendebat, in posteriora tantum procidit, quantum uidendo septo transuerso sufficit. quod etiam in presenti tabula ad sinistram ea forma appictum cernis, qua exectum, parietiq; suo lentore haerens nobis apparuit. Quo minus autem dextra scapula effracta ala ritu in deorsum decumberet, illam funiculo ita suspendimus, ut ipsius cauum in conspectu sit.

A Gurgulio indicatur a palati termino propendens, inferiori interim maxilla prorsus amota.
B Aliquot ceruicis uertebrae corpora.
C, D Primum par dorsi mouentium.
E Stomachi seu gulae pars sub aspera latitans arteria, quam F notauimus. Ceterum uasa, quae
F. utrinq; ad huius latera habentur congeries est, quam saporales efficiunt arteriae cum internis in
gularibus uenis, & sexto neruorum cerebri coniugio.
G Musculus alter secundi paris dorsi mouentium.
H Scapulam mouentium tertius.
I Musculus brachium mouentium quintus.
K Musculus brachium mouentium sextus, cuius insertio K insignitur, reliqua; ipsius forma ex sca-
pulae imagine deprehenditur, quanquam si praesentis musculi triangularem figuram uolueris con-
stituere, licebit K, L & L simul conferre.
L, L Musculus thoracem mouentium secundus.
M Brachium agentium tertius.
N, N Musculus cubitum extendentium, cuius initium superiori N insignitur a scapula educitur.
O Portio tendinis musculi, brachium mouentium quarti.
P Cubitum flectentium posterior.
Q Radium in prouum constituentium superior.
R, R Anterior cubitum flectentium.
S Radius. T Vlna. V Ligamentum inter radii & ulnae, qua inuicem dehiscunt intercedens.
X Radium in prouum mouentium inferior musculus.
Y, Y A dextro radio (qui cum uniuersa extrema manu magis quam sinistra attollitur) dependet, lon-
gior radium in supinum ducentium.
a Minor primum pollicis os flectentium.
1, 2, 3 Tribus his characteribus musculi notantur secundum pollicis os flectentes.
b Dependet musculus tertium pollicis internodium flectens.
c Musculus tertij quatuor di-
gitorum ossis flexus autor, quem sedulo intuebere, quod illius tendinibus musculi attendantur,
d. quatuor digitos pollicis adducentes, quorum is qui indicem mouet, d insignitur, perinde ac reliqui
tres ab insertione haerens. Quinetia tendinum secundum quatuor digitorum os flectentis musculi
e. portiones adhuc seruantur, ac portioni quidem indici propriae e inscripsi, tendini autem tertium
f. indicis os flectenti f. Ceterum in dextra manu dictorum musculorum conspiciuntur insertiones.
g, h. ac g in indice insertionem indicat musculi indicis pollicis adductis. h insertionem musculi secundum
i. os flectentis. i insertionem eius, qui tertij ossis flexioni praeficitur. Praesentis tabulae thorax, quod
ad intercostales spectat musculos, praecedentis tabulae thoraci respondet, unde etiam alijs cha-
racteribus non uenit oblitterandus.

Δ Septum transuersum, cuius membraneus circulus in septo extra corpus expanso circumscribitur
kl, m, n. k, l, m, n quod uero exterius hos characteres ambit, atq; foris (ut ita dicam) existit, fibrisq; in-
o, p. terstinguitur, carneam septi partem esse putato. o, p Duo ligamenta, seu tendines septi, uerte-
q. brarum in lumbis consistentium corporibus inserti. q Septi scissura, qua septum uertebrae
incumbit corporibus, ac magnam arteriam, uenamq; coniugis experte transmittit, aut illis cedit,
quarum orificia q in corpore huius tabulae positum indicat, quemadmodum & arteriae ramos in
r. septum excurrentes. r Foramen stomacho uiam praebens, qui etiam r in corpore insignitur.
f. s Foramen uenae cauae caudici paratum, qui in corpore s notatus conspiciuntur.
t Musculus femur mouentium sextus.
u Musculus dorsi mouentium nonus.
x Femur mouentium septimus.
y Sacrum os hic insignitur, neruiq; aliquot ab ipsius medulla
educti, obuij sunt.
α Femur mouentium octauus. β Quintus femur mouentium.
γ Tibiam mouentium octauus.
ε Musculus pollicem a ceteris digitis amouens.
d Dependet & hic quoq; ab insertione musculosa moles, pollicem & tres ipsi proximos digitos in
externum latus ducens. Quae uero in praesentis tabulae tibijs occurrunt, illis respondent, quae
prioribus tabulis fuisse obuia.

CHARACTERVM OCTAVAE MUSCV-
LORVM TABVLAE INDEX.

*H*AEC tabularum anteriorem corporis faciem exprimentium postrema est, musculos adhuc in anteriori hac sede obuios, exsectionisq; serie reliquos proponens. *V*t uero interiores intercostalium ostenderet musculos, & eos qui in interna thoracis sede pectoris ossis attenduntur lateribus, os illud una cum costarum cartilaginibus excelsum; ad dextri cruris latus euersum, atq; sub dextrae manus indice propositum cernis.

- A, B* Musculi collum, superiorem uel dorsi partem flectentes, dorsumq; mouentium primū coniugium.
C Musculus a prima enatus costa, ac secundi dorsum mouentium parīs alter.
D, D Exteriores musculi intercostales, in ossium interuallis conspicui.
E, E Interiores musculi intercostales, in ossium interuallis obuij.
F, F Musculus octo thoracis costis insertus, ipsiusq; motorum secundus.
G *V*triusq; scapulae modō sectionis serie, nuda excarnisq; est, ac sua sede dimota.
H Musculus dependet, brachium antrorsum circumuertens, scapulae q; cauum occupans.
I Musculus superiori scapulae basis angulo insertus, ipsamq; agentium tertius.
J Posterior cubitum flectentium, cuius principij elatior exteriorq; pars *L* insignitur, demissior uero interiorq; pars *M*. Insertio autem praesentis musculi *N* indicatur.
L, M Radius. *P* *V*lna. *Q* Tendinis musculi pars cubitum flectentium anterioris.
R Musculus ab insertione dependet, radium in prouum mouentium superior.
S Musculus ab ulna dependet, radium in prouum ducentium inferior.
T, V Sede *T* insignita ligamētū, brachiale ad cubitū neccēs, crassius apparet, ut etiā sede *V* notata.
X Musculi ab insertione propendent, secundum pollicis internodium flectentes.
Δ In postbrachiali dilucidius exprimi nequierunt octo musculi, quatuor digitorum primos articulos flectentes. Ceterum dextra manus in latus picta est, ut musculum *Y* insignitum offerret, qui primum indicis os introrsum flectit.
Θ Sextus femur mouentium musculus, cuius initium ē uertebrae procedens corporibus *a* insignitur, b uero ipsius sedes, ubi tendinem educere incipit.
Λ Septimus femur mouentium musculus. *Ξ* Musculus dorsum mouentium nonus.
Π Sacrum os, ex cuius anterioribus foraminibus nerui profilire hic uidentur.
Φ Quintus femur mouentium musculus. *V*erū *Φ* priuatim huius musculi partem notat posterior, c. autem anteriorem.
ε Pubis ossis anterior sedes, hoc latere exsectionis serie, carne denudata.
Υ Musculus femur mouentium nonus, anteriorem pubis ossis foraminis sedem occupans.
Ω In sinistro genu tendines, septimi tibiae mouentium musculi *g* insigniti, & octauus *h* indicati, & noni *i* notati, a genu reflexi sunt, ac patellam ipsis innatam, ac *k* insignitam oculis subiiciunt.
k, l In dextro autem crure octauus tibiae mouentium musculus, solus ab insertione ac integer dependet, *l* notatus, & patellam sibi innatam seruans, cui *k* inscripsimus.
m Tibiae ossis anterior sedes, omni prorsus musculo libera.
n Fibulae etiam anterior sedes, ex dissectionis serie musculis omnibus denudata.
o Ligamentum notatur inter tibiae os & fibulam inibi repositum, ubi haec ossa inuicem dehiscent.
** Qui hic spectantur musculi, illi sunt, quos sexta musculorum tabula expressit literis Φ & Ψ. Septimus nimirū & octauus pedem mouentium. In superiori pedis sede modō nulli adhuc reliqui sunt musculi, ossaq; duntaxat ligamētis obducta, in conspectū ueniunt. Ceterum musculi, qui haec tenus in tibiae posteriori sede fuere obuij, sectionis serie auferri incipiunt, ac *p, q* notant primū & secundum pedem mouentium, a quarto eiusdem motus autore musculo, *t* insignito, ad characterem s propendentes, quo priuatim notatur tendo tertij pedem mouentis musculi.
u Musculi pars hic occurrit, quatuor digitorum tertium articulum flectentis.
x Hic obscure se offert pedem mouentium quintus.
α Pectoris ossis posterior, seu cor spectans sedes.
β, γ, δ, ε, ζ, η, θ, ι, κ, λ, μ, ν, ξ, ο, π, ρ, σ, τ, υ, φ, ψ, ω His characteribus septem uerariū costarū indicantur cartilagine. Reliquae autem quatuor cartilagine, octauae, nonae, decimae & undecimae costarum cartilagine sunt.
β Musculus humanum thoracem mouentium sextus.*

NONA
MUSCULORVM
TABVLAE

NONAE MUSCULORVM TABVLAE
CHARACTERVM INDEX.

PRÆSENS tabula omnium posteriorum corporis faciem exprimentium, prima habebitur, hic ordine nona. Si tamen anterioribus seriatim ac uicissim posteriores subsequi uelles, posset hæc omnium esse aut tertia, aut quarta. nullum enim abscictum habet muscolum, præter eos, quos carnea membrana constituit, tertiaq; tabula obuij sunt. Præterea transversa in cubiti externa sede, iuxta brachiale reposita ligamenta hic dissectuimus, quod prima & secunda tabulis abunde conspicua fuerint, hæcq; tabulam ad disciplinam prorsus parauerimus.

A Temporalis musculus.

B Os iugale.

C Masseter. Auris uero foramen cum ipsi subiectis glandulis, citra characterum subsidium est obuium.

D Musculus caput mouentium, à pectoris osse, & clauicula enatus, in mamillarem capitis processum inseritur.

E, F Musculus secundo loco inter scapulam mouentes recensendus. Atq; huius principium ab occipite, pitij osse pronatum, *E* ac *F* insignitur. *E* uero usq; ad *G* musculi principium ab occipite, ad

G octauæ usq; thoracis uertebrae spinam, à mediarum uertebrae apicibus quodammodo enatū.

H, I *H*, *I* insertio, quam musculus in scapulae spinam, & summum humerum, latiusculamq; clauicula sedem molitur. * hac sede præsens musculus, quasi membraneum semicirculum obtinet, seu car-

K nosæ ipsius fibræ, in semicirculi cessant circumferentiam. *K* hac parte ceruicis collum uel thoracis elatissimæ parti committitur. Lineæ autem lateræ uel musculum circumscribentia in hunc modum colliguntur. Ab *E* ad *F* prima protenditur, ad occiput transversim ducta. Quod autem huius extremum *F* notatum, non tantum ab auris radice distare hic uideatur, quantum *F* remouetur ab *E* pictura, in causa est oculum fugiens, quod & sinistrum brachium in anteriora porrectum liquido demonstrat, quod forte ignarus, plus æquo breuius esse arbitrabitur. Porro secunda linea præsentis musculi ab *E* per *K* ad *G* metitur. Tertia autem ab *F* ad *H*. Quarta ab *H* ad *G*. Atq; his lineis musculus terminatur. Insertionis autem linea ab *I* ad *K* pertinet, nulla prorsus separationis nota existit.

L Musculus brachium attollens, eiusq; motorum secundus.

M Musculus gibbam scapulae sedem occupans, brachiumq; mouentium quintus.

N Musculus ab humiliori scapulae costa pronatus, & brachij motus opificum tertius.

O Musculus brachium agentium quartus, sequenti tabula *O* insigniendus.

P In præsentis tabulae dextro latere *P*, indicat portionem abdominis musculi, quem obliquè descendentem uocamus.

Q Nonnihil in dextro brachio occurrit, brachium flectentium musculus.

R Posterior cubiti flectentium musculus.

S Musculus cubiti extensionis autorum, cuius principium ab humeri pendet ceruice.

T Musculus cubiti extendentium, cuius principium ab humiliori scapulae costa pronascitur.

V Lineæ sedes triangula, nullis obiecta musculis, excarnis uel, ac præcipue insertionem excipiens neruose cubiti extendentium musculorum insertionis.

X Musculus radium in supinum agentium, qui in inferiorem radij appendicem inseritur.

Y Musculus bicorni tendine brachiale extendens.

Z Musculum *Z* insignitum, autorem extensionis indicis, medij ac anularis recensimus, cuius initium *a* indicatur. Sedes uero, qua carneus esse desinit, *b* insignitur.

Muscus qui nobis extensionis autor parui digiti recensetur. Commixtionem tendinum musculi *Z* insigniti, ac musculi *O* indicati, quæ ad digitorum sit radicem, ita hic delineauimus, quemadmodum crebrius nobis occurrit.

Λ Musculus brachiale extendentium, cui principium offertur ab humero *c* insignitum. Insertionem uero *d* indicatam, in postbrachialis os, paruum sustinens digitum molitur.

Π In utroq; cubito *Π* insignitur musculus, brachiale flectens, octauoq; brachialis osi insertus, ac in nulla musculorum tabula aequè atq; hic conspicuus. Quemadmodum & musculi latum manus

R 2 tendinem

- g. tendinem producentis initium, hic ad characterem q̄ est obuium, una cum exortu musculi brachialis flectentis, qui postbrachiali insertus, A in tertia musculorum tabula ornatur.
- e. Musculi hac oblique prorepentes, illi sunt, quorum alter unum tendinem brachialis ossi, pollicem suffulcanti inserit, alter uero unum tendinem primo pollicis ossi offert, alium secundo et tertio pollicis ossi inferens.
- f. Musculus tribus pollicis ossibus externa sede insertus, et pollicem uersus indicem euertens.
- g. Musculus pollicem indici proxime adducens.
- h. Musculus parui digiti a reliquis abductionis autor.
- II. Primus femur mouentium musculus, i, k, l, m et n circumscribitur. Quandoquidem i usq; ad k, i, k, l, m, n. sui principij partem notat, quae ex ossis ilium spina enascitur. k autem ad l, principij partem indicat, ab osse coccyge, infimaq; sacri ossis sede pendentem, ubi etiā sinister musculus dextro contiguus est. m indicat elatiorem ipsius insertionis partem, n autem insertionis infimā notat partem, quae quia inter musculos tibiam mouentes hic penitus se insinuat, reconditq; omni ex parte non est conspicua.
- o. Secundus femur mouentium musculus, magna ex parte primo obiectus.
- p. Sextus tibiam mouentium musculus, in latum illum degenerans tendinem, qui femur amplexanti, bus musculis obuoluitur, attamen non ad eam pertingit crassitiem, ut subditos ipsi musculos obscurare possit.
- q. Musculi, quem p notauit, carnosae partis terminus.
- r. Septimus tibiam mouentium musculus, membraneo tendine sexti tibiam mouentium musculi obiectus.
- s. Quartus tibiam mouentium musculus, septimi posteriori attensus sedt.
- t. Tertius tibiam mouentium musculus, in utroq; crure (quemadmodum et subsequentes aliquot) notatus.
- u. Musculus, quem quinti tibiam mouentium loco habemus.
- x. Apparet et hic quoq; portio musculi, femur mouentium quinti.
- y. Musculus secundus tibiam mouentium.
- z. Musculus tibiam mouentium primus.
- β. Octauus tibiam mouentium musculus.
- γ. Nonus tibiam mouentium musculus.
- δ. In hoc sinu tibiam accedens arteria, una cum maxima cruris uena, et neruo quoq; totius corporis crassissimo uehuntur.
- ε. Musculus primus pedem mouentium.
- ζ. Secundus pedem mouentium musculus.
- η. Septimus pedem mouentium musculus.
- θ. Octauus pedem mouentium musculus.
- ι. Excarnis fibulae pars, ipseque adeo exterior malleolus.
- κ. Aliqua ex parte portuicula hic occurrit, musculi pedem mouentium noni.
- λ. Musculus paruum digitum a ceteris abducens.
- μ. In sinistra sura tendo, tertij partem mouentium musculi notatur.
- ν. Interior malleolus.

DECL

DECIMA
MVS CV.
LORVM TA-
BVLA.

R 3 DE

DECIMAE MUSCULORVM TABV-
LAE CHARACTERVM INDEX.

H A E C omnium tabularum decima, posteriorem uero faciem exprimentium secunda, sectionis serie quartam tabulam subsequi posset. In hac itaq; iam praecedentis tabulae musculi aliquot adempti dependent, multiq; in illa non obuij, hic sese comonstrant. Atq; inter reliquos prorsus ablati sunt, quem nona tabula *Γ* & *Δ* insigniuimus, quod uidelicet nusquam apte formam ipsius, dependens ostendere potuisset.

- A* Dexter primi paris caput mouentium musculus.
B, B Secundi paris caput mouentium dexter.
C Scapulam mouentium tertius musculus.
D Clauicula.
E Musculus humani thoracis motorum tertius, sequenti tabula *F* notandus.
Γ Musculus scapulam mouentium quartus, cuius quatuor latera circumscribuntur *G, H, I, K, G, I, H, K*.
L Musculus brachium mouentium quintus.
M Scapulae spina, ac summus humerus.
Δ Musculus brachium mouentium secundus, quem in posteriori corporis sede prompte circumscribi poteris, si *P* musculi insertionem esse cognoueris. *P* namq; ac *N* & *O*, trianguli modo, dictam
N, O musculi partem terminant, anteriori interim parte *Ξ*, in quarta tabula musculorum insignita.
Q Brachium mouentium sextus musculus.
R Musculus brachium mouentium tertius.
Θ Hac sede aliquot dorsum mouentes musculi exporriguntur, una cum humanum thoracem mouentium quarto.
Θ Hunc musculus, secunda tabula *Γ* insignitum proponebat: est autem is, cuius beneficio brachium deorsum, uersus dorsum uellitur, idq; mouentium quartus. *S* & *T*, musculi huius principij indicant longitudinem, *V* partem ipsius insertioni proximam, quae hic ostendi nequit, uerum in septima tabula *O* insignita, utcumq; fuit obuia. *X* autem musculi latus ea sede indicat, ubi ab illius osse non amplius enascitur. Circumscribes uero praesentis musculi latera ab *S* ad *T*, dein a *T* per *X* ad *V*, insuper ab *S* ad *V*. Ceterum *Y* notabit inferiorem scapulae basis angulum hic extuberantem, & tertio musculi latere intellectum.
Z Oblique descendens abdominis musculi portio.
a Musculus ab humiliori scapulae costa principium ducens, & cubiti extensionis opifex.
b Musculus a ceruice capitis humeri iuxta scapulam originem ducens, ac cubiti extensionis autor.
c Portio anterioris cubiti flectentium musculi.
d Portio posterioris cubiti flectentium musculi.
e Musculus radium in supinum agentium longissimus.
f Musculus bicorni tendine brachiale extendens.
g Hac sede ligamentum conspicitur membraneum, superiorem radij partem humero colligans.
h, h Hac sede ulna, carne omni, musculis ue libera cernitur.
i Musculus brachiale flectentium, qui octauo brachialis ossi inseritur.
Λ, Ξ, Π Tres isti characteres, tria notant musculorum principia ab ulna pronata. Primum *Λ* insignitum, illud est, quod radio ante mediu illius longitudinis insertum, musculus habetur, radium insupinum agentium breuior. Secundum *Ξ* indicatum, illud est, quod in duas portiones, *k* & *l* notatas dirimitur. *k* enim eam significat portionem, quae tendinem brachialis ossi, pollicem proximè sustinenti offert. I uero inferiorem insinuat portionem, quae dein bipartita, unam, quae in *n* scribitur, primo pollicis ossi inserit: alteram *n* indicatam, in secundum & tertium pollicis internodium implantat. Porro tertium principium, *Π* insignitum, illud demum est, quod in duas quoq; *o, p* partes, *o* & *p* indicatas discinditur, quarum superior, *o* notata, tribus pollicis ossibus insertur. Inferior uero *p* indicata, indicem, ac medium a pollice abducere creditur.
q Propendet ab insertione musculus, brachiale unico tendine extendens. Dein praecipuus extensionis parui digiti autor, *r* insignitus, quemadmodum & musculus indicem medium, ac anularem potissimum

- s*. potissimum extendens, ac s indicatus.
t Musculus pollicem indici proximè adducens.
Σ Secundus femur mouentium musculus, cuius exortu, semicirculi formae quodammodo respondens, *u, x*, *u* et *x* notant, quanta *u* in anteriora magis adhuc deberet exporrigi, si praesens tabula in *y*. latus magis uerteretur. Ceterum *y* huius musculi indicat insertionem, ut etiam *u*, *x*, & *y* uniuersum musculus circumscribunt.
α Magnus exteriorq; femoris processus.
β Quartus femur mouentium musculus.
γ Ligamentum a transuerso quinti ossis sacri ossis processu, in acutum coxendicis ossis processum pertinens.
δ Ligamentum a dicta nuper sacri ossis sede, in posteriorem elatioremq; appendicis ossis coxendicis sedem insertum.
ε Musculus femur mouentium decimus, qui hac a posteriori pubis ossis sede reflexus, alium uelut musculus supra infraq; ipsi attensum comonstrat.
ζ Quoniam haec sedes sequenti tabula perinde, atq; hic erit conspicua, neruum ceteris omnibus corporis neruis summe animaduertendum, ab hac tabula non rescuimus. est aut is, quem quartum femur petentiu numerabimus, cui secunda tertiaq; figuris, Capiti undecimo Libri quarti praeponendis, characterē 71 indicatur. Praesens etenim neruus, cuius ductum seriemq; tantopere expendenda putauerim, is profecto est, secundum quem ex caluariae amplitudine, in dorsu uer-tebrarum foramen, quod dorsali medulla transmittenda paratur, humor in pedes confluit, quem nonnulli haud infrequenter instar tepentis, alij instar frigidae aquae demanare, ac in crus profluere sentiunt. Arbitror autem huius nerui distributionē eo animaduertenda accuratius, quo saepius hac mea aetate affectus innumeri, sese mihi ex humoru ad neruū hunc defluxu obtulerint. Quinetiam eundē in poplite *η* notatu cernis, quantū *η* priuatim huius nerui grandiorē indicet portionē, quae si in alijs quam plurimas soboles diffeminetur, praecipua tamen ipsius parte pedis, inferiora inter calcem, & interiorem malleolum petit. *θ* uero praesentis nerui in poplite bipartiti, minorem insinuat ramum, maxima sui parte in musculos digestum, tibiae latus, & anteriorem eiusdem sede occupantes, qui me Hercule non minus quoq; accuratē, quam quouis corporis neruus est obseruandus, si non ob aliud, saltem propter uentia medicamina, quae subinde hic aegris adhibentur. Praeter hoc enim, quod appositionis sedem adamussim Medici hinc cognoscent, etiā expendere erit iucundissimum, qui ulcus eorum medicamentorum ui inustum, humorem secundum hunc neruum decurrentem expurget. Nam quod inuritur ulcus, huic nerui ramo, *θ* indicato uicinum est, & quum paulo inferius sit, quam superior fibula consistat appendice, neruus contingi nequit. Atq; eiusmodi sane pleraq; crebro sermone adijcerem, nisi ridiculum arbitrarer, reliquas medicinas partes huic Anatomicae misceri, aut ego etiā eiusmodi aliqua non essem priuatim suo tempore, uti iam coepi, exaraturus. Quod autē hic quaedam interiecerim, nerui illius occasione factū est, idq; potissimum, quum locus uacuus ante undecimam tabulam seruandus esset.
κ, κ In utroque femore *κ* occurrit, musculus notans femur mouentium primum, qui in sinistro crure integer a sua sede reflexus est, in sertione duntaxat corpori commissus, quae in dextro crure, solū inibi reliqua est, ubi ualidissima spectatur, ubi autem leniter, membranae tantum ritu inserta rebatur, *λ* ascriptum cernis.
μ Septimus tibiae mouentium musculus, non amplius membraneo sexti musculi tendine obiectus.
φ Tertius tibiae mouentium musculus, cuius caput *ν* insignitur, sedes uero tendinem primum educens *ζ*. Insertionem autem tertia musculorum tabula proponebat, characterē 3 insignitam.
ψ Quartus tibiae mouentium musculus.
ω, ω Quintus tibiae mouentium.
ξ Quinti femur mouentis musculi portio.
ς Secundus tibiae mouentium.
τ Portio octauae tibiae mouentis musculi, reflecto iam interim primo tibiae mouenti, qui alias hic in orbe occurreret. Quod uero ad musculos in tibia pedeq; repositos attinet, omnia praecedenti conueniunt tabulae, ut & duodecimae, quam inibi characteribus primum occupabimus.

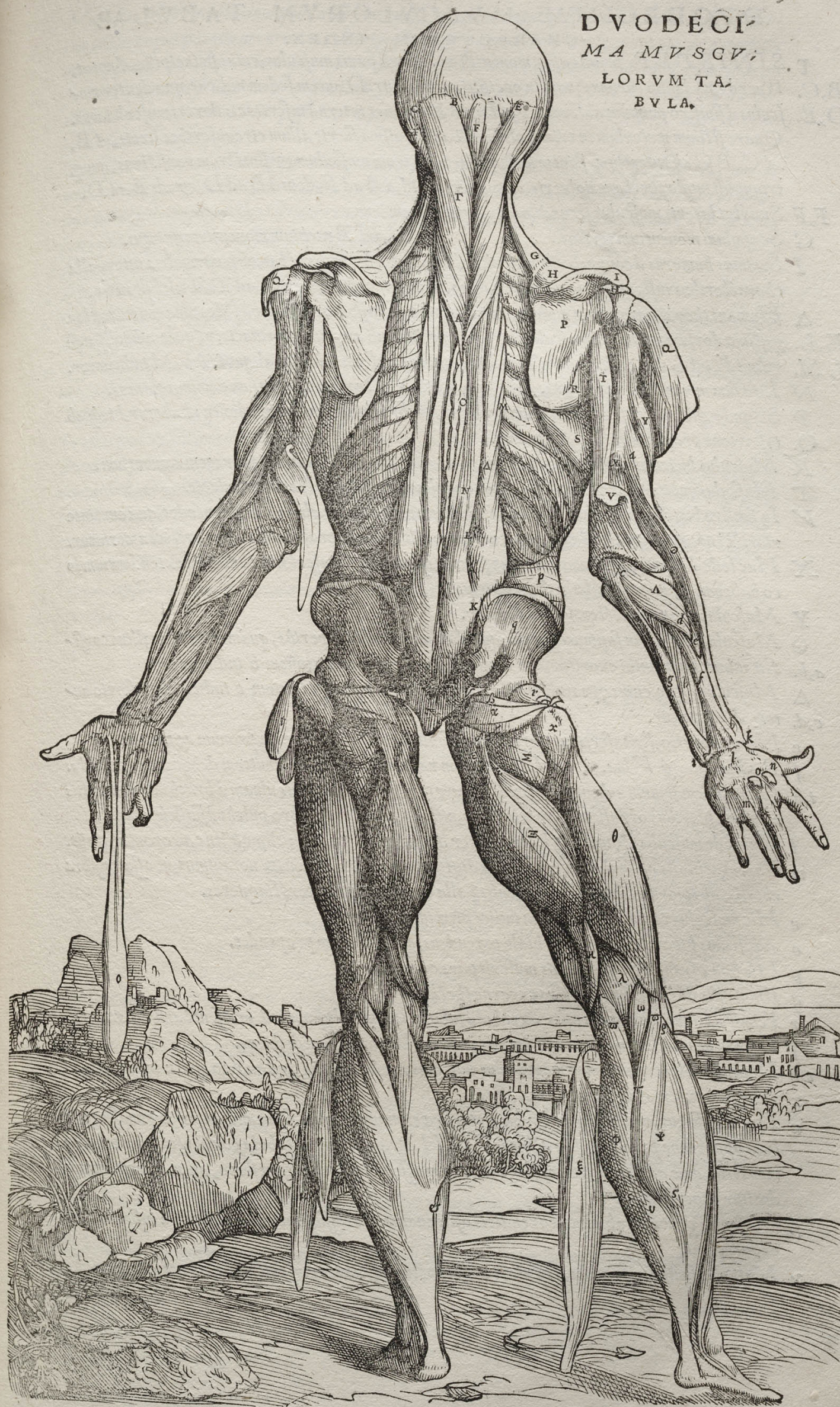

- o *Ulna. Atq; in horum ossium medio ligamentum occurrit, tota sede illa ossa intercedens com-*
mittensq; quae inuicem debiscunt.
- ii *Secundum principium trium principiorum, quae ab ulna originem seriatim sumunt. Ac p qui-*
p. q. dem eius principij pars est, quae tendinem brachiali offert. q autem tendo, primo pollicis ossi in-
r. sertus. r uero is tendo, qui secundo & tertio pollicis inseritur ossibus.
- f *Musculus pollicem indici proxime admouens.*
- ii *Tertium principium eorum, quae ab ulna pronascuntur, hic quoq; ab insertione pendens. Ac t qui-*
t. u. dem notat eius portionem, quae indici ac medio tribuitur, u uero eam, quae pollicis est peculiaris.
- Σ *Tertius femur mouentium musculus, cuius initium z, y, x circumscribitur. Quod uero ad horu-*
x, y, z. characterum latera, superiusq; spectatur, ilium ossis dorsum est, primo secundoq; femur mouen-
α. tibis musculus liberum. Caeterum α tertij illius musculi insertionem proponit.
- Φ *Quartus femur mouentium musculus, a tribus humilioribus sacri ossis ossibus initium ducens, &*
β. illic primum tendinem educens, ubi β conficitur.
- γ *Magnus femoris processus.*
- Δ *Secundus femur mouens musculus.*
- ε *Septimus tibiam mouentium musculus. Quid uero ? indicetur, ad characterem Ω paulo post*
commemoraturus sum.
- η *Ligamentum ab osse sacro, in coxendicis ossis acutum pertinens processum.*
- θ *Musculus decimus femur mouentium, hac ab interiori pubis ossis sede reflexus, ac ueluti inter*
κ. duos musculos i & κ insignitos prorepens.
- λ *Caput tertij tibiam mouentium musculi, quod primum eorum censetur, quae a coxendicis ossis ap-*
pendice pronascuntur.
- μ *Caput quarti tibiam mouentium, quod quatuor ut minimum capitum a coxendicis ossis appendi-*
ce pronatorum secundum numeramus.
- ν *Musculus, quem quinti tibiam mouentium loco habemus, cuius initium ν insignitur, quod tertium*
v. z. eorum capitum habetur, hinc a coxendicis osse educitorum. ζ uero praesentis musculi ostendit si-
o. num, cui tertius tibiam mouentium alioquin insidet. o hic quintus musculus, in tendinem desinit,
anteriori tibiae ossis sedi implantandum.
- Ω *Subsequenti tabula musculum explicabo, quem femur mouentium quintum recensemus, caracte-*
ribus Σ, Z & Π inibi indicandum. In praesenti autem idem musculus, characteribus & ac &
tum ζ ac Ω insignitur, singulisq; peculiaris musculi pars indicatur. Vtrumque enim & po-
steriorem notat musculi partem, ζ uero & Ω anteriorem. Caeterum ζ priuatim indicat e-
ius anterioris partis anteriorem portionem. Ω autem posteriorem significat portionem ante-
rioris partis.
- ω *Quartus tibiam mouentium musculus hic ab ipsius parte, quam femoris os educit, ac ε insigni-*
p. tur, pendet.
- ς *Musculus tibiam mouentium tertius, ab insertione pendens.*
- τ *Musculi tibiam mouentium octauae portio. Tibiae autem nullum adhibui characterem, quod se-*
quenti tabula iidem, qui hic modo proponantur musculi, illic characteribus ex sectionis serie oc-
cupandi.

DVO.

DVODECI-
 MA MUSCV-
 LORVM TA-
 BULA.

DUODECIMAE MUSCULORVM TABVLAE
CHARACTERVM INDEX.

- Γ SINISTER** primi caput mouentium musculorum paris musculi, cuius principium *A* notat, *AB, C.* Buerō *C* insertionem, quam in occipitis os molitur. *D* autem sedem indicat, qua dexter musculus *D, E.* sculus a sinistro primum abscedit. Postremo *E* insinuat internū insertionis dextri musculi lateris. Quare si illum musculum in trianguli formā agere uisum fuerit, illum circumscribes lineis, *AB, AC, BC.* Quinetiam si interuallum inter dextrum musculum et sinistrum consistens, quoz trianguli modo spectare uolueris, circumscribes id, a *B* ad *E*, dein a *B* ad *D*, et ab *E* ad *D*.
- F, F** Sinistri lateris musculus secundi paris caput mouentium.
- G** Scapulam mouentium tertius.
- H, H** Brachium mouentium quintus.
- I** Summus humerus a connatis ipsi musculis liber. Ceterum neq; costas, neq; eorundem interualla characteribus insigniuimus, quod hic eadem, ut in praecedenti tabula, ad *T, T, V* sit ratio.
- Δ** Humani thoracis motorum quartus, cuius initium *K* insignitur, *L* uero sedes, qua primum a longissimo dorsum mouentium musculorum *N* mox notādo, nō amplius pertinaciter (quemadmodū in *M, M.* riuus a *K* ad *L* usq; adnascitur. Tendines autem praesentis musculi aliquot, *M, M* indicantur.
- N** Dorsum mouentium undecimus.
- O** Dorsum mouentium decimus quintus.
- P** Scapulae gibbum musculo liberatum cernitur, qui brachium mouentium sextus habetur, hicq; ab *Q* insertionem propendens *Q* insignitur.
- R** Musculus brachium mouentium tertius.
- S** Secundus thoracem mouentium.
- T** Musculus cubitum extendentium, qui ab humiliori scapulae costa initium ducit.
- V** In sinistro brachio musculus, cubitum extendentium exterior ab ea sede propendit, qua cum interiori *T* notato impense cōmiscetur. In dextro autē brachio propendēs ea pars resecta cernitur.
- X** Hac sede ab humero carnea exoritur portio, quam tertij musculorum cubitum extendentium loco habemus, sequentiq; tabula *d* notabimus.
- Y** Musculus cubitum flectentium posterior.
- Θ** Musculus radium in supinum ducens, qui ab humero multo superius, quam externum illius conspiciat, *b.* sit tuberculum, tibi exoritur, ubi a ascriptimus, ipsius insertionem *b* indicantes.
- Δ** Musculus alter, cuius ope radius in supinum agitur, atq; huius initium *c* indicatur, insertio autem *d* insignitur.
- e** Neruea portio, seu insertionis terminus musculi superioris radium in prouum agentium.
- f** Radius.
- g** Vlna.
- h** Ligamentum radium ulnae, quā inuicem debiscunt committēs.
- i, k** Hanc sedem sinuum uehendis musculis paratorum, et cartilaginis ulnae a brachiali dirimentis nomine, pluribus ornassem characteribus, nisi illa superiori Libro pulchre fuissent obuia.
- l** Hac sede musculi tendinibusq; libera, aliter ligamēta, quibus ossa cōpinguntur, proponi nequeūt.
- m** Postbrachialis os anularem suffulciens digitum, quod ideo priuatim notauimus, ut ossa postbrachialis, ab ipsorum interuallis, musculisq; illa occupantibus interstingueres.
- n** Hic musculus reponitur, pollicem indici proximē adducens.
- o** Musculus bicorni tendine brachiale extendens, ab insertionem propendit.
- p** Hic bona transuersi abdominis musculi pars occurrit.
- q** Ilium ossis dorsum nunc prorsus ex carne spectatur.
- r** Femoris caput, coxendicis ossis acetabulū subiens ipsum ue ligamentū, praesentē ambiēs articulū.
- s** Ligamentum a sacro osse in acutum coxendicis ossis processum desinens.
- t, u** Dependet hic tertius femur mouentium musculus, et notatus, una cum quarto, qui *u* insignitur.
- x** Magnus exterior ue femoris processus.
- α** Decimus femur mouentium musculus, cuius praecipuam partem *F* notandam, ex decimasexta tabula opportune petes, ad characteres *F, G, H.* Praesens autem tabula eam musculi partem cōmonstrat, quā ad peculiarem ipsi in coxendicis osse caelatum sinum reflexa, ad magnum femoris ducitur processum.
- β** Musculus gracilis, ab acuto coxendicis ossis enatus processu, elatiori q; musculi *α* insigniti, sedi exporrectus.
- γ** Musculus similiter gracilis, inferiori exporrectus parti eius musculi, quem *α* notauimus.

≡ Musculus

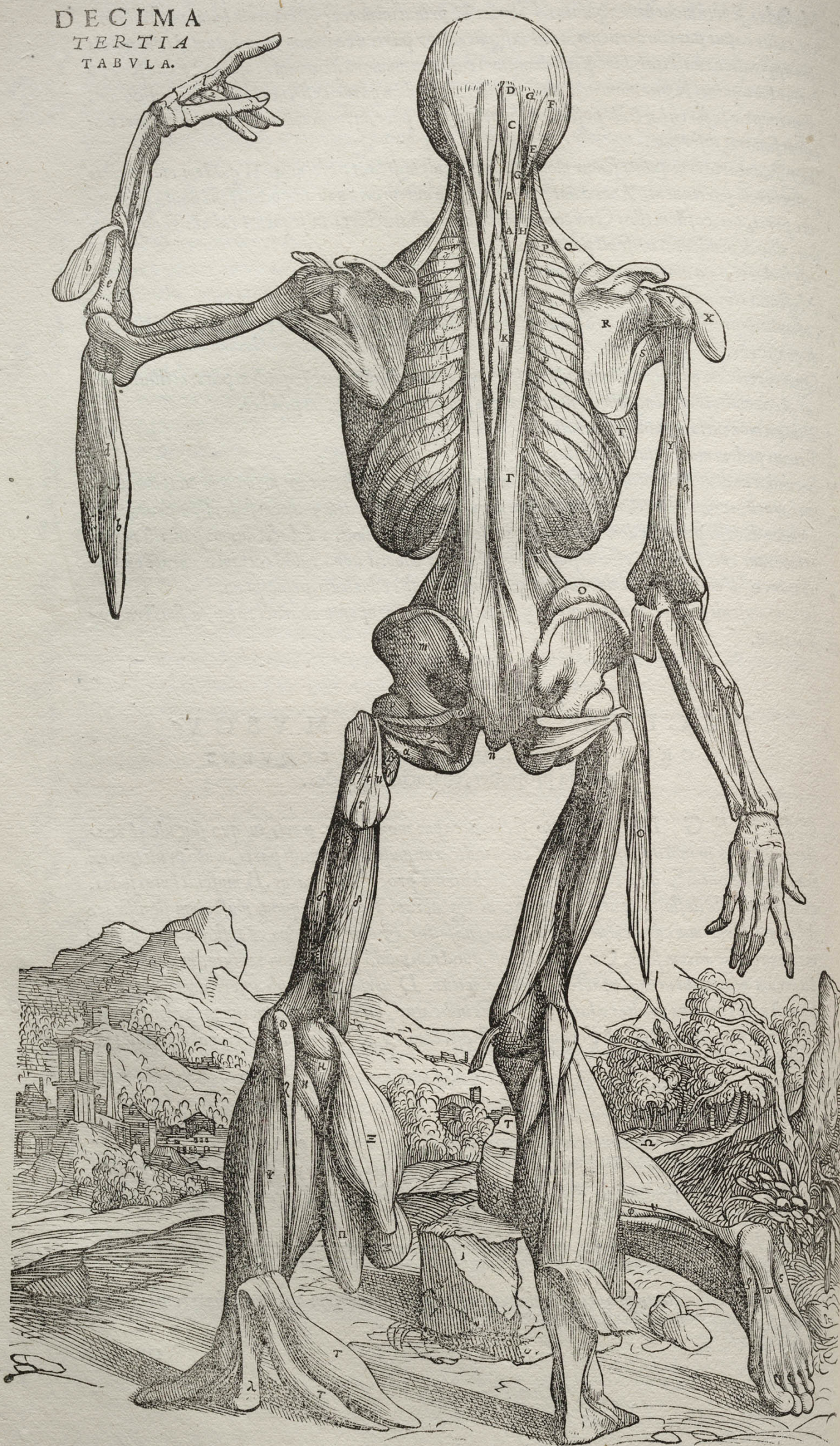
- Ξ** Musculus femur mouentium quintus. Verū *Ξ* priuatim notat posteriorem huius musculi partem, cuius caput partim nerueum, ac *Δ* insignitum, et partim carneum, et notatum, a coxendicis ossis appendice enascitur, hincq; prodeuntium capitum, numero quartum censetur. Hac sede posterior haec quinti femur mouentis musculi pars, admodum carnea est, ueri muris, ut ita dicam, effigiem praeseferens. *u* Hic posterior quinti musculi pars, in tendinem degenerat, interiori capiti femoris insertum.
- Σ** *Π* et *Σ*, anteriorem quinti femur mouentium musculi indicant partem, ac *Π* quidem eius partis posteriorem portionem, *Σ* uero anteriorem. Quo autem haec non admodum sane obuia promptius percipias, eosdem illos Graecorum maiusculos characteres in sequenti tabula repositurus sum, illic dependentes musculi partes notans.
- Musculus tibiae mouentium septimus.
- κ, κ** Musculus tibiae mouentium octauus.
- λ** Ampla depressaq; femoris ossis sedes, supra radicem inferiorum ipsius capitum, posteriori in se de consistens.
- μ, v** Quartus tibiae mouentium musculus, hic ab insertionem pendens, ac *μ* quidem partem illius indicat, a coxendicis osse enatam, uero partem, cui femur principium praebet.
- ξ** Tibiam mouentium quintus musculus.
- φ** Primus pedem mouentium musculus.
- ψ** Secundus pedem mouentium musculus. Ceterum huius musculi (ut et primi) principium partim carneū, ac *τ* insignitū uisitur, partim nerueum, ac *ρ* indicatū. *τ* autem sedes significatur, ubi primum duo isti primi pedem mouentium musculi contigui sunt. s. Haecenus musculi illi in sura extuberant, hicq; carnei esse desinunt, uerū haec tubera nona tabula etiam accuratē exprimuntur. *υ* Tendinis, qui e duobus praesentibus musculis educitur, principium.
- ω* Initium musculi pedem mouentium tertij, cuius tendinem proponit character et, in sinistra posita sita tibia.

DECIMAE TERTIAE MUSCULORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS
pagina proponet, characterum Index.

- A, B, C, D, E, F, G** Dextra portio secundi caput mouentium paris, in quo singuli characteres aliquid priuatim insinuant. *A* enim indicatur musculus secundi paris, acuto principio ex transuersis quinta et quarta thoracis uertebrae processibus enatus. *B* musculi huius sedes, qua carnea esse desinit, ac uelut in tendinem degenerat. Porro *B* quoq; musculum significare debet, qui a septimae ceruicis uertebrae spina enascitur, et cum musculo *A* insignito commiscetur, congressus autem sedi, *C* inscriptum est, quod non modo congressum utriusq; musculi notabit uerū etiam ubi uterq; exacte carneus efficitur. *D* utriusq; musculi insertionem notat. *E* secundi paris tertius in altero latere musculus indicatur, cuius etiam principium in alto latitat, insertionem interim ipsius ad *F* conspicua. Postremo *G* ac *G*, secundi paris carnea moles insignitur.
- H** Musculus dorsum mouentium quintus.
- I** Portio musculi dorsum mouentium sexti.
- K** Decimus quintus dorsum mouentium, seu eorum musculorum octauus paris alter.
- Γ** Undecimus dorsum agentium musculus, cuius principium a sacro osse pendens *L* insignitur, *L, M,* ipsius uero anulae tendines ue *M, M.* Atq; ita elatissimum *M*, praesentis musculi superioris rem significat terminum.
- κ** Character et loco *N* positus, musculum dorsum mouentium nonum indicat, seu quinti paris alterum.
- Ο, Ο** Musculus hic ab exortu propendit, thoracem hominis mouentium quartus, sinistram uero carnamq; septimus.

S DECIMA

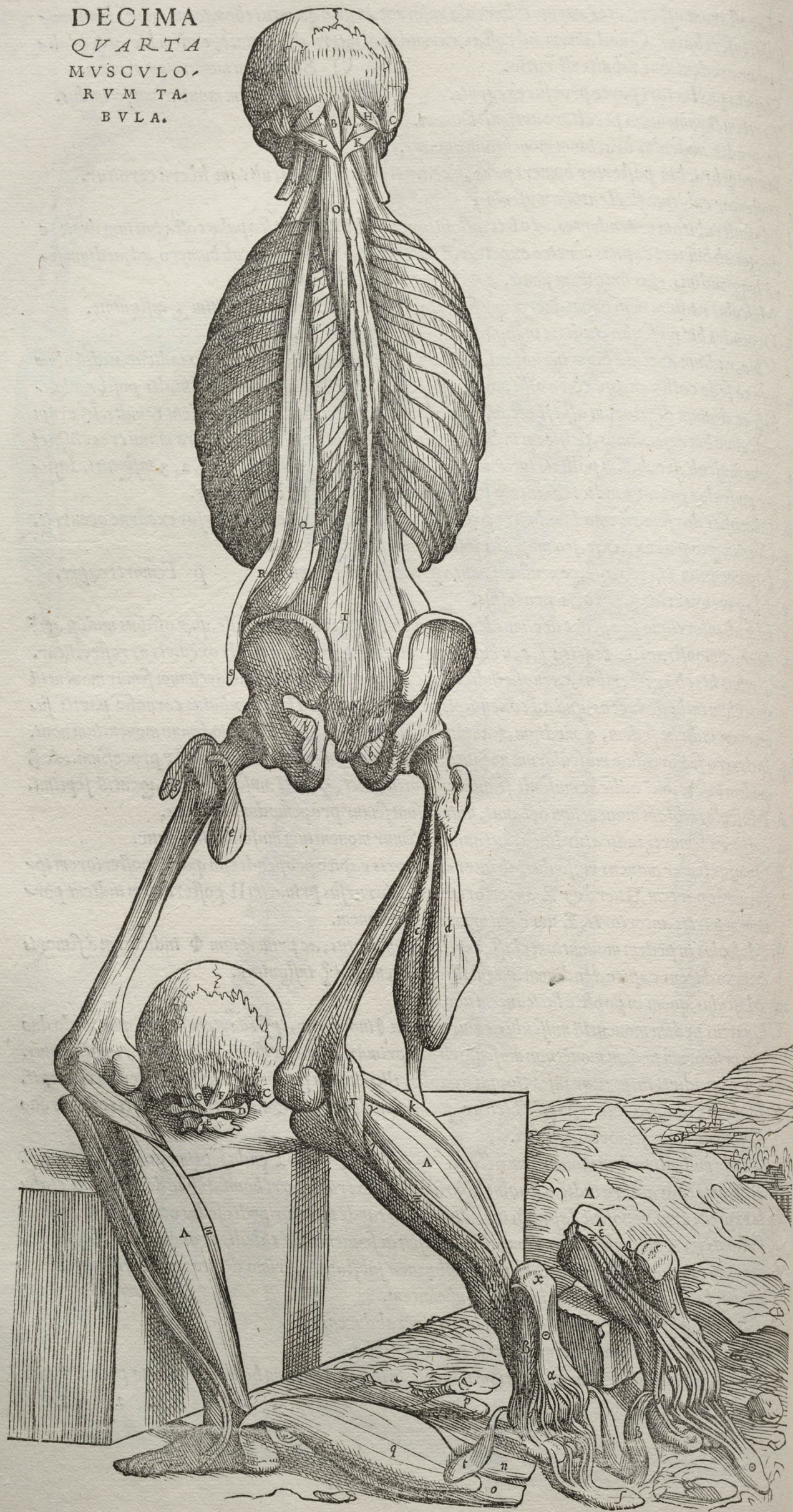

DECIMA
TERTIA
TABVLA.

- P. Hæ costarum asperitates, earum tubercula referunt, in quæ quartus thoracem mouentium musculus inferebatur. Quod autem ad costas, earundemq; interualla attinet, eadem hic atq; in alijs quor præcedentibus tabulis est ratio.
- R Scapula posteriori parte prorsus excarnis.
- V Tertium ligamentum peculiare articuli humeri.
- X Dependet musculus brachium mouentium quintus.
- Y In utroq; brachio posterior humeri pars, excarnis prorsus, musculus que libera cernitur.
- a Posterior cubitum flectentium musculus.
- b, c, d Musculi cubitum extendentes. Ac b is insignitur, qui ab humiliori scapulæ costa initium ducit, c ille, qui ab humeri capitis ceruice exoritur, d autem carnosæ pars, quæ ab humero, ad medium ferè longitudinis eius originem sumit.
- e Radius.
- f, g Musculus radium in prorum ducentium superior, cuius insertionem priuatim g insigniuit.
- h Dependet hic musculus, radium in supinum mouentium breuior.
- i Vlna, radium autem e superius notauit. k autem, ligamentum in utroq; cubito indicat, radii ulnæ tota ea sede colligans, quæ hæc ossa inuicem debescunt. Quod uero ad brachialis postbrachialisq; ac demum digitorum ossa spectat, omnia hic præcedentibus correspondent tabulis. Verum musculum hic rescuimus, pollicem indici proximè adducentem. Ac in sinistra manu tres cõspiciuntur musculi, secundum pollicis internodum flectentes, characteribusq; 1, 2, 3 insigniti. Insuper per musculus primum indicis os introrsum flectens, hic priuatim l indicatur.
- m Ilium ossis dorsum, quemadmodum et coxendicis ossis exterior sedes, prorsus excarne occurrunt.
- n Coccyx quoq; os excarne, seu musculis ipsi adnatis liberum cernitur.
- o Ligamentum a sacro osse, coxendicis acuto processui insertum.
- p Femoris caput.
- q Magnus exteriorq; femoris processus.
- r Hic ab insertione propèdet decimus femur mouentiũ, internã ipsius sedẽ, quæ ossibus undiq; attẽditur, cõmonstrans. Atq; ita s, t, u huius musculi tẽdines notat, qui ad coxendicis os reflectuntur.
- s, t, u Tribus his characteribus, carnosæ indicatur pars, uaginæ quasi modo decimum femur mouentiũ musculum inibi deducens, quæ ad coxendicis os reflectitur. Atq; ita x huius carnosæ partis supremam indicat sedem, y mediam, z autem infimam.
- a Portio femur mouentium noni.
- b, y In dextro femore duæ musculorum notantur insertiones, in parui femoris factæ processum. Ac b quidem insertionẽ indicat musculi femur mouentiũ sexti, y autẽ musculi femur agentũ septimi.
- d, d Musculus tibiam mouentium octauus, uniuersum femur propemodum ambiens.
- e, e Aspera femoris indicatur linea, cui quintus femur mouentium musculus inseritur.
- z, n, s Quintus femur mouens musculus, ab interno femoris capite propendet, in quo z posteriorem ipsius notat partem, n uero s anteriorem. atq; hic rursum priuatim n posteriorem indicat portionem partis anterioris, s uero anteriorem portionem.
- phi Musculus in pedem mouentium classe tertius enumeratus, ac principium phi indicatum a femoris externo ducens capite, tendinẽ autem illic educens, ubi phi insignitur.
- psi Musculus, quem in poplite latitantem uocamus.
- psi Quartus pedem mouentiũ musculus, cuius initium theta indicatur, ipsius autem sedem, quæ tendo duorum primorum pedem mouentium musculorũ, illi primum pertinacissimè adnascitur, non notauimus.
- lambda uero tendinis insignitur insertio, qui è duobus illis primis pedem mouentibus et tertio cõsurgit.
- mu Hæc sede tibie os excarne conspicitur, quemadmodum et magna portio exterioris capitis duorum humiliorum femoris capitum.
- nu Tendo musculi pedem mouentium octauũ.
- xi Tendo septimi pedem mouentium.
- omega Prasenti caractere indicat a uolui figuram, ad dextrũ integri hominis hæc decimatercia tabula expressi crus repositã, lapidiq; innitẽtem, quo tandẽ inferior pedis sedes oculis subijciatur, et sectionis serie musculi in hac apparentes, sensim in sequentibus tabulis proponantur. Significatur itaq; primum omega ligamentum, seu membranea substantia, primo digitos mouentiũ musculo obnatam, latiq; tendinis uicem in planta subeuntem.
- psi Musculus pollicem a cæteris digitis introrsum abducens.
- psi Musculus abductionis parui digiti a cæteris opifex.
- tau Primus secundusq; pedem mouentium musculi, in integro quidem homine a quarto pedem mouen-

DECIMA
QUARTA
MVSCVLORVM
TABVLA.

tum propendentes, in illa autem figura, quam Ω proponit, sua sede repositi.
 Υ Tendo tertij pedem mouentium musculi.
 Φ Portio quarti pedem mouentium musculi, quem in integro homine Υ insignitum cernis.
 χ Tendo ex primo, secundo & quarto, pedem mouentium musculis conflatus, calciq; insertus, quā
 Φ hic priuatim cavitatem proponat, inter anteriorem praesentis tendinis partem, & poste-
 riorem sedem aliorum musculorum conspicuam, qui hanc tibiae sedem occupant.
 ω Excarnis nullisq; musculis, uel ante sectionem obiecta tibiae ossis pars.
 $\ast$ Hic portiones occurrunt musculorum, qui posteriorem tibiae sedem sibi uendicant, praeter tres
 primos pedem mouentium musculos.

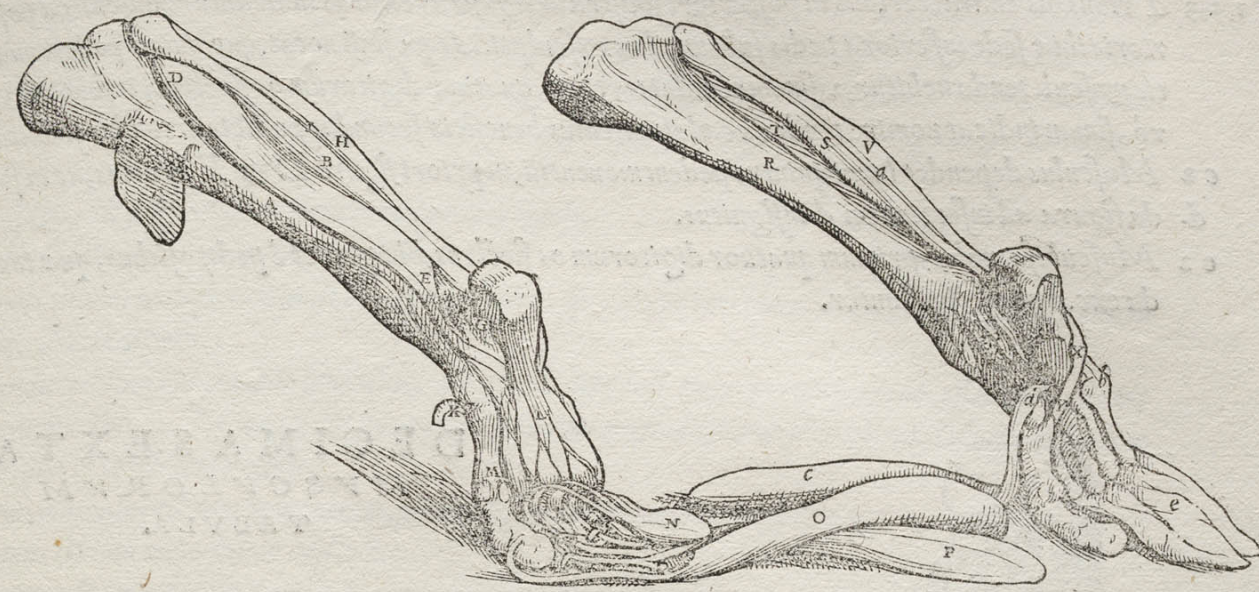
DECIMAEQVARTAE MVSCVLORVM TA-
BVLAE CHARACTERVM INDEX.

$H A E C$ tabularum posteriorem corporis faciem exprimentium ultima est, scapulis &
 brachijs carens, et genua flectens, ut plantam altero crure spectandam proponeret. Ad genua
 uero ne alia quaequam integra delineanda esset tabula, caput una cum duabus primis ceruicis uer-
 tebris reponitur, quartum musculorum caput mouentium par ostensurum.
 A, B Tertium musculorum caput mouentium coniugium, a secundae ceruicis uertebrae spina occipiti
 insertum.
 C Mamillaris temporum ossis processus, tam in integra figura, quam illa quae ad genua spectatur,
 conspicuus.
 D Hic character cum aliquot subsequentibus, figurae ad genua locatae proprius est, transuersum
 primae uertebrae ceruicis indicans processum.
 E Spinae secundae ceruicis uertebrae, atq; ita etiam E secundam ceruicis denotat uertebrae.
 F, G Quartum caput mouentium musculorum par, a prima ceruicis uertebra, occipiti insertum.
 H, I In ceruice integrioris figura insinuatur, quintum par musculorum caput mouentium, quod ab oc-
 cipitio in transuersos primae ceruicis uertebrae processus implantatur.
 K, L Sextum musculorum caput mouentium par, a spinae secundae uertebrae, transuersis primae pro-
 cessibus insertum.
 M Musculi scapulae mouentium tertij pars, illic conspicua, ubi a transuersis aliquot ceruicis uerte-
 brarum processibus prodit.
 N Dorsum mouentium musculorum tertius. O Dorsum mouentium septimus musculus.
 P Character P in lumbis reponitur, notans nonum dorsum mouentium musculum.
 Q Undecimus dorsum mouentium musculus, hic ab ultima ipsius insertione pendens, ac sinum R in-
 signitum ostendens, quo decimotertio dorsum mouentium musculo cedit, ipsius autem principium
 S indicatur.
 T Decimustertius dorsum mouentium musculus, cuius principium V notatur, finis uero X , quod
 V, X , etiam principium decimiquinti dorsum mouentium musculi indicat.
 Y Decimus quintus dorsum mouentium, cuius superius extremum a insignitum, sub septimo dorsum
 mouentium reconditur.
 Hanc decimamquartam musculorum tabulam, propter thoracis formam, costarumq; ductum se-
 culo intueri operae pretium erit, quum costarum ductum, ut & reliqua musculorum tabulae, ap-
 positissime ostendat. In ossium autem compage haecenus nunquam costas adeo concinne inuicem ad-
 nexu, ut ille naturalem situm, quod ad obliquum ipsarum ductum spectat, nanciscerentur. Nimis
 enim ingens interuallum, inter elatissimam ossis illius sedem, & duodecimae thoracis costae mucro-
 nem, in ossium compactione mihi semper relinquitur. In musculorum autem tabulis, costarum ductu
 inter pingendum obseruare fuit promptissimum, quum in suo naturali situ tota sectionis serie sem-
 per consistant. quinetiam exteriores intercostalium musculos hic quoq; se spectandos offerre, e-
 tiam me tacente, neminem latere arbitror. Atq; ita etiam ilium ossa, & coxendicis & pubis &
 femoris ossa adeo sunt conspicua, ut si hic notas desideres, ille a tribus integris Primi libri figu-
 ris petenda ueniant. Quamquam in pubis osse b occurrit, membranam indicans in pubis ossis
 foramine obuiam.

- c Musculus sextus femur mouentium, ab insertione propendens.
 d Musculus septimus femur mouentium.
 e Hic musculus propendet femur mouentium nonus.
 f, g Carnea pars, seu siuoles, priuati musculi, decimum femur mouentem musculum deducentes, atq;
 hic ab insertione pendentes.
 Γ Musculus quem in poplite latitare dicimus, cuiq; Galenus fere totū poplitis flectendi munus per
 h, i. per am concedidit. h ipsius ab externo femoris capite exortus, i insertio eiusdem in tibia os
 insignitur.
 k, l Septimus pedem mouentium musculus.
 l Tendo octauū pedem mouentis musculi, cuius insertio in pedij os paruum sustinens facta, min.
 m. signitur.
 n, o, p, q A sinistri pedis calce quatuor humi prostrati pendet musculi, pedis motorum opifices. n enim et
 r, o, duos primos pedem mouentes insinuant, p autem tertium, q uero quartum. Ceterum r ad
 dextri calcis internum latus repositum, tendinis illius insertionem indicat.
 Δ Δ Figuram notat, externo lateri integrioris figuræ dextri pedis hic appositam, quæ sectionis se-
 rie dextrum integrioris figuræ pedem subsequitur, qui succedit figuræ, quam in præcedenti mu-
 sculorum tabula Ω indicabamus.
 ∫ Ligamentum pedis, a digitorum terminis pendet, quod musculo secundos quatuor digitorum ar-
 ticulos flectenti, Θ hic notato obnatum fuerat, latiq; in extremæ manus uola tendinis uicem
 gerebat.
 z Dependet musculus, pollicem a cæteris digitis abducens.
 u Musculus hic a sua insertione dependet, qui minimum digitum a reliquis in externum latus ab-
 ducit.
 Θ Musculus secundum quatuor digitorum os flectens, x ipsius principium a calce enatum, & illius
 x, & in quatuor tendines partitiō. Ceterum qua ratione huius musculi tendines diuidantur, subditosq;
 transmittant tendines, in hoc dextro maioris figuræ pede expressum habes, ut tamen sese hæc of-
 ferant, attentissimis oculis internam quatuor digitorum sedem intuebere, quanquam & figura Δ
 notata, hæc etiam commonstret, in qua musculus ille ab insertione propendens, Θ quoque insi-
 gnitur.
 β Carnea hæc moles illa est, cuius beneficio primum pollicis internodium flectitur, atq; hæc eodem
 β indicata, in figura illa dependet, quam Δ insigniui.
 Δ, Λ, Δ Musculus secundum pollicis os flectens. γ in dextra tibia huius musculi notatur principium.
 γ, δ, A hac sede præsens musculus, ab interno ipsius latere tendinē educit, qui in carne ipsius substan-
 e. tia aliquousq; incæperat, iuxta characterem e. Deinde utraq; figura plantam referens, tendi-
 nem hunc quoq; A notatū habet, quā pollicis iam est proximus.
 Ξ, Ξ, Ξ Musculus quatuor digitorum tertium os flectens, ζ ipsius principium aliquantisper altius ad
 ζ. n. buc, sub musculo in poplite latitante, ac Γ notato. u tendo illius, ab interno etiam latere car-
 θ. nœ suæ substantiæ enatus, atq; in pedis planta in quatuor alios tendines inibi, ubi θ occurrit,
 diuisus, qui quatuor digitis postmodum offeruntur.
 κ, κ Hic sese ostendit portio musculi, quem inter pedis motores quintum numeramus.
 λ Musculosa caro, quæ in quatuor portiones deducta, tendinibus exporrigitur, qui tertium qua-
 tuor digitorum os flectunt. Est autem musculosa hæc caro, cuius opera quatuor pedis digiti ad
 pollicem ducuntur. Vt uero & tendines illos, et portiones has musculosæ substantiæ accuratius
 ν. cognoscas, tendinem tertium indicis os flectentem, γ notatum conspicias, musculum autem indicem
 μ. pollicis adducentem, μ.

DECL

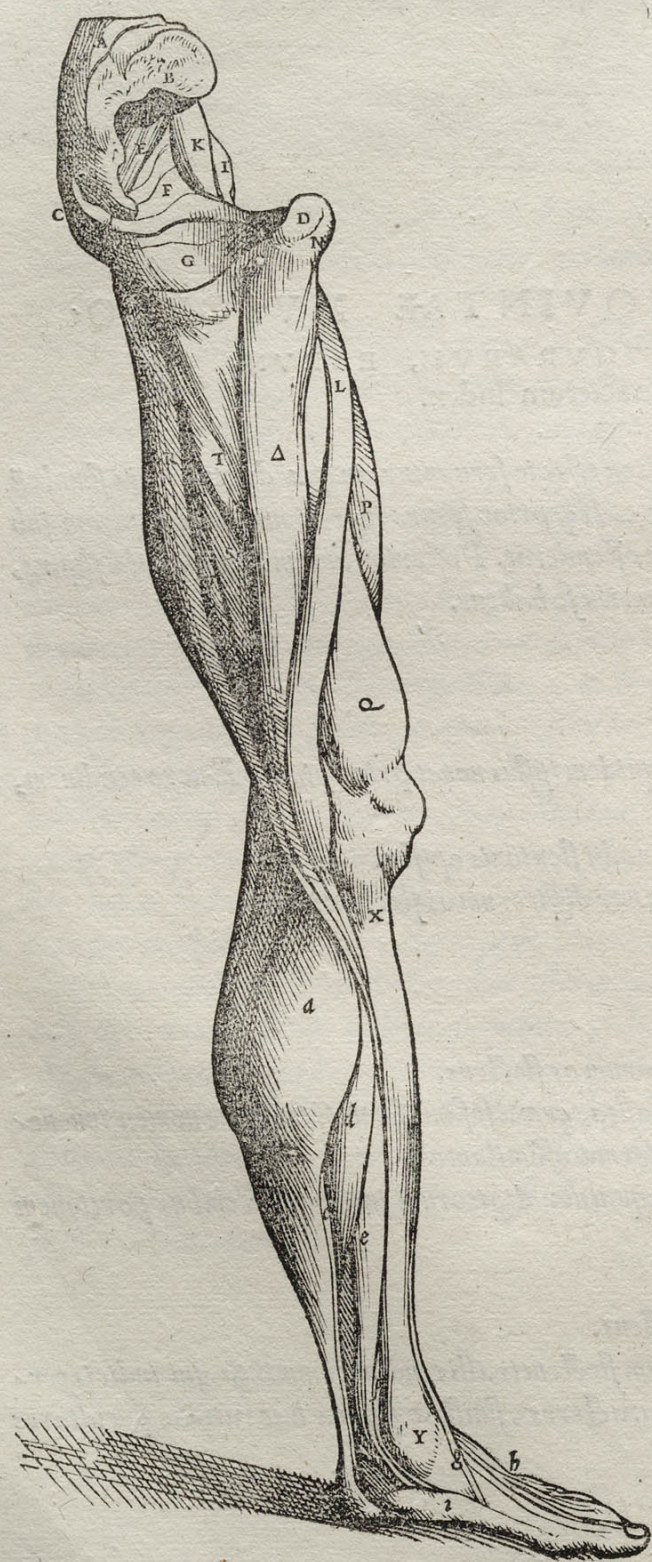
DECIMAQVINTA MUSCVLO-
RVM TABULA.DVARVM DECIMAEQVINTAE MUSCVLO-
RVM TABULAE FIGVRARVM, EARVN-
demque characterum Index.

- D V A E præsentis tabulæ figuræ in ea effigie seruantur, in qua dextra tibia simulcū
 pede decima quartæ tabulæ sese exhibuerunt. Atq; prior figura in sectionis serie figuram sub-
 sequitur, quam præcedens tabula Δ notatam ostenderat. Posterior autem huius tabulæ figura,
 succedit priori. Notæ autem harum figurarum ita se habent.
 A₁ Tibiæ os.
 B₁ Fibula.
 C₁ Musculus dependet, qui in poplite latitat.
 D, E₁ Musculus quintus pedem mouentium, ac D quidem ipsius notat principium, E uero tendinem,
 ab interno musculi latere pronatum.
 F₁ Sinus cui tendo insidet, secundi pollicis internodij flexionis opifex.
 G₁ Sinus quo tendo uehitur musculi, tertium quatuor digitorum os flectentis.
 H₁ Musculus pedem mouentium septimus.
 I₁ Musculus pedem mouentium octauus.
 K₁ Insertio sexti pedem mouentis musculi.
 L₁ Musculosa congeries, primum quatuor digitorum os flectens.
 M₁ Osicula ad primum pollicis internodium reposita, quæ a sesami seminis imagine nomen inuene-
 runt, quæq; ab Arabibus dimidiati ciceris formæ assimilantur.
 N₁ Pendet hic musculosa substantia, quæ singulis quatuor digitorum internis lateribus portionem
 exporrigit, digitos pollicis adducentem.
 O₁ Musculus pollicis secundum os flectens.
 P₁ Musculus tertium quatuor digitorum os flectens.
 Q₁ Portio tendinis, secundum pollicis internodium flectentis, illi tendini commixta, qui indicis ter-
 tium internodium flectit. Sequentes modò characteres, sinistra figuræ hac ratione peculiare
 sunt.
 R₂ Tibiæ os.
 S₂ Fibula.

S 4 T₂ Liga.

- T* 2 Ligamentum membraneum, fibulam tibiae ossi illic committens, ubi haec ossa inuicem debiscunt.
V 2 Musculus pedem mouentium septimus. *X* hac septimi musculi tendo, sub osse cubi tesserae uel
X, Y imitante reflectitur, & latefcit quoq; *Y* tendinis huius in os pedij pollicem sustinens insertio.
a 2 Musculus sub septimo occultatus, & pedem mouentium octauus, cuius insertionem *b* notat, quae
b in pedij os paruum suffulciens digitum perficitur.
1, 2, 3 Tribus his characteribus in posteriori sinistrae figura, tres sinus indicantur, musculus à poste-
 riori tibiae sede inferiora pedis subeuntibus exculpti. Atq; *1* sinu notat, quo quinti pedem mouen-
 tis musculi tendo uehitur, *2* sinum tendini tertium, quatuor digitorum os flectenti insinuat. *3* ue-
 rò, sinum indicat nomine tendinis caelatum, cuius beneficio secundus pollicis articulus flectitur.
c 2 Musculus dependet humi quintus pedem mouentiū, in priori figura *D* & *E* notatus, ac in secun-
 da figura ad insertionem *d* insignitus.
e 2 Musculosa moles, primum quatuor digitorum os flectens, hic pendet à pedij ossibus, quae iam nu-
 da excarnaeq; spectantur.

DECIMASEXTA
 MUSCULORVM
 TABULA.

PRÆSENTEM tabulam li-
 cuiſet statim tertiae musculorum tabulae sub-
 ijcere, sed quoniam corporis duntaxat pars
 existit, huc eam reponere magis uisum est,
 qua sinistrae femoris, tibiae, pedisq; interna fa-
 cies nullo liberata musculo exprimitur, una
 cum osse sacro, & osse sinistro ipsius late-
 ri commissio, ut decimus femur mouentium
 musculus alicubi in conspectum ueniret, qui
 in integris tabulis ea parte conspici nequi-
 uit, quae internam pubis ossis & coxendi-
 cis quoq; sedem occupat. Huius autem
 tabulae characteres, ut se-
 quens pagina proponit,
 se habent.

A Os

- A* Os sacrum.
B Ossis sacri latus, cui sinistrum ilium os committebatur.
C Ligamentum à sacro osse, in coxendicis ossis appendicem pertinens.
D Sinistri pubis ossis pars, quae dextro pubis ossi committebatur.
E Notatur quartus femur subiens neruus.
E, F Decimus femur mouentium musculus, cuius tres ueluti partes, *E*, *F*, *G* insignitae, inscriptioni-
G, H bus quodammodo distinguuntur, quibus ab interna pubis ossis sede, & interna quoque coxendi-
 cis ossis regione, musculus iste carneus pronascitur. Ad sedem uero *H* indicatam, musculus
 artior redditur, & ad sinum sibi in coxendicis osse insculptū reflexus, ad magnum femoris per-
 fertur processum.
I Conspicua est portio, sexti femur mouentis musculi.
K Portio septimi femur mouentis musculi.
L Primus tibiae mouentium musculus, cuius sedes, qua iuxta internum femoris caput, in tendinem
M cessat, *M* indicatur.
Δ Secundus tibiae mouentium musculus. *N* & *O* musculi huius principium ab ossis pubis com-
N, O missura pronatum. *M* quoq; & si in primo ponatur musculo, huius secundi musculi etiam sedem
 notat, qua in tendinem desinit.
P Nonus musculus tibiae mouentium, parua ipsius portione hic conspicuus.
Q Octauus tibiae mouentium musculus.
R Tertius tibiae mouentiū musculus, cuius tendo, quemadmodum & primi & secundi, tibiae mo-
 uentium musculorum quoq; *M* indicari potest, & promptissimum etiam est intueri, ubinam mu-
 sculorum tendines, in anteriorem tibiae ossis sedem inferantur.
S, T Quintus femur mouentium musculus, uerum *S* posteriorem eius musculi partem notat. *T* au-
 tem quinti femoris musculi anterioris partis posteriorem indicat portionem.
V, V Quintus tibiae mouentium musculus.
X, Y Excarnis tibiae ossis pars, uerum *Y* interiorem notat malleolum.
a Primus pedem mouentium musculus.
b Secundus pedem mouentium musculus.
c Tendo tenuissimus, idemq; summe gracilis, qui à tertio inter pedis motorum musculo educitur.
d Musculus suram constituentium maximus, pedemq; mouentium quartus.
e Musculus quatuor pedis digitorum tertium os flectens.
f Portio musculi inter pedem mouentium quinti.
g Tendo sexti pedem mouentium musculi.
h Tendines digitos extendentes.
i Musculus pollicem à ceteris digitis introsum abducens.
 Absolutis itaq; sedecim musculorum tabularum (quas in praesentis Libri initio collocandas di-
 xi) indicibus, proximum modò erit Caput contextum aggredi, ac à ligamentorum natura in-
 itium sermoni statuere.

QVID LIGAMENTVM, AC QVIS
 ligamenti usus & differentia. Caput I.

- FIGURA sequentem paginam occupans, & omnem propemodum ligamenti diffe-
 rentiam semel commonstrans, uniuersum femoris os exprimit, una cum tibiae osse & fibula, qui-
 bus ea ligamenta adhuc connata haerent, quae primi Capitis contextu intelligendo subseruiunt.
A, B, C, D Femoris os.
B Femoris ossis caput sinum coxendicis ossis subiens.
C, D Femoris ossis humiliora capita, quae tibiae articulantur.
E, F, G, H Tibiae os.
F Eminens superioris appendicis tibiae ossis processus, qui sinum subingreditur, quem duo humi-
 liora femoris ossis capita efficiunt, & qui ligamentum mox *X* insinuandum educit.
G Sinus

G Sinus inferioris appendicis tibiae ossis, quo complures ueruntur tendines eorum musculorum, qui anteriorem tibiae sedem occupant.

H Interior malleolus.

I, K Fibula, uerum K exterior malleolus priuatim insignitur.

L, M, Musculus notatur in sura maximus, pedemq; mouentium quartus, atq; inter reliquos corporis musculos intensissime liuens. Verum M huius musculi tendinem, calcis ossi insertum, particulatim indicat. N autem portiunculam tendinis primi & secundi pedem mouentium musculorum ostendit, quae quarto pedem mouenti musculo conuascitur, ac simul cum illo unita, calci inseritur.

O Teres ligamentum, femoris os coxendicis ossi iungens.

P, P Ligamentum orbiculatum femoris cum coxendicis osse articulum amplexens.

Q Ligamentorum portiones, ex magno externoq; femoris processu in musculorum substantiam absumptae, ac potissimum in tibiae mouentium septimi.

R Portiuncula ligamentorum quoq; a radice interioris minorisq; processus femoris pronatae, & in octauum tibiae mouentem musculum praecipue degenerantes.

S, S Membraneum ligamentum, reliquis etiam omnibus articulis commune, quod uniuersum genu articulum ambit, ea tantum parte excepta, cui mola praepositur.

T Ligamentum genu articulo proprium, quod externo ipsius lateri attenditur.

V Ligamentum hoc, etiam genu articulo peculiare censetur, atq; externo ipsius lateri attensum uisitur.

X Ligamentum ex tibiae ossis processu F notato, in femoris os insertum.

Y Ligamentum superiorem fibulae partem, tibiae ossi conueniens.

Z Ligamentum inferiorem fibulae partem, tibiae alligans.

a Membraneum ligamentum, fibulam tibiae ossi toto ductu, quo inuicem haec ossa debiscunt, committens.

b, c Hic ligamentum notatur, tendines anuli ritu amplectens, qui a tibiae anteriori sede, in pedis superiora porriguntur. Ut uero ipsius natura exactius oculis subijceretur, id sectione secundum longitudinem ducta, diuisum, atq; una parte in latus reflexum finximus.

d Ligamentum a tibiae ossi ad calcem insertum, & tendines hac ad pedis inferiora descendentes continens.

e Ligamentum a fibula ad calcem porrectum, & tendinibus hac pedis inferiora petentibus obductum.

f Ligamentum cartilagineum, ab interno malleolo, in tali internum latus insertum.

g Ligamentum quoq; cartilagineum, fibulam talo colligans.

Huc sane & tabulam retulisse praesentis Libri trigesimo Capiti proponendam, quae primae ceruicis uerebrae ad secundam, & primae secundaeq; ad caput connexum exprimit, nisi quam modo proposui, utcumq; omnem ligamenti differentiam & usum commonstraret.

CAPITULUM
PRIMI
FIGURA.

PRIMVS

Quid ligamentum
Ligamentum
substantia
Ligamenti
tendinibus
continendis
usus.

PRIMVS Liber omnia, quae ad humani corporis ossium cartilaginumq; enarrationem spectare duximus, enarrauit, praesens uero ossium cartilaginumq; ligamenta, & ea mouentes musculos prosequetur. Ossium enim & cartilaginum natura primum fuit perdiscenda, & post illa mox ad ligamentorum musculorumq; concisionem properandum, quando quidem haec corporis partes, caeteris omnibus ueluti fundamenta ac bases subiiciuntur. Ligamentum itaque, quod nerui generatim dicti nomine comprehendimus, Graecis *συνδεσμος* nuncupatur, proprio, non autem communi significato, corpus est simile ex osse aut cartilagine, aut quauis duriori membrana principium ducens, omnis propemodum sensus expers, durum, sed tamen cartilagine mollius, album, uariosq; in colligando, continendo, obtegendo, & musculus constituendis homini usus praestans. Nisi enim ossium & cartilaginum articuli, ligamenti tenerentur, nihil sane prohiberet ossa, aut cartilagine in quolibet motu luxari, & a sua naturali sede alio permutata egredi. Quod ne contingat, summus rerum opifex Deus omnes ossium cartilaginumq; articulos ligamenti circundedit, ualidis quidem, at remissionis interim, tensionisq; non paruae capacibus. Miranda profecto est Creatoris industria, qui ex coarticulatis inuicem ossibus, corporis substantiam enasci uoluerit, cuius beneficio ossa simul ad amissum tutoq; colligentur, & articulata continentur, neque prompte per uiolentos motus a se inuicem rumpantur, quodq; demum haec substantia ex continuis in defessisq; motibus, noxae suscipiendae contumax, ob duritiem euaserit. Porro ut ossa cartilagineq; a musculus tracta ocyus sequantur, molle rursus ligamenti substantiam confingi oportuit, atq; hac ratione inualidam. Atqui contrarium est ualido & duro, infirmum, debile ac molle. Quae fuerit igitur rerum Opificis solertia, qui corpus quoddam fabricfecit, usus & naturae utriusq; abunde compos, & ab iniurijs remotum, ex humanae fabricae refectione discas, integrum est. Comperies enim omne ligamentum adeo durum, ut tuto simul colligeret, & quantum suo articulo ex usu est, illum moueri non prohibeat, neq; facile abrumperetur, atq; hic praecipuus primariusq; ligamenti usus est, a quo etiam nomen mutuatur. Nam ligamentum ex osse in os (ut humeri & genu articulo ligamenta) aut ex cartilagine in cartilagine (ut laryngis cartilagine mutuo necessitudine) aut ab osse in cartilagine (ut quae costarum cartilagine pectoris ossi committuntur) insertum, commissorum ossium ac cartilaginum commune uinculum efficitur, hoc solo nomine, ut illa inuicem colligeret, siue haec manifesto siue obscuro, & qui uix perpendi possit, motu agantur. Secundo usu ligamentum, tendines suis, quibus uehantur, sinibus continet, ne ex ipsis declinent, aut ab illis eleuentur. huius autem generis ligamenta in homine esse quam plurima, in manus pedisq; musculorum enarratione docuimus. In externa namq; cubiti sede, quae brachiale illi articulat, eius classis ligamenta sex uidentur, in interna autem brachialis regione unicum & perquam ualidum, deinde etiam in interna digitorum manus ac pedis sede, unicum in tota fere ipsorum longitudine consistit. In anteriori uero tibiae sede, quae pedi articulat, unum quoque est amplum & ualidum, & alia deniq; inter tibiae & calcem, ac inter fibulam & calcem obseruantur, quae omnia in hoc praecipue creata sunt, ne tendo in musculi contractione e proprio sinu assurgat. Nisi enim huiusmodi ligamentum anteriori tibiae sedi iuxta pedem praepositum, inter reliquos, quibus uia prebet, tendines, illos qui digitorum extensionis authores sunt, transmitteret, & contineret, quoties digitos tenderemus, tendines illi antrosum a tibiae & pedis articulo promineret, nihilo minus sane, qd si funiculum uni digito alligatum ad genu usq; protederes, illoq; digitum eleuare, conareris, funiculus namq; ille uersus genu attractus, plurimum a pedis cum tibia articulo abscederet. At si alium funiculum transuersim in tibiae sedi obligaueris, atq; sub illo, cum quo digitum extendi uolebas, traduxeris, funiculus illerectus, etiam si pertrahatur, non amplius a tibia abscedet, & tibiae pedisq; transuersim uinculi occasione toto ductu exporrectus, digitum eleuabit. Atq; hac Naturae solertia aurigas imitari intuemur anulis illis, quos equorum iugis conectunt, ut habena oblongiori per anulum traiecta, equos, quibus non insident, opportuniuse reflectat. Quia uero ligamenta haec perinde, ac ille anulus habens, transuersim tendinibus obducitur, aut potius orbiculatim amplexatur, Graecis *ανυλάρια* fuere nuncupata, nos autem illa nunc Transuersa, nunc Anularia appellamus. Interior eiusmodi ligamentorum superficies anulis, per quos funes trahuntur,

tur, penitus respondent, est enim ut plurimum, ut et ipse tendo, secundum cauum orbicularis, laevis, & uelut uiscido humore ceu sinegmate quopiam perfusa. Quippe haec ligamenta non solum tendinibus extrinsecus obducuntur, uerum etiam uelut stratum ipsis sunt. ipsa namque ossis duritiem correctura, inter os & tendines sese insinuant, undique in orbem tendines, citra omnem prorsus connexum amplexantia, & ut anulus habenam, transmittentia. Horum ligamentorum ordinem ascribende sunt membranae, transuersim alicui integras musculorum congerie obducite, ne illi inter se implicentur, sua uesede aberrant, huiusmodi enim membranas in tota cubiti, femoris, & tibiae longitudine musculis praesse recensebimus. Insuper & transuersum primae ceruicis uertebrarum ligamentum, dentem in suo sinu continens, ac ne ille aliquando dorsalem medullam comprimatur, inftar ualli prohibens, in horum quoque numero recenseri potest. Rursus nisi ridiculos et fictos penitus arbitraret cerebelli processum, qui uermibus comparantur, motus, inter haec ligamenta quoque connumerarem, tenuis cerebri membranae partes, quae anterior cerebelli sedem cerebri natibus, & posteriori dorsali medullae conestunt. Quandoquidem illas membranae partes Tendinum nomine Galenus dignatus est, arbitratus illas in hoc formatas esse, ne processus uermium modo conficti a sua sede recedant. Verum quia his processibus nullum peculiarem motum tribuo, nequiquam tenuis membranae partes illorum motibus praesse concedam, sed huc quoque referam membranas, seu ligamenta potius ex ossibus pronata, & quosdam ossium si nus ideo succingentia, ut, & si musculi tendinem uel sinui incubentem, anuli modo orbiculari non amplexentur, nihilominus tamen sinu ita subungant, & uiscido quoque humore sic oblinentur, & laeua sint, ut pinguis rotulae modo, musculi & tendinis sibi superuehi sinant, & quomodo nus is atteratur, praestent. Reperies autem non sine summa uoluptate huiusmodi ligamentum, in posteriori coxendicis ossis sede sinui obnatum, ad quem musculus reflectitur, qui internam pubis ossis sedem occupans, femur extrorsum circumagitur, deinde etiam in superiori coxendicis ossis regione, quae duo musculi descendunt, primarii femoris flexus opifices. Huc quoque spectant ligamenta, cartilaginea ligamentorum naturam seruantia, quae acetabulorum & ossis sinui cavitatem augent, cuiusmodi ad coxendicis sinus superciliu obnascitur. Et fortassis huc reponende essent ligamenta, cartilaginea, quas in genu articulo, & in humeri ad scapulas articulo haberi in Primo libro retulimus. Videtur namque et genu cartilaginibus Galenus Ligamentorum nomen indidisse, licet ad colligationem nimis quam paru conducit. Porro tertius ligamentorum usus censebitur, quo illa inftar indumeti & propugnaculi, corporibus, quibusdam obducuntur, in quorum albo in primis omnia secundi usus ligamenta comprehendimus, & priuatim mucosas quaedam membranas, tendinibus tunicarum ritu circumdatas, cuiusmodi in manu praecipue obseruatur. Tendines enim musculorum, qui ex cubito ad digitos procedunt, membranis propriis obteguntur, & potissimum ea tendinum portio, quae in brachialis sinu, & manus uola, ad digitorum usque radices habetur. Ceterum haec membranae a tendinibus, ipsisque musculorum peculiaribus membranis potius, quam ab eis principium ducunt, unde etiam membranae ordinem non inepte ascribitur. Quandoquidem si huius generis membranas inter Ligamenta cum Galeno enumerauerimus, reliquae propemodum corporis membranae huc quoque referentur, quoniam quibusdam obducuntur corporibus, & uelut uincula eorum existunt. Essent autem ex harum numero, peritonaeum praecipue, membrana costarum succingens, inter septientes thoracis cavitatem membrana, dura cerebri membrana, una cum omnibus, quos educunt, processibus. Non enim minus haec membranae ab ossibus, quam cetera ligamenta, nasci conspiciuntur, & interim in se aliquid colligant, continent, et amplexantur, proximisque ossibus astabiliunt. Quartus etiam ligamentorum usus haberi poterit, quo septi alicuius ac interstitij uice illa musculi intercedunt, & musculis durum ossis modo renixum praebent, cuius nota ligamentum illud profecto est, quod inter ulnae radii secundum cubiti longitudinem porrectum musculi internam cubiti sedem occupantes ab exterioribus interdiuidit. Deinde quum musculi huic ligamento attensi, ut os ipsis conceditur moueat, in se contrahuntur, tunc ligamentum id ipsis firmamentum offert, absque quo non aequale ualida eorum de fieret functio. Huius etiam generis illud est, quod tibiae fibulae membranae cuiusdam ualidioris ritu, ubi in uice ossa haec dehiscunt, connectit, postmodum praeter ligamentum spinarum interuallum occupans, & dextros musculi ad sinistram dirimes. his quoque ad numerari possent membranae, quae pubis ossium foramina occupant, musculosque anteriori foraminum sedi attentos ab illis, qui posteriori committuntur, quasi ossis modo discernunt. At quintus ligamentorum usus nequiquam infimus est, in huius enim ordinem ea ligamentorum portio reponenda uenit, quae musculi constitutionem ingreditur, musculoque non infima substantia suppetit. Quae autem ratione serieque id fiat, sequenti Capite, quod musculorum constructionem enarrabit, opportunitus prosequemur. Hic uero suffecerit addidisse, musculi etiam ad ossium cartilaginumque colligatio nem plurimum auxiliari, quia capite suo ex uno osse, aut cartilagine principium ducit, & ipsius sine

Lib. 8 de Usu par.

Ligamenta aut membranae sinibus obducite, ad quos musculi reflectuntur.

Ligamenta, ossium acetabula augentia.

Lib. 2 de Adm. sectio. V. sus ligamentorum, quae in star propugnaculi sunt.

Lib. 1 de Adm. dissect.

Ligamentorum usus, quae in star interstitij sunt.

Ligamentorum usus, quo musculi constitutionem subeunt. Quae ligamenta unicuique tantum praestant usum, quae plur.

in aliud os, uel cartilaginem implantatur. Atque hac ratione ligamentorum usus commiscere promptus erit. Sunt enim primi duntaxat usus omnia, quae femoris os coxendicis ossi, & tibiae femori colligant. nullum enim aliud homini quam colligandi officium praestant, nisi etiam forsitam aliquis tertio ligamentorum usu, ipsa ossibus obducere assereret. Secundi duntaxat usus nullum reperies, quum omnia tertio usu inftar propugnaculi, aut ab ossis iniuria uindictis inftar, tendinibus sint. Verum ex his reperies nonnulla, quae aliud nullum beneficium, quam secundum & tertij usus conferunt, neque ossa aut cartilagine inuicem neunt, qualia omnia sunt, quae uni solummodo ossi propria continua uel censentur. ut quatuor illa, quae in externa cubiti sede, radii appendici ascribuntur, & unum ulnae proprium, deinde praeter cetera huius generis quaedam ad calcis os spectant, quemadmodum suo loco diffuse explicabitur. Alia ex secundis usus ligamentis, etiam primi ligamentorum usus uicem suppleunt, tendinibus namque, quem transmittunt, tuerunt, & etiam ossa inuicem ligant, suntque illa, quae duobus ossibus communia conspiciuntur, ex uno osse in aliud pronata, ut illud sex transuersorum cubiti ligamentorum, quod radio & ulnae commune dicemus, deinde transuersum quoque ligamentum, anteriore tibiae sedem iuxta pedem occupans, & ad fibulam tibiamque relatum, quod duo illa ossa colligat, plurimos etiam tendines unam transmittit. Praeterea & transuersum internae brachialis sedis ligamentum, pluribus quoque ossibus commune existit. Tertij duntaxat usus illa sunt, quae tendinibus secundum ipsorum longitudinem obuoluuntur, nisi etiam primi usus sint, quod tendines uicinis sedibus commissos seruent, aut ligent. Quamquam rursus ex his quaedam & quinti usus uicem gerant, quandoquidem mucosae membranae tendinibus tertium quatuor digitorum os flectentibus, in brachiali & uola obducite, etiam musculis gracilibus quatuor digitos pollicis adducunt. Tib. principium praebent. In quinti solummodo usus numero propemodum habenda sunt membranae, in pubis ossium foraminibus obuiae. Id autem quod in cubito & tibia habetur, etiam primi usus ligamentum existit, quum & ad ossium connexum egregie auxilietur. Quamuis etiam haec omnia & ad quinti usus ligamentorum classem reijci possent, quod non obsecure etiam musculi principium porrigant. Qui enim internam & externam pubis ossis foraminis sedem obtegunt musculi, ab illius quoque foraminis membrana partim nasci dicuntur, uti etiam ab eis solummodo ligamento in tibia nonnulli musculi originis portionem assumunt. Porro ut neque ligamentorum usus idem est, & plures inter ligamenta eius gratia consurgunt differentiae, ita quoque in ortu illa uariant, quum alia e solis cartilaginibus principium ducant, ut laryngis ligamenta, alia e solis ossibus, ut genu, cubiti, humeri, & reliqua fere corporis ligamenta. Alia autem & cartilagini & ossi communia sunt, ut quae pectoris os illi insinuat cartilaginibus adnectunt. Pariratione quaedam ligamenta solas neunt cartilagine, ut laryngis, natiqque cartilaginum ligamenta, quaedam ossa duntaxat, ut humeri, coxendicis, genu, & reliquorum fere articularum ligamenta. Quaedam cartilaginem ossi committunt, in quorum numero sunt ligamenta, costarum cartilagine pectoris ossi neccentia. Alia aliam partem quampiam ossi aut cartilagini committunt, ut corporis membranae ad unam fere omnes, atque haec semper duabus partibus sunt communia. Alia uero uni duntaxat ossi priuata censentur, ut sex cubiti exteriorum ligamentorum, quae transuersim ducuntur quinq. nam primum quod ulnae radioque commune est, non ad unicum tantum os referetur. Insuper & quae pubis ossium foramina opplent membranae, huc quoque spectant, si modo illae (quum non ligent) in ligamentorum numero habeantur. Substantia demum alia constant molliori, magisque membranacea, ut omnia fere quae in orbem articulos ambiunt, quamquam in illis rursus quaedam sit differentia. Digitorum enim internodia mollius ambiunt ligamentum, quam humeri articulum, et huius denuo duritiem, coxendicis articuli ligamentum longe superat. Alia autem dura sunt, mediamque inter ligamenta, quae articulos ambire dixi, & cartilaginea, naturam sortiuntur, unde etiam Graeci haec *σύνδεσμοι* in *σύνδεσμοις*, quasi ligamenta cartilaginea dicas, appellant. Huius generis omnia propemodum sunt, quae extrinsecus articulis non obtenduntur, sed inter ossa ipsa latitant, quale illud est quod ex medio capitis femoris in coxendicis acetabulum fertur, & ea quae uertebrarum corpora intercedunt, & id quod ex media tibiae sede, quae haec femur respicit, inter femoris capita ducitur, & quaedam malleolos talo neccentia, & quod sacrum os iliumque ossa interuenit, & generatim omnia, quae inter ossa sedem habent. Vnde etiam & situ ligamenta inter se pugnant, quum alia extrinsecus ossibus obducantur, ut molliora illa. Alia autem inter ipsa ossa, ubi se inuicem respiciunt, continguntque, sunt, quemadmodum cartilaginea propemodum uniuersa. A forma quoque ligamenta differentiam mutuuntur, sunt enim quaedam prorsus lata, membranacea & tenuia, uti illud, quod secundum cubiti longitudinem inter ulnam radii que conspiciamus, & illud quod pari modo inter fibulam & tibiae, ubi haec mutuò dehiscunt, obseruatur, & etiam pleraque in orbem articu

Ligamentorum differentiae, uti. Ab usu. Ab ortu. A partibus quas conne.

A partibus, quib. committuntur.

A substantia.

A situ.

A forma.

T los

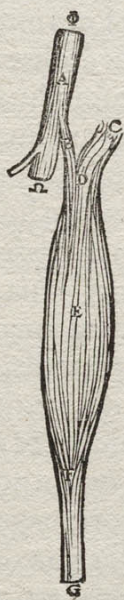

los circumdantia, eaq; tandem omnia, quae tendinibus musculis que obuoluuntur. Alia autem crassa sunt, & ex his quaedam teretia, ut ligamentum ex dente secundae ceruicis uertebrae, in occipitis os procedens, & id quoque quod transversim denti obducitur, ac primae uertebrae est peculiare, deinde & ligamentum femoris caput coxendicis ossi committens, quod in articuli medio locatum teres etiam uisitur. Alia ampla lataque sunt, ut tertium peculiari humeri articuli ligamentorum, praeter membraneum quoddam, in orbem articulum ambiens. Insuper genu articuli peculiaria omnia, crassa quidem sunt, non tamen prorsus teretia, ut & cartilaginea illa talum tibiae & fibulae colligantia. Rursus quaedam continua, & nullo foramine peruia cernuntur, ut ligamentorum maxima multitudo, quaedam uero aliquid transmissura perforantur, ut ligamenta anuli modo tendines transmittentia, & membrana pubis ossis foraminum, neruo cum uena & arteria uiam praebens, ut & membraneum ligamentum inter tibiae os & fibulam consistens. Quam iuste uero haec singularum Conditor distribuerit, seorsum semper in propriis Capitibus recensere conabor, ubi perpetuo, si quid peculiariter alicui ligamento in colore, substantia, forma, eiusque generis differentijs obtigerit, subiungam. Commune autem omnibus est, quod obtuso admodum sensu (nollem enim dicere nullo) participant, ne propter crebrum frequentemque motum, & continuu affricum dolore uexentur. Quae etiam ferè ratione (quum scilicet natura sicca sunt) ne ocyus exsiccantur, ligamenta quae articulis sunt peculiaria, mucoso quodam lentoque humore, ut & articularum cartilagineae, oblinuntur. Cuius sane naturam accuratissime, si non ob aliud, saltem ad luxatorum restitutionem perdiscere debemus. Quod quum alias non semel, tum etiam in Libro de Articulis Diuus Hippocrates nobis insinuauit, quum macilentos non natura, neque debita arte redditos, eiusmodi humore ob excrementicios, qui ipsis colliguntur, succos abundare docuit. Preter hoc, quod rerum Opifex unctuosum hunc humorem instar olei ossium, quae inuicem coarctantur, cartilaginibus oblinat, ut huius beneficio, promptè mobilis simul & attritu contumax articulus redderetur.

QVID MUSCULVS. CAPVT II.

PRAESENTI figura musculi structurae ratio, quae omnes ferè dissectionis proceres musculum formari tradunt, ut cunque exprimitur. Quod enim inter Φ & Ω continetur, nerui cuiusdam est portio supra infraque abtruncata; uerum haec characterum indice opportuniùs explicabuntur.

- A** Nerui in plures surculos distribuendi portio.
- B** Nerui A notati soboles musculi constitutionem subiens.
- C** Ligamentum quod ab osse ad musculum constituendum pronascitur.
- D** Ligamenti & nerui ad musculum efformandum congressus, ac prima in fibras distributio, musculique caput.
- E** Sedes quae fibrarum maxima est diuisio, & qua musculi uenter consistit.
- F** Diuisionis fibrarum concursus commixtioque, & tendinis musculi initium.
- G** Tendinis pars, quae mouendo ossi inseritur.

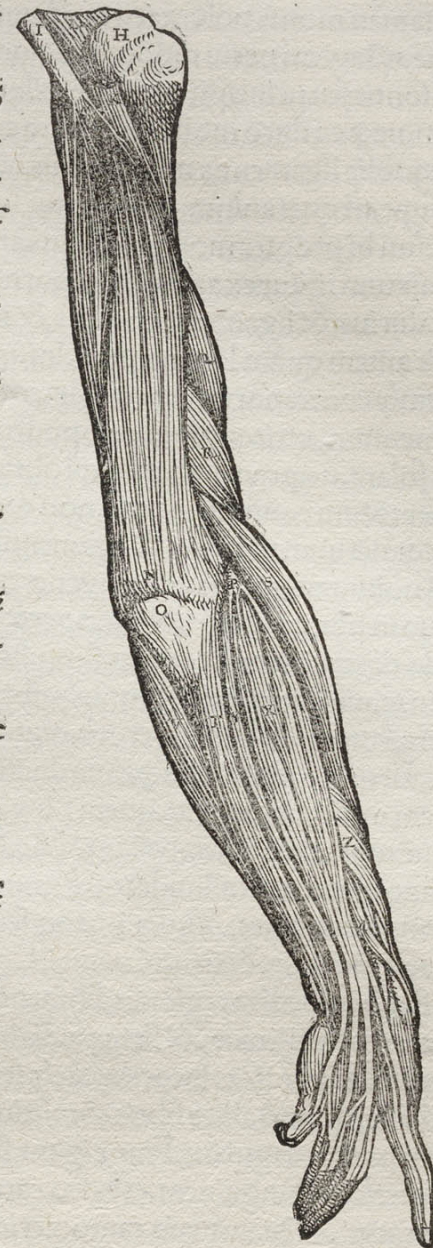
PRIMA SECVNDI CAPITIS FIGVRA.

SEQUENTEM paginam occupans figura musculorum humeri os, & cubiti ossa, & extremam summam sedem ambiens fibrarum a carne liberarum demonstrat, una cum quarto brachii aduentu neruo, ut hic quam fieri posset, commodissime musculi fabricae natura oculis subijceretur.

- H** Humeri ossis caput, quod scapulae articulatur.
- I** Quartus brachium petens neruus.
- K** Principium musculi cubitum extendentis, qui ab humeri capitis radice exoritur.
- L** Principium alterius cubitum extendentis musculi, qui ab humiliori scapulae costa pronascitur.
- M** Sedes qua quartus brachium accedens neruus, duobus cubitum extendentibus musculis propages offert.
- N** Cubitum extendentium musculorum finis, seu eorundem in posteriore ulnae processum insertio.

O Posterioris ulnae processus pars, quae ex carnis perpetuo cernitur.

- O** Posterioris ulnae processus pars, quae ex carnis perpetuo cernitur.
- P** Quartus brachium petens neruus inibi conspicuus, quae posteriore sedi exterioris tuberculi humeri innititur, ac musculis hinc ab humero principium ducetibus ramos offert.
- Q** Initium est cubitum flectentium musculorum posterioris.
- R** Caput oblongi musculi, qui radij appendici iuxta brachiale insertus, radii in pronum ducit.
- S** Musculus bicorni tendine brachiale extendens.
- T** Musculus brachiale extendentium alter, qui e regione minimi digiti postbrachiali implantatur.
- V** Musculus ulnae exporrectus, & brachiale flectens.
- X** Musculus indicem, medium & anulare extendens.
- Y** Musculus quo minimum digitum praecipue extendi docebo.
- Z** Carneae pars eius musculi, qui in tres deductus tendines, unum brachialis ossi pollicem sustinenti inserit, secundum primo pollicis ossi, tertium secundo pollicis ossi & tertio.
- a** Musculus cuius beneficio pollex indici adducitur.

SECUNDA FIGVRA.

MUSCULVM motus uoluntarij, ex nostroque arbitratu pedentis proprium esse instrumentum, omnibus concessum uidetur dissectionis proceribus, atque ab omnibus idem musculi constructionis modus enarratur. Qui equidem probabilis apparet, ac magnum Conditoris nostri artificium monstrat, attamen quum in paucissimis musculis, aut potius in nullis illud obseruem, secus propemodum atque illi, de musculorum constructione sentire cogor. Quae autem omnium ferè sit sententia, nunc quam potero breuissime, & simul explicatissime subiiciam, eorum placita in continuam orationis seriem, quae ueritati proximè sit consona, & quae eorum sententiam clarius edoceat, congesturus. Diffringunt itaque musculum, partem esse instrumentalem ex neruo, ligamento, carne, uenis, & arterijs confabricatam, motusque uoluntarij peculiare organum, in cuius fabrica ad hunc ferè modum Naturae opus recensent. Musculum sane huiusmodi instrumentum efformari operapretium erat, si demum ipsius ope membra, & grauiora ossa motu arbitrario moueri oportebat. Quum bina enim corpora sint similia, quibus in praesenti sermone (qui de musculi constitutione est) indigemus, ligamentum scilicet, & neruus sua propria uoce dictus, ligamentum uero sit durum, neruus autem mollis, miranda Creatoris est industria, qui in singulis motui uoluntario praefectis partibus, utroque utitur, neque in ligamenti locum neruum aliquando transponens, neque in nerui regionem ligamentum. Concessum enim est omnibus, neque durum ad sensum (utpote quod non facile afficiatur) neque molle ad motum (quum imbecillius sit) esse idoneum. Ergo neque per neruos solos mouetur aliqua particula, neque per ligamenta. Neruus enim sensitiuus quidem est, quatenus mollis; inualidior autem, quam ut moueret, & transferret totum membrum. Ligamentum uero rursus quidem colligare, & interim membrorum motibus non ob-

T 2 stare

Quid musculus, ipsiusque constructionis ratio secundum aliorum anatomicorum Procerum sententiam. Ligamenti et nerui in musculo necessitates.

stare poterat, ipsum tamen motus uoluntarij organum per se nequiuit produci, quum origine ex osse aut cartilagine, non autem nerui modo, ex uoluntarij motus fonte obtineat. Nemo enim ambigit huiusmodi fontis seu principij corpus molle oportuisse fieri, quando quidem neq; ex molli perfecte durum, neq; ex duro molle quicquam enasci possibile est. Propter has igitur necessitates Natura neq; solis ligamenti uti ad motus uoluntarios potuit, quoniam neque sensu, neq; motu praedita sunt, ut quae animae principatus sed non continentur, neq; neruis etiam solis utendum fuerat, cum hi propter molliem tenuitatem q; transferre tam magna pondera minime ualerent. Permixtum igitur ex ambobus oportebat aliquod creati motus organum, quod omnino neruo esset durius, & ligamento mollius, & ideo quoq; participare sensu, minus quidem quam neruus, magis autem quam ligamentum. Insuper decuit & id quoq; in medio roboris et imbecillitatis, aliorumq; contrariorum, quae ligamenti & neruis insunt, existere. Atq; hac occasione motus instrumentum, utrisq; ipsum componentibus substantijs communicat, non tamen exacte alteram, neq; solam, neq; eam impermixtam obtinet, sed ex ambabus commiscetur. Verum quum nihil alicui per totum confundi potest, non contractum prius in minimas particulas, necessarium fuit utrumq; neruum uidelicet & ligamentum, in fibras tenues discindi, deinde sibi inuicem eas copulari ad uoluntarij motus organi generationem. Perficitur enim nerui ac ligamenti in fibras distributio in hunc modum. Neruus accedit ligamento, ac simul commixta in fibras duas quodam modo digeruntur, illae rursus singulae in alias, & haec iterum in plures tantisper diuiduntur, donec in tenuissimas membranasq; fibras procedant, postquam haec ad extremum diffusionis peruenere, rursus ut diuise fuerunt, mutuo concursu coalescentes, & commixtae in unum colliguntur. Et quemadmodum prima diuisio musculi caput constituebat, ita haec postrema collectio finem musculi efformat, quem Graeci *εξαρθρῶν*, quasi enervationem dixeris, et ut nos quoq; tendinē musculorum, appellant. Medium uero, in quo diuisionis series consistit, musculi uentrem nuncupamus, similitudinem à mure, & lacerta, & piscis musculi, aut alioquin communi piscium forma mutuantes. Musculinamq; seu lacerti caput, muris lacertaeq; capiti conferimus, tendinem autem caudae, & uentrem uentri. Ceterum si Natura solummodo ita neruum & ligamentum diuississet, nec medias regiones, fibrarumq; interstitia molli infarsisset substantia, quae fibris, thori ac texturae alicuius, & firmę sedis loco esset, haudquaquam musculi uel tantillo temporis spacio fibras illas infraetas incorruptasq; seruarent. Est autem sedes ea ac thorax, simplex caro fibris obducta, quae non aliter fibris committitur, quam in calathis alijsq; fuscillis, in quibus lacinarum rerum periti coagulant. Finge igitur fibras ex neruo & ligamento diffusas, iunctis respondere, lacti uero ipsi sanguinem, et caleo carnem proportionari, nam ut ille ex lacte, ita haec ex sanguine paratur. Quanquam tanto ueriores tibi confinges imaginem, quo per caleum plures crebrioresq; iuncos funiculosue porrectos, & non solum ad calei latera attentos imaginatus fueris. Ne autem caro haec, reliquaq; musculi substantia, sanguine nutrimentoq; indigere relinqueretur, & suus innatus calor non resocillaretur, uenas ac arterias, tanquam riuulos quosdam musculis immisceri fuit necessarium. Deinde quoq; membranam uniuersum musculi corpus integram à ligamenti, quae musculi caput & finem osibus committunt, produci oportebat. Commemorata iam musculi constructio, ad amissum nulli prorsus conuenit musculo, quum nullum in uniuerso corpore adinuenias, qui parem ligamenti, seu ex osse aut cartilagine exortus sui, & nerui portionem sibi assumat. Quod sane innuebat Galenus, quum Musculum inter ligamentum & neruum natura medium esse assereret, alibi tamen animaduertens non parem nerui portionē, ligamenti portioni in quibusdam musculis misceri. Nam ut cetero staceam, tendo posteriorem in calcis sedem insertus, solus crassior est quatuor femur petentium neruorum radicibus, utcumq; eas simul collegeris. Deinde si nunc omnes tibiae insertos tendines ac reliquos pedis ossa accedentes perpendaris, quae nunc cum tendine illo, in calcem inserto erit proportio, ut illa scilicet mediam tendinū portionē neruo, & mediam ligamento formario stendat. Profecto si tendines neruis hic comparabuntur, neutiquam nonagesimam tendinū portionem neruis constare fatebimur. Deinde si fortassis aliquis musculus parē ligamenti & nerui portionē sibi uendicare reperiretur, esset profecto temporalis, & septum transuersum, quippe in hoc duo satis insignes nerui implantantur, illum uero etiam quinq; neruorum propagines adire docebo, quamuis interim in neutro ne trigecupla nerui cum ligamento uideatur proportio. Sed quid tantopere Galeni praeccepta tanquam oracula subuerentes, & ipsius libros de Musculorum motu exosculantes, de illis dicemus musculis, qui latissimo oriuntur principio, ac sensim in angustū uersus ipsorum insertionē desinunt: cuiusmodi inter reliquos brachij attollens est, deinde is qui brachij pectori admoet, & femoris motibus famulantes propemodū omnes, in quorum exortibus nerui, qui ut Galenus censet, cum ligamento diffundi possit, confingere nequimus.

Musculi natura inter ligamentum & neruum esse medium.

Ligamenti & nerui permixtio.

Musculi caput. Fibris seu caudae & tendine. Venter.

Carnis in musculi sensu.

Vena ac arteria in musculi necessitas. Musculi membrana.

Musculum non aequē nerui, ac ligamenti natura partem capere. Lia de Motu musculorum.

mus. Nam statim in eiusmodi musculorum origine multo maior fibrarum est copia, quam in musculi reliqua parte, si quidem in illis musculis, & praecipue qui femoris motibus praesunt, fibrae ab ipso ortu non amplius in plures diuiduntur, imò sensim ad insertionē properantes inuicē colliguntur, musculos triangularis figurae efformantes. Vnde etiam conspicuū euadit, si modò illa, quam Anatomici proponunt, nerui ac ligamenti diuisio commixtioq; in musculis fieri oporteret, singulis fibris in ortu neruulū debere misceri, quod neutiquam accidere ipsa neruorum series commonstrat. Quando quidem in plerisque musculis duntaxat neruulum admodum gracile, neq; magis quam uenā diuisum, ad superficiem musculi nunc interiorē nunc exteriorē, uenē ac arteriae modo exporrigi, membranaeq; musculi adherere conspicies, neutiquam autem in fibras per musculi substantiam diffundi. Quod inter plerisque corporis musculos in illis liquidò condiscies, qui ab illo osse femoris os accedunt, ex quibus etiam quosdam reperias, quorum ne superficiei quidem neruus, uti neq; uena & arteria, uix ut contiguus omnino sit, attendatur. Neq; id hic solum obseruabis, imò etiam in quadrato musculi radiū in prouum mouente, cui nuncq; neruum, uenam & arteriam exporrigi intuitus sum: praeter illos neruos, uenas ac arterias, quae cum tendinibus digitos flectentibus, ad extremā manum prorepunt, quae etsi à musculo illo non multum distent, ipsum tamen non contingunt. Adde neq; neruulū obseruari insertum in graciles musculos, qui quatuor digitos oblique pollicis adducunt, ut neq; in illos, qui primi quatuor digitorum ossis flectionibus praesunt. Adiunge praeter hos, abdominis etiam musculos (quos prius, quia omnibus notiores sunt, recensere decuerat) nullam nerui cum ligamento proportionē ostendere, quum nequaquam in singulis musculorum, qui oblique & transuersum fibras porrigunt, principiorum sedibus neruus implanteretur, et quoniam ipsorum enervatio seu tendo multo latior sit, q; musculorum origo. Non est itaq; musculus inter ligamentum & neruum natura medius, neq; etiam illa, quae imaginatur, ligamenti & nerui sit commixtio. Nam etsi forte neruum in musculi alicuius caput inseri animaduersurus sis, nuncq; sanē nerui soboles ligamenti fibrarum modo, ad tendinis uisq; principium diffundi, aut aliquo pacto ligamenti fibris uniri, uereq; permisceri reperies. Neque id profecto in ullo musculo perpendes facilius, q; in illis qui ab interno humeri tuberculo principium capiunt, illo rum etenim capita sunt acuta, & neruorum insertiones in ipsorum substantia, non solum autem in superficiei adipiscuntur. Atq; id etiam in illo animaduertes, qui à fibula superiori appendice principium sumens, ad pedem prorepit, sic & in illis, qui ab inferioribus femoris capitū radicibus ad calcem feruntur. Non enim omnes musculi, nerui implantationē (etiam si quando in ipsorum substantia neruus porrigitur) in capitis exortu adipiscunt. sed subinde multò inferius, q; caput habetur, & in medio sui quodāmodo ductus & longitudinis, quod anterior flectentium cubitum musculorum ostendit, nerui primum propaginē assumens, ubi duo ipsius capita in unum coeunt. Idem in nonnullis femoris os amplexantibus obseruatur, & in abdominis musculis, & plerisque qui in collo habentur, & in omnibus ferē qui costis insertuntur. Verum utcumque nerui, uel in musculi substantia sese insinuent, siue ipsius tantū superficiei attendantur, ferē semper sua serie & propaginibus, secundum musculi ductū porriguntur. Rursus tendo elixus neq; sapore, neq; colore, neq; substantia à ligamento uariatur, nisi fortassis illum molliorē, non quidem omnibus ligamenti, sed tantū quibusdam esse quis contenderet. ut tamen sit, tendo musculi capitis molliciei nequaquam cedit, quāuis id statim in ortu purū esse ligamentum, nemo inficias ire possit. Neque etiam mirandū esset, tendinē ligamento ossa colligati ut plurimum molliorē, minusq; cartilagineū esse, cum ligamentorum, quae ossa mutuo colligant, in duritie eadē non sit ratio. Adde etiam, tendinē elixū cum neruo non proportionari, hic enim elixus aut crudus, si per transuersum diuidatur, ex multis quasi funiculis constructus apparebit non aliter, q; si chordam aliquā crassiorē diuississet. tendo autē solidior, & ut ligamentum similis magis, cōtinuusq; uisetur, praecipue si crassum aliquē tendinē ex illis, qui pedē aut tibiā, aut extremā manum adeunt, examini adhibueris. In latis enim & quodāmodo membraneis tendinibus series fibrarum est manifestior, quo etiam nomine à ueris membranis inter discandū distinguuntur, quemadmodū in peritonaei cum obliquo & transuersorum abdominis musculorum neruosis tenuitatibus collatione est cernere. Et quamuis id in quouis animatē inter edendū intueri integrū sit, in bubula tamē carne id feceris aptissimē, cum pars aliqua mensae apponetur, quā insignis perreptat neruus, qui plerumq; cum uena & arteria inter glandulas conspici consueuit. Inuēto neruo nuncq; tendo deesse poterit, qui modò proposita non edoceat. Deinde id, quo alij tendinē neruo misceri, atq; ex ligamento & neruo equaliter, aut plus minus confusis fieri, maxime probare contendūt, prius num ita, ut illi proponūt, res se haberet, perpendendū erat, priusq; aliquid inferret. Dicūt namq; tendinē capite musculi ob id crassiorē esse, quod is non capitis solū musculi substantia, sed & neruo quoq; cōstet. Quasi uero quis rectē dicere possit, exortus musculorum surgē simul collectos, quod ad neruam

Neruum sit gulis musculis, ut alijs dissectionum profforibus uisum fuit non misceri.

Omnium musculorum capitibus. neruos non inseri, aut alioquin attendi, etiam si alias ipsorum substantia neruus insertatur.

Tendinem ligamento, non autē neruo respondere.

Ex carne musculi caput, tendine non semper esse tenuius.

Musculorum
capita maxi-
me carnis ex-
pertia, non mi-
nus, quam ten-
dine sentire.
Quid nervi
musculis uere
praesent.

Qualiter mu-
sculi suum mu-
nus obeant.

Quid uere mu-
sculus sit.

Caro prae-
cipua musculi
substantia.

Adipem etiam
carni passim
attendit.

Tendines
quando muscu-
lis deueniunt.
Musculi ten-
dineb. destituti.
Lia. de Mo-
tu musculorum.

attinet substantiam, minores esse illorum musculorum tendine, qui calci inseritur. aut quasi bra-
chium attollens musculus, pauciores fibras in ortu haberet, quam ipsarum collectio ad insertio-
nem ostendit. Erat itaque id prius probandum, quam falsa conclusio inducenda. Quemadmo-
dum & haec quoque inefficax assumptio est, tendo sensu exactissimo participat, nervo igitur &
ligamento constat. Quasi uero musculorum capita, & praecipue ligamentosa, & prorsus excar-
nea, minus ipsis tendinibus sentiendi ui polleret, & lesa conuulsione periculum minus, quam
tendines inducerent, etiam si capitibus mox in exortu nervus non inseratur, sed tantum atten-
sus occurrat, isque etiam subinde notabili intervallo a capite remotus. Hac occasione & huiusmo-
di pluribus, quas recensere prolixum foret, efficitur, ut asserere cogar nullam prorsus aliam nervi
in musculos, quam uenae & arteriae distributionem esse, & pari etiam ratione nervum, quae ue-
nam arteriamque musculum accedere. Neque ullam aliam in uena arteriaque cum nervo differen-
tiam statuo, quam quod ad finem seu insertionem musculi nervus nunquam, ut aliquando illa
uasa, implantetur, quamquam etiam paucissimos prorsus musculos eius generis enumerare possi-
mus. Sunt autem inter alios recti abdominis, qui & a uenis & arterijs sub pectoris osse deor-
sum deductis, ramulos assumunt, & temporales etiam ab inferioribus suis sedibus uasa ad-
mittit, quum is tamen interim ex elatioribus principium deducat. Praeterea ut uena nutriendo
musculo subseruit, & arteria ipsius innatum calorem recreat, ita quoque nervum animale spiritum
continuum ipsi deferre, nervumque illo spiritu musculum nunquam indigum relinquere ar-
bitror, ut neque uena alimento musculum destituit. Deinde spiritus animalis ui, & debita pecu-
liarisque musculi constructionis gratia, musculum contrahi laxarique sentio, neque aliter suo mune-
re fungi, quam oculum, reliquaque sensuum organa. quae singula propriam singularemque fabri-
cam obtinent, & animali spiritu (quae per nervos cerebri ipsi porrigit) imbuta, suis funguntur
munijis. Non enim alius animalis spiritus oculo, aut linguae aut auditus organo, quam musculus
diffunditur. Verum suae constructionis ratione, & accedente spiritu, oculus uidet, lingua gu-
stat, auditus organum sonos percipit, & sane musculi ipse uoluntariis motibus praest. Atque
hac etiam ratione omnia, quibus nervus attenditur, sentiendi ui pollent, nisi propria eorum sub-
stantia id prohibeat. Ceterum ut quamplurimos musculos arteria non contingit, quorundam
substantia penitus ramos exporrigit, & interim omnium calorem temperat, tam eorum scilicet quos
non proxime contingit, quorum superficiem adnascitur, ac penitus in ipsorum substantiam
diffunditur, ita profecto & nervus usu uenit, qui suam facultatem tam illis musculis exporrigunt,
quibus uix attenduntur, quorum superficiem adnascuntur, & in quorum substantia aliqua ramo-
rum serie digeritur. Quamquam nervos propinquius uenis quae arterijs assimilare queas. Pauciores
enim musculi uenae, quae arteriarum actu insertionemque destituitur, licet etiam quosdam prius recensue-
rim, quos neque nervo, neque uena contingi obseruabis, qui nihilominus interim, ut neque alimen-
to & uitali facultate, ita quoque spiritu animali non priuatur. Est itaque musculus, uoluntarij motus in-
strumentum, ut oculus uisus, & lingua gustus, ex ligamenti natura in fibras coplures diuisa, & car-
ne has continente firmanteque fabricata, uenarum, arteriarum & nervorum furculos in se interdum assu-
mes, ac nervorum beneficio animali spiritu nunquam, dum sanum est animal, destituitur. Atque hanc carne,
praecipuum motus organum esse existimo, & nequaquam duntaxat fibrarum thoris & fulcimentum. perin-
de sane, ac cerebri, cordis, iecoris, pulmonum, lienis, renum & uentriculi propria substantia, prima-
rium suarum functionum autorem esse suo loco dicemus. Quod uero musculorum carni, aut carni simpli-
citer, nullum adipem intexti, omnes haecenus falso prodiderint, obesi boues, quos Brabantia
coddunt, attestatur, in quorum musculorum fibris per carnem adeps attenditur. Adde etiam obelaru
mulierum musculos, qui femur extendunt pinguitudine, adeo opultos uideri, ut ambigas, num
caro adipi, an adeps carni commisceatur. Neque hic de musculorum superficie solum loquor, ue-
rum de intima ipsorum substantia, et maxime carnea, quam praecipua musculi parte esse asserui. Ten-
dines autem & enervationes illae, quas caro destituit, in illis tantum musculis habentur, qui longo du-
ctu feruntur. Breues enim tendine carent, & undique carnosus sunt, ut laryngis omnes, si duos re-
ctos exceperis, quatuor tertiam cartilaginem primae iungentium, illi enim in insertionem ner-
ueam naturam obscure exprimunt. Deinde inter eos, qui ossa mouent (etiam si Galenus sapius aliter
inculcet) qui primus pollicis flectit articulum, & qui pollicem indici maxime admouet. Inter ma-
gnos autem huius generis est quadratus musculi, scapulae dorso ad mouens, & musculi, qui a
scapulae basi enatus, octo elatioribus costis implantatur. Verum de musculis tendine carentib.
tendinumque generib. iam agemus, musculorum differentias aggredientes, quibus ne praesens Caput
nimium exerceat, iam peculiare tribuemus, post differentias de musculorum functionib. ac nu-
mero aliquid subnexuri, priusque priuatam singulorum musculorum enarrationem auspicabimur.

DE

Caput III.

DIFFERENTIAS musculorum non paucas recensere promptissimum
est, ab illorum uidelicet substantia, ortu, insertione, quam mouent particu-
la, forma, foraminibus, colore, situ, fibrarum specie, & musculi capite, uen-
tre, tendine, ac denique ex mutuo musculorum cursu, aut unius musculi
uelut in plures separatione. Quae a substantia petuntur differentiae, ex ue-
nis, arterijs, nervisque imprimis pendent. Nullum enim corporis muscu-
lum reperias, qui non aliquo ligamenti portione in fibras delecta, & carne
illas continente firmanteque constituatur. Verum praeter haec alij nervum, arteriam & uenam
in suum corpus quoque diffundi sinunt, ut septum transversum, & maximus totius corpo-
ris musculi, qui femur mouentium quintus erit, praeterea abdominis omnes ac praecipue
recti. In alios nervus nullus, neque uena, neque arteria inseritur, ex quorum classe musculi
est, qui latum in manu educit tendinem. deinde praeter alios quamplurimos, quadratus mus-
culus radium in primum uertens, & graciles illi, qui digitos ad pollicem in latera agunt. So-
lus nervus quibuldam propaginibus in illorum musculorum capita distribuitur, qui a radi-
cibus capitum femoris principium sumunt, atque ad calcem ducuntur. horum namque substan-
tia neque uena, neque arteria penitus inseritur. Latus in collo musculi, qui genas mouet,
uenis abundat & nervis, tamen arteria interim destituitur. Qui uero solam nanciscitur arte-
riam, nullus occurrit. Ceterum adeps, quem interdum musculorum fibris per carnem dige-
stis attendi diximus, in macilentis non reperitur. in obesis autem illi musculi adipe potissimum
abundant, qui illius ossibus obducuntur, ac clunes, & ueluti sedentibus puluina constitui-
unt. In ortu magis adhuc musculi uariant, nam omnes, & si Galenus non semel aliter affirmeret,
ab ossibus suum principium nequaquam mutuuntur, uerum alij ab osse ipsorum ligamenti
originem sumunt, ut qui a femoris osse & coxendicis osse ad tibiam procedunt, & plurima
musculorum multitudo. Alij a cartilagine ipsorum ortum obtinent, ut omnes laryngis mu-
sculi, quos laryngis proprios nuncupabimus, deinde intercostales musculi, qui inter costarum
cartilaginum habentur interualla. Alij a membrana quapiam enascuntur, cuiusmodi sunt ocu-
li omnes musculi, a dura membrana uisus uisum inuolvente nati, deinde duo musculi
stomachum retro amplexantes, & in scutiformis cartilaginis latera inserti, his namque ab exter-
na stomachi tunica principium pendet. Idem & de circulari ani, & uesicae ceruicis musculo
censendum uenit. Alij a membrana tendines obuolvente enascuntur, ut quatuor graciles muscu-
li, quatuor manus digitos ad pollicem in latera ducentes. Alij ab alio quouis ligamento origi-
nem exigunt, cuiusmodi sunt duo pollicis primum internodium flectentes, qui a transuerso
ligamento tendines in brachialis interna sede transmittente enascuntur. Tales etiam sunt, qui
in superiori pedis regione locati, pedis digitos extrorsum ad latera mouent, qui a ligamenti ti-
biae talo, & talum calci, & nauiformi ossi, calcemque cubiformi ossi colligantibus enascuntur.
Alij ueluti ex altero musculo prodeunt, ut qui a circulari ani musculo, ueluti digiti duo, me-
tum urinarium, quae sub penis corporibus ferri incipit, amplexatur. Alij rursus ex nullo princi-
pium ducunt, uerum membranae partes aliqua sui sede carnae, ac musculosae seu musculi sunt.
Huius ordinis sunt omnes musculi ex carnea membrana constituti, qui in collo & facie in ho-
minibus habentur, deinde & testis musculi in rubicundo testium uasorum seminalium in-
uolucro, in star carnosioris lineae innatus. Quinetiam septi transversus ortum, ex peritonaei, &
tunicae costae succingentis partibus, ipsius centro adnatis pendere fateamur, necesse est, nisi il-
lius ortum contra aliorum musculorum rationem, ubi costis inseritur, esse dicamus. Ceterum
non omnes musculi ab una duntaxat parte originem sumunt, permulti enim ex pluribus ossi-
bus enascuntur, nam dorsum mouentibus musculis plures fere uertebrae principium praebent.
Sic & abdominis musculi oblique descendens, a pluribus costis exorditur. Qui brachium
pectori admouet, ex pectoris osse, & quarundam costarum cartilaginibus, & ipsa demum cla-
uicula enascitur, quemadmodum & is cuius auxilio brachium attollitur, ex scapula quoque
& clauicula procedit. Pariter etiam recti abdominis musculi, a cartilagine pubis ossa interue-
niente, & ab ipsis ossibus enascuntur, adeo, ut quidam musculi ex pluribus ossibus, alij ex osse
cartilagineque non inepte principium habere dicuntur. Alij ex eiusdem ossis pluribus processi-
bus enascuntur, ut prior flectentium cubitum, qui ab eminentiori sede ceruicis scapulae & pro-
cessu ipsius interno, quem anchorae assimilauimus, educitur. Ab insertionem uero integrum est
dicere, alios in os, ut qui femur, & tibiam caputque mouent, inseri, alios uero in cartilaginem, ut

Vnde muscu-
lorum differē-
tiae petantur.

A substantia.

Ab ortu.

Ab insertionem.

T 4 laryn

ryngis omnes, & qui palpebrarum motuum autores sunt, & qui narium alas mouent. Alios in cutem, ut laborum musculos, alios in aliud quidvis, ut oculorum musculos in duram oculi tunicam, & penis quatuor musculos, in penis corpora, & urinae meatum, dein testis musculi, in uas semen à testibus sursum deferens. Ad hæc musculos recto intestino proprios, in eius intestini exteriorem tunicam, & circularem uesticæ colli musculum, ad meatum urinae corpus appantari inferi; cernimus. Cæterum & ab insertione musculi isto quoque modo differunt. Quidam à pluribus partibus enati in unicam inferuntur, ut musculus brachium pectori admovent, & is qui brachium attollit, ex pluribus orti sedibus, duntaxat in humeri os inferuntur. Ita etiam qui brachium deorsum trahit, ex plurium uerterbrarum spinis oritur, attamen in unicum humeros tantummodo definit. Pari etiā ratione & scapulæ motum autores muscoli ad unum omnes, ex pluribus ossibus initium sumunt, & uni tantum scapulæ implantantur. Quidam uero ex uno osse exorti in plura inferuntur. Musculus enim qui à scapulæ basi prodiit, respirationisq; subministrat, in octo superiores thoracis costas inferitur. Eius quoque generis sunt, qui quatuor pedis & manus digitos extendunt, deinde qui nati alas simul superius labrum mouent, in cutem cartilaginemque implantantur, quemadmodum & septum transversum, quod alicubi ossi, alicubi cartilagini innascitur. Quidam etiam à pluribus enati ossibus in plura quoque inferuntur, ut musculus à ceruicis uerterbrarum spinis enatus, qui in aliquot superiores thoracis costas implatur, thoracemque mouentium in homine tertius habebitur. Præterea dorsum mouentes muscoli ad unum omnes, in hunc ordinem ferè referuntur. Item his differentiis illæ cōsentiant, quæ ab ea quam musculus mouet, particula desumi possent, quum omnes muscoli eius, cui inferuntur, partis uoluntario motui præsent. Porro ab insertione & ortu simul alia sumitur differentia, quæ alijs musculi ab illo osse orientur, quod mouendo ab illis ossi, cui etiā inferuntur, alligati est, proximumque uisitur, ut tres muscoli ex ilium osse in femoris os inferuntur, septimus & octauus tibiam mouent, qui à femoris osse enati tibiam implantantur. Alij uero à superiori aliquo osse, & non illi, cui inferuntur, proximo originem ducunt, ut muscoli tibiam motibus famulantes, qui à magnis ossibus sacro ossi connexis principium obtinent, ex quorum numero sunt uniuersi tibiam mouentes, septimo & octauo tantum exceptis. Istis respondent, qui secundum cubiti aut tibiam longitudinem extensi digitos adeunt. Forma etiā omnium musculorum haud eadem est. Quidam enim sunt, quos muri aut lacertæ (si ipsi pedes tantum abscisos sinxeris) ac pisci musculo, & alijs multis piscibus appositè cōferas, ut scilicet musculi caput, lacertæ, aut piscis, aut muris capiti, uentrem autem corporis trunco, tendinem uero caudæ assimilare queas. Est autem huius ordinis musculus, qui ab interno humeri tuberculo enatus, ac radicis postbrachialis ossis, quo index sustinetur, insertus, brachialis flexioni subleuit. Talis etiam est, qui primus in tibiam anteriori sede occurrit, & in pedis os, cui magnus digitus articulatur, insertus ad pedis eleuationem famulatur. Sunt & alij eius generis non pauci, uerum nullus æquæ ac duo nuper dicti muris effigiem exprimunt. Qui autor est maximæ pollicis abductionis à cæteris digitis, & alius qui paruū digitum à cæteris maximè in latus amouet, tam in pede, quam in manu, ad nuper dicta quoque figura eleganter accedunt. Unde etiam arbitror, inter reliquos corporis musculos (quasi nulli essent alij) illos, qui ad pollicis primum articulum habentur, Bruxellensibus, & alijs quibusdam nationibus mures nuncupari, alijs uero ita appellari cubiti flectentium, anteriorem. Itatorum autem uulgus in quibusdam corporis partibus, nescio quem, pisciculum esse fingit, eo nomine indicans musculos piscis imagini non ab similes. Vt cunq; sit, ab eiusmodi murium, aut musculi piscis, aut lacertarum similitudine, omnes muscoli à Græcis & Latinis suum nomen fortiuntur, etiā si quamplurimi musculi illorum animalium effigiem nulla ex parte referant. Quandoquidem alij figura triangulari constent, ut brachium attollens musculus, & is qui scapulam pectori adducit, & qui brachium declinæ ad dorsum uellit. Alij quatuor constant angulis, ut scapulam dorso admovent, musculus, & qui ad brachiale positus, radij motus in prouum autor est, qui ambo etiā quodammodo quadrati sunt, ut & latus sub colli & genarum cute occurrens musculus, qui ex carnea membrana constituitur. Alij etiam quinque angulos exprimunt, ut is qui brachium pectori adducit, quamuis illum alij non ita exactè illius latera perpendentes, triangularem esse asseruerint. Qui ex scapulæ basi natus, octo superioribus costas inferitur, si obiter spectetur, quadrangularis apparebit, at si ipsius in costas insertiones quis perpenderit, tot angulos illius insertionis lateri tribuet, quot digitis implantari uidet. Atque huius etiam figuræ est, abdominis musculus obliquè descendens exortus, & quorundam thoracem mouentium insertio. Sed plures angulis etiam tribuitur musculo, latus tendinem sub manus cute producenti, & alijs omnibus in plures tendines cessantibus. Verum angulis his postpositis, mirabilis formæ est musculus, singulis costarum radicibus tendines exporrigens, quem aloes radici, aut palmiti non ineptè assimilaueris,

Ab ea quæ mouetur particula.

A forma

Musculi nomen unde desumitur.

ueris, ut radicis quidem truncus, musculi carnosa esset pars, tendines autem furculi, quos geniculi ab humiliori tantum parte radix pullulat. In palmiti uero lignosa pars, musculo conferetur, folia autem ab altero duntaxat latere educta, tendinibus. Quinetiam huius quoque ordinis est, longissimus dorsum mouentium musculus, qui in apices transversorum processuum thoracis uerterbrarum potissimum inferitur. Septi quoque transversæ figura admodum rara est, accedit autem raia (quem Bostron Græci appellat) piscis effigiei, si modo illi prius caudam secundum longitudinem diuisam sinxeris. Anulus uero respondent, qui facium excretionibus præficiuntur, tam is scilicet qui ad anum spectat, quam qui orbiculatim uesticæ ceruicem ambit. Pyramidem uero & turbinem musculus refert, inter oculi musculos ordine septimus, oculique radici insertus. Musculus quem palpebram deorsum agere credimus, nostro C similis uisitur. In tibia etiam posteriori sede iuxta calcem, musculorum imagines occurrunt, laniorum securi non admodum ab similes, ut musculus secundum pollicis os flectens, & qui tertium quatuor digitorum os flectit, & unus qui sub planta tendinem porrigens, ad pedis in posteriora reflexionem iuuat. Horum namque musculorum uenter, securis ferro, tendo autem, capulo obscure respondet. Iam si ueriusque lateris musculus, qui secundus inter scapulæ motores habebitur, cōsideraueris, non à fatanæ qui Iesum in deserto tentauit, sed ab horum musculorum forma Franciscanos, Iacobitas, & præcipue Benedictinos suæ cucullæ imaginem mutuasce contendes, quantum scilicet eius dorsum scapulasque integit. Verum ne in musculorum figuris recensendis, & potissimum eorum, qui ad femur tibiamque pertinent, in monachos alicubi præter sententiam religionemque impingam, duntaxat cōmemoratis à figura differentiis adijciam, quosdam musculos ampliorum multo habere insertionem, quam ortum. qualis ille est, qui à scapula pronatus octo thoracis costas inferitur, dein transversus abdominis musculus, quemadmodum & obliquè descendens. Alij latum obtinent principium, & sensim coarctati in acutum feruntur, ut musculus brachium sursum agens, & alius qui id deorsum ad dorsum trahit, præterea omnes ab ilium osse in femur inserti. Alij ortum insertioni æqualem nanciscuntur, ut qui scapulæ basi insertus eam dorso attrahit, dein & intercostales omnes, præterea quadratus musculus in cubito, iuxta brachiale reconditus, radiumque in prouum circumuertens. Ex narratis musculorum differentiis liquidò constat, alios esse longos & graciles, ut eum qui ab ilium ossis appendicis anteriori parte in tibiam fertur, totiusque corporis longissimus est, & etiā gracilis. Musculus à scapula ad hyoides os productus, pro sua proportionem similiter longus & gracilis est, quemadmodum & testium musculus. Alij autem ampli & longi quoque sunt, ut abdominis obliquè descendentes musculus, & septum transversum. Alij breues & ampli, ut intercostales, quorum amplitudo secundum duarum costarum interualli à dorso ad pectoris os ductum procedit. Tanto autem longiores uisuntur, distantiā à superiori costa ad inferiorem spectante, quanto ipsorum ductus à costa ad costam recto obliquior est, ac in latus magis declinat. Huc quoque referri possent insertionis principijque formæ, nam aliud principium uelut puncto tantum sit, ut musculi latus tendinem in manu producentis principium, & principia eorum musculorum, qui à coxendicis ossis appendice pronati, in tibiam ossa inferuntur. Quidam uero instar simplicis lineæ principium obtinent, ut is quo brachium deorsum, uersus dorsum trahitur, & is quoque qui scapulæ basi insertus, eam dorso attrahit. deinde cum alijs copluribus, qui inter trahentes sursum scapulam prior maiorem recensebitur. Alij rursus musculi non lineæ simplicis modo, uerum late superficie ritu enascuntur, ut tres qui ab ilium osse femur adeunt, & musculi cauam gibbamque scapulæ sedem occupantes, quorum ope brachium circumagitur. Quinetiam hæc lineæ superficies, in rectas circulares & angulares rursus subdividi possent. At ne hæc curiosius, quam decet, aliquis me persequi arbitretur, ad alias differentias orationem reflectam, si prius ad didero, insertiones similiter alias rectæ lineæ instar, & secundum ossis longitudinem fieri, cuiusmodi est musculi brachium pectori admoventis insertio. alijs per transversum & lata apprehensione, ut musculi brachium attollentis insertio. Velut punctum autem inferitur, tendo prioris musculi flectentium cubitum. Cæterum & ad formam quoque foramina fortassis spectat, quæ quibusdam musculis insunt, ut septo transverso bina obtigerunt foramina, quibus uenam caua stomachumque transmittit, quæ autem magna cedit arteria, & uerterbris uia præbet, uix foramine peruium est, sed sectione quadam inibi diuisum dici debet. Verum hæc septi foramina cum Hippocrate Galenus male animaduertit, qui etiam alibi orbicularem recti intestini musculum, & illum qui uesticæ ceruicem ambit (quia anulum referunt) perforatos esse recensuit. Est & unus quoque perforator is musculus, qui à prima thoracis costa pronatus, anteriori transversorum ceruicis uerterbrarum processum sedis inferitur, ac uenam in brachium cum arteria tendentem transmittit. Alij foramine nullo sunt peruij, ut corporis reliqui omnes, nisi fortassis quis intercostales ideo perforatos esse

A foraminibus.

Li. 5. de Admistrandis sectionibus.

esse dixerit, quod uenas, nervos & arterias, ad musculos costis intratos transmittant. Quamquam etiam perforati dici possint ¹ musculi, qui secundo digitorum quatuor manus & pedis ossi tendines, qui id flectant, largiuntur, quum illi tendines longa sectione diuisi, subditum ipsis tendinem ad tertium digitorum os per ipsos cōscendere sinant. In magnitudine autem musculi uariant, quod alij maxima constant mole, ut maximus corporis ² musculus, qui toti prope modum femoris longitudini implantatus, femoris motorum quintus numerabitur. Deinde magnus quoque est femur mouētium ³ primus, insuper & tibiae motorum nonnulli, praecipue autē ⁴ septimus et ⁵ octauus, sic & pedis motus autorum ⁶ quartus, à fibula principium obtinens. Minimi uerò sunt, ⁷ qui in tertia cartilaginis laryngis basi reponuntur, & qui primam cartilaginem secundae copulant, dein proprii laryngis fere omnes, ut & penis musculi. Reliqui in horum medio consistunt, nunc maioribus, nunc minoribus accedentes. Omnibus musculis fere communis obtrigit color, ubi enim carne uacant, nervosorum corporum modo al-
^{A magnitudine.}
^{A colore.}
 bent, quod in principijs & enervationibus praecipue accidit, ubi autē carne abundant, carnis quoque modo rubent, cui fibrae nerueae permiscuntur. Porro ea parte qua rubent, interdum candorem unā obtinent, quod illis musculis usu uenit, qui tendinem, priusquam caro desinat, in sui etiam uentris medio educere uidentur. Est autem talis, ⁸ qui à fibula enatus inter calcem & fibulam, suo tendine inferiora pedis subit, atque in os pedis pollicis praepositum inseritur, pedis quoque motorum septimus erit. Sunt etiam & eius generis in tibia nonnulli, quemadmodum & in cubito. alij tale quid in ipsa insertione ostendunt. ⁹ Musculus enim brachium sursum trahens, propter ipsam insertionem, interna quidem sede, qua os respicit, candicat, externa autem magis rubet. Alij musculi aliqua sui parte prorsus liuidi plumbeae conspiciuntur, ut fere musculorum facile maximus, qui pedem mouentium quartus recensetur, deinde & nonnulli ab ilium osse enati, & praecipue ¹⁰ qui ex illis articulum proximē integrit, femur quoque mouentium tertius erit, praeterea & ex tibiae motoribus aliquot, praecipue autem septimus & octauus, ubi nonus illis incumbit. Liuidior iste musculis accidit, peculiaris ipsorum membranae gratia, quae interdum adeo crassa est, ut prorsus non uideatur pellucida, unde quum crassae nerueae sit, & caro subtus rubeat, aut nigricet potius, facile color ex nigro & albo permixtus con-
¹¹ surgit. Quamuis non idem carnis rubor in omnibus hominibus occurrat, uti sanē neque sanguinis, quo caro enutritur, natura eadem est. Porro albam hanc musculi substantiam, quae adhuc excarnis est, in sermonis contextu nerueam, quasi diceremus ligamentosam, appellabimus, hac uoce illam à carne distinguētes, uerum quae in harū partium media est, non inopportune inui-
¹² da nobis uocabitur. Par etiā situs omnibus musculis non contigit, quoniam alij ad corporis habetur superficiē, cutique accubunt, ut omnes ex carnea membrana constituti, et alij innumeris, quos fere semper inter articulorum motores primos recensebo. Alij penitus reconditi delitecunt, ut in poplite latitans ¹³ musculus, pubis ossium foraminibus proximē ¹⁴ attenti, sub stomacho ¹⁵ latitantes. Alij rursus secundum membri longitudinem locantur, ut omnes in tibia repositi, illo tantum excepto, qui in poplite occultatur, obliquum ¹⁶ quae situm sibi peculiariter uendicat, ut & illi qui radij medij propemodum longitudini inferuntur, proprijsque radij motibus sub-
¹⁷ ferunt. Transuersim autem fertur, ¹⁸ qui iuxta brachiale locatus, radium in prouum mouet. Quin etiam diuersum musculorum situm, seu potius fibrarum ductum, abdominis musculi elegantē ostendunt, quum ¹⁹ alij oblique deorsum in priora ferantur, ²⁰ alij sursum oblique in prio-
²¹ ra, ²² alij recta sursum, ²³ alij prorsus orbiculatim transuersim. Fibrarum genus omnibus fere musculis unum duntaxat simplexque est. Nisi enim ²⁴ musculus brachium pectori adducenti, & etiam illi qui ²⁵ secundus inter scapulam mouentes est, duplex, & genarum laborumque ²⁶ muscu-
²⁷ lis multiplicius adhuc fibrarum genus tribuerimus, singulis prorsus musculis, unicum tantum fibrarum genus, musculorum ductui & formae magna ex parte respondens ascribitur. Musculi autem, quos ab aliorum numero uidebamur secludere, ita se habent. Musculus brachii pectori admo-
²⁸ uens, fibras quasdam ex superioribus deorsum, uersus exteriora ductas exigit, quasdam uerò ab inferioribus sursum, etiam uersus exteriora. Qui scapulam mouentium se-
²⁹ cundus est, quasdam à superioribus deorsum in priora, seu extorsum protensas quoque obtinet, alias autē ab inferioribus sursum similiter in priora, aut extorsum. Vnde illis duobus duplex fibrarum genus accidit, quae in illo cuius ope brachium pectori admo-
³⁰ uemus, in aliqua sui se-
³¹ de, idque potissimum iuxta insertionem, in star x se interfecant, seu decussatim feruntur. Illi au-
³² tem, qui inter scapulam mouentes secundus censetur, nulla obtrigit fibrarum intersectio. Rur-
³³ sus si labra mouentium musculorum, qui ab inferiori maxilla, & malis ortum ducunt, inspe-
³⁴ xerimus, uariam profecto fibrarum iuxta insertionem differentiam intuebimur. Quemadmo-
³⁵ dum & latum musculum, qui carnea constat membrana, fibras rectas, obliquas & transuersas exi-

exigere conspiciamus, & prout etiam diuersae fibrae his musculis obtingunt, ita quoque diuersis famulantur motibus, pro harum illarumque fibrarum tensionis remissionisque ratione. Ad haec, quid de lingua dicemus, omni fibrarum genere intertexta; aliud sanē nihil, quam & musculis diuersas adesse fibras, & has seorsum suis subseruire motibus. Nequaquam enim hanc fibrarum in eodem musculo contrariam seriem inficiari possumus, & praecipue in illis musculis, ubi mutua perficitur fibrarum intersectio, seu ubi fibrae decussatim feruntur. Nollem enim adeo aliorum Anatomicorum (qui omnibus musculis simplex & unicum prorsus fibrarum genus ascribunt) placita turbare, ut musculo brachium eleuanti, & multis femur mouenti-
³⁶ bus, diuersas fibras cum nuper dictis musculis assignarem, ³⁷ ita uidelicet ac si aliud fibrarum genus in musculo brachium eleuante constitutum, quod à clauiculis pronatum, deorsum ad
³⁸ à scapulae spina, deorsum etiam oblique antorsum fertur, & aliud rursus quod à coniunctio-
³⁹ ne summi humeri ad clauiculam recto tramite descendit. Atque idem fere de omnibus musculis ex lato in acutum coarctatis, aut triangularibus affirmari possit. Verum licebit per me ipsis unum fibrarum genus assignare, si modò interim has differentias, à fibrarum ductu petitas, uti nunc fere proposui, subintellegeris, ac etiam fibras non aequē in omnibus musculi partibus collectas, & tenues esse didiceris. In musculis enim acuto capite enatis, & in crassum tendinem finientibus, in uentris musculi medio, ubi is crassissimus est, fibrae tenuissimae, inuicem propter carnis interuentum magis distant, quam in capitis & tendinis initio. Alijs autem muscu-
⁴⁰ lis in principio & origine, plures & magis diffusae, laxioresque obtingunt fibrae, quam in fine, ut omnibus fere, qui ex lato principio instar trianguli in acutum feruntur, & ampla superficie principium ducunt. Alijs musculis in ortu fibrae magis constringuntur, quam in ipsa inser-
⁴¹ tione, quod illi accidit musculo, qui à scapulae basi enatus octo thoracis costis inseritur. Quin etiam id in septo transuerso usu uenit, cuius fibrae plures, magisque inuicem remotae sunt in ipsa insertione, quam in capite, uel reliquo ipsius corpore. Alijs propemodum aequalis unde-
⁴² cunque fibrarum est ratio, ut illi qui ad brachiale locatus, radium in prouum ducit, interco-
⁴³ stales & laryngis primam cartilaginem secundae necantes, & musculi orbiculares, qui recto intestino, & uellicae ceruici obducuntur. Alij rursus musculi toto ipsorum corpore recta ferri uidentur, obliquas tamen habent fibras, ut dorsum mouētium ⁴⁴ sextum par, cuius musculi ten-
⁴⁵ dines in apices transversorum processuum praecipue inferuntur. Verum illis etiam musculis aliquid priuatim euenit, qui duobus donantur uentribus, ex quorum albo illi sunt, ⁴⁶ qui inferiorem
⁴⁷ maxillam deorsum trahunt, atque ⁴⁸ illi qui à scapulis ad hyoides os porriguntur. His enim in
⁴⁹ fibris accidit, ac si duo, unus post aliū scilicet, positi essent musculi, qui acutum caput, & tere-
⁵⁰ rem tendinem ostenderent. In musculorum capitibus exortibusque quamplures consurgunt
⁵¹ differentiae, quarum prima à forma crassitieque musculorum desumi posset, quam superius com-
⁵² memorauimus. Secunda uerò à substantia ad hunc modum accipi poterit, quod alij penitus
⁵³ carni in exortu appareant, fibris duntaxat raris & incompactis intertexti, ut qui ab ilium os-
⁵⁴ se femur accedunt. Alij nerui in ortu apparent, et rursus quidam ex his illico in ipsius ossis co-
⁵⁵ tactu carni euadunt, ut maximi in sura musculi origo, & in externa internaque cubiti sede plu-
⁵⁶ riū musculorum principia. Quidam uerò longo ductu nerui permanent, priusquam carnē
⁵⁷ adipiscantur, ut inter reliquos tibiae mouentes, ⁵⁸ qui tertium caput à coxendicis ossis ⁵⁹ appendi-
⁶⁰ ce assumit, & tibiae motorum quintus censetur, dein ⁶¹ musculus brachium deorsum ad dor-
⁶² sum trahens. Alij unico quidem capite oriuntur, atque id haud secus, quam si duo obtinerent.
⁶³ Alia namque principij pars aliquotque nerueae apparet, alia prorsus carnea, quod ⁶⁴ rectis abdo-
⁶⁵ minis euenit musculis, quae ex pubis ossibus nascuntur, dein ⁶⁶ duobus ex radice capitis se-
⁶⁷ moris principium ducentibus, & calci insertis. Alij duo exigunt capita, & unum nerueum
⁶⁸ prorsus est, longoque ductu tale permanet, alterum uerò, ut rectorum abdominis musculorum
⁶⁹ principia, carneum nerueumque simul uisitur. Atque id in ⁷⁰ anteriori cubiti flectentium muscu-
⁷¹ lo cernere est, cuius caput à scapulae ceruice enatum, prorsus nerueū cernitur, quod uerò ab an-
⁷² choram imitante processu nascitur, nerueum carneūque existit. Atque hic musculus illico com-
⁷³ monstat, quosdam musculos plura habere capita, in ipso exortu inuicem neque continua, neque
⁷⁴ contigua, hoc namque ultimo commemorato euenit musculo. Alijs unicum est caput, ut in uen-
⁷⁵ tris qui tibiae cubitūque amplexantur, quibus omnibus aut in inferiori, aut superiori parte capi-
⁷⁶ ta sunt, septo tamen transuerso caput in medio consistit, non autē in altero extremorum. In uen-
⁷⁷ tris musculorum differentiae, praecedentibus differentiis fere omnes explicatae sunt, quum muscu-
⁷⁸ lorū formas, & fibras recenserem. Neque hic aliud addendum est, quam uentrem musculi illic
⁷⁹ proprie reponendū esse, ubi fibrae musculi inuicē minus compinguntur, ac copiosiore carne
⁸⁰ continentur

Galenus cum
 alibi sepius,
 rum maxime
 ubi cor, non esse
 musculum pro
 bare nititur.

A fibrarum
 compactio.

A musculo
 rum capitibus

A uentri-
 bus.

continentur. Vnde quibusdam musculis, in ipso exortu uentres potissimum habentur, ut qui ab illo osse in femoris os inferuntur, alij ad finem, ac ad insertionem magis, quam ad caput, ut septimum quod carnosius in extremis, atque ipsis ad eam insertionibus, quam alibi conspiciunt. Alijs musculis uentres statim ab ortu incipiunt, ut suram^o constituentibus. Alijs musculis uenter longius ab ortu conspiciuntur, ex quorum numero is est, qui brachium deorsum ad dorsum trahit, & unus inter tibiae motores, qui a coxendicis ossis appendice enatus, suum caput diu neruolum nanciscitur, tibiaeque mouentium quintus mihi habebitur. Alijs uenter per uniuersum musculi corpus permanet, ut intercostalibus, & illi qui ad brachiale repositus, radium in prouum agit, & laryngis non pauci. Atque ita aliqui musculi uentrem ad ipsam usque insertionem seruant, ut nunc postremo commemorati. Aliorum uentres longe admodum ab insertionem distant, ut musculi illius, qui a femoris externo capite natus, in calcem tenuissimum longoque tendine fertur, & illi omnes qui ex cubito tibiae procedentes, digitorum motibus famulantur, & is qui membraneum tendinem, musculis secundum femoris longitudinem protensis obductum educit. Alij rursus geminum uentrem ostendunt, cuius generis musculi sunt, quos paulo ante inferiorem maxillam deorsum trahere, & quos a scapulis in hyoidis os pertinere dicebam. Deinde recto abdominis musculo ex abundanti quaedam transuersim ductae impressiones insunt, quae illos musculos ita exornant, ac si pluribus uentribus efformarentur. Huiusmodi uero impressiones seu lineamenta, & circumscriptiones, quas Graeci *πυργαφάς* uocauerunt, sunt ueluti albae quaedam lineae, in musculi alicuius substantia impressae, quarum quum frequens nobis mentio incidit, non abs re feceris, si has in rectis musculis atque ipsis etiam, qui sub stomacho latent, in musculorum tabulis intueri non grauaberis. Quae a tendinibus lumi possent differentia, iam ferè ex commemoratis etiam pendet. Quidam enim in tendinem eneruationem prorsus non desinunt, ut laborum^o musculi, & rectum intestinum, & uelut ceruicem ambiens, & laryngis omnes, illis tantum exceptis, qui recto donantur situ, ac secundae cartilagini tertiam committunt, his quidem in insertionem nerueum quidem demonstrant. At non solum illi qui aliud præter os mouent, tendinibus destituuntur, uerum etiam si secus in Primo de Musculorum motu Galenus sentiat, eorum quibus ossa mouentur, quam plurimi tendinibus carent, neque in insertionem magis nerueum quid, quam omnes musculi in suis uentribus commonstrant. Est autem eius classis in manu, qui pollicem in dextera proxime ad ducit, dein duo qui primum pollicis os inflectunt, ac qui ad brachiale positus, radij motus in prouum autor est. Intercostales etiam musculi tendine priuantur, ut & ille grandis^o musculus, qui a scapula ortus octo superioribus thoracis costis inseritur, deinde is qui a clauicula in primam fertur costam. Atque ita etiam insignis^o musculus inter mouentes dorsum non infimus, qui ab illo osse in uerthebras lumborum, & infimam costam ducitur, flexionisque dorsu autor est, nullibi nerueum quid ostendit. His accedit septum transversum, in insertionem nullibi nerueam substantiam exprimens, præterquam ubi lumborum uerthebris exporrigitur. Neque etiam in homine recti abdominis musculi, ubi costarum cartilaginibus implantantur, tendinem commonstrant, ut neque in simijs & canibus, quibus ad primam usque costam conscendunt. At in illis quae pectoris ossi exporriguntur, in medio ductu nerueam naturam habent, ac si inter illos prorsus reponendi essent, qui duos uentres exigunt. Neque etiam complures musculi, in occipitij os capitis motuum gratia inserti, tendinem magis in insertionem, quam in ipsorum uentre ostendunt. Porro alij musculi tendines habent, ut eorum qui aliud, quam os mouent, sex oculi musculi, septimus enim in nerueam substantiam non desinit. Ex musculis ossa mouentibus omnes, qui ex cubito extremam adeunt manum, tendinibus ornantur. Tendinum autem quidam, lati membraneique sunt, ut sex oculi musculorum tendines, & obliquorum, & transversorum abdominis. Alij omnino teretes, ut qui ex cubito procedentes, digitos flectunt. Alij paulo minus teretes, & latiores non nihil, quam profundiores, ut tendo in calcem insertus, & tendo in latum cessans tendinem, priusquam brachiale attingit. Et alij tendines breues sunt, ut circumuertentium brachium musculorum tendines, & radium mouentium, qui circumdiam radij longitudinem insertionem habent. Alij autem longissimos edunt tendines, ut musculus ab externo femoris capite natus, & gracilem tendinem, priusquam genu articulum prorsus superauit, educens. quin etiam is qui latum in manu educit tendinem, & omnes qui ex cubito & tibia procedentes, digitorum motibus subseruiunt, & præter nonnullos tibiae insertos, is etiam, qui ex illo osse natus, in maximam membranam omnibus femoris amplexantibus musculis obductam desinit, ac tibiae ossi, fibulaeque inseritur. Musculi qui tendines educunt, illos alicubi ab extremo porrigunt. Temporalis tamen, ex sui corporis medio tendinem emittens, Galeno in Libris de Viu partium dicitur. Quid autem hac de sententia, Capite de Musculorum

Musculorum
impressiones

A tendi-
bus.

sculorum maxillam mouentium inferiorem scribam. Priuatim etiam robustissimo tendini, ad tibiae extensionem auxilianti, os ipsa nimirum patella innascitur. Sic & tendo ex tibia inter fibulam calcemque ductus, & sub cubiformi osse, priusquam in pedis os, quod pollicem sustinet, inferatur, protensus, quae sub illo osse reflectitur, instar ossis, durioris uel cartilaginis indure scit, modice ibidem dilatatus. Rursus unus musculus plures educit tendines, singulos quasi ex priuatis sui uentris carnosissimis propaginibus educens, ut qui in cubito locati ad quatuor digitorum manus flexionem auxiliantur. Alij unum quidem educunt tendinem, at is postmodum in plures discinditur, ut musculi ex tibia enati tendo, qui in pedis planta, tertijs quatuor digitorum ossibus tendines exporrigit. deinde qui bicorni tendine in postbrachialis ossa inseritur, atque ad brachialis extensionem iuuat. Qui autem indicem medij, & anularem manus extendere creditur, in harum differentiarum medio consistit. Hic namque neque plures educit tendines, neque etiam ipsius tendo in plures diuiditur, sed medium quid inter iam dictos existit. Rursus plures musculi unum efficiunt tendinem, tres enim surae maximi, tendinem unum in calcem inferunt. Insuper & cubitum extendentes musculi, in unum coeunt, unamque si mul insertionem efformant. Præterea & tres tibiae extendentium maximi, in unum quoque tendinem, cui patellam innasci diximus, colliguntur. At de musculorum numero & concursu aliquid nunc subiiciendum uenit, & si quid ex musculorum differentijs omisissimum sit, quum seorsum singulos percurrā, in Libri huius progressu explicabitur. Quemadmodum & hæc esse possit, musculos quosdam habere, qui suo motui opponuntur, alios, ut flectentibus digitos opponuntur, qui eosdem extendunt. Sic qui caput inclinant, contrarios exigunt, quidem rursus in posteriore releuent. At quidam motus sui nullum habent contrarium, tertium namque musculis nulli, qui testes deorsum trahant, opponuntur. Neque etiam anum sursum uellentes, qui eundem priuatim deorsum trahant, oppositos adipiscuntur. Vt neque etiam circulares illi, qui recti intestini finem, & uelut ceruicem amplexantur, & postmodum musculi a nobis in uentis, laryngis operculum, quod *πυργαφάς* Graecis dicitur, sursum atque in anteriora mouent, nullos quoque oppositi motus locos obtinent. Sic etiam a musculorum munere differentia pendet, quum alij rectis præfint motibus, ut qui quatuor & manus & pedis digitos extendunt. Alij duntaxat obliquis subministrant motibus, ut radij motores omnes. Alij utrinque motum præstant, si enim a pectoris ossis, & clauicula enatus musculus, ac in mamillarum occipitij ossis processum insertus, qui in dextro est latere, una cum sinistro contrahitur, caput flexionem rectissimam experitur, si uero is solus, quiescente sinistro agit caput sinistrorsum, in anteriora circueuertitur.

DE MUSCULORVM NUMERO, Caput IIII.

RDVVM difficile esse, musculorum numerum persequi, ac semel, quot uniuersi corporis sint recensere, præcedens de Musculorum differentijs Caput liquidè satis commonstrasse reor, non sanè quod illum describere prorsus impossibile sit, sed quod uaria eademque non admodum absurda, de musculorum numero unicuique sententia esse possit. Aliquis namque unum dicit esse musculum, qui brachium pectori adducit eo, quod nulla sui parte sibi non continuus contiguusque sit. Alijs uero duorum musculorum loco illum fortassis censendum contendet, quod omnes fibrae ipsius non parem ductum obseruent, ipseque musculus utcumque contrarios motus obeat. Eius enim pars, cui clauicula, & media pectoris ossis pars clauiculæ proxima, principium præbent, deorsum oblique, uersus musculi in brachium insertionem suas fibras porrigit, & brachium pectori elatius, quasi ad guttur clauiculamque trahit. Inferior autem pars, quae a reliqua pectoris ossis sede, & quibusdam costarum cartilaginibus enascitur, sursum oblique ad brachium fibras dirigit, brachiumque humiliori pectoris sedi adducit. Vtriusque autem musculi partibus in se collectis, brachium pectoris medio admoetur. Præterea ad hanc musculorum continuitatem, & unius instar partis circumscriptionem, & nullam, ut inter duos digitos manus, sectionem, sed diuersum fibrarum ductum, ac latum musculi principium, diuersumque eiusdem munus non solum, quem nunc recensuimus, musculum quis referre potest, uerum & illum, quem inter scapulam mouentium secundum recensebo, qui continuus quidem est, attamen superiori sua parte sursum, uersus occipitium scapulam attrahit, inferiori uero deorsum uersus dorsum. media autem sede, aut utraque ipsius parte, recta retrorsum scapulam mouet. Dein huius musculi fibrae supra scapulae spinam conspicuae, deorsum in exteriora feruntur. quæ

V autem

A mutua mi-
sculorum in offi-
cio oppositio-
ne.

A munere.

Alijs alium nu-
merum propter
fibras statui.

autem sub scapulæ spina videntur, sursum in exteriora contendunt, uerum nullæ interim decussatim se mutuo interfecant. Item qui humerum attollit, unus quidem continuitate est, uerum apud Anatomicorum præcipuos non defuisse uidentur, qui duos hunc esse dicerent, unum à clauicula, alterum à scapula oriri contendentes, ac motibus, non autem continuitati animi adhibentes. Quinetiam præter alios plerisque his adnumerari possint, femoris motibus famulantes omnes, qui triangulæ figuræ proximifunt, & interim nullam disunctionis aut incontinuitatis notam referunt, uerum fibras ueluti ex basi ad conum tendentes, & ideo non pari prorsus ductu delatas sibi uendicant. Fibrarum etiam ductus diuersitas, alijs quatuor intercostales musculos in uerarum costarum interuallis constituit, propter diuersam illarum inter costarum ossa & cartilagine feriem, nihilominus tamen continuitas seruatur, unde etiam alijs duo tantummodo in toto interuallo recensentur. Sed & musculorum dorsum mouentium quamplurimi, uarium musculis ascribi numerum indicant, quum alius continuitatem perpendens, unum utrinque stomacho subiectum esse dicet, alius fibris & explantationibus implantationibusque attendens, tot musculos recenset, ex quot ossibus enascitur, & in quot inferitur. Alius non ossibus, sed quibusdam leuibus impressionibus, inscriptionibusque attendens tot musculos enumerabit, quot inscriptiones uiderit. Idem maxime in secundo caput mouentium pari usu uenit, quod ex pluribus enascitur ossibus, & multas ostendit fibras, & præterea in hominibus uarias priuatorum musculorum descriptiones adeo, ut id par quibusdam neuitquam duorum musculorum loco haberi possit, sed plurium, neque id quidem adhuc eodem numero omnibus. Cæterum & musculorum capita numerum turbant. Non enim dubito, musculum à pectoris ossis & clauicula enatum, ac postmodum in mamillarem capitis processum insertum, duorum musculorum numero nonnullis Anatomicorum proceribus comprehensum fuisse, quod eam principij partem, quam à pectoris ossis educit, ab illa quæ à clauiculis prodit, nonnihil diremptam putarint, quodque una aliquantulum neruosa altera sit, etiam si reliquo ductu musculus non separetur, neque diuersam fibrarum naturam habeat. Parietiam ratione certissimum est non defuisse, qui primum & secundum pedem mouentes musculos, à radicibus femoris caput originem ducentes, scorum singulos posuerint esse duplices, quod unam originis partem nerueam, alteram carneam, ut & recti abdominis, exigant. Alij tam eam originis diuersitatem non tanti, ut eius gratia musculorum numerus ipsis excreceret, fecerunt, et singulos unius loco habuerunt. At hoc postremum magis adhuc usu uenit, in anteriori flexentium cubitum musculo, qui nullis, quod sciam, duorum numero habitus fuit, etiam si duo distincta capita habuerit, & magis quam nuper dicti dirempta. Quamuis in communem conueniant musculi uentrem, qui unicum tantum educit tendinem, adeo ut ad capita respicientibus, non idem omnibus placitum fuerit. Quamquam id illis constitutum fuisse uidebatur, ut unum dicerent musculum, cuius capita in eundem musculi uentrem porriguntur, quodiam dictis sit musculis, atque plurium musculorum uice eos haberent, qui etiam in unum coeunt tendinem, uentribus tamen non continuantur. Quod exactissime in iure musculis obseruatum est, quum musculos ualidum illum calcis tendinem constituentes, tot numero esse uolunt, quot uentres, qui tres uidentur, duo nimirum à femore producti, quos etiam quatuor alijs enumeratos dixi, & tertius qui liuidus est, & pedem mouentium quartus. Idem quoque maximis tibiam extendentibus musculis, septimo uidelicet, octauo & nono tibiam mouentibus contingit, qui etiam unum tendinem tibie insertum unà producant, tamen quoniam uentribus non continuantur, plurium musculorum loco censentur.

A tendinibus. Ceterum tendinum ratio talis est, ut omnes unum numerent musculum, qui uno enatus capite, unicum educit tendinem, etiam si ille postmodum in plures diuidatur, quemadmodum musculo accidit, qui tertios quatuor digitorum pedis flectit articulos. Ita etiam musculus unum caput habens, et adhuc carneus in plures tendines dissectus, qui eiusdem motus autores existunt, unius musculi loco comprehendebatur, quemadmodum musculus quatuor manus digitorum, secundos flectens articulos, & is etiam qui tertios inflectit, à quo nos illum suo distinguemus loco, qui pollicis tertium internodium flectit, quod is ab illo prorsus sit distinctus, & si alibi forte illi continuus cernatur, id obscure admodum in primo tantum est exortu. In dictorum modo classe etiam ferè, præter aliquot alios musculos habetur, qui indicem & medium atque anularem manifeste extendit. Verum si tendines in diuersa specie ossa inserantur, dissectionum periti musculi, qui tendines educit, plurium musculorum numero recensent. Quæ admodum nonnulli musculi, qui pollicis duos tendines, et unum brachialis ossi pollicis sustinenti exporrigit, duorum loco enumerarunt, etiam si omnes isti tendines ad euerfionem faciant, pollicis quidem tendines ad pollicis motum, brachialis autem, ad brachialis. Verum tale quid in anteriori

riori tibie sede magis adhuc est conspicuum, ad medium enim longitudinis tibie, à musculo quatuor pedis digitos extendente, carnosus educitur musculus, qui in pedis os minimo digito prepositum inferitur, atque ad pedis eleuationem in anteriora iuuat, quum digitorum interim tendines, digitos extendant. Adeo ut alicui uidebitur, duos hic enumerandos esse musculos, alteri uero unicum, prout hic exortus continuitati, ille uero diuersis tendinibus, & in uaria ossa insertionibus differentibusque functionibus animum adhibuerit. Neque minorem in numero obscuritatem parit, mutui musculorum connexus. Qui enim à pectoris ossis summo enati, in os u referens inseruntur, internis suis lateribus adeo inuicem adnectuntur, ut quis hos duos esse, alius autem unicum non ineptè dixerit. Quod etiam illi commonstrant, qui à circulari ani musculo enati, uesicæ meatum, ubi primum sub penis corporibus exporrigi incipit, tanquam duo digiti, amplexantur. Numeri etiam musculorum obscuritatem auget eorum dem concursus, ex quorum albo si quis alius, ille profecto est, qui à coxendicis ossis appendice enatus, ualidus deorsum fertur, & ad mediâ femoris longitudinem nerueus factus, alteri carnosæ parti connascitur, cui femoris os initium præbet. Atque ambæ partes, ea scilicet quæ à coxendice ducitur, & ea quam femori asseribimus, unum tendinem simul efformant, elastissimæ fibulæ parti robustissime insertum adeo, ut & unum & duos musculos ab aliquo hunc recenseri nihil prohibeat, dummodo à uera descriptione non declinetur. Erit autem is tibiam mouentium quartus, in hominibus & simijs conformatione plurimum differens. Simijs enim musculo à femore nihil adnascitur, sed is unicus, ualidus & latus est musculus, qui ob hoc etiam Galeno semper Latus nuncupatur. Atque hinc fit, ut toto sermonis progressu accuratè mihi de musculorum numero constituendum sit, ad quos iam tempestiuum est accedere, ne prolixius in generali musculorum explicatione hæsisse uidear. Cæterum ne quid obscuritatis sequens pariat oratio, & præcipue quum cûs motores pertractaturus sim, aut quoties crebra Carnosæ membræ mentio incidit, nunc cutis & membranæ eius naturam prosequar.

DE CVTE, CVTICVLA, ET MEMBRANA

per uniuersum corpus cuti subiecta, præterea & adipe inter cutem membranamque carnosam reposito. Caput V.

PARTES hoc Capite describendæ aliter delineari nequeunt, quam uigesima Quinti libri figura utcumque exprimitur, iuxta r. s. t. deinde in uigesima quinta figura eiusdem Libri, iuxta dextram mamillam. Verum istæ partes tales omnino sunt, quas citra omnem figuram nemo non nouit, si modo aut ipse sectionem aliquando aggressus fuerit, aut secanti astiterit.

CUTIS omnium corporis partium est indumentum, corpori instar natui tegumenti obductum, non duntaxat omnium hominis partium, sed uniuersæ substantiæ, quam generationi & corruptioni subiectam scimus, duritiæ mollitiæque media. Est enim cutis, ueluti sanguine præditus neruus, ac inter neruum carnemque quiddam planè mediū perinde, ac si ex mixtis utrisque constitueretur. Cæterum neruus omnis, exanguis est & frigidus, caro, multo sanguine prædita calidæque. Media inter utrumque est cutis, nec planè exanguis, ut neruus, nec sanguine abundans, ut caro. Cutis hæc in homine, Herophilus dicta, bouum & equorum tergoribus, ex quibus coria adaptantur, respondet, & non pari ratione omnibus subiectis ipsi partibus adhæret, cōnectiturque. Secus enim in manus uola & pedis plâta subditis partibus adnascitur, aliter rursus in frôte sibi subditæ musculosæ substantiæ, & aliter in labris, palpebris, auribus, naso, ano ac pudendo, & aliter per uniuersum corpus, substratis partibus cutis committitur, ac inter secundum, diuersa ratione à subditis auferitur. Deinde in omnes cutis regiones non æqualis est neruorum distributio, nec cutis etiâ undecumque eadem crassities. Internæ enim manuum cuti, plurimæ neruorum fibræ porriguntur, uerticis uero cuti paucissimæ. Quinetiam faciei cutis mollior & tenuior, uerticis autem, & plâta pedum durior uisitur. Quæ internam summæ manus sedem inuestit (nisi labore callosior euaserit) exquisitissime in duritiæ mollitiæque inter reliquam cutem, & omnia prorsus corpora, media est, quàm proximè æquali ad pondus temperamento accedens. Vt cumque uero sit, cutis homini pro magnitudine corporis tenuior, quàm animantibus quadrupedibus obtigit, quàm etiam homini profecto in uertice, dorso, cruribus & pedis planta crassa sit admodum, sed non omnibus æqualiter. Quinetiam aliæ cutis partes prorsus immobiles sunt, & circumactum pertinet, ut uolæ & plantæ cutis, aliæ uersatiles quidem sunt, sed nullo aguntur motu uoluntario.

DE CUTICULAE, CUTIS, ADIPIS, ET

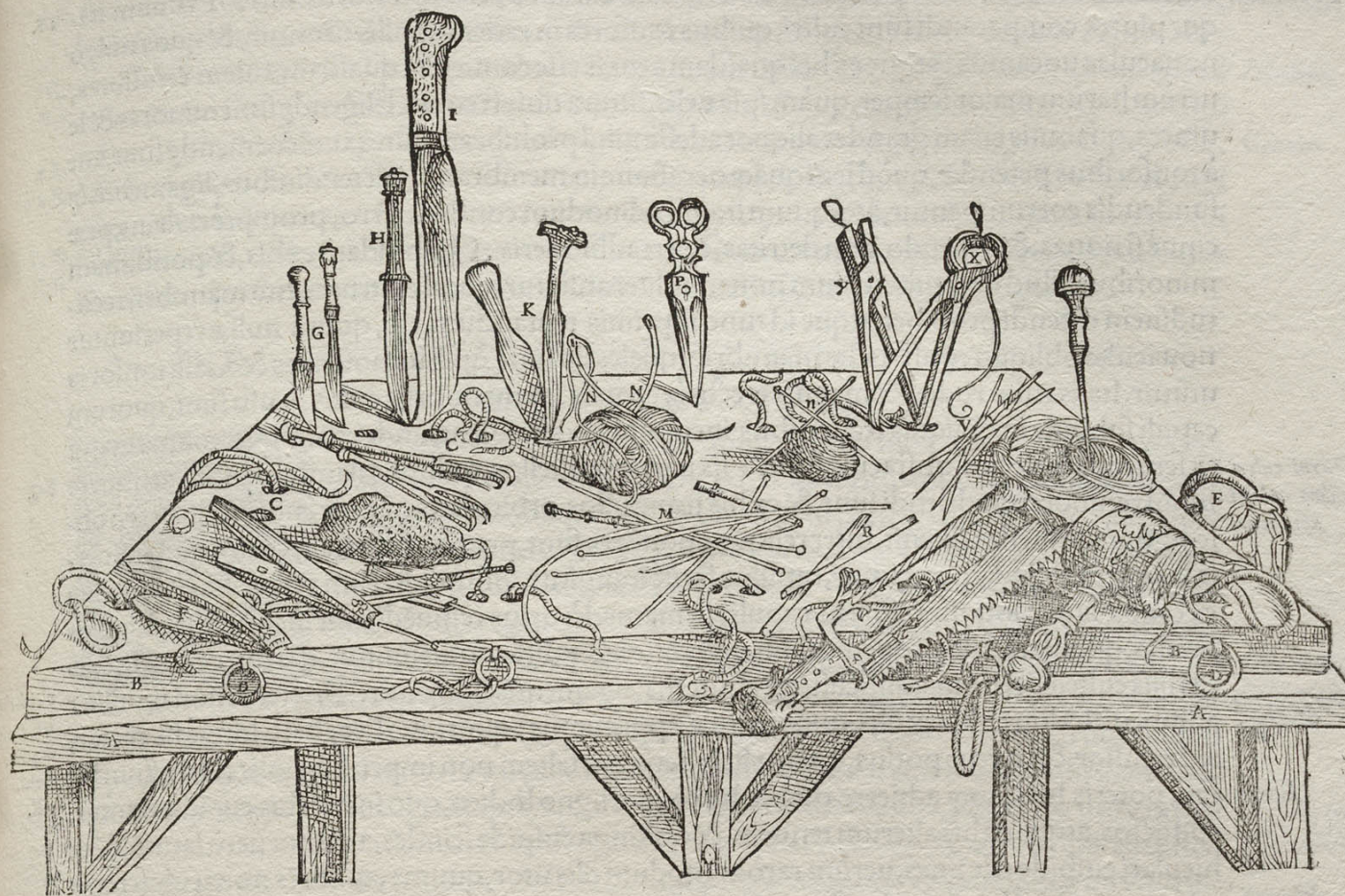
carnosae membranae natura per sectionem obseruari debeat.

Caput. VI.

TI praecedente Libro, postquam ossium cartilaginumque historiam absolui, rationem modumque tradidi, quo quis haec ad disciplinam opportunè sibi parare queat, ita quoque hoc Libro omnium, quae seriatim tradentur, secandi artificium post cuiusque enarrationem subiungam, ut quis in uno corpore omnem musculorum ac ligamentorum Anatomen rectè aggreffus, & ordine absoluiturus sit. Partium uero quae in sequentibus Libris describentur Anatomen, prout illic commodius fore putauero, suis locis subiiciam. Nunc autè cuticulæ, cutis, adipis, & membranae naturam hunc in modum aggredi possis. Nouacula acutiori, in abdomine, aut quacunque uisum fuerit corporis parte, cutem ad adipem usque recta sectione, & deinde transuersa (ut saltem unum, aut plures angulos moliaris) incidens, tam leuiter ac moderatè cuti nouaculam admouens, ut sola ipsam, illaesa interim carnea membrana, diuidas. Quod sine negotio in homine facies, & praecipue pinguiori, quum subinde, & potissimè in mulieribus adipis crassities, duorum digitorum latitudinem in thorace & abdomine superet, in coxis autem ac clunibus etiam palmae latitudinem, in mulieribus non nimium obesis uincere, in publicis sectionibus uidimus. Ac proinde sectiones ducende sunt eo accuratius, quo macilentius obtigerit corpus. Deinde etià conandum est, ut hanc sectionem citra negotium obire assuecas, cum propter musculos ex carnea membrana conformatos, tum ad discedam neruorum seriem, quam inter cutem membranamque hanc ferri dicemus, & propter innumeras quoque uenas, quae in hoc diligentius erunt discendae, quòd nullas in morbis incidamus, nisi carnea membrana suffultas. Postquam igitur cutem ad adipem usque (nò tacta interim carnea membrana) disseueris, hamulo aut unguibus, in aliquo ex sectionibus angulo cutem attolles, & diligenter transuerfis acutiori nouacula, ad cutem ductis sectionibus, cutem ab adipe, quo usque libuerit, separabis. Cuti deinde reflexae ardentem candelam admouebis, ut cuticula ignis uel uesiculae instar abscedat, seorsimque cutem, & cuticulam intuearis. Dum uero cutem ab adipe liberas (quod nisi laborum patiens, discendi cupidus fueris, non diu indefessè facturus es) neruulos indagare conuenit, & uenas, quae super membranam in adipe prorepentes cutem ad eunt, deinde ipsa quoque membrana fibris illis frequentibus cuti commissa, sedulo inspicenda est. Iam si obesum ad manum sit cadauer, adipem à membrana liberare contendito, quod eadem prorsus ratione, qua cutem ab adipe sciungebas, praestandum est. Cauendumque, ne membrana oscitanter cum adipe auferatur, in quo nostrae aetatis Anatomici aberrarunt, eam membranam in homine reperiri insipientes, atque ita hac potissimum occasione necessari, ut reliquos corporis musculos, & uenas & neruos, ita etiam ignorantes musculos, ex carnea membrana constitutos, & per illam exporrectas uenas & neruos. Ablato adipe, leuè sectionem per carnosam membranam ad subiectos ipsi musculos usque induces, & parua opera, solis ferè digitis per transuersum hinc inde actis, aut buxæo cultello, aut, si uoles, nouacula, illam à subditis partibus separabis, atque aliam membranam à cute separationem esse disces, quam membranam ab illis, quibus incumbit corporibus, auulsionem, quam Herophilus *Aegyptius* nuncupauit. Haec enim factu facilis est, ocyusque perficitur, illi operationi penitus respondens, qua bobus, uitulis, ouibus, leporibus cutem citra negotium auferri uidemus, imò auulsio haec adeò prompta est, ut solo flatu haec agas, & etià iunioribus uitulis, membranam hanc cum cute, à subditis corporibus separari indies cernamus. Verum cutis ab adipe aut à membrana separatio, nisi frequentissimis sectionibus, acutissimisque nouaculis completur. Quod etiam & lanij nos docent, quoties sub axillis cutem auferre conantur, carnosam membranam corporis bouis adnexam (ne nimium carnis auferant) relinquentes. Neque ista tantum uel apud lanios discuntur, uerum etiam cuticulæ natura, quum lanij obustos prius porcos deradunt, aut potius, quum calidae aquae ipsos immergentes, pilos unà cum cuticula descalpunt.

DE

ANATOMICORVM INSTRVMENTORVM
DELINEATIO.

CHARACTERVM SEPTIMI CAPITIS FIGVRAE INDEX.

- PRÆSENTI** figura mensæ cuidam incumbentem sinximus asserem, quo in uisum sectionibus opportunè utimur, dein huic asseri omnia propemodum accommodauimus, quibus in dissectionum administrationibus, adeoque tota Anatome quis posset uti. Quo autem singula leuiori opera assequaris, huic etiam figurae characteres, ac demum eorum indicem adhibere non grauatus sum. Indicetur itaque
- A, A Mensa, cui reliqua omnia modo seriatim indicanda superstermuntur.
  - B, B Asser uisus sectionibus administrandis idoneus.
  - C, C Varia foramina, quibus laqueos pro animalis mole adhibemus, quæ femora et brachia uincimus.
  - D, D Eiusmodi anuli, summis manibus pedibusque ligandis adaptantur.
  - E Huic anulo maxilla superior, libera inferiori, catenula alligatur, ut caput immotum seruetur, ac interim neque uox, neque respiratio uinculorum occasione præpediantur.
  - F, F Diuersa nouacularum genera, quibus spongia accumbit.
  - G Cultrilli ad earum speciem formati, quibus calami adaptantur.
  - H Vulgaris qui mensæ adhibetur culter.
  - I. Grandis ac ualidus culter.
  - K Cultri è buxo parati.
  - L Hamuli.
  - M Varij styli unà cum siphone.
  - N, N Obliquata acus cum filo crassiore, quibus literarum fasciculos colligamus.
  - n Minores acus, quas uulneribus suendis accommodamus.
  - O Serra.
  - P Forficula.
  - Q Malleus ligneus.
  - R Arundines inflandis pulmonibus, & alijs quibusdam partibus idoneæ.
  - S Filum aeneum, ossibus neclendis aptum.
  - T Subula forandis ossibus parata.
  - V Varia subularum ferra.
  - X Forpex intorquendis filorum extremis comparatus.
  - Y Forpex, quo intorti, & ossa iam committentis fili reliquias præscindimus.

Nouacula.

Perni cultri
quibus calami
aptantur.Vulgares cul-
tri.

Buxei.

Hamuli.

Styli.

Siphon.

Acus.

Filum.

VANDO QUIDEM in nouacula hamulique mentionem incidimus, atque in sequentibus, horum ac similium, quae ad sectionem pertinent, instrumentorum non infrequens sermo occurreret, non abs re erit, obiter hic instrumenta, quibus in administratione uti possis, subiungere, etiam si id in Primi libri calcem fieri quoque potuisset. Sunt uero haec paucissima, paratque facillima, quanquam tamen adhuc operosiora, pluraque, quam ipse nunc publicae etiam sectioni adhibeo, enumeraturus sim. Primum itaque quae plures comparandi sunt cultri, quibus tonsores in radendis pilis utuntur, & quos uulgo nouaculas uocamus. atque ex his quasdam acutas esse conuenit, quasdam autem retusiores, uerum harum maior semper, quam ipse uelis, futura tibi est copia. Eligende sunt retusiores, quam uis etiam grandes aliquot adesse nihil prohibeat, plures autem commendae sunt, aut a tonforibus petendae, quod leui quaque occasione in membranis, aut tendinibus, ligamentisque fundendis corrumpantur, atque quum fragili admodum constent ferro, prompte exiliant, praecipue si nouas, & acuendo non detritas, operi adhibueris. Quibusdam ex his, & potissimum minoribus, illud ferri tuberculum non inutiliter aufertur, quod cultrum extra manubrij rectitudinem extendi prohibet, atque id tunc in primis tentandum est, quum nullae reperiuntur nouaculae obliquo constructae manubrio, quales illi sunt, quibus nostrates & Galli tonsores utuntur. Italis enim rudes, & magnis erectisque capulis seu manubrijs cultri in usu sunt, quorum capuli subinde in obliquis sectionibus incommodo esse solent, unde etiam quo minus manu ex sententia inflectas, obstaculo sunt. His paruos cultellos, quibus calami aptantur, acutiores longoque acutoque esse conuenit. Inter reliquos potiores sunt, prorsus ferrei, alij enim quum transuersa ligamenta scindere conamur, capulus facile frangitur, ipsumque ferrum imbecillius, emollita ex calidae aquae lotionis refina in capulis firmatur. Prorsus respuendi sunt incuruati, ac falcibus similes, quoniam solo propemodum mucrone inter dissecandum utimur, qui intorsum in curuis illis cultellis reflexus, difficulter transueris ligamentis subijcitur. Praeterea non inutiliter adhibentur duo cultri ex illis, quos mensae apponimus, quorum alter altero longè sit maior, sed retusior, & ferreus potius, quam chalybeus, aut saltem non impenis fragilis. Si uisum fuerit, poteris his quoque adijcere duos è buxo, aut ligno Indico, quo in morbis curandis utimur, confictos, atque ex his alterum tenuem, & oblonga cuspidem scindes, alterum uero latum, & orbiculari cuspidem esse fines, uerum raro admodum illis utor, quum retusiores nouaculae semper ad manum sint. Licebit etiam hamulos duos effingere, illos referentes, quos Capitis initio appinximus, consueui autem illos parare ex furculis, quae mensae in dies apponi solent. Si enim furculam acceperis, atque utraque furculae crura, lima magis extenuaueris, & deinde eorum apices oblique nonnihil instar semicirculi inflexeris, hamulum tibi elegantem paraueris, cuius mucrones lima ex sententia acuire est integrum, atque ita unum hamulum retusorem, alterum uero acutiorem adaptare nihil impedit. Quanquam tamen hamulis relictis, ungues subinde operi in eleuandis quibusdam corporibus utilius adhiberes, nisi sinistrae manus umbra tibi dissecari curabis, & quosdam ex mollissimo maximeque sequaci plumbo ab Aurisabro quopiam educi trahique instar filorum fines, hi enim ad uarios usus, & praesertim ad obliquorum ductuum naturam inueniendam mirè conferunt. Conduxit etiam siphonem adesse, si fortassis illum per penem uesicae indere liberet, ut in eo manuali artificio redderis expertior. Et quemadmodum nucleum siphoni affingimus, ita quoque quibusdam stylis illum adhiberi, & quosdam etiam siphonis modo incuruari conduxerit. Neque profectò mediocriter utiles fuerint styli aliquot, instar mediae canalis extructi, ita nimirum, ut siphones parantur, in quorum cauitatem sectio molitur, ex qua è uesica calculus euellitur, aut ad eam stylorum formam, in quibus pilosi serici textores seriatim sericum in pilos secant. Conferunt enim eiusmodi styli in illis sectionibus, in quibus membranam longa sectione diuidimus cauentes, ne quid subditorum aut membrana amplexorum laedatur. Acus habere conuenit, sed obliquatas potius, quam rectas, quod ilico praestabitur, si communes acus prius ignita, instar C litterae aut (obliquentur. Conduxit autem & magnas & paruas adesse, quae scilicet filum funiculosque graciles transmittant, & praeter obliquatas illas, eiusmodi tibi quoque ad manum sint, quibus in consuendis uulneribus utimur, ut cutem aliquando simul fuisse ualeas, quum metuis te absente, aliquid à spectantibus discendi cupidus uiciandum. His acubus filum adaptandum est sericum, quo uulnera consuuntur, aut peculiare aliquod, si fortassis quae piam confuta dissolui turbarique ab alijs, quum abes, uereris. Caeterum ad uasa religanda

da uteris communi illo, quo literarum fasciculos colligamus, quod praestantissimum ex Germania in Italiam adfertur, apud alias autem nationes imbecillius & crassius fit, & minus con-
10. tortum & laue. Serra uero, quam interdum operi accommodamus, ea conducet, qua gangraena, aut eius generis affectibus uitata membra praescindimus, non autem orbicularis, ut quidam etiam Mathematici suis Anatomicis libris appinxerunt, nescio, ex quarum linearum ductu arbitrati, orbiculare caput ferra instar falcis messoriae incuruata ferrandum esse. Etsi fortas-
12. sis ferra ad manum minime sit, ab illis opportunè petetur, qui pectines conficiunt. Forficula, nisi abscondendis post ligationem funiculis accommodata est, quod etiam quouis cultro ob-
14. tur. Malleus, si ipsius usus aliquando ad grandiore cultrum impellendum, quum aliorum animalium effringis caluarias, erit, quiuis etiam aptus est. Non inopportunè quoque ex arundinibus oblongi calami aptantur, quibus minister aliquis, hoc illudue corpus inflare possit.
16. Asseres, quibus uiuas sectiones conficimus, paratu quoque faciles sunt, & illos describemus, ubi uiuorum prosequemur Anatomem, quemadmodum quoque ad finem Primi libri ea recensui instrumenta, quibus in compingendis ossibus rectè quiuis uti queat. Sed nunc ad musculos eo ordine, quo in uno corpore omnes dissecari commodè possint, nos accingamus.

DE MUSCULO FRONTIS CUTEM

mouente. Caput VIII.

ARNEAM membranam, quae uniuerse cuti subijcitur, quibusdam corporis sedibus carneis fibris augeri, & alicubi in musculi naturam degenerare, prius commemoravi. Nunc autem pertractabitur, quonam pacto id sub frontis cute accidit, quam *νεκρωτιδιον* Graeci uocant, quae admodum & ipsi insinuat lineas, *σολιδας* & *αυαγρας* appellant. Homini quidem ut plurimum nullae cutis partes, quiescentibus ossibus mouentur, praeterquam frontis, faciei, & anteriorem colli sedem ambiens cutis. Ut enim supercilia attollantur, & interdum demissa oculi sedem angustam reddant, ipsamque cor-
rugata muniant, frontis cutis uniuerse, quae depilis est, simul cum nasi cute, motu uoluntario opportunè agitur, quod carnosae membrang, totius frontis & nasi cuti subtenae sit beneficio, haec namque carneis fibris augetur quam plurimis, & musculosa reddita, plures neruorum pro-
pagines mutuatur. Deinde frontis nasique cuti membrana haec tenacius, & citra adipis alicuius, aut perquam modici interuentum connascitur, quam per reliquum corpus cuti adnecti consuevit. Quod etiam alijs imposuit Anatomicis, arbitrantibus frontis cutem, carnosam musculosamque substantiam esse, quum cutis non magis hic, quam alibi carniformi substantia do-
netur, sed duntaxat praesens membrana carnosior reddatur, cuti ipsi (quemadmodum iam diximus) pertinacius, quam in abdomine, aut dorso, aut cruribus connata haud secus, quam si membrana, unum corpus cum cute esset efformatura, quandoquidem sic rectè idem motus am-
borum, membranae scilicet, & cutis perficitur. Porro huius musculosae compaginis fibrae, multò ad latera accumbentes, à nasi summo usque ad mediam frontis sedem (quae inter primas ca-
pillorum radices, & supercilia consistit) & ad huius quoque loci latera, carnosiores uisuntur, omnes sursum recto tramite procurrentes, si modò interim perquam raras exceperis, obliquo ductu exporrectas. Atque haec sanè recta fibrarum series, non perfunctoriè à Medicis uenit per-
pendenda, ne in fronte transuerfas potius, quam rectas moliantur sectiones. Accidit enim, quum transuersim quandoque sectionem inibi, & maxime iuxta supercilia, ubi carnosiores esse
434. A. fibras dixi, aliquis tentat ad palpebrarum radices, tum supercilia, tum contiguam ipsis cutem deorsum conuolui, & oculos, quibus incumbunt, aggrauare, ut neque aperiri ex sententia queant, neque liberè suo munere fungi.

MUSCVLI FRONTIS CUTEM MOVEN-

tis administratio. Caput IX.

ICTAE modò musculosae substantiae administratio, duplex tibi erit. Vna quidem, qua cutem simul cum carnosae membrana, à membrana caluariam cingente, obidque à Graecis *νεκρωτιδιον* nuncupata, auferes. Altera autem, qua cutem à musculosa substantia (quantumuis id difficulter fiat) separabis, carneam membranā capiti affixam relinquens. Ut uero utranque in uno cadauere ex sententia perficias, detonsis crinibus à uertice, rectè per frontem & superciliorum medium ad nasi usque extremum

Prior. extremum sectionem nouacula per cutem duces, deinde aliam in scincipite, secundum coronam
nalis future ductum, ad tempora, & aurium radices usque molire. Ductis sectionibus, in al-
ro latere, hamulo, aut summis digitis, cutis propter sectionum angulos (qui in elastissima
frontis fede, & ipso fere uertice erunt) eleuanda est, ac simul cum carnea membrana ad superci-
lia usque auellenda, eodem prorsus modo, quo carneam membranam a subditis musculis sepa-
Posterior. rari superius relatum est. At in alio latere, uarias easdemque transuersas sectiones experieris, do-
nec relicta ad caluariam carnea membrana, cutem commodè ab ipsa, ad supercilia usque adi-
mas, iam in palpebrarum musculos incidens. Neque id tam factum arduum est, atque alij ui-
dentur innuere dissectionis proceres, quum uti antea testatus sum, membrana non eo pacto
cuti connascatur, ut unum ex ambobus simul confusis corpus confurgat.

DE MUSCULIS PALPEBRARVM.

Caput X.

QVAMVIS tertia musculorum tabula ad characteres C, D, E, hos musculos utcumque exprimit, hic tamen istam peculiarem locauimus figuram, in qua A primum indicat palpebrae musculum, B uero C, musculi illius principium, D secundum musculum, cuius initium e notatur. Mutuus autem duorum musculorum connexus, F insignitur.

Palpebrarum constitutio.

Duo palpebrae muscoli.

Superiorem palpebrae cur moueri oportet.

Vnus musculus.

Alter.

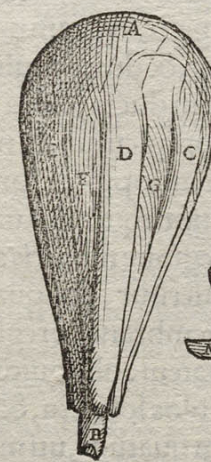
PALPEBRAM utranque tam inferiorem, quam superiorem efformat membrana, quae a caluariam succingente membrana principium ducit, & unum continuum cum adhærente albæ oculi tunica corpus existit, deinde & cutis quoque cum carnea membrana. Atque hæc simul ad palpebrarum fines, & ubi cartilago cilia erigens consistit, firmissimè ununtur adeo sanè, ut quatuor hæc, cutis nimirum, duæ membranæ, & cartilago illa, quam tarsum uocauimus, simul unita, palpebram, corpus quoddam rarum, & nulli alteri in homine parti respondens constituent. Cæterum per reliquâ palpebrarum regionem, cutis carnosæ membranæ, ut in cæteris fere omnibus corporis partibus, quod ad connexum attinet, committitur, at nullus interim adeps, sed unctuosus duntaxat quidam humor, inter cutem membranamque facit. In superiori quoque palpebra secundum uniuersam ipsius amplitudinem ex abundanti, carnea membrana musculosis adaugetur fibris, ac uelut duos efficit musculos, in medio cutis & eius membranæ, quam adhærenti albæ oculi tunicae continuam esse diximus, repositos. Moueri enim oportebat ex nostro arbitratu superiorem palpebram, alioqui in nullum usum nobis accommodaturam. Etenim frustra palpebras Natura largiretur, si aliquando extrinsecus illato, uersus hominis oculos scarabæorum & cancrorum oculis longè molliores, quod percussurum ipsos, & læsurum esset, ex nostro arbitratu eas non clauderemus. Duos itaque tenues, latos, membraneos, ac substantia propemodum omni ex parte sibi similes, Natura miro quodam artificio musculos produxit, unum sane in maiori oculi ponens angulo, alterum in minori. Qui portionem maioris anguli occupat, ex media anguli sede inibi ad nasi latus incipit, suo principio etiam superciliorum partem naso proximam contingens. Huius finis amplius, quemadmodum totus etiam musculus, cartilagini, in quam pili firmanantur, applantatur, mediam ipsius sedem, quæ maiorem respicit angulum, uniuersam occupans. Alter uero musculus totum minorem angulum amplectitur, ductum quodammodo circularem obtinens. A medio namque inferioris palpebrae ortus, per minorem angulum circunducitur, & in superiorem palpebram ascendens, in reliquam cartilaginis dimidiam sedem sese inserit, priorique musculo, non ad cartilaginem tantum, sed etiam per reliquam superioris palpebrae longitudinem committitur adeo sanè, ut nisi fibris ambos distinxeris, uterque unus esse apparebit. Fibræ enim secundi, nostro C, quum palpebra sursum ducta est, respondent, ea autem conniunte, acutum magis efficiunt angulum. Prioris uero musculi fibræ minus obliquæ conspiciuntur, & uelut ex duplici ducuntur principio, nimirum ex angulo maiori, & supercilij parte naso contermina. Horum musculorum beneficio superior palpebra & attollitur, & deprimitur. Prior enim ipsam ad superiora contrahit, posterior, qui minorem perreptat angulum, ipsam deorsum agit. Simul namque semper attrahitur, tam altera tarsi pars, cui contractus musculus non implantatur, quam reliqua. Huius autem causa est, tarsi durities, si enim esset membranofus, uel carnosus, uel quomodocumque libet mollis, præterquam quod cilia non referuaret erecta, motam partem, reliqua

reliqua haudquaquam sequeretur. Id quod præuidens Creator, durum cartilagineumque tarsum ipsi palpebrae innexuit, in quem utriusque musculi fines infererentur. Quemadmodum enim si baculum aliquem obliquum & retortum, utra uoles parte apprehensum, attraxeris, sequitur totus, pari modo tarsus quoque utrumque musculum alternatim uniuersus sequitur. Quod uero iam dicti palpebrae motus, eodem ritu cum reliquis totius corporis motibus, qui ex oppositis perficiuntur musculis, celebrentur, omnibus conspicuum esse debet, uno scilicet musculo in se contracto, altero uero a propria functione quiescente, & longiore reddito laxatoque. Si enim uterque musculus conuelleretur, & ad seipsum, sibi continuam tarsi partem alliceret, sursum quidem pars eius, quæ magnum respicit angulum, reuelleretur, deorsum autem traheretur ea, quæ paruo uicinior est, ac ita non magis aperiretur oculus, quam clauderetur, eaque uideretur palpebra, quam in Præfagiorum Libris Retortam uocauit Hippocrates. Cuius sanè oraculi gratia non oscitanter palpebrarum musculos a studiosis obseruari uelim, est enim, ut omnium propemodum in facie motuum, eorum quoque speculatio ardua. Quod uel Galenus facile attestatur, qui in Libris de Affectuum locorum cognitione, tres palpebrae musculos secus atque alibi recensuit. Duos enim illos, quos iam enumeravi, innuit palpebram deorsum trahere, & tertium a fronte natum, ductus palpebrae ad superiora autorem ponit. Neque adeo adhuc palpebrarum motus admirandus uenit, atque pelliculæ illius, quam in aubus, & testudinibus, aliisque plurimis animalibus ex maiore oculi angulo, quoties oculus conniuit, toti oculo obduci conspiciamus, & quæ aperto oculo rursus ad maiorem oculi angulum collecta, quid simile commonstrat, nostræ carunculae in maiori oculi angulo repositæ. Quæ itaque ad superioris palpebrae motum pertinent, sic se habent, inferiori interim palpebra optimis rationibus & minori & immobili. Porro musculorum palpebrarum mouentium administratio eiusmodi fere est, qualem præcedenti Capite descripsimus, optimè tamen cultellis paruis, quibus in aptandis calamis utimur, & hamulis negotium perfeceris. Cutem enim omni industria a carnea membrana ad tarsum usque, in utraque palpebra oportet adimere, ac nequaquam perfunctorie cutis cum carnea membrana connexum intueri, adipsaque hinc absentiam, ut pars leuior, musculoque sequacior redderetur, perpendere, id namque uiliter affectuum gratia, quos uideret, Græci uocant, & alios qui in palpebras non infrequenter procumbunt, fluxus perdisces.

DE OCULORVM MUSCULIS.

Caput XI.

PRIMA
OCULI MUSCULORVM
figura.

SECUNDA
OCULI MUSCULORVM
figura.

PROPOSITARVM IAM FIGVRARVM ET EARVM
dem characterum Index.

QVONIAM in integris musculorum tabulis, oculi musculos depingere non datur, ipseque oculus ex caluaria ad musculorum ostensionem euellendus sit, hic ipsorum delineationem reposuimus. Ac in harum prima quidem, oculus simul cum suis musculis in ipsorum sede adhuc repositis, una facie delineatur. Secunda uero, sex primos oculi musculos ab insertionem humi prostratos commonstrat, septimo adhuc ad uisum neruum asseruato. Cæterum notarum Index sequenti proponetur pagina.

- A*, 2. Anterior oculi sedes, in qua iris consistit.
B, 1, 2. Visorius nervus inibi resectus, quā primum ex caluaria in oculorum sedem delabitur.
C, *D*, *E*, 1. Tres in hac facie musculi occurrunt, nondum scilicet aliquo musculo sua sede liberato.
F, *G*, 1. Interuallorum inter sex primos musculos consistentium, & adipe oppletorum duo in hac facie apparent.
H, *I*, *K*, *L*, *M*, *N*. Primi sex oculi musculi, uerum *H* musculum notat, quo oculus sursum agitur, *I* quo deorsum, *M* & *N* quibus circumagitur, *K* quo ad maiorem oculi angulum ducitur, *L* quo ad minorem angulum fertur.
O. Septimus oculi musculus, nulla ex parte à uisorio nervo liberatus, ac ab adipe ipsum alioquin integre omnino detectus.

Oculos motu uoluntarie mouendos.

Oculorum motus.

Musculi sex primi.

QVONIAM neque ex lateribus, neque ex posterioribus, neque superioribus, uel inferioribus sedibus, neque omnino aliter, quam secundum pupillae rectitudinem, oculorum uisio perficitur. paucissima utique uideremus, si oculi immobiles penitus essent. Qua de causa ipsos ita corporis nostri Conditor creauit, ut plurimum circumduci possint, & praeter hoc, collum ad motus promptum reddidit, id eo quod potissimum duo facti sunt oculi, etiam notabili spacio distiti. Ceterum si eos moueri motu uoluntario oportebat, ipsis quoque musculos largiri necessum fuit. Sed quum oculorum motus sint tres, unus, quo hi intra, uersus nasum adducuntur, & quo extrorsum ad paruū angulū aguntur. secundus, quando sursum tenduntur, uersus supercilia, & deorsum trahuntur uersus malas. tertius, quo obsecuro admodum motu circumuertuntur, merito totidem numero duces motuum, musculos fabrefieri oportuit, atque singulis motibus, qui in geminos diuidi possent, binos musculos aptari necessum fuit. At ex his duos quidem in lateribus, singulos scilicet ad utrumque angulum, alios autem duos, unum quidem infra, alterum uero supra, quintum uero ac sextum, ut cum uersionis motui praessent, uarietate locari oportuit. Ceterum ex his sex numero musculis primi quatuor, quemadmodum rectis oculi motibus praesunt, ita quoque rectum situm obtinent, & omnes omni ex parte sibi similes sunt. Capita enim ipsorum, uelut ex dura cerebri membrana neruum uisorium obtegente, & e neruo secundi paris neruorum cerebri, statim in nerui uisorii a caluaria elapsu, originem ducunt. Deinde ipsorum uenter amplior, quam profundior, attamen teres propemodum uisitur, & posteriori oculi regioni, neruoque uisorio, secundum ipsius a caluaria in oculi usque radicem ductus longitudinem, incumbit, & quum propter mediam oculi sedem (ubi is latissimus est) uenter pertigerit, in latam membranamque enervationem finit. Quae ultra mediam oculi sedem terminatur, & durae oculi tunicae, tanquam in mouendo osse, recta (sed secundum corporis latitudinem ducta) linea inseritur, iuxta iridem, maiorem uel oculi circulum, in anteriori oculi parte conspicuum, & nigrum ab albo (ut ita loquar) dirimentem. Porro musculi, circumductionis oculi opifices, forma quidem ac ortu prioribus illis respondent, at minores sunt, & ductu insertionis ab illis uariant. Prior namque a dura cerebri membrana, uisorium neruum ambiens, e regione minoris anguli originem ducit, & in humiliorem oculi sedem, neruosa sua tenuitate inseritur, obliqua linea iuxta iridem, reliquorum quatuor modo. Alter uero a uisorii nerui membrana, e regione maioris anguli nascitur, & durae oculi tunicae, neruosam ipsius tenuitatem, obliquiori linea, ad superiorem oculi sedem inserit. Atque hinc fit sex istos oculi musculos solo situ, & in duram oculi tunicam insertionem, idque adhuc modice, uariare. Primi enim quatuor, uti modo dicebam, prius recti sunt, rectaque linea inseruntur, alij duo obliquiores uisuntur, obliqua linea insertionem molientes, qui etiam si circumuersioni conducant, attamen & sursum deorsumque oculum agunt. Atque omnium neruosarum tenuitatum ductus, inter duram oculi tunicam, & adherentem medius consistit. Efformant itaque simul omnes musculi, dum proprium adhuc situm seruant, turbinatam figuram, cuius conus ipsorum est exortus, basis uero, eorundem insertio. Breuissimo enim ductu neruo connectuntur uisorio, quum in illorum, quam unā conformant capacitate, multus contineatur adeps duriusculus, & albus admodum, atque is rursus alteri cuidam obuoluitur musculo. Est enim praeter commemoratos sex oculi musculos, alius musculus grandis, undecunq; ab illis & eo, quem diximus, adipe circumdatus, ac solus similem figuram, quam priores sex simul efformabant, constituens. Nam musculus iste principium quoque a dura membrana, neruum uisorium inuoluenente assumit, at paulo anteriùs, quam sex priores, illorum enim origo ab oculi corpore remotior est, quam eius, quem

Adeps musculi oculorum interpositus.

Septimus oculi musculus.

quem nunc enarramus, musculi, cuius principium similiter carnosum est, ut etiam reliquum totius musculi corpus, quod orbiculatim uisorium neruum ambiens, ac a principio in priora porrectum, instar turbinis tantisper dilatescit, dum posteriorem oculi sedem contingat, illique circuli modo implantetur. Atque hanc insertionem musculus molitur, non quidem neruo uisorio proximā, sed ferē ubi oculus amplissimus fieri incipit. Quemadmodum uero inter hunc musculum, & sex priores adipem repositum dixi, ita etiam inter neruum ipsum, & praesentem musculum eo interuallo, quo is a neruo abscedit, adeps colligitur. Musculus hic nullam prorsus inscriptionem obtinet, nisi fortassis unam in inferiori ipsius sede, secundum ipsius longitudinem protensam. Vnde etiam miror, hunc non unius musculi loco a ceteris Anatomicis enumeratum fuisse, sed ab alijs duorum, ab alijs trium: quum interim musculum hunc uix obiter omnes descriperint. Ac proinde etiam uereor, ipsos non admodum apte musculi huius usum expressisse, dum hunc priuatim, retentionis oculi in sua sede autorem esse asserunt, nullum praeterea illi usum ascribentes. Quum tamen aptius sex priores musculi id munus sibi uendicare possint, ut quorum externa superficies, membranae oculi sedem in caluaria exculptam succingenti, fibris multis connascatur. Quinetiam sex isti priores propinquius ipsi capitis ossi, ubi neruus ex caluaria elabitur, pertingunt, ilico enim atque neruus emergit, ex ipsius dura membrana principium mutantur, omni ex parte septimum occultantes. Quamquam fortassis non defuturi sint, qui originem horum musculorum non a dura cerebri membrana, uerum ab illa quae os succingit, pendere cōtendent, quum interim septimus musculus, multis interuallis undique ab os succingente membrana distet, quod profecto factum non fuisset, si modo huius beneficio oculum in sua sede retineri, ac quodammodo ad cerebrum trahi oporteret. Et si fortassis ipsius naturam accuratè rimatus fueris, illum instar tegumenti uisorio neruo obduci concedes, & postmodum etiam oculum rectis motibus agere fateberis, prout nimirum has illas uel sui corporis fibras contraxerit, laxauerit uel.

Septimi officium.

ostendit haec prima figura.

OCULI MUSCULORVM ADMINISTRATIO. Caput XII.

ostendit haec prima figura.

RECTIVS musculorum oculum mouentium administrationem, illo ex caluariae sinu euulso, perficies. Euellitur autem prompte uniuersus, integra adhuc caluaria, si omni ex parte oblongo cultello, ad os semper ductis in circuitu sectionibus, a suo sinu ipsum liberaueris, & tandem neruum uisorium, ubi primum ex caluaria procedit, absecueris. Si uero caluaria forte ad cerebri inspectionem prius fuerit dissecta, ipsumque cerebrum auulsum, cōduxerit duabus lineis caluariam ferra diuidere, una quidem linea a regione maioris anguli, uersus uisorii nerui foramen facta, altera autem a minori angulo ad prioris sectionis, iuxta foramen illud, terminum. Si enim ad eum modum ferram in oculorum usque sedem penetrare cōgeris, totam superiorem partem sedis oculorum, instar cuiusdam trianguli auferes, ac deinceps undique oculo a pinguedine liberato, illum adimes, aut si uisum erit, oculum ab osse undecunq; liberatum solius uisorii nerui interuentu, caluariae appendere fines. Euulsum ministro tenendum porriges sic, ut summis dextrae manus digitis nerui uisorii finem (quem & eleuabit) sinistra autem manu uelut in pugnum coacta, in indice ac pollice anteriorem oculi partem comprehendat. Mox adipem oculo, ut minori molestia humectatus moueretur, circumpositum, & glandulas, uenarum & arteriarum diuisionem intercedentes adimito. Dein consideratis musculorum ductibus, & quam simul omnes constituunt, forma, sex capita primorum a neruo uisorio acutiori cultello liberato, ac singulos deinde musculos leuiter secando, ad mediam usque oculi regionem deducito, unumquenque supra laeuam ministri manum, quasi stellam effigiatum extendens. hac namque ratione cuiusque implantationem, formam, & usum leui negotio cōdisces. Porro nihil aequē diligenter praecauendum uenit, ac ne adherentem albam uel oculi tunicam a cornea prorsus abradas, nimiumque oculum emungas, priusquam sex musculorum insertionem intueris fueris, aliās enim (nisi forte exercitator sis) eam uiciabis, neruosam alicuius musculi tenuitatem unā cum adherente membrana incuriose absecans. Iam ubi adipem in media horum musculorum amplitudine coaceruatam, unguibus, aut cultello a septimo oculi musculo adempseris, illum quoque aggredi integrum est. Primum itaque qui neruum ambiat, circulatimque in oculi radicem implantetur, examina, ipsum a neruo prorsus ad duram usque oculi tunicam radendo. Ceterum si caluariae adhuc haerentem oculum administrare animus sit, musculorum capita primum liberans, ad eum quem iam

Administratio oculi musculorum, quum is adhuc caluaria haeret.

modum, musculos attrectabis, capita scilicet à nervo adhuc fixo ad insertionem usque (quæ nō procul ab iride consistit) deducens. Commodius tamen, minoris molestia priorem sectionem obibis. In utroque tamen administrandi modo, oculi situs semper perpendendus est, quem^a caruncula indicabit, maiorem angulum in homine occupans, & (ut creditur) pituitam in genas defluere præcauens. Hæc nanque (dummodo cognoscas, an dextrum, an sinistrum oculum in manus assumpseris) oculi regionem, quæ magnum spectat angulum perpetuò commonstrabit, à qua ilico reliqua oculi latera opportunè petes. Interest autem, oculi regiones, propter obliquos musculos, potissimum cognoscere. Aut si lubet, neglecta caruncula, poteris cutillo carneam membranam, priusquam oculum à caluaria resecabis, punctim in aliqua parte radere, hincq; oculi regiones semper augurari.

DE BUCCARVM, LABRORVM, ET
nasalarum musculis. Caput XIII.

Alterius lateris primus musculus, uel simul omnium primus ac secundus.

Li. 4. de Administrandis febribus.

Nōnullis hominibus aures moueri.

IBRO superiori, duo narium ossa in^b duas desinere cartilagine, atq; horum extremo secundum latera alias^c duas molles, & latas cartilagine (quas alas uocant) accumbere alligariq; scriptum fuit. Nunc uerò musculos, qui eas mouent, simul cum buccarum genarum ue labrorumq; motoribus exequemur. Cæterum quum buccarum & labrorum motus dicimus, illi intelligentur, quos quiescente etiam inferioris maxillæ ossis obimus. Alijs siquidem musculis maxillæ os, alijs uerò buccæ labraq; motu aguntur uoluntario. Duorum itaque primorum, qui buccas & labra mouent musculorum, in utroque latere^d singuli habentur membranei, admodumq; ampli. Hi enim ex omnium uertebrae ceruicis spinarum regionibus, deinde scapularum, & clauicularum, & pectoris ossis sedibus originem ducunt, usque ad faciei medium protensi. Sunt autem hi aliud nihil omnino, præterquam membrana (quæ merito carnosâ nobis dicitur) carnosâ fibris adaucta, hæc enim in tota paulò antè commemorata sede, musculosa penitus reddita, aliquò usq; uerè carnosâ facit. Cæterum carnosæ hæc fibræ à nullo prorsus ossis originem (ut fortassis quispiam ab alijs Anatomicis lusus arbitretur) ducunt, neque etiam quis musculum hunc ab aliquo ossis principio petere, non perperam dicturus est. Is nanque non aliud existit, quàm carnosâ fibræ nuper dictæ membranae intensæ, & multis neruorum furculis concommitatæ, qui quod à subditis membranæ corporibus in illam excurrant, ipsam firmius substratis sibi partibus connectunt, quàm in reliquo ferè corpore illis, quibus obducitur, musculis hæc affirmari solet. Prorepunt autem primùm eiusmodi neruorū soboles in membranam, secundum totam colli longitudinem, seu à thorace ad occipitium usque ex ea sede, qua spinarū ceruicis uertebrae consistit regio. Item secundum scapularum spinarum ductum, summos humeros, clauiculas, & eminentiorem pectoris ossis regionem, neruiculi quoque instar tenuissimorum filorum, à subditis musculis membranæ exporriguntur. Atque hi neruorum furculi omnes, secundum carnearum fibrarum ductum (qui perquam uariis est) reflexæ excurrunt. Fibræ enim^e à pectoris ossis sede, mediaq; clauicularum regione pectoris os spectante sursum, uersus faciem conscendentes, secundum colli longitudinem recto tramite protenduntur. Quæ autem ex reliqua clauiculæ sede, & summi humeri, & scapularum sedibus ad ceruicis usq; spinam incipiunt, oblique sursum contendunt, tantoq; obliquiores uisuntur, quanto ceruicis spinæ sunt propinquiores. Omnes enim fibræ à ceruicis uertebrae spinarum sedibus prorepentes, unâ cum eius partis neruorum^f furculis transuersim feruntur, atque ideo magis, quo musculus occipitio uicinior existit. Porro eiusmodi fibrarum ductus, in ceruice admodum conspicuus est, nullaq; fibrarum intersectio, ut neque etiam in summo mento, & in inferioris maxillæ iuxta aurem regione sese offert. Verum ubi iam labra cōtingunt, fibræ inter se adeò confunduntur, ut rectas, & obliquas, & transuersas iam amplius distinguere prorsus arduum impossibileq; sit, atque id præcipuè secundum totâ inferioris labri regionem accidit. Labri enim superioris lateri ad alas usque narium duntaxat fibræ porriguntur. Posterius itaque huius musculi initium, à spinæ ceruicis sede omnino promitur, deinde secundum occipitijs ossis basim fertur, mox sub huius beneficio quibusdam hominibus (non etiam stupidis, aut asinis) moueatur, uti inter alios quosdam hæc Patavij uidere est, in lepidi ingenij Iurij Doctore non minus egregiè erudito, quàm iucundè faceto, Claudio Symionio Foro iulensi, dein in nō minus audaci, quàm fortis & strenuo, Petro Rauascherio Genuensi. Cæterum præfens musculus ab aure in faciem ductus,

illis, illum quem à mandendo massetera uocabimus, musculum contingit, & paulò ualidius ossi in malis, quàm alibi in reliquo ipsius ductu connascitur, hinc ad nasi usque radicem pertingens. Atque hunc ductum musculus adeò seruat exquisitè, ut duo hæc latera musculi diffiniantur, unum quidem, secundum spinæ longitudinem protensum, aliud autem, ab occipitijs medio ad superius labrum prorepens. Reliqua uerò duo ipsius latera (fortitur enim quatuor) haud æque sunt distincta. Quod enim à spina ad summum usque pectoris ossis, secundum scapulam & clauiculas exporrigitur, inæquale est ac uarium. Quandoquidem non instar rectæ lineæ carnosarum fibrarum hic apparet principium, sed instar obliquæ, admodumq; inæqualis, nunc paululum sub scapulae spina & clauicula incipiens, nunc paulo superius, & nunc è regione. Quartum autè latus, quod à summo mento, ad superiorem pectoris ossis sedem protenditur, uix ob id distinguipossit, quod hominibus utriusq; lateris musculi hic adeò cōeant, ut duo musculi unus esse uideantur, quodq; hac in parte carnosiores longè, quàm in reliqua ipsorum sede existant. Cæterum hi musculi buccas, & totum inferius labrum deorsum retrahunt, & ad latera simul cum superiori labro abducunt, aut, ut dicam uerius, reliquam faciei cutem, quæ à musculosa frontis & nasi substantia, & palpebræ musculis non mouetur, circumagunt, ad hoc opitulante lato quoque, & quodammodo orbiculari musculo, à tota ferè superioris maxillæ longitudine in inferioris longitudinem, ad gingiuarum radicem inserto. Est autem hic musculus similiter membraneus, & uaria fibrarum specie intertextus, totam eam buccarum sedem cōplectens, quàm inflare possimus. Neq; sanè aliud corpus id uniuersum, quod inflatur, censendum est, quàm cutis, cui immediatè succumbit^g primus iam commemoratus musculus, deinde prout obefiores homines sunt, adipis maior minor ue copia, & postmodum quidam superioris labri^h musculus, & alius labri quoq; eiusdem, & alæ nasi communis, quos postea describemus. præterea orbicularis & amplius quoque musculus, cuius naturam explicare iam contendimus. Huius itaque musculi internam superficiem, oris amplitudinem succingens tunica oblinet, ipsiq; adeò connascitur, ut nullo prorsus modo illacera à musculo, aut musculus ab illa auferri queat. Imò secundus hic buccarum musculus, uix aliud est, quàm carnosarum fibrarum implexus admodum tenuis, ac quodammodo membraneus. Cognoscas autem eam, quam diximus, utriusque iam commemorati buccarum musculi, & potissimum primi functionem promptissimè, si inferiore maxilla superiori adducta, immotaq; plurimum ad quamcunque partem sedem ue, labra & buccas duxeris, atque etiam obseruaueris, quæ etiam anteriorem colli cutem primi musculi beneficio, unâ cum buccis deorsum uellere possis. Rursus si immota colli cute, totam buccarum sedem, quàm inflare integrum est, nunc in oris amplitudinem uolueris, nunc autem extrorsum, nunc sursum, nunc deorsum, nunc prorsum, nunc retrorsum duxeris, secundi musculi functionem & motus, quos illius, & aeris in ore ui obimus, plurimum admiraberis. Et si demum in corpore illum inspexeris, non nisi cum summis rerum Opificis, quas proloqueris, laudibus, uarium illum, & quem neutiquam explicare posses, fibrarum implexum, & undecunque in hunc procurentes neruulorum soboles intuebere. Toti itaque faciei cuti, ut mobilis reddatur, præter secundum hunc musculum, & labrorum & nasi proprios, quos statim enarrabimus, musculos, membranam carnosam in musculi naturam degenerantem rerum Opifex subiecit. Si modò malarum cutem duntaxat dempseris, illi enim membrana, quam carnosam uocamus, subnascitur quidem, uerum hic nullis carnis enutrita fibris. Nihilominus tamen quum cutis, quæ malis obtenditur, inferior pars buccis continetur, superior uerò subiectæ frontis musculosæ compagini uniatur, simul cum reliqua faciei cute, malarum quoque cutem mouemus. Quàm uerò ad hoc laterum musculorum, qui carnea membrana constant, munus homini necessarium sit, condiscimus, quoties labrorum substantiam defletere, ac à suo situ auertere cogimur, aut os distendere & contrahere, stringere & laxare, quocunque edentium, bibentium, uel differentium, uel aliam quandam functionem obeuntium usus uocauerit. Atque harum omnium functionum autores, Galenus in Quarto de Sectionibus administrandis libro, hos tantum musculos esse, insinuare uidetur. Sed priuatimⁱ neruis huc concurrentibus mouendi officium, nulla (ut tamen decebat) habita musculorum mentione, tribuit. Sunt autem nerui eiusmodi utriusque bini, quorum unum ex foramine inferioris maxillæ, ad inferius labrum elabi suo loco docebimus, alterum ex oculorum sede per peculiare foramen deductum, in malarum regionem decumbere audies. his duobus, in alio latere totidem, ab eisdem sedibus sui lateris procidentes respondent. Verum quum eiusmodi nerui musculis indigeant, & omnes labrorum motus, illis latis & tenuibus tantum peragi nequeant, ipsiq; alios exigant auxiliares, merito Natura alios^k quatuor musculos mouendis labris construxit. Quorum principia, euidentia

Secundus alterius lateris, seu omnium 3. & 4.

Malarum cutem musculo destituit.

*Labrorum
constitutio,
dein quatuor
musculi labris
proprijs, seu in
altero latere
tercius, et po-
stea quartus,
uel omnium 5,
6, 7, 8.*

quidem & manifesta sunt, antequam labrorum extremis permiscerentur, concreta uero illis, omnifariam redduntur obscura, & inseparabilia à reliqua labrorum substantia. Vniuersa enim labrorum cute, & oris amplitudinem fuccingente tunica, toti musculosa naturae commixtis, ac musculis, ut quispiam dixerit, ibidem corruptis, una cum^r fungosa, quam postea explicabimus, substantia, hominis labra procreantur. Quatuor itaque sunt musculi, quoniam labris quatuor principia motuum esse oportebat, utrinque uidelicet duo, quorum moles, organis illorum beneficio mouendis congruit. Primorum enim duorum, qui superiori labro communes sunt, utrinque^a unus habetur, qui à maxillae superioris ossis, ubi mala consistit, carnofo principio enatus, deorsum oblique in priora fertur, quousque in sui labri latus sese inserat, inferiorum quoque utrinque^b unus obseruatur, superiori musculo latior, sed breuior. Exoritur nanque carneus & hic quoque, ab inferioris maxillae humiliori parte ad menti quasi latera, hinc sursum oblique in priora protensus, latusque permanens, in mediam sui labri sedem implantatur. Sunt itaque omnes quatuor lati, ac quodammodo, quod ad fibras attinet, duplici donati initio, ipsorumque fibrarum circa insertionem, x litera modo sese intersecant pertinaciter, uti admonuimus, labrorum cuti immixtae. Quatuor his musculis duodecim motus ut minimum obimus, quatuor quidem obliquos, in utroque labro duos, & alios octo rectos, in utroque labro quatuor. Duo quidem ad amussim recti sunt, quando labra plurimum à se inuicem distant, hoc quidem à duobus musculis sursum agentibus ad nares tenso, altero autem deorsum ad mentum ducto, dum duo inferiores musculi laborant. dein quando ad sese labra retrahuntur, & inuicem coeunt, uno ex superiore loco deorsum, altero ex humiliori sursum protenso. Ceterum ab internis horum musculorum fibris, labra introrsum conuertuntur & subimplicantur, ab exterioribus uero foras euelluntur, ut ita & duo alij in singulis labris recti cōsurgant motus, qui paulo minus toto ad obliquos quasi referendi sunt. Quatuor uero obliqui motus, unico duntaxat laborante musculo, reliquo interim laxato, celebrantur. Si enim dexter superioris labri musculus remisso sinistro contrahitur, dextra labri pars obliquo motu, sinistra dependente, attollitur, atque hac ratione reliqui tres obliqui motus labrorum peraguntur. Vt uero ualidius adhuc superius labrum moueretur, atque secundum totam ipsius substantiam musculis participaret, illi alia portio^c musculi elargitur, qui narium^d alas extrorsum sursumque agit. A malis enim iuxta proprium superioris labri^e musculum, carneus quidam, sed tenuis membraneusque enascitur musculus, qui in ipso modice uersus priora descensu, in duas portiones partitur, unam nasi alae radici, alteram superioris labri parti, quam Latini Mustacem, Graeci uero^f *colony* uocant, inferens. Portio nasi alae exprorecta eam extrorsum sursumque mouet, quae labro propria est, id quoque sursum uellit, & tantus huius portionis cum alae portione est connexus, ut superius labrum, immota ala, sursum uehementer mouere nequeas. Verum praeter hunc alae musculum, alius in interna narium amplitudine habetur, ad suae cavitatis externum latus, sub tunica narium amplitudine obducta, reconditus. Est autem hic tenuis & membraneus, interiori alae regioni insertus, illumque intro trahens. Musculus hic neruulum habet ab^g illo, quem per^h foramen in magno oculi angulo incisum, ad narium amplitudinem, à tertio cerebri neruorum coniugio diffundi commemorabimus. Atque huiusmodi alarum musculos efformari decebat, qui in repentinis aeris inspirationibus & expirationibus, earum motibus opportunè praeficerentur. Sunt itaque hoc Capite nobis enumerati duodecim musculi, si omnes utriusque lateris iunxerimus, duo quidem lati ex carnea constantes membrana, duo admodum uarij ex una maxilla in aliam pronati, & quatuor labris proprij, & totidem alarum nasi. Nisi fortassis illum, qui labrum superius & alam simul adit, subdividere constitueris, atque ex utriusque lateris musculo duos, propter dissectionem in progressu, & in diuersas partes insertionem, fingere, atque ita quatuordecim musculos statuere uisum sit. Sic etiam nihil obstat, & duos qui carnea membrana efformantur, unum dicere, quum hi adeo in anteriori colli parte continentur, utⁱ diuisionem nullam notatu dignam ostendant. Rursus si fibris motibusque, cum in hoc, tum in proprijs labrorum musculis animum accommodare uelis, ob idque in plures musculos hos diuidas, maior sane tibi, quam nobis haecenus, horum musculorum numerus excrecet.

M V.

et nasi alas mouentium administratio.

Caput XIII.

ORVM musculorum administrationem à^a latis ac ex carnea constantibus membrana musculis opportunissime auspicaberis, & primum acutiori nouacula in cute rectam sectionem, à summo mento, mediaque inferioris labri sede (ubi cutis in ruborem definit) ad pectus usque, secundum colli longitudinem duces ita quidem ad amussim, ut sola cutis ad subiectum usque musculum, carneam uel membranam diuidatur. Deinde alia ducenda est sectio, ad utriusque labri extremum, secundum ruboris lineam, ut orbiculari linea os uniuersum obducatur. His alia per nasi longitudinem addetur sectio, & si prius frontis musculorum compagem, & palpebrae musculos aggressus fueris, nulla praeter has (nisi sub aure ad medium usque occipiti) in facie sectio est ducenda. Alias enim ex summo narium, sub inferiori palpebra & aure, uersus occipitium transversam moliri deberes sectionem. Ceterum à lineae sectionis ad pectoris usque os ductae, transversa una sub clauiculis, & summo humero, & scapularum spina ad dorsum usque perficitur. Licet & his transversam seu ex gutturi regione, usque ad spinam adiacere. His tentatis sectionibus, hamulo cutis leuabitur, ac in altero latere acutiori nouacula, cutis à subiecto membraneo musculo, omni industria liberabitur. Quod nullibi feceris molestius, quam ubi laqueus ceruicem compresserit, hic enim laquei occasione, cutis membraneo musculo pertinacissime connata reperitur, & etiam cutis instar cornu adeo inibi mox indurefcit, ut uix nouaculam admitat. Quamquam musculorum sectioni corpus opportunius adhibebitur, ex quo uenae prius sectae, uniuersum sanguinem in aquam calentem effuderint, quandoquidem tunc non toties uenae sanguine inanitae, dum musculos diuidis, uenient colligandae, atque adeo frequenter spongijs abstergendae. Ex altero autem cadaueris latere, una cum cute (quod factum facillimum est) musculum latum tenuemque auferes, atque utrinque musculi naturam, & fibras neruosque, ac munia (si hinc inde suas, quas prius enarrauimus, partes attraxeris) intuebere. Fibrarum autem huius musculi seriem, nequaquam oscitabundus in tota humiliori inferioris maxillae sede praeteribis, quin prius eas strumaris, uel ut uulgò dicimus, scrophularum gratia diligenter examinaueris, quo in eo abscessus genere, quum usus expetet, scilicet ac magis in dultre tumentes glandulas exseces. Administratio enim sectionis in hoc affectu extra fibrarum ductum tentata, admodum obscenè hinc inde colli cutem aut tendit, aut corrugat. Vbi haec igitur sedulo obseruaueris, eius lateris musculum, quem subditis corporibus adempta cute affixum reliquisti, omni ex parte adimes, atque administrationem ad proprios labrorum musculos coertes, qui in conspectum ueniunt, quamprimum adipem, qui his praecipue in buccarum regione incumbit, permisceturque una cum lato, qui ex carnea constituitur membrana, musculo ademeris. Liberabis itaque ab inferiori maxilla primum^b duorum, qui inferiori labro elargiuntur capita, sensim ea ad insertionem usque, ut fibras examines, deducens. Atque hic labra fungosa cuiusdam^c substantiae interuentu, maxillae ossi connata reperies, quae labris opitulatur, quoties distrahuntur, tenuesque fiunt, & quoties contracta incrassantur, ac corrugantur. Quippe eiusmodi substantia omnino & inanitur, & repletur promptè: inanita quidem submittitur, repleta uero attollitur. Praeter hanc substantiam occurrent & nerui duo, maioris tertij paris neruorum cerebri radices ramuli, ex maxilla inferiori in eos, quos iam dissecas, musculos diffusi. Ceterum posteaquam inferiores liberati fuerint, à malis^d duos quoque superiores dissecabis, atque illis ad superius usque labrum deductis, quatuor musculorum functiones, capita huc illuc trahens spectabis. Postremo^e musculo alae nasi, & superiori labro communi à malis derafo, ac ad alam usque & labrum deducto, eius quoque usum contemplabere. Hic uolens praetermitto^f neruum minoris gracilioris uel tertij paris neruorum cerebri radices propaginem, ex superiori maxilla excidentem, ac nuper dictis musculis communicatum. Siquidem neruorum omnium seriem, quam dabitur, accuratissime in Quarto libro prosequar. Atque eadem ratione nullam neque uenarum neque arteriarum mentionem facio, etiam si lato musculo^g externa iugularis suffulciatur, quoniam Tertius liber Venis arterijsque dedicabitur. Integrum itaque est, ut consideres membranosa ligamina, narium alas alijs nasi cartilaginibus colligantia, & deinde mutuum earum cartilaginum connexum. Nam de narium^h tunica in Neruorum distributione similiter pertractabitur. In praesentia autem suffecerit adhuc sermoni adieciisse, tunicam illam, quae narium amplitudinem

Primi ac secundum duodecim praecedentis Capitis musculorum administrationis ratio.

Corpus musculorum sectioni omni opportunum.

Administratio 5, 6, 7, 8.

Labrorum summa substantia.

Administratio 9 & 10.

X 3 tudinem

Administrat
1011 7 12.
Administrat
1013 7 4.

tudinem ambit, aliquousque cultello à subditis partibus abradendum esse, ut commodè te-
nuem membraneumq^{ue} musculi, intrò alam mouentem intuearis. His omnibus resectis, secun-
dus alterius lateris præcedente Capite enarratus mihi¹ musculus, externa ipsius superficie lon-
gè spectatissimus est, ut tamen ipsius naturam quoque examussum obserues, undecunque un-
guibus, hamulisq^{ue} est diuellendus, ac postmodum à maxillis, & dentium gingiuis derafus, à
tunica oris cavitatem obtinente uenit liberandus. Et quo huius musculi rarior magisq^{ue} admi-
randa est cōstructio, fibrarumq^{ue} mirabilis implexus, eo studiosius illum in multas particulas
non medio cri delectatione discerpes, atque ad buccarum motum, non autem maxillæ inferio-
ris, illum auxiliari speculaberis.

DE MUSCULIS INFERIOREM MA-
xillam mouentibus. Caput XV.

Inferiorē ma-
xillam superio-
ri quiescente
moueri.

Maxillæ in-
ferioris motus

Maxillæ mu-
sculorum mo-
tus

Libro II.

Masseter seu
alterius lateris
primus.

INFERIOR^a maxilla homini, quiescente interim immotaq^{ue} superiori, a¹ motu agitur uoluntario, quemadmodum & animalibus ad unum om-
nibus, si fluuiatilem crocodilum exceperis, cui unico superior maxilla mo-
bilis uisitur, inferiori interim cum temporum ossibus adeò unita, ut ne tan-
tillum quidem moueri queat, ipsaq^{ue} duos sinus nanciscatur, quibus su-
perior singulis utrinque tuberculis latis, nec^b nostris admodum disti-
milibus inarticulatur, magna ex parte lacertarum testudinumq^{ue} inferiori
maxillæ eleganter respondens, quemadmodum etiam totus crocodilus imagine (non autem
magnitudine, & geniculatis caudæ tuberibus) lacertæ similis uisitur. Cæterum inferior homi-
nis maxilla tribus ducitur motibus, ac unus quidem in mandendo perficitur, quo ad latera,
& prorsum & retrorsum maxilla agitur, ac circumfertur, alius in ore claudendo, tertius ue-
rò in ore aperiendo fit. Motus hi omnes proprijs obeuntur musculis, ex quibus^c qui uarijs
motibus maxillam præcipuè circumagunt, & prorsum retrorsumq^{ue} mouent, à mandendo
motibus maxillam præcipuè circumagunt, quo etiam nomine Græcorum plerique temporum^d muscu-
los nominarunt, quod illi ad manducandum quoque sint utilissimi, ac maxillam mordenti-
bus, molientibusq^{ue} quippiam adducant. Deinde ita temporalis quoque nominatur, quod in-
uicem temporalis & masseter adeò connascantur, ut Galeno etiam in Libris de Usu partium,
ac si temporalis & masseter unus essent, imposuerint, quum temporalis partem, masseterem
arbitratus, temporalem musculum, ex sui medio tendinem, contra aliorum musculorum ra-
tionem, educere protulit, & post modum (ne ab aliorum Anatomicorum in musculis nume-
ro aberrasse uideretur) masseterem etiam quendam enumerauerit secus multò, atque in Quar-
to de Administrandis sectionibus, ubi masseterem cognoscens, nihil de illa tendinis mirifica,
falsaq^{ue} & ficta productione comminiscitur. In eo itaq^{ue} Libro Galenum secuti, atque cum ipso
uocis fugientes æquiuocum, e^f musculos qui potissimum claudunt temporales toto sermonis
progressu, illos autem, qui maxillam præcipuè antrorsum retrorsumq^{ue} agunt, masseteres seu
mandibularios uel manforios appellemus. ^g Qui autem in ore occultari dicentur, & si eisdem
ferè præfint munijs, in ore delitescentes nominemus, quemadmodum & ^h qui ductus maxil-
læ ad inferiora autores censentur, os aperientes, ita nanque fictis quodammodo nominibus,
rerum scilicet parabitur memoria. ⁱ Masseter itaque ille est musculus, quem ad posteriorem
maxillæ inferioris sedem, sub^k ossè iugali possumus manu amplecti. Dum enim pollicem in-
ter auris radicem, & inferiorem maxillam inseris, medium uerò digitum genæ admoues, illumq^{ue}
in oris amplitudinè protrudere tentas, totam masseteris externam superficiem contines, quam
rursus tactu dignoscēs, si adductas prius maxillas, adhuc ualidiùs comprimere adnifus fue-
ris, quia tunc masseter in se magis collectus, pollicem & indicem feriet, sese dilatans ac contra-
hens. Præterea & hunc quoque musculum in equis uides spectatissimum, is enim cum^l illo,
quem in ore latitare docebinus, illi sunt musculi, quos crebrò in equis amplecti consueuimus,
obseruaturi, num carneus aut nerueus equus nobis proponatur. Atque id eo dico diligentiùs,
quo minus aliquem mecum aberrare uelim, aliquot enim Galeni in Libris de Usu partium lo-
cis deceptus, ^m masseterem, quem modò describam, aliquando temporalisⁿ musculi mediam
partem esse arbitratus sum, ac latum in genis^o musculum, quem ab una maxilla in aliam duci
prius retuli, masseterem esse existimaui. Attamen eo usque nunquam à ueritate reclinaui, quin
tunc duos temporales musculos, semper in altero latere studiosis commonstrarem, unum su-
perioiorem, qui uerè est temporalis, alterum inferiorem, qui masseter est, appellans. Masseter
enim nerueo, & amplo ualidissimoq^{ue} principio ab ea malarum^p sede exoritur, qua infima pars
futura

futura illius consistit, quæ maxillæ superioris^q os, totum minorem oculi sedis angulum occu-
pans, mediamq^{ue} ossis iugalis sedem efformans, maximo eiusdem maxillæ^r ossi cōiungit, quod
dentium præsepeola continere, ac narium amplitudinem magna ex parte constituere, superior
Liber declarauit. ^s Deinde à malis hoc masseteris principium in posteriora ducitur, è tota
inferiori interioriq^{ue} ossis iugalis sede ad aurem usque pronatum. Ex tota enim longitudine os-
sis iugalis, quæ à malis ad aurem usque pertinet, masseteris musculi principium enascitur,
quod impenè nerueum in malis esse dicebam, quemadmodum etiam illic, ubi ab exterioris iu-
galis ossis superficie inferiori parte prodit, nerueum liuidumq^{ue} conspicitur. ubi autem ab in-
teriori iugalis ossis sede originem ducit, carneum est, quemadmodum etiam totus musculus,
non multo post initium, carneum crassumq^{ue} se spectandum offert. Masseter hoc enatus princi-
pio deorsum tendit, totamq^{ue} inferioris maxillæ^t amplitudinem, in externa posterioriq^{ue} ipsius
sede conspicuam amplectitur, illi ualidissimè partim carneus, partim nerueus latissima inser-
tione implantatus. Ex tota autem insertionis amplitudine nulla insignior, nullaq^{ue} ualidior est
ea, quam in maxillæ inferioris asperitatem molitur, in infima ipsius sede ueluti processulus ali-
quot extuberantem. in hac etiam^u sede masseter est angustissimus, & ueluti trianguli alicuius
obtusorem angulum exprimit. Totus enim masseter quodammodo triangularis est, una
enim ipsius linea, secundum totam principij amplitudinem, seu iugale os porrigitur, secunda
à malis, seu anteriori principij parte, ad infimam maxillæ inferioris sedem retrorsum ducitur,
illam quam nuper diximus, asperitatem contingens. Tertia autem linea ab aure, seu postero-
ri principij sede, in anteriora deorsum fertur, ad demissiorem secundæ lineæ sedem, angulum
cum illa linea adeò obtusum constituens, ut ferè hîc aliud latus masseteri possit ascribi, atque
illum quadranguli formam referre, quis non ineptè alrueret. Vtunque uerò sit, obtulus
hic angulus, seu si ita uelis, quartum masseteris latus, multò strictius est amplo illius princi-
pio, unde etiam ilico fibrarum ipsius ductum variare necesse est. ^v Fibrae nanque ab anteriori
principij parte originem ducentes, deorsum in posteriora feruntur, ^w quæ autem à postero-
ri principij sede prodeunt, oblique deorsum in anteriora repunt, omnes ex amplo principio
ad obtusum, quem recensui, angulum protensa, maxillæq^{ue} inferioris amplitudini, citra ten-
dinis productionem insertæ. Galenus in Quarto de Administrandis sectionibus attestatur,
nonnullos dissectionum Professores amplo huic principio (quod ipse Geminum appellat)
& diuerso fibrarum ductui attendentes, binos ab utroq^{ue} latere masseteres collocasse, ut unum
anterior principij pars constitueret, alterum uerò posterior. Rursus non desuere, qui trian-
gularem præsentis musculi circumscriptionem expendentes, tres in uno latere masseteres enu-
merarunt, unumquemq^{ue} angulum singulos masseteres esse arbitrati, tale enim quid Galenus
nobis innuere uidetur. Quanquam arbitrer illos, qui tres masseteres utrinque collocarunt,
non tribus illis angulis animum adhibuisse, uerum^x hunc, quem describo, masseterem unum
appellarunt, & ^y secundum temporalem, ^z tertium uerò, quem in ore delitescere dico, posue-
runt. Deinde qui duos recensuerunt, non mihi, ut Galenus asserit, principijs mentem adhi-
buisse uidentur, sed masseterem hunc nostrum unum posuere, alterum uerò temporalem cum
illo, qui in ore delitescit. quod uel ex Hippocratis oratione, ubi eos musculos Masseteres
nominat, colligere promptissimum est. Præterea nisi in ore delitescens musculi munus mas-
seteri accommodauerimus, neutiquam opportunè manducantium maxillæ inferioris in late-
ra motus nobis explicabitur. Quare etiam satius erit, masseteris musculi functionem tunc pri-
mum persequi, quum temporalem, & in ore delitescentem plenè descripsero. ^{aa} Temporalis
lis musculus principium^{ab} à uerticis, & temporis, & frontis ossibus, & ossè cuneum imitante, ^{bb} Temporalis
& eo ossè, quod minorem sedis oculi angulum amplectitur, ac maxillæ superioris ossium mihi
primum habetur. ^{cc} In star semicirculi enim primum, & præcipuè à uerticis ac frontis ossè mul-
tò elatiùs enascitur, quàm commissura squamæformis consistit, temporis os, uerticis ossi com-
mittens. hinc sensim crassescens, & carnosior redditus arcuatusq^{ue}, in cavitatem ibi in capitis
ossibus exculptam descendit, à temporis ossè, & cuneum imitante, & frontis, & illo quod mi-
norem oculi sedis angulum constituit, enatus. Quum uerò ad iugale os usq^{ue} pertingit, admo-
dumq^{ue} crassus, sed angustus interim euasit, superiori quoq^{ue} iugalis ossis sedi adnascitur, ^{dd} masse-
teri adeò continuus, ut uix immeritò temporale & masseterem, unum esse musculū quis cōten-
deret. Cæterum uniuersum temporalis musculi corpus, ad iugale usq^{ue} os carneū est, exteriori
sede, propter propriæ membranæ crassitiem, perquam liuidū, idq^{ue} potissimum ad exortus sui
initium, & ipsius ad os iugale connexum. Interna autem sede, qua ex ossibus ampla illa lataq^{ue}
explantatione enascitur, carneus est, & acutum maxillæ inferioris^{ee} processum cōtingens in bre-
uem,

bus ademeris. Iam temporali musculo deorsum & extrorsum reflexo, intubere nervosissimum ipsius tendinem, acutum maxillae inferioris processum, quasi in se occultatum, amplectantem: deinceps qui is musculo in ore delitescit, & masseteri committatur, spectabis. postremo, si aperto ore, muscoli temporalis initia furlum trahere non detrectaveris, ipsius munus promptè etiam condiscas. Nunc integrum est, masseterem à iugali osse & malis liberatum, ab humiliore maxilla similiter cultello deradere, atque illius insertionem non oscitanter perpendere, animum adhibens, à massetere nullam portionem conferri ad musculi temporalis tendinem, maxillae processui insertum. Integrum quoque erit, masseteris officium indagare, posteaquam sectionis serie, maxillam inferiorem carne denudaveris. Omnibus enim membris, quorum motum in mortuis animalibus examinare instituimus, commune est, ut uniuersam carnem ab illis ossibus, quorum motus indagatur, auferamus, ac illi duntaxat musculi, quorum beneficio ipsa mouentur, intacti maneant. Proinde maxilla inferiori his, quae illi inferius adnascuntur, corporibus liberata, si masseteris musculi principia huc atque illuc traxeris, facillimè his maxillam in latera, ac prorsum retrorsumque agi, & demum ad superiorem etiam allici spectabis. Musculum in ore delitescentem ad amissum, nisi inferiori maxilla in menti regione per medium dissecta, administrare poteris, ac proinde grandiori cultro operi adhibito, ipsam à summo mento auspicatus, per medios dentes incisos diuides, diuisam utrinque manibus apprehendes, ut utranque ipsius partem in latera reflectens, ac illam ueluti ex superioris maxillae sinu luxans. Mox oris tunicam circa maxillae extremam, cuius instar separabis, quousque musculus in ore reconditus sese ex omni parte offerat, quem si uisum fuerit, aut ossibus commissum relinques, aut ab ipsis derasum abijcies, ipsius quoque functionem non oscitanter expendens. Verum sectioni non obfueris, si musculi eius administrationi tantisper superederis, donec linguae & ossis imitantis musculos una cum illo aggredieris, ne modò hunc uidere studens, illos imprudenter laceres. Musculum qui os aperit, ad maxillae inferioris longitudinem protensum reperies, atque, ut diximus, maxillae in interna summi menti sede insertum. Hic nullam peculiarem administrationem exigit, si prius masseterem, & glandulas cum uenis & arterijs, quae auribus subijciuntur, resecueris. Huius initium, si uersus stylum imitantem processum protrahetur, maxillam deorsum uel lere uidebitur, atque id nonnihil oblique in unum latus, si unius tantum musculi initium traxeris. Vtroque autem attracto, rectus, neque in alteram partem inclinans, perficietur maxillae ad inferiora ductus. At horum musculorum perinde, ac in ore delitescentium sectio, tunc demum opportuniùs perficitur, quum linguae & ossis hyoidis, & laryngis musculi una aggrediuntur. Ligamenta maxillam inferiorem superiori alligantia, ligamentis alios articulos membranæ instar ambientibus respondent, nihil sibi quicquam peculiare uendicantia. Tamen si ligamento orbiculatim dissecto, articulum dissolueris, in huius articuli peculiarem incidens cartilaginem, quae neutro ossi connata, sed solum in illorum medio posita, ligamento articulum ambiente adnascitur, & uim ossium in magno, uehementiq; maxillae inferioris motu excipit, & moderatur. Lineamenta uerò musculorum, quae in Quarto de Sectionibus administrandis libro Galenus post aures obseruari docuit, ne utique hacenus in hominibus reperi, quanquam in canibus aures mouentium musculorum naturam, formam, ortum, functionemque optime affecutus fuerim. dein hos musculos nonnihil, sed minus quam obscure, simiam ostendere obseruauim. Interdum etiam quibusdam raris fibris carnis, membrana, quam carnosam uocamus, supra aures augetur, & modicè auri proximam cutem, & ipsam quoque aurem motu agit arbitrario.

DE MUSCULIS OSSIS V IMAGINEM
referentis. Caput XVII.

Musculi
huius ossi com-
missi, aut com-
munes aut pro-
prij.

SHYOIDES in faucibus superiori laryngis sedi praelocari, & radici linguae fundamenti uice, super quod moueri eam oporteat, & plurimum musculorum ueluti anchoram esse, iam antea diximus. Ex musculis uerò qui ossi committuntur, alij quidem ipsi sunt proprii, & solius huius ossis gratia constructi, qui omnes ex alijs ossibus principium fumentes huius ossi v simili inseruntur. alij autem ex osse hoc procedentes, alijs organis famulantur. Qui igitur ossi ipsi peculiare proprii sunt, hoc potissimum praestant, ne os non admodum stabili firmatum basi, hinc inde ad latera, uel furlum

aut deorsum, uel prorsum aut retrorsum conuellatur. Sunt porro hi ad minimum iumentum redacti septem, ad maximum autem octo, utrinque nimirum quatuor, ut uniuersi quatuor constituant paria. Primus ceteris ualidior & crassior, bifidusq; aut geminus est, scutiformi laryngis cartilagini, & asperae arteriae in collo exporrectus. Lato nanque & carneo principio ex eminentiori pectoris ossis sede, ad partem magis internam exoritur, recta que furlum tensus, ac parem semper ipsi origini latitudinem seruans, in anteriorem hyoidis ossis partem inseritur, carnosio innexu totam amplitudinem medij ossiculi, cui hyoidis ossis latera firmantur, apprehendens. Huic musculo secundum ipsius longitudinem in medio linea incisa est, cuius occasione, ex duobus musculis ille constare non ineptè dicitur, ac duorum musculorum, seu unius paris uice enumeratur, qui hyoides os deorsum, si quando uiolentiùs à superioribus musculis furlum uellitur, retrahunt, & scutiformi cartilagini, & asperae arteriae, propugnaculi loco haberi possunt. Tertius igitur & quartus, utrinque unus his duobus opponuntur, & amplius breues, ac omni ex parte carni, à maxilla inferiori, sub summo mento interius enascuntur. Hinc procedentes, ac admodum modicè arctiores redditi, & deorsum protensi, hyoidi ossi duobus primis contermini inseruntur, eandem prorsus insertionis latitudinem, in anteriori ossis sede cum illis exigentes. Ac proinde hi os furlum opposito duobus inferioribus, seu primis motu, deinde & modicè in exteriora protrahunt, quemadmodum & humiliores quoque, in exteriora os perquam obscure promouent. Quintus uerò ac sextus, ab utroque latere singuli admodum graciles, teretesq; sunt musculi, qui ab ossis temporis processuum radicibus, quos stylum & gallicacaria referre diximus, explantati hyoidis ossi inseruntur, ad latus amplitudinis, quam primi quatuor musculi occuparunt. est autem haec regio, ubi ossis latera cum medio ossiculo coeunt. Musculi hi toto ductu illis musculis exterius attenduntur, quos maxillam inferiorem deorsum trahere retuli, qui etiam ab eisdem stylum imitantibus processibus, sed paulo humiliùs, quam hi hyoidis ossis musculi exoriuntur. Porro his duobus ossis u referentis musculis, ne id aut in dextrum, aut in sinistrum reuellatur, munus cōcreditum est, & praeterea illud quoque furlum nonnihil introrsumque contrahunt. At septimus & octauus, praesentis ossis musculi, utrinque etiam singuli graciles longiq; uisuntur, nullus enim uniuersi corporis his simul & gracilior & longior occurrit. Deinde uterque enervationem quandam sibi cum musculis, maxillam deorsum trahentibus priuatim uendicat, in medio namque ipsius ductu carneus esse desinit, tendinis aliquousque naturā ostendens, à qua denuo carneus euadit, ac ueluti duos musculi uentres nanascitur. Principium etenim carneum, ex clatiori scapulae costae, iuxta ipsius ceruicem, & processus anchoram imitantis radicem obtinet, & sub musculo scapulam ad occipitum trahenti occultatus, furlum oblique protenditur, sub musculo à pectoris osse & clauicula, in mamillarem capitis processum inserto, qui hunc hyoidis ossis musculum adeò comprimit, ut carnosus sub illo esse desinat, tendinisque speciem ostendat perinde, ac si digniori illi caput mouenti musculo cederet, aut ipse durior factus, in contractione impetum mouentis musculi faciliùs exolueret. Nam simul atque illum superauit, rursus carneus apparet, quousque in eam hyoidis ossis regionem implantetur, in quam sextum & septimum, insertionem moliri dictum est. Galenus Quarto de Administrandis sectionibus libro ipsos scapularum proprios esse arbitrat, horum ope illas furlum ad guttur agi asserens, quam uerò id ueritati consonum sit, obseruari peroptarim, mihi enim hyoidis ossis, non scapularum proprii uidentur, nec quicquam his cum scapularum motu commune esse existimo. Quippe minores sunt, minusq; firmi (quum ipsi hyoidi committantur) basi stabiliuntur, quam qui scapulam (cui brachium, cubitus & extrema manus appendent) attollere obliquo motu possint. Deinde substantia formaq; ceteris hyoidis ossis musculis, nequaquam autem scapularum motuum autoribus, respondent. Quod Veteres pulchrè norunt, ex quorum sententia Galenus in Libro undecimo de Partium usu, hos musculos hyoidi ossi ascribit, licet rursus sui oblitus, in Decimotertio de Partium usu eisdem inter scapulae motores commemoret, facile in illis, ut in alijs plerisque scapulae musculis aberrans. Quin etiam hyoides os his musculis omnino indiget, si demum id contrario motu agi debuit, quem quintus & sextus musculi perficiunt. Videntur sane mihi postremo loco enumerati musculi, deorsum ac utrinque ad latera hyoides os detrahere. & nisi his illa cōcrederetur actio, hyoidis ossis situs prorsus fallax esset. Adde musculis his, ubi scapulae committuntur, neruulum applantari, nequaquam autem ubi hyoidi inseruntur. Erunt itaque mea quidem sententia octo musculi, solius hyoidis ossis occasione efformati, in hoc scilicet, ne hinc inde ex sua sede id turbaretur, fundamentumque plus satis infirmum linguae, & ipsi quoque laryngi efficiatur. At musculi quos hyoidi ossi non proprios esse dixi, ex ipso originem mutuuntur, atque horum quatuor laryngi, & alijs

Proprijum
primum par,
seu alterius la-
teris.

Secundum
pari

Tertium par

Quartum par

Quintum par,
scapularum mo-
tus non sub-
seruare

Musculi hyoi-
dis ossi non
proprij.

& alij linguæ porriguntur. Primi duo laryngem adeuntes, lati & carnosi sunt, & ab inferiori hyoidis ossis sede enati, ac postea anticæ scutiformis cartilaginis parti, secundum ipsius longitudinem attensi, tandem humiliori eius cartilaginis sedi secundum latitudinem inferuntur. Alij duo paulò minus teretes sunt & graciles, deinde toti carnosi, ex media ossis hyoidis interna sede enati, implantantur radici laryngis operculi, quod *ἐπιγλωττις* Græcis dicitur, quod uerò horum sit munus, & quos ex his Galenus prætermiserit, in musculorum laryngis enarratione docebitur. Linguæ autem musculorū sermo, mox post subsequens Caput instituetur.

PROPRIORVM HYOIDIS OSSIS
musculorum administratio. Caput XVIII.

Secundi
paris
administratio.

Primi
paris.

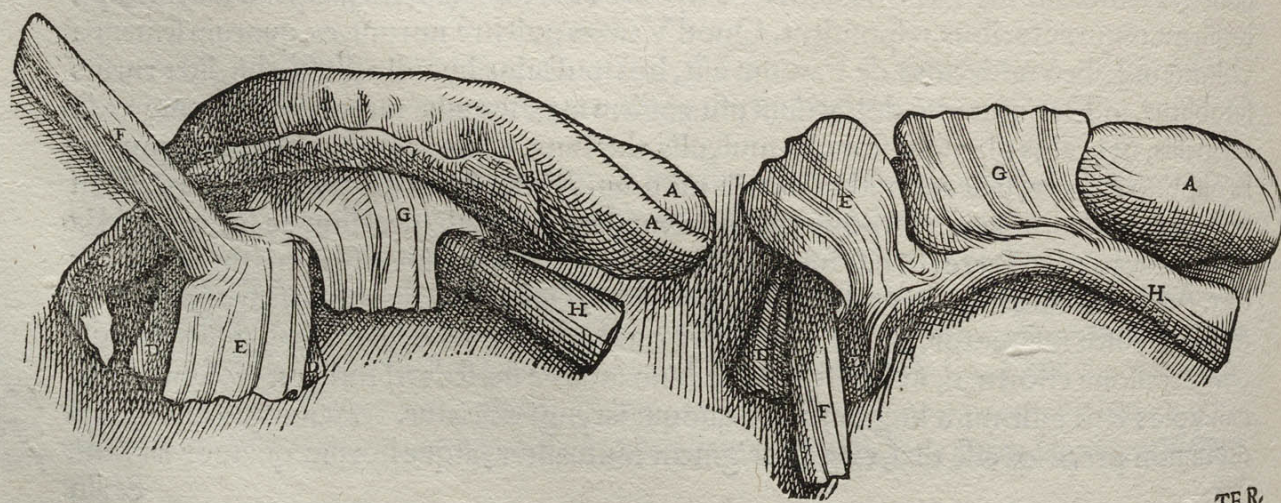
Tertij
paris.

Quartij
paris.

COMMUNE horum musculorū sectionem administraturus ceruici (ut in posteriora pendente capite, ea exporrigatur) truncū aut oblongum lapidem subijcies, & uenis, arterijs, glandulisq; in harū distributionibus locatis utcunq; resectis, minoribus cultellis sectionē auspiciare præcaues, ne angulosus lapis posteriorem ceruicis sedem occupantes musculos comprimendo uiciet. Ac primum quidem ab inferiori maxilla, quæ adhuc integra est (nisi illam musculi maxillam attollentis, & in ore delitescentis occasione tregeris) obliquos & latos musculos, qui tertij & quarti loco habebantur, derades eos usque ad regionem, qua hyoidi ossi implantantur, dissecans. Deinde primi & secundi capite à pectoris osse liberato, utrunque uersus os hyoides deducito, illos à musculis separans, qui duobus his hyoidis ossis musculis substrati, à pectoris osse in scutiformem laryngis cartilaginem pertinent. Quum enim horum ossis hyoidis musculorū originem aggredieris, studendum est, ne initia musculorum à pectoris osse & clauicula, ad mamillarem capitis processum ascendente uicies, aut etiam ex eadem sede natos, nuperq; dictos scutiformis cartilaginis musculi unā auferas. Quintum & sextum summis digitis, aut exiguo cultello à conterminis partibus, usque ad stylum referentes capitis processus deduces, illorumq; initia illinc liberabis. Secundum & octauū uix, nisi secundo scapulam mouentium musculo, & illo qui à pectoris osse & clauicula mamillarem processum petit, abscictis, aggredi promptum est, nihil tamen prohibet ipsos à uicinis partibus exiguo longoq; cultello buxæ, aut solis digitis liberare, ipsorumq; capite apprehenso, id à scapula cultello diuidere. Quanquam hos, donec musculos scapulam mouentes aggredieris, interdum seruandos ducis, ut quemadmodum non semel tentauit, tu quoque experiaris, num musculi illi scapulam omni prorsus carne liberā sursum agere possint, contemplerisq; quā bellè primo quodque tensionis impetu rumpentur. Cæterum proprijs octo hyoidis ossis musculis hac ratione ab ipsorū principijs dependentibus, integrū erit cuiusq; musculi munus indagare, quolibet musculo ad suum principium leuiter acto. Musculorum hyoidi ossi non propriorum sectio, in eum locum referuabitur, qui earundem partium, quibus illi inseruntur, Anatomen pertractabit.

DE LINGVÆ MUSCULIS.
Caput XIX.

PRIMA DECIMINONI
CAPITIS FIGVRA. SECVNDVDA.

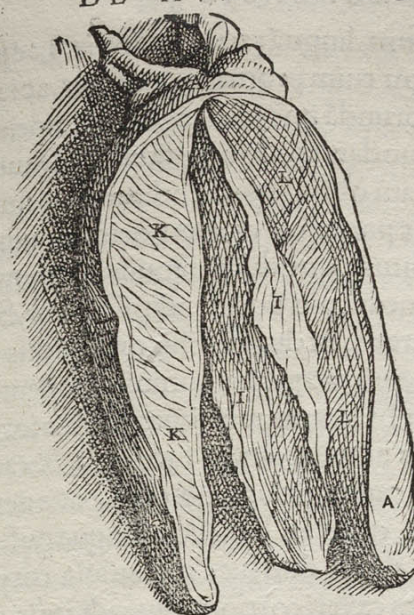

TER

TERTIA FIGVRA, CVIVS

SICVT ET DVARVM PRÆCEDENTIVM ac omnium characterum In-

dex modò subijcitur.

PRIMA figura linguam unā cum ipsius musculis, à reliquo liberatam corpore, ex dextro latere commoñstrat, musculorū dextri lateris naturam ac situm, quā fieri licet, proximè exprimens.

Secunda figura eadem, quæ prima, oculis subijcit, uerū ut primi linguæ musculi, ac item noni natura aliquo pacto hic magis, quā in prima conspiceretur, tertium & septimum, linguæ musculos sursum refleximus, quinto interim deorsum ab ipsius insertione propendente.

Tertia figura nouem linguæ musculos abscictos habet, ac lingua secundum longitudinem diuisa cernitur, linguæ ligamento hic ab utrisq; linguæ corporibus dirempto, & corporum superficie, quæ ligamento continuatur, hic apparet. Atq; eum in modum hominis (ut semel dicam) linguæ constructio est expressa, quo nobis hanc picturis assequi datum fuit.

A, A, 1, 2, 3. Linguae portio ante sectionem in hiante ore conspicua, & tunica adhuc obiecta ipsi, ac toti ori, & stomacho, item & asperæ arteriæ communi.

B, B, 1. Hæc linea dictæ nuper tunicæ partem notat, secundum inferioris maxillæ latera ab ore dissectam. Linguae enim portio supra lineam consistens, illa adhuc obtegatur tunica, quæ autem sub linea cernitur, hic (uti etiam nunquam) illa tunica non succingitur.

C, 1. Iam dictæ prius tunicæ portio, quam hic à palati intimo unā cum lingua præscidimus.

D, D, 1, 2. Primus linguæ musculus.

E, 1, 2. Tertius linguæ musculus.

F, 1, 2. Quintus linguæ musculus.

G, 1, 2. Septimus linguæ musculus.

H, 1, 2. Nonus linguæ musculus.

I, 3. Linguae ligamentū, cui linguæ corporū fibræ continuantur.

K, K, 3. Dextri linguæ corporis fibrarū species. L, L, 3. Sinistri linguæ corporis fibrarū species.

LINGVÆ moles ori exquisitè congruit, in omnē enim eius sedem commodè pertingit, quod sanè, si miop esset, ipsi negaretur. neque rursus præ oris angustia impeditur, quamuis tamen id facillimè contingit, si aliquando in magnitudinem præter naturam excreuerit. Quoniam uerò promptè ipsam impetu atque ex nostro arbitratu moueri in omnem partem conueniebat, hanc musculosam fieri summus rerum Opifex uoluit. Insuper quoniam deorsum oportebat eam detrahi, & sursum uersus palatum agi, atque ad latera circumduci, postremò prorsum, retrorsum, atque ipsam hinc inde reflexam, & in se collectam moueri, operæpretium fuit multos illi elargiri musculos, qui uariorum motuum autores existerent. Linguam autem fortem & magnam, ad basim stabilitatis gratia, tenuem uerò, ad terminum mucronem uē, ut celeriter moueretur, merito factam esse neminem latet. Verū qui, qualesq; & quot numero ipsam agant musculi, cognitu est quā difficillimum. Adeo enim inuicem connectuntur, ipsorumq; fibræ mutuo tam uariè coeunt, ut iustum numerum, formamq; musculorum, & motuum linguæ differentias cognoscere, non iniuria arduum censeatur. Imò linguæ constructionem hæcenus à nemine ad amussim perspectam fuisse, neq; etiam ocyus fore metuo adeo, ut fateri cogamur eò Conditoris nostri in extinguendo ex terra Adamo artem industriamq; processisse, ut tota hæc nō inueniatur, quantumuis longo temporis spacio, idq; à Viris illustribus fuerit indagata. Quousq; tamen in linguæ constructione Galenus eximium Naturæ miraculum artificiumq; perspexerit, minime constat, ea siquidem Libri de Administrandis sectionibus pars, in qua linguæ musculos proculdubio recensuit, nobis unā cum Libris de Musculorum resectione interijt, aut potius apud cōmunis utilitatis inuidiosissimos homines, nullum sui usum præbens supprimitur, à tineisq; ac blattis corrorenda & secanda (quum ipsa sectionem docere deberet) latitat. In Libris autem de Partium usu per transeñnam, leuiterq; duntaxat de linguæ motu, absq; peculiari alicuius musculi

Linguae magnitudinem tuam esse, illamq; musculis egere.

Difficile esse musculorū linguæ cognitionem.

Y enar

Quid lingua
in muscibus
habeat:

Linguae pars
ante sectionem
conspicua, qui-
bus costae par-
ticulis:

Inter mani-
festos linguae
musciculos duo
primi.
Tertius &
quartus.

Quintus &
sextus.
Septimus &
octauus.

Nonus.

enarratione meminit. Ego quantum hactenus assecutus sum, linguarum quippiam, ac pro-
prium praeter ceteros musculos fortiter obseruo, ad radicem enim proprios quoddam, ac suis fi-
bris utique distinctos exigit musculos. Atque ex his quorundam fines illic terminare uidentur,
ubi lingua in longitudinem ferri incipit, cum sua radice quodammodo angulum constituent.
Est autem is locus, ubi corpus laryngem in ciborum uoratu obturans ostenditur. Alij muscu-
li hic ne utique cessant, sed mixti inuicem, raram corporis partem efformant, nempe duorum
ueluti oblongorum musculorum concursum, qui ligamentum quoddam tenuissimum, mem-
braneum, ac ad linguae crassitudinem latum, in ipsorum medio plerumque adipiscuntur. Sicla-
ne, ut uniuersum linguae corpus ante sectionem nobis apparens, ex duobus illis musculosis cor-
poribus, ligamento hoc, accurrentibus uenis, arterijs & nervis, atque haec omnia integre du-
plici membrana, conformetur, una quidem muscibus omnibus communi, quae est interior. Al-
tera autem eius tunica pars censetur, quae uniuersam oris amplitudinem fuccigit, & eadem
continua cum interna asperae arteriae ac stomachi tunica existit, priuatimque tertij partis neruo.
rum cerebri praecipuas portiones, sibi insertas uendicat, quarum beneficio lingua gustato-
rium organum efficitur. Rarum uero id atque peculiare, quod duo haec musculosa corpora
obtinere diximus, ad hunc quasi modum sese habet. Quum ceteri corporis muscoli unicuique
se fibrarum genus, aut rectum scilicet, aut obliquum, aut transversum duntaxat obtineant,
haec interim corpora obliquas, transversas, rectasque fibras simul adepta mihi uidentur, quae
inuicem adeo coeunt, commiscunturque, ut in his aliquod fibrarum genus sectione assequi pro-
pmodum sit impossibile, imò musculosa haec corpora quippiam non absimile cordis substantia,
in ea fibrarum contrariarum comixtione adipiscuntur, quamquam non adeo atque cor, solida
constent substantia. Sed carnosae fibrae in pinguioribus, & iam aetate prouectis animalibus,
pinguedinem in lingua adnatam obtinent, & fibrae multo quoque rariius in lingua conseruntur,
quam in compactissima cordis substantia. Atque haec uel inter edendum cuius euadunt per-
spicua, quam scilicet a musculorum carnis natura, formaque & gustu, linguae pars, quae in deli-
cij haberi solet, uariet. Verum ex quibusnam muscibus haec linguae pars formetur, ac undem
sculi linguae, quos inter dissecandum obseruauimus, originem ducat, nunc opportunè subiicietur.
Duo quidem sunt recti, & impense crassi, obscureque ab inuicem, ac si plures duobus essent, ali-
quot locis discreti, qui ex media, superiori & ossis uel imaginè referentis sede, carnei, sed utrunque
fungosi principium ducit, ac secundum linguae longitudinem protensi, ipsius medio recta in-
seruntur, quam contracti recta intro, & uelut ad posteriora uellunt. Tertius & quartus, ex
duobus superioribus ossis hyoidis ossiculis oriuntur, quae ad ipsius latera haberi, ac ipsorum
fine ad stylos usque imitantes capitis processum definire diximus. Quamquam etiam interdum
hi muscoli ab humilioribus ossis hyoidis lateribus, quae superioribus scutiformis cartilaginibus
processibus colligantur, principium sumant tunc nimirum, quum superiora hyoidis ossis latera
non planè ossa, cum ligamentorum natura aliquid commune adipiscuntur, quod non infrequen-
ter, & potissimum in mulieribus obseruatur. Musculi igitur illi exortum adepti, & oblique
quodammodo procedentes, linguae lateribus implantantur. Si horum alter uno remisso laxa-
toque tendatur, lingua, & potissimum sua radice, in latus deorsum uellitur, at si simul uterque
agat, lingua in neutram partem inclinans deorsum, uersus interiora quoque mouetur. Quintus
tus ac sextus, similiter carnosus & utrunque crassus, duobus nuper dictis opponuntur, ac a tempo-
rum ossium processibus, qui styli acusque imaginem referunt, explantati, linguae ad nuper di-
ctorum fines innascuntur. Hi quoties ambo conuellantur, uersus interiora linguam sursum
agunt, at si alter duntaxat in se colligatur, lingua sursum tracta ad alterum latus inclinatur. Sunt
& alij duo linguam ad inferiora contrahentes, ac ad latera inuoluentes, qui ex inferioris ma-
xillae lateribus, intus ad dentium molarium radicem utrinque lato, & utrunque mucoso principio
enati, linguae secundum ipsius longitudinem usque ad ligamenti finem, quo faucibus illa colli-
gatur, sese inserunt, non quidem prorsus in linguae medium, sed duorum, quos primos enu-
merauimus, musculorum latera. Horum altero tantum suas fibras colligente, conspicua ante
sectionem linguae pars, in contracti musculi latus conuict, at utroque laborante, pertinaciter lin-
gua faucibus recto motu adigitur. Post hos carnea quaedam moles ab interna quoque in se-
rioris maxillae sede, ex menti regione nascitur, ab illis praecipue processibus, ipsorumque lateri-
bus, qui inaequaliter in interna inferioris maxillae ad summum mentum sede extuberant. Prae-
sens moles sursum retrorsumque ad fauces ducta, in linguae radicem, amplam insertionem moli-
tur, quemadmodum etiam lato principio originem sumit. Haec moles linguam ad mentum con-
trahere uidetur, nunc exquisitè ad laborum medium, nunc autem ad latus, prout nimirum has
illas uel fibras laxat, & intendit, fibrae enim ipsius rectae, secundum totam illius amplitudinem,
ab

ab anteriori sede retrorsum ductae conspiciuntur. deinde praeter fibras, uelut quasdam inscri-
ptiones quoque recta progredientes exigit, quasi harum occasione, plurimum musculorum nu-
mero etiam habenda esset. Enarratos iam musculos, qui undique attentum habent adipem,
inter dissecandum ad linguam porrigi in scholis ostendi, & horum plurimos circa ipsorum fi-
nes inuicem confundi, ac duo, quae prius innuimus, musculosa corpora constituere. haec tri-
plex fibrarum genus obtinere superius dictum est, quae inuicem adeo permiscuntur, ut eas in-
ternoscere sit quamdifficillimum. Inter reliquas tamen obliquas transversasque, in corporum
medio plurimae reperiuntur, quae mihi utrinque in proprium linguae ligamentum longè te-
nuissimum, & membranae non absimile, tanquam in ipsorum firmamentum definire uidentur,
rectae uero pauciores sese offerunt, omnes propemodum in externa eorum corporum superfi-
cie excurrentes. Transuersarum fibrarum beneficio linguae corpus ante sectionem apparens,
in se contrahi in crassarique, & rursus egeri tenuarique arbitror. id enim in ligamentum fibrarum
insertio, tibi dissecanti utrunque commonstrabit. Rectis uero fibris, lingua in femicirculum,
ad palatum faucesque conuolui spectatur, prout nimirum aut superiores, aut inferiores tensae
fuerint. Porro obliquis fibris, in latera linguam agi omnino coniectior sic sanè, ut alij interim
musculi linguae moueant radicem, alij uero linguae corpus, ante confectionem in hiantem ore con-
spicuum. Ligamentum uero, cui fibrae firmantur linguae, ossis uice datum est. Haud enim de-
cuiusset, linguae secundum ipsius longitudinem os, aut cartilaginem quantumuis etiam in minu-
tissimas diuisam uertebras, innasci, quum tam uarijs diuersisque motibus, inter mandendum lo-
quendumque moueri linguam oportuerit, ipsa inter nullum corpus suffulciat, ac quouis
etiam serpente agilior fluctuosiorque esse debeat.

LINGVAE MUSCULORVM ADMINISTRATIONE.

Caput XX.

MUSCULORVM linguae sectio communis cum reliquis erit. Deducta
igitur, quantum licet, utraque maxilla, & oris tunica, cutis modo a subditis
organis, quam licet, exquisitissime cultello undecumque detracta, omnium
primi secabuntur obliqui, quorum principium a processibus styli imi-
tantibus pendet, quod iam ab oblongis illis ossiculis uenit liberandum.
Iam hos ad linguae radicem studiose secutus, eam carneam molem, quam
nono loco recensui, ab inferiori maxilla liberabis, atque quam poteris, ac-
curatissime ipsius inscriptiones, & ipsi immixtum adipem, deinde illius etiam exortus, & implan-
tationis latitudinem spectabis. atque haec perfecteris promptissime, si modo ad dentium interiorio-
rum radicem, & sub mento uicissim sectionem tentaueris. Mox post hos aggredieris, qui ab
internae maxillae sedis lateribus nascuntur, & linguam ad latera mouent, post hos autem, alio-
rum duorum obliquorum, ab ossis hyoidis lateribus originem ducentium principia libera-
bis. Postremo autem illi ab hyoide ossis auferentur, quos primos recensuimus, qui maximam
linguae radices partem constituere uidebuntur. In huiusmodi administratione exiguum cultel-
lum, liberandis musculorum capitibus operi accommodabis, ad reliquam uero separationem
buxum cultellum, quod mucosi admodum sint muscoli, adhibere nihil prohibet. Ceterum
linguae reliquum corpus ad hunc modum aggredi consulo, ante omnia id ambiens crassior mem-
brana, toti communis ori deradetur, firmius enim connascitur, quam ut citra coctionem, cutis
modo a lingua auferri possit. Deinde & illa membrana, quae muscibus omnibus est communis,
quamque frustra separare contenderes, relicta, sectio ad linguae medium super id, quod diximus,
& secundum linguae longitudinem ducetur, non superficialis tantum, sed quae
ad medium usque linguae penetret, aut etiam uniuersam diuidat. Mox hamulis & cultellis, fibra-
rum corporis linguae naturam sedulo inquires, ac qui fibrae ligamento committantur, eaque in-
uicem uariant, & commisceantur, perspicies, num scilicet eo, quo dictum est modo, aut dissimili
se habent. Ego nanque, ut mihi linguae constructio apparuit, haec trado, lubens, si quid notius
ueriusque occurreret, impertiturus. Porro nervos a septimo praecipue pari neruorum cerebri, &
a sexto, linguae musculis motus principium praebentes de industria, ut & ceteros nervos, in Quar-
tum librum reijcio, atque iccirco etiam hic, nisi de ligamento linguae faucibus colligante, paucissima
recensenda super sunt. Est autem id ligamentum, quod ad palatum reflexa lingua, aperto ore
sub ipsa conspicitur, magni usus gratia efformatum. Nisi enim id esset ligamentum, lingua ni-
mum aliquando retrorsum in se colligeretur, nec facile exerta intro retraheretur, praeterea neque
sedem obtineret stabile & tutam, ut quae undique esset soluta. Vtroque enim munere ligamentum fun-
gitur,

Musculosa
substantia lin-
guae partis an-
te sectionem con-
spicuae.

Administra-
tio quinti &
sexti.
Noni.

Septimi & oct-
aui.
Tertij & 4.

Primi & 2.

Reliqui lin-
guae corporis
administratio.

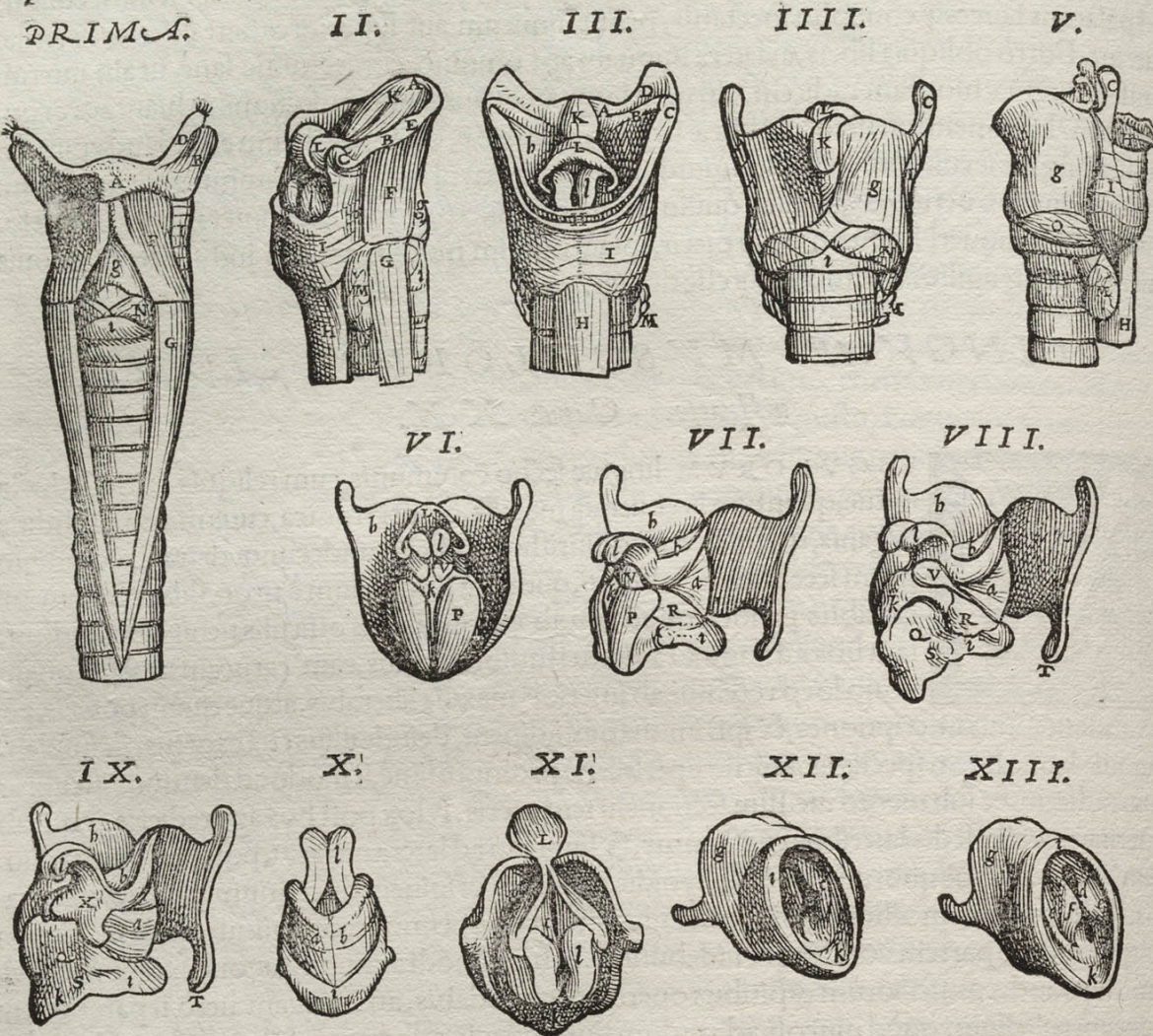
Ligamentum
linguae fauci-
bus colligans.

gitur, nimirum ut & basis linguae sit firma, & linguae finis promptè quoquoerum pertingat. At uero si ligamentum in modicā linguae partem procederet, minus quidem, quam si omnino factum non fuisset, sed proximè, & propemodū similiter linguae in cōmodare tur. si rursus idem ad plurimum linguae spaciū pertingeret, neuiquam ad palatum, neque ad superiores dentes, neque ad alias multas oris sedes lingua extenderetur. Tam igitur exacta est uincoli commensuratio, ut siue adieceris, siue abstuleris aliquid, quantumuis exiguum, uicietur totius linguae functio, quod indies in artis operibus experimur, quoties id ligamentum praescindimus, aut propter nimiam humiditatem laxum resciccamus.

DE LARYNGIS MUSCULIS. CAP. XXI.

QVONIAM in integris musculorum tabulis in praesentis Libri initio seriatim positis, omnes laryngis musculi oculis subijci nequierunt, nō abs re fore putavi, in huius Capitis fronte priuatim laryngis musculos, hac figurarum copia exhibere.

TREDECIM VIGESIMIPRIMI CAPITIS FIGURARUM, & earundem characterum Index.

PRIMA figura ossis u imaginem referentis, & hic suis musculis omnibus liberati anterior facies exprimitur, una cum anteriori laryngis, & asperae arteriae caudicis (qui in collo consistit) sede, nullo interim laryngis musculo resecto. Qui uero musculi hic sunt conspicui, characterum index dilucidè explicabit.

Secunda figura eadem, quae prima ex dextro latere commonstrat, quanquā hic non tantam asperae arteriae caudicis portionem asseruauerimus, dein etiam hinc superiora ossis u referentis latera resciccamus.

Tertia secunda penitus respondet, nisi quod haec ex posteriori facie eadē, quae illa ex latere commonstrat, uerum & hic quoque ex industria superiora ossis hyoidis latera adhuc delineantur.

Quarta anteriorem laryngis sedem, cum portione caudicis asperae arteriae proponit, resecto iam hyoide osse, cum musculis ab illo, & a pectoris osse, laryngi oblatis. Seruantur itaque adhuc ex communibus laryngis musculis, quintus & sextus, ac dein musculi laryngis operculo proprii.

Quinta

Quinta figura à quarta sectionis ordine nihil uariat, eadem quae quarta, ex sinistro latere elegantè spectanda offerens.

Sexta laryngem à reliquo asperae arteriae caudicis liberatam, ita posteriori facie exprimit, ut neque stomachi, neque communis alicuius musculi portionē adhuc reliquerim, interea tamen nullam laryngis cartilaginum suā sede dimouimus.

Septima laryngem ex dextro latere ita expressam continet, ut ipsius operculum iam resectum sit, una cum musculis primae cartilaginis secundam neclentibus. Dein primae cartilaginis in hoc latere inferior processus, à secunda liberatus est, ipsaque prima antrorsum, atque à secunda sic re flexa occurrit, ut media primae cartilaginis sedes, in posteriori regione nuda cernatur.

Octaua à septima in hoc differt, quod hic resectos musculos illorum quatuor, qui tertiam cartilaginem secundam neclunt, rescidimus, ipsaque secunda cartilago magis detecta appareat.

Nona rursus ab octaua in hoc uariat, quod praeter musculos nuper dictos, etiam quatuor tertiam secundae iungentium obliquos, & dein duos in tertiae cartilaginis basi positos abstulimus, seruatis duntaxat cum tribus cartilaginibus illis musculis, qui tertiam primae alligant.

Decima ex anteriori laryngis sede se spectanda praebet, ablata iam prima cartilagine, & duntaxat cum secunda & tertia apparentibus musculis, tertiam primae committentibus.

Vndecima laryngis musculis ostendendis non seruit, uerum hanc, ut & duas sequentes, ostendendae laryngis linguae gratia delineauimus. Exprimitur itaque hic larynx, à reliquo asperae arteriae trunco, & suis communibus musculis libera, quae asseruato adhuc ipsius operculo, posteriori suae sedi incumbit, superioremq; faciem commonstrat.

Duodecima in hoc ab undecima differt, quod haec inferiorē laryngis sedem delineatā contineat.

Decimatertia hoc à duodecima habet peculiare, quod laryngis rimam seu lingulam, magis coarctatam oclusantue repraesentet. Caeterum characterum index erit eiusmodi.

A In prima, 2 & 3 figuris hyoidis notatur os, non prorsus suis membranulis liberum.

B In prima, 2 & 3, humilior ossis lateris, superioris scutiformis cartilaginis alligatum pro-

C. cessit, qui C in 2, 3 & 4 indicatur.

D In prima & tertia superius notatur hyoidis ossis lateris, à secunda figura inibi resectum, ubi E. ascriptum cernis.

F Musculus ab hyoidis ossis inferiori sede enatus, ac humiliori primae cartilaginis sedi insertus.

In prima figura dexter & sinister est conspicuus, in secunda dexter duntaxat.

G Musculus ex posteriori ossis summo, ad humiliorē primae cartilaginis sedem deductus. Prima dextrum & sinistrum quoque exprimit, at secunda dextrum tantummodo portionem.

H Gula, seu stomachus, in 2, 3 & 5 conspicuus.

I Musculus ex posteriori sede stomachi, cartilaginis scutum referentis, lateri insertus. Ac tertia dextrum & laeuum fere uniuersum ostendit, & potissimum utriusque initium, Secunda dextrum & minimam sinistri portionem. Quinta uero sinistri insertionem exprimit, ut etiam prima & quarta utriusque insertionem proponit.

K Duo musculi dissectionum ignorati Professoribus, & ab osse u referente enati, ac in laryngis operculi radicem inserti. hi occurrunt in secunda figura & tertia & quarta.

L Operculum, seu (ut nos uocamus) laryngis operculum, in secunda figura, & dein in 3, 4, 5, 6, & u conspicuum.

M Glandulae laryngis radices, ad asperae arteriae latera adnexae, in 2, 3, 4 & 5.

N Musculus à prima cartilagine ad secundam protensus, exterior ue primam cartilaginem secundae iungentium. Dextri musculi & sinistri pars in prima uidetur, uterque autem integer in quarta apparet.

O Musculus à secunda cartilagine in primam protensus, alterius ue lateris interior, secundae cartilaginem primae connectentium. in quinta solus sinister exprimitur.

P Musculus ab infima secunda cartilaginis sede, posteriori in parte principium ducens, & tertiae cartilaginis insertus. Sexta dextrum & sinistrum ostendit, septima dextrum, & quodammodo sinistrum.

Q Sedes iam dicti musculi, in octaua & nona.

R Musculus à latere secunda cartilaginis, in tertia cartilaginis insertus. Septima & octaua dextrum duntaxat ostendunt.

Y 3 S Sinus

S Sinus secundae cartilaginis, in octava & nona notatur, cui inferior primae cartilaginis processus, T. us, T. in octava & nona insignitus conuiscitur.

V Musculus in basitertia cartilaginis situm obtinens. Sexta utriusque lateris musculum representat, Septima dextrum, & sinistri portiunculam, Octava etiam dextrum.

X In nona figura sinus indicatur, cui musculus in fide, tertia cartilaginis basim in altero latere occupans, ac V characterem expressus.

a Musculus ex tota primae cartilaginis longitudine enatus, ac tertiae insertus, aut musculus primae

b. cartilaginis tertiae copulans. Decima dextrum a insignitum, & sinistrum b insignitum indicat, ablata interim prima cartilagine. Septima uero octava & nona, integrum dextri lateris musculum a notatum exprimunt, & elatiorem sinistri sedem, quam ob hoc quoque b litera in illis figuris notauit.

c Lingula seu rima, in medio laryngis obuia superior sedes, in decima figura conspicitur.

d Inferior facies lingulae, quam in decimatertia magis, quam duodecima apertam expressimus.

e, c Duo sinus, utrinque unus, qui clausa lingula seu rima, in humiliori ipsius sede ad latera euadunt conspicui, in duodecima & decimatertia.

f Callus in medio rima apparens, ubi ipsa potissimum conuiet in decimatertia.

g Ne fortasse aliquid obscuritatis cartilagine literis non insignitae adferat, illas quoque adnotabimus. g itaque prima est cartilago, in anteriori parte se offerens, in 1 figura, dein in 2, 4, 5, 12, 13.

h Prima cartilago, in tertia figura & 6, 7, 8, 9, posteriori facie se offerens.

i Secunda cartilago anteriori facie conspicua, in prima, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13.

k Secunda cartilago posteriori facie spectata, in sexta, 7, 8, 9, 11, 12, 13.

l Tertia cartilago occurrit in secunda, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11.

RES laryngis^a cartilagine Libro superiori descripsi, tertiam cartilaginem, etiam si^b duplex sit, ne aliorum dissectionis Professorum placita prorsus interturbarentur, unius loco enumerans. Praeterea his cartilaginibus corpus similiter cartilaginofum, sed adiposae membranaceae substantiae etiam compos, incumbere retuli, quod *ωχλωδία* nuncupatur.^c *ωχλωδία* uero, corpus quoddam, aut potius laryngis sedem, in medio ipsius locatam esse recensui, rimula seu fissura lingularum, quibus tibiae instantur, perquam

similem. Nunc autem harum cartilaginum musculorum persequar, in Quarto libro ipsorum^d neruos priuatim enarraturus. Quando itaque ex pluribus cartilaginibus larynx, ut apte clauderetur, aperireturque, constructa est, & quia spiritus, retentionis uocisque occasione, motu uoluntario, & ex nostro pendente impetu moueri eam oportet, merito musculorum cartilaginum motores Natura ipsi communicauit, quorum quidam laryngi duntaxat proprii sunt, quidam alijs quoque partibus communes.^e Proprios humana larynx duodecim nanciscitur, atque horum quatuor primam cartilaginem, quam scutiformem uocamus, secundam, quae innominata est, iungunt, quatuor secundam tertiae conuectunt, duo tertiam primae copulant, & duo in basi tertiae cartilaginis, quae secundae coarticulatur, sedem habent. Communes Galenus octo numerauit, tamen sex tantum explicauit, qui soli scutiformi cartilagini, non autem alijs duabus committuntur. Ego praeter eos sex, alios duos obseruavi, non quidem scutiformi cartilagini nexos, sed ipsi laryngis operculo, quapropter etiam hi inter eos, qui Galeno Communes nuncupantur, referendi nequaquam ueniunt. Cuiusmodi uero ipsi sint, una cum reliquis iam ordine prosequar, sumpto sermonis initio a proprijs, qui omnes, ut lingula laryngis aperiatur, claudantur, & rerum

Duodecim proprios esse laryngis musculos. Communes sex. Lib. de Vsu par. Duo laryngis operculi.

Propriorum 1, 2, 3, 4.

Opifice sunt procreati. Quatuor itaque primam secundae iungentium, ad inferiora laryngis utrinque duo habentur, in prioriparte ipsius uersus latera locati. atque hi breues sunt, sed lati, tenues ac carnosissimi, unus alteri incumbit, ac utriusque se inuicem fibris ad x literae similitudinem intersecant. Exterior namque, ab inferiori primae cartilaginis sede fibrarum originem ducit, quae deorsum oblique in priora procedentes, secundae cartilaginis parti, priora laryngis spectanti inseruntur. Interior huic subiectus, ac in ortu fibrarum ductu exteriori omni ex parte similis, a secundae cartilaginis sede, quae primae subiacet, originem ducit, primae cartilaginis humiliori sedi implantatur. huius fibrae ex postica parte, oblique in anticam ascendunt. Quatuor isti musculi, utrinque nimirum duo, intercostalibus musculis apprimere respondentes, primam secundamque cartilaginem inuicem adducunt, laryngis rimulam claudunt. Ad hunc sane modum quatuor illos musculos interdum, neque id infrequenter locatos in scholis ostendi, aliquando tamen unicum utrinque duntaxat reperi, ductum fibrarum^f anterioris nobis enarrati musculi seruientem, sed interim paulo crassiores. Rursus

Rursus autem, quum alterum duntaxat adesse obseruauim, non semel ac praecipue in uiris, duos graciles, sed carnosos animaduerti musculos, qui ex media longitudine^g spinae secundae cartilaginis enati, ac tandem deorsum oblique ducti, in processibus inferioribus primae cartilaginis

ae omni ex parte respondet, nisi quod haec priuatim musculos spectandos exhibet, quos a secundae cartilaginis spina, ad inferiores primae cartilaginis processum aliquid deductos uidit. Atque A prima laryngis notatur cartilago, B uero spina secundae cartilaginis. C autem & D duo musculi a secundae cartilaginis spina principium sumentes, ac in primam cartilaginem inserti.

processus inferioribus primae cartilaginis accommodabant, rimulam illam, seu lingulam hac functione arcuantes. Ex quatuor uero musculis secundae tertiae committentibus, duo quoque utrinque habentur, ac unus quidem exacte in tota poste

riori secundae cartilaginis sede, secundum ipsius longitudinem, qua stomachum spectat, locat, qui carneo principio ab infima secundae cartilaginis parte enatus, ac deinde recta sursum procedens, tan

to principio ab infima secundae cartilaginis radici, qua secundae coarticulatur, neruosa utrinque implan

tatur inferatur. Huic musculo per secundae cartilaginis longitudinem, quae fertur, sinus exculpitur tantus quidem, ut musculo utriusque lateris ablato, secunda cartilago in acutam lineam, & ueluti dorsi uertebrarum spinam, inibi desinere uideatur. Alter musculus nunc dicto contiguus, &

omnino carnosus, a secundae cartilaginis sede enascitur, quae primae cartilaginis internam regionem respicit, primaeque cartilaginis inferiori processum admittit. Ex hac itaque sede praefens musculus, carnosum latumque principium ducens, ac sursum oblique protensus, tertiae cartilagini inferitur, tota sui lateris tertiae cartilaginis radici sedem occupans, a priori musculo non amplexa. Hi quatuor tertiae cartilaginem utrinque ad exteriora laryngis retrorsum evertunt, lingulam, aut ipsam, si

uoles, laryngem aperientes. Atque duo quidem primi posteriori cartilaginis secundae sedem occupantes, recto motu id praestant, reliqui autem, ut obliquo situ praediti sunt, ita quoque tertia cartilaginem in posteriora oblique reuellunt. Nonus & decimus, qui tertiae primae copulant, etiam utrinque sunt linguli lati, &

ut ceteri laryngis, carnei, enascuntur autem inuicem continui ex media primae cartilaginis sede, secundum totam ipsius internae sedis longitudinem. Dexter (id est de sinistro subaudi) uelut triplex sui principium ostendit, propter quasdam ipsius inscriptiones, adeo illi impressas, ut harum occasione triplex musculus esse uideatur. hic a principio oblique sursum ascendit, & dextrae tertiae cartilaginis partis anteriori sedi implantatur. Duobus his tertia cartilago primae adducitur, illorumque beneficio duae tertiae cartilaginis partes, contraeunt nimirum musculis conuenient, ipsaque lingula horum potissimum auxilio comprimitur. Hi sane musculi omnium totius corporis cum

temporalibus, pro ipsorum mole, ualidissimo funguntur munere, quum tot musculis expirationem molientibus, in spiritus retentione opponantur, quaque & huc quoque reliqui laryngem arcuantes musculi faciant. Unde decimus ac duodecimus, in basi tertiae cartilaginis consistunt, ea nimirum regione, quae stomacho larynx committitur, tertiaeque cartilago secundae cartilagini coarticulatur.

Sunt autem ab utroque latere linguli, qui ex radice tertiae cartilaginis, quae haec primae proxima est, principium sumunt, & secundum basim tertiae cartilaginis modice sursum protensi, ad tertiae cartilaginis medium (ubi duae ipsius partes inuicem colligantur) finiunt, se mutuo inibi contingentes. Sunt itaque praesentes musculi breues, & exteriùs quodammodo pyri modo rotundi, intus uero omni ex parte cartilagini tertiae conati, & ubi se inuicem contingunt, latiores crassioresque sunt, quam statim in ipsorum exortu. Ambo musculi tertiae cartilaginis basim costringentes, atque duas eius cartilaginis partes inuicem comprimentes lingulam claudunt, arcuatque. Et hi sane argumento sunt, tertiam cartilaginem necessarium esse geminam, quum si simplex esset, ab illis musculis costringi haud

posset, uti neque a duobus tertiae primae iungentibus ocludi, neque a quatuor secundae tertiae necentibus aperiiri potuisset. Ex duodecim igitur laryngis peculiaribus musculis, octo laryngem arcuant, quatuor scilicet primam secundae necentes, & duo tertiam primae committentes, ac demum duo in basi tertiae cartilaginis repositi, quatuor uero ipsam referant illi nimirum, qui tertiam secundae committunt. Alij autem musculi, quos communes uocamus, utriusque etiam motus duces sunt, per quem spiritalis meatus lingula ue amplificatur, & comprimitur. Horum primi duo

utrinque linguli, ex tota propemodum inferiori hyoidis ossis sede principium ducunt, ac lati & carnei, & internis lateribus inuicem proximi, contiguique uiuunt. Hinc deorsum protensi, & mutuo internis lateribus abscedentes, linguli in sui lateris inferiori primae cartilaginis sedem implantantur, tanta latitudine atque ipsorum originum est latitudo. Toto autem descensu, qua anteriori primae cartilaginis sedi exporrigunt, ipsi fibrosis tantum nexibus in eum modum haerent, quo incumbentes inuicem musculi mutuo committuntur. Porro ad praesentium musculorum insertiones, quae non minus, quam eorum origines carnea exstant, alij duo musculi aequae propemodum amplae primae cartilagini implantantur, ab interiori regione ossis pectoris in iugulo carnis, sed non latis primis

Y 4 cipijs

Propriorum 1, 2, 3, 4. Epilagus.

Propriorum 1, 2, 3, 4. Communitum primus & 2.

Communitum primus & 2.

Communitum primus & 2.

Communitum primus & 2.

cipijs ortum ducentes, qui sursum secundum anteriorem asperam arteriam sedem protensi, ac sensim latiores redditi, illi, quam diximus, primae cartilaginis sedi inferuntur. Quintus ac sextus communium laryngis musculorum, transversus sunt, & ipsorum utrinque habentur singuli stomachum amplexantes, hi enim ex stomachi postica parte, vertebrae cervicis respicientes, secundum stomachi longitudinem principium sumunt, adeo inuicem continui, ut utrorumque musculorum idem unitumque principium esse propemodum dixeris. Hinc amplius & carnosius, versus priora transversim protensi, lateribus primae cartilaginis, secundum ipsorum laterum longitudinem implantantur, tota amplitudine, qua stomachum contingunt, impenso ipsi connati continuique. Hi quos postremo recensuimus, musculi ad posteriora contrahunt primae cartilaginis latera, secundae cartilagini eam ita applicantes, ut laryngem quoque, seu lingulam illam coarctent. Qui vero ab osse hyoide procedunt, primam cartilaginem a posterioribus sursum quodammodo abducentes, laryngem dilatant. Verum his contrariam functionem adipiscuntur musculi, a pectoris osse, primae cartilaginis inserti, illi namque humiliores, primae cartilaginis sedes contrahunt, easdemque deorsum uellunt, nonnihil una contrahentes stringentesque asperam arteriam, ne quicquam, quum uocem edit homo, reduplicetur, neque plurimum dilatetur.

Communium
laryngis oper
culi.

Præter hos sex, alios duos animaduerti propemodum teretes, ac ex media interiori ossis hyoidis sede explantatos, & utrinque singulos radices eius corporis, quod laryngis censetur operculum, insertos. Hi liquidò admodum (si modò quis ipsorum nouerit administrationem) uisui sese offerunt, Galeno tamen, quum in nullis, quæ hodie extant, Operibus ipsorum meminerit, incognitos fuisse opinor, non enim (quod fortè quis arbitraretur) in communium laryngis musculorum numerum sunt reijciendi. Quamuis enim hos octo Galenus esse dixerit, & interim sex tantum descripserit, omnes tamen octo, primae cartilaginis committi postmodum sermoni subnexuit. Porro his duobus id munus concreditum est, ut laryngis operculum, cibus potusque depressum denuo eleuent, ipsorum namque principijs uersus hyoides os tractis, operculum illud erigi conspicitur. Veruntamen musculos, qui his duobus opposito munere fungerentur, nullos obseruauimus, neque id mirum est, quum cibus & potus, suo potèdere uersum eleuatumque laryngis operculum facile comprimant, & ipsum mole sua etiam grauari, laryngi promptè applicetur. Quamuis non hi solum musculi oppositis destituantur, sed & illi quorum beneficio rectum intestinum, & testes sursum allici dicuntur. Corpora enim, quæ ex sua natura plus satis deorsum tendunt, nec peculiarem motum in ductu, qui deorsum fit, exigunt, ad eam actionem minime proprijs indigent musculis. Larynx rarè aut peculiare ligamentum prorsus nullum obtinuit, præter membranae articulos orbiculatim cingentia, deinde in ipsius medio lingula consistit, cuius etiam superiori Libro mentio incidit, quæ conformatur ex cartilaginum articulatione, & præcipue cartilaginis tertiæ partibus, quæ primam cartilaginem acutis processibus spectant, mox & eas colligante ligamento, & pingui totam laryngem succingente tunica, cuius sanè naturam, ac constructionis artificium ut proprijs manibus ex dissectione, uti modò subijciam, discas, optarim.

LARYNGIS MUSCULORVM ADMINISTRATIO. Caput XXII.

Administratio
primi & 2
communium.

Communium
tertij & 4.

Communium
5 & 6.

FABRICAM laryngis hunc in modum in boue primum, ac in uitulo, deinde in homine auspicaberis. Ex alia quapiam larynge emundatas cartilagine operi adhibebis, ut hæc uelut ossium (quæ musculorum sectioni perpetuo adesse oportet) uicem gerant, deinde dissecis hyoidi ossi proprijs musculis, statim tibi occurrent duo ab osse hyoide, ad primam cartilaginem procedentes musculi, quorum principia paruo cultello ab osse liberans, paulatim musculos a cartilagine radendo, ad ipsorum usque insertionem sequeris. Cæterum pari ratione a pectoris osse ad primam cartilaginem ductos, primum ab osse separabis, ac postea ipsos ab aspera arteria leuiter diuellens, ad primam usque cartilaginem, cui inferuntur, illos deduces. Vbi quatuor hos diligenter intutius fueris, sectionem per palati tunicam, fauciumque intima duces, ac laryngem cum stomacho e faucibus eximes, ad eum prorsus modum, quo lanij bouum laryngas excicare consueuerunt. Liberatam postmodum laryngem cum asperæ arteriæ & stomachi portione, omnino ab animante auferes, ac abiecta lingua, uersam laryngem Sodali, ac tecum Anatomes studioso tenendam porriges. Qualis mihi in laryngis constructione sedulo fuit, præstatis ingenij luuenis, ANTONIVS SVCCHA, nostræ communis Bruxellæ, adeoque totius Belgicæ, ob singularem medicinæ ac mathematicæ cognitionem, magna & rara spes. Hac itaque ratione accommodata larynge, mox musculos ex stomachi

stomachi posteriori parte ad primae cartilaginis latera productos inspicito, quod ut fiat promptius, ipsos longa sectione, ubi capita sese contingunt, diuidito, & hamulo, aut summis digitis alterius capite apprehenso, totum a stomacho ad primam usque cartilaginis latera accuratè separato. Licebit modò sex horum musculorum, laryngi communium actionem discere, dummodo ipsorum capita huc illuc, uersus sua principia attraxeris. quo facto, omnes ilico a prima cartilagine liberabis, atque ad duos, quos operculi laryngis radices implantari dictum est, sectionem conferes. Linguae tunicam, quæ cum palati tunica & laryngis & stomachi interiori ipsiusque demum operculi communis est, ad operculi radicem orbiculari linea incidet, ac hamo exceptam cutis modo exoriaberis. Mox enim illorum musculorum fines in promptu erunt, quos postea quam ad hyoides os, leniter ipsos ab adipe illis proximè accumbente separando deduxeris, ab osse ipsos dissecabis. Ut autem illorum functionem discas, laryngis operculum digito depri- mes, ipsorumque capitibus uersus hyoides os attraxis, operculum euerit, atque antrorsum tendi eleuarique conspicias. Modò & hos quoque musculos & stomachum, ipsosque si libuerit, operculum a larynge in totum adimes, ut tres laryngis cartilagine, cum duodecim ipsi proprijs musculis solæ relinquuntur. Quum tamen reliquam asperæ arteriæ partem a secunda cartilagine abiecas, inspicito glandulas hominis laryngi appositæ, & ut in Sexto libro exequar, utrunque carneas. In boue autem, harum loco carneam prorsus reperies substantiam, ad secundae cartilaginis latera repositam, & musculo cuiusdam similem, qui septimus & octauus communium laryngis musculorum in boue censeri possit, quum interim homo eius substantiæ, seu musculorum uice, quemadmodum nuper dixi, grandes insignesque obtineat glandulas. Cæterum nunc tempus est, ut ad amussim lingula seu rimæ formam intuearis. cernes enim laryngem superioris parte & inferiori amplam esse, in medio autem rimam oblongam habere ex ea, quam diximus, substantia conformatam. Ut uero hanc proprijs manibus subinde distendas, aperiasque, priusquam musculorum sectionem auspiceris, dextre manus pollice, medioque digito, laryngis latera comprehendens, indice interim interiori tertiæ cartilaginis amplitudini inserto, sinistra autem manus pollicem ac indicem, inferiori laryngis orificio immittes, ac duobus illis sinistrae manus digitis, secundam cartilaginem a prima abducere conaberis, dextræque manus indice, tertiam cartilaginem extrorsum euerteris. Liquidissimè enim hac ratione inspicies, qui lingula aperitur. Si uero sinistra manu secundam primam adduxeris, & dextræ manus pollice ac indice, tertiam cartilaginem uersus interiora protruseris, ac inuicem duas ipsius partes coniuere feceris, lingulam ad amussim claudi intuebere. Scribo autem hæc paulo fusiùs, ut Galenus aliquando intelligatur, nec posthac laryngis operculum, uocis principalissimum organum, qui hodie sese Galenicis profitentur, contendat, & idem corpus, *λωγιστικὴ* uel lingulam, & *ὑπολωγιστικὴ*, seu laryngis nobis uocatum operculum esse opinentur, ignorantes profecto lingulam in medio esse laryngis, ac tibi arum linguis, quibus illæ instantur, quam simillimam existere. Quum itaque lingulam tuis manibus, utrunque usum fuerit, & claueris, & aperueris, proprios laryngis musculos dissecabis, a quatuor primae cartilaginis secundam nec tentibus auspicatus. Leui itaque ac transuersa sectione, anteriorem musculum a seutiformi cartilagine liberabis præcauens, ne anteriorem simul conuulneres, hoc ablato, interiorē similiter a secunda cartilagine abrades, mentem adhibens illi, quam dixi, fibrarum interfectioni. Neque hoc duntaxat ad amussim, num scilicet unus duosue sint, rimaberis, sed etiam, dum stomachum a larynge liberabis, diligenter expendes, num eos, quos interdum obseruari dicebam, musculos reperturus sis, qui a secundae cartilaginis spina, in primae cartilaginis humiliores processus inferuntur. Quatuor itaque secundam cartilaginem primae iungentibus a larynge resectis, in altero laryngis latere processum inferiorem primae cartilaginis, a secunda liberabis, ac primam hac ratione a secunda antrorsum resectes, duos inspecturus musculos, tertiam primae colligantes. Vbi hos utrunque examinaueris, integrum erit exiguum, sed acutiori cultello primam cartilaginem, a reliquis duobus adimere, aut si uoles, ad duos musculos illi tertiam nec tentes appensam seruare, ac postmodum te ad quatuor tertiam secundae nec tentes conferre. quos licebit a suis principijs, quæ ex secunda cartilagine sumunt, liberare, atque ad tertiam, cui inferuntur, deducere. Postremo qui in tertiæ cartilaginis sub basi, auferes similiter quoque eorum principia primum liberans, ac ad finem usque, quo se mutuò contingunt, deradens, huiusmodi enim administratione perpetuò integrum erit, musculorum functionem discere, dum scilicet ipsorum principia ad locum, unde originem sumunt, attrahuntur. Ablatis musculis cartilagine inuicem separabis, nec fieri poterit, quin tunc accuratè lingula substantiā perspectissimam habeas, quemadmodum & naturam illius quoque, & usum, & formam, ex administrationibus nimirum, quas proprijs manibus iam es aggressus.

Duorū laryngis
operculi.

Laryngis
mulla seu lingu-
la quo modo
dissecanda.

Administratio
tio propriorum
1, 2, 3 & 4.

Proprium
9 & 10.

Proprium
5, 6, 7 & 8.
Proprium
11 & 12.

Alius uicini-
quam sectio-
nis ordo.

Brachij mo-
tus quor-

Primus bra-
chium mouen-
tium.

VICINITATIS quidem ordo, ante musculos brachium mouentes, capi-
tis & dorsi, & scapulae motuum duces oportuisse describi indicabit, si de-
mum partes iam dissectis uiciniores prosequi institutum esset. Verum quum
integris adhuc brachium mouentibus musculis, scapulam mouentes admi-
nistrari nequeant, multoq; minus illis nondum ablatis, aut capitis aut dor-
si administrare datum sit, operae pretium me facturum duxi, si brachij & dein
scapulae motores, ante caput mouentes musculos, sectionis nomine aggre-
diar. Quanquam si secus cuiusuis fuerit, Capita facile ita transponetur, ceu ego, in horum
Librorum epitome sectionem non moratus, sed uicinitatem potius secutus, praestiti adeo, ut
cuius integrum fuerit, modò hoc, modò illud Caput aggredi, prout sibi musculorum traden-
do rum seriem proponet. Brachium itaq; antrorsum ad pectus, & retrorsum uersus dorsum, & sur-
sum ad ceruicem caputq; & deorsum ad thoracis latera mouetur: & praeter hos motus quodam-
modo in gyrum quoque agitur, aut ita circumuertitur, ac si baculum aliquem, in utraque ma-
nus non flexas, sed secundum longitudinem tantum mutuo appositas acciperes, ac deinde al-
ternatim, prorsum retrorsumq; actis manibus, baculum uolueres. Quemadmodum enim bacu-
lum siue deorsum porrectum, siue sursum siue antrorsum prominent, illo modo mouere pos-
sis, ita quoque brachium, siue id pectori admotum, siue sursum actum, aut deorsum propen-
dens seruaueris, semper circumuerti poterit adeo, ut brachium triplici motui genere agatur.
Brachium itaque pectori unicus adducit musculus, originem fumens ex media pectoris
ossis latitudine, & ipsi in fertis cartilaginibus, deinde quoque priuatim ex septimae & octauae
costae cartilaginibus, & ex media clauiculae sede, qua haec pectoris os spectat. Principij pars a
clauicula procedens, omnino carnosae apparet, quae uero ex pectoris ossis secundum dextrum
sinistramq; medio enascitur, alteriusq; lateris musculi initio contigua est, nervosior membrano-
siorq; & minus crassa uisitur. Attamen, quae ex ossis pectoris latere, ipsiq; inarticulatis cartilagi-
nibus pronascitur, penitus iam carnosae existit, quae uero priuatim ex septimae octauaeq; costae
cartilaginibus, iuxta mucronatam cartilaginem exoritur, membranacea, & tenuis aliquo-
ulque conspicitur. Musculus ex his principijs prodians, & paulatim crassior carnosiorq; red-
ditus, sensim arctatur, atque in acutum tantisper procedit, quousque amplo & neruico, admo-
dumq; robusto, sed breui tendine, humero secundum ipsius longitudinem implantetur. Fir-
uero tendinis huius insertio, subter humeri capitis ceruicem, in interiore ipsius regione, non
nihil interim in priora uergens. Huius musculi fibrae inuicem variant, & paulò ante tendi-
nis productionem, adhuc in carnea musculi parte, deinde & secundum totam tendinis ampli-
tudinem, ad x literae similitudinem sese decussatim intersecant. Quae enim ex clauicula, & me-
dia pectoris ossis longitudine clauiculae proxima nascuntur, ex superioribus deorsum obli-
que in exteriora procedentes, superiorem tendinis partem, secundum totam ipsius ampli-
tudinem efficiunt, carnosaeq; toto ductu, praeterquam in musculi in humerum insertionem, perma-
nent. Sed quae ex reliqua ossis pectoris sede, ac ex septimae & octauae costarum cartilaginibus pri-
uatim originem mutantur, oblique sursum protensa, inferiorem tendinis partem, secundum
ipsius latitudinem constituunt, & citius carnem ipsarum, qua implentur, suffulcunturq; quam
superiores amittunt. Superius enim ad insertionem usque, musculus carneam naturam refer-
uat, inferius autem multò ante insertionem, liuidus nerueusq; conspicitur, quod superiores fi-
brae procul dubio, propter breuiorem ductum adeptae sunt. Id namq; omnibus commune esse
diximus musculis, ut tanto breuiori donentur tendine, quo succinctiori ductu, pro motu ipso
rum ratione feruntur. Ceterum superiora inferioraq; in tendine uoco, non quae humeri caput
propinquius accedunt, aut remotius ab illo reclinant, sed ad tendinis, quae secundum latitudinem
perficitur, insertionem, has positionis differentias in praesenti refero non secus, ac si hanc char-
tam, subdita altiore superiore uel dicerem. Est itaq; musculus hic quodammodo quinquila-
tris, sed inaequalibus costis constitutus. Vna namque, secundum mediam clauiculae longitudi-
nem ducitur, secunda ad ossis pectoris longitudinem procedit, tertia secundum insertionis lon-
gitudinem fertur, quarta à media clauiculae sede, ad insertionis partem, humeri capiti propinquo-
rem proficiscitur, quinta uero à remotiori ab humeri capite insertionis parte, ad pectoris ossis
mucronatam cartilaginem protenditur. Atq; haec costae, illa demum est, quae anterioris cauitatis
axillae sedem efformat, posterior uero ille constituit musculus, quem brachij deorsum dor-
so admouere audies. Ceterum ut brachij pectori adducens musculus, differentes fibras, ac la-
tum

tum & amplum, uariumq; principium sortitur, sic quoque alijs atque alijs pectoris regioni-
bus brachium admouet. Si enim superiores ipsius fibrae, à clauicula, & superiori pectoris
ossis sede ductae contrahantur, uersus pectoris superiora, & ad clauiculam brachium addu-
citur, sin inferiores fibrae tendantur, praesens musculus humilioris brachij ad pectus addu-
ctionis opifex fit, si quidem ad mucronatam cartilaginem, & spurias costas, quae ueris uicino-
res sunt, brachium allicietur. At si utraque laborauerint fibrae, in neutram partem brachium
inclinans pectori adigent. Quia igitur hic musculus amplum, atque ex uarijs natum ossibus
principium obtinet, & fibras sese intersecantes, contrariaq; serie ductas, & ad hanc motus etiam
differentes adipiscitur, nihil obstitit fortassis, ipsum geminum pronunciare, ac duorum mu-
sculorum loco cum aliquot etiam dissectionis Proceribus enumerare, quanquam unius dunta-
xat uice mihi toto orationis contextu habebitur. Verum quum inferior musculi pars, quae hu-
miliores fibras producit, uersus inferiora brachium pectori adducit, merito quoque minor,
& secundum profundum tenuior superiori euasit, quae sursum magis membrum agit, & cui
uehementior ualidiorq; functio concredita est. Praeter hunc musculus (pace interim Ga-
leni dixerim) nullus alius brachium pectori admouet. Nam quem inter brachij musculos pri-
mum enumerat, quemq; iuxta mamillas exiguum, ad humeri articulum ascendere, ac ad spu-
rias costas brachium adigere scribit, in homine neutquam reperies. Non enim nos fugere
posset, quum hunc oblique sub cute, in aliorum superficie extantem, sursum ad articulum hu-
meri prorepere Galenus recenseat, & illum in membranam desinentem exilitatem, articulo
inferi affirmet, propter humeri ossis sinum, exterius caput musculi flectentium cubitum an-
terioris amplexantem. Nec quisquam me illum oscitanter cum cute auferre arbitrabitur, qui
aut humeri articuli musculorum sectionem aggressus fuerit, aut administranti adstiterit. Et
quomodo, quae, musculus aliquis ex mammarum regione incipiens, & aliorum superficie
incumbens, etiam si uel fibrae cuiusdam crassitiem duntaxat aequaret, à quopiam in homine
ignorari posset: si demum inter illum, quem modò recensui, musculum, & illum, quem bra-
chium attollere audies, ad articulum conscenderet. Nam etsi eius musculi pars, cuti subiecta
adimeretur, illa pars necessariò (utcumq; quis uel ultro illum rescare proposuisset) semper sese
offerret, quae inter duos illos musculos sese insinuans, articulo proxima esset. At quorum atti-
net, mihi hic oscitantiae exultationem praetexere, quum uerbulo Galenum simiarum, me au-
tem pro uiribus, hominum constructionem describere, uel hic brachij musculus, cum ceteris
innumeris attestetur homines enim hoc priuantur, uerum in simijs & potissimum caudatis
(quorum mihi maior copia, quam non caudatarum accidit) ad hunc modum obseruatur. Cute
detracta, is quem nos in homine primum occurrere diximus, pari modo in simijs conspicitur,
nullo prorsus alio recluso musculo. Verum sub huius humillima costa seu latere, super obliqui
abdominis musculi (quem descendente uulgo dicimus) principium, gracile membraneumq;
musculi initium reperitur, longè sub papillae regione consistens. Initium hoc carnosum euadens,
sed gracile interim permanens, sub magno illo brachium pectori adducente musculo, sursum
oblique ad articulum porrigitur, eam prorsus, quam Galenus tradidit, insertionem tentans.
Neque huius musculi insertio, ut neque ipsius ductus, nisi magno illo musculo penitus eleuato,
in conspectum ueniunt, atque id non perfunctorie, ut Galenum intelligas, etiam si hominum
duntaxat medicinam nonnulli sese profiteri iactitent, uenit obseruandum. Nisi enim hunc Ga-
leni musculum, suo progressu ita occultatum, & tantum membraneo principio modicè admo-
dum extare cognoueris, erroneus omnino, atque admodum difficilis Quintus de Admini-
strandis sectionibus liber statim in ipsa fronte uidebitur, quum Galenus passim illum in alio-
rum, ac proinde etiam in eius, quem nos brachium pectori attrahere diximus, superficie, sub
cute exprorectum minus rectè tradiderit. Quamuis interim sedulo studiosos horter, ut meae
sententiae non ita promptè, propter Galeni obseruantiam, ascribentes intueantur, num &
homo quoque cum simijs illum musculum communem sibi uendicet, & rursus num caudatis
simijs in aliorum superficie (ut Galenus testatur) extet. Praeter hunc, Galenus alium descri-
bit musculum, quem altioris brachij ad pectus ductionis autorem esse existimat. Iste profe-
cto in homine nequaquam me fugit, at minime tamen, ut Galenus autumat, brachium pectori
uersus elatiora admouet, imò scapulae gratia, ut scilicet eam ad pectus ducat, creatus est, quod
& ipsius origo, & ductus, illiusq; tendinis insertio, luce clarius, & praecipue in homine demon-
strant. Principium enim sumit sub musculo, quem ego brachium pectori accommodare re-
tuli, & ille huic omnino substernitur. Enascitur autem carnosio principio à secunda, tertia,
quarta & quinta, nonnunquam (sed perquam raro) & sexta, superioribus thoracis costis, non
quidem (etsi Galenus non semel aliter affirmet) ubi pectoris ossi coarctantur, & ex ipso pe-
toris

Musculus
brachium pe-
ctori addu-
cens, quo simia
abundat.
Li. 3 de Adm.
nistrandis se-
ctionibus, &
13 de Partium
usu.

Musculus qui
scapulam an-
trorsum agit,
& Galeno na-
le pro brachij
motore haberi.

Li. 3 de Ad-
mi. sect.

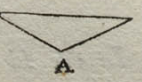

toris osse, sed antea quam costarum ossa in cartilaginem pectoris ossi inarticulandam definire incipiunt, nec prorsus recto tramite, recta uel linea nascitur, sed quasi digitis quibusdam ex costarum ossibus longius exortis procedit. Hinc ad exteriora porrectus angustior, sed crassior efficitur, quousque ad humeri cum scapula articulum, in latum nerueumque tendit, carne mixtum finiat, quo processus anchorae imaginem referentis interno lateri implantatur, illic nervosior euadens, ubi is processus ex suo appendice nervosior internus capitis partem emittit, eius musculi, quem inter cubitum flectentes anteriorem recensimus. Nequaquam autem tendo iste, articuli ligamentum in homine contingit, ut sanè, sed admodum adhuc obscurè, in caudatis simijs, quibus anchoram imitans processus modicè extuberat, deinde nullam scapulae regionem uacare, præter hunc processum reperias, cui tendo ille commode implantari possit. Ad hæc, si musculi huius naturam ad amissim perpendere, procul dubio cum alterius alicuius usus gratia, tum etiam præcipue huius musculi insertionis occasione, illum scapulae processum à Natura productum astrues, quandoquidem processus is, musculi illi non mediocriter aptam insertionis sedem exporrigat. Huius musculi fibræ sese non decussatim intersecant, quemadmodum musculi, qui nobis brachium adducere dictus est. Quum itaque hoc sit ac figura musculus iste à Natura creatus sit, qui obsecro, ad altiora, quam primi musculi superior pars, brachium pectori admouebit? Eius enim principium, longè à prioris musculi superiori principio superatur, quum hoc à clauicula, & superiori pectoris ossis sede, insigniter etiam deorsum oblique feratur, illud uerò ex secunda costa & tertia, primum, ut uel elatissimè procedat, longèq; inferius habeatur, ac minus obliquum ductum (quod etiam ad superiora ferè pertinet) molitur. Quamobrem si hæc omnia haud segniter perpendere, & Galeno concesseris musculi insertionem, quæ è regione humeri capitis perficitur, nonnihil articuli ligamentum apprehendere necessario fateberis eam, quam musculus iste molitur, tur brachij adductionem, neque humiliorem, neque altiorē fieri ea, quam à primo musculo effici dudum dixi. Quum itaque solius scapulae gratia, non autem brachij, musculus hunc procreatum in hominibus certissimè noui, ipsius denuò in scapulam mouentium musculorum enarratione sermo instituetur, ac proinde etiam in præsentia reliquos brachij motores aggrediar. Vnum igitur musculum, omnium adductionum brachij ad pectus autorem esse censeo, & qui brachium ad superiora attollit, pariter quoque unum statuo. Est porro hic musculus carnosus, uaria quoque, sed continua principia sortitus, ac uelut ex diuersis musculis (si lato ipsius principio, & uarijs inscriptionibus attenderis) conformatus. ex media enim clauiculae parte, secundum ipsius longitudinem, quæ scapulam spectat, principium ducit, musculi brachium pectori adducuntur contiguus. Deinde ex summo humero, ubi clauicula committitur, & tota quoque scapulae spina musculus hic exoritur. Ex tota hac clauiculae, summi humeri, & scapulae spinæ regione, principium nerueum continua linea nascitur, quod uix bene pronatum, ilico carnosum, crassumq; admodum & extuberans efficitur. Mox à principio musculus carnosus permanens, in angustum sensim, tanquam in trianguli uerticem tantisper porrigitur, donec humero tendine amplo, & ex carne neruosaq; substantia mixto, robustoq; ad humeri ossis latitudinem, non modicè sub ipsius ceruice inseratur. Ipsi insertio, quæ intus, quam extra nervosior est, non ad amissim secundum transuersum perfitur, sed modicè obliqua ab anterioribus, deorsum in posteriora nonnihil uergit, nihilq; minus quam decliuus recta uel (etsi Galenus secus attestetur) est, qui ipsi eandem insertionis formam tribuit, cum musculi brachium pectori adducunt, quam secundum rectum, ac humeri longitudinem perfici diximus. Totus itaque musculus, si quis illum obiter intueatur, trianguli imaginem præ se fert, ac proinde à similitudine, illum Græci *Δευροδόν* appellauerunt. Quemadmodum etiā ob id, quod humeri ad scapulam articulo, quem *Δευροδόν* Græci uocarunt, insertitur, illumq; quodāmodo cōtegūt, eundem musculus nominarūt, ego autem toto sermonis cōtextu, musculus appellabo brachium attollentē. Cæterum costæ, musculus hunc describentes ita se se habent. Prima à media clauiculae longitudinis sede, ad summum humerum cōtendit, & hinc per scapulae spinam, ad eiusdem usque basim. Secunda, à clauicula oblique, deorsum ad insertionis internū latum ducitur, aut ea est, quæ hunc musculū, & brachium pectori reducentem musculus intercedit ea regione, qua inuicem ambo committuntur. Tertia uerò costa, à scapulae basi, ubi eius spina eminere incipit, ad externū latum insertionis oblique, deorsum in priora contendit. Cæterum ueteres Græci, qui suos pueros corporis fabrica sedulo edocebant, omniaq; ut uerisimile est, ad quādam species puerorum gratia referebant, hac triangulari figura non contenti, uidentur & exortum præsentis musculi cuiusdā trianguli uerticem assimilasse, quem musculus nō antea ostendit, quam suo principio undiq; liberatus, in planum ponatur.

Secundus brachium mouentium.

Li. 5. de Anatomia ministr. sect.

Annotat. tri. anguli, de quo hic agitur uerticem.

ponitur. Quum enim ita extenditur, principij pars, quæ brachium pectori adducunt musculi proxima est, & deinde quæ ad basim scapulae habetur, ambo magis prominent, & attolluntur ea parte principij, quæ à summo humero pendet, quasi ualde obtusum trianguli uerticem hæc pars exprimeret. Hunc autem triangulum efformabis, dum alicui longè costæ duas alias breuissimas adijcies, duæ enim hæc obtusum angulū efformabunt, cui præsentis musculi exortus effigies à Veteribus comparabatur. Huius fibræ inuicem non aliter uariant, quam quod anteriores, quæ clauiculæ debentur, deorsum oblique in posteriora ferantur, posteriores uerò, quæ à scapulae spina pendunt, oblique in priora descendant. Quæ autem à summo humero, & ipsius cum clauiculæ articulo pronascuntur, recta deorsum procurrunt, nullo tamen interrim pacto musculi brachium ad pectus ducentis fibrarū ritu, se inuicem decussatim intersecant, nihilominus tamen ob inscriptiones nonnullas oblique ductas, fibræ implicari parumper cōspiciuntur. Si itaque musculi pars, quæ à clauicula principium ducit, tensa fuerit, brachium sursum ad anteriora colli, & faciem attolletur. Si uerò fibræ à summo humero, & clauiculæ sedē ipsi commissa, originem mutantē contrahantur, brachium recta, & in neutram partem uertens assurgit. At si posterior musculi pars, ex scapulae spina prodiens in se colligatur, ad posteriora ceruicis, ipsūq; occiput, brachium agetur. Musculi huius initia, ex tota amplitudine illorum, quæ diximus, ossium non exoriuntur, sed duntaxat instar crassioris lineæ, undecurue à prominentiori illarum sede adeo, ut parua omnino initij crassities occurrat. Neque id prorsus negligendum est, quum præter hunc musculus, qui brachium motu proprio attollat, nullus sit, neque etiam brachium hoc donatum musculo, alio egeat, qui eodē cum illo fungatur munere. Quamquam non ignorem, Galenum hic alios quosdam describere, at id tam uerè, ut sibi in Decimotertio de Partium usu, & Quinto de Administrandis sectionibus minime constet, cuius loca si omnia prosequer, in nimiam prolixitatem præfens Caput excreseret. Quapropter unumquemque dissectionis, & Galenicæ doctrinæ (quam omnes amplexi debemus) studiosum sedulo hortor, ut hæc nostra cum Galenilectione, diligenti interim inspectione, & sectione, quam suo loco statim prosequar, adhibita, conferre haudquaquā dedignetur, hocq; adhuc addi sinat, cercopithecis prorsus eandem esse speciem musculi brachij attollentis, cum hominum musculo. nam & in illis animalibus hunc musculus, uel Galeni gratia, non ignauiter aggressus sum. Canes autem, equi, boues in hoc articulo, non solum in ossibus, sed maxime in musculis & ligamentis, ab hominis constructione uariant. Musculus brachium recta ad deorsum agens, contrario munere illius musculi fungitur, qui omnibus suis contractis fibris, brachium pectori admouet, seu in anteriora agit, hic quoque carnosus similiter & crassus est, & inter cæteros huius articuli musculos uterque teres. Oritur autem carneo principio, ex inferiori scapulae basim angulo, à basi quidem modicam principij partē assumens, sed insignem ab inferiori scapulae costa, ex media enim costæ illius longitudine, basi scapulae propinqua, & ab externa gibbæ humilioris basis eius anguli sede, continua carnosaq; origine nascitur. Ad medium igitur longitudinis, inferioris costæ musculus hic, à scapulae osse abscedit, & modicè sursum in priora tensus, humerum seu brachij os accedet, in ualidum breuemq; sed latum cessat tendinem, illi ferè forma respondēt, quem musculus brachium pectori adducens, humero inserit. Neq; solum forma (quam ad latitudinem & crassitiē ac insertionem, secundum humeri longitudinem refero) præsentis musculi tendo, illius tendi niretponder, qui ad pectus mouet, uerum in eandem ferè regionem, illi duo musculi implantantur, in eorum medio interuallū demittentes, cui tendo musculi inseratur, quem deorsum uersus dorsum, ad illa brachium mouere paulo post subiiciam. Quamuis interim tendo musculi ab inferiori scapulae costa pronati, paulo uiciniū humeri capiti implantetur, quam illius tendo, quem brachium pectori adigere relatum est. Neque hic rursus me fugit, præsentē musculum inter brachium circumuertentes, à Galeno perperam recenseri, atq; ab illo musculum triangularem, & scapulae gibbum occupantem, & mihi in circumuertentium brachium clausum ponendum, ab ipso autorem ductus brachij ad dorsum poni. Verum studio, quum mihi res secus habere uideatur, ab ipsius dogmate recedo, uti profectō & tu quoq; es facturus, ubi affectu exuto, & iam admonitus sectionem aggredieris, aut debite administrantibus astabis. Nolle enim mihi hic fidem ex Libro dari, quum certa semper lege orem, ne qua fides Libris in ijs partibus habeatur, quæ nondum per sectionem uisæ sint. Brachium deorsum trahitur, à magno quodam, latroque admodum musculo, qui à spinarum apicibus, quæ à sexta thoracis uertebræ spina, ad ossis sacri usque medium habentur, principium sumit, non quidem id pluriū brachij motuum opificum modo crassum, sed omnino instar amplæ membranæ tenuē continuumq; ac recta linea à dictarum modo spinarum apicibus pronatum.

Tertius brachium mouentium.

Li. 5. de Partium usu, Li. 5. de Administrandis dissectionibus.

Quartus brachium mouentium.

Z Verum

Verum ubi musculos dorsum mouentes, id principium perreptaui, eamque costarum regionem contingit, quae maximè in dorso, uersus posteriora extuberat, carnosum densumque efficitur, & uniuersus musculus ad eum modum auctus, in angustum tantisper procedit, donec tendinem latum, ualidum, sed breuem humero inserat, subter ipsius ceruicem, & secundum ipsius longitudinem, in medio tendinis brachium pectori admoventis, & tendinis qui brachium recta ad dorsum agit. Hic itaque musculus etiam triangularis est, sed planè inaequalibus conformatur costis, ac duas quidem longissimas exigit, unam, quae secundum dorsum longitudinem porrigitur, alteram, quae ab osse sacro, per ilia & inferiorem thoracis partem, sursum ad tendinis insertionem conscendit, atque alterum axillae cavitatis uallum constituit. Tertia uero praesentis musculi costa, à sexta thoracis uertebræ spina, super angulum scapulae, quae basis humilior pars ostendit, ad insertionem tendinis uehitur, atque hæc transuersim quodammodo repens, reliquis duabus costis multò breuior est. Ac pro trianguli costarum inaequalitate, etiam huius musculi fibrae differunt, quae enim per ilia, et spuriarum costarum extrema sursum porrigitur, prolixissimæ, ac minus obliquæ sunt. quæ uerò ab inferiorum uertebrarum thoracis spinis enascuntur, breuiiores sunt, & transuersim magis prorepunt. Musculus istemotus brachij deorsum opifex est, non quidem id simplici motu, sed composito, pro fibrarum uarietate, præstans. quandoquidem prout superiores fibrae, aut inferiores in se colliguntur, contrahuntur, ita quoque deorsum, nunc ad superiora, nunc ad inferiora, brachium uersus dorsum deprimitur.

Porrò musculus hic, dum scapulae humiliorem transcendit angulum, fibris quibusdam scapulae comitti, atque ipsi aliqua insigniori apprehensione adnasci, Galenus scriptum reliquit. Deinde huius insertionis beneficio, non modò brachium duntaxat, ab hoc musculo moueri asserit, imò etiam illum detractionis scapulae ad inferiora autorem esse commemorat. Profectò etsi quàm maximè uerear, Galeni placitis obuiam ire, & libens hoc Capite, saltem unicuique musculum citra controuersiam plenè describere optem, haudquaquam tamè, ut res sese habet, hinc subtricare queo. Præfens enim musculus, dum humiliorem scapulae basis angulum integit, scapulae ossi, nisi musculorum, qui ab illo pronascuntur, interuentu, contiguus uisitur, neutiquam autem ossi connatus, ut neque etiam, cui incumbit ibidem musculo, rum regioni, aliqua peculiari insertione committitur, connasciturque. Non enim aliter inibi subditis adnectitur musculis, quàm musculis dorsum mouentibus, & thoracis & abdominis, qui huic musculo non minus, quàm illi scapulam occupantes substernuntur. Quum itaque musculus hic, nullam in scapulam molitur insertionem, proprio etiam motu unà cum brachio eam nequaquam, ut Galenus opinabatur, deorsum uellit. Etsi illum tota ea sede, qua angulo scapulae superuehitur, scapulae innasci darè, id tantum me Hercules transuersis perficietur fibris, illis inquam, quae in elatissima suæ originis sede habentur, atque à sexta, septimæ, octauæ, nonæ & decimæ thoracis uertebrarum spinis dependent, quæ sanè non deorsum scapulam mouerent, sed recta ad dorsum. Huius enim musculi eminentior pars, altius à spinis, quàm Galenus arbitratur, principium ducit, nam aliquotque illi musculo substernitur, quem scapulam mouentium secundum numeramus, quemque Galenus inter posteriores scapulam mouentes, Demissorem uocat, amplum hunc brachij musculum, ibidem principij sui uerticem assumere astruens, ubi ille demissior scapulae musculus cessat. At quum suo rursus loco de scapulae motoribus sermonem instituamus, ad brachij musculos iam reflectenda est oratio, inter quos Galenus alium enumerat musculum, eiusdem functionis cum nuper dicto, gratia efformatum, ut scilicet brachium deorsum trahat, atque hunc quidem latum amplumque esse recenset, sed tenuem interim. Membranam enim, quam nos carnosam uocamus, fibris carneis augeri narrat, quum primum ilia contingit, ac fibras has sursum tenfas, carnosiores tantisper efficit, donec membrana ampli & tenuis musculi nature, quem buccas mouere diximus, respōdeat, humerorūque implantetur. Deinde hunc musculum Galenus omnes, qui illum præcesserunt consuetudinem Procere, in hominum potius corporibus, quàm cum Galeno in simijs se exercitantes lauisse, atque ab ipso in simijs inuentum nusquam non iactitat. ego profectò in simijs, & canibus, plurimisque quadrupedibus ipsum obseruauit, non tamen in omnibus æquè latum carnosum. At in simia (ut id priuatim dicam) ad hunc modum mihi apparuit, membrana carnosissima, secundum spinæ totius longitudinem firmius subditis organis, quàm alibi connascitur haud aliter, quàm si ex spinarum apicibus principij sui portionem, aliorum ligamentorum modo educeret. Verum in ea sede, qua membrana è regione quinque lumborum uertebrarum consistit, illiūque os contingit, carneis, sed tenuibus rarisque fibris adaugetur, quæ sursum oblique uersus axillam prorepentes, ac ex lata basi sensim in arcum collectæ, musculum amplum ac tenuè exprimunt, qui in mucronem desinens obscure, uixque admodum in humerum implantatur,

tendini

tendini eius musculi continuus, qui brachium pectori adducere commemoratus est. In canibus manifestam insertionem in humerum non ostendit, & uidetur musculi brachium pectori adducentis tendini aliquo pacto admisceri, aut potius propriae eius musculi membranæ adnasci. In equis quoque, bobus, & ouibus, & id genus animalibus, admodum euadit conspicuus, unde etiam consulo illum in boue potissimum perpendi, quod fiet promptissimè, si excoriati bouis axillam inspexeris. Apparebit namque is amplus, & conterminis musculis rubicundior, & cæteris partibus albis apparentibus, ex illo maximam portionem ablatam esse cōperies, quam lanij cuti adnatā relinquunt eo, quod carnosam membranam unā cum cute auferre, inter excoriandum consueuere, atque ideo etiam tantam praesentis musculi partem, quanta nondum prorsus, & insigniter carnosam apparet, auferunt. Quapropter etiam iuuabit, excoriantes lanios uidere, qui longè acutiori cultello, maioriq; mora in axilla cutem adimunt, quàm in reliquo corpore, ubi membranam unā cum cute à subditis corporibus separant. Non inutile quoque erit, excoriatā cutem iubere tibi exportrigi, ut & cuti eorum musculorum portionem adhuc adnatam cōtēpleris, obseruesque huic musculosa carni paulò rectiores fibras intertextas esse, quàm amplo illi musculo, quem brachium deorsum ad spinam mouere testamur. Atque hæc in simia, & quæ proximè nominata sunt, animantibus didici, at in homine me reperisse nequeo affirmare, quantum uis rectè cutem ab adipe, & quum obesus accidit corpus, adipem à membrana carnosā, & membranā à subditis illi musculis, per totum thoracem abdomenque non diuulsam, laceram uel semper dissecē. Liberaui enim subinde ab adipe cutem, et adipem postmodum à membrana, & denuo membranā ab his, quibus incumberebat musculis, ac deinde manibus membranā tetendi, sed hæcenus illam nullis carnosissimis fibris, secundum thoracis latera nutritam auctamque obseruauit, nec etiam spectatorum aliquis, quotquot mihi secanti unquam astiterē, membranam hanc musculosam fieri, asserere ualuit. Præterea si membrana, quam musculum fieri Galenus astruit, brachium deorsum traheret, proculdubio aut humero, aut articuli saltem ligamento neceretur, quod & si de simijs fortassis, & bobus dici possit, qui alium, quàm homines, motum, propter crebrum in terram prioribus pedibus innixum exigunt, in hominibus tamen nullam insertionem membranæ carnosæ in humerū fieri, audacissimè pronuncio. Nam præterquam quod membrana in homine fibras carneas sub axillis nullas communstrat, integrum est eam per totam axillae regionem, ab huius loci musculis, & articulo non minus liberare, quàm in inguinibus, & poplite, quod haudquaquam perficeretur, si membrana tendinem in os brachij insereret. Porro quum omnibus dissectionum studiosis integrum sit, num hæc, quæ de membrana in hominibus proposui, ueritati sint consona, proprijs manibus inquirere, aut alijs dissecantibus iam admoniti astare possint, his prolixius immorari haud conuenit. Addam tamen & hoc, si musculus iste eum, quem Galenus narrat, ductum, situm, & fibrarum seriem nancisceretur, quod non alio planè fungeretur munere, quàm inferiores eius musculi fibrae, quem nos brachium deprimere asseruimus. Nequaquam enim, ut Galenus arbitratur, huius membranæ carnosæ musculi beneficio, brachium recta deorsum, & in neutrum latus inclinans duceretur, quum prorsus obliquas, ex Galeni etiam descriptione, fibras nancisceretur. Cæterum in nullam partem uergens brachium deorsum uellitur, quum et inferior musculi adducentis ad pectus pars, & inferiores fibrae deprimentis musculi simul agunt, accedente unā quoque brachij pondere. Atque duæ iam dictæ musculorum partes, illæ sunt, quæ axillae cavitatem efformant, quas in Libro de Articulis Hippocrates Tendinum nomine nuncupauit, quemadmodum & Veteres, qui etiam Tendines nuncuparunt, musculos occipitis ossi connexos, ac in medio foueam efformantes, & Græcis *ivæ* quoque appellatos. Qui brachium circumagunt, tres mihi constituuntur musculi, omnes ex scapula ducentes originem, & latis tendinibus, articulum continentibus membranis implantati. Primus itaque, qui ordinem brachium mouentium quintus haberi potest, scapulae sinum occupat, qui inter superiores scapulae costam, & eiusdem spinam, seu magni illius processus radicem uisitur. Proccedit enim à scapulae basi, et omnino carnosus totam, quam diximus, scapulae cavitatem implet, ossis semper ualide, ac si ab ipso toto progressu enasceretur, conatus. Quum uerò ad superiorem ceruicis scapulae sedem pertingit, sub ligamento naldissimo, seu nimum humerum interiori scapulae processui (quem anchoræ assimilamus) colligante, in anteriora contendit, et in amplum ualidumque cessans tendinem, articulum humeri ad scapulam superat, eius articuli ligamento pertinacissimè, obliqua quodammodo insertionem implantatus. Est itaque musculus hic obliquus, & exterius gibbus, intus autē illi respondet cavitati, quam implet, deinde fibras secundum sui longitudinem exporrectas habet, quæ si brachium attollentis musculi fibris cōferantur, transuersae prorsus existunt. Huius musculi Galenū non meminisse opinor, nisi forte inter brachium attollentium

Z 2 lentes

Li. 1. de Part.
eius uisus, & 5
de Admini.
strandis d. 1. se.
tionibus.

Musculus alius
quo simia et
canes abum.
dant.
Li. 1. de 5 de
Admini. d. 1. de
secl. 1. de 1. de
de V. su. parti.
um.

Axillarium
uallu.

Quintus bra-
chium mouen-
tium.

Sextus bra-
chium mouen-
tium.

Septimus.

lētēs (quos uarios, neq̃ semper eodē recenset) illū reponat, quāuis ipsi ad superiora cōtractio, quā obscurē uersus anteriora molitur, prācipuē demā data nō sit. Deinde Galeni descriptio num nulla illi cōgruit, etiā si scapulā eminentiori costā quendam exporētum obiter narret, quem si quis hunc nostrū esse dixerit, nō tamen ipsi insignem cum brachium attollente musculo admodū est carnosus, ac concauā internāq̃ scapulā sedem opplet, ex^o basi torius scapulē carnea originē deducens, & in trianguli^o uerticē, ad scapulē formā tantisper arcuatus, dum in interiorē articuli regionē pertingat, cui amplo tendine, quasi in semicirculū implātur. Huius musculi superius latus^o illi admodū continuum existit, quem postremō recensui, adeo sanē, ut nisi diligenter animū adhibueris, uterq̃ unus esse tibi appareat. illumq̃ musculum ad^o elatiorē scapulā costā, inflexionē in anteriora fecisse, atq̃ ita etiam portionē gibbā sedis scapulē occupare asseres. Septimus uerō brachiū mouentiū musculus ille est, quē Galenus in Decimotertio de Partium usu (nam in Quinto de Administrandis sectionibus omnes à scapula in humerū porrecti musculi mirē cōfunduntur) brachium retrorsum, ad dorsum agi credit, illū enim, qui uerē id munus prāstat, quemq̃ inter huius Capitis musculos tertio loco recensui, Galenus circumuertentis ad exteriora uice descripsit. Ceterū hic septimus musculus, cuius ope brachiū ad exteriora circumagi scio, uniuersum scapulā gibbum, quod sub ipsius spina habetur, implet. Exoritur enim carnosus ex scapulā basi, deinde arctior ad scapulā formā redditus, tandem articuli ligamento, tendine amplo at breui, tanquam in semicirculū extrinsecus infertur ita, ut trium musculorum brachium circumagentium tendines, in orbem quasi uniuersum articuli ligamentum amplexentur, & quā ratione singuli suis fungantur munij, facile demonstrant. Ligamenta uerō scapularum ceruici, caput humeri colligantur, ubi brachium mouentium musculorum sectionem absoluerō, peculiari Capite pertractabo.

MUSCULORVM BRACHII MOVENTIUM administratio. Caput XXIII.

Qui corpus in
horum muscu-
lorum admini-
stratione ere-
ctum seruare
possit.

Si haec ad brachium mouentes usque musculos, ceteros, & prācipuē latum illum, qui buccarū motibus prāest, dissecueris, cutis quoq̃ ex parte superiori scapulā, & pectore ablata erit, ac proinde cutis ab abdomine & uniuerso thorace, usq̃ ad femora, & ossis sacri mucrone nunc dūtaxat adimetur. & hanc quidem aut lanij more integram excoriabis, unica tantum linea à pectore ad pubis usque os ducta, aut per uaria frustra, prout commodior apparebit ratio, eam dissecabis. Ego autem interdū, quando hominis sectionem mihi administrare soleo, sub inferiori maxilla per utrumq̃ os iugale, robustum funem traieci ad capitis uerticem, laquei modo uinctum, idq̃ aut ad frōtem, aut ad occipitium magis, prout aut erecto, aut depresso capite cadauer suspendere animus fuit. Longiorem enim laquei finem, trochleae cuidam camerae trahi affixae transposui, illoq̃ corpus tanquam suspensum, modō altius, modō demissius detrahi, atq̃ in omnem partem, prout negotio competebar, circumuolui curabam, & quum rursus lubeat, in mēsam inclinari sinebam, facile enim sub trochleae regione mēsa accommodatur. Atq̃ hoc modo in omnibus musculorum tabulis delineandis, cadauer suspensum fuit, quemadmodum Septima tabula utcunq̃ ostendit, quamuis dum illa delinearetur, funis ad occipitium reflexus erat propter musculos, qui in collo illic sunt conspicui. Et si fortassis maxilla inferior, ex dissectionis serie ablata sit, aut etiam iugalia ossa fuerint effracta, nihilominus sinus temporalibus musculis exculpi, laqueū satis ualidē amplectetur. Cauendū enim est, ne ceruici laqueus circūponatur, nisi iam aliquot occipitijs ossi cōnexi musculi fuerint resecuti. Atq̃ eiusmodi corporis suspensio ideo maxime cōducit, quod molestē admodū corpus humanū in mēsam procubens, modō in pectus, modō in dorsum conuolui possit. Et licet fortassis opportunē cadauer uertatur, tamen musculi tunc adeo producuntur, aut ex innixu latefcunt, cōprimunturq̃, ut dissecti propriam formā & speciem uix retineant. Quocunq̃ modo igitur uisum fuerit, aut ea, qua dixi, ratione suspensio, aut in mēsa reposito cadauere, cutem unā cum adipe absq̃ ulla membranā carnosioris latione, ab uniuerso thorace abdomineq̃ auferes. Quod profectō, nisi laboris sis studiosus, discendiq̃ cupidus, molestē ac difficulter perfeceris, cum tot sectionibus cutis prorsus aliter liberāda ueniat, quā si carnosam membranā unā cum cute adimeres. Ablata cute unā rursus lineā, à media pectoris regione, ad pubis usq̃ os, in membrana carnosā duces, & deinde aliam à pubis os se transuersum, secundum coxendicis articulum, ad sacri ossis usq̃ spinam, & tertiam à summo humero, ad usq̃ mediam brachij regionem, secundum ipsius longitudinē. His ductis sectioni-

Musculi, quē
carnosa mem-
brana in sinia-
rum cōtū
axillis consti-
tuit, examina-

bus, membranā carnosā hamulo aut unguibus apprehendes, & ab uniuerso thorace & abdomine, ad spinam progrediens, eam auferes, ipsam interim glandulis, quā in axillis habetur, adhuc connexam sinens. Auulsa itaq̃ ad axillā usq̃ cavitatem membrana, hāc ad lucem extendenda est, ac diligenter aduertendum, num ea sub axillis in carnosum degeneret musculum, à lumbis, & spurijs costis incipientem. Si forte (quod non futurum scio) hanc carnosā si bris auctā inspexeris, ea qua poteris diligentia, illā ab axillis separa animum adhibens, num humero tendine aliquo inferatur, aut his partibus (ut in reliquo thorace solet) fibrosis tantum nexibus adhaereat. Atque sedulo cauebis, ne eo ruditis uenias, ut adeps, qui in thoracis lateribus, totoq̃ dorso occurrit, carnis loco tibi imponat. Vidi enim quosdam, tam rudes, ac in similibus partibus dignoscendis adeo negligenter uersatos, ut primo intuitu, adipem dorsū, carnem esse arbitrentur, quod multo magis illum hic, quā alibi propter incubitus rubere cernerent. Quando enim cadauer una atq̃ altera die dorso incubuit, tota incubitus sedes, quasi inflammatione obflecta rubet, atq̃ ideo & eius sedis adeps. Hac itaque administratione, num membrana hāc musculus efficiatur, & an cutis mouēda, an brachij gratia talis facta sit, promptē examinabis. Mihi autem hęc membrana in hominibus neque musculosa effici, neq̃ humero tendine inferi, imò ne ipsum quidem contingere uisa est. Ceterū ubi uniuersam membranā, à corporis trunco, & media brachij regione liberaueris, brachium pectori adducentem^o musculum aggredieris, ante omnia perpendens, num alicubi promineat ille gracilis musculus, quo caudatæ simiæ donantur, quicq̃ à mamillarum regionibus, sursum oblique fertur. Verū quum iste in hominibus non sit, iam musculi brachium pectori adducentis caput, à clauicula, & tota ossis pectoris regione, ipsiq̃ insertis cartilaginibus, nouacula aut cultello abrades, achamulis aut summis digitis apprehensum, ad humerum usque à subiectis corporibus, aut digitis aut buxio cultello separabis. Dum uerō musculi huius caput nouacula liberas, accurate studendum est, ne quid aliud unā cum illo auferas. In canibus enim ac simijs, uerarum costarum cartilaginibus^o musculus obtenditur, quem ferē^o recti abdominis musculi partem esse dicemus, & qui à Galeno respirationis gratia creatus dicitur, ac uice proprii thoracis musculi, à recto distincti habetur, quemadmodum in musculorum thoracē mouentium enarratione dicturi sumus latius. Nunc enim in hoc admoneo, ut etiam si ego in homine minū hūc reperiā, studiosi tamen illum obseruare conentur, atque commilitones inter dissecandum sese admoneant, eiusmodi musculum ex Galeni sententia hic latere, ac proinde non oscitante musculum brachium pectori adducentem oportere suo principio liberari, aut obiter liberatum abijci. Neque huic solum animus accommodandus est, uerū et illi, qui in simijs sub musculo brachium ad pectus mouente occultatus, ad articuli ligamentum exporrigi aliter, atque in hominibus dicebatur. Atque ita non mirandum est, me quum hominis fabricam ostendo, etiam perpetuō aut simiam, aut canem publicā sectioni adhibere. Ceterū magnum hunc pectori brachium adigentem, in prāsentia humero adhuc appensum relinquens, ad reliquos brachij accedes, quos commodē administrare nequis, nisi prius ab lato^o musculo, qui ab occipitijs ossē procedens, per totam ceruicem extenditur, & toti scapulā spingit, summoq̃ humero, unā & huic proxime clauiculā^o sedi inferitur, tum hinc per scapulā gibbā, & basim deorsum protensus, donec mucrone suo octauae thoracis uertebrae spinā committatur. Est enim musculus iste ab occipitio, ad octauam usque thoracis uertebra, spinarū apicibus quodammodo cōnexus, ab ipsisq̃ principium sumit. At de hoc musculo unā & ceteris scapulā mouentibus, postea agemus. nunc autem obiter eius mentio incidit, quod posteriores brachium mouentes conspicui apte nequeant, nisi ille à spina & occipitio, ad ipsius usq̃ insertionē, sectione liberatus fuerit. Administratur uerō nouacula aut cultello, secundum spinā dorsi longitudinem facta sectione, quā musculus illum duntaxat ad subiecta usque uulneret, deinde altera secundum occipitium est ducenda, quā ibidem etiam musculi principium, ab occipitijs ossē liberet. At si fortassis subiectum aliquem musculum illis sectionibus uitare metuis, buxio cultellum exterioribus musculi lateribus subdes, illi scilicet lateri, quod ab occipitio ad clauiculā fertur, & deinde illi, quod à summo humero seu clauicula, ad octauae thoracis uertebrae spinā descēdit. Cultello enim lateribus indito, & sursum deorsumq̃ acto, à subditis musculis illum scapulā musculum abscedere coges, atq̃ ipsius nervei principij crassitiem facile tunc cōiecturabis, musculumq̃ à substratis corporibus iam liberatum, paruo negotio ad ipsius insertionem perduces. Verū rursus sub hoc, ut in peculiari huius musculi enarratione sumus dicturi, obseruandum est, ne unā cum illo musculus ab occipitio in scapulā procedēs auferatur, quem Galenus unā cum illo, quem nunc dissecasti, scapulā quoque sursum trahere prodidit. Neq̃ hoc eo dico, quasi homines illum cum simijs communem

Primi brachi-
um mouentium
musculi admini-
stratio.

Li. 6 de Ad-
ministrandis
sectionibus.

Admi. secundi
scapulā mo-
uentium, ut re-
liquos brachij
scitē aggredia-
ris.

habent, uerum ut nō perfunctorie, an illo quoque homines donentur, anima duertas, & simia
 administrationi simul adhibita, hæc nostra cum Galeno (si modò diligens Naturæ sis admira-
 tor) conferas, neque etiam canibus hîc confidas, qui quemadmodum equi, & boues, & cæte-
 ra, quæ clauiculis carent, animalia, plurimum in brachium & scapulam mouentibus musculis,
 à simijs uariant. Quæ adhuc alium habent muscolum, ab externa sede transuerforum proceſ-
 ſum quatuor primarum ceruicis uertebrae enatum, & in scapulæ spinam insertum, quo
 homines quoque carent, esset tamen & iste quoque, si reperiretur, iam discendus. In simijs igitur,
 tribus illis musculis abscētis, in homine uero, primo duntaxat liberato, muscolum cuius
 beneficio brachium attollitur, à suo principio separabis, eius caput ab uniuersa scapulæ spina,
 summo humero, & clauicula media sede, nouacula aut cultello proximè semper ossi adiecto,
 absecans, donec illum transuerſam in humerum insertionem moliri conspexeris. Brachium ta-
 men attollens musculus, postquam eius triangularem figuram, et præcipuè illius capitis, quod
 abscēctum, iam obtusum trianguli uerticem ostendet, perpende, non solum in superficie un-
 dique est intuendus, sed summa diligentia inquirendum uenit, num tota illa moles articulum
 exterius integens, quam nos unius musculi loco habemus, plures musculi sint mutuo sibi in-
 cumbentes, quemadmodum Galenus in Quinto libro de Administrandis confectionibus
 uidetur innuere, immerito uti aliàs sapius, ueteribus dissectionis Professoribus (qui in homi-
 num cadaueribus sese exercebant) nescio quam, oscitantiam imponens. Examinabis itaque u-
 niuersum musculi principium, atque quomodo crassescat, carnosusque sensim musculus efficiatur,
 considerabis, ac deinde tendine etiam (qui simplex est) examinato, per transuerſum in omni-
 bus musculi sedibus illum diuides, ut aliquando fatearis illum nihil minus, quam duplicatum
 esse, neque illam referre speciem, quam tres primi ab ilium ossi enati, & femoris motibus famu-
 lantes musculi pulchre exprimunt, si simul mutuo incumbentes, uniusque musculi loco enume-
 rati perpendantur. Cæterum duobus primis brachium mouentibus musculis, ab humero
 abscēctis, muscolum, qui deorsum brachium mouet, à subditis illi partibus ad insertionem us-
 que liberabis, quod factum est facillimum, si secundum spinæ longitudinem, à qua principium
 assumit, lineam duxeris, quæ membranæ ipsius principium duntaxat perſecet. Quum itaque
 principium liberaueris, hamulo aut digitis id apprehendes, uniuersum muscolum buxco cul-
 tello, aut etiam nouacula reuſtori, à subditis musculis separans. In hac administratione, quali-
 ter musculus iste basis scapulæ humiliorem angulum transcendat, scapulæque adhaereat, contue-
 beris, & deinde si principium ipsius uariè ad originis locum protenderis, manifestè quo mo-
 do hic musculus brachium detrahat, & nihil minus quam scapulam moueat, addiſces. Porro
 quum lineam illam moliris, qua eius musculi principium à spinarum apicibus liberas, cau-
 dum sanè est, ne unà quoque diffices initium abdominis musculi oblique aſcēdentis, et deinde
 illius, qui transuerſim à spinis quoque uertebrae enatus, in decimam & undecimam, tho-
 racis costas inferi dicitur. Quapropter si tuis manibus parum fidis, idem in hoc musculo ten-
 tabis, quod in illo experiendum probauimus, qui secundus scapulam mouentium nobis nu-
 meratur, ut scilicet protensam manum, aut buxum cultellum externo musculi lateri subdas,
 atque illum transuerſim sursum deorsumque actum, tantisper moueas, donec ad spinarum usque
 apices muscolum, à subditis organis diuisum esse conieceris, hac nanque ratione principij sui
 membranæ crassitiem promptè cognosces, & quam altè cultellus aut nouacula ad hoc separa-
 dum immitti debeat, exquisitè intelliges. Verum omnino opportunè feceris, si stylū aliquem
 longiorem, rotundumque ornatum tuberculo, sub musculi principio rectè protenderis, & sensim
 cultello sub musculo ad styli latus demisso, principium diuideris, cultelli semper acie extrorsum
 ducta, & leuiter obliquata, sursumque semper cum stylo protusa ad eum ferè modum, quo char-
 tam diuidimus. Nisi etiam eo artificio uti uelis, quo in eruendis è uesica calculis utimur,
 quum siphonem inſtar dimidiæ canalis effictum, uesicæ ceruici indimus, ut dein in eius cau-
 itatem sectio molietur eo prorsus modo, quo pilosi serici textores, sericum in pilos diuidunt,
 his enim rationibus omnia pulchre diuiduntur, quæ secundum styli longitudinem dissecanda
 subinde in posterum audies. Quando igitur muscolum, quo brachium decliue agitur, ad
 humerum perduxeris, tendinem ipsius ab humero liberabis, ac demum musculo retror-
 sum brachium trahenti te accingens, ipsius initium similiter ab humiliori scapulæ costa ab-
 ſcindes, & accuratè indagabis, num Galenus uerius huic circumuertendi munus attribue-
 rit, quam musculo gibbam scapulæ sedem occupanti, quem que ego in circumuertentium
 albo recensui. Poteris itaque hunc tam diu humero appensum relinquere, donec illum, qui
 scapulæ gibbum opplet, à scapula ad articuli usque ligamentum abraſeris, ut eo uerius lin-
 gula expendere ualeas. Muscolum, qui scapulæ cavitati incumbit, quæ inter spinam &
 superio-

Admiſſi ſecundi
brachium mo-
uentium.

Quartum admi-
niſtratio.

Tertium admi-
niſtratio.

Septimum.

Quintum.

superiorem ipsius costam uiſitur, à scapula derades duabus lineis, una per spinæ scapu-
 læ superius latus, altera secundum elatiorem eiusdem costam, ductis, & deinde, qui humeri
 articuli ligamento musculus committatur, examinato. Brachium circumagentium muscu-
 lus, qui internam scapulæ sedem sibi uendicat, nisi prius scapulam sectionis serie à clauiculis
 ſolueris, non commodè se ſpectandum offert, et integris adhuc scapulam mouentibus muscu-
 lis, importunè scapulā à clauicula separaueris, aut etiam unā cum clauicula à thorace eam ab-
 ſtuleris. Quando cunque igitur scapulam à clauicula, sectionis serie liberatam uideris, aut sca-
 pula in totum à thorace ablata fuerit, eius musculi, quem ordine brachij motorum sextum re-
 tuli, administratio facillima erit, quandoquidem ocyus tum uniuersus ex scapulæ eradicatur ca-
 uitate, quod ubi præſtiteris, huius simul & aliorum officium absque negotio examinabis.
 Quamquam interdum etiam quinti nobis enumerati musculi sectionem, donec scapulam à
 clauicula ſolueris, referuandam cenſeo, quum is in scapulæ cauo thoraci proximo pror-
 sus recondatur.

DE LIGAMENTIS HUMERI AD scapulam articuli. Caput XXV.

RIMO Libro rotundum magnumque humeri caput, & non admodum la-
 tum, neque insigniter profundum scapulæ acetabulum (propter uarios, quos
 brachio obimus, motus) merito extructa esse retuli. Ne autem laxus adeo
 articulus male custodiretur, & quouis ferè motu sua sede humerus exci-
 deret, processus quosdam scapulæ, & uaria deinde ligamenta inuicem
 ossa colligantia, Naturam produxisse subiunxi. Cæterum quum iam ar-
 ticulum munientes processus, ac plerisque hunc stringentes musculos ab-
 ſolui, tempus sanè exigit, ut articuli etiam ligamenta nunc percurram. Superiori itaque Li-
 bro scripsimus, qui superior humeri pars, quodammodo in duo inæqualia capita distinguere-
 tur, in interius scilicet, quod amplum, & semiglobi inſtar rotundum est, & propter illi obna-
 tam cartilaginem læue, articulationi idoneum, exterius autem asperum inæqualeque uiſitur,
 leui quodam patuloque sinu, ab interno orbiculatim distinctum. Et rursus propter alium si-
 num, in anteriori parte exterioris capitis exculptum, ac exterius caput musculi cubitum fle-
 ſcentium anterioris transmittentem, exterius hoc humeri caput uelut geminum conſpicitur,
 utrinque ad sinus illius latera magis, quam in reliqua parte extuberans. Atque hæc omnia, præ-
 ſentis articuli ligamentorum occasione potissimum sunt fabricata, interius quidem caput, ar-
 ticulationis gratia, exterius uero, ut ligamentorum insertionem susciperet, aut ex se eadem por-
 rigeret. Sunt autem tria robusta, quæ humerum in scapulæ acetabulum connectunt ligamen-
 ta, præter commune, omnes articulos inſtar membranæ, nunc tenuioris nunc crassioris am-
 biens uinculum. Quod itaque amplum & membranofum est, omnibusque articulis com-
 mune, orbiculatim ex supercilij ceruicis scapulæ principium assumit, ac totum articulum am-
 biens, in radicem interni capitis humeri primum inferitur, & deinde totius exterioris capitis
 amplitudini, ac utriusque ceruici implantatur. Aliorum uero trium duo quidem ad amuſſim
 inſtar neruorum teretia uiſuntur, tertium uero nonnihil amplum. Enascitur autem primum
 ex apice interioris processus scapulæ, & hinc procedens, internis anterioribusque partibus ex-
 terioris humeri capitis circundenditur, ualidiſſimè huius capitis sedis impressioni adnatum.
 Alterum uero, quod crassius maiusque ipſo est, ex ceruicis scapulæ superiori parte, ubi summo
 humero submittitur, ortum ducit, & interius humeri caput superans, inferitur toti illi exte-
 ris capitis regioni, quæ ad externum latus eius sinus extuberat, qui exterius caput musculi
 cubitum fleſcentium anterioris uiam præbet. Huius ligamenti anterioris latus, posteriori primi
 ligamenti connascitur lateri, ac simul ambo uelut transuerſum ligamentum efformant, caput
 eius musculi in suum sinum seruans. Reliquum uero tertium, ex eadem cum secundo re-
 gione principium nanciscitur, ac oblique hinc porrectum, inferitur in totam posteriorem
 exterioris capitis humeri sedem adeo, ut præſens ligamentum posteriorem articuli ambiat
 regionem, ut enim amplum obtinet principium, ita quoque ampliorem molitur in humerum
 insertionem. Cæterum præter hæc tria, quæ præcipuè humerum, ne deorsum extrorsum-
 que ab acetabulo scapulæ labatur, continent, aliud est adhuc ligamentum, humerum sursum
 & in anteriora, ad mediam nimirum inter summum humerum & interiorem scapulæ processum
 sedem luxari prohibens, hoc enim similiter ualidum, ab interiori quoque processu scapulæ, sur-
 sum oblique ad summum humerum porrigitur, articulum humeri cum scapula nusquam

Sextum.

Ligamēta hu-
merum ſcapu-
læ connecten-
tia.

Cæteris arti-
culis commu-
ne.

Tria pro-
pria.

Primum.

Secundum.

Tertium.

Ligamen ab
interiori ſca-
pulæ processu
in ſuperiorem
pertinens.

Z 4 contin.

Ligamento
rum admini-
stratio.

contingens. Atque huic eidem muneri subseruit, nerueum illud caput anterioris cubitum flexentium musculi, quod ab eminentissima scapulae acetabuli sede enatum, inter articuli ligamenta humeri caput transcendere, atque suo sinui incumbens deorsum ferri audies. Horum ligamentorum administratio, non nisi scapulam quoque mouentibus musculis, et cubitum flexentibus dissectis, aggredienda est, quae tunc cultellis paruulis, sed acutioribus celebrabitur, atque omnium primum id secundum ueniet, quod ex interiori scapulae processu exoritur. deinde alia duo peculiaria, ab ipsorum radice à scapula liberans, usque ad humerum singula deduces. Neque hic interim oscitanter animus adhibendus erit, ne quum secundum ligamentum aggredieris, una quoque caput exterius cubitum flexentium musculorum anterioris praescindatur, nisi fortassis antea ademptum una cum toto musculo esset. Porro ligamentum ab interiori processu scapulae, in summum humerum pertinens, musculo brachii ut attollente ablato, euadit citra sectionem conspicuum. Illud uero, quod scapulae acetabuli cavitatem aliquando auget, diuiso prorsus articulo, in conspectum uenit.

DE MUSCULIS SCAPULAE MO- uentibus. Caput XXVI.

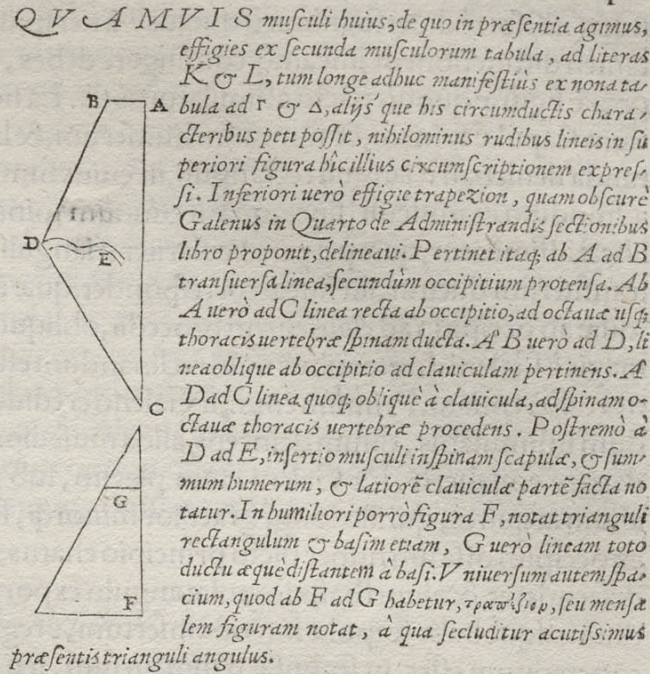

Primus sca-
pulae mouen-
tium.

SCAPULA huiusmodi cum brachio agitur motibus, si illam duntaxat exceperis, quo brachium circumuerti diximus. Scapulam itaque pectori admovent triangularis musculus, illi substratus musculo, cuius beneficio brachium pectori adducimus. Est namque hic primus scapulae musculus, quem in uigesimo tertio Capite ex secunda, tertia, quarta, quinta, & interdum sexta, superioribus thoracis costis, paulo antequam in cartilagineas illas cessent, principium assumere docui. Adeo uelut neque ipsius substantia, quae tota, nisi iuxta tendinem, carnea est, neque insertio, quam in interius latius anchoram imitantis processus molitur, neque fibrarum ductus, qui ex amplo principio in obrotum uerticem, nusquam intersecta feruntur, diffusius recensenda ueniant, quum abunde sit, ipsius functionem hic addidisse. Si itaque huius musculi altiores fibrae contrahantur, elatius scapulam pectori admovent, inferioribus uero in se contractis, uersus pectus demissius scapula adigitur. At totius musculi fibras una laborantibus, scapula in neutram partem declinans, pectori adducitur. Quanquam interim scapula pectoris ossis summo, aut mucronatae cartilagini non eque, atque brachii adducitur, quod insignibus in motu differentiis, nunc pectoris elatio-ri sed, nunc demissiori admoventur, quemadmodum ipsius quoque musculus, elatius & demissius ipso scapulae musculo initium ducit. Ceterum etsi Galenus scapulae nullum tribuit musculum, qui proprio motu ad pectus, antrosum uel scapulam ageret, & nos tamen hunc quem iam narrauimus, illi priuatim ascribimus, non praeter eas, quae so, quin sedulo mentem quoque accommodes musculo, quem ceterorum Anatomicorum more, à scapulae basi enatum, octo superioribus costis inferi dicemus, quum thoracem mouentium musculorum sermo instituitur. Si enim huius naturam diligenter spectaueris, & potissimum in quadrupedibus, fortassis illum quoque scapulae motorem recensere, quemadmodum audies, quum sexto post hoc Capite, illum thoracem mouentium secundum enumerabo. Porro sursum ad caput ualidi musculi scapulam attollunt, si quidem & ipsa grandi mole constet, plurimamque ipsi carnem adnatam sustineat. Primus est, quem ante musculos brachii mouentes dissectandum esse, tunc dicebam, quum illorum musculorum administrationem secundo ante hoc Capite exequeretur. Musculus iste raram, praeter ceteros corporis musculos, figuram sortitur, ut etiam fibras & mouendi rationem, ab alijs musculis quodammodo differentes adeptus est. oritur enim ab occipitij osse transversa linea, quae ab occipitij ossis medio, uersus aures radices porrigitur. Huius lineae externum latius, ab aures pin-nula tantum remouetur, quanta ipsius ab occipitio exortus est longitudo. Si enim occipitij sedem, quae ab ipsius medio ad aurem ducitur, in duas aequales regiones diuiseris, earum unam, quae occipitij medio uiciniore est, praesentis musculi principium occupare intueberis. In occipitij medio dexter musculus sinistram contingit, ac ambo inuicem iuncti, unaque ueluti ex spinarum uertebrae apicibus principium ducentes, per ceruicis thoracis que spinam, usque ad octauam thoracis uertebrae protenduntur. Dexter (idem de sinistro intelliges) quae ex spinarum apicibus enascitur, membranofus tanta fere amplitudine apparet, quanta uertebrae in suo latere est latitudo, reliqua uero regione carneus (si unicum duntaxat locum exceperis) conspicitur. Quis autem membraneus ille locus sit, sermonis progressus enarrabit.

Secundus sca-
pulae mouen-
tium.

enarrabit. Sunt itaque haec duae praesentis musculi lineae. Una transversim secundum occipitium porrecta, quae etsi tenuis sit, carnea tamen uisitur. altera recta per spinam deorsum ab occipitij medio, ad octauam usque thoracis uertebrae descendit. Praeter has autem, aliae duae obliquae sunt, una ex termino transversae lineae, quo aurem spectat, oblique deorsum uersus anteriora, seu in dextro musculo dextrorsum protenditur, quo usque latiori clauiculae partem contingat, summo humero coarticulata. Alia linea quae similiter obliqua est, à lineae postremo commemoratae fine, quo ipsa clauiculam tangit, deorsum uersus posteriora oblique tantisper descendit, dum una cum termino rectae lineae, secundum spinam exporrecte, acutum angulum constituat, e regione octauae thoracis uertebrae consistentem. Quatuor his lineis musculi circumscribi

praesentis trianguli angulus.

tur, uerum praeter has, musculus aliam transversam, in ipsius medio quodammodo nancisci-
tur, eam nimirum, quae toti scapulae spinae, & summo humero, & clauiculae latiori parti inserta-
tatur. Hac parte qua suam molitur insertionem (quae uelut ipsius tendo est) neruofus simul et
carnofus uisitur, ea uero sede, qua scapulae ceruicem spectat, & quarta ipsius linea à clauicula,
deorsum ad octauam thoracis uertebrae prorepit, semicirculum quodammodo membrane-
um commonstrat, quasi hic (ne forte scapulae gibbum occupantes musculos arctius premar)
crassior carnesque esse nequirit. Reliqua autem sede, uti iam admonuimus (nisi quae dorsi spi-
nae committitur) omnino carnosus existit, sed tamen undique tenuis est, ea sui sede excepta,
qua toti superiori summi humeri sed, & latiori clauiculae parti ualidissime implantatur. Porro
rò fibras, non uno omnes modo porrectas habet, nam quae ab occipitio, ceruicisque uertebra-
rum spinis deorsum protenduntur, oblique ut & exterior eius musculi partis linea, ad antero-
ra deorsum tantisper prorepunt, donec scapulae spinae, & summo humero, & latiori clauiculae
sed inserantur. Praesentes fibrae eo semper obliquiores magisque transversae redduntur, quo à
ceruicis uertebrae spinis, thoracis propinquoioribus principium ducunt adeo, ut illae, quas
ceruicis radix exporrigit, iam paulo minus toto transversae sint. Quae uero à thoracis uertebra-
rum spinis uere enascuntur, sursum uersus anteriora tensae, tanto quoque rectiores, minusque
transversae uisuntur, quo octauae thoracis uertebrae sunt uiciniore. Eiusmodi fibrarum series
commonstrat, huius musculi beneficio non modo uniuersam scapulam sursum attrahi, sed e-
tiam deorsum uelli, rectaque ad dorsum agi. Si namque superior musculi pars, inter secundum
uersus suam originem trahatur, totam scapulam sursum attolli conspicis. At si humilior mus-
culi pars, quae inter scapulae spinam, & octauam thoracis uertebrae consistit, ad suum exor-
tum tensa fuerit, scapula deorsum uellitur. Deinde uniuerso musculo inter dissectandum attra-
cto, & praecipue quae ex inferioribus ceruicis, & superioribus thoracis uertebrae spinis
enascitur, scapulae molem recta retrorsum duci cernimus. Atque hinc fit, ut praesens muscu-
lus motibus omnino pugnantibus praeficiatur, ac, uti prius relatum est, fibras contraria serie
ductas quoque exigit, quanuis interim nulla prorsus sui sede hunc disunctum inconiunctum
ue esse, quis uere dixerit. Proinde unitatis ratione, praesens musculus unius loco mihi habe-
bitur, quo minus autem functionis gratia is duorum, aut plurium uice à quopiam recense-
ri queat, per me non obstitit. At Galenum miror, qui hunc musculum diiungens, ad
medium fere Libri quarti de Administrandis sectionibus, superioris musculi partis proli-
xius, quam de aliquo totius corporis, contra Lycum nimis profecto inuidiose disceptans me-
minit. Ad calcem uero eius Libri, inferiorem musculi partem uix obiter nominauit, tunc
scilicet, quum scapulam duobus proprijs musculis, ad dorsum agi insinuaret, quorum in-
ferior est huius nostri musculi humilior pars, à thoracis uertebrae spinis praecipue ori-
ginem assumens, quam etiam alibi Demissiore scapulae musculum appellauit. Vtunque
sit, parua hic nobis cum Galeno futura est dissensio, si ambos à se enarratos musculos, u-
num continuum corpus esse annuerit. Nam etsi fortassis musculi huius insertio, quae in
scapulae ac oblique admodum procedentis lineae perficitur (quantumuis etiam & in insertionem
musculi

musculus continuus sit) illum in duos distinguere apparet, nulla tamen prorsus discriminis nota (nisi forte diuersus fibrarū ductus) inter spinam dorsī, & scapulæ basim habebitur. Vbi tamen distinctionem lineamq; confingere debes, si modo superiorem Galeni musculum trapeziæ figuræ quouis pacto assimilaturus sis. Ea siquidem linea, quæ à cervicis radice, secundum scapulæ spinam, & summum humerum, & latiore clauiculæ sedem duceretur, comparanda uenit basi trianguli rectanguli, in cuius summo linea æque distans à basi ducta sit. Quæ admodum ea musculi linea, quæ secundum spinæ cervicis longitudinem fertur, illi trianguli lineæ assimilatur, quæ perpendiculariter trianguli illius basi incidit. Quæ autem ad occipitiū transuersim ducitur, illi lineæ correspondet, quæ in trianguli uertice æque cum basi distat. At quæ ab occipitiō ad clauiculam procedit, obliquo trianguli lateri confertur. Cæterum nunc magis à Galeni dogmatibus mihi reclinandum est, idq; præcipue propter simiarum ad homines differentiam. Primum enim, si Galeno credideris, te ipsum in scitæ ofcitantiaq; inter secandum in simulabis, quum deinceps alios musculos scapulam attolentes in homine sedulo indagare conaberis. Ex Galeni enim placito, sub eminentiori nobis dicti iam musculi parte alium inquires, qui illo longè gracilior minorq; sed tamen carnosus totus esse deberet, & qui ex occipitiū offe sub nuper dicto principio enatus, deorsum modicè uersus anteriora, oblique descenderet, & altioris scapulæ angulo exporrectus, in latum tendinem defineret, ad medium usque basis scapulæ interiūs insertum, e regione radice spinæ scapulæ. Huic id munus concreditum esset, ut scapulæ basim sursum, seu ad occiput attraheret, uerum hunc frustra mecum in homine (quod ipse illo destituatur) indagabis, quū interim promptissimè in caudatis simijs occurrat, eam prorsus naturam, quam Galenus ipsi tribuit, quamq; ego iam descripsi, seruans. Quod non eo in medium adfero, quasi illum musculum in hominibus inuestigari nollem, sed ne librorum lectioni plus satis fidei tribuēs, me illum præterisse arbitreris, aut si sectione aggrediaris, intelligas, quo nam pacto hominis musculos sis reperiturus, quamq; præter meritum Galenus ueteres dissectionum Professores subinde suis delusis simijs insimulet. Denuo in caudatis simijs alium obseruamus musculū, à Galeno quoq; enumeratum, qui carnosio principio, ex primæ cervicis uertebrae transuerso processu, dein & ex tertiæ & quartæ uertebrae transuersis processibus enascitur, non quidem ex interna ipsorum sede, sed ab externa magis. Hic musculus, postquam primum ex reliquis musculis, qui cervicis uertebrae adnascuntur, emerit, teres, sed tamen latior, quam profundior apparet, deorsum in posteriora, uersus scapulæ basis superiorem angulum perfertur, ipsius internæ sedi carnosus latiorq; redditus insertatur. Rursus simiæ alio quoq; musculo donantur, quem inter Galeni musculos scapulas attolentes, si Quartū de Administrandis sectionibus ad amussim discusseris, quarto loco enumerari reperies. Atq; hic mihi ab interna transuersi primæ cervicis uertebrae processu sede, deinceps & tertiæ quoq; & quartæ cervicis uertebrae transuersis processibus, carneo principio nasci uisus est, quod prædicto musculo latius redditum, deorsum quoque, sed minus in posteriora tantisper ducitur, dum carnea lataq; in sectione, in scapulæ spinā inferatur, in ea spinæ sede, qua hæc summum humerum producit, quæ quodammodo e regione cervicis scapulæ consistit. Cæterum ut homines prorsus secundo Galeni musculo, qui ab occipite in simijs exoriri dictus est, destituuntur, ita etiam & quarto. Verum tertium musculum homo communem nanciscitur, sed nonnihil quàm simiæ ualidiorem. Exoritur enim homini musculus ualidus à transuerso primæ cervicis uertebrae processu, deinde & transuerso processu tertiæ uertebrae, quartæ & quintæ, quasi disunctis constaret principijs, uno nimirum, quod primæ cervicis uertebrae debetur, altero autem, quod tribus secundæ uertebrae proximè subiectis ascribitur. Quanquam etiam interdum à transuerso secundæ quoque uertebrae processu musculus hic, sed parua origine nasci uisus sit. Porro principia hæc, simulatque ex reliquis cervicis uertebrae amplexantibus musculis emergunt, unā coeunt, & ualidum efformant musculum nonnihil latiore, quam profundiore, qui lata, sed carnea in sectione, in internam superioris anguli scapulæ basis sedem inferitur, scapulamq; sursum uersus anteriora, cervicisq; latera trahit. Non inopportune itaq; hic musculus nobis scapulā attollentiū aliter dicitur, aut saltem omnium scapulæ motorum tertius in hac nostra serie locabitur. Galenus suis omnibus scapulam attollentibus musculis, addidit oblongum gracilemque musculum, quem ex ossis hyoidis lateribus procedentem scapulæ, propter ipsius cervicem, interiori ex parte inferi scriptum reliquit, & eius musculi beneficio in anteriora colli, scapulam attolli opinatus est. Ego autem in Capite de hyoidis ossis musculis, eius ossis gratia, non autem scapulæ, hūc musculum efformatū asserui, ac proinde cuiusnā motus autor is censei debeat, diligenti sectione uenit indagandū. In hoc enim simijs nulla cū hominibus est differentia, nisi quod

Musculus
scapulæ attol-
lens, quo simiæ
abundat.

Tertius mu-
sculus simiæ
scapulam at-
tollentium.

Quartus, quæ
simiæ sibi pri-
uam secus
quam homines
uendicant.

Tertius homi-
nis scapulam
mouentium.

Musculus
inter scapu-
lam attollen-
tes à Galeno
perperam de-
scriptus.

simijs toto progressu carneus uideatur, hominibus autem in medio ductu gracilescit, tendi-
nis speciem comonstrans, & duobus quasi musculorum uentribus donatus. Quod sanè Ga-
lenus, si hominem unquam secuisset, non minus animaduertisset, quàm musculos inferio-
rem maxillam deorsum ducentes duobus donari uentribus. Vnus adhuc musculorum sca-
pulam mouentium reliquus est, qui hanc retrorsum ad dorsī spinam, uersus superiora nonni-
hil agit. Hic autem amplius & tenuis, sed omni ex parte carneus uisitur, qui à quintæ, sextæ, &
septimæ cervicis uertebrae, deinde trium primarum thoracis uertebrae spinis principi-
um ducens, toti propemodum scapulæ basi carneus, ac æque ut in exortu latus inferitur,
libras obtinens non prorsus transuersas, at nonnihil oblique à dorso, deorsum ad scapulæ ba-
sim ductas. Quibus uerò musculis hic quadrilateris musculus, & alij omnes tegantur, quibus
ue illi obducantur, sectionis semper series, et musculorum tabulæ leui negotio comonstrat.
Quod profectò non oscitanter in illo musculo obseruandum præcepimus, qui brachij ad
dorsum uersus inferiora motus autor est, quem Galenus in Libro decimotertio de Vsu par-
tium scapulam quoque deorsum ducere parum rectè prodidit, ego autem huius quoque mo-
dò memini, ne quis in musculorum scapulam mouentium numero, Galeni nomine alium,
quàm hæcenus narraui, requirar.

MUSCULORVM SCAPVLAM MOVENTIUM administratio. Caput XXVII.

RÆSENTIUM musculorū administrationē parī, qua reliquos omnes, methodo aggredieris. Primi enim, quo scapula pectori adducitur, princi-
piū, nouacula à costis, unde prodit, liberandū est, & deinde toto muscu-
lo à thorace ad internum usq; scapulæ processum separato, ipsiusq; attra-
ctis principijs, cuius potissimum motus opifex habendus sit, inquires, num scilicet brachium potius, ut Galenus docebat, quàm scapulam uti
ego dicebam, moueat. Secundum musculum, quem & scapulam attolle-
re & deorsum trahere dixi, in musculorum brachium mouentium administratione iam antea
aggessus, unde etiam hic ipsius sectionem prolixius repetere penitus abs reforet. Verum
tertium, qui à cervicis uertebrae ad scapulæ basis superiorem angulum ducitur, suo principio
prorsus liberandus non est, nisi aliquot cervicis musculis antea præfectis. Ac proinde operæ
pretium erit illum transuersim, ubi primum ex cervicis musculis emergit, abscondere, atq; ipsius
principio ad uertebrae relicto, illum à scapula liberare, ipsius tamen functione prius perpen-
sa. Quartum musculum leui longaq; sectione à spinarum apicibus secabis, atque ubi ipsius in-
sectionem adamussim obseruaueris, eundem à scapula amouebis sedulo cauens, ne tertium ho-
minis thoracem mouentium musculum simul reseces, aut saltem imprudenter suo principio
liberes. Deinde si adhuc longus ille musculus, quem contra Galeni sententiam, hyoidi ossi
propriū esse retuli, asseruatus sit, non ofcitate specta, num scapulæ, an illius ossis gratia crea-
tus sit. Nunc cultello, quàm licebit proximè, ligamenta à summo humero et clauiculis, quā in-
uicem committuntur, resecabis, summum humerum à clauiculis liberans, & peculiarem hu-
ius articuli cartilaginem obseruans, quæ illi similis est, quæ in maxillæ inferioris ad superio-
rem articulo, & clauiculæ rursus cum pectoris ossis nexu adinuenitur. Deinde accuratè per-
pendes, num tertium aliquod os hic, præter clauiculam, & summum humerum, cum ipsius ap-
pendice, dictaq; nunc cartilagine existat, cuius Hippocratem in Libro de Articulis, de brachij
luxationibus differentem meminisse Galenus docet. Sed quid de illo ossis sentia, Primolibro
sum executus, ubi itaque clauiculam à scapula diremeris, hæc in sua sede diligenter seruan-
da uenit. Verum uasis ex thorace in brachium proreptantibus funiculis binis interceptis, &
deinde in funiculorum medio resectis, scapulam à thorace euerter, ut iam circumuertentis bra-
chium musculi naturam inspicias, qui cauam scapulæ sedem occupat. Hoc itaque ab ossis un-
dique eraso, atque ad articuli ligamentum deducto, & eius functione perpen-
sa, illum quoque abijcies, ut nunc scapula nulli alteri firmata parti, à thorace maximi musculi interuentu hærere
uideatur, qui thoracem mouentium secundus, & à scapulæ basi enatus, octo superioribus tho-
racis costis manus ritu inferitur, cuiusq; naturam cum reliquis respirationi seruientibus muscu-
lis, tertio ab hoc Capite exequar. In præsentia enim ad capitis musculos est accedendum.

Quartus ho-
minis scapulæ
mouentium.

Musculum
quo brachium
detrabitur,
scapulam non
mouere.

Primi admi-
nistratio.

Secundus

Tertius

Quartus

Clauicula à
scapula libera-
tio.

Capitis motus

UPERIORI Libro, primæ secundæq; ceruicis uertebrae constructio-
nem diffusè admodum persequentes, caput proprijs motibus, & secunda-
rijs moueri retulimus. Vt enim eleuato brachio cubitus unà attollitur,
ac eques cum equo promouetur, ita quoq; motam ceruicem caput neces-
sariò subsequitur. Ac proinde, quot proprijs motibus ceruix agitur, toti-
dem etiam secundarijs caput mouetur, ac ceruix quidem extenditur, seu
in posteriora uersus dorsum ducitur, & in anteriora flectitur, deinde u-
trinque ad latera, ad humeros scilicet etiam inclinatur, utcumq; aut flexa aut extensa, erecta ue-
sit. Caput autem uno proprio motu, uel quiescente etiam ceruice flectitur, & extenditur, seu in
posteriora anterioraq; fertur, ad latera autè nò, nisi ceruicis beneficio agi potest, quandoquidè
immota rigidaq; ceruice, nemini ad humeros caput inclinare conceditur. Vt cūque id parum
rectè in Quarto de Administrandis sectionibus. Libro Galeno uisum fuerit. Ceterum præter
flexionē et extensionē, quas caput mea quidem sententia, repugnanteq; Galeni placito, super
primam ceruicis obit uertebra, alium etiam capiti motum superiori Libro largitum esse pro-
didimus, qui alter proprius capitis motus est, cuius ope inftar rotæ quodammodo, ad axem
circunducitur, siue flexum siue extensum cum ceruice, aut citra ceruicem fuerit, atq; hunc ad
secundam uertebra confici, contra Galeni dogmata dictum est. Quamobrem etiā nunc ope-
ræpretium fuerit musculos omnes recensere, qui priuatis capitis motibus famulantur, & dein
de eos, qui ceruicis ductibus præfunt. Quamquam rursus de ceruicis musculis, in dorsum mo-
uentium musculorum enarratione pertractandum erit, quos quā examulim Galenus de-
scripserit, ex ipsius Libris discas, uelim. Ego enim suis uestigijs, si modò clare uereq; eos descri-
bere debeā, nequaquam perpetuò hæsus sum, quāuis interim pro uiribus, ut & hinc is Ana-
tomicorum coryphæus intelligatur, ad ipsius seriem me accingam. Primum itaq; sex musculo-
rum coniugationes, seu paria mihi ueniunt explicanda, quæ in posteriori ceruicis sede locata,
partim capitis, partim autem primæ ceruicis uertebrae motibus famulantur. Verum antea quā
ad horum enarrationem Galenus accessit, duo alia musculorum paria ex dissectionis serie pre-
posuit, scapulae motibus seruientia, quorum unum homines cum simijs commune nanciscu-
tur id scilicet, cuius alterius lateris musculus in scapulae spinam, summum humerum, & latius-
culam clauiculæ partem inferi dictus est. Altero autem pari homines destituuntur, cuius in
altero latere musculus ab occipitio enatus, ad altiorem basis scapulae angulum in simijs pro-
tendi cōmemoratus est. Atq; hinc fit, ut id, quod nunc primum appellaturus sum, Galeno ter-
tia serie enumeretur. Primum itaq; capitis musculorū par duobus, utrinq; scilicet singulis co-
stat musculis, originem ducentibus ex apice quintæ thoracis uertebrae spinæ, dein etiam ex
quartæ, tertiæ, & primæ uertebrae thoracis spinarū apicibus. Principium hoc, quā primum
ex quinta thoracis prodit uertebra, acutum refert angulum, qui sursum tensus, sensim ita late-
scit, ut musculus ad tertiā secundāq; thoracis uertebra iam porrectus, adeò amplificetur,
ut externum ipsius latus ē regione transuersorum processuum earundem uertebrae confi-
stat. Musculi hanc seruantes latitudinē, sursum feruntur à quinq; inferiorum ceruicis uertebra-
rum spinis (sed nimis quā leuiter) exortum assumentes. quando autè ad tertiæ ceruicis uer-
tebra spinam conscenderūt, quū hætenus toto progressu dexter sinistro coniunctus fuerit, u-
triq; ab inuicē sensim magis magisq; tantisper abscedunt, quousq; transuersa linea occipitijs,
osli carnea lataq; insertione implantentur. Eius enim insertionis tanta est amplitudo, quan-
tum internum alterius musculi latus, à mediā occipitijs sede, & externum latus ab auris radice
remouentur adeò, ut insertionis amplitudo utriusq; musculi tanta sit, quātum ab una aure ad
alteram occipitijs est interuallum, quod musculorū insertione nō occupatur. Ceterum illius mu-
sculorum ab inuicem recessus forma, triangularis exactè uisitur, si modò unam lineam tran-
uersim ad occipitium, ab interno unius musculi latere, ad internū latus alterius duxeris, & de-
inde alias duas ab eius lineæ terminis, secundum utriusq; musculi internum latus, ad tertiæ cer-
uicis uertebrae spinam, ueluti ad trianguli uerticem porrexeris. Rursus singuli musculi trian-
gulari forma constant, si lineam secundum spinæ longitudinem ad occipitium usq; ductam,
unius lateris loco habueris, & secundum lateris uice, lineam secundum externum musculi latus
exporrectam, & tertij lateris loco lineam, quæ transuersim musculi insertionem ad occipitiū
describit. Fibrae horum musculorum, à spinis uertebrae sursum oblique, quasi ad transuer-
sos superiorum uertebrae processus, tantisper ducuntur, dum simul omnes in occipitium
finiant.

Qui musculus
hoc Capite ex
narrandi.

Potissimum
de Admini-
strandis sectio-
nibus.

Primum par
musculorū aut
caput, aut pri-
mam uertebra
mouentium.

finiant. Præfentes enim muscoli, modicam prorsus & exiguam in transuersos uertebrae
processus insertionem moliantur. Secundum musculorum par admodum sanè uarium, &
secus multò in homine, quā canibus & simijs obseruamus. His nanque ex transuersis tertiæ
quartæue thoracis uertebrae processibus, & insuper secundæ ac primæ quoque thoracis, &
quinque humiliorum ceruicis uertebrae transuersis processibus, muscoli istius paris ena-
scuntur, & ad earundem uertebrae spinas procedentes, ipsis nonnullis insertionibus applan-
tantur. Deinde dexter sinistro committitur, & nusquam toto progressu ab illo recedit, simulq;
ambo in occipitijs medium ampla insertione innascuntur, quæ sua latitudine longè superant
uniuersum spacium, quod inter externum musculorum latus, aurisq; radicem metiri possis.
Præterea præfentes muscoli prorsus carnei apparent, nullibi nerueum aliquid (quod notatu di-
gnum sit) ostendentes. Attamen obliquas quasdam impressiones exprimunt, ex transuersis
inferiorum uertebrae processibus, ad superiorum quodammodo spinas excurrentes, at illæ
leuiorē censendæ sunt, neque adeò penetrant, ut his aliqua ex parte musculum diuidi quis dice-
re queat. Quamquam indubie Galenus nonnullos dissectionū Professores, non duos huius pa-
ris musculos tantum enumerasse, uerum quosdā quatuor, quosdā uerò sex ibidem recensuisse
uideatur testari. at hi fortassis ex illorū fuere albo, qui aliter ac Galenus homines aggrediebant.
In simijs enim & canibus (de quibus hætenus in hoc secundo pari locutus sum) unum duntaxat
utrinque musculum recenserem, quandoquidem si illis attendendum foret impressioni-
bus, totidem ferè musculorum loco uterq; habendus esset, quot sunt ex transuersis uertebra-
rum processibus exortus, & in earundem spinas insertiones. Ceterum in homine multò aliter
hanc coniugationem, ac Galenus illam descripsit, aut enumerauit potius, obseruauit. Apparent
enim quā plurimū utrinq; muscoli, serie multiplici inuicem commixti, & occipitio implantati,
non tamen eodem modo omnes principium ducunt, & insertionem moliantur. Illico enim atq;
primum musculorum par subductum est, musculus occurrit, qui acutum principium ex me-
dio transuersorū processuum quintæ & quartæ thoracis uertebrae educit, & illico ab exortu car-
neus apparens, muris & lacertæ formam adipiscitur, quum uerò sursum ad ceruicis initium
perrepat, carnosus esse definit, ac ueluti in teretis tendinis naturam cessat, musculus imita-
tus, qui maxillam humiliorē deorsum trahit, duobusq; uentribus donatur. Quandoquidem
inibi, quā musculus iste secundi paris caput mouentium, ceruicis radicem superat, carnosus
denuo esse incipit, quousq; in occipitijs ossis medium inseratur. Verum priusquam inseritur,
cum ipso alius coit musculus, ex septimæ ceruicis uertebrae spina, nerueo teretiq; principio ena-
tus, qui sursum ascendens, carnosus quoque euadit, dictoq; musculo ante ipsius in occipitium
insertionem commiscetur, unā cum illo in occipitium implantatus. Atque in hac insertione
dextri lateris musculi, lateris sinistri musculis cōtigni sunt, neq; ab inuicē (ut primum par) remo-
uentur. Alius dein ceps occurrit, qui ueluti alterius lateris tertius esse possit, ac ex apice transuer-
si secundæ thoracis uertebrae, & primæ etiam processus, partim carneus, partim nerueus ena-
scitur, & sursum uersus exteriora oblique exporrectus carnosus ue, ac latior redditus, occipi-
tio ad radicem mamillaris in capite processus, ualidè inseritur. Sub his, magna moles carnea
consistit, secundo in canibus par quodammodo respondens, quæ à transuersis uertebrae
processibus, oblique sursum ad spinas exporrecta, occipitijs ossi inseritur, fibras obtinens ab ex-
terioribus sursum intrò oblique repentes. Atque eiusmodi secundum musculorum coniugi-
um, in homine non semel in publicis sectionibus ostendi. nunc autem cuius integrū erit, utrin-
que in hoc coniugio quatuor musculos collocare, primum scilicet, secundum & tertium, tres
illos ante carneam molem enarratos, & quartum, ipsam carneam molem. Nisi fortassis quis de
nuo illam carnē in tot musculos subdiuidere proposuisset, quot in ipsa impressiones, aut exor-
tus insertionesq; uisuntur. At consultius fore arbitror, si unicum tantum par ex omnibus his, &
unum duntaxat utrinq; musculum numero statuerimus, quum cætera paria duobus tantum
conformentur musculis, & omnes huius secundi paris musculi eiusdem functionis gratia pro-
creati sint. Hoc enim (ut etiam primum par) capitis & obscure admodum, ceruicis quoque per-
ficit extensionem, aut in posteriora ductum, quem duntaxat rectum, & in neutram partem incli-
nantem perfici nequaquam ambigo. Si itaque musculi utriusque lateris tendantur, nihil aliud
etiam, quā caput rectissimè extendent, & si alternatim laborauerint, iam alterius motus opifi-
ces reddentur. non enim extendent, sed circumuersionis capitis motui (quem supra secundam
uertebra perfici docuimus) famulabuntur. Ceterū hæc accuratius intelliges, ubi uniuersum
de capitis musculis sermonem audieris, & hæc nostra cum Galeni scriptis, adhibita sectione
perpenderis. Tertium par duobus gracilibus constat musculis, neutiquam cum prædictis
mole correspondentibus. Ex secundæ enim ceruicis uertebrae spinæ extremo, duo enascun-
tur

h. 13. tab. A.
B. Musculus ad
G. 13. tab. T.
10. 14. B. 12.
F. F.

13. tab. A.

h. 13. tab. B.

13. tab. H. I.

13. tab. C.

13. tab. D.

13. tab. C.

13. tab. D.

13. tab. E.

13. tab. F.

13. tab. G.

13. tab. H.

13. tab. I.

13. tab. J.

13. tab. K.

13. tab. L.

13. tab. M.

13. tab. N.

13. tab. O.

13. tab. P.

13. tab. Q.

13. tab. R.

13. tab. S.

13. tab. T.

13. tab. U.

13. tab. V.

13. tab. W.

13. tab. X.

13. tab. Y.

13. tab. Z.

13. tab. A.

13. tab. B.

13. tab. C.

Secundū par
impense uari-
um.

Primi ac se-
cundi parium
munus.

Tertium par

tur musculi non admodum nervei, qui sursum porrecti, in occipitij medium teretes inseruntur, in ipsa insertione minus, quam in ortu inuicem contigui, ab ipso enim nonnihil oblique sursum ducuntur, sensim mutuo abscedentes. Hi si simul tendantur, caput quoque solum in posteriora agunt, at si alter tantum in se colligatur, ductus ratione, circumuersionis capitis (ut duo priora paria) opifex erit. ^{Quartum par.} Quartum par capitis etiam extensioni praefectum, sub tertio occipitio, illi quod ad substantiam, formam, ductumque attinet, simile. A posteriori enim primae uertebrae sede, ^{par.} ubi aliae in spina desinunt, ipsa quoque linea modo prominens tuberculum processum uel exigit, utrinque ad processum eius latera unus enascitur musculus gracilis, & omnino carneus. Ambo quarti paris musculi in exortu contigui sunt, at sursum porrecti, modiceque ab inuicem re moti, occipitio inseruntur. Porro ^{Quintum par.} quintum par, musculorum forma & substantia, duobus praedictis paribus respondens, iuxta externum latus tertij paris, ab occipitij osse principium obtinet, atque illinc deorsum oblique descendens, in apicem ^{Sextum par.} transuersi primae ceruicis uertebrae processum inseritur, dexter quidem musculus in dextrum processum, & oblique sursum processum. ^{Sextum par.} Sextum par a spina secundae ceruicis uertebrae processum implantatur, pari prorsus dens, in transuersum quoque primae ceruicis uertebrae processum implantatur, pari prorsus cum quinto coniugio ratione formaque. Sunt enim utriusque paris musculi oblongi, carnei, & paulo minus toto teretes. In cane uero & simijs multo, quam in hominibus crassiores & insigniores, ut etiam horum animalium secundae ceruicis uertebrae spina per quam ampla lataque uideatur, at in illis aequae ac in hominibus tertium par cum quinto & sexto, pares aequalesque triangulos utrinque formare conspiciuntur. Si enim trium illorum parium dextros musculos una contuleris, in dextro latere triangulum statues, si uero sinistri lateris musculos inuicem comparaueris, etiam & hic triangulum fieri obseruabis, cuius unus angulus consistit in occipitij medio, secundus ad secundae uertebrae spinam, tertius in sinistri lateris transuerso primae uertebrae processu. Caeterum quinti & sexti parium munus est, primam uertebrae unam cum capite supra secundam circumuerrere. Vtriusque enim paris dextris musculis ad suum principium contractis, prima uertebra in posteriora sinistrorum circumuertitur, sinistris autem laborantibus, in posteriora dextrorum motus perficitur. Atque ad hunc modum posteriores capitis musculi, qui numero duodecim erunt (nisi in plures duobus musculis secundum par diuiseris) habent, anteriores uero hac ratione. Vtrinque a media superiori ossis pectoris regione, secundum ipsius amplitudinem, & clauiculae parte pectoris ossi ibidem coarticulata, amplum & neruosum, membraneumque musculi prodeit caput, neruosus ex pectoris osse, quam a clauicula pronatum. Caput hoc unicum, quod ad continuitatem attinet, uisitur, ac oblique uersus superiora procedens, carnosum densumque, & paulo latiore quam profundiore efficit musculum, qui carnosus crassusque admodum fine, mamillari in temporis osse processui innascitur, illum suam amplitudine uniuersum amplexus, sic sane, ut & unicus duntaxat utrobique in hominibus nihil repertus sit musculus, citra etiam sectionem (quod ualidus, ac proxime membraneo latoque in collo musculo subditus sit) conspicuus. Caeterum in quibusdam quadrupedibus, musculum ad superiora procurrentem, in medio ductu diuisum obseruauimus, cuius una pars mamillari processui, altera ad auris radicem caluariam inferebatur. Tres autem fines hactenus in nullo comperi animante, multoque minus principium a pectoris osse & clauicula procedens, in duas tresue partes manifeste dissectum. Quanuis interim hos musculos utrinque ab aliquibus Anatomis tres, aliquando & duos enumeratos fuisse non ignorem, uerum hic numerus pro musculi finium ratione, in simijs & canibus inter dissectionis peritos uariatur, licet plerique hos a capite natos, pectoris ossi & clauiculis inferi, thoracisque motibus praefici contendunt, at apud neminem interim lego, qui mentione digna descriptione eos donauerit, tantum abest, ut uere ipsorum functionem naturamque nobis expresserit. Vtriusque enim lateris musculi contrariis prorsus munis praeficitur, quatuor primorum parium, quae in ceruicis posteriori sede locata recensuimus, ambobus enim tensis contractisque, caput in anteriora, siue rigida siue inclinata ceruice flectitur. Si uero dexter duntaxat contrahatur, caput in anteriora sinistrorum circumuertitur, sinistro autem solo laborante, caput in anteriora dextrorum circumagitur. Neque quicquam aequae ex amussim posteriorum capitis motibus famulantium musculorum functionem ostensurum est, atque duo hi priores, quorum officium iam admonitus promptissime capis. Quandoquidem si funiculum transuersum occipitio circumduxeris, cuius fines utrinque supra aures deorsum ad pectus porrigantur, ac postmodum utrunque finem una traxeris, caput in anteriora flectetur, si autem alternatim fines uellentur, in gyrum caput mouebitur. Sint itaque hi nostrorum capitis motibus subseruientium musculorum, decimus tertius & decimus quartus. Verum praeter hos, alij conpiciuntur musculi, quos ferè sub stomacho latitantes Veteres appellasse uidentur. hi namque quatuor

Musculi a pectoris osse et clauiculis in caput inferi, atque in huius capitis numero 13, & 14.

Munus 13 et 14 musculorum.

Musculi sub stomacho latitantes, & ceruicis flexioni praefecti.

quatuor primarum thoracis uertebrae & omnium ceruicis corporibus connascuntur, ac partim ab ipsdem principium ducunt, partimque ipsis inseruntur, non nimis liquido postmodum in occipitis os inserti, iuxta anteriorem foraminis dorsalem medullam transmittentis sedem. At hos exactius inter dorsum mouentes musculos recensere uelimus, flectunt enim superiorem dorsum partem, capite interim proprio motu horum ope uix flexo. Quamobrem etiam inter capitis musculos uix ueniunt enumerandi, quemadmodum neque alij adhuc quatuor (utrinque nimirum duae) coniugationes ad ceruicis latera repositi, qui ceruicem ad latera, non autem caput proprio motu agunt. Et rursus alia coniugatio ceruicem extendens hic praetereunda est, ac ad reliquum de dorsum mouentibus musculis sermonem asseruanda, quum illa nisi secundario caput moueat, ea nimirum ratione, qua brachium mouentes musculi, cubitum & extremam manum mouent.

CAPUT MOVENTIUM MUSCULORVM administratio. Caput XXIX.

ORVM qui capitis motibus praesunt, musculorum administrationem, resupinato cadauere, aut ad eum, quem prius dixi, modum suspensio, a primo pari auspicaberis, primum perpendens membraneum cuiusdam musculi principium, quod ex inferiorum ceruicis uertebrae spinis enatum, primo capitis musculorum pari, reliquisque hic dorsum mouentibus musculis insertum, ac tandem aliquot superioribus thoracis costis insertum, respirationis opifex efficitur. Licebit itaque huius musculi (qui hominis thoracem mouentium tertius erit) principium, a uertebrae spinis cultello liberare, & musculo ad insertionem usque a subditis diuiso, illum ibidem a costis appensum tantisper sinere, dum thoracis musculos aggressurus sis. In praesentia enim cultellum retulisse, aut buxeum, sub externo primi paris musculi latere subijcies, & illum a subditis liberare conaberis, deinde secundum spinam longitudinem ducta sectione, ipsum ad insertionem usque in occiput duces, quod ubi in utroque latere praestiteris, huius paris musculos ab occipitio non amputatos, ita ad latus aliquod reflectes, ut reliquam sectionem non impediant. Mox uarios secundum parium musculos considerabis, ea illos serie, qua enumerauimus, a uertebrae abscans, atque ad occipitium deduces, ut modo illorum tractus principij, quarum functionum potissimum auctores sint, recte perspicias, quod tunc demum optime uisitur, quum cerebrum ex caluaria ademptum est, ipsaque inferior maxilla absecta. Tertium par a spina secundae ceruicis uertebrae postmodum liberabis, sensim illud ad occipitium usque, a quarto pari subleuans, praecauensque, ne & id una imprudens auferas. hoc enim nunc a prima uertebra separandum uenit, atque ut caetera, ad suam, quam molitur, insertionem ducendum. Quintum in super par, ab occipitio liberatum ad transuersos primae uertebrae processum, quemadmodum sextum a spina secundae uertebrae ad eodem processum ducetur. Mox reflexo cadauere a pectoris osse & clauiculis, anteriorum musculorum principia sunt acuto cultello rescindenda, mente interim adhibita, num plura musculorum principia simul concurrant, aut utrinque plures musculi obseruari queant. Vbi uero & hos ad millarem processum perduxeris, illorumque insertionem rimatus fueris, eosdem a capite absecato atque ceruicis propriis musculis in praesentia relictis, ad ligamenta capiti & duarum primarum ceruicis uertebrae peculiariter, sectionem confer, quibus nunc priuatum Caput dedicabimus.

Primi paris administratio.

Secundi paris.

Tertij.

Quarti.

Quinti.

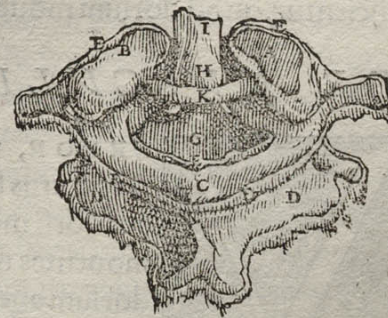
Sexti.

Decim tertij & 14 musculorum.

DE CAPITIS ET PRIMAE SECVNDAE CERUICIS UERTEBRARUM LIGAMENTIS. Caput XXX.

PRAESENS figura, primam secundamque ceruicis exprimit uertebrae, posteriori sede delineatas, una cum earundem ligamentis hoc Capite describendis. Characteres autem figurae inscripti ita habent.

A, B, C Prima ceruicis uertebra secundae conexa. Verum A priuatim dexter primae uertebrae sinus, qui dextrum occipitis ossis caput suscipit, indicatur. B autem sinister sinus, cui sinistrum occipitis ossis caput insidet. C uero primae uertebrae sedes, ubi in spinam alia terminantur. D, D, G, H Secunda ceruicis uertebra. E, E, E Ligamentum membraneum, primam ceruicis uertebrae secundae uertebrae necans.

a 2 G Cor.

- G Corpus secundae uerebrae dentem producat.
 H Dens, acutus ut secundae ceruicis uerebrae processus.
 I Teres ligamentum, a dente in occipitij os insertum.
 K Transuersum ligamentum, dentem in sinu continens, qui dentis gratia in prima uerebra caletur.

Ligamentum
primam uer-
tebram capiti
comitens.

Secunda uer-
tebram capiti.

Ligamentum
transuersum
denti obductum.

Primam uer-
tebram secun-
dae colligans.

Ligamentum
transuersum
denti obductum.

ULLA non admiratione dignam capitis cum prima uerebra articula-
 tionem, & secundae cum prima, secundaeque rursus cum capite coniunctio-
 nem esse, superioris Libri decimumquintum Caput explicauit. Praesens au-
 tem sermo, ligamenta his articulis praefecta obiter perstringet, haec namque
 spectatori Naturae industriam, quam tunc etiam perfuntiorie enarrentur,
 abunde commonstrant. Quando itaque primam ceruicis uertebram
 capiti copulari necessum fuit, merito uniuersum articulum ambiens liga-
 mentum (quod & ceteris articulis commune censetur) forte robustumque Natura procreauit, ra-
 rum tamen nihil, aut peculiare, praeter robur crassitiemque, id ligamentum adipiscitur. Ceterum
 quod secundam ceruicis uertebram capitis ossi committit, teres & ualidissimum est, & cartilagi-
 nis naturae participat, hoc ex uertice dentis enatum, occipitis ossi inseritur, quae anteriorem
 foraminis regionem, quo dorsalis medulla delabitur, constituit. Id ligamentum firmissime secun-
 dam uertebram occipitis ossi colligans, una cum dente ueluti axem efformat, secundum quam
 caput, primae uerebrae interuentu in gyrum agitur. Verum ne dens ille internam primae uer-
 tebrae sedem occupans, & dorsali medullae ibidem praelocatus, quandoque ex suo sinu in uehe-
 mentioribus capitis motibus deuiet, luxeturue, atque tunc dorsalem medullam comprimatur, aut fran-
 gat, aliud ligamentum rerum Opifex procreauit, quod ex uno latere interioris regionis primae
 uerebrae prodians, alteri lateri inseritur, posteriori dentis sedi transuersim obductum. Praesens
 ligamentum, quia egregie robustum, neruosumque existit, cartilaginisque naturae compos, ac de-
 mum inter dentem dorsalemque medullam locatum est, aptissimum dentem in sibi priuatim excul-
 pra concauitate, ne uacillet, luxeturue, continet, dorsalemque medullam firmissimum & tutum propu-
 gnaculum efficitur, & interim quo minus prima uerebra simul cum capite super secundam cir-
 cumuertatur, haud quaquam prohibet. Atque id ligamentum est, quod superiori Libro manife-
 stissime demonstrare dicebam, caput super secundam uertebram, ad anteriora posteriora ue neuti-
 quam moueri posse. Reliquum est aliud ligamentum, primam uertebram secundae colligans,
 membraneum quidem, & eiusdem cum ambientibus ceteros articulos ligamenti naturae &
 usus. Constat enim non solum primam uertebram capitis ossi debuisse articulari, sed etiam pri-
 mam secundae. Si enim una haec uerebrae capitis ossi adnascerentur, prohiberent sane motus
 mutuos. ea namque quae quiescit, uelleret, & detineret agentem, nunc autem uicissim utraque potest
 suo motu agi, alia interim sua sede firmata. Ut autem haec ligamenta examulsum administres,
 conduxerit musculos ceruicem mouentes, suo loco describendos, prius esse dissectos, ac tunc
 demum acuto cultello membraneum ligamentum, primam uertebram capiti colligans, opportu-
 ne diuidetur, & capite ad anteriora inflexo, dorsalem medullam quoque per transuersum ablea-
 bis, ut teres ligamentum dentem capiti colligans, in conspectum ueniat. Quod ubi intuitus fue-
 ris, transuerso quoque ictu id diuides, atque ligamentum illud transuersim denti obuolutum, dentemque
 in sua cavitatem continens, diligenter obseruabis, & mota omni ex parte prima uerebra, qui motus
 supra secundam & primam complentur, discas. Postremo membraneum ligamentum, primam uer-
 tebram secundae copulans, in circuitu quoque acuto cultello aggredieris, & auulsa prima uerebra,
 denuo dentis sinum, & ligamentum dentem complectens, & quod ex ipsius uertice procedit,
 considerabis. Cetera autem ligamenta reliquas uertebras colligantia, in id Caput commodè
 reijciuntur, quod dorsum mouentium musculorum administrationem subsequetur.

DE MUSCULIS ABDOMINIS. CA. XXXI.

EREO, ne & hic pariter morosior quispiam disciplinae ordinem forte
 culpaturus sit, quod ante abdominis musculos, aut manus, aut thoracis,
 aut dorsi motores non fuerim aggressus. Nihil enim prohibet, cubitum
 mouentes musculos modo pertractare. Sed quum hos, uicinitatis ratione
 dorsum agentes musculi praecedant, & ante dorsi musculos, quod ad sectio-
 nis seriem attinet, thoracem mouentes, & ante hos thoracis musculos, eos
 quos abdominis uocamus, dissecari operae pretium sit, proximum est, hos
 abdominis persequi. Quanquam (ut & antea admonui) integrum cuius fuerit, paginas aliquot
 inuertere,

inuertere, & Caput, quod ordine prius esse arbitrabatur, reliquis lectione praepone-
 re. Musculi itaque, quos abdominis, Anatomes professores nuncupant, ab omnibus octo (utrinque
 nimirum quatuor) constituuntur, quatuor quidem obliqui, duo recti, & totidem transuer-
 si. Obliqui in utroque latere bini sunt, qui inuicem incumbunt, & contrarias seque mutuo decus-
 satim interfecantes fibras exigunt. Superioris enim fibrae, deorsum uersus priora oblique pro-
 cedunt, quem huius fibrarum ductus gratia descendentes uulgo dicimus. Inferioris uero
 fibrae, sursum oblique ad anteriora tendunt, qui ob id oblique ascendentes nuncupantur. Recto-
 rum ab utroque latere unus est, qui quum fibras secundum corporis longitudinem exten-
 sas obtineat, rectus nuncupatur. Transuersus similiter utrinque unus habetur, cui id nomen,
 quod eius fibrae secundum corporis latitudinem, aut a dextris ad sinistra nullo obliquo ductu
 ferantur, inditum est. Oblique descendentes ceteris abdominis musculis supersteruntur, & ex
 sexta, septima, octaua & nona, costis, priusquam in cartilagine finiant, carnosum principium
 sumit propter musculum, quem ex scapulae basi pronatum, octo elatioribus thoracis costis inse-
 ri, thoracemque mouere dicimus, neque hoc amplum principium instar rectae sit lineae, uerum
 instar manus. Ille enim thoracis musculus, costis quasi digitos singulis porrigendo inseritur, ex
 quorum interuallis promittentiores oblique descendentes musculi partes, digitorum ritu ena-
 scuntur non secus, quam si sinistrae manus interuallis, dextrae manus digitos infereres, & mu-
 sculum thoracis motibus famulantem, sinistrae manui conferres, dextrae uero oblique descen-
 dentes alimilares. Deinde post nonam costam, a tribus etiam inferioribus costis iste muscu-
 lus enascitur, illam semper originem imitatus, quam ad magni thoracis musculi interualla adi-
 piscitur, non quidem amplius cum illo thoracis musculo ingressu mutuo commissus, uerum
 cum alio quodam, qui ab inferiorum thoracis uertebrarum, & unius alteriusque lumborum
 spinis enatus, decimae & undecimae thoracis costae potissimum inseritur, in thoracis musculorum
 enarratione dicitur. Is enim manus quoque ritu costis, priusquam in cartilagine cessare incipit,
 implantatur, atque oblique descendentes musculi principium, manus quoque modo ex eius mu-
 sculi interuallis, ab ipsis costis alternatim procedit, atque hoc obliqui musculi principium, undique
 carnosum quidem est, sed tenue. Verum musculus sensim carnosior crassiorque euadens, deor-
 sum in priora fertur, illa (quae quasi inania inter ilium os & infimam costam, *νεφελώδης*, & *λαγνώδης*
 Graeci uocant) carnosam ipsius parte amplectens, quousque ad ilium os perreperit, cuius sumi-
 mitati secundum totum ipsius appendicis ductum, carneus inseritur. Est autem appendix illa,
 toti ossi ilium parti obducta, quam ipsius spinam proprie uocari relatum est. Quum uero car-
 nosa ipsius pars, ex ilium regionibus, ad anteriora mediaque, secundum abdominis longitudinem
 properat, in neruosam exilitatem membranae quam simillimam degenerat, quae sextae & septi-
 mae costarum cartilaginibus, & pectoris ossis mucroni, & rectis musculis expanditur, firmissi-
 meque superioris ossis coxendicis, & pubis regioni implantatur, tota illa nimirum sede, quae ab ili-
 um ossis appendice, seu spinae antica parte, ad pubis usque ossium cartilagine protenditur,
 non quod illo ductu ab ilium osse, ad pubis ossium usque commissuram ossi inseratur, sed dum
 taxat, ubi os ex carne reperit. Quae enim duo femur flectentes musculi, super coxendicis & pu-
 bis os deorsum prorepunt, obliquus hic musculus ossi non implantatur, sunt uero illi musculi,
 femur mouentium sextus & septimus. Secundum autem corporis longitudinem, in abdomi-
 nis medio dexter musculus, cum membranae tenuitate sinistra ita sane coit, ut simul utrique de-
 scendentes ueluti tunicam quandam, uniuerso abdomini obductam efforment. Obliquus
 huic substratus, ex superiori ossis ilium regione, quam ipsius spinam circumscribere diximus,
 enascitur, ac simul tenuem membraneamque originem, a lumborum uertebrarum & ossis sacri
 spinis assumit, quae in musculi progressu, carnosas fibras tandem adaugetur, enutriturue. Mu-
 sculus iste sursum tendens, illa carnosae sui parte integit, & quatuor inferiorum costarum, quas
 spurias uocant, sinibus carnosus & hic quoque inseritur. Vbi autem abdominis priora & me-
 dium conscendit, in neruosam desinit exilitatem, quae inter rectum musculum, qui ipsi subijci-
 tur, & dictum obliqui descendentes membraneum tendinem, media intercedit, pubisque ossi, &
 mucronatae pectoris ossis cartilagini inseritur, per reliquam uero abdominis longitudinem,
 cum alterius lateris oblique ascendentes musculi tendine sic unitur, ut ex utriusque lateris muscu-
 lo, simul toti quoque abdomini tegumentum quodammodo efficiatur. Membranae horum
 musculorum tendines, eundem cum reliqua musculorum parte fibrarum ductum exigunt. De
 scendentium enim fibrae omnes, deorsum oblique ad anteriora propagantur, ascendentium
 uero, sursum in priora perreptant, atque duorum musculorum mutuo incumbentium fibrae
 decussatim, seu instar x literae se inuicem interfecant. Ceterum ea sede, qua ascendentes descen-
 dentesque tendines, super abdominis medium inuicem insternuntur, utrique firmissime simul tanta
 a 3 ampli-

Ossis abdomi-
 nis musculorum
 breuis enume-
 ratio.

Oblique des-
 cendens.

Oblique ascen-
 dens.

amplitudine connati occurrunt, quanta media recti musculi existit latitudo, atque id adeo ualide secundum abdominis longitudinem perficitur, ut hic in abdominis medio, quatuor obliquorum musculorum tendines, unum producere quis arbitretur, nisi duos utrinque haberi, accuratissima sectio, fibrarumque ductus comonstrarent. Vbi dextri sinistris conascuntur, uniunturque, nullam prorsus separationis neque coitus lineam exprimunt, sed paulo crassiores redditi, in abdominis medio, recta linea sese inter rectos musculos^m ubi illi inuicem distant, imprimentes, robustissime transuersorum musculorum nervosis tenuitatibus, ipsique adeo peritonæoⁿ conascuntur. Quod etiam obliquorum ascendentium nervosis tenuitatibus usu uenit, secundum externa rectorum musculorum latera, priusquam illos cōscendant, per abdominis enim longitudinem, instar lineæ in sectionem ualidam moluntur, in nervosas transuersorum tenuitates, & etiam ad quasdam rectorum musculorumⁿ impressiones, quas paulo posterius exequar. Sub obliquorum itaque nervosis tenuitatibus, recti abdominis musculi reconduntur, singuli ex media ossis pubis regione, duplici quodammodo principio ducentes originem, uno quidem superiori interioreque, altero inferiori ac exteriori, non quod hæc principia, singulis musculis distincta incōtinua uel sint, sed ipsa musculi origo, diuersam substantiam ad hunc modum exprimit. Superior principij pars interiorum nonnihil uergens, exacte carnea est, ac ex lato in angustum desinens, priusquam ad mediā luminis regionem pertingat, quasi in acutum angulum terminatur. Inferius uero, quod & extrorsum paulo magis prominet, nervosum est, carnis omnino expers, uerum sursum porrectum sensim dilatescit, totumque rectum musculum producere conspicitur. Recti itaque musculi, duobus eiusmodi principijs singuli ex pubis ossis nati, inuicem contigui sunt, recta sursum porrecti, donec ad umbilicum peruenerint, ibidem enim nonnihil mutuo distantes, modiceque ampliores facti, ad pectus usque feruntur, cuius supra mucronatam cartilagineam, ad ossis pectoris latera, illique cōnexas cartilagineas, lati carnosiqueⁿ implantantur. Musculi hi non uno fibrarum ductu, secundum totam longitudinem ferri uidetur, sed singuli in abdominis regione diuersa delineamēta, seu inscriptiones (quas Græcis *περιγγραφαί* appellari diximus) transuersim, & incurua albaque linea, ipsis indutas exprimunt, non aliter sane, quam si rectorum singuli plurium musculorum numero essent habendi. Non enim recta ab ossis pubis, ad pectus fibrarum nusquam inclinantes feruntur, sed ad nunc dictas circumscriptiones impressiones uel nonnihil implicatae obliquantur, atque ex alijs aliæ produci quodammodo apparēt. Deinde musculis rectis, non propter pubis os nerui duntaxat inferuntur, sed interiori quoque ex parte, ubi his impressionibus musculi donantur. Istarum impressionum duæ plurimum supra umbilicum consistunt, & interdum una sub umbilico in summe, aliquando etiam tres supra umbilicum. Neque has Naturam musculis frustra largitam arbitror, uerum ut commodius recta sursum in priora nonnihil declinantes porrigerentur, & non instar duorum paralorum erecti, sed secundum orbicularem abdominis regionem obliquati, peritonæum appositè premeret, eoque, quod narraturi sumus, munere opportunius fungeretur. Porro quæ thoracem mouentes exequemur musculos, unum in simijs & canibus enumerabimus, qui inter ipsos ordine quintus futurus est. Hunc uerum costarum cartilaginibus, ad pectoris ossis latus exporrectum, docebimus totum membranæ, præterque ad primæ secundæque costæ interuallum, ubi carnosior redditus, in primam costam definit. Profecto musculus hic in omnibus animalibus, in quibus sectione deprehenditur, mihi quantumuis accuratè secanti, pars recti abdominis musculi esse uidetur, & rectum musculum ad primam usque thoracis costam in illis animalibus ascendere prorsus assero. Quod in canibus caudatisque simijs maxime euadit conspicuum, nec quisquam inficias ire potest, illis unum musculum à pubis ossis, ad primam usque costam exporrigi. In hominibus (ut uerum fatear) eundem musculum nunquam obseruauimus, atque illo homines quæ breuissimo donentur pectore, facile carent, quapropter etiam in hac mea hominis fabricæ descriptione, neutiquam recti partem, aut ipsi cōiunctum esse affirmo. Omnibus modò commemoratis musculis subsuntⁿ transuersi, utrinque unus, qui ex transuersis lumborum uertebrae processibus, tenui membraneoque principio enascitur, deinde in progressu ex dorsum mouentibus emergens musculis, & carnosus adactus fibris, superiori ilium ossis regioni, & spuriarum costarum finibus exacte carneus connascitur, carnosus ipsius parte uniuersa inuestiens illa. Vbi uero uersus abdominis medium, ad exteriora rectorum musculorum latera usque prorsus, in nervosam exilitatem finit, quæ pubis ossis, & mucronatæ cartilaginis implantatur. Per reliquam inter hæc extrema longitudinem, iste membranosus tendo, nervosæ exilitati alterius transuersi musculi continuatur, ac simul ambo tunicae instar uniuersum abdomen circūcingunt, in hoc obliquos musculos imitati. Verum horum musculorum nervosa tenuitas non æque, atque obliquorum lata est, transuersi enim nonnihil sub rectis musculis, & potissimum iuxta pectoris regionem, carnei conspiciuntur. Præsentibus musculisⁿ peritonæum subnascitur, membrana nutritioni famu-

Recti muscu-
li pars, qua
mucronatam
dant.

Transuersi.

famulantibus organis circumposita, huic membranæ transuersi adeo connascuntur, ut arduum sit, illos ab hac in homine illaceros liberare. Carnosæ tamen musculorum partes, uix aliter peritonæo cōmittuntur, quam mutuo incumbentes musculi, inuicem hæere solent. Transuersi enim musculi propria musculorum membrana illic, quæ peritonæo obducuntur, neutiquam (& si plerique secus arbitrentur) destituti secantibus occurrunt. Neque unquam alius musculorum abdominis, quam nunc enarrauimus, situs uisitur. Vti forsitan aliquis librorum duntaxat ope nautam agens, promptè colligeret, pugnatibus nimirum Galeni locis delusus. Quandoquidē hos aliter recenseret in Libris de Affectu locorum cognitione, rursus aliter in Libris de Partium usu, & aliter prorsus in Libris de Administrandis sectionibus, ubi eos ita enumerat, ut in Sexto libro curatiuæ methodi ipsorum situm rectè describit. Octo abdominis musculi, præter communem omnium musculorum usum, quo corpori calefaciendo, refrigerandoque auxiliatur, & propugnacula quædam censentur, primario usu thoracis motibus præsumunt, ut in proprio de thoracis mouentium musculorum Capite dicturi sumus prolixius. Deinde homini ad durorum recrementorum expulsionem aptissime subseruiunt, quando enim omnes simul tensi laborant, septo transuerso interim ex spiritus retentione depressio, ita testina simul cōprimunt, ut ex angusto loco in ampliore (qui inferior est) feces protrudant, expellantque, & rursus ad uentriculū superiora uel illas deferri, præcaueant nihilo secus, quam si duabus ad brachiale tantum iunctis manibus, & semper magis magisque sensim ad extremam usque digitorum aciem distantibus, madentem spongiā imponeres, & manibus paulatim cōeuntibus, aquam exprimere nitereris. Verum hoc musculorum abdominis munus, nisi cognita septi transuersi functione situm, aperte percipi nequit. Pari etiā ratione, quo pacto parientibus abdominis musculi (ut commodius fetus propellatur) conferat, non aptè cognoscitur. Atque hæc adhuc minus ab illis assequitur, qui septum transuersum, dum cōtrahitur, thoracemque adaperit, deorsum pelli arbitrantur, non animaduertentes, quæ aërem intro ducimus, ac thoracem cōtinuam, citra spiritus retentionem, thoracisque repleti compressionem distendimus, septum transuersum nullum impetum in excretionem moliri, quod scilicet perpetuo sursum tractum non deprimatur, quemadmodum id in firma sede, retento spiritu, & uel interim compresso thorace, permanet. Cæterum nostri seculi medicos, qui hos tantum musculos recenserit uidentur, ac si alij in corpore nulli essent, omnino delirare existimandum est, qui rectis musculis cibum in uentrem attrahi, transuersis autem expelli, & obliquis retineri cōtendunt, præsentibus musculis attribuentes, quod uerè uentriculi intestinorumque fibris ascribendum fuerat. Sed hæc absurda sunt, quam quæ in mediū adduci debeant, quæ aliæ fibræ uoluntario motu, aliæ uero naturali, qui à nostro non pender impetu, famulentur. Neutiquam sane hæc ab ipsis confingenda uenerat, at laudatius erat rerum Opifex, qui quæ abdomen ossis destitutum necessario creari uoluit, tam affabris tunicas, inuolucraque ipsi parauit, quæ præter quod tegumenta, & aptissima receptacula sunt, thoracis quoque motibus, uti monuimus, utilissime subministrant.

Abdominis
musculorum
usus.

ABDOMINIS MUSCULORVM ADMINISTRATIONE. Caput XXXII.

410 tab. e.

63 tab. e.

64 tab. n.

65 tab. a.

ADMINISTRATIONEM hæc, aut à musculorum capitibus, aut tendinum terminis aggredi nihil prohibet. Verum facilius est, musculorumque naturam accuratius commonstrat, quæ ab exortibus auspicatur. Qualitercunque igitur sectionem exordiri proposueris, eam unam cum carnosam membrana, ab uniuerso abdomine, & lumborum regionibus, ad femora usque liberatū esse oportet, unam cumⁿ musculo, quem brachium deorsum trahere ostendimus, quanquam is iam pridem ex sectionis serie, simul cum cute ac membrana, in brachium mouentium musculorum sectione ablatus sit. His ademptis, & perquam tenui fibrosaque membrana musculis, præter carneam, obducta, unguibus hinc inde leuiter (ut ipsius naturam discas) diuulsa, priorem sectionem in hunc modum aggredieris. Cadauer ad alterum latus inuoluendum est, ut commodè & lumborum uertebrae, & abdominis medio manus adhibeas. Deinde à dextra costa niterisⁿ musculi abdominis oblique descendentes principium, paruo cultello, aut exigua nouacula liberare, leui sectione ducta secundum reliquas costas uersus dorsum, & secundum superiorem ilium ossis regionem, ad pubis ossis usque medium. hanc sectionem adeo duces leuiter, ut nihil præter præsentem musculum uulneres. Mox ab his ossium regionibus eleuato musculi principio, conaberis paulatim ab oblique ascendente, descendente eoque liberare, dum ad abdominis usque medium illum perduxeris, præcauens ne unam tanquam oblique descendentes musculi partem auferas, tenuemⁿ musculum, qui ad decimam undecimamque thoracis costam, cum obliquo mutuis interuallis cōmittitur. Si enim

Duplicè esse
horum muscu-
lorum adminis-
trationem.

Administra-
tio à musculo-
rum exortu.
Oblique descen-
dentes.

a 4 hunc

hunc scopulum uitaueris, & in uiris quoque abstineris à tunica uasa seminaria inuolueris, musculum uersus medium abdominis promptissime duces. Ceterum ubi ad medium usque recti musculi amplitudinem peruenit, erit, pertinacius cum ascendente musculi tendine, obliqui descendentes tendendo coire uidebitur, quem ut integrum, & non uulneratum lacerum uel ad lineam (quæ in abdominis medio ambientibus meritis, quod illi nulla subest caro, candidior apparet) disseces, impossibile arbitror, utcumque acuta nonacula usus fueris, nam retusiori nihil prorsus promouebis. Quamobrem reflexo pendenteque à media recti musculi amplitudine primo abdominis musculo, ascendente, qui secundus est, similiter aggredieris, ducta nimirum à pubis osse, per superiorem ilium ossis regionem, & lumborum uertebras, & fines quatuor inferiorum costarum sectione, quæ ab his omnibus musculum separare possit, & ab illo etiam respirationis musculo abstineat, qui decima & undecima costæ potissimum inseritur. Post sectionem, musculi huius principia hamulo aut unguibus attolles, & à transuerso, cui infidet, in priore procedens liberabis. Quod usque ad exteriorem costam, latus uel recti musculi eius lateris, cuius sectionem administras, medio cri negotio perfeceris, si modo in uiris uasorum seminalium tunicis (quæ ad testium musculorum sectionem seruandæ sunt) animum adhibeas, ne uel etiam illæ præscindantur. Vbi uero recti musculi latus externum membranosum oblique ascendente musculi tendo spectat, acutiori nouacula separandus est, neque id quidem oscitanter, ne totum obliqui musculi tendinē pertundas, ipsumque hic finire arbitreris. Tanti enim huius tendinis cum transuersi musculi neruosa exilitate iuxta externum recti musculi latus, occurrit nexus, ut aliquando obliqui ascendente tendinē diuidi putauerim, & unam ipsius partem transuerso musculo cōnatam, sub rectis musculis procedere, altera uero super rectos expādi arbitratus fuerim, atque id potissimum supra umbilici regionē est cōspectius. Verum si ad amussim oblique ascendente tendinē à transuerso liberaueris, recto musculo illum super sterni cōperies, à quo ad albam usque abdominis lineam accuratē separandus uenit, quod in carnis recti musculi partibus factum est promptissimū, at in neruis illis recti musculi inscriptionibus arduum esse obseruabis. Obliquorum enim tendo pertinacius in his recto musculo, quàm in reliquis sedibus, ubi carnosus est, cōnascitur, neque adeo promptē ab illis examussim discindit, aut potius eradit. Hic modo doceberis, qui ascendente descendenteque tendines, circa abdominis mediū inuicem cōnascantur, ubi recti musculi mediæ amplitudini (quæ interior est) in cumbunt, & arduē, nec nisi maxima industria, & acutiori nouacula, ad albam usque abdominis lineam separari queunt. Ceterum posteaquā unius lateris, cuius iam sectionē aggredieris, obliquos abdominis musculos ad albam usque lineam perduxeris, expende, qualiter obliquorum tendines, rursus transuersorum tenuitatibus in ea abdominis regione adnascantur, qua recti musculi ab inuicem magis seiunguntur. Vtroque obliquo musculo in illud cadaueris latus, quod mens in cubito pendere, sola manu rectum musculum à transuersi neruea tenuitate separabis, dextræ manus digitis ab exteriore musculi latere iniectis, & secundū abdominis longitudinē hinc inde sub musculo ductis. Quū primum rectus musculus à transuerso abscissus, integrū est, recti musculi fibras unā cum transuersis illis inscriptionibus contueri, ac tandem musculum à thorace nouacula liberatū, ab abdomine detrahere, ita tamen, ut adhuc pubis ossi hæreat, ipsiusque hic initium accuratē examines. At quū hunc à pectore in cane, aut simia adimes, studendū est, ne continuū illi membranē tendinē simul auferas, aut uulneres, qui secundum pectoris longitudinē, à recto musculo, ad primā thoracis costam porrigitur, ac re uera in eiusmodi animantibus recti pars esse conspiciuntur. Est autē hic tendo musculus uel, à quo in musculi brachiū pectori ad ducētis administratione præcepti quoque abstinendum, & num homines hunc cum simijs cōmunem habeant indagandū. Transuersum pari modo, quo obliquos aggressus es, opportune administrabis, ducta similiter leui sectione à pubis osse, per ilium os, & transuersos uertebrarū lumborū processus, aut potius musculorū dorsum hinc mouentiū exterius latus, atque demū ad fines spuriarum costarum, quæ intacto peritonæo solū musculū penetret. Mox transuersi principia hamulo eleuabis, et nouacula, quā poteris, attentissime à peritonæo paulatim liberabis, donec ad neruosam ipsius deteneris exilitatē, quæ maiori adhibita cura, à peritonæo ita separanda est, ut neque peritonæum, neque tendo, neruosa uel ea tenuitas laceretur. quod quidem non adeo arduū est, atque operosum, & precipue iuxta abdominis elatiora non procul à pectore, nam in summe tendo ipse (ut etiā peritonæum) nimis quā tenuis occurrit. Nunc uero ubi & hunc musculū ad mediū abdominis perduxeris, ac à peritonæo, ut licuit, optimē liberaueris, rursus in suum locū quatuor huius lateris musculos repones. Mox cadauere in dorsum reflexo, secundā administrandi rationē aggredieris, quæ à tendinum finibus, in abdominis medio auspicatur. Duces itaque à pectoris osse ad pubem usque, per totam abdominis longitudinē, super mediū recti musculi eius lateris, cuius

Candidior in
abdomine li-
nea.
Obliqui ascen-
dentes.

Nexus ner-
uosa tenuita-
tis oblique a-
scen. musc. cum
transuerso.

Recti abdomi-
nis ratio.

Transuersi.

Altera abdo-
minis musculo-
rum adminis-
tratio, uersus
ipsorum ini-
tia.
Obliqui descen-
dentes.

cuius administrationem moliris, adeo leuem sectionem, ut nihil præter oblique descendente musculi tendinē penetret. Atque hanc sectionem ad mediā recti musculi amplitudinem tantam scribo, quod nollem frustra per albam lineam, quæ in abdominis medio occurrit, eam sectionem experiri, siquidem impossibile arbitror descendente tendinē non uulneratum, & illa quoque ascendente tendine, seorsum liberare, quanquam & ab alba linea interdum sectionem inchoari non improbauerim, utcumque etiam laceratos tendines inuicem separares. Quapropter hac illa uel sectione ducta, adniteris hamulo descendente tendinē attollere, ac à subiecto ipsi musculo nouacula dissecare, quousque uniuersum musculum, uersus dorsum spinam undique liberatum deduxeris. post hunc, ascendente tendinē à recto separabis, principium separationis ab alba linea exorsus. In hoc opere rursus inueberis, quū tendo ille transuersi recti musculi inscriptionibus adnascatur, ac cum neruosa transuersi musculi tenuitate, ad externum recti musculi latus coalescat. Insuper à reliqua transuersi musculi parte, oblique ascendente auelles ipsum à pubis & coxendicis & ilium ossibus, & inferioribus thoracis costis, ad lumborum usque uertebrarum spinas absecans. Rectum similiter, ut alterius lateris dissecasti, à transuerso musculo attolles, & ipsius capite à pubis osse absceto, illum super thoracem reflectes. Mox recta sectione secundum alba lineæ longitudinē ducta, quæ duntaxat neruosam transuersi musculi tenuitatem illa peritonæo diuidat, conaberis eam à peritonæo diligenter separare, quod quidem in homine, & potissimum iuxta pubem, uasorumque seminalium transitum, facturus es difficillimē, in porcis autem minimo negotio. Ceterum transuersi musculi, tendine usque ad carneam ipsius regionem à peritonæo, liberato, eum quoque tantisper auferes quousque uniuersus musculus à peritonæo dissectus pendeat. Integrum iam quoque est, & huius lateris musculos in pristinum locum reponere, & ad amussim eorum formam, situm, & fibrarum ductus examinare, ac demum resecis illis, ad testium musculos te accingere.

Obliqui ascen-
dentes.

Recti.

Transuersi.

DE VIRILIVM TESTIVM ET MULIE- bris uteri musculis. Caput XXXIII.

LICVISSET huc aliquot Quinti libri figuras reponere, ex quibus testium uterique musculorum natura utcumque peti posset, uerum ne easdem figuras diuersis in locis proponeremus, hic tantum adiciemus, in quibusnam figuris præsentis musculi conspici queant. Testis itaque musculus, non nihil spectatur tertia tabula ad 1, & uigesima secunda figura Libri quinti. Vt utrumque musculo substantia eiusdem Libri uigesima quarta figura ad characterem O, uti fieri potuit, exprimitur.

a 22. fil. 5.
b 22. fil. 5.
c 22. fil. 5.
d 22. fil. 5.
e 22. fil. 5.
f 22. fil. 5.
g 22. fil. 5.
h 22. fil. 5.
i 22. fil. 5.
k 22. fil. 5.
l 22. fil. 5.
m 22. fil. 5.
n 22. fil. 5.
o 22. fil. 5.
p 22. fil. 5.
q 22. fil. 5.
r 22. fil. 5.
s 22. fil. 5.
t 22. fil. 5.
u 22. fil. 5.
v 22. fil. 5.
w 22. fil. 5.
x 22. fil. 5.
y 22. fil. 5.
z 22. fil. 5.

gracilis oblongus musculi naturam expriment, qui illi testis tunica semper innatus deorsum protenditur, ac tandem iuxta infimā testis sedem, unā cum illa tunica uasi ei seminario applantatur, quod à testibus iam paratum semen assumit, idque sursum in peritonæi amplitudinem deducens, in uesicæ ceruicem se profundit. Neque aliqua prorsus parte, testibus, aut seminarijs uasibus tunica illa pertinaciter adnascitur, quā ubi simul cum musculo ipsius substantia, insertionem ad eius uasis inflexum molitur, qui ad infimam testis sedem reflectitur adeo, ut musculus ipse nusquam testem contingat. Respondet itaque testis musculus illis, qui ex carnosā membrana efformantur, quandoquidem est aliud nihil prorsus est, quā carneæ fibræ uasorum seminalium, & testis inuolucro innatæ, quemadmodum carnosæ membranæ musculi, carneis quoque fibris per membranam digestis constituuntur. Porro testium musculorum beneficio, uiri arbitrario motu testis modice (ut & ipsi musculi graciles tenuesque sunt) sursum alliciunt, ne testes plus æquo laxati, ac ad anteriora pendentes, nimio oneri seminarijs uasibus sint. Hunc uero musculi in coitu potissimum præstant, si enim testes uasis seminarijs oneri semper essent, atque hæc ad inferiora protracta perpetuo arctarentur, non adeo commodè semen transmittent, atque modò, quū testium à musculis iam attractorū pondere subleuata, magis patefuerint. Constat itaque musculos hos (qui uasibusque Græcis uocantur) ex eorum classe censendos esse, qui

Virilis testis
musculus.

A qui nullum sortiuntur muscolum, contrarij motus autorem. Nullus enim, qui testes ad inferiora reuolat, extructus est, quandoquidem testes, quos nisi recta deorsum, nec in ullam partem inclinantes prolabi decebat, abunde à naturali ipsi indita grauitate dimituntur, id quod subinde adeo, ut ne minimum quidem sursum aegris, senibusque allici queant. Quid uero Arabibus in mentem uenerit, ignoro, qui binos in uiris cuiusque testis musculos, in mulieribus autem unicum haberi scriptum reliquerunt. Vnicum enim hactenus ad singulos porrigi testes semper in masculis obseruauimus. Mulieribus porro Natura similiter musculos largitur, quos in peritonæo, ut & reliqua ipsarum generationis organa, recodidit. Ea nanque peritonæi pars, seu processus, qui utrinque à lateribus, ad uterum instar¹ mesenterij pertingit, uenasque & arterias utero deducit, & demum cum alterius lateris peritonæi processu, exteriori uteri² tunica procreat, catenosis quoque adaugetur fibris, ex illius regionibus deorsum oblique, ad uteri latera perreptantibus, adeo sane, ut & mulieribus utrinque singuli sint musculi, illis specie similes, quibus uiri testes donantur. Et quamuis plerumque graciles sint, neque admodum carnei, crassi uero, ego tamen eos aliquando in nonnullis mulieribus uteri cornua esse arbitratus sum, Galeni uteri de cornua arietum cornibus longe simillima obtinentem secus multo, quam muliebri uterus. Porro his uteri musculis, obscura uteri ad superiora attractio perficitur, quam mulieres tunc facile percipiunt, quum illa trahere colligereque conatur, atque adeo (ut sic dicam) uteri ceruicis os, totumque uterum, penitus in peritonæi amplitudinem allicere student.

MUSCULORVM TESTIVM ADMINISTRATIONE. Caput XXXIII.

Quæ ea que peritonæo cōtinentur, modò ressecanda ueniunt.

Virilis musculi administratione.

QUEMADMODVM in Quinto libro musculorum, quos testibus asserimus, mentionem incidere necessum erit, ita quoque eorum administrationem cum reliquarum partium illo Libro enarrandarum sectione pertractabo. Quod tamen ad administrationem hoc Libro persequendam spectat, à mucronata pectoris ossis cartilagine, ad pubis usque os, nouacula peritonæum diuides, alia rursus sectione per transuersum utrinque, ab umbilici regionibus ducta. Mox absque delectu, in uiris omnia, quæ peritonæo cinguntur, præter rectum intestini finem, & uesicam, auferes. His itaque, ut in Quinto libro docebimus, ademptis, etiam scorto à testibus unà cum carnea membrana ipsi subdita liberato, stylum exiguum ab interiori peritonæi parte meatui indes, qui feminarijs uasis in humiliori peritonæi regione, ad inguina uiam præbet. Posteaquæ uero stylum ad testem usque protruseris, atque ad illius latus, seu (si modò talis stylus ad manum sit) in ipsius rimam ac canale, cultellum indideris, longæ sectione à peritonæo ad testem usque secundum styli longitudinem facta, membranam tunica uel uasa cum testibus inuestientem diuides. Atque ita uasa in conspectu cum testibus sese offerent, & extenso quoque uasorum inuolucro, gracilem testis musculum, quo inuolucrum id uelut enutritur, conspicias. Hoc musculo ab humillima uasis à testibus semen deferentis inflexione liberato, eius naturam promptissime edisces, qualiterque testem sursum trahat, intueberis. Liceret modò testibus cum suis uasis musculisque abscitis, penis & uesicæ ceruicis musculos aggredi, at quum ante hos integrum sit, & thoracis & dorsum & manus dissecare, ad thoracis sese iam conuerter oratio. Cæterum mulierum musculi apertum iam peritonæo, & in testinis ad latera sursumque reductis & mulieris testibus quoque subleuatis, in conspectu citra aliam sectionem ueniunt, dummodo uteri lateribus membranisque, illum peritonæo alligantibus animum accommodare non pigeat. At hæc uniuersa (ut & antea admonuimus) in Quinto libro accuratius prosequemur.

DE MUSCULIS THORACEM MOVENTIBUS. Caput XXXV.

Thoracis motum iure arbitrium esse.

THORACEM eius motus, quo respirantes indigemus, gratia, non unico cōformatum osse, aut omnino osseum esse, superiori Libro declaratum est. Iam uero proximū erit, thoracis motum ex nostro arbitratu debuisse pendere, non autem naturalem esse, sermone persequi, dein si uoluntarium esse, ex usu homini fuerit, quibus is motus perficiatur musculis, subiungere. Summus itaque rerum Opifex respirationem homini animalis spiritus restituenti, & cordis occasione largitus est, quod & ipsum quidem substantia aeris indigeat, & plurimum feruens in eo calor refrigerari expetat. Inspiratio quidem cor refri-

gerat, suppeditata ei frigida qualitate, exspiratio autem feruentis in eo, & quasi combusta, & fuliginosi recrementi effusione expulsiōneque, cordi etiam refrigerando conducit. Atque huius potissimum causa duobus contrariis motibus respiratio perficitur, attrahit enim in distentione & dilatatione, euacuat uero in constrictione, eisdem scilicet motibus, quibus & cor ipsum perpetuo fungitur. Quamquam respirationis cordisque motus, genere plurimum uariant. Siquidem cor naturali motu, uelimus nolimus, mouetur, respiratio autem adeo ex nostra pendet uoluntate, ut quosdam spiritus retentione sese necauisse legamus, atque id magnopere non ad bene uiuendum duntaxat, sed etiam ad ipsam uitam, homini utile censetur. Si enim idem rhythmus consonantiæque respirationis cum cordis pulsu necessariū esset, neque ipsa respiratio ex nostro impetu uoluntateque penderet, multum diuque loqui nequiremus, quod non exiguum commoda uitæ noxam præstaret. Porro si non possemus interdum citra respirationem per fumum, uel puluerem, uel quampiam prauam & ueniosam aeris qualitatem, uel loca putrescentibus cadaueribus, cloacis, aut alijs occasionibus inquinata incedere, ea uitam ipsam quam celerrime læderent, hominemque prorsus corrumpere. Constat itaque, ex nostro impetu, aeris per asperam arteriam in pulmones inspirationem, atque rursus fuliginosorum recrementorum cordis expirationem oportuisse celebrari. Cum uero pulmo thoracis motum, quoties ille comprimatur, dilatatur uel uacui potissimum ui sequatur, musculos thoracem mouentes debuisse extrui certissimum est, qui thoracem dilatarent, arctarentque. Erunt autem hi in uniuersum unà cum octo abdominis musculis in homine, octuaginta nouem, utrinque scilicet quatuor & quadraginta, ac postmodum unus utrique lateri communis. Verum canes & simiæ duobus abundat utrinque, ut simul tres habeant & nonaginta, quos Galeni intelligendi occasione, in serie sua enumerare haud grauior, enumerationem ab altero tantum latere uniuersam absoluturus, ut deinde enarrato utriusque lateris communi musculo, amborum laterum musculos unà numeri gratia coniungam. Primus itaque ex inferiori interiorique clauiculæ regione, secundum ipsius longitudinem, quæ primam respicit costam, exoritur, principium carnosum undique obtinens, & carnosum quoque termino primæ costæ, quæ pectoris ossi committitur, antica ex parte insertus. Musculus hic breuis, sed amplius est & tenuis, ac omnino carneus, fibras fortitur impenso obliquis, propemodumque transuersas, quæ à clauicula antrorsum procedentes, supremæ thoracis costæ, & nonnihil pectoris ossi, quæ eius costæ cartilaginem excipit, implantatur. huius beneficio prima costa, sursum uersus exteriora retrahitur, hæcque ratione ibidem thorax dilatatur. Secundus musculus grandis est, carnosus principio, ex tota scapulæ basi interiori in parte enatus, hinc carnosus perpetuo procedens, ac costis exporrectus, admodum latefcit, tenuior tantisper redditus, donec primæ, secundæ, tertiæ, quartæ, quintæ, sextæ, septimæ & octauæ, ali quando & nonæ, thoracis costis sese inserat, atque id media potissimum costarum sede, si modò costæ longitudinem à uertebri, ad os pectoris usque metiaris, qui locus est, multo anteaquam costæ in cartilaginem cessant. Reliqua autem parte, qua musculus costis exporrigitur, ipsis duntaxat incumbit, exiguisque tantum fibris (ut mureo instrati solent musculi) illis committitur. Cæterum non recta simplici linea ipsius, quem dixi, finis costis implantatur, sed hic tanquam in digitos discretus est, qui per costarum ossa prolixiores, quam musculi pars, quæ intervallis conascitur, in priora procedunt, contrario nimirum modo, quo oblique descendens abdominis musculus, ex inferioribus sex costis suam assumit originem. Hic enim ex interuallicis costarum prolixius suos digitos educit, atque cum secundo respirationis musculo ferratam compagem efficit. Secundi thoracem mouentium musculi fibræ, si quando ad suum principium, quod ex scapulæ basi pendere credimus, tendantur, uniuersas costas (præter inferiores, quibus musculus non inseritur) uersus exteriora uellunt thoracem dilatantes. Hic musculus in hominibus ita ferè habet, in canibus uero & caudatis simijs secus, non enim solum ipsis in octo costas inseritur, sed etiam ualidissime transuersis septimæ & sextæ & quintæ & quartæ ceruicis uertebrae processibus implantatur, aut (si ausim eloqui) ab illis processibus sui principij portionem mutuatur. Velim enim non oscitanter expendi, an præsens musculus à scapula, costis & uertebri illis insertus, thoraci mouendo seruiat, an uero à costis, illisque uertebri intium ducens scapulæ implantetur, ipsiusque secundum thoracis latera, antrorsum motus occasio haberi queat. Duorum qui iam subsequuntur in numero musculorum, unus tantum hominibus adest, is scilicet quæ ordine quartum statuimus, nam tertio simiæ ac canes tantum donantur, numero autem ipsum quoque, sicuti paulo superius monui, ne quis Galeni lectioni nimium citra sectionem confusus, aliquos me præterisse musculos præter meritum nugetur. Tertius itaque, & quartus, ab utroque secundi musculi latere habentur, unus in priore ipsius sede, alter in posteriore, ambo simul cum secundo (si modò id præstet) thoracem dilatantes. Tertius qui

Musculi thoracem mouentium numerus.

Primus thoracem mouentium.

Secundus.

Tertius & quartus in numero, uerum tertio simiæ abundante.

qui secundum anteriora secundi musculi exporrigitur, carnosus ex interiori parte transuersi secundae ceruicis uertebrae processus enascitur, ac deorsum protensus, ex sequentibus quoque principium ducit, donec uarijs auctus exortibus, primae thoracis costae comitatur. hic enim lator, sed tenuior efficitur, & quatuor superioribus thoracis costis, perpetuo carnosus inijcitur. Vbi uero quartam, interdum, idque praecipue in canibus, quintam praetergreditur costam, in membraneo neruosoque ligamento definit, quod subsequenter costis ad septimam aliquando, & octauam usque exporrigitur, singulis, quibus incumbit, costis firmiter adnatum. Procedit uero huius musculi carnosus pars, quae costis comitatur, una cum ipsius membraneo tendine, iuxta musculi secundae regionem, quae in digitos diffusa, costis implantatur. Hunc in caudatis simijs, & canibus liquidissime ita in publicis sectionibus sese habere ostendi, non tamen instar manus suas insertiones tentantem, in hominibus autem, me unquam aut reperisse, aut ostendisse minus affirmare possum, quam audacter asserere, illo homines carere. quod non ita dictum esse uelim, ut postposita Galeni autoritate, studiosi illum in hominibus indagare cessent.

Quartus muscularis, humani autem thoracis tertius.

Quartum in huius Capitis musculorum serie, homines iuxta ac simiae canesque adipiscuntur, sed nonnihil diuersum. Hominibus enim ex trium inferiorum ceruicis uertebrae, ac primae thoracis uertebrae spinis, membraneo latumque exoritur principium, quod primo caput mouentium musculorum pari & hac sede repositis, dorsum thoracemque mouentibus musculis instratum, in priora, seu si dextrum spectas musculum, dextrorsum decliuus exporrigitur, carneum euadens, latique musculi naturam ostendens, simulatque primi illius paris externum latus superauit. Deinde ubi primam thoracis costam contingit, in latera sensim oblique ductus, in tres ueluti digitos tripartitur, singulos tribus quatuor primarum costarum interuallibus exporrigens, illisque sese costis inferens. Canibus porro ex eodem principio musculus iste prodit, nisi etiam altius nonnihil exoritur, uerum ubi membraneo eius principium magis oblique, quam transuersim descendens, ad tertiam thoracis deuenit costam, carnosus latusque inibi conspicitur, qui tertiae costae, & tribus ordine deorsum ipsi succedentibus implantatur, in priora, seu in latus semper oblique tantisper descendens, donec aliquouosque sub secundi thoracem mouentis musculi principio reconditus, atque in digitos discretus finiat. Ceterum duos hos musculos, tertium uidelicet & quartum, thoracem quoque attollere distendereque in simijs est manifestissimum, quemadmodum etiam in hominibus quartum musculum eidem muneri praesse, tres itaque in hominibus, quatuor uero in canibus & simijs haecenus descripsi.

Quintus muscularis, quo humani manus thoracis destituitur.

Quintus igitur ordine, quo & homines destituuntur, anteriori costarum parti, quae pectoris ossi proximae sunt, exporrigitur, paulo enim supra latus mucronatae cartilaginis, membranei ualidiq; ligamenti instar, super costarum cartilaginum fines, sursum nonnihil in posteriora incli nans procedit, quousque secundae costae supersternatur. Ibidem enim tendo illae membraneo ligamento respondens, carnosus adaugetur fibris, & haec carnosus musculi pars, primae costae cartilaginis principio, & ipsius ossis fini adnata, ad superiorem eius costae regionem terminatur. Verum non hic magnam teretemque carnem obinet, sed tenuem utcunque, & tendinis sui modo latam, superiori ipsius sede orbicularem, & in externo latere, quam in interno, quo pectoris os respicit, longiorem. Tendo iste, seu ligamentum (utcunque appellare uisum fuerit) costarum cartilaginibus, quas ascendit, firmissime adnascitur, caro autem, carnea uel ipsius portio, superiori secundae costae parti, & toti primae secundaeque costae interuallo adnata uisitur. Musculum hunc (ut in abdominis musculorum enarratione admonui) nullum peculiarem esse arbitror, nam recti abdominis musculi portio, quantumuis accurate dissecanti apparet. Videtur enim carnosus recti musculi pars, quae paulo supra mucronatae cartilaginis latus consistit, in hunc membraneum ualidumque tendinem definire, atque ita sursum conscendens denuo carnosus sine primae costae inseri, eiusque musculi naturam referre, qui maxillam inferiorem deorsum trahit, qui in medio tendinis speciem exprimens, duobus uentribus donatur. Aut si haec costis exporrecta portio, recti musculi pars non censenda sit, nemo illius termino hanc firmissime connatam, aut potius ex ipsa enata ibi inficias. Utcunque uero res habeat, siue peculiaris sit musculus, siue recti portio, eiusdem semper functionis opifex erit, nimirum uerarum costarum terminos pectoris ossi coarticulatos comprimendi cōstringendi, ob idque & thoracem arcuandi. Ceterum quum in hominibus mihi nunquam uisus sit (uti neque ijs, qui Galenum praecesserunt, Anatomicis sese in hominum cadaueribus exercentibus) hominis duntaxat tres musculos haecenus recensui, in simijs uero & canibus quinque, atque id adhuc ea conditione, ut reclamantibus oculis, quintum musculum a recto abdominis distinctum recenseamus.

¶ Hominis quartus, simiarum 6.

Sextus igitur simiarum, & quartus hominum, ad dorsum mouentium musculorum latera, costarum radicibus, & transuersorum uertebrae processuum apicibus exporrigitur. Originem enim ducit cum

longissimo dorsum mouentium musculo, ex posteriori ossis sacri regione, & interiori ilium ossis sede, quam extra sacrum os in posteriora prominere nouimus. Hinc cum undecimo dorsum mouente musculo, transuersis uertebrae lumborum processibus innixus, sursum deducitur, tam pertinaciter toto per lumbos ductu illi musculo cōmixtus cōnatusque, ut merito ipsius pars cēseri queat, neque facile ab ipso sectione dirimi possit. Quum primum uero uterque duodecimae thoracis respicit uertebrae, sextus hic musculus a dorsum mouente undecimo, notatu digno interuallo abscedit adeo, ut inibi incuriose secantibus ex illo principium sumere uideretur. Hinc modice obliquus sursum in latus conscendit, & decem superioribus costis, ex carnosae sua substantia tendines paulo minus toto teretes pullulat, non perpetuo carnis costans partibus, quantumuis etiam Galenus hunc undique carnosae partibus constare in Quarto de Administrandis sectionibus libro prodiderit. Inferuntur autem illi tendines costarum tuberculis, quae ex ipsis paulo postea, quam a transuersis uertebrae processibus abcesserunt, extrube rare relatum est. Cessat autem musculus hic ad primam thoracis uertebrae, interdum tamen adeo conscendit, ut & transuerso septimae ceruicis uertebrae processui tendinem quoque non minus, quam costis offerat. Undecimae & duodecimae costae carnosae duntaxat inijcitur, quoniam altius musculus ascendit, eo nunc dicti tendines magis euadunt conspicui, ipsique musculi quasi a tendinum generatione absumptus, sensim gracilior redditur, eas infimas thoracis costas, & omnes reliquas deorsum trahens, easque comprimens, ac denique thoracem arcans.

Septimus musculus, homini pariter & cani cōmunis in posteriori thoracis sede, secundum inferiora collo catur, originem ducens membraneam latamque, ex undecimae & duodecimae ac aliquando decimae thoracis uertebrae spinis, tum aliquot etiam primarum lumborum uertebrae spinis. Principium hoc musculi dorsum agētib; & quarto humani thoracis supersternitur, transuersim recta in priora porrectum. Vbi autem septimus musculus hos transcendit, costarumque ossibus committitur, statim carnis adaugetur fibris, & tandem uelut in aliquot diuisus digitos, nonae, decimae & duodecimae costarum interuallibus, ipsisque costis sese inserit, implantatur uero ipsis multo ante, quam in cartilagine cessant. Atque hic musculus hominibus longe lator est, quam simijs & canibus, quanuis etiam in canibus insignior, quam in simijs uisitur, & in omnibus serratam quoque compagem, cum abdominis musculo oblique descendente efformat. Musculus iste retractionis earum, quibus inseritur, costarum opifex est, unde etiam thoracem distendentium numero opportunè ascribitur.

¶ Hominis 7. Simiarum 7.

Octauus hominibus ac simijs & canibus communis, in thoracis cauitate situm sibi peculiariter uendicat, extenditur autem per uniuersum pectoris ossis latus, sub tota uerarum costarum cartilaginum regione, prope modum costarum os, exteriori ipsius latere contingens. Est autem musculus iste triangularis, ex duobus longissimis lateribus, & uno breui constructus, & tenuis, omni ex parte carnosus. Fibras sortitur obliquas, ex ossis pectoris lateribus, sursum in posteriora protēlas, nisi fortassis mauis asserere, ipsas a costis ad pectus, a posterioribus deorsum in priora ferri, huncque musculum huius sedis intercostalibus annuerare. Adnascitur autem omnibus uerarum costarum cartilaginibus, illas ad pectoris os, in sinus nimirum, quibus illae inarticulantur, attrahens, & eo motu thoracem quoque arcans, & costarum cartilagine inuicem colligans.

Intercostales musculi uerumque triginta quatuor.

Super sunt praeter utrique lateri communem adhuc, utrinque duo & uiginti, ac deinde duodecim. In singulis enim costarum interuallibus, quae undecim in alterutro latere sunt, bini producuntur musculi, unde & intercostalium musculorum nomen mutuuntur. Si quidem ad illorum generationem, per totam costarum longitudinem, ab inferiori regione superioris costae, in superiorem humilioris, & in descensu proxime sedem, neruosa quaedam fibrae deorsum producantur. Et rursus a superiori parte inferioris costae, aliae fibrae in inferiorē elatioris costae sedē oblique sursum procedunt sic sanē, ut in singulis costarum interuallibus duo intercostales musculi habeantur, qui mutuo incumbunt, ac fibras decussatim prorepentes sortiuntur, & per uniuersum interuallum semper carnosus permanent, nec ob loci angustiam in tendinē cessant. Ac proinde intercostalium musculorum alios exteriores, alios uero interiores non ineptē dicimus. Externi in singulis costarum interuallibus, simulatque costa a transuerso uertebrae processu, in anteriora oblique prorepit, principium habent, ac fibris constant ex superiori costa, in inferiorem oblique in priora deorsum proreptantibus. Hunc fibrarum ductum, per uniuersa spuriarum costarum interualla, tam quae inter ossa, quam quae inter cartilagine consistunt, exteriores musculi seruant, & uerarum costarum musculi, usque ad costarum partem, qua in cartilagine finiunt, eam quoque retinent. Vbi autem uerarum costarum ossa in cartilagine degenerant, mox fibrarum ductus uariatur, ab inferioris namque costae cartilagine, sursum in priora oblique, uersus superioris costae cartilagine fibrae inibi procedunt, donec & in hac parte exterior musculus

Externi intercostales.

b pectoris

pectoris ossi committitur. Externis his intercostalibus musculis id priuatim accidit, quò lon-
ge magis neruosi excarnesq; uisuntur in ea costarum fede, quæ à uertebreis primùm abscedit,
quàm per reliquum interuallū longitudinem. deinde non solum ab inferiori fede superioris co-
stæ, in superiorem humilioris costæ sedem ducuntur, uerùm etiam ab externa superioris costæ
incipiunt fede, & in externam inferioris inferuntur. Internorum intercostalium musculorum
fibræ, prædictis situm contrarium exigunt, & exteriores ad x literæ similitudinem interfecant.
Interiores enim musculi, quæ uertebrarum corporibus proximi sunt, ex inferioris costæ superi-
oris fede, in elatioris costæ inferiorē sedem, fibras oblique sursum in priora protensas mittunt.
Hanc fibrarum seriem interiores musculi, per singula spuriarum costarum interualla retinent,
& in uerarum quoque interuallis, ad eam usque costarum sedem, ubi in cartilaginem degene-
rant, ibidem enim ilico ac interni eò deuenerint, fibrarum ductum emutant, nam à superioris
costæ cartilagine, in inferioris, fibræ in priora deorsum oblique protenduntur. Atque ut semel
dicam, in uerarum costarum interuallis musculi, qui inter costarum ossa habentur, omnino his,
quæ inter cartilagine existunt, contrario fibrarum situ donantur. quod quum pressius Ara-
bes animaduertent, in singulis interuallis non duos, sed quatuor musculos esse, ueterū quo-
rundam Anatomicorum modo tradiderunt, quamquam de sex tantū uerarum costarum (quæ
septem numero censentur) interuallis id uerè asseruerint. Nam in spurjis costis, bini duntaxat
musculi numerari queunt. Quum itaque sex sint uerarum costarum interualla, nihil ex fibra-
rum serie obstitit, utrinque quatuor & triginta intercostales musculos enumerare, quem-
admodum & ego paulò antè, quum adhuc utrinque duos & uiginti, ac deinde utrobique etiam
duodecim, præter musculum utrique lateri communem, enarrationi desse dicerem. In-
tercostalium musculorum beneficio Galenus plerisq; locis thoracem stringi & laxari censet.
at quum duplices hi sint, exteriores expirationem moliri prodidit, quod est costas simul addu-
cere, thoracemq; comprimere, interioribus autem inspirandi munus ascripsit, quod est costas
ab inuicem abducere, amplioremq; thoracis cauitatem efficere. Interdū uerò non sibi constans,
exteriores inspirationi, interiores autem expirationi præesse uoluit, num uerò, uel altera, que-
cunque magis tibi aridet, harum sententiarum ueritati sit consona, diligenter (at leposito inte-
rim affectu) perpendas, uelim. Ego enim Galeno deditissimus non ausim ilico ipsius placitis
prorsus contraniti, & multò minus obiter illis assentiri, quandoquidem hætenus, quæ ratione
intercostales, siue interiores siue exteriores musculi, costas dirimere, ac ab inuicem deducere
queant, haud quaquam comperi, quantumuis etiam uiuas Galeni sectiones animaduertirim.
& primùm solus mihi has, & deinde publicè in scholis Patarij ac Bononiæ eadē aggressus fue-
rim, quæ profectò contrarium potius Galeni dogmatibus probant, quàm quod illis subfibi-
bant. Ad hæc, intercostalium musculorum situs, figura, fibræ, aliæq; omnia ad eorundem ex-
bricam spectantia, lucidius hos musculos inuicem costas adducere, quàm laxare suadent. Ex-
teriores quidem inter uerarum costarum ossa, & per uniuersa spuriarum interualla repositi,
inferiorem costam superiori adducere apparent, interiores autem, superiorem inferiori. De-
inde exteriores musculos, inter uerarum costarum cartilagine collo catos, superiorem cartila-
ginem inferiori, & interiores inferiorem cartilaginem superiori attrahere existimo. quod si sit,
quid id aliud est, quàm simul omnes thoracē arcere, angustiorēq; efficere? Nec me Hercule
à ratione absonum est, ad expirationem thoracis tue arctationē, Naturam omnes musculos in
tercostales produxisse, quum fortiori motu imperuq; ad efflationem, uocem, tullim, stertuta-
tionem, faciūm excretionem, ad partum faciūis excludēdum, breuiter ad thoracis compressi-
onem, quàm ad inspirationem indigeamus. Quanuis interim musculi inspirationis auctores, in-
ualidi pauci que sint. Iam omnes unius lateris musculos, qui in altero latere pares sortium

Septii trans-
uersum seu mu-
sculus utriusq;
utri commu-
nis.

ualidi pauci que sint. Iam omnes unius lateris musculos, qui in altero latere pares sortiun-
 tur, explicauimus, ac proinde opportunum erit, orationem ad *musculus* utriusque parti com-
 munē deflescere. Est autē is, quem Græci *φάρυγξ*, & *διαφάραγξ*, & *ἀνω κοιλίαι*, Latini uerō Septii
 tranſuerſum, nonnunquam & Præcordia uocant, hic neq; ſitu, neq; forma ulli totius corpo-
 ris musculo reſpondet, ſiquidē ampluſ eſt, & orbiculariſ, & in ipſiuſ medio caput ſuum prin-
 cipiuſ ue gerit. Hic enim ad amplam latitudinem exactē membraneuſ exiſtit, ex quo fibræ in-
 ſtar linearuſ ex centro, ad circuli circumerſentiam excurrunt, iſſis, quibuſ ſeptum inferitur, par-
 tibuſ exporrectæ. Hæ carne ſimplici adauctæ, reliquam muſculi partem carnoſam efficiunt,
 quæ paulatim in progreſſu denſior carnoſiorq; pro fibrarum ductuſ longitudine redditur.
 Proceſſunt itaq; fibræ ex membrano circulo, ad inferiorem duſtuſ pectoriſ regionem, iuxta
 mucronatæ cartilaginis radicem, deincepſ aliæ ſeſe ſuccedēteſ ordine, ad ſpurium coſtarum
 extrema inferuntur, non quidē exteriori cartilaginum ſede, at in interiori, ut coſtarum cartila-
 gineſ ſimul cum mucronata pectoriſ oſſiſ cartilagine, tutiſſimuſ ſepti tranſuerſi propugnacu-
 lum efficiunt.

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER II.

lum efficiunt. Duodecimæ autem costæ cartilagini non solum inferuntur, sed toti ipsius longi-
tudini carnosus adnascitur, & ad inferiorum costarum extrema, oblique ascendente abdominis
t4. l. a. n. 6. l. a. n. musculi, & longè magis^a transuerso admodum uniuersum. Cæterum septi fibræ ad uertebras
drosi prorepentes, non in undecimâ thoracis uertebram, quam spectant, insertionē moluntur,
quod magna^a arteria sub septo transuerso repens, & sextus femur mouens musculus, ad eam
undecimæ uertebræ obducatur, ut septum ipsi connasci nequeat. Ac proinde fibræ, quas hic
undecimæ thoracis uertebræ connecti oportebat, in^a duo membranae, sed perquam ualida
desinunt ligamenta, seu tendines. Qui deorsum ad magnæ arteriæ latera protensi, lumborum
musculis inibi coherent, & sensim arctiores redditi, ac arteriæ nonnihil sese subicientes, tantis-
per porrigitur, donec lumborum uertebras excarnes reperiat, ipsiq; robustissimè & longè
ductu inferatur. Vniuersum itaq; septum paulò minus toto orbiculare est, situm uerò obliquum
exigit, nam à pectoris osse per spuriarum costarum extrema, ad eam quam diximus, in lumborum
uerebris regionem protenditur, situmq; ob id à prioribus deorsum ad posteriora uergentem
obinet. Quinetiam^a duos sortitur circulos, unum membranæ, qui caput ipsius putatur, alter
hunc succingentem, qui carneus est, uerum quemadmodum hic semper, quo costis pro-
pinquius accedit, carnosior efficitur, ita & ille, quo septi centro uicinior est, membraniosior eua-
dit, non tamè ambo exacti circuli imaginem referunt, sed talem, qualè quis larum esse diceret, &
una parte in acutum angulum cessare. Membranae enim sursum, atq; in anteriora acutum porrigit
angulum, carneus autè deorsum, atq; ad inferiora illis reticulis quam simillimus, quibus in parue
plac ludo utimur, & præcipuè si eius reticuli capulus dissolutus, modicèq; patefcens fuerit,
& ipsum lignum (quo breuius & latius reddatur) non segniter parietibus attulsum. Cæterum
uniuersum septi transuersi corpus, duabus obducitur membranis, totam enim inferiorem ipsius
amplitudinem, qua nutritionis organa spectat, peritonæum succingit. Superior uerò uniuersa
latitudo, cor pulmonemq; respiciens, tunica costas succingente obducitur. Quinetiam contra
aliorum musculorum naturam,^a paucis demptis, septum transuersum quibusdam foramini-
bus peruium est, quæ Galenus ex Hippocratis sententia duo esse recensuit, unum, quod uerte-
bris, arteriæ magnæ, & descendenti ad uentriculi orificium stomacho uiam præbet, alterum,
quo uena cava in thoracem transscendit. Nobis uerò tria esse obseruantur, ^a primum, ubi ab
inuicem deducuntur^a ligamentorum aut tendinum illorum principia, quæ solam transmittunt
arteriam, & finem^a uenæ pari carentis, quæ costas enutrit, & ramos deinde sexti paris neruo-
rum cerebri, qui ad costarum radices, sub membrana costas succingente propagantur, ac post
modum iecori, lienibus, intestinis & omento numerosa serie inferuntur. Si quis modò
uertebras hinc cum Galeno adnumerare uelit, permittit quidem, quanquam improprie admo-
dum uertebris septum uiam præbere uideatur, imò uix appositè, uiam, qua arteria fertur, for-
minis nomine donamus, quum hæc potius semicirculum in septi transuersi circumferentiâ ex-
culptum, quam foramen referat, septumq; uertebrarum, corporum superiori seu anteriori parti-
ti, non autem lateribus committitur. Secundum foramen, ad septi transuersi medium, uersus
dextrum tantum consistit, & uenæ cavae in thoracem reptanti extructum est, cuius corpori
septum firmissimè, membranarum ipsi obnatarum beneficio connascitur, quemadmodum &
hæ membranæ reliquis quoq; quibus septum iter præbet, pertinaciter committuntur. Tertium
foramen paulò inferius, quam media septi sedes est, ad sinistrum latus modicè uergens ha-
betur, quo^a stomachus, & sexti neruorum paris rami, ad uentriculi orificium dimittuntur. Longè
profectò secus, ac Hippocrates, Galenus, cæteriç Anatomicorum proceres arbitrati sunt. Me-
taphysicæ sententiæ non sectio duntaxat, sed & ipsa ratio quoq; astipulatur, arduus enim fuisset
stomachi anfractus, si dorso propter duodecimam thoracis uertebram in primo foramine in-
nixus, sursum ad priora in uentriculi superius orificium detorqueretur. Est enim primum fora-
men paulò inferius, quam^a media uentriculi regio, & ipse uentriculus ea parte, qua stomachus
illum ingreditur, teres existit, neque magis uersus priora, quam posteriora stomachus cum
ipso continuum corpus efficitur. Cæterum quum hæc de septi forma natura^a que dixisse suffi-
ciat, merito nunc ipsius functionem exequar. Plato existimauit hunc musculum duntaxat con-
cupiscibilis, seu naturalis animæ & animosæ septum esse transuersum, Aristoteles uerò, quum
has animas, unius tantum in cor repositæ partes esse arbitrauerit, in hoc septum à Natura pro-
creatum affirmauit, ut cordis sedem à uentre dirimat, & animæ originem in offensam à cibo-
rum exhalationibus, & caloris aduentitij copia seruet, uerum id non modò præstat, sed inter mu-
sculos thoracem mouentes, ad respirationem, ac ad propellendam uentris recrementa in primis
conducti, huius officium quo thoracem mouet, obscuro est, neque sat scio, an quispiam uerè
id scriptum posteris reliquerit, aut etiam illud ex proposito tradere aggressus sit. Id enim Galeno
b 2 (si ausim

Septi forami
na.

Septi munus

(si ausim proloqui) peculiare est, ut quum prolixissimus sit, fabula quapiam sese surripiat, atque quod maxime explicandum fuerat, quasi id non ex proposito faceret, tacite prætereat. Profecto nisi quis exactissime septi situm formamque cognoscat, & in uiuorum sectionibus ipsius musculus examinauerit, id neutiquam se oscitanti offeret. Porro quantum hacenus assequor, septum transuersum proprio motu ossis pectoris inferiori terminum, & spuriarum costarum extrema, ad suum caput tanquam ad centrum intro trahit, nonnihil quoque sursum uellens. Septi enim transuersi caput in medio mouendarum partium reponitur, & elatiori sui capitis sedi, quæ thoracis amplitudinem respicit, nerui à ceruice decurrentes inseruntur. Quum itaque septum in se conuelliatur, & spuriarum costarum extrema quodammodo ad centrum colligit, solam inferiorem, eandemque anteriorem thoracis partem, quam spuriarum costarum cartilagine constitunt, arctat, posteriorem uero, quæ ab harum cartilagine ad uertebrae usque habetur, dilatat, ac inuicem quinque inferiores costas dirimit, unà cum sexta & septima, thoracis costis, quarum etiam cartilaginibus septum applantatur. Hac igitur ratione inferiori thoracis partem septum transuersum dilatat, ac distendit. Ut uero quod dico, assequaris manifestius, primum utranque manum thoracis costarum cartilaginibus accommodato, & uia attracto spiritu, qui intro sursumque cartilaginem extrema uellantur, sentito, deinde hinc una manu relicta, alteram posteriori costarum regioni extensam impone, & rursus spiritu assumpto, qualiter iuxta dorsum costarum dirimantur, & cartilagine inuicem conuiceant, examinato, nisi fortassis canis, aliud uel animal ad manum sit, cuius uiua sectio septi functionem doceat. Atque in hac administratione cauendum est, ne dum animal intro spiritum ducit, id expirare arbitreris, quod sane faceres promptissime, si duntaxat spuriarum costarum extremis, illisque sedibus animam adhiberes, quibus septum implatur. Neque adhuc me latet, quosdam nostræ ætatis præcipuos uiros, qui mihi interdum administrationi assistere, proprium septi motum ad inferiora fieri contendere, quos præter neruorum insertionem, quæ ex ceruicis dorsali medulla in superiori septi sedem perficitur, & uiuam sectionem longe euidentissimam docere oportuit, quod alium exonerantes spiritum, ualide compresso interim thorace, retineamus, non autem continuo inspiramus, & thoracem dilatemus, quod sane tum faciendum esset, si in thoracis dilatatione septum deorsum duceretur, ut scilicet tunc cum abdominis musculis, excretioni opitularetur. Atque id etiam docet ualidissima inspiratio, quoties illam ita moliri conaris, ut spuriarum costarum cartilagine, sursum intransumque moueri non statueris, quandoquidem quum uillas retines, una atque altera inspiratione facta, ita cartilaginum sedes laborat, ac si ui cam pugnis collisisses. Verum opinor & te quoque uariis modis hæc experiri, quemadmodum & ego nunc adeo uariis respirationibus attento, ut præ lassitudine calamus è manibus ueniat reponendus, addam tamen, & suffocatos liquidò meæ sententiæ subscribere. His namque quoniam distento dilatatoque thorace, septum transuersum ad superiora attractum distentumque, adeo intersecandum apparet, ut septum in thoracis amplitudinem allatum, iecur & uentriculum in thoracem trahat, difficilenque illorum sectionem nobis exhibeat, quæ tamen illico prompta euadit, si thorax alicubi inter costas, aut ipsum septum perforetur, id enim tunc statim flaccidum, instar madidi panni deorsum concipit, ac plus, quam uoles, iecur, & uentriculum propendere sinit. quod, quoniam pactio fiat, illi demum non ignorant, quibus musculorum contractionis & laxationis ratio perspecta est. Hacenus omnes musculos solis costarum motibus subseruientes explicauimus, qui simul omnes in simijs numero sunt octuaginta quinque, hominibus autem octuaginta unus. Quum uero & his octo abdominis musculos, in thoracem comprimendum classem prorsus reponendos subnectimus, in homine omnes sunt octuaginta noui, in simijs autem tres & nonaginta. Obliqui enim descendentes si tendantur, admodum humiliorem thoracis sedem comprimunt, thoracem arctant. Recti uero, cum oblique ascendentes costas deorsum trahunt, thoracemque non parum cōstringunt. Transuersi autem intro costas adducetes, ad arctandum thoracem faciunt. Porro eos qui brachium & scapulam mouent, parum etiam thoracis motibus auxiliari, aliquis arbitrari posset, si aliquando thoracem fortius cōstringerent, uerum ita longe ad huc magis respirationis musculorum numerus excreceret, qui omnes, non in omnibus respirationibus simul operantur. Sed singulis respirationis speciebus, Natura proprios largitur musculos. Sunt autem primum respirationis duo genera, inspiratio scilicet, & expiratio, & hæc rursus singula duplices partes habent. Expirationum enim alia est naturalis, & non uiolenta, quæ nulla nisi naturalis urgente necessitate fit, alia uehementis & uiolenta, quam efflationem nuncupamus. Sic quoque inspiratio alia naturalis, alia ad uocis generationem, aut ad aliud quippiam uiolenta existit, atque hæc rursus differentiæ plurimum maioris minoris uel ratione inter se uariât. Naturalis inspirationis & expirationis septum duntaxat autor censetur, abunde enim ipso contracto tenso uel, medici thoracem dilatari, inspirationemque perfici arbitrantur. deinde rursus laxato septo, thoracem sua

Musculorum
thoracem mouentium enumeratione,
meratio, &
quando illi suo
fungantur officio.

gravitate promptè concidere, expirationem moliriq; affirmant. Atque id est, quod Galenus naturalem expirationem citra musculorum opem perfici scriptum reliquit. At si aut cordis caloris qualitas increfcat, aut ad uocem, aliud uel munus maiori indigeris aëre, mox primus, secundus, & hominis tertius & quintus, ac simiarum canumque tertius, utrinque unà cum septo operabuntur, & ex Galeni suffragio interiores intercostales musculi quoque agent. Quamquam nesciam, num exterioribus, an uero interioribus musculis intercostalibus inspirandi munus Galenus assignauerit. Si autem maioris expirationis efflationis uel, ad uocem, clamores, tibias ac tubas, & id genus instrumenta inflanda necessitas ingruerit, exteriores intercostalium musculi sese operi accingent, unà cum interioribus, nam & hos quoque costas inuicem adducere, thoracemque arctare autumo. His statim in opere succedet, qui in simijs recti abdominis musculi pars esse dicebatur, præterea qui ad longissimi dorsum mouentis musculi latius utrinque porrigitur, & qui in thoracis cavitare, sub uerarum costarum cartilaginibus latitat, postremo ipsi abdominis musculi, uix autem aut brachium, aut scapulam mouentium aliqui.

Li. de Motu
musculorum.

MUSCULORVM THORACEM MOVENTIUM administratio. Caput XXXVI.

INIBVS musculis, quos hucusque diffecari docuimus, reiectis, musculorum thoracem mouentium administrationem à primo auspicabere, haudquaquam omittes, quin simiam, aut si eius non detur copia, canem unà operi adhibeas. Acuto igitur cultello membranæ, sed impense ualidum ligamentum, quo clauicula pectoris ossis nectitur, primum discindes, mollem nerueamque cartilagine expendens, quæ præter cartilagine ossibus obnatam, pectoris os & clauiculam interuenit. Ad hæc, inter reliqua huius articuli ligamenta, ualidum quoddam ligamentum inquires, quod ab humiliori clauiculæ sede enatum, illic pectoris ossi inseritur, ubi primæ costæ cartilago, pectoris ossi adnascitur. Mox clauiculam à prima thoracis costa nunc sursum, nunc deorsum reflectes, ac primi musculi originem & insertionem, simul cum fibrarum ductu cōsiderabis, & musculo dein à clauicula liberato, illum pectori adhuc adherere sines. Secundus musculus, quoniam scapula modò à thorace dependet, totus sese offert, unde etiam citra aliam operam, à scapulæ basi diffecandus est, ita usque ad insertiones, quas in costas molitur, deducendus. In hac administratione sedulo animaduertes, num secundus musculus à scapulæ basi in costas porrectus, thoracis motibus suppetias ferat, num uero à costis initium ducens, in scapulam inseratur, ipsumque moueat. atque ad hanc speculationem non mediocriter cōfert, quod in canibus, tot transuersis uertebrae ceruicis procellibus illum aut inseri, aut ab eis de enasci intueberis. Adempta nunc pariter cum brachio scapula, illam aliquò repones, quo postmodum hæc ad musculorum brachium, & cubitum, & extremam manum occupantium sectionem subseruiat. Cæterum iam tertium canini thoracis musculum aggredieris, & illo à uertebra liberato, ac ad insertionem diuulso, ligamenti ipsius seu tendinis naturam ad amissim examinabis. Quum itaque huius naturam in cane didiceris, in homine tibi is quoque querendus est, atque ubi aliquantisper frustra illum inuestigaueris, ad quartam canis, hominis uero tertiam sectionem conferes, huiusque membraneo principio à uertebrae, unde prodit, spinis longa sectione liberato, musculum ad suas, quibus inseritur, costas, à subiectis illi sedibus detrahes, nisi fortassis huius principium, quando capitis aggrediebaris musculos, à spina diremeris, & à primo illorum musculorum pari auulseris. Septimum canis, hominis autem quintum similiter à suis quoque, unde enascitur, spinis auferes, ac ipsum à dorsum hinc mouentibus musculis, & canis sexto, hominis autem quarto thoracem mouentium, ad terminum, quo costis implantatur, liberatum thorace appendere sines. Postquam hos prædicta modò ratione administraueris, integrum est singulos ad suum principium tuis manibus trahere, ipsorumque motum, quo thoracem dilatare creduntur, obseruare, ac postmodum in totum à thorace illos reijcere. Ut uero quintum canis ad amissim examines, dummodo abdominis musculos aggredientis sese tibi non obtulerit, aut eosdem nondum diffecueris, optarim te transuersa linea, recti musculi carnosam partem, quæ pectus cōscendere incipit, in totum diuidere, ac superiori parte hamulo aut digitis eleuata, eam à costarum cartilaginibus nouacula liberare. Conspicies enim unà cum carnosa musculi recti parte, latum illud ligamentum seu tendinem, à costarum cartilaginibus separari, atque, ut dixi, à carnosa recti parte enasci, ac quintum nobis inter thoracis motores enarratum musculum, recti abdominis musculi portionem censendum esse. Atque id quidem in canibus & caudatis simijs

Primi admi-
nistratio.

Secundi.

Tertij canis
musculi admi-
nistratio.

Tertij homi-
nis. 4. canis.

Quinti homi-
nis. 7. canis.

Quartus homi-
nis & canis.

Septem trans-
uersi.

Sextus homi-
nis, canis &
clavi.

inuenies, in hominibus autem (utpote quibus breuissimum pectus cōtingit) neutquam, quam-
uis interim accuratè, num & is quoque musculus homini obtingat, expendendum suadeo. Hæc
intuitus, quartus hominis, canis uero sexti musculi caput, ab undecimo dorsum mouente di-
uides, ac illum à costis omnibus diffecans, qui ipsis inferatur, inuestigabis. huius itaque fun-
ctione obseruata, & ipso musculo à thorace absciso, intercostales musculi exteriores uniuersi
manifestissime oculis sese obijciunt. Quod autem & interiores cōtuearis, leui admodum sectio-
ne, in uno costarum intervallo, secundum inferiorem costæ sedem, conaberis exteriorem mu-
sculum diuidere, ac paulatim hamulo eleuatum, ab inferiori separare, ilico enim ipsorum natu-
ra, & fibræ occurrent inuicem contrario situ incumbentes, quanquam & interiores, aperto
thorace, rursus licebit examinare. Hortor interim, utcumque eos indagaueris, ut diligentissime
inquiras, num & interiores, & exteriores diuersis fungantur munijs, ac illi inspirationi, hi uero
expirationi (aut contrà) famulentur, an simul omnes mea sententia eidem muneris præstian-
tur, omnesque thoracem ardent. Quoniam autem iam antea, quæ peritonæo succinguntur, ex-
empta sunt, iecur inquam, lien, uentriculus, intestina & renes, nulla sectione adhibita, inferior
septi transversus pars, conspicua euadit, ubi mox duos inspicis circulos, membraneum unum,
& carnosum alterum, ad hæc tria, quæ dixi, foramina, & tendines, ligamenta uel lumborum
uerterbris adnata. Ut uero fibras ad amussim, & tendines illos, reliquamque sedem septi inferio-
rem exactius intuearis, peritonæum ab inferiori septi superficie manibus uenit dirimendum,
quod in porcis citra omne fiet negocium, in homine autem & cane non item. Cæterum ut su-
perior septi pars thoracis amplitudinem respiciens, in conspectum quoque ueniat, in homine
cultro aliquo mediocri, aut nouacula, aut paruo etiam cultello (quum cartilagine hominum,
quàm canum & simiarum molliores sint) à primæ costæ cartilagine, quæ ossi ipsius costæ com-
mittitur, sectionem ad infimam usque costam, per cartilagine utrinque molieris. deinde mu-
cronata cartilagine, sinistra manu eleuata, ab inferiori ossis pectoris regione, & huius loci carti-
laginibus septum transversum abrades. Deinceps erectis cum pectoris ossis cartilaginibus,
membranas interiori ossis sedi connatas, ac thoracis amplitudinem intersepientes, & uenas
simul & arterias, è iugulo pectori exporrectas absecabis, donec pectoris os ab omnibus libe-
ratum, cum cartilaginibus à thorace commodè auferas. Reposito itaque paulisper pectoris
ossi, à septo membranæ thoracis amplitudinem intersepientes, & cordis etiam inuolucrum, re-
scindendum, quod longè secus, quàm Galenus undique arbitratur, magna sui parte septo in
hominibus adnascitur, multo sanè aliter, quàm in canibus, & Galeni simijs. Insuper à septo ner-
uos ipsi insertos, uenam cauam, & stomachum absecabis, id à lumbis sensim cum suis ligamen-
tis abradens, liberatum uero, ac mensæ exporrectum, rursus si libuerit, examinaabis. Iam pecto-
ris os in manus assumes, atque in parte ipsius interiori, secundum illius longitudinem singu-
los utrinque musculos tenues, carnosos, & amplos exporrigi conspicias. licebit hos à pectoris
ossi ac cartilaginibus, nouacula acutiori liberare, & cuius motus autores sint, inquirere. Vbi
& hos absecueris, interiores intercostalium contemplaberis, ac corde, pulmone, uenis, arterijs,
stomacho, & si quæ alia in thoracis capacitate habentur, ablatis, thoracis musculorum admini-
strationi summam manum impones.

DE THORACIS LIGAMENTIS.

Caput XXXVII.

IGNORA notatu thoracis ligamenta, ad duodecim thoracis triete-
bras spectant, unde & hæc cum reliquis dorsi ligamentis examinanda ue-
niunt. Costis autem ad uerterbras nullum peculiare ligamentum obdu-
citur, præter membraneum, articulis omnibus commune, quod hic du-
rissimum est, & cartilaginis naturæ particeps, atque id potissimum in-
ter transversus processus radicem, seu primæ costæ ad uerterbram articu-
lum, & transversus processus apicem, uel secundum articulum accidit.
Cartilagine ipsi costis non alligantur, uerum uti dictum est, ipsa costarum ossa in illas de-
generant. Pectoris ossi, qua cartilagine ipsi oblongis capitulis inarticulantur, nulla quoque
propria ad sunt ligamenta, nam dumtaxat membraneum obtinet alijs articulis commune. Ni-
hil enim pectoris os, in ligamenti sibi peculiare uendicat. Verum ut & cæteris ossibus, mem-
brana quædam, quam quod os ambit, *περιόστεον* Græci uocant, pectoris ossi obducitur, at-
que hæc ualida ac quasi duplicata est, & hanc etiam ipsæ costarum cartilagine, unà cum co-
starum

starum ossibus communem exigunt. Atque hæc in thoracis constructione illa est membra-
na, quæ Veteribus Altera costas succingens tunica nuncupabatur, ut scilicet una sit conti-
nua, totam ambiens thoracis cavitatem, peritonæi naturam seruans, altera autem singulis co-
stis propria, ipsisque & pectoris ossi omni ex parte obuoluta. Licebit itaque eiusmodi mem-
branas & ligamenta, exiguis cultellis in pectoris ossis & cartilaginibus obseruare, quæ autem
costas uerterbris committunt ligamenta, non nisi ablatis dorsum mouentibus musculis, oppor-
tune aggrediuntur.

DE MUSCULIS DORSVM MOVEN-

tibus. Caput XXXVIII.

Figura cap.
14. h. hæc
sunt propo-
nit.

MUSCULORVM sanè uicinitas, ilico musculis caput mouentibus illos,
qui dorsi motibus præsumt, subiungi oportuisse nobis insinuat. Verum
quum ante thoracis & abdominis musculos, dorsum agentes musculi
aptè administrari nequeant, nunc primum eorum quoque sermonem ag-
gredi tempestiuum fuerit. In quo me Hercule (si modo in aliqua musculorum
enarratione ossium cognitio necessaria sit) memoriam in promptu ha-
bere oportet, eorum quæ superiori Libro de dorsi fabrica narrauimus.

Non altius itaque uniuersum dorsum in ceruicem, thoracem, lumbos, sacrum os, & coccyx
os partientes, neque diuersam uerterbrarum articulationis rationem repetentes, neque etiam
duodecimæ thoracis uerterbræ, aut quæcunque ea sit, quæ supra infraque suscipitur, & ossis fa-
eri quietem enarrantes, quot motibus dorsum agatur, modò recenseamus. Vniuersum dor-
sum à capite ad sacrum usque os, instar semicirculi quodammodo in neutrum latus inclinans
flectitur, deinde in rectam ueluti lineam, in neutram uergens partem erigitur, postea in la-
tus quoque, nec antrosum, nec retrorsum exporrectum, instar semicirculi quoque inuol-
uitur, ut iam quatuor simplices sint dorsi totius motus, flexio scilicet, & extensio, & ad dex-
trum, ac sinistrum latus inclinatio. atque hi motus (si qui alij corporis) in obliquum quoque
seu in alteram partem uergentes fiunt. Flectimus enim dorsum non solum rectà, sed etiam dex-
trorsum aut sinistrorsum magis inclinatum. sic etiam, quum ueluti in semicirculum ad latus
id inuoluimus, ad anteriora quoque, & ad posteriora, non autem solum rectà in latus, illud
ducere ualeamus. Rursus hos motus, uti iam diximus, totum simul peragit dorsum, aut dorsi
parte, quæ sub ceruice est, quiescente, sola ceruix eisdem prorsus, quos iam toti dorso tribuimus,
motibus pollet, quos non solum quiescente reliqua dorsi parte ceruix obit, sed etiam reliquo
dorso, aut flexo, aut extenso, aut in latus inclinato, quandoquidem laxè admodum & priua-
tim ceruicem mouere homini utilissimum fuit, & imprimis quum in contrarios oppositos ue
motus reliquis dorsi partibus ceruix agi queat. Vt cumque enim lumborum uerterbras unà
cum thorace in anteriora flexeris, atque in flexione reseruaueris, nihil obstitit, quo minùs cer-
uix in posteriora ualide reclinari extendique possit. Lumborum autem uerterbrarum motus, à tho-
racis uerterbrarum motu non admodum distinctus est, unà enim ferè mouentur, præterquam
quod lumborum uerterbris, laxior motus in omni differentia cōcreditus sit, quod tum costa-
rum uerterbris thoracis adnexarum occasione perficitur, tum etiam musculorum, qui ipsis mo-
tibus præstancur. Torus enim thorax unà quodammodo in latus inclinatur, quum tamen
singulæ lumborum uerterbræ priuatim id magis possint. Verum ut hæc omnia ossium articulatio
commonstrat, ita multò maxime hos motus ipsi spinales dorsales ue musculi docent, nimis
quàm frigidè, & nequaquam omnes à Galeno descripti. Erunt autem omnes utriusque lateris
musculi simul in minimum numerum redacti, sexdecim, octo nimirum paribus complexi, quo-
rum ceruicis primum recensebimus, ab illis qui sub stomacho latitare dicuntur, exorsi.

a Scissim
singulos ad
notabimus.
b 7 tabu. B
Aut 14. & 15
A, B.
c 8 tab. A, B.
7 tab. C, C.

Primus itaque, qui parem in altero latere secundum habet, à quintæ thoracis uerterbræ cor-
poris latere, ubi ipsi costa coarticulatur, principium sumit, quod carneum tenueque, & acuti
instar anguli uisitur, & sursum oblique conscendens, uersus medium magis quartæ thoracis
uerterbræ corporis, obliquo fibrarum ductu proficiscitur. Illæ nanque ab exterioribus, sur-
sum oblique in interiora prorepunt adeo, ut iam ad tertie thoracis uerterbræ corpus utriusque
lateris musculi ampliores facti, inuicem quodammodo uiciniores fiant, in exortu enim tan-
tum ab inuicem distabant, quanta corporis uerterbræ est latitudo. Atque hanc seriem (ut scili-
cet ex inferioris uerterbræ corporis latere, principium seu explantationem ducant, atque ma-
gis uersus medium superioris uerterbræ corporis insertionem moliantur) perpetuò seruant,
quousque sensim mutuo appropinquantes, ad anticam primæ ceruicis uerterbræ sedem usque con-

Quot motib-
bus dorsum
agatur.

Sedecim dor-
sum mouentes
musculi.

Primus ac se-
cundus, seu pri-
mus par.

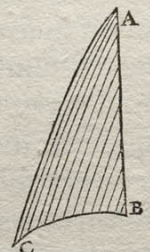
b 4 scendunt

scenderint, cuius ibidem extuberanti¹ processui, nervosa insertione simulambo coeuntes, tanquam trianguli uertice inferuntur, non admodum manifeste occipitis ossi, ad anteriorem dorsalis medullae foraminis² sedem implantati. Ego hos musculos duorum duntaxat loco, ut scilicet unus utrinque habeatur numero, quamuis ex Galeni sententia singulos, duorum uice, aut trium etiam nonnulli enumerasse uideantur, quod quibusdam (uti opinor) inscriptionibus, secundum ipsorum fibrarum ductum exporrectis, instarq; albae lineae apparentibus animum attenderint. quamuis interim haec neque semper eadem, neq; tam paucae appareant, ut eorum beneficio utrinque solum duo tres ue recenserent possent muscoli, deinde etiam longe minus penetrant, quam ut in plures musculos alterius lateris musculum distinguere possent. At si muscoli principijs insertionibusq; dissectionum Proceres attenti fuere, multo pluribus, quam tribus musculis hic noster conformaretur. nam tres muscoli ad tres superiores thoracis uertebras ducerentur, & septem ad septem ceruicis, quare longe satius est, utrinque unum enumerare musculum, aut, uti iam dixi, decem. Duobus his musculis ceruix proprio motu, & obscure caput ipsum flectitur, si enim utriusq; musculi partes simul omnes egerint, recta efficietur ceruicis flexio, uertebris scilicet mutuo sese succedentibus, at si alteruter tantum in se colligatur, in contractu latus ceruix inclinabitur, uti etiam muscoli exortus, insertio, & fibrarum ductus, ipsiusq; continuas, luce clarius commonstrant. Caterum hi muscoli non solum ceruicem creduntur flectere, at etiam, uti paulo post audies, thoracis uertebras superiores. Quod uero Galenus parum recte in Decimotertio de Partium usu hos musculos caput releuare, & sursum ducere docuerit, etiam si non prolixius id modo exequar, neminem latere fatiscio. ¹ Tertius & quartus, quorum alter in dextro est latere, alter uero in sinistro, ad hunc modum habent. Dexter ex superiori exterioriq; primae thoracis costae sede, carnosus ampliusq; enascitur, ex totius nimirum dextri lateris primae costae sede, quae a uertebris ad eam usque costae ossis³ regionem pertingit, quae iam in cartilagine degenerata est. Musculus ex hac enatus basi, sensim arctatur, & in omnium ceruicis uertebrarum transuersis processibus, interiori ipsorum sedi implantatur, fibras sursum oblique intro produccens. Fibras enim a costae regione uertebris proxima principium ducentes, in transuersum septimae ceruicis uertebrae processum inferuntur. Deinde huic sedi proximae in ortu subsequentes, transuerso sextae uertebrae processui adnascuntur, atque ita continua semper serie insertionem moluntur, ut illae tandem, quae costae cartilagini proximae sunt, primis ceruicis uertebris implantentur, totusq; musculus triangularem figuram referat, cuius primum latus primae thoracis costae exporrigitur, cui & id priuatim obtingit, quod⁴ foramine quodam peruium sit, quo axillari uenae, & arteriae, in brachium excurrentibus iter exhibet. Secundum autem latus ad ceruicis longitudinem, ipsiusq; in transuerso processum insertionem fertur. tertium uero, a costae cartilagine, ad transuersum primae ceruicis uertebrae processum. Huius musculi & sui coniugis functionem orationi adijciam, ubi quintum & sextum expressero. ¹ Quintus itaque, qui sextum in sinistro latere sibi parem sortitur, principium in dorso assumit, ex transuersi sextae thoracis uertebrae processu radice, ad primum eius uertebrae posterioris processum, seu spinae exortum. Hinc ascendens ex reliquarum quinque superiorum thoracis uertebrarum transuersis processibus enascitur, sensim crassior ualidioreq; redditus, quousq; admodum pertinaciter in externam sedem transuersi processus septimae ceruicis uertebrae, insertionem tentet. Huic enim primum musculus inferitur, & deinde reliquarum omnium ceruicis uertebrarum transuersis processibus, ad⁵ anteriorem eorundem sedem, quamquam in ualidam, & non admodum patentem, in transuersum primae uertebrae processum implantationem (ut neque etiam tertius musculus) perficiat. Quinto itaq; & tertio musculo, qui dextris uertebrarum processibus inferuntur, ceruix duntaxat in dextrum latus inclinatur, recto quidem ductu, utriusque musculis una laborantibus, obliquo autem, alterutro duntaxat se colligente. Tertius enim, quiescente quinto, in latus quidem, sed magis antrorsum ceruicem inclinat, quintus autem in posteriora magis.

Tertius & quartus.

Præsentis figura musculi, quem hic describimus, fibrarum naturam & serie, ac latera ruditer delineauimus. Significatur A ad B, ipsius latus uertebris exporrectum, C ad B, latus secundum costam ductum. G autem ad A latus, quod ab anteriori costae sede, oblique sursum ad musculi apicem tendit.

Quintus & sextus.

Musculi 3, 4, 5, 6, unus.

Septimus & octauus.

¹ Septimus musculus, cui in sinistro latere octauus respondet, a septimae thoracis uertebrae spinae radice, deinceps & a reliquarum succedentium uertebrarum spinarum quoq; radicibus, ubi inuicem uertebrae articulantur, principium sumit, non autem a spinarum lateribus, quae⁶ musculo occupantur, quem decimumquintum enumerabo. Quando septimus hic musculus sensim ad ceruicem exporrectus, infimam ceruicis uertebram contingit, uehementius ampliorq; fede ab illa enascitur, & obscuram admodum insertionem illarum fibrarum, quae a thoracis uerte-

uetebris originem duxere, in illius uertebrae spinam molitur. Reliquis autem ceruicis uertebrarum spinis ualide innascitur, atque ab earundem transuersorum processuum radice, noua semper initia educit, enatas perpetuo fibras spinae superioris uertebrae tantisper inferens, donec ualidissime in totam⁷ inferiorem spinam secundae ceruicis uertebrae sedem implantetur. dexterq; musculus sinistro coniungatur, uti et toto per ceruicem progressu mutuo accumbunt, haerentq; duntaxat uertebrarum spinis inuicem dirempti. Horum musculorum fibrae, non prorsus recta sursum conscendunt, uerum ab exterioribus sursum modice intro feruntur, quare etiam & hi quoq; musculi obliquis praesunt motibus. Si enim septimus una cum octauo contrahatur, recta ceruicis peragetur extensio, aut sinistro laborante, & quiescente dextro, sinistro sursum extensio fiet. Quomodo solius dextri lateris musculo contracto, in dextrum quoque latus ceruix magis extenditur. Atque hi omnes, ceruicis potissimum famulantur motibus, ac inter musculos caput agentes subinde recensentur, etiam si caput secundario duntaxat moueant.

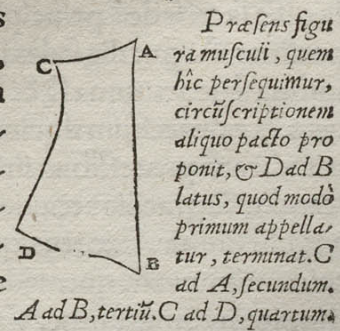
² Nonus autem & decimus, quorum utrinque etiam unus est, in illorum musculorum habetur numero, qui *ῥαχιδόσπινος*, & *ἀλμπικός* Graecis dicuntur, quamquam Clerachus exterior quoque, quos⁸ undecimum, & duodecimum, & decimumtertium, & decimumquartum in sermonis progressu numerabo, sic appellauerit. Quam uero dilucide uereq; Galenus hos musculos, seu lumborum carnes (ut Interpretis uoce utar) descriperit, & num etiam similes, aut cani (qui hic musculis admodum ab homine uariis) ipsius enarratio conueniat, penes te esto iudicium. Ipsa enim similes non admodum quadrat, & longe minus homini, quod tum demum (si modo Galeni, uti sane debemus omnes, studiosus fueris) abunde intelliges, quando haec nostra adhibitis sectionibus, cum ipsius oraculis contuleris. Nolo enim prolixius sermonem uera narrantem, & alias satis diffusum quibusdam disputationibus hic interturbare, id satis esse ratus, si mea haec cum Galeno pugnare moneam. In lumbis itaque, quando iam omnia intestina simul cum peritonaeo resecta sunt, in hominibus utrinque tantum⁹ duo apparent musculi, quorum alter femoris famulatur motibus, alter uero huius Capitis nonus, erit dorsi motui opifex.

Qui femoris motui praestit, in Capite musculorum femur mouentium sextus habebitur, quauis nunc obiter Galeni gratia, illum & hic describere nihil prohibeat, ut praesens sermo, Galeni de lumborum carnibus enarrationi abunde conferri possit. Ab undecimae itaque & duodecimae thoracis uertebrae corporis latere, quo costarum tuberculum excipit, carnosus¹⁰ oritur musculus, qui etiam a duarum, aliquando & trium, superiorum in lumbis uertebrarum corporibus carnosum similiter initium ducit, quod collectum teretem efficit musculum, ab interioribus dorsum uersus exteriora oblique descendente, & semper quousque coxendicis¹¹ os contingat, carneu¹². Inibi enim arctatus & excarnis redditus, in teretem tendinem, qui tandem in¹³ minorem interiorum ue femoris processum¹⁴ insertus, femoris flexui auxiliatur. Hic musculus in lumbis modo magis, modo minus apparet liuidus, & potissimum iuxta ipsius tendinis productionem. Atque hic unus lumborum interiorum est, non quod lumbi uertebrarum motibus praesit, sed quod hic situm exigat. ¹⁵ Musculum autem, qui ex ilium ossis cavitae enatus, eandem cum praedicto in femur insertionem molitur, in lumborum musculorum numerum, uti nemo, quod sciam, & haecenus, non repono. At¹⁶ secundus lumborum musculus insignis, crassus & carnosus est, priori subiectus, sed illo longe breuior & amplior. Enascitur enim ex¹⁷ posteriori superiorisq; ossis ilium cavitatis sede, quae e regione superioris¹⁸ sedis primi sacri ossis transuersi processus habetur, deinde etiam ex tota illa ossis sacri quoque parte, musculus iste carneo crassoq; admodum principio exoritur, & modice angustior redditus, sursum ad duodecimam ultimamq; thoracis costam protenditur, cui carnea insertionem inferiori in parte inferitur. Ab interno autem latere musculus iste¹⁹ transuersis omnium quinque lumborum uertebrarum processibus, secundum ipsarum longitudinem, ab interna sede inferitur, lateribus etiam uertebrarum, unde nerui primum emergunt, applantatus adeo, ut quadrangulum musculus hic constituat. Cuius unum latus in ilium osse, & sacro, ad exortus radicem censetur. secundum duodecimae thoracis costae longitudinis pars, tertium ipse lumborum uertebrae, quartum uero a duodecima costa, ubi iam a duodecima uertebra aliquousque abcessit, ad externam exortus partem producit, quae prope modum ad²⁰ medium ossis ilium spinam longitudinis consistit. Fibras autem ipsius, ab exterioribus introrsum oblique ad superiora ascendunt, & quae ab osse sacro principium ducunt, quinque & infimae lumborum uertebrae inferuntur. quae autem has ordine insequitur, sensim in superiores uertebras definunt. Huic musculo, qui inter dorsum mouentes nonus mihi enumeratur, & decimo, qui noni musculi coniunx est, in se-

Nonus & decimus.

In Quinto, et secundo de Adm. sectio.

Qui musculi in anteriori lumborum sede occurrant.

Præsentis figura musculi, quem hic persequimur, circumscriptionem aliquo pacto proponit, C ad B latus, quod modo primum appellatur, terminatur C ad A, secundum. A ad B, tertium, C ad D, quartum.

inferioris dorsi partis, lumborum scilicet uertebrae, flectendi munus concreditum est, ipsi quoque ambo duntaxat, illius motus autores sunt. Sed quum horum utriusque unus consistat, & is obliquus donetur fibris, praesentes musculi obliquam quoque flexionem moientur, prout hic ille uel solus in se colligitur. Sola itaque inferior dorsi pars, proprios musculos flexionis opifices exigit, quorum etiam beneficio media dorsi pars, ipsa uidelicet thoracis uertebrae, quorum corpora sunt excarnata, non nihil inclinatur superioribus scilicet, una cum ceruice, inferioribus uero, simul cum uertebis lumborum inflexis. Quamquam non inepte fortassis quispiam dixerit thoracis flexioni (quae non nisi uniuerso thorace simul inflexo perficitur) etiam rectos abdominis musculos, thoracem deorsum trahentes, suppetias ferre. Super sunt ad huc enarrationi sex musculi, in utroque latere terni, in exteriori dorsi sede repositi. Undecimus itaque & duodecimus dorsum mouentium utrobique sunt singuli, & soli duntaxat ex sex adhuc recensendis Galeno cogniti, quanuis etiam neque undecimi seu duodecimi (quum par utriusque sit ratio) descriptio nem recte nobis tradiderit. Undecimus enim, quem in dextro latere, uti duodecimum in altero reponimus, ex longioribus totius corporis est musculis, ab infima namque ossis sacri sede, ad primam usque thoracis uertebrae exporrigitur, illi thoracis musculo natura similis, quem ipsi in exortu, & in lumbis progressu connatum, atque in omnium eorum radicibus, ubi primum a transversis uertebrae processibus abscedunt, insertionem moliri diximus. Hic enim dorsi musculus, de quo in praesenti sermonem instituimus, ex totius ossis sacri spinarum summum, secundum ipsius longitudinem, & deinde ex spinis quinque uertebrae lumborum, neruo ualidoque admodum principio enascitur, quod illi, quem in tota serie decimum tertium appellauimus, insertitur. At principium id tota quoque ossis ilium interna sede, quae extra transversam ossis sacri regionem prominet, carnosum omnino educitur, & ut sedes, a qua musculus exoritur, acuta est, ita quoque acuti instar anguli musculus uisitur. Hinc sursum ascendens, atque ueluti dicebam, admodum neruosus crassusque, ab ossis sacri & uertebrae lumborum spinis principium ducens, carnosior paulatim ad externum ipsius latus efficitur, transversis lumborum uertebrae processibus insertus, ac ueluti teretis musculi imaginem carnosam suam se exhibens. Si enim & neruoso ipsius, quod ex spina pendet principio attenderes, latior multo quam profundior dicendus esset, attamen externa ipsius sede laevis aequalis uelut, interna autem parte, propter suae carnosae partis crassitiam, & neruosae tenuitatem, secundum ipsius longitudinem sinus quodammodo illi incisus uidetur, quo decimo tertio nobis enarrando musculo cedit, & locum porrigit. Vbi uero ad undecimam usque thoracis uertebrae descendit, arctior longe redditus, neque reliquis superiorum uertebrae spinis adeo connatus, sensim ad primam usque thoracis uertebrae angustior redditur, transversis omnibus thoracis uertebrae processibus innixus, quibus singulis ex interna sua sede, tendit instar ansulae cuiusdam exporrigit, ipsorum processuum apicibus, & ueluti costae cum ipsis articuli termino insertum pari omnino modo, quo quartus hominis thoracem mouens musculus, qui costis singulis tendinem quoque offerebat, uerum is thoracis musculus ab externo ipsius latere eiusmodi tendines remotius a se dispargit. Dorsi autem musculus, non ex altero latere, sed potius ab interna anteriori uel sede tendines emittit, non recto tramite, uerum oblique uersus exteriora sursum expansos. Quemadmodum etiam musculi fibrae, omnes obliquae sunt. Unde quoque euenit thoracem lumbosque horum musculorum, undecimi scilicet & duodecimi ope, recta, & etiam in latera extendi. Ambobus enim aequae contractis, tota illa dorsi pars, cui praesentes musculi inseruntur, in neutrum latus uergens extenditur, at altero tantum protenso, in ipsius latus spina inuoluitur extensionem experta, quod sane nihil minori negotio, quam ipsa sectio docet. Decimus tertius, cui in sinistro latere decimus quartus respondet, atque sub undecimo occultitur, ab illa ossis sacri sede principium obtinet, quae ab ipsius spina ad connexum eius, cum ilium osse pertinet. Atque ut illa sedes sursum ascendens modice lateat, ita musculi huius quoque initium, infima sede acutum est, & latius modice redditum, tandem ad transversum quintae lumborum uertebrae processum ducitur, & illuc reliqua ipsius sede latior redditus, a transversis reliquarum uertebrae processibus initium ducens, ad undecimam usque thoracis uertebrae spinam descendit, & gracilior tenuiorque factus, inibi ad undecimae thoracis uertebrae spinam in acutum angulum finitur. Exortus, quem decimus tertius musculus ab osse sacro ducit, sui coniugis exortui contiguus est, quemadmodum etiam per reliquum in altiora progressum praesentes musculi inuicem committuntur. Vtrique enim sese inter spinarum interualla insinuantes inuicem internis lateribus committuntur, tantum mutuo dehiscences, quanta ligamenti est crassities, quod inter spinarum interualla reponi secundo ab hoc Capite audietur es. Horum musculorum fibrae, ab inferioribus sursum uersus interiora oblique assurgunt, & ex inferiorum uertebrae transversis processibus,

Undecimus
& duodeci-
mus.
Ad finem s. li.
de Admi. secti
onibus.

Decimus tertius
14.

processibus, & spinarum radicibus enatae, in totam superiorum uertebrae in posteriori sede amplitudinem perpetuo sese inferunt. Quotiescunque igitur utriusque lateris musculus in se colligitur, suasque fibras contrahit, lumborum uertebrae, & si quae thoracis sub uertebra utriusque suscepta reperiantur, spinarum ad se inuicem conueniunt, earundemque interualla construnguntur adeo, ut simul contracti musculi totam illam spinarum partem, cui committuntur, appositissime extendant, at altero in se tantum collecto, in obliquum haec dorsi pars extenditur, latera lemque illam in semicirculum quodammodo inuolutionem patitur. Decimus quintus & decimus sextus, utrinque etiam unus, ab undecima thoracis uertebra ad primam usque ipsius protenduntur, totam spinarum amplitudinem, quae ab ipsarum radice ad apicem usque consistit, amplexantes, & uti postremo loco dicti, omnino carni, sed ualidissimis neruosisque fibris admodum intertexti. Hi musculi ad duodecimam thoracis uertebrae, aut ad eam, quae utrinque suscipitur, tenues sunt, quemadmodum decim tertii quoque ad eandem uertebrae insertionem tenuis prorsus uisitur, at sursum exporrecti paulatim crassescunt, quousque ad quintae thoracis uertebrae spinam ascendunt, hic enim tota sua mole crassiores euadunt, & sursum tensi, denuo extenuantur, ut propter primae thoracis uertebrae spinam, parae crassitiam, cum illa, quae ad undecimam est, fortiantur. His quoque musculis interualla spinarum opplentur, & inuicem inibi contigui uisuntur, quum inter illos, ut & in lumborum uertebrae spinis, nihil mediet, praeter membranam ligamentum a superiori spina, in inferiori porrectum, & illo ligamento respondens, quod inter radium aculnam, & tibiae os ac fibulam, quae haec ossa inuicem dehiscent, haberi dicam. Functio uero horum musculorum potissima est, spinas, quibus inseruntur, mutuo colligere, atque ita eam dorsi partem, cui adnascuntur, cum reliquis musculis extendere. Sed ut praesentes musculi inter reliquos dorsi motuum autores, rectis fibris magna ex parte donantur, ita quoque ipsi admodum modice obliquis motibus praesunt.

MUSCULORVM DORSVM MOVENTIVM administratio. Caput XXXIX.

DORSVM mouentium musculorum administrandi ratio iam in promptu est, si huc usque sectionis nostrae serie obseruaueris. In anteriori enim dorsi parte, illi etiam citra sectionem conspicui sunt, quos primum, & secundum nominauimus. si uero horum ortum, & insertionem lubet exactius condiscere, illos a suis uertebis paruo & acutiori cultello abrades. Deinde tertio a prima thoracis costa liberato, qui transversis ceruicis uertebrae inseratur processibus, examina bis. In lumbis quoniam peritonaeum, & septum quoque transversum auulsa iam sunt, si hominem diuidis, licebit musculum, quem nos primum in lumbis recensuimus, ac semoris motibus famulare diximus, suo principio a uertebrae corporibus liberare, & ad coxendicis usque os, a subdito illi musculo, qui noster lumborum secundus est, dorsum autem mouentium nonus, solis manibus diuellere, ut omni ex parte nonus musculus in conspectum ueniat, quem ab osse ilium & sacro osse crasum, a transversis lumborum uertebrae processibus, & earundem corporibus, & duodecima thoracis costa acutiori cultello discindes, eius naturam munusque non oscitanter intuearis. At si canis, aut caudata simia ad manum sit, primo illum dissecabis, quem in illis animalibus membraneo neruoque principio, a coxendicis ossis elatiori sede nasci conspicias, qui oblique uersus interiora sursum ascendens, ac carnosus auctus substantia, in superiorum lumborum & inferiorum aliquot thoracis uertebrae corporibus inseritur, dorsi quoque flexioni subseruiens, quam canes in circulum magis, quam homines moluntur. Si enim hunc indagaueris, Galeni de lumborum canibus enarratio, tibi aliquantulo reddetur dilucidior. Hoc igitur quo homines destituuntur adempto, reliquos duos canibus & hominibus in lumbis communes in cane quoque dissecabis, ut nonnullam in illis quoque musculis differentiam Galeni intelligendi gratia intuearis, & mireris pariter, quid Galeno in mentem uenerit, quod subinde aliorum Anatomicorum uera euerat dogmata, quod secus corporis humani partes docuissent, quam ipse suarum simiarum partes obseruauerat. Atque ita demum ipse expendito, quoties propter pietatem in Galenum, ab ipsius locis a ueritate absonis mihi temperem, eorumque uolens nullam mentionem faciam, simulque breuitati parcem. Resupinato igitur iam cadauere, quintum musculum a thoracis uertebrae, paruo cultello continuo derades, donec illum in omnibus insertionibus conspexeris. Huic septimus succedet, similiter a uertebrae deradendus. At in hac functione cauendum est, ne decimi quinti musculi portionem septimi loco abscindas, inuicem enim pertinaciter herent, & decimus

Administratio
primi & 2.

Tertii & 4.
Noni & 10.

Ad finem s. de
Admi. dissec-
onibus.

Quinti & 6.
administratio.

Septimi & 8.

Vndecimi &
duodecimi

decimus quintus septimi musculi principium aliquotusque^h subit. Nunc nouacula, aut ualido acutiori cultello, secundum spinarum in lumbis & in osse sacro ductum, tentanda est sectio, quae undecimi musculi principium a spinis liberet. Ne uero simul^k decimum tertium (ut Galenus proculdubio in simijs alioquin ad sectionem aptissimis fecit) imprudens auferas, ac decimi partem esse arbitreris, sectio illa non altius iniicienda est, quam ut undecimi duntaxat exortu diuidat, atque huius crassitiem facile coniecturabis, si paruo cultello musculum a transuersis lumborum uerbrarum processibus eleues, atque a decimo tertio subleuat, ad spinas quoque uerbrarum illi inuertas. Hoc itaque musculo a lumborum, & ossis sacri spinis liberato, cauendum est, ne illi thoracis uerbrarum spinis adeo connatus arbitreris, ut decimus quintum musculum una cum undecimo auferas, atque cum reliquis omnibus Anatomicis hallucineris. Postquam igitur internum musculi latus, utcumque a subditis connatisque sibi partibus diremptum conspexeris, ab illo quoque osse deradetur, & principio ipsius apprehenso, sensim musculum attolles, ipsum ab illis, quibus inseritur, partibus liberans, ut tandem intuearis^m tendines illos, quos a sealo ossis radice in stat, in transuersorum thoracis uerbrarum processuum apices elegantissima serie digerit. Hoc adempto, citra aliam sectionemⁿ decimum tertius, & decimus quintus, sunt in com^o spicuo, ut tamen illorum naturam ad amissim inquiras, necessum est & hos quoque a uerbris sedulo deradere, quod sane in spinarum musculis eo operosius praestiteris, quo huius pluribus ossibus & innascantur, & a pluribus ortum ducant. Ob quod laudandus etiam uenit rerum Opifex, qui ita musculos hos fabrefecit, ut seorsum unamquamque dorsi partem succedentibus moribus agere possimus, ne simul uniuersum, multas actiones impedituri, mouere cogamur. Caeterum ubi & hos abstuleris, transuersam duces sectionem, quae sacrum os & infima lumborum uerbram, ab anteriori sede, ad dorsalem usque medullam penetret, ut deinde inflexo una cum costis thorace, dorsum ab osse sacro diuidere queas, uerbrarum ligamenta iam indagaturus.

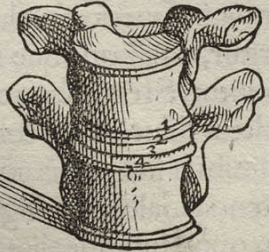
DE VERTEBRARVM LIGAMENTIS.

Caput. XL.

Ligamenta
uerbrarum
corpora com
munitia.
Li. de Ossib.
bus.

LIGAMENTA primam uerbram capiti, & secundam primae, & secundam rursus capiti colligantia superius enarraui, quae autem reliquas uerbrarum inuicem conuincunt, nunc pertractabo, ab illis, quae uerbrarum corpora colligant, sermonis facturus initium. Inter secundae itaque & tertiae uerbrae ceruicis, ac deinceps inter reliquarum omnium uerbrarum corpora, substantia quaedam reponitur, quam Galenus Cartilaginem uocat, & qua uerbras inuicem haud colligari, aliter, ac qui illum praecesserunt dissectionis Proceres, asserit. Nam non huius cartilaginis beneficio ipsas committi uult, uerum tertiae dorsalis medullae tunicae inter uerbrarum corpora se insinuatis interuentu. Cuiusmodi uero sit tertia haec tunica, in dorsalis medullae sermone persequar, tunc nimirum, quando praeter duas cerebri membranas, dorsali medullae proximae adnatas, uerbrarum amplitudinem (quae dorsali uiam praebet) membrana quadam ossibus undique conata succingi audies. Eiusmodi in uerbrarum amplitudine occurrentes membrana, nihil prorsus, nisi fortassis crassitie ab illa differt, quae quonia ossi circumducitur, *σπίς* Graecis nuncupatur. Num uero Galeni sententiae, an Veterum illorum, qui in dissectionibus, quantum Galeni scripta liquido ostendunt, admodum fuere seduli, accedendum sit, penes te esto iudicium. Nam & si humanum cadauer ad manum non sit, non tamen fieri poterit, quin tibi iam a lectione surgenti, aliquis animalis dorsum mensae adhibeatur, uel etiam pisce uescendum erit, ac proinde uel ludi causa (dum modo diuina illa Diui Hippocratis in Libro de Articulis oracula non fastidiueris) unam uerbram ab alia seiungito, & quacumque etiam corporis adhibita cartilagine, tecum perpendito, num illa uerbrarum cartilago, exquisitae cartilaginis naturam obtineat, num uero ligamenti cartilaginosi. Hac enim ratione manibus pedibusque in Veterum sententiam, relicto procul Galeni placito, iturus es, neque tibi persuaderi fines, membranam quandam, cuius beneficio uerbrae inuicem conesterentur, duci inter uerbrae os, & cartilaginem hanc ligamentosam, fibrosam, mollem, mucosam, neque cartilaginis modo solidam continuum uel, ne forte duntaxat de nutritie loqui uideamur. Quum tamen haec ex

Uel leuiori negotio, quae hic pertracto, assequaris, duas e thorace uerbras, anteriori facie ex puerili corpore depictas habes. In quibus 1. notat superioris uerbrae cartilaginem, sui corporis inferiori appendicem, ipsumque corpus interuenientem, 2. eiusdem uerbrae humilioris appendicem, 3. cartilaginem ligamentum, superioris inferiorisque uerbrae appendices intercedens, 4. superioris inferiorisque uerbrae appendicem, 5. cartilaginem, dictam modo appendicem suae uerbrae copulantem.

pendes, sedulo cauendum est, ne in agni aut hœdi, aut recens nati uiculi spinam incidens cartilago, inter appendicem corporis uerbrae, & ipsum corpus reposita, tibi imponat, illamque cartilaginem esse arbitreris, de qua hic sermonem instituimus. Quin potius in illis uerbris perpendito tres cartilagines, ut sic dicam, ordines duobus ossibus inter duas uerbras directos, ac postmodum illis ordinibus animaduertis, cartilaginum naturas obserua, firmitusque adhuc Veterum dogmata subscribito. Conspicies enim duas cartilagine inter utrarumque uerbrarum corpora, et ipsarum appendices positas, ad amissim esse cartilagine, nihilque ab illis differre, quae reliquos appendices & ossa interueniunt. At cartilaginem inter appendices mediam, profecto (nisi Galeni nomine oculis paru fidas tuis) nihil prius aliud quam ligamentum esse dices, quod Asclepiadum familiae, quae pueros suos in cadauerum sectionibus tanta cura exercebant, *σπίς* uocant, uel *σπίς* appellarunt, atque huius interuentu, non autem tertiae dorsalis medullae tunicae, uerbrarum corpora colligari astrues, nulla interim interueniente membrana. Quapropter si Veteribus accedis, inter ligamenta cartilaginis natura pollentia, has uerbrarum cartilagine connumera. Ceterum alij adhuc ligamentis uerbrarum corpora colligantur, per totam enim dorsi longitudinem, ualidissima ligamenta toti uerbrarum corporum ambitui obuoluuntur, quae etsi undique crassa, spissa & robusta, sed mucoso interim humore oblita sint, attamen in anteriori corporis sede ad utrumque latus, ob sui crassitiem conspectiora euadunt. Quum itaque haec ligamenta, aut si unius nomine omnia complecti uelis, ligamentum hoc durum forteque euaserit, et omnibus uerbris ex quo obducatur, obstaculo sane est, ne in extensione dorsum nimium porrigatur, incuruetur uel. Dorsum enim si plurimum reflecteretur, stomacho, arteriae magnae, & uenae cauae fuisset summe noxiu, plerumque enim haec extensa frangerentur, & si plus satis laxa, et ad extendendum prompta haec Natura creasset, in dorsi flexu in se coplicarentur. Est itaque ligamentum id ita in duritie temperatum, et suo mucore, ut Hippocrates dicebat, imbutum, ut tantum extendi dorsum permittat, quantum homini sit ex usu, & ut tunc simul uerbras colliget, & dorsum ex tot conformatum ossibus, unius corporis modo efformet. Rursus ex singulis transuersis processibus in singulos, membraneum ligamentum tota interualli amplitudine porrigitur. Sic etiam in spina rum interuallis, ab una spina ad alteram, membranae ligamenta continentur, spinas inuicem colligantia, & ueluti musculorum interstitia. At in uerbrarum apicibus haec membranae adeo crassescunt, ut ad apicem simul coeuntes quasi toti dorsi spinarum ligamentum constituent, cartilaginis etiam naturae compos. Deinde ubi ascendentes uerbrarum processus descendentes coarticulantur, membranae quoque ligamenta (sed perquam ualida) articulum undique ambiunt. At priuatum quoddam idque subflauum ligamentum, omnibus corporis ligamentis si non robustius, profecto saltem non inualidius, inter singulas uerbras habetur. Ex interna enim sede foraminis uerbrae, quod dorsali medullae exsculptum est, ad radicem spinarum posterioris uerbrae processus inter duos ascendentes, aut descendentes processus ligamentum exoritur, quod semper in subleuantis uerbrae eandem sedem inseritur. Quod uero nihil interstiti, nisi a superiori uerbra ad inferiorem, aut contra, ab inferiori in superiore ligamentum inseri dicam, cuius manifestum esse arbitror, nam etsi hinc ligamentum enasci, et illic inseri dixerim, neminem ambigere putarim, utrumque os, seu utrumque, qui enarratur, locum, parem operam ad ligamenti generationem conferre. In canibus, & illis animalibus, quae rictum tergo leui opera accommodant, & longe laxiores ceruicis uerbrarum articulos, & etiam longiores ceruicis uerbras, quam homo obtinent, ligamentum quoddam obseruamus, cuius naturam Galeni gratia hic non grauabor subiungere. In canibus igitur simulatque secundum par musculorum capitis moribus famulantium aggressus es, in ceruice ligamentum sese offert rarum, & nulli in uniuerso corpore respondens, nisi fortassis illis uerbrarum ligamentis, quae postremo loco recensui mus, id enim ceteris durius est, & colore flauum, & in fibras multas dissolui potest. Enascitur autem id ex apicis septime ceruicis uerbrae spinarum lateribus, & sursum ascendens, nulli connascitur uerbrae, quousque ad secundam ceruicis pertigerit, cuius spinarum lateribus in summo apice inseritur. aliquibus quoque animalibus, ut ouibus, occipitij ossi inseritur. Ligamentum hoc peculiari inuolutu est membrana, geminūque apparet ob impressionem illius longitudini exporrectam. Porro huius ligamenti naturam discere licebit, quoties uiculi, aut porcelli, aut hœdi, aut uetustiores etiam bouis ceruix mensae apponitur. Est enim ligamentum hoc, flauum illud corpus, quod ex carnibus liberatum canibus offerre solemus, nam inter reliqua corporis ligamenta solum tanquam esui ineptum reijcitur. Vnde etiam a robore Bruxellensibus Vuas nuncupatur, qui huius esum puellis ad comam prolixiorem conciliandam commendant, hinc opinor ipsas ridentes, quod uelut in comam inter reliquas corporis partes dissoluatur, et praeterea flauipallidique coloris uisatur. hoc praecipuo usu accommodum est, ne uerbrae ceruicis suo

Ligamenta
lijs sedibus,
quam ad cor
pora uerbra
rum posita.

Propterea
num ligamen
ta.

Administra-
tio ligamentor-
um.

loco promptè exiliant, quum illæ laxè admodum coarticulentur, & præ cæteris uertebreis admodum obliquè agantur. Atq; ita etiam in bobus secundum totius dorsi longitudinem ferè, utrinque unum amplum huius naturæ ligamentum, inter musculos dorfum mouentes oculatum, secundum spinas ferri conspiciunt, quale Galenus hominibus ferè in Libris de Partu usu tribuit. Ligamentorum dorsi administratio peculiare nihil obtinet. Quum enim spinæ dorsales uel musculi omnes adempti sunt, in anteriori dorsi parte, secundum omnem corporis uertebrearum circumferentiam, membrana illa duraq; & mucore quodam imbibita ligamenta in conspectu sunt, quæ cultellis paruis transversim ipsis subditis, à uertebrearum corporibus liberare potes, non præteriens haud unum hic simplexq; ligamentum apparere, at ueluti multas membranulas inuicem incumbentes adnatasq;. Postmodum costis à uertebreis dearticulatis, earum quoq; ligamenta inspicias, quemadmodum & membrana illa transversorum processuum et spinarum interualla occupantia. Ut uerò ad amussim cartilagineum inter uertebrearum corpora ligamentum uideas, aliquot uertebre inuicem sunt cultro aliquo dirimendæ. Dum uerò uertebreas, quarum corpora iam seiunxisti, in spinam reflectis, & dorsalem medullam extrahis, tunicam membranæ uel uertebrearum cavitatem sublinentem intueris, atq; uertebreis ab inuicem prorsus dissectis, ualidum illud ligamentum occurrit, in medio ascendentium descendentiumq; processuum locatum. Reiectis nunc uertebreis, & aliquò quod ad huc ex reliquo corpore superest, reposito, scapulam & brachium, quod reponi antea uolebam, repetes, musculos qui humerum, cubitum, & extremam manum amplexantur, iam feriatim aggressurus.

DE MUSCULO NERVOSA SVÆ EXL

litate mediæ uolæ, & internæ digitorum cuti subnato.

Caput XLI.

Lib. 1 de Admi-
ni. & 1 et 2 de
Vsupar.

QVANDO QUIDEM musculos ea doctrinæ serie exequi semel institutum est, quo in uno corpore omnes administrare soleo, commodum fore arbitratum sum, nunc musculos in summa manu, & cubito & brachio repositos priuatis Capitibus aggredi, ac postmodum communi omnium Capite, ipsorum confectionem, atque simul collectorum numerum subnectere. Ut itaque Galeni ordini in his musculis, quos cæteris omnibus prolixius descripsit, me accomodem, à musculo exordiar, qui propemodum toti depili, nudæq; manus regioni, dilatante neruosa ipsius exilitate subtenitur, ac neruoso teretiq; principio, ex interioris humeri tuberculi apice enascitur, medio duorum brachiale flexentium musculorum (qui ex eodè tuberculo prodeunt) incubens adnatusq;, nō tamen in illorum capitum medio (ut alij scribunt) repositus. Principium hoc illico carnosum crassiusq; redditum, musculi uentrem non impenitè crassum constituit, qui priusquam ad medium longitudinis cubiti obliquè nonnihil, uersus mediam cubiti amplitudinem ductus proreperit, rursus tenuis gracilisq; factus, in tendinem angustum, sed ampliorem, quàm profundiorē, & neuiquam prorsus teretem cessat. Hic ad brachialis usque radicem pertingens, sensim in brachialis interiori sede latefcere incipit, ac summæ manus cuti, ad extremam usque digitorum aciem subnascitur. Atque id fibrosis nexibus adeo ualidis continuisq; perficitur, ut internam manus cutem à neruosa tendinis tenuitate, uel etiam acutiori nouacula liberare arduum sit. Verum inter Galeni suffragio acquiescendum minimè est, si hunc toti depili manus summæ cuti in hominibus subnasci (ut de suis docet simijs) arbitratus fuerit. Siquidem tendo mediæ uolæ cuti in palma tantum subnascitur, non autem cutem contingit, quæ obducitur musculo, quem paruum digitum à cæteris in obliquum abducere docebimus, neque etiam cuti subtenitur, inuestienti musculofam carnem, quæ primo pollicis articulo incumbens, ex pluribus musculis constituitur. Ad hæc, nullæ huius tendinis portiones in digitorum latera excurrunt, quinimo per quam obscurè præfens tendo, internæ etiam digitorum regioni obnasci uisitur. Musculus tendinem hunc producens gracilis est, atque in cubiti medio super reliquos huius regionis, uti monuimus, exporrigitur, nullòque peculiari ligamento ulla ex parte amplexus, in summa duntaxat manu dilatescit, non enim decuisset hunc magnum extrui, quum nullius ossis motu illum præfici credamus. Ut enim cutis circumactu pertinax depilisq; fieret, ac proinde ad accuratius sentiendum manus aptior efficeretur, cuti internæ summæ manus, hunc tendinem substerni (sed fortè nimis) nobis persuasum habemus. Conueniebat namque, ut manus apprehendens instrumentum, hanc internam ipsius cutem adipisceretur, non modo

Quis modus in-
ternam sum-
mæ manus cu-
tem parari de-
bit.

dò agrè mobilem, cum ob alia quædam, tum maximè ob exactiorem tutioremq; corporum compræhensionem, sed & cutem totius corporis, reliqua cute sensu exactiori præditam, internæ manus sed merito obduci decuit. Non enim aliud apprehendens, & aliud tangens instrumentum esse oportebat, neque denuo aliud quidem, externa corpora leuando & transferendo, aut omnino pertractando assumere, aliud uerò post hæc de apprehensorum calore, frigore, duritie, & mollitie, alijsq;, quæ tactu percipiuntur, qualitatibus iudicare ex usu erat. Sed mox ubi manus quiduis apprehendit, satius fuit hanc apprehensi naturam à cognoscere, idq; internis duntaxat partibus, quibus quoque est apprehendens organum. Si igitur propterea tangens organum oportuit eam fieri, quoniam & apprehendens est instrumentum, iure manus eisdem partibus tangens, quibus apprehendens extructa est. Quamquam non huius tendinis beneficio, manus accuratum tactus sensum nanciscitur, uerum plurium neruorum auxilio, ex quibus ad singulos digitos quatuor furculos in Quarto libro propagari docebimus, duos nimirum externæ digitorum sedi, et totidem internæ, qui exteriores mole admodum superant. Confert quoque non parum ad exquisitum tactum, depilem esse interiorem manus cutem, quod eam à tendine sub illa dilatato præcipue obtinere Galenus affirmat. si enim admodum pilosa foret, nequaquam sibi appropinquantia tangeret, quod pili nimirum tangerendo corpori ante cutem occurrerent, illiusq; contactum arcerent. Quoniam autem tendo iste etiam huius regionis cutem duram efficit, cuius manifestum est, et id ad plurimos usus nobis conducere, horum itaq; gratia, tendo internæ manus summæ cuti subnatus est. Ostendi uerò non semel Patuij et Bononiæ hunc, quem narramus, musculum certò defuisse, ac portionem tendinum brachiale flexentium, priusquam illi brachiale ascendat, in latum tendinem desinisse. Interdum uerò non ab illis tendinibus portionem, quæ lati tendinis uicem gerit, porrigi uidimus, uerum à ligamento transversum adnasci, aut nullo interuallo cutem à tendine femoueri. Inter tendinem namq; & cutem in manu et pede, adeps plurimus continetur, cuius naturam iam iam explicabo, illum aliorum Anatomicorum more carneam substantiam nuncupaturus, neq; hanc solum habent homines, imò canes plurimam quoque obtinent. Vniuersum enim tuberculum, quod ad illorum quatuor digitorum radicem prominet, & quo pedem præcipue figunt, adiposæ eius substantiæ præsentia extuberat, ut cunq; interim adipe inter carneam membranam & cutem, simiæ ac canes prorsus destituantur.

1. manus
2. ca. 11 lib.
3. et 11
4. manus
5. manus
6. manus
7. manus
8. manus
9. manus
10. manus
11. manus
12. manus
13. manus
14. manus
15. manus
16. manus
17. manus
18. manus
19. manus
20. manus
21. manus
22. manus
23. manus
24. manus
25. manus
26. manus
27. manus
28. manus
29. manus
30. manus
31. manus
32. manus
33. manus
34. manus
35. manus
36. manus
37. manus
38. manus
39. manus
40. manus
41. manus
42. manus
43. manus
44. manus
45. manus
46. manus
47. manus
48. manus
49. manus
50. manus
51. manus
52. manus
53. manus
54. manus
55. manus
56. manus
57. manus
58. manus
59. manus
60. manus
61. manus
62. manus
63. manus
64. manus
65. manus
66. manus
67. manus
68. manus
69. manus
70. manus
71. manus
72. manus
73. manus
74. manus
75. manus
76. manus
77. manus
78. manus
79. manus
80. manus
81. manus
82. manus
83. manus
84. manus
85. manus
86. manus
87. manus
88. manus
89. manus
90. manus
91. manus
92. manus
93. manus
94. manus
95. manus
96. manus
97. manus
98. manus
99. manus
100. manus

1. manus

2. ca. 11 lib.

3. et 11

4. manus

5. manus

6. manus

7. manus

8. manus

9. manus

10. manus

11. manus

12. manus

13. manus

14. manus

15. manus

16. manus

17. manus

18. manus

19. manus

20. manus

21. manus

22. manus

23. manus

24. manus

25. manus

26. manus

27. manus

28. manus

29. manus

30. manus

31. manus

32. manus

33. manus

34. manus

35. manus

36. manus

37. manus

38. manus

39. manus

40. manus

41. manus

42. manus

43. manus

44. manus

45. manus

46. manus

47. manus

48. manus

49. manus

50. manus

51. manus

52. manus

53. manus

54. manus

55. manus

DE CARNEA SVBSTANTIA, IN

teriori digitorum regioni, ipsorumq; radicibus, & mediæ uolæ superstrata. Caput XLII.

SVBSTANTIAM præfenti Capite describendam nulla figura expressimus, neq; illam secus delineare integrum erat, quàm cutem & adipem in dextro pectoris latere fingere conati sumus in uigesima quinta Quinti libri figura.

1. manus
2. ca. 11 lib.
3. et 11
4. manus
5. manus
6. manus
7. manus
8. manus
9. manus
10. manus
11. manus
12. manus
13. manus
14. manus
15. manus
16. manus
17. manus
18. manus
19. manus
20. manus
21. manus
22. manus
23. manus
24. manus
25. manus
26. manus
27. manus
28. manus
29. manus
30. manus
31. manus
32. manus
33. manus
34. manus
35. manus
36. manus
37. manus
38. manus
39. manus
40. manus
41. manus
42. manus
43. manus
44. manus
45. manus
46. manus
47. manus
48. manus
49. manus
50. manus
51. manus
52. manus
53. manus
54. manus
55. manus
56. manus
57. manus
58. manus
59. manus
60. manus
61. manus
62. manus
63. manus
64. manus
65. manus
66. manus
67. manus
68. manus
69. manus
70. manus
71. manus
72. manus
73. manus
74. manus
75. manus
76. manus
77. manus
78. manus
79. manus
80. manus
81. manus
82. manus
83. manus
84. manus
85. manus
86. manus
87. manus
88. manus
89. manus
90. manus
91. manus
92. manus
93. manus
94. manus
95. manus
96. manus
97. manus
98. manus
99. manus
100. manus

1. manus

2. ca. 11 lib.

3. et 11

4. manus

5. manus

6. manus

7. manus

8. manus

9. manus

10. manus

11. manus

12. manus

13. manus

14. manus

15. manus

16. manus

17. manus

18. manus

19. manus

20. manus

21. manus

22. manus

23. manus

24. manus

25. manus

26. manus

27. manus

28. manus

29. manus

e 2 qui

Musculi suo
tendine latefcere,
centem, non se
mel deesse.

Inter cutem
& tendinem,
adipem repositum.
Lib. 1, 2, 3 de
Vsupar. et 1,
2 lib. de Admi-
nistrat. musculi.

qui nescio quam, simplicem carnem in gingiuis acpene collocant. Haudquaquam enim expenderunt innumeras nervorum fibras, & capillorum modo tenues uenas, hanc substantiam intercurrentes, illamque nec colore, uel substantia, nec æqualitate continuitate de etiam musculorum carnem (quæ alioquin tot fibris implicatur) referre. Natura huiusmodi substantiæ, quam nisi duriusculæ conglobatæque pinguedini ad amissimam assimilaueris, tanquam stratum aliquod, aut terram præparauit, cui apte infiniti nervulorum surculi implantentur, quos ob exquisitum tactus sensum, à maioribus nervorum propaginibus, internam manus sedem aduentibus diffundi undique oportuit. Cæterum, etsi hæc pinguedo durior admodum que neruea sit, nihilominus in rerum substantia mollis est, ac proinde occurrentibus cedit, et ad aliud quippiam, neque id minimum, digitis conducit. Media enim inter digitum flectentes tendines, & dura, quæ apprehendimus, corpora reponitur, & apertissime tendines, ne aut premantur, aut contendantur, munit, unde etiam merito huius substantiæ quàm plurimum infernæ pedis cuti subijcitur, præterea ossium rectitudinem tunc corrigit, quando in circulum manus quippiam est comprehensura. Ac proinde externæ digitorum regioni hanc rerum Opifex minime communicauit, ut quæ ibidem inutile pondus digitis inferret, quum hæc regio, neque illo absolutissimo indigeat tactus sensu, neque quicquam in obliquum apprehendat, neque toties subulas scalpellæ, & id genus artium instrumenta propellat. Quinetiam in interna manus sede, ipsis quidem articulis minimum, in partibus uero inter articulos medijs, plurimum huiusmodi substantiæ industrius rerum Conditor produxit. Haudquaquam enim ossium sedes, quibus illa inuicem coarticulantur, huiusmodi substantia indiguit, quæ flecti debeat, & substantia ea, præterquam quod nihil commodi præstaret, obstaculo mori fieret, tum grauius ut superflua, tum etiam articuli spaciū excludens occupansque, & etiam prohibens, quo minus articuli in acutos angulos flecti possent. Lateribus autem digitorum tum eius substantiæ adnutriuit, quantum medias ibidem regiones, quæ uacue mansissent, replere potuit, quo et inde manus, non solum ut diuisum in multas partes organum, sed etiam uelut uariè diuisum suo munere fungi ualerent. Adductis enim inuicem digitis, ita eorum media regio ab hac substantia oppletur, ut si quid etiam liquidi manu supina continere libuerit, id non elabatur. Postremò huius substantiæ beneficio extrema manus, illa mollit, subigit, & terit, quæ mediocriter mollia, molientibus & terentibus organis indigent, qualia per omnes artes sunt plurima. Quantum uero huiusmodi substantia ad corpora summis digitis apprehendenda auxilij præstet, nemini non perspicuissimum est, quem minime latet, si ossium finibus nihil, quod cederet, appositum fuisset, ea facile debuisse rumpi, nec illis potuisse plurima corpora eleuari. quod modo huius substantiæ, & renitentium illi ungulium opera obimus felicissime. Atque eiusmodi sunt huius substantiæ proprii usus, communis uero, quem cum carne adipeque parem exigit, is censetur, quo æstus tempore refrigerare, frigoris uero calefacere apta putatur.

DE MUSCULIS MANVS DIGITOS
mouentibus. Caput XLIII.

Digitorum
motus.

SSIVM quinque digitorum constructionem superiori Libro prosequentes, longè aliam articuli speciem in primis quinque digitorum internodijs, & in secundo pollicis haberi scripsimus, quàm in secundo & tertio quatuor digitorum, & tertio pollicis internodio. Hæc nanque internodia mutuo ea articuli specie ingrediuntur, quam γγγλυκον Græci uocant. Superius enim os in sui sinum inferius excipit, ipsumque inferius in suis sinibus superioris ossis tubercula admittit. Vnde etiam simplicem tantum motum hæc internodia, seu articuli exigunt, qui extensione & flexione nusquam ne tantillum quidem in latus declinantibus perficitur. At quatuor digitorum prima internodia in articulatione cum illis, quibus sustententur ossibus, coarctantur. Vnicus enim inferioris ossis sinus, unum caput superioris ossis excipit. quapropter etiam non simplici tantum motu, sed duplici aguntur, flexione nimirum extensioneque, & postea ad latera obliquo deductu inclinantur, seu ut semper loqui instituiamus, ad hos illæque digitos adducuntur, uel abducuntur. Porro cuius perspicuum esse arbitror, nihil referre num flexionem & extensionem simul pro simplici motu, aut pro duplici, ut unus scilicet flexione, alter uero extensione perficiatur, enumerem, aut rursus motum, qui in latere sit, unius loco habeam, aut duorum motuum uice recenseam, ut scilicet unus in hoc, alter uero in oppositum latus perfici dicatur. Cæterum hos omnes digito-

digitorum ossium motus uiginti & octo musculis celebrari docebimus, à digitos flectentibus sermonem inchoaturi, in quo¹ musculi cuiusdam brachiali inferri necessario incidet mentio, quem quia cum digitorum musculis numerabimus, hoc Capite nouem & uiginti describentur. Primi musculi¹ principium teres, & statim ab exortu grande, ac ex carne nerueaque substantia mixtum, ex interiori humeri² tuberculo enascitur. non quidem ex superiori magisque prominente tuberculi sede, sed ab interiori sub³ musculi ad summam manus internam cutem latum tendinem porrigentis, & duorum quos brachiale flectere audies, capitibus, præterea & sub⁴ illius ferè musculi origine, qui inter radium in pronum agentes, superior enumerabitur. quanquam potius ex anteriori sede & inferius illa origine, primus hic digitorum musculi initium ducat. Musculus iste à crasso alioquin suo exortu latior efficitur, atque uerus ulnæ radiique medium perreptans, perquam obscure ab ipsis principij sui portionem assumit. Hinc exactè carnosus et teres, in amplitudinem tamè modicè depressus, ad brachiale prorepit. Antequam uero brachialis radicem contingat, notabili satis à brachiali intervallo, ipsius uenter in angustum magis⁵ coactus, in quatuor carnosas partes diuiditur, quæ singule neruosiores angustioresque faciunt, ilico in exactos tendines cessant. Hi examissim teretes simul communi membrana utcunque tenui & mucosa inuoluti, brachialis cum cubito articulum ipsumque brachiale transcendunt, communi omnes⁶ ligamento in brachialis sinu obducti. Est autem ligamentum id ualidum, & transversum, ex una brachialis parte in alteram pronatum, anuli formam (quod ad eius cavitatem spectat) præcipue referens, & totam brachialis sinus amplitudinem, quæ ex ipsa originem ducit, succingens. Simulatque uero tendines ligamentum id præterire, inuicem diducti, tres acutos & interuallis pares constituunt angulos, & singuli unumquemque quatuor digitorum sibi præpositum adeunt, ac secundi digitorum ossis radice latiores membraneque facti inferuntur, toti ossis longitudini implantati. Dum uero primum digitorum os perreptant, transverso quoque & robusto admodum ligamento obuoluuntur, quod ex uno ossis latere natum, alteri inferitur: aut potius id ex tota internæ ossis sedis amplitudine enatum, canalem oblongum seu anulum effingit, quo primi musculi tendo una cum⁷ alio quem huic subijci dicemus, per digiti longitudinem securissimè deducitur, ac ne sua sede à digito declinet, eleuetur uel, pulchre amplectitur, ita tamen ut tendini liberum iter citra omnem connexum per ligamentum pateat. Tendines enim quæ primis digitorum ossibus porriguntur, neque transversis ligamentis, neque ossibus, uel quouis pacto adnexi hærent, sed ligamenta uelut per anulos sibi laxè excultos, minime impediti perreptant. Cæterum his primi musculi tendinibus⁸ ubi primo digitorum ossi incumbunt, & priusquam secundum conscenderunt (quanquam secus Galeno uisum fuit) peculiare rarumque ex abundanti id accidit, quod longa sectione diuisi, alium ipsi substratum transmittant tendinem, de quo statim ac præsentis musculi functionem sermoni addidero, sum pertractaturus. Functio autem ipsius est, secundum quatuor digitorum os flectere, illud brachialis medio ubi inuicem adhuc ipsius colligantur tendines, quàm potest proximè admoens. Et quemadmodum minimi digiti secundum os, cæteris digitorum secundis ossibus minus est, ita quoque & eius digiti tendo reliquis tribus gracilior uisitur, ut & illa musculi carnosas partes parui digiti tendinem promens, cæteras gracilitate superat. Secundus musculi⁹ primo subiectus ab interiori humeri¹⁰ tuberculo sub primi capite, sui initij uix aliquam portionem assumit. Ex ulnæ enim anteriori¹¹ processu, quo illa humero coarticulatur, secundus hic musculus potissimum enascitur, idque præcipue ab eius processus radice, quandoquidem ipsius superior pars seu apex, illius¹² musculi excipitur insertionem, qui inter cubitum flectentes est posterior. Secundus itaque musculus hinc¹³ prodiens, exactè carnosus & teres (nonnihil latus tamen, & ut primus modicè depressus) euadit, & mediam cubiti sedem comprehendens ulnæ adhuc adnascitur, à qua exortus sui robur non modicum ea sede asciscit, qua ulnæ¹⁴ membraneo connectitur ligamento, inter radium & ulnam tota cubiti ferè longitudine consistenti. Quando uero musculus parum ultra mediam cubiti longitudinem descendit, aliquanto angustior redditus, in quatuor carnosas portiones similiter ac primus finditur, quæ ante brachiale in teretes cessant tendines, tanto primi musculi tendinibus spissiores, quantum secundi musculi moles primi magnitudinem superat. Hi tendines communi membrana perquam mucosa, ac cæteris omnibus membranarum rubicundiori inuoluuntur, simulque coherentes, sub primi musculi tendinibus per¹⁵ transversum internæ brachialis sedis ligamentum, in manus uolam contendunt, in qua (quemadmodum primi tendines) æquales angulos efficientes, mox inuicem dirimuntur, singuli ad unum quatuor digitorum excurrentes. Quemadmodum autem per uniuersam cubiti longitudinem & brachiale

Digitos mouentes musculus 128.

Primus.

Lib. de V. su par.

Secundus.

c 3 chiale

chiale secundus musculus primo subternitur, ita quoque primi tendinibus secundi tendi-
 nes subiunguntur, & eodem simul ambo secundum primi ossis digitorum longitudinem,
 transuerso ligamento obducuntur, æque atque in uola & brachialis sinu teretes. Minime
 enim ueritati consonum est, primi musculi tendinem in primo internodio, ut Galenus asse-
 rit, dilatari. Porro ut secundi musculi tendines ad tertium digiti internodium pertingerent,
 primi iam musculi tendinibus in secundum os necessarii insertionem molientibus, operæ
 precium fuit secundi musculi tendines, aut ad tendinum primi musculi latera porrigi, aut
 quum ipsi rectè subiunguntur, incumbentem ipsis tendinem perforari, hacque ratione substra-
 tum secundi musculi tendinem transmitti. At quum ossium latitudo, ut tendines secundi mu-
 sculi ad latus declinent, minime admittit: & si forte ad latus ducerentur, obliquum sanè si-
 tum, ac proinde obliquum etiam motum exigent: reliquum profectò fuit, longa sectio-
 ne superiorem tendinem, qui primi musculi soboles est, à summo rerum Opifice mirabi-
 li industria findi, qua sectione secundi musculi tendo uetus, ad tertij ossis radicem pertin-
 geret. Verum etsi tendines primi musculi perforantur, ob id tamen cum Galeno nequitiam
 credendum est eos secundi digitorum ossis lateribus inseri, quum maximè internæ illorum
 sedi implantentur, ac suis apicibus post perforationem, sub secundi musculi tendinibus
 colligantur, & perinde ac si non fuissent perforati, sed tantum latiores redditi, insertionem
 moliantur. Cæterum ut in brachiali & tota primi ossis longitudine, tendines transuerso li-
 gamento cinguntur: sic quoque in secundi ossis tota longitudine aliud ligamentum tendi-
 nem hac porrectum obuoluit, aut, ut semel dicam, eiusmodi ligamentum toti internæ digi-
 torum sedi obtenditur, quod nullam membrana, nullo uel alio uinculo, aut fibra etiam, tendi-
 nibus in interna digitorum sede adnascitur, nec ibidem quicquam membraneum inter-
 duos tendines inuicem suffultos interuenit. In uola tamen priusquam tendines digitorum
 ligamenta subeant, singuli proprijs induuntur membranulis, quæ tendinibus, quibusdam
 fibrosis nexibus adnascuntur. Tercius musculus à secundo mihi prorsus distinguitur,
 non anxie interim sollicito, num secundo illum adnumeres, ac secundum tunc in quinque
 carnosas partes totidemque tendines diffissum rectè proferas, dummodo uera tertij muscu-
 li descriptio subiiciatur, qui tota cubiti longitudine, superiori lateri secundi musculi expor-
 rigitur, illi nusquam, nisi fortassis ad cubiti cum humero articulum, continuus, sed perinde
 ac cæteri musculi mutuo accumbentes solent, toto progressu illi duntaxat coherens. Ena-
 scitur quidem carneo tereti principio ex ulnæ sede, qua hæc radij capitulum in proprium
 sinum amplectitur, ac ubi radius ab ulna primum dehiscit. Hinc enatus radio attenditur,
 uniuersæ ipsius propemodum longitudini adnatus, & ab ipso principium continuè du-
 cens, ex ea potissimum sede, ubi membraneum ligamen secundum cubiti longitudinem
 porrectum ex radio ad ulnam enascitur, quod etiam huic musculo principij portionem of-
 fert. Quum uerò musculus radio ad hunc modum expansus ad brachiale properat, in te-
 retem cessat tendinem peculiari membrana, quam mucor imbuit, obtectum, non autem
 communi membrana, quæ in brachialis sinu secundi musculi tendines inuestit. Quine-
 tiam tertij musculi tendo nulli secundi musculi quatuor tendinum subiicitur, quamuis e-
 tiam per transuersum brachialis ligamentum feratur, illius ligamenti lateri attensus, quod
 ad pollicis radicem consistit: ubi etiam brachialis os pollicem sustinens, sinum huic ten-
 dini insculptum gerere, in primo Libro diximus. Tendo ad hunc sinum reflexus, atque me-
 dius inter musculos primum pollicis os & secundum flectentes occultatus, ad secundum
 pollicis repit internodium, ubi transuerso ligamento in tota secundi ossis longitudine ex-
 ceptus, tertium os accedit, cui latefcens ualide inseritur. In caudatis simijs, hunc muscu-
 lum non reperies, uerum à tendine secundi musculi medium digitum petente, in medio
 uolæ, exigua portio enascitur, quæ transuersim ad pollicem ducta, ultimo ipsius ossi im-
 plantatur. Atque hæc tendinis portiuncula, peculiarem portionem carnosam, ut cæteri
 quatuor secundi musculi tendines, nequitiam adipiscitur, aut etiam illi, medijs digiti ten-
 dini alligatur, at ab ipso prorsus enascitur, super indicis tendinem uetita. Porro si hunc
 sermonem permulta Galeni placitis in primo libro de Partium humani corporis usu reni-
 tentia adduxisse animaduertis, & potissimum illi figmento, quo is pollicem non ad uo-
 lam uersus brachialis medium, cæterorum digitorum modo, sed super alios, & ad uolæ
 medium, flecti comminiscitur, non me in scitiæ, aut in Galenum impietatis prius insimu-
 lato, quam proprijs manibus sectionem obieris, aut alteri accuratè secanti, admonitus,
 astiteris, rem uniuersam diligenter expendens. Reperies nanque non modò quæ iam com-
 memorauimus, sententiæ Galeni merito reluctari, sed & id quoque maximè, quod de secundi
 tertijque

Li. de Par.
 usu.
 Secundi mu-
 sculi tendinum
 per primigeni-
 dines transi-
 tus.

Lib. de Ad-
 mi. sectio.

Tercius mu-
 sculus.

Tercius quali-
 ter in caudatis
 simijs habeat.

Pleraque hic
 Galeni placi-
 tis contraria
 proponi.

tertijque musculi functione subnexurus sum: ut nunc taceam Galenum suis lusum simijs, non
 uerè tendinem tertij musculi graciliorem illis dicere, qui à secundo musculo producantur.
 Opinatur enim Galenus, & cum illo omnis refectionis professorum chorus, secundum mu-
 sculum quatuor digitorum primum tertiumque os flectere, & quem nos tertium recensui-
 mus, secundi pollicis ossis & tertij flexum moliri: quum tamen ambo duntaxat tertij quina-
 que digitorum ossis, ut primus secundi, flexionis reuera opifices sint. Nullum enim mu-
 sculum os mouere, nisi eidem inseratur, Galeno cæterisque Anatomicis firmissimi axiomatis
 loco habetur. at secundi musculi tendines neque primo quatuor digitorum ossi, neque ter-
 tij tendo pollicis secundo ossi, ne obscurissime quidem inseritur applantatur: uerò nec eo-
 rum quidpiam hi musculi agunt. Neminem enim fore arbitror, qui ex primo de Partium
 Galenus in dissectione temporis successu exercitior, tribus interiectis de transuerso liga-
 mento uocibus, integram paginam ibidem restituere conatus fuerit: parum tamen sui me-
 mor, quum insertiones tendinum in digitos, simul in numerum colligit. Ac proinde si benefi-
 cio transuersi ligamenti, quod in primis quatuor digitorum ossibus, & secundo pollicis
 existit, hæc ossa à secundi & tertij musculi tendinibus flecti, quis pro Galeno certans illi-
 us que posteriora uerioraque sensa capiens contenderit, respondeat is quæso, cur minus &
 primi musculi tendines, prima quatuor digitorum ossa flectant: quum & hi eodem li-
 gamento contineantur. Non enim quicquam prorsus est, cuius beneficio potius secundi
 musculi, quam primi tendinibus prima internodia flecti, quis demonstrare posset. Quine-
 tiam in medium adferat obsecro, quamobrem Galenus non senserit secundi quatuor digi-
 torum ossis flexionis, tendines secundi musculi autores esse: quum tamen & in secundi os-
 sis radice totaque ipsius longitudine hi tendines transuerso obuolentur ligamento. Ad hæc
 illum me docere optarim, quamobrem & primus, & secundus, & tertius digitos mouen-
 tium musculi etiam brachiale non flectant, quum & in interna brachialis sede transuerso
 ualidoque ligamento non mediocri ductus longitudine contineantur. Similiter rationem
 comminisci uelim, quapropter quamplurimi tibiam occupantes musculi, qui pedem ade-
 untes, ac transuersis ligamentis inter tibiæ ossis extremum & calcem, ac rursus inter fibulæ
 apicem anteriorem uel malleolum ac calcem obuoluuntur, non illorum ligamentorum etiam
 auxilio pedem moueant, quum tamen in his omnibus par sit ratio: uti etiam in omnibus
 cæteris musculis, qui transuerso ligamento in alio osse, quam unde principium duxere, in-
 duuntur. Ac proinde plerisque in cubiti exteriori sede, & in tibiæ anteriori regione ten-
 dines ibidem ligamenti circumdatos in medium, ad robur huic meo paradoxo concilian-
 dum, non adfero. Vt itaque tres hæcenus ex digitorum musculis enarratos brachiale non
 flectere certo certius constat, ita quoque nisi suorum quibus inseruntur ossium flexionis opi-
 fices censendi sunt. Deinde si primi musculi quoque tendinibus prima quatuor digitorum
 ossa, & secunda tendinibus secundi musculi non inflectuntur, haudquaquam secundi ten-
 dinum ui, prima quatuor digitorum ossa, & tertij musculi beneficio secundum pollicis
 os flecti credendum est. Proprios enim his quoque ossibus sagax rerum parens Natu-
 ra musculos largitur, quos ubi sermonem trium primorum absoluero, seriatim persequar:
 id adhuc admonens, ut si quis forte secundi musculi ac primi auxilio, primum quatuor
 digitorum os, & tertio item musculo secundum pollicis flecti arbitratus fuerit, non of-
 citanter cuiusque internodij flexionis uim perpenderit. nam primum internodium, quod
 ex ipsius sententia, primi ac secundi musculorum tendinibus, præter alios totidem pau-
 lo post explicandos musculos inflecteretur, uix tamen firmius flexionis robur, quam ter-
 tium internodium monstrat, utcumque etiam unicus tantum tendo huius motus dux
 censeatur. Tres itaque nunc dictos musculos ex distitis regionibus, per totam nimirum
 cubiti longitudinem Natura produxit, ne si forte in extrema manu principium assume-
 rent, eam carne obruentes, magnam ponderosamque redderent: quod quantum ad ua-
 ria quæ manu obeunt munia incommodi intulisset, quiuis promptissime colligit. De-
 inde robur in flexione maius requirebatur, quam quod breuibz musculis præstari ua-
 lebat, qui ex proximis ijs quæ mouenda erant ossibus principium ducerent. Atque hanc
 pariter ob causam, ut digiti scilicet ualida flexione pollerent, non unius tantum muscu-
 li beneficio tres digitorum articuli flectuntur, sed singuli proprios exigunt. Illi quidem
 quos recta duntaxat, & in neutrum latus inclinante flexione agi oportuit, unico eodem-
 que ualido contenti fuere tendine: articuli autem, qui in latera etiam inclinationem ex-
 periri debebant, pluribus tendinibus musculisque, & illis non admodum ualidis (ut

Natura in
 musculis digi-
 torum flexioni-
 bus industria.

*Transuerso-
rum ligamen-
torum usus.*

*Mucosorum
membranarum
usus.*

*Trededim
post tertium
ordine in nu-
mero succe-
dentes.*

*Illorum octo
qui quatuor di-
gitis seruiunt.*

*Illorum duo,
qui pollicis pri-
mo ossi serui-
lantur.*

*Tres qui se-
cundo pollicis
ossi famulan-
tur.*

etiam illorum flexio infirma est) eguerunt. Porro tendinibus transuersa ligamenta se-
cundum digitorum ossa obducuntur, ne quoties secundum aut tertium digitorum os in-
flectimus, tendines tanquam recti protensiq; funiculi, & uirgulae secundum ossium flexio-
nem non incuruatae, à flexo iam osse ad cubitum tensae exurgerent, & cutem in miram altitu-
dinem eleuantes manus uolam turpiter impleverent. Ligamenta enim etsi tendines musculo-
rum uentris beneficio contrahantur, eos tamen ossibus quibus non inseruntur, adiacere co-
gunt. In uola uero & brachialis sede mucosis membranarum tendines induuntur, quo tutiores
procederent, easq; membranas tanquam propugnacula* & muros fortirentur. Sed secundi
musculi membranarum quoque usus existit, siquidem " musculi oblongi & parui, quorum
opere digitos quatuor pollicis adducimus, ab illa enasci audies. Quum itaque secundum qua-
tuor digitorum internodium à primo musculo flectatur, tertium autem à secundo, & tertium
pollicis à tertio, tandem opportunum erit, musculos prima quatuor digitorum ossa, & pri-
mum secundumque pollicis flectentes aggredi. Sunt autem hi omnes numero trededim: ad
singulos nimirum quinque digitorum primos articulos bini, & ad secundum pollicis terni.
Qui quatuor famulantur digitis, omnes recta secundum postbrachialis longitudinem di-
gitos adeunt, omni propemodum ex parte carni, ac postbrachialis " ossibus connati. Inse-
runtur autem lateribus interiori in sede, primorum ossium. Duorum igitur paruum digi-
tum flectentium " unus ab extremo latere superioris partis postbrachialis ossis, quod paruo
praelocatur, carnosio principio oritur, etiam nonnihil inibi adnatus brachiali. Hinc recta di-
gitum accedens, ad primum usque digitum os carnosus permanet. ubi uero os contingit, latius-
culo tendine exterioris ossis lateri, uersus interiora tamen inseritur. Alter ex interiori eius-
dem postbrachialis ossis latere, ad superius iuxta brachiale extremum, originem ducit, & in-
ter id os & sibi proximum ad digitum tendens, carnosum quoque permanet, donec mem-
braneo tendine interiori lateri primi ossis parui digiti implantetur. Quando utriusque muscu-
li colliguntur, primum digitum os, in neutrum latus uergens flectitur. Si uero exterior egerit, in-
teriori quiescente, digitus in exteriorem partem nonnihil inclinans flectitur. At solo interio-
ri laborante, ad interiora connuens digitus flexionem experietur. Ad hunc sanè modum a-
liorum trium digitorum musculi habent, adeo ut bini in singulis postbrachialis ossium inter-
uallis (quae tria sunt) reponantur, & " is qui indicis interiori lateri inseritur, interno postbra-
chialis ossis indicem sustentis lateri adnascitur, in uolam magis quam in externam manus
regionem, ut & ceteri primos articulos flectentes musculi, protuberans. " Musculi au-
tem quorum beneficio primum pollicis internodium flectitur, unà cum " musculo, qui pol-
licem à ceteris digitis maxime abducere dicitur, carneam molem constituunt, quae ad polli-
cis radicem reposta montem, quem chiromantici modò Veneri, modò Marti ascribunt, effin-
git. Galenus in Libris de Usu partium hanc molem falso unicuique esse musculum arbitratus
est, quem pollicis ab indice abductionis autorem recensuit. Quemadmodum etiam uerita-
ti parcens, " molem illam carneam quam chiromantici lunae monti tribuunt, unum quoque
musculum quo paruus ab alijs abducitur esse, ibidem docuit, quum interim maiorem ipsius
portionem exterior musculus primum minimi digiti os flectentium procreet. " Primus ita-
que pollicis musculus ex superiori " transuersi brachialis ligamenti sede carnosus nascitur, &
toti primi pollicis ossis longitudini interna regione attentus, perpetuò carnosus illi inseritur,
perquam obscure secundum pollicis contingens internodium. " Secundus, qui nuper di-
cto prorsus occultitur, longèque minor ipso est, ex transuerso quoque ligamento, & " osse
brachialis pollicem fulciete enatus, in primi pollicis ossis radicem implantatur, non ultra
medium longitudinis primi ossis pertingens. Sunt itaque hi duo pollicis musculi inter
digitorum motores duodecimus & decimustertius, si modò octo musculos quatuor digito-
rum prima internodia flectentes ante hos enumerare uisum sit. Porro qui secundum polli-
cis os flectunt, tres numero censentur, magis differentem situm ab illis, qui quatuor digito-
rum prima ossa flectunt, obtinentes, quam duo primi pollicis ossis flexus opifices. Qui enim
quatuor famulantur digitis, recta secundum manus longitudinem procedunt: qui autem
primum pollicis os flectunt, nonnihil oblique ducuntur, sed praesentes musculi secundi pol-
licis internodij flexionis autores, quodammodo transuersi cernuntur. Operae precium nam-
que erat, quatuor digitos uersus brachiale inclinari: pollicem uero illis in functione opposi-
tum, ad ipsos inflecti. Merito igitur tres musculi secundum pollicis os flectentes, ex uola tan-
quam è quarta circuli parte, principia sortiuntur, nimirum ad eius lineae circumscriptio-
nem, quae uitalis & cordis Chiromanticis appellari consuevit. quamuis nonnihil ulterius,
quam ea consistat linea, ex uola initium ducant, ad trianguli illius quem in media uola collo-
cant

cant, superius & exterius latus. Primus itaque musculus obliquum latumq; principium du-
cit, ex postbrachialis osse, cui medius innititur, modicè subter ipsius capitulum, quod si-
num primi ossis digiti subingreditur. Hinc carnosus prorepens nonnihil angustior redditur,
& membraneo tendine, secundi pollicis ossis lateri, quod indicem spectat, uersus interiora se
inserit. Secundus superiori suo latere iam dicto musculo contiguus, ex media sede postbrachia-
lis ossis, quod medio praepositur, originem ducit, nonnihil tamen & os, quo anularis fulcitur,
contingens. Origo huius quoque tenuis lataq; est, & statim carnea ad insertionem usque con-
spicitur, quam in medio interioris partis secundi pollicis internodij tentat. Tertius huic infe-
riori ex parte contiguus, ex postbrachialis ossis, quo anularis sustinetur radice, quae brachiali
coarctatur, originem pariter latiusculam sumit, et oblique pollicem accedens, lateri interiori se-
cundi pollicis internodij, uersus priora implantatur. Isti tres musculi dum unà tenduntur, for-
tissime secundum pollicis internodium flectunt, primo autem duntaxat agente, ad superiora
uersus indicem pollex dirigitur. dum uero secundus solus contrahitur, ad medios digitos pol-
lex flectitur, quemadmodum ad pollicem referentes. Quamquà rursum ambigem, nū casu ipsi Vn-
decim, loco Decem ex Galeno scripserint, quū citra aliam descriptionē, musculos tantum Ori-
bali more enumerent. Quinetiam in Primo de Administrandis sectionibus Galeni libro om-
nes, quos hactenus uidī, codices tres mendas in numeris habent. Octo namq; Duorum loco
illic leguntur, ubi extremae manus musculi, pollicis obliquis motibus seruiētes enarrantur,
& rursum ad calcem propemodum libri, quo cubitum mouentes musculi recensentur. Tres
scribuntur ubi Duo, insuper Duo ubi Tres scribendi fuerant, non secus sanè, quàm malè etiā
Primi usus, pro Secundi illic legitur, ubi Galenus in eodem Libro ligamentorum usus com-
memorat. Verum hæc cum innumeris alijs, pro mea uirili in Galeno sunt restituta, quem
IO. BAPTISTA MONTANVS in gymnasio Patuino medicinae Professor eximius,
non sine incredibili artis Candidatorum utilitate, nuper in absolutissimum ordinem redegit,
maximè ac penè diuini ingenij uir, ob singularem illam Medicinæ, tū ceterarum scientiarū
cognitionem, nulli ætatis nostræ medicorum secundus, & praestantissimis laboribus suis,
quos in publicum dedit, ac pertinaci indefessaq; in docendo diligentia, de studiosis omnibus
quàm optime meritis. Cui uiro utinam Deus aliquis aurem statim uellicet, eiq; in animum in-
ducatur, ut & alias cogitationes suas longè pulcherrimas, & iam dudum praematuras in lucem
prodire patiat, easque posteris uel non inuideat, uel eorum calumnias, qui iudices cætero-
rum esse solum cupiunt, ipsiq; nihil unquam praestare queunt, non ita reformidet. Hactenus
itaque sexdecim musculos, quibus digiti mouentur, commemorauī, ac proinde nunc " deci-
mus septimus, qui digitos extendentium primus erit, describetur, in cuius enarratione hoc
mihi Galeni intelligendi gratia uelim donari, ut illum in quatuor diffundi tendines liceat asse-
rere, & deinceps adijcere " musculos, qui ex cubito procedunt, & quatuor digitos à pollice ab-
ducere creduntur, bipartito in duos tendines digeri, & eam quem Galenus narrat, inser-
tionem in digitorum ossa moliri. Atque id mihi tantisper concedi optauerim, quousque o-
mnes tres musculos sermone absoluerō, tunc enim primum uariam ipsorum tendinum com-
mixtionem coitūmq; ac munus denique subiungere licebit. Quamquam interim in reliqua
praesentium musculorum descriptione, in ortu nimirum, ductu, substantia, forma, & id ge-
nus reliquis nusquam aberraturus sum, quemadmodum etiam in falsam tendinum seriem
nequaquam impingerem, si mihi eadem perpetuò hæc occurrisset, & Galeni obseruanda au-
toritas negligētui à me haberetur. Sed age negotium, uti sese enarrandum offeret, aggre-
diamur. Decimus septimus " principio ex carne nerueque substantia mixto, & utrunque
lato, ab elatiori sede exterioris humeri " tuberculi nascitur, & per mediam cubiti sedem, ma-
gnus & carnosus, & paulò minùs toto teres porrigitur, nulli alteri connatus ossi, neque a-
liunde, quam ab humero principium ducens. Quum uero propter radij extremum, cui
brachiale inarticulatur, " pertrigerit, arctior redditus, in quatuor breues carnosas portiones,
in musculi substantia non procul diremptas finditur, quæ simul communimembrana indutæ,
fibrisq;

*Tres secundū
pollicis os flec-
tentes muscu-
li Galeno in-
gnorati.*

*Decimus septi-
mus digitos
mouentium.*

fibrisq; tenuibus inuicem coherentes, atque in tendinem illico ab ipsarum à musculi uentre deductu degenerantes, per sinum in radij exteriori sede exculptum, ad brachiale contendunt. Est autem sinus ille, ex quatuor in exteriori sede appendicis radij excavatis, radij cum ulnae articulo proximus. Huic itaque sinui utcumque amplo, & admittendorum corporum magnitudini ad amissum respondentem, quatuor hi tendines incumbunt, & transuerso ligamento ipsis peculiari, & radio quoque proprio obuoluuntur, ne aliquando ex sinu declinent, & ne contracto ipsorum musculo in altum exurgant. Ceterum ut Galenus radij sinus non aperte expressit, ita quoque falsò hos tendines communiradio & ulnae ligamento contineri tradidit. Nam communi amborum ossium ligamento & sinu is musculus utitur, quem ego decimomocetuum in tota serie paulò post recensebo. Quum itaque proprium ipsorum ligamentum tendines isti transcenderunt, brachialisq; iam incumbunt, latentes & ab inuicem deducti, tres æquales constituunt angulos, & singuli ad unumquemque quatuor digitorum proprium reddunt. Illico autem atque digiti principium contingunt, adhuc multò ampliores tenuioresq; reddunt, primi ossis radici inferuntur, ac sic per totam digiti longitudinem ascendentes, medio exterioris ossium regionis adnascuntur, non autem, ut Galenus male arbitratur, his duntaxat ossium sedibus, ubi articularum consistunt compages. Ceterum qua ratione aliorum musculorum tendinibus, hi in digitorum sede commisceantur, quum quatuor digitos, à pollice in obliquum abducentes musculos sermone absoluero, audietur es. Nunc enim & si decimus septimus musculus tres tantum tendines ut plurimum nobis exhibeat, quatuor illi Galenino minelargiti sumus. Decimomocetuum musculus gracilis longusq; est, inferiori lateri decimiseptimi secundum cubiti longitudinem exprorectus. Ab exteriori enim humeri tuberculo, hic musculus principium sumit inter decimiseptimi caput, & principium alterius musculi, qui postbrachialis ossi, quo minimus digitus fulcitur, insertus, brachialis extensionis dux censetur. A principio musculus hic secundum latus decimiseptimi carnosus fertur, quousque cubiti finem attingit, ubi in duos bipartitus tendines, communi radio & ulnae sinu, & ligamento utitur. Tendines statim atque brachiale superarunt, inuicem dirimuntur, & unus ad paruum, alter anularem contendit digitum, ac singuli in sui digiti primum os implantantur, membranae instar, exteriori lateri uersus posteriora tamen sese inferentes. Hic musculus duobus, quibus inferitur, digitis à pollice abducentis creatus à Galeno dicitur, quum interim obliquum situm nequaquam adipiscatur, quemadmodum sanè decimus nonus, duobus ultimo enarratis substratus, obliquo ductu donatur. Ab exteriori namque ulnae processu, posteriori humeri sedi coarticulato, usque ad ulnae sedem, quæ non multò ante brachiale est, continua serie, tanquam ex recta linea musculi quidam enascuntur, omnes obliquo situ præditi. Atque hi tres exigunt radices principia ue, ac primum quidem, quod elatissimum & humero uicinum est, ad musculum refertur radio peculiarem. Secundum autem, primo iam ordine succedens, ad pollicem & brachiale spectat, cuius seriem, ac in plures ueluti musculos distributionem, musculorum pollicem extendentium enarratio docebit. Tertium autem, quo in præsentia potissimum egemus, quodq; secundo principio ordine succedit, ab ulnae ossis ultramedium ipsius longitudinis, uersus brachiale enascitur, neutiquam uerò (ut Galenus parum bene asserit) à tota ulna, aut ulnae superiori parte brachio proxima. Hoc principium exacte carneum, & instar oblongæ lineæ originem ducens, paulò angustius ab exortu redditur, & oblique deorsum, uersus radij ad brachiale appendicem conscendens, in duas carnosas portiones discinditur, quarum inferior decimomocetuum efformat musculum, à superiori illius principij parte distinctum, quem doctrinæ gratia uigessimum primum, & pollicem uersus alios digitos euertentem appellaturus sum. Hoc igitur tertium principium in duos musculos distinguam, quauis interim principij ratione non obstem, quo minùs ambas ipsius partes, unius musculi loco quiuis recensere possit. Decimus itaque nonus digitos mouentium musculus, ab ulna eo, quo dixi, modo enatus, oblique radij appendicem petit, ac priusquam huc contingit, in duos inuicem coherentes tendines finitur, qui proprio sinui in radij appendice incumbentes, & peculiari ligamento transuersim obuincti, super brachiale expanduntur. atq; hic dirēpti, illorum superior indici, inferior autē medio exprogitur, exteriori inferioriue digitorum lateri, uersus posteriora implantati. Sinus autem horum tendinū nomine, in radij extremo priuatim exculptus, inter sinu decimiseptimi musculi gratia incisum, & illum quo bicornis tendo eius musculi uehitur, cuius beneficio brachiale extenditur. Atq; hic etiā sinus alteram portionē tertij illius ex ulna prodeūtis principij transmittit, quā pollicis motibus famulari audies. Haud enim arbitrandū est, ambas tertij principij portiones unico sinu et ligamento uti, et huic decimomocetuum musculo ligamentū peculiare non obducere. Quod uerò præfens musculus à pollice abduc-

19, 18 & 17
musculorum
tendines & mu-
sculus.

tionis eorum, quibus inseritur, digitorum autor sit, situs ipsius insertioq; liquidissimè commōstrant. Ceterum hunc non semper in indicem & medium, digitos, tendinem porrigere obseruat, sed duntaxat in indicem. Sic etiā decimomocetuum musculus in minimum & anularem simul, tendines, qui statim in brachiali dirempti fuerunt, digerere non semper cōspiciunt, sed frequentissimè unicum tendinem in paruum digitum ferri obseruabis, eius digiti extensionis ducē. Pariter decimus septimus in tres tantum tendines diuidi uidebitur, qui in brachiali inuicem deducti, indici medio, & anulari implantantur, in minimum autem digitum statim à brachiali tendinem, ut ad ceteros digitos, ferri rarissimè reperi, quū decimus nonus parui digiti extensionis autor sit. At his omnibus tendinibus, ubi postbrachiali membranulis et fibrosis nexibus committuntur, priuatim id accidit, ut singuli latentes uelut in plures diuidantur, ut iam latiores multò, & tenuiores redditi, ad digitorum radices, mirabili neque semper eadem serie inuicem misceantur, unius digiti tendinis portione etiā cōspiciua, ad alterius digiti tendinem pertinente. Quod & in tuis manibus conspici poteris, animum, quando digitos flectis, ac reflectis, et in latera ducis, digitorum radici adhibens. Quamuis in manu cute liberata, id intueri magis conduxerit, ut non mireris, cur Galeni tendinum serici minùs illico accesserim, arbitrerq; decimus septimus, decimomocetuum, & decimomocetuum quatuor digitorum, unā et extensionis & abductionis à pollice opifices esse, ob uariam illam, quæ per obliquam prorsus sit, commixtionem, & rectum situm, & ipsorum insertionem, quam in totam digiti longitudinem moliantur. Nullam tamen prorsus tendinum commixtionem unquā perfici obseruauimus, cuius beneficio uel obscurissimè paruum digitum à pollice abduci ausim asserere, imò rectus ille musculi decimomocetui ductus insertioq; arguunt, nulla prorsus ratione paruum digitum eius opera, extrorsum à pollice abduci. Atque eiusmodi etiam quid in pede obseruari, suo loco dicam. Habeto igitur mea quidem sententia decimomocetuum pro præcipuo parui digiti extensionis autore. Decimus autem nonus insigniter ad indicis & aliquando mediij à pollice abductionem, idoneum esse neminem ambigere conuenit. Verum quia paruum adeo atque ex abundanti à ceteris abduci oportuit, quoties rotundas figuras manu complectimur, & quum huiusmodi motus decimomocetuum musculo acceptus ferri nequeat, rerum Opifex musculum breuem, sed ualidum in extrema manu reposuit, illi motui præfatum. A quarto enim brachialis ossis, quod rectum appellauimus, musculi huius principium prodit, quod per lunæ monticulum ad paruum digitum pergens, toto ductu carneum uisitur, muris seu lacertæ formam eleganter exprimens, quippe musculus iste, in exortu utcumque tenuis, in medio teres crassusq; est, in insertionem autem, quam in externo primi ossis parui digiti latus molitur, gracilis tenuisq; & nerueus euadit. Sit itaq; hic ordine uigessimus. Ceterum uigessimus primus, pollicis peculiaris ceteris, estq; ille altera tertij ex ulna pendētis principij portio, quam à decimomocetuum, qui ad indicem & medium potissimum fertur, distinguimus. Ab ulnae itaque exteriori sede, iuxta ligamentum membraneum inter cubiti ossa, qua inuicem dehiscunt, consistens, & iuxta medium longitudinis cubiti iste musculus enascitur, uersus radium oblique properans. Priusquam uerò radij inferiorem contingit appendicem, in paulò minus toto teretem cessat tendinem, qui communi cum tendine bicorni, quo brachiale extenditur, sinu, et ligamento plerumq; deductus, ad brachiale contendit, & illico latens totius pollicis longitudini inferitur, non quidē in medio exterioris regionis, sed exteriori ipsius latere, quod indicem spectat. Cuius autem motus hic musculus opifex sit, illico subiiciam, atque duos sequētes nunc musculos descripero, in quorum enarratione ambigo, num illos primum unius, aut duorum, aut trium musculorum loco recensere debeam. Sed agē, ac si unus esset, illos pertractemus, eundem postea, uti uisum erit, in plures diuisuri. Ex tribus musculorum radicibus seu principijs, quæ ab ulna secundum ipsius longitudinem exoriri relata sunt, medium principium utcumque uisitur amplum, longæque satis linea enatum, & oblique super radium conscendens, illi insertitur musculo, quem bicorni tendine in brachiale inferi, id quæ extendere docebo. Simulatque uerò principium hoc cum musculum integit, in duas impares portiones diuiditur, à sese nullo intervallo distantes, sed mutuo incumbentium musculorum ritu inuicem hærentes, superior portio aliquandiu carnea permansens, in tendinem quodammodo teretem cessat, insertum exteriori brachialis ossis sedi, quod pollicem sustinet. Inferior autem principij portio statim, ac aliquousque in anteriora proropat, in duas rursus carneas partes distinguunt, quæ singulæ in tendinē finiunt, ac cum superioris portionis tendine, proprio sinu in radij appendice leuiter inciso insident, peculiariq; ligamento tres simul tendines obducuntur. Postquam uerò inferioris portionis tendines brachiale superarunt, unus in primi pollicis interno diij radicem implantatur, illic in

Vigessimus.

Vigessimus
primus.

Vigessimus
cundus, qui si
musculum 237
consecutus.

exten-

externam ipsius regionem iuxta internum latus finiens. Alter tendo membranoso tantum ne-
xu primi pollicis ossis longitudini adherens, in secundi ossis radicē exteriori sede, uersus internū
latus inferitur, neque inibi totus desinit, uerū ad summū usque pollicis apicē, secundo et tertio
ossibus pertinaciter quoque adnascitur. Duorū inferioris portionis tendinū alter tantum, quē
nunc enarrauimus, Anatomes professoribus perspectus fuit, unde etiam aliqui attendentes
principij continuitati, musculum hunc unum esse tradiderunt, alij uerō quoniam in progres-
su dirimitur, & unus tendo brachialis, alter uerō, qui ipsis cognitus erat, pollicis inferitur, duos
hic musculos constituerunt. Nobis autem integrum esset, trium musculorum loco hunc enu-
merare, singulos musculos singulis tendinibus ascribentes, quanquam nos opportunius fa-
cturos existimo, si duos tantum enumerauerimus, inferiore portionem, quae pollicis ossi
bus tendines duos offert, uigessimum secundum in hoc Capite appellantes. Superiorem uerō
portionem, quae brachialis etiam extensioni, & obscuro cuidam radij circumductui secunda-
rio opem fert, uigesimalterij nomine habituri sumus, nisi quia digitorum motibus non famula-
tur, in horum musculorum serie illi locum abnegaueris, quod non inculamus, modō tuum
interim placitum, in subsequenti musculorum numero recensendo, memoria non excide-
rit. Nos enim ac si praesenti Capite enumeraretur, reliquum de digitorum musculis sermonē
percurreremus, silentio non praeterentes, in caudatis simijs unicum duntaxat appareretendi-
nem, qui partim in pollicem, partim in brachiale inferitur, secus longē, quam hominibus ut
plurimum acciderenouimus. Vigesimo itaque secundo, & quem prius enumerauimus, uig-
gesimo primo pollex recta eueritur, extenditur uel, quoties utriusque musculi una contrahuntur,
quippe uigesimo secundo duntaxat contracto, pollex oblique a ceteris digitis abductus exten-
sionem patitur, a uigesimo autem primo ad indicem magis eueri solet, quare etiam integrum
est, hos musculos in digitos ad latera ducentium, & etiam in extendentium classē, ut uisum
fuerit, reponere. In hunc usque locū seruasse decimum octauum, & decimum nonum,
ut iam musculos obliquis motibus praefectos simul enarrerem, nisi uaria illa tendinum iuxta
digitorum radices commixtio obstiisset, & nisi decimum octauum extendētibz potius, quam
abducentibus fuisset adnumerandus, deinde huius commixtionis & decimo octauū musculi
ductus gratia, necessario et illū prius recensui, cuius beneficio paruus digitus a reliquis uali-
dissime abducitur, qui ordine uigessimus erat. Ac proinde adhuc reliqui sunt, duo obliquis
pollicis motibus famulantes, & alij quatuor, quibus digiti quatuor ad pollicem ducuntur.
Pollex enim quum in star alterius manus, reliquis digitis opponi debuit, merito musculos sibi
uendicat, quorum beneficio a ceteris maxime abducitur, & rursus uariarum actionum gra-
tia commodissime indici admoetur. Qui igitur pollicē maxime abducit, atque in tota serie uig-
simus quartus censei potest, ab anteriori sede ossis brachialis, cui pollex innititur neruo prin-
cipio, quod statim carneum euadit, enascitur, ac deorsum protensus, secundo pollicis ossi, me-
braneo tendine inferitur. Hic musculus una cum duobus, primū pollicis interno dium flectē-
tibus, quibus iste inferitur, carnosam uolē partem efformat, quae ad pollicis radicē consistit.
Galenus in Libris de Partium usu praesentem musculum, non admodum uerē in primum pol-
licis os inferi scriptum reliquit, quū notabili & uera in insertionē ipsi non adnascatur, sed duntaxat
fibrosis nexibus inualide hereat. Verū non mirum est, Galenum eiusmodi insertionem nos
docuisse, quum id scribens, duos musculos primum pollicis os flectentes ignorauerit, ac illos
uigesimali quartū musculi partes esse arbitratus fuerit. Musculus iste interioris pollicem euerit-
tium, qui ordine uigessimus secundus erat, actionem excipit, atque ita quā maxime pollicem
ab indicere mouet, id priuatim adeptus, quod inter extremae manus & cubiti musculos, solus
quodammodo liueat, propriae ipsius, quae crassior est, membranae gratia. Alter musculus ob-
liquis pollicis motibus seruicēs, ex interiori latere, uersus posteriora tamē, ossis postbrachialis,
quod indici praeponeitur, initium ducit carneum, & secundum totam eius ossis longitudinem
enatum. Musculus iste inferitur carnea implantatione, toti externo lateri primi pollicis ossis,
membraneo tendine radici quoque secundi ossis porrigens, huius fibrae transuersae quodā-
modo sunt, a brachiali ad pollicem ductae. Vnde etiam huius musculi auxilio pollex in dici pro-
ximē accommo datur, illoque musculo pollicem ad exteriora eueritantis (qui in nostra serie uig-
simus primus est) actio excipitur. Porro musculi quatuor digitos pollicis adducētes, quia in
firmius digitos uersus pollicem oblique adduci, quā ab illo reduci oportebat, nequaquam
ex cubito principium sumunt, sed graciles & teretes sunt musculi, singulis quatuor secūdi mu-
sculi tendinibus (qui quatuor digitorum tertium os flectunt) exporrecti, oriuntur enim ex me-
braneo inuolucro, tendines illos, cum brachialis sinum, & transuersum ipsius ligamentum
perreptant, induente. Hinc simul singuli cum singulis tendinibus ad digitos procedentes,
ac inte-

Vigessimus
tertium hoc Capite
enumeratus,
digitorum non
seruire moti-
bus.

Vigesimalis
cundi & 21 of-
ficiū.

Sex musculi
digitorum mouen-
tes adhuc reli-
qui.

ac interiori tendinis lateri attēsi, in digitorum radicem inferuntur, ad internum eorundem la-
tus, uersus interiora insertionem membranē moliti, istā nanque sede illos inferi decuit, qui
in lateri ad pollicem, quatuor digitos erant redinaturi. Praesentibus musculis hoc sanē rarum,
perinde ac oculi musculis obuēnit, quod non ex osse aut cartilagine, sed ex membraneo ten-
dinum inuolucro originem sumpserint. Iam si his quoque musculis tuum numerum discipli-
nae gratia auxeris, in uniuersum uigintinouem in hoc Capite descripti exurgent, quorum ui-
gintiocto digitorum duces sunt, uigesimo tertio interim ad brachiale relato. Porro mira-
bitur forsitan aliquis, cur minus musculos quatuor digitos pollicis adducētes, & eum qui
paruum a ceteris abducit, primo quatuor digitorum ossi dixerim inferi, nulla interim mentio,
ne succedentium internodiorum facta, quum tamen Galenus in omnibus digitorum ossibus,
secundum totam illorum longitudinem tendines, membranae modo inferi cōnasci in Primo
de Administrandis sectionibus scriptum reliquerit secus, quā in Libro de Partium usu, ac il-
lo etiam priores Anatomi. Ego nequaquam inficias eo, ut neque aliquis, qui mihi refecit astitit
unquam, digitorum ossis secundum longitudinem, & regione insertionis illorum musculo-
rum membranis obduci, uerū non talibus, quales commemorati modō musculi porrigere
deberent. quandoquidem illae nullum fibrarum genus, secundum longitudinem excurrētes
ostendunt, neque parem etiam ductum, cum musculorum ex cubito in exteriorē digitorum
sedem inferitorum tendinibus retinent. Quinetiam solius primi in quatuor digitis articuli, &
primi secundū in pollice beneficio, digiti in obliquum aguntur, cuius causa, dum digitorum
ossa persequeretur, articulationis differentia esse commemorabatur. Si itaque quispiam eiusmodi
membranas, musculorū in obliqua agentū tendines esse cum Galeno contenderit, frustra eos,
& ligamenti tantum uice secundis & tertijs digitorum ossibus commissos fateatur, oportet.
Quod autem illorum tendines, qui ex cubito procedentes, a Galeno abductionis autores sim-
pliciter enarrantur, toti digitorum longitudini liquidō inferuntur, uehementius colligere co-
gor, eos musculos extensioni etiā praesse. Denuo studiosior aliquis in Galeni Libris uersa-
tus, illūque contraria de insertionē tendinum docere animaduertens opperietur, donec omnes
musculorum digitos mouentium insertiones in unum numerum redegero, Galenum in Pri-
mo de Partium usu imitaturus, qui eas parum recte persequitur, quoniam tredecim musculos,
qui in extrema manu locati digitorum flexus autores sunt, omittens, falsō secundi musculi ten-
dines, primo quatuor digitorū ossi implantatos tradit. Ceterum si obiter decimum septimum
in quatuor tendines, digitos extendentes, & decimum octauum & decimum nonum in binos
tendines, qui quatuor digitos a pollice abducant, diuidi conesserimus, & deinde tum in om-
nes digitorum acies, ut extendentes inferi annuerimus, ut interim illi, qui in extrema manu
reponuntur, lateralibusque motibus priuatim praesunt, ita habeant, ut inos descripsimus, sexa-
ginta omnes uerā insertiones (non accubitus leues uel annexus dico) erunt. In primum scilicet
pollicis articulum quinque, in secundum septem, in tertium tres, in minimi digiti primum inter-
nodium sex, in reliquorum autem trium digitorum prima internodia duntaxat quinque, in
quatuor uerō digitorum secundum & tertium internodium tres. Quae porro eiusmodi sint in-
sertiones, ipse tecum, ut musculos rursus in memoriam, quasi in epilogum cōtrahas, repetito,
atque deinde rursus perpendito, quot uniuersae essent, si etiam musculi obliquis motibus praefec-
ti, qui in summa manu reponuntur, insertiones in succedentia ossa, quae in obliquum (nisi
secundario) non aguntur, ex Galeni sententia molirentur, & deinde etiam uigesimali secundi
musculi utrumque tendinem, primo pollicis ossi inferi uera in insertionē admitteris, ut nunc pri-
mum pollicis internodium sex admittat insertiones (qui enim pollicem maxime abducit, in
primum ipsius os non inferitur) tertium autem pollicis quinque, & secunda tertiaque interno-
dia indicis, medij, & anularis etiam quatuor, parui autem digiti secundum & tertium interno-
dium, quinque insertiones obtineant, confurgent omnes, septuaginta tres. Si etiam ligamen-
torum beneficio ossibus applicationes (nollem enim cum Galeno insertiones dicere) adnue-
raueris, & secundum quinque digitorum internodium una applicatione, & primum quatuor
digitorum duabus auxeris, inuenies (nisi me additio fugerit) octuaginta sex, nam primo pol-
licis internodio tertij musculi tendinem tribuere nequis, quanuis hic numerus adhuc & la-
ti tendinis applicationes sibi uendicare possit, ut tria quatuor digitorum, & duo pollicis inter-
nodia, adhuc una augeantur commissione, numerusque nonaginta octo constituat. Quem si ad
utramque manum conferens duplicaueris, quot numeris, centum & octodecim Galeni *μυῶν*
os & *παραρτίων* modō superasti.

Ex uigintino-
uem descriptis
musculis, 28 di-
gitorum moti-
bus famulari.

De tendinum
insertionibus
nonnulla.

Musculorum
insertionū col-
lectio.

Lib. 1 de 7 su-
parium.

Brachialis
motus.
Primus mus-
culus.

CVM brachiali reliqua summæ manus pars flectitur, ac extenditur, deinde etiam obliquo (ut vocamus) motu in utrumque latus agitur, idque quatuor musculorum beneficio. Quorum primus ex^b interiori humeri tuberculo^a principium ex carnea nervea substantia mixtum assumit, hinc totius ulnæ longitudini adnatus, & semper in progressu ab ipsa principij sui robur assumens, atque hoc præcipue in superiori ipsius sede, non procul ab articulo cubiti ad humerum. Exporrigitur autem hic musculus inferiori lateri musculorum, qui ex cubito enati digitorum flexionibus præfunt, unde etiam internam ulnæ sedem magna ex parte amplectitur, quemadmodum & medium quoque sedis ipsius inferioris, toto ferè ulnæ ductu occupat, quo scribentes innituntur. Reliquum autem inferioris illius ulnæ sedis, quod exterius est, alius musculus sibi uendicat, quem ante paruum digitum postbrachiali insertum, huius extensionem moliri audies. Duo enim illi musculi inuicem fibrosis nexibus ualide hærentes, uelut stratum quoddam & pulvinar, quo commodè totum cubitum inniti sinimus, efformant. Cæterum primus hic musculus, quum ad ulnæ usque finem prorepserit, paulò ante cubiti cum brachiali articulum, in ualidum, & quodammodo teretem cessat tendinem, carniformi semper substantia ad brachiale usque auctum, qui dum articulum transcedit, prorsus excarnis est, ualidissima insertione, inferiori quarti brachialis ossis sedi implantatus, quod non immerito rectum cartilaginolumque appellatur, ac unico tantum ossi commissum, in Primo libro dicebatur. Præfens tendo, quæ ulnæ appendice articuloque brachialis suffulcitur, peculiare ligamentum, quod ipsi transuersim obducatur, nullum exigit, sed cõmuni omnium musculorum membrana, quæ ligamenti uice est, quamque inter manus ligamenta etiam recensere binus, circumdatur, & perquam ualide brachialis cum cubito articuli ligamenti connectitur.

Secundus brachiale mouentium musculus, ex interiori quoque humeri tuberculo exoritur, illius, quem nuper commemorauimus, capiti proximus, & unâ cum illius quoque capite intratum obtinens caput eius musculi, qui internæ summæ manus cuti dilatentem exporrigit tendinem. Secundus itaque musculus, ab interno humeri tubere^a enatus, obliquo ingressu ad elatius^b primi digitos flectentis musculi latus contendit, ipsi magna ex parte instratus, & radio exporrectus. Ante brachialis autem radicem in exacte teretem degenerat tendinem, qui simulatque brachiale ad pollicis radicem^c cõtingit, incuriosè illum secantibus, ibidem brachialis ossibus inseri putatur. Verum ubi^d musculus ab indice pollicem abducens, unâ cum duobus primis pollicis internodium flectentibus, à brachiali liberatus fuerit, hic brachialis musculus conspicitur internam brachialis sedem præterire, atque latens in postbrachialis^e ossis, quod indici præponitur, radicem inferi, internæque transuersi hic ligamenti sedi ualide adnasci. Duo^f bus internis alij duo externi respondent, unus ab exterioris tuberculi humeri radice principium capit, ad latus eius musculi, qui Galeni suffragio minimum digitum, & anularem à pollice abducit, nostro autem, præcipuus extensionis minimi digiti autor est. Siquidem plurimum ex eo tuberculo certa serie prodeuntium capitum, hic brachialis musculus, humillimam & ulnæ proximam sedem obtinet, unde etiam & ex posteriori ulnæ processu, qui humero adarticularatur, hic musculus principij ducit, illi instratus musculo, qui hinc quoque originem sumens, radium adit, illum in supinum acturus. Hinc itaque tertius brachialis musculus^g prodians, humilioris exterioris ulnæ regionem amplexatur, inter primum brachiale flectentium, & quem nos paruum digitum extendere proposuimus, exporrectus. Quando uerò brachialis appropinquat, in teretem finit^h tendinem, qui sinui in appendice ulnæ ad processus stilum imitantis internum latus exculpto, innititurⁱ transuerso ligamento, quod unicum ulna proprium nanciscitur, obductus. Quum primum ligamento superato, brachiali superuehitur, latior factus postbrachialis^j ossi minimum sustinenti, non procul à brachiali inseritur. Alter exteriorum, qui ordine quartus est, latiusculo^k principio longè supra exterioris humeri tuberculum enascitur, ubi humerus uelut in oblongam^l acutiem prominet. Hinc carnosus, & longa utrumque linea prodians, radio infernitur, & propter illius longitudinis medium, in robustum degenerat^m tendinem, qui bicornis bipartitus uel statim ab ortu uisitur, utramque partem paulo minus toto teretem gerens, est enim nonnihil latior, quam profundior. Hæ partes aut tendines & si inuicem dirimantur, non tamen digno notatu interuallo diffisi, recto tramite radio exportantur, ad illius appendicem iuxta brachiale cõtendentes, quod quum peruenerint, inuicem iam magis magisque, sed non tamen insigniter seiuncti, illis priuatim exculptoⁿ sinui incumbunt & com-

Quartus.

Et cõmuni ipsi & illi musculo, qui pollicem uersus indicem euerit, ligamento circumdatur. Quod deinceps superantes, ac magis tum quam prius, inuicem distantes, in postbrachiale amplius insertionibus^a implantantur. unus enim in radicem ossis indicem sustinentis, alter uerò in radium eius cui medius innititur, insertionem tentat. Quartus hic musculus unâ cum tertio, brachiale, si ambo tendantur, extrorsum reflectunt, extendunt uel. Atque his auxiliatur^b musculus, quem brachialis ossi, quo pollex sustinetur, inferi tunc docuimus, quum digitorum duces recenses, hunc musculum in tota serie uigefimum tertium nominaremus: & ut his duobus brachiale extēditur, ita etiam duobus interioribus seu primis idem pulchre flectitur. Dein eisdem musculis, quibus brachialis flexio extensioque conceditur, brachiale ad latera quoque ducimus. Si enim interior musculus, & exterior, qui indicem spectant, reliquis duobus laxatis contrahantur, brachiale introrsum atque ad interius latus agetur. At si his laxatis, alij duo qui minimum respiciunt digitum, tensi fuerint, ad exteriora in latus brachiale mouebitur. Constat itaque Naturam admodum in dūstriē, duos musculos flexioni, & totidem extensioni præfuisse. Quando quidem si uni flexionem commississet, neque is certæ articuli totius, neque firmæ flexionis dux fuisset, imò promptè circumuersatilis laxaretur, ut uerò nunc habet, firma prorsus ac tuta perficitur flexio. Ad hæc præter flexionem & extensionem, brachiale alijs indiguit motibus, ac proinde alios creati tendines operæ precium esset, qui ad latera motuum opifices haberentur. Sed nunc demum, quum duo flectunt, & duo extendunt, ilico quidem & obliquos brachialis motus adepti sumus. Cæterum præter hos quos brachiali tribuimus motus, Galenus ipsi in primum ac supinum uersione adscripsit, peculiarem ab ea, quam secundario manus extrema, radij beneficio sortitur. Mihi nullum extremæ manus aut brachialis quiescente radio, in primum supinum uel motum perfici, hæcenus percipere licuit. Deinde radij sinus, cui brachiale inarticulatur, oblongus est, & ipsum quoque brachiale, quæ sinui imponitur, oblongum quoque, neque ut humeri, aut femoris superius caput, rotundum uisitur, adeò ut eiusmodi ossium articulus confurgat, qui ad motus in gyrum prorsus ineptus existit. Adde, quam nos primi obseruauimus, neque perfunctorie perpendendam cartilaginem, quæ à radio pronata, brachiale & ulnam, instar interstitij cuiusdam mediat, ostenditque totam brachialis ad cubitum articulationem propemodum soli radio ferendam esse acceptam, quod ne in puncto quidem citra dictæ modo cartilaginis interuentum, brachiale contingit. Non enim audiendus est Galenus in Libro de Ossibus, in quo^c processui styli imaginem exprimentis nimum fauens (ne dicam Naturæ opera destruens) præter omnem rationē, illius processus beneficio, manum extremam in latera obliquaque agi protulit, parum attendens, si eam processus ille, quam ipsi tribuit, cõstructionem obtinisset, non solum motui, in latera non iuuaturum, imò tanquam palum aliquem prorsus præpediturum: quamquam rursus alibi illum ad proprios manus in primum & supinum motus cõducere, uideatur docere. At quum nullum eiusmodi motum, nisi radij ope, & secundario in manu expendere ualeo, præter animi sententiam musculos, quibus illi motus celebrentur, ementiri nequaquam uisum est. Galenus tamen ut & hos motus brachiali præbet, sic quoque quatuor enarratos musculos illorum autores esse contendit, prout hic nimirum ille uel contrahatur, aut quiescat, cuius sententiam si non oscitanter perpenderis, hæc illum finxisse, imaginatumque citius, quam in relectione perpexisse (ut alia in Libris de Usu partium pleraque) animaduertes.

Musculi
motus.

Brachiale
proprio motu
in supinum &
primum non
agit.
Lib. 2 de Parti-
um usu.

Libris de V,
su part.

DE MUSCULIS RADII PRONVM ET
supinum constituentibus. Caput XLV.

CVM MODO in præfenti memineris eorum, quæ de radij ad rotundum humeri capitulum articulo, & brachialis rursus cum radio, radijque & ulnæ inter se commissuris, superiori Libro tradidimus, nunc mediocri negotio percipies, qua ratione radius à proprijs tractus musculis, quiescentem interim ad humerum ulna, in primum supinum que circumducatur, & quo nam pacto radij auxilio, extrema manus eosdem motus necessariò sequatur. Quando itaque radius ulnæ & superiori ipsius & inferiori extremo articulatur, ac secundum reliquam longitudinem duo illa ossa inuicem distant, operæ precium fuit & in prioribus ac posterioribus radij regionibus, musculos, qui illum mouerent, extrui. Sunt autem hi quatuor, duo quidem superiori radij extremo subseruientes, reliqui autem duo inferiori: atque ex his duo internam cubiti sedem, alij duo externam occupant. Interior, qui riores radius in primum mouent, exteriores eundem ad supinum conuellunt. Interior, qui

Quatuor ra-
dium peculi-
ter agens
musculi.
Primus.

d 2 radij

radij partem brachiali proximam mouet, secundum ulnae longitudinem, ex tota amplitudine interioris ipsius sedis enascitur, qua brachiali proxima est, hinc carneus, ad interiorum radij regionem transuersim procedit, ipsi carneus adhuc insertus. Habet itaque musculus hic, si cum reliquis secundum cubiti longitudinem expansis conferatur, fibras transuersas, ex ulna nimirum in radium recta conscendentes. Neque hic musculus, ut uisum est dissectionis Professoribus, radium ulnaeque intercedit, sed secundum cubiti amplitudinem, totam interiorum radij ulnaeque sedem complectitur, & ad amissim quadratus est. Tantam enim obtinet longitudinem, quanta est latitudo interioris cubiti regionis, quam simul cum radio ulna constituit, deinde tam latus uisitur, quam longus. ad haec omni ex parte carneus, & in ipsius medio spissus extuberansque obseruatur, instar puluinaris ipsum transcendentibus ad digitos tendentes, radium in pronum adigunt. Exterior musculus contrarij motus autor, huic neque situ neque figura respondet. Si enim Natura in exteriori sede eiusmodi carneum musculum constituisset, cubiti pars brachiali praeposita, minime leuis, carnisque expers mansisset, neque commodè tot musculorum tendines huc reponi potuissent. Proinde quum exteriorum interiori parem effingere nequere oportuit, breuissimo per cubitum expansorum musculo, qui interior est, longissimum omnium qui cubitum perreptant, Natura opposuit, quantum scilicet ad musculi uentrem, & longiorem carnis ductum attinet. Alias nanque perperam illum omnium longissimum esse Galenus dixisset, quum plerique ad digitos protendi, simpliciter multo longiores sint: neque id fortassis solum tendinum gratia, sed si quis diligenter omnes perpendat, uentris quoque. Ab externa itaque humeri regione elatus, quam musculus bifido tendine brachiale extendens caput constitit, huius radij musculi principium educitur: quod quia secundum humeri longitudinem latum nascitur, carneumque est, longè supra exteriorum humeri tuberculum incipit. Musculus hinc deorsum expansus, & latus ualidusque apparet, radio insertitur, superiori lateri musculi bifido tendine brachiale extendens contiguus. Vbi uerò ad radij finem, cui brachiale coarctatur, processit, in exactum finit tendinem, qui membranæ modo latescens, radij appendicis superiori regionis insertitur, quadantenus in interiora productus. Musculus iste interiorum radij partem, quae brachiali comititur, in exteriora trahens, radium supinum efficit. Ceterum musculi, superiorem radij finem humero proximum in pronum supinumque decedentes, in hunc modum habent. Interior ex interioris humeri tuberculi radice, & ex interiori ulnae latere, quae humero articulat, carnosus ualidusque principio enascitur. hinc admodum oblique internam radij sedem conscendit, carnea insertione ante medium ipsius longitudinis insertus. A carnea hac insertione, neruea implantatio ad medium usque radij longitudinis exporrigitur, radijque superiori regioni hic ualidissime insertitur, peculiarem inibi in radio asperitatem, cui inferatur, sibi uendicans. Musculus iste, quoties contrahitur, intrò radium ducens, illum constituit pronum. Exterior, qui peculiariū radij musculorum quartus est, ductu figuram nunc dicto propemodum par, enascitur ab exteriori articuli cubiti regione, ab articuli circumdante ligamento, ualide etiam ex ulna in posterioris sui processu, quem ἀνέλεγον Græci uocant, externum latus, principij sui portionem sumens. Hinc ad radium in priora conscendit, & radio propter interioris musculi insertionem applantatur. huius tamen insertio non aequè atque interioris neruosa est, nequædè in radij longitudine producit. Attamen ductus breuitas hos duos, ut & primum, qui ad brachiale habetur, exacto tendine destituit. Musculus itaque, quem postremò recensui, superiorem radij partem extrorsum oblique conuellens, radium ad supinum adigit. Cōstat igitur totū radij os, internorū musculorū beneficio pronum, exteriorū autem supinum effici: ac deinceps radij ope, summā manum eisdem motus ostendere.

DE MUSCULIS CUBITVM FLECTENTIBUS & EXTENDENTIBUS. Caput XLVI.

Cubiti mouentes musculi aut 5, aut 4, aut 3.

VEMADMODVM radius sui cum humero articuli beneficio pronus supinusque constituitur, ita quoque ulna cum humero articulus appositissime cubiti totius flexioni extensionisque famulatur, & interim radius in eum modum humero est articulatus, ut simul cum ulna ad humerum flexi extendique queat. Musculi uerò horum motuum duces, si in maximum redigantur numerum, duo flexionem, & tres extensionem perficiunt. si autem ad minorem referantur, aut duo, aut unus, erunt extendentes: duo tamen, utcumque numeraueris, flectentes. In canibus & caudatis simijs necessario tres semper

per extendentes recensentur: quorum etiam descriptionem ilico, atque hominis musculos enarrauero, subnectam, quo accuratius Primi de Administrandis sectionibus Galeni libri calcem assequaris. Atque hos ea tamen tradam lege, ut omnia de cubitum mouentium musculorum figmenta Secundi de Vsu partium libri, non cogar recensere. quandoquidem quum ueram illorum musculorum naturam didiceris, abundè (si modò ueritatis cum Galeno studiosus fueris) ea tuo Marte refelles, stupens profectò, qua ratione eiusmodi sensui repugnantia Galenus posteris prodiderit, ac postea etiam sectione peritior factus, non recognouerit. Primus flectentium, duobus ualidissimis & mutuo distantibus enascitur principijs: unum quidem exactè nerueum, & ad amissim teres exoritur, ab eminentiori parte ceruicis scapulae, seu ex superiori ipsius acetabuli supercilij sede. Hoc sub ligamenti humeri articulum continentibus, & huic principio transuersi instar ligamenti obductis, super humeri caput in anteriora procedit, sinuque uehitur, ipsi in prioribus capitis & ceruicis humeri regionibus priuatim celato. Alterum prioris musculi principium, à radice interioris processus scapulae, quem anchorae comparamus, duplex quodammodo enascitur, non quidem disunctum, sed duplicem substantiae speciem exprimens, & dicto nuper principio (& si Galeno secus uisum fuerit) multò latius. Principij enim pars, ab apice processus initium ducens, exactè, ut exterioris musculi principium, neruea est & crassa, & propemodum teres: pars autem huic continua, ac ex reliqua processus sede prodicens, carnea lataque uisitur. Neutrum istorum principiorum, statim ab exortu deorsum tendens, humeri ossi adnascitur. Verum aliquantulo sub humeri capitis ceruice, ubi ambo inuicem coitura unum efformare musculum incipiunt, carnosus pars interioris principij, ab interno scapulae processu enata, humeri ossi lata & utcumque carnea insertione adnascitur, priuatam ossis asperitatem, cui aptè committatur, nascens. Consistit autem haec asperitas ad radicem eius sinus, quem externi musculi praesentis capiti incisum diximus. Eiusmodi insertio adeò ualida interdum mihi apparuit, & carnosus illa interioris principij pars adeò procera uisa est, ut proprium musculum à scapulae interiori processu in humerum nasci arbitratus fuero, qui brachium etiam attolleret. Postquam uerò hic anterior cubiti flectentium musculus, ex duobus illis efformatus principijs, hanc insertionem in humerum molitus est, ab humero iam abscedens, & ad amissim teretis carnosique musculi effigiem, anterefectionem in macilentioribus & musculosis conspicuam praeferebat, alium conscendit musculum, ipsi toto progressu sustentum, non amplius enim, uel puncto etiam, primus hic musculus, humerum seu brachij os contingit. Ceterum paulò supra cubiti articulum, neruosior excarnisque redditus, in robustum & crassum, & ad amissim teretem finit tendinem, qui articulo expansus, & subdito ipsi musculo suffultus, in interiorum radij partem, modicè latescens insertitur, nihil & articuli ligamento adnatus. Ut uerò commodior tendinis in radium efficeretur insertio, iam antea latum, & modicè prominentem, inaequalemque admodum in radij superiori fine processum extrui diximus. Atque haec primi musculi est series, hoc sibi cum alijs quibusdam proprium uendicantis, quòd liuidus comperiat. Secundus musculus huic succumbit omnino carneus, & nusquam insigniter nerueam ostendens substantiam, praeterea longè primo musculo breuior, multoque iuxta humiliorem ipsius sedem latior existit. Ex humero enim ea sede principium ducere incipit, ubi infima musculorum brachium mouentium sit insertio, quam attollens brachium musculus cum illo qui brachium pectori admouet, molitur. A latere nanque exteriori insertionis brachium attollentis musculi, secundus hic musculus carneum principium ab humero sumit, quod acutum est, & sensim deorsum oblique in priora humeri tendens, secundum attollentis musculi insertionis formam (quae transuersa est) dilatescit, ac ab exterioribus introrsum modicè uersus inferiora declinat. Quum autem principium id, ad intimum insertionis brachium attollentis musculi latus prorepsit, sursum denuò ad internum insertionis latus modicè repit, non adeò alrè conscendens, atque iuxta externum ipsius latus enascebatur. Propter medium igitur longitudinis humeri secundus cubiti mouentium musculus enascitur carneo latoque principio, quod bicornè est, & in sui medio obtusum exprimit angulum. Quandoquidem principij exortus, linea ab externo latere humeri in anteriora deorsum oblique fertur, & hinc ab anteriori parte sursum oblique, uersus internum humeri latus ducitur, adeò ut unum principij cornu in externo humeri habeatur latere, alterum uerò in interno, & angulus in antica humeri sede consistat. Porro si praesens obliqua huius lineae ductus, illaque duo principij cornua tantum aestimes, ut duplici principio posteriorem hunc musculum cum nonnullis Anatomicis nasci dicas, nunc me uerissime, & multò aliter quam ipsos, huius musculi initia enarrasse putato, atque mihi u-

Primus flectentium.

Li. 3 de Administrandis sectionibus.

Secundus, seu flectentium posterior.

nus principij loco duo, quæ ponis, principia haberi finito, ne omnibus latissimus musculorum exortibus, præter morem plura principia cogar ascribere. Nisi enim id mihi donares, omnia lata musculorum principia ageminanda, aut si cum hoc secundi musculi principio cõferantur, pleraque principia etiã decuplanda præter omnem rationẽ forent. Præsens itaq; musculus hoc enatus principio, sensim crassior carnosiorq; efficitur, deorsum rectã protensus, & humero ualidissimẽ adnatus, ex ipsoq; exortus sui robur toto descensu tantisper assumens, quousq; cubiti articulum cõtingat, quem sua amplitudine carneaq; substantia in tota anteriori sede integens, ualidissimẽ articuli ligamento, & anteriori ulnæ ac radij sedi, ampla implantatione inseritur, sua sede, qua articulum transcendis, montis speciem appositissimẽ representans. Cæterum ut huius musculi ductus recto perficitur tramite, ita quoque prorsus rectas exigit fibras, quemadmodum & primus, quem nulla ratione huius subiecti fibras instar x literæ decussatim incumbere ausim asserere. Et quantumuis accuratè horum musculorũ functionẽ intueor, haud aliud colligo, quàm utrumq; rectissimæ cubiti flexionis autorem esse, siue ambos unã, siue seorsim singulos duntaxat contrahi ponamus. & cur, quæso, Galeni dissectionis professorũ principis gratia, quas nunquam conspiciamus, cubiti flexiones nos decet cõfingere? Vt scilicet cubitum rectã, & deinde in alterum latus inclinantem, flecti dicamus, ut primum utriusque musculis si mul rectam flexionem, ac insuper singulis priuatim ad latera flexionem tribuamus, quando Galenus sibi non constat, utri nam musculo, in internum latus, an in externum, flexionis munus assignari debeat. Aliter enim longè in Libris de Humani corporis partium usu, atque in Libris de Administrandis sectionibus, de horum musculorum dignitate usq; sentit. In his nanque posteriorem musculum cubiti flexionis in exteriora inclinantis autorem esse censet, anteriorem uero flexum moliri tradit introrsum uergentem. In illis autem, musculum anteriorem introrsum magis, posteriorem uero extrorsum magis flectere scriptum reliquit. Verum non ignoro, quum hæc perpendis (si modo ueritatis amator discendiq; cupidus sis) te cubiti flexionem sedulo moliri, atque quum digitos summo humero adducis, arbitrari rectam flexionem effici: quum uero ad clauiculam pectorisq; ossis summum, extremam manum ducis, in externum latus flexionem fieri: dum autem uersus scapulam digitos agis, in externum latus inclinantem cubiti flexionem celebrari. Ac proinde unã mecum Galeno nimium fidens colligis, ipsum rectissimẽ has flexionis species proposuisse, etiam si interim in enarranda musculorum functione, sibi in commemoratis modò libris haudquaquam consentiat. Cæterum iam paulo post fecus autumabis, quando humeri quoque in scapula cætabulo motum unã expenderis. Conare igitur nudis alicunde ascitis ossibus, ab omni circumductu tuum ipsius brachium immotum seruare, atque tunc demum stude in eodem brachij situ diuersam cubiti flexionem moliri: quam si tunc obseruaueris, tempus erit fibrarum decussationem seu intersectionem, & diuersum cubiti flexionis opificum musculorum ductum cum Galeno (etiã si tale quid nihil sit) comminisci. Porro quum præter rectissimam flexionem aliam nullam fieri conspicias, summi rerũ Opificis solertiã encomio celebrabis, quod huic motui duos ualidissimos præfecerit musculos, quia illum ualidum & ad plurima utilem homini futurum cognosceret. Atque huiusmodi rectissimos duntaxat motus in omnibus articulis, qui uerè mutuo ingressu, quem *γῆλυμνος* appellamus, committuntur, obseruabis. Quomodo cunque enim quemlibet quatuor digitorum moueris, nunquam secundum & tertium internodium primario motu in latus aut flecti, aut extendi intueberis. Pariter etiã neque tibiam, & si Galenus coxendicis articulo deceptus, illi diuersos, & impense obliquos motus assignauerit. At de tibiæ motu suo agemus loco. nunc enim ad ulnæ cum humero cõmissuram reuertendũ est, quæ mutuo ingressu (si modò totius corporis alia quæpiam) perficitur: ut interim de radij ad humerum connexu nihil asseram, qui omnino ne introrsum cubitus flecti posset, uel solus prohiberet. nisi forte quis Galeno nimium deditus, externum humeri capitulũ instar laxi cuiusdam tumoris esse contenderit, ut scilicet in flexione, quæ extrorsum perficeretur, radio tanquam digito cederet, & denuo quum introrsum cubitus flecteretur, humerus nõ amplius compressus extuberaret. Quæ modò de flexione dixi, eadem de extensione proposita arbitrator: quam & si uarijs modis experiri queas, nullo tamen melius cubitum ne tantillum quidem in latus agi animaduertes, quàm si exactè protensus, uel pilo in alterum latus dimouere frustra conatus fueris. Inter cubitum extendentes musculos, primus ualido latoq; & neruo prorsus principio, ex humiliori scapulæ costa non procul ab eiusdem ceruice exoritur, peculiarem illic unde prodeat sinum obtinens. Cæterum principium id paulo post exortum carne adaugetur, musculumq; constituit, qui rectã deorsum ad internum latus posterioris sedis humeri fertur, illi non nisi magno satis sub ceruicis ipsius intervallo firmiter adnatus. Iuxta infimam

Primi & 2
musculorum
munus.

Lib. 3. de Vsu
part. 2. de
Admi. sectio.

Extendentis
primus.

nanque sedem insertionis musculi brachium ad spinam uersus inferiora trahentis, iste cubitum mouens musculus primum humero connascitur, aut potius alia ex humero inibi enata carnosus musculi pars, ipsi commiscetur, quemadmodum caudatæ simiæ & canis musculi mani festò arguunt. In his nanque musculus, qui ab inferiori scapulæ costa enascitur, ab illo qui hinc ex humero prodit, omnino distinguitur. Carnosa igitur explantatione primus noster musculus ad auctus deorsum rectã fertur, medio interni lateris humeri & medio posterioris sedis humeri tantisper adnatus, dum partim carneus, partim nerueus, amplissimẽ in internũ latus posterioris ulnæ processus inferatur, in descẽsu semper ab ea quam dixi humeri sede ad finem usq; ipsius, humero adnatus, ac ex ipso principij robur assumens. Integrũ itaq; est, in hominẽ hunc musculum uniuersum, aut unum dicere, aut duos: ut unus quidem à scapula enascatur, alter autem ab humero, qui cum illo cõfunditur, cui scapula principium præbet. At Galeni nomine, quum in caudatis simijs duo manifesti apparent, duos illos in præsentia ponamus. Tertius igitur extendentium, qui in uniuersa cubiti musculorum serie quintus censebitur, à posteriori sede ceruicis humeri, ad capitis ipsius radicem neruosus enascitur, & sensim rectã deorsum descendens, & externam sedem posterioris humeri regionis occupans, carnosus euadit, & pertinacissimẽ humero adnatus ab ipso principij sui uigorem mutuatur. Priusquam uero medium longitudinis brachij hic musculus superauit, duobus nuper dictis ita commiscetur, & cum ipsis adeo coit, ut nullo prorsus pacto in hominibus discerni queant, nihilq; aliud quàm unum ex tribus effici musculũ asserere possis. Quamuis interim tertius musculus suum quem à principio obtinebat ductum obseruet, atque ualidissimẽ in externum latus posterioris ulnæ processus partim carneus, partim nerueus inferatur. Atque ita tribus his musculis mutuo cõiunctis, totus ille posterior ulnæ processus amplexatur, in sui sedis inferiori parte, cui innititur, neruosiorẽ insertionis partem, quàm in lateribus, & superius exigens. Mutuus enim ille musculorum concursus, ac ueluti ex omnibus unus efformatus musculus, in posteriori sede admodum liuidus cõspicitur, tanto neruosior euadens, quãto ulnæ processui propius accedit. Vt cunque uero inter se musculi hi concurrant, nullus tamen ab initio inceptum fibrarum ductum deperdit, sed rectæ omnes deorsum, nusquam implexæ, neque sese decussatim intersectantes feruntur, & eandem omnes functionem obeunt, qua cubitum in neutrum latus inclinantem extendunt. Liqueat igitur tres hos musculos unius loco recenferi posse, qui ex tribus conformatus esset principijs, aut duorum, si uidelicet primum & secundum unius loco haberis. At in caudatis simijs & canibus fieri id nequit, nam his animalibus perinde ac equo, & boui, & alijs plerisque, quæ anterioribus cruribus innituntur, atque in ingressu ualida extensio, ne cubiti indigent, tres obtrigerunt musculi egregiè conspicui, præter unum gracillimum in caudatis simijs à scapula ad ulnam porrectum, & penitus à Galeno prætermisum. Quum interim canibus unicus tantum flexionis autor adsit, ut sanè simijs duo, illis prorsus similes qui in homine uisuntur, nisi quod posterior nonnihil posteriùs ab humero in simijs procedit, & neruosior in ipsa insertione cõspicitur. Cæterum simijs exteriorum primus ex scapulæ humi lori costa, ut hominibus, oritur: sed duo principia mox inuicem cõiuncta obtinet, & deorsum tensus, carnosusq; admodum redditus, nulli connascitur musculo, sed paulò supra cubiti articulum extenuatus, nerueusq; factus, internæ sedi posterioris ulnæ processus inferitur. Secundus huic subiaceret, & ubi homini secundus nasci dictus est, exoritur, toti humeri longitudini tantisper adnatus, quousque ualida insertionem mediæ, & posticæ processus ulnæ sedi inferatur. Tertius, ut in hominibus, ab humeri ceruice principium ducit: inde carnosus euadens, & nulli musculo, præterquam fibrosis nexibus, hærens, in exteriorẽ sedem posterioris ulnæ processus implantatur. Atque hi sunt musculi, quos post scriptos de Vsu partium libros Galenus diligenter secuit: quamuis obscure interim, ne ipsius errorem animaduertemus, nobis in libris de Administrandis sectionibus eos expressit, non passim libros de Vsu partium, quos iam olim Boëthio dedicarat, reformaturus. Quanquam tamen suo exemplari, quod postea ad posteros demanauit, illum nonnullas lineas inseruisse certò colligo. at in cubiti motus ducum enarratione, in libris de Vsu partium nihil sub incudem reuocauit. Quæ omnia ostensurus sum meis in Galeni Anatomica annotationibus, iam pridem non infeliciter cceptis, ac seorsum aut cum Galeni libris multo quàm antea emendationibus aliquando cudendis.

Carnosa pars
qua primus ex
tendendum au
getur, quem se
cundum cõstit
tuere licet.

Lib. de Admi
nisectio.
Tertius ex
tendendum.

Quomodo in
canibus cubiti
agere muscu
li habent.

In Galeni
Anatomica
Annotationi
bus.

Quismodi in
manu sint liga-
menta.

Ligamenta
anulorum mo-
do tendines
continentia.

Lib. i. de Ad-
mini. sectio.

Membrana
musculis obna-
ta.

Ligamenta
ossa inuicem
committentia.

ANVM Hippocrates appellauit, quicquid à scapula ad extremam usque digitorum aciem protenditur, cuius nunc ligamenta nobis enarranda ueniunt. Horum igitur alia inuicem ossa colligant, alia subditis corporibus munimenta existunt, instar tunicarum musculis obducta. Alia ad hæc tendines in suis sinibus ita continent, ut quocunque modo tracti fuerint, sua sede ne tantillum quidem uagari queant. Porro tendinum^a inuolutura, abunde prius explicauimus, quum singulis tendinibus per brachiale, & uolam ad digitos reptantibus obductas diximembranas, mucore quodam imbutas, & ligamentorum ritu tendinibus obductas. Quæ uero subditis corporibus munimenta, & ne ex ipsorum cauitatibus declinent uincula censentur, transuersa sunt ligamenta, tendines in suis sinibus continentia. Sunt autem huius generis in manu quam plurima. Siquidem uniuersæ interiori^b sedis quatuor digitorum unum exporrigitur, & pollicis etiam secundo & quasi tertio internodio unum eius generis expanditur. atque hæc omnia eundem præstant usum, quo^c tendines digitos flectentes amplexantur, & anuli modo continent. In interna brachialis regione^d unum conspicitur, omnes digitorum tendines, qui hæc prorepunt constringens. atque hoc latum est, & cæteris omnibus huius generis robustius, sed interim neque postbrachiale, neque cubitum contingens. Cæterum in externis cubiti partibus quæ brachiali articulatur, sex transuersa ligamenta sese offerunt, quorum beneficio tendines in ossium sinibus referuntur. At hæc, si in superficie tantum spectentur, unicum esse uidebuntur, totius cubiti latitudini expansum, quod dissectum sex spectandos offert anulos, transeuntibus tendinibus obductos. Vnde etiam id in sex ligamenta, perinde ac cæteri Anatomi, distinguimus, non sanè quòd omnia ipsi cognita fuerint (nam Galenum duo latuerunt) sed quòd ipsi hic tot ligamenta recensuerint, quot reperiunt anulos. Primum ex ulna in radius procedit, atque ad communem ulnæ radij^e sinum refertur, quod non^f tendinibus, digitos quatuor extendentibus (ut Galenus non rectè arbitratur) obuolutum est: at illud sibi peculiare uendicat is^g musculus, quem ipse paruum & anularem à reliquis abducere tradidit, nos uero paruū digitum præcipue ab illo extendi asseruimus. Secundum ad externum primi ligamenti^h latus repositum, soli ulnæ illiⁱ musculo peculiare est, qui ante paruū digitum insertionem tentans, brachialis extensionis opifex censetur. Tertium ad internum primi ligamenti^j latus habetur, soli^k radio proprium est, eos amplectens^l tendines, qui Galeni suffragio quatuor extendunt digitos. Quartum ad internum latus tertij^m positum, angustissimum efficit anulum, ut & tendo, quem transmittit, gracilis est, ille enim àⁿ musculo procedit, qui in indicem & medium à pollice deberet abducere. Quintum bicorni^o tendini, quo brachiale extenditur, & illi qui pollicem uersus indicem euerit, uiam largitur: quanquam interdum pollicis musculo priuatum quoque ligamentum obducatur, adeo ut septem tunc ligamenta in externa cubiti sede reponantur. Alioquin enim sextum^p tres tendines transmittit, quorum unus brachialis ossi ante pollicem, alter primo pollicis ossi, tertius autem secundo & tertio inferitur. Sanè & hos tendines, quum hæc ligamenta ad amissum perpendimus, singulos sua ligamenta fortiri, non semel obseruauimus. Præter hæc ligamenta, per uniuersam cubiti longitudinem, omnibus musculis ualida membrana obnaſcitur, musculos inuicem committens, atque ne sua sede illi dimoueantur, atque inter sese implicentur, transuersi alicuius ligamenti ritu continens, cuiusmodi etiam in tibia haberi audies omnibus illic repositis musculis eleganter obductum. Quum itaq; & huius membranae ligamenti^q ue naturā inter discendum ad amissum didiceris, id quoq; in transuersorum ligamentorum classe reponito: quanquam non laxè, sed pertinaciter musculis adnaſcitur, propriae musculorum membranae modo. Ligamenta quæ ossa inuicem colligant, in omnibus sunt articulis, nullam (nisi paucissima) peculiarem naturam à cæteris articulos ambientibus ligamentis sortita. Membraneis enim & articulum solum circundantibus ligamentis digitorum neſtuntur internodia. Postbrachiale autem brachiali, ualidis ligamentis per exteriora etiam ductis colligatur. At postbrachialis ossa, quæ muro in ipsarum radice iuxta brachiale se spectant, cartilaginis naturam referentibus ligamentis inuicem committuntur, quæ non orbiculatim ossa tantum ambiunt, uerum & in ipsorum medio habentur, quæ, uti diximus, ossa se inuicem respiciunt. Brachialis ossa ualidissimis ligamentis cartilaginis naturam referentibus, simul unita hærent, atque hæc ligamenta ipsis undique obducuntur, & quibusdam etiam sedibus illa intercedunt: idq; potissimum in illorum ossium intervallis, quæ

quæ in secundo ordine reponuntur, quibusq; postbrachiale coarctatur. Quæ cubitum seu radius ulnæq; brachiali colligant, membraneis reliquorum articularum ligamentis respondent. sed ab apice processus styli imitantis, ligamentum huius articuli durius efficitur, quasi hinc peculiare quodammodo teres in brachialis os duceretur, quod rectum est, & cæteris magis cartilaginosum, unq; tantum ossi commissum. Huic ligamento Galenus digniorem, quam ego assequor, usum tribuit. nam ad nullum mihi motum priuatim magis, quam uniuersum huius articuli ligamentum famulari uidetur. Quin etiam ex apice radij appendicis simile & insignius quoque in brachiale fertur, quod liquidissime cum usum, quem Galenus alteri ascribit, uanum esse monstrat. Radius uero & ulna, propter brachiale & cubiti cum humero articulum, ligamentis ualidis, in circuitu ossa ambientibus alligatur. At accuratissime tibi in memoriam reuocanda uenit ea^a cartilago, quam à radio procedentem ulnam à brachiali distinguere diximus, quæ ualide etiā ulnæ ad radicem acuti illius processus, quasi ligamenti naturam nata inferitur. Per totam longitudinē, qua inuicem radius & ulna dehiscunt, ualidum & membraneum^b ligamentum habetur, ab acutiori ulnæ^c linea in radij^d lineam insertum. Hoc non simplex conspicitur membrana, uerum (ut pleraq; ligamenta) ex fibris conflatum spectatur, à radio deorsum in ulnam oblique prorepantibus. Huius beneficio, præterquam quòd ipso ossa inuicem alligantur, interiores cubiti musculi ab exterioribus dirimuntur, & ut antea monui, ex ipso^e musculi etiam nonnulli suorum principiorū robur asciscunt. Radius humeri exteriori capiti ualidis, sed membraneis ligamentis perinde ac cæteri articuli, alligatur. Et quamuis tutissimus sit ulnæ cum humero articulus, tamen robustis quoque ligamentis humerum ulnæ Natura commisit, quæ similiter articulum in circuitu amplexetur. Præter hæc ligamina in manu nulla sunt, nisi & horum albo^f ligamenta, quæ in musculorum constitutionem ingrediuntur, & proprias ipsorum membranas efformant, reponere statueris. quæ interdum in tantam pertingunt crassitiem, ut quum musculi caro ipsis sublit, liuorem quandam musculis inducant. Atque eiusmodi crassius ligamentum uentri obducitur^g musculi, pollicem à cæteris digitis maxime abducens. Præter hunc^h musculus anterior flectentium cubitum, uentrem quoque liuescentem, ob membranae crassitiem adipiscitur, quemadmodum etiam illi: idq; admodum clarè, qui cubitum extenduntⁱ multo ante ipsorum insertionem, quam in ulnæ posteriorem processum moliantur.

Ligamenta
musculorum
constitutionem
subeuntia.

ADMINISTRATIO MUSCULORVM ET

ligamentorum manus, ac dein quot quaq; sede reponantur

musculi. Caput XLVIII.

IN præsentia brachium id cum scapula depròmendum est, quòd ad manus musculorum administrationē, quum thoracis aggredieris musculos, aliquòd reolocandum præcepi. Priusquam uero sectionem auspiceris, quot in singulis partibus musculi reponantur, in memoriā reuoca. quod ut promptius facias, nunc omnes in compendium tibi digeram. In extrema manu utcumque illos numeros, uiginti enarrauimus. decem nimirum, quibus prima quinque digitorum internodia flectuntur, quorum bini ad singulos referuntur digitos. tres, quibus secundum pollicis flectitur internodium, unus pollicem maxime à reliquis digitis abducens, alius eundem proximè cæteris digitis admouens, tertius qui minimum à cæteris ualidissime in latus remouet: postremò^a quatuor illi graciles musculi, quorum beneficio quatuor digiti ad pollicē obliquo ductu aguntur. Internā cubiti sedem octo musculi occupant, quorum^b primus latum educit tendinem. secundus & tertius, quibus brachiale flectitur, quartus secundū quatuor digitorum flectens os, quintus qui tertium quatuor digitorum os flectit, sextus qui tertij pollicis ossis flexus est autor. septimus & octauus, radius in pronom ducunt. Si uero musculum, tertium quatuor digitorū os flectentē, unum esse cum illo qui tertio pollicis ossi famulatur, putaueris, interna cubiti sedes septem tantum musculi habitura est. In externa autē cubiti regione nos decem numerauimus: tres scilicet, qui quatuor digitos extendunt, & à pollice abducunt, unum qui pollicē ad indicē magis euerit, alium qui pollicem euerit, eundem ab indice magis remouet, alium illi proximū, ac ad brachialis extensionem aliquid accommodantem, duos insignes brachiale extendentes, & duos quorum ope radius in supinū ducitur. Si uero illud principium, quod ex ulna enasci, & in duas carnosas partes diffundi diximus, quorum altera indicem præcipue, & medium digitū, altera pollicem petebat, unius musculi uice enumeratū esse uelis, hic reponetur nouem: dein si secundum principium

Quot musculi
in extrema
manu.

In interna cu-
biti sede.

In externa.

*In brachio.**Sectione per
clavum negli-
gentia.**Manus exco-
riatio.**Musculi la-
tescentem ten-
dinem educent-
is administra-
tio.**Lib. de Ad-
mi. sectio.*

capitulum iunxeris, uniusque musculi loco habueris, octo erunt, nambis unum, ubi nos duos con-
stituiamus, recenses. In anteriori brachij sede duo flectentes cubitum sunt, in posteriori au-
tem sede extendentes, aut tres, aut duo, aut unus, pro ratione nimirum collectionis in pau-
ciores, uel distributionis in plures, quam tuo arbitratu proponere nihil obstat, si modo accu-
rate illorum situm, connexum, amplitudinem, compositionem, functionem, & id genus alia
secundo didiceris. Quippe ridiculum est de numero anxium esse, quanquam in publicis sectio-
nibus, quum huius aut illius articuli musculos ita ostendi, ut non minus quam proprii unguis
cognosci possint, perpauci studiosorum aliud recensere ualeant, quam hac praefactione qua-
draginta ostensos esse musculos. id satis arbitrati, si numero condiscipulum deterreant, nego-
cijque difficultatem, & me unica ostensione nimium multa aggredientem incusent. In hoc ta-
men, qui inter illos diligentiores uideri uolunt, sedulo student, ut in quibus a Galeno dissen-
tiam, saepe quid uelim, non intelligentes excipiant & ad hos & illos ipsi indoctiores transcri-
bant. Quo labore ut ipsos liberem, haec a me toties efflagitata candidiori animo, quam a ple-
risque accipienda erunt, describere neuiquam grauior: unumquemque amice monens, ne quis
huius libri, neque alteri cuiquam, utcumque uetustate autoritateque probato fidem praebet, nisi
accuratissima sectione, quae scribuntur, prius, idque non semel inspexerit. Porro hanc, brachio
eius quod secas, cadaueris assumpto, ad hunc modum in manus musculis administraturus es.
Primum cutem cum adipi & membrana, quam carnosam uocare libuit, adimes: atque id per-
feceris commodissime, si ab externa brachij sede, secundum radij ductum, & pollicis exten-
sa sectionem duxeris, quae cutem membranamque carnosam diuidat. Dein ad cuiusque digiti la-
tus alia ducenda est sectio, quae depilem (ut sic dicam) manus cutem, ab exteriori dirimat, ut illa
cum brachij & cubiti cute auelli queat, ea quae internam summam manus sedem integit, adhuc
relicta. Neque in cute adimenda nunc alio indiges artificio, quam quo lanij boues excoriant.
Quum tamen ad radicem brachialis, in interna manus sede peruentum fuerit, transuersa sectione
cutem nunc liberatam ab illa, quae in uola adhuc reliqua est, resecabis. haec namque latescens ten-
dinis nomine asseruanda uenit. Priusquam uero tendinem illum aggrediaris, accurate perpendito,
totam cubiti sedem paulo minus toto liuescentem, ob membranam quae musculis proxime
adnata, illos inuicem committit, atque ne ipsi sua sede declinent, amplectitur. In conspectum
enim cubitum occupantes musculi iam ueniunt, sed ita commissi, ut solum lineas, quae ipsos di-
rimant, intuearis: quum tamen mutuo prorsus distincti apparebunt, si leues duntaxat sectiones
secundum dictas modo lineas duxeris. Huius membranae naturam eo obseruabis diligentius,
quo magis perfuntorie, imò nihil prorsus Anatomici illius meminerint. Ceterum ut latescen-
tem uideas tendinem, animum accommoda cubiti internae sedi, in cuius longitudine ipsius mu-
sculus, & tendo, quum adhuc gracilis est, exporrigitur. Cultello itaque a brachialis radice sectio-
nem leuem, ad tendinis & musculi latus utrinque, uersus internum humeri tuberculum mo-
lieris, & postmodum iuxta brachiale tendinem a sublaeis organis liberabis, & cultello transuer-
sim ipsi subiecto, & sinistrae manus digitis tendine eleuato, uniuersum musculum ad ipsius ul-
que caput separabis. Deinceps acutiori nouacula cutem manus adhuc reliquam, a uola & digi-
tis absecare conator, a brachiali sectiones semper transuersas molitus, eadem omnino ratione,
qua cutem a carnea membrana diuidere iam dudum assueuisti. Quemadmodum enim in illa
sectione membranam corpori affixam seruas, ita quoque tendinem dilatentem manui iam
haerere sinis. Quum uero id tentas, duriusculus sese offeret adeps, cutem & tendinem illum inter-
cedens, qui tanto diligentius quoque animaduertendus est, quanto tendinem magis a cute diri-
mit: & tendinem non toti cuti proxime adnatum, sed duntaxat fibrosis nexibus membranae
carnosae modo, & adipis interuentu, pertinacissime commissum ostendit. Examinata cute, mu-
sculi caput ab humero liberatum, a brachiali pendere sines latescentem tendinem, a subditis
quoque aut nouacula, aut paruo, sed acutiori cultello auulsurus. Si uero aliquando uisum
fuerit, tendinem unam cum cute adimere, id feceris facillime, si tendinem priusquam cutem se-
paras, unam cum cute abstuleris, at tunc arduum erit, tendinem a cute integrum liberare: quam-
uis non adeo, ut Galenus arbitratus est, qui nihil medium inter cutem & tendinem posuisse
uideretur. Porro si hic musculus in interna cubiti sede sese non offerat, atque duorum musculo-
rum, qui brachiale flectunt, capitibus ad humeri interius tuberculum, nullum musculum in-
cumbere uideris, praesentem musculum deesse cōijcito: quod sane non infrequenter tibi occur-
surum scio. Nō quod negligentia illum praeteriturus sis, uerū quod prorsus deest, eius uicem
tunc supplente inferiori, interdum etiā superiori brachiale flectentiū musculo, aut transuersi
in brachiali ligamenti portione, quam pari modo ut latum tendinem indagabis. Iam itaque omnia
cute libera sunt, unde etiam & quosdam extremas manus musculos citra aliam sectionem aggredi
possis,

possis, cum uidelicet qui pollicem a reliquis digitis remotissime abducit, & deinde duos pri-
mum ipsius internodij flectentes, sic & musculum, cuius beneficio paruus digitus a reliquis
maxime abducitur, & exteriorem primum eius digiti os flectentium diffecare liceret. At op-
portunius feceris, si donec omnes summam manus musculos adimere possis, hos seruaueris, atque
ad internam cubiti sedem te rursus contuleris, in qua primum administrandi ueniunt duo bra-
chiale flectentes, quos rectissime primum ab ipsorum tendinibus, iuxta brachialis radicem ag-
gredieris. Si enim hos a subditis musculis aliquantisper auulsos eleuaueris, ac deinde transuer-
sis sectionibus, illos ad internum usque humeri tuberculum a subditis liberaueris, uniuersam
ipsorum ferenturum mediocri negotio spectabis. Inferioris namque capite absceto, & muscu-
lo ab ulna liberato, ut is duntaxat ab insertione dependat, ipsum ut uisum fuerit, aut adimes,
aut adhuc appensum sines. Superioris autem tendo, a brachiali non est absecandus, uerum aut
musculus suo liberatus capite, in latus est reponendus, aut tendo nonnihil ante brachiale ue-
nit resecandus, ut in sectionis serie, eius tendinis insertio reddatur conspicua. Mox primus di-
gitus mouentium sese totus offert, quem uel solis digitis a subdito dirimes, quemadmodum
etiam omnes, quorum latera non committit nervosa illa membrana, quae communis ligamen-
timunere fungitur. Vbi itaque ipsius capite adhuc ad exortum commissio, quatuor ipsius an-
te brachiale carnosas portiones inspexeris, ualidis cultellis in transuersum ligamentum re-
cta est iniiciendus, ut huius acie antrosum ducta, id ligamentum diuidatur. Dein eadem ra-
tione secundum indicis longitudinem, transuersum internae ipsius sedis ligamentum diuides,
mentem accommodans, ne haec prorepentes tendines laedas, quod optime cauere, dummo-
do cultelli dorsum semper tendines respiciat, ipseque cultellus rectus sit. Eandem sectionem in tri-
bus reliquis digitis moliri in praesentia posses, nisi sensim magis magisque horum ligamentorum
naturam ad discere, aut alijs ostendere propositum esset. In indice itaque duntaxat, aut alio quo-
uis digito hac ducta sectione, primi musculi digitos mouentium caput liberato, & illo appre-
henso, & ad te sursum tracto, id ex brachialis sinu tantisper reponito, quousque quatuor ipsius
tendines ad quatuor digitos porrigi conspexeris, & deinde priuatim illius tendinis insertio-
nem obseruaueris, qui indici exporrigit. Hac enim inspecta, & musculo rursus in suam sedem
reposito, eius caput trahendum uenit, ut ipsius innotescat munus, intuearisque, qua ratione primo
indici articulo in flexu secundi, tendo ille adniti nolit, uti sane reliqui transuersis adhuc ligamen-
tis inuoluti innituntur, proxime ue attenduntur. Nunc ligamenti trium reliquorum digitorum,
ac cuiusque tendinis insertionem & perforationem, qua subditum transmittunt tendinem, notatis,
musculum a manu in anteriora reflexum mentem exporriges, aut si in sinu manum habueris,
propendere a digitis sines, ac eum qui tertium quatuor digitorum internodium flectit, suo
capite liberabis, quod nonnihil occultitur sub musculo, superiorem radij partem in pronum du-
cente. Priusquam tamen id ab ulna abradas, cōducet ex brachialis sinu quatuor ipsius tendines
attollere, & animum adhibere, qui citra omnem operam musculus hos tendines producit
ab illo diuellatur, qui ipsius superiori lateri accumbens, tertij pollicis ossis flexionis autor habe-
tur adeo, ut utrumque musculi unius loco in homine habere nequeas. Liberato itaque secundi
musculi capite & ipsius quoque exortu, quem ab ulnae ligamento assumit (quod inter ra-
dium & ulnam, ubi inuicem haec ossa dehiscunt, obuium est) uniuersum musculum ex brachialis
sinu repones, eius mucosam perpendens membranam, & tendinum ipsius seriem. Cauendum
tamen est, ne quum eos attollere studes, gracilem musculum singulis tendinibus exporre-
ctum uiolens, hic enim quum tendini committitur, atque etiam primo digiti ossi inseritur, ad ter-
tium usque articulum secundi musculi tendines oscitater eleuare prohibet. Quum itaque hos ten-
dines primi musculi tendinibus traici atque in tertium os inferi uideris, utrumque musculum in
suum locum reponito, examinaturus num secundi musculi tendines primū digitorum os flectant
soli, aut simul cum ipsis primi musculi tendines, & eius generis reliqua, quae in horum muscu-
lorum functionis enarratione proposuimus. Primo musculo a digitis resecato, secundum in
brachialis sinu transuersim diuides, ut ipsius tendines adhuc in uola referentur, gracilium
musculorum causa, quatuor digitos pollicis adducentium. Modò tertium musculum pollicis
subseruientem a radio liberabis, & ad tertium pollicis internodium duces, ipsius tamen trans-
uerso ligamento, ut in reliquis digitis, prius diuiso. Hunc ubi abstuleris, musculi brachiale
flectentium superioris insertionem speculabere, quam in radicem postbrachialis ossis in-
dicem sustinentis molitur. Atque nunc tibi in interna cubiti sede adhuc duo tantum muscu-
li supersunt, radium in pronum mouentes, qui quum citra aliam operam conspici sint, do-
nec & horum oppositos uideas, opportuniū seruabuntur. In praesenti itaque ad externam
cubiti sedem accedas, in ea potissimum obseruaturus transuersa ligamenta, quae ac si unum
essent,

*Primi & se-
cundi brachia-
le mouentium.**Primi digitos
mouentium.**Secundi.**Tertij digi-
tos mouentium
administratio.**Transuerso,
rum ligamen-
torum in exteri-
na cubiti sede.*

essent, sese offerent, uerum dum tendinibus, quos ligamenta continent, mentem accommo-
dabis, ac seorsum unumquodque, ut in interna digitorum sede præcepimus, administraueris, ut
minimum sex numero occurrunt, quæ antequam musculos separe, diuidere possis, nisi prius
in cubito cuiusque musculi tendinem separare statueris. At commodius erit aut simul omnia an-
te musculos, aut priuatim unumquodque saltem ante suum musculum aggredi. Primus autem esse
potest, qui postbrachiali ante paruum digitum insertus id extendit, cuius tendo ex suo sinu
eleuabitur, & deinde acuto cultello, aut nouacula totus musculus ab ulna liberabitur accurate
interim ab illo, qui superiori ipsius lateri committitur, qui parui digiti extensioni potissimum
famulatur, diuisus. Vbi itaque huius caput ab externo humeri tuberculo dissectueris, illi postmo-
dum à postbrachiali liberabis, nisi appensum ipsi asseruare lubeat, quo tandem brachiale exten-
dentium & flectentium musculorum munus conspici ualeas. Post hunc ceteris ex sinu attolletur,
qui minimos digitos à cæteris deberet abducere, cuius tendines, aut tendo potius ad digitos
ducendus non est, nisi ab externo humeri tuberculo is, cum subsequenti iam in enarratione mu-
sculo (qui digitos mouentium decimus septimus numerabatur) liberatus fuerit. Illum autem di-
ligenter ex suo, quem nos ipsi tribuimus, sinu attolles, atque ab illis, qui superiori ipsius lateri
exporriguntur, diuisum, ab humero quoque resecabis, nunc sedulo animaduertens, num in
tres, aut quatuor ducatur tendines, & quibusnam digitis illi inferantur, quæque ipsorum ad digi-
torum radices sit commixtio. Idem in illo, qui paruum digitum præcipue extendit, molieris, neutrum
ab ipsis digitis abscindens, nisi & modò subsequenter ad insertionem usque deduxeris. Occur-
rent enim nunc tria illa, quæ ulna producit principia, quorum inferius, & brachiali propin-
quius obseruandū uenit, à quo musculus pronascitur, qui indicem & medium à pollice abdu-
cit. Huius itaque principij portionem, quæ illum musculum constituit, ab ulna diuides, atque ex
suo peculiari sinu eleuatum, & sensim à brachiali & postbrachiali, quibus fibroso nexu hæret,
liberatum, ad digitos usque deduces, ad amissim nunc trium illorum musculorum tendines,
& insertionem perpendens, quam multò accuratius intueberis, quam ego illam (quum uaria
sit) describere possim. Cæterum illis à digitorum internodijs ad unguem usque radicem resectis,
qui pollicem euerit, aggredieris, ab ulna itaque reliqua tertij principij parte resecta, musculus
pollicem uersus indicem euerit, ad ipsius insertionem ducetur, similiter secundi principij mu-
sculi, qui bicornem transcendunt tendinem, ad pollicem & brachiale usque auellentur, atque
una cum reliquis à digitis reijcientur. Qui bicorni tendine brachiale extendit, modò prius
est conspicuus, nisi quod nonnihil sub musculo longiori radium mouentium occultatur. hic
itaque suo exortu liberatus, ad postbrachiale ducetur, & ipsius examinata functione, etiam cum
cæteris abijci poterit. Super sunt adhuc in externa cubiti sede, duo radium in supinum agētes,
qui citra sectionem etiam, ut & interiores radij duces, sunt conspicui, longissimi tantum ca-
pite excepto, quod penitus nonnihil inter posteriorem cubitum flectentium musculum, & ex-
tendentium exteriorem latitat, non tamen adeò impensè, ut non liceat ipsius capite ab hume-
ro resecto, illum ad insertionem usque cum reliquis radium mouentibus musculis perducere.
Si itaque nunc ligamentum in cubiti longitudine inter ossa positum animaduertis, extremæ
manus musculos ordine aggredi tempestiuum fuerit, ex quibus quatuor statim graciles ena-
dunt conspicui, quos Natura tendinibus tertium digitorum os flectentibus exporxit. Dein-
ceps ille liberatur, qui pollicem ab indice maxime remouet, mox duo primum pollicis inter-
nodium flectentes. Deinde tres secundum pollicis os flectentes, quos eo diligentius obserua-
re oportet, quo magis antehac dissectionis Professoribus incogniti fuerint. Hos subsequetur,
qui pollicem indici proximè accommodat, dein qui paruum ualidissime abducit, ut tantum
octo adhuc sint reliqui, quorum ope prima quatuor digitorum internodia flectimus. Iam digi-
torum articulos diuides, ligamenti & articuli speciem obseruas, & attentissime perpendens, ol-
ficulorum usum, quæ à sesami seminis similitudine nomen mutuatur. Reperies enim in interiori
secundi pollicis articuli regione, duo reliquis in manu insigniora, in hoc ibidem fabricata, ut quæ
in articulatione illum articulum Natura fieri uoluerit, is tamen firmius esset, & ad flexionem in
acutissimum angulum pertinax, & obliquorum etiam motuum obscurissime particeps. Deinde
tanto minora eius classis ossa in primis reliquorum internodijs uidebis, quanto in acutum ma-
gis hos articulos Natura flecti uoluit, & ipsos obliquioribus motibus, quam secundum polli-
cis internodium, donare uisum fuit. Insuper primum pollicis articulum diuides, eiusmodi ossi-
bus destitutum, & laxum admodum. Idem quoque in postbrachialis & brachialis ossibus expe-
rieris, at longè diligentissime brachialis ad cubitum articulo animum accommodabis, quod hic
cartilago examinanda ueniat, ulnam à brachiali dirimens. Quinetiam perpende, obsecro,
lum imitantem processum non procerius extra sinum, quo brachiale excipitur, prominere, quam
radij

Tertij brachi-
ale mouentium.

Decimo octa-
ui & 17 digi-
tos mouentium
administratio.

Decimoni
administratio.

21, 22 digitos
mouentium, et
dein eius qui in
illorum descri-
ptione 23 nu-
meratur.

Quartij bra-
chiale mouen-
tium.
Radium mo-
uentium admi-
nistratio.

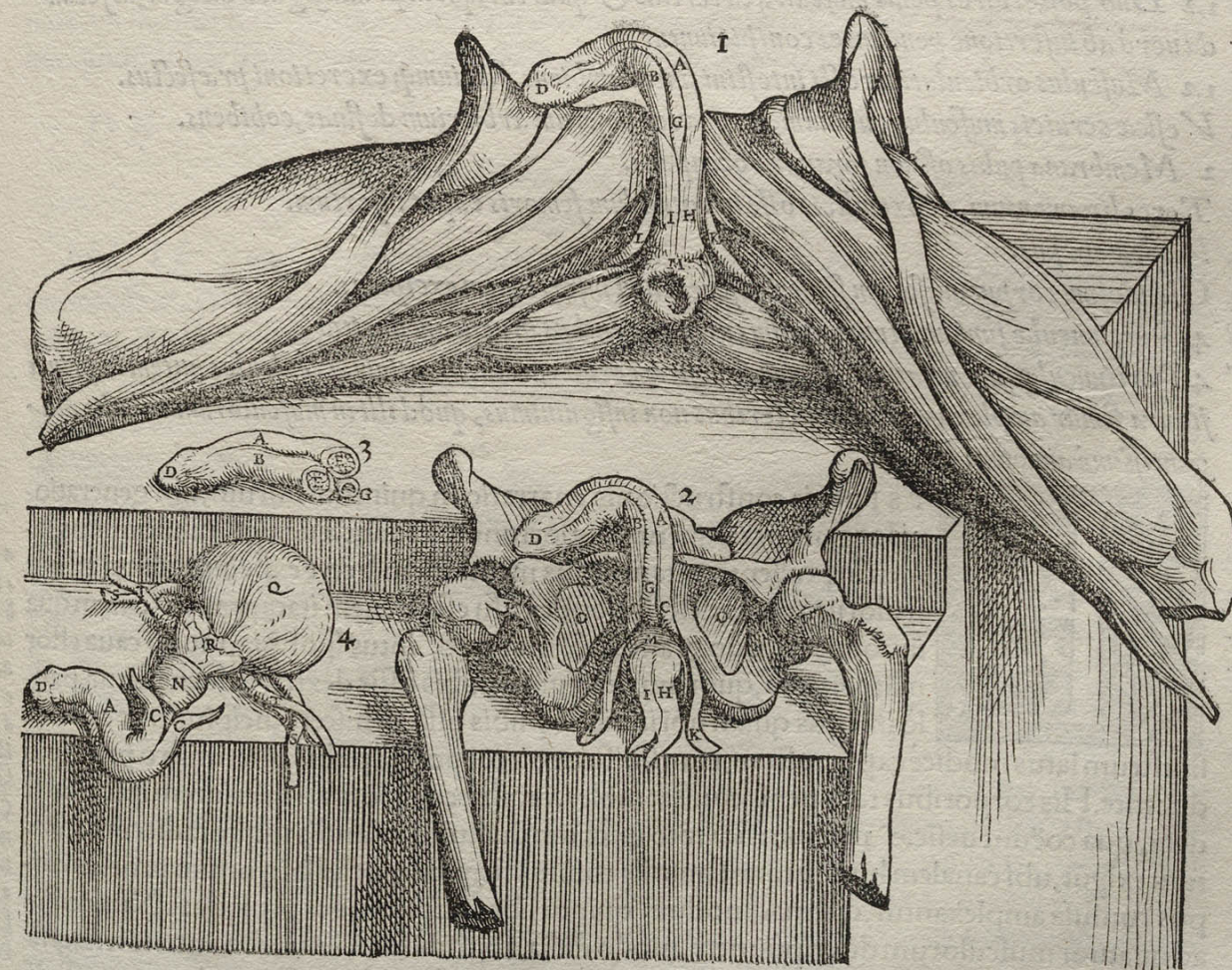
Quatuor mu-
sculorum qua-
tuor digitos
pollicis adduce-
ntium, & alio-
rum extremam
manum occupan-
tium.

Ligamento-
rum reliquorum
administratio.

radij appendicis mucronem. Dein expendito, parem ligamenti huius articuli in utroque
latere formam esse, ut una mecum omnibus quoque similem usum ascribas, ne quum Natu-
ram celebrare instituis, illi inartificiofissimam constructionem, cum Galeno imponas. Reie-
cta nunc summa manu, priorem cubitum flectentium musculum suis principijs liberato,
quorum exterius ex suo sinu eleuandum est, & ligamento articuli humeri ipsum continente
recta sectione dissecto, id à scapulæ collo adimetur. interius ualido quoque cultello ab inte-
riori scapulæ processu diuidetur, & utroque principio deorsum reflexo, huius musculi carno-
sa insertio in os humeri animaduertetur: qua dissecta ad radium usque, sola manu à subdi-
to musculo iste prior auelletur. Vbi uero huius insertionem intueus fueris, is appensus
seruabitur, & posterior ab humero densus ad ipsius quoque insertionem ducetur. Po-
steriores eadem ratione aggredieris, primum illum qui ab humeri ceruice pronascitur li-
berans, ac dein illo cui scapula initium præbet, ut postmodum hoc deorsum tracto, secun-
dam animaduertas ipsi innatum, ac sub illo ab humero prodeuntem. Quod tum demum ex-
sententia feceris opportunissime, ubi hos in cane aut simia prius spectaueris. Quando ita-
que hi ad insertionem producti sunt, neque ullam fibrarum insertionem animaduertis, cu-
biti articulum subinde flectito & resectito, examinaturus num uel tantillum quidem extra re-
ctum tramitem dimoueri queat, quod quum in articulo solis ligamentis hærenti, & iam pro-
pmodum luxato, obseruas, quid fieri in nobis arbitrare, articulo tot musculis adhuc uesti-
to. Vtamen hæc omnia exactius rimeris, ossa inuicem se iungenda sunt, non solum humeri
cum ulna articuli gratia, uerum & radij cum humero, & radij rursus cum ulna. Præter hoc e-
nim quod nihil uilius sese inspicendum in tota resectione luxationum gratia offert, ita pro-
fecto eiusmodi articulorum inspectione, nulla in uniuersa Anatome mihi iucundior specu-
latio occurrit.

DE MUSCULIS PENI PECULIARI-
bus. Caput XLIX.

QVADRAGESIMI NONI CAPI-
TIS TABULA.

QVADRA.

QVADRAGESIMI NONI CAPITIS TABV

la, eiusdemq; figurarum & characterum Index.

P R A E C E D E N T E M paginam occupans tabula, quatuor complectens

figuras numero insignitas, nō huic tantum Capiti, verum etiam & alijs plerisq; utilis erit. Neue

ro deim pluribus praefigenda sit Capitibus, hic omnes suarum notarum indices sum explicaturus.

1 Prima itaq; figura corporis in mensa proni, & oculo ad perinaeum, seu interfemineum directo,

ostendit femora in latera admodum distensa, & penis corpus uniuerso interim scorto cum testi-

bus, cute, adipe, uenis, nervis, & arterijs undiq; abscelitis.

2 Secunda figura nuda quodammodo commonstrat ossa, quae sacri ossis lateribus committuntur,

ac ilium & coxendicum & pubis ossa appellantur. His femorum ossium portiones adhuc appen-

dent, una cum ani & penis musculis: quos ideo ab ipforum exortu dependere sinximus, ut penis

corporum origo urinæq; & semini communis meatus inibi in conspectu esset, qua sursum sub pu-

bis ossibus flectitur.

3 Tertia, penem transuersum dissectum in hoc ostendit, ut penis corporum substantia, & coactis,

& cum urinæ meatu connexus oculis subijcerentur.

4 Quarta figura integrum commonstrat penem, una cum uesica hic exporrectum, ut proprius uesi-

cae ceruicis musculus intueri possit.

A, B 1, 2, 3, 4 Duo penis corpora, penem quodammodo uniuersum constituentia.

C, C 2, 4 Duorum penis corporum exortus.

D 1, 2, 3, 4 Penis glans, quam alij præputium nuncupant: eo nomine cutem, qua penis obtegatur, non dignantes.

E, E 3 Fungosa rubraq; penis corporum substantia.

F 3 Mutuus penis corporum connexus, & neruea eorundem substantia, quae orbiculatim fungo-

sam substantiam complectitur.

G 1, 2, 3, 4 Vesicae meatus, urinæ seminisq; genitali communis.

H, I 1, 2 Duo primi penis musculi, in prima quidem figura suam seruantes sedem, in secunda autem ab

eorundem principio dependentes.

K, L 1, 2 Duo posteriores penis musculi, seu tertius & quartus, qui in prima figura integri, in secun-

da uero ab insertione pendentes conspiciuntur.

M 1, 2 Musculus orbiculatim recti intestini finem ambiens, faciumq; excretioni praefectus.

N, 4 Vesicae ceruicis musculus, urinam, ne præter nostrum arbitrium defluat, cohibens.

O, O 2 Membrana pubis ossium foramina occupans.

P, 2 Teres ligamentum, a coxendicis osse in rotundum femoris caput insertum.

Q, 4 Vesicae corpus.

R, 4 Glandosum corpus, uasorum semen deferentium insertionem excipiens.

S, S 4 Portiunculae sunt meatuum, quibus urina & renibus in uesicam ducitur.

T, T 4 Portiunculae sunt meatuum, semen in uesicae ceruicem eiuculantium. Musculos autem in prima

figura femur amplexantes, characteribus non insigniimus, quod illi in musculorum tabulis dili-

gentissime annotati fuerint.

Penis consti-

tutio.

T S I penis constructionis enarratio in quintum librum, ubi generatio-
nis organa persequitur, opportunè reseruanda ueniet, nihilominus ta-
men in praesenti tantam huius mentionem facere expedit, quanta ad mu-
sculorum penis descriptionē ex usu est. Penem itaq; præter^a cutem qua
involuitur, duo grandia, & neruea, & intus spongiae modo caua effor-
māt corpora, quorum dextrum a pubis ossis dextri^a sede enascitur, pau-
lo inferius quā ubi inuicem pubis ossa dehiscere incipiunt. hoc uersus
sinistrum latus modicè exporrectum, cum sinistro coit corpore, a pubis osse sinistro principiū
ducente. His corporibus tota penis constat moles. atq; haec corpora ad inferiorem ipforum se-
dem, qua coeunt uesicae^e meatum sibi toto ipforum ductu ad^e glandis usque radicem subna-
tum exigūt, ubi canalem hunc urinæ seminisq; communem, corpora illa in unum prorsus cor-
pus confusa amplexantur, quemadmodum quinto libro auditurus es prolixius. Nunc enim
ad quatuor musculorum descriptionem, modo dicta, abundè sufficiunt. Ab anteriori itaq; se-
de anularis^e musculi, quem recto intestino ut excrementorū praei-^e egestionem obnatum esse do-
cebimus,

Primi duo pe-
nis musculi.

cebimus, duo carnei enascuntur musculi, illis prorsus similes qui a pectoris osse ad os u refe-
rens porriguntur. Ambo enim inuicem proximi sunt, & internis lateribus mutuò cōmittun-
tur, rectaq; sursum in priora ad urinarij^e meatus sub corporibus illis ad superiora reflexum a-
scendentes, eius meatus lateribus inferuntur, & inuicem dirempti, corpora penis nonnihil di-

gitorum modò amplexantur. Alij duo utrinq; habentur singuli, ab appendice ossis coxendi-
cis paulo inferius quā penis corpora, principium ducentes. quod carneum est, & gracile, et

oblique sursum procedentem efficit musculum, qui carnosus semper permanēs, sui lateris cor-
pori non procul ab exortu inferitur. Quatuor his musculis penis radix uoluntario impetu tra-

hitur, hinc & erectionis quandam uitā, præter naturalem facultatem ipsi insitam, obtinens.

Quāquam duo priores musculi in urinæ seminisq; excretionibus, communem illum urinæ
seminisq; meatum ueluti digitis quibusdam aperire uideantur, ne meatus in obliquo hoc reflexu

restricteus, eiusmodi humorum expulsionem prohiberet, & potissimum seminis, cuius eia-
culationē (etsi urina multo crassius sit) impetu Natura perfici uoluit. Nisi enim hi musculi in fe-

riorem meatus sedem in hoc reflexu deorsum uellerent, in penis tentigine totus meatus occlu-
deretur, quod ipsius superior pars a distentis corporibus adeò pertinaciter huc illuc allicere-

tur. Porro, ut musculos hos commodè aggrediaris, reliqua cadaueris pars, quae adhuc re-
liqua est, relumetur, ac distentis quāmaximè possis femoribus, orbicularem sectionem inani

ambitu duces, qua cutem ad adipem usque (quem hic habes copiosissimum, maximeq; humi-
dum) diuidas. Deinde longam sectionem per futuram in penis inferiori fede ac scorto conspi-

cuam in cute per perinaeum (quod interfemineum alij uocant) molieris, quae ad anteriore usq;
orbicularis lineae sedem peringat. Postmodum cutem hamulis, aut digitis eleuatam, hinc in-

de a subditis organis nouacula diuellis, atque musculos qui sese abscēta cute offerunt, paruo
cultello a suis exortibus liberatos, ad insertionem usque per duces, non per transfennam singu-

los seorsum expendens, cum calculorum erucendorum gratia, tum fistularum ulcerumq; no-
mine hac sede non infrequenter homines infestantium. Deinde eo obseruandi sunt quoq; exa-

ctius, quo minus aliquid a Galeno de his proditum habemus. Quādoquidem locus in quo il-
los in opere de Administrandis sectionibus profectus est, una cum quinque & dimidio eius

operis libris in curia temporum intercidit, una cum ipsius de Musculis peculiari libro, in qui-
bus proculdubio horum mentionem illum fecisse Arabum libri commonstrat: unde etiam

prorsus sperandum est, in Bochara Persiae ciuitate cuiatem Auicennam fuisse sat nouimus,
hos libros omnes aliquando non in uidentibus superis, inueniendos. Nisi fortassis Auicen-

nactiam illis libris destitutus, Orobasij duntaxat operibus usus fuerit, e quibus uerbotenus
hoc quidquid de hominis fabrica prodidit, descripsisse uidetur.

DE CERVICIS VESICAE MUSCVLO,

urinam, ne præter arbitrium ex uesica profluat, inhihente.

Caput L.

HUIVS musculi effigiem in uiris quarta figura tabula praecedenti Capiti praeposita
commonstrat, N litera notatam, quemadmodum & uigesima secunda & uigesima tertia figurae

ad characterem p. Muliebris uero uesicae musculum proponit uigesima quinta libri quinti figu-
rae γ. Quod autem illas figuras hic non proponam, hinc potissimum fit, quod eisdem figuris pa-

ginas occupandas minime duxi.

D uirilis^a uesicae finem, ubi in collum ceruicem^e ue terminatur, glando-
sum quoddam corpus ipsi obnafei, quintus liber declarabit, qui etiā uni-

uersum meatus ductum explicaturus est. Musculus autē iam nobis pro-
positus inter glandosum id corpus & reflexum consistit, quē uesicae cer-

uix sub pubis osse primū molitur. Musculus totā ferē hāc meatus sedē
orbiculatim ambit. Est namq; orbicularis, & oblongi anuli, aut oblongi

rotundi q; meatus effigiem exprimit, fibris transuersim circularibus inter-
textus, & superius iuxta glandosum corpus crassior quā inferius. Atq; ita in uiris habet. In

mulieribus uero, quarum^a uesicae^e ceruici eiusmodi corpus glandosum non adnascitur, mu-
sculus totum meatum ambit, qui a uesica corpore in superiorem sedem colli uteri nō procul

a pudendo^e subingreditur: & musculus hic quanto in mulieribus prolixior est, tanto etiam
tenuior uisitur, eundem tamen prorsus usum in his ac in uiris praestās. Primariò enim in hoc

ipsum Natura condidit, ut meatui uesicae praeficeretur, obstaculo futurus ne transuersa uesi-
cae fibræ motu suo naturali urinam præter nostram uoluntatem excernant. Operae precium

enim

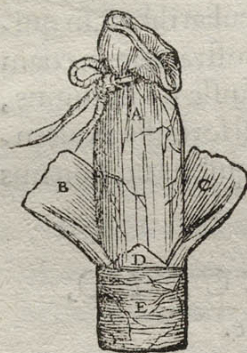
e 2

enim fuit egerendis ex corpore recrementis motus præstare uoluntarios. si casu enim naturali duntaxat motui excrementorum propulsio committeretur, continuo recrementa emanaret: atque id præterquam quod fecidissimum censeretur, ad plurimas actiones, quas tota uita obimus, insignes noxas inferret. Quo minus igitur uesicæ circulares fibræ, urinam quoties ipsa aut copia, aut mala quapiam qualitate hominē grauat, etiam citra hominis impetum propelleret. Natura meatui uesicæ hunc musculum præfecit, quo laxato urina transuersarum uesicæ fibrarum uel pressa excernitur, interdum etiam huic functioni auxiliantibus abdominis musculis, & septo transuerso spiritus compressu ad inferiora depulso. Quum uero urina effluxit denuo musculus constringitur, quicquid ex urina reliquum meatui adhuc inhaeret protrudens. Relinquantur autem tres quatuor uel guttulæ, quæ emissâ iam urina promanare solent. Atque hic alter præsentis musculi usus censendus est. Quod uero ad excretionis promptitudinem uelocitatemque quicquid (ut Galenus asserit) auxiliatur, quodque præcipuus ipsius sit usus, nequeo satis assequi. Quo enim magis remittitur, suamque comprimedi uim laxat, eo liberior redditur meatum, qui apertus & amplius maiorem urinæ à circularibus uesicæ fibris pressæ copiam transmittit, quam si laxatus musculus non nihil suas fibras ad expulsiōem dum urina profluit quoque intenderet, ac nescio qua ratione per uniuersum egerendi tempus ageret, ita angustior meatum reddens, foelicioremque urinæ excretionem uitians. Nec profecto aliud (& si Galenus secus arbitretur) est, quo meatus ne præter arbitrium urina emanaret, arcuaretur, ab hoc, quem modò narramus, musculo. Quandoquidem à Galeno in medium adductam meatum angustiam & longitudinem uarijs circumactibus iunctam, refellit muliercularū urinæ meatus: qui etsi perinde ac uirorum ad infertionem usque, quam in uteri ceruicem molitur, arcus sit, breuis tamen est, & rectâ deorsum breui intervallo uteri collo exporrigitur. Cæterum ceruicis uesicæ musculi administrationem in secundum post hoc Caput reijciam, ibidem illum unâ cum sedis musculis aggressurus.

DE RECTI INTESTINI MUSCULIS.

Caput LI.

- RECTI intestini portio cū suis musculis à corpore resecta, quâ dū reliqua eximimus intestina, in corpore adhuc relinquere solemus.
- A Rectum intestinum, quod in libri quinti tabulis euadet conspicuum, præsertim autem octaua figura & uige sima secunda.
- B, C Duo musculi, intestinum post egestionem sursum trahentes.
- D Musculosa substantia penis radici adnata, in mulieribus porro ad infimam pudendi partem commissa.
- Insuper D sedes notatur, à qua in penem musculi duo pronascuntur.
- E Circularis musculus, ne præter arbitrium excrementa deiciantur præcauens.

Musculi sedem assollent.

AVDATA nunquā satis Natura recti intestini extremo musculos largitur, qui in secum excretionem protrusum recti intestini sinem, alacriter sursum reuollunt: dein alium dat musculū, qui intempestiuam inuoluntariamque excrementorum egestionem prohibet. Musculi itaque sedem sursum attrahentes, lati & tenues, neque admodum carnosī aut rubentes sunt, uix ab aliquibus ossibus originem ducentes. A ligamentis enim ex pubis ossibus, & coxendicis osse, & sacro exortis, quæ huius regionis musculis obducuntur, ipsaque demum peritonæi infima sede utrinque singuli enascuntur musculi, qui deorsum protensi, rectum intestinum amplexantur, extimæ ipsius tunicæ inserti. Præsentis musculi quum lati admodum sint, & suis finibus totam intestini latitudinem ambiant, ipsorum portio radici quoque penis, mulieribus uero uteri collo adnascitur. Quod nonnulli perpendentes, tres sedem sursum agentes musculos recensuerunt. Vt cumque uero sit, omnes horum musculorum partes pari præficiuntur muneri, quo sedem ilico ab excretionem sursum alliciunt, qui deorsum pellebatur uel abdominis musculorum, & septi transuersi, auxiliantibus etiam subinde omnibus thoracem arcuantibus spiritumque continentibus musculis. Cæterum illis qui anum sursum ducunt musculis nullus est regione opponitur contrariæ functionis opifex, quemadmodum in omnibus ferè alijs partibus musculi equidem opponi consueuerunt. Neque oscitanter hic Natura priuatim ab aliorum musculorum constructione aberrauit, sciebat enim interdum à musculis octo abdominis unâ cum septo transuerso,

uerso, sedem adeo propellendam, ut ne à relatis quidem musculis promptè queat reuelli. Ab horum sine alius præterea musculus extremum recti intestini ad cutem usque amplectitur, qui prædictis similiter non admodum carneus, sed mucore quodam oblitus existit, fibras tamen orbiculares transuersas uel adipiscitur. Elatiori parte qua dictis musculis connascitur crassior, quam inferiori est: quâ autem cuti (ut laborum musculi) permiscetur, peculiare cum ipsa corpus efformat. Cohæret autem fibrosis nexibus meatui uesicæ in uiris, in mulieribus uero ceruicis uteri principio. Quamquam etiam duorum musculorum, quibus in uiris principium porrigitur interuentu, peni committatur. Cæterum posteriori sua regione, quatuor ad ossis faciem locatis ossiculis (quæ Galeno incognita ostendimus) adnascitur. Ex lateribus connectitur teretibus ligamentis à sacro osse incoxendicis os pronatis. Præsentis musculus non adeo, atque medentium uulgos arbitrat, breuis est, sed longus, & secundum magnum recti intestini longitudinis interuallum exporrectus uisitur. Quod non perfuntiorie ab illis uenit perpendendum, qui sedis fistulas & excrescentias, quas *κεκοιμηται* & *νοσθολοιμηται* Græci appellant, subinde præscindere ueretur, huius musculi muneris abolendi metu. Licet enim musculi portio aut ferro diuidatur, aut quauis alia occasione diuulsa laceretur, tamen quum latior secundum intestini longitudinem sit, eius munus non ita promptè in eiusmodi administrationibus aboletur. Musculus iste circularitatem intestinum ambiens, illius orificium stringit, ne præter uoluntatem intestina naturali suo motu recrementa continuo egerant, sed ut tēpestiue dum aut mole, aut uiciata quapiam qualitate hominē excrementa molestant, musculus hic laxatus instar fidi sanitoris ea transmittat. Quemadmodum itaque huius musculi cum uesicæ meatum amplexante eadem est effigies, ita etiam utrorumque par usus, quo nimirum constringunt: ob quod etiam ambos nonnulli *σπυκνωται*, quasi dicas constrictores, appellarunt.

COLLI VESICÆ ET ANI MUSCULI.

lorum administratio. Caput LII.

COLLI uesicæ & ani musculorum administratio ab ipsa uesica inchoabitur. hanc enim à peritonæo quâ internæ pubis ossis regioni obtēditur, cultello aut nouacula liberare adeo conuenit, ut ipsa non amplius aliqua sua sede peritonæo sit continua. Deinde penem à pubis ossibus dirimere oportet: quod ubi inuicem hæc committuntur, mediocri negotio perficies, quum nerueis duntaxat & fibrosis nexibus penis ibidem hæreat. At ubi inuicem ossa remouentur, penisque corpora initium ducunt, ac utiori cultello horum corporum initia proximè ab exortu sunt abraenda, ut penis ab ossibus liber pendeat. Mox cultro aliquo pubis ossa inuicem dirimes, sectione per ipsorum cartilaginem ducta, quam sanè leuiori opera quam plerique autumant perfeceris, si modò ossium medium ad admissim tetigeris. Hæc sectio quoniam prius femora erant distensa, ilico ut inuicem ossa abscendant, occasio erit. Quo uero remotius ossa disiungas, uehementius quoque femora abducenda sunt. quod feceris longè commodissimè, si uno cadaueris crure à mensa pendente, & reliquo adhuc illi incumbēte, in mensæ latus acutum uel os sacrum collocaueris, & deinde utrinque femoribus & ilium ossibus reflexis, ossa pubis quantum lubet diduxeris. Nunc uesica uniuersa cum pene in conspectu adeo iacet, ut etiam musculum uesicæ collo obductū promptè animaduersurus sis. Vt autem sedis musculos pariter intuearis, cultello sensim uesica simul cum ipsius ceruicæ à recto intestino transuersis sectionibus separanda est. In quo opere sanguinem, si is ex uenis & arterijs profluxerit, spōgia sedulo elues. Vix enim (nisi fortassis admodum operose omnia uasa uinculis ita interciperi possis) fiet, quin inter dissecandum uas aliquod, aut casu punctum ictum, aut transuersim necessariò incisum, sanguinem profundat. Ablata igitur uesica, et connexu recti intestini musculorum ad penis radicem et ad musculum uesicæ perpenso, eius intestini musculos aggredieris, qui sanè citra operosam sectionem sunt summe conspicui, si modo diligenter ab ipsis sanguinem, qui hic solet esse molestissimus, absterferis. Opere precium nunc foret, ualidiùs adhuc pubis ossibus diremptis, cultro aliquo acutiori ligamentum sacrum os ilium ossi connectens in sinistro latere diuidere, ut utrumque crus cum osse quod sacro committitur seorsum tractari possit, dextroque cruri sacrum adhuc hæreat, aut sinistro, prout nimirum musculos qui adhuc reliqui sunt, in dextro aut sinistro crure aggredi uisum erit. Ad hanc effigiem crus illud conspicitur, quod decimam sextam musculorum tabulam constituit.

Galenus in li. 3.
de usu par-
te tibiae mo-
uentibus mu-
sculis senten-
tia.

Proximum quidem nunc erat femur mouentes musculos describere, si demum explicatis antea musculis situ uiciniores aggredi in situ fuis-
set: uerum quando sectionis potius, quam uiciniorum seriem sequi proposui
est, ante musculos femoris motuum opifices, tibiae motores in praesentia
ueniunt pertractandi. nam quousque hos asseruas integros, commodè illos
administrare nequis. Ceterum quo tibia mouentes musculi insignio-
res, & proceriores, magisque conspicui sint, eo etiam minus Galeni senten-
tia, & potissimum in illorum functionibus explicandis assentire queo, quauis interim etiam non
omni ex parte sibi consentiat. Quandoquidem non procul à calce tertij de Partium usu libri
tibiae motores recensens, atque sua potius imaginatione aliorumque dissectionis professorum li-
bris, quam uera sectione ductus, nouem musculos enumerat, quos femoris os amplexantes,
tibiae motores esse hac breui sententia scribit. Tres qui anteriorem femoris sedem occupant,
atque omnium huius loci musculorum maximi sunt, rectà ad genu feruntur: horum quidem
unus implantatur patellae carnosae apprehensione, duo autem reliqui unum maximum pro-
creant tendinem, qui latescens implantatur toti patellae, stringens eam exquisitè, & continens
cum subiectis. Deinde autem praeteruectus articulum, anterioribus tibiae partibus inseritur,
eum si iubeatur extendens, unà cum toto ipsius genu articulo. Alij uero duo musculi utraque
praedictorum parte, hic quidè externus, ille autè internus, in tibiae lateribus inseruntur, ambo
obliqui motus opifices. Qui namque internus est, crus intrò adducit, alter autem extrorsum ab-
ducit. Enascitur autem ille quidem ex commissura ossium pubis, hic uero ab extremis partibus
ossis coxendicis: optimè enim sic utriusque crus ad motus obliquos abducturi erant. In medio au-
tem inter hos spacio, aliae tres sunt musculorum explantationes, paruis motibus ipsum genu
mouentes. Flectit enim genu, et ad interiora adducit tibiae is qui est continuus interioribus:
abducit autem extrorsum simul flectendo, uelut inuoluens eam, is qui tangit externos. Reli-
quos, qui & medius omnium est, in femoris caput internum insertus, flectit quidem totum quo-
que femur, cum eo autem simul & totam tibiae euellit, immittens se eis quae articulum ambi-
unt ligamentis usque ad alterum maximorum musculorum, qui in tibia reponuntur, ut simul
quoque tibia ipsam totà trahat. Reliquos uero nouè musculorum articulum genu mouentium
gracilis & longus, ex illo ossis enatus, tibiae sursum extendit: in ea potissimum figura crus totum sta-
tuens, in qua molientes, ac subigentes, pedè ad inguina alterius cruris sursum ducimus. Post
haec uerba Galenus Naturà in horum musculorum constructione laudaturus, proculdubio in
primis exemplaribus subiunxerat, mirifice & hic Naturà omnia prouidisse, et quae reliquo co-
textu subsequuntur. At eum musculum, quem in poplite latitare innuit temporis successu, et in re-
sectione simiarum peritior, cognoscens, hac quoque suo quod ad nos demanauit, exemplari interie-
cit. Praeter autè hos omnes est paruus musculus in poplite, genu quoque flectens. Ut simul om-
nes ab ipso hac serie enarrati, numero decem censeantur. Haec sanè ipsius oratio clarissima est,
ex qua quicquid etiam citra inspectionem quos enarrat musculos imaginatione sibi pulchrè cōfin-
git, at quam sit ueritati cōsona, partim ab ipso in secundo de Administrandis sectionibus, par-
tim uero ex sectione discito. Verum quando ipsius orationis series in secundo de administran-
dis sectionibus longior est, quam ut tota hic describi debeat, ego femoris musculos eo ordine,
quo ibidè recensentur, enarraturus sum, Galeni sententiam post musculi descriptionem cōtinuò
subijciens, ac pariter addens, in quo ordine in praescripta ex libris de Partium usu oratione hunc
illum uel enumerauerit. Nihilominus priusquam musculos aggrediar, id summo studio abste-
cōtendo, ut quot motib. tibia agis, accuratè examines. Galenus in libris de Usu partium, ut pre-
cedens attestatur oratio, tibiae extendi simpliciter dixit, non adiungens eam magis aut introrsum aut
extrorsum, aut prorsus in mediū rectà extendi. At flexionem uidet triplicem enumerare: unā quati-
biā retrorsum, seu in posteriora sursum uersus exteriora duci innuit, alterā, qua introrsum illā
sursum tractā agi dicit. tertiā, qua tibia in neutrum latus inclinante, rectā flectimus. Quamquā ter-
tiū hunc ductū duntaxat flexionis nomine, & praecipue in secundo de Administrandis sectioni-
bus donare uideat. Deinde in praescripto ipsius sermone, secus atque in libris de Administrandis
sectionibus tibia in latera moueri affirmat, quū unū musculū hanc extrorsum adducere, alterū
introrsum adducere scribit. Postea, ubique motū tibiae assignat, quo hac sursum oblique uelut
ad alterius cruris femur ducit. hoc motu tibia agi ab illis cōspicimus, qui pedibus coria in lig-
neis stratis emolliunt, aut quū pistores massam apud plerasque nationes calcant. Atque hos motus ita
Galenus enarrat, ut proprios prorsus tibiae illos esse arbitret, ipsisque peculiare musculos assi-
gnet,

Galenus in 2 de
Admi. sectio.
sententia cum
uera musculor-
um descripti-
one enarra-
tur.
Tibiae motus.

gnet, quū interim rectissima flexione et extensione tibia, quiescente femore, solū agatur. Si enim
tibia cum pede in latus digna animaduersione ducit, id sanè femoris sit beneficio. Neque est quod
huic paradoxo corroborando, plixius insista, quū ipse iam admonitus luce clarius animadu-
tas, tuā tibia immoto prorsus femore, duntaxat rectissimo tramite flecti extendique. Quamquā quū
motus hos examinas, non perfuntorie animus femoris motibus adhibendus sit, nisi enim gna-
uiter attenderis, te inscio femoris caput in coxendicis osse sitū mutabit, unde etiā mox alia tibiae
flexio extensioque, quam prius, apparebit. Sed quum in re maximo opere notanda, non adeò secordè
nunc fore quēpiam arbitrer, quin adhibitis ossibus haec sedulò rimetur, atque in ipsa sectione expē-
dat, musculos ipsos aggrediar ea lege, ut secundo de Administrandis sectionibus Galeni libro
adapto hec legas. nisi enim illius libri obstat enarratio, diuersa longèque faciliore, quam Gale-
nus serie, praesentes musculos recenseret. Primus itaque acuto exortu principium, è neruea substā-
tia & modica carne cōmixtum ducit, ab anteriori ossis ilii spinae sede, aut ab illo ossis appen-
dicis anteriori extremo. Hic musculus non procul ab origine totus carneus euadit, & modicè
dilataescens, gracilis permanet: eius tamè latitudo ipsius crassitiem spissitudinem uel duplo (ut
sic dicam) superat, & hanc formam musculus ad tendinis usque productionem retinet, qui ab illo
ossis spina, deorsum oblique uersus interiora sensim adeò prorepat, ut internū femoris latus
tandem iuxta mediam femoris longitudinem exquisitè occupet: hinc adhuc magis in interiora
retrorsum paulatim procedens, è regione internū femoris capitis iuxta genu cōstitit, ad quod
ueluti obliquo ductu reflexus, antorsum descendit, tendinem in anteriorem tibiae sedem in se
rens. Porro musculus tendinē hunc tum primum producit, quando ad anteriora secundū fe-
moris caput reflexus, gracilior teresque efficitur. Tendo enim ipse non latus, sed adamussim
(quicquid Galenus suis fidens simijs asserat) teres est, tibiae ossi ad internū latus acutè illius li-
neae secundum ipsius longitudinem exprorectae insertus. Hunc musculū Galenus in secundo de
Administrandis sectionibus primū enumerat, in praescripta autè oratione non. & utrobique
huius musculi beneficio tibia sursum ad alterius cruris inguina, aut ad femur allici arbitrat,ur.
qui motus non huius solū musculi opera, uerum femur mouentium & tibiae musculorum auxi-
lio unā perficitur. Tibia namque suis musculis flexa, & femore deinde suorum musculorum ope sur-
sum in interiora ducto, motus ille succedit. Nisi enim flexa prius tibia femoris motū sequere-
tur, eiusmodi motu tibia nequaquam alterius cruris femori, aut tibiae, obduceretur. Secundus
musculus amplo, et prorsus nerueo principio ex pubis osse enascitur. Vbi enim pubis ossa in
uicē cartilagine cōmittuntur, secundum commissurā longitudinē duo sibi contigua oriuntur
musculorum principia, quorum alterum ad dextrū crus, alter uero ad sinistrū defertur, secundū
hunc musculū constituens. Tanta itaque huius musculi principij est amplitudo, quāta pubis of-
sum commissurā est lōgitudo. Principiū hoc non procul ab origine striccius crassiusque, et carno-
sum prorsus efficitur, ut eius latitudini crassities uix cedat, & musculus paulo minus toto te-
res euadat, qui deorsum per femoris interiora descendēs, sensim gracilior tantisper efficitur, ut
iam internū femoris caput non procul à genu articulo cōtingens, in exactū teretēque tendit, si-
niat, eadē sede qua primi musculi tendo tibiae innatū, sed tanto interiorius, seu posterius, quanta
primi musculi tendinis est crassities. Hic musculus in parū obesis mulieribus, rigidum quoddā
& durū ligamentum, seu neruus, seu tale quid esse apparet, eò quod ex carnis in illis musculus
neruea substantiā duntaxat habeat, & exiguo adipe obtegatur. Praesentis musculi beneficio Ga-
lenus in praescripta oratione, tibia ad internū latus duci attestatur, illū in serie quintum enume-
rans. In secundo autè de Administrandis sectionibus libro, tibia clatius & interiorius musculi hu-
ius auxilio attolli prodidit. hoc est (si modò rectè ipsius sententiā assequor) praesentē musculū
tibia uersus interiora maximè inclinante flectere, quod enim attollere ipse dixit, mihi flexū insi-
nuat. Perficeret autè eiusmodi motū, si tibiae extremū unā cum pede alteri tibiae imponeres, qui
motus & flectentiū tibiae musculorum ope, & femur quoque introrsum ducentium flectentiūque
auxilio celebratur. Quippe si crus utriusque rectū, neque prorsus inflexū habueris, non integrū tibi
erit immoto femore alterius cruris tibia, uel minimum, alteri cruri implicare, aut uel obscurissimè
merigidi etiā cruris tibia in alterū latus, immoto femore, deducere. Tertius cū alijs ut minimū
tribus musculis, ex infima coxendicis ossis sede enascitur. Ab eius namque ossis appendice (que no-
bis statibus in eius ossis infima sede, in simijs uero & canibus quū anterioribus innitunt pedibus,
in extrema habet) ordinata serie multorum musculorum capita principium ducit, quorum tertius
hic musculus omnium postremū exigit. Ab elatiori enim & maximè posteriori eius appendicis se-
de, nerueū gracileque principium educitur: quod deorsum descendēs, aliquantulū sub origine car-
neū sit, teretè quodāmodo constitutū musculū, suo principio iam longè crassiorē. Hic deorsum
per femoris posteriora prorepat, aliquantulū oblique tantisper ductus, donec ad posteriorē se-

Primus tibiae
mouentium.

Lib. 2 de Ad-
mi. sectio.

Secundus.

Tertius.

Lib. 2 de Ad-
mi. sectio.

dem interni femoris capitis propter genu pertingat. Ibidem enim extenuatus, & in teretem quoque (non uero ut Galenus docet, latum) degenerans tendinem, in tibia anteriora reflectitur, eadem regione qua nuper commemorati, insertionem tentans. Sed eius musculi tendo hoc sibi priuatum uendicat, quod anteriori tibiae sedi ad internum acutae illius lineae latus haerens, ad medium usque longitudinis tibiae properet, alijs tendinibus tibiae insertis, haud aequè descendentes. Galenus nulli musculo tibiae mouenti, adeò obliquum assignat ductum, atque huic tertio: non animaduertens, primum musculum longè obliquius duci, quum is scilicet ab illo osse antrosum in interiora femoris ad posteriora usque propemodum descendat, & hinc rursus obliquo ductu in priora tibiae feratur. Deinde musculus qui ordine quartus erit, obliquior tertio uisitur, illum nanque similiter atque hunc à coxendicis osse pronatum, in anteriora tibiae secundum femoris externum caput, prorepere audies. Vnde etiam tanto obliquiorem ipso tertio quartus iste situm exigit quanto coxendicis ossis sedes, unde uterque principium sumit, femoris interiora magis spectat. Tertius musculus in praescripta Galeni oratione sextus est, quem inibi inquit tibiae in internum latus inclinantem flectere. In libris uero de Administrandis sectionibus ut obliquissimum ipsi ductum assignat, ita quoque obliquissimi motus illum autorem statuit. Necesse enim (inquit) est, tibiae hac tractam ansa, retrosum sursumque ferri, & hac in orbem conuolui. Atque hunc quidem motum obimus, at non quiescente femore.

Quartus.

Lib. 2 de Ad-
mi. sectio.

necessum enim est hoc motu tibiae flecti, & femur extorsum circumuerti. Quartus musculus non aequè latum principium, atque tertius, ex coxendicis ossis appendice ducit. Huius enim principium gracilius est, sed spissum tamen. Deinde ad tertij musculi principij externum latus nonnihil sub ipso occultatum enascitur. Falsum enim est, quod à Galeno in quinti musculi enarratione, de capitibus à coxendicis ossis appendice principium ducentibus asserit, quum quatuor capitum ab illo osse originem ducentium, quarti huius musculi extremum esse scribit, & deinde succedere tertij musculi caput. Caeterum principium quarti musculi paulo sub exortu primum efficitur carneum, exacti musculi formam multo quam tertij crassiores referens, ac per femoris posteriora sensim deorsum, uersus exteriora descendens. Quum uero musculus femoris media longitudine superauit, tenuior redditur, & externa sui sede nervus admodum, quasi tendinem educturus, apparet. In interna autem sede, alia pars carnosa hic ex more pronata ipsi ubi tendine uidetur procreaturus, ita adnascitur, ac si alius hic oriretur musculus, qui quartum augeret: atque simul ex ambobus unus efformaretur musculus, qui deuo crassescens carni cuiusdam musculi imaginem exprimit, & deorsum protèus exteriorque parte admodum neruosus, insigni tendine fibulae implantatur, ualida insertionem in processum superioris appendicis fibulae pertinaciter molitus. Huius enim tendinis occasione fibula acutum huiusmodi processum, quae tibiae coarctatur, exigit. Quinetiam femoris externum caput in externo ipsius latere oblongum sinum gerit, tendinis huius occasione, ut aptè ac tuto uehatur, priuatum exculpit. Caeterum siue quartum hunc musculum unius loco, aut duorum enumeres, nihil interest: quanquam Galeni gratia, ne ordinem perturbes, unicum opportunius statues. Is enim quum hunc musculum in homine non uiderit, unicum duntaxat istum recenset, atque ut in caudatis simijs illi ego reperi describit. In simijs enim à femoris osse nascens portio, quarto musculo non admiscetur, sed is unicus est admodum insignis et latus. Vnde etiam Galenus illum perpetuò latum, in libris de Administrandis sectionibus appellat. Hunc musculum praescriptae ex tertio de Partium usu orationis septimum collocabimus, quo ibidem Galenus asserit tibiae extorsum, simul cum flexione abduci & quodammodo inuolui. In secundo autem de Administrandis sectionibus, totam tibiae huius ope simplici motu in externam partem agi attestatur, eorum quae in libris de Vsu partium tradiderat oblitus, et proculdubio huius musculi naturam exactissimè propter curforem illi, cui hunc in certamine auulsum uiderat, cognoscens. Verisimile enim est, Galenū illo cursoris symptomate allecū, sedulo huius musculi naturam in simijs perpendisse, atque tunc (ut sanè debuisset in omnibus) didicisse, hunc simplici quod ad genu articulum attinet, motui à natura fuisse praefectum, & flexionem in neutrum latus inclinantem moliri, utcunque etiam obliquo ductu quartus hic musculus ad tibiae prorepat.

Lib. 2 de Ad-
mi. sectio.

Quem Gale-
nus quintū re-
censet, dein
quis uerè quin-
tus sit.

Porro quintum musculū Galenus recenset, quem à coxendicis osse tertium caput sub tertij tibiae mouentis musculi & quarti principijs assumere testatur, quèq; non in tibia anteriora tendinem cum reliquis porrigere scribit, uerum ad femoris caput & musculi tibiae principium, parte interna inseri, & simul ligamentum articulum circundans apprehendere. Praesens musculus, in praescripta Galeni ex libris de Vsu partium oratione est numero octauus, cuius auxilio totum femur flecti, & cum eo simul totam tibiae euelli, ibidem docet. In secundo autem de Administrandis sectionibus primum hunc tibiae sensim in exteriora circumuerrere, ac motu

tertij nobis commemorati musculi fungi dixerat, quamuis non aequè ualido. Secundò autem de huius musculi functione differens, inquit: Si hunc musculum ad caput suum tendas, cum femore etiam tibia retrorsum introsumque ferri uidetur. Deinde rursus non ita multo post subitum: Poplitis, aut tibiae flexum inter infirmas tibiae actiones referendum, ac proinde Naturam neque magnis, neque multis musculis ipsius flexum commississe, uerum (inquit) propemodum dixerim, ex commemoratis unum solum capiti interioris furae musculi insinuat, ut dixi, tibiae flexus autorem existere: quanquam non magis ipsam flectere, quam ad internam regionem abducere uideatur. Hic quidem musculus leuiter & obscure quodammodo genu articulum mouet. Postmodum alios incusat Anatomicos, qui magno cuiusdam musculo ad femoris motum prorsus spectante, flexionem tibiae tribuerunt, quum inquit: Vel omnino non attrahit tibiae, uel certe parum, quia & finis ipsius in os tibiae, ne minima quidem parte ingreditur. Verum coacti sunt hunc poplitis flexuram autorem dicere, quod nimirum ignorarent alterum musculum articulo latenter quidem insinuat, qui uel solus ipsum flectere potest, uel maxima potentia praeditus est, porro hunc prius cernere non est, quam à tibiae musculis ademeris, qui suram efficiunt. Deinceps Galenus coxae articuli musculos aggrediens, quendam primum enarrat, quo alios Anatomicos genu articulum flecti perperam arbitratos asserit. Huiusmodi sanè Galeni sententias colligere promptum est, quantum illi in Anatome, qua potissimum excellit, quaque passim gloriatur, fidendum sit, & quam bellè ab ipso humani corporis fabrica nobis discere datum sit, quamque dilucida nostra redderetur oratio, nisi toties Galeno contradicendum foret. Sed age ceptum negotium absoluamus, summa Galeni autoritate ob oculos perpetuò uersante. Musculus itaque iste quem quintum enarrat, quartum caput à coxendicis ossis appendice sumit, non autem (ut ipse innuit) tertium. Alius enim est musculus, quem hic Galenus praeterij, qui tertium caput ab illo appendice nascitur, et, ut paulo post dicam, in anteriora tibiae sub tertio musculo repositus deducitur. Sub hoc igitur qui Galenum latuit, ille musculus quem is quintum recenset, exoritur ualido & admodum crasso principio, quod posteriori sua sede planè nerueum uisitur, anteriori autem magis carneum et latum. Principium hoc carneum, maximum mole constituit musculū, qui priuquam mediam femoris superat longitudinè, gracilior fieri incipit, adeò ut paulò supra inferiora femoris capita in teretè finiat tendinem, pro musculi portione nimis quam gracilem. Hic tendo radici interioris femoris capitis ad capitis illius interius latus inferitur, contiguus exortui primi pedem mouentis musculi, ab interiori femoris capite ducentis originem. Quintus hic Galeni musculus in posteriori ipsius sede, et utrinque in lateribus nulli connatus est musculo, praeterquam communi connatu, quo inuicem incumbentes musculos fibris aliquot herere scimus. Verum anteriori ipsius sedi, quae femoris os spectat, illi continua connata est tota ea musculosa substantia, quae antè rursus quam huius musculi initium, à coxendicis ossis appendice ad pubis usque osium commissuram enascitur. Quam uero haec musculosa substantia in femur insertionem molitur, quibusque fibris donetur, dum femoris motores pertractantur, exequar: ubi hunc quintum Galeni musculum cum illa unius loco recensere, illum quintum femoris motuum opificem enumeraturus. In praesenti autem id duntaxat addendum est, infimum eius musculosae substantiae insertionis terminum, non procul ab inferioribus femoris capitibus distare. Ac proinde Galenum de hac locutum arbitror, quum alios incusaret Anatomicos, atque illos perperam eiusmodi musculū tibiae flexionis autorem posuisse affirmaret. Habeto itaque in praesenti eam quae nobis modò musculosam substantiam nuncupare libuit, eius musculi loco, quem inter coxendicis articuli motores Galenus primum enumerat: quinti autem tibiae motorū Galeni musculi uice, illū quem tendinè in interioris femoris capitis radicè inferere retuli. Nisi forte non nimis in Galeni uerba iuratus, semel & longè rectius dicere mauis, illū, eundem musculū et primum femoris motore, & quintū tibiae perperam constituere. Vt cunq; uerò statueris, inter dissecandum Galeni loca & haec nostra reuoluens, sedulo inspicies, nū quintus hic Galeni musculus inter tibiae mouentes reclesi debeat. Mihi quidē pro quinto femoris motu dūce habebitur, modò uix annuēti illū uel obscurissimè proprio motu tibiae mouere, & nullā mentione dignam insertionē ab huius musculi tendinē in articuli genu ligamēta moliri. De musculo autē in poplite latitate, ad reliquorū tibiae mouentū enarrationis calcē, nonnulla priuato Capite subijciā, in praesentia ad Galeni seriē & numerū sermonē, ut ceppi, accommodans. Quā itaque quintū Galeni musculū non inter tibiae motuū duces, sed omnino inter femoris enumerare uisum sit, quintū sermoni ego illū addā, quē paulo antè à Galeno praetermissum dixi. A coxendicis ossis appendice sub tertij et quarti musculi capitibus, et ante caput quinti à Galeno enumerati musculi, aliud neruosum principium enascitur, quod merito inter capita ab illo appendice originē ducētia,

In 2 de Admi-
ni. sectio.

tertium enumerabitur. Hoc similiter nervosum est, & nisi aliquoties sub exortu carneum efficitur, sensim crassescens. Quum tamen ad mediam femoris longitudinem musculus iste descendit, exacte carnosus uisitur, quanquam interim posteriori ipsius sede (ut paulo post dicam) liuidus appareat. Ad hunc igitur modum praesens musculus deorsum per femoris posteriora delatus, & carnosus permanens, secundum posteriorem interioris femoris capitis sedem refertur, & simulatque elatissimam tibiae partem contigit, in teretem cessat tendinem, interiori lateri anterioris tibiae partis insertum, in ea nimirum regione, in quam primam, secundum & tertium tibiae mouentes musculos ipsorum tendines porrigere relatum est. Verum quinti huius musculi tendo non aequè deorsum atque tertij musculi tendo in tibiae prorepat. Vix enim tibiae appendicem praetergreditur, sed minime interim (ne quis hoc in Galeni gratia expectet) in femoris internum caput aut articuli huius ligamentum inseritur. Huic musculo ex abundanti sinus quidam oblongus accedit, in posteriori ipsius sede statim ab exortu ad mediam usque femoris propemodum longitudinem ipsi insculptus. Totus hic sinus liuidus admodum est, & musculi tertij gratia incisus uisitur. Is namque sinui incumbit, ipseque sinus illius molitur curatè congruit. Caeterum quum huic quinto musculo idem ortus et par omnino ductus cum tertio sit, etiam una cum illo tibiae flexioni non segniter opem fert. Si hic musculus in internum femoris caput insertionem uel obscurissimam moliretur, aut quavis primaria ratione femur flexeretur, & minus obliquo ductu quam tertius donaretur, forte nihil obstatet hunc quintum Galeni musculum fuisse, aliqua ratione arbitrari: et quem ego quintum Galeni esse dixi, illum esse de quo Anatomicos redarguit. Sed quum ita res non habeat, patientur Galeni manes & nos ueritate protulisse: qui etiam suis similibus nimium confusus, alios dissectionis professores non semel immerito in simulauit. ^{Sextus.} Sextus musculus eo accuratius uenit inspicendus, quod rariorem inter reliquos musculos Naturam adipiscitur. A latere enim externo primi musculi ab ilium ossis spina enascitur, intus acutum carneumque caput obtinens, quod muris lacertae uel modo latefcens, deorsum ad regionem coxendicis articuli fertur, ubi rursum caput id seu musculus angustior redditur, & priusquam magnū exterioremque femoris processum perreperit, non amplius carneus conspicitur. adeo ut sextus musculus aliud nihil tandem erit, quam longissima & latissima membrana tendinis naturam referens, cui nunc descripta & carni exacteque musculi formam repraesentans pars innascitur. Statim enim ab initio in exteriori parte instar latae membranae in conspectum uenit, aliquoties coxendicis articulum amplexantibus musculis obducta. Quum uero membrana magnam femoris processum superauerit, totam anteriorem femur amplexantium musculorum sedem, deinde & posteriorem & exterioremque cutis quasi modo tantisper integit, quousque ad genu articulum descendat: quem ubi similiter quoque membrana obuoluit, ipsa in anteriorem tibiae sedem et externum illius latus inseritur. Caeterum ipsius membranae, seu tendinis, utcumque appellare lubeat, non eadem undique est crassities. Tota namque pars, quae anteriori femoris sedi, et posteriori obducitur, tenuissima est: atque haec tanto tenuior conspicitur, quanto interiori femoris regionem uicinius accedit. Ea uero membrana pars, quae externo femoris lateri exporrigitur, ualida crassaque est, & accuratè lati tendinis speciem exprimit. Huius fibrae recto tramite, quousque anteriori tibiae parti ad latus magis externum & ad fibulam inferantur, decliues descendunt. Tendo autem hic ad insertionis sedem illis tendinibus commiscetur, qui cum ipso quoque tibiae extendere dicentur. Praesens namque musculus extendentium numero uenit ascribendus, quanquam insignem usum femur ambientibus musculis etiam praestet, transuersi cuiusdam ligamenti ritu omnes, quos amplectitur musculos, in sua sede (ne aliquo scilicet permutentur) continens. Atque eiusmodi membranae uices gerit, cuiusmodi cubitum occupantibus musculis circularim obnafei, prius insinuauimus. Quam uero perfunctorie Galenus hunc musculum describat, tria quibus illum dignatur uerba, in secundo de Administrandis sectionibus ostendunt. Arbitror enim hunc in libris de Visu partium Galenum latuisse, quum in trium quos ibidem recenset tibiae extendentium classem illum non reposuerit, & quia quarti praescriptae orationis musculi ortum sermone addiderit. Si enim simpliciter, ut de caeteris musculis loquitur, quarti insertionem et motum expressisset, arbitratu fuissem hunc sextum ab ipso eius musculi loco haberi, quem in externum latus tibiae abducere tradidit. Quod sane hic musculus, si sit ipsius ductusque species, praestaret, modo tibia uel minimum in latus ageretur. Verum quum explicatius de quarto musculo locutus, eius originem sermone addidit, liquido Galenus demonstrat se sextum hunc non proponere, quandoquidem hic non ab appendice coxendicis ossis cum tertio, quarto et quinto nobis enarratis principium ducit: ut ipse tamē innuebat, ab extrema sede ossis coxendicis abducentem musculū exoriri affirmas. Adeo sanè, ut lateri cogamur, hunc musculū Galeno in praescripta oratione incognitū fuisse, & quem

& quemadmodum falsos tibiae motus sibi effinxit, ita quoque musculum aliquem sua imaginatione excogitarum, nobis tradidisse. Tres qui adhuc enarrandi super sunt, dilucidius fortassis recenserentur, si quem Galenus postremum numerat, nunc septimi loco describeremus. uerū quum hoc Capite Galeni ordinem sequi uisum sit, eos etiam qui adhuc reliqui sunt, sua serie aggreddiamur: postea in horum omnium administratione, uti nobis consultius uidebitur, omnes dissecturi. ^{Septimus.} Septimus itaque neruea lataque & ampla origine ab externo femoris ossis latere nascitur, totam radicem magni femoris processum in orbem amplexus. Origo haec statim ab initio crassa carnosaque efficitur, & ilico a femoris osse abscedens, illi insertitur musculo, quem octauum nominabimus. Is namque aliqua sui portione huic septimo subtenus in causa est, quominus septimus tota femoris longitudine ipsius ossi, quemadmodum octauus, adnascatur. Septimus itaque musculus sua amplitudine totum externum femoris latus citra omnem, praeterquam in exortu, ad os connexum amplectitur, magnam quoque anterioris & posterioris sedis femoris partem occupans. Hic toto descensu carnosus uisitur, paulo supra molam aut patellam in amplum tendinem desinens, quem octauum musculi & noni tendinibus commixtum, simul cum illis patellam apprehendere, atque tandem in anteriorem tibiae sedem inferi audies. Quamquam etiam septimi musculi tendinis posterior pars ualide sexti musculi permiscetur tendini, qui praeter caeteris femur amplexantibus musculis huius septimi externam sedem integit. Posteriori autem septimi sedi quartus huius Capitis musculus adtenditur, quemadmodum anteriori is qui nonus omnium futurus est. Quotus uero ordine iant septimus musculus in praescripta Galeni oratione habendus sit, ubi & duos alios adhuc absoluerō, ipse augurabere. ^{Octauus.} Octauus musculus totam propemodum femoris ossis amplitudinem succingit. In posteriori enim duntaxat sede iuxta femoris longitudinis medium, nudam relinquit lineam, cui maximus totius corporis musculus, seu femur mouentium quintus, inferi docebitur. Deinde in ad radicem quoque inferiorum femoris capitum, posteriorem quoque femoris amplitudinem octauus hic musculus non integit, cuius principium a femoris ossis ceruice nerueum exoritur: sed sensim carne adauctum, a femoris quoque magni processus radice ipsius portio ita enascitur, ac si eius obliqui ductus gratia, duo principia obtinere non inepte diceretur: ac unum quidem femoris ceruici, alterum uero magno illius processui ferendum esset acceptum. Vt utique sit, musculus obliqua hac & ampla origine enatus deorsum descendit, uti diximus, femoris os adeo ambiens, ut duo ipsius latera in posteriori femoris regione paulo minus toto sint contigua. Quo uero magis descendit, crassior semper carnosiorque efficitur, quousque ad internum latus anterioris in femore regionis, quodammodo in crassum & admodum carneum semicirculum propter patellam extuberet, ex quo latus ualidusque enatus tendo patellam, sicut paulo post dicam, amplectitur. Hic musculus tota ipsius longitudine è directo semper illius carni semicirculi & ceruicis femoris carnosior crassiorque apparet, quam quā septimo musculo subternitur. sub illo enim tenuior euasit, attamen carnosus inibi quoque permanet. Quando itaque secundum femoris longitudinem in anteriori ipsius sedis interno latere octauus musculus procerius extuberat, & septimi quoque anterior pars è directo lateris exterioris eius sedis femoris quae anterior est, exporrigitur, in medio anterioris femoris sedis septimus una cum octauo sinum efformant impense liuidum, cui tota femoris longitudine musculus innititur, quem ordine nonum esse dicam, simulatque octauum musculum in Galeni oratione proculdubio primum esse addidero: quandoquidem adhuc quodammodo carnosus molae seu patellae inijcitur. ^{Nonus.} Nonus (cui Galenus exortus sedem perperam assignat) non ex femoris osse enascitur, uerum ex illius ossis tuberculo, in anteriori ipsius regione super coxendicis ossis acetabulum prominente. Ab hoc enim tuberculo nonus musculus principium nerueum acutumque assumit, quod deorsum recta in femoris anteriora descendens, lacertae muris, quae formam adipiscitur carnea substantia auctus, et illi sinui incumbens, quem septimum musculum cum octauo efformare nuper retulimus. Priusquam uero nonus medium longitudinis femoris descendendo superarit, arcior graciliorque sensim efficitur, ut multo supra genu articulum in tendinem finiat, utcumque amplum, sed tenuem: qui recta patellam accedens, in anteriori ipsius sede denuo dilatur, tendinibus septimi & octauum musculi permixtus. At tamen hic tendo alijs non adeo ualide, atque septimi & octauum musculi tendines inuicem, conascitur. quandoquidem transuersis, quae nouacula ducuntur, sectionibus, non admodum laceratus, a subditis tendinibus ad anteriorem usque tibiae sedem auelli potest. Vt utique sit, hic ex tribus postremo enarratis musculis, unus tendo conflat, cui patellae corpus uniuersum innascitur. Nihil enim ipsius patellae tendine non obducitur, praeter anteriorem ipsius superficie, quae laui cartilagine incrustata, sinu inferiorum femoris capitum respicit, mutuoque ingressu

ingressu cum illo respondet. Quum uero tendo iste ad eum modum patellam amplexus, & interna ipsius sede, qua femoris ossi non connascitur, multo adipe & mucoso uiscidoque humore imbutus, genu articulum transcendit, artior & crassior efficitur, ualidissime in anteriorem tibiae sedem, non procul sub articulo, implantatus. In caudaris uero simijs non aequè arcta, neque etiam pariter crassescit, sed membraneus quodammodo tibi inferius multo, quam hominibus, inseritur. Deinde illis quoque simijs reliqui tendines in tibia implantati, membranosiores latioresque quam hominibus obtigerunt. Quod uel Galeni nomine expendendum est diligentissime, qui omnes propemodum teretes tibiae mouentium musculorum tendines, ac si lati amplius essent, ut in simijs uiderat, describit. Si igitur septimum & nonum secundi & tertij loco in praescripta ex tertio de Usu partium oratione enumerari uoles, per me quidem licet, si modo neque numero duntaxat nimium attentus, neque libris fidens, rem ipsam aggrediaris, aut alteri sedulo administranti astes. Quod non solum in nouem enarratis tibiae motoribus obseruabis, uerum etiam in musculo sub alijs in poplite recondito, cuius naturam secundo ab hoc Capite ipsi dedicando, sum explicaturus.

NOUEM TIBIAM MOVENTIUM MUSCULORUM ADMINISTRATIO. Caput LIIII.

Sexti musculi administratio.

SECTIONEM tibiae mouentium musculorum in illo crure aggredieris, cui dum pubis ossa in ani musculorum administratione se iungeres, sacrum os adnexum fuisse. Ab ilium igitur ossis summo ad medium usque tibiae longa ducetur sectio, cutem, adipem, & carneam membranam diuidens, absque omni enim arte cutis cum carne membrana laniorum artificio ad mediam usque tibiae longitudinem attollenda est. Mox secundum femoris longitudinem in interna ipsius parte obseruabitur sexti musculi membrana, seu tendo, quem cutis modo à subiectis liberare conuenit. eius igitur parte quae anteriorem femoris sedem ambit, ad externum femoris latus deducta, eam quoque quae posteriorem sedem integrit, similiter uersus externum latus dirimere necessum est, quo manu transuersim inter ipsius tendinem & septimum musculum interiecta, & sursum deorsumque mota, tendinis insertionem & musculi quoque originem intuearis. Vbi originis locum inueneris, nouacula, aut cultello, hanc ab ilium ossis spina abscidabis, & illam digitis attollens, ad tibiae usque totum musculum auelles, accuratè tendinis istius amplissimi naturam, & carnosam huius musculi partem inspiciens, & musculum à sua insertione pendente relinques, quo postea ipsius functione rectius innotescat. Post hunc, primi musculi caput ab anteriori summaque ossis ilium parte cultello liberabis, & ipsius capite digitis apprehenso, absque negotio ad insertionem usque à subditis diuelles. Mox nouacula à pubis osse, quae id alterius lateris pubis ossi cartilaginis interuentu committatur, secundi musculi initium dirimes, & illo similiter digitis apprehenso, musculum uniuersum ad insertionem usque perduces. Iam nonum aggredi licet, uerum commodius feceris, si uerso crure illos qui à coxendicis osse oriuntur, prius administraueris. Quod ut rectè succedat, necesse est insignem musculum, qui alteram natem constituit, auferre, qui à spina ossis coccygis & posteriori parte ossis ilium spinæ enatus, magno femoris processui potissimum inseritur, femur, uti suo loco audies, moturus. Nouacula igitur huius musculi carneum principium ab illis unde prodit ossium sedibus est abrādendum, ut à subditis musculis quoque eleuatum, in latus commodè reflecti possit. Alias enim ex coxendicis ossis appendice pronati musculi sese suis capitibus non ostenderent, quae sua exortus serie iam ueniunt dirimenda. Ceterum ut exactius uoti compos fias, digitis in posteriori femoris sede, adhibita quoque si uoles retusori nouacula, musculos inuicem se iunges, ut capitum mutuo incumbentium crassitiem leuiori cura coniectari liceat. Animum itaque hic adhibebis, num tertij musculi caput ut ego dixi, quarti insternatur, num uero tertij caput, quarti musculi capiti, ut Galeno uidetur, succumbat, & quo nam pacto è regione illa inuicem magna ex parte situentur connascanturque. Quod ubi praestiteris, utrunque à coxendicis osse abscidabis, & tertij capite in manum sumpto, ad ipsius usque insertionem à subditis detrahes. hoc solum perpendens, qualiter quinti à me commemorati musculi sinui incumbat. Quum uero quarti etiam musculi caput similiter diuellis, sedulo attendendum est illi carnosae parti, quae à femore pronata, quantum auget. Haec enim cultello à femoris osse liberanda est, priusquam totus musculus ad insertionem perducatur. Iam quintus Galeni musculus erat diffecidus, uerum noster ipsi incumbens sese adeo manifestè offert, ut ad-

Forum qui à coxendicis ossis appendice enascuntur.

Tertij & quarti. Lib. 2 de Admi. confectio.

Quinti.

ut admodum Naturae artificium admiraturus sis, quae illum sinum tam affabrè exculpit, ut tertius musculus, in illo repositus unà cum hoc, ac si unus ambo essent, à Galeno auulsi fuerit, quapropter huius quoque capite ab ossis coxendicis appendice liberato, totus musculus ad suam quoque insertionem detrahetur. In praesentia quintus Galeni musculus se ad amussim in lateribus, & posteriori sede ostendit. Verum quia femoris motibus subministrat, opportuniùs in femur agentium musculorum sectione administrabitur. Quamquam nihil etiam prohibeat ipsius capite nerueo à coxendicis appendice liberato, illud deorsum trahere, transuersis quoque sectionibus ab illo, qui ipsi in anteriori sede adnascitur musculo diuidere. Vt simul & huius, & carnosae illius partis insertionem ortumque intuearis, num ego haecenus uera tibi enarrauerim, obserues. Verso nunc crure, noni musculi principium altius nonnihil inter quosdam femoris motores reconditum, ab ossis coxendicis tuberculo separabis. quod ubi digitis attraxeris, ad patellam usque citra sectionem adinetur, & liuida ipsius substantia, quae sinui octauo & septimi musculi insidet, unà cum ipso sinu spectandam sese exhibebit. Hoc ad patellam relicto, septimi musculi exortum ab osse sedulo derades, & musculi principio sensim in exteriora reflexo, ab octauo musculo illum ad patellam usque liberabis. Octauum uero operosius à femore deradere conuenit, quum undique ferè ossi adnascatur: ubi tamen ad patellam usque abrasus, atque unà cum septimo & nono à femoris osse reflexus erit, operae precium feceris, si singulorum musculorum motum expendere, quod pari ratione atque in alijs musculis praestiturus es, illorum scilicet capitibus ad sedes unde pronascuntur attraxis. Verum hic tibiae motus propter frequentiam in genu & femore uulnera tibi tantus esse debet, ut pede à tibia absciso, & tibiae carnibus quam possis examussim citra horum musculorum laesionem adeptis, ipsos aggredi debeas, ut num ego de tibiae motibus immerito secus atque alij omnes senserim discas. Neque sanè pedem cum tibiae carnibus adeptum esse, sat est: imò nihil aequè conducet, atque omnem carnem coxendicis articulo incumbente unà auferre, ne femoris motus tibi cum alijs Anatomicis in hoc opere illudat. Nudo enim articulo, semper unà intuebere, num femoris caput, uel tantillum in suo sinu mutetur. Et quo minus praeter rectam flexionem extensionemque tibiae immoto femore, aliam nullam moliri cōspicaberis, expende quanto minus id in nobis tibia praestet, quum tot carnibus undique femur circumuestitur. Porro extendentium tendinum permixtio nouacula inquirenda uenit: ut scilicet intuearis, quis musculorum insigniorem commixti tendinis portionem obtulerit. Quinetiam attendendum erit, cuiusmodi patellae in illo tendine nexus sit: ac demum qui nullius ligamenti beneficio, imò nullius prorsus corporis interuentu patella femori innitatur.

DE MUSCULO IN POPLITE OCULTA

to, qui non rectè Galeno praecipuus tibiae flexionis autor habetur. Caput LV.

INTER tibiae motuum duces Galenum, quendam musculum in poplite latitantem recensuisse, antè diximus: modo autem qua sede is contineatur, cuiusque formae, ductus, & magnitudinis sit, narrabimus. Ex ligamentis itaque femur tibiae cōnectentibus (quorum naturam peculiari capite unà cum coxendicis articuli & pedis ossium ligamenti persequar) unum in externo genu articuli latere habetur, admodum ualidū & crassum. Ab huius itaque posteriori parte nerueum musculi principium exoritur, quod sua amplitudine in exteriori latere posteriorem genu articuli sedem contingit, atque ex tota hac ligamento rum regione prodit. Hinc uero principium id carnosis adactum fibris, admodum oblique deorsum uersus interiora descendit, musculum efformans paulò longiorem, quam ampliorem. Finis enim huius, seu insertio iuxta radicem appendicis tibiae ossis consistit, in ipsius posteriori parte adeo ampla, atque totius musculi uisitur latitudo. Deinde ut musculus hic obliquus est, obliquam quoque molitur insertionem, à posterioris enim tibiae sedis interno latere, deorsum uersus internum latus oblique ita descendit, ut minima huius musculi pars genu ligamentis, maxima uero tibiae committatur. Neque solum huius insignior portio in tibia consistit, at tibiae quoque ossi, quemadmodum retulimus, proluxa & ampla insertionem implantatur. femoris autem ossi nullibi connatus est, multoque minus ab hoc originem ducit. Praesenti musculo alius nullus, aut in exortu, aut in insertionem subijcitur, sed articuli ligamenti & ossibus proximè attensus, sub illis musculis occultatur, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, sursum tertio quodam musculo efformant, adeo ut non iniuria hunc in poplite latitantem Galenus uocauerit, num uero huic tibiae flectendae munus rectè tribuerit, ipse ratiocinator. Eo usque enim

f Galenus

Nomi.

Septimi. Octau.

Lib. 2 de Admi. confectio.

Galenus huic musculo (quod forte illum primus inuenisset, aut quod alij Dissectores illum flectendi opificem non recensuissent) fuit, ut in secundo de Administrandis sectionibus hunc solum posse popliteum flectere, aut maxima potentia praeditum esse scripserit. Mihi uero non modò haud maxima potentia ad tibiam flectendam ualere uidetur, sed nulla prorsus. Quandoquidem musculus hic obliquus recto motui praefici nequit: deinde adeò est inualidus, ut ne tantillum tibiam sursum uellere possit. Ad hæc, nulla huic cum reliquis tibiam agentibus est proportio, quum breuissimus & tenuissimus sit, femoris ossi, & multò minus illi ossi quod sacri ossis lateri commissum uidemus, non cōnascatur. At hæc inter secundum exactius multò obseruabis, quum hic musculus inuentu facilis sit. ilico nanque ac suræ musculi à femoris capitibus enati, à femore liberantur, ac deorsum reflexi pendunt, is musculus est admodum conspicuus. Priusquam uero ex dissectionis ordine is detegatur, femur mouentes musculos describemus: quorum administratione absoluta, pedis, & deinde digitorum motoribus nos accingemus, in quorum Anatome obliquus hic in poplite latitans musculus spectandum se offert: ac ostendit pariter, num commune aliquod munus obeat cum superiori radium in primum mouente musculo.

DE MUSCULIS FEMUR MOVENTI-
bus. Caput LVI.

Femoris mo-
tus.

FEMUR decem, aut si in maximum redigantur numerum, quatuordecim proprijs agitur musculis, qui id extendunt, flectunt, in trorsum alteri cruri adducunt, extrorsum in latus amouent, & circumagunt. Flectitur itaque femur ad inguina, nobis id sursum antrosumque ferentibus. Extenditur autem nobis deorsum, & uersus terram id deducuntibus. Summam autem extensionem habet stantibus, tunc maxime quum uni pedi innitentes, alterum crus in posteriora, quam licet remotissime protendimus. Vnde etiam merito Natura magnis & fortibus multisque musculis extensionem concedidit, quos iam enitar persequi, cum Galeni ordinē seruaturus, quem ad calcem decimi quinti de Partium usu est secutus. Is namque longè mihi potior, & ex aliorum dissectionis procerū suffragio magis descriptus apparet, quam is quo coxæ articuli musculos in secundo de Administrandis sectionibus aggregitur. Primus itaque ipsorum sub summa cute consistit, alterius lateris natem præcipue efformans. Exoritur enim lato & admodum carnoso principio, ex tota spinæ ossis ilium posteriori parte, quæ uersus os sacrum magis eminet, deinde etiam spinæ superioris regionis portionem quoque suo exortu apprehendit. Infimam autem sui exortus partem à coccygis ossis & infimi ossis sacri posteriori sede assumit: in qua etiam sede unius lateris musculus, musculo alterius lateris contiguus uisitur. Ex his ilium ossis spinæ sedibus, & sacro ossis, & coccygis ossis musculus uelut ex semicirculo pronatus, in corporis latus nonnihil oblique deorsum prorepat, totum coxendicis articulo superuectus. Vbi uero articulo insertitur, gracilior angustiorque tantisper efficitur, donec in latum & ualidum finiatur tendinem, quo exteriori magni femoris processui parti secundum ipsius longitudinem oblique inseritur. Principium enim insertionis paulo sub superiori eius processus apice nonnihil uersus anteriora molitur: hinc deorsum in posteriora modicè descendens, & magnam eandemque ualidam sui tendinis portionem, in processu eius radicem, longa linea secundum femoris posteriora inferens. Secundus magna ex parte primo femoris musculo substratus, ab anteriori superiori ossis ilium spinæ regione lato quoque & carneo exortu enascitur, totam fere ilium ossis spinæ sedem occupans, à qua primus initium non mutauit. Verum hac tantum sede secundus musculus non cōtentus, ab ilium ossis dorso, ubi primus musculus ab osse primū abscedit, sub illo quoque enascitur, adeò ut huius quoque initium tanquā ex semicirculo prodeat, posteriori sua sede, etiam in exortu primo musculo subiectum. Ex hac ossis ilium sede deorsum oblique nonnihil ad latus descendit, ut sensim arcior redditus, primum musculum totus subeat, articulum quoque coxendicis integens: cuius regione in membraneum, sed ualidum tendinem cessat, qui elatiori magni femoris processui parti implantatur: anteriorem quoque processus regionem aliquantulum comprehendens, latamque & transuersam insertionem (si cum primo conferatur) molitus. Quum itaque primi musculi fibre, quasi transuersim in latus minimum scilicet deorsum inclinatae prorepant, secundi autem recto quasi ductu decliues, & modicè admodum in latus protensa propagentur, utriusque musculi fibre sibi mutuò x literæ modo decussatim incumbunt. Hic musculus similiter ac primus, nulla ex parte aut amplior, aut crassior, aut carnosior conspicitur, quam ubi

Primus femur mouentium.

Secundus femur mouentium.

ubi ab ilium osse (unde principium ducit) primū abscedit, ac tertio in sterni musculo incipit. Tertius enim musculus tanto minor est secundo, quanto secundus primo. Subiicitur autem penitus secundo musculo, initium ducens ab externis & demissioribus ossis ilium dorso sedibus, ubi id coxendicis ossis nomen primū obtinet, atque id tertij musculi initium similiter latum & semicirculare est, & ut duorum primorum principia carneum, crassumque. Præterea hoc in priora modicè deorsum procedens, coxendicis articuli ligamento fibrosis nexibus hæret: & arcior quoque redditum, in latum robustumque cessat tendinem, qui maiori femoris processui expansus, anteriori ipsius parti, atque adeò apici innascitur. Hic musculus admodū liuidus, & præcipue in musculosis, & non admodū obesis apparet, in quibus & secundus quæ tertio in cumbit pariter liuet, ut etiam tota ipsius pars primo musculo non obtecta, quæ præter quæ quod liuet, etiam ualida membrana obducitur, superiori lateri primi musculi pertinet ea sede cōnatus, qua illum subit musculus. In obesis autem & præpinguibus nimis quam parum liuent, imò plerumque neruæ fibre per hos musculos exporrectæ in mulieribus per totam musculi carnosam partem, adipe enutritæ cōspiciuntur: aut quum id in muliere obseruabis, in pinguedinem potius carnosas fibras porrigi asseres, quam pingues fibras in carneā molem: quod tanta pinguedine hi musculi, & potissimum primus, scatere soleant, ita cōmodius strati sedentibus futuri. Quartus musculus magna etiam ex parte liuidus, & paulò minus toto teres, non autem dictorum modò amplius existit, neque ceterorum ritu ab ilium osse principium adipiscitur, at à lateribus trium inferiorum ossis sacri uerterarum, quibus ilium ossa non coarctantur, carneum crassumque educit caput, non quidem duntaxat ab illorum ossium lateribus enatum, at nonnihil quoque ita ex illorum interna sede, ut utriusque lateris musculi sese initijs aliquando in interna ea sede contingant. Hinc in latus, seu extrorsum ab osse sacro scilicet ad femoris magnum processum transuersim excurrentes, carneus aliquousque permanet, & tandem arcior redditus, priusquam femur contingat, in teretem cessat tendinem, posteriori maioris femoris processui sedi implantatum, iuxta ipsius summum & apicem. Porro & si Galenus in decimo quinto de Administrandis sectionibus unum quoque à coccyge enasci testetur, non ob hoc illum alium indicasse musculum arbitrandum uenit. In libris enim de Vsu partium nusquam præter quatuor ossis sacri ossa cognouisse uidetur, nulla prorsus coccygis ossis facta mentione: ac proinde ab osse sacro hunc musculum inibi prodire scripsit. In libris autem de Administrandis sectionibus ita os sacrum cognouit, quemadmodum in libro de Ossibus id enarratur, ut scilicet tribus tantum uerteribus Galenus id conformatum arbitretur, & tria ossa his tribus uerteribus proximè subiecta coccyx os appellaret: interim quatuor illorum ossiculorum, quæ nos ita uocanda duximus, nullam faciens mentionem, quum non ab illis, sed à quarto, quinto & sexto ossis sacri ossibus hic quartus musculus principium mutuatur. Qui modò subsequitur musculus, aut unius, aut duorum, aut trium etiam uice prout cuique uisum erit, referri poterit. Est namque musculus iste, cuius dum tibiæ motores enarrarem, superius memini, ipsum quintum Galeni musculum ibidem appellans. Sub tribus enim posterioribus capitibus, quæ à coxendicis ossis appendice pronata, tertium, quartum, & quintum musculos tibiæ mouentes constituebant, quartum caput consistit, quod etiam obiter dum illos recenserem, descriptum est. A tota igitur appendicis sede, tribus dictis iam posterioribus capitibus non occupata, ad pubis ossis usque regionem qua inferior ossium commissuræ finis habetur, principium ducit musculus amplius insignis, & ut semel dicam, totius corporis citra controuersiam mole maximus. Hoc principium secundum eius appendicis amplitudinem prodians, exacte carneum uisitur, ea tantum parte excepta, quæ tribus commemoratis tibiæ musculorum capitibus proximè succedit. Hæc enim neruea admodumque ualida posteriori sede existit, sed interna sede, ut & totus musculus carnea, similiter ac reliquus musculi exortus, conspicitur. Musculus iste eiusmodi enatus principio, statim parui femoris processui radicem ad posteriorem ipsius regionem amplectitur, & deinde ab hac in acutam asperamque femoris ossis lineam cōtinuò inferitur, quam in posteriori femoris sede secundum ipsius longitudinem deorsum à parui processus radice protendi, in primo libro dictum est. Quemadmodum itaque musculi huius principij continuus est ortus, ita quoque continua eiusdem uisitur insertio, si modò posteriorem musculi partem excipias, quam tendinem in interni femoris capitis radicem inferere modò dicam. Hæc enim pars à coxendicis appendice nerueo exortu pronata, musculum quodammodo per se efformat, qui in miram uentris amplitudinem dilatatus, deorsum recta per femoris posteriora fertur, donec denudò gracilescens, teretem tendinem in internum femoris caput inferat. Et nisi huius maximi corporis

Tertius.

Quartus.

Quintus.

poris seu quinti femur mouentium musculi parti, reliqua musculi pars² adnascetur, illa di-
stincti & peculiaris musculi uice ab omnibus merito haberetur. Nunc autem quum poste-
rior hæc pars adnatam continuamq; eiusdem musculi aliam habeat partem, nihil obstat di-
uersis doctrinæ modis, aut unum (uti nos hæcenus fecimus) uniuersum hunc musculi appel-
lare, aut primum in³ duos illum distinguere: ut scilicet unus esset, qui femoris interno capiti
tendinem porrigat, alter uero qui acutæ femoris lineæ implantatur. Atque hæc una est in-
scriptio, istam posteriorem partem ab anteriori distinguens. Verum &⁴ anterior rursus pars
incriptionem quoque obtinet, non tamen adeo manifestam, ac modò narratam, uerum tam-
lem, cuius gratia hanc partem in duas portiones, aut si quis uelit, in duos musculos subdivi-
uidere, integrum sit. Huius namque anterioris quinti musculi partis portio, quæ enascitur ab
anteriori appendicis ossis coxendicis sede, quæ à pubis ossium commissura ad infimam ul-
que coxendicis partem pertinet, ab illa anterioris musculi partis portione, incriptione qua-
dam dirimitur, quæ à reliqua appendicis sede usque ad posterioris partis musculi totius an-
teriorem regionem pronascitur. Præterea duæ hæc anterioris partis portiones, non in scri-
ptione impressione uel solum distinguuntur, sed etiam fibrarum ductu, ac item in sectione: quem-
admodum etiam totius musculi posterior pars ab anteriori fibrarum insectionisq; occasione
differt. Portio namque anterioris partis, quæ pubis ossium commissuræ proxima est, admo-
dum obliquas & ferè transuersas exigit fibras, quæ ab exortu retrorsum ad radicem parui fe-
moris processus contendunt, & superiori parti acutæ femoris lineæ inseruntur. Reliqua au-
tem anterioris partis portio, quæ ad infimam magis coxendicis ossis sedem principium du-
cit, obliquas quidem exigit fibras, sed propemodum rectas, & inferiori asperæ prominentisq;
lineæ sedi continuò implantatas. Ac proinde aut mecum unum constituito in uno femore
musculum, aut si uisum fuerit utraque partes duorum musculorum uice enumerato: aut si
maiori adhuc numero, iam in sectione peritior, caperis, anteriorem partem in duos muscu-
los subdividito, tres enarraturus, ea tamen lege, ut situi, functioni, figuræ, crassitie, neruo-
sæ & carnosæ parti magis quam numero attendas, & obserues pariter me de hominum, non
autem simiarum musculis fecus quam Galenum loqui. ne si forte aliquando illum legens ne
posteriorem huius quinti musculi partem, quæ radici interioris capitis femoris implantatur,
oscitanter spectasse arbitreris, quod illam tendine insectionem moliri scripserim, quum inte-
rim carneam insectionem in caudatis simijs tentet. Hæcenus commemoratis quinque mu-
sculis, tensio femoris primario conceditur, & idem quoque femori in motu, qui in latum &
in circumactu quoque fit, ut nunc audies, famulantur. Primus enim ualide & in neutram uer-
gentis partem extensionis autor est, amplo ipsius principio, & lato tendine femur reuellens.
Si uero elatiorem duntaxat sui principij partem tetenderit, aut humiliorem, non quidem in
neutrum latum inclinantem efficit tensionem, uerum in hoc illud uel latum uergentem. Se-
cundus autem extendit simul, & sursum uersus exteriora trahendo femur, ipsius caput intro
in coxendicis ossis acetabulum adigit. Tercius & quartus femur quoque modicè sursum
trahentes, tendunt. Deinde & quartus etiam foras circumagat: tertius autem femur circum-
uertit paulò magis in posteriora tendens, quam sursum trahens. At utriusque multò infirmius
motui qui in gyrum fit subministrant, quam musculi, quibus hoc proprium munus dele-
gari paulò post audies. Cæterum quinti musculi fibræ posteriores, seu musculi illius poste-
rior pars, rectis donata fibris, crus firmum stabilit, ac terræ affigit, femur extendens. Antero-
ris autem partis posterior portio, non minus id ipsum suis fibris præstat, cum modica tamen
femoris ad interiora adductione. Altiores uero fibræ, quæ ossis pubis cartilagini uicinæ sunt, & uelut
aut potius anterioris musculi partis prior portio, introrsum ducit femur, & fibræ huius por-
tionis altiores, ita femur ducentes, illud quoque sursum reuellunt, flexionisq; quodammodo
autores euadunt. Nunc enarratis quinque musculis, flexiones opponuntur, qui illis paucio-
res sunt, nempe tres tantum proprii, quos sextum, septimum & octauum memorie confir-
mandæ gratia numerabimus. Sextus itaque is est musculus, quem dum dorsum mouentes
musculos recenserem, atque de lumborum musculis sermo incidisset, Galeni gratia, descripsi.
quod is in lumborum musculorum enarratione ab hominum compositione, suis simijs dele-
ctatus, aberrauerit. Hic igitur musculus ex undecimæ & duodecimæ thoracis, & primæ, &
secundæ, & tertiæ lumborum uertebrarum lateribus, carneo enascitur principio, quod li-
mulatque prodijt, musculum teretem constituit, deorsum obliquè uersus exteriora descen-
dentem. Procurrat enim per interiora ossis ilium semper carnosus permanens, quousque ad
eam ossis pubis regionem deuenit, quæ coxendicis ossis nomen assumit. Hic namque in ua-
lidum & teretem cessans tendinem, dictam nunc pubis ossis sedem transcendit, & deorsum
produ-

Quinque pri-
morum femo-
ris musculorum
munus.

Sextus.

Lib. de Ad-
muscul.

productus, tandem interiori seu minori femoris⁵ processui⁶ implantatur, elatiorem proces-
sus partem occupans. Musculi huius gratia, ubi pubis ossi expanditur, uelut sinus aliquis in-
sculpitur ligamento ex osse nato obductus, ut simul tutò nec errabundus hæc sexti musculi
tendo descenderet, nec intensus laxatus uel ossis duritie uitaretur. Septimus ex tota interio-
ri ossis ilium⁷ regione tanquam ex semicirculo quoque carnosam originem accipit, & lato hoc
eductus principio, paulatim arctior crassiorq; redditur, deorsum in priora corporis proce-
dens. Ex omnibus enim eius lati principij fibris teres efformatur musculus, qui per altiore
ossis coxendicis⁸ regionem uectus, adhuc carnosus ad minorem femoris processum descen-
dit. Vbi uero processui uicinius appropinquat, in teretem quoque cessat⁹ tendinem, qui hu-
miliori eius processus parti, prædicto nunc tendini proximus inseritur. Porro quæ hic muscu-
lus super coxendicis ossis elatiore deorsum tendit, cavitatem quoque quodammodo & sinum,
ne uagabundus feratur, in osse obtinet. Octauus musculus oscitanter secantibus femur mo-
uentium¹⁰ quinti & maximi totius corporis musculi portio censetur, ex pubis osse carneo am-
plioq; initio in homine enatus. Ex tota enim ossis pubis¹¹ lineæ, ab anteriori coxendicis ossis
acetabuli sede ad ossium pubis usque commissuram extuberante, musculus hic principium
ducit, quod ad posteriora admodum obliquè descendens, æquè amplum tantisper asserua-
tur, donec breui, sed amplo, tendine femoris ossi¹² inseratur. Fit uero ipsius insertio e regione
parui femoris processus in interioris femoris lateris, obliquè deorsum uersus posteriora ten-
dens. Hic musculus in hominibus liuidum se spectandum offert, at non æquè, atque in cau-
datis simijs, quibus musculus iste minor & non similiter lato principio enatus conspicitur.
Tribus his musculis Natura ut simul femur flexerent, & introrsum uersus alterum crus ad-
mouerent, commisit. Sextus enim, quem flexentium primum recensuimus, sursum ualide fe-
mur attrahit flexitq;, ad interiora id adigens. Septimus similiter femur sursum attollendo fle-
xit, & paulò insignius sexto, uersus interiora, admouet. Octauus modicè sursum femur con-
trahit, infirmæq; flexionis autor censetur, uerum adhuc magis septimo introrsum uellit. Ita
profecit ut flexentes & extendentes musculos, duobus quoque reliquis ad interiora exte-
rioraq; motibus, Natura præfecerit. Porro tribus flexentibus, musculus quem inter tibiæ
motores nonum enumeraui, aliquid auxilij suppeditare creditur. Non enim adeo absonum
est, & hunc secundario quum tibiæ extendit, ad femoris flexionem accommodare, quum
ex coxendicis ossis¹³ tuberculo quopiam enatus, rectà deorsum in priorem tibiæ partem ex-
currit. Verum quemadmodum hunc femoris flexioni opem ferre arbitramur, omnes etiam
reliquos tibiæ mouentes, qui ex coxendicis, aut pubis, aut ilium osse in tibiæ procurrunt
secundario femoris motuum opifices esse, merito (quamuis non ita rectè) assereremus. Cæ-
terum duo adhuc super sunt musculi femur contorquentes, quos in præsentī sermone nonum
ac decimum numerabimus. Nonus itaque liuidus, & ut cæteri huius articuli, carnosus ui-
situr, & transuersim in exteriora protensus, totum pubis ossis¹⁴ foramen exterius contegit. De-
inde per exteriorem¹⁵ cervicis femoris sedem productus, ualido satis & utcumque amplo ten-
dine, insectionem molitur, in magni femoris processus¹⁶ sinum, qui femoris cervicem & ca-
put ossis coxendicis acetabulum subintrans, e directo respicit. Decimus internam dicti nu-
per foraminis sedem occupat, nono longè ualidior, & ob Naturæ artificium accuratè perpen-
dendus. Huius namque principium exoritur à tota¹⁷ lineæ, quæ ab interna ilium ossis sede,
qua primi ossis sacri ossis transuerso processui committitur, per internam coxendicis ossis &
pubis regionem, ad pubis usque ossium commissuræ elatiorem partem protenditur. Latum
hoc decimi musculi principium, quod uelut tribus lineis seu insectionibus insignitur, si-
militer ut reliquorum ferè præsentis articuli musculorum capita, carnosum est, & totam in-
ternam ossis pubis & ossis coxendicis sedem occupans, liuidumq; apparens, sensim adeo¹⁸ ar-
ctatur, ut eius amplitudo coxendicis ossis¹⁹ interuallum non uincat, quod inter acutum ipsius
processum, & posteriorem sui appendicis sedem habetur. Ad hoc enim interuallum, quod
amplum sinum sibi insculptum gerit, decimus musculus²⁰ reflectitur extrorsum, magnum fe-
moris accedens processum. Atque hunc sanè reflexum magna Conditoris industria muscu-
lus molitur, quæ enim musculus ad²¹ sinum hunc circumuoluitur, externa parte carnosus est,
ea autem parte qua sinum tangit, omnino neruosus conspicitur, & uelut²² tres teretes com-
monstrat tendines, serie quadam ad sinum reflexos. Tendines hi lati in musculi substantia
incipiunt paulò antequam musculus sinum contingat, sed quæ sinui obuoluuntur strictio-
res euadunt, singuli rursus in magno hoc sinu peculiarem sinum sibi uendicantes. Amplius
enim sinus duos leuiter extuberantes ostendit lineas, quæ transuersim ductæ magnum sinum
f 3 ueluti

Septimus.

Octauus.

Sexti, 7, &
8 munus.

Nonus.

Decimus.

ueluti in tres partiuntur, tribus eius musculi tendinibus cælatis. Tendines ubi sinum superarunt, inuicem collecti in unum finiunt tendinem, sinui magni femoris processum unum cum nono musculo implantatum. Quum itaque tres hos tendines, qui exteriori parte carnem obnatam habent, intueberis, facile colliges hinc Naturam decimo musculo robur additum uoluisse: ne si carneus omnino esset, in reflexu & motu, ossis duritia compressus laceraretur. Quin etiam sinui ligamentum, seu crassa ualidaq; membrana obnascitur, ne ossis contactus musculum in reflexu uitaret. Ad hæc, ligamentum id læue admodum, & uiscido unctuosq; humore oblitum est, quo facilior musculi ad sinum efficeretur circumactus: quod Naturæ artificium in rotulis & cardinibus sedulo imitatur, non solum motum accelerantes, uerum ut seriùs, qui reflectitur funis, attritu corrumpatur studentes. Præterea ut solo rotula sinui funem non committimus, sed rotulam in trochleo aut surcula (ne ex sinu funis labatur) firmamus, ita quoque Natura ossium sinu non contenta, à superiori sinus parte unum, & ab inferiori alterum eduxit musculum, qui ambo unum cum decimo porrecti, illum quo minus sua sede declinaret, asseruant. Ab acuto enim coxendicis ossis processu, carnes enascitur musculus, superiori parti decimi musculi ad ipsius usque insertionem adnatus. Deinde ab appendice quoque ossis coxendicis alius similiter carnosus & gracilis prodit, inferiori decimi musculi sedi ad insertionem exporrectus. Vterque enim in sinum magni femoris processum insertionem cum decimo molitur, & cum ipso circumductui femoris subministrat. Cæterum subinde non solum eiusmodi musculos ad elatiorem & humiliorem reflexum sedem pronasci conspicias, imò etiam ab interna regione, ubi iam flexus non amplius obliquatus ad femur ducitur, carnosam substantiam à coxendicis ossis enasci obseruaturus es, quasi tres illi tendines in carnem à coxendicis ossis pronatam substantiam, post flexum immitterentur, itaq; inuoluti ad magnum femoris processum contenderent. In tuo igitur est arbitratu, aut hos musculos, aut carnem molem tendines excipientem decimo iungere, atque ita proprios femoris musculos decem enumerare: aut si maius, utrumque distingues, & duodecim recensebis. Rursus si quintum musculum in tres diuiseris, omnes erunt quatuordecim. In nostro itaque numero decimus unum cum duobus illis gracilibus femur in posteriora circumagitur, nonus uerò in anteriora, nihilò secus quam si baculum inter duas manus extensas repositum, alternatim in priora & posteriora ductis manibus circumuertes. Nonus enim & decimus manibus respondent, baculo autem femur non ineptè assimilaueris.

MUSCULORVM FEMVR MOVENTIVM

administratio. Caput LVII.

Primi musculi administratio.

PRIMI qui femoris motibus præfunt musculorum administratio, nem, ab extendentibus merito in illo crure, in quo tibiæ motores aggreffus es, exordieris. Assumpta itaque ex minus fragili ferro nouacula, quæ ossis impetum aliquando sustinere possit, primi musculi caput (si agilis) ab osse coccyge & ilium ossis dorso, transuersis sectionibus niteris abdere, quousque in secundum musculum incidas. Quando autem uerfi musculi principium ab osse derafum erit, licebit hoc reflectere, & iolis manibus (nisi nouacula quoque uolueris) à subditis partibus ad magnum usque femoris processum liberare. Quod ubi præsteris, ipsius longam intueberis insertionem, procul etiam sub magni femoris processu radice descendente. Hæc enim non uulgariter uenit perpendenda, uti neque huius musculi forma, substantia, fibrarum ductus, & munus, uel abscellum duntaxat nomine, quos crebro in ipso & præcipue iuxta magni processum in illius tendine incidimus. Secundus dein pariter ab ilium osse nouacula dirimendus est, mente adhibita, ne tertij quoque principium unum adimatur. exortus enim cõtinuitas, quæ linea duntaxat interfingitur, utrumque musculum unum facile auferri sinit. Vbi itaq; sensim reflexo secundi musculi initio, & transuersis semper secundum ilium ossis dorsum factis sectionibus, ad tertij musculi principium deueneris, secundus iam totus uenit reflectendus, & manibus attractus, ad insertionem usq; à tertio diuulendus. Tertius quoque eadem ratione ab ossis ilium dorso, post secundum abradetur: atq; hoc quartus ad ipsius etiam insertionem deducto, quartus ab ossis sacri lateribus cultello auferetur, & manibus apprehensus, ad magnum usq; femoris processum à ligamento cui innititur, & coxendicis articulo dirimetur. Facillima enim horum, postquam primum administraueris, est aggreffio, qua

QUA obita, licebit singulorum motibus examinatis, omnes quatuor abijcere. Quintum post hos musculum à coxendicis ossis infima sede, & pubis osse acutiori nouacula simul totum calidè abrades, & ad suam in femur insertionem illum perducens, eam accuratè obseruato, non neglectis ipsius inscriptionibus, seu delineamentis, fibrarumq; ductus differentia. Animum etiam dum hunc præscindis accommoda, ne simul quoque octauum musculum, tanquam quinti partem incautus auferas. Quinto itaque à femore rescisso, acutiori cultello à lateribus corporum undecimæ & duodecimæ thoracis uertebrarum, & trium primarum lumborum, sexti musculi caput uenit liberandum, & capite eius apprehenso, totus musculus ad paruum usque femoris processum, à subditis est dirimendus. quod si uoles, solius manus ope, perfeceris. Nisi forte & hunc musculum, quum dorsum mouentes administrares, iam dudum inspexeris. Postquam uerò ipsius tendinem, & quo super pubis os fertur sinum indagaueris, septimus musculum sedem ad coxendicis usque os quæ descendit erades, & musculo manibus eleuato, ad minorem usque femoris processum, ipsius insertionem consideraturus, detrahes: non præterita abscellum usque ad insertionem, quæ similiter suo principio lata est, diuulles: obseruans interea, ne nonum quoque imprudens adimas. Duo qui adhuc super sunt musculi, quoniam pubis ossa dum uescis & se dis speciares musculos, dirempta sunt, atque iam unum tantum crus, in quo tibiæ mouentes musculi administrabas, ad manum habes, facile secabuntur. Nonum itaque & decimum à pubis osse & coxendicis abrades, & ipsorum connexum & in maioris femoris processum sinum, ac implantationem examinabis, nequaquam perfunctorie præteriens decimi reflexum, & quæ ad huius latera undiq; nascitur, musculosam substantiam cum decimo musculo ad insertionem usque exporrectam. Hæc enim citra corporis nostri Opificis solertia laudem hymnumq; nunquam prætergredieris. Quum hos femur circumuertes, hoc loco sibi utrinque incumbentes musculos dirimens. Similiter etiam ab acuto coxendicis ossis processu, in quinti sacri ossis lateris durum ligamentum produci contueberis, cui quartus femur mouentium musculus innitebatur, quodq; hæc ossa firmius committit. Deinde aliud iam dudum sese obtulit ab eodem sacri ossis latere, cui nuper dictum inseritur, enatum, atq; in posteriorem, illicq; elatiorem coxendicis ossis appendicis sedem insertum, quod recti intestini, ut & mox in enarratione præcedens, musculorum firmamentum efficitur. Articuli uerò coxendicis ligamenta, unum cum genu articuli, & pedis ligamenti in unum Caput reijciam, pedis & digitorum ipsius musculorum sermoni subnectendum.

DE LATESCENTE TENDINE, CVTI plantæ subnato. Caput LVIII.

MNES quos hæcenus non commemorauimus musculi, in tibiæ & pede reponuntur pedis, ipsiusq; digitorum motibus famulantes. Quo autem & hi aptius pertractentur, primum pedis motores recensebimus, & deinde qui digitorum duces existunt, ut tunc postmodum quot quaque sede sint, unum colligentes, eorundem administrationem subnectamus. Verum quanto Galeni oratio in secundo de Administrandis sectionibus obscurior, imperfectiorq; est, & non undiq; suis in tertio de Partium usu placitis respondet, tanto eiusmodi musculorum diligentior nobis sermo instituendus uenit. Neque profecto cum Galeno arbitrari conuenit, simiam ab homine duntaxat in pedis digitorum diductu differre, quod scilicet simia longiores, & magis discretos digitos quam homines ad piscatur. Imò musculis magna sanè est differentia: quam si non omnem, ne prolixior sim, explicuero, prout orationis tamen ordo requireret, quæ mihi animo obuersabitur, lubens enarraturus sum: sedulo studiosos hinc admonens, ut non solum uera hominis musculorum enarratione & inspectione contenti, simiam quoque aggrediantur, quo Galenum (qui nusquam æquè ac in Anatome arduus est) scilicet intelligant, ne quum hunc (uti profecto debemus omnes) profiteri instituerint, suos præceptores imitati, elegantissimam, maximamq; ipsius librorum copiam, qui Anatomica complectuntur, negligant: & solum illis quæ quibus mediocriter in liberalibus studiis eruditus citra omnem præceptoris operam assequitur, sese totos dedant: memores, quam turpiter in leuibus Galeni operibus pedem, qui sese Galenicis hodie ap

*Simia ab ho-
mine in tendi-
ne pedis subno-
to differentia.*

pellitant, retrahere cogantur, quoties in sectionis & corporis partium mentionem Galenus incidit. incidit autem creberrime, tum quod dissectionibus mirifice oblectabatur, tum quod me dico in corporis quod sibi curandum proponit, mentionem subinde sit prorumpendum. At age tendinem plantæ cuti subtensum aggrediamur, in quo in primis homo à simia insigniter differt. Hæc nanque proprium qui hunc producat tendinem exigit musculum, ab externi femoris capitis radice in posteriori sede carnosio principio enatum, & sub^b duobus musculis oc- cultatum, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, prominentem in sura partem efformare, atque in calcis os inferi dicuntur. His itaque musculis is simiæ musculus coopertus deorsum carnosus fertur, illi forma perquam similis, qui latum in manu producit tendinem. Postquam uerò ad mediam usque longitudinis tibiæ descendit, in gracilem cessat tendinem, qui duobus illis musculis non amplius obiectus, ad horum tendinis, quem ipsi producant, internum latum porrigitur, deinde ad posteriorē calcis sedem descendens, quæ priuatim in caudatis simijs, ut & canibus, sinum sibi exculptū gerit, quo hic tendo non errabundo ductu, tūto uehitur: calcis ossi interim, nisi fortassis transuersi alicuius quo obducitur ligamenti interuentu, non adnatus: atque in hoc à Galeni descriptione in primo de Administrandis sectionibus libro uarians, quod in duas non discindatur partes, altera quidem calci insertus, altera uerò in latum tendinē expli- catus. Calcem enim totus superat, & in pedis plantam dilatescit, musculo quem secundum quatuor digitorum articulos flectere audies, obnatus, atque manifestius in inferiorem quinque pedis digitorum sedem protensus, quàm latus manus tendo digitos accedit. Deinde ut latus tendo manus cuti citra alicuius corporis medium non obnascitur: ita neque in pede, quando quidem multus adeps tendinem & cutem intercedit, id quæ potissimum in hominibus, quibus nullus omnino musculus latus tendinem educit. Verum ab infima calcis parte, qua terræ in- nitimur, ualidum ligamentum prodit, totam inferiorem pedis amplitudinem subiens, si- num utrinque musculum exceperis, cui id non obducitur. In interno quidem pedis latere is musculus est, qui pollicem à cæteris abducere dicitur, in externo autem, qui minimum di- gitum à cæteris amouet. Obnascitur itaque hoc ligamentum longè manus tendine crassius, & robustius, toti inferiori sedi eius musculi, quem secundos quatuor digitorum articulos fle- cere docebimus, atque id eo fit pacto, ut quis propriam eius musculi membranam hoc liga- mentum diceret, nisi iuxta digitorum radices, quæ eius musculi tendines transuersum digito- rum ligamentum subeunt, id abscederet. & dein transuersis digitorum ligamentis obductum, ac in quinque partes discretum, inferiori quinque digitorum sedi obnascetur. Cæterum uti paulo antè monuimus, plurima duriusculi adipis copia ligamentum id (aut ut cunque appella- re tibi uisum sit) & cutem intercedit, quamquam interim fibrosis nexibus admodum frequen- tibus ipsi committatur. Eiusmodi itaque ligamentum priuatim homines tendinis lati uice exi- gunt: quod si fortè ab aliquo ducendum fuisset tendine, profectò illum ualidum crassumque ad- modum procreari oportuisset. Nam si manus tendinem cum hoc corpore ligamento contu- leris, quadrupla tendinis per cubitum exporrecti crassities, in tibia neutiquam suffecerit. Nihil minus tamen in hominis tibiæ posteriori sede musculum reponi audies, qui carnosio prin- cipio ab exteriori femoris capite enatus, & carnosus priusquam bene poplitem superauit esse desinens, tendinem producit, longè illo qui manus latus tendinem educit, graciliorem. Ve- rum hic tendo pedis plantam hæcenus mihi neutiquam subire uisus est, at in interno calcis lateri ad posteriorem ipsius sedem implantatur, neutiquam summè posticam calcis sedem, ut ille cau- datarum simiarum musculi tendo, attingens, multoque adhuc minus sinum in hac calcis ossis sede sibi uendicans, quo non errabundus uehatur. Quod uerò mihi commemoratum in ho- minis pede ligamentum, & simiæ latus tendo, parem usum cum lato qui manum subit tendine præstent, conformationis similitudo argumento est, atque id eo adhuc firmitus persuader, lati in manu tendinis non infrequens defectus. Haud semel enim illum in manu deesse, & trans- uersum in interna brachialis sede repositum ligamentum sui portionem porrigere, quæ ten- dinis lati uicem supplebat, in homine secus multo quàm in simijs comperi. Vti etiam à tendi- nibus brachiale flectentibus, eum tendinem produci interdum obseruatum est, nunc ab illo qui quarto brachialis ossi insertus brachialis flexus autor est, nunc ab illo qui per transuersum brachialis internæ sedis ligamentum ductus, postbrachialis ossi indicem suffulcanti multo antè inferi dicebatur.

DE

Pedis motus.
NIVERSVM pedem perinde ac extremam manum flectimus, & exten- dimus, & deinde in latera (quamuis interim obscurissime) ducimus, idque plurimum & diligentissime ob crebra quæ ipsis contingunt uulnera distor- tionesque obseruandorum musculorum beneficio. Qui uerò articuli his motibus subministrent, in pedis ossium enarratione, superiori libro non obiter percurrimus. hic autem pedem mouentium musculorum nume- rus à posteriori tibiæ sedem occupantibus, opportunè inchoabitur. ^m Pri- mus itaque à radice interni femoris capitis unico enascitur principio, si modò ipsius continui- tatem spectes. si autem substantiæ animū attenderis, id principium duplex apparebit, unum quidem superius, & magis iuxta femoris medium interius: alterum uerò inferius, & nonni- hil exterius, pari omnino modo, quo rectum ab dominis musculum enasci retulimus. Superior nanque principij huius musculi pars carnea lataque est, & deorsum protensa, paulo sub ge- nu articulo cum reliqua initij parte confunditur, quæ exactè neruea liuidaque in exortu erat, & deorsum recta per genu articuli posteriora descendens, ualde carneum crassumque efformat mu- sculum, qui formam exacti (ut sic dicam) musculi refert. Priusquam uerò musculus iste ad me- dium tibiæ longitudinis iam angustior redditus pertingat, carnosus esse desinit, & ex suæ infe- rioris partis amplitudine tendinem latum educit, in cuius medium aliquandiu adhuc carnosus musculi pars porrigitur. Atque hic musculus in interno latere posterioris tibiæ sedis ducitur: in externo autem latere secundus musculus consistit, qui similiter ac primus ab externo femo- ris capite enatus, deorsum fertur, omni ex parte primo musculo similis. Quum uerò utrique à femoris capitibus deorsum tendunt, non procul ab exortu sese contingunt, inuicem fibrosis nexibus herentes. At quo magis deorsum prorepunt, eo ualidius connascuntur, ut iam tendo, quem singuli producant, unus omnino sit, ab utroque enatus musculis. Interior tamen, seu pri- mus musculus nonnihil diutius carneus, quàm secundus, deorsum ducitur, quod in musculo- sis citra confectionem est euidentissimum. Duo enim in sura prominentes musculorum uentres, carnea partes sunt præsentium musculorum, sura magnam molem efformantium. Tendo au- tem ab ambobus musculis enatus, & paulò angustior redditus, in caudatis simijs in postero- rem calcis sedem ualidissime inseritur. In hominibus uerò non multo sub carnosus musculo- rum sede, subiecto cuidam musculo adnascitur, quem quartum inter pedis motores recen- sebimus. Atque hic connexus adeò est pertinax, ut nulla ratione hunc tendinem ad calcem usque à subiecto musculo dirimere queas, & afferere cogaris, ab hoc tendine & quarti muscu- li tendine, unum efformari in posteriorem calcis sedem insertum. Ac proinde etiam Galeno succensebis, dum alios sectionis professores falso increpat, quod duorum primorum musculo- rum tendines tertio cuidam tendini commisceri, neque alteri non connexos in calcem inferi scripserint. Hoc nanque uerè de hominibus illi prodiderunt, parum solliciti, num tendines se- cus in simijs calci implantarentur. Tertius musculus ille est, quem superiori Capite tendi- nem insigniter gracilem producere diximus. Ab externo enim femoris propter genu articu- lum capite teres enascitur principium, iamiam in ipso exortu carneum & gracile. Ab ortu ta- men non ita procul dilatescit, exacti musculi uentrem ut cunque crassiusculum referens: uerum mox sub poplite uenter iste gracilescens, summè gracilem tenuemque educit tendinem, qui quemadmodum & musculi uenter, sub duobus nuper commemoratis musculis occultatus, & super quartum expansus, sensim oblique deorsum prorepat, quousque ad internum duo- rum primorum musculorum tendinis latus elabatur, ubi is quarto musculo ualidissime con- necti incipit. Tertij musculi tendo hinc deorsum ad internum usque calcis latus fertur, iux- ta posteriorem calcis sedem ipsi implantatus, non autem pedis plantam subiens, illius mu- sculo modo, quem in simia latus plantæ tendinem educere prius recensui. Quartus non solum suram constituentium musculorum, uerum etiam omnium tibiæ amplexantium ma- ximus, posteriorem tibiæ regionem sua amplitudine occupat. Enascitur enim ex posteriori se- de coarticulationis fibule ad tibiæ, nerueo & ualido initio, quod deorsum modice ductum adeò dilatescit, ut latitudinem tibiæ ossis & fibulae uincat, non tamen æquè crassus est, ac latus amplius ue. Ex hac uerò amplitudine priusquam medium tibiæ longitudinis superauit, sen- sim arctatur, & paulo supra calcis regionem in ualidissimum & crassum degenerat tendinem, non solum ab ipso formatum, sed etiam à primi & secundi musculi tendinis concursu. Ex tribus itaque his musculis procreatus tendo, uniuersæ posteriori calcis sedi implantatur, quam

*Primus pede
mouentium*

Secundus.

*Tertius de Ad.
mi. secti.*

Tertius.

Quartus.

quam Natura, quo facilius promptiorque tendinis perficeretur insertio, depressam asperamque effinxit. Ceterum quia calcis os extra tibiae ossis rectitudinem prominet, & ipse quartus musculus propemodum toto progressu tibiae ossi & fibulae incumbit, paulo ante insertionem tendo a tibiae osse procul abscedit triangulam efformans cavitatem, cuius basis est longitudo calcis extra tibiae ossis rectitudinem prominentis: alia autem duo cavitatis latera constituuntur, unum quidem tendinis ipsius anteriori sede, alterum uero posteriori regione illorum musculorum, qui sub quarto reconditi, posteriorem tibiae regionem occupare dicuntur. Atque haec ea demum est cavitatis, cui Homerus Achillem in Hectoris crure funem traiecit, illumque ad currum religatum, circum moenia Troiae traxisse cecinit. Quod etiam lanios, quum boues aut oves iugulatas attollunt, imitari conspiciamus, baculum transuersim sub hoc tendine transmittentes. Porro quartus musculus externa sede, qua primi duo illi incumbunt, admodum liuidus est: quem admodum & primus quoque & secundus, ea potissimum parte qua quantum respiciunt musculum. Interna uero sede quartus non admodum liuet, & ipsius etiam tendo in anteriori sede longius carniformi substantia enutritur, quam in posteriori. Non enim a fine carniformis musculi huius substantiae, ad calcem usque insigne interuallum in hominibus uisitur: quamuis & id quoque notatu dignum sit. In simijs uero etiam quartus hic musculus quodammodo carneus calci inseritur: quod Galenus animaduertens, alios Anatomicos insinuat, quos hominum cadauera, non autem cum ipso duntaxat simiarum, sedulo secuisse, uel ex his constat quae praeter meritum illis a Galeno imponuntur, digno sane qui interdum (nisi ipsius obstaret autoritas, & quam illi tribuimus fides) a nobis notaretur, cuiusque etiam errata enumerarentur: idque tunc potissimum, dum pro hominum Anatome suarum simiarum historiam, secus ac ueteres illi, nobis obrudit. Quintus pedem mouentium musculus in posteriori etiam tibiae sede locatus, sub duobus musculis adhuc occultatur, quos digitorum pedis flexui famulari docebimus. Priusquam enim quintus in conspectum ueniat, quatuor commemoratos iam pedis musculos, pariter cum duobus illis digitorum flexui subseruientibus ademptos esse conuenit. Quintus namque ligamento membranae proximae incumbit, quod in tota tibiae longitudine porrectum, tibiae ossi fibulam colligat. Principium siquidem quinti musculi a tibiae osse, & fibula, qua haec ossa inuicem dehiscente incipiunt, exoritur, & statim ab exortu carneum latumque uisitur, eadem prorsus latitudine ad inferiorem usque tibiae ossis appendicem progrediens. Hac latitudine praefens musculus posteriorem illius membranae ligamenti sedem & magnam quoque tibiae ossis posterioris regionis partem integit, ligamento interim, & interno fibulae lateri adnatus, ab ipsisque toto progressu, exortus sui robur accipiens. Ceterum illico atque inferiorem tibiae ossis contigit appendicem, & propemodum aequilatus adhuc atque in media tibiae sede conspicitur, ab interno ipsius latere teretem proferit tendinem, qui iam aliquousque in musculi carniformi substantia incipere uidebatur. Vbi igitur tendo prorsus excarnis est, deorsum fertur, sinui incumbens in posteriori sede appendicis tibiae processus, qui inferiorem malleolum constituit, exculpro. In hoc sinu transuersum ligamentum tendini obducitur, hinc oblique pedis inferiora subeunt. Sub omnibus enim musculis inferiorem pedis sedem occupantibus, praefens tendo tantisper prorepat, dum in inferiorem tarsi ossis sedem ualide inseratur, quod cubum tesseram uel imitanti ossi proximum est, quodque cum alio sibi commisso cunei formam appositissime exprimit, praefentis musculi gratia priuato processu donari, in primo libro diximus. Est itaque quintus musculus ex illorum albo, qui sua carniformi substantia non arctati, ex altero tantum latere tendinem teretem emittunt, ac maximae laniorum securis imaginem praefereunt. Quinetiam unus quoque eorum est, qui peculiari sinu ligamentoque transuerso utuntur. Inter calcem enim inferiorem malleolum tria peculiaris huius generis ligamenta, & sinus tres constituunt, tribus tendinibus parata. Quod autem ligamentum extrinsecus malleolo proximum est, quinti pedis musculi tendini, quemadmodum etiam paulo ante diximus, proprium censetur. Reliqua autem duo illis creata sunt musculis, qui quinto superstrati extrema digitorum internodia flectere commemorabuntur. Sextus pedem mouentium musculus in anteriori tibiae sede locatur, omnium huius regionis anterior, & exacti musculi formam representans. Enascitur autem ab anteriori sede coarticulationis fibulae cum tibiae osse, ab utrisque ossibus, & communi illorum ligamento exortus sui portionem assumens. Exortus iste acuto incipit angulo, qui illico dilatatus musculi uentrem ostendit nonnihil latiore quam profundior. Priusquam uero medium longitudinis tibiae superat, sensim arctatur, & multo supra pedem, in teretem finit tendinem, qui deorsum per tibiae ossis anteriora prorepens, in transuersum ligamentum a tibiae osse in fibulam pronatum subit, & simulatque transuersum id ligamentum superauit, deorsum in pedis interiora descendens, modice patenti sinui in tarsi

Quintus.

Sextus.

tarsi ossium cum osse cymbam referente ligamenti impresso, tantisper uehitur, quousque ad internum latus pedis ossis pertingat, quod pollicis praepositur. Illius enim ossis peculiari processui inseritur, ualida sane appplantatione ossis pedis cum tarsi commissuram apprehendens. Sexti itaque musculi anteriori sedi alius nullus obtenditur: posteriori autem sede illis incumbit musculis, qui sub eodem transuerso tibiae ligamento contineri dicuntur, & qui praecipue digitorum extensionibus famulantur. Verum sextus musculus suo interiori latere committitur lateri externo acutae tibiae ossis lineae, quae excarnis tibiae sedis externum latus constituit, quae etiam secundum sexti musculi latus introrsum obliquatur, tum ut huic cedat musculo, tum ut alijs quoque sedes exhibeatur, qui sub sexto reponi commemorabuntur. Externum uero sexti musculi latus in ipso ortu, & toto quo dilatescit progressu committitur musculo, quem iam descripturus pedem mouentium septimum appellabo, qui quemadmodum & octauus sermone addendus a fibula principium ducit, totiusque fibulae externo fere lateri adtenditur, adeo ut neque inter tibiae musculos anteriores, neque posteriores recenseri deberet, sed priuatim in externo tibiae latere reponi, apte diceretur. Quamquam non ita multum inter sit, ad quam sedem is referatur, dummodo ipsius situm, formam, munus, & id genus reliqua, quae in musculis spectare consueuimus, non oscitanter praeterantur. Septimus itaque musculus nerueum ualidumque principium ab externo appendicis fibulae latere, & ligamenti ossa hic coniectentibus assumit, inibi quae quantum tibiae mouentium musculum insertionem moliri diximus. Principium id non longo progressu fibulae connatum, ab ipsa abscedit, sibi substratum obtinens caput musculi, pedem mouentium octauum. Quum igitur septimus musculus a fibula abscedit, externa ipsius sede liuidus semper apparet: interna autem, qua alijs accumbit musculis, rubicundus, & exacte carneus uisitur. Non enim ita multo ab origine carneus factus dilatescit, exacti musculi, seu, ut ita loquar, muris speciem exprimens. Ad hunc modum carnosus paulo ultra medium longitudinis fibulae recta declinans fertur, in exteriori ipsius sede non exquisitae carneus. Quandoquidem hic musculus istud sibi priuatim uendicat, quod in externa ipsius sede etiam supra medium longitudinis tibiae utrinque ad latera carneus sit, uerum inter duo illa latera ualidissimum tendinem comonstrat interna sede, & a lateribus carne nutritum. Vbi uero musculus digno notatu interuallo medium longitudinis fibulae superauit, totus excarnis efficitur, teretem procreans tendinem, qui sensim oblique retrorsum uersus fibulae posteriora contendit. Non enim amplius totum externum fibulae latus integit, sed musculi tendo iam in posteriora reflexus, externum malleolum excarnem nudumque relinquit. Tendo enim posteriorem inferioris fibulae appendicis sedem adit, hic sinum proprium & transuersum quoque ligamentum obtinens. Tendo itaque hoc ligamento inuolutus, quod a fibula in calcem talumque procedit, deorsum in priora uersus pedis plantam ducitur, adeo sane inflexus, ut in radicem pedis ossis inseratur, quod pollicis praepositur, quodque in externo ipsius latere processum obtinet, cui septimi huius musculi tendo apte implantetur. Aliquando tamen non in hoc pedis os septimus musculus insertionem moliri uisus est, at in radicem pedis ossis medium digitum suffulcientis. Ceterum Natura non obiter neque negligenter obliquum huius tendinis ductum molitur, sed tendinem pedis inferiora subeuntem inter ossa & musculos pedis inferiora occupantes, medium deduxit, ne si forte inter cutem & musculos illum duxisset, tendo ipse sursum contractus, malleolos in planta locatos comprimeret, & quo minus suo possent fungi munere, obstaculo esset. Ceterum quum non solum ad posteriorem sedem exterioris malleoli tendinem hunc reflecti oportuerit, sed etiam ad aliud quoddam in externo pedis latere locatum os, Natura incredibili artificio huic etiam reflexui prouidit. In inferiori enim sede ossis tesseram imitantis, quae plantam & externum pedis latus spectat, sinum latiusculum, neque admodum profundum exculpsit, quem uiscido humore obliniuit, & perquam leui ligamento circumdedit. Dein ad hunc sinum Natura tendinem circumduxit, non quidem ut reliqua ipsius regione, teretem, sed quae tendo ad sinum reflectitur, illum dilatauit, ut eo firmius ad modice patentem sinum reuolueretur: & ne si teres permansisset, hinc aliquod declinaret. Denique hac latitudine nequaquam contenta, tendinem etiam peculiari artificio eousque inibi indurescere uoluit, ut cartilaginis speciem exprimat: imo interdum cartilaginis duriciem uincens, tendo ibidem osses conspicitur, quo is promptius ad acutum angulum flexurae uim exoluat. Octauus musculus, qui sub septimo prorsus (si tendinis ipsius anteriorem sedem excipias) reconditur, ex fibula quoque totus prodit. Aliquantulo enim sub fibulae superiori appendice ab externo fibulae latere, uersus anteriora nonnihil enascitur, & ad amissum carneus fibulae quae semper adensus, sub septimo deorsum prorepat. Quum autem medium longitudinis fibulae aliquousque superauit, in teretem quoque cessat tendinem, qui similiter atque septimi tendo deorsum

Septimus.

Octauus.

deorsum uersus fibulae posteriora reflectitur. Verum hic tendo septimi tendine omnino non integitur, sed in priora prominens, anteriori septimi tendinis lateri attenditur, & sinui in posteriori fibulae appendicis sede exculpto incumbens, transuerso etiam ligamento circumdatur. Hinc rursus in priora descendens, processui pedij ossis ualidissime inseritur, quod tesseram referenti ossi adnexum, paruum pedis digitum sustinet. Verum hic tendo aliorum hactenus digitorum ritu, non simplicem¹ insertionem perficit, uerum non nihil ante insertionem ipsius tendo bicornis redditur, duplici insertionem dicto ossi implantatus. Neque est, quod quispiam Galieno confusus, sextum nobis commemoratum musculum, in duos quoque tendines diuidi arbitretur. Hominibus enim ad eum quem scripsi modum sextus musculus habet, aliter sane quam in caudatis simijs obseruatur. non enim in his tantum duplex tendo uisitur, uerum etiam duo sunt musculi admodum conspicui, quorum anterior posteriore minor est, ambo in pedij os pollicis praepositum implantati. Caterum quando his (& si ad Galenum intelligendum uent) non admodum concinne sermonem uera enarrantem interpellimus, nonum musculum iam praedictis addamus. quem quis proprium per se musculum recensere poterit, alius uero² alterius cuiusdam partem non inepte dicet, prout nimirum ille motui & insertioni, hic uero³ connexui & principio attenderit. A musculo enim, qui in anteriori tibiae sede locatus, quatuor pedis digitos extendit, carnosa quaedam portio iuxta mediam tibiae longitudinis ab externo ipsius latere enascitur. Quae deorsum ducta in tendinem degenerat, qui transuersum anterioris tibiae sedis ligamentum subit, & superiori pedis regioni exporrectus, fibrosisque nexibus subditis⁴ musculis commissus, in duas portiones bipartitur, quas pedij ossi paruum digitum suffulcanti inserit, non procul ab eius ossis superiori sede, qua imitanti tesseram ossi alligatur. Nihil itaque prohibet, hunc musculum aut partem digitos extendentis recensere, aut illum numero ab extensionis opifice distinguere, illumque nonum musculum enumerare, ut hactenus enumerati nouem censeantur pedis motibus famulantes. Primus itaque, & secundus, & quartus, qui suram seu tibiae uentrem praecipue efformant, atque in posteriori tibiae sede locati ualidissimum ferè corporis tendinem simul constituunt, robustissimi pedis motus autores sunt. Calcem enim sursum in posteriora trahunt, pedemque terrae firman, seu in posteriora deorsum reflectunt, atque his⁵ quintus suppetias fert, pedem quoque terrae admouens, & interdum ut summis tantum digitis erigi queamus, in posteriora ducens. Neque est quod magnopere illius tendinis in calcem inserti officium praedicem, quum secundum mortem homini nihil pestilentius inferre pleraque nationes studeant, tendinis illius praecisione. Quod uero munus tertio pedem mouentium musculo concedatur, non ita affirmare possum, nam latum tendinem in pedem non producit, & sanè inuolucrum uisitur, quam qui cum insignibus illis quatuor musculis, in pedis extensione conferri queat. Si tamen hunc tantum opus subire posse quis crediderit, id addendum prorsus erit, eum obliquo & in internu latum, pedis motui suppetias ferre, quem admodum & praedicti quoque faciunt: prout hi illi uel soli, aut tendantur, aut laxentur, quemadmodum de brachialis motoribus dictum est. Caterum⁶ sextus una cum septimo, octauo & nono contrarij motus, quum simul tenduntur, duces sunt. pedem enim sursum ad tibiae anteriora flectunt, motu sanè non aequè atque posteriores digno & ualido. Si uero alternatim cum posteriori tibiae sedem occupantibus musculis contrahuntur, in hoc illud uelatus pedem agent, atque ita, qui flexionis extensionisque autores sunt, etiam motus in latera appositissime obcunt.

DE MUSCULIS PEDIS DIGITOS MO
uentibus. Caput LX.

Pedis digito-
rum motus.

DIGITI pedis ipsi prorsus motibus aguntur, quibus quatuor manus digitos duci relatum est. Pedis enim pollicis (qui duobus tantum ossibus donatur) primum internodij pari omnino ratione cum primis reliquorum digitorum internodijs flectitur, non autem ut in manu, opposito flexu alijs digitis obducitur. Atque hic primorum articularum flexus, aut rectus est, aut in alteram partem modicè inclinans, quemadmodum primos quatuor manus digitorum articulos moueri diximus. Secundum autem pollicis internodium, & secunda quoque & tertia reliquorum digitorum internodia, simplici duntaxat ac in neutrum latum uergenti donantur flexione ac extensione, nullo interim proprio motu in latum (quemadmodum neque manus digiti) praedita, quum interim prima internodia & adductionis & abductionis motum in pede non minus quam in manu nanciscantur. Caterum ut motus digitorum manus & pedis par quodammodo est ratio, ita ferè etiam similibus

milis musculorum in utrisque est series. Vnde etiam in illorum descriptione non inopportune eundem ordinem, quem in manus musculis obseruauimus, aggrediemur. Primus itaque is futurus est, qui quatuor digitorum secunda flectit internodia, in hoc à manus musculo uarians, quod breuior sit, & pro sua mole amplior & tenuior, quodque non ex tibia (quemadmodum musculus digitorum manus è cubito) porrigitur. Torus namque inferna duntaxat pedis sedem occupat, uerum ipsius carnosae substantiae pertinaciter subnatum habens¹ ligamentum, quod lati in manu tendinis uices gerere, iam antea proditum est. Ab inferna itaque calcis ossis sede, & anteriori illius calcis tuberculi parte, quod terrae innititur, primus hic musculus² principium ducit, partim nerueum, & partim carneum, quod illico ab exortu prorsus carnosum euadens, sensim dilatur, multo latius, quam crassius redditum. Quum uero mediam pedis longitudinem ad digitos repens³ superauit, in quatuor carnosas portiones dirimitur, quae inuicem ductae, & aequales constituentes angulos, singulae unum producant tendinem, ad sibi praepositum digitum excurrentem. Tendo iste similiter ac in manu, ad primi internodij radicem transuerso ligamento excipitur, quousque longa sectione diuisus, & subiecto sibi tendini⁴ uiam praebens, in secundi internodij radicem implantatur, & toti ossis sui longitudini latescens innascatur. Huius musculi beneficio, secundum quatuor digitorum flectimus articulum, eum quam possimus proximè ad calcem recta linea protrahentes. Secundus uero⁵ & tertius digitorum musculi, tertij quatuor digitorum & secundi pollicis articuli flexus opifices sunt. Atque hi non in pedis planta reponuntur, sed in tibiae posteriori sede locati, totam illius longitudinem perreptant. Sunt porro hi, quos⁶ quarto pedem mouentium musculo, qui suram constituentium maximus est, proximè subterni, & quinto pedis musculo incumbere diximus. Vt uero eandem cum quinto pedis musculo sedem occupant, ita quoque illi forma admodum similes sunt. latiores enim quam spissiores uisuntur, deinde tota carni in tibiae regione existunt: & quum ad calcem usque descendere, ab interno tantum⁷ latere non admodum prius arcuati, teretem promunt tendinem, peculiari sinu & transuerso ligamento, inter tibiae & calcem, inferiora pedis subeuntem. Eorum itaque prior, qui digitos mouentium secundus censebitur, à posteriori sede connexus fibulae ad tibiae, enascitur, statim ab ortu carnosus, & latus utcumque, uersus tibiae extremum prorepens. Toto hoc progressu, maximo suram efformante⁸ musculo contegitur: anteriori autem parte qua tibiae posteriorem sedem respicit, fibulae posteriori⁹ parti attenditur, ipsi etiam aliquandiu adnatus: deinde qui ordine¹⁰ tertius futurus est, externo suo latere ipsi secundo hic quoque subijcitur. Illico uero atque secundus ad infimam tibiae sedem descendit, ab interno ipsius¹¹ latere tendinem edit teretem, qui prius aliquandiu in carne pronasci uisus est. Huius tendinis nomine ad internum calcis latus, ubi talum excipit, sinus insculpitur, qui transuerso¹² ligamento obductus, praesentis musculi tendinem tutissime deducit. Postquam tendo ligamentum id superauit, pedis inferiora oblique subit, & inter¹³ illos qui quatuor digitos pollicis adducere dicuntur, & eos qui primum digitorum internodij flectunt, prorepat, totus propemodum ad pollicem contendens. A praesenti enim tendine ad plantae ferè mediū¹⁴ portioncula diffunditur, quae aliquot¹⁵ tendinibus eius quem tertium numerabo commiscetur, atque una cum illis tendinibus ad tertij indicis, & quasi ad medij quoque digiti articuli flexionem auxiliatur. Reliqua autem tendinis secundi digitos mouentium musculi portio (quae profectò ualidissima est) ad pollicem uti diximus oblique perfertur, atque secundum pollicis longitudinem transuerso ligamento exceptus, in secundi pollicis internodij longitudinem lata insertione¹⁶ implantatur, eius internodij flexionis autor. Tertius musculus, qui quinto pedem mouentium¹⁷ internitur, pari prorsus ratione cum secundo digitorum musculo in posteriori tibiae sede ex-
porrigitur ad internum magis latus, quam secundus, respiciens. longe enim¹⁸ magis tibiae ossi, quam fibulae innititur. Quum autem ad calcem ferè descendit, atque adhuc latus conspicitur, ab interno ipsius¹⁹ latere teretem promit tendinem, cui peculiarem²⁰ sinum & transuersum ligamentum Natura fabrefecit, in medio duorum qui hic quoque habentur sinuum. Tertij itaque musculi tendo, hoc ductus sinu, teres adhuc pedis inferiora subit, secundi musculi²¹ tendini uersus plantae cutem magis subiectus, & cum illo x literae imaginem efformans. Secundi enim musculi tendo ab exterioribus introrsum oblique in anteriora fertur: tertij autem tendo quodammodo ab interioribus extrorsum contendit, ob id quae in plantae medio cum secundi tendine decussatim constituitur. Tertij musculi tendo pedis plantam²² hoc modo subintrans, modicè²³ dilatur, ac in quatuor alios tendines digeritur, singuli ad unum quatuor digitorum excurrentes, illis que manus²⁴ tendinibus respondentibus, qui tertium quatuor digitorum articulum inflectunt. Sub primi enim musculi tendinibus occultati, g digitorum

digitorum radices subeunt, unā cum¹ primi musculi tendinibus transuerso² ligamento, ut in manu quoque obducti. Ut uero ad tertium usque internodium praepererent, primi musculi tendines sectione per longum diuisos permeant: & latiores redditi, tertij internodij longitudini implantantur. Ceterum tendini qui indicem adit, & interdum illi pariter qui medio exporrigitur, hoc priuatim obringit, ut in plantae medio³ portiunculam secundi musculi tendinis ad pollicem proficiscentis nascantur, quae cum illis digitorum tendinibus omnino coit, & permiscetur. Interdum uero quantumuis accuratē singula obserues, à secundi tendine nihil porrigi, sed hunc totum in pollicem absumi conspicias. Atque ita sanē tres digitorum primi musculi habent, quorum primus secundum quatuor digitorum flectit internodium. Reliqui autem duo, ultimi quinque digitorum internodij flexionis opifices sunt. Verum hic non ambigo studiosissimum quemque, quia accuratissime Galeni loca iam pridem euoluit, atque si recte ipsius sensa tenet, illū sibi haud conformia dicere, & libros ipsius hīc quoque uitiatos esse intelligit, auidē expectare, quamobrem à Galeno dissentiam. Cui in praesentia aliud nihil additū esse uelim, quā uerissima me hactenus de pedis digitorum musculis in hominibus enarrauissē, & Galeni loca (ut iam audies) uix simijs conuenire. Vt itaque nunc praeteream functionem, quam cum manus digitorum musculis communem esse censui, quum secundus musculus secundi pollicis internodij flexus autor poneretur, nulla primi articuli, quod ad flexum attinet, facta mentione: quemadmodum⁴ tertij musculi beneficio tertium reliquorum digitorum internodium moueri iam antea scripsi. Quum interim ex Galeni sententia primos etiam articulos duobus posterioribus musculis flecti, dictum esse oportuerat. Arbitratur enim Galenus, eandem hīc atque in manu horum musculorum functionem esse. Imo exactē in secundo de Administrandis sectionibus suum ipsius perpendens placitum, quo transuersorum ligamentorum ope primos manus digitorum articulos flecti innuerat: dixit ab illis qui tertio digitorum internodio inferuntur in pede, nō solum tertios primosque articulos in flexionem duci, uerum primum, secundum & tertium internodij ipsorum ope flecti. quod sanē necessarium esset, si modō transuersi ligamenti uel tendines illa quibus tantū incūbunt, ossa mouere donaremus. At ita non suffecerat adhuc illis⁵ tendinibus, quos nos tertium internodij flectere diximus, à Galeno insigne illud flectēdi munus ascribi, quin etiam⁶ primum musculum, qui secundis quatuor digitorum internodijs inferitur, prima quoque internodia flectere, orationi addendum uenerat. quum & illius musculi tendines eodem cum alijs tendinibus in primo digitorum ossē ligamēto obuolentur. Ceterum functione postposita, qualiter in caudatis simijs praesentes musculi habeant enarrare nō grauabor, haud interim immemor Galeni loci, quo tendines nō eodem semper modo permisceri tradidit, ne forte quis me ipsius dogmata nimis perfunctorie arbitretur expendere. Simiae igitur primū musculū, quo secunda digitorū flectuntur internodia, cū hominibus cōmunem habent: at tanto longioribus donatū tendinibus, quāto interuallo simiae pes hominū pedē unā cū digitis in longitudine pro proportionē superat. Secundus quoque & tertius in tibia eodē modo simijs atque hominibus collocantur. quū tamē tendinē educit, nō ex altero latere illū promūt, sed ceterorum musculorum modo coarctati illū emittunt, quod etiā in simiarū quinto pedē mouentiū musculo usu uenit. Deinde tendines quoque pedis plantā ut in hominib. subeunt, & ubi x litera instar in sectionē moliuntur, secundi musculi tendini tertij musculi prorsus permiscet, atque ex ambobus unus quodāmodo confurgit tendō, à quo transuersim portiuncula ad pollicē fertur, illi prorsus similis quā in caudatarū simiarū manu à tendine indicē accedente, in uolae medio ad pollicē ferri retulimus. Reliqua uero huius permixtionis pars in quatuor tendines diuiditur, eam portionē quae pollicis exporrigit mole uincētes. hī ut in homine sub primi musculi tendinibus deducti, tandē latiores redditi tertio internodio inferuntur. ⁷ Musculi primos digitorum pedis articulos flectentes, in homine illis ferē respondent, ⁸ qui in extrema manu inter postbrachialis ossa conduntur: uerum in pede ita exactē ac in manu distinguī nequeunt. Rudis enim indigesta quae moles in planta conspicitur, quae ad amussim carnea est, & fibris rectis interstincta. deinde secundum pedij longitudinem ducta, & illius quoque interualla opplens, in quinque digitorum radicem implantatur, utrinque ad primi internodij latus uersus interiora insertionem tentans. Hanc sanē carneam molem ex sententia in musculis proprios, quemadmodum in manu subdividere nequeo, quantumuis etiam sibi implicatas quasdam inscriptiones commonstret. Vtunque sit, haec non minus quā in manu ualida est, & primorum articulorum flexionem perficit, quā primus pollicis articulus parē cum primis quatuor reliquorum digitorū flexione adipiscitur. Vnde etiā carneae illius molis⁹ pars ad pollicem porrecta illis respondet partibus, quae ceteros digitos aduēnt. Integrū itaque erit propter obscuras impressiones, & quandā cum manus musculis imaginem, &

Lib. 3. de Vsu par.
Lib. 2. de Adm. m. sectio.

Primus ex 3 musculi quo modo in simijs se habet.

Musculi primos articulos flectentes, tertium musculi in numero succedentes, ac de eorum nobis enumerare.

& parem quoque functionem, hīc decem musculos quinque digitorum primis articulis in flexione famulantes enumerare, ut bini ad singulos digitos referantur, atque hī decem tribus reliquis flexionis autoribus ascribantur. ¹ Decimusquartus igitur, cui quatuor digitos extendendi munus concreditur, in anteriori tibiae sede locatus, sub² sexto pedem mouentiū muscululo reconditur. A tibiae enim ossē, quae fibulae sub genu articulo connectitur, hic musculus nerueum assumit³ principium, quod illico ab exortu carneum euadens, recto tramite deorsum uersus pedem descendit, in medio propemodū⁴ ductu carnosam sui⁵ portionē ab externo latere diffundens: quae deorsum protensa, ea est quā nonum inter pedem mouentes musculos recensuimus. Postquam uero decimusquartus digitos mouens musculus hanc eduxit portionē, carnosus adhuc deorsum tantisper fertur, dum transuersum⁶ ligamentū à tibia in fibulā pronatū, anterioremque tibiae sedem occupans, contingat. Ibidem enim in⁷ tendinem degenerat, qui per ligamentum ueluti per anulum prorepat, ac priusquam ligamentum praetergreditur, in quatuor alios tendines scinditur, qui per pedis superiora aequales angulos constituentes, ad quatuor digitos pertingunt, ac toti illorum longitudini ampliores redditi inferuntur, & simul tres illorum articulos extendunt. ⁸ Decimus quintus musculus ad pollicem spectat, & in anteriori tibiae sede collo catus, partim nuper commemorato⁹ musculo subiicitur, partim uero illius interno lateri exporrigitur. A tibiae enim ossis¹⁰ externo latere, ubi membraneum¹¹ ligamentū tota tibiae longitudine fibulam tibiae ossi colligans, ab ipsa educitur, hic musculus principium sumit, quod carnosum in ea sede incipit, quae iā tibiae os à fibula dehiscit. Hinc musculus deorsum protensus, ac ligamento illi pertinaciter adnatus, anteriorem tibiae ossis sedem adit, ac in¹² tendinem finiens, per transuersum¹³ ligamentū in anteriori tibiae regione consistēs ducitur. dein per pedis superiora ad pollicē prorepēs, toti ipsius longitudini inferitur. Huius musculi beneficio pollex in neutrum latus insigniter uergens extendit. Neque alius ex tibia homini in superiorē pollicis sedē inferitur. Verum¹⁴ alius toti pedis superiori regioni secundū longitudinē obductus, externo sulci¹⁵ inferitur. perioris pollicis sedis lateri tendinē inserit, cuius ope pollex alijs digitis adducit. Iuxta latus enim tali¹⁶, ubi calcis ossi os tesserā referens coartulatur, ab huius sedis ligamētis ampla moles carnea enaleitur, quae antrosum oblique uersus digitos porrecta, in quatuor carnosas partes dirimit, quae singule teretē efformant tendinē. Horum quatuor tendinū intus pollicis externo lateri uersus superiora inferitur. Secundus ab hoc¹⁷, indicis externo lateri implantatur, tertius uero medij digiti, quartus autē anularis, adeo ut solus paruus huiusmodi tendine destituatur. quāquā semel & admodū obscure illi quoque exiguū tendinē exporrigi animaduertim. Horū tendinū beneficio, quatuor digiti illis donati, in externū latus abducunt. Num uero huiusmodi carneū corpus in hos deductū tendines, unius aut pluriū musculorū uice numerandū sit, nō uehementer instandū arbitror, quū in ortu unicus uideatur esse musculus, et postmodū uti diximus, plurimū in quatuor tendines subdividat. Verum ex Galeni sententia, duo hī essent musculi, quorum unus indicē & medij à pollice abduceret, alter uero anularē & paruū extrosum in latus amouerēt, deinde ex tibia in pollicē alius infereretur, eius tendinis uicē supplens, quem ab hoc carneo corpore in pedis superiori sede locatō, in pollicē inferi cōmemorauimus. Verum nō minus est Galeni descriptionē hīc plurimū à nostra uariare, quū insigniter ibidē simiae ab hominum constructione differant. Illis namque in pollicis superiori à tibia duo exporriguntur musculi, quemadmodū in manu accidit, deinde duo in superiori pedis sede repositi uisuntur, quatuor digitos à pollice abducentes. Age igitur doctrinae gratia, in homine nobis enarratū iam musculolum corpus unius loco habeatur, sitque is pedis digitos mouentiū decimus sextus. ¹ Decimus sextus igitur in externo latere pedis reponitur, insignis utique musculus, & ab externo latere calcis ossis, ubi id² tuberculū quoddam gerit, nerueo principio enatus. Atque hoc quidem illud est, quod ferē in medio longitudinis ossis calcis extuberrat, huius quem nunc narramus musculi gratia efformatum. Principium musculi non procul ab exortu carnosum efficitur, exquifitū musculi formam exprimens. Priusquam uero ad primum parui digiti articulum pertingat, in teretem finit tendinem, externo lateri primi illius ossis insertum. Hic musculus quum ualidus admodum sit, etiam si paruus digitus à decimo sexto nullum tendinem exigat, eius digiti abductionem plus satis perficit, quemadmodum etiam in hominis manu factum esse assuauimus. ³ Decimus octauus interno pedis lateri secundum totam ipsius longitudinem protenditur, muris quoque effigiem proximē exprimens. à ligamentis enim calcem talo connectibus nerueum assumit principium, quod crassius carnosiusque effectum, tandem in teretem degenerat tendinem, externo lateri prioris articuli pollicis implantatum. Huius musculi beneficio pollex introsum à ceteris digitis abducitur. In simijs adhuc unus est à pedij ossē indicis praeposito in pollicem pronatus, ac illum in indicem quā potest proximē ad mouēs, quo homi-

Decimusquartus.

Decimusquintus.

Musculus in superiori pedis sede locatus, ex pollicis rresq. ipsi proximos digitos extrosum abducens, numero 16.

Decimus sextus.

Decimus octauus.

Quatuor mu-
sculi, digitos
quatuor polli-
ci adducen-
tes, 19, 20, 21,
22.

nes deservuntur. Quare etiam post decimum octauum in homine^o quatuor tantum adhuc su-
per sunt musculi, quatuor digitos in internum latus ducentes. qui similiter atque in manu, illis
tendinibus exporriguntur, qui tertium digitorum flectunt internodium. Quamvis in hoc pe-
dis musculi à manus uariant, quod illi non à tendinum inuolueris horum modo, sed à calcis ossis
exoriantur. A ligamenti namque ossa tarsi posterioribus pedis ossibus in planta colligantibus
musculorum corpus enascitur, quod in quatuor postea graciles ductum musculos, interno
quoque lateri quatuor digitorum inseritur. Si itaque carnem hanc molem quatuor musculorum
loco habueris, omnes pedis digitorum in homine musculi, duo erunt & uiginti. Si uero unius
loco id corpus numeraueris, tantum erunt decem & nouem. Rursus prout id^o corpus, quod
pollicem & tres ipsi proximos digitos in externum latus ducere dixi, in plures dissectueris, nu-
merum quoque augebis.

DE LIGAMENTIS ILIUM OSSA SACRO

colligantibus, & coxendicis ac genu articuli, de quibus reliquis omnibus quae in
tibia & pede habentur ligamenti. Caput LXI.

Ligamenta
sacri ossis cum
ipsis adnexis.

Membrana
pubis ossis fo-
ramen occu-
pans.
Femoris ad
coxendicis os.

LIGAMENTUM ilium os sacri ossis lateri colligans, robustum est, & mem-
braneum, uniuersam commissuram ambiens. Portio tamen ipsius in me-
dio, ubi inuicem ossa committuntur, sese inserit, ac ita ualida crassaque effi-
citur, ut cartilagine ligamenti naturam prorsus repraesentet, cuius bene-
ficio, & demum cartilaginis quoque interuentu, ilium os sacro ualidissime
nectitur. Quemadmodum igitur cartilaginis intercessu, & ligamento or-
biculatum commissuram ambiens, pubis ossa inuicem connectuntur, ita
quoque ilium os sacro coarctatur. Praeter haec sacri ossis ligamenta^a aliud ex latere connexus quin-
ti ossis sacri cum sexto quodammodo teres enascitur, atque in acutum processum coxendicis os-
sis inseritur. Quin etiam ab eodem sacri ossis latere, in ossis coxendicis appendicem, aliud^b li-
gamentum enascitur, quod una cum praedicto ossa haec firmius connectit, & praeterea rectum in-
terstini, & musculorum ipsius fulcrum existit. Postremo in pubis ossis foramine^c membrana ui-
situr, illi omnino similis, quae secundum cubiti longitudinem radium ulnae colligat, substan-
tia enim huic ad amissum respondet, & fibris constat deorsum in latus oblique procurrenti-
bus. Ligamenta femur coxendicis ossi adnecentia, duo magis praecipua censentur, unum
orbiculatum articulum amplectens, cuiusmodi etiam alijs articulis est commune. Caeterum ne
aliquando femoris caput luxaretur, quoties uarijs motibus femur magnam corporis molem
sustentans mouetur, ligamen hoc quod diximus, crassissimum robustissimumque euasit, nulli li-
gamento ex his quae articulos circundant, crassitie secundum. Et tanti momenti ususque id li-
gamentum Graeci esse putarunt, ut etiam totius articuli nomine illud *ixlov* appellare non dubita-
uerint. Quin etiam huic ligamento articulum ambiens, non solum priuata crassities duritiesque
accescit, uerum hoc peculiariter sibi uendicat, quod neque capitis femoris, neque acetabuli ossis co-
xendicis supercilio inseritur, aut ab illis prodit: totam enim femoris ceruicem ambit, illi nusquam
quam ad magni femoris processum radicem orbiculatum circumnatus, reliquae autem parti tantum
citra omnem connexum incutit. deinde acetabuli supercilio non adnascitur, sed paulo supra su-
percilij radicem ossi coxendicis. Atque hic prouide Natura ab aliorum articulos ambientium li-
gamentorum fabrica reclinauit. nam si aliorum ligamentorum ritu supercilij connatus fuisset, nequaquam
oblongum femoris caput apte moueri permisset. Quod sane ad amissum spectabis, quum in-
ter secandum femora inuicem adducere, & rursus abducere conaberis. Mirum enim dictu est,
quam femoris caput antrorsum extra sinum fertur, dum alterius pedis calcem, ueluti perpendi-
culi lineam, medio interioris lateris alterius pedis adhibemus: quod in illo pedum situ fieri cer-
nimus, quum in choreis notam, quam bis simplicem uocant, hocque signo. *ff.* indicant, erecti sin-
gimus. Ad haec, praeter quam quod coxendicis ossis sinus admodum cauatus est, aliud adhuc
ligamentum orbiculatum sinus supercilio adnascitur, quod sinum adauget, & eorum ligamen-
torum naturae participat, quae cartilagineae sunt. Verum id cauitatem non solum auget, sed etiam
in causa est, cur minus ossis supercilium in uehementibus femoris motibus, quum fragile sit,
abrumptur: sua enim duritie ligamentum impetui resistit, & sua mollitie cedens, eundem exol-
uit. Porro aliud coxendicis articulo peculiare ligamentum teres est, & adeo durum, ut cartila-
gineus nervus merito ab alijs appellatus fuerit. Hoc ex medio capitis femoris enatum, non in
acetabuli centrum inseritur, at in humilissimam ipsius sedem, ubi adeps, non autem cartilago, si-
nui oblituitur. Haud secus quam si Natura ad superiora primas femoris luxationes futuras me-
tuisset,

tuisset, quum corporis truncus tot oneribus grauatus, femoris capiti tum praecipue innititur,
quum baiulos tot saepe centenis libris onustos incedere, atque ita uicissim uno pedi insistere ani-
mauertimus. In genu uero articulo, praeter commune ligamentum omnibus obductum
articulis, alia quaedam ualida robustaque rerum Opifex fabrefecit. quando enim quinque sunt
genu articuli regiones, anterior, posterior, interior, exterior, & media, singulis peculiare quip-
piam Natura praeposuit. Anteriori quidem, quae membraneo ligamento prorsus destituitur,
& tamen regio admodum fallax, & summopere laboratura est, mola patellae uel simul cum il-
lam continentibus tendinibus praetenditur: quae quum abunde articulum stringat, nullo hic
opus erat ligamento, neque etiam (ut dixi) membraneo, omnes articulos ambiente. Posteriori si-
militer laboraturae, robustum nervosumque ligamentum praepositum, quod ex media postero-
ri tibiae regione originem capiens, recta sursum fertur, & bifidum^b utrorumque femoris capitum
posteriori sedi, qua maxime illa dehiscunt, implantatur. Caeterum mediae regioni duabus nu-
per dictis digniori maiori que egenti firmamento, Natura ualidissimum & cartilagineum largitur
ligamentum, quod ex tota prominetiori inter duos tibiae sinus^c parte enatum, femoris posteriori
parti, qua ipsius capita maxime inuicem distant, cum paulo ante dicto inseritur. Verum praeter
hoc ligamentum intendu adhuc mucosum quoddam & gracile reperias, in medio genu articu-
lo locatum, in anteriori nuper dicti regione: quod similiter à tibia in femur pronascitur. Exte-
riori regioni iniurijs magis quam interiori patenti, teres quoque obductum est ligamen, femoris
& fibulae tibiaeque os inuicem colligans. Huius ligamenti humilissimum extremum, capitum^d musculi
substernitur, cuius tendinem ad posteriora inferioris fibulae appendicis perreptatem, ad pedij
os pollicis praepositum protendi relatum est. Porro interior genu regio, quae caeteris omnibus
& minus erat motibus famulatura, & ijs quae cruri laedendo occurrant minus obuiatura, liga-
men nanciscitur, iam dicto tum gracilius, tum mollius. Quod etsi ex interiori femoris latere ena-
scatur, in tibia tamen latus non inseritur, sed uelut ad aliud exterius in tibiae priora maiori sua
porcione tendit. Caeterum praeter haec omnia, peculiaris huic articulo, quemadmodum supe-
riori libro scripsi, cartilago innititur, quae duritie exquisitae cartilaginis non nihil cedit, atque cum
ligamento quippiam commune exigit. Quantum uero ad articuli genu securitatem ea cartilago
ualeat, illic quoque diximus. nunc autem in exteriori ipsius circumferentia, qua quodammodo ex
articulo eminet membraneis ligamentis ex ipsa prodeuntibus, femori & tibiae colligari, additum
esse uoluimus. Ligamen fibulam tibiae iuxta genu articulum colligans, forte quidem est, sed
ut in aliorum ossium commissuris, ab exteriori tantum parte ossium connexum circūdat. Quae
uero tibia fibulaque inuicem dehiscunt, per totam ossium longitudinem^e ligamentum membra-
neum habetur, illi par^f quod in cubito repositum esse commemorauimus. atque id à tibiae osse in
fibulam porrigitur, fibris intertextum à tibiae osse deorsum oblique in fibulam excurrentibus.
Quemadmodum uero conformatione hoc tibiae ligamentum cubiti ligamento respondet, ita
etiam eum cum illo usum praestat. fibulam enim tibiae alligat, & interstij ritu anteriores tibiam
occupantes musculos à posterioribus dirimit, illisque qui ipsi adnascuntur, exortus robur porri-
git. Pedis ligamentorum nonnulla prius exposita sunt, transuersa nimirum, quae tendinibus
obducuntur: quorum quaedam ad ossium commissuram simul faciunt, alia uero duntaxat munimen-
ta quaedam tendinum, & ne illi è suis sinibus exurgant, uincula existunt. Sunt uero transuersa pedis
ligamenta, si obiter consideretur, tria. Primum in anteriori tibiae sede ad ipsius cum pede articu-
lum consistit, atque ad tibiae os & fibulam refertur: hoc enim ossa connectit, & plurimos tendi-
nes transmittit. Istud utcumque perpendas, unum simpliciter est. Secundum ab interno malleolo
in calcis os inseritur, atque ossium quoque alligationi auxiliatur. si uero exacte diuidatur, tres anu-
los, & ueluti tria ligamenta efformare uisitur, quae priuati ad suos quosque spectant sinus,
trium tendinum nomine, ut & ipsi tres sunt, exsculptos. quorum calci proximus^g musculi ten-
dinem admittit, qui pollicis secundum flectit internodium. Sinus huic accubens, secundusque
tendini uiam praebet, tertius quatuor digitorum articulos flectenti. Tertius uero sinus una
cum ligamento in posteriori interioris malleoli sede repositus, à Natura illi tendini praepara-
tus est, quem^h musculus efformat, inter pedis motores quintus. Tertium porro transuersum
pedis ligamentum à fibula in calcem fertur, atque ad ossium ita colligationem iuuat: qua autem
duobus sinibus obducitur (quum illi sinus duobus ossibus simul non sint communes) tantum
tendinibus famulatur, septimiⁱ & octau^j musculorum pedem mouentium. Ad haec, in infer-
na pedis digitorum regione transuersa ligamenta perinde consistunt, ac in manu. Verum praeter
transuersa ligamenta, quae etiam prius expressimus, in pede alia permulta habentur. Pri-
mum ex tibiae osse in fibulam procedens, inferius tibiae ossi fibulam colligat, membraneum si-
militer ac aliorum articulorum ligamenta existens. Deinde & aliud quoque reliquis articulorum

Ligamenta ge-
nera articuli.

Liga. fibulae
tibiae ossi com-
mittentia.

Pedis ligamē-
ta transuersa.

Alia pedis li-
gamenta ossa
tantum comite-
rentia.

ligamenti respondet, quod uniuersum articulum tibiae cum talo amplectitur. Post haec quatuor sunt ligamenta cartilaginosa, ex quibus nonnulla in alto conduntur, alia exterius ossa ambiunt, quae simul omnia talum quatuor quibus firmatur ossibus connectunt. Primum ex internis tali partibus, quibus interno malleolo excipitur, originem obtinet, & in tibiae ossis parte, quae talum respicit, innascitur, id os talo colligans. Secundum exterius est, interiorque respondet, fibulam talo nectens. Tertium ceteris robustius, & admodum insigniter cartilagineum, ab inferiori tali sede propter ipsius ceruicis radicem, nimirum quia calcis committitur, principium ducit, & calci inter duas quibus talo coarticulatur, commissuras innascitur. Quartum tali caput ossi nauiformi connectit. Ex tali enim ceruicis termino originem ducens, iam dicto ossi inferitur, uniuersumque ambit articulum. Verum praeter cartilaginea haec, membraneum aliud ligamentum omni ex parte calcis cum talo obducitur articulo, & ualidum quoque aliud a tali ceruice in tesseram imitans os implantatur. Porro ligamentum calcis os huic tesserae simili ossi committens, robustum quoque est, & cartilagineum, sed duntaxat articulum amplectitur. Quemadmodum uero in manu brachialis ossa inuicem durissimis cartilagineisque ligamenti colligantur, ita quoque tarsi ossa inuicem committuntur, tum etiam ossi cymbam imitanti adnectuntur. Validissimum autem & peculiare uinculum in inferiori parte tarsi ossa obtinent, quod non solum extrema uincit, imò penitus singulis insertum, ossium quoque media inuicem constringit. Pedij autem & digitorum ligamenta manus ligamenti correspondent. Sunt enim omnia membranea, his tantum exceptis quae superiori pedij ossis interuallorum parti immittuntur, illa siquidem cartilaginea sunt, & in profundo articuli genu reposita ligamenti naturam referunt.

MUSCULORVM IN TIBIA ET PEDE SE-

dem obtinentium, & ligamentorum omnium quae hactenus non resecta sunt, administrandi ratio, musculorumque qui tibiam & pedem occupant, numerus. Caput LXII.

Quot musculi in posteriori tibiae sede consistant.

Imò omnes musculi pedis ac digitorum motibus famulantes memoriae confirmandae causa in suis sedibus ordine recensere, in posteriori tibiae sede, primum duo occurrent, a radice inferiorum femoris capitū ducentes originem, & surae non medio crem portionem efformantes, post hos sese exhibet qui totius corporis longissimum promit tendinē. Sub hoc surae maximus, seu pedem mouentium quartus consistit, in calcem ualidissime cum nuper commemoratis insertus. Huic succumbit qui pollicis secundum internodium flectit, deinde qui quatuor digitorum tertij internodij flexionis praecipuus autor est. omnium autem intimus habetur, qui pedem in posteriora ducens, unex tarsi ossibus implantatur: adeo ut iam omnes posterioris tibiae sedis musculi septenarium constituent numerum. praeter musculum in poplite latitantem. Si enim & illum posterioribus tibiam amplexantibus musculis adnumerare uisum fuerit, octo tunc in posteriori tibiae sede constitues. In anteriori tibiae sede una cum illis, qui proprie externum ipsius latus occupant, sex numero descripsimus. Primus quidem, qui pedij ossi pollicis sustentanti inferitur. Secundus, qui quatuor digitos extendit, atque huius portio, quae in pedij os minimo praelocatum digito inferitur, tertius erit. Aut si hanc portionē a secundo non distinxeris, iam duo duntaxat hactenus tibi in anteriori tibiae sede habentur. At age, tres esse dona, ac quartū enumera, cuius ope pollex extenditur. Quintus uero, qui fibulae exporrectus, pedis inferiora subiens, in os pedij pollicis sustentans inferitur. Sextus autē, qui iam dicto succubens, pedij ossi ante minimū collocato implantatur. In inferiori pedis sede ligamentū primū sese offert, lati tendinis uicē gerens: postmodū musculus secundum quatuor digitorū os flectens, deinde utrinque ad huius latera unus, hic quidem pollicē introrsum ducens in latus, ille uero minimum extrorsum abducens. post hos in conspectum ueniunt tendines, tertia quatuor digitorū interno dia flectentes: quibus exporriguntur quatuor illi musculi, quatuor digitos pollicis ad mouentes: omniū autē intimi illi consistunt, qui primos digitorū articulos flectunt. In superiori autē pedis sede illud duntaxat musculosum corpus reponitur, quod pollicē & tres illi proximos digitos in latus externū abducit. Ceterum haec musculorū series, etiam sectionis ratione cōmonstrat, quam in eo crure conspicias, in quo iam antē tibiā mouentes musculi rescuisti. Per surae itaque longitudinē sectio in cute & adipe & carnosa membrana ad calcem usque ducetur, deinde alia ab interno pollicis latere ad calcē usque, & hinc per pedis exteriora ad paruū usque digitorū tentabitur, adeo ut uniuers-

Administrandi omnis series.

uniuersam tibiae & pedis cutem auferre possis, ea tantum relicta quae plantam induit. Quum primum igitur laniorum more hoc praestiteris, acutiori nouacula a calcē cutem adimes, per adipem transuerfis semper ductis sectionibus. In quo opere attento animo cutis connexus spectandus uenit, qui ad liuescentem perficitur sedem musculi secundum quatuor digitorum os flectentis, num scilicet tendo aliquis citra adipis interuentum cuti proximē adnascatur: ac deinde quum nullus erit tendo, cuiusmodi ligamentum id censere debeas, quod ego nunc primus lati tendinis in manu uices gerere dixi. Vbi haec (adhibita sectioni quoque simia, aut si eius copia non detur, cane) haec in pedis planta eo diligentius, quo ego hic tibi plura recensuerim paradoxa, intuitus fueris, ad tibiam te confers, ligamento illo a musculo qui secundos quatuor digitorum articulos flectit, nondum derafo. Atque hic omniū primum spectabis, qui ex tota excarni tibiae ossis sede membraneū ualidūque ligamentū prodit, quod pertinaciter omnibus in tibia repositis musculis obnascitur, & eorū summas superficies unā connectit, & ueluti uinculi usum praestat, cuius beneficio musculi in sua sede non errantes, continentur. Mox nouacula, aut cultello a femoris inferioribus capitibus, duorum musculorum principia liberabis, quos primos in posteriori tibiae sede dicebam occurrere. In horum capitum dissectione aliud nihil cauendum est, quā ne cum externo musculo, tertij musculi caput ab externo femoris capite unā imprudens adimas. Illud enim capitulum opportunissime seruat, donec primos duos a quarto eo usque diuulseris, ut iam amplius communem illorum tendinē a quarto diffecare non ualeas. Reflexis itaque his duobus, tertij quoque caput liberabis: quod in manu sinistra assumens, a quarto musculo deorsum uelles: atque id citra negotium tantisper feceris, dum ad quarti musculi internum latus peruenias. hic enim cultello acutiori a subditis ad calcem usque est diffecandus. Dein ipsius insertio tanto accuratius est animaduertenda, quanto haec in hominibus a simijs magis uariatur. Hoc itaque a calcis osse liberato, pedem mouentium quartum, & totius surae maximum musculum suo exortu libera, & utrinque ad ipsius latus, quā subditis incumbit corporibus, longam sectionem ducito, quae membraneum id ligamentum inuolucrum ue diuidat, cuius auxilio musculi inuicem externa superficie connecti diximus. Si quidem illico atque musculum suis lateribus & capite liberaueris, promptissimum erit illud a subditis ad calcem usque detrahere. Ut uero accuratius insertionem spectes, profuerit illum proximē ab osse acutiori nouacula separare, & dein studiose expendere, num fortassis aliqua tendinis huius portio latum in pede produceret tendinē, nam & id quoque semel Galenus uidetur innuere. Tempestiuum itaque erit, a musculo quatuor digitorum secundum internodium flectente, ligamentum illud abradere, quod ego tendinis lati uicem gerere protuli. Deinde sedulo a calcis osse, musculus ille liberabitur, qui paruū digitorum externum latus abducit, & statim ille qui pollicem in internum latus a ceteris digitis amouet, ut musculus quatuor digitorum secundum articulum flectens sese offerat, isque a calcis osse liberari queat, ac postmodum ad digitorum radices duci. In tendinū uero ipsius administratione, pari modo ut in manu fieri praecipimus, cultello exiguo transuersum digitorum ligamentum a secundum ipsius longitudinem diuides, ac deinde qualiter subditos tendines transmittant, atque in secundos articulos inferantur, spectabis, sectionem rursus ad tibiam posteriora conferens. Iam enim in poplite latitans musculus adeo pulchre occurrit, ut ipsius naturam non minus atque ego illam describere possim, intueri ualeas, & non oscitanter animaduertere integrum sit, num uel minimum tibiae flexioni opitulari queat. Haec intuitus, illum a genu articulo liberabis: & nisi articulum ad ligamentorū inspectionem seruare propositū sit, nihil prohibet a tibia femur liberare, quo cōmodius tibiam & pedem postmodum pertractes. Absceto igitur, aut relicto ut lubet femore, musculū secundum pollicis flectens internodiū, suo principio liberatum a subditis ad calcem usque detrahes. Deinde & illum quoque similiter auelles, qui tertium quatuor digitorū os flectit. Ut iam utroque ad suos sinus deducto, transuerfa ipsorum ligamenta, longa sectione diuidere, ac postmodum ipsorum x litera instar in cubitum examinare liceat. Ille enim uestigio obuius est, quū ex suis sinibus detractos tendines a pedis plāta deorsum reflexis: neque ita duntaxat incubitus ille cōspicitur, imò etiam portuicula se offert a musculi pollicem flectentis tendine, illi admixta tendini, qui tertium indicis internodiū flexurus est. Quinetiā hac administratione occurrunt musculi quatuor digitos pollicis adducentes, quos a calcis osse liberatos atque ad insertionē perductos, unā cum tendinibus quibus illi porriguntur, adinere conuenit, ut carnea moles primos digitorum articulos flectens inspicatur, quam ex tuo arbitratu, aut prorsus a pedij ossibus abrades, aut illis connexa fines. Iam musculus, qui adhuc in posteriori tibiae sede reliquus est, quique pedis motibus famulatur, a fibula & tibiae osse, & horum membraneo ligamento ad posteriorem usque internū malleoli sedem liberabi-

Ligamenti la- rescentis tendi- nis uicem sube- untis.

Primi & secundi mouentium.

Tertij.

Quarti.

Lib. 2 de Admin. sectio. Primi digitos mouentium. Decimi septimi. Decimioctau.

Musculi in poplite latitantes.

Secundi & tertij digitorum mouentium.

Musculorū tres digitos pollicis adducentes, & prima quinq; digitorum ossa flectentium.

Quinti pedem mouentium.

tur, ac peculiari ipsius tranverso ligamento longa sectione diuiso, ad insertionem usque musculus ille ducetur. Caterum iam opportunum est, & anteriores tibiae musculos aggredi, atque hic omnium primum tranuersum ligamentum sectione per longum facta diuidere conuenit. In quo opere magna tendinum congeries sese exhibebit, quorum (ut singulos ordine intuearis) primum tendinem attolles, pedem mouentium sexti. Huius musculi caput aliorum musculorum modo, ab exortu liberatum, ad insertionem usque ducendum est, quod mediocri sit negotio, si utrinque musculi latera ab ipsi connatis cultello aut nouacula diuiseris. Post hunc totus sese ostendit quatuor digitos extendens musculus, una cum portione illa, quam nonum pedem mouentium recensui. Vbi hic à tibia liberatus ad insertionem ductus erit, is aggredietur qui pollicem extendit, quem similiter à tibia liberatum ad insertionem ducere expedit. Superfunt in tibia duo pedis motibus famulantes muscoli, qui fibulae exporriguntur. Horum sectio à ligamenti tranuersi inter calcem & fibulam positi dissectione inchoabitur, & deinde tendinibus eleuatis, uniuersum musculorum corpus à fibula dirimetur, ut postmodum ipsorum insertionem liquidò uideas, ac demum musculos, qui superiorem pedis sedem occupant, suis principijs liberatos ad insertionem perducas, atque ita uniuersae musculorum fabricae unam nunc mecum summam manum imponas, ac ligamentorum quae adhuc reliqua sunt naturam spectes. Atque horum omnium administratio proprium nihil, aut peculiare exigit. Si enim iam ligamenta ex latere ossis sacri, ubi quintum os sexto committitur, prodeuntia inspexeris, una cum membrana pubis ossis foramen occupante, integrum erit ilium os à sacro, impetu abruptum, & commissuram ambiens ligamentum simul cum cartilagineis ligamentis intueri. Mox ad coxendicis articulum accedens, orbiculatim illum ambiens ligamentum acutiori cultello tranuersim diuidito, atque eius crassitiem, sed praecipue ortum & insertionem, inspicito. Si modo femur in exteriora modice duxeris, ex acetabulo ipsius caput elabatur, & teres ligamentum se spectandum exhibebit. Hoc tranuersim dissecto, acetabulum accuratè obseruandum uenit, propter iam commemorati ligamenti insertionem, & id ligamentum quod sinum augere diximus. Priusquam uerò genu ligamenta administrentur, opportunum est perpendere, anteriori articuli sedi praeter patellam, cum extendentibus tibia tendinibus nullum ligamentum praeponi. Id enim ubi constabit, exterius ligamentum à femoris capite liberatum ad fibulam deduces. Post hoc internum quoque à femoris interno capite liberatum, similiter uersus anteriora tibiae dissecabis. Posterioris uerò regionis ligamentum opportunè à tibia dissectum, ad ipsius in femur insertionem perducas. Diuiso postmodum ambiente articulum ligamento, in latus tibiae postmodum reflecte, ac cartilagineum huius articuli ligamentum ad amissum expendito, & cartilagine tibiae ossis sinum augentes, ab articulo acutiori cultello adimito. Ligamenti, quod tibiae fibulam alligat, natura, si ad commissuram id diuidatur, citra negotium conspicitur. Membrana quoque isthaec ossa, quae inuicem distant, intercedens, sese iam citra ullam sectionem offert. Tranuersa omnia modo dissecta sunt, atque iccirco superest duntaxat fibulam à tibia dirumpere, & ligamentum ambo ossa colligans inquirere: dein acutiori cultello fibulam à talo, & postmodum à tibiae osse talum liberare. ita enim duo sese offerunt tali ligamenta, cartilaginis specie donata. Duo autem reliqua disces, si cultello talum ab osse cymbam imitante diuiseris, & à calce talum abraueris: quod difficulter, idque nisi acuto cultello perfereris. Ad hunc modum reliqua pedis ligamenta aggredieris, nempe ipsi secundum ossium commissuras circumsectis. Quam uerò concinne haec omnia à Natura sint formata, ex cuiusque ossis usu, & generali ligamentorum facultate, cuius notum esse arbitror. Quapropter neque hic, neque alias saepius ad summi rerum Opificis encomia digressus sum, ne eadem semper aut de musculis aut ligamentis repetenti, in nimiam molem haec excrescerent. Praecipue quum nihil facilius sit, quam prolixè in usus enarrationem excurrere, si modo actio à me semper descripta non lateat.

ANDREAE VESALII BRUXELLENSIS. DE HVMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER TERTIVS, QVO VENARVM ARTERIARVMQUE per uniuersum corpus series describitur, & peculiares ipsi figurae, quibus conueniunt Capitibus praeposuntur.

QVID VENA, ET QVAE IPSIVS SVB-

stantia & usus. Caput. I.

4. Ostendit
hanc s. 7. h.
h. u. u. u. u.
gura.

SSIVM musculorumque historia superioribus libris enarrata, proximum uidetur, uenarum arteriarumque per uniuersum corpus distributionem aggredi: siquidem Galenus in primo de Administrandis sectionibus libro, hunc in Anatome discenda ordinem obseruandum rectè praeciperit. Nam alius fortasse earum partium, quae peritonaeo & costas succingente membrana & caluaria continentur, descriptionem, non uenarum modo ac arteriarum, uerum & neruorum quoque descriptionem oportere necessario praecedere, haud inepte arbitrabitur, quod absque earum partium notitia, omnis de uenis, arterijs & neruis sermo tam difficilis futurus sit, ut ego nequaquam improbauerim hunc librum, & quartum qui neruis dedicabitur, quinto libro, sexto ac septimo subijci, eosque praesentem anteire. atque id maximè, cum quis sectionum prorsus rudis in istos libros primum inciderit, & non in nostra Epitome uel obiter sese exercuerit. Ne tamen longius in praesentia à Galeni & ceterorum qui ipsum praecessere dissectionis professorum placito declinem, hunc librum uenis arterijsque consecrabo, à uenis, quod plures sint, atque arterijs magna ex parte internantur, sumpto sermonis exordio, liberaque sententia lectori in nostris libris transponendis relicta. Vena igitur pars est instrumentaria, teres, fistulaceaque inftar cauata, & uniuerso corpori sanguinem partes nutriturum una cum naturali spiritu insigniter (si quis modo sit) caliginoso deferens. Haec unica peculiari propriaue constat tunica, quae colore, crassitie & forma, membranarum respondet, sed aliàs ab illarum natura plurimum distat. Membrana namque simplex ac similare corpus censetur, & omni ex parte quomodo, cunquē discerpatur, perpetuò membranae nomen retinet. Venae autem tunica, corpus est instrumentarium, ex similibus partibus, fibris uidelicet, coformatum. Quemadmodum enim membranae musculorum tendines, ferè unico fibrarum genere intextuntur, atque hac occasione non in similiarium, sed instrumentarium partium classem reponuntur, ita uenae tunicae triplici fibrarum genere constituitur. Huiusmodi fibrae Graecis *intra* nuncupantur, & substantia quidem, forma, & colore musculorum fibris respondent, actione autem plurimum ab illis uariant. Haec enim carnea musculorum substantia obstat, arbitrario: illae uerò nulla carne impletae, naturali motui praeficiuntur. quippe ut motus è nostro arbitratu pendentes, fibrarum in musculis auxilio perficimus, sic naturales motus uniuerso corpori subserviunt, fibris quibusdam obeuntur, quae organis toti corpori famulantibus intertextae sunt. Quanquam naturales motus non omnes, sed materiae duntaxat alicuius attractio, retentio & expulsio, huiusmodi fibrarum adimpleatur. Voco autem in praesentiarum uim attractricem, retentricem & expultricem, non quae singulis partibus ad sui nutritionem à Natura est ingenua, sed quae quaedam corporis partes commune uniuerso corpori munus praestant. Etenim prorsus alia censetur attractio cibi per stomachum in uentriculum, & sanguinis è caua uena in dextrum cordis sinum, & aeris ex arteria uenali in sinistru cordis sinum, & seminis in uterum, & sanguinis in uenas, & spiritus in arterias, quam attractio, cuius beneficio partes illae nutrimentum sibi familiare, & quo priuatim aluntur, ad sese pelliciunt. Rursus longè alia excretrix facultas est, qua uentriculus cibum à se coactum in intestina propellit, & qua rursus intestina superiora eundem in inferiora protrudunt, & qua cor sanguinem in pulmones ac uitalem spiritum simul cum sanguine impetu per corpus ruente in magnam arteriam mittit, & qua sanguinem una uenae pars in subsequenter continuo deriuat, & qua uterus foetum & uelica urinam excernunt: quam ea sit, qua nunc dictae partes proprii nutrimenti recrementa à se abigunt. Ad haec, prorsus alia putatur cibi potusque in uentriculo, & foetus in utero, & urinae in uelica, & sanguinis in uenis, & spiritus in corde

Quid tertio li-
bro docendū.

Quid uena.

Vene corpus
in quo à mem-
brana dissep-
tatur.

Fibrarum quae
naturalis mo-
tui praesunt,
ab his quae ar-
bitrario famu-
lantur differ-
rentia.

de retentio, quàm ea fit cuius beneficio cor, uentriculus, uelica, uterusq; familiare nutrimentum fibi feruant, & retinent. Motus igitur omnibus partibus proprius, atque alijs non subministrantes insita partibus duntaxat ui, citra fibrarum opem omnino fiunt. Sed partes quas aut attractionem, aut retentionem, aut expulsiorem partibus alijs, uel toti etiam corpori adminiftrantem & commodam subire necesse est, ad eam functionem fibras quasdam fibi uendicant, quarum auxilium illam complent. Et quemadmodum tres specie sunt motus, ita quoque triplex fibrarum genus à Natura constructum est, rectum uidelicet, obliquum & tranfuerfum. Acrectæ quidem fibræ attractioni conducunt, obliquæ autem retentioni, tranfuerfæ expulsi.

*R*adix fibra
rū delineatū,
in qua *A* tras-
uersas indicat,
B autem *C*
utriusque obli-
quarū generis
differēcias, *D*
uero rectas.
A *E* tripli-
cis fibrarū
generis implectū
quodammodo ex-
primit, quem
mox subijciet
uena effigies
accuratius proponet.

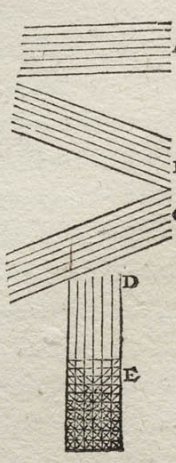
parti ex usu erat, intertextas esse, expendere haud grauibitur. Idem spectabit, dum bouis uel-
cam, aut anferum ingluuiem inflari intuebitur : quandoquidem triplex illud fibrarum genus
in distenta uesica manifestò sese spectandum offeret. Contrà si membranam aliquam, ut quæ
costas succingit, aut peritonæum, in manus quis assumpserit, leui negotio dicet hanc simplex
similareq; corpus esse omni ex parte sibi par, nullisq; eiusmodi fibris conformatū. Quum itaq;
uena (ut oratio uide de discefferat reflectatur) organum sit, uniuerso corpori in sanguinis admi-
nistratiōe utiliter subseruienti, Natura corpus ipsius membranæ ac fistulæ instar cauum con-
stituit, ac certis quibusdam fibris, non autem ut forserebat intertextuit, ijs nempe quas sangui-
nis administratiōi utiles fore cognouit. Quamobrem quum sciret uenâ necessariò sanguinem

Vena cavae por-
tio ad dextero cordis
sinu ad ingulit usq;
conscendens, qua fi-
brarum in uenarū
corpore natūa do-
ctrine grauius
diſſe finxiſſim. Si
forte interim ra-
morum hic paſſim
abruccatorum ra-
tionē expetis, hanc
uenae portione in-
tegre caue uenae
deſignationi ſubi-
cipiſſis, quibꝫ
Capitiſſiſ ſuſcipienda confer, in illa quid
D, E, G, H, I, K, N, S, T, U & indi-
cent pendens.

ueluti alia peculiaris tunica obtenditur. Huiusmodi tunica uenæ per uniuersum corpus induuntur, quoties extra uiscus aliquod, aut musculi corpus eminent, nec uisceri aut musculo intexuntur. Tunc enim semper ex cōterminis membranis alia quædam tenuis tunica ipsis obuoluitur, cum tuisior ductus, tum ad uicinas partes firmitioris nexus gratia. Cæterum uenæ corporibus quibusdam insertæ, ac in illis propagatæ, huiusmodi tunica nequaquam indigent, quod abundè in illis corporibus firmentur, quodq; ea tunica impedimento esset, quo minus promptè sanguis ex uenis sudaret, aut ut sanguis in uenis collectus, substantiæ aliuscuius uisceris uim tardius experiretur. Et hac potissimum ratione in nulla corporis parte, uenæ neq; tenuiorem adipiscuntur suam peculiarem tunicam, neque in plures diffunduntur soboles, quàm in uisceris substantia, quæ succum in uenis contentum in sanguinem maturata, suisq; recrementis liberatura erat. Omnes uenas ratione primaria ut sanguinem singulis corporis partibus deferant, rerum Opifex procreauit: quanquam quibusdam earum ramis, ut portæ uenæ propa-

*Fibrarum spe-
cies & fun-
ctio.*

Rudis fibra
rū delineatio,
in qua A trās-
uersa indicat,
B autem & C
utriusque obli-
quarū generis
differētias, D
uero rectas.
At E tripli-
cis fibrarū ge-
neris implexū
quodāmodo ex-
primit, quem
mox subiiciēda
uena effigies
accuratius pro-

Vene compositionis usus.

Vena caue
tio à dextro con
finu ad iugulu
conscendens, uen
brarum in uena
corpore natura
et trina gratia s
diose finimus.
forte interim m
morum hic pas
abtruncatorum
tionē expectis, h
uena portionē
tegra caue ue
delineationi qu
Capitis fini sub

*Asscivita G
non peculiaris
uena tunc*

Venarum u.
sus.

nibus, ad cibi in uentriculo elaborati ad iecoris portas attractionē, ceu alijs ad excrementorum
 (ut^{distictio} quæ in renes seorsum sanguinem deferunt) repurgationem abutatur, quas omnes suo lo-
 co commemorabimus. Num uerò ipse (ne sanguis frustra nullam à uenæ corpore elaboratio-
 nem sentiens, per uenas deflueret) quandam sanguificationis uim uenis indiderit, non adeo
 promptè assensum uelim, etiamsi id omnibus confessum sit diffectionis proceribus. & si fortas-
 si hæc uirtus uenis tribuitur, ea non rubicundum parabit sanguinem, sed uenæ corporis modo
 album. siquidem in omni naturali corporis nostri partium cōcoctione, concoctum necessariò
 sibi concoquens colorem asciscit. Verum iam tempestiuum erit, ex quibus nam partibus ar-
 teria fabricetur, persequi.

QV**ID** SIT ARTERIA, QV**AEQVE**
ipsius substantia & usus. Caput II.

figura 2a.
12.

fig. 38. ca.
li. 3.

ARTERIA uas est similiter ut uena membraneum, teres ac fistulæ modo
cauum, quo uitalis spiritus, & tenuis flauus calidusq; sanguis per uniuersum
corpus diffunduntur, quorum beneficio, ac dein arteriæ ipsius motu
(qui dilatatione ac contractione fit) naturalis singularum partium calor
uitalisq; spiritus refocillantur. Porro Hippocrati adhuc, & Platonis,
& Aristotelis tempore, arteria nuncupabatur, ^b qua inspirantes è na-
ribus aut ore aërem in pulmones attrahimus, quæq; rursus expirantes
è pulmonibus eundem educimus. Nobis uero uocatas arterias, illi uenas appellabant; atque
arterias à uenis nonnulli ea ætate distinguebant, quum has quidem non pulsantes, illas autem
pulsantes dicerent. Ad hunc sanè modum Hippocrati arteria uenæ nomine donatur, cuius
agitatio, quum in infantis partu uelox & magna & ualida reperitur, ualidam ac uegeto ferui-
doq; calore præditam in corde irascibilem uim esse testatur. Cæterum alijs arteriæ nominaban-
tur, uenæ flauum & spirituosum, ac per corpus impetu diffusum & tenuis subtilisq; substan-
tia sanguinem uniuerso corpori deducentes. Ita enim Platoni arterias uenas uocare libuit,
quando in Timæo attestatur, cor simul & uenarum fontem esse, & sanguinis qui per omnia
membra uehementèr circumfunditur. Nam quum uasa pulsantia (inquit Galenus) nondum, ut
nunc, arteriæ dicerentur, sed tantū illam sic ueteres appellarent, quæ ex ore in pulmones dua-
ricatur, iure Plato ut distingueret, quum uenarum cor esse sanguinem uellet, sanguinis qui
per omnia membra impetu defertur, meminit. Aristoteles autem in libris de Animalium par-
tibus, & eorundem historia, subinde arterijs uenarum nomen elargitur. Nam ut reliqua præ-
teream loca, is magnam arteriam cauae uenæ comparans, in tertio historiæ de Animalibus il-
lam minorem uenam crebrò appellat. Sed successu temporis eam quæ ex ore in pulmones per-

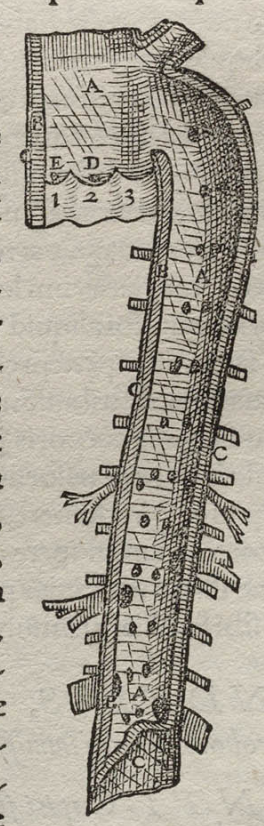

Quid arteria

*Li. 2 Morbo
rum vulga.*

*In libris de
Placitis.*

Arteria cor-
pus quale, &
duæ ipsius pe-
culiæres tuni-
cæ,

Arterie magna quæ ex corde
promittitur portio, quam
difficili aptamus finitimus,
ut arterie hic cõficerentur
tunicæ: A quidem locum in
dicat, in quo portus unum ex
currit tunica, quam avasce
re affimilamus. B autem C
B inveniunt notam arterie
tunicam. Numerus autem il
le 1, 2, 3, insinuat tres membranas
magne arterie officio
prefectas, ac in decima scilicet
libri figure B, C, D notan
das. Hic vero E, G, D notan
tum coronarium ostendunt
originem ostendunt. For
mam autem in arterie tuni
co ad nervibus deorsum pro
cedere scilicet, earum dispo
sitionem sunt ora, que costis,
dein septo, et alijs ad vene
nque officios degenerant.
Verum hæc suo loco erunt
diligentiora, in præ sentem
figura arterie tunicæ cõfieri
dignor ut nunc tunc.

*Afflictiōe ar-
teriarum tū-
ic.*

*Arteria con-
structionis ra-
tio.*

nifesto per similem, in grandioribus quidem arterijs conspicuam, ac à nonnullis tertiæ arteriæ tunica loco descriptam. Quarta uero alia peculiaris nulla est, sed ueluti quibusdam uenarum, ita quoque arterijs alicubi membrana tenuis obhaerescit & circumtenditur contengens, aut ita biliens, aut connectens ipsas proximis partibus, quemadmodum de altera uenarum tunica retulimus. Atque hæc omnia iustissime à summo rerum Opifice sunt extracta, qui in hoc arterijs (uti in Capitis initio dicebam) formauit, ut illæ uitalem spiritum & sanguinem impetu per corpus diffusum, singulis partibus deducerent, ingenitumque calorem recrearent. Fibras enim arteriæ corpus, eiusdem quo uenæ usus gratia sortitur, ac plurimas quidem transuersas exigit, ut ocyus ipsi ex sinistro cordis sinu immissum sanguinem & uitalem spiritum toti corpori dispenseret, neque alium in transmittendo recipiendoque rhythmum, quam cor ipsum efficiat. Ad hoc dudum asseruimus. Obstant autem expulsiōi insigniter oblique, ut quæ materias retineant ac referunt. Vnde etiam Natura paucissimas obliquas arterijs elargitur. Quæ quum tenuiorem rarioremque & uelociori impetu ruentem substantiā, quam uenæ, erant amplexuræ, ac dum uiuit animal perpetuo dilatandæ cōstringendæque, merito etiam durioribus & crassioribus pluribusque tunicis conformantur.

QUIS VENARVM ET ARTERIARVM numerus. Caput III.

QUOT in uniuersum corpus uenæ, & item arteriæ deriuentur, si uniuersæ soboles uasorumque omnes distributiones enumerandæ sint, indicare arduū prorsus est, atque propemodum impossibile. At si uenæ arteriæque propriam exigentes circumscriptionem, ac ueluti proprijs terminis finitæ, duntaxat numero quodam sint complectendæ, in proximo est numerus. In natis enim absolutisque hominibus omnes uenæ ut plurimæ quaternario numero comprehenduntur, quæ cæterarum omnium radices censentur. Atque una ex caua iecoris sede prodians in bilis uesiculam, uentriculum, lienem, intestina, mesenterium & omentum excurrit. Secunda ex gibbis iecoris, aut ut quibusdam uisum est ex dextro cordis sinu originem sumens, in reliquum corpus solis duntaxat exceptis pulmonibus, innumera ramorum serie dispensatur. Tertia, ex dextro etiam cordis sinu nata, frequenti admodum propagine in pulmones digeritur. Verum hanc uenam hoc sibi peculiariter uendicare audies, quod arteriarum constet corpore, unde etiam arterialis uena nuncupabitur. Quarta ab umbilico in iecur, ut sic dicam, producit, ac ad foetus nutritionem duntaxat animali famulatur, neque hic in uenarum numero recte haberi potest, uixque propria circumscriptione donatur. Ab his itaque uenis reliquæ omnes quæ in corpore occurrunt originem mutuuntur, eisque continuæ sunt. Arteriæ autem numero binæ censentur, una quæ ex sinistro cordis sinu originem capiens, in uniuersum corpus præterquam in pulmones, dispergitur. Altera ex eodem cordis sinu pronata, in solos pulmones distribuitur: quæ quia uenæ corpore constat, uenalis arteriæ nomen obtinuit. Porro duæ arteriæ ab umbilico secundum uesicæ latera descendentes, ac scitu quodammodo propriæ, cum magnæ arteriæ propaginibus iuxta ossis sacri regionem uniuertur, quare etiam propriarum arteriarum loco neutiquam recensendæ ueniunt. Cæterum si scitu uenæ & arteriæ priuatim sibi aliquid uendicent, id suis locis ubi foetus uasorum traditur historia, fiet obuium. iam enim operæ precium est à perfectorum uenis exordium sermonis sumere, ac singularum enarrata distributione, ipsarum usum diuicationisque rationem subiungere. Verum quoniam singulis corporis partibus arterias uenasque deduci oportuit, nonnullæ autem partes procul ab horum uasorum initijs distant, longè optimum fuit, neque tot numero ramos ex principijs originem sumere, quot corporis sunt partes huiusmodi uasis indigentes: neque omnino multos: sed summopere expediebat maxima organa caudicum instar unoque principio deduci, & ab illis in proximas partes ueluti ramos propaginesque deriuari, à quibus singulæ partes, quod sibi familiare sentiunt, in nutritionem allicerent.

DE GLANDVLIS, VASORVM DIDVCTI- bus roboris gratia immixtis adnexisque. Caput IIII.

PRÆSENTI Capiti figuram non duxi præponendam, quod quamplurimæ huc simul locari debuissent quinti ac sexti & septimi librorum formæ, præter aliquot etiam musculorum

sculorum tabulas, ad quas à Capitis contextu, dum alicuius glandulæ mentio incidet, opportune remitteris.

SICUT Natura uenæ & arteriæ præter proprias ipsarum tunicas, aliam subinde membranam circumdedit, cuius beneficio opportunè conterminis partibus alligetur, tutoque præparat: sic quoque quum minimè ignoreret unumquodque uas inibi noxijs opportunè expositum esse, ubi in ramos discinditur, tutæ fissionis gratia, præter eiusmodi membranas, substantiam quandam mediocriter mollem modiceque cedentem condidit, qua nodorum in arboribus ritu, uasorum diuicationes, sic passim repleuit, hancque ramorum fissionibus subtrauit ac circumdedit, ut nulla ipsarum facile findi, uel inualida fieri possit. At quoniam per motum uiolentiorem uasorum diuicationes iniurijs potissimum patent, & super molli ac mediocriter cedente substantia opportunè uasula quiescunt, & demum huius auxilio quamuis moueantur uehementius, impercussa integraque custodiuntur, Natura haudquaquam ut fors ferebat, singulis uasorum distributionibus huiusmodi substantiā interiecit. Quandoquidem hæc paucissimā, aut nullam propemodum diuisionibus, quæ neque suspensæ feruntur, neque articulis qui in acutum angulum flectuntur extenduntur uel in cumbunt, comunicauit, quod illas uasorum partitiones ex uiolento motu nihil passuras ei perspectum esset. Verum ubi diuisiones quapiam membrana suspensæ, aut super articulos, qui in acutos mouentur angulos longius porriguntur, eæque plures in istiusmodi sedibus numero habentur, Natura hanc de qua agimus substantiam non mediocri copia circumdedit, uti per uniuersam portæ distributionem est cernere, quod hæc nimirum uniuersa membranæ duntaxat suffulta ad uentriculum, lienem & intestina excurrit. Pari in super ratione in membranæ amplitudine thoracis intersipientibus, & in cerebro super cerebri testes (quod inibi suspensæ feratur uenæ) hanc substantiā procreatā ex cōfectione doceberis. Sub superiori uero pectoris ossis sine, sub auribus, ad asperæ arteriæ caput, in axillis, in cubiti flexu, in inguinibus, in poplite & alijs nonnullis corporis sedibus, propter adiacentium partium motus & numerosam uasorum distributionem, eiusmodi substantiam diuisionibus interijci, in sermonis progressu ostendam. Substantia hæc communi nomine Græcis ἀσλὺ & ὄγνος dicitur, Latinis glans & glandula & glandium, estque omnium corporis partium summè imbecillis, ac fluxionibus imprimis obnoxia. Haud enim decuisset partes reliquis uiliorem corpori usum præstātes, cæteris ualidiores esse, imò deiectis uiribus præditas & recrementis excipiendis aptiores creari. Cæterum non omnis huiusmodi corporis substantia, colore, forma, nomine, duritia sibi respōdet. quædam enim mollior, rubicundior, & quercinæ glandi forma prorsus dissimilis est, qualis ea censetur quæ principio gracilium intestinorum non procul ab inferiori orificio uentriculi exporrigitur: & ea quæ in clatori inferioris membranæ omenti regione sub uentriculo cōstitit. Hæc quia rubicundior, idque potissimum in canibus, & mollior & undique sibi similis uisitur, à carne Græcis μελινχολία & Latine nuncupatur. Quæ uero in iugulo sub pectoris osse habetur, iam dicta propemodum specie respōdet, & à Græcis θυμω, à Latinis autem cōmuni uoce glandiū appellatur. Cæterum quæ in reliquo corpore passim occurrunt, & nuper dicta durior est, glandis quercinæ imagini quodammodo accedit, & peculiare nomen in quibusdam corporis sedibus obtinet. Cuius generis in cerebro glans pineæ nucis imaginem referēs, & forsitan in mesenterio lactes seu per id distributæ glandes censeri possunt. Verum hominis fabrica etiā alijs donat glandulis ad alios usus, quam ad uasorum firmam distributionem procreatis: in quarum numero glans habetur, cerebri pituita ad palatum defluentem excipiens, tonsillæ glandes laryngis radici adnatæ, glando sum uirilis uesicæ ceruicis corpus, cui semen deferētia uasa inferi docebimus, quodque uasorum diuicationi uix quicquid auxiliatur. Cuius uero potissimum usus gratia nuper commemoratæ glandes paratæ sint, suis locis ab unde persequar, hic enim suffecerit glandes commemorare uasorum distributioni præfectas, ex quibus nonnullæ non solum uasis præsumunt, uerum etiā aliquæ meatibus humectant dispræterea idoneæ censentur. quemadmodum glandes in mesenterio repositæ, & quæ duodeno intestino exporrigitur, ut intestina lento humore imbuant, progenitæ à dissectionum professoribus creduntur. Aliæ rursum replendis sinibus & cavitatibus etiā sunt accommodatæ, ut quæ in faucibus omnium infimæ, & sub aurium radice consistunt, & quæ axillarum & inguinum cavitates infarciunt. Quæ autem in mamillis habentur, præterquam quod lacti generando subseruiunt, etiam uasorum partitiones utcunque firmant ac roborant. At de his omnibus, uti paulo antè inuuebam, suis locis assatim differemus, oratione ad uenarum seriem nunc properante.

*Cur, & quant-
do uasorum di-
stributionibus
glandulæ im-
mixtæ sunt.*

*Glandulæ sub
stantiæ nomē,
ac imbecillitas.*

*Glandularum
differentia à
nomine, colore
& imagine.*

Ab usu.

*Ad finem se-
cundū de Semi-
ne Galenus.*

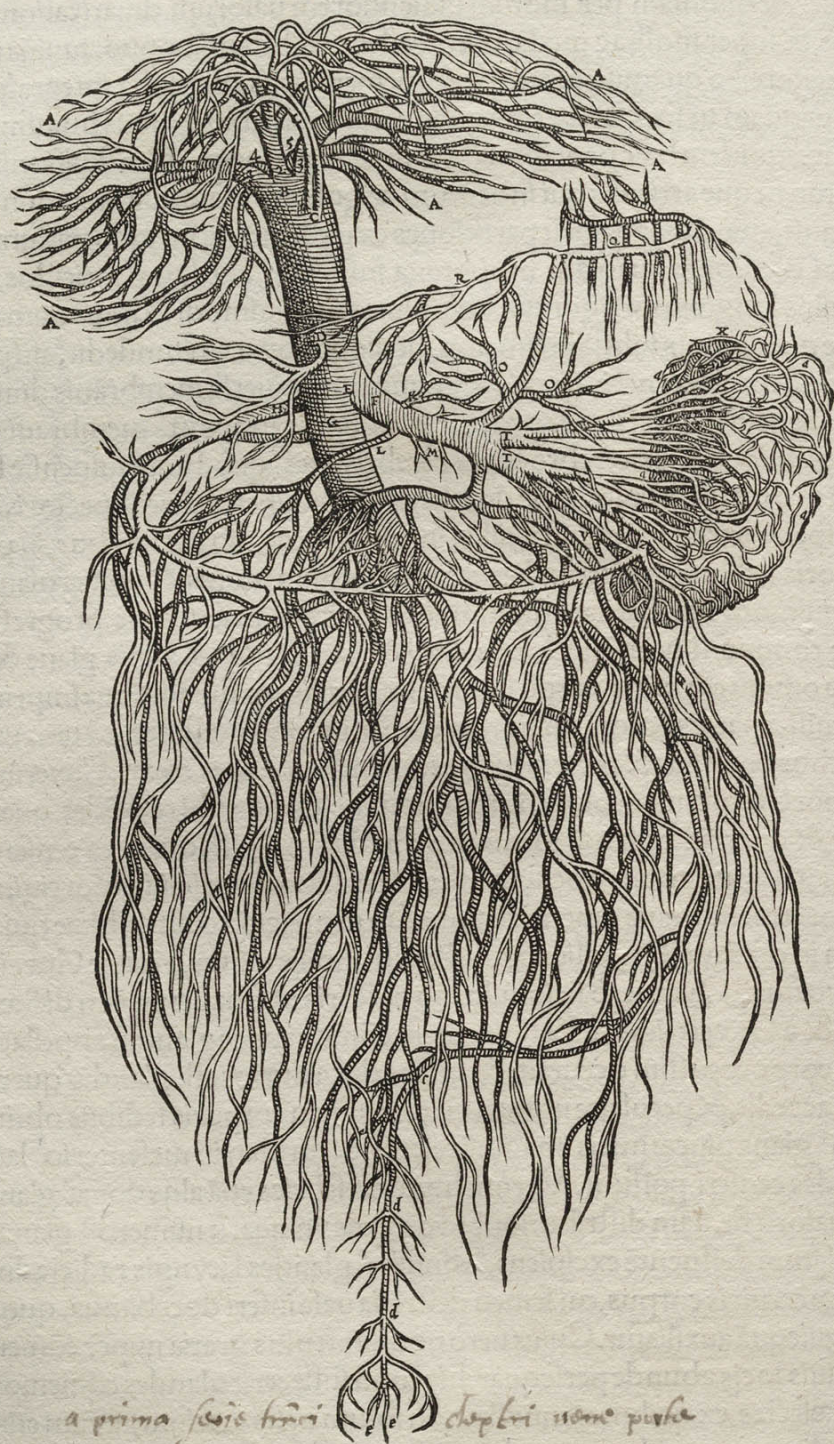
h VENAE

VENAE PORTAE ORTVS, IPSIVSQUE
propaginum series. Caput V.

VENAE PORTAE AB VNIVERSIS QVL

BVS COMMITTITVR PARTIBVS LIBERAE, INTEGRA
delineatio, in ea proportionem expressa, ad quam secundum praesentem si-
guram aliquis iecur, bilis uesicula, uentriculum, lienem, omen-
tum, mesenterium & intestina ex illorum magnitudi-
ne, ac insuper in suo situ depingeret.

a prima serie trunci

NVDAE VENAE PORTAE DELINEATIONIS
characterum Index.

- A, A etc. **QV INQVE** his characteribus portae uenae propagines indicantur, per iecoris
corpus diffusa, & hic ueluti iecoris formam secundum cauam ipsius sedem exprimentes.
1, 2, 3, 4, 5 Numerus iste quinque portae uenae ramos (nisi subinde etiam pauciores sunt) notat, ex quibus ipsius
caudex quodammodo proximè constituitur, aut in quos is primum in iecoris substantiam digeritur.
Venae

- B Vena portae, quae primum a iecoris substantia libera & amplissima cernitur.
C, C Duo ramusculi bilis uesiculae in caua iecoris sede positam adiuuantes.
D Vena ad posteriorem inferioris uentriculi orificij sedem excurrentes.
E Hac sede uena portae in duos maximos bipartitur truncos.
F Truncus sinister & elatior. G Truncus dexter & humilior.
H Vena dextram fundi uentriculi sedem perreptans, & geniculatim illi sedi ac superioris mem-
brae omenti dextrae parti ramulos praebens.
I Vena duodeno intestino & ieiuni principio exprompta.
K Ramus in dextram regionem gibbi uentriculi quae id dorsum respicit, aliquot surculis digestus.
L Vena in dextram sedem inferioris omenti membranae & colum intestini quae hac fertur excurrere.
M Soboles quaedam a sinistro trunco in glandosum corpus inferiori membranae omenti innatam, sparsae.
N Vena insignis sub uentriculo, ubi dorso is inmittitur, uersus elatius ipsius orificium oblique conscen-
dit.
O dens: quo priusquam pertingat, utrinque unam educit propaginem O insignitam, & in uentricu-
li umbra hac sede qua dorso incumbit digestam. P uero praesentis uenae reflexum per dextrum orifi-
cij uentriculi latus in anteriore uentriculi sedem: Q autem reliqua praesentis uenae serie notat,
quae instar coronae id orificium amplexatur. Umbra qua hanc uenam aliqua ex parte ornaui-
mus, hic ut in reliquis uenarum & nervorum arteriarumque delineationibus uenae partem in po-
steriora & in magis recondita deductam interstinguit, ab illa quae in priori seu anteriori sede
oculis subiicitur, aut oculis propinquior est.
R Ramus uenae superius uentriculi orificium ambientis, qui secundum elatiora uentriculi proce-
dens, inferiori orificio surculos exhibet, soboles etiam satis frequentes in progressu ad antero-
ra posterioraque uentriculi dispergens.
S Grandis utcumque uena in inferiorem omenti membranam & colum intestinum quae uentriculo
exporrigitur, numerosa sobole procurrans.
T, T Sinistri truncus diuarcatio, ubi is iam lienem est accessurus.
V Venula in sinistram sedem inferioris membranae omenti distributa, cuius radicem in integra si-
gura (quod subinde desit) duntaxat delineauimus, eius serie hac peculiari figura quam margini
adhibemus exprimentes, in qua T uenam, quae lienem exporrigitur, demonstrat utrinque abtrunca-
tam. praesens uero uenula V insignitur.
X, X Vena ab illis quae elatiora lienis petunt, in sinistram uentriculi latus dispensata.
Y Eiusmodi etiam uena hic, qualem utrinque X indicabat, insignitur.
Z Vena in sinistram fundi uentriculi sedem perreptans, multasque soboles uentriculo superiori-
ori omenti membranae offerens.
a, a, a His characteribus uenarum in lienis substantia distributio indicatur, adeo frequens, ut lienis
imaginem facile ostendat.
b, b, b Prima dextri portae uenae trunci in mesenterium series. Haec in mesenterium digestae uenae qui-
busdam meseraicae ac mediae & laeuae nuncupantur.
c Vena toto intestino quae recto continuatur, exporrecta.
d, d Vena sub recto prorepens intestino indicatur, una cum ramulis intestino in uenae progres-
su digestis.
e, e Venularum soboles, recti intestini finem amplexantes. Praeter hanc figuram cuius modo cha-
racterum indicem absolui, aliae complures quinto libro dedicate, hic reponi possent, quibus illa
exprimuntur organa, in quae portae soboles diffunduntur. Praecipue autem hic spectarent secun-
da, tertia, quarta, decima, duodecima, decimatertia, decimaquarta, decimaquinta. Quinetiam
huc maxime facit, figura ex horum librorum Epitome sumpta, quam ad praesentis libri calcem
in alia quadam in hoc subiectam, ut uenarum & arteriarum mutua series oculis obseruari
tur. Quotiescunque igitur in interiori Capitis contextus margine simplex character ponetur,
illum ad nudam quam huic Capiti praeposui figuram refer. reliquos autem ad eas figuras ad
quas illos spectare adiiciemus, ac proinde manifestioris doctrinae gratia ultimam praesentis li-
bri figuram totius libri contextu notabimus, ult. fi.

Porta rano
rum in iecoris
substantia se-
ries.

Porta cauli-
cis extra ie-
cur distribu-
tio.

Ad bilis ves-
culam.

Ad uentricu-
li humilis ori-
ficium.

Porta cauli-
cis in duos
praeceps
truncos se-
dit.

Ad dextram
uentriculi fun-
di sedem, & ipsi
proximam o-
menti partem.

Ad duoden-
ti intestinum.

Li. 4. de V. si-
per.
Sinistri trun-
ci series.

IN IECORIS substantia ab omnibus^a demissioribus & quæ orbicula-
tim consistunt extremis ipsius partibus^b exiguae admodum numerosae
uenarum propagines incipiunt, quæ uersus iecoris medietatem porrectæ, sen-
sim in maiores soboles, & inde in grandiores adhuc tantisper coeunt, do-
nec omnes (quæ profecto sunt quam frequentissimæ) in quinque, interdum
etiam in pauciores ramos colligantur, qui in caua iecoris regione uersus
eius medium, ad interiora tamen & posteriora, iuxta dorsum magis uniti,
unam grandem & impenite amplam constituunt uenâ, quæ nobis portæ uena nuncupabitur.
Hæc ad eum modum ex iecoris caua enata, aut (si non minus uerè quam clare loqui uoles) omnes
nuper dictos ramos, soboles & propagines in iecoris substantiâ dispargens, oblique deorsum
uersus sinistram, mesenterium, hac serie digesta. Primum^c duos ualde exiguos ramulos ex supe-
riori, seu anteriori sui corporis parte (non autè latere) bilis uesiculæ ceruici distribuit, qui eam
ceruicem amplexantes, ac in furculos capillorum modo prætenues diducti, in uniuersum uesiculæ
corpus eo pacto excurrunt, quo in^d alba adhærente uel oculi tunica, uenulas porrigi cernimus.
Post hos aliquanto inferius ab elatiori quoque & anteriori uenæ corporis sede, uersus dextrum
tamen latus magis^e alius ponitur ramus, nuper^f commemoratis insignior, qui humilior uen-
triculi orificium & uentriculi portionem huic iuxta dorsum proximam aliquot ramulis adit,
nulla prorsus sobole anteriorem uentriculi sedem perreptas. At portæ uenæ caudex deorsum
magis protensus, postquam hos diffudit ramos, in duos maximos bipartitur truncos, quo-
rum elatior (quem & sinistram doctrinæ studio opportunè nominabimus) propemodum u-
niuersus in uentriculum, & omentum, & quandam coli intestini^g regionem, quæ secundum
humiliorem uentriculi sedem fertur, deinde & in lienem absumitur. Alter, qui & humilior &
grandior est, ac dexter merito appellabitur, totus penè in mesenterium & intestina exhauritur.
Ab huius nanque dextro latere iuxta ipsam caudicis portæ in duos truncos distributionem,
utrunque insignis uena uentriculo exporrigitur, quæ omenti membrana superiori suffulta, &
sub dextra uentriculi fundi sede transuersim producta, exiguas frequentesque uenulas certo or-
dine, ac quodammodo geniculatim uentriculo diuicacat, qui & anteriorem & posteriorem fun-
di uentriculi regionem multa sobole aliquoufque intertextunt. Hæc uena ubi^h ad mediam fundi
uentriculi sedem processit, in quosdam exiguos ramulos finiturⁱ illi uenæ cōtiguos, quam non
multo post reliquam fundi uentriculi regionem occupare audies. Porro quemadmodum hæc
uena plurimas uenulas ex elatiori ipsius sede feriatim uentriculo offert, ita quoque innumeras
uenularum soboles per totam dextram superioris membranæ omenti regionem diffundit, illis
serè numero correspondentes, quas in uentriculi fundum spargi paulo antè dicebam. Verum
præfens uena^j interdum, neque id sanè infrequenter, à portæ uena supra quam illa in duos gran-
des truncos bipartitur, originem obtinet, imò quandoque à sinistram portæ trunco non semel
hanc ipsam pronasci obseruauimus. Quemadmodum uero hæc subinde in ortu uariat, ita
etiam uena quæ ipsam subsequitur, non idem semper principium exigit. nunc enim à dextro
dextri trunci latere, nunc uerò à latere dextro uenæ portæ caudicis priusquàm in duos eiusmo-
di truncos dirimitur, uena quædam originem ducit, quæ^k primum intestinorum quod duode-
num uulgo uocamus, numerosa serie implicat. Hæc enim intestinum ad mediū serè ipsius lon-
gitudinis primum contingens, deorsum ad reliquam intestini longitudinem paulo ultra ieiuni
principium exporrigitur, & superiori membrana omenti & glandoso corpore huic intestino
adnato suffulta, geniculatim intestinorum sedi, quam perreptat, ramulos dispergit, non negli-
gens interim glandosum quo sustinetur corpus. nam & illi, & omenti regioni quæ proreptit,
furculos quosdam impartitur. Cuius uerò naturæ illud corpus sit, in Capite præcedente execu-
tus sum: quanquam idem rursus in quinto libro Galeni nomine, qui falso id^l inferius uen-
triculi cōprimere ac occludere opinatur, agendum erit. Hic enim sermo reliquæ, quam portæ
uena molitur, distributioni dedicandus est. Sinister itaque portæ truncus transuersim ad in-
feriorem omenti membranâ, quæ hæc posteriori uentriculi subijcitur regioni, properat, hacque
omenti sede dein & glandoso corpori huic membranæ innato sustinetur, apteque suffulcitur
in plurimas notatu dignas soboles digeritur. Non procul enim ab ea sede, quæ à portæ caudice
truncus iste dissecinditur, inferioris omenti membrana implicatur, ab elatiori ipsius regione
uenam germinat, quæ non admodum frequenti ramorum serie in gibbum uentriculi, quæ
dextram dorsi sedem id spectat, diffunditur. Ab humiliori autem trunci sede, alia diducitur ue-
na, nuper dictæ quodammodo in ortu respondens, quæ deorsum in dextram inferioris omenti
membranæ regionem furculos aliquot deriuat, & quibusdam ramulis in colum intestinum,
quæ

qua hac omenti membrana id continetur, præfens uena pertinet. Porro ulterius in sinistri trun-
ci uersus lienem progressu, præter^m exiguas soboles quas priuatim glanduloso ipsum suffulci-
enti corpori largitur, ab elatiori sua sedeⁿ uenam promit omnium uentriculum aduentum fa-
cile capacissimam. Hæc inferiori quoque omenti membrana continetur, & oblique sursum uer-
sus sinistram sub uentriculo quæ dorso id innititur prorepens, mox in ascensu huic uentriculi
sedi^o duos communicat ramos, utrinque singulos, in hanc uentriculi sedem multis etiam furcu-
lis dispersos. Reliqui uenæ sursum ad^p elatius uentriculi orificium, per uentriculi postero-
ra exporrectum, ad dextrum orificij latus ad anteriora ipsius orificij^q emergit, & totam antero-
rem sedem ambiens, secundum sinistram eius latus denuò in posteriora retorquetur, ac ut se-
mel dicta coronæ prorsus modo uentriculi superius orificium concinne^r perreptat, in progres-
sura deorsum in uentriculi corpus ramos geniculatim offerens, qui magnam uentriculi se-
dem occupant. A superiori autem sede, uena hæc ramulos etiam diffundit, sed exiguos prorsus,
& in stomachi terminum, quæ in uentriculo continuatur, excurrentes. Porro inter cæteras
propagines, ab hac uena coronæ ritu uentriculi elatius orificium succingente exortas^s utrun-
que insignis uena ab ipsa pronascitur, quæ à posteriori uentriculi regione secundum dextrum
orificij latus antrorsum contendit. Atque hæc propago à dextro eius uenæ latere nata, secun-
dum superiorem uentriculi sedem, inferius uentriculi adit orificium, id frequentibus utrunque
uenis amplexans, & in progressu geniculatim ramos in priorem posterioremque uentriculi se-
dem spargens. Iam commemoratæ uenæ tot propaginibus in uentriculum pertinenti, alia re-
sponderet, ab humiliori sede sinistri uenæ portæ trunci prodians, ac inferiori omenti membranæ
implicata, quæ non ita longè ab initio in duos ramos plurimum ab inuicè discedentes biparti-
tur, ex quibus denuò quamplures furculi deorsum prorepunt, & in coli intestini partem (quæ
inferioris membranæ omenti beneficio tanquam à mesenterio ad dorsum committitur) excur-
rentes, & nonnullis propaginibus inserti in partē inferioris membranæ omenti, quæ intestinis
incurbit, ac ueluti à colo intestino pronascitur. Atque hæc quidem de hominibus me hæc-
tenus dixisse arbitrator. nam à sinistram portæ trunco ne minima quidem soboles canibus ad co-
lum intestinum digeritur, uti etiam in ipsis colum intestinum nulla ex parte omento alligatur,
adeò ut neque mirandum sit, si hac orationis serie interdum à Galeni placitis recedam, qui simi-
arum uenas, uti ipse etiam ad Antisthenem scribit, ex professo docens, hominum uenas non
persequitur. Cæterum postquam sinister portæ truncus commemoratas eduxit propagines,
ad lienem transuersim accedens, in^t duos ramos secatur, qui rursus in alios partiuntur, atque
hi denuò in alios tantisper dirimuntur, quousque numerosa ramorum serie in^u cauam sinam ue-
lienem sedem recta linea secundum totam lienis longitudinem inferiori membrana omenti per-
petuò suffulti implantentur, atque^w infinita sobole uenulas oppidò quam graciles inuicemque im-
plexas, per uniuersum lienis corpus digerant. Ab infimo ramo, lienis inferiora petente, prius-
quam sinister portæ truncus in frequentissimas soboles illas dispargatur, interdum^x tenuis ue-
na prodit, quæ in sinistram inferioris membranæ omenti sedem uno atque altero furculo di-
spensatur: idque tunc potissimum, quando primus^y maioris in humiliorem omenti membra-
nam pertinentis uenæ diductus angustior est, quam ut commodè uniuersæ membranæ inibi
ramos communicet. Præterea à ramo quopiam ex illis qui ad superiorem lienis regionem re-
punt, quum is iuxta lienem consistit, uena exoritur, quæ dextrorsum lata, atque omenti mem-
brana superiori intertexta, in eam uentriculi sedem pertingit, quæ elatiori lienis sedi propin-
quior uisitur. Hæc quandoque, sed rarius, in uentriculi tunicas adeò excurrit, ut non admodum
procul à sinistra sede superioris orificij uentriculi distet. quod autem hæc uena illud contigerit,
uidi nunquam. Neque etiam præfens uena ab elatissimo lienem aduentu ramo promitur, sed
ab illo qui serè huic proximus est. Quemadmodum uerò hæc iuxta eminentiorē lienis partem
principium ducit, sic à maiusculo ramo sinam lienis sedem accedente, alia exurgit uena utrun-
que insigni amplitudine donata. Hæc perinde atque nuper^z dicta dextrorsum retorquetur, &
sinistram uentriculi fundi regionem perreptans, illi accuratè conuenit uenæ, quam ad fundi
medium usque dextram eius sedem amplecti retulimus. Ambæ enim ad hoc medium in exiguos
desinunt ramulos, mutuoque implicatur. Dein sinistra perinde ac dextra in sinistram fundi uen-
triculi sedem furculos geniculatim antrorsum retrorsumque dispergit, ac superiori membranæ
omenti in sinistram ipsius partem oblongas frequentesque soboles communicat. Cæterum ca-
nes ea quam fundi uentriculi dextram sedem adire commemorauimus, destituuntur: & illius uicem
ea supplet, quæ sinistram fundi sedem ramis conferit. Atque ad hunc modum frequentissimè si-
nistram portæ uenæ truncum absumi spectabis. nō raro autem ad huc in hominibus ex singu-
lis uenis concauæ lienis regioni iam inferendis, singulas uenas in uentriculum ad eum modum
h 3 digeri,

In lib. de Ve-
narum cyar-
teriarum se-
ditione.

digeri, ac lienem uentriculo pertinaciter colligari comperies, quo² duas nuper commemora-
tas à uenis lienem accedentibus propagari scripsimus. Atque hîc sedulo obseruandum uenit,
huiusmodi uenas ab eis quæ lienem accedunt in uentriculum digestas, neque distributionis
forma, neque colore, neq; implantationis specie, quicquam ab alijs in uentriculum excurren-
bus uenis differre. Dexter uenæ truncus (quem in intestina potissimum diffundi narrabam)
quæ primùm mesenterio à dorso nascenti committitur, in³ tres præcipuos diffunditur ramos:
qui in alias denudò innumeras uenarum soboles diuicari, inter duas mesenterij membranas
producantur, atque inferiorem posteriorem uel intestinorum partem quæ mesenterio alliga-
tur, & quam dissectionum professoribus cauam uo cærelibuit, amplectentes, in ieiunum, ileum,
cæcum & dextram coli sedem, quæ id dextro reni & iecori adiacet, finiuntur. Quot uero ab his
diffundantur soboles, quum prorsus sint innumerae, dictu est arduum: dein nò omnibus ean-
dem distributionis exhibent seriem, quamuis (uti diximus) ad intestina illæ propagines excu-
rant. A tercio dextri portæ truncus ramo, qui in sinistram partem medij mesenterij potissimum
diffunditur, insignis uena in⁴ sinistram mesenterium, quod colon à liene ad rectum usque in
testinum dorso alligat, porrigitur, atq; nunc dictis uenis in intestina diffusis similiter, in plures
deriuata furculos, eam coli regionem, quæ à uentriculi sinistra sede ad rectum usque intestinum
pertinet, adit. Inter omnes sinistri mesenterij uenæ ramos, unus insigni magnitudine inter
duas sui mesenterij membranas (quæadmodu cæteri omnes rami) intertextus, secundum coli
finem deorsum sub recto intestino prorepat, multas uenulas ex superiori anteriori uel ipsius sede
ad eam intestini partem, quæ porrigitur, depromens. Præsens ramus quum ad recti intestini
extremum usque contendit, non amplius recta sub intestino deducitur, sed in⁵ plures utcumq;
exiles diffusus ramulos, sinem recti intestini orbiculatim amplectitur. Porro & si frequentissi-
mæ sint trium nunc dictorum dextri portæ truncus ramorum soboles, tamen plures numero-
sioresq; in gracilia, quàm crassiora intestina distribui, cuius ex dissectione obuium est. Quo
enim intestina uentriculi fundo sunt magis continua, eo pluribus uenarum implicantur furcu-
lis, quoniam ex illis plus succi quàm ex sedi uiciniorebus sit exugendū. Quemadmodum uero
nònullis prius enarratis uenæ portæ ramis⁶ corpora quædam glandulosa atq; ad amulum quo-
dammodo carnea attendi circunduciq; dicebam, sic etiam ramorum per mesenterium ad inte-
stina diffusorum sectionibus, glandulæ quædam interiacent, proportionem in magnitudine
cum distributis propaginibus seruantes. In grandioribus enim propaginū diductibus (quem-
admodum ubi dextera portæ truncus in tres primos ipsius ramos finditur) magnæ reponitur
glandulæ, in subsequenibus uero horum ramorū diuicationibus graciliores minoresq;. Hu-
iusmodi quoq; glandulæ, capillorū modo prætenues uenulas, à uenis quas interiacent mutuan-
tur. In has igitur propagines portæ uenæ digeritur, quæ omnes aut ad nutritionem, aut excre-
mentalicuius expurgationem, aut in uentriculo excocti cibi in iecoris portas deductionem,
propagata censentur. quippe⁷ quas bilis uesiculæ oblatas dixi, alimentū illi subministraturæ
ad eam excurrunt. Pari modo⁸ propagines numerosa sobole in omentum diffusæ duntaxat
ut illud enutrient, multoq; adipe imbuant, à portæ uenæ deriuantur. Propagines lienem pene-
tes rerum Conditor fecisse conijcitur, ut simul lien alimentum deferant, atq; ex iecore feculen-
tum sanguinem seu melancholicum succum in ipsum expurgēt. Quum enim crassius sangui-
ficationis recrementum his propaginibus in lienem uehatur, & quum hæc illud lien porrigit,
simul quoq; necessariò lien nutrimentū offerūt. siquidem, ut in quinto libro, nò sine religione
tamen quadam, scripturus sum, lien atrum illud sanguificationis recrementum in sui nutritio-
nem conficit, & lien per⁹ uenas ab illis quæ lien inseruntur in uentriculum profusas, quod ipsi
ex feculentiori sanguine reliquum est, neq; sibi concoquere ac adaptare ualet, in uentriculum
eructat. uerū id nò (ut dissectionum professores male arbitrantur) in superius uentriculi orifi-
cium diffundens, sed ad fundū præcipue, quod¹⁰ maior uenæ à uenis lienem aduentibus exorta,
in uentriculū pertinet. Surculi capillorū modò tenues ad glandia in hoc à rerū Opifice dedu-
cuntur, ut illa à portæ ramis alimentū colligāt. Cæterū¹¹ reliquæ omnes portæ propagines
in uentriculū & intestina digestæ, duplici nomine extruuntur, partim ut illis nutrimentū submi-
nistrent, partim ut suis finibus & osculis in uentriculum & intestina hiantibus cōfectum à uen-
triculo cibū ex ipso ac intestinis exugant, atq; ad iecur tanquam cōcoctionis officinā toti huma-
no corpori cōmunem transferant. Ingressus autem & ascensus in hanc regionē, ex multis, quæ
nunc narrauimus, strictis itineribus unus præparatur, ipsæ nimirū portæ uenæ¹² caudex, quem
ueterum quispiā Naturæ operū peritus ante Hippocratem¹³ nuncupauit, à quo in hunc
usq; diem portæ uenæ nomen ad nos manauit, ipsaq; (ut & Galenus testatur) à nònullis porta
iecoris, ab alijs ianatrix appellatur. uerū nonnulli totā uenam hoc nomine donari nolunt, sed
partem

Dextri caudi-
cis portæ trun-
ci series.

Venæ portæ
distributionis
ratio.

Portæ nomi-
na.

L. 6 de Pla-
cis.

partem ipsius duntaxat, quæ primū à iecoris substantia cernitur libera. Dicitur & caudicis
nomine¹⁴ uenæ, quod etiā nomen Galenus interdū cauæ uenæ¹⁵ quæ iecori est proxima, & præ-
terea magnæ arteriæ, quæ è corde pronascit, tribuisse uidet. Dein portæ uenæ ab alijs etiā iecoris
manus nuncupat, quod iecur ea ad elaboratū in uentriculo cibi attractionē tanq; manu utatur.
Sunt qui lacteā appellēt, quod siue uenæ quæ hæc ab intestinis iecori deferunt, lacteus sit. Porro uenā
portæ, succū eū quæ è uentriculo, præcipue autē ex intestinis ad se allicit, atq; in iecur deferat, ieco-
ris modo in ipso deductu concoquere, ac eidem præparare, & in rudem sanguinem mutare
hæc facile concessero: quantum uis grauitate id in quarto de Usu partiū libro Galenus asserat.
Nullam enim sanguificationis uim mēbraneo & coriaceo uenæ corpori assignare possum: &
si quæ esset, illa profectò album pararet sanguinē, non secus quàm à uentriculo emutata, lacteū
colorem referunt, uti & uentriculi substantiā albam. non autem iecoris modò concreti sangui-
nis instar rubram esse liquidd cernimus. Atque hoc Galeni placitum non semel ab ipso repeti-
tum aliū refellerem, nisi Galenus ipse sexto de Dogmatibus Hippocratis & Platonis eam mu-
tasset sententiam, suppositus, quo acutus Aristotelem oppugnaret, oblitus. Ramum portæ, quæ
sub recto intestino decliuem ac mesenterio suffultum porrigit scripsimus, nonnunquam ad hæ-
c uenæ sanguinis per ani uenulas, sanguine interdum manantes, expurgationem plurimum
conducere arbitror. Quandoquidem dum aut ob lienis obstructionem, aut aliud quodcumq;
ipsius uitium, feculentus sanguis non uniuersus, uel nullus planè in lienem absumitur, uel lien
eundem ad uentriculum eructare nequit, huius rami beneficio certis quibusdam interuallis, uti
mulierum menstruæ purgationes solent, per anum excerni credo. Rarius enim ex uniuerso
corpore hæmorrhoidum uitio laborantibus ad uenæ cauæ ramulos in sedem pertinentes, lu-
tosum eiusmodi sanguinem regurgitare uerisimile nobis uidetur, dum ueram uenæ portæ di-
tributionem perspectam habemus. Quippe ex hac coniecturari est promptissimum, quæ is san-
guis à liene non attractus, aut ob meatuum obturationem non admissus, unde fluebat rursus
regurgitet, atque sua grauitate per ramum ad intestinum rectum pertinentē deorsum pro cum-
bat, ibi quæ tantisper referuatur colligatur quæ, donec nimium turgentes uenæ osculis referatis
per anum manare illum sinant. Huic meæ sententiæ magnum robur adiecit is quem hoc san-
guinis defluxu per interualla laborantem resecuimus. Huic enim minor, sed durior lien fuit, &
uenæ sub recto intestino excurrens, pollicis quasi crassitiem superauit, eoq; modo sanguine tur-
gebat, quo iam parturitum animalium uenas uterum amplexantes, insigniter amplas disten-
tasq; cernimus. Verū hæc paulo latius à nobis relata sunt in epistola, qua dextrā axillarem in
lateralis morbo (si modò dextram aut sinistram feces, quicquam interfit) aperiendam docui, ac
proinde nunc ad uenæ cauæ seriem est accedendum: nam portæ uenam secandi modum ad fi-
nem Quinti libri reijciendum duxi, in quo omnium nutritionis generationis quæ organorum
administrationem unā persequar.

CHARACTERVM TOTIVS VENAE CAVAE DELINEATIONIS, QVAM SVBSEQVENS pagina proponit, Index.

FIGURÆ, quam in proxima reponemus pagina, quatuor Capitibus seriatim sub-
sequentibus communis est, proportioneq; illi correspondet, quæ integram arteriæ magnæ seriem
ante duodecimum huius libri Caput, ac dein dorsalis medullæ neruorum distributionem ante un-
decimum quarti libri Caput exhibebo. quæ in ea uirilis corporis magnitudine (quemadmodum
hæc uenæ cauæ figura, & musculorum & ossium simul compactorum tabulæ) depinguntur,
quam huic papyro (quæ regalis uulgò dicitur) accommodam fore putauit. Verū si cuiuspiam po-
stea usum fuerit, eiusmodi nudas uenarum, arteriarum, & neruorum icones aut ex proportionē,
ut clariore reddantur, augere (uti in mea Epitome factum cernis) aut propter chartæ angus-
tiam, seu potius ob typographorum sordes & auaritiā imminuere, id unum moneo & rogo
pariter, ne quis has figuras circumscribens, aliam hominis imaginē illis adijciat: quemadmodum
plagiarij quidā profectò, ex quibus hanc uenarum seriem sedula dissectione collegissem dignissi-
mi, in meis Anatomicis tabulis Argentinæ impressis tentarunt. Hæc enim circumscriptio,
et simul rationibus negotiū uitiet, ob id tamen etiā respuenda est, ne omnes uenæ hæc expressæ
figura in una tantum corporis superficie digeri, ac anteriori tantū parti peculiare esse uidean-
tur: potissimum quum nemo tam rerum ignarus in his Naturæ mysterijs operam nauet, qui in
h 4 hæc

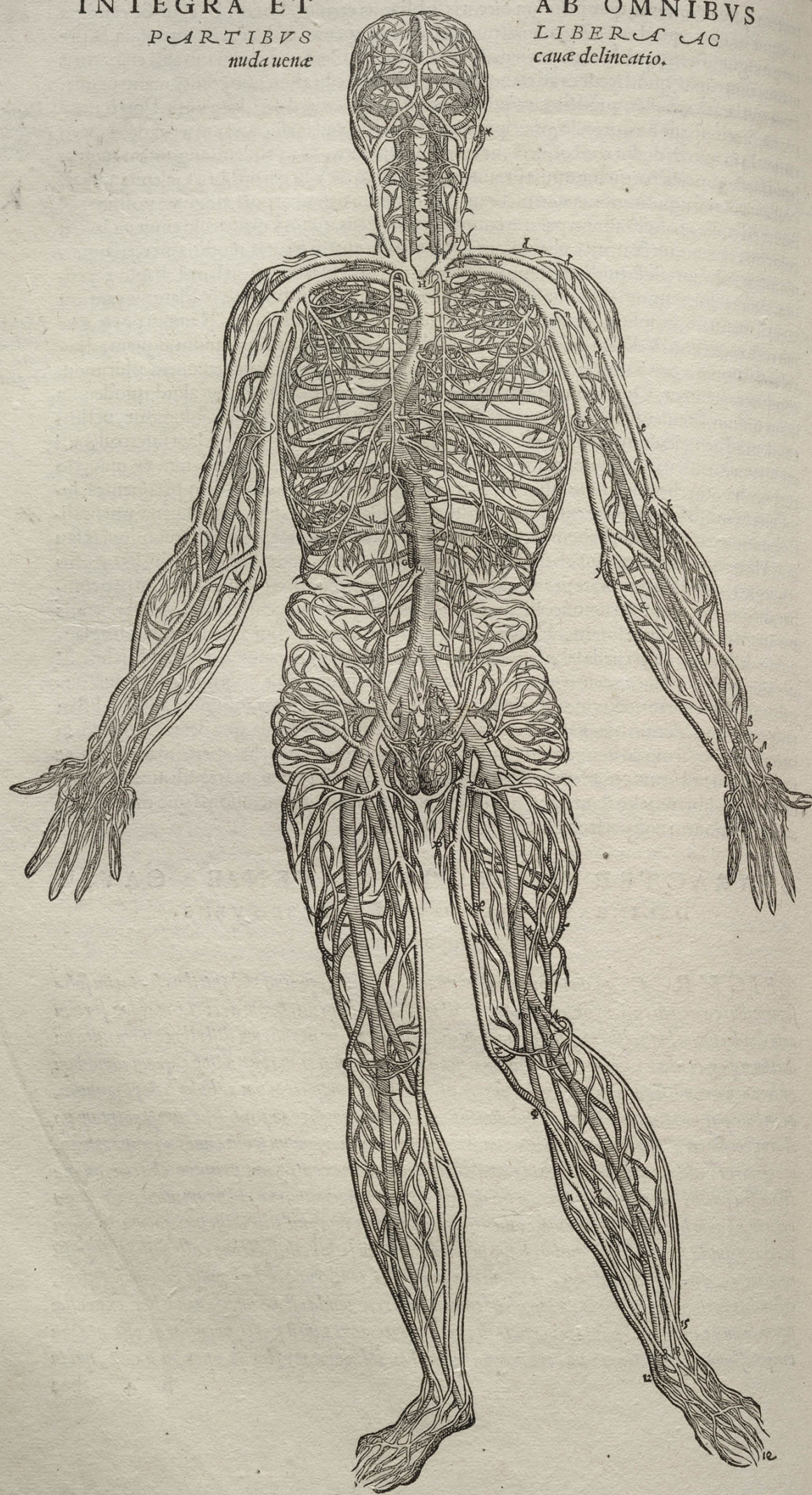
Portæ uenæ
sanguinem nò
conficere.

Melancholi-
cum succū per
portæ ramos
purgari.

INTEGRA ET
PARTIBVS
nuda uenae

AB OMNIBVS
LIBER A C
cauae delineatio.

- hac proportione non cernat quam totius corporis superficiei sedem singulae uenae perreperent. Quinetiam ex quinti, sexti & septimi librorum figuris facile constabit, cuiusmodi illae debeant esse effigies, quae cum uenis etiam partes quae illis implicantur oculis subiiciunt.
- A, A, A Tres isti characteres propaginem notant a uena caua ubi iecori adnascitur, in iecoris gibbum passim perquam numerosa ramorum serie sinistrorsum distributam. Alteram autem propaginem in dextram iecoris sedem similiter diffusam characteribus non insigniuimus, uti etiam nullas uenae cauae soboles, quae pariter utrinque habentur, & priuatim nihil in altero latere sibi uendicant, ne fortassis characterum copia delineationem obscuraremus. Vnde etiam dextrum latus potius quam sinistrum characteribus liberum conspicitur.
- a Huiusmodi etiam gracilior soboles a caua iecori sub grandibus illis propaginibus A indicatis digeritur.
- B Vena caua sedes inter iecoris gibbum & septum transversum consistens.
- C Sinistra propago duarum, quas caua septo offert, & a quibus etiam surculi in cordis inuolucrum pertinent.
- D Caue uenae orificium in dextrum cordis sinum pertinens. Optarim hic sedulo expendere, uniuersamque cauae delineationem accurate contemplareris, consideraturus an ne uerius hoc orificium cauae uenae principium ueniat statuendum, an ea cauae pars ubi A & a in ipso caudice scriptum cernis, & ipsa uena secundum iecoris posteriora deorsum prorepat, cuius etiam gratia in dextrum latus incuruatur, tantum scilicet, quantum iecoris sedes, cui cauae caudex committitur, ad dextrum latus a uertebrae medio declinat.
- E Vena coronae modo cordis basin amplectens, ac deorsum per cordis substantiae exteriora ad ipsius usque mucronem surculos a se deriuas, & squamam seu coronalis nuncupata. Haec & si ab anteriori sede orificij uenae cauae hic oriri uideatur, perpetuo tamen quum simplex sit, a posteriori sede eius orificij pronascitur, uti in septima sexti libri figura ad G est cernere.
- F, F Vena coniugis exers, quae a cauae dextro latere prodiens, decliuus secundum dextrum uertebrae latus ad secundam fere lumborum uertebrae descendit.
- G, G Characteres isti hic atque illic ad uenae pari carentis latera repositi, uenae illius propagines insinuant, eas nimirum quae costarum offeruntur interuallis, ac postmodum in dorsalem medullam, & in musculos uertebrae ipsiusque costis instratos, ac etiam membranas thoracis amplitudinem intersepientes, surculos promunt.
- H Caue sub pectoris ossis elatiori sede iuxta iugulum bipartito, quam lanij boues & porcos iugulaturi petunt.
- I Vena primae thoracis costae innixa, atque ad alam transversam perducta, brachijque axillarem postquam aliquot propagines diffudit constituens.
- K Exilis uena in sui lateris aliquot superiorum costarum succingentem membranam soboles deriuas.
- L Vena sub pectoris ossis sinistro latere ad abdominis usque superiora descendens, ramosque uerarum costarum cartilaginum interuallis, ac demum thoracem intersepienti sui lateris membranae, ac etiam musculis pectori instratis, & abdominis cuti ramos exhibens. Praecipuum autem ramum sub recto abdominis musculo dispergit, qui supra umbilicum in aliquot finiens surculos, alterius
- M. uenae ab imo sursum ascendens, ac T notandae terminos respicit, ea nimirum sede, ubi M. ascriptus.
- N, N Vena per foramina transversis processibus uertebrae ceruicis insculpta, ad caluariam prorepans, ac dorsali medullae geniculatim ramos offerens, ut & in musculos quoque inibi ceruicis uertebrae adnatos, soboles dispensat. Qua uero ratione haec uena in duram cerebri membranam exauriatur, etiam si hanc hic quoque delineare conatus sim, in peculiari de cerebri uasis figura decimoquarto Capiti praeposenda non minus discies, quam reliquarum caluariam petentium uenarum seriem.
- O Vena musculis humiliorum ceruicis, & superiorem thoracis sedem iuxta uertebrae occupantibus, multiplici utcumque sobole exprorecta.
- P Vena ad musculos pectori instratos, & huius regionis cutem, & ipsam demum mamillam excurrentem.

Q Vena

- Q** Vena in posteriora thoracis proficiens, ac in cavam scapulae sedem uicinosq; musculos deriuat. Huic proxima sunt uenulae in glandium axillae excurrentes, quarum hic una inter **P** & **R** expressa est.
- R** Propago secundum thoracis latera deorsum ducta, & potissimum distributa in musculum, quo posterior axillae cavitatis sedes constituitur, brachiumq; in posteriora deorsum uellitur.
- S** Interior iugularis, quae graciles surculos asperae arteriae lateri & hac deductis nervis spargit, quod uero ipsius praeter aliquot propagines reliquum est, in caluariam proripit, & uarie ut in cerebri uasorum descriptione prosequar, discinditur.
- T** Exterior seu superficialis iugularis. Verum iugularis uenas (quae Graecis *εμφυριδα* uocantur) nonnulli appellant, quae statim in thoracis amplitudine sub summa pectoris ossis sede bipartita caua producuntur. Alij non totas illas, seu integros eius diuisionis truncos iugularis uenas nuncupari uolunt, sed id demum quod ex ijs iam supra clauiculas ceruici intextu cernitur. In Arabum interpretibus iugularis ita fere appellatas legimus: Guidez, Guades, & corrupta Graecorum uoce grandes, sphaeritidas, iuueniles, pensiles, organicas, subeticas, uertiginosas, apoplecticas, uenas sonni. Aque ita tam interiores quam exteriores appellant. & has quidem patentes, illas uero immerfas & occultas nuncupant. Porro exterioris iugularis seriem, ut plurimum mihi apparuit, hic delineatam habes, ut scilicet simplex per colli latus proripat, surculos tantum aliquot in conterminas sedes diffundens.
- V** Exterioris uenae iugularis iuxta fauces in duos ramos distributio.
- X** Exterioris iugularis ramus oris interiora subit, ac uarie in laryngem & hyoidis ossis musculos, linguam, palatum, narium amplitudinem, ac demum in caluariam tribus propaginibus, ac etiam aliquot surculis in oculos digestus.
- Y** Exterior ramus diuisionis externae iugularis iuxta fauces factae, qui numerosa uenarum serie in faciem musculos & cutem, deinde ad tempora & post aures uniuersamq; capitis cutem digeritur.
- Z** **A** **C** **Z** quidem portionem huius rami **Y** notati insinuat, quae in faciem exporrigitur. **9** uero, **9** **a** **e** **s** frontis uenam indicat. **a**, portionem secundum tempora sursum repentem. & **s** eam notat, quae post aures & ad occipitis cutem fertur. Ceterum reliqua uenarum hic in capite series ad cerebri uasa spectat: quam ob id characteribus non insigniui, quod haec peculiaris figura decimoquarto Capiti praeposenda explicabitur. Quamquam interim si quis hanc cauae uenae effigiem characteribus occupare uoluerit, ad eum modum quo nos illam finximus, quae huius libri adhibebitur calci, uenas simul cum arterijs ostensura: primum characterem apponere licebit dextro lateri, ut is dextrum seu primum mihi sic appellandum durae cerebri membranae sinum hic quasi instar semicirculi porrectum indicaret. Secundus uero character sinistri, seu secundo eius membranae sinui inscriberetur, qui in sinistro latere semicirculi quoque modo fertur. Tertius autem character tertio durae membranae sinui adhiberetur, qui illic incipit, ubi primus & secundus sinus seu duo illi semicirculi inuicem congregiuntur, & ubi ab ipsis alius semicirculus quodammodo sursum exporrigitur, cuius posterior pars occipitio propinquior adumbrata cernitur, anterior autem quae frontem adit lucida. Quartus autem durae membranae sinus, quem ex anteriori sede trium dictorum sinuum concursus pronasce, atque recta antrosum duci suo loco audies, hic non est delineatus. In figura tamen huius libri calci insuta, & insignitur. Praeterea tribus illis characteribus quartus succederet, qui in primi durae membranae sinu radice positus, ingressum indicaret uenae **N** notatae: deinde ingressum rami interioris iugularis etiam insinaret, qui per foramen sexti neruorum cerebri paris caluariam subit. Quinto caractere internae iugularis ramus per proprium foramen in latera durae cerebri membranae excurrentis insigniretur. Sextus ramum exterioris iugularis notaret, qui proprio foramine ad radicem posterioremque sedem processus mamillaris temporum ossis exsculpto, caluariam subit. Ad haec praeter alios characteres etiam unus illis uenulis inscribi posset, quae sub frontis uena **9** insignita hic umbratae feruntur, ut scilicet uenae etiam indicarentur, quae per caluariam sedem cui olfactus organa incidunt, & per foramen secundi neruorum cerebri paris gratia caelatum, in caluariam repunt. Atq; haec omnia sane adnotauissem, nisi illa in grandiori figura decimi quarti Capitis fuisse propositurus, quamquam etiam cerebri uasorum seriem absque arterijs minime liceret aggredi, quandoquidem

- dem in illos durae membranae sinus non uenae modo, sed & arteriae exhauriantur, ipsiq; sinus non minus arteriae quam uenae fungantur munere. Verum interim non improbauerim & hanc uenae cauae delineationem, ut iam monui, characteribus quibusdam a studiosis insigniri, iam in cerebri uasorum serie ex huius libri decimoquarto Capite, & ex septimo etiam libro eruditus: aut, ut antea dixi, exemplum sumentibus, ab ea figura quae ad huius libri calcem insuitur, ac nuper commemorata seriatim literis **t**, **u**, **x**, **x**, **s**, **e**, **n**, **u**, exprimit.
- a**, **a** Vtrumque a uenam humerariam indicat, uerum superiori **a** ipsius exortus ab externa iugulari **T** notata, radix significatur. inferius autem **a** humerariae sedem notat, quae iam humeraria ex alto in brachij superficie cutemq; emerget. Huius uenae nomina paulo post absoluta manus characterum narratione, propter Arabum interpretum uoces subijciam.
- b** Humerariae propago ab ipsius elatori sede non procul ab exortu in posteriores ceruicem occupantium musculos, ipsamq; huius regionis cutem sparsa.
- c** Humerariae etiam propago, in gibbam scapulae sedem frequenti utcumq; sobole excurrentes.
- d**, **d** Vena ab humeraria, priusquam ipsa penitus sub summo humero contorqueatur, pronatae, ac in summi humeri sedem & superficiem musculi brachium attollentis, interdum quoque & ad mamillam digesta.
- e**, **e**, **e** Tenues uenulae ab humeraria in externae brachij sedis cutem, anterioremq; regionem musculi cubiti flecentium prioris propagatae.
- f** Humerariae iuxta externum humeri tuberculum in tres ramos partitio, qui nunc inuicem amplitudine aequales, nunc inaequales uisuntur.
- g** Primus humerariae tripartitionis ramus in altum immergens, ac sub musculorum ab externo humeri tubere pronatorum capitibus aliquousq; excurrentes.
- h** Secundus dictae nuper tripartitionis ramus, qui sub cute deorsum oblique ad mediam sedem flexus cubiti deductus, cum axillaris uenae ramo **t** notando coit, ac cum illo uenam communem constituit, cui **a** ascriptum est.
- i** Tertius humerariae tripartitionis ramus, per radium in externam cubiti regionem oblique contendens, ac uenulas passim in proximam ipsi cutem dispergens, inter quas fere praecipua **k** insignitur, quam ad anteriorem cubiti articuli sedis cutem ad posteriora quodammodo digerit. Quando praesens ramus in eum modum oblique repens, ad brachialis usque radicem e regione appendicis ulnae pertingit (nimirum ubi hic **l** spectatur) axillaris uenae propaginis **x** notanda soboles ipsi commiscetur, ac una ab hac axillaris sobole & humerariae ramo uena consurgit, brachialis & postbrachialis sedem sub paruo digito, ipsamq; adeo paruum digitum & quodammodo anularem, uaria ramulorum serie accedens.
- m** Axillaris uena, cuius nomina paulo post recensentur.
- n** Axillaris uenae ramus, in capita deriuatus musculorum cubiti extendentium.
- o** Ramus nuper dictis musculis & posteriori brachij sedis cuti exporrectus.
- p** Insignis propago oblique deorsum sub humero uersus exterioris humeri tuberculum ducta, quae musculis hinc principium ducentibus ramos exhibet, aliquousq; in externam cubiti sedem cum quarto brachium petentium neruo fertur.
- q**, **q** Axillaris uenae in duos truncos distributio, quorum alter binis **q** insignitus in alto semper totoq; ipsius ductu occultus, ac prorsus pari modo cum manus arteria digeritur, quam in totius magne arteriae figura duodecimo Capiti praeposenda licebit intueri. Alter uero axillaris truncus (cui **r** inscribitur, & quae tota orationis serie nobis axillaris uocabitur) passim sub cute excurrit, ac in uarias soboles dispensatur. Ceterum haec axillaris uenae distributionem interdum etiam altius fieri quam hic delineauimus, obseruabis: unde etiam tanto minus Galeni descriptio nibus eam conuenire animaduertes.
- s** Vena ab axillari in anterioris brachij sedis cutem, & nonnihil quoque in posterioris sedis cutem digesta.
- t** Anterior axillaris uenae ramus, eius diuisionis quae hic iuxta interioris humeri tuberculi cutem est conspicua. Praesens ramus **t** insignitus, oblique ad mediam cubiti articuli flexus sedem sub cute fertur, ac cum humerariae ramo **b** notato coiens, communem efformat uenam **a** indicatam.

- u Axillaris iuxta interius humeri tuberculum bipartitionis posterior uena, quae plures easdemq; uarias a se soboles diffundit.
- x, x Posterioris uenae u notatae ramus, qui sub ulna deorsum ad brachiale porrigitur, & passim in conterminam ipsi cutem digestus sobolem offert humerariae ramo brachiale iuxta minimum digitum conscendenti.
- y Vena in posterioris articuli cubiti sedis cutem excurrrens.
- z, z Notatur multiplex uenarum series, in interioris cubiti sedis cutem diffusa, & dein in interioris summae manus sedis cutem excurrrens. Verum superius z uenam notat ab axillaris uenae ramo t insignito principium ducentem. Inferius autem z indicat propagines, quas axillaris uenae ramus x & x insignitus internae cubiti regioni offert.
- β Venularum Veneris monticulum implicantium cum ramo d notando coitus. est namque ramus is propago illarum uenarum, quae externam manus summae sedem inter pollicem & indicem perreptant.
- α Vena communis ab axillaris ramo t & humerariae ramo h conflata, quae per internam cubiti sedem deorsum oblique radium conscendens exporrigitur, ac tandem radium supergressa in anteriorem cubiti sedem propter inferiorem ipsius regionem excurrit, ramulos quosdam in progressu ad proximam ipsi cutem dispergens.
- β Communis uenae iuxta radij humiliorum partem, qua brachiale respicit, diuisio, γ aut Y aut Δ non absimilis: cuius quidem alterum crus γ insignitum, externam summae manus sedem pollicis ac indici subiectam, ipsumq; pollicem & indicem accedit, & ramulum d indicatum in internam manus sedem digerit. Alterum autem crus ε insignitum, uersus medium & anulare potissimum absumitur. Ramis externam summae manus sedem aduentibus uaria a nostris medicis imponuntur nomina, quae quum inter se admodum pugnent, & passim sint obuia, aliquid de ipsis iam dicendum arbitror: hinc characterum indicem lubentius barbaris nominibus occupaturus, quam orationi, qua has uenas describam seriem. Graeci igitur & Latiniore medici in uniuersa manu paucas uenas proprijs nominibus appellarunt. Venam namque per brachij interiora alantq; excurrentem in utroque brachio, quia axillam seu alam perreptat, axillarem uocauerunt: quemadmodum & cubiti interiorem, quod scilicet per cubiti interiora potissimum exporrigitur. Verum priuatim dextrae manus axillarem iecorariam uocarunt, quod in iecoris affectibus illam diuidere soleant. Sinistreae autem manus axillaris lienaria ipsis dicitur, quod in lienis morbis hanc plerumque aperiant. Sic rursus quida seu humeralis a insignita, simpliciter suum nomen obtinuit, quod per humerum in manum feratur: etiam cubiti exterior nuncupata, quoniam cubiti exterius latus perreptat. Hippocrates in libris de Articulis hanc uidetur crassam uenam nuncupasse. Quia uero capitis morbis haec mederi creditur, etiam capitis uena est dicta. Ramos uero h & t notatos & uenam communem, quam α notauimus constituentes, medias uenas nuncuparunt, quod scilicet ad flexus cubiti medium ducerentur, aut quod inter cubiti anteriorem uenam & interiorem essent mediae. Ab obliquo autem ipsorum ductu obliquas quoque illas uocarunt. Communem quae α insignitur nuncuparunt, quae ab illis ramis h & t notatis consurgit, atque interiori & exteriori cubiti uenis communis est. Praeter haec nomina uix alia apud illos reperias. At si Arabum libros uerfes, nominum acerui passim occurrent eidem uenae uix unquam accommodatorum. Quo autem aliquid certius de his quoq; depromam, studioforum nomine qui me his nominibus in Anatome remorari solent, non grauabor Auicennae interpretis nomina hic recensere, quae Fen prima libri primi doctrina quinta Capite quarto leguntur. In quo Capite Auicenna ex proposito manus uenas describit, earum seriem a Galeni libro tertio de Administrandis sectionibus, aut potius ab Oribasio petens. Auicenna igitur, aut ipsius interpres, Spatularem uocat humerariae partem a iugulari externa ad eam usque sedem ductam, qua humeraria brachij cutem primum subit, quae pars duobus a in nostra delineatione complectitur. Quae autem humeralis brachio exporrigitur, illam Cephalicam quasi capitis uenam nuncupat. Haec inter inferius a & f continetur. Tertium humerariae ramum, quem i insigniuimus, Funem brachij appellat. Axillaris ipsi Ascellaris dicitur. Communis uero α notata, Nigra: ubi autem haec oblique ad radium contendit, Basilica ipsi uocatur. Al-

terius

- terius communis uenae cruris, illius nimirum diuisionis quam γ aut Y asimilauimus, sub anulari & indice porrectus, Syelen Auicennae appellatur. Verum alia subinde apud Arabes & barbaros illam Syelem uocari obseruabis, quae iuxta brachiale ab humerariae ramo i notato, & axillaris uenae propagine x insignita constituitur, & lnotatur, cui eadem quae axillari medicorum uulgus nomina imponit, hanc quoq; Saluatellam & Salubrem uocans. Quamquam rursus communis uenae ramum γ notatum uersus pollicis & indicis regionem exporrectum, alij saluatellam uocent, huic eadem quae humerariae nomina largientes. Ad haec, axillaris medicis potissimum Basilica, interdum & Nigra, aliquando & Funis brachij nuncupatur. Humeraria etiam ocularis & auris, quod scilicet earum partium inflammationibus medeatur. Nisi forte horum nominum impositores adeo stulti fuerint, ut cum Aristotele & illis qui hodie uenas a me recte antea pictas turpiter in lucem suo nomine emisserunt, arbitrati sint humariae ortum sub aure primum esse. Caeterum communis uena Media, Mediana & Corporalis uulgo dicitur.
- β VENA E cauae portio, qua inferioribus corporis partibus nutrimentum administratur.
- u Vena in pinguem membranamq; sinistri renis tunicam, conterminasq; sedes excurrrens.
- θ Grandis uena ad dextrum renem exporrecta.
- i Grandis uena sinistram renem petens. haec, uti & dextra, quod serosum sanguinem ad renes deferret, serosusq; humor quodammodo ab ipsa emulgetur, Emulgens uulgo nuncupatur.
- κ Propago a uena in dextrum renem deducta, in pinguem renis dextri tunicam excurrrens.
- λ, λ Seminalis uena sinistra. μ, μ Seminalis uena dextra. Haec uenae in progressu peritonaeo cui ad dorsum firmantur, haerentq; surculos communicant, & ramulos membranis testem uasq; scemaria ambientibus diffundunt.
- ν Seminalium uenarum sedes, qua haec primum implicari, ac uaricum modo conuolui incipiunt.
- ξ Venae geniculatae a caua in dorsalem medullam, quae lumborum uertebis continetur, ac denum ad ipsas lumborum uertebas, ipsiq; accumbentes musculos & peritonaeum digestae.
- o Venae cauae supra osis sacri initium in duos truncos distributio, Δ aut inuerso γ aut V non absimilis.
- ω Ramus utcumq; amplius, transuersim in peritonaeum & lumborum carnes, abdominisq; musculos distribuitus.
- φ Ramuli aliquot in superiora osis sacri foramina misti.
- ρ, s Sinistri trunci magnae illius super os sacrum bipartitionis in duos ramos distributio, quorum interior ρ notatur, exterior ε.
- τ, τ Interioris rami, quem ρ notauimus, exterior propago, in musculos exteriorē ilium osis sedem occupantes, & in clunium cutem conterminasq; partes frequenti ramorum serie transuersim digesta.
- υ Interioris rami ρ insigniti interior propago, atq; eius propaginis rami humilioribus sacri osis foraminibus distributi. x uero & x reliquas interioris huius propaginis soboles, uti hac parua tabella eas delineare datum est, exprimunt. Porriguntur autem illae ad ani musculos, uescicae fundum, & ceruicem: mulieribus etiam ad humiliorum fundi uteri sedem, ipsumq; adeo uteri collum.
- ω Vena ab exteriori ramo, quem ε indicatum conspicias, deprompta, atq; cum reliquo interioris rami ρ notati coiens, quae id pubis osis foramen perreptat.
- α Haec sede uena pubis osis foramen permeans, praeter alios ipsius surculos uenulam in coxendicis acetabulum porrigit, hicq; in istius regionis musculos disseminatur.
- κ Vnus ex ramis uenae pubis osis foramen transeuntis notatur, qui cutem ad internam femoris sedem inibi subit.
- χ Congressus dictae nuper uenae, cum ramo magnae in crus distributae uenae perficitur, quem z notauimus.
- Γ Vena ab elatiori sede exterioris magnae illius trunci rami, quae is peritonaeum perforat, principium ducens, quae peritonaeo et abdominis musculis cutiq; ramos offert, inter caeteros autem praecipuus sub recto abdominis musculo sursum conscendit, & supra umbilici regionem in aliquot distinctus surculos, eas respicit soboles, quae huc a uena sub pectoris osse deducta pertingunt, ea uide licet sede cui M ascriptum cernis.
- Δ Propago uenae in crus tendentis, quae transuersim ad genitalia conterminasq; sedes in surculos exhauritur.

- ⊙ Prima magnæ crus petentis uenæ propago per anteriorem femoris tibiæ sedem sub cute deorsum ad summum usque pedem perreptans.
- △ Propaginis ⊙ insignitæ ramus femoris interiora ad inguina accedens.
- ≡ Diætæ propaginis ramus ad anterioris femoris regionis cutem uersus exteriora digestus.
- Π Diætæ propaginis ramus, primo tibiam mouentium musculo oblatu.
- Σ Diætæ propaginis soboles, quas in anteriorem genu sedem & posteriorem quoque dispensat.
- Φ Hac sede propago ⊙ indicata per sedem tibiæ interiorē, sub cute in uarios multiplices ramos diffunditur, hicque opportune dum sanguinem mittimus aperitur.
- Υ Hac ad anteriorem interioris malleoli sedem nuper diætæ propago ducitur, atque uti cernere est in pedis superiora exhauritur.
- Ω Ramus a grandi uena crus petenti in anteriorem coxendicis articuli regionem exporrectus, eiusque sedis musculus & cuti soboles utique frequentes deriuans.
- 1 Ramus septimo nonoque tibiam mouentibus musculis, & cuti femoris iuxta externam ipsius sedem ramos deducens.
  - 2 Grandis uena in quintum femur mouentium musculum digesta.
  - 3, 4 His duabus propaginibus inuicem coeuntibus uena constituitur, quæ inter musculos posteriorem femoris sedem occupantes excidens, sursum in femoris cutem ramos porrigit, quos 5 insigniui. Verum maiori ipsius parte 6 notata sub cute per poplitem genu uel flexu fertur, & in suræ cutem numero 7. sa serie inibi digeritur, ubi 7 ascriptum spectas. Porro in delineatione, obscurus ille ramulus, qui 8 respicit, deorsum magis deberet ferri: neque sat scio qua uel mea uel sculptoris negligentia, is illic desinit. Verum mediocris est negotij illum uersus 8 notam, calamo deorsum protrahere, quum in dextro crure illum non neglexim.
  - 9 Magnæ crus petentis uenæ in duos ramos distributio, quæ hæc inter duo inferiora femoris ossis capita continetur.
  - 10 Interior diætæ diuisionis ramus, ad posteriores suram tibiæ uel uentrem constituentes musculos et ad cutem internæ sedis tibiæ suræque digestus, inibi 11 insignitus.
  - 12 Diætæ iam rami quem 10 notauimus portio, secundum interioris malleoli posteriorem sedem ad internum pedis latus exporrecta.
  - 13 Exterior ampliorque ramus diuisionis 9 insignitæ, qui mox in alias duas impares propagines digeritur.
  - 14 Diætæ modo diuisionis exterior propago.
  - 15 Exterioris diætæ modo propaginis portio externum perreptans malleolum.
  - 16 Interior illius diuisionis propago, quæ inter tibiæ & fibulæ medium quæ hæc ossa inuicem dehiscent deorsum fertur, inter musculos uidelicet posteriori tibiæ ossis & fibulæ sedis adnatos, & ligamentum quod hæc ossa secundum tibiæ longitudinem mutuo colligat.
  - 17 Diuio interioris propaginis 16 insigniti, quæ ad medium longitudinis tibiæ perficitur. Atque hæc alterum ramum inter calcem & tibiæ os ad pedis inferiora mittit, alterum uero inter fibulam & calcem.
  - 18 Soboles iam ultimo commemorati rami, quæ inter tibiæ os & fibulam per membraneum eorum ossium ligamentum in pedis superiora digeritur, aliisque uenis hæc præreptantibus commiscetur. Atque ita quatuor fere uenarum radices ad pedis superiora surculos porrigunt, nimirum 12, 8, 18, 15 insignitæ.
  - 19 Venarum ad digitos series indicatur. Præter hanc causæ uenæ delineationē, & plerasque quinti sexti et septimi librorum figuras, hic imprimis spectat quæ ad horum librorum Epitome parauimus, & huius libri calci uarias ob causas uti commodissime fieri potuit insuendam duximus. Quotiescunque igitur in quatuor subsequentium capitum interiori margine simplex character occurrerit, illum ad nudam causæ delineationem refer, quam siue sexti Capituli libri tertij figuram, siue figuram sexti Capituli præpositam alibi in margine uocemus, nihil interesse arbitror.

QVONAM

QVONAM PACTO VENAE CAUAE SOBOLES IN IECORIS SUBSTANTIA, PORTÆ UENAE PROPAGINIBUS COMMITTANTUR, QUAEQUE RATIONE UENAE CAUA A IECORE PRODEAT, AUT IN IPSUM RAMOS DIFFUNDAT. Caput VI.

Quoties alicubi in interioribus marginibus figuram sexti Capituli libri tertij scribimus, nudam uenæ causæ delineationem indicamus, ne semper addendum sit, figuram sexti Capituli præpositam.

a tota figura
ra hanc cap
u præposita
ia.

b d.
c 7. lib. 6
C. C.
d d. ampli
us est, quam
B. 1.

e f. ca. 12
d. uenarum
ia. V. cum
D.

f. lib. 6
C. D. P. cum
O. P. R. figu
re 6. D. uen
specta hanc
sedem in sul
uma 3. lib. 6.

g. f. 15. ca.
h. f. ca. 5.
i. f. ca. 15.
k. coxæ C.
l. f. lib. 6
m. G. f. figu
re 1. ubi alia
seru etiam
uidebitur I
quam G.

ROLIXE admodum de uenæ causæ exortu agendum esse, si quis autem cōtrouersiam in medium adferendam arbitraretur, cum plerique Galeni loca, ipsius operibus passim interiecta, tum maxime sextus de Hippocratis et Platonis dogmatibus liber attestantur, quæ uniuersum huic questionem, ex quo nam uiscere uenis origo ducatur, dedicauit. Si enim ex proposito eadem disceptatio mihi aggredienda foret, neuitquam Galeniarummenta oscitanter præterire liceret, quin singula seorsim essent accuratissimo studio examinanda, & quæ uera, & quæ falsa ducerem, enarranda. Haudquaquam enim adeo Galeni uerbis acquiescendum est, ut omnia quæ illic in Aristotelem congerit, uera in dubitataque esse ducamus. Vti iam in sermonis progressu, qui ueram uenæ causæ seriem enarraturus est, cuius reddetur obuium. Quippe relicta de uenæ causæ ortu (de quo non immerito Herophilus ille Anatomicorum coriphæus ambigebat) contentione, ipsius distributionem aggrediar, quam quidem a corde auspiciam, si modo a maxima amplissimaque uenæ causæ sede hanc auspicandam opinarer. Nam contra Galeni placitum, in Aristotelicæ sententiæ robur, uelimus nolumus, nobis quantumuis etiam ringentibus, fatendum erit, uenæ causæ orificium quod ad dextrum cordis sinum pertinet, amplius esse, quam uenæ causæ corporis amplitudine, quæcunque etiam ex parte hæc metiendam duxeris. Deinde subsequens Caput commentum Galeni falsum esse docebit, quo cauam, quæ iecoris gibbo committitur, amplissimam esse astruit, quodque illam statim ab exortu in duos truncos arteriæ magnæ modo findi, ac unum superiorem petere, alterum uero deorsum explicari, & postmodum ex illis truncis eum qui deorsum secundum lumborum uertebras fertur, grandiorē esse tradit. Vnde etiam illico in Galenum propria ipsius iacula, quæ ex fontium fluuiorumque ductibus & arborum radicibus tanta industria et callidē texuit, repellēda ueniunt. Eodem modo Galeni dogma prorsus est respuendū, quo uenam cauam ex corde prodire inficiatur, quod illic non similiter, ut magna arteria, enascatur, hoc est, quod mox ab ortu in duos truncos non diuidatur, sed recta secundum cordis latus ducatur. Primum enim, ut falsum & dissectionis professori in dignissimum est, Galeni axiomata, quo uenam iecoris gibbo pronatam in duos truncos, perinde ac magnam arteriam, partiri affirmat: ita etiam non sua demonstratiua methode concludit, hac occasione cauam a corde non oriri, quod recta secundum cordis latus porrigatur. Nam si quis arteriæ ortum attentē examinauerit, animaduertet profecto (quod & Galenus non ignorabat) illam e cordis basis medio tanquam ex ipsius centro enasci, ac proinde si arteriæ pars aliqua deorsum ducenda fuerit, ab ortu statim arteriā necessariō diuidi oportuisse. Venam autē quæ ex cordis basis latere (utpote uas mollius quàm arteria) secundum Aristotelis sententiā enascetur, non oportuit in duos truncos statim ab ipso ortu discindi, quum citra diuisionem peropportune sursum deorsumque repere possit, illaque diuisio incassum fieret, præterquam quod prorsus esset inartificiosa. Nam si hinc prodians uena, arteriæ modo bifurcetur, primum ipsius origo & caudex aliquouersus in dextram thoracis sedem omnino proreperet, ac inde primum diuideretur, cuius diuisionis trunci denuo sinistrorsum deberēt duci, si modo uersus corporis mediū (ut nūc sit) causæ caudex porrigi debuisset. Accedit huc Galeni argumentū, nuncque non grauissimē ab ipso resumptū: Si cor uenarum esset principium, omnes uenas necessariō oportuisse ad cor ptingere, ut sanē ad iecur ptingunt, quasi uerō arterialis uena ad iecur non minus, quàm portæ uena ad cor, accederet. Aut si forte Galeni sententiæ suffragari contenderimus, arteriæ uenam ob id ad iecur non pertinere, quod arteriæ constet corpore, concedamus rursus oportere uenalem arteriam uenæ corpore efformari, atque ab illa sinistri cordis sinus sede principium petere, a qua caua e dextro cordis sinu nascitur. Adde & hæc non secus ab origine in dextrā pulmonis sedem et in sinistram duci, quàm caua sursum ac deorsum a corde ducitur: ac dein uenam arterialem aliquādiu unum caudicē ab ortu fer

HAC figura finit causæ seriem, quam necessariō moliretur, si in duos truncos ad cordis dextrum latus discinderetur. Quod autem hoc Galeni argumentum toties ab ipso repetitum, et optima demonstrationis loco habitum, accuratius obserues, cōfer præsentem figuram cum aliquot sexti libri et potissimum cum quinta, & etiam cum totius causæ figura, ut animaduertas quæ illa citra diuisionē obliquari oportuerit, ut ex dextro dorsi latere ad ipsius medium pertingeret.

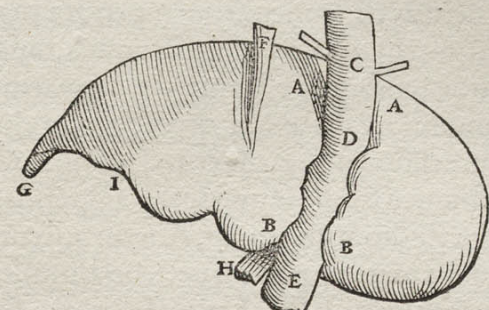
uare, ac postea in duos truncos diuidi, perinde sanè ac magna arteria, quæ similiter ac uena illa arterialis e cordis basis medio, pñasci, suo loco docebit. Præterea irrefutabilis illa (ut Galenus inquit) demonstratio, quam in Aristotelem de animalibus dextro cordis sinu destitutis contexit, minimè efficax est: quandoquidè illis animalibus caua uena unico cordis sinui eum in modum tunc committitur, ut in alijs dextro sinui, quum & his animalibus sanguis à iecore ad arteriarum saltem nomine (etiam si non pulmonum occasione) diffundatur. Et quis obsecro eò uenit stupiditatis, ut Aristotelem cauam uenam eiusmodi animalibus ex dextro uentriculo, quem non habent, exoriri uoluisse cum Galeno dicat, & non cognoscat Aristotelem aliud orationis genus de animalibus pulmone destitutis, quàm de illis quæ hoc non priuantur, institutum fuisse: Ad hæc, quis perfunctoriè in dissectionibus uersatus ambigit, argumentum quod à membranulis uenæ cauæ orificio præfectis ducitur, per uenalis arteriæ membranulas dilui posse: Neque satis scio quid de auum uenæ cauæ distributione Galenus comminiscatur, quum nihil peculiare in uenæ cauæ serie in illis obseruem, nisi quod iecur duabus fibris seu lobis ipsis priuatim constituitur, à quibus si caua principium ducit, profectò arteriæ magnæ ritu ab origine in duos truncos non diuiditur. Insuper Galeno, quando cauam à corde non oriri asserit, eo quod arteriæ modo non pulset, animaduertenda uenerat arterialis uenæ ac uenalis itidem arteriæ natura. Pariter quum obijcit, cor sanguificationis uim iecori per cauam non offerre, quod illa coriacea sit, ipsi expendendum erat, quàm breue interuallum inter cor et iecur consistat: & quo pacto ipse in quarto libro de Partium usu, toti uenæ portæ sanguificationis facultatem iecoris uirtuti simillimam tribuerit. Cuius uenæ distributionis seriem Anatomici à iecore inceperunt recensere, non autem ab intestinis & uentriculo, à quibus confectum ex cibo & potu succum in iecur deducit. Sed ne hinc Galeni dissectionis, atque adeo totius medicinæ principis placita, nimis uilipendere, ac seriatiim ipsius quæ adhuc reliqua sunt argumenta refellere uidear, & non potius tanquam pro aris & focis unâ cum alijs medicis, qui manus sectioni nunquam adhibent, pugnare, ac probabilia saltem affingendo defendere, à iecore seriem uenæ cauæ iam auspiciabor, quod ab hoc sanguinem in cauam deriuari, aut saltem ex portæ propaginibus in cauæ soboles assumi non negem. Ortum uerò cauæ hinc esse non ita annuo. Neque quicquam à me de ipsius origine assertum uolo, quicquid etiam casu mihi inter scribendum exciderit, ne hircosis quibusdam medicis calumniâdi ansam ipse suggeram, qui non nisi huius generis nugas morantur, & interim ossium ac musculorum cognitionem & uasorum reliquam seriem tanquam ad se nihil pertinentem reijciunt: & si forte hic quicquam texere in me possent, mirè suis pestilentibus odijs nos traducerent, probe & tacite ad innumera loca conuientes, in quibus Galeni lapsus Anatomicos hæcenus ostendi: & forte in posterum illos silentio uel ob hoc non sum præteriturus, ut eiusmodi sycophantis & utilitatoribus inuidiæ, & in illis quæ propter incitiam auersantur exercendi argumentum præbeam. Verum ideo de cauæ principio ex iecore nihil absolutius subiiciam, quod iecur mihi potius euenis quæ ipsi intextuntur, quàm uenas ab ipso, uel etiam in prima fœtus conformatione, originem ducere colligatur. Aliud enim nihil in quinto libro iecur esse audies, quàm uenularum infinitam sobolem, cui concretus sanguis (qui propria iecoris est substantia) obnascitur, quum interim uenæ cauæ os ad cor pertinens, simile prorsus sit magnæ arteriæ, & uenalis arteriæ arterialisq; uenæ orificijs: quæ à corde enasci nemo sanæ mentis inficiari potest, si modo diuersæ quasi substantiæ corpus (ut ligamentum ab osse) ex alio pronasci affirmare audemus. Cæterum quemadmodum (ne forte rursus aliò excurrat oratio, cui, ne prolixior fiam, rationes nullas ex sententia addo) ab extremis iecoris partibus orbiculatim ex ipsius concaua sede exiguas uenularum propagines paulatim ad iecoris medium uersus posteriora contentes inuicem coire, maioresq; uenas constituere diximus, et deinde ex maioribus illis rursus grandiores tantisper effici, quousque omnes illæ soboles in uenæ portæ caudicem finiant: pari etiam ratione ad concauæ uenæ generationem (ut ita modò loquar) ex summis orbiculatibus quæ iecoris sinibus, in gibba ipsius sede, innumeræ uenularum propagines exoriantur, quæ sensim uersus medium posterioris sedis iecoris prorepentes, in insigniores uenas coeunt: atque hæc rursus in ampliores eousque colliguntur, donec tandem in elatori iecoris parte, qua dextram uertebrae sedem respicit, in unam congregiantur uenam, quæ ab insigni amplitudine Græcis *πύλη, μεγίστη* interdum, & *σελεχία* (quemadmodum & portæ uena) deinde & *ἡ πύλη*: in Arabum autem interpretibus uocatur hanabub, uena uentrem habens: Latinis uerò caua, magna & iecoraria, rariùs autem caudicis uena nuncupatur. Vnde uerò nonnulli hanc Galeno communem uocari scripserint, non satis assequor, quamuis existimem hos illa delusos uena, quam eo nomine in cubito peritiores medici uocant. Vti etiam dextri

Vene caue di
tributionis de
scriptionem à
iecore incipien
dam.

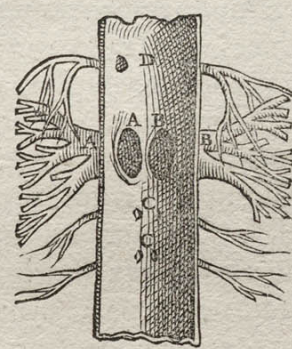
Cauæ in ieco
re series.

Cauæ uenæ
nomina.

dextri cubiti axillarem, Hippocrates iecorariam, non minus quàm ipsam cauam quæ cordi proxima est, appellauit. Porro uenæ cauæ rami per iecoris corpus exporrecti, portæ ramis incumbunt, & utriusq; uenæ ramulorum extrema osculis inter se conuident, ut cauæ propagines optimè citissimeq; sanguinem iecoris beneficio in portæ ramis elaboratum, ac bile flaua saculentosq; sanguine repurgatum, transsumant, & postmodum uniuerso corpori ad partium nutritionem deducant. Venarum itaque cauam constituentium, atque è iecore educarum coitus, nò in medio gibbi iecoris perficitur, ut Anatomicorum uulgus ridiculè arbitrat: sed, ut iam prius admonui, in ea parte iecoris quæ dorsi seu spinæ dextro lateri proxima est. adeo sanè ut nihil prorsus substantiæ iecoris toti posteriori uenæ cauæ parti, quæ dorsum spectat, obduci cernatur. Neque rursus, quemadmodum Galeno & omnibus dissectionum professoribus hæcenus uisum est, uenæ cauæ rami ex iecore procedentes, cauam in eum modum constituunt, quo portæ uenam efformari colligiq; dictum est: aut ut radices ad arboris caudicem pertinere conspiciamus. Nam cauæ rami, ac si uenam per posteriorem iecoris sedem delecta quodammodo deorsum porrectam, et duntaxat iecoris cuidam sinui innatam ingredirentur, eam constituunt. Sunt autem hi duo insigniores rami, propter iecoris elatiora, in anteriorem cauæ sedem, non autem latera, aut posteriorem sedem, subingredientes, qui neutiquam cum uenæ cauæ amplitudine sunt comparandi. Imò si non nimis anxie in Galeni uerba mecum iuraueris, neque tuis oculis fidem derogaueris, proculdubio asseres uenam cauam à corde deorsum per iecoris posteriora ferri, atque ab huius anteriori sede duas insignes uenas pullulare, numerosa serie in iecoris substantiam diffusas. Præter eas uenas quas caua, simulatque deorsum à corde descendens, iecoris substantiæ adnascitur, iecori offert, in reliquo ipsius per uisceris posteriora descensu (qui sanè breuissimus est) paruulos etiam spectabiles ramulos ab anteriori cauæ sede etiam in iecoris substantiam excurrentes, et in omnibus hominibus numero neutiquam pares. Atque hæc omnia sedulo hominem secanti, adeo sunt obuia, ut nullus nunc uenæ cauæ seriem spectans, non multò magis probauerit hanc, quod ad seriem, nò autem sanguinis ductum attinet, oportere à corde primum describi, ac demum ipsius ad superiora inferioraq; ductum esse enarrandum. Sed quum concedam, sanguinem qui in caua passim continetur, à iecore confici, uenæ cauæ ramorum distributionem à iecore quodammodo auspiciatus sum, ac deinceps eam uenæ partem primum describam, quæ supra iecur consistit, non eam quæ ad partes iecori subditas porrigitur: longè omnibus de cauæ ortu postpositis altercationibus. Quanquam interim sedulo studiosos adhortor, ut nullis autorum suffragijs fidem dantes, ipsi non modò hominis iecur, uerum & simiarum & canum, quibus alia iecoris forma accidit, aliaq; ramorum à caua in iecur series, accuratè secant, ac uenæ cauæ iuxta iecur & cor progressum examinent, dummodo inutili quoque Anatomes parte delectentur. Quo autem id fieri debeat artificio, partim in calce quinti libri, partim & in sexti libri fine docebitur.

PRÆSENS figura iecoris gibbi posteriorisq; ipsius sedem demonstrat. ac A quidem & C indicant elatioris gibbi regionem septo transuerso uersus anteriora conuidentem. B uero & D regionem humilioris. C caue uenæ pars notatur, qua hæc septum permeat, ipsiq; ramos exporrigit. D ad E usq; sedē indicat, qua caua iecoris substantiæ adnascitur. H portæ uenæ portunculū insinuat. ceteri characteres aliò quam ad præsens Caput referuntur.

H A E C figura uenæ cauæ portionem oculis subijcit, posteriori iecoris sedi exporrectam. Hanc longā sectionē secundum posteriorem uenæ sedem ducta dissecta, ac dein distendi, ut propaginum foramina, quæ caua in iecur diffundit, aut quæ cauam constituunt, in conspectum uenerent. Ac utrumq; A propaginis quæ à caua in sinistra iecoris sedem disseminatur, orificium, & ipsam denique propaginem notat. B uero & C propaginem indicant, quæ per dextram iecoris sedem spargitur. Cauæ & C paruas soboles insinuant, quæ iecori etiā à caua præter duas maximas propagines, diffunduntur. Nihil enim interesse uelim, an propagines hæc soboles à iecore enatas cauam constituere dicam, an à caua in iecoris substantiam diffusas. Cæterum D caue uenæ sedes notatur, qua hæc septum permeat, ipsiq; ramos depromit.

Cava partem
 septum transie-
 unt, illa quae
 sub iecore costi-
 sit, non arcti-
 orem esse.

HAVDQVAQVAM Galeno & reliquae Anatomicorum turbae illius pla-
 cita sectanti satis fuit, falsum uenae cauae ortum à iecore comminisci, ac ut
 ab Aristotelis placito uerius declinare uiderentur, fingere, uenam cauam
 mox à suo è iecoris gibbo progressu in duos truncos arteriae magnae mo-
 do bipartiri, unumq; ad superiora corporis, alterum uerò ad inferiora du-
 ci: quinimo ut etiam probaret sanguinem in corde non generari, adijcere
 nò ueritus est, truncum qui superiora petit multò strictiorè esse, minusq;
 amplum illo qui deorsum porrigitur. Sed iam asseruimus, cauam in eiusmodi truncos non di-
 uidi: & etià ueritati neutiquam consonum est, cauae uenae partem quae inter iecur^a dextramq; cor-
 dis aurem conspicitur, angustiorè illa uideri, quae sub iecore lumborum uertebri explicatur, ut
 quod nò perfunctoriè inter dissecandum obseruari uelim: quo minus aliquis, qui mihi scian-
 ti nò altiterit, aut ipse sectionem studiosè non fuerit aggressus, hæc me confingere arbitretur.
 Nam si quis obiter sectioni studium impendat, & iecur aut cor, aut aliud mēbrum inter secan-
 dum mouens, plus sanguinis in uenae partem uertebri lumborum exporrectam, quam in illa
 quae supra iecur habetur propulerit, is sanè Galeni sententiæ subscribet. at si uicissim ex hac ue-
 nae parte in illa sanguinè compressum sursum duxerit, leui opera Galeno non amplius assentie-
 tur. Præterea, ubi hæc sectione indagauerit, necessum est Galeni rationem pressius expendere,
 qua conficit ascendente uenae partem multò oportere minorè esse descendente, quòd hæc plures
 quam illa partes enutriat. Nam si hæc Galeni ratio uera est, etià citra sectionem ipsius commentū
 nulli nò innotescet, quandoquidē ascendens pars plus sanguinis contra Galeni dogma, quam
 inferior quæ lumborum uertebri exporrigitur, requirit. Primū enim neq; bilis uesicula, neq;
 uentriculus, neq; intestina, neq; omentum, neq; mesenterium, neq; lien ramulum aliquem à ca-
 ua assumunt, hæc q; sub iecore collocantur. Verū soli renes, altera uesica, testes et crura, & in-
 ferioi abdominis pars ab ea quæ descendit cauae parte sanguinem adipiscuntur. Ab ascenden-
 te uero septum transversum et uniuersus thorax alitur. nam & thoracis pars iecori proxima, &
 secundam usq; lumborum uertebra pertinet, à^a uena coniugis experti nutrimentum obti-
 nere audies. deinde manus, collum & caput uniuersum, ut taceam nūc sanguinis copiam in ce-
 rebrum tot uenis scaturientem, et eam quæ in cor deferitur, non solum cordis & pulmonis om-
 nium maximi uisceris nomine, uerū & omnium arteriarum quas sanguine ad cor delato im-
 pleri credimus, & arteriæ demum, si cum descendente caue portione comparentur, quanto mi-
 nus quam illa sanguinis continent. Sed quorsum spectat eiusmodi rationes, ut Galeni placitū
 subuertatur, colligere, quum sectio iam admonitis studiosis abundè non hoc solum infirmit,
 sed & alia quæ in Galeni libris de Hippocratis & Platonis decretis passim leguntur, quampluri-
 ma, à medicis propter secandi imperitiam, & nimiam quam autoribus damus fidem, tanquā
 Apollinis oracula, libenter concessa. Cæterū ego in præsentia relicto Galeni placitis, partē
 cauae ascendente lubens persequeretur, quò oratio uera duntaxat enarrans minus excreceret,
 & Galeni nomine non interrupta, longè redderetur facillior. Verū ea ipsius est autoritas, &
 nostra in illum obseruantia, ut nisi ipse interdum quando illius sententiæ non acquiesco, admo-
 nerem, nullus non me falsissima proponere sibi persuaderet: quum interim collatis inuicem
 hominis sectionem locis, in promptu sit, an perperam ab illo declinem. quod si alibi accidit, pro-
 sectò nunc in uenae cauae serie mihi quantum uis inuito continget: quam prius aliquosq; uere
 persequar, ac postmodū ubi à Galeni dogmatibus sermo dissenserit adijciam. Vena itaq; caua
 neruosa septi transversi partem in dextro ipsius latere peculiari foramine^e permeat, unā etiam
 cordis^a inuolucrum perforans, quod insigni amplitudine tum alibi septo continuatur, & con-
 nascitur, tum potissimum ubi caua septum transit, ac septo^e duas non uulgares offert propagi-
 nes, per uniuersam septi sedem multiplici sobole excurrentes, & ramulos quoq; cordis inuolu-
 cro, quā id septo committitur, diffundentes. Quum primū uerò caua septum^e superauit, mo-
 dicè uersus sinistram cordis^a basis dextrum latus procedens, sinistro ipsius latere^e adaperi-
 tur, atq; in dextrum cordis sinum pertinet. Non quidem ut Anatomicorum sæx scribit, aliqua
 propagine aut ramo quopiam, uerū duntaxat foramine quodam seu scissione adeò ampla, ut
 cauae uenae amplitudo ipsi neutiquam conferenda sit. Anteriori cauae uenae parti hīc^e dextra
 cordis auricula connascitur. A^a posteriori uerò cauae ad cor connexus sede,^e insignis uena
 promitur (non autem, ut Galenus libro de Venarum sectione docet, exigua) quæ secundum
 cordis

Cauae per sep-
 tum transiens,
 ac ipsius in sep-
 tum rami.
 Cauae in cor-
 dis dextrum si-
 num adaperi-
 tio.

Cordis basim
 cingens uena.

cordis posteriora & sinistram latus ita porrigitur, ut cordis basim coronae modo succingat, ac
 ab inferiori ipsius sede^a ramos deorsum ad cordis usque mucronem dispergat, quorum præci-
 pui sunt, qui cordis substantiam illic petūt, ubi hæc est^a crassissima. Vnde etiam frequentiores ue-
 nas sinistro cordis lateri, & ubi sinuum ipsius septum consistit, nobis occurrunt. Hæc uena in
 terdum gemina uisitur, grandiori quidem à posteriori sede orificij cauae initium ducente, mi-
 nori uerò ab anteriori sede. Verū longè sæpius unica tantum obseruatur, etiam si Galenus a-
 libi hanc perpetuò geminam esse scripserit. Vena caua à cordis basi sursum ascensura gracilior
 sit, & cordis inuolucrum perforat, & uersus corporis medium sensim ducta magnæ arteriæ
 innititur, non autem retrorsum ducta uertebrae corporibus insidet, quæ à stomacho occu-
 pantur, cuius aspera incumbit arteria, & huic non infima magnæ arteriæ propago cui ul-
 timo caua insertitur: adeò sanè ut quum caua tantum à uertebri distet, mirabili artificio illis
 uena fuerit offerenda, quæ ipsis costis quæ sanguinem subministraret. Quum enim septum
 transversum impedimento sit, quo minus caua^a ubi sub iecore exporrigitur, ac renibus sobo-
 les dispensat, uertebri costisq; propagines tribuere queat, & deinde quum cordis basis adeò à
 uertebri eleuetur, & uasa in pulmones diffusa caua à uertebri ita subleuent, ut etiam hinc
 ad ipsas caua nullos deriuare queat ramos, rerum Opifex à caua^a magnam eduxit propagi-
 nem, postquam hæc cordis inuolucrum transcendit, atque pulmonis dextræ partis cum sini-
 stra^a connexum (qui uasorum pulmonis interuentu perficitur) superauit, ipsaq; dorso propin-
 quius quam antea accedit. Hæc propago seu uena à dextro cauae latere pronata, deorsum ad
 quartæ propemodum thoracis uertebrae corpus contorquetur, & decliuis secundum de-
 xtrum uertebrae latus porrecta suo^a sine unā cum magna arteria, sub septo transuerso ad
 aliquot lumborum uertebras pertingit. Hæc uena, cauae uicem toto progressu gerit, quo
 ipsius caudex uertebrae ita^a atque in lumborum regione nequiuīt contingere, ac geniculatim
 ramos ad uertebrae ipsas^a quæ adeò dorso partes offerre. Porro caua hanc sine coniuge & pa-
 ri uenam à se tam grandem deprompsit, ut arteriæ magnæ ritu utrinque ad costarum inter-
 ualla, ut nunc dicam, ramos germinare posset, quos quidem à lateribus non diffudit, sed
 ex media regione posterioris ipsius sedis, quæ uertebri innititur. Quia uerò coniuge priua-
 tur, neque in altero latere parē affiscit à caua propaginem, & Graeci, nos uenam absque
 coniuge, & paris expertem nominamus. Oritur autem potius à dextro cauae latere, quam à
 sinistro, quòd secundum dextram dorso sedem explicari debuit, sinistra nimirum sede, & me-
 dia quodammodo à magna arteria dignissimo organo occupandis. Ab anteriori etiam ca-
 uae sede non enascitur, ne frustra tunc longiori ductu quam nunc uersus dextrum reflecti, ita
 que spinam accedere deberet. A^a posteriori quoque principium sumere nequiuīt, quòd hæc se-
 des alijs incumbat organis, quòdque hinc uenam coniugis expertem dextrorsum magis de-
 duci, quam nunc, oportuisset. Ab hac uena utrinque geniculatim pullulant propagines, sin-
 gulae ad unum nouem costarum inferiorum interuallum perreptantes, quæ in uerarum qui-
 dem costarum interuallis ad eam usque^a sedem contendunt, ubi hæc in cartilaginem degene-
 rant: in spuriarum uerò costarum interuallis, etiam in anteriora magis abdominis, quam in
 terualla pertinent, propagines hæc pertingunt, abdominis musculus etiam^a implicat. In ipso
 autem per costarum interualla progressu ramulos diffundunt, qui in musculos illi thoracis se-
 di quam ipsæ perreptant incumbentes, disperguntur. Præterea ab hac sine pari uena ad sin-
 gulas secundum quas deducitur uertebrae soboles quædam pertinent, quæ in uertebrae
 corpora, & dorsalem medullam, & in musculos his sedibus accumbentes excurrunt. Præ-
 terea^a membranæ thoracem interficientibus, quæ illæ dorso continuantur, ab hac uena fur-
 culi etiam offeruntur. Deinde non obaudiendum est, ab huius uenae lateribus, quam pri-
 mum ab ortu uertebrae contingit, subinde ramum quoque educi, eumque in tenues propa-
 gines diuisum, etiam sui lateris superiores costas adire, atque inibi in membranam costas suc-
 cingentem numerosis, sed gracilibus furculis distribui. atque hinc non seriatim ac recta secun-
 dum costas ductum feruntur, quemadmodum rami inferioribus costis digesti, uerum erra-
 bundo ductu excurrunt. Atque id adeò frequenter in hominibus (quòd his scilicet multò bre-
 uior thorax, quam quadrupedibus, à natura datus sit) usu uenit, ut eodē anno in publica sectio-
 ne in uiro & item muliere omnes thoracis costas enutriti, interdū Patauij uiderimus. Et Bono-
 niæ etiam (ut priuatas sileam sectiones) quū primū illuc dissectioni præessem, atq; de uenae se-
 ctione in laterali morbo satis pertinaciter contenderetur, una eademq; demonstratione tria no-
 bis obtigerūt hominū cadauera, quibus omnes thoracis costas huius uenae propaginibus enu-
 triri, nemo ex tanto eruditior uiroꝝ cœtu inficiari potuit. Atq; ut id subinde obseruatur, ita sa-
 nè interdum hanc sine pari uenam, quum ad nonam ferè thoracis pertingit uertebra, in duos
 i 4 truncos

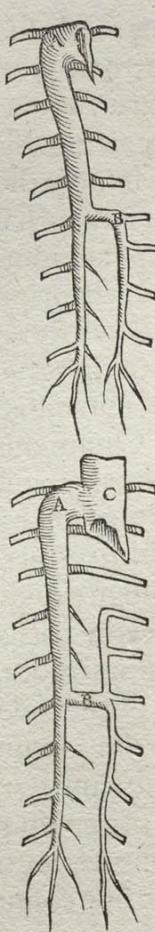
Li. 7. de. Ad.
 mi. dissecio.

Qui uenam cō-
 iugis expertē
 à caua educi
 oportuerit.

Varia uenae
 paricarentis
 series.

*De his figuris geminis uenae parae carentis ferri expressimus, quae ab illa uari-
ant, quatinus uenae cauae delineatio indicat.
ut. Notat autem hic A uenae sine pari
truncum. B ipsius ra-
mum, qui in
sinistro du-
ctus, in plu-
res digerit-
ur propa-
gines. C ue-
ro in infe-
riori figu-
ra, insinuat
cauae uenae
caudicis por-
tionem.*

da, faciendum duxi studiosius, quanto pertinacius ipsos monstruosa illa admirari, experientia non semel didici: quum interim ipsis dolendum magis esset, tale ad integram sectionem corpus obtigisse, quod ab hominum canone plurimum uariar, nisi forte etiam crebro absolutorum & non monstruorum hominum sectionibus astutissent, Galeni precepta ad finem libri primi de Administrandis sectionibus nobis datum nunquam negligentes. Porro iam sermone adijciendum est, mihi hactenus in homine nihil esse praetermissum: uti sane arbitrabitur, qui Galeni placita sedulo euoluens, primum a me quintam pulmonis fibrarum seu lobum requirit, quo caua in interuallo inter septum & cordis inuolucrum ex Galeni sententia suffulciretur. Quippe quum hunc lobum Galenus in simijs reperisset, immerito oscitantiae alios dissectionis proceres arguit, quasi illum ignorasset: uti sane & Galenum is lateret, si hominum cadauera potius quam simiarum secare aggressus fuisset. Quum enim in homine nullum sit interuallum ductus uenae cauae a septo in cordis inuolucrum, sed uti superius docui, haec duo simul connata una femelque perforantur, nullus sane pulmonis lobus hic consistere potest, qui in illo interuallo uenam sustineret, nisi forte hunc (quod summe est absolum) in cordis inuolucrum reponi quis sectionum imperitus arbitraretur. In caudatis uero simijs, et magis adhuc in canibus, amplum occurrit interuallum, inter septum transversum & inuolucrum cordis mucronem, ac hic inter membranas thoracis intersepientes inane uacuum ue est spacium, per quod caua prorepit, sibi substratum habens pulmonis lobum, quo mirabili Naturae opificio is cauae caudex tanquam manu apprehenditur et suffulcitur. Proinde quando Galeni descriptionem canibus, nostram autem hominibus conferes, utramque ueram esse fatebere. Verum Galeni sententia nusquam non a caua priusquam cor pertingat, uenas in membranas thoracem intercipientes, deduci ac distribui docens, ueritati parci, quum haec membranae uenas assumant, partim ab illis ramis quos a iugulo ad has ferri audies, partim a uena sine pari. Caua autem quum ad cor fertur, intersepientes thoracis cauitatem membranas ne contingit quidem, tantum abest ut ramulos ipsis ita tenues ut in illas digerere debeant, offerat. Praeterea alius Galenum in libro de Venarum sectione, probè affecutus mirabitur, qui priusquam caua supra cor progressum attingerem, a caua statim atque in cor pertingat uenam arterialem in pulmones porrigi non ascripserim, quum interim illud Galeni sit dogma. Quod quam ueritati consentiat, ipsa uasorum continuas arguit: quippe quum nihil ab alio pronasci uerè dicamus, nisi id ei sit contiguum, aut saltem attiguum, arterialem uenam a caua principium ducere ne utique quis asseret, praeterquam enim quod arterialis uena sextuplo crassiori constat corpore quam caua, illa hanc non contingit, sed non mediocriter cordis substantiae portio inter cauae orificij elatiorem sedem & dextram orificij arterialis uenae, intercedit. Dein arterialis uenae orificium

Lib. 6 de Placitis. lib. de Sectione. uena. lib. 7 de Admin. & 2 Commentarium in Hippocrate. de Vitis. rati. in morbis acutis.

orificium non minus in cordis dextrum sinum quam orificium cauae orbiculatum liberumque pertingit, nihilque minus apparet quam soboles aliqua a caua ad arterialem producta. Vnde etiam haec, quia propria obtinet circumscriptionem, non minus priuatim quam caua uenit pertractanda. Huc accedit Galeni de uenae parae carentis principio, sibi non constans sententia. Primum enim in commentario decimo secundi libri in Hippocratem de Vitis rationem morborum acutorum, sibi ipsi ter pugnat. nam in initio sermonis de uenae cauae per thoracem distributione uniuersim inquit, uenam octo inferiores costas enutrientem a caua pronasci antea quam ad cor pertingat, mox subiicit, in quibusdam animalibus supra cor hanc a caua deprimi: in homine autem ex ea cauae sede eandem emergere docet, qua haec dextram cordis aurem contingit. Rursus sui oblitus aliquanto inferius subnectit, hominis infernas costas a uena enutriti, quae sub corde a caua exorditur. Huic sententiae propemodum conformis est, quae in sexto libro de Hippocratis & Platonis dogmatibus legitur, quum scribit, cordis inuolucrum simul cum omnibus membranarum, quae tum thoracis cauitatem intersepunt, tum quae pulmonem ambiunt, alimentum ex caua priusquam ad cor deferatur sumere. Quando enim inquit, uenae parae carentis, quae maxima ex parte uena sine pari enutritur. Non enim intelligit opinor membranam pulmonum substantiae proximè obnatam, quum haec ne furculum quidem a caua mutuetur. In libro autem de Venarum sectione, uenam sine pari a dextra auris sede ad sinistras thoracis partes proficisci, atque ad quintam thoracis uertebrae perferri in quibusdam animalibus attestatur. In simijs autem, paulo supra aurem in dextris partibus hanc poni docet, pluramque hic quam in libro de Vitis ratione, costarum interualla praesenti uena enutriti facit. Eandem sententiam in septimo de Administrandis sectionibus complectitur, nisi quod hic ipsam a uena quae iuxta dextrum cordis sinum consistit, pronasci simpliciter tradit: quum illic ad sinistras thoracis partes illam proficisci, male adiecerit. Quinetiam alio septimi eius libri loco haec sine pari uenam ex dextro cordis sinu non secus ac coronalem pronasci docet: quamuis id in simijs haud euenit. At non est quod prolixius alia huius ordinis loca ex libro de Fetus formatione & aliunde in medium adferam, quum ex modo propositis, Galeni de uenae parae carentis ortu progressu que sententia utrunque conficit. quae quam ueritati consentiat, ex nostra enarratione ueram eius uenae seriem prosequente, petere licet. In homine enim non minus quam in simijs, & canibus, & suis, & bobus, & quotquot uidi quadrupedibus a caua procedit, postquam haec cordis inuolucrum superauit, ac eo usque pertingit, ubi nullus amplius pulmonum apparet connexus, qui uasorum interuentu perficitur. Et si quis sectioni fidem de rogan, rationem huius uenae exortus petierit, illam sane adinueniet ex nostro sermone, qui Naturae artificium in illius uenae propagatione superius enarrauit. Haudquaquam enim haec parae carentis uena a cauae caudice sub corde enasci potuit, tum quod nimium periculosè suspensa fuisset, propter ingens interuallum ab ea uenae cauae sede ad uertebrae usque conspicuum: tum etiam, quod si illinc uena parae carentis exoriretur, tota dorsalis pars sub corde & ea sede quae eius uenae principium nunc exporrigitur consistens, uenis indiga relinqueretur: aut Natura denuo aliam uenam illinc, unde nunc illa enascitur, producere debuisset, illis uertebrae alimentum subministraturam. E regione autem dextrae auriculae pronasci nullo prorsus modo quiuit, quod uasa pulmonem adeuntia, uenalis scilicet arteria, & arterialis uena, & aspera quoque arteria, illam ad dorsum ferri prohibuissent, nisi ipsa aliquosque prius aut deorsum aut sursum prorepens, aptam descensus sui sedem callide inuenisset. Praeterea si e regione dextrae cordis auriculae uena parae carentis diffunderetur, ipsa etiam cordis inuolucrum peculiari foramine secus atque nunc permearet, unde etiam uel hinc affatim docet, quam procul a corde principium ducat. Neque est quod ad huius sententiae robur, hominis dorsum quae id cor spectat obliquitate adferam: quae quum multo maior in homine, quam quadrupedibus aut auibibus sit, facile liceret conficere, sine pari uenam homini etiam altius, quam illis animalibus a caua oportere enasci, quod his & succinctior ductus e regione dextrae auris ad dorsum quam illi uisitur: uti profecto intersecandum non solum iucundum est expendere, sed etiam promptum. Quamobrem uero Galenus ita uariè & de hominis uena parae carente, ipsique nunquam uisa, magis perperam adhuc quam de simiarum uena senserit, in ea Epistola utcumque perstrinxit, qua dextri cubiti axillarem in laterali morbo (si modò quid intersit cuius lateris uenam diuidas) secadam docui. Galenus enim aliquam rationem alicunde cōminisci studuit, qua Hippocratis sententiam probabiliorē redderet, qua is sanguinem non mittendum docet, quum dolor inferiora ac sub septum petit. Quasi uero Hippocrates arbitratus fuisset, a uena sine coniuge per phlebotomiam nihil educi posse, aut eā remotius ab axillari distare, quam ut haec aut alia quaeuis, illius gratia aperiri posset. quum interim

Galeni de uenae sine pari ortu sententia.

Vnde uenam parae carentem enasci oportet.

interim in pulmonum, cordis, iecoris, uentriculi, lienis & renum affectibus, uenam in cubito non Hippocrates solum, sed omnis medicorum chorus fecit. Ceterum quoniam Epistola nuper commemorata, hæc prolixius cum aliquot alijs paradoxis persequitur, cauæ uenæ distributionem deinceps non interrupta sermonis serie aggrediar. ne mihi præter ueræ hominis historię narrationem in hoc negotium augeam, ut ubi à Galeno dissentendum est ascribam, ipsiusq; sententiam uerbis aliquot refellam: & ne propter meam in eum pietatem, etiam prolixem mihi ueniam petenda sit, quo rabularum animos leniam, quos miras excitatos noui tragedias, si semel atque iterum Galenum purgare, & friuolis quibusdam ratiunculis ab errore uindicare poterunt, parum solliciti, quod tot innumeris locis ipsius placita à ueritate dissona certo (quantumuis interim inuitus) ostendam. Hactenus enim non semel expertus sum, quàm eius modi homines apud dissectionum imperitos gloriari soleant, quum rationem aliquam excogitassent, qua Galenus excusari, aut ut ipsi loquuntur, cum ostensa à me parte concordari possit. Quàm turpiter uero se tum postea in publicis sectionibus dederint, quum suos Achilles mihi proponerent, ipsi probenorunt. Vena igitur cauæ, postquam sine pari uenam à se diduxit, ad iugulum recta sub pectoris ossis descendit, membranis thoracem intersepiens ele-ganter sustulsa, molleq; & glandosum corpus hinc in iugulo passim adstratum obtinens, quod Græci *δρυόδω*, Latini uero communi glandularum nomine *glandium* uocant. Est autem glandium id in elastissima thoracis sede extructum, ut ab omni noxa frequentissimas uasorum distributiones hinc supensas, immunes seruet. Vena enim cauæ inibi primum in duos insignes truncos dividitur, à quibus omnes uenæ cauæ partis ad elatiora corporis porrectæ soboles pendunt. A sinistro namq; trunco, quemadmodum & à dextro, grandis uena promittitur, quæ primæ thoracis costæ innixa postquam aliquot à se dispersit ramos, sub clauicula in axillam properat. Ab huius etenim radice exilis uena nascitur, deorsum per costarum radices ad tertiam usque costam exporrecta, & exiguas soboles tribus superioribus costarum interuallis, aliquando duntaxat duobus, deriuans. Præsens uena non semper ab eius quæ axillam petit radice pronascitur, uerum nonnunquam à cauâ priusquam in duos illos grandes truncos bipartitur, principium ducit. Quinetiam interdum hanc penitus abesse obseruaturus es, aut araneæ filorum modo prætenuem, quum breuiora illarum costarum interualla ab ipsis incubente uena quæ axillam petit, aliquando autem à uenæ pari carentis propaginibus (idq; possim in dextro latere) satis nutrimenti assumant. Ab anteriori sede illius magnæ in iugulo bipartitionis, duæ prodeunt uenæ, quæ introrsum ductæ, ad elatiorem pectoris ossis sedem contendunt, & sub pectoris ossis deorsum perreptantes numerosas à se diffundunt soboles. Sinistra (quod & de dextra subauditum uelim) secundum læuum pectoris ossis latet, ubi costarum cartilagine ipsi coarctantur, declinans ad abdominis superiora tendit, in progressu ad sex superiorum septem costarum interualla singulas propagines distribuens, quæ ad terminum ossis costarum ubi uenæ coniuge carentis ramos cessare diximus, finiunt. Quemadmodum uero à ramis uenæ pari carentis, propagines extra thoracis amplitudinem ad musculos costis instratos excidere relatum est, sic quoque à uenis ad cartilaginum interualla disseminatis, ramuli notatu digni in musculos pectori incumbentes, ipsasq; adeo mamillas propagantur, si modò ad has à uenis pectoris ossis exporrectis, furculi deriuentur. Porro quod ex uenis sub pectoris ossis deductis reliquum adhuc est, ad latus mucronatæ cartilaginis deorsum in carnosam rectorum abdominis musculorum partem distribuitur. Venæ enim è thoracis amplitudine prolapsæ, sub rectis musculis ad mediam usq; abdominis sedem feruntur, ramulos quosdam in proximas partes utrinque transmittentes. Quorum præcipuus ad abdominis cutem subit, atque oblique secundum costarum cartilaginum terminos propagatus, in gracillimas et capillorum modo subtiles uenulas exhauritur. Ceterum insigniores uenarum rami, sub rectis musculis exporrecti, in plures furculos supra umbilici sedem cessant, qui rectorum abdominis musculorum substantiæ implexi, illarum uenarum terminos finesq; spectant, quas in sermonis progressu, ab imo propter genitalia sursum sub rectis musculis cõscendere audies, quæ earum usus quem in menstrui sanguinis ad lactis generationem, & sanguinis item ex mamillarum sedibus ad uterum fetus enutriendi gratia reuulsionem, ipsas præbere credimus, explicabitur. Harum uenarum sub pectoris ossis reptantium originem ex anteriori mediaq; in iugulo bifurcationis sede, ut plurimum fieri animaduertes, interdum uero eas ab axillarium uenarum radicibus, postquam illæ nonnihil à iuguli medio in latera recesserant, enatas obseruasti: quæ admodum aliquando alteram ipsarum, & præsertim sinistram ab axillari, alteram uero ab ipsa bifurcatione pronatâ uidi: quemadmodum etiam non infrequenter occurrit ab anteriori uenæ cauæ sede, ubi in duos insignes truncos partitur, unicam pronasci, quæ sursum ad pectoris os ducta,

Quam ob rem non semper sermoni addendis, ubi à Galeni placitis declinet. Cauæ ad iugulum incessus.

Cauæ caudicis in iugulo bipartitio.

Venæ axillarem constitutis, ubi oritur. Venæ superiorum costarum interualla perueniens.

Venæ sub pectoris ossis deorsum reptantes.

ducta, in duas diffunditur uenas, ac unam dextro pectoris ossis lateri, alteram sinistro exporrigit. Ab his quoque uenis secundum pectoris os deducendis, membranæ thoracis cavitatem interdiuidentes primos mutantur furculos, ac subinde etiam à cauâ ubi nunc dictas promittunt uenas, graciles quasdam propagines sibi uendicant, secundum totam membranarum longitudinem cum nervis septi transversis exporrectas. Quinetiam, ut et antea monui, à uenâ pari carente in membranas thoracis cavitatem intersepiens furculi accedunt, uenis quæ adherentem oculi tunicam implicant, quàm similimi. Ab his uenis etiam soboles in cordis inuolucrum, ubi membrang thoracem intersepiens hoc continent, pertinent. Ceterum uena axillam accedens priusquam è thorace prodeat, non ita procul ab ipsius initio ex elatiori sede uenam utcumque amplam promittit, quæ sursum oblique in posteriora tendens, ad transversos uertebrarum ceruicis processus deducitur, & per foramina illis priuatim exculpta sursum confendens in musculos uertebris proximè adnatos, soboles spargit. At præter illas, certo ordine & ueluti geniculatim singulas soboles unicuique foramini neruorum exortibus in ceruicis uertebris inciso deriuat, dorsali quæ medullæ ipsi quæ adeo uertebris alimentum suppeditat. Quod uero eius uenæ reliquum est, in caluariam contendit, peculiare sibi cum sua coniuge arteria foramen obtinens, quod ad posteriorem occipitis ossis capituli sedem excavatam antea dixi. Vbi uero uena in caluariæ amplitudinem pertingit, in secundum seu sinistram duræ cerebri membranæ sinum, uti postea audietur es diffusus, exhauritur. Præter hanc uenam, alia adhuc ab illa quæ in axillam contendit, priusquam è thoracis cavitatem labitur, ex ipsius posteriori regione principium ducit, quæ in musculis, humilioribus ceruicis & thoracis elatioribus uertebris adnatos, ac capituli dorsiq; & thoracis motibus famulantes, dispensatur. Simulatq; uero axillam petens uena inter primam thoracis costam & clauiculam ex thoracis cavitatem progreditur, musculumq; perforat qui secundi paris dorsum mouentium alter est, non semel eam promittit uenam quæ humeralem postea uocabimus, & illico atq; declinans ducta glandulas in axilla ad firmam uasorum distributionem à Natura procreatas contingit, quas nunc dicam à se emittit propagines. Primum utrinque singulas promittit uenas, ad thoracis quidem anteriora unam, ad posteriora alteram. Quæ antorsum exporrigitur, in musculos à pectoris ossis & costis ad brachij os & scapulam pertinentes diffunditur, & pectoris cutem simul & mamillas frequentè admodum ramorum serie in mulieribus adit. Vena autem retrorsum proficiscens in musculos cauam scapulæ sedem occupantes, uicinasq; sedes multiplici etiam sobole digeritur. Ceterum nonnunquam à priori & quæ pectus accedit uena, interdum uero ab ipsa qui in axilla consistit trunco alia grandis utcumq; uena exoritur, quæ deorsum secundum thoracis latus exporrecta, potissimum absimitur in musculum, cuius beneficio brachij declinæ dorso ad mouemus. Præter hos ramos maior uena quæ in axilla habetur, exiguos ablegat furculos glândulis & membranis, quæ inibi uasorum distributionibus eorundemq; colligationibus præfunt. Quæ autem serie axillaris uenæ reliquum in totam manum excurrat, peculiari Capite mox atque cæteras ascendentes uenæ cauæ propaginis soboles absoluerò, expediam. Proinde ad iugulum rursus sermone conuerso, cæteros truncorum magnæ illius in iugulo diuisionis ramos aggrediamur. Vena itaq; cauæ ad eum quem dixi modum priusquam pectoris ossis summum transcendat, in duos truncos diducitur, ac statim à diuisione nuper commemorata uena, quæ axillam petit, principium obtinet: quod autem alterius diuisionis illius trunci adhuc superest, à media primæ thoracis uertebræ corpore sede, cui prius innitebatur, modicè recedens, sursum extra thoracem protenditur, & simulatq; clauiculam pectorisq; ossis summum superauit, in duos impares ramos scinditur. Interior namque exteriori magis quàm pleriq; arbitrantur gracilior est, & secundum asperæ arteriæ latus ascendens, nonnullas uenulas in speciem capillorum exiles asperæ arteriæ conterminisq; membranis communicat. Hæc interior censetur iugularis, quæ cum sui lateris soporali arteria uersus cerebrum fertur, ac in ascendens graciles ramulos membranulis sexti neruorum cerebri paris in collo & in faucibus etiam se primi paris neruos colligantibus digerit, uniuerso ductu soporariæ arteriæ ad caluariæ usque basim commissa, quod cum peruenit, in duos inæquales amplitudine ramos diffunditur, ac amplior oblique retrorsum, secundum caluariæ basim ductus, caluariam simul cum quodam soporalis arteriæ ramo ingreditur, foramine utens sexti neruorum cerebri paris gratia exculpto. Quæ uero serie in caluariæ cavitatem præsens ramus digeratur, in cerebri uasorum descriptione assatim persequar: modò autem laterit, ad caluariæ usque amplitudinem uenas, quæ eo pertinent, sermone deducere. Ab ampliori hoc iugularis internæ ramo, quum uti diximus in posteriora secundum caluariæ basim is contendit, propago diducitur,

Aliquot rami à uena axillam petente sparsi priusquam brachium subeat.

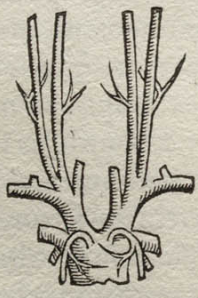
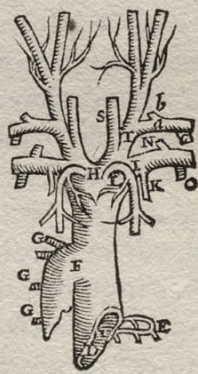
Cauæ per colum caputq; series.

Interior iugularis.

in elatiorem sedem¹ musculorum pertinet, qui anteriorem cervicis uertebrae regionem occupant, stomachoq² subiacent.³ Gracilior uero interna iugularis ramus soporali arteria penitus relicta,⁴ priuato foramine caluariam subit, quod iuxta foramen tertio⁵ & quarto pari neruorum cerebri commune caelum retulimus. Priusquam uero ramus ille in duram cerebri membranam digeratur, torus⁶ que in caluariam mergatur, sobolem non admodum insignem ad auditus organum depromit, eam per⁷ foramen quoddam transuersum mittens, quod huic soboli & neruulo cuidam quinti paris neruorum cerebri commune censetur. Porro exterior idemq⁸ grandior supra clauiculam factae diuisionis ramus, ab exteriori ipsius latere postquam musculorum dorsum mouentium secundi paris⁹ alterum perforauit, insignem a se diducit uenam, quae deorsum uersus clauiculam reuoluta ad summum humerum ipsumq¹⁰ adeo brachium contendit. Antequam tamen huc pertingat, non procul ab ipsius ortu¹¹ ramum edit, qui in cutem posteriori cervicis sedi obducitur, & externos eius sedis musculos, numero sae nularum serie digeritur. Praeter hunc uena sub clauicula brachium petens,¹² alium quoq¹³ sae diorem depromit ramum, in gibbam scapulae sedem frequenti etiam sobole dispersum. Deinde quando ad¹⁴ summum pertendit humerum, atq¹⁵ sub illo in brachium prorepat, priusquam penitus demergitur, in summi humeri cutem¹⁶ propagines deriuat, quarum praecipuae in cutem digeruntur, quae¹⁷ musculum integit, cuius ope brachium attollimus. Eiusmodi propagines interdum, idq¹⁸ potissimum in mulieribus, ad mamillarum usq¹⁹ cutem²⁰ excurrunt, deorsum in priora secundum clauiculam errabundo progressu deductae, & ante sectionem in plerisq²¹ mulieribus uirescente quodammodo aut caruleo colore apparentes. Qua autem serie eius uenae brachium adeuntis reliquam (quod humerariam uenam constituit) in manum digeratur, posterius dicam, quando peculiari Capite ipsius axillarisq²² uenae distributionem persequar. Ceterum maior ramus, quae supra clauiculam haberi, atq²³ ab externo suo latere humeraria germinare diximus, sub cute ac lato buccas mouete musculo secundum colli latus ad fauces porrigitur, exteriorem efformans iugularem, quae non pari semper modo (ut in uociferantibus, aut alias uispirum retinentibus, & uetulis indies obseruamus) per colli cutem fertur, sed ferè quadruplicem distributionis speciem proponit. Prima (quam frequentius est cernere) ea est, qua unus tantum ramus hic sub cute ad fauces usque procedit, in ipso progressu nullibi insigniter discissus, sed duntaxat graciles ramos in musculos conterminam quae cutem partim recta, partim oblique, & interdum transuersim conscendentes, uariè spargens. Secunda autem

PR. I. man. distri. butiois ex. ternae iu. gularis ue. nae serie, nuda caue delineatio docet, reliquas uero tres priuatis & nunc serie tim hic re. positio for. mulis ex. pressit, ac eorum pri. mac eodem characte. res, quos in tegre deli. neatione ac commodat. ui, ratus ex illa hac tra faci. lius posse perpendi.

ea uisitur, qua in medio ductu iuxta colli longitudinis medi. um iugularis in duos insignes ramos dirimitur, & unus qui. dem in priora, alter in posteriora quodammodo sursum pro. perat. Tertiam rariùs accidere conspiciamus, nimirum qua pro. pter clauiculam adhuc, ubi humeraria originem ducit, exterior iugularis in duas propagines diffunditur, quae sursum sub cu. te inuicem distantes feruntur. Quarta ex tertia paratur, aliquo. ties enim illae propagines inuicem perpetuò distant, ac nusquam se mutuo contingunt, interdum uero ad humiliorem faucium se. dem mutuo rursus coeunt, ac ex ambabus una constituitur ue. na, quae mox bipartita, uti modò subiungam, in ramos cessat. Verum subinde & ex tertia serie alia adhuc consurgit differen. tia. Nam aliquando altera, neque illa sanè minor propago, cu. ti non subtenditur, musculo recondita qui à pectoris ossis sum. mo & clauicula pronatus, mamillari temporis ossis processui in. feritur. atque ea propago in eum modum submersa, frequenter adeò insignis occurrit, ut etiam nonnulli dissectionum professio. res hanc internam iugularem uideantur appellasse: illam²⁴ ue. nam interim negligentes, quam prius internam iugularem no. minauimus. Vtuncque igitur exterior iugularis aut unica u. trinque, aut in medio per collum ductu, aut statim à clauiculis gemina ascendat, semper cuti quae prorepat insignes notatūque dignos offert furculos, ac quum ad fauces usque iuxta inferioris maxillae humiliorem sedem sub aurium regione²⁵ contendit, sui²⁶ portionē ad oris interiora & duram cerebri membranā trans. mittit, reliquum uero ipsius in faciei cutem & illius musculos, & ad tempora, & post aures, & uniuersam breuiter capitis cutem trans.

transfunditur. Portio interiora oris subit, in primis suis scissionibus²⁷ glandulas exigit, quae in faucibus sunt inferiores, quasq²⁸ tertium glandularum genus in sexto libro recensuimus. His glandulis quae ualorū hic praesunt distributionibus, ab interiori externae iugularis portione rami dispensant, mox notatu digni in laryngē & glandulas ipsi proximè adnatas, et musculos ossis²⁹ referentis, & linguae, & uniuersim ad omnes faucium sedes, furculi deriuantur, quorum insignis sub lingua secundū ipsius longitudinē prorepat, in multiplices & errabunda serie prorepat³⁰ ramulos scissus. Quinetiā ab hac iugularis portione praeter³¹ grandē ramū qui in caluariam per³² foramē subit, ad posteriorem mamillaris processus sedē caelatur, rami etiā in palatū & tunicā nariū amplitudini obducta digeruntur, à quibus postmodū nō negligendē soboles caluariam petunt. Vna enim per³³ foramē, quod secundo cerebri neruorū pari insculpit, caluariā accedēs, in durā membranā aliquot furculis excurrit, quemadmodū & altera soboles durae membranae gratia exsculpunt. Hae soboles quae caluariā ingrediuntur, furculos quosdā oculo elargiuntur, in frontis cutem interdum disseminatos. Exterior externae iugularis portio per capitis exteriora passim repens, perinde atq³⁴ interior, cuius seriē iam absoluius, mox glandulas suis distributionibus praefectas obtinet, quae inibi reponunt, ubi inferior maxilla superiori articulatur. Praeterea portio inter has glandulas bipartitur, et uno ramo in buccas, nariū alas, & ad³⁵ frontē uariè exporrigit: altero autē³⁶ tempora & aurium sedem adit. Hic enim ramus rursus in duos praecipuos furculos diuisus, unū in sui lateris tempus admodū errabundo & inuoluto ductu digerendum offert, alterū uero post aures & ad occipitis cutē diffundit. Verum exterioris iugularis soboles in facie ac capitis cutē digestae, hoc sibi priuatiu uendicant, quod dextri lateris uenae, sinistri lateris uenis permisceant, ac inuicē coeant, idq³⁷ potissimū in facie & uertice, & imprimis adhuc in fronte: adeo ut frontis uena plerumq³⁸ ab utrarumq³⁹ iugulariū propaginibus per internos oculorū angulos sursum deductis conflatur. Ad hęc, per⁴⁰ exigua uerticis ossiū foramina et futuras gracillimae uenulae in caluariā procidunt, nō aliter atq⁴¹ rursus ex caluariā in cutē alias emergere tum dicā, quando cerebri ualorū seriē priuatiu persequemur. Quippe haec opportunè tantisper dū in caluariā arterias quoq⁴² sermone perduxerimus, asseruabitur, quod uaria cerebri uenarum arteriarumq⁴³ sit cōmixtio: quā incognita adhuc arteriarū ad caluariā diuicatione, arduū foret percipere. Quanquam interim cuius integrum sit, Caput à praesenti septimum, cerebri uasis dedican dum, aut hic, aut ipsius quo id reponam loco aggredi.

VENAE AXILLARIS ET HUMERARIAE PER MANUM SERIES. Caput VIII.

VENAS duas à caua in manum propagari, prius relatum est: unam quidem, antequam caua thoracis amplitudinē superet, alteram uero ab externa iugulari, ubi ea clauiculam pectorisq⁴⁴ summum aliquantisper superauit. Hęc quod⁴⁵ sub summo humero ipsaq⁴⁶ adeo clauicula in externā brachij sedem procedat, humeraria & cubiti exterior dicitur. illa autē quod per axillā internamq⁴⁷ brachij sedem prorepat, axillaris interiorq⁴⁸ cubiti uena nuncupatur. Et quāuis utraq⁴⁹ uena in plurimos pullulet ramos, cum in superficie sub cute, tum altius inter musculos propter ossa deductos, attamen axillaris quanto humeraria grandior ampliorq⁵⁰ uisitur, tanto etiam in frequentiores numerosioresq⁵¹ soboles dispergitur. Humeraria namq⁵² ab externo latere exterioris iugularis longè minori, quam uulgus arbitrat, intervallo, & interdum à communi cum axillari trunco, quā is primam thoracis costam superat, principium ducens, atq⁵³ illos quos praecedente Capite recensuimus ramos dispergens, ad posteriorem clauiculae sedem contorquetur, ac sub summo humero prorepens, inter internū latus musculi brachium attollentis, et ualidum tendinem musculi brachium ad pectus ducentis in brachium procedit. Dein carnea membrana sub cute suffulcitur, deorsumq⁵⁴ porrecta etiam ante sectionē in omnibus euadit cōspicua, nisi fortè graciliores omnino uenas homo obtineat, obesiore uel sit. Porrigitur itaq⁵⁵ recto tramite deorsum per anteriorem (uersus exteriora tamē magis) brachij regionem, secundum exterius latus⁵⁶ musculi cubitum flectentium anterioris. In de. scensu uero ad cubiti usq⁵⁷ articulum⁵⁸ graciles duntaxat ramos utrinq⁵⁹ in cutem sibi proximam, anterioremq⁶⁰ musculi cubitum flectentium prioris sedem dispenfat, qui partim recta, partim oblique & transuersim in cutem ita prorepunt, ut interdum uersus internam brachij sedem ad axillaris uenae⁶¹ soboles in cutem digestas pertinere, cum illisq⁶² coire uideantur. Quando humeraria cubiti attingit articulum, iuxta⁶³ exterius humeri tuberculum in tres diducitur uenas amplius

Humerariae series iuxta cubiti articulum.

Li. de Venarum sectione. & li. de Admi. sectio.

Axillaris in brachio constituta series.

Præcipua axillaris in duos truncos distinctio.

amplitude interdum æquales, nonnunquam uero una cæteris ampliori. ^o Prima (quam frequentissime, ac potissimum in hominibus deesse reperies) penitus obliqua deorsum ad medium flexus cubiti articuli deferitur, atque sub ^o musculorum secundos tertiosque digitorum articulos flectentium, hincque ab humero & ulna originem sumentium capitibus in aliquot ramis digesta cessat, non autem uti Galenus scribit, alicui axillaris uenæ ramo (quemadmodum ea quam nunc persequar) commiscetur. Vt enim Galenum axillaris uenæ portionem sub musculis reconditam minus recte descripsisse obseruabis, ita etiam primæ huius humerariæ paginis (si quando hæc unquam cernitur) seriem non est assequutus. Vti sane admodum concinne uereque eas descripsit uenas, quæ citra sectionem in nudato, ut in uenæ sectione fit, brachio plurimum & frequenter illi occurrunt. ^o Secundus itaque humerariæ ramus, quem cum alijs duobus paulo supra cubiti articulum deriuat, cæteris plerumque crassior existit, & obliquus quoque sub cute ad cubiti cum humero articuli flexus medium descendit, ac cum axillaris uenæ ramo, quem postmodum commemorabo, coit, unaque ex ambobus ramis, humerariæ nimirum & axillaris uena conflatur. ^o Tertius humerariæ ramus, musculi qui radio iuxta brachiale insertus, radij in supinū motus autor est, conscendit, & paulatim deorsum prorepēs, obliquus per radium iuxta medium ipsius longitudinis in externam cubiti regionem perferitur, quam ubi attingit, ut in reliquo super commemoratum nuper musculum ductu, furculos quosdam in proximam sibi cutem depromit, quorum non infimus esse solet, qui ab ipso educitur, quæ humeraria in tres illos ramos iuxta externum humeri tuberculum diffunditur. Cæterum tertius hic ramus sensim oblique uersus ulnæ appendicem, brachialisque radicem prorepens, tandem alteri cuiuspiam inibi commiscetur uenæ, hæc que adauctius externam brachialis sedem conscendit, & in aliquot furculos errabundo ductu sparsos diffecit, regionē intercurrit, quæ ante paruum digitum & anularem habetur, externa etiam illorum digitorum fede soboles quasdam sibi uendicant. Cuius uero uenæ propago illa demū sit, quam tertio humerariæ ramo uniri iam scripsimus, subiungam, ubi primum aliquot axillaris uenæ propagines absoluerit, quippe ab axillaris ramo sub cute per totam ulnæ longitudinem exporrectio, illius propaginis initium pendet. Axillaris itaque, quum primum axillam superat, brachiumque subingreditur, inter musculos brachij os amplexantes delitescit, præcipue uero inter anteriorem sedem ^o primi seu interioris cubiti extendentis, & posteriorem sedem tendinis musculi, quo brachium pectori admoetur, & dein iuxta cubitum flectentium musculorum posteriorem. Hæc primum capitibus musculorum, quorum ope cubitus extenditur, propaginem offert, illis uenulis e regione educam, quæ ab axillari in glandulas hic repositas digeruntur. Post hanc, sed demulius, ex posteriori ipsius sede uenam ipsam musculis dispensat, a qua mediocris etiam magnitudinis soboles in externæ brachij sedis cutem diffeminantur. Ab externo latere axillaris uenæ, alia notatu dignæ amplitudinis propago diffunditur, oblique deorsum sub humero ad externum usque ipsius tuberculum descendens, ac sub musculis cubiti extendentibus occultata, musculorumque capitibus ab externo humeri tubere pronascentibus, ramulos quosdam exhibens, ac demum aliquosque in externam cubiti sedem prorepens, simul cum nervo quem brachium petentium opportunè quartum enumerabo. Has propagines axillaris adhuc in alto latitans edit, ipsaq; in duos truncos diffunditur, quos sanè accuratissime examinatos uelim, non tantum Galeni nomine, quem hæc axillaris diuisio latuit, sed eorum quoque qui se operæ precium aliquod in Anatome arbitrantur præstitisse, dum sectionem semel atque iterum aggressi, simul cum axillari uena humerariam porrigi, se animaduertisse scribunt, o scitantes humerariam (quæ etiam uel ante sectionem notissima esse debuit) unā cum carnea membrana à brachio auferentes, & postmodum alteram axillaris uenæ partem (quam modò persequar) humerariæ loco describentes. Axillaris itaque hominis uena non procul ab ipsius thoracis cavitare in axillam egressu, in duos quodammodo pares diffunditur truncos, quorum alter interius atque in profundo toto ductu submergitur, ac arteriæ in manum exporrectæ perpetuò attentus, eadem ferè cum ea distributionis serie digeritur, simul etiam nervo brachium aduentum tertio concomitatus. Inter duos enim cubiti flectentes musculos deorsum ad mediam sedem flexus articuli cubiti porrigitur, illis musculis, & dein membranis quibus nerui induuntur ramulos spargens. Quando autem cubiti articulum superauit, atque inter musculos digitorum flexus autores in alto reconditus ferri incipit, in duos dirimitur ramos, qui modice ab inuicem recedentes, ac musculos quos perreptant furculis implicantes, unā cum tendinibus internā summæ manus sedē petunt, qui per ligamentū in interna brachialis regione anuli modo conspicuum porriguntur. Rami inibi in alias soboles partiti sub tendine feruntur, qui latescens uolæ cuti subnascitur, atque hinc ita in internam digitorum

rum sedem digeruntur, ut binæ soboles pollicis, & totidem indici, & una medio offerantur, à ramo qui secundum radium per cubitū porrigitur. Ab illo autem qui ulnæ exporrigitur, binæ soboles anulari, & minimo, & una medio exhibentur, ab illoque ramo furculus musculi adit, qui externam uolæ sedem occupant, atque ita ab altero ramo furculus musculi penitus peruenit, qui primo pollicis ossi connascuntur. In hunc igitur modum axillaris truncus sub cute nusquam prodit, totusque in altis & delitescentibus sedibus absorbetur. ^o Alter truncus sensim ex alto ad interne brachij sedis cutem emergit, uersus humeri interius tuberculum properans, ac ante sectionem sub media cubiti longitudinis sede non minus quam humeralis supra cubitum conspicua. Vbi autem anteriori tuberculo humeri incumbit, ad elatiorem eius tuberculi sedem paulo elatius quam cubiti cum humero articulus consistit, in duas magnitudines propemodum æquales partitur uenas, quarum anterior cuti substrata (quemadmodum & omnes præsentis trunci soboles) oblique deorsum ad mediam cubiti articuli flexus sedem repit, ac cum secundo humerariæ ramo ad humiliorem mediamque flexus illius sedem coit, unaque inibi bix ambabus confurgit uena, quam communem, quia ex axillari & humeraria constituitur, merito appellamus, uulgo tamen medianam uocat, etiam si Græci & Latini præcipui ramus qui hanc communem efformant, medias & obliquas nuncupauerint. ^o Posterior autem uena huius axillaris iuxta interius humeri tuberculum bipartitionis, frequentes ramos deriuat inferioris cubiti sedis cuti & interioris itidem exteriorisque sedis humiliorum, ac secundum ulnæ sitarū regionū cuti inter præcipuos ramos huc excurrētes, unus secundum ulnæ inferiorē sedem, ad exteriora tamē magis declinans, uersus brachiale porrigitur. Huius rami soboles cum humerariæ ramo huc contendenti coeunt, simul cum illo, uti prius diximus, digeritur. Interdū autē illo humerariæ ramo deficiente, ea axillaris uenæ propago abunde eius rami uices in extrema manū gerit. Præter hunc ramum posterioris illius axillaris trunci uenæ primariū, alius ex illa cutē adit, quæ posterior cubiti articuli sedes induitur, atque is ramus in externā cubiti sedem nō admodum procul perreptat. Verum alij etiam rami ab hac posteriori uena in internā cubiti sedis cutē digeruntur, qui uario & admodum incerto implexu permiscuntur et coeunt, furculos ab insigniori illo ramo quæ ulnæ exporrigi dicebā assumentes, aliosque rursus ipsi furculos impartientes. His furculis & propaginibus in eum modum per cubiti interiora reptantibus, alia frequentissime accedit non contemnenda, quæ axillaris uenæ ramus communē uenā cum humerariæ ramo efformans, ab humiliori sede & ex medio ductu emittit. Hæc interdū rectā ad brachiale contendit, interdū uero errabundo ductu perferitur, alijsque huius sedis propaginibus commiscetur, quæ adeo graciles sunt uarieque inuicem implicantur, ut interna cubiti regio nō minus frequenter quam tibi uenter seu sura uaricibus molestetur. Propagines hæc nequiquam ad brachiale terminantur, sed partim oblique, partim rectā, partim uero transuersim, & modo inuicem commixtæ, modo rursum directæ, totam summæ manus internam cutem perreptant, ipsi cuti passim connatæ, ac inter cutem carneam que membranam consistentes. Porro harum propaginum quæ pollicis radicem, seu Veneris, aut ut alijs uisum est, Martis collem accedunt, priuātim id sibi uendicant, quod ipsi ramus ab illis uenis permiscetur, quas à communi uena in externam pollicis regionem diffundi iam dicturus sum. ^o Communis enim uena ilico atque duabus illis axillaris & humerariæ propaginibus conflatur, oblique deorsum ducta, ad elatiorem cubiti sedem paulatim contendens, quousque radium paulo ultra ipsius longitudinis medium hinc inde transcendat: neque id eodem semper modo, ramos diffundens, & interdum aliunde ab interna cubiti sede alios assumens, ac tandem in externam cubiti sedem peruenit, perpetuò cuti substrata. Vbi itaque hanc sedem euicit, priusquam mediam radij appendicis sedem accedit, supra radium aliquanto ante illius cum brachiali articulum, in duos ramos communis uena diffunditur. Atque hanc sectionem alij Græcorum γ (non autem τ) alij uero Υ & Λ etiam referre scripserunt. ^o Alter istius sectionis ramus, qui elatior est, porriunculam ad internam brachialis sedem uersus pollicis radicem diffendit, quæ dictis nuper hanc sedem perreptantibus furculis commiscetur. Quod uero elatioris ramus reliquum est, exterius inter pollicem & indicem sursum ascendit: atque hinc in uarias soboles inuicem aliquando unitas, aliquando autem rursus seiunctas dispergitur. ^o Alter ramus qui inferius γ aut Υ caput constituit, indicis, & medij, & aliquosque anularis sedem petens, in uarias quoque soboles exhauritur. Quippe hæc uenarum in summæ manus cutem series adeo uaria est, pugnansque, ut hanc explicare prorsus arduum sit, præsertim quum inter quamplurimos homines uix duos æquali correspondentique uenarum in ramos propagine inuenias, adde eiusdem hominis dextram sinistræ rarò admodum congruere. Operæ precium itaque fuerit, uenarum in manum propagines non hinc, sed ex sectione

Axillaris uenæ portionis cutem subeuntis series.

Communis uenæ constitutio.

Communis uenæ series.

Uariā extre, mæ manus cutem implican, uium uenarum esse seriem.

ne & ante confectionem in brachijs uinculo interceptis, quum uenam diuidimus condiscere, atq; ad amissum expendere, quam in uenarum sectionibus nostris, si dijs placet, Aesculapij hallu cinentur, qui grauius num humeraria, aut communis, aut axillaris in eadem manu diuidenda sit, ridicule contententes, humerariam sese aperire existimant, quoties uenam inter pollicem & indicem aperit: & axillarem, si uenam inter anularē & minimum, aut ut alijs arridet, inter me dium & anularem incidunt. Ad hæc, quis non conspiciat ipsos in cubito quamcunq; uenam ar bitrentur referendam, propemodum nullam præter axillaris uenæ^m ramum ad communem uenam exporrectum incidere. Cæterum ut in extremæ manus cute etiam in eodem homine ue narum distributio uariat, pari quoq; ratione & in cubito subinde uenarum propagines diuer sas uidere est. Interdum enim² duarum mediarum ad communem uenæ generationem concur sus non in cubiti sit flexu, sed multo humilior, nō procul à medio longitudinis cubiti. Aliquan do humerariæ ramus communem accedens occulitur, axillaris ramo uisum non fugiente. Non nunquam rursus contraria est ratio. Contingit etiam nō semel, axillaris ramum, qui ad commu nem fertur, humerariæ longe aut graciliorem aut ampliorem esse, & interdum hunc aut il lum geminum uideri. Quandoq; (& id non infrequenter)^o tertius humerariæ ramus exter nam cubiti sedem accedens, omnino deest, ipsius uicem tunc suppletibus ramulis, qui à^o com muni uena in cutem excurrunt, ac subinde etiam ab axillaris ramo, qui toti ulnæ longitudini p a exporrigitur.

VENÆ CAUÆ PORTIONIS AD PAR tes infra septum transversum locatas distributæ series. Cap. IX.

Ad sinistri renis inuolu crum uena.

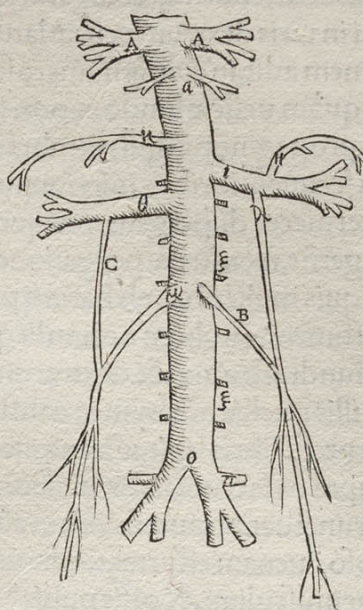
Ad dextri re nis inuolucri.

Ad renes ue næ.

Sinistræ semi nalis uenæ se ries.

REQVENTES sanè & insignes admodum propagines etiam à cauæ^o portione sub iecore lumborum uertebreis exporrectæ pullulant, quæ in hunc se habent modum. Simulatq; caua secundum posterio re iecoris se dem deorsum prorepens, nō amplius iecori cōnascitur, nōnihil obliqua ex dextris quodammodo corporis partibus introrsum, ad mediū uideli cet dorsi fertur, ilico^o ramum nō admodum grandē ex sinistro latere pro mēs, qui potissimū numerosa uenularū serie in pingue mēbraneamq; fini tinet. Hic ramus infrequenter ex dextro cauæ caudicis latere, uenā coniugē adipiscitur. Quan doquidem^o uena dextri renis pingue tunicā conterminasq; peritonæi sedes accedēs, nō à cauæ caudice principiū ducit, sed ab elatiori regione^o eius uenæ qua dextro reni serosus sanguis de portatur. Aliquando interim uena frequentis sobole in sinistri renis tunicam disseminata, ab ea quæ in sinistram renem proficiscitur, originē sumit, ea quæ dextri renis tunice offertur, à cauæ dextro latere pronata. Cæterum caua ab utroq; latere^o amplissimā propaginem, ubi iam mediæ uertebrearum sedi innititur, in renes distribuit, dextrā quidem propaginē dextro reni, sinistram autem sinistro deriuans. Atq; ut situs renū uariis est, ita quoq; harum propaginū exortus ē di recto sibi neutiquā correspondet, quum enim dexter ren (uti plerunq; accidit) sinistro elatius lo cetur, dextri lateris propago altius quā sinistri renis principiū ducit. Si uero sinister ren dex tro superior sit (quod etiam crebrius quā disseccionum professores tradunt, euenit) propago quoq; in ipsum à caua transversum quodammodo repens, elatius quā dextera propago prin cipium ducit. Quamobrē uero harum propaginum ortus nunq; ē directo inuicē opponatur, in quinto libro, qui renū functiones pertractabit, cōmemorabitur. Præsens enim sermo cauæ ramorū distributioni potissimum est dedicandus. Venæ itaq; ad utrunq; renē protensa, gran des admodū sunt, ac quamprimū concauā renū sedē contingunt, hominibus in^o duos ramos partiunt, ac dein in renū substantiā mirabili quodā artificio hætenus nemini Anatomicorū co gnito cōgerunt. quod nam uero id sit, in quinto libro perstringā. Cæterum priuatim ab humi liori sede^o uenę eius quæ sinistru renē petit, iuxta ductus ipsius ferē mediū, uena pronascit in uiris ad sinistru testem tota excurrēs, præterq; quod graciles^o exiguosq; furculos in peritonē, quā porrigitur, ac in mēbranas tunicas ue sinistru testē & seminaria ipsius uasa ambientes pro ducat. Hæc enim uena peritonæo, quā id lumborū^o carnibus inserti adnata, deorsum super pubis os fertur: quod quū superauit, atq; ex magni peritonæi amplitudine elabitur, in^o uarios anfractus gyrosq; conuoluitur, quorū basis superiori testis sedi cōnata, ramulos in tunicā testis substantiā proximē continētē digerit, & alijs frequentioribus ramis in testis substantiā passim disseminatur. quemadmodū quintus liber, ubi generationis organa persequar, diffusius doce bit. Vena hæc sinistru testem accedens, aliquando propaginem à cauæ caudice sub uenæ ad si nistram

nistram renem exporrectæ principio enatum asciscit: quæ nō procul ab exortu sinistrorsum decliuis prorepēs, cum illa coit, unaq; semina lis uena ex ambabus confurgit. Vena autem dextrum accedēs testem, non à uena in dex trum renem protensa originem sumit, at à ue næ caudice aliquanto inferius, quā uenæ re nibus exporrectæ principium ducunt. Huius feminalis uenæ exortus, non ut reliquarū ferē propaginum in cauæ consistit latere, uerum ex ipsius eminentiori seu anteriori sede, uersus dextrum latus nonnihil hæc feminalis uena ex tuberanti ac ueluti rotunda origine nascitur. Præsentī uenæ ramulum quocumq; ex ea quæ in dextrum renem procurrit accessisse, ac simul cum ea coiuisse, Galenus sibi semel obseruatū testatur. Ego quoque totam dextri testis uenā à uena quæ reni offertur pronatam semel uidi. Quod uero hæc uena dextrum testem ea se rie adeat, qua sinistram sinistro testī porrigi dicebam, uel me tacente, cuius obuium esse sat scio.

Quoniam in nuda inte gra caua uenæ figu ra seminariū uenarum originem ita atq; fre quentius secūtibz oc currit, expressimus: præsentī figura quādā differentiā, quæ hic de scribitur pingere uisū est. Notet itaq; A, A, d, o, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z, et n, idem quod in nuda caua figura. B uero ramū à cauæ caudice ad sinistru lateris semi nalem uenā porrectū, ac cum ipsa coeuntē. C ramulū significet à uena pronatum, quæ dextro reni offertur, atq; is ramus dextre feminali uenæ commu sectur.

Lib. de Vena rum sectione.

In mulieribus alia^o harum uenarum est distributio. Quamuis enim illis par cum uirorum uenis sit exortus, ipsæ tamen magna ex peritonæi amplitudine haud elabuntur, neque ad pubis ossa pertingunt. Verum ad mulierum^o testes^o pinguibz membranis suffultæ porrigin tur, non uniuerse in seminaria uasa degenerantes, aut totæ in testes exhaustæ. Nam prius quam ad testes deueniunt, utriusque lateris^o uena bipartitur, ac^o una portio uenæ uirorum testi implicitæ modo, seminarium uas efficitur. Altera uero in membranas quoque pingues intertexta, in uteri latera digeritur, elatiorem ipsius fundi sedem potissimum implicans. Præ ter feminales uenas caua ubi lumborum uertebreis^o ipsi quæ magnæ arteriæ colligatur, ab ip sius inferiori sede quæ uertebreas spectat, uenas geniculatim diffundit, per^o foramina neruis in uertebrearum lateribus exculpta ad dorsalem medullam digestas, & ramos dein à se spargen tes in musculis uertebreis adnatos, à quibus rursus alię soboles in abdominis musculis orbicu latim ad abdominis usque latera conscendentes, & illis quas perreptant sedibus alimentū sup peditantes. Quum primū uero caua ad sacri ossis usque^o summum descendit, atque iam magnæ arteriæ (quæ ipsi prius ad sinistram subijciebatur) tanquam digniori organo cedit, ac quo minus arteria ossis sacri duritia in dorsi motibus molestaretur, caua ipsi arteriæ se subster nit, in duos æquales partitur truncos, quorum hic dextro cruri, ille sinistro (ubi eas quas mo dō dicam deprompsere soboles) offertur. Sinister enim truncus (quod & de dextro etiā si non dicatur, per reliquam cauæ seriem intelliges) statim in ipsa partitione, aut potius ubi caua in duos truncos supra os sacrum diuiditur, ab exteriori ipsius latere^o uenam promit maiorem nis quas ad lumborum uertebreas & abdominis musculos, & alios ibidem dorso connexos dis seminari diximus. Vena hæc interdum ante cauæ supra os sacrum partitionē principium du cens, transversum lumborum^o carnibus insertitur, ipsi & peritonæo abdominisq; muscu lis ramulos dispergens, & in canibus multo quā in hominibus manifestior. Posteaquam sinister truncus hanc deriuauit uenam, oblique deorsum uersus exteriora fertur, figuram cum dextri lateris truncus A literæ aut Y in hunc modum X inuersi non absimilem constituēs, & aliquot^o furculos superioribus sacri ossis foraminibus offerens. Deinde mox in progres su in^o duos impares ramos finditur, interior nanque gracilior est exteriore: ac mox duas edit propagines, quarum alteram^o interiorem, alteram^o exteriorem manifestioris doctrinæ gra tia, dum Anatomen ostendo, appellare consueui. Exterior itaque propago tota quodammo dō inter sacrum & coxendicis os, quā^o maximus neruorum crus petentium ducitur, in exte riora transversum fertur, & numerosa ramorum serie in omnes musculos ab ilium ossis externa sede pronatos, femorisq; motibus famulantes dispensatur, ramulos etiam deorsum in muscu los diffundens, qui ab inferiori coxendicis ossis sede principium ducunt, atq; ita articuli coxan dicis ossis cum femore posterior sedes, et clunium cutis hac exteriori propagine uenas mutuan tur. Interior autem propago ab interiori ipsius latere exiguas soboles sacri ossis quoq; fora minibus dispēlat, & alias his maiores in recti intestini musculos, cutemq; orbiculari sedis mu sculo obnatam digerit, quæ fa culentum sanguinem per anum expurgant, si quando is per ue

Mulieris se minarium ue narum series.

Cauæ rami lumborum uer tebris carnis busq; oblati.

Qui caua ay teriæ magnæ supra sacri ossis initium subijcatur, ip siusq; hic se ries.

nam caua huc decumbat, eodemq; colligatur. Deinceps hæc interior propago notatu digna diffundit ramum, qui in uiris dextrum uelicae latus amplectitur, & in plures scissus furculos, uelicae ceruicem seu penem adit, in eumq; numerosè digeritur, ea semper serie ut ceruici crassiores amplioresq; furculi, quam uelicae fundo exporrigantur. In mulieribus uero præfens ramus ab interna diductus propagine pingui membrana suffulcitur, ac quibusdam furculis uelicam quidem adit, uerum frequentioribus inferiorem fundi uteri sedem intercurrit, ramulos quoq; spectabiles in uteri ceruicem dispergens, per quos uirginibus & nonnullis mulieribus, que primis mensibus utero gerunt, menstruae purgationes colari dissectionum professoribus uisum est: quanquam & in reliquis mulieribus ab harum propaginum oris non minimum eius sanguinis profluere adhuc existimem. Arabum nonnulli quinque numero uenulas in medium longitudinis uteri ceruicis diffundi astruunt, & dextrarum uenarum ora cum sinistrarum oris conuere committitq; ac ab illis puellarum hymen constitui docent, uenarum huc pertinentium copia (ut in Arabum interpretu libris legitur) centonem nuncupantes. Quod uero interioris rami sinistri trunci eius supra os sacrum factæ diuisionis adhuc reliquum est, ad pubis os contendit, & ab externo ramo trunci uenæ caue sobolem assumit, quæ cum eo interioris rami reliquo congreffa, unam cum ipso uenam efformat, quæ primum peritonæum, ac dein decimum femur mouentium perforat muscolum, & ossis pubis foramen permeans in crus emergitur, proprium sinum in elatiori eius foraminis sede sibi uendicans, quo simul cum sua coniuge arteria aciem nervo fertur, ac foraminis eius membranam, & nonum femoris motus autorem muscolum tranfrens, illis quos perreptat musculus ramos porrigit. Quando autem in crus pertendit, in musculos à pubis offe principium ducentes digeritur, in elatiorem uidelicet secundi tibiae mouentis musculi sedem, qui à pubis offium commissura nascitur. Humilior enim eius musculi pars à maiori crus petenti uenæ ramos sibi asciscit. Dein ab hac pubis offis foramen transeunte uenæ, rami in quinti femur mouentis musculi partem à pubis offe pronatam, ac postmodum in octauum femur mouentem muscolum & penis etiam musculos digeruntur, à quibus furculi nimis quam exiles in femoris internæ sedis cutem in inguinum regione prodeunt. Præter ramos autem illis musculis & cuti exporrectos, unus etiam articulum coxendicis accedit, proprio sinu coxendicis ossis acetabulum priuatim subiens. Et utcumque multifariam hæc crus petens uena digeritur, rarius medium longitudinis femoris superat, sed interdum præcipuus ipsius ramus quinto femur mouenti musculo dispensatus, propagini commiscetur, quæ huc pertinet à maiori uenæ in crus deducta. Exterior uenæ caue trunci ramus, quum oblique crus accedit, priusquam peritonæum perforat, ab elatiori ipsius fede uenam mediocri magnitudine expromit, quæ sursum ad abdominis anteriora per peritonæum ducta, ipsi ramulos quosdam utrobique communicat. Vbi hæc ad istum modum peritonæo connexa ad rectum abdominis muscolum conscendit, peritonæum perforans in internam posteriorem uel recti abdominis musculi sedem inseritur, & utrinque uarias soboles in transfuersum abdominis musculum, & ipsi incumbentes obliquos reliquasq; proximas sedes distribuit, recto tramite sursum sub recto musculo protensus. Vbi uero ad abdominis medium paulo supra umbilici regionem prorepsit, ipsius extremum in plures furculos disseminatur, qui ramulos spectant, quos à uenæ sub pectoris offe ab elatiori thoracis sede delata, diffundi commemorauimus. Huius uenæ interuentu mamillis cum utero communionem esse credimus, eius quippe beneficio ex mamillarum uenis in uterum quum foetus enutritur, sanguinis retractionem: quum autem mulier lactat, ex uteri uenis in mamillarum uenas menstrui sanguinis reuulsionem perfici, medicis pariter concessum est omnibus. Venam enim deorsum ex alto procurrētem, ramos mamillarum corpori diffundere, nemo non scribit: etiam si id non adeo obiter concessum esse uelimus. Vena uero ab imo sursum conscendens, non ita procul ab uteri uenis originem ducit. Deinde alteram uenam in ortu quasi coniugem sortitur, ad pudendum excurrentem. Exterior enim uenæ caue sinistri trunci ramus, quando supra coxendicis os in femur procidens, peritonæum transiit, ab interiori ipsius regione aliam promit uenam, quæ ad pubis offium medius quæ inuicem cartilaginis interuentu hæc uniuntur accedens, uiris in penis inuolueru & scortum, mulieribus autem in pudendi colliculos, & in coriaceas carunculas (quas uulua uocat) uicinasq; sedes numerosa ramorum serie digeritur. Porro uenæ sub recto abdominis musculo sursum exporrecta nullam parem adipiscitur, quæ in uterum (uti medicorum uulgas arbitrat) descendat: sed uti prius monebam, illa ab ipsa quæ in uterum digeruntur non ita multum distat. Quandoquidem ipsius principium ab exteriori ramo sinistri trunci uenæ caue pendet, illis ab interioris eius trunci rami interna propagine originem ducentibus, atq; in uteri ceruicem ipsiusq; fundi humiliorem sedem diffusis.

VENÆ

RAETER caue propaginem, secundum posteriorem coxendicis ossis sedem in femur aliquousque propagatam, ad crus duæ descendunt uenæ: una quidem angustior, quam per pubis ossis foramen ad quosdam interiore femoris sedem amplexantes musculos perrepentem, supra femoris medium cessare, superiori Capite narrauimus. Altera uero maior, cæterarumq; uenarum in crus sinistram (quod & de dextro intelliges) excurrentium caudex ab externo ramo sinistri trunci uenæ caue supra os sacrum paruius pendet. Præfens uena simulq; peritonæo elabitur, elatiorem coxendicis ossis sedem ad internu latus sedis, qua sextus & septimus femur mouentium musculi descendunt, in inguina labitur, ac anteriorem (uersus interiora tamen magis) femoris regionem subit, & nullo occultata musculo sinui insidet, qui in inguine efficitur à longo graciliq; musculo tibiae mouentium primo, unâ cum octauo femoris motuum autore. Vena itaque huic sinui seu cavitati in cumbens, in plures ramos discinditur, atque quo iniurijs minus redderetur obnoxia, primis suis distributionibus Naturæ frequentes glandulas (uti in axillis fit) hic circumposuit, quæ firmam stabilemq; uenæ propagationem redderent, & quem diximus sinum cum uena simul, & arteria nervoq; hac descendentes opplerent, propugnaculumq; quoddam his uasis efficerentur. Prima huius uenæ crus petentis propago insignis est, ac ab interiori uenæ latere principium ducens, ad interiorem femoris cutem properat, atque in internam femoris sedem deorsum per genu quoque interiora, & hinc rursus per internam tibiae regionem uersus malleolum interiore sub cute exporrigitur. & deinde in pedis superiora descendens, uariè inibi digeritur, alijs huc pertinentibus uenarum furculis commixta. Hanc propaginem ita quidem sub cruris cute carnea suffultam membrana deorsum prorepere obseruauimus, uerum quæ interiori exporrigitur malleolo, uniuersim non eundem seruat ductum. Quandoquidem interdum ab interna tibiae sede secundum anteriorem malleoli regionem ad pedis superiora dens. Deinde in ramorum ad pedis digitos & supra pedion serie, plurimum uariat. Aliquando enim alijs quibusdam ramis hic commixta, ad minimum digitem ipsiq; proximum præcipue deducitur, aliquando uersus pollicem & indicem excurrit. Breuiter in eodem homine, uix parem unquam reperias huius propaginis ramorum in utrisque pedibus seriem. Rami quoque quos in descensu profert, rarissime inuicem aut numero, aut amplitudine correspondent, si quidem inordinate ad cutem permeant. ut plurimum autem in superiorem internæ femoris regionis cutem, non procul à suo ortu, utrobique unam emittit sobolem, ac interior quidem femoris interiora & in guina, ipsiq; quasi perinæum seu interfemineum accedit, quod sedes est inter anum & testes, aut muliebri pudendum consistens. Exterior autem soboles, quæ & crassior est, femoris anteriora & exteriora sub cute perreptans, similiter ac interior in furculos digeritur. Quum grandis hæc propago ad medium femoris longitudinis quasi deuenit, notati dignos ramos hic etiam in cutem dispergit, & inter cæteros unum gracili longoque musculo porrigit, quem tibiae mouentium primum recensuimus. Cæterum quando ad genu articulum uelut ad posteriora orbiculatim ea propago nonnihil conuoluitur, duas quoque emittit soboles mutuo quidem mole pares, sed exiguas. Vna in anterioris genu sedis cutem secundum patellâ dispergitur: altera interioris genu sedis uersus genu flexum, cutem accedit. Hæc posterior soboles aliquando penitus deesse, aliquando impense gracilis reperitur: tunc scilicet cum propria genu flexus cutem accedens uena, solito amplior uisitur. Ad interioris sedis tibiae cutem à magna hac propagine, & antrosum & retrorsum ramuli diffunduntur, qui impari numero sparsi, rursus cum proximis uenis uariè coeunt, inuicemq; rursus dirimuntur. Super elatiorem uero pedis regionem, uena hæc quemadmodum commemorauimus, diuersimodè spargitur. Atque hæc propaginis per internam cruris cutem deductæ est distributio. Præter hanc maxima in crus subiens uena è regione nuper dictæ propaginis, uenam promit, quæ extrorsum ducta in anteriore articuli coxendicis cutem, & eius sedis musculos quoque distribuit. Postquæ uero maxima uena has edidit propagines, penitus inter musculos femoris os amplexantes immergitur, & insignem ramum septimo & nono tibiae mouentibus musculis communicat, à quo etiam tenues furculi in cutem deriuantur. Deinceps aliam magis in profundum distribuit uenam, nuper commemorata ampliorem, quæ per quintum femur mouentem muscolum digeritur, ramosq; in octauum tibiae motuum autorem muscolum dispensat. Ab

k 4 hac

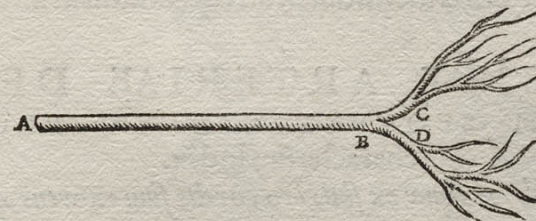

hac etiam plures uenarum soboles in uniuersos propemodum femoris os ambientes musculos propagantur: inter ceteras autē præcipua finem eius¹ uenæ, quam per pubis ossis foramen in femur delabi dictum est, ad se¹ assumit, eoq; adaucta, deorsum magis ad genu usque quodam modo inter musculos occultata descendit. Ceterum maxima uena sensim ad femoris os uersus posteriora contorta, ramulos oppidò quàm exiles² grandioribus femur petentibus neruis offert, qui in membranas neruis obductas digeruntur. Dein³ aliam emittit propaginem, quæ in posteriorem femoris cutem excurrrens, furculos etiam sursum cutem subeuntes deriuat. Huic propagini frequenter a⁴ ramo quem in maximum corporis musculum dispensari diximus, soboles quædam accedit, quæ unâ cum ipsa commiscetur, & uena ex duabus confluens, sicutirelatum est, cutem adit. Crebrius tamen⁵ duæ à grandi uena enascuntur propagines, una humilior altera. Hæ in progressu inuicem unitæ eam constituunt uenam, quæ hîc in cutem promittur, ac ubi⁶ ramulos sursum in posteriorem femoris cutem germinauit, recto tramite deorsum per mediam flexus genu sedem seu poplitem ad suræ cutem descendit, ipsi⁷ numerosam ramulorum seriem porrigens, quæ sibi in omnibus minime correspondet. Verum ramulorum alij rectâ, alij obliquè, alij transuersim in cutem excurrunt, & denuò nonnulli inuicè coeuntes permiscuntur ac uniuntur, & denique cum⁸ uenæ ramulis subinde coeunt, quam per cruris interiora decliuem sub cute ferri diximus. Atque, ut semel dicam, huiusmodi hîc uenarum implexus digestioq; conspicitur, ut cutem suræ uaricum affectu crebrius (perinde ac temporum & internæ cubiti sedis cutem) implicari non mirum sit. Præsens uena per genu flexus cutem in suram descendens, aliquando ad calcem usque prorepens inibi⁹ cessat, aliquando alijs ramulis per tibiæ exteriora huc pertinentibus cõmiscetur, & secundum¹⁰ exteriorè malleolū porrecta, pedis superiora adit, nonnunquâ uerò & inferiora, nullibi interim in altum à cute demersa. Ceterum grandis uena femoris ossi quemadmodum scripsimus accumbens, adeò ipsi aduoluitur, ut iuxta genu articulum¹¹ mediam inter duo humiliora femoris capita sedem occupet. Hîc in duos impares ramos deducta¹² interiorè (qui¹³ exteriori multo gracilior est) ad suræ musculos, præcipuè uerò ad pedem mouentur¹⁴ primum & secundum, deorsum mittit, furculis quibusdam horum superficiem implicans, & subinde etiâ furculos in progressu ad internæ tibiæ sedis cutem¹⁵ dispergens. Quum uerò interior hîc ramus ad tibiæ humiliorem usque appendicem¹⁶ perrepsit, atque in dictam nuper cutem furculos diffudit, sub interiori malleolo reflexus, internum pedis latus ad pollicem usque accedit, inibi in cutem ut plurimum absumptus. Rarius nanque inter calcem & tibiæ os unâ cum tendinibus hac pedis inferiora subeuntibus, ramus ille ad pedis digitos proficiscitur. Exterior ramus magnæ illius in poplite latitantis partitionis non procul ab exortu in binas rursus diducitur propagines, quarum¹⁷ maior eademq; interior penitus inter¹⁸ musculos posteriorem tibiæ sedem occupantes immergitur. Primum nanque inter capita primi secundiq; pedem mouentium musculorum rectâ descendit, ac dein inter quartum & quintum pedis motores, & deinde inter musculos digitorum flexus opifices hîc à tibia pronatos fertur, interdum etiam¹⁹ ligamentum cõtngens, quod fibulam tibiæ ossi secundum tibiæ longitudinem colligat. In hoc descensu interior hac propago illis quos perreptat musculis ramulos offert, à quibus nulli, aut profectò longè paucissimi in cutem subeunt. Iuxta medium ferè longitudinis tibiæ præsens interiorq; propago in duos²⁰ partitur ramos, quorum interior tali cum tibia articulo²¹ ramulum offert, ac totus quodammodo unâ cum tendinibus à posteriori tibiæ sede ad pedis inferiora reflexus inter calcem & tibiæ os pedis inferiora subit, & sub²² musculo secundos quatuor digitorum articulos flecente propagatus, duos furculos pollicis & item indicis, medio autè digito unicum præbet, itaq; absumitur. Quamquam frequentissimè hîc²³ interioris illius propaginis ramus (quemadmodum & neruus pedis inferiora subiens) in omnes digitos digeritur, nullo ramo inter fibulam & calcem huc pedem²⁴ accedente. Verum alter ramus qui eius diuisionis exterior est, quam paulo antè ad medium longitudinis tibiæ fieri dicebā, fibulæ exporrigitur: & quum ad infimam tibiæ sedem pertingit, atque ligamento membraneo, quod tota tibiæ longitudine fibulam tibiæ ossi committit, proximè est, sobolem à se dispergit, quæ ligamentum perforans, unâ cum tendinibus per tibiæ anteriora pedis superiora adeuntibus in pedem fertur, ac²⁵ musculis pedis digitos in exteriora abducentibus furculos offert, quibusdam etiam ramulis in cutem sparsos. Quod autem alterius rami illius reliquum est, cum septimi & octauo pedem mouentium²⁶ musculorum tendinibus in pedis humiliora proficiscitur, atque in minimos digitos dispescatur: nisi fortè interior ramus inter tibiæ os calcemq; pedis inferiora petens, omnibus digitis furculos exhibeat. Varia enim hîc (si alicubi profectò) uenarum series occurrit. nam crebrò (quod etiam diligenter in sanguinis è uulneribus fluxu obseruandū est) conspicies²⁷ interiorem illam propaginem, quam in po

in posteriori tibiæ sede inter musculos altè recondi dicebam, ilico atq; posteriorem tibiæ sedem contingit, sobolem inter tibiæ os & fibulam per membraneum ligamentum porrigere, quæ secundum tibiæ longitudinem anteriori eius ligamenti regioni attensa, ad pedis superiora fertur. Verum tunc propago illa quæ in posteriori tibiæ sede deorsum properat, ad medium tibiæ non amplius²⁸ insigni diuisione dissecta, sed sola pedis inferiora, omnesq; digitos adeunte. Interdum rursus inter musculos, anteriorem tibiæ sedem occupantes²⁹ alia soboles reconditur, ab ea propagine quam nondum persecutus sum originem ducens. Reliqua enim adhuc est exterior propago, exterioris rami magnæ in poplite diuisionis, quæ ad superiorem fibulæ appendicem fertur: & quum à³⁰ propagine quam tibiæ posteriorem sedem occupare dictum est, in anteriores tibiæ musculos nulla soboles per membraneum ligamentum ducitur, ab hac exteriori propagine ramus inter septimum & sextum pedem mouentium musculos prorepat, frequenti sobole digestus, in musculos anteriorem tibiæ ossis sedem occupantes. Alias uerò hæc exterior propago in exterioris tibiæ sedis cutem potissimum frequentibus furculis dispergitur: & præcipuo ipsius furculo nunc antrorsum, nunc retrorsum ad interiorem malleolum reflexo, pedis superiora accedit, & potissimum externum pedis latus perrepat, alijsq; huc pertinentibus uenis commiscetur, nusquam in altum mergens. Quum itaq; differens uariaq; adeò uenarum tibiæ & pedis cutem implicantium sit series, suaserim eam non secus quàm in manu facientem præcepti, in uariorum hominum cruribus uinculo interceptis, aut calenti aquæ immersis contemplari, modò eam sobolem in superficie excurrentem, uenarum secundarum gratia expendendam duxeris. Ego enim parum superficialiæ pedis uenas morari soleo, quum iuxta genu ipse eas exercitij nomine non semel aperuerim: quodq; omnes pedis uenæ ab³¹ eodem trunco, qui scilicet per inguina crus subit, principium ducant. & arbitror Græcos uix alias secuisse, quàm³² quæ internum genu regionem perrepat, & in obesis mulierculis uel ob continuâ cruris ligationem latet, & dein³³ quæ malleolos ambiunt. Adeò ut etiam nostræ ætatis medicos mirer, qui cum alicubi legerint quatuor uenas ad pedis superiora pertingere (uti & ego³⁴ uel sub cute enarraui) quatuor pedi adscribunt uenas, quas magno supercilio in sanguinis missione distinguunt, interim ignorantes ipsarum progressum & exortum, ac longè grauiori periculo in pedis superiori sede cum neruorum, tum tendinum occasione, uenas secari, quàm eam que sub genu, atque ad malleolos cõsistit. ut modò elegantem promptumq; sanguinis fluxum silentio præteream. Venarum autem quas illi statuunt, primā Saphenam, & matricis uenam, & uirginalem nuncupant, atq; illam ad internum malleolum reponunt. Secundam exteriori malleolo ascribunt, illam Schiaticam nuncupantes. Quæ pollicis exporrigitur, illis hominibus Popletica dicitur, hancq; tertiam numerant. Quartam renalem constituunt, eam iuxta minimum digitum diuidentes. Quod uerò ad totius uenæ causæ administrationem spectat, sedulò in sequentibus libris persequar, ubi earum partium quas interreptant sectionem edocebo. Fiet autem id in fine quinti & sexti & septimi librorū accuratissime. Nam & in septimo communem uenarum, arteriarum & neruorum in manus ac crura pertinentiū sectionis rationem instituemus.

DE VMBILICI VENA.

Caput XI.

NVD A umbilici uenæ delineatio, eius nimirum partis quæ in natis obuia est, atq; hîc A uenæ sedem notat quæ umbilicum spectat, B uerò sedem qua hæc iecori inseritur, C & D uerò ipsius in iecoris substantia seriem ruditer exprimit. Vnde etiam quinti libri figura huc maxime spectantes ueniunt examinande, trigesima uidelicet, quæ quatuor tabellis fortis inuoluta cum ipso fortis proponit. Dein secunda eius libri figura, quæ umbilici portionem ex sectionis serie relictam ostendit: ac insuper umbilici uenæ, & arteriarum, & urinarij meatus, qui fortis urinæ peculiariter educit. Præter alias eiusdem libri figuras, quæ umbilici uenæ in iecur insertionem oculis subiiciunt, nimirum duodecima, & uigesima.

Qui umbilici
vena et arte-
ria consur-
gant.

Umbilici ue-
nae ductus.

Arteriarum du-
ctus.

Umbilici ue-
nae arteria-
rumque usus.

IN QUINTO libro organa foetus peculiaria persequutus, illum tri-
bus tunicis seu inuolucris in utero inuolui contineri quod audies, quorum ex-
timum Graeci *chorion*, Latini uero secundinam & secundas, interdum &
loculos, uti & ipsum uterum, appellant. In hoc quum infans utero geritur,
uenarum arteriarumque in uteri fundum pertinentium fines terminantur,
ac uelut in nouas uenas arteriasque cessant, quae numerosissima ramorum
serie in extimum illud inuolucrum digeruntur. Venae haec ac arteriae ex infi-
nita propemodum ramorum serie sensim in pauciores colliguntur, ac mutuo coeunt, uenae
quidem uenis, arteriae autem arteriis semper unitae. Ex his ramis rursus inuicem coeuntibus gran-
diores paucioresque tantisper constituntur, donec tandem omnes uenae in duas finiatur uenas, &
arteriae item in totidem arterias. Venae ac arteriae ad hunc modum ex secundina collectae, reli-
quas duas foetum inuoluentes tunicas penetrant, quae etiam a uenis ramulos per illarum mem-
braneum corpus excurrentes mutantur. Quum uero uenae ad umbilicum usque propere,
mox in unam coeunt uenam: imò subinde etiam una tantum uisitur uena, simulque a secun-
dina abscedit. Haec umbilicum ingressa peritonaeo adnectitur, & sursum ascendens paruae
iecoris scissurae inseritur, quae dextrum mucronatae cartilaginis latus, in anteriori iecoris sede
hominibus habetur, & foraminis cuiusdam aut meatus modo hanc umbilici assumit uenam,
eamque per iecoris substantiam uersus cauam iecoris sedem deducit, non procul a portae uenae
caudicis exortu. Atque id sedulo inter secandum uenit expendendum, ne si obiter primum ue-
nae in iecur ingressum spectes, illam inter gibbum cauumque iecoris medium inferi existimes, &
non accurate id iecoris foramen in homine (cui id priuatim obtrigit) expendas. Nonnullis ani-
malibus, ut catulis, unus aliquando & alter ramus in mesenterij centrum, ab hac uena prius
quam iecur contingit, porrigitur. Quod propter quaedam Galeni loca in libro de Foetus for-
matione, ubi is iecur ante cor, ex huius uenae ductu formari astruit, non segniter animaduerti
uelim. Arteriae autem umbilico insertae deorsum ad uesicae fundi latera porrectae, ramis ma-
gnae arteriae post praecipuam supra os sacrum arteriae diuisionem continuantur. Arteriae enim
umbilicum ingredientibus, illis magnae arteriae propaginibus uniuntur, quas per pubis ossium
foramina in crus descendere docebimus. Umbilici uenae beneficio foetus nutritur, & arte-
riarum munere ipsius insitus calor reficitur. Caeterum quando infans nascitur, haec uasa simul
cum meatu quo ex uesica inter intinum & secundum foetus inuolucrum, illius urina effertur,
ab obstetricibus iuxta uentrem praescinduntur, bruta autem animalia dentibus abrumpunt
inuolucra foetus plerumque deglutientia. Quod horum uasorum in corpore adhuc reliquum est,
temporis successu exarescit, membraneumque prorsus redditum, instar funis suam cavitatem
deperdit. Qua autem sectionis ratione haec non modo in foetuum, sed & senum anatome ob-
serues, in quinto libro ubi nutritionis generationisque organorum sectionem persequar, proli-
xè audies. Ne uero uenae in absolutis hominibus a nobis praetermissam quis arbitraretur, hic
umbilici uenae quemadmodum in illis apparet, meminisse uolui. Ab umbilico igitur ad iecur
uena exporrigitur, quae iecori, quemadmodum diximus, inseritur. Atque haec omnia in ali-
quandiu natis arida ac uelut neruea, multoque adipe obducta uisuntur, in foetibus uero ab alijs
uenis nihil uariant. Nunc itaque tempestiuum erit magnae arteriae distributionem aggredi. Venae
enim arterialis sermonem tantisper intermittam, donec simul arteria uenalem pertractare, inte-
grum erit, quippe operae premium est, sermonem utriusque communem instituere.

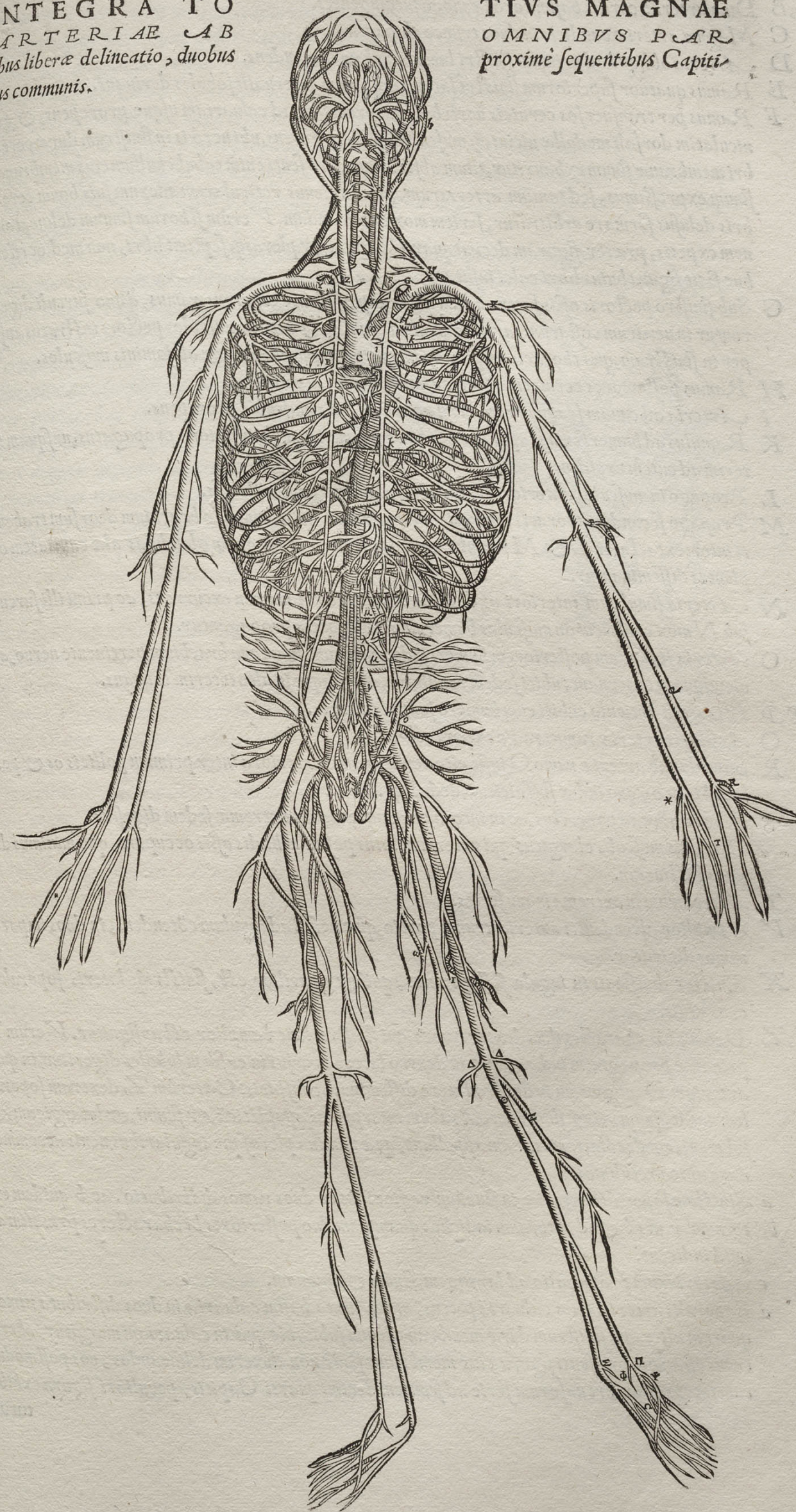
TOTIVS MAGNAE ARTERIAE DELINEATIO-
NIS, QVAM SEQVENS PAGINA PROPONIT,
characterum Index.

ARTERIAE magna ex sinistro cordis sinu exortus, quam Aristoteles *ἀογρὴν*
uocauit, eo quod neruosam ipsius partem, uel in mortuis conspici posse diceret, instar uaginae
fortassis quam Macedones *ἀογρὴν* uocant. Verum Aristoteles hanc cum caua comparans,
ipsam minorem uenam nuncupauit. Alij Graecorum uocant eam *μυελω*. alij simpliciter *αὐτὴν*
χρῆσις, alij *ἰσθμὸς*, nos magnam dicimus arteriam. Nonnulli rursus uenam uocarunt, quos san-
guis impetu per corpus diffusus ducitur. Quidam Arabum interpretes audacem uenam, alij
neruum pulsatilem uocant. Verum eorum uoces temporum iniuria omnes corruptae leguntur,
quemadmodum apud Haly interpretem, qui habet, eam Aristoteli *αὐτὴν* uocari. Quam-
uis interim in haebraicis Arabum interpretibus, omnia fere partium nomina ex Graecis ita cor-
rupta legantur, ut nostrae aetatis medici ea sonant.

B, B Duæ

INTEGRA TO-
ARTERIAE AB
tibus liberæ delineatio, duobus
bus communis.

TIVS MAGNAE
OMNIBVS PAR-
tibus liberæ delineatio, duobus
bus communis.

- B, B Duæ arteriæ cordis basim coronæ modo succingentes.
 C Magnæ arteriæ caudicis in duos truncos bipartitus.
 D Arteria oblique ad primam sinistri lateris costarum interualli soboles deriuans.
 E Ramus quatuor superiorum sinistri lateris costarum interualli soboles deriuans.
 F Ramus per transuersos ceruicis uertebrarum processus ad caluariam usque prorepens, & geniculatim dorsali medullæ uicinisq; musculis soboles offerens. ubi uero is in sinistram duræ cerebri membrana sinum exhauritur, illum abscedimus. Præsentem enim tabula nullum eius membranae sinum expressimus, sed tantum arteriarum, quas Galenus reticularem plexum suis boum cerebri delusum formare arbitratur, seriem mox explicandam. Verum si horum sinuum delineationem expetis, præter figuram decimi quarti Capitis & plerasq; septimi libri, non mediocriter hic facit figura huius libri calci insuta.
 G Sub sinistro pectoris ossis latere ad umbilici usque sedem excurrentis ramus, a quo surculi digeruntur in uerarum costarum cartilaginum interualla, & hinc in musculos pectori insertos, insuper in sinistram, qua thoracis amplitudo intercipitur membranâ, & abdominis musculos.
 H Ramus posteriores ceruicem occupantium musculos accedens.
 I Arteria ad cauum scapulae regionem ac in eius sedis musculos prorepens.
 K Ramulus ad humeri cum scapula articulum & summi humeri inferiora propagatus, nusquam interim ad cutem excidens.
 L Propago in musculos anteriorem thoracis sedem integentes sparsa.
 M Propago secundum thoracis latera deorsum procidens, ac musculo brachium deorsum trahenti intertexta. Inter L & M ramulus unus occurrit, eorum qui in glandulas alæ cauitatem opplentes disseminantur.
 N Arteria simul cum interiori axillaris uenæ trunco in manum excurrentis, ac primi illi surculi sub N mox conspicui, in musculos humerum amplexantes propagantur.
 O Arteria secundum posteriorem humeri sedem una cum quarto in brachium pertinente neruo, ali quo usque in externam cubiti sedem reuolutus, ac undique in alto interim latitans.
 P, P Hi ramuli articulo cubiti cum humero sunt peculiare.
 Q Axillaris arteriæ ramus radio exporrectus.
 R Surculus ab arteriæ ramo Q insignitus uersus manus exteriora inter primum pollicis os & post brachialis os, quo index suffulcitur, deductus.
 S Ramus ulnæ exporrectus, ac in internam quoque manus extremæ sedem digestus.
 * Ramulus musculi clarigius, qui externum latus postbrachialis ossis occupant, quo minimus digitus sustinetur.
 T Arteriarum in extrema manu series.
 V Amplior ascendens arteriæ trunci portio, quæ recta ad ingulum cõtendens, in duos impares ramos dirimitur.
 X Sinister diuisionis in iugulo factæ ramus, qui & gracilior est, sinistriq; lateris soporalem constituit.
 Y, Z Duobus his characteribus dexter ramus, qui sinistro longe amplior est, insignitur. Verum Y priuatim propaginem indicat, quæ in dextro latere prorsus in eadem soboles digeritur, in quas arteriam D insignitam in sinistro latere disseminari conspicias. Cæterum Z dextram soporalem notat, quam uti & sinistram Arabum interpretes apoplecticâ, & somni, & letargicam, & subeteni, & decolationis uenam appellant, quæ nomina plerosque iugularibus uenis accommodare antea retulimus.
 a Sinistræ soporalis arteriæ in faucium regionibus in duos ramos distributio, ac b quidem exterum, c uero & d internum indicat: quanquam duo posteriores hi characteres priuatim ali quid indicent.
 c Arteriarum propagatio ad laryngem, fauces & linguam.
 d Soporalis arteriæ pars caluariâ petens, atque iuxta basim caluariæ in duos distributa ramos, quorum alter, qui sinistram duræ membrana sinum subit, hic quæ in caluariam mergitur, abrum catus est, quod præsentem figuram eius membranae sinum non duxerim delineandos, eos postmodum cum integra cerebri uasorum serie ad frontem decimi quarti Capitis, peculiari figura exhibitur.

- turus, ex qua etiam alterius rami soporalis arteriæ caluariam ingredientis, distributionem petes, & si uisum fuerit huic delineationi ex illa characteres adijcias, qui fere essent L, q, r, s, u, x, & b, y, d: quos hic explicarem, nisi satius omnino foret studiosum à cerebri uasorum serie tantisper abstinere, donec ego illam decimo quarto Capite persequar.
 b Soporalis arteriæ ramus, capitis exteriora implicans.
 c Disti modo & b insigniti rami propago, penitus inter faciei musculos excurrentis.
 f Rami b insigniti sub auris radice distributio, cuius anterior ramus g notatus, secundum tempus fertur: posterior uero, cui h inscripsi, secundum auris posteriora sub cute pariter atque ille spargitur.
 i T R V N C V S magnæ arteriæ, deorsum ad dorsi uertebras explicatus.
 k, h Propagines utrinque ad octo inferiorum costarum interualla protense, & dorsali quoq; medullæ ac musculis dorso & thoraci adnatis ramulos offerentes.
 l Septi transversæ arteriæ.
 Veritus ne characterum copia integram magnæ arteriæ delineationem alioquin hic satis obscuram penitus corrumpet, priuata hac effigie modo utendum duxi, quæ superius ubi septo transuerso arteriæ l indicatæ offeruntur, ueluti ex magnæ arteriæ caudice dissecta est: inferius uero ad feminalium arteriarum, quas i & n indicabimus, exitum. In præsentem itaque figuram iam enarrandis propaginibus duas radices pinxi, quum integra arteriæ delineatio unicam (ut frequenter etiam occurrit) tantum habeat. In m, dicit igitur in utriusque, aut unius duntaxat radice exitum, n dextrum ramum, o surculum in humiliorem omenti membranam hic exporrectum, p propaginem in dextram uentriculi sedem, qua dorsum spectat, q atque inferius orificium educit, excurrentem, r ramum duodeno intestino & ieiuni initio exporrectum, s propaginem ad dextram fundi uentriculi sedem deductam, uentriculoq; & superiori s. t. membranae omenti ramulos exhibentem, t arteriam iecori distribuam, Cæterum u insignitur sinister ramus, qui potissimum lienem adit, x propago secundum posteriorem uentriculi sedem, ad ipsius usque elatius orificium progrediens, y eius propaginis ramuli in uentriculum quæ dorso innititur deriuati, z ramus orificium uentriculi superius, coronæ modo cingens, æ ramus secundum elatiorem uentriculi sedem inferius illius orificium accedens, b grandis in demisorem omenti membranam excurrentis propago, quæ etiam colo intestino multo surculis implicatur, y surculus in humiliorem omenti membranam hic ad sinistram latem excurrentis, a & a arteriæ lienis cauum subeuntes, e arteria sinistram fundi uentriculi sedem petens, ac uentriculo ipsiq; superiori membranæ omenti soboles deriuans, f ramuli ab alijs lienem accedentibus arterijs, in laeuum uentriculi latus deprompti.
 g In integra delineatione, & ea quæ hic indici adhibuimus, aliud ? occurrit, quo insignitur arteria in superiore ac propemodum uniuersam mesenterij sedem propagata, & suis propaginibus in ieiunum intestinum & ilium & coli partem à iecore ad dextrum renem conspicuam sparsa.
 h Dextrum renem accedens arteria. i Arteria quæ in sinistram renem exporrigitur.
 k Dextri lateris feminalis arteria. l Sinistri testis feminalis arteria.
 m Arteria humiliorem mesenterij sedem subiens, ac potissimum in colon intestinum, quæ id à lienis regione ad rectum pertinet, ac dein in rectum intestinum discinditur.
 n Propagines notantur, quæ geniculatim lumborum uertebras accedunt, & in peritonæum & musculos uertebris adnatis distribuuntur. Propago autem ad humilium u. consistens cæteris grandior est, atque ad abdominis usque latera frequenti sobole excurrit.
 o Magnæ arteriæ ad os sacrum in duos truncos distributio. Verum isti characteres etiam surculos notant, ab humiliori arteriæ regione in ossis sacri foramina deriuatos.
 p Interior ramus sinistri trunci iam dictæ diuisionis.
 q Interioris rami exterior propago in musculos excurrentis, qui externam ilium ossis sedem & cõtendit articulum integunt.

- Interioris rami 3 notati interior propago in osis sacri humiliorem sedem, uesciam & uesciam ceruicem, ipsumque penem: in mulieribus uero, in inferiorem uteri fundi regionem, & pariter in illius ceruicem surculos diffundens.
- Hic etiam arterias appinximus, quarum sinistra ab umbilico hic inter 3 & 4 ad interioriorem prius commemoratum ramum perinde pertinet, ac si uersus umbilicum ab ipso deriuaretur.
- Interioris rami 3 insigniti reliquum, quod ab externo ramo trunci diuisionis quae supra os sacrum fit, portionem asciscens, per pubis osis foramen in crus delabatur, inibi in musculos pubis os occupantes digestum, & suo termino cum alia arteria, quae in quintum femur mouentem musculum praecipue digeritur, ac mox signabitur, coit, ea sede qua 6 ascriptum cernis.
- Propago exterioris rami sursum ad rectum abdominis sui lateris musculum conscendens, atque praecipua ipsius sobole umbilici regionem petens, reliquos autem surculos transuersum in humiliorum abdominis sedem dispensans.
- Surculus transuersum secundum pubis os ad pudenda prorepens.
- Sedes exterioris rami, quae is modo in crus delabatur, ac in uniuersum crus disseminari incipit.
- Ramus maioris crus petentis arteriae in musculos propagatus, qui anteriorem femoris sedem si bi uendicant.
- Ramus ad quintum femur mouentem musculum, & eos qui internam femoris sedem occupant digestus, unoque ipsius surculo cum illius arteriae coiens sine, quam per pubis osis foramen procide, re diximus, ac 6 insigniuimus.
- Ramus in musculos posteriorem femoris sedem obtinentes deriuatus.
- Ramuli genu articuli peculiare. Hicque grandis arteria in poplite reconditur.
- Grandis cruris arteria posteriorem tibiae sedem petens.
- Ramus fibulae amplexatibus musculis, praecipue autem septimo et octauo pede mouenti oblatus.
- Arteria inter calcem & interioriorem malleolum pedis inferiora subiens.
- Arteria ad pedis humiliora accedens, inter calcem & exteriori malleolum nonnunquam reflexa.
- Ramuli tibiae cum calcis articulo proprii.
- Propago pedis elatiora accedens.
- Arteriarum in pedis humiliori sede distributio. Subsequentibus modo duobus Capitibus non solum haec cuius indicem absoluius, figura comenit, sed etiam huc attinet praeter crebras quinti libri & sexti & septimi figuras, ea quam huius libri fini subiungam, cuius characteribus perinde atque haecenus fecimus, in interiori margine utemur.

VNDE ARTERIA MAGNA PRINCIPIMUM DUCAT, & in quos ramos ipsius ascendens pars digeratur.
Caput XII.

QUANDO in interiori margine alicubi, praeterquam in duobus proximis Capitibus scribitur fig. cap. 12. ea subaudienda est, qua integram arteriae magnae imaginem, ante praesens Caput proposuimus.

Non prolixa de arteriae magnae ortu esse disceptationem.

Arterias neque a cerebro neque extremis corporis partibus nasci.

LONGE minor inter medicorum ac philosophorum proceres de grandis arteriae, quam de uenarum neruorumque principijs est dissensio. Hippocrates namque, Plato, Aristoteles ac Galenus pariter cor arteriarum fontem ac originem (uti sane est) statuunt. Quippe erronea prorsus est Pelopis Galeni praecceptoris sententia, arterias docens simul & uenas cum neruis e cerebro nasci: non minus sane quam a ueritate simul abhorret eius auctoris placitum, qui spurium tractatum de uenis, Hippocratis libro de Natura humana interiecit. Quandoquidem, ut caetera taceam, cerebrum uitalis spiritus & sanguinis feruidi ac impetu per corpus ruentis, quemadmodum cor, non est principium, ac arteria nullibi quam ubi e corde pronascitur, amplior occurrit. Dein haec quoque illorum dogma improbant, qui arterias ab extremis summisque corporis partibus non secus passim oriri arbitrantur, quam si quis ab extremis arborum uirgulis illarum initium recenseret. Verum etiam si non philosophiae modo, sed & medicinae principes cor arteriarum fontem statuerint, nihilominus tamen de cordis sinu, a quo arteria pronasceretur, non nihil inter se dissentiant, quum hi quidem

quidem ex cordis medio sinu, illi autem ex sinistro, arteriam oriri contendunt. Caeterum haec dissensio de cordis uentriculis sinibus uel potius, quam de arteriarum origine est. ac proinde nos tantum duos cordis uentriculos enumeraturi, postposita omni controuersia ex elatiori sede sinistrae sinu cordis, propter ipsius basis centrum, magnam arteriam originem ducere attestabimur, ubi tertium uentriculum (post dextram uidelicet membranam arteriae uenalis orificio praefectam) Aristoteles enumerauit, etsi alia Galeni in libro de Dissectione uenarum sit sententia, nisi forte perperam Dexterioris pro Sinisterioris inibi in Galeni libro legatur. Magna igitur arteria in hoc ortu orbicularis est, ac hic ipsius amplissima sedes & durior & cartilaginosa consistit. Ipsa autem arteria simul atque enascitur, duos graciles promit surculos, qui coronae prorsus modo cordis basin una cum coronali uena amplectentes, cordi secundum ipsius longitudinem ramulos transfundunt, quorum plures amplioresque inibi se offerunt, ubi cordis substantia crassior uisitur. est autem id potissimum in ea cordis sede, ubi sinistrum ipsius sinum continet, & qua septum utriusque sinibus commune porrigitur. Coronarium arteriarum ortus post membranas consistit, quas resumptionem spiritus sanguinisque ex ipsa arteria in sinistrum cordis sinum prohibere, in sexto libro ostendam. Verum & si coronarium arteriarum par quodammodo sit amplitudo, ea tamen amplior longiorque cernitur, quae ex dextro magnae arteriae orificij latere originem ducit, una namque hinc a tergo dextrae membranae pronascitur, altera autem a posteriori eius orificij sede principium sibi uendicat, a tergo posterioris membranae a sinistre interrim membranae tergo nulla pronascitur. Postquam uero magna arteria coronales deprorsit, a cordis basis centro sursum quodammodo sub uenae arterialis caudice conscendit, ac cordis inuolucrum perforans bipartito scinditur, ac unam ipsius partem, quae grandior est, deorsum ad quintam thoracis uertebrae, & deinde per reliqua dorsi sedem detorquet, in omnes quae cordi subsunt regiones ramos exhibituram. At minor pars supra cor repositis sedibus distribuenda sursum properat, ac statim in progressu asperae arteriae innitens, ac uenae cauae inter membranas thoracem intersepientes substrata, ex sinistro ipsius latere ramum distribuit oblique sursum ad primam sinistri lateris costam exporrectam, qui quidem quae pulmonei accumbit atque sinistram thoracem intersepientem membranae alligatur, nullas deriuat propagines: uerum simulatque primam thoracis attingit costam, ab humiliori ipsius sede propaginem deorsum diffundit, quae costarum radicibus attensa, in tria quatuor superiorum costarum sinistri lateris interualla singulas soboles spargit, a quibus rursus surculi in dorsalem medullam, & musculos thoraci uertebriisque hic instratos excurrunt. Caeterum ab elatiori sede eius oblique ad primam costam conscendentis rami, alia enascitur propago nuper commemorata multo amplior, quae ad septimam ceruicis uertebrae latus oblique repens, in huius lateris transuersi processus foramen se inserit, ac deinde per transuersorum reliquarum uertebrae processus foramina conscendens, perinde atque haec excurrentes uena digeritur. Nam in progressu dorsali medullae surculos deriuat ea subingredientes foramina, quae neruis emittendis rerum Opifex exculpit. Deinde & musculis ceruicem hic occupantibus ab illa propagine ramuli quoque sparguntur. Quod uero eius reliquum est, simul cum comite uena per foramen in posteriori sede sinistri capituli occipitis ossis insculptum, caluariam subit, atque in sinistrum durae cerebri membranae sinum exhauritur. Praeter hanc propaginem uertebriis exporrectam, arteria quam oblique ad primam sinistri lateris costam contendere diximus, alia ab anteriori ipsius sede pullulat propago, obliquiori ductu pariter superiora anteriora que petens. Haec etenim pectoris ossis summum accedens, ac sinistram thoracem intersepientis membranae adhaerens, decliuus perfertur secundum pectoris ossis sinistrum latus, quae ipsi costarum coarctantur cartilagine. Haec propago in eisdem omnino ramos digeritur, in quos uenam haec repentem dispensari retulimus, praeterquam quod nullae soboles a praesenti propagine cutem accedant, nisi forsitan obscurissimae in mamillae corpus pertingant. Quae enim haec arteriae propago pectoris ossi exporrigitur, uerarum costarum cartilaginum interuallis ramos offert, a quibus alij ramuli in musculos assurgunt cartilaginibus incumbentes. Deinde & ab hac propagine in sui lateris membranam quae thoracis amplitudinem intersepit, & in glandium in iugulo repositum, surculi mittuntur. Quod autem ipsius reliquum est, secundum sinistrum mucronatae cartilaginis latus thoracis cauitatem ingreditur, & recto hic abdominis musculo subnatum, ad umbilici quodammodo regionem procedit, in progressu utrinque ad partes abdominis ramulos offerens, & iuxta umbilicum in plures dissectum soboles alterius arteriae terminos respicit, quam huc ab imo sursum contendere docebimus. Vbi arteria oblique ad primam protensa costam, haecenus commemoratas edidit propagines, sinistram aditura axillam, & musculum perforaturam dorsi motorum secundi parvis sinistrum, ab ipsius elatiori parte priusquam e thorace penitus labitur, notatu etiam digna magnitudo.

Arteria oritur a sedes.

Coronales arteriae.

Caudicis arteriae bipartitis.

Ascendentis parvis series, ac primum arteriae ad sinistri lateris primam costam oblique tendentis.

Arteria magna rami or
necum, iecur,
bilis uescula,
uentriculum,
lienem, duode
nū et coli par
tem acceden
tes.

ipsum cordis^h inuolucrum quā id septo adnascitur spargens. Post commemoratas propagi
nes magna arteria, ex elatori sui corporis sede,ⁱ unum promit truncum, ramos in uentriculum,
iecur, bilis uesculam, lienem, omentum, & duodenum intestinum, & colon quoque ubi uen
triculo id exporrigitur, ad hunc modum offerentem. Præfens truncus simulatq^g prodijt, cla
tiori sede inferioris membranæ omenti suffulcitur, ac in duos magnitudine propemodum æ
quales ramos diremptus, hūcⁱ qui gracilior paulo est dextrorsum, illum uero qui modice am
plior uisitur sinistrorsum mittit. Dexter ramus uenæ portæ in^h glandoso corpore, quod sub
uentriculi posteriori sede huic omenti membranæ intertextum cernitur, adnexus, sursum ad
iecoris cauum contendit, in medio ductu ex humiliori ipsius sede^o furculum inferiori omen
ti membranæ, ipsiq^g adeo colo intestino hic deriuans. Post hunc ab elatori parte^p sobolem
uentriculo exporrigit, quæ in posteriorem ipsius sedem qua is dorsum spectat, pauculis ramu
lis digeritur. Ex humiliori rursus sede, dexter arteriæ ramus ad iecoris cauum tendens, duas de
nuo profert soboles.^q Vnum cum uenæ portæ ramo intestino diffundit, quod duodenum ap
pellamus, secundum cuius mediam longitudinem & aliquouſque ad ieiuni intestini initium ea
soboles porrigitur.^r Altera nuper commemorata paulo amplior, ad dextram fundi uentriculi
sedem retorquetur, & superiori omenti membranæ innexa, ex elatori sede in^h anteriora & po
steriora fundi uentriculi ramulos frequenti sobole spargit, perinde ac ab inferiori sua sede alias^p
in omenti superiorem membranam ducit.^r Atque hæc arteriæ cum portæ uenæ ramo hæc ex
porrecto ad medium fundi uentriculi cessat. Quod uero dextræ arteriæ rami adhuc superest,
postquam ab eminentiori^r duos insigniter exiles furculos bilis uesculæ transmittit, in^h ramu
los aliquot sectum ad iecoris cauum terminatur, non admodum altè in iecoris substantiam dif
feminatum.^s Sinister ramus ab arteriæ caudice prodians, quem^r dextro modice crassiores
esse dicebamus, inferiori quoque omenti membranæ ipsiusq^g glandoso corpori committitur,
coniungens se uenæ portæ ramo, in tot quot ille soboles digerendus. Mox enim præfens arte
riæ ramus ab eminentiori sede^o propaginem uentriculo qua dorso innititur offert, quæ pri
mum^a sobolem unam utrinque in^h mediam uentriculi sedem eius quæ dorso incumbit regio
nis exporrigit. deinde sursum ascendens, uenæ portæ^b modo superius uentriculi orificium co
ronæ instar appositissimè^c cingit, ramulos uentriculi corpori & graciles furculos stomachi
termino, quo is uentriculo continuatur, distribuens. Inter reliquos autem ramos^u unus secun
dum uentriculi superiora dextrorsum exporrectus, uentriculi humilius adit orificium, furcu
los quoque in progressu anteriori & posteriori sedibus uentriculi depromens.^e Sinister arte
riæ ramus lienem potissimum accedens, ab humiliori ipsius sede^o propaginem in inferiorem
omenti membranam diffundit, quæ paulo post exortum in duos ramos inuicem ualde didu
ctos discinditur, numerosam arteriarum sobolem deorsum in nunc dictam omenti membra
nam & colon intestinum propagantes. Hac edita propagine,^s sinister ille arteriæ ramus sini
strorsum magis ducitur, & uenæ ipsi attenſeritu in duas diffunditur arterias: & hæc rursus in
alias tantisper dirimuntur, donec^h frequenti ramorum serie lienis cauo secundum rectam line
am implântentur. Priusquam uero omnes arteriæ in lienem cessent, ab humiliore parte eius quæ
demissiore lienis sedem adit, plerunque^r ramulus inferiori membranæ omenti offertur.
Deinceps ab illa arteria, quæ infimæ lienis arteriæ proxima est, priusquam hæc in lienem de
perditur,^k propago pullulat, quæ superiori membrana omenti suffulta, dextrorsum ad uentri
culi fundum contorquetur, sinistramq^g uentriculi fundi sedem perreptans, geniculatim ramu
los anteriori & posteriori sedibus, ac dein superiori membranæ omenti soboles spargit. Item
ab alijs lienem adeuntibus arterijs^l ramuli enascuntur, qui sinistram uentriculi latus illo pror
sus modo adeunt, quo à uenis lienem petentibus propagines eodem pertinere, superius com
memoratum est. Cæterum à magnæ arteriæ corpore, paulo inferius quā^m truncus cuius
iam seriem absoluiimus, principium ducit, ab elatori quoq^g corporis parteⁿ alia promitur ar
teria, quæ in^h superiore mesenterij sedē in plurimas soboles diffusa, uenæ portæ modo excurrit
in ieiunum, & ilium & coli intestini partē, quæ à iecoris cauo ad dextrum renem usq^g pertinet.
Post hanc inferius paululum ab utroque magnæ arteriæ latere,^o ampla educitur arteria in sui
lateris renem,^p queadmodum & uena, transuersim prorepens. Hæc arteriæ in renes integræ ab
sumuntur, uixq^g uenarum modo ramulos notatu dignos in^q pinguem renum tunicam disse
minant. Insuper ab arteria sinistrū renem accedente, ac demissius plerunq^g, quā ea quæ sini
stro reni offertur, principium sumente,^r seminalis arteria nō enascitur, sed frequentissimè (ut &
dextri testis^s arteria) ab arteriæ magnæ corpore originem ducit. Aliquantulo enim humilius
quā dextræ seminalis uenæ^t initium à caua exurgit, ab anteriori arteriæ magnæ sede semina
lium arteriarum^u exortus pendet, quæ ipso ortu inuicem sunt conterminæ: ac dextra quidem
cauæ

Precipua me
senterium ac
cedens arter
ria.

Renum arte
ria.

Seminales ar
teriae.

cauæ uenæ corpus^x transcendens, dextræ seminali uenæ attenditur, quousq^g pubis os superas,
ac ex magna peritonæi cauitate excidēs, ipsi uenæ permisceatur, atq^g cum illa anfractus gyrosq^g
efformet, quorum basis humilior uel sedes superiori testis regioni implantatur, ac testis substan
tiæ & hanc proximè inuoluenti tunicæ ramos præbet. Ad hunc quoq^g modum sinistra semina
lis arteria sinistra congređitur uenæ, & in mulieribus quoq^g arteriarum series^z earundem ue
narum distributioni penitus congruit. Ut scilicet^z media arteriarum pars in testes adeat, semina
liaq^g uasa constituat,^z altera autem fundum uteri implicet.^z Enarratis hætenus propaginibus,
ducens, & in humiliorem mesenterij sedem distributa. Quandoquidem hæc in colum intesti
num, quā à liene ad rectum usq^g intestinum proreptit, ac dein in ipsum quoq^g rectum imprimis
digeritur. A posteriori autem seu inferiori magnæ arteriæ sede, qua hæc uertebri committitur,
geniculatum^z ramuli utrinq^g ad singulas lumborum uertebbras promittuntur, qui in dorsalem me
dullam & musculos uertebri hic adnatos excurrunt. Atque huiusmodi ramuli inuicem ferè
amplitudinis ductusq^g specie conueniunt, si modò^z unicam utrobique propaginē exceperis, que
quum cæteris insignior multoq^g crassior sit, ac iuxta sacri ossis summum præcipuè prodeat, nō
solum musculos uertebri attenſos accedit, uerū transuersim per peritonæum abdominisq^g
musculos ad latera usq^g abdominis exporrigitur.^z Hætenus magna arteria in lumborum regio
ne uenæ cauæ sinistro lateri succubuit, quum uero sacri ossis principium attingit, uenamq^g con
scendens, in^h duos grandes truncos instat Y ad hunc modum X inuersi bipartitur. Fit uero si
tus huius permutatio propter arteriæ dignitatem. Quum enim hæc dignior nobiliorq^g censea
tur, non immeritò ipsam magis quā uenam recondi, occultari, & in alto corporis ferri, ac de
mum iniurijs ferendis pertinacem effici, sagax rerū Opifex uoluit. Ne uero hic ab excarni ossis
sacri initio in dorsi motibus arteria prompè lædatur, superposita prius arteriam inibi uena su
periorē esse, illamq^g hanc consendere uoluit, ut uena instar subſterniculi cuiusdam arteriæ sub
deretur.^h Cæterum priusquam uenę cum arterijs in crus delabantur, quum iam sacrum os uasa
superarūt, uenæ arterijs superiores uehuntur: arteriæq^g quoniā digniores sunt, sub uenis recon
duntur. Rami uero qui à magnæ arteriæ supra sacri ossis initū diuisione prodeunt, uenarum ra
mis exactissimè correspondent. Si^r exiguos fortè furculos secluderis, qui ab humiliori arteriæ se
de, quā hæc primū bipartitō scinditur deorsum ducti, ac offe sacro suffulti, ipsius^t foramina
subeunt, hac dorsalem medullā posterioremq^g sacri ossis sedem petentes. Atq^g hæc interdū adeo
insignes occurrerūt, ut sectionū rudes has uenas esse arbitrarent, quæ in recti intestini finē, seu
anum desinenter, sæculentū sanguinem nonnunquā expurgarent.^z Sinister itaq^g, quemadmo
dum & dexter huius supra os sacrum factæ diuisionis truncus, nō procul à diuisione in duos gran
des partitur ramos, quorū^z interior^z exteriori gracilior est: ac ilico duas à se diffundit propagi
nes, quā^z unam rursus interiorē^z, alterā uero exteriorem doctrinæ studio nō ineptè appella
bis. Exterior simul cum^z uena inter sacrum os & ilium os, quā hæc inuicem dehiscunt, in exteriora
transuersim exporrigitur, & frequentiter utrunq^g sobole musculos ilium os amplexantes, ipsūq^g
adeo coxendicis articulū implicat. Anterior autē in uiris uesciæ fundo, & ceruici ipsius seu peni
& paucas admodū etiam podici soboles dispensat. In mulieribus uero, quibus hæc^z propago
grandior uisitur, in humiliorem fundi uteri regionem numerosa serie distribuitur. Neq^g is uteri
duntaxat insitū calorē refocillat, sed & foetus quoq^g, quando is utero geritur. Dein hæc propa
go præter uterū, etiā muliebri uesciæ, & uteri ceruicē ramulis quibuldā intertextit. Quod inte
rioris rami qui binas nunc explicatas eduxit propagines^z reliquū est, deorsum repit, sui lateris
arteriam, quæ in umbilicū fertur, admittēs.^z Arteriæ etenim ab umbilico secundum fundi uesi
cæ latera deorsum ductæ, ac in natis hominibus coriaceæ inanesq^g reddite, in sui lateris ramm
inferuntur,^z ipsi ue continuātur, quem modò ab interiori illo ramo reliquū esse deorsumq^g ferri
dicebā. Is nanq^g nō minus quā uena ipsi attenſa pubis ossis^z foramen petit. Priusquā uero id
transit,^z propaginē assumit ab externo trunci ramo, ubi is iam in crus est prolapsurus. Præfens
itaq^g ramus ea propagine adauctus, per pubis ossis foramen ducitur, & in musculos foramen id
occupantes, & illos qui à pubis offe principii sumunt dispergitur, perinde ac^z uena pubis ossis
foramen transiens. Ac quemadmodū hæc iuxta mediū longitudinis femoris extremo quodam
ipsius furculo alteri uenæ in^h quintū femur mouentiū musculum dispensatæ^z cōmiscetur, ita sa
nè & præfens arteriæ ramus suo fine cum alia^z coit^z arteria, quam illi musculo à maxima crus pe
tente arteria distribui non ita multo post subiiciam. Exterior nanq^g ramus sinistri trunci eius^z di
uisionis, quam supra os sacrum fieri dicebā, per inguinā in læuum crus^z descendit: anteaquā
uero peritonæum permeat,^z propaginem sursum peritonæo exporrigit,^z quæ ad rectum abdo
minis sui lateris musculum accedens, furculos in conterminas sedes transuersim utrinq^g digerit.

Ad humiliorē
mesenterij se
dem arteria.

Ad lumborū
uertebbras &
carnes.

Arteria ma
gna supra sa
crum os diu
sio, arteriæ
super cauum
ascensus.

Truncorum
diuisionis su
pra os sacrum
factæ series.

Arteria pu
bis ossis for
men transiens.

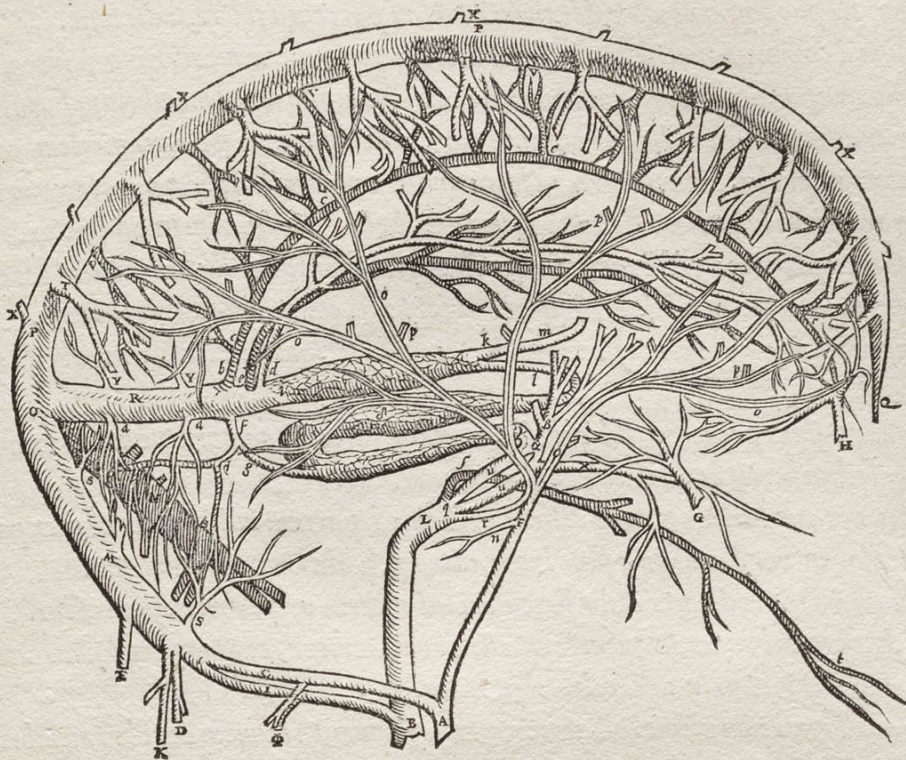

*Arteria in
crure series.*

ipse autem sursum ad umbilici usque regionem properans, in ramulos dissinditur, qui arteriae eodem à pectoris regionibus tendentis ramulos spectant, ac mamillarum cum utero cōmunionem (si modò arteriarum beneficio aliqua sit) præbent. Quum uerò grandis arteria in crus descendens peritonæum superauit, ramulum ad pubis ossiū commissuram mittit, qui exiguus est, neque ut eo tendēs uena in multas soboles dispergitur, quarū ne una quidē cutē subit, nisi fortē exilis quæpiam in penis inuolucrum diffundatur. In crure autē, arteria modò uenæ subiecta, ipsa uena ueluti propugnaculo munita, ramū in anteriores femoris os amplexantes musculos digerit, qui etiam in frequētes scinditur soboles, nullam tamen cuti exporrigit. Deinde à grandis arteria alius educitur ramus, in quintum femur mouentē musculum, & eos qui internam femoris sedem occupant musculos, ad genu usque quodammodo in propagines sparsam, & quædam ipsius sobole illius arteriæ extremo commixtam unitamque, quam per pubis ossis foramen in crus pertingere scripsimus. Cæterum ipsa grandis arteria sensim deorsum prorepens, secundum femoris os ita conuoluitur, ut ab anteriori inguinum sedē inter duo inferiora femoris capita in poplite consistat, nusquam non uena grandiori quæ crus accedit concommitata. In hoc per femoris posteriora descensu, arteria propaginem educit, quæ in musculos posteriorem femoris sedem occupantes excurrit, & aliquoties cum illis uenarum propaginibus deducitur, quas uenam efformare docui, quæ per genu flexū seu posteriorem ipsius sedem in surcū cutem sparsa sobole pertingit, arteriæ interim nulla propagine ad cutē emergente. At grandis arteria in ipso poplite, uti diximus, recōdita, utrinque propaginē emittit in alto quoque occultatam, & in genu articuli latus penitus digestam. Vbi uerò arteria tibiā subire incipit, ab externo ipsius lateris ramum diffundit, qui fibulæ exporrectus inter septimum & octauum pedis motus autorum musculos reconditur, atque in reliquos qui anteriorem tibiæ sedem sibi uendicant, soboles ultra medium longitudinis tibiæ digerit, ipse autem arteriæ truncus inter capita duorum primorum pedum mouentium musculorum repens, inter quartū pedis motuū opificem musculum, et duos quorum beneficio ultimi digitorū flectuntur articuli, ac quintū pedē mouentium occultatur, neque multum à ligamento membrano fibulam tibiæ ossi secundum totam fibulæ longitudinē colliganti distat, & sub medio longitudinis tibiæ in duos ramos dirimitur, quorum interior inter calcem & tibiæ os pedis inferiora subit, unā cum musculorum tendinibus humiliora pedis hanc petentibus. In descensu interior ille ramus furculum tali cum tibiā articulo offert. In pedis uerò planta inter musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, & tendines qui tertios articulos flectunt repositus, in duas primū partitur soboles, quarum una duplici ramo inferiori pollicis adit sedem: altera uerò in progressu in duos furculos digesta, unum ad indicem deriuat, in duos tamen prius deriuatum ramulos: alterum uerò furculum interno lateri inferioris medij digiti sedis, indiuisum offert. Exterior ramus illius quæ ad medium longitudinis tibiæ sit diuisionis, inter fibulam & calcem pedis inferiora accedit, unā cum tendinibus septimi & octauū pedem mouentium musculorum, atque hic in duos minimos digitos & externum latus medij digiti disseminatur: in ipso autem ad pedis inferiora progressu, tali cum tibiā articulo propaginem præbet, & aliam hac longē grandiore digerit, sub interiori malleolo ad principium illorum musculorum qui pollicem & tres digitos ipsi proximis in externum latus abducunt. Hæc propago in superiori pedis sede motum etiam edit tactu sensibilem. Verum ut uenarum pedem subeuntium seriem uariari suo loco relatam est, ita sanè & arteriæ distributio inibi discrepat: quippe interdum, neque id infrequenter obseruabis omnibus digitis furculos offerri, ab illo ramo quem pedis inferiora inter calcem & tibiā petere diximus, illo qui fibulæ exporrigitur plantam non accedente, at tunc ab arteria in posteriori tibiæ sede recondita, grandis ramus per membraneum ligamentum tibiæ ossi fibulam, quæ hæc ossa inuicem dehilcunt colligans, in anteriorem tibiæ sedem pertinet: atque inter eius sedis musculos occultatur, unā cum eorundem tendinibus per transuersum ligamentum in anteriore tibiæ sede conspicuum, in superiorem pedis regionem deriuatur, musculis illis qui digitos in externum latus abducunt, quodammodo reconditus. Atque hic ramus interdum ligamentū id membraneum transit, mox sub genu articulo, ubi tibiæ os à fibula primū dehiscere incipit, interdum uerò iuxta inferiorem tibiæ sedem, prout nimirum ramus quem arteria tibiā subiens, uersus octauum & septimum pedem mouentes musculos digerit, aut demissiū fertur, aut elatiū in ramos dissectus celsat, aut etiam prorsus deest, utrumque enim accidere reperi, quum summo studio non arteriarum solum, sed & uenarum neruorumque seriem primū discere, ac subinde tum priuatim, tum publice ostendere, ac demum hic uerius quàm elegantiū describere sum conatus.

VENARVM

DECIMIQUARTI CAPITIS FIGVRA.

DECIMIQUARTI CAPITIS FIGVRAE

eiusdemque characterum Index.

PRÆSENTI figura nuda uasorum cerebri delineatio proponitur, à uenis arterijsque incepta, priusquàm illæ penitus in caluariam merguntur. Cæterum si forte hæc tabula singula cerebri uasa non ad amissum ostendat, eā nihilominus quod res alioquin difficilima minori negotio oculis subiiciatur, ac à studiosis in dissectionibus præcipuis obseruetur, non mediocriter accommodaturā mihi persuadeo. Ne autem ramorum frequentia plerumque obscurarentur, unius duntaxat lateris uasorum seriem (nisi quandoque res secus exigat) delineatam conspicias, haud præteriens omnes propemodum septimi libri figuras huc quoque spectare, ac ab interiori margine ad illas lectorem ablegandum, perinde atque ad figuram huius libri calci insuendam.

A Interior iugularis, quæ iam caluaria proxima est.

B Soporalis arteria.

D Prima caluariam petens uena.

C Secunda uena.

F Tertia uena.

E Quarta uena.

G Quinta uena.

H Sexta uena.

K Prima caluariam ingrediens arteria.

I Secunda arteria.

L Tertia arteria.

M Dexter seu primus duræ cerebri membranæ sinus.

N Sinister duræ cerebri membranæ sinus, quem secundum nuncupamus.

O Primi & secundi sinuum congressus.

P, P Tertius duræ membranæ sinus.

Q Tertij sinui finis osseo commissus septo, quo os factus organorum sedes interdiuiduntur.

R Quartus duræ membranæ sinus.

S, S Ductus à dextro sinu pullulantes, ac in duræ tenuisq; membranarum sedes, quæ illis proximæ sunt, excurrentes.

T, T Ductus ex tertij sinu latere in tenuē diffusi membranā, quos solum abtruncatos depingere licuit.

V, V Ramuli ab infimo tertij sinu angulo in eam duræ membranæ partem deriuati, quæ dextram cerebri partem à sinistra seungit.

X, X Tertij sinui furculi cum illis commissi uasculis, quæ per uerticem caluariam subingrediuntur.

Y, Y Exiguæ

- Y, Y** Exigua propagines ab elatissimo quarti sinus angulo, in duræ membranæ sedem aliquousq; excurrentes, quæ dextram cerebri partem à sinistra hic supra cerebellum inter diuidit.
- a, a** Ductus à dextro quarti sinus angulo deprompti, qui in duram cerebri membranā, quæ cerebello hic incumbit, ac dein in tenuem & cerebelli & cerebri membranā diffunduntur.
- b** Ductus à quarto pendens sinu, ac secundum totam longitudinem, humiliorēq; sedem eius duræ membranæ partis propagatus, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit.
- c, c, c** Surculi sursum à commemorato tam ductu in dictam quoq; duræ membranæ partem deriuati.
- d, e** A quarto sinu propagati ductus, qui uenarum prorsus modo tenui membrana suffulti, secundum cerebri longitudinem supra callosum cerebri corpus ducuntur. Ac unus quidem qui d insignitur, parti dextræ cerebri attenditur. Alter uero e notatus, sinistra parti exporrigitur.
- f** Ductus à quarti sinus humiliori sede in tenuem cerebelli membranā propagatus.
- g** Ductus f notati propago per cerebri anfractus gyrosq; in humillimam dextri cerebri uentri- culi sedem pertingens, ac cum hac ascendente arteria, quam y notabimus, coiens.
- h** Ductus f notati propago retrorsum repens, ac multifariam in tenuem cerebelli membranā diffusus.
- i** Præcipua quarti sinus propago, sub cerebri corpore fornix camerae uero modo extructo, ad in- teriorem usq; sedem tertij uentriculi cerebri procurrens.
- k** Propagatis i notata in duas partes dissectio, in qua l partem indicat dextro exporrectam ce- rebri uentriculo, m uero eam quæ sinistram adit, hicq; abtruncata cernitur.
- n** Tertiæ caluariam ingredientis uenæ surculus, ad auditus organum exporrectus.
- o, o, o** Series sinus duræ membranæ, in quem tertia uena exhauritur, cui perpetuo sinus attenditur, in quem tertiæ arteriæ ramus r notandus absumitur.
- p, p** Propagines eorū quos iam ultimo cōmemorauimus sinuum, in tenuem cerebri membranā sparse.
- q** Diuisio tertiæ & maximæ caluariam ingredientis arteriæ, simulatque in caluariæ amplitudi- nem mergitur.
- r** Ramulus tertiæ arteriæ, qui in duræ membranæ sinum absumitur, atq; secundum cerebri latera excurrit, o, o, o notata.
- s** Ramulus per proprium foramen in narium amplitudinem digestus, & quod amfurculo e insigni- tur, to nasi extremum accedens.
- u, u** Duo grandes rami eius diuisionis, cui q inscribitur.
- x** Propago ex grandium illorum ramorum, quos u & y notauimus, coitu per secundi paris neruo- rum cerebri foramen ad oculos potissimum excidens.
- a** Propago crassior dicti modo congressus, quæ duram cerebri membranā perforat, ac mox in duos ramos bipartitur b & c, y insignitos.
- β** Ramus propaginis a notata, in tenuem cerebri membranā frequenti sobole hic dispersus.
- γ** Ramus propaginis a insignita, dextrum accedens cerebri uentriculum, & plexum efformans.
- δ** qui extimo foetus inuolucro confertur, quiq; hic δ notatus conspicitur.

Sex uenæ cal-
uariam ex alte-
ro latere in-
gredientes.

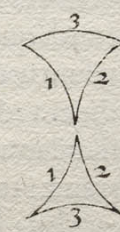

DUM superius uenæ ramos caluariæ basim ingredientes recenserem, utrin- que sex eos obseruari relatum est. Arteriarum uero seriem persequens, utrobique etiam tres arteriarum propagines caluariam subeuntes enumera- ui. Ac prima quidem illius enarrationis uena, propago ea censebatur, quæ per transuersos ceruicis uertebrarum processus conscendens, calua- riam petebat. Secunda ac tertia internæ iugularis uenæ rami erant, u- nus qui cæteris caluariæ immisissis uenarum propaginibus crassioram, prius grande foramen, quod etiam sexto cerebri neruorū pariparatum est, caluariam ingreditur, prius propaginem in anteriorem uertebrarum sedem uersus primam et secundam ceruicis uertebrā diffundens. Alter peculiari foramine iuxta tertij quartiq; pa- rium cerebri neruorum in cifo utens, caluariam citra arteriæ consortium subit. Quartam ue- rō uenam externæ iugularis sobolem esse scripsi, quæ priuato foramine caluariam petit, ubi Δ imitans futura postremæ parti temporis commissuræ iungitur. Quinta demum illa est, quam per ° foramen p secundo cerebri neruorum pari in caluariam porrigi dicebam. Sexta autem & ultima caluariam subintrat per foramen in octauo capitis osse exculptum, quod eo- rum

rum foraminum quæ odoris gratia cæleri putamus, maxime anticum & grandius quoque cernitur. Prima arteria quum magnæ arteriæ seriem persequeretur, illa occurrit, quæ unā cum prima caluariam subeunte uena, per transuersos ceruicis uertebrarum processus sursum attol- litur, atque simul per idem foramen cum iam dicta uena in caluariam mergitur. Cæterum se- cunda & tertia, rami soporalis arteriæ censebantur. Vnus, quem uenæ coniunctum per so- ramen nerui sextiparis cerebri caluariam ingredi, atque propaginem ad anteriorem ceruicis uertebrarum sedem deriuare dictum est. Alter uero, qui commemorato nuperramo am- plior apparens, absque uena comite per proprium sibi foramen caluariam petit. Atque huius- modi seriem arteriarum uenarum que in altero tantum latere caluariam subeuntium est numerus: quæ autem ratione & serie inuicem committantur & coeant, rursus quæ dirimantur, ac uariè in cerebri membranas excurrant, hic enitar persequi, id ante omnia monens, nullam prorsus ue- nam aut arteriam in cerebri substantiam ad eum modum intexi, quo pulmonibus, lienī, ieco- ni, & plerisque etiam musculis eiusmodi uasā implicari nouimus. Nam uasā cerebri membra- nis duntaxat contenta, passim cerebro accumbunt, uix quæ ullibi ipsius substantiæ adnascun- tur, quemadmodum in sermonis progressu audietur diffusius. Dura igitur cerebri mem- brana ubi quadam ipsius portione inter dextram et sinistram cerebri partem consistit, ac dein ubi inter cerebrum & cerebellum implicatur, penitusq; uelut septum quoddam subintrat, si- nus quosdam exigit uenarum modo oblongos, & uenis caluariam petentibus capaciores: sed interim uenarum modo neuiquam teretes existunt. Verum horum sinuum cavitates secundum ipsorum ductus longitudine paribus, & in star quar- tribus costis longitudine paribus, & in star quar- tæ partis circuli incuruatis constat. Neque rur- us trianguli costarum obliquitas seu incuruatio, in omnibus sinibus eadem existit. nam hæc (uti postea audietur es latius) alicubi trianguli ima- ginem refert, cuius una costa extrorsum obliqua- tur, reliquis duabus introrsum flexis: alicubi ue- rō trianguli formæ cavitates hæc accedit, cuius tres costæ æqualiter introrsum obliquantur. Præsentibus sinibus non solum uenarum usum, sed & ar- teriarum quoque præstant, quanquam id à Galeno cæteris quæ dissectionum professoribus haud animaduersum fuerit, quum illi hos sinus uenarum munere tantum fungi arbitrentur: neq; sinus eos arteriarum ritu pulsare è uiuorum sectione, aut uulneratorum inspectione obser- uauerint. Quinetiam ipsi non uidetur perceptum fuisse, in istos sinus & uenas & arterias pari- ter exhauriri, suamque quam amplexantur & continent materiam infundere: uenas quidem sanguinem crassiorē, arterias uero uitalem spiritum simul cum sanguine impetu per corpus diffusio. Præter istos sinus, in duræ membranæ implicationibus sinuatos, hæc alios quam- plurimos obtinet: ex quibus (quemadmodum & nuper commemoratis) frequentes ductus in tenuem cerebri membranā, ac cum hac quoque in cerebri uentriculos excurrunt, qui om- nes exacte teretes uenis similiter, cavitates exigunt. non tamen uniuersi parem animanti usum præbent, quum nonnulli uenarum pariter arteriarumq; munere fungantur, alij uenarum dun- taxat, alij arteriarum. Atque hæc ambo, cerebri membranæ inter reliquas corporis partes pe- culiaria, rara, & priuata sortiuntur, eandem nimirum cavitatē ductum uel arteriæ & uenæ pariter munus obire, & interim ipsos in membranarum corporibus ductus seu sinus neq; uenam, neq; arteriam propriè censi posse, uerum proprias quasdam implicationes, actales omnino fistu- las sinus uel, quales quis formaret, quando stylos crassiori cuiuspiam corio secundum ipsius crassitiem in longum, quasi uenarum sinus, extructurus impingeret. Quapropter horum si- nuum, aut fistularum, aut cavitatum, aut uenarum, aut arteriarum si mauis seriem enarratu- ro, uariè nunc hac, nunc illa uoce, prout negotio accommodum uidebitur, uti, quid prohi- bebit. In uno itaque latere (par enim utriusque est ratio) sex caluariam subingredi diximus ue- nas, & tres arterias. ac prima uena simul cum prima arteria, quæ per transuersos ceruicis uertebrarum ducuntur processus, deinde secunda uena, & secunda arteria omnes simul in unius duræ cerebri membranæ sinu initium confluunt, qui ad earum quas modò retuli- mus uenarum & arteriarum in caluariam ingressum incipit: ad latus nimirum maximi in oc- cipitis osse foraminis, quo dorsali medullæ uia præbetur: deinde & ad eminentiorem forami- nis sedem, quod sexti paris neruorum cerebri gratia insculpitur. Sinus hic occipitis osse semper attentus, secundum cerebelli descriptionem ex prioribus uersus exteriora oblique retrorsum sursumque conscendit, & ilico in progressu quartam assumit uenam, quam ab

Tres arteriæ
ex altero late-
re caluariam
subeuntes.

Cerebri sub-
stantiæ uenas
non innasce, sed
ipsius membra-
nis implicari,
ipsasq; uena-
rum modo ca-
uari.

UTERQUE triangulus tam superior quam inferior tribus costis quartæ circuli partis modo incuruatis constat 1, 2, 3 insignitis. Vtrumque ror duo latera 1, 2 introrsum obliqua- ta gerit, tertium autem 3 insignitum ex- trorsum. Inferior triangulus tria latera 1, 2, 3 notata introrsum incuruata exhibet.

Duræ cere-
bri membranæ
sinuum usus.
Lib. 9 de Ad-
mi. sectio.

Cuiusmodi ce-
rebri membra-
narum sint si-
nus.

Vena et arte-
rie in primam
duræ membra-
næ sinum ex-
hauriunt, ipsi-
usq; sinus se-
ries.

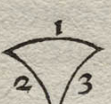

externa iugulari proprio foramine caluariam ingredi recensimus. Præfens sinus hinc rursus retrorsum modiceque sursum instar quartæ circuli partis protenditur, quousque elatissimam cerebelli partem occipitis ossi contiguam attigerit. Ibidem enim dextri lateris sinus cum sinistro coit, atque ex ambobus una communis cavitates efficitur. Iste amborum sinuum congressus occipitis ossi, quemadmodum & sinus ipsi contiguus est, non quidem ad amissim subelattissima parte eius futuræ quam assimilamus, uerum multo humilior, & propemodum in media regione consistit, quæ inter postremam foraminis, quo dorsalis medulla ducitur sedem, & dictæ modò futuræ uerticem habetur. Ex mutuo hoc amborum sinuum congressu, alij duo exoriantur sinus longitudine & cavitatis forma inuicem uariantes, quippe unus longior est, & caluariæ semper quemadmodum prædicti duo contiguus, secundum capitis longitudinem antrorsum ducens. Ex eminentissima enim sede congressus dextri sinus & sinistri principium ducens, sub elatissima futuræ imitantis parte, & sub ea quæ secundum capitis longitudinem fertur, & deinde sub frontis ossis medio ille sinus protenditur usque ad ossis septum ab octauo capitis ossi in caluariæ amplitudinem deducto. Quemadmodum uero dexter & sinister sinus (nisi maui illum primum, hunc uero secundum nuncupare) inter cerebrum & cerebellum quæ hæc ossi proxima sunt, in dura cerebri membrana feruntur: ita quoque tertius sinus, quem priorem ex duorum primorum mutuo congressu enatum recensui, in eadem duræ membranæ consistit sede, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimens, secundum totius capitis longitudinem est eminentissima, & caluariæ semper contermina. Alter uero sinus ex communi duorum primorum sinuum congressu pronatus, & qui opportune quartus constituitur, dissectionum professores, quantum coniecit, latuit. Porrigitur autem ab anteriori sede communis primi secundique sinuum congressus recto tramite uersus priora cerebri, nusquam deorsum neque sursum uergens. Consistit enim in dura cerebri membrana, ubi secundum cerebelli longitudinem id & cerebrum ad eas usque cerebri sedes intercedit, quæ testium & clunium imagini assimilamus. Quartus itaque sinus suo ductu cerebelli longitudinem, & duræ cerebri membranæ inter cerebellum & cerebrum implicationem haud excedit, dextræ & sinistræ cerebri partibus & cerebello æque attiguus: ac proinde sibi priuatum uendicat, quod sit breuissimus, & nusquam caluariæ contiguus. Præterea ipsius cavitates correspondet triangulo trium æqualium costarum, quæ omnes ex æquo introrsum curuantur. Infimam enim costam imprimitur extuberantior, ac (ut sic dicam) teres in cerebelli longitudine prominens portio: duas uero superiores costas incuruantur dextra sinistraque cerebri partes, hic non in acutum, sed in obtusum angulum cessantes. Cæterum tres priores sinus duas costas introrsum, tertiam extrorsum obliquas gerunt. Horum enim sinuum costa ossi attenfa extrorsum curuatur, quandoquidem his duræ membranæ sinibus, & reliquis ipsius uasis seu ductibus, qui passim per alias membranæ sedes excurrunt, Natura caluariam insculpsit, sinus quosdam efformans secundum semicirculi cauum in cistis, qui duræ membranæ sinus ea parte qua caluariam spectant, conuexos gibbosque excipiunt, ac admittunt. atque demum in causa sunt, quo minus membranæ sinus à caluariâ comprimentur, ipsorum uero motus qui arteriarum modo sit impediatur. Verum reliquæ duræ trium primorum sinuum costæ introrsum curuantur, in primo quidem sinu & secundo à cerebello & cerebro, in tertio autem sinu à dextra & sinistra cerebri partibus. Hæc enim perinde ac cerebellum quæ à ipsis sinus accumbunt, obtusos & ueluti in quartam circuli partem extuberantes angulos efficiunt. Hactenus itaque quatuor in dura cerebri membrana sinus enumerati sunt, in quos primæ & secundæ & quartæ exhauriuntur uenæ, & primæ secundæque arteriæ. Quas uero propagines, sinus hi deinceps in duram cerebri membranam & tenuem ac demum ad cerebri uentriculos diffundant, subsequens modò sermo enarrabit. A primo & secundo duræ membranæ sinibus, in uniuersam eius membranæ partem, qua cerebellum operitur, uarij furculi deriuantur instar uenarum sinuati & sparsi. Ab his deinde furculis, & ipsis dextro inquam sinistroque sinibus, extra duram cerebri membranam ductus plurimi uenarum corpore donati propagantur, in tenuem quæ cerebellum ambit membranam, & eam quæ cerebrum quæ id cerebello innititur, implicat excurrentes. Porro à tertio sinu permulta itemque ampli ductus utrinque ex lateribus propagantur, non quidem ulterius in duram cerebri membranam, uerum in tenuem, quæ hæc dextram sinistramque cerebri partes secundum elatorem cerebri sedem amplexatur & continet. Præfens ductus, quemadmodum & alij paulo ante

TRIANGVLI species, cavitates quartæ sinu correspondens.

TRIANGVLYS cavitates respondens primæ, secundæ, & tertij duræ membranæ sinuum.

Propagines à 1 & 2 sinibus enatæ.

Propagines à tertio.

ante commemorati, simulatque tenuem membranam contingunt, numerosa admodum serie uarij anfractibus per eam excurrunt dispergunturque. Quæ uero id fiat ratione, quisque ductuum sit numerus (quia multiplex is uisitur, raroque eandem retinet seriem) hic non enitar prolixius commemorare, quum id etiam ex cerebri anfractuuum instar tenuium intestinorum inuolutorum forma numeroque pendeat. Præter hos ductus à tertio sinu numerosa profecto serie, in tenuem membranam dispersos, graciles aliquot furculi ex demissiori cavitatis tertij sinus sede, in eam duræ membranæ partem decliues propagantur, quæ dextram cerebri partem à sinistra interdiuidit. Deinde ex elatissima tertij sinus sede, tenues admodum portiunculae illis committuntur uenis, quæ ex uerticis cute in caluariam per exigua ipsis insculpta foramina prociunt. Verum quartus duræ membranæ sinus frequentes etiam educit propagines, pari quodammodo serie perpetuo pullulantes. Quum primum enim hic sinus ad eas cerebri particulas, quas clunibus & testibus comparamus, pertingit, atque iam ramulos quosdam ex elatissima ipsius sede in eam quoque duræ membranæ partem, quæ dextram sedem cerebri à sinistra determinat, ac deinde ex lateribus in eam duræ membranæ sedem quæ cerebellum integit, in progressu obtulit, ex superiori ipsius regione propaginem educit cavitates uenis similimam, & quæ in humillimâ dictæ iam duræ membranæ partis sedem secundum capitis longitudinem ulque ad septimum sinuum olfactus organorum perfertur, & in itinere furculos ex elatori sua sede sursum in eandem duræ membranæ partem diffundit. Præter hanc notatu dignam propaginem, quartus sinus ex eadem sede qua illam deprompsit, utrinque secundum dextram & sinistram cerebri partem, unum edit ductum uenarum corpori similimum, qui calloso cerebri nobis uocando corpori proximè secundum capitis longitudinem propagatus, tenuisque membrana suffultus, in progressu tenui membranæ ramulos aliquot communicat: ac dexter quidem ductus dextræ cerebri parti, sinister uero sinistræ exporrigitur. Quemadmodum uero quartus sinus ad utramque cerebri partem nuper dictas deprompsit soboles, sic quoque ab infima ipsius sede propter ipsius iuxta cerebri testes terminum, propagines distribuit in tenuem membranam quæ cerebellum amplectitur. Atque earum propaginum nonnullæ retrorsum tensæ, superiorem cerebelli sedem perambulant. Nonnullæ uero per humiles cerebri anfractus, qui iuxta cerebri testes consistunt, etiam ad anteriores cerebri uentriculos repunt, plexui quem illic haberi docebimus commiscendæ. Cæterum præter has quartus sinus propagines ductus uenæ, is aliā insignem & amplam educit propaginem, quæ ex ipsius ad cerebri testes extremo recto tramite antrorsum uersus cerebri uentriculos excurret, plexum efformatura quem à secundarum seu extimi foetus inuolutrici forma, Græci *χορδοσπία* nuncupant. Hæc namque propago simulatque quartum sinu prodit, aut ubi ipse sinus in hanc propaginem degenerat, illa præter proprium ipsius corpus à tenui membrana processus quosdam seu membranas exigit, quæ ipsi obuolutæ toto illius ramos atque implexus colligant, ac suspensos aptè suffulciunt. Simplex namque & absque coniuge ex quarto sinu enascitur, testium medio super tenfa: quod ubi attigit, uelut in multos discinditur furculos, qui unius retis instar inuicem dirimuntur & coeunt. Hæc propago glandulam cerebri testibus innixam, quæ à nucis pineæ seu turbinis forma *καυοσπία* & *καυοσπία* Græcis uocatur, transcendit, ac sub ea cerebri particula prorepat, quæ à cameræ aut testudinis specie *καυοσπία* Græcis nuncupatur. Quum uero propago, sub illa cerebri prorepens particula, ad anteriorem usque communis dextri & sinistri uentriculorum cerebri cavitatis, anteriorem uel tertij cerebri uentriculi sedem pertingit, bipartito scinditur, unam partem dextro offerens uentriculo, alteram sinistro. Cæterum quo nam modo partes hæc retis semper forma quasi contextæ, & membranulis ipsis adnatis contentæ, arterijs eodem pertinentibus commisceantur, opportune subiungam, ubi arterias sermone in illos quoque uentriculos deduxero. At arbitrabitur fortassis quispiam, in hac duræ membranæ sinuum enarratione aliquid à me prætermisissim, quod mentio nulla adhuc illius regionis incidit, quam procul dubio à torculari *λινωτή* Græci uocauere. Hanc sanè non præterissem, si modo certò quæ nam pars ita appellata fuerit, mihi constitisset. quippe aliquam sinuum sedem ita nuncupatam fuisse non ambigo: sed apud Galenum non constat, an communem primi secundique duræ membranæ sinuum congressum, à quo & tertius & quartus prodeunt, ita primum Græci appellauerint: num uero quartus duræ membranæ sinus terminum cerebri testes respicientem, atque in uentriculos exporrectum, uideretur namque Galenus modò huic, modò illi parti torcularis nomen accommodare: uti sanguinem tanquam uinum è torculari promit. perinde ac terminus quartus sinus in omnes quas emittit propagines sanguinem dispensat: adeo per melicebit, quamuis sinuum sedem torcular appellare, ac in illis regionem constituere in qua Arabes sanguinem extra uenas consistere

Propagines à quarto.

Processus à quarto sinu cerebri testes uentriculos.

Quid cerebri torcular.

m puta.

Tertia calua-
ria perentis ue-
nae series.

Quinta de
sexta uenarū
series.

Tertia arte-
riae series.

Plexus in pri-
oribus cerebri
uentriculis co-
stituitur.

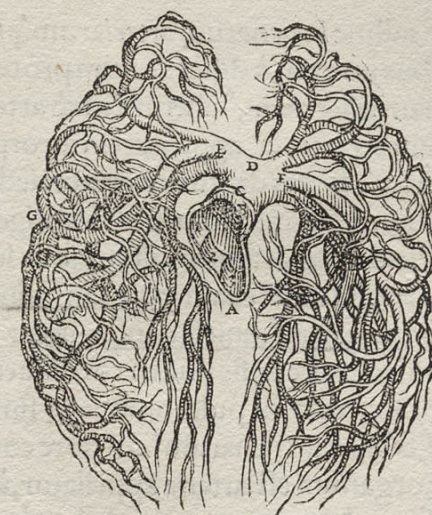
Quis Galeni
reticularis sit
plexus.

putarunt, modò sinuum ac cerebri uasorum seriem non perturbet: quorum quia iam prima, secunda & quarta uenarum, & item duarum primarum arteriarum distributionem exequutus sum, modò proximum est, tertia uenae & arteriae diuicationem subnectere. Tertia igitur uena, quae minor est interne iugularis portio, simulatq; ramulum per foramen ipsi & neruulo cuidam quinti paris commune ad auditus organū transmittit, caluariam ingreditur, ac duram contingens cerebri membranā, in sinum uenae prorsus modo cauatū & prorepentem celsat, qui nullam arteriae sobolem in suis ipsius cavitatem admittit, sed passim alium sinum sibi comitem asciscit, in quem arteriae ramum exhauriri mox dicam. Praesens sinus in quem tertia absumitur uena, uarias soboles in totā durae membranae sedem cerebri basi substratam diffundit, à quibus denuò ductus aliquot in tenuem cerebri membranā (ut à quatuor illis gradioribus durae membranae sinibus) deducuntur. Inter ceteras autem huius sinus propagines per duram membranā excurrentes, una secundum cerebri latum ad uerticem usq; cōtendit, uenae modo in multam sobolem deriuata. Ad hanc quoq; speciem quinta uena per foramen secundi neruorum cerebri paris ingressa, dein & sexta per maius octauū ossis capitis foramen, quā illi olfactus organa incumbunt, caluariam petens, in proximam sibi durae membranae sedem exhauriuntur. Harum utrarumq; & tertiae uenarum sinibus (quia illi calariae perpetuò attenduntur) caluaria aptis cavitatibus cedit, quas ipsi elegantissime in sculptos primo libro recensuimus.

Tertia arteria peculiari transuersoq; foramine in caluariā ingressa, in duos graciles & totidem crassos dirimitur ramos. Unus gracilium, qui exterior est, tertiae uenae mox attenditur, & in durae membranae sinum exhauritur, illi undiq; attensum & commissum, in quem tertiam uenā absumi diximus. Alter gracilium ramus, qui interior humiliorq; uisitur, per proprium & sibi duntaxat exculptum foramen rectā ductus, in narium amplitudinem procurrat, atq; in plures dissectus ramulos, unū nali extremo offert. Verum duo grandes rami in dextro latere (quod nisi aliud subiunxero, de sinistro quoq; intelligendum est) nonnihil inuicē deducti, & adhuc caluariae intrati antrosum prorepunt, & mox in unum denuò coeunt, & statim à congressu in duos impares ramos diuiduntur. Minor commune cum secundo neruorum pari foramen sibi uendicans, tandem cum uisorio neruo ad oculos prorepit, atq; internae temporalium musculorum sedi furculos cōmunicat. Grandior autem ramus sursum conscendens, duram perforat membranā ad lateris glandulae cerebri pituitā excipietis. Quum primum uerò in durae cerebri membranae amplitudinē contendit, in duos denuò ramos partitur, ac horum unus multiplici sobole in tenuem membranā hic cerebro obductā spargitur: alter uerò tenuis membranae portiuncula concommitatus, in uarios furculos inuicē complicatos disscinditur, ac in cerebri anfractus tantisper ascendit, dum in humilimā dextri uentriculi sedem pertingat. Hinc in posteriora primum sursum ad postremam usq; eius uentriculi sedem fertur, in ascensu portiunculā propaginis cuiusdam assumens, quae à quarto durae membranae sinu cerebri anfractibus inibi offertur. Quum uerò hic arteriae ramus retis qualimodo implexus, posteriorem dextri uentriculi cerebri sedem superauit, secundum eius uentriculi ductum in anteriora porrigitur, donec ipsi altera pars eius propaginis misceatur, quam sub cerebri corpore fornicis aut cameræ modo extructo, à quarto durae membranae sinu huc pertingere dictum est. Ab hac itaq; arteria, & dextra eius propaginis parte plexus ille in dextro cerebri uentriculo constituitur, quem ab extimifectus in uolucris forma xogostū nuncupari scimus, id nomen etiam subinde tenui membranae cerebri accommodantes. In sinistro cerebri uentriculo plexus ille constituitur, à sinistrae soporariae ramo, & eodem tendente altera parte eius propaginis, quam ad cerebri uentriculos à quarto sinu pertinere, superius scriptum reliquimus. De reticulari uerò Galeni plexu nihil hic mentiedum duxi, quod iam cerebri uasorum seriem mihi perspectam esse haud dubitem, atq; ideo minus modò aliquid confingendum est, quod nouimus Galenum bouum cerebri dissectione delusum, non hominis cerebrum, uti neq; ipsius uasa, sed bouum recensuisse. Si enim tertiae caluariā petentis arteriae seriem in homine examinaueris, illam, uti ego nunc enarraui, comperies: interdum tamen unicū obseruabis esse ramum, duos illos, quos aliquotq; protensos inuicem coire dixi. Ceterum si bouis arteriam indagaueris, duramq; cerebri membranā iuxta glandis pituitam cerebri excipientis latera diuiseris, aliquid Galeni reticulari plexui simile comperies, neque amplius haec mea paradoxa admiraberis, quum ea homini, ut Galeni descriptio aliqua ex parte boui, cōueniat. Verum haec ad septimum spectant librum, qui principis animae sedi consecrandus, horum uasorum dissecandi rationem lucidissime persequetur.

7 K. eductum ab H. et
penitus sub A. A.
lib. 5. F. K. Q. a Examin
bis hic se figuram lib. 7.
DE

PRIMA DECIMIQUINTI
CAPITIS FIGVRA.

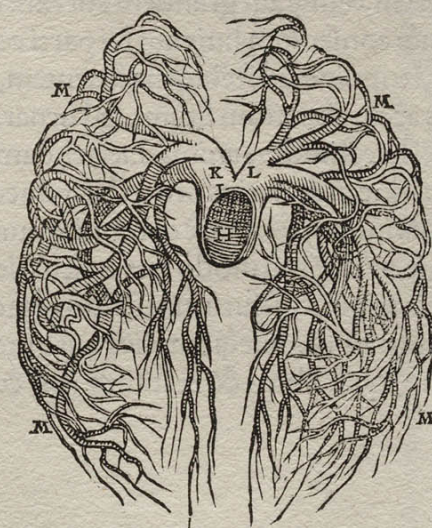

PRIMAE DECIMIQUINTI CAPITIS FIGVRAE
eiusdemq; characterum Index.

PRIMA figura exhibetur nudae & ab omnibus partibus liberae uenae arteriosae delineatio: cuius orificium apertum sinxi, ut tres membranae sanguinem è pulmonibus dilatato corde in dextrum ipsius sinum regurgitare prohibentes, in conspectum uenirent. notantur autem illae notis 1, 2, 3.

- A Sedes, qua arterialis uena ex cordis dextro sinu originem ducit.
B Interior arterialis uenae tunica, quintuplo propria uenae tunica crassior.
C Exterior uenae arterialis tunica, peculiari respondens uenarum tunica.
D Arterialis uenae caudicis in duos truncos diuisio. ac E quidem dextrum truncum indicat, multiplex, F triplici sobole dextris pulmonum sedibus distributum. F uerò dextrum indicat truncum. G & G, G autem insignitur arterialis uenae per pulmonum substantiam series.

SECUNDA DECIMIQUINTI
CAPITIS FIGVRA.

SECUNDAE PRAESENTIS CAPITIS FIGVRAE,
eiusdemq; characterum Index.

HAEC figura nudae omnibusq; partibus liberae uenalis arteriae delineationem proponit, ipsiusq; characteres ita se habent.

m 2 H Venalis

H Vēnalis arteriæ à corde pronascens initium. Huius uas is orificij membranæ quia in corde con-
sistunt, hic simul cum uase, ut in arteriali uena, exprimi nequierunt.

I Indicatur crassities simplicis arteriæ uenalis tunica.

K, L Prima uenalis arteriæ diuisio, simul cum ipsius ortu facta.

M, M etc. Series uenalis arteriæ per pulmonum substantiam innumeris propaginibus facta.

V as in arte-
riarum uena-
rumq; sermone
adhuc reliqua.

R ELIQUA adhuc in uenarum arteriarumq; sermone sunt duo uasa, quæ
singula duabus uocibus à dissectionum proceribus explicantur: ac unum
quidem uenam arterialem, alterum uero arteriā uenalem appellant, no-
men nimirum ab usu, & appendicem à corporea substantia indentes.
Vena itaq; arteriosa uas dicitur, ex elatiori sede dextri cordis uentriculi in
pulmones numerosissima ramorum serie digestum, sanguinemque in eo
cordis uentriculo elaboratum pulmonibus subministrans. Atq; hoc uas
non uenæ, sed arteriæ constat corpore: unde etiam quia sanguinem uenarum modo deferret,
uenæ nomen obtinuit. quod uero arteriarum tunicis conformetur appendix iste, arteriosa illi
adijicitur. Porro alterum uas à sinistro latere basis sinistri cordis uentriculi egressum, sparsa etiā
sobole in pulmones diffunditur, ac aërem ex pulmonibus in sinistram cordis uentriculum
deductui subministrat, spiritaleq; organum est, arteria appellatur, à substantia autem & confor-
matione uenalis dicitur. Atq; ita secundum corpoream substantiam, uas quod ex dextro cor-
dis sinu pronascitur, arteria est: quod autem ex sinistro, uena. Contrā usus ratione, uas ex sini-
stro sinu prodiens, arteria censetur: ex dextro autem, uena. Ceterum quæ uenarū arteriarumq;
corporea sit substantia, duobus primis huius libri Capitibus perstrinxi. Quamobrē uero hæc
uasa & ortu & usu ac substantiæ conformatione à uena arteriaq; discrepent, deinde cuiusmodi
membranæ ipsorum orificijs præficiantur, in sexto libro qui uitalis animæ partibus dedicabi-
tur, exequar. Nobis uero præsentis libro finem imponentibus, nemini mirum uideri debet,
prolixum Caput hic nō subnecti, quod uenas citra arteriæ consortium in corpus diffusas, item
arterias citra uenæ consortium recenseret. Quandoquidem si quis earum desideret (uti sanè de-
bent omnes) enumerationem, ilico hanc ex uenarum & arteriarum tabulis, cum has mutuo con-
feret, spectabit. Integræ enim magnæ arteriæ delineationi, nuda uenæ cauæ effigies proportio-
ne respondet, ambasq; in eandem circumferentiā digessimus. Ceterum quo minus hac in par-
te meam operam quis requirat, ad præsentis Capituli adeo que totius libri finem, meæ Epi-
tomes tabulam impono, qua uenas & item arterias meo Marte sum conatus exprimere. Hæc
enim quum & arterias simul cum uenis complectatur, etiam lucidissimè monstrat, quæ nā
uena citra arteriæ consortium, & quæ rursus arteria absq; uena coniuge per corpus digerantur.
Verum quum uenæ cauæ ramorum seriem in præsentis libri contextu prosequeretur, non
semel sanè ad uenæ sectionis tractationem sermo lubens prorupisset, modò uenam huic illi ue-
parti uiciniorē, modò remotiorē, eamq; aut grandem aut exilem, & secundum rectitudinē
undecunq; hæc petatur, fibrarumq; consensum huic aut illi parti correspondentē, enarraturus:
& non uulgariter admoniturus, sanguinem ē secta uena fluentem, in totius uenæ corpore com-
plecti: ideoq; non partium uenis accumbentium situm, sed uenarum ductum atq; distributio-
nem in illa quæ omnibus in ore est, rectitudine animaduertendam: itaq; de uenæ sectione agen-
dum, atq; de utero quopiam, qui hinc inde uarios processus educeret, & interim unicus conti-
nuusq; esset. At semper quantumuis inuitus sermonē cohibui, quum ex uenę distributionis enar-
ratione, adeoq; ex uenarum effigie cuius (qui modò tres euacuationis species, & præsentis, aut
eminētis affectus naturam minimè ignoret) futurum sit longè facillimum, dignoscere quæ nā
uena huic illi ue membro propinquior sit, quæq; amplior aut gracilior: deinde quæ leui aut dif-
ficili opera diuidi possit: postremo, quæ fibras & rectitudinem cum laborantis membri uenis
participet.

VENARVM

CHARACTERVM FIGURÆ INTEGRÆ VENARVM ARTERIARVMQVE SERIEM EXPERIMENTIS INDEX.

313

a Portio uenæ arteriæ, notanda.
b Portio uenæ arteriæ, notanda.
c Portio uenæ arteriæ, notanda.
d Portio uenæ arteriæ, notanda.
e Portio uenæ arteriæ, notanda.
f Portio uenæ arteriæ, notanda.
g Portio uenæ arteriæ, notanda.
h Portio uenæ arteriæ, notanda.
i Portio uenæ arteriæ, notanda.
k Portio uenæ arteriæ, notanda.
l Portio uenæ arteriæ, notanda.
m Portio uenæ arteriæ, notanda.
n Portio uenæ arteriæ, notanda.
o Portio uenæ arteriæ, notanda.
p Portio uenæ arteriæ, notanda.
q Portio uenæ arteriæ, notanda.
r Portio uenæ arteriæ, notanda.
s Portio uenæ arteriæ, notanda.
t Portio uenæ arteriæ, notanda.
u Portio uenæ arteriæ, notanda.
v Portio uenæ arteriæ, notanda.
w Portio uenæ arteriæ, notanda.
x Portio uenæ arteriæ, notanda.
y Portio uenæ arteriæ, notanda.
z Portio uenæ arteriæ, notanda.

a Portio uenæ arteriæ, notanda.
b Portio uenæ arteriæ, notanda.
c Portio uenæ arteriæ, notanda.
d Portio uenæ arteriæ, notanda.
e Portio uenæ arteriæ, notanda.
f Portio uenæ arteriæ, notanda.
g Portio uenæ arteriæ, notanda.
h Portio uenæ arteriæ, notanda.
i Portio uenæ arteriæ, notanda.
k Portio uenæ arteriæ, notanda.
l Portio uenæ arteriæ, notanda.
m Portio uenæ arteriæ, notanda.
n Portio uenæ arteriæ, notanda.
o Portio uenæ arteriæ, notanda.
p Portio uenæ arteriæ, notanda.
q Portio uenæ arteriæ, notanda.
r Portio uenæ arteriæ, notanda.
s Portio uenæ arteriæ, notanda.
t Portio uenæ arteriæ, notanda.
u Portio uenæ arteriæ, notanda.
v Portio uenæ arteriæ, notanda.
w Portio uenæ arteriæ, notanda.
x Portio uenæ arteriæ, notanda.
y Portio uenæ arteriæ, notanda.
z Portio uenæ arteriæ, notanda.

*Q*UONIAM magna figura cum his
partibus uenarum arteriarumq;
seriem experientis index est
tabula, qua uenas & item
arterias meo Marte sum
conatus exprimere.

a Portio uenæ arteriæ, notanda.
b Portio uenæ arteriæ, notanda.
c Portio uenæ arteriæ, notanda.
d Portio uenæ arteriæ, notanda.
e Portio uenæ arteriæ, notanda.
f Portio uenæ arteriæ, notanda.
g Portio uenæ arteriæ, notanda.
h Portio uenæ arteriæ, notanda.
i Portio uenæ arteriæ, notanda.
k Portio uenæ arteriæ, notanda.
l Portio uenæ arteriæ, notanda.
m Portio uenæ arteriæ, notanda.
n Portio uenæ arteriæ, notanda.
o Portio uenæ arteriæ, notanda.
p Portio uenæ arteriæ, notanda.
q Portio uenæ arteriæ, notanda.
r Portio uenæ arteriæ, notanda.
s Portio uenæ arteriæ, notanda.
t Portio uenæ arteriæ, notanda.
u Portio uenæ arteriæ, notanda.
v Portio uenæ arteriæ, notanda.
w Portio uenæ arteriæ, notanda.
x Portio uenæ arteriæ, notanda.
y Portio uenæ arteriæ, notanda.
z Portio uenæ arteriæ, notanda.

TERTII LIBRI FINIS.

CHARTA PARVAS ALIQVOT FIGVRAS COM
PLECTENS, QVÆ FIGVRAE AD COMMONSTRANDAM VE
narum arteriarumq; simul commissarum seriem paratæ, ac in pagina m 3, aut numero 313 insignita obuia,
ueniunt agglutinandæ.

VT figuras hac
charta impressas commo
de suis sedibus glutines,
illegitimos reddan
tur, primum presenti
chartæ membranam sub
glutinabis, singulasq; fi
guras à superfina papy
ro rescabis. PRI
MA, quæ uenæ pa
ri carentis distributio
nem proponit, magna fi
gura tergo illic uenit co
mittenda, ubi caue cau
deam uenam promit.
ac o in utrisque figuris
scriptis spectatur. SE
CVNDA, ubi à
redundanti papyro cir
cumsa erit, duas partes
constituit, quarum super
rior uenam arteriam quæ
dexteri lateris exprimit,
sub pectoris ossis superio
rem abdominis sedem pe
tentes. Huiusmodi par
tis q ad magnæ figuræ
q figitur, q * ad va
mum qui ad dextrum la
tus & m in magnæ
figura occurrunt. Cæte
rum humilior pars uenæ
arteriamq; exprimens,
quæ inferiori abdomi
nis sedem implicat, illic
est iungenda, ubi earum
radices iuxta l in dex
tro latere spectantur.

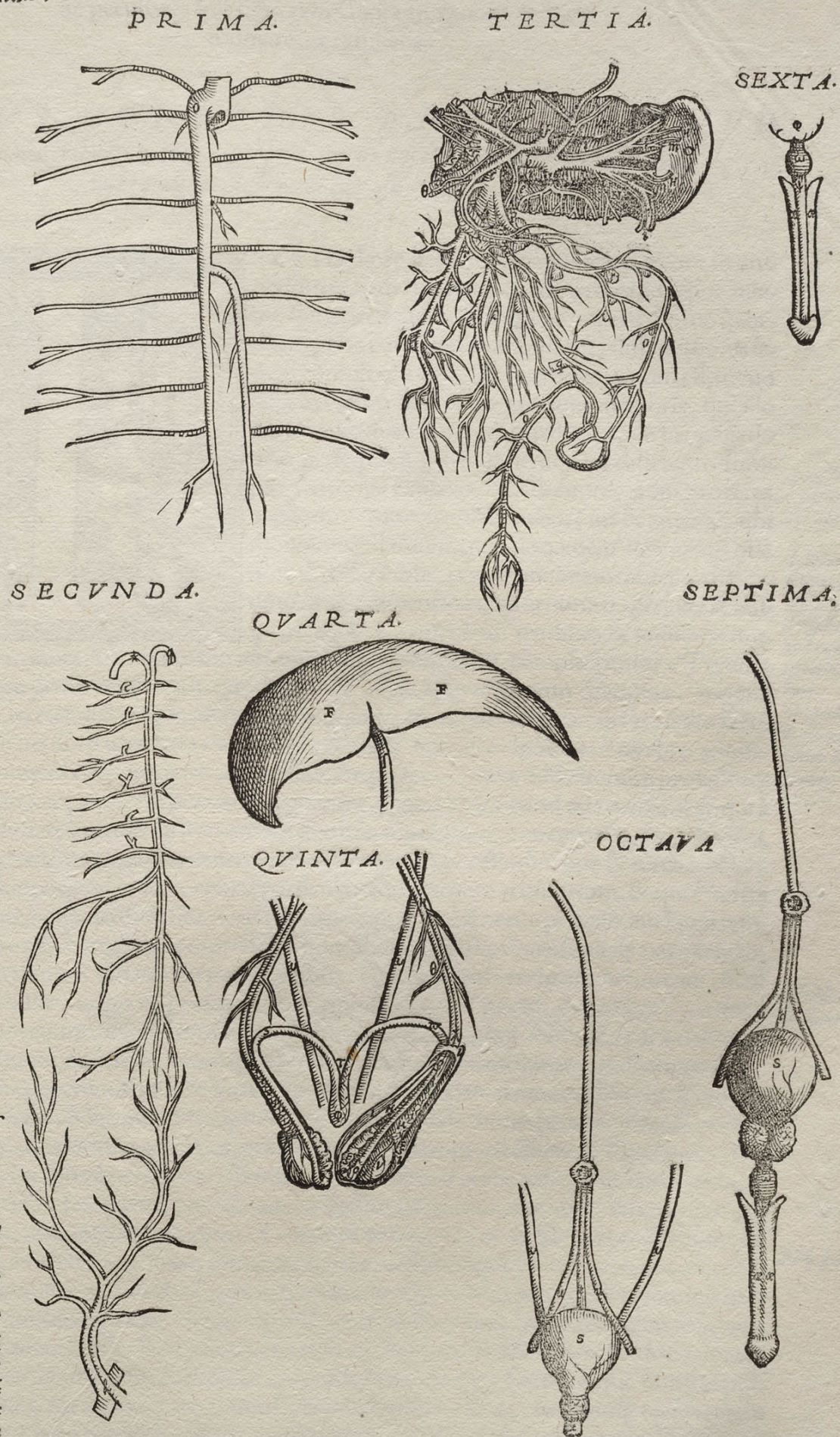
TERTIA
cæteris dignior, uenæ
poræ distributionem si
mul cū arterijs illam con
comitantibus, magna quæ
inferioris membranæ o
menti portione cū liene
pariter exprimens, ad ea
uam iecoris sedem maiori
figura neclitur, ubi u
p, s, & contermini ali
quot characteres in utris
que figuris spectantur.

QVARTA
portionem gibbæ sedis ie
coris proponens, nō inu
aliter uelut ex puncto il
lic glutinabitur, ubi A
inter s & F maioris
figure consistit.

QVINTA
præter testes ipsorumq;
involucra, & urinarios
meatus, uenas arteriasq;
females ostendens, illic
est committenda, ubi n in
ambabus figuris obuium
est, aut ubi uena seminalis arteriæ primū iungitur, meatusq; urinarij illis subiiciuntur.

SEXTA primum sub
SEPTIMA uenit glutinanda. Septima enim uesicæ & penis anteriorem sedem proponit, una cum ue
sis quæ umbilico ascribimus. Sexta autem humilioris penis superficiem in hoc expressimus, ut tota figura ex ambabus illis consurgens, characterē q
super quintæ figuræ q neclit queat, ac postmodum penis instar s implicari.

OCTAVA figura mulieris uesicam & umbilici uasā, urinariorumq; meatum portionem continens, maiori non est committenda, sed illi fi
gura quæ in chartæ tergo ubi maior impressa est, utrum ipsius, uenas & arterias feminariasq; uasā commonstrat. Iungatur itaq; octaua ad paruiam
illam figuram ubi n occurrit, uenasq; seminalis arteriæ committitur, nexus uero fiet urinarijs tantum meatus, proportionē a uesicæ seu sumptæ.

ANDREAE VESALII

BRUXELLENSIS. DE HUMANI CORPO-

RIS FABRICA LIBER QVARTVS, NERVIS PROPRIIS,

ac peculiare ipsi figuras in Caput quibus conue-
niunt fronte exhibens.

QVIBVS CORPORIS PARTIBVS NER-

ui nomen tribuatur, ac quis proprie nervus uocetur, & demum quid is sit,
una cum ipsius differentia & usu. Caput I.

q. fi. ca. 1. d. 1.

b. fi. cap. 2.
lib. 2. f. 6.
p. 1. in
musculorum
tabulis.
e. p. 1. in
ca. 2. d. 1.
ca. 2. d. 1.
ca. 2. d. 1.

scolorum enervationes, sub nervorum nomine, vulgi quoque ritu, complectuntur. Tertium autem nervorum genus enumerant, quod nos in praesenti aggrediendum duximus. organa videlicet longa, teretia, nullamque intus cavitatem, quae sensu dignosci queat, in sui medio fortita, & calvariam uel dorsi uerterbas elabentia, ac demum animalem spiritum à cerebro animalis facultatis fomite ad corporis partes deferentia. Arque haec organa dissectionum professores nervi nomine citra appendicem praecipue dignantur. Quod à Graecis ad nos demanavit, qui à functione seu munere unicum instrumentum duobus nominibus nuncuparunt, *νεῦρον* id est *νεῦρον*, & *τρίφυλον* appellantes, quod videlicet musculi nervorum potissimum ope & nutare & tendere ualeant, quippe quod nulla corporis particula neque motum arbitrarium, & qui è nostra pendet uoluntate, neque sensum sine nervo nanciscatur, ac quod nervo praefixo, aut laqueis intercepto, aut alioquin corrupto compresso uel immobilis confectum insensibilisque pars euadat, omnibus concessum est Anatomes professoribus. Quod autem cerebrum nervorum, sicut & dorsalis medullae, origo ac principium sit, quod quenerui partim ex cerebro, partim à dorsali medulla oriantur, minime omnibus notum exploratumque fuit. Alij enim cor nervorum posuerunt principium, nonnulli duram quae cerebrum inuestit membranam, nullus interim iecur, aut aliud eius generis uiscus. Verum Hippocrates, & quum iam senio conficeretur Erasistratus, Lycus, Andreas, Marinus, Herophilus, & Galenus dissectionis procerum facile primarius, ceterique Anatomicorum praecipui, ex his quae in corporum refectione conspiciuntur, uerissimè asserunt, cerebrum nervorum esse initium: & praeterea nervos ab illo spiritum animalem assumere, atque ad eas partes quae illo aut ad sensum aliquem, aut motum arbitrarium indigent, derivare, est quoque fatendum. A corde enim nervos (ut Aristoteli potissimum, & alijs non paucis uisum est) nequam principium ducere, uel hinc quiddam colligitur, quod in corporis dissectione nullus nervus ab illo pronasci uideatur. Quandoquidem nullus omnino nervulus cordi committitur, praeter unum impenitens gracilem, ac uix tandem post multas sectiones à me inuentum, quem sinister sexti paris nervorum cerebri nervus distribuere suo loco docebitur. Quia enim nervus ille secundum sinistram cordis latus declivis fertur, atque sinistrae pulmonis parti, ac item cordis involucri ramulosos praetenuos offert, nervumque recurrentem sinistram constituit, à se nervulum deducit, qui illic cordis involucri penetrat, ubi sinistrae arterialis uenae sedi adnascitur. Nervulus hic arterialis uenae adnatus, in cordis basin fertur, inibi absumptus, ubi sinistra posteriorque arterialis uenae sedes consistit. Quum itaque huiusmodi ner-

m 4 uulus

Ligamenta,
tendines et pro-
cessus cerebri
dorsalisque me-
dulla, nervos
generatim uen-
tari.
Organum ner-
ui nomine pri-
uatim nuncu-
patum.

Nervorum or-
tus à cerebro.

Nō à corde.

uulus perinde cordi à sexto cerebri neruorum pari exhibeatur, quemadmodum reliquis uisceribus uniuersis offerri docebimus: ac deinde quum cordis neruulus maximè gracilis sit, promptè colligitur, cor ne sinistro quidem sexti paris neruorum cerebri neruo principium dare, tantum abest, quòd cæterorum neruorum origo neruulus ille iudicari possit. Præterea fibræ quas cordis substantiæ intertextas nouimus, non magis nerui sunt, quàm aliorum organorum, puta uentriculi, intestinorum, uenarum ac arteriarum fibræ. Ad hæc, * fibræ in cordis sinibus uentriculis ue conspicuæ excarnes que, quia duntaxat membranarum processus sunt, in neruorum numero etiã minimè ueniunt reponendæ. Nam fibræ in dextro cordis uentriculo se offerentes, trium membranarum processus censentur, uenæ caue orificio præfectorum. Fibræ autem in sinistro cordis uentriculo apparentes, processuli sunt duarum membranarum, quas arteriæ uenalis orificium sibi peculiare uendicat. Præterea eiusmodi fibræ nō magis nerui existunt, quàm omnium generatim membranarū partes, quas quidem nerui nomine uulgi more donari nihil prohibet, si modò id ad ligamenta, tendines, membranas & neruos, de quibus iam sermonem instituimus, deducitur. Verum quum eiusmodi cordis fibræ neuiquam in eorum neruorum classem referendæ sint, qui animalem spiritum tanquam riuiuli quidam ad corporis partes perferunt, annuendum quoque est, fibrarum illarum gratia in corde neruos recenseri haud posse, potissimum quando ab illis membranarum processibus extra cordis substantiam nihil prorsus aliò educatur. Cæterum qui ex dura crassa ue cerebri membrana neruorum originem pendere affirmarunt (in quorum choro ad extremum usque senium fuit Erasistratus) exteriorem nerui partem duntaxat conspexere à dura cerebri membrana enatam. Vniuiscuiusque enim nerui natura triplici constat substantia, nimirum media quadam & intima arborum medullæ quàm similima, quæ haud dubiè à cerebro initium ducit, constipatæ & coagulatae induratae que cerebri substantiæ omnino respondens. exterioribus duabus, una eadem que intima substantiæ propinquiore, quàm à tenui membrana cerebri: altera, quàm à dura oriri compertum habemus. Dura enim crassa ue cerebri membrana operiendi potissimum occasione facta censetur: mollis autem, ut eodem etiã fungeretur munere, sed magis tamen ut omnia quæ cerebro continentur uascula & receptacula, arterias scilicet & uenas tuto colligaret. Quemadmodum itaque cerebrum his induitur, sic quoque processus à cerebro propagati (ipsi nimirum nerui) illis integuntur, atque ita per corporis partes prorepunt. Ad eò sanè ut nemo suis oculis fidem non derogans, inficiari possit, neruorum principium à cerebro pendere: ac proinde etiã uix ambigere licet, num neruis à cerebro, an uerò à corde animalis spiritus, quem partibus deducunt, influat. Quandoquidem nonnulli (ut inter cæteros Chrysippus) etiã si cerebrum neruorum darent esse principium, non tamen id neruis sensus motusque arbitrarij principium statuebant. Quos profecto uia sectio plus satis redarguit, in qua omnia à corde ad cerebrum pertinentia colliduntur, aut laqueis interceptiuntur, aut etiã præsecantur. Hæc nanque si debite administraretur, uti in publicis sectionibus non semel à me tentatum est, edocebit sanè quantum cordis munere, hoc est uitali spiritu, cerebrum indigeat: non minus scilicet quàm cor illum quem inspiramus aërem, & iecoris sanguinem ad sua officia exigit. Deinde ea sectio ostendit cor neruis nō magis animale spiritum porrigere, quàm uitalem spiritum cordi à iecore deduci cognoscimus. Verum quia huiusmodi disceptatio ad cordis cerebrique historiam potius quàm ad neruorum naturam spectat, hac modò postposita, neruorum propriè dictorum differentias aggrediemur. Quemadmodum igitur cerebri & ex ipso pronascentis medullæ dorsalis substantia, omni ex parte non eandem seruat duritiem, neque formam: ita quoque nerui ab his originem sumentes, inuicem substantia non correspondent, sed duritiæ ac mollitiæ plurimum uariant. Atque id accidit aut occasione substantiæ sui, à quo nerui prodeunt, principij. Huius enim gratia uisori nerui, perinde ac linguæ insigniter molles censentur: qui autem à dorsali medulla, ubi hæc in sacro ossè consistit, originem sortiuntur, durissimi sunt. Deinde aut propter longiorem uel succinctiorem progressum, nerui aut molliores aut duriores comperiuntur. uisus nanque, gustus, & auditus nerui molles sunt, quòd breuissimo prorepant interuallo. Gratia itineris uerò, uia que anfractuam occasione tertij neruorum cerebri paris ramus uitis, aut cucurbitæ capreoli instar inuolutus durior euadit. Præterea nerui per durum aut molle, aut siccum corpus transitus, eius ue corporis contactus, illum molliorem uel duriorum efficit. Visorij etenim neruus breuissimo ductu per foramen in ossè cælatum fertur, quemadmodum & præcipua quoque tertij neruorum cerebri paris portio, quæ idcirco ex ossium contactu minimè induratur. At quinti neruorum paris furculus, qui cæcum illud tortuosum que foramen perreptat, & unus tertij paris neruorum cerebri ramulus ab ocu-

Neruos non
e dura cerebri
membrana ori-
ri.
Quibus parti-
bus neruus
constet.

Vnde neruis
spiritus anima-
lis præbeatur.

Neruorum
differentia, à
mollitiæ & du-
ritiæ, quarum
gratia mulce-
riuntur ner-
uorum differen-
tia.

ab oculorum sede ad genas, ac alius item ad humilium labrum procidentes, quia longo itinere per os incedunt, ossis contactus beneficio magis quàm ipsorum principia indurescunt. Pari quoque causa ob itineris longitudinem, & durarum membranarum contactum, omnes prope modum nerui musculis exporrecti duriores fieri conspiciuntur, quàm ubi primum à principio prodeunt. Cuiusmodi omnia mirabili industria à rerum Opifice sunt excogitata. Sensus namque organum neruo indiget molli: neruo quidem, quia sensus est instrumentum, quodque ad suum munus obeundum multo animali spiritu indigeat: molli autem, quoniam affici & disponi quodammodo oporteat, & pati aliquid ab extrinsecus occurrente sensibili. Est enim ad patendum quidem aptius molle, ad agendum uerò & ad robur (quo neruus in longo ductu indiget) durum. Propterea igitur sensus organa mollibus, cæteræ partes quas moueri necessum est durioribus neruis donantur. Vnde etiã sensus instrumenta, quæ motu aguntur arbitrariorum, ut oculus & lingua, duplex neruorum genus sibi uendicant, unum quidem sensui, alterum uerò motui præfectum. Merito itaque neruorum ex cerebro & dorsali medulla processus, non eandem exortus sedem nanciscuntur, neque idem ductus meatusque mollibus ac duris neruis exculpuntur. Illi enim ex mollibus & anterioribus cerebri basis sedibus, hi uerò ex posterioribus ipsarum dorsali medulla principium ducunt. Rursus illi quidem recta, hi autem tortuosa longoque itinere prorepunt. Cæterum Naturæ triplex fuit in neruosi generis distributione scopus. Primus gratia sensus in sensorij organis: Secundus occasione motus ad partes, quas moueri operæ precium fuit: Tertius autem in cæteris partibus uniuersis ad tristantium dignotionem. nisi forte cuiuspiam magis uisum sit, & tertium hunc scopum, quia ad sensum pertinet, eundem cum primo constituere. Sensus igitur nomine, oculis, linguæ, auribus maximi offeruntur nerui, uti etiã internæ extremæ manus sedi, & elatiori orificio uentriculi, quæ uelut propria præcipuaque tactus, sicut oculi uisus, & lingua gustus, organa non ineptè censentur. Per manus enim magis exacta, quàm per aliam partem, quamuis plures sentiant, est tactus ipsius dignotio. In ore autem uentriculi sensus est penuriæ eorum quibus animal nutriendum est, quem famem nuncupamus. In omnibus enim ijs tanquam sensus instrumentis, maximi inseruntur nerui. Motus uerò causa nerui ad musculos arbitrarij motus instrumenta dispensantur. Qui propterea quòd corporis partibus mouendis extructi sunt, grandes neruos admittunt, aut saltem circumtenulos habent. At quoniam ex necessitate tactus sensus omniadeft neruo, propter hoc musculos & sensus organa uirtus amplior, quàm egebant ad tactilium dignotionem, subsecuta est. Reliquis aut partibus tactus sensu tantum indigentibus ex proportionem neruorum furculi offeruntur. in cutem uerò, quòd prima extrinsecus occurrantibus, obuiam eant, complures soboles passim digeruntur. Porro neruorum originis species, non eadem undique uisitur, aliqui enim, & præcipue molliores, continuo neque quasi in plures furculos deducto corpore exoriuntur, proceduntque in quorum numero uisori nerui, & secundum quoque cerebri neruorum par, habentur. Alij tanquam plures funiculi inuicem connexi ex cerebro prodeunt, quales sunt tertij & quarti et quinti paris nerui. Alij etiam in ipso ortu furculos hos uelut funiculos inuicem distantes, ac singulos propria tenuis membranae portione circumdatos habent: qui quæ caluariam egrediuntur, omnes furculi inuicem commissi unica membrana induuntur, atque id potissimum in pluribus dorsalis medullæ neruis obseruatur, ut & in sexto pari, & septimo neruorum cerebri. Vnde etiã in multorum neruorum distributionis in ramos enarratione, nihil interesse uidetur, siue prædictorum funiculorum frequentiam solui dicas, an totum neruum in ramos ad diuersas partes exporrectos discindi. At nescio qua fronte quidam Anatomicorum principes asserere ausi fuerint, ex huiusmodi furculis seu funiculis, alios quidem motui, alios autem sensui seruire: haud secus sanè, quàm si quosdam neruorum furculos tactus sensu Natura destituisset. Atque huiusmodi furculorum finiumque imaginem formam ue discas, si inter edendum alicuius animalis ex axilla, aut inguine dissecta caro mensæ apponatur, atque in illa nerui aliquam portiunculam uena & arteria plerumque concommitata spectaueris. Cernes enim nerui extremum alicui chordæ crassiori respondere, quæ ex pluribus torta funiculis, transuersim obtusiori cultro diuisa sit. Cæterum à neruorum cauitate uix ullam ausim petere differentiam, quum ne uisori quidem neruum unquam cauum perforatumque uiderim. etiam si neruos non minus quàm uenas & arterias, uasa uocari, haud dubitem, soli que uisori nerui à dissectionum professoribus forati dicantur. Ab ipsa autem serie hunc in modum differentiam sumere licet, quod alij integri in aliquam partem absumantur, ut uisori nerui in oculos: alij in plures dirempti furculos, quosdam musculis offerunt, quosdam cu-

Cur alij & ex
ui alijs mollis-
res, aut durio-
res reddantur.

Naturæ in
neruis digerens
dis scopus.

Differentia
ab originis
forma.

Neruum om-
nem tactus sen-
su præditum.

Differentia à
neruorum ca-
uitate.

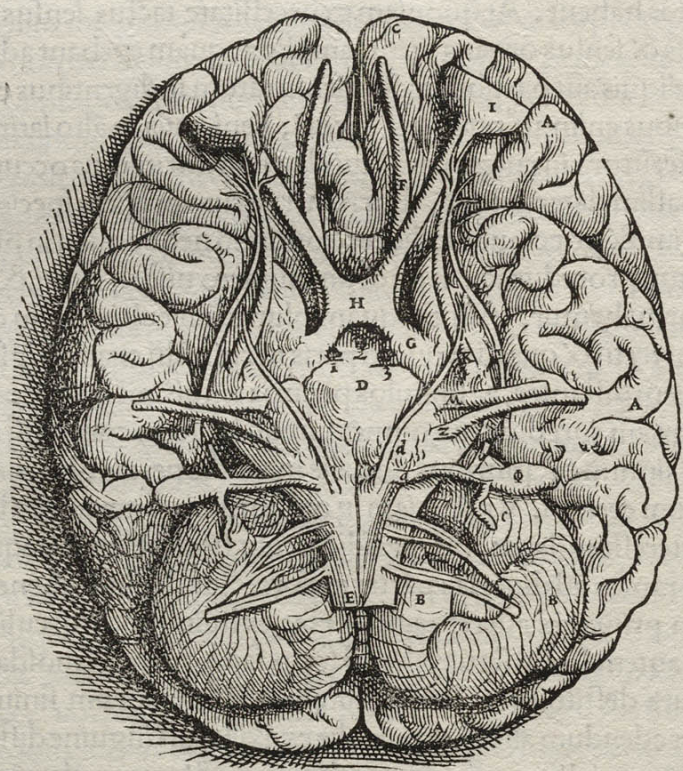
A serie.

ti, quosdam ossibus, quosdam sensus organo. " Ut tertium nervorum par, " quod quum lin-
guæ quodammodo sit proprium, etiam musculus quibusdam ut inter ceteros " temporali mo-
tus gratia, & cuti sensus nomine, ad labra nimirum, & dentibus quoque dirigitur. Alij rursus
incommixti, neque cum alijs nervis coeutes uniti uerferuntur: ut secundum cerebri par nulli
nervio commiscetur, & uerè congredditur, licet ipsi " minor tertij paris radix in progressu atten-
datur. Alij uerò inter se commiscuntur, ut primi paris nervus dexter sinistro permiscetur. Alij
alijs commiscuntur, ut " qui brachium adeunt nervi, simulatq; uerterbris prosilient, non se-
cus uniuntur, quàm pictores galerorum funiculos delineare solent. Verum quum hæc in priua-
tis nervorum descriptionibus abundè sim persequutus, iam tempestiuū fuerit singulorum ner-
uorum seriem oratione complecti, ac primū paria quæ à cerebro exoriantur, deinceps quæ dor-
salis medulla educit recensere. siquidem nullus nervus neq; à cerebro, neque à dorsali medulla
inconiugatus prodit, sed perpetuo alter ad dextram, alter ad sinistram eadem prorsus distribu-
tionis serie, situm obtinet.

Nervos con-
iugatos ena-
scis

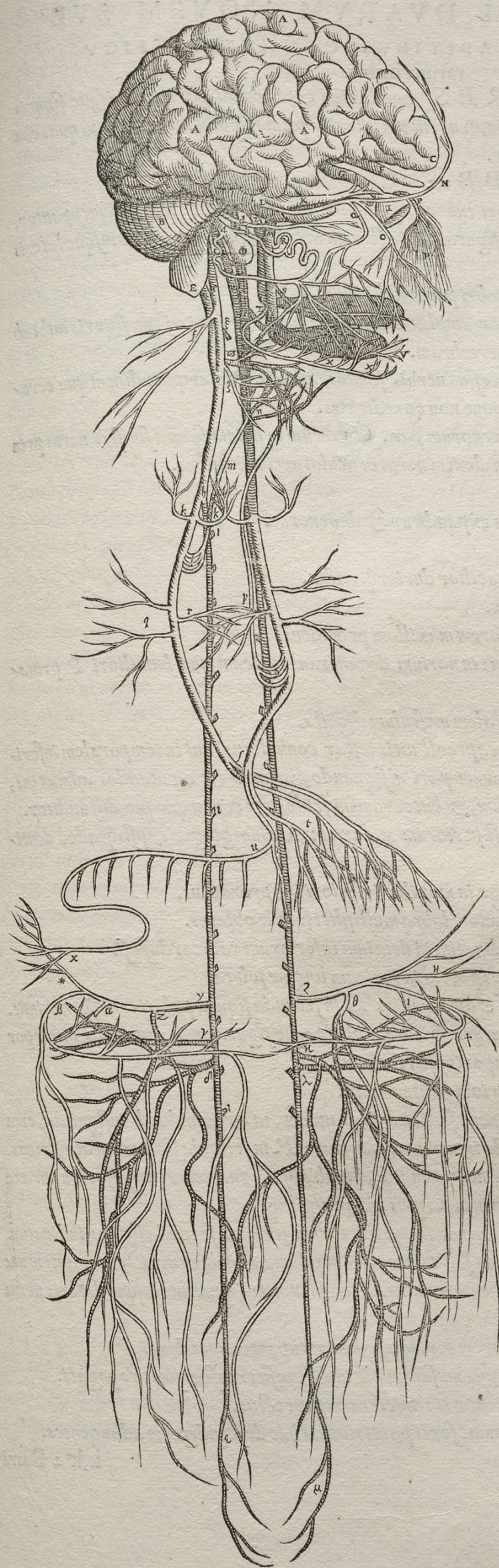
PRIOR DVARVM FIGVRA NOVEN SVB-
SEQUENTIBVS CAPITIBVS COMMVNIVM, QVA TO-
tius cerebri & cerebelli à membranis ipsa inuoluentibus liberorum basis exprimitur, ut nervo-
rum cerebri exortus opportune oculis subijceretur. Hic enim simul cum primis ner-
uorum exortibus tota ea dorsalis medulla pars delineata est, quæ ab
eius medullæ principio ad eam usque sedem pertinet, quæ hæc
in primam cervicis uerterbram labitur, ac ubi dor-
salis medulla primum uerè
nuncupatur.

DVARVM

DVARVM FIGV-
RARVM QVÆ NOVEN
modo subsequentibus Capitibus
communes censentur, altera, quæ
dextrum latus proponit integri ce-
rebri ac cerebelli, et dicta in prio-
ri figura dorsalis medullæ partis,
dura interim tenuiq; hæc omnia
inuestitibus membranis, nusquam
apparentibus. Ad hæc præsens fi-
gura nudam septem cerebri ner-
uorum parium seriem in dextro tan-
tum latere commonstrat. quan-
quam & ubi necessum fuit, nervo-
rum quorundam seriem etiam in si-
nistro latere hic delineauerimus.
Figuræ huius proportio in ea de-
picta est magnitudine, in qua cor-
pus circumscriberes, cuius uesica
in infima præsentis figuræ sede
consisteret, & cuius thorax &
abdomen ex anteriori parte con-
spicerentur, facies uerò uersus si-
nistrum humerum conuersa pror-
sus ex dextro latere spe-
claretur.

CHARA.

CHARACTERVM DVARVM NOVEN SVB

SEQUENTIBVS CAPITIBVS COMMVNIVM FIGV

rarum Index.

CHARACTERES hoc Indice exprimendi, partim utrisque figuris communes sunt, partim uero nunc huic, nunc illi peculiares. quemadmodum his notis 1, 2, quas characteribus subiiciemus, significabitur.

- A, A_{1,2} Cerebrum notatur. B, B_{1,2} Cerebellum.
- C_{1,2} Processus ac ucluti substantia cerebri tubera, quae mamillares processus uulgo nuncupantur. Ego in altero tantum latere prioris figurae characterem adhibui, quod parem utriusque lateris rationem esse nemo ambigat.
- D₁ Dorsalis medullae principium ex cerebri pendens basi.
- E_{1,2} Dorsalis medullae pars iam caluariae amplitudinem egressura, & in utrisque figuris inibi ab truncata, ubi haec elatissimam subit uertebra.
- F_{1,2} Olfactus organo subservientes processus nervis similes, at caluariae amplitudinem qua cerebrum continetur, notatu digna portione non egredientes.
- G_{1,2} Viforij nervi, seu primum cerebri nervorum par. Caeterum in prima figura sinistri nervi principium G insignitur, in altera autem dextri nervi in oculorum sede ductus.
- H₁ Viforiorum nervorum coitus.
- I_{1,2} Oculi tunica, in quam uiforius nervus expanditur & degenerat.
- K_{1,2} Secundum nervorum cerebri par.
- L_{1,2} Tertij nervorum paris minor & gracilior duriorque radix.
- M_{1,2} Tertij paris maior crassiorue radix.
- N₂ Minoris radices propago ad superiorem maxillam prociens.
- P₂ Propago minoris tertij paris radices in narium degenerans tunicam, quae humiliori P priuatim indicatur.
- Q₂ Minoris radices propago in temporalem musculum digesta.
- R₂ Maioris tertij paris radices ramus capreoli uitis instar conuolutus, qui in temporalem inferitur musculum, ac duos a quinto nervorum pari a signando, ramos b & c, notandos admittens, in masseterem seu mensorium musculum, & buccarum musculos, & cutem quoque diffunditur.
- S₂ Maioris tertij paris radices ramus superiorum molarium dentium gingivis, ipsisque adeo dentibus soboles seriatim distribuens.
- T₂ Maioris radices tertij paris propago in maxilla inferioris os prorepens.
- V₂ Propaginis T insignita ramus inferiori labro multiplici sobole oblatus.
- X, X₂ Surculi a propagine T notata ordinatim in dentium inferiorum radices diffusi.
- Y, Y₂ Maxima maioris tertij paris radices portio in tunicam linguae soluta.
- Z_{1,2} Quartum nervorum cerebri par. Verum humilior Z in secunda figura palati tunicam exprimit.
- a_{1,2} Quintum nervorum par auditui dicatum. & autem in utraque figura priuatim huius paris portionem indicat, in concavitatem temporis ossis delatam.
- b_{1,2} Ramulus quinti paris ex ipsius anteriori parte enatus.
- c_{1,2} Quinti paris ramulus per caecum repens foramen, ac tandem, ut & ramulus b insignitus, cum tertij paris propagine capreoli modo intorta, ac cum ramo R in secunda figura notato, coiens.
- d_{1,2} Nervus non procul a quinti paris principio enatus, qui ab alijs Anatomicis professoribus praeteritus, in musculos maxillam inferiorem mouentes exporrigitur.
- e_{1,2} Sextum nervorum cerebri par, cuius utrorumque nervorum series in secunda figura indicatur. est autem sinister nervus, qui umbrosus sub quinto pari quodammodo ducitur. Dexter autem magis candidat, & ipsi aliquot subsequentes characteres priuatim (quum utriusque lateris nervi eadem sit ratio) adhibitos cernis.
- f₂ Sexti paris ramus musculos posteriorem ceruicis sedem occupantes accedens.
- g₂ Sexti paris ramuli in quosdam laryngis musculos hic in descensu transuersim propagati.
- h₂ Sexti paris ramus costarum dextri lateris radicibus exporrectus.
- i, i₂ Portiuncula intercostalium nervorum, sexti paris ramum hac descendente adaugentes.

k, k₂ Rami

- 1, h₂ Rami nervorum sexti paris in musculorum deprompti capitula, quae a superiori pectoris ossis scapulae, & claviculis principium ducentia sursum feruntur.
- 1₂ Dextri nervi sexti paris ramuli, recurrentem dextri lateris nervum efficientes.
- m₂ Dexter nervus recurrens, seu reuersus.
- n₂ Soboles dextri recurrentis nervi, laryngis dispensatae musculis.
- o₂ Sinistri sexti paris nervi soboles, recurrentem sinistri lateris nervum constituentes.
- p₂ Sinister nervus recurrens, qui perinde ac dexter, uocis nervus uulgo nuncupatur.
- q₂ Sexti paris ramuli in pulmonum tunicam excurrentes.
- r₂ Ramuli sexti paris, membraneo cordis inuolucro impliciti. Ab illis uero sinistri nervi surculis, qui ipsos quos r indicauimus correspondere, cordis nervulus principium ducit.
- s₂ Sexti paris nervorum portio, quae stomacho committitur, & series quoque qua uterque nervus bipartito scinditur, ac dexter sinistram superioris uentriculi oris sedem adit, sinister uero eius orificij dextrae parti implicatur.
- t₂ Series sexti paris nervorum, in superius uentriculi orificium & proximas uentriculi sedes disseminata.
- u₂ Ramus sexti paris nervorum dextram orificij uentriculi sedem aduentum: qui secundum elationem uentriculi regione ductus, tandem in iecoris cauum absumitur, ubi x ascriptum conspicias.
- y₂ Prima propago rami nervorum sexti paris, qui dextri lateris costarum radicibus exporrigitur.
- z₂ Ramulus primae illius propaginis y notatae, qui in dextram sedem inferioris omenti membranae, & colon intestinum hic digeritur.
- a₂ Soboles primae illius propaginis duodenum accedens intestinum, & ieiuni initium.
- b₂ Soboles dextram fundi uentriculi sedem perreptans, ac frequentes surculos uentriculo & superiori omenti membranae dispergens. Vbi uero * ponitur, praesentis propaginis in iecur & bilis uesculae series in conspectum uenit.
- c₂ Propago dextrum accedens renem.
- d₂ Propago in dextram mesenterij regionem, & huius sedis intestina frequenti ramulorum serie diffusa.
- e₂ Nervorum series dextram uescicae regionem implicans.
- f₂ Prima propago nervi sexti paris, sinistri lateris costarum radicibus exporrecti.
- h_{1,2} Duae notantur soboles propaginis f insignitae, quae inferiori membranae omenti, & colo intestino quae sub uentriculo repositae, offeruntur.
- i₂ Series nervorum, qui lieni inseruntur.
- j₂ Haec cruce ramum propaginis f notatae insigniui, qui sinistram fundi uentriculi sedem perreptat, uentriculo & superiori membranae omenti surculos deriuans.
- k₂ Propago in sinistram mesenterij & eius sedis intestina excurrentes.
- l₂ Sinistram renem accedens propago.
- m₂ Series ramulorum sinistram uescicae latus admodum obscure implicantium.
- n_{1,2} Septimum cerebri nervorum par: atque in secunda figura utriusque lateris nervus quoque delineatus est, ac insignitus.
- z₂ Septimi paris propago musculis dispensata, a stylum imitante temporum ossis processu principium ducentibus.
- o₂ Septimi paris cum sexto coitus.
- u₂ Septimi paris series, compluribus linguae ac ossis uimagine referentis, & laryngis musculis intertexta.
- v_{1,2} Numeri characteres in priori figura ad dorsalis medullae principium conspiciui, tria indicant foramina, quorum duo lateralia 1 & 3 insignita illa demum sunt, per quae arteriarum soporalium rami ad dextrum et sinistram cerebri accedunt uentriculos. Medium uero foramen 2 indicatum, illud est quo pituita ex tertio cerebri uentriculo ad peluim ducitur, quae pituitam excipit, ac dein instar infundibuli super glandem transmittit, quae huic cerebri regioni subiicitur. Verum haec ad septimum librum imprimis spectant, ad cuius figuras ex interiori subsequentium nouem Capitem margine remitteris: quemadmodum & sexti paris occasione, ad quinti & sexti libri rum figuras.

QVOT

QUOT NERVORVM PARIAM CERE bro & dorsalis medullae parte adhuc in caluaria consistente, origi- nem sumant. Cap. II.

SI quando in interiori margine scripsimus fig. cap. 2. lib. 4. duas, aut illarum alteram indi-
cauimus, quas praesenti capiti ad primi capitis finem praepositas cernis.

Qui cerebri
sedes & par-
tes in 7 lib. di-
stinguuntur.

Qui uentricu-
li seu sinus ce-
rebri.

Vnde neruo-
rum cerebri in-
itum.
Dorsalis in-
itum.

Quot cerebri
neruorum pa-
ria.

IBRO septimo quum cerebri pertractabitur constructio, duplex id ef-
se docebimus, unum antierius superius quod cerebrum dicitur, unum
sam propemodum implens caluariam: alterum posterius ac humilior, &
cerebellum nobis appellatum, ipsosq; cerebro etiam decuplo minus. De-
inde antierius tota superiori ipsius sede geminum esse, dextrum uideli-
cet & sinistram asseremus. Inferiori autem parte, quae caluariae innititur
basi, unicum indiuisum esse, & dorsalem medullam ab hac, non autem
(ut Anatomicorum praecipui scribunt) a cerebello enasci, & cerebellum potius dorsali medul-
lae inniti & tenuis membranae, parum uero ipsius substantiae interuentu, medullae uniri, quam
dorsalis principium esse ostendemus. Adhuc, addetur praeter alios quosdam cerebri sinus mea-
tusq; duos cerebri existere uentriculos, unum quidem dextrum, alterum uero sinistram, qui
ambo in unam communem coeunt cavitatem sinum uel, qui tertius in cerebro uentriculus re-
censetur, qui meatu quodam ad sinum inter cerebellum & dorsalem medullam ubi inuicem comi-
tuntur conspicuum, & tam cerebello quam dorsali medullae communem, pertingit. Ceterum
neruae propagines ex caluaria procurrentes, aut ab ipso anterioris cerebri enascuntur basi, aut
a dorsali medulla priusquam uertebrarum sinus ingrediantur, non autem a cerebello. Vt uero eam
dorsalis medullae partem, quae a cerebri basi sub cerebello ad foramen usq; quo est caluaria labi-
tur, prociat, dorsalis medullae principium nuncupare liceat, mihi concessum uelim: cum quid
illo intelligam principio, satis iam explicauerim, ac item in septimo libro diffusius id sim enarra-
urus. Per me enim licebit illi principio, seu parti cerebri, quod uis nomen indere: modo non i-
gnoret, qui illa a cerebello distinguenda ueniat. Porro nerui omnes a cerebro, illosq; dorsalis me-
dullae initio pronati, quia geniculatim in caluariae amplitudine, qua cerebrum continetur, origine
ducunt, Latinis neruorum paria, seu coniugia, Graecis autem *νεῦρα* nuncupantur, quae Marini, ac
demum Galeni etiam suffragari septem enumerantur, quauis si accuratè singula expendimus,
plura etiam censeri possint. Neque enim hic olfactus organa nerui appellantur, quod dictam nu-
per caluariae amplitudinem non excidant. Item par, quod nobis ex aliorum Anatomicorum
sententia tertium constituitur, uerius duplex quam unicum enumeraretur. Dein iuxta quinti pa-
ris radicem aliud omnibus incognitum dissectionum studiosis par enasci, diligens sectio me do-
cuit. Verum a ueteri neruorum cerebri enumeratione haudquaquam recessurus, ordine se-
ptem paria septenis capitibus explicare contendam: prius tamen quaedam de olfactus organis
subnexurus, quum non uulgares etiam dissectionis professores illis primum neruorum coniu-
gium ascribant, illa uel ita nuncupent.

DE OLFACTVS ORGANO

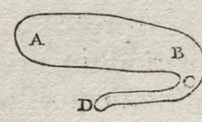
nonnulla. Cap. III.

Multiplices
de olfactus or-
gano senten-
tiae.

VARIA profecto de odoratus organo nostrae tempestatis, medicis pariter ac
philosophis est sententia, magna inter ipsos, ex Anatomis imperitia, dis-
sensio oboritur. Quosdam namq; reperias odoratus organum in illa cati-
tate constitutere, quam in frontis osse ad superciliorum regionem inter du-
as eius ossis squamas conspici, in primo libro recensuimus, qui si duos etiam
insignes sinus, quos in ossis cuneum imitantis medio tanquam antra inter
ipsius squamas subinde obseruamus, adinuenissent, ac substantiam illam
quodammodo medullarem in illis cauernis repositam, summo studio hic expendendam, ob-
seruassent, proculdubio & inibi quoque in osse cuneum referente olfactus organum collo-
cassent. Alij uero quosdam cerebri anfractuuum reuolutionumq; apices, ac ad frontis ossis se-
dem uersus superciliorum medium protuberantia cerebri tubercula, olfactus organa statuunt,
& tubercula illa quod promineant, carnisq; quasi modo rubeant, mamillares cerebri processus
uocant, utriusq; unum (uti etiam est) enumerantes. Alij rursus ex aliquot Galeni locis, praecipue
aut octauo de Partium usu, simpliciter anteriores cerebri uentriculos olfactus organa esse astru-
unt, perinde ac si anteriores uentriculi praesentis duntaxat sensus essent principia. Alij qui-
dem duos anteriores cerebri enumerant uentriculos: uerum deinde alios duos constringunt,
quos

quos olfactus organa esse asserunt. Ceterum quam probe hi sentiant, ex dissectione discas li-
bit, dextri sinistriq; cerebri uentriculorum constructionem formamue prius inspiciens, quam
mehercule multo aliam esse in septimo libro intelliges, quam haecenus dissectionum periti tra-
diderunt. Quandoquidem uentriculi in posteriori sede neuiquam lati conspiciuntur, & in
priora procedentes paulatim in angustum coguntur, inibiq; olfactus organa educunt. neque
etiam ad olfactus organorum sedem pituitam excernunt, multoq; minus ipsa olfactus organa
instar canalium cerebri pituitam (ut Galeni est sententia) huc deducunt. Praesentes namq; cere-
bri uentriculi secundum cerebri longitudinem superius ampli existunt, anteriori sede nequa-
quam angustiores redditi, imò potius magis quam in ipso medio latebantes. In posteriori au-
tem parte ampli quoque uisuntur: at hinc cornu modo per cerebri substantiam deorsum de-
scendentes, atque antrosum porrecti, tantisper angustantur, donec ad eam usque cerebri per-
tingant sedem, quae glandulae pituitae ce-
rebri excipiens regioni incumbit, ac sub qua
grandiores soporalis arteriae rami duram ce-
rebri membranam perforant, in cerebriq; ue-
triculos conscendere incipiunt. Illi namq; ar-
teriarum rami in hos uentriculorum angustos
conscendunt terminos, quos modo ad cere-
bri basim desinere dicebam. Atq; eiusmodi
dextri & sinistri uentriculorum cerebri du-

HVIUSMODI ferè dextri
sinistriq; uentriculorum ductus uisuntur. ac
A & B superiorem uentriculi indicant
sedem. A quidem anteriorem, B uero pos-
teriorem. C regionem notat, quae decli-
nis antrosum ducitur ad D, quod uentricu-
li extremum terminumq; indicat. At haec in cerebrum experimentibus
septimi libri tabulis sunt longe euidentiora, potissimum autem in quat-
ta, quae quatuor illam seriatim subsequuntur. Quod uero in hac figura
uentriculū ex latere è directo conspiciamus, neminem latere arbitror.

Anteriori ce-
rebri uentricu-
lorū ductus.

Lib. 8. de V-
su part.

Processum
qui aut olfa-
ctus organum
sunt, aut ipsi
praecipue sub-
ministrant, or-
tus.

Lib. 8. de V-
su part.

ctus uisuntur. A sede uero ubi uentriculorum angustos terminos desinere dicebam, olfactus
organa, aut saltem cerebri processus animalem spiritum praecipuo olfactus instrumento defe-
rentes, ac ipsi etiam uisori nerui enascuntur. Hinc enim utriusq; a cerebro alba mollisq; pro-
dit substantia, quae in progressu etiam cerebro tenuis membranae interuentu colligatur, quo-
usq; ad sinus octauo capitis ossis pertingat, qui olfactus organis priuatim parantur. Ad po-
steriorem enim horum sinuum sedem albicantes cerebri processus, a cerebro abscedunt,
neque amplius tenui membranae connati, in suum singuli porriguntur sinum: & adhuc an-
trosum magis protensi ad sinuum finem, seu anteriorem ipsorum sedem desinunt, sini-
bus suffulti, ac cerebro interim proximè accumbentes. Nam est cerebro in sinuum regio-
ne non amplius adnascantur, nihilominus ipsi perpetuo attenduntur, illiq; sunt contermi-
ni. Hi processus cerebri ductu, colore, formaq; neruis correspondent. quamuis interim longe
neruis ipsis molliores sint, pauloq; (quod ad teretem spectat formam) latiores, quam profundi-
ores. Verum quia hi reliquorum neruorum ritu extra caluariam, ut neque etiam extra magnani
duram membranae amplitudinem, non prociat, nerui nomine eos Herophilus haud digna-
tus est: ut neque etiam Marinus, neque Galenus. licet Anatomicorum nonnulli hos in neruo-
rum habuerint numero, ipsos primum neruorum par recedentes. Porro in horum processuum
natura non negligenter considerandum est, quo nam pacto illi durae membranae suis sinibus
adnascantur, & quae foramina hinc a dura membrana, & ossium sinibus quibus praesentes innituntur
processus, ad nuper commemoratas frontis ossis & cuneiformis cavitates pertingat. Ac de-
mum expendendum quoque uenit, quod nam uerum sit olfactus organum, similitudine qua-
dam sumpta ab auditus instrumento, dissectionum ac philosophiae professoribus nimis per-
functorie cognito. Verum de auditus instrumento, & olfactus quoq; & aliorum sensuum, in
septimo libro abunde pertractabimus. Modò autè sat fuisse uidetur, processus illos cerebri co-
memorasse, quos aliqui etiam mamillares et papillares nuncupasse colliguntur: qui sectionem
paulo diligentius aggressi, illa cerebri tubera mamillarum imagine prominentia, nihil ad ol-
factus organi constructionem auxiliari cognouerunt. Ceterum quando huiusmodi proces-
sum naturam examinabis, atque illos longe grandiores in cane item & oue quam in homi-
ne adinuenies, etiam sedulo perquirendum est, quam anatomicè Galenus per illos cerebri pro-
cessus pituitam ad nares ab ipsis anterioribus cerebri uentriculis deduci scripserit, haud ani-
maduertens eos processus non perforatos esse, & ipsos uentriculos in peluim desinere, quae
cerebri pituitam excipiens, eam infundibuli modo ad glandem deducit, hinc in cerebri basi
repositam. quamuis de pituitae ductibus suo dicemus loco. Nunc enim neruorum duntaxat
series opportunè pertractabitur.

n DB

Primi paris
ortus.

Primi paris
neruorum in-
gressus.

In oculum in-
gressus, et in
tunicam quam
reti comparat.
mus dilatatus.

Num uisorijs
sini perforati.

NIBI unde² processus albos, et neruorum modo progredientes, à cere-
bri basi initium sumere scripsimus, utrinq³ unus exoritur neruus, om-
nium corporis neruorum facile mollissimus, & circumferentia ceteris
(dummodo illi ex uarijs non permisceantur neruis) crassior. In crure nā
que, & item in brachio neruos quidem hoc primo pari crassiores repe-
rias, sed qui ex pluribus conflentur neruis inuicem coeuntibus. Vterq³
primi paris neruus sub cerebri basi quā⁴ sinui inhititur, cui glandula inhi-
det cerebri pituitam excipiens, antrosum nonnihil oblique fertur, dextro quidem neruo fini-
storum, sinistro autem dextrorum protenso. In progressu moxq³ ab ipso ortu ambo inuicē
coeunt, atq³ in eum permisceantur modum, ut dextrum à sinistro nulla prorsus ratione queas
discernere. adeo sanē, ut uana penitus sit quæstio, num dexter neruus in hoc congressu dextrā
obtineat sedem, an uerō sinisterum continuo ductu feratur. Quandoquidem ille neruo-
rum coalitus non aliud est, quā commune corpus à quo utrique nerui dicerentur prona-
sci, modò istius corporis ex cerebri substantia origo non indagaretur, atq³ illic initia neruorum
dissita apparerēt. Nerui à congressu ē caluaria ducendi inuicem mox dirimuntur, & per⁵ fo-
ramina ipsorum nomine insculpta, in oculorū sedes extra caluarię cauitatem prociidunt. Quip-
pe &⁶ integri in oculos absumuntur, non quidem accuratē in posterioris oculi sedis centrum
implantati, sed neruus dextrum petens oculum ad dextrum magis latus posterioris eius sedis
implantatur: qui uerō sinistro oculo proprius est, ad latus sinistrum centri posterioris sedis o-
culi ingreditur, ac (quemadmodum & dextri oculi neruus) quādo oculum subiit, in latam de-
generat expanditur uel⁷ tunicam uisorei humori proximam, & mediam oculi sedem duntaxat
ambientem, & dilatata cerebri substantiæ ad modum similem: ac proinde mollem, nihilq³ mi-
nus quā membranam: unde etiam Anatomicorum nonnulli hanc tunicam, quæ à reti qua-
dam imagine & uel⁸ tunicam appellare haudquaquā dignati sunt. Quod ue-
rò hæc tunica (aut quomodo cunque ipsam appellare uisum sit) præcipuum uisus organum à
multis habeatur, in oculi constructionis enarratione persequar. In præsentia enim neruos hos
aut oculos prolixius aggredi omnino præter institutum foret. quum suffecerit dixisse, uisorios
neruos illum quem recensuimus ductum citra omnem ramorum propagationem obseruare.
hoc enim (quemadmodum & dextri nerui cum sinistro mox ab exortu coitum) peculiarera-
rumq³ uisorijs nerui sibi uendicant. Quinetiam inter reliquos corporis neruos, hi duntaxat me-
atu qui sensu diiudicari possit, perforati dicuntur: quapropter Græcis (præcipue autem He-
rophilo & Eudemo, & uel⁹ tunicam nuncupabantur. Ceterum ego eiusmodi meatum mihi aliquā
do occurrisse neuiquam queo asserere, quantum uis etiam canum adhuc uiuentium & alio-
rum grandium animalium uisorios neruos, uel hac solū occasione aggressus sim, et hominis
cuius caput adhuc à decollatione calebat, uixq³ quarta horæ parte quum neruos intuerer ab-
truncatum fuerat, ipsos non oscitanter spectauerim, ac calente aqua sedulo fouerim. At-
que ut eiusmodi meatus toto neruorum progressu me penitus latuit, ita sanē in mutuo ner-
uorum coitu is neuiquam se obtulit. utcunque tamen hunc inibi oportebat esse insignem,
si modò nerui ob hoc ex Galeni sententia congregarentur, quo minus simplicia nobis ge-
mina perperam uiderentur. Porro ijs qui de congressu hoc meatu que acriter citra partium
inspectio nem indies altercantur, non grauabor duo quæ in congressu animaduerti, hinc adijce-
re, quò & hinc suarum nugarum argumenta petant. Patauij itaque adolescens suspensio ne-
catus publicæ sectioni adhibitus fuit, cui ante annum dexter oculus à carnifice erutus fuerat:
deinde mulier, eodem supplicio affecta, cui dexter quoque oculus ab ineunte ætate emarcue-
rat, sinistro interim integerrimo. Mulieri dexter uisorijs neruus toto progressu longē te-
nuior sinistro uisibatur, non solum in ea sede qua iam oculo inferebatur, uerum in exortu
quoque & in dextra sede congressus neruorum. ac præterquam quòd dexter tenuis erat, du-
rior quoque & rubicundior cernebatur, uti sanē & in adolescente: sed dexter non admo-
dum neque crassitie, neque mollitie adhuc sinistro cedebat. His ille accessit, cuius neruos
uisorios in illo congressu inuicem non nasci, neq³ sese contingere uidimus. sed dexter non-
nihil ea sede qua caluariam egressus fuerat, sinistrorum reflectebatur: quasi non coalitus
occasione nerui congregarentur, uerum ut commodē per suum foramen ē caluaria proci-
derent, potissimū quum etiam hoc ductu ingredientibus in oculi posterioris sedis medium nō in-
ferantur.

rantur. Hunc ductum sinister neruus etiam referebat, non tamen ita
quin notatu digno intervallo dexter à sinistro dehisceret. Quā se-
dulo autem ac sollicitē eius uiri familiares interrogauerimus, num illi
omnia gemina perpetuò oculis obuersarentur, neminē Naturæ ope-
rum cognitione flagrantem ambigere sat scio. at nihil aliud resciscere
licuit, quā ipsum de uisu nunquam conquestum fuisse, uisusq³ præ-
stanti semper ualuisse, familiaresq³ de uisorum duplicatione nihil unquam intellexisse. Quòd
uero Cassius, et alij nonnulli, quum causam rimātur, quam obrem dextra cerebri sede uulnera-
ta, aut alioquin læsa, corporis sinistra pars neruorum resolutione infestetur, integra parte de-
extra, neruos omnes in ortu decussatim ferri: seu neruos à dextra cerebri & dorsalis medulle se-
de pronatos, in sinistram corporis regionem distribui, & contra asserant, apud me elegantis-
simum, & inter somnandum ab illis problematum interrogatoribus excogitatum signum
habetur. quum¹ secundi paris neruorum ac dein² tertij &³ quarti parum, dextri exortus à
sinistris aliquot digitorum amplitudine inuicem distent, ut modò de alijs neruis nihil dicam;
idq³ pariter sileam quī uisorios porcorum neruos subindenō continuos, sed perinde ac crurū
neruos, quasi ē multis funiculis conflatos spectarim, ne in aliam quampiam prolixiorem disce-
pationem sermo defleat, præcipue cum illis dissectionum professoribus, qui dextrum cere-
brum penitus à sinistro diremptum posteris tradiderunt.

DE SECUNDO PARI NERVORVM
cerebri. Caput V.

412 ff. K.
413 ff. L.
414 ff. M.
415 ff. N.
416 ff. O.
417 ff. P.
418 ff. Q.
419 ff. R.
420 ff. S.
421 ff. T.
422 ff. U.
423 ff. V.
424 ff. W.
425 ff. X.
426 ff. Y.
427 ff. Z.

428 ff. A.
429 ff. B.
430 ff. C.
431 ff. D.
432 ff. E.
433 ff. F.
434 ff. G.
435 ff. H.
436 ff. I.
437 ff. J.
438 ff. K.
439 ff. L.
440 ff. M.

441 ff. N.
442 ff. O.
443 ff. P.
444 ff. Q.
445 ff. R.
446 ff. S.
447 ff. T.
448 ff. U.
449 ff. V.
450 ff. W.
451 ff. X.
452 ff. Y.
453 ff. Z.

454 ff. A.
455 ff. B.
456 ff. C.
457 ff. D.
458 ff. E.
459 ff. F.
460 ff. G.
461 ff. H.
462 ff. I.
463 ff. J.
464 ff. K.
465 ff. L.
466 ff. M.

467 ff. N.
468 ff. O.
469 ff. P.
470 ff. Q.
471 ff. R.
472 ff. S.
473 ff. T.
474 ff. U.
475 ff. V.
476 ff. W.
477 ff. X.
478 ff. Y.
479 ff. Z.

480 ff. A.
481 ff. B.
482 ff. C.
483 ff. D.
484 ff. E.
485 ff. F.
486 ff. G.
487 ff. H.
488 ff. I.
489 ff. J.
490 ff. K.
491 ff. L.
492 ff. M.

493 ff. N.
494 ff. O.
495 ff. P.
496 ff. Q.
497 ff. R.
498 ff. S.
499 ff. T.
500 ff. U.
501 ff. V.
502 ff. W.
503 ff. X.
504 ff. Y.
505 ff. Z.

506 ff. A.
507 ff. B.
508 ff. C.
509 ff. D.
510 ff. E.
511 ff. F.
512 ff. G.
513 ff. H.
514 ff. I.
515 ff. J.
516 ff. K.
517 ff. L.
518 ff. M.

519 ff. N.
520 ff. O.
521 ff. P.
522 ff. Q.
523 ff. R.
524 ff. S.
525 ff. T.
526 ff. U.
527 ff. V.
528 ff. W.
529 ff. X.
530 ff. Y.
531 ff. Z.

532 ff. A.
533 ff. B.
534 ff. C.
535 ff. D.
536 ff. E.
537 ff. F.
538 ff. G.
539 ff. H.
540 ff. I.
541 ff. J.
542 ff. K.
543 ff. L.
544 ff. M.

545 ff. N.
546 ff. O.
547 ff. P.
548 ff. Q.
549 ff. R.
550 ff. S.
551 ff. T.
552 ff. U.
553 ff. V.
554 ff. W.
555 ff. X.
556 ff. Y.
557 ff. Z.

558 ff. A.
559 ff. B.
560 ff. C.
561 ff. D.
562 ff. E.
563 ff. F.
564 ff. G.
565 ff. H.
566 ff. I.
567 ff. J.
568 ff. K.
569 ff. L.
570 ff. M.

571 ff. N.
572 ff. O.
573 ff. P.
574 ff. Q.
575 ff. R.
576 ff. S.
577 ff. T.
578 ff. U.
579 ff. V.
580 ff. W.
581 ff. X.
582 ff. Y.
583 ff. Z.

584 ff. A.
585 ff. B.
586 ff. C.
587 ff. D.
588 ff. E.
589 ff. F.
590 ff. G.
591 ff. H.
592 ff. I.
593 ff. J.
594 ff. K.
595 ff. L.
596 ff. M.

597 ff. N.
598 ff. O.
599 ff. P.
600 ff. Q.

ONI VI¹ secundi exortus, nequaquam ex infima mediaq³ quodam
modo (quod ad latera spectat) basis cerebri sede, ut² uisorijs pendet.
Dein præsentis coniugij nerui plurimum uisorijs crassitie cedunt, quam-
uis interim duritia eos superent, usq³ ab illis multum uariant. Paulò po-
sterius enim quā uisorijs, ex cerebri basis lateribus principium ducunt,
quòd hæc cerebri regio nonnihil durior illa sit, à qua uisorijs origo su-
mitur. Atq³ id merito accidit, siquidem secundi paris neruos musculis in-
ferēdos, duriores ipis uisorijs esse oportuit. Prorept enim neruus dexter (quòd et de sinistro,
nisi peculiariter sermone quid addatur, in neruorum serie semper subaudiendum est) sub ce-
rebri basis latere ad³ foramen in oculorum sedis radice sibi cum alijs aliquot uasis commune.
Quamprimum autem ē caluariæ excidit amplitudine, in ramos dissectus septem⁴ musculis o-
culo proprijs ramulos offert, illorum motibus præfectus.

DE TERTIO PARI NERVORVM
cerebri. Caput VI.

412 ff. K.
413 ff. L.
414 ff. M.
415 ff. N.
416 ff. O.
417 ff. P.
418 ff. Q.
419 ff. R.
420 ff. S.
421 ff. T.
422 ff. U.
423 ff. V.
424 ff. W.
425 ff. X.
426 ff. Y.
427 ff. Z.

428 ff. A.
429 ff. B.
430 ff. C.
431 ff. D.
432 ff. E.
433 ff. F.
434 ff. G.
435 ff. H.
436 ff. I.
437 ff. J.
438 ff. K.
439 ff. L.
440 ff. M.

441 ff. N.
442 ff. O.
443 ff. P.
444 ff. Q.
445 ff. R.
446 ff. S.
447 ff. T.
448 ff. U.
449 ff. V.
450 ff. W.
451 ff. X.
452 ff. Y.
453 ff. Z.

454 ff. A.
455 ff. B.
456 ff. C.
457 ff. D.
458 ff. E.
459 ff. F.
460 ff. G.
461 ff. H.
462 ff. I.
463 ff. J.
464 ff. K.
465 ff. L.
466 ff. M.

467 ff. N.
468 ff. O.
469 ff. P.
470 ff. Q.
471 ff. R.
472 ff. S.
473 ff. T.
474 ff. U.
475 ff. V.
476 ff. W.
477 ff. X.
478 ff. Y.
479 ff. Z.

480 ff. A.
481 ff. B.
482 ff. C.
483 ff. D.
484 ff. E.
485 ff. F.
486 ff. G.
487 ff. H.
488 ff. I.
489 ff. J.
490 ff. K.
491 ff. L.
492 ff. M.

493 ff. N.
494 ff. O.
495 ff. P.
496 ff. Q.
497 ff. R.
498 ff. S.
499 ff. T.
500 ff. U.
501 ff. V.
502 ff. W.
503 ff. X.
504 ff. Y.
505 ff. Z.

506 ff. A.
507 ff. B.
508 ff. C.
509 ff. D.
510 ff. E.
511 ff. F.
512 ff. G.
513 ff. H.
514 ff. I.
515 ff. J.
516 ff. K.
517 ff. L.
518 ff. M.

519 ff. N.
520 ff. O.
521 ff. P.
522 ff. Q.
523 ff. R.
524 ff. S.
525 ff. T.
526 ff. U.
527 ff. V.
528 ff. W.
529 ff. X.
530 ff. Y.
531 ff. Z.

532 ff. A.
533 ff. B.
534 ff. C.
535 ff. D.
536 ff. E.
537 ff. F.
538 ff. G.
539 ff. H.
540 ff. I.
541 ff. J.
542 ff. K.
543 ff. L.
544 ff. M.

545 ff. N.
546 ff. O.
547 ff. P.
548 ff. Q.

TERTIVM par duplici radice utrinq³ principium sumit, una quidē cras-
siori, cui opportunē tertij paris nomen accommodaueris, altera autem lō-
ge tenuiori & duriori, et neq³ in ipso exortu, neq³ etiam in progressu, crassio-
ri radice commissa. Huius enim initium nō modico in posteriora interval-
lo, ab illius exortu distat: adeo sanē, ut uerius graciliorem hanc radicem pe-
culiare par, quā tertij paris portionem, quis esse assereret. At quū omnes
Anatomicorum proceres hanc tertio pari ascripserint, nihil sanē obstiterit
manifestioris doctrinæ studio, & me etiam cum tertio paritenuem illam posterioremq³ radicē
aggredi: prius tamen studiosos admonentem, in libro de Neruorum sectione (quem Galeni
libri uix fragmentum censuerim) parum rectē tertium par secūdo mollius esse, tradi. Exoritur
itaq³ gracilior hæc tertij paris radix à latere basis cerebri, ubi dorsalis medulla ab ipsa¹ initū du-
cere aufpicatur. Hinc recto tramite sub cerebri basi antrosum progrediens, duram cerebri mē-
branam perforat, & secundo neruorum pari attensa cum ipso per² commune foramen in o-
culi sedem prociidit, ilico in quatuor dissecta propagines. quarum³ prima sursum in adipe oculo
rum musculis obducto excurrent, per⁴ peculiare foramen ad frontis cutem & musculosam
huius sedis substantiam digeritur, frontis cutis & palpebræ superioris motibus præfecta. Se-
cunda propago deorsum ducta, mox in⁵ foramen sibi priuatim exculptum fertur, quousq³ in
anteriorē superioris maxillæ sedem prolatur, ac multiplici serie dispensetur in⁶ musculos
superius labrum et nasi alam extrorsum in suo latere mouentes, ac demum in ipsum labrum &
inferiorum dentium gingiuas. Tertia propago⁷ foramine etiam priuato utens, post⁸ carū
culam in interiori angulo oculi conspicuam, narium adit amplitudinem, inibi in narium dege-
nerans

Duplex utrin-
que tertij par-
is radix.

Tenuioris ra-
dis ortus et
series.

Crassioris ra-
dis origo et
distributio
series.

nerans tunicā, & ramulum exporrigens⁹ tenui & membraneo musculo introrsum nasi alam contrahenti.¹⁰ Quarta propago iam dictis crassitie non inferior, per¹¹ foramen seu scissuram po-
tius, quæ inter primum maxillæ superioris os, & cuneum imitans in extimo latere sedis oculi
conspicitur, ad internam sedem¹² temporalis musculi contendit, tota in eum musculum ab-
menda.¹³ Crassior tertij paris radix à latere basis cerebri, antèrùs tamen, et penitiùs seu iuxta
dextri & sinistri medium magis quàm enarrata modò radix, principiū sumens, rectà deorsum
tendit, foramen, quod ipsi & quarto neruorum pari huic radici proximo calatur, perlābens.
Hæc statim ab egressu¹⁴ propaginem diffundit, quæ uitis, aut cucurbitæ capreoli in star inuol-
uitur, duriorq; paulatim efficitur, ac¹⁵ binos tandem quinti paris neruorum cerebri ramulos
(quorum seriem postea recensebo) in consortium admittēs, ipsiq; unitus in temporalem mu-
sculum inseritur, ac in¹⁶ illum quoq; qui à iugali osse enatus priuatim *maxillæ* seu mansorius no-
bis dicitur, ramulos porrigit, deinde et¹⁷ musculus buccas mouentibus, ipsiq; demum faciei cuti
in buccis etiam furculos offert. Postquam uerò crassior tertij paris radix propaginem hanc ca-
preoli modò intortam exprompsit, nonnihil deorsum magis descendens, furculum deriuat,
qui antorsum ductus gingiuarum molarium dentium, ipsiq; adeò dentibus seriatim soboles di-
stribuit. Dein priusquam maior hæc tertij paris radix declinans ducta linguam contingat, ra-
mum posteriori ex parte germinat utcunq; insignem, qui¹⁸ musculo in ore delitescenti & maxil-
lam inferiorem attollenti insertus, inferioris maxillæ¹⁹ foramen adit, hic ubi is musculus ipsi in-
feritur conspicuum. Ramus ille in foramen delapsus tantisper antorsum fertur, quousque sui
lateris dentium inferioris maxillæ radicibus²⁰ singulas soboles offerat, quorum beneficio den-
tes inter cætera hominis ossa, euidentius tristantium occursum sentire credimus. Neque uerò
ramus hic uniuersus in dentes absumitur, imò non minima ipsius²¹ portio per²² foramen in an-
teriori maxillæ sede in sculptum excidit, dextræ sedi inferioris labri cōplures furculos deriuas.
At²³ maior portio crassioris tertij paris neruorum radicis, quando lingue basi committitur, cū
alterius lateris neruo lingue tunicam efformat, aptum saporibus dignoscēdis instrumentum.
Deinde & exiguos quoq; furculos penitiùs in lingue substantiam dispensat. Horum enim &
tunicæ lingue producendorum gratia, tertium par potissimum à rerum Opifice creatum ar-
bitramur, atq; ut²⁴ primum par uisus, quintum uerò auditus, sic hoc tertium gustus censetur
instrumentum, gustatoriusq; neruus meritò nuncupatur.

DE QUARTO PARI NERVORVM cerebri. Caput VII.

HOC²⁵ par tertio pari nonnihil gracilius duriusq; est. exoritur enim à dor-
salis medullæ²⁶ principio posterius paulò quàm tertium par, sed antorsum
modicè tensum posteriori tertij paris sedi committitur, atq; unà cum illo
per²⁷ commune ipsius foramen ex capitis amplitudine, seu cerebri sede, ad
palatum elabitur: quò simulatq; peruenit, in furculos quosdam partiti,
in palati²⁸ tunicam degenerat: quæ quum lingue tunica aliquantulo sit
durior, iure etiam quartum par posterius tertio pari originem ducit, ac
proinde etiam palati sensu hebetiori quàm lingue²⁹ tunica donatur.

QUINTI NERVORVM CEREBRI PA- ris series. Caput VIII.

QUINTVM³⁰ par nōnihil quarto crassius, ac ueluti pluribus enatū furculis
inuicem mox ab ortu connexis principiū ducit, ex media propemodū dor-
salis medullæ sede³¹, eius partis quæ à medullæ exortu usq; ad eam regionē
pertinet, quæ hæc è caluaria in uertebra labitur. Hoc quintum par uniuersum
per³² foramen fertur impense tortuosum, & priuatim ipsi incisum, quo
usq; in cauitatem pertingat, auditus organo preparatam: ubi quintum par
uariè discinditur, & propagines quasdam membranæ modo³³ dilatatas hu-
ius cauitatis sedibus offert, auditus organi non infimam partem constituens. Præter has uerò
propagines duos educit neruulos, qui seorsum per proprium foramen elabuntur. unus qui-
dem per³⁴ transuersum ducitur foramen, quod etiam admittit³⁵ uenulam in auditus organum
excurrentem. Hic neruulus non procul ab egressu tertij paris³⁶ ramo commiscetur, in star uitis
capreoli inuoluto. Alter uerò neruulus per³⁷ foramen repit impense arctum, & insigniter quo-
que tortuosum, & immixtam ipsi setam aut plumbeum filum non admittens, ob idq; etiam
Anato.

Anatomicis cæcum appellatum. Neruulus iste transuersum supra³⁸ musculum ducitur, qui à
iugali osse pronatus, inferiorē maxillā mouet: ubi uerò ad antèrùs usq; eius musculi latus an-
trorsum prorepit, dicto tertij paris ramo commiscetur, in genarum cutem & musculos buc-
cæ motuum autores digerendus. Atque illi demum duo sunt ramuli, quos tertij paris ramo
capreoli ritu inflexo commisceri superius dicebam. Porro quemadmodum³⁹ iuxta tertij pa-
ris præcipuam radicem, alia quædam radix enascitur tertio pari ascripta, simili etiam ratione iu-
xta quintum neruorum par interius paululum⁴⁰ alia exoritur radix, quinti paris radicis mul-
tò gracilior, sed quodammodo durior. Hæc sursum uersus priora sub cerebri basi aliquandiu
protenfa, duram cerebri membranam perforat, ac per⁴¹ proprium foramen sub secundi paris
foramine exculpsum, è caluaria procidens in⁴² temporalem musculum, illumq; digeritur qui in
ore delitescens, inferioris maxillæ ad superiora motus autor censetur. Hanc radicem cum sua
coniuge liceret peculiaris coniugij loco censere. Quo minus tamen aliorum Anatomicorum
(qui has radices prorsus ignorarunt) numerum perturbem, hos neruulos quinto pari ascri-
bam, ad eum uidelicet modum, quo minorem tenuioremq; tertij paris radicem tertio pari su-
perius adnumeratam reliqui. In temporalem itaque musculum⁴³ quinque neruorum pertin-
gunt propagines, prima quidem à graciliori tertij paris radice, secunda à maiori radice, tertia
autem & quarta à quinti paris primario educitur neruo. quinta autem is demum neruus est,
quem iam quinto pari connumerabam. Neque sanè frustra, atque ut fors fert, tot neruorum
soboles temporali musculo Natura exporrexerit. Sciebat enim hunc musculum pro sua mole
omnium corporis musculorum ualidissimam functionem obiturum. Item quum haud igno-
raret, quam molles illi essent nerui quos à cerebro eduxit, summa mehercule providentia illos
quantum licuit ex ossium contactu, itinerisq; longitudine uoluit indurescere. Nulli enim non
obuium est, quàm callidè furculum in star capreoli inuolutum duriorē effecit. quòd is solus
ossi minimo spacio contiguus sit: alios autem non inuoluit, quòd longo intervallo ossibus at-
tendantur, ipsorumq; nonnulli per tortuosos & inuolutos ossium meatus etiā porrigantur.

Neruus iux-
ta quinti pa-
ris radicē prin-
cipium ducēs.

Quot neruo-
rum propa-
gines temporali
musculo offe-
rantur.

DE SEXTO PARI NERVORVM CE- rebri. Caput IX.

RELIQUORVM⁴⁴ parium, quæ in caluariae amplitudine principium du-
cunt, nullum æque sparsam ramorum edit sobolem, neque in tam mul-
tas easdemq; uarias inseritur partes, atque⁴⁵ sextum cerebri neruorum
cōiugium, quod paulò inferius quinto pariali quodam distinctis ac à se inui-
cè diremptis furculis initium sumit, qui mutuo mox ab initio cōmissi,
unum efformant neruum, qui per⁴⁶ foramen caluariam egreditur, quod
arteriæ soporalis⁴⁷ minorem ramum, & grandiore internæ iugularis
uenæ ramum, simul admittit. Neruus hic non procul ab egressu in musculos posteriorem cer-
uicis sedem occupantes⁴⁸ ramum diffundit, numerosa utcunq; serie in soboles digestum: qua-
rum præcipuæ⁴⁹ musculo exporriguntur, scapulam mouentium secundo. Ipse autem se-
xti paris truncus, soporalis arteriæ ac⁵⁰ septimo pari cohæret, & simul cum ipsis membra-
næ interuentu connexus, ad laryngis usque latera protenditur, inibi portionem à septimo pa-
ri⁵¹ assumens, illaq; se augens. Deinde sextum par quum hanc assciuit portionem, laryngis mu-
sculis⁵² ramulos transuersim exhibet. Sunt autem illi musculi⁵³ duo scutum imitanti laryngis
cartilagini duntaxat proprii, qui ex stomacho gulæ uè posteriori sede pronati, eius cartilaginis
lateribus inseruntur. deinde⁵⁴ duo tertiæ cartilaginis basim occupantes, & duo ex illis qui
primam cartilaginem secundæ committunt. Hinc uerò sextum par soporali arteria & interna
iugulari⁵⁵ cōcomitatum, ad thoracis usque elatiorem descendit sedem, ac mox⁵⁶ insignem ut-
cunq; propaginem ad primæ thoracis uertebrae latus, seu potius ad anteriorem primæ tho-
racis costæ radicis sedē deriuat, quæ sub membrana costas succingente, secundum costarum ra-
dices prorepens, à⁵⁷ neruis in costarum interualla à dorsali medulla exporrectis, furculos quos-
dam assumit. Quum uerò hæc propago eiusmodi adaucta furculis, septum transuersum
prætergressa⁵⁸ est, in cibi porusq; organa, uti postea dicemus, dispensatur. Præter hanc propa-
ginem sexti paris neruus iuxta superiorem thoracis sedem⁵⁹ ramulos⁶⁰ musculo offert, à pecto-
ris osse & clauicula ad mamillarem capitis processum deducto, & capitis motibus subseruien-
ti. Deinde &⁶¹ musculo qui os u referens hinc à pectore accedit. Præterea & illi qui hinc ad
infimam primæ cartilaginis laryngis sedem perfertur. Huiusmodi sanè utrorumq; sexti paris
neruorum priusquam thoracis cauitatem subeant, series uisitur. quæ autem adhuc enarranda
superest, mox atq; hinc figuram contextui interiecero, describetur.

QVAMVIS nuda septem nervorum cerebri parvū delineatio ad finem primi Capitis posita, omnem sexti paris seriem ostendat, atque ita pariter nervos recurrentes (qui Græcis ἐκαστὸν οὐκ ὀνομαζόμενοι vocantur) exprimit, non abs re me facturum arbitror, si peculiarē eorum tabulam unā cum arteriæ magnæ & asperæ partibus, quātum scilicet ad ipsorum seriei attinet ostensionem, hic contextui Capitis interijciam. quum horum nervorum adeo frequens medicis sit mentio, & intuitus pariter ob summum Naturæ miraculum nulli non sit longē iucundissimus.

A Arteriæ magnæ ex sinistro cordis ventriculo exortus, ubi hæc duas coronales arterias promit.

B Arteriæ magnæ truncus deorsum ad spinam reflexus.

C Arteriæ magnæ ramus oblique sursum ad primam sinistri lateris costam tendens, ac in sinistram postea manum excurrent.

D Arteriæ magnæ portio iugulum petens.

E Arteria transversim in dextram manum procedens. Quas uerò hæc & illa quam D insigniimus soboles diffundant, ex nuda arteriæ magnæ figura, decimo Capiti tertij libri subiungeta, petas licebit.

F, F Soporales dextri lateris arteria.

G, G Sinistra soporalis arteria. H Asperæ arteriæ caudex.

I, K Duo asperæ arteriæ trunci, in quos hæc primum ad pulmones funditur.

L Larynx, cuius musculorum, ut & linguae & ossis v referentis figuræ, ex tabulis secundi libri dudum didicisti.

M Glandula laryngis radici utriusque ad latus connata.

N Dexter sexti nervorum cerebri paris caudex.

O Sinister sexti paris caudex.

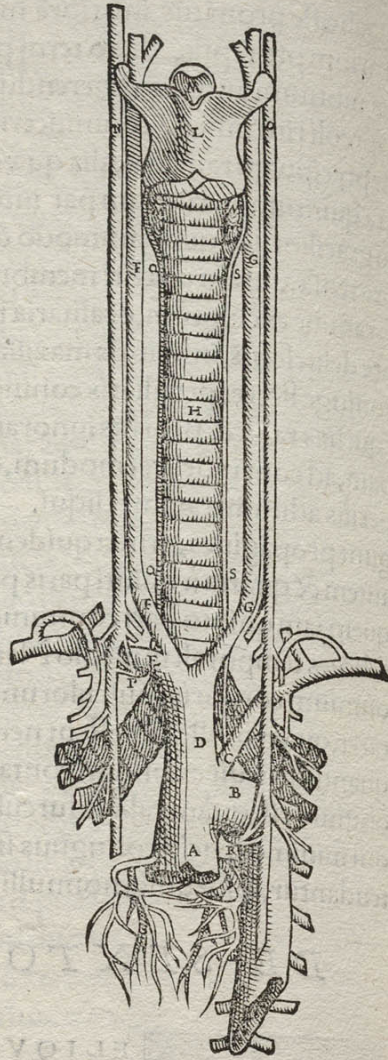
P Dexter nervi ramuli ad arteriam quæ dextræ exporrigitur axilla, reuoluti, & in unum coeunt, quos inter dum unico constat ramulo.

Q, Q Dexter nervus recurrens.

R Sinistri sexti paris caudicis furculi, qui ad arteriæ magnæ truncum uersus spinam detortum reflectuntur.

S, S Sinister nervus recurrens, qui etiam nonnunquam unico incipit furculo. Reliquæ sexti paris nervorum propagines in nuda cerebri nervorum tabula spectandæ sunt.

Quum itaque dexter sexti paris nervus thoracis cavitatem ingressus est, atque inter arterias & uenas in iugulo repit, ab interiori ipsius latere modo tres, modo duos inuicem mox succedentes diffundit ramulos reuersuū dextri lateris nervum constituentes. Ramuli enim isti ad arteriam quæ in dextrā alam exporrigitur, ueluti ad trochlei rotulam reuoluti, simul coeunt, nervumque unum efformant, ad dextrum asperæ arteriæ latus sursum excurrentem. Quum primum enim ex illis ramulis (quorum loco interdum simplex uisitur) unus constitatur nervus, qui dextrum asperæ arteriæ latus petit, & membranæ interuentu ipsi adnexus ad dextrum uelque laryngis latus properat glandulæ incumbens, quæ alijs glandulis neque colore, neque substantia respondens laryngis radici hic in dextro latere (uti in sinistro altera) adnascitur. Illico autem atque nervus laryngem contingit, in plures partitur soboles, in sui lateris musculos digerendas. Qui uerò illi sint, posteaquam sinistrum recurrentem nervum sermone ad sinistrum laryngis latus deduxero, subiungam. Sinister itaque sexti paris nervus iam in thoracis cavitatem ingressus, arteriæ in sinistram manum propagatæ ramulos, qui sursum reflecterentur, exporrigere nequit, quod ea oblique sursum, non autem dextræ arteriæ modo, transversum, in alam contendat. Haudquaquam enim æquē tuta ad obliquum atque transversum, chordæ alius reflexus perficitur. imò hæc si ad obliquum baculum reuoluitur, sensim sursum conscendit,

dit, eandem reflexus sedem nunquam seruans: ac proinde sinister nervus tantisper uersus cordis basim descendit, quousque extra cordis inuolucrum arteriæ magnæ contingat truncum, qui deorsum ad spinam explicatur. Atque hic mox tres, aut etiam pauciores à nervo educuntur furculi, qui ad arteriæ truncum, quæ is ad spinam deflectitur reuoluti, inuicem uniuntur, sinistrumque recurrentem nervum constituunt. qui sursum properans, membranæ beneficio asperæ arteriæ sinistro lateri attenditur: ac cum primum laryngem contingit, non minus quam dexter nervus in ramos deriuatur, qui omnes in sui lateris musculos deorsum capita habentes cessant. Sunt autem hi, si utriusque lateris musculos iunxeris, quatuor, secundæ cartilagini tertiam necantes, quorum beneficio tertia cartilago retrorsum atque in latera ducitur, & laryngis lingula adaperitur. Præterea duo tertiam cartilaginem primæ iungentes, qui laryngis rimulam, seu lingulam claudunt, ac soli propemodum tunc expirationi obstant, quum egerentes ut spiritum retinemus, ac interim quantum possumus, cæteris musculis expirationem molimur. His præter alios nonnullos accedunt linguæ musculi, ab ossis v referentis medio ut linguam moueant pronati. Quum enim præsentis musculi inferius sua sortiuntur capita, atque deorsum necessariò mouendū corpus attracturi erant, necessum quoque esse credimus, ut animalis spiritus ab inferioribus partibus sursum quodāmodo ipsis duceretur. Quod quanta industria immensus corporis nostri Opifex in horum nervorum conuolutione molitus fuerit, & si ex ipsa dissectione, & succincta hac nervorum distributionis narratione, & illa quæ antea exhibuimus tabula dignoscere possis: nihilo minus Galenum, qui hos nervorum inflexus omnium primum ab ipso inuentos merito gloriatur, adeundum hortor. Qui in septimo de Partium usu, ueros Deo celebrat hymnos, magisque attentam requirit mentem, quàm si Eleusinia & Samothracia, uel aliam quancūque celebrationē diuinā, æquis auribus astans, intentusque ijs quæ sunt dicuntur quæ à sacerdotibus, audias. Iure enim Galenus sibi persuadet, celebrationē inibi traditam his nulla parte inferiorem esse, neque minus ostendere incredibilem sapientiam & prouidentiam uirtutemque omnium conditoris Dei.

Porrò sexti paris nervi postquam reuersus exprompere, ac iam cordis basim spectant, ramulos notatū dignæ crassitudinis in pulmonū tunicam & membraneum cordis inuolucrum dispergunt. Item à ramulis sinistram cordis inuolucris sedem implicantibus, atque à sinistro sexti paris nervo depromptis, furculus quidam cordis inuolucrum inibi permeat, ubi id sinistro lateri arterialis uenæ unitur. Atque hic furculus oppido quàm tenuis, & non nisi accuratissimè sectionem administrantibus obuius, ipsi arteriali uenæ adnascitur, et ad sinistrum ipsius latus uersus posteriora tamen magis exporrectus, in cordis basim fertur, inibi mox in soboles capillorum modo gracillimas consumptus, ac cordis basis superficiē uix proprius. Quæ autem ratione illum nimis quàm tenuem neruulum adinuenias, ad sexti libri calcem sedulo exequar, ibidem cordis ipsius subministrantium organorum sectionem pertractaturus. Cæterum quod ex nervis sexti paris reliquum est, deorsum ad stomachum deferatur: ac dexter quidem dextro ipsius attenditur lateri, sinister autem sinistro. Mox uerò atque hinc uerum stomacho membranæ interuentu laxè adnectuntur, singuli in binos partiuntur ramos, adeo oblique secundum stomachum conuolutos, ut dextri nervi rami sinistram ipsius sedem in progressu obtineant, sinistri autem rami dextram sedem amplexentur. Atque ita quatuor præsentis rami septem transversum unā cum stomacho permeant, nullos prorsus intransgressu septo furculos offerentes. Verum sparsa admodum serie superius uentriculi os ambiunt, contextuntque ramos in priora & posteriora corporis uentriculi spargentes. Ab ijs ramis qui dextrum huius orificij latus implicant, propago utcunque insignis depromitur, quæ per uentriculi superiora secundum ipsius latitudinem inferius uentriculi orificium accedit, in progressu anteriori posteriorique uentriculi sedibus soboles quasdam diffundens.

Quum uerò illa propago inferius orificium superauit, uenæ portæ instrata in iecoris cauum properat, ibidem in iecoris membranam tunicam ueabsumenda. Dexter nervi sexti paris ramus, quem ante recurrentium nervorum principia costarum radicibus sub tunica costas succingente exporrigi, aliorumque nervorum per costarum interualla excurrentium cōgressu

n 4 augeri

QVONIAM Galenus in horum nervorum descriptione, quemadmodum & nonnunquam alibi, mentionem facit instrumenti glotticomi, nos lecto ri non incommodaturos duximus, si hunc charactere rem F, in quo id instrumenti obiter exprimitur, hic interijceremus: unā cū E, quo instrumentum delineatur brachij, sed potissimum femoris luxationibus restituendis idoneum. Licet hæc alio libro ac argumeto tractanda putemus.

Reuersi
nervi cur
sili.

Reliquæ
sexti paris
in tho
racis am
plicu
dine series.

Sexti paris
series in nutri
tionis organa.

augeri docuimus, simulatq; septum transversum una cum gradū arteria prætergressus est, propagines diffundere incipit, ac primam quidem inferiori membranae omenti offert transversum iecoris cauum aduentem. Propago hæc in ipso ductu inferiori membranae omenti in dextra parte implicatur, tum etiam colo intestino, ubi id huic membranae tanquam ad mesenterium committitur. Deinde alius ramus ab illa propagine duodeno intestino, & ieiuni initio deducitur adeo gracilis, ut interdum conspici nequeat. Post hunc longe crassior superiori membranae omenti depromitur, qui dextram sedem fundi ventriculi perreptans, multas soboles uentriculo & ipsi omento communicat. Quod autem primæ illius propaginis adhuc superest, iecoris cauo & bilis uesiculae furculos præbet. Secundam uero propaginem sexti paris ramus dextri lateris costarum radicibus attensus, in dextrum renem & pinguem membranam ipsi obductam digerit. Tertiā porro dictis iam grandiore diffundit ad dextram mesenterij sedem, & in intestina mesenterio hic connata spargendam. Quod autem eius rami reliquum est, subinde in uesicam, & mulieribus in uteri fundum dextra ex parte cessat. Vesica enim & uterus quoque suos nervos à dorsali medulla in sacro osse deducta mutuuntur. Ad eundem ferè modum sinistri sexti paris nervi ramus costarum exporrectus radicibus digeritur. Propaginem enim inferiori membranae omenti largitur transversum in lienis cauum porrectā, quæ in progressu anteaquam lienem contingit, duos diffundit furculos in humiliorem omenti membranam, & colum intestinum quā uentriculo hic adtenditur, dispersos. Deinde aliam sobolem emittit illis furculis crassiorem, quæ sinistram fundi ventriculi sedem perreptans, uentriculo ipsiq; superiori membranae omenti (quæ etiam soboles ipsa suffulcitur) per multa germina deriuat. Mox quoque à propaginibus lienis cauo se inferentibus, exiles ramuli sinistram uentriculi latus accedunt, illis concomitati uenis ac arterijs, quas à lienem perentibus uasis huc reflecti, antea diximus. Secundam propaginem ramus ille sinistris exporrectus costis, mesenterio & sui lateris intestinis offert, & post hanc tertiam sinistro reni exhibet, ac demum ipsius reliquo sinistram uesicæ ac fundi uteri sedem interdum amplectitur. A propaginibus in mesenterium sparsis, interdum cum seminalibus uenis & arterijs furculos ad testes usq; deductos animaduerti. atq; hæc sexti paris nervorum cerebri est series.

DE SEPTIMO PARI NERVORVM
cerebri. Caput X.

NERVORVM cerebri septimum ac ultimum par, uti cæteris paribus durius est, sic quoq; ex duriori enascitur principio. incipit enim aliquot inuicem distantibus furculis, à dorsali medulla, ubi modò caluariam est egressura. Hinc in anteriora modicè tensum, & ipsius furculis in unum coeuntibus, per foramen procidit, sibi priuatim exculptum. Simulatque uero septimum id par caluariam superauit, sexto cohæret pari, & propagines aliquot dispensat musculis qui à processibus stylium imitantibus principium ducunt. ex quorum numero est alter tertij paris musculorum ossi referenti peculiarium, isq; qui inferiorem maxillam deorsum trahit, & alius linguæ proprius. Septimum par hinc ad linguæ usque radicem descendens, in plures diducitur soboles, quæ in linguæ musculos, & ossis referentis, & in omnes laryngis musculos superius non connumeratos implicantur, eorumque musculorum motibus præsumt. Verum præter illas soboles, septimum par non minimam ipsius portionem sexto pari nervorum cerebri ad linguæ radicem inibi offert, sextum par illa portione adaugens.

PRIMA

DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBER IIII. 331
PRIMA TRIVM FIGVRARVM QVAE
SVBSEQVENTIBVS CAPITIBVS
communes habentur.

PRÆSENS figura duabus modò consequentibus tabulis, quæ nervorum à dorsali medulla prodeuntium nudam seriem ostendunt, potissimum subseruit. Hac namque sola dorsalis medulla, quam uulgo nucham dicimus, ab ea sede qua è cerebri basi principium sumit, ad extremum ipsius usque finem, ex humiliori sacri ossis sede procidentem delineatur.

A Dorsalis medullæ initium è cerebri basi pronatum.

B Hac sede dorsalis medulla non amplius simplex deorsum ducitur, uerum imaginem refert multorum funiculorum, qui simul commissi recta tenduntur.

C His characteribus nervorum radices notantur, à dorsali medulla priusquam è caluaria labatur prodeuntium. Sunt autem radices hæc eorum cerebri parium, quæ singulis characteribus indicantur.

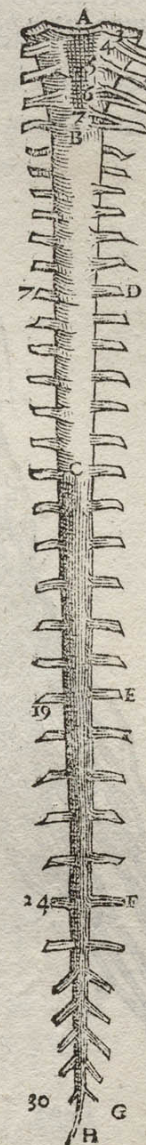
D A B ad D in sinistro latere, & ad 7 in dextro latere dorsalis medullæ pars ceruicis uertebrae contenta, et septem quoque eius partis parium radices insigniuntur.

E A D ad E in sinistro latere, & ad 7 ad 19 in dextro, dorsalis medullæ pars ostenditur, thoracis uertebrae complexa. Deinde eius quoque partis duodecim parium radices indicantur.

F A B ad F in sinistro latere, & ad 19 ad 23 in dextro usque dorsalis medullæ pars notatur, lumborum occupans uertebrae, à qua quinque parium radices principium ducunt.

G A B ad G in sinistro latere, & ad 24 ad 30 in dextro dorsalis medullæ pars indicatur, senis sacri ossis ossibus contenta, & sex parium eius partis radices, adeo ut 7, & 19, & 24, & 30 sua serie dorsalis medullæ nervorum triginta paria proponantur.

H Dorsalis medullæ extremum inconiugatum ab ossis sacri fine procidens.

TRIGINTA

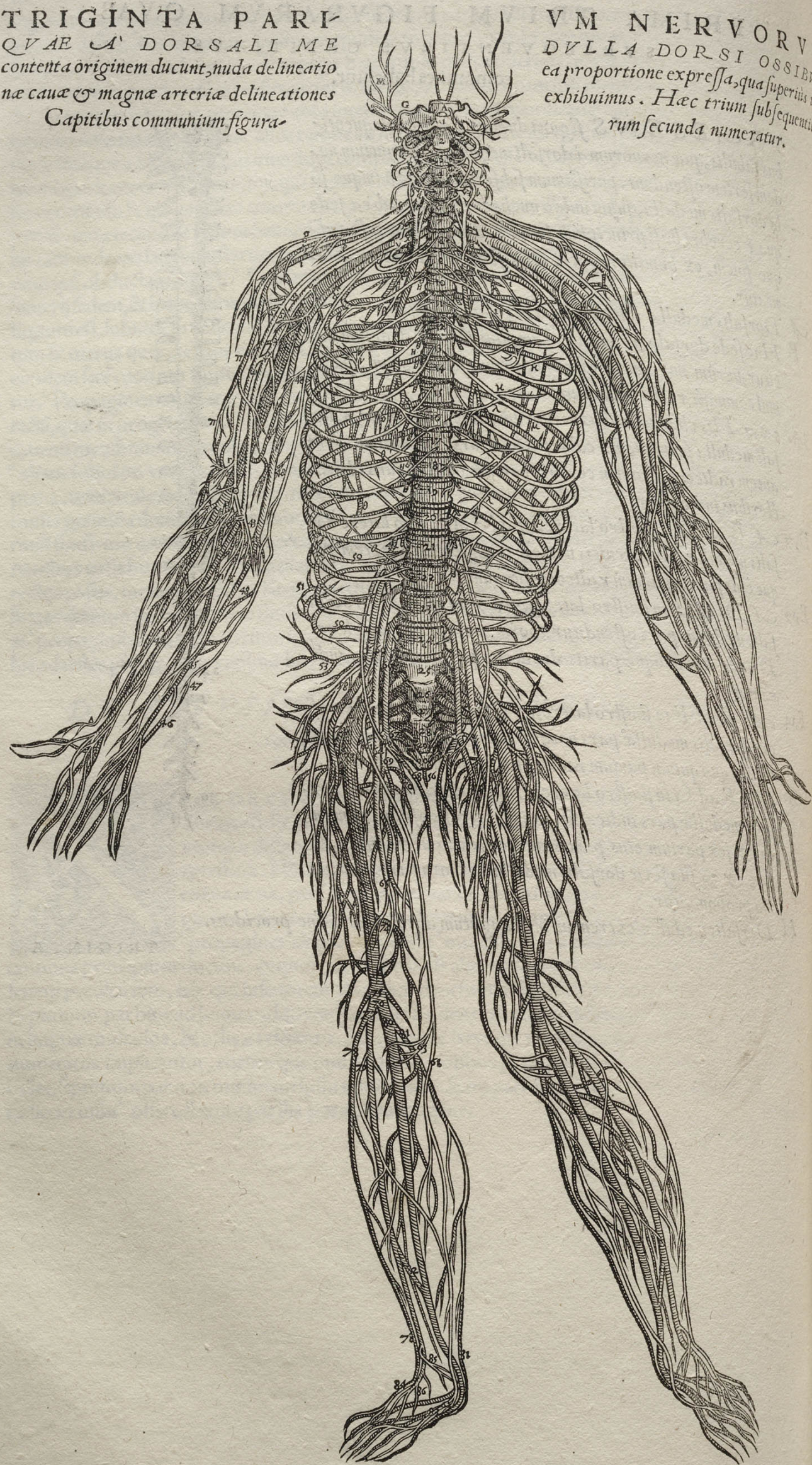

TRIGINTA PARI-

QVAE A DORSALI ME-
contenta originem ducunt, nuda delineatio
ne caue & magna arteriae delineationes
Capitibus communium figura-

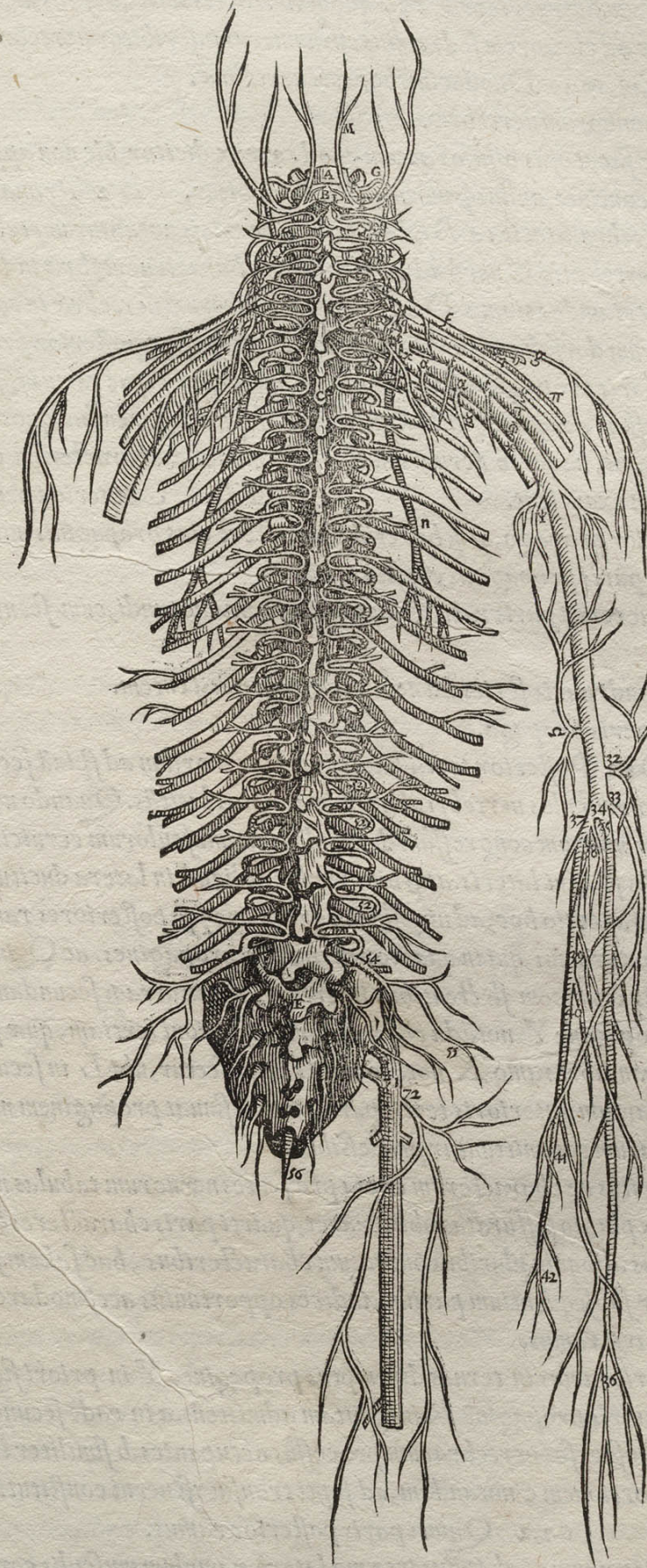
VM NERVORVM

DVLLA DORSI OSSIVM
ea proportionem expressa, qua superiora
exhibuimus. Hec trium subsequentium
rum secunda numeratur.

TERTIA TRIVM FIGVRARVM SVBSEQUENTI

BVS CAPITIBVS COMMVNIVM, QVAE OSSIVM DORSI
cōtextum posteriori facie ita commonstrat, atq; modò præcedens eundem anteriori facie oculis
subijcit. Dein uniuersa dorsalis medullæ neruorum series hac figura depingitur, quæ superiori
figura minus oculis subiacet, et cui characteres nō satis cōmodè illic ascribi potuerunt. Cæterum
in utrisq; figuris dorsalem medullam adhuc in dorso ossibus repositā sinximus, ut neruo-
rum parium numerus & egressus in procinctu ocyus esset, quodq; iam dor-
salis medullæ ossibus liberæ effigiem proposuimus.

CHARAC.

CHARACTERVM DVARVM QVIBVS DORSALIS MEDVLLAE NERVORVM SERIES EXPRIMITUR figurarum Index.

QVONIAM praesens characterum index duabus figuris habetur communis, & nonnulli characteres utriusque communes, alij peculiare sunt, non inopportune has notas 1, 2 pro characterum ratione illis subscribam. et licet numeri characteres in figuris sint obuij, illis subiungendis notis parum obscuritatis accessurum arbitror.

- A 1, 2 Dorsalis medullae sedes, qua primum uertebras ingreditur.
 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 1 Septem cervicis uertebræ. His quoque characteribus dorsalis medullae nervorum paria designantur, quæ ad elatiorem sedem eius cui numerus inscribitur uertebræ spectant.
 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 1 Duodecim thoracis uertebræ.
 20, 21, 22, 23, 24, 1 Quinque lumborum uertebræ.
 25, 26, 27, 28, 29, 30, 1 Sex sacri ossis ossa. os autem quod coccyx dicitur, hic non appropinquamus, quia spinalem medullam non continet, nullusque nervus ab ipso elabatur. B 2 Prima cervicis uertebræ.
 C 2 Prima thoracis uertebræ. atque ita a B ad C septem cervicis notantur uertebræ.
 D 2 Prima lumborum uertebræ. a C uero ad D duodecim thoracis uertebræ indicantur.
 E 2 Principium ossis sacri. unde etiam a D ad F quinque lumborum uertebræ in conspectum ueniunt.
 F 2 Primi paris nervorum dorsalis medullae iam in uertebris posita posterior propago.
 G 1, 2 Posterioris primi paris propaginis series. notatur autem praecipue ramus ipsius transversum primae uertebræ processum accedens, inibi in musculos aliquot digerendus, quos in Capitulo continetur serie explicabimus, ne forte nervorum dorsalis medullae characterum explicatio aliquin prolata, in immensum excrescat. H 1 Anterior primi paris propago.
 I 2 Secundae paris posterior propago, atque hoc etiam characterem eius propaginis minor ramus insignit.
 K 2 Posterioris secundi paris propaginis crassior ramus.
 L 2 Commixtio coitus uel tertij paris rami, S in prima figura notandi, cum secundi paris ramo K iam indicato.
 M, M 1, 2 Crassioris secundi paris series ad uerticem & occipitij cutem.
 N 1 Anterior secundi paris propago.
 3, 1 Tertij par. O 1, 2 Posterior tertij paris ramus retrorsum ad spinam secundae cervicis uertebræ reflexus, ac inter musculos uertebris hac sede adnatos latitans. Quando uero spinam contingit, extrorsum fertur per mutuum congressum dextri lateris musculorum cervicis posteriora occupantium cum musculis sinistri lateris. atque hinc rursus oblique in latera ducitur. Hunc sane ductum omnium parium a tertio hoc, ad uigesimum quartum usque, posteriores rami imitantur.
 P 1 Anterior tertij paris ramus, qui in quatuor dirimitur propagines. ac Q in priori figura primam indicat musculus cervicem flectentibus insertam. R in utraque secundam propaginem, quæ cum quarti paris propagine Y notanda cōgreditur. S in priori tertiam, quæ posterioris secundi S. paris propaginis grandiori ramo K notato inibi commiscetur, ubi L in secunda figura scripsimus. T in utrisque quartam anterioris tertij paris rami insinuat propaginem musculis insertam, qui transversis uertebrarum committuntur processibus.
 4, 1 Quartum par. V eritus ne characterum copia praesentes nervorum tabulas nequaquam profecto casu partas, nec alijs plagio suffuratas obliteraret, quarti paris characteres in sinistram latem reieci, ut dextrum latem aliquin pluribus oneratum characteribus, hac saltem sede liberum esset, ipsique quinti paris & subsequentium parium indices opportuni accommodarentur.
 V 1, 2 Posterior quarti paris ramus.
 X 1, 2 Anterior quarti paris ramus in ternas diremptus propagines. Y in priori figura indicatur, prima propago, tertij paris propaginem R insignitam admittens. a in eadem secunda propago in musculos dispersa, transversos uertebrarum processum occupantes. b similiter in priori tertiam propago, quinti paris portionem e notandam, ad septi transversum nervi constitutionem accedens.
 5, 1 Quintum par. c 1, 2 Quinti paris posterior ramus.
 d 1, 2 Quinti paris anterior ramus, ab ipsius interno latere ramulum musculis cervicem flectentibus exporrigens, qui inter d & characterem e est conspicuus.
 e 1 Propago anterioris quinti paris rami, maximam constituens portionem septi transversum nervi.
 f 1, 2 Anterioris

- Anterioris quinti paris rami propago, quæ inter musculos occulta ad summum perreptat humerum. Characteres illi in secunda hoc modo r, & conspicui, huius propaginis soboles notant, musculis scapulam attollentibus oblatis.
 g 1, 2 Propaginis f notata ramus in cutem exporrectus, quæ summum integit humerum, & musculum quo brachium attollitur.
 h 1, 2 Propaginis f notata ramus musculi brachium attollentis parti insertus, quæ a clavicula & summo humero, quæ is clavicula articulatur, principium ducit.
 i 1, 2 Propaginis quam f insigniuimus ramus, brachium attollentis musculi parti insertus, quæ a scapulae spina exorditur: soboles autem rami i notati quæ in brachij cutem exporrigitur, cum brachij nervorum notis π & π in utraque figura indicabitur.
 6, 1 Sextum par. k 2 Posterior sexti paris ramus.
 l, m Nescio qua incuria l & m in prima figura omiserim, num scilicet in apponendis characteribus eos praeterierim, quum in sinistro latere fortassis illos adhibitos arbitrarer: an uero appositos sculptor non expenderit. V tuncque sit, ad sinistram latem e, tuo Marte adscribes, l ut sexti paris anteriorem indices ramum. m uero accommodabitur illi surculo, quem a sexto pari uersus n, hoc est septi nervum, deduci conspicias. Atque id figura hic inserta monitus, multo praestiteris facilius, quam ego, delineationem forte uitiaturus, & nihil interim promoturus, iam sculpta ac praelo subiicienda tabula l & m cæteris characteribus adijcere possem.
 n, m 1, 2 Septi transversum nervum ex tribus surculis b, c & m conflatus. Quod uero utriusque lateris nervus & in priori figura & in posteriori obliquo ductu incedat, hinc fit, quod intersepientes thoracem membranae propter cordis inuolucrum quod inibi amplexantur, hac sede extuberant.
 o, 1 Septi transversum nervum in septem series.
 p 2 Sexti paris ramus cauiam scapulae sedem petens, & uarijs oblatus musculis.
 q 1, 2 Anterioris sexti paris rami cum proximorum parium ramis implexus, portioque brachium accedens.
 7, 1 Septimum par.
 r 2 Posterior septimi paris ramus, similiter atque alij huius sedis rami sparsus.
 s 1 Congressus septimi paris cum proximis paribus, qui nervos in brachium deducit.
 t, f 1, 2 Propagines sunt septimi paris, seu potius nervi brachium petentis tertij, ac r notandi, quæ in huius sedis musculos scapulam & brachium mouentes accedunt.
 8, 1 Octauum par, seu parium dorsalis medullae in thoracis uertebris reposita primum.
 u 2 Posterior octauum paris ramus.
 x 1, 2 Octauum paris congressus cum septimo pari, a quo in brachium aliqui exporriguntur nervi.
 y 1 Octauum paris propago secundum superiorem primae thoracis costae sedem ad pectoris usque summum prorepens.
 z, 2 Surculi octauum paris, seu potius quarti brachium aduentis nervi, qui in huius sedis musculos diffunduntur. 9, 1 Nonum par. β 2 Posterior noni paris ramus.
 a 1 Ne y uicinum ipsi y offenderet, anteriorem noni paris ramum δ insigniuimus, hic quoque notantes eius rami propaginem primae costae exporrectam.
 β 1 Propaginis δ insignitae surculi, in musculos thoraci hic instratos protensi. V erum huiusmodi surculi in subsequentibus paribus exprimentur dilucidius.
 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 1 Paria nervorum a nono pari ad uigesimum usque notantur, quibus eadem pene propaginum, & potissimum ad costarum intervalla est series.
 11, 1 Surculi intercostalium nervorum sexti paris nervorum cerebri ramum augentes, qui sub tunica costas succingente costarum radicibus exporrigitur.
 12, 1 In dextro prioris figure latere rami notatur, ab intercostalibus nervis in musculos uaria serie excurrentes, qui thoraci inserviunt. Verum in sinistro latere paulo expressius eiusmodi ramos insigniui. Nam i & i ramos indicant in elatiorem partem exporrectos musculi brachium pectori adducentis, cuius fibrae deorsum oblique, ut & praesentes rami, porriguntur. u uero & n rami indicantur in humiliorem eius musculi sedem excurrentes, ac oblique sursum reflexi. Porro λ & λ rami ostenduntur, oblique descendentem abdominis musculo exporrecti. μ & μ rami insinuantur in musculum propagati, cuius ope brachium uersus dorsi humiliora ducitur. At
 o eiusmodi

eiusmodi uarij spectatūq; iucundissimi ramulorum ductus & inflexus ex ipsa potius sectione, quam hinc ubi omnes delineari nequeunt, obseruandi ueniunt.

- ¶ 1 In dextero latere ¶ ponitur, indicaturum nerui sobolem papillæ elargitam.
- 6.0.1 Ramuli à decimo octauo pari & decimonono, principii accedentes musculi femur mouētū sexti.
- ¶ 7.1 Primus neruus brachium accedēs, qui in externæ brachij sedis cutē digeritur. Verū in utraq; figura ¶ secundus brachium subingrediens neruus erit, ¶ tertius, ¶ quartus, ¶ quintus, ¶ sextus.
- ¶ 1.2 Secundus brachium petens neruus, quem Galeno plus satis tribuens, grāciliorē quam oportuit expreſſi, secus quā in figura huius libri calci insuta.
- ¶ 8.1 Secundi nerui propagines, quæ capitibus anterioris cubitum flectentium musculi digeruntur.
- ¶ 1.2 Tertius brachium accedens neruus. Quod uero secundus & tertius neruus paulo magis quā natura se habent in brachij exteriora delineati sunt, in hoc factum putato, ut nerui inuicē in pictura magis quā natura distantes, omnia ad amūsim oculis subiiciant.
- ¶ 1 Tertij nerui propago in cutem excidens, inter musculum pectori brachium adducentem, & eum qui brachium sursum ducit.
- ¶ 1 Tertij nerui ramulus capiti oblatus, musculi cubitum flectentium posterioris.
- ¶ 1 Tertij nerui propago, in cutem anterioris brachij sedis diffusa.
- ¶ 1 Hic congressus tertij nerui portio cum secundo notatur. uerū iam s̄pius obseruauimus tertium neruum à secundo augeri, uti in figura etiam pinxi, quæ huius libri calci adhibetur.
- ¶ 1 Secundus neruus post congressum ipsius portio cum tertio neruo deorsum prorepens.
- ¶ 1 Secundi nerui surculus capiti exporrectus oblongi, & radium in pronum ducentis, musculi.
- ¶ 1 Nerui secundi ramus secundum radium ad brachiale usq; properans, ac externam primi pollicis internodij sedem sub cute inibi ascendens, ubi humiliter Δ reponitur.
- ¶ 1 Nerui secundi ramus, iam dicto ac Δ insignito crassior, qui mox in duas propagines, Λ nimirū & Ξ diuiditur.
- ¶ 1 Rami quem Ξ insigniuit elatior propago, sub cute secundum internum latus repens musculi oblongi, & radium in pronum ducentis.
- ¶ 1 Rami Ξ insigniti inferior propago.
- ¶ 1 Inferior illius propaginis Ξ notata duo præcipui rami, secundum internam cubiti sedem ad uolam usq; frequenter exporrecti, quemadmodum & in dextra delineatum est manu.
- ¶ 1.2 Quartus brachium subiens neruus. Huius nerui propagines etiam si accuratē in utraque delineata sint figura, posteriori tamen duntaxat characteres adhibebitur sum, ne prior figura plus satis hic obfussetur.
- ¶ 2 Quarti nerui propagines musculi interdum extendentibus diffusæ.
- ¶ 2 Quarti nerui ramus in cutem posterioris brachij & cubiti articuli sedis exporrectus.
- ¶ 2.2 Quarti nerui propago cutem accedens humiliori sedi externi lateris brachij obductam.
- ¶ 2.2 Quarti nerui soboles in exterioris cubiti regionis cutem ad brachiale usq; protensa.
- ¶ 2.2 Diuisio quarti nerui, quā iam externo humeri tuberculo insidet.
- ¶ 2.2 Elatior dictæ modò diuisionis ramus.
- ¶ 2.2 Elatioris rami 35 notati, in exteriorem pollicis, indicis & medij sedem propaginum series.
- ¶ 2.2 Demissior ramus diuisionis 34 indicatæ, qui ulnæ exporrigitur.
- ¶ 2.2 Propagines commons trantur demissioris rami 27 insigniti, quæ musculis inseruntur, ab externo humeri tuberculo initium ducentibus.
- 39, 40, 41. 2 His notis propagines notatur demissioris illius rami qui ulnæ exporrigitur, quas offert triū musculorum initij, ab externa ulnæ regione secundum ipsius longitudinem pronatis.
- 42.2 Rami illius ulnæ exporrecti, ac 37 insigniti finis, ac surculi, quos articulo brachialis cum cubito præbet.
- * 1.2 Quintus brachium ingrediens neruus.
- 43.1 Tertij & quinti brachii accedentium neruorum series, in musculos internā cubiti sedē occupantes.
- 44.1 Tertij nerui ramus radio exporrectus, ac postmodum in internam sedem pollicis, indicis & medij digestus.
- 45.1 Quinti nerui ramus ulnæ attensus, & propagines deriuans internæ sedi minimi digiti, & annularis, & medij.

Rami illius qui ulnæ attenditur, ac 45 insignitur, propago externæ sedi minimi digiti, & annularis, & medij oblata.

- 46.1 Iar, & medij oblata.
- 47.1 Sextus in brachium pertineus neruus.
- 47.1 Sexti nerui finis, non procul à brachialis cum cubito connexu desinens.
- 48.1 Surculi passim à sexto neruo in cutem, cui is exporrigitur, excurrentes.
- 49, 50, 1. 22, 23, 24.1 Quinq; paria neruorum è lumborum uertebis egredientium.
- 49, 49.1 A uigesimo pari principium ducens ramus, cum seminali arteria ad testem exporrectus.
- 50, 50.1 Series neruorum per abdominis musculos.
- 51.1 Rami à neruis qui abdominis musculis offeruntur, in musculum excurrentes, quo brachium uersus dorsum humiliora ducitur.
- 52, 52.2 Posteriores rami neruorum è lumborum uertebis procedentium. Porro ramuli qui in priori figura hos characteres 20, 21, 22 spectant, illi sunt qui ramum augent sexti paris neruorum cerebri costarum radicibus exporrectum, ac etiam ramuli sunt digesti in principium sexti femur mouentium musculi. Ramuli autem 23 & 24 spectantes, illi sunt qui musculis hanc dorsum partem flectentibus offeruntur.
- 53, 53.1 27, 28, 29, 30.1 Sex sacri ossis neruorum paria. Ramuli illi qui numero proximi sunt, illi censentur, qui uesicæ & uteri quoq; ceruicibus implicantur, aniq; musculos pariter accedunt.
- 53.1 Primi paris ossis sacri, seu uigesimali quinti paris propago, internæ ilium ossis sedi, ipsiq; adeo abdominis musculis hinc ab ilium osse prodeuntibus exporrecta.
- 54.2 Vigesimali quinti paris propago, gibbum ossis ilium accedens, & musculis inibi cluniumq; cuti ramus offerens. Huc & à subsequentibus paribus ramuli pertinent.
- 55.2 Ramus est propaginis 54 insignitæ, qui hic musculis offertur.
- 56, 56.1.2 Dorsalis medulle terminus absq; coniuge, indiuisusq; procidens.
- 57.1 Primus femur subiens neruus.
- 58.1 Primi femoris cruris uel nerui ramus cutem accedens.
- 59.1 Primi cruris nerui portio musculis implicita.
- 60.1 Secundus in crure prorepens neruus.
- 61.1 Secundi cruris nerui ramus, secundum internam femoris & tibiæ sedem ad summum usq; pedem sub cute prorepens.
- 62.1 Rami 61 insigniti, in pedis summum distributio.
- 63.1 Rami 61 insigniti, notatu dignæ soboles cuti anteriorem genu sedem ambiēti digestæ.
- 64.1 Secundi cruris petentis nerui portio, femoris profundiora subintrans.
- 65.1 Portio illius quam 64 notauimus ramus facile primarius, ac quinto femur mouētū insertus musculo.
- 66.1 Tertius in femur pertineus neruus.
- 67.1 Tertij cruris petentis nerui soboles, in musculos digestæ, pubis ossis foramen occupantes.
- 68.1 Tertij femoris nerui ramus in cutem exporrectus.
- 69.1 Tertij femoris nerui portio in alto permanens, & musculis implicita.
- 70.1 Præcipua modò dictæ portiois soboles musculo distributa tibiā mouentium secundo.
- 71, 71.2 Quarti, idemq; crassissimus in femur procedentium neruus.
- 72, 72.2 Quarti nerui propago in posterioris femoris sedis cutem magna ex parte diffusa.
- 73.1 Quarti nerui soboles in musculorum capita depromptæ, quorum origo à coxendicis ossis appen dice pendet.
- 74.1 Quarti nerui ramus, primum quarti tibiā mouentis musculi portio à femoris osse principium ducenti oblatus, ac mox in cutem excurrentes, quæ inferiori sedi obducitur, posterioris regionis femoris & genu articuli.
- 75.1 Rami quarti cruris petentis nerui, qui capitibus offeruntur musculorum, ab inferioribus femoris capitibus principium ducentium.
- 76.1 Quarti nerui in duos crassitie imparēs ramos diuiso, quam inter humiliora femoris molitur capita.
- 77.1 Gracilior ac exterior dictæ modò diuisionis truncus.

- 78.78.1 Exterioris trunci propago, cutem subiens externa tibia sedi obductam.
 79.1 Exterioris trunci propago cuti subensa, anteriorem tibiae sedem ambiens.
 80.1 Interior crassiorque truncus magnae quarti nervi diuisionis.
 81.81.1 Interioris trunci propago cuti tibiam posteriorem integenti substrata.
 82.1 Propago exterioris trunci, interiori trunco commixta.
 83.1 Interioris trunci in pedis humiliori sede distributio.
 84.1 Portio rami 78 notati, pedis superiora accedens.
 85.1 Portio interioris trunci, quae cuti exporrigitur anteriori sedi articuli obductae, quo talus tibiae articulatur.
 86.1 Interioris trunci ramus, pedis superiora accedens, sed interim in alto latitans. Qua autem ratione interioris exteriorisque truncorum series subinde uariet, in ipso decimoseptimi Capitis contextu sum explicaturus. Praeter figuras, quarum modo indices expressi, subsequentibus Capitibus mirè ea confert, qua praesenti libro colophonem additurus sum. Quamuis enim illa non ad hunc librum, sed ad Epitome sit parata, quia tamen postremam & forte etiam uerorem ipsam delineauit, non ab re me facturum duxi, eius notas aliquando in margine subsequentium Capitum ponere.

DE DORSALI MEDULLA ET NERVO.
 rum ab ipsa proceduntium numero. Caput XI.

Dorsalis medulla ob ossium medulla differtentia.

DORSALIS medulla neruorum modo substantiae cerebri à qua originē sumit correspondens, quanto magis à cerebro recedit protenditurque, tanto (neruorum etiam ritu) compactior duriorque efficitur. Variat enim plurimum ab aliorum ossium medulla impenso humida, propemodumque fluxili, siquidem hanc, & praecipue ipsius substantiam molliorem pinguedini, uel ad ipsi affimiles licet in ossium sinibus nutriendi humectandi gratia asseruato. Quapropter ex hac nullum prorsus neruum neque durum neque mollem exoriri reperies. Quinetiam praesens medulla nec cerebri, aut dorsalis medullae in uolucris obtegatur, nec praeterea ipsi adeo dignae notatu arteriae ac uenae obtenduntur. Quapropter etiam nulla ratione cerebro & dorsali medullae similis est, neque ulla illi cum sensus organo aut musculis communio existit. Quum interim dorsalis medulla non paruam cum musculis communionem sibi uendicat. Quippe si rerum Opifex hanc non produxisset, duorum alterum subsequeretur, aut enim omnes corporis partes capite inferiores, ac à nervis sextiparis neruorum cerebri propagines nullas admittentes, motu destituerentur arbitrario, tristitiamque sensu priuarentur: aut neruum in singulas partes à cerebro deriuari necessum esset. Verum si motu carerent, tunc homo non amplius animal, sed lapideae luteae uel cor responderet statuae. A cerebro autem in singulas partes exiguum & grandem neruum porrigere, artificis esset neruorum securitatem nihili pendens. Nam non solum gracilem neruum, ut qui rumpi confringiue possit, longo progressu deduci non erat tutum, uerum ne aliud quoddam ualidorum etiam organorum, & minus adhuc uenae aut arteriae. Haec enim ut dorsalis medulla à propria origine grandes amplexus enascentes instar caudicis in progressu uarie discinduntur, & quum corporis partibus appropinquant, furculos singulis partibus offerunt, qui materiam ipsis à principio oblatam communicent. Vnde etiam satis fuit dorsalem medullam uelut fluiuium aliquem, ex fonte nimirum cerebro effluentem, per eam sedem qua transit geniculatim neruos tanquam sensus & motus arbitrarij uestores germinare, uti modo rerum Opifex probè est molitus. Ceterum quando dorsalis medulla instar alterius cerebri omnibus propemodum partibus sub capite positae censetur, hanc quoque oportebat similiter ac cerebrum duro & ferendis iniurijs pertinaci munimeto, ac uelut propugnaculo cingi. Cuiusmodi uero id sit, in primo libro, dum dorsi uerbrarum structuram prosequeretur, abundè dictum est. Praeterea durae etiam membranae dorsalem medullam amplexantur, ipsi omnino specie respondentes, quibus cerebrum obuoluitur, etiam si distantia inuicem non congruant. Crassam enim seu duram cerebri membranā à tenui in caluaria distare, gratia distentionis contractionisque ualorum tenuis membranae, & ipsius adeo cerebri, in septimo libro declarabitur. In uerbrarum autem sinibus, ubi membranae dorsalem medullam ambiunt, dura tenuem contingit. Atque hoc uno inuicem membranae pugnant: ac eo praeterea, quod tertium quoddam inuo-

Dorsalis qui munitur.

Ossibus. Membranis inuolucris.

involucrum egregie ualidum neruumque duabus illis quae dorsali obducuntur membranis, extrinsecus circumducatur. Neque profecto in cassum haec molitur Natura: quippe quum dorsalis medulla quaedam cum cerebro obtineat communia, quaedam peculiaria: in communibus quidem communis est fabrica, in peculiaribus autem propria ac differens. Sunt porro communia, substantiam corporis similem habere, & neruorum esse principium. Peculiaria uero, moueri quidem cerebrum, ac pulsare naturali quodam motu, non secus atque cor: & cerebrum inter immobilis ossis comprehenditur, non moueri uero dorsalem medullam uerbris quae mouentur inclusam. Merito itaque ipsis pari ratione, duae membranae, dura nimirum & tenuis, circumuoluntur: una quidem praecipue, ut colliget simul uasa quae in eis excurrunt, & totam eorum substantiam utcumque mollem constringat: alia, ut inuolucrum efficiatur, & à circundatis ossibus muniatur, ipsa quae etiam ossa & cerebrum & dorsalem medullam ambiunt, uelut propugnaculum quoddam & murus, sufficiens citra noxam excipere impetum eorum quae aut secare, aut frangere, aut aliter nocere possunt. Ceterum quoniam cerebrum tenuisque membranae uasa pulsant crassam membranā, tanto intervallo à tenui membrana in caluaria priuatim distat, quantum ipsis dum dilatantur, fulciendis sat sit. Quoniam uero dorsalis medulla non pulsatur, neque distenditur, utraque membrana simul coeunt coalescuntque, ne minimum quidem mutuo distat. Porro quod nullus qui sensu dignosci queat, motus capitis ossibus adsit, in uerbris uero motus sit uariis, dorsali medullae tertium id inuolucrum, cuius paulo ante meminimus, obductum uisitur. Nam nobis dorsum inclinantibus, ob id quae etiam dorsali medulla necessario flexa tensa quae, haec promptè nullo eiusmodi inuolucro succincta frangeretur. At dorsalem medullam unicam (ui & cerebri sedes, à qua principium ducit, unica simplex quae est) iuste à Natura factam esse, neminem latere arbitror, quum homini duo dorsa procreari fuisset planè ridiculum, atque ad plurimas actiones ineptum, quod quae dorsalis medulla ualidior per simplex esse docet, ut unica fieret dorsalis medulla, in septimo libro explicabimus. Quamquam sane & hoc loco hominis medulla dorsalis ueniat expendenda, si quidem per totam ceruicem & ad thoracis usque medium aliquando & inferius non nihil, simplex ac indiuisa mollis quae adhuc deorsum fertur, neruos duntaxat geniculatim à se diffundens. Quum uero thoracis medulla perrepsit, ut duris ac motui potissimum seruientibus propagandis neruis idonea redderet, non simplex amplius, sed in innumeras secta soboles descendit, non aliter profecto quam si firequentes multas quae tenuissimas chordulas simul recta tensas membranae cuiusdam illigares, ac deinde per singula foramina per quae nerui prosiliunt, unam atque alteram chordulam ex mutuo illo connexu tantisper distribuere, quousque unica tantum superesset chordula, dorsalis medullae fini respondens. Adeum nanque modum dorsalis medulla in neruos absumitur, qui per foramina in uerbris exculpta elabuntur. Quanto autem artificio haec concinnata sint, partim in primo libro exequutus sum, partim uero in sequentibus Capitibus recensere conabor. Ceterum nerui, quos dorsalis medulla per uerbras ducta, ac paulatim in progressu gracilescens distribuit, refectionis professoribus sexaginta, & interdum quinquaginta octo enumerantur, modo triginta, modo uiginti noue complexi paribus. A dorsali enim medullae se de septem ceruicis contenta uerbris, septena exiliunt paria. A medullae autem sede per thoracis uerbras, duodena dependent paria: à quinis autem lumborum uerbris, quinae ab ossis sacro sena, quamuis interim quinque inferiora ossis sacri neruorum paria, si quando id sex efformetur ossibus, quodammodo gemina dici possint, quum nerui utrinque antrosum & retrorsum ducantur ab una radice uix enati. Dorsalis uero medullae terminus ex ossis sacro procidens, neruus non censetur, neque in ramulos qui neruorum nomen merentur cessat: quanquam aliquando illum iam ex sacro ossis decidentem in tres impenso breues furculos diffundi uiderim, tunc sacro ossis quinque solum ossibus conformato. In canibus autem & alijs animalibus, pro dorsi ossium numero neruorum dorsalis medullae parium frequentia quod differt. Vt nihil de Galeni libris de Partium usu sententia dicam, quando os sacrum quatuor tantum ossibus formari arbitratu est, nullumque aliud os illis subijci scriptum reliquit. Ex illa enim sententia colligere promptissimum est, quam aliorum Anatomicorum placitis, dum illos libros nobis tradidit, anxie institerit, quam quae inuicem consona nobis scripta reliquerit.

Quae dorsalis cum cerebro habeat communia, quaeque peculiaria.

Dorsalis cur ueniat.

Li. 8. de Vsa partium.

Ubi dorsalis uelut e multis fimentis componitur.

Quot neruorum paria à dorsali discendantur.

Quam uiam
Natura pri-
mo parauerit
pari.

Secundi par-
tis egressus
series.

MODUS haecenus^a memoriae non exciderit primae ceruicis uertebrae cum occipitis osse, & secundae item uertebrae cum prima superius traditae articulationis species, merito in praesentia Naturae providentiam sedulo admiraberis, quae primo ceruicis pari, & secundo, non ceterorum ceruicis aut thoracis neruorum ritu, sed peculiari quodam, duarum primarum uertebrae articulationibus impedita, uia insculpsit, ac duos utriusque paris, quemadmodum & in sacro osse utrinque machinata sit exortus: unum quidem anteriori corporis sedi, alterum uero posteriori exporrigens. Quippe ut * posteriori primi paris propagini concinne uia praepararetur, Natura in primae uertebrae eminentiori sede ad radicem posterioremque regionem ipsius cum capite articulationis sinum caelauit, atque hic etiam occipitis ossi sinum insculpens foramen effecit primae ceruicis uertebrae, ipsiusque occipitis ossi commune. Ne si fortasse integrum foramen tenui illi uertebrae (uti in canibus, quibus gradior est uertebra, euenit) insculpsisset, ipsa quum alioquin magno indigeat robore, multis perforationibus inualida redderetur. Quinetiam quo foramen id artius esse possit, Natura posteriorem primi paris exortum gracilem effecit, cumque in musculos duntaxat distribuit, qui a prima ceruicis uertebra in occipitis os inseruntur, & eos qui ab occipitis ossi in transuersos eius uertebrae processus implantantur: aut, ut clarius dicam, in quarti & quinti musculorum caput mouentium parium musculos, praefens propago spargitur, ac dextra quidem propago in dextrilateris deperditur musculos, sinistra autem in sinistri: quod etiam tota neruorum serie semper, nisi aliud addidero, subaudi uelim. Ceterum ab hoc posteriori primi paris exortu seu propagine furculus etiam deducitur in principium musculi a transuerso primae ceruicis uertebrae, & aliquot subsequentium uertebrae principium sumentis ac scapulam sursum attrahentis. Altera primi paris propago non semper conspicua, nimis quam gracilis est, atque ab anteriori dorsalis medullae regione enata, excidit inter primam ceruicis uertebrae & occipitis os, iuxta latus teretis ligamenti secundae uertebrae processum (quem denti assimilamus) occipitis colligantis. Haec propago uti gracillima est, ita etiam mox in musculos absimitur, quod anteriori uertebrae sedi obnati, dorsum mouentium primum par recedunt. Secundum neruorum par, quando prorsus ex lateribus subsequentium parium modo pronasce nequiuir, utpote ab articulatione duarum superiorum uertebrae offendendum, aut quod si foramen inibi uertebrae esset insinuat, articulationis robur omnino infirmaretur, Natura uertebrae noxam fugiens, secundum par ut frequentius, binis exortibus seu propaginibus exoriri operae precium putauit, ac posteriorem propaginem, quae anteriori longe est crassior (quanquam & ipsa gracilis uisitur) per latera posterioris secundae uertebrae processum, quem spinam uocamus, eduxit, ibidem opportunissimum tutissimumque iter (uti in primo docuimus libro) machinata. Praefens propago quum utriusque primi paris propaginibus crassior sit, in plures quoque diuiditur ramos. Simulatque enim prodijt, in duos crassitie impares discinditur, ac crassior a prioribus quodammodo ad posteriora sursum transuersim tendit, ex spinae nimirum secundae uertebrae lateribus, uersus spinam medium, ubi mutuus est utriusque lateris musculorum posteriorum ceruicis regionem occupantium congressus. Ramus iste tertij paris sobole huc exporrecta eo auctatus, ac ex dictorum iam musculorum medio in exteriora prolapsus, contrario penitus ductu ex posterioribus sursum in priora ad caput contendit, atque inibi in uniuersam capitis cutem tam quae circa aures, quam quae post aures ad uerticis usque summum habetur, furculos spargit. Huius rami progressus accuratè propter subsequentium parium seriem uenit perpendendus. Ab illis enim paribus rami a uertebrae lateribus ad ipsarum spinas pertingunt, & hinc recta extrorsum per mutuam musculorum utriusque lateris congressum, & rursus hinc a spinarum seu posteriorum processuum apicibus, dorsum medio antrorsum seu uersus corporis latera ascendant, & in musculos digeruntur a spinarum apicibus principium ducentes, uti subsequens neruorum series ordine doctura est. Ceterum posterioris secundi paris propaginis minor ramus in proximorum musculorum principia diuicatur. Sunt autem illi tertij & sexti paris musculi, eorum quos capitis motibus praefisse diximus. Anterior secundi paris propago admodum gracilis, ab anteriori dorsalis medullae sede originem mutuatur, atque inter secundam & primam elabitur uertebrae ad latus radicis, eius secundae uertebrae processus, quem denti comparamus. Digeritur autem haec propago mox in musculos anteriori ceruicis uertebrae sedi adnatos, qui primum par musculorum dorsum motus autorum constituunt. Tertium

neruorum

neruorum a dorsali medulla prodeuntium par ex communi foramine secundae ceruicis uertebrae & tertiae procidit, mox ab egressu in duos discissum ramos. Posterior retrorsum flectitur, ac inter musculos ceruicis extendentes, qui dorsum mouentium septimus & octauus enumerantur, ac deinde inter caput mouentium secundum par occultatus, ad secundae uertebrae spinam contendit, atque hinc ex mutuo musculorum posteriorem ceruicis sedem occupantium consorsu in posteriora excidens ad ceruicis properat latera musculi suffultus, qui ex carnea constitutus membrana buccarum motus opifex censetur. Anterior autem tertij paris ramus, in quatuor spargitur propagines, ac prima musculos dorsum mouentium primum ac secundum implicat. Secunda propago decliuis ducta, quartum adit neruorum par, cuius ipsius furculo commiscenda, in dictos nuper musculos absumpto. Tertia autem sursum contendit, ac posterioris secundi paris propaginis ramo in uerticis cutem excurrenti congredditur, una cum illo (uti prius dictum est) dispergenda. Quarta autem tertij paris anterioris rami propago in musculos digeritur, qui transuersis uertebrae processibus connati, ceruicem in latera mouent, & eum pariter qui a transuersis uertebrae ceruicis processibus principium ducens, scapulam sursum uellit. Quartum ceruicis neruorum par est communi tertiae & quartae uertebrae foramine excidens, tertio pari similiter in duos partitur ramos. Posterior aliorum qui retrorsum ad spinam inter musculos occultati reflectuntur modo, uersus tertiae ceruicis uertebrae spinam contendit, in progressu illis quibus intertextitur musculus, furculos diffundens. Quando autem spinam contingit, per mutuam elabatur congressum, musculorum posteriorem ceruicis regionem occupantium, atque hinc in latum membranaeque digeritur musculum buccarum motus autorem praecipuum. Anterior autem quarti paris ramus, ternas educit propagines, ac una promit, cui tertij paris propago commiscetur, quae in musculos deperditur stomacho substratos, ac ceruicem flectentes. Secundum uero propaginem in musculos distribuit uertebrae lateribus adnatos: cuiusmodi sunt quorum beneficio ceruix in latera ducitur, ac is qui a transuersis colli uertebrae processibus principium ducens, scapulam sursum allicit. Tertia propago duabus nuper dictis gracilior, decliuis fertur, cum quinti paris sobole congressura, ac simul cum illa et sexti paris propagine septi transuersi nerui constitutura. Quinto pari, quod praedictis quatuor succedit, quinta uertebra cum quarta uiam praebet: ipsum uero similiter atque quartum in duos discinditur ramos, ac posteriorem ad spinarum apices retorquet, eodem prorsus modo digerendum, quo posteriorem quarti paris ramum digeri diximus. At prior anterior uel quinti paris ramus, primum sobolem spargit musculis ceruicem flectentibus, dein grandiore de-promit, qui deorsum repens ramulos utriusque uicini paris, quarti nimirum & sexti excipit, & illis adhaerens, neruum septi transuersi efformat, qui praecipua quinti paris constat propagine, & exigua sobole quarti paris, & item exigua sobole sexti. Interdum uero & septimi paris furculus septi transuersi neruo accedit, at tunc quarti paris soboles ipsi nulla offertur. Atque haec sane regio admodum industriè septo transuerso neruo elargitur. Variat enim id a ceteris musculis non figura solum, uerum & functione. Orbicularis enim formae (uti in secundo recensuimus libro) uisitur, & situ obliquo donatur. Mox caput ipsius a quo fibrae dependent, non ut quispiam arbitraretur, ex pectoris osse, aut costarum cartilaginibus, aut uertebrae corporibus educitur, sed in media totius septi regione, quae neruosa est, id consistere nobis persuasum habemus. Ac proinde neruos fibras illis motum largituros, eo prorepere ab alto operae precium fuit, ut in uniuersam ipsius sedem suam uim ex aequo diffunderent. Si uero Natura neruos septi partibus, quae pectoris ossi, costis & uertebrae connascuntur, inseruisset, septi finis in ipsius medio haberetur: quum neruos in musculorum initia potius quam fines exporrigi, Anatomes professoribus axioma sit. Atque hac ratione septum duntaxat neruos a ceruicis uertebrae mutatur. Longo enim progressu eos ducere, quum possent ex proximis sedibus emitti, Opificis esset ignorantis, quid magis in fabrica conduceret. Hacigitur occasione septo sublimes transmittuntur nerui, uniuersum thoracem perrepantes. Ne uero in progressu periclitarentur, eos intersipientibus thoracem membranis adnexuit, unum neruum singulis membranis exterius firmans. Neque profecto minorem coditoris industriam arguit, id quod adhuc anterioris quinti paris neruorum ceruicis est reliquum, atque in musculum praecipue inseritur, cuius auxilio brachium attollimus. Hic enim quia ingens graueque membrum impenitè sursum attollere debebat, fortius ualidoque indigebat neruo, quem Natura ipsi securissimè a commemorata quinti paris portione deduxit. Natura enim ab hac portione ramulos quosdam porrigens musculis scapulam attollentibus, primum ab externo huius portionis latere neruum deriuat, qui foras emergens, atque in multas scissas soboles cutem implicat, qua attollens brachium musculus integitur. Deinde reliqua portio in profundo recondita, simulatque scapulae ceruici appropinquat, in duos magnitudine

Tertij paris
series.

Quarti paris
series.

Quinti paris
series.

Septi trans-
uersi nerui
constitutio.

Reliquum an-
terioris rami
quinti paris.

gnitudine impares partitur ramos. Anterior, qui & gracilior est, sub summi humeri cum clauicula connexu porrigitur, & musculi brachium attollentis parti soboles spargit, quæ à summo humero & clauicula inibi principium ducit. Atque hic ramus cuti nullum exporrigit furculum, nisi interdum extremè gracilem, aliquouſque humeraria uena concomitatum. Posterior uerò eius quinti paris portio, quam in profundo reconditâ decliuem ferri diximus, ramus qui anteriori crassior est, postquâ gracilem exprompsit ramulum musculo hinc à scapula sursum ad os referens proficiscenti, insidet foramini instar semicirculi in scapulae clatiore costa exsculpto. In hoc foramine posterior hic ramus uena quoque & tenui anterio concommitatus, mox propaginem diffundit musculo sinum occupanti, quem inter scapulae spinam & clatiorem ipsius costam haberi scripsimus. Insuper in musculi brachium attollentis sedem digeritur, à scapulae spina & summo humero pronatam. Verum hic ramus in præsentem musculum non totus exhauritur, sed furculo quoque brachij externæ sedi obductam adit, quem secundum exterius latus inſertionis ramus ille ab alto transmittit, quam musculus is brachium attollens in humerum molitur. Eadem sanè in industria & à succedentibus nervorum paribus seu neruis in brachium progredientibus ad musculos scapulam mouentes, nerui transmittuntur, qui omnes intimis musculorū sedibus potissimum inseruntur. Cæterum nunc tempestiuū est, sexti & septimi parium serie sermoni subiicere. Sextū par sub quinta uertebra excidens, eadē cū cæteris paribus serie ad ceruicis musculos posteriorē ramū dispensat, tū eos qui ceruicis & capitis præfunt motibus, tū illorū capita qui respirationis opifices ex ceruice thoracē accedūt, quancūq; & hi potissimum ipsorum neruos à septimo pari & octauo quoque seu primo thoracis pari mutantur. Anterior autem sexti paris portio, postquam neruum exprompsit, qui quinti paris portioni ad neruum septi transuersi constituendum permiscetur, cum contiguis paribus, septimo nimirum & octauo coit, & uariè rursus diffunditur, neruos unā cum proximis paribus efformatura, qui in manum contendunt. Priuatim uerò præter cætera ceruicis paria, sextum par portionem notatu dignam deorsum ad scapulae cauum transmittit, & rami quoque tum ab hoc, tum & à cæteris coniugijs ad musculos digeruntur, qui scapulam sursum ducunt. Validis enim & magnam molem attollentibus musculis uarias quoque ac frequētes nervorum propagines inseri, quā maxime rationi est consonum. Septimū etiam paris ex communi sextæ et septimæ ceruicis uertebrae foramine prolabantis, magnus cum duabus proximis coniugationibus sexta uidelicet & septima congressus perficitur, atque huius potissima portio in manum fertur. Ab hoc enim pari & quinto & sexto ceruicis, & primo & secundo thoracis uertebrae omnes manus nerui propagantur. Qua autem serie illi digerantur, peculiari Capite persequar, modo interim adhuc addens, septimum par interdum ramulum septi transuersi neruo offerre, & perpetuū ramum in posteriora ad spinam ducere, qui præter cæteras propagines in musculos posteriori ceruicis sedi inſtratos digestas, aliquot etiam offert lato membranco musculo, qui buccas mouet, atq; ex carnea membrana constituitur. In hunc enim musculum à quinti paris nervorum cerebri propagine per cæcum foramen excidente, ac dein ab omnibus paribus uertebrae ceruicis (si primum excipias) soboles pertingūt, uniuersæ secundum musculi fibrarum ductum exporrecit, ac proinde etiam ad uenas & ligamenta multifariam (ut ductum illum seruent) reflexæ, ac cuti etiam communicatæ.

SERIES DVODECIM PARIVM NERVO-
rum dorsalis medullæ, thoracis complexæ uertebra. Cap. XIII.

Primi paris
thoracis, seu
dorsalis me-
dullæ neruo-
rum octa-
ui series.

PRIMUM thoracis nervorum par, inter septimam ceruicis uertebrae et thoracis primam, quinque humiliorum ceruicis parium modo exiliens, superioribus dorsalis medullæ neruorum paribus comparatum, opportunè octauum nuncupabitur. Hoc itaque simulatque excidit, in duos impares diductum ramos, posteriorē, qui & gracilior est, retrorsum ad spinam inter musculos uertebrae hic adnatos reconditū detorquet, à quo in progressu furculos accipit radix musculi à prima thoracis costa in trasuersos ceruicis uertebrae processus inserti, ac ceruicem in latus (uersus anteriora tamen magis) inclinantis. Dein & qui ceruicis capitis que in posteriora motibus præficiuntur musculi, ab hoc ramo octauui paris furculos adipiscuntur. Quod autem eius rami septimæ ceruicis uertebrae spinam contingit, extrorsum ducitur: & rursus transuersim à spina abscedens, propagines offert humiliori sedi eius musculi qui scapulam mouentium secundus ac maior enumeratur. Insuper & musculo scapulae basi inserto, scapulamq; ad dorsum trahenti, ac demum illi

illi quem hominis thoracē mouentiū tertium recessuimus. At anterior octauui paris ramus, posteriori longè insignior, septimi, sed magis adhuc interdū noni paris nō minimā portionē cum ipso congregientem suscipit, totusq; uariè uicinis paribus commixtus, si unicam ipsius dempseris propaginem, in manum fertur. Ex demissiori namq; ipsius sede ubi iam proximis paribus se commiscuit, propaginem antorsum emittit, quæ secundum primæ thoracis costæ ductum ad pectoris ossis usq; summum perlata, in progressu furculos dispensat thoracis musculo à clauicula in primam inserto costam. Præterea huius propaginis terminus in illos digeritur musculi, qui à pectoris ossis summo principiū ducentes, sursum exporriguntur, tum ad mamillarem capitis processum, tum ad os uel imagini comparatū, & ad laryngis cartilaginem scuto non absimilem. quanquam interim & his musculis à sexto pari neruorum cerebri soboles offerantur, ut & à primo intercostali neruo, quem mox noni paris propagine esse dicam. Quæ autem octauui paris in manum sit series, cum reliqua manus nervorum explicatione persequar, id & hoc loco subiungens, ab octauo pari, seu potius quarto manum petente neruo, quum is alam accedit ex posteriori ipsius regione etiam ramos pullulare, in cauum scapulae regionem digestos. Nonum par inter primam & secundam thoracis uertebra originem ducens, octauui quoque paris ritu ramum in posteriora ablegat, simili quodammodo ratione atque posterior octauui paris ramus digerendum. Deinde non minimam sui partem octauo porrigenſ, uti suo dicam loco, in manum fertur. reliquam uerò ipsius portionem primo costarum interuallo offert, quæ secundum primæ costæ ductum ad pectus usque fertur in progressu, ut & reliqui costarum interuallis exporreciti nerui, soboles diffundens in musculos thoraci incumbentes. Porro decimum, undecimum, duodecimum, & reliqua ad primum usque lumborum, seu uigefimum par, subsequētia, eadem quodammodo serie digeruntur. Quippe omnia mox atque uertebrae lateribus exiliere, bipartitō scinduntur, ac minor graciliorq; ramus retrorsum ad uertebrae spinas detorqueatur, inter musculos uertebrae adnatos latitans. Sunt uerò illi, quos dorſi & thoracis motibus hic præesse retulimus. Videlicet humani thoracis motorū quartus, in canibus uerò & simijs sextus: deinde dorsum mouentium sexti paris alter, mox et alter octauui paris, & circa superiores thoracis uertebrae alter primi, & secundi paris caput mouentium, & alter tertij paris, & alter quoque quartij paris musculorum dorsum priuatim mouentium. In hos enim musculos thoracis nervorum posteriores rami sparguntur: ueruntamen in illos tantum non absumentur, ac quum iam spinarum attingere apices, extrorsum properat, inter mutuum dextris sinistrisq; lateris musculorum congressum procidentes, atque in musculos postmodum digesti, qui ab illarum quas contingunt spinarum apicibus principium mutantur: & quorum classe (præter aliquot nuper commemoratos, præcipuè autem alterum primi paris musculorū caput mouentium) sunt, musculus scapulam ad dorsum trahens, totiq; scapulae basi insertus: & humilior pars eius musculi, quem secundum scapulā mouentiū enumeramus, ac monachorū cucullis cōferimus, qui hac parte scapulā deorsum uellit, mox humani thoracis motus opificum quintus, & is etiam qui brachium deorsum dorſo adducit. Et præterquam quod à posterioribus horum parium ramis furculi in musculos digerantur, etiam aliquot in cutem dorſo inſtratam contendunt, at minus frequentes quā nerui in manus, aut pectoris, aut colli cutem pertingentes. Cæterum anteriores præsentium parium rami furculos offerunt sexti paris nervorum cerebri ramo sub tunica costas succingente costarum radicibus exporrecito, illisq; furculis ad aucto. Dein præsentēs rami costarū exporriguntur interuallis, uena item quæ arteria concomitati, & proprio sinu costarum interiori inferioriq; sedi inſculpto uecti, secundum costarum ductum in anteriora properant. Rami enim ueris exporreciti costas, ad pectoris usque os pertingunt: rami autem secundum spurias delati costas, haud unā cum illis cessant, uerum in abdominis usq; anteriora super peritonæum repunt. Ab his ramis in progressu sparsa admodum propaginum series in musculos thoraci adſtratos diffunditur, & quorum numero secundus est thoracem mouentium, & qui brachium pectori admouet, & qui scapulam pectori adducit, & qui brachium deorsum uellit, & obliquè descendens abdominis musculus. In hos enim musculos propagines ab intercostalibus neruis offeruntur, singule tanta industria ad costas, & uenas, ac arterias, & ligamenta reflexæ, ut ad amissim musculorum quibus porriguntur, fibrarum incessus retineant. Atque ut his musculis thoraci inſtratis ab intercostalibus neruis propagines exhibentur, sic à neruis spurias costas superantibus, soboles quoque abdominis musculis communicantur, fibrarum etiam illorū quibus attenduntur musculorum obseruantes. Porro à propaginibus musculos implicantibus, neruuli etiam thoracis cuti offeruntur, non quidem certa neq; nunquam aberrante serie, sed sparsim, eoq; prorsus modo quo errantes ualorum rami, a Graecis nuncupati, digeruntur. Vt cunq; uerò uaria, neq; sibi constans sit

Noni paris
series.

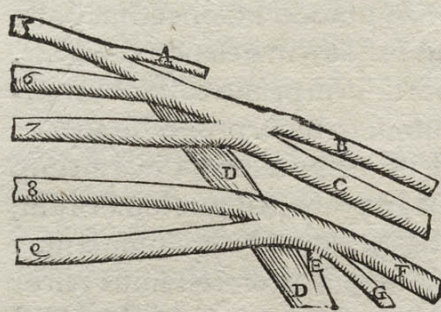
Reliquorum
parium & tho-
racis uerte-
bris proſilien-
tium series.

Nervi papil-
lam petentes.

fit eiusmodi nervorum cutem petentium series, Natura tamen verita, ne tenero adhuc infanti lac familiare illius alimentum, à matre exigenti papilla nonnunquam atrocius denegaretur, exatum papillis sensum impartiri voluit, quo tenero infanti laborum mollisq; linguae contactus, papillam voluptate afficeret, qua homines illecti, hanc promptius fugendam contrectandamq; offerant. Ac proinde à nervis ferè qui quartum costarum perreptant intervallum, propagines diffunduntur in musculum, cuius beneficio brachium pectori adducimus: atq; ab illis propaginibus furculi in papillam pertingunt, simili qua penis efformatur substantia constantem. Cæterum ut præsentis furculi duodecimo nervorum pari quodammodo peculiare censendi sunt, ita sanè decimo octavo & decimonono paribus id priuatim ascribendum venit, quod furculos offerant principio sexti femur mouentium musculi, quod hinc è vertebra lateribus pronasce iam multo antè commemorauimus.

NERVORVM IN VNIVERSAM manum series. Caput XIII.

PRÆSENTI figura plexum, de quo in Capitis contextu mox in initio agetur, & qui supra primam thoracis costam anteriori in facie consistit, nudum exprimere ita conatus sum, quemadmodum in postrema Anatomie mibi Patavii occurrit. Ut uero delineatio esset conspectior, omnes ramos à quinto, sexto, septimo, octavo & nono paribus aliò quàm in brachium deductos, resectos finxi, quemadmodum etiam à cadauere ex quo hanc tabulam desumpsi, eos absecueram. Non est tamen, cur quis in omnibus hominibus huiusmodi prorsus plexum se observaturum arbitretur, quum is mihi admodum uariis inter secundum occurreret.

Characteres autem quibus hæc figura insignitur, ita se habent.

- 5, 6, 7. Radices sunt parium nervos constituentium, qui brachium subeunt, illic resectæ, quæ à vertebra iam prociðere. Nervi uero brachij illic sunt abtruncati, ubi iam in brachium prolabantur.
- A Portio est quinti paris, à qua tandè nervus deducitur, qui brachij subeuntium primus numeratur.
- B Secundus nervus. C Tertius nervus.
- D Quartus nervus, qui hic ex posteriori sede prodiit congressus quinti paris & sexti, portionemq; assumit ex posteriori sede congressus septimi paris, ac deinde sub octavi paris noniq; congressu prorepens, etiam ramum E insignitum ab illo progressu ita atque hic expressimus assumit. A quibus uero commixtionibus congressibus ueliqui nervi prodeant, etiam absque characterum opera notum est, modo illis quæ brachium petunt, unum adhibeam characterem.
- F Quintus brachium petens nervus.
- G Sextus brachium petens nervus. Verum ut hunc plexum adhuc accuratius observes, non pigeat figuram intueri, quam huius quarti libri calci insuendam duximus.

A quibus
paribus ner-
ui in brachium
ducuntur.

Implexus ner-
uorum brachi-
um aditum.

brachium à quinto, sexto, septimo cervicis nervorum paribus, ac deinde à primo secundoq; thoracis seu totius dorsalis medullæ vertebrae contentæ octavo & nono paribus sex nervi digeruntur, quorum seriem profèctuar mox atq; Naturæ operum studiosos admonuero, ut accuratè nervorum in brachium porrigendorum originem contemplantur: ita enim nervi brachium adituri, statim ab ortu ad vertebra latera permiscuntur coeuntq; & rursus inuicem dirimuntur, ac denuò congregiuntur: ac postremo separantur, ut ne utiquam dicere queas, quis nam brachij nervus ab hoc illo uel pendeat pari. At uerius quodammodo sex præcipuos nervos ab illa commixtione nervorumq; congrege ac cõtextu reticulari principium ducere astrues. atq; hic implexus tam elegans est, ut ab illius effigie chordulas Cardinalium galeris appensas, artifices primum miscere committereq; didicerint. Quod autem Natura artificio hoc peculiari & incredibili spectatuq; iucundissimo utatur, quo nervos longissimo progressu deducendos, duriores ac iniurijs ferendis pertinaciores reddat, neminem ambigere existimo, potissimum si implexus nervorum crus petentium prius spectauerit, neque nimium interim Galeno in primo Affectuum locorum libro acquieverit.

Cæte-
ræ, ubi

Cæterum primus brachium subiens nervus, eius quintiparis nervorum certicis rami soles est, qui in musculi brachium attollentis sedem à scapulæ spina pronatam digeritur. Atque hæc soboles tantum in externæ brachij regionis cutem paulo sub medio longitudinis brachij diffunditur, inibiq; cessat. Quippe inferiorem huius regionis cutem alia exilis propago implicat, quæ prædictæ nuper sobolis modo ex alto emergens ab eo editur nervo, qui nervorum brachij quartus erit. Atque hæc propago non solum dictæ iam cuti furculos offert, sed & illi cuti soboles deriuat, quæ sedem externam posterioremq; cubiti ad humerum articuli amplexatur. Præsentis nervi, ut & omnes quoque cutem accedentes, membrana suffulciuntur, quam cum multis alijs dissectionum professoribus carnosam uocare libuit, atque inter hanc & cutem prorepunt in homine multo adipe etiam immerfi, membranamq; illam cuti pertinaciter committentes, ac pilorum modo interim graciles. Deinde non eandem perpetuò in situ, numero & crassitie retinent seriem, sicut in maioribus uasis: neque parem numerum, neque situm, neque magnitudinem accuratè obseruari, iam antea relatum est. Porro cæteri quinque nervi per axillam brachium subeunt, atque in plures ramos quàm primus sparguntur, singuli maiores crassiores uel spectantur. Secundus itaque brachium petens nervus, ab implexu quem nervos brachium subituros ad vertebra latera efformare dixi, principium ducit, atq; ita nemo hunc nervum alicui pari uerè ascribet, quod non uno, sed pluribus nervorum paribus textus ille constituatur. Cæterum præsens nervus brachium sub musculi cubiti flexentium anteriori ingreditur. Vbi enim duo illius musculi capita inuicè sunt coitura, nervus ille primum in brachium fertur, quo etiam loco musculi brachium pectori adducens insertionem secundum humeri longitudinè molitur, ut etiam musculi brachium attollens transversim inibi humero implantatur, præter insertionem quam hac propemodum regione musculus tentat, qui ab humiliori scapulæ costa pronatus brachij in posteriora allicit, ac demum eius quoque musculi, cuius beneficio deorsum uersus dorsi humiliora brachium agitur, insertio secantibus inibi occurrit. Secundus igitur brachium petens nervus, priori cubiti flexentium subditur musculo, & sub interiori eius capite quod à scapulæ processu anchoræ speciem referente originem ducit, occultatus, utriusque eius musculi capitibus furculum offert, ac decliuis prorepens sub posteriori nuper commemorati musculi sede reconditur. Quas uero propagines dein diffundat, ubi & tertium nervum huc sermone deduxero, subiiciam. Tertius nervus secundo humilior, ex illo quoque prodiit complexu retine, quod iam prius à nervorum radicibus brachium adeuntibus confici diximus. Nervus iste quum alam perreptat, ramum promittit inter musculum brachium pectori adducentem, & illum quo brachium attollitur, cuti exporrectum, quæ illorum musculorum obducitur lateribus, quæ illi se mutuò contingunt. Simulatq; uero tertius nervus humero appropinquat, mox etiam cubiti flexentium anteriori musculo cooperitur, atque simul cum secundo nervo deorsum properans ramulum capiti præbet musculi cubiti flexentium posterioris, quod etiam interdum & à secundo nervo propagine quadam donatur. Cæterum Galenus asserit, à tertio præpositi nominis diduxit, tantam propaginem diffundi, illamq; secundo nervo cõmisceri, quanta secundum dinervi portio est, hæc sub anteriori cubiti flexentium musculo prorepens. Deinde subdit, se semel obseruasse, à tertio nervo ad secundum nullam communicari propaginem. Nos sanè aliquoties utrunque animaduertimus, sed multo sæpius & perpetuò quasi in homine, à secundo nervo propaginem notatu dignæ crassitudinis ad tertium nervum depromptam spectauimus, qua tertius nervus crassior ualidiorq; reddebatur. Vtunque uero sit, siue tertius secundo propaginem impartiat, siue à secundo (quod uerius duco) ad tertium propagine pertineat, siue etiam nullus secundi cum tertio congressus fiat, secundus nervus perpetuò deorsum ad anteriorem articuli cubiti sedem contendit, musculo cubiti flexentium anteriori tectus, & in progressu ab externo ipsius latere ramulum spargens in caput musculi ab humeri osse principium ducentis, & radio ad brachialis radicem inserti, radiumq; in pronum mouentis. Quum primum uero secundus nervus ad anteriorem usque cubiti articuli sedem cubiti flexum pertingit, secundum externum latus tendinis musculi cubiti flexentium anterioris ad carneam ducitur membranam, in cutem dissipandus. mox enim atque ab alto emerit, in duos crassitie impares secatur ramos, quorum unus qui gracilior ac superior est, aliquoufque cum humeralis uenæ ramo secundum radium ad mediam usque cubiti longitudinem exporrecto, ac dein uersus ulnæ appendicem tendenti deducitur, uniuersam cutem radio incumbentem prætenuibus furculis intertexens, quorum præcipuus inferiorem radii appendicem superans, ad secundum usque pollicis pertingit internodium hinc, uti & toto progressu, inter

Primus ner-
uus.

Nervus cu-
tem subeuntis
non eandem ser-
iem per propa-
nes referent.

Secundi ner-
ui ingressus.

Tertij ingres-
sus.

Secundi cum
tertio cõgres-
sus.

Li. 3. de Ad-
mi. dissect.

Reliqua secti-
di series.

inter carneam membranam & cutem repens, sobolesq; tenuissimas diffundens. Huic furculo pollicis exporrecto interdum ramuli accedunt, permisceturq; ab his secundi nervi propaginibus, quas modo internæ summæ manus cutem adire scribam. ^k Humilior enim crassiorq; ramus eius secundi nervi diuisionis, quæ iuxta cubiti flexum perficitur, statim in duas quoque dirimitur propagines, sub^l media prorepentes uena ab humerali ad communis uenæ constitutio nem proficiscente. ^m Vna harum propaginum quam elatiorem appellare nihil prohibet, postquam dictæ iam uenæ succumbens, adⁿ uenæ communis usque originem obliquo ductu accessit, relicta uena cuti subtenditur, & in descensu elatius ad radij sedem nonnihil oblique ascendens, secundum internum latus^o musculi oblongi & radio proprij ad brachialis usque radicem perfertur. ^p Altera propago, quam memoriæ doctrinæq; gratia in scholis humilior nuncupo, magis oblique quam medium cubiti flexus aut uenæ communis origo consistat, deorsum fertur, ac tandem uenæ maioris cubiti sedis cuti potissimum oblatæ attensa, ad brachiale usque^q prorepat, in multos exiles furculos in progressu absumpta. Nam priusquam longo ductu in cubiti regionem feratur, in duos præcipuos partitur ramos, quorum^r unus quodammodo radij regioni exporrigitur, alter uero ulnæ, ac uterque crebro brachiale superat, ramulos in cutem internæ summæ manus sedi dispargens. Dein ab illis ramulis qui Veneris monticulum descendunt, interdum soboles in externam manus sedem excurrunt, nervulis^s commiscendæ cutem primi pollicis internodij externæ regioni obductam implicantibus, atque in hunc modum secundus absumitur nervus. Tertius autem nervus simulatque secundi nervi^t propagine adaugetur, frequenter^x ramulum in cutem dispensat, anteriori brachij sedi hîc obnatam. Hinc uti ab initio in alto repositus, cubiti flexum accedit, æquali propemodum intervallo in progressu à secundo distans, ac interiori sedem sibi uendicans. Tertius enim nervus non adambulans per mediam cubiti flexus sedem in cubitum delabitur: uerum anteriori sedi insidet^y tuberculi interioris humeri, ac super internum latus quodammodo uehitur infertionis^z musculi cubiti flexuentium posterioris. Quum uero hanc transcendit infertionem, in multas^a dirimitur propagines, seriatim tunc recensendas, ubi^b quintum nervum ad cubitum usque sermonis serie deduxero, qui unâ cum tertio in musculos digeritur, sedem cubiti interiori occupantes. Quartus nervus à reticulari illo neruorum iuxta uertebrarum latera implexu principium quoque ducens, omnium neruorum qui in brachium porriguntur longe^c crassissimus est, & similiter atq; tertius occultatus cum ipso in brachium properat, axillari uenæ & magnæ manus arteriæ attensus, moxq; insignes utunque soboles^d musculis distribuens, quorum ministerio cubitum extendimus. Priusquam uero præfens nervus ad medium usque longitudinis brachij pertingat, oblique retrorsum^e ad humeri os contorquetur, hoc & musculos cubitum extendentes intercedens. Verum anteaq; penitus reflectatur, ab interno ipsius latere^f propaginem emittit, quæ^g inter musculos cubitum extendentes & posteriorem cubitum flexuentium in internam brachij sedem procidit, uniuersa in huius sedis cutem absumenda, furculosq; partim sursum partim deorsum multiplici serie sparsum. Porro ipse quarti nervi truncus, ad eum modum secundum humeri posteriora reflexus, sensim ad externâ brachij sedem properat, ac ab externo latere^h propaginem edit, quæⁱ inter anteriorem cubitum extendentium musculum & caput oblongi musculi radium in pronum ducentis ex alto emergens, in cutem dispensatur externæ brachij & cubiti articuli sedi obductam. Quum primum autem quartus nervus in alto semper latitans, ^m exterius humeri contingit tuberculum, posteriori ipsius sedi innititur, in qua huius nervi nomineⁿ sinum à Natura priuatim exculptum diximus, quò nervus musculis occultatus, atque hîc in frequentem sobolem spargendus, tutò ueheretur. Mox enim atque nervus ille in cubitum ducitur, ramum promit, qui ex alto emergens, errabundo ductu sub cute ad brachiale usque prorepat, frequentes furculos in progressu educens, à quibus cutis externam cubiti sedem obtegens intertextitur. Deinde quartus nervus in duos^p discinditur truncos, in profundo, ut & ipsorum radix, reconditos. Horum^q alter altero elatior est, ac radio exporrigitur: alter autem qui humilior consistit, secundum ulnam deorsum fertur. Elatior penitus^r inter superius latus musculi bifido tendine brachiale extendentis, & exterius inferius uel latus musculi longi radium in pronum ducentis ad brachiale contendit, in progressu graciles ramulos utrisq; quibus attenditur occultaturq; musculis comunicans. Vbi uero elatior hic ramus brachiale accedit, per^s transuersum properat ligamentum, in externa radij sede bifido tendine brachiale extendenti obductum. Caterum mox atque præfens quarti nervi ramus externam brachialis sedem^t cōtingit, in duas dirimitur propagines, quarum altera duplici furculo externæ pollicis regioni offertur, altera uero in duas secta soboles, unam indici porrigit in ipsius externam sedem duplici quoque furculo absumendam, alteram autem medio largitur digito, eam simpli

Tertij nervi
ad cubiti usque
flexum pro
gressus.

Quartij nervi
in brachium
ingressus, ip
siusq; series.

simplicem indiuisamq; interno lateri exterioris sedis eius digiti applicans. ^x Demissior ramus quarti nervi iam cubitum ingreditis in duos ramos^y sectionis, qui ulnæ exporrigitur ilico frequentes educit soboles, ac primam donat capiti^z musculi indicem, medium & anularem extendentis, secundam capiti^a musculi cuius auxilio minimus extenditur digitus, tertiam autem offert^b musculo brachiale simplici tendine extendenti. In ipso autem secundum ulnam pro cessu præfens ramus^c tribus musculorum principijs ab ulna originē ducentibus^d propagines exhibet, ac eorum quidem principiorum primus musculus est, qui radium in pronum ducentium breuior uisitur: mox ille qui triplicem diffundit tendinem, ac unum brachialis ossi primum pollicis os sustinenti innectit, secundum primo pollicis ossi, tertium secundo pollicis ossi & tertio. Dein musculus, qui tribus pollicis ossibus insertus, pollicem extendendo uersus indicem ducit. Mox musculus, cuius beneficio index, ac interdum quoque medius à pollice extrorsum oblique aguntur. Horum nanque musculorum principijs seriatim ab ulna pronascentibus, à præfenti quarti nervi ramo soboles offeruntur, accuratè fibrarum eorum musculorum ductum obseruantes, qui oblique ab ulna uersus radium pertinet. Quod uero huius rami^e reliquū est, brachiale non descendit, multoq; minus in minores absumitur digitos, sed uniuersum hîc ad brachialis radicem cessat, aliquot furculis brachialis cum cubito articulū implicans. ad hunc sanè modum quartus nervus in ramos spargitur. Porro^f quintus nervus à cōmemorato iam sæpius nobis plexu inferius quam quatuor hæcenus descripti, principij nanciscitur, ac quarto attensus per axillam in brachium fertur, nullas omnino soboles cuiquam brachij parti distribuens. Nam indiuisus inter musculos cubitum extendentiū interiorem, & cubitum flexuentium posteriorem secundum internâ brachij sedem occultatus tantisper porrigitur, dum^g internum humeri contingat tuberculum, ad cuius posteriorem reflectitur sedem, hîc priuatim exigens^h sinum, quo aptè in cubitū uehitur. Quemadmodum enim tertius nervus anteriorem humeri tuberculi sedē occupare dictus est, ita sanè & quintus hîc nervus in posteriori sede eius tuberculi consistit, pariq; quodammodo serie cum tertio digeritur. A duobus nanq; præsentibus nervisⁱ propagines omnibus offeruntur musculis internam cubiti sedem occupantibus, qui & ab interiori tuberculo humeri, & ab ipsa ulna radioq; principium mutuantur. Ac à tertio quidem nervo potissimum soboles sparguntur in^j musculum secundos quatuor digitorum articulos flexentem, & illum qui tertios eorumdem digitorum flexit articulos, mox^k illum qui tertij pollicis ossis flexus est autor, deinde propago quoque à tertio nervo^l illi porrigitur musculo, qui ab interno humeri prodiens tuberculo, ac postbrachialis ossi indicē sustinenti insertus, brachialis flexus opifex habetur. Verum is musculus etiam à quinto nervo furculum subinde alci ficit, ut & omnes ab interno humeri tuberculo pronati, ex quorum classe præter nuper cōmemoratum^m is censetur, qui tēdine lato summæ manus internæ cuti subnascitur, deinⁿ qui quartum brachialis ossi insertus brachiale flexit, mox^o qui radium in supinum ducentium superior describitur. Porro quintus & tertius nervi etiam si sparsam hanc propaginem deriuent seriem, penitus hîc non absumuntur, uerum utrorumque singuli adhuc supersunt rami, insignes sanè, & in plures furculos distuendendi. Ac tertij quidem nervi^p ramus inter musculum quatuor digitorum secundos flexentem articulos, & illum qui tertium pollicis os flexit, radio exporrigitur, unâ cum^q uena ac arteria hæc deductis ad brachiale properans, & transuersum permeans ligamentum in brachialis interna sede tendinibus obductum. Iste tertij nervi ramus furculos, sed nimis quam obscuros, quibusdā musculis exhibere dicitur: qui in extrema manu repositi, digitorum motibus quoque præfunt. cuiusmodi^r is est quo pollex ab indice maximè abducitur, dein^s quo pollex indici proximè adigitur, & duo pollicis primū flexentes internodiū, & tres secundi ipsius internodij flexus opifices, mox^t qui indicem ac medium pollicis adducunt, ac^u duo qui indicis primum flexunt articulum, ac interior denique primum medij digiti os uiuipius attenduntur, quam inferantur, aut etiam superficietenus adnascantur. Ipse tamen tertij nervi ramus in uola tres notatu dignas & insignes quoque emittit propagines, quarum prima pollicis internam accedit sedem, in duos prius dissecta furculos: secunda etiam binis furculis internæ indicis sedi implicatur, tertia uero simplex interno tantum lateri interioris medij digiti sedis exporrigitur. Porro quinti nervi^v ramus ulnæ attensus inter musculum secundos quatuor digitorum articulos flexentem, & illum qui eorumdem digitorum tertios articulos flexit, ad brachiale ducitur, uena etiam & arteria cōcomitatus, quæ ulnæ exporriguntur, atq; ad uolam per transuersum brachialis ligamentū tendunt. Hic ramus simulatque ligamentum id superauit, unam propaginē in duos diuisam furculos minimi digiti internæ sedi comunicat, ac unam similiter in duos furculos diremptam internæ sedi anularis digiti offert, mox unam

P quoque

Quinti nervi
in brachium
gressus, ipsius
que series cum
tertio.

quoque medio digito communicat, quæ in diuisa externo applatur lateri, internæ medi digiti sedis. Nisi forte uti non infrequenter accidit, à tertio nervo duæ soboles indici offerantur. Præter has quinti nervi propagines nullas in extremæ manus musculos spargi animaduertitur, in illos dico qui anularem & minimum ad pollicem ducunt, qui primum os minimi & anularis flectunt, cum externo musculo primum medi digiti os flectentium, & illo qui minimum à cæteris digitis in latus remouet. Nam, uti prius monui, his musculis nervi potius attenditur, quàm adnascuntur. Porro quinti nervi præfens ramus ad hunc modum nō totus absumitur, uerum nō perfunctoriè expendendam promit propaginem, paulo inferius quàm medi ulnæ longitudinis consistit. quum enim ramus hic ulnæ medium emensus est, ab externo ipsius lateris propaginem illam deducit inter musculum brachiale flectentium inferiorem, & inferiorem brachiale extendentium. Propaginem hinc ex profundo elabens secundum ulnam in externam sedem cubiti porrigitur, & quum externam brachialis sedem contingit, in externam regionem illorum digitorum ramulos spargit, in quam quartus nervus nullas soboles promittit. Diuiditur itaq; ea quinti nervi propago in tres ramos, quorum primus duplici furculo externam minimi digiti sedem adit, secundus duplici quoque furculo externæ sedis medi digiti, & internam latus anularis furculos assumere, quinto tunc duas tantum propagines internæ minimi digiti sedis & unam anularis interiori sedi porrigit. Atque dictam sanè nervorum in extremam manum seriem non iniucundè in te ipso obseruabis, modò ad amissim nervos pollice alterius manus, aut cubiti innixi, ad os ita compresseris, ut animalis spiritus transitu compressione cohibeas, ac pars cui nervi inferuntur stupefeat. Fit uerò id iuxta cubiti articulum nō multis intestum uelutibus, aut (ut in obesis mulieribus) multa adipe inuestitum cōmodissimè. nam si pollice quartum nervum aliquandiu compresseris, senties externam pollicis & indicis sedem & internam quoque latus exterioris sedis medi stupefcere. Quod autem quartum nervum compressurus ui pollicem inter posteriore ulnæ processum externum humeri tuberculum impingere oporteat, neminè latet, qui modò surda aure quarti nervi seriem non obaudiuerit. Si uero pollicem ad superiorem interioris tuberculi humeri sedem quintum nervum compressurus, ui ad moueris, mox interna externaq; sedes minimi digiti & anularis & inferior medi stuporem experientur. At si maiori conatu anteriorem interioris humeri tuberculi sedem compresseris, atque ita tertium nervum obstruxeris, ilico interna sedes pollicis & indicis & pars medi stupore labora bunt. Quum uerò hæc exploras, perpende periter, quàm leue sit nonnunquam motum integro adhuc sensu perire, & sensum quoque motu adhuc integro aboleri. Nam ut cæteros taceam nervos (& ne à reconditis magis exempla petam) da uulnere aut alio affectu quartum nervum, quā is secundum humeri posteriora reflectitur, aut etiam quā à reticulari plexu ad uertebrarum latera consistenti exorditur, præscindit, aut aliàs ex humoris affluxu eiusq; generis malo quopiam ita uiciari, ut animalis spiritus cum ipso non deducatur, & quintus nervus interim illæsus (uti factu est facillimum) ac integer sit, non ne minimi digiti & anularis extensio perdetur: illorum sensu integro? Nam quintus nervus sensum suppedians illæsus est, at propter quarti uicium musculorum digitos extendentium munus intercidit. Quid si casu quintus nervus, integro interim quarto, cōtus, aut alioqui oblatrus fuerit: non ne paruus digitus & anularis stupefcet, ipsorum interim motu haud corrupto? Atque ut hæc de quarto nervo & quinto exempli gratia proposui, ita sanè illi quem nervorum series & musculorum natura non fugiunt, expendere confingereq; promptissimum est, qui sensus illæso motu aliquando aboleatur: aliquando autem seruat sensu, motus corrumpatur. Neque necessum est eo defecit, quod maior uis animalis ad motum, quàm ad sensum requiratur: & multo magis irridenda est Anatomi corum principis ratio, quā is confingit quosdam nervorum furculos motui tantum, alios autem sensui præesse. quasi uerò quis nervorum furculus sensu tactus destitueretur. Cæterum quum hæc alio spectent, sexti nervi (qui adhuc enarrandus superest) seriem quoque perstringemus. Istius principium ab infima retis iam sæpius dicti sede enascitur, & in coniugatus per axillam in brachium properat, nullibi in alto reconditus, sed cuti internæ brachij sedis substratus, ad internum humeri accedit tuberculum, in progressu conterminis eius quam perreptat cutis partibus frequentem depromens sobolem. Ad interius uerò humeri tuberculum, in plures partitur ramos uenæ axillaris propaginibus partim incumbentes, partim quoque substratos. Hi deorsum numerosa propaginum serie secundum ulnam digeruntur, inter cutem

Qui circa se
dionem nervo
rum in manus
series experiri
possit.

Sensum ser
uato motu pe
riri, & cōtra.

Lib. de Affe
ctorum locorū
cognitione.
Sexti nervi
in brachij in
gressus ac se
ries.

& carneam membranam deducti, & priusquam brachiale contingat cessantes, perpetuoq; secundum inferiorem cubiti regionem seu ulnam exporrecti. Præfens nervus crassitie secundum respondet, ubi is cubitum accedit. Quintus autem nervus tertio congruit, uti etiam secundus, qui priusquam sui portionem tertio offert, crassius uisitur. Atque hi sexto fere quintuplo crassiores sunt: omnium autem plenissimus est, quem quartum enumeravi; quemadmodum summè etiam gracilis occurrit, qui primus recensebatur.

QUINQUE PARIVM NERVORVM

è lumborum uertebreis prodeuntium series.

Caput XV.

DORSALIS medullæ lumborum uertebreis complexæ nervi, in hoc thoracis uertebrearum nervis magna ex parte conueniunt, quod à singulis rami retrorsum ducantur in musculos uertebreis adnatos sparsi. Committitur autem hic uertebreis musculus humani thoracis motorum quartus, dein dorsum mouentium undecimus, ac demum qui huic subternitur decimustertius. Atque his musculis propagines à posterioribus ramis offeruntur, quum illi adhuc reconditi ad uertebrearum spinas ducuntur. Quando autem rami ex mutuo utriusque lateris musculorum connexu, atque ab ipsis spinarum apicibus procidunt, ad latera denuo excurrunt, cuti & musculo præcipue intertexti, cuius ope brachium uersus dorsum humiliora agimus. Anteriores autem horum parium rami in abdominis musculos, ac illum qui brachium uersus dorsum humiliora detrahunt, ipsamq; adeo cutem disseminantur, ut & in musculum dorsum motus autorum nonum, & cum qui femur mouentium sextus mihi numeratur. Dein à uigesimo primo pari, seu secundo lumborum, una cum feminaria sui lateris arteria perquam exiguus furculus ad testem ducitur, si modò à sexti paris neruorum cerebri ramis costarum radicibus exporrectis, atque in intestina propagatis nullæ soboles ad testes pertingant. nam & ab illis ramis interdum furculos testibus exporrigi animaduertimus. Quinetiam ab anterioribus ramis trium primorum parium ex lumborum uertebreis profluentium, furculi etiam diffunduntur, qui nuper dictos sexti paris ramos costarum radicibus exporrectos accedunt, illosq; adaugent. A tribus uerò humilioribus è lumborum uertebreis elabentium paribus, non minimi crus accedunt: quæ autem serie in illo digerantur, secundo ab hoc Capite exequatur.

NERVORVM E SACRO OSSE PRO fluentium series. Caput XVI.

QVAM concinnè Galeni ossis sacri descriptiones inuicem, ac demum hominis ossi congruant, primo explicuimus libro, addentes quoque inter sex hominis sacri ossis ossa anteriori & posteriori sede bina exculpi foramina, adeo sanè ut hominis neruorum series à canum & caudatarum simiarum serie plurimū discrepet. Ac primum quidem par in hominibus quàm quadrupedibus inter os sacri ossis primum, & infimam lumborum uertebream ea prorsus ratione qua neruorum paria è lumborum uertebreis egredientia procidunt, ac mox ab egressu ramum in posteriora non secus atque superiora paria diffundit, qui etiam similiter atq; posteriores illorum parium rami, digeritur. Priuatim uerò à posteriori regione primi paris sacri ossis propago utcunq; insignis in musculos spargitur, ab illo offe principium ducentes, potissimum autem in primum femur mouentium. Dein eius propaginis soboles non penitende in cutem clunibus obductam deriuantur. Anterioris uerò præfentis paris portio, neruis in crus deducendis permiscetur. Non enim tota in crus absumitur, quum ab illa ramus secundum internam ilium ossis sedem exporrigatur, furculos offerens abdominis musculis & illi pariter musculo, quem ab interna ilium ossis sede pronatum femur mouentium septimum recensui. Cæterum quinque humiliora paria peculiari procidunt ratione. nam priusquam ex ipso offe elabantur, gemina ab utroque latere sunt, & unus nervus utrobique à singulis paribus in anteriora procidit, & unus item utrobique retrorsum: atque hæc series in hominibus uisitur. In simijs uerò & canibus secus quàm in cuniculis, uti tria tantum in illis sacri ossis neruorum sunt paria, sic etiam duo solum inferiora antè postèriusq; excidunt. Dein reliqua paria (quæ in canibus & caudatis simijs cernuntur numerosa) ab ossis coccygis lateribus

Neruum
crassities.

Fig. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Fig. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

bus in eum modum prodeunt, quo ex thoracis & lumborum uertebis nervi egrediuntur, quum interim ab hominis osse coccyge, ne unus quidem exiliat nervus. Adeo sane ut minime mirandum sit, si ego à Galeni sententia in libro de Ossibus, & in horum nervorum paribus recensendis procul declinem, quum is suis sectionibus fidens siniarum potius quam hominum nervos prosequatur: secus ferè atque in libris de Vsu partium, quos ex aliorum sententia multis locis illum cōscripsisse nulli non constat, qui sedulo ipsius loca, ac demum simia sectionem hominis sectioni confert. Quinque igitur sacri ossis inferiora paria nervos in posteriora excidentes ad musculos potissimum digerunt, qui ilium ossis & sacri ossis posteriore occupant sedem, ex quorum classe in dextro latere est musculus dorsum mouentium¹ undecimus, ac dein² decimus tertius, præter membraneum initium³ musculi brachium ad dorsum humiliora agentis, & quartum humani thoracis motorum. Item⁴ quatuor primi femur mouentium, ac cutis denique clunibus obducta, quæ ipsa quoque propaginibus aliquot ab illis nervis donatur. Anteriores uero nervi uariè magis digeruntur: siquidem tres superiores, primi paris modo in crus (uti subsequenti narrabo Capite) properant. Duo autem humiliores nervi, qui sexti septimique parium propagines sunt, in animum musculos digeruntur. ad hæc, in uteri ceruicem frequenti sobole, uti etiam in uirorum uesciæ ceruicem penem uel, pertinent. Nam uesciæ ac uteri item fundus plerumque⁵ nervulos ab illis mutuatur ramis, qui à sexto pari nervorum cerebri costarum radicibus sub tunica costas succingente exporriguntur. Terminus uero dorsalis medullæ ex sexto sacri ossis osse procidens, nervi ritu mihi haudquaquam digerit uisus est, etiam si à quibusdam hunc nervum coniuge carentem uocari nō ignorem. In homine tamen, cuius sacrum os quinque tantum efformari uidebatur ossibus, medullæ dorsalis terminus ab osse procidens unum utrinque diffundebat surculum, hac ratione sexti paris sacri ossis uices supplens.

NERVORVM FEMVR, TIBIAM ET pedem aduentium distributionis ratio. Caput XVII.

Quatuor nervi
uos crurum
series.

Primi nervi
series.

Secundi nervi
series.

CRURI iuxta femoris initium à dorsum medullæ lumborum uertebis & osse sacro complexæ nervorum paribus, quatuor nervi offeruntur, à regulari quodammodo plexu perinde procidentes, atque præcipuos brachium petentes nervos pronasce iam antea relatum est: quanquam magis uariis in ceruice, quam hic ad lumbos sacrumque os implexus uisitur. His nervis non eadem obtigit crassities, multoque minus par series & ductus, qui enim primus ac tertius recensentur, graciles sunt. Secundus autem duobus illis crassior subinde reperitur, licet interea tenuis quoque sit. quartus uero illorum trium unà complexorum crassitiem uincit. Primus à suprema parte implexus nervorum in crus pertinentium originem ducit, ubi scilicet tertij lumborum paris (quod ordine uigessimū secundum est) anterior ramus uigesimo tertio pari commiscetur. Nervus hic lumborum incumbens car nibus, ac peritonæo substratus, in femur procidit secundum exterius latus tendinis sexti femur mouentium musculi, qui unà cum septimo femoris motuum autore musculo hac supra coxendicis os ad minorem femoris processum contendit. Simulatque uero nervus ille femur contingit, ramum depromit cuti paulo minus quam ad genu usque exporrectū, quæ anteriori femoris sedi uersus externū ipsius latus obducitur. Porro maior præsentis nervi portio in alto latitās, aliquot propagines deriuat primo tibiā mouenti musculo, qui ab antica sede appendicis ilium ossis principium ducit, dein & septimo tibiā mouenti musculo, qui à maiori femoris processu radice enascitur, mox quoque in manū tibiæ motuū autorem, atque cum illis duobus musculis primi huius nervi gradior portio decliuus ducta, elatius quam genu consistat articulus terminatur. Secundus nervus suum principium inferius quam primus adipiscitur, è regione uidelicet uigessimū secundi paris nervorum dorsalis medullæ, seu è regione articulationis tertiæ lumborum uertebæ cum quarta. Hic nervus peritonæi etiā posteriori regioni subtransfus, simul cum uena & arteria per inguina femur petentibus in crus porrigitur, ac mox ab interno ipsius latere ramum deriuat, uenæ ad pedes usque pollicem attensum, quam ab inguine per internā femoris sedem, ac per genu articulū internamque tibiæ regionem sub cute ad summū usque pedem protendi commemorauimus. Atque ut illa uena uarias soboles in progressu ad cutem illi cōterminā diffundit, ita sanè & hic secundi crurum petentis nervi ramus anteriori uenæ illius sedi toto ductu cōiguus, soboles passim in cutem spargit: inter quas illa est præcipua, quam anteriori genu regioni offert, in eius sedis cutem frequenti ramorum serie disseminatam. Neque sanè oscitanter obaudiendum est, præsentem ramum anteriori uenæ parti exporrigi, ut in eius uenæ sectione, quam mox sub genu aut iuxta anteriorem malleolum molimur, scalpellum retrorsum atque in postero

ra impingamus, ne is casu antrorsum actus nervum præsecet. Ceterum grandior secundi nervi portio simul cum uena ac arteria reconditur, & in musculos anteriorem femoris sedem occultantes quoque digeritur, præcipue autem in quintum femur mouentium, & in octauū tibiā mouentium, cum quo etiam secundum internum latus noni tibiā mouentium musculi deorsum fertur supra genu articulū, non minus quam primus nervus cessans, & in progressu membranis uas colligantibus exiguas porrigens soboles. Tertius nervus secundo succumbens, enatus, ubi quarta lumborum uertebra quinte articulatur, hic peritonæo quoque succumbens, & musculo femur mouentium septimo uectus, ad pubis ossis foramen contendit, hac in femur prorepens. Verum priusquam foramen id superat, nono & decimo femur mouentibus musculis ramulos porrigit: mox uero & illis musculis, qui à pubis osse pronati penis peculiare censentur. At ubi paulo demissius prorepleat, duorum nervorum, quos iam descripsimus, ritu, ramum emittit cuti oblatum, quæ internam femoris sedem iuxta inguinā occupat. Dein eius nervi reliquum ramum offert secundo tibiā mouenti musculo, ac dein quinti femur mouentis musculi portioni à pubis osse pronata ramum deriuat, supraque medium longitudinis femoris terminatur. Quartus cruris nervus tertio quidem ortu subsequitur, at sextuplo etiam crassior est, atque ex uigessimū quinto ac trimum succedentium parium anterioribus ramis potissimum constituitur: non solum omnium nervorum crassissimus, uerum etiam quum hinc à dorsalis medullæ termino principium obtineat, durissimus, pariterque validissimus. Hic nervus peritonæo quoque subditus inter sacri ossis latus & ilium os, quæ hæc ossa inuicem dehiscunt, tanquam per sinum ipsi peculiariter paratum ducitur, & mox ramum ex posteriori ipsius sede deriuat, qui aliquotusque sub primo femoris motuum latitans, tandem ad cutem procidit, soboles distributurus cuti inferiori clunium sedi obtineat, & illi pariter cuti quæ posteriorem femoris sedem ultra medium longitudinis femoris integit. Cutis enim supra genu in posteriori femoris sede reposita, ab alia quarti nervi propagine ramulos obtinere mox docebitur. Postquam uero quartus nervus hunc ad cutem deprompserit ramum, alias utcumque grandes distribuit soboles in musculorum capita digerendas, quæ à coxendicis ossis appendice principium ducunt, quorum tria tibiæ motibus famulantur, ac tertium, quartum & quintum tibiā mouentes constituunt musculos. Quartum uero caput femoris motibus peculiare censetur, quintumque femur mouentem efformat musculum. Quartus nervus hinc inter musculos posteriorem femoris sedem sibi uendicantes reconditus, deorsum fertur, ac paulo sub medio longitudinis femoris ramum educit in quarti tibiā mouentis musculi partem à femoris osse, ac si peculiaris esset musculus, enatam. Ab hoc ramo propagines in cutem excurrunt humiliori sedi posterioris femoris regionis iuxta genu obductam. Simulatque quartus nervus inferiorum femoris capitum radicem spectat, utrinque unam edit propaginem, in capita musculorum disseminandam, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, tres primi pedis motores enumerantur. Quando autem quartus nervus in sinu consistit, quem duo inferiora femoris capita mutuò dirempta efficiunt, in duos crassitie inæquales truncos partitur, à quibus uniuersæ propemodum tibiæ & pedi item nervi offeruntur. Nullus enim in tibiā nervus procidit à quarto non diductus, præter ramū secundi crurum petentis nervi interiori femoris & tibiæ & pedis quoque sedi exporrectū. Neque sanè quenquam mirari uelim, quod quartum nervum non secus quam si unicus esset, non autem (ut Galenus docet) geminus, secundum totam femoris longitudinem sermone deduxerim: quum uniuersus in homine unicā obtineat circumscriptionē, & si quis ipsius qua inuestitur membrana unguibus dirempta hunc uelut in duos nervos dirimere proposuerit (quod leui etiā sit negotio, si manū ab ea sede, qua prope femoris inferiora capita bipartitō scinditur, sursum ad mediam usque femoris longitudinem duxeris) etiam licebit in quamplurimos nervos ipsum hac ratione diuidere: quum is aliud nihil sit, quam plures nervi instar plurium rectorum funiculorum protensi, & membranis circumdati. Ac proinde ea ratione qua quis quartum nervum geminum esse contendet, ego illum decem & octo nervis cōflari astruam, quum aliquando tot ipsius portiu culge seu funiculi mihi illos studiose numerati occurrerint. Quotcumque uero quartus nervus constet partibus, in poplite, uti prius dicebam, in duos impares dirimitur truncos. Exterior, qui & gracilior est, ad fibulæ cum tibiæ osse iuxta genu articulū prorepat, inibi musculis offerendus. Priusquam autem penitus inter musculos truncus ille reconditur, propaginem diffundit externe cuti tibiæ propriam, ac per exteriorē malleolum pedis externum latus adeuntem, atque in progressu frequentes soboles spargentem. Ipse autem exterior truncus postquam nuper commemoratam edidit propaginem, inter septimum & octauum pedem mouentes musculos primum occultatur, etiam sexto pedem mouentium musculo attensus. Atque inibi rursus mox in progressu ramum educit, qui errabundo ductu in cutem dispensatur, anteriori tibiæ re-

Tertij nervi
series.

Quarti nervi
series.

Qui quartus
nervus uelut
pluribus funi-
culis constare
uideatur.
Lib. de Ad-
mi. dissect.

gioni obtensam. Quod uero exterioris huius trunci reliquum est, ad hunc modum inter musculos anteriorem tibiae sedem sibi uendicantes prorepens, illisq; musculis ramulos offerens, ligamento incumbit, fibulam tibiae ossi secundum totam tibiae longitudinem colliganti, ac tandem cum tendinibus digitos extendentibus sub^o transuerso huius regionis ligamento in pedis superiora ducitur, & penitus sub tendinibus latitans, digitorum superiori sedi ramos ex porrigit. Antequam tamen transuersum id ligamentum subit, ramulum deriuat cuti intertextum, qua ipsum ligamentum integitur. At praeter eum ramulum magnam sui portionem sub medio longitudinis tibiae per membranum transmittit ligamentum, fibulam tibiae ossi colligans, atq; haec portio^o interiori trunco quarti nerui permiscetur, quem pedis inferiora accedere mox dicam. Interior itaq; quarti nerui truncus, qui exteriori multo grandior est, inter capita primi ac secundi pedem mouentium musculorum in tibia subiens, mox ramum diffundit multiplici sobole in cutem digestum, quae posteriori tibiae sedi ad calcem usq; obducitur. Quanquam interim ramus ille non uniuersus in cutem absorbetur, uerum ipsius etiam portio^o inter quartum pedem mouentium musculum, & primum quoq; & secundum tantisper fertur, quousq; tres illi musculi uniantur. nam & hic quoq; portio illa cutem adit. Ipse uero interior truncus in posteriorem tibiae sedem penitus prorepens, fertur inter quartum pedem mouentium musculum, & quintum pedem mouentium, duosq; qui a tibia procedentes digitorum flexui praesunt. Haec itaq; deorsum tendens, exterioris trunci^o propaginem assumit, huc per membranum ligamentum transmissam. Quum uero hoc interioris trunci reliquum ad tibiae usq; humiliora contendit, una cum huius sedis tendinibus per^o transuersum ligamentum inter calcem & anteriorem malleolum pedis inferiora petit, musculis inibi repositis distribuendum, ac singulorum digitorum inferiori sedi duos furculos oblatum. Quot autem hic reponantur^o musculi, in secundo libro dilucide commemorauimus. Quando hic collocari dicebatur, qui quatuor digitorum secundos flectit articulos, & qui quatuor digitos pollicis adducunt, & qui primos quinque digitorum flectunt articulos, & qui pollicem maxime ab indice abducit, & musculus minimum digitorum a ceteris remouens. Verum uti in manu quoq; dictum est, nerui his musculis potius attenduntur, quam innascantur, aut inserantur. Porro praeter hanc quarti nerui seriem, etiam subinde^o inuenies^o exteriorem truncum priusquam pedem contingat cessare, multoq; minus per membranum ligamentum fibulam tibiae ossi colligans, sui portionem interiori offerre. Imo ab interiori trunco, quum posteriori sedi eius ligamenti exprorrigitur, ramum educi animaduertes, qui ligamentum id per foras deorsum fertur, inter musculos in anteriori tibiae sede positos, ac hinc per transuersum ligamentum in tibiae anteriori sede conspicuum prorepens, superiori digitorum sedi ramulos communicat. Qua autem administrandi ratione hanc seriem obserues, ad finem septimi libri recensebo: ubi non hanc modo persequar, uerum omnem uenarum, arteriarum, ac neruorum sectionem, quae ad manus cruraq; potissimum spectant. nam eorum uasorum quae uisceribus sunt propria, sectionem in trium subsequentium librorum calce priuatim perstringam: quando earum partium, quibus uasa illa committuntur, administrandi rationem pertractabo: praesenti libro iam colophonem, neruorum non ineleganti delineatione hic insuta, addens.

NER-

NERVORVM DELINEATIO, QVAE SEPTEM PARIVM NERVORVM QVI A CEREBRO ET DORSALIS MEDULLAE INITIO PRONASCVNTVR, ORTVS PROPONIT, ET DISTRIBUTIONEM SEPTIMSQVE OMNIUM, QVAE A DORSALIS MEDULLA IN DORSO COMPLEXA ORIGINEM DUCUNT, PULCHERRIME REFERT, UTI HUIUS FIGURAE CHARACTERVM INDEX DOCEBIT.

PRAESSENTI figura cerebri una cum cerebello, et reliquis eorundem in modum delineatis, quae a cerebri et cerebello in ipsius basina, consisterent, ut apparet si qua erectus caput in posteriora quum maxime flecteret, ipsius nervorum quae ad hunc locum, uti a dextera, Index huius characteris, pulchre adhiberi possit, figuram ac si altero careret, brachio ac crure delinamus, praecipue quum eadem utring sit ratio.

A, B, C Cerebri ex altero latere basia notatur, ac **A** indicat partem ipsius ad nervorum summum promissulam, nonnullis mamillarum protuberantiam. **B** vero cerebri partem insulam, amplum calvariæ sinum subeuntem, qui ad lateris sinus confert, quo glans cerebri pituitam excipiens reponitur. **C** autem maxime posticam cerebri sedem notat.

D, D Cerebellum.

E Sinister cerebri processus, organo olfactus submittitur.

F Nervi inferiori sinistri oritur.

G Nervorum inferiorum cotinus.

H T unica, in quam inferior nervus exolvitur, degenerat ut.

I Secundum nervorum cerebri par.

K, K Minor radix tertij paris.

L Gravior radix tertij paris.

M Quartum par.

N Quinta pars gracillior radiz.

O Quinta pars insignior radiz.

P Membrana, in quam quantum par in auctus organo praecipue exolvitur.

Q, R Maioris quinti paris radices propaegines, quorum haec per ca cum clavi foramen, illa vero per alius sibi proprium.

S Sextum nervorum par.

T Septimum nervorum cerebri par, atq. bonum nervorum progressus figura huius libri secundo Capiti praeposita.

V Dorsalis medulla ex cerebri basi medio initium.

O Dorsalis medulla sola, qua eaduerum egreditur.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

P Septem nervorum par, atq. bonum nervorum progressus figura huius libri secundo Capiti praeposita.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

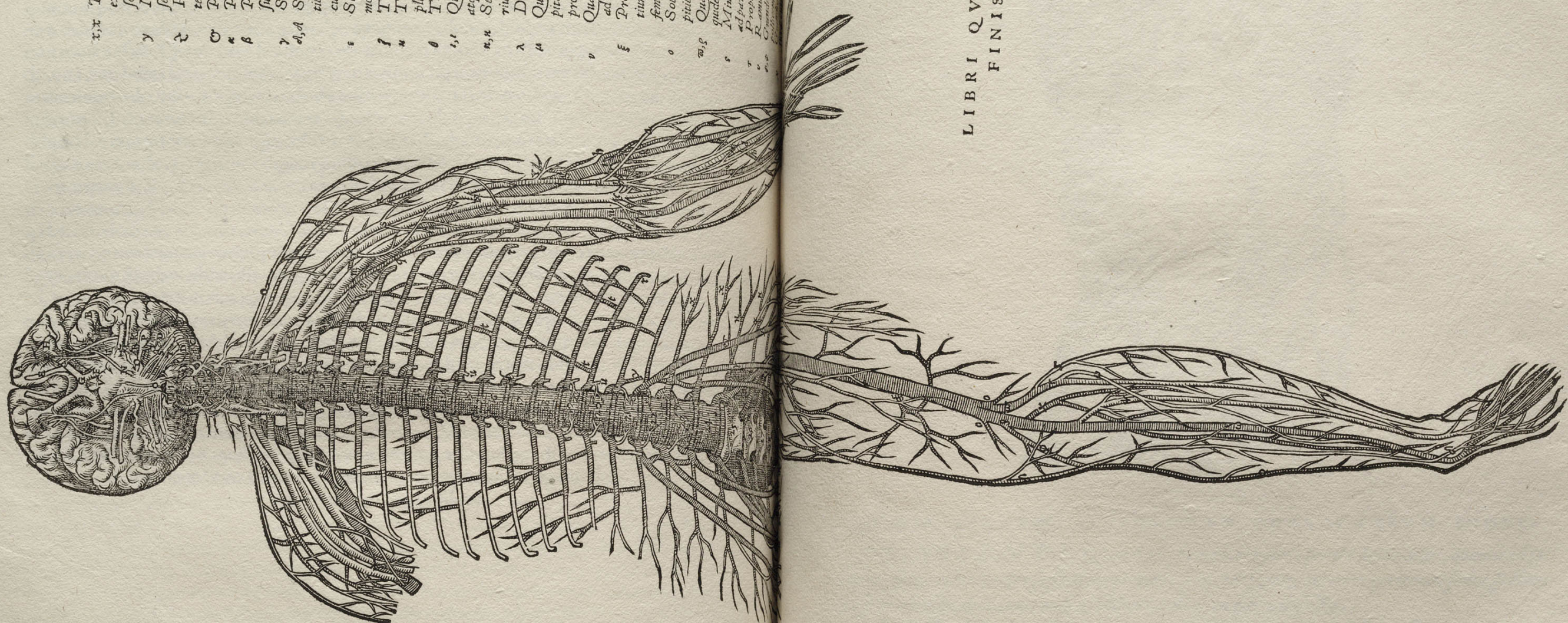
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

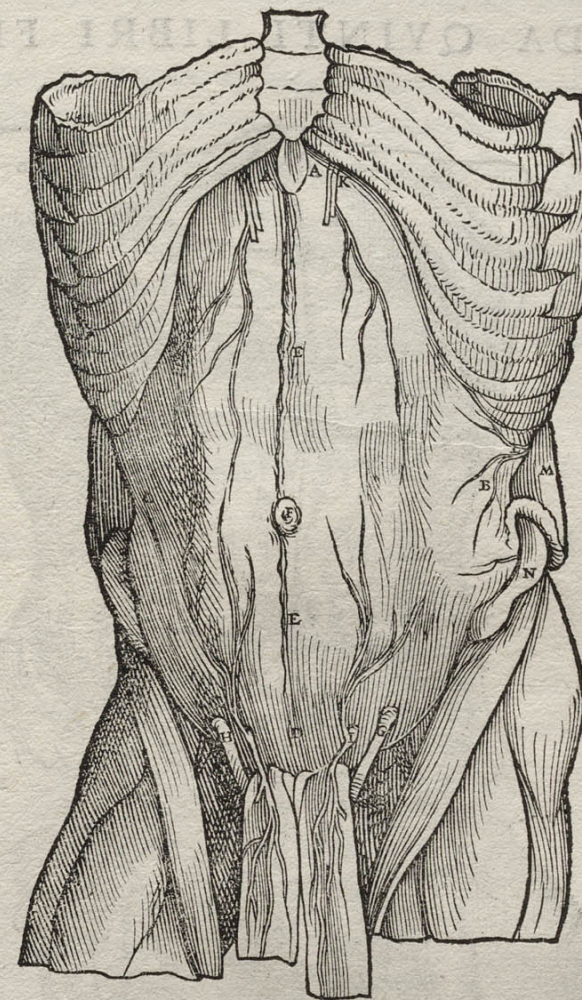

1. Propaegines nervorum ex lumborum vertebriis exsurgunt, quae ab dominis O huius sedis musculis O cui ossiferaur.
2. Nervulus radem frequenter petens, hicq. re-
flectus.
3. Propaegines sacrum femur moventium adu-
tes musculum.
4. Primus femur petens nervus.
5. Primus nervi propago cui ossifera.
6. Primus nervi propago cuius inter musculos ab-
surgit.
7. Secundus femur petens nervus.
8. Secundus nervi solos per internam femoris et
tibiae sedem ad pedis usq. superora sub cute ex-
currens.
9. Secundus nervi propago musculis anteriorem se-
moris sedem occupantibus depromit.
10. Tertius femoris nervus.
11. Tertius propago, internam femoris cutem in-
plicans.
12. Tertius propago musculis adiens.
13. Quartus femoris nervus, cuius exortus, equae
atq. tritum superiorum est conficiens.
14. Series anteriorum propaeginum inferiorum pa-
rum e sacro ossi, prodentium.
15. Dorsalis medullae extremum.
16. Quartus femur petens nervi propaegines ad ca-
pita musculorum e coxendicis ossis appendice
produntium spargit.
17. Quartus nervi solos in posteriori femoris cuti
cadendum usq. longinquitas femoris excurrens.
18. Propago praecipue in quartum tiliam moventi-
um musculum, ac deinde in reliquam posteriorem
femoris cutem iuxta grana digesta.
19. Solos in musculis ab inferioribus femoris ca-
pitibus promittens.
20. Quartus nervi duos truncos dist. hinc, ac
quidem moventem, h. vero in anteriorem notat.
21. Maior truncus propago, externae tibiae cui
perni digesta usq. extremum dist. hinc.
22. Quartus nervi duos truncos dist. hinc, ac
quidem moventem, h. vero in anteriorem notat.
23. Maior truncus propago, externae tibiae cui
perni digesta usq. extremum dist. hinc.
24. Quartus nervi duos truncos dist. hinc, ac
quidem moventem, h. vero in anteriorem notat.
25. Maior truncus propago, externae tibiae cui
perni digesta usq. extremum dist. hinc.
26. Quartus nervi duos truncos dist. hinc, ac
quidem moventem, h. vero in anteriorem notat.
27. Maior truncus propago, externae tibiae cui
perni digest

ANDREAE VESALII³⁵⁵
BRUXELLENSIS. DE HUMANI CORPO-
RIS FABRICA LIBER QUINTVS, ORGANIS NVTRI-
tioni quæ cibo potuque fit, & dein propter partium connexum, ac viciniam instrumentis
generationi famulantibus dedicatus, & omnes sibi peculiares figuras seriatim simulq; mox in
initio ostendens, quo minus eadem figuræ plerisq; Capitis
passim præponendæ ueniant.

PRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE EIVSDEMQUE CHARACTERVM INDEX.

- PRÆSENTI* figura tanta humani corporis portio delineatur, quanta ad pe-
ritonæi sedes ostendendas sufficit: exprimitur itaq; hac figura anterior peritonæi sedes, sectio-
nis serie ab octo abdominis musculis libera, nullaq; ex parte dissecta.
- A, A, B, C, D* His characteribus peritonæi insignitur, quodammodoq; hac figura terminatur.
- E, E* Linea à mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubis usq; ossium commissuram procedens, cui
oblique descendendum & ascendendum, & transuersim procedentium abdominis musculorum
nervosæ tenuitates pertinacissime connascuntur.
- F* Umbilicus, quem inter dissecandum etiâ ademptis abdominis musculis, gratia opportune umbi-
lici uasorum demonstrationis, reseruare solemus.
- G* Seminaria sinistri lateris uasa suis membranis, quas à peritonæo mutantur, adhuc obuoluta.
- H* Seminaria dextri lateris uasa.
- I* Vena ac arteria, quæ potissimum inferiori sedi rectorum abdominis musculorum exporrigun-
tur, quorum & hic quoq; propendet portio.
- K* Vena & arteria, quæ sub osse pectoris exporrectæ, in anteriorem abdominis sedem prolabun-
tur, præcipue rectis abdominis oblata musculis, ac superiorè abdominis sedem uniuersam quoq;
implicantes: quemadmodû illæ quas *I* insigniuimus, humiliorè & pubis ossibus uiciniore implicat.
- L* Venarum.

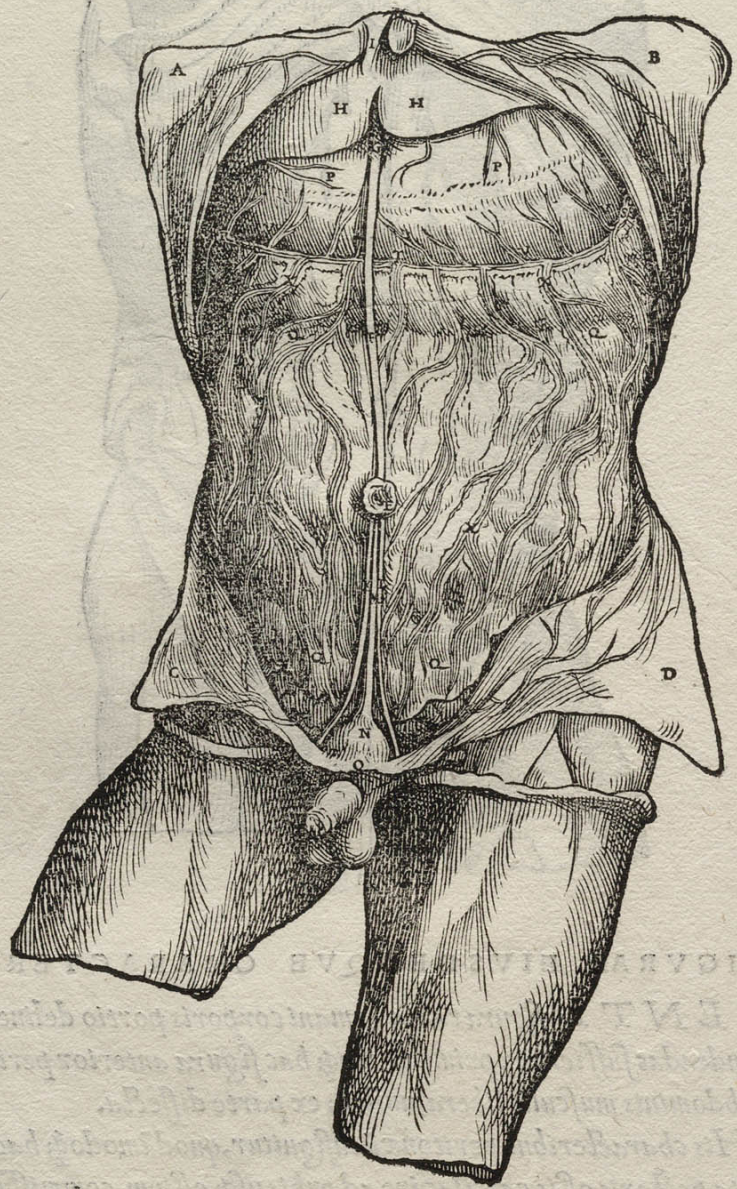

L Venarum soboles in peritonæi latera excurrentium, ac ab illis uenis deductarū, quæ aut a coniuge carente uena, aut geniculatim a caua pronascuntur, quæ ipsius caudex lumborum uerterbris colligatur.

M Transuersi abdominis muscoli portio à peritonæo diuulsa, retrorsumq; flexa.

N Ilium ossis sedes hic nuda conspicitur, cui obliqui transuersiq; abdominis committuntur muscoli. Verum quum præsentī figurā, uti etiam subsequētib; omnib; ea duntaxat organa explicare uisum sit, quæ hoc pertractabuntur libro, non est quod illas quoq; indicem partes, quæ figuris ob hoc adduntur, ut describendæ partis sedes in conspectu promptior esset, cuiusmodi in hac figurā est, thoracis inferior sedes abdominis musculis libera, & femorū initia cute duntaxat denudata.

SECUNDA QVINTI LIBRI FIGVRA.

SECUNDAR FIGVRAR, EIVSDEMQUE CHARACTERVM INDEX.

HÆC figura primam sectionis serie subsequitur. hic namque peritonæum recta linea à pectoris ossis mucronata cartilagine ad pubis usque os ita diuisum est, ut umbilici uasorum nullum uitauerim: dein transuersa sectione à sinistro ilio ad dextrum ducta, quatuor peritonæi anguli ab anteriori corporis sede in posteriora reflexi conspiciuntur. Præterea umbilici quoque una pars cū ipsius uasis, quæ peritonæo prius connectebantur, oculis subiacet. Ad hæc præsentis figuræ iecoris portione, & uentriculi sedem, ac omenti intestinis obducti sitū indicat, quem omentum obtinet, quum manibus ipsum uersus pubis os inter dissecandum trahitur, si quando sursum uersus sinistrum latus (uti plerumq; accidit, ac sequenti figurā occurret) retractū adiuuenitur.

A, B, C, D Quatuor peritonæi partes dissectæ, atq; in posteriora reflexæ, adeo ut interna antero-

ris

ris peritonæi sedis regio hic ex sectionis serie in conspectum uenerit.

E Umbilicus à peritonæo liberatus.

F Vena ab umbilico in iecur porrecta.

G Vena umbilici in iecoris rimā ingressus.

H, H Portio iecoris ex gibba ipsius sede apparens.

I Præcipuum ligamentum iecur septo transuerso connectentium, quod uersus dextrum latus mucronatæ cartilaginis consistit. Scutum enim id ad sinistrum latus conspicuum, mucronata est pectoris ossis cartilago.

K Dextra arteria ab umbilico secundum dextrum uesticæ fundi latus ad magnā prorepens arteriā.

L Sinistri lateris arteria ab umbilico secundū uesticæ sinistrā sedē, ad magnā exporrecta arteriā.

M Meatus, quo à uesticæ fundo foetus urina in secundam foetum inuoluentem tunicam expurgatur.

N uesticæ fundus.

O Peritonæi ad uesticæ fundum nexus.

P Ventriculi anterior pars, quæ neq; iecore, neq; omento obtegatur. Hæc sedes ob hoc amplior apparet, quod uentriculus quem hic depinximus impensè inflatus fuerat: quemadmodum & huius cadaveris uesticæ paulo quoq; elatius solito, supra pubis ossa elatiori sua parte efferebatur.

Q, Q, Q Omentum.

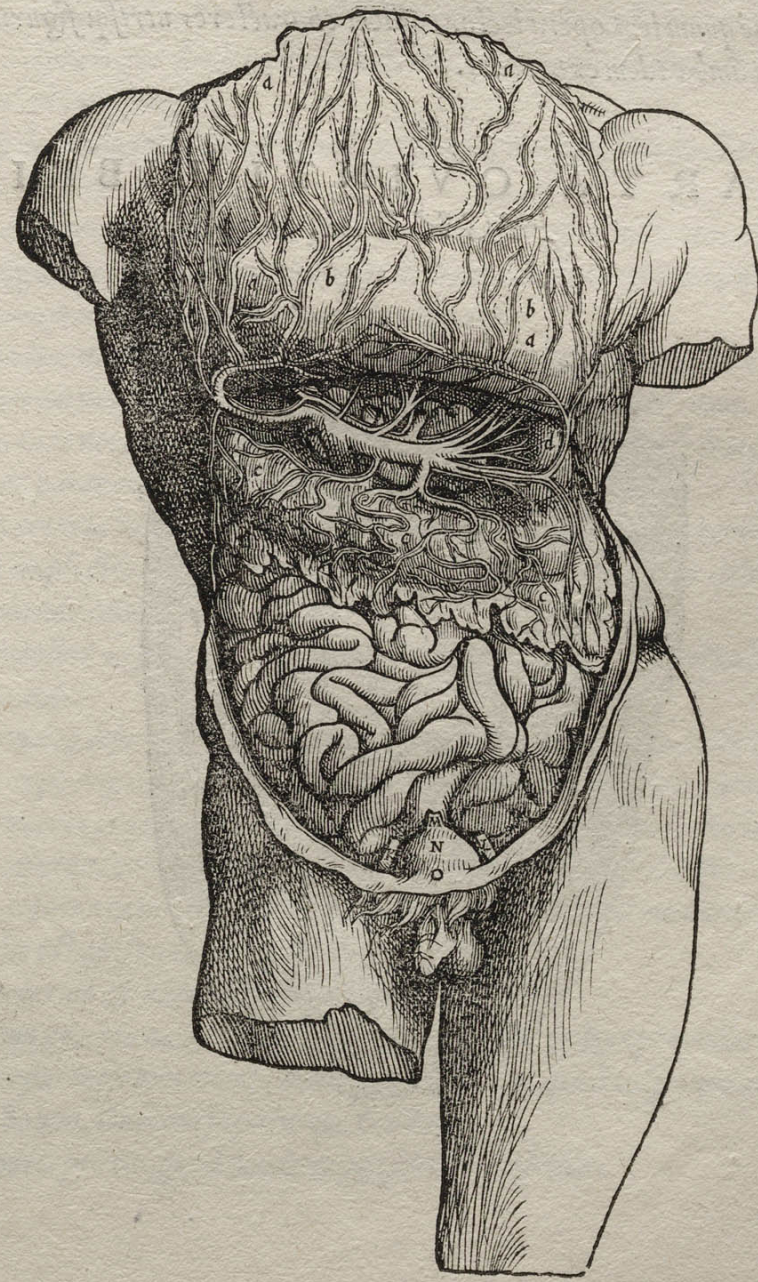
R Vena & arteria simul cum ærui dextræ sedi inferioris partis uentriculi exporrectæ.

S Sinistri lateris uasa, quæ sinistram fundi uentriculi sedem amplexantur.

T Hac sede dextri lateris uasa sinistris committuntur, ac proinde etiam **R, T & S** suturam indicat, cuius Aristoteles tertio Historiæ de animalibus libro, ut & quarto de Animalium partibus meminit, quum à medio uentre omentum oriri dependereq; asserit.

X, X Venarū arteriarūq; propaggines superiori omenti membranæ exporrectæ, adipeq; cinctæ.

TERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA.

q TER.

TERTIA figura secundam administrationis ordine subsequitur, ac humiliorem omenti membranam a superiori diuulsam laceratamque gerit, ac superior quidem super thoracis anteriora et uentericulum quoque extensa est. Dein uenterculus etiam uisursum ad pectus ex sua sede tractus uisitur, ut humilioris omenti membranae natura in conspectum peropportune ueniret: quam eousque intestinis adhuc obducta cernis, quousque omentum subinde sursum sinistrorsumque collectum dissecantibus occurrit. Praeterea in praesenti figura intestinorum situs inturbatus iacet, uti et lien quoque, cuius pars hic etiam oculis subijcitur.

K.L. M.N. et O eadem hic atque in secunda figura notantur. nam **K** indicat umbilici arteriam dextram, **L** uero sinistram. **M** meatum, quo faecis urina in secundum ipsius inuolucrum excernitur, quique hic, ut et arteria, abtruncatus conspicitur. Caeterum **N** uescicam notat: **O** autem peritonaei cum anteriori uescicae sede connexum. Atque in hac figura peritonaei angulos, qui secunda figura **A.B.C** et **D** insigniti erant, rescuimus.

a,a Superioris membranae omenti, quam et aliam superiorem nonnulli appellant, posterior sedes, qua inferiorem membranam integro adhuc omento spectat.

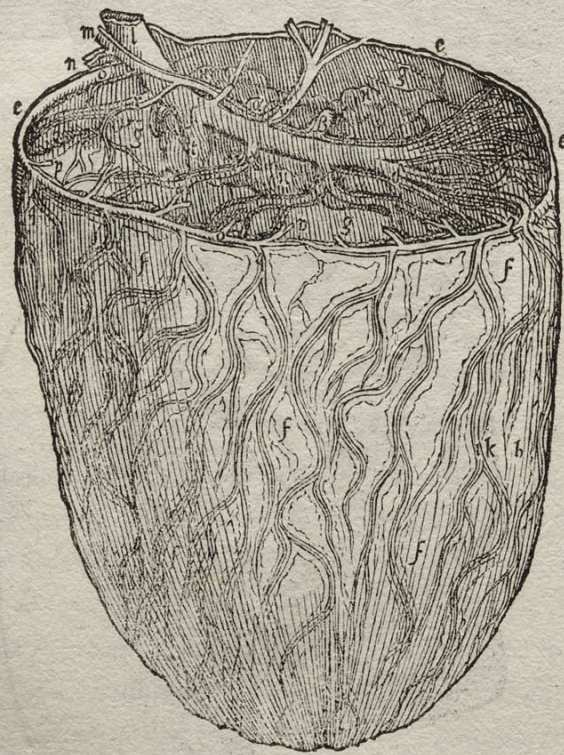
b,b Extuberans haec sedes uenterculus est, superiori membrana omenti tectus.

c,c Omenti humilior membrana, quae nonnullis humilior ala nuncupatur. Caeterum extuberans pars, cui duo superiora **c** et **c** inscribuntur, colum est intestinum, quod uenterculi exporrigitur fundo, ac inferiori membrana omenti, uice mesenterij utitur.

d Hic lien et si omento obducitur, protuberans sese ostendit, ad quod etiam pellucida omenti inuat substantia.

Inferior omenti membrana hic modo quod uenterculo subijcitur, quam pluribus notanda erat characteribus: uerum quo minus illam characterum copia obliterarem, eos in subsequenti figura ponendos duxi. praecipue quum leui opera lector eosdem characteres utrisque figuris inibi adhibitos fingere possit, ubi ambae idem exprimunt.

QVARTA QVINTI LIBRI
FIGURA.

QVART.

HAC figura omentum suis quibus adnascitur, aut potius a quibus initium ducit, membris liberum, et nulla interim parte diuulsam delineatur, integraque ipsius constructio et praecipue uenarum, articularum et nervorum per ipsum series, et glandulosa corpora ipsi innata monstrantur. Quam concinne uero omentum sacculo, aut perae, aut minoribus piscatorum retibus assimilatur, hac quoque figura discitur.

e,c Omenti circulus, seu orificium, quo initium ducit.

f,f Omenti superioris membranae anterior facies.

g,g Inferioris omenti membranae anterior facies. at haec non integra ut superioris membranae anterior facies hic conspicitur, quum inferioris membranae sedes tantum in conspectu sit, quae uenterculo subijcitur, atque ad colon usque intestinum, quod id uenterculo exporrigitur, pertinet. Reliqua enim inferioris membranae pars superiori membrana occultitur.

h,h Tribus his characteribus ad sinistram latus inferioris membranae omenti positus, omenti constructio insignitur. Nam h omenti partem notat membranaceam, uenis arterijsque et adipe quoque carentem. uero uasa indicat, k autem adeps uasis attensus adnatus uel exprimitur. Atque ut hos characteres hac omenti parte repositi, ita etiam quauis ipsius sede eas potuisse collocari, nemo ambigit.

l Vena portae caudex quae ex iecore prodiens inferiori membrana omenti continetur ac suffulcitur.

m Arteria iecoris cauum et bilis uesculam petens, nervoque concommitata qui a dextri lateris sexti nervorum cerebri paris nervi ramo, dextri lateris costarum radicibus exporrecto depromitur, ac iecoris cauum bilisque uesculam adit.

n Principium uenae inferioris uenterculi orificij posteriorem sedem potissimum accedentis, et arteriam habentis coniugem.

o,o Arteria et uena et nervus secundum superioris omenti membranae principium, dextrae fundi uenterculi sedi exporrecti.

p,p Illorum uasorum quae dextrae fundi uenterculi sedi exporriguntur surculi, corpus uenterculi implicantes.

q,q Distorum iam uasorum quae fundi uenterculi dextrae sedi exporriguntur propaggines, in superiorem omenti membranam sparsae.

r Vena arteriaque duodeno intestino et ieiuni intestini principio exporrectae, nervulumque socium frequenter admittentes.

s Portae uenae in duos truncos bipartitio. quod uero uenas **r** et **o** indicatas hic elatius quam in nuda portae uenae figura tertij libri quinto capiti dedicata, delineauerimus, in hoc factum putato, quod earum uenarum ortus in hunc modum subinde uariet.

t Dexter seu grandior uenae portae truncus, in mesenterium adeoque intestina excurrrens.

u Vena in posteriorem uenterculi sedem citra arteriae consortium excurrrens.

x Vena cum arteria et nervo in dextram inferioris membranae omenti sedem sparsa, ac colon quoque intestinum hac parte accedens.

y Vena simul cum arteria in uenterculi posteriora excurrrens, et tandem coronae ritu superius uenterculi orificium amplectens, uerum huius uenae arteriaeque tanta duntaxat delineatur portio, quanta inferiori membrana omenti sustinetur.

a Hic nonnihil grandior mesenterij arteria se offert, etiam si minimo intervallo inferiori membranae omenti suffulciatur.

b Truncus est arteriae, quae inferiori omenti membranae intertextus, uenterculo, iecori, bilis uesculae, colo quod id uenterculo exporrigit, ac dein lieni ramos depromit, nervosque has partes adites comitatur.

y Vena simul cum arteria et nervo mediam potissimum sedem subiens inferioris membranae omenti, et ramos quoque offerens colo intestino quod ad uenterculi prorepat fundum.

d Vena coniugis arteriae exers, quae sinistrae sedi inferioris omenti membranae pauculas soboles, ut et ipsa gracilis est, diffundit.

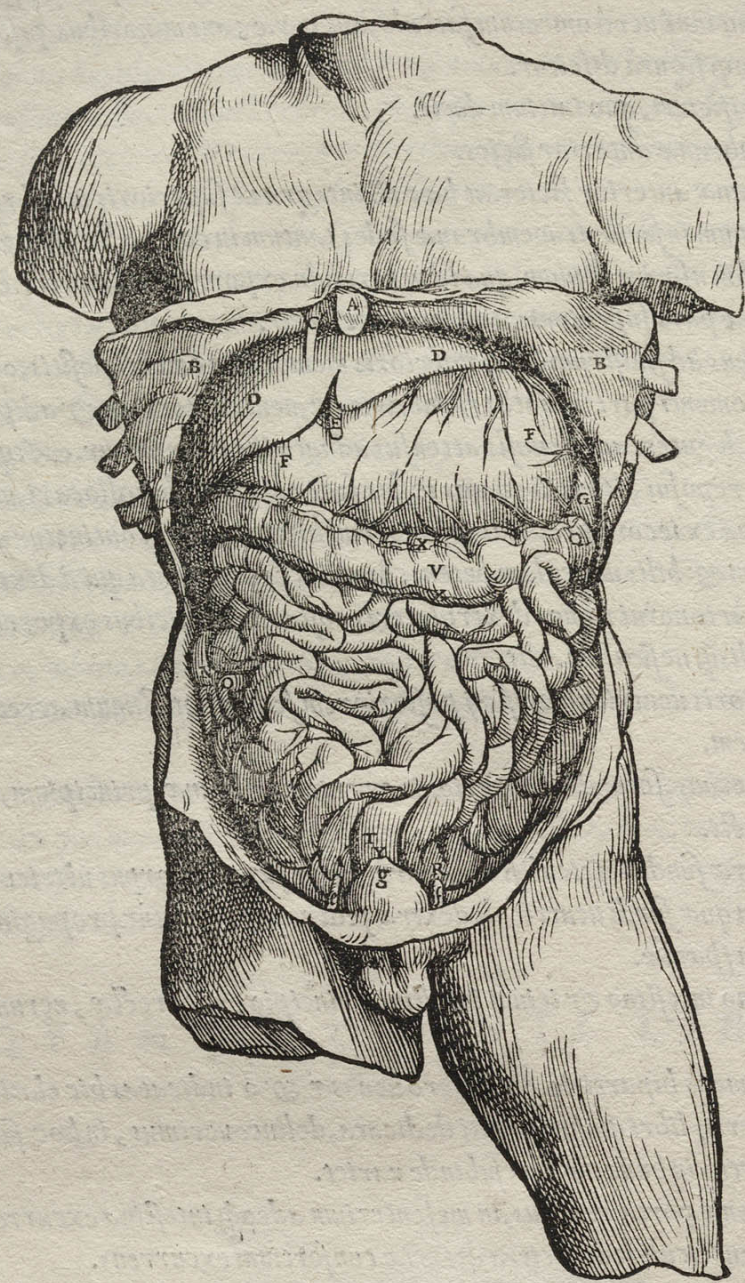
e Venarum, articularum et nervorum in lienem series.

f Vena pariter cum arteria nervoque uenterculi fundi sinistrae sedi exporrecta.

g,g Glandulosum corpus inferiori membranae omenti innatum, quod uulgo uocant *Brisa uolo*, *Dulcem morsum* seu *bolum*, *Buccam saporitam*, *Rodol*.

h Glandulosi corporis portio, quod duodeno intestino subnascitur.

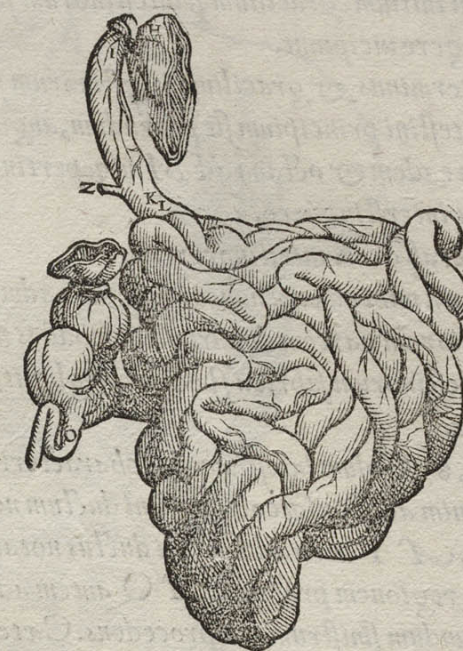

SEXTAE FIGVRAE INDEX.

IN sexta quinti libri figura sectionis serie tertiam subsequente, iecur uentriculus & intestina proprias seruant sedes, omento interim quā à uentriculo enascebatur, coloq; intestino continuum erat, prorsus resecto, ne forte id relictum alicuius organi sedem oblitteraret. Præterea, ut singula opportunius oculis subijcerentur, costarum aliquot fines (uti inter pingendum factum est) effregimus, ipsas una cum peritonæo septoq; transuerso illis connato in posteriora reflectentes. Vesica autem hic respondet tertiæ ac secundæ figurarum uesicæ. Cæterum quia præsentis figuræ characteres magna ex parte cum duabus nunc succedentibus communes sunt, non abs re erit ante illius indicum explicationem, quid his designetur, sermoni adijcere.

SEPTI

HAC figura tenuium intestinorum dum duntaxat delineauimus, aliqua etiam uentriculi et coli intestini simul cum cæco asseruata portione, ut facile præsens figura iam subsequenti adaptetur. Quod autem coli intestini initium paulo magis quam par sit, ab ipsis tenuibus intestinis abductum uideatur, in hoc factū arbitrator, ut sola gracilia in conspectum accurate uenirent, potissimum quum coli intestini circum tenuia situm ingressumq; sexta figura pulchre proponat.

OCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRÆSENTI figura cæci intestini & coli & recti imago ductusq; demonstratur, una cum ilei intestini extremo, & musculus recto intestino proprijs.

CHARACTERVM SEXTAE, SEPTIMAE ET OCTAVAE
figurarum Index.

SVBSEQUENS modo characterum Index sextæ, septimæ & octauæ figuris communis est, si quis uero interim character harum alicui peculiaris sit, illum pro figura numero aut 6 aut 7 aut 8 insigniturus sum: characteres autem, quibus huiusmodi nulla subiungetur notula, tribus figuris communes censebis.

- A6 Mucronata pectoris ossis cartilago.
- B, B6 Peritonæum una cum disruptis costis, illisq; adnato septo retrorsum atq; in latera flexum.
- C6 Primarium ligamentum, quo iecur humanum septo colligatur.
- D, D6 Iecoris gibbi magna sedes.
- E6 Portiuncula uena ab umbilico iecori inserta.
- F, F6 Ventriculi anterior sedes.
- G6 Lienis sinistrum latus, seu ipsius pars in corporis anteriora uergens.
- H7 Ventriculi portio, quæ inferius uentriuli constituit orificium, seu intestinorum principium quod hic chordula ligatum sinximus.

q 3 Pars

I, K 7 Pars intestinorum ab *I* ad *K* protensa, uulgate nomine nunc duodenum intestinum, nunc intestinum duodenum digitorum longitudine, mihi uocatur.

L 7 Ieiuni intestini initium, graciliumque intestinorum sedes, ubi primum in anfractus conuolui atque antrorsum assurgere incipiunt.

M 7, 8 Ilei intestini terminus, et gracilium intestinorum finis. uerum quoniam nam sede ieiuni intestini terminus, aut ilei intestini principium sit ponendum, augurari nequeo, quum toto ductu qui ab *L* in septima figura in eadem et octaua ad *M* usque pertinet, nullibi discrimen commonstret, quo ieiunum ab ileo liceret interstingere.

N Extuberans crassorum intestinorum initium.

O Hoc intestinum mihi caecum nuncupatur, non admodum contententi an quis eo nomine aliam crassorum intestinorum partem donari uelit: modo is non adeo nominum sit studiosus, ut illorum sit occassione ea in intestinorum fabrica spectare negligat, quae in partium aliarum constructione sedulo inquirimus.

N, P, Q *R, S, T*, 6, 8 Colum intestinum his characteribus insignitur, uerum singuli priuatim aliquid notant. *N* enim ad *P* usque coli intestini ductum notat, a dextri renis sede ad iecoris usque cauum pertinentem. *A* *P* uero ad *Q* coli ductus notatur, secundum uentriculi fundum a iecoris cauo ad lienis usque regionem protensus. *A* *Q* autem ad *R* ductus coli insinuat, a lienis regione ad pubis os, secundum sinistram ile procedens. Caterum ab *R* ad *S* (quod in 8 priuatim uisitur) coli indicatur ascensus anfractusque, quem sursum ad umbilici usque regionem molitur. At *S* ad *T* usque progressum notat, dicti nunc ascensus ad recti intestini initium.

V, V 6, 8 Depressa coli intestini sedes.

X, X 6, 8 Coli intestini utrinque extuberantes semiglobuli, quos cellulas uulgas uocat.

Y 6, 8 Recti intestini initium. Quicquid uero sub *Y* consistit, rectum est intestinum.

Z 7 Portio meatus bilem in intestina perferentis.

a 8 Musculus recti intestini finem orbiculatim amplectens, faeciumque excretioni praefectus.

b, c 8 Duo musculi rectum intestinum post faecium excretionem sursum alacriter contrabentes.

d, s 8 Hac sede rectum intestinum uirorum peni et mulierum uteri ceruici interuentu musculosa substantia conascitur.

e, f 6 Duae arteriae foetui peculiares.

g 6 Hoc characterem uesicae fundus indicatur, uti et meatus quo foetus urina expellitur, quemque hic ut et nuper commemoratas arterias ab truncatum finimus.

NONA QVINTI LIBRI FIGVRA, CUIVS
VTI ET EIVSDEM CHARACTERVM INDICEM
hic lateri adhibuimus.

HAC figura recti intestini et coli quoque quae id recto continuatur, partem expressimus, intestinorum tunicas demonstraturam.

b Prima intestinorum tunica, quae et intima est, ac solis transversis circularibusue confirmatur fibris.

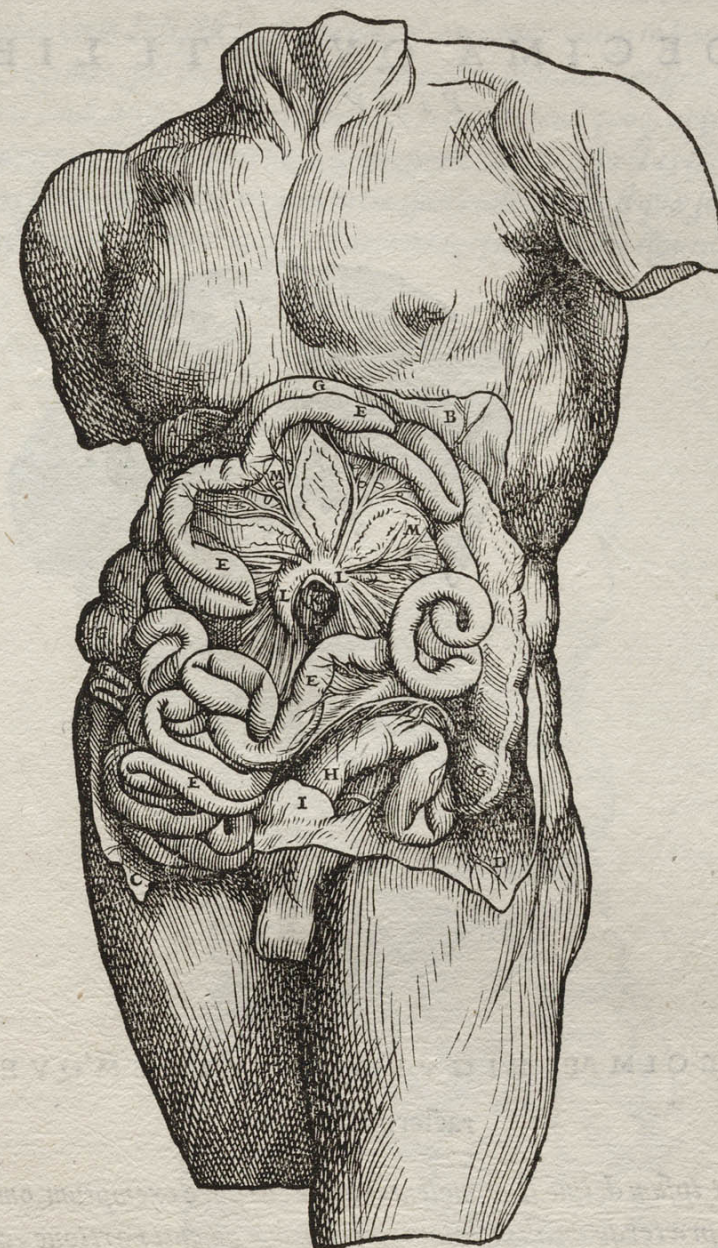
i, i Secunda intestinorum tunica, quae transversis quoque efformatur fibris. attamen rectis quoque donatur pluribus, quo recto intestino uicinior est.

k, k Mesenterij est portio, quae rectum intestinum ossi sacro committit, ac tertiam ipsi exporrigit tunicam.

L, L Tertia intestinorum tunica, a mesenterij pronata membranis.

DECL

DECIMAE FIGVRAE EIVSDEM QVE CHARACTERVM INDEX.

VT praesens figura mesenterij situm quam appositissime oculis subijceret, gracilia intestina undecumque ad latera sursum deorsumque inuicem manibus diducta continet, ac proinde mesenterij centrum, et rationem qua mesenterium intestinis uasa porrigit, intestinaque dorso connectit. Ad haec, eius quoque mesenterij partem ostendit, quae coli finem et rectum quoque intestinum dorso alligat. Succedit uero haec figura sectionis serie illi quam sextam locauimus.

A, B, C, D Portiones peritonaei, aperto iam abdomine in latera extrorsum flexae.

E, E, E Tenuia intestina.

F Caecum intestinum.

G, G, G Colon intestinum.

H Recti intestini initium.

I Vesica, cui peritoneum ea potissimum sede conascitur, ubi alteram ipsi offert tunicam.

K Mesenterij centrum, eaque dorso pars qua id a peritonaei membranis initium ducit, quae magnam arteriam et cauum uenam hic uertebrae corporibus adnectunt.

L, L Corpus glandulosum, mox in ipsa uasorum distributione positum, quae mesenterij centro inseruntur.

q 4 Glandulae

M, M Glandulae uasorum distributionibus interiectae, quae uasa in ipso per mesenterium ad intestina moluntur progressu.

VNDECIMA QVINTI LIBRI
FIGVRA.

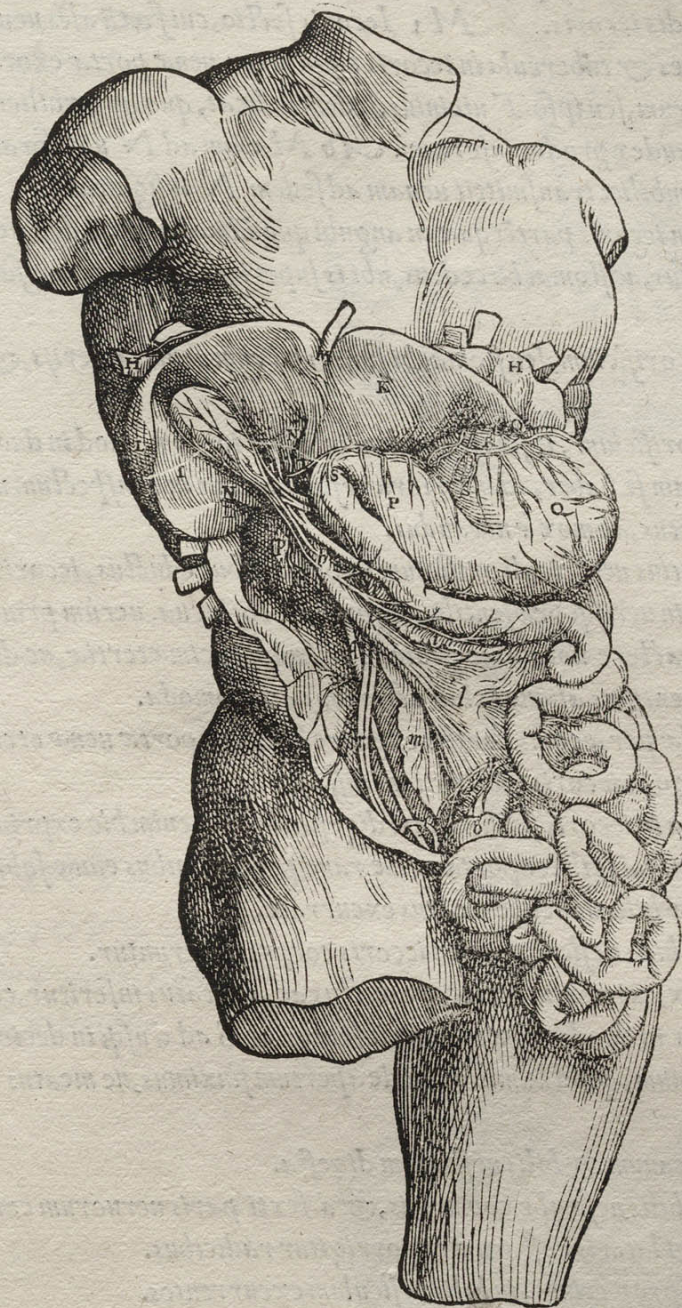

VNDECIMAE FIGVRAE EIVSDEM QVE CHARACTERUM INDEX.

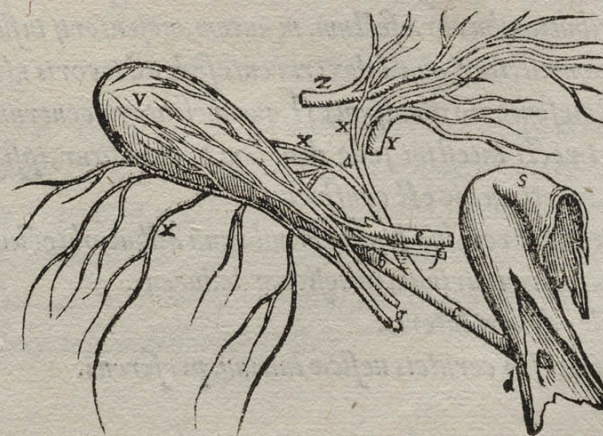
- HIC* duntaxat ipsum delineatur mesenterium e corpore exemptum, omnibusque partibus ipsi connatis liberum, praeterquam ab inferioris membranae omenti portione, qua colon dorso inibi colligatur, ubi secundum inferiorem uentriculi sedem id procedit.
- K* Character *K*, ut et in decima figura, mesenterij indicat centrum.
- L, L* Hi quoque characteres similiter atque in decima glandulosum corpus notant, totius mesenterij maximum.
- M, M* Glandulae notantur illis interpositae uasorum dissectionibus, quae iam intestinis appropinquant.
- N, O* His characteribus mesenterij circumscribitur pars tenuia intestina dorso alligans.
- P* *P* ad *Q* usque mesenterij indicat portionem, colon intestinum dorso affirmantem, qua id a dextri renis sede ad cauum usque iecoris protenditur.
- Q* *Q* ad *R* usque inferioris omenti membranae partem notat, quae colon tota illa sede dorso committit, qua id secundum uentriculi exporrigitur fundum.
- R* *R* ad *S* usque mesenterij insinuat portionem colo intestino tota ea sede propriam, qua id a lienis regione ad rectum usque intestinum pertinet.
- S, T* Quod *S* et *T* intercluditur, mesenterij pars est rectum intestinum dorso neclens.
- V* Hac sede mesenterij naturam exprimere conati sumus, quandoquidem unam mesenterij membranam ab altera unguibus diuisam pinximus: ut *X* nimirum una sit, altera uero *Y* inscribatur. Atque in harum membranarum medio mesenterij uasa excurrunt, et ipsius adeps, ut et glandulae etiam continentur, quemadmodum quoque in uigesima quarta huius libri figura est cernere.

DVO.

DVODECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA QVAE IAM PRAEPOSITIS INTEGRIS FIGVRIS SECTIO- nis serie succedit. Habet enim dissectum peritonaeum, et omentum quoque in hac ablatum est, et hic costas aliquot etiam effregimus, quo iecoris cauum opportunius delineari posset. Hic namque conspici- tur uniuersum iecoris cauum, ipsiusque iecoris forma. Dein uentriculi quoque apparet orificia. Inte- stina autem perinde ac uentriculum in sinistru latum depressimus, ut in conspectu esset mesenterij pars, ac uenae portae in ipsum series: dein bilis meatus in intestinum insertio, et si quae sint reliqua quae cha- racteribus seriatim adnotabimus, mox atque quid decima tertia ostendat figura, expresserimus.

DECIMATERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA.
NVDAM BILIS VESICULAE EIVSDEM QVE
MEATUUM DELINEATIONEM EXPRIMENS.

CHA.

PRÆSENS characterum Index duodecima & decimae tertiae figuris ideo habetur communis, quod cauam iecoris sedem plerisque characteribus quibus decimae tertia occupatur insigniri licuisset, nisi characterum copia delineationem fuisset uitatura. Quum itaque character occurreret duodecimae figurae peculiaris, illi 1 subiungemus, illis qui decimae tertiae priuatim inscribuntur 2 adiecturi. Si uero quis utrisque figuris simul communis erit, illi 1 & 2 addetur.

H, H₁ Peritonaei una cum costis euersti portio.

L₁ Portiuncula gibbi sedis iecoris.

M₁ Iecoris sectio, cuius caui alae uena primum inseritur. N₁ Rimae ac impressiones & tubercula in iecoris cauo iuxta uenae portae exortum conspicua. N₂ uero superius, seu sinistrum, seu ipso T uicinius, sedem indicat, qua ab umbilico procedens uena iecoris cauo ubi portae caudex prodegit, inseritur. Ab M enim ad N usque foramen notatur, quod libere quodammodo umbilici transmittit uenam ad sedem N insignitam. (colligās.

O₁ Ligamentum sinistram iecoris partem (quae in angulum quodammodo acutum desinit) septo transuerso hic

Φ₁ Sinus iecori hic incisus, ac stomacho cedens, ubi is superiori uentriculi orificio continuatur.

P, Q₁ Venterculus.

R₁ Ventriculi superius orificium, seu stomachi finis, una cum uenis, arterijs, & nervis id orificium amplexantibus.

S_{1,2} Humilius uentriculi orificium, ipsiusque duodeni intestini initium, quod in duodecima figura secus atque secundum naturam se habet, ad interiora refleximus, ut in conspectum ueniret bilis uesiculae meatus in ipsum insertus, ac mox c notandus.

T₁ Nervus a nervis elatus uentriculi orificium implicantibus eductus, iecorisque cauo insertus.

V₂ Bilis uesicula. Haec in utrisque praesentibus figuris est conspicua. uerum priuatim illam duntaxat in decimae tertiae characterem notauimus, ac proinde primum decimae tertiae, ac dein duodecimae mentem hic & in subsequentibus aliquot characteribus accommoda.

X, X₂ Meatus bilis uesiculae per iecoris corpus exporrecti, inter portae uenae et cauae ite uenae ramos.

Y₂ Venae portae propago in iecoris substantiam diffusa.

Z₂ Venae cauae propago in iecoris substantiam digesta. Volui enim hic exprimere uasorum in iecoris substantia situm, qui scilicet portae uenae rami propaginibus cauae subijciuntur, et quoniam pacto in horum medio bilis uesiculae meatus excurrant.

a₂ Concurfus meatuum bilis uesiculae, qui in iecoris corpus digeruntur.

b₂ Uesiculae bilis ceruix, cui meatus ex iecore ductus ac a notatus inseritur, communisque efficitur.

c_{1,2} Bilis uesiculae meatus in duodeni intestinum insertus, ac S ad usque in decimae tertiae figura duodenum indicat intestinum, quod humiliori sede apertum sinximus, ne meatus illius c notati insertio lateret.

e₂ Arteria in iecoris cauum & bilis uesiculam digesta.

f₂ Nervulus iecori & bilis uesiculae communis, & a sexti paris nervorum cerebri propagine depromptus, quae dextri lateris costarum exporrigitur radicibus.

g₂ Tenuis portae uenae propagines, in bilis uesiculam excurrentes.

h₁ Portae uenae caudex.

(stinet.

i, i₁ Glandulosum corpus, quod duodeno intestino adnascitur, uasque ipsi exporrecta opportune subiungimus.

k, l, m, 1 Mesenterij. Uerum singuli characteres priuatim quid indicant. k enim uenae portae dextri seu grandioris trunci distributionem in mesenterium notat. l uero glandulosum corpus in mesenterio primis uasorum distributionibus praefectum. m autem, mesenterij insinuat partem, cui colon intestinum tota illa sede committitur, qua a dextri renis sede ad iecoris usque cauum pertinet. Hic namque colum intestinum a mesenterio diuulsum est, quo mesenterij centrum aptius delinearetur.

n₁ Vena quae sub posteriori recti intestini sede deorsum protenditur, ipsique recto intestino uenas

o₁ Uesicae fundi superior pars etiam hic est conspicua.

(porrigit.

p₁ Quod hic extuberat dexter est ren, sua pingui membrana adhuc obiectus.

q₁ Meatus urinaris, a dextro rene urinam in uesicam deducens.

r₁ Vena ac arteria seminales dextri lateris.

s₁ Vas semen a dextro teste uersus ceruicis uesicae initium perferens.

DECL

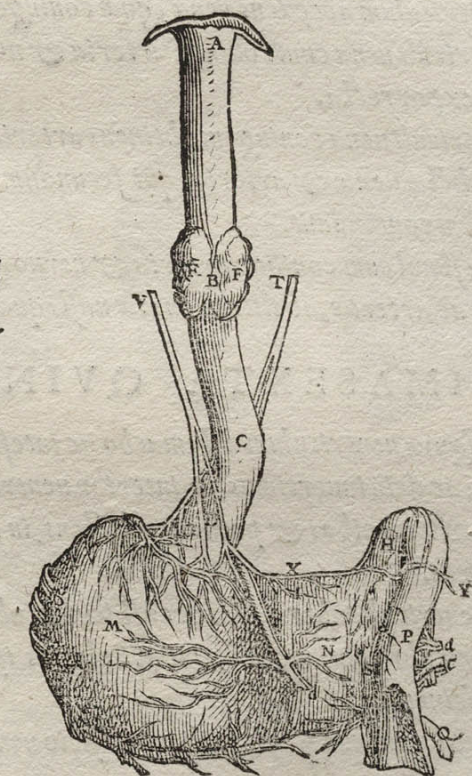
DECIMAQVARTA QVINTI
LIBRI FIGVRA, AN

teriozem integri uentriculi & stomachi
faciem exprimens, una cum uenis, ar
terijs & nervis uentri
culo insertis.

DECIMAQVINTA QVINTI
LIBRI FIGVRA, IN

tegre uentriculi & stomachi postero
rem exhibens faciem.

CHARACTERVM DECIMAEQVARTAE ET DECIMAE
quinta figurarum Index.

CHARACTERES hoc Indice explicandi partim utriusque figurae communes sunt, partim nunc huic, nunc illi peculiares: ac proinde communes 1 & 2 indicabimus, peculiariibus uero decimae quintae figurae characteribus, haec 1 subijcietur, decimae sextae autem haec 2. A_{1,2} Stomachi pars in fauces orisque adeo amplitudinem pertinens, hic a faucibus praefecta cernitur. A, B_{1,2} Ab A ad B usque ductus stomachi notatur, recta per mediam uertebrae ceruicis & quatuor superiorum thoracis sedem descendens.

AB

- B, C_{1,2} A' B ad C usq; ductus stomachi in dextrum latus super quintam & aliquot sequentes thoracis ueruebras modice declinans.
- C, D_{1,2} A' C ad D usq; stomachi ductus insignitur ex dextra sede uersus sinistram, supra magnam cõscendens arteriã, & per septum transuersum in uentriculi superius orificiũ G notandũ pertinet.
- E, E₁ Duæ tonsillæ, quæ non procul à stomachi sede in oris cavitatem pertingente distant.
- F, F_{1,2} Glandulosum corpus stomacho frequenter adnatũ, quæ quintæ thoracis ueruebræ corpori insidet.
- G_{1,2} Superius uentriculi orificium. H_{1,2} Inferius uentriculi orificium.
- I_{1,2} Superior uentriculi pars. K, K_{1,2} Ventriculi demissior pars, seu fundus.
- L, L₁ Anterior uentriculi sedes.
- M, N, O₂ Posterior sedes uentriculi. Verũ singuli characteres aliquid priuatim indicant. O enim impressionem notat quam uentriculus ea sede exigit, quæ ueruebris innititur. M quidem prominentiorem sinistri lateris partem, N uero partem dextri lateris prominentiorem.
- P_{1,2} Duodenum intestinum, quod hic ad ieiuni intestini principium resectum sinimus.
- Q₂ Bilis uesiculae meatus, in duodenum intestinum insertionem tentans.
- R₂ Hic character in interna dicti nuper intestini sede uisitur, insertionem meatus illius notans, quem modo Q insigniuit.
- S₂ Glandulosum corpus duodeno intestino subnatum, uasq; illi intestino exporrecta suffulciens.
- T_{1,2} Dextri nerui sexti paris nervorum cerebri propago, ad stomachũ exporrecta, multipliciq; serie in ipsius orificium elatius distributa. V_{1,2} Sinister neruus.
- X₂ Sinistri nerui propago, secundum elatiorem uentriculi sedem ad iecur usq; excurrans, hicq; quæ Y. iecori proxima est, Y insignita.
- a₂ Prima (uti doctrinæ studio nuncupare eam solemus) uentriculi uena & arteria.
- b₂ Secunda uentriculum accedens uena, quæ coniuge caret arteria.
- c_{1,2} Tertia uentriculi uena cum coniuge arteria & neruo quoq; secundum dextram uentriculi fundi regionem exporrecta.
- d_{1,2} Quarta uentriculi uena coniugem obtinens arteriam, & elatius uentriculi orificium coronæ ric.
- e₁ Rami iam dictæ uenæ & arteriæ, qui secundum uentriculi elatiorem sedem ad inferius usque ipsius orificium contendunt.
- f_{1,2} Quinta uena simul cum coniuge arteria & neruo, sinistram sedem fundi uentriculi perreptans.
- g₂ Aliæ uenæ ac arteriæ, ab illis pronatæ uasis quæ lienis inseruntur.

DECIMASEXTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

H A C figura uentriculum à stomacho ac intestinis liberauimus, ac dein inuertimus, ut interior uentriculi sedes seu superficies cibos & potus amplectens, in conspectum ueniret.

b Circulare uentriculi tuber ea sede conspicuum, ubi stomachus uentriculo continuatur, aut ubi elatius ipsius consistit orificium.

i Tuber orbiculatum quoq; in humiliori orificio uentriculi apparens.

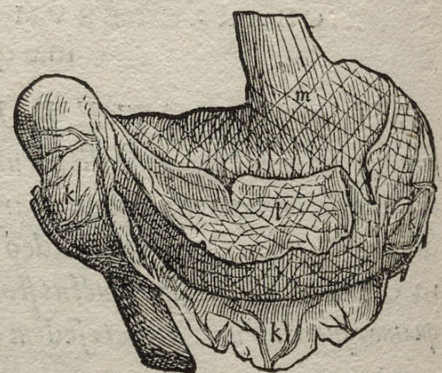
DECIMASEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

P R A E S E N S figura uentriculi tunicarum seriem numerumq; et naturam, quantum pictura assequi potuimus, docet.

k Tertia uentriculi tunica, à peritoneo pronata, atq; hic à uentriculo magna ex parte diuulsa.

l Secunda uentriculi tunica, minus quam tertia à uentriculo diuulsa.

m Prima intimaq; uentriculi tunica, hac in parte à duabus exterioribus tunicis libera.

DECIMA

DECIMAOCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

P R A E S E N S figura iecoris gibbum posterioremq; sedem una cum caua uenæ caudicis portione exprimit.

A, A Iecoris gibbi superior pars.

B, B Iecoris gibbi posteriorisq; sedis infima regio.

C Caua uenæ sedes, quæ septum permeat, ipsiq; soboles exporrigit.

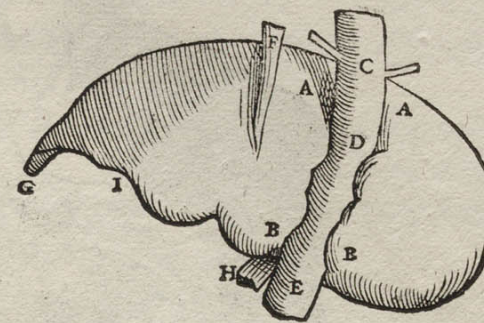
D, E Hoc intervallo sedes notatur, quæ caua caudex posteriori iecoris sedi innascitur.

F Portio præcipui iecur septo alligantis uinculi.

G Ligamentum iecoris partem in sinistra maxime exporrectam septo connectens.

H Venæ portæ portio.

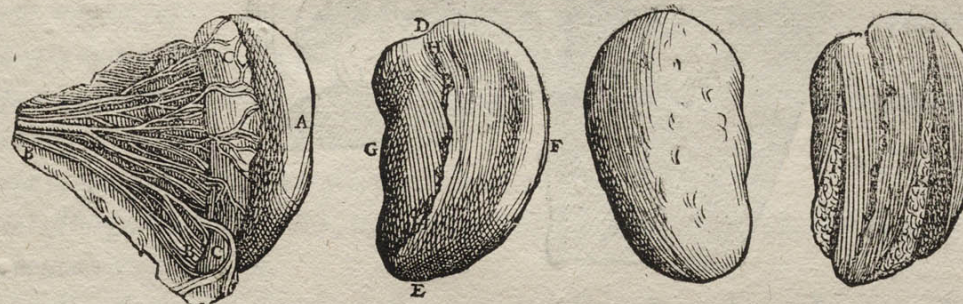
I Sinus quo iecur stomacho cedit, quæ sinistro uentriculi orificio continuatur.

DECIMANONA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVAE LIENEM OMNI EX FACIE COMMONSTRAT, CV.

ius situm & ex proportionem magnitudinem, uigesima quæ mox subijcietur figura literis O, O, P explicabit: præsens uero quatuor quodammodo peculiaribus constans effigibus, seu tabulis, in hunc habet modum.

PRIMA. SECUNDA. TERTIA. QVARTA.

QVATVOR DECIMANONAE FIGVRAE TABELLARVM earundemq; characterum Index.

P R I M A lienem anteriori facie exprimit, una cum omenti portione, seu inferioris superiorisq; omenti membranarum partibus. A namq; lienis sinistrum indicat latus, dextrum autem B, B, ac media ipsius sedes omento integuntur. B, B & B enim inferioris omenti membranæ portio. C, C, nem indicant, lienis uasa deducentem. C uero & C superioris omenti membranæ portione signifiant, quæ ad uentriculum uasa perferuntur, ab illis uasis pronata quæ in lienem iamiam inserenda ueniunt.

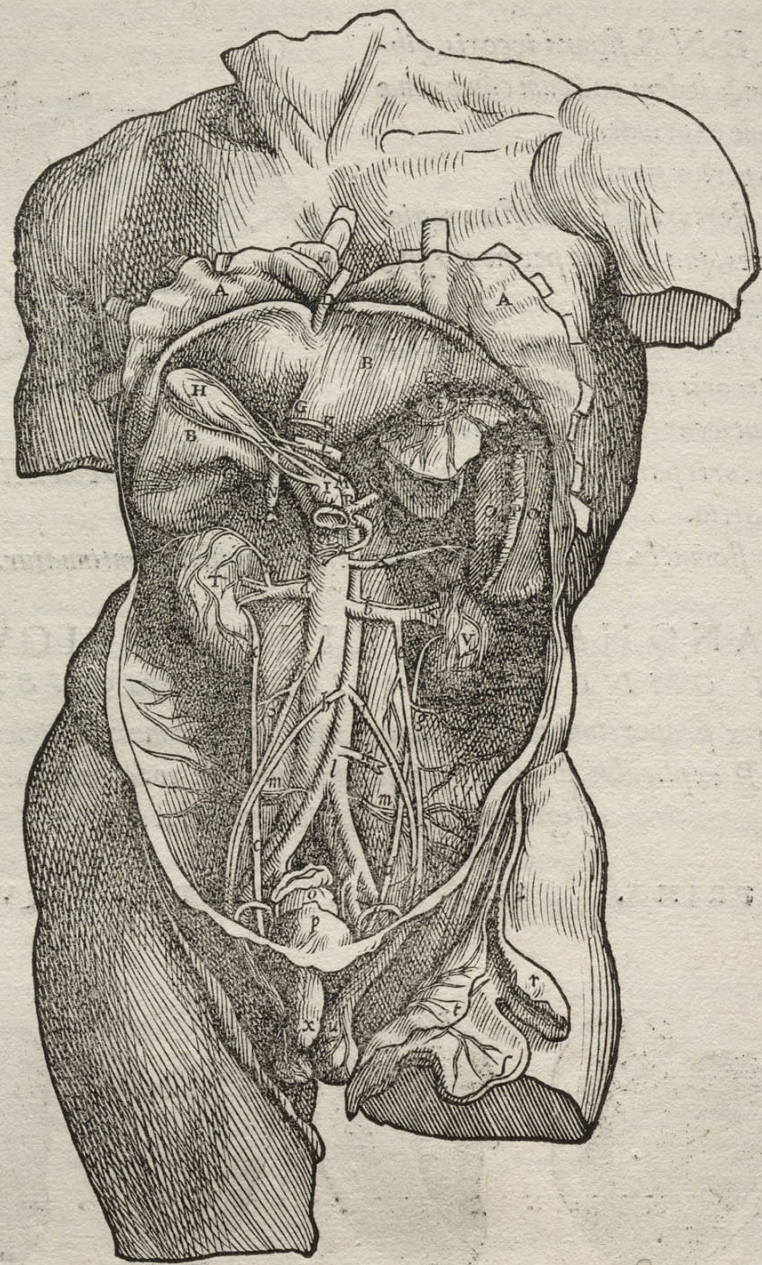
Secunda effigie decimæ nonæ quinti libri figuræ lienis caua regio exprimitur, ab omnibus quæ D, E, illi committuntur partibus libera. ac hic D notat superiorem lienis sedem, E inferiorem, F sinistram, G dextram. H uero & H lineam indicant in caua lienis regione conspicuam, cui lienis uasa inseruntur.

Tertia effigies lienis gibbum commonstrat.

Quarta lienis quoque cauam sedem delineatã continet. At huic duas indidi sectiones, ut lienis substantia conformatioque oculis subijcerentur. Atque hic I & K sectiones modo dictas indicant.

r VIGESIMA

VIGESIMAE FIGVRAE EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

PRÆSENS figura sectionis serie duodecima succedit. ab hac enim omnia intestina executimus, relicta duntaxat uentriculi portione superioris orificij uentriculi sedem commensurante. atq; ita hæc figura pleraq; indicat, quæ nunc opportunius cum characterum indicibus seriatiim insinuabuntur.

- A, A** Septi transversi portio peritonæo succincta, atq; una cum costis aliquot sursum reflexa.
B, B Cava iecoris sedes.
C Iecoris ligamentum, quo ipsius sinistra pars septo alligatur.
D Vena per umbilicum iecori exporrecta portio, ubi & sinus ille indicatur primum hanc admit-
 tens uenam, quæ per priuatam ipsi in iecore humano incisum foramen ad iecoris usque sedem per-
 reptat, ubi hic G non procul a K adhibitum conspicis, ubiq; uena hæc in iecoris substantiam pri-
 mum uere digeritur.
E Hac sede iecur sinum obtinet, quo cedit stomacho per septum transversum ad elatius uentriculi
 orificium contendenti.
F Superius uentriculi orificium, uentriculiq; portio.
G, G Lineæ impresiones uel tuberaq; in iecoris cavo ubi partem uenam promit conspicua.
H Bilis uescula.

I Portæ

- I** Portæ uenæ caudex hic abscissus. Verū I quoq; duas indicat uenulas bilis uesculæ exporrectas.
K Iecoris nervus ab illis propagatus, qui elatiori uentriculi implicatur orificio.
L Arteria iecori & bilis uesculæ communis.
M Nervus a sexti nervorum cerebri paris propagine initium ducens, quæ dextri lateris costarum
 exporrigitur radicibus. atq; hic nervus iecori pariter & bilis uesculæ communis censetur.
N Bilis uesculæ meatus hic abtruncatus uisitur, qui ad intestina pertinet.
O, O Lienis anterior cauaq; regio. **P** Lienis linea, cui uasa ipsius implantantur.
Q Vena caua. **R** Magna arteria.
S Radices artieriarum in uentriculum, iecur, lienem, omentum, mesenterium, ipsaq; demum intesti-
 na excurrentium.
T Dexter ren, pingui sua obductus tunica.
V Sinister ren, similiter pingui ipsius inuolutus tunica.
X Vena in sinistri renis pinguem diffusa tunicam.
Y Vena dextri renis pinguem tunicam accedens.
a Vena arteriaq; dextro reni serosum sanguinem deducentes.
b Vena arteriaq; in sinistram protensa renem, emulgentesq; uulgo non secus appellata, quam illæ
 quæ dextro reni sunt propriae.
c, c Meatus ex dextro rene urinam in uescicam deferens.
d Meatus quo sinistri renis urina in uescicam ducitur.
e Seminalis uena sinistram accedens testem. **f** Seminalis uena, dextri testis.
g, g Surculi a seminalibus uenis qua peritonæo committuntur, in ipsoq; adeo uersus testes progressu,
 ad peritonæum derivati.
h Seminalis arteria dextrum testem petens.
i Arteria seminalis quæ sinistro testis est propria.
k Arteriæ in humiliorem mesenterij sedem ad colon intestinum et rectum excurrentis radix.
l Arteriæ magnæ super cauam uenam ascensus, ac ipsius magnæ arteriæ & cauæ supra osis sa-
 cri initium in duos truncos diuisio.
m, m Præcipuæ uenæ ac arteriæ earum quæ geniculatim a magnis uasis lumborum carnibus ipsiq;
 peritonæo offeruntur.
n Arteriæ magnæ soboles sacri osis foramina accedentes.
o Recti intestini pars a colo libera, atq; ut inter disseccandum sit, uinculo intercepta.
p Uescica urinae receptaculum.
q Semen a teste ad penem deferentis uasis portio, qua secundum pubis os deorsum ad uescicæ cerui-
 cis initium retorquetur.
r Cutis quæ penem inuestiebat. **s** Scortum.
t Carnosæ membranæ pars, quæ haud secus atq; scortum, utrunq; ambebat testem.
u Tunica a peritonæo inibi pronata, ubi seminarijs uasis iter præbet, estq; hæc exterior testis tu-
 nica, earum quas testibus singulis proprias peculiaresq; numeramus.
x Denudati penis portio.

VIGESIMAPRIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

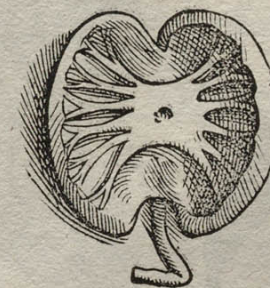
QVÆ TRES PROPRIAS CONTINET TABEL.

las sectionis serie inuicem subsequentes, ac appositissime renū sinus meatuumq;
urinariorum principia ostendentes.

PRIMA.

SECUNDA.

TERTIA.

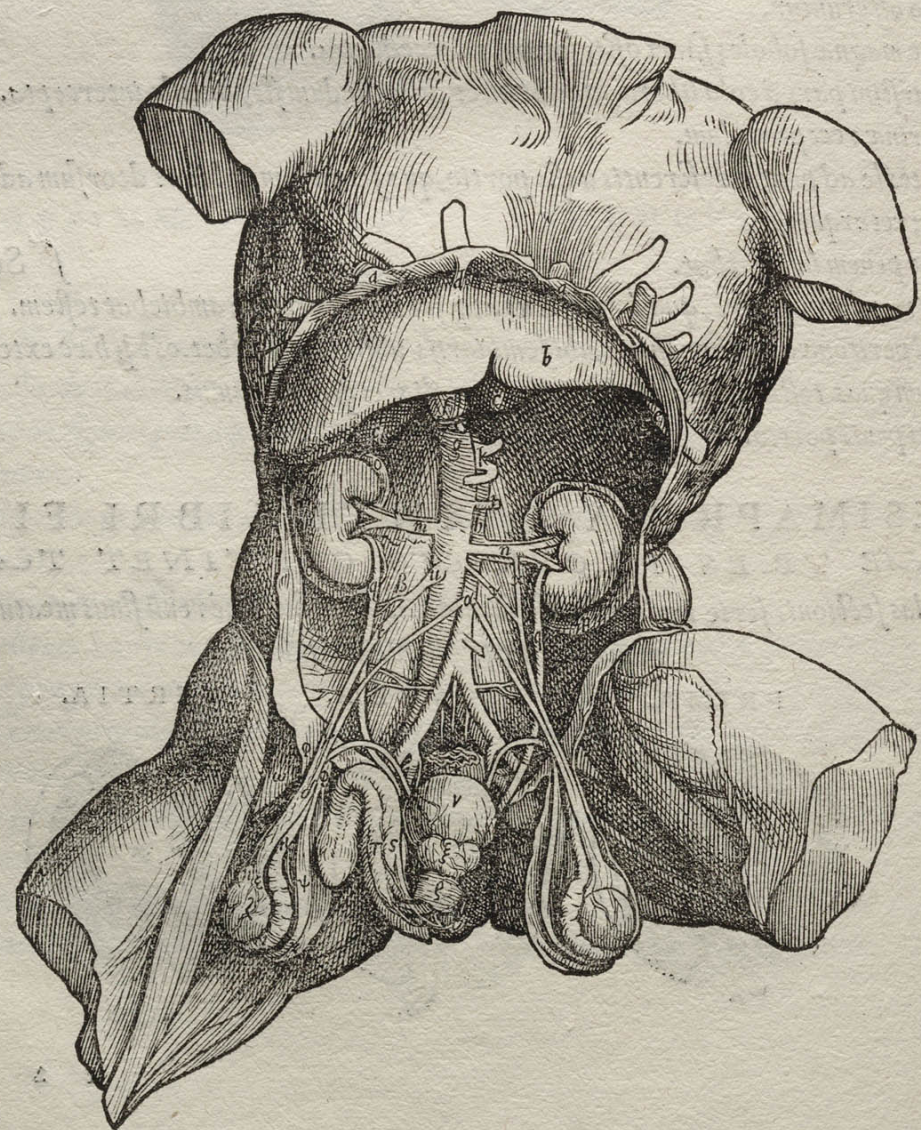
f 2 TRIVM

P R I M A tabella sectionem secundum renis longitudinem per gibbum ipsius inductam habet adeo profundam, ut in secundum renis pertingat sinum, interim nulla renis substantiae abla-
 α, β. ta portione. Significet igitur α dextri renis anteriorem partem, β uero posteriorem. γ & γ ori-
 γ. γ. ficia sunt ramorum primi sinus renis, seu ipsius membranei corporis, quae inuicē illi rami coeunt. Hic
 α. α. enim rami necessario per sectionem in mutuo coitu diuiduntur. δ, δ. primi sinus corpus, seu mem-
 braneum corpus in quod uena & arteria renis terminantur.
 ε. Foraminulum hoc, urinarum meatus est initium.

λ. Urinarum meatus pars. Super membraneum hoc corpus δ & ε insignitum, secundus renis consti-
 tit sinus, cuius interior & corpori illi membraneo proximum latus in hac sectione tantum appa-
 ret. Eius enim partes quae in exteriora ad utrumque septi ex renis substantia conformati latus pro-
 3. u. ducuntur, ipsiusque sinum uelut bipartitum efficiunt, nisi specillo in circuitu sub β hic & γ deducto
 intueri nequis. Septum namque illud praesenti sectione in duas partes, anteriorem scilicet & poste-
 riorem diuisum cernitur, ac α quidem partem ipsius notat anteriorem, β uero posteriorem.
 Secunda effigies omnia cum nuper commemorata sunt communia, nisi quod uniuersa propemodū
 renis substantia septum illud constituens, cultello orbiculatim adempta sit, neque aliter sane sep-
 ti illius figuram ob oculos ponere licuit. Conspicitur hic itaque secundus renis sinus uniuersus, ac
 non quemadmodum est bipartitus, eo quod septum abstulerim sinum hunc in exteriori ipsius late-
 re dirimentem. α igitur & β γ & λ eadem hic quae in prima tabella notant. Circulus autem
 q. inter α & β ductus, secundum renis indicat sinum. Uero anteriorem partem primi sinus, seu mem-
 1. branei corporis, quae hac in ramos discinditur. i. corporis membranei posteriorem partem indi-
 2. cat. adeo ut θ & i. simul membraneum notent corpus, seu primum renis sinum: α autem urinarum mea-
 tus insignitur origo. Tertia tabella primi sinus seu membranei corporis ra-
 mos omnes insinuat. renis enim substantia, quae summis eius sinus ramis adnascitur, penitus derasa
 est. Atque haec citra characterum operam sunt obuia.

VIGESIMAE SECUNDA QVINTI LIBRI FIGURA.

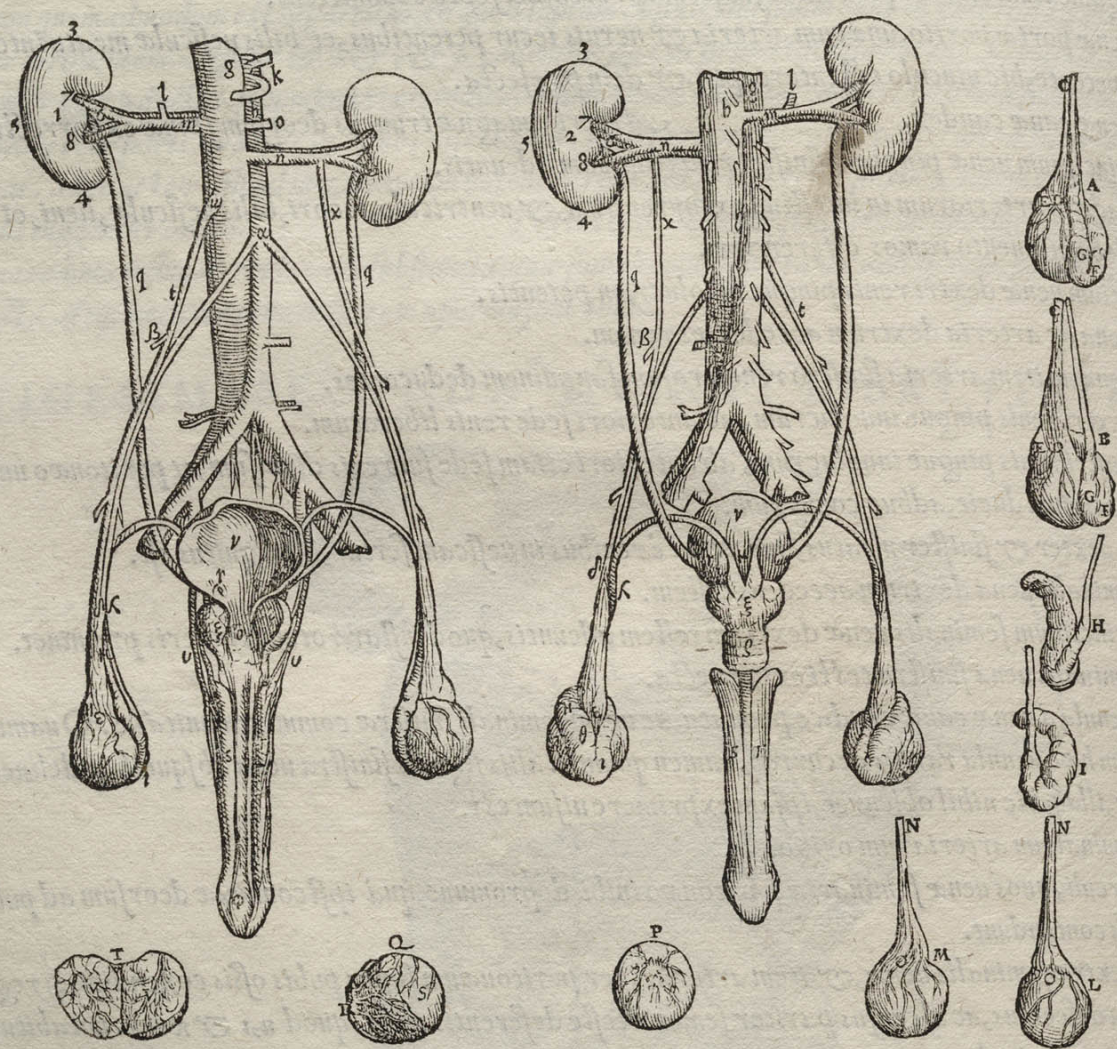

P R A E S E N S figura sectionis serie uigesima succedit. in hac namque costarum ali-
 quot fines effracti, & extrorsum sursumque reorti occurrunt, ut iecoris gibbum ita hic spectare
 tur, ut ipsius cauum in uigesima figura in conspicuo erat. Renes hic etiam pingui illorum tunica
 denudati sese offerunt. In hac figura uenarum arteriarumque seminalium exortus ductusque etiam
 ostendite, priuatim a cauae uenae caudice ramulum pronasce effinximus, qui sinistra seminali co-
 misceatur uenae. Praeterea peritonaeum quod uasis seminarijs iter praebet, una cum tunica a perito-
 neo pronata, testemque & sui lateris uasa seminaria amplectente, dissectum est, & cum semina-
 rijs uasis testes cum suis musculis obuij sunt. Insuper pubis ossa inuicē ita dirempta atque adeo re-
 flexa uidentur, ut inuicē insigniter dehiscant, & uesica, & glandosum corpus uesicae ceruicis pro-
 priū, una cum ipsius musculo & penis corporib. eorundemque progressu oculis subiiciantur. Quod au-
 tem a dextro femore cutē prorsus & a sinistro aliqua ex parte ademinus, neminē ambigere reor.
 a, a. Peritonei pars cum septi transuersi portione, & effractis costis sursum extrorsumque reflexa.
 b, b. Iecoris gibbum. c, c. Caua iecoris sedes.
 d. Praecipuum iecoris ligamentum, ad dextrum latus mucronatae cartilaginis consistens, & hic a
 iecoris anteriori sede magna ex parte diuulsū.
 e. Ligamentum iecoris partem in sinistram protensam septo committens.
 f. Vena portae portio, una cum arteria & nervis iecur petentibus, et bilis uesiculae meatu intes-
 ti na petente, hic uinculo est intercepta, & dein praesepta.
 g. Vena cauae caudex. h. Arteria magnae truncus deorsum spinā exporrectus.
 i. Principium uenae pinguem sinistri renis tunicam aduentis.
 k. Radices arteriarum in intestina excurrentium, & uentriculo, iecori, bilis uesiculae, lienī, et ip-
 si demum omento ramos offerentium.
 l. Initium uenae dextri renis pingue inuolucrum petentis.
 m. Vena ac arteria dextrum accedentes renem.
 n. Vena ac item arteria sinistro reni serosum sanguinem deducentes.
 o, o. Dextri renis pingue inuolucrum, ab anteriori sede renis liberatum.
 p, p. Sinistri renis pingue inuolucrum, ab anteriori etiam sede sui renis diuulsū, et peritonaeo unde
 principium ducit, adhuc connexum.
 q, q. Et dexter & sinister meatus, quo urina e renibus in uesicam fertur, q insignitus est.
 t. Seminalis uena dextrum accedens testem.
 u. Principium seminalis uenae dextrum testem aduentis, quod instar rotundi tuberis prominet.
 x. Seminalis uena sinistro testē exporrecta.
 y. Venula a uenae cauae caudice pronata, ac uenae seminali sinistrae commixta unita ue. Quamuis
 enim haec uenula rariū occurrat, tamen quum in alijs figuris sinistra uena absque hac delineat-
 tur, illa quoque hic nihil obscuret, ipsam exprimere uisum est.
 α. Seminalium arteriarum origo.
 β. Surculi, quos uenae seminariae peritonaeo inibi depromunt, quae ipsi connexae deorsum ad pubis
 ossa contendunt.
 γ. Dextra seminalis uena, & item arteria, per peritonaeum supra pubis ossis coxendicis regionem
 descensus, ac ascensus pariter semen a teste deferentis uasis, quod n. i. & n. mox notabitur.
 δ. Vena seminalis & arteriae commixtio, & corporis quod uaricum imagini conferam, initium.
 ε. Varicosi corporis in testem insertio. ζ. Testis intimo ipsius inuolucro obteclus.
 η. Principium semen a teste deferentis uasis.
 θ. Sedes qua deferens semen uas sursum secundum testis humillimam sedem reflectitur, & a teste
 ipsi non amplius connatum, abscedere incipit.
 ι. Hic semen deferens uas nullam amplius conuolutionum ostendit speciem, at sursum instar nerui
 teres porrigitur.
 κ. Vesica urinae receptaculum.
 λ. Glandulosum corpus uesicae ceruicis initio adnatum, & semen deferentium uasorum insertio-
 nem excipiens.

- 9 Circularis uesicae ceruicem ambiens musculus.
- 10 Duo penem constituenta corpora, quorum sinistrum à suo principio quod à sinistro pubis osseducitur, liberatum est: dextrum autem corpus suo principio adhuc pubis dextro ossi firmatur. Præterea hic S nostri figura in conspicuo est, quæ penis flaccidus laquidusq; cū uesica effingit.
- 11 Venarum & artierum neruorumq; penem aduentium series, tam apte ac in huiusmodi figuris id moliri datur expressa.
- 12 Primum exterius ue testis peculiare inuolucrum à peritonæo inibi pronatū, ubi P ascriptissimus, ubi uero X locatur, ea eius inuolucris sedes notatur, quæ hæc infimæ testis parti connascitur.
- 13 Testis musculus iam dicto inuolucro innatus.
- 14 Musculus femur mouentium septimus hic se spectandum offert, quæ super coxendicis os deorsum ducitur.
- 15 Recti intestini portio, quæ in corpore dum intestina reliqua auferuntur, relinqui consuevit. Super hanc recti intestini portionem eleganter quoque uenæ cauæ & arteriæ magnæ distributio circa ossis sacri regionem uisitur.

VIGESIMATERTIA QVINTI LIBRI
FIGVRA.

VIGESIMATERTIAE FIGVRAE, IPSIVSQUE PARTIVM
& characterum Index.

VIGESIMA tertia figura multas peculiare obtinens effigies, tabellæ uel, simul cum illa quæ mox præcessit, ac ordine uigesimæ secunda fuit, potissimum ad uirilium organorum generationis inspectionem facit, & ambas quum primum characteribus insignirentur, decimotertio huius libri Capiti præponendas ducebam, unde etiam in utrisq; eadem prorsus est characterum ratio. Verum quod iam satius fore arbitrer omnes præsentis libri figuras hic seriatim col

loca

- locari, priuatim indicem huic uigesimæ tertiæ figuræ dedicabo, characteres quæ huic & uige-
simæ secundæ communes sunt, denū non grauate explicaturus. Porro in hac uigesimæ tertiæ fi-
gura duæ sunt præcipuæ effigies, quarū unam non inopportune dextram, alterā uero sinistram
appellabimus. ac in utrisq; quidem effigiebus renes, uesicæ & seminaria organa cū uenæ cauæ
et arteriæ portionibus exacta è corpore sinximus. Atq; hæc quidem in dextra anteriori facie,
in sinistra autē posteriore delineantur. & in dextra adhuc priuatim uesicam, & ipsius ceruicem
seu meatum semini urinæq; communem aperuimus, quum hæc in sinistra adhuc sint integra: quem
admodum in characterū explicatione dicturus sum diffusius, simulatq; effigies expressero, quæ
sinistrum latus & inferiorem præsentis uigesimæ tertiæ figuræ sedem occupant, ac maiusculis
Latinorum literis in hunc modum notantur.
- A, B. Duabus his tabellis dextrum testem anteriori facie, at magis secundum sinistrum latus ostēden-
tibus, idē exprimitur, uerū superior A insignita ab inferiori B indicata in hoc differt, quod
ipsa semen deferentis uasis situm inturbatum ostendat: quum interim inferior B notata deferen-
tis semen uasis partem, quæ secundum testis anteriora sursum fertur, neq; amplius testis adnasci-
tur, ex sua sede sinistrorsum habeat reflexam, detrusam uel, ut insertio applicatioq; uenæ & ar-
teriæ seminalium ad testem in conspectum ueniret. At hæc characterum utrisque effigiebus
A & B insignitis communium opera reddentur dilucidiora.
- C Vena & arteria seminales illic abtruncata, ubi iam ex magna peritonæi amplitudine exciden-
tes inuicem implicantur, commiscunturq; ac corpus quod uaricosum mihi appellabitur efforma-
re incipiunt, seu huius uaricosi corporis quod pyramidi assimilabitur conus.
- D Basis uaricosi corporis, seu sedes qua uena & arteria seminalis testis inseruntur, & ramulos in
testis intimum inuolucrum & testis substantiam spargunt.
- E Vasis semen à teste deferentis initium.
- F Reflexus uasis semen deferentis secundum testis humiliorem sedem.
- G Sursum conscendens deferentis semen uasis portio, & ipsius regio in qua amplius testis connas-
ci desinit.
- H Præsens effigies deferentis semen uasis portionem ostendit, quæ testis intimo connata erat in-
uolucro: & foraminula illa asperitatesq; cernuntur, quæ in eius uasis sede post sectionem con-
spiciuntur, quæ inuolucro illi connascebatur.
- I Hac effigie eadē uasis semen deferentis portio, quæ et mox præcedenti delineatur, uerū hæc
sedem eius portionis ostendit, quæ gibba est, testisq; inuolucro non connascitur.
- L Testis à quo semen deferens uas absectum est, ipseq; adhuc testis cum intimo ipsius inuolucro et
uaricoso corpore remansit.
- M Hac eadem cum effigie L notata indicat, uerū ut illa anteriorem testis faciem exprimebat,
ita hæc posteriorem: & duæ subsequentes notæ utriq; sunt communes.
- N Prima uenæ & arteriæ seminalium commixtio, seu uaricosi corporis conus.
- O Varicosi corporis basis, & in testis substantiam ipsiusq; intimum inuolucrum insertio.
- P Testis suo intimo adhuc obductus inuolucro, sed à uaricoso liberatus corpore, & superiorem
ipsius regionem ostendens, in qua uaricosum illud corpus inseritur. Apparent namque hic fora-
mina ramulorum uaricosi corporis, qui (uti dicebam) testis implantantur.
- Q In hac effigie intimam testis tunicam inuolucrum uel nouacula diffecui, & ex altero latere à te-
stis substantia eius inuolucris partem R notatam diremī, in posterioraq; reflexi, ut ductus in cō-
spectum uenirent, qui à ramis inuolucrum intertextentibus in testis substantiam pertinent. Al-
teram uero huius inuolucris partem S insignitam, testis adhuc connatam reliqui.
- T Hic testis per medium dissectus iacet, uasorum per ipsius substantiam diffusorum, ac V & V
naturam distributionisq; seriem commonstrans. Qui uero modō subsequuntur characteres, dua-
bus grandioribus & magis præcipuis uigesimæ tertiæ figuræ effigiebus proprii habentur.
- 1 Hac numeri nota indicatur anterior renis regio.
- 2 Posterior renis regio.
- 3 Superior renis regio.
- 4 Inferior renis regio.
- 5 Externum renis latus.
- 6 Internum renis latus: in quo 6, 7, & 8 sinum eius lateris indicant, uerū 6 priuatim notat eius si-
nus tuber. 7 autem & 8 sinum eius angulos impressionesq;.
- 8 Venæ cauæ caudex, inibi abscissus, quæ deorsum tendens iecur superauit.

- b* Arteriae magnae truncus inibi resectus, ubi primum sub septo transverso in peritonei amplitudinem fertur.
- k* Radices arteriarum quae mesenterio & inferiori membranae omenti digeruntur.
- l* Vena pinguem dextri renis tunicam petentis principium.
- m* Vena & arteria dextro reni serosum sanguinem deducentes.
- n* Vena & arteria sinistro reni in serosi sanguinis ductu famulantes.
- o* Vena in pinguem sinistri renis tunicam excurrentis origo.
- q, q* Meatus urinam e renibus in uesticae amplitudinem deportantes.
- r* Meatum urinam uesticae deducentium in uesticam insertio, ac in dextra quidem effigie orificia indicantur, quae hi meatus in uesticam pertinent, & membranei processus quoque his orificijs praefecti, in sinistra autem effigie sedes indicatur, quae illi meatus primum uesticae applantantur.
- t* Seminalis uena dextra.
- u* Tuberculum, seu protuberans seminalis uenae dextri lateris principium.
- x* Vena seminalis sinistram petens testem.
- a* Seminalium arteriarum ex magna arteriae caudice initia.
- β* Surculorum radices quos uenae seminales peritoneo offerunt, quae illi secundum lumborum regionem committuntur.
- δ* Vena arteriaeque seminalium coitus commixtio uel, & uaricosi corporis initium.
- ε* Vena & arteriae seminalium ad testem insertio, seu uaricosi corporis basis.
- ζ* Testis intimo ipsius inuolucro adhuc obiectus.
- η* Principium uasis semen a teste deferentis.
- θ* Descensus uasis semen deferentis secundum posteriorem testis regionem.
- i* Locus quo deferens semen uas rursum secundum testis humiliora sursum fertur, neque amplius testis connascitur, uti faciebat ab *x* per *θ* ad *i*.
- κ* Sedes deferentis semen uasis, ubi primum nerui modo citra omnem reuolutionem spirant uel sursum properat.
- λ* Hac sede semen deferens uas ad posteriorem regionem uenae ac arteriae seminalium reflexum, in peritonei amplitudinem contendit.
- μ* Dextri semen deferentis uasis cum sinistro coitus, propter uesticae cervicis initium.
- ν* uestica, quae in dextra effigie priuatim adaperita est, ipsius communistrans cavitatem.
- ξ* Glandulosum corpus uasorum semen deferentium insertionem excipiens, ac in dextra effigie longa sectione ad meatus usque urinarii amplitudinem dissectum.
- ο* Amplitudo cavitatisque cervicis uesticae, in quam uasa semen deferentia insertionem moluntur.
- ρ* Musculus uesticae cervicem ambiens, ac urinae excretioni praefectus.
- σ, τ* Duo penem potissimum constituentia organa.
- υ* Vena ac item arteriae penem cervicemque uesticae accedentes.
- φ* Sedes notatur meatus urinam seminiq; communis, quae reliquo ipsius ductu amplior in penis glande uisitur.

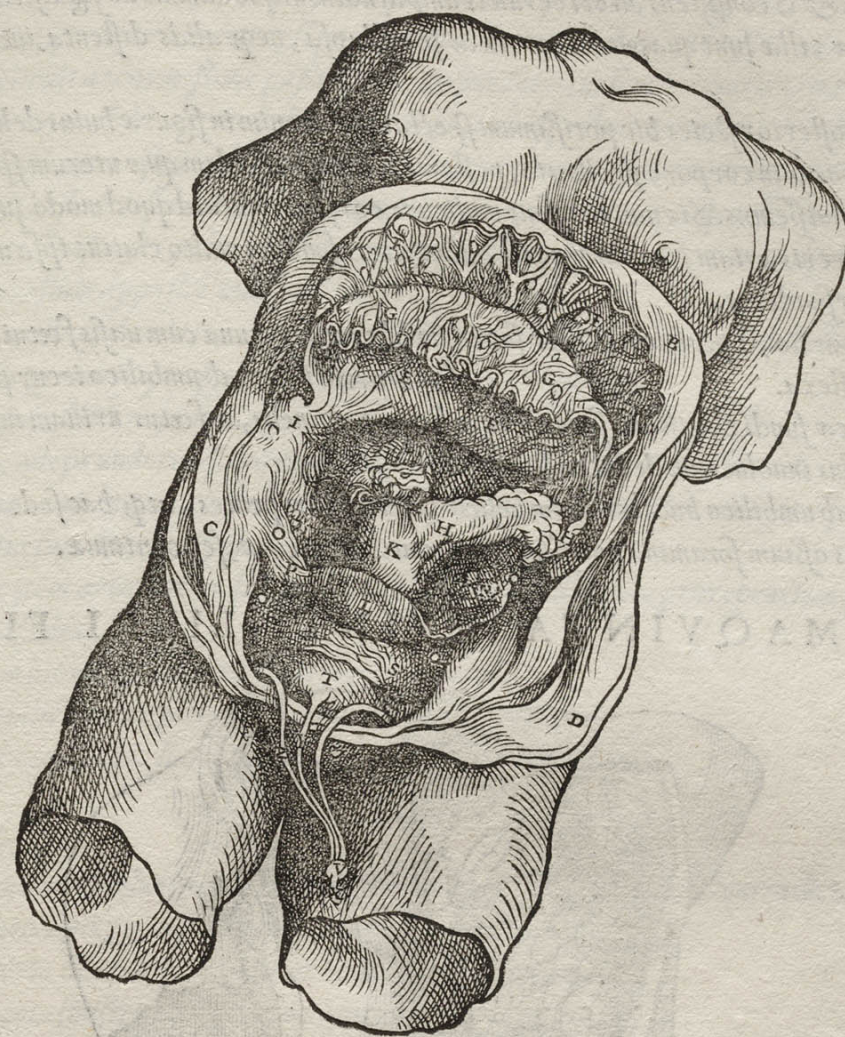
VIGESIMAE QVARTAE FIGURAE, EIVSDEMQUE
characterum Index.

FIGURA sequentem paginam occupante muliebris corporis truncus humistratus exprimitur, cuius peritoneum una cum abdominis musculis adaperitum est, ac in latera (uti inter secundum sit) reflexum. Deinde intestina omnia a mesenterio praesequimus, recto intestino adhuc in corpore relicto, simul cum integro mesenterio, cuius membranas hic aliqua ex parte imui cem diremimus, ut mesenterij naturam oculis subijceretur. Verum praesens figura in hoc potissimum delineata est, ut uteri & uesticae positum ita ostenderet, quemadmodum in hac muliere utero nobis nulla ex parte moto, is occurrit. Nulla enim hic ab utero diuisa est membrana, sed omnia integra ita hic uisuntur, quemadmodum in mediocriter obesis mulieribus iam amotis intestinis secanti obuiam ueniunt. Mulieres namque adeo pingues sunt, ut longo etiam morbo enecatae & macilentissimae, nullam uasorum seriem (nisi membranis mutuo diremptis) ostendant.

VIGES

VIGESIMAQVARTA QVINTI LIBRI

FIGURA.

A, B, C, D Peritonei anterioris sedis interior superficies.

E, E Mesenterij pars tenuia intestina dorso connectens.

F, F Altera mesenterij membrana notatur, ab altera quam *G* & *G* insigniui diuisa. Vtraque autem *G, G*. tem membrana uasorum per mesenterium seriem, et glandularum uasorum distributionibus interpositarum naturam indicat.

H, H Hac mesenterij parte colon intestinum, quod recto erat proximum, committebatur.

I Hac mesenterij parte, coli intestini initium, seu ipsius cum tenuibus intestinis continuas, deinceps cecum quoque intestinum consistebant.

K Rectum intestinum inibi praeseclum ubi colon desinit, quae sedes est e regione connexus sacri ossis cum infima lumborum uertebra.

L Anterior uteri fundi sedes, a qua nihil prorsus auulsum cernitur.

M Dexter mulieris testis.

N Mulieris sinister testis, atque huius anterior pars hic tota oculis subijcitur, quum interim dextri testis modica uideatur portio: idque ideo accidit, quod dextrum testem ita delineauerimus, quem admodum uterque testis membrana tegitur seminaria mulieris uasa deducente, atque a peritoneo nata: sinistrum uero testem illa membrana deteximus, quod solius manus, nullo adhibito cultro, sit beneficio. Hac namque membrana anteriori testis sedi nulla ex parte adnascitur, sed incumbit solum.

O, O Membrana a peritonei dextra sede pronata, & testem dextrum una cum huius lateris seminalibus uasis, ac illis quae uteri elatiorem sedem implicant uasis, dorso committens, utrumque pariter continens, & denique cum alterius lateris membrana secundum uteri tunicam constituens.

P Hac in nuper dicta membrana carneae excurrunt fibrae, dextrum uteri constituentes musculi.

His

Q Q His characteribus sinistrae lateris membrana notatur, quae illi correspondet, quam nuper O, O indicant.

R, S Uteri cervicis anterior pars, inter R & S ea adhuc obducta tunica, quam peritonaei partes illi offerunt, quae ipsi uasa exporrigunt, deducuntq; ac illum peritonaeo adnectunt. Ceterum inter uallum inter R & S consilens, uteri cervicis amplitudinem quodammodo significat. Rugae uero hic conspicuae, illae sunt quas uteri cervix in se collapsa, neq; alias distenta, inter secundum commonstrat.

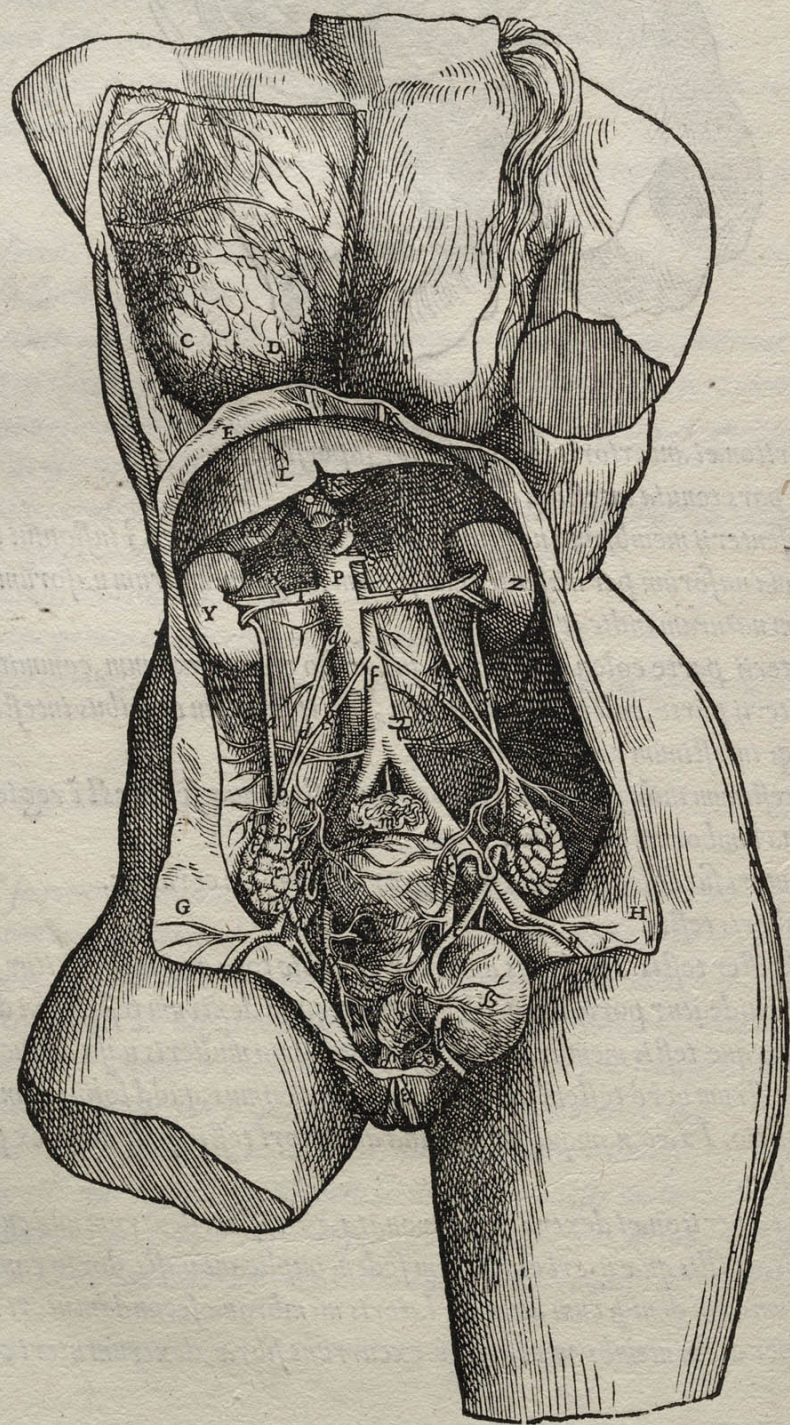
T Vesica, cuius posterior facies hic potissimum spectatur. ita enim in figurae huius delineatione oculum direximus, ac si in corpore prostrato, posteriorem uesicae sedem quae uterum spectat, potissimum cernere uoluissimus. Si enim praesens muliebre corpus ita uti id quod modo subsequetur, e rectum arbitrareris, etiam secus atq; res se habet, uteri fundum multo elatius ipsa uesica delineatum esse tibi persuaderes.

V Umbilici est portio, à peritonaeo inter secundum liberata, & una cum uasis fortui peculiaribus hic deorsum reflexa. X Portio uenae ab umbilico iecur petentis.

Y Meatus à uesicae fundi elatissima sede ad umbilicum pertinens, ac foetus urinam inter secundum & intimum ipsius inuolucrum deducens.

Z, et Duae arteriae ab umbilico huc secundum uesicae latera prorepentes, atq; hac sede magnae arteriae ramis pubis ossium foramina potissimum aduentibus insertae, seu continuae.

VIGESIMAQVINTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGE

A praesentis figurae dextra mamilla cutem abstulimus, ut quam fieri posset proximè mamillae natura hinc oculis subijceretur. Deinde uentriculum, & cum intestinis mesenterium et lienem resecuimus, recto interim intestino non secus quam in mox praecedente figura relicto. Ad haec, uterum suo extimo quod peritoneum ipsi porrigit inuolucro quodammodo spoliauimus, omnes membranas quam licuit accuratissime passim, ideo amputantes, ut seminis materiam testibus deferentia & rursum semen ab his utero deducuntia uasa in conspectum uenirent. Vesicam uero deorsum in sinistram latum refleximus, una meatum à dextro rene ipsi urinam deferentem abrumpentes, ut urinam uesicae deferentium meatum insertum appareret, ipsaq; uesica uteri inspectionem non occuparet. Postremo pubis ossium portionem ab hac figura exsecuimus, quo uteri cervix ac uesicae etiam collum appositè uiderentur.

A, A. Vena ad mamillas subinde excurrentes ab illis quae cuti summo humero obductae offeruntur.

B Vena ab illis pronatae quae per axillam in manum porriguntur.

C Praecipuum mamillae corpus.

D, D Glandulae ac adeps undecumq; corpori illi glandoso ac C insignito adstratae.

E, F, G, H Peritonei anterioris sedis inferior superficies, est enim hic anterior peritonaei regio, ad latus, & sursum deorsumq; flexa.

I, K Venarum ac item arteriarum sub pectoris osse deorsum à iugulo prorepentium portiones.

L Iecoris gibba sedes.

M Iecoris cauum hic quoq; aliqua ex parte conspicuum.

N Vena ab umbilico iecur petentis portiuncula.

O Vena portae caudex hic simul cum uasis ipsi attensis praeseclus.

P Vena caua.

Q Arteria magna.

R Arteriarum uentriculum, iecur, lienem, omentum ac intestina petentium radices.

S Principium uenae pinguem sinistri renis tunicam implicantis.

T Vena ac arteria dextro reni serosum humorem deducentes.

V Vena ac arteria sinistro reni serosum humorem deferentes.

X Principium uenae pinguem dextri renis tunicam aduentis.

Y Dextri renis anterior sedes.

Z Sinistri renis anterior facies.

a, a Meatus à dextro rene urinam in uescam deducens, & ad humilium a effraclus, portio autem huius meatus reliqua, ac uesicae adhuc continua, b insignitur.

c, c Meatus urinam à sinistro rene in uescam deferens.

d, d Dextra seminalis uena, cuius initium elatius d indicat.

e Seminalis uena sinistram petens testem.

f Seminalium arteriarum ortus.

g Seminalis arteria dextra.

h Seminalis arteria sinistra.

i, k, l Anterior uteri fundi pars, ac i dextrum fundi obtusum indicat angulum, k autem sinistram, l uero regionem uteri ubi ipsius fundi consiluit orificium, ipsiusq; cervix inchoatur.

m Rectum intestinum, quo minus utrumq; figurae latus inibi ubi par utrinque est ratio onerem, unduntaxat lateri iam characteres opportune adhibebo.

n Vena ac arteria seminalis portio, uteri fundi superiorem accedens sedem.

o Vena ac item arteria seminalis portiones testem aduentes, et inuicem coeuntes, corpusq; instar

p pyramidis constituentes, ac p huius corporis basim notat, testis commissam.

q A nuper dicto corpore eiusmodi uascula in membranas excurrunt, testem peritonaeo committentes.

r Testis anterior facies.

s Vasis semen à teste in uterum deferentis initium.

t, t Vasis semen deferentis reflexus, quos id circum testis latera conficit.

u Vasis

- u Vasis semen deferentis ad uterum progressus.
 x, x Uteri ceruix.
 y Vasa inferiorem uteri fundi sedem ac uteri cervicem implicantia.
 * Vena uesticam ab illis uasis accedens, quæ uteri cervicem intertexunt, atque hic etiam clara.
 Inter urinariorum meatuum insertionem notat.
 a, b Vescica fundi posterior sedes.
 γ Vescica cervicis musculus.
 δ Hac sede uestica ceruix uteri cervici implantatur.
 e Cuticulares cervicis uteri orificij carunculae, atq; hic uteri colles & ceruicis ipsius orificium,
 citra characterum operam neminem latent.
 ζ Arteria humillimam mesenterij partem accedentis radix.
 η Vasa ab illis quæ crus adeunt uenis ac arterijs sursum ad abdominis musculos ascenduntia.

VIGESIMASEXTA QVINTI LIBRI
FIGVRA.

VIGESIMASEXTAE FIGVRAE EIVSDEM QVE CHARACTERUM INDEX.

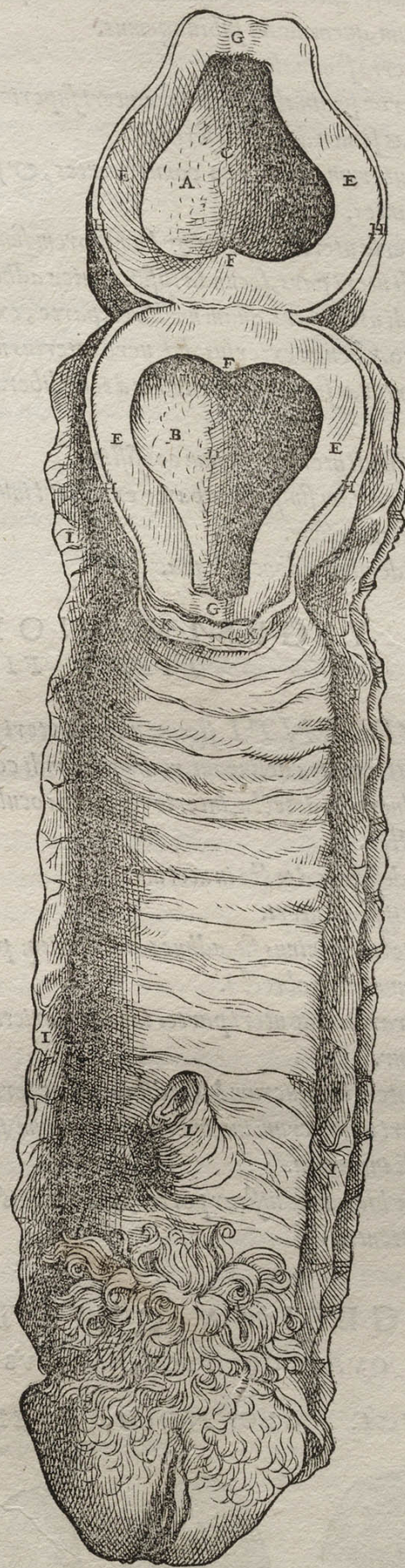
- PRÆSENS figura uterum unâ cum illum peritonæo alligantibus membranâ a corpore exsectum demonstrat. atque ipsius ceruix adeo hic sursum est conuoluta eversaq; ut fundi uteri orificium in conspectu sit. Vescica uerò fundum & cervicem quoq; aperuimus, ut uesticae cavitates meatuumq; urinariorum insertio in propatulo essent.
 A Uteri fundi anterior facies, nulla membrana prorsus detecta.
 B, B Uteri ceruix.
 C Fundi uteri pars glandis modo in superiorem uteri cervicis sedem protuberans.
 D Orificium fundi uteri.
 E, E Membrana uterum peritonæo connectens, ipsiusq; uasa continens.
 F Sinister uteri testis.
 G Vena & arteria seminalis.
 H Portio uenæ ac arteriæ seminalium, uteri fundi superiorem sedem accedens.
 I Portio arteriæ & uenæ seminalium testem accedens.
 K Vas semen à teste in uterum deducens.
 L Vescicae cavitates.
 M Urinariorum meatuum insertio.
 N Urinariorum meatuum frustula hic propendent.

DE HUMANI CORPORIS FABRICA LIBER V.
VIGESIMASEPTIMA QVINTI
LIBRI FIGVRA.

PRÆSENS figura uterum à corpore exsectum eâ magnitudine refert, qua postremo Patavij dissecta mulieris uterus nobis occurrit. atq; ut uteri circumscriptionem hic expressimus, ita etiam ipsius fundum per mediū dissectimus, ut illius sinus in conspectum ueniret, unâ cum ambarum uteri tunicarū in non prægnantibus substantiæ crassitie.

- A, A, B, B Uteri fundi sinus.
 C, D Linea quodammodo instar suturæ, qua scortum donatur, in uteri fundi sinum leuiter protuberans.
 E, E Interioris ac propriæ fundi uteri tunicæ crassities.
 F, F Interioris fundi uteri portio, ex elatiori uteri sede deorsum in fundi sinū protuberans.
 G, G Fundi uteri orificium.
 H, H Secundum exteriusq; fundi uteri inuolucrum, à peritonæo pronatum.
 I, I et c. Membranarum à peritonæo pronatarum, & uterum continentium portionem utrinq; hic asseruauimus.
 K Uteri ceruicis substantia hic quoque conspicitur, quod sectio qua uteri fundum diuisimus, inibi incipiebatur.
 L Vescicae cervicis pars, uteri cervici inserta, ac urinam in illam projiciens.
 Uteri colles, & si quid hic spectandum sit reliqui, etiam nullis apposis characteribus, nulli non patent.

S VIGESIMASEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGESIMAOCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

HÆC figura canum non prægnantem exprimit uterum, quem propter ueterum descriptiones hic humano utero adicere uisum est, uti magis adhuc uaccinum, quem modo subiungemus.

- A* Vena & arteria seminalis.
B, B Venæ et arteriæ seminaliū portiones, uteri superiori sedi uas porrigentes.
C Testis, ac uas semen à teste deferens.
D, D Membranae uterum peritoneo committentes, & secundum ipsius inuolucrum efformantes.
E Vena ac arteria uteri ceruicem & humiliorem fundi partem implicantes.
F Dextra fundi uteri pars, secunda ipsius tunica adhuc uniuersim obducta.
G Sinistra fundi uteri pars, quam media ex parte, exteriori ipsius liberaui.
H mus inuolucro. Genim exterius, *H* uero interius notant.
I Sinistri lateris uas semen deferens, hic à teste liberatum, ac in ipsius sede seruatum.
K Regio, qua fundi uteri orificium consistit.
L Uteri ceruix etiam sinistra ex parte exteriori inuolucro detecta.
M Portio ceruicis uesicæ.
N Cutis ad pudendum adhuc reliqua.

VIGESIMANONA QVINTI LIBRI FIGVRA.

PRÆSENTI figura uaccini uteri fundum, & ipsius ceruicis portionem ita delineauit, ut magna fundi ceruicisq; sedes exteriori inuolucro sit detecta, interiorq; tunica oculis subijciatur.

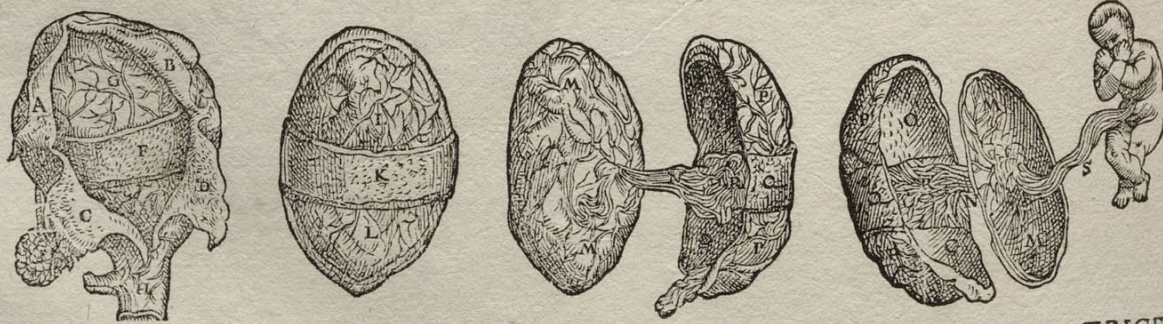
- A* Testis sinister.
B Vas semen deferens à teste in uterum.
C Sedes orificij fundi uteri.
D Sedes ubi uterus geminus sit, adhuc tamen utraq; parte simul exteriori uteri inuolucro obducta.
E Hæc sede prorsus duæ uteri partes inuicem, arietum cornuum modo dirimuntur.
F, F Externum uteri inuolucrum his sedibus adhuc seruatum.
G Interius uteri inuolucrum innumeris ac uermium implexu non absimilibus uasis intextum.
H Membranae hic adhuc uisitur portio, uterum sinistra in sede peritoneo committentis.

TRIGESIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

QVATVOR PECVLIARIBVS COMPLEXA TABVLIS.

PRIMA. SECUNDA. TERTIA. QVARTA.

TRIGE-

TRIGESIMAE QVINTI LIBRI FIGVRAE TABVLARVM, earundemq; characterum Index.

PRIMA tabula uterum masculino foetu turgidum, in anteriori ipsius sede una longa & altera transversa sectione diuisum, uteri fundi tunicarum partes in latera, atque adeo ab exitu foetus inuolucro diducentes.

- A, B, C, D* Interna superficies uteri, quæ ante sectionem foetus inuolucris obducebatur.
E, E Exterior uteri superficies, atque elatius *E* uteri apicem seu angulum dextrum notat, sursum dextrorsumq; magis quam sinister, quod hic masculus utero geratur, exporrectum.
F Primum extimum ue foetus inuolucrum.
G, G Secundum foetus inuolucrum hic quoq; magna ex parte uisitur.
H Uteri ceruicis pars, cui in altero latere uenam & arteriam adnatam reliquimus, quæ in humiliorem uteri fundi sedem potissimum dispensatur.
I Dexter uteri testis hic quoq; ut ipsius in grauidis situs uideretur, adhuc relictus.

SECUNDA tabula foetus inuolucra illacera ex utero dempta commonstrat.

- K* Extimum foetus inuolucrum.
L, L Secundum foetus inuolucrum: quod quum pellucidum membranae modo sit, in ipso complexu cum tertio inuolucro factum nonnihil conspici sinit.

TERTIA tabula extimum foetus inuolucrum, & secundum longa sectione diuisum, ac utraq; à tertio inuolucro seducta, hic una cum tertio inuolucro adhuc integro expressimus.

- M, M* Tertium intimum ue foetus inuolucrum: quod quia egregie pellucidum est, foetum nonnihil co situ ostendit, quo is in ipso iacet.

N Venarum arteriarumq; series ex primo foetus inuolucro umbilicum petens.

- O, P* Secundum foetus inuolucrum: atque *O* & *O* internam ipsius indicat superficiem, *P* uero & *P* externam.

- Q, R* Primum foetus inuolucrum: atque *Q* externam notat superficiem, *R* autem internam. *V* asorum autem per tertium & secundum inuolucrum series, etiam citra notarum opem promptè dignoscitur.

QVARTA tabula foetum omnibus suis tunicis liberum, itaq; iacentem exprimit, quem admodum in utero magna Naturæ prouidentia secus quam Anatomicorum uulgus arbitrat, in omni media figura locatur. Falsissimum nanque est, quod ita conglobatus, aut (ut sic dicam) sphaericus iaceat, ut genibus faciem contingat, itaq; in extrema prorsus figura reperiatur. imò si hunc uerum ipsius situm obseruaueris, nullius prorsus articuli motum magis inuenies merum minus ue laboriosum, atq; is est quem modo singuli obtinēt articuli. Ceterum in hac figura *M, M, N, O, P, O, P, & Q* ac *R* idē notat quod tertia tabula: nisi quod *M* & *M* internam superficiem insinuant tertij seu intimi inuolucris, *S* autem hic priuatim indicatur uasorum umbilici progressus, qui inter umbilicum & uasorum cum tertio inuolucro connexum habetur, quiq; longo ducitur intervallo, nodis aliquot interdum, aut, ut uerius dicam, uaricosis tubibus donatus, e quorum numero obstetrices ridiculè futuram adhuc proliū copiam præagiunt, etiam quum hunc progressum (uti interdum fit) collo obductum cernunt: addentes illam quam suscipiunt prolem, suspensio necandam. Eiusmodi namq; permulta, si unquam alibi mulieres, quum parturientibus adstant, & non nisi magnis precibus nos admittunt in medium, & potissimum apud Italas bene peritas, effutunt.

QVINTI LIBRI FIGVRARVM, ET IPSARVM characterum Indicum finis.

S 2 HOMINEM

HOMINEM NECESSARIO CORRUPTIONI

obnoxium mortalem esse: quo autem diutius uiueret augeturque, instrumentis ipsum eguisse multifariam nutritioni famulantibus, ac demum quae instrumenta nutritioni circa cibos potusque uersanti priuatum sint extracta. Caput I.

Generations
nostra princi
pia.

QVANDO QUIDEM corporis humani generatio nis primordia, & eorum quibus id constituitur materia, hominem fieri immortalem prohibuerunt, rerum autor Deus, ut ille quam diutissime uiuat, neque aliquando species ipsius deficiat, sed semper immortalis perseueret, sollicitè machinatus est. Sanguis enim mensurus semenque genitale generationis nostrae sunt principia: ille cum materia quadam apta concinnatus, & semini ad quiduis sequax: hoc opificis rationem obtinens. Constat autem horum utrumque ex isdem genere elementis, aqua, terra, igni, & aëre, quamuis interim mutuo temperamenti mensura uariant. siquidem in semine plus est igneae substantiae atque aëreae, in sanguine aëreae terraeque. quamquam praepollet in hoc quoque & calidum frigidum, & humidum siccum. Eoque fit, ut non siccus instar pili, aut ossis, sed humidus meritis dicatur. At semen sanguine quidem siccius est, ceterum ipsum etiam humidum fluxileque sentitur. Atque ita nobis utrinque ex humida substantia genitura origo succedit. quam tamen humidam seruari non licebat, si modo ex ea uenae, arteriae, nerui, membranae, ligamenta, cartilagineae, ossa, & id genus alia fieri debebant. Ergo mox in generationis initio coniunctum copiosius oportuit elementum, quod siccandi facultate polleret: est uero id natura quidem maxime ignis, sed tamen & terra. Verum huius plus misceri principiis non oportebat, si modo haec humida erant futura. Ignis igitur in utroque principio tantum admixtum est, quantum non torrens abunde siccet. Ab hoc itaque primum cogitur, paulumque conrescit quod in utero conceptum est: mox siccus redditum, ueluti lineamenta quadam & rudimenta cuiusque membri adipiscitur. Vterius uero etiam siccescens, non lineamenta rudimenta uel solum, sed & cuiusque membri exactam speciem exprimit. iam uero in lucem editum, magnitudine proficit, & siccus ualentiusque tantisper efficitur, donec ad summum pertingat incrementum. Tum uero & incrementum omne sistitur, ossibus nimirum ipsis per siccitatem non ultra sequacibus, & uasa sanguinis ac spiritus amplissima sunt: cuncta denique membra non solum robusta euadunt, sed etiam uires suas summas obtinent. Subsequenti autem tempore, omnibus iam partibus supra iustum sicciscentibus, non solum cuiusque officium minus probe administratur, sed etiam corpus ipsum macilentius graciliusque quam erat antea, redditur: ac proinde ultra siccatur, non macilentius modo, sed & rugosum euadit. Siccitatis itaque excessus homini, ut omni genito corpori, corruptelae interitusque connata est necessitas. Cui altera accedit, quae etiam in animalibus precipue obseruatur, totius nimirum substantiae fluore, ab insito calore excitatus. Quum igitur tota hominis moles in perpetuo fluore sit, quumque nisi altera similis substantia in defluxa locum accederet, uniuersa ilico euaporata dissiparetur, summus rerum Opifex non homini duntaxat ceterisque animalibus, uerum etiam stirpibus insitas quasdam uires deficiēs ac desideratum semper appetentes, ab initio statim indidit. Non enim fugere, uelci, bibere, aut respirare à quoquam discimus usquam, sed statim à principio facultates in nobis habemus, quae haec omnia circa doctem perficiant: & cibo quicquid siccioris substantiae effluxit restituimus, potione quicquid humidius, atque ita ad pristinam commensurationem ambo reducimus. Sic uero & aëreae igneaeque substantiae modum, respiratu arteriarumque pulsu tuemur. Ceterum quum id quod singulis partibus defluit, tale natura sit, qualis ipsa est particula, nihil autem eorum quae bibuntur eduntur ue, aut inspirantur, eiusmodi prorsus occurrat, necessum fuit animanti, ea primum assumere, dein emutare & concoquere, ac quam maxime licet, corpori alendo restituendoque similia effecere, ac demum recrementa quae necessario has emutationes subsequuntur expellere. Atque hac potissimum occasione Natura nutritionis instrumenta in corpore triplicia instituit: quaedam prima ratione ad id quod assumitur concipiendum elaborandumque, & in totum corpus deferendum. alia secunda, quae excrementorum sunt receptacula. Reliquas partes ratione tertia, quae horum excretionibus mittendis, & ne intempestiue profluant cohibendis, suoque tempore

Corruptelae
homini connata
est necessitas.
Nutritionis
necessitas.

Instrumento
tripliciter nu
tritioni subser
uiuntur ne
cessitas.

pore expellendis subseruiant. Porro partes aëri assumendo, conficiendo, deferendo, ipsiusque recrementis ex concoctione succedentibus expellendis, à Natura conditas, sequens liber persequetur, cordi omnibusque respirationis organis dedicandus. Praesens uero cibi ac potus instrumentis, & demum generationi subministrantibus organis propter sedis uiciniam nexum quae consecrabitur. Ex ore itaque per stomachum cibis & potus in uentriculum, uelut in communem quandam officinam seu promptuarium assumitur, quod omnia quae amplectitur cogit, confundit, & concoquit, concoctum in intestina protrudit, ex quibus quod cocti illius succi melius est, sanguinis efficiendo conueniens, una cum humidiori huius concoctionis recremento uenae portae rami exugunt, id iecoris cauo deferentes. Recrementum uero siccus ac suctio in ineptum, intestina postmodum depellunt, & hominis arbitratu laxante se orbiculari podicis musculo, ac abdominis musculis, simul accedente etiam septi transuersi officio compressis, excernunt. Ipsum autem iecur postquam id nutrimentum admisit, ei extremum adijcit ornamentum ad sanguinis perfecti generationem necessarium, duplici (quod in omni fit concoctione) recremento id expurgans: flaua scilicet bile, seu recremento tenuiori & leuiori: deinde atro bilioso succo ceu luto, terrestri & crassiori. Illud quidem in bilis uesiculae meatus transmissum, in ipsam uesiculam refluit, à qua rursus in intestina excretum cum durioribus faecibus egeritur. At hoc, uti arbitramur, per portae uenae ramos ad lienis nutritionem transmittitur: quicquid uero is conficere ac in familiarem nutrimentum sibi adaptare nequit, id in uentriculum eructat, postmodum cum intestinorum excrementis subducendum. Ergo qui in iecore ad hominis nutritionem praeparatur succus, illa duo recrementa deponens, & eam iecoris substantiam in firi ca loris beneficio concoctionem acquirens, ruber iam ac purus ex arctissimis maximeque frequentibus uenae portae ramis per iecoris substantiam diffusis, ad gibbam iecoris partem in cauae uenae propagines similiter innumeras angustissimasque conscendit, tenui adhuc aquosoque recremento, quod ex intestinis cum optima succi in uentriculo confecti portione exugebatur, concomitatus, atque eius aquosi recrementi tanquam uehiculari cuiusdam auxilio arctissimas uias minori opera perreptans. Quum uero sanguis eos superauit angustiorum, renes recrementum hoc ad se sedulo alliciunt, illoque sanguinem purgant, id per urinarios meatus in uesicam huius conceptaculum depellentes, à qua rursus opportuno tempore relaxato uesicae ceruicis musculo, excrementum illud seu urina e corpore redditur. Sanguis autem per uenam cauiam copiosissima ramorum serie propagatam, ad omnes corporis partes deducitur, & quod in ipso singulis partibus familiare ac idoneum est, illae sibi attrahunt, assimilant, & apponunt: duplexque quod in illa concoctione confurgit recrementum, à se per proprios ductus excludunt. Ista quidem obiter de cibi potusque instrumentis dicta sufficiant. Quanta uero sapientia haec rerum Opifex creauerit, eo ordine persequar, quo ipsa nutritionis famulari commemoratum est. A peritongo autem opportune sermonis statuatur initium, quod id horum organorum commune sit inuolucrum.

DE PERITONAEIO. Caput II.

PERITONAEIO ostendendo pleraque conducunt figurae, & potissimum prima, id integrum anteriore externaque facie proponens. Secunda autem anteriorem ipsius partem interiori sede ostendit. Posteriores uero illae figurae imprimis intus referunt, quae ex ipso plura organa gerunt dissecta, ut ex integrioribus figuris posteriores.

UATINI peritonaei (quod abdominis membranam aliqui nuncupant) Peritonaeio uocem à Graecis mutuauerunt. illis namque quod circumtendatur περιτόναιον, περιτόναιον appellatur. Neque ita absolute tantum, uerum à nonnullis haec tota appellatio inditur, περιτόναιον ὀμάλιον, nomine uidelicet à substantia ipsius ducto. à nonnullis haec περιτόναιον χιτῶν, sunt etiam qui περιτόναιον σκεπτικὸν ipsam pariratione appellant, ab usu scilicet quo inuolucrum modo omnibus propemodum quae hoc quinto libro prosequemur, organis obducitur. Arabes communi membranarum nomine ziphac & zimphac & chamel peculiariter id nominant. Verum in illorum interpretum libris, & apud nostrae aetatis manuales medicos, quum de abdomine suendo, & aqua in ipsis qui hydrope laborant educenda, & ramum curationibus pertractant, nominum occurrunt myriades: panniculus rotundus, alberiterren, alberitiron. Deinde absque articulo al, quem suis nominibus Arabes secundum loci exigentiam non mutato nominis significato praeponunt, Beriteron, Berbetinen, eiusque generis s 3 permulta.

Quid praesenti
libro docen
dum, ac partem
nutritionis ex
cibo potusque
functio
breuis enume
ratio.

Peritonaeio
mina.

Peritonæum in similitudinem peritonæi nomen
 multa. Peritonæum itaq; ex simplicium & primorum corporum, quæ similia etiam nuncupare solemus, numero censetur. Membrana enim tenuis substantiæ est, nullis omnino fibris: secus ac uenarum arteriarumq; tunica, aut tenues ac membranæ musculorum enervationes intertexta, estq; inter cæteras corporis simplices membranas amplissima & maxima. Carnosa namq; nobis uocatur mēbrana, & si amplior ipso peritonæo sit, ac uniuerso corpori cutis modo obducatur, tamen accuratè simplex non est, quū quibusdā carneis donetur fibris, & musculosis in ipso collo & fronte efficiatur. Porro peritonæum uniuersam cavitatē, quæ sub septo transuerfo, ad os usq; coccygis, totius corporis faciliē capacissima habetur, succingit, ac omnibus quæ illa continent organis obtenditur, eaq; conceptaculi ritu amplectitur: uentriculū scilicet, intestina, omentū, mesenterii, iecur, lienē, renes, utramq; uesicā, uterum, & uasa demū quæcūq; inter septum transuerfum & crura sitū habent. Atq; hæc quidē peritonæum interna ipsius sede cōtinet, externa uerò undecūq; musculis cōnascitur. Ex ligamētis enim, quæ lumborū uertebras cōnectunt, & quæ sacrum os illū offibus cōmittunt, peritonæum utrinq; principiū ducit, mēbrana latē modo ab illis enascens. Mox ab utroq; latere ascendens, lumborū musculis, & ijs qui interna ossis illū sedem occupātes, femorū præfunt motibus, obducitur: & fibris quibus inuicē musculos cōmitti uidemus, illis adhærescit. At ubi musculos, qui ternario numero utrinq; cōplectuntur, peritonæum superauit, internæ transuerforū abdominis musculorū, & uniuersæ inferiori septi transuerfi sedi subtenit, pertinacissimē ipsi, potissimū uerò neruosis illorū tenuitatibus connatū, & quodāmodo propriæ musculorū membranæ uicē gerens. Refert itaq; peritonæum oblongum oui instar utrē, seu sphaerā aliquā, cuius longitudo pertinet a septo transuerfo ad humillimā amplitudinis sedem, quā sacrum os cum ossibus ipsius lateribus commissis efformat. & quemadmodū utres ex tergoribus parati, exterius hirti asperiq; intus plani ac leues admodum esse solēt: ita quoq; peritonæum externa parte, ut aptius musculis undiquaq; hæreat, asperū fibrosumq; ad eum prorsus modū uisū, quo membranas mutuō cōnatas, in quales esse dicimus. Interna autē peritonæi sedes, uiscera quæ cōplectitur spectās, impense leuiss & tera, ac ueluti aqueo humore oblita, secantibus occurrit, adipis interdū copiam sibi (ut in suis quāsi perpetuū) adnatam obtinens. Verum hunc nō omni ex parte æquē copiosum reperies. Anterior namq; superior ue internæ huius peritonæi sedis regio qua uentriculū contingit, ac dein posterior quoq; regio ad lumbos & sacrum os pertinet, copiosiori abundat adipē, q; sedis eius internæ latera parsq; umbilico contermina. Præterea interna hæc peritonæi sedes portiones quasdā seu processus ipsius quæ cōtinet organa porrigit, illisq; processibus ea organa inuicē colligat, et sibi quoq; adnectit, ac singulis præter peculiare ipsorū tunicas (si modō quas habeant) aliud etiā inuolucrum obducit. Atq; hinc etiā fit, ut ijs organis quæ duas peculiare fortuntur tunicas, quemadmodum uentriculus & intestina, ternæ attribuantur: quæ autem unicā duntaxat peculiarē tunicam exigunt, e quorum numero sunt uterus & utraq; uesica, binas obtineant. Verum organa nulla peculiari donata tunica, ut iecur & lien, eā quæ ipsis obducitur a peritonæo adipiscuntur. Quo nam pacto autem, quibusq; ex locis hocce processus in eiusmodi tunica degenerātes, peritonæum educat, & quo modo illi inuicem crassitie differāt, in cuiusq; organi enarratione oportuniū quam hic recensetur. Quemadmodū uerò interna peritonæi sedes ab externa uariet, sic neq; omni ex parte peritonæum sibi crassitie & robore correspondet. Quā enim ex uertebrarū ligamentis pronascitur, crassissimū est: deinde quā lumborū incumbit musculis, crassum quoq; cernit. Anteriori uerò parte, quæ a mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubē usq; pertinet, peritonæum tenuius graciliusq; & inualidius reperitur, q; in lateribus & lumborū regione. Ad hæc uiris peritonæum crassius ualidiusq; est iuxta mucronatā cartilaginē, quā iuxta pubis sedem: in mulieribus uerò ad pubem crassius ualidiusq; neq; his, uti uiris, peritonæum hic ad inguina utrobique seminarijs uasis uia præbent. Est enim peritonæum peculiariter in uiris inibisraminibus, ut ita dicam, peruium, & tunica utriq; testis priuatim offert, quo is & ipsius semina uasa tuto obuoluuntur, ac dein in uiris pariter atq; in mulieribus, peritonæum quā septo subducitur, tria cum septo quoque communia exigit foramina: primum quo uenam cauam, secundum quo stomachum cum ipsi cohererentibus neruis, tertium quo magnam arteriam uenam coniuge experti, & aliquot sexti paris neruorum cerebri ramis concommitatam deducit. Præterea umbilici quoque uasorum gratia, & in mulieribus finis uteri ceruicis, in uiro autem ceruicis uesicæ, in utrisque uerò podicis nomine, peritonæum perforatur, ac demum multis uenis, arterijs & neruis crus petentibus, deinde illis quæ maxima portione in rectos abdominis musculos sursum tendunt, & alijs nonnullis quæ dorsū & abdominis musculis, & cuti a uasis lumborum uertebris incumbentibus, peritonæum iter præbet, ab iisdem uasis surculos sibi assumens. Quā enim septo subductum est, septi uasis ad nutritionem uitur, in lateribus

teribus autem ab ijs ramis qui in lumborum regione geniculatim a magna uena & arteria porriguntur, plurimas soboles quoque peritonæum mutuatur. In anteriori uerò regione, elatius quidem qua mucronatam spectat cartilaginē, a uasis sub pectoris ossis ad rectos abdominis musculos excurrentibus peritonæum soboles exigit: in humiliori autem regione ad pubis ossa consistente propagine alfcit ab illis uasis, quæ sursum sub rectis exporriguntur musculis. Cæterum quod peritonæo medici tactus sensum adimant, ridendum potius quā refellendum est, quum unā cum illis quæ transmittit organis, frequentibus quoq; iteris uiam offerat, a quibus furculos etiam adipiscitur, idq; ab ijs potissimum qui abdominis exporriguntur musculis. Porro peritonæi usus complures enumerari solent. primus quidem, ut ea omnia quæ diu ximus contegat: ex quibus quum pleraque tendi remittiq; debeant, peritonæum quo aptius fieri id possit, nerueum & membraneum meritō factum cernitur. ualidum quidem, ut opportunē contineret: sed tenue, quo minus pondere molestum esset. Secundus, quo omnia quæ amplectitur ab extrinsecus ambientibus musculis interstringit, ne quando tenuium intestinorum aliqua in media ipsorum spacia incidant, & dum musculos premunt, aut ab illis premuntur, ardeant aut ardeantur, dolore afficiunt aut afficiuntur, intestina motum eorum impediunt, ac recrementa intestinū complexa difficillimē deorsum transmittantur: id quod nunc ne utiquam accidit. Verum hæc intestina inter media musculorū abdominis spacia, dum integri adhuc essent transuerfi, minime intercederent, & si Galenus id præcipue innuit, quando quidem hi uelut alterum peritonæum ijs quibus id obducitur inuolucrum constituunt, omniq; ex parte ab alijs abdominis musculis hæc organa interstringunt, neque ex situ etiam inter lumborum musculos & transuerfos fortassis inuolui intestina potuissent. Sunt autem illi lumborum musculi dorsum mouentium nonus, & femoris motus autorum sextus. Tertium peritonæi usum Galenus cum cæteris Anatomes professoribus recenset, quo id siccū alimenti superflua septi transuerfi accedente opera propellit: quasi uerò idem officium quod abdominis musculos unā cum septo ad fecium excretionem subire suo loco cōmemorauimus, peritonæum præstet, & arbitrario motu quo se contrahat distendatq; præditum sit, ac non transuerforū abdominis musculorum, & septi quibus connascitur motum necessariō sequatur. Dein ac si peritonæum magis quā cutis, aut abdominis adeps, ipsumq; adeo omentum illi usui subseruiat. Miror membranā costas succingentem, quæ peritonæo substantia usu & conformatione penitus correspondet, in thoracem arctantium organorum numero habitam non fuisse, quum illa nō minus thoraci comprimēdo, quā hoc facibus ei cendis auxiliari deberet. His quartus peritonæi usus succedit, omnibus quæ peritonæum ambiunt, & potissimum abdominis musculis cōmunis, quo is ceu inuolucrum exacte circumdatum, stringat omnia, ne leui occasione laxior uentriculus, aut intestina etiam flatibus infestentur. At postremus præcipuusq; peritonæi usus est, quo omnia quibus circumdatū est, ab eo cōtinentur, & ueluti a pelle quadam singula seorsum tecta, tuto colligantur, suisq; sedibus fixa hærent.

DE STOMACHO ET VENTRICULO.

Caput III.

Stomachum perinde ac uentriculum præcipue ostendunt decima quarta & decima quinta figura, quibus in uentriculo monstrando succedit decima sexta, quæ hunc inuersum refert, & decima septima ipsius tunicas uti fieri licuit semel exprimit. Dein uentriculum sua sede positum proponit secunda figura simul cum sexta. Sua sede autem nonnihil motum refert duodecima. Postremo ipsius elatius officium non ineleganter in uigesima figura spectatur, quod Græcorum nonnulli *laxodiam*, ut & Latini scriptores plerique cor & præcordium, permulti etiam (ut Galenus) stomachum appellant. Arabum interpretes *Alfud*, *Alphæd*, *Fued*, *Alfud*, *Fued*. Inferius uerò *Polux*, *Hafober*.

VENTRICVLVS, qui promptuarij modo esculenta poculentaq; suscipere, eaq; primo labore (sine quo hæc inutilia & homini ad nihil cōmoda essent) concoquere ac mutare debuit, non statim post os collocatus est, quanquam is situs ad cibi dentibus attriti assumptionem fuisset aptior. Thoracem nanque & illo contenta uiscera rerum Opifex uentriculo prælocauit, ut is in demissioribus sedibus excrementorum haberet effluxus, illaq; (ut in ædificijs architecti ab oculis & naribus dominorum ea quas promouenda necessariō tecti essent aliquid habitura, auertunt) procul a sensibus, qui in capite se-

dem exigunt, deducuntur. Thoracem uero aërem per os & narium foramina attracturum, ac rursus eundem emissurum, ut uocis respirationisq; autor efficeretur, elatius collocari de-
cui. Porro ne nimium uentriculus ab ore remoueretur, quumq; longus ab ipso ad recremento-
rum expulsionis locum ductus sit, Natura illum quam potuit proximè ori subiunxit. Sub tho-
race enim & septo transuerso inter iecur & lienem medius statim^b ponitur, uiamq; ab ore ci-
bos ad se deferentē obtinet, quæ ab usu^c nuncupatur, & etiam illis communi nomine
quo omnem angustum ductum, seu collum isthmi modo alicui ampliori uentri præpositū uo-
cant, *stomachum* dicitur: qua uoce nos Celsus & Ciceronem imitari potius utemur, quam gula
alijs (uti & meri & uescet) non infrequenti dictione. Hæc nanque uia linguam ad radicem eius
hærens excipit, ac utraque parte^d tonsillas attingens, à palati extremo principium fortitur, ac
agitatione motibusq; linguae depulsum, & quasi detrusum cibum suscipiens, illum deorsum,
pellit partibus ipsius quæ sunt infra id quod deuoratur dilatatis, quæ uero supra contractis.
Nervosa enim membranae uel, ut facile dilatetur, prompteq; rursus cōcidat, effecta est: & fibris
suo muneri famulantibus intertextitur, ac reliquorum denique corporis ductum modo teres
& intus accuratè læuis lubricaq; cernitur.^e Duabus etenim proprijs cōstat tunicis, substantia,
duritie, crassitie, & fibrarum specie uariantibus. Harum interior quidem nervosior, durior, &
paulo tenuior, ac totius oris palatiq; tunica continua est, & rectis fibris manuum instar ciborum
attractioni subseruientibus donatur. Exterior uero crassior, mollior, propemodumq; muscu-
lorum natura participans carnosior uisitur, unde etiam cibi conficiendi uim plerique ipsi alci-
bunt: dein transuersis duntaxat circularibus uel abundat fibris, quæ ciborum interiores tunice
fibræ beneficio attractorū feciliorem, magisq; subitam in uentriculum propulsionē efficiant:
& si quando uomentibus uentriculus quippiā protrudit, ad eius educationē summo pere etiam
auxiliantur. Duabus his solum fibrarum differentijs stomachus indigitur, ut rectæ quidem at-
traherent, transuersæ autem arctantes pelleret. Nam si obliquæ accessissent, cibis in stomacho
longiori mora hæreret: quod nō solum homini inutilli, sed & importunum ac molestum esset,
quando stomachus cibo plenus, ita proluxius distēderetur, asperæq; arteriæ ac pulmonibus &
magnæ itidem arteriæ, dum ea dilatantur, diutius obstaculo esset. Natura enim stomachū tutò,
& illa quæ modò comprehendit organa minus molestaturū, per ceruicem thoracemq; ad uen-
triculum porrigens, exactè supra mediam ceruicis uertebrae & quatuor primarum thora-
cis sedem, in neutram partem inclinantem asperæq; arteriæ subtensum^f deducit. Ad principiu
uero quintæ thoracis uertebrae^g stomachus ut ampliori magnæ arteriæ trunco secundum dor-
si uertebrae inferiora corporis petenti cedat, nōnihil in dextrum latum à media uertebrae re-
gione abscedit, arteriæ illi proximus ad nonā usque thoracis uertebrae repens: quod simulatq;
pertingit, ab eius uertebrae eleuatus corpore arteriam elatius (ne illa fortè à deuorato cibo com-
primatur) ascendit, nervosam septi transuersi partem uersus sinistrum latum^h penetrans. Non
equidem ut cum Hippocrate Galenus censuit, arteriæ hîc ad inferiora corporis prolabantis
foramine utens, uerum peculiari, quod ipsi neruisq; cum illo descenditibus (dum septum de-
scriberetur) præparatum esse diximus. Neque uero administratio tantum, sed & ratio quoque
id commonstrabit, dummodoⁱ superius uentriculi orificium ad amissum pendere non gra-
ueris. Hoc nanq; uentriculi mediæ sedi quod ad^j priora^k posterioraq; spectat, neque inferius
quam ipsius elatior^l pars habetur, inferi debuit: quod certè accideret, si communi arteriæ fora-
mini stomachus in septo ueretur, atque (ut Galenus reliquosq; Anatomicorū chorus asserit)
ad duodecimam usque thoracis uertebrae stomachus arteriæ iunctus uertebrae neceretur, ac
iuxta primam demum lumborū uertebrae, aut paulò infra, arteriam conscendere, & à dextris
in sinistrum prorepere inciperet. Quandoquidem arteriæ per septum transitus, qui supra un-
decimam thoracis uertebrae, uel Galeni suffragio, consistit, sub posteriori uentriculi sede in
medio ipsius elatioris partis & dimissioris occurrit, non autem ubi elatissima ipsius est regio.
Deinde si ad duodecimam usque thoracis uertebrae, secundum arteriæ latus stomachus dele-
deret ex thorace, & sub septo primū arteriam à dorso eleuatus conscenderet, sursumq; denuò
ad uentriculi superius orificium necessariò conuolueretur, pluresq; quam nunc habeat, anfra-
ctus, eosq; acutis præditos angulis adipisceretur. Ad nonā itaq; thoracis uertebrae initium sto-
machus uertebrae corporibus interuentu membranularū ex ligamentis uertebrae origi-
nem ducentium cōmittitur, atque ab illis membranulis tertiam tunicam nullis omnino fibris
interstinctam, & uelut secundæ ipsius inuolucrum possidet. Quod uero iuxta quintam thora-
cis uertebrae ad dextra potius arteriæ quam ad sinistra stomachus explicetur, in causa ipsa est
arteria, non adeò tyranni ritu (quamuis multò sit dignior) dorsi mediam sedem occupans, sed
quum à^m sinistro cordis sinu ortum ducat, & per reliquum ipsius ductum uersus sinistrum ca-
uam

Via cibum po-
tius uentricu-
lo deferretur no-
mine.
Initium.

Substantia et
forma ac tui-
ce.

Incessus.

Lib. 5. de Ad-
mi. sectio.
Stomachum
non eodē cum
arteria ma-
gna uel for-
mine septi.

Lib. 4. de V-
su part.

uæ uenæ^a subijciatur, sinistrorsum maiore sui parte necessariò uergens, ac proinde aliquan-
tulum stomacho cedens, communicatorem, ac uelut socium sedis uertebrae admittit, adeò
ut stomachus & minus obliquetur, & firmiorem adhuc sedem quam in sinistro latere repe-
rire posset, obtineat. Porro stomachus non dextram septi perforat sedem, rectaq; in uentricu-
lum ex dextro dorsi latere porrigitur, sed arteriæ superuectus^b obtusoq; obliquatus angulo
sinistram petit, ne stomachus uentriculum adeundo iecur uniuersam dextram sedem inferio-
ris regionis septi occupans, perforare cogatur, sed eam septi partem adinueniat, qua minor
iecoris pars ipsi faciliem aditum præbitura consistit. Talis sanè est tenuior totius iecoris por-
tio sinistrae septi sedi hîc subtenfa, cui in posteriori regione quæ stomachus septum permeat,
sinus instar semicirculi insculpitur, stomacho (cuius anteriorem sedem inibi amplectitur)
proportione congruens. Neque est ut quispiam alijs credat dissectionis professoribus, qui
septum, idq; potissimum quod diximus foramen, ne cibus è uentriculo superiora repetat ob-
staculo esse arbitrantur, quum idem quoque tunc in uentriculum cibi descensum potius pro-
hiberet. Quenadmodum & mera quoque est fabula, qua angustior stomachum hîc quæ
uentriculo continuatur, quam in ceruice esse contendunt, atra bile in uentriculi superius os
à liene eructata eum colligi constringiq; falso existimantes. Cæterum obliquus ille ductus quo
stomachus arteriam conscendens in sinistrum fertur, nervus etiam commodus est, quos pau-
lo post uentriculo inferi audies. Neque profectò sufficit Naturæ, stomacho in eum modum
obliquo ad uelocem ciborum transitum eas quas innuebam tribuisse fibras. uerum ut ipsius
cōcauitas semper humecta ac uelut uncta esset, glandulas adiunxit,^c alias quidem ad fauces,
stomacho & laryngi communes, quæ saluam humoremq; illis organis ne exiccentur, præpa-
rantes, Latinis tonsillæ appellantur.^d In medio itidem propemodum stomachi ductu, quæ is
asperæ arteriæ in^e duos truncos ad pulmones diuisæ subijcitur, binas alias sæpe stomacho
non apponit modo, sed & in posteriori ipsius sede & ad latera adnectit,^f illis planè respōden-
tes, quas uesciæ ceruicis initio in uiris Natura circumdedit. & quenadmodum has urinæ se-
minisq; genitalis meatum irrigare humectareq; suo loco commemorabimus, sic etiam glan-
dulae stomacho adnatæ illius amplitudinem irrorant, ac ne ob siccitatem difficilius in uen-
triculum cibus prolabatur, saluam quodam humore imbuunt. Cæterum si quid de stomacho
adhuc dicendum supersit, in uentriculi descriptione id persequemur. Ventriculum qui in-
ter reliquos corporis uentres sinus uel non minimam cavitatem obtinet, unde etiam *gastro* &
stomachos Graecis, ut nobis uenter & uentriculus potissimum dicitur, mox sub thorace colloca-
tum, iam obiter diximus. Nunc uero exquisitè ipsius situm, formam, quantitatem, substantiā,
tunicas, uenas, arterias, nervos, ac demum ipsius uires, quæq; ad eas auxilij quicquam præ-
stant organa recensebimus. Galenus itaque uentriculum in medio corporis collocatum asse-
rit, quod plerique dissectionum professores ab ipso mutuati non simpliciter enunciant, uerum
hunc secundum omnes positionis differentias ad amissim mediam sedem instar communis
omnium partiū officinæ adeptum asserunt, perfunctoriè admodum in hominis proportionem
metiendi uersati. Sedes enim^g mucronatæ cartilagini proxima, aut ut Galenus alibi etiam
astruit, umbilicus, haudquaquam erecti corporis medium est, uerum elatissima pubis ossium
regio. At si crura simul cum ceruice illi negligenter, solo uidelicet corporis trunco (quem thora-
cem Aristoteles uocat) intellecto, fortasse regio mucronatæ cartilagini subiecta in corporis me-
dio cōsisteret, uti umbilicus ferè in homine medius est, cui circulus obducitur, qui & manuum
& pedum & uerticis summum æqualibus ferè interuallis complectitur. Neque etiam æqualis
uentriculi portio dextrum & sinistrum occupat, neque uentriculus in posteriora adeò atque
in priora corporis exporrigitur, quamuis fortè^h elatius ipsius orificium id sibi non immeritò
uendicare posset. Statim enim ac stomachus septum in sinistra nervosæ ipsius partis sede pene-
trat, continuū cum uentriculo corpusⁱ efficitur, quod in sinistro latere amplā septi sedem con-
tingens, totam regionē inter iecur & lienem uacuum complectitur. In dextro autem latere uen-
triculus nusquam septum attingit, sed iecoris duntaxat concauo subtenfus, tota ipsius parte su-
periori, & dextro item latere à iecore occultatur, tantumq; à dextra septi sede passim abscedit,
quanta iecoris est crassities, quum interim magnam septi sedem (uti modò dicebam) sinistro
suo latere contingat. Neque id sanè admodum lien impedit, qui non ita uentriculi sinistro late-
ri attenditur, adeòq; in corporis anteriora, ut medicorum uulgaris arbitrat, pertingit, sed po-
tius in posteriora humilioraq; (tamen & ad latus nonnihil) substernitur. Dein profectò non
solum in sinistrum ad septum usque scilicet, quam in dextrum, utpote sub iecoris tantum cauo
uentriculus magis pertinet: uerum ipsius forma in homine (nulla enim nunc mihi cum Gale-
no, neque canum, neque simiarum est consideratio) talis cernitur, ut maxima ipsius quoque
portio

Glandulae sto-
macho crebro
adnatæ.

Ventriculi si-
tuatio.

Lib. 4. de V-
su part.
Ventriculi si-
tus.

Ventriculi
forma.

portio in sinistro collocetur, haud secus quam si inibi maiorem qua apte contineri possit sedem adinuenisset, idque illius functionibus uideretur accommodum. Ventriculus enim forma perquam uariis est: at si quis illum obiter examinet, rotundus, & à dextro in sinistrum oblongus, aut secundum latitudinem quodammodo teres primum occurrit: rotundus quidem, quod rotunda omnia sint capacissima, & interim minimum noxijs exposita: oblongus uero, quod id sedes qua continetur, & deinde bina ipsius orificia, alterum quo cibos admittit, alterum quo iam confectos in intestina protrudit, exigere uideatur. Ceterum si deinceps uentriculi forma accuratius expendatur, in sinistro latere multo amplior rotundiorque, & ad inferiora prominulus cernitur, ac dein hinc uersus dextra uergens, paulatim in angustum cogitur, & superiori quidem sui parte descendere, inferiori autem ascendere conspicitur, adeo ut in dextro latere multo quam in sinistro gracilior euadat. Sic quoque superiori sua sede, quae ab uno orificio ad alterum pertinet, strictior angustiorque est, inferiori latior ampliorque. Anteriori parte aequaliter undique gibbus occurrit, nulla ex parte deformatus. Posteriori sede duos quodammodo gibbos commoustrat, unum sinistrum, eundemque magnum, proceriusque extuberantem: alterum dextrum, minorem, ac depressum magis. Atque hos gibbos sinus quidam impressio ue parat, secundum corporis longitudinem posteriori uentriculi sedi impressa. Quae enim uentriculi dorsi uertebras, ipsaque exporrectos uenae cauae & arteriae magnae descendentes truncos respicit, ac sedi quam sortitur sese utcumque adaptat, posterior ipsius regio introrsum quasi ad eius amplitudinem nonnihil imprimitur: quamuis uentriculus e corpore auulsus inflatusque, eiusmodi sinum non ostendat, & perinde totus inibi gibbus atque anteriori regione occurrat. Porro ad uentriculi quoque formam duo ipsius faciunt orificia, e quibus unum quo cibos & potus assumi dicebatur, in elatissima sinistrae uentriculi partis sede ob hoc consistit, quod stomachus inibi septum commodè perforans, illic primum uentriculo connasci, commune uero cum ipso corpus fieri potuit. Et quamquam superius uentriculi os in sinistra eius parte haberi dicimus, propinquius tamen mediae ipsius sedi quam sinistro lateri accedit: quod tanto apparet manifestius, quanto uentriculus turgidior occurrit. Alterum uentriculi orificium cibos in cremorem emutatos ad intestina transmittens (unde etiam *ὀντογος* Graecis, nobis autem ianitor & inferius os appellatur) in dextra eius sede consistit, non quidem, ut totus Anatomicorum chorus arbitrat, in dextrae sedis inferiori regione, sed in elatissima, dextroque uentriculi lateri proxima. Non enim fac erat mutuo e directoque haec orificia inuicem (ne occlusus cibos adhuc immutatus e uentriculo laberetur) non opponi: uerum inferius à superiori remotius abduci oportuit, & ex elatori quoque uentriculi sede explantari, quo minus sua grauitate cibos uentriculum praefergeret: sed tunc primum quum confectus, & in cremorem exquisitè mutatus est, uentriculi potius excernendi robore, quam suo pondere, in intestina propelleretur. Atque horum intestinorum principium, uentriculi orificium constituit, explantatque: quare etiam primum intestinum, quod duodecim digitorum est longitudine, exortum plerique nominarunt. Neque profecto iniuria alterum hoc orificium dextram uentriculi sedem occupat, quum haec medio cauae iecoris sedi contermina sit, in quam iecur suarum uenarum beneficio, ex intestinis ipsoque adeo uentriculo quicquid succulentum ab illo confectum est, arripit ac depascitur. quod eo iecur praestat facilius, quo partes confectum à uentriculo cremorem primum excipientes illi uicinius allocantur. Praeterea uentriculi orificia non situ duntaxat inuicem uariant, sed inferius quoque superiori arctius est, quod rudes, non tritas, duras, magnasque moles homo subinde deuoret, ad quarum ingressum amplam uentriculi uiam esse oportuit. Infrà e contrario, rariùs magnū, durum, non conuersum in succum crudumque transit: quanquā sanè non adeo angustū sit inferius uentriculi os, ut solum cremorem transmittere queat. quando quidē non pauci quamplurima fructuum ossa impense etiam magna, crebro deuorata innoxie excernunt, & Galenus à quodam anulum aureum qui ore tenebatur, imprudenter deglutitum, eundemque promptè excrementum narrat. Neque orificij huius amplitudinem se ignorasse callidus ille Hispanus docuit, qui superiori anno Cilianae cuiusdam Bacchidi quadraginta uniones, ex illis quas hic nobiles matronae collo gestat, una cum aurea cruce quinque gemmis instructissima, & fide pariter qua haec continebantur, suffuratus est. Illanque quum huic noctem se daturam nisi prius numeratis quinquaginta aureis negaret, atque is tandem annuisset, ipsa à patricio Veneto patico suo, ut comptior ornatioque, & magis placida esset, elegantissimum uxoris suae monile (quod hic non minima dotis solet esse portio) obtinuit, ac id in lecto adhuc collo appensum, ne forte subduceretur, seruauit. Huic monili Hispanus quo meretriculae uices reponeret, inhians, eamque quam potuit salacissime, ut suauius tandem obdormiret, exercuit, ac postmodum soluto monili singulos uniones, & crucem, ac postmodum fidem (ne quid suo furto obstarer) deuorauit. Constat igitur inferius

Orificiorum
non par am-
plum.

Lib. de Na-
turalibus fa-
cultatibus.

rius quoque uentriculi orificium etiam si superiori angustius sit, amplum tamen esse, & interdum grandiora quoque transmittere. Ceterum Galenus & omnes eius asseclae glandosam carnem inferiori orificio priuatim tribuunt, hanc ad eius orificij constrictionem auxiliari, ac in quibusdam animalibus manifestiorem esse affirmantes. Istam sanè in canibus primum, qui illa donantur maxima, & quum carnis colorem obtineat, manifestiore, deinde in homine exanimes uelim. Eam siquidem hanc esse arbitror, quae duodeno intestino adnascitur, qua portae uenae ramus illi subtenitur. Verum haec non in hoc ut intestinum illud, aut inferius uentriculi orificium claudat arctetur, procreata est, sed ut uasa illi intestino exporrecta suffulciat, ac parem cum glandio iuguli & mesenterij, & humilioris membranae omenti usum praestet. Deinde si quae constringendi uis huic glandoso corpori indita esset, ipsum necessario orificium aut intestinum ambiret, & fibrarum natura participaret, aut transversarum musculi uesicae ceruicis modo, aut obliquo uesicae & uteri corporis modo. Quinetiam multum abest, ut intestinum illo glandio orbiculatim circunducatur, quum ad intestini longitudinem recta duntaxat linea id adnascatur. Quamquam non desint, qui solis libris edocti, suoque arbitratu Naturae opera fingentes, glandosum id corpus musculum esse scribunt, eo inferius uentriculi orificium orbiculatim amplecti nugaciter affirmantes, atque hinc etiam corpus id *ὀντογος* ianitorumque appellant. Porro (quod nullo animaduertisse plurimum admiramur) non solum in inferiori uentriculi orificio, sed & in superiori substantia uentriculi crassior spissiorque est, ac orificia uelut in interiora extuberantior instar circuli partem exigunt, uentriculi substantiae penitus respondentem: quae quidem inter dissecandum integro adhuc uentriculo tactu percipitur, aperto autem in uesica in conspectum uenit, ac manifeste uentriculi initium stomachi ue finem & duodeni intestini originem commoustrat. Videtur enim tunc stomachus, idque intestinum ex ipso uentriculo quodammodo nasci, aliaque omnino quam uentriculus ipse, partes esse, quum tamen exterius nihil tale appareat, neque ulla crassior uentriculi portio emineat. Atque haec crassior uentriculi portio in hoc potissimum facta est, ut ora ipsius robustiora densioraque, quam reliquum eius corpus euadant, ne forte à transuentium impetu diuellantur, rumpanturque, & dein fortassis, ut quae ora constringuntur huius extuberantis particulae introrsum conuenientis occasio ne citius arctentur occludanturque. Et sanè quemadmodum exterior uentriculi superficies laeuis & plana undique est, sic & magis adhuc interior ipsius concavitas: si modo duo, quae iam diximus, tubera circulatim prominentia exceperis. Ventriculus enim inibi nihil praeter rugas quasdam si uehementer constrictus reperitur, ostendit, intestinorum & uesicae cavitati respondens, quamuis interim obfuscum & quasi nubeculis intente rubentibus interstinctum colorem exprimat, quum tamen exterius omnino penè albicet. Ceterum ut in obesorum intestinis, ita quoque interdum adipem fundo uentriculi intus adnatum, atque hunc copiosum quandoque inuenies. Quod uero plerique dissectionis professores internam uentriculi sedem cellulis quibusdam asperitibusque abundare scripserint, uanissimum putato, ac ipsos ruminantium animalium omalis delulos, idque quum bouum pinguium deuorat: ne exta effinxisse arbitror. Quantitas itidem uentriculi uaria admodum est. nam si uesicae modo inflatur, haudquaquam miraberis tantam ciborum uim uiniue copiam uno tempore posse absumi. Neque in homine aequè semper est turgidus, sed quum pro sua natura se habet, constrictioraque uiuitur, quamlibet exiguum multum ue sit quod continet, totum id undique complectitur, nullam uacuum sedem relinquens. ac proinde pro assumptorum se habet ratione, ut & multa (ne perpetuo edere cogatur homo) assumere amplectique possit: & rursus si modica offerantur, ea undique amplexetur ac concoquat. Huic actioni ipsius congruit substantia nimirum membranea, quae commodè usu exigente ampliari dilatarique queat: & rursus quum opus est, colligi ac constringi. Constat enim uentriculus duabus latis tenuibusque tunicis seu plexibus sibi inuicem iunctis, perinde ac stomachus, sed nonnihil dissimilibus. Quandoquidem interna uentriculi similiter, atque interna stomachi, neruosa membranaeque est, & totius stomachi, oris & labrorum, uti sanè & intestini, rum interiori tunicae continua, duritie tamen ab oris stomachique tunica modicè differt, quod duriores asperioresque cibos, priusquam in uentriculum decidant, ore conficiamus: à quibus oris amplitudo contunderetur & raderetur, nisi dura densaque eiusmodi tunica euassisset. atque idcirco tunica ori, & stomacho, & uentriculo communis, sensim ad uentriculi fundum accedens, mollior efficitur. Fibris haec duplicibus intertexta est, quo etiam ab interna stomachi uariat. Interior enim tunica pars uentriculi cavitatem respiciens, rectis ipsidemque plurimis donatur fibris. Attrahat nanque uentriculus cibos & potus per stomachum oportet, huiusmodi fibris ceu manibus alliciens: quae quum contrahuntur, stomachum uentriculumque breuiant, adeo ut inter deglutendum larynx descendente stomachi initio, sursum conscendat, quod mutui

Glandosa ca-
ro non procul
ab inferiori or-
ificio distans.

Protuberans
uentriculi in
orificijs sub-
stantia.

Ventriculi su-
pericies.

Ventriculi
quantitas.

Ventriculi sub-
stantia quibus
formetur tuni-
cis.

stomachi & laryngis sit connexus, & interior utriusque tunica continua cernatur. At secundum fibrarum huius interioris uentriculi tunicae genus obliquarum est, in externa tunica sede, qua secunda illam amplectitur, situm. Quemadmodum enim cibipotusque attractio, eorundem necessario praecedit retentionem, ita rectas fibras interius obliquis Natura coordinauit. Deinde ut retentionem, ciborum iam confectorum succedit expulsio, ita quoque secunda exteriorue uentriculi tunica transuersas fibras obliquis exteriores merito nanciscitur, nonnullis interim obliquis fibris etiam implicita. Exterior enim tunica, quae interiore crassior & mollior minusque compacta est, transuersis fibris abundat, secundae stomachi tunicae respondens, nisi quod illa paulo minus quam haec carnosior sit, & aliquot etiam obliquis intertextitur fibris. Cur autem uentriculi pars carnosior est inferiori fundo ue: ut nunc taceam neuorum superioris sedis frequentia, humiliorem ue ipsius sedem esse plerique scribant, non satis assequor. Videntur enim suis suis confusi, fundum uentriculi insigniter carneu statuere, quum interim uentriculus illic neque carnosior, neque crassior sit, quam ad elatiorē ipsius sedē: imo si uerum fateri licet, superior uentriculi pars carnosior est inferiori fundo ue: ut nunc taceam neuorum superioris sedis frequentia, tertia accedit, instar operimenti & propugnaculi cuiusdam tunicae exteriori circumdata, & a peritonaeo, quā id septi partem stomacho iter praebentem integit, pronata. Huic enim peritonaei portio primum elatiori uentriculi orificio, deinde uniuersū ipsius corpori ad duodeni usque intestini originem obducitur. atque haec a peritonaeo procedens tunica, omnium quas id reliquis organo exporrigit, facile crassissima cernitur, ac ut postea dicturus sum, superiori membranae omenti principium praebet. Haec tunica primum omnes uentriculum petentes uenas, arterias & nervos excipit firmatque. Ac istae quidē uenae omnes a sola portae uena origine sit dogma) uentriculum adit. Arteriae autem uniuersae ab illis ortum ducunt, quae a magna arteria in humiliorē omenti membrana primum digeritur, ac in id & iecur & bilis uescicula, & lienem, & in uentriculum denique ipsum deriuatur. Ac prima quidem uentriculi uena a portae uena priusquam in duos grandes ipsius truncos discindatur, principium habet, ad inferius uentriculi orificium conterminaturque ipsi ad posteriorem eius sedem loca excurrunt. Arteria autem huic uenae coniunx, propago eius arteriae censetur, quae secundum portae ductum iecoris cauum adit. Secunda uena coniugem undecunque habens arteriam toti dimidia inferiori uentriculi parti subditur, superiori membrana omenti suffulta, a qua & anterior & posterior fundi uentriculi dextra sedes furculos mutuatur. praesens uena frequenter ortum ducit ex dextra uenae portae regione, quā in duos grandiores ipsius truncos finditur. Tertia uenae uero ab illa pronascitur, quam in iecur deriuari diximus. Tertia uentriculi uena impenso gracilis est, comite arteria carens, & a uenae portae graciliori sinistro ue trunco enata, in posteriorem uentriculi sedem (qua dextrum ipsius gibbum inibi prominet) pauca ramulorum serie dispergitur. Quarta uena ab eodem quo nuper dicta trunco prodians, toto progressu arteriam sibi coniugem asciscit, omniumque uentriculum ascendentium uenarum, ut & arteria arteriarum, facile praecipua, atque in numerosiores ramos diuisa. Procedit enim sursum ad medium posterioris sedis uentriculi, ac primum utrinque ramum spargit in plures furculos per posteriorem uentriculi sedem diuicatum. Dehinc sursum ad dextrum superioris uentriculi oris latus sensim conscendit, illudque coronae modo amplectens, ramulos complures deorsum in uentriculi corpus digerit, paucos, eosdemque graciles in stomachi finem, quo is uentriculo committitur, sursum offrens. Ab hac uena dextrum oris uentriculi latus ambiente propago editur, secundum elatorem uentriculi sedem ad ipsius usque humilium orificium pertingens, ac in progressu deorsum quoque soboles diffundens. Porro arteria praesentis uenae coniunx ab ea depromitur, quae per inferiorem omenti membranam in lienem contendit. Quinta uena comite arteria non priuata, sinistram uentriculi fundi sedem ambit, & superiori membrana omenti suffulta ramos elatiori sua sede in uentriculi anteriora posterioraque emittit. Huius principium dependet ab ampliori uenae portae ramo, lienis infimae sedi inferendo: & arteria, uenam eam concomitantem, ab arteriae ramo pululat, lienem hic accedente. Sexta uentriculi uena, ea demum esset, quae sola Anatomis in ore uersatur, quanquam a liene in superius uentriculi orificium perferri omnes astruunt. Ego uero ut uerum fatear, non unicam, sed plures, easque non semper pari numero ab illis quae lienis exporriguntur uenas pronasci, praeter quintam ante enumeratam obseruo, sinistri uentriculi lateris sedem lienis proximam accedentes: inter quas ea solet esse praecipua, quae a maiori uenae portae ramo altiori lienis parti infero, principium ducere consueuit, a qua minus quam raro furculi pilorum modo graciles, quasi ad superius uentriculi orificium pertingunt. His uenis

Exteriorum
uentriculi tu-
nicam in fun-
do impenso
esse carno-
sam.

Ventriculum
petentes uenae
ac arteriae.
Lib. 6. de Ad-
mi. sectio.

nis sinistram uentriculi latus aduentibus comites perpetuo iunguntur arteriae. Commune omnium uentriculi uenarum officium est, ut & alimentum ipsi adlerant, & succulentioris ab illo confecti cremoris ad iecoris cauum non aliter ac intestinum uenae deducant. Proprium uero earum quas sexto loco enumeravi uenarum, & potissimum quintae munus cum alijs dissectionum professoribus esse (at timide interim) annuam, ut si quid in uentriculum lien eructet, illae eius sint uehiculum, idque in uentriculum fundant. Ceterum frequentes uentriculi arteriae innatum ipsius calorem recreant, & succulenti etiam aliquid ex uentriculo fugere uidentur. Praeter has uenas & arterias uentriculo nullum aliud uas implantatur, & si forte meatuum bilem deducendum aliquis in uentriculi fundum pertineat, id sane fit quam rarissime: & mihi semel haecenus duntaxat eius generis meatulus occurrit in biliosissimo homine, quem ex longis pontificijs nauibus sectioni adhibuimus. Porro nervi uentriculi in hunc habent modum, praecipue sexti neruorum cerebri paris portiones: postquam recurrentes diffuderunt nervos, ramulosque cordis inuoluero & pulmonibus communicauere, deorsum ad stomachum properant, dextra quidem ad dextrum latus, sinistra autem ad laeuum. Simulatque uero aliquantisper nervi cum stomacho descenderunt, fibrarum duntaxat interuentu illi commissi, uterque neruus bipartitio scinditur, & dexter quidem suis ramis oblique in sinistram fertur, sinister autem in dextrum, atque ita ambo nervi stomachum concomitati septum transuersum permeant, nullam interim (ut dissectionis rudibus uisum fuit) septo sobolem offerentes. Vbi autem quatuor duorum neruorum rami elatius uentriculi orificium contingunt, multiplici propagatione serie id amplexantur, furculos notatu digno interuallo recta deorsum promentes. A sinistro sexti paris neruo dextram uentriculi oris regionem implicante, insignis utcunque ramus secundum elatiorē uentriculi sedem ad ipsius usque inferius orificium deducitur, qui & si in progressu aliquot diffundat propagines, uentriculi inferius orificium furculis quibusdam implicet, non tamen inibi absumitur, sed in iecoris cauum prorepat. Ceterum humiliorem uentriculi partem alij duo accedunt nervi, a sexti neruorum cerebri paris propaginibus, secundum costarum radices deorsum deductis principium obtinentes, acillarum arteriarum coniuges, quae superiori membrana omenti suffulta, in uentriculi fundum digeruntur. Quinetiam interdum sinistro uentriculi lateri quaedam neruorum offeruntur soboles, a nervis pronatae, qui cum arterijs lienem accedunt. Inter hos tam uarios neruorum quos uentriculus exigit furculos, nulli profecto tantam Naturae ostendit prouidentiam, atque superiori ipsius orificio inserti, non enim duntaxat id ut noxam a bilioso eius ue generis humore aliquo induciam sentiat, adeo frequentibus scaturit nervis, sed ut per illos ueluti riuos & ductus, animalis uis ipsi imprimis dispensaretur, ac cibi potusque indigentiam uentriculus sentiret, ad fumendaque cibaria excitaretur. Cum enim totius corporis particulae, plantarum modo quatuor donentur facultatibus nutritioni seruiantibus, neque illis eorum quae defunt sensus sit inditus, atque omnes prope modum a cauae ramis nutrimentum allician: aliae autem ex cauae per iecur distributis propaginibus, haec iterum ex ijs quae per iecoris portas feruntur uenis, & haec rursus ex intestinis & uentriculo: quumque adhuc nulla iam super sit pars, ex quo uentriculus aliquid assumere possit, necessum erat, ut foris ingesto cibo repletur, atque in hoc a plantis differimus. Haec namque & si uim propriae qualitatis attractricem, & attractorum retentricem, ac rursus superfluum excretricem, atque ante has omnes alteratricem perinde ac homo habeant, sensu tamen eorum quae defunt priuantur. Neque etiam per os plantas nutriri oportebat, promptuarium copiosi nutrimenti submissum habentes terram, cui complantatae coniunctaeque copia eorum quibus enturiri debent nunquam destituuntur. Verum humana substantia, praeterquam quod longe a terra seiungitur, a qualitate quoque terrea plurimum discrepat, motusque arbitrio ex loco in locum subinde permutari debuit, adeo ut impossibile fuerit homini plantae ritu ex terra humorem fugere. Oportuit itaque secundum propriam eius naturam, herbis, fructibus, seminibus, aliorumque animalium carnibus hominem alere, eaque illo adferri tempore, quo uentriculus sentit indigentiam, at quum nulla pars ex se ipsa innatum sensum possideat, in uentriculum, uti prius dicebamus, eiusmodi uim a sensitiuo principio influere oportuit. Et huius sane gratia sexti neruorum cerebri paris praecipue soboles uentriculi os, conterminasque ipsi partes potissimum implicant & intexunt. atque si demum illi nervi sunt, quibus obliquum stomachi ductum conferre prius retuli. Molles enim quum sint, & graciles, si longa uia recto tramite tenderentur, & uentriculo cibis recipiendis destinatum a se suspensum haberent, ab eius mole perpetuo tensi, leui occasione rumperentur, nisi eiusmodi implexibus & tortuosis ductibus Natura illis sedulo prospexisset. Porro uentriculus, ut iam ipsius uires aggrediar, octo habet facultates, ac quatuor quidem omnibus uniuersi corporis partibus, quae nutriuntur, communes: quatuor

Ventriculi
munus.

Arteriarum.

Ventriculi
lis meatus in
uentriculum.

Ventriculi
nerui.

Nerui
uentriculi
usque.

Ventriculi
et uis nutus.

autem

autem sibi peculiares, quibus uniuerso corpori uentriculus famulatur. Verum hæc nimium obiter perpendunt, integros libros hac quaestione, An uentriculus suo quem iecori conficit succo, aut sanguine seorsum, an simul ambobus enutriatur, commaculantes. Quandoquidem beneficio illarum facultatum, quas uentriculus cum reliquis partibus communes adipiscitur, proprium sibi nutrimentum ex uenis allicit, retinet, elaborat, & si quid superfluum ipsi fuerit, a se abigit. At munijs, quibus toti corpori uentriculus famulatur, quarumque gratia plerisque Rex corporis uocatur, is esculenta quidem poculentaque rectis fibris per stomachum ex ore assumit, mox obliquis fibris assumptum retinet, totumque tantisper amplectitur, donec id ingesta sibi altrice facultate, in succum cremoremque colore substantiæ suæ similem reddat. ac demum quod conficit intestinis exhibiturus, inferius orificium suum laxat, transuersisque fibris quod amplexabatur deorsum protrudit. Cæterum uim ipsius alteratricem, unde quaque eum circumdantia organa, ac uelut lebetem ingentes foci solent, excalefacientia, non parum adiuuant, totam enim superiorem eius sedem uersus anteriora & dextrum ipsius latus, & in posteriori sua sede dextrum gibbum, iecur complectitur. elatior uero pars ipsius ad superioris sui orificij posteriorem sedem consistens, & sinistrum eius latus uniuersum, septo ambitur, excepta solum ea regione quam lien ad sinistrum uentriculi latus humiliori posteriorique parte occupat. In posteriori autem sede uentriculus inferiorem omenti membranam, & quæ in illam excurrunt uasa proximè subtensa obtinet. Dein sub hac septi transuersi pars, & uena caua, & magnæ arteriæ truncus præter dorsum, ipsiusque musculos consistunt. Porro uniuersæ inferiori uentriculi sedi omentum ipsi partim attenditur, partimque connascitur. præterea & huic sedi sub omento colum intestinum elatius, tenuia uero intestina demissius, adtenduntur. At alij anteriorem uentriculi sedem omento integri somniant, quum tamen elatior omenti membrana recta duntaxat linea inferiori ipsius parti secundum anteriora adnascatur, nulla interim omenti parte uentriculi anteriori sedi obducta. Vacat itaque magna anterioris uentriculi sedis regio, neque iecore, neque septo transuerso, neque omento, neque liene obducta, sed omenti uice aliud uentriculus hic obtinet subsidium, in calefaciendo huic non absimile. Præter peritonæum enim & octo abdominis musculos uena ab umbilico iecori deducitur, qua fœtus nutrimentum accipit, quæque post partum exanguis inutilisque efficitur. Huic uenæ quæ peritonæo nexa uentriculo insternitur, in circuitu adeps multus non tamen omnibus æque copiosus adnascitur, qui ut & uentriculus suo in concoquendo munere alacrius labore, aliquid auxilij præbet. Impensius enim conducit iecur, lien, & quæ posteriori uentriculi sedi subduntur uenæ ac arteriæ, ut & ipsum quoque septum indefesso suo motu uentriculum minime negligit. Quin etiam cordis septo incumbens calor, ad perfectiorem uentriculi functionem non inutilis censendus est.

DE OMENTO. CAPVT IIII.

OMENTI delineationem imprimis proponit quarta figura, ac secunda, & tertia, uti in illarum figurarum indice commemoratum est. hoc Arabum interpretibus nostræ ætatis chirurgis dicitur Zirbus, sine appendice: aut cum appendice, Zirbus adipinus, Tirbus, Clypeus, Ventris mappa. & ut Græcis, Efloz, Epiplex.

Omenti sermo
nem nunc insti
tuendum.

Omenti situs.

PROXIMUM nunc erat intestinorum, ut quæ confectum à uentriculo succum excipiant, enarratione subiungi. sed quia illis omentum incumbit, & uelut innatat (unde & à Græcis ἐπιπλοὺν & ἐπιπλόον dicitur) & disseccantibus prius quam intestina occurrat, ac demum non minus quam intestina uentriculo continuum magna ex parte est, non admodum inopportune id hoc loco aggrediemur. Omentum itaque in peritonæi amplitudine positum, mox anteriori illius sedi subijcitur, & super intestina extenditur, ad lienem quoque & iecoris cauum, ac posteriorem uentriculi sedem propemodum uniuersum, eiusque fundum exporrigitur: atque ab his etiam sedibus omentum originem ducere, non multo post audies. quare etiam in disseccionibus perpetuo illis sedibus attentum proximè reperitur. At non ita omnibus obductum intestinis ad pubis usque os (ut in canibus propemodum semper) in homine reperitur. Nam ipsius, quæ intestinis obuolui debeat, portio, ratio ultra umbilicum descendere cōspicitur, sed maxima sui parte sinistrorsum lienem uersus retrahi & conuolui. Quod quum in hominibus laqueo suffocatis primùm obseruari, ex cōfusu motuque corporis hoc euenisse arbitrabar: sed postea id ipsum in aqua suffocatis, & capite truncatis, item laterali morbo, aut phrenitide, eius uel generis affectu alio quopiam mortuis, & in his etiam quibus

quibus uiuentibus thorax abdomenque aperiebatur, animaduerti: atque, ut semel dicam, in sano quod ad omentum attinet homine, ad pubis usque os id descendere raro cōperi. Quin etiam quum idem obseruasset in disseccionibus obeundis uir diligens IOANNES DRYANDER, medicinæ mathematicæque professor, quid de Hippocratis aphorismo sentirem, in quo ille mulieres præter naturam obefas concipere negat, quia os uteri illis omento comprimitur, prolixè & eruditè literis à me percunctatus est, ac præter cætera quæ de ramicum differentijs symptomatibusque mecum egit, sibi omentum ad scortum deuolui, & inibi ramicem (quem ab omenti descensu, Græci ἐνδομήλιον appellat) haud posse fieri arbitratur. Verum retractus ille omenti sinistrorsum sursumque, fundi uteri os omento comprimi, & ad scortum deuolui posse omentum non impedit. Nam si disseccans humilior omenti partem sursum reuolutam leuiter deorsum traxeris, citra aliquam omnino diuisionem in omnibus hominibus facile ad pubis usque os intestinis ipsum obtendi posseprehendes, eiusque finem inter posteriorem uesicæ sedem, & uteri anteriorem leui occasione colligi, ibidemque uteri certicem (si omentum præpingue sit) utrumque comprimere doceberis, dummodo in muliere id inter uesicam & uterum, ut in sua sede poneretur, extenderis. Quanquam eiusmodi compressum uix tantum esse autumem, ut ingressum uirilis seminis in uteri fundi orificium inhiheret, nisi penis breuitas hic simul obesset, ac procul ab uteri fundi orificio semen redderet, cuius dein ad fundum ingressum concidens compressaque ceruicis uteri ante fundi orificium sedes remoraretur, quæ simul obeso comprimeretur omento, ac parum scilicet à pene distenta, semen sibi adherens seruaret. Similiter etiam omentum ad scortum decumbere, in ramicum sectionibus interdum animaduerti, quum in his quibus intestina in magnam peritonæi amplitudinem deruderentur, & cum seminarijs uasis ipsa amplectens tunica præscinderetur, portionem omenti quæ in scortum deciderat, auferri uiderim. Neque istud solum manu tales affectus curantibus interdum accidit, uerum etiam intestini portuicula ab imprudentibus artificibus amputata, præsentem ægro mortem parat. Præterea in latomi cuiusdam, quem ex casu ab alto mortuum Patavij dissecuimus, ramicis uittum, id quoque luculentissime ostendit. Huic namque dexter testis cum seminarijs uasis, quum à ramicem semel curaretur abscessus fuerat, & rursus in sinistro latere idem affectus inuaserat, quem ex intestinorum & omenti in scortum descensu cōtigisse, disseccando comperi. adeo ut is certam mihi coniecturam faceret, ad pubis usque os, ipsumque scortum etiam omentum deuolui posse, licet id sursum in latus sinistrum disseccantibus plerumque retractum obseruetur. Magnum enim (nollem nanque cum Galeno maximum dicere) inter animantia hoc homines sortiuntur, ut & inde nonnulli ἐνδομήλιον, quasi dicas omenti gestores appellantur. Porro omenti figura proximè marsupij, aut sacculi, aut peræ imagini conuenit: ac in primis aucupum peris, quæ orbiculatum habet orificium, posteriori sua parte elatius quam anteriori ascendens. Huiusmodi namque peræ omenti figuræ ad amissum cōgrueret, si uno constaret corio, aut ex lana texeretur, ac unde quaque inconfutis, & unum duntaxat corpus esset. cuiusmodi profectò est omentum, quod substantia est membrana nullis fibris implicata, simplexque, sed multis abundans uenis, arterijs, nervis, & aliqua sui regionis glandosum sibi innatum habens corpus, & multum quoque adipem. Vnde uero hæc omnia ortum ducant, intelliges promptissime, si talem peram qualem antea proposui, animo cōceperis. in qua unam partem anteriorem superioremque, alteram posteriorem inferioremque appelles. Ad cum nanque modum unam omenti partem superiorem anteriorem uel membranam, & alteram rursus inferiorem seu posteriorem dicimus. etiam si omentum reuera duntaxat unica (atque id potissimum in canibus) sit membrana, anteriorque pars posteriori, ut in dicta nuper peræ, incumbat, & cōtinua sit, & omentum quoque sacculi modo cauitatem quæ repleti posset, constituat. Inferioris itaque membranæ omenti origo à peritoneo pendet ea sede quæ primùm sub septo magna arteria descendit, ac primùm uenam cauam ibidem contingit. Peritonæum enim quæ à uerbrarum ligamenti principium ducit, ac utrinque tanquam à uerbrarum corporibus abscedit, membranas magnæ arteriæ & uenæ cauæ offert, quibus illæ dorso affirmantur. Ab his membranis iuxta eam septimam partem, quæ undecimæ thoracis uerbræ corpus respicit, aliæ propagines membranæ exurgunt, omento originem præbentes, illudque dorso hic alligantes. Inferior hæc omenti membrana dextrorsum ad iecoris cauum unde portæ uena prodit, perfertur: ac iecoris portioni alias alij aliquando adnascitur, ut & alicui septi transuersi sedi spurij costis hic obductæ, ac id rarius accidit, neque ex eiusdem costæ id semper sit regione. Præsens omenti membrana à iecoris cauo ad dextrum uentriculi latus, cui etiam connascitur, procedit, & ad duodeni intestini exortum, cui propemodum ad iesum usque intestinum etiam subnascitur, hinc orbiculatim semper ad infimam uentriculi partem cōscendit: quam simulatque attingit, ac ex dextro uentriculi latere uersus anteriora repit, ea

omenti pars quam superiorem ipsius membranā dicimus, à uentriculo exoritur. Tertia enim uentriculi tunica à peritonæo pronata, secundum totius uentriculi latitudinem recta linea, & ut Aristoteles dicebat, futura modo ex humili sede uentriculi uersus anteriora superiorem omenti membranā ex se deducit. Superior hæc membrana ex dextris uersus sinistra secundum uentriculi fundum procedens, cauæ lienis sedis recta linea * implantatur, quod etiam inferioris omenti membranæ sinistra pars protendit, ambæq; superior uidelicet & inferior membranæ lienis cauo simul committuntur innascentur. ita sanè, ut cōmemoratus iam omenti ductus, orbicularem efficiat circum à dorsi medio ad iecoris portas, & hinc secundum uentriculi fundum ad lienis cauum, & inde ad dorsi medium procedentem. Totum igitur semicirculum inferiorem à lienis cauo per dorsum ad uentriculi usque dextrum latus pertinentem, inferiori omenti membranæ attribuimus. superiori uerò membranæ (quam cum multis Anatomicis solum nouisse uidetur Aristoteles) eam circuli partem ascribimus, quæ à uentriculi dextro latere per ipsius fundum ad cauam lienis sedem ducitur. Porro inferior membrana toti posteriori uentriculi sedi * subtenfa, decliuus, ac uersus anteriora fertur, atque ad humilissimam uentriculi sedem secundum corporis latitudinem omenti membranam superiorem contingit. hinc ambæ mutuo sibi incumbentes, deorsum super intestina subq; peritonæo ducuntur, & si in hoc super intestina ductu membranæ non implicentur, ea anteriori parte ac in lateribus obtegunt, & ad pubis usque os humiliori suo extremo pertingunt. Si uerò intestinum sedem duntaxat operiant, quæ supra umbilicum consistit, atque quod frequenter euenit in sinistro latus cōtractæ iaceant, illæ sese uisui offerunt reuolutæ admodum, & uelut in spiras collectæ. Membranæ hæc nullis nexibus intestinis connascuntur, præter inferiorem membranam, quæ in hominibus colo intestino pertinacissimè continuatur per totam eius intestini sedem, quæ secundum uentriculi fundum prorepat. Neque id segnitè in homine obseruandum uenit, quum inferior omenti membrana mesenterij loco ipsi colo intestino sit, quæ id uentriculo exporrigitur. Culum enim toto illo ductu nullam exigit mesenterij partem, secus multo quàm in canibus & simijs, quibus omentum uix colo connascitur, atque uti prius relatum est habet. In homine uerò inferior omenti membrana mesenterij uicem gerit: imò si omnem fidem libris (uti profectò in dissectione deest) derogans, accuratè singula examinaueris, membranæ inferioris omenti portionem intestinis exporrectam quodammodo ex tertia coli intestini tunica pronasci fateberis. Atq; id eo te expendere uelim diligentius, quo id minus à Galeno, qui simijs nimium tribuit, animaduersum est: uti sanè Herophilo & Aristoteli id uidetur fuisse perspicillimum, qui omenti partem colon dorso colligantem, omenti loco non habuere, sed eam tantum partem quæ à uentriculi fundo & colo intestino enascitur, intestinisq; obducitur. Quamquam satis fore arbitror, si eam quæ quæ omenti partē quæ uentriculo subteneditur, columq; continet, omento attribuamus, quum ea omenti reliquæ portioni cōtinuetur, & eosdem usus cum inferiori canum omenti membrana suppediet: quamuis interim ex abundanti hominis colo mesenterij uice sit. Cæterum ad hæc, superior omenti membrana in homine inferiori membranæ ad coli regionem connata reperitur, quæ id uentriculo exporrigitur. adeo ut quispiam nonnullis nexibus superiorem omenti membranam colo quoque intestino secundum uentriculi fundum connecti, haud absurde dicere possit. Quod autem Galenus omentum modicis, & ipsdem laxis nexibus, idq; ad dextrum duntaxat latus colo intestino committi prodiderit, in causa fuisse simiæ mediam inter canes & homines naturam sortitæ. Omentum nanque canibus nulla ex parte colo alicui uel alteri intestino adnascitur. Simijs autem medio se habet modo, licet illæ ad huc ad canis constructionem potius quàm hominis accedat. Venæ omento implicite solius uenæ portæ sunt soboles. nulla nanque à caua in omentum, uel ubi id principium sub uentriculo ducit (& si aliter Galenus senserit) pertinet. Venas enim inferiori membranæ omenti dispensatas, si ad amissum singulas examinaueris, ab eo portæ * trunco dispergi inuenies, cuius præcipua portio in lienem exhauritur, quemq; doctrinæ studio graciliorem & sinistru portæ truncum supr à uocauit. Primum itaq; omentum portæ caudicem ex iecore proficiscens excipit, sibi iam commemorandas in ipso ductu propagines assumens. Ac inferior quidem omenti membrana tres uenarum radices admittit, ex humiliori sede eius portæ trunci, qui ad lienem fertur, depromptas. Vna notatu satis dignæ magnitudinis in dextram potissimum eius membranæ partem multiplici serie dispergitur, quibusdam furculis in colon quoque pertingens. Secunda iam commemorata amplior aliquantulum post originem in duos mutuo multum abscedentes ramos diducitur, à quibus postmodum in mediam inferioris membranæ omenti sedem, uersus sinistram tamen magis, frequentes admodum soboles diffunduntur, quæ homini in colum intestinum ca * serie pertinent, quæ uenas mesenterio intertextas alijs intestinis deriuari nouimus, ac proinde etiam frequentior

Venæ omenti
implicantes.
Lib. 6. de Ad
min. differt.

quentior multo ramorum series in hac membranæ parte colum dorso alligante uisitur, quàm in reliqua eius parte, quæ à colo deorsum ducta, intestinis obtenditur. Deinde etiam radices hæc hominis omento insigniores obtingunt, quàm canis, quod illi nulla uenula omentum accedens colo committatur. Tertia radix, non semper apparens, in sinistram humilioris membranæ partem aliquousq; perinde ac in ipsum colum quoque, deducitur. Porro superior omenti membrana uenas mutuatur à * duabus ad inferiorem uentriculi sedem in ipsa membrana exporrectis. Ab his enim innumeræ soboles deorsum in eam omenti membranam excurrunt, non quidem recto prorsus tramite, sed obliquo quodammodo & errabundo, uti retium funiculos implicari cernimus. Ac proinde etiam omentum Græcis γαστήριον & σπλῆν, ut & uulgò rete & reticulum dicitur. Quamquam fortè non à uario uasorum ductu, omentum ita fuerit appellatum, sed quod ab ijs quibus cōmittitur partibus liberatum, & deinde distentum, rete piscatorum uni accommodatum baculo referat. * Arteriæ omenti ab illis pendet, quæ uentriculo, lienis, iecori, & bilis uesiculæ distribuuntur, has nanque omnes non secus ac uenas omentum tuto deducit, ac ab illis suarum peculiariū uenarū coniuges adeo numerosas adipiscitur, ut quàm paucissimi uenarū furculi, citra arteriæ cōsortium, ipsum perreperiant. Item præter cōmemoratas modò arterias, inferior omenti membrana aliquousq; grandiorè in intestina porrecta deducit arteriam. Sic * neruis quoque illis omentum intertextitur, qui à sexti paris cerebri neruorum portionibus secundum costarum radices exporrectis iecori, lienis & uentriculo implantantur. Cæterum * adeps quo omentum abundat, in obesis præpinguibuscq; hominibus plurimus, in macilentis modicus, in extremè siccatis & marasmo mortuis, etiam aliquis reperitur: isq; perpetuò uenis & arterijs omenti attensus, ad uasorum quidem latera duntaxat medio cris est, superius uerò ac inferius quoque, quibus multus accidit: adeo ut illis etiā uasa alioquin gracilia pinguedine prorsus occultentur. At in * intermedijs uasorum spacijs, nullus adeps asseruatur, ut nec in alijs membranarum quibus adeps innasci consuevit, unde etiam promptius colligitur, hunc ab exudante è uenis sanguine & membranarū frigore in crassato, mutantisq; corporis (membranæ nimirum) colorem mutuante progigni. Præter adipem qui ambabus omenti membranarum communis est, inferior ipsius membrana posteriori uentriculi sedi substrata, priuatim * glandosum quoddam corpus impenfe magnum exigit: quod quia in canibus rubet, simplicisq; carnis speciem quodammodo exprimit, Græcis λεκιγγας & πύργας appellatur. In homine autem hoc corpus magis album quàm rubrum cernitur, uenæ portæ, arteriarum & neruorum ramis inibi attensus, ut illorum diuicatio inferiori membrana omenti duntaxat suffulta, reddatur securior, utq; uentriculo etiam instar substerniculi ac puluinaris subijciatur. Huicmodi planè * corpus substantiaq; est, quæ duodeno intestino subteneditur, quæq; hæc tenus falso uentriculi humilioris orificium (ne quid inconcoctum efflueret) occludere credita est. Atque is profectò præcipuus maximusq; omenti usus mihi censetur, ut securè ramos portæ in lienem, uentriculum & duodenum intestinum, ac coli non infimam partem exporrectos suffulciat, ac ipsi implexos deducat, neque uerò hos duntaxat, uerum etiam ut arterias quoque & neruos illis quas modò dicebam partibus inferendos sustentet ac tueatur, & demum uisui potissimum respondeat, in utero quidem * secundarum, in capitis autem amplitudine * tenuis quæ cerebrum inuoluitur membranæ. Deinde quod haudquaquam minimum est, omentum dorso uentriculum colligat, & rursus iecur lienemq; uentriculo unā cum uasorum neruorumq; interuentu connectit: ut iam tacitam quantum homini firmando colo officium separatim subministraret. ex accidente uerò uelut quoddam intestinum inuolucrum tegumētumq; efficitur, ipsorum calorem instar penicilli cuiusdam fouens ac continens. His sanè uisibus omenti fabrica respondet. membraneum nanque est, ut fortius uenas, arterias, neruosq; ipsi implexos colliget, meliusq; intestinum calorem reflectat, ac promptè cum intestinis subidere extendiq; queat. Tenuis autem, & potissimum qua intestinis innititur, ne pondere grauet. Vnde etiā Bruxellen si nostro idiomate plumæ nomen meretur. Quod uerò omentum sanguine & spiritu frequentibus illis uenis arterijsq; asseruato, intestinum & uentriculi qua parte ipsi attenditur, fouendo calori accommodum sit, etiam si non dicatur, manifestum esse arbitror. Cæterum num adeps insita ac peculiari natura calefaciedo prosit, an tantum penicilli carnis ue aut membranæ potius ritu iuuat, non reque ab omnibus conceditur, alijs quidem frigidum adipem, alijs uerò calidum pronunciantibus.

DE INTESTINIS. CAPVT V.

Intestinorum imaginem potissimum sexta figura & septima & octaua & nona exprimere conati sumus. quamquam huc etiam faciat tertia figura, simul cum decima & duodecima.

Quae hic inte-
stina nomini
ne complectan-
tur.

Intestina cōti-
nuū quidem ef-
se corpus, sed
plurimam
numero ua-
rijsq; nomini-
bus, diuersas
ob causas do-
nari.

Breuis intesti-
norum hystoriae
enumeratio.

Intestinum
a uentriculo ex-
ortum, et gra-
cilis ductus seu
situs.

Gracilis inte-
stini in tria di-
uisio.
Primum.

INTESTINORVM constructionem ipsorum officio & usui cōuenire
tum demum opportunè narrabo, simulatq; eorum situm, formā, substan-
tiam, connexum, quāq; ipsis implantantur uenas, arterias & neruos, ac si-
quid aliud ad eorum fabricae enarrationē reliquum erit explicuero. Intesti-
norum igitur, quae Graecis *ἐντέρα* dicuntur nomina, nō omnia in praesenti
complectimur uiscera, uel quae costas succingēte membrana & peritonæo
amplectuntur^a organa: aut etiam uel stomachum & uentriculum, ijs quae
nunc intestina uocantur, non ascribam. Quandoquidem^b ductum ab inferiori orificio uen-
triculi ad podicem usque pertinentem, qui uenas Italicas ut plurimum quatuordecim & dimi-
diam longitudine aequat, peculiariter nūc intestinorū nomine comprehendam. Quae etsi con-
tinuum idemq; sint corpus, quum tamen in uarios & multiplices & figura differētes anfractus
spirasq; circundantur, neque omni ex parte eandem situm, substantiam, & formae naturam for-
tiantur, ac denique alia alij hominis parti contigua efficiantur, neq; praecipuus omnium eorum
usus par uideatur esse, ac si plura intestina essent, dissectionū peritis haec enumerātur, primum
in^c crassiora & ^d graciliora ipsa diuidentibus, atq; ex his rursus singulis ternariū numerū, ut sex
sint uniuersa cōstituentibus, ad eum quasi modum, quo idem cōtinuumq; perpetuū iter plura
uarias ob causas nomina sortiri cōstat. Quemadmodū Lutetiae a diui Iacobi porta ad eam usq;
quae Martini dicitur, iter, etiā si rectum sit, neq; per uarios giros procedat, nihilominus tamen
sexies (si recte memini) nomen euariat. Primum a diuo Iacobo, inde a paruo ponte, mox a tem-
plo Virginis, & nō multo post ab eius ponte, inde ab cenopolio quodam, & postremū ab eade
Martini appellationem mutans. Idem multo magis in fluminibus nō regijs, & quae per mul-
tos giros procedunt uis fieri cernimus. Ceterum utcumq; intestina inter se uariant, omnia ta-
men inter uentriculum, & qua excrementa egerimus sedem collocantur, forma tereti donata,
sed nō omni ex parte aequè capaci & orbiculata. Substantiam habēt membranēam, uerūm un-
dique non pariter aut crassam, aut tenuem: deinde duas peculiare tunicas orbicularibus, &
alicubi etiam rectis fibris intertextas sortiuntur, tertiā ad has tunicas a peritonæo obtinentia.
Venarum praeterea, & arteriarū, & neruorum furculos suscipiunt, sed non ubique similiter nu-
merosos, quemadmodū nunc persequi enitar, ab ipso intestinorū exortu sumpto initio. Ex^e hu-
miliori orificio uentriculi, quod in elatiori sua sede & dextro ipsius lateri proxima cōstitit, prin-
cipium intestinorū exoritur, illi uel orificio continuatur, quod simulatq; uentriculo prodit, in
posteriora retortū, sub sede uentriculi posteriore secundū dorsi dextrū latus rectā deorsum
proficiscitur, in nullos omnino anfractus reuolutum. Quū primū uerō ad inferiorē usq; uen-
triculi sedem intestinū istud sic occultatū, rectaq; descendens^f pertingit, sub colo intestino (quod
paulo post hāc^g porrigi audies) latitans, statim ex dextra sede in sinistrū retorquetur, ac uelut ex
alto sursum antrorsum uel affurgēs, in frequētes innumerosq; giros & anfractus^h reuoluitur, ac
nullis omnino intestinis obiectū, sedem uniuersam quae sub uentriculo ad pubis usq; ossa, & ad
ilia utrinq; habetur, occupat, ea demum excepta, qua huic intestino colum in star orbis ad late-
raⁱ circumduci, postea dicā. Horum sanē anfractū seu reuolutionū nullus omnino neq; nume-
rus, neq; idem penitus ordo habetur, neq; illē magis dextrā quā sinistrā uentris sedē implet,
praeter quā quod ad dextrū ilium seu ile, ubi sedem longē maiorem supra ilium os ad pubem
usq; opplent in sinistro latere, colī intestini^j anfractu quopiam eam sedem sibi priuatim uendi-
cante. Vt cumq; uerō multiplices, uarijsq; huius intestini conspiciantur anfractus, perpetuū ta-
men^k ē directio mediae sedis dextri ilij formam, ipsiusq; amplitudinem, & pleraq; alia (uti post
subiungā) euariat, eandemq; crassitiem amplitudinemq; ab orificio uentriculi inferiori ad hanc
usque sedem obseruat, nisi aliquādo huius intestini^l pars sub uentriculi fundo ad dorsum pro-
ximē affirmata, inter disseccandum capaciōr, ampliorq; reliquo intestini ductū (quemadmodū
subinde sit) occurrat, atque huiusmodi gracilis intestini ductus uisitur, quod ter nomen, ac si
tria essent intestina, uariat. Primum quidem constituitur tota ea intestini pars, quae uentriculo
substrata, ab inferiori ipsius orificio rectā quodammodo eousq; descendit, ubi intestinū in an-
fractus orbesq; primum cōuolui incipit. ac de huius intestini nomine aniles admodum conten-
tiones apud illos reperies, qui partis refectione neglecta, futiliter de uoce altercantur. Sunt qui
totam hanc partem quae duodenum digitorū longitudinem in uiro ut plurimum aequat, non
intestinum, sed *ἐκποσιον* & exortum, seu processum, seu ut eorum uertunt nonnulli appendicem
uocandum cōtendant. Alij etiam si ipsius principium ē uentriculo nascatur, intestinum tamen
esse, ipsiusq; orificium *ἐκποσιον*, reliquum uerō ipsius ductum, intestinū uocari affirmant, inte-
gros commentarios nugaci disceptatione implentes, parte interim quam in controuersiam uo-
cant, prorsus ignorata. Vocetur itaq; nobis uulgato nomine tanquā succinctiori, duodenum,
aut

aut intestinum longitudinem duodecim digitorum aequans, siquidem id Graecis, & impri-
mis Herophilo *ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ ὀσφύος* appellabatur. Secundum intestinum^m illic incipit, ubi iam com-
memoratū in anfractus gyros uel primū conuoluitur: & *ἡ μεσῆ*, seu ieiunum appellat, quod inter
dissecandum reliquis intestinis inanius & magis uacūū reperiatur. Huius nomen alij explicare
conantes, tanquam nihil unquam in se contineat, ac per ipsum a uentriculo confectus cremor
nunquam transeat, aut momento tantum in eo haeret, scribere uidentur. Tertium intestinum
ileon, seu uoluulus Latinis, ut & Graecis *ἡλεον*, a frequentibus fortassis quibus inuoluitur an-
fractibus dicitur: ac etiam loco in quo ad abdominis latera continetur, nomen indidit. Hoc
in crassi intestini principium definit. ubi uerō principium suum obtineat, nō satis mihi constat.
Equidem ignoro quantam gracilis intestini portionem ieiuni nomine, grauiter de nominibus
litigantes, comprehendit uelint: neq; sanēⁿ a ieiuni intestini initio, ad ilei usq; finem manifestum
aliquod indicium obseruo, quo ieiuni finem ac ilei initium inter noscere queam. Vbi enim duo-
denum intestinum in ieiunum finire, ieiunumq; intestinum incipere credimus, copiosiores ue-
nae ac arteriae, quā propter ilei ad crassiora intestina terminum, uisuntur: uerūm media medio
sele habent modo. Deinde ieiuni initium rubicundius est, ilei finis magis albicans. Ad haec, in-
ter secandum ieiuni initium forte magis inane ilei termino offenditur, ac in medio ductu, uti &
antea dixi, omnia sunt media. Quapropter quis ieiuni habendus sit finis, aut quod ilei prin-
cipium, non statuo: id intrepidè affirmans, nihil minus ieiunum ab ileo quā inanitione, ut care-
ri dissectionis professores obseruari asserunt, dirimi posse. neque profectō minus duodenum,
quā id quod ieiunum uocant, inane reperitur: & maiores (ut dicam postea) ob causas. Ac ta-
les gracilis intestini ter nomen emutantis, ductus situsq; sunt. Forma autem undecunque con-
stat simili, ad amussim uidelicet tereti, & omni ex parte aequè ampla, nisi interdum (ut prius quo-
que innuebam) quā dorso proximè committitur, ieiunum^o que incipit, ac ad insertionem^p uasis
bilem ad intestina deferentis, amplius obseruetur. Substantia quoque totū intestino gracili
eadem est, membranae scilicet, modicē quae admodum carnea. Constat enim^q tunicis duabus,
quarū interna durior membranae est, uerūm interiori uentriculi tunica mollior: externa te-
nuior, magisq; carnea: utraq; tamē, tam exterior inquam quā interior tenuis est, & transuersis
orbicularibus uel fibris tantum intertextitur: nisi fortassis externa, idq; potissimum ad ilei in cras-
siora intestina^r terminum, rectas quoque aliquot nanciscatur fibras, quae tamē sunt quā pau-
cissimae. Duodeni intestini pars elatior, utpote quae uentriculo uicinior est, tunicas suas crassio-
res obtinet, cum uentriculi^s tunicis aliquid sibi commune adhuc uendicantes. Tertia praeter
duas peculiare tunicas a peritonæi membranīs uasa ad intestina securè deferentibus originem
ducit. Haec namque unā cum uasis ad^t cauam intestinorum sedem pertingentes dilatantur,
tertio^u que in uolucro intestina induunt. Caua autem intestinorum pars Anatomieis doctrinae
gratia nuncupatur, quā uasa primū attingunt, seu quae intestina respicit, gibba uerō huic
contraria. Ac duodeno quidem intestino tertiam tunicam ea omenti^v pars exporrigit, cu-
ius beneficio intestinum id dorso colligatur. Ieiunum uerō ac ileum tertiam tunicam a me-
senterio, quod ea dorso firmat, accipiunt. Sic duodenum quoque & ieiuni initium^w ue-
nam^x arteriam^y que habent peculiare, secundum ipsorum longitudinem rectā deorsum du-
ctas, multosq; furculos in progressu illis diffundentes. Ac uena quidem a portae uena prius
quam mesenterio inferatur, principium obtinet: arteria autem, ab ea quae iecori offertur. Iei-
num ac ileum frequentes uenas arterias^z que suas nanciscuntur ab^{aa} illis quae mesenterio a portae
uena, & ab arteriae radice supra renum arterias a magna originem ducente exporriguntur. pau-
ci enim rami in graciliora intestina ab arteria^{ab} propagine diffunduntur, quae a magna arteria
post seminalium arteriarum ortum originem sumit. Neq; etiam uasa, quemadmodum in duo-
deno, secundum ieiuni & ilei longitudinem sub ipsis deducuntur, sed^{ac} uelut ex mesenterij cētō
ex alto sursum tendunt, rectaq; antrorsum in intestina pertingunt, in quae numerosa sobole ar-
boris radicum modo, in cauam praecipue ipsorum partem implantantur, osculis suis in inter-
nam intestinorum sedem hiantia. Ileum & ieiunum^{ad} neruos quoque exigunt deriuatos a ramis
sexti neruorū cerebri paris, qui costarū radicibus exporriguntur. duae enim ab illis propagines
utrinq; singulae, ad mesenterij, & dehinc ad intestina frequēti utēq; sobole disscindunt. Duo-
denū uerō^{ae} neruosi si quos habet, ab illis exigit, qui inferius uentriculi orificiū, & dextrā fundi se-
dem adeunt. Dein duodenū priuatim id sibi uendicat, quod^{af} meatus bilē flauā ad intestina dese-
rens, illi implantetur. Idem intestinum in hominibus, & adhuc magis in canibus^{ag} glandosum
illud corpus, cuius antea uentriculum describendo memini, peculiariter substratū possidet, ad
suffulciēda uasa ei intestino propria, ac quarū dā corporis glandularū modo amplitudinē eius
lento humore irrigandā. Quāq; nō duodenū solū, sed et reliqua intestina omnia lento quo-
dam

Secundum.

Tertium.

Vbi ieiuni in-
testini finis et
ilei initium debet
at constare.

Gracilis inte-
stini forma.

Substantia.

Caua intesti-
norum pars,
quae Anatomici
dicuntur.

Gracilium in-
testinorum ues-
nae et arteriae.

Nervi.

Intestinorum
glandulae.

dam & lubrico humore interna sede imbuantur, atque ut Rhazes non ineptè dicebat, sicilium ualorum more inuitrentur instanneatur ue. At quum huiusmodi pleraque crassius etiam intestinis sint communia, illa quoque recensenda nunc ueniunt. Ileum intestinum sub dextris renibus regione à quodam crasso intestino multis modis ipso gracili intestino ampliori¹ excipitur, non quidem ac si quis diceret exactè in crassi eius intestini initium, sed in ipsius propter initium latius sinistrum. Hoc enim crassioris intestini initium instar globi cuiusdam præmagni extuberrat, in sinistro suo latere duo obtinens orificia. ¹ unum quidem ileo intestino continuum, & magis ab initio distans: ² alterum uerò humilior, & ipsi initio propinquius. Huic continuum est in hominibus intestinum, quod *τυφλόν*, seu cæcum ueteribus dissectionum professoribus uocatum esse certissimò noui. non ignarus interim, quid hodie plerique de cæco intestino commententur: decepti profecto, quod inter crassiora intestina id à Galeno alicubi recensetur, neque aliter quàm amplius quispiam saccus, ac ueluti alter quidam esset uentriculus, ab ipso cæterisque qui illum subsequuti sunt Anatomicis describatur. quum tamen in homine id quod cæcum appellandum duco, cæteris omnibus intestinis sit breuius, atque arcuissimum omnium intestinorum parte multo angustius strictiusque, & crassiori lumbrico in orbes conuolutum potius quàm intestino simile: adeo ut cæcum uix intestinorum appendicis loco, ac proinde minus longè in crassorum intestinorum numero habendum esse uideatur. Atque hinc fit, ut Æsculapij nostri, scilicet quando hanc gracilem portiunculam in homine cæci intestini loco me commonstrare uident, Galeni descriptione nobis obstrepere, ac alij quidem ex saccosi illis cæcisque Rabinis contendunt, amplum illud coli intestini initium saccum, aut ut ipsi loquuntur, orbem & monoculum esse: alij uerò asserant, cæcum intestinum ob secundi imperitiam à nobis minimè obferuari. Neque uerò in cathedra hæc boasse contenti sunt, quum non desint qui de cæco intestino paradoxa conscribere, integrosque libros, ut de duodeno intestino, commaculantes, magnum operæ precium se fecisse gloriètur, si non unum cum ueteribus Græcis in cæco orificium esse, sed duo sibi proxima esse in mediū adferant. Quæ si uiderint, aut imaginati rectè fuerint, ea demum sunt quæ in coli initio extuberanti uisuntur, ac unū quidem foramen ilei intestini terminus est, alterum uerò eius quod cæcum esse dico initium. Neque est profectò cur minus credamus, gracilem illam intestini portiunculam mesenterio non annexam, sed sibi ipsi in orbes conuolutam, & fibrarum beneficio hærentem, in homine cæcum esse intestinum: quantumuis eam amplitudinem usumque Galenus ipsi tribuat, quæ huic minimè adesse uisuntur, suas potius caudatas simias hac appendice destitutas, quàm homines describens: quos tamen ueteres illi aggredientes, appendicem hunc intestini cæci nomine procul dubio donabant. Deinde Galeni descriptio cani fortassis accommodari hæc posset, cui cæcum intestinum multo quàm homini cõigit amplius, neque in illo, ut in homine, inane propemodum reperitur. Quin etiam ueras glires & sciuros cæcum hoc intestinum adeo amplum nactos scimus, ut amplitudini ipsorum uentriculi facile respondeat, fecibusque turgidū in sectione obseruetur: atque hinc constat gracilem hunc appendicem in homine cæcum esse, quum uidelicet ductu ac situ & forma pariter (licet non amplitudine) illorū animalium cæco intestino his congruat, unumque (unde etiā cæcum primò dictū est) nascatur orificiū. Insuper summus profectò Nature admirator Galenus, si hominis intestina unquā ita ut canū intuitus fuisset, hunc appendicem, & extuberans illud in homine coli initium, ileisque cum ipso unitatē, & coli formā, longè secus descripsisset. quippe si aliud homo cæcū nascere, eum appendicem minimè præterisset Galenus, quāquā ortu non nihil in homine & cane uariet, nā etiā si utrisque in dextro ileo colloce, hominis tamē cæcū ex sinistra magis coli initij sede quæ dextra, ut in canibus, ut & Galenus attestatur, principij ducit. Porro si cū nonnullis, qui secū mihi astiterunt, in homine quidem ad eū usum quem Galenus ei tribuit, appendicem hunc à Natura primū formari dicerem, & ob nimiam hominum ingluuiem ex ileo intestino à uentriculo confectum succum absque eo ut is totus cæcum subintret protrudi, atque hinc appendicem in nobis tanquā inutile & marcidū, aliter fortè quàm in temperatis Galeni hominibus, pendere affirmare, ad nugacem illam tergiuersationē deueniendū foret, qua alios tum fuisse homines fateremur, præcipue quum amplum hoc coli intestini initium in homine cæci intestini usum abundè suppleat, & notae duntaxat gratia cæcum in homine haberi uideatur. In dextro itaque ileo ad humiliorem renis dextri sedem extuberans illud amplum & rotundum coli principium habetur, quod hinc sensim recta ad iecur sursum contendit, iecorisque cauæ parti non nihil substernitur, ac bilis uesiculam in homine contingit, cuius etiam contactu flauo colore hic intestinum quandoque tingitur, inde ex dextro latere secundum inferiorem uentriculi sedem in sinistru fertur, uentriculi fundo attensum: haud tamen, ut alijs uisum est, eum conscendens: aut ut uulgò dicitur, uentriculi fundo superequitās. Quum primum uerò ad sinistri uentriculi latus pertingit, super de

Crassiorum in
estimatorum
storia.

Cæcum inter
stium cuius
modi.

Crassi intestini
ductus
tus.

missiorem¹ lenis partem anfractus quosdam leuiter inflexos obtinet, ac paulatim supra² sinistram renem per ilium sinistru decliue fertur, secundum peritonæi latus ad pubis usque os descendens. Hinc rursus ad sinistru latus quasi ad umbilici sedem ac anfractum (quem à medicis propter suos clysteres, quos ad gracilia usque intestina sese infundere arbitrantur, colicosque cruciatus perpendi melius optarim) hic constitutus, super ossis sacri initium tenditur, quo recta deorsum ad podicem usque descendit, in uiris quidem sub uesica, in mulieribus uero sub utero ossi sacro & coccygis instratum, huic intestino, ab ilei intestini fine ad podicem usque pertinenti: & si par undique propemodum, præterquam in initio, ubi multo capacius apparet, sit amplitudo, figura tamen ductuque uariat, ac proinde tanquam in duo intestina subdiuiditur, ut quicquid à dextro ilio super dextrum renem sub iecoris cauo, deinde secundum uentriculi fundum ad lienem properat, & hinc rursus super sinistru renem uersus pubem fertur, ac alium anfractum supra internam ossis ilium sedem faciens, ad sacri usque ossis initium proripit, Latinis pariter ac Græcis colum intestinum appelletur. quod uerò ab ossi sacro ad anum usque pertinet, Græcis *ἀνδρὸς ὄπισθεν* & *ἀγέχου* dicitur, Latinis longaon, rectum, & princeps. Colum enim in hominibus, aliter quàm in canibus, non ad amissum tenes est, uerum per uniuersum ipsius ductum superius inferiusque depressum uisitur, ad latera utrinque quadam serie, uelut in medijs globos cellulas que extuberans. Atque hæc figura eo minus conspicua fit, quo colon recto intestino uicinius accedit, quod exactè teres, non autem coli modo depressum extuberans que cernitur. Ambo itidem ut cæcum quoque tunica extruuntur duplici: quarum, ut in gracilibus intestinis, interna exteriori neruosiorem membranae uel magis & durior est, uerum colon utramque tenuiorem gracilioremque quàm rectum obtinet: & quanto colon recto magis conterminum est, tanto quoque ipsius tunicae crassiores melius que nutritæ conspiciuntur. Interna utriusque intestini tunica transuersis circularibusque fibris, ipsidemque frequentissimis solum abundat: externa uerò in colo intestino transuersas quidem nanciscitur, sed & rectas quoque quamplurimas exigit, non quidem secundum uniuersam intestini superficiem protensas, sed duntaxat inferius & superius ubi colon depressum esse diximus. Secundum enim eas coli impressiones rectæ fibræ protenduntur, & coli tunicae ibidem sunt robustissimæ, admodumque spissæ, & ut Galenus in quarto de Partium usu, de pluribus animalibus innuebat, colon fortibus ligamentis utrinque singulis constringitur, secundum longitudinem desuper ad inferna porrectis. quod me Hercule & homini Galenus ascripsisset, nisi ipsius intestina canum intestinis eiusmodi ligamentis carentibus respondere putasset. Porro exterior intestini recti tunica per totum intestini ambitum rectis fibris admodum frequentibus passim abundat, adeo ut hæc plures rectas quàm orbiculares fortiaur. Cæterum tertia³ crassiorum intestinorum tunica, quemadmodum & gracilium tunica tertia, à mesenterio ipsis uasla porrigente pendens, hoc enim cæce intestinorum sedi applantatum, in tertiam ipsorum tunicam degenerat. quanquam coli intestini pars, uentriculi fundo attensa, priuatim in hominibus ab inferiori membrana omenti tertiam asciscat tunicam, quod hæc coli sedes eius membranæ beneficio dorso ita affirmetur, atque reliqua intestina mesenterij interuentu dorso colligari nouimus. Coli itidem & recti intestinorum uenæ & arteriæ, quas pauciores hæc quàm intestina gracilia exigunt, à portæ & magnæ arteriæ ramis pendunt. Colo quidem intestino toto progressu, qui à dextro ilio ad sinistru ferè renem pertinet, arteriæ uenæque, quemadmodum ieiuno & ileo, implantantur, ex alto scilicet sursum seriatiim conscendentes, ac parti ipsius inferiori à sinistro rene ad rectum usque intestinum ductæ, & ipsi quoque recto uenæ arteriæque, quemadmodum duodeno porriguntur. Vna enim insignis uena à portæ ramis in mesenterium excurrentibus, & arteria etiam ab illa principium ducens, quæ ab arteria magna ad mesenterium seu ualorum seminalium exortu depromitur, secundum dictam coli partem & rectum intestinum mesenterio suffultæ, recta protenduntur, ac in progressu furculos seriatiim unoque ordine intestinis offerunt. Verum de uenis ac arterijs in mesenterij descriptione rursus pertractabitur. Nervos autem crassiora hæc intestina cum gracilibus communes habent, & utraque lento uiscidoque humore intus oblinuntur: ac uti obesorum uentriculi adipem, aliquando satis etiam copiosum intus adnatum exigunt. quemadmodum & exteriori superficiem coli intestini, quæ id recto proximum est, & ipsi quoque recto, pingues quidam appendices adnascuntur. Intestinum rectum musculos uoluntariæ fecium excretioni præfectos sibi priuatim uendicat, quos quum in secundo libro persequutus sim, non est necesse hic quoque eosdem recensere. Sed admirabilis potius Naturæ industria hic consideranda uenit, quæ ea omnia adeo diuine machinata est, nec quicquam nisi ad summum usum in intestinis extruxit, primum & potissimum ea

Crassum intestine
in colo
rectum di-
uidi.

Coli a recto
differentia.

Crassiorum in
estimatorum
nica.

Coli & recti
uene ac arte-
riæ.

Nervi

Adips intestini
obnatus.

Recti intestini
musculi.

Intestinorum
munus, ac deinde
eorum cisternarum
rationis ratio.

ea efformans, ut horum beneficio quicquid esset succulentum in cibo uentriculi opera elaborato, id ad iecur sanguinis officinam duceretur. Deinde ut faeces & quæ suæ inieptia essent, debite excernerentur. Postremum etiam coquendi alterandi quæ ui modica non nihil intestina prodesse, Natura uoluit, ut à uentriculo scilicet prius confecta absolutius paulum emutarentur. Atque ad hos sanè scopos illa respiciens, intestina artificiosissime fabrefecit, quod enim præcipue neque gratia educationis excrementorum, neque concoctionis, sed ut id quod in cremorem uersum est, per uenas assumptum in iecur totum deferatur, intestina ad eum quem diximus modum, fabricata sint, coniectare licet permultis. Primum quidem, quod in nullo animali constructus sit uenter, ut illis organo contiguus, quibus egerendo idem expurgatur. quamuis non impossibile esset, uenter ad anum usque extendi. Deinde, quod plurimis animalibus intestina in multos frequentesque gyros & anfractus inuoluuntur. Postremo, quod constet uentriculum cibum non antea demittere, quam perfecte illum confecerit. Venter igitur sed non esse contiguum, aut illi recto saltem meatu ductu ue iunctum, liquidò demonstrat, aliud concoctionis educulorum, aliud uero redditionis digestionisque, aut ut Graeci dicunt, *ἐκβολῆς* organum fieri oportuisse. Quippe si idem omnino existeret, metuendum esset, ne frequenter uenæ crudum in concoctumque assumeret cibum: qui postmodum à iecore male confectus, homini inutilis noxiusque foret. Sed & redditionis instrumentum, quod non recta à uentriculo ad anum extenditur, sed quam plurimis orbibus & anfractibus spirasque (ne oculus hominis nutrimentum non exutum elaboratur) inuolutum uisitur, nunc dicta confirmat. Si enim alius uenter uentriculo succederet, essetque ille redditionis, sicut hic concoctionis est, promptuarium, nequaquam ex quo tempore & plurimum alimenti per uenas frequentes in iecur susciperetur. Nunc autem per innumeras uenarum soboles, ex uarijs illis copiosisque intestinum anfractibus, quicquid succulenti à uentriculo confectum est, in iecur promptè transmittitur. Alias uero si raris uenarum orificijs parum cibi in cremorem uersi, continuo incideret, tarda & diuturna succederet digestio: quum necessarium sit, ora uasorum elaboratum succum tangere. Si uero alter magnus uenter priori subtenderetur, cibus omnino modicam eius uentris sedem tangeret, solam nimirum eam cui proximus attiguusque suis parietibus esset. Plurima uero cibi portio, quantacunque scilicet esset in profundo, seu medio eius uentris spacio, uenarum apprehensiones succusque effugeret. Sed nunc demum transitus angustia cibum in exiguas cōminuens particulas, cogit ut is propemodum totus tangat intestinum tunicam, ad quam uenæ suis oculis hiant. Et si quid in transitu primianfractus, uasorum ora in internam intestinum sedem hiantia eflugerit, per secundum quidem tangit: & si hunc præterlabatur, tum omnino per tertium, aut quartum, uel alium eorum anfractuum qui frequentes numerosique subsequuntur, ut tandem nullus effugiat, aut lateat, aut excidat cibum ad nutritionem utilis, quando lege Naturæ & morbo liberum corpus dispensatur. Intestinum itaque anfractus, ut quicquid succulenti humidique in confecto à uentriculo cremore esset, uniuersum distribuatur, comparati sunt. Et id præcipue tenuium intestinum munus est. Crassa enim, & si ipsa quoque ad succorum distributionem conducant, peculiariter tamen eo conferunt, ne continuo, sed per longa interualla egeramus. Hæc enim tanquam uenter aliquis sicis excrementis, uti uesica urinæ, subiiciuntur: unde etiam inferiorem uentrem ea nonnulli appellant. In his namque excrementa ita colliguntur, ut repente uniuersa simul educi queant: ita tamē, ut & hinc aliquis homini usus accedat, quippe si gracilium intestinum suctum aliquid præterfugerit, quum longior mora excrementa in crassis intestinis resideant, ipsorum uasa id exugunt. Ad hæc, quo maior adhuc esset comoditas moræ ciborum per eos anfractus delabentium, quandam alterandi concoquendi que uim toti intestinum generi Natura indidit. Quamuis quum prorsus impossibile sit, non adesse unicuique animalis particulae uirtutem quampiam alteratricem, & non absit longē, parum que à uentriculo intestinum substantia: necessarium sanè est, & uirtutem alteratricem ipsi inesse, & uentriculi uiribus consimilem, & proinde in ipsis quoque intestinis cibum concoctionem aliquam suscipere est quam manifestissimum. Quod autem commemoratis iam uisibus, quæ de intestinum constructione supra scripti, omnia competant, obiter quoque nunc subnectam. Hæc itaque ad uentriculum statim, à quo cibum accipiant, opportunè locantur. Duodenum uero etiam si id fuisset utile, in nullos tamen anfractus ducitur, quod sub uentriculo, quæ fertur, nullam omnino uacuum sedem obrineat, in qua aptè in gyros flecti queat: deinde quod portæ uenæ à iecoris cauo prodeunt cedere oportuerit. Ieiunum uero & ilium mediam uentris sedem iustissime occupant, quod inibi mesenterij centro sint proxima, breuissimò que ductu & uenæ portæ ramis, & arteriæ magnæ propagines illis hic diffundi possint. Porro de colisitu nimis quam misere se torquent dissectionum profectores, quod id quum

*Situs intesti-
norum ratio.*

excrementorum uelut quoddam sit promptuarium, ad uentriculi fundum iecoris que cauum porrigi conspiciant. ac alius quidem quia id faeces continet, innatoque calore destituitur, ad uentriculum ferri uult, ut illius uicinarum que partium contactu maiorem concoquendi uim assumat. Alius sub iecoris cauo colon deduci contendit, ut ex bilis uesicula in illud refudans bilis, incitando excrementorum egerendi uim felicior reddat. Alius aliud comminiscitur, & interea nemo animaduertit, colon mesenterij centro non admodum debere uicinum esse, neque id uenæ portæ ramos cauo iecoris proximis oportuisse assumere, quum parum quod exugi deceat amplexetur. Ut itaque grandior dexterue uenæ portæ truncus breuiori ductu gracilibus intestinis infereretur, ac succinctiori uia cibum ad iecur transferret, colon intestinum gracilibus cedit, ac ueluti per distantia maxime à mesenterij centro loca procedit, atque hæc etiam occasione id præcipua sua portione sinistram corporis sedem occupat. Rectum autem intestinum illic commodissime reponitur, quæ opportunè paulatim asseruata egerere tandem queat. Forma autem tereti in hoc intestina creantur, ut sint capaciora, minus que iniurijs occurrentibus exposita. At angusta sunt gracilia intestina, ut minima cibi portio ab ipsorum tunicis, adeoque ipsorum uasis tangatur. Crassorum intestinum magna est amplitudo, ut multa colligere possint, ac ne frequentius egeramus opitulentur. Substantia constant, facile quæ continet amplectente, & rursus à contentis distendi apta. Duplicem uero exiunt tunicam, ut iniurijs innoxie ferendis magis sint idonea. nam interior aliquando in intestinum difficultatibus, alijsque diuturnis affectibus putrescit, exterior salua: unde & agri nonnulli euadunt. Porro interior gracilium musculorum tunica interiori uentriculi tunica mollior est, quod nulla aspera intritaue illa, sicut hic, recipiant. Exterior uero intestinum tunica interiore uentriculi minus carnosa est, quoniam digestionis potius quam concoctionis organa sint. Cæterum tunica crassorum intestinum tanto gracilium intestinum tunica interiore durior est, quanto illa materiam continent durior, & à succo magis liberam. Quandoquidem quæ gracilibus continentur intestinis, liquida, fluida, aquæ que adhuc sunt: quæ autem crassis, dura. Intestinum tunica utraque transuersas fortitur fibras, ut oculus quod in illa defluit propellant, itaque cito uniuersus succus ad iecur exugatur. At externa recti intestini & coli tunica, præcipue quoque rectas fibras obinuit, ut hæc uelut uinculum circularium fibrarum efficerentur, ne forte quum illæ dura excrementa crebrius protrudunt, inuicem abscedant diuellanturque. atque hac potissimum occasione recto intestino, ut quod sicciora excrementa amplectitur, eius generis tribuuntur quamplurimæ. Quam fortassis non ob id solum ut transuersas colligent, rectæ fibræ huic offerantur, sed etiam ut recrementa alioquin non admodum sequacia illæ attrahant. Tertia intestinum tunica secundæ uelut propugnaculum est, & copula, cuius beneficio intestina mesenterij interuentu dorso colligentur. Cæterum uenæ arteriæ que (nam & hæc ex intestinis aliquid elicere creduntur) non omnibus pari numero ac frequentia distributæ sunt, quod non in omnibus intestinis eadem exugenda succorum copia sit. Quo enim intestina uentriculo in continuitate uiciniora sunt, eo plus optimi cremoris continent, ac proinde frequentiora uasa gracilibus intestinis deferuntur, pauciora crassis. & pari hac ratione pauciores uenæ uentriculo, quam tenuibus intestinis inferuntur: quoniam qui in ipso continetur cibus, non semper plenè confectus mutatusque est. Nervus autem intestina donantur, ut instantes humores dignoscant: quandoquidem si sensus penitus essent expertia, nihil obstaret, quin ex flaua bile, aut alio mordaci succo intestinum penitus subinde corroderetur, priusquam homo sentiret. iam uero bilis meatus in duodenum insertus, intestina bilis influxu stimulans, eorum actionem uehementer adiuuat, ac pituitam ipsis incidentem expellit. Atque hæc præcipua, præter succi tenuitatem, causa est, cur ieiunum intestinum suum quem continet cremorem oculus quam reliqua transmittat. nam dum bilis adhuc cremori non mixta, intestini lateribus adfluit, sua acrimonia id magis stimulans, ad ea quæ continentur uelocius propellenda inuitat. Reliquæ enim inanitatis ieiunii causæ, ut succorum optimorum copia, frequētes uenæ, proximus iecori situs, & ante hæc omnia deorsum recta tendens intestini ductus, & liquidissimus adhuc succus, duodenum magis ieiunum esse, uti sanè etiā reperitur, documento sunt. Quamquā bilis in ipsum influens, & illud quoque ad subitā excretionē irritat impellitque. Sed de bilis natura, ipsius meatibus, suo postea loco accuratius pertractabitur.

*Intestinorum
forme ratio.*

*Substantia.
Tunicarum.*

*Fibrarum
ratio.*

*Venarum ar-
teriarumque ra-
tio.*

*Nervorum
ratio.*

*Vesiculae bi-
lis meatus in-
sertionis ra-
tio.*

*Quamobrem
ieiunum intesti-
num cremoris
oculus trans-
mittat.*

indi sineret. Nam & supra, & retro omni ex parte qua septum^h spectat, gibbum læueq; admodum uisitur, nullis omnino extuberans processibus: & cavitati septi, quæ in inferiori ipsius sedeneccarioⁱ constituitur, ad amissim congruens. Videtur enim iecur uelut gleba illi inferiori septi sedi impressum fuisse, ac ab ipsa hic formatum.^k Ne uerò uenæ caudæ caudex secundum posteriorem iecoris sedem protensus, aut huius grauitate, aut septi transuersi motu comprimeretur, tantus sinus in posteriori iecoris sede exsculptus est, quantus amplectendo innascendoq; cauæ caudici sufficiat. Cæterum^l inferiori sede iecur admodum amice uentriculo cedit, ac ab illo (quem rotundum secundumq; corporis latitudinem oblongum necessariò procreatum esse diximus) cauum efficitur: & læue quidem hic existit, sed non undecunque processibus^m tuberebusⁿ ue & sinibus liberum. Quemadmodum enim organa quibus iecur caua sui parte incumbit, simplici quadam superficie neuiquam gibba sunt, ita quoque iecur unica superficie haud sinuatum est, sed rupis præcipitio aliqua ex parte accedit. Quæ nanque^o duodenum exporitur^p intestinum, & uenæ^q portæ à iecore prodit, iecur quodam^r tubere prominere, sedem quam hic uacuum reperit adimpleturum. Præterea ubi bilis^s uesicula cauæ iecoris regioni innascitur, sinus in illa exculpitur, medium eius uesiculæ corpus eleganter excipiens. Ad hæc, iecur quoque ea parte^t sinum adipiscitur, qua stomachum tangit, ipsiq; septum transeunt, & superiori orificio uentriculi continuando, locum præbet. Adeo sanè ut iecur nullam peculiarem formam obtineat, sed eam quæ à conterminis partibus ipsi imprimitur. Velut canum sectio pulchrè attestatur, in quibus iecur sinu suo superiorem dextri renis sedem concinnè admodum excipere cernitur. Atque hoc rectè à Natura factum est, quum iecoris munus nullam separatam propriam ue exigat figuram, uti uentriculus, intestina, uesicæ, & eius generis per multa, quæ amplam cavitatem eamq; unicam necessariò obtinentia, opportunistimè rotunda effinguntur, & septum quoque transuersum ob suam functionem dilatando thoraci imprimis præfectam necessariò, quam nunc fortitur formam, obtinuit. Iecoris enim substantia & uenarum per ipsum reptantiū series, facile tibi documento erunt, ad ipsius usum quo sanguificationis est officina, magnum id & crassum oportuisse fieri organum, ac interesse, utrum rotundum an oblongum, gibbum ue an cauum extrueretur. Iecur itaque superius posteriusq; quæ septum spectat, præter sinum uenæ caudæ caudici paratū, exactè gibbum & læue, sed quæ uentriculum amplectitur, omni propemodum ex parte cauum cernitur. Rursus ubi posteriori uentriculi sedi & dextro ipsius lateri attenditur, crassissimum est: quæ uerò superiori orificio uentriculi eiusq; sedi superiori uersus sinistram incumbit, tenue apparet, & sensim hominibus illic in acutum fertur^u angulum. In dextra uerò parte rotundum quodammodo & orbiculare obseruatur, & nusquam tenuius est, quàm in ambitu, & præcipue in anteriori ipsius sede, ubi sanè tenuissimum uisitur, interdum inibi impressiones quasdam obtinens, sed omnes exiguas præter^v unam patulæ sectionis modo anteriori ipsius parti inductam, ac à mucronata pectoris ossis cartilagine parum in dextrum iecoris latum uergentem, & ueluti^w foramine quodam ad eam iecoris sedem penitus pertinentem, à qua portæ uenæ^x caudex principium ducit. Atque hæc sectio seu foramen est, quo umbilici^y uena humano iecori implantatur. Cæterum nos neque porcini, neque canini, sed humani iecoris formam nunc persequimur. Quæ enim dissectionum professores de eius forma ac penulis seu fibris (quas^z λόγος Græci uocant) commentantur, e canum potius & simiarum sectionibus, quàm hominum didicerūt. Humanum enim iecur in fibras, porcini iecoris modo nō discinditur, & multo adhuc minus ut caninum. Nam unicum cōtinuumq; præcipua ipsius substantia corpus hominis iecur est: canum uerò in quinque, nonnunquam in sex aut quatuor tantum partes est disinctum, solarum uenarum interuentu inuicem continuatas. Porcis uerò in pauciores, uenis duntaxat hærentes: aut etiam in plures, si sectiones quoque impense altas fibrarum uice numerare lubeat. Atque hinc natum est illud medicorum ac Anatomes peritorum commentum, quo uentriculum à iecore quinq; fibris manus apprehendentis modo, amplecti asserunt. Quin Græcorū nonnulli, nescio à quibus ut testantur mathematicis medicis nomina mutuantes, illis fibris priuata (uti apud Theophilum illum parum Anatomicum uidere est) imponūt nomina. Quatuor enim quum sint, inquit, iecoris fibræ, prima focus dicitur: maxime nanq; ad succi concoctionem facit, quemadmodum concoquendis cibarijs focus. Secunda mensæ nomen fortitur, quod mensæ uices gerat: nam membrorū alimenta in ipsa apponuntur. Tertia culter nuncupatur: diuidit enim, segregatq; inter se humores, aut si quid crassius distribuendū sit, id secat atq; commutat. Quarta aurigæ nomine appellatur: nam naturales uires iam excoctos humores bene regunt, atque in melius rectā ducunt. Huiusmodi profectò eorum qui humanam fabricam imaginationibus,

Iecur nulla peculiaris eguisse formam.

Humanum iecoris formam à canis & porcini iecori bus uariare.

tionibus, non sectionibus, aut brutorum potius quàm hominum administrationibus discere conantur, nugæ figmentaq; sunt. Ac proinde exuto affectu omnes qui mihi unquam secanti altiter testor, me iecur in fibras aliquo pacto diuisum nunquam inspexisse. Neque est cur quispiam iecur duplici fibra constare astruat, propter^a scissionem seu foramen potius, quo uena ex umbilico proficiscens excipitur. aut ob eius iecoris^b portiunculam, sub ortu uenæ portæ extuberantem, fibris aliquot constare affirmet: si modò unquam uel per somnium animalia quibus iecur in fibras uti cani diuisum est, contemplatus fuerit. non autem hæc solum læui negotio obseruabit, sed & animaduertet, quotquot hætenus uenæ caudæ exortum, & ad iecoris gibbum in duos trunos distributionē literis prodiderūt, ridiculè nugaciterq; admodum delirasse. De magnitudine uerò iecoris, quod scilicet timidis gulosisq; maius obtigerit, & quod iuxta proportionem homini, ut & cerebrum, inter reliqua animantia, grandius iecur datum sit, non præter rationem à quibusdam Anatomicis dictum est: quanquam nōnulli nostratium medicorum ipsi^cdem crapula absumi iecur, seriò adeoq; cōtentiose affirmant, ut rerum omnium imperiti, & uulgo & sibi ipsis persuadent, insignibus illis uini gurgitibus iecur ad nucis duntaxat molem reduci consueuisse. Porro de iecoris substantia, uenis, arterijs, tunica, & ligamentis plerique rectè sentiunt. Per uniuersum enim iecoris corpus ad humiliorem eius sedem uenæ portæ^d propagines innumeræ diffunduntur, in superiorem uerò ipsius sedem uenæ caudæ^e soboles numerosè spargūtur: quas & ab earum ortu, initijsq; aut ab ea parte qua caudices uenarum constituunt, describere integrum est. Orbiculatim nanque (uti in tertio libro completus sum diligentius) ex omnibus extremis iecoris partibus infiniti uenarum furculi, capillorum modo tenues prodeunt, ex quibus alij in elatiori uisceris parte, alij in demissiori habentur. Inferiores furculi paulatim inter se in alios paulò crassiores colliguntur, & hi rursus in alios. Atq; ita deinceps sensim ac tantisper coeunt, donec tandem omnes in iecoris cauo in^f unam uenam congregiantur: non equidem ut quispiam dissectionū fidens professoribus putauerit, in cauæ sedis centro, sed in humiliori eius parte, qua dextro dorsi lateri iecur proximū est. Hinc prodians uena eos quos sæpe recensui ramos in bilis uesiculam, uentriculū, omentum, lienem, & intestina digerit. Sic ramorū qui superiorem iecoris sedem occupant, tenuissimæ soboles in grandiores paulatim, & hæc rursus in maiores, ampliores ue tantisper colliguntur, donec omnes in^g duos maximos ramos coeant, qui in anteriorem uenæ caudæ sedem, quæ hæc iecori innascitur, pertinent. præter aliquot etiam^h graciles furculos eidem uenæ caudæ sedi insertos. Neque rursus hoc in gibbæ iecoris sedis medio fit, sedⁱ in posteriori ipsius sede, qua septo incumbit potius quàm adhæret, dum resupinatum hominem intelligimus. In dictorum ramorum medio aliquibus in locis tenues gracilesq; admodum deducuntur furculi, qui caui sunt, & uenarum corpore donati, in unum quoque caudicem mutuo collecti desinunt, in bilis uesiculam (uti post dicemus) deducendum. Quin & in humiliori iecoris sede, uti portæ rami in suum caudicem coaceruantur, exiles arteriæ in corpus iecoris excurrunt, ab ea diffusæ, quæ dextræ sedi inferioris membranæ omenti à magna arteria offertur. His omnibus uasis rubra mollisq; adnascitur substantia, nuper concreto sanguini quàm similima, nisi quod durior, & potissimum in iecoris gibbo cernatur. Hanc Erasistratus, quod uasis his & propaginibus circumfundatur, *σπέρμα* nuncupauit. Præfens substantia iecoris uasa continet, & amplectendo suffulcit, totam propemodum iecoris molem constituens. quæ perquam tenui obuoluitur tunica, à ligamenti pronata, quibus iecur peritonæo, quæ id septo subditum est, affirmatur. Sunt autem hæc duo præcipua: ^k unum quidem densum & insigniter ualidum, sed membranæ modo tenue, quod peritonæi pars inferiorem septi sedem succingens, paululum à latere dextro mucronatæ cartilaginis educit, rectā ex anterioribus in posteriora protensum. Alterum uerò, quæ iecoris sinistra pars in acutum definit angulum, à peritonæo nascitur. hic enim fortissimo & quodammodo tereti ligamento iecur peritonæo alligatur. Dein^l quæ cauæ uenæ caudex septum permeat, & dein secundum cauæ per iecoris posteriora deductum, peritonæum iecori adnascitur, ipsumq; peritonæum iecur colligat. Quinetiā cauæ iecoris sedi ubi portæ est principium, omenti quoq; portio adnascitur. Præterea iecur anteriori peritonæi sedi (quod alijs animaduertendum fuerat Anatomicis) cōnectitur, beneficio^m uenæ ab umbilico in ipsum iecur pertinentis. Hæc enim foetu è matre excluso arescit, ac in star ualidi efficit uinculi, ipsum, uti iam dixi, peritonæo colligātis. Porro ex his omnibus uinculis quibus iecur peritonæo adnectitur, tenuem suā & sibi peculiare fortitur tunicam, in quam duo quoq; inseruntur nerui: ⁿ unus quidem à sexti paris cerebri neruorū ramis, elatiori orificio uentriculi implatatis: alter uerò ab alijs Anatomicis ignoratus, à sexti eius cōiugij propaginibus discinditur,

Iecoris substantia.

Uenarum series.

Bilis uesiculæ meatus in iecore.

Arteria.

Substantia uasis circumfusa.

Iecoris ligamenta ac exilis pronascent tunica.

Nerui.

Iecoris officium, ipsiusque structurae ratio.

Lib. 4. de V. su partium.

Qui iecoris perficitur sanguificatio.

Primum sanguificationis organum.

Venerum ferici ratio.

Bilis meatui suus ratio.

Nervorum.

Tunica.

ditur, quæ costarum exporriguntur radicibus. Hic in iecoris tunicam raris modicisq; furculis dispergitur, priori in iecoris quoque substantiam pertinente. Et talis quidem visceris huius fabrica est, quod autem ad usum ipsius partium attinet, sic se ordine habent singula. Iecori quicquid humidum succulentumq; a ventriculo conficitur, uenæ portæ rami ex ipso ventriculo & intestinis id depascentes, adferunt. Quod uero idem rami priusquam iecori succulentum id porrigant, rudem aliquam sanguinis formam cremore seu succulento illi conferant, & ut Gale nus attestatur, modo iecori similimo istud præparent, non facile concessero. Nam si uenis, non his solum, sed & omnibus cauæ uenæ propaginibus præter proprii nutrimenti alterationem, alia quæ toti subseruiet corpori alteratrix uis, quemadmodum uentriculo inesset, ea sanè non in rubrū, at in albū quod a uenis amplecteretur, emutarent. si quidē alteratū in nutritione, alteratis colorem ut assumat, necessum est. Iecur itaq; in omnes portæ ramos per substantiā ipsius digestos, quicquid humidum succulentumq; uentriculus confecit, in se admittit, & substantiæ suæ ingenita uis alteratrice id emutans, sibiq; quā similitimum reddens, sanguinē generat. Verū ut in omni concoctione, ita quoq; in hac iecoris sanguificatione duplex sit recrementum. Alterum quidem tenuius, alterum uerò crassius. At satius fuerit ad similitudinem actionis & conuenientem euentiam humido liquori iam quidē præcocto, & prius elaborato, indigenti tamen absolutori adhuc concoctione succum assimilare, quem ex uentriculo & intestinis uenæ in iecoris cauum deducūt. Sit itaq; uinum nuper ex uuis pressum, ac in dolia infusum, & quod ab insito innatoq; calore adhuc elaboretur, seceratur, cōcoquatur & ferueat, eiusq; excrementorum quod quidem est graue & terrestre (sæcem uocant) in fundum uasorum subsidar, alterum uerò quod est leue & æreum supernatet, hoc autem flos uocatur tenuioribus uinis innatans copiosum, sicut crassioribus sæx residet plurima. Ergo iuxta exempli huius similitudinē, succus a uentriculo & intestinis in iecoris uenas allatus, a temperie alteratriceq; uis cōcoquitur, ac in star multiferuens ad sanguinis benigni generationem alteratur. In hac autem ebullitione, recrementum quantumcunq; lutosum crassumq; est, subsidet, & in lienem depellitur. Quod leue ac tenue est, spumæ modo sanguini innatat, & a bilis uesiculæ meatibus supra uenæ portæ ramos in iecoris substantia stratis assugitur. At humidum illud quod uelut uentriculi elaborationis aqueum existit recrementū, in iecur per uenas cum benigno ad sanguinis generationem succo assumptū, a sanguine nondum in iecoris cauo repurgatur, sed sui iam maximū præstans usum, nutrimentū uehiculum, ut Hippocrates ipsum uocabat, se esse eleganter ostendit. Sanguis enim in iecoris cauo confectus, exilibus ē portæ uenæ furculis ad cauæ uenæ ramulos uersus iecoris gibbum procedit, ad cuius per angustissimos ductus transitum aquosus ille liquor uehiculi ritu plurimum auxiliatur. Caro igitur iecoris, quæ proprium ipsius est corpus, primum sanguificationis est organum. Venæ autem per uniuersum eius corpus dispersæ sinus loco censentur, in quibus quod ab illa confici debet appositē cōtinetur, & hi postmodum sanguinem præparatum, alijs partibus tanquam proprii iecoris riuuli perferunt. Est autem uenarum, quæ in iecoris substantiam digeruntur, tunica longē tenuior, quā earum quæ per uniuersum corpus distribuuntur, ne scilicet uim substantiæ iecoris, cuius beneficio contentus in uenis succus elaboratur, sua crassitie retundant: quo fit, ut iecur etiam crassiori sanguine enutriatur, quem tenuis uenarum tunica a iecoris facultate allectum transmittit. Porro ut sanguis diutius in iecore moram traheret, ac perfectam elaborationē experiretur, utq; totus iecoris substantiæ appropinquaret, non unum uentrem illi uelut lagenam quandam rerum Opifex indidit, uerū uenas illas omnes infinita ramorum serie, & in arcuissimos ductus digestit. Meatus autem bilis inter utraq; uenas locum obtinent, ut commodo ipsorum situ prius expurgatus sanguis in uenæ cauæ ramos absumeretur. Arteriam autem cauæ duntaxat iecoris sedi credimus exporrigi, ut huius tantummodo calorem euentilaret, temperaretq;, superiore iecoris parte, quæ septum contingit, ab eodem motu adipisciente continuum. Ne uerò iecur sensus plantæ modo expers effet, & a ui rationali concupiscibilis animæ pars minus moueri cohiberi possit, Natura iecori neruos exprompsit, quibus ceu freno illa pro imperio uteretur. Tunica iecoris inuolucrum quoddam & tegumentum est: uincula uerò, ne uiscus quum graue sit, aliquādo decidat, plura, eademq; ualida iecori committuntur.

HANC pulchrè liberam ostendit decimatercia figura, iecoris uerò cauo adhuc innexam refert duodecima & uigesima.

46 fig. p.

47 fig. p.

48 fig. p.

49 fig. p.

50 fig. p.

51 fig. p.

52 fig. p.

53 fig. p.

54 fig. p.

55 fig. p.

56 fig. p.

57 fig. p.

58 fig. p.

59 fig. p.

60 fig. p.

61 fig. p.

62 fig. p.

63 fig. p.

64 fig. p.

65 fig. p.

66 fig. p.

67 fig. p.

68 fig. p.

69 fig. p.

70 fig. p.

71 fig. p.

72 fig. p.

73 fig. p.

74 fig. p.

75 fig. p.

76 fig. p.

77 fig. p.

78 fig. p.

79 fig. p.

80 fig. p.

81 fig. p.

82 fig. p.

83 fig. p.

84 fig. p.

85 fig. p.

86 fig. p.

87 fig. p.

88 fig. p.

89 fig. p.

90 fig. p.

91 fig. p.

92 fig. p.

93 fig. p.

94 fig. p.

95 fig. p.

ESICA bilis flauæ conceptaculum in caua iecoris parte sedem obtinet. Iecori enim quæ dextrum uentriculi latus amplectitur, sinum insculpi antea diximus, mediæ bilis uesiculæ portioni exquisitè cōgruentem. Illi namque sinui mediæ superior eius uesiculæ portio secundum ipsius longitudinem innascitur, inferior autem extra iecoris substantiam deorsum prominet, a nullo cui innititur corpore grauius pressa. Nam uacuo penè interstitio, ad dextrum uentriculi latus colonq; huc^a prorepens intestinum conspicuo incumbit, & sedem qua commodè flauum tenue que iecoris recrementum suscipere, idemq; ad intestina depellere posset, opportunam adipiscitur. Forma huius uesiculæ oblonga rotundaq; est, sensim ad ipsius fundi usque apicem longioris cuiusdam pyri modo dilatata. Quo enim a caua iecoris sede, ubi portæ^b caudex educitur, ipsiusq; uesiculæ ceruix consistit, hec antrosum magis fertur, eo illa sensim magis ac magis senæ folliculi instar ampliatur. Cum enim, ut reliqua corporis receptacula, capax esse debuerit, neque tum globi modo adamussim rotunda fieri poterit, ipsius cavitatis sua longitudine adacta fuit, ita nullo a uentriculo affecta incommodo, ipsoq; iecore non nimis insinuato. Vt autem inanita bilis uesicula appositè subsistere, ac impleta uicissim extendi possit, membranea nerueaq; constituitur substantia: quippe simplici & unica peculiari constat tunica, tenui quidem, sed densa & forti, ac triplici fibrarum genere intertexta. & rectas quidem fibras intimas habet, quibus succedunt obliquæ, sed rectas multo pauciores, extimæ uerò orbiculares sunt trasuersæ ue. Huic tunicæ alia a iecoris tunica obdeditur, non toti uesiculæ, sed illius duntaxat parti, quæ extra iecoris corpus propendet, solaq; propugnaculo & inuolucro indiguit. Vesicula etiam si iecori sanguificationis officinæ innascatur, a portæ uenæ tamen caudice, duas graciles admodum assumit uenulas, ea serie in ipsius tunica diffusas, qua in adhærentem^c albam ue oculi tunicam uenulas digeri conspicimus. Ab arteria quoque cauæ iecoris exporrecta^d ramus admodum gracilis uesiculæ illi offertur, ad ipsius usque fundi extremum excurrans. Et neque^e neruulis destituitur, ne sensus sit expers. nam iecoris neruus per humiliorem omēti membranā a dextra sexti neruorum cerebri paris propagine costarum radicibus exporrecta, diductus, etiam huic uesiculæ furculum promittit, in macilentis uix minus quā ipsius arteria conspicuum. At meatus quibus uesicula bilem allicit, rursusq; aliō depellit, ita se habent. Ceruix uesiculæ, fundo ipsius multo durior paulatim in angustum definit meatum, ad eam iecoris partem protensum, unde uenæ portæ principium ducit. quō quum peruenit, in duos diducitur processus, hunc quidem sursum, illum autem deorsum porrigens. Quis sursum fertur, anteriori uenæ portæ sedi innitens, in iecore confendit, & in duas primū dissectus propagines, unam dextrorsum, alteram sinistrorsum in iecur porrigit. Hæ propagines singulæ in ipso iecore rursus in^f alios furculos, & hi in alios rursus tantisper digeruntur, donec innumeram ramorum constituent seriem, per iecoris corpus inter portæ uenæ ramos & cauæ propagines diffusam. Atque hi furculi, ij sunt, quorum ope bilis in uesiculam deferretur. At^g processus, dicti nuper uesiculæ meatus, qui deorsum porrigitur, inferiori membrana omenti suffultus, parumper obliquè deorsum properat, ac duodeno intestino non procul a ieiuni principio^h implantatur. Hic processus depulsam ex uesicula bilem in intestina deferre, interim nihil ab illis neque cremoris, neque flatus, neque ipsius denique quam deduxit bilis regurgitantis, quippiam admittens. Quod non solum tuos in intestinum ingressus, sed & duarum membranularum beneficio fit, quæ utrinque ad orificij latus laxè propendent, influentis bilis ponderi facillè cedentes, & ne quid in meatum regurgitare possit, iter præpedientes, quod scilicet collectæ ac primū meatus os subeuntes id ocludant. Non autem una aliqua est membrana ori huic præfecta, uti unus in folliis asser, aut simplex in pilis quas inflamus lingua uisitur. Præsentis meatus in intestina implantatio longius a uentriculi orificio inferiori, quā Anatomicorū uulgus existimat, remouetur. An uerò is intestino insertus simplex omnino sit, aut in progressu bipartitō scindatur, ita ut una parte intestina, altera uentriculi fundum adeat: hoc loco me dicturum animaduertis opinor, cum hac de re in scholis indies & in libris medicorum plenissimè contendatur. alijs affirmantibus, hunc bilis uesiculæ meatum intestinis, frequentius tamen interdum uentriculi fundo inseri: alijs asserentibus, eum quandoq; bipartiri, atque altera portione in uentriculum, altera in

Bilis uesiculæ situs.

Forma.

Substantia.

Venæ arteriæ & nerui.

Meatus excrepanda & e, murende bile parati.

Bilis uesiculæ meatus duode, no insertus an propaginem uentriculo ofserat.

intestina tendere, alijs uerò semper hunc bifurcantibus, ac perpetuò alterum ramorum, nunc tamen ampliorem, nunc angustiorum in uentriculum distribuentibus. Interea omnes quot sunt auctoritatum congerie tantum, nò rerum ipsarum inspectione, sese tuetur. Equidem ut semel dicam, quid hìc mihi inter secandum contingere soleat, uerè affirmare possum, quod in uniuerso corpore neq; molestior, neq; difficilior mihiq; grauior sectio sit, quam dum inferior omenti membrana, & caua iecoris regio, organaq; contermina nobis sunt aggredienda, maxime uerò in homine, aut animali quopiam præpingui. adeò sanè ut quemuis artificem, licet industrium, facile hìc hallucinari existimem. Atq; hoc ideo dico, quòd certi nihil, sed id duntaxat quod mihi uidetur asserere statuerim. Nullam igitur uel minimam bilis uesiculæ meatus portionem in uentriculum porrigi animaduerti, præterquam in uno pontificis tremium remige. Hic enim, ut alijs quibusdam organis, & præcipue circa thoracis costas & musculos, ab aliorum hominum fabrica uariabat: ita & meatum hunc in duas dissectum propagines obtinuit, quarum minor gracilior uè uentriculi fundo, quæ primùm uena dextram inferioris ipsius sedis regionem ambiens, uentriculo committitur, inferebatur. Is quidem calidioris temperamenti fuisse uidebatur: ut autem resciscerem num uomitu bilioso, quem huiusmodi hominibus frequentem Galenus esse testatur, uexari consueuisset, ab eius familiaribus diligentissime quæsiui, ecquid eiusmodi in illo obseruassent. Asserebant itaq; se nunquam illi uomentem, aut in maximis etiam procellis nauseabundū uidisse: uerum ut erat robustissimus, ab omnibus eum prædicari affirmabant, quòd longissimo spiritu subinde cornu inflaret, omnesq; commilitones graui uoce, & uno spiritu recensendis numeris longè superaret. Verum non semper meatus huius de quo in præsentia agimus, portionem in uentriculum deduci, hinc mihi abunde persuadeo, quòd inter dissecandum, hoc à conterminis uasis membranisq; liberato, nullum foramen appareat, ex quo ad uentriculum propago eius meatus deducatur. quòd se se offerret, si modò uel minima quæpiam propago à præcipuo meatu diducta, per incuriam præscinderetur. Nam si uel acu meatum pertundas, ac bilis uesiculam digitis comprimas, bilis ex meatu defluit, quæ citius ex propaginis eius (si quam Natura condidisset) orificio promanaret. Ad stipulatur itidem ratio. nam si diligenter expendere, eum meatum bilem intestinis offerentem non in quamcunq; siue uentriculi, siue intestinorum sedem decenter inferi potuisse, sed in quâ & meatus ipse tutò implantandus, uentriculoq; & intestinis minus in còmodaturus biliosum istud recrementū expurgare posset, nò debuisse ad uentriculum ne meatulum quidem inferi, uel citra sectionem fateri. Tutò enim ducuntur, quæ neque procul, neque alijs organis in còcomitata procedunt: quòd huic meatui usu uenit, qui nulla succinctoria uia, aut in uentriculum, aut in aliam intestinorum partem inferi potuit, quàm ea qua nunc implantatur, & interim tutò portæ uenæ caudice & inferiori membrana omenti deorsum modicè prorepens suffulcitur. Quòd si uentriculo inferendus fuisset, non adeò còmodè atque nunc omenti membranis sustineretur, & obliquos anfractus faciens etiam longius abduceretur. Eodem modo, si biliosam hanc superfluitatem oblongo meatu ad sedem usque, ut in intestina primùm illic defluens, unà cum facibus excerneretur, Natura perduxisset, periculum erat ne tenuis meatus quauis occasione ocyus rumperetur. Quòd autem materia hæc nutritioni inepta, uero deno intestino aptissima, non itidem uentriculi fundo innoxie immitti poterit, primùm ex bilis natura, dein ex uentriculi & intestinorum muneribus, postremùm pituitæ, quæ in utrisque necessariò in illorum obeundis functionibus asseruatur, examine, & curatione quam huic exuberanti pituitæ adhibemus, discere licebit. Nam bilis flauæ naturam tenuem fluxilemque, & dein incidentem detergentemque ac expurgantem dum abundat nimium curationem adhiberi, medicorum præcipuis concessum est. Deinde cibum quousque concoctus sit retinendum, ocyssimè uerò cremorem confectum per gracilia intestina deducendum, nemo ambigit. Uentriculo itaque pituitæ istius incidendæ expurgandæque gratia bilem deferens meatus utilis fuisset: uerum quia uirulentæ uentriculo utendum maxime fuit, summo malo Natura nonnihil boni nequaquam prætulit: Nam si uentriculo bilis influeret, tum ille (uti Galenus rectè affirmat) huius mordacitate perpetuò ad excernendum iritaretur: neque tantisper dum cibis probè confectus esset, retentrice sua facultate fungere tur: & bilem illam respuens, eiusque occasione nauseabundus, quòd sibi offerretur, minus quàm decet, ambiret amplectereturq;. At quo minus in intestina bilis influeret, nihil omnino obstitit. Hæc namque pituita, quæ in gracilibus illis ductibus ex intestinorum munere coaceruatur plurima, incidit, detergit, atq; expurgat. deinde intestina iritans & mordēs, ad facces excernēdas inuitat, & stimulat, & ipsa quoq; unà cū extremētis nullā (quā lege Naturæ omnia in homine dispensantur) noxam, sed uti liquet summū usum præstās, è corpore tandem propellitur.

Ex bilis uesicula meatum in uentriculum non semper pertinere.

Probabile ex purgare conduxit.

Vide quid faciat ea que in uentriculo gerant.

Bilis in intestina fluxus uti-
lior.

propellitur. Merito igitur intestinis, non autem uentriculo, meatus ille bilem deferens implantatur, neque obiter cuius intestinorum sedi, sed ferè duodeni termino, quòd id primum intestinorum sit, quòd in eo bilis citius suum quem intestinis præstat usum conferat. Duodeni autem terminus tantum à uentriculo remouetur, ut rariùs bilem in uentriculum ex intestinis sursum conscendere contingat. Quànquam & id biliosis naturis familiare sit, quoties his ieiunus uenter paulo diutius (ut ipse quoq; nonnunquam experior) torquetur. At homines qui bilis uesicula carerent, quos Aristoteles enarrat, et post hunc cum alijs permultis Plinius, hos uita firmissimos esse affirmans, hæcenus nondum comperi. Quànquam facile fieri posse arbitrer, ut ex iecore ad intestina meatus aliquis bilem deferat, ita ut ea in uesiculam quampiam prius non colligatur. Et haud mediocriter inter dissecandum mirari solitus sum, quam obrem bilis recto ductu ex iecore in intestina non pellatur, non ignarus interim subtilis eius Anatomicorum commentum, qui bilem in suam uesiculam asseruari docent, ut iecur à putredine uindiceret: non expendentes quàm innumeros bilis folliculos & cerebro, & lieni, & pulmonibus, et plerisque alijs corporis partibus, ne ipsæ quoque putredinem contraherent, Naturam adhibere oportuisset.

DE LIENE. CAPVT IX.

LIEN potissimum quatuor tabellis decimæ figuræ exprimitur. earum namq; prima lienis cauum cum omenti portione illi connata exprimit, secunda cauum omento liberum, tertia lienis gibbum, quarta eiusdem substantiæ utcumq; proponit. Quànquam etiā lien in corpore adhuc seruatus, in secunda figura ad characterē d, & in sexta ad G, & in uigesima ad O, O, P occurrat.

46 fig. G. 20
50, O, P.

67 muscul.
tab. 11.
c. 19 fig. D.

46 fig. G.
c. 19 fig. D.

19 figura
H, H

LIENEM ad sinistram uentriculi sedem secundum inferiora magis ac posteriora locatum, iam antea recensuimus. Non enim is, ut medicorum turba arbitrat, sanis alioquin hominibus extra costas, quasi ad abdominis medium anterioraq; non adamussim costis, ceu tutissimis uallis se ptus, prominet, neq; etiam tactu admodum depræhendi potest: quamuis medicis illi an mollis, aut durus sit, in omnibus sese eque contingere persuasum habeat. Innititur itaq; lien sinistræ parti septi transversi, medius ferè inter sinistram uerterbrarum corporum sedem, & spuriarum costarum cartilagineas. Formam adipiscitur sedi suæ proportionem respondentem, ac iecoris modo à uicinis partibus sibi impressam. Quæ enim septum contingit, ut id leuiter inibi cauum est, ita etiam lien leuiter gibbus cernitur. Quæ uentriculus lienis quodammodo innititur, ut amplius ille & instar grandioris globi hìc exuberat, sic quoq; lien humanus modicè ac in superficie duntaxat, cauus occurrat. Nam porcis canibus ac bubus, quum longior, sed arctior lien obtigerit, ac uentriculi gibbo longiori intervallo in ijs obtendatur, magis quoq; cauus magisq; quartæ circuli partis modo uentriculum complectitur. Homo quidem crassum & magnum & latum, sed breuiorem quàm illius generis animalia lienem exigit, non tamen exactè, ut quispiam forte à spleniorum forma monitus arbitraretur, quadratum. Longitudo namq; latitudinem ipsius impense superat, deinde superior pars inferiori paulo elatior uisitur, ut linguæ ad incisivos dentes tantum protensæ imagini proximè accedat, unde etiam lien linguosum uiscus appellatur. Humilior enim ipsius pars ad corporis anteriora magis protensa, in obtusum definit angulum: superior autem in obtusorem adhuc angulum adeò comprimitur, ut hæc pars utrinq; unum obtusum exprimat angulum. Sinistrum latus leuiter gibbum est, dextrum uerò duabus quodammodo leuibis impressionibus modicè simum. Porro lienis non mediocris, & omni ex parte prope modum æqualis crassities, ab ipsius latitudine ac multo adhuc magis à longitudine uincitur. Lienis caui profundiori linea secundum eius longitudinem ducta abundat, quæ recta quidam ducitur, & inæqualiter exuberans, sinuataq; lienis uas (ut mox audies) admittit. At reliqua ipsius superficies nò ita ut iecoris, aut renū, leuis est, sed obscuris quibusdam et leuiter prominentibus tuberculis, ad eam ferè formā qua elephantiasi morbo insigniter laborantium cutis inæqualiter extumescere cōsuevit. Neq; illi solum inæquali cutis superficiei respondet lien, uerum etiā colore quoq; illius affatim exprimit. Parisijs enim in diui Lazari monasterio, & in plerisq; superioris Germaniæ agris, & alibi quoq; elephantiasi morbo affectos uididi, nigricantē lienis humani colorē superficiemq; exactè referentes, nò secus quàm si quis ex liene eos confinxisset. In homine nāq; hoc uiscus atro quodam & perquam obscuro colore nigricat, in cane autem splendidius plerumq; ipso iecore rubet. Sues albicantem magis lienem exigunt. Neque

Lienis situs.

Forma.

Lienis superficiei ac coloris.

Hominis uiscera ad ipsorum fabricam discenda haud inutiliter conueniunt.

Vasorum per lienis corpus series.

Lienis substantia.

Vnde lienis uenae, arteriae & nervi dicuntur.

Lienis tunica.

Ipsius nexus.

uerò in externa tantum superficie, uerum etiam intus, siue coctum siue crudum lienem secueris, hic color sese offert. Neque inuoluitur hominis uiscera in aqua nonnunquam elixantur, aut saltem ut magis coalescat sanguis, in calidam submerguntur. Solum enim fluxilis adhuc sanguis in iecore, & liene, & pulmonibus etiam, quo minus apte spectari singula queant, impeditur. Potissimum autem in liene tentandum hoc duxi, quod de ipsius usu uehementer ambigerem, uenasque & arterias longe aliter quam in iecore, pulmonibus & renibus dispersas intuerer. etenim lienis substantia crasso nigroque admodum, sed solidioris spongiae, aut leuioris pumicis modo, raro concretoque sanguine constare mihi uideretur, frequentibus fibris filamentisque non insigniter ualidis duntaxat implicita. Per huius enim corpus, & si per multas uenas & arterias in se certo cognoscamus, nullam tamen quemadmodum in iecoris & pulmonum corpore, per substantiam ipsius dispersam animaduertuntur, nisi perquam rare, ex demque admodum graciles, non aliter quam si simulatque lienis sinum uasa ingrediuntur, in innumeram & ramorum sobolem diffunderentur, adeo tenuium, ut cavitatem carentes fibrae potius quam uasa nuncupandi essent. Hisceramus seu fibris undecunque implexis, faeculentis crassisque admodum sanguis obducitur, quem Erasistratus, ut opinor (quod uasis circumfundatur) quemadmodum & in iecore, appellat. Neque profecto tenuis sanguis quo lienem emittit damus, raritatis substantiae lienis sola causa esse uideretur, sed innumerum ille fibrarum (uix ausim enim arteriarum dicere, et uenarum) implexus. Talis mihi lienis in sanis hominibus apparuit substantia. In quodam laborante elephantiasi, quae nondum penitus radices egerat, turgido rem maioremque lienem reperimus: in reliquis autem, sano similem. In ciue Patuino, qui annis tribus carcere detentus, tandem nigro arquato defunctus, sectioni publicae adhibitus fuit, lienem praeter caetera minus crassum latumque & exiguum omnino reperimus, & gibba eius parte adipem adnatum, in star candidissimi durissimi lapidis concretum. Substantia uisceris huic erat arida, et impenso dura. Qui Montisselis suspensus, ad publicam sectionem Patuuium aduectus fuit, adeo grandem ostendebat lienem, ut modice admodum iecoris molirederet, & anteriori iecoris parti adnatus, anteriori quoque uentriculi sedi exporrigeretur. Lienis eius substantia, sanorum uisceris substantiae penitus respondebat. Adolescens hic fuerat candidissima & glabra cute, minimeque natura melancholicus, adeo enim ob Diogenicos mores plebi gratus extiterat, ut ter laqueum euaserit. Nam primum Venetis loris caesus, Patuuium uenit, ubi dextro oculo & manu itidem dextra multatus, Montisselis iterum apprehensus (nam e carcere illic semel eruperat) extremum suae tragoediae actum egit, & mortu potissimum occasione a studiosis sectioni fuit adhibitus. Galli sacerdotis Bononiae in xenodochio aqua subtercutem mortui, lienem albidum, sed exiguum adinueni. Haec idcirco recenseo, ut huius uisceris substantia & usus (si modo de eo quem Galenus ipsi tribuit, dubitare fas sit) a studiosis sedulo indagaretur. Porro uenae, arteriaeque & nervi lienis in hunc habent modum. Minor seu sinister uenae portae truncus, inferiori membrana omenti suffultus, transuersim ad lienem tendit, posteriori primum uentriculi sedi, eiusque elatiori orificio & humiliori membranae omenti, adeoque ipsi colo, qua uentriculo exporrigitur, ramos offerens: quos ubi deprompsit, reliqua ipsius portio in duos primum ramos, deinde hi rursus in alios disseminantur, ut tandem multiplici serie per humiliorum omenti membranam medio cauae lienis sedi secundum rectam lineam illi implantentur. Porro priusquam hi rami in lienis substantiam deperdantur, ab insigniori ramo uisceris humiliora petente uena pronascitur, sinistram fundi uentriculi sedem amplectens, ab alijs uero lienem aduentibus ramis modo tres, modo etiam plures rami enascuntur, in sinistram uentriculi latum, uti saepe prius relatum est, excurrentes, nequaquam autem ad superius usque uentriculi orificium conscendentes. Quemadmodum uero lienem accedentes uenae inferiore omenti membrana suffulciuntur, sic quoque ab illis uentriculum petentes superiores membrana omenti sustinentur, cuius ut & uasorum interuentu lien uentriculo connascitur. Arteriae itidem frequenti serie lienis implicatae, ortum ab illa ducunt arteria, quae a magna arteria supra renum regionem pronata, inferiori membranae omenti innascitur, ac sinistrorsum lienis potissimum offertur, pari prorsus serie cum uenis in lienem pertinentibus. Nervus lienis a sexto neruorum cerebri paris sobole pendens, quae sinistri lateris costarum exporrigitur radicibus, & furculum humiliori membranae omenti mittit in lienis potius tunicam quam substantiam spargendum. Lien enim non minus quam iecur tenui quadam & simplici obducitur tunica, ab omenti membranarum, quae lienis rectae lineae innascuntur, orta. Haec namque membranae lienis cauo inserta, in ipsius degenerant tunicam. Et quia a peritonaeo originem ducunt, earundem beneficio interuentuque peritonaeum ipsum lienis tunicam offerre merito dicimus. Sed praeter lienis ad dorsum & ad uentriculum omenti auxilio nexum, a peritonaeo qua

qua septum succingit, tenues interdum fibrae impari numero lienis gibbo adhaerent, ipsi quoque septo lienem ita colligantes. Verum ut in hominibus huiusmodi fibrae quandoque non reperiuntur, ita in canibus nunquam. Est etiam aliquando cernere, lienis gibbum exteriori renis sinistri inuolucro, quod multa abundat adipe, fibrarum quarundam medio firmari, potissimum si ren leni (ut non infrequenter fit) magna ex parte subternatur. Atque haec est lienis situs, formae, & partium enumeratio. Quam iuste uero corporis nostri architectus illa dispensauerit, singulorum edocebit usus, & functio: de qua non medicorum modo procures, uerum & philosophorum praecipui disenserunt. Erasistratus uulgi opinione (quod cursoribus lienem eximi stulte credit) persuasus, lienem frustra factum esse quodammodo attestatur, dum ait, Naturam timentem necubi artis suae obliuisceretur, quum secui uix dum cocepto iecur in dextris conformaret, in sinistro quoque latere aliquid molitam esse, & consistentem in eo splenem iecori opposuisse: perinde ac si ipsa uentriculo paululum in sinistram producto, creationem superuacua uitare non ualisset. Aristoteles communem usum, quem omnibus tribuit uisceribus, lienis quoque primum ascribit, uidelicet quo uenae, utpote pensiles, sustineri, & copia uiscerum stabiliri ad corpus possint: Quasi enim (inquit) anchorae partibus appensa, uiscera ad corpus iaciuntur. Deinde iecoris lienisque usum priuatim docens, subiungit: Iecur & lienem ad ciborum concoctionem auxiliari, & lienem uapores uagantes diuertere, & ex uentriculo attrahere, eosque posse concoquere, ut qui sanguineus sit, atque ut semel dicam, Aristoteles lienem adulterati iecoris loco recenser. Eodem modo autor libri de Respirationis usu, quem Galeno falso tribuunt, praeter alia quaedam de uenis, quae gibbo lienis inferi arbitrat, nugamenta, lienem ex uentriculo & intestinis confectum cremorem per uenas uentriculi & intestinorum assumere, ac sanguificationis organum esse contendit. Huius sententiae nonnulli etiam medicorum subscribunt, lienem iecore male affecto nomine iecoris sanguinem elaborare affirmantes. At qui caeteris dissectionis professoribus probabilius esse uidetur lienis usus, in hoc cillum a Natura fabricatum esse docet, ut lutosi faeculentique in iecore confecti sanguinis sit receptaculum: & quem admodum tenuiori leuiorque recremento bilis uesicula reficitur, ita lienem crassiori & grauiori suscipiendo extructum esse, quod lien ad se per portae uenae truncum, multiplici sobole eum aduentem, tanquam familiare sibi allicit, exugatur: attractum autem conficiat, elaborat, ac suae nutritioni aptum reddat, sanguinem illum, & si crassus faeculentusque sit, rarum spongiosumque efficiens. Ad quod praecipue optulantur frequentes in lienem insertae arteriae, suo calore ad exactam sanguinis illius elaborationem strenue auxiliantes. Sed quod primarius praecipuusque huius actionis autor, lienis sit caro, etiam si non dicatur, manifestum esse neutiquam ambigo. Atque ita etiam omnibus concessum est, lienem non uniuersum sanguinem quem a iecore admittit, suaeque in sita ui allicit, conficere, ac in sui nutrimentum reponere: uerum quicquid nutritioni ineptum continet, suaeque substantiae adaptari nequit, in uentriculum magni cuiusdam usus gratia reuomi. Primum enim omnes affirmant, succum melancholicum a lienem in uentriculum eructari, alij quidem per uenam a lienem in uentriculum pertinentem, alij per proprium quendam meatum, atque inde a uentriculo in intestina, & hinc una cum faecibus e corpore expurgari. Porro uenam illam, aut ut alijs arridet, meatum nonnulli simpliciter in uentriculum a lienem duci scribunt: alij in sectionis locum intrepidè exprimentes, illum in superius uentriculi orificium implantari adiungunt. Par etiam in eius excrementi usu assignando, inter dissectionis procures occurrit dissensio, nam alij perquam utile & amicum uentriculi functionibus hoc esse, sicut bilem flauam inimicum & hostem perniciosissimum astruunt. sed alij quidem contenti sunt, si doceant, atram hanc bilem sua saporis qualitate, quam acerbam & acidam esse fatentur, omnes uentriculi functiones, quae in amplexu quodam consistunt, astringendo & colligendo corroborare, ac proinde in confectus a uentriculo cibis elaborat, prohibere. Alij autem huic tantum usui non acquiescentes, iam dictis utilitatibus addunt, uim uentriculi appetitricem hoc excremento adeo in citari, ut eius praecipue usus gratia uenam aut porum a lienem in superius uentriculi orificium inferi statuunt: imaginatione solum, non sectionibus ita edocti. Ego sane de hoc recremento lienis in uentriculum eructatione, & eius usu nihil affirmare audeo: neque etiam sectio ista luculenter, quae tamen citra ullam controuersiam Anatomes professores audacissime asserunt, mihi commoueat. Primum enim nullum meatum illi quo bilis in intestina repurgatur, similem esse haud ambigo: uenae autem quae sinistram uentriculi lateri implantatur, non a lienis prodeunt corpore, sed ab illis quae iam lienem inferuntur. Neque alia penitus harum uenarum per uentriculum series uisitur, quam reliquarum omnium corpus uentriculi petentium. de in nulla hic prorsus est uena, coniuge carens arteria. Postremo, si quid in uentriculum a lienem defertur, id potius uentriculi fundum petit, quam superius illius orificium. Vena namque sinistram fundi uentriculi sedem

Lienis usus ac functio.

Quid lien in uentriculum eructet, & quod meatu.

Videte id quod in figura 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. & 10. & 11. & 12. & 13. & 14. & 15. & 16. & 17. & 18. & 19. & 20. & 21. & 22. & 23. & 24. & 25. & 26. & 27. & 28. & 29. & 30. & 31. & 32. & 33. & 34. & 35. & 36. & 37. & 38. & 39. & 40. & 41. & 42. & 43. & 44. & 45. & 46. & 47. & 48. & 49. & 50. & 51. & 52. & 53. & 54. & 55. & 56. & 57. & 58. & 59. & 60. & 61. & 62. & 63. & 64. & 65. & 66. & 67. & 68. & 69. & 70. & 71. & 72. & 73. & 74. & 75. & 76. & 77. & 78. & 79. & 80. & 81. & 82. & 83. & 84. & 85. & 86. & 87. & 88. & 89. & 90. & 91. & 92. & 93. & 94. & 95. & 96. & 97. & 98. & 99. & 100.

dem perreptans, atq; ab ijs quæ humiliori lienis sedi inferuntur, principium ducens, omnium uenarum uentriculo ab illis quæ lien exporriguntur oblatari, facile maxima occurrit. Quamquam neque hæc uena, ut nec alia, prorsus sinistrum uentriculi adiens latus, ullo alio turgat sanguine, quàm reliquæ uentriculū implicantes uene. At hac de re paulo prolixius in ea Epistola egi, quæ in laterali morbo nihil interesse docet, dextræ ne an sinistri cubiti uenæ feces: aut si quid intersit, dextram cubiti uenam potius quàm sinistram aperiendam. Cæterum lienem suo calore innato, ac frequentibus qui illum intertexunt arterijs, uentriculi concoctionem fouere, iam antea proditum est. Quod autem uulgo lienem risus autorem esse dicimus, hinc fortassis sumptum esse conijcio, quod crassum, sæculentū, & lutosum sanguinem ad se lien alliciens, reliquum sanguinem agiliorem, ac ut ita dicam, hilariorem reddere, omnibus creditum est. Porro lienis beneficio cor refrigerari (quod Arabum præcipuis affirmatur) non autumo: neque enim is cor contingit, & si quod illi innatum esset frigus, lienis arteriæ id ad cor haud deducere.

DE RENIBVS. CAPVT X.

RENES pingui ipsorum membrana indutos, ac characteribus T. V. insignitos, uigesima commonstrat figura. uigesima autem secunda, & uigesima tertia, ac uigesima quinta figura, eisdem ea membrana liberos proponunt. Vigesima uero prima renem tribus tabulis dissectum continet, ipsius harmoniam concinne spectandam offerens.

ORGANA bili flauæ & sæculento lutosoque sanguini expurgando sacra, sermo præcedens iam pertractauit. Hic uero illis dedicabitur, quæ sanguinem in cauum uenam ex iecore missum serosa aquea & humiditate colant, quam cremoris ex intestinis in uenæ portæ furculos sumendi, & elaborati sanguinis ex iecoris cauo in gibbum eiusdem ducendi, uehiculum, ex Diui Hippocratis sententia esse dicebamus. Hunc enim humorem postquam proprium opus expleuit, neque sanguis per plures atque ita angustos meatus ducendus est, non decet amplius in corpore omnem asseruari, uenis alienum onus futurum. Huius igitur usus occasione, renes, quod id recrementum & bilem ipsam & sæculentum sanguinem copia superet, bini sunt facti, situm, formam, totamque constructionem huic muneri conuenientem obtinentes. Quod ocyus enim humorem serosum, quem urinam & lotium uocamus, sanguini adimant, quàm fieri potuit proximè ambo iecori allocantur. Dexter enim¹ superiori sua parte humillimam iecoris portionem² contingit, in canibus sinum quoque in iecore sibi, ut altius collocauerit insculptum, appositè conscendens. Sinister uero³ adeo altam sedem occupat, ut & lien aliqua ex parte subternatur. Vterque uero iuxta uertebrae corporum latera, humiliori⁴ septi sedi incumbit, quæ id decimæ & undecimæ & duodecimæ costis obducitur, ea potissimum parte, qua costæ in posteriora impensius obliquantur. Is enim costarum in posteriora flexus, opportunitatem renibus sedem offerre uisitat, ut & tuto uallentur, & ne in anteriora uel minimum prominentes, cæterorum nutritionis organorum sedem occupent. Quæ nisi respexisset Natura, unum semper, eundemque maximum (ut interdum in habentibus uentrem impense prominulum, & uitiatum costarum ductum, moliri Naturam uidimus)⁵ super uenæ cauæ & arteriæ magnæ corpora renem collocasset, breuiori succinctiori que compendio serosum sanguinem attracturum. Non enim renes, ut alijs scribitur Anatomicis, lumborum⁶ musculis, qui dorsi & femoris famulantur motibus, prorsus inferuntur, & etiam non multo humilior quàm costæ sunt, uel⁷ in infima sui parte uersus ilia descendunt, etiam si alter altero semper sit elatior, neque ad amissim⁸ directo mutuo opponantur. Quum enim lien demissius quàm iecur descendat, uterque autem ren uenæ cauæ, quæ sub iecoris corpore ducitur, uicinus esse contendat, meritò dextrum sinistro elatiorem esse plerumque cernimus. quippe non raro etiam sinister dextro elatior obseruatur, in ijs præcipue quibus lien minor & iecur maius obtingit: perinde ac si id dextrum renem deorsum deprimeret, ille autem sinister altius ascendere, sibi subijci sineret. Porro contrarium hunc situm renibus non tam loci, quo aptè locari possent, occasione, quàm ne è directo utriusque serosum sanguinem attrahant, ac alter in contrarium reuellens alterius munus prohibeat, accidisse constat. Neque etiam in renum situ Galeni ratio probanda est, quæ dextrum sinistro editiorè esse docet, ut secundum rectitudinē magis trahat, quæ ea quæ dextro uenæ lateri ascribit, non magis illi quàm sinistro lateri propria sint. Nemo enim sanæ mentis ex iecore in uenæ cauæ latus dextrum plures uenas quàm in sinistro pertinere fatebitur, si ad amissim⁹ eius uenæ secundum iecoris posteriorem ductum contemplatus fuerit. Cæterum

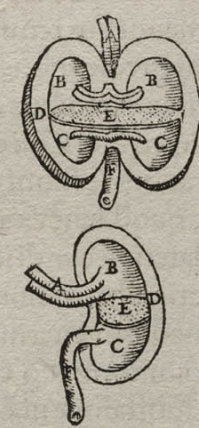
Lib. 5. de V. su. part.

utunque renes situ inter se discrepent, neuter tamen alterius altitudinem, quanta media est illorum longitudo, superat unquam. Sunt enim humani¹ renes oblongi, & minus lati, omni que ex parte æqualiter crassi. Anterior² namque & posterior³ comprimuntur renes, & in⁴ latere exteriori ad amissim orbiculares & gibbi⁵ in interiori autè, quod exteriori breuius est, partim gibbi, partim caui. In media enim interioris lateris sede sinu profundius sibi impressum exigit, superius inferius que uelut in acutum angulum desinentem, in medio autem extuberant. Superiori parte paulo quàm inferiori latiores sunt renes, & parum admodum exterius quàm interiori crassiores. Magnitudine eadonantur, quæ probè quantum sanguini ex usu est, seroso humore illum emundant. Superficiem iecoris gibbo similiter impense leuem & lubricam fortiuntur, ut & colorem intenserubrum & resplendentem. Substantia namque constant carnea, densa, admodumque solida & dura, parumque à cordis substantia uariante, præterquam quod nullis omnino fibris intertextitur. Renum enim substantia fibrarum, ut & iecoris pulmonumque substantia, expers est: uasorum per ipsam diffusorum fibrarum ad attractionem, retentionem & expulsionem famulantibus. Quum enim sanguinis serum renes excolare oporteret, neque commodè uenæ cauæ magnæque arteriæ⁶ corporibus, uti iecur, ad uenam cauam adnasci potuerint, insignis rami à uena ac arteria ipsos deducti sunt. Ac à caua quidem duo grædes rami, utrinque nimirum singuli, ad singulos renes nascuntur, qui non è directo inuicem procedunt, sed pro renum situ, origine uariant, dexterque ramus: elatius sinistro principium possidet, si quidem ren dexter altius collocetur. si uero sinister superiorem dextro sedem sibi uendicat, sinister quoque ramus elatius dextro à caua pronascitur. Ac par sanè arteriarum est ratio, quæ sub uenis protensa una cum illis transuersim ad renum⁷ sinus, quos in interno ipsorum latere gerunt, perferuntur. Quum primum in hominibus ad illum alterius renis sinum uena ac arteria peruenierint, in duos ramos priusquam renem subeant, ambæ diuiduntur, unum ramum superiori eius sinus angulo, alterum inferiori offerentes. In ipso autem uasorum ad renes progressu, admodum raro à se ramulos arteriæ diffundunt, sed totæ in renes absumentur. quum interim à sinistro renis uenæ, feminalis uena sinistrum petens testem depromatur: ab ea autem quæ dextrum renem adit⁸ ramus in pinguem membranamque renis tunicam numerosa sobole spargitur: quod & sinistra uena interdum imitatur, dum ren sinister elatiorem dextro sedem occupat. Cuiusmodi uero sit hæc pinguis renum tunica, paulo post exequar: nunc enim uasorum ductus, ac per renis corpus distributionem unam cum renis sinibus, & meatuum urinam è renibus in uesicam deducentium ortu, propter continuum de uasis sermonem perscribere aggrediar, atque utinam ita hæc tibi ob oculos ponere, quemadmodum si præsens essem, leuique admodum opera in renis sectione commonstrare possem: maxime quum tot fabulæ de renum officijs, sinibus, membranarum, & quæ in renibus distribuuntur uasis, antehac cæteris dissectionis professoribus effictæ sint. Galenus inquit simpliciter, uenas ac arterias per renis corpus distribui, & per spissam duramque renum substantiam, retento sanguine, urinam cum bilis quæ sanguini adest portione transmitti, inque urinarium meatum effluere. Nostorum medicorum, & qui Galenum sequuti sunt omnium, hæc exprimere studentium, alij perperam oscitanterque renis fabricam aggredientes, & quæ hæc uasorum sit distributio & situs non obseruantes, nescio quas colatorias membranas ementiuntur. Alij sectionem auersati, & in altis cathedris sedentes, sibi ipsi mirifice placentes Promethei, abundè suo munere se perfunctos esse arbitrantur, si discipulis imaginatione hominem cōsingant. Atque hinc illud est, quod præcipuos nostre ætatis medicos & docuisse & scripsisse scio, nobis triplicem, quo urina à sanguine in renibus discernitur modum excogitari posse: non addentes interim, quid in ipsa hominis sectione appareat, sed sibi sinus & ductus suo arbitratu effingunt. Adeo sanè ut nunc omnibus recepta probataque sit opinio, duos in renibus esse sinus, secundum uisceris longitudinem sitos, elatiore scilicet unum, demissiorè alterum, qui transuersa quadam membrana interdiuidantur, superior dico

DIABVS præsentibus figuris medicorum de urinae excolatione commentum exprimere conatus sum, ac superiori figuræ renem ab ipsius gibbo uersus sinum cauum uel dissectum finiti, inferiori autem renis duramque media spectatur portio. Cæterum quid singulis indicetur, ipse characterum Index in hunc modum edocebit.

- A Vena & arteria serosum sanguinem reni offerentes.
- B Sinus, in quem medici uenam & arteriam nuper dictas serosum sanguinem profunderent docent.
- C Sinus, in quem urina ex iam dicto sinu colaretur.
- D Renis substantia orbiculatim sinus hos amplectens.
- E Bratum & rugacissimum renis colatorium, seu membrana eubri modo peruiosa, & urinam ex sinu B indicato in sinum C in signum una cum bile promanare sinens.
- F Urinam è rene ad uesicam deferens meatus.

ab inferiori. In superiorem renis uenam arteriamque finire, easque serosum sanguinem in illum infundere,

Reniformis.

Magnitudo.

Substantia.

Vena ac arteria renibus oblatæ.

Renum in internis sedibus conformatio.

fundere, deinde membranam sinus interceptantem, tam arctis angustisq; foraminulis peruiam esse, ut & aqueum illud ac tenue recrementum & bilem quoq; transmittat, sanguine interim propter sui crassitiam non penetrante. Addunt præterea illi humanæ fabricæ stupentes architecti, ut tanto scilicet elegantius Naturæ opus confingant, ex inferiori sinu meatum urinarium explantari, illumq; urinam iam colatam excipere. Profectò sagacissimus ille rerum Opifex tantum munus uni membranulæ cribri modo perforatæ non tribuerit, neq; in renibus eandem extruxerit. Quin renum substantia facultate sibi innata, ac propria ad iustitiâ temperie, ex uenis ac arterijs per ipsius corpus deductis, serofum illud recrementum excolat, ac in sinum qui urinario meatu excipitur, diffundit. Quod incredibile artificium ut uideas, caninum renem utpote macilentum, & nulla, quemadmodum humanus est, pinguedine oppletum, ad manum tibi esse uelim, illumq; uti renis administrationem ad præsentis libri calcem subiungam, te primum aggregedi. Post aliquot enim obitas sectiones (dummodo prima non suffecerit) duos in renibus sinus adinuenies, secus multo ac nostri arbitrantur medici, à Natura formatos. Vena enim & arteria in renis corpus subeuntes, in unum degenerant corpus, arteriarum tunicis duritia crassitieq; respondens. Hoc cauum & uenæ arteriæ uero modo per renis corpus distributum cernitur. Primum enim paulatim latefcens, in duas quodammodo partes diducitur, quarum unam quidem anteriorem, alteram uerò posteriorem (renum figuræ perpetuò memores) doctrinæ studio uocabimus. Anterior una serie unoq; ductu, modò sex, modò septem, modò plures etiam, æque crassos producit ramos, in quos etiam anterior hæc membranei corporis pars finitur. Præsertim rami per anteriorem renis partem æqualiter à se inuicem secundum renis formam abscedentes, uersus exterius renis latus properant, nò quidem ad externam usq; lateris eius superficiem, sed interius multo in renis corpore permanent. Hic in aliquot propagines rursus diffusi, corporis membranei posterioribus ramis, quos nunc prosequar, commiscuntur. Posterior enim corporis eius pars eodem modo quo & anterior in ramos digeritur, ad externum renis latus tendentes. Quum uerò hi coulsq; quo anteriores deuenerint, mutuò posteriores rami cum anterioribus coeunt, ac singuli singulis, ac si unum idemq; corpus essent, uniuertunt, mutuamq; cavitatem constituunt. Elegans iste ramorum coitus instar semicirculi ad exterioris renum lateris formam perficitur. Porro membraneum cauumq; istud cum suis ramis corpus non undecunq; renum adnatam habet substantiam. Corpori enim ipsi priusquam in ramos digeratur, antè rami posteriorisq; & ad internum ipsius latus, nò autem ad externum, renis substantia adnascitur. Ramis uerò anterioribus duntaxat antè, posterioribus uerò postèrius renis substantia adnascitur, quousq; ad mutuam coitum rami ducantur. Hic enim ubi in plures ramos singuli diuiduntur, ac anteriores cum posterioribus coeunt, renis substantiam adnatam undiq; habent, quamquam inter ramos ipsos, quâ nihil adnascitur ad renis interiora, uelut septum quoddam procedit, ramis non connatum, & ab illa renis substantia prodiens, quæ ramis dum coeunt coenascitur. Adèd ut hic inter anteriores posterioresq; corporis illius membranei ramos alter quidam renis sinus exurgat, quodammodo bipartitus. Qua enim is exterius membranei corporis latus, ubi primum ramos germinat, respicit, unicus esse apparet: quum autem secundum septum ex renis substantia pronatur, uelut ad exteriora fertur, geminus conspicitur. Vna enim eius pars inter septum & ramos anteriores, altera inter idem septum & posteriores ramos porrigitur. Sinus hic inter dissecandum subhumidus exanguisq; omnino occurrit, corpus autem illud membraneum cum suis ramis omnibus, aut primus sinus (si ita corpus id appellare uisum sit) sanguine plenus semper inuenitur. Homines ut passim pinguetudine, quemadmodum & porci, scatent, secundum sinum quoque adipe duriusculo, & quasi seroso humore enutrito oppletum habent: qui non solum humanorum renum speculationem dissecantibus obscurauit, sed quibusdam accuratè sectionem aggredientibus ita imposuit, ut hunc adipem urinarij meatus operculum quoddam esse, & urinæ in renibus excretioni seu colationi præfici, & quoddam uelut colatorium esse, scriptum reliquerint. Qui enim suis imaginationibus & somnijs non contenti, plenam operam unâ cum ratione sectioni quoq; impenderunt, si nihil aliud, saltem meatus urinarij initium uiderunt, quod sanè ex altero renis sinu pendet, non quidem ex humiliori ipsius sede, sed ex interni lateris secundi istius sinus medio. Incipit enim meatus ille ab externo latere membranei corporis, ubi primum in ramos scinditur, deinde per eius corporis medium procedens, ex renum medio in internum renis latus uenæ cuiusdam instar prociat. Hæc mehercule demum renum conformatio est, quæ in membraneum illud corpus ipsiusq; ramos serofum sanguinem renis substantiæ ui, & fibrarum eius corporis rectorum beneficio at trahi commonstrat: quo sanguis quantum sufficit seroso illo humore ita liberetur, ut sanguine à portæ uenæ surculis in cauæ soboles assumi transmittiq; nouimus. Quippe non uniuersum renes

Renum mu-
nus.

renes alliciunt. Imò ut sanguis ad fluxum per uenarum cavitates aptior sit, eius humoris portio una cum eo per reliquum adhuc corpus ducitur, quem extracto iamq; cōcreto sanguini innatare conspicimus. Quinetiam manifestum quoque euadit, renum substantiam à sanguine nò solum in uena caua, sed & in arteria magna contento, aqueum illum humorem, & si quid biliosi excrementi adhuc ipsi sit admixtum, colare, atq; in alterum illum sinum protrudere, cumq; inde per urinarium meatum ad uescicam huic humori instar lagenæ subditam sensim defluere. Quæ uerò horum meatuum conformatio sit, ubi renum tunicarum explicationem præcedentibus addidero, statim audies. Renibus binæ sunt tunica, ortu substantiæq; uariantes. Prima, quæ exterior est, renum corpori pertinaciter non adnascitur, nihilominus ipsi instar inuolueri circumquaque obducitur, & hinc etiam renis fascia uulgò nuncupatur. Hæc à peritonæo humiliorum septi transuersi sedem succingente principium ducit. Quæ enim ipsi renes in cumbunt, membraneas quasdam fibras producit, in membraneam tunicam, quæ renes ipsi colliget, degerantes. Præsertim tunica frequentibus uenis instar omenti intertextitur, multa pinguedine (ut & illud) abundans, renumq; actionem penicilli cuiusdam ritu fouens. Dextri quidem renis tunica à uena ad ipsam renem pertingente propaginem exigit, in membranam frequentè ramorum serie excurrentem. Sinistri autem renis tunica uenam adipiscitur à sinistro uenæ caue latere, elatius quàm renis uena enatam: aliquando etiam contraria est in eiusmodi tunicas implantium uenarum exortus ratio. Porro altera renum tunica tenuior est, & nullis uenis neq; etiā pinguetudine obfita, & ut iecoris & lienis tunica renum substantiæ connata. Hanc procreat tertia renis petentis arteriæ tunica, & uenæ item altera, nam dum hæc uasa reni implantantur, hæc tunica ab eis abscedentes, in præsentis renis tunicâ dilatantur. Caterum renis neruus, quem quali præterieram, gracilis est, neq; uenæ, neq; arteriæ renis proportionem respondens. Illæ enim alterius usus quàm nutriendi caloriscq; insiti recreandi gratia reni offeruntur, neruum autem sensum duntaxat obtusum præstare oportuit, ac proinde à sexti paris ramis qui costarum exporriguntur radicibus, Natura singulos ad utrumq; renem diffudit, in internam ipsorum tunicam potius quàm in corpus illos dispergens.

Renum tu-
nica.

Reni nerui.

DE VESICA VRINÆ RECEPTACULO,

& meatibus urinæ in uescicam deducuntibus. Cap. XI.

VIRILEM uescicam imprimis ostendunt uigesima secunda, & uigesima tertia figura, hanc simul cum urinaris meatibus detectam prorsus exprimentes, uti & quarta figura Capituli quadagesimi noni, libri secundi. Superiore uerò uescicæ fundi partem adhuc peritonæo nexam, proponit secunda figura, tertia, sexta, decima, duodecima, uigesima. Caterum muliebrem uescicam pulchrè delineatam continet uigesima quarta, uigesima quinta, uigesima sexta, uti ex illarum figurarum Indicibus petere licet.

PERINDE ac renes suis functionibus opportunam sedem sibi uendicant, tutoque locantur, ita quoque & uescica & urinarij meatus. Vesica enim quum sit aqueæ superfluitatis receptaculum, in quo sensim à renibus id colatum (ne frequenter & perpetuò, sed raro & repente ac simul urina nobis reddenda sit) coaceruatur, eam sedem meritò obtinet, qua cōmodè dum urinæ copia aut qualitate molestat, eam excernere possit: quem locum non decuit ab eo quo sicca excrementa emittuntur procul abesse. Deinde elatiorem sedē alia nutritionis organa, hæc uescica longè nobiliora, altamq; sedem expetentia, sibi occuparunt, adèd ut iure quodā non minus uescica quàm intestinū rectum humiliora locata sit. Ad posteriorem enim pubis ossis sedem uescica reponitur, elatiori sui parte superiorem pubis ossis sedem modò plus, modò minus, prout urina distenditur, excedens. Est namq; oblongæ sphaeræ instar aliquantulum rotunda, & elatiori parte, quam fundum ipsius propriè uocamus, apparet amplior: id quod situs occasione accidit. Quamquam enim ut capaciore iniurijsq; ferendis minus obnoxia redderetur, figura ad amussim globi modo rotunda, magis ipsi conuenisset, attamē oblongiorem suoq; fundo ampliorem Natura machinata est, non quod eiusmodi commoditatem negligeret, sed ne pubis os rectumq; intestinum posteriori uescicæ sedi in uiris, ut & uteris in mulieribus attensum, eius distensionem nimium arctarent, quod sanè necessarium accidisset, si quam ex longitudine sortitur capacitas, etiam in latitudine inter pubis os & rectum intestinū adiecta fuisset, sed & fundum quoq; tanto est humilior ipsius parte, quæ in ceruicem

Vesicae sinus.

Vesicae for-
ma.

Quam longior quam
rebus dior
fueba vesica.

Vesica sub
stantia.

uicem angustum uel meatum definit, amplius, quanto commodius id pubis os excedit propter ce-
dentes ab dominis musculos distendi dilatari potest. Vesica enim amplam & extendi prom-
ptam fieri oportuit, quo rarius, ut dictum est, urina nobis reddenda sit, ac proinde membrano ner-
ueo uel constet corpore, quod dilatari possit commodè, & rursus quum nihil continet, subsidere. Ete-
nim uesica laui, dura, ualida, membranae constat tunica, quae modò crassior, modò tenuior ui-
situr, prout nimirum aut impensius distendit, aut arctatur: peculiariter hoc sibi uendicans, quod
in elatissima sui fundi parte, & qua in ceruicem definit, ob meatum quorundam implantationes &
explorationes durior crassior sit. Hanc triplici fibrarum genere intertextam, uel pueri nouere, un-
guibus dum uesica inflant, ut propius distendatur, illam fricantes, ac eiusmodi fibras diuellen-
tes. Etenim nulla corporis tunica occurrit triplex hoc fibrarum genus exactius ostendens, quod si ue-
sica inflatur, adeo ut uesicis, quas puer, uti nostratibus moris est, inflare, contundere, & ungui-
bus ac digitis terere solebat, quid sibi fibrarum tunicarum uellent in Anatomicorum libris, illico intelle-
xerim. Ceterum uesicae implantes fibrarum eadem qua fibrarum uentriculi & bilis uesiculae colloca-
tur serie. Rectae enim intimae sunt, extimae transversae, mediae uero obliquae, pro functionum or-
dine sitas seriem adipiscentes. Expulsionem namque praestitit, praeter cetera argumento sunt, quod in
ram uero & crassam uesicae tunicae fieri oportuisse, praeter cetera argumento sunt, quod in
magnam molem saepe distendi eam oporteat, quodque urinae acrimonia & ulceribus ac calculis
idque generis malis alijs frequenter uexetur: quae, nisi dura esset, eam facile lacerarent, eroderent,
ac perforarent. Vt autem ualidiora adhuc efficiantur haec, peritonaeum illi densum robustumque
in uolucrum peculiariter circumdedit, quod secunda uesicae tunica ceterum. Hanc peritonaeum
ipsi offert, quod supra pubis os uesicae fundum anteriorque ipsius sedes uniuersa peritonaeo in ho-
minibus secus multo quam in canibus adnascitur. In canibus enim & alijs quadrupedibus proce-
sus tantum a peritonaeo uesicae offertur, neque tota ipsius sedes anterior peritonaeo ne laxè quidem
adnascitur, sed ut & posterior uesicae sedes leuis & lubrica cernit. In hominibus etiam sedes uesicae
posterior rectum intestinum & uterum respiciens, leuis & lubrica & aqueo humore oblita est. Ceterum
cum urina uesicae (ut & biliosum recrementum suae uesiculae) ad nutritionem inepta sit, uenas, & qui-
bus ipsius calor refocillaret arterias Natura illi distribuit, ac primum utrinque in ceruicis uesicae la-
tera una uenam & arteriam una a caue uene & arteriae magne ramis per pubis ossis foramen crus ac-
cedentibus deriuauit, quae hinc sursum per corporis uesicem longitudinem conscendentes, in tenuissi-
mos pilos modo graciles furculos dissipant. Neque neruis itidem, quibus ob instantium sensationem
maximè indiguit, uesica destituit. Quantumuis enim urina uesicae ut bilis minori uesiculae tanquam
miliare quippiam influat, neque quum naturalis est ualla ab illa noxa patiat, ea tamè interdum tantum bilio-
si excrementi admixtum habet, mordaxque & acris redditur adeo, ut nisi urinae qualitate uesica perci-
peret, illa diutius continens, grauiter plerumque afficeret. Proinde inter ceteras corporis partes,
neruos non minimos sensu tactus duntaxat gratia uesica obtinuit, eos a sexti paris ramis costa-

Meatus fec-
tus urinae edu-
cens, et fetus
peculiare ar-
terie uesicae
committit.

Meatuum u-
rinae renibus
in uesicam de-
ducentium hu-
storia.

rum radicibus exporrectis, & ab infimis spinalis medullae paribus exigis. Praeter haec uasa &
neruos ex elatiore mediae fundi parte meatus exoritur, qui per umbilicum & intimum fetum in-
uolucrum, quod a farciminis specie nomen inuenit, quum adhuc utero gerimur, urinam deducit.
Quinetiam uesicae lateribus duae attenduntur arteriae, uirtutem spiritum ex uteri arterijs fecerit
deferentes, quae in natis non minus quam meatus urinae deducens, exarescunt, inutilesque redduntur,
nisi quod uesicae ad peritonaeum ligamentorum uicem abundè gerant, uesicamque erectam con-
tineant. Porro in humiliorem uesicae sedem praeter suos neruos & uenas & arterias in cavi-
tem usque ipsius, alij duo meatus inferuntur ex renibus urinam deducentes, ac iustissime a Na-
tura formati. Quum enim renes quam proximè iecori necessarii allocentur, uesica autem hu-
mitem sedem sibi uendicat, meatus quosdam effingi oportuit, urinam ex renibus in uesicam de-
ducturos. Atque hos uenarum corpori quam simillimos Natura efformauit. quippe simplici
constat tunica, uenarum tunica paulo duriore, paucioribusque illa fibris obliquis intertexta. Ita
namque meatus illi iniurijs ferendis redduntur aptiores, & tendi subsidereque facile possunt, & ob-
liquae fibrarum quo minus in uesicam urina ocyus delabatur, nihil interim prepediunt. Verum
quod his meatibus, quos Graeci ab officio *εγγυρας*, & *εργων*, & *εργων* *εργων* appellant, tanta cum
uenis sit similitudo, quod quae illi secus quam uenae sanguine turgentes, candicent, Celso albae
uenae nuncupantur. Explantantur uero isti ex secundo renum sinu, eos per medium primi
sinus deducere. Hinc peritonaeo super lumborum musculos supertensi, securissime deorsum
ad uesicam prorepunt. Adnascuntur enim in progressu peritonaeo, & ab illo fibras quasdam
adepti, alteram assumunt tunicae, uenulis & arterijs ut peritonaeum ipsum intertextam. Por-
ro ductus ipsorum quum itineris longitudo nihil commodi adferre hinc possit, quam minime
anfractuolus est, ex renum enim sinu deorsum modicè uersus interiora, ut ad uesicam pertin-
gant,

gant, deducuntur. Ne uero parum firmati, & omnino pensiles uesicæ infererentur, aut obliquum
nimis ductum efficiant, non elatissimae parti uesicae, ex qua meatus, urinae fetus extra umbilicum
deferens pendet, implantatur, sed illi uesicae sedi, quae posteriori peritonaei regioni, ad quam
meatus toto ductu securè adnascuntur, uicinior est. Est autem ea regio in posteriore uesicae se-
de paulo anteaquam in ceruicem definat, cui utriusque meatus primum adnascuntur, & obliquo
anfractu uesicae tunicae a peritonaeo pronatam penetrantes, tandem in uesicae cavitatem alte-
ram quoque tunicae penetrantes aperiuntur ingrediuntur uel, modo sanè quam simillimo, quo
bilis meatus in duodenum inferi relatum est: laxis nimirum membranulis utrinque ad meatus
foramen ex uesicae corpore appendentibus, non aliter quam si uesicae internae tunicae tenues hu-
iusmodi processus inibi adnascerentur. Horum usus, membranaeque processuum bilem dedu-
centi meatui adnatorum usus responderet, ut scilicet urinae quidem ex meatibus in uesicam de-
fluenti cedant, & dum uesica distenta urinam rursus in eodem meatus regurgitare uolet, colle-
cti illi meatusque opplentes, urinam transitum praepediant. Id quod adeo praestant commodè, ut
uesica uel statu plurimo repleta, nihil planè spiritus per hos meatus reddere queat. Verum quod
& obliquus ille in meatum infusione ductus, eidem usus famuletur, uesicae dum inflantur, exa-
ctè demonstrant. Eadem in solibus indies experimur: nam per foramen quod a tergo illis adhi-
beri solet, aer quidem attrahitur, sed quum solis comprimitur, propter asserculum impetu aë-
ris foramini appressum, nihil uenti exspirat. Idem quoque in pilis obleruamus, quas statu disten-
dimus. Quamquam longè maiore industria, neque ita pendulis operculis rerum Opifex in urina-
riorum meatuum implantatione utatur, quam nos ipsius artificium imitantes in solibus & pilis, aut
etiam in admittendis quas postmodum egredi nolumus columbis molimur. Vrinariorum itaque
meatum implantatio ad inferiorem posterioremque regionem uesicae non procul ab ipsius ceruice
constitit. Hic enim humillima uesicae pars in angustum finitur meatus, quem ipsius ceruicem
collum uel nuncupamus: aliter in uiris quam in mulieribus protensum, & alijs quoque in illis quae
in his adnatum coagmentatumque partibus, & usum denique ambobus diuersum prebent. Com-
mune est enim utrique huic ceruici seu meatui urinam ex uesica deferenti musculum orbicula-
tim circumducere, quo cauetur ne urina praeter uoluntatem nostram effluat: cuius usum, situm, &
formam in secundo libro diffusè persequuti sumus. Deinde utriusque & uiris & mulieribus per illum
meatus urina excernitur, sed uiris ad seminis quoque ei aculationem ille auxiliatur. Eaque propter pe-
culiariter huius glandosum illud corpus adnatum habent, semen deferentium uasorum infertionem
suscipiens, quo corpore urinae meatus humectante & irrigante mulieres destituuntur. Quine-
tiam mulieribus super uteri ceruicem meatus hic seu uesicae ceruicis fibrarum membranae illi adna-
tus extenditur, ac ubi primum sub pubis osse cum uteri ceruice sursum inflecti ceperit, in illius
cavitatem cessat. Uiris autem ultra porrigitur ac prominet, nam quamprimum humillimam
pubis ossium commissuram regionem superauit, penis corporibus subnatus ad elatiorem usque
pubis ossium commissuram sedem sursum fertur, & hinc rursus prout rigidus flaccidus uel est pe-
nis, sursum spectat aut propendit, nunc Graecorum, nunc S Latinorum elementum exprimes.
At haec opportuniùs una cum generationis organo pertractabuntur. Haecenus enim triplicia
cibi organa utcumque persequutus sum: prima quidem quae concoquunt, & quae alimentum utile
propellunt ac transmittunt. Secunda autem quae expurgant & deferunt, & suscipiunt recrementa.
Tertia uero, quae excrementorum effluxui adhibentur. Atque haec in duplici erant differentia: alia
enim in tempestiue effluere prohibent, ut orbicularis musculus uesicae ceruici & podici adhibi-
tus: alia autem tempestiue excrementa propellunt, ut septum, & ab dominis octo musculi.

NATURAM PROPAGANDAE SPECIEI providisse. Caput XII.

N praesentis libri initio nutritionis organorum necessitatem in humana fa-
brica adinuenientes, ex humani corporis primordijs, & qua id constat
materia, hominem necessario morti esse obnoxium colligebamus. Praeter-
quam enim quod mixtum genitumque sit corpus humanum, id ipsum im-
mortale incorruptibileque fieri nequaquam potuisse, arteriae, uenae, nerui, ca-
ro, & id genus partes reliquae, e quibus conformatur, abundè common-
strant. Quando itaque uel materia occasione hominem producere immor-
talem rerum Opifex negabatur, ipsi ad immortalitatem quod licuit auxilium machinatus est,
in star boni ciuitatum conditoris, cui non praesens duntaxat cohabitatio cordi est, sed rationem
quoque prouidet, qua uel in aeternum, uel ad quamplurimos annos ea duret. Sed ciuitas quidem
quantumuis bene fortunata, quae non una cum seculis aetatibusque quandoque intercidat, nulla

Artificiosa
meatus urinae
deducendi in-
fertio.

Vesicae cer-
uix.

Quot nutritio-
nis organa ha-
bentur, comme-
morata sunt.

Partiū gene-
rationis subser-
uentiū brevis
enumeratio.

Vtendi appe-
ritus generati-
onis organū
adfectus.

videtur unq̄ instituta fuisse. Prouidi uerò solertisq̄ rerum Opificis opera, quæ multis annorū millibus iam suffecerunt & perdurarū, adhuc permanēt, mirabili quadam arte ab ipso inuenta, ut semper pro hominibus qui corrūpuntur noui succedant, perpetuāq̄ speciei conseruatio fiat. Homines namq̄ initio ita extruxit, ut unus quidem potissimū fetus principij rationē exporri- geret, alter autem id suscipiens fetū enutritet foueretq̄. Sic uiro organa, testes scilicet ipsos in- didit, quæ præcipuum noui constituendi hominis principium efformarent, uasa illis adiungēs duplicia: alia quidem materiā ex qua hi aptē semen cōficerent apportantia, alia uerò iam con- fectū in unū meatū, qui opportunē id in uterū projiciat, deducētia. Is enim mulieri dat, ut prin- cipij hoc cōcipiat: deinde is quoq̄ uasis cōferitur, quorū beneficio genitura temporis successu enutriatur, ac præcipuo Naturæ miraculo in nouum hominem prodeat. Interim & testes uas- saq̄ illorū functionibus seruientia uterui sibi uendicat, ut & mulier aliquā primarij principij ra- tionē fetui adijciat. Quinetiā his omnibus non hominū duntaxat, sed & cæterorū animalū ge- nerationi famulantibus organis meras cōmiscendorū corporū libidines, & peculiarē quandā delectationis uim ad generationē rerum Opifex copulauit, ipsi uerò animē ea usurā mirabilem quandam & indicibilem utendi appetitū quoq̄ elargiens. A quo usu animalia incitata & stimula- ta, etiā si stulta aut iuuenilia, aut ratione priuata prorsus fuerint, prouident tamē successione spe- cieī, haud secus q̄ si omnino essent prudentia. Quū enim Opifex haud ignoraret substantiā, ex qua instrumenta generationi subseruientia creauit, perfectam sapientiā neutiq̄ admittere illece- bram & uelut inelcationē, quam solam accipere poterāt, ad salutē conseruationemq̄ speciei hīs indidit, delectationē uehementissimā illarū partiū usui adijciens. Atq̄ hinc illa in Timæo Plato- nis de generationis amore à rerū Opifice nobis ingenta disferentis est sententia: Quocirca pu- dendorū naturæ in uiris insita uis inobediens ac imperiosa, & quasi animal nō exaudiet ratio- nem, furiosarū libidinū uolentia, subiicere sibi cuncta conatur. Vulua quoq̄ & uterus in fecmi- nis pari ratione animal auidū generandi, si in tempestiue diuq̄ a generando abstineat, aegrē fert morā, plurimumq̄ indignatur. Vt modò nihil dicā de amore, quo animalia suos prosequuntur fetus: & temperie à Natura mulieri priuatim cōcessa, ut nō solū utero adhuc cōtento fetui ali- mentū subministrat, uerū natū quoq̄ suis mamillis tam sedulò & sollicitē enutrit. Quā uerò affabrē hasperinde ac reliqua generationi subministrantia organa extructa sint, iam paulatim auditurus es, quum cuiusq̄ organi situm, formam, substantiam, connexum, uasa, nervos, ortū, inuolucra, quibus integitur aut constat, ductus, actiones, usus, & eius generis reliqua, à uiro- rum organū statuens sermonis initium, prosequi pergā.

DE VIRO- RUM ORGANIS GENERATIO- ni subseruientibus. Caput XIII.

PRÆSENTIA organa primū uigesima figura, mox uigesima secunda & uigesima tertia absolutissime exprimuntur, quemadmodum earum Index manifestò edocuit.

Quæstiones
de controuer-
sione de gene-
rationis orga-
nis obuiæ.

TRI semen primariū hominis effectiū esse principij, medicis iuxta ac phi- losophis concessum est omnibus: mulierē uerò semen emittere, & effectiui principij partē præbere, Aristoteles & alij pleriq̄ inficiantur. Rursus nō mi- nus ambigitur, nunquid genitale semē duorū principiorū materialis et effe- ctui rationē subeat, ut cū Diuo Hippocrate et Polybo Galenus existimat: an effectiui tantū, ut Aristotelis est opinio, qui licet principij motionis mē- struo sanguini à semine inferri arbitrabatur, non tamē ex ipso, uelut ex ma- teria, animal formari putabat. His præter alias de seminis materia, & ipsius ab animalis parti- bus sedibusq̄ decisione, ac uasorū seminaliū ductu, forma, ortu, numero, insertionē, præterea et acetabulorū in utero essentia, & sanguinis mēstrui natura, fetusq̄ enutritio, inter primarios medicos & philosophos innumeras atq̄ penitus ex diametro contrarias dissensiones, accedit, quæ testium sit conformatio, & nunquid semen illi, ut Galenus annuit, generent: num uerò tan- tum planarum, quæ Græcis λεία uocantur, quasq̄ textrices suis telis appendent, uicem ex Pe- ripateticorum sententia gerant. Vt interim præteream mille de fetus formatione, & quando masculus, quando femina producat, de fetus ad parentes similitudine, ac signis, de optima animæ parte: num scilicet hæc calor semini innatus, alia ue substantia sit, aut alicunde missa, ac ali- quid prorsus incorporeū aut corporeū: & rursus si ita sit, num id cū homine, an prius cū omni- bus animis creet, unde id dimittatur, præterea mortale ne an immortale sit, eiusq̄ generis alias penē infinitas philosophorum medicorumq̄ differētiās, & quæ cælum terræ miscēt nomina à uarijs usurpata autoribus, ac diuersis pugnantibusq̄ partibus diuersimodē imposita, & denuò ab

ab interpretibus miserē conuerſa. Adde sanē, ut ingentibus iniqua opinio- num dogmatumq̄ procellis fluctuans, uehementer ambigem, unde generationis in uiro organorū tractationē bo- no omine auspicer. Si enim meā cōmemoratorum dogmatū sententiā primū exposuero, præ- ter hoc quod sanctissimæ religionis nostræ fides nōnulla sibi priuatim uendicat, & pleraq̄ me- ritò in dubiū uocari prohibet, hæc nostræ ætas rerum capitibus potius q̄ proluxa enarratione oblectatur, qui de seminarijs instrumentis incideret sermo, illis nondum explicatis, obscuri- tatem nō leuem pararet. Rursus si postpositis aliorū controuersijs, organorū descriptionē ag- grediar, pleraq̄ illorū placitis repugnantia occurrent: quæ si exactius cōprobare adnissus fuero, manca inter ceptaq̄ reddet oratio. At quum alicunde inchoandū sit, nuda organorū descriptio subijciatur: quam ubi ex dissectione uerā (qualem profectò descripturus sum) animaduertis, ilico in procinctu erit, quid de quamplurimis dogmatibus citra prolixam argumentorū consu- rationem sentiendum sit. In quibusdam autē quantumuis etiā sedulò Naturæ opera expendas, nihil quod tibi omni ex parte sanū uidebit, adinuenire poteris: nisi forte in alicuius uerba secus atq̄ decet iurans, tuo sensui derogare lubeat, rationeq̄ prorsus careas. Atq̄ hic adeò non iniuria miraberis, omnes qui huiusmodi tractationē aggressi sunt, subinde ignorata & neglecta orga- norū constructione, tot opinionū portēta inuexisse, omnesq̄ inter se quodāmodo dissentire, ac differētibz argumentis eosdē autores sua placita Andabatarū modo confirmasse. Quo autem ex his sententiā fluctibus assequuta Anatome facilius euadas, generationis in uiro organorū fabricā ordine explicabo. Testium itaq̄ in uiris situs nulli nō cōspicius est, ut & binarius ip- sorū numerus, unde didypus & gemini appellatur: quamuis interdum unus tantū, & interdum tres simul reperiantur. at id rariū q̄ nōnulli existimant, tertij testem tuberculū præter Naturā ex meliceridum, aut steatomatum, aut atheoromatum numero in scorto reconditū enumerātes. Porro testium forma, substantia, tunica, & illorū functionibus subseruientia uasa, nō etiam pa- tent singulis. Sunt igitur testes rotundi, sed paulo admodū oblongiores q̄ aut lati, aut profun- di: dein humiliori parte nōnihil obtusiores amplioresq̄, q̄ superioris de uisuntur. uerū & id admodū obscure: etiā si testes quorū nomē à plerisq̄, & præcipuè Arabibus inuenerint. In exter- na superficie nullū penitus sinū impressionē ue aut inæqualitatē obtinēt. Substantia constat alba, lactea, molli, & sibi undecūq̄ simili ac cōtinua, nisi quod uenulis frequētibz ipsedemq̄ exi- guis tenuissimisq̄ oppleta sit, ob idq̄ rara cauernosaq̄, quemadmodū lienis substantia esse ui- deat. Atq̄ id parū alijs animaduersum est dissectionis professoribus, meq̄ diu latuit, quod inter dissecandum testē uehementius cōprimere soleā. Neq̄ uiro- rum testes ullum omnino sinū cavi- tem ue exigūt, præter eā quæ secundariò ipsis eiusmodi uenularū gratia accedit. Vnde autē ue- næ uascula ue, quæ testij substantiæ implicari dicebam, ortum ducant, sensim explicare conten- dam. Testes pluribus tunicis seu inuolucris integūtur: ac alijs quidem utriq̄ testij cōmunibus, alijs autē priuatim singulos testes inuoluentibus. Ambos enim testes unā cum ipsorū peculiari- bus tunicis & seminarijs uasis, cutis ipsa & membrana, quā carnosam nō immeritò uocari di- ximus, perinde atq̄ uniuersum corpus, amplexant, & duo utriq̄ testibus cōmunia statuūt in- uolucra: cutis quidē unū, quod reliqua corporis cutē tenuius est, et uelut futura quadā & rugis intertingit, ac quibusdā scrotū, quibusdā uerò (qui se Latinijs loqui existimāt) scortū, Græ- cis uerò σκρότιον dicitur. Alterū autē cōmune inuolucrum mēbrana carnosā efformat, hic perinde ac cutis, longē q̄ in reliquo corpore tenuior, sed uenis frequētiore intertexta. Præter hæc uerò tenuitate cutis & mēbrana aliud peculiariter hic, ut & in fronte ac pene sibi uendicāt, quādoqui- dem nullus inter ipsas interuenit adeps: nō aliter profectò q̄ si Natura uiro- rum testibus laxius te- nuisq̄ uoluisset à cute & ea mēbrana obduci inuolucrum, à uiro- rumq̄ testibus nō minus q̄ à cere- bro omnē abesse pinguedinē. Nam & si membranarū quæ uenis arterijsq̄ frequentibus interte- xunt circa testes ad sit copiam, nullus tamē, ut ferē in reliquo corpore esse solet, hic cōspiciat adeps. Porro utrumq̄ testē priuatim inuoluentes tunica, amplitudine, conformatione, tenuitate inui- cē admodū uariāt. Vna enim, quæ & exterior est, testē cū suis uasis ad eā usq̄ sedē, quā magnæ peritonæi amplitudini cōmittunt, induit, ualida quidē, sed tenuis, uenisq̄ abundas. Quā enim uenā arteriamq̄ seminales, ac dein uas semē à teste sursum ducens, ex peritonæi magna amplitu- dine in inguinū regionē ipsumq̄ scortū duci audies, illic peritonæi presens educit inuolucrum, quod peritonæi pars processusq̄ meritò censet, itaq̄ ab ipso peritonæo prodit, ut scortū à cute deduci pronalsciq̄ cernimus. Hoc inuolucrum seu tunica exteriori superficie, quā hanc carnosā mēbrana cōtingit, fibris quibusdā mēbraneis illi cōnascit, adeò sanē frequētibz, ut interdū has alia testij tunica cōstituit arbitratu fuerim. uti etiā subinde in aquis ramicibus accidere cō- spicimus. Ab his nāq̄ mēbraneis fibris tunica interdū conflāt, quā inter secādū aqueo humore oppleta inuenimus. Ceterū quā dextri testis tunica sinistri testis cōtingit tunica, ambē tunice si

Testium situs
ac numerus.

Testium for-
ma.

Substantia.

Testium inuolu-
cra, utriq̄ testis in-
uolucra.

Priuatū utri-
usq̄ testis in-
uolucrum.

Implexus uenae ac arteriae in testis substantia, quod uisus est propter inuolucrum inferius.

Vasis semen à teste ad uesicam ceruicis deferentis histologia.

capreolorum uitis imaginem exprimere, sed uti dicebam hic recta, illic transuersim & oblique uarieq; admodum prominere. Atque ab hac similitudine reor parentes illos omni laude dignissimos, qui domi pueros ut lectione & scriptura, sic etiam in cadauerum confectionibus exercebant, corpus hoc *Lycopodium* *hypocistis*, quasi uaricosum ad testes assistentē diceret, appellasse. Quam Herophilus, Lycus, Marinus, & dissectionis procerū primarius Galenus, etiam id nomen alij parti, neque illi semper eidem, uti mox dicam, accommodent. Ceterum unicus mihi ex tot Galeni libris occurrit locus, ubi praesens corpus uaricosum plexum appellat, atque is est in nono de Partium usu, quo reticularē in caluaria plexum suis bobus delusus effingit. Vt cunque uero id corpus nuncupes, ¹ basi sua elatori parti intimae testis tunicae, quam uerē prius ² *emolus* ³ *uocat* arbitror, adnascit, ac multos ramulos recta hanc tunicā perforantes elatori quoque testis parti distribuit, multipliciter per testis substantiam perinde ac iecoris uenae in ipsius substantiam diffeminatos, & perquam tenui constantes tunica. Praeter ramos, quos recta corpus id testis substantiae offert, alias per ambitum dictae nunc tunicae frequentes, & uenis in oculi tunica adhaerente sparsis, quam simulas soboles diffundit, à quibus denuo germina in testis substantia pertingunt. Haec uenae ac arteriae seminaliū est series, quas siue ita, siue uasa testi sanguinē spiritumq; deferentia, aut praeparantia nuncupes, nihil moror, modo haec à iam recensendo uase prorsus distinguas. Ad externū enim uaricosi illius corporis latus quā testis applātur, aliud corpus album & durioris nerui modō durum, intimae testis tunicae adnascitur, hincq; incipit. Hoc exterius quā testis nō committitur gibbum; & quodāmodo teres est, nam latius nōnihil quā crassum uisitur: quā uerō tunicae illi connatū est, secundū conuexū testis id cauum existit. Secundū hoc corpus ab externo uaricosi corporis latere, ad ipsius posteriorē sedem fertur, & deorsum modicē uersus interiora prorpens, secundū posteriorē testis sedē intimae testis tunicae ualidissimē tantisper adnascitur, donec ad humiliorē testis deferēderit sedem, à qua denuo sursum reflectitur intimae testis tunicae attenuum, in eumdemq; quidem, at nō amplius ipsi connatū, & nō eandem formam retinens. Per totum enim ductum, quo testis tunicae corpus id necit, propemodū aequaliter crassum eiusdemq; figurae est, quam compacto uitis, aut cucurbitae capreolo assimilare queas. quāquā tamen nō in orbē, sed uelut in latera, huius corporis reuolutiones fiant, ad eum ferē modū quo angues & anguillas ocyus reperere cernimus. Huius nanq; corporis anfractus & inuolutiones admodū inuicem cōtinuae & connatae cōspiciuntur, ut & lignorū uermibus eas assimilare integrum sit. Respondent enim illis, & deinde etiā multum referunt cerebelli processus, quos in septimo libro à uermium imagine nomen inuenisse dicam. Atq; hinc etiā fortassis in Arabū interpretibus lumbrium nomen legitur: ita enim praesens corpus, quā testis connascitur, Arabū nōnulli uo cauissē uidentur, nam eorum aliquis etiā implexum uenae, arteriaeq; supra sedem testis elatoriē, ita nuncupauere. Porro secundū hoc corpus quod uermi assimilabā, nihil prorsus uaricibus, qui inaequaliter neq; eadem serie extuberant, accedit. Quāquā si bene Galeni sententiam in libris de Semine percipiam, alibi has reuolutiones ex Herophili suffragio *Lycopodium* *hypocistis* appellari uelit: alibi autem eo nomine alia eius quod iam tractamus corporis partem, quā à id peni inferitur, ita uocet: quā uerō ea sit, ubi corpus hoc, sermone ad penem usq; deduxero, audies. Ad hunc itaq; modū corpus id intimae testis tunicae cōnascitur, & exterius demptis reuolutionū impressionibus laeue est, intus uerō quum ab intima testis tunica acutiori cultello adimitur, asperū, sed nullis quae oculis subiiciuntur meatibus peruium est. Neque etiam aliter cauum esse uisitur, nō hic solum quā testis tunicae connascitur, sed neque quā ab illa abscedens sursum fertur. Quum primum nanque ad inferiorem testis partem descendit, recta sursum reflexum angustius, magisq; teres sensim efficitur, & non amplius inuolutum, in teretem quasi neruum definit. atque id ipsi maxime uenit, ubi elatoriē testis partem sursum scandens superat. Quod quum pertigerit, anteriori eius corporis, quod nos uaricosum esse diximus, parti uersus interiora innititur, & ipsi tenuis membranulae interuentu connexum, alius tantisper procedit, donec per idem peritonaei foramen, quod uenam ac arteriam seminales transeunt, in peritonaei amplitudinem pertingat. In quo transitu corpus id non amplius anteriori uenae arteriaeq; parti attenditur, sed in posteriora reflexum, sub illis in peritonaeum transcendit. Hinc ex dextro latere (dextri enim testis enarationem prosequor) ad posteriorem pubis ossis sedem reflectitur, & posteriori peritonaei parti connexum, super urinarium dextri lateris meatum sub uesica deducitur. Eodem partimino ratione à sinistro teste corpus simile perfertur, & ambo sub posteriori uesicae sede super rectum intestinum ad uesicae ceruicis initium protensa, sensim mutuō appropinquant, & latiora crassioraq; facta, inter se tandem coeunt, unumq; corpus sub uesicae ceruicis initio conuertunt, in glandulosa quae nunc dicemus organa absumptū. Hoc sanē corpus à teste ad hunc modum

modum ascendens, procul dubio id est quod Herophilus *σπέρματινὸν πύλον* appellauit, quodq; nos uas semen deferens, ad illius imitationē, aliquādo & iactatorē dicimus, nam re uera corpus hoc à testis substantia semen assumens, ad penem id deferit. Verū ut cauitas ipsius per uniuersum ductum per quam obscura est, raroq; admodum sectione deprehenditur: ita quoq; obscuriores meatus foraminaq; sunt, quae à teste per intimā ipsius tunicā in eius corporis aut uasis semen deferentis reuolutiones pertinet. Praeterea uasis huius in penem insertio conspectū quodammodo fugit, & coitus tantum aut excretionis seminis tempore aperitur, quod quidam Patavij dissectus facile edocuit, qui ante suspensum inuoluntario seminis fluxu laborans, hos meatus omnes apertos laxosq; habuit, eos potissimum qui ex testibus in deferentis semen uasis reuolutiones pertingunt, & quibus dextrū & sinistrū deferentia semen uas in uesicae ceruicem terminantur. Herophilus, & ex ipsius suffragio Galenus, hic ubi dextrum uas sinistro permiscetur, amboq; paulo anteaquam coeant latiora crassioraq; reddi diximus, alijs quibulda reuolutionibus haec uasa circumagi inuoluitū uidetur innuere, quū & in hac sede praesentia uasa subinde *hypocistis* *Lycopodium* nominat. Vasa haec inibi nunquā nisi perq; obscure mihi inuolui uisa sunt: & si quae sit reuolutio, ea penitus illi similis apparet, quam haec uasa obtinent, quā primum ab intima testis tunica nō amplius illi tunicae connata abscedūt. tale enim quid canes, & magis adhuc caudati simij & tauri indicant, parum cōspicuis reuolutionibus ea sede frequenter donati. Ceterum corpus glandosum, in quod deferentia semen uasa postquam coiere inferuntur, quodq; Herophilus *ἐκλυσις* *σπέρματος* appellat, ad humillimā uesicae partem reponitur, mediū quodammodo inter uesicae corpus & illius ceruicem. Est autem corpus id unicum, & subinde ipsis testibus grandius, at nō ad amissum rotundū. nam antea & postea depresso, à lateribus autem rotundum instar globi cernitur. per ipsius uerō mediū uesicae canalē procedit, qui hic paulo quā in reliquo progressu latior, ampliorue existit: non tamen quod manifeste cōspici possit, à semen deferentibus uasis foratus, sed asper duntaxat ac inaequalis & rugosus: idq; potissimum in posteriori ipsius sede, ubi interdum deferentium uasorum ingressum accurato studio secantes, conspici deprehendimus. Deinde uesicae ceruix, quā per glandosum corpus fertur, distincta ab illo corpore membrana neutiquā est, nam solus glandosus corporis finis communem hic uasinae seminiq; meatum conficit, per reliquum autem processum canalē ille priuatum est corpus, orbiculari musculo statim à glandoso corpore circumdatum, & dein duobus quae penem praecipue constituunt corporibus adnatum. Quae uerō haec penis sint corpora, quum penis persequeretur musculos, obiter cōmemorauī. ubi autem singulorum quae iam complexus sum uisus succincte ascripsero, rursus paulo diffusius ipsorum constructionem (quod ipsorum cognitio manuali artifice, propter crebros quibus homines uexantur morbos, nimis quā necessaria sit) recensero. Quando itaq; haecenus enumerata diligenti sectione aggressus eris, ut singulorum usus tibi praescribatur, minime exiges, quum is attentē secantibus locupletius, ac cum maiori Naturae admiratione occurrat, quā quis prolixē & sedulo exprimere possit. Ex iecoris enim pulmonum lienis & renum constructione, pugnantium inter se autoritatum relicta congerie, doceberis, testium substantiam ingenta sibi facultate, ex materia quam uenae ac arteriae illi deferūt, ac per totum testem (ut uenae per iecur sanguinem) diffundunt, semen efficere: & quemadmodum iecoris caro sanguificationis opifex censetur, ita & hanc testium substantiam seminis procreatricem, paremque hic organorum ac in iecore, constructionem esse. Quemadmodum enim cibos nutritioni aptos ore assumimus, eosq; uentriculo conficimus, & quod confectum est ex intestinorum anfractibus longo ductu in iecoris cauum fertur: ita quoq; optimam sanguinis spirituumq; portionem testium uenae ac arteriae perferunt. non quidem breui aliquo, aut non anfractuoso progressu, uerum longissimo, & innumeris reuolutionibus spirisq; tortuosum & errantem: ut materiam testi praeparatam, seminiq; efficiendo magis opportunam communicent. neque id in unam amplam testibus incisam cauitatem, sed in tenuissimā, eademq; tunica subtili admodum formata uascula, per testis substantiam frequentissima serie distributa. Vt quemadmodum de iecoris carne dictum est, ita & testis substantia facultate sibi insita sanguini & spiritui suis uasculis contentis perfectam seminis naturam impertiat. Atque haec uis in masculis roboris & uirilitalis, in feminis muliebritatis causa existit, corpusq; uniuersum ita alterat, ut id quod neque mas, neque femina per se esset, mas uel femina euadat. Rursus ut in iecore uenae cauae furculi ex portae ramis sanguinem affumebant, atque in illis quoque is perfectius elaborabatur: sic etiam pori meatusq; innumerī, sed gracillimi, paratum à testibus semen in deferentis uasis anfractus testi connatos exporrigunt, ut hinc rursus ex utroque teste semen in eam sedem in uiris deducatur, quā commodē in uterum projici & eiaculari ualeat. Ad hanc functionem conducit, dextri testis uenam à ca-

Glandosum corpus uasorum semen deferentium inferius nem excipiens.

Partiumque hoc Capite describitur constructionis ratio.

Vasorum testis materiae deductionis ratio.

ua

uae caudice sub renum uenis enasci, quo puriorem syncerioremque sanguinem testi offerat. Sic & utraque arterias à magna pariter oriri magnopere expedit, ut tenuioris, impetuque ruentis sanguinis & diuinam quae semini inest animam, spiritum uel infusum deducere. Quippe neminem iam esse opinor, qui in arterijs sanguinem cum Erasistrato non contineri, & seminales arterias nihil praeter spiritum testibus adferre autumet, quamquam etiam & hoc Aristoteli fuerit dogma, seminales arterias sanguine uacuas esse falso docentis. Ceterum à sinistro renis uena, eius lateris testem, ipsius uenam in hoc obtinere Galenus cum alijs Anatomicis omnibus attestatur, ut haec serosum sanguinem semini communicaret, cuius acrimoniae & mordicationis uel in seminis emissionem pruritus, titillatioque in organo multis nervis implicito, concitaretur. Eiusmodi enim hic delectatione Galenus fieri scribit, qualem ex falsis mordacibusque succis scabie laborantibus esse cognouimus, quando illi igne, aut lecti stragulis calefacti pruriunt, scalpendoque succis illis cutem stimulantibus locum dant. Hoc Galeni decretum, & si Anatomicorum uerear multitudinem, parum probabile duco, quum mingentes ex tanta serosi humoris copia pruritu non afficiantur, etiam si rigido ex calefactione pene crebro & praecipue ijs qui calculo uexantur, urinam reddi mouerimus. Quinetiam putridi seminis inuoluntario fluxu laborantes languido & flaccido pene pruritu etiam sentiunt, nulla praecedente penem excelsa faciente causa. Ad haec, qui ex ramicu uitio, aut alia occasione sinistro teste castrantur, coeunt, neque pruritu, neque uoluptate afficerentur: quod falsum esse, indies ab his quibus ramex manu curatur, audimus. Quod uero alij halituosum seminis spiritum ad delectationis causam etiam concurrere testantur, non mihi satis arridet, quum ea pungendi stimulantisque uis spiritui inesse nequeat. Vasis uero à teste semen deferentis ad testem applantatio, nisi tenuissimis & angustis foraminibus, idque intimae testis tunicae interuentu fit, quod uas id durum, ualidum, densum, iniurijsque ferendis pernix fieri oportuerit, testis uero substantia laxam, mollemque: adeo ut prudens Natura hic, quemadmodum etiam nusquam, nulla essentis contraria in unum coegerit, nisi copulam aliquam amicitiae societatisque conciliatricem in medium conijciat. Quanto enim à uale semen deferente, intima testis tunica densitate duritiaeque uincitur, tanto ipsa testes superat, non quidem per uniuersam circumferentiam qua testibus obducitur, sed eo tantum loco, quo uasa seminaria habet adnata. hic enim quam per reliquum corpus mollior existit, & ut dixi, tenuibus foraminibus perforata. in hoc namque potissimum creatur, ut testis substantiae exquisitissimum sit inuolutum. Vas autem deferens semen tot anfractibus, spirisque super testem obuoluitur, ut citius & copiosius à testibus semen assumat, & aliquam quoque elaborationem in ipso semen obtineat. Posteriori uero testis fedi, non autem anteriori uas illud conascitur, ut quum iam semen confectum porrigat, contineat uel, testis autem solum conficiat, tutiori loco uas reponatur, teste propugnaculi loco utens: atque eadem ratione quum uas peritonaeum ingreditur, sub uena & arteria merito occultatur, quod semen sanguine spirituque, ex quibus semen paratur, perfectius contineat. Dextrum uas cum sinistro coit, atque in uescicae uicem ambo insinuantur, ut utriusque testis semen semel, eodemque tempore in uterum projiciatur. Glandulosum uero corpus (quod caudatae simiae obtinent maximum, & instar nubium exterius reuolutum) urinam, feminisque in uescicae ceruice meatum humectare certum est. Et deinde uelut meatum quae per ipsum à deferentibus uasis digeruntur, sicut & uenarum, & articularum, & neruorum uescicae corpori & ceruici distributorum, fulcrum esse, & fortassis etiam semini quandam perfectionem indere, ad feminisque generationem conferre uidetur. Etenim in inuoluntario seminis fluxu laborante, quem Patavi dissecuimus, corpus hoc glandosum quum diuideretur, non minus quam testes ipsos, semine oppletum conspeximus: & si uerum fatendum est, inter dissecandum in nulla penitus corporis parte, tanta seminis uis usquam, atque in his glandulis adinuenitur, quantum uis illae à testium substantia mollitie aequalitateque multum uariant. Ceterum de praesenti glandoso corpore Galeni demonstrationem ad calcem secundi de Semine posita admiror plurimum: qui quum hoc dissectionis imperitos ne prorsus quidem cognoscere, peritos uero uno ore omnes asserere semen illo contineri, dixisset, illorum opinionem improbaturus, hanc saepius inculcatam ueramque & irrefutabilem ab ipso habitam demonstrationem subiecit. Si in glandulosis astitibus (ut interpretis uoce, *ἡσυχίας ἀδλωδίας* ita uertentis, uoce utar) semen gigneretur (periti tamen, quibus glandulosum corpus cognitum fuit, contineri tantum dixerant) excretionem eius castrata animalia appetere. at hanc non uidentur appetere: nullum igitur semen in his gigni perspicuum est. Profecto si Galeni libri de Demonstratione, eiusmodi crebris scatent demonstrationibus, quae ipsi (si modo ausim proloqui) non infrequentes, ac potissimum in qua plurimum Galenus excelluit Anatome sunt, non est quod tantopere eos libros expetamus, illisque ipsos inuideamus apud quos à tincis & blattis nullum

Vasis semine deferentis structura ratio.

Glandosum corpus uescicae collo adnatum.

Galeni Anatomica demonstratio, qua glandosum corpus semini parando non praesse conficitur.

nullum sui usum praebentes, deuorandi asseruantur. Praeter hoc enim quod eiusmodi animalia subinde ut pueri in cassum uenerem appetunt, quo nam pacto quiesco, etiam si tota seminis generationis uis glandosis corporibus inest, testibus ademptis semen ea producent, quando resecti testes uasi ad glandosum corpus semen deferenti nihil exporrigent. Id enim ex sectione certo certius est, nullam omnino deferenti semen uasi cum uenis ac arterijs testium communionem esse, qua semen citra testium opus assumerent, etsi quid tale esset, quod aliquando mihi cum plerisque Anatomicis professoribus persuasissimum fuit, ut scilicet uena & arteria in deferentis semen uasis naturam degeneraret, ex quo uena & arteria illud conformaretur, Galeni demonstratio duntaxat in illis animalibus locum haberet, in quibus industrius castrator testem illarum seminarijs uasis (quod factum est impossibile) ademisset. Quantum uis enim studueris deferentis semen uasis super testem circumactus, & spiras, gyrosque ab intima testis tunica rescindere, id non praestabis, quin uasis pars quae testi adnascitur, aspera inaequalisque & rasa uideatur. Etsi forte in castrando animali huius experientiae studiosis intimam testis tunicam aliqua ex parte diuideres, & tunicam ad seminaria uasa adhuc connata relinquens, solam testis substantiam ex tunica liberares, necessario adhuc pori meatusque seminalium uasorum dirumperentur, quae certo per testis substantiam digerere nouimus. Hoc enim gratia expendenda Aristotelis sententiae, quae testibus nullam seminis generandi uim tribuit, in cane expertus sum: qui bellè quidem conualuit, sed generationi, ut reliqui quibus testes eruti sunt, ineptus esse uidetur. nam hic, ut & illi quoque, obesus admodum & ingenerosior redditus est. Verum ut reliqua taceam, mirum est Galenum non animaduertisse, quum huiusmodi texeret demonstrationem, ab Aristotelis sectatoribus suam demonstrationem, ut testes ad seminis generationem nihil conducere persuaderent, in hunc modum retorquere posse: Si in testibus semen gigneretur, animalia quibus uasa seminaria quae ex peritonaeo elabuntur, uinculo ita essent intercepta, aut praefecta, ut testes in scorto adhuc relinerentur, seminis excretionem appetere. at hanc non uidentur appetere: nullum igitur semen in testibus gigni, est perspicuum. Sed ut glandosum corpus si semen generaret abfectis testibus suo munere, utpote deficiente materia,ungi nequiret: ita etiam testes suum non obirent munus, quum nullus sanguis & spiritus, ipsis iam praefectis uasis, deduci possit.

DE VIRILIS MEMBRI PENISVE

structura. Caput XIII.

PENIS fabricam imprimis ostendunt figurae capitis quadragesimi noni, libri secundi: ut & uigesima figura huius libri, & uigesima secunda, & uigesima tertia.

V A M affabre Natura humanum penem extruxerit, ipsius functiones abundè documeto sunt. Quippe haec quum satius fore duxisset, duos qui commode generationi subseruirent homines procreare, huic quidem ad suscepcionem, alteri potissimum ad seminis excretionem idoneas partes adaptauit. Viro igitur membrum semini in uterum fundendo aptissimum largitus est, quod concubitus tempore uarios ob usus tumidum, rigidum, & erectum prorsus esse oportuit. At si perpetuò tensum & praetogum quoque seruaretur, per totam uitam praeterquam congressus tempore, usui ineptum foret, ac promptè iniurijs non secus afficeretur, quam si quis manum semper protensam circumferret. Quum itaque modo laxum, gracile & breue, modo uicissim tensum tumidumque fieri debuit, laudandus uenit rerum Opifex, qui membrum his uisibus idoneum confinxerit. Penem enim potissimum è duobus corporibus nullam in uniuerso corpore partem (nisi forte papillam) sibi similem nascens, testibus fabricfecit, quae spiritu repleta erigi, produci, & insigniter turgere possunt, & rursus eodem spiritu dissoluto arctari, concidere, flaccescere, breuioraque effici. Non enim aut uenae, aut arteriae, aut nerui existunt: quippe uti docebitur, ex ossibus originem ducunt. non tendines, quum musculorum non sint enervationes. non ut canibus & mustelis ossa, aut cartilagine sentieri queunt, quum laxata remissaque instar ligamenti facile inuoluantur, implicenturque. nec etiam haec corpora ligamenta esse quis uere asseret, quum sensu maxime participant, & forata, cauaque cernantur, & etiam uelut carnea molliaque in ipsorum medio (uti mox audies) euadant, sanguineque nigro secus multo ac ligamenta oppleantur. Quod uero Galenus haec corpora nunquam rescuerit, neque illorum naturam perspectam habuerit, ipsius in decimo quinto de Partium usu orationis series plus satis tibi argumento erit, si modo tauri aut arietis penem uirili contuleris, ac demum Galeni descriptionem illorum animalium peni propinquius, quam hominis conuenire animaduertaris,

Penis structurae ratio.

Potissima penis substantia.

Galeni humani penis fabricam nunquam spectasse.

Penis scius. teris, quod tunc feceris ocyus, ubi uirilis membri fabricam subiunxero: cuius situm Galenus prolixissime & eleganter recenset, quod nimirum citra sectionem is illum non minus lateat, quam hominis digiti, & ad inguina & poplitem inflexus, quibus locis duntaxat hominem a simia Galenus differre perspectu habuit. Atque ut situm in conspectu citra longiorem enarrationem est, ita quoque leui opera colligitur, quam is penis muneribus obeundis examissum quadret, neq; aptius aliquo reponi possit, ita sane ut moles ipsius & conformatio nulli non pateant.

Penis constructio sub cuncta. Constructionem uero ipsius subintrat duo quae illum praecipue efformare docebimus corpora, meatus semini urinæq; communis quatuor musculi ad penis radicem repositi, ac demum uenae, arteriae, nerui, cutis, & quae huic substernitur carnosa membrana, & uinculum cutem hanc cum carnea membrana peni connectens. Ex dextro itaque pubis osse, ubi id crassius & quasi teres ad inferiorem commissuram pubis ossa committentis sedem uisitur, teres quoddam corpus ualidissime principium ducit, ligamenti naturam prorsus referens, quod ab osse nonnihil sursum recedens interno latere aliud contingit corpus, similiter a sinistro pubis osse pronatum. Haec corpora in eum modum inuicem committuntur, ac si utrumque manuum indices internis partibus mutuo iungeres, unitosq; fingeres. Ut enim interna indicum sedes plana, non autem gibba & teres, exterioris sedis modo est, ita etiam haec corpora quae inuicem connascuntur plana sunt, externis autem lateribus & superiori sede teretia inuicem iunctorum digitorum instar, qui simul commissi latius quam profundius corpus ad penis modum efficiunt. Deinde ut inferior sedes dehiscit, ac urinarium uesicae meatus sub se ita porrectum exigit, ac si calamus quo scribitur, inferiori indicum sedi exporrigeres, & indices tibi penis corporum loco, calamus autem urinarij meatus uice essent. Mox enim a corporum exortu ipsis urinaris meatus seu uesicae ceruix subtenitur, ac cum illis ad glandis usque initium in eum modum porrigitur, ut corporum substantiam nusquam ingrediatur: uti in glandis sede, ubi meatus in corporum substantiam duci paulo post audies. Corpora haec in hunc modum enata, simulq; commissae forsum singula oblongum referunt corpus, ex neruea contextum substantia, instar coriaceae fistulae, cuius interior substantia rubra prorsus, & nigricans, & fungosa, & atro sanguine oppleta cernitur, ad eum ferè modum, ac si ex innumeris arteriarum uenarumq; furculis quam tenuissimis simulq; proximè implicatis retia quaedam efformaretur, orbiculatim a neruea illa substantia tanquam in corio comprehensa. Atque haec duo penis corpora ad glandem usque priuatim singula ne ueum retinent inuolucrum, & fungosam hanc substantiam summa diligentia a naturae operum studiose expendendam. Quum autem ad eam usque penis regionem perreperere, in quam glandem efformatura sunt, in acutum feruntur, & carnosa glandis substantia ipsis obnascitur, quae meatus urinæ seminiq; communem non subnatum duntaxat ut corpora illa exigit, uerum cum in se complectitur, meatusq; ambit, qui hic reliquo ipsius ductu amplior efficitur: & rursus suo fine extremo ue arctatur, non secus quam si Natura in coeubitu seminis moram, ac proinde intensiorem pruritum in glande (quam affricus potissimum occasione adauxit) esse cupi uisset. Vnde etiam inuoluntario seminis fluxu laborantes, hac sede plurimum ulceribus infestantur, propter seminis in hac amplitudine asseruati acrimoniam, urinarium meatus impense exulcerantem: qui profluentis urinæ mordacitate, dum urina redditur, in glande insigniter infestatur, non minus sanè quam rigido pene eiusdem meatus sedes inter anum & testes, ubi perinæum nobis uocatum habetur, consistens, grauiter eo malo affectis cruciatur: quod imprimis meatus obliquitatis ac reflexus, & deinde decliuus etiam sedis ratione accidit. Quum enim meatus hac primum sub penis corporibus sursum reflectitur, haecq; sedes humillima est, seminis copia a quo meatus exulceratur, non minus hic quam in glande consistit, ac proinde magis quam in reliqua meatus sede erodit, & deinde erosus meatus quando una cum pene tenditur, solutione unitatis uehementius inibi percipit. Porro uenae ac arteriae ad horum penis corporum radicem accedentes, ab illis deriuantur, quae humilioris illius diuisionis rami sunt, quam uasa os sacrum praetergressa tentare, in tertio libro prodidimus: & quamquam haec uasa ad penis corpora pertingant, uix tamen sectione assequor, quo itinere in corporum illorum cavitatem inserantur, sanguinem illum nigricantem & crassum, quem fungosa corporum substantia plurimum possidet, deductura. Rami tamen cuti haec corpora induenti, etiam ante sectionem conspicui offeruntur, illamq; intercurrunt. Nerui quoque huc plures ab infimis sacri ossis paribus pertingunt, secundum corporum longitudinem diffusi: ac duo tenues in humillima penis sede exporrigitur, unus utrinque ad meatus urinæ seminiq; communis latera. Quinetiam & alius subinde conspicuus est, superior corporum sedi qua haec inuicem connascuntur, expansus. His neruis accedunt membranae uincula, superiores corporum sedem, qua primum sursum ducuntur pubis ossium commissurae

missurae ad eam usque partem necessitia, qua primum penis orbiculatim cute obtegatur. Musculi quatuor penem aduantes, in secundo libro descripti sunt: dum duos meatui urinæ, seminiq; & singulos singulis corporibus exporrigi recensuimus. Adeo ut nihil de penis fabrica modo dicendum super sit: nisi quis Naturam laudare uelit, quod nullum adipem inter carneam membranam & cutem peni obductas interiecerit, quo tenuius, & conuolui implicariq; & extendi aptius inuolucrum peni adaptaretur. Si itaq; humanum penem resecueris, non unum concauum reperies neruum, aut ligamentum a pubis osse enatum, quemadmodum Galenus docuit, sed duo quae descripti corpora: quae non uacua & sanguine indiga, ut Galenus bouum pene delusus male scribit, existunt, sed fungosa illa & ueluti carnea, uti Aristoteles rectè innuit, materia, & plurimo nigricante sanguine instar sarciminum impletur. Deinde ad seminis urinæq; meatus alij non exporrigitur musculi, quam duo illi quos a recti intestini orbiculari musculo pronasce ostendimus. At Arabes adhuc magis admiror, qui tres in pene finxerunt meatus, unum quidem urinæ dicatum, secundum semini, tertium autem illi uiscido humori, quem ab illo glanduloso corpore parari arbitramur, duo uesicae ceruicis initio circumnascitur, quicq; humectum penem subinde reddit uiro impensius coeubitu appetere, quum interim his omnibus unus extruatur meatus. Verum facile existimo hanc sententiam primum ab Arabe quopiam fuisse inuectam, qui penis sectionem aggressus, eiusq; fabricam Galeni placitis non conuenire animaduertens, tres arbitratus sit esse penis meatus, duo quae dixi corpora, & meatus semini urinæq; & dicto etiam nuper humori communem. Quandoquidem si transuersim penem resecas, neq; nigricantem qui inter secundum promanat sanguinem abstergis, profecto singula corpora singuli meatus tibi apparerent, quibus tertius accedit qui uerè meatus est. At expresso abstergo sanguine, fungosa corporum se offert substantia, leui negotio probans corpora illa meatus non esse. Vt cuncta tamen sit, hic Patavij adolescens iuris studiosus, ac nobili Symionum apud Foroiulenses familia natus, mihi familiaris est, qui in glandis apice duos obtinet meatus, unum semini, alterum urinæ paratū. Verum quum quae non nisi rarissime accidunt, hic nequaquam recensenda duxerim, ea quae praeter naturam se habere comperi, non lubens scribo. Quare etiam hermaphrodytorum species, quas aliquot uidi, modo non recensco, generationis non monstruosae mulieris organa nunc persequitur.

DE VTERO RELIQUISQUE MULIERIS bribus generationi famulantibus organis. Caput XV.

PRÆSENTIBVS organis ostendendis seriatim faciunt uiginti figurae
et figurae uiginti, quae illas subsequentes, uti illarum Indices diffuse docuerunt.

omnia uterum (ne mox inter initia aliorum dissectionis professorum dogmatum turbis obruamur) in fundum & ceruicem seu collum perinde ac uesica merito distinguimus: quandoquidem & si illis ambobus ceruice uidelicet & fundo uterus constituitur, unumq; ex illis corpus consurgat, ea tamen situ, forma, magnitudine, constructione, substantia, uasorum insertionem, & exortibus, implantationibus, ligamentis, & id genus alijs, in uteri historia diligenter spectandis, admodum differunt. Ceruix igitur uteri a mulieris pudendo recta sursum sub pubis ossibus, & secundum recti intestini ductum in peritonaei cavitatem tantisper ascendit, donec paulo demissius quam è directo sedis pertingat, qua a pubis ossibus rectorum abdominis musculorum principia pendunt. Inibi enim ceruix in fundum uteri, aut fundus ipse in ceruicem definit, & rarissime altius protenditur, ac proinde humilior fundi pars hic habetur: superioris uero ipsius partis, & laterum sedes pro magnitudine ipsius uariant. Quanto enim maior magisque distensus est uterus, tanto elatius ad umbilici regionem protenditur, atque ad illa magis accedit. Adeo ut nullam peculiarem ipsi sedem circumscribere queam, nisi quod sub peritonaei anteriori parte elatius quam pubis sunt ossa plerumque consendant. In nullis tamen omnino mulieribus utero non gerentibus, fundus sacri ossis initium infimae lumborum uertebrae coarticulatum superat, neq; in illis fundus & ceruix posteriori parte aliud praeter rectum intestinum tangunt, uixq; ipsius etiam uincunt amplitudinem, neque elatissima fundi pars tam alte atq; recti intestini sedes, in coli anfractus ducta prorrepit. Anterior uteri pars uesica habet praetensam, atque hac utero non gerentibus uniuersus fundus obtegatur, uesica nimirum altius illo procedente. Nunquam enim in muliere uterum non gerente, hunc tam alte atq; uesicam uel prorsus inanitam, conscendere animaduerti, nisi fortassis uterum manu apprehensum ipsius pro ducta ceruice sursum traherem. Prout enim hanc in se laxa

Lib. 15. de V.
su part.

Lib. 1. de Hi.
stor. cap. 13.

Vterus in fun.
dum & ceruicem
diuidi.

Vterus scius,
partiumq; uicinarum
contus.

tam finis, aut utero sursum tracto protendis, uteri situm plurimum variabilis. Si tamen ad aperto inter dissecandū peritonæo, uteri situm inquisueris, priusquam illum manu aut demissilius, aut elatius moueas, conspicere illum humilior multo quam elatior uesicæ consistat pars, collocatum, & neuiquam ad sacri ossis initium pertingere, itaq; positum, & ut mox dicā connexū, liberumq; ut sursum ac deorsum leui opera agi possit: quod in uiuentibus adhuc mulieribus indicatu est longè facillimū, si modo fundi uteri os inspicere conatus fueris. Nam leui quaq; occasione ad uteri ceruicis os, fundi os in quibusdā mulieribus, præcipue autē ætate prouectioribus decidisse cernitur. subinde enim adeo deorsum procidit, ut uisum nō fugiat, ac mox in ceruicis ore reponatur. Alijs autem mulieribus alius reconditū prorsus latitat, quod suis membranis uterus superius contineatur, illæq; non laxatæ hunc minus decubere sinant: secus quā in illis quæ sæpius pepererūt, quibusq; uteri ligamēta laxiora euasere. Cuiusmodi uerò hæc uteri sint ligamenta, dicam postea, nunc reliquū de uteri situ sermonem absolutorus. Anterior itaq; uteri pars, uti dicebam, uesica obtegatur: hinc tamen humilima omenti parte in illis interueniente, quibus id sursum uersus lienem non cōuolutum omnibus intestinis obducitur. Omenti enim moles longitudoq; tanta est, ut inter uterum uesicamq; facile implicari, atq; (quod Hippocrates de obelis dicebat mulieribus) uteri os ne apte cōcipiant, leuiter comprimere possit. Anteriori autem uteri ceruicis parti, uesicæ quoq; fundum illic ubi uteri ceruix fundi ipsius est contemina, incumbit. per reliquā enim sedem quasi ad pudendū usq; collum uesicæ (quod breuissimū est) ipsi duntaxat exporrigitur. Verum quia uteri ceruix uesicæ collum longitudine ac latitudine plurimum superat, tota ceruicis uteri pars, uesica, ipsiusq; collo non operata, eam peritonæi sedem contingit, quæ internā pubis ossium regionē succingit. Porro ceruicis fundiq; uteri latera, uasa quæ uterum ad eunt, & membranas illum proximis partibus necientes spectant. Atq; ita uterū ferè in nō prægnantibus habet. In utero autē gerentibus super graciliā intestina sub omento & peritonæi anteriori parte ducitur, illa quoq; quum partui uicinior est, impēsiusq; turget, insigniter opplens. Vnde etiam humilior fundi pars qua is in ceruicē definit, his etiam altius quā in nō prægnantibus ascendit, & uteri ceruix illis mulieribus sursum tracta, ac in longitudinem ducta, pressius quā cæteris arcatur. Quinetiam uterus his non ad amissim (ut alias) mediā, quod ad dextrū & sinistrū attinet, sedem occupat, sed quasi apice elatior in dextrū magis, aut sinistrū, quāuis interim modicè, uergit. Quod etsi plerunq; foetū sexus ratione fiat, nō tamen perpetuū est. Nam mulieres dextram abdominis partem magis prominulam grauemq; habentes, scēminas peperisse cognoui: & etiā in sinistro latere facta tensione, masculos aliquādo progenitos. Cæterum canini uteri, ut & caprini & uaccini, situs, quemadmodum etiam conformatio à muliebris uteri situ plurimum uariat. illis namq; animalibus ceruix uteri ad elatiorē usq; uesicæ sedem protēditur, & uniuersum uteri fundum etiam non prægnantibus elatius quā sacrum os locatur. Muliebris uteri formam uesicæ plerunq; assimilamus, & potissimū prægnantium, quibus ad amissim propemodum uesicæ respondet: quippe illis uteri fundus, ut & uesicæ, amplius admodum magnusq; est: & ceruix, si hanc ad fundi contuleris amplitudinem, angusta. In nō prægnantibus autem ceruicis latitudinem fundi latitudo uix superat: & si ceruicem uel leuissimo conatu dilatāre conaberis, iam eius latitudinem plurimum fundi latitudinem uincere spectabis, quū fundi substantia utcumq; protendenti haudquaquam sequax sit, ac proinde etiam iniqua uteri ad uesicam est comparatio. deinde uesica quod ad latitudinem attinet, exactè orbicularis est: uteri autem fundus non prægnantibus anteriori posterioriq; partibus (ut latior crassior ue euadat) comprimitur. Vesicæ etiam superior pars exacti globi instar paulò minus rotunda est, nam quā uirinaris meatus urinam ē foetu per umbilicum deducens ab ipsa pronascitur, uelut in acutum assurgit. Vterus autem hinc obtusus est, & quartam circuli partem etiam nonnihil erectam, aut nouilunij imaginem refert, non aliter quā si superior fundi pars utrinque obtusum cōstitueret angulum: ut & Arabes insinuarunt, quum formam uteri quadratam dixere. Ab huius enim partis superioris lateribus, uteri fundus sensim, sed modicè interim, arctior redditus, deorsum ad ipsius ceruicis originē fertur: ita tamen, ut totus uterus nō multo fiat prolixior quā latior, ceruice interim instar oblongi meatus longa & tereti. Fundus uteri omni ex parte præterquam in lateribus, ubi uasorum membranarumq; sunt apertæ plantationes, externa superficie læui & æquali & ueluti madente linto absterfa subrubicæq; constat. Ceruicis quoque exterior superficies in posteriori parte ab uteri fundo nonnihil ultra mediam ipsius longitudinem, & anteriori quoq; parte fundo propinquior, læuis & humecta, magis tamen quā fundi superficies candicans conspicitur: per reliquam uerò externā sedem propter aliarum partium adnexus aspera, eorum quæ inuicem adnascuntur modo existit. At interna fundi superficies non prægnantibus æqualis quoq; ac læuis, ut inanitarum uesicarum

Vteri superioris
superficies cuiusmodi.

Fundi uteri
sinus.

cavitas apparet. Sed harum sinus maioribus profundioribusq; rugis oppletur, illius autē pluribus quidem, ac minus profundis, & uisum quodammodo propter continuitatē compressio- nemq; fugientibus, non aliter quā si exactissimè læuis foret. Attamen præter uesicarum cavitatem humanus uterus, ut uirorū scortum, leuem & perquam modicè extuberantem futuram seu tenuissimā lineā instar prominēs tuberculum exigit, secundū uniuersæ superficiei longitudinem & anterior & posterior exporrectū, quasi quoddā sinistra à dextra superficiei interstitium, aut notula quedam censenda esset. Superficies hæc fundi uteri sinus est semen genitale suscipiens, scētinēq; cōtinens, quem nō imperitum uulgo modo, uerum & Anatomicorum sæx non unum enumerat, sed septenario numero eum complectētes, septem matricis cellulas recensent: ac tres quidem in dextra uteri sedem a sculis suscipiendis aptas enumerant, tres uerò in sinistra scēminis dicatas: septimā autē in uteri medio statuūt, illam hermaphrodytis cōsecrantes. Hæc memini me admodū puerum prima dialectices rudimēta addiscentē, in Alberti illius Magni indoctissimo, de uirorū mulierumq; secretis libro, ac in quodā Michaelæ Scoto non minus sectionis eiusq; quam proficitur physiognomiae indocto, quā barbaro legisse: & etiam apud lurreconsultos eiusmodi loculos describi, cum aliās sæpius, tum maxime ab utriusq; iuris cōsultissimo literatissimoq; uiro GVILIELMO MARTINO STELLA cognato meo, ut cæterarum disciplinarū, ita quoq; Naturæ operum mire studioso didici, quando prolixè de formatione, ac quo potissimū tempore perfectus is dici mereatur, & diuini Hippocratis nostri suffragio partum septimestrem perfectum esse asserentis, colloqueremur. His accedit præter Nicolū Gentilem, & alios plerosq; eius cohortis homines, Mondinus, Alberti, & reuera scētinē illius meritisimū comes, quālijs ipsius de uteri formatione commentis, à placitis scholasticorum theologorum (quibus frequentior de genitalibus & semine quā medicis disputatio est, quosq; quum generationis organa in scholis ostendimus frequētissimos habemus spectatores) declinare ueritus, septem sinibus uterum distinctū esse adiecit. Quos quibuscumque imaginatos fuisse, non fat uisum est, nisi rursus septem illos sinus scērobes uel, seu fossulas decem rugosos inflexus obtinere astrueret, ut scērobiculi septē, rugæ uerò septuaginta essent. Atq; hinc totidem foetus simul concipi posse pleriq; autumant: parū per leuem in horum inuēto, multo etiā minus in brutorū, quæ plures foetus plerunq; simul utero gerunt, dissectione uersati. Vnica enim duntaxat in uteri fundo est cavitās, latior quidem & altior quā profundior, cuiusmodi etiam uteri fundi formā esse retulimus. Cavitās hæc seu sinus, in humilima sede iuxta fundi foramen, pro illius foraminis amplitudine angustior est, deinde secundū uteri formā sursum dilatatus, in elatiori sua sede uelut in duos cessat angulos, ad elatioris uteri partis latera cōscendētes, quæ uelut duos obtusiores efformare docuimus angulos. Media enim sedes elatioris sinus partis non tam altè atq; latera ipsius cōscendunt, uteri substantia deorsum hinc quasi septum aliquod, in suam amplitudinē spectante. Hunc sinum in non prægnantibus talem semper adinueni, ut plurimum uiscido quodā & subalbo mucō illitum, & læuem quidem, uti dicebā antea, & inconspicua propemodum futura, seu extuberantiori lineā interfunctum. In angulis illis aut in superioribus ipsius apicibus rugosiores, ac omnino illi cavitati similem deprehendi, in quam defertur semen uasa in uirīs inseruntur. Nullus enim hic in inuolutario seminis fluxu, seu albis, ut uocamus, menstruis non laboratibus, manifestus occurrit meatus: quemadmodū neq; in uiro aliquis conspicitur, nisi ex uase semen deferente stylum acutiorē secundū uasis insertionem ui intrudamus, atq; secus quā secundū naturam habet meatū dilatemus, etiam si uaccis interim leui negocio stylus ex uteri amplitudine deferenti semen uasi indatur. Quinetiam non prægnantibus in sinum hunc nunquam arterias aut uenas prominere obseruauimus, eorū capitulorū instar extuberantes, ex quibus sanguis ē uenis ad anum pertinentibus in hæmorrhoidum uitio effluxurus est. Nec sinus quoq; aliquos in nō prægnantis uteri sinu intuitus sum, illis similes quos in sepiarum & loliginum & loliorum promulcidibus cernimus: qui eiusmodi sinus sunt, ac si ceræ medias pīfas impressiles, uti caprarum & uacarum Galeni ostendunt uteri, quemadmodum in Capite quod priuatim acerbulis dedicabitur, diffusius ostendā. Ad hæc, uenam aut arteriam quoq; non extuberantem, sed nullo penitus pacto uisui sese offerentem in hoc, ut neq; in uentriculi aut intestinorū cavitates terminare, in non prægnantium mulierum uteris cōspexi: imò fundi sinus cōtinuo colore inter rubrum ac pallidum medio perfusus spectatur. Hæc quidem interne fundi superficiei sinus uel, cuius tractatio ad uteri formā spectat, est descriptio. Interna autē ceruicis uteri superficies magna ex parte uaria est, quū cōtinuet enim, neq; aliās distenditur, undecunq; rugosa implicataq; est, ac in se cōcidit: si uerò admodū distēditur, exactè læuis & lubrica secundū uniuersam ipsius longitudinē, præterquam ad eam partem, qua in pudendum terminatur, apparere potest. Hic namq; perpetuò præter laxos implexus cuticulares illas

Figura
C, D.

Fig. 10.

Fig. 11.

Fig. 12.

Fig. 13.

Fig. 14.

Fig. 15.

Fig. 16.

Fig. 17.

Fig. 18.

Fig. 19.

Fig. 20.

Fig. 21.

Fig. 22.

Fig. 23.

Fig. 24.

Fig. 25.

Fig. 26.

Fig. 27.

Fig. 28.

Fig. 29.

Fig. 30.

Interna ceruicis
superficies
cuiusmodi.

carunculas tuberculaque non aequaliter omnibus mulieribus propendula adipiscit, quae vixit
 Graeci uocant. Ad haec, in anteriori ceruicis sede paulo supra pudendum, ubi uelut collum ipsi in-
 ritur, non ad amissum aequalis est. Nam utrinque ad insertionis latera, tenuis uteri ceruicis portu-
 la excreuit, in ipsius amplitudine propendens, ac illis membranis processibus forma perquam similis,
 quos urinae in urinarios meatus uelutica, & bilis ex duodeno in deferentem illam meatum, regressum
 prepedire inuimus. Haud secus quam si uteri ceruix urinam admitteret, penduli uero processus
 urinam aut aliam materiam in ueluticam collum regurgitare prohiberet. Praeterea uteri ceruicis amplitudo
 toto ipsius ductu non angustatur, & eiusdem est amplitudinis quae fundo continuatur (si modo am-
 plior distenditur aptior inibi non sit) ac quae in pudendum cessat. Verum in huius amplitudinis fine
 seu elatiorē sedem, fundi orificium prominet, nusquam ceruicis latera suo mucrone contingens,
 neque propter ceruicis contractionem aut distentionem mobile. Porrigitur enim ex humillima fun-
 di sede in hanc ceruicis regionem, uteri substantia obfusoris in pene glandis modo, cui transuersa
 fissura seu foramen inest, quod uteri aut fundi ipsius os uocari solitum est: quemadmodum mulie-
 bre pudendum, ceruicis uteri os nuncupamus. Verum ut hoc non distentum alioquin secundum
 corporis rectitudinem ductae sectionis modo conuict, ita quoque illud transuersa, at non perpetuo
 aequali. Praegnantibus enim rugosa est admodum, & perquam angusta, ut specillum nisi ualidius
 impulsu uix admittat. Quae nuper pepererunt, ampliorem hanc sectionem, minusque contractionem
 rugosam ue possident: non praegnautes autem, medio habent modo. Quod uero, quoties fundi
 orificium distenditur ac dehiscit, ut & ceruicis orificium, orbiculare fiat, manifestum esse, etiam si non
 dicatur, arbitror. Aperitur autem in coitu non semper quidem, sed quum uirile semen appetens, id na-
 turali motu fugendo alligit, & quando uterus non concepturus, uirile semen una cum muliebri
 semine iterum eructat, aut in pollutione, uel affricu muliebri duntaxat semen exernit. Nequaquam
 enim distenta uteri ceruice, simul quoque id perpetuo recluditur, haud enim decuisset infatigatae
 mulieris arbitrio, etiam post conceptum uenerem procaciter nimium desideratae, orificium illud
 subijci. Ut interim praeterea quanta successione speciei noxa, mulieres subinde genitura praeter
 sententiam non referuaret: quantaque licetia nullo habito conceptionis metu, maritis parentibusque
 imponerent, si modo fundi orificio Natura musculos arbitrarij motus opifices elargita fuisset,
 idque ita ac ceruicis uteri fundi orificium semper aperiri potuisset. Quam inepte uero & falso ple-
 riq; fundi orificium penem in coitu excipere, illumque in uteri sinum inferi scripserint, praeter alia,
 corporis quoque relectio luculentissime testatur. Porro in partu quum toto tempore quo uterum
 gessit mulier, ad amissum contractum oclusumque fuerit, adeo aperiri, extendi, remitti, ut foetus
 hac prociat, scimus quidem, & audientes stupefcimus: at Naturae miraculum nimis quam segniter
 admiramur, summi rerum Opificis prouidentiam hymnis parum celebrantes. Ad uteri quoque
 formam ipsius cornua spectare uidentur, quae Herophilus in mulieribus opportunissime iam
 nascentibus bouum cornibus assimilauit. Quemadmodum enim uitulorum capita utrinque qua
 pronascentur cornua, extuberant: ita etiam superior uteri pars, quam quartae circuli parti com-
 parauimus, utrobique ueluti in duos obtrufos definit angulos, quare uera ueteribus Anatomicis
 hominum cadauera secantibus cornuum uice habebatur, ualorumque semen muliebri deferentium
 insertionem excipiunt. Neque hic quenquam Galeni studio sum (uti sane omnes qui Medicinae
 nomen dedimus oportet esse studiosissimos) mihi ob pleraque illius dogmata obstrepere uelim,
 atque alias uteri partes requirere, quas cornu accuratius assimilari cupiat, priusquam sedulo Galeni
 loca in libris de Partium usu, de Semine, de Vteri refectione, expendere, atque uaccinum uterum
 muliebri, ac demum Galeni scripta ambobus uteris cotulerit: ut tandem doceatur, Galenum, ne
 per somnium quidem muliebrem uterum unquam inspicere, ut uaccinum duntaxat, & caprinum
 & ouillum, in super ipsum in libris de Partium usu aliorum Anatomicorum placitis nixum esse, ac
 proinde uterum illic uerum (quamuis interim obiter) descripsisse, in libro autem de Vteri refectione
 humano capiti equinam ceruicem adiecisse, atque ex uaccino utero & muliebri chimeram texuisse,
 quum uaccini uteri descriptionem cum aliorum dissectionis professorum scriptis permiscet. Si
 itaque quis naturae operum studiosior, Graecorum imposturas uidendi cupidus haec diligenter praes-
 titerit, uaccini uteri cornua ad eum modum habere spectabit, ac si dextrum sinistrumque decre-
 piti arietis cornua radicibus, ac internis lateribus linteo simul committeret, ac cornuum radices uac-
 cino utero, quae is ipsius ceruici continuatur, assimilaret, cornuum uero apices uteri apicibus con-
 ferret. Haec profectio diffusius explicatiusque prosequeretur, nisi cuius promptum esset macellum
 adire, uaccinumque uteri situm, formam, magnitudinem, aliaque in partium fabrica ad amissum contem-
 plananda, intueri: aut si grauius sit parumque deceat macellum accedere, leue omnino est iubere uac-
 cinum uterum adferri, ut tanti auctoris sensa intelligatur, ac muliebri utero casu oblato, obseruari,
 quam concinne Galenus caprinum uaccinumque uterum, non autem humanum depinxerit, ac demum
 expen-

Fundi uteri ori-
 ficium cuius-
 modi.

Vteri cor-
 nuu.

Galenus huma-
 num uterum nun-
 quam inspec-
 xisse.

Uterus
 figuram
 in
 puer.

expendatur qua ratione tot cotrouerfiae inter praecipuos uiros fuerint cotitatae, quod cuius ani-
 malis partem deferberent, non expresserint, ipsique arbitrati sint hominis membra illorum ani-
 malium membris conuenire, quae illi potissimum sectioni accommodare solent. Atque si quis haec
 attente examinauerit, facile iudicabit, quoties oratio alioquin satis proluxa mihi interurban-
 da esset, si perpetuo quado a Galeni placitis studio & sciens reclino, adijcerem, aut etiam rationem
 semper cur id faciam adderem, ipsius loca simul prolixè adscribes. Sint itaque muliebri uteri cornua
 dicta iam antea obtrufi anguli, caprinum uero & uaccini & ouilli uterorum cornua apices illi arietum
 cornibus undecumque simillimit: aut non apices solum, sed fundi uteri in illis animalibus tota pars,
 quam gemina esse, et si longo intervallo connexa inuicem sit, postea dicam. Quandoquidem Galenus
 alibi etiam totas eas partes cornua nuncupauit, quum ex quorundam etiam ueterum sententia in cor-
 nibus fecus coplecti doceret: quod non ita inepte de illis animalibus prolaturum est. quemadmodum
 multo adhuc rectius de canibus & fuis, qui uterum statim a fundi ipsius orificio, ita in duas
 partes diremptum gerunt, ac si indicem a medio maxime diduceres, illosque digitos uteri partes
 esse fingeres, quae in non praegnantibus recta quodammodo ducuntur, & in apice mucronem ue sen-
 sim non secus definunt, quam si recta, non autem obliquata essent cornua: in utero autem gerentibus
 quasi arietis cornuum modo, & haec quoque inflectuntur. Porro ne latius expatiatur oratio, eorum
 animalium uteris neglectis, nunc muliebri uteri magnitudinem aggrediamur, quam modo antea
 in sitis uteri descriptione uterique expressimus, neque fundi quoque moles magis quam uentricu-
 li apte describi potest, ut qui pro cotenti foetus seminis ue quantitate distendatur, cotrahaturque.
 Praeterea idem quoque de ceruice censendum est, quae modo uarie coplexa rugosaque conuict,
 modo in coitu (quauis non semper aequè promptè) pro penis, in partu autem pro foetus mole, di-
 stenditur. Et quemadmodum latitudo ceruici eadem non est, ita quoque neque longitudo. nam nobis
 uterum inter dissecandum attollentibus, in miram longitudinem ceruix porrigitur. adeo ut non
 minus ridiculum sit, uteri ceruicis longitudinem uel latitudinem, quam penis describere: quanquam &
 is minus adhuc quantitate quam illa differat. Quinetiam uteri ceruix pro mulieris libidine turgi-
 dior, angustiorque & directior (praeterea quod alijs natura sit strictior) efficitur, ac proinde etiam
 haud miror omnes quodam digitorum numero eius longitudinem describere aggressos, inter se
 pugnare, & hunc a pudendo ad fundi sinum undecim, illum duodecim, istum plures, alium pau-
 ciores digitos enumerare, & quod omnium absurdissimum est, parem cum non praegnantibus fundi
 longitudinem atque ceruicis statuere. Praeterea uterus in eum modum a peritonaeo ligatus pender,
 ut ipsius fundus sursum & deorsum plus minus in coitu seleducere, ac ad penis summum tanquam
 animal quoddam, ut & Plato dicebat, dehiscere possit. Quamquam interim uetulis, & ijs quae saepius
 pepererunt, aut rudius ab obstetricibus in secundarum euulsione fuerint tractatae, fundi os in pu-
 dendum quasi depredat, ac proinde breuissima implexaque in illis ceruix uidetur, quam inter secundum
 sursum tracta, aut alias in uiuentibus intro protrusam, insigniter producere integrum est. Quod
 autem puellis uteri fundus minor sit, quam illis quae iam diu coiere, aut aliquando uterum gessere,
 etiam alijs proditum est Anatomicis: quamquam in his omnibus testium fere modo ita fundus uariet,
 ut nulli ipsius molem, quemadmodum neque uelut etiam, priuatim circumscribere queam. Vigesima
 septima tamen praesentis libri figura, eam uteri magnitudinem exprimit, quae frequenter in non
 praegnantibus, & praecipue in huius anni cotsectione Patavij occurrit. Fundus enim multo mi-
 nor est, quam dissectionum rudis sibi facile persuaderet. Quod uero Anatomicos professoribus,
 etiam menstruae purgationis occasione, fundi uteri magnitudinis differetia ponatur, legi quidem,
 quando uterum sanguine turgentem, & paulo post menstruum sanguinem repurgatum, grandio-
 rem illo esse docet, qui nuper uniuersum sanguinem, quem mensis intervallo asseruari sensim arbitra-
 mur, excreuit. Verum hac ex parte nunquam mihi se obtulit uteri differentia, & de sanguinis illius
 collectione purgationisque suo loco ad praesentis Capituli finem quaedam subiiciam. In uteri etiam sub-
 stantia, non minus quam in describenda ipsius magnitudine, dissectionis professores grauius
 dissentiunt, atque adhuc multo magis in ipsius tunicarum numero, & deinde in uenarum articularum &
 neruorum uteri ortu & implexu. Mihi (ne illorum fallis ac imaginatione plerumque cotactis dogma-
 tibus enarradis prolixè haream) non praegnantium fundi substantia cospicitur neruea, membranae ue,
 sed crassa admodum, compactaque, neque nimis dura, & non ad amissum, ut caetera quae generatim
 neruosa dicuntur, candicans, sed carneum aliquid praesefers. Quod autem in praesentia neruosa
 substantia, non quae frequenter cerebri aut spinalis medullae neruis intertextitur uocetur, sed eam
 neruorum materiam, quae ligamentis, tendinibus, ac illis qui propriè nerui nuncupantur substantia
 (quamquam non uirtuti) respondet, neminem ambigere reor. Haec uteri substantia, aequalis duritia, con-
 tinuataque passim est, nisi fortassis ad fundi foramen paulo durior collectiorque euadat. In exteriorē
 huius substantiae superficiem, uenae obscurae, gracilesque, sed admodum frequenter integro adhuc ute-
 ro excurrere uidentur, quae inter internam externamque uteri tunicam porrigunt. Sunt enim duae uteri
 tunicae,

In lib. de Ser-
 uatione ueteri.

Muliebri
 uteri magni-
 tudo.

Vteri fundi
 substantia.

Vteri tunicae.

tunicæ, exterior una quam à peritonæo, ut & uesica ipsa cæteraque quæ illo ambiuntur, insigniter ualidam ac crassam obtinet. Hæc principiū ducit à membranæ uasæ uterū accedente continen-
tibus, utrumque peritonæo cōmittētibz. A peritonæo enim quæ uasæ ipsi cōnascunt, quæ à ma-
xima uasorū^{h 24 fig. O.} distributione supra sacri os facta, uersus crura tendunt, ipsius peritonæi partes
processus uel enascuntur, illis membranæ substantia formæque similimi, quæ mesenterii efformant,
Sunt enim hi processus instar duarū tenuium membranarū in ipsarum medio uenas & arterias
deducentiū, & multo adipe oppletarū. Atque tales membranæ à peritonæo utrinque procedūt,
quæ toti ceruicis & fundi uteri lateribus ad eum modū cōmittunt, quo cauæ intestinorū Ana-
tomis uocatæ parti mesenterii^{h 25 fig. m.} applatari docuimus: & quemadmodū mesenterii intestinis
tertiā obducit tunicā, ita etiā hæ peritonæi membranæ utrobique uterū accedentes, in secundā ipsius
degenerant tunicā, longè crassiorē^{h 26 fig. p.} ea quam mesenterii intestinis offert. quod scilicet quatuor
peritonæi portiones, utrinque nimirū duæ, eam efformant, quum intestinorū tertiā tunicā duæ
tantū membranæ constituant. ueluti & in canibus & subis accidere uidemus, quibus ambæ
uteri partes instar intestini sunt, singulæque suo duntaxat latere ad peritonæum in lumborū re-
gione colligant: quū unicū & simplex muliebris uterus utrobique peritonæo connectat. Porro
præsentis tunicæ crassities ob hoc duntaxat nō tanta est, quod tot peritonæi partibus cōstituatur,
sed quia hæc in cōtracto, neque grauidō utero impenitē collecta compressa est, uti & modò de
interna dicturus sum. Interna fundi uteri tunica ipsi peculiaris ac propria est, neque à peritonæo
pendet, & quæ prius narrata est uteri substantiā constituit. Hæc tunica in non prægnati utero
(quem donec aliud subiūxero, subaudi uelim) crassitie omnes reliquorū corporis organorū
tunicas, ut tres^{h 27 fig. p.} uentriculi & intestinorū simul etiā implexas, uincit. Ipsa tamen omni ex parte
non pariter crassa uisitur. Vbi enim fundi efformat^{h 28 fig. p.} orificiū, crassissima est, & paulo quàm alibi
compactior: deinde etiā in^{h 29 fig. p.} media sede superioris fundi partis crassa quoque est admodū, & ut in
sinus uteri enarratione dicebā, in ipsum quasi sinum extuberans. Cæterum quæ uterū in obtu-
fos^{h 30 fig. p.} angulos definit, semenque deferentia uasæ excipit, hæc tunica tenuior, minusque secantibus
spissa, quàm in reliqua parte occurrit. In lateribus autem & anteriori & posteriori sede pariter
crassa uisitur, adeoque compacta, ut nihil præter ipsius substantiam citra fibrarum quibus abun-
dat distinctionē, utcumque eam disseces, intueri liceat: facileque hallucinari illos intelligas, qui hanc
uteri tunicā geminā esse uolunt, in dextris quidem unā, in sinistris uerò alterā, quasi utriusque ma-
nus cōcaua simul ex opposito iungeres, ac singulas manus singulas esse tunicas fingeres. Adeo
enim Galeni locus in libro de Vteri sectione ualuit, ut in dissectione peritiores, eum legentes,
uterique dein constructionem inquirentes, suoque sensu derogantes, illum geminum, etsi non sit,
descripserint. quod profecto nō accidisset, si^{h 31 fig. p.} uaccinum caprinum uel uterum diuisissent, quem
inibi, non uerò muliebrem, Galenus describit. Si enim exquisitè uaccinum aggrediaris, &
partem ipsius quæ ab uteri ceruice ad eam usque sedem habetur, quæ is primū in arietis cor-
nua duci conspicitur, tunica liberaueris, quæ à peritonæoeducta toti huic uteri parti commu-
nis, simplexque existit, mox interna uteri tunica in cōspectu erit, non unica quidem, uti exterior,
sed gemina, utriusque scilicet uteri partis una peculiaris. quippe tunica exteriori ablata, uaccini
uteri pars, quæ prius unica cernitur, ita gemina est, ac si indicē cum medio simul iunctum con-
spiceres: aut ut de cornibus arietis dicebam, duorū cornuū radices internis lateribus inuicem
committeres. Neque solum id Galeni nomine in uaccino utero expendendū uenit, uerū etiam
externam utrorumque fundi uteri partium communem tunicam ab interna, quæ singulis uteri
partibus peculiaris est, adimens accuratè, obseruabis non oscitanter spectandum uenarum ar-
teriarumque^{h 32 fig. p.} implexum, inter internam externamque tunicas consistentem: sed adeo internæ con-
nexum, ut eius connexus gratia internam uteri tunicam Galenus uenosam (uti sanè est) appel-
landam duxerit. Verū interim muliebris uterus^{h 33 fig. p.} substantia adeo compacta constat, ut uix ue-
næ capillorum modo tenues appareant, neque interna tunica non prægnantibus uenis cōspi-
cuis intertexta cernitur. At de uteri uenis & arterijs paulo post agetur, & nunc internæ tunicæ
quæ in muliebris uteri fundo simplex, uti diximus, est, fibræ explicandæ ueniūt. Triplici namque
fibrarum genere intertextitur, ac rectas quidē intimas exigit, sed eas nō ita numerosas. Extimas
habet orbiculares, transuersas uel rectorum copiam utcumque uincētes. At medias, quæ oblique
sunt, possidet plurimas, easdemque robustissimas. Atque hæc omnes in his quæ utero aliquandiu
gesserunt, non secus quàm in uesica flatibus turgida cernuntur, in hisque omnia iam emutatur.
Venæ etenim ac arteriæ uterū adeuntes magnæ admodū & cōspiciuæ sunt, ac interior uteri
tunica tanto tenuior rariorque, & magis neruea uisitur, quanto magis uterus ipse in magnitudi-
nem promouit. Neque amplius exanguis aut nullis consta uenis apparet, uerū magnæ fre-
quentesque uenæ eam intertextunt, ad internam ipsius superficiem usque ad^{h 34 fig. p.} secundas uidelicet,
admodū dilucidè procedentes: ac denique (ut semel dicam) in utero gerentibus omnia à nō præ-
gnan-

Libro de V-
terifsectione.

Interioris tu-
nicæ uterif-
bræ cuius-
modi.

Prægnantiū
uterus cuius-
modi.

gnantibus plus minus emutatur. Ceruicis porrò uteri substantiæ aliquid cōmune cum uirili^{h 35 fig. p.} pe-
ne Natura elargitur, eam dico qua duo penis corpora & glandem præcipuè formari diximus.
Quemadmodum enim illa in uolucro inter neruū carnemque substantia medio conformantur,
quæ alia fungosa spōgiosaque oppleta esse diximus substantia, sic quoque & ceruix uteri carnea ner-
ueaque constituit tunicā, eiusmodi etiā substantiæ fungosæ nō nihil possidēte. Atque huius substan-
tiæ beneficio uteri ceruix penis modo muliere uenerè appetēte extuberat, pudendique ipsius col-
liculi (quas & alas alij uocant) ac cuticulares illius caruncule extrā prōminent, ceruicisque ampli-
tudo penè amplexura, arctatur, & quod ad rectā uirilis seminis eiaculationē sat est dirigitur.
Atque hoc parū cæteri animaduertent Anatomici, ceruicē uteri multis & orbicularibus muscu-
lis intertextā, non aliter ac^{h 36 fig. p.} uesicæ sit ceruix, fingētes. Quod & si in plerisque mulieribus concubi-
tus delectationē fortassis auget, & ille cōstringentiū arctantiūque medicaminū uim nostris offi-
cinis relinquerent, nimis tamen uoluntariā uim Natura genitalibus indidisset, & nescio quo
pacto penem plus satis uteri ceruicis arbitrio subiecisset. At nō præterierunt Anatomici, cerui-
cem in puellari ætate delicatorem mollioremque esse: contrā in prouectioribus, & ijs quæ fre-
quentius pepererunt, callosiorem temporis successu reddi, ut etiam cartilagini asperæque arterie
illam in uetulis subinde assimilent. crebro enim congrementium attritu, partiumque exeuntium
collisione ceruix occalescit: & frequenti astringentium lotionē, assidueque mensum fluxu, haud
secus indurefcunt, quàm ob continuum acremque humorem defluentem ulcera ad fistulas per-
mutari consueuerūt. Venæ & arteriæ ceruicis insertæ non prægnantibus manifestiores mihi
semper uisæ sunt, quàm fundi, at diuersum utero gerentibus accidere certum est. Vteri autē ue-
narum arteriarumque seriem unā cum seminalium uasorum constructione iam opportunè subij-
ciam, ut deinde uteri connexu quoque sermoni addito, uniueris ipsius fabrica absoluat. Mu-
lierum testes uteri accumbunt lateribus, non prægnantibus quidem paulo elatius quàm fun-
di superior pars consistit, utero autem gerentibus eandem certè sedem occupant, at quo magis
uterus extenditur, eo inferius quàm ipsius summum habetur, ad latera illius^{h 37 fig. p.} accumbere appa-
rent. Innituntur autem peritonæo ea parte, qua illum ossa sacro committuntur, omnino laxi,
neque aliter quàm seminalium uasorum beneficio peritonæo connexi. Hi uirorum testibus mi-
nores multo sunt, forma autem oblongiores, & secundum latitudinem minus rotundi, & qua-
silationes quàm spissiores effici deberent, anteriùs posteriusque depressi. Externa superficies inæ-
qualis, ac haud secus quàm multæ eademque exiguæ unā colligarentur glandule, multis inæqua-
libus tuberculis oppleta uidetur. Substantia quippe non constant, ut uirorum testes, molli, ac
innato sibi humido læui, continua & æquali: uerū duriori, mesenterijque ac^{h 38 fig. p.} inferioris omen-
ti superior pars consistit, corpori non ablimili, & præter exiguos uenarum ac arteriarum in ip-
sa consistentes plexus, sinuosa cauæque. Habent enim mulierū testes intus præter uasæ sinus quos-
dam tenui aqueoque humore plenos, qui prius non læso teste, sed ui compresso, ac inflato uesicæ
modo crepante, in miram altitudinem inter dissecandum non secus quàm ex securigine qua-
piam exilire solet. At huiusmodi sinibus nulla peculiaris est forma: inæqualis enim, ut exterior
ipsorū testium superficies sunt, & nō unus, sed plures, neque illi semper ijdem uisuntur. Hæc testium
substantia membraneo inuolucro undiqueque circūdatur, quod ipsi ualidissimè adnascitur. Atque
hoc quidem durum est: sed tenue & longè^{h 39 fig. p.} illi inuolucro quod uirorum testes proximè ambit,
duritia & crassitie cedens: neque adeo promptè à testium substantiā inter dissecandum separabi-
le, & sui testis substantiæ magis participans. Præsens inuolucrum mulieribus eundem quem
uiris usum præstat. Seminarijs enim uasibus excipiendis aptum est, testiumque continet substan-
tiam. Præter hanc tunicam mulierum testes nullum exigunt inuoluerū, nisi quod in ambitu
peritonæi membranei processus seminaria uasæ continentes, & uespertilionū alis longè simili-
mi, testium mediā duntaxat partem integunt, non autem ut^{h 40 fig. p.} exterior uirilis testis tunica, pror-
sus induunt. Seminaria uasæ mulieribus similiter ac uiris^{h 41 fig. p.} duæ sunt arteriæ, & totidem uenæ,
parem omnino cum uirorum uasibus ortum sortitæ, at progressu distributionisque serie differen-
tes. Dextra enim uena ac arteria, quemadmodū & alterius lateris uasæ, à primo ipsarum ortu
dextrorsum peritonæo, ut in uiris, firmatæ, ad sui lateris testem descendunt, ac cum primū arte-
ria uenæ^{h 42 fig. p.} cōmittitur, ambæ inuicem, ut uirorū^{h 43 fig. p.} uasæ postquam aliquouisp^{h 44 fig. p.} è magna peritonæi ampli-
tudine exciderūt, implicari inuoluique incipiunt: non quidē uniuersum ipsorū corpus in implica-
tionē absumētes, uerū^{h 45 fig. p.} mediā sui partē uena ac arteria in superiore sui lateris fundi partē deri-
uant, multiplici sobole in uteri fundum excurrentē. Quod uerò ex implicationis initio reliquū
est, paulatim magis magisque, ut in uiris, inuoluit, uaricosumque illud corpus efformatur, sua ba-
si elatiori testis parti adnatū, & similiter atque in^{h 46 fig. p.} uiris ramos in testis substantiā, & illū ambiens
inuoluerū diffundēs. Deinde uas semē deferēs secundū testis corpus, ut in^{h 47 fig. p.} uiris habet: quan-
magis testi orbiculatim, quæ in posteriori solū sede aduoluit. Ab interna enim sede basis uaricosi

Ceruicis uteri
substantia.

Mulierū te-
stes cuiusmodi.

Testium inuo-
lucra.

Seminaria ua-
sa mulieribus
cuiusmodi.

corporis incipies, externo testis lateri, & deinde inferiori ipsius parti & nonnihil interno quoque lateri adnascitur, haudquaquam tot inuolutionibus, quae testis adnascitur, ac uirile uas donatu. Porro a testis nonnihil sursum ascendens, & testis non amplius adnatum, reuolutiones eas instar uermis aequaliter procedentes amittit, ac teres planumque instar nerui in uterum et trahendo ductu fertur, in media cornu dextri sedem inferit. His organis per me quidem libebit quous nomina imponere: ego autem quoniam uirorum organis forma substantiaque correspondent, eadem nomina illis, quae his indere inter ostendendum soleo, cum Aristotele, num semen haec quoque organa, ut in uiris, num uero duntaxat ad uoluptatem quendam preparant humorē, non admodum contentens.

Vteri uenae ac arteriae.

Porro haec uasa pinguis, quae inter dissecandum omnia obliterare solent, membranis a peritonaeo natis suffulta tuto porriguntur. Caeterum praeter nuper commemoratas uteri uenas & arterias quae a seminalibus uasis principium duxerant, aliae multo insigniores a caua & arteria magna post illarum supra sacri ossis initium diuisionem accedunt. Postquam enim ea uasa primum in duos insignes truncos diuiduntur, & hi rursus singuli in duos insignes, sed amplitudine impares ramos dissecti sunt, unum quidem qui maior est, ac per inguina erus accedit, alterum uero humiliorem minoremque, cuius finis per pubis ossis foramen elabit, uteri uenae ac arteriae oriuntur, a minoribus humilioribusque secundae illius diuisionis ramis pronatae. Rami itaque in dextro consistentes (ut qui in sinistro sunt quoque) insignem porrigunt propaginem: uena quidem uenae, arteria autem arteriam: quae simul accumbentes, dextrum uteri latus propter fundi orificium accedunt, ubi in multas scillae lobos, quaedam sursum in humiliore fundi sedem exporrigunt, quaedam per uteri ceruicem deorsum digerunt, nonnullas etiam uesicae impartientes. Quae uteri fundum accedunt, non pregnantibus quodammodo graciliores & pauciores apparent, quaeque ceruici & potissimum iuxta tundi os implicantur. Neque ut quispiam arbitraretur ab his uterum accedentibus uasis, uenae & arteriae originem ducit, quae secundum rectos abdominis musculos sursum ferunt, illis quoque uasis quae ad peritonaeum ossis posteriorē exporriguntur sedē, communes sunt, nam haec ortum sumunt a praecipuis uasis per inguina in erus deductis, a quibus etiam furculi pronascunt, muliebres pudendum colliculosque ipsius accedentes. Vnde cum praesentibus uteri uenis ac arteriis ab ossis sacri neruorum partibus utrinque etiam nerui deducunt, tenuibus furculis potissimum in uteri ceruicē, & circa humiliorē fundi sedē excurrentes, ramosque etiam uesicae promittentes. Ad elationem porro fundi regionem subinde neruuli perque graciles diffundunt, a sexti neruorum cerebri paris ramis deducti, qui costarum radicibus exporrigunt. Verum ut hi neruuli praetenuis albicantesque sunt, & pinguis membranis suffulcuntur, ita quoque inter dissecandum difficulter occurrunt. Atque ideo nunc propemodum manifestum esse arbitror, quas partes uterus tangat solus, ac quibus alligetur & adnascatur. Anterior enim posteriorque & superior fundi uteri regiones nullas quas contingunt partibus adnascuntur, latera uero conascuntur, membranis uasa utero deducuntibus, & uterum peritonaeo ualide colligantibus, exteriorēque uteri tunicam producentibus, ac demum carneis illis fibris intertextis, quae duos efformant musculos, quorum beneficio uterus uoluntario motu nonnihil sursum, dum mulieres ilia trahunt & quasi colligunt, allicitur, quique adeo oblique prorrepunt, & quae uterum accedunt, adeo crassescunt, ut perperam uteri cornua illos musculos esse aliquando arbitratus fuerim, quod scilicet obtusos muliebres uteri angulos cornuum imaginem non accedere uidebam: neque arbitrabar mihi uaccae aut caprae, ut Galeni Anatomicorum primarij sensa intelligere, secunda. Ceruix porro uteri ex lateribus membranis quoque & uasis ipsi exporrectis adnascit, & illorum interuentu peritonaeo (sed quemadmodum & uterus, laxē) connectitur. Posteriori parte per media longitudinem, qua fundo propinquior est, recto intestino ita innititur, ut accumbentes inuicē intestinorum gyros mutuo allocari cernimus. Verum ad ceruicis in pudenda finem, illa podici firmissime conascitur, perinde ac si recto intestino & ipsi communis esset tunica, quemadmodum stomacho & asperae arteriae communem tunicam esse non dubitamus. Rursus ceruix anteriori sede elatius quidem ad fundi orificium innitente duntaxat habet uescicam, sed paulo inferior fibris quibusdam humillima uescicae parte & ipsius ceruicē adnatā possidet. Vbi autem haec illi inserit, uelut commune utriusque corpus & tunica efficitur. Caeterum in fine quae ceruix in pudendum desinit, commune utriusque, ceruicis scilicet & cutis, ut in labris & podice, corpus constituit. Hec cutis praeterquam quod pilosa euadat, ipsi duriuscula, quemadmodum & in mēto, substernitur pinguedo, in uetulis (etiam si illis ceruix occalluerit) una cum mamillis flaccescens, neque ita belle pudendi colliculos alas uelut in iunioribus sustinet. At qui haec citra mortuorum sectionem conspicua sint, enarratione neutiquam indigent: quemadmodum neque illi primi in pudendo implexus, & utrinque una prominēs cuticularis caruncula, longa quidem, sed tenuis, & ex longa basi in mucronē desinens. Has uulgi Graecis uocari inuimus, qui earum praecisionē plus quam quis arbitraretur cruentam, & cicatricē perinde ac reliqua huius sedis ulcera difficulter suscipiente, docuerunt: quod haec coriaceae quodammodo carunculae in nonnullis mulieribus ad tantam molem augeant, ut pudorē deformitatemque inducant, &

Quibus partibus uerus adnascitur, & quas solum tangit.

Vteri musculi.

Prominulae in ceruicis orificio carunculae.

& multis nationibus quoque insignis impudicitiae argumento sunt: imò a uestimentis iugiter attrita, ad libidinem irritant, & Veneris ardore suscitant. Vnde etiam Aegyptijs praecipue uisum est, ut anteaquam carunculae illae extuberent, tunc potissimum amputentur, quum proximē uirgines nupturae sunt. Porro quis harum praecipuus usus sit, suo ordine iam audies. Vteri concipiendi semini idoneus, & foetum tantisper complexurus, dum perficeretur, ac alij quam sanguine nutrirī posset, in humillima trunci corporis sede locatus est, quae ad concubitum seminisque susceptionem, & adhuc ad concepti foetus augmentum, perfecti que partum, nulla aptior excogitari posset. Haec siquidem longē a facie & nobilissima rationis arce situatur: deinde ossa nulla, quo minus in miram amplitudinem distendi uterus queat, inibi praepediunt, atque etiam ipsi parituro hinc ad inferiora & uersus crura exitus facilis est. Forma autem uteri fundo conuenit rotundae proxima, quo reddatur capacior, iniurijsque minus sit obnoxius. Dein fundus unicus simplexque est, quod unicum foetum amplecti debeat: atamē latior uisitur quam ipsior, quod interdum & gemellos concipiat. Non enim geminus cernitur, & intestini instar oblongus, qualis cani & luis, & illis denique animalibus obigit, quae plures simul foetus semper propemodum enituntur. Paruus autem, ac magis quam facile crederetur contractus in non praegnantibus uidetur, ut quā minimum alia tunc comprimeret organa, & sinum ipsius adeo angustum redderet, ut quē proximē uniuersam genituram amplecti queat, eam nulla ex parte a se intactā relinquēs. Ac proinde commoda quoque ipsius functioni constat substantia, quae affatim scilicet contrahi colligique quā nihil complectitur possit, & rursus secundum contenti augmentum sensim in miram amplitudinem distendi. Atque haec non imbecillis distendit uel citra diuisionem inepta uisitur, at ualida & iniurijs ferendis pertinax, fibrisque non infirmis, neque ijs ut fors fert intertexta. Verum rectas habet intimas, quod ante omnia semen allicere debeat: & easdem possidet paucas, quod ocyus semen illi ex temperamento ad iustitiam placēs, ac fluidum aptoque membro porrectum, in illum labatur. Obliquas autē plurimas, easdemque rectis ordine succedentes possidet, quod conceptū diutissime retinendū sit. Transuersas uero extimas nascitur, quod illas uterus tum primū maximē requirit, quando foetum diu satis amplexū in lucem est editurus. Quod unica eademque crassa cōtētus fuerit peculiari tunica, neque duas cum uentriculo, carnosam uidelicet unā, & neruosam alterā obtinuerit, hinc factū nemo addubitat, quod cōtinere tantū uterus amplectique debeat, non autē uentriculi modo praeter haec aliud quippiam a proprio nutrimento concoquere & elaborare. Peritonaeū illi ualidā exporrigit tunicam, propriae ipsius tunicae inuolutū, & tutissimū propugnaculū futurā. Haec externa superficie leuis aqueoque humore oblita est, aliarum partium modo quae inuicē tangere quidem, non autē cōnasci sarius fuit. Si enim uteri fundus non praegnantibus incubenti illi uesicae, & quod illi subiaceret recto intestino cōnascere, neque laxis illis, sed duris uinculis quibus accubuit partibus alligaretur, quis inficias ibit, uterum cōmodē tunc unā cū foetu non posse distendi, aut etiam in congressu aut partu deorsum uelut animal quoddā repere: Rursus si utero gerētibus, is omnibus quas tunc contingit partibus connatus haerere, quo nam pacto obsecro semen denuo amplexurus in se concideret, debitamque angustiam efformaret: & quum minimē opus est, intestinorum functioni non semper obesset. Orificium fundi tale est, quod semper conuiuet, nisi quum naturali instinctu semen admittere, aut foetui, aut mensibus iter praebere debet, merito enim ex mulieris arbitrio, uti & antea dicebam, ipsius apertio oclusioque haudquaquam pendet. Quod uero crassiori & densiori, ac ideo glandis modo in ceruicis amplitudinem protuberante substantia, quā reliquum fundi corpus constet, nemo ambigere potest, id ob hoc maximē factum, ut in partu satis distendatur, neque in mira illa amplitudine lacerari diuelli uel periclitaretur. Atque insigni prouidentia in uteri ceruicis substantia efformanda Naturā uti, quis ignorat: qui eam ut dirigat distenditque ad seminis susceptionem facile posset, & rursus ne uterus refrigeraretur, locusque seu amplitudo frustra inanis seruaretur, colligi & conuolutum ocludi queat, extructam conspiciet: Dein de ceruicem substantia ad ueneris pruritum apta constare diximus. Vt uero ipsius conuolutio & inflexus, ne uterus frigore afficiatur, plurimum auxilij praestat: ita quoque conuiuentes pendendi colles, & illae cuticulares carunculae, ceruicis opplentes initium, eidem usui accommodē censentur. Vasorum seminalium in mulieribus ortus & ductus, ipsaque testium substantia & conformatio, mulieres semen habere mihi utcumque persuadent: uerum id humidius frigidiusque uirili semine esse, indubitatum est, quod testes ipsi & minores sint, & mediam duntaxat arteriae uenaeque seminalium portionem ascendant: dein quod praeter sectionem, quae semen muliebrem ostendit, mulierem frigidiorē esse constet. Neque etiam frequens scortorum concubitus argumentum est, mulieri plus seminis, aut illius humoris quem libidinis nomine Aristoteles mulieri datum scribit, quā uiro adesse, quum id non ex concubitus, sed ex seminis humoris uel illius effusionis

Vteri officij, ipsiusque conformationis ratio.

Situs ratio.

Forma.

Magnitudo.

Substantia.

Superficies, & nexura ratio.

Orificij fundi ratio.

Vteri ceruicis ratio.

Seminalium uasorum et testium ratio.

Nervorum
de uenarum
ratio.

Menstruorum
purgationes unde
fluant.

Etionis frequentia & copia (quibus illa à uiris longè uincuntur) metiendum sit. Porro mulierum ualorum & testium functione ac usum, ea quæ de uiri feminarijs organis prodidimus, satis comonstrant. Sic quoque uterum, & potissimum ipsius ceruicis exacto sensu donaretur, nervos illis frequentes insertos fuisse, quæ nunc obtinent sensus liquidò attestatur. Cæterum uenis quas in fundum uteri & ceruicem pertinere diximus, uterum, & quando concepit mulier ipsæ quæ fundum peculiare sunt, scetum quoque enutriti: arterias uero communi, quod illæ reliquo præstant corpori officio fungi certum est, ipsæque sectio in utero gerentibus, id non minus iucundissime quæ luculentissime attestatur. Et mulierum menstruas purgationes ex utero quoque petentibus uenis euacuari indubitatum est: at quo modo id fiat, & per quas potissimum uenas, fundi scilicet, an ceruicis ille sanguis profluat, fortassis si diligens Naturæ operum fueris admirator, neque in allicuius iuraueris uerba magistri, & tu quoque non mecum modò, uerum etiam cum eruditissimis uiris IOACHIMO ROELANTS primario apud Mechlinienses medico, nostræque Brabantie singulari ornamento, ac VITO TRITONIO ATHESINO, studiorum mihi dulcissimo comite, qui hac de re non semel mecum tum propter alias occasiones, tum maxime propter Hippocratis Aphorismum sexagesimum libri quinti, & Galeni in eundem commentarium literis egerunt, ambigas. Non sanè quod quis menstruus sit sanguis, & quæ ipsius natura, & quantus, & quæ ratione in muliere abundet, & quæ scetum nutriat, quamque falsa de ipsius prauitate & graueolentia Plinius, & cum alijs plerisque Albertus ille scripserint, nos lateat. Neque etsi quibusdam secus uisum sit dubitamus, pariter sanguinem illum in fundum sinum toto mensis interuallo sensim minime coaceruari, ac mensis periodo turgente ita utero promanare. Hoc enim si accideret, sanguis menstruus neutiquam tenuis, fluidus, ac illi perquam similis esset quæ in naribus guttatim distillat: à quo menstruus neque manandi forma, neque alijs omnibus differt, nisi fortassis plerumque tenuior & aquosior, alia uero eiusmodi qualitate prædicitur occurrat. Qui si in utero seruaretur, quis ignorare posset, illum concretum & frustulatim educendum: ut taceam fundi orificium tum nisi purgatis mensibus non posse in congressu recludi, alioquin quando mulier iniret, ac fundi ore semen acciperet, aut id os semine emitteret, etiam sanguini menstruuo uia pateret, isque profluere. Quin & magnam huius rei coniecturam dant mulieres quædam, nuper à partu neque fluidum neque tenuem sanguinem emittentes, uerum magna coacti sanguinis cum seroso quoque humore frusta, perinde ac si sanguinem in uene sectione extractum, atque in utrum aliquot horis collectum in partes cultro diuideres, ac illum tunc in terram abijceres. Eius namque formæ illis mulieribus sanguinem profluere aliquando conspexi, haud aliter quæ si aperta adhuc in uterifundum pertinentes uenæ, quæ secundinis innascebantur, in uteri sinum sanguinem effunderent: & is ita concretus, non autem stillatim, ut aliàs solet, ex pudendo manaret, adeo ut facile in fundi cavitatem sanis mulieribus sanguinem menstruum nequaquam sensim asseruari, certò possimus colligere, & arbitrari ut in scetum dissectione intuemur, uenas ad fundum ceruicemque pertinentes, quæ suis suffulciuntur membranæ, sanguinem hunc paulatim acerare, ac turgentes illas singulis mensibus apertis ipsarum osculis emittere. Quod ex mulierum quidem sectione mihi uisum esse affirmare nequeo: uerum quod in quodam hæmorrhoidum uitio laborare non illubenter expendi, id mihi certissimò in uenis illum sanguinem, non autem in fundi amplitudine asseruari argumento est. Hic namque ordinatis uicibus, ut mulieres suis mensibus, ex uenis in sedem pertinentes, sanguinis crassioris fluxu uexari consueuerat: & quæ ex nigro arquato iecoris mira duritie perijisset, num portæ ramis, an cauæ hunc sanguinem euacuarent in dagaturus, illum diffecui, atque uenæ portæ ramum sub coli intestini fine, & tota recti longitudine in mesenterio ductum pollicis ferè crassitie æquare, & sanguine illo crassiori luto soque turgere animaduerti, cauæ uenæ ramis huc pertinentibus nihil prorsus immutatis, adeo ut per quæ stupidus censeret, si posthac ambigerem, num ex portæ ramis, an cauæ, melancholicus sanguis ex sede frequenter promanaret: & non certissimò mihi persuaderè, uenas has nimium oppletas, quæ iam sensim sanguinem illum admiserint, apertis ipsarum oris eructare. Atque ita in mulieribus fieri arbitror. an tam ex fundi uenis, an uero ex ceruicis semper, aut modò ex his, modò ex illis menses defluant, ignorare me, neque quicquam certi quod mihi omni ex parte sanum esse uidetur, posse affirmare fateor. Hætenus enim nondum mulierem non prægnantem, quæ uenarum crassitie ab alijs differret inueni, quamque tamè diuerso modo affectas plerisque uiderim. Lutetie enim in publica sectione præstanti forma & floridæ ætatis meretricis suspensio necatam primum secui. Patauij quoque altera obtrixit, quæ sibi laqueo mortem intulerat. Deinde monachi cuiusdam diuo Antonio hic sacri elegans scortum repente uelut ex uteri stragulatione, aut attonito morbo, mortuum, Patauij studiosi ex monumento ereptum ad publicam sectionem attulere, mira industria cadaver uniuersa cute liberantes, ne à monacho dignoscatur, qui id è monumento ereptum cum scorti parentibus apud urbis præfectum

fectum conquirebatur. Præter hoc superiori anno mulierculam utcumque senem, & fame (uti coniectio) in ea annonæ penuria enecatam, pari ratione subductam in scholis adepti sumus. Quæ autem postremo nobis obtigit, & qua in uigesima quarta & uigesima septima figuris exprimendis uisum, suspendij metu se grauidam falso sinxerat. Verum Prætoris iussu ab obstetricibus (quæ illam minime grauidam affirmabant) interrogata, nunquam quantum à mensuris purgationibus abesset, utcumque id sedulo nos resciscendum ab ea curauimus, indicare uoluit. Verum huic, & quas non prægnantes uidi, omnibus uenæ pari se habebant modo: neque uel imaginari licebat, quoniam nam pacto in uterifundum sanguinem per crassam collectamque adeo uteri substantiam ducere possint, præcipue quum in his uenæ capillorum modo essent tenues, uisumque quodammodo effugerent. Quæ autem ad ceruicem & infimam uteri fundi sedem tendebant, apparere crassiores, & facilius ex his menses defluere expurgari uel posse uidebatur. Haud secus quam si sectio ex uenis ceruicem implicantibus menstruum sanguinem semper excerni, propemodum suaderet.

DE VTERI ACETABULIS. Caput XVI.

et hoc finis
spectabilis in
one, aut ca.
præstant uac
caque non
tia prædicit
concepit.

ET ERVM dissectionis professorum de uteri acetabulis dissensio ad nos quoque manauit. Grauius etenim in scholis contenditur, quidnam uteri sint acetabula: qua etiam de re tantisper dubitavi, donec in oue, quæ non ita diu uero gesserat, quid uerè uteri acetabula sint, inspexissem. Hæc enim altero ipsius uteri sinu semen receperat, qui dissectus asperam inæqualem ostendit superficiem, multis sinibus oppletam, qui tales prorsus erant, ac si mediam pisce partem singulis sinibus quis non secus impressisset, quam si in ceram eiusmodi sinus pisa quapiam moliretur. Quando itaque sinus illos intuerer, ac Galeni loci ad finem libri de Vteri resectione non immemor essem, quo acetabula sinui foliorum herbarum assimilant, quam Græci ab acetabuli, seu potius heminae forma κοτυληδών, & à cymbali imagine κυμβαλόν, & κυμβαλόν uocant: nos autem acetabulum, & Veneris hortum, seu umbilicum nuncupamus, promptè collegi, hos uteri sinus κοτυληδόνες Græcis, nobis autem acetabula primum fuisse ad eum modum nuncupatum, quo altius incisus ossium sinibus acetabuli nomen accommodamus. Si enim coxendicis acetabulum intueris, illudque ad hos uteri sinus contuleris, nullas reperiens corporis partes æque ex merito ab imagine nomen obtinuisse, atque acetabulum id coxendicis ossis, à quo iam paulo ante femur resectum sit, & hos uteri sinus. Vt enim coxendicis sinus ita ac si medius globus ipsi impressus esset, cauius cernitur, sic etiam & hi uteri sinus insinuantur: deinde ut coxendicis acetabuli supercilia extra reliquam ossis superficiem prominent, ita etiam in uteri amplitudinem suorum sinuum supercilia procerius quam reliqua uteri superficies in ipsius cavitatem extuberant. Ad hæc, ut coxendicis ossis acetabulum mucoso humore oppletur, ita sanè & uteri sinus mucoso sanguine mihi conspiciebatur infartus: à quo iam in non nullis sinibus teres & insigniter mucosum uasculum uidebat pronatum, ad eum prorsus modum quod teres ligamentum ex coxendicis acetabulo in femoris caput inserit. Quum itaque hos ouilli uteri si nus inspexissem, unde uteri acetabulorum nomen primum sit institutum, nequaquam hesi. Vt autem quoniam pacto illa procrearentur cognoscerè, non prægnantis ouis uterum mox aperui, & uteri amplitudinem multo aliter quæ mulieris uteri asperam inæqualemque adinueni. Per uniuersam enim superficiem subflaua uisebant tubercula, & semiglobuli, tales omnino ac si dimidiatas pisces uteri mulieris amplitudini passim quis agglutinasset. Atque hinc primum discere coepi, quid Anatomes professores uellent, qui acetabula uteri extumescitibus in ano uenarum capitibus comparant, ex quibus iam paulo post sanguis melancholicus est profluxurus. Si enim non prægnantem uacacæ uterum secueris, illo quauis ratione aperto, nihil eiusmodi prominentibus capitulis erit manifestius: nihilque ad dubitabis, illa acetabulorum loco plerisque Anatomicis habita fuisse, non fortassis quod illa ueris acetabulis assimilarent, uerum acetabula uteri esse arbitrantur, sed quod ex uteri sectione didicissent, uenas ac arterias inter internam externamque uteri tunicas admodum multiplici & implexa prorsus serie in uaccis distributas, suis sinibus in hæc capitula per uniuersam uteri amplitudinem extuberantia pertinere, ac demum coconcepto iam semine illa aperiri, semenque amplecti, & uasa quædam educere, quæ à uenis & arterijs in capitula pertinentibus pronata, ad seminis usque superficiem infererentur, illique implicata secundinam seu tunicam scetum extimam efficerent. Præterea ubi sedulo in non prægnanti uacca hæc tubercula expenderis, & rursum in illa quæ nuper coconcepti, sinus illos quos tubercula sese aperientia efformant didiceris, ac pariter obseruaueris in uacca quæ paulo diutius coconcepti, qui sinus illi oblitterentur, & distento iam utero prorsus uisum fugiant, ac uasa tantum appareant: ex sinuum loco ab uteri tunica ad secundinam porrecta, etiam facile ratio cinaberis, quid medici indicauerint, qui acetabula uoca-

Quid uerè uteri sint acetabula, & quæ primum ita fuerint nuncupata.

Quæ secundum acetabula à ueribus fuerint appellata.

Ad quæ uerè acetabuli nomen fuerit ductum.

Aphorif. 45.

uocauere neque sinus illos, neque tubera, uerum uasa ex utero in secundinam pertinentia. Ea enim Hippocrates tum aliis, tum maxime in quinto Aphorismorum libro, acetabuli nomine intellexisse uidetur, appellationem hinc fortassis sumens, quod haec uasa ab illis uteri sinibus, quae primum acetabula uocari inuimus, porrigantur. Atque hinc liquet, unde tot in Naturae operum descriptione exurgant contrariae prorsus autorum sententiae, quod scilicet Galeno dissectionis studiosorum facile praecipuo nimium in humani corporis fabricae cognitione credamus, & ipsi nostris manibus dissectionem non aggrediamur: aut si id tentemus, ab illis casu abstineamus animalibus, ex quibus Galeni dogmata expendere liceret. Frustra enim in muliebris uteri amplitudine tubercula illa quae subflaua & dimidiatae piscae simillima esse diximus, in dagabis: quum illa his penitus non donetur, uti neque asinae uterus. Si tamen uaccinum uterum ex macello tibi curaueris adferri, nihil his tuberibus (quouis etiam pacto uterum aperias) promptius occurret. Insuper in muliere quae non ita pridem concepit, incassum sinus illos quos coxendicis acetabulo conferebam, inquires: quod non solum hinc conijcio, quia non praegnantem mulierum uteri illis tuberibus prorsus expertes sunt, sed & quod refectione id in muliere fuisse a marito interfecta didicerim, cuius uteri interior superficies, & uasorum iam in semen pronascentium series nihil a canini & suilli uteri forma discrepat, quam in foetis canibus indies conspice relictet. Porro quum in mulieribus ab utero in secundinam uasa pertingere cernamus, illud acetabuli nomen illis propter Hippocratem ascribi poterit, quod ultimò recensebam, quum uasa quaedam ab utero in secundinam pertinentia, acetabuli nomine quibusdam comprehensa attasterat. At iam opportunum erit secundinae & reliquorum foetus inuolucrorum naturam, & foetus formationem sermone quoad licebit uerissimè pertractare, & dein mamillarum quoque historiam hoc libro persequi.

DE INVOLUCRIS FOETVM IN VTERO regentibus. Caput XVII.

FOETVS inuolucra utcumque quatuor tabellis trigesima figura exprimere conati sumus.

Quae in tra-
datione de fo-
etum formati-
one in contro-
uersiam ueni-
re soleant.

QVVM praesente libro etiam organa generationi subministrantia propter sedis uiciniam describere propoluerimus, conduxerit hic quoque de foetu, & potissimum de ipsum inuoluentibus tunicis, quaedam subijcere. Quamdoquidem diffusum de foetus formatione sermonem instituere, prolixius esset negoij, & ut uerum fatear, hic mihi aliorum autoritatibus duntaxat insistendum esset, & tandem uix mihi ipsi probabilia, non absque frequentibus controuersijs, adducere. Nam & si quaedam ex foetum & praegnantium uterorum dissectione didicerim, & in scholis nonnulla demonstrare soleam, id tantummodo ex brutis, neque id ea qua oporteret diligentia habeo. praegnantem namque mulierem mihi ad dissectionem paucissimè haecenus obtigere. Quum itaque adhuc permulta ex frequenti ac sedula sectione me adepturum non diffidam, modò in dissertationum Oceanum me haudquaquam conijciam, praeter cetera disputaturus, num muliebre semen ad generationem aliquid praestet, mulieres etenim semen perinde ac uiros habere, muliebrum organorum fabrica superius edocuit. Dein num semen effectiuum simul & materiale principium foetui offerat, an tantum effectiuum. Rursus si semen effectiuum principij tantum autor sit, quorsum id euanescat: & si materiale etiam principium sit, quas partes efformet, num scilicet eas quas solidas semper spermaticasque nuncupamus. Item quid primò generetur, omnia ne simul, an iecur, cor, & cerebrum prius simulque: an cor prius, aut iecur prius, & quo nam tempore singula in foetum formatione fiant: praeter eius generis quaestionum quamplurimas, uix paginis aliquot enumerandas, in quibus omnibus fere Galenum ab Aristotele medici iuxta ac philosophi dissentire arbitrantur, hi quidè Aristotelis placita, illi uerò Galeni mordicus defendentes: sed per louè omnes sectione postposita, friuolis quibusdam rationibus, & autoritatū congerie duntaxat innixi. Quum interim sectio hic pleraque luculentissime ostendat, quam si ita in mulieribus atque in brutis aggressus fuisset, & in has disceptationes me quoque iniiciens (uti aliquando quum quid ex actius reperero, facturus sum) aliquot chartas absumerem, & ostenderem pariter quam bellè Galenus qui alios de sectionis negligētia increpat, sibi passim consentiat: & quam futiles rationes & a ueritate prorsus alienas in Aristotelem nimis profecto sophisticè contextit, autumans neminem post illum sectiones aggressurum, suasque imposturas deprehensurum. Quanquam Aristotelis sententiam undique ueram esse, non annum, nihilominus tamen medicos expendere

dere uelam diligentius Galeni nimium omnibus concessum placitum, quo praeter simplicem carnem pinguedinemque corporis nostri, omnia semine constare docet: ossa uidelicet, cartilagine, membranas, ligamenta, uenas, arterias, neruos, tendines, musculorum fibras, cerebrum, & si quid aliud in corpore praeter pinguedinem & carnem habeatur. Hoc enim ubi sedulo medici affectu omni remoro indagauerint, uiderintque, dein qui Galenus ad secundum foetus inuolucrum constitutionem, in alium locum suppressendus est, & ut mihi à principio institutum fuit, foetum inuoluentes tunicae ueniunt pertractandae, quas num rite Galenus & in libris de Partium usu, & libris de Semine & foetus formatione descripserit, aut uiderit etiam, ipse tecum ubi eas tute in homine, aut suae, canē uel obseruaueris, expendito. Quum enim Galenus canis & suis inuolucra hominis respondere docuerit, tantisper dum mulier sese offerat, in canem effeta aut suae foetum inuolucra non ostanter inuestigare erit operae precium, ut dein haec mea Galeni locis conferens animaduertas, num uel canis inuolucra is rectè descripserit: ut etiam tunc perspectum habeas, quousque ueram humani foetus fabricam Galenus recensere potuerit. Primum itaque foetus inuolucrum, quod & extimum mihi nominabitur, foetum uniuersum non eo modo obuoluit, quo nucleum à suo putamine obduci integri que cernimus, aut quo reliqua duo inuolucra foetum ambire mox audies, imò foetum duntaxat circulorum uasa contingitum modo cingit. Haudquaquam enim superiorem, uti neque etiam inferiorem foetus partem contingit, sed tantum ita se habet, ac si quis à mucronata pectoris ossis cartilagine ad elatissimam usque ilium ossium sedem fascia impenitè laxa cingeretur. Inuolucrum enim huius latitudo ex foetus proportionem tanta duntaxat est, quanta longitudo à foetus ilium ossium elatissima sede ad mucronatam usque cartilagine pertingeret: aut ut expressius dicam, inuolucrum latitudo non multum excedit cubiti cum extrema manu longitudinem: tantum abest, ut inuolucrum id foetum uelicae alicuius, aut ipsius uteri modo amplexaretur. Porro inuolucrum plitudo tanta est, quanta summa interioris uteri superficiei extensio, inuolucrum enim hoc externa superficie utero undique contiguum est, & adnascitur quoque. Dein exactè consistit ad foetus mediam regionem, si modò mihi foetum ita iacentem subaudis, quemadmodum conuolutus implexusque in utero (aliter ac uulgus per uasum habet) secantibus occurrit. Porro ipsius crassities nequaquam membranae modo tenuis est, sed quum foetus ab utero paulo post resoluendus est, uteri inuolucrorum crassitiam longè superat, & pollicis etiam crassitiam facile aequat. Deinde substantia non constituitur membranae, uerum peculiari, & cui in uniuerso corpore alteram non reperias similem, nisi fortassis illam fungosae penis, aut propinquius adhuc lienis substantiae assimilare uelles. Est enim huius inuolucrum substantia, lienis quasi modo nigricans, friabilis, fungosa, & frequentissima uasorum serie implicita. Quippe omnes uenae & item arteriae ab utero foetum petentes, in hoc inuolucrum duntaxat pertingunt, neque undique in foetus ambitu in aliquod uniuersum foetum inuoluens inuolucrum finiunt, sed in hoc duntaxat quod iam describere (utinam tam feliciter, atque praesens in sectione ostendere possem) conor. Vasa itaque uterum implicantia suis osculis in hoc inuolucrum, quod lato crassoque circulo non inopportune contuleris, pertingunt aperiunturque, & ex singulis uasorum oris noua procreantur uasa tot numero, quot uasorum ora inuolucrum id contingunt, atque à uenarum quidem oris uenae procreantur, ab arteriarum autem arteriae: quae per huius inuolucrum substantiam uariè admodum implicatae, tandem inuicem colliguntur, uenae quidem in uenas, arteriae autem in arterias, & tantisper grandiores rami ita collecti in maiores adhuc coeunt, donec omnes uenae in duos colligantur uenarum caudices, & arteriae item in duos arteriarum caudices: qui ut uenarum caudices duo inuolucra, quae uniuersum foetum ambire mox dicam, penetrantes in umbilicum pertingunt, sanguinem & uitalem spiritum foetui in eum prorsus modum deducentes, quo reliquae corporis uenae & arteriae ipsas quas perreptant partibus suam quam continent materiam digerunt. Hoc itaque extimū foetus inuolucrum aliud nihil est, quàm plexus quidam & textum, in quod uasa uteri pertingunt implicanturque, ob hoc potissimum, ne totidem uasa foetum subiret, quot ab utero in inuolucrum hoc pertingunt, sed ut huius inuolucrum beneficio collecta in pauca redigerentur uasa: quae per foetus umbilicum ducta, unica tantum sede eademque tuta foetum perforant. Exterior igitur praesentis inuolucrum superficies uniuersa uteri internae superficiei adnascitur, proximaque est: interior autem ipsius superficiei adhuc pertinacius obnascitur secundo foetus inuolucro, quod iam aggrediar: simulatque indicauero per me licere, ut huic extimo inuolucro ex tuo arbitratu nomen imponas, memor Galenum reliquosque dissectionis professores extimum inuolucrum *χρόνιον*, uti & Latinos secundas, seu secundinam, alij et loculos appellare. & quum forte idem cum Galeno illi nomen impones, expende an is id rite descripserit: quod tum feceris

Lib. 2. de Se-
mine.In lib. de Fo-
etus for.Primiti ac ex-
timum foetus in-
uolucrum.

c. fig. cap.

49. li. 2. E.

E.

d. 19. li. 1. K.

c. 19. li. 1. M.

84. tab. fig.

30. S.

h. 1. cap. 1.

c. 1. tab. 1.

c. 1. fig. 1.

c. 1. fig. 2.

c. 1. fig. 3.

c. 1. fig. 4.

c. 1. fig. 5.

c. 1. fig. 6.

c. 1. fig. 7.

c. 1. fig. 8.

c. 1. fig. 9.

c. 1. fig. 10.

c. 1. fig. 11.

c. 1. fig. 12.

c. 1. fig. 13.

c. 1. fig. 14.

c. 1. fig. 15.

c. 1. fig. 16.

c. 1. fig. 17.

c. 1. fig. 18.

c. 1. fig. 19.

c. 1. fig. 20.

c. 1. fig. 21.

c. 1. fig. 22.

c. 1. fig. 23.

c. 1. fig. 24.

c. 1. fig. 25.

c. 1. fig. 26.

c. 1. fig. 27.

c. 1. fig. 28.

c. 1. fig. 29.

c. 1. fig. 30.

Secundum me
dum ue fetus
inuolucrum.

opportune, quum animaduertis id nequitiam membrana esse, sed potius lienis suo nigricante sanguine admodum turgidi substantiam: & non toti uteri superficie adnasci, sed duntaxat tantae superficiei uteri parti, quanta est ipsius inuolucri exterior superficies. ^{i. 14. fig. 10} Secundum fetus inuolucrum a farciminis imagine admodum eleganter ^{G. 2. 1. 14.} à ueteribus est appellatum, qui id secus ac Galenus uere cognouerunt. Quum enim inter disseccandum extimum inuolucrum ab utero diuulsus est, atque & nigricans subuirdis sanguis ab illo profluxit, nulloque alio fetus inuolucro effracto, fetus ab utero eximitur, is una cum suis inuolucris farciminis alicuius, non quidē oblongi, & quod ex tenuibus formatur intestinis, sed breuis, & ex crassioribus intestinis formati, supra & infra consuti, non autem laqueo tantum intercepti, imaginem exprimit, secundum enim inuolucrum intestino responderet: fetus autem, & omnia quae in inuolucrum amplectitur, intestino infartorum rationem obtinent. Est enim secundum hoc inuolucrum exacta membrana, uenulis quibusdam & arterijs intertextis, ad eum ferē modum, quo ^{18. fig. 10.} adherens alba ue oculi tunica illis donatur. Externa ipsius superficies tanta amplitudine, quantum est extimum fetus inuolucrum, pertinacissime illi connascitur, & uenulas suas arteriolasque ab extimo fetus inuolucro assumit: nullum enim uas immediate ab utero in hanc membranam pertingit, etiam si externa ipsius superficies reliqua (quae scilicet extimo non connascitur inuolucro) utrum contingat, sed non connascitur. Nullibi enim secundum hoc inuolucrum utero, nisi extimi inuolucri interuentu necitur. Interior huius superficies ad amussim laevis est & humecta, neque alteri prorsus parti connascitur, nisi puncto quodam (ut ita dicam) intimo seu tertio fetus inuolucro: atque is connexus, ^{14. 15. 16.} umbilici uasorum ab extimo inuolucro per secundum & tertium ad umbilicum tendentium sit interuentu. In reliqua enim amplitudine secundum hoc inuolucrum tertio nusquam adnascitur, & inter secundum hoc & tertium inuolucrum fetus urina colligitur. A suprema enim fetus uesicae fundi regione ^{17. 18. 19.} meatus quidam per umbilicum in cauitatem pertinet, quae inter secundum & tertium consistit inuolucrum, arque is meatus fetus urinam in illam amplitudinem defert, ^{20. 21. 22.} hinc appellatus, & mira industria in hoc à Natura formatus, ne fetus urinam per uesicae ceruicem reddens, illam corpori suo proximam tantisper dum nasceretur asseruaret, & eius acrimonia mordacitateque molli illa ac tenerula cutis erodatur ulceretur ue: sed ut urina procul à fetus cute eius urinarij meatus beneficio, inter secundum inuolucrum & tertium deduceretur, & ut mox de fetus sudore quoque dicam, partus promptitudinem dum paulo ante egredientem fetum profluit, & uteri ceruicem humectando emollit ampliatque, plurimum iuuat. Galenus secundum inuolucrum quo ipse urinam contineri scribit, toto fetus non obduci attestatur, sed duntaxat clunibus, & extremis partibus, qua in re tuum ipsius requiro iudicium: & hortor pariter, ut quum fecum, si non humanum, saltem canis secas, ut mox atque extimum mihi appellatum fetus inuolucrum ab utero distraxeris, fetumque & ipsius reliqua inuolucra manu contines, ut fetum erigas, ac urinam deorsum uersus pedum regionem colligi intuearis, ac dein capite illum rursus declines, & animaduertas mox urinam uersus capitis regionem asseruari, illudque membraneum inuolucrum quod ego descripsi, & utero undique (nisi ubi extimum inuolucrum obstat) dixi esse proximum, urinam continere, & nequitiam ^{23. 24. 25.} esse, quum nullas prorsus possideat uenas & arterias, ab ijs quae ipsi nutritionis gratia, ut & ceteris membranis offeruntur, & haec nequitiam ab utero immediate procedunt, sed ab illis quae crasso illo & lioso fetus inuolucro implicantur. Si enim haec sedulo expendis, haec quae mea cum Galeni placitis ad sectionem contuleris, promptissime iudicabis, quam reliqua Galeni de fetus formatione & seminis natura constare possit sententia. ^{26. 27. 28.} Tertium fetus inuolucrum forma prorsus secundo responderet, sed minus est amplum, & longe tenuius. tenuissima enim (unde & ^{29. 30. 31.} dicitur) membrana est, alba quemadmodum & secundum inuolucrum, & uenulis pariter ac arterijs implicata, fetus proxime & undecunque obducta. Huius exterior superficies prorsus laevis & humecta est, neque ulli penitus parti adnascitur, nisi ^{32. 33. 34.} uenarum arteriarumque umbilicum petentium interuentu. haec enim quum ab extimo inuolucro per secundum & tertium umbilicum adeunt, secundum inuolucrum primo committunt. Interior quoque tertij inuolucri superficies laevis quoque & humecta est, fetus nusquam nisi ad umbilicum, uasorum umbilici beneficio nexum. Inter hoc autem & fetus cutem sudor copiosus continetur, qui fetus est recrementum, ac ante partum non minus quam fetus urina profluens ceruicem uteri irrigando, fetus faciliorem exitum parat. deinde fetus cuti subflaua quaedam & lutos obducitur substantia, eius concoctionis (uti arbitramur) recrementum, quod in singularum partium enutritione fieri putamus. Venae & arteriae hoc inuolucrum implicantes ab umbilici uasis, quum illud permeant, principium mutantur: quae & si sint longe gracillimae ac tenues, ta-

Tertium fe-
tus inuolucrum.

men inter disseccandum promptè occurrunt, quòd haec membrana praeter ceteris corporis membranis & tenuissima sit, & omnis prorsus adipis experta. Vnde etiam ipsa post partum apud quasdam nationes non itelegant exsiccata uesicae modo seruatur, atque uulgo apud nostrates in masculis galea, in feminis uitta, apud Italos uerò indusium fuisse perualum habent: in hoc errantes, quòd omnibus pueris hanc membranam communem haud esse arbitrantur. Quod obstetricum incitua fieri uideo, quae interdum, & ut plurimum tertium inuolucrum simul cum secundo à fetu abstrahunt, tunc illam suam camisiam non obseruantes. Aliquando uerò quum extimum inuolucrum utero adhuc in partu pertinacius adheret, ipse quae fecus antea prodit, tunc intimum ipsius inuolucrum capiti ipsius aut cruri, aut manui obductum absque secundo inuolucro prodit: id quae tunc mulieres religiose, & magna superstitio ne asseruant, neque ab his modò, uerum & ab occultis philosophis summo opere expetitur. Quum interim pariter & intimum & secundum possent semper matres aequè puerorū nomine (uti charissimam meam matrem fecisse uideo) reponere, si extimum inuolucrum, aut lienosam illam substantiam à secundo inuolucro deradi mox curarent, & ablutas postmodum membranas sceno leuiter opplerent, uescarum quae modo exsicarent. Putauerim enim elegantius fore, si grandiam puero mater illius offerret inuolucra, quam quod ea simul cum fecus urina, & sudore, & qui profluit tunc atro sanguine in cloacas reijci, aut in terram fodi curant. Quum ceteris uiuiparis animalibus ferè sit innatum, ut simul omnia quae fetus inuoluunt, deuorent, ac deglutiant, id quod in parturientibus canibus non iniucundè aliquando obseruauimus. Porro quae uenarum & arteriarum in umbilicum pertinentium sit series, in tertio libro qui uenis & arterijs dedicabatur, exequutus sum, quum uenam dicerem in iecur ferri, à qua priusquam in iecur absimitur, in canibus ramus in mesenterij centrum pertingit: arterias autem secundum uesicae fundi latera deorsum prorere, atque in humiliores ramos arteriae magnae inferi, quos diffundit post magnam supra sacri ossis initium diuisionem. Quoniam pacto autem haec omnia ad amussim dissectione indagaturus sis, ubi mamillarum sermonem absolueris, ordinatim subiungam.

DE MAMILLIS. CAPVT XVIII.

MAMILLARVM fabricam non aliter delineare licuit, quam in dextero latere uiginti quintae figurae eam exprimere conati fuimus.

4. Non cōti-
nuit inter
A, B, C, D 2
et 24. fig.

13. muscu-
14. a.

MAMILLAE etiam si peritonaeo nulla ex parte amplexentur, quum tamen fetus ubi is in lucem prodijt, alant, atque in organorum generationi subseruiuntium numerum recensendae sint, hoc quoque loco ipsarum fabricam opportune prosequemur. Mamillarum itaque situs nulli non conspicuus est: super pectus enim ad ossis pectoris latera locantur, par-
ti inferiori brachium pectori admoventis musculi superstratae. Verum ut figura admodum uariant, sic quoque parem non semper sedem occupant. Ampliores enim mamillae latiori firmanur basi, propendulae uerò ac flaccidae à naturali loco declinant: & quibusdam mulieribus uicinius ad pectoris medium inuicem accedunt, quibusdam autem (quod & pulcherrimum ducitur) inuicem recedunt, thoracisq; lateribus magis appropinquant. Forma illis penè propria, semiglobum refert: quippe exterius rotundae, gib-
baeque sunt, papillae (quae Graecis *θηλα* appellatur) instar processus obtinentes: intus uerò seu posterius, quae pectus spectant, leuiter admodum sinuantur, secundum pectoris gibbum plangit & amplae basi commissae. Mamillarum moles quum à brachium pectori adducente musculo abscedit, quae illae potissimum dependent, ampliores quam in medio ductu euadunt, ut plerisque feminis simul in basi, & in ipsarum extremitate ampliores ob concidentem ipsarum substantiam uisuntur. Porro substantia qua constant glandulosa est, multo adipe abundans, & uenis paucisq; admodum arterijs & neruis intertexta. Nerui quidem semper iidem in mamillas pertingunt, ac sibi perpetuo similes sunt: uenae autem & arteriae crassitie & contento humore admodum pro mamillarum mole, & quo tunc funguntur munere differunt. In glandularum forma, substantia, multitudine & situ multo maior singulis temporibus est differentia. Viris namque multis nullae ac perquam paucissimae eademque aridae sunt glandulae, uti etiam admodum puellis. Alijs autem frequentes extuberantesque adsunt, duritia, & mollitie, ac forma uariantes. Iuenculae enim quibus iam mamillae in molem attolluntur, generationisq; aptae sunt, harum glandularum obtinent copiam, sed inuicem compactarum & durarum, nulloque lacteo humore

Mamillae
situs.

Forma.

Substantia.

re oppletarum. Dein series formaque glandularum in mulieribus à cæteris animalibus, & potissimum uniparis differt. his namque unicum quodammodo & continuum in uniuerso ubere consistit glandosum corpus, illis autem ad papillæ centrum una magnaque & mamillæ modo effigata habetur glans, cuius alia frequentes, sed parua, & amygdalis à cortice liberatis similes in circuitu accumbunt, duriori adipe, & uenarum & fibrarum ex carnea membrana in cutem pertinentium interuentu mutuo commixte connatae. Vniuersa enim mamillarum substantia ad ipsas ritu inter cutem & membranam à nobis carne dictam continetur, neque costis incumbentibus musculis mamillæ alio nexu committuntur, quam per reliquum corpus carnea membrana subditis sibi musculis: nisi forte hic paulo plures uenæ interueniant, à musculis in mamillas digestæ. Vt cumque tamen mamillæ aliquando flaccidæ propendeant, carnea membrana à musculis non abscedit, uerum glandulæ illæ unà cum adipe non amplius constrictæ, sed flaccidæ à carnea membrana laxantur. Mulieres enim lactantes & ultimis mensibus uterum gerentes, has uenas lacteo humore aut lacte oppletas habent, & ipsæ etiam glandulæ eo abundant, & ob id molliores & fungosæ admodum, neque ita inuicem continuæ redduntur, & illum tonum non amplius seruantes, neque amplius duriusculo illas sustinente adipe, sensim flaccescunt & propendunt. Verum nunquam eo perueniunt raritatis, ut deuoratum à muliere pilum in se (uti Aristotelis est sententia) recipere, & pilari morbo, Græcis *πριζίασι* nuncupato, uexarentur. quandoquidem nulli dubium est, per tot angustos tenuesque anfractus ab ore in mamillas pilum nequaquam duci posse, etiam si illi mamillæ, quæ in ipsarum consisteret uenis, amplexuræ essent. Est enim id Aristotelis commentum, ipsi ab anu quapiam persuasum. Quamquam fortassis, ut in renibus urinarijsque meatibus, quid pili simile in mamillis progigni posse, non omni ex parte uideatur absonum. Cutis mamillæ obducta, reliquæ thoracis cuti congruit: mamillæ enim substantiæ, ut reliquo adipi, conascitur, pariterque inibi crassa est. At ubi orbiculatim ad papillam nigricat, circulumque constituit, qui quæ Græcis nuncupatur, pertinaciùs maximæ in mamilla glandi connascitur, uelut plurimum neruorum, & tenuium uenarum inftar fibrarum albicantium interuentu. Quin etiam cutis hic interdum tenuior quam alibi euadit, fungosum quippiam, ut & papilla, adipiscens. Huius namque substantia penis substantiæ accedit, hoc est neruæ quodammodo cuti intus spongiosa substantia oppletæ, quæ dirigat ac uicissim laxari non minus quam penis apta, & pariter praedita est. Obscuri illi tenuesque nerui ac prorsus fibræ modo albicantes, in papillam pertinentes meatus uenarum surculi sunt, multiplices serie inter glandulas excurrentes. Venæ porro mamillis exporrecitæ, à triplici plurimum pendunt radice. Axillaris enim uena thoracis amplitudinem egressa, ramum insignem in musculos pectoris superstratos, & pectoris cutem ipsamque demum mamillam depromit. Quæ etiam elatiorem scapulae sedem, & summum humerum implcant uenæ, deorsum in plerisque mulieribus ante sectionem conspicuos surculos in mamillæ cutem ipsamque mamillam deriuant. Apparent namque crebro mamillarum cutis uenæ in multis mulieribus, & potissimum quæ aliquando lactarunt, insignes, subuirdes, & errabundo ductu, ut in sura & in cubiti interna sede, aut in temporibus, tortuosæ incedentes. Porro uenæ mamillari à tertia radice principium ducentes, non perinde in cutem atque priores, sed in mamillarum substantiam penitus excurrunt, arterijs concomitata perquam gracilibus. Hæc namque uasa germinant uenæ ac arteriæ à iugulo deorsum sub pectoris osse exporrecitæ, & inter cartilaginum interualla ramos pectori incumbentes musculis & hinc mamillis diffundentes. Atque hæc præcipuæ sunt uenæ in constructione mamillarum animaduertendæ, quandoquidem harum interuentu uterus cum mamillis consortij lege afficitur. Hæc namque mamillarum uenæ & arteriæ (si modo quæ illis dispergantur) à iugulo, uti in uenarum & arteriarum serie docuimus, pronatæ, eosque quos diximus ramos per cartilaginum interualla germinantes, deorsum sub pectoris ossis lateribus prorepunt, atque thorace excidentes, super anteriorem peritonæi transversorumque abdominis musculorum sedem rectis musculis exporriguntur, horum posteriori sedi innatæ, frequentesque soboles, donec ad medium illorum longitudinis deuenerint, huc illuc utrobique emittentes. Porro hæc iuxta umbilici sedem alias uenas & item arterias sub rectis musculis sursum ascendentes operiuntur, atque cum illarum ramis ita implicantur, ac si utriusque manus digitos inuicem infereres, ne utriusque enim osculis suis ita coniuuent, ac si utriusque manus digitorum apices edirecto, non autem ex latere unà commiteres. Hæc uasa sursum petentia ea demum sunt, quæ à grandioribus cauæ & arteriæ truncis per inguina crus accessuris principium assumere, in tertio libro commemorauimus. Quæ & si ab eadem cum uterum petentibus uenis radice non enascantur, adeo tamen utero accumbunt, uicinaque sunt, ut qui hic in uteri uenis coaceruatur sanguis, illis uasis excipi, sursumque ferri posse credatur, aut suis osculis sanguinem à descendentes sub

pecto-

pectoris osse uasis, accipientia ad uteri uenas ac arterias diffundere. Verum hæc ad uenarum & arteriarum in tertio libro traditarum seriem spectat, quæ in præsentia uenit ad eundem, hoc paradoxo non postposito, paucissimas prorsus uenas ab illis quæ sub pectoris osse porriguntur, in mamillas diffundi, & arterias adhuc multo rariores, & si ausim dicere nullas. Nerui mamillarum ab illis pendunt, qui subditis musculis exporriguntur, neque aliter hi in mamillarum quam reliquam thoracis cutem deriuantur, præter unicum qui subinde ex quinto costarum interuallo papillam adit, multosque surculos ipsi offert. Quam uero singula primario mamillarum muneridonea rerum Opifex iustissime fabrefecerit, intelliges, si seorsum unumquodque suo usui adhibueris. Ac præcipuum quidem mamillarum officium in omnibus animalibus quæ animal concipiunt, & animal in lucem edunt, censendum est, tenero adhuc ac iam nuper nato foetui alimentum præparare: quemadmodum uteri munus est semen concipere, foetumque tantisper dum absoluitur continere. Non autem in hoc præcipue, quamquam in quarto de Animalium partibus libro Aristoteles hoc innuit, ubera creauit Natura, ut cordis sedem operiant, & deinde in mulieribus secundario, aut illis abutente Natura ad lactis generationem, & ad ipsum continendum facerent. Quandoquidem plerorumque animalium & uirorum puerorum quæ mamillæ ad lactis primò generationem, dein uero ex positu, quem non solum in homine commodum, sed & necessarium in pectore obtinuerunt, cordi uelut propugnaculum eas effici documento sunt. Quum enim neque pueris neque alicui animali ad generationem nondum apto mamillæ exurgant, sed ueluti notæ cuiusdam gratia absque peculiari aliquo in illis corpore, quo à reliqua inter cutem & carneam membranam pinguedine discerni possint, duntaxat in illis habendæ sunt, certum est, eas primò non propugnaculi uice fieri: nam in illis animalibus ac pueris mamillæ neque copiosiores adipem, neque glandulas, neque aliud quippiam præter teneram papillam habent, quo propugnacula illis quibus incumbunt organis merito dicerentur. Ad hæc, si quod incrementum in uiris mamillæ recipere apparent, & quasi alterius comodi causâ, quam notæ cuiusdam habendæ sunt, id illis magna ex parte prouenit peracto anno bis septimo, quum primum genitale semen ferre ac pubescere incipiunt, ut stirpes semen laturas primum florere nouimus, adeo sanè ut lactis gratia potius quam propugnaculi intumescere, effeminatiores quæ ipsis mamillas fieri constet. Nam & lac nonnullis uiris post pubem exprimi, & per suctum frequentiore uel multum prodixisse, Aristoteles ipse asserit, & nos quoque non semel id conspeximus: uerum hoc potissimum accidit iunioribus & senioribus uiris, quibus mammae redduntur conspectiores, præcipue si humidiores, leuiiores, neque amplius uenis sunt, eorumque ipsorum ijs magis qui fusci quam candidi sunt. Quod uero mamillæ homini, quemadmodum & simiæ, in pectore collocentur, non ita autem cæteris: præter hoc quod brachiorum manuumque operationes non impediunt, latumque pectus, neque ut reliqua ferè animalia in acutum prominens habeat, mulier puerum lactans abundè indicat, nobis quæ in illo officio uarijs coniecturis colligere promptissimum est, mamillis commodiorem regionem sessili animali & manibus usuro (ut interim ueneris præteream usum) anteriori thoracis regioni nullam excogitari posse. Nam hie sit lactis generationi propter cordis calorem non est ineptus, & ex abundanti mamillæ cordis propugnaculum & uallum quoddam censi possunt, homini imprimis pectus exporrecturo, neque illo cæterorum ferè animalium modo humi redinatur. Deinde & situs hic reciproci quendâ calorem (qui tamen magis necessarius uentriculo & intestinis fuisset) cordi retribuit. Mamillæ enim lanei penicilli, aut uestis, aut ipsius in corpore adipis, aut carnis ritu à corde calor officina prius excalefactæ calorem illum reprimendo regendoque reuerberant. Item, cordis thoracisque continuum motum, cordisque inexpugnabilem calorem ad lactis generationem plurimum conferre, qui concoctionis alterationisque naturam perspectam habet, absque negotio colligit. Porro mamillas homini elatius, cæteris uero animantibus humiliter ex Aristotelis & Galeni aliorumque philosophorum & medicorum suffragio collocatas esse propter alimentum, aut ut ipsi dicunt, excrementi quod in lac conuertendum erat, penuriam: non omnem ex parte sanum esse arbitror. Primum enim huc scopum dirigit, quod foetus in utero inferioris corporis partis excrementitium sanguinem in nutrimentum assumit, mamillæ uero ad lactis generationem sanguinem præcipue superioris partis. Dein adiciunt, homini in elatiori parte mamillas reponi, cæteris autem animalibus non item, quod his superioris partis excrementum in cornua & iugas, secus multo quam mulieri absumeretur. Quasi uero cerui, equæ, eiusque generis animantia uenis quæ à iugulo deorsum sub pectore feruntur magis ac homines carerent: & in illis ex superioribus corporis partibus ad uterum sanguis minus quam mulieri possit transsumi: & non multo plus mulieri, depili aliàs omnino, excrementi in longissimos capitis crines, quam alijs animalibus in cornua & iugas pro proportionem deperiret. Sed profectò hæc Aristotelis ratio illi correspondet, quam inu-

3 mēra

Mamillæ
nerui unde du-
cantur.Mamillæ
munus & offi-
cium, ipsarum
constructionis
ratio.

Sic ratio.

mera de menstruis purgationibus problemata, nescio an tam uerè ac audacter medici & philosophi soluant. quum inter reliquas huius generis questiones, quam ob rem animalium sola mulier, & forè equa, menstruo laborent sanguine, interrogant. ac intrepidè uulgo imponentes asserunt, alijs scemini sexus animalibus in pennas, crines, cornua, squammas, eam menstruam purgationem absumi: in muliere uerò, utpote laui ac depili, singulis mensibus defluere, quasi uerò nō frequentioribus & procerioribus plumis gallus quàm gallina, & in reliquo auium grege masculi magis quàm femellæ ornarentur: deinde illi solidiores maiores quæ ungues, & cristam (qua aues ornantur) longè proceriorem maiorem quæ obtinerent. Ac dein quasi leo non hirsutior læna esset, & ampliori longiori quæ cauda & iuba equus quàm equa. & in ceruorum sexu & bouum non tam pilorum quàm cornuum frequentia, & proceritate, nulla planè esset differentia: & quasi mulieris ad talos usque pendens coma, qua sponfas apud nostras crines, acrium medicaminum ui, Italarum more haudquaquam erodentes, uelut chlamyde obiectas indies uidere est, non uiri omnes pilos sæpe etiam mole superaret. Verum hæc aliò spectant: quemadmodum & illud, cur mamillæ mulieribus quæ uiris obtigerunt, ac proinde reliquam constructionis mamillarum rationem aggrediamur. His forma exterius rotunda, ut minus iniurijs essent obnoxia, perquam idonea fuit: intus uerò ea parte qua pectori committuntur, planas latas quæ merito illas fecit Natura, ut firma niterentur basi. Teneram quoque & prominentem meritò adipiscuntur papillam, ut hanc angusto tenero quæ infantis osculo inditam, is confestim labijs molliuscule constringat, & inferiorem deducens maxillam, & buccas contrahens lac attrahat, deinde instar canalis linguam inflectens ad stomachum, & buccas interim eductus, propellat. Ut uerò in illo suctu papilla turgidior procerior quàm aliàs dum minimè opus est redderetur, similem cum pene possideret substantiam, quæ & laxari concideret, & rursus à suauis contactu intumescere erigi quæ idonea censeretur. Papilla autem sensu exactiori, & neruorum furculis abundat, ut mamillis hac quoque ex parte cum genitalibus esset affinitas. Ut enim illis ad uenerium congressum generis quæ propagationem, illecebram ac uoluptatem indidit Natura: sic quoque & uberibus, & potissimum papillis, ut in lucem iam editus foetus tenerulo & nondum dentato ori papillam lubentiùs mater titillandam prurientem quæ inderet, ac fugendam offerret. Mamillarum uerò glandulosa substantia eius est ad iustitiam temperiei, ut in uenis adductum sanguinem in lac familiare hominis alimentum conuere concoquere possit. Venæ etiam non minori industria ex remotis longisque partibus multis anfractibus, ut sanguis melius mamillis præpararetur, sunt porrectæ: quod non tam necessariò atque utiliter accidit. Necessariò quidem, quoniam (& si secus Galeno uisum sit) succinctori quàm nunc uia uenæ mamillis non potuissent deduci. Quo pacto enim, quæso, à uena caua, quæ inter septum transversum & cordis auriculam nulla suffulta basi uena quæpiam rectè sursum inter costarum interualla ad mamillas (quod Galenus facile factu arbitratur) commodè deduceretur: Primū enim nō ut reliquus caua uenæ caudex, hæc crassam fieri oportuit, ac proinde fuisset inualida, neque cartilaginum interualla tantam uenam in demnem admittissent, sed continuo comprimerentur, & ipsa tutius non firmata in thoracis motibus ilico diuelleretur, sanguinisque eruptionis periculo homines semper fuissent obnoxij. Verum exacta uenarum inter ductum ductus consideratio facile argumēto est, neque ab illis quæ in brachium feruntur uenis, in mamillas furculos comodius quàm nunc posse porrigi, multo quæ minus à caua & arteria magna, nisi à iugulo ubi hæc pectoris ossis summum contingunt. Quis uerò inflexionum & errantibus itineris uenarum, & harum quidem frequentium, non autem unius grandioris ad mamillas ductuum usus sit, uenæ ac arteriæ seminalium & aliorum uasorum materiam ab alio organo concoquendam deferentium errabunda itinera & gyri commonstrant. Quid porro ualeat utri cum mamillis communio, ac proinde uenarum à mamillis ad eas quæ prope uteri uenas enascuntur congressus, is demum pernoscit, qui ex Aristotele lactis generationē usumque, & lactis ad tenerum adhuc infantē alendum, necessitatē perdidicit. Primū enim inter mamillas & uterū mirificum esse consensum, præterque quod simul cum utero mamillæ exurgunt, quotidiana in abortibus, & quū secunda ualitudine foetus fruatur, experiētia erudit. Neque id profectò iniuria, quū ad unū opus faciendū uterū & mamillas cōparauerit Natura: uterū quidē, ut & antea diximus, ad semē cōcipiendū, absoluedūque foetū: mamillas uerò, ad foetū recēs in lucē proditū alendū. Atque hæc sanè cōsortij legē uenarū arteriarūque mutuus congressus ductusque efficiūt, quæ necessaria est, ut quādo foetus in utero auget efformaturque, illi soli alimentū ex utriusque suppeditatū uenæ deriuēt: ubi uerò in lucē editus fuerit, totū id rursus mamillis in fluat. Vnde etiā fieri nō potest, ut simul & menses probè defluāt, & mulier lactet. Alterū namque membrū semper scelestū, dū sanguis in alterū declinat, deferturque. Sanguinis autē dum utero gerit mulier, ad mamillas refluxus

Formæ ratio.

Papillæ constructionis cyroica substantia eiusdem ratio.

Uteri cum mamillis communio rationis ratio. Lib. 4. de Generatione animalium ca. 3.

fluxus, priusquā parit, iam diu ad hunc modū incipit. Antequā mulier conceperit, & floridæ tamen sit ætatis, sanguis ille singulis mēsisbus profluit: ex quo foetus, ubi mulier cōceperit, alimentum allicit. Cæterum uenæ in didem ad uteri latera constitæ, tam latæ, tamque proluxæ frequentesque, ac sanguine turgidæ sunt, ut efformatum iam foetum, & augmēto duntaxat indigentem temporis successu assatim enutrient, & nonnihil semper superflui colligant: quod in illis collectum, aliò regurgitat, regionem quærens, in quem commodè transmigret. Comoda autem regio sunt (sed ad hoc famulante Natura, & peculiari indita ipsis ui) uenæ secundum rectos abdominis musculos sursum conscendentes, & ad illas accedentes, quæ sub pectoris osse deorsum excurrunt. illæ nanque suum sanguinem in has deponunt, & lac mensibus (ut diuinus aiebat Hippocrates) germanum efficiunt. Quod autem, ut Galenus asserit, uteri uenæ in quo superfluum id reponerent, nullam commodiorem regionem habeant, falsum est, nisi diuinæ cuiusdam ac peculiari operationi tantum munus ascribamus. Venæ enim quæ in crus pertinent ampliores, & rectæ magis deorsumque protensæ sunt: aut etiam ut inter conceptionis initia, aut quum mulier uterum non gerit, per uteri uenas sanguis is abundans menstruarum purgationum modo effluere possit. Et adhuc minus ueritati consonum est, uentris in utero gerentibus molem comprimendo ad sanguinis illius ad mamillas influxum quicquam auxiliari. nam lulentissimè recti abdominis musculi, dum foeta rescindimus animalia, compressi, admodumque latiores redditi, mirum Naturæ opus nos exosculari cogunt, quo sursum siue per uenas cuti proximè subditas, siue eas quæ rectis exporriguntur musculis, crassior ille sanguis per compressas angustasque uenas, & etiam plus quàm non prægnante muliere inflexas tanta copia regurgitat. At in hunc modum de mamillarum usu sermo plus satis excresceret: quod ne fiat, nunc opportunum erit omnium quæ hoc libro perstrinximus organorum dissectionem quàm accuratissimè subiungere.

QUONAM PACTO ANATOMEN AG-
gredi conueniat, & priuatim omnium quæ hoc libro commemorantur
partium administrandi ratio. Caput XIX.

HOc Caput, ac dein postremum sexti libri, & postmodum septimi penultimum lubens ita accommodarem, ut singula capita eorum organorum quæ suis libris tractantur secandi artificium sic persequerentur, ac si quis hæc duntaxat in aliquo corpore intueri, aut alijs commōstrare proposuisset. Deinde ea Capita ita uelim descripta, ut si simul nexa fingerentur, instar libri cuiusdam essent uniuersum secandi artificium completētis: quo quis probè in Anatome uersatus, apud studiosos in publica sectione uti possit. Quamquam enim priuatam & inter paucos exhibitam sectionem, publicè præferendam nemo ambigat, quum tamen omnibus nō suppetat corporum copia, multoque minus peritior aliquis, qui ad cuiusque uota sectionem aggredieretur, in promptu semper sit, publicam quoque sectionem à studiosis summopere expetendam duco, ut ipsi uel obiter in ea spectatorum turba edocti, si quando in cadauer incidant, proprijs manibus administrationem accuratè obeant, & studia inuicem conferentes, hanc medicinæ seu naturalis philosophiæ partem debitè ample xentur: idque potissimum in nostra huius seculi sceleritate, quando unā cum cæteris disciplinis, Anatome prorsus sopita, eoulque promouerit, ut omnia quæ hoc opere persequor, una eademque hyeme & Parauis & Bononiæ in ea spectantiū frequentia ad eum modum non semel aggressus sim, quo præsentis septem libros digessi. Primū enim adhibitis studioforum & mea opera uariorum hominum senum ac iuuenum, mulierum & uirosum ossibus, compactis & dissolutis, simul cum simiarum & canum, aliquotque aliorum animalium ossibus, Galeni librum de Ossibus ad eos qui introducuntur, prælegi, ac ossium cartilaginumque, seu eorum quæ fulcri modo humanam fabricam sustinent, ac quæ reliqua describuntur cognitionem unā absolui. mox omnium musculorum & ligamentorum pariter, ac omnium quæ secundo pertractantur libro, fabricam persecutus sum: priori lectione studiosos admonens, quoniam loco Galenus eos quos sequentilectione ostensurus eram musculos describeret, atque quum longius duxissem Galeni uerba prælegere, ante sectionem, ipsius sententiā semper recensui, ac postmodum hominem & canem, & quum obtigit, simiam in omniū præsentia secui, sedulo omnia uti à me describuntur commonstrās. Absoluta musculorum historia, in eodem corpore in quo illos administraueram, uiscera, & quæ uulgo in tribus uentribus cōtineri dicimus, obiter ostendi: spectatorum animos ad uenarum, arteriarum & neruorum disciplinam hac ratione parans, qua ante musculorum doctrinam ossa aggredior, ut scilicet uenas postmodum, arterias & neruos commodius in alio

4 corpore

corpore tunc pertractare, ac pariter in eodem quæ ad interiora spectabāt ad amissim absolue-
rem, ante sectarum partium ostensionem earum fabricam ad eum modum semper docens, quo
illam his libris commemorare admissum sum. Quo autē modo quis hæc omnia obiturus sit, partim
in primo & secundo recensui, partim uerò hoc capite & in calce subsequentium librorum com-
plectar. In primo enim libro ossium parandorū rationem, in secundo autem musculorū disse-
candi in uno corpore methodum persequer. At hic me negotio ita accingam, ut etiam hæc
omnia in uno tantū cadauere, si modo in corporum penuria id opus esset, administrare queas:
ac rursus, si uelis, priuatim singula in uarijs cadaueribus perficias: quod longè etiā est cōsultissi-
mum, ne eorundem organorum partium uel series inturbetur, ac uenas quā musculi ostendun-
tur, aut quum nervos tractas, musculos explicare tenearis. Corpus itaq; publicæ sectioni adhi-
beri conuenit, in suo sexu quā temperatissimum, & ætatis mediæ, ut ad hoc tanquam ad Po-
liceti statuam alia corpora possis cōferre. In priuatis autem sectionibus, quæ crebrius accidunt,
utile erit quoduis aggredi, ut cuiusmodi id quoque sit expendas, corporumq; differentiam, ue-
ramq; multorum morborū naturam assequaris. Theatrum porro ac mensam cui cadauer im-
ponetur, ea ratione confici curabis, qua hanc tibi commodiorem, illud uerò excipiendis specta-
toribus aptius fore duxeris. Instrumēta autē operi adhibenda, in secundo libro utcumq; recen-
sui. Quum itaq; in uno corpore omnia absolue- re necessum est, neq; seriatim, ut in his libris do-
cemus, singula pertractare licet, de corporis humani fabricæ cognitionis dignitate & usu quæ-
dam, si uisum fuerit, leuiter præsentī sceletō præfaberis. uix enim hodie ulla est Academia, quæ
non unum atq; alterū habeat, quod sectioni semper utilissimè adhibeatur. Cadauer autē ipsum
postquam hominem à cæteris animantibus distinxeris, in caput, corporis truncum, manus &
crura, oratione diuides, aut tres ipsius sedes uel uirtutes constitues, quæ singulæ singulis secun-
dum Platonis præcipue sententiam dicantur animis, atque his sedibus & generationis organis
postmodum manus cruraq; adiunguntur. Mox licebit accuratius corpus distinguere, & exte-
riorum partium nomenclaturam studiose recēdere, quam ex uarijs Galeni & Aristotelis locis,
deinde collectam ab autore Introductorij seu Medici, & Iulio Polluce, & cū alijs plerisq; Geor-
gio Valla petes: quamquam & ego passim in primo libro Ossium nomina perstringens, earum
uocum non penitendam suppellectilem collegerim. nomina enim superficialijs sedibus indita,
etiā ossibus serè adhibentur. Vnde etiā aliquando in cadaueris cute ossium delineationē in sua
sede pinxi, quò ita aptius idem nomen ossi partiūq; quam os occupat accommodatum ostenderē.
His nomenclaturis adnectes partiū differentia, eas in similes ac in strumētarias subdividentē,
atq; hic utile fuerit commemorare, quæ nam partes in harum illarum uel classē reponantur, nō
neglecta cōmuni cuiusq; partis descriptione: quam & hic noster labor affatim suggeret, si mo-
do singulas descriptiones in suis locis requirere nō grauaberis. Partium namq; enarrationes ab
ipsarum descriptione serè auspicatus sum, uti etiā inter dissecandū cōsueui, quū seriatim omnia
aggredior, & quam doceo partē in alio animali nudā ostendere conor: quod etiā nunc accepto
cane, aut agno, aut alio quouis paratu facili nō absq; spectantium usu præstiteris: si modo quid
os, cartilago, fibræ, ligamentū, adeps, caro, glādosum corpus, deinde quid musculus, enervatio
seu tēdo, aliq; musculi partes, uena, arteria, & nervus sint, lubeat docere, ac mox quo pacto ma-
gis instrumētarię partes cōficiantur ostēdere. hæc enim nō inopportune generatim, uti dicebā,
in animali quopiam (ne hominis corpus hac occasione uicies) cōmonstratur, quò minus earum
partiū ignorātia in cuiusq; membri instrumētisq; enarratione spectatōrē remoretur, & ipsenar-
rationis seriē cogaris interrūpe. Porro differētijs, quæ inter enarrandū à partiū usu, ut quod
quædā ad uitā, aliæ ad speciei successione, aliæ ad bene uiuendū faciant, aliæq; eius generis diffe-
rentiæ, quæ huc quā plurimæ referri possunt, in præsentia neutiquā propositū est recensere,
quod huiusmodi passim in singularū partiū capitibus satis prolixè doceā, quodq; hic sectionis
rationē mihi explicandā potius q̃ illū in cathedra citra partiū cognitionē, ac ex aliorū libris
duntaxat philosophandi modum cōmemorandū assumpserim. Illā itaq; aggressurus, studiōrū
sodalibus potius quā ministris, qui secantē adiuuent, adhibitis, acutiōri nouacula orbicularē
sectionē secundū umbilicū adeo profundā dūces, ut cutem penetret, dein à mediā pectoris ossis
longitudine rectā sectionē ad umbilicū usq; molieris, & ab infima umbilici sede perges ad pu-
bis usq; mediū uirilīs membri (si modo uiri cadauer ad manū sit) radicem cōtingēs: aut, si mulie-
ris corpus secas, quousq; pubis ossis sedē inter uulvæ ceruicis colliculos superaueris, ut scilicet
à pectore ad pubē usq; una quasi sectio (integro interim umbilico) pertingat. Post hæc, utrinq;
ab umbilici latere sectionē transuersim ad lūbos usq; dūces, id interim studēs, ut solā cutē pertun-
das, quod in homine, et potissimum obeso, factū non adeo est arduū, quum adipis crassities,
ne carnosam uicies membranā, promptē remoretur. Factis hunc in modū sectionibus, cutis an-
gulum

Cuiusmodi
corpus sectio-
ni adhiberi cō-
ueniat.

Quum in uno
corpore om-
nes partes
sunt ostendē-
dæ, a quibus
tractatio sit
inchoanda.

Cutis, cuticu-
la, adipis, &
carnosæ mem-
brane in abdo-
mine admini-
stratio.

gulum, qui ex quatuor rectis angulis umbilicum spectantibus superior dexterq; est, hamulo,
aut summis sinistræ manus ungulibus attollito, acutissimaq; nouacula cutem ab adipe scerne-
re studero. Vbi cutis portiunculam liberaueris, hac sinistra manu eleuata, reiectoq; hamulo,
paulatim cutem ad mamillas usque uersus dorsum transuersis sectionibus proximè ad cutem
factis, ab adipe diuides. Hac abdominis thoracisq; parte à cute nudata, reliquæ tres pari mo-
do sunt detegendæ, ac cutis & cuticula (quā *ἀνδρῶν* Græci uocāt) natura uenit inquiren-
da, quæ in cute quidem absque alio negotio sese offert: cuticulæ uerò non nisi illam ardentis
candelæ, quam cuti adhibeas, uel uesiculæ modo à cute abscedere cogas. Cum cute deinceps &
uenis sub ipsa secundum abdominis regionem, & ab imò sursum & à pectore deorsum excu-
rentibus adipe quoque examinata, si hac homo (uti serè solent omnes diuturniori morbo non
enecati) abundet, illam quemadmodum iam cutem ab adipe liberaſti, à carnosa membrana
seuinges. quod sanè nisi acutissima nouacula nunquam aptè confeceris. Si uerò macilentius
obtigerit corpus, adipem carnosæ membranæ adherere fines. adeps enim tunc quòd nullam
obteneat crassitiem, quo minus carnosioris membranæ natura in cōspectum ueniat, nihil impe-
dit. Vt unquē feceris, siue adipem abraſeris, siue adnatam membranā reliqueris, ipsam per
membranam ductis sectionibus, quas à pectore ad pubis os, & ab umbilico ad illa in cute fa-
ciendas retuli, harum quoque sectionum anguli hamulo sunt seriatim eleuandi, & ipsa mem-
brana retusiori si lubeat nouacula, aut digitorum beneficio à subditis corporibus separanda,
ut iam simul cum magna thoracis parte uniuersum abdomen cute adipe & carnosiori mem-
brana detectum occurrat. Ad hunc sanè modum administrationem in scholis subinde sum ag-
gressus: quamquam si quis uelit, integrum etiam sit in una tantum abdominis parte cutem, adi-
pem, & carnosam membranam examinare, & à reliqua abdominis sede cutem simul cum adi-
pe & membrana absque ullo artificio laniorum ritu auellere. Verum de harum partium natu-
ra, adeoq; administratione, in secundo libro egi prolixius, in eodemq; libro rationem qua opti-
mè^a abdominis musculos, qui utrinque quatuor sunt, aggrediaris, & peritonæum nudes, do-
cui: dum duplici ratione abdominis musculos dicerem refecandos, in uno quidem latere se-
ctione ab abdominis medio uersus musculorum origines inchoata, in qua primum abdominis
musculus oblique descendens, ab ascendēte oblique aufertur, mox is à recto & transuersim du-
cto abdominis musculo, dein rectus à transuerso, recti interim insertionē à costarum cartilagi-
nibus liberata. Alteram sectionem à lateribus ad abdominis medium faciendā præcepi, quæ
etiam oblique descendente ab oblique ascendente aufert, & dein hunc ascendente à transuer-
so ac recto, & rectum insuper à transuerso, & postremò transuersum à peritonæo liberat, se-
ctionis uidelicet seriē ad abdominis medium deducta. Ac proinde si seriatim singula in uno
corpore ostendere animus est, ex secundo libro abdominis musculorum administratio peten-
da uenit, quæ nunc prosequar præcedens. In hac etiam priuatim^b uenarum & arteriarum
& neruorum series est examinanda. uenarum quidem ac arteriarum, quæ à pubis regione sur-
sum secundum rectorum musculorum posteriorem regionem uersus umbilici sedem contin-
gunt, & eas quæ à pectore huc quoque contendunt, & in proximas sedes quemadmodum
illæ furculos utrobique deriuant: neruorū autem ab illis productorū, qui costarū spuriarum
interuallis offeruntur, & à lumborum uertebis ad abdominis musculos (ut suo loco com-
prehensum est) uariè dispensantur. Cæterum transuersis musculis undecunque à peritonæo
liberatis, tota ipsius propemodum exterior superficies oculis obijcitur. omni enim ex parte
euadit conspicua, præterquam quæ^c septo transuerso obnascitur, & quæ ex uertebis & osse
sacro originem ducit. Cæterum hominis peritonæum natura infirmius est, quā ut leui ne-
gocio id undecunque à septo dirimi queat: quamuis interim solius manus beneficio perito-
næum dum adhuc integrum est, ad spinam usque à^d subditis illi musculis, & nonnihil quoque
à carnosa septi sede liberetur, & sphaeram planè oblongam referat. Porro si minori negotio
peritonæum penitus à septo auellere uisum sit, id in porcellis præstiteris commodissimè, si
postquam (ut in homine) à peritonæo transuersum abdominis musculum sciunxeris, id à car-
nosa septi parte tuis digitis, cultri uice sensim separare studeas. ita nanque à neruosa septi
transuersi parte peritonæum abscedet: & si deinde in opere perrexeris, ab uniuerso uentriculi
corpore ad omenti^e usque membranas, deinde & à iecoris gibbo peritonæum auelles, di-
scēsq; quo nam pacto id illis organis tunicas inuolucraq; offerat. Postquam diligenter perito-
næum exterius cum suis foraminibus, uenis, arterijs, neruisq; perpenderis, nouacula aut cul-
tello à sinistro mucronatæ cartilaginis latere deorsum ad sinistram usque umbilici sedem se-
ctio in peritonæo ducenda est, mente adhibita, ne aliū cultello impactio quicquam subdito-
rum uulneres. Hinc ab umbilico eandem sectionem modicè sinistrorsum inclinantem ad pu-
bis

si ca. 6. li.
si ca. 6. li.
si ca. 6. li.

a. Bonnia
et. Panay
mus, quæ
ex dimidia
parte, in-
uolucrum
fons pro-
ponit.
b. fig. cap. 7
lib. 2.

d. mus. 14.
e. 4. 14. 5
lib. 2. 6. 14.
a.
e. ut in
figura.

f. si ca. 6. li.
si ca. 6. li.
si ca. 6. li.
si ca. 6. li.
si ca. 6. li.
si ca. 6. li.
si ca. 6. li.
si ca. 6. li.

g. Quam ad
modū in 17
si. h. 1. 1. 1.
nullum est.

Venarum per
abdominis re-
gionem inter
cutem & car-
nosam membra-
nam excurren-
tium.

Octo abdomi-
nis musculorū.

Venarum, ar-
teriarum, ner-
uorum per ab-
dominis muscu-
los repentium.

Peritonæi à
partibus ex-
trinsecus ipsi
commisissimè
ratio.

Aperitio pe-
ritonæi, et una
uulnorum umbi-
lici administratio.

bis usque os (ut aliquo intervallo ab ipsius medio in sinistru latu deuiet) tentanda est. Insuper in hac sinistra peritonaei parte è directo umbilici sectionem uersus sinistru ile molieris, & superiorem eius peritonaei partem ad costas, inferiorem uerò uersus coxam reflectes. Leuata autem nunc sursumq nonnihil reuoluta, seu dextrorsum in uersa peritonaei dextra parte, uenae ex umbilico in iecur pertingenti animu adhibebis, quae potius funi multo adipe obliito, quam uenae respondet. Hanc quae iecori proxima est, & ubi duntaxat à peritonæo abscedit, sinistra manu apprehendes, & acutiori cultello inter ipsam & peritongum iniecto, transuersis sectionibus eam ad umbilicum sensim accedens à peritonæo diuides. Quo quum perueneris, intacta uena, ab umbilici dextro latere ad ilia usq sectione in peritonæo duces, eam peritonaei partem, quae nunc libera est, super dextri lateris costas reflectens. Caterum iam adhuc una peritonaei pars, quae in dextro latere inferior est, umbilico cōnata manet, nōdum ue libera pendet, quare ut & hanc liberes, neq aliquid interim uities, umbilico sinistra manu comprehenso, ab ipsius dextro latere, sectio in hanc peritonaei partem ad pubis usq os facienda est, quae digitorum aliquot latitudine à pubis ossium commissura in dextrum declinet. In uersa modò peritonaei particula, quae triangularis adhuc ab umbilico ad pubis os ac uesicae fundum pertinet, tres quasi funiculi inuicem apposit, atque illi peritonaei parti interius adnati uisuntur, qui studiose cultello acutiori ab ea sunt diuidendi, ipsiq funiculi inuicem attentè dirimendi ueniunt, ne in homine uersus pubis ossa nimium liberè sectionem producents, uesicae fundum uulneres. Hominis nanque uesica, eo quod tota anteriori sede peritonæo connascatur, multaq pinguedine obducatur, ita rudibus imponit, ut hic uesicam reponi ignorent, uesicam quaerentes, quae ipsi in hominibus perinde atque in bobus & canibus occurrat. Quum itaq haec nō oscitanter expenderis, medium funiculum uesicae fundi medio innasci, & nusquam à peritonæo abscedere obseruabis; reliquos autem duos secundum uesicae latera deorsum, penitusq ad arterias per pubis ossium foramina in crus delapsuras porrigi conspicias, modò eos à peritonæo acutiori cultello ad illorum usque insertionem liberare non pigeat. Medius funiculus, meatus est, quo è uesica, quū utero gerimur, urina in mediā foetus tunica, quae à farciminis specie nomen inuenit, excernitur. Reliqui autē duo, arteriae sunt, quibus naturalis foetus calor recreatur. Verū neq haec tria corpora, neq id quod iecori inseritur, ullam nunc cavitatē habere uidebuntur, sed plane mortua aridaq & multo adipe enutrita apparebunt. Vnde etiā alios Anatomes latuerunt proceres, ea omnino aboleri in natis hominibus, quemadmodū in canibus ferè accidit, asserentes. Caterū posteaq uenae ab umbilico iecori insertae implantionē se dulo in spexeris, integrum est, eam cum umbilico, quem haecenus seruaisti, deinde & tres alios funiculos rescicare, animaduersoq peritonaei ad uesicae fundum connexu, sectionem ad omentum cōferes. Reliqua enim quae in peritonæo adhuc uidenda supersunt, nisi paulatim organa hoc obcincta abstuleris, uidere nequis. Porro priusquam aliquid loco dimoueas, omenti situs uenit obseruandus, num scilicet ut in canibus & porcis, atque adhuc multo magis in simijs, ad pubem usq id sub uesica posteriori sede exporrigitur: an uerò (uti frequentius obseruatur) uersus sinistru latu reuolutum, sursumq etiam supra mediā intestinorum sedem contractum occurrat. Si postremum illud inuenieris, utraque manu humiliter omenti extremum modicè eleuabis, ac sensim aquiliter deorsum detrahens id omnibus intestinis ad pubis usque os obtendes, ita enim quantum sit, quodq interdum ad inguina & scortum & inter uesicam & uteri ceruicem deuolui possit, condisces. Ut uerò omenti ad colum intestinū, quā uentriculo id exporrigitur, connexū cernas, duabus rursus manibus humiliorē omenti finem sursum ad pectoris os attolles, & priusquam aliqua ex parte inferiorem omenti membranā partem, quae ueluti ex tertia coli intestini tunica enascitur, à colo disseces, omentum quā possis maxime pectori obtendito, ac intestinorum situm summa qua poteris industria solis utens manibus inuestigato, & primum anteaquam alicuius intestini locum perturbes, ipsa ut se eleuato iam omento spectanda offerūt, ad amissim contemplaberis. ut quū cuiusq intestini ductū didiceris, cui peritonaei regioni unumquodq uiciniū sit, in medicamentorum usu & affectibus dignoscendis perspectum habeas. Simulatq igitur id accuratè neq obiter profecto obseruaueris, dextram manum recti intestini quā id ossis sacri incumbit initio, accommodabis, & sinistra manu tenuia intestina leuiter in dextrum deprimes, non quidem omnia, sed eorū partem quae dextrae manui quum à recto conscendes, in progressu erit uicinior. Ad hunc itaq modum sinistra dextrae famulati, à recto intestino sensim dextram colo ad mouebis, atque secundum ipsius ductum reuolutionesq ad sinistri renis sedem, hinc ad lienem & fundum uentriculi pertinges. quò quum perueneris, mutato manuum ministerio, sinistra colum est apprehendendum, dextra uerò tenuia intestina in sinistru modicè depellenda, quousq omnē fundi uentriculi sedem, iecurq superaueris, & colum sub dextri renis

Vmbilici uer-
forum praefec-
tio.
Omenti situs
obseruatio.

Intestinorum
tus examen.

renis regionem (ubi finit) deduxeris. Huc enim quum pertigeris, sinistra manu coli terminum modicè subleuabis, ac cæci intestini situ, formaq similiter obseruata, manu dextra simul cum sinistra apprehendes, & utrisq manibus sibi proximis, isdemq ab intestinis nunquam remotis, à colo mox ductus ilei intestini, & dein ieiuni sequeris, quod factu longè est facillimum, usque dum perueneris ad ieiuni principium, quā sub colo retorquetur, ac dorso quodammodo alligatum duodeno continuatur. Quapropter ut uniuersus intestinorum ductus tibi occurrat, dextra adhuc ieiunum complecteris, sinistra uerò inter iecur & dextram uentriculi sedem intrudes, duodeni intestini inquirens principium: quod ubi inuenieris, deorsumq secundum ipsius ductum descenderis, ieiuni intestini principium, & quae illi proxima est pars, quamq dextra adhuc amplecteris, etiam innotescet. Si modò lubet (quod & faciendum maxime consulo) poteris à ieiuno ad ileum, & hinc ad caecum ac colum, & à colo ad rectum contrario ductu intestinorum situm secundò examinare, nulla interim (ne quid uulneres) facta auulsione. Perpenso intestinorum situ, ac ijs utcumq in suum locum repositis, omentum rursus intestinis est obuol uendum, uentriculiq iecoris & lienis situs uenit examinandus. Primum itaq inter septū transuersum & iecoris gibbum, manum inferes, ut illius gibbum ligamenta in cōspectu ueniant, ac quò nam pacto ex præcipuo iecoris ligamento tenue ipsius inuolucrum nascatur intuearis, manum transuersim hinc inde ducens. Deinceps inter iecoris cauum & dextrum uentriculi latus sinistram manum, dextram uerò inter septum & latus uentriculi sinistru impones, paulatimq inuicem adductis manibus, ad uentriculi superius orificium accedes. quod in conspectum uenit, si modò iecur sinistra sursum non nihil protruseris, & dextra uentriculi corpus deorsum compresseris, atque una eademq opera iecoris cauum ac uniuersum ipsius situm obiter examinaueris. Præter hæc, ea quoque operatio uentriculi sedem etiam accuratè cōmonstrabit, dummodo hinc inde, nunc iecur sursum trudens, nunc uentriculum deprimēs, manus ducere non detrectes. Lienis porro sedem adinuenies, si inter sinistru uentriculi latus & septum transuersum, sinistra manū immiseris, uentriculumq cum colo intestino hac excurrente, in dextrum latus attraxeris: siquidem tunc lienis superius & dimidium ipsius caui latus sese uisui offerunt, et si dextram manum inter lienem & septum transuersum mediā immiseris, lienemq modicè eleuatum uersus uentriculum protruseris, ipsius quoque gibbum apparebit. Quo tamen hæc omnia leuiori negotio conficias, nō erit inutile interdum aliquod costarum interuallum arcto uulnere ad thoracis usque amplitudinem pertundere. Quum primum enim thoracem uulneraueris, septum transuersum deorsum concidens insigniter flaccescit, quantumuis etiam uehementer antea tensum, sursumq attractum, iecur & uentriculum in thoracis amplitudinem sursum duxerit, difficilēq horum inspektionem ob id parauerit. Caterum iam omenti membranæ inuicem sunt dirimendæ, quod fiet, si dextram omento subieceris, hacq inferiorem membranam, sinistra uerò manu superiorem apprehendere, trahereq studueris. hæc enim oculus inuicem dirimuntur, mar supij, seu sacculi speciem monstrantes: qua uisa, inuicem membranas adeò diuelles, ut alibi lacerentur, commodeq manum in illarum amplitudinem inferas, & utrinq in lateribus, & humiliori omenti sine superiori membranā ab inferiori discerpas. lam inferiorem membranā intestinis exporrectā sinere conuenit, & superiorem adeò pectori supertendere, ut elatius uentriculum è sua sede eleuet, quod si nō successerit, so dalis manu id facias oportet, ut cōmodè inferioris omenti membranæ exortus, quæq per ipsum ferunt organa in conspectu ueniant: ac discas pariter, quò nam pacto hæc in hominibus colo intestino mesenterij uice sit, tota ea sede quā colum uentriculi fundo attēditur. In hac enim membrana ubi uentriculo substernitur, minor portē uenae trūcus ferri, suosq in quos digeritur ramos educere, apparebit. Deinde præter truncū conspicietur arteria, quae lienī, uentriculo, iecori, bilis uesiculæ, & ipsi demum omento furculos deriuat. sic quoque & arteriae radix, quae superiori sede mesenterij disseminatur: deinceps & nerui duo, quorum dexter iecori bilis folliculo, & dextri fundi uentriculi sedi, & hac quoque parte omento spargitur, sinister uerò lienī & sinistri fundi uentriculi sedi, ipsiq dextrae omenti parti distribuitur, & ante hæc omnia in humiliori omēti membrana, quā uentriculo subiacet, corpus glandosum, uasorum & neruorū seriem muniens cernitur. Hæc obiter, neque ullo adhibito cultro in præsentia sunt intuenda, manibus tamen summisq digitis superior omēti pars diligenter est inquirenda: quam obseruabis, si ministri operā uentriculo semper eleuato, ac uelut ad superiora truso, ab ipsius fundo deorsum uersus iecoris cauum, ubi omentum simul multa colligat corpora, & hinc per dorsum quā arteria magna septum permeat, secundum lienis caui ad uentriculi fundum usq deueneris. Hic enim superior est omenti circulus, & si illud saccum mar supium ue esse dixerimus, eius orificium. Quo nam pacto autem ipsius ortum adinuenias, paulo post dicam. In præsentia enim uentriculo in suum locum

Ventriculi, iecoris & lienis situs examen.

Quæ iecur, uentriculus, lienis, ueluti in thorace cauitatem tracla, deorsum protrahantur.

Omentum quid diuellentis, ipsiusq ortus inuicem ligandus, una cum uasis illo suffultis.

g Corpus ad imaginem figure patet.

h A P ad Q 6 fig. i Spectabatur omnia quæ 4 figura characterebus insigniuntur.

2 Ad T 6 et 8 fig.

4 Scitum 8 fig. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

*Qui organa
in caua iecoris
sede posita
sunt spectanda.*

locum reposito, illum in sinistram latum cum intestinis trahi^k curabis: iecur uero, ut ipsius cauum adamussim uideas, in dextrum & uelut sursum protrudes. deinde postquam obiter bilis uesiculam contemplatus fueris, sectionem omnium totius corporis molestissimam maximeq; operosam aggredieris. Bilis namque meatus, & neruorum & arteriarum uenarumq; rami (qui omnes simul inferiori membrana omenti ad cauum iecoris colligantur) nunc ueniunt retuliori cultello examinandi, ne acutioris cultelli mucrone uenam quampiam pertundas, sicq; omnia cruore obliteres. Offertur itaq; primum neruulus ab humiliori uentriculi orificio iecoris cauo insertus, qui à sexti neruorum cerebri paris propaginibus superius uentriculi orificiū adeūtib; pendet. Vbi hunc à uicinis organis diremeris, à membranarū cōnexu diuidendus est alter neruus, qui uno ramo iecoris cauit, altero autem bilis uesiculam accedit. Huic neruo arteria attenditur parem cum illo efficiens distributionem, ac mox post neruum liberanda. Huius tēdō, ut & nerui initium, paulo post inuenies. nunc enim fat est, hanc inuicem iuxta iecoris cauum separare, hicq; eorum seriem discere. Sub arteria bilis uesiculæ meatus cōsistunt, à portæ uenæ iam liberandi: primum duo illi, qui ex iecoris cauo ex multis furculis colliguntur, & illico in unum cōeunt meatum, qui una parte in bilis fertur uesiculā, altera in duodenum intestinum. Vbi hos à portæ uenæ ad intestinum usque & bilis uesiculam seceueris, illam pollice adeo comprimes, ut meatus bile turgentes cōmodius appareant, & num quis meatus ab hac uesicula in uentriculum pertingat, animaduertas: quem si non inueneris, acu meatum in intestina properantem leuiter pertundes, ut profluens bilis argumēto sit, nullum processum ab illo meatu tibi incuria præfectum. Postremò uenæ portæ est examinanda, ac illico atque ipsius circumscriptionē quā

*Portæ rami
amā cum arte-
rijs & neruis
illis atq; q̄
examinandi.*

ex iecore prodiit animaduertas, propagines illius obtusiori cultello sunt inquirendæ, semper arteriæ & nerui, uenæ per uniuersum ipsius seriem attensorū, diligenti habita ratione. Primum itaq; furculos portæ aggredieris, qui bilis uesiculæ exporriguntur: deinde eum qui ferè citra arteriæ confortium in dextrā uentriculi sedem, iuxta ipsius inferioris orificiū posteriorem regionem modica ramorum serie digeritur. Hunc subsequitur, qui dextrā fundi uentriculi partem & medium superioris omenti membranæ perrepat. Post hunc, qui duodeno nobis uocato intestino deriuatur, quem secundum intestini longitudinē in^m corpus quoddam glandulosum carneumq; descendere obseruabis, si modò (uti iam monuimus) retusiori cultello uenam, illiq; accumbentem neruum, arteriamq; nudare studueris. Modò magnam portæⁿ distributionem deteges, truncum, qui mesenterium adit, obiter tantum expendes. Atque hoc in præsentia relicto, ad truncum qui lien potissimum exporrigitur, te cōferes. Atque ut hunc cōmodè uideas, uentriculus & intestina tibi ueniunt ad eum^o modum aptanda, quo situabantur dum inferiori omenti membranam intuebaris, ac uentriculum sodalis manu sursum attolli, & intestina deorsum premi curares. Patente itaq; nunc tibi superiori sede humilioris omenti membranæ, accurata cura ramos omnes minoris portæ trunci examinabis, quos omnes aut uentriculo, aut lien, aut ipsi omento, coloq; intestino in homine exporrigi adinuenies. Interea uero quā ramos hos inquires, ipsosq; à glandoso corpore illos suffulciente liberabis, omnibus ferè arteriam, multis autem neruum attendi obseruabis.^p Arteriarum radix sese offeret in elastissima inferioris omenti membranæ sede, ubi etiam occurret magnæ arteriæ in mesenterium deducendæ origo: deinde utrinq; unus sese offeret neruus, ad magnæ hæc descendētis arteriæ latera exiliens, sexti neruorum cerebri paris propaginum, quæ costarum radicibus exporrigūtur, soboles. cuius ramuli unā cum arterijs dum uenam nudas, in conspectum semper ueniunt. Iam & grandioris portæ trunci & paulo antè dictæ arteriæ & nerui per mesenterium seriem, & quæ inibi diuisionibus præfunt glandulas^u inuestigare tempestiuum est. Primum itaq; solis manibus intestina hinc inde inuicem diduces, & nunc in dextrum, nunc in sinistram latum reuolues, ut citra sectionem mesenterij naturam perfunctoriè cōtempleris. Deinde obtusiori cultellulo maiorem uenæ portæ truncum & dictam nuper arteriam & neruum inuicē liberabis, & dein ut uniuersum ipsorum ductum, & glandulas diuicationibus interiectas intuearis, unguibus unam mesenterij membranam ab alia diuelles. Ac hoc per uniuersum mesenterium haud uenit tentandum, suffecerit enim in præsentia à centro ipsius aliquot uasorum furculos ad tenuia usq; intestina deduxisse, ac mox^u alteram mesenterij arteriam aggredi, à magna arteria ipsi post feminalium arteriarum ortum depromptam. Atque hanc promptè inuenies, si cum intestinis mesenterium in dextrum latum reuolueris, unguibusq; aut obtusiori cultello mesenterij membranas, quæ cōlo sub sinistri renis sede adnascitur, inuicē dirimere conaberis. Hic enim illico eius arteriæ rami uenis commissi sese offerēt, rursus arteriæ radicem cōmonstrantes. Quam ubi inueneris, ipsius diuicationem prosequere, ut discas quā hæc cum uena mesenterio suffulta recto intestino ramos exporrigat. Parum modò sollicitus, etiam si uenæ huius extrema in rectum intestinum inferi

*Mesenterij
natura qui in-
daganda.*

non

non intuearis: id enim paulo post fiet facilius. Hac sanè omenti administratione intestinorum, uentriculi, iecoris, lienis & mesenterij situs, præterea quæ his omnibus exporrigūtur uenarum & arteriarum & neruorum furculi sunt examinandi. Porro administrationi, qua quæ adhuc in illis organis uidenda supersunt, commode intuearis, alijsq; monstres, nunc me accingam. Maiusculæ instar semicirculi obliquatæ acui filum, quo literarum fasciculi colligantur, tranjciendum est. hanc per mesenterium sub recto intestino, quæ sacro ossi incumbit duces, & eius intestini facibus sursum ad coli amplitudinem protrusis, recto intestino uinculum iniicies. abscieto iam quod superest filo, facies uinculo proximas ex recto intestino sursum denuo comprimes, & interuallo trium digitorum plus minus interposito acum rursus sub recto intestino supra prius uinculum trajicies, secundò rectum intestinum ita ligaturus, ut inter duo uincula nihil excrementi sit reliqui. Deinceps nouacula rectum intestinum inter duo uincula diuides, & superiorem ipsius partem sensim à mesenterio obtusiori nouacula (ne fortassis negligentior intestina uulneres) resecabis, & dehinc colum, ileum, ieiunum continuo à mesenterio ad ieiuni usq; principium liberabis, intestini in peluim repositis. Atq; in hac functione coli intestini supra renum pingues tunicas connexus sedulo est animaduertendus, unā cum uasorum frequenti serie intestina impicante. Vbi uero ad ieiuni usque principium pertigeris, id perinde atque rectum, duobus uinculis intercipiēs, ita ut clarius uinculum^u insertioni meatus uesiculæ bilis proximū sit, non autem elatius consendat. Intestina à uentre libera baiulo alicui, quales hic sectioni adhibemus, ablueda offeres, ut si uisum fuerit ablutorum iam^b tunicas & longitudinem examinare queas. Patuij & Bononiæ postquā abluta scholarumq; scannis exporrecta essent, aliquando uesicæ instar inflari curauimus: ita enim nō solum longitudinem, quæ omnibus uix eadem est (quantum quatuordecim uenas ferè æquet) uerū formam ac amplitudinem facile didicimus. Tunicas autem, intestinis ad hunc modum exporrectis, inquirere est longè facillimum. aparet enim mesenterij pars intestinis proxima, quæ ex duabus constat membranīs, una superiori, altera inferiori. Has si unguibus ab intestinis dirimes, quā tertiam intestinorum efficiant tunicam intueberis, ac qua ratione hæc à peritonæo pendeant obseruabis. Quandoquidem mesenterij membranas paulo post à peritonæo enasci spectabis, & iam quā hæc intestinis obuoluantur discēs. Hac tunica ab intestinis distracta, obtusiori nouacula sectionem secundum intestini longitudinem duces, studiose præcauens ne id uulneres. Huius insuper sectionis labra unguibus diuelles, & absq; negotio secundā intestinorū tunicam ab intima liberabis, præcipue si id iuxta rectum moliaris. in tenuibus enim intestinis tunica nō ita facile in conspectu ueniūt.

*Qui intestina
à mesenterio
resecada, ac à
corpore aufer-
renda.*

*Intestinorum
tunicæ qui ex-
aminanda.*

Nunc licebit intestina inuertere, atque unum eius intestini quod nos^c cæcum esse putamus, orificium examinare. Verūm intestinorum tunicas licebit ijs adhuc in uentre relictis interdum discindere: quantum illis exemptis, id fieri malim. Interdum priusquam uasa in caua iecoris sede conspicua, & humiliori membrana omenti suffulta aggrediaris, necessum erit intestina ad eum quem dixi modum auferre: idq; tunc potissimum, quum publicā obibis sectionem, in qua diutius quā tibi ex usu esset, intestina forte asseruarentur. Porro iam uentriculus est adeundus, quem modò quoque cum liene eximere soleo, neruis ipsius orificio insertis diligenter prius examinatis. aliā enim uentriculum relinquere consueui, quousque thoracis omnia essent dissecta, ut commodius ipsius orificium neruiq; examinari possent. Verūm in præsentia ut rite illum eximas docebo: quum autē gulam persequar, ut relictum debite administrēs subijciam. Vnguibus itaque quantum fieri licet in homine, peritonæum à septo transuerso ad uentriculi usque superius orificium^u auellere conaberis, ut tertie uentriculi tunicæ uideas principium. Quod ubi paululum à uentriculi orificio liberaueris, studebis utcumque etiam diuulsam ad uentriculi fundum deducere, ut ex tertia uentriculi tunica superiorem omenti membranā constitui oriūq; discas. Deinde acui sub superiori orificio uentriculi trajecto, uinculum sedulo nexum ipsi iniicies, paulo supra uinculum stomachum à uentriculo transversim liberans. Nunc uentriculo ministri manu è uentre eleuato, non tamen penitus (ne uenas rumpat) exempto, inferioris omenti membranæ & mesenterij ex peritonæo originem discēs, solis unguibus hanc à dorso sensim distrahendo utens, uinculis uerò pleraq; intercipiēs. ^e Primum simul omnia quæ in cauo iecoris occurrunt, portæ scilicet uenam, arteriam, & bilis meatum, aut si lubet singulis seorsum funiculos accommodabis: post hæc arteriarum radicibus, quæ mesenterio & inferiori omenti membranæ primum digeruntur, illa sanè arteria nō ommissa, quæ sub feminalibus arterijs orta in mesenterium fertur. Atque his omnibus unum duntaxat uinculum addisat est, quanq̄ duo (ut in intestinis faciendum monuimus) iniicere nihil prohibeat: imò, idq; præcipue ad superius uentriculi orificiū, plurimum conduxerit. Inductis in hunc modum uinculis, porta, & reliqua quæ intersepta sunt, ita ut uinculum in corpore maneat diuidetur, & ocyus solarum manuum opificio uentriculus cum me

Aa senterio,

*Lienis tunica
qui obseruan-
da, simul cum
suis ad uentri-
culum nexu et
substantia.*

*Ventriculi ca-
pacitatis et tu-
nicarum exa-
men.*

*Seminales ar-
teriae qui obser-
uanda.*

*Cavae uenae et
arteriae mag-
nae series, in
peritonei am-
plitudine su-
da, qui obser-
uanda.*

*Renis tunica
cum totius q. a
deo cordis na-
tura examen.*

ferterio, omento & liene ex uentre exempta mensae imponentur. ac statim cum omenti portio-
ne extracto liene, omenti pars lienis obnata unguibus ab illo est discerpenda, ut expendas qui
lienis tunica ab omento initium ducat. Quod uero attenti summaque diligentia inspicendum
sit, num meatus aliquis a liene in uentriculi orificium pertingat, quaeque ualorum hic habeatur
series, etiam si taceam, neminem ambigere reor. Caeterum ut lienis substantia obserues, aliquot
sectiones ipsi induces, & illo inter duos aseres compresso, ipsius substantia ab illi insertis uasis
aliquot locis separabis, haecque ratione uasa aliquot sola & lienis carne enudata spectabis. Ven-
triculum uero lauandum, deinde uesciae instar inflandum dabis, ut ipsius capacitatem, quae sa-
ne est quam maxima, intuearis, & tunicas ipsius, ut in intestinis faciendum praecipimus, exa-
mines, postmodumque inuertas, ac bilis meatus insertionem in intestinum quod adhuc uentricu-
lo appendet, uideas. Porro ubi haec omnia exemeris, si quis sanguis alibi effluerit, & quae in
uentre adhuc reliqua sunt oblitterauerit, spongia aqua copiosiori, non autem aceto imbuta, se-
mel atque iterum eluendus est. nam si lino abstergeris, plus tingendo oberis. Solent enim ple-
runque exigui uasorum ductus, multa adipe & membranulis oblit, difficulter admodum in ho-
mine reperiri, idque magis si sanguine oblitterentur. Eluto itaque sanguine, ac obiter ipsae quae ad-
huc in uentre reliqua sunt abscissione inspectis, & icore nulla ex parte uulnerato, sed uenae
cauae gratia in corpore asseruato, primum membranulas, quae uelut uenae cauae secundam consti-
tuunt tunica, ad sacrum usque os auellere conaberis, diligenter praecauens ne dextra femina-
lem arteriam, quae cauae corpus transcendit, simul cum membranulis adimas. Est enim haec tenuis
& membranae modo albicans, multaque pinguedine in homine obducta. Quapropter comode
admodum feceris, si priusquam aliquid eorum quae in uentre adhuc reliqua sunt aggrediaris,
arterias seminales inquiras, ac deinde ne laedatur in reliquarum partium administratione caueas.
Ut uero id praestes accuratius, animum adhibebis dextrae feminali uenae, quae ex caua oritur:
deinde & arteriae exortui, quae inferiorem mesenterij sedem adit. Inter haec duo organa partim
ascendens, partim descendens, nitens obtuso cultello caeram uenam ex sinistro ipsius latere ab
arteria magna dirimere, membranosis fibris, quorum interuentu haec uasa committuntur, disse-
ctis. In hoc opere duarum feminalium arteriarum radices in conspectum uenient, eaque quod illae
porrigantur commonstrabunt, si modo ab exortu eas arterias ex membranulis quibus inuol-
uuntur ad seminales uenas usque quibus tandem committuntur sedulo, nullaque in trahendo ut
facta liberaueris. Haec ubi praestiteris, uenaeque caua & magna arteria ut commodius in conspe-
ctum ueniant, membranulis fuerint detectae, ramos quos in ipso per uentrem ductu emittunt
examinabis, ac primum uenas renum pinguibus membranulis implexas, & deinde magnae arte-
riae cauae propagines renibus serofum sanguinem deferentes. Horum origine citra omnem
sectionis operam inspecta, uenae cauae propagine dextro reni propriam suis membranulis dete-
ges, & deinde renis quoque pinguem membranam unguibus lacerans, quo pacto illi inuolui-
tur diligenter examinabis. Denudato rene urinarius meatus quae ex rene prodit, cultello est in-
quirendus: deinde & arteriae magnae propago dextrum renem accedens, quod simul integer ren
uena & arteria & urinarij meatus principium conspiciantur. Licebit modo aut totam renis na-
turam examinare, aut quousque alia quaedam diffecueris, renem relinquere. Vt utique uero id
modo postea ue feceris, uenae cauae, arteriaeque magnae propagines uinculis iuxta renis cauum
intercipi debent, & deinde nouacula acutiori sectio recta secundum renis longitudinem in ipsius
gibbo uersus cauum est ducenda, renque ita bipartitus aperiendus, sanguisque, si quis sit, spongia
madente eluendus uenit. Ita enim ilico renis sinuum natura, deinde & urinarij meatus princi-
pium intuebitur, nisi cadauer nactus fueris obesius. solet enim pinguetudo in secundo huma-
ni renis sinu collecta, impedimento esse, cur minus sinuum natura penitus secanti occurrat.
Quapropter operae precium fuerit, canis renem diligenter prius examinare, & ex illo dein hu-
manum cognoscere. Diuiso igitur secundum gibbum seu exterius latus rene, primum digito
sinus secundum quem urina colatur latera inquires, & foraminis quod in medio ipsius, seu in
primi sinus membranae renum corporis externo latere apparet, stylum immittes, qui in urina-
rium meatum uersus uesciae facile protrudetur. Deinde ubi membranae huius corporis primi
renis sinus anteriorum ramorum cum posterioribus ramis coitum, qui non procul ab externo
renis perficitur latere, obseruaueris, ut illorum ramorum ductus, & primi sinus reliquum cor-
pus & secundus sinus formam naturamque adinuenias, ea sectione diuisum & ad apertum renem
uicissim claudes & redudes, quo mutuis nuper dictorum ramorum coitus manifestus appa-
reat: dein stylum secundo sinui indes, & ubi ipsius formam expendis, ab anterioribus primi
sinus ramis eam renis praescindes substantiam, quae posteriori illarum sedi obnascitur: a poste-
rioribus autem ramis eam adimes, quae illarum anteriori sedi continuatur, ut modo integer ap-
pareat

pareat primus sinus, cui modo stylos, quo illum adhuc exactius cognoscas, indere possis, &
admirari quam ridicula ab Anatomis professoribus de renum officio fuerint haecenus prodi-
ta. Caeterum tunica praeter pinguem membranam renem inuestiens, facile tibi occurret, si se-
ctionis in renis gibbo ductae labris animum adhibueris. solet enim ea tunica ibidem tunc non
nihil a renis substantia abscedere, & dein prompte ad renis usque cauum unguibus diuellis, ac
qualiter haec e renis uenae & arteriae membranulis pronascatur, conspici. Haec ubi in dextro rene
intuitus fueris, sinistram quoque sua pingui membrana liberaabis, & uenae cauae & arteriae ra-
mum uersus ipsius cauum excurrentem inuestigabis, animum priusquam aliquid diuellas, si-
nistrae feminali uenae adhibens, quam ex medio uenae ductu enasci citra sectionem utcumque
conspicies. Ut uero rite intuearis, num a renis sinistri quoque arteria, feminale uas originem du-
cat, obtuso admodum cultello (nisi forte secandi peritior fueris) membranulas a renis uena de-
trahes, & accurate aliquot uenae feminalis principium quoque a membranulis liberaabis:
dein uenam renis ab arteria nonnihil deorsum reflectes, numque ex ipsius ductu ramus qui sini-
stra feminali uenae exporrigitur, principium obtineat, inquires. Vbi uero hunc non inuenieris,
sinistro rene pariratione atque dextro (si modo illum secuisse non suffecerit) aggresso, femina-
lium ualorum constructionem examinato. Arteriarum & sinistram uenae originem iam prius
indagasti, ac dextrae etiam uenae principium citra sectionem a caua oriri conspicietur. Vbi igitur
ortum didiceris, & uenas ad arterias usque sensim ex membranulis ipsas liberaans deduxeris,
si masculi obtigerit corpus, penis cutem & scortum a testibus adimes. Primum itaque a pubis
osse recta sectione per penem in cute ducis, & deinde eius sectionis labris hamulo aut ungui-
bus eleuatis, cutem cum carnosa membrana a pene auferes, adamussim considerans in cutis
extremo ipsius cum carnosa membrana coalitum, & carnosae membranae sub glande a penis
corporibus abscissum. ad haec, perpendes ipsius ad glandis radicem ligamentum, deinde &
uenas cutem eam adcentes, postremo nullam pinguedinem adipem ue inter cutem & carnosa
membranam, ut neque in palpebris hic reperiri, ac proinde leui occasione, ut illas hyatide aut
inflatione penis cutem infestari. Pene detecto, & deductis cruribus a pubis osse inter inguina
& sinistram testem sectio ad podicem usque ducenda est, & deinde cum penis cute scortum a
testibus & interfeminio liberaandum, sectionibus semper uersus dextrum latus deductis. Quum
uero testes cute carnosaeque membrana nudas, ne testes suo loco moueas inuertas ue, accurate obser-
uandum est. Quum primum enim cute nudati sunt, ipsorum situm, & cuiusnam potissimum parti
uasa feminalia illis applantentur, indagare oportet, ut Naturae discas prouidentiam, quae testes
ita collocauit, ut ipsius uasa sint tutissima, illisque ipsi testes uelut propugnacula praeponantur.
Iam dextrum testem cum ipsius uasis & tunicis a sinistro digitis aut cultello dirimes, & iunctis
cadaueris cruribus dextrum testem femori impones, ac mox cultello uenam & arteriam semi-
nales dextrilateris, uicinis membranulis ad peritonaeum usque quae illae procidunt, deteges, hic
primum in interiori sede peritonaei, postmodum in exteriori qualiter transeant solis manibus
considerans. Dein stylum foramini quae egrediuntur uia ad testis usque infimam sedem protru-
des, & peritonaeum usque ad foramen qua uasa transmittit diuides. Insuper secundum styli lon-
gitudinem cultello foramini quoque indito, ad humilimam usque testis sedem primam ipsius
peculiarem tunicam secabis, & reposito cultello, distentaque tunica huius a peritonaeo ortum,
& ualidum ad humilimam testis partem adnexum, praeterea & testis musculum examinabi s
huius namque natura, ductus & forma in conspectum ueniunt una cum gracilibus ramulis a
uena & arteria in hanc tunicam numerosa serie excurrentibus. Haec tunica relicta, testem & ua-
sa nunc rursus hinc inde diligentius subleuans, reuoluensque uenam, arteriamque ab ipsis conter-
mino semen deferente uase ad testis usque elatiora discernes. Ut uero uenae arteriaeque insertio-
nem adamussim discas, uas semen deferens a proxima testis corpori tunica est liberandum,
non quidem uniuersum, sed ad eam usque partem quae uenae arteriaeque finibus est proxima. Li-
berabitur uero uas ipsum facile, si transuerfas sectiones inter testem & uas illud ad suum usque
principium acutiori nouacula duxeris. Hac si quidem administratione uasis illius anfractus, &
ad testis connexum, ortumque manifeste animaduertes. Verum nulla ipsius cauitas, neque quo pacto
illud a teste semen assumat, in conspectu erit. Hoc enim nihil, nisi porosum quid quae testis adna-
scitur referet, nullo meatu manifesto ex teste in ipsum pertinere. Semen deferenti uale ab intimo
testis inuolucro ad eum modum liberato, uenae ac arteriae anfractuum ramuli proximae testis
corpori tunicae oblatis melius conspiciuntur. Ut uero prorsus in conspectum ueniat, sanguinem
ex anfractibus ad testem comprimis, & deinde anfractibus uinculo ne sanguis refluat interce-
pis, testem secundum ipsius longitudinem diuidere conuenit. deinde qui ex tunica testi proxi-
ma, & ex anfractu sine rami ad testis substantiam excurrant, qualiterque testi ea tunica com-
mittatur.

*Vasorum si-
nistri testem
peritium or-
tus examen.*

*T. ostii et pe-
nis a suis inuo-
lucris dete-
ctio.*

*T. ostium se-
nis examen.*

*Exterioris te-
stis tunica a-
perio, uaso-
rumque semi-
nium detectio.*

*Vasorum semi-
nium circa te-
stem ac ipsius
ad testis exa-
men.*

mittatur, quæq; testis sit substantia, obseruare. Atque hæc primùm in uno quidem teste, dein in altero sunt examinanda. Quippe uix prima fronte hæc omnibus erunt obuia, quum hæc nemo hæc assecutus fuerit. Vnde etiam eadem administratione perpetuò non est utendū. sed quum commemoratam in dextro teste tentaueris, integrum tibi erit sinistrum tuo arbitratu aggredi. Examinatis ad hunc modū testibus, ipsorumq; nihil reiecto, penis musculi & ipsius corpora, deinde uesica & urinarij meatus, & reliquus semen deferentiū uasorum ductus, insertioq; cum adenofo assistente, & omnium uenis, arterijs, & nervis secunda ueniunt. Diductis itaq; cadaueris cruribus, & cute uti monuimus ab interfemineo adempta, primū duos musculos ab orbiculari musculo recti intestini in penis radicem, & potissimum in meatum urinæ seminiq; communem pertinentes aggredieris. dein alios duos, qui ab humiliori pubis ossium sede originem ducentes penis corporibus inseruntur, adimes, ac illico penis corporum originem examinabis, acuto cultello dextrum corpus ab osse unde pronascitur, quam poteris proximè diuidens. Deinceps uerò in penem excurrentibus uenis, arterijs & nervis perfunctorie hic perpenſis, ossa pubis inuicem sunt seiungenda, quod fiet ocyus, si uesicæ corpus à peritonæi parte pubis os succingente, cultello diremeris, & deinde cultro quàm minimè crasso pubis ossium cartilaginem recta sectione penitus diuiseris. Nouacula enim quum crassior sit, illi officio non æquè est accomoda. Mox uno cadaueris crure in mensa relicto, & alio ab illa propendente, ita cadauer in mensa reclinabis, ut ipsius os sacrum mensæ lateri incumbat, & ut diductis cruribus, ad trium quatuorue digitorū latitudinem pubis ossa inuicem seiungas. parum enim aptè feceris, si pubis ossium portionē exemeris, quod id & fiat incommodè, & præter alia multos ita uitaueris musculos, neque ullus postmodum ossium usus ad sceleti præparationem futurus sit. Quapropter pubis ossium cartilagine dissecta, & dein ipsis ossibus uti diremptis, primū à renibus urinarij meatus à suis membranis quibus obuoluuntur sunt liberandi, atque ad uesicæ usque corpus perducendi: deinde uasa semen deferentia quæ ad pubis ossa deorsum in peritonæi amplitudinem reflectuntur, pari modo ad glandosum assistentem usque expin- guioribus quibus integuntur membranis denudandi, atque in eo opere fodalis manu uesicam modò in dextrum, modò in sinistrū comprimere est necessum, idq; maximè quum uenæ cauæ & magnæ arteriæ feriem hac in sede inquires. Hæc nanque iam uenit expendenda, ac primū rami quos uena & arteria lumborum uertebreis & spinæ, abdominisq; musculis & peritonæo exporrigunt, qui omnes sunt repertu faciles, si uenam & arteriam nunc in hoc, nunc in illud la- tus ualidius reflectas, & nervos qui sub illis feruntur obtuso cultello quoque inquires, ac de- mum ad ipsorum quibus inseruntur organa deducas: illos dico, qui testibus & uesicæ fundo exporriguntur. Porro rami uenæ ac arteriæ post ipsarum super os sacrum bipartitionem ex- currentes, in conspectum ueniunt, si radicibus semper animum adhibueris, & cultello retusiori, ne ramorū aliquem uities, ipsorum sequaris processum ductumq; & id eo leuiori præstiteris negotio, quo nostras uasorum delineationes diligentius operi accommodaueris. Verū ubi hæc diligenter eris intuitus, sinistrum penis corpus à pubis osse etiam dirimito, & quàm po- teris commodissimè uesicam, ipsiusq; ceruicem à recti intestini termino, cui fortium fibrarum interuentu hæret, diuidito, abscidis interim uenis & arterijs in uesicā penemq; excurrentibus: quas si prius uinculis fortè intercepteres, parum profectò sectioni obesses. Vesicam modò simi- cum pene exemptam, alteri cruri aut asserculo impones, & denuò feminalis uenæ ac arteriæ du- ctum uersus testem, & à teste dein semen deferentis uasis ad glandulosum assistentem progres- sum obseruabis, quo denuò exactius feminalium uasorum harmoniam expendas. Post hæc musculum uesicæ meatui præfectum examinabis, & oblongiori stylo penis glandi ad uesicæ usque fundum imposito, uesicæ meatum à glande ad ipsius usque fundum cultello secundum stylum porrecto diuides, ut simul uesicæ cavitatem, & ipsius tunicā, & urinam deferentium meatuum insertionem, & semini urinæq; communem meatum peni exporrectum intuearis. Alicubi igitur urinarium meatum ex renibus in uesicam pertinentem forato, stylumq; ad uesi- cæ fundum usque indito, ut membranulas meatus illius ori in uesicæ fundo connatas species, quamquam etiam integrum sit, ex uesicæ fundo stylum ipsius meatibus indere. Corpus uerò glandosum semen deferentium uasorum suscipiens implantationem, ut lubet poteris discinde- re, & quo nam pacto ea uesicæ meatui immittantur perquirere. Postremò uesicæ ceruicem à duobus penis corporibus ad glandem usque cultello secernes, ac deinde duo corpora quoad poteris inuicem dirimes, quamq; habeant formam, quæq; natura ad glandem sint prædita con- spicies. Ut uerò adamussim ipsorum discas substantiam, peni nunc transuerſas, nunc longas,

*Penis muscu-
lorum examē.*

*Penis corpo-
rum ortus, &
uenarum, arte-
riarum, et ner-
uorum huc per-
tinentium exa-
men.*

*Pubis ossa qui
dirimenda.*

*Urinariorum
meatum adue-
scam, & uaso-
rum semen de-
ferentium ad
glandosum ue-
sicæ corpus e-
xamen.*

*Cautè & ar-
te uenæ magnæ
distributionem
sub osse sacro.*

*Musculi cer-
uicis uesicæ, ip-
siusque uesicæ
fundus et cerui-
cis examen.*

*Penis corpo-
rum.*

*Recti intesti-
ni musculorū.*

soboles. Vbi id quoque præstiteris, recti intestini finem ex corpore exsectum abijcies. Deinde cautam uenam qua primū sub iecore conspicitur, & magnam arteriam quæ septum transit, deinde ipsarum præcipuos ramos crus adeuntes uinculo duplici intercepties, ut simul cum re- nibus si adhuc eos in corpore reliqueris, uenas omnes, arteriasq; ex uentre auferre liceat. ita enim peritonæi disces ortum, & musculos & nervos quoque crus petentes, si fortassis illos postmodum aggredi statueris, incorruptiores longè habiturus eris. Iecur autem, ut & antea di- xi, tantisper illæsum seruandum est, quousq; cor respirationisq; organa administraueris. Atq; hæc quidem organorum nutritionis, generationisq; in uiro est administrandi ratio, in muliere uerò erit huiusmodi. Primū mamillarum uisurus naturam, in cute ab ipso iugulo deorsum (ut in uiris) ad umbilicum ducenda est sectio: deinde à iugulo secundum clauiculā alia ad um- mum usque humerum, cutisq; à mamillis non aliter ac si in alia corporis sede, ea ab adipe diui- deres, uenit liberanda. Mamillis cute detectis, & uenarum ramis qui à uenis in brachiū excur- rentibus illis porriguntur, perpenſis, dextram mamillam à musculo brachiū pectori adducen- te auferito, uenarum arteriarumq; examinans propagines, ab illis quæ musculis thoraci incum- bentibus deriuantur, in mamillam assurgentes. Vbi mamillarum corpus à thorace fuerit libe- rum, & adeps undique studioſissime ademptus, & uarijs per mamillarum corpus ductis sectionibus ipsarum substantiam condiscere licebit. Quamquam hæc quoque in uiro inquiri poterunt. is nanque si colore fusco & habitu sit obesiori, eandem quoque ostendet substantiā. Deinde & uenæ quoq; & arteriæ sub rectis latitantes musculis, pari modo in ambobus, etiam si magis in muliere expendentur, reliquæq; administratio ad uasorū usque feminalium ortum communis mulieri quoq; censenda est. Simulatq; igitur mulieris feminaliū uasorum originem didiceris, solis manibus adinueniendus est uterus & uesica, insuper testes & musculi & uenæ quoque cum arterijs uteri fundo & ceruici exporrectæ, priusquam scilicet aliquid diuidas. De- inde diductis cruribus à pubis osse utrinque secundum pudendi colliculos sectio in cute ad po- dicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousq; opportune cute denudentur: & ea quæ in medio sectionibus interceptur, uersus pudendum quoque à pubis ossibus separetur, uuluaq; adhuc appensa maneat. Pubis uerò ossium cartilaginem, ut in uiris faciendum præce- pi diuides, ac illis inuicè quàm poteris maximè uti diremptis, mox cultello uenam ac arteriam feminales dextri lateris ad testem usque ex pingui cui obducuntur membrana nudabis, obser- uans ne ramos ab illis priusquam anfractus suos constituent, in elatiorem fundi uteri sedem exporrectos uulneres. Postquam uerò ad testem anfractus deduxeris, perinde ac in uiris ipso- rum insertionem & deferentis uasis processum, ipsiusq; in uterum insertionem, & testis sub- stantiam formamq; examinato, uas illud ex pingui cui inhaeret membrana liberans, quæ ue- speritilium alis imagini multum accedit. Postquam hæc in altero quoque latere obseruau- ris, animum adhibebis uenis ac arterijs inferiorem uteri fundi sedem, & ceruicem, uesicamq; adeuntibus, quæ in grauidis animalibus accuratissime, ut & illi qui à seminarijs uasis in uterū porriguntur, utq; etiam omnia uteri reliqua in conspectum ueniunt, quandoquidem in illis su- pra modum uenæ arteriæq; turgent. Vrinarij meatus à renibus in uesicam pertinentes, simili- ter ac in uiris ad uesicam usque à suis membranulis sunt emundandi, & deinceps uterus cum uesica ex corpore eximendus, dissectis in ipsum & uesicam procedentibus uenarū arteriarum & neruorum ramis, & membranulis uterum uasq; illa continentibus, & fibris quoq; quorum interuentu uteri collū intestino recto ualide continuatur unā amputatis. Exempti iam uteri for- mam contemplaturus, ipsius ceruicem inuolues, quo unā uesicæ ceruicis in illum pertinentis foramen, & uteri fundi orificium citra aliam sectionem uideas, & modò opportune uesicam & ipsius ceruicē musculumq; urinæ meatui præfectū longa sectione diuidas, uesicæ amplitudinē & urinariorū meatuum insertionem, ipsiusq; ceruicis cum uteri ceruice coalitum inspecturus. Insuper uteri quoque ceruici eodem modò ad illius usque os longam sectionem inferes, ac acu- tiori nouacula uniuersum uterum secundum latera ab ipsius orificio ad cornua usque diuides. ita enim illius sinum, substantiam, formamq; exactissime cōtemplaberis. Porro si interdum gra- uidæ mulieris cadauer nactus, & uterū duntaxat cum fetu, ipsiusq; inuolucris intueri, animus fuerit, ilico à mucronata pectoris ossis cartilagine, ad pubis usque os acutiori nouacula sectio- nem molieris, quæ peritonæum quoque penetret: deinde aliam utrinque ab umbilico ad ilia molieris. Hæc nanque ratione ilico se uterus spectandum offeret: & si in alterum latus illum de- trueris, uenæ & arteriæ ipsi insertæ supra modum apparebunt turgidæ, adeò ut ipsarum neq; series neque ortus citra aliam administrationem latere possint. His itaq; uenis & arterijs unā cum uena & arteria sub recto musculo conscendentibus, diligenter obseruatis, leuem sectionem nouacula secundum uteri longitudinem tentabis, cauens ne altius quàm uteri est crassities pe- Aa 3 neres.

*Peritonæi or-
tus examen.*

*Quis modi di-
clarū partū
administratio
in muliere sit.
Mamillarū
examen.*

*Uteri ac uesi-
cæ situs qui ob-
seruandus.*

*Seminariū ua-
sorū examē.*

*Uteri uteri
fundi humilio-
rem sedem &
ceruicē peten-
tium.*

*Vrinariorū
meatum.*

*Fœtus ipsius
que inuolucro-
rum examen.*

netres. post hanc alias duas, utrinque nimirum unam duces, cum illa rectos angulos facturas. Sectionum labra unguibus apprehensa inuicē modicē dirimes, & uteri tunicam solis manibus à secundina sensim diuelles, uenarum arteriarumq; ora ex utero in secundinam pertinentiarum pens, quod in partui proximis feceris facilius. Exemptum ab utero unā cum suis inuolucris ^{f. vii. tab. figura 30.} tum in peluim aqua plenam repones, atrum & uiridem quodammodo liquorem abluens, qui ex effractis uasorum oris promanat, secundinaq; obducitur. Modò autē diligenter secundinae substantiam, & quaecunque in illa spectanda sunt unguibus aut cultello examinabis, id imprimis animaduertēs, num ipsa membrana quāpiā sit uniuerso foetui obducta: an tantum instar latoris cinguli sit, lienis substantia efformati. Atque hīc etiam sedulo expendes, qualiter secundinae substantia externae superficiei eius inuolucris pertinaciter obnascatur, quod farinacinis imā gini comparamus, secundumq; seu medium inuolucrum nuncupamus. Vbi itaq; secundinae naturam adamussim examinaueris, foetum hunc inde attolles, secundi illius inuolucris naturam consideraturus, quam simulatq; exterius inspexeris, atque quī totum foetum ambiat didiceris, cultello idalicubi pertundes, & foetus urinam profluere sines, ipsumq; inuolucrum à foetu ^{g. viii. tab. figura 30.} inuertes, atque ab umbilico uasis dependere tantisper sines, donec intimi quoque foetus inuolucris sudorem continentis harmoniam didiceris. Hoc itaq; pertusum & sudore euacuatum à foetu ^{h. quēdam dū in 4. tab. fig. 30.} amoueabis, & ab umbilico etiam propendere sines, uasa umbilici inuicem disungens, meatum illum praecipue reperiturus, cuius beneficio fecus urina in secundum ipsius inuolucrum perfertur. Inuenies autē hunc promptē, si cultello uenas & arterias qua umbilico proximae sunt, diuideris, ac meatum in ipsum medio repositum indagaueris. Abscissis his umbilici uasis unā cum foetu inuolucris, & foetu in mensam extenso, à clauiculis per costarum cartilagineas ad pubis usque os sectionem in sinistro magis latere cultro aut nouacula molieris, quae in thorace & peritonaei usque cavitatem pertingit: deinde ab umbilico uenam in iecur & arterias, ad suos quibus inseruntur ramos, & meatum urinam deducētē ad uesicā fundum, paruo admodum negotio deduces, omnemq; foetus administrationem absolues. Nisi etiam uisum esset inquire, re, num in foetu peculiaris aliquis processus ^{i. Forē ut a figura 3. G, H, K, L.} à uena caua ad uenalem arteriam, & ab arteria magna in uenam arterialem pertineat. Acetabula uerò in oue aut capra sunt inuestiganda, utero utcumque uisum fuerit diuiso. abundē etenim fuerit uteri comparere cavitatem, quae in nō praegnantibus uacis oppletur tuberculis ab illis non dissimilibus, ex quibus paulo post sanguis e sede profluxurus est: aut si primo conceptionis tempore eiusmodi diuidatur uterus, tunc sinibus conspicitur decoratus, qui primum à ueteribus dissectionis professoribus acetabuli nomen sunt emeriti. Atq; ita praesenti Capite partium quinto hoc libro traditarū administrandi rationem absoluiamus: itaq; corpus sectionis serie reliquimus, ut ad reliquarum partium quas simul in illa administratione non recensui, demonstrationem neuiquam futurū sit inutile.

Umbilici uasorum examen.

Acetabulorum examen.

LIBRI QVINTI FINIS.

AN.

559
ANDREAE VESALII
BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORPORA
RIS FABRICA LIBER SEXTVS, CORDI IPSIQVE
famulantibus organis dedicatus, ac mox in fronte figuras sibi proprias offerens,
quò minus & hīc quoque eadem figurae uarijs Capitibus
palsim praefigantur.

PRIMA SEXTILIBRI
FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM Index.

PRIMAE SEPTENS figura tantam hominis in dorso cubantis partem ex sinistro latere monstrat, quantam ostendendae thoracis sedi sufficere arbitrati sumus. Ab anteriori itaq; thoracis sede et lateribus, ac dein ab aliqua colli regione cutem sectionis serie ademinimus, ac dein musculis qui costis obducuntur resectis, costarum ossa à suis cartilaginibus unā cum pectoris osse liberauimus, & costarum ossibus (uti inter secundum sit) effractis, costarum cartilagineas sursum uersus dextrum latus attraximus, ut thoracis amplitudo, hancq; intersepientes membranae, et pulmo, reliquaq; in conspectum uenirent, quae modo in characterum Indice significabuntur.

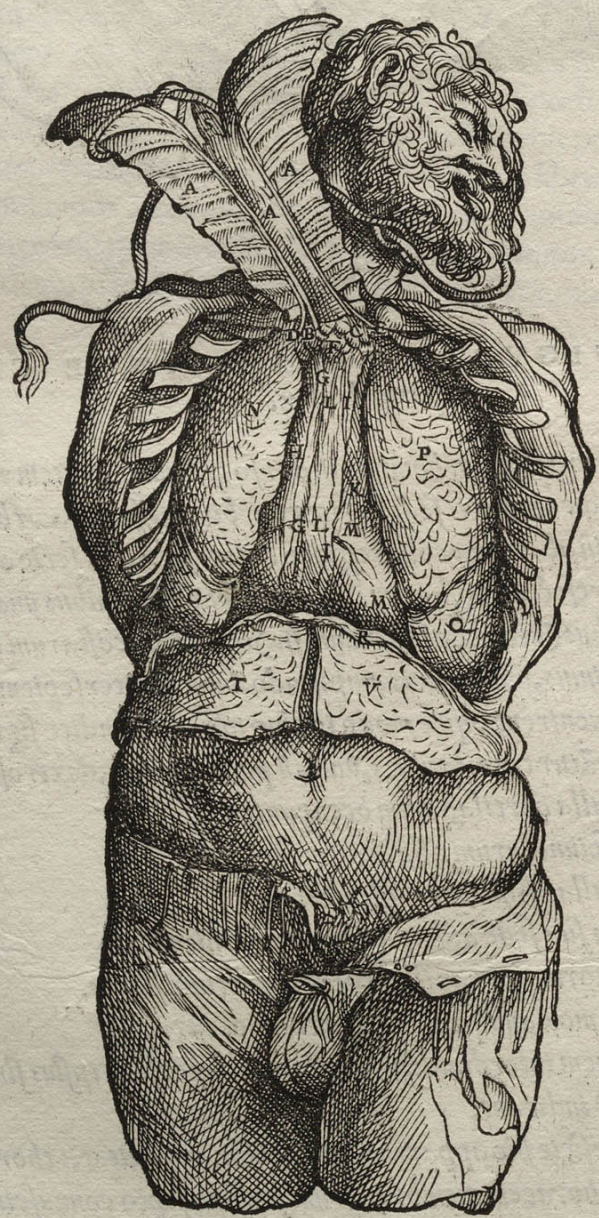
- A, A Sinistri lateris costarū indicātur cartilagineas, unā cū pectoris osse, dextrorsum sursumq; tractae.
- B, B Intercostales musculi interualla cartilaginum occupantes.
- C, C Costarum à cartilaginibus seiunctarum ossa.
- D, D Intercostales musculi interualla ossium adimplentes.
- E Clauicula hic nuda, atque in sua sede adhuc asseruata cernitur.
- F Venarum, arteriarum, neruorumq; in axillam perreptantium series.
- G Exterior iugularis uena hic mox auulsa cute secantibus occurrens.
- H, H Sinistra thoracis amplitudinem interdiuidens membrana, superficiei ipsius sinistra hic conspicua, quam etiam L, M, N & O indicant.
- I, I Septum transversum ea superficiei hic apparens, qua sinistram cavitatis thoracis sedem respicit.
- K Sedes ubi inter diuidentium thoracem membranarum sinistra septo conuascitur.

Aa 4 Hæc

- L** Hæc protuberans sedes, cordis gratia hic in sinistrum adeo prominet. id namque una cum ipsius in uolucro inter membranas thoracem diuidentes comprehensum, in sinistrum longe magis quam in dextrum porrigitur. atque huius potissimum tuberis occasione præsentem figuram ex sinistro potius, quam dextro latere expressimus.
- M** Vena sinistro pectoris ossis lateri exporrecta, & sinistra thoracem interdiuidenti membranae uarios surculos offerens.
- N** Arteria sinistro pectoris ossis lateri exporrecta, & similiter ac uena **M** insignita ramulos sinistra thoracem intersepienti membranae exhibens.
- O, O** Ramuli a uena ac arteria deducti, quæ secundum pectoris ossis sinistrum latus à iugulo ad abdominis regionem pertingunt.
- P, P** Nervus septi transversi sinister, hic conspicue thoracem intersepientis membranae superficiei in progressu adnatus.
- Q** Vena in hominibus potissimum à iugulo una cum septi transversi nervo deorsum excurrentes, & membranae thoracem intersepienti ramulos deriuans.
- R, S, T, V** Pulmonis pars sinistram thoracis cavitatē occupans. ac **R** & **S** huius partis sedem notant, quæ costis, seu ipsas succingenti membrana proxima est, gibba uē cernitur. T uero & **V** eius partis sedem indicant, quæ priusquam collaberetur, exteriori superficiei membranae thoracem interdiuidentis committebatur. Rursus **R** & **T** partis huius pulmonis superiorem insinuant fibram, seu lobum. **S** autem & **V** inferiorem.

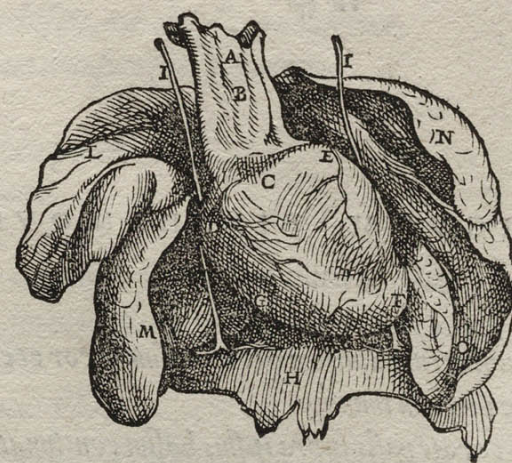
SECUNDA SEXTI LIBRI
FIGURA.

SECVN.

- P R A E S E N S** figura, quam erectam, non autem humi prostratam finximus, primam sectionis serie subsequitur. etenim anteriori thoracis sede & lateribus cute & musculis qui illis adnascantur, denudatis, ac costarū cartilaginibus ab ossibus liberatis, ipsiq; ossibus extrorsum effractis, tandem pectoris os una cum ipsi coarctatis cartilaginibus ab utriusq; thoracem intersepientibus membranarum liberavimus, sursumq; deduximus, ut illius interior superficies obuia esset, et membranarum thoracem interdiuidentiū natura accuratius adhuc quam in prima figura exprimeret.
- A, A** Pectoris ossis una cum costarum ipsi commissis cartilaginibus interior, seu thoracis cavitatem spectans superficies.
- B, C** Duæ indicantur uenæ à iugulo pectoris os petentes, ac præter frequentes quas diffundunt ramulos, etiam ad elatiorem abdominis sedem excurrentes.
- D, E** Duæ arteriæ uenas nuper commemoratas ad umbilici usq; regionem concomitantes, nullibi tamē ut uenæ ad cutem subeunt.
- F** Glandulae sub elatissima pectoris ossis sede in iugulo repositæ, ac uasorum securæ distributioni a Natura præfectæ.
- G, G** Dextræ thoracem interdiuidentium membranarum pars, quæ dextro pectoris ossis lateri adnascatur.
- H** Dictæ modò membranae dextra, seu pulmonem spectans superficies.
- I, I** Sinistræ thoracis cavitatem intersepientium membranarum pars, quæ sinistro pectoris ossis lateri ante sectionem connata fuerat.
- K** Dictæ modò membranae sinistra, seu pulmonem respiciens superficies.
- L, L** Interuallum indicatur inter duas thoracem intersepientes membranas inibi conspicuum, ubi humano pectoris ossi continuantur.
- M, M** Hæc protuberans regio cordis indicat situm. cor enim una cum ipsius inuolucro immotum inter membranas thoracem sepientes collocatur.
- N, O, P, Q** Pulmonis gibbum sedes uē costis contermina indicatur. neutra namque ex parte pulmonis partes in latera refleximus. Verum **N** & **O** duas fibras dextræ partis pulmonis indicant, N quidem elatiorem, O uero humiliorem. atq; ita etiam in sinistro latere **P** & **Q**.
- R, R** Septi transversī sedes, quā à mucronata pectoris ossis cartilagine hic **S** insignita, & dein à cartilaginibus quæ pectoris ossi non coarticulantur mucronibus, liberavi.
- T, V** Cutis deorsum à thoracis anteriori sede, eversa, atque ea superficie conspicua, qua musculis obducebatur.

TERTIA SEXTI LIBRI
FIGURA.

TER-

QUONIAM duae praecedentes figurae cordis ac pulmonis sitū abunde indicant, praesentem figuram (uti & subsequentes universas) tanquam e thoracis cavitate euulsam delineamus, ne si singulis figuris truncum corporis appinxissemus, negotium frustra operosius redderetur. Tertia itaque figura cor suo uestitum inuolucro continet unā cum pulmone & septi transversae portione, cui in hominibus magna amplitudine cordis inuolucrum connascitur.

A. Hic uenae cauae portio sursum conscendentem & magnam arteriam praescidimus, tanta uenae fori cordis asseruata portione, quanta cordis inuolucro obducitur, aut a qua id inuolucrum potius initium ducit. Vbi enim hic B ascripti, illic inuolucrum pertinacissime cauae uenae & magnae arteriae & uenae arteriali adnascitur, ab illis uasis non secus quam a corde, toto illo inter

C. uallo abscedens, quod a B ad C metitur. C enim cordis basis sedem regionem ue indicat.

D, E, F. Cordis inuolucrum anterior sedes, cordis figuram nucis pineae non admodum ab similem referens. D enim & E basim notant, F uero mucronem.

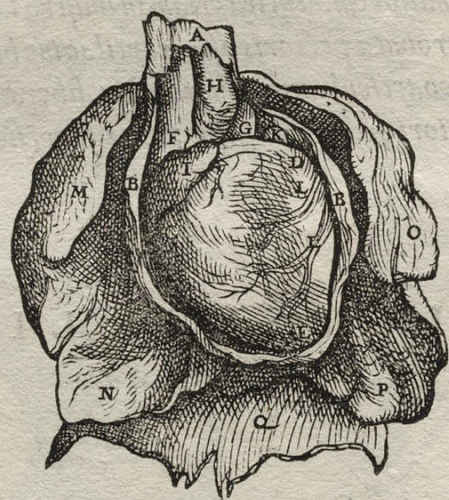
G. Ab F ad G sedes insignitur, qua cordis inuolucrum septo transverso in hominibus secus multo quam in canibus adnascitur. Caeterum uenulae hic in cordis inuolucro conspicuae, non cordis, at ipsius inuolucrum sunt, id namque in hominibus tam crassum ualidumque uisitur, ut cordis color per illud uix transpareat.

H. Septi transversae pars.

I, I. Septi transversae nerui.

L, M, N, O. Pulmo, at singuli characteres singulas humani pulmonis insinuant fibras, lobos ue.

QVARTA SEXTI LIBRI FIGURA.

QVARTAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

HAEC figura cordis inuolucrum diuisum gerit, ipsumque cor et cordis uasa anteriori sede ab inuolucro deteximus, corde interim immoto.

A. Sedes, qua cordis inuolucrum cordis uasis supra ipsius basim continuatur.

Cor.

B, B. Cordis inuolucrum ab anteriori cordis sede in latera reflexum.

C, D, E. Cordis anterior sedes, ac C quidem & D ipsius indicant basim, E uero mucronem.

F. Vena caua.

G. Arterialis uena.

H. Magna arteria. Venalis autem arteria nisi corde in dextrum latus (uti sexta ostendit figura) reflexo, nulla ex parte conspici potest.

I. Dextra cordis auricula.

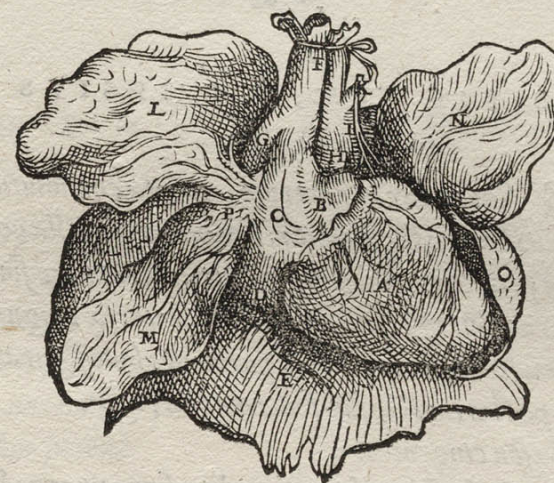
K. Sinistae cordis auriculae apex.

L, L. Vena sunt ac arteria a cordis basim cingentibus uasis pronatae, atque huc ex posteriori cordis sede, adeoque sinistro ipsius latere antrorsum reductae.

M, N, O, P. Pulmonis indicantur fibrae lobae ue.

Q. Septi transversae pars.

QVINTA SEXTI LIBRI
FIGURA.

QVINTAE FIGURAE, ET IPSIVS CHA-
racterum Index.

PRAESENS figura una cum pulmonibus cor exprimit, uerum ab ipsius inuolucro penitus liberum: ac in sinistrum latus in hoc reflexum, ut uenae cauae ad cordis basim continuatas oculis subijceretur.

A. Cordis dextrum latus, magna quoque ipsius posterioris sedis regio.

B. Dextra cordis auricula.

C. Vena caua, qua in cor dehiscit, aut ab ipso pronascitur.

D. Vena cauae portio, septum transversum permeans.

E. Septi transversae pars.

F. Vena cauae portio iugulum petens.

G. Vena pari carentis initium.

H. Arteriae magnae radix.

I. Arteriae magnae truncus, qui deorsum ad spinam explicatur.

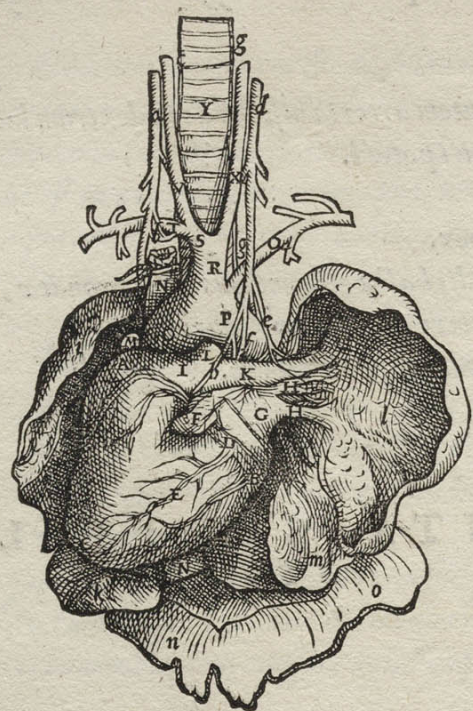
K. Portio est nerui sinistri, sexti paris neruorum cerebri, a quo subsequens figura cordis neruulum depromi ostendit.

L, M, N, O. Pulmonis notantur fibrae.

P. Vasorum pulmonem aduentium hic aliqua series conspicitur.

SEXTA

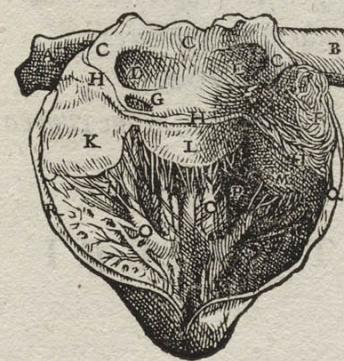
SEXTAE FIGVRAE, ET IPSIVS CHA-
racterum Index.

- PRÆSENS* figura cor in dextrum latus ita convolutum proponit, quemadmo-
dum mox præcedens id ad sinistram ostendebat reflexum. atq; ut illa uenæ caue ad cordis basim
continuitatem indicabat, ita præsens uenalem exprimit arteriam, ac sinistram cordis aurem, &
cordis quoq; neruulum. cuius ductus ut esset conspectior, arteriæ magnæ aliquot propagines, &
asperæ arteriæ & neruorum sexti paris cerebri portiones huic figuræ adnexas reliquimus.
- A, B, C* Cordis sinistrum latus, & posterioris ipsius sedis magna regio.
D Venæ & arteriæ cordis basim cingentes.
E, E Venæ & arteriæ a uasis cordis basim ambientibus deorsum exporrectæ.
F Sinistra cordis auricula.
G Arteria uenalis.
H, H Arteriæ uenalis soboles in sinistram pulmonis partem excurrentes. Quæ uero in dextram fe-
runtur, oculis non patent: quod illarum radix sub corde mox in huius uasis ortu ad dextram pul-
monis sedem proropat.
I Venæ arterialis principium.
K Arterialis uenæ pars, sinistram pulmonis partem petens.
L Arterialis uenæ pars dextræ pulmonis parti distributa, ac secundum posteriorem caudæ
magnæ arteriæ sedem reflexa.
M Apex dextræ cordis auriculæ.
N, N Vena caua.
O Magnæ arteriæ caudex.
P Magnæ arteriæ portio deorsum ad spinam detorta.
Q Magnæ arteriæ portio sinistram axillam accedens.
R Arteriæ magnæ portio iugulum petens.
S Arteriæ magnæ portio iugulum petentis dextra pars, à qua axillaris dextri brachij consti-
tuitur arteria *T* insignita.
V, X Soporariæ seu somniferæ arteriæ.
Y Asperæ arteriæ caudex.
a Dexter neruus sexti paris neruorum cerebri.
b Ramuli, quos neruus *a* insignitus ad dextri recurrentis nerui constitutionem digerit.

c Dexter

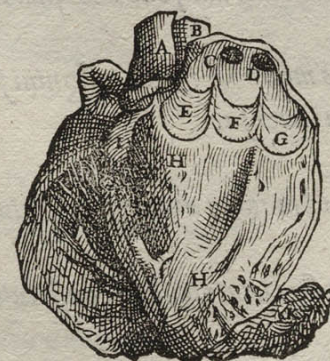
- c* Dexter recurrens seu reuersus neruus.
d Sinister neruus sexti paris neruorum cerebri.
e Sinistri nuper commemorati nerui surculus, sinistræ pulmonis parti oblatus.
f Ramuli sinistri nerui *d* insigniti, à quibus sinister recurrens neruus constituitur.
g, g Sinister recurrens neruus.
h Neruulus secundum uenam arterialem exporrectus, ac cordis basim centrum adiens.
i, h, m Pulmonis indicantur fibræ.
n, o Septum transversum.

SEPTIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

SEPTIMAE FIGVRAE, EIVSDEM QVE CHA-
racterum Index.

- H, A, E, C* figura cor à pulmone & septo transverso liberum ostendit, cuius dexter uentricu-
lus unica sectione ad apertus cernitur ab anteriori sede orificij uenæ caue ad cordis usq; mucro-
nem ducta, quod id orificium et ipsi præfectæ membranæ in conspectum uenirent. dein ut interior
dextræ cordis auriculæ superficies oculis subiceretur, eam intro euer sam sinximus.
- A* Venæ caue pars, septum transversum permeans.
B Venæ caue pars iugulum petens.
C, C, C Orificium uenæ caue in dextrum cordis sinum pertinens.
D, E Orificia sunt ascendentis & descendens uenæ caue partium.
F Dextra cordis auricula inuersa, & inæqualem fibrosamq; ipsius notans superficiem.
G Coronalis uenæ principium.
H, H, H Protuberans in uenæ caue orificio circulus.
K, L, M Tres membranæ uenæ caue orificio præfectæ.
N, N Fibræ ab inferiori sede membranularum uenæ caue orificij, deorsum ad uentriculi dextri late-
ra mucronemq; ductæ.
O, O Carnæ partes indicantur, quæ fibras nuper dictas amplexantur, teretemq; formam exprimūt.
P Hæc uentriculi dextri cavitatis uersus uenæ arterialis orificium pertinet.
Q, R Crassities substantiæ dextrum cordis uentriculum constituentis.

OCTAVA SEXTI LIBRI FIGVRA.

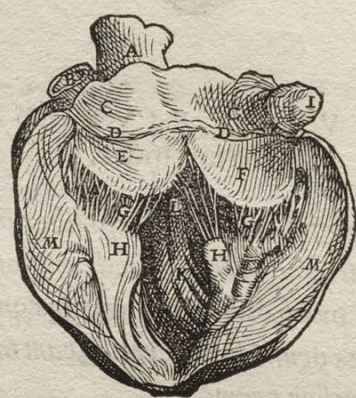

Bb OCTA

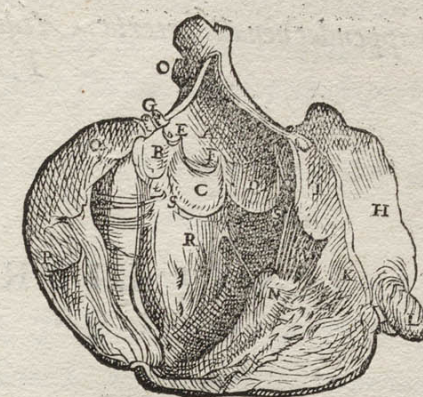
- OCTAVA figura in hoc à iam præcedente uariat, quod ex dextri cordis uentriculi se-
de, inibi P insignita, sectionem duxerim in uenæ arterialis usque amplitudinem, ac eius uenæ ori-
ficium distenderim, ut membrana ipsius apte in conspectum uenirent.
- A Venæ cauae portio iugulum petens.
- B Arteriae magnæ caudex.
- C, D Venæ arterialis orificium. uerum singuli characteres indicant singula foramina ramorum, in
quos arterialis uenæ caudex primum discinditur.
- E, F, G Tres membranae arterialis uenæ orificio præfectæ.
- H, H Cordis uentriculorum notatur septum, seu sinistrum latus dextri cordis uentriculi: atque hic de
xtri uentriculi cordis uniuersa amplitudo in conspectu est.
- I Vna membranarum uenæ cauae orificio adnatarum.
- K Dextra hic pendet cordis auricula adhuc inuersa, atque cum cordis substantia cui proxima est
reflexa.

NONA SEXTI LIBRI FIGURA.

NONAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

- HAC figura idem cor, quod duabus iam præcedentibus, ostenditur. uerum hic una sectio ex
arteriae uenalis orificio ad cordis usque mucronem ducitur, ipsumque uenalis arteriae orificium una
cum sinistro cordis uentriculo distenditur, apparentibus simul membranis illi orificio præfe-
ctis, et inuersa cordis sinistra auricula, ut et hæc internam ipsius superficiem ostenderet.
- A Magnæ arteriae caudex.
- B Venæ arterialis portio.
- C, C Venalis arteriae orificium.
- D, D Protuberans in uenalis arteriae orificio circulus.
- E, F, Duæ uenalis arteriae orificio præfectæ membranae.
- G, G Fibrae ab humiliori dictarum membranarum sede deorsum ad sinistri cordis uentriculi latera
protense.
- H, H Carneæ cordis substantia, eas quas modo G et G insigniui fibras amplectens.
- I Sinistra cordis auricula introrsum inuersa.
- K Septum cordis uentriculorum.
- L Hæc sinistri uentriculi amplitudo ad magnæ arteriae orificium conscendit, cuius membranas mo-
do explicaturi sumus.
- M, M Substantia cordis, quæ sinistrum ipsius uentriculum constituit, crassities.

DE

DECIMAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARA-
cterum Index.

- HIC ex sinistri cordis uentriculi dextra elatiorique sede sectionem ad arteriae magnæ ampli-
tudinem usque duximus, ut distincto eius orificio tres membranae ipsi præfectæ, in propatulo essent.
- A Arteriae magnæ orificium.
- B, C, D Tres membranae arteriae magnæ orificio præfectæ, uerum harum trium (uti inter disse-
candum crebro fit) una per medium dissecta est, et utrinque una ipsius pars conspicitur. Estque
quam B insigniui.
- E, F Principia sunt duarum coronalium arteriarum.
- G Coronalis uenæ et coronalis arteriae hic apparet portio.
- H Arteriae uenalis orificium.
- I, K Duæ membranae arterialis uenæ orificio appositæ.
- L Sinistra cordis auricula introrsum inuersa.
- M Fibrae ab humiliori dictarum membranarum sede, ad sinistri cordis uentriculi latera per-
tinentes.
- N Carneæ cordis substantia dictas nuper fibras adaugens, amplectensque.
- O Portio uenæ arteriosæ.
- P, Q Cordis substantiæ crassities, ubi sinistrum cordis efformat uentriculum, indicatur.
- R Cordis uentriculorum septum.
- S, S Hic ad arteriae magnæ radicem dura et ueluti cartilaginosa cordis conspicitur substantia,
quæ dissectionis professoribus ossis nomine habetur.

VNDECIMA SEXTI LIBRI FIGURA.

VNDECIMAE FIGURAE EIVSDEMQUE CHA-
racterum Index.

- HÆC figura cor per transversum dissectum ostendit, ut cordis substantiæ secundum
ipsius uentriculos crassities in conspectum ueniret.

Bb 2 Caua

A Cava uenae pars.

C Arteria magna caudex.

D Vena arterialis.

E Sinistra cordis auris, cui portio appendet uenalis arteriae. Atque hi characteres cordis basim insinuant.

G, G Dexter cordis uentriculus.

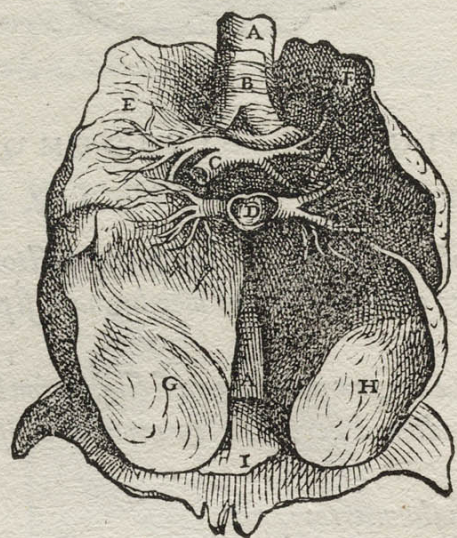
H, H Sinister cordis uentriculus.

I, I Septum cordis uentriculorum.

B Dextra cordis auricula.

F, F Cordis mucro.

DVODECIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

DVODECIMAE FIGVRAE, EIVSDEM QVE CHARACTERUM INDEX.

PRÆSENT I figura anterior pulmonis sedes, à qua cor præfectū est, delineatur. quæ inferiori, terramq; spectanti bubuli pedis sedi non admodum imagine ab similibus uisitur.

A, A Stomachi quo cibus in uentriculum fertur pars.

B Aspera arteria.

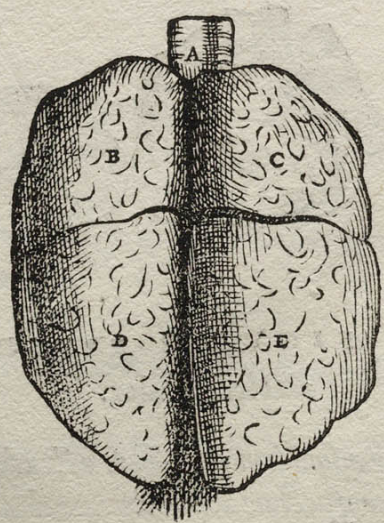
C Vena arterialis.

D Venalis arteria.

E, F, G, H Quatuor pulmonis fibræ, seu lobi. Verum G & H priuatim pulmonis sedem indicant, septi transversi gibbo thoracis amplitudinem spectanti congruentem.

I Septum transversum.

DECIMATERTIA SEXTI LIBRI FIGVRA.

DECI

DECIMAE TERTIAE FIGVRAE, EIVSDEM QVE CHARACTERUM INDEX.

HÆC figura pulmonis ex thorace euulsi posteriorem notat sedem.

A, Aspera arteriae portio, posteriori ex sede hic conspicua.

B, C, D, E Quatuor pulmonis fibræ seu lobi, bubuli pedis superiorem regionē forma exprimentes.

SEXTI LIBRI FIGVRARVM

Indicum finis.

QVAS PARTES NATVRA AEREAE

substantiæ reficiendæ subrefecerit, ac quæ priuatim uitali spiritui subministrēt. Caput I.

QV A' M affabrè cibi potionisq; organa corporis nostri architectus extruxerit, quemq; ipsorum usus & actionis gratia numerum, situm, formam, connexum, substantiā, uasorum neruorumq; insertionem singulis largitus sit, superior liber non perfunctoriè explicuit. Quo circa præsens instrumenta, aëream quæ continuò defluit substantiam restituentia, ac calorem innatum recreantia, opportunè complectetur. Quod autem omnes respirationi pulvisq; famulantes particule in horum classē collocandæ ueniant, cuius per spicuum esse arbitror, neque minus quenquam respirationis & pulsus usum (quoad nobis animæ substantiam ignorantibus hunc nosse datur) latere existimo: ac proinde etiam nunc in illo rum usu explicando haud longius hærendum est. Quamquam in secundo libro, quum respirationi subservientes enarrarem musculos, & in tertio, ubi artieriarum usus recensēbam, de respirationis & pulsus natura usq; nonnulla pertractauerim. Absolutam enim horum tractationem neque illic neque hic subiungendam duxi, quod hanc priuatos eosdemq; complurimos li bros exigere, Galenus omnium bonorum autor nos abundè docuerit, quodq; in præsentī potius partium corporis descriptionem, quàm contentiosè, ignorata adhuc animæ essentia, pul sus & respirationis usum perscribere sit animus. Quando inspiramus itaque, omnibus corpo ris partibus secundum naturam sese habentibus, neq; caloris ingeniiti (quem Galenus animam, aut primum saltem ipsius instrumentum esse alibi attestatur) qualitate quauis occasione ad aucta, tunc aërem per nares attrahimus: cuius portio ad cerebrum, quum per octauū capitis of sis foramina, quibus olfactus organa incumbunt, tum etiam atque id magis per meatus pi tuitam ex cerebro ad fauces deducentes assumitur, spiritum animale nonnihil enutritura. Ve rum per nares attracti aëris copiosior portio, ex amplis narium foraminibus in fauces secun dum posteriorem gargarij sedem ducitur, nonnihil ab illo temperata. Hinc in laryngem, & dein per totam asperam arteriam in frequentes ipsius per pulmonis substantiam propagatas fo boles fertur. Postquam uerò aër ab hac substantia emutatus, ac cordi quodammodo præpara tus est, ab arteriæ uenosa furculis similiter pulmonis substantiæ intextis, ex asperæ arteriæ ra mis elicitur, atque in sinistrum cordis uentriculum per arteriā uenalem delatus, tenui seruidoq; admodum quem cor inibi continet, sanguini cōmiscetur. Huius aëris qualitate contenti in hoc uentriculo caloris qualitas euentilatur, substantia autem caloris (quæ aëre & spirituosi sangui nis exhalatione constat) illius aëris substantia enutritur. Quod uerò uelut fuliginosum ex hac cordis propria peculiariq; functione congeritur, rursus per arteriam uenalem in pulmonē able gatur, atq; ab asperæ arteriæ propaginibus exceptum, unā cum reliquo aere, quem ex illis pro paginibus arteriæ uenalis germina tanquam cordi ineptum non attraxerant, denuò per asperā arteriā & laryngē faucesq; & nares educitur. Huiusmodi sanè in naturali respiratione aeris du ctus perficitur: in non naturali uerò aer potissimum per os attrahitur, efferturq;. Vocamus au tem non naturalem respirationem, quæ alterius quàm temperatæ caloris innati qualitatis nomi ne utimur, ut quum ea qualitas aliqua ex causa in eum modum increuit, ut per nares adductus aer homini non sufficiat: aut quoties exufflationem, uocem, eius quæ generis reliqua, ad quæ se cundariò respiratio famulatur, tentamus. Ab aeris substantia in sinistro cordis uentriculo san guini ibidem contento permixta, uitalis spiritus conficitur, qui ex hoc uentriculo in magnam arteriam unā cum sanguine impetu ruente ac seruido diffusus, per uniuersum corpus secundum

Sexti libri at gumentum.

Qui aër in re spiratione d. geratur, cor disq; cypsi subministran tium partium functionis enu meratio. Lib. 2. de Ar te curat. ad Glauconem.

Bb 3 arteriæ

arterie ferit digeritur, & calor singulis mēbris priuatim innatū reficit temperatq̃, quod ipsius diffusum est instaurans, haud secus sanē atq̃ membrorum substantia à sanguine per uenas adducto restituitur. Et quemadmodum respiratio & sanguinis ex ^k dextro cordis uentriculo in sinistrum assumptus, cordi ad uitales spiritus calorisq̃ natui repositionem faciunt: sic pari ratione materia à sinistro cordis uentriculo per arterias reliquo deducta, corpori aliarū partium spiritum & natuum calorem recreat. Atque huius etiam occasionis gratia idem pulsus & respirationis usus censetur: quod enim inspiratio materiei in sinistro cordis uentriculo repositæ præstat, id reliquis partibus in pulsu arteriarum dilatatio largitur: expiratio autem arteriarum contractioni correspondet. At quibus organis, incredibili diuinæ artificis uel fabricatis, hæc omnia perficiantur, quæ ratione hæc admiranda Naturæ opera compleantur, iam ordine enitar persequi: ea interim non repetiturus quæ in primo libro de thoracis ossibus, & asperæ arteriæ cartilaginibus, ac in secundo de eorundem musculis, & in tertio de arteriarū constructione persequutus sum. Quapropter ut in libro hunc præcedente à peritonæo sermonis cibiac potius organorum initium opportunè institutus, ita quoq̃ & hic à tunica costas succingente nō immerito instrumenta aeræ substantiæ nutriendæ dedicata auspicabimur.

DE TUNICA COSTAS SUCCINGENTE. Caput II.

QUANDOQV IDEM costas succingens tunica aliud nihil quàm membrana est, neque ita integrè à costis, ac peritonæum ab ipsi commissis musculis, liberari potest, cuius delineationem aliunde sumere non licet, quàm ex figuris internam thoracis amplitudinem superficiemq̃ exprimentibus, cuiusmodi imprimis censeripotest octaua musculorū tabula: ac ex ossium figuris thoracis ossa simul proponētibz, ut duæ priores Capituli decimoni libri primi, & tres ultimæ eiusdem libri figuræ.

Nomen & si
tunica co-
stas succingen-
tis.

Magnitudo.

Figura.

Tunica su-
perficies qua
les, quicq̃ carū
ad alias parti-
es nexi.

TUNICAE membranæ uel costas succingentis, ac ^{ἡ τὸν θώρακα} Græcis, uulgo autem pleura dicta situm, nomen ipsius indicat: hæc nanque omnibus costis (præterquam duodecimæ à ⁷ septi transuersi implantatione occupatæ) præterea & toti pectoris ossi subtenfa, thoracis uerò uertebrae corporibus, & superiori septi parti thoracis amplitudinem respicienti obducta, si guram & magnitudinem totius thoracis cavitati correspondentem adipiscitur. Pertinet quidem parte ipsius posteriori à prima thoracis uertebra deorsum ad undecimam, è cuius regione septi pars arteriam ⁷ magnam transmittens consistit. Anteriori autem ipsius parte à iugulo ad humillimam pectoris ossis partem, cui septum innascitur, descendit. In lateribus uerò à prima costa ad superiorem septi superficiem, quam thoracis cavitatem respicere diximus, fertur, hanc uniuersam, ut & reliquam thoracis amplitudinem sublinens. Præsens itaq̃ tunica, perinde atque thoracis cavitatis, figura admodum uariat. Superiorem enim parte, ut & thorax, angusta est, ac uelut in acutum desinit. inferiori uerò parte latior quàm superiori existit, at in lateribus thoracis quoq̃ modo latior, quàm inferiori sede uisitur. Deinde anteriori parte breuior est, posteriori autem multo longior pro obliqui situs septi ratione existit. nam à pectoris ossis mucrone ad undecimam thoracis uertebra pertingit. Rursus anteriori parte, ut & in lateribus exterius, quemadmodum & thorax ipse, gibba uisitur: at posteriori secundum uniuersam longitudinem, uelut ad amplitudinem ipsius internam impressio nem peritonæi quoque ritu exigit, atque id ratione uertebrae & radicum costarum. Vertebrae enim corpora in thoracis prominent cavitatem, ut & costarum radices, quæ à uertebrae corporibus retrorsum tantisper reflectuntur, donec denuò uersus anteriora deorsum procedentes obliquantur. Interius omni ex parte leuis, & uelut aqueo humore perfusa est, præterquam ubi processus quosdam membraneos exporrigit, ex quibus aut alias educit membranas, aut corpus aliquod sibi colligat. Fir autē id præcipuè secundum uniuersam posterioris suæ partis longitudinem, ad uertebrae nimirum progressum, ubi intersepientes thoracem membranas educit, & asperam arteriam, stomachum, magnam arteriam, & sine coniuge uenam firmat, & sibi ipsi hæc uinculis connectit, illisq̃ tunicas exporrigit. Pariter se habet secundum ossis pectoris & septi quoque à pectore ad dorsum longitudinem, ubi intersepientes thoracem membranæ illi continuantur. Nonnunquam, sed admodum rarò, non secus ac peritonæo internæ huius tunice sedi adeps durior adnascitur, id quæ præcipuè, ubi uertebrae pro-

pinquior est, quæque ipsius insigniores uenæ porriguntur. Præterea modo in uno, modo in altero latere membranas fibras pulmōni applantat, quibus illum sibi admodum pertinaciter adnecit. Hoc enim non semel obseruauimus, idq̃ potissimum in læuo latere, nō quidem ad costas duntaxat, uerum & ad septi ⁸ partem pulmōni uicinam. In canibus uerò, suis, simijs thoracis amplitudinem succingens septo obnascitur, cordis inuolucrum ⁹ magna amplitudine ipsi coalescit continuaturq̃: haud secus, quàm si id hinc initium duceret. Porro hæc membrana superficie externa, quod undiq̃ adiacentibus partibus adnascatur aspera, inæqualisq̃, inuicem connexarum membranarum modo uisitur, uix aliqua tamen pinguedine inibi obducta. Insuper, ut neque peritonæum, præsens membrana non adeo pertinaciter omnibus partibus connata hæret, ualidius nanque costarum ossibus ac cartilaginibus tunica peculiariter unamquamq̃ costam inuestit, cuiusq̃ mox meminerò, interuentu adnascitur, quàm internæ intercostalium musculorum sedi. Sic quoque septi carnosæ parti longè remissius quàm neruosa com mittitur. Quod autē similia cum septo foramina peritonæi modo hic adipiscitur, perspicuum cuius esse arbitror, quæ septo nanq̃ obducitur, ternis foraminibus est peruium. uno quidem uenæ caue caudici parato, secundo autem stomacho, tertio uerò magnæ arteriæ & uenæ pari carentis fini. In iugulo amplo continuoq̃ foramine non pertunditur, uerum quæ eam inibi perreptant uasa pluribus foraminibus cōplectitur, ipsiq̃ adnascitur, & tunica aliam à propria illarum ipsi offert. transmittit uerò hic uenæ caue & arteriæ magnæ ¹⁰ ramos, ad hæc stomachum, ¹¹ asperam arteriam, sexti paris neruorum cerebri ¹² neruos, & septi transuersi etiam ¹³ neruos. Postremò secundum posterioris ipsius sedis longitudinem utrinque ordinata serie perforatur, ¹⁴ uenis ac ¹⁵ arterijs costarum interualla petentibus uiam præbens. Substantia dein cept constat membranaea, dura scilicet & tenui, alba, æquali, & robore nō nihil peritonæum superante: uerum similiter ipsi quoq̃ peritonæo huius substantia ad dorsum durior quàm iuxta pectus sentitur. Ipsius nanque origo à uertebrae ligamentis illarum corpora cōnectentibus potissimum pendet. Porro uenis ac arterijs & neruis quoque abundat, ac primum quidem in posteriori parte ipsi uena coniugis expers adnascitur: deinde & magna arteria. in lateribus uerò subtenfas exigit longas, neque eas ualde graciles uenas & arterias, quæ singulis costis exporriguntur. Priori autem parti ¹⁶ uasa ipsi incumbunt, sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora prorrepentia, & ramos in costarum cartilaginum interualla digerentia. Neruos quoq̃ adipiscitur quamplurimos: quippe in iugulo transmittit maximas sexti paris neruorum cerebri portiones, quæ in pulmonem, uentriculum, & iecur distribuuntur, ¹⁷ neruosq̃ recurrentes germinant. Deinde etiam ibidem iter, uti diximus, præbet septi ¹⁸ neruis, à quibus innumeras soboles tunica hæc mutuatur, quæ septum succingit. Atque hos quidem neruos intus complectitur, exterius autem ¹⁹ magnos, eosdemq̃ una serie ad singula costarum interualla deductos obtinet, qui huic tunicae unā cum uenis arterijsq̃ attenduntur. Præterea in posteriori sede utrinq̃ ipsi subtenduntur, sexti paris neruorum ²⁰ propaggines costarum radicibus distributæ, ac tandem in nutritionis organa (uti diximus antea) diffusa. Cæterum præter hanc costas succingentem tunicam singulis costis ²¹ alia peculiaris obtigit, quam Græcos alteram succingentem costas membranā uocasse reor. Tale enim quid in libro de Constitutione artis medicæ Galenus, morbi lateralis species subdiuidens, indicare uidetur. Est autem altera hæc succingens costas tunica inuolucrum, quod omnibus propemodum ossibus commune censetur, ea nimirum membrana, quam quod os ambit, ²² ἡ τὸν θώρακα Græci nuncuparunt. Quemadmodum enim ossa huiusmodi membranula obcingit, ita quoque & singulæ costæ orbiculatim ipsas ambientem membranam exigunt, peculiare nihil ab eiusmodi cæterorū ossium membranæ sibi uendicantem, quas ossium diximus esse inuolucra, & uelut amicitia uinculum quo aptè durū os molli carni committatur. At thoracis cavitatem succingens membrana, quia amicū pulmōnis ad costas contactum molitur, totius thoracis cavitatem uelut una superficie non asperam reddit. Deinde omnibus quæ thorax cōtinet inuolucrum quoddam euasit, unde etiam ab usu tunica (uti à substantia, membrana) dissectionis proceribus uocatur. Ad hæc ipsa quoq̃, ut & ²³ peritonæum ijs omnibus quæ amplectitur organis tunicas exporrigit, eademq̃ firmata colligat. Quod autem cum thorace distendatur, arceturq̃, neminem ambigere arbitror. thoraci enim undique adnata, tali constat substantia, qualis & inuolucrum loco habetur, ac simul leuis sequaxq̃ est. His accedit, quod præsens tunica septo transuerso tenui & robusto interim opportunè facto, non inefficax robur adiungat, & in ipso, ut & in ²⁴ intercostalibus musculis, membranæ musculorū uentrem ambientis uicem abundè gerat: quanquam & propriam membranam intercostales musculi aliorum musculorum modo obscure sortiri uidentur. Venæ autem & arteriæ & ner-

ui quibus tunica committitur, etiam si ad ipsius nutritionem & sensum usui sint, non tamen huius gratia praecipue, sed vicinarum partium, illi adeo frequentes attenduntur. Vnde etiam ipsi & crebrior cum magna tensione & punctili cruciati, ut & in cerebri membranis, inflammatio oboritur.

DE MEMBRANIS CAVITATEM THORACIS INTERSEPIENTIBUS. Caput III.

MEMBRANAS thoracis amplitudinem interdiuidentes non aliter oculis subijcere potuimus, quam id prima & secunda figura praestare conati sumus, uti ex illarum figurarum indicibus petere licet.

Intersepiens
membrana
nomen
tunc
Numerus.

Situs.
Forma. Ma
gnitudo.

Quo pacto in
tersepiens
membrana in
uicem distent.

Quid inter
membranas in
tersepiens re
ponatur.

MEMBRANA superiori Capite explicata, uniuersam thoracis cavitatem succingit, sublimitque, at membranæ quas Græci *διασπασμα*, nos autem intersepiens thoracem, aut uulgo mediastinū nuncupamus, eandem cavitatem interdiuidunt, in duas præcipuas amplitudines eam distinguentes, unde & nomen suum merito obtinent. Habentur autem in thoracis medio utrinque singulæ secundum ipsius longitudinem procedentes, à iugulo enim ad totam septi longitudinem pertingunt, & à tota pectoris ossis longitudine ad thoracis usque uertebrae corpora exporriguntur. Atque his etiam terminis membranarum amplitudo circumferibitur, quæ triangulum quodammodo ex inaequalibus & obliquis costis lateribus uel cōformatum refert. una enim costa, quæ & breuior est, à iugulo secundum pectoris ossis longitudinem ad eius mucronem, & septi hinc connexum fertur: secunda uerò hac longior, à iugulo secundum dorsi ductum ad undecimam usque thoracis uertebrae procedit: tertia longitudine inter illas media, ab osse pectoris secundum septi longitudinem deorsum ad dorsum descendens, duas priores costas cōmittit. Præsentem membranæ in mutua distantia & cōitu plurimum uariant, secundum dorsi enim longitudinem, quæ uertebrae committuntur, inuicem cōtiguæ sunt, & quàm minimam inter se cavitatem fibræ membranis oppletam efformant. Quæ uerò pectoris ossi cōmittuntur, in homine quidem inuicem neuitquam contiguæ sunt, imò pro ossis pectoris latitudine mutuo distant. Superiori enim parte, ubi id amplissimum est, ac clauiculas primamque utriusque lateris costam sustinet, membranae etiam inuicem admodum abscedunt: cavitatem nihilominus uniuersam, quam inter se continent, fibrosis membranis nexibus adimplentes. Vbi uerò pectoris ossi secundæ costæ cartilago coarticulatur, quemadmodum pectoris os hic artius euasit, ita quoque dextra membrana minus inibi à sinistra remouetur. Hæc membranarum distinctio sensim secundum ossis pectoris longitudinem descendens, ut os ipsum latius efficitur, sic quoque & illa capaxior redita magis diducitur, ita sanè, ut tanta in homine hinc membranarum cōsurgat distantia, quanta undique pectoris ossis cernitur amplitudo. Cæterum quæ membranæ septo transverso committuntur, omnium maxime inuicem abscedunt, atque hic tantam efformant amplitudinem, quanta septi transversus membrani circuli est latitudo. Cavitatis, quam ibidem membranæ efficiunt rarioribus membranis fibræ obrita, admodum ampla dissecantibus occurrit, atque huius amplitudinis basis ad amussim correspondet figuræ membrani circuli ipsius septi, quæ latior est quæ pectus quàm quæ dorsum respicit, latissima uerò in medio existit. Præsens cavitatis in hominibus nihil prorsus præter cordis inuolucrum, ipsumque cor & uenam cauam septum penetrantem cōplectitur. In canibus uerò & reliquis animalibus longius pectoris os, longioremque thoracem possidentibus, amplitudo hæc multo capaxior uisitur, nullis membranis fibræ obducta. Dein eius amplitudinis basis à cordis inuolucris mucrone multum, secus quàm in hominibus, ut mox subiiciam, distat. Ad hæc, præter uenam cauam illa quoque amplitudo in dictis animalibus pulmonis lobum continet, qui sub sterniculi & manus cuiusdam instar cauam uenam hæc progredientem suffulcit. hoc enim homines quum breuiori ductu ipsius uena, quàm illis animalibus ducatur, destituti sunt: quanquam Galenus ex simijs cōiecturam faciens, hunc lobum etiam hominibus tribuerit, ut post eum reliqui dissectionis scriptores ad unum omnes, qui nulla rei habita consideratione, neque quicquam minus quàm Anatomen aggressi, nil nobis aliud præstiterit, quàm quod perperam plerique ex Galeno descripserunt: neque solum cum illo ueritati pepercerunt, uerum aptè à Galeno edocta admodum misere deprauantes, ac nescio in quæ compendia foedissime consarcinantes, ut Galeni ueterumque omnes de re Anatomica libri propemodum interciderint, occasio fuerit. Cæterum hæc membranarum, quæ dorso, pectori & septo connascuntur, distantia est descriptio. Præter quam & alia uisitur, eas quas dixi sedes nequa-

nequaquam contingēs, & ad cordis effigiem formata. Præsentem enim membranæ in ipsarum medio cordis inuolucrum, uti diximus, complectuntur, & pro eius amplitudine formaque dextra membrana à sinistra abscedit, & utraque inuolucrum id adnatum exigit. Adeo ut inter has membranas cordis inuolucrum, ob idque & ipsum cor unà cum suis uasis contineatur, deinde et caua uenæ caudex, & innumerae membranæ fibræ membranas has inuicem quibus dixi sedibus colligantes. His in medio nulla, nisi id perquam raro, adnascitur pinguedo: exterius uerò quæ quæ suam thoracis respicit amplitudinem, multa sæpe, ac præcipue in hominibus, adipem abundant, adeo ut omento quibuldam partibus similes, & pinguioribus sepius uideantur. Præter pinguedinem ipsis adnascitur glandosum corpus, uasorum distributionibus in iugulo præfectum. Venis ac arterijs abundant, sed tenuibus, ac illis quæ per omenti membranas digeruntur perquam similibus. Venæ quidem non à caua, ubi septum permeat (quanquam ita Galenus censuit) originem ducunt, sed potissimum ab illis quæ deorsum à iugulo pectoris ossi exporriguntur. Illæ enim uenæ ac arteriæ secundum harum membranarum ad pectus ductum descendentes, in progressu surculos dispergunt ex anterioribus in posteriora pertinentes. Deinde aliquot soboles his membranæ à uena coniugis experte offeruntur. At præter has plerumque, & potissimum in hominibus, alia notata dignæ crassitudinis à iugulo secundum utriusque membranæ longitudinem deorsum ad septum usque deducitur, septi neruo cōcomitata. Septi enim transuerui in externa membranarum sede ipsis adnati deorsum protenduntur, æquali ferè interuallo à pectore & dorso in progressu distantes. Atque hi solum nerui cum uasis & adipe exterioris membranarum regioni, quæ pulmonem respicit, adnascuntur, & laeuis quodammodo, & aqueo quasi humore oblita uisitur: interdum etiam aliqua ex parte pulmonem adnatum possident. Interna uerò membranarum sedes tum propter fibras membranas, quibus inuicem membranæ committuntur, tum eas quibus ualidissime citra adipis interuentum cordis inuolucro adnascuntur, utraque asperæ sunt. At si quæ iuxta septum huius cavitatis regio fibræ non obsidet, ea quoque laeuis similiter & aqueo humore madens uisitur. Membranæ hæc costas succingente tenuiores aliquantulo sunt, ab hac ex omnibus illæ sedibus ubi ipsi membranæ committuntur ortum ducētes. Sunt autem illæ sedes, uti diximus, pectoris os, septum transversum & thoracis uertebrae, unde potissimum illæ membranæ nascuntur. Quæ primario usu in hoc creatur, ut cordis inuolucrum, ac proinde ipsum quoque cor, ne deorsum ac retrosum concidat, in sua sede contineretur. id enim & si ab alijs minimè animaduersum fuerit, uiuorum & mortuorum sectio luculentissime (si animi modo adhibueris) ostendet, quacumque ratione has membranas aggressus fueris. Deinde ad uasorum securiorem ductum auxiliantur, & postremò ex uniuersa thoracis amplitudine duas efficiunt cavitates, qui usus haudquaquam minimus censeri debet: quandoquidem huius beneficio altera thoracis cavitare pertusa, & pulmone hac sede propter aërem per foramen ingredientem à motu cessante, altera cavitatis adhuc illæsa animali famulatur, quemadmodum in uulneribus & uiuis sectionibus frequenter condiscimus. Num autem ab his membranæ, an uerò à tunica costas succingente organa in thoracis cavitare reposita, tunicas inuolucraque mutuentur, hic contentiosè haudquaquam disceptandum duxerim, quum planè idem usus, quod ad eiusmodi tunicas uasorumque connexus spectat, harum membranarum & tunicae costas succingentis censendus ueniat. Præterea neuitquam inuestigandum est, num una tantum in uniuerso thorace costas succingens sit membrana, quemadmodum eam descripsimus: num uerò duæ, ut una quidè dextra esset, ea scilicet quæ dextræ thoracis cavitare succingit, unà cum dextra intersepiens membrana: alia autem sinistra, quæ ibidem thoracis amplitudini obducitur, & eius sedis interdiuidentem membranam efformat. quod prorsus non esset absurdum, essetque peculiaris differentia, qua succingens costas tunica à peritonæo distinguere- tur, quum id unicum reuera sit, illa autem tunc duplex censeretur.

DE ASPERA ARTERIA.

Caput IIII.

AD asperam arteriam harmoniam spectandam imprimis conducunt figuræ trigesimi octi Capitis libri primi, deinde quæ uigesimo primo Capiti libri secundi præponuntur: ac proinde illas, earundemque Indices intueri erit operæ præcium.

Aspera ar-
teria nume-
rus.
Situs.

Ipsi commissi
corpora.

Aspera ar-
teria forma.

N tertio libro, ubi arteriarum complectebam seriem, hæc eius constructio-
nem modò persequi statutum est, simpliciter quod aërem contineat, arte-
ria ueteribus Græcis primùm appellata dicebatur: at temporis successu,
quum & uasa^a uitalem spiritum sanguinemq; impetu ruentē deducunt, &
in uenarum numero non amplius habita, arteriæ etiam nomine donaren-
tur, hæc quidem læues arteriæ, illa uerò aspera, ab inæquali qua cōstat sub-
stantia, nuncupabantur: eoq; nomine ad hunc usque diem aspera arteria
est obuia, non minus sanè quàm situs quoque ipsius, & numerus citra longam enarrationem
conspicui sunt. Vnica enim non hominibus modò, uerùm & animalibus quæ pulmonem nan-
ciscuntur omnibus obigit, quæ longo ductu, instar caudicis cuiusdam, ex faucibus deorsum
protenfa, frequenti sobole in pulmonis substantiam digeritur. In faucibus enim (quæ Græcis
φάρυγξ^b nuncupantur)^c duobus foraminibus in oris amplitudinē pertinentibus, alia
duo in humiliori faucium sede correspondent, quæ quidem nō secundum latus, ut illa, mutuo
contermina, sed unum altero prius cernuntur. At horum quidem posterius stomachi cibum
potumq; ex ore in uentriculum deducens initium existit. Anterior uerò asperæ arteriæ princi-
pium est, quæ hinc deorsum rectā nusquam in latus declinans, secundum ceruicis longitudinē
ad quartam usque thoracis uertebam ducitur, tota posteriori sede^d substratum habens^e stoma-
chum, uertebularum corporibus, primòq; dorsum mouentium musculorum pari absq; alterius
organi interuentu innitentem. unde & aspera arteria à uertebis tantum remouetur, quāta^f sto-
machi est crassities. Anteriori autem asperæ arteriæ sedi non eadem toto ductu prætenduntur.
in elastissima nanque sede, ubi oris amplitudini committitur, os ab u^g figura^h uosⁱ nuncupa-
tum, ipsi cum illius ossis quoque^j musculis & cute prælocatur. Hinc uerò ad iugulum ac pe-
ctoris ossis elatiorem sedem usque, præter cutem & illi^k subditum ex carnosa membrana mu-
sculum, arteriæ asperæ obtenditur^l bifidus musculus, qui à pectoris osse enatus, ossis u^m referen-
tis anteriori parti inferitur, & deindeⁿ alij duo à pectoris quoque osse in scutiformis cartilaginis
humiliorem antiquamq; partem pertinentes, proximæ arteriæ hinc incumbunt. Vbi uerò tho-
racem hæc ingreditur, principia quoq; musculorum ex clauiculis & pectoris osse ad^o mamil-
illares in capite processus deductorum, tanquam propugnacula ipsi quoq; præfiguntur. In
iugulo^p glandium inibi uasorum diuicationi subseruiens, & uasa ipsa præter pectoris os illam
obtegunt. Quod tamen ipsius corpori proximum est, in iugulo quidem est glandium, & pau-
lo demissius in thoracis amplitudine^q ramus arteriæ magnæ in^r loporales arterias distributus,
quæ unà cum sexti paris cerebri^s neruis, & p^t internis iugularibus asperæ arteriæ lateribus uici-
ne attenduntur. dein ad laryngis radicem utrinq;^u glandulosum, sed rubicans corpus (quod
postea expressius describemus) ipsi adnascitur. Cæterum quum primùm ad quartæ thoracis
uertebrae corpus arteria aspera^v descendit, in duos pares bipartita truncos, unum^w dextris pul-
monis lobis, alterum^x sinistris exporrigit, qui pulmonis substantia undiq; amplexi, parem cum
pulmone sedem occupant. Imaginem asperæ arteriæ uix ulli rectius quàm arbori assimilauere,
cuius caudex in duos primùm ramos diffusus sit, & hirsutus in innumeras soboles diffusi.
Huius nanq; arboris à radicem propaginibus liberata ex terra prodiens initium, laryngi re-
spondet: totus autem caudex reliquæ asperæ arteriæ parti à larynge ad quartam usq; thora-
cis uertebam protensa conueniet: arboris uerò rami eorundemq; innumera soboles arteriæ in
pulmonem diductibus conferentur. Ut enim caudicis initium radices educens, uarium, neq;
pari undiq; constans forma uisitur, sic & larynx asperæ arteriæ caput undiq; uariâ dissimilem^y
figuram exigit. Superiori enim parte prout aut depressum aut erectum finxeris laryngis^z oper-
culum, acuta aut depressa obtusaq; erit. Anterior autem laryngis pars, & latera quoq; antero-
rem^{aa} scutiformis cartilaginis superficiem commonstrant, quæ secundum ipsius longitudinem
in medio extuberat, illinc lateribus obliquè in posteriora extrorsum procedens. Ad hæc, ut hu-
ius cartilaginis superior pars amplior longè inferiori in hominibus (secus quàm in bobus) exi-
stet, ita etiam laryngis superior sedes hinc latior inferiori cernitur, imò^{ab} humillima laryngis sedes,
quæ secunda laryngis constituitur cartilagine, amplitudinem latitudinem uel reliqui asperæ arte-
riæ caudicis ductus adæquat. Posterior laryngis regio, ac præcipua huius regionis sedes quo-
dammodo plana est, propter primæ cartilaginis quæ scuti imaginem refert, ad posteriora suis
lateribus progressum. aliàs enim hæc regio secundæ ac terciæ laryngis cartilaginum gratia,
paulo minus tota teres esset, uti sanè est humillima posterioris regionis sedes, haud aliter quàm
anterioris regionis humilior sedes, idq; occasione secundæ cartilaginis humilius prima proce-
dentis. In posteriori sede, prout tertia cartilago in laryngis cavitatem cōtrahitur, aut extrorsum
porrigitur, ita quoq; elatiore ipsius apices in interiora exteriora uel magis prominent, laryngis
figu-
lib. 1.

figuram emutantes. Cæterum reliquas asperæ arteriæ caudex (ut & arborum caudices solent)
ad ramorum usq; diuicationem sibi similis est, non tamen absolūtè. Nam quum concidit arte-
ria, neq; aëre distenditur, anteriori quidem parte teres est, uerùm paulo uidetur latior ac depres-
sa, hinc ad latera orbiculatim ita ducta, ut in posteriora procedens, angustior fiat. Posterior au-
tem sedes anteriori angustior est, plana q; ac uersus internam ipsius amplitudinem nonnihil or-
biculatim impressa uisitur. Quum autē arteria distenditur, ipsius posterior pars æquè ac prior,
& magis quo dammodo latefcit, atq; in posteriora tumens orbicularis ut illa efficitur. Eandem
formam seruant omnes asperæ arteriæ in pulmonem sparæ soboles, quæ arborum ramis assi-
milantur, & uniuersam seriem cum pulmonis figura^a parem efformant, in omnes ipsius partes
frequentissimis germinibus, uti iam dictum fuit, excurrentes. Externa asperæ arteriæ superficies
præter laryngis, quæ uaria est, inæqualis, sed interim ordinata serie procedens uisitur, ac quum
aëre distenditur, posteriori quidem parte leuis instar continuæ cuiusdam membranæ est, à late-
ribus magis extuberante, contra uerò quum laxa cōcidit: nam tunc cartilagine mediat, ipsis cartilagini-
stantia eminentiores protuberant. Ad hæc, instar membranarum quæ alijs connascuntur par-
tibus, externa quoque arteriæ superficies aspera est. Posteriori etenim sedi fibrosis nexibus, sed
modicis^b stomacho cōmittitur: uerùm superior laryngis regio quæ cōmunem cum stomacho
tunicā fortitur, ualidissimè illius tunicae gratia ipsi cōnascitur: quemadmodum & larynx stoma-
cho firmissimè musculorū opera connectitur, qui stomachū amplectentes, primæ cartilaginis
lateribus implantantur. Anterior asperæ arteriæ pars attensis musculis & uasis, ac præcipue^c re-
currentibus neruis connascitur. Quinetiam ubi asperæ arteriæ rami in pulmonem excurrunt,
etiam si inæqualis pro cartilaginum extuberantia semper sit, læuis tamen ac uelut unctuofo hu-
more perfusa, neq; ullis fibrosis explantationibus aspera existit. Cæterum interior superficies
spectat, interna laryngis est superficies: quamuis interim neq; orbicularis, teres uel, aut tuber-
ibus minimè sit libera. In humillima enim parte, utcunque aut arctetur, aut diducatur, orbicu-
laris ad amissim patensq; eodem semper modo, ob perforatum quem secunda cartilago ef-
format circulum, euadit. in medio uerò quum arctatur, penitus conuiet, non orbicularis qui-
dem arctiq; orificij ritu, uerùm rectæ instar lineæ seu rimæ ab anterioribus in posteriora proten-
sa, quæ si dirimatur aperiaturq; ab anteriori parte sensim in posteriora tãtisper latior efficitur,
donec laryngis interior superficies tota quodammodo orbicularis teresq; intus spectetur. Quan-
do hæc rimæ arctatur, & conuiet, ipsaq; inferior laryngis pars, quam secunda cartilago extruit,
teres orbicularisq; necessariò permanet, utrinq; ad rimæ illius latera una conspicitur fouea, al-
tius quodammodo quàm rimæ superficies conscendens, unde etiam hinc cornuta superficies sub
rima consurgit. Superficies uerò laryngis supra rimam consistens, prout hæc aut recluditur,
aut comprimitur, etiam differt, nunquam tamen penitus est orbicularis, sed pro rimæ compres-
su ex posterioribus in priora magis minusq; arctatur. Inferior laryngis operculi superficies con-
caua, superior autem conuexa cernitur. Cæterum uelut hæc uitulina aut bouina larynge (si mo-
do humana non suppetat) assumpta examinari potius, quàm obscura difficultiq; enarratione di-
scere. Ita enim quæ hinc propter dictionis obscuritatem præterimus, absq; omni negotio sedula
inspectione non sine magna admiratione occurrent. Sic quoq; singulorum substantiam & con-
formationē una atq; altera larynge utcunq; etiam rudi fueris manu, dissecta adinuenies, potissi-
mum quod laryngis ac reliquæ asperæ arteriæ substantiā in primo libro & secundo, quantū illic
conueniebat, persequutus fuero. In primo enim præter laryngis operculum, trium laryngis
cartilaginum situm, formam, & quantum ad musculos in secundo libro intelligendos sat fuit,
uniuersam illorum constructionem tradidi. In secundo cum cæteris musculis omnes laryn-
gis musculos ac ligamenta, prout inibi eorum requirebat tractatio, aggressus sum. Quapropter
etiam illorū, ut & laryngis & totius asperæ arteriæ, neruorū & uasorum descriptioni hinc mini-
mè immorandum est. Non profectò quod scribendi laborem subterfugiam, uerùm ne à moro-
fiore quopiam eadem inculcare dicar. Quamuis etiam in re non minus pulchra quàm difficili,
undecimo de Confectionibus administrandis Galeni libro, cum alijs quinq; & libro etiam de
Voce, priuati sumus. Præterea septimi de Partium usu fragmentum nobis duntaxat asserua-
tum est, idq; uniuersum in eo libro deest, unde Galeni enarrationem peteremus. Quæ itaq; supe-
rioribus libris necessariò recensuimus, hic nō altius repetentes, id solum adiungemus, asperam
arteriam membranea cartilagineaq; formatam esse substantia: ac laryngem quidem tribus con-
stare cartilaginibus, ea nimirum quam scuto Græci assimilarunt: secunda uerò, quam quod no-
mine

Quales aspe-
rae arteriæ ex-
terior superfi-
cies.

Connexus do-
sterae arte-
riae.

Interna aspe-
rae arteriæ super-
ficies qualis.

Aspera ar-
teria substan-
tia.

Quibus carti-
laginibus aspe-
ra arteria cō-
stituitur.

mine destituatur, quasi sine nomine uocauerunt: tertia autem, quæ gemina est, quamque uerum orificijs, quibus aquam manus lauaturis affundimus, respondere arbitati sunt. Deinde laryngis operculum ipsius quoque conformationem ingreditur, quod ex cartilaginea membranaque & pingui substantia (quemadmodum & tertia cartilaginis superior pars) constituitur. Reliquum asperæ arteriæ corpus innumeris cōformatur cartilaginibus, una serie eademque forma sese habentibus. Forma quidem circulo correspondent, cui quarta pars sit exacta. propius enim ad anuli circuliue perfecti figuram quam quidam arbitrantur accedunt. Quod sane is ad amissim perpendit, ex quo Celsus primum quarti libri Caput uertit, in quo hanc cartilaginum imaginem dorsi uertebris comparat. Quanquam enim Celsus illius auctoris mentem parum apte explicauerit, ex cartilaginibus tamen uertebrarumque imagine leui negotio colligitur, illum autorem cartilagineas non simpliciter uertebris contulisse: uerum duntaxat circumferentię superficię que corporum thoracis & lumborum (non autem ceruicis) uertebrarum. Horum namque corporum imago cartilaginum orbi ductuque quam simillima uisitur. Cartilaginee hæ in orbiculo arterię figuram imitantur, corpus tamen ipsorum teres non est, sed quodammodo quadrangulare, multo interim latius quam crassius. Deinde cartilaginee hæ non eandem toto corpore seruant crassitiem: in medio enim crassiores sunt quam in extremis, quibus paulatim attenuantur, ac uelut in membranam degenerant. Extremis his stomachum respiciunt, media autem parte & crassiori anteriorem asperæ arteriæ sedem efficientes. Neque arbitretur quispiam (illorum sententia delusus, qui a perfecti circuli figura cartilaginee solū definere prodiderunt, ne arteria stomachū plus æquo comprimeret, uerum potius ut stomacho deglutienti cederet) eas hanc formam speciemque in caudice ipsius arteriæ duntaxat seruare: in pulmonis uero substantia completos effici circulos, quandoquidem in pulmonis substantia perinde ac in caudice sese habent, & quod inibi aliter construi nequiuissent, in arteriæ partium usus commemoratione ostendam. Cartilaginee hæ continua serie ac æqualiter semper mutuò distantes in arteria collocantur, & non tantum inuicem disiunguntur, quanta illarum à superiori parte ad inferiorē est latitudo, nisi quum arteria aëre turget: concidente enim arteria, cartilaginee inuicem propinquius accedunt. Cartilaginum inter se connexus primum propriæ cuiusque cartilaginis membranæ interuentu perficitur. Quemadmodum enim omnibus ferē ossibus, & etiam laryngis cartilaginibus membrana quædam, eo quod ossium sit inuolucrum, nuncupata obducitur, pari quoque ratione circulares asperæ arteriæ cartilaginee simili membrana integuntur, quæ ex demissioribus elatioribusque sui partibus processus exporrigens, illarum interuentu cartilaginee inuicem cōnectit, uelut membraneum uinculum inter duas cartilaginee sese respicientes efformans. Neque solum inter cartilaginee, ubi ab inuicem æqualiter distant, eiusmodi confurgit uinculum, uerum etiam ab extremis cartilaginum partibus stomachum respicientibus similes membraneæ processus exporriguntur, ex quibus continuum quoque instar membranæ uinculum efficitur. His cartilaginibus membranisque aliæ duæ accedunt membranæ, ab ipso usu tunice non immerito appellatae. Atque una quidem externā arteriæ superficiem undecunque amplexatur, membraneis illis cartilaginum uinculis pertinacissime connata. Hæc tenuis est, illisque tunicis par, quas peritonæum & luccingens costas membrana ipsis affirmatis uasis præbent. Præsentis tunice interuentu arteria conterminis partibus colligatur, ipsaque imprimis recurrētes nervos securissime desert. Altera arteriæ tunica hac longē dignior, internam uniuersæ arteriæ sedem succingit, atque ad cartilaginum inter se colligationis robur plurimum auxiliatur. Interior tunica exteriori multo crassior existit, quamuis etiam tenuis sit & ualida. Adnascitur uero robustissime cartilaginum proprijs membranis, & interna sede pingui quodammodo humore oblita uisitur, non undecunque eandem seruans crassitiem. Quum enim linguae, labrisque & palato, & ipsi demum stomacho communis sit, in laryngis cauitate crassior euasit, & pinguedine inter cartilaginee & externam ipsius superficiem obducitur. Vbi uero rima lingulaue laryngis conuiuet, hæc tunica utrinque ad latera dura callosa que efficitur, ac cum substantia colorem quoque immutat: ut enim hic durior, tanquam à frequenti dum spiritum retinemus compressu euadit, ita quoque magis ibidem callosa reddita, candicat, albescitque. Ea parte qua tunica arteriæ ramos in pulmonis substantia diffusos succingit, subliniitque, tenuior longē quam in larynge uisitur: in caudice uero arteriæ medio se habet modo. Per uniuersæ tamen arteriæ cauitatem, hanc tunicam rectis fibris intertextam esse, ex sectione didicimus. Quæ etiam ostendit glandulas alterutra parte singulas ad laryngis radicem adnatas, quæ magnæ sunt & fungosæ admodum, carnisque propemodum coloris, sed magis nigricantes, & uenis latis conspiciuis obductæ, quarum in secundo etiam libro, quum laryngis prosequeremur musculos, memi-

Qui asperæ arteriæ cartilaginee inuicem colliguntur.

Duæ asperæ arteriæ tunicarum exterior.

Interior tunica.

Glandes laryngis radice adnate.

meminimus. Aspera arteria omni prorsus sanguine uacans, primario animanti ad aëris in respiratione transitum ductumue confert, deinde & uocis organum facile est præcipuum. Atque his uisibus uniuersa ipsius congruit fabrica. Ex faucibus enim aërem per nares, aut os attractum, recta in pulmonem ducit, hunc per uniuersum pulmonis corpus ita numerosa ipsius serie distribuens, ut pulmonis substantia hunc promptè alteret, atque cordis muneribus aptum reddat. Ceterum quod pulmonis proprium sit munus, suo dicemus loco. nunc enim late est asperam arteriam ita efformatam innuere, quod aptissime aërem dum inspiramus pulmonem deferat, ac rursus omnem qui cordi inuitis est, unā cum fuliginosis ipsius excrementis inter expirandum reddat. Ad hanc functionem, asperam arteriam instar membraneæ meatus, qui facile inanitus concidere, atque rursus opplere distendi posset, extrui conducebat. Quod enim nisi uacui fuga magnopere replendum est, ac rursus compressionis duntaxat ui inanendum uenit, distendi comprimique aptum esse oportet. Quapropter quum inspiratione aëris ue attractionem dilatati pulmonis gratia fieri omnibus concessum sit, pulmonisque dilatatio aliud nihil censeatur, quam suorum uasorum distentio, non quidem simpliciter omnium, sed in primis asperæ arteriæ propaginum: expirationem uero rursus fieri constat, quoties pulmo in se colligitur, concidit & arctatur, eaque ratione aërem in sua amplitudine (uide licet in asperæ arteriæ ramis) contentum exprimit, propellitque, cuius ratio cinari promptum est, asperam arteriam, ut & distendi in inspiratione & denuò comprimi in expiratione posset, debuisse fabrefieri. Verum ad has functiones sat erat hanc ex membrana quapiam carneaque substantia, ut uentriculū, stomachum, aut arterias ipsas & uenas construi, neque illis quibus abundat cartilaginibus donari, adeo sanè ut nunc frustra, quod ad aëris ratione uacui attractionem, & sui ipsius corporis ex illo distentione, & rursus ad aëris propter ipsius cōpressionē arctationemque ac expirationē attinet, uel aliquam cartilaginem rerum Opifex ipsi largitus uideatur. tantum abest, quod illi opificis in dūstriam ostenderet, qui omnes asperæ arteriæ ramos in pulmonis substantia distributos ex cartilaginibus perfectos circulos constituentibus fabricatos finxerunt, & aliam hic asperæ arteriæ quam quā stomacho præstenditur constructionem enarrarunt, haud perpendentes, si aspera arteria ita extrueretur, pulmonem neque distendi, neque laxari ita opportune posse, aut saltem in longitudinem, aut breuitatem duntaxat, nō autem in amplitudinem asperæ arteriæ ramos proficere posse. Neque minus illi hallucinantur, qui asperam arteriam apertam patentemque, & non stomachi modo concidentem efformatam asserunt, quo aëris liberior esset ingressus & egressus: quandoquidē hi præterquam quod laryngis arctationē dilatationemque ignorant, eo uenere ruditatis, ut ipsos lateat, si aspera arteria cum omnibus suis propaginibus semper æque tensa apertaque esset, pulmonem neque unquam cōstringendum aut dilatandum, nihilque uacui fuga in asperam arteriam (ut quæ prius concidisset) attrahendum. Nam hoc uel ex foliis animaduertere debuerit, quibus longē aliud artificium ad eam partem quæ aërem reddit, quam reliquæ follium amplitudini adhibetur. Hanc enim artifices distēdi comprimique promptam reddunt, ut opplere inaniri que possit: non autem ita canalem quem rigidum faciunt, & distēdi comprimique ineptum, cuius naturæ si totus folis esset, quis omnem ipsius usum nos perdituros, ac instar lagenæ uitæe follem futurum ignorat? Atque huiusmodi membranæ substantiæ arteriam constituentis est ratio, quæ hanc membranam debuisse fieri cōmonstrat. At cartilaginibus abundauit quoque, ut non modo respirationis, uerum & uocis organum fieret. Quemadmodum enim asperam arteriam leuium arteriarum modō, respirationis nomine membraneam confici idoneum fuisset, ita quoque ad uocem amplam, rigidam, duramque prorsus fistularū, tibiārum & cornuum ritu effingi debuerat. Quandoquidem ut uox fiat, symmetriam quandam esse oportet, & robur aëris ipsius & substantiæ ab ipso percussæ. Huiusmodi sanè substantia est cartilago, ex qua uniuersam arteriam tibiæ modō extrui finelamentis & membranis oportuisset. Verum quum absque inspiratione ac expiratione uox fieri nullo modo poterit, illaque cōpressionē ac distentionē necessario indigeat, meritō laudabimus summi rerum Opificis solertiā, qui asperam arteriam simul commodum respirationis & uocis organum molitus est. Atque tantum artificium in laryngis cōstructione ostendit, ut illa nunc magis, nunc minus claudi possit, & spiritum ipsum ex nostro arbitratu ad magnos saepe usus retinere ualeamus, & uocem nunc grauē, nunc leuem, prout rimā illam (que profectō uocis primarium est instrumentū) arctamus uel laxamus. Hæc namque illa est, quam tibiārarū cōiunctis arundinum frustulis similem esse diximus: ac illi etiam rimæ respondet, quæ fistulis illis inest quas labris amplectimur. Congruit etiam usu, quamuis non forma, cornuum & tubarū orificijs, quæ ori illa instantes accommodamus. Deinde & organorum quoque fistulis, & illarum etiam fistularum foramini, quas tranſuerſim inflamus, hæc rima comparatur. At larynx longē

Asperæ arteriæ usus, ipsiusque constructionis ratio. Sicut ratio.

Asperæ arteriam membranæ substantia oportuisse extrui.

Cur cartilago asperæ arteriæ constructione subeat.

Laryngis rimæ usus.

Cc. omnium

omnium fistularum artificium vincit. quæ ita efficta est, ut modo minus, modo magis cam la xare possimus, ac varias voces, non autem unicam duntaxat (ut artificum instrumenta) edere ualeamus: & tanta demum thoraci uis inditur, ut ex nostro arbitratu nunc multum, nunc pa rum aëris ad solam respirationem, aut ut etiam simul uoci, quam effingere lubet, aër inter expi randum sufficiat, emittere queamus. Quam fuerit necessum secundam laryngis cartilaginem perfectum efformare circulum, & arteriam asperam hic ad laryngis radicem haud posse com primi, animaduertes, si diligenter uocis generationem ex aëre ab ampla uia in strictam, & hinc rursus in latam impetu deducto, fieri didiceris, atque simul¹ gargareonem uocis plectrum & palatum instar rotundi ampliq; spaci; constructum, & cavitatem super id in narium² forami nibus apparentem, & quarti maxillæ superioris in altero latere ossis cauernas, ac dentes pariter & linguam, & labra rimatus fueris, ac demum musica artificum instrumenta, illarumq; partium usum his Naturæ operibus diligenter contuleris. Neque hic in nominum disceptationem in cidere uisum est, rixose certando derimæ huius & laryngis operculi nomine, quod falso uocis proprium, præcipuumq; organum plerique recentent, quandoquidem hoc nihil uoci, nisi for tassius ad illius aliquam modulationem accommodat, & duntaxat ut & in primo libro com memorauimus, cibi & potus inter deuorandū in laryngem casum prohibet. Nam præter hoc quod sensu id ad uocem nihil facere ex uera sectione perspectum habemus, ratione id alijs co gnitum esse oportuerat. nam nullus unquam quo operculum id ageretur musculus, ab alijs ani maduersus fuit, neq; etiam ullis mouetur quàm ijs³ quos ab offe⁴ u referente in id inferi comme morauimus, quum interim laryngis reliqui musculi ad unum omnes rimæ illi dilatandæ arctan dæ ue subseruiat. Insuper eius gratia omnem laryngis cartilaginū fabricam extructam esse co gnoscēs, si uel minima Naturæ operū cognoscēdi scintilla ariseris, neq; illorū scientiā, in dignissi mi qui à Natura creatus sit hominis modo, respueris: nam uel bruti alicuius larynge in mani bus assumpta, artificum in musicis instrumentis parandis industriā Naturæ opera sectantem maxima uoluptate admiraberis. Quod uerò & reliquarum cartilaginum situs non uulgaris sit, omnibus quoq; notū arbitror. crassior enim ipsarū pars, quæq; orbē efformant, antericri parti, & quæ iniurijs magis exponitur, prælocata est. Vbi autem à perfecti circuli figura in caudice arteriæ necessariò propter inspirationē deficiunt, opportune stomachum respiciunt, quò minus illum cōprimant, minusq; ipsius in ciborū assumptione distentionē præpediant: quum interim arteria inibi suscipiēdis noxis inepta sit. Pariter etiam asperæ arteriæ tunicas Natura nō oscitan ter extruxit, externā quidem, ut cartilagine instar in uolucris muniat, atque ipsius interuentu ar teria uicinis partibus colligata firmataq; securius deorsum prorepat. Interna uerò non solum cartilagine firmitus cōnexura, uerū eandem succinctura, atq; à grauioribus iniurijs munitura, crassior externa euasit, nō tamen talis, ut sua crassitie magnā arteriæ amplitudinē oppleat, & ad defendendas tamen cartilagine sua densitate & robore sufficiat. Sæpe enim aliquid pituitæ inu tilis à capite per arteriā defluit, necnō potus aliquid & cibi inter deglutitiū in illam illabitur. Præterea acris quædā qualitas, uel fumi, uel cineris, uel carbonū, uel alterius cuiusdā facultatis medicamētose etiā inter respirandū attrahitur. Adde quod pus tussis expectorandū quandoq; sit malignū, erodens, aut alius quis humor, utpote flaua bilis, ac atra, aut pituita salia intus pu tredinem experta, per asperam arteriā efferrī debēt: à quibus omnibus obducta cartilaginibus tunica, ne illæ radantur, & rosione alterationemq; ab his nō sine graui ipsarū uitio sentiāt, præ cauet. Atque ut larynx eiusmodi noxijs (nimirū ori uicinior) magis subijcitur, ita quoque & tunicam hanc paulo crassiorē obtinet, quàm extremi arteriæ surculi, in quibus tunica tenuior euasit, ne plus æquo pulmonis substantiæ aërem cordi temperatū uim obtuderet, & aëris in ue nalis arteriæ germinā assumptionē, & rursus cordis fuliginosorū in asperæ ramos attractionē prohiberet. Caterū pinguedo inter tunicā hanc & cartilaginē in larynge potissimum reposita, ipsaq; etiam tunica pinguior simul cum uiscido quo undiq; hæc oblinitur humore, ad facilem aëris ductum cōferre uidentur, atq; etiā ne in magnis clamoribus, multisq; motibus exicetur, uoxq; deficiat, plurimum accommodare. Huc quoq; faciunt asperæ arteriæ ad laryngis radicem urinq; appositæ glandes. humore siquidem meatum imbuunt, nō fluído quidem, sed uiscido & pingui, quemadmodum & ipsæ crassiores spissioresq; cæteris humorem procreantibus glan dulis sunt. Quantus uerò eiusce humoris ad uocem usus sit, indies fistulas humectante oleo inungi uidentes docemur. Neque profectò eiusmodi humore procreando illæ tantum quas di ximus glandes sufficiunt, uerū & aliæ laryngi accumbunt, quarum nunc situm, ut & garga reonis, opportune subijciemus: dein pulmonis, in quem aër as sumitur, constructionem pertractaturi.

D B

Caput V.

TRIPLEX glandium genus in faucibus repositum, ac præsentī Capite nobis descri bendum, inuarijs spectatur figuris. Ac primum quidē sexta musculorū tabula L insignitur, & in secūda figura, tertia, quarta, quinta Capitis uigēsimi primi libri secūdi M. Secundum ue rō genus sexta quoq; musculorū tabula F insignitur, & decima quarta quinti libri figura E, E. Tertium autē prima musculorū tabula A indicatur, & in quarta inter G, Q, Z consistit.

QUONIAM nonnullarum¹ glandium asperam arteriam humectantium paulo antè mentio incidit, aliaq; eiusdem functionis gratia creatæ illis ac cumbunt, nō inopportune eas quoq; simul hic, de nominibus haud quaq; anxie disceptaturi, prosequemur. Non enim modò minus quàm alibi, in genti nominum pelago fluctuamus: ex quo ut emergamus, fauces nobis ci tra omnem contentionem uocari liceat uelim, uniuersum spacium ab infe riori maxilla intus circumscriptum, illud dico, quod in profunditate ab in terna menti sede ad ceruicis usq; uertebras pertingit: in latitudine uerò, quicquid inter dextram inferioris maxillæ partem & sinistram habetur. Hoc enim quædam ueteribus Græcis uocatum arbitror, quo nomine & laryngem, quod hac sede contineatur, potissimum donarunt: Suidæ distinctionem parum obseruantes, qua masculini generis uocem laryngi accommodat, femi nini uerò faucibus. Eundem locum & idem² ab angustia nuncupasse uidentur, quod nulla in uniuerso corpore sit regio æquæ angusta, & tot interim organis donata. Hac enim sede nariū³ foramina in os descendunt, & hic reponuntur larynx uniuersa, stomachi initium, linguæ⁴ radix cum offe⁵ u imaginē exprimēte, ac numerosis illarum partiū musculis, præterea & muscu li maxillam mouētes, tum⁶ qui ab ossis cuneum imitantis⁷ processibus instar alarū efformatis originem sumunt, tum⁸ qui huius angustiae imprimis nomine duobus donati uentribus infe riorē maxillam deorsum uellunt. Adde præter tertij, sexti, septimi parium cerebri neruorum⁹ propagines, uenas iugulares, & arterias soporales, & quas nunc lubens enarrarem glandu las hic cōtineri. Est autem harum genus triplex, ac¹⁰ unum quidem, quod ad laryngis radicem asperæ arteriæ lateribus adnatum, in præcedenti Capite recensuimus. Secundum uerò elatius laryngi apponitur: quippe in spacio quod nobis hiantibus medium inter narium foramina & laryngem apparet, utrinque in lateribus una reponitur glandula utcunque insignis, & glandi forma perquam similis. Oblonga enim est hæc glandula, ac secundum longitudinem sursum ac deorsum exporrigitur, communi oris tunica, sed ea hic quàm alibi tenuiori fungosioriq; ue sita. Substantia cōstat alijs glandibus simili, at impensius fungosa, in hocq; propria, ut saluam procreet, ac asperam arteriam & stomachum quoq; cum tota oris amplitudine humectet. Has glandulas Græci¹¹ ὑποφαρυγγαῖες uocant, fortassis nō tam quod his angustijs cōtineantur, ac quod gargareonis latera respiciant. Si enim hiantis oris cavitatem intuearis, atque foramina narium & gargareonem obserues, quid aliud hic foramina quàm duo uelut maria, ipse autē gargareo instar angustæ terræ inter illa deductæ apparebit, adeo ut nihil obstitit, gargareonem idem¹² aliquando à ueteribus, qui pueros in cadauerum sectionibus exercebant, nuncupatum fuisse arbitrarī. Alias enim si ad angustiam loci, instrumentorumq; hac in sede frequentiam, animum duntaxat adhibuerimus, glandes asperæ arteriæ adnatæ, quum in maioribus angustijs, quàm secundum hoc glandiū genus reponantur, ὑποφαρυγγαῖες uocitandæ forent. uerū quū illas ab Anato mes professoribus hætenus nō descriptas obseruauerim, magis secundum genus (quod etiam nimis quàm oscitater alij enarrarunt) ita appellandū duxerim. Caterū secundum hoc glan dularum genus amygdalis assimilatum, Græci quoq; ἀμυγδαλας nuncupauerūt, quam uocem interpretes tonfillas & amygdalas & Faux uertūt. Quāuis hæc posteriora nomina¹³ tertio glan dolo huius sedis generi quidam attribuisse uideantur, ignorantes interim cum primo genere secundū. Non tamen in his nominū fluctibus & rerum interim inscitia prætereundū est, Græ cos quum tumores præter naturā enarrāt, glandularū quæ in faucium initio sibi opponuntur, ac secundum glandularū genus cōstituant, inflammationē¹⁴ ἀμυγδαλας nuncupauisse, & ὑποφαρυγγαῖες inflammationē corporū, quæ in faucibus sunt: nō adijcientes, quæ nam illæ censcantur. Porro¹⁵ tertium genus, in guinum & axillarū glandibus respondet. numerosum enim sub aurium radi cibus & uniuerso spacio inferiori maxilla conscripto continetur, ac cavitates omnes exacte im plet, ualorumq; diductibus distributionibus ue præficitur, has partes quoq; sua humectandi ui imbuens. Hoc nullo peculiari donatum est nomine: uulgus tamen hic in porcis ac cæteris quibus uescimur animalibus, ut & reliquas glandulas, in delicijs ipsas quoq; habet, ac Animel-

Cc 2 las

las seu Lacticiam nuncupat. Num uero & has Graeci quoque *ῥιζομα* appellauerint, sciremus sane, nisi temporum iniuria Marini uiginti de Confectionibus libri cum Graecorum omnium qui quicquam in Anatome dignum praestiterunt operibus, maxima ex parte intercidissent. Quartus enim Marini liber inter caetera glandulas tractabat, utcunque uero sit, hoc tertium in faucibus glandularum genus non minus quam caetera duo ob uarios quibus implicatur affectus, & scrophulas praecipue, perpendendum uenit: hocque imprimis tempore, quando non id solum genus, uerum & alia duo Gallicus morbus simul cum palato & gargareone misere exercet.

DE GARGAREONE. CAPUT VI.

IN biante ore gargareonem citra dissectionem uidere est, quanquam in sexta muscolum tabula E inscribitur, in septima uero F.

Gargareonis nomina.

Gargareonis situs, forma, substantia.

V. 10.

ISTA quoque corporis pars pluribus donatur nominibus. gargar enim, gurgulio, & gargareon, sibilus ac tintinabulum a uoce nuncupatur. Quia uero instar uuae superius angusta, inferius uero sphaerae instar rotunda aliquando dum inflammatione corripitur, propendet, Vaea, seu *σφαῖρα* appellatur. Deinde quod instar caudae muris, aut columnae extensa interdum ex humorum affluxu gargareon producat, ut & affectus ille, *λαύη* ac columella dicitur. Porro quoniam secundum naturam se habens, superius latior, inferius autem strictior uisitur, fundibulum aliqui eum uocauerunt. At nomina sonitus occasione ipsi indita a multis toti laryngi, ab aliquibus uero laryngis operculo tantum accommodantur. Caeterum gargareonis, qui soli inter caetera animantia homini obtrigit, situs, forma, color, ac omnia ferè huc pertinentia non minus ac externa unguium superficies euadent conspicua, si alicuius hiantis os inspicere non puerit. Vnde etià horum enarrationi prolixius quoque haud immorandum est. Oblonga enim tunc spectantibus occurrit particula fungosa & carnea a palati sine, ubi narium foramina ad os descendunt, in oris amplitudinem propendula, superius ubi palato continuatur latior, inferius pyramidis instar acutior. Venulas quaedam ex uasis palati tunica adeuntibus in ipsius medio assumit: neruis autem non admodum participat. Porro ipsius primum usum uocis modulationem esse, ac illum ad sermonem homini plurimum opitulari, argumento sunt, qui hunc praefectum habet: dein quod soli homines, auiumque quaedam genera hoc donari uidentur. aded sane ut non immerito uelut quoddam uocis plectrum, ita ad cauum palatum pendens, censeatur. Secundario autem ad aeris attractionem, ne scilicet nimium frigidus in pulmonem feratur, aliquid & homini accommodare creditur, quum his quibus gargareo praefectus est, frigidus aer impensius quam caeteris noxius esse colligatur. Sic quoque & ad aeris expurgationem non nihil conducit, nam pulueri sibi applicat, qui alioquin in laryngem simul cum aere erat assumendus. At hic usus qui caetera animalia ad terram magis quam homo spirantia gargareone destituantur, parui pendendus uidetur. Quamobrem uero alij gargareonem excrementorum a cerebro in os descendenti quoddam receptaculum esse tradiderint, non satis assequor, & commentum illorum esse opinor: qui gargareon nullam, qua apte aliquid suscipiat, cavitatem nanciscatur: imò quoties humore inabuitur, laxatus muris caudae forma propendet, aut alio quopiam grauissimo uitio dum fluxionem suscipit, conflictatur. At nunc tempestiuum erit, pulmonis in quem aer per asperam arteriam ducitur, constructionem aggredi.

DE PULMONE. CAPUT VII.

PULMONEM ostendit praesentis libri figurarum maior pars, prima uidelicet ad characteres R, S, T, V. Secunda ad N, O, P, Q. Tertia ad L, M, N, O. Quarta ad M, N, O, P. Quinta ad i, k, l, m. Duodecima ad E, F, G, H. Decimatercia ad B, C, D, E. Vasa autem pulmonem implicantia partim exprimuntur prima figura Capitis trigesimi octauo libri primi, partim duabus figuris Capitis decimi quinti libri tertij.

Situs pulmonis.

Numerus.

ISTVM pulmonis duae thoracis cavitates indicant, in utraque enim thoracis amplitudine, inter costas & alteram interseptientium membranarum conspicua, pulmo locatur perinde ac cavitates ipsae geminus. Ipsius enim pars dextram cavitatem occupans, illi quae in sinistra locatur, substantiae interuentu neque continua, neque etiam contigua est. Ambae enim interseptientium membranarum medio inuicem dirimuntur, & uasorum duntaxat interuentu, quae ex una radice in dextram ac sinistram pulmonis partes diriguntur, illae inuicem committuntur. Ac dextra quidem pulmonis pars dextram thoracis cavitatem, sinistra autem laeuam ita implent, ut nihil prorsus in thoracis amplitudine pulmonis substan-

substantia non oppletum sit, praeter uniuersam regionem quam interdiuidentes membranas in se complecti constitueret retulimus. Verum in hac cavitare, quam interseptientes membranae in suo medio super nervosam septi transuersi partem, ac sub cordis inuolucris mucrone efformant, pulmonis quoque portuicula canibus & simijs continetur: uti & in reliquis animalibus, quibus penitus longius quam homini obtrigit. Verum haec pulmonis portuicula uniuersam cavitatem inuicem in facit, neque etiam eius cavitatis formam exprimit, atque ita dextra & sinistra pulmonis partes, suas quibus continentur sedes examulsum referunt. Pulmo namque priuatim nulla indigebat forma, sed pro accumbentium corporum effigie, ut et iecur ipsum, efformatur, prorsus suarum cavitatum effigiem assumens, haud secus sane quam si aliquis gleba his cavitatibus impressa, pulmonem construxisset. Vbi cunque enim cavitatum sedes coeuae sunt, inibi pulmo gibbosus euasit: ubi autem gibbae extuberantesque uisuntur, pulmo etiam cauus redditur. Quapropter etiam sit dextram pulmonis partem sinistra iunctam ad amulsum bubuli, aut ceruini, aut alterius bisulci animalis calcibus, unguibusue simul commissis, rara quadam similitudine respondere, aut alteram pulmonis partem unius unguis imaginem referre. Tota enim posterior pulmonis sedes, lateraque anteriori unguium regioni, ac lateribus respondent. Quemadmodum enim unguis anteriori parte linea impressioneque inuicem dirimuntur, ita quoque & posterior pulmonis sedes huic lineae similem omnino impressionem, prominentium in thoracis amplitudinem uerberarum corporum occasione, obtrinet. Et ut impressio haec secundum unguium longitudinem gibbumque modice obliquatur, ita quoque & pulmonis hac sede impressio secundum dorsum in exteriora incuruationem ducitur. Rursus ut unguis anteriori parte magis quam posteriori, contigui uidentur: ita & pulmo ipse, eo quod interseptientes membranae ab inuicem multo minus ubi dorso committuntur distant, quam ubi pectoris ossi proximae sunt. Deinde determinans unguis linea superius ac inferius magis patet quam in medio, & inferior rursus pars magis dehiscit quam elatior: quod & pulmonis quoque, quae ipsius partes inuicem dirimuntur, impressio ostendit. atque id interseptientium membranarum gratia magis quae iuxta iugulum & septum inuicem distant, quam in reliquo ad dorsum progressu: dein membranarum distantia septo proxima, latior illa est quae iugulum respicit. Reliqua autem pulmonis posterior pars & latera, propter costarum inflexus, ut & unguis ipsi, gibba uisuntur. Deinde etiam pariratione inferior pulmonis regio, ut & unguium ipsorum, latior superiori existit. Porro unguium parti quae terrae innititur pulmonis regio exactissime conuenit, septum transuersum spectans. Haec enim pulmonis regio, ut & unguium, caua uisitur, propter septi gibbosam imaginem. Ad haec, pariter quoque amplo interstitio, ut & unguis etiam, propter amplam interseptientium membranarum hic distantiam dextra pulmonis pars impese a sinistra disiungitur. Porro pulmonis regio pectoris os respiciens, ipsorumue anterior pars adamulsum refert posteriorem unguium sedem uniuersam, quae terrae non contingit. Vt enim illa utrinque orbicularis est, & amplo interstitio dissita, sic & haec pulmonis regio interdiuiditur: quae tanto posteriori etiam sede breuior est, quanto posterior unguium regio terra non contingens, longitudine ab anteriori uincitur. Caeterum alia adhuc impressio haecenus non commemorata pulmonis illi accidit, quae a lateribus interseptientium membranarum accumbit. Harum namque latera quum hic cor contineatur, utrinque extuberant, gibbumque efficiunt, cui proportionatum sinum pulmo (ut uniuersas quibus continetur cavitates accuratè oppleat) merito obtinet: qui sane & in unguibus illi sinui correspondet, qui inter unguis quae inuicem accumbunt cernitur, illic nimirum, ubi duriores quidam pili inter ipsas obseruari solent. Atque ita pulmonis forma unguium imagini congruit. Caeterum haec de humano pulmone dicta uelim, eo quod non flaccido, sed ut secundum naturam thoracem implet, distento. Alias enim quum coecidit, atque in lobos seu fibras insigniter distinctus uisitur, elegas haec propriaque pulmonis forma deperditur. Distinguantur enim utraque pulmonis partes in duos lobos, membranisque fibris in hominibus inuicem haerentes, neque ita inter refecandum distinctu, ut in cane, promptos. Hoc loborum interstitium obliqua perficitur linea, e regione propemodum quartae thoracis uertebrae incipiente, & oblique deorsum in priora, quasi ad pectoris ossis mucronem, protensa. Haec linea aequalem pulmonis partium diuisionem quodammodo efficit, quanquam humilior lobus superiori longior existat. Neque sane perpetuo in duos solum lobos pulmonis partes secantur, uerum aliquando in tres, interdum in nullos, aut duos, ita tamè inuicem nexos, ut sectionis potius nota, quam re uera distinctio in homine uideatur. Lobum autem qui in canibus simijsque cauae uenae caudicem suffulcit, ut iam antea dixi, nunquam in homine obseruauimus, & hunc illo destitui certo certius scio. Quauis interim Galeni locus in septimo de Administrandis dissectionibus nondum mihi memoria exciderit, quo inquit, quantum hunc pulmonis lobum illos non latere, qui recte sectione administrant: inuens Herophilo & Ma-

Pulmonis forma.

In quos lobos fibrasue pulmonis diuidatur.

In homine nulum pulmonis lobum cauae caudicem suffulcire.

rino eiusmodi lobum fuisse incognitum, uti sanè fuit, quòd illi hominum cadauera, non autem cum Galeno simiarum ac canum aggredierentur. in quibus praesenti lobo nihil est manifestum, uti sanè hominem secanti liquidissime etiam constat illum deesse, tum quòd id sensus indicet, tum quòd uena septum permeans cordis penetrat inuolucrum, neque aliquid prorsus est interuallum ductus cauae inter septum & inuolucrum, quale in canibus maximum uisitur, unde etiam in illo interuallo uena caua hoc quinto lobo tanquam à manu quapiam suffulciri debuit. Pulmo externa superficie laevis undique est, & ueluti humore lento madidus. attamen in plerisque hominibus non infrequenter haec superficies aspera earum membranarum modò conspicitur, quae inuicem connascuntur, quandoquidem in illis iam dextra pulmonis pars, iam sinistra, iam utraque etiam pertinacissime thoracis lateribus fibrosarum nexuum interuentu colligatur, adeò ut id hominibus quodammodo peculiare esse uideatur, ut & fuscus quidam, non autem candente rubore rubeus color, & quaedam instar nubium oblineatio, ac in colore inaequalitas, in hominum pulmonibus conspiciuntur: non quidem in laqueo suffocatis solum, aut aliquandiu mortuis, uerum & in illis quibus adhuc uiuentibus cor excutitur: quamuis tamen sensim mortuis pulmones intensius nigrificent, concidantque. In alijs autem animalibus nisi perquam rarò, pulmo nulli thoracis parti uel minima fibra haeret, neque thoraci aliter quam uasorum interuentu committitur. Aspera enim arteria dorso colligata, & in pulmonem profecta, eum dorso alligat: uena autem arterialis, & arteria uenalis similiter illum cordi connectunt, illaque duntaxat pulmonis uincula, nexus uel censenda ueniunt. Nisi etiam tenues pulmonis neruos, & tunicam uasa inuoluentem, quae à membranarum thoracem intersepiuntibus, aut illa quae costas succingit exoritur, ac nexum quoque ad colligationem conducere arbitreris. Vti in hominibus pulmo ualidissime thoracis lateribus subinde, ueluti diximus, alligatur, quod etiam in uulnibus egregie expendendum uenit. Thorax enim saepe perforatur, & interim in laeso latere pulmo non concidit: quòd pulmo à uulnibus lateribus non liberatus, aërem qui thoracis cauitatem oppleret, atque occasio esset quo minus pulmo uacui beneficio cum thorace dilataretur, haudquaquam ingredi sinit. Vt taceam, eiusmodi connexus opera pulmonem thoracis motibus quodammodo sequaciorum effici. Caterum uniuersa pulmonis substantia nihil aliud est, quam caro mollis, fungosa, rara, leuis, aërea, ac uelut ex spumoso sanguine spuma uel sanguinea concreta, multisque uasorum germinibus oppleta. Vasa sunt tria, ac primò quidem est aspera arteria, quam iuxta quartae thoracis uertebrae corpus in duos truncos diduci diximus, quorum dexter in dextram pulmonis partem, ut sinister in sinistram exporrigitur, & primò in duos ramos sectus, ac his rursus in plures, hisque rursus in alios diuisis, multiplici sobole pulmonem intertextit. Secundum uas uenalis est arteria, tertium autem uena arterialis, quarum in tertio libro cum reliquis uenis ac arterijs necessariò meminimus. Adeò ut de illis hic nihil planè amplius donec ad cordis constructionem deuerimus, repetendum sit. Haec uasa similiter ac aspera arteria in pulmonem digeruntur ea serie, ut arterialis uenae rami, asperae arteriae propaginum posteriori sedi attendantur, uenalis uero arteriae soboles anteriori. Atque haec uasorum digestio undecunque ad externam usque pulmonum superficiem adamussim seruat, non situ modò semper sibi similis, uerum & magnitudine etiam. Vt enim multo maior est arteriae asperae truncus pulmonis insertus, uenae arterialis & uenalis arteriae primis in pulmonem implantationibus, ita quoque uniuerso per pulmonem progressu ramorumque serie, soboles asperae arteriae ampliores, patentioreque uenarum & arteriarum furculis existunt. Huic in numero uasorum implexui, ea quam diximus pulmonis caro intertextitur, atque omnes uasorum amplectens furculos pulmonem efformat, quemadmodum iecoris substantia iecur ipsum cum frequenti uenarum sobole iecur constituit. Vniuersum uero pulmonis corpus non aliter ac iecoris, tenui quadam membranaque obducitur tunica, principium ab illis uasorum inuolucris ducens, quae asperae arteriae ac alijs duobus pulmonis uasis ab intersepiuntibus thoracem membranarum, seu ea quae costas succingit, offeruntur. Quum primò enim haec uasa in pulmonis ducunt substantiam, ea tunica à proprijs uasorum tunicis abscedens, in pulmonis tegmentum degenerat: cui neruuli à sexti paris neruis recurrentes neruos constituentibus, & postmodum in uentriculi superius orificium diffusis communicantur. Nulla autem, aut perquam graciles in pulmonis substantiam sensu non admodum indigentem disseminantur. Pulmo enim in hoc potissimum factus est, ut aërem cordi (quo potissimum ad naturalis caloris non qualitatem solum, sed sanè & substantiam indiguit) praepraret, ac demum cor uiscus aliquod sibi appositum habere, ex quo aërem suis functionibus aptum semper allicere posset: & ne quemuis statim nos ambientem aërem, eundemque aliter non immutatū assumere cogeretur, praecipue quum natura non solum cordis occasione quamplurima animalia respirare uoluerit.

Qualis pulmo
nis superfic-
ies.

Pulmonis co-
nexu.

Pulmonis sub-
stantia.

Pulmonis
uasa.

Pulmonis tu-
nica.

Pulmonis
nerui.

Pulmonis u-
sus & constru-
ctionis ratio.

Fig. A. 12
Fig. B. 12
Fig. C. 12
Fig. D. 12
Fig. E. 12
Fig. F. 12
Fig. G. 12
Fig. H. 12
Fig. I. 12
Fig. J. 12
Fig. K. 12
Fig. L. 12
Fig. M. 12
Fig. N. 12
Fig. O. 12
Fig. P. 12
Fig. Q. 12
Fig. R. 12
Fig. S. 12
Fig. T. 12
Fig. U. 12
Fig. V. 12
Fig. W. 12
Fig. X. 12
Fig. Y. 12
Fig. Z. 12

rit, uerum & uocis ad commodam animalis uitam necessariae gratia. Quòd enim à pulmone inter expirandum redditur, uocis optima euadit materia. Atque ita uniuersa respirationis organa summus rerum Opifex machinatus est, ut ex nostro arbitratu aërem attrahamus, eumque rursus reddamus, aliter quam cor ex nostra uoluntate nequiquam pendens, agitur. At quum haec quoque latius dum thoracis musculos traderemus complexi fuerimus, ad pulmonem redeundum est, qui instar promptuarij cuiusdam in duos asperae arteriae ramos aërem assumit, cordi illum ingenua suae carni facultate praeprans, ut deinde cor per arteriae uenalis ramos ex asperae propaginibus sibi illum allicere queat, ac dein rursus à pulmone quod cordi inutile est, per expirationem reddatur. Quis itaque asperae arteriae sit usus, neminem latet: quemadmodum neque uenalis arteriae usus nulli incognitus est, quum is praecipuus sit, ut aërem cordi aptum, ac à pulmonis substantia in asperae arteriae ramis confectum, in se pellat, ipsiusque interuentu cor eundem in sinistram ipsius uentriculum attrahat. Arterialis uena in hoc potissimum facta censetur, ut pulmonis aptum suae substantiae alimentum ex dextro cordis uentriculo exporrigat, quod laeue, aëreum, spumofumque esse oportuit, si modò ulla mutatis aërem substantiae, ad aërem emundandum debebat esse proportio, atque ipse etiam pulmo comprimi colligique & rursus distendi sequaxque esse posset. Ad quam functionem etiam uenalis arteria pulmoni utilis est. nam & haec illi sanguinem suo nutrimento aptissimum deriuat, quo pulmo tum propter ipsius mollietatem, tum propter continuum motum, tum propter caloris copiam, quam ex cordis uicino in deflexumque cordis motum adipiscitur, plurimo praeter ceteris corporis partibus indiget. Quòd autem pulmonis tunica ipsius substantiae quae aeris alterandi uim possidet, atque ramorum implexus firmat, impletque, inuolucrum uice sit, omnibus perspectum reor. Sic quoque hanc iustissime tenuem mollemque ut cum pulmone promptè concideret, & facile dilataretur, factam esse, neminem ambigere decet.

Vasorum pul-
monis ratio.

Tunica re-
tio.

DE CORDIS INVOLUCRO.

Caput VIII.

PRÆSENS inuolucrum membranarum thoracis amplitudinem intersepiuntibus liberum, nulla ex parte dissectum tertia ostenditur figura, ad characteres B, C, D, E, F, G: uti apertum spectatur in quarta figura ad A, B, B. Rursus ipsius portio spectatur in ultima tertij libri figura ad B.

MEMBRANAM uniuersum cor cum suis auriculis ac uasorum initijs instar arculae cuiusdam aut thecae inuoluentem, in medio thorace intersepiuntium membranarum collocari antea diximus. Verum in presentia huius inuolucrum situm paulo altius repetitur, eius effigie primò nucis pineae formaeque simillimam esse dicemus. Quemadmodum enim ex orbiculari neque penitus depresso basi pineae nucis in obtusum, neque impetum prominentem conuexum mucronem uel desinit, omni ex parte orbicularis quodammodo uisitur, sic quoque & cordis inuolucrum orbiculari basim & mucronem obtusum exigit, pineamque nucem proximè refert. Ceterum inuolucrum basis minimè cōtinua est, sed ut minimum quinque foraminibus peruium: duobus quidem, quibus cauae uenae iter praebet. uno nimirum, quae haec septum perforat: atque id foramen in hominibus perficitur, ubi dextrum latus eius amplitudinis habetur, quae inuolucrum pertinacissime septi neruosa parti, secus atque in ceteris animantibus, consosci docebimus. secundum autem foramen illud est, quo eadem uena sursum à cordis basi iugulū petit. tertium porro foramen arteriae uenale transmittit. quartum uero arteriae magnae paratur, & quintum arteriae uenae uia praebet. Atque id quodammodo duplex est, quod arterialis uena prius ex inuolucro labitur, in duos truncos discindit, bina in inuolucro foramina perpetuò ferè adeptos: quantū et uenali arteriae duobus quodammodo locis iter praebet. His uasis notatu digno interuallo à cordis superficie abscedentibus, praesens inuolucrum ualidissime obnascit, quodammodo ab ipsis principijs ducens. uidentur namque arteriae magnae & arterialis uenae tertiae tunice (quas ab intersepiuntibus thoracem membranarum, ac ab illa quae costas succingit, exigunt) deinde & secunda uenae cauae & uenalis arteriae tunica ab ipsa membranarum profecta, cordis inuolucrum principium statuere. Vasa etenim medio inter cor & ubi inuolucrum ipsis committitur spacio, eiusmodi tunicis penitus destituuntur, ac notatu dignum interuallum inter cordis basim & inuolucrum ad illa uasa coalitum existit, neque magis inuolucrum cordis basim, quam mucronem aut latera illius contingit. quod sanè à Galeno expensum pendendum erat, quum inuolucrum originem à cordis basi pendere scriberet. Atque haec foramina inuolucrum potissimum basis necessariò obtinuit, sese hinc quam maximè licuit totum.

Forma inuolucrum cordis.

Quibus uasis inuolucrum cordis uiam praebet.

Cordis inuolucrum initium.

Lib. 6. de V. su partium.

Inuolucrum
cor
dis
situs.

dam efformans. Caterum reliquum inuolucrum corpus nihil prorsus transmittens continuum est, & sibi undecumque, præterquam in forma, quæ ex basi, uti diximus, in obtusum mucronem tendit, respondens. Basis hæc summo apice paulo altius quintæ thoracis uertebre corpore locatur, huic non penitus, sed duntaxat regione incumbens. Basis enim media est inter pectoris os & quartam quintamque thoracis uertebas, æqualiter ab utroque, pectoris dico osse & uertebis, distans. Item basis quoque à dextris sinistris que costis pariter remota pendet. In progressu uero descensuque inuolucrum situs uariatur, ac alijs quidem animalibus longiori pectoris osse quam homines donatis, inuolucrum id à dextris ac sinistris pariter seiunctum deorsum tendit, sensim in anteriora porrectum, adeo ut iam basis posterior, aut si animal resupinum intellexeris, humilior ipso mucrone conspiciatur. In homine autem cui anteriore thoracis partem rerum Opifex breuiore largitur, inuolucrum decliue ac antrosum sinistrorsumque adeo protenditur, ut mucro magis deorsum quodammodo pertingat, quam pectoris ossis pars, cui superior maximeque antiqua septi transversa pars adnascitur: dein in sinistram adeo pertinet, ut dextrum mucronis latus uix thoracis medium attingat. In anteriora quoque adeo mucro procedit, ut sinistram pectoris ossis latus, quæque huic coartulantur cartilagines, contingat. Atque hoc inuolucrum in se intersepientes membranæ amplexantur, secundum ipsius formam in latera extuberantes. Porro hoc inuolucrum substantia constat membranæ, atque in similiarum partium numerum cum reliquis membranarum reponenda. nullis enim fibris intertexta, sed simplex est membrana, utcumque crassa, & admodum dura, cavitatemque constituens, in qua cor facile dilatari constringique queat. In se enim cor continet nulla prorsus portiuncula illi conatum, sed æqualiter ab illo undique, uti superius commemorabatur, distans. Cuiusmodi cavitatem omnino est, tenui quodam humore oblita, ac adipem penitus omni destituta. Exterior quoque inuolucrum superficies omni adipem uacat. Quamquam secus arbitratu sit Aristoteles, cordis inuolucrum pingue esse asserens: intersepientibus membranarum forte delusus, quæ huic inuolucro obnatæ præpingues, ac potissimum in hominibus, uisuntur. Caterum exterior hæc inuolucrum superficies propter fibrosos nexus, ut membranæ inuicem conatæ, aspera cernitur. Inuolucrum enim lateribus intersepientes membranæ quodammodo orbiculatim obnascuntur. Anteriori parti, cui illæ membranæ non obnascuntur, fibræ membranæ earum membranarum cavitatem implentium cordis inuolucro adnascuntur. Posterior pars uniuersa intersepientes quoque membranarum habet conatæ. Caterum uniuersus mucro, & dextri lateris inuolucrum egregia portio septi transversi neruo circulo ad latus sinistrum ualidissime, amploque admodum spacio conascitur, quod hominibus est peculiare. Similis quippe & canibus & porcis à septo multum distat: tantum abest, ut ipsi magna sui portione inuolucrum conecteretur, adeo sanè ut & hinc luce clarius constet, Galenum hominis uiscera aut osi tater, aut neutique spectasse, simiasque & canes nobis descripsisse. Verum & homini adhuc priuatim anterior mucronis pars tunice costas succingenti fibrosis nexibus hæret, ea parte qua sinistri lateris sextæ & septimæ costarum cartilagines pectoris ossi coarctantur, sed & is inuolucrum nexus inter thoracem interdiuidentes membranarum perficitur: nullibi enim ex illarum medio inuolucrum cordis excedit, neque pulmonem ulla ex parte nisi illarum interuentu contingit. Hoc nullas arterias in se dispersas exigit, neque etiam uenas, nisi perquam tenuissimas ab illis ferè exortas, quæ intersepientibus membranarum tanquam in omentum deriuantur. quum enim cauum transmittit, ab illa uix aliquid mutuatur: quæ autem septo in hominibus conascitur, communia cum septo uasa sibi uendicat. Nervos quoque adipiscitur nimis quam obscuros, ac ab illis pronatos, à quibus recurrentes nervi iam pullularunt. Quod uero membraneum hoc cordis inuolucrum cordi id sit quod dicitur, omnibus conspicuum esse arbitror: quum instar domus & arcule cuiusdam ac thecæ cor luculentissime amplecti, ac intersepientium membranarum beneficio sustinere uideatur. Præterea ut leuius esset, & durius, ex ualida extrui membrana, neminem quoque ambigere putauerim. Caterum an hominibus secundum naturam se habentibus inuolucrum id aqua contineat, quæ serosi humoris modo in ipsius cavitatem inter dissecandum reposita obseruamus, mihi non admodum perspectum est. Quauis nullam sanè humani cordis sectionem unquam aggressus sim, in qua non multum eiusmodi aque quantitatem repperim: quocumque etiam mortis genere siue paulo, siue multo ante homo interiisset, etiam si adhuc maiorem copiam in mulieribus quam uiris animaduertim: nisi illi natura admodum fuissent humida. Quinetiam ferè minus in nuper mortuis adinueni, quam in his à quorum sectione diutius temperassem. Is cui Bononiæ cor uisum eximi spectauimus, æquum etiam in inuolucro continere uidebatur: uerum id non admodum commodè, utcumque etiam nos tragædiæ adiungeremus, expèdere licuit. Patuim huius aquæ intus cupidi, pullans adhuc cor cum pulmone reliquisque uisceribus ilico atque exemptum erat, in proximam pharmacopolæ officinam deferri curauimus, ac in inuolucro aquam nonnullam repperimus. Canes uiui

Inuolucrum
cor
dis
substantia.

Superficies
cor
dis
nexus
in
uolucrum.

Quibus natis
ac nervis inuolucrum
impleretur.

Inuolucrum
cor
dis
cõstru
ctio
ratio.

Cuiusmodi aqua
in inuolucro
obseruatur.

8. fig. p. 10
sub s.

h. vii. fig. 1
2. fig. 1.

inferius l.
inter G. &
l. 3. fig. D. &
l. 3. fig. D. &
l. 3. fig. D. &

l. 3. fig. C. &
l. 3. fig. C. &

cavitatem inuolucrum & cordis superficiem humectas habent, at in his nulla aquæ obseruatur quantitas, ut sanè in mortuis quantumuis etiam exigua semper, perinde ac in porcis occurrat, quibus tamen in uiua sectione aqua asseruata uidetur. Adeo ut de uiuorum aqua nihil asserere uelim, uerum nullam penitus in illis contineri (ut hodie omnes ex spiritu in aquam post mortem conuerso, hanc in mortuis reperiri contendentes asserunt) falsum esse noui. Quandoquidem (ut sæpe antea monuimus) membranæ nullis partibus connatæ, neque inuicem hærentes perpetuò madidæ apparerent, ut oculi palpebrarumque interior superficies. Ad hunc quoque modum ubi membranæ cerebrum inuestientes mutuò insternuntur, & interna costas succingentis membranæ, & peritonæi superficies, ac iecoris quoque & intestinorum, reliquarumque partium inuicem tantum accumbentium, non uero connatarum superficies madorem semper commonstrat. Nunc autem cor in continuo uersans motu, neque dum uiuit animal unquam uel momento quiescens, calidissimum uiscus merito censetur, cur minus non madorem duntaxat, ut reliqua omnia, sed & aquam à Natura ipsi priuatim eiusdem usus gratia largita nascitur? Præcipue quum in humidioris temperiei uiris ac mulieribus copiosior aqua, quam in siccis calidisque, quibus plures adesse spiritus constat, reperiatur: atque à phrenitide mortuo cerebri uentriculos seroso humore nonnihil falso acriter plenos obseruauerimus. Neque hic me mouet, quod quis unde hæc aqua calidissimo uisceri affundatur, interrogare possit: quum præter adipem, quo humanum cor imprimis scatet, madorem in reliquis nuper commemoratis sedibus animaduertamus, & in aquæ subter cutem specie, ab utero ætatis dicta, tantam aquæ uim in peritonæi amplitudine, & etiã in aquoso ramice, & interdum uiuentibus in thoracis amplitudine asseruari indies discamus. Præterea ætatis tempore suspensæ, ac in cruce, ut Gallis & nostratibus moris est, non procul à suburbijis ad publicas uias relictis, paucis post suspendium diebus, ac si uesciæ aqua distentæ essent, in miramolem intumescunt. Meminerim in diebus canicularibus una die occisos canes, quibus cutem detraxeram, & musculi alicuius motum examinaueram, negligentia non abiectos fuisse, & casu in sole relictos, maximam ferossæ aquæ uim in peritonæi cavitatem, & in thoracis amplitudine collegisse. Caterum nugaci hac disceptatione relicta, ad cor properemus, ne tandem in theologorum quæstionem, qua de mysterijs plena Saluatoris nostri IESU CHRISTI aqua sanctissime pertractant, incidamus: ac diuini Ioannis uerissimum Euangelium, his nostris de solis calore in suspensis uirionibus, & carnificinis minimè misceamus.

DE CORDIS SITV ET FORMA.

Caput IX.

SITV M cordis in sua proportione ostendit ultima figura tertij libri: dein prima & secunda præsentis libri figura idem quoque ostendunt, quamuis in illis cor suo inuolucro intectum sit, ac inter membranarum thoracis cavitatem intersepientes continetur. Ac in prima quidem figura id ad L spectatur, in secunda autem ad inferius L & M, M. Porro cordis formam ex quarta, quinta, & sexta figuris petere licet.

4. fig. C. D.
E. G.
4. fig. C. D.
4. fig. A. B.
4. fig. E. G.
fig. C.

4. fig. D.
4. fig. E.
4. fig. A. B.
4. fig. C. D.
4. fig. E. G.
4. fig. C.
4. fig. E.
4. fig. G.
4. fig. C.
4. fig. E.
4. fig. G.
4. fig. C.

CORDIS situm formamque ipsius enarratum modo inuolucrum commo-
nstrat. Cor namque pyramidalis figuræ uisitur, & nucis pinæ non ad-
modum est absimile: ex basi nimirum latiori in mucronem paulo quam
nucis pinæ acutiorem sensim desinens: est que multo longius quam cras-
sius, quamquam in homine, quod ad externam superficiem attinet, non æ-
quale crassum secundum orbem, ut ceteris ferè animalibus, sit. Ipsi etenim
latitudo profunditatem non secus excedit, quam si quis cor in anteriori po-
steriori que sede nonnihil depressum asseruaret. Atque id potissimum in dextra sede illi accidisse, dis-
secantibus obseruatur. Tota exterior superficies à basi ad mucronis usque extremum impenitè læ-
uis cernitur, nulli prorsus parti connata. Coronalis tamen uenæ propagines à cordis basi ad
mucronem usque cum coniugis suæ arterijs excurrentes, sanguineque turgentes, paulo magis reli-
qua cordis superficie extuberant, inæqualitatemque minimam efformant: quippe maxima sui cor-
poris portione in cordis substantiam imprimuntur, deinde & adeps etiam, quo humanum cor
plerumque abundat, aliquid inæqualitatis inducit. Basis propter ualorum egressus inæqualis ut-
cumque uisitur, dextræ enim ipsius sedi dextra auricula simul cum uena cava, & arteriali uena
committitur, in sinistra autem sede læuam habet auriculam, & præter arteriam uenalem, ma-
gnæ quoque arteriæ initium. Porro cordis auriculas, uasa, ut & ipsorum orificia & membranu-
las, cordisque uentriculos seorsim ordine persequemur, iam cordis situm subnexuri, de quo pro-
lixè

Cordis figura
ra.

Cordis super-
ficies qualis.

Cordis situs
lixe

lixē admodum dissectionis profectores contendunt: his quidem id in sinistram thoracis latus collocatum inuentibus, illis autem in medio, quod ad dextrum ac sinistram attinet: alijs uerō non ad hanc tantum positionis differentiam cor in medio esse placuit, uerū & secundum thoracis anteriora & posteriora, deinde superiora & inferiora, alijs rursus hæc omnia quidem toti cordis molī, alijs autem duntaxat basi ascribentibus. Quod autem in præsentia thoracem omnes appellent^m quicquid costis & pectoris osse, & duodecim thoracis uertebri intercluditur, manifestum esse arbitror: quum alioquin si uniuersus corporis trūcus cum Aristotele ipsis thorax appellaretur, plurimum in situ cordis enarrando aberrarent, quamuis alioquin ad ueram sitū descriptionem non admodum accedant. Quandoquidem brutis animalibus quibus pectoris os hominē longius obigit, non basis solum, sed & cordis propemodum mucro in medio, quod ad dextrum & sinistram spectat, continetur. Deinceps secundum dorsi longitudinem basis uicinior longē est primæ thoracis uertebre, quam mucro ipsi duodecimæ. Insuper magis ab elatiori pectoris ossis sede cordis basis remouetur, quam mucro à pectoris ossis^m cartilagine gladij modo in aciem cessante, adeo ut hac dimensione, quam in longitudine metimur, uniuersum cor mediam sedem nullis animalibus exactē occupet. Quod ad anteriora posterioraq; attinet, omnibus animantibus cordis basis in medio eius thoracis sedis quam sibi uendicat, collocatur. Mucro autem in anteriora magis exporrigitur, non tamen pariter omnibus. Cæterum hominis cor sua basi, quæ ipsius dignissima nobilissimaq; pars, quum uasorum origo sit, censetur: exactē, ut in reliquis animantibus, dextræ sinistræque sedis medium obtinet: atque quod ad anteriora posteriora que spectat, pariter sese habet, tantum enim à pectoris distat osse, quantum à uertebrearum corporibus abscedit. In thoracis autem longitudine, quæ posteriori sede duodecim constituitur uertebri, quintæ uertebre corpus respicit, quæ ex tribus totius thoracis dorsi longitudinis partibus primæ humilior sedes & secundæ elatior existit. In anteriori uerō thoracis sedē, quæ pectoris ossis longitudine terminatur, ad amissimam mediam sedem exigit, tantundem à iugulo remota, quantum ab ea ossis pectoris sede, cui septum inferitur. Atque hic tūcissimus, & plurimum ab ijs quæ foris incidere queunt, remotus, basis locus est: à quo reliquū cordis corpus sensim in anteriora, & in sinistram latus eoulsq; exporrigitur, ut mucronis posterior pars magis ad pectus atq; antrosum q̃ ipsum basis centrū uergat, & dextra quoq; mucronis pars in sinistram magis ipso basis centro protensa, medium pectoris ossis in sinistram excut, ipsumq; mucronis centrum sextæ & septimæ costarum sinistri lateris cartilagine respiciat, quæ pectoris ossi coarctantur. Præsentibus terminis quibus cordis situs comprehenditur, illius quoque magnitudo innotescit: quæ sanè hominē, ut & cerebrum ac iecur, quam cæteris animantibus est grandior. Neque id solum hominē priuatim euenit, uerū & illi quoque cor septi transversi neruosa parti in læuo latere, cui cordis inuolucrū magno spacio^o adnascitur, quam proximē accedit: secus longē quam canibus & simijs, quibus cor magno intervallo à septo remouetur.

Cordis magnitudo.

o a G ad F
178

DE CORDIS SUBSTANTIA. Caput X.

CORDIS substantia quoad fieri licuit, illis potissimum figuris delineatur, quæ id quod uis pacto dissectum referunt, ut septima, et quatuor illi proximē sequentes.

Cordis caro.

Cordis fibrae.

R A E C I P V A cordis substantia carne constat, musculorum carne paulo minus rubra, uerū duritia, spissitudine, & fibrarum quo intertextitur genere plurimum ab illa uariante. Cordis enim caro longē durior existit, & spissior, iniurijsq; ferendis pertinacior, & demum uario robustissimarum fibrarū genere donata. quum interim unius musculorū sedis caro unicam ferē specie, eamq; sparsim satis disseminatā duntaxat fortiat. Porro species fibrarum, quæ cordis carne continentur (nō enim de membranarum uenæ cauæ & uenalis arteriæ orificiorum^a fibris agimus) haud æquē ac musculorū conspicua est: quandoquidem nullum prorsus inuenias musculum, qui uel citra dissectionem ilico atque detectus est, fibrarum suarum differentiam non accuratē ostendat: & adhuc multo accuratius, si uel crudus uel coctus unguibus, aut cultro discerpatur. at cordis quidem caro fibris compactissimis, & inter se plurimum differentibus oppleta uisitur: quæ uerō earundem situs differentiarumq; sit ratio, cōiectura potius q̃ sectione assequimur. Quouis enim modo cordis carnem aut elixam aut crudam rectis uel obliquis uel transversis sectionibus aggrediari, uel utcunque lubet eandem unguibus dilaceres, uix unquam cordis notatu dignam portionem secundum unum

179 fig. N.
membrana
rū K. L. M.
180 fig. G.
G. membrana
nā E. F.

unum fibrarum genus diuelli posse obseruabis, ac omnē carnis partem diuersis multiplicibusq; (sed potissimum transversis) fibris abundare astrues: non enim in corde, ut sanè in stomacho, uentriculo, intestinis, & ipso etiam utero, & ambabus uescis sectionis beneficio fibrarū situm adinuenire integrū est. Quanc̃p̃ interim triplex fibrarū genus à Natura ipsi largitū esse, nō possumus ire inicias, quum ob uarium & rarum quem in illo uidemus fibrarum implexum, & nolum simplicem earundem ductum: tum etiam propter manifestam ac uehementem cordis functionem, quæ fibrarum potissimum, ut statim dicturi sumus, auxilio perficiuntur. Cæterum & si ratio fortassis suaderet rectas fibras quibus attrahēdi facultas tribui ut intimas, & deinde his obliquis, quæ in alijs organis naturali motu agentibus retentioni præesse credūtur, positas esse, & extimam sedem transversas ac orbiculares, quæ expellunt, obtinere, non tamen cordis fibrarum situm ascribemus, quum sectio ipsa triplex hoc fibrarum genus inuicem commisceri ostendat, & nunc rectas, nunc obliquis, nunc transversas, & rursus rectas & obliquis & transversas quodammodo commonstret, quasi tres priores differentie singulis uentriculis peculiariter essent, posteriores uerō toti cordi ambobusque uentriculis simul dedicarentur. Appello autem in corde rectas fibras, quas in eo perquam elixato ex ipsius basi ad mucronis usque ipsius centrum deduci, tam per cordis uentriculorum septum, quam reliquā sedem conspiciamus: transversas autem, quæ orbiculatim cor uentriculosq; ambiunt: obliquis uerō, quæ quidem orbiculatim cor uentriculosq; ambiunt, at oblique secundum cordis longitudinem procedunt. Suntq; hæc in duplici differentia. Aliquæ etenim in dextro cordis latere basi sunt uiciniores, in sinistro ipsi mucroni: alia autem in dextro latere mucronem magis respiciunt, in læuo basim. Atque his sanè fibris pro cordis mole, si eam scilicet ad musculum conferas, perquam numerosis, & carne has continente amplexantēq; potissima cordis substantia constituitur, cui eadem cum musculorum uentrium substantia accedit compositio. Venim in musculis fibræ nerumperentur, carnem undique habent circumpositam: sic & cordis fibræ peculiari ipsis carne continentur, fulciuntq;. Quæ porro per uniuersum cor fibrarū & carnis simul sit crassities, tunc demum opportunē explicabitur, ubi cordis uentriculos oratione complexi fuerimus. In præsentia autem suffecerit, carnis fibrarumq; cordis usum, quæq; adhuc ad cordis substantiam spectant, adijcere: ac innuere, cordis carnem in mucrone quam in basi spissiore solidioreq; apparere. Non ob hoc profectō (ut Galenus arbitrat^r) ne hic cor in suis contractionibus pectoris os accedēs facilius lederetur: uerū quod ea cordis pars tenuis sit, & quod ad eā fibrarū rectarū conuersus perficitur, qui carnē mucronis, & si ab alia nō differat, compactiorē cōmonstrat, ad eū prorsus modū quo solidiorem carnem in musculi capite, aut tendinis principio uidemus, quam in musculi uentris medio, ubi fibræ nō adeo atque in illis locis compactæ, ab inuicem magis dirimuntur. Carnis itaque cordis non postremus usus cum musculorum carnis usu in fibrarum firmatione correspondet. Quod uerō propria peculiariq; ipsius secundum iustitiam temperie ad præcipuas cordis functiones, quæ in sanguinis gratia pulmonis emutatione, & uitali spiritu conficiendo potissimū cōsistunt, opituleretur, imò primarius harum functionum autor sit, ex aliorū uiscerū substantia ratiocinamur. Cæterum cordis fibræ alteri functioni subseruiunt, quæ cor tantisper dum uiuit animal, & dilatatur & contrahitur, & aliquandiu inter contractionem dilatationemq; quiescit. Dein quemadmodum cordis fibræ cum musculorum fibris nonnulla consequuntur communia, sic etiam ut & illæ motui famulantur, sed prorsus diuerso. Musculorum enim motus arbitrarius est, cordis uerō naturalis, ac absque lassitudine in scrutabili rerum Opificis industria indefessus, arbitrioq; nostro minime subditus, neq; ex cerebri neruis, ut musculorum motus, ulla ex parte dependens. Porro cordis dilatationem, quæ mucronis ipsius ad basis centrum est attractio, & omnium laterum cordis distentio, recte efficiunt fibræ, mucronem uersus basim contrahentes. Quod sanè ita perficitur, ac si uimineo circulo orbiculatim eademq; serie complurimas iunctorum scirporum uerades connecteres, & capitibus illorum simul collectis, uelut pyramidem quandam efformares, ac demum funiculum ex mucronis medio per circuli centrum dimitteres, quo deorsum tracto, pyramis breuior, intusq; multo capaciōr redderetur. Hinc si quidem cordis dilatationem condiscere quam optimè liceret: quippe uimen quodammodo cordis basi responderet, iunctorum autem collectio cordis mucroni: deinde iunci ipsi & funiculus ille rectis fibris congruerent. iunci quidem illis responderent fibris, qui in cordis lateribus & anteriùs et posteriùs consistunt: funiculus autem illis conferretur fibris, quæ in cordis carneo^o septo inter duos sinus posito frequentissimæ habentur. quanquam quod omnimodam cum rectarum fibrarum motu similitudinem obtineret, nihil coningere possumus. Transuersarum autem seu circularium fibrarum actionem ad aliquid referre, est quam facillimum. hæc enim cordis contractioni imprimis præfunt, quæ mucronis

Carnis cordis usus.

Fibrarū usus.

181 fig. H. H.
182 fig. I. I.
183 fig. J. J.
184 fig. K. K.

cronis cordis à basi est discessus, & quædam cordis productio, quæ illæ moluntur fibræ, quæ
 riles laxatis rectis impensius arcantur colligunturq; haud secus quam si prius contractum in py
 ramide illa funiculum iam laxes, ac manibus aut alio circulo in medio pyramidis iuncos intror
 sum comprimamus, itaq; illius cavitatem minuas, & interim tamen proceriorem reddas. Nunc ue
 rò qui obliquæ fibræ quieti præsent, hoc est aliquantisper, prout cordis functionibus ex usu
 censetur, simul cum alijs fibris ad contentas materias undiquaque se contrahant, imaginari nō
 est arduum: præcipue si diuersos cordis pulsus in uiuo animali examinaueris. Quod sane factu
 rus es iucundissime ea administratione, quam septimi libri calci (uel huius tantum reigratia)
 subiiciam: in qua non hæc modò, uerum alia pleraque spectanda proponuntur. Nunc autem
 ad fibras reuersi, eas non motuum cordis duntaxat opifices esse arbitramur, uerum rectas ad
 attractionem, ad expulsionem orbiculares, ad retentionem uerò obliquas conducere etiam no
 bis persuasum erit. Cæterum præter cordis carnem & fibras propriæ ipsius uenæ illius sub
 stantiam enutrientes, & arteriæ innatum suæ substantiæ calorem fouentes, huc etiam enume
 randæ ueniunt: ipsa uidelicet coronalis uena, & duæ coronales arteriæ per cordis substantiam
 quasi musculorum uasa distributæ. Quis uerò uenæ arteriarum que coronaliū sit ortus se
 riesq; in tertio libro abundè complexi sumus. Quare cordis neruulo sermone quoque addito,
 ad cordis tunicam est accedendum: ac cum quidem neruulum in quarto libro à sinistro sexti pa
 ris cerebri^k neruo deprimi retulimus, quando ab illo, ubi sinistri lateris recurrentem neruum
 constituit, sobolem deriuari diximus, quæ cordis inuolueri basim penetrans, & sinistro uenæ
 arterialis lateri posterioriq; sedi exporrecta, in cordis basim (oppidò quàm obscurè) pertinet.
 Verum cordis tunica illi membranæ prorsus correspondet, quæ musculorum uentribus perti
 naciter obnascitur, tenuissima nimirum membranula quæ à musculorum substantia diuelli ne
 quit. Eiusmodi nanque cordis extimæ superficiei obducitur, cui in hominibus præcipue ad ba
 sim durioris adipis copia obnascitur: aliquando & per reliquam cordis superficiem ad mucro
 nem usque, ac id semper imprimis secundum uenarum & arteriarum per cordis corpus digres
 sum, illi enim copiosior adipis portio (ut in omento & membranis thoracem intersepientibus
 accidere conspiciamus) attenditur. Integrum esset & ad cordis substantiā referre tres membra
 nas uenæ cauæ, & duas arteriæ uenalis orificio præfectas, deinde & auriculas, & quatuor ip
 sius præter id circinuoluentes uenas arteriasq; uasa, nisi nunc tempestiuus foret, singula seor
 sum priuatis Capitibus recensere. Pari quoq; ratione & cordis os huc spectare uideretur, nisi
 & id in primo libro prolixius effemus persequuti.

Cordis substantia
 tæ peculiariter
 uenæ & arteriæ
 rie.

Neruius
 cordis.

Tunica cor
 dis substantia
 obnata.

Cordis adeps.

DE CORDIS SINIBVS, SEV VEN

triculis. Caput XI.

SEPTIMA figura & octaua dextrum cordis uentriculum apertum proponunt, no
 na uerò & decima sinistrum. undecima autem cor transuersum dissectum oculis subiiciens, uentri
 culorum cordis naturæ ostendendæ plurimum iuuat.

Ventriculorum
 numerus & si
 tus.

Forma dex
 tri.

Forma si
 nistri.

QVONIAM pacto cordis uentriculi hominibus, ac proinde & reliquis ani
 malibus pulmonem habentibus conformentur, quoq; consent numero,
 nunc subiungam, sermonem à Galeni cum Aristotele in illorum numero
 disceptatione omnino cohibiturus. Humanum itaque cor in duas insi
 gniter amplas obtinet cavitates, secundum cordis latera sitas: unde etiam
 unam uentriculum sinum uel dextrum, alteram sinistrum merito nuncu
 pamus. Horum dexter sinistri amplitudinem uincit, amboque inuicem
 forma plurimum uariant. Dexter nanque magis deorsum ad cordis mucronem ipso sinistro
 descendens, cavitatem instar crescentis lunæ paratam adipiscitur: quando quidem dextro ip
 sius latere, anterioriq; & posteriori sede instar interioris semicirculi, aut ita extructæ cameratæ
 sedis concaua est, exteriori cordis in his regionibus superficiei, quæ gibba est, respondens: in si
 nistro autem latere externæ fornici aut semicirculi sedis ritu (ut sic dicam) gibba cernitur, pro
 pter cordis uentriculorum septum semiorbis modo dextra ipsius superficiei in dextri uentri
 li amplitudinem protuberantis. Atque hanc formam dexter cordis uentriculus à basi ad mu
 cronem usque seruat, simul cum cordis effigie ex latiori basi angustior redditus. Sinister uentri
 culus ampla etiam basi incipit, sensimq; in arcum uersus cordis mucronem desinit, cavitatem
 instar conij, quod ad totam superficiem spectat, orbicularem obtinens. Cordis nanque uentri
 culorum septum sinistro ipsius latere, quo sinistri uentriculi dextrum latus efformat, conca
 uum,

a Patet in
 7 et 8. et 9.
 G. in u. fig.
 b Patet in 9
 et 10. et 11.
 H. in u. fig.
 c 4. fig. E. 6
 fig. C.
 d Hanc ma
 xime ostendit
 u. fig. 4.
 G. G.
 e u. fig. 1. 1. 8
 fig. H. H.
 f u. fig. 1. 1.
 g 10. fig. 3.

uum, non uerò ut dextro latere gibbum extuberansq; uisitur, & parem crassitiem naturamq;
 cum cordis substantia sinistram latus & anteriorem posterioremq; sinistri uentriculi sedes con
 stituente exigit: itaq; prorsus se habet, quasi sinistri uentriculi potissimum gratia cor constitue
 retur, ac ut dexter uentriculus fieret tenuis quædam cordis substantia dextro septi lateri adna
 sceretur. Vniuersa nanq; cordis substantia, præter uentriculorum septum, dextri uentriculi am
 plitudinem constituens, tenuis admodum est: quæ autem sinistram uentriculum orbiculatim
 ambit efformatq; dextri uentriculi substantiam multis numeris crassitiæ superat, & undiq; eque
 crassa uisitur, præterquam in ipsa basi, ubi uasorum illinc prodeuntium dehiscendumq; gratia,
 cordis carnea substantia tanta amplitudine deficit, quanta orificiorum est amplitudo. Vtriusq;
 uentriculi superficies perquam inæqualis est, & multis quasi foueis in carneam substantiam
 penitus impressis obsita. Neq; istæ ad latera tantum, & si secus cæteris omnibus dissectionum
 proceribus uisum sit, consistunt, ubi dexter uentriculus sinistram respicit: uerum per uniuersam
 prorsus uentriculorum superficiem, non solum in nuper occisis animantibus, sed perpetuò, tan
 tisper dum cor ipsum seruare uolueris, apparentes, neq; unquam uel in exiccato corde conuiuen
 tes. Deinde præter hanc inæqualitatem, quæ in sinistro uentriculo nonnihil insignior est, am
 bo carneas quasdam explantationes processus uel intus exigunt, qui teretes sunt, & graciles, &
 in fibras membranas cessant, humiliori sedi membranarum in ipsis sinibus positarum continuas.
 Cernuntur autem carnei hi processus potissimum ad uentriculorum mucronem, humiliorum uel
 sedem, quos ad fibrarum quas continent robur facere ostendam: quum secundo ab hoc Capi
 te membranarum cordis naturam persequar. Uentriculorum igitur septum crassissima, ut di
 xi, cordis substantia efformatum, utrinq; foueis ipsi impressis scatet, hac imprimis occasione inæ
 quali superficie qua uentriculos respicit donatū. Ex his foueis nulle (quod sensu saltè cõprehen
 di licet) ex dextro uentriculo in sinistru penetrant, adeo sanè ut rerum Opificis industriā mira
 ri cogamur, qua per meatus uisum fugientes ex dextro uentriculo in sinistram sanguis resudat.
 Præter hæcenus commemorata, in utroq; duo habentur orificia, & totidem uasa in eminentio
 ri uentriculorum sede, in cordis nimirum basi consistentia: & substantia, quum unū quidem ue
 nosum, alterū autem arteriosum sit, differentia. Deinde ambobus uentriculis membranæ que
 dam insunt, quas uasorum orificijs paulo post præfici commemorabimus: ac in dextro quidem
 uentriculo tres habentur, uenæ cauæ os spectantes: in sinistro autem due, uenalis arteriæ origini
 connatæ, adeo ut & hinc uentriculis quædam exurgat differentia, quemadmodum etiam & ip
 so usu, & quam continent materia inter se differunt. Porro usum illorum unā cum cordis uaso
 rum & orificiorum & membranarum & aurium usu priuato Capite merito pertractabimus,
 quod hæc simul omnia cordis functionibus famulentur: quas, nisi enarratarum iam partiū con
 structione prius descripta, recensere absurdum foret.

Ventriculo
 rum superfie
 cies.

Hæc illi
 figuris ob
 nota est qui
 bus uentri
 culi præfati
 tur.
 17 fig. O.
 18 fig. H.
 19 fig. N.
 20 fig. N. 9
 21 fig. G. 10
 22 fig. M.
 23 fig. K. L.
 24 fig. J. L.
 25 fig. H. H.
 26 fig. K. 10
 27 fig. J. L.
 28 fig. C. C.
 29 fig. C. D.
 30 fig. C. D.
 31 fig. C. D.
 32 fig. C. D.
 33 fig. C. D.
 34 fig. C. D.
 35 fig. C. D.
 36 fig. C. D.
 37 fig. C. D.
 38 fig. C. D.
 39 fig. C. D.
 40 fig. C. D.
 41 fig. C. D.
 42 fig. C. D.
 43 fig. C. D.
 44 fig. C. D.
 45 fig. C. D.
 46 fig. C. D.
 47 fig. C. D.
 48 fig. C. D.
 49 fig. C. D.
 50 fig. C. D.

DE CORDIS VASIS, ET EORVM

ut orificijs. Caput XII.

CORDIS uasis eorumdemq; orificijs spectandis pleræq; factum figuræ: ac quinta qui
 dem præcipue uenam cauam proponit ad characteres C, D, E. Sexta autem uenam arteria
 lem insignitam, & arteriam uenalem G notatam, & magnam arteriam O indicatam. Cæte
 rum septima cauæ uenæ proponit orificium ad C, C, C. Octaua arterialis uenæ ad C, D. No
 na uenalis arteriæ ad C, C. Decima magnæ arteriæ ad A.

a Tota fig.
 cap. 6 lib. 3
 hic autem 5
 fig. C, D, E.

UPERIORI Capite, quo duos cordis uentriculos complectebamur,
 quatuor cordis uasa & totidem orificia esse, obiter innuebamur. Ac in ua
 forum quidem numero sunt uena cauæ, uena arterialis, arteria uenalis, &
 magna arteria, quæ omnia singulis ad cordis uentriculos spectantibus do
 nantur foraminibus. Vena cauæ ad dextrum cordis latus dextrumq; uen
 triculum refertur: num uerò ab illo in hominibus originem ducat, non ad
 modum contentiose friuolis quibusdam autorum suffragijs innitens, ag
 grediendum duxi, quum sectione (ut rationes subiceam) in natis hominibus nihil aliud quàm
 cauæ ortum à cor de pendere (non secus ac reliquorum trium uasorum) queam colligere. At
 que idem de foetibus, quoad hæcenus illorum sectioni incubui, fateri cogor: non interim Gale
 ni sententiæ passim mihi reclamantis ignarus. Quæ enim is de uenæ cauæ principio in sexto de
 Hippocratis & Platonis dogmatibus contra Aristotelis placitū adducit, omnia in illum (si mo
 dō

Cordis uasa
 quot & quæ.

Vena cauæ.

dō id quis proposuisset retorquere esset quam facillimum. Nisi forte cum Galeno illi conueniret, quod iecur sanguificationis officinam esse haud falso enunciauerit, quanquā etiā Achillem illum arteriæ uenosa principium deturbaret. Ex dextro itaq; latere basis dextri uentriculi ad humiliorem eiusdem basis sedem, uena caua^h amplo patentisq; admodum orificio exoritur, ac illico ab exortu (qui totius uenę capacitatem amplitudinemulatum superat, ac uelut extuberans ad cordis substantiæ terminos, circulus uisitur) sursum ad iugulum, & deorsum uersus septum^h contendit: neque, ut quispiam fortē arbitraretur, uena caua unico ad hunc modum enata principio, in duos truncos magnæ arteriæ modo dirimitur, sed dextro basis cordis lateri instar recti pali attenditur, ac suo ueluti sinistro duntaxat latere uena ex dextro uentriculo enascitur, ac facile citra aliam diuisionem (quod interim arteriæ magnæ ex cordis basis centro quodammodo prodeunt negatum est) cordis inuolucrum permeans, sursum deorsumque prorepat. Neque profecto alia caua exortus, aut si mauis cum Galeno dicere, insertionis est species, quam originis trium reliquorum uasorum cordis uentriculos spectantium. Cæterum quoniam pacto toti anteriori caua exortus sedi secundum illius longitudinem^h dextra cordis auris adnascatur, in eo quod statim de cordis auribus subnuxuri sumus Capite, audies. Vena igitur caua primum cordis uas censebimus, & ipsius ortus similiter primi orificij loco opportunè habebitur. Vena arterialis etiam dextro cordis uentriculo ascribitur, est que ea uena^h quam quidem quod sanguinem in pulmonem deferat, uenæque prorsus uicem gerat, Venam: quod uerò arteriæ corpus nanciscatur, Arterialem appellari antea diximus. Hæc multo minori quā caua^h orificio ex dextri uentriculi basis elatissima parte iuxta dextrum latus uentriculorum^h septi enascitur, & magnæ innitens arteriæ, sinistrorsumque nonnihil suo caudice inclinans, ac cordis inuolucrum permeans, tandem in^h duos truncos dissinditur, quorum dexter ad sinistrum latus caudicis magnæ arteriæ, posterioremque eius caudicis sedem reflexus, in^h dextros pulmonis lobos digeritur, sinister uerò in^h sinistros. Porro^h uenalis arteria, quam in tertio libro pariter cum arteriali uena persequuti fuimus, atque etiam ab usu quod aërem continet deducit^h ue. Arteriam: à substantia autem, quod uenarum corpori responderet, Venosam nuncupari retulimus: inter sinistri cordis uentriculi uasa connumeratur, ac ut uenarum corpus adipiscitur, ita quoque ex molliori sinistri uentriculi sede (ut caua ex dextri) principium ducit. Ex sinistro enim sinistri uentriculi latere ad eiusdem uentriculi demissiorem partem pari penitus modo ut caua, uenalis arteria^h patenti admodum orbiculari que orificio enascitur, ac statim ab ortu, aut in ipso potius ortu, in^h duos truncos deriuatur, quorum dexter sub cordis basi productus, ac cordis inuolucrum penetrans, in dextram pulmonis sedem dispergitur, sinistro interim in sinistram pulmonis partem exporrecto. Cæterum hæc uenalis arteriæ in primos truncos distributio, adeo illius origini uicina est, ut hoc nomine nonnulli dissectionis professores eius in corde orificium multiplicauerint, ac id geminantes quinque quatuor cordis uasorum orificia enumerauerint. Etrursus fortassis pari ratione uenæ caua attendentes, ipsius quoque orificium geminarunt: quum in ipsa etiam origine hæc sursum deorsumque properat. Huiusmodi enim quid Herophilus contra Galeni Erasistrati que sententiam ex septimo de Administrandis sectionibus libro innuisse colligitur. Porro nos quatuor cordis uasorum, quatuor tantum orificia, utre uera sunt, enumerabimus. Quo autem pacto uenalis arteriæ exortui in anteriori quoque ipsius regione^h læua cordis auricula adnascatur, secundo ab hoc Capite explicabimus. Quartum uas, quod adhuc enarrationi deest, quantumque cordis constituit orificium, magna censetur arteria, pari ratione ex sinistro uentriculo, qua arterialis uena ex dextro, principium ducens. Ex dextro enim elatissimæ sinistri uentriculi sedis latere, & ex cordis basis ueluti centro arteria magna enascitur, aliquousque recta^h sursum sub uenæ arterialis caudice tantisper prorepens, donec cordis inuolucrum permeans, in duos truncos dissindatur, quorum unus corporis superiora, alter inferiora petit. Atque ita profecto durorum crassorumque uasorum, ipsius nimirum arterialis uenæ, ac arteriæ magnæ principia adeo respondent, ut sinistrum arterialis uenæ latus dextro arteriæ magnæ lateri in ipsa origine adnatum sit, amboque uasa hinc ex eminentissima cordis uentriculorum septi sede commune principium radicemque possideant, quod eousque quibuscum animalibus indurefcit, ut id Galenus reuera os esse affirmet. Cæterum^h hinc in sinistro cordis uentriculo ad septi eminentissimam sedem ascensus post dextram orificij uenalis arteriæ membranam inter dissecandum latens conscendensque Aristoteli imposuit, ut inibi tertium cordis uentriculum constituerit, illum arteriæ magnæ principium esse recensens, quod sanè multo minus incusandum uenit, quā quod uentriculorum cordis numerum pro animalium mole uariare scripserit. At quemadmodum Galenus in huiusmodi leuibz & obiter

Vena arterialis.

Venalis arteria.

Diversa Anatomiconum de cordis orificijs placita.

Magna arteria.

L. 3. de Partibus animal. cap. 4.

ter tantum traditis ab Aristotele descriptionibus prolixè refutandis occupatur, ita sanè Aristotelis sectatores hortaretur, ut in Aristotelem affecti, sedulo humani corporis fabricam ipsi resecarent, eam Galeni placitis accuratè conferentes, ut tandem Galeno Anatomicorum principi id obijcerent, cuius dissectionis professores crebrò insinuat, quum utrunque leuiter Aristotelis ut in confectionibus parum exercitati errorem illum citra partium inuentionem committentis fert: at eos grauius inculcat, qui totam uitam huic speculationi dedicauerunt, & tamen in plerisque falsi sunt. Si enim quis Galeni dogmatibus non addictus, ea diligenter examinaret, complurima profecto occurrent, quæ aliis refelli possent, quā quæ Galenus alijs imponit Anatomicis. Non enim admodum leue censetur, quod in sexto de Partium usu arteriæ magnæ orificium amplius uenosa arteriæ orificio esse asserit: quum interim hoc, illo longè amplius cernatur. Neq; simpliciter Galenus magnæ arteriæ orificium uenosa contulit, imò ceteris cordis orificijs id amplius esse contendit, adeo in Aristotelis dogmata incitatus, ut nō animaduertit uenæ caua orificiū uel triplo maius arteriæ magnæ orificio cerni, ac re uera esse; uti & uenalis arteriæ orificiū grandius magnæ arteriæ orificio esse dicebamus. Porro quod & ego in Galeni medicinæ parentis uerba iurauerim, ac philosophis nos insectandi ansam præbere neuiquam instituerim, non lubet hæc, & eius generis permulta diffusius persequi: unde etiam ad cordis membranas sermo iam uenit reflectendus.

DE VNDECIM MEMBRANVLIS QUATUOR ORIFICIORUM CORDIS. Caput XIII.

PRÆSENTES membranæ seriatim in septima, octaua, nona & decima figuris occurrunt. Septima namque tres proponit uenæ caua orificio præfectas, ac K, L, Minus signatas. Octaua tres in uenæ arterialis orificio positas, & E, F, G notatas. Nona duas uenalis arteriæ orificij E & F indicatas. Magnæ autem arteriæ tres membranæ in decima B, C, D insignitæ proponuntur.

Fig. 1. K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, X, Y, Z.

Fig. 2. K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, X, Y, Z.

Fig. 3. K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, X, Y, Z.

Fig. 4. K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, X, Y, Z.

A CORPORA cordis membranas nuncupamus, quæ cordis uasorum radicibus, ipsorum uel exortibus adnata, calore, substantia, crassitie, prorsus membranæ existunt, materierum regurgitationibus præfectæ. Sunt porro hæc omnes ex præcipuorum Anatomicorum sententia undecim numero, ac tres quidem singulis trium uasorum orificijs, duæ autem duntaxat uno quarto uel adnascuntur. Vena caua, quam primum dextri uentriculi uas esse recensuimus, suas membranas, uti modò subiungam, locatas exigit. Caua exortui, qui uelut extuberans in cordis substantia, ex qua prodit, circulus est, alius membraneus circulus humiliori uenæ exortus parti proximè adnascitur, qui prorsus pari modo ac uenæ initium ex cordis substantia principium ducit: & quemadmodum uena ab ortu extrorsum è cordis uentriculo fertur, ita quoque membraneus hic circulus introrsum, in que dextri uentriculi amplitudinem procedit. Insuper ut uena caua ilico à cordis substantia, ex cuius termino (ut ita dicam) enascitur, abscedit, solo exortu, qui breuissimus est, cordis substantiæ adnata: sic etiam membraneus circulus minima amplitudine cordis substantiæ hinc adnascitur, ilico ab illa abscedens ac exacta, & solida, citra que insignem crassitiem ualida membrana apparet. Hæc in uentriculi cordis amplitudinem deorsum ducta, non procul à principio in tres ueluti membranas scinditur, ex ampla basi in obtusum mucronem desinentes, ac uix à semicirculi conuexo differentes. Mucro autem harum membranarum paulo supra mediam uentriculi dextrilongitudinem cessat, neq; aliqua ex parte, quam circulari exortu membrana hæc tribus ipsius processibus cordis substantiæ adnascitur. Verum ex tota inferiori sede trium membranularum seu processuum, quæ reliquo ipsarum corpore nonnihil crassior ualidiorque efficitur, fibræ quædam frequenti serie enascuntur, quæ deorsum per uentriculi amplitudinem ductæ, uentriculi lateribus iuxta ipsius mucronem adnascuntur, non quidem duntaxat, ut Galenus innuit, ad uentriculorum cordis septum, at etiam ad reliquam uentriculi mucronis amplitudinem. Omnis namque inferior membranularum pars fibras illi uentriculi mucronis sedi exporrigit, quæ ipsi è directo constituitur. Præsentibus fibræ quæ membranulis committuntur, excarnes sunt, & cordis substantiæ haud adnascuntur. Vnde etiam Aristoteles illas neruos esse arbitratus, hinc cor neruorum principium esse indicauit. Verum ubi fibræ ad uentriculi mucronem implantantur, aliquousque carnosa

Membranarum numerus.

Caua membrana.

D d 2 sub

substantia adaugentur suffulciunturque: non aliter profecto apparentes, quam si carne in cordis uentriculo uirgulae essent. Ceterum membrana haec propter tres membraneos ab ipsa deductos processus, trium uenae cauae orificij membranularum loco enumeratur, atque quod processus illi quum clauduntur, atque inuicem conuiuent, spiculorum sulcis structura similiter existant, Graeci τριγώνων, quasi trifidus diceret, eos appellauere. Quum enim membraneo circulo adhuc patente & orbiculari seruato, tres ipsius processus inuicem e regione illius centri coeunt, formam effingunt triangulari cuspidi non absimilem, id quae potissimum illi cuspidi, quo in telis Turcae penetrandis loriceis hodie utuntur, qui triangularem quidem efformant cuspidem: sed quod minus oblongum illud ferrum grauaret, anguli quae acutiores redderentur, illi inter duos angulos sulcum elimant, adeo ut cuspis ex basi in mucronem desinens, simul tres angulos & totidem sulcos ostendat: uti etiam hic in corde fieri animaduertes, dum inter dissecandum tres membraneos processus inuicem committes. Ceterum si totius membranei corporis cum ipsius processibus & fibris adaperiti similitudinem petis, eam ex coronae forma opportunè fumes, quam regum capitibus antiquitatem insculpsisse, in illis quae Romae effodiuntur imaginibus uides.

Venalis arteriae membranae.

Porro quemadmodum uenalis arteria uenae cauae tum corpore, tum intro mittendis ad cor materijs, & ortu propemodum accedit, ita quoque uenalis arteriae membranae cum cauae orificij membranis pleraque exigunt communia. Ad radicem enim orbis uenalis arteriae, membraneus circulus ex cordis substantia nascitur, qui in sinistri cordis uentriculi amplitudinem introrsum (ut uenalis arteria extrorsum) ducitur, statimque ab exortu à cordis substantia abscedit, uenae cauae orificij membraneo corpore huc usque quam simillima. Verum quum aliquantisper in uentriculi amplitudinem descendit, in duos tantum membraneos processus partitur: forma quidem illis qui ad uenae cauae orificium pertinent respondent, sed mole & robore superiores. Ex ampla enim basi in obtusum mucronem finiunt, longius in sinistri uentriculi cauitate, quam cauae orificij membranulae in dextri contingentes. Horum processuum unus dextrum uentriculi sinistri latus, alter sinistram respicit. Anterior enim & posterior inuicem de hiscent. Secundum uniuersam eorundem humiliorem sedem (quae etiam ut cauae orificij membranularum, crassior duriorque existit) fibrae seriatim ex illis nascuntur, quae deorsum porrectae, tandem cordis substantiae ad mucronis sinistri uentriculi amplitudinem passim adnascuntur: & quemadmodum in dextro uentriculo fieri diximus, carnea cordis substantia adaugentur stabiliunturque. Ceterum quia membraneus uenalis arteriae circulus in duos tantum processus dirimitur, dissectionis proceres duas tantum membranulas ipsius orificio praefici asserunt: quas mirae episcopali non admodum ineptè contuleris, si modò partem caput amplectentem ipsi membraneo circulo, & huius processus anteriori posteriorique mitrae cacumini assimilaueris. quum enim duo tantum hic cernantur processus, utique eos inuicem coniungere singas, τριγώνων cum Galeno ipsas appellare non poteris, quod scilicet triangularis cuspidis imaginem nunquam referant. Venae arterialis membranae dictorum modò orificiorum membranarum neque situ, neque forma, neque etiam robore respondent. A uenae enim arterialis exortu haec introrsum in cordis dextrum uentriculum haud pertingunt, sed tota in eius uasis caudice consistunt, ita ab orificio extrorsum ductae, ut commemoratae prius membranulae ab orificio introrsum pertinebant. Neque etiam his unus communis quae est circulus, uerum tres distinctae, & non admodum ualidae sunt membranulae, singulae semicirculi modo principium ducentes. Venae enim arterialis orificium introrsum, atque in suam ipsius amplitudinem nonnihil in origine extuberans, suae amplitudinis superficiei in tres semicirculos extrorsum à corde latefcentes distinctam obtinet: qui crassiores redditi, in ipsam uasis amplitudinem protuberant, ac suis tuberibus ueluti tres triangulos ita efformant, ut in puncto se contingentes circuli extra suam superficiem, supra infraque contactus terminum angulos constituunt. Ab his semicircularibus tuberibus membranae tota ipsarum amplitudine, quasi semiplena lunae imaginem referentes pronascuntur, nusquam uasi ipsi, praeterquam ad haec tubera, adnatae. Harum membranarum latissima sedes, quae extrorsum à corde magis reliquis membranarum partibus remouetur, & sola membranarum latus est, uasi ipsi non connatum, haud ita rectè cernitur, ac si singulae membranae dimidiatum circulum ad amissum exprimerent: uerum modicè id latus introrsum obliquatur, & non adeo altè extrorsum ue in medio conscendit, atque terminis quibus utrinque uasi continuatur. Quum itaque haec superior latissima quae membranularum pars latus ue instar dimidiatae parentesis ad hunc modum (inflexatur, & ipsarum membranularum exortus, & ad uasa connexus semicirculum ad amissum exprimat, Graeci has membranulas σπυγμοειδείς nuncuparunt, ab illorum C imagine. His tribus uenae arterialis membranulis, tres in arteriae magnae ostiolo à Natura creatae respondent, in nullo prorsus ab illis quam

Arteriae magnae membranae.

quam in magnitudine & robore differentes. Magnae enim arteriae membranae tanto grandiores ualidioresque uenae arteriosae membranulis uidentur, quanto uenae arteriosae corpus ab arteriae corpore duritia amplitudineque uiuitur.

DE CORDIS AURICVLIS. Caput XIII.

CORDIS auriculas quarta figura proponit I & K insignitas, ut & sexta M & F notatas. Verum dextram auriculam inuersam ostendit septima figura F, & octaua K. Sinistram uero nona figura L, & decima L.

44 fig. I. s. f. figura B. 45 fig. B. ad C. aut potius 46 fig. ad C. 47 fig. F. s. f. figura K. 48 fig. F. s. f. figura L. 49 fig. F. s. f. figura M. 50 fig. F. s. f. figura N. 51 fig. F. s. f. figura O. 52 fig. F. s. f. figura P. 53 fig. F. s. f. figura Q. 54 fig. F. s. f. figura R. 55 fig. F. s. f. figura S. 56 fig. F. s. f. figura T. 57 fig. F. s. f. figura U. 58 fig. F. s. f. figura V. 59 fig. F. s. f. figura W. 60 fig. F. s. f. figura X. 61 fig. F. s. f. figura Y. 62 fig. F. s. f. figura Z.

VRICVLAE cordis dissectionum professoribus uocantur, appendices quidam basi ipsius adnati. à similitudine enim, quam illi in situ, non autem in usu, cum propriè dictis auribus obtinent, aurium nomine donantur. Emicat namque ad utrumque cordis basis seu capitis latus appendix unus, ex ampliori basi in mucronem desinens, quem ex latere quo reponitur, aut dextrum, aut sinistram nuncupamus. Dexter itaque appendix seu auris, dextro cordis basis lateri attenditur, toti anteriori exortus uenae cauae regionem secundum illius longitudinem obducta, & etiam suo mucrone à uenae corpore abscedens, elatius nonnihil quam cordis basis sursum conscendit. Voco autem exortus uenae cauae longitudinem, totam eam sedem quae à uenae cauae parte qua propinquius cordis mucroni uena cordis substantiae adnascitur, usque ad eam quae basis cordis cetero, aut ipsi arteriali uenae uiciniore est, atque huic exortus longitudini dextrae cordis auriculae basis longitudo respondet. Huius enim auriculae effigies pyramidem refert, ex oblonga basi in mucronem, qui non admodum acutus protensusque est, desinit. Auriculae etenim basis longitudo, quam uenae cauae ex corde principij longitudine metiri diximus, ipsius auriculae etiam admodum distente amplitudinem fere triplo excedit: deinde & longior multo est, quam progressus à basi auriculae ad ipsius mucronem pertinet. Porrigitur autem auricula à basi sursum antrosumque, adeo ut nulli auriculae forma, quod ad basim mucronemque, & deinde ad cauitatem ac compressionem distentionemque attinet, exquisitiùs contuleris, quam coriaceis tuberibus utrinque Turcarum sellis assuetis, quae equis fluuium transnatauri uesciarum ritu magno usu instant. Exterior namque auriculae superficies pro ipsius repletionem uariat: quum enim auricula in cordis constrictione turget, operataque est, gibba undique & aequalis & aequo ueluti humore oblita cernitur. At inanita concidenteque auricula, superficies haec rugosa ac ueluti plicis oblita spectantibus occurrit: interim tamen auricula exterius aequo humore, ut & cordis superficies, obducitur. Verum quandoque, licet id rarius, exterior distente etiam auriculae superficies inequalis, propter adipem illi tunc obnatum uisitur. Interior autem superficies auriculae cauitatem circumscribens, uentriculorum cordis superficiei omnino respondet. Vt enim haec ubi uasa educit leuis, tota autem reliqua sede aspera & foueis plena cernitur, ita quoque illa ubi uenae cauae exortui adnascitur, leuis quidem est, reliqua autem amplitudine foueis ac fibrosis implexibus adeo scatet, ut cordis superficiei inaequalitate uincat. Atque haec cauitas in amplitudine prout auriculae corpus aut concidit aut distenditur uariat, foueae autem nunquam penitus explicantur. Porro auriculae substantia triplici fibrarum genere, & modica, eaque admodum dura, & quasi cuticulari carne eas fibras amplectente constat, adeo ut auricula fibris cum cordis substantia respōdeat, ac carne (quae, ut diximus, neruea magis cuticularisque & subnigricans est) à corde differat. Neque ab hac fibrarum cum ea carnis commixtione uix cutis crassitiem superante, aliud peculiare auriculae in sui constitutione aspicitur. non enim uenas arteriasque & neruos peculiariter ipsi insertos comprehendimus. Ceterum auriculae connexus propemodum ita se habet, sinistram sui basis latus extremo cordis substantiae, ubi anterior uenae cauae in dextro cordis sinu orificij regio consistit, adnascitur: aut uerius ab illo extremo auriculae prodit. Dextrum autem basis latus uenae cauae corpori secundum ipsius exortus à corde longitudinem, & in anteriori illius sede conascitur, ac ueluti cum uena commune corpus efficitur, tota reliqua parte auricula ab omni prorsus connexu libera est, & perinde ac cordis corpus in cordis quoque inuolucro continetur, nullis fibrosis nexibus illi commissa. Sinistra cordis auricula pleraque cum dextra possidet communia, haec namque in anteriori sede exortus uenalis arteriae secundum ipsius longitudinem consistit. Deinde ex basi in mucronem quoque cessat, uerum is mucro qui acutior dextrae auriculae mucrone habetur, non adeo sursum, sed in sinistram magis atque in latus exporrigitur. Insuper sinistra in proiectionibus aetate hominibus dextrae auriculae dimidiatae magnitudini cedit, ut & ipsum quoque uenalis arteriae ostiolum longè

Dextrum cordis auriculam.

Dextra auriculae situs, forma.

Dextra auriculae substantia.

Nexus auriculae.

Sinistra cordis auricula.

minus uenae cauae orificio uisitur. Quod ad externam internamque attinet superficies, auriculae utcumque respondent. quamque exterior sinistrae superficies rugosior magis, multoque inaequalior semper occurrat. Interior autem superficies similiter atque in dextra auricula inaequalis, & foueis obrita cernitur. Substantia etiam similes sunt: uerum sinistra multo durior, ac minus in contritione distentionemque sequax uisitur. Quinetiam si illam dextrae conferas, uelut marcida exicca, taque spectabitur, adipe semper magis quam dextra exterius abundans. In connexu prorsus conueniunt, nam uti dextra uenae cauae & dextro cordis lateri secundum cauae ortum adnascitur, ita quoque sinistra dextro sui basis lateri cordis substantiae, ubi uenalis prodit arteria, conascitur: sinistro autem latere ipsi uenalis arteriae corpori. Vsu, ut suo ordine paulo post dicturi sumus, parum admodum inter se differunt. Nunc enim omnium cordis particularum, quarum iam numerum, situm, formam, connexum, substantiamque complexi fuimus, usum & functionem feriatim subiicere enitemur: id non praetereuntes, in fetibus & nuper natis animalibus auricularum molem longe maiorem ex proportionem occurrere, quam in aetate prouectioribus.

CORDIS, IPSIUSQUE HACTENUS COM

memoratarum partium functio et usus, ipsarumque constructionis ratio,

Caput XV.

Cor cuius animae sedes.

Cor irascibilis, seu uindictae honorisque concupiscibilis animae sedem esse, Hippocrati, Platoni, Galeno, & Stoicis ac Peripateticis pariter omnibus concessum fuit. Verum ad haec, Zeno, ipsiusque dogmata corroboraturus Chrysippus, Possidonius, ceteraque Stoicorum familia, & Aristoteles cum Theophrasto, reliquisque ipsius affectibus, cor principium fontemque esse uoluerit, non nunc dictae tantum irascibilis facultatis, at etiam eius quae ciborum, potuum, & ueneriorum est appetitrix, quam alteratricem Aristoteles, alij uero naturalem, alij autem simpliciter concupiscibile appellare consueuerunt. Deinde etiam Stoici una cum Peripateticis rationis uim, & ut semel dicam, animae principatum in corde collocarunt, omnium id in animali functionum atque officiorum initium esse arbitrati. Quamquam interim iidem inter se decretis pugnent. Aristoteles enim, Theophrastus, ac reliqui Peripateticorum chorus, & ex Stoicis Possidonius, irascibile uim, ac concupiscibilem rationalemque unius substantiae e corde proficiscens facultates esse asserunt, animae autem species partes uel esse inficiantur, neque eas distinguunt. Chrysippus uero Stoicorum non postremus, sicut in una substantia, ita quoque in unam facultatem & iram & cupiditatem cum ratione coegit. Athis omnibus refragat, ex diuini atque inter medicos facile primarii Hippocratis, & inter philosophos eminentissimi Platonis sententia, Galenus, quum in alijs plerisque locis, tum potissimum in noue libris quos de Hippocratis & Platonis dogmatibus inscripsit. Illis namque libris tres animae species partes uel Natura admodum inter se discrepantes docens, firmissimis atque scientiam prorsus suo ipsius suffragio facientibus demonstrationibus comprobata, iecur ciborum potuumque & ueneriorum concupiscibilis animae, cerebrum autem rationalis ac principis locum esse, cor duntaxat irascibilis animae ergastulum esse concedens. Porro ne hic forsitan in aliquem uerbum, ac nescio in quem haereticum censorem impingam, ab hac de animae speciebus earundemque sedibus disputatione prorsus abstinere. quum tot hodie, ac potissimum apud nostrates sanctissimae uerissimaeque nostrae religionis censores reperias: qui si aliquem aut de Platonis, aut Aristotelis, suorum uel interpretum, aut Galeni de anima sententiam, uel etiam inter celebrandam Anatomem (ubi haec potissimum examinanda ueniunt) mussitare audierint, ilico illum de fide ambigere, ac nescio quid de Animarum immortalitate haesitare astruunt, non perpendentes necesse esse medicis (si modo non temere ad artem accedere, neque inopportune agrotanti membro remedia applicare uoluerint) de ijs quae nos gubernant facultatibus considerare, & quot numero sint generatim, & qualis quaeque sigillatim habeat, quo uel in animalis membro singulae constitutae sint, & praeter haec maxime (si modo id adipisci mente possemus) quae animae substantia essentia uel sit. Quasi uero non citra impietatem nullamque prorsus fidei labem quis de grauium illorum autorum decretis nihil proponere, aut etiam illorum rationes alijs nouis corroborare, aut friuola aliorum argumenta refellere possit: ac quasi non aliter de sanctissima, quaeque accedentibus pijs operibus fide saluamur, felicitatemque aeternitatem hominum animae adipiscuntur, quae de his autorum dogmatibus, ac quas imbecillis & humana ratio suppetit hoc in negotio opinionibus, loquendum interrogandumque foret. Nihilominus interim de animae facultatibus, functionibus, substantia, natura, speciebus, & earum sedibus inuestigatione remissa, liberè asseremus cor facultatis, atque adeo spiritus uitalis fontem, & caloris natui sedem fomitemque existere, ac pulsuum autorem esse, singulasque cordis partes illi ad calorem spiritumque spectanti usui subler

Medico de animae facultatibus ac sede considerandis.

Cui functioni omnes cordis partes famulantur.

subseruire commonstrabimus. Quis itaque cordis inuolucrum (ut singula ea serie qua earundem prius constructionem enarrauimus, persequamur) sit usus, peculiare de inuolucro Caput utcumque pertractauit. Deinde & cordis situs, antea commemoratus, in ipso thorace est tutissimus, & ab omnibus quae thoraci extrinsecus noxae inferre possunt remotissimus. Praeterea cor in pulmonis id suis lobis ueluti digitis quibusdam amplexantis medio ita consistit, ut aequalem prorsus ex omnibus pulmonis partibus aeris per uenolam arteriam molitur attractionem, & rursus fuliginosorum recrementorum egestionem in pulmonem tentet, & iusta etiam portione per uenalem arteriam & uenam arterialem pulmoni sanguinem porrigat. Ad haec, cor non admodum procul ab ore, per quod inspirationem perfici necessum erat, locatum, tam corporis sedenti nihilominus obtinet, ex qua commodè per arteriae magnae ramos toti corpori natuum calorem, spiritumque uitalem offerre queat. Quamuis etiam, quod ad totum corpus attinet, a medijs partibus tantum superius recedat, quantum a pubis ossu coalitu distat. is enim erecti adultorum corporis exquisitissimum habetur medium, non autem umbilicus, quem Galenus cordis situm enarrans, medium adamuissimum esse censebat. Insuper non omnes corporis partes sedem aequè tutam nanciscuntur, quandoquidem basis ipsa mucrone impensius occultatur, thoracisque mediam sedem magis occupat. Non enim omnes cordis partes, quum idem usus singulis haud delegatur, pari tutela indigebunt. Partes enim in basi constitutae, uasorum explantationi & exortui destinantur. Quae uero ab hac ad mucronem usque cacumen utrinque in lateribus, & anterijs posterioribusque habentur, cordis uentriculorum parietes censentur, atque ad uentriculos conficiendos subseruiunt. Mucro autem quodammodo processus est ualidis, ac propter cordis fibrarum hinc collectio nem copiamque, & carnis eas suffulcients amplectentisque duritiem, solidus admodum, & uelut cordis uentriculorum operculum recensetur, instar propugnaculi uniuerso cordi praefectum, adeo ut mucro securius, quam basis ipsa pectoris os anterioraque corporis accedere queat. Mucro itaque cordis portio ignobilissima & abiectissima creditur: basis uero, quoniam uasorum exortibus praeficitur, omnium est primaria: quaecumque autem inter has sunt mediae, cum uicinarum dignitate proportionem exigunt. Quae enim basi uicinijs accedunt, paulo minus habendae sunt potissimae. At quae inter has sunt mediae, quantum abscedunt ab alterutra extremitate, tantum ab earum dignitate uel deficiunt, uel accedunt. Quod porro propter basim quoque quam latam amplamque ob quatuor illorum grandium uasorum initia esse oportuit, cor non exacte rotundum effectum sit, etiam si non dicatur, omnibus manifestum esse conijcio. Quamquam Natura interim cor sphaericae figurae iniurijs innoxie ferendis omnium pertinacissima, & ceteris omnibus capaciore, adeo accedere uoluit, ut cor in maximis ipsius dilatationibus prorsus sphaericum appareat, quoadmodum in ipsius contractionibus oblongum, & pineae nucis modo productum cernitur. Neque etiam ob aliud oblongum cor esse dicimus, quam quod id in mortuis concidens, productumque semper offenditur. Si enim id in mortuis ita distentum obseruaretur, quemadmodum in uiuis sectionibus id quoties dilatatur breuius quidem, sed latius fieri spectamus, tunc merito non oblongum, sed rotundum, ac paulo minus toto sphaericum esse censeremus. Quis autem cordis substantia sit usus, in decimo Capite, quando cordis cum musculo comunitatem, & rursus differentiam prosequemur, necessariò complexi sumus, praecipue tum explicantes, cui potissimum muneri triplex fibrarum genus cordis substantiam intertexens, dein & caro has amplectens & suffulcens, praeficeretur. Ceterum uena cordis basim coronae instar cingens, & ramos per externam cordis superficiem deorsum a basi exporrigens, cordis substantiae nutrimentum suppeditat, argumentoque est, cordis substantiam potius sanguine crassiore hac uena deducto, quam tenuiori & leuiori & expurgatori quem cordis uentriculi continent, enutrir. Neque etiam hanc mihi sententiam quis disturberet, etiam si uenae coronalis ramos non penitus, sed ueluti superficietenus in cordis substantiam dispargi cõtenderet, quum tot innumeris musculis etiam uniuerso cordis corpore crassioribus uenas duntaxat ad extrinsecam superficiem adnasci sciamus, paucique admodum in uniuerso corpore sint, qui in ipsorum uentres uenas penitus disseminari permittunt. Deinde non oscitanter perpendendi ueniunt praecipui uenae coronalis rami, ex basi deorsum uersus mucronem descendentes, quorum unus anterijs, alter posterius exporrigitur, uterque secundum cordis uentriculum septi ductum protensus, quasi cordis substantia his sedibus septi gratia plus alimentum requireret. Quod etiam testatur ramuli sinistro cordis lateri insigniores quam dextro exporrecti. nam quanto substantia cordis ad sinistram sinum crassior est, tanto etiam eius sedis ramuli tumidiores, frequentioresque cernuntur. Atque haec eo diligentius sunt examinanda, quo magis scholastici disputatores suis nugis distinctionem inturbare assueti, sese exercuant, num uentriculus intestinaque suo quem totius corporis gratia conficiunt succo, an uero sanguine enutritur: non expendentes, alia prorsus functione organum aliquod, puta uentriculum, intestina, uescas utraque, urinarios bilisque meatus, uterum, ue-

Inuolucrum usus, Situs cordis ratio.

Lib. 2. de Decretis Hipp. & Platonis.

Omnes cordis partes non aequè dignas esse.

Formae cordis ratio.

Cordis substantia usus.

Coronalis uenae usus.

Coronaliū ar
teriū usus.

Cordis neru
liū usus.

Dextri cor
dis uentriculi
usus.

Vena caue o
rificij in cor
poris ratio.

Arterialis
uena usus, &
ipsius constru
ctionis ratio.

nas, arterias, & eius generis organa, sui ipsius corporis substantiæ nutritioni providere, & eam actionem cuius potissimum nomine cōdita sunt, obire. Parum quoque animaduertunt, publicis illis attrahendi, retinendi, propellendi facultatibus fibras subseruire, priuatarū autē eorundē functionum (quas in ossibus, membranīs, cute, & eius generis partibus fibrīs carētibz expendere licet) insitam duntaxat uim citra fibrarum subsidii, autorem esse. Quinetiā huc accedunt cordis substantiā implicantes arteriæ, quas per cordis substantiam uenarū propaginibus concomitatas deferri retulimus. Hæc enim, etiam si cor instar communis officinæ caloris innati fons sit, eumque imprimis contineat, cordis substantiæ offeruntur, eius insitum calorem temperant. Porro quum hæc adamussim inquirens, Galeni placito in septimo de Administrandis confectionibus libro neutiquam acquiescendū uenit, quo coronales uenas ex cordis dextro sinu pronasci docuit, illæ etenim extra sinum à caua enascuntur, supra trium uenæ cauæ orificij membranularum principium, adeo ut coronales uenas adiens sanguis à caua assumatur, priusquam hæc in cordis sinum sanguinem depromat. Cæterum neruulus cordis basi oblatu, tristantium duntaxat sensus gratia, non autem motus cordis largitur. Cordis cartilagineam, aut si uoles dicere ossiam substantiā, uenæ arterialis & magnæ arteriæ origini additam, aut ex qua potius illa uasa originem ducunt, ad cordis fulcimentum facere, dissectionis profectores arbitrantur: & quamuis etiam ea ipsa substantia, nullum prorsus cui insit firmamentum habeat, nisi forsitan quatuor cordis uasa cordis inuolucrum penetrantia, uerū illa non magis huic cartilagineæ substantiæ, quam reliquæ cordis basi (si quid modò ad stabilitatē conducerent) firmamento essent. Porro cordis uentriculorū officium eiusmodi ferè est. dexter eo quod sanguinem præcipuè cōtinet, sanguinisque elaborationi potissimum dedicatur, sanguineus Latinis iuxta ac Græcis nuncupatur. is namque pulmonis duntaxat gratia, à summo rerum Opifice insigni iustitia cordi insculptus est. Pulmo enim qui instar promptuarij cordi circumponitur, ut id ab illo aërem perpetuò allicere queat, rarus, fungosus, leuis, ac ad thoracis motus sequacissimus fieri debuit. neque eiusmodi profectò suis functionibus idoneo nutrimento ali potuit, nisi priuatim illi sanguis ex eo quem caua cōtinet leuis, aërius, spumofus, expurgatus, nihilque minus quam feculentus, ab alio organo præpararetur, atque ita ipsi pulmoni ad opportunam nutritionem deduceretur. At nullum organū corde ipso calidissimo, & pulmoni proximo uiscere, ad id munus erat aptius: neque etiam aliud omnino iustius pulmoni hac in re famulari poterat: quandoquidem nimis quam ingratum cor habendum foret, si pulmoni tam amice aërem, quo nihilico concidere emoriquē uelit, perpetuò indigeret, ipsius nomine attrahenti, ac obsequenti, mi famuli ritu præparati, & illius potissimum gratia fabricato, nullas uices referendas putaret, ac non modis omnibus cor, ut gratiam reponeret, pulmoni opportunum alimentum (quum id citra incommodum possit) conficere, præparare que studeret. Pulmonis igitur occasione dexter cordis uentriculus creatus est, quod etiā liquidissimo animalia confirmant pulmone carentia, ac ob id dextro cordis uentriculo destituta. Hic namque uentriculus in animalibus quæ illo donantur, à caua uena quoties cor dilatatur, ac distenditur magnā sanguinis uim attrahit, quem adiuuantibus ad hoc uentriculi foueis excoquit, ac suo calore attenuans, leuioremque, & qui aptius impetu postmodū per arterias ferri possit, reddens, maxima portione per uentriculorum cordis septi poros in sinistram uentriculū defudare sinit: reliquam autem eius sanguinis partem dum cor cōtrahitur arctaturque, per uenam arterialem in pulmonem deriuat, ac proinde cor in dextrum uentriculū sanguinem ex caua uena quoties dilatatur, pulmoni & sinistro cordis uentriculo attrahit: atque is quem in præsentia nouimus, uenæ cauæ in cordis uentriculū orificij est usus. Vena autem arterialis sanguine in pulmonem deferendo potissimum auxiliatur. Cur uerò hæc inter reliquas corporis uenas arteriæ tunicas adipiscatur, in pulmonis sermone obiter expressimus, quum eam crassam ualidamque factam esse diceremus, tum propter continuos pulmonis & cordis motus, tum etiam ne pulmo tenuis illius quem cōtinet sanguinis plus quam ad nutritionē sufficere possit (etiam si quā plurimo indigeat) sibi alliceret: dein ut pulmo, continuo ipsius motu & calore sanguinē in arteriali uena deductum sibi magis excoqueret, spumoforemque redderet. qualis is iam profectò est, qui per arteriā uenalem ex sinistro cordis sinu pulmoni offertur, quum is iam in utroque cordis sinu elaboratus fuerit. Accedit huc, arterialem uenam organum soli nutritioni opportunissimè subseruiens, quodque secundum pulmonis compressionem & dilatationē quiescere, atque quā minimum moueri oportuit, magna Naturæ providentia alijs corporis uenis impatiens rigidum, crassumque, & cōpressu dilatatumque difficiliter factū esse. Hac siquidē ratione uenæ arterialis propagines, arteriæ uenalis & asperæ distentionē & dilatationē haud impediūt: quum interim si illæ propagines sequaces essent, atque leui occasione distenderentur, magnam pulmonis amplitudinem illo dilatato im-

fig. B. 7
fig. E.

77 in u
fig. A.

77 fig. B.
fig. A.

77 fig. B.
fig. A.

77 fig. B.
fig. A.

plerent, & rursus compresso pulmone subsiderent, magnamque uim in asperæ arteriæ propaginibus ex pulmonis cōpressu fieri prohiberēt. Et sanè hinc dum de uasorum robore loquimur, dextræ cordis auriculæ usum petere poterimus. Quum enim cor ualido impetu distentū sanguinem in dextrum ipsius sinum ex caua alliciat, & quodammodo rapiens eum abforbit, quumque ipsa uena caua ut ex illa in alias corporis partes sanguis non ita, ac ille pulmonis tenuis gratia nutritionis refudaret, non adeo crasso ualidoque, ac arteriæ constat corpore, periclitaretur profectò uena in ualida illa cordis attractione, neumperetur, nisi sagax Natura dextram cordis auriculam creasset, quæ ad cordis motus sequax, & sanguine plena, quum cor dilatatur, sanguinē eum quem continet, in dextrum uentriculum diffundere posset, ipsaque quodammodo in uentriculum attractionis impetum solutura conuolueretur, cordisque instar promptuarij esset. Atque huic usui auriculæ correspondet cuticularis constructio, quæ leuis & iniurijs interim perferendis contumax, & ad cordis motus sequax est. caua autem uisitur, ut continere materiam possit: & fibris cōstituitur, ut attractioni, retentioni & expulsiōi subseruiat. Neque etiam carne, quæ fibras illas amplectitur, destituta est. Verum quod cordis substantiæ ipsius auriculæ substantia adeo conuenit, uidetur ostendere, & innata sibi facultate ad sanguinis leuem quandam cordis uentriculo præparationem conducere. Neque mehercule oscitanter, si quis indefessus Naturæ operum indagator fuerit, auricularum usus uenit expendendus. nam modò cōmemorati usus nequaquam præcipui uidentur, quod uel ex illarum motu corde penitus concidente, & in uiuis sectionibus transuersim dissecto queas animaduertere, quoties in uiuo animante cordis motu iam cessante, neque dilatatis cordis uentriculis, auriculas tamen adhuc palpitare, distendique ac contrahi obseruas. Cæterum ne irrita cordis dum dilatatur in dextrum sinum sanguinis ex caua uena fiat attractio, eodem scilicet rursus dum cor comprimeretur per idem orificiū Euripiritu, propulso, tres membranulas cauæ orificio Natura præposuit, quæ quidem sanguinem dilatato corde in sinum ex caua influere sinunt. at compresso corde, ne idem in cauam refluxuat, prohibent. Quum enim dexter cordis sinus distenditur, quod fit quoties breuior redditus in latitudinem insigniter proficit, tunc membranæ illæ laxiores factæ, ad uentriculi dextri latera cōcidunt, ac sanguini recluso cauæ uenæ orificio aditum præbent. At uentriculo rursus cōstricto, seu, ut in cōstrictione sit, longiore facto, & interim arctato, membranarum fibræ, ipsæque membranæ propter cordis mucronem ab ipsius basi magis abscedentem tenduntur. & quum uentriculi mucro in eum modum angustior efficitur, membranarū quoque fibræ mucroni uentriculi potissimum adnatæ, inuicem colliguntur, ac proinde etiam e regione centri uenæ cauæ orificij, suis extremis inuicem accedentes, orificium id occludunt, ac quo minus sanguis rursus in cauam profluat, obstaculo sunt. Verum & ad hanc actionem, sanguis ipse à uentriculi lateribus compressus auxiliatur. is namque quum uenæ cauæ orificium petit, ad posteriorem membranularum sedem impetu ruit, eas uersus orificij centrum comprimens, ut illæ magis inuicem conuieat, autor est, sibi ipsi ne hac illi aditus detur, obstat, uenæ tunc arterialis orificium accedens, quod quidem in cordis cōtractionibus patens sanguinem uersus pulmonem transmittit. at quo minus idem rursus dilatato corde in dextrum sinum regurgitet, tres membranæ arterialis uenæ orificio præfectæ cauent. Illæ etenim quia principium cum uenæ arterialis origine ducunt, ac sursum tensæ, in uenæ cauitatem cessant, atque ad uenæ latera concidunt, sanguinē in cordis contractionibus promptè in uenā fluere sinunt. at quum is rursus ob cordis dilatationē ad uentriculū uacui fuga retractus, aut etiā in pulmonis cōpressionē uersus uenæ arterialis caudicē protrusus ad cor impetu uergit, per uenæ latera descendens, inter uenę corpus & posteriorem membranarū sedem cōcidit, spacium quod inter corpus uenæ ac membranæ est, implens. Vnde etiā necessariò membranæ deorsum protrudens ipsis, ut ad orificij uenæ arterialis centrum inuicem cōnuieant, orificiumque claudant, occasio est. adeo ut quanto uehementius cor sua dilatatione sanguinē retrahit, ipseque pulmo inter expirandū comprimitur, tanto exactius membranæ uenæ orificiū obturantes, sanguinē in cor refluxere prohibent: uerū nō ita accuratè id præstāt, ut nihil prorsus sanguinis in primo retractionis impetu in cor rursus defluat. Nam obstaculum, ne quid penitus regurgitaret, effingere, fuit impossibile. Cæterum quum arterialis uenæ membranulæ nullum nisi à sanguine refluxente impetum sustineant, quæ autem uenæ cauæ orificio præficiuntur etiā secundum cordis motus fibrarum suarū quibus dextri cordis uentriculi mucrone cōnascuntur interuētū, tensionē experiātur, haud mirum est, has illis longè ualidiores à Natura pro creatas esse, atque huic caue orificio auriculam propter uehementem cordis attractionē præfici, siue hanc fabrorum follium aërem attrahentiū modo cor molitur, id enim cordi magis quam cuius alijs inest: siue lucernarū flammæ oleū attrahentis ritu, quippe hac uirtute cor quū innati caloris fomes existat, haud destituitur: siue rursus ut

Dextera cor
dis auriculæ u
sus, & ipsius
cōstructionis
ratio.

Membranula
rum cauæ ori
ficij præfecta
rum usus.

Membranarum
arterialis
uena orificij
ratio.

Sinistri cordis uentriculi usus et constructionis ratio.

magnes familiaritate qualitatis ferrum trahit: quid namque familiarius est cordi ipso aëre, ad inspirationem & caloris natui nutritionem: deinde etiam sanguine utilius & benignius nihil, ad enutritionem ac spiritum uitalem restaurandum censetur. Sinister cordis uentriculus, quod spiritum uitalem præcipue contineat, & cõficiat, aëremque amplectatur, dissectionis professoribus spirituosus aëreus uenuncupatus est. Hic tanto crassioribus ex cordis substantia lateribus quam dexter uentriculus, cõstituitur, quanto materia quam ipse in clusam seruat, leuior, rariorque, & euaporatu promptior, uelociorque illa est, quam dextrum in se habere diximus. Eadem enim est laterum horum uentriculorum in crassitie ob cõtentam in ipsis materiam ratio, quam in uenæ arteriæque tunicis esse aliquando cõmemorauimus. quanquam etiam fortassis humanæ machinæ architectus, sinistram cordis uentriculum crassioribus lateribus etiam cõstituerit, ut ille laterum grauitate sanguinis in dextro uentriculo cõtenti copiam pensaret. Minus enim sanguinis in sinistro uentriculo asseruatur, estque is plerumque tenuior & flauior, quanquam interim quandoque contrario crassior rigidiorque appareat, calidior uero semper. Porro reliqua quæ ad huius uentriculi partium usus enarrationem requiri possint, ex dextri uentriculi enarratione non importune petentur. Quemadmodum enim dexter ex caua sanguinem trahit, ita quoque sinister aërem ex pulmone in arteriam uenalem attractum, ad se dilatato corde alliciat, illoque ad caloris innati refrigerationem & substantiæ ipsius enutritionem, spiritumque uitalem utitur, hunc aërem excoquens & præparans, ut is unâ cum sanguine qui ex dextro uentriculo in sinistram per uentriculorum septum copiosius refudauit, in magnam arteriam, totumque adeo corpus delegari possit. Quod autem eiusmodi alterationibus, cordis caro insigni artificio à rerum conditore ad iustitiam temperata præficiatur, quoad diuinam hominis fabricam cognoscere possimus, fatemur. Cæterum si quæ fuliginosa recrementa ex hac aëris in sinistram uentriculum dilatato corde contracti emutatione, ipsoque innato calore producantur, ea rursus per arteriam uenalem cõstricto corde in pulmonem externi arbitramur. Atque ea potissimum arteriæ uenalis corporis est ratio, nam continuo indefesse aërem ex asperæ arteriæ ramis, ipsoque adeo pulmone in se assumere debebat, & rursus suis motibus cordis rhythmis correspondentibus, fuliginosas eiusmodi reliquias in asperæ arteriæ ramos propellere: quod sanè difficulter admodum fecisset, nisi corpus tenuius rariusque alijs arterijs nacta fuisset. Nam etsi hæc eundem cum reliquis partibus corporis usum præstet, in quo hæc cordi accommodata censetur, nõ tamen arteriæ ipsarum mole tantum aërem qui illis non per occultos meatus, sed per patentes in ipsis cavitates à corde unâ cum sanguine offeruntur, assumere, rursusque propellere, ac arteria uenalis debebat, adeo sanè ut hæc necessario tenui & uenarum corpore confirmata sit. Quanquam natura interim adeo suæ securitati atque possibile fuit, prouidit: quippe longum ex sinistro uentriculo ad pulmonem ductum (qui ipsi nocuus fuisset) præcauens, statim in ipso ortu eam diuisit, atque breuissimo prorsus ductu illam in pulmonem digessit, ut hæc ilico pulmonis substantia undique suffulta, implicitaque, a ruptionis periculo securior euaderet. Deinde & ex ipsius corporis tenuitate, quam Natura nisi illa maxime indiguisset, facile uitasset, alius usus accedit, pulmonis nutritioni accommodatus. nam hæc arteria, ut relique totius corporis (præter asperam) omnes, sanguine tenui ac spirituofo oppleta, etiam pulmone idoneum suppeditat sanguinem, id pulmone supplens, quod nimium secura rigidaque arterialis uena ob corporis sui crassitiam, & sanguinem quoque minus quam arteriæ uenalis sanguis, leuem aëremque, pulmone denegabat. Porro & sinistra cordis auricula uenosa arteriæ adnata, idem prorsus officium huic & sinistro cordis sinui præstat, quo uenæ & dextro cordis uentriculo dextram auriculam usui esse diximus: & sinistra auricula tanto minori cavitare donatur, quanto etiam arteriæ uenalis orificium, cauæ orificio angustius uisitur. Deinde aër etiam ipso sanguine sequacior est, adeo ut & hac quoque occasione sinistra auricula iure minor dextra creetur. Nam quum aër ita promptè attrahatur, nõ tantum periculum erat ex attractionis impetu (qui potissimum uacui fuga aërem trahit) uenosa arteriæ corpus, ita atque cauæ cõuelli. Quod autem sinistra auricula pro ipsius mole paulo carnosior ac perinde etiam crassior & pinguior, & ad motum minus sequax quam dextra auricula cernatur, argumento quoque est, ad quandam materierum præparationem auriculas cordi famulari, & auriculas ipsas proportionem quandam cum cordis sinibus sortiri. Porro ut auricularum par usus est, ita etiam sinistri uentriculi membranulæ usu penitus cum dextri uentriculi membranulis conueniunt. Duæ enim uenalis arteriæ orificio commissæ, ac introrsum in cordis uentriculum deductæ, corde quidem dilatato aërem ex uenali arteria in uentriculū ferri admittunt, ipsarum fibris propter cordis mucronem uersus basim in dilatatione magis adductum laxatis, ipsisque membranulis ad uentriculi latera concidentibus. Quum autem cor constringitur, obstaculo sunt, ne aër rursus in uenalem arteriam ruat, irritusque cordis labor efficiatur. quam

Cordis carnis usus.

Venalis arteriæ corporis ratio.

Sinistra cordis auricula usus.

Membranulæ uenalis arteriæ et membranulæ arteriæ usus.

Fig. B. C. D.

quam interim credamus has membranulas quum duæ duntaxat sint, suum orificium cui præficiuntur, non ita adamussim obturare, ut fuliginosis excrementis per uenalem arteriam exitum in cordis constrictione præpediant. Quinetiam magnæ arteriæ orificium occupantes membrang, ijs omnino functione respondent, quas in uenæ arterialis orificio haberi retulimus. Hæc siquidem in cordis cõtactione spiritum uitalem unâ cum sanguine, quem impetu ruere Plato dicebat, in magnam arteriam profluere sinunt. ac corde rursus dilatato, spiritusque ac sanguine denuo ad uentriculum tracto, illius regurgitatione in uentriculum prohibent, sanguine nimium eas uersus magnæ arteriæ orificij centrū (ut in arteriali uena fieri nouimus) cõprimente. Præsens itaque liber constructionem partium, quas Natura aëreæ substantiæ reficiens dæ fabrefecit, utcumque complexus est, quæ quum sui spiritus magnam portionem ad animalis spiritus in cerebro generationem mittunt, opportune quum iam eo usque humani corporis harmoniā deduximus, sequenti libro cerebrum sensus ac motus arbitrij principium & rationis sedem, omniumque uiscerum in altissimo corporis locatum regem, aggrediemur. Priusquam tamen huic libro colophonem adijciam, operæ precium fuerit hoc libro traditarum partium administrandæ sectionis ratione eo ordine cõplecti, qua proximè præcedente libro, cibi potitionisque ac generationis organorum sectionem docuimus.

CORDIS, PULMONVM, RELIQVORVM

que respirationi seruientium organorum administrandi ratio.

Caput XVII.

Fig. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Y. Z.

NATOMICAM hanc administrationem in eo cadauere, quo superiori libro descripta organa aggressus es, persequi conuenit. ita enim præsens illi administrationi, & ei quæ in septimo tradetur libro accommodabitur, ut in eodẽ corpore uniuersam humanarum partium fabricam in cadauerum penuria, alijs ostendere queas. Vt enim simul omnia in uno primum tua solius opera adamussim discas, impossibile arbitror. Præcedentis itaque libri cõtinuata administratione, sustentaculum ceruici subijcito, cuius ope ea exporrigatur, caputque in posteriora reclinatū pendeat, in quem usum quadrangulæ illis fidei libris lapidibus uti consueui, eos secundum longitudinem tenuioribus suis lateribus mensæ innitentes ceruici supponēs, ac caput deprimēs. Deinde ut in secundo libro docui, faciem & uniuersam colli anteriore sedē cute nudo, ac primum faciei musculos, qui frõtis cutem & palpebras, deinde qui genas, labra, & narium alas mouent aggredior, nõ præteritis in altero latere uenarum, arteriarum, & neruorum ramos. Quum itaque ad eum quem præcepimus modum, faciem musculos demonstraueris, eos qui ossi imaginē referenti proprii sunt, ac qui à pectoris ossis in primâ laryngis cartilagine scuti assimilata feruntur, aggredieris. Deinde à pectoris ossis & clauiculis musculū liberabis brachium pectori adducentē, insuper illum qui à clauicula primæ costæ inferitur. Ad hos, musculū quoque scapulam pectori adducentem à costis separabis, uenis, uti iā diximus, cū arterijs neruisque obseruatis, aut musculos in uno latere duntaxat, in altero uero uenas, arterias & neruos expendes: quorum series si memoria exciderit, à tertio libro & quarto uenit petenda. præsens enim locus in immensum excreceret, si illa hic quoque ordine recenserem. Post hos à pectoris ossis & clauiculis rescabunt, qui hinc ad mamillares capitis processus ascendent, hac in omnibus obseruata ratione, ut singuli suis quibus inferunt ossibus integri adhuc appensi seruentur, postmodumque in ostendēdo reliquorum sui articuli musculorum numero accommodari possint. Quoniam autem artificio singuli sint scindēdi, quidque in cuiusque sectione priuatim ueniat obseruandū, in secundo libro suis locis abunde sum persecutus. In præsentia à pectoris ossis clauiculas acutiori cultello liberare contendes, robusta quibus illæ pectoris ossis colligantur ligamēta diuidēs, ac interim accuratissime cauēs, ne cultello altius iniecto, quæ huic articulo subiungunt uala uulneres. Atque hic cartilaginem examinabis, quæ clauiculā pectoris ossis sinum, præter alias articularum cartilagine intercedit, & aliquò reponenda est, ut illa postmodum in sceleti connexu (si uisum fuerit) uti queas. Liberatas autem clauiculas nitēris ui à pectoris ossis attollere, ac ab illo primæque costæ in exteriora reflectere. ita enim primæ thoracis costæ cartilago, quæ costæ ossi cõtinuatur, in conspectum ueniet: quæ cultro non admodum crasso ab ossis est liberanda, hic quoque mente adhibita, ne culter profundius mergens, quicquam in iugulo uitiet. Vbi primæ costæ dissecueris cartilaginem, deinceps ordine reliquas omnes à costis cultro, aut si uoles nouacula dirimes, continuatque linea intercostales musculos ad thoracis usque capacitatem diuides. Liberatum nunc cum cartilaginibus à costarum ossibus pectoris os, nõ nihil eleuatum modò in dextrum, modò in sinistram latus reflectendū est, & thoracem intersepiens

Que hoc libro pertransiata sunt.

Musculorum quoruundam et uiciorum administratio.

Clauiculari à pectoris ossis liberatio.

Costarum cartilaginū cum pectoris ossis ab ipsarum ossibus liberatio. Membr. thoracis amplitudinem intersepiens examē.

tes membranæ quæ pectoris ossi proximæ sunt, ueniunt unâ cum cordis situ inspiciendæ.
 Deinceps transuersa sectione septum transuersum à pectoris ossi ipsiq; adhuc commissis car-
 tilaginibus adimi debet, & pectoris os sua mucronata cartilagine sursum attolli, sensimq; ab il-
 lo thoracem intersepientes membranæ diuelli. quod quum leceris, uersus cadaueris caput pe-
 ctoris os reflectes, moxq; iuxta glandium, uenam & arteriam utrinque sub ipso prorepentes
 retusiori cultello inter membranulas inquires, quas quum singulas uinculis interceperis, os pe-
 ctoris cum ipsius simul uasis à thorace auferes, tunica costas succingentis speciem & interco-
 stalium musculorum, qui inter cartilagine habetur, naturâ perpendes. Aut musculis illis non
 aliter examinatis, os pectoris aliquantisper repones, dum thoracem mouentes musculos simul
 omnes post cordis administratione ostendere uisum erit. Quò autem ea quæ in thorace aggre-
 dienda super sunt commodius commostrarantur, consueui primùm hamulo hinc inde costas
 succingentem membranam auellere, & manibus si alicubi pulmo illi fibris cohereret, ab ipsa
 dirimere. Insuper pertuso costarum quopiam interuallo cui pulmo adnexus est, demonstrare
 soleo, quò nam pacto hominis thorax subinde pertundatur, non abolita interim respiratione,
 neque pulmonis motu quiescente. Mox diuisis intercostalibus musculis, costas ad mediam
 ferè ipsarum longitudinē frangere solitus sum: quod paruo sit negotio, si singulæ seorsum ma-
 nu fortiter apprehensæ ui eueriantur, inflectantur uel. Verùm posteaquam facilem illum paran-
 di seleti rationem adinueni, ut ossa cadaueris illi compingendo subseruiant, costas integras
 referuari malim, & manibus simul omnes costas quantum licet extorsum retorquere, & dein
 aliquoulsq; diuisis intercostalibus musculis, inuicem costas sensim dirimere. ita enim satis pa-
 tens thoracis amplitudo efficitur, potissimùm si secundum dorsi longitudinem, ac ad thoracis
 ferè medium, lapidem, aut globum aliquem subieceris, cuius ui dorsi gibbus extra thoracis am-
 plitudinem prominēs, intro in thoracis amplitudinē ducatur, grandiusq; inter dextri sinistriq;
 lateris costas fiat interstitium. Hoc itaq; modo costis diductis, aurillo modo disruptis, paritem
 per ratione thoracis organa sunt aggredienda. ac primùm à glandio ad septi transuersi neruæ
 sedem, dextrum ipsius neruum à dextra thoracem intersepiente membrana cultello libera-
 bis: deinde si uoles, sinistrum quoque. quem ubi simul cum uena à iugulo pronata expor-
 gi uideris, illum iuxta septum rumpes, uersus ceruicem, ut postea ipsius uideas originem, illum
 reijciens. Mox membranas intersepientes cultello secundum thoracis longitudinem inuicem
 sciungens, atq; à cordis inuolucro liberatas, ipsarumq; ad septum transuersum connexu, & ue-
 narum arteriarumq; in ipsis serie perpendis, illas è thorace auferes. Id duntaxat præcauens, ne
 uas aliquod insignis lædatur. rami enim membranas interreptantes, & cordis inuolucro in-
 tertexti, etiam si diuidantur, uix notari dignum aliquod sanguinis profluuium concitant. Iam
 tempestiuum est solis manibus cor cum suo inuolucro hinc inde mouere, quisq; ipsius situs
 formaq; inuolucris sint examinare: quamquam & ad id summopere conducit inspectio, quam
 modice eleuato pectoris ossi, cordeq; adhuc immoto membranarum intersepientium causa fie-
 ri uolui. Pulmonis quoque lobis manibus iam sunt contrectandi, ut & ipsorum numerus, situs,
 formaq; indagentur. ac tandem cognoscas, nullam pulmonis partem uenæ cauæ quâ inter se-
 ptum transuersum & cor cōstitit, in hominibus substerni: imò uenam simul citraq; interuallū,
 & septum & cordis inuolucrum penetrare, & quā uena hac ducitur inuolucrum magna ampli-
 tudine hominum septo priuatim cōnasci. Atque hæc, quæ Galeni placitis penitus renituntur,
 & uerè paradoxa ex hominis haud mendaci libro deprompta sunt, neuiquam prætermittere
 conuenit, quin rabulas illos susurrōnesq; appelles, qui quum à sectione absunt, apud alios tam
 acriter se Galeni decreta tueri arbitrantur: inter secandum uerò & præsentem corpore prorsus, ac
 si quis linguam illis præscidisset, silent. Cæterum dum pulmonem obiter contemplatus fueris,
 inuolucrum cordis longa sectione diuidetur, & liquor ipsi innatans spongia extergebitur, ac
 demum à cordis uasis inuolucrum rescabatur, adhibito studio ne sinistri recurrentis nerui
 principii uitietur. Vt uerò cauæ uenæ per septum transuersum transitum, ac ipsius per thora-
 cem ductum examines, sectionem septo ad uenæ usque caudicem induces, præcauens ne duo-
 rum cauæ uenæ propaginum in illud excurrentium radices simul uulneres: dein sursum pau-
 latim conscendens, qui caua dextræ cordis auriculæ committatur, citra ullam sectionem ob-
 seruabis. Sic quoque supra cordis basim, à cauæ dextro latere uenam sine coniuge enasci inue-
 nies: cuius ramos ductumq; melius discas, si primùm dextram pulmonis partem uersus sini-
 strum latus eleuaueris, & postmodum sinistram in dextrum latus reuolueris. hæc nanque citra
 sectionem sunt obuia: quanquam exempto corde & pulmonibus, illa adhuc licebit exactius
 intueri. Neq; sanè hæc obiter sunt spectanda, at grauius naturæ artificium in uenæ coniuge ca-
 rentis ductu, principioq; indagandum est, diligenterq; obseruandum, num ut in agnis & por-
 cis

Nerui se-
pti transuersi.

Cordis inuolucrum
examen.

Cauæ uenæ
distributionis
per thoracem
& iugulum
examen.

cis aliquando occurrit uena quæpiâ, in sinistrum latus porrigatur, iuxta cauæ ad cor cōnexum
 pronata. Porro cauæ in iugulo distributio, retusiori cultello, quo incumbens illi glandium
 adimetur inquirenda est. neque sanè alio tibi utendum est artificio, quàm ut nostras ad manum
 habeas uenarum delineationes, mentemq; summa cura accommodes, ne uenam aliquâ pertun-
 das. Vbi uerò cauæ seriem adinueris, utraque iugularis & humeraria, prius tamen quan-
 tum poteris sanguinis in illis compresso, & deinde caua uena, ubi sine pari promit uenam, uin-
 culis interceptantur, ac quicquid uenarum inter uincula consistet, è corpore adimetur, & dein
 ceptus abluto sanguine ilico ad arteriæ magnæ propagines neruosq; recurrentes adinueniendos
 sectio conuertetur. Corde itaque in manu assumpto, uenæ arterialis, & arteriæ uenalis,
 ipsiusq; magnæ arteriæ radices, quæ cordis basi proximæ sunt, intueris: quod factum est facili-
 mum, si cum ipsarum coloribus, tum situi mentem adhibueris. dextræ enim auriculæ uicina est
 arterialis uena, & albicans, ac quodammodo in sinistra proficiscens uisitur, ac inter cordis uasa
 elatior est. Arteria autem uenalis uenæ modo nigricat, & cæteris uasis demissior, propter sini-
 stram auriculâ latitat, neq; adeo longè ipsius progressus se offert. Magna autè arteria in cordis
 basi medio sub arteriali uena quodammodo occultata conspicitur. Hanc ubi primùm intui-
 tus fueris, nostra neruorū recurrentium cum arterijs effigie sectioni adhibita, omnes magnæ
 arteriæ ramos inquirent, quorum superiores ac iugulo proximi citra aliud opus iam erunt
 conspicui, nisi fortassis glandij aliquot reliquæ adhuc supersint. Truncus autem qui ad dor-
 sum retorquetur, non nisi sinistra pulmonis parte in dextrum latus eleuata intuebitur. Cæterum
 ut recurrentes uideas neruos, postquam cōmunes laryngis musculos, qui à pectoris ossis ela-
 tiori sede procedentes, infimæ scutum imitantis cartilaginis sedi implantantur, administraueris
 (si modo illos priusquam pectoris os adimeres, cum ossis referentis musculis, non rescueris)
 sexti paris neruum in latere primùm dextro secundum soporariæ arteriæ longitudinem ab illa
 cultello sensim liberabis, ipsius ramulum qui costarum radicibus exporrigitur, quum iuxta
 thoracem accesseris, & quos hîc musculus ex pectoris ossis summo enatis furculos deriuabat,
 perpendens. Simulatque uerò neruum ad arteriam dextræ axillæ porrigendam deduxeris,
 tres quos ad illam reflectit furculos (nisi duo aut unus tantū sit) quàm poteris studiose uicinis
 membranulis acutiori cultello liberabis: ne fortè retusiori, membranulas inter scindendum tra-
 hens furculos uiolens. quāq; denuo acutus fortassis furculos simul cum membranis incautè re-
 secabit. Inuentis furculorū principijs neruū asperæ arteriæ lateri exporrectum à sua cui neci-
 tur membrana, ipsaq; aspera arteria liberabis, longa sectione inter neruum & asperam arteriam
 acuto quoque cultello facta. Liberatum hoc pacto neruum summis sinistrae manus digitis ap-
 prehensum modicè ab aspera arteria attolles: sexti uerò paris truncum quæ soporariæ arteriæ
 exporrigitur, dextra manu eleuabis, ac deinde mutuo nunc sursum nunc deorsum ductis mani-
 bus, nerui recurrentis reflexum naturamq; perquires. Ad eundem sanè modum sinistrum,
 sexti paris truncum à soporariæ sinistra lateris dirimere conuenit, & ipsius furculos quos mu-
 sculis à pectoris ossis elatiori sede enatis, & costarū radicibus exporrigit indagare, & postmo-
 dum obseruatis quas pulmonis tunica deriuat propaginibus, & eo furculo quem secun-
 dum uenæ arterialis trunci sinistrum latus cordis basi offert etiam accuratè perquisito, ad ma-
 gnæ usq; arteriæ truncum, qui ad dorsum reflectitur, sexti paris huius lateris neruus est dedu-
 cendus, & acuto similiter cultello soboles recurrente neruū hîc efformantes sunt adinueniendæ.
 Hos ubi uideris, obtusiorē stylo sub eo arteriæ trunco uersus sinistrū asperæ arteriæ latus
 protrudes, & leuato nōnihil stylo, truncū arteriæ à dorso cui firmissimè cōmittitur, modicè di-
 rimes. Deinde ab aspera arteria, neruū ad arteriæ magnæ usq; truncū liberabis, & utraq; manu
 ipsius reflexum, ut in dextro latere, ostendes. Reliqua uerò sexti paris neruorū ad stomachum
 series, nō nisi exempto pulmone cōspicietur. nunc autem si uisum fuerit, foramine inter asperæ
 arteriæ cartilagine facta, illiq; fistula quapiâ indita, & aspera arteria super foramen compressa,
 pulmonem inflari curabis: inflatus siquidem suam formā manifestius commonstrat, corq; ex
 toto amplexatur. Demisso dein pulmone, cordi à dextræ auriculæ radice ad ipsius usq; mucro-
 nem, nouacula sectionem induces, in dextrum ipsius uentriculū usque penetrantē. Mox uen-
 triculo digitis distento, spōgia sanguinē semel atque iterum elues. Vena enim caua & arterialis
 uena, ut sanguis in uentriculū fluat, isq; postmodum spongia exugatur, comprimendæ sunt.
 Exterio sanguine dextri uentriculi amplitudo est indaganda: deinde stylo tres membranæ ori-
 uenæ cauæ præsectæ obiter ueniunt spectandæ. Vt uerò prorsus in conspectum ueniant, cul-
 tello ex dextro sinu in cauā uenam intruso, sectionem à uentriculo per auris corpus in uenam
 usq; duces: qua distenta, membranæ omnino uidebuntur, & auris cavitās, naturaq; si ipsam
 inueneris, facili hac administratione cognoscantur. Deinde quum uenæ cauæ intueris orifi-
 cium,

Arteriæ ma-
gnæ per tho-
racem et iugu-
lum & collum
distributionis
& neruorū re-
currentium ex-
amen.

Pulmonis in-
flatio.

Dextri cor-
dis uentriculi
& ipsius orifi-
ciorū membra-
narumq; exa-
men.

cium, coronalis uenae origo etiam apparebit: cui si stylum ex molli plumbo indideris, quo nam pacto cordis basim cingat, ramosque in ipsius corporis superficiem deriuat, obseruabis. Hic uenae quoque ex uenae cauae amplitudine stylum in uenam coniuge destitutam inderes, ipsius a caua originem, ridiculamque nostrorum Aesculapiorum rationem consideraturus, qui in octo utriusque lateris inferiorum costarum inflammatione, Hippocratem non mittendum esse sanguinem asseruisse affirmant, quod cor ex uena sine pari sanguinem adeo rapiat, ut nihil sanguinis missione ex uena hac educi possit. Quasi uero nunc tibi secanti non longe esset clarissimum, cor in sanguinis missione, inflammatis octo inferioribus costarum interuallis nihil ob stare, ac proinde sanguinem tunc quoque mittendum: & Hippocratem non adeo fuisse stupidum, ut octo humiliores costas sub septo transuerso esse arbitratus fuerit, & inflammationem huius sedis ad clauiculam usque etiam tensionem producere ignorauerit. Verum hic sermo ne praeter institutum ad meum de uena in laterali morbo secanda placitum longius expatietur, retinendus uenit: quanquam mehercule nunquam magis hac de re sententia quam praesentibus uenis indagandam arbitrer, non autem citra uenarum cognitionem solis auctorum distortis suffragijs eruendam. Porro simulatque coniuge carenti uenae stylum immiseris, oblongus crassusque baculus cauae uenae est imponendus: quem quum absque negocio recta per cauam ad inum usque uentrem protruseris, quam bellè Galenus & ceteri dissectionis professores huc usque hallucinati sint, discas, qui cauam ex iecoris gibbo uno caudice enatam similiter ac magnam arteriam in duos truncos, quorum hic inferiora, ille uero superiora petit, diuidi censerunt. Verum hec quum iecur aggredieris, uisurus es explicatius, quamquam nihil prohibet, modo septum transuersum e corpore quantum poteris resecare, iecurque in sinistram latus adeo reflectere, ut posterior ipsius sedes in conspectum ueniat: ac ubi baculum a uenae cauae sede qua cor spectat ad eam usque regionem qua renibus uenae offeruntur, detrusum aliquandiu in uena seruaueris, animaduertentis iecoris substantiam toti cauae posteriori sede non obducere, cultello secundum baculi longitudinem ducto cauam diuides, ac uenarum a caua iecori exporrectionum ora inuestigabis. Dein ipsi qui nimium pertinaciter in Galeni Anatomes professorum primarij uerba iurauerunt appellatis, singula ipsius argumenta de uenarum ortu resumens, atque studiosos ne ex commentarijs nauigare discant, hortaberis, unicam ueritatem, non uero autoritatem, illosque in cathedra gestus commendans. Porro sectione rursus ad cor conuersa, digito aut stylo in elatiori dextri sinus sede arterialis uenae orificium inquires, & illi intruso cultello, ex dextro uentriculo aliquousque in arterialem uenam sectionem duces. Qua facta, sanguineque si quis erit eluto, uisui sese arterialis uenae orificium simul cum suis membranarum offert: quas, ut exactius contempleris, stylo attolles, eodemque arterialis uenae ductum in pulmones examinabis. Tunica etiam ipsius ex quibus arteriae instar conformatur, facile uidentur, modo quis ductam sectionis lateribus labris ue animum adhibuerit. Sinistram cordis sinum similiter longa sectione a sinistrae auris radice ad cordis usque mucronem facta aperies, & sanguinem perinde ac in dextro exterges. In hoc ipsius primum intuebere amplitudinem, deinde cordis substantiae in hac sede crassitiem, postmodum stylo duas arteriae uenalis orificio praepositas membranas facile adinuenies, ac qui in uicem in cordis constrictione conuineant, obseruabis. Ut uero exactius se offerant, cultello uenalis arteriae ori immisso, sectionem in ipsius usque cavitatem molieris, ac ad apertum distentoque ore membranas denuo contemplantur, plumbeo stylo uenalis arterie in pulmones primas distributiones inquirens. Magnae autem arteriae orificium, & membranae ipsi praefectae inueniuntur, si post alteram arterialis uenae membranam, quae cordis sinuum sepro uicinior est, digito in elatissimam sinistri sinus regionem protruseris. is namque magnam subibit arteriam, & dein cultello secundum digito in arteriae orificium intruso, ex cordis sinu sectionem in arteriae amplitudinem duces. Quando enim hanc tentaueris, & arteriae magnae membranas in ipsarum sede, quae uasis corpori incumbunt, inspexeris: coronarium arteriarum ortus tibi occurret: adeo ut nunc nihil in corde spectandum tibi sit reliqui, nisi forte illo uariè dissecto, ipsius substantiam & arterie magnae arterialisque uenae dissectis radicibus, os inquirere statueris, quod cordi priuatim ab Anatomes professoribus ascribitur. Si igitur nullum os praeter cartilagineas ditorum modo uasorum radices adinueris, illas a reliqua cordis substantia resecabis, ut simul cum cartilaginibus clauicularum articulationibus peculiare ad ossium compositionem reueruari recondique ualeant. Corde in hunc modum abiecto, asperam arteriam (seruata interim larynge) examina bis, primum quidem ipsius cartilagineas & membranas, quibus illae inuicem colligantur: & dein ipsius primam in pulmones seriem, qua inuenta, aliquam pulmonum fibram integre a reliquis pulmonibus absecabis, ac in uenae arterialis ramum, & arteriae uenalis & asperae ramos stylum intrudes, & diuisa pulmonis membrana horum ramorum

Caua uenae
ortus exam.

Arterialis
uenae orificij
ac membranarum
exam.

Sinistri cordis
sinus ipsiusque
uasorum
membranarum
exam.

Cartilagineae
cordis substantiae
exam.

Asperae arteriae.
Pulmonis.

rum propagines, distributionisque naturam inuestigabis, ad quod mirifice conduxerit undeque rupta lobi illius membrana, ipsum inter duos asseres adeo comprimere, ut pulmonum substantia a suis quibus obnaicitur uasis abscedat. Licebit modo aspera arteria ab ipsius capite diuisa, eaque deorsum a stomacho tracta, pulmones omnino e thorace auferre, & stomachi progreffum adinuenire, qui citra aliam sectionem pulmone reiecto, una cum neruis sexti paris illum amplexatibus, conspectui sese offeret. Tamen ut neruorum in uentriculi orificium seriem intuearis, asseruatus sit, indaganda. Insuper foramine alicubi in stomacho quae collum perreptat facta, fistulaque illi indita, uentriculum quam poterit maxime inflari curabis, & deinde stomacho iuxta laryngis radicem diuiso, illum cum uentriculo, aut solum, si prius uentriculum ademeris, e corpore trahes, glandulis illis qui in medio ipsius fere ductu plurimum consistunt, similiter examinatis. Iam quoque tempestiuum esset (nisi id prius praestitisses) iecur a septo transuerso secernere, ac tandem ex corpore auferre, quod ubi feceris, ipsiusque formam diligenter contemplatus fueris, cultello uenae cauae iam flaccidae indito, hanc longa sectione aperies, ut exacte pateat ipsius per iecoris substantiam transitus, deinde ramorum a caua in iecur ingressus. Vbi itaque duo praecipua illorum uideris orificia, alteri stylo quam poteris penitissime indes, & ablato uenae portae quo procedenti alterum stylum immittes, & postmodum obtuso cultro iecoris substantiam ab illis ramis, qui stylos continent, niteris abradere, ut uenarum per iecoris corpus serie, ipsiusque substantiam discas, ac demum inter duos qui styli distenduntur ramos bilis uesiculae meatulos obserues, & bilis uesiculam a iecoris corpore eralam inuertas, solamque sedulo contempleris. Postremo uenae ab umbilico in iecur deductae ingressum, insertionemque expendes, mente thoracis uerterbarum corporibus adhibita, ut cultello grandem arteriam secundum longitudinem aperias, ramorum quos utrinque in costas spargit uisurus orificia. Deinde ramis illis dissectis, arteriam ex corpore adimito, & uenae coniuge carentis propagines expendito, ut & hanc quoque a uerterbarum corporibus liberares. Modo tibi in propatulo est sexti paris neruorum cerebri ramus, qui radicibus costarum exporrectus sub tunica costas succingente ad organa a peritoneo circumplexa contendit. Vt uero neruulos cernas, quibus ramus ille adaugetur, a thoracis uerterbris tunica costas succingentem detrahes, ut costas pariter hac nudatis, quae modo recensuimus conspiciantur. Caterum ubi a costas tunica thoracis cavitatem succingentem ita diuulseris, cultelli mucrone ad costas os proximè adacto tunica obseruabis, quae priuatim singulis costas obuoluitur. eam dico, quam secundae costas succingentem tunica nonnulli dissectionu periti nuncuparunt. Absolutis ad hunc modum omnibus quae peritoneo & tunica costas succingente inuoluunt, si uisum fuerit, quam poteris aptissime costas in suas sedes reponere conaberis, & osse pectoris quoque cum cartilaginibus ipsi coarctatis assumpto, & clauiculis etiam in suam sedem repositis, quam licebit studiosissime musculos eos quos iam antea ab insertionem pendere sinebas, suis locis situabis, primū dico thoracis mouentium, primum brachij motuum opificem, scapulae motorum primū, eum qui a pectoris osse & clauicula in mamillarum capitis processum fertur. Quod ubi praestiteris, ea prorsus serie quam in secundo libro docuimus, omnes brachij & scapulae mouentes musculos ex altero latere aggredieris: mox omnes qui thoracis motibus praesunt, & qui capitis ac dein dorsi motibus famulantur, postremo temporalem & masseterem, cubiti enim & brachialis, digitorumque motibus subministrantes musculos licebit postce rebri anatomen dissecare. Neque est quod hic prolixè commemoratos musculos seriatim ac sigillatim recenseam, quum id ita diffuse in secundo libro factum esse minime ignores. Caterum in altero cadaueris latere uasorum neruorumque seriem licebit sedulo exquirere, quum id factum sit facillimum, si illorum descriptio te non lateat, in musculorumque sectione probe uersatus sis. quanquam & ego manus uasorum neruorumque administrationem, ut puta paulò difficiliorem, etiam postea persequar. In praesenti autem os adeundum est. & quandoquidem iam faciei omnia extrinsecus persecutus es, ut id aperias necessum est, quod nulla ratione facturus es melius, quam robusto cultro infimae maxillae inferioris sedi sensim appposito, & postmodum huius, malleique opera maxillae inferioris osse diuiso. Verum ad eum modum ossa quae scelerato praeparando alioquin apta essent, propter fractam inferiorem maxillam uitias. & si illa maxilla illam in altero latere in suo ad temporis os articulo dissoluere conatus fueris, atque ita illa in alterum latus reflexa, quae in ore sunt administrare proposueris, sectionis claritati utcunque oberis. Quapropter diuiso, ad eum quem dixi modum, osse, primum fortioris cultri dorso diuisioni imposito, illoque postmodum obliquo, ossa inuicem modicè dirimes: ac deinde utroque singulis manibus apprehenso, extrorsum deorsumque ut torquebis, osque aperies. Deinde enarium foraminibus obliquatum instar syphonis

Ec 2 nis

Stomachi.

Iecoris.

Examē eorū
quae uerterbarum
corporibus exporrectur.

Musculorum
brachij, scapulae,
thoracis, capitis, dorsi
motuum
exam.

Temporalis et
masseteris.

Oris apertio
organorumque in
faucibus posteriorum
exam.

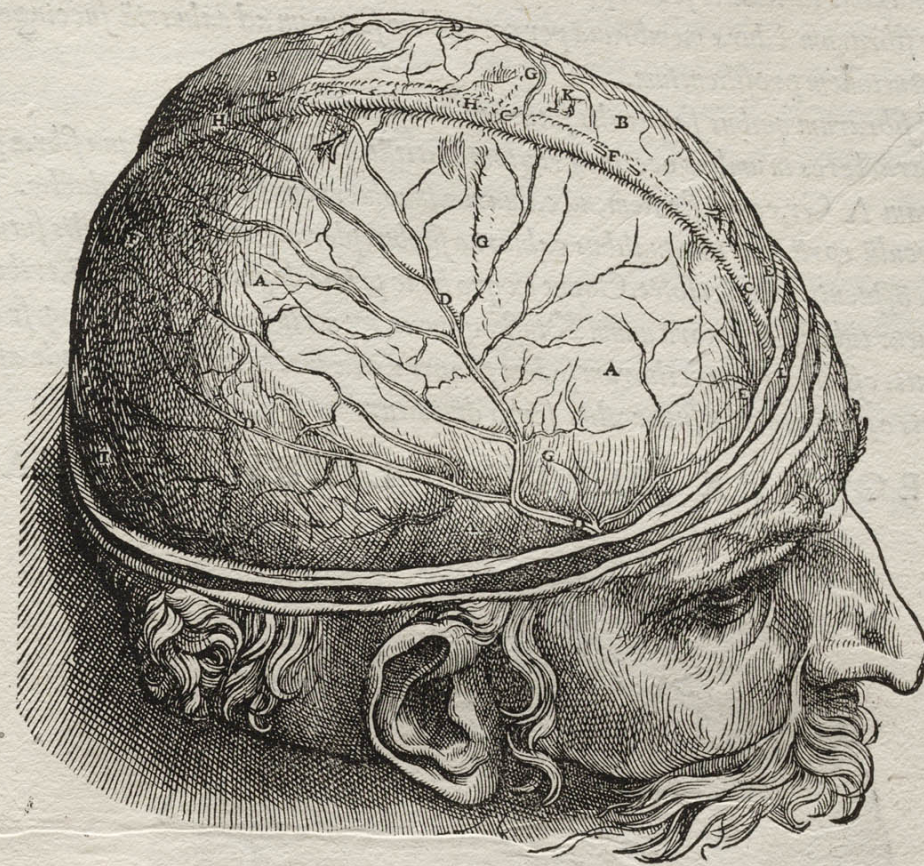
nis stylium in oris usque amplitudinem protrudes, gargareonis naturam examinās. Mox cultello a gargareonis radice ad incisivos usque dentes in oris tunica sectionem ducēs, eam cutis alicuius modo nonnihil ab incumbentibus organis liberans. In hoc opere tertium nervorum cerebri par se offeret, quā linguæ & inferiori maxillæ derivatur. dein septimum cerebri nervorum par sexto commissum, unā cum soporali arteria, interiorique iugulari uena, & si aliquantulum ascenderis, quartum quoque nervorum cerebri par, & ramos quosdam tertij paris & quinti paris temporali exporrectos musculo uidebis, si modò unum organum ab alio sensum separare non piguerit. Ad hæc linguæ musculi, uti in secundo docuimus libro, adinueniuntur, in quorum administratione nervorum in linguam excurrentium propagines, ac uenæ simul & arteriæ sese offerent. Musculi etiam inferioris maxillæ reconditi, hic paruo negotio occurrunt, is uidelicet qui in ore delitescens cum temporali & masseter maxillam sursum ducit, & is qui a processu stylium referenti enatus, ad summum mentum inferiori maxillæ implantatur. Præterea tonsillæ, aliæque glandes uasorum distributionibus in faucibus præfectæ, tibi hanc administrationem molienti pulchre occurrent. Laryngis autem musculi ita prorsus atque in secundo monuimus libro, sunt aggrediendi, ipsorumque nervi dum dissecantur, non perfunctorie ueniunt animaduertendi. Ablato itaque nunc unā cum lingua osse u imaginem referente, laryngis ac stomachi initio, inferiorem maxillam a superiori prorsus liberabis, non neglectis interim peculiaribus hic repositis cartilaginibus, quas perinde ac cartilagine clauicularum cum pectoris osse articulos intercedentes, ad skeleti constructionem asseruare nihil prohibet. Atque ita etiam pari ratione os u imaginem referens, & laryngis nasique alarum cartilagine ad eundem usum aliquò repones. Nunc palati tunicam, & eam quæ nares succingit, ab osse sedulo in hoc abrades, ut mutuum earum tunicarum discas nexum. Si uero quum caput dorsumque mouentes musculos aggredieris, primum dorsum agentium par ex sententia non spectaueris, id modò ablatis his quæ fauces occupabant factu est facillimum, adeo ut & capitis dorsique motibus præfectos musculos tantisper integros asseruare nihil prohibeat, quousque inferiorem maxillam, eaque quæ faucibus continentur, sectionis serie ademeris. Quanquam hæc omnia ex secundo libro cuius obuia esse debeant, quemadmodum quoque ex primi libri calce discitur, qui costæ a uertebis ad skeleti præparationem sint auferendæ, pectorisque os & cartilagine ipsi commissæ, seruandæ. Adeo ut nihil præpediat, in proposito caduere a prima uertebra caluariam caput uel ipsum liberare, in illoque quæ sequens liber enarrabit condiscere, ad cuius finem omnia quæ in nobis proposito caduere adhuc uidentur sunt reliqua, commemorabo.

LIBRI SEXTI FINIS.

AN-

ANDREAE VESALII⁶⁰⁵
BRUXELLENSIS, DE HUMANI CORP-
RIS FABRICA LIBER SEPTIMVS, CEREBRO ANI-
malis facultatis sedi & sensuum organis dedicatus, & mox in initio omnes
propemodum ipsius figuras, uti & duo proximè præceden-
tes libri, commonstrans.

PRIMA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

PRIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERVM
INDEX.

PRIMA septimi libri figura humani caput ita adaptatū exprimit, quemadmodum id cerebro ostendēdo opportunē a collo & inferiori maxilla dissecatibus liberatur. Præterea tam caluariæ partē orbiculatim serra abstulimus, quanta quoque omnium quæ in caluariæ continentur amplitudine uidentur gratia, auferri solet. quanta uero illa sit, liquidò dijudicabis. si septimam figurā sexti capitis libri primi examinaueris, quæ hinc ablata caluariæ partem interna su perficie exprimit. Quæ admodum itaque præsens figura sectionis serie cæteras omnes inuicem ordine succedentes præcedit, ita quoque illā septimi libri figurarū primā non inopportunē inscribimus, quæ durā cerebri cōmonstrat membranā adhuc illā sam, neque aliqua ex parte pertusam, uulneratam uel. quamuis interim ipsius membranæ uincula diuulsimus, quæ per capitis suturas ad membranā efformandā porriguntur. quæ quod caluariā succingit, nuncupabitur. atque cum his fibris pariter uascula sunt effracta, quæ per caluariæ foraminula & suturas deducta, ipsi duræ membranæ, ac illi quæ caluariā succingitur, communes censentur. Cæterum ex duobus qui figurā ambire conspiciuntur orbibus, humiliorē, cutis & membranæ ipsi subditæ cōstituant, elatior autem ipsa est caluariā. Vniuersum uero hoc orbe complexū, durā cerebri membranā refert, omnibus characteribus in figura cōspiciuis uniuersim semelque indicatam. at singuli characteres in hunc modum priuatim habent.

- A, A Dextrū duræ cerebri membranæ latus, seu eius membranæ pars dextrā cerebri regionē ambiēs.
B, B Sinistrum duræ cerebri membranæ latus.
C, C Tertius duræ membranæ sinus secundū capitis longitudinem exporrectus, & hic nulla ex
Ee 3 parte

parte ad apertus, uerum elatiorem ipsius costam uti naturaliter se habet integram, & quartæ circuli partis modo extuberantem ostendens.

D, D, D Duo inuicem apppositi ductus, uenarum modò in duram cerebri membranam secundum ipsius uniuersum latus excurrentes.

E Ductus duræ cerebri membranæ in quem sexta caluariæ ingrediens uena exhauritur.

F, F, F His characteribus uenule indicantur, à dura cerebri membrana per caluariæ foraminula ad capitis cutem, membranasq; caluariam succingentes, transmissæ, quarum frequentiores & crassiores iuxta F maxime latitantis sedem plerumq; obseruantur.

G, G, G Portiuncule fibrarum à dura membrana per coronalem suturam ad caluariæ succingentis membranæ constitutionem profiliuntur.

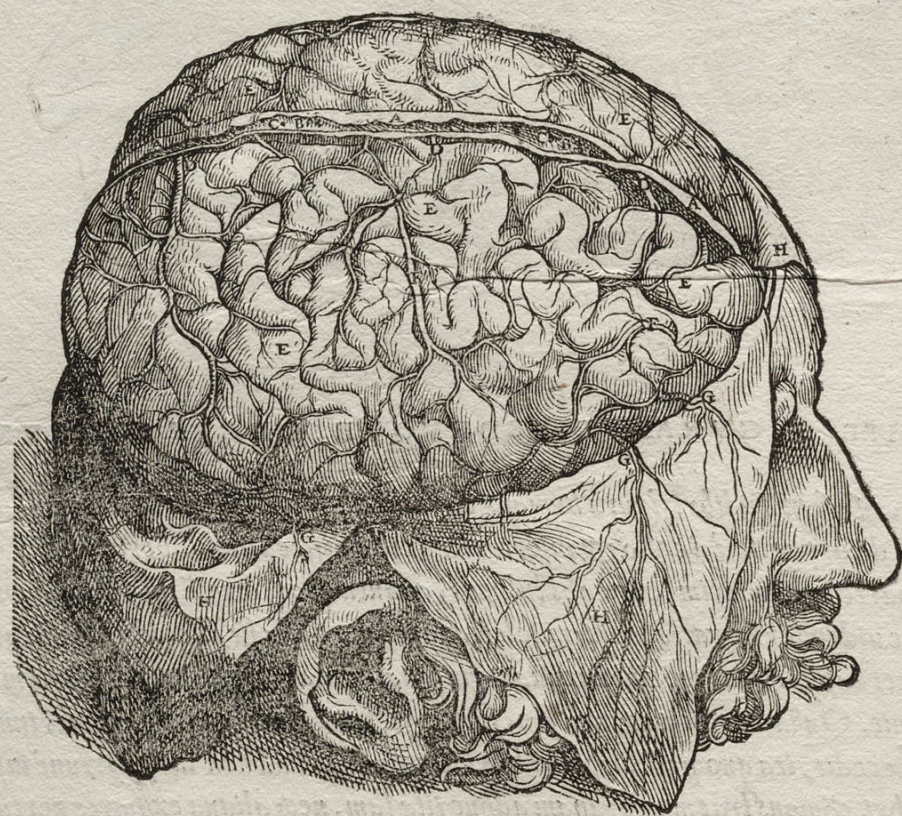
H, H Portiuncule fibrarum quibus sagittalis sutura uiam offert.

I, I Hi quoq; characteres in umbra occipitij regionis latitant, sedem notantes, à qua fibræ porriguntur per suturam A Græcorum similem, ad caluariæ inuolucrum constitutione deductæ.

K Unum tuberculū eorum quæ inæqualibus caluariæ sinibus plerumq; iuxta sagittalis suturæ cū coronali coitū conspicuis, adnasci solent. Caput ex quo hanc primā depinximus figurā, tribus eius generis donabatur tuberibus, quorum unum K insigniuimus, & utrinq; ad H unū quoq; se offert.

L Cautas frontis ossi iuxta superciliorum sedem propria, quæ inter secandum subinde aperitur, si quando frontis os non procul à supercilijs serra diuiditur.

SECUNDA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

SECUNDÆ FIGURÆ, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

PRÆSENS figura sectionis serie primam subsequens, tertium duræ membranæ sinum (quem prima figura C aliquot insignitum gerit) longa sectione secundum capitis longitudinem ducta ad apertum commonstrat. Insuper ad huius tertij sinus latera, per capitis quoq; longitudinem duas deduxi sectiones, utrinque nimirum ad sinum singulas, quæ duram membranam dumtaxat penetrarunt, & duræ membranæ latera ab ea membrana separarunt parte, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit, atque in subsequenti figura tribus D insignietur. Præter tres iam commemoratas sectiones utrinque aliā quoque molitus sum, quæ ab aure ad uerticem pertingēs, solam

solā quoq; durā diuisit membranā, ut illa postmodū apte à tenui membrana cerebri posset deduci, deorsumq; (ut hic factū cernis) reflecti. Occurrit itaq; hic tenuis cerebri membrana prorsus illa sâ, cerebroq; proximè obducta, & uasorum ipsius seriem in hæcenus denudata regione, eleganter commonstrans.

A, A, A Elatior sedes duræ membranæ partis dextram & sinistram cerebri partes intercedentis, atq; hæc sedes A & A notata, tertij duræ membranæ sinus costâ est caluariam cōtingens, & hic per medium dissecta.

B, B Tertij duræ membranæ sinus cavitās hic est in propatulo.

C, C Orificia, uasorumq; initia ex tertio duræ membranæ sinu in tenuem membranā pertinentia, atq; hic uasorum orificia in conspicuo sunt, à læuo huius sinus latere in tenuis membranæ partē pertinentium, quæ sinistra cerebri sedi obuoluitur. Orificia autem à dextro latere pronata, hic nō conspiciuntur, uerum initia occurrūt uasorum in tenuem membranā, quæ dextræ cerebri sedi obuoluitur propagatorū, ac D, D, & D insignitorum.

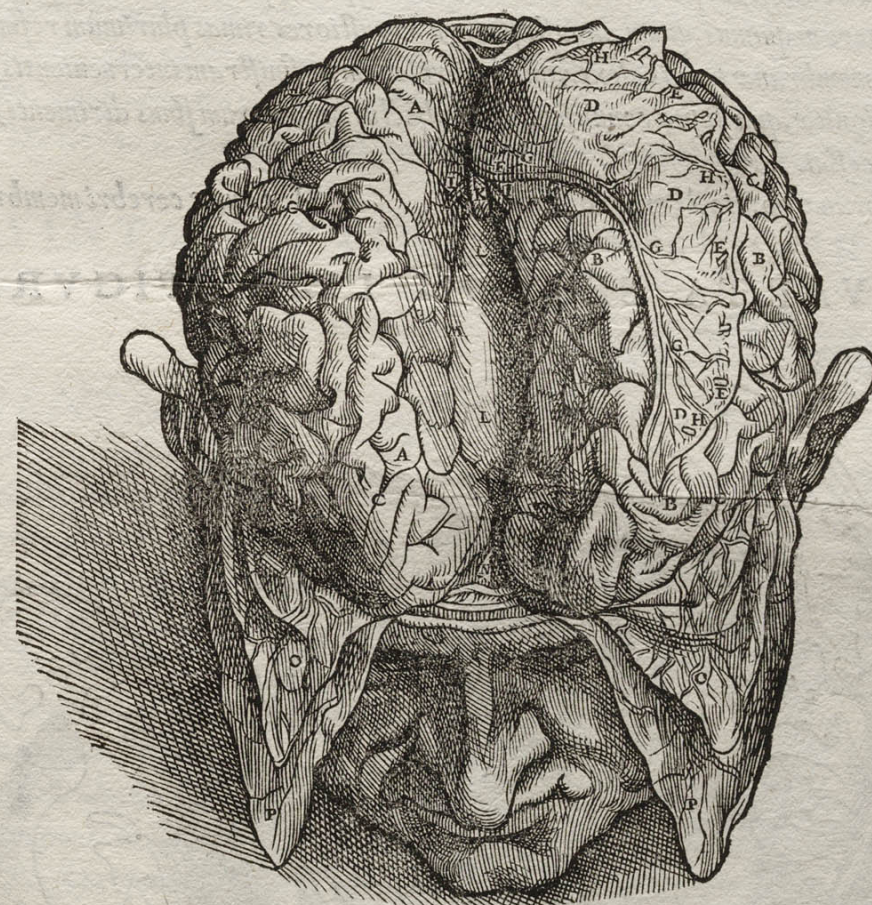
E, E &c. Tenuis membrana cerebrum inuestiens.

F, F, F Ductus, uasū ue in tenui membrana secundum cerebri inuolutionum seriem excurrentia.

G, G, G Propagines notantur à ductibus secundum duræ membranæ latera excurrentibus, atq; in prima figura aliquot D notatis, in tenuem membranā pertinentes.

H, H, H Duræ membranæ portiones à tenui membrana diuisæ, & deorsum reflectæ.

TERTIA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

TERTIÆ FIGURÆ, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

IN præsentī figura à tota cerebri parte supra sectionem cōsistente, quam orbiculatim serra in caluaria molimur, utraq; cerebri membranā, tenuem nimirum & duram auulsimus, ac duræ membranæ portione, dextrā cerebri partem à sinistra dirimentē, atq; in secūda figura adhuc in sua sede seruata, ab osseo diuisimus septo, quo odoratus organorum sinus distinguuntur, atq; hanc partem, ut ipsius effigies in conspectū ueniret, super sinistram cerebri sedē explicatā reliquimus, dextrā & sinistram cerebri partibus adeo ab inuicē manuum beneficio diremptis, ut callosi corporis superior sedes eleganter se hic spectandam offerat.

- A, A, A* Dextra cerebri pars.
C, C, C cat. Hic passim cerebri conuolutiones, gyri & anfractus indicantur.
D, D, D Duræ cerebri membranae portio, dextram cerebri partem & sinistram intercedens, hic ex sua sede super sinistram cerebri partem producta.
E, E, E Quando primum dextram cerebri partem à sinistra inter dissecandum diducere contendimus, tunc manus ope ea uasa effringuntur, quæ ex tertio duræ membranae sinu in tenuem membranam utrobique pertinent, ac proinde quum in huius figurae administratione id quoque nobis faciendum fuerit, effracta eorum uasorum initia hic oculis subiiciuntur.
F Ductus uenæ modo in humiliorem sedem duræ membranae partis excurrēs, quæ dextrā cerebri partē à sinistra determinat, atq; hic ductus à quarto duræ membranae sinu anteriori sede enascit.
G, G, G Ductus iā ante F insigniti, ppagines in eadē duræ membranae partē sursum aliquosq; excurrētes.
H, H, H Surculi ab humiliori angulo tertij duræ membranae sinu propagati, in duræ membranae partem, quæ dextra cerebri pars à sinistra dirimitur.
I, I Principia sunt ductuum, qui à quarto duræ membranae sinu uenarū prorsus modo in tenuē cerebri membranam secundum superiorem callosi corporis regionem perforantur, atque hic una cum tenui membrana auulsi sunt.
K Initia uasū à quarti sinu duræ membranae termino pronati, atq; sub eo cerebri corpore quod testudini seu camerae instar arcus constructa assimilamus, in tertij cerebri uentriculū, & dehinc ad plexus constitutionem excurrentis, quem secundis seu extimo foetus inuolucro comparamus.
L, L Cerebri callosum corpus.
M, M Sinus utriusq; ad callosi corporis latera in cerebro conspicui, quos hic aliter quam modo præstitimus, exprimere nequimus, quum angusti sint, & angustiores rimas plurimum referant.
N Portio duræ membranae partis, dextram cerebri sedem ac sinistram interuenientis, ac superius aliquot insignita, quæ septo connascebatur, olfactus organorum sinus dirimenti, ac octauicapitis ossis processui.
O, O Tenuis membranae portio à cerebro diuulsa. *P, P* Duræ cerebri membranae portio.

QVARTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

QVART.

- IN* quarta figura omnes duræ tenuisq; membranarū partes rescuimus, quæ in prioribus figuris occurrerunt, ac dein dextrā sinistramq; cerebri portionē sectionis serie ita ademimus, ut iam cerebri uentriculi in conspectū uenire incipiāt. Primum namq; secundum dextrū callosi corporis latus, ubi sinus altero *M* in tertia figura notatus cōsistit, longā duximus sectionē, quæ per dextrū cerebri uentriculū ducta, dextræ cerebri partis eam portionē abstulit, quæ supra sectionē habebatur, quæ orbiculatim caluariā serra diuisimus. Atq; quum idem quoque in sinistro latere absoluiamus, hic ad sinistru latus sinistram cerebri partē ita reposuimus, ut superiorē sinistri uentriculi sedem aliqua ex parte cōmonstraret, calloso interim corpore in capite adhuc seruato.
A, A, A Cerebri adhuc in caluaria relicti pars dextra. *B, B, B* Pars sinistra.
C, C, C Portio cerebri sinistra, quæ sectionis serie à reliquo cerebro ablata, hic resupina iacet.
D, D, D Linea partim cerebri anfractus, et partim uariū cerebri substantiæ colorē cōmonstrantes, quicquid enim extra lineas consistit, quasi luteū & subcinericiū magis est: quicquid intra, ad amissim album uisitur, quemadmodum *E* & *F* in dextra & sinistra cerebri parte luteum est: *G* uerò & *H* album prorsus, & interdum rubris punctis interstinctum.
I, I Callosum corpus utriusq; à cerebri substantia, cui alioqui continuatur, liberum.
K, K Callosi corporis portiuncula, adhuc sinistra cerebri parti quæ adempta est, continua.
L, L Dexter cerebri uentriculus. *M, M* Sinister cerebri uentriculus.
N, N Sinistri uentriculi superioris sedis portio.
O, O Plexus cerebri ab imagine quā cum extimo foetus inuolucro similem exigit, *rogatus* nuncupatus.
P, P Aranearum modo graciles uenæ dextri & sinistri uentriculi substantiæ hoc in loco connatae, ac ab illis diductæ uasū, quæ nuper commemoratū, & secundis nō ab similem plexum extruunt.
Q Venulae à nuper quoq; cōmemoratis uasīs in tenuē cerebri membranā sub callosi corporis anteriori sede huc excurrentes, & incerta serie (quemadmodum & *P* notata) inter rescandum se offerentes.

QVINTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

- PRÆSENS* figura quod ad relictam in caluaria cerebri portionē attinet, nulla ex parte uariat, atq; id solū habet proprium, quod callosum corpus hic anteriori sua sede à cerebro primum liberauimus, ac dein eleuatum in posteriora refleximus, septum dextri ac sinistri uentriculorum diuellentes, & corporis instar testudinis extructi superiorem superficiem ob oculos ponētes.
Ab A *A, A, A* itaq; & *B, B, B*, ac dein *D, D, D*, & *E* & *F*, & *G* & *H* eadem hic indicant, quæ in quarta figura. Sic quoque & *L, L*, & *M, M*, & *O* & *P* & *Q* eadem insinuant.
R, R Notatur inferior callosi corporis superficies, est enim id à sua sede motum, atque in posteriora reflexum.

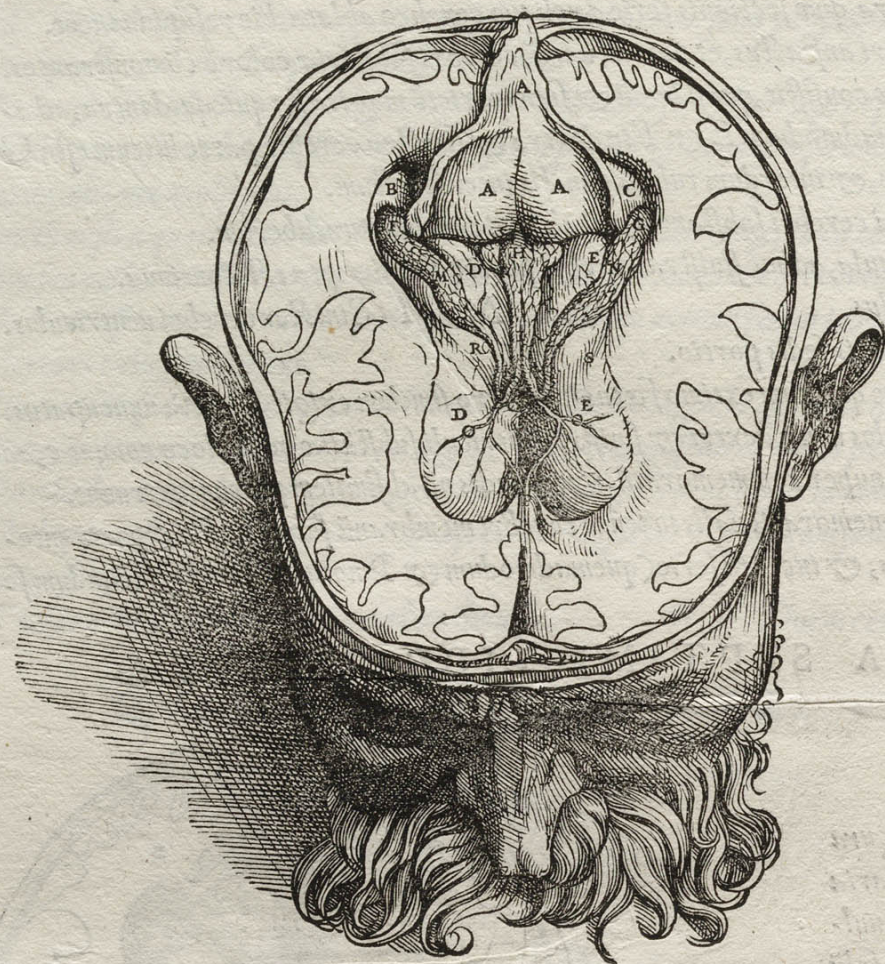

S, T, V Super.

- S, T, V Superior corporis instar fornicis seu testudinis extructi superficies, & ueluti ipsius triangula-
ris circumscripção, quam ab S ad T, & à T ad V, & ab V ad T metimur.
- X, X Dextrū uentriculū et sinistruū intercedētis septi inferior pars, corpori testudinē referēti cōtinua.
- Y, Y Septi iam commemorati superior pars, calloso corpori continua. Hoc namq; septū nō secus atq;
modo disruptū est, depingi licuit. & alia quoq; parata fuit figura, in qua duae manus (uti inter
secandum facere consueui) callosum corpus nondū in anteriori ipsius sede liberatum, modicē at-
tollebant, quo speculum seu septum adhuc integrum oculis subijceretur. Verū quū nō adeo cōcin-
nē in pictura atq; in ipsa sectione succēssit, eam figuram ne frustra paginā obliteraret, reieci.

SEXTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

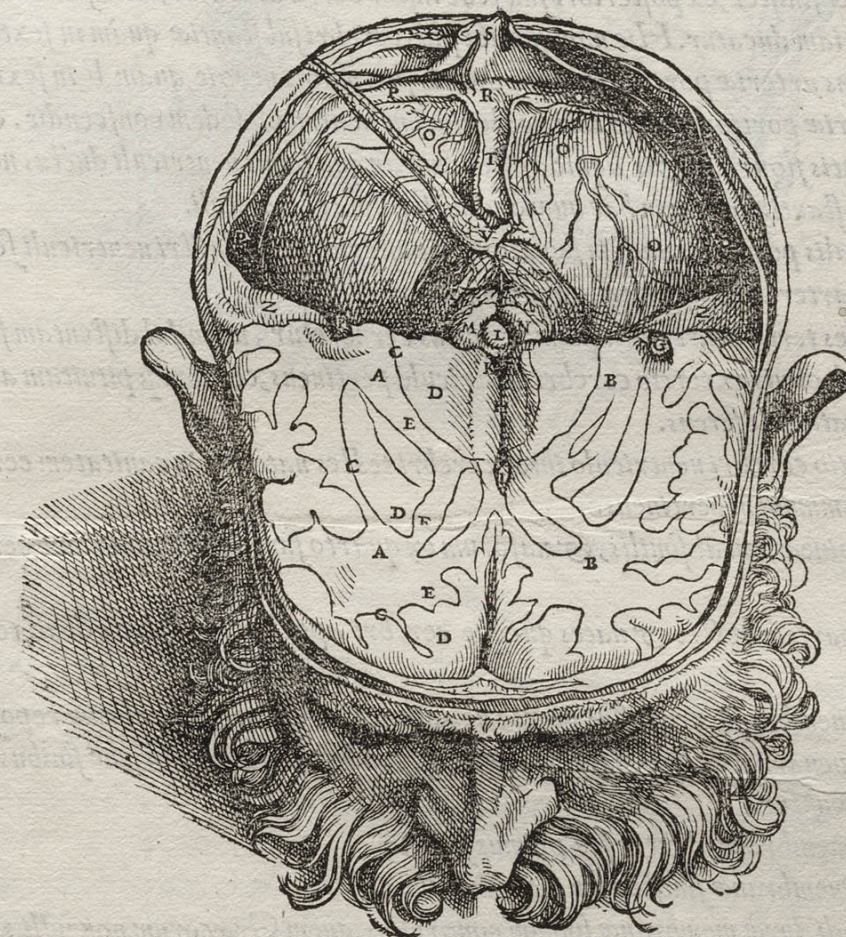

HÆC figura quod ad cerebri porti-
onem in caluaria re-
lictam spectat, etiam
quarta correspondet.
atq; à quinta in hoc dif-
fert, quod corpus testu-
dinis modo fabricatum
anteriori sua sede à ce-
rebrī substantia libera-
uerimus, id sursum in
posteriora reflectētes,
ut inferior ipsius super-
ficies in conspectū ueni-
ret, & uas illud etiam
cerneret, quod à quar-
to duræ membranæ sinu
proratū, sub corpore
testudinis modo extru-
cto fertur, & plexuum
tandem nō minimā par-
tem constituit, quos se-
cundariū imaginē uete-

- res assimilant. Huius autem figuræ characteres ita ut sequitur, se habent.
- A, A Corpus testudinis modo extructum hic inferiori ipsius superficie, qua tertij uentriculi
superiorem constituit sedem, conspicuum.
- B, B Portio corporis instar testudinis efformati in dextro uentriculo, à cerebri substantia hic princi-
pium ducens.
- C Portio corporis testudinē forma & usu referentis, quæ ex sinistro cerebri uentriculo pronascit.
- D, D Dexter cerebri uentriculus. E, E Cerebri sinister uentriculus.
- F Arteria per inferiorem posterioremq; dextri uentriculi sedem à dextrā saporalis arteriæ ra-
mo duram cerebri membranā perforante, huc in dextrum uentriculum conscendens.
- G Arteria in sinistrum cerebri conscendens uentriculum.
- H Vas à quarto duræ cerebri membranæ sinu principii ducens, ac sub corpore instar testudinis
efformato, in cōmunē dextri & sinistri uentriculorū cavitatē, seu tertiuū uentriculū properans.
- I Vasis H insigniti in duas portiones diuisio.
- K Vasis H insigniti diuisionis altera portio, dextrum cerebri petens uentriculum.
- L Portio nuper commemorati uasis, sinistrum accedens cerebri uentriculum.
- M Plexus dextri uentriculi à secundarum imagine comparatus, atq; ab arteria F insignita, &
uasis H indicati portione, quam K notauimus, constitutus.
- N Plexus sinistrum cerebri uentriculum occupans, ac ex uasis G & L insinuatis conflatus.

O, O Huius

- O, O Huius modicula cerebri substantiæ hic obnascuntur, ab illis producta uasis quæ K & L no-
tauimus.
- P A uetis quæ cerebri substantiæ hic offeruntur, ramusculi extra uentriculorum amplitudinem
hac à tenuem cerebri membranā pertinent.
- Q Neatus ex cōmuni concauitate dextri ac sinistri uentriculorum, seu à tertio cerebri uentriculo
recta decliuus pertinens uersus peluim, quæ cerebri pituitam excipiens, eam infundibuli modo ad
glandem defert, eius infundibuli extremo subditam.
- R, S Canales sinus ue leuiter in uentriculorum substantia exsculpti, & pituitam ad meatus nuper Q
insigniti orificium deducentes.

SEPTIMA SEPTIMI LIBRI
FIGVRA.SEPTIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHA-
cterum Index.

PRÆSENS figura à tribus proximè præcedentibus plurimum uariat, nam cerebri
substantiæ in illis relictæ, ea pars in hac ablata cernitur, quæ dextri sinistriq; uentriculorum sedē
in illis figuris cōspiciam efformabat. dein tota ea quæ cerebello adhuc innitebatur, hic quoq; re-
secta est, ut duræ membranæ conspiceretur portio, cerebellū ac cerebrum intercedens. Insuper du-
ræ membranæ sinus in illa consistentes ductis cultelli anterioris mucrone sectionibus, hic etiam
aperuimus, & uas à quarto sinu duræ membranæ in cerebri uentriculos pertinēs, hic ex tertio ce-
rebri uentriculo subleuatū, & à plexibus secundina sinilibus auulsum, in posteriora refleximus.

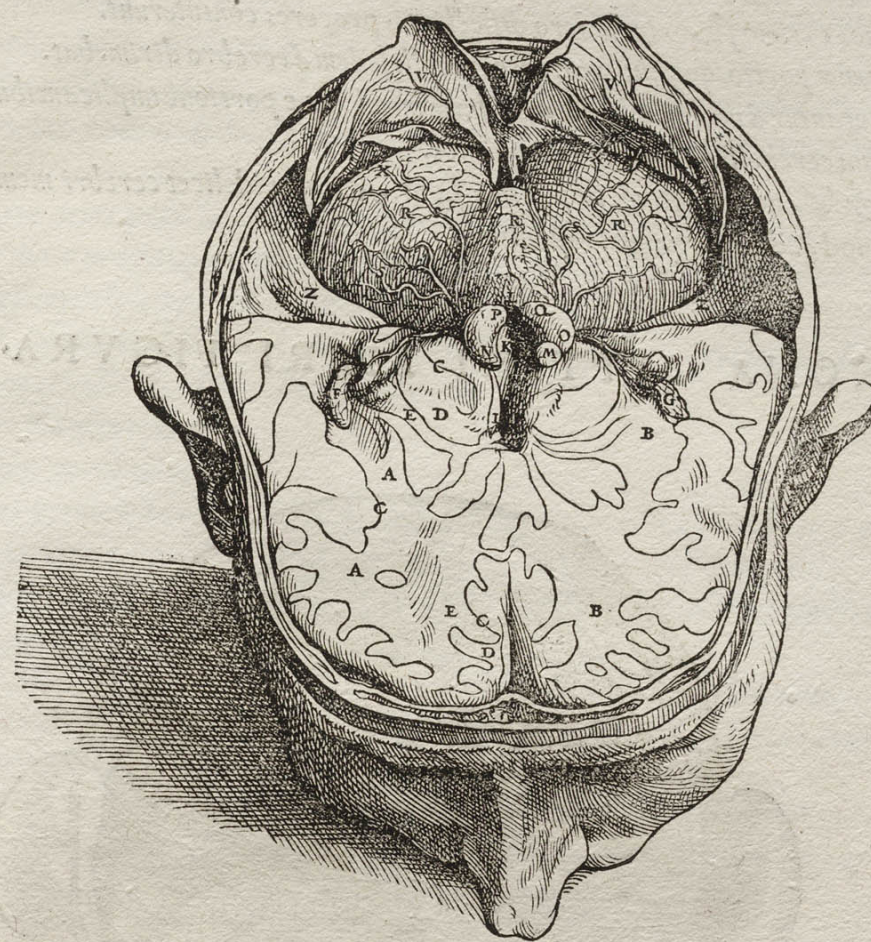
116

ut tertij cerebri uentriculi seu communis dextri sinistriq; uentriculorum concavitatis sedes in conspectum melius ueniret, una cum eius cavitatis meatibus.

- A, A Cerebri substantia adhuc in caluaria reliqua dextra pars.
 B, B Cerebri substantia adhuc in caluaria asseruata sinistra pars.
 C, C, C Linea hic passim conspicua illis correspondet, quas tres modo praecedentes figurae similiter monstrarunt. Verum quia huiusmodi linea substantia ue cerebri diuersitas, inibi duntaxat consistunt ubi cerebrum tenui membrana uicinius est, praecedentes figurae eas solum in lateribus ostenderunt. haec autem quum hic tanta cerebri portio ablata sit, ut iam apparens superficies in basi non procul a tenui membrana distet, etiam linea in basi spectantur. Quod itaque lineis hic intercipitur, fuluam seu subpallidam cerebri notat substantiam: quemadmodum sedes D, D, D insignita. Quod uero extra lineas consistit, alba est prorsusq; candicans cerebri substantia, hic E, E, E. E, E & E insignita.
 F Portio est soporalis arteriae secundum humiliorem angustiorq; dextri uentriculi sedem sursum ad plexus secundas imitantis constitutionem prorepens. Ceterum si perpendaris quamnam sede hic Freponatur, & quam in sexta figura, prompte expendes, qui dexter cerebri uentriculus, quemadmodum et sinister, ex posteriori sua sede instar cornu arcuatus, deorsum in anteriora per cerebri substantiam ducatur. Hic namque ubi plus cerebri substantiae quam in sexta figura abstrulimus, praefens arteriae portio F notata antrorsum magis uergit, quam F in sexta eadem quoque notans arteriae portionem, ubi iam posteriorem uentriculi sedem conscendit. Atque id F & G subsequentis figurae magis liquido ostendunt, in qua huius uentriculi ductus nomine, adhuc plus cerebri substantiae, quam in hac quae ordine septima est, abstuli.
 G Arteriae soporalis portio secundum humiliorem posterioremq; sinistri uentriculi sedem sursum, quemadmodum arteria F insignita, prorepens.
 H Humillima sedes tertij uentriculi: quam ut aptius cerneretur, nonnihil distentiam finximus.
 I Meatus recta decliuis ex tertio cerebri uentriculo pertinens, cerebriq; pituitam ad peluim huic excipiente paratam deferens.
 K Meatus ex tertio cerebri uentriculo inter cerebri testes natesq;, in cavitatem cerebelli et dorsalis medullae communem pertinens.
 L Glandula nuci pineae non ab similis, & uasorum ex quarto sinu durae membranae cerebrum petentium fulcrum.
 M, N Hanc cerebri partem testes & nates quoque cerebri appellauimus, hic adhuc tenui membrana obtectas.
 O, O, etc. Durae cerebri membranae processus portio ue, inter cerebellum & cerebrum reposita. Qui hac accedunt instar uenarum ductus, partim a primo secundoq; durae membranae sinibus, partim uero a quarto pronascuntur.
 P, P Durae cerebri membranae dexter seu primus sinus.
 Q, Q Durae cerebri membranae sinister seu secundus sinus.
 R Primi & secundi durae membranae sinuum congressus, quem Graecorum nonnulli λανθ, quod est torcular appellarunt.
 S Principium tertij durae membranae sinus.
 T Quartus durae membranae sinus, similiter atque alij hic adaptus.
 V Vas a quarto sinu durae membranae in cerebri uentriculos porrectum, hic autem in posteriora ex sua sede reflexum.
 X, X Hac sede cerebellum dura cerebri membrana non obtectum ostenditur.
 Y Ductus uenarum modo a quarto durae cerebri membranae sinu in tenuem membranam pertinentes, quae cerebellum ipsiq; cerebri testes induuntur.
 Z, Z Durae membranae sedes, quae omni totius corporis ossium durissimo, & auditus organum intus continenti adnascitur. Hanc namq; caluariae regionem cerebro deteximus.

OCTA.

OCTAVAE FIGURAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM Index.

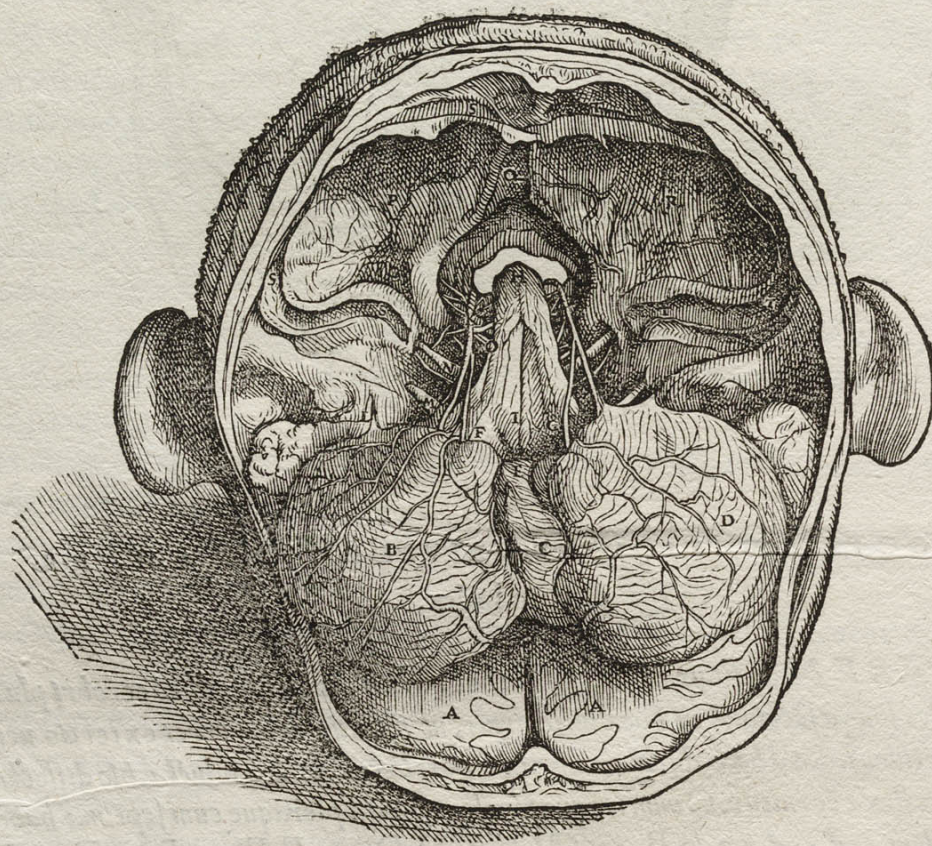
PRÆSENS figura a septima in hoc uariat, quod hic adhuc cerebri plus resecuerimus, & testes longa sectione in hoc diuiserimus, ut meatus occurreret ex tertio uentriculo in quartum pertinens. Ad haec, durae membranae portio cerebello obducta, hic dissecta, atque in posteriora reflexa cernitur. Quum itaque praefens figura pleraque cum septima habeat communia, in hac idem A A, & B B, & C C, & D D, & E E, & F & G & H, quod in ad H. septima, indicabit. Verum arteriae F & G insignita, tanto magis hic quam in septima antrorsum uergunt, quanto magis cerebrum uersus basim in septima quam in sexta ablatum est.
 I Meatus in sexta etiam figura I notatus, qui recta decliuis fertur, atque cerebri pituitam ad peluim deferit.
 K Meatus pituitae deducendae paratus, qui interdum ab illo deducitur meatu qui ex tertio uentriculo inter testes in quartum uentriculum pertinet.
 L Ne L in umbra prorsus latitaret, aut si suo poneretur loco, & eius nomine quo in conspectu esset umbra ueniret exculpenda, itaque delineatio hic omnino uitanda, L ad anteriorem cerebelli partem repositi, foramen meatumq; notaturus, qui ex tertio uentriculo cerebri in quartum fertur. Quod foramen si L in illo locaretur, exprimi neutiquam potuisset.
 M Glandulam hic adhuc reliquimus, quae pineae nuci formam ostendens, uasorum ex quarto durae membranae sinu in cerebri uentriculos pertinentium fulcrum efficitur.
 N, O, P, Q Quatuor his characteribus corpus id indicatur, quod ante sectionem unicum est, atque in septima figura M & N insignitur. hic uero ex sectionis serie diuisum occurrit. ac N & O eius corporis sedes indicant, quibus testium nomen accommodatur. P uero & Q, illas quas nates ferè nuncupamus.

Ff Cere-

- R, R, R Cerebellum tenui adhuc obductum membrana.
 S, S, etc. Vasa uenarum modo tenuem cerebelli membranam implicantia.
 T, T Propagines uasorum tenuem cerebelli membranam implicantium, ad eas producta arterias, quæ secundum dextri & sinistri cerebri uentriculorum posteriora sursum cõscendunt plexus efformaturæ, quos extimo foetus in uolucro dissectionis proceres contulerunt.
 V, V Duræ membranæ portio, quæ superiorem cerebelli sedem à cerebro dirimebat.
 X, X Propagines notantur à uasis, dictam nuper duræ membranæ portionem implicantibus, in tenuem membranam qua cerebellum uestitur excurrentes.
 Z, Z Idem hic Z & Z notant, atque in septima figura, duram uidelicet cerebri membranam ossi adnatam, in quod auditus organum reponitur.

NONA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

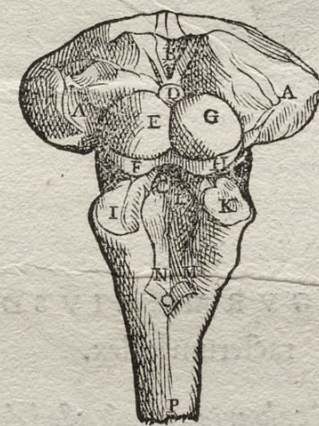
NONAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

IN hac figura eadem cerebri portio, quæ in octaua seruatur. uerum præsens figura in faciem prorsus reposita, eam duræ membranæ partem abscissam habet, quæ cerebrum à cerebello dirimit. deinde cerebellum hic deorsum è sua caluariæ sede manibus protractum, ac deorsum modice inuersum propendit, ut ipsius regio caluariæ aliàs contigua, oculis subijceretur, & dorsalis medullæ cavitates uideretur, alteram partem quarti uentriculi constituens. Ad hæc, præter uenarum quarundam & neruorum progressus, etiam primus & secundus duræ membranæ sinu hic aperti ad amussim exprimuntur.

- A, A Cerebri portio adhuc in caluariæ amplitudine reliqua, atque hic in sua sede adhuc asseruata.
 B, C, D Tribus his characteribus cerebellum deorsum ex sua sede reflexum indicatur, tenui membrana adhuc inuolutum, ac dorsali medullæ connatū. Verum B priuatim cerebelli dextram indicat sedem, caluariæ sinui P notando correspondentem. D uero sinistram, quæ illi caluariæ sedi insidet,

- insidet, cui R inscribam. C autem cerebelli media pars insignitur, uermi non ab similibus, & suis finibus eos constituens processus, quos uermium imagini ueteres compararunt.
 E Posterior terminus mediæ partis cerebelli, qui uermiformi processui posteriori mibi recte scilicet.
 F, G, H Dorsalis medullæ pars adhuc in caluaria consistens, ac F & G huius partis seu dorsalis medullæ sedes indicant, quibus cerebellum cõnascitur. H uero sedem dorsalis medullæ significat, è caluariæ amplitudine procidentem.
 I Sinus dorsalis medullæ calami quo scribimus mucroni non ab similibus, ac mediæ cavitatem constituens communis uentriculi dorsalis medullæ & cerebelli: quam quartum cerebri uentriculū dissectionis periti uocarunt.
 K Vasa ductus uenæ quæ simillimi, hæc in cerebellum ab illis uasis pertinentes, quæ in primum & secundum duræ membranæ sinus exhauriuntur, atque ut hi ductus frequentes admodum sunt, ita etiam non semper pari propagantur serie.
 L Et hæc quoque ductus uenæ similis in tenuem cerebelli membranam pertinet, ab illis uasis quæ hac in parte duram cerebri membranam intertextunt.
 M Quintum cerebri neruorum par.
 N Sextum cerebri neruorum par.
 O Septimum par neruorum cerebri. atque hic uidere est quot surculis duo postrema cerebri neruorum paria principium à dorsali medulla, nequaquam uero à cerebello, ducant.
 P, Q, R Sinus occipitis ossis, quibus correspondet cerebelli figura. nam P cerebello inscriptum, B congruit. Q autem, C. R uero, D.
 S, S, S Dexter seu primus duræ membranæ sinus, hic cultelli mucrone adaptus.
 T, T, T Sinister seu secundus duræ membranæ sinus, atque in nulla cerebri delineatione, horum sinuum ductus ita conspicue ac in præfenti oculis subijcitur.

DECIMA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

DECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

HAC figura eam cerebri portionem expressimus, quæ dorsalis medullæ educit initium: deinde cerebellum à dorsalis medullæ hic conspicua parte ademptum est, & cerebri testes, & nates, et glans pineæ nuci imaginem referens, ac postremo cavitates ea dorsalis medullæ quæ cum cerebelli cavitatibus quartum cerebri efformat uentriculum, hic pariter exprimuntur.

- A, A Cerebri pars dorsalem producens medullam.
 B Meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartum sub cerebri natibus tendens, cuius terminum in quartum pertinentem uentriculum C insigniui.
 D Glans cerebri, nuci pineæ imagini à dissectionis professoribus assimilata.
 E, F, G, H His characteribus cerebri testes ac nates indicantur. uidetur namque dissectionis proceres gratia lineæ inter E ac F, et inter G et H cõspicua, superiora tubera E & G insignita ab inferioribus F & G notatis distinxisse, ac superiora testes uocauisse, quod illis glans penis quasi modo incumbit. Inferiora autem nates uocantur, quod meatus ex tertio uentriculo in quartum per-

inentis terminus C hic insignitus, podici conferri possit.

- I, K Sedes duæ, quibus dorsalis medullæ initium cerebello adnascitur.
 L, M, N, O Cautas dorsalis medullæ initij, alteram partē quarti uentriculi constituens, atq; ab Herophilo calami cavitati assimilata, quam atramēto scribentes intingimus. Sedes enim L insignita eius calami cavitatis parti respondet, quæ indici scribentis proxima est. M autem & N angulis illis assimilari possunt, quæ in cavitatis calami lateribus consistunt. O uero mucronem exprimit, quo characteres formamus.
 P Dorsalis medulla hic præsecta est, quæ in uertebras procidens caluariam egreditur.

VNDECIMA SEPTIMI LIBRI
FIGVRA

VNDECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

HAC figura cerebellum à caluaria, ipsaq; adeo dorsali medulla auulsum & supinum iacet, humiliorem ipsius sedem qua dorsalem spectat medullā cōmonstrans. Ac proinde regiones ipsius quibus dorsali medullæ continuatur, ac sinum insuper ostendit, qui alteram portionē efformat quarti uentriculi seu sinus, cerebello & dorsali medullæ communis. Porro ad humiliorem præsentis figuræ sedem fines pinximus mediæ partis cerebelli, ut processuum uermis imaginem referentium natura conspiceretur.

- A Dextra cerebelli pars tenui membrana cerebellum inuestienti liberum, uti etiam totum cerebellum hic ea membrana denudatum commonstratur.
 B Sinistra cerebelli pars.
 C, c Mediæ cerebelli pars, ac C notat huius partis anteriorem regionem, c uero posteriorem.
 D, d Fines terminiq; mediæ partis cerebelli: quorum anteriorem D indicat, posteriorem uero d.
 E Cerebelli sinus, qui cum dorsalis medullæ sinu quartum nobis appellatum cerebri uentriculum constituit.
 G, G His sedibus cerebellum dorsali medullæ adnascitur.
 H Anterior finis mediæ partis cerebelli hic, ac si ab alio cerebello is resectus esset, expressus.
 I Posterior finis mediæ partis cerebelli, à cerebello quoq; exectus.

DVO

DVODECIMA SEPTIMI LIBRI

FIGVRA.

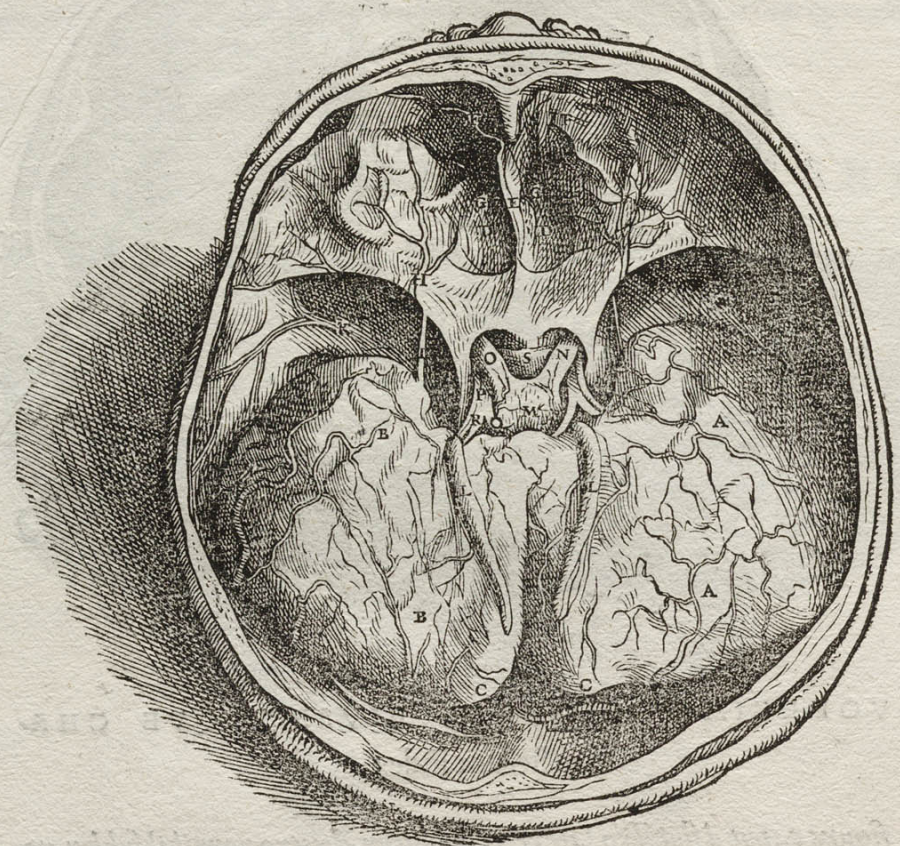
DVODECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

HAC figura caput à sinistro latere exprimitur, dextro nonnihil subleuato. Ex caluariae autem amplitudine cerebellum hic euulsum, ea tantum cerebri relictæ portione, quæ in octaua & nona figuris adhuc seruabatur. Verum illa cerebri portio hic in sua non consistit sede, sed eleuata est, & in posteriora ab ipsa caluariae basi aliquousque reflexa, ut tandem in conspectum uenirent cerebri processus forma neruis non ab similes, et olfactus organo subministrantes: quorum sinister è sua sede cum ipso cerebro eleuatus est, dextro adhuc duræ cerebri membranæ qua octauo capitis ossi obducitur, connexo.

- A, A Cerebri pars dextra.
 B, B Sinistra cerebri pars, tenui membrana adhuc quemadmodum & dextra pars obuoluta.
 C Dextrum olfactus organum in sua sede adhuc seruatum.
 D Sinistrum olfactus organum, una cum cerebro in posteriora reflexum.
 E Sinus, cui sinistrum olfactus incumbit organum. eaq; regio duræ membranæ hic indicatur, quæ odoratus nomine hac in sede multis, sed exiguis foraminibus peruia cernitur.
 F Vena caluariam petentium sexta, hic in duram cerebri membranam aliquot surculis excurrens.
 G Septum sinus olfactus organis incisos interdiuidens.
 H Duræ cerebri membranæ partis portio, quæ dextram cerebri partem à sinistra dirimit.
 I, I Cerebrum passim excauata sibi in caluaria amplitudini respondens, hic quoque ad frontis ossis regionem sibi insculptis cauernis congruit, & leuibus tuberibus prominet, quæ alij mamillares cerebri uocantur processus.
 K Vena caluariam petentium quinta, cui iter præbet foramen secundo neruorum pari exsculptum.
 L, L, ut & subsequentes characteres, in umbra occipitij cavitatis latitat, & parui etiam est momenti. quandoquidem L caluariae sinum indicat, cui dextra cerebelli pars congruit. M sedem, N, O. quæ mediæ cerebelli partem respicit. N sinum, in quem sinistra cerebelli pars reponitur. O uero dextrum seu primum sinum indicat duræ membranæ. P autem tertium, Q secundum, seu sinistrum.

Ff 3 DECI

DECIMAE TERTIAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE
characterum Index.

H A E C figura occipitio prorsus innititur, & uniuerſa cerebri ſubſtantia quæ adhuc reliqua erat, in poſteriora deorſum deflexa pendet, ut olfactus organa, & uiſoriorum neruorum coitus, & maximi ſoporalis arteriæ rami in conſpectum uenirent.

A, A Dextra cerebri pars, adhuc tenui membrana cerebri obducta.

B, B Sinistra cerebri pars.

C, C Cerebri tubera, quæ à ſimilitudine quam cum papillis habent, mamillares cerebri proceſſus ple- riſque nuncupantur.

D, D Sinus olfactus organis parati.

E Septum olfactus organis paratos ſinus interdiuidens.

F, F Sinus caluariae, quibus mamillares cerebri proceſſus *C* & *C* inſigniti congruunt.

G, G Vtrinque notatur uena caluariam ingredientium ſexta.

H Vena caluariam ingredientium quinta.

I Vas notatur uenæ correſpondens, in tenuem cerebri membranam ab illis uafis excurrrens, quæ in dura conſiſtunt membrana.

K Principium eorum ductuum qui per duræ membranæ latus excurrunt, perinde ac ſi uena eſſet arteriæ commiſſa. Atq; hi ductus in prima figura multis *D* inſigniantur.

L, L Olfactus organa hic una cum cerebro à dura membrana deorſum diuiſa.

M Neruorum uiſoriorum coitus.

N Viſo-

N Viſorius neruus dextrum oculum petens.

O Viſorius neruus ſiniſtrum petens oculum. & perinde ac dexter uenula cõcomitatus, ab illis pro- pagata uafis, quæ tenuem cerebri membranam inibi contexunt.

P Soporalis arteriæ ramus duram cerebri membranam perforans, ad latus glandis cerebri pitui- tam excipientis.

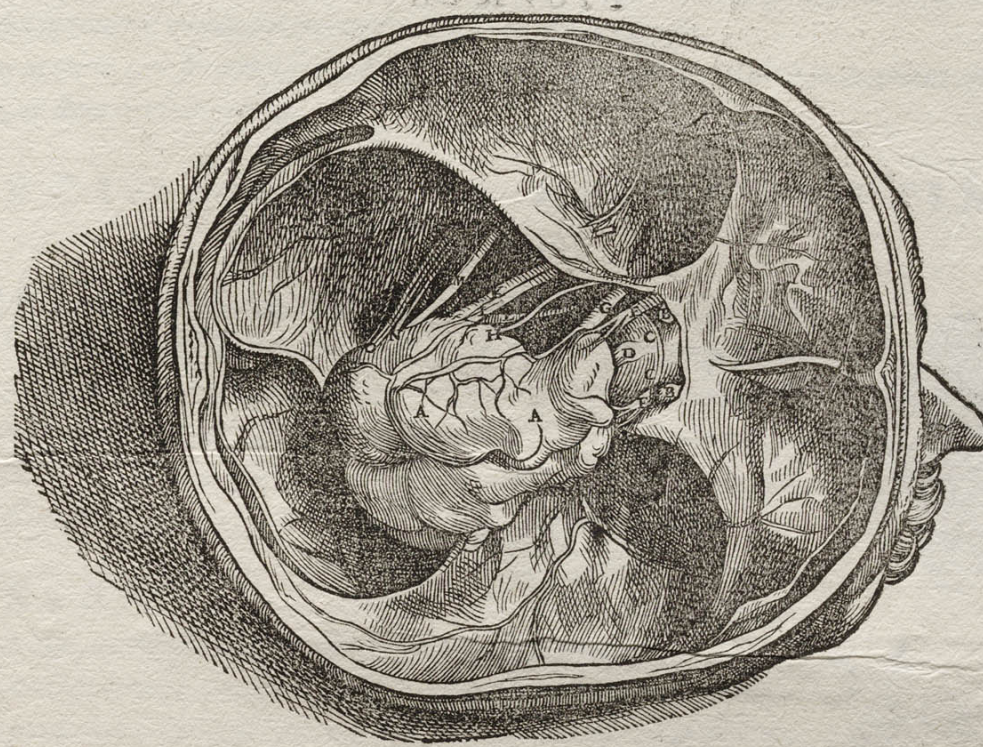
Q Arteriæ *P* notatæ propago, dextrum accedens cerebri uentriculum.

R Arteriæ *P* notatæ propago hic in tenuem cerebri membranam ſurculos diffundens.

S Hic portio conſpicitur peluis cerebri pituitam excipientis.

DECIMA QVARTA SEPTIMI LIBRI

FIGVRA.

DECIMAE QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE
characterum Index.

C A P V T hic in ſiniſtram aurem reclinatum iacet, internæ caluariae amplitudinis baſim exprimēs, dura cerebri membrana ſuccinctam. Atque tanta duntaxat cerebri dorſalisq; medullæ adhuc aſeruatur portio, quanta cerebri neruorum paribus uidendis ſufficit. Viſorio- rum porro neruorum exortum coitumq; reſecui, ne peluis latèret cerebri pituitam excipiens.

A, A Modica cerebri portio una cum dorſalis medullæ initio.

B, B Nerui uiſorij ea parte hic tantum conſpicui, qua caluariae amplitudinem egrediuntur.

C, C Peluis cerebri pituitam excipiens.

D Hic in peluim pertinet meatus cerebri pituitam ex tertio uentriculo deducens, ac *I* in ſeptima figura & octaua notatus.

Ff 4 Dextræ

- E* Dextra soporalis arteriae ramus, duram membranam ad latus dextrum glandis perforans, qua cerebri pituita excipitur.
- F* Sinistra soporalis arteriae ramus iuxta sinistram latus dictae nuper glandis duram cerebri membranam perforans.
- G* Secundum cerebri nervorum par.
- H* Tertij paris nervorum cerebri gracilior radix.
- I* Tertij paris nervorum cerebri crassior radix.
- K* Quartum nervorum cerebri par, tertij paris crassiori radici conterminum.
- L* Minor radix quinti paris nervorum cerebri, omnibus ignorata Anatomes professoribus.
- M* Quintum nervorum cerebri par, seu maior quinti paris radix.
- N* Sexti paris nervorum cerebri principia ac surculi.
- O* Septimi paris nervorum cerebri principia ac surculi. Si quid in hac figura spectandum sit reliquum, id absque characterum opera prompte, uel ex proxime praecedentibus percipitur.

DECIMA QUINTA SEPTIMI LIBRI

FIGVRA.

DECIMAE QUINTAE FIGVRAE, EIVSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

PRÆSENTI figura portionem eam amplitudinis calvariae dura cerebri membrana succinctam depinximus, quae supra ossis tuncum imitantis medium habetur, una cum modo indicandis organis. Abs re namque fuisset, integrum caput harum particularum gratia delineasse.

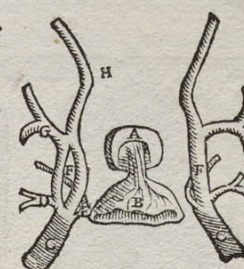
- A, B* Nervorum uiseriorum portiones.
- C* Sinistri lateris arteria, quae duram membranam hic perforans, partim in tenuem cerebri membranam, partim uero in dextrum cerebri uentriculum digeritur.
- D* Dextri lateris arteria.
- E* Hic peluis collecta propendet, cerebri pituitam ex tertio defluentem uentriculo excipiens.
- F* Foramen, quo peluis huius infundibuli modo extructa finis glandem petit, cerebri pituitam excipiens.
- G, G* Secundi paris nervorum cerebri portiones.

DECE

DECIMASEXTA SEPTIMI LIBRI

FIGVRA.

HAC figura nudam depinximus glandem, qua cerebri pituita excipitur, una cum pelui seu infundibulo pituitam huc deferente, et hic flaccido propendente. *A* lateribus uero arteriarum soporalium portiones, quae reticularem plexum efformare dicuntur, ita hic expressimus, uti nobis inter secundum occurrere. Atque ut eae arteriarum portiones uarie se cautibus offerunt, ita quoque uarie eas delineauimus.

- A* Glands, cerebri pituitam excipiens.
- B* Peluis, seu infundibulum cerebri pituitam super modo dictam glandem deferens.
- C, C* Arteriarum portio, quae secundum suorum in osse calvariae foraminum ductu oblique feruntur.
- D* Sinistra arteriae ramus in durae membranae sinistram latus excurrans.
- E* Arteriae sinistrae portio per proprium foramen ad narium usque amplitudinem pertingens.
- F, F* Hac sede diuersam arteriae seriem delineauimus, ac dextrum quidem *F* arteriam notat ea serie ductam ut hic non dirimatur: quemadmodum sinistram *F* arteriam hanc in duos ramos, qui mox in unum rursus coeunt, insinuat.
- G* Arteriarum portiones duram cerebri membranam perreptantes, ac partim in cerebri uentriculos, partim in tenuem membranam cerebri basi obductam digesti.
- H* Propago arteriae per foramen secundi paris nervorum cerebri caluariam excidens, ac neruum uisorium, ac dein oculum petens.

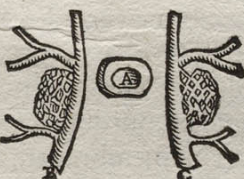
DECIMASEPTIMA LIBRI SEPTIMI

FIGVRA.

HAC figura plexum sinximus, cuiusmodi is esse deberet, qui Galeni in *A, B*, libris de *Vsu* partium descriptionibus conueniret. Significet itaque hic *A* et *B* arterias caluariam subeuntes, moxque in mirabilem illi plexum diffusas. C uero et *D* ramos in quos plexus illius propagines colliguntur, quique illis prorsus arteriarum magnitudine respondent, quas *A* et *B* indicauimus. Ceterum *E* glandem notat, pituitam cerebri excipientem.

PRÆSENTI figura arteriarum sub dura cerebri membrana consistens, ac ad glandis cerebri pituitam admittentis latus reptantium seriem depinximus, quam in ouium ac bonum capitibus obseruamus. Atque hanc proponere libuit, ne quis nos latere arbitraretur, quae illorum animalium hic cum homine sit differentia. Significat autem in hac figura *A* dictam iam saepius glandem, *B* et *C* arteriarum sedem, qua primum in caluariam ingrediuntur.

DECIMAOCTAVA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

PARVA hac figura erectam sinximus peluim, seu cyathum, quo cerebri pituita in glandem ipsi subditum distillat, ac dein hic sinximus quatuor ductus a glande pituita per proxima glandi foramina deferentes. Indicet igitur *A* glandem, cui pituita insillatur. *B* peluim, qua haec ducitur. *C, D, E*, fuerunt, meatus ad faciliorem pituitae huc decubentis egressum paratos.

Porro praeter has septimi libri figuras, ad earum potissimum cognitionem spectantes quae in caluarie habentur amplitudine, etiam huc faciunt duae figurae mox ad finem primi Capituli libri quartae additae, et septem parium nervorum cerebri delineationem exprimentes: quas quum illic prolixè indicauerimus, abs re prorsus esset easdem hic quoque reponere, et earum indice ascribere. Praeterea figurae oculi constructionem exprimentes, etiam si ad septimum referantur librum, tamen Capiti decimoquarto duntaxat illas praepo nam, quod oculorum fabricae dedicabitur. Atque id in illis figuris priuatim faciam, quod nulli alteri quam dicto iam Capiti famulentur.

CE.

CEREBRVM GRATIA PRINCIPIS ANIMAE,

quemadmodum sensus quoque ac motus ex nostro arbitratu pendens,
extructum esse. Caput I.

Quid quintus
liber et sextus
pertractatus.

Septimi libri
argumentum.

Cerebri fun-
ctionū et par-
tium brevis e-
numeratio.

In lib. de Ve-
narum et Ar-
teriarū sectio
ne.

INSTRUMENTA nutritioni famulantiā duobus proximē precedentibus libris utcūq; aggressus sum. Prior namq; cibi potioniq; organa (in quorum preci-
puo uiscere concupiscibilem animā residere diximus) & dein propter loci uicinātem, partiumq; cōnexum membra generationi dedicata enarrauit. Posterior autem eas partes recensuit, quibus aëreā substantiā reficiendā, ac innati caloris augendi recreandiq; mu-
nus concreditur: in quorum primario uiscere uim ira-
scibilis animae insitam esse inuimus, inibi Stoicorum & Peripateticorum suffragijs haud adeo acquiescen-
tes, ut & animae principatum in corde collocari testa-
remur, neruosq; ab illo originem ducere donaremus. Quapropter quum sensus motusq; arbitrij, & prin-
cipis animae (cuius beneficio imaginamur, ratio cinamur, memoramus) fomes adhuc comme-
moranda super sit, praesens liber illi opportunē consecrabitur, cerebrum ipsiusq; partes uniuersas una cum sensuum organis pertractaturus. Quemadmodum itaq; cordis substantiā, uitalis animae uis, ac propriae iecoris carni, naturalis animae facultas induntur, in super ut iecur crassio-
rem sanguinem, ac qui perquam caliginosus est, naturalem spiritum, & cor item rursus san-
guinem impetu per corpus ruentem una cum uitali spiritu conficiunt, & perinde atq; haec ui-
scera per dedicatos sibi canales omnibus corporis partibus suas materias deriuant, ita quoq; ce-
rebrum aptam ipsius muneri obtinens materiā, in proprijs sedibus, ac illius functioni appositē subministrantibus instrumentis, animalem spiritum longē clarissimū tenuissimūq; parat, quo
ad diuinas principis animae operationes partim utitur, partim autem ad sensuum motusq; in-
strumenta per neruos tanquam per funiculos continuo distribuit, ea nunquam spiritu, qui
praecipuus eorum instrumentorū functionis autor censetur, destituens, non minus sanē quam
iecur & cor nullas corporis partes suis quas illis impertit materijs (tantisper dum ualetho-
mo) indigas relinquunt, etiam si non semper cum qualitate tum copia easdem diffundant. Ner-
ui igitur (quorum originē a cerebro pendere in quarto libro indicauimus) id cerebro praestant,
quod magna arteria cordi, & cauae iecori, ut qui paratum a cerebro spiritum illis quibus hunc
mandari oportuit instrumentis deducant, diligentesq; cerebri satellites & nuncij censeantur. Cae-
terum animali spiritui materiā superest uitalis spiritus, in arterijs numerosa serie ambas cerebri
membranas accedentibus abundans, & dein aër quem uersus cerebrium tum per foraminula
priuatum olfactus organi occasione in octauo caluariae osse exculpta, tum comprimis per ea
caluariae foramina quae palatum spectant, inter spirandum attrahi multo antē diximus. Ac aër
quidem, qui dum inspiramus per angustissimos flexuososq; & tortuosos ductus inter duram
cerebri membranam ac tenuem attrahitur, atq; ob difficilem transitum extenuatur, cerebroq;
aptissimus redditur, undecūq; ubi aditum reperit, in cerebri dextrum & sinistrum, & horū
medium uentriculos sese insinuat. Vitalis autem spiritus & si copiosissimus in omnibus tenuis
durāq; membranae ualis ductibus ue habeatur, attamen in dextrum & sinistrum cerebri uen-
triculos plurimus a praecipuis arteriarum ramis fertur, quas superius obliquo longoq; ductu
contra Galeni placitum caluariam perforare, atq; ad glandis cerebri pituitam excipientis late-
ra porrigi retulimus. Ab his namq; arterijs, quas reticulare plexum Galenus efformare docuit,
non minimā soboles tenuis membranae processibus suffultae, per humillimas dextri sinistriq;
uentriculi sedes ingrediuntur, tandem secundum totum uentriculorum progressum in illorum
amplitudinem incedentes. Verum praeter has arterias, & quarto quem ego ita nunc cupau du-
rae membranae sinu uas quoddā sub eo corpore quod testudinis camerae ue instar arcus extructe
imaginē refert, ac nobis cameratū appellatur, in anteriora cerebri per cōmunem dextri sinistriq;
uentriculi cavitatem, seu potius tertium cerebri uentriculum contēdit. Hoc uas tandē in duos
ramos bipartitum, uno ad dextrum, altero ad sinistrum uentriculum diffunditur, & eius loci ar-
terijs commixtū, rete efformat, quod ab extimi fetus inuolucris imagine nomē inuenit. Ab aë-
re itaque in cerebrum ingressio, ac uitali illo spiritu ob frequentes sanē anfractus ad cerebri usus
magis magisque adaptato, in cerebri dextro sinistroq; uentriculis, & ipsorum mutua concauitate
tertio ue

tertio ue uentriculo animalis spiritus a cerebri uirtute elaboratur, quam ab opportuno elemen-
torum ad iustitiam cerebri substantiae temperamento, pendere credimus. Porro huius spiritus
animalis portio tertio cerebri uentriculo per oblongū meatum inter ea corpora cerebri quae
clunibus & testibus assimilabuntur porrectum, in cerebelli uentriculum fertur, quem partim
cerebelli sinus, partim dorsalis medullae cavitates efformant. Ab hoc uentriculo in dorsalem
medullam, atq; ita in neruos ab illa propagatos, animalis spiritus non mediocri portio digerit-
tur. A reliquis autem cerebri uentriculis, spiritum in neruos ab illis proximē principiū ducen-
tes, ac sic in sensuum motusq; arbitrij organa dispensari arbitramur, non admodum anxie di-
sceprantes, num spiritus ille tenuissimus per aliquos neruorum meatus (ut uitalis per arterias)
an secundum nerui corporis latera luminis modo ad columnam, dirigatur: an uero neruorum
duntaxat continuitate cerebri uis ad partes pertingat. Atq; haec tenus sanē cerebri functiones in
uiuorum animalium sectionibus admodū probabiliter & uerē quodammodo possum assequi.
Sed qui in imaginatione, ratiocinatione, cogitatione, memoria (aut quomodocūq; aliter,
nescio quorum dogmatibus acquiescens, principis animae uires subdividere, aut enumerare
uelis) cerebrum suo fungatur munere, haudquaquam ex sententiā apprehendo. & si fortē accurately
indefectuosq; cerebri partium intuitu, ac deinceps ex reliquarum partium corporis, quarum usus
uel leuiter in dissectione exercitatum haud latet, speculatione, qua similitudo indagaretur, uel
probabile quid indipsici possem, id sanē citra sanctissimae fidei labem neuiquam conficeretur.
Quis enim, Deum immortalē, huius aetatis philosophorū, addam & theologorum uulgus nō
admirabitur, qui tam ridiculē diuinā ac summē admirabili hominis cerebri machinae detrahen-
tes, ex ipsorū somnijs in humanae fabricae cōditorem impijsimīs, nō secus quam si Promethei
essent, nescio quam cerebri struem nugacissimē ementiuntur, eam quam incredibili prouidentia
atque adeo eis quos corpori praestare debuit uisibus affabrē immensus rerum Opifex effinxit,
procul ab oculis arcentes, suamq; tot inartificiosis abundantem monstris praeponeutes, & pa-
rum (pro pudor) solliciti in quantam impietatem teneros quos instituunt animos temporis
succellu rapiunt, tunc uidelicet, quum illi praceptorum sectis non amplius additi, & Naturae
operum discendi cognoscendiq; studio flagrant, proprijs manibus in homine ceterisq; ani-
malibus, quae ipsis fuere tradita, rimari, altiusq; expendere aggrediuntur. Nondū enim memo-
ria excidit, me quum in Castrensi paedagogio Louanienſis gymnasijs facillē praecipuo ac lauda-
tissimo, philosophiae operam nauarem, in commentarijs quos praceptor noster professione
theologus, ob idq; ad pias opiniones cum philosophorū miscendas inter reliquos eius Acade-
miae moderatores paratissimus, in Aristotelis libros de Anima praeegebat, scripsisse, cerebrum
tribus donari uentriculis, atq; horum primum anteriorem, secundum medium, & tertium po-
steriorem esse, eosq; a situ ad hunc modum nomen obtinere, & a functione etiam aliter appel-
lari. Siquidem primus seu anterior, qui frontem respicere dicebatur, sensus cōmunis uentri-
lus nuncupatus est, quod ab hoc quinq; sensuum nerui suis instrumentis deferri, & dein horum
neruorum beneficio odores, colores, sapores, sonos, & tactiles qualitates in hunc uentriculum
deduci, illi homines arbitrantur. Ac proinde praecipuus primi uentriculi usus censebatur, ut
obiecta quinq; sensuum, quorum genus sensum communem uulgo uocamus, reciperet: atq;
illa ad secundum uentriculum, qui meatu quodam primo necitebatur, transmitteret, quod secun-
dus de eo obiecto imaginari, ratiocinari & cogitare possit, quippe uentriculo illi cogitatio seu
ratio tribuebatur. Tertius autē uentriculus memoriae erat sacer, in quem secundus omnia quae
ex obiectis illis, de quibus abundē ratiocinatus esset, mādari uoluit, cōmodē deponebat. Atq; ter-
tius uentriculus haec prout humidior siccior ue erat, aut ocyus aut tardius sibi, uelut in ceram
aut lapidem duriorē insculpebat. Dein pro sculpturae leuitate uel difficultate praesentem uen-
triculum quae ipsi mandatur, aut breuiori, aut longiori temporis intervallo asseruare, commen-
taria illa docent. Neque profecto tertius iste uentriculus haec sibi suoq; nomine, aut retinet, aut
insculpit, sed secundi uentriculi gratia, nimirū ut quoties hic de aliquo memoriae sinui concre-
dito, ratiocinari instituit, ille ocyus hoc quicquid est in secundum uentriculū deleget, ac uelut
in rationis officinā uersandū exporrigat. Ceterum ut singula quae ita nos edocebamur, aptius
assequeremur, tabula quaedā ostendebatur nescio a qua philosophiae Margarita deprompta,
dictosq; iam uentriculos oculis subijciens, quam nos discipuli prout scholasticae picture quicq;
erat studiosior, suis commentarijs expressius appingebamus. Neq; hac figura tres duntaxat
uentriculos complecti nobis persuadebatur, uerum ipsam quoq; omnes simul capitis partes,
nedum cerebri, ostendere arbitrabamur. Atq; haec Opificis nostri solertia in corporis humani
fabrica nunq; inspicientiū sunt signata: qui quā in cerebri cōstructione enarrāda aberrent,
sequēs sermo ostendet, qui eadem methodo qua in duobus proximē praecedētib; libris usus
sum, post perfunctoriam hanc cerebri descriptionem, ipsius partes scorsum singulas una cum
omni-

Thomae, Sco-
ti, Alberti,
et eius cohor-
tis scriptorum
de cerebri uen-
triculis opi-
nio.

Brutorū cere
bri constructio
nē ab hominis
non differre.

omnibus sensus instrumentis explicabit. Quantum uero impietatis imperitis, & non adeo adhuc in sanctissima nostra fide obfirmatis animis, eiusmodi uentriculorum cerebri usuū (quod ad principis animae uires spectat) descriptio conciliare possit, hi (etiā si ipse scilicet) perpendunt, qui quadripedum (quibus omnē rationis uim, ac praecipue animam rationalem ex theologorum praecipue placitis adimimus) cerebra, hominū cerebris quā proximē omni ex parte accedere didicerunt. Quandoquidē ouis, caprae, bouis, felis, simiae, canis, & quas secui auiū cerebri cū humano cerebro in partū cōformatione, ac potissimum in uentriculis, uix ulla prorsus occurrit differentia, nisi quod mole cerebra pro animalū qua donata uidentur ratione, certo uariare cognoscimus. Homini namq; cerebrū obtrigit maximū, mox simiae, canis, ac eadē serie deinceps, prout animal quoduis ad rationis uim uiciniū accedere quibusdā argumētis colligimus. Neq; cerebrū homini tantū pro corporis ipsius portione grandius obtrigit, imō id omniū animalū cerebris maius uisitur. Hominis namq; cerebrum uel duobus equorū, boum, aut asinorū cerebris grandius apparet. Sed haec omnia, ut & uentriculorū fabrica, ex sequētibus euadēt perspicillima.

DE DURA CEREBRUM AMBIENTE membrana, & sub cute caluariā succingente membranula. Caput II.

DURA cerebri membrana in multis occurrit figuris. in prima enim externa ipsius proponitur sedes uniuersa, quae supra scissuram cōsistit, qua cerebri ostensuri, caluariam diuidere solemus. Secunda uero eam membrana partem interna commonstrat sede, uti etiam nona, duodecima, decimatercia, internam sedem proponunt, qua caluariā regionem succingit infra dictam nuper scissuram, cōsistentem. Caterum processuum ipsius inter dextram & sinistram cerebri partes deductū, refert tertia figura ad D, D. Illum autem qui cerebello insternitur, septima figura O, O, O. Atque in illis etiam figuris durae membranae occurrūt sinus, uti optime figurā capitis decimiquarti libri tertij. Porro membranā caluariā exterius obductā nullibi priuatim delineauimus, quum tenuis sit, ac ossi undiq; circumdatur, atque ex ossis circumscriptione petenda ueniat.

Durae mēbra
ne siue ac nu
merus, magni
tudo, forma.

QUAE AD MODUM sanē uniuersam cavitatem qua nutritionis organa continentur, peritonaeo succingi recensimus, atq; id instar sacci cuiusdā omnia illi imposita amplecti, & pariter quoq; costas succingentē tunica omnia quae in thorace collocantur, ambire cōmemorauimus, ita etiā uniuersa caluariā^b cavitatē cerebro excipiendo adaptata, quadā subducitur membrana, quam propter crassitiam qua ceteris nō cerebri modō, uerū totius corporis praestat membranis, crassam, & ab insigni duritie duram, ut & cuticularem, nuncupamus. Haec nō minus quā peritonaeum & costas succingens membrana unica cōtinuāq; omnino uisitur, praeterq; quod quibusdā^a foraminibus & sinibus uenarū modō extructis sit peruia. Vnde etiā ilico praesentis membranae sitū, & quod ad ipsius uenarū superficiē attinet formā, magnitudinēq; etiā aliud nihil sermōni addidero, ossiū cognitio edocet. Quandoquidē nullū caluariā os priuati alicuius usus gratia, in caluariāe amplitudinē extrahatur, cui haec mēbrana nō cedat, sedq; ab illo introrsum premi sinat. Rursus nullus in ea cavitatē consistit sinus, quē haec quoq; mēbrana nō impleat, atq; (ut semel dicā) omni ex parte ossibus proxima nectit, alijs locis remissius, alijs uehementius, uti paulo post audies, cōnata. Atq; hinc etiā sit, externā durioris membranae superficiē propter ossiū sinus, tuberaq; inaequalē, & deinde fibrarū quibus haec ossibus cōmittitur occasione, asperā, aut nō adamussim laeue lubricamq; uideri. At praecipua ossiū tubera, quae eā orbicularē sphaerāq; modō rotundā esse prohibēt, in capitis potissimū basi cōspiciunt. & horū quidē primū censerī potest^c ossēū septū olfactus organorū sedē interdiuidēs; dein ea caluariā^d extuberantia, quae ut oculis in caluariā^e sedes cōmoda exsculperetur, in capitis amplitudinē iuxta illius basis anteriora ac septi illius latera extuberat. Praeterea inaequalitas illa, quae propter ossis cuneiformis crassitiē in qua ipsi propriae cōsistunt^f cauernae parandā, & aptā^g glandulae cerebri pituitā excipietis sedē insculpendā, in medio fere amplitudinis caluariē cernit. Deinceps alia duo insignia quoq; tubera in hac amplitudinē ideo pminēt, ut idoneā auditus^h organi sedē Natura fingeret. Postremō ea quoq; eminētia iā dictis accedit, quae in occipiti ossē à posteriori parte foraminis spinalē medullā transmittētis rectā sursum ad mediū interuallū porrigit, quod inter id foramen & futurā Græcorūⁱ λ imaginē exprimitis eminentiorē sedē consistit. Atq; haec capitis ossiū tubera q̄ minus dura mēbrana in ipsius basi instar oblongae sphaerae utrinq; ad anteriora leuiter depressae appareat, in causa praecipue censent. Alia uero^j tubercula, quae propria durae membranae uasa uenarū ac arteriarū ferēma teriā cōtinētia in exteriori ipsius superficie efformāt, nō adeo illius orbiculatim formā inturbant, E.

bant, seu quo minus rotunda uisatur, non magnopere obstant, quum haec uenarū duntaxat rituprotuberent. Porro nullus in caluariāe amplitudine sinus (praeter eos quos necessariō nuper commemorata in basi capitis tubera constituunt) occurrit, quem Natura non exsculperit durae membranae uasorū gratia, ut scilicet sinus uasis cedant, ac citra compressionē ipsis locū dent, & ne durae membranae uasa ipsi membranae damno sint, quo minus haec ossi proxima apponiquat. Ex horū sinuum numero illae cavitates sunt, quae extuberans latus^a primū durae mēbranae sinus &^b secundi &^c tertij admittunt, deinde illi quoq; sinus, qui in caluariē lateribus instar mediae cavitatis uenarum multiplici serie exsculpuntur, & si quis alius eius generis in anteriori olfactus organorū sedis regione conspiciatur. Cuiusmodi uero haec durae membranae uasa sint, ac unde principium ducāt, in tertio libro fidelissimē expressimus. Porro ut externā huius membranae superficiē cognitu mehercule in capitis uulneribus percipere necessariam, sermone totam & diligenter perstringamus, nunc fibras ipsius, & ad caluariā connexū recensco. Primum citra alterius corporis interuentum haec undiq; ossi attigua est, parua omnino ipsius regione dempta, quae super ossis cuneiformis^d mediū habetur, ubi dura mēbrana nonnihil ab ossē abscedit, substratam habens glandulā cerebri pituitā excipientē, et soporalū arteriarū maximas soboles, quae reticularē plexu efformare alijs dissectionis professoribus falso creduntur. Omnibus partibus caluariāe quibus haec membrana est attigua, in eum modū cōmittitur, ut duo inuicē accumulantes musculi mutuō haerere connectiq; solent. Verum eo cōnexionis genere in capitis basi firmius q̄ in lateribus & uertice & fronte & occipiti affirmatur. Deinde uniuersis acutioribus ossium processibus peritūcissimē cōnascitur, perinde ac si ab ipsis originē duceret. Sunt uero huius generis processus^e ossēū illud septū olfactus organorū sedem distinguens, deinde illi qui ad^f latera foraminū^g uisioris neruos transmittentū, & sinū glandi pituitā excipienti paratum consistunt, & qui iuxta^h foramen uisuntur quinti paris neruorū cerebri crassiorē radicē transmittens, & uniuersim omnes processus foraminaq; capitis amplitudinē respicientia. Pari quoq; ratione praesens membrana caluariāe futuris adnascitur, quāq; is connexus nō aequē ualidus sit, atq; is quem ad ossios processus perfici relatu est, quod ille instar simplicis tantum lineae, nō autem notatu digna amplitudine huius modo accidat. At futuris non solum dura membrana cōnascitur, uerū tenues membranae q; fibras inter illas uersus capitis exteriora transmittit, quae caluariāe uertice inter dissecandum abstracta, in dura membrana simplicis lineae ritu extuberant, asperamq; ipsius membranae superficiē ostendunt, futurarū situm ac imaginē in ipsa etiam membrana tuncⁱ referentes. Caterum praeter fibras externā quoq; durae membranae superficiē minus aequalē reddunt^j tubercula quēdā in uertice frequēter prominentia, ubi sagittalis futura coronali iungit. Haec si quando adfuerint, inaequaliter extuberant, & pares sibi in caluariā insculptos^k sinus obtinent, quibus peritūcissimē innascunt. Vnde etiā huius generis tubera nō obiter, neq; per transennā expendenda ueniūt, ne minus cauti in cauterij administratione & capitis uulneribus caluariā perforemus: etenim horū tuberū nulla ratione habita (quod in his locis & in futuris mēbrana ab ossē difficulter abscedat) eā unā cū ossē haud leui malo pertunderemus. Ad haec, mēbranae ad caluariā connexū, & exterioris ipsius superficiē asperitatē^l uenulae quēdā adaugēt, per caluariāe poros partim ex dura mēbrana ad caluariē inuolucra, partim ab ipsis inuolucris ad durā mēbranae deductae. Hoc itaq; modo dura mēbrana caluariē cavitatē succingit, & omnibus ea cavitatē contentis obducitur organis. Verum praeter haec, dura membrana

Durae mēbra
ne ad caluariā
am nexu.

Quibus (namq; portio
na mēbrae duntaxat
rē)

QUAE AD MODUM sanē uniuersam cavitatem qua nutritionis organa continentur, peritonaeo succingi recensimus, atq; id instar sacci cuiusdā omnia illi imposita amplecti, & pariter quoq; costas succingentē tunica omnia quae in thorace collocantur, ambire cōmemorauimus, ita etiā uniuersa caluariā^b cavitatē cerebro excipiendo adaptata, quadā subducitur membrana, quam propter crassitiam qua ceteris nō cerebri modō, uerū totius corporis praestat membranis, crassam, & ab insigni duritie duram, ut & cuticularem, nuncupamus. Haec nō minus quā peritonaeum & costas succingens membrana unica cōtinuāq; omnino uisitur, praeterq; quod quibusdā^a foraminibus & sinibus uenarū modō extructis sit peruia. Vnde etiā ilico praesentis membranae sitū, & quod ad ipsius uenarū superficiē attinet formā, magnitudinēq; etiā aliud nihil sermōni addidero, ossiū cognitio edocet. Quandoquidē nullū caluariā os priuati alicuius usus gratia, in caluariāe amplitudinē extrahatur, cui haec mēbrana nō cedat, sedq; ab illo introrsum premi sinat. Rursus nullus in ea cavitatē consistit sinus, quē haec quoq; mēbrana nō impleat, atq; (ut semel dicā) omni ex parte ossibus proxima nectit, alijs locis remissius, alijs uehementius, uti paulo post audies, cōnata. Atq; hinc etiā sit, externā durioris membranae superficiē propter ossiū sinus, tuberaq; inaequalē, & deinde fibrarū quibus haec ossibus cōmittitur occasione, asperā, aut nō adamussim laeue lubricamq; uideri. At praecipua ossiū tubera, quae eā orbicularē sphaerāq; modō rotundā esse prohibēt, in capitis potissimū basi cōspiciunt. & horū quidē primū censerī potest^c ossēū septū olfactus organorū sedē interdiuidēs; dein ea caluariā^d extuberantia, quae ut oculis in caluariā^e sedes cōmoda exsculperetur, in capitis amplitudinē iuxta illius basis anteriora ac septi illius latera extuberat. Praeterea inaequalitas illa, quae propter ossis cuneiformis crassitiē in qua ipsi propriae cōsistunt^f cauernae parandā, & aptā^g glandulae cerebri pituitā excipietis sedē insculpendā, in medio fere amplitudinis caluariē cernit. Deinceps alia duo insignia quoq; tubera in hac amplitudinē ideo pminēt, ut idoneā auditus^h organi sedē Natura fingeret. Postremō ea quoq; eminētia iā dictis accedit, quae in occipiti ossē à posteriori parte foraminis spinalē medullā transmittētis rectā sursum ad mediū interuallū porrigit, quod inter id foramen & futurā Græcorūⁱ λ imaginē exprimitis eminentiorē sedē consistit. Atq; haec capitis ossiū tubera q̄ minus dura mēbrana in ipsius basi instar oblongae sphaerae utrinq; ad anteriora leuiter depressae appareat, in causa praecipue censent. Alia uero^j tubercula, quae propria durae membranae uasa uenarū ac arteriarū ferēma teriā cōtinētia in exteriori ipsius superficie efformāt, nō adeo illius orbiculatim formā inturbant, E.

Durae mēbra
ne processus.

Qua parua duntaxat
rē

Gg cerebellum

Exterior su-
perficie.
Constructio-
nis ratio &
usus.

dicuntur sui partes processus uel ingerit, huius situm ostendunt, uti sanè & ipsius quoque figuram & magnitudinē. Hæc membrana exteriori¹ superficie uelut aquo humore oblinitur, secundū partium quas ambit tubera extuberans. ipsa namque uix alibi crassitiem uariat, ac tenuissimæ semper membranæ innumeris ualorū ductibus oblitæ speciem cōmonstrat. Quippe ualorum potissimum gratia illam rerū Opifex condidit, nimirū ut instar² mesenterij & humilioris membranæ omenti & extimi fœtus in uolucris (a quo suum nomen tenuis membranæ Græcis *χρῆστος* nuncupata, mutuauit) ea uasa tutò deduceret suffulciretque. Quinetiam cerebri & cerebelli est inuolucrum, non simplex profectò, ut dura membrana, quæ propugnaculū potius ac defensoriū cerebri aduersus caluariæ occursum censetur, quàm operimentum: sed quod ipforum substantiā proximè contineat & firmet, non secus quàm caseorum formæ lac paulo antè coagulatu sustinent, & fingunt pariter. Atque ad hos usus Natura hanc membranam summè idoneam produxit, tam mollis enim tenuisque & leuissimæ est, ut aptissimè omnibus anfractibus sinibusque sese ad profundissima usque ingerat, & quæcunque uasa cerebrum expetebat, ea deducere possit. Quinetiam adeò leuis cernitur, ut sua grauitate neutiquā uim cerebro inferat: & tam ualida interim duraque existit, ut à dura cerebri membrana sursum tracta non diuellatur, imò illum suspensionis impetum à Natura sagacissimè frequentinumerosaque & continua ualorum serie paratum sustinet, eo pollens robore, ut concinnè cerebri substantiam instar formæ cuiusdam (uti iam diximus) amplexetur & sustineat. Cæterum magis Naturæ sapientiam admirabimur, si non minori industria illam hîc atque in quatuor elementorum sedibus assignandis usam esse inquisuerimus, quod sanè illico obuium fiet, si terræ caluariam, aquæ duram cerebri membranā, aëris tenuem, & igni substantiam cerebri assimilaueris: ac dein expendis rerum Opificis solertiam, qui ut inter terrā & ignem, quoniam natura à se inuicem maximè absunt, aquam et aërem collocauit, ita quoque in medio caluariæ & cerebri (quod substantijs longè discrepant) utraque membranas interiecit, nō contentus uno amicitiae uinculo illa interueniente. Oportet namque nō situ solum id in medio locari quod est uerè medium, sed etiam naturā: si modò quod secundum eandem proportionem ab extremis uariat, uerè medium censetur. Neutra autē membrana proportionaliter à caluaria & cerebro uariabat: nam tenuis plus ab ossis duritie uinebatur, quàm ipsius cerebri mollitiem superaret. Econtrariò autem dura multo erat cerebro durior, paulo uerò osse mollior. Quapropter si tenuem duntaxat membranā Natura creasset, nequaquā indemnitas caluariæ occurreret: si duram, cerebrum ipsius consuetudine læderetur. Quo minus igitur ipsum cerebrum aut eius proximum inuolucrum offenderetur, prior tenuis membrana, post hæc autem dura locatur: quæ quanto est osse mollior, tanto ipsa tenui est durior: quanto uerò hac tenuis est mollior, tanto tenui mollior est cerebrum. Quanquā rursus tenuis membrana mollities ulsi sit, ut illa commodè unde quaque in cerebri anfractibus sese ingerat, & in uentriculos, processum uarios unā cū uasis porrigat, uti prius est relatu. Qui nam uerò eiusmodi habeantur processus, in plexuum & uentriculorum cerebri descriptione persequar, præfenti sermone ad cerebrum opportunè deflexo.

DE CEREBRI AC CEREBELLI NUMERO, situ, forma, reuolutionibus & substantia. Caput IIII.

HIS quæ præfenti Capite pertractantur ostendendis, potissimum seruiunt tertia figura, ac dein omnes ferè ad decimam quartam usque: sed potissimum prima figura Capitis secundi, libri quarti, basim cerebri ac cerebelli cum dorsalis medullæ initio proponens.

Cerebri numerus.

DISSECTIONIS professoribus cerebrum in¹ anterius, quod cerebrum, & in² posterius, quod cerebellum uocant: deinde anterius in³ dextrum & sinistrum diuidi consuevit: non quòd Anatomicorū procere cerebrum omnino diuisum, & non aliqua semper ex parte continuum esse arbitrati sint (quanquam etiam illorum scripta tale quid subinde innuant) at quòd ut unica manus in digitos, ita quoque cerebrū in diuersas partes discretum uideatur. Quemadmodum enim prius de tenui cerebri membrana differebatur, sic etiam dextra cerebri pars, & sinistra, & cum his cerebellum, & dorsalis medulla, neruisque ad unum omnes, in super & nates testesque cerebri, deinde⁴ callosum corpus, & id quod instar testudinis effigiatum est: præterea dextri sinistrique uentriculorum⁵ septum, & uermiformes cerebelli processus, & si quid est eiusmodi, inuicem continuæ partes existunt, eademque substantia constituuntur in duritia coloreque aliquantulum uariatē. Insuper omnia quæ modò recensbam, situ, usu, conformatione, magnitudine, & id genus alijs, quæ in partium constructione

rima
i 6 fig. A, A. h 5 fig. X, X, X, X. l 11 fig. C, D, G, H.

rimamur, ita ab inuicem differunt, ut nō aliter quàm si differentes disunctæque partes essent, plerisque imposuerint. Quorū enim quemque Anatomicorū inuenias, qui cerebrū nulla substantie continuitate cerebello continuū esse nō asserat: adde alios qui cerebrū in duas partes ut pulmones dissectū esse docēt, et omnia nobis indefesso scribendi pruritu, suis somnijs hîc dantes, perturbāt. Cerebrū namque quantūuis tota sede, quæ cerebello incumbit, & quæ fronte spectat, penitus in duas partes dissectū sit, & eadē sectio secundū totā cerebri longitudinē in ipsius elatiori regione ducatur, non tamen ob id in medio ipsius iuxta⁶ basim inter occipitium & frontem omnino diuisum cernit. Quanta enim callosi corporis est⁷ longitudo, tanta quoque sedes secundū longitudinē cerebri consistit, quā dextra eius pars sinistra continuatur, atque ita uel huius corporis interuentu, & eius⁸ quod instar testudinis extructū est, & septi dextri sinistrique uentriculorum supra cōmunem eorū uentriculorum⁹ cavitatē, tertium uel uentriculum duæ cerebri partes continuæ sunt. Deinde in basi etiam eas esse continuas ostendit, cum magna & secundum longitudinē & profunditatē qua continuantē regio, tum cerebri testes & nates & omnium maximè quod ex cerebri basis medio pronascit, dorsalis medullæ¹⁰ initium, quod amplum crassumque est, & perinde ac illæ duæ cerebri partes hoc in loco continuū unumque. Deinceps etiā si dextra sinistraque cerebri partes quæ cerebellum integunt, nihil minus quàm cerebello continuæ sunt, tamen inferior cerebelli sedes iam dicto dorsalis medullæ initio duobus locis¹¹ continuatur, idemque cum ipso corpore, si continuitatem spectes, efficitur. Cæterum quis præcipuus continuitatis locus sit, quæque omnes illæ quas paulo antè enumerabam partes censeantur, ordine suo loco seorsim enarrabo. Hactenus enim quæ nunc præfere sermone completi libuit, ne in cerebri numero aliquis, qui iam admonitus sectionem aggressurus est, ilicò me unā cum cæteris Anatomicis hallucinatum arbitretur. Ac proinde nunc cerebrum situm opportunè aggrediar, quem ipsius cerebri membranæ, & potissimum¹² interna caluariæ amplitudo edocent. Quicquid enim eius amplitudinis duabus cerebri membranarum¹³ & glande pituita cerebri excipiente & ramis quibusdā maximarum cerebrum petentium arteriarum non occupatur, id uniuersum cerebro ac cerebello adimpletur. Cerebellum decuplo aut undecuplo minus cerebro est, atque unā cum dorsalis medullæ principio eam caluariæ amplitudinis sedem sibi uendicat, quæ posteriori parte¹⁴ tuberum in capiti samplitudinem cavitatem uel auditus organorum causā prominentium, & deinde duobus in occipitij ossis¹⁵ sinibus circumscribitur, qui ut duobus primis duræ membranæ¹⁶ sinibus, quos dextrum & sinistrum nuncupamus os, cedat, caluariæ cavitati insculpuntur. Hanc enim instar circuli circumscriptionem cerebellum nulla ipsius parte excedit, hæcque circumscriptio cerebelli situm opportunissimè cōmonstrat. Haud enim hominibus, ut bobus fortassis (quos Galenus ad cerebri cognitionem duntaxat aggressus uidetur) cerebellum in occipitū adeò porrigitur, ut nō etiam postrema cerebri pars in posteriora magis quàm ipsum cerebellum uergat, nobisque uocatum occipitium impleat. Quippe postrema & elatissima humani cerebelli pars uix eousque ascendit, ubi digitis infimam occipitij partem attingere possumus. Neque etiam in nobis aliqua occipitij ossis sedes musculorū insertionibus libera contingi potest, quæ cerebellum implet, etiam si interim Anatomici ipsius situm ita recenseat, quasi totā in occipitio prominulam regionem, ex cuius tubere uulgus memoriæ ingenijque uim metitur, cerebellū insarciret: imò elatissima cerebelli portio ad¹⁷ mediā duntaxat sedē pertingit, quæ à posteriori sede¹⁸ foraminis dorsali medullæ uiam præbentis, & A literam imitantis futuræ¹⁹ partem habetur, quæ sagittali committitur, usque ad quam alij cerebellum conscendisse suis bobus & asinis, aut somnijs delusi scripserunt. Præterea superior cerebelli pars in hominibus, quemadmodum sanè in canibus, bobus & ouibus instar globi cuiusdam, aut etiā acutius nequaquam extuberat, sed plana et depressa minimumque in medio prominens conspicitur. Hæc itaque caluariæ sedes cerebello dedicata, ipsius situm, circumscriptionem, formam ac magnitudinem edocet. Cerebellum etenim, quemadmodum & sua sedes, latius est quàm longius aut profundius, & humiliori ipsius regione, idque potissimum iuxta ipsius posteriora latioris globi imaginē exprimit: in cuius medio acuta, neque admodum lata habetur²⁰ impressio, quæ illi inducit²¹ tuber instar crassissimæ lineæ in occipitij osse prominēs, quod eius ossis robur insigniter adauget, cuique dura cerebri membrana pertinacissimè connascitur. Porro in anteriori parte, quæ cerebellum ad cerebri nates exporrigitur, id quasi in acutum fertur, undique suæ sedis formam accuratè referens. Cæterum eiusmodi omnia in cerebro, quod per me si uoles anterius cerebrū etiam adhuc nuncupare poteris, ostendit reliqua caluariæ cavitatis cerebello nō oppleta. Vnde etiā cerebrū secundum ipsius basim depressum est, neque globi modo extuberat, quamuis interim inæquale & nō unius formæ uisitur. Vbi enim oculorū sedibus & olfactus organorū sinibus innititur, uarium est: nam ad sinus organorum olfactus antrosum extuberat, utrinque autem ad sinū illorū latera propter ossis in caluariæ cavitatē extuberantis prominentiam, unā impressionē admittit. Prominet uerò ibidem inæqualibus tuberibus os ad com-

Quibus sedibus
dextra cerebri
pars sinistra
continetur.

Cerebelli quæ
dextra cerebri
pars sinistra
continetur.

Cerebelli si-
tus & magni-
tudo.

Cerebelli
forma.

Cerebri ma-
gnitudo &
forma.

Gg 3 modas

modas oculorum sedes & foramina narium confingenda. Deinde cerebrum opplet duos grandes in caluarie cavitae sinus, qui ad ossis cuneum referuntur^o sinus latera spectantur, quo glans cerebri pituitam excipiens sustinetur. Vnde etiam cerebrum ossis quo continetur formam glabra ritu sibi uendicatis, utrinque in ipsius basi instar medij globi prominens tuber constituit. In hoc tuberum medio cerebrum impressum cernitur, cuneiformis ossis processuum occasione hic circum sinus latera productorum, quo nuper commemorata glans sustinetur. Quinetiam simili prorsus modo basis cerebri reliqua ipsius sede pro ossium tuberibus auditus organa continentibus, & cerebelli superiori regione suam figuram effingit, omnibus sinibus sese inferens, & amice admodum tubera admittens. Atque hinc etiam in lateribus & anteriori & posteriori & superiori sede cerebrum caluarie cavitatis effigiem exprimit. His enim sedibus cerebrum instar oblongae sphaerae utrobique uersus anteriora propter temporum cavitatem depressae, rotundum, & in posteriori parte multo quam in anteriori latius uisitur, quasi cerebrum ipsum & cerebellum nullam peculiarem formam exigerent, ac abunde ipsis esset, si propria illorum substantia magna mole, & simul utcumque quod in se sinus cerebri cerebelli que functionibus aptos habere posset, collecta in capite reponeretur. Eiusmodi siquidem quid caluarie basis sinus tubera ostendunt, & impressiones in temporibus temporalium musculorum gratia conspicuae. Caluarie itaque cavitae externae cerebri superficiei imaginem monstrat, ad quam & sectio cerebri diuidens, & innumeri quidam gyri ac circumacti referuntur. Vniuersa namque cerebri sedes illa sectione diuisa, atque ut bifurcorum pedes in duos quasi ungues illius beneficio distincta, extimae cerebri superficiei magna pars existit. Attamen dictam cerebri formam parum interturbat, quum dextra cerebri pars sinistra accumbat: neque recta illa linea diuisae cerebri partes inuicem magis dehiscant, quam quanta durae cerebri membranae, & tenuis duplicata est crassities. In homine etenim secus atque in oue uniuersam sectionem interdiuidit durae membranae portio, processus uel duas cerebri partes septi ritu interstinguens. Dein seorsum utramque cerebri partem tenuis membrana ambit, & implicat. Caterum gyri ac reuolutiones cerebri, quas tenuium intestinorum anfractibus elegantissime Erasistratus assimilauit, per uniuersam cerebri superficiem undique eadem frequentia habentur. Sunt uero sinus permulti penitus in cerebri substantiam penetrantes, & profecto imagine intestinorum tenuium reuolutionibus simillimi. Neque opinor illos alicui aptius quam his, aut etiam nubibus quos rudes pictorum discipuli, aut in scholis pueri delineare solent, conferri posse: quanquam in similitudine indaganda non admodum sit laborandum, quandoquidem hominis cerebrum hac ex parte nihil peculiare adipiscitur, & hos in cerebri substantia apparentes circumacti sinus, equis, bobus, & alijs quae haecenus uidimus animantibus communes homo obtinet. Nisi forsitan aliquis hinc differentiam assumeret statuisset, quod tanto profundiores homini illos gyros Natura insinuauerit, quanto ipsius cerebri substantia copiosior uisitur. Horum itaque inflexuum effigiem cuiusuis animalis cerebri uel in prandio aut coena spectans, discas licet. Porro in illorum usu recensendo non medici modum, uerum & philosophi plurimum se exercuciant, contententes, num ipsorum beneficio homines intelligant, an uero minime: quemadmodum Galenus contra Erasistrati placitum pugnavit, in hunc modum censuit. Quum asini etiam admodum multipliciter cerebrum habeant, complexum, quos deceret, quantum ad morum ruditatem attinet, omnifariam simplex, & minime uarium nancisci cerebrum. Melius autem arbitraretur bonam substantiae temperiem corporis intelligentis (quodcumque hoc fuerit) prudentiam sequi, & non uarietatem compositionis. Neque etiam multitudini spiritus animalis oportet, ut puto, magis quam qualitati perfectionem intellectus acceptam referre. Atque hic Galenus sibi dum maxime illius opera requirimus similis, orationem uelut freno cohibens, alio quum reuolutionum usum exprimere debuisset, reflectit: satis esse arbitratus, si non intelligentiae praesentiae has reuolutiones indicauerit, quod sane non inficiamus, sed interim eas magnum Conditoris artificium ostendere, & non ob aliud quam ad cerebri substantiae enutritionem eas procreatas esse, a Galeno additum oportuit. Cerebri namque substantia citra omnem membranosarum fibrarum plexum continua, neutique adeo firma fuerat, ut per illam arteriae uenaeque, ut in reliquis corporis partibus, digeri possent: & tam multa crassaque est, ut uenae & arteriae in superficie tantum exporrectae ipsi nutriendae, illiusque in sito calore resorbendo sufficerent, quum penitiores cerebri partes si ad illum modum uasa protenderentur, illorum materia carerent. Quod praeguidens Natura, sinuosos illos implexus passim cerebri substantiae impressit, ut in his tenuis membrana frequentibus uasis oppleta sese insinuaret, cerebri substantiae alimentum appositissime ita subministratura. Atque huius etiam nutrimenti potissimum occasione cerebrum in duas partes dissectum fuit, ut scilicet tenuis membrana sese in ipsius mediam implicaret: ac inibi in reflexus deducta, cerebri substantiam enutritet. Haud enim citra eiusmodi cerebri dissectionem, & profundissimas reuolutiones illa cerebri sedes qua dextra sinistram respicit,

Secundo dextra nobis uocatur cerebri partem a sinistra dixerunt, & cerebri anfractus.

Cerebri anfractus uisus.

Lib. 8. de V. su part.

Cerebri sectionis ratio.

respicit, enutriti potuisset. Atque huic sententiae suffragantur cerebelli reuolutiones, quae nequam aequae atque cerebri reuolutiones alte penetrant, sed paulo minus quam superficialia, at frequentes admodumque continua serie deductae uisuntur. superficialia quidem, quod exigua pars alenda sit, quodque facile cerebellum a profundioribus anfractibus ad uentriculum uelque ipsius perforaretur. frequentes autem, ut copia aliquantulum leuem illam penetrationem suppleat. Porro harum series quodammodo triplex est, effigie cum cerebri reuolutionibus nequam conueniens. apparet namque cerebellum ob suas reuolutiones & impressum illum, quem ab occipitis ossis tubere in posteriori sede obtinet, tribus partibus efformari, dextra una, & alia sinistra & tertia media. ac dextra quidem sinistraque cerebelli partes duos quodammodo globos inuicem appositos ostendunt, in quorum inani spacio, ubi scilicet globi sese non contingerent, tertia cerebelli pars reponitur, quae ligni casei uel recentis uermem refert ob suas reuolutiones, quae transversim secundum cerebelli longitudinem mutuam aequae distantes ducuntur. Huius partis apices uersus inferiorem cerebelli sedem reflexi, uermiformes cerebri processus suo loco efformare docebimus. Dextra autem sinistraque cerebelli pars in superiore cerebelli sede parallela quoque & secundum cerebelli latitudinem ductas reuolutiones exigunt, quae dorsum protensa, quasi in centrum, colliguntur, ad eam cerebelli sedem, quam dorsalis medullae initio connata esse dicemus, contententes. ac dextrae quidem partis reuolutiones ad sui partis sedem porriguntur, dorsalis medullae initio continuam: sinistrae autem, ad sui partis sedem. At haec cerebelli partes inuicem discretas incontinuaeque nequaquam sunt, sed inuicem continuas unicum corpus, ipsum scilicet cerebellum constituunt, quod unicum, non autem cerebri modo geminum Galenus a Natura extructum esse asserit, quod duo dorsa, neque rotidem dorsales medullas hominem habere minime decuisset: quasi ex cerebro, quod necessarium ueluti in duas partes diuisum, neque substantia continuum, unica dorsalis medulla produci nequiuisset, ac proinde cerebellum ut corpus unicum necessarium procreatum fuisset, ut unicae dorsali medullae aptum principium fieret. At Galenus, qui in nugis cerebro quibuscumque, & etiam subinde immerito tuis delusus simijs, Herophilum, & Lycum, Andream, & alios Alexandriae dissectionis professores, qui humana aggrediebantur corpora, irridere soles, cerebrum in suae basis medio unicum, neque ut in superiori parte diuisum cernitur, & unicum dorsalem producit medullam, in cuius superiori sede mox ab ipsius exortu Natura sinum insculpsit, qua mediam quarti cerebri uentriculi amplitudinem constitui dicemus. reliquam enim eius uentriculi amplitudinem, cerebellum supplet, quod utrinque duntaxat ad dorsalis medullae sinus latera quasi duabus circularibus applantationibus adnascitur, continuum cum dorsali medulla corpus effectum. medio namque posterioris cerebelli sedis pars, ut neque etiam anterioris dorsali medullae continua, connata uel est, sed tantum tenuis membranae interuentu posterior pars dorsali medullae committitur. Non aliter, mihi crede, quam si Natura cerebellum condidisset, ut dorsali medullae transmissum a cerebri sinibus spiritum magis adaptaret, tuereturque. A cerebello etenim quantumuis in ipsius duritiae a cerebro differentia assignanda, & ratione cur cerebellum a cerebro diuisum sit expendenda sollicitus fueris, nullius omnino uel minimi neruuli propago a cerebello ortum ducere reperies, & profecto nulla est cerebri qua frontem spectat, & qua in occipitium etiam longius in hominem quam ipsum cerebellum fertur, in duritiae differentia: neque etiam adeo notatu digna cerebelli, quum tenuis membrana id liberatum cernitur, cum cerebro in duritia est pugna. At ut cerebri basis, unde dorsalis medulla ortum ducit, ceteris omnibus cerebri partibus, & ipso quoque cerebello durior uisitur, ita quoque dorsalis suo principio sensim durior euadit, neque colore, neque duritia cerebello ipsi supernato correspondens. Cerebellum enim magis flauum, cineritium uel est, perquam paucis albescentibus lineis interstinctum, & duntaxat in sui sinu superficie candicans. uniuersum uero dorsalis medullae initium cerebello adhuc in capite subnatum albidissimum est, ut & cerebri basis ipsi originem praebens, quae omni prorsus reuolutione ac anfractu quibus cerebellum scaturit, destituitur. Porro quae horum omnium sit substantia, uel in mensa etiam ex uitulorum, aut leporum, aut auis alicuius cerebris discere integrum erit. est autem substantia quaedam peculiaris & propria, qualem in uniuerso corpore similem nullam reperias, ad ingenitas cerebro actiones idonea: non minus sane quam cordis substantia, & pulmonum caro, & iecoris, & lienis, & renum, & testium suis quibus praesunt functionibus aptissima censetur. Cerebri substantia, quam capitis medullam alij appellant, ab ossium medulla differt, tum alijs plerisque accidentibus, tum quod liquefieri nequeat, neque inediae tempore aut alijs occasionibus, ut reliqua corporis pinguedo absumatur, minuatur uel. Haec non uniuersa candicat, uerum quicquid reuolutionibus proximum est, subflauum aut subcineritium est, aequali semper a reuolutionis superficie distantia, quanta namque reuolutionis profunditas

Cerebelli implexum ratio & species.

Galeni ratio ne unitatis cerebelli parum apte assignasse.

Dorsalis medullae initium.

In li. 8. de V. su part. Cerebri ac cerebelli durities, neruorum ortus.

Cerebri, cerebelli, et dorsalis medullae color et substantia.

Cerebri substantiae cili osium medulla discriminis.

Cerebri sub-
stantie nutri-
tioni qualiter
prospiciuntur.

Lib. 8. de V.
su part.

funditas est, tanto quoque ab intima reuolutionis parte interuallo, in cerebri substantia, is quem diximus, color obseruatur: quasi rursus color ille in substantia, quod ad colorem attinet, reuolutiones duplicaret. Quicquid autem cerebri ita coloratum non est, albidissimum & candidum prorsus uisitur. Verum ut permixta cerebelli sunt inuolutiones, ita quoque uniuersum propemodum, ut paulo ante admonui, secantibus flauum occurrit. Quacumque itaque ex parte cerebri cerebelli uel substantiam tenui qua proxime continetur membrana detexeris, hanc subflauam ac uelut aqueo humore oblitam, & nunquam uenis implicitam adinuenies, etiam si interdum rubra & uelut sanguinea puncta in illorum cerebri substantia in illis potissimum obseruaturus sis, qui phrenitide ante mortem laborarunt, uerum illa nulla uenae exprimitur imaginem. Cerebrum namque ex nullo uase alimentum assumit, quam ex his quae tenui membrana suffulta ipsi circumdantur. ut autem illi frequentia uasa undique obducuntur, cerebrum in tot quot diximus partes praecipue diuisum fuit: quantae etiam diuisiones illae, ut & anfractus ad mollem cerebri substantiam ne concideret sustinenda, equaliterque suffulciendam, non medioeriter auxiliatur. Parum enim Galeni rationi cur cerebrum diuisum, aut, ut ipse loquitur, geminum sit, tribuo, inquit namque, cerebrum hac occasione geminum esse, ut quemadmodum uno oculo uisitato, aut uno teste execto, alterum seruamus: ita etiam dextro cerebri uentriculo laeso, sinister adhuc suo munere fungeretur. Haec siquidem Galeni ratio aliquem in copia uentriculorum recensenda locum fortassis haberet, non autem in enarranda cerebri diuisione, quum id nisi supra uentriculos geminum diuisum uesit. callosum enim nobis uocandum corpus, quod cerebri partium conuitatem demonstrat, ad elatissimam dextri & sinistri uentriculorum sedem consistit. Ceterum nunc tempestiuum erit, cerebri uentriculos aggredi, atque ita internam cerebri superficiem, quaeque ipsius partes adhuc narrandae supersunt, persequi.

DE CALLOSO CEREBRI CORPORE, ET dextri sinistrique cerebri uentriculorum septo. Caput V.

SVPERIOREM callosi corporis sedem nulla ex parte diuulsam eleganter proponit tertia figura characteribus L, L. Insuper hanc sedem, sed a cerebri substantia in lateribus liberam, ostendit quarta ad I, I, I. Humiliorem uero sedem spectandam offert quinta ad R, R, R. ubi etiam praesens spectatur septum ad X, X. dein Y, Y.

Callosi corporis sedes et nomenclatura.

PAVLO ante omnem cerebri cerebellique substantiam exterius tenui membrana circumdata, ea parte qua membranam respicit subflaua, & quasi cinericia esse retuli. At quaedam cerebri pars in externa ipsius superficie sese offert, tenui membrana non obuoluta, uerum intimam cerebri substantiam modo, externa superficie candidas albaque, & reliqua cerebri substantia ad superficiem consistente durior, unde etiam uetusissimi Graecorum partem hanc *trivros* appellauerunt, quae imitatus in orationis serie, hanc partem callosum corpus semper appellauimus. Deinde Gregorum nonnullis id etiam a forma, quod in inferiori sede arcus modo sinuatum sit, ac ab usu quod sustineat, *trivros* uocatur: quantae in cerebro corpus recensere, quod hoc nomine a pluribus magisque ex merito donatur. Ceterum callosum corpus in medio cerebri uisitur, si cerebri dextrum sinistrique & basis cerebri medii in humiliori ipsius sede, & elatissimam cerebri in uertice regione spectes, & quodammodo etiam ad priora posterioraque facta comparatione. Callosi enim corporis postrema pars anteriori cerebri sedi paulo uicinior est, quam antica posteriori. In conspectum autem secantibus uenit, leuiter dextra cerebri parte a sinistra manibus dirempta. quicquid enim ita diducto cerebro, inibi partes ipsius unit, albam candidamque conspiciunt, ipsumque callosum est corpus, longum quidem, sed arcuatum. Praesens corpus in illa superficie quae ita diducto cerebro in conspectum uenit, gibbosum cernitur. eo quasi pacto, quo capitis uertex supra elatissimam frontis & occipitis sedem, & capitis latera protuberat: quantae adhuc callosi corporis obliquitas non adeo insignis est, atque uerticis iam dictae partis. Quae admodum uero cerebrum, ut dicebam, diremptum superiorem callosi corporis superficiem egregie laeue aequalemque ostendit, ita quoque indicat corpus id commune cum cerebro partem esse, & non ex cerebri substantia superficie quae mollior & subflaua est, sed ex intimiori substantia quae durior & alba uisitur, enasci. Obseruant enim utrinque ad callosi corporis latera secundum ipsius longitudinem singuli sinus in cerebri substantia instar profundioris lineae inculpti, ac cum superiori callosi corporis superficie eo magis patefcentes, quo cerebrum uehementius, quasi id sursum in latera etiam acturus, diduxeris. Interior autem inferior uel ipsius superficies dextro sinistroque cerebri uentriculo ad aperto secantibus primum occurrit: quae etsi secundum callosi corporis longitudinem introrsum, ut superior extrorsum curuat, haud tamen simplex est, nam secundum callosi corporis longitudinem duae instar quartae circuli partis insinuatae superficies ducuntur, & in medio callosi corporis tuberculum quoddam instar lineae secundum illius

Callosi corporis initium, seu cum reliqua cerebri substantia continetur. Sinus ad callosi corporis latera obuij.

illius longitudinem exporrectum uisitur, perinde ac si altero quidem puncto duas quartas circuli partes in callosi corporis medio iunctas, reliquo autem puncto ad latera sursum protensas, intelligeres. Praesens tuberculum deorsum prominens, sensumque extenuatum, tandem dextri sinistrique uentriculorum cerebri septum efficitur: & tota interna callosi corporis superficies tanta dextri sinistrique uentriculorum est portio, quanta est haec ipsius callosi corporis superficies, ac dextra quidem superficiei portio dextrum uentriculum, sinistra autem sinistram respicit. Porro dextri & sinistri uentriculorum septum eadem cum cerebro constat substantia, sed in medio quod ad superiora & inferiora attinet, adeo est tenue, ut quum clara luce confectionem administramus, aut in altero tantum latere candelam admouemus, splendor ipsius pelluceat, similiter la pidibus hisce specularibus, quos extenuantes, & quam exactissime laeuigantes instar orbium aut quadrangulorum in ostiorum & fenestrarum lapidibus Italos architectos inglutinare cernimus, Commodius tamen hanc septi regionem madidam hostiae, quales missae sacerdotes adhibere solent, quam duris illis lapidibus comparaueris. Nisi etiam quia id corpus diaphonum quodam modo est, illud cum speculati lapide conferre uisum sit. In superiori parte qua septum toti longitudo corporis callosi continuatur, & inferiori qua superiori parti eius cerebri partis, quam fornicis camerae uel simillimam esse dicemus committitur, ipsum crassius quam in media regione existit. Quandoquidem humiliorem septi sedem corpus testudinis modo effigiatum ex superiori sua parte educit, quemadmodum superior septi pars ab inferiori callosi corporis regione enascitur, producitque. Callosum corpus una cum septo nullis uenis, neque etiam tenui membrana, uel aliqua etiam parte attextum est, sed e uicinis partibus nutrimentum mutuatur. Non enim adeo grandis, crassaque cerebri est portio, ut priuatis uasis indigeat, quamuis interim magnum animanti usum prebeat. Huius siquidem interuentu, dextra cerebri pars sinistra continuatur, deinde dextri & sinistri cerebri uentriculorum septum producit, atque id etiam subleuat, ac demum eius septi interuentu attollit fulcrumque testudinis instar effigiatum corpus, quo minus id magno omnium cerebri functionum malo communem duorum cerebri uentriculorum cavitatem compressurum delabatur. Ceterum duo sinus in cerebri substantia profundioris lineae ritu ad superiorem corporis callosi superficiem incisi, praeter hoc quod ea cerebri pars calloso corpori producendo inepta sit, idque ex penitiori substantia enasci debeat, ad pituitae defluxum ex superioribus cerebri partibus facere creduntur, quam excipientes per gibbam callosi corporis superficiem in anteriora profluere sinunt. Verum de pituitam expurgantibus meatibus suo loco agendum erit, nunc autem uentriculi opportune pertractabuntur.

h. u. s. fi. di-
mulum est,
et una pars
X, X. in-
gnitur, alte-
ra Y, Y.

i. s. fig. L, L.
et s. R, R,
R. subleuat
X, X. X.
X. uis. fig.
et X, X. at-
tollit S, T,
V. uis. fig.
r. uis. fig.
A. s. fi. pra-
mat. H. I. 6
fig. aut. H. 7
et s. figura.
h. s. fi. ob. M.

DE CEREBRI VENTRICVLIS.

Caput VI.

DEXTRVM cerebri uentriculum ostendunt quarta & quinta figura L, L, & sexta D, D. Sinistru autem quarta & quinta figura M, M, & priuatim quarta N, N. dein sexta E, E. Communem uero horum concauitatem seu tertium uentriculum exhibet septima & octaua figura H, cuius meatus ad quartum tendens uentriculum K insignitur, qui partim undecima figura E notatur, & partim nona I, & decima L, M, N, O.

44. s. fi. L,
L. s. figura
D, D.
b. s. fi. A, A.

c. ad M. fi.
s. s. fi. cor-
pus instar
ei in poste-
riora reser-
uati est, at-
que hic cer-
nuntur ad R,
R. R.
et s. fi. R, R,
R.
g. uis. fig.
und. ad Y,
Y. s. fig.

VENTRICVLORVM cerebri numero is ascribitur, qui cerebello dorsalique medullae communis est, ac quartus etiam dicitur, tres namque in cerebro uentriculos, Herophilum imitati, collocauimus. Ac unum quidem in dextra cerebri parte, alterum in sinistra, & tertium in cerebri, seu duorum primorum uentriculorum medio recensemus. Dexter prorsus cum sinistro situ, forma, magnitudine, aliisque omnibus quae in partium constructio ne examinari solita sunt correspondet: quare etiam singula quae de dextro scribentur, de sinistro quoque nos dixisse arbitrari conduxerit. Ponitur autem in dextra cerebri parte secundum totam quasi huius partis longitudinem protensus, tantum enim antica sede a fronte, quantum postica ab occipitio distat. remouetur autem adeo illis locis ab externa cerebri superficie, quantum ipsius uentriculi dextrum, exterius uel latus a superficie cerebri distat, caluariam latera respiciunt. Internum autem uentriculi dextri latus secundum callosi corporis longitudinem sinistri uentriculi interno lateri proximum est: neque aliud interstitium ambos separant, quam tenuis quaedam, & uelut quod ad subtilitatem attinet membrana cerebri portuuncula, quam septum uocauimus, atque a calloso corpore enata, toti superiori parti secundum longitudinem camerae modo extructi corporis continuam connatamque esse diximus. Dextri itaque & sinistri uentriculi latera toto spacio quo septum illud porrigitur, quanta uel callosi corporis est

Dextri sin-
istrique uentricu-
lorum septum bu-
storia.

Callosi corporis ac septum suum.

Ventriculorum numerus.

Dextri & sinistri historia.

est longitudo, minimo interuallo ab inuicem remouentur. Verum ubi in ea cerebri parte consistunt, quæ prorsus diuiditur, ut illa quæ cerebello incumbit, & quæ fronti proxima est, ibi uentriculi latera mutuo maxime distant: nam præter cerebri membranas hanc sectionem subintrantes, etiam plurima cerebri substantia uentriculos dirimit. Vnde etiam fit, dextrum exterius uel dextri uentriculi latus nonnihil oblique duci. Anterior enim & posterior in dextrum magis quam in medio accedit, sinistrum autem latus sinistrorsum magis media ipsius sede, quam eius extremis protenditur. Anterior uentriculi pars obtusa est & rotunda, non autem ut omnes mihi scribere uidentur, in acutum uersus olfactus organa, aut uisoria neruosa definens. Neque etiam hac parte aliquem ductum à se porrigit, nisi quod interno latere, ut mox dicam diffusum, decliuus ad tertium uentriculum pertingat. Cæterum posterior uentriculi regio occipitium respiciens, obtusa quidem est & rotunda, at deorsum sensim in cerebri substantiam uersus priora paulatim arcuata tantisper descendit, donec ibidem definat, ubi olfactus organorum & uisoria neruosa consistit principium, & quæ maximi soporalium arteriarum rami in cerebri feruntur. Atque hic ductus si longitudinem speciet longior est, quam media ipsius uentriculi longitudo, quam ab occipitio ad frontem protendi diximus. & sub media etiam illa longitudine ductus hic in cerebri substantia tenditur, cornu modo in mucronem definens, qui non in uisoria neruosa & olfactus organorum initia finit, & quadam continuitate neruos illos & organa olfactus nequaquam perforat: uerum in unam cerebri reuolutionum ibidem ad cerebri basim terminatur, atque in se maximam cerebri petentem arteriam cum tenuis membrana processu illam suffulciente admittit. Hæc quum dico, innumera Galeni dogmata mihi reclamare haud ambigo, quæ olfactus organa cerebri anteriores esse uentriculos docet, & eosdem uentriculos tenues sensim factos in uisoria neruosa suo mucrone finire, & quod longe alienissimum est, anteriores hos cerebri uentriculos uersus nares pituita eructare attestatur, cuiusmodi non pauca, quæ potius ex resectione, quam proluxa quapiam dissectione disci consulerim. Quandoquidem hæc adeo manifesta sunt, ut admonuisse tantum abunde sit, si modo non duntaxat libris confusus, tuis manibus cerebrum etiam aggrediaris, aut alteri accurate fecanti assisteris. Vniuersa igitur uentriculi superficies læuis & aqueo humore oblita, & inter dissecandum subinde eodem oppleta conspicitur. Superior uentriculi pars omni inaequalitate est expers, quemadmodum & utraque latera, nisi quod leuis ille uentriculi obliquus ductus quasi tubera inducere uideatur. Inferiorem uentriculi partem inaequalem efficit sinus quidam, ex posterioris uentriculi sedis externo latere antrorsum oblique ad communem uentriculorum cauitatem prorepens, atque ad pituita leuiorem defluxum paratus. Dein ad inaequalitatem facit ea uentriculi pars, quæ deorsum uersus anteriora posteriori uentriculi sede prorepat. Ille nanque uentriculi reflexus una cum sinu illo in causa est, ut monticulus quodammodo in anteriori posterioris inferioris sedis uentriculi regionibus extruderet. qui à dextro latere decliuus ad sinistrum latus fertur, uersus communem uentriculorum amplitudinem. Inferiores enim uentriculi dextri & sinistri partes, quæ tota callosi corporis longitudine continuæ uidentur, uersus utriusque medium communem eorundem cauitatem deorsum inclinatur, neque ut superiores partes & latera orbiculatæ, & ab inuicem septo aliquo diremptæ sunt. Neque profectò aliud est communis uentriculorum cauitas, quam inferiorum dextri & sinistri uentriculorum partium sub corpore testudinis imagini à dissectionis professoribus comparato descensus cõcursum, qui inferiori parte oblongam uallem duorum uicinarum montium exprimit, acutum uel secundum ipsius longitudinem angulum efformat. Superiorem uero sede ad testudinem imitantis corporis effigiem cauitas illa secundum concuum orbiculata, teres uel uisitur. Cuiusmodi uero corpus illud sit, paulo post explicabitur: nunc interim uentriculorum sermone tantum instituto, quorum iam duos dextrum uidelicet & sinistrum recensuimus, & propemodum etiam tertium, qui communis amborum est cõcauitas, quæ binos à se educit meatus, quorum unus ex humiliori ipsius sede, ubi acutum angulum secundum totam sui longitudinem uallis cuiusdam ritu exprimit, recta deorsum uersus glandem porrigitur, cerebri pituitam excipientem. Alter autem meatus qui posterior est, tertij uentriculi non minima pars censendus uenit, qui inter cerebri testes & nates ac super dorsalis medullæ initium decliuus, ad quartum uentriculum retrorsum pertinet. Meatus huius initium non adamussim orbiculare uisitur, sed quodammodo triangulare. seruat enim in inferiori sede acutum suæ cõcauitatis unde prodit angulum: in superiori uero meatus parte, quæ glandi uasorum tertium cerebri uentriculum petentium diuisioni præest, proxima cõspicitur, transuersa linea anguli illius latera connectit, ipsa quoque cum illis alios duos angulos constituit. Atque huiusmodi etiam meatus ipsius orificium est, quo quartum uentriculum sub cerebri natibus respicit. Ex inferiori meatus angulo, quæ primum

Per multa
Galeni parit
uera dogma-
ta hic non
describi.

Communis uen-
triculorum dex-
tri & sinistri
concauitatis,
seu tertij uen-
triculi histe-
ria.

Meatus
tertio uen-
triculi.

inter cerebri testes ferri incipit, meatus alius raro educitur, qui per cerebri substantiam deorsum in priora protensus, tandem ad cyathum usque peruenit, quem cerebri pituita excipere docebimus. Cæterum quartus uentriculus, ad quem posterior meatus tertij uentriculi porrigitur, ex dorsalis medullæ & cerebelli sinibus componitur, non secus quam si utraque manuum cavitatē fingeres. totus enim uentriculus in cerebelli corpore haud insculpitur. Dorsalis itaque medulla ex cerebro prodit, ubi tertius uentriculus meatus uersus quartum uentriculum primum porrigit, testes ipsi & nates dorsalis medullæ principio continentur, ac meatus illi tertij uentriculi cum dorsalis medullæ initio æqualiter deducunt, ita ut meatus superior pars illis, inferior autem dorsali medullæ incisa sit. Postquam uero meatus ille nates superauit, eius portio quæ dorsali incisa uidetur, dilatari incipit, ac sinum efformat usque ad eum ferè dorsalis medullæ locum, quæ caluariam hæc egressura est, pertinentem. Sinum hunc rectissime Herophilus concavitati assimilauit calami quo scribimus, nam si huic sinui eam calami partem, quam atramento intingimus, comparaueris, animaduertes profectò calami orificiū ubi adhuc calamus teres est, & sectioni uicinus, tertij uentriculi meatus fini respondere, qui sub natibus prominet: deinde cuspidem quo literas fingimus, similem obseruabis infimæ sinus parti, quæ in dorsalem medullam iam ex caluaria excisuram, ueluti porum angustum quoque meatus producit. duos autem calami angulos, quos inter mucronem & elatissimæ sectionis initium fingimus, cavitatis quoque calami latera sinus lateribus similia offendes. Ad huius cavitatis latera, ubi anguli illi consistunt, unus utrobique dorsalis medullæ processus orbicularis habetur, cui duntaxat cerebellum adnascitur, continuum quoque cum dorsali medulla corpus efficitur. Atque huiusmodi dorsalis medullæ cavitates, alteram quartij uentriculi cauitatem constitutens. Quæ autem in cerebello spectatur, ut iam dicturus sum se habet, inter duas orbiculares cerebelli sedes, quibus dorsali medullæ continuatur: & inter eius cerebelli partis extrema, quam ueluti tertiam ipsius portionem recensuimus, sinus quidam imprimitur latior quam longior, non tamen admodum profundus, qui alteram quartij uentriculi partem constituit, in anteriori & posteriori sede patens, quod neque anterior neque posterior cerebelli pars dorsali medullæ adnascatur. quamuis interim sinus hic tenui cerebri membrana, & anteriori & posteriori parte occludatur. In anteriori enim parte tenuis membrana, qua cerebellum cerebro & cerebri natibus cõmittit, sinum obuoluit, posteriorem uero sinus sedem obstruit, eius loci tenuis membrana portio cerebellum dorsali medullæ ibidem colligans. Quartus uentriculus nihil in se præter aqueum humorem, qui & alijs uentriculis cõmunis est, inter dissecandum continere animaduertitur, quemadmodum neque meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartum pertinens. Porro dexter & sinister præter huiusmodi humorem etiam plexum quendam in se continent, quem dissectionum periti extimo fetus inuolucro comparat. Communis autem cavitates, seu tertius uentriculus uenosum illud uas deducit, quod plexus illius constituendi gratia à quarto duræ membranæ sinu in tertio libro propagari docuimus. Deinde anterior quoque horum uentriculorum pars ab illo uase uenulas impenes graciles interdum assumit, illis quam simillimas quibus adherentem oculi tunicam exornari conspiciamus. atque huiusmodi uenulæ uentriculorum superficie adnascuntur facilius, quod durior & quasi callosior cerebri substantia in uentriculorum superficie, quam alibi esse uideatur. Cæterum Galenum miror, cæterosque omnes, qui post illum in Anatome nobis quicquam prodiderunt, & ab ipso perperam citra sectionis aggressum illi nimium fidentes (si modo quid boni complexi sint) deprompsere, quod hos scribere non pudeat, trium cerebri uentriculorum superficiem tenui membrana, uti ipsum cerebrum cingi obducit, quartum autem non ita: quum nulla prorsus alicuius uentriculi meatus uel superficies tenui membrana obuoluatur. Quis enim, obsecro, diligenter humanæ fabricæ partes examinans, neque alicuius scriptis picturis (ut i sane debet nemo) solum adductus, non uel hinc conspiciet, Galenum pleraque, & præcipue in libris de Vsu partium imaginatum fuisse? Arbitrabatur namque tam mollem cerebri esse substantiam, ut incisi ipsi uentriculi in se colligi debuissent, si tenui membrana intus non succingerentur. uerum durior cerebello tribuens substantiam, sibi persuadebat, eius uentriculum citra membranæ, quæ ipsi fulcri loco esset, beneficium posse contineri. Ego sanè arbitror Galenum quum illos libros scriberet, apud Herophilum, aut Andream, aut Marinum, aut Lycum, aut alium quempiam ex illis proculdubio præstantissimis Alexandria dissectionis professoribus, tenuem cerebri membranam describentibus legisset, in tres cerebri uentriculos tenuis membranæ processus partes uel porrigi, at non item in quartum uentriculum. qua ratione illi uentriculos membrana quapiam ueluti peritonæo, aut tunica costis subducta succingi non indicabant, uerum eas tenuis membranæ partes intelligebant, uasa in uentriculos deducen-

Quartus uen-
triculi historia.

Quid singulis
infirmitatibus
uentricu-
lis.

Tres primos
cerebri uen-
tricos tenui me-
brana non suc-
cingi.

Ventriculorum
usus.

centes, à quibus secundarum modo efformati plexus fabricantur, cuiusmodi pars in quartum ventriculum nulla exporrigitur. Quinetiam præter id quod ventriculi membranæ ne utique succinguntur, illæ obstaculo essent, quo minus cerebri substantia materiâ suis ventriculis oblata, in animales spiritus, interstitio quodâ præpedita, emutaret. Cæterum præter narratos iam tenuis membranæ processus dexter cerebri ventriculus, uti etiâ sinister in posteriori sua sede, ubi deorsum reflecti incipit, * principium corporis cameræ aut testudinis modò effigiat continet, quod obiter additū adhuc esse (ne quid in ventriculorū cōstructione prætermisum videat) uolui, nam peculiare illius corporis Caput præsentī subijciatur, quod ut ventriculorum usum recensere expeteret quidē, at quicquid propemodū adducere scriptisq; mandare ausus essem, in huius libri initio, ubi cerebri usus obiter enarrandus erat, recensui. Nihil enim in præsentia ventriculis aliud tribuere statui, quàm illos amplitudines sinusq; esse, in quibus attractus per inspirationē aër, uitalisq; spiritus à corde ipsis transmissus, priuatæ cerebri substantiæ uī in animalem spiritum emutatur, qui postmodum per neruos ad sensum motusq; organa distribuitur, ut illa huius spiritus beneficio, & apta suis munijis cōstructione suo fungantur officio, quo musculi mouent, oculus uidet, olfactus organa olfaciunt, auditus organa sonos percipiunt, & lingua sapores dignoscit, & demū omnis pars cui neruus exporrigitur, tactiles qualitates diiudicat. Hunc itaq; in gignendo animali spiritu usum ventriculis ascribere ne utique uereor, at de principis animæ facultatum in cerebro sedibus (quamuis etiam has illi qui hodie theologi uocari gaudent, omnia impune sibi licere arbitrati, assignent) nihil enarrandum duco. Quando omnes quibuscum uiuimus, præcipuas principis animæ uires simijs, canibus, equis, ouibus, bobus, eiusq; generis animantibus penitus adimunt, & ut cæteras taceam, soli homini rationinandi facultatē, eamq; omnibus quantū ab ipsis capere possum, parem tribuunt: quamuis interim homines nullo sinu illa animalia superare inter disseccandum cōspicimus: neque solum numerus idem est, at cætera omnia (si modò molem & temperamenti ad iustitiam integritatem excipias) inter se sint similia. Liceat itaq; uel illorum hominū gratia me ab alio uentriculorū usu inquirendo abstinere: neque uel hic Galeni placitū meminisse, qui in tertio de Hippocratis & Platonis dogmatibus, mediū uentriculum: in libris autem de Partium usu postremum, principalem esse docet. Ac proinde Deo rerum omnium opifici hymnos canentes, gratias agemus, quòd nobis rationalem animā, quam cum angelis (ut Plato etiam male tractatorum philosophorum haud immemor innuebat) cōmunem habemus, largitus fuerit, cuius beneficio si modò fides adsit, æterna illa felicitate fruemur, quando animæ sedem ac substantiā non corporū refectione, aut nostra corporeo uinculo obruta ratione inquirere necessum erit. nā is qui uera est sapiētia, nos nō hoc generabili & putrescibili corpore amplius, sed spiritali suoq; quā similitudo constans, edocebit. At quum adhuc id sumus quod nos esse debilis ratio dicitur, in reliquis cerebri partibus summi rerum Opificis industriam pro uirili indagemus.

DE CEREBRI CORPORE, TESTVDL

nis cameræ uel imagini à dissectionum peritis comparato.

Caput VII.

SVPERIOREM huius corporis, quod in Arabum interpretum libris Zac & Zachd dicitur, sedem ostendit quintæ figuræ S, T, V. quanquam & eius sedis modicam partem etiam proponat quartæ figuræ L, M, & sextæ figuræ B, C. ubi etiam inferior sedes spectatur ad A, A, A.

ORNICIS seu testudinis modò extructum corpus, in illarum cerebri partium numero reponendū uenit, uel quarum etiam interuētū dextram cerebri partem sinistra continuam esse nequimus inficiari. Est itaque id unicum, & in cerebri medio repositū, ac pariter utriusq; cerebri partibus commune. Hoc eandem cum calloso corpore substantiam, & eandem quoque longitudinē, ac usum etiam quodammodo eundem adipiscitur. Verum forma ortusq; huic peculiaris accidit. Ex posteriori namq; dextri & sinistri uentriculorum sede, qua hæc deorsum in priora reflectitur, statim in ipso reflexu corpus quoddam enascitur, similem prorsus substantiam cum cerebri uentriculorū substantia sortitum, nisi quòd paulo quā uentriculorum substantia candidior, duriorq; uisitur. Huius corporis pars, quā dexter uentriculus educit, ei continua est, cuius principium ex sinistro pender, ac simul ambæ partes latum quoddam corpus efficiunt, quod statim ab ortu à reliqua

qua uentriculorum cerebri substantia abscedit, ac sensim in acutum desinens antrorsum perfertur, ad eum usq; cerebri locum pertingens, ubi anterior cōmunis dextri & sinistri uentriculi cauitas, tertij uel uentriculi pars cessat. Ibidem namq; acuto quodā angulo corpus hoc substantiæ cerebri rursus unitur, cōtinuum uel est, toto reliquo ductū à principio statim inferiori ipsius sede tribus cerebri uentriculis nusquam connatum, corporis uel alicuius interuentu cōnexum. Obtenet itaq; præsens corpus triangularem figuram inæqualibus lateribus conformatam, ac primum quidem latus, quod & breuissimum est, à posteriori sede dextri uentriculi ad posteriorem sinistri protenditur. Alterum in dextro cōstitit uentriculo, à posteriori ipsius sede uersus interiora usq; ad priorem tertij uentriculi partem protensum. Tertium in sinistro positum uentriculo, secundo lateri longitudine respondet. Secundum duo hæc latera plexus illi prorepunt, quos ad secundarum formā dissectionis professores extructos aiunt. Cæterum hi tres huius corporis anguli duntaxat cerebro inferiori corporis sede connati, continuiq; sunt, latera enim omnia à cerebro prorsus abscedunt. Superiorem uero parte corpus id unico tantum angulo, qui acutus est, anterioraq; spectat, cerebri substantiæ continuatur. Inferiori sede corpus id unica donatur superficie, triangulari testudini fornici uel quā similitudo. unde etiam corpus hoc, quemadmodum & ab usu ueteribus Græcis *Λαυροειδής* nuncupabatur. Hæc superficies, tertij uentriculi elatiorem sedem constituit, ac proinde etiam sub ipsa dextri sinistriq; uentriculi sit communio. Cæterum superior huius corporis superficies, gibba, ac pro inferioris superficie cauitatis ratione conuexa uisitur, non tamen simplex cōtinuaq; ut illa. Ea namq; secundum corporis longitudinem in medio in acutum quodammodo extuberat, continuaq; cum dextri & sinistri uentriculi septo efficitur, adeo ut in utroq; latere una haberi uideatur superficies, quæ in ipso corporis ex posteriori uentriculorū sede exortu impense orbicularis, ac oblongæ sphaeræ superficiei tam similis conspicitur, ut nonnullis hi exortus eousq; imposuerint, ut illos cerebri nates esse arbitrarentur. Alij, magno supercilio, uermium cerebri loco, operæ precium sese quippiam inuenisse iactantes, in Italix gymnasijs ostenderūt. At hic mihi sermo cohibendus est, ne ad eiusmodi Anatomes imperitos homines expatiatur: quibus non sat fuit omnia ignorasse, nisi sibi particula, nullius in medicina usus, inuentionem magno fastu uendicaret, quam forte à Galeno eleganter accurateq; perscriptam nugacissimè & falso commōstrarent. Corporis itaq; testudinis modo conformati omnes superficies, quæ læues omnino sunt, & aqueo humore perfusæ, tres cerebri spectant uentriculos. tota enim inferior ipsius superficies tertij uentriculi superiorē sedem, uti iam dictum est, conficit: dextra pars superioris superficiei dextrum respicit uentriculum, sinistra sinistru. Ut uero uentriculos ipsos ne utique tenui membrana succingi relatum est: ita quoq; hoc corpus tenui membrana prorsus liberum est, nihil aliud in sui cōstructionem præter cerebri substantiam admittens. Porro Natura id creauit, ut instar testudinis, superiorum corporum impetum, quo minus illa corrumpantur, sustinentis, tertium cerebri uentriculū amplum seruet, seseq; ipsum haud cōcidere sinat. ad quem usum, præter aptam cōstructionē, tres eius anguli quibus se sustinet, auxiliantur. quinetiam septum uentriculorū, callosi corporis beneficio sursum tractū, hoc quoq; corpus subleuat, attollitq;. Quæ quā ita sint, corpus istud magna ex parte tertij uentriculi cauitatem efformat, & sub se uas, à quarto duræ membranæ sinu, citra omnē compressum securissimè deduci sinit: quod per tertiu uentriculū recta fertur, ac tandem bipartitū in dextrum sinistruq; uentriculū digeritur.

DE CEREBRI GLANDE NVCIS PL

neæ imaginem exprimente. Caput VIII.

Ostenditur hæc septimæ figuræ L, & octauæ M, & decimæ D.

VXTA posteriorem testudinis modò formati corporis sedem, qua primum uas uenotum ex quarto duræ membranæ sinu in tertium cerebri uentriculum porrigi incipit, glandulam Naturā condidit nuci pineæ aut turbinatæ figuræ similem, ac proinde *Λαυροειδής* & *κωνοειδής* à ueteribus appellatam. Reponitur autem sub uasis illius initio, mucrone suo sursum spectans: basi uero, cerebri substantiæ incumbit paulo posterius quā meatus initium uisitur, qui ex tertio cerebri uentriculo in quartum procedit. Neque profecto aliter ipsius situm exprimere possum, nisi etiam eminentissimæ & anteriori testium cerebri parti glandem illam inniti adijcerem. Hinc namque cerebri parti in homine potius innititur, quā quod quadam substantiæ cōtinuitate hic cerebri substantiæ cōtinua, aut quæpiā cerebri particula censenda esset. In hominibus namq; cerebro uix hæret: frequentissimèq; nisi quis mentem operi accommodet, in cōfectione unā cum uenoso uase cōsuevit.

Hh In

Camerati u
sus.

Glandis pineæ
nucis similis
situs.

Presentis
glandis usus.

In agno autem, aut prouectoris ætatis oue, cerebro non hæret modò, uerum etiam cerebri substantiæ quodammodo continua cernitur. Insuper homo eam glandem, minorem quam uelagnus, sortitur, unde tum hanc ipsam, tum quæ sequenti Capite describentur organa uisus, commodissimè agninum cerebrum aggredieris. habebit enim id omnia proceriora, & ut opportunè alicui reieadem assimilēs, accuratius conficta. Galenus glandem hanc quæ cerebri substantia durior, magisq; ad glandis quam ad cerebri naturam accedit, meatui à tertio cerebri uentriculo in quartum porrecto præesse, & quod aliquibus dissectionis professoribus uisum erat, glandem hanc meatum illum occludere, aperireq; prorsus negat: nò eandem huic glandi, ac glandoso corpori usum tribuens, quod sub dextro uentriculi orificio, duodeno intestino connascitur, quodq; apertioni constrictioniq; eius uentriculi orificij præesse arbitratus est. Verum ut id illius muneris gratia, haud fabricatum suo loco ostendimus: sic etiam hinc cum Galeno testamur, præsentem cerebri glandem meatum nequaquam obturare, uel ob hoc præcipuè quod haudquaquam meatum adeò cõtingat, ut antè ipsius orificium cõnuere possit. Verum ob id factam opinor, ut quemadmodum aliæ corporis glandulæ permultæ firmamentũ effectus uasi quod tertium cerebri uentriculũ accedit, & ab ortu statim in frequētes ramos tenui membrana contextos diuiditur, id ipsum sufficiens, ne meatus illius principio statim in ingressu incumbens eum obstrueret, animalemq; spiritum ex tertio cerebri uentriculo in quartum ferri prohiberet.

DE TESTIBVS ET NATIBVS Cerebri. Caput IX.

PROPONONTVR hæc primum in septima figura ad M, N. dein in octaua ad N, O & P, Q. postremo in decima ad E, G & F, H.

Testis & natura
cerebri natus.

Situs.

Substantia.

Forma.

As quoque cerebri partes illarum classi annueramus, quæ dextram cerebri partem sinistræ continuam esse arguunt. Sunt autem testes hinc testesq; aliud nihil prorsus, quam quædam cerebri particula in hoc fabricata, ut meatus ex tertio cerebri uentriculo quartum accedens uentriculum tutò citra aliquem à superioribus cerebri partibus compressum deducatur: neque etiam, etsi multitudinis nomine particula nominatur, ob id in plures disunctasq; partes diuisa est, nam unica cernitur, eleganter à quadam similitudine hæc nomina sibi uendicans. Reponitur enim illa cerebri pars inter anteriorem cerebelli sedem, & posteriorem tertij uentriculi partem: dein de inferiori sede spectat dorsalis medullæ initium, superiori eam cerebri partem quæ cerebello iam inniti incipit. Continuat autem cerebro, aut (ut rectius dicam) à cerebro nascitur tota, anteriori scilicet sede sua & inferiori: in lateribus autem & superiori & posteriori partibus nulli particulae continua est, sed tantũ tenui membrana ut reliqua cerebri superficies obducitur. Substantia ipsius, quoniam tenui membrana succingitur, subtiliua est, illiq; substantiæ cerebri respõdet, quæ proxime tenui membranae passim accedit. In superiori parte iuxta anteriora, glandula incumbit ipsi, quam paulo antè uasorum deductui præfectam ostendimus. Pars hæc, effigiem quandã exprimit, duabus sibi commissis natibus quàm similitimam. Verum quoniam superior ipsius pars testes magis, propter glandem illam quæ peni assimilatur, refert, ueteres qui pueros iure hæreditario domi in cõfectionibus exercebāt, *stivus* eam appellauerunt. Nos itaq; illos imitati, testes ipsam & gemellos nuncupamus. Ceterum quia in posteriori inferioriq; huius corporis parte prominet orificium meatus illius qui ex tertio uentriculo quartũ petit, quodq; id orificium similitudinem aniferre uideatur, & in posteriori huius cerebri partis sede impressio quædã instar lineæ transuerim feratur, superiora quodammodo ab inferioribus distinguens, huic posteriori inferioriq; parti *γλῶτιον* nomen ueteres indidisse arbitror, nos autẽ natulas, aut clunes dicere poterimus. Ceterum temporis successu uidentur Græci hæc nomina cõfudisse, & partẽ hanc quæ meatum ex tertio uentriculo in quartũ summa Opificis solertia deducit, cõtinetq; modò *stivus*, modò *γλῶτιον* appellauisse.

DE CEREBELLI PROCESSIBVS VER mis imaginem exprimentibus, ac demum tendinibus illos continentibus.

Caput X.

PROCESSVM horum natura potissimum petitur ex undecima figura C, D, & c, d. ac dein ex H, I. Octaua uero figura huc quoque confert, ad medium R. uersus L, & nona figura C, E.

S V P E

as si. medi-
um R. 9. fi-
gura C.

b si. fig. C.
D & H.
c si. fig. C, d
& I.

d si. fig. K.
e si. fig. C.

f si. fig. L.
M, N, O & P.
E si. fig. H.

UPERIVS cerebelli formam explicantes, cuiusmodi uermiformes cerebelli processus sint, innuimus. Dicebamus namque unam quodammodo cerebelli partem à prioribus in posteriora, ueluti in orbem duci, eam que talibus implexam reuolutionibus, ut uermis in ligno nascentis et figiem appositissimè ostenderet. Duo huius partis apices, quorum hic anteriorem uentriculi cerebello & dorsali medullæ communis sedem respicit, ille uero posteriorem, procul dubio à dicta nuper similitudine ueribus Græcis *σπυλικαί* nuncupantur. Nihil enim aliud sunt quàm prominentior cerebelli substantia, uermis (uti dicebam) referens. At non satis scio, quid Galeno in mentem uenerit, quod uermiformem processum meatus ex tertio uentriculo in quartum pertinentis orificio inferiori præfectum esse sinxerit, ac uelut alterius tantum processus apicis uel usum explicuerit. Quamuis etiam uix satis mihi constet, utrum ipforum, anteriorem uidelicet aut posteriorem in dicauerit. Nam si priorem intelligit, is suo apice, quum ad posteriora ex anterioribus ducetur, ad meatus orificium nequaquam sese producere possit: imò si proreperet, in posteriora magis dirigeretur, communem cerebelli & dorsalis medullæ uentriculum potius occupaturus. Posterior processus, qui in priora ex posterioribus protenditur, præterquam quod suo apice in cerebelli sinus substantiam confundi magis quàm prior uideatur, neque ut ille promineat, neutiquam ad communis eius uentriculi orificium usque produci possit. Sed quorsum hæc commemoro, quum neminem ambigere arbitrer, meatum illum ex tertio cerebri uentriculo in illum qui cerebello dorsali que medullæ communis censetur, pertinentem, nunquam debere occludi, quum nullum obstructionis usum, quicquid nobis confinxerimus, indagare ualeamus: quum interim ut continuo in dorsalem medullam animalis spiritus confluat, illum perpetuò patere ex usu sit. Neq; quenquam, nisi fortè ab Alberto, Thoma, Scoto, eiusq; cohortis Theologis, edoctum esse opinor, qui alterum uermium (nam utriusque par usus in unius orificij clausione esse nequit) meatui huic præfectum esse sibi persuaderet, ut phantasmata in memoriae sedem, quam in cerebello esse consingunt, ingredi sineret: & rursus fures in memoriae carcere colligatos, in medium uentriculum, quem rationis sedem esse aiunt, transmitteret. Siquidem frustra tunc rerum Opifex Deus eiusmodi uermiformes processus cani, ouibus, & id genus animalibus, quibus illi nullam ratiocinandi uim ascribunt, elargiretur. Sed unde, obsecro, huic processui iste ex uoluntate sua pendens motus obtingeret? & si ipsi processui aliquis fortè motus peculiaris alicuius substantiæ aut temperiei ratione assignandus esset, nò tamen uermis modo processus is educi contrahi que possit: quandoquidem reuolutiones illæ, quarum gratia processus isti uermibus comparantur, non orbiculatim ipsos ut uermium gyros ambiunt, neq; quo sese processus illi rependo firmarent aliud est, quàm qua secundum eorum etiam ductum continui sunt cerebelli substantiæ. Vtunque sit, mihi in præsentia fat est, locum constructionemq; horum processuum indicauisse: illis interim nullum motũ aut usum aliũ tribuenti, quàm reliquæ cerebelli substantiæ. & si quid confingere liberet, non unius tantum processus, quem Galenus aliquando duntaxat cognouisse uidetur, sed duorum, quos rursus solo multitudinis nomine indicauit, usum nugacissimè ementire, intrepidè asserens anteriorem quum elongatur, atque in posteriora magis ducitur, sese extenuare, atque principium quarti uentriculi, cuius superiorem sedem constituit, amplius apertiusq; reddere. Posteriorem uero processum similiter in anteriora aliquando produci, ac attenuari, ob idq; uiam aperire confingere, quæ ex quarti uentriculi posteriori sede in dorsalis medullæ regionem, quæ modò ex caluaria procidit, instar meatus cuiusdam terminatur. Atq; ut processus quoties extenuarentur, apertioni præesse dicerem: ita rursus eosdem collectos, ob idq; in crassatos meatus, quibus præfunt, angustiores reddere affirmarem. At mihi non liber paruam aliquam, eamq; falsam Creatoris industriam recensere, & interim reliquum cerebri artificium propemodum uniuersum destruere. Vnde etiã multo maxime Galenum miror, qui tenuis membranæ partes cerebellum cerebri testibus colligantes, tendines & ueluti uinacula appellauerit, quæ utrinq; latera uermiformis processus complecterentur, ne fortè dum is mouetur, in obliquũ declinet. Nihil enim aliud sunt illi Galeni tendines uinacula uel, quàm nunc dictæ tenuis membranæ portiones. Mirum quoq; est, eam tenuis membranæ sedem, quæ dorsali medullæ posteriorem cerebelli partem, quæ uermiforme illud corpus intrò ac ad anteriora uersus quartum uentriculum reflectitur, colligat, in tendinũ numero Galenum non reposuisse, quum illa membranæ portio posteriorem processum exactius quàm priorem eius sedis membranæ pars dirigeret.

Hh 2 DE

DE INFUNDIBULO, ET GLANDULA

pituitam cerebri excipiente, reliquisq; ductibus eandem expurgantibus. Caput XI.

HVC primum spectant M, M tertia figuræ sinus notat, ad callosi corporis latera positos. Dein septima & octava figuræ I, meatum indicat, qui ex communi dextri & sinistri uentriculorum cerebri cōcavitate pituita deducit. Postea S decima tertia figuræ, C, C decima quarta, & E decima quinta, & B decima sexta ac decima octava pelum indicat pituita excipientē. Glans uero in quam hæc distillat, notatur A decima sexta, & E decima septima, & A etiā decima octava: ubi C, D, E, F obiter ductus notant, pituitam a glande deferētes.

Brevis enume-
ratio partium
ad pituita de-
fluxum famu-
lantium.

Medus ex
terio cerebri
uentriculo ex-
ducti.

Peluis in qua
cerebri pitui-
ta defluit.

Glandis pitui-
tam excipientis
historia.

ALVARIAE futuras ad fuliginosorum cerebri excrementorum transi-
tum summopere opitulari, primus liber ubi futurarū usus recensetur, ostendit. Præsens autē locus exigit, ut partes singulas pituitosæ excretioni famulantes enumeremus. Sunt autē hæc duo in cerebri substantia insculpti meatus, dein tenuis membranæ portio infundibuli instar efformata, postmodum glandula infundibuli huius mucronem excipiens, & meatus a glandula hac ad palatum nariumq; foramina pituita deducentes. Duos equidem cerebri meatus, quum tertium cerebri uentriculum, seu communem dextri sinistriq; uentriculi cavitatem prosequeretur, antea recēssui, ac unum quidem insigni satis amplitudine ex media cōmunis cavitatis sede recta deorsum in cerebri substantia insinuatū descendere dixi, ita sanē ut præsentis meatus finis ē regione eius calvariaē partis sit, quæ sinum glandulae qua cerebri pituita excipitur reponendæ aptum, constituit. Alter meatus, quem rarissimè obseruavi, quicq; dicto longè arctior secantibus occurrit, ac ex meatu illo deducitur, qui a tertio uentriculo in quartum per cerebri testes natesq; pertingit. quamprimum enim meatus is cerebri testes subire incipit, ex anteriori inferiori uel ipsius sede, alter pituita expurgandæ subseruiens cerebri meatus producit, sensim deorsum in anteriora tantisper protensus, dum in sinem primi meatus terminetur, idemq; ex ambobus meatibus orificium cōsurgat. Ad huius orificij latera, tenuis membrana etiam hic cerebelli basim succingens, orbiculatim a se educit sui portionem processum uel substantia prorsus cum reliqua tenui membrana similem, nisi quod gracilibus prorsus uenis, quanq; interim frequentibus, intertextitur. Præsentis processus initium accurate refert elatissimā regionem infundibuli, quo in angustioris orificij lagenas uinum infunditur, est enim amplum, & orbiculare. Ab exortu uerò sensim in arcum infundibuli quoq; modo cogitur, donec tandem ueluti in angustā oblongamq; fistulam similiter atque infundibula finiat, quæ deorsum protensa, per peculiare sibi in dura cerebri membrana excisum foramen descendit, suo mucrone ad glandem qua cerebri pituita excipitur, desinens. Ad eū ut uniuersum hoc membraneum corpus infundibulo, & imagine, & usu quāmsimilimum censerī debeat, unde etiam Græcis χοῖνι nuncupatur, quanquam etiam a scyphi, seu in qua in balneis lauamur conchæ forma (quam superior huius corporis pars exprimit) ωνελος appelletur. Nihilominus a libi a nominū impositoribus, humilior corporis huius infundibuli fistula non ab similibus, χοῖνι dicta uidetur, reliqua autē pars superior, quæ sensim in arcum desinit, magna ex parte uisorijs nervis quæ illi inuicem cōeunt, subreducitur, ωνελος. Rursus integrū hoc membraneum corpus, ωνελος nonnullis uocatum uideo: glandem autem in quam pituita distillat, χοῖνιλος, quasi forma quæpiam esset, in quam aliquid infunditur. Et si ueteres, qui generis successione pueros Anatomen edocebant, id nomen glandi nō attribuerint, eam inter omnes in calvariaē amplitudine repositas partes solam priuato nomine indigā reliquisse uidebuntur. Locatur autem glandula sub dura cerebri membrana in proprio ipsi in osse cuneum imitātē exsculpto si-
nu, cuius etiā effigiem exprimit. depressa nanq; est, & in humiliori parte quodāmodo gibbosa orbicularisq; in superiori uerò concava, & sinu quodam insinuata, secundū orbem nō prorsus circularis cōspicitur, uerū paulo minus toto quadrata. Substantia constat glandulosa, sed cæterarum glandiū corporis substantia longè duriori & compactiori. Omni ex parte tenui membrana obducta, quæ aut ab infundibuli termino glandulae sinui innato exoritur, aut etiā a membrana calvariaē os tota illa sede succingēte, qua in hac regione dura cerebri membrana a calvariaē osse abscedit, distatq;. Huius calvariaē osse obductæ inibi membranæ interuētū glandula firmatur, & etiā duabus insignioribus soporalium arteriarū propaginibus adhæret, quæ ad ipsius latera prorēpūt, & ridiculè in hominibus reticularē plexum formare cæteris dissectionis professoribus creduntur. Nō secus profectō quā si & illarū propaginū gratia, hæc glandula effingeretur,

geretur, ipsisq; eundem præberet usum, quo reliquæ glandulae uasorum distributionibus ductibusque firmandis & sufficiendis, præsent. Porro ad huius glandis latera deorsum utrinque canales duo descendunt, ac unus quidem uersus anteriora prorēpit in foramen de sinens, quod secundum cerebri neruorum par deducit, quodq; contra Galeni placitum multo uisorijs nerui foramine maius esse inuimus. Alter uerò in posteriora magis descendit, atque per inæquale asperumq; foramen seu rimam ducitur, quæ ad anteriorem sedem lateraq; foraminis quod soporalis arteriaē insigniorem ramum in calvariaē amplitudinem transmittit, hæc cerebri substantia inscisos diximus, ex cerebri uentriculis humorem illum deducunt, atque in infundibulum defluere sinunt. Ipsum autem infundibulū superius amplum latumq; extruitur, non horum duntaxat meatuum, qui in unum tandem orificium desinunt, occasione, uerū etiam ut fines illos dextri sinistriq; uentriculorum cerebri contineret, quos ex posteriori uentriculorum sede deorsum in anteriora reflexos inter cerebri reuolutiones hinc desinere commemorauimus, quando quidem & hi suæ sedis pituitam deferunt, atque in infundibulū exporrigunt. Præterea infundibulū ea cōstat amplitudine, ut si quid pituita super callosum corpus & sinus illos colligeretur, quos ad callosi corporis latera conspici retulimus, id ipsum in infundibulum tenuis membranæ beneficio procumberet. Siue enim eiusmodi humor ab anteriori callosi ac instar arcus protuberantis corporis sede, siue a posteriori descendat, ad tenuem membranam cerebri basim inuestientem influere, & hinc paulatim in infundibuli amplitudinē prolabi potest. Infundibulum uerò ab omnibus his ductibus pituitam excipiens in angustum cogitur, ut tandem hanc per unicum & priuatim sibi in dura membrana patens foramen deducat, ac innoxie in illius glandulae centrum promanare sinat. Glandula quadam substantiæ familiaritate defluxus impetum sustinens, & quantum conijcere possum, os ab iniuria uindicans, pituitam hanc excipit, ac sensim citra stillicidium a lateribus suis eam undequaque defluere sinit, per omnia foramina hinc in calvariaē basim tum uenis tum arterijs tum neruis ipsis exculpta. Priuatim enim pituita gratia foramen nullum osse insinuat, nisi forsitan rima anteriorem sedem lateraq; foraminis soporalis arteriaē insigniorem ramum deducētis ambiens. Ridiculū nanq; est, quod Galenus de foraminibus spongiarum aut cribri perforationes referentibus nusquam nō comminiscitur, quum huius generis foraminulum sub glande nullum consistat. Quod te malim ex osse cuneum imitantis constructione, & deinde humoris defluentis lentore & substantia metiri diligenterq; expendere, quā re olesciter indagata, solis autorum suffragijs deditum impietatis me arguere, tanquam Galeni omniumq; quos legi dissectionis professorum decreta hinc perturbem, quibus illi nos in tantam conditoris admirationem allicere se arbitrantur: non perpendentes, si ad eum modum quem illi ementiuntur, Deus os illud creasset, quā parum fuisset prouidus, qui hinc continuum os ne pituita quicquam ipsi in commodaret procreandum duxerit, tantum abest ut foraminibus peruium (ut ipsi consingunt) sabrefecerit, præcipue quum hæc calvariaē pars tantis foraminibus neruorum, uenarum & arteriarū gratia sit insculpta, & ipsum cuneiforme os hac sede qua glandula ei incumbit, intus duas tam insignes & notatu dignas cauernulas adipiscitur, duobus foraminibus in narium amplitudinē, uti in primo docuimus libro, pertinetes: & si quādo illæ cauernulae, quemadmodū inter secandū aliquādo uidimus, nō occurrēt, tunc os ipsum inibi ut calcis aut tali os solidū uisitur, & nihil æque promptè cōmonstrat, ac per ipsius foraminulas seu cauernula pituitam neuitquam defluere. Decumbit itaque pituita & in palatum per ea quæ palatum spectant foramina, & non minima profectō portione per foramen secundiparis neruorum ad oculorū sedis radicem, & hinc per amplum foramen cum alijs quamplurimis foraminibus, cæteris ignotum dissectionis professoribus, in narium amplitudinē fertur. Neque etiam ambigo, aliquem & hinc admiraturum, quamobrem nullos adhuc meatus pituitam ad olfactus organorum sinus deducētes enarrauerim: quod sanē non ob aliud accidit, quā quod nullam prorsus pituitam per hos sinus expurgari aut mem, mirerq; plurimū, qua fronte alij per tenues illos ac neruis nō ab similes cerebri processus, quos olfactus organo tribuimus, ab anterioribus cerebri uentriculis pituita ad nares deduci, non erubuerint scribere: quū nullus omnino in ipsis meatus sit, neq; etiā in hominibus ea consistent crassitie, ut uel meatum quo pituita deduceretur, habere possent. Adde nullū prorsus pituita ductū ad olfactus organorū sinus imaginari posse, nisi fortassis anteriorē callosi corporis regionem, quæ pituitam sibi influentem in illam sinuum olfactus organorū amplitudinem dimittere queat: uti fortassis accidit, si quando cerebrū nimia pituita uexatur. unde etiam non naturalis per nares pituita fluxus perficitur, & pruritus, calor, dolor & odorandi uirtutis noxa, eiusq; generis symptomata oboriuntur quāmplurima, quemadmodū indies in distillationibus

bus quæ ad narium summa pertinent, ac grauedines nuncupamus, accidere experimur. adeo sanè ut si adamussim singula perpendimus, necessario per olfactus organorum sinus foramina uel aut cribri aut spongiæ modò forata, quum lege Naturæ homo dispensatur, nihil pituitæ defluere fatendum erit: & si fortè casu defluit, non minus præter naturam fluxum esse donabimus, quàm quum foramina quæ ad glandis exsculpuntur latera, totam pituitam non adamussim deducunt, hæcquæ deorsum uersus foramen dorsali medullæ transmittendæ paratum decumbit: ac cum dorsali prolapsus, in dorsum, & dein secundum neruorum ductum modò in brachia, modò in crura, modo in lumborum musculos, modò aliò quouis promanat. ut nunc taceam, quàm grauiter Natura ueniret incusanda, quæ tam patètes amplosquæ pituitæ in caluariæ amplitudine, dum adhuc tenuis aquea quæ est, ductus fecisset, adeo autè retortos angustosquæ & inflexos in octauo capitis ossis produxisset.

DE CEREBRI PLEXIBVS, QVORVM

alter reticulari, alter secundarum efformato plexui similis esse creditur.

Caput XII.

HVC facit maximè decimè quarti Capitis libri tertij figura, & huius libri figura quarta & quinta ad O, O, sexta ad M, N. & dein tota fere decima sexta & decima septima.

In lib. de Venarum & Arteriarum sectione.

QUANTVM Galeno dissectionis professorum facile principi à medicis & Anatomicis illum secutis nonnunquam præter rationem attributum sit, uel beatus ille & mirabilis plexus reticularis attestatur, quem is nullibi non in suis libris inculcat, quoque nihil frequentius medici in ore habent, eumquæ etià si nunquā (uti fere nulla in humano corpore) uiderint, ex Galeni sententia enarrant. Verum ut alios taceam, ipse meam stupiditatem & nimiam in Galeni aliorumquæ Anatomicorum scriptis fidem haud satis demirari possum, qui adeò in Galenum affectu laborauerim, ut nunquam in publicis sectionibus humanum caput, absque agnino aut bouino ostendere aggressus fuero, ut quod in homine nequiquam reperi, id ouillo capite refarcirem, spectatoribusquæ imponere, ne plexum illum nomine omnibus notissimum, nequiquam inuenisse diceret. Nihil enim minus à soporalibus arterijs, quàm eius modi reticularis plexus, quem Galenus recenset, perficitur. Multoquæ minus arteriæ foramen quod ipse tradit ingrediuntur, aut totæ etiam in plexum illum absumuntur. Primum enim tota soporalis arteria dextra (est enim eadem utriusque ratio) caluariam petens per unum foramen diuisa, uti Galenus commemorat, non ingreditur, uerum ubi ad caluariæ usque basin conscendit, insignem sui propaginem ad foramen nerui sexti neruorum cerebri transmittit, quæ unà cum grandi uena sibi coniuge in dextrum, primum uel duræ cerebri membranæ sinum exhauritur. Secundò soporalis arteria nequaquam commune foramen cum tertio neruorum pari obtinet: uerum longè maiori industria, quàm Galenus arbitrabatur, rerum Opifex usus est, maiori nanque soporalis arteriæ ramo obliquum & in osse diu procedens foramen machinatus est, in cuius ductu id fieri uoluit, ob quod Galenus plexum efformatum confinxit. ut enim uitalis spiritus in multis gyris anfractibusquæ arteriæ excoqueretur, apta quæ animi mali spiritu efficiendo materia fieret, Galenus arteriam ilico atque in capitis amplitudine ingressa esset, in innumeros ramos diffundi dicebat, qui inuicè ita imponeretur commisceretur ue, ut plexum efformare uiderentur illi similem, qualem in collecto piscatorio reti fieri cernimus: aut illi plexui, qui ex pluribus inuicem incumbenibus retibus consurgeret. Atque hunc plexum inter os & duram cerebri membranam fieri asserit, interim tamen duræ membranæ portunculæ quæ os succingeret, plexui substrata. Deinde ut plexus ille ex uno uase, aut si dextrum sinistro coniunctum fingit, ex duobus complicari incipit, ita quoque plexus huius furculos sensim colligi, ac tandem in duo rursus uasa desinere attestatur, molle illis uasis respondentia, quæ plexum efformare dicebatur. Quàm uerò hæc ab omni prorsus ueritate sint aliena, quantumque Naturæ oscitantiam arguant, is demum percipiet, qui ueram eius arteriæ soporalis rami seriem didicerit, quem per oblongum illud ossis foramen in caluariam penetrare diximus: & ut praerique taceam, expenderit pariter, quàm impossibile sit uasa æquè grandia cerebrum petere, atque in caluariam primum perungunt, quum tam insignes rami duræ membranæ latera, & per foramina secundi paris neruorum ad oculos, ac ad narium amplitudinem ab illis uasis priusquam tenuem accedant cerebri membranam dispergantur. Cæterum quæ horum uasorum uera sit series, in tertio libro dum cerebri uasa non minus quàm reliquas corporis uenas & arterias persequeretur, adeo uerè & ad amussim describere conatus sum, ut hic locus nequiquam eius

eius seriei enarrationem expectat: uerum si memoria quæ illic complexus sum exciderint, eò lectorem remitto, hortor quæ ut illo capite diligenter perlecto, id uniuersum hinc denuò poni sibi persuadeat. Porro ut huius soporalis arteriæ rami sobolem ibidem enarraui, sic etiam plexus, quem ex timo fetus inuolucro comparamus, naturam quoque inibi recensui: ac proinde in præsentia duntaxat superest, ut studiosos qui duobus proximè præcedentibus annis mihi secanti non astitere, sedulo ad uisum hunc hortor, quo iam admoniti, corporis humani fabricam Galeni meaque descriptione perlecta diligenter expendant, in posterumquæ Anatomicorum libris minus fidei adhibeant. Hic autem denuò cerebri plexuum obiter memini, ne quid in cerebri constructione hoc libro præterisse uiderer. Atque quo minus id fiat, singula sensuum organa seriatiim iam aggrediar.

DE OLFACTVS ORGANO.

Caput XIII.

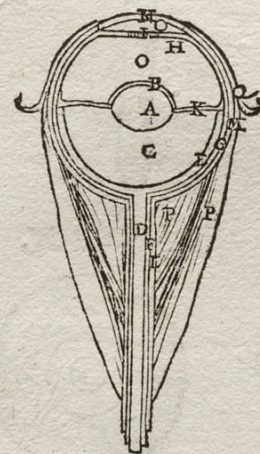
11 fig. C.
D. 12 fig. C.
L. 13.
8 fig. ca. 6
li. 1. A. B. A.
ca. 4. fig. ca.
12. li. 1. K.
d. 13. fig. D. D.
G. G.

LIBRI quarti tertium Caput conscribens, atque necessario propter neruorum seriem olfactus organi constructionem prosequens, arbitrabar me hoc loco certius aliquid de olfactus instrumento præcepturum, quàm illo Capite nudam constructionem enarrans, faciendum duxeram. Verum quum aliud nihil certius mihi studiose admodum odoratus organi naturam inquirenti haftenus occurreret, præsens Caput cum illo commune esse uelim. Præter duos enim illos neruis non absimiles cerebri processus, qui in octauo caluariæ ossis sinus perungunt, & frontis ossis sinus, & substantiam illis contentam, & foramina tum duræ cerebri membranæ, tum ossium hinc recensere possem. Nollem namque hic de odoribus, & huius sensus medio, & dein temperie aliquid pertractare, ne in immensum hic meus conatus, qui præter opinionem iam excreuit, impenitus crescat.

DE OCULO VISVS INSTRUMENTO.

Caput XIII.

PRIMA DECIMIQUARTI CAPITIS FIGURA.

HÆC figura earum quæ præsentis Capiti præponuntur prima, alteram oculi partem exprimit, una sectione ab anteriori sede per posteriorem, atque ita per neruum uisorium diuisa: perinde scilicet, ac si quis diuisa secundum longitudinem cepæ alteram partem ea superficie delinearet, quæ alteri parti connata continuata fuerat. Atque hoc quoque modo cælos, & quatuor elementa in plano depingere solemus.

- A Humor crystallinus.
- B Tunica anteriori humoris crystallini sedi obducta, & tenuissima ceparum pellicula instar pellucida.
- C Humor uitreus.
- D Nerui uisorii substantia.
- E Tunica quam reti assimilamus, quamque resoluta uisorii nerui efficit substantia.
- F Tenuis cerebri membrana portio, neruo uisorio obducta.
- G Uea tunica, in quam tenuis uisorium neruum induens membrana degenerat.
- H Hac sede ueua tunica in postiora comprimè, neque corneam exterius illi obductam contingit tunicam.
- I Foramen, quo ueua foratur, ipsa uel pupilla.
- K Tunica ab ueua initium ducens, & cilijs seu palpebrarum pilis imagine correspondens, ac interstitium pariter uitri humoris ab aquo.

Hh 4 L Duræ

- L Dura cerebri membrana portio neruorum uisoria obuolvens.
M Dura oculi tunica, quam dura cerebri membrana constituit.
N Dura oculi tunica pars, quae cornu instar pellucida uisitur.
O, O Humor aqueus, atque inferius O sedem indicat, in qua suffusiones plerumque proueniunt.
P, P Musculi oculum mouentes.
Q Adhaerens, alba ne oculi tunica. Caeterum subsequentes modo figurae seriatim oculi partes expriment, primum quidem humores, ac dein tunicas. Atque has figuras omnes semper ad primam quam modo expressimus, non inepte contuleris: quandoquidem illae compositionis ordine inuicem subsequuntur, ac ad primam huius figurae proportionem sunt expressae.

SECUNDA. III.

IIII.

V.

VI.

DECIM ET OCTO FIGURARVM HIC SERIATIM
primam subsequentium, & earundem characterum Index.

SECUNDA figura solum crystallinum humorem anteriori sede ita exprimit, quemadmodum is omnibus illum ambientibus partibus liberatus, e directo intuenti occurreret.
Tertia figura nudum prorsus crystallinum humorem monstrat, ea sede se ostendentem, quae R. ex latere, ut ita dicam, ab aliquo spectaretur. Verum R. asperitatem, sedemque notat, cui oculi tunica

tunica palpebrarum pilos referens, ac undecima & duodecima figuris exprimenda, humori crystallino connascitur.

Quarta figura humorem uitreum ita efficitur, quemadmodum is si suam formam, quam in oculo obtinet, reseruaret, in anteriori ipsius sede conspicuus esset, quum crystallinus humor ex illo euulsus esset. Senim cavitatem ipsius indicat, in quam media crystallini humoris pars reponeretur.

Quinta figura uitreum humorem eadem facie qua quarta exprimit, uerum adhuc ipsi crystallini humor T notatus innatans.

Sexta uitreum humorem ex latere exprimit, una cum crystallino, qui ipsi adhuc innatans V notatur.

Septima figura aqueum humorem ex latere ita exprimit, quemadmodum in oculo consistit, & adhuc anteriore crystallini humoris sedem integrit. X namque crystallinum humorem in praesenti Y. figura notat, ac Y eam humoris aquei sedem indicat, quae uuae tunicae pars in ipso (dum integer est oculus) continetur, quae a cornea abscedit, distatque.

Octaua figura uitreum humorem a notatum, & aqueum b insignitum simul comonstrat, ita inuicem distitos, quemadmodum ea dirimuntur tunica, quam palpebrarum pilis non perperam in effigie assimilamus. Atque huius tuniculae sedes inter hos humores consistens c indicatur.

Nona figura tunicam anteriorem crystallini humoris sedi obnatam, & insigniter pellucidam, atque hic ab ipso humore liberatam, a latere exprimit.

Decima figura crystallinum humorem a latere ostendit, adhuc ea tunicula intactum, quem nota figura expressit. atque hic d tuniculam, e uero crystallini humoris partem indicant posteriorem, & illa tunicula non obductam, sed in uitreo humore, quum integer est oculus, natitatem.

Undecima figura anteriorem seu posteriorem partem indicat tunicam quam uuea producit, quaeque palpebrarum pilis assimilatur. Caeterum haec circulo g & g notato ab uuea pronascitur, circulo f. f. autem f & f insignito crystallino humori inferitur, adnasciturue.

Duodecima figura tunicam, quam undecima ostendit adhuc uitreo humori obductam, & crystallino adnatam continet. h enim & h tunicam notant. i uero, humorem crystallinum.

Decima tertia figura, tunicam ostendit, quam reti dissectionis periti comparant, atque haec a latere exprimitur una cum nerui uisoriae substantia k insignita, & dura tenuisque cerebri membranis libera.

Decima quarta figura uuae tunicae internam ostendit superficiem. hic enim ipsam euerfam, ut inter secundum sit, delineauimus. Ita quoque portiunculam notat tunicam, in quam uisoriae nerui substantia dissoluitur. m sedem, in qua anterior uuae regio introrsum seu in posteriora comprimitur.

Decima quinta figura externam uuae tunicae superficiem ex latere delineatam continet, una cum nerui uisoriae substantia, tenui membrana cerebri obducta. n enim nerui uisoriae substantiam o. notat, hic a tenui qua inuoluitur membrana liberam. o tenuis notatur membrana, nerui uisoriae substantiam integens, & hic a dura membrana, quae ipsam quoque ante sectionem obuoluit, denuo data. p. p. uenarum arteriarumque a dura oculi tunica in uueam pertinentium sunt portiunculae, q. q. iam ex serie sectionis effractae. q. q. sedes, quae uuea tunica anteriori in parte comprimitur, & a cornea abscedit, r. foramen, uueae pupillam constituens.

Decima sexta figura duram oculi tunicam ex latere comonstrat, transuersa sectione in hoc diuisam, ut series in conspectum ueniret, uasorum ab ipsa in uueam pertinentium. Significet igitur s. neruorum uisoriae, una cum duabus illum inuoluentibus membranis abtruncatum, & uenis arterijsque concomitatum. t uero & t uenas, arteriasque per duram oculi tunicam excurrentes. u. u. tem & u. u. uueam tunicam hic propter duram sectionem, conspicuam, & ramulos durae tunicae uasorum excipientem. Caeterum x sedem indicat, ubi dura oculi tunica instar cornu leuigatur, pellucidaque cernitur, sedi autem y notatae, pupillae respondet foramen.

Decima septima figura integram nudamque duram oculi tunicam externam superficiem ex latere spectandam exhibet, una cum magna uisoriae nerui portione, in qua a notat ipsius substantiam, b. y. d. uero tenuem qua obducitur membranam, y autem duram cerebri membranam, a uenas arteriasque neruorum uisoriae concomitantes. Porro x, & dein y, idem hic atque in decima sexta indicant.

Decima

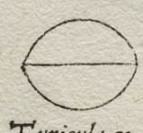
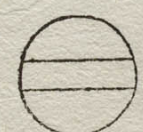

Decima octaua figura oculum à palpebris liberatum, atque ex sua in caluaria sede erutum, nuda
 e. 3. cum ipsius musculis nondum disjunctis à latere exprimit. atque neruum indicat uisum, 2. 2.
 u. u. musculos oculum mouentes, u. u. adhaerentē oculi tunicam, à maiorem oculi circumferentiam
 d. dem, ubi adhaerēs membrana desinit, corneaq; tunica pertinacissime adhaeretur. u. autem sedem
 u. notabit, è regione pupillae seu minoris circuli consistentem.
 Decima nona figura anteriore oculi integri, & à palpebris tantum liberi sedem exprimit. atq;
 u. hic à carunculam insinuat, in maiori oculi sedis angulo repositam. u. uero & 3. & dein u. idem
 u. u. hic atque in praecedente figura indicant. Caeterum si alicui oculi enarrationem ab extimis ipsius
 partibus persequi uisum sit, is inuerso oculi figurarum ordine decimā nonam secundae loco habe
 bit, & decimā octauam tertiā, atq; ita deinceps.

Oculorum
 situs.

Oculi constructio
 et qui enar
 randa.

Humor cry
 stallinus.

Tunica ce
 pia modo pelu
 cida, anterior
 rig. humoris
 crystallini se
 di obnata.

Virens
 humor.

RATIONEM formationis capitis primo libro perquirentes, oculorum
 situm, qui neminem latet, descripsimus. in secundo autem libro oculorū
 numerum & mouentes ipsos musculos, uti & palpebrarū quoq; naturā
 necessariō edocuiamus. In praesentia uerò oculi sphaera modò exactiō
 tundi constructionem enarraturis, eam à centro aut ab ultima ipsius cir
 cumferentia auspicari integrū erit: perinde ac si oui cōstructionē quis, ab
 ipsius luteo ad albū, & dein ad tenuem membranulā albo obductā, &
 postea ad putamen crustam ue aggredieretur: aut à crusta ad tenuem eam membranulam, ac
 dein ad album, & hinc ad luteum enarratio fieret. Pari prorsus modo quo mundi partes, aut à
 terra ad aquam, aërem, ignem, lunae cœlum, ac sic deinceps ad extimum usq; cœlū, aut ab hoc
 cœlo ad centrū usque mundi, ipsam uidelicet terram, recenseremus. Mundo namq; & ouo ocu
 li fabrica quod ad constructionē spectat, cōferri potest. Quam quo exactius tradatur, eademq;
 postmodū memoriæ firmitus hareat, à centro primū ad extimā superficiē, & postmodū ab hac
 ad illud pertractabimus. Est itaq; oculi centrū humor, quem Graeci λευκωματιον uocant, uti &
 nos quoq; qui & glaciale illū nuncupamus, à similitudine nimirū quam cum lucidissima gla
 cie & exactissimo crytallo obinet, nō quidem in consistētia aut duritiē, uerū in colore, seu lu
 ce potius & pelluciditate. Est enim is humor optimi crytalli modò pellucidissimus, & omnia
 quibus iam exemptus uitri alicuius modo imponitur impense quorundā specillorū ritu adau
 gens. Consistentia autē ea constituitur, ut ab oculo liberatus nō defluat, sed ipsius rotundā for
 mam molliusculae ceræ ritu seruet. Atque hæc non exactē rotundum exprimit globum, sed &
 anteriori & posteriori parte leuiter non secus compressum, quā si ex lignei globi medio secun
 dum lineas æquidistantes orbem crassiusculum serra exemisses, & dein duas globi partes denuō
 conglutinaasses, adeo ut praesens humor in anteriora & posteriora minus protuberet, quā se
 cundum orbem in latera, & superius & inferius quodammodo ad lentis similitudinem. unde
 etiam hunc humorem φανερὸν Graecis nuncupatū fuisse arbitror, etiam si nescio quam oculi
 tunicam alij ita uocare uideatur. Superficie constat laui & insigniter lubrica. Vniuersae ipsius
 anteriori sedi tunica obnascitur instar tenuissimae ceparum pelliculae, cuiusmodi inter cra
 siores ceparum orbes reperimus, tenuis & exactissimē pellucida. at hæc tunica eius generis ce
 parum pelliculae durior est, ac (ut dicebam) toti anteriori humoris crystallini sedi obducitur,
 nulla parte posteriorē ipsius sedem cōtingens, sed inibi finiēns, ubi crystallinus humor am
 plissimus cernitur: & ipsius capaciōr consisteret circulus, si illum multis æquedistantibus circu
 lis, seu lineis orbiculatim obuolutum fingeremus. Huic tuniculae nullum priuatim nomen in
 ditum esse uidetur, nisi forte à cōtinuarum araneae telarum imagine hanc ἀραχνοειδὴ Graeci uo
 cauerint, respondet enim tenuitate, quamuis neuiquam robore & duritiā, illis aranearū telis.
 Ego illam inter dissecandum, uti iam dixi, ceparum tenuissimis, ac pariter pellucidissimis mem
 branulis cōfero: cornu etiam illam collaturus, si modò cornu in laminas diuisum tam tenuē ac
 pellucidum & leue, atque hæc est tunica, reddi posset. Tunicae enim huius substantia à cor
 nu substantia nihil differt. Sit igitur praesens tunica secundum in oculi constructione nobis
 enarratum corpus, quod quidem anteriori tantum centri, hoc est humoris crystallini parti,
 obducitur, ac uelut semiglobus tantum in oculi fabrica censendum uenit. Porro posterior hu
 moris crystallini sedes, dicta nuper tunica nō obiecta, in alio continetur humore, qui instar
 medij globi in posteriore oculi sede copiosus reponitur, uulgarī quidem albo uitro iam refri
 gerato colore seu luciditate correspondens, non enim adeo lucidus est, atque crystallinus hu
 mor, aut exactissimū crytallum. Consistentia autem, humore crystallino longē mollior uisitur:
 & ab oculo exemptus, suum terminum formam ue neuiquam seruat, quamuis interim aquae
 modò non defluat, sed ita consistat, quemadmodum uitrum in fornacibus fufum, & ferreis ca
 nalibus

nalibus, quibus id ab artificibus à fornace eximitur, obuolui cernimus. Atq; huiusmodi uitro
 quidem ita ignito, consistentia hic humor congruit: at non colore seu luciditate, quum humor,
 uti prius dixi, refrigerato uitro luciditate respōdeat, fufum autem uitrum candenti ferro colore
 quā similitudinē uideamus. Quando itaq; praesens humor cōsistentia fuso uitro, luciditate au
 tem refrigerato & formato iam uitro respōdet, uero & Graecis, nobis uerò uitreus merito nun
 cupatur. Atque hic humor multis numeris copiam crystallini humoris superas, quum adhuc
 in oculo reponitur semiglobo similis est, cuius plana superficies oculi anteriora spectaret, ro
 tunda autē seu conuexa in posteriora protenderet: & in cuius anterioris sedis, seu planae superfi
 cie medio sinus imprimeretur tantus, quanta posterior humoris crystallini pars est. Is nan
 que humori uitro ita immittitur, ac si globum in aqua natantem cerneret, cuius media pars
 exactē in aquam mergitur, altera supra aquam conspicua, atque ut inter eiusmodi globum &
 aquam nihil mediat, ita quoq; inter crystallinum & uitreum nihil prorsus intercedit: neque illi
 humores inuicē secus cōmittuntur, quā globus aliquis in duriuscula pulre complecteretur.
 Porro reliquae regioni sedis anterioris uitrei humoris crystallino non occupatae tunica
 quandam obduci, suo loco dicam, quae cilijs palpebrarum ue pilis assimilabitur, quaeq; orbicu
 latim lineae modò crystallino humori, ubi is amplissimus est, adnasci docebitur. Nunc autem
 inuolucrum mihi uenit enarrandum, quo posterior uitrei humoris sedes proximē cōtinetur,
 quamq; nerui uisorijs substantia in quarto libro constituere dicta est. Nerus etenim uisorijs
 tenui, duraq; cerebri membranīs, & aliquot uenis arterijsq; cōcomitatus, ad posteriorem oculi
 sedem fertur, ac illi nonnihil uersus externum oculi latus implantatur, ipsius substantia in inuo
 lucrum iam enarrandum dissoluta, tenuis autem membrana nerui substantiam obuoluens, in
 aliam degenerat oculi tunicam, quae uuea uocabitur, & dura quoq; membrana in aliam quae
 dura dicitur, & uenae quoque & arteriae (uti seriatim enarrabo) oculi constructionē subintrāt.
 Quum primū itaque nerui uisorijs substantia in oculum mergitur, mollior reddita dilatur,
 in latum quoddam inuolucrum posteriori uitrei humoris sedi obductum, & nō ultra mediam
 oculi sedem in anteriora pertinet, & extremē gracilibus, sed interim cōspicuis uenulis, ac item
 arterijs intertexta. Hae uenulae à tunicae radice antrosum ductae ipsi exporriguntur, quum pri
 mū neruus ille dilatur. Caeterum Galenus in decimo de Partiu usu innuit, hoc inuolucrum
 à plerisq; tunicae nomine nō dignari: forsitan quod caeterarum tunicarum modo membrana
 non sit, sed mollis, & ueluti mucor aliquis ex naribus prociens. quum enim hoc inuolucrum
 secantibus in unum colligitur, atque à sua radice propendet, mucorem, aut cerebri substantiam
 aqua quapiā dilutā refert, nō enim ita solidum crassumq; ac cerebri substantia uisitur. Vtunq;
 uerò sit, siue tunica nuncupandū ueniat, siue minus, constat Galenum quoque in libris de Hip
 pocratis & Platonis decretis, & item in octauo de Partium usu hoc inuolucrum, tunicam appel
 lasse. Neque ego scio quod nomen illi aptius quā inuolucrum, aut tunicae indiposse: quum,
 uti diximus, toti posteriori sedi humoris uitrei proximē obducatur, illumq; integat, perinde at
 que tenuis oui pellicula oui album tunc cōtinere diceremus, quum dimidiā oui partem ab alia
 elractam & adhuc oppleram manibus seruaremus. Est enim hoc inuolucrum forma dimidiato
 tantum ouo comparandum, aut minori piscatorum reti, quod uni accommodatur baculo, &
 ex ampla basi dimidiati globi modo in obtusum mucronem fertur. Ab huiusmodi enim retis
 imagine arbitror praesens inuolucrum Graecis ἀνελυσις nuncupatum fuisse, nam retis for
 mam, non autem plexum refert, quum undiq; sibi sit continuum. Nisi fortē uenulas & arterias
 ipsi intertextas, quis reti assimilandas cōtenderet. Haec itaq; quatuor oculi partes recensui,
 duos nimirum humores, & totidem tunicas: ac proinde iam merito eam aggrediar tunicam,
 quae à tenui membrana nerui uisorijs substantiam concomitantem producit. Mox enim atq;
 hæc membrana simul cum neruo oculum subit, in tunicā degenerat ad omnes oculi sedes, glo
 bi modo, ut ita dicam, pertinentem, non enim uti nuper cōmemorata tunica, quam nerui pro
 ducebat substantia, posteriorem oculi sedem solum occupat, uerū & anteriori quoq; obduci
 tur, & in tota posteriori oculi sede proximē tunicam inuestit, à nerui substantia pronatam, & in
 horum contactu prorsus nihil mediat, neq; ambo etiam inuicem aliquo nexu praeterquam con
 tactu committuntur, quā autem praesens tunica à tenui membrana conformata, anteriori oculi
 sedi obducitur, interna sua superficie undiq; humorem cōtingit & cōplectitur, quem aequum
 & albugineum uocari paulo post audies. Externa uerò huius tunicae superficies passim ea tuni
 ca proximē obducuntur, quā à dura membrana uisoria obducta pronasci dicam: neq; quicq;
 inter eas duas interuenit, sed ita inuicem cōmittuntur, quemadmodū dura membrana tenuem
 succingit in nerui uersus oculum progressu. Verū id priuatim huic tunicae quae à tenui pro
 nascitur membrana accidit, quod exacti globi modo prorsus nō sit rotunda, nam anteriori re
 gione

Oculi inuolu
 crum ex neru
 uisorijs substā
 tia, soluti &
 reti cōparatū.

Tunica à re
 nu cerebri me
 branā parata,
 & uuea nunc
 upata.

Tunica à re
 nu cerebri me
 branā parata,
 & uuea nunc
 upata.

gione non nihil introrsum comprimitur, aliqua sui parte planam superficiem pro conuexa ac orbiculari commonstrans. Quum enim haec tunica ad eam usque anterioris oculi sedis regionem pertingit, secundum quam maior oculi educitur circulus, quem iridē uocamus, aut quo albi oculi (ut ita loquar) a nigro distinguitur, & ea tunica a dura cerebri membrana pronata pars consistit, quam cornu in luciditate & substantia quoque comparabimus, ipsa ab hac abscedit quam dura procreat membrana, neque amplius illam contingens inibi in posteriora comprimitur, quam illi parti quam cornu assimilamus, ita subduci debuisset, quemadmodum secundum reliquam oculi regionē illi subducitur tunica, quam dura membrana efformat. Neque hac duntaxat impressione praefens tunica a tenui membrana cerebri generata donatur, uerum etiam in huius compressionis medio foramine quodam peruia est, quod minimū in oculo apparentē efformat circulum, & pupilla nobis appellatur. Adeo ut haec tunica uuae folliculo, a quo pedunculum quo affirmatur extraxeris, quam simillima sit, praefertim si uuam illic parum concidisse, & ut sit uacuari intelligas, ubi pedunculum extraxeris. Totus enim uuae folliculus tunicae huic respondebit: ea autem coincidentia illi respondebit compressioni, quam in anteriori parte haec tunica sibi uendicat. Foramen autē quo pedunculus firmabatur, ipsi pupillae comparatur. Atque ab hac similitudine Graeci praesentē tunicā *φρυγανή* & *φρύκη*, nos autē uuae appellamus. Quoniam uerō a tenui cerebri membrana *χρυσιδής* dicta, haec tunica constituitur, Graeci illam quoque *χρυσιδής* nuncuparunt. Quamquam non ob id solum quod a tenui membrana cerebri producit, eam ita uocant, sed forsitan quod ipsa uenas arteriasque oculi sustinet, perinde atque tenuis membrana cerebri uasa suffulcit. Quandoquidem passim quā uuea tunica, illa obducitur, quam duram cerebri membranā progenerare mox dicam, uenarū arteriarumque surculi ab hac in uueam pertingunt, & uueam ita exasperant, ut hac quoque ex parte internae superficiei folliculi uuae accedat, quae fibras illas continet, quibus uuae caro & acini sustententur. Quum itaque ab ea tunica quam dura cerebri membrana procreat, complures uasorum surculi sparsim in uueam producantur, sit eorum surculorum internentū uueam illi tunicae connasci. Quā uerō uuea tunica ab illa secundum iridis circulum abscedit, introrsumque premitur, uuea pertinaciter secundum totum circuli ductum ipsi adnascitur, & colorem euariat. Uuea namque tota superficie qua dura tunica fuccingitur, perpetuo nigra est, & modice humecta: in anteriori autem suae compressionis sede uariē tingitur, eumque semper exprimit colorem, qui in oculi iride seu maiori circulo, aut oculi nigro occurrit, cuius gratia oculos nigros aut caesios, aut glaucos dicimus. Neutiquam enim is color humorū oculi beneficio cōfurgit, quod & si magnū sit paradoxū, non secus tamen id probatum uelim, quā quod is oculi color in uuea perpetuo appareat, siue integro oculo, siue effluxo humore, siue ipsa uuea tunica a dura liberata, diuisa. Quod non solum in hominis oculo est cernere, sed & in cuiusuis alterius animalis oculo. Ceterum interna uuae superficies uariis interstinguit coloribus, in posteriori enim oculi sede, qua haec tunica primum pronascitur, subalba est, mox uiridis, & dein cerulea iridis in modum efficitur, atque hos colores in posteriori oculi sede adhuc interna haec superficies possidet, in anteriori autē oculi sede uniuersa impense nigrificat. & non adeo laeuis hic atque in posteriori sede uisitur: quod illi potissimum accidit propter processum, quos a se hac in parte educit tunicam constituturos, quae anteriori uitrei humoris sedi obducitur, & ueluti interstitiū est uitrei & eius quem aqueum nominabimus. Praefens tunica planis duntaxat donatur superficiebus, non autem concauis aut conuexis. Quandoquidem hanc tunicā constitueres, si ex tenuissima araneae tela orbem excinderes tantum, quāta est anterior sedes uitrei humoris, ac dein in hoc orbe alium orbiculū excinderes, foramen facturus tam amplum, atque crystallinus humor amplius est, ubi uisitur amplissimus. Huiusmodi namque orbi praesentem tunicam cōferre posses, si illum circularitē ab uuea tunica pronasci fingeres, illicque suo foramine crystallino connasci, ubi is amplissimus cernitur. Verum haec tunica tenuitate araneae telas ferē superat, & processulis ab uuea pronatis talibus constat, ut nigra cilia, seu palpebrarum pilos imagine insigniter exprimat. Num autem tunica, aut aliter nuncupanda sit, non admodum moror: modo qua nam sede reponatur, & quibus comitatur, quae sit imagine & substantia, explicē, mihi quod nullum occurrat nomen quod ipsi aptius sit quā tunica, aut si uoles, interstitij inter uitreū humorē, & eum quem albuginēū aqueum uuea nuncupabimus. Sed iam tempestiuum fuerit & duram tunicam sermone complecti, quā a dura cerebri membrana uisoriū neruum inuestiente pronasci ac dissolui credimus. Quum primum enim haec membrana oculi posteriori sedi applantatur, dilatescit, & crassior ac durior ipsa cerebri dura membrana euadens, orbiculatim undique oculo obducitur, tam in anteriora quā in posteriora pertingens. quamquam interim cum passim sibi similis sit, neque simplici donetur nomine. Quā enim posteriorem oculi sedem constituit, & in anteriori sede ad maiorem

Pupilla.

Uuea tunicae coloris.

Ex humoris aut spirituum copia oculorum colorem non euariari.

Tunica cilijs & palpebrarum pilis comparata.

Dura oculi tunica a dura cerebri membranaeducta.

rem oculi circulū seu iridem usque pertingit, crassa & dura est (unde & *σκληρότης* nuncupatur) & dein durae cerebri membrana modo opaca, & minime pellucida. Ea uerō sede qua oculi nigri seu iris consistit, haec tunica in cornu imaginem degenerat, quod in laminas diuisum & exacte lae uigatū, uitri alicuius loco lucernae accommodatur, pellucidumque est. Neque haec praesentis tunicae pars, cornu in luciditate qua id etiā superat solū respondet, uerū & substantia quoque: est enim haec tunicae pars cornu modo dura. & ut cornu in laminas diuidi radique potest, ita etiā haec tunicae pars secantibus non secus radi disungitur: ualet, quā si ex laminis aliquot seu squamis inuicem compactis constitueretur. Atque hinc est ea oculariorū medicorū cura, quae senibus hanc tunicae partem deradi praecipit, quā a tanta cum cornu similitudine *λεπασθῆναι* Graeci, nos uerō corneam nominamus. Quāquā uidentur Graecorum plerique non hanc tantum praesentis seu durae tunicae partem ita appellasse, uerum uniuersam (quum ipsa insigniter dura sit) tunicā. Quod uerō pellucidā durā tunicae partem a reliqua ipsius sede non pellucida, ac si illa diuersa esset tunica, in praesenti non distinguā, neminem iam mirari arbitror, quum haud aliter quam modō diximus illae partes inuicem uariant. Interna huius tunicae superficies, tota ea sede qua cornu modo non pellucet, uueam tunicā absque alicuius substantiae interuentu succingit, ipsique uenarum arteriarumque gratia, ut prius diximus, adnascitur: quemadmodum etiā illi pertinacissime ac orbiculatim adnectitur, secundum maiorem oculi circulū seu iridē. Porro ea sede qua haec tunica cornu instar pellucida cernitur, uuea non cōtingit, & tantisper atque oculus sanus est, ab uuea notabili interuallo inibi distat, quā uuea anteriori in sede comprimitur. Hoc interuallum & uniuersum spaciū quod inter anteriorem crystallini humoris sedem & pupillam habetur, humore illo adimpletur, qui adhuc enarrādus superest, ac uerus humor censetur. nam aquae modo tenuis quodammodo secantibus & suffusiones curantibus occurrit, & insigniter aquae modo pellucidus cernit: unde etiā *ιδιόπεδιός* Graecis, nobis uerō aqueus nominat. quamquam plerique hunc oui humori comparantes, illum albugineum nuncupent: etiam si arbitrer Graecos hunc humorem in albo non cōtulisse, quū neutiquā aequē crassus sit, & multū accedit illi humori, quem ex recentibus integrisque ouis igni appositis residare cernimus. Atque hic humor uueae tunicae partē corneae in sano oculo non contiguam sustinet, & (ut dixi) in priori ac in posteriori eius partibus continetur: atque quum in oculo consistit, terminoque alieno, ut sic dicā, cōcluditur, uitrei humoris modō dimidiū exprimit globū, cuius posterior pars, quae plana constat superficie, tantū habet sinum, quanta in anteriora protuberās crystallini humoris est pars. Anterior autē aquei humoris sedes gibba, dimidiatūque globi modo rotunda est, secundū oculi nimirū formam. Ceterum externa durae tunicae superficies tota sede qua pellucida cernitur, ac reuera cornea existit, admodum laeuis est & lubrica: uerū cetera sede ita aspera inaequalisque uisitur, quemadmodū inuicem cōnatae membranae ad mutuū contactū exasperantur. Posteriori enim durae membranae sedi praeter uenas & arterias ipsi implicitas musculus inserit, quem musculorū oculū mouentū septimū numerauimus: deinde lateribus superioribus ac inferiori externae huius superficiei sedibus, neruosae tenuitates musculorū inferuntur, quos sex primos oculū mouētes recensuimus. & deinde anteriori quoque durae tunicae parti ad iridē usque seu maiorem oculi circulū tunica obnascitur, quae adhuc cōmemoranda superest, ac adhaerēs eo quod oculū continet, & uicinis partibus cōmittit, dicit, alba a colore quē possedit etiā nuncupata. Haec membrana anteriori tantū oculi sedi obducitur, quae internā palpebrarū sedē inuestit, oculique partium numero ascribitur, quemadmodū & ipsae palpebrae, si modō cui id uisum sit, his quoque partibus adijci possunt. Fuit itaque haec oculi partium series: humor crystallinus: tunicula cepis pelliculae tenuissimae modō pellucida, anterioris crystallini humoris sedi obnata: humor uitreus in posteriori oculi sede tantū positus: tunica in qua uisoriū nerui substantia resoluit, ac posteriorem humoris uitrei sedē tantum amplectitur: tunica uuea, a tenui cerebri membrana principiū ducēs: tunica seu orbis araneae telae modō tenuis & nigricans, & interstitiū uitrei humoris ab aqueo: tunica dura, quae in anteriori oculi sede cornu modo pellucida reddit: aqueus humor: septē oculum mouētes musculi: tunica adhaerēs, seu alba, anteriori tantū oculi sede obnata: palpebrae, & demū uenae ac arteriae. Ceterū si quis modō oculi cōstructionē ab extimis ad intima aggredi uelit, iam promptissimum est retrograda serie illū eas persequi: aut si uolet separatim humores, & dein tunicas cōmemorare, nihil prohibet. Ego uerō nunc ea oculū enarratione persecutus sum, qua in scholis uti soleo, primū oculi cōstructionē explicans, & in charta maiusculā effigie ita sensim delineans, atque in prima huius Capituli preposita figura oculū exprimere conatus sum. dein post enarrationē ita sectionē obiens, quēadmodū suo loco in ultimo huiuslibri capite subiiciā. Verū ut oculi fabricā adeo studiose soleo cōmonstrare, ut spectantiū nemo in ipsa quicquid desideraret: ita in ipsius partium usu explicādo hic prorsus obmutescō, quod mihi ipsi de primario uisus instrumento non satisfaciā, atque hac in parte quod sanū undique sit, a menon adferri posse, mihi persuasum est.

c. 16. N. 16. 17. fig. x. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

d. 16. fig. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

e. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

g. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

h. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

i. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Humor vitreus.

Figura humoris vitrei.

Adhaerens ab albae oculi tunica.

Cōmmutata partium oculi cōstructione.

Oculi partium usus.

deam. Non sanè quasi crystallinū humorem præcipuū uisus instrumentū esse, & ut hic alatur uirum produci, & huius gratia oculi reliquas partes efformatas esse, quemadmodū Galenus in decimo de Partiu usu diffuse persequitur, commemorare, aut hic prolixè etiā scribere nequir: sed quod mihi certū quī uisus fiat, nō constet, hincq; reliqua oculi cōstructio depēdeat, quodq; potissimū de huiusmodi philosophorū & medicorū cōtrouersijs priuatim quædā aliquādo mihi scribenda duxerim, præsentī labore ad iustam molem perducto.

DE AUDITVS INSTRUMENTO.

Caput XV.

QVÆ de auditu organi fabrica modò enarranda essent, superius in primo libro ita explicui: atque in præsentia, si inibi nihil commemoratum fuisset, ea pertractarem. In octauo enim primi libri Capite^a cavitatem auditus organi gratia in caluaria exculptam, paratamq; & deinde huius concavitatis foramina membranas & ossicula recensui. In decimo sexto autem eiusdem libri Capite, auris cartilaginū & reliquarum constructionem, ut tunc occurrit, modòq; animo obuersat, persecutus sum. Nihil enim hic certius de auditu sonituq; percipiendo, quā inibi attexere possum, nisi etiā plus nunc quā dum illa scriberem, ambigem, mihiq; longè minus satisfaciā, & non satis mirari quæ, omnes de auditu, ipsiusq; obiectis tam prolixè citra organi ipsius uel maxime superficiali cognitionē scribere: ex quo tamen præcipuè ad præsentem disceptationem petendæ erant demonstrationes.

DE GUSTVS INSTRUMENTO.

Caput XVI.

INGVAM oris amplitudini adamussim congruentē gustus esse instrumentum, medicis iuxta ac philosophis concessum est omnibus. quū itaq; in decimo nono secundi libri Capite^a, nouem linguæ musculos, & uariā illam librarum, compositionisq; in ipsius parte hiantē ore ante cōfectio- nem conspicua speciem unā cum illius inuolucris recensuerim, & in ter- tio libro^b uenas arteriasq; linguā petentiū seriem similiter descripserim, in quarto libro ipsius nervos minime negligēs, quorum^c alter præcipua maioris tertij neruorum cōiugij radices numerabatur portio, gustus occasione potissimū lin- guæ oblata, alter uerò septimi neruorū cerebri paris propagines musculorū nomine linguam implicātes, nemo, uti arbitror, hic à me requirit, ut prolixā de linguæ fabrica inter cæteras par- tes, ut uerū fatear, mihi minus cognita, sermonem instituā, aut diffuse saporum differētijs & qualitates commemorem.

DE TACTVS INSTRUMENTO.

Caput XVII.

Tactus quoq; instrumentū in quarti libri initio me persecutū arbitror, quum nullum neruū tactus sensu nō præditū per corpus digeri assererē, & Naturę scopos in neruorum distributione quantum is locus exigebat enarrare: illorū subridens sententiā, qui unam eiusdem nerui portiunculam sensui, aliā motui absq; sensu præesse docuerūt. Ac proinde totius hu- manæ fabricæ partiū enarratione pro mea uirilī absolutā, nunc superest, omniū partium quæ præsentī libro aggressi sumus, sectionis rationē per- scribere: & si cuius partis in alijs libris traditæ secandi ratio nō expressa sit, etiā illam ad huius li- bri calcem seriatim subiungere, & postremò de uiuorū sectione nōnulla proponere.

CEREBRI OMNIUMQVE QVÆ PRÆ-

senti libro traduntur organorum administrandi ratio.

Caput XVIII.

DE VMMODO musculos ceruicem occupantes, & nervos ē ceruicis dorsali medulla profluentes, in corpore quod nutritionis uitalisq; facultatis or- ganis inspicendis hactenus subseruiuit, aggressus fueris, suadeo nunc ca- put ita atque ad præcedentis libri finem recēdū, à reliquo corpore auferri. Ablatum enim longè commodiūs, minori q; molestia attrēctabis, unde etiā capita detruncatorum hominum ad hunc usum sunt accommoda- tissima: præcipuè quod illa uix bene mortua, statim à sumpto supplicio minus morosorum iudicium ac præsectorum opera, obtineri possunt. In quorū numero si quis unquam alius, meherculè habēdus est, studiū unicuique Meccenas, illustriusimiq; senatus Veneti singu-

Galenus in primo libro de Locis af- fectis.

Caput ad cer- rebri inspectio- nē qui paratū- dum.

singulare ornamentum MARCVS ANTONIVS CONTARENVS, obraram phi- losophiæ linguarumq; cognitionem, ac tot felicissimè obitas legationes, toti orbi clarissimus, qui nunc Patuinæ urbis Prætor uigilantissimus, ubere profectò nobis ad Anatomes admini- strandas copiam suppeditat, ipse humanæ corporis fabricæ studiosissimus indefessusq; specta- tor, ac alius ueluti Romanorum Boëthius aut Sergius. Qualecunq; igitur caput obtigerit, sem- per eius os ferra^a diuidendum est, ac proinde nouacula aut cultro in capitis cute ad os usque or- bicularem duces sectionem, quæ pollicis latitudine elatius quā supercilia sunt, non inoppor- tunè auspicabitur, hinc per tempora ad eminentissimā maximeq; posticam occipiti sedem ten- dens, & illinc rursus per tempora frontem accedens. Ducta hac linea, tenuiori ferra, qua in gan- grena auferendis membris uti consueuimus, aut alia ab eburneorum pectinum artificibus pe- tita, caluariam secundum illam lineam diuides, studiose præcauens, ne altius quā os sit, fer- ra descendat. In hoc opere conduxerit capitis crines nondum abrafos, neque etiā aures præ- sectas esse, quo leuiori negotio altera manu, & focalis utraque caput ne ferræ cedat cōtineatis. Vbi caluariam orbiculatim diuideris, obtuso cultelli mucrone secundum sectionem ducto, num aliqua ossis pars adhuc diuidenda supersit examinabis, ut & eam quoque ferra diuidas. Porro ne sectionis finem ipsius principio elatiorem, depresso rem uel molliorem, si modò id citra aliam operam (quam factu sit longè facillimum) te facturum nō fidis, nihil obstitit funiculum colore aliquo intinctum nudæ caluariæ fortiter illorum qui trabes in afferes diuidunt modo, circumdare, ut coloris orbicularem lineam, quæ ferram dirigat, caluariæ intingat. Atque hunc funiculum ossi obuoluere conuenit, postquam iam cutem orbiculatim dissecuisti: quippe cur- tis sectio te manu ducere nequit, nam sectionis in cute factæ latera, dum caput ualidè cōtinetur, hinc inde abscedente cute diuelluntur. Diuisa ad hunc modum caluaria, si à ceruice inferioriq; maxilla caput habueris liberum, illud sua basi mensæ impones, utrinque si uisum fuerit ne in la- zera concidat, lapidem, aliud uel simile collocans. Si uerò caput reliquo corpori sectionis ratio- ne adhuc hæreat, tot ceruicis occipitiq; quadratos lapides, aut truncum aliquem subijcies, ut caput in anteriora reflexū eleuatumq; ac si basi inniteretur, tibi assurgat. Insuper sectioni per cal- uariam factæ ualidioris cultri dorsum transuerim ad frontem primum impones, & illo modi- cè sursum deorsumq; acto, sectionem aliquousq; dirimes. Idem quoque in occipitio temporib; tantisper faciendum est, quousq; caluariam à dura cerebri membrana liberam esse conie- ceris. tūc enim uerticis crinibus apprehensis attrahentē manū os subsequetur. Adempto osse, cutem simul cum adipe & carnea mēbrana solis manibus (alicubi tamen cultro prius liberatā) facile diuelles, & deinde cultelli mucrone Græcis uocatū *πυλινθίου*, ipsumq; *πυλινθίου* indaga- bis, dein de etiā^b uenulas ex uerticis cute in caluariā uersus durā cerebri membranam, aut ab hac in illam profectas. Iam dura cerebri membrana aliqua ex parte cultello est perforanda, & calamo fistula^c uel, aut quo in elicienda urina uti consueuimus syphone, foramini indito, sectio- nis latera ad illum digitis cōprimenda sunt, ut postmodum syphone inflato, quanto dura mem- brana cerebri mole amplior sit, condiscas. Atque succerit in altero tantum latere eiusmodi fo- ramen fieri, nam copiosus qui inflatur spiritus undiquaq; duram cerebri membranam disten- dit, inflatq;. Verū si quum caluariam ferra diuideres, duram membranam alicubi oscitanter dissecueris, illa quoq; sectio dum inflatur membrana opportunè, ne aërem transmittat compri- metur. Diuisa rursus membrana, acutioris cultelli mucronem tertio duræ membranæ sinui, per totam capitis longitudinem in elatissima eius membranæ sede procedenti intrudes, lon- gaq; sectione uniuersum quoad poteris, aut ab occipito ad frontem usque, aut à fronte ad occi- pitiū diuides. Atq; hic sinus si suspēdio, aut aliter quā capitis supplicio homo necatus fuerit, sanguine oppletus conspicietur, quem extergere conuenit, & distento sinu ipsius formā, & ra- morū qui utrinq; ab ipsius lateribus, & ex inferiori eius sede pullulant, orificia inspicere. Porro ut cerebrū dura ipsius membrana nudes, iuxta frontis os eam ad tertij illius sinus latera perfo- rabis, et deinde stylo in foramen indito, secundum illum cultello ad occipitis usq; os cōtinuò ad sinus eius latera sectionē deduces. Hac ad utrunq; sinus latus facta sectione, rursus durā mem- branam cultelli mucrone propter aurem, quā ossi proxima est perforabis, hincq; rectā sursum usq; in priorē, seu secundum capitis longitudinē, ductam sectionem secando perges. Postremò in capitis uerticem quatuor sibi proximarū sectionum angulos unguibus attolles, & deorsum tractos à cerebro reflectes, habita ramorū ratione, qui ex tertij duræ mēbranæ sinus lateribus, & ijs uasis quibus duræ membranæ implicatur latera, in tenuē cerebri membranā pertinent. Insuper dextra cerebri parte à sinistra modicè manuū beneficio diducta, septum à dura mem- brana inter utranq; cerebri partē extructū, & soboles à tertio duræ membranæ sinu utrinq; in tenuem membranā diffusæ, quantū fieri poterit attollētur, ut qui illarū interuentu in uiuētibus

Caluaria ad cerebri Ana- tomen quatu- ter aperienda.

Cutis, adipsa mēbrana car- nosa, ac dein caluaria iuno- lucris, illiq; sub- ditæ adhuc mē- branae examē- da.

Tenuis mem- branae deter- ctio.

a si. G. G. f. fig. D. D. inter A. A. & B. B.

cerebrum erigatur utcunque intuearis, ac dein acutiori cultello illis propaginibus a suo sinu liberatis, eam duræ membranæ partem à septo sedium olfactus organorum liberes, ac ueluti ex cerebro eleuatam in posteriora reflectas, ipsius sinu qui uenæ instar toti inferiori ipsius sedi exporrigitur inspecto. Cuius origo, ut & cæterorum omnium, paulo post in propatulum ueniet. Nunc autem ductus in tenuem membranam excurrentes, ipsaq; membrana inspiciuntur. Vbi itaq; nuper dictam duræ membranæ partem in posteriora reflexeris, ac utranque cerebri partem disiunxeris, longos in tenui membrana ductus intuebere, qui per capitis longitudinem in illam ex quarti duræ membranæ sinus termino producuntur. Horum ortus in præsentia curiosius non uenit inquirendus, ne fortassis quum cerebrum nimium studes disiungere, aliquid incuria rumpas. Alias enim hortarer, ut utraque cerebri parte quam maxime in posteriori sede distincta, duram membranam quæ cerebri partes intercedere incipit, quam posses proximè ab illa duræ membranæ parte, quæ cerebellum ac cerebrum interuenit, acutioris cultelli mucrone diuideres. tunc enim quartus tibi appareret sinus, & quas ille educit propagines. Deinde etiã cerebro à dura membrana, quæ id & cerebellum intercedit, modicè eleuato, ramuli ex illius duræ membranæ parte in tenuem cerebri membranam exporrecti uiderentur. Verum hæc cerebri portione ablata inspiciere longè erit satius. ac proinde illis ductibus qui secundum capitis longitudinem in tenui membrana supra callosum corpus feruntur expensis, unguibus, aut cultello alicubi tenuem membranā diuelles, ac deinde sensim à cerebro ipsiusq; anfractibus eam digitis detrahes. Cerebrū hac liberatū membrana suos ostendit anfractus: argumentū est, quia à tenui membrana cōtineatur, quā scilicet hac detracta, impenit dilatescat, & concidens prorsus, quodammodo defluat. Porro cerebri anfractuum altitudo ac profunditas digitis, aut stylo uenit indaganda. atque ita etiam solo digitorum munere elatior callosi corporis sedes, & qui utrinque hic consistunt sinus, inquirentur. Simulatq; uero hos inuenieris, utrinque magnam cerebri auferes portionem, primum magna & acutiori nouacula sectionem per dextrum, qui ad callosum corpus cōstitit, sinum deducens, quæ totam cerebri partem sinu illo superiore, à fronte ad occipitiū usque simul in dextro latere adimat, pluribus enim reiteratis sectionibus, operatio turpiter uitatur. Ademptam cerebri partem in mensam ita repones, ut elatior dextri uentriculi sedes in conspectu sit. ea enim quam fieri præcepimus sectio, dextrum uentriculum diuidit, si modò rectè secundum sinum qui ad dextrum callosi corporis latus uisitur, administrata fuerit. Dextra cerebri parte ad eum modum ablata, in sinistra idem quoque (ut & sinister quoque pateat uentriculus) molendum est, per sinistram iuxta corpus callosum consistentem sinum facta sectione, callosoq; corpore quā fieri licebit maxime immoto, diuulsoq;. Quandoquidem id postquam sinistram quoque cerebri uentriculum inspexeris, uidendo uentriculorum septo seu speculo, sensim, & quā accuratissime ubi utrinque continua illi cerebri pars adempta est, summis utriusq; manus digitis modicè æqualiterq; attollendum uenit. Septum enim si ad eum modum callosum corpus erexeris, & dein candellam contrario eius quod inspicis lateri (nisi illi clarior dies obluceat) adhibendam curaueris, euadet cōspiciūm. Iam callosum corpus anteriori parte, qua olfactus organorum interstitio uicinus est, cultello à cerebro liberabis, & deinde id hac parte eleuatum digitis sursum trahes, in posterioraq; diuulsum reflectes. ita nanque elatiorem speculi septiue sedem calloso corpori, inferiorē uero illi cerebri parti quam testudini ac camerato asimilamus, cōnatam cernes. Cameratum autem (cuius nunc superior sedes undique obuia est) obtusiori stylo uenit examinandum. ac primum quidem stylus ad syphonis formam obliquatus camerato ex dextro uentriculo in sinistram mittetur: & camerati perpenis lateribus, anterior ipsius pars cerebri substantiæ non procul ab olfactus organorum septo connata, cultello diuidetur, & digitis deinde eleuata in posteriora reflectetur, ut & ipsius inferior superficies quæ testudinis modo caua est, occurrat. Reflexo itaq; camerato, qui id posteriori sua parte uelut ex dextro sinistroq; cerebri uentriculo enascatur, immisissis stylis peruestigabis, & deinde id in pristinam ipsius sedem repositum longa sectione diuides, aut potius cultello uniuersum radicatus præscindes. Conduxit tamen priusquam præsecetur, sub ipso stylo ad eam usque partem, quæ ex quarto duræ membranæ sinu uasa ductus ue, ad anteriores cerebri uentriculos sub camerato pertinet subijcere, ac adamussim ipsius usum constructionisq; rationem elegantissimam examinare. Statim uero atque ademptum, longaue sectione diuisum, ac postea utrinque diductum erit, attendes plexui à secundarum forma χοροειδής Græcis dicto, & ductibus à quarti duræ membranæ sinus sine exporrectis. Ac proinde primum posteriorem uentriculi sedem stylo inquires, qualiter hæc scilicet ex posterioribus deorsum in priora descendat, per illamq; arteria ascendat, quæ antrorsum proprens, alteram eius ductus portionem assumit, qui à quar-

Tenuis membrana à cerebro reuolutionibus auulso.

Superioris callosi corporis superficiem examina.

Dextri sinistriq; uentriculorum septiexam.

Corporis testudinis modo efformati examina.

Ventriculorum dextri et sinistri, et in ipsius uasorum examina.

to duræ membranæ sinu in cerebrū sub camerato proficiscitur. Hunc enim rectā supra communem dextri sinistriq; uentriculi cavitatem longius procedere obseruabis, & deinde bipartitum uersus dextrum & sinistram cerebri uentriculum porrigi, tandemq; ab hoc ac commemorata ultimò arteria nuper dictum plexum efformari. Cæterum quum hos ductus ex quarto duræ membranæ sinu prorepentes conspicias, illi quoq; spectandi sunt, qui tenui membrana & humiliori parte duræ membranæ dextrā cerebri partem à sinistra interdiuidenti, à quarto sinu offeruntur. Vbi enim hos inspexeris, ductus qui à quarto sinu sub camerato in cerebri uentriculos pertinent, ea sede cultello sunt diuidendi, qua commemoratos efformant plexus. Hinc eleuati in posteriora leuiter reflectentur, ne simul glandula quam *Λωροειδής* Græcis uocari diximus, auellatur. hæc siquidem illis ductibus sua sede remotis, in conspectu iacet. Verum hæc tentanti ouillum cerebrū ad manum esse uelim, quod id glandulam illam & cerebri testes, natesq; aperit, non nihil quā humanum caput commouit. Glandula hac in suum locum reposita, digitis communem dextri sinistriq; cerebri uentriculorum sinum, qui instar rimæ modò spectanti occurrit distendes, ac mox meatū quo pituita uersus peluim ex tenui membrana extructam defertur, unā cum meatus principio intueberis, qui ex tertio uentriculo cōmuni ue hac cōcavitāte in quartū uentriculū pertinet, quibus inspectis totā cerebri portione cerebello incūbentē tranuersā in cerebro ducta sectione adimes, id duntaxat hīc præcauens ne ductus arterias ue per posteriorem dextri sinistriq; cerebri uentriculorum regionem ascendentes, unā disseces. Apparet modò duræ membranæ pars cerebellum ab ipsi incumbente cerebri portione diuidens, & etiam illa quæ inter dextrā cerebri partem & sinistram ducitur. quapropter tempestiuum est, ut quatuor duræ membranæ sinus simul examines. Tertio itaque duræ membranæ sinui quem dudum per longitudinem dissecuisti, plumbeum inferes stylum, quem facile in tres reliquos eius membranæ sinus hinc protrudes: si modò utrinque ad latera primum, ubi cerebelli elatior pars ossi proxima est, illum impuleris. ita enim dextrum & sinistram sinum, seu primum ac secundum inuenies. Deinde si sub radice duræ membranæ partis dextram & sinistram cerebri partem interuenientis stylum detruferis, quartū sinum comperies. Quo tamen eos uideas exactius, acutioris cultelli mucrone longis ductis sectionibus omnes sunt aperiendi: & deinde cultello tota duræ membranæ pars cerebello superius obducta, orbiculari sectione secundum os ducta uenit præsecanda, aut sectione secundum longitudinem ducta, diuidenda, ac retrorsum reflectenda. Ut cerebello obiter inspecto, cerebrum denuo aggrediaris, cōmunem dextri sinistriq; uentriculi sinum distendens, ac exactius pituitæ ductus immisso stylo examinās. Ut uero communis cavitatis seu tertij cerebelli uentriculi meatum in cerebri cavitatem porrectū obserues, obliquatum stylum meatui indes, leuiterq; in cerebellum concidere sines. Stylus enim grauior syphonis modo incuruatus, etiam nō impulsus secundum meatus ductum, in cerebellum deuoluitur. Manente adhuc in meatu stylo, digitis cerebellum non nihil à cerebri testibus dirimes, quoad scilicet stylum inter cerebellum & testes ipsos intuearis. tunc enim, & præcipue in ouis cerebro, quæ pars testibus, & quæ natibus similior sit, disces. Quod quū obseruaueris, cultello testes ipsos natesq; secundum stylum diuides, ut meatus ille ex communi dextri & sinistri uentriculi cavitāte ad cerebellum porrectus euadat conspicuus, pauloq; accuratius meatus à cerebro ad peluim pertinens, pituitamq; eò deducens, reddatur conspectior. Poteris modò tenuem cerebelli membranam hamulo discerpere, & uenam quæ ab illius ductibus in posteriorem humiliorēq; anteriorum uentriculorum sedem pertinet examinare. Quippe hanc reperies facillimè, modò illam iuxta anticæ cerebelli partis cum cerebro connexum inquisueris, qui præsentis uenæ potissimum sit interuentu. Ut uero coalitum cerebelli cum dorsali medulla cognoscas, caput quasi in faciem reclinandum est, & manu inter cerebellum & duram cerebri membranam occipitis ossi commissam, imposita, cerebellum in priora, deorsumq; detrahi debet, quousq; uniuersum à dorsali medulla liberatum decidat. in ea enim administratione nihil obstat, quo minus uenulas ductus ue ex primi secundiq; duræ membranæ sinuum principijs, aut uenis arterijsq; per tranuersos ceruicis uerterarum processus repentibus, in cerebellum porrigi uideas, ac dorsalis ex ipso cerebro ortum, formam, & sinum cum cerebelli sinu quartum efformantem uentriculum cernas. Deinde etiam reposito capite, & cerebello in pronum posito, ipsius intueberis sinum, & partes quibus dorsali medullæ connascebatur, & præcipue ipsius reuolutionū anfractuum ue pulchram imaginem, à quibus ilico uelut manu ducēris ad duos reuolutionum apices uermibus asimilatos, & uelut reuolutionum terminos per cerebelli medium secundum ipsius longitudinem deductarum. Atque id apparebit clarissime, si per eam longitudinem utrinque longa sectione ad earum reuolutionum latera ducta, eas à reliqua cerebelli substantia liberaueris, exactas que in mensam exporre-

li 3 xeris,

Glandula testibus incubens.

Tertij uentriculi, ipsiusq; meatum.

Duræ membranæ sinum.

Cerebelli detrahitio.

Testium de natum examen.

Dorsalis medullæ cum cerebello coalitus.

Quartij uentriculi examen.

Vermiformis processum.

Nervorum
paria examē.

xeris. ita nanque unus tibi apparebit uermis, illis quam similimus, qui ueris tempore ē salicibus decidere solent, aut bombicibus priusquam sese folliculo includant: & adhuc multo magis quum iam aliquandiu inclusi fuerūt, folliculum tamen non dum corrodere. At si uniuersas illas medias reuolutiones simul non abstuleris, & duntaxat extrema execueris, duos poteris com- monstrare uermiformes cerebelli processus, unum quidem priorē, posteriorem uerō alterum. Porro non solum exēctis ad hunc modum uermiformibus processibus, ipsorum imago exami- nanda uenit, uerū etiam quando cerebellum à dorsalis medullae initio auellitur, ipsorū usum praeipuo studio expendere conduxerit. Inspectis itaq; cerebelli partibus, neruorū paria inuesti- gabūtur, quod ut fiat ocyus, manu inter cerebrū & frōtis os inserta, cerebrū sensim attolletur, ut primum à plerisq; uocatum cerebri¹ mamillare processum, & dein olfactus organo seruien- tes uideas² processus, qui ē suis sinibus stylo quopiā aut digito ueniunt euellendi, & unā cum cerebro sursum in posteriora flectendi: in quo opere caput non inutiliter in occiput³ reclinabi- tur, ita enim reuolutum eorum processuum ortum pulchrē ostendet. Atque hic pariter in con- spectum uenient⁴ uisiorum neruorum principia, & eorundem congressus, & sub illis⁵ peluis cerebri pituitae expurgandae parata. Mox⁶ & arteriarum in durā membranā amplitudinem ingressus occurret, quae partim in tenuem absumuntur membranā, & partim in dextrum & sinistrum cerebri uentriculos properant. Vt uerō exactam earum arteriarum seriem species, & hic quoque tenuem membranā à cerebro diuelles, & uentriculorum terminos inibi in reuo- lutiones, nō autem in olfactus organa uisorios uerū neruos finire, nihilq; minus quam à uentricu- lis in ea organa pituitam excerni, illisq; ad⁷ octauum capitis os deduci. Nunc uisorios neruos à cerebro diuides, & totam ipsorum portionem in caluariā amplitudine tibi conspicuam, stu- diose resecabis, ne nuper dictam peluim simul auferas. ea nanque hac administratione tota oc- currit, pulchreq; cernitur, qui⁸ meatus ex tertio uentriculo ad hanc pertinet, & qualiter illa in glandem cesserit, quae durā membranā subiicitur, facileq; dilatato hic proprio durā membra- nā⁹ foramine spectabitur. Cōduxerit tamen membranā inibi tantisper illāsam seruare, dum reliquos cerebri neruos examinaueris. Capite igitur in sinistrū latūs¹⁰ reclinato, & cerebri parte quae adhuc reliqua est, in suum locum utcunq; reposita, cerebrum postea in sinistrum latūs¹¹ deorsumq; reflectes, & secundi paris originem contemplaberis, mox¹² minorem tertij paris ra- dicem, quā diuulsa cerebrum adhuc magis in sinistrum deflectes, & mox¹³ tertij & quarti paris exortum intueberis: in super¹⁴ & quinti paris originē, quam similiter diuidere competit, ut ner- uulum intuearis, qui iuxta quinti paris radicem principium obtinens¹⁵ temporali musculo, & in ore¹⁶ delitescens maxillamq; attollenti offertur. Sextum quoque par & septimum euadunt conspicua, si uarijs ipsorum quibus ortum ducunt propaginibus animum adhibueris. Cate- rūm quum paria haec perquiris, ductus quoque uenarum modo ex durā membranā sinibus¹⁷ in tenuem excurrentes obseruandi omniūt, & neruorū exortibus in sinistro si uisum erit latere, similiter adinuētis, quicquid dorsalis medullae, aut cerebri in capite reliquum est auferes, ut du- ram membranā quā cerebri basi subiacet, adhuc integram uideas, & olfactus organorum si- nus foraminulis peruios, & undique egredientes neruos intuearis: quibus inspectis, primā ac se- cundi durā membranā sinuum originem, & in illos subeuntia uasa¹⁸ examinaueris, acutiori cul- telli mucrone ipsos aperiens. Ductus autē secundum durā membranā latera excurrentes, & in ipsius iuxta frontem basi conspicui, uel citra aliam sectionem sunt obuij, ut uerō glandulam, & quem dissectionis professores ementiuntur reticularem plexum uideas, animum adhibebis durā membranā¹⁹ foramini peluis infundibili uel mediū excipienti, & adhuc peluis portionem adnatam habentē, non negligens interim²⁰ arteriam utrinque ad foraminis illius latera duram membranā penetrantem, quae ubi obiter intuitus fueris, acutioris cultelli mucrone sectionē ex illo foramine utrinq; ad arteriarum usq; transitum duces, & labris sectionum distentis, glan- dula sese offeret, arteriaq; ad ipsius latūs strata. Verūm haec magis reddentur conspicuae, si ha- mulis & acutioris cultelli mucrone, quam poteris maximē duram membranā hic liberaueris, aperueris uel, ac ab arteria duram penetrante membranā plumbeum stylum ad soporariam usque arteriā in ceruice adhuc consistentem, impellas. Id nanq; in homine factū promptum est, si modō tuis oculis Galeni nomine fidē derogare nolueris. Hic enim quā pulchra de reticu- lari plexu in hominibus cōmenti sint hactenus omnes, obseruabis: potissimum si ouillum aut bubulum cerebrum hic quoq; sectioni adhibueris. Præterea glandulam suā sede dimouens, ac ut duritiem ipsius experiaris eandem cōprimens, perpendes quid Galeno in mentem uenerit, quod per crassissimā ossis cuneum referentis sedem, quam spongiae modō peruiam esse scribit, pituitam ad palatum colari censuerit, & non potius proprios hic pituitae & attracto per inspi- rationem aëri ductus, foraminaq; non minima etiam indagauerit. Relicta modō interiori calua-
riae

Eorū que in
durā membra-
nae basi sunt
examē.
Glandis pitui-
tam excipientis,
ipsiq; accū-
bentium arteri-
arum.

Oculi adini-
stratio.

riae sede oculum aggredi conuenit, ad cuius sectionem humanus, si recentius adhuc fuerit cada- uer, suffecerit: alioqui enim bubulus quā nancisci poterit recentissimus, simul quoque operi- cundo docuimus libro, in quibus in quo opere neruorum quoque & uenarum arteriarum que per oculorum sedem ductuum habenda est ratio, secundi dico neruorum cerebri paris, & mi- noris radices tertij paris, quorum ramulos facile adinuenies, si eos in pinguedine oculi muscu- lis obducta perquisieris, & praecipue si ossa referuare nolens integra, serra frontis os superio- rem oculi constituens sedem, instar trianguli prius execueris, & deinde primum neruos illos, & postea extracto oculo ipsius musculos indagaues, alias enim oculus cum musculis illaeso osse esset eruendus, acutiori cultro in oculi circuitu proximē ad os ductis sectionibus, usque ad ner- ui uisiorij ē caluariā amplitudine qua cerebrum continetur egressum. Vt uenit uerō oculum euulseris, conduxerit semper¹ adhārescentem membranā quā licebit uicinissimē ab osse dirimere, imō etiam eius portionem qua internam palpebrarum efformat sedem, oculo appen- sam seruare. ut interdum adhuc intactis oculi musculis, cultello acutiori ad² iridem usque ab oculo ac si eam à corpore auferres, auellere, & deinde unde ortum duxit considerare possis. Aliquādo uerō ipsam nō nisi ablatis oculi musculis aggredieris, perpendens semper hanc totā anteriorem oculi sedem, praeter corneam tunicam seu pellucētem durā tunicā partem ample- xti illos uerō totam posteriorem, praeter portiunculam ab ingrediente³ uisorio neruo occupa- tam. Cæterum oculo & musculis & adhārescente membranā⁴ libero, uisorium contemplabe- ris neruum, primum⁵ uenas arterias que secundum ipsum ex cerebro in duram usque tunicam exporrectas: deinde portionem uisiorij nerui longa sectione diuides, & cultelli mucrone durā cerebri membranā, & tenuis membranā⁶ portiones neruum inuestientes, & postmodum ner- ui substantiam⁷ inquires, ut uel utrium praecipuarum oculi tunicarum initia ostendas, & deinde uisorium neruum ab oculo⁸ diuidas, ut nihil praeter duram, ceu exactissima quāpiam sphæ- ra, appareat. Sphæram hanc summis digitis sinistrae manus ita apprehendes, ut pollex quidem pupillam, reliqui autem eam sedem in quam uisorius neruus implantatur comprehendant, dein dextra manu acutiori nouacula sectionem quā poteris longissimā in dura oculi tunica trans- uerim duces, ut citra compressionem omnes oculi humores excidere possint. Hi enim hac du- cta sectione, oculo que in dextram manum assumpto, in manus sinistrae uolam ita sunt demit- tendi, ut crystallinus uitreo elatorem locum habeat: negotium enim confuderis, si uitreus su- per crystallinum reuoluatur. Atque id ne fiat uitabis, si quum in uolam ex oculo humores pro- labi sinis, oculum non admodum à uola eleuatum tenueris, & posterior oculi pars, qua uiso- rius neruus inseritur, uolam magis respexerit. Susceptis ad hunc modum humoribus, & repo- sita illa oculo parte ex qua humores prolapsi sunt, manū leuiter modicē uel inuertes, ut aqueus ē uola sinistrae manus profluat, solusq; uitreus cum crystallino⁹ referuetur. Mox considerabis tu- nicam palpebrarum pilis quā simillimam, quae orbiculatim crystallino humori connata, an- teriorem uitrei humoris sedem inuestit, integre. Tuniculam hanc cultelli mucrone à crystalli- no humore primum diuelles, & deinde à uitreo subleuatam, supra chartam extendes. Crystalli- num humorem digitis ex uitreo quā minimē compressum eximes: & uitreo in suum locum in charta reposito, illāsum crystallinum humorem scripturae alicui primum impones, & deinde cultelli mucrone ipsius lateri modicē indito, scripturae nunc altius, nunc demissius accommo- dabis, quā omnia specilli instar longē quā sint maiora reddat, consideraturus. Porro ipsius tunica, quam tenuissimā in cepis pelliculae modo tenuem ac pellucidam, sed duriorē esse di- ximus, ex ipsius primum lateribus cultelli mucrone dirimere conuenit, & deinde unguibus ab humore auulsam, in suum in charta locum reponere. Vt uerō crystallini humoris discas duri- tiem, poteris illum inter digitos premendo confringere, & postmodum chartae adhibere. Cæterum ut tres adhuc reliquas contempleris tunicas, oculi partem ex qua humores decide- runt, super sinistrum pollicem euerteris: & illico¹⁰ quae ex uisiorij nerui substantia dissoluitur, tuni- ca sese offerret, aut extensa adhuc, aut ut plurimum solet, instar mucī collecta. quapropter stylo rursus uenit extendenda, & quantam habeat amplitudinem, cuiusque coloris & substantiae sit inquirendum. Deinde rursus erit colligenda, ac denique à suo¹¹ principio ubi duntaxat firma- tur abscisa, in chartam reponenda. Iam interna uuae tunica¹² sedes undiquaque est conspicua, in qua primum ipsius intueberis colores, deinde hamulo à dura ipsam diuellens, uenarum ex dura in illam transitum, & nigricantem ipsius colorem perpendes. quum uerō ad¹³ iridem diuel- lendo pertigeris, ipsius hic contempleris ad corneam firmissimum connexum, & pupillam: cuiusque coloris uuae sit, quā à cornea¹⁴ abscedit, atq; ē corneae regione consistit. Diuulsam hoc modo uuae, & à suo exortu ubi firmissimē corneae durā ue committitur, dissectam, in chartam
li 4 repones,

o fig. ca. 10
li. 2.
p. fig. ca. 11
li. 2.
q. 2. fig. ca. 12
li. 4. K.
r. eius fig. L.

18 fig. ca.
14. 15.
18. 19 fig. ca.
14. 14.

116 fig. ca.
14. f.

2 vi in 16
14 fig. ca.
14. 14.

17 fig. ca.
14. f.

27 fig. ca.
14. 14. 15.
4 vi in 16
14. 14.

6 vi figura
12 ca. 14.
12 fig. ca.
14. 14. 15.
aut tota 11
figura.

110 fig. ca.
14. d. 10.
14. 9 fig.
e 15 fig. ca.

14. f.
14. f. ca.
14. l.

g tota ferē
14. fig. cap.
14. f.

h 15 fig. cap.
14. p. p. c.
16 fig. u. u.

15 fig. ca.
14. g. g. c.
18 fig. a.

h 15 fig. cap.
14. r.
15 fig. ca.

14. 14. 15.
14. 14. 15.

repones, & solam iam durā cum pellucida ipsius instar cornu partem quam carneā uocamus, contemplaberis, ipsius examinans crassitiam, & eam partem pellucidam. Postquam & hanc in suum ordinē in charta locaueris, memoriae omnia cōmendaturus, uelut ab oculi centro ad extremam usque superficiem, & hinc rursus ad centrum singula enumerabis, & postea nisi molestum fuerit, sinistram aggredieris, à quo adharentem membranā, & musculos, ut in dextro administrabis, uerū in duram quae uueam simul penetret sectionem, nullam duces, sed quam minime compresso oculo nouaculae mucrone sensim sectionē in dura molieris, nō quae primo incitū eam diuidat, sed quae sapius iterata, ad uueam usque pertingat. sectioni deinceps tenuem, sed retusum stylium inferes, ac sensim uueam à dura dirimes, ut iam commodē forpicula durae tunicae sectionem, quae orbiculatim oculum ambiat, illa sa interm uuea perficere queas, ut uenarum ex dura in uueam transitum, & uuea postmodum dissecta, humorum situm paulo melius contempleris. Absoluta oculi Anatome, auditus ° organum, si ossa referuanda minus duxeris, crit aggradiendum. & primum auris Natura euadit conspicua, si à cartilaginea qua conformatur substantia, cutis utrinque separetur. At auditorij nerui processus difficiliter adinueniunt, serra tamen maxima ossis portione, quae supra meatum habetur, & deinde cultro fortiori reliquo ossis ad meatum usque execto, membrana in quam neruus degenerat, & huius organi ossicula euadunt conspicua. Si enim serra meatum tetigeris, omnia uiciabis, & cultro etiam subinde nihil promo uebis, quod in angusto & anfractuoso meatu, mollis tenuisq; neruus facile cum ossibus diuella tur, contundaturq;. Omnia tamen mihi percommode succedunt, si serra totum ossis partem, quae auditus organū continet, à reliqua caluaria libero, & deinde transuersim ualidiori cultro os uniuersum impetu dissecō. Cōuenit autem ita sectionē moliri, ut ea ossis sedes quae neruum à cerebro procedentem primum excipit, ab illo separetur, cui auris connascitur. Rursus si ossa haud referuanda putas, suaserim ut frontis os quā supercilia spectat, passim effingeres, si num illum quem continet accuratē examinaturus. idem quoque in ossis cuneum imitante molien dum est, ut ipsius quoque ° antra crebro apparentia, & quae illis cōtinetur materia in conspicuo sint, neque quicquid septimo hoc libro descriptū lateat. Ceterū nunc aliquot musculorum administratio adhuc superest, quibus uidendis alterū latius suffecerit. Aggredieris itaq; musculos cubi tum mouentes, & qui radium, & brachiale, & digitos mouent: mox tibiam mouentes, & qui se moris motuum autores censentur: deinde pedis & digitorum motuum opifices ita simul cum liga mentis resecabis, quemadmodū in secundo libro iam multo ante commemorauī. Prorsus enim absre ducerem, si eos musculos, administrandi rationem uel obiter etiam hic pertraherem. Quod uero ad manus & cruris uenas, arteriasq; & neruos attinet, quum horum administratio nondum expressa sit, aliquid dicam. reliquarum enim partium uasa, neruosq; iam pridem retulimus. Primum itaq; à summo humero ad pollicis usque unguem in cute sectionē ad eū leuiter duces, ut carnosam membranā non uulneres: deinde sectionis labris inuicem dirempsis, omni studio laborisq; patientia cutem à carne membranā ita auferes, ut adipem omnē membranā adhaerere sinas. studioseq; expendas, ne uenam quampiā, aut neruulum cuti connexū sinas. & si forte aliquem ramum cuti exporrectum negligentia diuideris, atque cum cute aliquousq; à carne membrana sciunxeris, illum à cute sedulo resecas, & carneā membranā ita atq; propebat, obtendito, ac dein cutem quemadmodum cepisti adimito, nullibi cutis aliquid, neque in brachio, neq; in cubito, neq; in manu extrema relinquens. Iam uenulas & neruulos obseruabis, durae membranā qua brachium attollentē integit musculum oblato: dein primum neruum brachij, qui carnosae membranā aliquousq; in externa brachij sede exporrigitur, dein ramulū tertij nerui inter musculum brachium attollentem, & eum qui brachium pectori adducit, in carneā membranā hic in anteriori brachij sede disseminatū. In posteriori autē brachij sede & inferiori regione externi lateris brachij neruorum furculos expendes, carneā membranā à quarto neruo brachium ingrediente deriuatos, simul cum ramo quem externae cubiti sedi oblique offert. Mox sexti brachij petentis nerui seriem uniuersam expendes, ea enim tota carneā membranā duntaxat exporrigitur. Iam humerariae secundum internum latus musculi brachium attollentis egressum spectabis, & ramulos quos hinc inde donec cubiti attingat articulum dispensat. Ad cubiti autem articulum ramum obseruabis oblique deorsum ad cōmunis uenae constitutionē, ab humeraria diffusum: dein eum qui secundum radium in posteriora cubiti ad paruum usque fertur digitum, axillaris uenae ramum sibi asciscens. Ramum uero quem humeraria rarius ad articuli cubiti profundiora mittit, si modò adfuerit, etiam citra sectionem expendes, axillaris uenae portioni animum accommodans, quae sub media longitudine brachij carneā membranā subit. Hanc enim ramum ad communis uenae cōstitutionem promere cernes: dein alios ipsius ramos secundum ulnam, seu inferiorem cubiti regionem ad brachiale ferri

Alia oculi ad ministratio.

Auditus organi examen.

Musculorum in proposito haecenus corpore non dissectorum examen.

Venarum, arteriarum et neruorum per manus seriem examinatio.

ferri spectabis, & etiam animaduertes huius portionis suboles per interiorem cubiti sedem uarie ad modumq; implicite ad brachiale usque & manus uolam excurrentes. Præterea communis uenae seriem uniuersam quoque intueberis, ad secundi brachium petentis nerui propagines animum dirigens, quae ab illo producantur, simulatque in cubiti articulo carneā membranam ex alto adit, ad hæc ramum quarti nerui etiam spectabis, qui externae cubiti sedi ad brachiale usque spargitur. Neruos autem digitos implicantes, aliquo pacto etiam modò cernis, uerum magis conduxeris, eos tum primum expendere, quum radices ipsorum ad digitos usque perduxeris. Postquam itaque hæc omnia, non resecta adhuc carneā membrana diligenter non sine magno usu spectaueris, carneā membranā unā cum ipsi annexis uenis & neruis à succumbentibus musculis auferes: ac mox musculum, cuius beneficio brachium pectori adducitur, ad ipsius usque insertionem ab illis quibus adnascitur partibus liberabis. idem & in illo molieris, qui brachium attollit, & qui scapulam mouentium primus & secundus habentur, dein clauiculam à summo humero resecabis, & musculum auferes à pectoris osse & clauicula mamillari capitis processui inferitur, & eum qui à scapula ossi imitanti implantatur, & eum quoque qui à prima pronatus costa, transuersis processibus ceruicis uertebrae inferitur. Ceterum quum hos adimis musculos, parum curandum est, num illos auferas illatos, parumque uulneratos. hic enim non musculorum, sed uasorum natura uenit discenda: & perpetuo cauendum est, ne uas, non autem musculus uideatur. Si itaque ad hunc modum accuratē hos musculos ademeris, in ceruicis uertebrae latere neruorum radices seriesq; eleganter occurrent, qui ab illis prosiliunt uertebrae: atque ita etiam plexum neruorum in brachium excurrentium obseruabis, à quo seriatim cuiusque nerui digestionem persequeris. Ac primus occurrit, qui musculo brachium attollenti præcipue offertur: deinde secundus, & tertius, quorum seriem commodius spectabis, si capita musculi cubiti flexentium anterioris illius unde prodeunt liberaueris, atque à subdito illi musculo ad insertionem usque ipsius detraxeris. Mox enim ita præter secundi & tertij nerui ad brachium ingressum, etiam quarti & quinti & sexti nerui, & dein arteriae & axillaris, & humerariae uenarum ingressum adinuenies, sensimq; singulorum seriem sequeris, quae in secundo neruo obseruatu est prompta, & tertij quoque nerui series ad cubiti usque articulum in propatulo est, uti etiam & quinti nerui & sexti. Quartus autem neruus, quā secundum brachij os uersus externum illius tuberculum retorquetur, non occurrit, nisi oblique secundum nerui ductum musculos cubiti extensionis autores dissecueris, neruiq; progressum ita uitiatis musculis persequutus fueris. Vbi autē hunc ad externū cubiti articuli latius usque deduxeris, ramosq; quos haecenus in progressu edidit examinaueris, musculis ab externo humeri tuberculo principium ducentibus, à sua origine liberatis, ramos quarti nerui expendes, qui illis musculis offeruntur, & eam sequeris propaginem quae tandem externae pollicis regioni, ut & indicis quoque & medij furculos exhibet. hanc enim leui negotio reperies, si musculo attenderis bilido tendine brachiale extendenti. Iam quarti nerui propago similiter inquirenda est, quae ulnae exporrecta, ad brachiale usque excurrit, & musculis ab externa ulnae sede initium ducentibus furculos depromit. Vt uero reliquum tertij quintiq; nerui, & dein reconditae axillaris uenae portionis, & manus arteriae in cubito extremaq; manu progressum uideas, musculorum ab interno humeri tuberculo originem fumentium capita ueniunt liberanda: ita enim in anteriori cubiti articuli sede uenae & arteriae, & tertij nerui in cubitum ingressus occurrent: & eleuato secundos quatuor digitorum articulos flexente musculo, ipsorum ad brachiale usque progressum etiam obseruabis, unā cum quinti nerui (qui secundum posteriora interioris humeri tuberculi in cubitum fertur) portione ulnae exporrecta, atq; sub medio longitudinis ulnae ramum diducente, qui in cubiti exteriora reflexus, externae sedi parui digiti & anularis & medij furculos offert: quem leui negotio, quum in superficie propatulo ducatur, adinuenies. reliquum uero quinti nerui & tertij progressum reperies, si transuersum in interna brachialis sede repositum ligamentum diuideris, ac dein exiguo cultello uenae, arteriae, & eorum neruorum seriem ad extremos usque digitos perduxeris. Ceterum priusquam cruris neruos & uasa inquires, etiam diligenter obseruabis neruorum ex lateribus thoracis uertebrae prosilientium distributionem. quam tunc demum opportunē inuenies, quum sedulo illorum distributione perlecta, musculorum dissectionem perspicuissimam habes, qua hic non minus indiges, quam ante musculorum administrationem absolutissima osium cognitione. Quum itaque ad lumborum uertebrae usque deuentum erit, ab inguine ad pedis usque pollicem similiter atq; in manu, sectionem duces: cutem ad carneā usque membranā diuidens: ut dein uniuersam cruris & pedis cutem illa carneā membrana, & uenis, & arterijs, & neruis, inter hanc & cutem excurrentibus ad carneā membranā relictis, commo

Venarum, arteriarum et neruorum cruris examen.

de (licet laboriose) auferas, ac mox quatuor neruorum crus petentium radices exortusque inuenias, quos reperies nervos e lumborum uertebis & sacro osse prosilientes, secundum ipsorum seriem subsequendo. Deductis autem ad crus quatuor neruis, primi nerui sobolem obseruabis, carneae membranæ in externa femoris sede exprorectam, dein secundi nerui sobolem in anteriori femoris sede ad carneam membranam diffusum, atque hic uenam obseruabis per femoris & tibiæ interiora ad pedis usque summum simul cum illius rami sobole exprorectam. Tertij nerui sobolem carneae membranæ oblatam inuenies, si inguini animum adhibueris. Vt autem quarti nerui ramum in carneam membranam diffusum inuenias, primum femur mouentium musculum ab ilium osse & sacro coccygeque ad insertionem usque liberabis, moxque quarti nerui truncum eumque ramum spectabis. Quo inuento, etiam ramum quarti nerui in carneam membranam iuxta poplitem, femorisque humiliora diffusum absque sectione inquires, & dein quarti nerui ramos tibiæ cuti multifariam simul cum uenis depromptos in carneam membranam peruestigabis. & mox ad inguina reuersus, primi nerui seriem in musculis occultatam cultello per musculos quæres, quod & in secundo & tertio facies: quanquam cum tertio etiam arteriæ & uenæ propagines inueniendæ sint, quæ per pubis ossis foramen in femur delabuntur. Venam autem & arteriam insigniores femur petentes dissectis musculis sensim adinuenies, & ipsarum obseruatis ramis, progressum eorundem sequeris, quæ secundum femoris rectorquentur, ac poplitem unâ cum quarto neruo adeunt. Atque ubi tria hæc, uenam scilicet arteriam & neruum reperiueris, qui in poplite diuidantur peruestigabis, & musculis ligamentisque uariè dissectis, uniuersam ipsorum seriem discies. quod sanè feceris facile, quanquam laboriose, si modò horum distributione sedulo prælecta, & meæ de humani corporis fabrica Epitomes tabulis ob oculos positis, exactam ossium musculorumque cognitionem habueris. Est enim in hominis partibus accuratè discendis diligens ordinis habenda ratio.

DE VIVORVM SECTIONE NONNVL

la. Caput XIX.

Quid mortuorum sectione, & quid uiuorum diffecatur.

Ossis ac cartilaginis usus in uiuo animæ & qui uidetur.

Ligamentorum usus.

Musculorum usus et functio qui spectantur.

Nerui in musculis usus.

TI sanè mortuorum sectio cuiusque partis numerum, situm, figuram, substantiæ proprietatem, compositionem accuratissimè docet: ita quoque uiui animantis sectio interim functionem ipsam manifestò ostendit, interim ad huius inuentionem rationationes percommode exhibet. quare etiam meritò in mortuis animantibus primum studiosi ueniunt exercitandi, ut postmodum actionem usumque partium inquisituri, promptè uiuum animal aggrediantur. Cæterum quum corporis permultæ sint partiæ, differentibus actionibus usibusque dicat, multiplices quoque uiuorum sectiones esse, neminem ambigere decet. In ossibus enim, ut seriatim singula pertractemus, à uiuorum Anatome petimus, num corporis hæc optimum fulcrum ac firmamentum sint, numque omnia his adnascantur ad stabilianturque. quum enim uiui animantis os aliquod ruptum cernimus, uniuersum membrum fracturæ subiectum collabi, neque amplius firmari intuemur: quod quia crebrius casu obuenit, in ossium usu indagando uiuorum sectionem non magnopere requirimus. Cartilagine quoque simili ratione quædam firmare, quum franguntur, discimus: in articuli uero alicuius dissectione, uidemus quid cartilago præstet, etiam si hanc in uiuo animante non obeamus. atque ita etiam ligamenti ossa colligantis usus in mortuis quoque uisitur, ut & ligamentorum etiam transuersum tendinibus obductorum. dum enim transuersum in brachialis interna sede positum ligamentum diuidimus, musculumque digitorum secundos aut tertios articulos flectentem ad suum principium trahimus, id uidemus in hoc potissimum factum, ut tendines, quominus è sua sede exurgant, contineat. quanquam id in cane uiuo etiam licebit cernere, si obiter cutem à cubito & manu, ut ita dicam, extrema liberaueris, & cultello transuersum in brachiale ligamentum, & alia quæ in externa ulnæ radij sede ad brachiale habentur, diuideris. mox enim quum canis suo impetu digitos flectet, & extendet, tendines è suis sinibus subleuari cernes. Atque in hac eadem administratione musculorum actionem speculabere, quum illos in se, ubi maxime sunt carnei, colligi crassescereque, & rursus produci graciles que fieri uidebis, prout collecti partem attrahunt, aut remissi eductique eam ab alio musculo in contrarium uelli sinunt, aut etiam alioquin suam collectionem non exercent. Neque id hic in cubito duntaxat est obseruandum, uerum altius ab eodem cane cutis est adimenda, ut brachium uniuersum axillaque denuetur, & nerui per axillam in id prorepentes appareant, atque ex illis aliquem laqueo intercipientis, cuius seriem in musculos quosdam pertinere cognoueris. Verum quum canis neruorum & hominis numerus

rus distributioque non admodum conueniat, suaserim ut quum hanc sectionem in uiuo cane obiturus es, mortuum quoque ad manum habeas, in quo neruorum per brachium & cubitum excurrentium seriem didiceris, atque ita neruum aliquem inuenieris, qui in musculos quosdam digeritur: uti ferè illi erunt, quorum alter in homine tertius est, ac secundum anteriorem cubiti articuli sedem in cubitum fertur: alter uero quintus, secundum posteriorem humeri tuberculi regionem in cubitum properans. Huiusmodi enim nerui in cane etiam obseruantur, & illis alii cubi priusquam ad cubiti articulum pertingant ligatis, motus aboletur musculorum digitos & brachiale flectentium. unde si & illum neruum etiam uinculo interceperis, qui in homine mihi quartus numeratur, atque secundum humerum ad externum ipsius tuberculum porrigitur, etiam motus abolebitur musculorum brachiale & digitos extendentium. Conduxerit autem huiusmodi neruos laqueis interciperi, quo illis modò in hoc modò in illo neruo solutis musculorum motum restitui obserues, iam musculo alicui muris forma donato (quales hic in cubito occurrunt plurimi) longam sectionem induces, quæ uentrem totum penetret, ut musculi illius motum, huius sectionis gratia non perdi expendas. Dum autem transuersam sectionem uentri induces, tantum musculi motu aboleri uidebis, quanta erit sectionis profunditas. Atque quum uentrem prorsus diuides, musculum ad insertionem ipsius una parte, alia uero ad exortum colligi obseruabis, si uero alterius musculi tendinem præscindes, musculum uersus exortum cœuelli cernes. Item si caput diuideris, is ad insertionem contrahetur. Si uero insertionem & caput abtruncaueris, musculum ad ipsius uentrem sedemque qua maxime carneus est conglomerabitur. itaque musculorum functio tibi hæc molienti erit obuia. Si autem priuatim nerui alicuius, aut musculi functionem inquirendam duxeris, cum neruum & musculum, ut iam in brachio & cubito faciendum præcepi, aggredieris. Neque est quod hic prolixè cōmemorem, qualiter in his administrationibus canes autem generis animalia ligare conueniat, quum quisque pro sua industria, si modò in mortuorum sectione adamussim uersatus fuerit, hæc omnia rectissime obiturus sit, & citra mortuorum sectionis peritiam in uiuorum Anatome omnia in cassum tententur. Adeo ut de neruorum musculorumque sectione mihi nihil dicendum super sit, quamquam & de neruis recurrentibus paulo post quædam subiiciam. Vt autem uideas num nerui substantia, aut membranæ illam induentes animalem uim præcipue porrigat, opportune feceris, si cutem femoris tibiæ & pedis auferas, ac primo femur mouentium musculo à suis exortibus liberato, quartum femur petentem neruum inquiras: & huius membranæ à nerui substantia detractis, expendas quæ pedis digiti ipsæque pes adhuc moueatur, ipsæque neruus concreditum si bimus adhuc exerceat. Verum si quis medullæ dorsalis munus rimari statuerit, ac uidere cuperet, quæ ea læsa, partes læsioni subdita sensum motumque perdant: huic licebit canem ita asseri cuiuspiam aut trunco alligare, ut dorsum ceruicemque porrigat, quo dein grandiori cultro uertebrae aliquot spinæ præscindi queant, tandemque dorsalis medulla ea sede nudari possit, quam illam quis secandam arbitrabitur. nihil enim facilius est, quam tunc uidere motum sensumque subditam sectioni parti aboleri. Cæterum in uenarum usu inquirendo, uix quoque uiuorum sectione opus est: quum in mortuorum Anatome affatim discamus, eas sanguine per uniuersum corpus deferre, & partem aliquam non nutriri in qua insignis uena in uulneribus præscinditur. Item in arterijs uiuorum sectionem uix requirimus, quamquam licebit alicui arteriam in inguina procedentem nudare, uinculoque interciperi, ac intueri partem arteriæ uinculo subtenfam, non amplius pulsare. Atque ita leui negotio obseruatur in arterijs sanguinem natura contineri, si quando arteriam in uiuis aperimus. Vt autem certiores fiamus, pulsandi uim non arteriæ inesse, aut contentam in arterijs materiam pulsum opificem existere, uerum à corde eam uirtutem pendere, præterquam quod arteriam uinculo interceptam non amplius sub uinculo pulsare cernimus, licebit inguinis femoris uel arteriæ longam sectionem inducere, & canaliculum ex arundine tam crassum assumere, quanta arteriæ est capacitas: & illum ita sectioni indere, ut superior canalis pars altius in arteriæ cavitatem pertingat, quam sectionis superior sedes: & ita inferior quoque canalis pars, deorsum magis ipsa inferiori sectionis parte protrudatur, ac dein uinculum arteriæ circundetur, quod ipsius corpus super canalem stringat. Quum enim id sit, sanguis quidem & spiritus per arteriam ad pedem usque excurrit, uerum tota arteriæ pars canali subdita non amplius pulsât. Soluta autem uinculo arteriæ pars canali subdita, non minus quam superior pulsum ostendit. Quanta uero uis à corde per arterias cerebro deducatur, postea uidebimus: nunc Galeni uiuam in hac demonstratione confectionem summopere mirantes, qua omnia præscindi suadet quæ cerebro & cordi sunt cōmunia, semper omittens arterias, quæ per transuersos uertebrae ceruicis processus caput petunt, & etiam non mediocrem portionem uitalis spiritus in primos duræ membranæ sinus, atque ita etiam in cerebrum deferunt, adeo ut non mi-

Nerui uisus examen.

Dorsalis medulle.

Venarum.

Arteriarum.

rum

*Forū que pe-
ritonaeo conti-
nētur functio
nūm exāmen.*

*Generatiōis
organorum.*

Fœtum.

*Cordis ipsius
subministran-
tium partium
nūm exāmen.*

rum sit, cerebrum diutius in illa administratione suo munere fungi, quam commodè Galenus fieri arbitrabat. respicit enim in hac sectione diutissime animal, & alias mouetur. si uerò currit, itaq; multo spiritu indiget, non multo post concidit: quanquam adhuc postea cerebrum animalis spiritus substantiam recipiat, ab illis arterijs quas per transuersos ceruicis uertebrae processus caluariam petere recensui. Caterum hoc loco ubi de uiuorum sectione obiter tantum pertractandum duxi, haud proposui Galeni aut rectè, aut minus rectè celebratas uiuorum sectiones recensere: quum hic abundè fecero, si perfunctorie aliquot sectiones recensere sin- gulis libris dicatas. Atque quum iam ad quintum usque sit deuentum, modò de nutritionis or- ganis sermonem instituamus, quorum munus ferè in mortuorum sectione etiam discimus. Vi- demus enim peritonaeum omnium ipso complexorum organorum esse inuolucrum, omentum ut & mesenterium uasorum deductioni & distributioni optime subseruire, uentriculum cibos & potum conficere, hosq; per stomachum huc deferri. Quanquam & uiuos canes, qui mo- dò paulo aut multo ante cibum sumpserunt uiuos aggredi, atque ita etiam intestinorum mu- nus rimari, nihil prohibeat. lecoris autem officium, ut etiam lienis, aut renum, aut uesicae, in uiuo- rum sectione uix melius quam in mortuorum intueri possumus. nisi quis uiuo cani lienem exe- care uoluerit, uti & ego aliquando feci, diebusq; aliquot canem asseruauim. Atque ita etiam re- nem aliquando execuui: uerum uulnere curatio molestior est, quam quae hinc sumitur cognitio iu- cunda, nisi quis non tam organorum cognitionis ratione has sectiones aggredieretur, quam ut ma- num exerceat, ac abdominis uulnera aptè suere discat: quod & in intestinis studiose experiend- um est, quo quis uulnerata cõsuere, atque in abdomen quum exciderint, imponere assuescat. Verum hæc perinde ac ossium luxationes, & fracturae quas in brutis, ut & medicaminū quo- rundam uires aliquando tentamus, exercendis potius manibus, & rectae curationi instituendae, quam organorum officijs indagandis conducunt. Porro uiuas sectiones instrumentorum ge- nerationi subseruiunt in dies ferè in ramicum curationibus, & in animalibus quae castran- tur obseruamus, atque illae propemodum uasis seminarijs & testibus spectandis sufficiunt: nisi quis illam quoq; addere uelit, qua testis substantiam ex tunica ipsi proximè obducta eximimus, aut etiam à seminarijs uasis testis substantiam unā cum illa tunica rescindimus. Verum in fœ- tum uiua administratione iucundum est spectare, qualiter simulatq; fœtus aërem ambientem contingit, respirare nititur. Atque hæc sectio opportunè in cane aut suæ obitur, quum non mul- to post lus est paritura. Si enim ipsius abdomen ad peritonaei usque cavitatem diuiseris, atque dein uterum quoque in unius fœtus sede aperueris, ac secundina ab utero liberata fœtum men- sae impoueris, cernes per pellucidas membranasq; ipsius tunicas, qualiter frustra respirare co- natur, & ueluti suffocatus moritur. si uerò ipsius inuolucra pertuderis, fœtusq; caput illis libera- ueris, mox illum ueluti reuiuiscere, & eleganter respirare cernes. Atque quū id in uno fœtu in da- gaueris, alium aggredieris: quem ab utero non liberabis, uerum apertum uterum ita inflectes: & inferius illic aperies, ubi fœtus secundinum desinere, aut secundinae inferiorē partem haberi ar- bitraberis, quo scilicet ea uteri pars integra seruetur, quae secundinae obnascitur, per reliquam uerò sedem fœtus detectus sit. ita enim spectabis arteriarū uteri, & dein secundinae pulsum: & fœtu adhuc in suis membranis ueluti sursum protruso, cernes umbilicum petentiū arteriarum motum, & fœtum nondum respirare, neque etiam ad respirationem conari. mox uerò atque membranas pertundes, fœtus respirabit, & umbilici arteriarum pulsus intercideret, pulsantibus interim adhuc uteri arterijs. In cordis & pulmonis functionibus pleraq; expendimus, motum uidelicet pulmonis, & num aspera arteria eorum quae bibuntur portionem assumat: dein cor- dis dilatationem & cōstrictionem, num idem rhythmus sit pulsus cordis & arteriarū, & dein qualiter uenalis arteria distendatur ac cōprimatur, & quā execto corde animal adhuc uiuat. In quibus obseruandis, magnoperè animali indigeremus lato pectoris osse donato, & mēbranas thoracem intersepientes tam distantes obtinente, ut diuiso secundum longitudinem pectoris osse, sectionem inter eas membranas ad cor usque ducere possimus, citra thoracis cavitatem (quibus pulmones continentur) pertusionem. Verum quum nullum eiusmodi animal præter hominem, & non caudatam simiam occurrat, in canibus ac porcis illisq; animalibus quorum nobis datur copia, sectiones ita sunt aggrediendae, ut praedicta omnia intuearis. Quod itaque pulmo thoracis motum sequatur, hinc patet, quod sectione in aliquo costarum intervallo ad thoracis usque cavitatem ducta, laesi lateris pulmonis pars concidat, neque amplius cum thora- ce distendatur, reliqua adhuc pulmonis parte thoracis motum sequente: quae etiam mox con- cidet, si & in altero latere sectione in thoracis usque cavitatem molieris, atque ita animal etiam si thoracem aliquandiu moueat, non minus morietur quam si suffocatum esset. Verum in hac administratione obseruandum uenit, ut sectionem quam proximè ad superiorem alicuius co- stae

stae ducas, ne ad inferiorem sectionem dirigens, uasa hæc exporrecta pertundas. tum enim san- guis illinc profluere, qui aëris per uulnus immissi & emissi gratia, spumofus redditus, pul- monis loco tibi imponeret. Incautè enim secantibus eiusmodi spuma pulmo esse uidetur, ipsiq; pulmonem aliquandiu etiam sua insita ui distendi opinantur. Ut uerò naturalem pulmonis cum thorace sequelam uideas, ex altero latere duarum aut trium mediarum costarum cartilagi- nes dissecabis, & sectionibus per illarum costarū interualla ductis, singulas costas extrorsum reflectes, ipsasq; franges, quo opportunam cōstituas sedem, per quam lateris illaesi pulmonem uidere queas. quum enim thoracem interceptantes membranae in canibus admodum pellu- cidæ sint, per facile est, per eas pulmonis partem thoracis motum adhuc sequentem intueri, ac illis etiam membranarum leuiter pertusis considerare, qualiter & ea pulmonis pars interciderit. Priusquam tamen eas pertundas, cōduxerit arterie uenalis propagines in eam pulmonis partē, quae iam cōcidit, manibus apprehendere, & aliquouſq; ab ipsi substantiā pulmonis liberare, ut discas num ille perinde atque cor moueatur. Cordis enim motus etiam hic tibi est conspicuus, præcipue si cordis inuolucrum diuiseris, atque ab illo cor in eo latere detexeris, ubi hanc ad- ministrationem molieris. Conduxit uerò hanc in sinistro latere tentari, ut scilicet dextra pul- monis pars adhuc moueatur, & etiam uniuersum arteriae uenalis truncum manu apprehende- re queas. In huiusmodi quoque administratione non inutiliter cordis basim apprehendes, & uno uinculo uasa ab ipsa prodeuntia simul & ocyus intercepties, ac dein sub uinculo cor execa- bis, solutisq; quibus animal colligatum est laqueis, currere sines. Vidimus enim aliquouſque etiam ita affectos canes, sed præcipue feles, cucurrisse. Caterum cordis motus, ut & arteriarū, rectius spectabis, si mox atque canem asseri alligaueris, sectionem à iugulo per costarum carti- lagines, quā illae ossibus continuantur, in utroq; latere acuto admodum cultro duces, ac mox ab unius sectionis sine transuerſim ad finem alterius sectionis, tertiam sectionem in peritonaei usque amplitudinem molieris, & leuato pectoris osse cum ipsi coarctatis cartilaginibus, & se- pto transuerso ab ijs liberato, pectoris os ad animalis faciem sursum reflectes, ac mox diuiso cordis inuolucro, una manu cor apprehendes, & alia arteriam magnam dorso exporrectam uberiorē in scholis exhibere cōsueui. atq; hanc ideo simulatq; nonnulla de cerebro subiunxero, perſcribam prolixius, ut ab alijs leuiori negotio etiā aggredi possit. In cerebri igitur ipsiusq; partium examine, parum omnino in uiua sectione uidendum est, quum hic uelimus nolumus, uel theologorum nostratum causa, memoriam, rationem, & cogitationem brutis animalibus adimere debeamus, utcunque illis cum homine eadem sit constructio: atque ita Anatomes stu- diosus, & in mortuorum sectione uersatus, nullaq; hæresi infectus, probè intelligit, quā malè mihi cōsultum uelim, si quod aliàs longe lubentissime facerem, de cerebri uiua sectione aliquid instituerem. Quod tamen ad sensum & motum attinet, uidere est, cerebro ablato utrunq; pe- rire. Atque hic eadem indagandi est ratio, quam in neruorum administratione præcepimus. Num uerò cerebrū sentiat, in homine uenit inuestigandū; qui quū id scinditur, aut premitur, indicet num dolore afficiatur, num ue quo cerebrum alteratur, sentiat, uti in capitis uulneribus indies experiri integrum est. Rursus caluariam canis posse frangi, & cerebri uentriculum aut dextrum aut sinistram aperiri, ac qui animal motum perdat, illumq; denuò oculo uentri- culo recipiat, neminem ambigere arbitror. Porro sectionem quam me descripturum paulo antè pol- licebar, in prægnante cane, aut suæ aggredieris: quanquam uocis occasione suam accipere ma- gis conueniat. canis enim aliquandiu ligatus, utcunque illum afficias, subinde neque latrat, neq; ululat: itaq; uocis ablationem aut resolutionem interdum expendere nequis. Primum igitur animal ut supinum iaceat, anterioremq; colli sedem, & liberum corporis truncum porrigat, as- seri ita quā poteris ualidissime alligabis, quemadmodum hic modò interiecta tabella propo- nit: quanquam id quisq; pro sua industria, rerumq; copia facile præstabit. haud enim arduum est asserem quempiam sumere, cui foramina insint, ligandis cruribus apta: aut si nulla adsint foramina, promptè asseri duo baculi subijciuntur, illisq; crura aduinciun- tur. Inter cætera autem, superioris maxillae præcipua habenda est ratio, ut illa ualidè as- seri firmetur, quod feceris catenula, aut cor- da quapiam robustiore ante dentes caninos ligata, ac dein cuiuspiam asseris anulo, aut foramini, aut ut commodius duxeris commissa, ut scilicet collum exporrectum, caputq; immotum sit, &

Kk interim

*Cerebri fun-
ctionis exā-
men.*

*Viua sectio,
qua Patanij
ac Bononice
Anatomes
speculationi
colophō adhi-
beri solent.*

Pag. 5. uers. f. legend. friabilis 10. 25. brachiale 12. 50. synneurosis 17. 40. cartilagine 19. 43. **PLVEGEL** 43. 39.
 delitefens 52. 79. confuixus 54. 7. secunde figure 73. 27. connexus 76. 27. excipite 78. 52. uocatum, secundu excep. 49. 52.
 figura decem 81. 45. continuu 90. 7. **βολαδαεις** 111. 24. **compromittit** 114. 32. **inmori** 125. 55. **admonens** 129. 17. **transfert**
 132. 16. **instruatum** 135. 49. plurimis 56. eleganter 156. 10. suo 157. 17. **ceruicis** 159. 16. **mihil** non 167. 2. **conuadit** 21.
uoluit 33. 7. **τογατας** 44. 4. **casos** 168. 54. **ιτατατες** 181. **QVARTA MVSC. TAB.** 233. 25. **dele**
figmenti 224. 32. **radici** 225. 32. **intercolat** 247. 47. **alias** 48. **infertio** 229. 25. **moentes** 234. 47. **non nisi** 236. 13. **findendi**
 243. 37. **neruuli** 245. 10. **ideo magis** 243. 45. **membrana** 244. 36. **amplumdiu** 250. 16. **non nisi** 42. **nimis quum** 257. 2. **hypothes**
 264. 55. **adducentes** 265. 13. **dorjium** 266. 19. **mucillum hunc** 267. 26. **non nisi** 283. 46. **liberatum** 286. 15. **at uacuum** 293. 47. **tho**
radet 4. **ulc. abdominis** 298. 4. **inferior superiorq;** 299. 36. **fumulari** 301. 1. **incidenti** 321. 3. **que hanc sequuntur** pagine usq; ad finem
 libri **certi** numeros habent uocenturio **falsis** 216. 40. **externo latere** 217. 13. **moentibus musculis** 225. 9. **nam** 227. 17. **in ani**
 229. **conmunitate** 270. 10. **εφαρις** 273. 46. **dele. pericuri** 278. 47. **magis** 285. 43. **corporis** 294. 16. **ad dextrum** 300. 26. **et**
rius 308. 25. **quas** 340. 22. **ceruicis** 343. 54. **muculorum fsciem** 339. 14. **latus superioris** 388. 25. **innule** 390. 53. **pablio** 499. 3.
fulcra 508. 6. **eremori** 510. 25. **condid. fsc** 515. 15. **infignes** 520. 21. **ingen** 27. **he** 4. **paulo pablio** excipit 516. 15. **moentibus** 527. 38.
fulceptione 528. 2. **non magis** 543. 10. **superflitione** 585. 19. **ab urge** 592. 36. **αγαδαας** 594. 23. **altricum** 597. 24. **in marg. orificio**
 600. 17. **illam** 625. 29. **dura membrana** 629. 56. **finium** 631. 35. **media** 638. **propaginem** 637. 54.
 Huic 647. 45. **concomitante** 654. **obducitur**

FABRICA LIBRIS MEMORABILIVM INDEX, IN QVO PRIMVS NV
merus paginam, secundus uersum indicat. Animaduertendum tamen etiam, quibus numeris * adiectus
est, in secundo alphabeto querendos esse. quod ideo obseruauimus, ut errorem in
numeris a pagina 312 usque ad finem libri tertij, operarum incu-
ria commissum, emendaremus.

A BARTICV
latio. 13. 8.
abdomē cur
nō etiā offēti
creatū. 89. 18.
℞ 505. 50
abdominis
membrana,
335. 45.
abdominis musculi recti pars, quasi
mīe abundant. & canes 282. 35
abdominis musculi transuerſi. 356. 4.
℞ 355.
abdominis musculi transuerſi à pe-
ritonæo ſeparatū difficiles. 283. 1.
abdominis musculorum oſcio deſcri-
ptio. 280. 50. oblique deſcēdētis.
281. 11. aſcēdētis. ead. 42. rectio-
rum deſcriptio. 282. 12. transuerſo-
rum. ibidem 46.
in Abdominis musculorum deſcri-
ptione uariuſ Galenū 283. 6.
abdominis musculorū functionem
inepre aſignat medicorū uulguſ,
283.
abdominis musculorum uenæ ac ar-
teriæ. 355. 21.
abdominis musculorū uſuſ. 283. 10.
abdominis musculorum oſcio admi-
niſtratio. 549. 25. eorundem ad-
miſtrandi moduſ duplex. 285. 33.
prior, qui ſit à musculorum exortu
oblique deſcēdētis. 283. 43. aſcen-
dētis. 284. 7. recti. ead. 34. traſuerſi.
45. Alter moduſ, ab iſporū termi-
nis oblique deſcēdētis. 284. 56.
aſcēdētis oblique. 285. 9. recti.
ead. 14. transuerſi 16.
abdominis musculorum delineatio
oblique deſcēdētis. 179. ult.
aſcēdētis. 183. 2. recti. 185. 46.
transuerſi. 188. 34.
abdominis musculos ſolos nouiſſe
uideſet Medicorū uulguſ. 283. 27.
abdominiſ ſectio. 548. 57. inde
ἐκκενθε.
ἐκκενθα.
acceptabulum 57. 28.
acerabulum 10. 25.
acerabulum herba. 10. 2. 25.
acerabulum femori articuloſo pa-
ratum 539. 27.
acerabulum in coxendicis oſſe, & hu-
mero 130. 53.
acerabulum uteri examen. 558. 23.
acies digitorum quæ 121. 48.
ἀκρότης. 116. 3.
ἀκρομίου. 99. 23. 54. & 100. 3. & 167. 55.
ἀκρωτις ὀστέον. 167. 55.
acuale oſ. 166. 57.
acus ſectiōibus apti. 236. 50. eo-
rundem delineatio 235.
adiconi. 168. 3.
Adami morſuſ oſ. 167. 27.
additamentum. 7. 18. & 8. 1.
additamentum necatum. 168. 14.
* ἀδωλ guid. 261. 29.
ἀδωσθεὺς ἡδυσπότης. 525. 18. & 526. 51.
adept, πικρὸν. 233. 23.
adept quid. 233. 28. ubi ſit copioſior.
ibid. 31. gbuſ ſit copioſior. ibid. 41.
adept cur albet. 233. 50.
adeptiſteſtiniſ obnatus. 501. 51.
adept meſenterij. 505. 22.
adept omenti. 497. 19.
adipiſ omenti uſuſ. 497. 51.
adipiſ adminiſtratio, ſiue ſectio.
234. 1. & 548. 56. & 549. 10.
adipiſ delineatio 231. 30.
adipiſ uſuſ quiſ 233. 41. & 51.
adiutoriū brachij 168. 4.
adnatum 7. 18.
adnexuſ 7. 18.
Aeginetis cur præciſi ab Athenien-
ſibuſ polliceſ 125. 1.
Aegyptiorū pudenti muliebris ca-
runculaſ amputandi moſ 537. 2.
aër qui in reſpiratione digeratur.
569. 27.
aërea ſubſtantiæ reſciendæ quāſ par-
teſ Natura fabrefecerit 569. 27. inde
ætāſ noſtra reruſ capiuſuſ potiuſ
quāſ proluxa enarratione gaudet
521. 5.
ἀγκωρ
111. 6. & 168. 13.
agiuſ 168. 28.
al Arabum articuluſ. 385. 56.
ala omenti ſuperior quid 358. 15. &
humilior. ead. 18.
alæ naſi 151. 27.
alagaoſ 167. 40.
albadaran oſſiculū 126. 55.
alberitercen 385. 56.
Alberti Magni de menſtrui ſangui-
niſ prauitate error 328. 18.
Alberti Magni de ſecretiſ mulierum
indociliſſimuſ liber 531. 13.
alſaiſ oſ 167. 28.
Alſud, Alſaud, Alphaed 537. 49.
ἀλσυνδιδωδὶς, ſecunduſ foetuſ inuolu-
crum uteribuſ appellatum 542. 4.
ἀλσυνδιδωδὶς muſculi 297. 14.
alterati color in nutritione alterati
ſimiliſ 508. 10.
ἀμαρυγὰς 237. 23.
ἀμρόνδον 11. 11.

ἀκρυσὶν ὀστέον.	167. 59	ἐμνηθῆ	membrana cuiusmodi, & cur	
acualeos.	166. 57	dicta		542. 48
acus sectionibus apti.	236. 50. & 235	ἀμυγδαλέωσπασθῆναι	tunica	647. 41
rundem delineatio	235	ἀμυγδαλά	faucium quæ	579. 44
adaicon.	168. 3	ἀνδρωσις		502. 15
Adami morsus.	167. 27	Anatome	privata publicæ præferen	
additamentum.	7. 18. & 8. 1	da	547. 35	
additamentum necatum.	168. 14	anatomia	hactenus observata ratio	
* ἀλφῶ quid.	261. 29.	inutilis		155. 40
ἀλφωσθῆναι ἡσυχῆναι.	525. 18. & 526. 51	anatomia	studii cum Galeno prorsus	
adepts, πεμνη.	233. 28.	collapsum		83. 14
adepts quid.	233. 28. ubi sit copiosior.	anatomia	studio veteres exercere pu	
ibid. 31. qbus sit copiosior. ibid. 41		eros folli		83. 22
adepts cor alber.	233. 50.	ad Anatomem	cuiusmodi corpus ad	
adepts intestinis obnatus.	505. 51.	hiberi	conueniat.	548. 10
adepts mesenterij.	505. 2	* anatomem	speciantium notata ne	
adepts omenti.	497. 19.	giglesia		222. 6
adipis omenti usus.	497. 51.	in Anatome	docenda qui ordo ob	
adipis administratio, siue refectio.	234. 1. & 548. 56. & 549. 10.	servandus	547. 44. inde, per totū	
adipis delineatio	231. 30	anatomicorū	infrumentorū descri	
adipis usus quis	233. 41. & 51	ptio 236.	corundē delineatio 235	
adiutorium brachij	168. 4	anatomicorum	de cordis osse error	
adnatum	7. 18	94.		13
adnexus	7. 18	anatomicorum	de cordis orificijs di	
Aeginetis cor præcisi ab Athenien		ueria placita		590. 34
sibus pollices	125. 1	anatomicorum	de intestino cæco nu	
Aegyptiorū pudendi muliebris ca		ga 500.		13
runculas amputandi mos	537. 2	anatomicorum	de pylori situ error.	
aër qui in respiratione digeratur.	569. 27	390.		28
aërea substantia reficiendæ quas par		anatomicorum	de uentriculi cellulisi	
tes Natura fabrefecerit 569. 27. inde		error		391. 35
etas nostra rerum capibus potius		anatomicorū	de uentriculi exteriorē	
quàm proluxa enarratione gaudet		tunica in fundo nimis carnosa er		
		ror. 392.		10
ἀγών		Anchæos		168. 20. 28
ἀγών	III. 6. & 168. 13	anchoraformis processus		168. 1
agis os	168. 28	ἀνδροειδῆς processus	98. 23. & 168. 1	
al Arabum articulus.	385. 56	IO. ANDREAE ALBII ho		
ala omenti superior quid	358. 15. &	spitalitas		78. 50
humilior, ead. 18		And. Vesalij admonitio ad lectores		267. 47
alæ nasi	151. 27	& typographos		
alagas os	167. 40	And. Vesalij primum compingendi		
albadaran officulum	126. 55	disceleti tyrocinū Louanij factum		
alberiteren	385. 56	161.		45
Alberti Magni de mensuiri sanguinis		ἀνδρῶν		168. 16
prauitate error	538. 18	anima Galeno quid		569. 28
Alberti Magni de secretis mulierum		de Animæ facultatibus ac sede con		
indoculissimus liber	531. 13	siderare, Medici quoque officium		
alcaïos	167. 28	594. 4		45
Alfud, Alfaud, Alphaed	387. 49	animarū immortalitatis disputatio		
ἀλφωσθῆναι, secundū fetus inuolucrum		uolūtem solos Theologos sibi uendi		
uteribus appellatum	542. 4	care 126. 4		48
ἀλφωσθῆναι musculi	297. 14	animella quæ		579. 56
alterati color in nutritione alteranti		ἀνὰ λωλῖα		290. 47
similis	508. 10	ansæ osium temporum		167. 10
ἀμυγδαλῶν	237. 43	ANTONIUS ZVCCA		260. 55
ἀμυγδαλῶν	11. 2	ἀνδρωσις dicta Herophilo, cutis hu		
		mana		

I N D E X.

anulū a fauciū glandulę quę 579.
 45.51.
 anulū cur Gręcis, pollex 124.54
 anulū 139.36. & 141.11. & 168.38
 anulū a quodam deglutiti, rursusq;
 excreti historia 390.46
 anum referens in cerebro orificium
 638.
 * arteria dicta arteria 294.47
 arteria 13.8
 arteria intestinum 502.14
 arteria musculorum 220.22
 * apoplectica arteria 296.45
 arteria 8.13
 arteria subinde ab
 alijs confundi 8.43
 Appendix 7.18. inde
 appendices in etate prouectioribus
 pertinacius adherere. 7.26
 appendices in natu grandioribus co
 alita ossibus 12.32
 appendices in pueris ab ossibus se
 pius quā articulos luxari 27.24
 appendices interdum ossium capita
 Galeno dici 9.42
 appendices nō solum grandioribus
 ossibus cōtingere 7.53. & quibus
 potissimum eodem
 appendices sinuum medullam conti
 nentium non esse opercula 7.40
 appendicū connexus in iunioribus
 solum spectatu facilis 8.11
 appendicū & processū differen
 tia 8.22
 appendicū femoris. illū ossis, &c.
 delineatio 5. & 6.14. inde
 appendicū processū. 8.29
 appantatio 7.18
 Aqua in cordis inuolucro cuiusmo
 di. 584. 47. eiusq; causa 585.4
 Arabum, de Carne substantia ma
 nus internę regioni superstrata,
 notata sententia 303.56
 Arabum sententia, de musculorum
 intercostalium numero 290.14
 Arabum autorū, de testium muscu
 lis notata sententia 286.4
 arteria dicta oculi tunica 646.44
 arteria intestinum 501.14
 arcualia ossa 166.39. & 167.10
 arcualis futura 166.27
 Aristoteles unde cor neruorū prin
 cipium esse iudicari 591.56
 Aristotelis locus de articuloꝝ mo
 tu 65.10
 Aristotelis de auditorij organi mea
 tibus lapsus 52.57. inde
 Aristotelis de costarum numero sen
 tentia 89.54
 Aristotelis de crurum in animalibus
 flexione, &c. dogma 145.18
 Aristotelis sententia de dentium nu
 mero, notata 46.46
 Aristotelis de effectiuo hominis
 principio sententia 520.43
 Aristotelis de humeri cum cubito ar
 tulatione lapsus 107.15
 Aristotelis de lienis usu sententia ex
 pensa 513.14

Aristotelis de mamillarum situ ra
 tio 545.46
 Aristotelis de mamillarum 729.46
 sententia 544.16
 Aristotelis de ossium continuitate lo
 cus 12.3
 Aristotelis locus de ossium per clauū
 connexu. 15.43. et de situ tali. ead. 50
 Aristotelis de postbrachialis ossibus
 sententia 120.9
 Aristotelis de quadrupedū genu ar
 ticulo lapsus 139.14
 Aristotelis de feminalib. arterijs san
 guine destitutis opinio 526.5
 Aristotelis de septo transuerso sen
 tentia 291.51
 Aristotelis lapsus de futurarū in ui
 ris ac mulieribus differentia 26.50.
 item de canum caluarijs ead. 54
 Aristotelis de tertio cordis uentriculo
 lapsus 590.55. item de uentricu
 lorum numero pro animalium mole
 uariare solito eod.
 Aristotelis de thorace sententia 88.39
 Aristotelis libri de Animalium histo
 ria 90.2
 Aristotelis locus de futura inter uen
 triculum & omentum, &c. 357.19
 Aristotelis notata sententia, se sensu
 cutis 232.23
 Aristotelis nullam generandi femin
 nis uim testibus tribuentis senten
 tia 527.16
 Aristoteli omenti pars colon dorso
 colligans, pro omento non habita
 496.
 Aristoteli superior tantum omenti
 membrana cognita 496.12
 Aristotelem falso cordis inuolucro
 pinguedinem tribuere 584.23
 Aristotelem ubi de epiglottide agit,
 perperam ab interpretibus intel
 lectum 155.6
 armalia ossa 166.39
 arquato laborantis lien cuiusmodi
 512.
 Arterialis uena, uide Vena arterial.
 arterialis uenę appellatio 590.19
 arterialis uenę orificij membranarū
 ratio 597.39
 arterialis uenę usus, ipsiusq; constru
 ctionis ratio 596.44
 * arteria quid sit 259.13. composi
 tio eius. 37. & delineatio. ibidem.
 Compositionis ratio 260.5
 * arteria Aristoteli quę 294.49
 * arteria apoplectica, lethargica, fom
 ni, subterenti, quę 296.44
 * arteria Aristoteli, Platoni, Hippo
 crati, quę 259.16
 Arteria aspera præcipuum uocis or
 ganum 577.2.50
 * arteria asperę appellatio quando
 cepta 259.34
 arteria aspera, quibus cartilaginibus
 constituitur 575.56
 arteria asperę cartilagine. 3.55.
 earundē usus & ratio 577.41
 arteria asperę cartilagine, qui inui
 lis

cem colligentur 576.27
 arteria asperę examen 602.53
 arteria asperę exterior superficies
 qualis 575.12. item interna. ead. 23
 arteria asperę figura. 151.32. eiusq;
 cartilaginū descriptio. ead. & 152.
 per totum. & 153. 8. inde
 arteria asperę gratia datum homini
 collum 63.6
 arteria asperę numerus, ac situs 574.6
 9. forma. ead. 37. cōnexus. 575.17.
 substantia. ead. 41. inde
 arteria asperę pulmoni insertę deli
 neatio 568
 arteria asperę ratio & situs. 62.53.
 inde
 arteria asperę ratio ac usus 153.14
 arteria asperę tunica exterior & in
 terior 576.37. inde
 arteria asperę tunicarum apta con
 structio 578.30
 arteria asperę usus, ipsiusq; constru
 ctionis ratio 577.1
 arteria asperę commissi corpora
 574.
 arteriam asperā membrana substan
 tiam oportuisse extrui 577.10
 * Arteria magnę appellationes ua
 rię 294.47
 arteria magna quantum cordis uas,
 eiusq; orificij cuiusmodi. 590.42.
 & origo. eod.
 * arteria magnę ortus 298.40. Or
 tus sedes 299.2
 * Arterię caudicis bipartitio. 299.19.
 Partis ascendētis distributio 299.23.
 quę ad sinistri lateris primā colā
 oblique tēdit. ibid. quę sinistrā axil
 lam petit. 300.1. quę dextrā. 301.1.
 Maior portio, suprema corporis
 petens. 300.53. saporalis sinistra,
 ibid. 56. dextra 301.6. saporalis
 ad caluariam series. 301.10.
 * Arterię partis descendētis distri
 butio. 301.39. quę ad inferiora co
 starū interualla. ibid. 42. ad septū
 transuersum. 56. quę ad iecur, bilis
 uesicā, uentriculū, lienē, duodenū,
 colicq; partē accedūt portuuncule.
 302.11. quę mesenterij accedit præci
 pua. 302.47. ad renes, ibid. 50. ad
 partē mesenterij humiliorē. 303.7.
 ad lumborū uertebras. ibid. 11.
 Arterię magnę supra os sacrum fa
 cta diuisio, eiusq; supra caua ascen
 sus. 303.17. partium huiusce diui
 sionis distributio. 303.32. quā pu
 bis ossis foramen tranfit. ibid. 47.
 per crura distributio. 304.6. quā
 tibiā adit. ead. 22.
 * Arterię magnę per uniuersum cor
 pus delineata distributio. 295. bi
 partitio. 296. 2. ascendētis partis
 delineatio. ibid. quę axillā petit.
 296.26. saporarię utriusq; delineat
 io. 296.43. caluarię petēs. ead. 54
 * Arterię partis descendētis distribu
 tio delineata. 297. quę ad inferiora
 costarū interualla, septum, iecur, bi
 lis

lis uesicam, uentriculum, lienem,
 duodenū, colicq; partem. 297. 126.
 quę ad renes utrinq;. ibid. 46.
 * Arteria supra os sacrum diuisio deli
 neata. 297.54. per crura distribu
 tio. 298.17. &c.
 arteria cur caua solum iecoris sedi ex
 porrecta 508.45
 arteria dextri & sinistri lateris ab um
 bilico in magnam exportecta. 356.
 & 357.8
 arteria cauum iecoris & bilis uesicu
 lam petentis figura 358. & 359.20
 arteria in uesicam distributę ratio
 518.28
 arteria magnę cum corde situs deli
 neatio. 564. eiusdem orificium. 567
 arteria magnę & caua uenę distri
 butionum sub ossē sacro examen
 556.28
 arteria magnę in mesenterium ex
 cursus 504.34.44
 arteria magnę membranę cuiusmo
 di 592.56
 arteria magnę non idem cum sto
 macho per septum foramen 388.
 36. inde
 arteria magnę orificij delineatio u
 bi querenda 589.42
 * arteria magnę ortus non contro
 uersus 298.44
 arteria magnę per thoracem & u
 gulum collumq; distributionis exa
 men 601.10
 arterię magnę series in peritonæi am
 plitudine quā obseruanda. 554.30
 arteria magnę seu arterialis uenę ra
 dicis figura 93.39.56
 arteria magnę super caua uenam
 ascensus, ambarūq; supra sacri os
 sis initium diuisio 370. & 371.30
 * arteria ramus, cuius pulsū ante
 brachiale exploramus. 300.28. Eius
 delineatio 296.34
 * arteria tunica peculiare bing. 259.
 42. tunica ascitię 260.5
 arterię uenalis ad cordis basim et pul
 monem connexę delineatio. 564.
 16. inde
 * arteria uenalis descriptio 312.17
 delineatio 311.54
 arteria uenalis appellatio, & descri
 ptio eiusdem 590.25
 arteria uenalis, eiusdēq; orificij deli
 neatio ubi querenda 589.42
 arteria uenalis & magnę membran
 arum usus 598.52
 arteria uenalis examen 601.14
 arteria uenalis in corpore ratio. 598
 23. eiusdem usus 583.10.40
 arteria uenalis membranę cuiusmo
 di 592.15
 arteria uenalis pulmoni insertę deli
 neatio 568
 arteria & uenę colī & recti intestini
 501.
 arteria ac uenę gracilium intestino
 rum 499.38
 arteria ac uenę in musculorū fabri

I N D E X.

ca usus. 220.35
 arteria ac uenę renibus oblata. 515.15
 arteria ac uenę uentriculum peten
 tes 392.22. inde
 * arteria Coronales. 299.9. earumq;
 descriptio. ibid. delineatio 296.1
 * arteria cur pluribus tunicis quā
 uena conformata. 260.14
 * arteria neq; a cerebro neq; ab extre
 mis corporis partibus nascuntur
 298.52
 arteria omenti 497.12
 * arteria feminales. 302.53. earūdem
 delineatio 297.46
 arterię feminales an sanguinis exper
 tes 526.4
 arteria uitalem spiritum foetui defe
 rentes 518.39
 arteriam soporale non ferri per idem
 foramen cum tertio ac quarto ner
 uorum pari 52.32
 * arteriarū ac uenę umbilici descri
 ptio. 284. ortus. ead. 7. ductus. ead.
 25. usus. ead. 28
 arteriarum & uenarum in intestinis
 ratio 503.35
 * in Arteriarum ac uenarū serie Na
 turę artificium 260.46
 arteriarū anatomes ratio. 552.4. inde
 * arteriarum cerebri delineatio. 305
 arteriarum diductibus subditę glan
 dule, quare Glandulę.
 * arteriarum in animalī numerus.
 260.
 arteriarum in iecur excurrentium ra
 tio 507.36
 arteriarum per abdominis musculos
 repentium administratio 549.35
 arteriarum per manum tendentium
 examen. 556.26 per crura. 657.49
 arteriarum testes petentū ratio. 523.
 17. inde
 * arteriarum trium caluarię subeun
 tium descriptio. 307.2. quę in pri
 mum duę membranę sinum ex
 hauriuntur. ibid. 49. tertię
 arterię series. 310.18. omnium deli
 neatio 305.47
 arteriarum uentriculī munus. 493.6
 * arterias recondens Natura. 300.43
 arthrodia 12.22. & 14.9
 arthrodia 103.11
 arthrodiā quando constituerit Na
 tura 14.13
 arthrodiā 9.22
 arthrodiā 13.2
 articulo, articulus. 13.3. & 9.22.
 & ead. 48
 articulus totius corporis dignissimus
 quis 65.16
 articuli 121.48
 articuli capitis motibus parati. 64.8
 articuli duplices quibus modis for
 mentur 14.55
 articuloꝝ cartilagine. 42. ac ui
 scidos humor. ead. 10.
 articuloꝝ cōpositionis triplex for
 ma 13.40
 articuloꝝ motus non eadē ratio. 13.3

articuloꝝ per ligamenta coitus. 17.31
 articulos omnes non iisdem agi mo
 tibus 13.20
 artus 7.14
 artuum capita, non recte πρὸς τοὺς
 ὀφθαλμούς Galeno dici 9.48
 arundo brachij minor 168.9.
 maior. 12.38. inde
 arūtauas, ἀρῦταυοςδὴς cartilago. 154.12
 Aseth 168.4
 asinę uterus acetalorum expers
 540.9
 aspera melius terere quā leuia. 46.7
 asser os 167.44
 asserum nexus 16.4
 ἀσπράλαθ 145.38. & 168.44
 ἀσπρίθ 167.35
 Atlas uertebra 10.11. & 167.35
 auditorij meatus 52.46.51
 auditus instrumentum 650.8
 auditus instrumentum Anatomicis
 parum probe cognitum 323.42
 auditus organi examen 656.12
 auditus organi ossicula. 33.50. & 34.
 4. Galeno ignorata ead. 37.
 auditus organi ossa quot 162.37
 auditus organi ossiculorum usus. 356.
 33. & harmonia. ead. 49.
 auditus organo parata cauitas, fora
 mina in ipsam pertinentia. 34.39
 auditus organorum constitutio 31.
 29. inde
 auditus ratio difficilior cognitū. 35.36
 * Auicenna, Persa 227.30
 * Auicenna, unde Anatomen descri
 pserit 227.32.
 aurium iecoris situs 505.46
 auriculę cordis. uide Cordis auriculę
 auris cartilago. 4.53. eiusdem descri
 ptio. 150.40
 aures quibusdam cur mobiles 242.
 53. & 250.43
 aurium ossa 166.49
 aurium situs 19.7
 axillaris uena, quere Vena axillaris.
 axillarum ualli, musculi 267.41
 ἀξίον 67.25
 * ἀξίον dicta uena 279.28
 B.
 B. Alif os 168.46
 basilare os 166.46. &
 167.2. siue baxillare. 4
 βαβυλιδίς 11.7. & 106.23
 Βιλονοειδής processus.
 31.40. & 166.56
 beriteron, berbetinen 385.57
 Biliois naturis peculiare quid. 511.5
 bilis in intestina defluxus utilitas.
 510. 45
 bili excipiendę & emittendę parati
 meatus 509.33
 bilem expurgare ubi conduxerit
 510.27
 bilis uesicula carentes quosdam repe
 riri, ab Aristotele & Plinio prodi
 tum 511.7
 bilis uesiculę, eiusdemq; meatuū de
 lineatio. 365.7. inde. & 366.26
 K k 4 bilis

bilis uesicula delineatio 570.18
 bilis uesicula in uentriculum meatus
 493.9. in iecore. 507.35. eorumque
 situs ratio 508.4.4
 bilis uesiculae meatus cur duodeno
 insertus 503.4.4
 bilis uesiculae meatus duodeno inser-
 tus, an propaginem uentriculo of-
 ferat 509.51
 bilis uesiculae situs. 509.5. forma. ead.
 14. substantia. 20. uenae, arteriae
 & nerui 26
 ex bilis uesicula meatus in uentricu-
 lum non semper pertinere. 510.21
 bolus dulcis 359.56
 boum cerebra crebrius Galeno tra-
 ctata 32.49
 Brabantis omentum plumae nomi-
 ne dici 497.48
 brachiale quid 117.1. & 168.15
 brachiale ab ulna diuidens cartilago.
 113
 * brachiale in supinum & primum
 non agitur, contra quam Galenus
 tradidit 215.19
 * brachiale mouentium musculorum
 administratio. 223. primi & secun-
 di. ead. 3. tertij. 224.6. quartij. ead.
 32
 * brachiale mouentium musculorum
 descriptio. 214.3. primus. ibid.
 secundus. tertius. quartus. ibid. 26.
 munus omnium 215.4
 brachiale mouentium musculorum deli-
 neatio. primi. 183.18. secundi.
 130.14. tertij. 195.54. quartij.
 201
 brachiale octo ossibus. construi, inter se
 forma differentibus 117.2. inde
 brachialis ad tarsum proportio. 147.
 55.
 brachialis ad cubitum articulus. 117.43
 brachialis cum radio articulatio. 113.
 41. inde
 * brachialis motus quot. 214.1
 brachialis os rectum, & cartilaginosa
 sum, quod nam 118.14.16
 brachialis ossa quibus sedibus, aut
 cartilagine aut ligamentis obducun-
 tur 117.14
 * brachialis ossa necessitatem ligamen-
 torum descriptio 220.55.
 brachialis ossa quot. 149.20. & 162.42
 brachialis ossa quot alijs ossibus. con-
 termina 118.29. inde
 brachialis ossium cur duo ordines. 117.
 26. eorum nomina, & articula-
 tio cuiusmodi. ead. 37. inde
 brachialis ossium delineatio. 115. &
 116.
 βραχιον, brachium. 105.2. & 168.31
 βραχιον quid appellet Hippocrates.
 99
 brachium paruum 168.3
 * brachium totum, manus Hippocra-
 ti dictum 220.1
 brachij adiutorium. 168.4. cana. ead.
 brachij & femoris os in quadrupedi-
 bus & auitibus Aristoteli ignoratum.

lineatio. primi & secundi. 179.20.
 tertij & quartij. 182.20. & 185.5. quin-
 ti & sexti. 179.18. septimi & octa-
 ui 182.20
 buccas & labra mouentium muscu-
 lorum descriptio. 242. primi & se-
 cundi. ead. 22. tertij & quartij. 243.17.
 & reliquorum quatuor. 244.5. co-
 rundem administratio. 245. primi
 & secundi. ead. 1. tertij & quartij.
 246.5. & reliquorum quatuor. 245.
 35.
 buccella 10.26
 buxci culturi ad sectionem quomodo
 parandi 236.29

Caecum foramen. 53.12
 caecum intestinum cuius-
 modi. 362.11. & 500.
 9. in cane. 33. in gliribus.
 & sciuris. ead.
 caecum intestinum unde dictum. 500.38
 caeci intestini an duo orificia. 500.25
 caeci intestini ortum in cane & homi-
 ne uariare 500.42
 Caelij Rhodigini lapsus 263.14
 calaminum os 166.57
 calamo assimulatus ab Herophilo ce-
 rebri sinus 637.12
 calx 168.45
 calcar capitis 166.56
 calcar pedis 168.48
 calcis latus internum quale. 147.5. ex-
 ternum. ead. 16. pars anterior. ead. 21
 calcis ossis figura 5. & 6.6
 calcis ossis figura 142. & descriptio.
 143.
 calcis ossis sedes terram spectans 146.
 41. eiusdem superior sedes, extra
 tibiae rectitudinem retrorsum du-
 ctia. 50
 calcis ossis sinus 146.31
 * λαλινγεον 261.1
 λαλινγεον quid 497.29. & 505.7.
 callosi corporis cerebri historia. 632.
 21. sedes ac nomenclatura 632.24.
 initium, seu cum reliqua cerebri sub-
 stantia continuitas. ibid. 47. late-
 ribus adiacentes sinus. 632.50. usus
 633.
 callosi corporis delineatio, quibus in
 locis spectanda 632.24
 callosi corporis administratio. 632.21
 calor ingentis corpori, Galeno ani-
 ma 569.27
 calor ingentis substantia 569.39
 caloris natui fomes cor 569.40
 calua 166.20
 caluaria cur non solido consistit. 26.
 26.
 caluaria cur pluribus ossibus effor-
 mata 11.51.
 caluariae anterioris figura. 36. & tra-
 ctio. ead. 31. & 47.31
 caluariae appellatio. 25.55. & 48.4
 caluariae basis, seu sedes. 22.6.
 & 33.3.
 caluariae basis interna sedes. 24.1. in-
 de. & 43.2.
 caluariae

caluariae basis exterior facies 48.1.
 & 49.
 caluariae figurae 18
 caluariae forma aptissima, quae 19.20
 caluariae nomina 166.19
 caluariae ossa cuiusmodi esse oportu-
 erit 28.11
 caluariae ossa quot 162.34
 caluariae pars mollissima & rarissima
 quae 30.32
 caluariae ratio 88.52
 caluariae sedes, lapidosa 167.6
 caluariae sinus durae membranae ua-
 sis cedentes 53.47
 caluariae squamae 20.13
 caluariae tabulae 20.17
 caluariae tam integrae, quam seiu-
 ctiae figura 20
 caluariae quaedam absque futuris. 27.
 6. inde
 caluariae succingentis membranae
 externa descriptio 645.12
 calx 168.47. calcis os. ead.
 cameratum dictum corpus cerebri.
 636
 canis animal minime pituitosum.
 51
 canis caluariae interna superficie ab-
 dans os 32.4.4
 canis caecum intestinum cuiusmodi.
 500
 canis caluariae foramina 51.7
 canis facti ossis descriptio. 81.37. item
 coccygis 82.8
 canes ab homine uariantes in muscu-
 lis brachium mouentibus. 266.41
 canes colo & mesenterio ab homini-
 bus differre 496.25
 canes in non paucis partibus ab ho-
 mine uariantes. In musculis tho-
 racis. 287.20. & 52. item 288.55. i-
 tem 289.19. & 30. item 293.41. & 45.
 item 294.4.
 canu caluaria non absque futuris. 26.
 54
 canu & hominu colon differre. 501.16
 canum & hominum μυελος colo-
 ris diuersi 497.30
 canum secur quale. 506.43. & 507.7
 canum fecoris situs 505.46
 canum omēti ratio, & ad hominis di-
 uersitas 496.42. & 497.3
 canum penis osseus 527.50
 canum renes cur altius siti 514.33
 canibus macilentius obtingisse mē-
 terium 504.54
 in Canibus nulla cum hominis ossi-
 bus similitudo 85.28
 caninae caluariae figura. 36.32. & 37.51
 canini capitis figura 47.32
 canini renis ad humanum differen-
 tia 516.9
 canini uteri delineatio 382.1
 canini dentes 46.11. & 167.19. cur
 dicti 46.3
 canna 168.9.11.38
 canna brachij 168.4
 canulae fecantibus aptae. 237.11. de-
 lineatio 235
 caput cur copiosiore euacuatione e-

geat 26.9
 caput cur super primam uertebra-
 non simul & circumducatur, & in
 latera inclinetur 67.41
 caput humanum oculorum gratia ef-
 formatum 18.1
 caput in ossibus quid 9.6.25.49.
 item capitulum ead.
 caput instar tecti domus calidae. 26.7
 capitis calcar 166.56
 capitis commissurae 27.43. inde
 capitis figura naturalis quae 19.13
 & 20.21
 capitis figurae naturalis cuiusmodi fu-
 turae 26.38
 capitis figurae aliquot non naturales
 19.23
 capitis figurarum non naturalium citi-
 usmodi futurae 27.29
 capitis ligamentorum ad cervicis pri-
 mam secundamque uertebra de-
 scriptio. 230.6. administratio. i-
 bidem. 35. delineatio 279.47
 capitis motus lateralis quibus uerte-
 bris committatur 68.9
 capitis motus proprius quispiam, con-
 tra Galeni sententiam 276.12
 capitis motuum differentiae 276.1
 capitis motuum observatio difficilis.
 63.14
 capitis motorum musculorum par-
 tium, cur Galeno tertium sit.
 176
 capitis octauum os 32.33
 capitis ossa, theca, testa, scutella, etc.
 166
 capitis ossa cur a maxillae superioris
 ossibus distincta 49.6
 capitis ossa futuris circumscripita quot.
 29
 capitis ossium foramina, eorumque de-
 scriptio 47.17. & 49.9. inde
 capitis structurae ratio, quotque eius fi-
 gurae 17.46. & pag. 18
 capitis tabulae 20.12
 caput circumuertiens musculorum
 descriptio. 278.10. & 24. admini-
 stratio 279.35
 caput flexum & reflecti super primam
 uertebra 65.4. & 67.10
 caput mouentium musculorum deli-
 neatio. paris primi. 204.3. secun-
 di paris. 205.36. tertij. 209.19. quat-
 ti. ibid. 27. quinti. ibid. 28. sexti.
 ibid. 30. septimi paris 182.32
 caput mouentium musculorum de-
 scriptio. 276.11
 caput mouentium musculorum par-
 secundum, in homine, a Galeni de-
 scriptione diuersum 277.20
 caput mouentium, sed motu non pro-
 prio, musculorum traditionem to-
 ta, quare sub Dorsi motoribus. 4.
 paria prima. ratio 297.12
 caput mouentium musculorum po-
 steriorum descriptio. 276.35. par
 eorum primum. ibid. par secun-
 dum. 277.2. & utriusque paris mu-
 nus. ead. 50. par tertium. 277.56.

quartum. 278.5. quintum ac sex-
 tum par. ibid. 10. & horum sum-
 ptio ead. 24.
 caput mouentes musculi anteriores.
 eorum descriptio. 278.29. par om-
 nium capitis motorum, septimum.
 278.29. functio binis paribus po-
 steriorum opposita 278.4
 caput mouentium musculorum, iux-
 ta septem parium ordinem, admi-
 nistratio 279.15
 capita ossium non semel in uisum quo-
 que Galeno dici 9.42
 capitum in ossibus alia prominētia, alia
 depressa 9.7. & quae. ead. 16. inde
 capitum in ossibus differentiae. 9.31.
 quantus earundem cognoscenda-
 rum usus 39
 capita futuris destituta. 27.6
 capita uirorum a mulierum capiti-
 bus non perpetuo futuris uariare.
 26.47 inde
 λαγυλια 387.48
 carina hominis 167.51
 carnosae membranae quare Membr.
 carnosae membranae in abdomine ad-
 ministratio 548.57. & 549.16
 caro, cur musculis addita 220.26
 caro musculorum, praecipuum motus
 organum 222.392
 carne, quid uocet Aristoteles. 232.30
 * λαγυλια arteria 301.9
 λαγυλια quid 117.1. & 168.15
 cartilago brachiale ab ulna diuidens
 113
 cartilago, χονδρος 166.13
 cartilago clauiculae articulationis cum
 pectoris osse peculiaris 102.19
 cartilago epiglottalis 93.20
 cartilago glutinis uicem subiens. 4.3
 cartilago innominata quae 15.4.5
 cartilago in articulis quibusdam ter-
 tia 4.12
 cartilago inter uertebrae triplex. 301.4
 cartilago inter uertebrae iuxta Gale-
 ni sententiam quid praestet. 300.33
 cartilago ligamentorum substantiam
 ingrediens 4.35
 cartilago mucronata, siue χιποδνλος.
 93.2. eius usus. ead. 17. & 167.46
 cartilago omnibus articulis commu-
 nis. 44.28
 cartilago quid, eiusque natura, usus, ac
 differentiae 3.35. inde
 cartilago scapulae sinum frequenter
 augens 98.3
 cartilago spinarum apicibus obna-
 ta 59.4
 cartilago, tarsus uocata 238.27
 cartilaginis in ossium contextu u-
 sus 16.46
 cartilaginis temperies 150.54
 cartilagine osse promptius stringi ac
 dilatari 3.53
 cartilagine aliquid continuo erigen-
 tes 4.38
 cartilagine nasae 151.1. asperae arte-
 riae ead. 32. & 153.9
 cartilagine nudis & extantibus par-
 tibus

ticulis adnatæ 4.44.51
cartilagineis quibus tibiæ ossis sinus
augentur 138.44
cartilaginum costarum cum pectio-
ris ossis, ab ipsarum ossibus libera-
tio 599.52
cartilaginum palpebrarum & aurium
descriptio 150.29.40
cartilaginum substantia 4.45
cartilaginea cordis basis 93.35. inde 56
cartilaginea cordis substantia exa-
men 602.50
cartilagineum in uertebis ligamen-
tum 57.46
cartilaginea uasorum radices quo pa-
cto inquirendæ 94.31
cartilaginofum os brachialis quod-
nam dictum ueteribus 118.16
callosos 167.44
καταλειψ quid 100.5
Caua uena. uide Vena caua.
cauæ uenæ ad cordis basim conti-
nuitas expressa 563
cauæ uenæ distributionis per thora-
cem & iugulum examen 600.48.
inde
cauæ uenæ & arteriæ magnæ distri-
butionum sub osse sacro examen
556.28
cauæ uenæ officio præfectarum mem-
brarum usus 597.23
cauæ uenæ ortus examen 602.16
cauæ uenæ series in peritonæi ampli-
tudine, qui obseruanda 554.30
caudæ os 167.41
cauilla 167.5. & 168.45
cauilla 168.42
cauitas auditus organo parata 34.39
cellulæ coli 362.25
Cor. Celsus in ijs quæ ad Anatomem
pertinent, sæpe lapsus 154.56
Cor. Celsi de arteriæ asperæ forma
locus 576.9
Cor. Celsi de incerto brachialis ossis
numero sententia 117.13
Cor. Celsi de inferiori maxilla locus
44.14
Cor. Celsi de pectoris ossis lunato sen-
tentia 93.7
Cor. Celsi locus de primis colli uerte-
bris 67.29
λεγοντες 281.28
*cento apud Arabes uenarum quæ-
dam copia 290.13
λεφαλι, λεφαλαι 9.5.20. & 10.1
λεφαλι tunica 649.9
λεφλις 168.8
cerebelli delineatio unde sit petenda
628.42
cerebelli descriptio totius. 628.45.
situs ac magnitudo. 629.14. for-
ma. ibid. 45. implexuum ratio &
species. 631.1. durities. ibid. 36
color & substantia. 631.41. quo
pacto continuū sit cerebro. 629.15.
administratio 653.27
cerebelli processum uermiformiū de-
scriptio 639.1 delineatio ubi spe-
cianda 638.55

cerebelli sedes 31.2
cerebelli situs 19.17
Cerebrum cuius animæ facultatis se-
des 594.37
cerebrum homini grandius datum
ex proportionem 507.11
cerebrum, neruorum principium.
316
cerebrum quo pacto mole in anima-
libus uariet 624.9
cerebrum rationis sedes, quale domi-
cilium natura sortitum 26.1
cerebrum sensus ac motus arbitrii
principium, et rationis sedes. 599.13
cerebri arteriæ. quære Arteriæ cere-
bri.
cerebri corpus callosum. quære Cal-
losum corpus.
cerebri corpus testudinatū camera
tum uel eius descriptio 636.37.
usus. 637.34. delineatio unde pe-
tenda sit. 636.41. administratio.
652
cerebri delineatio unde sit petenda.
628
cerebri dura membrana. quære Mem-
brana dura cerebri.
cerebri descriptio totius. 628.45. nu-
merus. ibid. 45. magnitudo & for-
ma. 629.51. anfractus, & eorundem
usus. 630.34. partes, dextra ac sini-
stra. ibid. 15. cur sic sectum. ibidem
54. & quibus sedibus continue-
tur. 629.6. durities. 631.37. col-
lor. 631.42. substantia. ibid. 43.
quo pacto ab ossium medulla disse-
rat. 531.51. nutritioni quo pacto
prospectum. 632.9
cerebri, eiusque partium omnium admi-
nistratio 650.47
cerebri excrementorum in os descen-
dentium receptaculum an garga-
reum 580.37
cerebri fabrica in brutis ab homine
non differens 624.4
cerebri figura 19.16.19
cerebri galea 166.20
cerebri glandis descriptio. 637.42
cerebri infundibulum, glandula, &
pituitam excipientes ductus reli-
qui, descriptio omnium. 640.1. de-
lineatio unde petenda. ibid. 4
cerebri partium ac functionum bre-
uis enumeratio 622.21
cerebri os cuiusmodi à Galeno tradi-
tum 32.41
cerebri neruorum quinque furculi tem-
porali musculo oblari 33.29
cerebri neruorum parium aliquot ex-
amen 604.3
cerebri neruorum historiam quære
in Neruis cerebri.
*cerebri membranæ uenarum modo
cauæ 507.13
*cerebri membranæ duræ sinus qua-
les sint. 307.41. cavitates, sinuum
quatuor quales. 308.28. usus sinu-
um. 307.41. primi & secundi si-
nus constructio. 307.55. tertius &

quartus sinus. 308.8. quæ à primo et
secundo sinu enascantur propagi-
nes. 308.48. quæ à tertio. ead. 54.
a quarto. 309.8. processus à quarto
sinu, cerebri petens uentriculos. ead.
36. omnium delineatio 305.45
cerebri membrana tenuis quære Me-
brana cerebri.
cerebri pituita, ad palatum per quos
meatus eat. 641.42. & in narium
amplitudinem. ibid.
cerebri pituitam per ossa ciliis organa
non expurgari 641.46
cerebri plexus secundas referentis tra-
ditio 643.3
cerebri plexuum, reticularis & secun-
darum plexibus similis, descriptio.
642.13. delineatio ubi spectanda,
ead. 16
cerebri reuolutiones intestinorum an-
fractus eleganter ab Erasistrato
collatæ 650.25
cerebri substantia ab ossium medul-
la quo pacto differat 631.51
cerebri testium acnatum descriptio.
638.18. delineatio unde petenda.
ibid. 21. administratio 653.37
*cerebri torcular 309.45
cerebri uenæ. quære Venæ cerebri.
cerebri uentriculi. quære Uentriculi
cerebri.
cerebri uentriculorum anteriorum du-
ctus. 323.7. delineatio ead. 11
de Cerebri uentriculis constructa recen-
tium opinio 625.19
*in Cerebri uentriculis prioribus con-
stituti plexus fabrica. 310.39. deli-
neatio 306.40
cerebro dorsalem medullam respon-
dere natura 58.17.76
cerebrum nullis musciculis indiguisse
88
cerebrum in oculorum gratia in capite
locari, & deinde cerebri nominem
quos sensus 18.21. & 19.5
Cervix 101.12.16
cervicis flexioni præfessi musculi. 278.
56. eorumque administratio. 295.47
cervicis motus, alius peculiaris, alius
dorso communis 295.32
cervicis motorum musculorum de-
scriptio. quære Dorsum mouentium
musculorum. 4. prima paria, usus,
sub Vfu eorundem. administratio.
tio. sub iisdem. ratio. 297.11. & 277.
49. & 278
cervicis motuum differentia quære 276.9
cervicis nomina 167.34
cervicis uertebam primam secundæ
necentis ligamenti descriptio. 280.
30. administratio. ead. 42. deli-
neatio 279.ultimo
cervicis uertebra. uide Vertebra.
cervicis uertebra cuiusmodi. 59.18.
quot numero 65.12
cervicis uertebrae delineatio. 60
cervicis uertebrae primæ ac secun-
dæ ad caput annexio, ligamento-
rumque descriptio. 280.6. admini-
stratio.

stratio. ibid. 35. delineatio. 279.47
cervicis uertebis adnascens ligamen-
tum quoddam 301.44.49
cervicis in ossibus qui potius, dican-
tur 10.26
cervini cordis os medicorum impo-
stura excogitatum 94.23
χαλκοδία ossa 148.3. & 168.52.
chamel 385.52
χαλκ 11.1
chirurgiæ instrumentorum delinea-
tio 329.20
chamel 385.52
χοινη Græci 64.0.38
χοινη 90.22. & 166.18
χοινη 294.3. & 541.56
χοινη dicta membrana 628.6
χοινη dicta tunica 648.17
χοινη plexus. 309.32. & 310.41. &
643.3
CHRIST I lateris apertæ aqua my-
sterijs plena 585.28
CHRISTOPHORVS PFLVE-
GEL SALISBURGENSIS
19.45
cibo ac potui in corpore, concoquen-
dis famulanti organa. earumque tra-
ditio 385.5
cibum potumque uentriculo deferen-
tis uia nomina 388.6
ciceri assimilatum ossiculum. ac mira-
eius usus 126.37. inde
Ciceroni parum recte mesenterium,
medium intestinum dictum 504.6
cilia 150.26
κω cur pro gargareone
circumferens motus 13.27
κω 524.4.37.
& 525.14
clauale os 166.57
clauicula ad summum humerum ne-
xus 103.8
clauicula curuitas, eiusdemque usus.
102.28.
clauicula substantia, tubera, asperita-
tes, leuitates, foramina 103.12. inde
clauiculae tuberculi articulatio 99.45
clauiculae 167.51. & 168.42
clauicularum à pectoris osse libera-
tio 599.46
clauicularum delineatio. 101. inde. ea-
rundem numerus, & ad pectoris
os articulatio. 102.2. inde. usus.
ead. 53
clauis 167.51
clauium ossa 167.40
κλιδία 102.1. & 167.51
κνιμη 138.24. & 168.36
clunium ossa 167.39
clypeus oris stomachi 167.48
clypeus pectoris 167.54
clypeus, pro omento 494.39
coarticulatio. 12.20. & 13.18
coccyx auis, cuculus 83.24
coccyx, siue coccygis os 1.46. et
uide Os coccygis.
κω appellatio 83.23. & 85.27
coccygis canini descriptio. 82.9. eius-
dem foramina 85.17
coccygis humani descriptio. 83.28. ino-

de 84.43
coccygis ossis in parturientibus maxi-
mum momentum 131.52
coccygis ossis nomina 167.40. inde
coccygis ossis quot ossa 162.39
κω 166.20
cogitationis ossa 166.40
*κω dicta uena 276.52
κω cur dictus Græcis uentriculus.
389
coitus pruritus ac delectationis causæ
expensæ 526.9. inde
colatorios 167.5
κω 7.13
colon excrementorum uelut prom-
ptuarium 503.1
coli cellulæ 362.25
coli in hominibus & canibus discri-
men 501.16
coli intestini à recto differentia. 501.16
coli intestini circa tenuia situs. 361.11.
& 362.16 & 501.14
coli intestini uentriculi fundo expor-
recti, etc. figura 358.19. & 357
coli principium ubi 500.51
coli situs ratio 502.57
coli tunice ac fibræ cuiusmodi. 501.20.
inde. uenæ & arteriæ. ead. 40.
nerui 50
κω capita non recte *κω* &
κω Galeno dici 9.48
colo mesenterij uice esse inferiorem
omentum membranam 496.24
collum 10.11. & 167.35
collum asperæ arteriæ gratia datum
hominis 63.6
collum homini pulmonum gratia da-
tum 62.49
colli uertebrae. 56.48. et uide Cervicis.
collo carētia uocem non edere. 62.57
columella cur pro gargareone. 580.17
commisura instar unguium 16.3
commisuræ temporum squamosæ. 27.44
commisurarum ossa iungentium ty-
pus. 12.10. ac differentia 13.1. inde
*communis dicta uena 287.15
κω, *κω* 163.31
κω, *κω* 29.31. & 166.19
concupiscibilis animæ sedes iecur.
585
cordis inuolucrum quibus uasis uitam
præbeat 583.41
cordis inuolucrum quibus uasis ac
neruis implicetur 584.39
cordis inuolucrum delineatio ubi quæ-
renda 583.28
cordis inuolucrum examen 600.32
cordis inuolucrum forma. 583.36. initium.
ead. 49. situs. 584.4. substantia. ead.
17. superficies & nexus 22
cordis inuolucrum usus & constructio
nis ratio 584.43. & 595.1
cordis membranæ quæ. 591.30. & quot
numero. ead. 33
cordis mucronis ratio & usus. 595.20
cordis neruulus. 583.17. eiusdem usus.
596
cordis orificiorum membranulæ, ea-
rumque delineatio ubi quærenda.
591

de Cordis orificijs, Anatomicorum
diuersa placita 590.34
cordis os, siue cartilaginea substan-
tia 93.34. inde
cordis ossis, siue cartilaginea substan-
tia delineatio 567.20
cordis partes nō aequē omnes dignē-
595
cordis partes omnes cui functioni po-
tissimum famulentur 594.56
cordis per transversum dissecti deli-
neatio 567
cordis pulsus in uiuō animali examē.
588
cordis scutum 167.44
cordis situs. 561.28. & 585.57. eiusdem
ratio 595.3
cordis situs ac formae delineatio ubi
quaerenda 585.34
cordis substantie delineatio ubi qua-
renda 566.40
cordis substantie peculiares uenę &
arterię. 588.13. eisdemq; obnata tuni-
ca. ead. 22
cordis substantie secundū ipsius uen-
triculos delineatio 567.24
cordis substantie usus 595.37
cordis uasa quot, & quae 589.47
cordis uasorum & orificiorū eorun-
dē delineatio ubi quaerenda. 589.40
cordis uentriculus dexter cur sangui-
neus dictus 596.20
cordis uentriculus sinister cur spirituo-
sus siue aëreus appellatus 598.5
cordis uentriculi dextri, & ipsius ori-
ficiorum membranarumq; examē
601.50. item sinistri 602.35
cordis dextri uentriculi usus. 596.20.
item sinistri, eiusdemq; constructio-
nis ratio 598.3
cordis uentriculorum delineatio ubi
quaerenda 588.36
cordis uentriculorum numerus & si-
tus. 588.45. dextri forma. ead. 48. &
sinistri. 54. eorū. superficies. 589.10
cornix 8.53
coronale os 166.42
coronalis futura, & *φανία*. 166.27. &
21.16. & 23.4. cur dicta 26.41
coronalis uenae usus 595.41
coronarium arteriarum usus. 596.6.
earundum ortus 11
λογών, κορών 8.53
λογών appellacione quid Galenus
uoluerit intelligi 65.36
λογών 106.17
corpus cuiusmodi ad sectionē adhi-
beri conueniat 548.10
corpus testudinatum cameratum ue-
636.37. quere itē, Cerebri corpus te-
studinatum.
corporis humani medium exactissi-
mum quod 595.14
corporis humani ossa quo artificio
parāda ad inspectionē. 155.23. inde
corruptelae homini connata necessi-
tas 384.38
λογών siue *καρδόν* ossa
corticales futurae 166.36

λογών ossa 166.33
costae quot 162.40
costae spuriae siue nothae, & legitimae.
167
costarum ad uertebras articulatio. 91.
20. eiusdē articulationis, ductusq;
earundem delineatio 87.1. inde
costarum asperum tuberculum. 91.4
costarum cartilagineae 3.52. & 5.2
costarū cartilaginū cū pectoris osse,
ab ipsarū ossibus liberatio. 599.52
costarum ductus 93.24
costarum in cōpingendo scelerio qua-
lis obseruanda ratio 161.16
costarum longitudo, amplitudo, lae-
uitas & asperitas non eadem om-
nium 90.31. inde
costarū numerus. 89.45. uirg. & mu-
lieribus idem ead. 50
in Costarū octo inferiorū inflammati-
one an mittēdus etiā sanguis. 602.5
costarum ossis substantie delinea-
tio 87.17
costarum substantia & appendix
cuiusmodi. 7. 50. & 90.15. inde. car-
tilagineae. ead. sinus. ead. 47
costis lingulis peculiaris tunica. 571.39
costas succingens tunica, uide, Tu-
nica costas succingens.
costas succingens tunica altera, uete-
ribus dicta quae 295.2
κοτύλη 10.2.24
κοτύλη & *γλυών* discrimen 10.44
κοτύλη 10.24
κοτύλη herba 539.25
κοτύλη cur uteri acetabula dicta.
539
coxae 168.26
coxae os 128.55. & 168.21.28
coxendix 128.56
coxendicis acetabuli ad uterū aceta-
bula collatio. 539.2
coxendicis os. 6.2. & 127.17. & 128.
52. & 131.36 & 168.21.
coxendicis ossis acutus processus. 131.18
coxendicis ossis appendix. 131.25. eius-
dem figura. 5. * item ligamenta ad
os femoris. quare, Femoris os.
coxendicis ossis robori quomodo sit
prospectum 130.35
coxendicis ossis superiori sede in scul-
ptus sinus. 130.22. eiusdem tubera.
ead. 28
λεγον 166.19
crassū intestinū, uide Intestinū crassū.
λεγον dentes 167.23
λεγον 141.10
λεγον dicti musculi 285.57
Crenellū renuēdi mos, retrorsum
flexo capite 63.30
cribratum os 167.5
cribri modo peruium os 28.24
cristae os 167.13
crocodilis nō idem motus maxillarū
ut reliquis animantibus 246.14
λεγον futurae 166.35
λεγον ossa 166.48
crus 163.34
cruris arundo maior, & minor, 163.

38
cruris domestica canina inde
crurum in hominibus & quadrupedi-
bus similitudo 145.1. inde
per Crura tendentium uenarum &
arteriarum examen 677.49
crystallinus humor, siue *λεγον* 646
25
λεγον 168.16
λεγον dentes 167.17
λεγον 168.16
cubi 147.36
cubum referēs os. 148.4. inde. & 168.
53. eiusdem descriptio. 144.27. inde
cubiforme os 168.43
cubitus quid 109.18. & 110.44
cubiti flexus ratio 106.11
* cubiti motus duo 226.50
cubiti nomina 168.5
cubiti ossium figura 108.3
* cubiti sedis internae musculorū nu-
merus. 221.45. externae sedis. ead. 51
* in Cubiti sede externa ligamentorū
transuersorum administratio. 223.56
* cubito adiacētibus musculis obna-
ta membrana. 220.42. obseruanda
quomodo 222.31
* cubitum brachiali necessaria liga-
menta 221.4
cubitiū flectentiū musculorū delinea-
tio. primi. 188.49. secundi. 193.17.
extendentium iūdem primi. 201.
50. secundi 175.45
* cubitum mouentes musculi in ca-
nibus 219.29
* cubitum mouentium musculorum
descriptio. 216.50. flectentium pri-
mus. 217.3. secundus. ibid. 38. am-
borum functio. 218.12. extenden-
tium primus. 218.50. secundus. 219.
5. tertius. ead. 12. administratio
omnium 225.4
culcelli parui pro sectione apti. 236.
20. earum delineatio 235.47
culturalis cartilago. 167.48
cultri ē burxo, pro sectione parandi.
236.29. eorum delineatio 235
cultrorū uulgarū ad sectionē descri-
ptio. 236.27. delineatio 235.48
cuneiforme os. 21.35. & 22.14. & 23.15.
40. & 25.20.39. & 30.2. & 36.45.
& 38.10 & 167.3
cuneiforme os *πλύνος*. 32.3. eiusdē.
antra. ead. 5. inde
cuneiforme os spongiae modo non
esse peruium 32.15
cuneiformis ossis circumscriptio. 28.
44
cuneiformis ossis foramē Anatom-
cis ignoratum hactenus. 49.31. pe-
culiare 52.45
cuneiformis ossis medium neutiquā
perforatum, contra Galeni traditio-
nem 51.33
cuneiformis ossis sinus 54.56
cuniiformis ossis futura. 28.33.44. qui-
bus sedibus occurrat. 29.4. eiusdē
interuallum 29.18
curforibus lienem eximi, stultē per-
suasum

suasus uulgo 513.3
cuticula quid 223.14
cuticula, *αδελφία* 232.18
cuticulae administratio. 234.1. & 548.
50. & 549.6. delineatio 231.30
cutis in homine, *αδελφία* dicta He-
rophilo 231.43
cutis manus. quare, Manus
cutis quid sit 231.35
cutis administratio. 234.1. & 548.30.
& 549.6. delineatio 231.30
cutis differentiae a connexu. 231.43.
a neruorū copia. ibid. 48. a mol-
licie. ibid. 50. a motu. ibid. 56. a pi-
lis. 232.4. a foraminibus. ibid. 7
cutis & membrana in fronte & pene,
scortorūq; nullo adipe substrata cur.
521.42
cutis humanae crassities 161.54
cutis quae partes in homine mouean-
tur 237.35
cutis substantia 231.38
cutis uenis, arterijs, ac neruis prae-
ta, ac sensus compos 232.21
cuti per uniuersum subdita membra-
na carnosa 232.45
λεγον 111.6. & 168.13
λεγον os 141. & 143.4. & 168.33
λεγον herba 539.26
cymba referēs os. 168.49. eiusdē de-
lineatio. 5. & 6.5. & 142. & 143.14.
eiusdē sinus. 147.28. & sedes. ead.
cymbam referēs ossis per medium
dissecti figura 2
λεγον 167.19
λεγον 166.20

D

Δανύου 168.17
Δανύου Herophilo quid
sit 234.38
dearticulatio 12.16.
& 13.7
Δανύου dictus musculus 264.45
dens processus 61.55. & 66.31
dens secundae uertebræ tuber, siue
processus 66.31
denti dicti ossis ligamentū. 280.2. & 44
dētis molaris facies utraq; 33. & 34.25
denti processus cum prima uerte-
bra contextus 66.39
dētēs, *δανύου*, eorūq; nomina. 167.16
dētēs frigore potissimū uexari. 45.35
dentes omnium ossium durissimi. 2.
54. &
dentes qui maxillis insigantur. 46.17
dentes quot 162.38
dentes radicibus inter se uariare. 46.
20. inde
dentes sensu praediti 3.20. & 45.26
dentes soli omnium ossium nudi 3.26
dentiū a ceteris ossibus differentia. 45.42
dentiū alueoli 44.41. & 45.10
dentiū appendices 46.56. inde
dentiū cavitates 46.51
dentiū dolori, remediū optimū. 46.39
dentiū excessus praefecādi, aut exu-
repi mos 45.33
dentiū frequentia argui uita lon-
gitudinem 46.49

dentiū numerus. 45.47. & nomi-
na. ead. inde
dentiū numerū aliqui uariare 46.31
dentiū praefeciola 46.17
dentiū puerorum appendices 7.51
dentiū radicibus affixi neruuli. 45.30
dentiū usus 1.20
dentiū utriusq; maxillae figura. 45
dētēs, cutis dicta 232.14
Δανύου 290.47
Δανύου membranae, quae. 572.13
diarthrosis, *αδελφία* 12.20. & 13.7.
& 120.24
Δανύου, dentes 167.17
Δανύου, cur testes dicti 521.20
Δανύου dicti in cerebro 638.42
digiti, *αδελφία* 168.17
digiti, cur inaequales 125.15
digiti, cur ungibus donati 149.42
digiti manus. quare, Manus digiti.
digitorū articulationis forma. 124.21
digitorum dignitas. 124.54. usus ac-
litus. ead. & 125.2. inde
digitorum flexus, extrorsum mirabi-
lis 124.36
digitorum forma in mulieribus pul-
cherrima, qualis 122.12
digitorum manus ossa, quot 162.43.
pedis. ead. 48
digitorū manus cuti internae neruosa
tenuitate subnati musculi descri-
ptio. 302.26. administratio. * 222.32
digitorum ossa 9.49.55
digitorum ossa non penitus medul-
lae expertia 121.50
digitorum ossa perperam Galeno so-
lida constituta 2.51
digitorum ossa quot. 120.35. & cuius-
modi. 121.16. inde. & 149.20
digitorum ossium appendices 89
digitorum ossium articulationis ra-
tio 123.30
digitorum ossium magnitudo. & for-
ma decentissima 122.8.14. inde
digitorū pedis ossa, eorumq; descri-
ptio. 142. & 143.24
digitorum pedis figura 5. & 6.7
digitorum pedis ratio 149.13
digitorū tertij ossis processuli. 124.46
digitos flectentium musculi secundi
tendinum per primi tendines tran-
situs 306.5
digitos mouentium musculus uigeli-
mus tertius, ad brachiale referen-
dus 312.11. & 313.3
digitos manus mouentes musculi.
quare, Manus digitos. &c.
digitos pedis mouentes musculi. que-
re, Pedis digit. mouent.
digitos quinq; omnino fingi oportu-
uisse. 124.50. non plures. 125.14
digitos singulos tribus ossibus effor-
marū, merito 121.47
diploa 20.15
Δανύου *αδελφία* intestinum. 499.2
dorsalis medulla, quot neruos edat
339.37
dorsalis medullae delineatio 331
dorsalis medulla, eius descriptio. 338.

23. ab ossium medulla quo pacto
differat. ibid. quae sint illi cū cere-
bro cōmunia, quae peculiaria. 339.2.
cur sit unica. 339.20. cur sit facta.
338.34. muniēda quo pacto ossi-
bus. 338.51. mēbraneis inuolucris.
ead. 52
dorsalis medullae cum cerebro coa-
litus 653.42
dorsalis medullae terminus ex osse
prodiēs sacro, inter neruos nō cen-
setur 339.44. & 350.18
dorsalem medullam in sexto ossis sa-
cro osse terminari 85.3
dorsum, eiusq; ossium descriptio. 564.
41. & 99.22
dorsum illius ossis 129.52. & 130.1
dorsū ligamēta ualida quādā, & corū
usus. 301.17. ligamenta in spina-
rum interuallis posita 301.25
dorsū medullae initium. 631.24. color.
631.41. substantia. ibid.
dorsū motū differentiae 295.22
dorsū musculi, a Galeno frigide de-
scripti 295.45
dorsū nomina 167.30
dorsū ossiū multitudinis causa. 58.10.
& quot constet ossibus ead.
dorsū ossiū non par magnitudo, necq;
dorsalis uita aequa amplitudo. 58.31
dorsū pars thoraci respondens, pro-
prios flexionis musculos cur non
habet 298.4
dorsū uertebræ. 167.37. earundem ap-
pendices 7.46
dorsū uertebrarum ligamenta, iuxta
Galeni placitum, eiusq; improba-
tio 300.33
dorsū uertebrarum ligamēta, *αδελφία*
αδελφία *αδελφία* dicta 301.10
dorsū uertebrarum ligamenti species
canibus propria 301.40
dorsū uertebras nec gentium ligamen-
torum descriptio. 300.23. admini-
stratio 302.5
dorsum flecti antrosum, fuisse corā
modius 59.40
dorsum homini quāta industria Na-
tura creauerit 57.51. inde
dorsum mouētū musculorū delinea-
tio. paris primi. 191.11. secūdi. 191.
15. tertij. 205.47. quarti. 209.35. quinti.
191.50. sexti. 205.50. septimi. 209.40
dorsum mouentium musculorum
descriptio 295.11
dorsum mouentū musculorū iuxta
singulorū parū ordinē administra-
tio. 299. parū 4 priorum. ead.
28. quatuor postremorū, nempe
quinti. 299.38. triū sequentiū. 300.1
dorsum mouentū musculorū, iuxta
8 ipsorū paria sigillatim expostius
usus. 296. paris primi. ead. 13. se-
cundi & tertij parium usus. 296.43.
quarti. 297.8. quinti. 298.11. sexti.
ibid. 40. septimi. 299.2. octauī.
ibid. 20
Dorsum mouentium musculorum
par primum, Galeno parū apte in
LI plures

plures diuisum. 296. 4. usus non recte assignatus. ead. 18
 dorsum mouentium musculorum par. 5. a Galeno nō recte descriptū. 297. 16
 dorsum mouentium musculorum paria duo. 7. & 8. Galeno incognita. 298. 11
 dorsum mouentium musculorum paria 8. ac primum. 295. 48. secundū. 296. 20. tertiū. ead. 39. quartū. ead. 52. par quintum. 297. 13. sextum. 298. 10. septimū. ead. 44. octauū. 299. 7
 duales dentes. 167. 18
 dulcis morsus. seu bolus. quid. 359. 55
 duodenum intestinum. 362. 1
 duodenum cur in nullo anfractus ducatur. 502. 52
 duodenum intestinum cur exortus. 390. 36
 duodenum non minus quam ieiunum. inane. 499. 19
 duodeni appellatio. 498. 57
 duodeni intestini ductus. & ratio. 498. 52
 duodeni tunica cuiusmodi. 499. 30
 duodeni intestini uenae & arteriae. 499. 39. nerui. ead. 52
 duodeno cur insertus bilis uesiculae meatus. 503. 44
 dura ossa. 166. 54
 dura mater. dura Cerebri membrana. quare. Membrana dura cerebri. E
 Kρους quid. 498. 53
 efflos. 494. 39
 elephantiali laborantis lien maior. 511. 19
 elephantiali laborantium superficies cutis & color. cuiusmodi. 511. 54
 emulgentes uenae delineatae. 370. 18
 enarthrosis. 12. 22. & 13. 43
 enarthrosis quando in simplici articulo. 13. 55
 ensiformis cartilago. 167. 46
 εντροπα. 498. 5
 εντροπιας. 232. 18. & 549. 6
 εντροπιας tunica. quae. 522. 43. & 524. 12
 epiglottalis cartilago. 93. 20. & 167. 48
 ενγλωττις. 154. 47. & 155. 1. & 258. 29
 ενγλωττις & γλωττις differunt. quomodo. 261. 33
 ενγλωττις delineatio. 257. 44
 ενγονατις. 168. 31
 ενγονατις. 168. 31
 ενωατις. 167. 53
 ενφρυνος. 7. 18. inde
 ενφρυνος cum ενφρυνος. subinde ab alijs confundi. 8. 43
 ενφρυνος quoque ossium capita Galeno non semel dici. 9. 42. 47
 epilex. 494. 39 (495. 8)
 ενπλοληνη. cur Gracis dictus ramex. 495. 31
 ενπλοληνης. &c. 494. 44
 ενσφραγος. 67. 24

ενφρυνος. dictus musculus. 99. 43. & 102. 35. & 264. 46
 Erasistrati opinio de arterijs sanguine destitutis. 526. 4
 Erasmi Roterod. de talorū lusu dialogus parum anatomicus. 107. 18
 Erasmi de talo lapsus. 140. 19
 ενφρυνος inuolucrum. 522. 19
 excessus. 8. 13
 exortus. cur duodenum intestinum appellatum. 390. 36
 exortus uenae cauae. qui. 593. 20
 exspiratio alia naturalis. alia uioleta. & quae. 292. 52
 exspiratio. quibus musculis perficitur. 292. 55
 expirationis usus. 570. 8
 expirationem Naturalem. cur circa musculi opē fieri scribat Galenus. 293. 1
 explantatio. 8. 13

F
 Aux. 167. 15. & quid. 579. 46. 13
 faucium glandulae tritū generum. 579. 28
 faucium organorum exa-
 mēti. 603. 48
 femēti. 168. 23
 femur mouentis musculi descriptio. 297. 26
 * femur mouētes musculi. quot constituti. 242. 24
 femur mouentium musculorum delineatio. primi. 196. 10. secundū. 199. 3. tertiū. 202. 10. quartū. 202. 13. quintū. 205. 1. sextū. 195. 28. septimū. 195. 30. octauū. ult. nonū. 193. 36. decimū. 199. 14
 * femur mouentiū musculorum descriptio. 238. 20. primi. ead. 32. secundū. ead. 43. tertiū. quartū. quintū. 239. 2. mutus omnium. 240. 31. sextū. 240. 49. septimū. octauū. 241. 4. omnium. 241. 22. nonū. decimū. ibid. 40. decimo appendae carnea portiones. 242. 12
 * femur mouentiū musculorum quintus. totius corporis mole maximus. 239. 44
 femur mouentiū musculorum decē administrationis exposita ordine. 242. 36
 femur petētes nerui. quare. Nerui. femoris appendices. 7. 55. eorum. delineatio. 5. & 6. 14
 femoris superius caput. 9. 8
 femoris capita. 5. & 6. 31
 femoris inferiora. capita. cur retrorsum producantur. 134. 17
 femoris ceruices. 10. 14
 femoris dextri figura. 5
 femoris & brachij os in quadrupedibus & auiibus Aristoteli ignotatum. 15. 52
 femoris figura laudatissima. quae. 135. 40. inde
 femoris luxatio quā partē creberrima. 131. 11
 femoris motus. 13. 25. & 238. 20
 femoris os. 168. 22. 25. 28

femoris ossi comparatum auditus organi ossiculum. 35. 22
 * femoris os ossi coxendicis alligatum ligamentorum descriptio. 252. 31
 administratio. 256. 21
 femoris ossis descriptio & figura. 133. 1
 inde. & 134. 1
 femoris processus. 8. 23
 femoris processus. seu rotatores. duo. 134. 1
 femoris secundum ipsius longitudinem forma. 135. 24
 femori ad tibiam articulatio sedes. 138. 1
 femori articulatio paratum. (34)
 acetabulum. 130. 53
 fenestratum os. 168. 25
 fibrarum cordis & musculorum ratio. quatenus eadē aut diuersa. 587. 41
 fibrarū in intestinis ratio. 503. 26
 fibrarū in uelica. uentriculo. & bilis uesicula ratio. 518. 13
 fibrarū motibus naturalibus seruiens species. & cuiusque functio. 258. 6
 delineatio. ibidem
 * fibrarum. quae motibus. tum naturalibus. tum arbitrariis sunt praefectae. differentia. 357. 32
 fibrarum usus. 596. 3
 fibrarū in uelica optime cognosci. 518. 12
 fibula. 1. 45. & 138. 26. & 168. 39
 fibula quid a fura differat. 138. 30
 fibula secundū ipsius longitudinem triangula. 140. 33
 fibulae ad tibiam os nexu. 139. 17. ubi a tibiae ossē dehiscat. 24
 fibulae cum talo articulatio. 140. 2
 fibulae excarnis pars. 140. 28
 fibulae figura. 136. descriptio. 137. 6
 * fibulam ad tibiam os colligantium ligamentorum descriptio. 253. 30
 filum. sectioni aptum. 236. 56
 focile brachij minus. 168. 9. maius. 12. & 38. inde
 fecunditatis praesagium ex umbilici uia forum nodis. 383. 42
 foetus. ipsiusque inuolucrorū examen. 557. 50
 foetus inuolucrum primum ac extimū. cuiusmodi. 541. 16. & quali substantia. 33. inde
 foetus inuolucrum secundū. seu mediū cuiusmodi. 542. 4. itē tertiū. ead. 44
 foetus inuolucrum extimū nomina. 541. 56
 foetus inuolucra elegatius a matrib. asseruari. quā abijci. &c. 543. 15.
 eadem ab reliquis animantibus retrorsum deuorari. ead. 19
 foetus inuolucrorū delineatio. 383. 10
 foetus in utero situs. 382. & 383. 32. nō qualis uulgo traditur. 541. 28
 foetus urinae meatus. 357. 11. & 356. & 518. 360. ipsius ratio. 542. 25. quomodo inquirendus. 558. 18
 foetus urinae & recremento uteri ceterum irrigari ad faciliorem partum. 543. 53
 foetui uitalem spiritum deferentes arteriae. 518. 39
 foetum

foetum inuoluens membrana a quibuldam exiccata asseruari solita. eiusque diuersa nomina. 543. 4
 foetum inuoluens membrana falso nō omnibus pueris communis habita. 543. 5. de quo suppositiones. ead. 11
 foramen caecum. 34. 39. & 53. 12
 foramina auditus organi cavitatem ingredientia. 34. 39
 foramina nerui emittendis parata. 58. 47. inde
 foramina nerui in sacro osse transmittentia. 84. 21
 foramina per caluariae amplitudinem sparsim obuia. 54. 23
 foraminū capitis siue caluariae descriptio. 47. 17. & 49. inde
 foraminū in uertebis. nerui in latera transmittentium natura. 70. 29
 foraminum speculatio ut iucundissima. ita ab alijs haecenus praetermissa. 53. 19
 forniculae. aptae secantibus. 237. 7.
 delineatio. 235
 FRANCISCVS PINELLVS Genuensis. 90. 5
 frontis cutem mouentis musculi delineatio. ubi spectanda. 179. 7
 frontis musculi. quare. Musculi frontis. 21. 33. & 23. 12. & 30. 1. eius circūscriptio. ead. 13. & 36. 40. & 166. 42
 Fued. fuhed. 387. 49
 fundibulum cur pro gargareone. 580. 19
 furcula pectoris ossis. 92. 22
 furcula inferioris medium. 167. 49
 furculae. 102. 2. & 167. 51. inferiores. ead.
 fusi ossa. 167. 32

G
 Alea. foetum inuoluens membrana quibusdam dicta. 543. 4
 * Galenus de Vsu partium libros emendare aggressus. non plenē id praestitit. 219. 48
 Galenus non pauca. in libris praecipue de Partu usu. imaginatus est tantū. in animalibus non uisa. 635. 47
 Galenus e quibus animalibus Anatomem scripserit. 233. 21
 Galenus hominem nunquam secuit. 275. 3
 Galenus in Aristoteli iniquior. 591. 1
 Galeni in Aristotelem calumniae nimis sophisticae. 540. 55
 * Galenus studio in Aristotelem suis ipsius oblitus. 267. 14
 Galenus in Euripide ridendo spei cūctis ossibus occupator. 145. 27
 Galenus medicinae parens. 591. 15.
 rarum Naturae miraculum. 63. 17.
 summus Naturae admirator. 500. 39. omnium bonorum autor. 569. 24.
 Galenus non raro quae maxime fuerant exponenda. tacitus praeterit. 630. 43

Galenus quid fecerit. ne aliquā partem ab alijs descriptam praeterijisse uideretur. 32. 52
 Galenus simiarū sectionis. quā hominum studiosior. 42. 55. Item in simiarū sectione quā hominum peritior. 81. 24. inde
 Galenum simiae & hominis Anatomem confundere. 83. 17
 Galenum simiarū potius anatomem quā hominis tradidisse. 85. 8
 Galenus simiarum sectione delusus. 307. 1
 * Galenus simiarum sectioni nimis fisis. priorum Anatomicorum rectas sententias saepe euerit. 234. 19. & 246. 16. & 274. 25. & 299. 50. & 631. 24
 Galeni aliquot librorum interitus. 575. 51
 * Galeni Anatomicorum annotationes. 219. 51
 * Galeni auctoritas quanta sit. 278. 41
 Galeni bouem pene delusi fallū de humani penis materia dogma. 529. 8
 Galeni humani penis fabrica nunquā speculasse. 527. 54
 Galeni crebri in Anatomicis tradendis lapsus. 591. 3
 Galeni de Administrandis sectionibus libri postremo ab eo scripti. 63. 42
 Galeni demonstrationes Anatomicae magna parte falsae. 526. 48
 Galeni de Demonstratione librorum interitus quatenus dolendus. 526. 34
 Galeni de Ossibus librum graecum per inuidiam quorundam latere haecenus. 42. 48
 Galeni diligentiae plurimum debent. 68. 15
 Galeni in Anatomicis sectatores notati. 572. 52
 Galeni interpretum lapsus. 98. 25. & 140. 19
 * Galeni interpretum mendae Anatomicae a Vesalio sublatae. 55. 39
 Galeni loca ab hominis descriptione discrepantia. nō pauca missa. 42. 11
 Galeni loca non pauca inter se dissidentia. aut alioq. falsa. omissa. 282. 5
 Galeni loci quatuor emendati in libro Administrationū primo. 309. 24
 GALENI LOCA
 quaedam uel exposita. uel reprehensa. eaq. iuxta rerum seriem digesta. quorum tamen catalogum diligens Lector abundē perlectis hisce libris locupletabit. nobis enim ex multis uix pauca saltem haec annotare. propter Galeni auctoritatem. libuit.

appendices. ibidem. 54. & 8. 5.
 quodq. solis adfuit sinus. 2. 51
 Galeni de Arteriae magnae uenosa orificijs lapsus. 591. 10
 * Galeni locus de Arteriae ortu. 299. 6
 Galeno ignoratum. Arteriae soporalem non ferri per idē foramen cum tertio ac quarto neruorum pari. 52. 32
 Galeni sententia. de Arterijs plexum reticulare constituentibus. 622. 46
 Galeni sententia de Astragali situ. notata. 15. 50
 * Galenus. duo Brachij ligamenta. ignorans. 220. 25
 * Galeni sententia de motu Brachialis in pronū & supinū. notata. 215. 19
 Galeni de Caeco intestino. sententia. 500. 30
 Galeno ignota. nō pauca Capitis foramina. 52. 32
 Galenilocus de Capitis motu super uertebam secundā. notatus. 67. 9. eiusdē alius de ossibus in motu a se inuicem abscedentibus. ibid. 54
 Galeni sententia de Capitis motu proprio quopiam. notata. 176. 12
 Galeni de capitis motibus. notata sententia. 63. 26
 Galeni locus de capitis motu in lateris super prima uertebra. improbatus. 65. 7. & deinceps
 Galeni super Cartilagine inter uertebrae dorsū reposita. notata sententia. 300. 33
 Galeni uana ratio. de Cerebelli simplicitate. 339. 24
 Galeni sententia de cerebelli duplicitate. improbata. 631. 20
 Galeni ratio de cerebri diuisione. notata. 632. 13
 Galeni sententia de cerebri reuolutionibus. notata. 630. 37
 Galeni dogmata nō pauca de Cerebri uentriculis. notata. alia omissa. 634. 20
 Galenus de praesentia Cerebri uentriculorum. uariis. 636. 26
 Galeni sententia de superficie uentriculorum Cerebri tenui membrana cincta. eiusque improbatio. 635. 40
 Galeni sententia. Colon seu aruū capita uenarum & uenarum uocari docentis. improbata. 9. 47
 Galeni de Cordis ossē sententia. 93. 51
 Galeni de Costarū articulatione. sententia. 91. 22
 Galeni de Costarum cartilaginibus. sententia. 90. 27
 Galeni de Crurū in animalibus flexione. &c. dogma. 145. 20
 * Galeni sententia de cubiti flexionibus planē imaginaria. notata. 218. 14. in enumerandis musculis harum autoribus uarietas. ead. 19
 Galeni de digitorum forma sententia. 123. 28. & articulatione. ead. 30.
 Galeni placitū. de Dorsū motibus. sententia contraria. 76. 45
 Galenum subinde Dorsum. & spī. L1 2 nam

nam in tibiam & femur mouentur musculorum descriptione confundere 129.57
 Galenus Dorſi motores musculos quatuor poſtremos ignoras. 298.11
 Galenus in descriptione Dorſi musculorum, notatus 295.45
 Galeni de effectiuo & materiali hominis principio, ſententia 520.42
 Galeni de Femoris ad coxendicis os motu lapſus 134.16
 Galeni de Foetus inuolucris dogmata quatenus uera 541.12
 Galeni de ſecundo foetus inuolucro ſententia 542.31
 Galeni ſententia, de foraminis ſecundū neruorū cerebri paratramittentis magnitudine, improbara. 50.25
 Galeni ſententia, de foraminibus cribrum referentibus, ac pituitam cerebri expurgantibus, fictitia 641.28
 * Galeni notata ſententia de Glan-
 de in teſtino ieiuno adpata. 264.47
 Galeni de Glanduloſa carne ad infe-
 rius uentriculi oriſcium ſententia 301.2
 Galeni anatomica demōſtratio, qua
 Glandoſum corpus ſemini paran-
 do non præeſſe conſtituitur 516.47
 Galeni de Humeri tuberculo interio-
 re & exteriore ſententia 107.7.16
 Galeni de Humero poſt ſemur om-
 nibus oſſibus grandiore, ſententia 105.9
 Galenum falſo Humerum exterius
 gibbum, interius ſimū, &c. ſta-
 tuiffe 107.39
 Galeno canū inteſtina magis quam
 hominum inſpecta 500.39. & 501.31
 Galeni de Mamillarum ſitu ratio 545.46
 Galeni locus de Maſſeteribus mu-
 ſculis notatus 246.30. & 248.6
 Galeni locus de Maxilla ſuperioris
 ſuturis explicatus. 29.38. alius de
 eorundē oſſium cōſtitutione. 39.11
 Galeni loca aliquot de Maxilla ſupe-
 rioris oſſiū numero, ſuturis, reſuta-
 ta. 42.11. & deinceps
 Galeni locus de Membranis proceſ-
 ſus uermiformes cōtinentibus, no-
 tatus 216.14
 Galenus an recte tria Meſenteria nu-
 meret, & cuiuſmodi. 504.19
 Galeni locus, Muſculum inter liga-
 mentum ac neruum ponentis eſſe
 medium 220.41
 Galeni opinio de Muſculorū ortu,
 notata 213.24
 Galeni opinio de Muſculorū fibris,
 notata 227.7
 Galeni notata ſententia, qui Muſcu-
 li tendine carcant 228.27
 Galeni locus notatus de Muſculorū
 tendinibus 222.51
 Galenus in deſcribendis abdominis
 muſculis, uariis 283.6
 Galeni locus, de muſculo Brachium
 attollente, notatus 264.42

Galenus in deſcribendis Brachium
 attollentibus muſculis, uariis 265.21
 Galeni ſententia, de muſculo tanquā
 Brachium circumuertente notata
 265.46. & 270.53
 Galeni, de muſculo quopiam tanquā
 Brachij motore, notata ſententia
 263.49. & 14
 Galeni, ſuper muſculo quopiam Brachij
 motore, in hominibus autem
 nō reperto, notata ſententia 266.41
 Galeni, de quarto Brachij motorum
 muſculo, notata ſententia 266.23
 Galeno præteritus muſculus inter
 Brachij motores quintus 267.ult.
 Galeni, de muſculorum Caput mo-
 uentium pari ſecundo, notata ſen-
 tentia 277.20
 * Galeni ſententia ficta, de muſculis
 cubiti mouentibus 217.1
 Galeni loca de muſculis Digitoſis mo-
 uentibus, notata. 305.33. & 306.4.
 & 14. item 307.1
 Galeni, ſuper muſculorum qui Dor-
 ſum mouent, pari primo, notata
 ſententia 296.4. & 18
 Galeni, in deſcribendo quinto Dor-
 ſum mouentium muſculorum pa-
 ri, notata ſententia 297.16
 Galeni, in deſcribendo ſexto Dor-
 ſum mouentium muſculorū pari,
 notata ſententia 298.12
 * Galeni de muſculo ſemur mouentiū
 quarto, eiūſque ortu ſententia 239.26
 Galeni de muſculorum intercoſtaliū
 functione, notata ſententia 290.21
 Galeni locus, de muſculis Labra mo-
 uentibus, notatus 242.29
 Galeni ſententia, de muſculo Manus
 internæ regioni ſubnato notata.
 302.44
 Galeni, de quarto muſculorum pa-
 ri, Oſſi u propriorum, notata ſen-
 tentia 251.39
 Galeni, de Palpebra mouentibus mu-
 ſculis opinio 239.14
 * Galenus in tradendis muſculis pe-
 dem digitoſq; mouentibus, admo-
 dum uariis 243.44
 * Galeni ſententia, de muſculis primis
 Pedem mouentibus, notata. 245.35
 de quarto muſculo. 246.16. de o-
 ctauo. 248.7. de muſculis Pedis di-
 gitos mouentibus. 250.13. & 21. & 251.38
 Galeni ſententia, muſculis Pollicis &
 parui digiti abductioni præfecit,
 notata ſententia 308.35
 Galenus ignorans tres muſculos, ſe-
 cundū Pollicis oſs ſectentes 309.15
 Galeni ſententia de muſculis Pollici
 præfecit, notata 312.38
 * Galeni, de muſculi in Poplite lati-
 tantis functione, notata ſententia
 237.37. & 56
 * Galeni ſententia de primo Radiū
 mouentiū muſculorū, notata. 216.6
 Galeni in muſculorū Scapulam mo-
 uentium traditione, notata ſenten-
 tia 274.10. 42. ac deinceps

Galenus, de muſculo quopiam tanquā
 Scapulam mouente, notata ſenten-
 tia 275.12
 Galeni ſententia, in tradēdo Scapulae
 motorum ſecundo muſculo, nota-
 ta 275.48
 Galeni ſententia, de muſculis tem-
 porum lineamentis, notata. 250.40
 Galeni ſententia, de quarto Thoracis
 muſculo, notata 289.10
 * Galeni ſententia, de muſculis Tibiā
 mouentibus, notata 230.8
 Galeni ſuper primo Tibiam mouen-
 tiū muſculo, notata ſententia. 231.22.
 ſuper ſecundo. ibid. 41. ſuper ter-
 tio. 232.2. ſup quarto. ead. 21. & 39.
 ſuper quinto. 232.47. & 233.24. &
 236.57. ſuper ſexto, quem perſun-
 ctorie tantū attigit. 234.46. ſuper
 nono. 235.43. ſuper tendinibus, ti-
 biæ muſculorum 236.7
 * Galeni ſententia, de muſculi in ueſi-
 cæ ceruicē uſu, notata 228.12
 * Galeni locus, de muſculo uolæ me-
 diæ, &c. ſubnato notatus 222.50
 Galeni ſententia, de Neruo paris ter-
 tij notata 325.45
 Galeni ſententia, de neruorum opti-
 corum foraminibus 324.43
 Galenus neruorum recurrentium
 inuentor & admirator 329.19
 Galeni in neruorum traditione no-
 tata ſententia 350.3
 Galeni exploſa ſententia, quod ner-
 uorū alij ſenſui, alij motui præſint
 348.49
 Galeni locus de neruis ē primo de
 Locis affectis notatus. 344.57. eiūſ-
 locus alter ē lib. 3. de Adminiſtratio-
 nibus Anarom. 345.37
 Galeni locus de Oculi tunica, ē de-
 cimo de Viſu partium 647.23
 Galeni de omenti membrana colon-
 dorſo colligante ſententia 496.30. 41
 Galeni ſententia de acutis Oſſium
 proceſſibus notata 9.1
 Galeni ſententia de numero oſſium,
 os ſacrum conſtituentium 339.49
 Galeni loca de oſſiū inter ſe ſtructu-
 ra, a ueritate aliena, ē multis aliqua
 enumerata 16.57. & deinceps
 Galeni de octauo brachialis oſſe, ſen-
 tentia 118.21
 Galeni locus de oſſe inter cerebrum
 ac cerebellum in canibus poſito,
 explicatus 32.44
 * Galenus, libro de Viſu partium, Coc-
 cygis os ignorans 239.26
 Galeni ſententia de oſſis cuneiformis
 conſtitutione ac uſu notata 32.13
 Galeni ſententia de oſſe cuneiformi
 tanquam perforato inſtar ſpōgiæ,
 improbara. 51.31. & quod pituita
 illac non coletur. ibid.
 Galeni ſententia de oſſibus digitorū
 tanquam ſolidis improbara 2.51
 Galeni de tertio quodā oſſe in ſum-
 mi humeri cū clauicula nexū, ſen-
 tentia 100.2. inde
 Galeni

Galenus de oſſe Maxillæ inferioris tan-
 quam gemino, notata ſententia. 44.8
 Galeni de Pectoris oſſiū ſynarthro-
 ſi ſententia 91.53
 Galeni de Pedis & manus oſſium pa-
 ri numero lapſus 149.22
 Galeni de primo Pollicis oſſe lapſus
 148.44
 Galeni de Sacro oſſe & coccyge, ſen-
 tentia notata 81.14. inde. & 82.18.
 & 85.16
 Galeni de Tibiæ oſſis ſinibus ſenten-
 tia 138.45
 Galenum quādā Oſſa ipſi non uſa,
 tanquam in humano eſſent corpo-
 re, recenſere 32.51
 Galeni de Patellæ cartilagine lapſus
 142.4
 Galeni notata ſententia, de Pituita ce-
 rebri per oſſa cūſus canales educen-
 da 323.7. & 48
 Galeni de Poſtbrachialis oſſibus ſen-
 tentia 120.8
 Galeni de acuto ulnæ Proceſſu ſuſcep-
 ti ſententia 114.6. inde
 Galeni ſententia, de anteriori Pro-
 ceſſu primæ ceruicis uertebræ, no-
 tata 64.47
 Galeni ſententia, de Proceſſuum in
 cerebro uermiformium uſu, nota-
 ta 639.9
 Galeni ſententia, de Proceſſibus du-
 ræ membranæ tanquam duplica-
 tis, notata 626.1
 * Galeni ſententia, de quinto Pulmo-
 nis lobo cauam uenam ſuſtinente,
 notata 280.31
 Galeni de quinto Pulmonis in ho-
 mine lobo error 581.55
 Galeni de Quadrupedum genu ar-
 ticulo lapſus 139.14
 Galeni de Renum ſitu ratio minime
 approbata 514.53
 Galeni de Reticulari in caluaria ple-
 xu lapſus 544.8
 Galeni reticularis plexus nuſquam
 inuentus. 642.19. ſuperq; eo locus
 elibro de Venarum ſectione 29
 Galeni de Seminalium uenarum or-
 tu & ductu ſententia 523.20
 Galeni de Seminis ex ſiniſtro teſte
 pruritu, ſententia expenſa 526.13
 Galeni placitum, omnia præter car-
 nem & pinguedinem, Semine con-
 ſtare, in humano corpore 548.2
 Galeni opinio, de Septi forami-
 nibus, notata. 225.52. & 291.26. & 43
 * Galeni de Simiarū ad hominē dif-
 ferentia, notata ſententia 243.47
 * Galeni ſententia notata, de Sinibus
 in membrana cerebri dura conſti-
 tutis 307.30
 Galeni de Stomachi cum arteria in-
 ceſſu ſententia 338.36. inde
 * Galeni ſententia, de Tendine lato,
 qui plantæ cuti ſubnaſcitur, nota-
 ta 244.15
 * Galenus de tendinū in digitos ma-
 nus inſertione, notatus. 213.10.

contraria de his docet. ead. 25
 Galeni ſententia de tendinibus x vii
 muſculi digitos mouentium, no-
 tata 310.8. & 13
 Galeni opinio de tendinibus pro-
 ceſſus uermiformes cōtinentibus
 notata 639.48
 * Galeni notata ſententia, de Tibiæ
 motuum differentiis 230.46
 Galeno quid Teſtis caput appella-
 tum 522.45
 * Galeno ignota Venæ axillaris diui-
 ſio quædam 286.41
 Galeni de uena caua uētriculo ſub-
 ſtrata opinio 392.24
 * Galeni argumenta de uenæ cauæ
 ortu in Ariſtotelem, non nimis fir-
 ma. 275.13. & quæ, quoq; pacto.
 mox infra.
 * Galeni irrefutabilis demōſtratio,
 de Cauæ uenæ ortu, cōſutata. 276.2
 Galeni de uenæ cauæ principio ſen-
 tentia exploſa 589.56
 Galeni de cauæ uenæ in omentum
 ductu error 496.45
 * Galeni ſententia, qua cauam uenā
 ubi iecoris gibbo committitur eſſe
 ampliſſimā ſtatuit, conſutata 278.11.
 & 275.23
 * Galeni locus, a uena caua priuſquā
 cor attingat ramos in thoracis mem-
 branis diſtributis, notatus. 280.45.
 eiūſdem alius de uenæ arterialis or-
 tu, notatus. ead. 50
 Galeni de Coronarium uenarum or-
 tu ſententia 596.10
 * Galeni de ortu uenæ ſine pari ſen-
 tentia uaria 281.4
 Galenus cur de uena pari carēte tam
 uariē ſcripſerit 281.53
 Galeni de uenis Meſenterij ac inte-
 ſtinorum lapſus 504.48
 * Galeni de Portæ uena, ut ſanguin-
 em conſiciente, ſententia uaria
 267.13
 Galeni de portæ cauæ ramis iecori
 ſanguinem præparantibus, opinio
 508.6
 * Galenus in deſcriptione uenarū hu-
 merariæ & axillaris, partim uerus,
 partim falſus, & quo pacto 286.6
 * Galenus ſimiarū uenas docens, ho-
 minū uenas non perſequit 262.28
 Galeni de Ventriculi ſitu ſententia
 389.35
 Galeni ſententia, de nexu corporum
 thoracis Vertebrarū, notata. 73.12.
 Item de foraminibus uertebrarum
 neruos tranſmittentibus. 73.52.
 Item de coſtarum ad uertebras ar-
 ticulatione. 74.20. Item de tranſ-
 uerſis inſimarū thoracis uertebra-
 rum proceſſibus. ead. ibidem
 Galenus in aſſignatione aliquot in
 lumbis uertebrarum, uariis. 79.9.
 Eiūſdem ſententia, lumborum uer-
 tebris proceſſum aſſingētis ad imi-
 tationem ſimiarum ac canum, im-
 probata 78.39

Galenus uertebras ginglymo conne-
 xas arbitratus, tria oſſa, pro hac ſen-
 tentia ad articulationem concuſu-
 ra, non animaduertit 15.22
 Galenū hominis Viſcera aut oſcitan-
 ter, aut neutiſquam ſpectaſſe 584.33
 Galeno umbilicus non recte corpo-
 ris medium conſtitutus 595.13
 Galeni de umbilico corporis medio
 ſententia 389.39
 Galeno uaccinus caprinus ue Vte-
 rus, nō muliebris, deſcriptus 534.33
 Galeni de uteri cornibus notata ſen-
 tentia 286.14
 Galeni de uteri uenis in mamillis ſe-
 fe exonerantibus ſententia 547.11
 Galenum humanum uterum nunquā
 ſpectaſſe 532.43
 Galeni ſtudioſos eſſe omnes medici-
 nae candidatos debere 532.40
 Galeno in humani corporis fabricæ
 cognitione nimium a plerisque tri-
 bui 540.5
 Galeno peculiaris mos 292.1
 Galeno quādā non obſeruata. 4.22
 Galenum ex ueris aliorū Anatomio-
 rum deſcriptionibus feciſſe fal-
 ſas 85.25
 Gallicus morbus glandulis faucium
 palatoq; & gargareoni præcipue
 inſeſtus 580.7
 γαργαρεόν γαργαρεόν cur idem Græcis 579.39
 gargareon uocis plectrum 580.30
 gargareonis nomina. 580.13. eiūſdē
 ſitus, forma, ſubſtantia, uſus, &c.
 ead. 25. inde
 gargareonis præfecit 580.29. inde
 gargareoni inſeſtus Gallicus mor-
 bus 580.7
 gargareonem ſoli inter animantia ho-
 mini, & quibuſdam auiſus obſi-
 giſſe. 580.21.
 gargareonem temere a quibuſdam
 excrementorum cerebri receptacu-
 lum eſſe, conſtitutum 580.37
 γαργαρεόν unde dictus Græcis uentricu-
 lus 389.30
 γαργαρεόν uel γαργαρεόν dentes 167.17
 gemelli dicti, in cerebro 638.43
 gemini cur teſtes dicti 521.20
 GEMMAE FRISII laus 161.46
 generandi amor animantibus natura
 ingenuus 520.17
 generationis noſtræ principia. 384.10
 circa Generationis organa moueri
 ſolita quæſtiones 520.38
 generationis organorū uirilium deli-
 neatio 374
 generationis organis, utendi quoq;
 appetitus natura adiectus 520.15
 generationi ſubſeruientiū partium
 breuis enumeratio 520.4
 genu articuli cartilagineſ 139.11
 * genu articuli ligamentorum deſcri-
 ptio. 253.3. adminiſtratio. 256.26
 genu rotula. 168.31. oculus. ead. 33
 genuini dentes. 46.35. & 167.22
 LI 3 γγυς

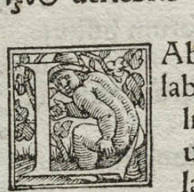

- gibber 167.14
gibberus, siue gibbus ulnae processus 9.49
gibbosus 111.15. & 168.14
gibbosum uertebrae 71.19
ginglymos 12.22. & 14.33
ginglymon, quando natura formatur 14.51
γυμνοσθενος humeri orbita 106.24
GISEBERTI CARBONIS LOMANIENSIS medicilais 162.11
γύμφος 2.2
γύμφος dentes 167.21
gomphosis 12.22. & 15.39
glans cerebri, pineae nucis similis, eiusque descriptio. 637.42. situs quis. ibid. 47. usus. 638.5. delineatio unde petenda 637.45
glandis cerebri pituitam excipietis, & accumbentium ipsi arteriarum examen, seu administratio 654.40
glandulae cerebri testula incumbens administratio. 653.9. eiusdem historia. 640.45. delineatio unde spectanda. 640.9. canales ab ea ducti 641.2
glans penis cuiusmodi 528.32
glandes intestinorum 499.54
glandes, siue glandosum corpus mesenterio cur Natura addiderit 505.7. inde
glandium in faucibus, triplex genus 579.28
glandularum laryngis ratio 578.50
glandularum in mamillis ratio diuersa 543.56
*glandularum quae uasorum diductibus subduntur, descriptio. 261.4. nomen. ead. 29. differentiae a nomine, colore, imagine. ead. 32. usus. ead. 7. & 43
glandularum stomacho crebro adnatarum usus 389.18
glandulis faucium infestus Gallicus morbus 580.7
glandulosa caro non procul ab inferiori uentriculi orificio 391.2
glandosum omenti corpus. 358. & 359.55.
glandosum corpus uasorum semen deferentium infertionem excipiens 525.18
glandulosum corpus uesicae ceruicis initio adnatum. 373.57. & 372. eiusdem usus 526.38
glandulosi corporis in ipsa uasorum distributione positi delineatio 363.32
γλάνης & σπύλης discrimen 10.44
γλάνωσος sinus 66.6
glirium caecum intestinum cuiusmodi 500.34
glosocomi instrumenti delineatio 329.21
γλωττις, qualiter spectanda administranti 261.20
γλωττις quid. 253.29. ὡδγλωττις. ibid. & 154. 48
γλωττις & ὡδγλωττις non eadem 261.33
- γλάνη dicta in cerebro 638.47
γλάνης 135.2. & 168.29
granatum malum, cartilago. 93.19.
γλάνη 167.48
granatum malum testiculorum 168.29
grandinosum os 148.13. & 168.54
γλαφωδης processus 31.40. & 112.5.
γλάνη 166.56
*Guades dictae uenae 270.14
*guidetz dictae uenae 270.14
gulae appellatio quibusdam pro stoma-
cho 388.8
GVLIELMVS MARTI-
NVS STELLA iureconsultus. 16
gulosis maius iecur datum 507.10
gurgulio quid 580.13
gustatus sedes 19.10
gustus instrumentum 650.20
guttur 153.18
gutturis os 167.27
- H**
Haemorrhoidum fluxus par ratio cum men-
struo sanguine 538.38
*Haemorrhoidum mo-
dus 267.14
haemorrhoidum sanguis unde proflu-
at 538.46
hamuli pro sectione paradi. 236.32.
delineatio 235.49
*hanabub Arabibus uocata uena 276.53
harmonia 12.22. & 16.9
harmoniarum coitus cuiusmodi 16.47
Hafoser 387.50
Hecor os 168.24
*Hecor ab Achille circum Troiam tractus quo pacto 246.8
Hepaticae dicta uena 276.53
hermaphroditum species, cur non etiam recensentur 592.26
Hepatos os 167.39
Hippocratis locus de secundo ceruicis uertebrae nomine 66.31
*Hippocratis sententia, de phlebotomia in pleuritide quae 281.54
Hippocratis sententia de septo transuerso, notata 291.43
Hippocratis de stomachi incessu sen-
tentia 388.36
Hippocratis de summo humero lo-
cus 99.54
Hippocratis de temporalibus plagis locus 31.30
Hippocratis locus de uertebrae lu-
xatione explicatus 58.23
Hippocrati quae dicantur acetabula 540.2
Hispani cuiusdam, & unionum ab eo deuoratorum historia 390.48
homo quibus locis a simia differre Galeno perspectus 528.3
hominis primum effectum princi-
pium uirile semen 520.38
hominis principia ipsum dispensan-
tia, tria 88.50
hominis uiscera ad ipsorum fabricam
- discendam non inutiliter equi-
sum 512
homini breuissimam obtigisse infe-
riorem maxillam 43.47
hominem necessarii corruptioni ob-
noxii, mortalem uel esse 384.1. inde
hominem pluribus ossibus constare,
motus gratia, etc. 11.42. inde
hominem producere immortalem ma-
teria occasione non licuisse. 519.54
hominum & canum uiscerum diuer-
si coloris 497.34
hominum fabricae ratio 520.5
humani alimentum plantarum nu-
tritium uim differentia 493.42
humerales musculi sex. 106.39. inde
humeralia uena. quare, Vena hu-
meraria. 104.5
humerus quid. 13.49. & 105.1. &
167.53. & 168.3
humerus summus quid. 99.23.51. &
100.44. eius usus. ead. 45. & 102.52.
52. & 167.55
humeri appendix. 5. & 6.23. & 8.2
humeri articulus. 97.55. cura a colitis
remouetur 102.52
humeri caput 9.10
humeri figura & descriptio. 104.5
5. & 105.1. inde
humeri foramina 107.52
humeri in anteriori sede asperitas ad
quid parata 107.46
humeri orbita γυμνοσθενος 106.24
humeri ossis figura 2. & 5. & 6.10
humeri partis superioris & inferioris
descriptio. 105.15.43. item me-
diarum partium 107.29
humeri inferioribus processibus nul-
li appendices 8.29
humeri tuberculum externum. 106.46.
internum. ead. 55
humero excipiendo paratus sinus 97.42
humerum post femur non esse omnium
ossium grandissimum, uti Galenus
censuit 105.9
humerum scapulae necientium liga-
mentorum descriptio. 271.17. admi-
nistratio 272.3
humerorum scapulis in sceletio coniu-
gendorum ratio 161.28
*Hymen puellarum constituentes
uenulae 290.13
hyoidis ossis figura. 55.5.11. inde
situs & nomina. ead. 33. inde
hyoidis ossis firmatio, & usus 56.28
hyoidis ossis medium ossiculum. 55.45.
latera. 56.6. inde
hyoidis ossis quot ossicula 162.38
- I**
Aclator quid 525.2
ianitor, uentriculi orifi-
cium. 390.27. & 391.16
IACOBVS NIGER
Genuens 90.5
*Iecoraria dicta uena quae. 276.55.
& 277.1
iecur an crapula absumatur 507.14.
iecur

- iecur anteriori peritonaei sedi conne-
xum 507.51
iecur cuius animae facultatis sedes. 128
594.37
iecur homini gradus, & quibus ma-
ius obtigerit 507.11
iecur humanum nullis fibris diui-
sum 507.3
iecur maxima ex parte costis succin-
gi munitur 505.49
iecur nulla peculiari eguisse figura. 506
iecur nutritionis organorum praeci-
pui, & sanguinis officina. 505.30.
& 508
iecur quare sanguine nutriatur cras-
siori 508.39
iecur septo connectentium precipu-
um ligamentum 356. & 357.5
iecoris caui delineatio. 365.4. & 570.8
iecoris constructionis ad testes colla-
tio 525.41
iecoris examen 603.13
iecoris fibrarum ridicula quibusdam
efflicia nomina 506.51
iecoris fibrarum uentriculum appre-
hendentium figmentum unde na-
tum 506.47
iecoris forma uaria 505.55
iecoris gibbae posterioris sedis de-
lineatio. 369.1. cauae. 370.8. &
372.30
iecoris gibbus 373.4
iecoris humani formae a canu & por-
corum iecoribus uariare 506.42
iecoris ligamenta, ac ex illis prona-
scens tunica 507.42
iecoris munus siue officium. 385.13.
ipsiusque structurae ratio 508.4
iecoris sanguificatio qui conficiatur. 508
iecoris sedis figura 14
iecoris situs, eiusdemque ratio 360
31.44. qualis in auibus & canibus. 505
iecoris situs examen. 551.14. & 552.1
iecoris substantia. 507.16. uenarum
series. ead. 13. arteriae. 35. substantia
ualis circumfusa. 38. nervi. 55. eo-
rumque omnium ratio. 508.41. inde
ieiunum ab ileo nihil minus quam
inanitione dirimendum 499.18
ieiunum intestinum cuiusmodi. 499
ieiunum intestinum cur cremorem
suum ocyus transmittat 503.47
ieiunum intestinum & ileum cur in
uentris medio sita 502.54
ieiuni intestini finis ubi constituen-
dus 499.9
ieiuni intestini uenae & arteriae. 499.
39. item nervi ead. 49
ileon intestinum cuiusmodi. 499.7
ileum & ieiunum intestinum cur in
medio uentris sita 502.54
ilei intestini initium ubi statuendum. 499
ilei intestini nervi 499.49
- ilium 118.57
ilium os. 6.2. & 168.19. & 127.14. &
128
ilium ossis appendix. 5. & 6.17. & 129.
50. spina, dorsum. ead. & 130.1. &
129
ilium ossis appendix quibus muscu-
lis occupetur. 130.4. quibus inter-
na eius amplitudo ead. 14
ilium ossis dorsi linea, ipsumque occu-
pantes musculi 130.38
ilium ossis pars retrorsum magis quam
sacri ossis transuersi processus ex-
porrecta 129.42
ilium ossis sedis figura 355. & 356.5
*ilium ossa, cum osse sacro necienti-
um ligamentorum descriptio. 252.
17. administratio 255.19
ilium ossa cur in mulieribus amplio-
ra 132.1
ilium ossis figura 5
ilium ossis sedes sacro ossi commissa
qualis 129.16
incisorij dentes 45.49. & 167.17
incudi comparatum ossiculum. 34.
54. ipsius figura 33. & 34.26
indusium quibusdam dicta foetu in
uoluentis membrana 543.4
505.55
in fundibulum cerebri. quare, Cere-
bri infundibulum. 154.5
innominata cartilago quae
inspiratio naturalis uiolenta 292.52
inspiratio quibus musculis fiat. 292.
55.
inspirationis usus 570.7
instrumentorum Anatomicorum de-
scriptio. 236. delineatio 235
instrumentorum chirurgicorum de-
lineatio 329.20
intercostalium musculorum descri-
ptio, & administratio. 289.40. ex-
terni. ead. 49. interni. 290.7
intercostalium musculorum munus
iuxta Galeni mentem. 290.21. iux-
ta ueritatem ead. 28
intercostalium musculorum nume-
rus. 289.40. iuxta Arabes. 290.14
internodia 116.27. & 121.47
interpretum oscitantia 111.7
intersepalij uertebrae 167.37
intersepalij membranae. uide,
Membranae.
intestinum caecum. uide, Caecum.
intestinum crassum in colon et rectum
diuidi 501.10
intestinum duodenum 362.1
& uide, Duodenum.
intestinum ieiunum. uide, Ieiunum
intestinum.
intestinum medium an recte a Cicero-
ne uersum pro mesenterio. 504.6
intestinum ileon. uide, Ileon.
intestinum princeps quod nam. 501
intestinum rectum, & colon. uide,
Rectum, & Colon.
- intestini caci, coli, rectique imago &
ductus 351.15. & 362.41. & 363
intestini crassi ductus ac situs. 500.51
intestini gracilis ductus. 498.33. e-
iusdem in tria diuisio. 498.47. for-
ma, & substantia 499.21. inde
*intestini recti anularis musculi de-
lineatio 226.34. & 225.28
intestini recti musculorum examen. 556
intestina continuu quidem esse cor-
pus, sed pluralitatis numero, ua-
rijsque nominibus diuersas ob cau-
sas donari 498.11
intestina qui a mesenterio refecan-
da, & a corpore auferenda. 553.4
intestinorum a uentriculo exortus. 498
intestinorum crassorum historia. 500
intestinorum crassorum tunicae. 501
intestini ductus longitudo quan-
ta 498.9
intestini formae ratio. 503.13. item
substantiae, & tunicarum. ead. 17
fibrarum. 26. uenarum & arteria-
rum 35. nervorum 42
intestinorum glandes 499.54
intestinorum gracilium uenae & ar-
teriae 499.38. item nervi. ead. 49
intestinorum historiae breuis enume-
ratio 498.23
intestinorum in scortum descensus. 495.24
inde
intestinorum munus 385.10
intestinorum munus, ac dein eorum
constructionis ratio 501.57. inde
intestinorum nomine quae comprae-
hendantur 498.6
intestinorum pars caua quae dicatur
Anatomicis. 499.35. item quae gib-
ba ead.
intestinorum sedis figura 360
intestinorum situs examen. 550.45.
eiusdem ratio 502.51. inde
intestinorum situs, forma, substan-
tia 498.23
intestinorum tenuium ductus deli-
neatio 361
intestinorum tunicam anteriorem alii
quando in agris putrescere, exte-
riore salua 503.19
intestinorum tunicae 362.41. inde
intestinorum tunicae qui examinan-
da 553.21
intestinis nullas uenas propagari a
caua, contra quam Galenus tradit. 504
intestinis obnatus adeps 501.51
Introducorij autor alius a Galeno
17
inuerecundum os 166.43
involucrum cordis. uide Cordis in-
uolucrum.
IOACHIMVS ROELANTS me-
dicus 538.12
LI 4 IOAN.

IOANNES CENTVRIIO Genū
ensis 124.39
IOANNES DRYANDER medi
cus 395.3
irascibilis animæ sedes cor
iris, oculi circulus quis
idmōs cur pro faucibus
isidmōs 128.56. & 168.21
italiæ circumscriptionem referens
os 1.43
isidmōs 11.1
iugale os. 22.6. & 23.20. & 33.3.13.
& 38
iugalis ossis usus 33.21.32
iugalia ossa 1.37. & 167.8
iugularis uena. quare. Vena iugul.
iugulum pectoris ossis 92.22
iugula 102.2. & 167.51
isidmōs uertebrae 167.38

L
Abra 11.1
labra mouentia muscu
li. quare, Buccas mo
uentis musculi.
labra mouentia mus
culorum historia. quare, Muscu
lorum labra mouentia.
labrorum fungosa substantia. 245.40
lacetiam uiris quibusdā post pubem
exprimi 545.28
lactis in mamillis generatio, eiusque tra
ctio 546.48
lactes an recte pro mesenterio uer
sum à Gaza 504.6
lacticia quæ 580.1
λακτικόν 231.28
λακτικόν os 168.19
lambdoideis futura. 21.19. & 23.5.
32. & 166.28. unde dicta 26.42
lambdoideis future additamēta. 28.39
λαμβδοειδές os 55.36. & 167.26
lapidea, siue lapidosa ossa. 1.34. & 33.
7.33
lapidosa caluarie sedes 167.6
larynx. uide Arteria aspera.
larynx, etiam φάρυγξ dicta 579.17
larynx, aspera arteriæ caput 153.18
laryngis cartilagines 3.40. & 52
laryngis cartilaginum coordinatio
nis ratio 578.21
laryngis cartilaginum figura & de
scriptio. 152.3. inde. & 153. per totū.
laryngis glandulæ 261.16
laryngis glandularum & pinguedi
nis ratio 578.46
laryngis γλάντις, qualiter spectanda.
261
laryngis ligamenta 260.31
laryngis lingua seu rima, præcipuū
uocis organum 144.47
laryngis duo musculi Galeno igno
rati 260.19
laryngis musculorū administratio.
260.41. cōmuniū ordine. 48. pro
priorum. 12. ordine 261.35
laryngis musculorū descriptio. 258.32
laryngis musculorum examē. 604.14
laryngis musculorum alij proprii, a
lij communes. 258.37. propriorum

numero 12. descriptio ordine. 258.
46. functio. 259.45. communium,
qui sex sunt, descriptio. 259.49.
functio 260.9
laryngis musculorū delineatio. 256.
communium, primi & secundi. 257.
32. tertij, quartij. ead. 34. quintij &
sextij. ead. 38. propriorum delinea
tio. 257.48. & deinceps
laryngis operculum 154.35. eiusdem
bini musculi. 260.16. descriptio. i
bid.
laryngis operculi, duorum musculo
rum administratio, qui ē commu
nibus non habentur 261.5
laryngis operculi musculorum deli
neatio 257.43
laryngis operculi usus 578.13
laryngis radici adnatæ glādes. 576.54
laryngis rimæ usus 577.52
laryngis substantia cuiusmodi. 575.55
laryngis superficies exterior & inte
rior qualis 575.11. inde
laryngem succingens tunica 260.36
lateralis morbi uenæ sectio cuiusmo
di optima 514.6
* in Lateralis morbo quæ uena secan
da 267.31
latum os 167.39
laude os. 166.45. & 167.27 (166.11
LAZARVS Hebraeus de Frigeis.
λαζα, siue planæ testibus compara
tæ 520.50
* λυγός, seu torcular cerebri
λεπιδειδής ossa 166.48
λεπιδειδής futura 27.54
* lethargica arteria 296.45
liē cur linguosum uiscus appelletur.
511
lien cur risus author uulgō dicatur.
514
lien qualis in aubis & canib. 505.47
lien quid in uentriculum eructet, &
quo meatur 513.36
lienis beneficio, an cor refrigeretur
514.11
lienis eximendi ratio, in Anatome
533
lienis nutritio, eiusdemque ratio 385.18
lienis omēti membrana adhuc recti
figura 357. & 358.21
lienis omni ex parte cōspicui figura,
369.22. inde. & 370
lienis situs 494.16. & 511.25. forma.
ead. 32. superficies & color. 52.
substantia 512.7.14
lienis situs examen 551.14
lienis tunica, & nexus eiusdem 512.53
lienis tunica qui obseruanda, simul
cum ipsius ad uentriculū nexu &
substantia 554.2. inde
lienis uasorum series 512.6
lienis uenæ, arteriæ & nerui unde du
cantur 512.37
lienis uenarum arteriarum & neruo
rum series 358. & 359.52
lienis usus ac functio 513.7
lienem cursoribus eximi, stultē per

suasum uulgo 513.8
ligamentum, αὐτὸς ὁ αὐτὸς, quid 215.8
ligamentum ceruicis uertebrae pri
mam secundæ annectens. 280.30.
descriptio, ibid. administratio.
ead. 41. delineatio 279.57
ligamentum, linguam faucibus alli
gans, quale 255.53
ligamentum secundū linguæ longi
tudine, ossis uicem præstans. 255.17
* ligamentū inter ulnā & radium.
221.13
ligamentum ossis dentis dicti 280.
& 44
ligamentum totam pedis amplitudi
nem subiens. quare Pedis ampl.
ligamenti descriptio, quo ostenditur
caput super uertebrae secundā ad
anteriora posteriora ue non mo
ueri 280.28
ligamenti & nerui, in musculis con
stituendis permixtio. 220.14. eius
delineatio 218.38
ligamenti in musculorum fabrica ne
cessitas 219.50
ligamenti substantia 215.16
ligamēta alia unum duntaxat usum
præstant, alia plures: & quæ qua
lem 217.1
ligamēta, caput humeri scapulæ cer
uici annectentia. 268.22. eorū de
scriptio. 271.17. administratio 271.3
ligamenta dorsi uertebrae. quare
Dorsi uert.
ligamenta ἐγκυλίων, id est transuersa
seu anularia 215.6
* ligamenta femoris ossis. quare Fe
moris ossa
ligamenta fibulæ ad ossa tibie, quæ
re Fibul.
ligamenta genu articuli, quare Ge
nu art.
ligamēta in externa cubiti sede, quæ
re Cubit.
ligamenta laryngis 260.31
ligamenta Manus. quare, Manus li
gament.
* ligamenta musculorū manus con
stitutionem subeuntia. 221.21 (24
ligamēta nerui nomine uocata. 315.
ligamenta νεύρων, ὁποῖον αὐτὸς αὐτὸς
dicta, quæ 301.10
ligamenta, ossa colligantia. 215.12.
tendines in suis sinibus continen
tia. ibid. 31. ossium sinu succingen
tia. 216.17. ossium acetabula, au
gentia. ibid. 24. propugnaculi
uicem præstātia. ibid. 29. quæ in
terstitij instar sunt. ibid. 43. mu
sculi constitutionem ingredientia.
ibid. 52
ligamēta pedis transuersa. quare Pe
dis ligamenta.
ligamentorum, ab usu sumptæ diffe
rentiæ quinq. 215.12. prima. ibid.
secunda. ibid. 31. tertia. 216.29.
quarta. ibid. 43. quinta. ibid. 52
ligamentorū capitis ad ceruicis uer
tebram primam & secundā descri
ptio.

ptio. 280.6. administratio. ibid. 35.
delineatio 279.47
ligamentorum cuique parti corporis
peculiarium traditionem, sub ipsi
us partis elemento reperies: uelut
Thoracis, Capitis, &c.
ligamentorum differentie alię, ut ab
ortu. 217.29. à partibus necien
dis, ibid. 32. à partibus quibus
committuntur. ibid. 33. à substan
tia. 16. 41. à situ. ibid. 52. à for
ma. ibid. 54
ligamentorum maxillam inferiorem
superiori necientium administra
tio 250.33
* ligamentorum os sacrum ceteris
annectentium administratio. 243
29
* ligamentorum, os sacrum ipsum of
bus colligantū, descriptio. 252.17.
administratio 256.19
ligamentorum substantiam ingredi
ens cartilago 4.35
ligamentorum thoracis descriptio
294
ligamentorum transuersorum, ad di
gitos flecentium musculorum ten
dines usus 308.1
ligamentorū uiscidus humor, & quid
præstet 16
ligamentorum usus. 16. 31. inde
ligamentis cōmune, obtuse sentire
218
ligamentis transuersis adscribendæ
membrane 216.5
Ligures, ἐπὶ τοῖς πλεῖστοις ueteribus dicti.
90
limborum uaria suitio 16.5
lingua cur musculis indigeat. 253.37
lingua, quid rarum in musculis habe
at 254.1
lingua gustatorium organum cuius
sit beneficio 254.15
linguæ fibrarum delineatio 253.32
linguæ fibrarum officia 255.11
linguæ iusta magnitudo 253.34
linguæ ligamentum. 254.10. ossis ui
cem præstans 255.17
linguæ motus, in de Partū usu quali
ter tractetur à Galeno 253. ult.
linguæ musculorū cognitio cur diffi
cilis 253.45
linguæ musculorum examen. 604.8
linguæ musculorum nouem admini
stratio, ordine 255.26
linguæ musculorum nouem, euiden
tium, descriptio ordine 254.28
linguæ nouē musculorū natura ac fi
tus delineatus 253
linguæ musculorum sectio apud Ga
lenum interijt 253.51
linguæ os 167.27
linguæ portio ante sectionem cōspi
cua quibus consistit partibus. 254.8.
& 255
linguæ reliqui corporis administra
tio 255.42
linguam faucibus alligans ligamen
tum quale 255.53

I N D E X.
linguam mouentium musculorum
delineatio 252.40
lingula, uocis organum 154.52
λίσσας ossa 33.33. & 166.48
lobi pulmonis quot 506.40
loculi, extimum fortis inuolucrum.
541
longaon intestinum 501.15
Louanium obliuione à C H R I
STOPHORO PFLVEGEL li
beratum 19.47
lühach quid Arabes dicant 4.26
lumbare os 167.39. & 168.20
lumborum uertebrae. 167.38. eorūque
motus 295.38
lumborum uertebrae quomodo fora
minibus à ceruicis uertebrae uariēt
76
lumborum uertebrae delineatio.
77. uide, Vertebrae lumborum.
lumbos mouentium musculorū tra
ditio tota. quare, Dorsi mouen
tium paria quatuor postrema, siue
5.6. & septimum.
Luetae itineris à porta D. Iacobi ad
eam quæ Martini dicitur, uaria
nomina 498.18
luxationes appendicū in pueris fre
quentiores quam articulorū. 27.24
M
Alarum cutis musculo
caret 243.40
mallei forma, secanti a
pta. 237.9. eiusdem
delineatio 235
mallei in auditu organo delineatio.
33. & 34. 24
malleolus interior 8.32
malleoli exterioris & interioris figu
ra & descriptio. 136. & 137.57. &
138.6. inde. & 139.50. & 140.17.
malleolo non dissimile ossiculū. 35.14
malleolū ab Anatomicis perpetam
pro talo usurpari. 140.17. & 168.44
malleoli 168.41
malum granatum, pectoris ossis car
tilago. 93.19. & 167.48. item testicu
lorum 168.29
mamillarum capitis processus. 22.25. &
23.30. & 31.27. & 36.44. & 167.1
mamillæ an ex deuorato à muliere pi
lo uexari τριχιδες possint. 544.20
mamillæ cur homini elatius, ceteris
animalibus demissius positæ. 545.
46
mamillarum cum genitalibus affini
tas 546.25. cum utero. ead. 46
mamillarum examen 557.10
mamillarum formæ ratio 546.16
mamillarum glandulosæ substantiæ
temperies 546.29
mamillarum munus & officium, ip
sarumque constructionis ratio. 545.10
mamillarum natura oculis subiecta
378. & 379
mamillarum nerui unde ducantur.
545
mamillarum situs, forma, substantia.
etc. 543.33 inde. & 544.6
mamillarum situs ratio 545.33
mamillas petentium uenarum series
544.31. inde & 546.30
mandibula 167.14
manforium musculum à iugali offe
nitium ducere 33.32
manus quid Hippocrati 116.5. &
220.4
manus summa extrema ue que. 116.2
manus colliculorum siue montium
apud chiromantas, fabrica 303.44
manus cutis interna, cur debilis. 303.
14
manus delineatio 115
* manus digitorū ac pedis ratio mo
tus prope par 248.57
manus digitorum motus 304.41
manus digitos flecentium tendinum
ligamenta transuersa, eorūque usus.
308
* manus digitos flecentium muscu
lorum administratio 223.13. primi,
secundi, tertij. ibid. octo sequen
tium. 224.45. quinq. sequentium.
ibid. decimiseptimi, octauis, non
ni. 224.9. reliquorum ad uigesi
mum tertium. ibid. 26. sex ultimo
rum 224.38
manus digitos mouentium muscu
lorum delineatio. primi. 187.18. se
cundi. 189.4. tertij. ibid. 13. octo,
quatuor digitorum primos articu
los flecentium. 193.25. maioris
primum pollicis os flecentium. 183.
24. minoris. 189.17. decimiseptimi
omnium. 195.47. decimioctauis,
ibid. 50. decimiononi. 198.53. ui
gesimi. 172.51. primi. 198.53. secun
di & tertij. 198.47. pollicem maxi
me abducentis. 172.49. adducentis
220.6. quatuor musculorū digitos
quatuor pollicis adducentiū. 199.11
manus digitos mouentium muscu
lorum descriptio. 303.38. numerus
305. primus 305.4. functio. 36. se
cundus. ibid. 40. tertius 305.25. fun
ctio amborū 307.1. & 308.10. octo
sequentes, primis quatuor digitorū
ossibus præfecti. 308.15. duo se
quentes, pollicis ossi primo præfe
cti. 308.31. qui secundo, tres rursus
alij. 4. ibid. 47. functioque. 309.11. de
cimius septimus. 309.52. decimuso
ctauus & decimus nonus. ibidem.
20. functio omnium. 311.1. & 23.
uigessimus. ibid. 25. uigessimus pri
mus, secundus. 311.33. functio utri
usque. 312.19. uigessimus tertius. 311.
42. Sex reliqui, quorum duo pol
lici. 312.31. reliqui quatuor, digitis
præfecti. ead. 52
* manus digitos mouentium muscu
lorum inferiōnes simul collectæ.
231
manus digitorum lateribus addita
substantia carnea cur 304.23
manus digitorum ossa cuiusmodi, et
quot singulorum. 121.47. eorundem
tendines,

tendines, etc. 123. 14. inde. uide, Di-
gitorum ossa.
manus digitorum regioni internæ su-
perstrata substantia carnea. 303. 44.
manus extremæ ossa quot. 149. 19
* manus ligamentorum administra-
tio. 224. 45. & 223. 56
* manus ligamentorum descriptio.
220. 1. quæ tendines continent a-
nulorum modo. ead. 12. quæ ossa
conneunt. ead. 49. quæ muscu-
lorum constitutionem subeunt.
221
manus ossicula sesamina cuiusmodi
126
manus pectus, & pectus. 158. 16
manus summæ cutem internā qua-
lem parari decuit. 302. 54
manui summæ adnata caro, quid præ-
stet. 304. 30
manus uolæ mediæ nervosa tenuita-
te sua subnati musculi descriptio.
302. 26. administratio. * 221. 32
manum petentes nervi. quære
Nervi.
per Manum tendentium uenarum
ac arteriarum examen. 656. 26.
* in Manu extrema musculi quot.
221
MARCI ANTONII CONTA-
RENI laus. 651. 1
MARCVS ANTONIVS GE-
NVA philosophiæ professor Pa-
tauus. 54
Marini Anatomicorum librorum
tactura. 580. 2
Marini lapsus de patellæ cartilagine.
142.
masseteris musculi examen. 603. 42
masseterem à iugali ossæ principium
ducere. 33. 32
μασσητης dicti musculi. 246. 26
μασσητης processus. 31. 36. & 167. 1
MATTHÆVS TERMINVS me-
dicus. 159. 24
de Matricis cellulis stulta quorundā
persuasio. 531. 10
* matricis dicta uena. 293. 30
maxilla inferior cur durior facta. 43.
52. cur unico ferè ossæ in homine.
44
maxilla inferior homini breuissima.
43
maxilla inferior sola mouetur in ho-
mine. 246. 14
maxilla inferior ualidior superiore,
& scabiei Gallicæ minus obnoxia.
39
maxillæ inferioris ceruix. 10. 15
maxillæ inferioris duo utrinque pro-
cessus. 44. 20. cartilago peculiaris.
ead. 26
maxillæ inferioris figura. 5. & 43
maxillæ infer. in posteriori sede am-
plitudo, tenuitas, sinus, asperita-
tes. 44. 45. inde
maxillæ inferioris motus tres. 246. 22
maxillæ inferioris musculi. 604. 10
maxillam inferiorem mouentium mu-

sculorum delineatio. lateris alteri
us primi. 182. 8. secundi. 182. 6. ter-
tij. 188. 8. quarti. qui deorsum ma-
xillam trahit. 185. 10
maxillam inferiorem mouentium mu-
sculorum descriptio. 246. 14. admi-
nistratio. 249. 48
maxilla superior quid. 39. 23
maxilla superior cur pluribus ossib.
ijscq; cauis ac leuibus constet. 39. 1.
inde.
maxillæ superioris ossa. 22. 1. 5. &
23
maxillæ superioris ossa priuatis no-
minibus carere. 167. 12
maxillæ superioris ossium expressio.
36. 31
maxillæ superioris ossium structura.
ratio. 39. 15. & eorundem enumera-
tio. ead. 25. inde
maxillæ superioris tractatio perperā
à Galeno instituta. 42. 14. inde
maxillæ musculorum nomina. 246. 25
maxillam deorsum trahentis musculi
administratio. 250. 24
maxillam deorsum trahentes muscu-
li quid peculiare obtineant. 249. 12
maxillam mouentium musculorum
historia. quære, Musculi.
maxillas connectentia ligamenta.
250
maxillares dentes. 167. 21
meatus foetus urinam educens.
518
meatum urinam erentibus in ueli-
cam deducendum historia. 518. 43.
eorundem artificiosa insertio. 210. 10
* mediana dicta uena. 287. 15
medianum promesenterio. 504. 6
mediastinum uulgo quid. 572. 14
medico de anime quoq; facultatibus
ac sede considerandum. 594. 45
medicorum de cordis ceruini offe im-
postura. 94. 23
medicorum in Anatome oscitantia
& ignorantia. 81. 1. 36
* medicorum in distinguenda secti-
one uenarum pedis, imperitia. 293.
24
* medicorum in uenarum scientia
ignoratio. 288. 2
medulla cur in singulis uertebis im-
par. 58. 47
medulla dorsi. quære Dorsi medul-
lae proprium ossium nutriti-
um. 31
medulla qua ossiū parte reponatur.
3
medullæ dorsalis eadē cum cerebro
natura. 58. 17. 55
medullæ dorsalis initiū quod. 322. 22
medullam continentium sinuum ap-
pendices non esse opercula. 7. 40
* μεγέλη dicta uena. 276. 53
membrana carnosā quæ. 232. 45. cur
sic dicta. ibid. 54. & 386. 4. & 521.
36
membranae carnosæ administratio.
234. 1. delineatio. 231. 30

membrana cerebri tenuis. 628. 6
dicta. 628. 6
membranae cerebri tenuis delinea-
tio quibus è locis petenda. 627. 42
membranae tenuis in cerebro descri-
ptio. 627. 38. numerus. ibidem
45. situs. ead. 51. superficies ex-
terior. 628. 2. fabrica totius ratio
& usus. ibidem
4
membrana dura cerebri cur sic dicta.
624
membranae duræ basis, et eorum que
adsunt illi examen. 654. 40
membranae duræ cerebri administra-
tio. 651. 30
membranae duræ cerebri delineatio
quibus è locis petenda. 624. 16
membranae duræ cerebri descriptio.
624. 14. situs, numerus, magnitu-
do, forma. ibid. 34. superficies in-
terior. 626. 10. usus & constructio
nis totius ratio. 626. 53. nexus ad al-
uariam. 625. 12. ad tenuem membra-
nam. 626. 27. processus. 626. 40.
uasa. ibid. 37. foramina. 626. 40
membranae duræ cerebri sinuū ad-
ministratio. 653. 21
membranae caluariam foris succin-
gentis creatio & usus. 627. 12
* membrana, musculis in cubiti lon-
gitudine, obnata. 220. 42. obser-
uanda quomodo. 222. 31
* membrana, musculis cubitum oc-
cupantibus obducta. 220. 42. ob-
seruanda quomodo. 222. 32
membrana ossibus obducta. 323. 30
membrana uertebis dicta. 294. 56
membrana pubis ossium. quære,
Pubis ossa.
* membrana pubis ossis Foramen oc-
cupans. 252. 28. administratio eius.
256
* membranae pubis os comprehen-
dentes Anatome. 243. 25
membranae cerebri. quære, Cerebri
membranae.
membranae intersepiētes quo pacto
inuicem distent. 572. 25
membranae intersepiētium no-
mēclatura, numerus, situs, forma,
etc. 572. 13
inde
membranae intersepiētium sub-
stantiam subeuntia quæ. 573. 6
membranae intersepiētium su-
perficies & connexus. 573. 20. ortus
ead.
27. usus
membranae orificiorum cordis unde
cim. 591. 33. uide, Cordis, etc.
membranae, transuersis ligamentis
adscriptæ. 216. 5
membranae thoracis amplitudi-
nem intersepiētium examen. 599. 57
membranularum cauae uenæ orifi-
cio praefectarum usus. 597. 23. item
arterialis uenæ. ead. 37
membranularum uenalis arteriæ &
magnæ arteriæ usus. 598. 52
membrum. 7. 14
memoriae os. 166. 45
mendosa

mendosa ossa. 166. 54
mendosa futura. 166. 36
menstrui sanguinis ad lactis genera-
tionem in gerentibus uterū ratio.
547. 1
menstrui sanguinis temperamētum
ac ratio. 384. 13. inde
menstruæ purgationes unde fluant
mulieribus. 538. 8
de Menstruis purgationibus proble-
mata quorundam. 546. 2
μενστρον
meri quid. 388. 9
μεσεντερειον, & μεσεντερων
mesenterium quas uenas aut arteri-
as admittat. 504. 34. 46
mesenteria quomodo Galeno nume-
rentur tria. 504. 19
mesenterij centri delineatio. 365. 51
366
mesenterij delineatio. 363. & 364
mesenterij & omenti eximendi ratio
in Anatome. 553. 49
mesenterij grandior arteria. 358. &
359
mesenterij membranae & adeps. 505. 1
mesenterij muliebris delineatio. 377
mesenterij natura qui per sectionem
indaganda. 552. 43
mesenterij nomenclatura. 504. 5
mesenterij situs. 504. 11. substantia.
ead. 14. forma & ortus. 18
mesenterij substantiæ ratio & usus.
504. 33
μεσεντερειον. 120. 2. & 168. 16
metaphrenum. 56. 50
μεταφρενς uertebrae. 167. 37
μεσεντερειον. 168. 54
μεσεντερειον. 166. 42
Michaelis Scoti indoctis, de phyllo-
gnomia scriptum. 531. 13
mola. 168. 31
molaris dentis utraque facies. 33. &
34
molari denti simile ossiculum. 35. 13
molares dentes qui. 46. 4. & 167. 21
molarum exasperandarum ratio. 46. 8
Mondini de uteri formatione error.
531
monilis à quodam Hispano deuora-
ti historia. 390. 48
monoculum foramen. 53. 12
IOAN. BAPTISTA MONTA-
NVS medicus. 307. 31
mordentes dentes. 167. 20
morsus Adami os. 167. 27
morsus dulcis. 359. 55
motus animali maxime proprius.
11
motus circumuersionis. 13. 27
motus seruato sensu perit, & contra.
348
motus arbitrij sensusq; principij
cerebrum. 599. 13
motus articularum non eadem ratio
tuis. 84. 16
motus euidentes. 13. 4. obscuri. 9
* motus naturales alij fibris, alij sine
illis perficiuntur. 257. 40

mucronata pectoris cartilago, eius-
que usus. 93. 3. 17. & 167. 46. & 357.
6
muliebris Anatomes ratio ac series.
557
muliebris corporis trunci delineatio.
877
muliebris pudendi prominulae ca-
runcula. 536. 54. earumq; praecilio
cuiusmodi. eadem
muliebris pudendi cartilago non in
omnibus aequales. 532. 1
muliebris uterus acetabulorum ex-
pers. 540. 9
mulieres etiam semen habere perin-
de ut uiros, idq; cuiusmodi. 537. 52.
& 540
mulieres genibus innixas felicius
parere. 131. 56
mulieres praepingues cur ad concipi-
endum minus aptae. 495. 5. 16. &
530
mulierum à Vesalio haecenus secta-
rum catalogus. 538. 52. & 540. 15
mulierum pinguedine, feminalium
uasorum senem latere. 376. 56
mulierum pubis ossa quid à uirosis
ossibus differant. 131. 42
mulierum testes cuiusmodi. 535. 23.
eorundem inuolucra. 38
mulierum uasa feminalia cuiusmo-
di. 535. 47
mulierū uesica quatenus à uirosorum
diuerfa. 519. 24
mulieribus parturientibus non reclu-
di pubis ossa. 131. 50
musculus quid sit, secundum alios
219. 44. quid reuera sit. 212. 36
musculus δελταδης dictus. 264. 45
musculus επιωρις. 264. 46
* musculi in manu latentes ten-
dinem educētis administratio. 222.
32. descriptio eius. 302. 27
musculus natura inter ligamentum
& neruum medius. 220. 8
musculus nervosa exilitate, uolæ me-
diae & digitorum cuti interne sub-
natus. 302. descriptio eius. ead. 27.
administratio. * 222. 32
musculus, qui scapulam antrorsum
agit, controuersus. 263. 49
* musculus totius corporis mole ma-
ximus. 239. 44
musculus uesicae ceruicis. quære,
Vesicae ceruic.
musculi caput, quid. 220. 21. delinea-
tio. 218. 39. finis, seu tendo. 220. 21.
delineatio. 218. 44. uenter. 220. 21.
delineatio. 218. 41
musculi caput, tendine non semper
tenuius. 221. 53
musculi uenter, designatus. 218. 40
musculi uenter, ubi reponendus pro-
prie. 227. ult.
musculi femoris motorum quarti or-
tus. 84. 16
musculi frontis cutem mouentis de-
scriptio. 237. 19. administratio. ibi-
dem. 43

musculi in ore delitescētis admini-
stratio. 250. 15. eiusdem descriptio.
248
musculi masseteris administratio.
250. 5. descriptio eiusdem. 246. 42
musculi maxillam deorsum trahen-
tis, ac tribus illis superadditi, quar-
tiq; descriptio. 249. 6
musculi membrana. 220. 37
musculi nervosa exilitate sua mediae
uolæ & internæ digitorum cuti sub-
nati delineatio. 172. 27
musculi nomen unde. 224. 42. etc.
musculi structurae depicta ratio. 218.
musculi substantia praecipua, caro.
222
musculi temporalis descriptio. 247.
43. eiusdem administratio. 249. 48
musculi temporalis robur maximū,
ex historia. 243. 22
musculo temporali quot neruorum
propagines offerantur. 327. 15
musculū nullum os mouere nisi eidē
inserat, Anatomicorū ἀξιωμα. 307. 6
musculi articularum motores pri-
mi, superficiei proximi. 226. 34
musculi, carnis appellatione dicti A-
ristoteli. 232. 23. 30
musculi λεπτές dicti, 285. ultimo.
nullum fortuitur musculus con-
trarium. 288. 1
musculi etiam uinculorū loco. 16. 39
musculi duo laryngis operculi. 260.
16
musculi humerales sex. 106. 39. inde
musculi in ore delitescētis, dicti qui.
246
musculi intercostales. quære, Inter-
costales musculi.
musculi intestini recti, quære, Inte-
stini recti.
musculi μεσεντερειον qui. 246. 38. tem-
porales. ibidem. 37
musculi non aquas portiones nerui
ac ligamenti recipiunt, & quomo-
do. 220. 39
musculi non omnes ab ossibus oriū-
tur, contra quam Galenus. 223. 24
musculi, oppositis musculis destitu-
ti. 260. 28
musculi os aperientes, qui. 246. 41
musculi penis. quære, Penis musc.
musculi recti intestini cuiusmodi.
501
musculi, tendinum nomine dicti ab
Hippocrate. 267. 41
musculi tendinibus destituti. 222. 49
musculi ueteribus carnis nomine ap-
pellati. 16. 41
musculi qualiter minus obeant su-
um. 222. 19
musculorum administrationis ordo
duplex. 264. 1
musculorum brachij, scapulam, tho-
racem, caput, dorsumq; mouentium
examen. 603. 36. inde
musculorū capita, non minus quā
tendines sentiunt. 222. 5. & laesa
conuulsioni obnoxia sunt. ibid.
muscu-

musculorum carni adipem intexti, contra quam alij affirmarunt 222.42
 musculorum differentia quatuordecim. 223. à substantia. ead. 5. ab ortu. ead. 24. ab insertione. 56. à parte quæ mouetur. 224. 19. à forma. ead. 28. à foraminibus. 225. 49. à magnitudine. 226. 4. à colore. ibidem. 12. à situ. ibidem. 32. à fibrarum genere. ibid. 42. earumque compactione. 227. 17. à musculorum capitibus. ibid. 34. à uentribus. ibid. 54. à tendinibus. 228. 23. à mutua musculorum in officio oppositione. 229. 18. à munere. ibidem
 musculorum fabricæ expositio totius. 219. 47. eiusdem delineatio. 218
 musculorum fabricæ quid præstet ligamentum. 219. 50. quid nervus. ibid.
 musculorum impressiones. 4. *ὑποκρίσεις*
 musculorum laryngis historia. quære, Laryngis musc.
 musculorum linguæ, historia tota, quære, Linguae musc.
 musculorum numerus cōtrouersus. 229. 36. unde petendus, ut à fibris. 229. 41. ab impressionibus. 230. 15. à capitibus. ibid. 20. à tendinibus. ibid. 44. à mutuo connexu. 231. 6. à concursu. ibid.
 musculorum omnium usus communis 283. 10
 musculorum ortus omnium iuxta Galenum, ab ossibus 223. 24
 musculorum ossis u referentis descriptio 250. 50
 musculorum ossis u par quartum, scapulae motibus non subseruit, contra Galenum 251. 39
 musculorum ossis u referentis par quartum quid peculiare subuenit 251. 30
 musculorum ossis u priorum, paria quatuor. 251. 3. & deinceps. nō priorum assignatio. ibid. 56. ad ministratio unde petenda 252. 37
 musculorum ossis u priorum iuxta quatuor paria administratio. 252. 12. eorundem functio. 250. 57
 musculorum ossa mouentium non pauci tendinibus carent, contra quam Galenus 228. 27
 musculorum pars neruea, carnea, liuida, quæ 226. 29
 musculorum quamque corporis partem mouentium historiam, sub cuiusque partium earum elemento initiali reperies, uelut eorum qui frontis cutem, qui palpebras, oculos, buccas, labra, nasi alas, maxillam inferiorem, linguam, laryngem, brachium, scapulam, caput, abdomen, testes uiriles, tum muliebrem uterum, thoracem, dorsum, manus, pedes, etc.
 musculorum quorundam & uasorum administratio 599. 32

musculorum tendines qualiter differant 228. 44
 musculorum totius corporis maximus 131. 35
 musculorum trium, masseteris, temporalis, ac in ore delitescens minus 248. 50
 musculis cur addita caro 220. 26
 musculis cur addita uene & arteria. 220
 musculis nervi non omnibus in capitis exortu inseruntur, & quomodo 221. 30
 musculis non omnibus nervus miscetur, & quibus 221. 4. & 223. 11
 musculis omnibus unum tantum fibrarum genus tribuens Galenus 227
 musculis, quando tendines annectantur 222. 47
 musculis quid nervi uere præstent. 222
 musculis uenas ad extimam tantum superficiem adnasci 595. 47
 musculosa temporum lineamenta. 250
 musculorum instrumentorum fabricæ ratio ex auditus organi compage desumpta 35. 48
 musculorum artificum instrumenta ad naturæ imitationem fabrefacta. 578. 11.
 musculum uocare Latinos labri portionem quandam 244. 32
 mustelorum penis osseus 517. 50
 multi feruentis ad iecoris sanguificationem comparatio 508. 18
μυαλεις, & μυαλι 168. 31
μυλῆται dentes 167. 21

Narium foramina. 39. 7
 & 54
 narium septum. 37. 10. 25
 narium situs 19. 8
 nali alæ. 151. 27. earundem cartilagines 31. 49
 nali alas mouentium musculorum delineatio. primi, secundi. 179. 13. & 182. 16. tertij & quarti 182. 15
 nali cartilaginum descriptio. 151. 11. inde.
 nali cartilaginum structura uel solius Gallia morbi nomine non oscitanter expendenda 151. 29
 nali musculorum alas mouentium descriptio. 244. 27. administratio. 245
 natis 168. 29
 natum cerebri descriptio 638. 19
 naturæ in nervis digerendis scopus. 317
 nauiculare, siue nauiforme os. 168. 49. uide, Cymbam referens os.
 nerualia ossa 166. 39
 nerualis futura 166. 31
 nervus instrumentum sensus. 18. 24
 nervus non ceteris, dorsalis medullæ terminus, ex ossis sacro prodit, 339. 44

& 350. 18
 nervus nullus cordi commissus præter unum 315. 50
 nervus omnis sensu tactus præditus 317
 nervus omniū corporis crassissimus quo sinu feratur 131. 16
 * nervus pulsatilis apud Arabes q. s. 259
 nervus quibus cōstet partibus. 316. 20
 nervus quinti nervorum cerebri par. ris, etc. 34. 13. 47
 nervulus iuxta quinti paris nervorum cerebri radicē, hæcenus ignotus. 50. 6
 nervi appellatio. 16. 34. quam late pateat. 315. 24. quibus organis propriè competat ead. 29
 nervi cum ligamento in musculorum fabrica permixtio. 220. 14. eius delineatio 218. 38
 nervi, in musculis constituendis necessitas 219. 50
 nervi coli, & recti intestini 501. 50
 nervi coniugati enascuntur. 318. 11
 nervi cutem subeuntes non eandem semper proponunt seriem. 345. 10
 nervi idem cerebro præstāt quod arteria magna cordi, & uena epatici. 622
 nervi in papillis distributi 344. 1
 nervi intestinorum gracilium. 499. 49
 nervi nō omnibus musculis miscentur, & quibus 221. 4. & 223. 11
 nervi omenti 497. 18
 nervi quid musculis uere præstent. 222
 nervi, uasorum nomine appellati. 317
 nervi uentriculi, eorumque usus. 493. 12.
 nervi uisori perforati. 324. 34. & nō perforati ead. 36
 nervorum per abdominis musculos repentium administratio 549. 35
 nervorum alios sensui, alios motui falso præfici 348. 34
 nervorum Anatomæ ratio 552. 7
 nervorum brachium adeuntium ortu go diligenter consideranda cur. 344
 nervi in brachio à quibus partibus ducantur. 344. 43. eorundem implexus descriptus. ead. 50. ac delineatus ead. 16
 nervorum in brachium ac manū extremam distributorum expositio. 344. 43. primi. 345. 11. delineatio. 336. 5. secundi. 344. 15. delineatio. 336. 8. tertij. 346. 19. & 347. 17. delineatio. 336. 11. quarti. 346. 28. delineatio. 336. 32. quinti. 347. 17. delineatio. 336. 52. sexti. 348. 50. delineatio 337. 3
 nervorum cerebri initium unde sit. 322
 nervorum cerebri iuxta septem paria examen 654. 3
 nervorum cerebri paris primi descriptio tota. 324. ortus. ead. 1. coalitus. 13. ingressus

13. ingressus in oculos. eadem. 20. in tunicam reti comparatam delineatio. ead. 24. ductus delineatus. 325. 11. an sit perforatum, quæstio. 324
 nervorum cerebri paris secundi descriptio. 325. 22. quod oculorum musculis distribuitur ead. 29
 nervorum cerebri paris tertij descriptio. 325. 36. radix duplex. ead. 37. tenuioris ortus ac distributio. ead. 42. crassioris itidem 326. 5
 nervorum paris quarti descriptio. 326
 nervorum cerebri paris quinti descriptio. 326. 45. eiusdem meatus. 52. 46. & 53. 10. item ad auditus organum series 34. 47
 nervorum cerebri paris sexti descriptio. 327. 29. in thoracis amplitudinem distributio. 329. 29. in nutritionis organa series. eadem. 47. recurrentium dexter. 318. 42. sinister. eadem. 53. cur sint facili. 329. 13. amborum delineatio. 318. 35
 nervorum cerebri paris septimi descriptio 330. 34
 nervorum e cerebro prodeuntium par ceteris Anatomicis ignotum. 322. 34.
 & 337. 11
 nervorum cerebri paria quot. 322. 27
 nervorum e cerebro prodeuntium ortus delineatus. 318. eorundem depicta universa series. 319. par primum. 320. 18. secundum. eadem. 23. tertium. eadem. 24. quartum. 40. quintum. 41. sextum. eadem. 49. septimum 321. 42
 nervorum decussatim facta distributio fictitia 325. 7
 nervorum differentia. 316. 42. à mollitie & duritie. ibidem. 45. & eiusdem differentia ratio. 317. 5. ab originis forma. ibidem. 346. ab ipsorum cavitate. 317. 51 à serie. ibidem 54
 nervorum à dorsali medulla prodeuntium omnium delineatio. 332
 & 333
 nervorum e dorsali medulla prodeuntium numerus. 339. 37. non idem in omnibus animalibus. eadem 47
 nervorum femur, tibia & pedem adeuntium distributio exposita. 350. primi. eadem. 34. secundi. eadem. 46. tertij. 351. 6. quarti. eadem. 15. Singulorum delineatio. 337. primi. eadem. 27. secundi. ead. 30. tertij. eadem. 39. quarti. eadem. 44
 nervorum in intestinis ratio. 503. 41.
 nervorum e lumborum uertebis prodeuntium descriptio. 349. 12. sunt autem quinque paria. Delineatio 337. 7

nervorum per manum distributio, quo pacio circa sectionem deprehendatur 348. 21
 nervorum qui in extremam manum distribuuntur expositio. 348. 13
 nervorum ortus à cerebro. 315. 39. non è dura eius membrana. 316. 18. nec à corde 315. 49
 nervorum ortus uarie à pñcis constitutus 315. 39
 nervorum sacri ossis foramina. 84. 21.
 nervorum ex ossis sacro proflientium descriptio. 349. 37. delineatio 337. 17
 nervorum paria recensendi mos qualis ueteribus 82. 27
 nervorum principium cor esse, unde iudicavit Aristoteles 591. 56
 nervorum propagines temporali musculo quot offerantur 327. 15
 nervorum recurrentium examen. 601
 nervorum recurrentium scientia, Galeni inuentum 329. 19
 de Nervorum sectione liber Galeni, uix totius fragmentum est. 325
 nervorum septum transversum ingredientium descriptio. 341. 35. delineatio 334. 57
 nervorum septi transversum examen. 600
 nervorum in uertebis foraminum ratio 70. 29. inde
 nervorum e uertebis cervicis prodeuntium paria septem. eorumque descriptio. 340. 1. par primum. ibidem. secundum. eadem. 30. tertium. quartum. quintum. 341. 2. sextum. septimum 342. 16
 nervorum e uertebis cervicis prodeuntium delineatio. 334. par primum. eadem. 20. secundum. eadem. 25. tertium. eadem. 30. quartum. eadem. 40. quintum. eadem. 54. sextum. 335. 12. septimum ead. 29
 nervorum e thoracis uertebis prodeuntium descriptio, iuxta paria duodecim. 342. par primum, omnium octauum. 45. eius delineatio. 335. 35. secundum quod omnium est nonum par. 343. 15. eius delineatio. 335. 41. tertium. quartum, ac cetera paria usque ad thoracis duodecimum, uniuersorum autem uiginti paria. 343. 21. delineatio eorundem. 335. 46.
 nervorum tria paria in ossis sacro & coccyge 82. 25
 nervorum uesicæ ratio 518. 30
 de Nervorum uisiorum decussatione historiae authoris. 324. 46
 in Nervis digerendis scopus naturæ triplex. 317. 17. sensus. ibidem. 21. motus. 27. trisantium dignotio 25

nervis emittendis parata foramina. inde 58. 47
 nervis unde spiritus animalis prebeatur 316. 32
 nervos in musculorum initia potius quam fines inseri, Anatomicam axiomata 341. 44
νῆσις quid 499. 3
νευροχονδρῶδες dicta *συνδρῶμα*. 217. 46. &
νῆσις unde 29. 14
 Nicolai & Gentilis de uteri formatione error 531. 20
 nodus 9. 49
νῶτος 56. 41. & 167. 31
νῶτος uertebrae 167. 37
 nouacularum ad sectionem descriptio. 236. 7. delineatio. 235. 46
 nutrimenti uehiculū cuiusmodi Hipocrati dictum 508. 30
 nutritionis instrumenta, triplicia 384.
 nutritionis necessitas 384. 40
 nutritioni ex cibo potuque famulantium partium enumeratio. 385. 5.
 inde
 nutritioni subseruentium instrumentorum necessitas 384. 47
 nutritiva uis quatenus in plantis & hominibus differat 493. 35
 nutritionis organorum enumeratio 519. 39
νῦμφη quid 290. 51. & 532. 11. eiusque in mulieribus differentia. ead. & 536. 55

Occipitis futura. 26. 43. & 166.
 occipitis siue occipitij os. 21. 33. & 22. 27. & 23. 13. & 30. 11. eiusdem circumscriptio. ead. 40. & 166
 occipitis os ubi crassissimum. 30. 47. & 53.
 occipitis ossis capitula 31. 11
 occipitij ossis, quæ primæ uertebrae articulatur, descriptio 64. 15
 oculus genu 168. 33
 oculus scapulae 168. 2
 oculi angulum anteriorem occupantis carunculae usus 40. 20
 oculi humores. Cristallinus. 646. 25. delineatio. 646. 54. Vitreus. 646. 11. delineatio. 645. 3. Aqueus. 649. 21. delineatio. 644. 6
 oculi musculorum descriptio. 240. 12. administratio. 241. 29. delineatio 239. 30
 oculi partium omnium brevis enumeratio. 649. 42. earundem usus. ibid.
 oculi partium omnium delineatio 644.
 oculi sedes quot efformetur ossibus 39.
 oculi tunicarum expositio. *αἰσθητικὸς* Mm *ὁλως*

I N D E X.

Abus. 645. 44. delineatio. 643. 46.	os sacrum. 56. 55. uide, Sacrum os.
quæ reti comparatur. 647. 15. deli-	os sacrum, amplum, latum, πλατὺ,
neatio. 643. 50. uide dicta. 647. 15.	idem 85. 30
delineatio. 643. 52. quæ cilijs seu pal-	os sacrum cæteris annectentium li-
pebrarum pilis respondet. 648. 41.	gamentorum administratio. 243. 29
delineatio. 643. ult. duræ. 648. 52.	os sacrum quale in simijs & canibus.
delineatio. 644. 1. adherentis, seu	81. 37. inde. & catulis ead. 43
alba. 649. 34. delineatio. 644. 6.	* os sacrum illium ossibus colligan-
cornea 649. 9	tium ligamentorum descriptio.
oculorum colorem ex humorum spi-	252. 17. administratio 256. 19
rituum ue copia non uariare	ossis sacri appellatio, unde 85. 33
648.	ossis sacri constitutio. 58. 34.
oculorum fabrica tota exposita. 646.	& 59.
12. eiusdem administratio. 655. 11.	ossis sacri delineatio 79
delineatio 643. & 644	ossis sacri in homine descriptio. 83.
oculorum gratia formatum caput	28. inde
18.	ossis sacri neruorum foramina. 84.
oculorum musculi. quare, Muscu-	21. spinæ. ead. 30. anterior, po-
li, &c.	steriorq; sedes. ead. 38. & 85. 16
oculorum fedes à cuneiformi osse maxi-	ossis sacri, sex interdum ossa 84. 52
ma parte constitui 29. 31	ossi sacro nexorum ossium in uiris &
oculorum situs 18. 5	mulieribus differentia 131. 41
oculis, cur additus motus uoluntari-	ossa sacri ossis lateribus commissa
us. 240. 12. eiusq; differentia. ibid.	in pueris tribus efformari ossibus
oculos mouentes musculi, eorumq;	132. 34
numerus, descriptio tota. 240. 12.	ossium sacro ossi nexorum in uiris
delineatio. 239. 29 administratio.	& mulieribus differentia 131. 41
241.	ossium sacri ossis lateribus commif-
oculos mouentium musculorum de-	forum usus 129. 4
lineatio 239. 31	ossis u referentis figura. 55. 5. 11.
oculos qui muniuerit natura 18. 15	& nomina. ead. 33
ad 35. & ad 36. & 37. secundæ uerebrae	ossis u referentis musculorum descri-
tuber 66. 31	ptio. uide, Musculi.
οὐροσφάγος 388. 6	ossa ad disciplinam utilissima, quæ.
ὠλίκερνος 111. 5.	159. inde
ὠλόν, ὠλόνος 168. 5	ossa an sensu prædita 3. 24
olfactus organum 51. 9	ossa cumulati in cimiterijs asserua-
olfactus organum constituentes ce-	ri solita, ad scelerem inutilia. 159.
rebri procellus 323. 25	19
olfactus organi descriptio 643. 14	ossa, cur circa connexum molliora
de Olfactus organo sententia uaria	7.
322.	ossa digitorum. uide, Digitorum os
olfactus organa. 30. 3. 14. eorum-	sa. 34.
dem fedes. 32. 35. cribri modo per-	ossa dissoluta ad disciplinam aptio-
uium os 28. 24.	ra, quàm compacta 159. 6
olfactus organorum fedes, non pa-	ossa emundata, quomodo iungenda
riter amplæ in singulis caluarijs.	30
51.	ossa inter se omnia contigua. 11. 55
olfactus organorum sinus pituitam	ossa iungentium commissurarum ty-
cerebri non expurgant 641. 46	pus 12. 10
olfactus fedes 19. 8	ossa lapidea 1. 34. & 33. 7. 33
omētum an deuolui ad scortum pos-	ossa non hominis solum, sed & bru-
sit 495. 9. 20	torum omnis generis animantium,
omentum cur plumæ nomine Bra-	philosophiæ ac medicinæ studiosis
bantis appellatum 497. 4. 8	obseruanda 162. 21
omentum cur rete & reticulum ap-	ossa omnia, præter dentes, tectia.
pellatum 497. 10	31. 26
omentum qui diuellendum, ipsiusq;	ossa præruptæ rupi similia quæ, &
ortus inuestigandus, unâ cum ua-	cur ita dicta 33. 34
sis illo suffultis 551. 34	ossa senum, iuuenum, & puerorum
omentum sacculo, aut minoribus pi-	inuicem uariare 27. 12
scatorum reibus simile. 359. 6.	ossium capita pleraque sine appen-
& 358	dice 9. 45
omenti adeps. 497. 19. eiusdem usus	ossium coctionis tempus ex ætatu
ead. 51	ratione obseruandum. 157.
omenti ala superior, & humilior,	35
quid 358. 15. 18	ossium coctionis scopus 157. 39
omenti arteria ac nerui 497. 12. 18	ossium commissuræ, earumq; cartila-
	gines 4. 3
	ossium

I N D E X.

ossium connexus quibus constet.	delineatio. 179. 10 & 238. 21. eo-	pectoris ossis ad enssem comparatio.
16	rundem descriptio. 238. 21. ad	92
ossium differentia ab usu. 1. 9. ma-	ministratio 239. 23	pectoris ossis furcula, iugulum, σφα-
gnitudine. 27. forma. 29. & alijs	palpebras mouentium musculorum	74
2.	difficilis cognitio 239. 13	pectoris ossis humani descriptio.
ossium foramina 3. 8	* παλινεργας quid. 261. 37. & 497. 29.	92
ossium in calce macerandorum, ac	& 505.	pectoris ossis quot ossa 162. 40
flumine emundandorum ratio.	7	pectoris ossis substantia & usus. 93.
155	panniculus carnosus 233. 8	inde
ossium in hominibus & quadrupe-	panniculus carnosus, non sunt octo	11.
dis similitudo 145. 35	abdominis musculi 233. 8	pectoris uerebrae 167. 37
ossium inspectio inutilis cuiusmo-	panniculus rotundus 385. 55	148. 36. &
di 155. 39	papilla, θύλη 543. 44	168
ossium inter se structura & cõtexus.	papillæ substantia 544. 24	pedium quinque ossibus constare.
4. 11. 36	papillæ constructionis, & totius sub-	148
ossium nutrimentum proprium me-	stantiæ eiusdem ratio 546. 24	pedij ad tarsum coarticulatio. 143.
dulla 3. 1	παρελθόντων 168. 40	49.
ossium omniū corporis humani nu-	παρελθόντων 168. 10	pedij descriptio 148. 35
merus 162. 33	παρελθόντων 162. 33	pedij ossa quot 162. 47. eorum-
ossium omnium nomina tam latina	παρελθόντων 55. 39. λιποσύντης & λιποσύν-	dem appendix. 8. 6. capita.
quàm græca, &c. 166.	της. ead. 41.	9
17	parastates λιποσύντης 524. 4. 37. &	12
ossium omniū soli dentes sensu præ-	525	pedij ossium figura & descriptio. 5.
dicti. 45	parastates & λιποσύντης 14	& 6. 6. & 142. & 143. 22. inde
ossium partes fedesq; uarijs uocibus	παρελθόντων quid 525. 13	pedij ossium interualla. 149. 2. ad di-
indicari 25. 36	παρελθόντων lienis 507. 40	gitos articulatio
ossium per coctionem parandimo-	παρελθόντων parastates ossis 512. 16	* Pelopis sententia falsa, de uenarum
7. 2	parastates ossis 166. 40. 54	& arteriarum ortu 298. 47
ossium quibsdam sedibus perinde	paris, siue paria ossa 167. 9. &	153. 23
ac si undiq; circumscriberentur no-	166	peluis cerebri pituitam excipiens.
mina imponi 33. 10	παρελθόντων, faucium glandulæ cur.	640
* ossium scissimoidum manus, admi-	579. 36	28
nistratio 224. 46	partium functiones naturales aliæ	168. 25
ossibus non solum gradibus appen-	per fibras fiunt, aliæ absque illis.	528
dices contingere 7. 53. & 8. 5	257	penis 7
in Ossibus spectanda præcipue quæ.	parturiētes genibus innixas facilius	528.
155	parere 131. 56	10. eorundem delineatio. 372.
ossiculum incudi comparatum. 34.	parturientibus non recludi pubis	& 373. 12. & 374. 2. examen. 556.
54. & malleolo 35. 14	ossa. 131	53.
ossiculum magis & occultæ philoso-	partus septimestris Hippocratis sen-	penis corporum ortus, uenarumq;
phiæ sciatoribus obseruati, qua-	tentia imperfectus 531. 16	arteriarum & neruorum huc perti-
le. 126	patella qui femoris ossi connectatur.	nentium examen 556. 12
37	141	penis & testium à suis inuolucris
ossicula sesamina. quare, Sesami-	patellæ figura, & descriptio. 141. 25.	detectio in administranda Anato-
na ossic. 168. 31	situs, & forma. eadem 41. inde	me. 555
ossicula quid 521. 39	patellæ nomina 168. 31	* penis fabrica exposita 226. 44.
ossiles os 167. 38	patellæ substantia & usus. 142. 4. 14	musculi quatuor ordine. eadem.
ossiles os 166. 17	10 AN. PAVLVS GVIDVC1-	56. officium. 227. 8. administratio.
ossiles meatus, qui & ὀφθαλμοί, & ὀφθαλ-	V S Vrbinas 46. 45	eadem 16
μοί πύλοι 518. 50	paxillares dentes 167. 21	* penis fabrica totius delineatio.
ὀφθαλμοί 10. 24	paxillum 167. 4	225
ὀφθαλμοί 19. 30	pecten 168. 16	penis musculorum examen. 556. 5
	busdam 120. 3	* penis musculorum traditio apud
	pecten pedis 143. 36	Galenum perijt 227. 26
	pectinis os 168. 24	penis situs 528. 1
	pectus quid 88. 40	penis structura ratio. 527. 40. eiusdē
	pectus manus 163. 16	substantia ead. 45
	pectus & pecten pedis 163. 55	peni tres meatus falso ab Arabibus
	pectoris dypeus, siue scutum. 167. 54	attributi 529. 16
	pectoris siue pectorale os. 88. 42. &	penis uenæ, arteriæ ac nerui. 528.
	167. 43. quale in quadrupedibus.	47. cutis. eadem. 57. inde. mu-
	91. 45. eiusdem synarthrosis. eod.	sculi. 529
	pectoris os utriusq; lunatum 93. 7.	πελαγονίου. 26. 14.
	pectoris ossis à cartilaginibus costarum	πελαγονίου membrana 627. 19
	liberi delineatio 87. 27	περίστροφος 166. 22
	pectoris ossis cū cartilaginibus, etc.	perinæi situs 528. 41
	administratio 599. 56	περίστροφος. 3. 24. & 571. 43. cartilago.
	pectoris ossis unâ cum ipsi coarcta-	158
	tis cartilaginibus interior superfi-	περίστροφος membrana 254. 56. &
	cies exprella 560	576. 29. & 627
		22
		περίστροφος & ὀφθαλμοί 385. 48. χιτὼν. ea-
		dem, & περιτρίβωνος σκελετόμα. ea-
		dem.

I N D E X.

dem	50	rum descriptio.	248. 46	pri-	μακοζολος dictus humor	645. 255
peritoneum in similiarum partium numero	386. 1	mus, secundus, tertius.	249. 2		36	
peritoneum non undique pariter crassum	386. 39	qualiter in simijs sese habeant.	250. 31.		φωλαγες digitorum quae.	121. 43
peritoneum quibus partibus peruium	386. 46	decem sequentes, primis digitorum articulis praefecti. eadem.	46		pharmacopolarum impostura excogitatum os de corde cerui.	94. 23
peritoneum quibus uasis ac neruis implicetur	386. 57	decimusquartus & quintus. 251. 3.			φωλγες appellatio	55. 42. & 167. 26
peritoneum tactus sensu etiam praeditum	387. 6	tus, pollicem ac tres proximos digitos adducens. 251. 22.			φωλγες	579. 17
peritoneum, transuersis abdominis musculis pertinaciter adherens.	283	mus septimus, octauus. eadem. 43.			φωλγες	574. 12
peritonaei a partibus extrinsecus ipsi commissis liberatio	549. 48	reliqui ad 22. usque, digitos quatuor pollicis adducens	252. 1		φωλγες	46. 17
peritonaei ad uelicae fundum nexus.	357	* pedis digitos mouentium musculorum numerus	252. 8		φωλγες	19. 28
peritonaei apertio	549. 54	* pedis digitorum motus	248. 46.		φωλγες	290. 47
peritonaei figura. 355. & descriptio. ead.	356. 1. & 355.	* pedis digitorum ac manus, ratio motus prope par	248. 57		φωλγες	544. 24
peritonaei laterum uenae.	356. 1. & 355.	pedis digitorum ratio	149. 13		φωλγες	110. 44. & 168. 5
peritonaei magnitudo & situs.	386. 5.	pedis fabrica ratio	148. 46		φωλγες	290. 47
peritonaei nomina	385. 46	* pedis ligamentorum transuersorum descriptio.	253. 38.		φωλγες	544. 24
peritonaei ortus examen	557. 5	rum descriptio.	253. 38.		φωλγες	110. 44. & 168. 5
peritonaei superficies cuiusmodi.	386. 22.	osla pedis committentia. eadem.	54.		φωλγες	290. 47
eadem	30	* administratio.	256. 41		φωλγες	544. 24
peritonaei usus	387. 10	* pedis motus	245. 4		φωλγες	110. 44. & 168. 5
peritonaei quid	138. 26. & 168. 40	pedis ossa quot	149. 21		φωλγες	290. 47
* pedis amplitudinem subeuntis ligamenti descriptio.	244. 22.	pedis ossium delineatio.	142. 23. descriptio		φωλγες	544. 24
* pedis ac digitorum motibus famulantium musculorum alij in tibiae sede anteriore consistunt.	254. 30.	pedis ossium quibus in manu nullum respondeat	147. 46		φωλγες	110. 44. & 168. 5
alij in posteriore. eadem.	41.	pedis ossicula sesamina cuiusmodi.	126		φωλγες	544. 24
alij in pede. ead. 47. & quot sigillatim	ibidem	pedis pectus & pectus	168. 55		φωλγες	110. 44. & 168. 5
pedis calcar	168. 48	* pedis plantae cui subnati tendinis lati descriptio	244. 3		φωλγες	544. 24
* pedis cruris cauitas, per quam traiecit fune Hector ab Achille circum moenia Troiae actus	246. 8	pedis posterioris in quadrupedibus appellatio quae.	145. 11		φωλγες	110. 44. & 168. 5
pedis dextri ossium delineatio	5	pede ab extrema manu uno ossiferari	149. 19		φωλγες	544. 24
* pedis digitos mouentium musculorum administratio.	primi. 255. 32	* pedem mouentium musculorum administratio.	255.		φωλγες	110. 44. & 168. 5
secundi & tertij. eadem.	44.	cundi. eadem. 14. tertij & quartij.	ibidem. 17. & 23.		φωλγες	544. 24
decimi quartij, quinti. 256. 7.	decimi sexti. eadem. 14.	ibidem. 17. & 23. quinti. 255.	55. sexti. 256. 4. septimi & octauij.		φωλγες	110. 44. & 168. 5
decimi septimi & octauij. 255. 33.	reliquorum quatuor	ibidem.	11		φωλγες	544. 24
pedis digitos mouentium musculorum delineatio	primi. 210. 27	pedem mouentium musculorum delineatio.	primi. 205. 20.		φωλγες	110. 44. & 168. 5
secundi. ibidem. 35.	tertij. ibidem. 29.	cundi. ibidem. 21. tertij 207. 39. quartij. ibid. 42. quinti. 211. 37.	sexti. 180. 47. septimi. 189. 31. octauij. 179. 39.		φωλγες	544. 24
eorum qui primos digitorum articulo flectunt, & sunt decem.	211. 46. & 212. 13.	noni	103. 52		φωλγες	110. 44. & 168. 5
decimi quartij. 183. 50	decimi quinti. 186. 48.	* pedem mouentium musculorum descriptio.	245. 10.		φωλγες	544. 24
decimi sexti. 179. 50.	decimi octauij. 173. 49.	ibid. secundus, tertius, quartus. 245. 21.	quintus, sextus. 246. 22.		φωλγες	110. 44. & 168. 5
quatuor musculorum, digitos quatuor pollicis adducunt.	210. 46	septimus, octauus. 247. 11.	nonus. 248. 14.		φωλγες	544. 24
pedis digitos mouentium musculo-	de	nus omnium. ibid.	24		φωλγες	110. 44. & 168. 5

polus	168. 33	dentium natura.	69. 25. numerus.	pulmonis situs, ac partes.	580. 50. for-
polux	387. 50	70	12	ma	581. 8. item. 580. & 561. 36
polymorphon dictum cuneiforme os.	32. 3. & 148. 15. & 167. 3. & 168. 53.	processuum transuersorum in thoracis & colli uertebis ductus.	75. 24	pulmonis superficies qualis.	582. 7.
* poplitea dicta quibusdam uena.	293	processuum usus	8. 46	item connexus. ead. 11. substantia.	50
* in Poplite latantis musculi descriptio.	237. 37. administratio. 255. 40.	prorae sutura	166. 45	pulmonis ualorum ratio.	533. 9. item
porcorum iecur quale	506. 45	prorae os	166. 29	tunica	ead. 20
portae uena. quare, Vena portae.	508. 4	prorae sutura	166. 29	pulmonis usus & constructionis ratio	582. 53
portae uenae officium	508. 4	prorae os	166. 29	pulmonem thoracis formam sequi.	89
portae uenae omenti membrana ful-ta figura	358. & 359. 18	prorae os	166. 29	pulmone carentia animalia etiam de xtro cordis uentriculo delitui.	596.
portae uenae rami una cum arterijs & neruis illis attentis qui exami-nandi	552. 20	prorae os	166. 29	pulmonum colores diuersi.	582. 12
portae uenae ramorum officium.	385. 9.	prorae os	166. 29	pulmonum gratia homini dati col-lum	62. 49
postbrachiale	324. 36	prorae os	166. 29	pulsus & respirationis idem usus.	7
postbrachialis appellatio	120. 7	prorae os	166. 29	pulsus autor cor	594. 57
postbrachialis appendix	8. 6	prorae os	166. 29	puppis capitis os	166. 48
* postbrachialis ossa neccientia liga-menta	220. 51	prorae os	166. 29	puppis futura	166. 27
postbrachialis ossa quot. 120. 8. & cuiusmodi sint. ead. 34. eorumdem interualla. ead. 47. & 149. 20. & 162. 43	220. 51	prorae os	166. 29	* pullos unde dictus	390. 27. & 391
postbrachialis ossa qui cedat muscu-lis	120. 56	prorae os	166. 29	pyxis	10. 26
postbrachialis ossum & primi polli-cis ossis ad brachiale connexus.	118	prorae os	166. 29	pyxis os	166. 45
praeordium	387. 48	prorae os	166. 29	Q	
praeordia dicta quae	290. 43	prorae os	166. 29	Vadratum os cuiusmo-di	163. 53
praeordium uteris cuiusmodi.	534	prorae os	166. 29	quadrupedum cum ho-minis cruribus, ac pe-dibus similitudo.	145. inde
praeepiola dentium	46. 17	prorae os	166. 29	quaterij dentes	167. 17
processus alis similes	8. 13. 37	prorae os	166. 29	quattro tali tuber cur dicatur.	145. 50
processus dens appellatus, etc. 61. 55. & 66.	31	prorae os	166. 29	R	
processus lumborum uertebis ex a-bundanti attributus a Galeno.	78. 41.	prorae os	166. 29	Habdoides, siue pectus	56. 41. & 167. 30
processus mamillaris. 22. 25. & 23. 30. & 31. 27	30. & 31. 38.	prorae os	166. 29	radius quid. 1. 40. & 110. 50. & 168. 8	
processus stylo scriptorio similis.	23. 30. & 31. 38.	prorae os	166. 29	radij ad humerum articulatio.	111. 51.
processus appendicibus donati alij, alij non	8. 25	prorae os	166. 29	radij cum ulna motus.	13. 33. & hu-mero. ead.
processus laterales siue transuersi in uertebis qui	57. 5. item descen-dentes. eadem. 18. 22. posteriores. eadem. 30	prorae os	166. 29	radij delineatio	108. & 109. 5
processus uespertilionum alis com-parati	21. 38. & 23. 15. & 25. 51	prorae os	166. 29	radij obliquitas. 113. 1. eiusdem ad ul-nam articulatio. ead. 16. secundum ipsius longitudinem leuitas & aspe-ritas	25
processuum & appendicum differen-tiae	8. 22	prorae os	166. 29	radij partis inferioris historia.	113. 40
processuum in femoris ossibus alijsq-ue	135. 2	prorae os	166. 29	radij sinus deducendis locandisq-ue musculis & ipsorum tendinibus a-pri	144. 47
processuum femoris maxillae, etc. de-lineatio	5. & 6. 26	prorae os	166. 29	radij substantia cuiusmodi.	115. 10
processuum transuersorum ceruicis uertebularum natura.	68. 55. foramen. 69. 4. ascendendum et descen-	prorae os	166. 29	* radium brachiali neccientia liga-menta	221. 1
		prorae os	166. 29	* radium cum humero neccientia li-gamenta	221. 13
		prorae os	166. 29	radium pronum & supinum consti-tuentium musculorum delineatio.	primi. 191. 26. secundij. 189. 1. ter-tij. 192

I N D E X.

tiij. 191. 23. quarti. 204. 28.
* radium in pronom ac supinū mo-
uentium musculorum descriptio.
215. 46. primus. ead. 57. secun-
dus. tertius. quartus. 216. 12. admi-
nistratio 124. 34
gagoyos tunicā 648. 16
ramex, ῥαμῆξ Græcis cur. 495.
8.
ramicum sectionis periculum. 495.
24.
ῥαμῆξ, ῥαμῆξ, futuræ 15. 53. & 166.
25.
rasera, & ossa rasera 168. 15. 51
rasga 168. 33
rationis ossa 166. 40
rationis sedes cerebrum 599. 13
rationis sedes an in corde 594. 26
rectum brachialis os appellatum cu-
iusmodi 118. 14
rectum intestinum. quare, Intesti-
num rectum.
recti intestini musculi 501. 54
* recti intestini musculorum descrip-
tio. 228. 39. sedem attollentium. ibi-
dem. 42. orbicularis. 229. 1. ad-
ministratio. 229. 28. delineatio.
228.
* rectum intestini attollentibus mu-
sculis nullus opponitur. 228. 54
rectum intestinum quod, & cuius-
modi 501. 15
recti intestini a colo differentia. 501.
16
inde
recti intestini situs ratio 503. 12
recti intestini tunica ac fibræ 501.
20. inde. uenæ & arteriæ. eadem.
40. nerui 50
recurrentes nerui. quare, Neruos
sexti paris cerebri, etc.
regum uterum coronæ cuiusmodi
forma 592. 13
in Religionis censores quosdam.
594.
remigis cuiusdam Anatomie, pecu-
liare quid ab alijs corporibus habe-
re obseruata, historia 510. 11
RENALDVS COLVMBVS So-
phistices apud Patavinos profes-
sor 56. 23
* renalis quibusdam dicta uena. 293.
32
renis canini ad humanum differen-
tia 516. 9
renis fascia quid 517. 10
renum cum uenæ cauæ portionibus
delineatio 374
renum cur alter altero elatior. 514.
49
renum forma. 515. 2. magnitudo. ead.
8. substantia 10
renum in internis sedibus cõforma-
tio 515. 30
renum fabrica negligentius hacten-
us ab Anatomes professoribus
expensa 515. 38
renum munus 385. 27. &
516

renum numerus, situs & usus. 514.
29
de Renum officio ridicula Anatomi-
corum dogmata 555. 2
renum sinus cuiusmodi 516. 13.
inde.
renum sinus delineati 371. 49
de Renum sinibus falsa quorum-
dam persuasio 515. 51
renum situs delineatio. 370. & 371.
12. & 372. 32
renum tunica ac nerui 517. 8. 21
renum tunicarū, totiusq; eorundem
naturæ examen 554. 36
renum ueribræ 167. 38
renibus oblata uenæ & arteriæ. 515.
15.
renuendi mos diuersus 63. 30
respiratio naturalis, & non natura-
lis 569. 45
respirationis & pulsus idem usus.
570
respirationis organum thorax et pul-
mo 96. 36
respirationis organorum artificiosa
constructio 583. 2
respirationis partes, & cuiq; earum
seruientes musculi 292. 51
respirationis usus ac ratio 569.
27
de Respirationis usu libri autorem
falso Galenum haberi 513. 19
respiratione perpetuo egere homi-
nem 89. 24
* rete mirabile, seu plexus reticularis
Galeni quis 310. 44
reticularis plexus falso à bobus ad
homines quoque relatus à Gale-
no 524. 8
reticularis plexus Galeni, nusquam
reperitus 642. 19
reticularem plexum soporali arte-
ria fieri. 50. 34. falso confictum à
Galeno 52. 38
risorij dentes 167. 17. 20
rifus author cur lien uulgo dicatur.
514
Rodol 648. 16
rostrum porcinum 167. 57
rotator processus 168. 29
rotatores femoris processus. 7. 57. &
8. 23 & 134. 56
rotula genu 168. 31
rotunda omnia capacissima, & iniui-
rijs minus expolita 390. 5

S
Acum os, ἄκρυ, &c.
167. 39. uide, Os fa-
crum.
sacri ossis appellatio,
unde 85. 33
sacri ossis constitutio 58. 34. &
59
sacri ossis dextro lateri commissum
os, eiusq; figura 117. 3
sacri ossis lateribus commissa ossa

in pueris tribus ossibus efforma-
ri 132. 34
sacri ossis lateribus commissorū of-
sium usus 129. 4
sacri ossis quot ossa 162. 39
sacri ossis transuersi processus qua-
lium ossibus connectuntur. 129.
17
σάγμα 497. 9
sagittale os 166. 57
sagittalis sutura, & uariis ipsius du-
ctus 25. 12. & 26. 44. & 166.
30
sanguificationis in iecore modus ac
ratio 335. 14. inde
sanguificationis organū primarium
iecur 508. 33
sanguineus cordis uentriculus dex-
ter cur appellatus 596. 20
sanguis an mittendus in octo infe-
riorum costarum inflammatione.
602
sanguinis in iecore generatio cuius-
modi 508. 14
* saphena 293. 30
sapienæ dentes qui
σάφηνης os 1. 42. uide, Cym-
bam referens. & 168. 49
σάφηνος 166. 20
scapulæ à clauicula liberandæ, admi-
nistratio 275. 40
scapulæ anguliac laterum descriptio
plenior 57. 19
scapulæ anterior, seu costis proxima
sedes. 98. 42. posterior 99. 8
scapulæ basis 96. 51. eiusdem ap-
pendices 97. 3. cartilago. eadem.
7. ceruix eadem. 37
scapulæ appendices 7. 44
scapulæ cartilago sinū eius frequen-
ter augens 98. 3
scapulæ ceruix 10. 22
scapulæ dorsi figura 5. & 6. 11
scapulæ forma triangularis. 56.
49
scapulæ humerum colligantium li-
gamentorum descriptio 271. 17.
administratio 272. 3
scapulæ inferioris superiorisq; lateris
differentia 97. 11
scapulæ motuum differentia. 272. 18
scapulæ nomina 167. 53
scapulæ nullū musculū tribuit Gale-
nus, proprio motu ad pectus ad-
ducentem 272. 34
scapulæ oculus, & spina, quid. 168. 2
scapulæ processus 8. 23. & 98. 17
40
scapulæ processuum nomina. 167.
55
scapulæ superior processus qui sum-
mus humerus dicitur, quibus an-
malibus obtigerit 100. 38
scapulæ sinus humero excipiendo
paratus 97. 42
scapulæ spina 99. 22. 31. 50
scapulam antrosum agens muscu-
lus, à Galeno non recte pro moto-
re brachij

I N D E X.

re brachij habitus 263. 49
scapulam mouentium secundus, à
Galeno bipartiri uisus. & falso.
275
scapulam attollentes musculi tres,
quibus homines carent, simiæ a-
bundant. 274. secundus. ead. 10.
tertius. ead. 26. quartus 32
scapulam attollentibus non recte at-
tributus à Galeno musculus. 274.
51.
scapulam mouentes musculi, an re-
spirationi quoq; seruiant. 292. 47.
& 293
scapulam mouentes & brachij mu-
sculi, in quibus animalibus uariet
ab homine 270. 3
scapulam non mouere musculum
eum quo brachium detrahatur.
275
scapulam mouentium musculorum
administratio. 275. 22. primi. ibi-
dem. secundi. 269. 36. tertij &
quarti. 275. 29. eorundem deline-
atio. primi. 185. 41. secundi. 195.
17. tertij 191. 15. quarti. 198. 15. l-
tem descriptio. 272. 18. primus. i-
bid. 20. secundus. ibid. 43. terti-
us. 274. 39. quartus 275. 4
scapularum cum ossibus sacri ossis la-
teribus commissis affinitas. 129. 4
scapularum figura. 94. descriptio.
95. inde. situs & nexus. 96. 12. usus.
eadem 24
σκαλητῆρ 12. 6
sceleti cõstructionem quid maxime
uicet 159. 1
sceleti parandi ratio 155. 23. inde
σκαλητῆρ quid Galeno 168. 34
* schiatica uena 293. 32
scioli quidam Galeno nimis addi-
ti reprehenduntur 83. 1. inde
sciorum cæcum intestinum cuius-
modi 500. 34
σκληρότης 649. 1
σκαλικος processus cerebri. 639. 8
scoptula, scoptulum apertum. 167. 54
scortorum apud Venetos truculen-
tum facinus 126. 51
scrotum, siue scortum quid 521. 30
scutalis cartilago 159. 23
scutum cartilago 167. 48
scutum cordis 167. 44
scutum pectoris 167. 54
scutiforme os 168. 31
scutiformis cartilago. 152. 4. 22. & 153.
21
σκληρὸς digitorum quæ
sectio. uide, Anatome. 348
sectio corporis difficillima quæ. 510. 5
sectio uiuorum, eiusq; historia, &
quid ea peculiariter doceat. 658. 27
secundæ, secundinæ, extimum fœ-
tus inuolucrum. 541. 56. uide, Fœ-
tus inuolucrum. 558. 6
secundinarum examen 294.
13. eiusdem delineatio 191. 42. i-
tem descriptio. 290. 45. forami-
na. 291. 24. functio iuxta uerita-
tem 291. 49

semen deferentis uasis structura ra-
tio 526. 22
semen deferenti uasi nulla cum testi-
um uenis & arterijs communio.
527
semen deferentium uasorum ortus
ratio 525. 54
semen deferentium uasorum infer-
tionem excipiens glandosum cor-
pus 525. 18
semen deferentium uasorum ad glan-
dosum uelicæ corpus examen.
556
semen uirile hominis primarium ef-
fectuum principium 520. 38
semen utero deducendum uasorum
delineatio 378. & 379. 8
seminis genitalis temperamētum ac
ratio 384. 13. inde
seminis procreatrix testium substan-
tia 525. 38
semini parando non præesse corpus
glandosum, Galeni sententia im-
pugnata 526. 47
semini urinæq; communis meatus.
528. 22. eiusdem glande diuili ex-
emplum 529. 23
seminales arteriæ an sanguinis ex-
pertes 526. 5
seminales arteriæ qui obseruandæ.
554
seminarium uasorum delineatio. 373.
10. & 372
seminarium uasorum examen. 555.
10.
seminarium uasorum circa testem e-
xamen 555. 46
seminarium uasorum in mulieribus
ratio. 535. 47. & 537. 5. examen.
557
seminarium uenæ & arteriæ series,
ductus, ac ratio. 522. 55. & 523. 15.
& 524
seminarium uenarum & arteriarum
in testes ductus. 370. & 371. 22. &
372
seminarij uasis in penem insertio.
525
seminaria dextræ & sinistraliteris ua-
sa 355. 19
senes cur dorsum inflectant. 71. 13
senum caluariæ futuris destituta.
27
sensus ac motus arbitrarij principi-
um cerebrum 599. 13
sensus communis os 166. 43
sensus dentes qui 167. 24
sensus seruato motu perit, & contra.
348
septum, eiusq; foramen non obsta-
re, ne cibuset uentriculo superiora
repetat 389. 12
septi foramina tria, non duo solum.
primum. 291. 26. secundum. ead.
37. tertium. ead. 40
septi transuersi administratio. 294.
13. eiusdem delineatio 191. 42. i-
tem descriptio. 290. 45. forami-
na. 291. 24. functio iuxta uerita-

tem 291. 49
septi transuersi functionem uix quisi-
quam antiquorum absolute tradi-
dit. 291. 56. & super hoc ipso no-
tatus Galenus 292. 1
septi transuersi motus perperam à
quibusdam assignatus. 283. 22. &
292
de Septi transuersi munere antiquo-
rum sententia, Platonis, Aristote-
lis 291. 50
septi transuersi neruorum examen.
600
ferra, sectionibus apta quæ. 237. 3.
delineatio 235
ferrata compago 16. 2
ferrata ossicula, σκαμνοειδῆ 115.
& 116. 53. & 119. 27. & 168. 56
sesamina pedis ossicula 144. 55
sesamina ossicula quibus sedibus re-
ponantur. 125. 54. inde. in manu.
126. 1. in pede. ead. 24
sesamina ossicula quot 162. 44
* sesamoidon manus ossium admini-
stratio 224. 46
sesaminorum ossium usus 1. 13
sibilus pro gargareone 530. 13
στυμοειδῆς processus. 98. 22. & 168. 1
στυμοειδῆς linus 111. 21
στυμοειδῆς membranæ quæ. 592. 56
* simia ab homine in pluribus diffe-
rens quam putauit Galenus. 243.
47. in musculis thoracis. 287. 52.
item. 288. 55. item 289. 19. & 30. item
293. 41. & 45. item 294. 4. & 33.
item in brachium mouentibus mu-
sculis. 263. 14. item 266. 41. i-
tem 268. 50
simias colo & mesenterio differre ab
hominibus 496. 25
* simia, in cubitum agentibus mu-
sculis ad hominem differentia. 291.
29. item in musculis femur mo-
uentibus. * 240. 30. & 49. item.
241. 20. item in manus interna fa-
brica 303. 24
* simiarum in musculis, pedis digi-
torum motoribus 3. ad hominem
differentia. 250. 31. item in pedum
motoribus musculis. * 245. 39. &
246. 16. & 248. 24. in digitorum
motoribus, & quo pacto. 250. 34.
& 251. 38
simiarum ad hominem differentia in
pulmonis lobo quinto uenam ca-
uam sustinente 280. 3. & 41
simiæ ad hominem differentia, in
scapulam mouentibus musculis.
274. 11. & 26
* simiæ ab homine in tendine pedi-
subnato differentia 244. 5
simijs, musculorum thoracis nume-
rus ab homine uariis 292. 40
simiæ caudatæ ab hominibus diffe-
rentes in neruorum serie. 349. 40
& 55.
simiæ caudatæ lumborum uerbræ.
77. 54. & processus eardem. 78. 53.
& 79

simia cardate tertio musculo digi- tos manus mouentium carentes. 306.	45	spinarum appellatio 57.28. & 99.50	11.2
simiarum sectio Galeno familiarior quam hominum. 42.56. & 81.24	24	spinarum apicibus obnata carula- go 59.4	138.26. & 163.40
simiarum Anatomiæ quam homi- num peritior Galenus. 85.7. & 93. 6. & 500	30	spinarum in uertebis ductus 75.11	138.30
simiarum non caudatarum coccygis ossis descriptio 82.54	54	spiritus animalis ubi elaboretur. 62.2	* suram constituentes musculorum uentres. 245.28. & 248.24
simiarum omentum mediam inter homines & canes rationem sorti- tum 496.41	41	spiritus animalis per uasa distribu- tio qui fiat 62.3.7	suspendij præfagiū ex umbilici pro- gressu collo obductio 383.4.4
simia pulmone deceptū Galenum. etiam hominis pulmōni quintum lobum attribuerē 581.56	56	spiritus in aquam conuersio in cor- dis inuolucro, quibusdam asserta. 585	suspenforum oculos solum ab aui- bus lacerari, nō cutem, aliter quā uulguſ putat 161.54
simiarum sacri ossis & coccygis deli- neatio. 80.38. descriptio 81.37	37	spiritus uitalis fons cor 594.56	futura 12.22. & 15.53
simiarū sectione delusus Galenus, aliorum Anatomicorū placita ue- ra sæpe euertere aggressus. 299.50. uide. Galenus simiarum secti. delu- sus, &c.	50	spiritui uitali subseruiētia membra, eorumq; ratio 569.27. inde σπινδύλοι 167.41	futura coronalis. 21.16. lambdoeides, &c. ead. 19. & 22. inde
similaria corpora 286.1	1	squamæ formis conglutinatione. 21.29.	futura frontis os à maxillæ ossibus di- rimens 29.43
sinus, ad quem decimus femur mo- uentium musculus uoluitur. 131.22	22	squamæ temporum commissuræ. 27.44. cur ita dictæ ead. 54	futura omentum anterioris uentri- li fundo committens. 357.19. & 356.
sinus, quo crassissimus corporis ner- uus fertur 131.16	16	squamæ conglutinationes cur reli- quarum futurarū specie non com- pingantur 28.9	futura sagittalis 25.12
sinus in uertice diuersa serie 54.53	53	squamæ conglutinationes in exteri- ori capitis superficie elatus quā interiōri ascendere 29.17	futura capitis figura 20.4
sinus articulationis nomine non pa- rati 11.21	21	* squamæ futuræ 166.34	futura cuneiforme os circumscriben- tis interualla, &c. 23.21. inde
sinus ossibus quibusdam peculiaribus 2	45	σφαλι cur pro gargareone 580.15	futura interuallū cuneiformi et fron- tis ossi commune 29.35
sinus primæ uertebrae, tubera secun- dæ excipientes 66.4	4	* σφαλι dicta uena. 267.2. & 276.52	futura naturalis figure capitis cuius- modi 26.38
sinus, seu acetabula in ossibus quæ- ritur 10	27	σφαλι futura 166.22	futura capitis ossibus, & alijs com- munibus 28.32
sinuum capitis ratio 54.3. inde	3	σφαλι futura 166.27	futura non naturalium capitis figura rum cuiusmodi 27.29
sinuum medullam continentium ap- pendices non esse opercula 74.40	40	σφαλι futura 88.43. & 167.43	futura naturalis figure capitis cuius- modi 26.38
sinuum in ossibus & caputū usus. 10.46 ac differentia. eadem.	46	σφαλι futura 88.43. & 167.44. & 168.16. 54	futurarum appellatio 39.18
solis calor in suspensis corporibus uis 585.21	21	σφαλι futura 237.23	futurarum capitis delineatio. 24.
solum pedis 168.54	54	σφαλι futura 148.35. & 168.54	& 25.4. & 37.14. inde. & 38.17. in- de. eorundem ratio 11.47
* somni arteria 296.45	45	σφαλι futura 237.23	de. eorundem ratio 11.47
σφοδρον dentes 167.22	22	σφαλι futura 237.23	futurarum coitus qualis 16.47
spatula 167.54	54	σφαλι futura 237.23	futurarum maxillæ superioris ratio. 40.1. inde, ad finem usq; Cap.
speciei propagandæ Naturam proui- disse 519.45	45	σφαλι futura 237.23	futurarum numerus. 28.20. & inter- ualla 29.11. inde
σπερματικὸς πῶρος 519.1	1	σφαλι futura 237.23	futurarū uoce ueteres etiam harmo- nias complecti 16.14
σφαγι pectoris ossis 92.22	22	σφαλι futura 237.23	futurarum usus 26.27
* σφαγι uenæ 270.10	10	σφαλι futura 237.23	futuras capitis etiam in interna cal- uariæ sede conspici 27.55
sphaerica figura iniurijs ferendis om- nium pertinacissima 995.31	31	σφαλι futura 237.23	futuris destituta quædam capita. 27
σφλουειδὲς os 1.37. & 28.33. & 167	33	σφαλι futura 237.23	synphysis 12.22. & 16.15
σφυγ. 168.41. neutro & foeminino genere 45	45	σφαλι futura 237.23	synarthrosis 12.20.36. & 13.18
σφυγ. perperam à Galeni interpre- tibus talos uerti 140.21	21	σφαλι futura 237.23	synarthrosis motus qualis 17.3
spina 167.31	31	σφαλι futura 237.23	synarthrosis uoce quomodo usus Galenus 120.27
spina cur appellatum tibi os. 140.56	56	σφαλι futura 237.23	synchondrosis 12.43. & 16.47
spina scapulae. 168.2. eiusdem appen- dix 5. & 6.24	24	σφαλι futura 237.23	synchondrosis 12.43. & 16.47
spina sex humiliorum ceruicis uerte- brarum 68.22	22	σφαλι futura 237.23	synchondrosis 12.43. & 16.47
spina uerteburarum 59.1	1	σφαλι futura 237.23	synchondrosis 12.43. & 16.47

T
Actus instrumentum.
650 34
tactus toto corpore fu-
sus, cur 19.12
talus, ἀσπράλος et ἀσπρίος
& 168.43
tali

tali ceruix 10.17	17	tendinum pedis traditio, ac digito- rū, sub Musculis pedis quæratu- tenon, uertebra 167.35	167.35
tali connexus. 15.46. ad calcē. 146.27.	27	tergum 315.35	315.35
tali cum osse cymbam referente articu- lus. 146.25	25	testis caput quid Galeno 522.45	522.45
tali cum calce commissurarum sinus 146.34	34	testis dextri uena à caue caudice. 526.1	526.1
tali delineatio. 5. & 6.5. & 142. & 143.6	6	testis inuolucrum intimum cuiusmo- di 522.27	522.27
tali sinus, quibus à tibia ossē & fibu- la ligamēta assumit. 146.14. & qui- bus tendines deducit ead. 20	20	testis musculus exteriori ipsius inuo- lucro innatus 522.16	522.16
tali situs, ipsiusq; cum tibia ossē & fi- bula articulationis ratio 145.40	40	testis tunica exterioris apertio. 555.39	555.39
tali tuber cur τέρηρος, siue quatio- dictum. 145.46. 50. quale in cani- bus 146.1	1	testem interduum unum, interdū tres etiam reperiri 521.21	521.21
tali ante sectionem tactui non oc- currere 140.12	12	testem sinistram petentiū uasorum ortus examini 555.9	555.9
tali falso appellari à quibusdā exie- riorem malleolum 140.17	17	testes cerebri, ac eorundem descri- ptio 638.19	638.19
tarsi 168.50. & 238.27	27	testiculorū malum granatum. 168.29	168.29
tarsi descriptio 147.49. inde	49	testes mulierum cuiusmodi. 535.23.	535.23
tarsi ossa. 148.11. eorundem forma & quantitas uaria ead. 17	17	testium muliebrium musculorū de- scriptio. quare, Vteri musc.	38
tarsi ossa quot 162.47	47	testium muliebrium ratio 537.51	537.51
tarsi ossium delineatio 5. & 6.4	4	testium muliebrium situs delineatio 377.12. & 378	378
ταρσος appellatio 150.29	29	testium constructionis ad iecur col- latio 525.41	525.41
temporum lineamenta musculosa 250.	39	testiū delineatio. 372. & 373.50. & 374.	374
temporis os. 21.33. eius processus. 22. 7.24. & 23.14. & 36.43	43	testium in uiris musculorum descri- ptio. 285.35. eorum usus. ibid. 51.	51
temporis ossis linea 23.49	49	testium & penis à suis inuolucris de- scriptio in administranda Anatome 555.	555
temporis ossis cavitates. 31. 30. pro- cessus iugalis ossis portionem con- stituentis ead. 47	47	testium & uasorum seminalium exa- men 555.46	555.46
temporis ossis processus 33.17	17	testium cum suis musculis delinea- tio 372. & 373.10	373.10
temporum ossa. 29.57. eorumq; cir- cumscriptio 31.22. & 166.48.54	54	testium inuolucra utrisque testibus communis. 521.34. priuata utriusq; ead. 45	45
temporum ossa lapidea appellata. quæ 33.41	41	testium musculi, non recte ab Arabi- bus traditi 286.4	286.4
temporum ossa qualia esse oportue- rit 28.12	12	testium situs. ac numerus. 521.19. for- ma. ead. 23. substantia 26	26
temporum ossium anſa 167.10	10	testium situs examen 555.28	555.28
temporalis musculi examen 603.42	42	testium substantia seminis procrea- trix 525.38	525.38
temporalis musculo. quot neruorum propagines offerantur 327.15	15	testium substantia, insertæ uenulæ 521.	521
temporalium musculorum latione quæ mala inducantur 33.27	27	testium uenæ cuiusmodi, earumq; ortus. 522.55. inde. & cum arteria connexus. 523.43. & 524.12.	524.12
temporales plagæ cur stuporiferæ Hippocrati dictæ 33.30	30	testium uirilium ratio 520.5	520.5
temporales futuræ 166.34	34	testiū uasa duplicia cuiusmodi 520.7	520.7
temporalibus musculis quomodo Natura prospexerit 33.24	24	testibus nullam generandi seminis uim tribui ab Aristotele 527.16	527.16
tendo latefcens plātæ cuti subnatus. quare, Pedis planta.	32	testibus sanguinem ac spiritum defe- rentium uasorum numerus & or- tus 522.54	522.54
tendo ligamento, non neruo respon- det 221.42	42	testudinatum dictum corpus cere- bri 636.37	636.37
tendinis sub uola manus latefcētis descriptio. 302.27. administratio. * 222.	22	tharuca 168.30	168.30
tendines nuncupati Musculi, qui 267.	43	tharuca papilla 543.44	543.44
tendines, Nerui appellatione dicti 315.	27	Theod. Gaza, an recte mesenterii la- cies uerterit 504.5	504.5
tendinū in musculis differētiæ. 228.44	44	Theodori Gaza lapsus 155.4	155.4
tendinum, manus digitos, ac manū ipsam mouentium traditio, sub cu- iusq; musculorum traditione quæ- ratur	43		

theologis scholasticis frequentior de
genitalibus & semine, quā medi-
cis, sermo 531.22
theologos sibi solis uendicare de ani-
marum immortalitate disputatio-
nem 126.48
Theophilū parum Anatomici, locus
reprehensus 506.50
Theriac caput, φασγ. 19.28
thorax quid. 88.38. βαρεφ. 43. & 167.
44. &
thorax pro corporis trunco Aristoteli
389.41
thoracis amplitudinem intersepien-
tium membranarū examen. 559.57
thoracis cavitatē intersepiētes mem-
branæ. 572.9. inde
thoracis creandi artificium admirabi-
le. 88.45. inde. & 89.37
thoracis ex sinistro latere expressio.
559.12. item anterioris 560
thoracis fabricæ quatuor scopi. 89.40
thoracis ligamentorū traditio. 294.45
thoracis motus cuiusmodi 89.1
thoracis motus uoluntarius 286.50
thoracis motū, an musculi brachium
aut scapulam mouentes, adiuuent
292.47. & 293.13
thoracis musculi intercostales. quæ-
re, Intercoſt. musc.
thoracem mouētes musculi, necessa-
rio faciū. & eorundem ratio 287.16
thoracem mouentium musculorum
administratio. 293.18. eorundem
delineatio. primi. 185.30. secūdi.
172.5. tertij. 201.10. quarti. 204.14.
quinti. 201.35. sexti. 195.ult. in-
tercostalium musculorum delinea-
tio 188.28
thoracis motorum musculorum de-
scriptio. 286.50. primus. 287.24.
secundus. ead. 31. tertius in homi-
ne, simiis quartus. 288.14. quartus,
simiarum sextus. ead. 56. quintus
hominis, simiarū septimus. 289.19.
sextus hominis, simiis octauus.
ead.
thoracem mouentium musculorum
enumeratio. & quādo suo fungi-
tur illi munere 292.40
thoracem mouentium musculorum
numerus uniuersus. 287.18. & 292.
40. & quando singuli functionē
obeant ibidem
thoracem mouentium musculorum
sex, non intercostalium functio. 287.
primi. ead. 29. secūdi. ead. 43. ter-
tij. 288.29. quarti. 289.18. quinti.
ibid. 29. sexti. ibid.
thoracis musculorum septimi, lateri
utriusq; cōmunis delineatio 191.42
thoracis musculis septum quocūq;
numeraſ, & eius traditio tota. 290.
45. quare item, Septimum
thoracis situs ratio 388.1
thoracis ossium descriptio & figura.
85.54. inde. & 86.7. & 88.45. inde
& 89.
thoracis uertebrae & costæ 56.51
Mm 5 thoracis

- thoracis vertebrarum foramina. 70.45
thoracis vertebrarum figura. 71.25.
uide, Vertebræ thoracis.
- Thracum renuendi mos retrorsum
flexo capite. 63.30. & 67.10
- * *thymus*. 261.39. * & 282.18
thyroideus cartilago. 153.22
thyroideus os. 132.8
tibia. *levius*. 138.24. & 168.36
tibia os. ead.
tibia, & tibia ossis discrimen. 138.27
tibia appendix. 8.1
* tibia motus quot. 231.1. super his
Galenii sententia varia. 230.45
* tibia os ad fibulam necessarium li-
gamentorum descriptio. 253.30.
administratio. 256.34
tibia os, spina appellatum. 140.56
tibia ossis ad femur articulatio. 138.
34. inde. & 139.15
tibia ossis appendix & processus. &c.
133. 31
tibia ossis secundum ipsius longitu-
dinem, figura. 140.54
tibia ossis sinus & tubera, quibus ta-
lo articulat. 139.41
tibia ossium figura. 136. descriptio.
137.6. & 138.22. inde
* tibiam mouentium musculorum ad-
ministratio. 236.16. primi. ead. 34.
secundi. ead. 37. tertiij & quarti.
ead. 48. quinti. 56. sexti. 236.24.
reliquorum trium. 237.9. eorum-
dem delineatio. primi. 180.26. se-
cundi. 213.17. tertiij. 199.48. quar-
ti. 199.50. & 205.1. sexti. 180.29. se-
ptimi. 186.35. octavi. ibid. 39. no-
ni. 183.32
* tibiam mouentium musculorum de-
scriptio. 230.3. primus. 231.11. se-
cundus. ead. 29. tertius. ead. 50.
quartus. 232.13. quintus iuxta Ga-
leni. ead. 51. iuxta ueritatē. ibid.
sextus. 234.22. septimus, octauus,
nonus. 235.6
* de Tibiā mouentibus musculis, Ga-
leni sententia varia. 230.8
tibiam petentes nerui. quare, Nerui.
timidis iecur maius datum. 507.10
tintinabulum pro gargareone. 580.13
tibus quid. 494.39
typhus dentes. 167.17
tossillæ, earumque usus. 389.22
tossillæ faucium, quare. 579.46
tossillarum examen. 604.12
* torcular cerebri. 309.45
trachametra maior. 168.30
τροχωνος. 10.11. & 167.34
τροχωνος, processus. 592.5
τροχωνος mamillarum parum recte Ari-
stoteli asserta. 544.16
τροχωνος metas. 168.29
τροχωνος femoris processus. 134.56
tunica costas succingens quid. 570.21.
eiusdem nomen, ac litus. ead. 29. ma-
gnitudo. 35. figura. 40. superfi-
cies quales. quisque earum ad alias
partes nexus. 50
- tunica costas succingens, altera uete-
ribus dicta, quare. 295.2. & 571.39
tunica cost. succingentis foramina.
571.14. substantia. ead. 22
tunica costas succingentis secundæ
examen. 603.32
tunica costas succingentis usus, eius-
demque constructionis ratio. 571.43
tunicarum costas succingentium ad-
ministratio. 294.43
tunica oculi, uide, Oculi tunica
Turcarum anulus, quo sagittantes
utuntur. 154.7
Turcæ fellæ cuiusmodi. 593.30
turcorum telorum triangulares cuspi-
des cuiusmodi. 592.8
Turdulorum gentis quosdam septe-
nis costis creati. 89.55
τυρναυδης cerebri substantia. 632.34
tymparum ossa. 166.54
τυρναυ foramen. 53.12
τυρναυ intestinum cuiusmodi. 500.9
- V
Accini uteri cornua. 532
uaccini uteri delineatio. 382.
uariiformis plexus. 2
524
uariocoli corporis delineatio. 374.
& 375.
ualis semen a teste ad uescicæ ceruicē
deferentis historia. 524.17
ualorum appellatio, neruis attribu-
ta. 317.53
ualorum per lienis corpus series. 512.6
ualorum testis materiam deducentium
ortus ratio. 525.54
ualorum testibus sanguinem ac spi-
ritum deferentium numerus & or-
tus. 522.54. & an maior dextri late-
ris quam sinistri implexus. 523.50
ubera. uide, Mamillæ.
uenalis arteria, uide, Arteria uenalis.
uenalis arteriæ descriptio. 590.25.
eiusdem appellatio. eod.
* uena quid. 257.29. qualiter à mem-
brana eius corpus differat. ead. 31
* uena, corpus instrumentarium. 257.34
* uenæ cōpositio, eiusque ratio. 258.27
* uenæ tunica ascititia, quare. 258.41
uenæ usus. 258.55
* uenæ arterialis descriptio. 312.11.
delineatio. 311.24. & 590.17. appel-
latio. ead. 19
uenæ arterialis examen. 601.13
uenæ arterialis membranæ cuiusmo-
di. 592.36
uenæ arterialis, eiusdemque orificij de-
lineatio, ubi querenda. 589.42
uenæ arterialis orificij, ac membra-
narum examen. 602.30
uenæ arterialis pulmonis insertæ deli-
neatio. 568
uenæ arterialis principij. 564.19. inde
uenæ arterialis usus. 583.12
uenæ axillaris distributio delineata
271. 37
* uenæ axillaris ortus delineatio. 269.37
- * uenæ axillaris per brachium series.
285.35. & 280.27. distributio in trun-
cos præcipuos duos, ceteris igno-
ta. 280.46. portionisque qua in imū
mergitur series. ibid. portionis
qua cutem subit series. 287.6
* uenæ axillarem constituentis ortus
282.
* à Vena quæ axillam petit sparsa
mi, priusquam illa brachium sub-
eat. 283.7
uena caua, uide, Caua uena.
uena caua primum cordis uas. 590.16
* uenæ caue per collum caputque se-
ries. 283.37
uenæ caue per crura distributio. 291.1.
femur petentes radices duæ. ibid.
radicis minoris series. 290.16. ma-
ioris radices series. 291.15
* uenæ caue per crura distributæ de-
lineatio. 274.1. per pedes. ibid. 43
* uenæ caue distributionis descri-
ptio, ab epate ordiēda cur. 276.23
uenæ caue exortus, & ad iecoris gib-
bum in duos trunco distributio.
nis falsa hætenus traditio. 507.8
* uenæ caue, quæ gibbo epatis adna-
scitur, delineatio. 269.4. qua in
dextrū cordis sinum tendit. ead. 17
* uenæ caue partis eius quæ supra ie-
cur consistit exposita distributio.
278.
* uenæ caue in iecore series. 276.43
* uenæ caue ad iugulum progressus
expositus. 589.51
uenæ caue membranæ. 591.36
uenæ caue orificium. 590.4. eiusque
delineatio, ubi querenda. 589.41
uenæ caue orificij in corpore pertinentis
usus. 596.37
uenæ caue ortus, an à corde. 589.51
* uenæ caue ortus, apud autores con-
trouersus. 275.7. item apud Gale-
num uariis. 281.4. & unde eam
enasci oportuerit. ead. 32
* uenæ caue ortum & iecore esse, im-
becilliter à Galeno confirmatum.
275.14. & quo pacto, deinceps
* uena caua, quo pacto portæ uenæ
committatur, & in iecur ramos dif-
fundat descriptio. 275
* uenæ caue supra os sacrum bipar-
titæ, delineatio. 273.28
* uenæ caue iuxta sacri ossis summā
regionem distributio. 289.33. quæ
per foramen ossis pubis femur pe-
tit. 290.13
* uenæ caue pars septum transiens,
eaquæ sub iecore consistit archior
non est. 278.1. contra quam Ga-
lenus prodidit. ibid. & 275.23
* uenæ caue per septum transien-
tis descriptio. 278.46. in septum
rami. ead. 49. in cordis sinum de-
xtrum adaptio. ead. 51
* uenæ caue ad partes quæ infra se-
ptum sunt, distributio. 288.21. ad
renum inuolucra. ead. 28. ad renes
iplos. ead. 36. ad lumborum uer-
tebras. 293.

- tebras. 289.27
* uenæ caue nomina. 276.52
uenæ caue situs delineatus. 370. & 371.9
* uenæ caue totius per uniuersum
corpus distributæ, delineatio. 268
* uenam cauam constituentium, eque
iecore ductarū uenarū, congressus
qua iecoris parte fiat. 277.6
* uenam cauam sustinens pulmonis
fibra, Galeni figmentum. 280.31
* uenæ communis constitutio. 287.14.
series. ead. 39
* uenæ communis delineatio. 271.55.
& 272.14. diuisio, ead. 18.
* uena coniugis expers dicta. 279.28.
& 358. & 359.50
* uena coniugis expers, quo pacto à
caua educenda fuerit. 279.12
* uenæ sine pari delineatio. 269.28.
eiusdem uaria distributio exposita
* 279.35. & 45
uenæ coniugis carentis examen. 600.
56. & 602.3
* uena Coronaria dicta. 278.56
* uenæ Coronariæ delineatio. 269.23
* uenæ superiora costarum interual-
la petentis, descriptio. 282.26
* uena Crassa dicta Hippocrati. 272.33
* uena decolationis. 296.44
* uena ante paruum digitum & anu-
larem, humerariæ soboles. 286.23
* uenæ Humerariæ per brachium se-
ries. 285.35. iuxta cubiti articulum
ead. 56
* uenæ humerariæ ortus, & priusquam
brachium subit series. 284.7
* uenæ humerariæ orientis delinea-
tio. 271.7. & totius series. ead. 12
* uena iugularis interior, eiusque se-
ries. 283.45. exterioris ortus. 284.
7. eiusque series. ead. 22
* uena iugularis interna, quibusdam
falsò dicta. 284.48
* uena minor Aristoteli dicta, quare.
259.34. & 294.51
uenæ & arteriæ, in musculorum fa-
brica, usus. 220.35
uenæ & arteriæ in testis substantiam
implexus, &c. 524.12
uena portæ. uide, Portæ uena
* uenæ portæ descriptio. 264. ramorū
in iecoris substantia series. ead. 1.
extra iecur distributio. 264.12. in
bilis uescicam. ibid. ad uentriculū.
ead. 17. ad intestinū duodenum.
ead. 37. in duos trunco principa-
les scissio. 264.19. trunci sinistri se-
ries. 264.50. dextri. 266.5. distri-
butionis totius ratio. ibid. 35
* uenæ portæ nomina. 266.53
* uenæ portæ ortus, ac distributionis
delineatio. 62
* uenæ portæ rami sanguinem me-
lancholicum expurgantes. 267.14
* uena portæ, sanguinem non confi-
ci. 267.5
* de uena umbilici locus, ob Galenū
aduertendus. 294.33
* uenæ umbilici nudæ delineatio. 293.
24
- * uenæ & arteriarum umbilici descri-
ptio. 294. ortus. ead. 7. ductus.
ead. 13. usus. ead. 28
* uena qua uterus & mamillæ comu-
nicant. 290.41
uenæ albæ Celso, quare. 518.51
* uenæ apoplecticæ, iuueniles, orga-
nicæ, peniles, subeticæ, uertiginō-
sæ, quæ. 270.15
uenæ & arteriæ coli & recti intestini
501. 40
uenæ & arteriæ renibus oblate. 515.15
uenæ gracilium intestinorum. 499.38
uenæ omentum implicantes cuius-
modi. 496.44
* uenæ puellarum hymen constituen-
tes. 290.13
uenæ, quæ incidantur. 234.14
uenæ seminales, an à renum uenis
orianatur. 233.15. earumque ductus.
ead. inde
* uenæ somni dicte. 270.17
* uenæ substantiæ, cerebri non inna-
scuntur, sed membranæ ipsius im-
plicantur, & quo pacto. 307.13
uenæ, tempore Aristotelis, Platonis,
Hippocratis, quæ. 259.20
uenæ uentriculū petentes. 392.22.
inde
uenarū Anatomæ ratio. 552.4. inde
* in Venarū arteriarumque serie Na-
ture artificium. 260.46
* uenarum quæ per brachium distribu-
untur appellationes uariæ. 272.28.
axillaris. 272.30. aëllaris. ibid. 56.
auris. 276.9. basilica. 272.57. & 273.
8. capitis uena. 272.34. cephalica.
ibid. 53. communis. ibid. 42. corpo-
ralis. 273.12. cubiti interior. 272.
exterior. ead. 34. funis brachij. 272.
56. & 273.8. humeraria. 272.34. ieco-
raria. 272.32. lienaria. ibid. 33. Me-
dia. 272.39. media, mediana. 273.
12. nigra. 272.57. & 273.8. oblique
dictæ uenæ. 272.41. *οὐκία*. ibid.
34. ocularis. 273.8. saluarella. 273.5.
salubris. ibid. spatularis. 272.51
* uenarum sex, caluariam ingredien-
tium descriptio. 306.43. earū quæ
in primū duræ membranæ sinū una
cum arterijs exhauriuntur. 307.49.
tertiæ uenæ series. 310.3. quintæ ac
sextæ. ibid. 11. omnium delinea-
tio. 305.47
* uenarum cerebri delineatio. 305
* uenarum cutem pedis ac tibiæ im-
plicantiū series, quo pacto discēda.
293.16. earundē nomina. ead. 30.
uenarū diductibus subditæ glandu-
læ, quare, Glandulæ
* uenarū & quibus purgationes men-
struæ uirginib. promanare credun-
tur, expositio. 290.9
uenarum ex iecore prodeuntium se-
ries. 507.19
uenarum in intestinis ratio. 503.35
* uenarum in pede consistentium se-
ctio imperitæ à medicis distincta
293. 24
- * uenarum iugularium appellationes
uariæ. 270.13
* uenarum iugularium delineatio.
interioris. 270.6. exterioris. ead. 9
uenarum mamillis exporrectarum
series. 544.31
* uenarū manus extremæ cutem im-
plicantiū series uaria. 287.53
uenarum per abdominis musculos
repentium administratio. 549.35
uenarum per abdominis regionem
inter cutem & carneam membra-
nam excurrentium administratio
549. 10
uenarum per iecoris substantiam di-
gestarū, cur tenusor tunica. 508.37
uenarum per manum tendentiū exa-
men. 656.26. per crura. 657.49
* uenarum quæ inter pollicem & in-
dicem, inter anularem & minimū
habentur, ignorata series apud Me-
dicos. 288.2
* uenarum renes petentium delinea-
tio. 273.15
* uenarum seminalium delineatio,
dextræ, sinistræ. 273.21
* uenarum seminalium series, in ui-
ris. 283. sinistræ. ead. 48. dextræ.
289.4. in mulieribus. 289.21
* uenarum series in cubito quoque ut
in cute manus extremæ persape
uarians. 288.8
* uenarū sub pectoris ossē deorsum
repentium descriptio. 282.30
* uenarum totius animalis numerus
quis sit. 260.20
uenarum uentriculū munus. 493.2
uenarum uescicæ distributarum ra-
tio. 518.28
uenis & arterijs ex iecore & magna
arteria excurrentibus, quantum
subseruiat mesenterium. 504.34
uenas musculis ad extimam tantum
superficiem adnasci. 595.47
uenas nullas intestinis à caua propa-
gari, contra quam Galenus tradit
504. 49
ueneris hortus, herba. 539.27
uenter & uentriculus, cur *γαστήρ* &
ντρίχον Græcis. 389.31
uenter inferior qui. 502.39
uentris fabricæ solertia. 89.32
uentris mappa. 494.39
uentriculus. uide Stomachus.
uentriculus cerebri Galeno. nūc me-
dius, nunc postremus, præstator
dictus. 636.26
uentriculi cerebri anterioris nō sunt
ossificus organa, ut putabat Gale-
nus, & quedam alia. 634.20
de Ventrículo cerebri confutata re-
centium sententia. 623.19
uentriculorū cerebri administratio.
primorum. 652.33. tertiij. 653.14.
quarti. ibid. 51
uentriculorū cerebri delineatio, ubi
querenda. 633.34
uentriculorū cerebri descriptio. 633.
32. numerus, ibid. 42. dexter ac
sinister.

sinister, 633. 45. communis amborum
cauitas, qui tertius est uentriculus.
634. 39. quarti uentriculi historia.
635. 3. quid singulis insit. 635. 30.
quis sit usus. 636. 7. tres priores te-
nuimembrana non succingi. 635.
40. à tertio uentriculo educit me-
tus. 364. 47
uentriculorū cerebri septum. 363. 6.
eius descriptio. ibid. usus. ibid. 19
uentriculus cordis dexter, cur sangui-
neus appellatus 596. 20
uentriculus cordis sinister, cur spiri-
tuosus, aëreus uel appellatus 598. 5
uentriculus, cur sub thorace locatus
337. 51
uentriculus rex corporis quibusdam
dictus 494. 7
uentriculi superiori omenti membra-
na recti, descriptio 358. 17
uentriculi anterior pars 357. 12. & 356
uentriculi anterior & posterior faci-
es. 367. interior 368
uentriculi anteriori sedī nullā omen-
ti partem obduci 494. 22
uentriculi capacitatis & tunicarum
examen 554. 8
uentriculi eximendi ratio, in Anato-
me 553. 38
uentriculi forma. 390. 3. inde. & 506. 8
uentriculi fundus, an carnosior 392. 10
uentriculi historia 389. 30
uentriculi munus 385. 5. & 493. 56
uentriculi munij qui subferuiat par-
tes ei accumbentes, atq; ita illius ad
alias partes contactus 494. 12
uentriculi nerui 493. 12. eorumq; u-
sus ead. 31
uentriculi nutrimentum cuiusmodi
494. 3
uentriculi octo facultates. 493. 56.
& 494. 6
uentriculi orificia 365. 5. & 366. 19.
& 390. 6. 21. eorundem non par am-
plitudo. ead. 41
uentriculi superius orificium 370. 16
ad Ventrliculi inferioris orificiū glan-
dulosa caro cuiusmodi 391. 2. inde
uentriculi protuberās in orificijs sub-
stantia. 391. 18. eius usus. ead. 25
uentriculi os inferius, cur superiori
arctius, & quanta eiusdem ampli-
tudo in quibusdam 390. 41. inde
uentriculi quantitas 391. 38
uentriculi sedis descriptio. 356. 17. &
figura. 360
uentriculi situs 389. 35. eiusdem exa-
men 551. 14
uentriculi substantia, forma, ac tuni-
cæ 388. 14
uentriculi substantia, quibus forme-
tur tunicis 391. 44. inde
uentriculi superficies 391. 28
uentriculi tunicarū series, numerus,
ac natura 367. 42
uentriculi uenarum munus. 493. 2.
inde. & arteriarum ead. 6
uentriculum nullis cellulis abunda-
re 391. 36

uentriculum petentes uenæ ac arte-
riæ 392. 22. inde
uentriculum quinq; iecoris fibris ap-
prehendi, unde ab Anatomicis tra-
ditum 506. 47
uentriculum sedī, non esse contigu-
um 502. 13
uermis imaginem referentium cere-
bri processuū traditio. 639. 11. deli-
neatio ubi spectanda 638. 55
uermiformes cerebri processus, nul-
lum habent motum 216. 15
uermiformes processus, continentes
tendines pro mente Galeni, qui
639. 48
uermiformium cerebri processuum
administratio 653. 54
uermiformium processuū usus à Ga-
leno mirabiliter traditus. 639. 9. à
recentioribus perperam ead. 23
uerterbra 9. 26. 29
uerterbra superior, inferiori maior
68. 52
uerterbram in dorso medio unā utrin-
que suscipi, cur oportuerit 76. 36
uerterbram secundā aliquot sibi sub-
ditis esse maiorem 68. 49
uerterbræ, *avōv dūvōi* 167. 31
quot. 162. 39
uerterbrarum appendices. 7. 48. inde.
& 70. 57
uerterbrarum coarticulatio 59. 28
uerterbrarum corpus 57. 3
uerterbrarū corporibus exporrectio-
rum examen 603. 27
uerterbrarum in compingendo scle-
ro applicatio cuiusmodi esse debe-
at 160. 32
uerterbrarum in senibus nexus 71. 13
uerterbrarum inter se differentia. 58.
46. inde
uerterbrarum nexus uariis 15. 11
uerterbrarum omnium articulationis
ratio 75. 44. inde
uerterbrarum processus 8. 18. trans-
uersi 59. 20
uerterbrarum spina 59. 1
uerterbrarū ceruicis corpora quomo-
do committantur. 69. 42. inde
uerterbrarum ceruicis delineatio. 60.
descriptio 64. 35. inde
uerterbrarū ceruicis processuū trans-
uersorum natura. 68. 55. foramen.
69. 4. 25. numerus. 70. 12. laterum
foramina ead. 29
uerterbræ ceruicis primæ descriptio.
64. 35. 40. qualis in canibus. ead.
51. secundæ tubera. 66. 8. & dens.
ead. 28. & 68. 13. inde. earundem &
reliquarum processus quales. ead.
29. inde per totum
uerterbrarum colli. lumborum, & tho-
racis foramina uariare. 70. 29. inde
uerterbrarum colli processus 76. 15
uerterbræ costarum, & thoracis 56. 52
uerterbrarum lumborum delineatio.
77. descriptio 78. 6. inde
uerterbrarum lumborum numerus.
78. 8. corpora. ead. 11. foramina,
13. transuersi processus. 18. spina.
24. processus ascendentes & de-
scend. 34. inde
uerterbrarum lumborum processus,
eorumq; ductus. 75. 38. & articu-
lationis ratio 76. 23
uerterbræ thoracis quot numero ple-
runque 72. 45. & 75. 56
uerterbrarum thoracis delineatio. 71.
25. descriptio. 72. 44. inde. fora-
mina 73. 52
uerterbrarum thoracis differentia in
corporibus. 73. 3. ex sinibus, qui
costæ articulantur. ead. 25. ex cor-
porum substantia. ead. 44. à trans-
uersis processibus. 74. 2. à spina.
ead. 40. inde. à processibus ascen-
dentibus & descendibus 75. 43
uerterbrarum thoracis processus, eo-
rumq; ductus 75. 24
uerterbrarū thoracis processus quot
76. 52
uerterbrarum thoracis quandam su-
pra, infraq; ab alijs suscipi 72. 51
uerterbras thoracis tredecim sapienter
occurrere, quam undecim 89. 47
uerterbras dorso necentia ligamēta.
quare, Dorso uert. 538. 13
uerterbras ginglymo articulari quo-
modo à ueteribus dictum 15. 18
uerterbras in pueris pluribus costare
ossibus 71. 3
uerterbrum 9. 26
uertercis os sinistrum 56. 43
uertercis ossa. 21. 32. & 23. 11. &
eorumq; circumscriptio. 30. 4.
& 166. 33
uertercis ossium situs 28. 15
uertercis sedem urendi, aut tenebran-
di temeritas 54. 55
uertercis sinus 54. 53
uerterculum 9. 30
uerterculi 167. 32
uesceat quid 388. 9
uesica urinæ receptaculum, eiusq; si-
tus ac forma. 517. 41. 50. substantia ac
fibræ. 518. 2. uenæ, arteriæ & nerui
ead. 28
uesicæ cauitatis delineatio 330. 14
uesicæ ceruicem ambiens musculus
372. & 374. 1. & 226. 34. & 225. 28.
eiusdem descriptio. * 227. 44. in
uiris. ibid. in mulieribus. ead. 51.
usus. ead. 55. administratio. 229. 28.
delineatio in uiris. 226. 34. & 225. 28.
in mulieribus 227. 41
uesicæ situs delineatio. 370. & 371. 36.
& 372
uesicæ fundus 356. & 357. 11
uesicæ tunica, cur durior 518. 16
uestigium 148. 36
uesicæ ceruicis musculi, ipsiusq; uesi-
cæ fundi, & ceruicis examē. 556. 44
uesicæ ceruicis pars uteri ceruici in-
serta 381. 31
uesicæ ceruicis per glandosum cor-
pus transitus 525. 26
uesicæ ceruicis femini urinæq; com-
munis delineatio 374. & 375. 7
uesicæ

uesicæ ceruicis seu colli nō eadem in
uiris & mulieribus ratio 519. 24
uesicæ collo adnati corporis glando-
si usus 526. 38
uesicæ cum seminarijs organis exe-
cra delineatio. 374
uesicæ & uteri forma quatenus eadē
530. 35 (& 378)
uesicæ & uteri situs delineatio. 377.
uestigium 168. 54
uetula os 167. 40
uespertilionū alis similes processus.
21. 38. & 23. 15. & 25. 51. & 167. 7
uini musti seruētis ad iecoris sangui-
ficationem comparatio 508. 18
uirginalis dicta uena 293. 30
uirile semen primariū hominis prin-
cipium 520. 38
uirilis mēbris structura, uide, Penis.
uiorum capita à mulierū capitibus
non perpetuò futuris uariare. 26.
47. inde
uitreus humor dictus 646. 51
uita quibusdā dicta foetū inuoluens
membrana 543. 4
V I T V S T R I T O N I V S Athe-
sinus 538. 13
uituorum sectionis ratio, & quid ea
praestet 678. 27
ulna quid 110. 50. & 168. 3. 5. 10
ulnae ad brachiale ductus, inferio-
risq; ipsius sedis historia. 112. 1. inde
ulnae ad humerū articulatio, ipsiusq;
hic processuū & sinus descriptio.
110. 53. inde
ulnae ad humerū orbitæ flexus 106. 10
ulnae appendix. 8. 3. eiusdem proces-
sus 8. 30
ulnae cum radio connexus cuiusmo-
di in animalib. aliquot. 113. 9. inde
ulnae delineatio. 108. & descriptio.
109. 5. inde
ulnae processus anterior & posterior
109. 22
ulnae processus, *λεπιδωα*. 106. 17
ulnae processibus nulli appendices
8. 29
ulnae secundum ipsius longitudinē
forma, & impressiones quædam.
112. 20. eiusdem cognoscendæ uti-
litas. ead. 52
ulnae sinus humerū rotulam excipit
109. 28
ulnae substantia solida, &c. 115. 11
umbilicus Veneris herba 539. 27
umbilicus an corporis mediū. 595. 13
umbilici figura & descriptio. 355. 17.
& 356
umbilici à peritonæo liberati figura
356. & 357. 2
umbilici uasorū administratio. 549.
57. eorumdem praefectio. 550. 31.
eorundem progressus, ac nodi cu-
iusmodi 383. 42. ex eodem praefa-
gia. ead.
umbilici uasorū unā cum foetus in-
uolucris, examen 558. 21
umbilici uena, arteria. quare, Vena,
arteria. 539. 19. 39. inde

umbilici uena in incur porrecta. 356.
& 357. 2
umbilici uena secur peritonæo con-
necti 507. 52
umbilicum non esse corporis mediū
389. 39
in Vmbilicum pertinentium uenarū
& arteriarum series 543. 20
ungues calente aqua auferendi ra-
tio 158. 13
ungues ex quibus gignantur. 150. 11
ungues sensus omnis expertes. 150. 9
unguium eadem quæ cartilaginū
substantia 4. 46
unguiū figura & descriptio. 149. 34
43. usus, ac natura. 51. nexus. 150. 1
unguium nerui. 150. 7. & incremen-
ta ead. 13
unionum à quodam deglutitorum
historia 390. 49
uocis generatio cuiusmodi 578. 7
uocis materia 62. 56. optima quæ
583. 2
uocis organum præcipuum aspera
arteria 577. 2. 50
uocis organum præcipuum, laryn-
gis lingua 154. 47
uocis organum præcipuum quod sit
iuxta Galenum 261. 33
uocis plectrum gargareon 580. 30
uocem nō edere collo carentia. 62. 57
uolæ mediæ superstrata carnea sub-
stantia descripta 303. 44
uolulus cuiusmodi intestinū. 499. 7
uolulus meatus, eiusq; ratio 542. 25
urina serofus humor 514. 31
de Vrinæ excolatione medicorum
commentum 515. 46
urinae foetus meatus. 357. 10. & 356. &
378. 17. & 518. 36
urinam foetus deducens meatus ra-
tio 542. 25
urinæ seminiq; communis meatus.
528. 22. eiusdem separati exemplū.
529. 23
urinam renibus in uesciā deducen-
tium meatuum historia. 518. 43. eo-
rundem artificiosa insertio 519. 9
urinam uesciæ deferentiū meatuum
delineatio. 379. 10. 36. & 378
de Vrinarij meatus operculo figmen-
tum quorundam 516. 46
urinariorum meatuum ad uesciam
examen 556. 23
urinariorum meatuum in muliere
examen 557. 38
urinariorum meatuū principia decla-
rantes figurae 371. 50
de Vsu partium libri ex aliorum sen-
tentia à Galeno conscripti 350. 4
uterus muliebris & alinae, acetabu-
lorum experts 540. 9
uterus qualis in non prægnantibus.
529. 53. in imprægnatis. 530. 23. inde
uterus quibus partibus adnascatur,
& quas solum tangat 536. 32
uteri acetabula uerè quæ, & quæ pri-
mo, secundo & tertio, ita nuncupa-
ta 539. 19. 39. inde

uteri acetabulorum examen. 558. 28
uteri acetabulorum ratio cuiusmodi
539. 28
uteri canini & uaccini delineatio
382. 1. 2
uteri ceruix an multis & orbiculari-
bus musculis intertexta 535. 10
uteri ceruicis delineatio 578
uteri ceruicis ratio 537. 44
uteri ceruicis substantia 535. 1
uteri cornua 532. 35
uteri cornua in homine, Galeni fig-
mentum 286. 14
uteri muliebris cornua quid ab alio-
rum animantium cornibus diffe-
rant 533. 6
uteri cum illā peritonæo alligantibus
membris delineatio 380. 14
uteri cum mamillis consortium. 544. 4
43. & 546. 46
uteri & uesciæ situs delineatio. 377.
& 378
uteri ac uesciæ situs qui obseruāsus.
557. 22. & forma ead. 43
uteri foetu turgidi delineatio 382. 40
uteri forma delineata. 381. & 530.
35. cur Arabibus quadrata dicta.
ead. 47
uteri in fundum & ceruicem diuisio
529. 35
uteri fundus puellis minor. 533. 36.
ceruix mollior 535. 14
uteri fundi os omento cōprimi. 495. 9
uteri fundi oris ad ceruicis os prola-
psus 530. 7
uteri fundi os, quibus in pudendum
soleat propendere 533. 33
uteri fundi orificium 380. 14. cuius-
modi 532. 11
uteri fundi sinus. 530. 56. cuiusmodi
531. 30
uteri fundi substantia 533. 46
uteri interna superficies cuiusmodi
531. 53
uteri muliebris ab aliorū animalium
uteris differentia 530. 32
uteri muliebris magnitudo. 533. 16.
& 381
uteri musculi 536. 36
uteri muliebris musculorum descri-
ptio. 286. 7. functio, ead. 17. ad-
ministratio ead. 43
uteri officium, ipsiusq; conformatio
nis ratio 537. 5
uteri orificium in coitu non semper
aperiri. 532. 20. neq; penem eo exci-
pi ead. 30
uteri os, & uteri ceruicis os, nō idem
532. 14
uteri sedem & ceruicem petentiū ue-
narum examen 557. 35
uteri situs, partiumq; uicinarum con-
tactus 529. 41. inde
uteri situs quatenus foetuū sexus ra-
tione uariet 530. 29
uteri situs ratio. 537. 6. item forma.
ead. 11. magnitudinis. 15. sub-
stantia. 19. superficiei & nexus.
32. orificij fundi 39
uteri

uteri superficies cuiusmodi			530.50	uuea dicta tunica			647.44	v referentis ossis figura			55.5.28
uteri testes			520.12	uuea cur progargareone			580.15	v referentis ossis figura			244.32
uteri tunicae			533.57	VVOLPHANGI HERVVORT				v referentis ossis figura			29
uteri tunicae interioris fibrae cuiusmodi			534.48	patricij Augustanilaus			35.55	v referentis ossis figura			166.28
uteri uenae & arteriae, seminaliumq;			535.21.	X				v referentis ossis figura			336.42
organorum constructio.			535.21.	X				v referentis ossis figura			30.34.
uteri uenarum & arteriarum in foetus inuolucrum implexus			541.35	X				v referentis ossis figura			32
uteri uenarum & arteriarum ratio			538.	X				v referentis ossis figura			385.
uterum humanum nunquam spectasse Galenum			532.43	X				v referentis ossis figura			
utero leuius gerendo, quomodo prospecterit mulieribus Natura			132.1	X				v referentis ossis figura			

INDICIS FINIS.

SERIES CHARTARVM.

*a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z A B C D E F G H I K L M N O P Q R S
T V X Y Z Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm

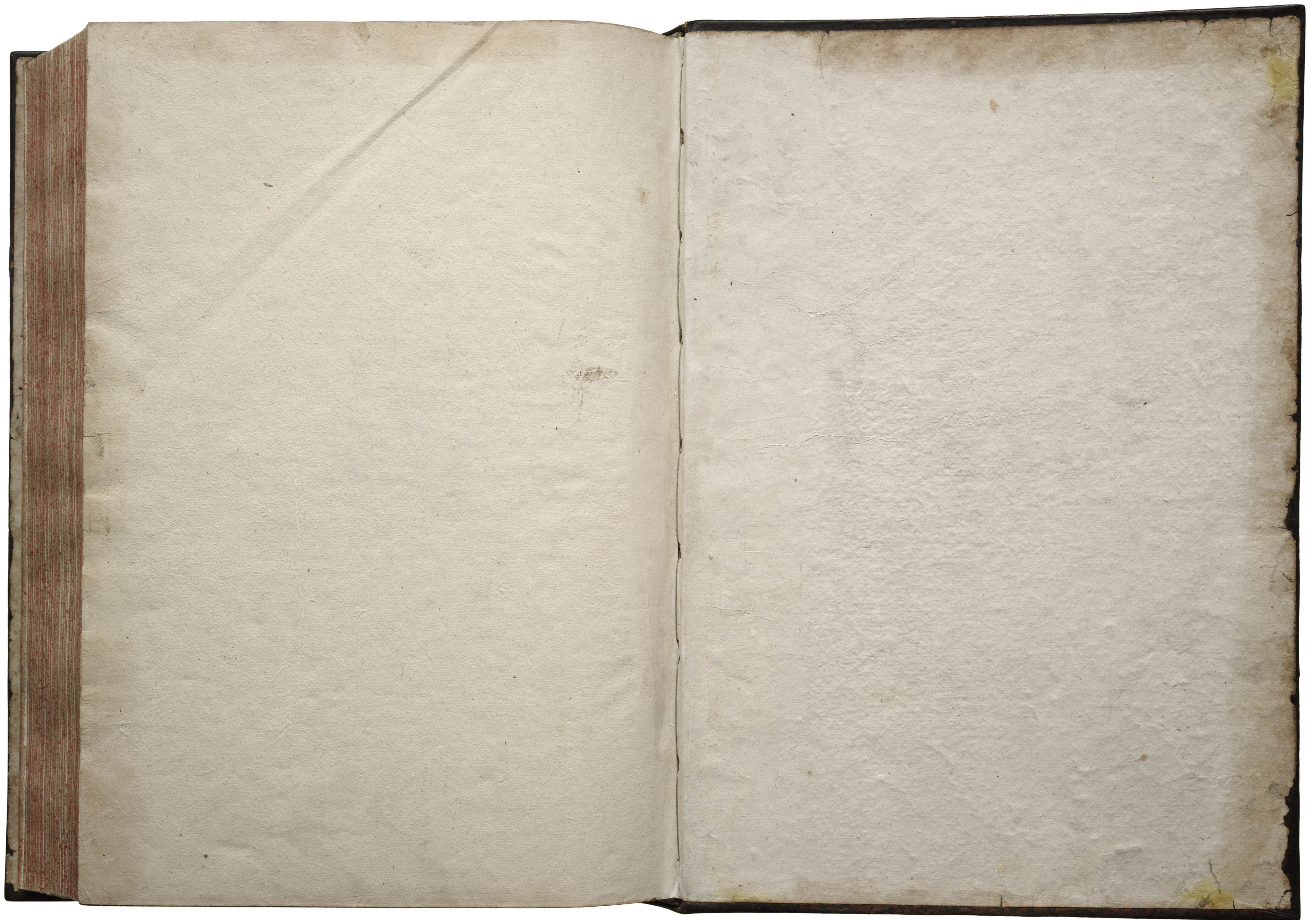
Omnes terniones, praeter m & Mm quaterniones. Caterum in m propter insutam extra reliquas chartas figuram quaternione, obseruabis semisolum ideo iniectum, ut ex imaginibus ipsi impressis uarie portiunculae, insutae illic figurae committi queant. Sic & p, propter insutam figuram, ternio efficitur.

BASILEAE, EX OFFICI-
NA IOANNIS OPORINI,
Anno salutis reparate M D XLIII.
Mense Iunio.

esse dixerit, quod uenas, nervos & arterias, ad musculos costis instratos transmittant. Quamquam etiam perforati dici possint¹ musculi, qui secundo digitorum quatuor manus & pedis ossi tendines, qui id flectant, largiuntur, quum illi tendines longa sectione diuisi, subditum ipsis tendinem ad tertium digitorum os per ipsos cōscendere sinant. In magnitudine autem musculi uariant, quod alij maxima constent mole, ut maximus corporis² musculus, qui toti prope modum femoris longitudini implantatus, femoris motorum quintus numerabitur. Deinde magnus quoque est femur mouētium³ primus, in super & tibiae motorum nonnulli, præcipue autē septimus et octauus, sic & pedis motorum autorum⁴ quartus, à fibula principium obtinens. Minimi uerò sunt, qui in tertiæ cartilaginis laryngis basi reponuntur, & qui primam cartilaginem secundæ copulant, dein proprii laryngis ferè omnes, ut & penis musculi. Reliqui in horum medio consistunt, nunc maioribus, nunc minoribus accedentes. Omnibus musculis ferè communis obtrigit color, ubi enim carne uacant, nervosorum corporum modo alibent, quod in principijs & enervationibus præcipue accidit, ubi autē carne abundant, carnis quoque modo rubent, cui fibræ nerueæ permiscuntur. Porro ea parte quæ rubent, interdum candorem unā obtinent, quod illis musculis usu uenit, qui tendinem, priusquam caro definat, in sui etiam uentris medio educere uidentur. Est autem talis, qui à fibula enatus inter calcem & fibulam, suo tendine inferiora pedis subit, atque in os pedis pollicis præpositum inseritur, pedisq; motorum septimus erit. Sunt etiam & eius generis in tibia nonnulli, quemadmodum & in cubito. alij tale quid in ipsa insertione ostendunt.⁵ Musculus enim brachium sursum trahens, propter ipsam insertionem, interna quidem sede, qua os respicit, candidat, externa autem magis rubet. Alij musculi aliqua sui parte prorsus liuidi plumbeiue conspiciuntur, ut sursum musculorum faciliè maximus, qui pedem mouentium quartus recensetur, deinde & nonnulli ab ilium osse enati, & præcipue qui ex illis articulum proximè integrit, femurq; mouentiū tertius erit, præterea & ex tibiae motoribus aliquot, præcipue autem septimus & octauus, ubi nonus illis incumbit. Liuior iste musculus accidit, peculiaris ipsorum membranae gratia, quæ interdum adeo crassa est, ut prorsus non uideatur pellucida, unde quum crassa nerueaq; sit, & caro subtrus rubeat, aut nigricet potius, faciliè color ex nigro & albo permixtus cōfurgit. Quamuis nō idem carnis rubor in omnibus hominibus occurrat, uti sanè neq; sanguinis, quo caro enutritur, natura eadem est. Porro albam hanc musculi substantiam, quæ adhuc excarnis est, in sermone contextu nerueam, quasi diceremus ligamentosam, appellabimus, hac uoce illam à carne distinguētes, uerū quæ in harū partium media est, non inopportune huius da nobis uocabitur. Par etiā sitis omnibus musculis non contigit, quoniā alij ad corporis habetur superficiē, cutiq; accūbunt, ut omnes ex carnea membrana cōstituti, et alij innumerī, quos ferè semper inter articularum motores primos recensēbo. Alij penitus reconditi delitescunt, ut in poplite latitans⁶ musculus, pubis ossium foraminibus proximè⁷ attenti, sub stomacho latitantes. Alij rursus secundum membri longitudinem locantur, ut omnes in tibia repositi, illo tantum excepto, qui in poplite occultatur, obliquum⁸ que situm sibi peculiariter uendicat, ut & illi qui radij medij propemodum longitudini inseruntur, proprijsq; radij motibus subferuiunt. Transuersim autem fertur, qui iuxta brachiale locatus, radium in pronum mouet. Quin etiam diuersum musculorum situm, seu potius fibrarum ductum, ab dominis musculi eleganter ostendunt, quū alij oblique deorsum in priora ferantur,⁹ alij sursum oblique in priora, alij recta sursum,¹⁰ alij prorsus orbiculatim transuersimq;. Fibrarum genus omnibus ferè musculis unum duntaxat simplexq; est. Nisi enim¹¹ musculo brachium pectori adducenti, & etiam illi qui¹² secundus inter scapulam mouentes est, duplex, & genarum laborumq; musculi multiplicis adhuc fibrarum genus tribuerimus, singulis prorsus musculis, unicum tantum fibrarum genus, musculorum ductui & formæ magna ex parte respondens ascribetur. Musculi autem, quos ab aliorum numero uidebamur secludere, ita se habent. Musculus brachij pectori admoens, fibras quasdam ex superioribus deorsum, uersus exteriora ductas exigit, quasdam uerò ab inferioribus sursum, etiam uersus exteriora. Qui scapulam mouentium secundus est, quasdam à superioribus deorsum in priora, seu extrosum protensas quoq; obtinet, alias autē ab inferioribus sursum similiter in priora, aut extrosum. Vnde illis duobus duplex fibrarum genus accidit, quæ in illo cuius ope brachium pectori admoemus, in aliqua sui sede, idq; potissimum iuxta insertionem, instar x se interfecant, seu decussatim feruntur. Illi autem, qui inter scapulam mouentes secundus censetur, nulla obtrigit fibrarum intersectio. Rursus si labra mouentium musculorum, qui ab inferiori maxilla, & malis ortum ducunt, insperxerimus, uariam profecto fibrarum iuxta insertionem differentiam intuebimur. Quemadmodum & latum musculum, qui carnea constat membrana, fibras rectas, obliquas & transuersas

exigere conspiciamus, & prout etiam diuersæ fibræ his musculis obtingunt, ita quoq; diuersis famulantur moribus, pro harum illarūque fibrarum tensionis remissionisq; ratione. Ad hæc, quid de lingua dicemus, omni fibrarum genere intertexta aliud sanè nihil, quàm & musculis diuersas adesse fibras, & has seorsum suis subseruire moribus. Nequaquam enim hanc fibrarum in eodem musculo contrariam seriem inficari possumus, & præcipue in illis musculis, ubi mutua perficitur fibrarum intersectio, seu ubi fibræ decussatim feruntur. Nollem enim adeo aliorum Anatomicorum (qui omnibus musculis simplex & unicum prorsus fibrarum genus ascribunt) placita turbare, ut musculo brachium eleuanti, & multis femur mouentibus, diuersas fibras cum nuper dictis musculis assignarem,¹³ ita uidelicet ac si aliud fibrarum genus in musculo brachium eleuante constituam, quod à clauiculis pronatum, deorsum ad infimum musculi angulum, quo humero implantatur, oblique retrorsum tēdit, et aliud quod à scapulæ spina, deorsum etiam oblique antrosum fertur, & aliud rursus quod à coniunctio ne summi humeri ad clauiculam recto tramite descendit. Atq; idem ferè de omnibus musculis ex lato in acutum coarctatis, aut triangularibus affirmari possit. Verum licebit per me ipsis unum fibrarum genus assignare, si modò interim has differentias, à fibrarum ductu peritas, uti nunc ferè proposui, subintellexeris, ac etiam fibras nō æquè in omnibus musculi partibus collectas, & tenues esse didiceris. In musculis enim acuto capite enatis, & in crassum tendinem finientibus, in uentris musculi medio, ubi is crassissimus est, fibræ tenuissimæ, inuicem propter carnis interuentum magis distant, quàm in capitis & tendinis initio. Alijs autem musculis in principio & origine, plures & magis diffusæ, laxioresq; obtingunt fibræ, quàm in fine, ut omnibus ferè, qui ex lato principio instar trianguli in acutum feruntur, & ampla superficie principium ducunt. Alijs musculis in ortu fibræ magis constringuntur, quàm in ipsa insertione, quod illi accidit¹⁴ musculo, qui à scapulæ basi enatus octo thoracis costis inseritur. Quin etiam id in¹⁵ septo transuerso usu uenit, cuius fibræ plures, magisq; inuicem remotæ sunt in ipsa insertione, quàm in capite, uel reliquo ipsius corpore. Alijs propemodum æqualis undecunque fibrarum est ratio, ut illi qui ad brachiale locatus, radium in pronum ducit, intercostales & laryngis primam cartilaginem secundæ¹⁶ necantes, & musculi orbiculares, qui recto intestino, & uellicæ ceruici obducuntur. Alij rursus musculi toto ipsorum corpore recta ferri dines in apices transuersorū processu præcipue inseruntur. Verum illis etiā musculis aliquid priuatim euenit, qui duobus donantur uentribus, ex quorum albo illi sunt, qui inferiorem maxillam deorsum trahunt, atque¹⁷ illi qui à scapulis ad hyoides os porriguntur. His enim in fibris accidit, ac si duo, unus post aliū scilicet, positi essent musculi, qui acutum caput, & terebrem tendinem ostenderent. In musculorum capitibus exortibusq; quamplures consurgunt differentie, quarum prima à forma crassitieq; musculorum defumi posset, quam superius commemorauimus. Secunda uerò à substantia ad hunc modum accipi poterit, quod alij penitus carnei exortu appareat, fibris duntaxat raris & incomptis interstincti, ut qui ab ilium osse feruntur accedunt. Alij neruei in ortu apparent, et rursus quidam ex his illico in ipsius ossis cōtactu carni euadunt, ut¹⁸ maximi in fura musculi origo, & in externa internaq; cubiti sede pluriū musculorum principia. Quidam uerò longo ductu neruei permanent, priusquam carnē adipiscantur, ut inter reliquos tibia mouentes, qui tertium caput à coxendicis ossis¹⁹ appendice assumunt, & tibiae motorum quintus censetur, dein²⁰ musculis brachium deorsum ad dorsum trahens. Alij unico quidem capite oriuntur, atq; id haud secus, quàm si duo obtinerent. Alia namq; principij pars aliquoultque neruea apparet, alia prorsus carnea, quod²¹ rectis abdominis euenit musculis, quæ ex pubis ossibus enascuntur, dein²² duobus ex radice capitum femoris principium ducentibus, & calci insertis. Alij duo exigunt capita, & unum nerueum prorsus est, longoq; ductu tale permanet, alterum uerò, ut rectorum abdominis musculorum principia, carneum nerueumq; simul uisitur. Atq; id in²³ arteriori cubitum flectentium musculo cernere est, cuius caput à scapulæ ceruice enatum, prorsus nerueū cernitur, quod uerò ab anteriorum imitante processu enascitur, nerueum carneūq; existit. Atque hic musculus illico com monstrat, quosdam musculos plura habere capita, in ipso exortu inuicem neq; continua, neq; contigua, hoc namq; ultimo commemorato euenit musculo. Alijs unicum est caput, ut uniuer sis qui tibia cubitūq; amplexantur, quibus omnibus aut in inferiori, aut superiori parte capita sunt, septo tamen transuerso caput in medio cōstitit, non autē in altero extremorū. In uentribus musculorū differentia, præcedentibus differentijs ferè omnes explicatæ sunt, quū musculorū formas, & fibras recenserem. Neq; hīc aliud addendum est, quam uentrem musculi illic propriè reponendū esse, ubi fibræ musculi inuicē minus compinguntur, ac copiosiore carne continentur

Galenus cum
alibi scripsit,
rum maxime
ubi cor, nō esse
musculum pro
bare nititur

A fibrarum
compactiōne

A musculo
rum capitibus

A uentri
bus.

Octob.
 Andree Vesalii Bruxellensis Scholae per octid. Oct. M.D. LXV.
 etatis sua LVIII. cum seipso solymis reliisset —

Vesalii cineres, venerandaeque gentibus ossa
 Qui quis remota confinis gelula
 Quia jacet in cultis remota Lacubris aperis
 Gratulum Victor, et laborem sistito.
 Natura hic genium, finemque perhenque per am
 Vidisse credens, cetera in saeculus labor.

B A S I L Æ A E.